

חידושי הלכות נדה

על סדר השולחן ערוך

להגאון הקדוש החר"ף ובני המהולל מאד בפי כל
 מדינו הרב **יהונתן אייבשיץ** זצוק"ל

עם באור חדש, ועליו הגהות והערות, ומראה מקומות

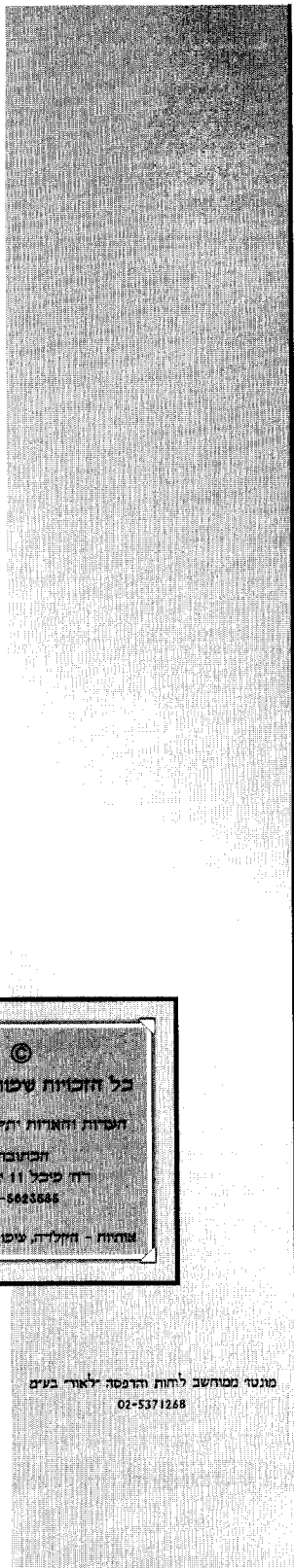
כאת

הרב **משה קליון** שליט"א
 בן בי"ק מרן שר התורה והיראה
 בעל משנה הלכות שליט"א

יוצא לאור

על ידי

מכון 'משנה תורה'
 שנת חסיה לפ"ק
 ע"ה"ק ירושלים תוכבי"א

©
כל הזכויות שמורות למתבר
הסרת והארות יחזקבל במרכז
הכתובת
רח' טיכל 11 ירושלים
02-5823625
צנחח - חקלית, עמוד, חצאה לאור

מחשב ממוחשב לחות והדפסה לאור בעז
02-5371268

מחשב ממוחשב לחות והדפסה לאור בעז
02-5371268

תוכן הענינים

א	מילין זעירין	
ב	הקדמת נכד המהבב	
ג	דברי אגדה	
הז	שיר הלכות נדה	

ברתי ופילתי המבואר

א	סימן קפג	
ב	סימן קפד	
הז	סימן קפה	
נה	סימן קפו	
ע	סימן קפז	
קנג	סימן קפח	
קנו	סימן קפט	
רי	סימן קצ	
רעב	סימן קצא	
רפב	סימן קצב	
רצו	סימן קצג	
שג	סימן קצד	
ששט	סימן קצה	
של	סימן קצו	

שמה ..... תפארת ישראל

שעג ..... ביאורים והערות

תשלו ..... תשובה בענין הציצה

תשמוב ..... הערות בעניני הפיפה (סימן קצ"ט)

תשנט ..... הערות בדברי החכמת אדם (כלל ק"ב)

תשעה ..... תוכן ענינים מפורט

הסכמות הרבנים ניתנו לספריו הקודמים של המחבר

ספר
חדושי הלכות נדה

מאשלי רבני אאמו"ז הגאון המכורסי' רשכב"ה מהור"ר יוספתן ז"ל"ה מחנורו
כרתי ופלתי ומתאילן הגדול יצא הוער מגזעו ונכחו ויציץ ציד
תפארת ישראל

בתוספת ביאור על הכל' ויגמול שקדים על כללי ס"ס וטעמו יונעים להיד אכול
לו נהקדמתו :

תחת ממשלת אדונינו הדוכס המיוחס המהולל
קארל פרידריך

מארק גראף צו באדין אונד הויך בעריג השם ירום הורו ויתנשא אדונותיו לו
ונבירתו וגם לזרעותיו ויאריך להם ימיהם ושנותיהם בטוב ובנעימים אמן :

נדפס פה בק"ק
קארלסרווא

בשנת טוב וישר לכ"ק

גדרוקט מיט לונדשיין שריפטן דורך דען פאקטור ערנשט לעכדעכס שניבים

מילין זעירין

יִשְׁתַּבַּח הַבּוֹרָא וְנוֹתֵן הַתּוֹרָה בְּרוּךְ הַמָּקוֹם בְּרוּךְ שֶׁנִּתְּנָה תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל, וּבְרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שֶׁמִּן שְׁנֵתֵי מֵלָכָה הֵבִיטָהּ כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זְרַעוֹ וְגַם בְּדוֹרֵינוּ דוֹר עֶקְבָּתָא דְמִשְׁחָא מִתְרַבִּים וְהוֹלְכִים סְפִסְפֵי דְבֵית מִדְרָשׁ בְּלוֹמְדִים מוֹפְלְגִים תְּלִמְיָדֵי חֲכָמִים שְׁמִמִּיתִים עֲצָמָם בְּאֵהֳלָהּ שֶׁל תּוֹרָה אֲשֶׁר עֲלִיהֶם הָעוֹלָם עוֹמֵד.

אחת הדמיונות מלאה הוד, ששמו נחקק בספר הזכרון, בתולדות האומה כגאון הגאונים. רב הרבנים. חסידא ופרישא. נהורא נפישא. הרב הדומה למלאך ה' צבאות. גדול מרבן שמו.

ה"ה הגה"ק רבינו יהונתן אייבישיטץ ז"ע רב דקהילת אה"ו

מחבר ספר כרתי ופלתי ושאר ספרים, אשר הרביץ תורה לעדרים. והאיר לארץ ולדרים. באמרותיו היקרים. אשר מלאים זיו ונוגה מאירים, לעשות דברי חז"ל בהירים, כתומים ואורים, עד אשר דבריהם שמחים ומבוארים, כנתינתן מסיני מובחר ההרים, עד אשר שמו מפארים, בהילולים ותוארים ובכל בית מדרש אשר הלומדים נמצאים גם ספרי רבינו תופסים שם מקום של כבוד ויראה בראותם רוח גדולה משבר הרים ומפרק ויש אשר קובעים להם עתים, בעיני באמרותיו הטהורים.

והנה תהילה לקל אשר הפליא חסדו אתנו וזכינו בכוללינו המפורסם לשבח ולתהילה לסיים בשנה העל"ט הלכות נדה על כל פרטיה ודקדוקיה וזכו הלומדים לעמוד בכור המבחן אצל מורי הוראה אשר הביעו התפעלותם, משליטתם ומידיעתם בגלמד וכמובן אשר קבענו לימוד בקביעות ג"כ בספר רבינו ה"ה כרתי ופלתי המכונה תפארת ישראל (כמו שכינהו הח"ס בתשו') על הסימנים האלו אשר הוסיפו נופך משלהם בהבנת הלימוד ובעומק הסוגיות.

אולם כד חזינו אשר ברוב המהדורות שהאדירו הספר וצילמו מצילומים קודמים, נתקשה הלימוד בספר למכביר, הן מעומק המושג וקוצר המשיג, הן מרוב שיבושים ושטויות שנשתרבבו מהרבה המהדורות והן מריבוי הר"ת אשר בלשון קדשו אשר לא פיענחו בקודמים. והן אשר רבינו במוחו החריף אשר כל רז לא אניס ליה לא הביא כל ציוני המראי מקומות איה מקום כבודם של הספרים והענינים אשר עליהם הרחיב הדבור וכמובן שהדבר מקשה הרבה על הלומד ללמוד ולהבין דברי קדשו, ונפש יקרה שחפץ ללון בגבעת המורה לדון ולהורות בדבריו חייב לשקוד בשקידה רבה ולעמוד על פרקו נאה כדי שתהיה משנתו שגורה ובידו הלכה ברורה, וכולי האי ואולי. (ועיין ההקדמת נכד המחבר).

ובוודאי לא זה היה רצון קדשו כמובא בהקדמתו לחלק א' יו"ד כרתי ופלתי וזל"ק, אמרתי אצבע אלוקים זה להקדים חברי זה על יורה דעה שהוא דבר השווה לכל נפש קטן וגדול שם ודרשו לדעת המעשה את אשר יעשון והדרך אשר ילכו בה וכו', ע"כ. ע"כ אמרנו לא עת להשות ולהעצים עיניים מבלי ראות ועת לעשות לה; והוספנו גם מפרי עט"י אשר אתנו בכתבים שכתבנו בעת הלימוד ברבים בצוותא בכוללינו ע"י חברים מקשיבים, אעלה על מזבח הדפוס לזכות הרבים, הצמאים לדבר ה', וכבר אמרו חז"ל לא עליך המלאכה לגמור ואין אתה בן חורין ליבטל ממנה, ולכן מה שעלה בדינו עד עכשיו בעזרת הבורא הדפסנו עתה, קמא קמא דמטי לידי אייתי בבחינת לא ימנע טוב מבעליו, וזה הטוב יזכנו להוציא לאור מהדורא בתרא עם תיקונים ושיהיה הדבר שלם לגמרי אמן כ"ר. ואף דהוא מעט הכמות מ"מ רב האיכות אשר אתו.

דישבנו זמן הרבה לירד לעומקן של דברים. לבאר טמורים, ולתקן שיבושים חמורים, כאשר עיני הלומד תחזינה מישרים, ובוודאי דהוי לניחא נפשיה דרבינו הקדוש, כדבריו בהקדמתו לחלק א' ואחר הנמכר גאולה תהיה להם אשר מורשים להדפיסו שנית ומחזיקנא טובתם במודים דרבנן ובוודאי יש תועלת גדול שיהיה דבריו קרובים נוחים וטובים מקובלים ועריבים, וזה כל מגמתינו לקרב דבריו אל הלומדים. למען יכלו לירד לטמונים, ולדלות פנינים מאמרותיו הנכונים, ויהיה בידו הלכה ברורה כי תלמודו בידו ובפיו שגורה ולאיש משכים דורש וחוקר להשיג קושט דברי אמת העיקר בדבר ה' יקר ינעם לנפשו כמוצאי בוקר.

ויהי"ר שלא יצא תקלה מתחת ידינו, ונוכל לכוון לאמיתיה של תורה. ונזכה ליישב באהלה של תורה כל ימינו, מתוך שלווה הנפש, ולהתדבק באור קדושתה אמן.

תוכן הספר ומחוחו

דברי רבינו הפלתי על הלכות נדה מסימן קפ"ג עד סימן קצ"ו ועד בכלל, נערכו ע"י מכון "מרכבת המשנה" בקנקן חרש מלא ישן, במהדורה מחודשת באותיות מאירות ובהירות להקל על הלומד, מפוסק במקומות הצריכים פיסוק אשר עד עתה לא היה בו והיו הדברים כמגילה חתומה המקשה על הלומד, כמו"כ חולקו דבריו הקדושים לקטעים על מנת להקל על הלומדים.

במהדורות הקודמות היה הספר מלא בראשי תיבות ובקיצורי מילים, כידוע, ובמהדורה זו ניתן דגש מיוחד לפתיחת הראשי תיבות והקיצורים, והכל כאמור בכרי להקל על הלומדים.

הגהת הספר נעשתה בהשוואה לדפוסים ראשונים, ובמקומות שתוקן מסברא סומן התיקן בסוגר מרובע.

נבדקו ותוקנו המראי מקומות הקיימים כבר, ונוספו מאות מראי מקומות חדשים אשר צוינו בסוגריים באות מוקטנת.

התודה והברכה לראשי מכון "מרכבת המשנה" על הרשות להשתמש במהדורתם המפוארת.

הביאור

מכיון שלשון רבינו המתבר נשאר כמתכונתו ולא רצינו ח"ו לשנות מלשון קדשו אשר שכינה מדברת מתוך גרונו. מ"מ למען הקל על המעיינים בהבנת דבריו העמוקים, הוספנו פירוש אשר בשם "פלתי המבואר" יקרא, ובו ביאור צח קל למען ירוץ בו הקורא, ובכדי לקיים דבריו הקדושים בהקדמתו שכתב שהספר כרתי ופלתו דבר השווה לכל נפש קטן וגדול וכו'. ולקטנים פחותי ערך כמוני תועלת הביאור הוא לאין ערוך. הן בהבאת הנידונים דהיינו ציטוט הלשון או הענין מהענינים שמציין רבינו, והן בביאור הדברים קצת אשר לתועלת גדול הוא כמו שנבחנו לראות כמה וכמה פעמים. ואפשר דקצרנו במקום שאמרו להאריך או הארכנו במקום שאמרו לקצר מ"מ המטרה היתה שלא לשנות הרבה מלשון קדשו ולנסות לבאר דבריו הק' בקיצור נמרץ.

הגהות והערות

חלק נאה ונכבד תופס החלק השני של הספר ושמו נאה ביאורים והערות ובו קבצנו בס"ד מספרי קדמונים רבותינו הראשונים והאחרונים פסקים ודעותיהם מהענינים שרבינו הפלתי מחדש בהן או מקשה בהן ומפלפל בהן. כמו"כ ליקטנו מכמה וכמה ספרי האחרונים שמביאים דברי רבינו ונושאים ונותנים בדבריו הק' כדי להגדיל תורה ולהאדירה. ושמונו את זה כחלק נפרד לקיים דברי החכם במשלי (כד, כ"א) ירא את ה' בני ומלך עם שונים אל תתערב.

ועוד כמה וכמה מעלות טובות ויקרים, כאשר עיני הלומד תחזינה מישרים.

וכד עברי בשער אפרוש כפי ליושב מרומים בהוראה על העבר אשר זיכנו עד הלום ובתפילה על העתיד שכן יזכינו ללמוד וללמד לשמור ולעשות את כל דברי התורה, בהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימנו אמן.

אלה הדברים אשר דבר עבד לעבדי ה' בקראי שמי
הקטן משה קליין

יום הבהיר י' חשוון תשס"ה לפ"ק

ובהני שורתא. כאן המקום להודות בשבח דא שירתא. לידידי ותלמידי המהולל בכל תושבחתא לן ויגע באורייתא, כהן שדעתו יפה הרה"ג שמעון עזרא הכהן סאנדער שליט"א אשר עזר הרבה בעריכת והגהת הספר וזכותו תעמוד לו ולבניו עד עולם אמן. וכן אזכיר לשובה את ידידי היקר מקרוב הרה"ג בנשי"ק הרב מאיר ט"ב שליט"א. והרה"ג בנשי"ק משה חיים ברנדויך שליט"א. והרב החסיד ר' יעקב צבי דאויד שליט"א. והגאון הרב רבי יוסף דהאן שליט"א מבאר שבע. וידידי הרב יואל קראס שליט"א השי"ת ישלם לכם פעלכם הטוב.

הקדמת נכד המתבר

וישתחוה ישראל אל ראשי מטות בית ישראל ויאמר טרם אחלה לדבר כי אדונים אשר להם משפט התורה אל יחר אפכם עלי שמלאני לבי לעמוד במקום גדולים להביא לבית הרפום חיבור כי הודע הוא העד שלא לכבודי או לכבוד בית אבי עשיתי זאת רק להיות אני הגבר ראה ראה עני ישראל אשר דברים הנהנים כל יום ויום אליו ידרשון לדעת המעשה אשר יעשון כי מאוד צריך להיות זרין בפסקים הללו אשר יתפאר החסיד דוד המלך ע"ה די מלוכלך בדם וכו' כי בזה המחמיר הפסיד והז' הקליל הפסיד ביותר כי עון כרת נגעו והנאונים הש"ך והט"ז קצרו בהל' גדה ביותר והנאון פר"ח השיב ימינו אחר מלדבר בו:

והנה אבי רכב ישראל ופרשיו רבן של כל בני הגולה הנאון מו"ה יהונתן וצלה"ה למד פעמים רבות הל' גדה ברבים וניתן ליכתב דבריו הנאמרים בע"פ לכל עם ככתבו וכלשונו וכעת מפוזר ומפורד בין התלמידים בכל המקומות אשר רת המלך מלכו של עולם מגיע מועתק מכתב מלשון לשון והנה יש בו תדושי דינים הראויים לאומרו כאשר עיניכם הוזינה מישרים רק הצנועים מושכים ידיהם כי חששו לתלמיד טועה כתבו ורבים אשר סבכו ע"ז ומי יודע אם ראוי לסמוך על כתבו לחינוך להתלמד בו "ובפרט כי מצוה ועומד אני מפי אבותי צדיק אמו"ז הנז"ל להוציא לאור עולם חבורו הקודש שהניח כרכה אחריו אורים ותומים על חושן משפט אך מטרים על הלכות גדה שהוא חלק ב' מכרתי ופלת' כי לו מצות ההקדימה" ומיום שנשבה ארון הקודש חשבתי למשפט לקיים צוואת הצדיק לזכות הרבים להוציא לאור עולם על הל' גדה אבל רבות מתשבות בלב איש כי באמת לזה צריך יגיעה רבה כי גם בספרו כתב יד הקדוש פעמים מעות סופר ופעמים מקצר באמרים עד שקשה בהכנה וכדומה והני תבילי טרדת הקפוני עד שהוכרתי להצניע החכמה כי לא הי' ביכולתי ליקח מועד לשפוט מישרים ואח"כ כמה הפרתקאות דערו על ראשי וצרות רבות סבבוני יאמר נא ישראל וכאשר שבקצת רוחי לגדנה והייתי כאיש נדהם ואקץ משנתי אמרתי מה נורא המקום הזה אין זה כי אם אצבע אלקים הוא שמצא עון עבדיך ישראל שהייתי נרפה לעבודת המלך מלכו של עולם ועברתי על צוואת אותו צדיק וצ"ל.

ואדר גדר לה' אלקי ישראל אשר אבותי התהלכו לפניו בתמים אם ה' יהי עמדי ויחזקני ויעמידני על הנלי אהלך במישרים ולא אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום וכו' זהו ארבע אמות של הלכה וזכות רבים עמדי לי והתחלתי לשום עיוני על הל' גדה ות"ל הצליח ועשה פרי פרי קודש הלולים כי ינעתי ומצאתי ואין בית המדרש בלי חידוש אף כי נער ישראל ולכלל בינת אדם לא הנעתי אמרתי אדבר נגד מלכים מלכי רבנן ולא אבוש להדפיס תוספת נופך משלי והכרח שהבאני לזה כי לפעמים היה אדוני מורי זקני הנאון ז"ל מקצר קשה בהכנה ויקוש עליו המעיין ולפענ"ד במקום אבה דאבא קאתינא לפרש דברי קדשו על נכון ולפעמים אשר באתי לדון פני בקרקע בפני אמו"ז הנאון ז"ל להליץ בעד נאונים הראשונים ואף כי קמן שבקטנים אנכי נבוה וחלד אישים הודיע מך ערכי חכמה אין באן זקנה אין כאן מ"מ למידן זכות על הראשונים שומעין לי ומה אעשה אם הי' לפענ"ד הקלושה והנמוכה נראה לפרוק ולטענו על דברי קודשו פעמים כבונה ופעמים כסותר להיות מהני מספרו הקודש יראתי מלגשת אליו ותלה הדבר בחסרון ידיעתי ומי שישכיל יבין ולהעמיד דברי בתוך דברי קדשו אמרתי בלבי אל תוסיפו פן תגדעו ובמקום גדולים אל תעמוד אמרתי להדפיס תוס' נופך משלי בסוף החיבור ומה איכפת לי שד"י נופו בתר עיקרו ובממני"פ אם ימצא חן ישראל במדבר יפה עשיתי ואם לאו אז יהי דברי המו"ז הנאון ז"ל כרורים ביותר ישמח לבי גם אני כי תורה א' היא לנו והכל הולך אל שורשו כי נתגדלתי על ברכו ובין כתפו שכנתי ומפתי לחמי תורה אכלתי ומימי ים דאורייתא בצמא שתיתי ומידי יד כחה עלה נשמתו הקדוש למרום" ובזכרו בו עיני ירדו דמטה מאין הפונת כי נגדע קרן ישראל בעו"ה.

וידעתי גם ידעתי שניחא לאותו צדיק וצ"ל שנו"ג ברברי קדשו שהרי הרב אומר כן כאשר הדפיס ספרו כו"פ אשר יש בו כמה דברים שצ"ע קצת ואנכי הקטן הרגשתי בכמה מקומות ושאלתי אותו ולא חש לזה והשיב לי ידעתי שיש בו לפלפל מ"מ אדפס כדי שיבוא דור אחרי וימצא בו סברות לכאן ולכאן ויפלפלו בו לסתור ולבנות והקב"ה הדאי בפלפולא למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר וע"ז סמכתי יתדתי לשקול ולקרות ברברי קדשו ובפרט ראיתי כי חכם עדיף מנביא שאף לפעמים יש מקום עיון רב בספרו כו"פ מ"מ

לאחר העינין מלבד שיוכל להעמיד דברו על נכון אף גם נפתח ע"י שערי אורה להבין בזה כמה דברים ולהראות כי האמת אתי העליתי בחיבור הזה פלפולא כ"ש הנותן מעט לשבת מה שחדשו נפשי בכללי ס"ס וישבתי בו ת"ל כמה ק"י בכללי ס"ס בית הספק שלו ובאמת להיות כי צריך לכללי ס"ס בהלכות נדה לכן אמרתי להעמיד עיוני ע"ז ועוד כי תוספת נופך משלי לא דפסתי ח"ו לומר להכריע בפסקי רינים כי מי אנכי הקמן תולעת ולא איש ומי יתן ואוכל להבין דברי גדולי האחרונים מכ"ש לומר להכריע רק כתבתי דרך מו"מ בעלמא ולואת כתבתי גם על כללי ס"ס אשר בלא"ה כבר כתבו האחרונים שאין לסמוך ולהתיר בשום ס"ס מה שלא נמצא מפורש ומ"מ לא מלאני לבי להדפיס תוספת משלי עד כי הראתי לגדולי זמנינו היטב הדברים אשר דברתי.

אך לא רציתי ליקח הסכמה כי ה"י צריכי ליתן הסכמה על הודשי אמו"ז הגז"ל וה"י משבחי כראוי וידעתי שהוא שלא לרצוני כי עודו ה"י בחייו ה"י מונע ליקח הסכמה עבור זאת כאשר כתב בהקדמתו ובכל זאת נפשי בשאלתי ובבקשתי כי ימצא בו מ"מ רובם ככולם שניאות וטעות בחבורי כי מלבד שלא הנעתי עדיין לרועה בקר אף גם למדתי כד כבר ואפי' יחיד מומחה שטעה חייב כי ביחוד שכיח טעות ק"י בין בינו של ק"י פרעוש כמוני מ"מ ידונני לכך זכות שניאות מי יבין ומשוגתי אתי תלין ולהיות כי יש בחיבור הזה תוספת נופח משלי וגם אין מצוה נקראת אלא על מי שנומרו' ולואת קראתי שם הספר על שמי ובו נכלל גם אמו"ז הגז"ל כי תפארת בנים אבותם ועטרת זקנים בני בנים וקראתי שמו תפארת ישראל והושבן דירן ע"ב הכוללי כחושבן דירן. ישראל נכד להגאון הגדול רבינו יהונתן וצלה"ה. ועוד אמרתי חובה עלי מושל להזכיר בו שם אאמ"ז הרב המופלג הקצין מוהר"ן נטע נר"ן יאיר ושם א"מ הקציני הצנועה והחסודה אשה אלה לא מצאתי מ' רבקה ת"י אשר הדרכני ללמוד תורה לשמה ולשם גירסן ואאמ"ז הרב נר"ו בעצמו למד עמי ות"ל נתקיים חוט המשולש וכו' ולא ימוש תורה מפיד ומפי זרע זרעך וחושבן תפארת ישראל עולה בזה. ישראל באדאמ"ז ה"ה מ' נתן נטע א"מ רבקה הקב"ה יארך ימיהם ושנותיהם בעושר וכבוד עד ביאת ינון א"ס:

והנה האמת נגיד ולא אחד שרבים אומרים לנפשי להוציא לאור עולם חיבור הגדול והנורא אורים ותומים על ח"מ הנ"ל להאיר עיני חכמים בצפיחת דבש במטה יהונתן כי שם שם לו חוק ומשפט ומראה תוקף גדולתו ונבורתו באורייתא וכבר ת"ל עומד לדפוס וכל שעתא זמנא הוא אך להיות כי מצוה ועומד אני מפי א"ז וצ"ל כהלוי שימות בו להיות להודשי נדה מצות הקדימה אף גם אמרתי להיות בקטן החל כי חיבור הזה מעט הכמות ורב האיכות וכאשר אראה שימצא חיבור הלזה חן בעיני חכמי הדור או באהבת יהונתן אדלג שור להוציא לאורו אורים ותומים על ח"מ ויקיים במהרה בימנו עמוד הכהן לאורים ותומים אמן סלה:

הכ"ד זעירא דמן חבריא הקמן שבקטנים נבזה וחדל אישים חכמה

אין כאן זקנה אין כאן נער

ישראל בהרב מחור"ר נתן נטע נר"ו

יושב תוך עמי ק"ק ליכטנשטאט יע"א

הקדמה שנית

ויען ישראל ויאמר. וכאן אברך על המונמר. הודשי הלכות נדה. מאמו"ז אבי אבי רכב ישראל ופרשיו הגאון הגדול המפורסים לרבן של כל בני הגולה מוה"ר יהונתן וצלה"ה אשר העתקתי מחבורו. חלק שני מספרו. כרתי ופלתי אשר הוא לתועלת העולם. ובו ימצאו כולם. מרגוע לנפשם. כי הרבה דינים נחדש שם. והמה דברים מפורשין. אשר כל יום ויום אלי. ידרשון. ועל יתר הלכות ב"ד אינם כ"כ מהצורך כזה כאשר כתבתי בהקדמה באורך. וכד"ג קצתי בהעתקות ש"ע ולא הדפיס יותר רק עד סעיף מ"א בסימן ק"ן להיות כי מכאן ואילך אמו"ז הגאון הגדול וצ"ל היה מקצר בפלפולא רבה אמרתי אין מהצורך יותר להעתיק. והגני נותן שבת והודאה לאלקים הרועה אותי מעודי. על העבר שזכיתי לכך לזכות. בדברי קדשו ותפלתי על חיקי שיהי' ה' בעוזרי. ביתר חבורים של אימו"ז הגאון וצלה"ה וכפרט בחבורו הגדול ונורא אורים ותומים על ח"מ אשר לבש הגאון הגדול הנ"ל וצ"ל וה"י תמיד על מצדו וטוטפת בין עיניו המהורים. לרצון להאיר בו עיני חכמים ונבונים. ובו מראה תוקף חכמתו ונבורתו באורייתא ה' יגמר הטוב בעדי:

ועתה אתחיל בעויה להביא על מזבת הדפוס תוספת נופח משלי מה שחנן ה' א"י בכמה דברים. כאשר תחזינה מישרים. והעיקר לפעמים שהנאון אמוז"ג מקצר באמרים ולפוס רהיטא המה נראה בלתי מבוררים. ובאלו מדברי קדמונים נסתרים. ואנכי הקמן יגעתי ומצאתי ת"ל שדבריו כנים ואמתיו וברורים. באתי אנכי הקמן שבקמנים וצעיר בחלפי ישראל במקום אבוח דאבא קאתינא לכאר דבריו על נכון ולהעמיד דברי בתוך דברי קדשו לא היה רצוני כי מי אנכי הקמן להעמיד בהיכל המלך ובמקום גדולים אל תעמוד לזאת רשמתי בתוך חבורו תמיד בסיום דברו. כזה (עבקי"א) עיין בקונטרס אחרון והא לכם קונטרס אחרון וקראו שמו תפארת ישראל כי תפארת בניס אבותם ועטרת וקנים בני בניס. כאשר כבר הארכתי בזה בהקדמה בטעם השם הספר הזה ויתר התנצלות שמצאני לבי לדפוס חדושים משמי זיל קריי ביי:

דברי אנדה

"טעם למה בזה"ז אין לרוב הנשים וסת קבוע"

הקב"ה הטביע במבצע שרתה האשה רואה דם ובשעה שרואה דם מחמת טבע נקראת נדה ואם אירע שיוצא ממנה דם אפילו מאותו מעין רק בזמנים אחרים (וכגון בזמן שהוא באחד עשר יום שבין נדה לנדה) נקראת ובה ואין שום חילוק ביניהם אלא נדה נקרא שרואה בעתה ובה נקראת בלא עת נדתה והוא בא מחמת חולי ולא מחמת טבע ותולדתה וכמו שהסביר הרמב"ן עה"ת (ויקרא מ"ו י"א ועיין תשב"ץ ח"א, סימן ק"ב) וימי נדה הם ז' [ששה והוא] דיום הראיה נחשב מתוך השבעה ימים ובובה יש שני סוגים (א) ובה קמנה אם רואה יום או שנים שומרת יום כנגדה ואם רואה ג' ימים רצופים או צריכה למנות שבעה נקיים.

וייש לטרד הענין בזה למה עשה הקב"ה כך לאשה שתוציא שפע של דם ובפרט לפי הודוע דימים אלו משפיע עליה שברון לב והרגשת חולשה ולצרה זה למה.

"עיקר הסיבה של דם נדה"

והנראה דהנה הסיבה של דם נדה מבואר במדרש תנחומא (פרשת נח) שכיון שגרמה האשה (חוה) לאדה"ר מיתה ע"י שנתנה לו לאכול מעץ הרעת לכן נקנסה שתצא ממנה דם שעיקר הנפש הוא הדם ועי"ז יכופר לה, ע"כ. הרי דם נדה נחשב כמיתה וכתשובה על חטא של אדם הראשון.

ועוד טעם יש לענין נדה שהאיש והאשה צריכין להתעורר כל חודש מחדש להשכינה כביכול מצפה ומשתוקק ליחוד עם כנס"י וזהו התכלית השלימות שתהיה לעתיד לבוא ובזמן הגלות הקב"ה מתנהג עמנו בבחינת (נדה) "מרחוק ה' נראה לי" וע"י שהבעל פורש ממנה מתבוננים בצער השכינה שנפרד מאתנו כנס"י, ומעם הראשון הוא הסיבה למה דוקא האשה רואה דם זהו בשביל שגרמה לחטאו של אדה"ר ואדה"ר בעצמו סו"ם ג"כ חטא ופגם בבריאה שנתערב טוב ורע וגורש מג"ע לכן אסור להבעל לבוא עליה ועי"ז יתבוננו שתיהן על עיכוב קירוב השכינה וכנ"ל ויחזור בתשובה.

ובזה יש לפרש דברי מדרש שוח"ט (סימן קמ"ו) על הפסוק ה' מתיר אסורים דלעת"ל הקב"ה יתיר אסור זה כיון דידיה עולם התיקון והיה ה' למלך על כל הארץ והקב"ה מתייחד ביהוד עם כנס"י, ולכן כל זמן שביהמ"ק היה קיים לא היה ריבוי דמים כ"כ והיה וסת קבוע, משא"כ אח"כ שנחרבה עירנו והקב"ה רוצה שיפעלו לעוד רחמים לכן יש שינוי וסת ויש ריבוי דמים וכו', וזהו הענין שמיטום קרע בפרוכת ויצא דם (עיין גיטין נ"ח) דעד אז היו הכרובין מעורין זה בזה בחינות קירוב וע"י שנחרב הביהמ"ק ויצא דם נפרד ונתרחק הקשר עד יבוא שילה ולו יקחת עמים בב"א.

וביתר ביאור דהנה איתא בזה הקדוש דכל המצות ואותיות התורה הם לבושים וכלים להתקשר עמנו עם כבודו יתברך, דהנה תכלית המצות ולימוד התורה הוא שבני ישראל יכירו וידעו את כבודו יתברך גם בלי לראות את אורו בגלוי אלא אפילו מתוך החשכת של הגלות שהקב"ה צמצם את עצמו באופן שדרך רשעים צלחה מכל מקום יאהבו אותו ויכירו בחסדו ורחמנותו ואהבתו אותם, והמצות והתורה ושאר הפרטים הם הכלי שעל ידה יגיע אלינו החבל דק שעל ידה נתקשר ונתרבק ונתאחד עם רצוני יתברך והאדם אשר אינו נתקרב עם הקב"ה או אפילו עושה כל המצות מכל מקום נמצא בגלות והחושך שולט

עליו כי מכל מקום נמצא תחת שלטון הטבע של הגלות שאינו יורד לעיקר התכלית של המצות שהוא להגיע למצב של אני אומר לי קרבת אלקים טוב (אלקים בנממו' טבע גם כן טוב) דההפרש בין שני אלו הנהגות הוא, דאחד מכיבא אור ושמחה ובחינת של גאולה שמתקשר עם הקב"ה, והשני ממשיך ח"ו עצבות וכפידה וחשכות שזהו בחינת גלות וזהו התירוץ היאך יכול להגיע ע"י קיום מצות לידי עבירה היפוך מאמר חז"ל מצות גוררת מצות שכיון שהמצות שקיים היתה בלי ממרה של מעשה הפנימי שלו רק קיום מעשה החיצוני, והיאך מגיע לאדם דרגא זה הרי כל אחד יש לו רצון ונקודה טובה רק השכחה גוברת שכתה איתיות "החשך" שהוא הגלות שרומז ללילה כמבואר בספרים, ומהו זמן שכחה כל לי יום כמבואר בחז"ל דחזרו על לימודם כל לי יום שרצו לפעול בעצמם ביטול כח השכחה החשכת של הגלות והנה זהו הענין של כל לי יום שיש וסת לאשה והוא לחזור על עצמם כל תלתין יומין לבטל הכח של השכחה שזהו הגורם העיקרי לרחק אותנו מהקב"ה ועי"ו שכל חודש חוזר על עצמו עי"ו יש האור והשמחה שנהנים מזיו השכינה אמרן כן יהי רצון.

"מגולה לאשה לעצור דם נדה"

ולכן נראה דאשה שיש לה ריכוז דמים וקשה לה להפטר ממנה שתאמר מומור "למנצח בנגינת מומור שיר" וגו' (שהוא מומור ס"ח) ז' פעמים בצורת מנורה, דהרי ידוע מה שכתב הרוקח (בספרו יראת אל ובספר מנורת זהב טהור למהרש"ל) דדוד מלך ישראל עשה מומור זה ברוח הקודש ויש בו סודות ורמזים גדולים ונפלאים והוא עשוי בצורת המנורה (והם ג' פסוקים בצד ימין א) אלקים יחננו ב) לדעת בארץ דרכך ג) ויודך עמים ושלשה קנה המנורה מצדה השני והקנה האמצעי הוא גוף המנורה שהם ביחד ז', הפסוק ראשון למנצח בנגינת מומור שיר שהוא שם ה' במומור והם שמות הקדושים של הקב"ה והם ג' אותיות על כל קני המנורה וב' אותיות על קנה האמצעי וששה פסוקים רמזים לששה קצוות העולם א) מזרח ב) צפון ג) מערב ד) דרום ה) שמים ו) והארץ והשבעי הוא השי"ת שברא אותם ארון ומלך על כל והוא שבעי רומז לקנה האמצעי שהוא הגוף, וזה הפסוק רומז ליום השבת שרומז ליום השבת שהוא גדול משאר ששת ימי המעשה בחינת יסוד עין החיים אשר בתוך הגן, ובעלי קבלה אמרו שהקב"ה הראה לדוד מומור זה ברוח הקודש כתוב באותיות מופז ונעשה בצורת מנורה וזהו מה שהראה הקב"ה למשה רבנו במראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה "ומי שרואה אותו מצויר בצורת המנורה ימצא חן בעיני אלקים ואדם" ודוד היה נושאו במניני מצויר בצורת המנורה והיה נוצח מלחמתו ואויביו נופלים לפניו ואם זה יהיה מצויר בבית הכנסת בארון הקודש יגין בעד הקהל מהנזירה והאומרו כבוקר אחר ברכת הכהנים ז' שבועות כל ימי הספירה לא יקרה לו נזק כל השנה כולה ויצליח במעשיו וראוי לכיין בה וטוב לאומרו ז' פעמים כשאדם יוצא לשלום ולהצלחה א) חנינה ב) ברכה ג) אורה ד) ישועה ה) הוראה ו) שמחה ז) רגנה והאומרו כל יום קודם הגין החמה לא יקרה לו מקרה רע ונחשב לפני הקב"ה כאילו הוליק את המנורה בביהמ"ק ומוכסח שהוא בן עוה"ב עי"ש.

ובספר אבודרהם (בסדר שיר של יום) כתב דיש בו מ"ט תיבות חוץ מן הפסוק הראשון כנגד מנין הנביעים כפתורים ופרחים שעולין למנין מ"ט גביעים כ"ב פרחים ט"ו כפתורים י"א סך הכל מ"ט עי"ש.

ובספר עקדת יצחק פרשת אמור (שער ס"ז) הוסיף דהיה מצויר במנין דוד כרמת מנורה ובהנחת המנורה למקומה וראי היו ג' קנים אל הדרום וג' כנגדו אל הצפון וחז"ל אמרו (ב"ב כ"ה) הרוצה שיהכים ידרים והרוצה להעשיר יצפין וסמנך מנורה כדרום ושלחן בצפון ולזה הקנים העומדים אצל השלחן הם מענין השלחן וסגולותיו ולכן תמצא ששם מבוקשיו האמיתיים והעצמיים כג' קנים אשר מצדה האחד ובחציו הראשון של הקנה האמצעי והחיצונים הומניים בג' הקנים אשר כנגדם ובחציו האחרון של האמצעי הקנה

הראשון מהימין אלקים יחננו ויברכנו קאי על הצלחת הגפוש כי שם צוה ה' את הברכה אמנם תכלית הטוב הזה והתועלת האחרון וכו' זכר אותו בראש הקנה האמצעי והוא ישמחו וירגונו כו' הוא השמחה והערבות הנמרץ מזאת הברכה וכו' ואחר הקנה הראשון מהשמאל וכו' הוא יברכנו אלקים ויראו אותו וכו' כבאן תפס שם ברכה על ההצלחות הזמניות המיוחדות מהשמאל וזה שאמר שלמה אורך ימים בימינה וכשמאלה עושר וכבוד עי"ש.

ולענייננו יש לומר פשוט דהנה ג' בצד ימין מצטרפין לו' קני המגורה שביחד הם עשר ועם הכולל י"א שבין נדה לנדה שימי טהרה הן וג' הקנים בצד שמאל רומזין על הג' ימים של זבה גדולה ויש בו מ"ט תיבות לכמל החולי שיש לה ע"י ריבוי דם דחולה בנמטי מ"ט בהוספת אות ו'.

"עוד סגולה לעצור הדם של נדה"

ועוד סגולה נראה למעט הדם לומר "בפרשת וארא" מפסוק ויאמר ה' אל משה (ו' י"ט עד פסוק כ"ה ועד בכלל) שזוהו הענין של מכת דם שהוא המכה הראשונה שקבלו המצרים ואחד הטעמים שמבואר במדרש שקבלו המצרים מכה זו כי המצרים לא נתנו לבנות ישראל לעשות מבילה לנדותן ולכן היו פורשות מבעליהן כי הכירו שהם שומרי תורה כי שמרו על זה אף קודם מתן תורה וכונתם היתה למעט פו"ר ולכן נעשו מדה כנגד מדה שמימידיהם נהפכו לדם וכבר כתבו דנדה דנד מלשון נע ונד ואות ה' קאי על הקב"ה וכנגד זה יש חמישה מיני דמים טמאים דוקא, לרמוז על אות ה' על הקב"ה, וגם שמן התורה אינו מטמאה רק בהרגשה לרמוז דהעיקר הלימוד של דם נדה הוא להרגיש ולהצטער בחינת כל מי שלא נבנה בימיו כאלו נחרב בימיו וכל מי שאינו מצטער לא יהא חלק בבנינו וזה הר"ת של נדה נאלמתי דומיה החשתי דהעיקר העבודה להפוך הכח של דומיה ולהרכות ברחמים ובתחנונים לפני שוכן מרומים שנוכה לגאולה שאו יהיה גמר התיקון וכמו שכתב השל"ה (בסידורו שער השמים) בסדר קידוש לבנה גוסס הברכה בא"י מחדש חדשים וכפירוש רש"י בסנהדרין (מ"ב ע"א) שהן עתידין להתחדש כמותה שקאי על הגאולה עתידה ושמו יאמר האומר ח"ו אף לעתיד כשבשם שהלבנה מתחדש בתחלה, ובסופה פוחת והולך וע"ז מברכין בא"י מחדש חדשים כי לעתיד לבוא לא יהיה רק חידוש ולא שום שקיעה וכאמר הכתוב (שעי' ל' ב') והיה אור הלבנה כאור החמה וגו'.

ובזמן הזה כשזמן הוסת מניע והנשים מרגישות בחינת מצר או ראוי לקיים הפסוק מן המצר קראתי יה' ענני במרחב יה'.

והנה מזה יוצא זכות גדול לאשה שע"י מתעורר שלא רק היא לבר לא יסיה הרעת מצער ומגלות השכינה אלא גם הבעל שהוא הראש של המשפחה גם כן יתעורר על ידה להתפלל שיתיר אסורים וע"י ספירתה את הו' נקיים תתחיל ג"כ אותו התעוררות אצלינו לקראת יום הגדול והנורא אשר ימלוך מלך מלכי המלכים.

"ראוי לרב לפני שמזורה הלכה להסתכל בשו"ע ולא יתבייש מפני המלעיגים"

והנה הלכות נדה הם הלכות שנוגעים מאד והמחמיר בו מקיל מצד מצות פו"ר וכו' וכ"ש המקיל בו שנוגע באיסור כרת ולכן יש לפסוק בה בזהירות רבה ולהיות מתון ברינו ולא להתבייש להסתכל בשו"ע, צא וראה מה שעשה המשנה למלך כמו שהעיד עליו החיד"א בספר יוסף אומץ (בסימן מ"ז), וראיתי בס' אורים ותומים שכתב באורים על מ"ש בסמוך דצריך לימלך אם יש גדול ממנו כעיר שכתב חו"ל וכן לענין איסור והיתר נמי דמאי שנא ואני נוהג ג"כ בכל הדברים במקום שאין הדבר פשוט כביעתא בכותחא לעיין בספרים ולהורות מתוך הספר כי אותיות מחכימות ובפרט בזמן הזה אשר כעו"ה השכחה

גוברת עב"ל. והחיי יתן אל לבו שאם הגאון זלה"ה אשר ידענו נאמנה שהיה לו זכרון גדול מאד לא היה סומך על זכרונו והיה מעיין בספר. וכן שמעתי מהרב החסיד המופלא מהר"ר גרליא חיון זצ"ל שבנערותו הן בעורנו אתרא דקושטא' שמה הלך להגאון רבינו מהר"י רוזאניס זלה"ה לשאול דין איסור והיתר ממנו ופתח הש"ע ואמר לו ראה בני הש"ע אומר כך וקרא לפניו דין הש"ע וכבר נודע גדולת הרב ז"ל שהיה מפורסם בבקיאותו וזכירתו ועם כל זה ברין הכתוב בש"ע לא רצה להורות לו הרין עד שפתח הש"ע וקרא לו הרין. ואנן יתמי דיתמי אשר באמת חסרון ידיעה ורוב השכחה גוברת וידע איניש בנפשיה איך לא נבמש ולא נכלם להורות תיכף בלי ראות שום ספר. וכבר כתב הרב שבות יעקב (ח"ב סימן ס"ד) שקבל מרבותיו שראוי לכל מורה שלא יורה בלי עיון תחילה בספר. ואמרו שהמורה בעל פה ואין פוחח הספר קרוב ליכנס בגדר מורה הלכה במקום רבו ע"ש.

והנה המשנה למלך אשר מפורסם בכל העולם כולו מענקי הרוח של גאוני הדורות אשר האור החיים (בספרו פרי תואר יו"ד ס"י סק"ז) כתב עליו אני אומר אשריך אברהם אבינו שר' יהודה רוזאניס יצא מחלצך (ועיין שם הגדולים בערכו) וחיון מזה איתא בשבות יעקב ובפמ"ג דמי שמורה הלכה ואינו מסתכל בספרים היו בבחינת מורה הלכה בפני רבו אלא המשל"מ עשה יותר מזה שקרא לפניו הלשון ויש בזה לא רק ענין של עונה אלא חלק מפסק דלשון שאומר הרב להשוואל צריך להיות מדויק מאד ואין דקדוק יותר טוב מהש"ע.

וראוי לציין מה שאמרנו בהקדם הסברא הנ"ל דהספרים הם רבותינו שכדור זה דמה דמבואר בתשב"ץ קמן (סימן תל"ג) לפי דברי הירושלמי פסחים (פ"ג) דר"א שלח בנו ר' חנינה ללמוד תורה בטבריה ושמעו שעושה חסד עם המתים שקובר אותם שלח לו (בתמיה) וכי אין קברים כאן הרי כבר נמנו וגמרו דתלמוד גדול שמביא לידי מעשה ומכאן ראייה שאותן התולכים ללמוד תורה במקום אחר אינן צריכין לבטל תלמודם מפני קבורת המת ע"כ ובוה אמרנו לפרש המשנה בפ"א דאבות העמידו תלמידים הרבה ועשו סייג לתורה דאם יבואו תלמידים מרחוק ללמוד אז לא יקברו את המתים ע"ז אמר ועשו סייג לתורה דשלא יצא מזה דבר רע שאע"פ שאינם חייבים לבטל תלמודם מ"מ כמה מהם חייבים למטל במת (עייין בבגדי ישע או"ח סי' תמ"ד ס"ק י"ג) ומ"מ בוד"ז שאין הלימוד מפי רב אלא מפי ספרים א"כ אין לסמוך על ירושלמי הנ"ל ויש עוד לדון לדינא*.

"אין להורות מתוך פלפול בהלכות נדה"

הנה עיין בשו"ת דברי חיים (ח"א סי' מ') שכתב ולכן אני הפעוט אין דעתי נוחה בפלפולים כי אין לנו באיסור גדול וחמור כזה לילך בחר פלפול וח"ו אם נימא סברות כאלו נוכל להתיר אשה נדה כי יאמרו אין דרך לראות טיפה אחת ואין אנו בקיאין במיני מראות וכו' וה"ו להשתמש בספקות כאלו ואם כי רבותינו האחרונים השתמשו בזה הרבה בתשובותיהם, הם שאני בגודל חריפותם ובקיאותם ואנו אין לנו בזה לנמות מפשמות הסוגיא וראשונים עיי"ש (ועיין עוד בשו"ת הנ"ל שהביא דמה שכתב הס"ט (בסוף סי' ק"צ) דאין אנו בקיאין במראות דמים מהני גם לקולא א"כ נתיר כל כתמים עיי"ש).

* ואפשר שע"י כתיבת ספרים מרויחין גם כן מה שנאמר בתנא דבי אליהו דאותן עשרים ותמישה אלף שנהרגו בגבעת בנימין, נהרגו מפני שהיה לסנהדרין גדולה לילך ולקשור חבלים של ברזל במתניהם ולהגביה בגדיהן למעלה מארכובותיהן ויתורו בכל ערי ישראל ללמוד אתם תורה ולא עשו כן אלא שנכנסו לא"י כל אחד נכנס לבדו וליינו ולשדהו ואמרו שלום עלי נפשי כדי שלא להרבות עליהם הטורח עיי"ש. ונראה דע"י כתיבת ספרים ושולחין אותם בכל קצווי ארץ אין כל כך עוון הנ"ל ועיין מה שכתב הגמ"ט (בהקדמה לספרו בית אלקים) אם נזכה בזכות האל להגדיל תורה ולהאדירה יוציאנה גם כן כתב לאחרים קרובים ורחוקים ממנו כדי שיהנו כולם מהכתו וזה ישיאר ברכה אחריו וצדקתו עומדת לעד שילמדו במכתבי ספרו מה שלא למדו או לא ראו בספרים אחרים והזוכה ומזכה במעשים טובים וזכות הרבים תלוי בו הולמד ונלמד זכותו גדול יותר ומזו וזוה אל תנח ידיך ולכן נתעוררתי אני הצעיר משה בן ר' יוסף מטראני תחלה בענין תורה ללמוד וללמד עם תלמידים ולחבר עיי"ש.

“איסמנים לא יורה במראות לכתחלה”

עודני מדבר מה ששמעתי בזמן האחרון שיש מורי הוראות בהלכות נדה שהם איסמנים ולא לוקחים לידם את המראות רק אומרים להשוואל שיחזיק בידם את המראה והוא מסתכל עליו ופוסק או ששובש בתי ידיים והנה לא כן הורינו לנו חז"ל לפסוק ומי לנו גדול ממלך ישראל דוד המלך שאמר וידי מלוכלכות בדם בשפיר ושליא כדי לטהר אשה לבעלה ואף שהמלך צריך להדר על נקיות עיין בפרק בתרא דמס' יומא לגבי רחיצה ביוהכ"פ ואין שום חיוב לאיסמנים להיות רב (משל למה הדבר דומה למהל שהוא איסמנים) ואפשר שאין כ"כ ראיה מדוד המלך דשאני הדבר בזמנו שלא אסרו רק ה' מיני דמים אבל סברא דחוקה לחלק רכיון דראיה מועלת למה לנגוע ביד וקבלתי מכמה רבנים דלפעמים מוכרח לנגוע במראה לראות אם זה עב וסמוך ודברים אלו אי אפשר להרגיש ע"י בתי ידיים כמו שאין לברוק סכין ע"י בתי ידיים ועל כגון אלו נאמר או שירגיל עצמו שלא יגעיל אותו דברים כאלו במ' יום (וכמו שמבואר בצעמיל קמן להרה"ק ר' אלימלך) ואם לא יותר טוב שלא יפסק כזה

ובמשנה במס' אבות (פ"ג מ"א) רבי אלעזר המודעי אומר המחלל את הקדשים והמבזה את המועדות והמלכין פני חבריו ברבים והמפר בריתו של אברהם אבינו עליו השלום והמגלה פנים בתורה שלא כהלכה אע"פ שיש בידו תורה ומעש"מ אין לו חלק לעוה"ב ונראה לפרש בדרך רמז דהמשנה קאי על פסיקת הלכות נדה באופן כנ"ל ועי"ז נבין הקשר המחלל את הקדשים שפוסק בלי לנגוע בבדיקה חז"ל אפי' במקום שצריך לנגוע כדי לברר וכמו שאמרו חז"ל במסכת פסחים (ג"ז ע"א) יששכר איש כפר ברקאי היה מכבד עצמו ומחלל קדשי שמים שהיה כורך ידיו בשיראין ועובד עבודה זמה עלתה לו דפעם ישבו המלך והמלכה ודינם זה עם זה המלך אמר בשר הגדי עדיף והמלכה אמרה בשר הכבשים עדיף אמרו יבוא הכהן הגדול שמקריב קרבנות ככל יום ומכיר במיז מעמים ויוכיח בין שנינו וקראו ליששכר הצביע בידו ואמר אם היה הגדי עדיף היה הקב"ה מצוה להקריבו לקרבן תמיד ולא היה מצוה על הכבש אמר המלך הואיל ולא פחד מן המלכות תיקצין ידו הימנית ונתן שוחד וקצצו לשמאלו ושמע המלך שנתן שוחד וציוה לחתוך גם ידו הימנית אמר רבי יוסף ברוך המקום שגבה ממנו דינו בעוה"ז ע"כ.

הרי לן אדם כזה שלא פחד מן המלך ואדרבא אמר מה שנראה לו האמת ע"י שלבש בתי ידיים הפסיד הידים והכהונה (ופלא יש בגמ' "הצביע בידו" וחתכו שני ידיו) הכ"נ לפסוק דיני מורה ע"י דרך זה הוא מחלל קדשים והמבזה את המועדות שהרי דיני מורה תלוי במהלך הלכנה שע"י קובעין המועדות ולפעמים מלכין פני חבריו וחז"ל יכול לטעות בהלכה ולהיות מפר בריתו של אברהם אבינו ולהיות מגלה פנים בתורה שלא כהלכה ולכן נכון מאד אם הוא כבר מורה הוראה להרגיל עצמו שלא יגעיל אותו דהרי חז"ל כבר אמרו ג' חייהן אינם חייין ואחד מהם איסמנים ויבקש מהשי"ת שיגאל אותו מזה וזוהו אמרו לפרש דברי הכתוב אם הרב דומה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו ושאלו המפרשים מי ראה מלאך אלא הביאור הוא דהרב אינו איסמנים וכמו מלאך אז תשאלו לו לפסק הלכה.

“בהלכות נדה ישתמש הרב בלשון נקיה ביותר”

בתנ"ך ובחז"ל לא מצינו שם מיוחד לתשמיש רק בדרך השאלה ובלשון נקיה, כמו שאמרו חז"ל (ריש מס' פסחים), לעולם ידבר אדם בלשון נקיה.

עת דודים, רמז לבעל לפקוד את אשתו ובתורה נקראת עונה סתם, ועונתה לא יגרע.

זמן הוסת נקרא בתורה "אורה כנשים" "דרך נשים".

נשואין נקרא בלשון ביאה, והבאתה אל תוך ביתך, ולשון בעילה הוא קיצור לשון של בא עליה, תשמיש ואיש אחר ישגלנה כך כתיב וקרי קורין ישכבנה.

והנה תשמיש יש לזה עוד לשונות לשון "אכילה" אכלה ומחתה פיה, ובחז"ל ואוכלת עמו מלילי שבת וזה תשמיש, וגם נקרא "מלאכה" כמו שדרש שמואל על הפסוק ויבא לעשות מלאכתו ונקרא "דרך ארץ" או קראו לה לשון "זקיקה" נזקק לאשתו לשון "פנים" עיין במס' גיטין דפניך היינו תשמיש וגם נקרא "שלחן" כמבואר בגדה (ב' ע"ב) "קדרה" כמבואר פסחים (ק"ב ע"א) "כלי" עיין ב"מ (פ"ד ע"ב). (ואותו מקום נקרא גם כן בהרבה שמות).

"הטעם שהרבה פוסקים כתבו שלא לסמוך על דבריהם להלכה למעשה"

הטעם שהרבה גדולים כתבו בהקדמת ספרם שלא לסמוך על דבריהם להלכה למעשה יש לומר שהוא כפי שכתב (בשו"ת הרמ"א סי' כ"ה) בנו של הגאון ר' שכנא מלובלין על אביו, וכן כתב על הגאון ר' יעקב פולק רבו שלו, הטעם שלא כתבו שום חיבור לפי דברי חז"ל במס' תמורה כותבי הלכות שורפי תורה כדי שלא תפוג תורה שלא יבואו הדורות הבאים אחריהם לפסוק לפי דבריו להלכה כבתראי אלא להמשיך כוח התורה לדורות הבאים וכל אחד יעשה כפי הוראת שעה לפי ראות עיני הדיין ע"כ.**

"למה האשה צריכה להטהר ז' נקיים ועוד ארבעה ימים"

הענין של ד' ימים קודם ההפרשה של ז' נקיים ואח"כ הו' נקיים בפנימויות יש להסביר כי ידוע לכל חכמי ויודעי בטבעיות העולם כמו שכתב בזה בספר אהבת יהונתן (הפמרת שבת הנוכה) כי שבעה משרתים משפיעין למין האדם ז' כוחות וכל משרת יש לו השפעת כוח אחד, אמנם בכל כוח יש יצה"ר שהוא מסית ומרדח בהם וכל כוח יש לו שם בפנ"ע והדבר נקרא על שם פעולתו אשר יפעל וכל כוח פועל פעולה אחרת לכן שבע שמות יש להם, ובספר הנ"ל (פרשת כי תבוא) כתב דמזה באה השבעה מיני מתכות עיי"ש ויש להוסיף דלכן יש שבעה ימי השבוע, ויש שבעה ימים שעולס שאפשר להמיר ממומאנתו (א) ים של מבריא. (ב) ים של סרום. (ג) ים של חילת. (ד) ים של הלתיא. (ה) ים של סבכי. (ו) ים של אספמיא. (ז) ים הגדול. וים אוקינוס כולל כל העולם לכן אינו נכלל בתוך השבעה. וכן יש שבעה נהרות (א) ירדן. (ב) ירמוך. (ג) קירמיון. (ד) פוגה. (ה) פישון. (ו) גיחון. (ז) חידקל. ונהר פרת כולל את כולם לכן אינו במנין, ו' נהרות מקיפין א"י. ואלו השבעה השמות יתפרדו לארבע ראשים והם ד' חושים ויקראו בשם הד' כוחות, (א) כח הראייה, (ב) כוח השמיעה, (ג) כוח הריח, (ד) כוח הדיבור, ועל פי אלו משיגין שיש בורא עולם והוא דאנו מפאת דלות שכלנו אי אפשר לנו להשיג הבורא בעצמו אלא מצד בראויו כפי שענינו רואות השתנות זמן וגבול כל נברא, ויום המות ויום הולדו, והוויית העולם והפסדו, וחיבור ארבע יסודות אשר ישתנו קצתם אל קצתם, כי אי אפשר מבלי אומן שיעשה הכל, וע"י אלו הכוחות אנו משיגין שיש בורא אחד להמשיך

** בדרך הפלפל והחילוק מקורו בארץ אשכנז בשלש הישיבות הגדולות אוגוסבורג, נירנבורג ורגנסבורג (ועליהם ציין הש"ה במס' שבועות) ושם נהגו כן מימות מהר"י וי"ל כמו שכתב בשו"ת (סי' קס"ד) כשאנו מפלפלין ולומדין חריפות כגון בזמן התוספות או אנו רגילין למשקל ולמטרה בדקדוקים ובחילוקים דקים כמעיל פילא בקופא במחטא עיי"ש, ותלמידו כתב בשו"ת מהר"י ברונא (סי' קפ"ז) עיקר הרבנות תלוי בפלפל כי מתמת הפלפל נעשה גדול יותר עיי"ש, יש חילוק בין החילוקים ובין דרך הפלפל, ועיין שו"ת נחלת שבעה (סי' מ', ועיין בהקדמת זרע ביד ח"ב), והנה הם נהגו בחצי שנה הראשונה למדו הלכות בלי תוספות עד שהיה שגור בפייהם ואח"כ למדו תוס' בעיון גדול ואז פלפלו בחילוקים ואח"כ ביטלו מנהג זה רק הראש ישיבה היה אומר החילוקים בתחילת הומן ור' יעקב פולק למד בישיבתו של ר' יעקב מרגלית (בעל סדר הגט) בנירנבורג ואח"כ ניהל ישיבה עם בנו של ר' יעקב הנ"ל ר' יצחק אייזיק, ואח"כ הנהיג בפולין דרך הנ"ל בקרקא, ור' יעקב פולק נפטר בשנת ש"א, ועיין ב"ב (קמ"ה ע"א) מעלת הפלפל (וע"י תמורה ט"ו), ובמס' שבת (ל"א), ששואלין לאדם פלפלת בחכמה עיי"ש. ועיין מהרש"א בח"א ב"מ (פ"ה) ד"ה דלשתכת דפלפל של הבל מטריד את האדם מן האמת ואין מגיע לתכליתו המבוקש.

לו להתבירה, מחמת כוח הראיה אנו יודעין שזרח השמש ובא השמש ואל מקומו שואף זורח, ובעינינו רואים שיש לה גבול, וכן בריח כשהיא באהבה כתיב הדודאים נתנו ריח, וכן כדבור, אמנם המכחישיין אינם משיגין את זה מחמת חילוף קצתם אל קצתם שהכוחות מתחלפין למשל יש מעם אדם דבר שהוא מתוק לחיך ויש מעם מרה כלענה שהוא מחמת חילוף הכוחות, היוצא מזה ששבעה משרתים פועלין במזן האדם שבעה כוחות, ולכן יש שבעה נקבים בראש ב' עינים ב' אזנים וב' בחוטם ואחד הפה הם שבעה ועל ידי הנקבים הללו יוצא מכות אל הפועל ולכן מודין להקב"ה אשר יצר את האדם בחכמה וברא בו נקבים שעל פי הנקבים אנו משיגין הבורא שהוא אחד יחיד ומיוחד, ולכן שבעה שמות יש להארץ בעוה"ז (א) ארץ. (ב) אדמה. (ג) ארקא. (ד) הרבה. (ה) יבשה. (ו) תבל. (ז) חלד. וכן יש שבעה שמות לרקיעים (א) וילן. (ב) רקיע. (ג) שחקים. (ד) זבול. (ה) מעון. (ו) מכוון. (ז) ערבות. וגם שבעה כוכבים יש (א) שבתאי. (ב) צדק. (ג) מאדים. (ד) חמה. (ה) נוגה. (ו) כוכב. (ז) לבנה. ו' הנהגות יש (א) חכמה. (ב) עושר. (ג) זרע. (ד) חיים. (ה) ממשלה. (ו) שלום. (ז) חן. ו' אושפיזין. וזה הענין של הו' נקיים דהנה הכל רצין אחר אשה, וכמו דאיתא (ביערות דבש ח"ב דרוש ב') דהלא כבר אמרו אין חזק בכל הארץ כאשה שגם ראש ההכמים שלמה נבע לבת פרעה, ואפילו אריסטו שהתבודד ביערות ומאם בתענוגים העידו עליו שגם מיתתו היתה שנלכד באשת רעהו, והאשה צריכה לגרום שאותן הכוחות יהיה נקיים ובטהרה ולקשר הו' חושים שעליהן רומז הו' ימים להשרש להכוחות שהם ז' ולכן בשעת נישואין מברכין ז' ברכות. (ועיין ביערות דבש ח"ב דרוש י"ב שאדה"ר כשיצא מג"ע היה מתבודד צ"ח יום מ"ט יום ימי טומאה שהוא ז' פעמים ז' ימי נדה ו' ימי נקיים וימי טהרה שהוא ג"כ ז' פעמים ז' שהוא מ"ט ימי טומאה ומ"ט ימי טהרה סך הכל צ"ח, ורק אח"כ מיהר גופו במים של גיחון לתשובה. כמבואר בזהר חדש ברות עיי"ש).

עוד יש בד' ימים לרמוז כמו שכתב היערות דבש (ח"א דרוש י"ד) כי כתבו כל המהגוסים ובעלי גמטריאות כי כל עינים שבעולם שמים וארץ וכל אשר בהם נכללים בנקודות (א) קו (ב) שטח (ג) מעוקב (ד) נקודה קמנה עומד תמיד במרכז וממש אין לו כמות רק הוא ראשית לכל הרברים ואח"כ קו אין לו רוחב רק אורך בקו מורכב מנקודות ואח"כ שטח הוא דבר שיש לו אורך ורוחב אבל אין לו גובה אבל הוא בעל שתי קצוות אלו גבולים ומעוקב הוא גשם שיש לו גובה אבל הוא בעל שתי קצות אלו גבולים ומעוקב הוא גשם שיש לו גובה ג"כ והוא בעל שלש קצוות אורך רוחב וגובה כזה נכללים כל הנבראים ממש כמו נקודה והוא דומה לו ונ"כ הכל מתאווים למרכז כנודע (ומרמז כזה דכל הו' מינים רומזין לכל חלקי העולם) ע"כ. ולכן אנו בתוך ד' ימים אלו כל יום מיוחד נגד אחד מו' חלקים ויוצא דבית נכלל כל חלקי העולם שאז מפרשיין את עצמה מן הבעל שרומז לחיי עוה"ז לצד הקדושה ולחיי עוה"ב והבן.

עוד יש רמז שבארבע הימים והוא דמבואר בתפארת יהונתן (פרשת כי תבוא) דמניחין ד' פרשיות בתפילין נגד ד' יסודות (א) עפר. (ב) אש. (ג) רוח. (ד) מים. וזה ד' מדות שבאדם, היוצא מבחינת הרופאים דהוא נגד ד' יסודות דהיינו (א) מרה שחורה. (ב) מרה לבנה. (ג) מרה אדומה. (ד) מרה ירוקה, דמרה שחורה היא נגד עפר, מרה אדומה שהוא נגד אש, מרה לבנה נגד המים, מרה ירוקה נגד הרוח, ועינין מדרגות ומעלות הטבעיות האלו הוא כך מרה ירוקה הוא דאין האדם אוהב לאדם בתוך לבבו רק לשעות מתהפכות האהבה לשנאה וכן להיפוך שדעתו אינו שוה תמיד, מדרגת מרה לבנה הוא דהאדם מושג דעתו בכל עת בשעה זו מאמין לאדם זה ובשעה השני מאמין לאדם שני כשמפתח אותו וגם הוא עצלן גדול ואינו מאריך ימים, מדרגת מרה אדומה שהוא להתפתות לילך אחר תאות מדרגת מרה שחורה שהאדם הוא עקשן ואינו סר מדעתו המתנכלת דע עיי"ש, ועיין עוד ביערות דבש (ח"א דרוש ד') ולזה מהני תפילין, והנה האשה שאין לה תפילין או בד' ימים הללו יש לה להתעורר בהן ולפשפש במעשה.

"שתי הזמנים של ימי המהרה באשה הם שני בחינות של רצוא ושוב"

והנה זמן מהרה וטומאה שיש באדם הוא בחינת רצוא ושוב שהוא בחינת עוה"ז ועוה"ב דכל תכלית הבריאה הוא שיהיה הרצוא שרומז עליה למעלה להיות דבוק להקב"ה, אמנם אדם אינו מסוגל לעמוד במדרגה עליונה למעלה כל הזמן וגם אם יעמוד כל הזמן למעלה יתנגל לקדושה עליונה ואז אינה פועלת ולכן בעיני בחינת שוב כדי שיתחזק עוד פעם ויתעלה שנית, והנה שלמה המלך בספרו קהלת באר שיש כ"ח עתים (שנרמזים בשתי ימים, י"ד פרקים שיש בכל יד, ג' פרקים בד' אצבעות וב' פרקים באגודל. והעולם נברא בכ"ב אותיות ובצירוף עוד חמש מנצפ"ך הם כ"ח, י"ד מהם למזכה וי"ד מהם להיפוך רח"ל, דע"ז יש יד ימין ויד שמאל וכן הלבנה בחודש חסר הולכת כ"ח ימים) אבל עיקר הוא שתי בחינת רצוא ושוב, מצב עליה ומצב של ירידה, והוא החילוק בין אדם מיושב לנער דשתיהן עולין בשווה על האילן אבל הילד אינו מתכוונן הייך ירד בזמן שהוא עולה רק בזמן עלייה חושב רק מעליה ולכן כשמגיע למעלה פתאום רואה שאינו יכול לירד משא"כ אדם מבוגר מיד כשעולה יש לו המחשבה לא לעלות על ענף כזה שלא יתא בידו הכוח לדרת, והוא בחינת עוה"ז ועוה"ב דמי שזוכה יש לו בחינת עוה"ב בזה העולם ע"י עולמך תראה בחיך אבל הוא צריך כל הזמן להיות מחובר בעוה"ז שהוא בחינת שוב.

וזוהו העיקר של שני השמות של הקב"ה דאע"פ שיש הרבה שמות להקב"ה (וכמבואר בספר הפרדים שער א' פ"י דעשר שמות יש להקב"ה) ו' שמות הם שאינם נמחקים כמבואר בשו"ע וי"ד (ס' רע"ו סעי' ט'), העיקר הוא השני שמות שם הוי"ה ושם אלקים שבהם משתמשת התורה בעיקר וזה נוגע לבריאה בעיקר דאסתכל הקב"ה באורייא וברא עולמא הרי דהתורה מגלה לנו סדר הבריאה והוא דשני השמות הם העיקר בהנהגת הבריאה וכן אמר הכתוב אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים, וכיוה"כ אנו מסיימין התפלה בהכרח גדולה ז' פעמים ה' הוא האלקים והוא דשני השמות האלו אחד מהם מורה על בחינת הרצוא והוא שם הוי"ה שהוא השם המורה התפשטות וחסר, ושם אלקים מורה על צמצום ומדת הדין דבראשית ברא אלקים דעוה"ז (שהוא בחינת שוב שמונע ומוריד האדם מלעלות) נברא כשם אלקים ועל האדם מוטל לחבר שני הפכים יחד כדי שיעלה מעלה ואז משלים את עצמו.

ובלעם הרשע רצה רק להמשיך מדת הדין בלי שיתוף מדת הרחמים ולכן שחט קרבנות שיצא דם ואמר (במדבר כ"ב ל"ח) אשר ישם אלקים כפי אותו אדבר, אבל הקב"ה לא הניח לו עד שמלאך רע יענה אמן כעל כרחו, וכמו שנאמר שם להלן (פסוק י"ב) אשר ישם ה' כפי אותו אשמור לדבר, (ושם להלן בפסוק כ"ו) עיי"ש, ששיתוף מדת הרחמים, והוא בחינת האלקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים (קהלת ז' כ"ט) אדם בגמט' מ"ה ומילוי של שם הוי"ה יו"ד ה"א וא"ו ה"א והאלקים עשה דהיינו ששני שמות אינם סתירה, וכשאדם זוכה יש לו התוספה של אות ה' ונקרא האדם שרומז לשלימות ששם אדם הוא השם הנכבד של שמות האדם, (א) איש, (ב) גבר, (ג) אנוש, (ד) אדם, מלשון אדמה לעליון, (עיין עשרה מאמרות מאמר אם כל חי ח"ב סי' ל"ג והטעם שיש לו ד' שמות לפי שהוא צריך לשלוט על העולם שיש בו ד' כוחות ד' תקופות בשנה אביב, קיץ, סתיו, חורף, וכן יש ד' נקודות במדה: נקודה, קו, שטח, עומק, וכמבטע: אש, מים, רוח, עפר. דומם, צימח, חי, מדבר. ובגוף: עור, בשר, גידן, עצמות. ובנשמה יש: נפש, רוח, נשמה, חיה), וע"י שמשלים את עצמו, ואות ה' רומז כנגד ה' משפחות של ערב רב כמבואר בזה"ק (ח"א עמוד כ"ה) שהם ה' דמים טמאים שעליהם נאמר (דברים כ"ב ח') ולא תשים דמים בביתך כי יפול הגופל ממנו, ולכן קורין קר"ש ארבע פעמים ביום כבוקר לפני התפלה ובתפלה (או בתפילין דר"ת) ובחפ"ע ובקר"ש שעל הגמטה שכל פעם אומרים פסוק שמע ישראל שיש בו כ"ה אותיות שביחד הם מאה אותיות לבטל שמו של ה"מ שבגמט' מאה וזה האדם בגמט' ג' ושתי פעמים האדם אחד של האיש ואחד של האשה בגמט' מאה שעל ידם מתקנים הכוח של הערב רב וה' דמים שלהם. ורוקא ע"י שניהם דכל מה

שכרא הקב"ה כעוה"ו ברא ע"י שנים וכמו בלוחות המש כנגד חמש ולכן התורה מתחילה באות ב' ודוקא הוא אחד ואין שני.

ולבן יעקב אבינו נקרא בשני שמות יעקב וישראל, יעקב שהוא השם המורה על שוב, וישראל הוא השם המורה על המעלה עליונה, ואע"פ שיעקב קיבל שם של ישראל מ"מ אח"כ קראו לו הכתוב יעקב, וזהו החילוק בין הראש לעקב, ישראל הוא אותיות לי ראש, ויעקב מורה על עקב, דעיקר האור שולט בראש וזהו הכנינה של רצוא בחינת עוה"ב שהוא רק אור אבל העקב הוא בחינת עוה"ז שהוא כלי שמקבל האור בחינת שם אלקים, וזהו שני הזמנים שיש לאשה זמן טומאה וזמן טהרה שהוא החילוק בין זיווג פנימי לזיווג חיצוני (לשון בספרי קבלה) דכמו שיש לאדם קשר עם הרכה אנשים זהו זיווג חיצוני ומ"מ יש זיווג פנימי לאדם שהוא נתקשר אליו חזק וכמו בעל לאשתו שאע"פ שבזמן טומאה אין הבעל מתגרש ממנה מ"מ אין כאן זיווג פנימי משא"כ בימי טהרה, וזהו הקשר בין כנס"י להקב"ה בזמן הגלות שהוא רק קשר זיווג חיצוני ולעת"ל תהיה זיווג פנימי שהצדיקים יושבין ונהנין מזיו השכינה ונהנה שייך רק בזיווג פנימי.

לימוד וקיום הלכות נדה סגולה לעשירות

איתא בתו"ל סגולה לעשירות לכבד את האשה, וכפשמות שעו"ז יש שמחה בבית ובמקום שיש שמחה יש פרנסה. ויש לימוד עוד דצד שמאל הוא צפון וכסף בא מצפון והאדם הוא בצד ימין והאשה בצד שמאל דכן הם עומדין תחת החופה ולכן בינה יתרה יש לאשה לפי שהכמה הוא מצד ימין ובינה תוצאה מחכמה הוא בצד שמאל. ונראה להסביר עוד לפי מה שאמרו חז"ל אין כבוד אלא תורה, והוא ע"י ששומר מרות המשפחה כראוי וכיאות על פי התורה נמצא ששומר את האשה בדרך כבוד שאינו מתנהג אהה כרצונו אלא לפי רצון התורה וזהו סגולה לעשירות. וראוים הדברים מאד לזמנינו שעיקר הרצון והחשק של האדם הוא להרבות הוננו כלי הרף וזה לו סגולה ע"י לימוד וחזרה הלכות נדה כדבעי ולקיימו בכל פרטיה ודקדוקיה, דהנה אומרים בשם אחד מגדולי הדור הקודמים שאמר בהתלונן על הדור צא וברוק מה בין דורות הראשונים לדורות האחרונים דור המדבר דור דעה פרקו מעליהם ומעל אנשי ביתם כל כספם כדי לעשות אלהים ודורות האחרונים פורקים מעליהם ומעל אחרים את האלקים (היראת שמים) כדי לעשות כסף וזהב. וזהו יש לפרש הכתוב "לא תעשון אתי אלהי כסף אלהי זהב לא תעשו לכם" ולכאור' יש כאן כפילות לא תעשו שני פעמים, אלא יש לחלק דהפסוק מדבר בחלק הראשון על הדור דעה לא תעשון אתי אלהי כסף, ובחלק השני של הכתוב מדבר מדורות האחרונים דאין אפילו אתי רק לשם כסף וזהב אלהי זהב לא תעשו לכם הקב"ה אומר "אל תהיו משעובדים לכסף וזהב".

וגם זוכין ע"י לימוד הלכות נדה לעשירות האמיתית כפי שאמרו חז"ל איזהו עשיר שהוא השמח בחלקו שיש לפרש דקאי על ותן חלקנו בתורתך, והנה הגאון המחבר זכה לחלק גדול מאד בתורה שנחשב לחריף החריפים, שדבריו נאמרו בני מדרשא בין כפי אריות ובין כפי העם, גאון בהלכה, וגאון בדרוש, גאון בגולה וגאון בגמרת, גאון בצדקות, וגאון בקדושה גאון בחכמה, גאון ברעות, גאון בתבונה, וכי' וכי' והנחיל לנו קצת מדבריו הקדושים על הלכות נדה להבנת ההלכה.

י"ד"ר שנוכה לאורו של משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

"הלכות נדה בחרוזים"

חרוז זה הוא מספר "אור עולם" (לבעל המאיר נתיבים) שהוא תמצית כל סימן בחרוז בשורה אחת. האות שבו מתחלת השורה הוא מקור הדין ההוא, והאות מראש התיבה על חרוז השני הוא מאותיות שמו כמבואר בהקדמה שם.

ימי נקיים תשב בדרך ותדום (סימן קפ"ג)
 רבנן חששו ואסרוה קודם זמנה (סימן קפ"ד)
 מהימנה ודין טהורה משמשת ונטמאה (סימן קפ"ה)
 אף שיש לה וסת וחוקה (סימן קפ"ו)
 יתלו במכתה ואם אין מגרשה (סימן קפ"ז)
 רמז בו מהללאל לסימן ואות (סימן קפ"ח)
 מועדו בטומאה בהשתלשל ובהגיע הוסת (סימן קפ"ט)
 צריכין להפסיק בכתמים בטהרה (סימן קצ"א)
 צרכיה אם עשתה וראתה (סימן קצ"ב)
 צריכה בדיקה מלה שנתפייסה (סימן קצ"ג)
 צג גינת אגוזים בעדן (סימן קצ"ד)
 צורתא דולד בקצב נקצבה (סימן קצ"ה)
 צריך הרחקה מאשתו נדה (סימן קצ"ו)
 צמר ופשתים להבחין ולהבין (סימן קצ"ז)
 צריך זהירות מסוך בתה (סימן קצ"ח)
 צפרנים חצצי ואבר המדולדלת (סימן קצ"ט)
 צרכי טבילה ובדיקת סתרים (סימן קצ"ט)
 ראויס לברך לפני שהרתן (סימן ר')

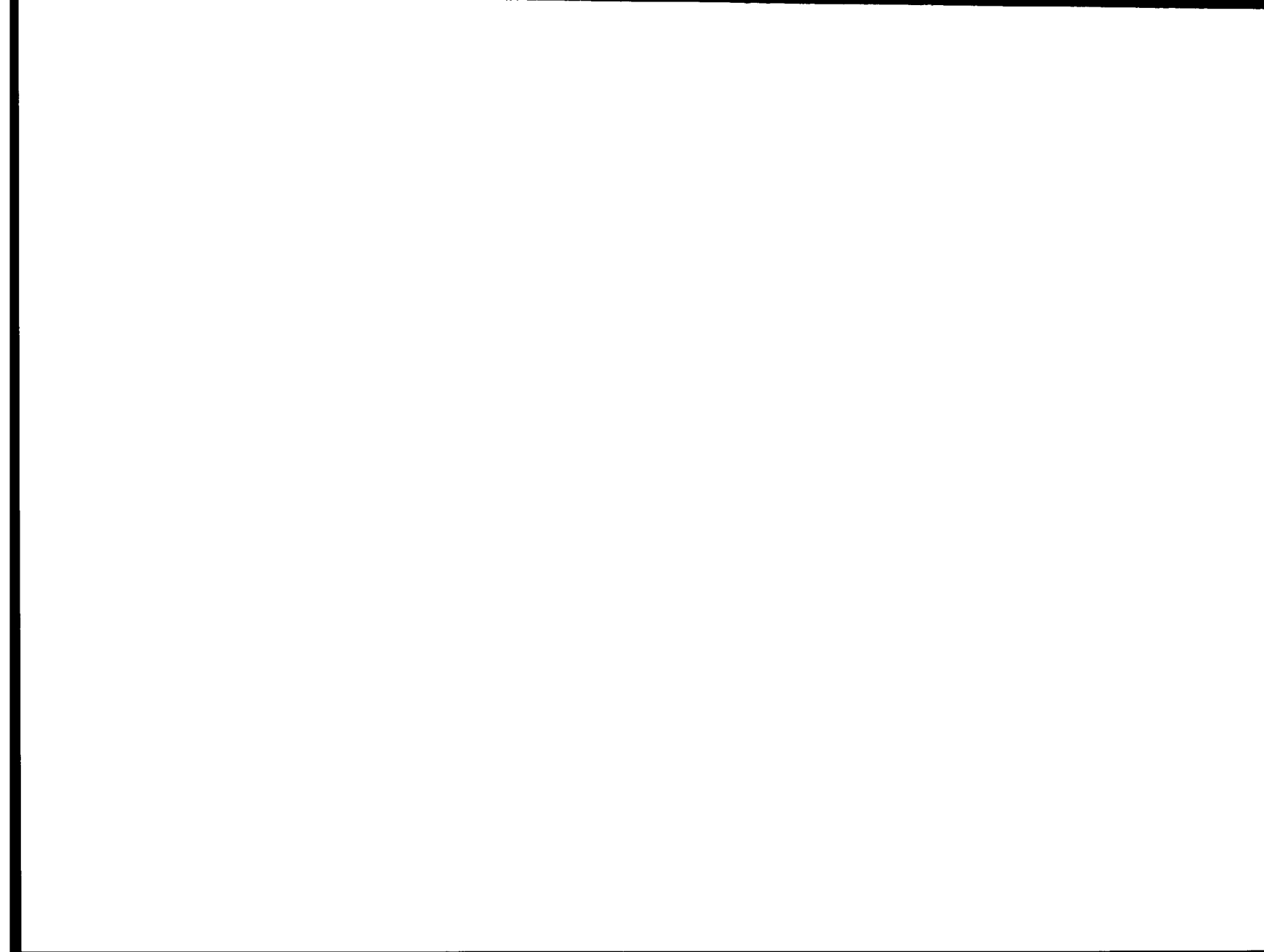

כדתי ופלתי

תפארת ישראל

מניסבתי

חלכות נדתי

קפג [א] והוא שתרגיש ביציאתו. וכחז הש"ך (סק"צ) היינו מדאורייתא, אבל מדרבנן טמאה אפי' צלי הרגשה. ונכון הוא, רק בזמנת איכה מקום דאפי' מדרבנן אינה טמאה, במקום דלא שייך כחז דהיינו קרקע עולם או צבגדי זבועים, וכדלקמן בסימן ק"ץ ע"ש. והרז מנחת יעקב בחבורו תורת שלמים (סק"א) כתב דכאן מיירי מראית דם כחדל, לא כשיעור גרים ועוד, וא"כ אף משום כחז ליכא ע"ש. ולי נראה כיון שנודע לה

אמרינן בפרק הרואה כחז (טו ע"ג) על הכ דנמצא על שלו חייב קרבן, לעולם דלרגשה ואימור הרגשת שמש או הרגשת עד הוא. ויש כאן צ' פנים, או כפשוטה, דודאי מיירי דלרגשה, רק לאחר זמן פטורה מקרבן דאמרינן אפשר הרגשת שמש או עד וכו', או הפירוש דאנן אמרינן

סימן קפג

אשה שרואה דם צריכה לישב שבעה נקיים

ובו סעיף אחד:

א. אשה שיצא דם ממקורה, בין באונס בין ברצון, טמאה, [א] והוא שתרגיש ביציאתו. ומיהו משתרגיש בו שנעקף

מסתמא הרגשה, רק היא חושבת שלא הרגשה כי תולה הרגשתה בהרגשת שמש או עד וכו'. וכבר האריכו בזה בשו"ת שצ יעקב (מסוזה לו) הגאון המחבר ההוא עם הגאון מ' גבריאל ז"ל ע"ש. אבל שניהם לא הביאו דברי התרומת הדשן בפסקיו סימן מ"ז, דכתב להדיא דרואה דם מנחת חשימש נמי אין מרגשת דאי מרגשת דנפתח החדר פשיטא דטמאה, אלא אמרינן הרגשת שמש הוא אע"ג ככל פעם צלי תשמיש אינה רואה כלום צלי הרגשה, וחשב ליה ספיקא דאורייתא ע"כ. הרי מבואר הדברים כפירוש השני:

ובן הרמב"ם פ"ט מהלכות איסורי ביאה (הלכה א ג) כתב

פלתי המבואר

לטומאת כחז כגון, א) אם מצאה כחז על קרקע עולם שהוא מקום שאינו מקבל טומאה דלא אמרו שם דין של כתמים כמבואר לקמן בסי' ק"צ (7) מדברי הגמ' במס' נדה (2) רבי נחמיה אומר כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל טומאת כתמים ושם (1) מוקי רב אשי דרבי שמואל שאמר בדקה קרקע עולם וישבה עליה ומצאה דם טהורה וכמו שכתבו התוס' התם דכיון דהדבר שיושב עליה טהור גם על האשה לא גזור, ב) וכן כשראתה דם על בגדי צבועים דקיי"ל שאינה טמאה טומאת כתמים ומבואר ברש"י שם (1) הטעם לפי שאין הכתם ניכר בו כמראה דם גמור ע"כ, ועיין לקמן בסי' ק"צ סק"י בדברי הפלתי, וכן הכריע המחבר שם לקמן בסימן ק"צ (8).

דעת המנחת יעקב בתורת השלמים דאשה שקנתה ומצאה דם עליה אינה טמאה רק כשיעור גרים ועוד, כמו כתם דעלמא **ובתב** המנחת יעקב בתורת השלמים (2) דלכאורה סותר המחבר דברי עצמו דהכא כתב דרק ע"י הרגשה

שבה מגופה רק צלי הרגשה אפי' טיפת דם כחדל טמאה משום כחז, כמבואר בסימן ק"ץ דלא לריכין גרים ועוד רק להוציא מספק מאכולת, משא"כ דליכא חשש מאכולת פשיטא דאפי' ככל שהוא טמאה משום כחז כמבואר לשם, ופשוט:

והנה יש כאן ספק עמום, ככל בדיקות שדקה ומלאה דם, או שקינחה עצמה אחר תשמיש ומלאה דם צלי הרגשה כלל, אי הוי חשש איסור דאורייתא או לא כי בגמ'

אין האשה נטמאת מה"ת רק בהרגשה ומדרבנן טמאה גם בלי הרגשה

[סק"א] **כתב** המחבר (6) אשה שיצא דם ממקורה בין באונס (כגון על ידי קפיצה) בין ברצון (כפי טבע האשה) טמאה, והוא שתרגיש ביציאתו ע"כ.

ובתב הש"ך (2) והוא שתרגיש היינו מדאורייתא אבל מדרבנן טמאה אף על פי שלא הרגשה כדלקמן בסימן ק"צ (4) וכמה דוכתי עכ"ד, וכוונתו להסביר דברי המחבר כאן שמתנה תנאי בטומאת האשה שבעינן שתרגיש היינו דוקא כדי שתהיה טמאה מן התורה אבל מדרבנן טמאה אע"פ שלא הרגשה כדלקמן.

ונבוך הוא דמה"ת בעינן הרגשה כדי שתהיה טמאה ובלי הרגשה טהורה אבל מדרבנן טמאה גם בשלא היתה הרגשה, ומכל מקום יש אופנים דגם בלי הרגשה לא תהא טמאה אפילו מדרבנן וכגון במקום דלא אמרו להחמיר לחשוש

מקורות

(6) כסע"ף א'. (3) כסק"ב. (2) סעי' א'. (7) סעיף י'. (8) ה"ט ע"ב. (1) ה"ט ע"א. (1) ס"א ע"ב. (2) סעיף י'. (3) כאן סק"א.

אין אשה מתטמאה מהטורה וכו' עד שתרגיש וכו' ואם לא הרגישה וזדקה ומלאה דם לפניו צפרחודור הרי זו בחוקת שזא צהרגשה כמו שצארנו. מדברי סופרים שכל וכו'. הרי מזואר מדכתב אח"כ ומדברי סופרים דמה שכתב קודם לזה הוא הכל דין תורה דהא כתב כמו שצארנו, והיינו מה שכתב בפ"ה מהלכות

הג"ל (הלכה ה) דם שנמצא צפרחודור ודאי טמא שחוקמו מהמקור, ושם דין תורה הוא דשורפין עליו תרומה וקדשים. לכן צרור דס"ל לרמז"ם צדדיקה הוי ספק דאורייתא, והיינו דווקא צדיקה שהכניסה העד לפרחודור,

פלתי המבואר

טמאה ולקמן בסי' ק"צ מבואר דאף בלי הרגשה רק שמצאה כתם בעלמא על גופה או על חלוקה טמאה ג"כ מדרבנן ולכן מפרש דשאני התם דבעינן שיעור כגריס ועוד ורק אז אסורה חכמים אבל המחבר הכא קאי גם בשאין שיעור כגריס וכפי שסיים "ואפילו לא ראתה אלא טיפת דם כחרדל טמאה" לכן כתב לשון "שתרגיש" דבלא הרגשה כיון דאין כאן שיעור גריס טהורה ע"כ, ונראה דלא ניחא ליה בדברי הש"ך לחלק דכאן כתב המחבר רק מדין תורה דאין זה דרך של המחבר לחלק בין דאורייתא לדרבנן אלא הלכה למעשה קמ"ל ומה לי אם זה אסור רק דרבנן או אף מדאורייתא ולכן מפרש דאע"פ דמדרבנן אסורה גם בלי הרגשה מכל מקום המחבר כאן דן בפחות מכשיעור גריס ועוד, דאינה אסורה אף מדרבנן בלי הרגשה (ואפשר לומר דהפלתי הרגיש ג"כ בזה ולכן כתב דהמחבר הכא קאי בבגדי צבעונים או בדבר שאינו מקבל טמאה וארווח לן דהמחבר גם

מדין דרבנן קאי הכא).

דעת הפלתי דכל שהוא ודאי מגופה גם בלי הרגשה טמאה מדרבנן

כינה אמרינן דודאי אותה דם בא מן המקור וטמאה אבל אם נודע לן בבירור ובוודאות שהדם הזה יצא מגופה רק בלי הרגשה לא בעינן שיעור כגריס ועוד אלא אפילו טיפת דם כחרדל (משהו) טמאה מדבריהם וכן מבואר בסי' ק"צ דהשיעור כגריס ועוד בעינן רק להוציא מספק מאכולות משא"כ בדליכא חשש מאכולת פשיטא דאפילו כל שהוא טמאה משום כתם כמבואר ופשוט הוא.

אי בדיקת עד או קינוח לאתר תשמיש הוי ספק הרגשה וטמאה מספק מה"ת או לא

והנה יש כאן ספק עצום בכל בדיקות שאשה בודקת את עצמה ומצאה דם (בין בדיקה של הפסק טהרה או מוך דחוק בין בדיקה שיש לה עדיין חזקת טהרה) או אפילו קינוח שקנתה עצמה אחר תשמיש ומצאה דם ולא היתה הרגשה אי הוי חשש איסור תורה או לא.

וכדי לברר ולהוכיח דין זה נקדים דברי הגמרא במס' נדה (י) אמר שמואל בדיקה קרקע עולם וישבה עליה ומצאה דם עליה טהורה שנאמר "בבשרה" עד שתרגיש בבשרה והגמ' הקשה על שמואל מכמה משניות, (א) תא שמע (ב) האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם רבי מאיר אומר אם עומדת טמאה ואם יושבת טהורה וטעמו דיושבת טהורה דאמרינן מכה יש לה במקום מי רגלים שאין דרך דם נידה לצאת עם מי רגלים אבל עומדת טמאה דאידי דרחיק לה עלמא דמעומד השתינה ולא יכלה לעצור הדור מי רגלים למקור ואייתי דם, ופריך היכי דמי אי דארגשיה יושבת אמאי טהורה אלא לאו

מקורות

(י) ג"ז ע"ב. (יא) מהא דמנן ג"ע ע"ב.

לא הרגישה כלל, וא"כ על הא דלאחר זמן פטורה מקרבן לא קשה מידי, רק כל הקושיא למה תוך זמן או על שלו חייב קרבן, למה לא ארגישה, בזה שפיר י"ל כמו דאמרינן סבורה הרגשת שמש הוא ולהחזיק הדם שצא בהרגשה ולחייב בקרבן, כן י"ל קסבר הרגשת מי רגלים להחזיקו בחזקת הרגשה ולחייבו בקרבן, והכל להחמיר הוא ולא להקל:

ובן מוכח מפרק קמא דף ג' (ע"א) תוס' ד"ה מרגשת וכו' דהקשה תוס' לביט שמאי דס"ל דיה שעתה משום דאשה מרגשת, וא"כ כי צדקה ענמה ומנאה דס בלי הרגשה מטמא לנ"ש למפרע. וקשה מה קושיאם הא במנאה בלי הרגשה אינה טמאה דין תורה והיא רק טמאה

הרגשה. ולחנם נחצטו הגאונים הנ"ל בהצנת דברי הרמב"ם ז"ל, והדברים פשוטים כנ"ל. (עבק"א):
וכן מוכח מתוס' דנדה בשמעמין הנ"ל (דף טו ע"ג), דהקשו גד"ה אימור הרגשת שמש למה לא אמרינן אימור הרגשת מי רגלים אע"פ שלא הטילה מים כדאמרינן בפרק קמא (דף ג ע"ב) כסבורה הרגשת מי רגלים. ולכאורה אין מקום לקושיא תוס', דלעיל צפ"ק אמרינן להחמיר לטערוט דמטמא מעת לעת דאימור הרגשת מי רגלים, אבל כאן דבאמת הרגישה רק הא דפטורה לאחר זמן מקרבן משום דמלינן בהרגשת עד, אין נמלה צחש רחוק כזה בהרגשת מי רגלים מה דלא הטילה ולפטורה מקרבן, וכי דיני להקל מלהחמיר. אלא וודאי דעת תוס' דבאמת

פלתי המבואר

בכונת הגמ', ובוה תלוי שאלה הנ"ל

והנה יש שני מהלכים היאך אפשר לפרש דברי הגמרא, (א) כפשוטו דמיירי שהיא אומרת דהרגישה שיוצא דם ואנן אמרינן דאולי טעתה והרגשת שמש היתה או הרגשת עד או הרגשת מי רגלים, (ב) ויש עוד דרך לפרש דהאשה אומרת שלא הרגישה וחכמים אומרים לעולם דבאמת כן הרגישה והטעם דהיא אומרת שלא הרגישה כי תולה היא ההרגשה בשמש בעד או במי רגלים והשתא לפי פירוש השני דאע"פ שהיא אומרת לא הרגישה מ"מ חכמים אומרים ששמה הרגישה יוצא דבבדיקת עד ומצאה דם יש חשש איסור תורה אף כשהיא אומרת שלא הרגישה דאמרינן דבהרגשת עד תליא מילתא. **ובשני** הסברות האלו נחלקו גדולי האחרונים הגאון בעל שב יעקב לר' יעקב הכהן אבד"ק פפר"מ (ז) עם הגאון רבי גבריאל אב"ד מייץ הובא דבריו בתשובות הנ"ל (ט) שהכרעת הבעל שב יעקב כסברא הראשונה ולכן ס"ל לדינא דבבדיקת עד הוי רק דרבנן ולעומת זה דעת הגאון ר' גבריאל כסברא השניה ויש כאן ספק תורה שמה הרגישה ולא ידעה. הוכחה מדברי התרומת הדשן דבדיקה הוי ספק תורה שמה

הרגישה

ופלא ששני הגאונים לא הביאו דברי התרומת הדשן (ט) שדן באשה שידוע לה שיש לה מכה אך אינה יודעת אם מוציאה דם וכתב להתירה משני טעמים, (א) דכל פעם שהיא בודקת בחורין ובסדקין אינה מוצאת כתמים רק במקום אחד

דלא ארגישה וקתני עומדת טמאה, ומשני לעולם דארגישה ואימור הרגשת מי רגלים הוא, עומדת הדור מי רגלים למקור ואייתי דם ויושבת טהורה.

(ב) תא שמע מהא דתנן לקמן (ט) "עד" (סדן שבדוקת בו) שהיה נתון תחת הכר ונמצא עליו דם אם עגול טהור (דאין זה דם בדיקה דרך קינוח להיות משוך) ואם משוך טמא ע"כ ופריך היכי דמי אי דארגישה עגול אמאי טהור אלא לאו דלא ארגישה וקתני משוך טמא ומשני לא לעולם דארגישה ואימור הרגשת עד הואי משוך ודאי מגופה אתא (וטמאה) עגול טהור.

(ג) מהא דתנן לעיל (ט) נמצא (לאחר תשמיש דם) על עד שלו ואפילו לאחר זמן דהיינו ששהה לאחר בעילה זמן ארוך קודם קינוח, בידוע שהיה דם בשעת תשמיש "טמאין וחייבין בקרבן" (כרין בועל נדה) נמצא על שלה אותיום טמאין וחייבין בקרבן, נמצא על שלה לאחר זמן (לאחר שיעור אותיום) טמאים מספק ופטורין מן הקרבן (ופריך) היכי דמי אי דארגישה לאחר זמן אמאי פטורין מן הקרבן, אלא לאו דלא ארגישה וקתני נמצא על שלה אותיום טמאין וחייבין בקרבן (ומשני) לא לעולם דארגישה ואימא הרגשת שמש הוה ע"כ.

הרי לן ג' סוגי הרגשות שאפשר לתלות בהן, (א) לעולם דארגישה ואימור הרגשת מי רגלים, (ב) לעולם דארגישה ואימור הרגשת עד, (ג) לעולם דארגישה ואימור הרגשת שמש הרי.

מחלוקת הגאון בעל שב יעקב עם הגאון ר' גבריאל אב"ד מייץ

מקורות

(יב) נ"ה ע"ב. (יג) י"ד ע"ב. (יד) ס' ל"ו. (טו) ס' ל"ו. (טז) ס' מ"ו. הוצא בבית יוסף לקמן ס' קפ"ו.

משום כחם, וזכחם לא מטמאה לז"ש למפרע, דהוי ליה ספיקא דרבנן לקולא ומה קושיתם לז"ש אלא דסבירא ליה דהוי דאורייתא, וא"כ שפיר קשה לז"ש אם שמה בתוך המעט לעט מטמא, דהוי הרגשת שמש כמו הרגשת עד: ובאמת לא מניין בפוסקים דבר נגד זה, ראה זה לזכר מלאחי בהגהת מיימוני בפ"ד מהלכות איסורי ביאה ב"ה, שכתב הטעם בשם מורו ורבו, הוא מהר"מ ז"ל, דאין לאשה לזדוק ענמה אחר תשמיש אע"פ שאין לה וסת דלמא תחמיר וכו', כיון דמהתורה צעין שתרגיט צנשרה, אלא דרבנן אסרו רואה צלי הרגשה כמו כתמים והם אמרו וכו' עכ"ל. מזה מוצא דלאחר תשמיש ד"ל הרגשת שמש הוא, מ"מ הוא רק דרבנן כמו כתמים. ודווקא לומר דס"ל דהוי ספיקא דאורייתא אי ארגישה, וס"ל

כשיטת הרמב"ם דכל ספיקא דאורייתא דקיי"ל לחומרא אפי' במקום דלא אחזק איסורא הוא רק דרבנן, וא"כ שפיר יתכן הם אמרו והם אמרו, אך מלשונם כמו כתמים מוצא דאין צו איסורו רק דרבנן מגזרת כתמים. (עב"ק א): וכן בתוס' בפרק ידיעות בשבועות (דף י"ג ע"א ד"ה והא נמלא) דפרכינן על הך דנמלא על שלו דחייב קרבן דמיירי אפרישה, ופרכינן בגמ' והא נמלא קמני ונמלא לזמר הכי משמע, ואי אפרישה מעיקרא כי פריש הוי ליה ידיעה. והקשו התוס' דעדיפא הוי ליה להקשות, דלמא נמלא אחר זמן פטורים מקרבן, ע"ש שהניחו צתימה. וצאמת י"ל דלא מיירי אפרישה דאמרה לו להדיא נטמאתי, רק דאמרה לו הנני מרגישה צתימת המקור וכדומה מעניני הרגשה, וא"כ עליו לפרוש מספק אולי תטמא

פלתי המבואר

בצדדים א"כ יש סברא לומר דם הבא מן הצדדין מן המכה בא וכל שכן אם מרגשת צער וכאב בשעת בדיקה כשהיא נוגעת בצד ההוא ובשאר מקומות אינה מרגשת, (ב) ועוד כתב המרדכי בדין רואה דם מחמת תשמיש דאם יש לה וסת תולה בוסתה פ"י דאם יש לה זמן קבוע שהיא רואה נדה אמרינן שהדם שהיא רואה עתה ממכה הוא ודם טהור הוא כיון שעדיין לא הגיע עת וסתה, והוסיף לשאול גם אשר כתבת דנראה לך דספיקא דרבנן היא הואיל ותמיד רואה בלא הרגשה אין סברא לעולם לומר הרגשת עד היא אין נראה דרואה דם מחמת תשמיש נמי אין מרגשת דאי מרגשת דנפתח החדר פשיטא דטמאה אלא אמרינן הרגשת שמש הוא אף על גב דבכל פעם בלא תשמיש אינה רואה כלום בלא הרגשה וחשיב לה ספיקא דאורייתא ע"כ, ומשמע מדבריו דאע"ג דבכל פעם בלא תשמיש אינו רואה כלום בלא הרגשה מ"מ נחשב הרגשת שמש לעשותו ספק דאורייתא ולכאורה זה תמיה על השב יעקב למה לא הזכירו וגם פלא על הגאון ר' גבריאל למה לא הביאו לסייעייתא לשיטתו (אף שבסימן מ"א הביאו והשיג עליו וכן בסימן מ"ה הביאו מ"מ כשעוסק בדין זה היה לו לציין).

שבא בהרגשה" כמו שביארנו ובהלכה ב' כותב "ומדברי סופרים וכו' אע"פ שלא הרגישה הרי היא טמאה" משמע דכל מה שכתב בהלכה א' הוא מן התורה וכתב שם "כמו שבארנו" והיינו מה שכתב (י"ג) דם הנמצא בפרוזדור אם נמצא מן הלול ולפנים הרי זו טמא שחזקתו בא מן החדר וחייבין עליו על ביאת המקדש ושורפינן עליו תרומה וקדשים ע"כ הרי ברור לך דעת הרמב"ם דס"ל דבדיקת עד הוי ספק תורה והוא משום שהכניסה העד לפרוזדור אמרינן אף אם באמת הרגישה אומרת עכשיו לפנינו לא הרגישה תולה הדבר בהרגשת העד וכדברי ר' גבריאל הנ"ל.

קינח שאינו לאחר הטלת מי גלים או לאחר תשמיש אין כאן

ספק טמאה מה"ת רק מדרבנן

ובל זה דוקא כשהכניסה העד לפרוזדור וכנ"ל אבל אם רק קינחה את עצמה בעד לא אמרינן הרגשת עד הוא לכן דייק הרמב"ם בלשונו הזהב וכתב "ובדקה ומצאה דם לפנים בפרוזדור" לאפוקי דאם יצא דם לחוץ וקינחה עצמה בזו לא שייך לומר הרגשת עד הוא.

לפי הנ"ל דבדיקה הוי ספק תורה מיושב שני קושיות

והנה במשנה פרק ב' דנדה (י"ג) משל משלו חכמים באשה, (א) החדר (ב) והפרוזדור (ג) והעליה, דם החדר טמא, דם העליה טהור, נמצא בפרוזדור ספקו טמא לפי שחזקתו מן המקור ע"כ.

ולכאורה קשה ממה נפשך אם היתה הרגשה לא בעינן

מקורות

(י"ג) בפרק ט' מהלכות איסורי ביאה. (י"ד) בפרק ה' הלכה ה'. (י"ז) י"ז ע"כ.

ולשון נמצא משמע כאלו לא אסיק הצעל ואשה אדעתיהו שיהיה דם ע"ג עדיהם (ועל כרחק ז"ל הכי דאל"כ באתת מה פריך הגמ' דילמא מיירי ככה"ג בהרגשה אע"כ דס"ל לגמ' דכזה לא יתכן ג"כ לשון נמצא וכמ"ש). וא"כ אין מקום לתמיהת התוס' בשום אופן, ועכ"ל דס"ל לתוס' דבלא"ה על כרחק מנתיחין איירי בהרגשה, דאף לאיך אוקימתא דמיירי בסמוך לוסתה ואכניסה, מ"מ על כרחק בהרגשה דאל"כ קרנן למה, ולא אמרינן כסדרת הרמב"ם ותה"ד הנ"ל רק כסדרת הר"מ, וא"כ לדדיה איך יתכן לשון נמצא, ועל כרחק ז"ל דליתא להך דיוקא, דמ"מ יתכן עליו שם נמצא והא דלא מוקי ככהאי גוונא ז"ל דס"ל לגמ' דלא הוי שוגג כיון דיט לומר בהרגשת שמש הוא אף הצעל מחשבהו לודאי, דמהיכא פיתי תראה ואין זמנה

דהרגשה דאורייתא, ולפי דעת התרומת הדשן הרגשה דאורייתא כשמרגשת חזקה שרואה דם כמו שאמרה וסת דאורייתא ע"ש, ואי פירש באצבר חי ואח"כ נמצא דם חייב קרבן דשימש נדה ואינו אונס, דהיה לו לומר כשאמרה מרגשה אני ולא להביא עצמו לידי ספק (והרי) [והוי] יותר חשש מסמוך לוסתה, וא"כ לק"מ דנמצא לאחר זמן דפטורים מקרבן דהא זהו קושיא הגמ' צפרק הרואה כחם ומשני דאימור הרגשת שמש הוא ע"ש, רק קושיית הגמ' והא נמצא קמני, ולישנא נמצא מורה על מציאת דבר חדש מה שלא היה מקדם עולה ברוחו, ואי דארגיש וידע מעיקרא דנפרוש והוא צחוקת שרואה כמ"ל בשם תה"ד א"כ לא שייך לישנא דנמצא רק הוי ליה למימר היה עלי, דהא ע"כ מחויב הוא לראות על עד ולצדוק כיון דארגישה,

פלתי המבואר

דוקא לענין טהרות דחמיר יותר מאסור נדה לבעלה כמובא בהרבה מקומות ולכן מטמאין אותה מעת לעת דאמרינן אימור הרגשת מי רגלים היה בתוך המעל"ע אבל כאן דבאתת הרגישה רק הא דפטורה בנמצא לאחר זמן מקרבן דתלינן בהרגשת עד איך נתלה בחשש רחוק כזה בהרגשת מי רגלים מה דכלל לא הטילה לפוטרה מקרבן וכי דנים להקל מקרבן ממה דהחמירו לגבי טהרות אלא ודאי דדעת התוס' דבאתת לא הרגישה כלל ואם כן על הא דאמרינן לאחר זמן פטורה מקרבן לא קשה מידי רק כל הקושיא למה תוך זמן או על הא דפטרינן מקרבן הקשה למה לא הרגישה הרי יש לומר בהרגשת מי רגלים להחזיקו בחזקת הרגשה ולחייבו בקרבן כמו דאמרינן סבורה היתה בהרגשת שמש הוא ולהחזיק דהם שבא בהרגשה ולחייבן קרבן ונמצא דהכל להחמיר ולא להקל.

עוד ראיה להנ"ל בדביקת עד הוי ספק הרגשה דטמאה מהתורה **והנה** בריש פ"ק דנדה (כ) נחלקו שמאי והלל במשנה שמאי אומר כל הנשים דיין שעתם (היינו אם ראה דם אינו מטמא למפרע), והלל אומר מפקידה לפקידה (היינו שטמא למפרע זמן שבדקה בפעם האחרונה), ומבאר שם הגמ' טעמן דבית שמאי סוברים דכשיוצא דם מרגישה תיכף ומיד וכל זמן שלא הרגישה שיצא דם אינה טמאה וע"כ כיון שלא הרגישה עד עכשיו ש"מ דעתה נטמאה ואין לחשוש שמה נעקר מאתמול והביא תוס' שם ד"ה מרגשת מפרש כך הגמ' ומקשה בבדקה

חזקתו מן המקור הרי הרגישה וזה ודאי מן המקור, ועוד מה דייק הגמרא במסכת ב"ב (ז) רוב וקרוב הולכים אחר הרוב, מזה דקיי"ל כאן אם נמצא בפרוזדור אמרינן שבא מן המקור ולא מן העליה אף שהוא יותר קרוב הרי יש לחלק דלעולם הולכין אחר הקרוב ושאי הכא דהיתה הרגשה ולכן אין לחשוש שמה דם העליה הוא דאין דם העליה בא בהרגשה, ואי לא הרגישה איך שורפים תרומה וקדשים אם נגעה בהם. **ולפי** הנ"ל בדבקה הוי חזקת הרגשה וטמאה מספק מהתורה שפיר מוסבר ששורפין תרומה וקדשים ולכן דייק מכאן שפיר דאולינן בתר רוב ולחינם נתחבטו הגאונים הנ"ל בהבנת דברי הרמב"ם והדברים פשוטים כמו שהסברנו (כ).

ראיה מדברי התוס' לפי הרמב"ם והתה"ד

הנה תוס' (כ) מקשה על דברי הגמ' הנ"ל (שם) שמשני לעולם דארגישה ואימא הרגשת שמש הוי ולכן נמצא על שלו אף לאחר זמן חייבין קרבן, וא"ת למה נקיט דוקא הרגשת שמש ולא הרגשת מי רגלים ואע"פ שלא הטילה כדמבואר בריש מכילתין והל"ל כסבור מי רגלים הוא ומחרץ תוס' ויש לומר דהכא איכא זמן מועט בין תשמיש למציאת הדם והיתה יודעת אם תרגיש במי רגלים אבל לעיל (כ) בין פקידה לפקידה יש זמן ארוך והרבה פעמים יש הרגשות מי רגלים בינתים. **ולבאורה** אין מקום לקושיית התוס' דמה דאמרינן לעיל בפ"ק דנדה דחוששין להרגשת מי רגלים היינו

מקורות

(כ) כ"ד ע"א. (כא) ועיין פלתי לעיל סי' ס"ג סק"ג. (כב) דף נ"ז ע"ב ד"ה אימור. (כג) ג' ע"א. (כד) ז' ע"א.

פלתי המבואר

שביארנו בהלכות איסור ובשאר מקומות ע"כ ואם כן שפיר יתכן הלשון הם אמרו והם אמרו דספיא דאורייתא לחומר הוא רק מדרבנן, אבל הפלתי דוחה סברה זה כיון שסיים וכתב כמו כתמים משמע דס"ל דאין בה כלל איסור רק מדרבנן מגזירת כתמים.

מדברי התוס' במס' שבועות נראה דס"ל כשיטת מהר"ם

דבדיקת עד הוי טמאה מדרבנן

איתא במס' שבועות (ס) במשנה היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו ע"כ, ולהלן שם (ט) איתמר, אביי אמר משמיה דר' חייא בר רב וכן אמר רבא וכו' חייב שתיים חדא אכניסה וחדא אפרישה, הוי בה רבא במאי עסקינן אילימא סמוך לוסתה ובתלמיד חכם דאמר יכולני לבעול ולפרוש קודם שתראה דם בשלמא על הכניסה דאינו אנוס על כניסתו דהוי ליה לאסוקי אדעתיה שמא תראה בשעת תשמיש ומיהו מזיד לא הוי אלא שוגג וע"כ מחייב קרבן, אלא אפרישה דכיון דידוע דאסור לפרוש באבר חי ופירש הרי מזיד הוא ומזיד אינו מביא קרבן ואי בע"ה מיירי מחייב רק קרבן אחד דהוי בהעלם אחד ואלא בשלא סמוך לוסתה ובת"ח גם אכניסה יהיה פטור מקרבן דאנוס הוא כיון שלא היה לו לפרוש ומסיק רבא דמיירי בסמוך לוסתה ובת"ח שידוע שיש לפרוש לפני התשמיש ואינו יודע הדין של איסור פרישה באבר חי לכן חייב שתיים.

ואמרינן שם בגמ' דשתיהן (בניסה ופרישה) למדנו כבר במשנה, פרישה תנינא לעיל (ז) וכניסה תנינא במסכת נדה (ח) נמצא על עד שלו (לאחר תשמיש) טמאין וחייבין בקרבן מאי לאו בסמוך לוסתה עסקינן ואכניסה דסבר יכולני לבעול לפני שתבוא הדם וחייב קרבן הרי סייעתא לדין הנ"ל.

דעת רב אדא בר מתנא דהמשנה בנדה קאי אפרישה שלא

סמוך לוסתה ואמרה לו נטמאתי

ופרייך רב אדא בר מתנא לעולם אימא לך דהמשנה בנדה מיירי בשלא סמוך לוסתה דאכניסה הוא אנוס ומה שחייב שם אפרישה הוא דמחייב דמיירי שאמרה לו נטמאתי וכי תימא פרישה למה לי הרי יש לך משנה כאן במס' שבועות י"ל דקמ"ל סיפא של המשנה נמצא על שלה לאח"ז פטורין מן הקרבן דחלק הפטור ליתא במשנה דילן, ואידי דקתני

עצמה ומצאה טמאה ולא הרגישה מאי לטעמא דשמאי נימא כמו שלא הרגישה עכשיו וראתה דם כך נימא שמא נעקר מאתמול ולא הרגישה ושמאי יודה להלל דמטמאה מפקידה לפקידה ומתוך דלא פלוג רבנן הואיל ורוב פעמים מרגשת ביציאת הדם ורש"י מפרש דאמרינן דבאמת הרגישה וסבורה היתה הרגשת עד הוא ועל זה מקשה תוס' הרי אם שמשה אתמול נימא היתה אז הרגשה ונטמאה דהיא אומרת שלא הרגישה הוא משום שתולה הדבר בהרגשת שמש" ולכן דוחה דברי רש"י דע"כ שמאי אינו חושש להרגשת שמש ועד ומוכרחין לתרץ כנ"ל דלא פלוג רבנן.

ולכאורה קשה מה מקשה תוס' מבדיקה הרי אי נימא דבדיקת עד בלי הרגשה הוי טמאה מדרבנן משום כתמים יש לפרש פשוט דברי שמאי דלכן אינה טמאה למפרע דטמאה רק מדרבנן וספק דרבנן לקולא ומדלא משני הכי ש"מ דסובר דבדיקה הוי ספק דאורייתא ולא אזלינן לקולא ואינו דומה לכתם דעלמא וא"כ שפיר הקשה לשמאי אם שמשה בתוך המעל"ע טמאה דהוי הרגשת שמש כמו הרגשת עד עי"ש בתוס'.

דעת הגה"מ דבדיקת עד הוי דרבנן כמו כתם דעלמא

ולא מצינו בפוסקים שום ראיה נגד זה מלבד דברי הגהות מיימוניות וזה לשונו (ס) וכן מורי רבינו (מהר"ם) מיחה באשה שהיתה בודקת תמיד אחר תשמיש (שלא היה לה לעשות כן) ואע"פ שאין לה וסת למה תחמיר לקלקל עצמה בדבר שאסרו לה חכמים לעשות כיון דמה"ת בעינן שתרגיש בבשרה אלא דרבנן אסרו אפילו וראה בלא הרגשה כמו כתמים והם אמרו והם אמרו, הם אמרו דהיכא דאשכחה דם אסורה, והם אמרו שלא לבדוק עכ"ל (ט).

וכתב המהר"ם לובלין בתשו' להוכיח דמדבריו יוצא דבדיקה לאחר תשמיש הוי דרבנן אף דיש לומר הרגשת שמש ועל כרחך דס"ל כפירוש הראשון בגמ' אימור הרגשת שמש הוא וכדעת בעל שב יעקב הנ"ל.

ולכאורה אפשר לומר דהגה"מ הנ"ל יפרש כפי רש"י דהוי ספק הרגשה ומ"מ ס"ל להקל כשיטת הרמב"ם (ס) דכל ספיקות דאורייתא דקיי"ל לחומר אפי' במקום דלא איתחזק איסורא הן בטומאות הן במאכלות אסורות בין בעריות ושבתות אין חוששין להם אלא מדברי סופרים כמו

מקורות

(ס) נפ"ד מהל' איסור' אות כ'. (נו) מש"י מהר"ם דפוס ירושלים ס' י"ד ג'. (ס) נפ"ט מהלכות טומאת מת פרק ל' הל' י"ג. (כת) י"ד ע"ב. (כט) י"ז ע"ב. (ל) י"ד ע"ב. (לא) י"ד ע"א.

פלתי המבואר

שמש הוא, ולכן הוצרך רבינו לרחות דברי רב אדא מלשון "נמצא" שמשמע שמצאו דבר חדש מה שלא היה מקודם היינו שלא עלה על דעתם לחשוב מזה ואי נימא דאמרה לו מרגשת אני וידע דצריך לפרוש דהיא בחזקת רואה כמו שכתבנו לעיל בשם תרומת הדשן לא שייך לומר לשון נמצא רק היה לו לומר היה עליו דם דהא הם חייבין לבדוק אח"כ לראות אם יצא דם כיון שהיא טוענת שהיתה הרגשה ו"נמצא" משמע באקראי דלא אסיק על דעת הבעל והאשה אדעתיה שיהיה דם על גבי עד, (ועל כרחק צריכין לפרש כן דאם לא כן מה פריך הגמ' מלשון נמצא הרי יש לרחות דילמא מיירי בהרגשה כמו שכתבנו אלא על ס"ל להגמ' דלשון נמצא לא יתכן לומר באופן שהיתה לה הרגשה) ואם כן שפיר מיושב תמיהת התוס' הגמ'.

ראיה מדברי התוס' דס"ל כשישת הגה"מ בדביקת עד הוי דרבנן ועכ"פ מדברי התוס' דלא נחית לחלק כמו שכתבנו על כרחק ס"ל דהמשנה איירי בהרגשה גם לפי אוקימתא דרבא דמיירי סמוך לוסתה ואכניסה על כרחק איירי שהיתה הרגשה דאם לא כן למה חייב קרבן דהרי חיוב קרבן ליכא רק על דם שטמאה מה"ת ולפי סברת הגה"מ דגם בדביקת עד לא משוי דדם היוצא ממנה חיוב תורה על כרחק מיירי דהרגשה ואם כן לא יתכן לפרש כמו שפרשנו דלשון נמצא לא שייך בשמשע ממנה מעניני הרגשה אלא גם אז שפיר יתכן לשון נמצא והטעם דהגמ' לא מוקי באופן הגמ' אפשר דס"ל דאם אמרה מעניני הרגשה לא הוי שוגג דחייב קרבן אלא אונס מקרי דכיון דהבעל יודע מסברת הרגשת שמש חושב שבוודאי הרגשה זה הרגשת שמש הוא, דמהיכא תיתי שתראה עכשיו דם הרי אין עכשיו זמנה לראות ובוודאי טעתה ואם כן הוי אונס ואין חיוב קרבן, ולכן אי אפשר לפרש המשנה שאומרת מעניני הרגשה אלא דאומרת נטמאתי וכמו שכתב רש"י בסוגיא ולא דאמרה שהרגשה פתיחת פי המקור ולכן הוי שוגג אפילו שפירש באבר חי ולכן שפיר פריך מנמצא ואתי שפיר קושית התוס' מסיפא של המשנה (ב) הרי לן ראיה מדברי התוס' שהבין כהבנת הגה"מ דבדיקת עד לא משוי לראיה מה"ת.

הכרעת הפלתי לדינא להחמיר דספק תורה הוא

ומכל מקום אף דיש כאן חילוקי דעות בין הפוסקים "שומעין לדברי הרמב"ם ותרומת הדשן", כי יש ראיה מדברי

נמצא על שלה קתני נמי נמצא על שלו.

קושיית רבינא על רב אדא הגמ' מלשון נמצא

אמר ליה רבינא לרב אדא מי מצית לאוקמיה המשנה בנדה שלא סמוך לוסתה ואפרישה והא במשנה קתני "נמצא" ומשמע לאחר זמן ואי מיירי בפרישה לא שייך לשון נמצא דבזמן הפרישה יודע הוא שיש לה דם ולכן מוכרחים לפרש כדברי רבא דהמשנה מיירי אכניסה סמוך לוסתה ע"כ דברי הגמ'.

קושיית התוס' דעדיפא מנייה היה יכול להקשות רבינא מסיפא

דמשנה דנמצא לאח"ז פטורין מקרבן

ותוס' ד"ה והא נמצא קתני, תמה על רבינא, דלכא"ו עדיפא מנייה היה יכול למיפוך מהא דקתני כסיפא נמצא על שלה לאחר זמן טמאים מספק ופטורין מן הקרבן, ואי מיירי שאמרה לו נטמאתי אמאי פטורין מקרבן הרי אין כאן ספק מאיפה בא הדם דהרי היא הרגישה ואם כן גם לאח"ז תהא חייבין בקרבן ועכ"פ טמאה ודאי, ותוס' נשאר בתימה.

הפלתי מיישב קושית התוס' דנטמאתי לאו דוקא אלא אמרה

מרגישה אני פתיחת המקור והוי ספק ולכן פטורין לאח"ז

ולכאורה יש ליישב דמאי דמוקי רב אדא המשנה דמיירי אפרישה כשאמרה לו נטמאתי, לאו דאמרה לו נטמאתי בוודאות, רק אמרה לו הנני מרגישה בפתיחת המקור וכדומה מעניני הרגשה, ונמצא דאין כאן ודאי אלא ספק ועל הבעל יש חיוב להמתין עד שימות האבר כיון דאיכא חשש דאורייתא אולי ראתה דם, ובפרט לפי דברי התרומת הדשן (ב) דס"ל דהרגשה דאורייתא היינו כשהיא מרגשת אמרינן חזקה שראתה דם וכמו שאמרו חז"ל (ב) לפי מאן דס"ל וסתות דאורייתא דאם עברה עונת הוסת ולא בדקה אמרינן ראתה עיי"ש, ולכן אין הבעל יכול לפרוש באבר חי ואם עבר ופירש באבר חי ונמצא דם על עד שלו חייב קרבן דבעל נדה ואין לו פטור של אונס משום דהיה לו להיות זהיר כששמע ממנה שיש לה מעניני הרגשה ולא להביא עצמו לידי ספק וכ"ש וק"ו הוא מסמוך לוסתה דחייב קרבן אם שימש איתה.

וא"כ נתיישב קושית התוס' דאם נמצא לאח"ז למה פטורין מן הקרבן הרי אמרה לו נטמאתי ולפי הגמ' א"א לחייבן קרבן דזה ספק ולא ודאי, וזה מה שמשני הגמ' במס' נדה (ב) דאע"ג דאמרה הנני מרגישה שנטמאתי אמרינן הרגשת

מקורות

(ג) סי' רמ"ו. (ג) נדה ט"ז ע"א. (ד) כ"ז ע"ב. (ה) ודבר זה היה בטעם עין מדברי משו"ר רע"א ח"א סי' ס"ב עיי"ש.

לראות וסובר דהוא מטעם קטעה ומולה הרגשה שלה בהרגשת שמש והוי אונס, וע"כ דאמרה נטמאתי כפרש"י ולכך הוי שוגג, ושפיר פריך הגמ' והא נמצא קתני, א"כ קושיית המוס' מסיפא נמי, ואתי שפיר דברי המוס' הנ"ל. ומ"מ אף דיש כאן חלוקי בחדרל, יושבת עליו [ב] שבעה נקיים. הגה: מוסלק כל חשש. רק אח"כ צא רב זירא וחשש דלפעמים תמנה ו' נקיים ומסמור, ומסבור שהיא כמו תחילת ראייה ומשז ששה והוא, ובאמת לריך ז' נקיים לגמרי. וצו י"ל דברי הרא"ש דכתב צדוק נדה (פרק י סימן ד) צהא דאמר רבא (סו ע"א) תצעה להנשא ונתפייסה צריכה ליכז ו' נקיים, א"ל לומר מחמת חומרה דרב זירא דהא בימיו של רבא לא היה עדיין חומרל דרב זירא, אלא ז' נקיים שאמר רבא שיהיו נקיים צבדיקות,

לראות וסובר דהוא מטעם קטעה ומולה הרגשה שלה בהרגשת שמש והוי אונס, וע"כ דאמרה נטמאתי כפרש"י ולכך הוי שוגג, ושפיר פריך הגמ' והא נמצא קתני, א"כ קושיית המוס' מסיפא נמי, ואתי שפיר דברי המוס' הנ"ל. ומ"מ אף דיש כאן חלוקי בחדרל, יושבת עליו [ב] שבעה נקיים. הגה: מוסלק כל חשש. רק אח"כ צא רב זירא וחשש דלפעמים תמנה ו' נקיים ומסמור, ומסבור שהיא כמו תחילת ראייה ומשז ששה והוא, ובאמת לריך ז' נקיים לגמרי. וצו י"ל דברי הרא"ש דכתב צדוק נדה (פרק י סימן ד) צהא דאמר רבא (סו ע"א) תצעה להנשא ונתפייסה צריכה ליכז ו' נקיים, א"ל לומר מחמת חומרה דרב זירא דהא בימיו של רבא לא היה עדיין חומרל דרב זירא, אלא ז' נקיים שאמר רבא שיהיו נקיים צבדיקות,

פלותי המבורא

התוס' במס' נדה, ובפרט מה שכתבנו בסמוך דיש לתרץ בזה תמיהת תוס' בשבועות ולפי שיטת הרמב"ם קושיית התוס' במקומה עומדת, וא"כ "ברור דהלכה כן". קיצור תוכן הענינים המבורא בהערות: בדעת רש"י דטמאה מה"ת גם בלי הרגשה. ♦ בדעת הפלתי ב' נקיים אי בעינן הרגשה מה"ת. ♦ הטעם דחכמים אסרו דם שיוצא גם בלי הרגשה. ♦ דבר המקבל טומאה רק מדרבנן אי יש בו טומאת כתמים. ♦ הסבר בטעם שדבר שאינו מקבל טומאה לא גזרו חכמים בכתמים. ♦ "קנחה עצמה בעד או בבגד צבוע שאינו מקבל טומאה בלי הרגשה ומצאה דם שבוודאי יצא דם מגופה אי דינו ככתם דעלמא" ♦ ביאור דברי המנחת יעקב דגם ודאי מגופה בעינן שיעור כגריס ועוד. ♦ שיטת הפוסקים הסוברים כהמנחת יעקב. ♦ חששת הרגשת מי רגלים לא אמרינן רק לגבי טהרות ולא לגבי בעלה. ♦ הס"ט כתב לתרץ קושיית התוס' באופן אחר. ♦ גדר קינוח קצת לפנים משפת הרחם. ♦ אי טהרות חמור יותר מלבעלה לכל דבר או לא. ♦ בקושיית האחרונים על הגמ' בשבועות דמוקי המשנה בנדה אפרישה וחייבין שזה סותר דברי המרדכי. ♦ לפי הבנת הח"ס דתשמיש עוצר הדם קשה מהמשנה בנדה למה טמאין מספק אם נמצא דם לאחר זמן. ♦ מסבא אמרינן דהאשה אינה יודעת שפירסה נדה בשעת תשמיש. ♦ ראייה מהגמ' כאן לדברי הח"ס דאשם תלוי חייב גם בידע בשעת מעשה שהוא ספק איסור. ♦ איסור לפרוש באבר חי באמרה לו נטמאתי משום הנאה אף דלא עשה מעשה. ♦ דברי הסדרי טהרה בבדיקות עד דהוי ספק תורה. ♦ יש ללמוד מדברי תרומת הדשן דאין

לחלק בין בדיקת עד להרגשת שמש. ♦ אם יש הוכחה ברורה מדברי התרומת הדשן בבדיקת עד ספק הרגשה הוא. ♦ "הוכחת בעל התניא בבדיקת עד הוי ספק תורה. ♦ לפי דברי הפלתי כאן נדחית ראת הנ"ב דהרגשת יזבת דבר לח מקרי הרגשה. ♦ לפי הפלתי יש לדחות ראיות הח"ס מדברי הגמ' דלהחזיק איסור לא בעינן שני עדים. ♦ הכרעת רוב אחרונים כהפלתי ודעת החולקים. ♦ יש שיטה דקינוח הוי כבדיקה. ♦ דעת הפלתי בבדיקת עד הוי ספק הרגשה ולא ודאי. ♦ באומרת ברי לי שלא הרגשתי נאמנת או לא. ♦ אי בית שמאי סוברין דיני כתמים. ♦ אי צריך לפרוש באבר מת כשאמרה לו מרגישה אני. ♦ נשים בזמן הזה בהרגשה.

ביאור מהו היתת תקנת רבי

[סק"ב] כתב המחבר (ל) ואפילו לא ראתה (האשה) אלא טיפת דם כחדרל יושבת עליו שבעה נקיים ע"כ, והוא מגמ' נדה (ל) וזה לשונם אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר רב התקין רבי בשדות (פ"י רש"י מקום שאין בני תורה ואינן יודעות למנות פתח נדות מתי הן ימי נדה מתי הן ימי זוב) ראתה יום אחד תשב ששה והן, שנים תשב ששה והן, שלשה תשב שבעה נקיים, ומפרש רש"י ששה והוא כדן תורה ושמא בימי נדה הוא, שנים תשב ששה והן לחומרל שמא ראשון סוף זוב ושני תחילת נדה וצריכה עוד ששה אבל שלשה דאילו הוה ימי זיבה צריכה ז' נקיים השתא נמי תשב שבעה נקיים שמא בימי זיבה עומדת ע"כ.

מקורות

(לו) כסעיק א'. (לז) ס"ו ע"א.

שכל יום ויום חיישין שמא מחמת חימוד תראה. ועדיין לכאורה התמיה קיימת, למה לי שיהיו ז' נקיים בצדיקה, אפילו ראתה ושופעת דם כל ימי ז' מחמת חימוד, כיון דפוסקת סוף יום ז' טובלת לערב כשארי נדה, וגם הקשה הלח"מ דהא הרא"ש צסוף פירקין (הלכות מקואות סימן לו) כתב לסתור דעת האומרים דעכשיו הוא רק חומר דר"ז מותרים לטבול ביום ז', וכתב הרא"ש דהא צימי רבא כבר פשטה תקנתא דר"ז, כדאמרינן מכדי האדנא כוליה ספק יצומ, והניחו צ"ע. ולישז דברי הרא"ש נראה, דחומר תקנת רבי משז צרואה א' ושנים ששה והוא כבר נתפשט וקיימו וקיבלו עליהם דורות שאחריו, אך חומר דר"ז לישז לעולם ז' נקיים עדיין לא נתפשטה צימי רבא. וא"כ הוכחת הרא"ש שפיר, איך אמר רבא צבעה וכו'.

פלתי המבואר

כהרף עין זה נכנס וזה יוצא, אבל החכמת בצלאל עצמו לא ניחה ליה בסברה זו וכתב דרבי לא גזר בדבר שאינו מצוי ועוד דכו"ע יודעים דבין השמשות הוא ספק יום ספק לילה ע"ש.

בזמן רבא אי היתה תקנת ר' זירא ונפק"מ אי בתבעה ליגשא חיישין לדבריו

והנה כתב הש"ך (מ"ג) דבזה"ז הכל מחומרא דרבי זירא דהחמיר אפילו רואה טיפת דם כחדל להצריך ז' נקיים ע"כ והכוונה דמימי רבי ואילך היתה תקנתו לעם שבשורות שאינם בני תורה [וגם לפי גירסת הרא"ש נדה (מ"ג) בסוריא דהכוונה לעם שבסוריא וכל שכן בשאר חו"ל דלא עדיף מסוריא דיש להם דין כיבוש יחיד עכ"פ] בא ר"ז ותיקן ליגשב ז' נקיים אפי' על טיפת דם כחדל.

דברי הרא"ש בבאיור ז' נקיים

והנה הרא"ש בסוף נדה (מ"ג) פירש הגמ' (מ"ג) אמר רבא תבעה ליגשא ונתפייסה צריכה ליגשב ז' נקיים ופירש רש"י שמא מחמת תאות חימוד ראתה דם וע"כ כתב דאי אפשר לפרש דמחמת חומרא דרבי זירא החמירו להמתין ז' נקיים דהרי תקנת ר' זירא עדיין לא נתפשטה וכמו שאמר רבא על חומרת רבי זירא דמנהגה הוא והיכא דאחמור אחמור וכו' כנ"ל, ומתקנת רבי די בששה והוא, אלא כוונת רבא במה דאמר בתבעה ליגשא ונתפייסה צריכה ז' נקיים היינו שאנו חוששין

ביאור תקנת רבי זירא וטעמו

והלחן בגמ' אמר ר' זירא בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחדל יושבת עליה שבעה נקיים ע"כ והקשה שם ר"פ לרבא מתקנת ר"ז עיי"ש ומסיים ומשיב לו דבא אמינא לך איסורא ואת אמרת מנהגא היכא דאחמור אחמור היכא דלא אחמור לא אחמור וברש"י מפרש איסורא דאפי' היכא דלא אחמור תשב על כרחה מה"ת (ואת אמרת מנהגא קאי על דינא דר' זירא), ומשמע מדברי רבא שבזמנו עוד לא נתפשטה חומרת ר"ז בכל מקום.

והנה טעמו של ר' זירא כתב הרב המגיד (מ"ג) דהחמירו בנות ישראל כך כדי שיהיו בכל זמן מונות מנין אחד ולא ישתנה מנהגן בין ראייה אחת לשלשה ימים דהרי היכא שראתה שלשה ימים ונעשית זבה וספרה ששה נקיים וראתה בשביעי טפה כחדל ודאי צריכה ליגשב עליה שבעה נקיים שהרי סתרה כל המנין וכיון שיש שאינן בקיאות בין תחילת הראיה לסתירת הספירה ויבוא הדבר לכלל טעות ע"כ החמירו על עצמן, וכן הובא טעם זה בר"ן במס' שבועות (מ"ג) ועיין רש"י ותוס' במגילה (מ"ג) ובמאיירי במס' ברכות (מ"ג) ובספר אר"ח בשם המחזור ויטרי (והטעם דלא ניחא לפרש דחיישין שמא ראתה ביום ב' בין השמשות ואפשר דהוי ראיית ג' ימים (מ"ג) עיין בספר חכמת בצלאל בשם מהר"ם פישלס דרבי לא חשש לראיה בבין השמשות דרבי לטעמיה דס"ל בין השמשות

מקורות

(לג) נפקת י"א הל' ד' מהל' אפי"צ נשם הרמזין בהלכותיו פ"א הי"מ. (לד) ד' ע"א ד"ה ודע"ג. (מ) כ"ח ע"ב. (מא) ל"א ע"א. (מב) וסכנת הרין הונח צנ"י סוף סי' זכ. (מג) סק"ד. (מד) פ"י סי' ו'. (מה) פ"י אות ד'. (מו) ס"ו ע"ב.

בראתה אחד דמשב ששה והוא מדינא אסורה לטבול ציוס
 ז', מ"מ בראתה שנים ומכל שכן שלשה, אף לחומרא דרבי
 בטבלה ציוס ז' לא שייך סתירה ד"ת, ומ"מ אמרו סתם
 משום סרך בטה, וראיה יום אחד לצד לא שכיח וה"ה
 לחומרא דר"י, וא"ש ודוק.

ודברי הרא"ש נכונים:

[ג] בין פנויה לנשואה וכו'. זהו
 פשוט וברור עד שלא
 יפול בלג שום אדם לספק ח"ו

זו, ואפילו שפחה שלא נשתחררה שאין זה נד אישות כלל,
 הצא עליה בגדומה כל ז' חייב כרת, כמבואר בפ"ק

דכרימות וברמז"ס הלכות איסורי ביאה פ"ד (הלכה ב)
 ע"ש. והרב הגאון מנחת יעקב (סק"ד) ילא בזה חוץ לגדרו
 גדר חכמים, ונחן מכשול לפריצי הדור בעו"ה, שכתב
 הואיל ואמרו (מה לא ע"ב) דלכך נידה טמאה ז' משום דלא
 תתגנה לצעלה, צפנויה ליכא
 טומאת ז'. ולדבריו אף כרת
 ליטא גבה, כי ממה נפשך אי
 הפרשה מיירי מפנויה גם כן
 א"כ אף טומאה שצעה יש בה,

כאשר יתבאר לקמן סימן קצ"ו. ואין חילוק [ג] בין
 פנויה לנשואה לענין איסור נדה (ריב"ש סימן
 תכ"ה מצ"א צ"י), כי כל הצא על הנדה חייב
 כרת.

ואי לאו אף איסור כרת ליכא. והוסיף בזה בסימן קצ"ג
 בקושית הט"ז על תמר ורות, ושרי ליה מאריה וכל דבריו

פלתי המבואר

וקיבלו עליה דורות שאחריו אך חומרא דר' זירא לישוב לעולם
 ז' נקיים עדיין לא נתפשט בימי רבא ואם כן הוכחת הרא"ש
 שפיר בדם חימוד דבעינן ז' נקיים דאין הכוונה נקיים רק
 להורות לנו כי ימים אלו שתמנה מלבד יום התביעה צריכה
 להיות נקי בבדיקה ואתי שפיר ואם כן גם דברי הרא"ש (י)
 בהך נשי דידן דספק זיבות אתי שפיר דלא נתכוין על חומרא
 דר"י רק כעין חומרא דר"י והיינו חומרא דרבי הג"ל דזהו
 נתפשטה לכר"ע וע"ז אמר דספק זיבות ניהו ומוזה הוכיח
 דאע"ג דליכא רק חומרא בעלמא (דגם רבי חשש על חומרא)
 ואפ"ה לא התירו בגמ' וחששו לסרך בטה וה"ה לחומרא דר"י
 דאף דלחומרא דרבי בראתה יום אחד דתשב ששה והוא מדינה
 אסורה לטבול ביום ז' מ"מ בראתה שנים ומכל שכן שלשה
 אף לחומרא דרבי בטבלה ביום ז' לא שייך סתירה דין תורה
 ומכל מקום אמרו סתם משום סרך בטה וראיה יום אחד לא
 שכיח והוא הדין לחומרא דרבי זירא ואתי שפיר ורו"ק ודברי
 הרא"ש נכונים.

שמה תראה דם בתוך הז' ימים ולא כמו שכתב רש"י שמה
 ראתה אלא שמה תראה דכל כמה שנתקרב הזמן לנישואין
 מעורר החימוד יותר ויותר ע"כ.

קושית הפלתי למה לי בדיקה כל יום לפי טעם הרא"ש בטעם
 בדיקה הג"ל

ולכאורה קשה למה לי ז' נקיים בבדיקה הרי אפילו ראתה
 ושופעת דם כל ימי ז' מחמת חימוד מ"מ כיון
 דפוסקת סוף יום ז' טובלת לערב כמו שאר נדה (דהרי דם חימוד
 דם נדה הוא) וכבר הקשה כן במעדני יר"ט (מ"י עיי"ש).

סתירת הרא"ש אי בזמן רבא כבר נתפשט תקנת ר' זירא או לא
 ועוד הקשה הלחם חמודות דיש סתירה בדברי הרא"ש דבסוף
 פייקין (מ"י) כתב דדעת האומרים דבזה"ז אסורה מחמת
 חומרא דר' זירא מותרים לטבול ביום ז' דכמו דאמרין בזמן
 חז"ל דאין היתר לטבול ביום ז' רק ביום ח' דהחשש ביום ח'
 משום סרך בטה דרבנן הוא מקילין הכי גמי בזמן הזה דהחשש
 ביום ז' הוא חומרא דר"י וע"ז כתב הרא"ש לפרש כן דהא
 רבא הוא המתיר ביום ח' משום סרך בטה בשעת הדחק (מ"ט)
 וכבר נתפשטה תקנתא דר' זירא דאמרין בגמ' מכדי האינדא
 כולהו ספק זיבות משמע דכבר נתפשט דינו דר' זירא בימי
 רבא וא"כ דברי הרא"ש סתראי ניהו דכמקום אחד כותב
 דחומרת ר' זירא נתפשט ובמקום אחר כתב דלא נתפשט (ועיין
 במעדני יר"ט התם שהקשה ג"כ קושיא זה ועיי"ש מה שתירץ).

הפלתי מיישב סתירת הרא"ש הג"ל

וכתב הפלתי לתרץ דבאמת חומרא דרבי שתשב ברואה יום
 אחד או שני ימים ששה והן כבר נתפשט וקיימו

מקורות

(מז) סק"ה. (מח) הלכות מקוואות סימן ל"ו. (מט) כמבואר לקמן סוף סי' קצ"ו. (נ) נהלכות מקוואות. (נא) כסעף א'. (נב) כסימן סכ"ה.

מהך דר"ש דברי דרשות הן, וכמו שאמר הטעם צנימו לשמנה שלא יהיו הכל שמחים ואצו ואמו ענבים יולדת צווב מאי איכא למימר וכהנה יתר קושיות. וצגסג י"ל הקושיא הוא להיפוך, דשאלתו צנשוין דיש צו ציטול פריה ורביה, וכל העולם לא נצרה אלא לפריה ורביה, ולא היה לה לתורה להחמיר ליטב גלמוד שצעה, רק לחוס ולטרה

צפחות, כי מי יתן טהור מטמא לא אחד, וע"ז השיב דאדרכה על ידי כך מוסיפים אהבה ודיצוק, כי לולי כן תתגנה על צעלה ותעגן ומיטב, אבל צפנויה לא קשה כלל, כי מה אכפת ולמה נשתנה זה משאריו טומאה. והיה פירוש איך שיהיה. מ"מ קשה להרהר ומכל שכן להעלות על הספר ושגגה פלטה קולמוסו:

פלתי המבואר

הלכות נדה (ט) בהקדם דברי חז"ל במסכת נדה (ס) תניא היה רבי מאיר אומר "מפני מה אמרה תורה נדה לשבעה (טמאה ולא כמו זבה שטמאה רק יום אחד שומרת יום כנגד יום מהרשא) מפני שרגיל וקץ בה אמרה תורה שתהיה טמאה שבעת ימים כדי שתהא חביבה על בעלה כשעת כניסתה לחופה" ע"כ, ואם כן בפנויה שלא שייך טעם זה לכאור' יש סברא לומר שלא תהיה בה טומאת נדות לז' ימים אמנם ממשמעות דברי הרמ"א כאן אין חילוק בשום ענין אלא כמו שכתב דיש בפנויה גם כן איסור נדה וכן משמע (סא) לקמן לגבי כלה.

צריף לפרש, א) דהאי דרשא הנ"ל דרשא בעלמא היא ומ"מ מקרא ואל אשה בנדת טומאתה משמע בכל ענין בין פנויה ובין נשואה וכנ"ל בשם הריב"ש וכתוב שבעת ימים תהיה בנידותה, ב) דעל כרחק צריכין לומר דר"מ דאמר מפני מה אמרה תורה "נדה" לשבעה ולא מקשה כן על זבה משום דודאי הא לא קשיא דמצינו כמה סוגי טומאות שיש בהם זמנים שונים לימי טומאתם יש מהם ז' ימים כגון זב וטמא מת, ויש מהם טומאת ערב, אבל על שבעה של טומאת נדה קשה לו דממה נפשך אי חמיר טומאתה אמאי אמרינן דאפילו שופעת דם כל שבעה טובלת לערב ולמה לא תצטרך ז' נקיים כמו זבה ואי לא חמיר כל כך אמאי ברואה כל שהוא טמאה שבעה תסגי ליה טומאת ערב כמו טומאה קלה ולכן בעינן לסברא הנ"ל, וא"כ בזה"ז דזוכה שוינהו חכמים לכל הנשים אין לחלק בין פנויה לנשואה ע"כ.

הרי יוצא מדבריו בתירוץ שני דטומאת נדה ליכא מצד הדין בפנויה דהרי כל הסיבה של נדה הוא משום לחבבה על בעלה כיום כניסתה לחופה ולכן בפנויה דליכא טעם זה אין בה טומאת שבעה ואין כאן גם איסור כרת על הבא עליה כי ממה נפשך אי האיסור בתורה קאי גם על פנויה אם כן אף דין

שאיסור ביאת הנדה לא באשתו בלבד אמרו אלא בין באשתו בין באשת חברו ובין "בפנויה" (ט) והביא כמה ראיות לזה, א) ממשנה דכריתות (טז) דתנן יש בא ביאה אחת וחייב עליה שש חטאות הבא על בתו וכו' וחד מנהון איסור נדה ובשאינה אשתו מיירי.

ב) וכן מבואר במס' כתובות (טז) אלו נערות שיש להם קנס וכו' וקא חשיב בהדייהו הבא על הנדה וכתב שהן בכרת ואין בהן מיתת ב"ד, וע"כ מיירי כאן בפנויה דאי בנשואה יש לה מיתת ב"ד מחמת אשת איש שהיא בחנק.

ג) בגמ' ע"ז (י) מבואר דאף על הכותית גזרו בית דינו של חשמונאי ובניו משום איסור נדה אע"פ שדמה כדם בהמה מה"ת ואם לא היתה הישראלית אסורה משום נדה כי אם באשתו לא היו גוזרין בכותית בלא אישות.

ד) וגם הכתוב סתמא קאמר "ואל אשה בנדת טומאתה" ולא חילק בין אשתו לפנויה שלא נאמר אשתך וגם יתור אסורה בפנויה, והראשונים לא הזכירו דין זה דפנויה משום דאין זה נוגע למעשה דבין כך אסור לבוא עליה גם כשהיא טהורה מכמה סברות, ע"כ מדברי הריב"ש עיי"ש.

ראיה משפחה שלא נשתחררה דהבא עליה בכרת וכן מבואר ברמב"ם להדיא

ודין זה פשוט וברור עד שלא יפול בלב שום אדם לספק בו חס ושלום דאפילו שפחה שלא נשתחררה שאין בו צד אישות כלל (היינו לגבי נישואין עם ישראל דבעבד כנעני יכול לישא) מכל מקום קיי"ל הבא עליה שבעת נדותה כל ז' ימים חייב כרת כמבואר בפ"ק דכריתות (י) דבין אם בא על שפחה בין בא על משוחררת הכל בכרת עיי"ש (טז).

המנחת יעקב הקשה מגמ' נדה דמשמע דבפנויה אין איסור נדה ו**הנה** בעל המנחת יעקב כתב בספרו תורת השלמים על

מקורות

(גג) הוצא נקטור צנ"י סוף סימן זה עיי"ש. (נד) י"ד ע"א. (נה) כ"ט ע"א. (נו) ל"ז ע"ב. (נז) ו' ע"א, עין צפרא ריש פרשם תורע הוצא להלכות (נרי"ף) וצמכ"ס פ"ב צנצנות. (נח) ועין צלא"ס סוף פרשם נלק ועין צש"ע אצעה"ו סי' ט"ו סני' ג' ועין צש"ת חסם צני צמוספוס חדשים סימן ל"א. (נט) סק"ד. (ס) ל"א ע"ב. (סא) מס' ק"ב.

פלתו המבואר

טמאה ז' יש כה ואם אין בו דין טומאה גם איסור כרת אין בה (הברוך טעם דוחה דאפשר וררת ילפינן מפסוק בסדר קדושים ואיש אשר ישכב וגו' ונכרתו שניהם עיי"ש), ומה דכתב הרמ"א להחמיר גם בפנויה הוא משום דבזה"ז אין אנו בקיאין בין ימי נדה וימי זיבה וטומאת זיבה שפיר איכא גם בפנויה לכן מטמאין אותה בכל דם שתראה לפי תירוץ זה.

וכן כתב המנחת יעקב לקמן בסי' קצ"ב (פג) שהביא קושיית הטורי זהב שהקשה איך בא יהודה על תמר, ובוועז על רות, ולא חששו לדם חימוד וכתב דלפי מה שכתב לעיל דטעם של איסור נדה כדי שלא יהא רגיל וקץ בה אין צריך ז' נקיים בפנויה שגזרו חז"ל כיון שעכשיו כזבה גדולה שוינהו חכמים ועל כן פנויה ונשואה כי הדדי נינהו להצריכם שבעה נקיים ובזמנם של תמר ורות לא הייתה עדיין גזירת חכמים ע"כ דברי המנח"י.

ובאמת יצא כזה המנח"י חוץ לגדרו גדר חכמים ונתן מכשול לפריצי דור בעוה"ר ושרי ליה מריה (הקב"ה ימחול לך).

טמאה ז' יש כה ואם אין בו דין טומאה גם איסור כרת אין בה (הברוך טעם דוחה דאפשר וררת ילפינן מפסוק בסדר קדושים ואיש אשר ישכב וגו' ונכרתו שניהם עיי"ש), ומה דכתב הרמ"א להחמיר גם בפנויה הוא משום דבזה"ז אין אנו בקיאין בין ימי נדה וימי זיבה וטומאת זיבה שפיר איכא גם בפנויה לכן מטמאין אותה בכל דם שתראה לפי תירוץ זה.

וכן כתב המנחת יעקב לקמן בסי' קצ"ב (פג) שהביא קושיית הטורי זהב שהקשה איך בא יהודה על תמר, ובוועז על רות, ולא חששו לדם חימוד וכתב דלפי מה שכתב לעיל דטעם של איסור נדה כדי שלא יהא רגיל וקץ בה אין צריך ז' נקיים בפנויה שגזרו חז"ל כיון שעכשיו כזבה גדולה שוינהו חכמים ועל כן פנויה ונשואה כי הדדי נינהו להצריכם שבעה נקיים ובזמנם של תמר ורות לא הייתה עדיין גזירת חכמים ע"כ דברי המנח"י.

ובאמת יצא כזה המנח"י חוץ לגדרו גדר חכמים ונתן מכשול לפריצי דור בעוה"ר ושרי ליה מריה (הקב"ה ימחול לך).

ולולי דבריו מכל הראיות הנ"ל אין כאן מקום כל כך כדי לזעוק זעקה גדולה על המנחת יעקב דהרי מ"מ טמאה היא מדין זבה כיום הזה ובעיני ז' ימים נקיים ואין כאן פירצה).

הוכחת הפלתי דטעם ר"מ מדברי דרשות הן

ועל כרחק הך טעם דר"מ דברי דרשות הן וכתירוץ הראשון של המנ"י וכמו שאמר שם הטעם מפני מה אמרה תורה תינוק נימול לח' שלא יהיו כולם שמחים ואביו ואמו עצבים שהם טמאים לידה עיי"ש, וקשה התינת יולדת בנדה שהיא

ויהיה הפירוש איך שיהיה מכל מקום קשה להרהר ומכל שכן להעלות על ספר (דבר זה) ושגגה פלטה קולמוסו.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: עוד ראיות דבפנויה איכא איסור נדה. ♦ שפחה שלא נשתחררה טמאה נדה מה"ת. ♦ אין ללמוד מטעמים שיש בדינים או במצות לחלק בדין לפיהם. ♦ גם המסתכל בנשים גורם רעה לעצמו. ♦ גודל מעלתו של מצות פריה ורביה. ♦ אי איכא ביטול פו"ר אם מונע מלבוא על אשתו כמה ימים. ♦ דברי הריב"ש אי יש איסור נדה בפנויה למה אינן סובלות לנדתן. ♦ מכירת ס"ת בשביל ללמוד תורה ולישא אשה

מקורות

(פג) סק"א. (פג) עין נמס' פסמים פח' ע"ב. (סקד) ליוז י"ד ד'.

קפד ואו בא עליה וכו'. דעת הש"ך בק"ק ז' דאס אין לה וסת מסתמא וסתה כל ל' יום, וצמוך ל' מיקרי שלא בשעת וסתה, ומותר לנא עליה זלי בדיקה. ודבר זה אין לו שחר, דהא דכתב השו"ע אשה שיש לה וסת קבוע, משום דצאין לה וסת לקמן בסיומן קפ"ו (סעיף ז) פוסק כדברי ר"ח ורמב"ם דאף לבעלה צעי בדיקה, וא"כ מה אהני דיש לה עונה בינונית, וא"כ הא דתנן בכל הש"ס ופוסקים דאין לה וסת צעי בדיקה היכא מנינו, דהא יש כאן עונה בינונית. ודוחק לומר דמיירי דעקרה לעונה בינונית, שעברו שלשה זמנים ולא ראתה בעונה בינונית, חדא דזה דוחק דכל הך משא ומתן צאין לה וסת יהיה ככהאי גונא דוקא בצופן רחוק, ועוד להש"ך דמשה עונה בינונית

לוסת, א"כ צממה נפשך, אס עקרוהו לעונה בינונית לג' ראיות אחרים שזיס, הרי קבעה וסת לראיה ההיא, ואין לה וסת איך קרית לה, ואס עקרוהו לג' ראיות בלתי שזיס עדיין עונה בינונית צמקומו כמו וסת הקצוע כמבואר לקמן בסיומן קפ"ט. אלא שאני מוסיף דלא מנינו צסום דוכתא עקירה לעונה בינונית כל זמן שלא קבעה וסת, דאמרינן אשה זו הואיל ואין לה קציעות לראיה אן אמרינן דרך נשים לה כרוב נשים מעונה לעונה. ולכן צרור דכי אמרינן עונה בינונית היינו להחמיר דינו כדין וסת קצוע, אבל לא להקל דאין עונה קצוע זמן כמו הוסת וכמ"ס הר"ן דוסת דיה שעמה ובעונה בינונית לא אמרינן כן ולכן כאן להקל ולהחמיר צאין לה וסת תוך ל' יום זלי בדיקה ליתא, ולכן דקדק המתברר ולא

סימן קפד

שצריך לפרוש מהאשה עונה קודם לוסתה

ובו י"ב סעיפים:

א. רוב הנשים יש להם וסתות (פירוש זמן קצוע אורח כנשים) לראות בזמן ידוע, בגון מעשרים לעשרים יום או משלשים לשלשים יום, וכל אשה שיש לה וסת קבוע, ואו בא עליה שלא בשעת וסתה ואינה צריכה בדיקה

פלתי המבואר

בדעת הש"ך דעונה בינונית דינה שווה לוסת קבוע

[סק"א] כתב המחבר (6) וכל אשה שיש לה וסת קבוע, בא עליה (בעלה בלא בדיקה לפני תשמיש) שלא בשעת וסתה (ובשעת וסתה אסור לבוא עליה גם בבדיקה כמבואר לקמן בסיומן זה) ע"כ. וזה כלשון הטור כאן עיי"ש. וכתב הש"ך (7) דאם לא קבעה האשה וסת, או מסתמא וסתה כל שלשים יום (8) "ובתוך ל' מקרי שלא בשעת וסתה" ע"כ. וכונתו בפשטות לומר דמותר לו לבוא עליה בלא בדיקה עד זמן עונה בינונית שהוא ל' יום.

"קושיית הפלתי על הברעת הש"ך שהוא נגד דברי הפוסקים ובאמת דין זה אינו להלכה, דמה דכתב השו"ע, אשה שיש לה וסת קבוע בא עליה שלא בשעת וסתה, הכוונה לאפוקי אשה שאין לה וסת דאז אינו בא עליה בלי בדיקה כמו שמבואר לקמן (7) דאשה שאין לה וסת צריכה בדיקה לבעלה, כדברי ר' חנינא בן אנטיגנוס (8), וכן פסק רבינו חננאל (הובא ברא"ש), וכן דעת הרמב"ם (1) ואם כן מה מהני לאשה זו שיש לה עונה בינונית, והרי בכל הש"ס ובפוסקים מבואר דאשה

שאיין לה וסת בעי בדיקה ולא מצינו שפטורה מלבדוק עד זמן הגעת עונה בינונית.

"אין לפרש כוונת הש"ך דהא דאשה שאין לה וסת בעי בדיקה מיירי שעקרו לעונה בינונית, מחמת ג' דחיות"
 ודין אפשר לפרש דברי הש"ך דמיירי בעקרהו לעונה בינונית שלשה זמנים, היינו שעבר עליה ג' פעמים שלא ראתה ביום ל' ודוקא באופן כזה אשה שאין לה וסת קבוע צריך בדיקה לעולם אבל כל זמן שלא עקרהו לעונה בינונית באמת פטורה מבדיקה קודם תשמיש כאשה שיש לה וסת קבוע דעו"ב מקרי וסתה ורק כשעבר זמן עו"ב חייבת בבדיקה אבל זה אינו מחמת ג' דחיות.

א) דדוחק לומר דכל המשא ומתן בגמ' ובראשונים באשה שאין לה וסת קבוע קאי באופן שעקרה כבר העונה בינונית ג' פעמים שהוא אופן רחוק לאוקמי כן.

ב) דקשה לפי דברי הש"ך שמדמה דין עונה בינונית לוסת קבוע אם כן יש טענת ממ"ז אם אשה זו עקרהו לעונה בינונית שלה לג' ראיות אחרים הרי קבעה וסת לראיה ההוא

מקורות

(6) בסעיף א'. (7) בקפ"ב. (8) כמבואר בטור דסתם וסת ל' יום, ועיין מה ט' ע"ז עיי"ש. (7) צמיון קפ"ו סעיף ז'. (8) נדה י"ב ע"ב. (1) פ"ד מהל' אסו"ב הל' ט"ו.

כתב כאן דעונה בינונית דינה כוסת קבוע כמ"ש צממה דוכתי ונכון (עבכ"א):

[ב] להחמיר. עיין לקמן בסימן קפ"ו (סק"צ) מ"ש צוה ביטוב דברי הרמז"ס ורצונו שמתה ע"ש:

[ג] עונה אחת וכו'. עיין ש"ך ס"ק ה' דכתב מדרבנן דהא קי"ל וסתות דרבנן. וכ"כ הרא"ש במסכת נדה בדוכתי טובא, אבל בינונית (פקק הגא על יצממו סימן י) הסכים הרא"ש לדברי ר"ת (דף סז ע"ג מו"ה מייב אלס), דיואל

לדרך לא יפקוד אשתו אם הוא סמוך לוסתה רק בחיבוק ונישוק ולא בתשמיש דהא וסתות דאורייתא, והדברים נראים כסותרים כמ"ש הב"י ע"ש. ואפשר לומר דדברי הרא"ש הם צממה נפשך, אי אמה סוכר וסתות לאו דאורייתא א"כ מנגן להחמיר איסור דרבנן, וקרא דפקדת נון איירי שלא זומן וסת ומנ"ל להחמיר איסור דרבנן בשביל הולאת הדרך, ואם אמה אומר דהכי דרשינן ופקדת נון ולא תחתא, משמע דיש כאן חשש חטא אבל צוה שאתה יולא לדרך

לפני תשמיש. (רמז"ס) הגה: גם אין לה [ב] להחמיר לבדוק עצמה, לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש, שלא יהא לבו נוקפו ופורש (טור ומרדכי ר"ש הלכות נדה ורוב הפוסקים). אבל שלא בשעת תשמיש, כל המרבה לבדוק הרי זו משובחת.

ב. בשעת וסתה, צריך לפרוש ממנה [ג] עונה

פלתי המבואר

לברר אם טמאה או טהורה. ♦ דעת המחבר אם רוב נשים יש להן וסת כל ל' יום. ♦ הערה נחוצה אם יש וסת הגוף בנשי דידן. ♦ דברי החוות דעת בביאור דברי הש"ך שכתב דעונה בינונית דינו כוסת קבוע. ♦ ביאור השיטות במה נחלקו אי וסתות דאורייתא או וסתות דרבנן. ♦ דעת בעה"מ דאע"פ דוסתות דרבנן מ"מ גם ביוצא לדרך לא התירו תשמיש רק דברי חיבה. ♦ קריבה בעונה הסמוך לוסת אי אסור או לא. ♦ ביאור דברי הט"ו. ♦ בשעת הוסת ממש יש סוברים דכ"ע מודים דחיוב פרישה מה"ת. ♦ לפי חילוק הג"ל יש ליישב סתירת רש"י אי וסתות דרבנן או דאורייתא. ♦ בדעת הרא"ש אי ס"ל וסתות דרבנן או דאורייתא. ♦ סמוך לוסתה אי יותר חמיר מאחר וסתה

ואשה זו נקראת אשה שיש לה וסת והיאך אתה קורא לה אשה שאין לה וסת ואם עקרהו לער"ב לג' ראיות בלתי שוין עדיין עונה בינונית במקומו כמו כל וסת קבוע (א).

[ג] ועוד קשה הרי לא מצינו בשום מקום עקירה לעונה בינונית כל זמן שלא קבעה וסת, דאמרינן אשה זו הואיל ואין לה קביעות לראיה אנו אמרינן דרך נשים לה כרוב נשים מעונה לעונה (ב) (ועיין ש"ך לקמן בסי' קפ"ט בשם הלבוש מה שכתב ומה שכתב הוא ז"ל ועיין שם במנח"י ובחזו"ת דעת).

"ביאור דברי הש"ך דעונה בינונית מקרי בשעת וסתה היינו דוקא להחמיר ולא להקל"

ולכן מסיק הפלתי בכוננת הש"ך דברור דכי אמרינן "עונה בינונית" דינה כוסת קבוע היינו להחמיר שיהיה דינו כדין וסת קבוע אבל לא להקל דאין העונה בינונית קובעת זמן כמו הוסת כשהוא קבוע וכמו שכתב הר"ן (ט) דדוקא כוסת אמרינן "דיה שעתה" משא"כ בעונה בינונית לא אמרינן כן, דאין ער"ב שווה לגמרי לוסת קבוע ולכן כאן שאנו דנין לגבי בדיקה אין ללמוד מדברי הש"ך להקל ולהחמיר אשה שאין לה וסת תוך ל' יום לשמש בלי בדיקה.

ולכן דקדק המחבר ולא כתב כאן דעונה בינונית דינו כוסת קבוע כמו שכתב בכמה דוכתי עיין לקמן סעי' ט' וסעי' י"א ועוד דלא תלמד להקל שלא לבדוק ונכון.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בדיקה לאשה שאין לה וסת. ♦ בדיקה ע"י שם לא הוי בדיקה. ♦ אם הרב מסתפק בבדיקה אי חייבת

ביאור שיטת הרמב"ם בדברי הגמ' דאין לה לבדוק משום לבו נוקפו ופורש

[סק"ב] הפלתי מציין כאן על דברי הרמ"א שכתב דאין לה להחמיר על עצמה לבדוק לפני תשמיש משום לבו נוקפו ופורש, עיין לקמן בסי' קפ"ו סק"ב שהביא קושית הראשונים שדנו מה יענה הרמב"ם בביאור דברי הגמ' דהרי הוא ז"ל ס"ל דשפיר יש לה לאשה לבדוק לפני ולאחר תשמיש עיי"ש.

דעת רוב הפוסקים דוסתות דרבנן

[סק"ג] כתב המחבר (א) דבשעת הוסת צריך לפרוש מן האשה עונה אחת ע"כ.

וכתב הש"ך (ב) דחיוב פרישה מן האשה בשעת הוסת מדרבנן הוא, דהא קי"ל וסתות דרבנן כמבואר בכמה

מקורות

(א) כמבואר לקמן בסימן קפ"ט סעיף ט"ו. (ב) עיין רש"י נדה ט"ו ע"א ד"ה צמך ומורס הנית בית ז' עפר ג'. (ט) נפ"צ בשנועות. (י) נסעיף ז'. (יא) סק"ה.

לא תחטא, ועל כרחק דמיירי בסמוך לוסתה דיש בו זולת היולא לדרך חטא, א"כ על כרחק וסמות דאורייתא כיון דעל זה יהיה סובב והולך כוונת הקרא, וא"כ פשיטא קשה למה צאמת החירו לעבור על איסור של תורה בשביל השחוקקות האשה לבעלה, ודבר זה רחוק מסבבה דיהיה נותר בשביל זה איסור של תורה. ודברי הרא"ש הם על דרך ממ"נ, ודוחק ול"ע (עבכ"א):

[ד] אותו יום וכו'. עיי' ש"ך סק"ז להציט דעת אביאסף והראש"ן (סימן שי) דקוצרים שיעור הרחמק

עונה היינו י"צ שעות והצ"ח וכן הלחם תמודות (נמעדי יו"ט יש נדה אוח ל) סייעו לו מהך דעונה דגם בחולים דפירושה י"צ שעות. וצאמת סוגית הגמ' דנדה דף ס"ג (ע"ג) מצאנו דלא כראש"ן ואביאסף, דהא אמרינן היתה רגילה לראות ציוס מותרת צלילה שלפניו דכל הלילה שלה, ובגמרא הוה סלקא דעמי' דפרישת העונה הוה עונה אחרת, ומשני לא אותה עונה.

אחת, ולא משאר קריבות אלא מתשמיש (המטא) בלבד. אם הוא ביום, פורש ממנה [ו] אותו היום כולו אפילו אם הוסי' בסופו, ומותר מיד בלילה שלאחריו, וכן אם הוא

והש"ך סק"ז מירך להגמרא איירי שיש לה וסמ לראות לעולם נחמילתו או לעולם צאמנעימו וכו' א"כ לפרוש אלא

פלתי המבואר

דוכתי וכן כתב הרא"ש במס' נדה בכמה מקומות (י"ט) וכן מוכח מדבריו (י"ט) ראתה דם בנין החמה ומסתפקת אם הראייה היתה לפני הנץ או לאחריו הכריע כדעת הראב"ד להקל דספק דרבנן להקל הרי דוסתות דרבנן אמנם מדבריו במס' יבמות (ז) שהסכים לדברי ר"ת שמפרש דדין דהיוצא לדרך חייב לפקוד את אשתו גם סמוך לוסתה היינו דווקא חיבוק ונישוק שהחירו לו חכמים אבל לא תשמיש שהוא איסור תורה משמע דתשמיש בזמן הוסת אסורה מה"ת וזה כדברי המ"ד וסתות דאורייתא נמצא דיש סתירה כדברי הרא"ש.

דוכתי וכן כתב הרא"ש במס' נדה בכמה מקומות (י"ט) וכן מוכח מדבריו (י"ט) ראתה דם בנין החמה ומסתפקת אם הראייה היתה לפני הנץ או לאחריו הכריע כדעת הראב"ד להקל דספק דרבנן להקל הרי דוסתות דרבנן אמנם מדבריו במס' יבמות (ז) שהסכים לדברי ר"ת שמפרש דדין דהיוצא לדרך חייב לפקוד את אשתו גם סמוך לוסתה היינו דווקא חיבוק ונישוק שהחירו לו חכמים אבל לא תשמיש שהוא איסור תורה משמע דתשמיש בזמן הוסת אסורה מה"ת וזה כדברי המ"ד וסתות דאורייתא נמצא דיש סתירה כדברי הרא"ש.

דוכתי וכן כתב הרא"ש במס' נדה בכמה מקומות (י"ט) וכן מוכח מדבריו (י"ט) ראתה דם בנין החמה ומסתפקת אם הראייה היתה לפני הנץ או לאחריו הכריע כדעת הראב"ד להקל דספק דרבנן להקל הרי דוסתות דרבנן אמנם מדבריו במס' יבמות (ז) שהסכים לדברי ר"ת שמפרש דדין דהיוצא לדרך חייב לפקוד את אשתו גם סמוך לוסתה היינו דווקא חיבוק ונישוק שהחירו לו חכמים אבל לא תשמיש שהוא איסור תורה משמע דתשמיש בזמן הוסת אסורה מה"ת וזה כדברי המ"ד וסתות דאורייתא נמצא דיש סתירה כדברי הרא"ש.

דוכתי וכן כתב הרא"ש במס' נדה בכמה מקומות (י"ט) וכן מוכח מדבריו (י"ט) ראתה דם בנין החמה ומסתפקת אם הראייה היתה לפני הנץ או לאחריו הכריע כדעת הראב"ד להקל דספק דרבנן להקל הרי דוסתות דרבנן אמנם מדבריו במס' יבמות (ז) שהסכים לדברי ר"ת שמפרש דדין דהיוצא לדרך חייב לפקוד את אשתו גם סמוך לוסתה היינו דווקא חיבוק ונישוק שהחירו לו חכמים אבל לא תשמיש שהוא איסור תורה משמע דתשמיש בזמן הוסת אסורה מה"ת וזה כדברי המ"ד וסתות דאורייתא נמצא דיש סתירה כדברי הרא"ש.

דוכתי וכן כתב הרא"ש במס' נדה בכמה מקומות (י"ט) וכן מוכח מדבריו (י"ט) ראתה דם בנין החמה ומסתפקת אם הראייה היתה לפני הנץ או לאחריו הכריע כדעת הראב"ד להקל דספק דרבנן להקל הרי דוסתות דרבנן אמנם מדבריו במס' יבמות (ז) שהסכים לדברי ר"ת שמפרש דדין דהיוצא לדרך חייב לפקוד את אשתו גם סמוך לוסתה היינו דווקא חיבוק ונישוק שהחירו לו חכמים אבל לא תשמיש שהוא איסור תורה משמע דתשמיש בזמן הוסת אסורה מה"ת וזה כדברי המ"ד וסתות דאורייתא נמצא דיש סתירה כדברי הרא"ש.

מקורות

(יב) בפסקי יש נדה סימן א'. (יג) בסוף פ"ט סימן ב'. (יד) ס"ג ע"ב. (טו) איזו ה' כ"ד. (טז) פ"ד מהל' איסור'. (יז) בסמן קפ"ד. (יח) כ"ו ע"א. (יט) וכן כתב ר"ח נמס' שנועות י"ח ע"ב. (כ) ה' ע"א ושם ע"ה ע"א ונכ"י.

אזתו יום ולא לפניו, והאור זרוע איירי אם אין קצב ציום
ההוא לפעמים בתחילה וכו' ע"ש. ודברים אלו אין להם
שחר, דהגע ענמך אשה שוקמה לראות חיקך בהנך החמה
תהיה מותרת בלילה שלפניו, ואם לפעמים מאחרת מלראות
מהנך החמה ואילך יהיה כל
הלילה אסור, כלפי לייא. וגם
עדיין לא יישב כלום לשיעת
אזיאסף דס"ל עונה י"ב שעות,
והרי הש"ך מודה דאם קצבו
לה לראות בתחילת היום
דמותה בלילה שלפניו ואיה איפוא י"ב שעות:

דבשלמא שם הוא השיעור שיוצ הדם מהמכה של מיעוך
הבתולים, וכי מה אכפת ליה לדם לזוב בשינוי עתים יום
ולילה הלא י"ב שעה מהמכה זכ הדם, וכי נימא כשהיום
הגדול בנחמיו ט"ו שעה יוצ מהמכה כל ט"ו שעה, וזימי
חורף שהיום קטן ט' שעות יוצ
ט' שעות, זהו מהנמנע, ולכך
אמרינן תמיד י"ב שעות. אבל
וסת נדה כבר ידוע שתלוי
במהלך החמה ולבנה, עד
שקצבו וסת חודש למהלך לבנה
באמרו יום זה מחודש גורם הראיה, וכן וסת השבוע שיום
זה מהשבוע גורם הראיה, וכן לפעמים בלילה גורם
כשהחמה למעלה מהאופן על הארץ הראיה, ולפעמים

והש"ך צ"ק ב' נחנכו לחלק צין הך עונה דלם בתולים
לעונה דפרישה, וא"ל לדומק כי החילוק מצואר

פלתו המבואר

הזכירוהו ב) וגם מלישנא דהש"ס משמע דלא קפדינן אלא על
יום או לילה ולא על השעות עיי"ש ולכן בשו"ע השמיט
דבריהם משום שאינו חשוב לזה.

"הב"ח הביא ראיה מגמ' נדה לשיטת האביאסף"

אך בספר הב"ח הביא ראיה לדבריו של הראב"ה (ששימש
הרכה גדולי הדור הרא"א ממין ר' יהודה החסיד בריגשנבורג ור'
יהודה בן ר' קלונימוס וריב"א הבחור בשפירא ואצל אביו) מגמ' נדה
(ס"ג), גבי ראתה דם ועודה בבית אביה נותנים לה כל הלילה
ועונה שלימה, ומפרש הגמ' מהי עונה או לילה דניסן ותשרי
או חצי יום ותצי לילה דטבת ותמוז עיי"ש. וראיה זה כתב גם
בספר לחם חמודות לבעל התוס' יו"ט (ס"ג) הרי דעונה הכוונה
לשעות ולא זמן של יום ולילה.

הש"ך מביא קושיא על האביאסף ומיישב

והש"ך (ס"ג) הביא דברי האביאסף וצ"ע דכן הוא דעת הראב"ן
(ס"ג) זקנו של הראב"ה (ר"ת ר' אליעזר בן נתן בעמח"ס
אבן העזר וצפנת פענח) ועיין עוד בדבריו בספר נקודת הכסף
עיי"ש.

קושיא על שיטת אביאסף דבגמ' נדה משמע עונה יום או לילה
והנה הקשה הש"ך ממה דמבואר במס' נדה (ס"ג) דלא כראב"ן
ודעימיה דאמרינן התם היתה רגילה לראות ביום מותרת
כל הלילה שלפניו דכן הוא מפרש מה שאמרו כל הלילה שלה
דהיינו עונה ולא כפי הסלקא דעתך כגמ' דהוא אסורה גם עונה

מקורות

(כ"א) פרטה כ"ו ד'. (כ"ב) לראשית מאמר שער א' ג' ד'. (כ"ג) ח"ג י' ע"א. (כ"ד) מאמר ב' פט"ו. (כ"ה) ס"ה ע"ב. (כ"ו) פ"ק גדה אום
ל'. (כ"ז) סק"ו. (כ"ח) סימן שי"ח. (כ"ט) ס"ג ע"ב.

ההיפוך כשהחמה למטה מהארץ לפי מוג האשה ואיכותה משתנה המקרים, לפעמים העדר השמש ולפעמים היות השמש קובע וגורם הוסת וזה פשוט. וא"כ מה הדלדל יש אם היום והלילה גדולים או קטנים, סוף כל סוף השמש זורחת או שוקעת וזוה תלוי הראייה מהאשה ולא בהתמדת הענין זמן ארוך או קצר, ודבר זה פשוט ונכון:

ש"ו וטבלה, ודבר זה נרץ קבלה הלכה למשה מסיני שהיה או צמעמד, ולא היה צורך נמסור דבר זה מה שאין נ"מ בו. אמנם הדבר מצויר דיש כאן ספק, אי אמרינן עונה הוא י"ב שעות כשיטת אביאסף, ולא תליא אס היום ארוך או היום קצר, או תליא הכל ציוס ואין הדלדל ציוס ארוך או קצר. ולפ"ו אי בשעות תלוי א"כ כשישראל פרוש ציוס ד' הרי כאן יום ד' ולילה כ"ד שעות, יום ה' ולילה ג"כ כ"ד שעות הרי ד' עונות, וציוס ו' י"ב שעות, א"כ ציוס סיון שהוא יום ארוך טרם ששקעה החמה כלו ה' עונות, ואף שהיו פולטים עוד היום גדול לטובל טרם שישקע השמש, והרי הן מעורבי שמש. אבל אי אמרינן לתלוי ציוס א"כ [אפילו] יהיה יום ו' גדול כל כך כיוס שעמדה חמה ליהושע, מכל מקום אס תפלוט עם שקיעת השמש טמאה, וא"כ אין להם טבילה רק טבילה והיו טבולי יום. והא לא

פלתי המבואר

הש"ך יוצא דיש חילוק בדברי האביאסף דאם יש לה וסת קבוע בשעות מותרת לפני זמן עונה ולא בעינן י"ב שעות. חילוק של הטו"ז בין דם בתולים לדם דם בתולים דם מכה

הוא

דהנה הטו"ז הביא דברי הב"ח שהביא ראייה לדעת האביאסף מדם בתולים דמשמע שם דעונה הוי י"ב שעות, וכתב לחלק דשאני התם בדם בתולים שאין הדבר תלוי ביום או בלילה כמו דם נדה אלא בעינן י"ב שעות כדי שתתרפא המכה של בתולים ודבר זה תלינן ד"ב שעות לוקח עד שתתרפא, אבל אשה שרואה דם נדה אין הדבר תלוי אלא בזמן עונה שהוא יום או לילה שהזמן היא הגורמת לראייתה וא"כ אין להוכיח מדם בתולים דעונה הוי י"ב שעות.

"דברי הפלתי ליישב ראיית הב"ח"

ועל זה כתב ליישב דלא בעינן לחילוק זה כי החילוק פשוט דבשלמא בדם בתולים בעינן שיגמור לזוב הדם של המכה שבא ע"י מיעוץ הבתולים ושם מה אכפת ליה לדם לזוב בשינוי עתים של היום והלילה דהלא י"ב שעות מהמכה יורד ושותת דם דסברא הוא דלא יעלה על הדעת לומר דריפוי המכה תלוי בזמן היום או הלילה דכי נימא כשהיום גדול בסתיו ט"ו שעות אז יורד דם ממכת הבתולים ט"ו שעות ובימות החורף שהיום קטן ט' שעות יורד דם מהמכה ט' שעות דבר זה אינו ואי אפשר לאומרה ולכן אמרו חז"ל י"ב שעות זמן קצוב, אבל וסת נדה ידוע שתלוי במהלך החמה והלבנה עד שקבעו וסת חודש למהלך לבנה באמרו יום זה מאותו

אחריתי (ולקמן נתיק דברי הגמ') נמצא ראייה נגד דברי האביאסף דעונה הכוונה יום או לילה ולא שעות (ויש כאן גם סתירה מגמ' נדה הנ"ל בקטנה לגמ' הנזכר כאן).

תירוץ הש"ך לחלק בין יש לה זמן קבוע לשעות או רק קביעות לעונה

ולכן כתב הש"ך לחלק דהגמ' איירי באשה שיש לה וסת קבוע לראות לעולם בזמן מסוים א) באמצע העונה ב) או בתחילתה ג) או בסופה, ואז אינה צריכה לפרוש רק אותו העונה ולא י"ב שעות, משא"כ האביאסף מיירי שאין לה זמן קבוע לראות בשעה זו וכדומה רק בעונה זה פעם בהתחלת העונה ופעם בסופה ופעם באמצע ולכן צריכה לפרוש יום לפנ"ז כדעת האביאסף.

קושיית הפלתי על חילוק הש"ך

ויש להקשות על חילוקו של הש"ך, הגע עצמך אשה שיש לה וסת קבוע תמיד לראות תיכף כשמגיע זמן של הנץ החמה אסורה לשמש כל היום ותהיה מותרת בלילה שלפניו, ואם לפעמים מאחרת מלראות תיכף בהנץ יוצא שאין לה זמן קבוע ותהיה אסורה כל הלילה שלפניו לשיטת האביאסף, וזה דבר דאינו מסתבר, דהסברא נותנת לומר דמי שרואה תמיד קרוב לזמן הנץ צריכה בוודאי לפרוש כל הלילה שלפניו.

עוד קושיא של הפלתי על הש"ך

וגם עדיין לא תירץ כלום לשיטת אביאסף הנ"ל דס"ל עונה הוי י"ב שעות קבוע משמע דתמיד בעינן י"ב, ואינו מחלק אם זמן קבוע יש לה וסת שלו או אינו קבוע שעות ולפי

קשיא דא"כ מה פריך הגמ' והא טבולי יום ניהו ומשני ניתנה תורה לטבולי יום, דמנלן לשיטה זו דס"ל י"ג שעות הוי עונה. זה אינו, דאל"כ קשה מנ"ל פולטת ש"ז צה' עונות רק סגי בד' עונות, והא דהפרשתן בד' צהשכמה משום דאס' היו משמשים ציוס ד' עד לעת ערב א"כ הוי ליל ה' ויוס ה' צ' עונות, ליל ו' ויוס ו' צ' עונות, הרי ד' עונות, ואס' יפלטו ציוס ו' לעת שקיעת השמש הרי יהיו טבולי יום ואיך יקבלו התורה, וע"כ הוצרך משה להקדים להם עונה אחת וכיון שהקדים נתן להם צהשכמה

דצהשכמה עלה וכו', וע"ז משני שפיר ניתנה תורה לטבולי יום, וא"כ לא היה הוצרך לנטול מישראל פריה ורביה כל יום ד' וע"כ דבעינן ה' עונות. אבל עכשיו דקיי"ל דבעי ה' עונות ובד' עבדי פרישה, שפיר קא מספקא להו. וע"ז השיב ראויה ליתנה, זה אמת כך דבי"ג שעות תליא ולא בימים, וא"כ אז היה יום גדול וטבולו קודם ערב והיו מעורבי שמש, ואחי שפיר דאין צריך לדברי נביאות דלא הימה אשה אחת נזרת מפליטה, רק ס"ל כהנ"ל, זה צרור לענ"ד:

פלתי המבואר

החודש גורם הראיה, וכן אמרינן בוסת השבוע דיום זה מהשבוע גורם הראיה, וכן לפעמים באשה גורם החמה למעלה מהאופק על הארץ שתראה, דם וכן לפעמים להיפוך כשהחמה נמצאת למטה מהארץ תראה דם והדבר תלוי לפי מזג של האשה שמשנתה המקרים לפעמים העדר השמש ולפעמים היות השמש קובע וגורם הוסת וזה פשוט ואם כן מה הברל יש אם היום והלילה ארוכים או קצרים סוף כל סוף השמש זורחת או שוקעת ובזה תלוי הראיה מהאשה ולא בהקדמת הענין זמן ארוך או קצר ודבר זה פשוט ונכון.

הפלתי מציין ראיה לחילוק הג"ל בין דם נדה דתלוי בזריחה ושקיעה לבין דם בתולים

ואפשר להביא ראיה לחילוק הנ"ל ממה דאמרינן בגמ' במס' שבת (ב) לרע"ק דאמר אשה פולטת שכבת זרע ה' עונות, ובה' בסיון עשו פרישה בהשכמה, ופריך והא טבולי יום ניהו ומשני ניתנה תורה לטבולי יום, ומסתפקת הגמ' ניתנה קאמר באמת או רק ראויה לינתן לטבולי יום, ומכריע ראוייה קאמר.

ולכאור' צריך ביאור, (א) מה דהוי הוי ומה נפק"מ אי ניתנה ממש או רק ראוייה היתה לינתן (ב) וגם מה דהשיב הגמ' ראוייה לינתן מנא ידע הגמ' דס' ריבוא נשים מישראל לא היה אחת שפולטת שכבת זרע וטבלה ואין זה אלא דברי נביאות ודבר כגון זה צריך קבלה מהלכה למשה מסני שהי' אז במעמד ואם נאמר דקבלו כן הללמ"ס צ"ב לאיזה צורך נמסר דבר זה מה שאין נפק"מ בו.

אמנם הדבר מבואר דיש כאן ספק אי אמרינן עונה הוא לעולם י"ב שעות כשיטת אביאסף ואין הדבר תלוי אם היום ארוך או היום קצר או אינו אלא תליא הכל ביום או

הלילה ואין הברל בין אם היום ארוך או קצר תמיד צריך לפרוש זמן של יום או לילה ולפי זה אי בשעות תלוי כדעת האביאסף אזי ישראל שהתחילו לפרוש ביום ד' הרי כאן יום ד' ולילה ה' כ"ד שעות יום חמישי ולילה ג"כ כ"ד שעות הוי ד' עונות וכיום שיש י"ב שעות הרי עונה חמישית וכיון דיום שישו בסיון הוא יום ארוך נמצא שטרם ששקעה החמה כלו כבר ה' עונות ואף אם היו פולטים ש"ז עוד היום גדול לטבול טרם שישקע השמש והרי הן מעורבי השמש אבל אי אמרינן דתלוי בימים אם כן אפילו יהיה יום ו' גדול כל כך כיום שעמדה חמה ליהושע מ"מ אם תפלוט עם שקיעת החמה טמאה וא"כ אין להם טבילה רק כלילה והוי טבולי יום.

והא לא קשיא דא"כ מה פריך הגמ' והא טבולי יום ניהו ומשני ניתנה תורה לטבולי יום דמנלן לשיטה זו דס"ל י"ב שעות הוי עונה, זה אינו דאם לא כן קשה מנ"ל פולטת שכבת זרע בה' עונות רק סגי בד' עונות והא דהפרשתן בד' בהשכמה משום דאם הוי משמשי ביום ד' עד לעת ערב אם כן הוי ליל ה' ויום ה' ב' עונות ליל ו' ויום ו' ב' עונות הרי ד' עונות ואם יפלטו ביום ו' לעת שקיעת השמש הרי יהיו טבולי יום והיאך יקבלו התורה וע"כ הוצרך משה להקדים להם עונה אחד וכיון שהקדים נתן להם בהשכמה דצהשכמה עלה וכו' וע"ז משני שפיר ניתנה תורה לטבולי יום ואם כן לא היה צריך לבטל מישראל פור' כל יום ד' וע"כ דבעינן ה' עונות אבל עכשיו דקיי"ל דבעי ה' עונות ובד' עבדי פרישה שפיר קא מספקא להו וע"ז השיב ראוי ליתן זה אמת כך דבי"ב שעות תליא ולא בימים וא"כ אז הוי יום גדול וטבולו קודם ערב והיו מעורבי שמש, ואחי שפיר דא"צ לדברי נביאות דלא היה אשה אחת נזרת מפליטה רק ס"ל כהנ"ל.

מקורות

(ג) פסק ר"ע.

והנה מכל מקום חובה עלינו ליטב דברי אביאסף וראצ"ן וז"ל שלא יקשה מדברי הגמ' עליהם. ונראה דס"ל ודאי לר' יוסי דס"ל שעת וסמה, דאם ראתה בחצי היום מותרת לשמש עד חצי היום, עד הגיע השעה שהיא רואה זה וא"כ תימנה לר' יוסי וכי לא ידרוש הך אזהרה שיפרשו מנשיהם סמוך לוסתם, וא"כ הא דר' ירמיה אזהרה לבני ישראל שיפרשו וכו' כחנאי מינה, דלר' יוסי לא דרשינן, וזהו דוחק למאוד. וליכא למימר דמוקי הך אזהרה על שעת וסת גופו, מלכד דלישנא דגמרא לא משמע כן, אף גס דלמה לי קרא והזרתם, פשיטא דשעת וסת יש לפרוש בלי אזהרה כלל, דאולי בשעת חשימש תראה דאיך סלקא דעתך

בעונה ועת היא תשמש. וז"ל דיש כאן שני עיני אזהרות, וסת הוא בזמן שקבוע לראות וזהו נקרא וסת, וזהו ודאי דאסורה לשמש למ"ד וסמות דאורייתא מהתורה ולמ"ד דרבנן מדרבנן, אבל זה אין ענין כלל להך דוהזרתם, כי זהו חובה ואיסור גמור אפי' ציואל לדרך וכדומה. אך אח"כ סמוך לכך וזהו נקרא סמוך לוסת, וזהו בכלל והזרתם ואמרין שיהיו נפרשים סמוך לוסת דייקא דהרי הזמן הרואה צו נקרא וסתה, אמנם הזמן המוקדם נקרא סמוך לוסת, וזהו בכלל זהירות בעלמא, וזהו שהתירו ציואל לדרך וכיואל צו. וא"כ במשנה לא נזכר כלל מאזהרה זו סמוך לוסתה כי הוא רק חומרא וגדר וסייג בעלמא, לא דברו

פלתי המבואר

דברי הפלתי ליישב שיטת אביאסף גמ' נדה הנ"ל והנה מכל מקום חובה עלינו ליישב דברי אביאסף ז"ל שלא יקשה עליו מדברי הגמ' הנ"ל והרי ידוע מה שכתב הראב"ה אין בדינו לבדות דבר מליבנו בלא ראייה ולתת אמתלאות כי במקום שרצו חכמים פירשו הדברים עכ"ל וא"כ אי אפשר שדבריו עוד יסתרו גמ'.

לפרוש סמוך לזמן הוסת (ב) וגם דליכא למימר דקרא והזרתם בא לן לגלות שיש לפרוש בשעת הוסת דהרי על שעת הוסת לא בעינן קרא ההזרה שלא ישמשו דהרי מצוה ועומד לחשוש שמה תראה בשעת תשמיש דהרי זמן וסת הוא.

מביא להקשות דלפי ר' יוסי דאמרין וסת לשעות א"כ אין פרישה סמוך לוסתה

מחדש דיש שני זמנים (א) וסת (ב) סמוך לוסת, ובוסת אסורה לשמש, וסמוך לוסת יש להיות זהיר שלא לשמש

וראשית נציין דברי ר' יוסי (שם) דאמר היתה למודה להיות רואה מחצי היום ואילך מותרת לשמש עד חצי היום דהיינו עד השעה שהגיע שהיא רואה בו עיי"ש הרי דדעת ר' יוסי דכמו בוסת הפיהוק שקבעה מותרת עד הגעת שעת הוסת כמו כן וסת הימים עד שעת הוסת מותרת לשמש ולכאור' יש לתמוה על שיטתו דהרי יש לנו לימוד אזהרה במס' שבועות (ל) שחייב אדם לפרוש מאשתו "סמוך לוסתה" מדכתיב והזרתם את בני" מטומאתם (ואם תאמר דאסמכתא בעלמא היא מ"מ אסורה מדרבנן).

ועל כרחק לומר דיש כאן שני מיני אזהרות, (א) והוא בזמן שקבוע לה לראות וזה נקרא זמן הוסת ממש ובאותו זמן ודאי דאסורה לשמש למאן דאמר וסתות דאורייתא מן התורה ולמ"ד וסת דרבנן מדרבנן, אבל אין זה ענין כלל להך אזהרה דוהזרתם את בני" כי בשעת הוסת חובה ואיסור גמור אפילו ביוצא לדרך (כדלקמן) דזה שהתירו לשמש היינו רק בסמוך לוסת ולא בזמן הוסת ממש, (ב) אך יש עוד אזהרה לפרוש מאשתו סמוך לוסת וזהו בכלל והזרתם את בני" דאמרו חז"ל שיהיו פרושים מנשותיהם סמוך לוסתן דייקא ולפ"ז זמן הוסת הוא הזמן שרואה בו דם ואז אסור לשמש זמן המוקדם לזה נקראת סמוך לוסת וזה בכלל זהירות בעלמא ולכן התירו אז ביוצא לדרך, ולכן לך נא ראה ותראה דדין זה של פרישה סמוך לוסתה לא נזכר במשנה כלל דרק חכמי התלמוד תיקנו אותה מחמת סייג.

אי ר' יוסי חולק על דרשא הנ"ל דהרי מה בין זו להא דגרשה שעה אחת סמוך למיתתו דאסורה לאכול תרומה מיד (ודוחק לומר דבתרומה החמירו), ודוחק גדול לומר דר' יוסי חולק על דרש הנ"ל.

והשתא י"ל רבוה נחלקו במשנה ר' יוסי ור' יהודה בדין פרישת וסת עצמה כי זהו בכלל איסור או של תורה או של דרבנן ודעת ר' יהודה ברואה ביום דבלילה שלפניו מותרת דזה אינו בכלל זמן וסת, ור' יוסי ס"ל דזמן הוסת הוי שעת הוסת ממש וגם באותו יום מותרת עד גבול הקבוע

אי ר' יוסי ס"ל דדרש הנ"ל קאי על שעת הוסת ממש ולא סמוך לוסתה

וגם אין לומר דס"ל דדרש הנ"ל לפרוש מאשתו קאי על שעת הוסת ממש ולא סמוך (א) חדא דלשון הגמרא משמע שיש

ולפי' ילדק מה דפריך הגמ' (דף סג ע"ב) על הא דאמר רבא הלכה כר' יהודה והתניא וכו' וכמה אמר רבא עונה, מאי לאו עונה אחריתי, וקשה, חדא היכי ס"ד לומר עונה אחריתי, ומה ראה על ככה להצין זה צמילתא דרבא ולהקשות ממנו קושיא, ועוד לפי' דס"ל עונה אחריתי א"כ רבא דלא כמאן, לא כר' יהודה דהא ס"ל רק אותה עונה כקושיית הגמ', ומכ"ש דהוא דלא כר' יוסי, וא"כ עדיפא ה"ל להקשות רבא דלא כמאן ומה אריא דאמר הלכה כרבי יהודה. אבל לפירוש אביאסף ניחא, דאמרין חייב אדם לפרוש מאשמו סמוך לוסתה וכמה עונה, הצין הגמ' דהך סמוך הוא שיעור עונה, והגמרא ידע דמעשה בכל יום יוכיח, וכן הלכה ומורים כך, דאין פורשין מאשה רק י"ב שעות שיעור עונה מעת הראיה, דרך משל אם ראתה חצי יום פורש ממנה חצי הלילה שלפניו שהוא מכון י"ב שעות, וא"כ בשלמא [אם] הלכה כר' יוסי דוסת נקרא

בו חכמי משנה ז"ל רק חכמי תלמוד לאחר המשנה החמירו באזהרה זו, לומר אפי' סמוך לוסתה אסור לשמש, ולכך לא מצינו פרישת סמוך לוסתה במשנה. ור' יהודה ור' יוסי חלקו במשנה [צד] דין פרישת וסת ענמה כי זה בכלל אסור, או של חורה או של דרצנן, ולכך ר' יהודה מתיר בראיה ציוס בלילה שלפניו, כי אין זה בכלל וסת, ור' יוסי מתיר אפי' ציוס עד גבול הקצוע בשעות ציוס לראייה, אבל מסמוך לוסתה לא איירי במשנה. וזוהי ניחא דהתירוהו לשמש סמוך לוסתה ציוסא לדרך, דלמ"ד וסתות דאורייתא אין התירה תורה כקושיית התוס' והרא"ש. אבל לפי מה שכתבנו ניחא, דאין זה בכלל וסת דאורייתא, ולא התירו ציוסא לדרך רק בעונה הסמוכה, אבל חכמי תלמוד ז"ל הם דהחמירו לפרוש מעונה סמוך לוסתה, והוא בכלל אזהרת חכמים, וזהו שדייקא לפרוש סמוך לוסתה, כי ציוס ענמו הוא נקרא וסת אבל לפניו נקרא סמוך לוסתה:

פלתי המבואר

(התחלת) הניץ החמה אינה אסורה אלא עם הניץ החמה, רבי יהודה אומר כל היום שלה פי' דמותרת ביום ואסורה בלילה שלפניו ע"כ. ובגמ' פריך והתניא רבי יהודה אומר כל הלילה שלה היינו דמותרת בלילה, ומשני, לא קשיא הא דרגילה לראות בתחילת יממא אסורה כל היום והא דרגילה לראות בסוף לילה אסורה כל הלילה, תני חדא רבי יהודה אסורה לפני וסתה ומתירה לאחר וסתה ותניא אידך אסורה לאחר וסתה ומתירה לפני וסתה ולא קשיא הא דרגילה למחזי בסוף לילה (אסורה לפני הוסת) הא דרגילה למחזי בתחילת יממא, (אסורה לאחר הוסת ומותרת לפני) אמר רבא הלכה כרבי יהודה, (ופריך) ומי אמר רבא הכי והתניא והזרתם את בני ישראל מטומאתם מכאן א"ר ירמיה אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן, וכמה אמר רבא עונה, מאי לאו עונה אחריתי, (ומשני) לא אותה עונה, (ופריך) ותרתי דרבא למה לי, (ומשני) צריכא דאי אשמועינן הא הוה אמינא הני מילי לטהרות אבל לבעלה לא קמ"ל, ואי מההיא הוה אמינא סמוך לוסתה עונה אחריתי קמ"ל אותה עונה ע"כ.

דקשיא, א) למה עלה על דעת הגמ' לפרש דברי רבא דעל עונה אחריתי כוונתו, עד שיקשה מזה קושיא ולמה לא נפרש כפשוטו עונה אחת, ב) ועוד לפי מה דאמרין דכוונתו על עונה אחריתי אם כן יוצא דברי רבא דלא כשום תנא

מקורות

(בג) ס"ז ע"ב. (ג) פי"א ה"ד. (ד) ס"ב ע"ב. (ה) נדה ס"ג ע"ב.

בשעות היום לראייתה ואז נקרא שעת הוסת אבל סמוך לוסת לא מיירי המשנה כנ"ל.

מיישב בזה למה התירו לשמש סמוך לוסתה ביוצא לדרך

דסמוך וסתה קיל

ולפי הנ"ל יש ליישב איך התירו לשמש סמוך לוסתה באשה שבעלה יוצא לדרך למ"ד וסתות דאורייתא התייחד למאן דאמר וסתות דרבנן י"ל הם אמרו והם אמרו (כלשון הגמ' מצינו בעירובין ^(ב) ובראשונים מצינו כעין זה הרבה ועיין רמב"ם ^(ג) ור"ן ריש גיטין).

אך למ"ד וסתות דאורייתא היאך אפשר להתיר לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך וכן הקשה התוס' ביבמות ^(ד) והרא"ש שם וע"כ (וכתבו דפקידה היינו בריצוי דברים ולא בתשמיש) ולפי הנ"ל ניחא דאין זה בכלל וסת דאורייתא כיון שהוא סמוך לוסת ואה"נ בזמן הוסת ממש לא התירו לפקוד אותה בתשמיש ורק בעונה הסמוכה לוסת דוהו אזהרת חכמי התלמוד וזהו שדייקו חז"ל ואמרו לפרוש סמוך לוסתה כי ביום עצמו הוא נקרא "וסת" אבל לפניו נקרא "סמוך לוסתה".

לפי דברי האביאסף הנ"ל מיישב הפלתי סוגית הגמרא במס' נדה

דהנה המעיין בגמ' הנ"ל ^(ה) יראה דיש ראייה לדברי האביאסף וזה לשון המשנה שם היתה למורה להיות רואה עם

בשעה שרואה שהוא חזי יום, שפיר קאמר, דסמוך י"ב שעות הימנו יש לפרוש והוא המסכים עם מעשה בכל יום, אבל אי הלכה כרבי יהודה ולדבריו אף ברואה בחזי היום כל היום לוסת יתשב, א"כ אם אתה מזקיקו לפרוש עונה מקודם אף הוא אסור בכל הלילה, וזה נגד הלכה ומעשים בכל יום וקושיית הגמ' שפיר. ומשני הגמ' לא אותה עונה, פירוש הא דאמר עונה אין הכוונה על סמוך לוסתה לנד שזה יהיה עונה, אבל הכוונה שצריך לפרוש שיהיה בין הכל מזמן הפרישה לזמן ראייה י"ב שעות שהוא שיעור עונה, וכך פירושו וכמה יהיה זמן הרחקה בין הכל סמוך וצירוף

פלתי המבורר

דמשנה דלא כר' יהודה דס"ל רק עונה אחת אסורה, כקושיית הגמ' ומכל שכן דלא כר' יוסי דס"ל שעות קובע ואם כן עדיפא מזה היה לו להקשות רבא דלא כמאן ולמה מוקי הקושיא דוקא בזה דסותר את עצמו דאמר הלכה כרבי יהודה.

אמנם לפי האביאסף דס"ל עונה הוא י"ב שעות ניחא דאמרינן חייב אדם לפרוש מאשתו סמוך לוסתה

"עונה" ומהו הבין דהך "סמוך" הוא שיעור עונה, והגמרא ידע

דמעשה בכל יום יוכיח וכן הלכה ומורין כן דאין פורשין מאשה רק י"ב שעות שיעור עונה משעת הראיה, דרך משל אם ראתה בחצי יום פורש ממנה כבר בחצי הלילה שלפניו שהוא מכוון י"ב שעות ואם כן בשלמא אם אמרינן דהלכה כר' יוסי דס"ל דשעות קובע ולפי זה "ווסת" נקרא בשעה שראתה ממש הדם שהוא בחצי היום שפיר קאמר לפרש דסמוך לוסת י"ב שעות הימנו מקרי וכבר מאז צריך לפרוש וכהנהגה שנוהגין לעשות בכל יום, אבל אי נימא הלכה כרבי יהודה דוסת נקרא כל היום ולדבריו אף ברואה בחצי היום כל היום לוסת נחשב אם כן אתה תזקיקו לפרוש עונה קודם אף הוא יהא אסור כל הלילה וזה נגד הלכה ומעשים בכל יום וקושיית הגמ' שפיר.

דמשנה דלא כר' יהודה דס"ל רק עונה אחת אסורה, כקושיית הגמ' ומכל שכן דלא כר' יוסי דס"ל שעות קובע ואם כן עדיפא מזה היה לו להקשות רבא דלא כמאן ולמה מוקי הקושיא דוקא בזה דסותר את עצמו דאמר הלכה כרבי יהודה.

אמנם לפי האביאסף דס"ל עונה הוא י"ב שעות ניחא דאמרינן חייב אדם לפרוש מאשתו סמוך לוסתה

"עונה" ומהו הבין דהך "סמוך" הוא שיעור עונה, והגמרא ידע

דמעשה בכל יום יוכיח וכן הלכה ומורין כן דאין פורשין מאשה רק י"ב שעות שיעור עונה משעת הראיה, דרך משל אם ראתה בחצי יום פורש ממנה כבר בחצי הלילה שלפניו שהוא מכוון י"ב שעות ואם כן בשלמא אם אמרינן דהלכה כר' יוסי דס"ל דשעות קובע ולפי זה "ווסת" נקרא בשעה שראתה ממש הדם שהוא בחצי היום שפיר קאמר לפרש דסמוך לוסת י"ב שעות הימנו מקרי וכבר מאז צריך לפרוש וכהנהגה שנוהגין לעשות בכל יום, אבל אי נימא הלכה כרבי יהודה דוסת נקרא כל היום ולדבריו אף ברואה בחצי היום כל היום לוסת נחשב אם כן אתה תזקיקו לפרוש עונה קודם אף הוא יהא אסור כל הלילה וזה נגד הלכה ומעשים בכל יום וקושיית הגמ' שפיר.

ובמשני הגמ' לא אותה עונה פירוש הא דאמרינן "עונה" אין הכוונה על סמוך לוסתה לבד שזה יהיה עונה אלא הכוונה שצריך לפרוש שיהיה בין הכל מזמן הפרישה לזמן ראייה י"ב שעות שהוא שיעור עונה וכך פירושו וכמה יהיה זמן הרחקה בין הכל, וע"ז אמר רבא עונה ואם כן יוצא לר' יהודה ולמעשים בכל יום ואתי שפיר.

ועל זה פריך הגמרא תרתי למה לי דוודאי הך שנאמר ניחא וא"צ פירוש עוד פעם לומר בשביל דאמר רבא שיעור עונה ונדע דהלכה כר"י וע"ז משני הגמ' דה"א כר"י ולבר

וסתה, וע"ז אמר רבא עונה, וא"כ הדבר מסכים לר' יהודה ולמעשים בכל יום ואתי שפיר. וע"ז פריך הגמרא תרתי למה לי דוודאי הך שנאמר ניחא וא"צ פירוש דאמר רבא שיעור עונה ונדע דהלכה כר' יהודה. וע"ז משני הגמ' דהוא אמינא כר' יהודה ולבר מאותו זמן וסת:

אבל מה דהקשה ועבד צריכותא להיפוך, דנימא הלכה כר' יהודה ולא יאמר עונה, זה לכאורה קשה לשיטת אביאסף, דהא מזה לא ידענו דירחיק עוד חוץ לוסתה זמן מה, ועל דרך משל אם רואה בחצי יום דנפרוש בחצי לילה, דממילתא דר' יהודה לא שמענו רק כל היום בכלל אסור.

מאותו זמן וסת אבל מה דהקשה ועבד צריכותא להיפוך דנימא הלכה כר"י ולא יאמר עונה זה לכאור' קשה לשיטת אביאסף דהא מזה לא ידענו דירחיק עוד חוץ לוסתה זמן מה ועל דרך משל אם רואה בחצי יום דנפרוש בחצי לילה דממילתא דר' יהודה לא שמענו רק כל היום בכלל אסור.

אמנם לפי הנ"ל גם כן יש ליטב, דלריך טעם למה באמת עשו חז"ל לפרוש י"ב שעות מקודם, ומה נפקא מינה צ"ב שעות ולמה לא פחות ולא יותר, דבשלמא לדין הכל תלוי בזמן שקיעה וזריחה כנ"ל, אבל לשיטתו קשה. וז"ל דכל עצמו של חומר הפרישה מקודם לוסתה הוא, דאם אמה אומר רק כפי החומר הנזכר במשנה לר' יהודה, ואם תראה בשחרית דמותר לשמש כליל שלפניו, האשה לא תצחין ההדלל שיש בין שקיעת חמה לזריחה, ותחשוב דקודם זמן ראייה מותרת לשמש כר' יוסי, ואף אם תראה בסמוך לשקיעת חמה בפנות היום תשמש מקודם, וזה אסור, דכל היום כללל אסור. ולכן עשו חז"ל הרחקה י"ב שעות, וא"כ לעולם אי אפשר לבוא לכלל אסור לשמש בעת וסתה וחתי שפיר. ולפ"ז אף דלא אמר רבא וכמה עונה, רק קמ"ל הלכה כר' יהודה [ב]הך מימרא דר"י לחוד הוה סגי לפרוש מאשתו סמוך לוסתה [ו]הוה ידעינן שיעור י"ב שעות, דכל עצמותו של הרחקה הוא בשביל טעות הנ"ל. וע"כ השיעור י"ב שעות, דל"כ מה הועילו חז"ל בתקנתו, וגם יותר מ"ב שעות למה לי דלאחיה נורח י"ל כן, בשלמא אי הלכה כרבי יוסי שפיר הוה אמינא דהרחקה סמוך הוא כל אותו יום או לילה, ומה דלרבי יהודה מדינא אסור אסור לדין לר' יוסי מנוטע הרחקה סמוך לוסתה, והוצרך רבא

להודיענו דלא כן הוא, רק שיעורה עונה שהוא י"ב שעות. אבל השתא דאמר הלכה כר' יהודה, ועל כרחק טעם הרחקה משום טעות הנ"ל, וא"כ פשיטא דהוא י"ב שעות, וא"כ מלתא דרבא עונה ל"ל וא"ש, ולכן קאמר דה"א לבעלה הלכה כרבי יוסי וא"ש. ודוק היטב כי פירוש זה לשיטת אביאסף לענ"ד כפתור ופרח, ויש לו ראייה מקושיא הנ"ל בגמ':

ותמהני על הש"ך, לדבריו מה מקשה הגמ' תרתי למה לי, הא ממילתא דרבי יהודה לא שמעינן דאם אין לה וסת קבוע לשעות ביום ההוא רק מקדמי ומאחרי דלריכה לפרוש גם כלילה שלפניו, וא"כ אצטריך רבא לאשמועינן דפורשת עונה י"ב שעות מקודם, וקושיא הגמרא לא קאי וז"ע. ולפמ"ש נחא הכל בס"ד. ודע כי בעל מנחת יעקב טעה, שכתב כי הראב"ן היה לו גירסא אחרת בגמ', והיינו שראב"ן העתיק וכמה, אמר רבא עונה, וכמה עונה, אמר רבי יוחנן יום או לילה, והך וכמה עונה א"ר יוחנן לא יש בגמ' שלנו, ומזה שפט שהיה לראב"ן גירסא אחרת. וזהו ליתא, כי לא נכון דרבי יוחנן יפרש מילתא דרבא, אבל הך דר' יוחנן אתמר בגמ' גבי דם בתולים ויין נסך, כמבואר בגמ' דנדה דף ס"ה (ע"ב), ולהיות כי דעת הראב"ן שעונה הנזכר כאן מד שיעורא עם העונה הנזכר שם,

פלתי המבואר

"הפלתי ציין דברי המנחת יעקב והקשה עליי"

והנה הגאון בעל המנחת יעקב (להגאון ר' יעקב בן ר' יוסף רישר שנולד בפראג ונתמנה להיות רב ברישא בגליציה ובוויזניא ובמי"ץ נפטר שנת תצ"ד) בתורת השלמים (ל) דחה דברי הש"ך והסכים לדברי הטו"ז, והוא דכל מה שהש"ך בנה יסודו לחזק דברי האביאסף הוא, ממה שהביא מדברי הראב"ן, אבל אין ראייה זו מוכרח כי הראב"ן היה לו גירסא אחרת בגמ' ע"כ. **פ"י** שראב"ן העתיק "וכמה אמר רבא עונה וכמה עונה אמר ר' יוחנן יום או לילה" והך וכמה עונה א"ר יוחנן לא נמצא בגמ' שלנו ומזה הבין שהיה לראב"ן גירסא אחרת ע"כ וגירסא זה טעות כי לא יתכן דרבי יוחנן יפרש מילתא דרבא דהרי ר' יוחנן תנא ורבא אמורא, אלא הך דר' יוחנן אתמר בגמ' גבי דם בתולים כמבואר בגמ' נדה (ל) ולהיות כי דעת

והוצרך רבא להודיענו דלא כן הוא רק שיעורה עונה שהוא י"ב שעות אבל השתא דאמר הלכה כר"י וע"כ טעם הרחקה משום טעות הנ"ל ואם כן פשיטא דהוא י"ב שעות וע"כ דרבא עונה ל"ל ואתי שפיר ולכן קאמר דה"א לבעלה הלכה כרבי יוסי ואתי שפיר, ודו"ק היטיב כי פירוש זה לשיטת אביאסף לענ"ד כפתור ופרח כי יש לו ראייה מקושיא הנ"ל בגמ'.

"הפלתי הקשה על הש"ך"

ותמהני על הש"ך לדבריו מה מקשה הגמ' תרתי למה לי הא ממילתא דרבי יהודה לא שמעינן דאם אין לה וסת קבוע לשעות ביום ההוא רק מקדמי ומאחרי דצריכה לפרוש גם כלילה שלפניו ואם כן אצטריך רבא לאשמועינן דפרישת עונה י"ב שעות מקודם וקושיא הגמרא לא קאי וצ"ע ולפי מה שכתבנו נחא הכל בס"ד.

מקורות

(לו) סק"ו. (לז) ס"ה ע"ב.

העתיק כדרך הפוסק המעתיק להלכה מילתא דרבי יוחנן הנאמר שם לכאן לפסק הלכה, ולא שיש בגמ' כאן מילתא דר' יוחנן, וזהו שגור בפוסקים ופשוט. וה"ו שיהיה גירסא חדשה ולא מזכרה בשום פוסק רש"י ותוס', ופשוט. ומכל מקום אף שטרחנו לישב דברי האביאסף מכל מקום העיקר כדברי הרא"ש והרי"ף וסמימת השו"ע דכן דעת רוב פוסקים, ובפרט כי קי"ל וסתות דרבנן, ובמילתא דרבנן להקל שומעין, וכן עיקר:

[ה] להקדים ב' וכו'. ועיין ש"ך לקמן בסימן קפ"ט ס"ק ל"ט, דפירש בכלן דאין לר"ך לפרוש כל ג'.

פלתי המבואר

לשמש עד שתבדוק ע"כ (ב) דכיון דאין לה וסת כל הזמן אנו חוששין שמא ראתה והוא שחזקת טהרה שלה אינה חזקה מעלייתה כל כך שתפטור אותה מחיוב בדיקה שכל אשה אין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק עצמה תחלה ע"כ, וכתב בהגהות מיימוניות שם (ג) ושאלתם באשה שאין לה וסת קבוע "אם היא אשה שמשנה וסתה או להקדים ב' ימים או ג' כפי מה שרגילה לשנות יפוש בומן הגעת הוסת ב' או ג'" (יצחק ברי אברהם) ע"כ. והרמ"א כאן העתיק דבריו להלכה בין בפירושו על הטור (בדרכי משה) ובין בשו"ע וז"ל ואשה שמשנית וסתה להקדים שנים או שלשה ימים או לאחר כשמגיע זמן וסתה צריך (הבעל) לפרוש שנים או שלשה ימים קודם או אחריו ועיין לקמן (מ) עכ"ל הרי דפסק בהגה"מ הנ"ל אף שהוסיף מלת או לאחר שאינו מופיע בהגה"מ.

קושית התוס' יו"ט דהרמ"א סותר את עצמו מהכא למה שכתב

בסי' קפ"ט

ובש"ך (מ) מביא דברי התוס' יו"ט (מ) שמקשה דהרמ"א סותר דברי עצמו למה שכתב לקמן בסי' קפ"ט (מ) ששם איתא באשה שראתה דם בט"ו בניסן והמשיכה ראייתה ארבעה ימים וביום ט"ז באייר ראתה והמשיכה ראייתה שלשה ימים ובסיון התחילה לראות בי"ז בו, יש אומרים שתוששת לדילוג ולווסת שוה שהרי שילשה לראות ג' פעמים בי"ז לחדש, וי"א שאין כאן וסת שוה כלל הדולכין תמיד אחר

מקורות

(ג) צפ"ק ח' מהלכות איסורי ביאה הלכה ג'. (נט) צפ"ק ד' הל' ט"ו. (מ) אות א'. (מא) סימן קפ"ט. (מב) קפ"ט ס"ק ל"ט. (מג) נמעני מן דברי סמולדז פסק ט' ממסכת נדה אות כ"ט לרבינו יו"ט לפמן הל' חלמיו של מהר"ל מפראג נולד בשנת ש"ט. (מד) סעיף י"ג.

חוששת עוד לכ"ז, ולפי' הש"ך גם כאן יהיה דינו כן, דלמה תפרוש מכ"ז, כיון שעקרתו בפעם אחת וסת שאינו קבוע עקרתו בפ"א, וא"כ דברי רמ"א כאן הן משנה שאינה נריכה, ואין צריך לדברי הגהות מיימוניות כלל, וגמרא ערוכה הוא זה. ודברי המנחת יעקב (סימן קפט ס"ק מז) אינו מוזן כלל, דעדיין לא הועיל, למה תפרוש כל ג' ימים הלא וסתה לא נמשכה רק יום אחד, אם כן אוחז יום תפרוש ולמה

ג. כמה דברים אמורים, בגדולה, אבל בקמנה שלא הגיעה לימי הנעורים, ולא הביאה סימנים, אין צריך לפרוש סמוך לוסתה כל זמן שלא קבעתו ג' פעמים. והוא הדין לזקנה שנכתלקו דמיה.

כל הג' ימים, ולכן מה שכתב דמירי שאין לה וסת רק עונה צינונית אין כלל מענין הקושיא שיש בזה, וא"כ להאריך זו:

ולכן יפה עלה צרות לחס חמודות (פ"ט דמה סימן כט) דמירי דנמשך וסתה מן כ"ז ל"י יום שהוא קביעות וסתה, ולכן כל הג' ימים בכלל וסת יחשב ונריכה לפרוש

כל הג' ימים, רק דהקשה דהא דעת רמ"א לקמן בסי' קפ"ט (סעיף ג') דצטר תחילת וסת אזלין ויפה הקשה. ואף לשיטתו י"ל, כי אזלין צטר תחילת וסת היינו באשה דרואה ג' ימים אמרינן תחילת ראייה עיקר, אבל באשה שוסתה קבוע תמיד ציוס ל', ומקדמת ג' ימים קודם לפרקים, וכלל ג' ימים רואה, אם כן ליכא למימר תחילת ראייה עיקר דהא אלו אין קבוע, ויוס למ"ד הוא קבוע, וזוקה דאורח צומנו צא, ולאין ספק דסוף ראייה שהוא ציוס ל' עיקר, והנך דמים דמקדמי הוא לרוב רבוי דמים שיש לה מקדמי ואזלה, ולכן אף ימים אלו בכלל וסת יחשב, ומן יום כ"ז ואילך נריכה לפרוש והכל בכלל וסת יחשב. וכן הוא בגמ' נדה דף ל"ט ע"ב דס"ל לר' יוחנן אם ראתה צ' פעמים בר"ח וג' ראתה בכ"ה ובר"ה, דקובעת וסת לר"ח ולא

פלתי המבואר

תחילת הראיה "וכן עיקר" ע"כ הרי דמכריע כשיטה השניה דאין לפרוש מקודם רק הולכין תמיד אחר התחלת הוסת וכשיטת הר"ח.

ומיישב דאין הכוונה של הרמ"א כאן לומר שצריך לפרוש כל השלשה ימים דאם כן מה ענין שמשנית וסתה לכאן, אלא רצונו לומר דהיה לאשה זו וסת קבוע ואחר כך משתנית וסתה להקדים שנים או שלשה ימים, או צריך לפרוש גם קודם זמן הוסת כפי מה שרגילה להקדים כגון שרגילה להקדים שלשה ימים צריך לפרוש אותו יום שרגילה להקדים וכדכתב כאן ע"כ. הרי דהכריע דא"צ לפרוש כל ג' ימים, דרך משל אשה שדרכה לראות כל ל' יום ורגילה להקדים לכ"ז יום שלשה ימים מקודם א"צ לפרוש כל ג' ימים רק יום כ"ז לבד עיי"ש.

הפלתי דוחה כוונת התוס' לתרץ קושיא הנ"ל **ועל** זה קשה, א) דאי אפשר לפרש כן דלישנא בשו"ע שהוא מדברי הגה"מ צריך לפרוש הימנה ב' או ג' ימים קודם, משמע דכל הג' ימים צריכה לפרוש.

ב) דאי הכוונה בדברי הגה"מ כמו שפי' בו הש"ך דפורש "רק יום כ"ז גרידא כיון שהוא התחלת הוסת" פשיטא מה

קמ"ל הלא דבר זה נאמר ונשנית כאן ובסי' קפ"ט פעמים אין מספר דאשה שאין לה וסת קבוע אלא וסת שאין קבוע אינה חוששת רק פעם אחד לוסתה, ואם כן אשה זו שהקדימה לראות ביום כ"ז פעם אחד פשיטא דבהגיע יום צריכה לפרוש, ואם אח"כ עברה אותו יום ולא ראתה שוב אינה חוששת לאותו יום, ולפירוש הש"ך גם כאן יהיה דינו כן דלמא תפרוש מבעלה "יום כ"ז" הרי עקרתו כבר בפעם הקודמת דוסת שאינו קבוע נעקר בפעם אחד ואם כן דברי רמ"א כאן הן משנה שאינה צריכה וא"צ לדברי הגה"מ כלל וגמרא ערוכה הוא זה ועל כרחך דקמ"ל חידוש ולכן אין לפרש כמו שפירש הש"ך.

תירוצו של המנחת יעקב על קושיא של התוס' יוט הנ"ל **דחנה** המנחת יעקב בחורת השלמים (ס"ה) הביא קושיא הנ"ל, וכתב דיש לומר דמעיקרא לא קשה מירי דאין זו דומה לזו כלל, דלעיל (כאן) מיירי באשה שאין לה וסת קבוע כמבואר בהגה"מ הנ"ל להדיא אך בהגיע יום ל' "שהיא עונה בינונית" דרכה להקדים ראייתה לגמרי שנים או שלשה ימים או לאחר ולפעמים היא רואה בזמן וסתה ולא מיירי בהמשכת הוסת (כמו דמירי בסי' קפ"ט) על כן צריכה לפרוש באותו זמן העונה דאולי תראה, משא"כ בסי' קפ"ט מיירי שיש לה וסת קבוע ברילוג

מקורות

(מה) נסימן קפ"ט אות כ"ז.

הוי צימי נידמה, לאמרינן דמיס יחיריס אתוספו זבה, פירוש הך ראייה זכ"ה היא רק קדומה מתוספת דמיס. הרי אע"ג דבעלמא אולינן בתר תחילת ראייה, כאן שראתה ז' פעמים מקודם ר"ח אמרינן דהוי תוספת דמיס, ומכ"ש זשיש לה וסת זר"ח, דאס אח"כ מקדמת שהוא רק תוספת דמיס, ותוספת כל ימים אלו, הואיל ורגילה זכך אולי כל ימים אלו תראה והן זככל וסת, וזו כ"ע מודיס: ויותר נראה לומר דלא מיירי שרואה כל ג' ימים זבהמשכה, רק לפעמים מקדימה ורואה זכ"ז או זכ"ח או זכ"ט, רק ס"ל דכיון דר' מאיר ס"ל (נה יב ע"ג) זככל אשה שאין לה וסת אסורה לבעלה, ור' חנינא זן אנטיגנוס

פליג והיינו משום דא"כ אשה זו מה תהא עליה, וכי זשציל שאין לה וסת תהיה גלמודה זבעלה, לא החמירו חכמים כל כך, וכמ"ש מהר"ם (הוצא זנהגה"מ פרק ד מאסוי"ב אות כ) הס אמרו והס אמרו כי וסתות דרזנן, ולא החמירו על אשה לגרשה זבעלה. אזל אשה זו שעד כ"ז יוס יש לה וסת ואינה רואה, רק זג' ימים זכאלו אין לה וסת לפעמים מקדמת ולפעמים מאחרת, וזה רגילה תמיד כפעם זפעם, א"כ על אותן איזה ימים ודאי דמודה רזכ"ז א לר"מ דאסורה לשמש דלמא תראה זנה, דמה זכך הלא מותרת לבעלה כל כ"ז ימים, וזאיזה ימים זכאלה לא אמרו שתהיה מותרת, ואף רזכ"ז מודה לר"מ ולכן אסורה. וזה נלמוד

פלתי המבואר

ע"י תחילת ראייתה וחוששת אח"כ לוסת הרילוג ע"כ.

הפלתי דוחה דברי המנח"י

ברם דברי המנחת יעקב אינו מוכן כלל, דעדיין לא הועיל למה תפרוש כל ג' ימים הלא וסתה לא נמשכה רק יוס אחד אם זן תפרוש רק אותו יוס ולמה לה לפרוש כל הג' ימים ולכן מה שכתב דמיירי שאין לה וסת קבוע רק עונה זבינונית אין כלל מענין הקושיא שיש זשה ואין צריך להאריך זזה לדחות דבריו זככונת הגה"מ.

ביאור של הפלתי על קושיא הנ"ל

ויש ליישב קושית התוס' יו"ט הנ"ל זכסתירת דברי הרמ"א דכי אולינן בתר תחלת הוסת היינו באשה שרואה ג' ימים רצוף אמרינן דתחילת ראייה עיקר ופורשת עונה הראשונה אבל באשה שוסתה קבוע תמיד זכיום ל' ומקדמת לפרקים ג' ימים קודם, ובכל הג' ימים היא רואה, אם זן ליכא למימר תחילת ראייה עיקר דהא ימים אלו אינם קבועים ויוס קבוע שלה הוא יוס ל' הוא וחזקה דאורת זכזמנו בא ואין ספק דסוף ראייה שהוא זכיום ל' הוא העיקר והזן דמיס שראתה קודם היא ריבוי דמיס שיש לה מקדמי ואזלה ולכן אף ימים אלו זככלל וסת יחשב זמן יוס כ"ז ואילך צריכה לפרוש כל אותן הימים, וכן הוא זכמס' נדה (מ) אמר ר' יוחנן זכגון דחזאי ריש ירחא זכוכ' ומפרש רש"י זכגון אשה שראתה שני פעמים זכר"ח זכבפעם השלישית זככ"ה זכבפעם הרביעית זכר"ח דהוי ליה הך ראייה זכבתייתא שהיא שלישית לראיה של ר"ח בתוך ימי נדוהת ממש שהיא נדה מיוס כ"ה ומשום הכי קרו להן תוך ימי נדוהת דהא נדה היא וטעמא מאי הוי קביעות הא אורחא זכככי

שנפתח מעיינה משום דאמרינן הך ראייה דר"ח ראיית וסתה היא והיוס זזמנה והאי דאקדים וחזאי זכיום כ"ה דמיס יחירי איתוספו בה פירוש הך ראייה זככ"ה הוא רק קדימה מתוספות דמיס הרי דאע"ג דבעלמא אזלינן בתר תחילת ראייה מכל מקום שאני הכא שראתה ז' פעמים מקודם ר"ח אמרינן דהוי תוספת דמיס ומכל שכן באשה שיש לה וסת זכר"ח דאם אח"כ מקדמת שהוא רק תוספות דמיס וחוששת כל ימים אלו שמא תראה והן זככלל וסת וזו כו"ע מודיס.

עוד תירוץ של הפלתי זכביאור דברי הרמ"א ליישב הסתיירה

ועוד אפשר ליישב דברי הגה"מ זככרך אחרת והוא דלא מיירי באשה שרואה כל הג' ימים זבהמשכה רק לפעמים מקדים וראה זככ"ז או זככ"ח או זככ"ט לחודש וס"ל דכיון דנחלקו זכגמ' נדה (מ) באשה שאין לה וסת מה דינה דדעת רבי מאיר דאסורה לבעלה לעולם ור' חנינא זן אנטיגנוס ס"ל דמותרת דאשה זו מה תהא עליה וכי זכשכיל שאין לה וסת תהיה גלמודה זכבעלה לעולם והרי אין לאשה לעמוד בלי בעל משום חשד וגם חייבת זככצות לשבת יצרה ולכן באופן זזה לא החמירו חכמים כל כך וכסברת מהר"ם הובא זכבהגה"מ (מ) שאין לאשה לזכדוק עצמה אחר תשמיש זכיון דאיסור רואה דם מחמת תשמיש דרבנן הם אמרו והם אמרו עיי"ש והכי נמי י"ל כאן זכיון דכל הענין של וסת קיי"ל דמדרבנן הוא אם זן י"ל דלא החמירו עליה שיהא זכבעל חייב לגרשה אבל אשה זו שאנו דנין עליה שעד יוס כ"ז יש לה וסת קבוע שלא לראות ורק זכג' ימים אלו אין לה וסת ולפעמים מקדמת ולפעמים מאחרת זככן היא רגילה תמיד זכפעם זכפעם א"כ על אותן ימים

מקורות

(מו) ל"ט ע"ב. (מו) י"ז ע"ב. (מז) זכפ"ד מהל' אסוי"ב אות כ.

ממקומו של הגהות מיימוניות, דהעמיד דבריו במ"ש הרמב"ם צפ"ח מהלכות איסורי ביאה הלכה ג', כבר בארנו שכל אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שחזדוק, וע"ז העמיד הג"ה זו לאשה המשנה וסתה להקדים וכו'.

ואילו הטעם דהוי כזמן וסת אין כאן מקום הג"ה זו, רק לאח"כ באשה שיש לה וסת לאסורה לשמש כל עונת הוסת, אלא ודאי

ד. אם רגילה לראות בהנץ החמה, ולא קים לן שפיר אי קודם הנץ החמה או אחריו, [1] אינה אסורה אלא ביום.

משום לתא דאין לה וסת אוסר כל ימים אלו ודוק: [1] אינה אסורה אלא ביום. עיין ט"ז (סק"ו) הטעם דתלינן קלקלה במקולקל. ולענ"ד בלאו הכי אחי שפיר, דבלילה אין צריך לפרוש כיון דמילתא דרבנן הוא וספיקא

פלתי המבורא

טעם הפלתי דאינו פורש בלילה דספק דרבנן לקולא ולענ"ד גם בלי סברתו של הטוי"ז יש להסביר למה פורש רק ביום ולא בלילה וכיון דוסתות דרבנן הוא וספיקא דרבנן לקולא ולכן בלילה א"צ לפרוש משא"כ ביום כיון דחזינן דעברה הלילה ולא ראתה וחזקה יש כאן חזקה דאורח בזמנו בא אם כן על כרחך דאין זמן וסתה בלילה דא"כ מסתמא היתה רואה בו אלא דזמן וסתה ביום ולכן לא ראתה בלילה דאינו זמנו נמצא עכשיו ע"ז דלא ראתה בלילה נתברר לנו הספק הזה ולכן ספיקא דיום לחומרא ולכן צריכה לפרוש ביום ואתי שפיר.

אי הוי ספק דחסרון ידיעה

מ"ח דאינו כבר כתבו האחרונים דיש להחמיר לפרוש בלילה ואפשר דכיון דספק זה הוי מחמת ספק חסרון ידיעה שאינה יכולה להבחין אי קודם הנץ החמה או אח"כ, אך באמת אין כאן ספק בעצם הזמן אם הוא יום או לילה כמו בבין השמשות ששם הספק בעצם הזמן וספק חסרון ידיעה לא נחשב לספק להקל.

הכרעת הפלתי להחמיר כמו שכתב המנ"י

וכן הבעל מנחת יעקב בתורת השלמים (2) ציין בשם ספר בעלי הנפש להראב"ד אשר לפנינו (7) שמחמיר גם כן ולכן יש להחמיר [וכאן המקום לעורר דראיתי באחרונים שכתבו דרעת הכרתי ופלתי הוא על פי רוב להחמיר כמו שכתב (8) ומכל מקום חוכך אני להקל הואיל וכבר יצא הדבר

מועטים ודאי דמודה ר' חנינא לר"מ דאסורה לשמש מחשש שמא תראה דם דאין לומר אשה זו מה תהא עליה דהרי היא מותרת כל ימי החודש חוץ מימים אלו.

הפלתי הביא ראה לחילוק הנ"ל

וראיה לזה יש ללמוד ממה שהגה"מ העמיד דבריו על דברי הרמב"ם (9) שדן באשה שאין לה וסת קבוע שצריכה בדיקה לפני תשמיש וע"ז ציין הגה"מ דאשה שמשנית וסתה להקדים צריכה לחשוש וכו' ואילו אמרינן הטעם דהוי כהגיע זמן הוסת אין כאן המקום להג"ה זו רק לאחר מכן כשדן באשה שיש לה וסת דאסורה לשמש כל עונת הוסת אלא ודאי הטעם היא משום שאין לה וסת קבוע אוסר כל אותן הימים ולא ידעינן מתי זמנה ודו"ק.

קיצור תוכן הענינים המבורא בהערות: ביאור הרמ"א לפי הסדרי טהרה ומה שהקשה על הש"ך. ♦ ביאור החוות דעת בביאור דברי הרמ"א. ♦ ביאורו של הנודע ביהודה בביאור דברי הרמ"א.

דעת המחבר ספק ראתה קודם נץ אסורה ביום

[סק"ו] כתב המחבר (2) אם רגילה לראות בהנץ החמה ולא קים לן שפיר אי קודם הנץ החמה או אחריו אינה אסורה אלא ביום ע"כ.

הסבר הטוי"ז בדעת המחבר

וכתב הטורי זהב (6) דכיון דביום על כל פנים טמאה היא תלינן תחילת הקלקלה גם כן ביום ע"כ והיינו דתלינן קלקלה במקולקל (8).

מקורות

(מט) צפ"ח מהל' איסורי. (נ) נסעף ד'. (נא) סק"ו. (נב) עיין ב"ק ג"ט ע"א. (נג) נס"ק י"ב. (נד) שער מיקון הוסת. (נה) נסמין מ"ג.

וזו ולא ראתה מותרת. עיין ש"ך ס"ק י"ד מה שכתב לחלק
 צין ראייה מרובה לכמה ימים, וצין ראייה אחת
 מקודם הנך עד לאחר הנך החמה. אולם הרב הט"ו
 במק"ט הקשה מנ"ל לחלק. וצדדו דאין כוונתו לשו"ע, כי
 שו"ע לא חידש דבר מלבדו כי
 אם כפי מה שכתב הרא"ש ו"ל
 (פרק משיעי סימן ג) וקושימו
 אהרא"ש גופו, מנ"ל לחלק
 נסבדא כזו צלי ראייה צרורה.
 ואולי דייק ליה הראש"ד
 והרא"ש מדקתני (מה דף סג
 ע"ב) היתה למודה לראות עם
 הנך החמה דס"ל לר' יוסי דאינה אסורה אלא עם הנך
 ה. אם רגילה לראות ראייה מקודם הנך
 החמה עד אחר הנך החמה, אסורה
 בלילה וביום כשיעור הנמשך בו.
 ו. אם וסת נמשך ב' או ג' ימים, ששופעת
 או מזלפת, אינה צריכה לפרוש אלא
 עונה הראשונה של הוסת, וכיון שעברה
 עונה זו ולא ראתה, מותרת.

פלת המבואר

מפי גדול להחמיר וכן (ט) לגבי ניקור וכן לגבי תולעים (י) אבל
 זה אינו מוכרח דיש לחלק בין להחמיר לאחרים או לעצמו
 וראיתי גם אנשים יודעי ספר שכתבו דחכמי אשכנז החמירו
 מאד ודבר זה רחוק בעיני דכבר כתב ר' חיים ויטאל בהקדמה
 לספר עץ חיים שאין זה הדרך הנכון על פי קבלה אלא הסיבה
 שהחמירו הרבה פעמים היתה מחמת יראת חטא שעיקר
 היראה הוא להזהר מן הספיקות עיין בתר"י ברכות פ"ק וכן
 כתב עוד חכם ספרדי בספרו סדר היום ולא יכניס עצמו לספק
 דעיקר היראה הוא להתרחק מן הספק כדי שלא יבוא לידי
 מכשול ועון ולכן השתמשו באיסור לגבי קטניות וראה מעשה
 שהובא בלקט הקמח או"ח הנהגתי את עצמי להזהר מלהרליק
 הטבק מנר של חלב מפני שראיתי להגאון ר' דוד גרשון שהיה
 נוהר בזה מחמת כי ראה בתלומדו שהיו מנדין אותו ושאל
 הטעם ואמר לו לפי שהיה מדליק עשב הטבק משלהבת הנר
 של חלב והיה נחשב לו כאלו אכל חלב ע"כ וכתב החיד"א
 בספרו שם הגדולים (ערך הר' דוד גרשון) ומזה ילמד בעל נפש
 בשגגות תלמיד עולה זדון ואמרו שגגות נעשות להם כזדונות
 ולכן הת"ח צריכין ליהדר ביותר ולפרוש מספק איסור משום
 שהמון עם לומדים מהם ומקילין יותר ועי"ש מה שהביא
 בשם הראשית חכמה ע"כ ועיין ביעב"ץ בספרו לחם שמים (יג)
 וכן כתב הגאון ר' חיים פלאגיי בספרו מועד לכל חי בשם
 הגאון המקובל בעל זרע שמשון דבדורות האחרונים יש

להחמיר יותר מדורות הקודמים עי"ש ועיין שם הגדולים
 להחיד"א בערך ר' אליעזר בעל הרוקח והרי לן דברי הר"ן
 הובא בכ"י או"ח (יג) שאפילו בעניני העולם כל משכיל בוחר
 לעצמו הדרך היותר בטוח והמשומר מכל נזק וק"ו דיש לעשות
 כן בעניני מצות וכן ראוי לציין מה שכתב מהרשב"ם יו"ד (ס)
 שראוי לאדם להכניס עצמו לסכנ' כדי לקיים מילי דחסידות
 עי"ש ועיין תבואות שור (סא) ובכנסה"ג יו"ד (סג) כללי
 הפוסקים בשם רד"ך (סב) דבדבר איסור יש לנו לחוש לחומרא
 אפילו שרבו מתירים על האוסרים עי"ש ובעל חובות הלבבות
 שער התשובה כתב דיש להתרחק משבעים שערי היתר כדי
 שלא יבוא לידי איסור ובאו"ח פרשת פנחס לשמרון משפחת
 השמרוני כתב כי החסידים הראשונים היו שומרים חמישים
 שערי היתר לבל יכשלו בשער האיסור עי"ש ועיין שו"ת
 רמ"ע מפאנו (צד).

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: שיטת השו"ע בספק ראתה בנך.
 ♦ דעת הראב"ד בשאלה הנ"ל. ♦ קושיית הר"ה למה נקל מחמת ספק
 דרבנן לקולא. ♦ הטעם של האור זרוע דעונה הוא זמן של כ"ד שעות.
 ♦ גדר זמן של הנך החמה. ♦ ע"ב אסורה גם בלילה שלפניה.
 דברי המחבר וסת שנמשך כמה ימים חיוב הפרישה הוא רק
 בעונה הראשונה

מקורות
 (ט) נסימן ס"ה. (ז) נסימן פ"ד. (ח) פ"ט נרכות. (נט) סימן ה"ז. (ס) סימן ק"ב. (סא) סימן ל"ה סקמ"ו. (סב) סימן
 רמ"ז. (סג) בית ג'. (סד) סו"ס ק"ו. (סה) נסעף ו'. (סז) עיין לקמן סימן ק"ט סעיף ג' נצו"ו ונקודת הכסף שס.

וזה א"א לומר דלמא צרואה לימים ג"כ, דא"כ עדיין קשה קושית הרא"ש, למה צימי מידתה אינה זריכה צדיקה, דלמא ממשך ראייה ותדע לפרוש כל משך הראיה וא"ש, וחילוק אחרונים מוכרח בגמ'. שוב ראייתי צרא"ד צספר בעלי הנפש, וגורם צאמת כל הלילה שלה, ומפרש שלה לאסור. וכבר השיגו הרז"ה צהשגות ואמר דשלה פירושו להחיר, אך לראצ"ד בלאו הכי לק"מ, דדעת הראצ"ד ג"כ צהמשך העונה לימים דאסורה כל זמן העונה לימים, וכמ"ש הרא"ש (טס) צסס הראצ"ד להדיא, משא"כ

והראצ"ד דלא ימלט דמשכה ראייה כל כך, אינו אסור אלא עם הנך החמה דהיינו ג"כ סמוך לנך החמה אסור, דעם היינו סמוך, אבל בנך החמה עצמו מותר, וע"ז חולק ר' יהודא ואמר דג"כ צנהנך החמה אסורה רק כל היום שלה, דהיינו לאחר הנך החמה, אבל צנהנך החמה אסור, וזהו כל היום הרצון לאחר הנך החמה, וכל הנך החמה אסורה הואיל וראתה צו ג"כ, ושיפר קמני פלוגתא צעם נך החמה, ור' יהודה אומר כל היום לאפקוי אמת נך החמה גופיה, וכן פרש"י כל היום שלה משעצר הנך החמה ודוק:

פלתי המבוראר

השו"ע כי לא השו"ע חידש דין זה מלבו כי מקור דבריו הוא בדברי הרא"ש סוף פרק האשה שהיא עושה צרכיה (ע"ג) ועליו קאי קושיית הטו"ז מנ"ל לחלק כן (ע"ג) ובפרט שהש"ך ציין וכיוצא בזה כתב הלבוש, והלבוש דייק כן מדברי הרא"ש וכן המעדני יו"ט כתב שם (ע"ג) שסמך על דברי הרא"ש שכתב כי אורח בזמנו בא והדמים שהיא רואה תוספות דמים היא ע"כ ועל זה הקשה דאינו רואה בזה הכרע דגם התם אפשר לומר דמים יתרים הוא ומסיים בצ"ע.

הפלתי מציינ הראשונים והיאך דייק הב"ח מדבריהם **ראדלי** דייק כן מדברי הראב"ד והרא"ש מדקחני (ע"ג) במשנה היתה למודה להיות רואה עם הנך החמה אינה אסורה אלא עם הנך החמה ומותרת כל הלילה רבי יהודה אומר כל היום שלה (מותרת לשמש) ע"כ ופרין והתניא רבי יהודה אומר כל הלילה שלה (אסורה) ומשני לא קשיא הא (ראסורה כל היום מיירי) דרגילה לראות בתחלת יממא (בנך) והא (ראסורה כל הלילה מיירי) דרגילה לראות בסוף ליליא (לפני הנך) עיי"ש. והקשה הפלתי הא שם במשנה נחלקו ר' יוסי ור' יהודה אי אסורה כל העונה או אסורה רק לשעות דר' יוסי אוסר רק בשעות ור' יהודה אוסר כל העונה ונחלקו בלילה דהמשנה קאי דרגילה לראות בסוף הלילה דעת ר' יוסי דמותרת כל הלילה ולר' יהודה אסורה וצ"ב למה קאמר ר' יהודה כל היום שלה ולדיקא קאתי לומר הא בלילה אסורה הוי ליה למימר בדרך פשוט דעת ר' יהודה דאומר כל הלילה אסורה ולמה נקט בלישנא מה דמותר דבכל היום אף ר' יוסי מודה אלא על כרחך לומר דגם זה השאלה שאנו דנין בו אם היא אסורה שיעור הנמשך בו הוא בכלל המחלוקת דר' יוסי סובר להתיר

עונה הראשונה של הוסת וכיון שעברה עונה ולא ראתה מותרת ע"כ.

קושית הש"ך דלעיל (בסעיף ה') מחמירין לפרוש יותר מעונה הראשונה

והקשה הש"ך (ס"ו) מהא דאמרינן (ס"ט) אם רגילה להתחיל לראות ראייה מקודם הנך החמה עד אחר הנך החמה אסורה בלילה וביום כשיעור הנמשך בו ע"כ. ואם כן למה כאן אינה אסורה עד זמן שפוסקת להיות מזלפת. ומחלק דהתם ראתה ראייה אחת מרובה שהיתה שופעת או מזלפת מסוף הנך עד תוך היום ולכן צריכה לפרוש ממנו כל משך הראיה דנחשב כשעת הוסת עצמו אבל כאן ראתה כשהיא פוסקת וחוזרת ורואה דא"א שתראה ראייה אחת ארוכה כמה ימים ותחיה, והראיה שרואה בראשונה היא תחלת הוסת וכל מה שרואה אח"כ דמים יתירים הוא דאתוספו בה כן כתב הב"ח ע"כ.

קושיית הטו"ז דמנ"ל לחלק כן **אמנם** הטורי זהב (ע"ט) אחר שמביא לתרץ בשם הרבה פוסקים כעין מה שכתב הב"ח [ואולם יש חילוק בין הטו"ז והלבוש והפרישה דהם סוברים אפי' בשופעת או מזלפת בהמשך אחד אינה חוששת אלא לעונה הראשונה ורק בנך שהוא דבר מועט שנמשך ביום סברא להיות נחשב לראיה אחת מרובה אבל לפי הש"ך אם היתה מזלפת ב' או ג' ימים בהמשך אחד כמבוראר בגמ' (ט) ג"כ צריכה לחשוש לכל הימים] כתב אלא מסיים הטו"ז דצריך עיון מנא ליה (להשו"ע) לחלק בכך ע"כ.

הפלתי כתב דחילוק זה נאמר בפסקי הרא"ש **ובאמת** ברור הוא דאין כוונתו של הטו"ז להקשות על

מקורות

(ס"ו) נב"ק ט"ו. (ס"ט) נב"ק ט"ו. (ע) י' ע"ב. (ע"ג) סימן ג'. (ע"ד) ועיין צ"ח שכח צאמת להקשות על הרא"ש עיי"ש. (ע"ה) ס"ק ק'. (ע"ו) צנדה ס"ג ע"ב.

להראש"ש ז"ל דייק מהנ"ל דגריס כל היום שלה כהנ"ל. ונראה דראב"ד גריס להיפוך, ופירש ג"כ צו שלה לאסור מכת דיוקא הנ"ל:

והו"ו שהם כ"ד חדשים. עיין ש"ך ס"ק י"ח דכתב דנאבן

העור סימן י"ג סעיף

י"א דאין חודש עיבור עולה למנין. ובאמת שם דעת המסביר דחודש עיבור עולה למנין, רק

הרמ"א ז"ל הסמיך. רק בש"ך הישנים דפוס קראקא כתב שיש אומרים, וכיון לדעת הרמ"א ז"ל. ובאמת נראה אף דעת האומרים שם דעיבור בכלל מודים כאן דאינה בכלל, דכל חיליה דשם הוא מדמתן (בכחוצות) בגיטין (ע"פ ע"ב)

ומניקתו שתי שנים וא"כ עיבור בכלל, אצל כאן דקי"ל כדרבנן (מה ט ע"א) ללא חליא בהנקמה כלל, רק איברים מתפרקים ואינן חוזרים לאיתנם עד כ"ד חודש, ולא מזכר כלל שנה רק כ"ד חודש מהיכא תיחי לומר שנה. ור"י מאיר דס"ל דחליא בהנקמה הא ס"ל (ס) אי הניקה אפילו ה' שנים אינה צחוקת רואה, וא"כ כ"ד חודש לאפוקי ממילתא דרבנן

ז. אם הגיע וסתה בימי עיבורה, משהוכר עוברת, או בימי מניקתה והו"ו שהם כ"ד חדשים משנולד הולד, אפילו מת הולד, אין

דס"ל דאפילו מת ככ"ד חודש מכל מקום קריי מניקה, וע"ז אמר לא משום מה חוץ כ"ד חודש דאינו בגדר מניקה, אצל הוא לא הגביל כל זמן כ"ד חודש, ורבנן דמגבילים והן אינו חולין כלל צענין הנקה רק צענין אצרים

פלתי המבואר

הראיה ועי"ז היא יודעת לפרוש כל משך הראיה אלא ודאי אינה צריכה לפרוש רק תחילת הוסת ואם כן קשה למה בגין החמה אוסר הרי כיון שעבר העונה של הלילה היה לו להתיר ועל כן יש לחלק כמו שחילקו האחרונים ואתי שפיר חילוק הנ"ל של האחרונים שהטו"ז הקשה עליהם מניין לחלק כן מוכרח בגמ'.

גרסת הראב"ד בגמ' להיפוך

והנה הראב"ד בספרו בעל הנפש שגורס להיפוך מכת דיוקא דלעיל ר' יהודה אומר "כל הלילה שלה" ומפרש שלה לאסור עיי"ש ואם כן אין הכרח לחילוק הנ"ל ובסלע המחלוקות של הרו"ה השיג עליו (ש) ואמר שלה הכוונה להתיר ומכל מקום אין לדחות דברינו משיטת הראב"ד דהרי דעת הראב"ד ג"כ בהמשך העונה לימים דאסורה כל זמן העונה לימים וכמו שכתב הרא"ש הנ"ל בשם הראב"ד להדיא משא"כ להרא"ש יש לפרש דייק מהנ"ל דגריס בגמ' "כל היום שלה" כהנ"ל.

ונראה דהראב"ד הוכיח דינו מדגריס בגמ' להיפוך ופירוש ג"כ בו שלה לאסור ולכן הוכיח דוסת הנמשך לכמה ימים יש לאסור.

ימי מניקתה הם כ"ד חודש

[ספ"ח] כתב המחבר (ש) אם הגיע וסתה בימי עיבורה משהוכר עוברת או בימי מניקתה שהם כ"ד חודש ע"כ הרי דס"ל להמחבר דימי מניקתה הם כ"ד חודש משנולד הולד.

מקורות

(ע) י"א ע"א. (עו) א"ת י"א. (עז) נסעיף א'.

רק אחר שעבר התחלת הוסת ולכן מדייק ואומר היתה למודה להיות רואה עם הנץ החמה דהיינו דהראיה מתחיל עם הנץ החמה אבל נמשך לתוך הנץ החמה וכמו שכתב הרא"ש והראב"ד [דכל היכא דתני עם לאלתר משמע ואי ס"ד דכי האי גוונא אסורה ביום ובלילה היכי קתני להתיר ביום והרי אי אפשר דלא עיילא ראייה בתוך הנץ החמה ותאסר ביום ובלילה ועוד סתמא קתני להיות רואה ולא מפליג בין ראייה מרובה לראיה מועטת הלכך אינה אסורה אלא עונת הלילה ושעת הוסת] דלא ימלט דלא נמשך הראיה בתוך הנץ ואפ"ה אינו אסור לר' יוסי אלא עם הנץ החמה דהיינו סמוך לנץ החמה דלשון "עם" היינו סמוך אבל בגין החמה עצמו מותרת ועל זה חולק ר' יהודה וס"ל דגם בהנץ החמה אסורה רק כל היום שלה לאחר הנץ החמה מותרת אבל בהנץ החמה אסור וזה כל הכוונה להתירה לאחר הנץ החמה אבל כל הנץ החמה אסור ור' יהודה אומר כל היום שלה לאפוקי זמן נץ החמה גופא שאסורה וכן פירוש רש"י כל היום שלה משעבר הנץ החמה עיי"ש הרי דס"ל לר' יהודה לאסור בשעת הוסת אף שעבר העונה ודו"ק.

ואין לומר דדעת הרא"ש דגם האשה שרואה לכמה ימים גם כן צריכה לחשוש לאותן הימים דאם כן קשה קושית הרא"ש שהקשה שם לקמן בסוף הסעיף בהקדם דברי הגמ' לעיל (ע) למה בימי נדתה אינה צריכה בדיקה דילמא נמשך

מתפרקים וגבלו זמן כ"ד חודש, וא"כ מהיכי מימי להוסיף.

פשוטה והן בשנה עיצור, ואין כאן מחלוקת:

וצמוד כי הוא רחוק במציאות, לאס יעברו ז"ד השנה

[ט] לבתחלה צריכה בדיקה. הבית יוסף תמה על השור דבגמ'

דנשזיל זה יהיה אברים חלושים מבלי חוזרים לאיתנם עד

(ט ע"א) ילפינן מעוברת מדין מחבא, ולמה

יעבור חודש העיצור מה שלא היה זולת העיצור, ולריך לזה

זמעוברת א"ל זדיקה תחילה זמחבא זריכה זדיקה,

הקדמה מה דדרשו זירושלמי

זחילוק הבית יוסף דוחק כי מנא

(כמונת פרק א הלכה ז) אקרא

ליה לטור זה. והט"ו סקי"א

וכו' דהקצ"ה מסכים מציאות

כמז דגני פחד יש לחוש באומו

הטבע עם קביעות חכמי ישראל

זמן שחוקק יאל הפחד מלצה

זעיצור, ואין לנו לומר זאת רק

זתראה, ולכך זריכה זדיקה.

היכא דמצינו להדיא כן זדברי

זתראה, דמשמע דלולי תשמיש

זואס קבלה זידס נקבל

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

זאזל רק כ"ד חודש הן בשנה

זאין זולתו לא. ולכן זרור דאין

פלתו המבור

הש"ך דן אי חודש העיבור בכלל בשנה מעוברת

זע"יין ש"ך (ע"ט) דבחלק אהע"ז (ע"ט) מבואר אי חודש העיבור עולה למנין ע"י"ש.

מחלוקת המחבר והרמ"א באבן העזר אי חודש העיבור בכלל ובאמת שם דעת המחבר דחודש העיבור עולה למנין רק הרמ"א ז"ל הביא יש אומרים דלכתחלה יחוש אפילו לחודש העיבור אבל בש"ך הישנים דפוס קראקא כתב ש"י"א דאין חודש העיבור מן המנין וכיון לדעת הרמ"א ז"ל.

הפלתו מחדש דגם החולקים התם מודים הכא דאין זה בכלל ובאמת נראה אף דעת האומרים שם דחודש העיבור עולה למנין מודים הכא דאין זה כלל ואינה עולה למנין

דכל דאיתו הוא ממשנה דגיטין (פ) דמבואר שם "ומניקתו שני שנים" וא"כ עיבור בכלל, (פ"א) אבל כאן דקיי"ל כרבנן (פ"ב) דאינו תלוי כלל בהנקה רק כיון שאיבריה מתפרקין ואינן חוזרין לאיתנם עד כ"ד חודש (פ"ג) ולא נזכר כלל שנה רק כ"ד

חודש מהיכא תיתי לומר שנה וחודש העיבור מן המנין הניחא, לר"מ דס"ל דתליא בהנקה דדם הנדה נעבר ונעשה חלב ולכן אם הבן יונק אפילו ה' שנים ברציפות אינה בחזקת רואה ומה שאמרו כ"ד חודש לאפוקי משיטת חכמים דסוברין דאפילו מת התינוק בתוך כ"ד חודש אינה בחזקת רואה וקריו מינקה כיון

זשוסף סוף אבריה מתפרקין מחמת הלידה ועל זה חולק ר"מ דאינה בגדר מינקה כיון שאינה מינקת בפועל לא הגביל כל זמן כ"ד חודש אך רבנן דהגבילו שיעור זמן ולא אמרו לתלות כלל הענין בהנקה רק בענין אבריה מתפרקין והוא זמן כ"ד חודש מהיכי תיתי להוסיף חודש ובפרט כי הוא רחוק במציאות ולומר דאם בית דין יעברו השנה יהיה בשביל זה אבריה חלושים מבלי לחזור לאיתנם עד כי יעבור חודש העיבור מה שלא היה זולת העיבור.

זע"ל כן צריכין להגיע למה שאמרו בירושלמי (פ"ד) לדרוש פסוק ד"לאל גומר עלי" (פ"ה) דהקב"ה מצווה להנהיג הטבע להסכים עם קביעת חכמי ישראל בעיבור (פ"ו) ואין לנו לומר סברא זאת רק היכי דמצינו להדיא כן בדברי חז"ל ואם קבלה בידם נקבל (פ"ז) אבל זולתו לא.

זכרעת הפלתי דאין כאן רק כ"ד חודש גם בשנה מעוברת ולכן ברור דאין כאן שני שנים רק כ"ד חודש הן בשנה פשוטה והן בשנה עיבור ואין כאן מחלוקת ודלא כהש"ך.

זשעת הוסת ממש ויש לה חרדה אי מותרת לשמש בלי בדיקה

זנחלקו המחבר והרמ"א

[סק"ט] כתב המחבר (פ"ח) היתה (האשה) נחבית במחבא מפני

מקורות

(ע"ח) ס"ק י"ח. (ע"ט) סימן י"ג סעיף י"א. (פ) ע"ה ע"ב. (פ"א) וכמו דלמרינן כן זנמס' ז"מ ק"ב ע"א המשכיר בית לחיורו לשנה נמעברה השנה נמעברה לשוכר המשיר למשנה נמעברה למשכיר. (פ"ב) זנמס' נדה ט' ע"א. (פ"ג) עיין זש"י זכורות ו' ע"ב. (פ"ד) עיין זש"י זכורות ו' ע"ב. (פ"ה) סה"לס כ"ז ג'. (פ"ו) והוצא זנג"א או"ח סימן כ"ה זנש"ך יו"ד סימן קפ"ט. (פ"ז) לשון זה מדברי ראשונים ופעם זה זש"ס ינמות ע"ו ע"ב אס הלכה הוא נקבל ואס לדין יש משונה.

רמ"א כלל, וגם פשטא דלישנא דטור לא משמע דמיירי דאסורה לשמש. ולכן נראה סברתו פשוט, דלכתחילה נריכה כל זמן וסת בדיקה אולי ע"י איזה הרהור או הסס הדעת בדברים אחרים יקור פחדה ממנה כמעט רגע וא"כ תראה זו, ולכן לכתחלה נריכה בדיקה כל משך זמן וסת, אבל בעבר ולא בדיקה כיון דרצנן היא אין מוששין לכן ומוותרת. אך עדיין צ"ל מנלן לטור סברא זו:

ונראה דס"ל בגמ' (סג) דמיציעא צימי וסתה צימי עבודה כיון דוסתות דאורייתא צעי בדיקה, מדקאמר לשון צעי בדיקה על כרחן דגם זה נסתפק ליה אי צעי לכתחילה

פלתי המבואר

כמאן דליחא משא"כ בחרדה דיש נשים שאין החרדה פועל בהם ס"ל להטור לחשוש לנשים אלו. על חילוק של הב"י הקשה הפלתי דמנא ליה הא ועל זה הקשה הפלתי דלכאורה אמת שיש לחלק בסברא בין מעוברת לחרדה אך מ"מ מנא ליה להטור להוכיח כן מסוגית הגמ'.

הטו"ז ג"כ מיישב קושית הב"י בדרך אחרת

והנה הטורי זהב (סג) הביא קושית הב"י הנ"ל מ"ש חרדה ממסולקת דמים וכתב לחלק באופן אחר והוא, דבאמת לגבי בדיקה אין חילוק ביניהם רק לענין תשמיש יש חילוק, והוא דגבי מעוברת אין סברא לומר שתחיל לראות דם באמצע התשמיש מפני שמסולקת דמים היא ואין זמנה לראות עכשיו דם ואדרבא מקור דמיה ריק מדם ולכן מקילין גם בשעת הוסת, משא"כ באשה שכל הטעם לסילוק דמיה הוא מחמת שיש לה חרדה יש סברא לחלק ולומר דכיון שאפשר שבשעת תשמיש שמחמת שתיה עסוקה בזה תסיח דעתה מהפחד ותסתלק החרדה ואז תחזור לטבעה הראשון ואפשר שתוציא דם ע"י התשמיש כיון שבעצם יש דם במקורה רק מחמת החרדה נעצרת ולכן יש לה להחמיר שלא תשמש בשעת הוסת שמא תראה אז דם ונמצא כובע נדה ח"ו אבל אם עבר הוסת ס"ל להרמ"א דיש להקל כיון שהיתה בפחד כל הזמן של הוסת אמרינן כיון דמסולקת דמים היתה בעת וסתה שוב לא תראה מחמת אותה וסת עיי"ש.

קושית הפלתי על תירוץ של הטו"ז

ואין דברי הטו"ז מובנים, א) דמשמע בדבריו דרק לענין תשמיש חוששין ובדברי הרמ"א לא נזכר דמחלק בין

פחד והגיע שעת וסתה אינה חוששת לו, והרמ"א חולק וס"ל ד"א דרוקא אם עבר הוסת ולא בדיקה ולא הרגישה טהורה בלא בדיקה "אבל לכתחלה צריכה בדיקה" ע"כ. ושיטת המחבר הוא שיטת הרשב"א בתורת הבית (פג) הובא בב"י, ושיטת הרמ"א הוא שיטת הטור לחלק בין מעוברת לחרדה.

קושית הב"י דבמעוברת כו"ע מודים להקל והיאך יחמיר הטור בחרדה

והקשה הבית יוסף, דלכאורה יש כאן סתירה בדברי הטור דכאן בחרדה מכריע דבשעת הוסת לכתחילה חייבת לעשות בדיקה לראות אם הגיע לה דם אבל כשדן במעוברת ס"ל דאפילו בשעת וסת ממש פטורה מלבדוק את עצמה דאמרינן דוודאי לא בא וסתה כיון דמסולקת דמים היא והרי כל הדין של מעוברת מוכיח הגמ' (ד) מחרדה וממ"נ או בשתייהן יש להקל בשעת וסת שלא להצטרך בדיקה או בשתייהן יש להחמיר עד כאן קושיתו.

וכתב הב"י לבאר כוונת הטור שס"ל להכריע דין זה לחלק ביניהם וכדלקמן, ואף על פי דהגמ' מדמה דין מעוברת לחרדה לילף ממנו ומשמע שדין אחד להן מכל מקום יש לומר דהיינו דוקא למאן דאמר וסתות דאורייתא ולענין דיעבד דינם שוה אבל לכתחלה ולמ"ד וסתות דרבנן יש לחלק ולומר דכיון דבמעוברת יש סברא להקל יותר דמסולקת דמים הוא לכ"ע לכן גם לכתחלה לא צריכה בדיקה משא"כ בחרדה דלא כדיר לן כולי האי דהרי יש נשים שאין החרדה פועלת לסלק וסתן לכן יש להחמיר עכ"ד הרי דכתב הב"י סברא לחלק דמעוברת אין לחוש למיעוט נשים שראות דם דמיעוט שלהן נחשב

מקורות

(פס) נתיב שער שליש. (ג) נמ"ק נדה ט' ע"א. (ה) ס"ק י"א.

פלתי המבואר

עברה ולא בדקה ביום הוסת אבל לכתחלה בוודאי צריכין בדיקה גם במעוברת, (ב) דעת הר"ן בחידושו לפרש גם לכתחלה דהג"מ מסתפק אי בעינן לכתחלה בדיקה באשה מעוברת כשמגיע יום הוסת עיי"ש. וכן נראה סברת הטור מדמבעיא בגמ' כיון דוסתות דאורייתא בעיא בדיקה וכיון דנקט לשון בעיא בדיקה משמע דגם בזה מסתפק ליה, ולפי דעת הר"ן קשה למה מסתפק ההוא סבא דוקא לפי מאן דס"ל וסתות דאורייתא ודלא כהלכתא ולא לפי מאן דס"ל וסתות דרבנן דהרי גם לדבריו דוסתות דרבנן בעינן בדיקה לכתחלה (פ), ועל כרחך לומר דלפי מאן דאמר וסתות דרבנן בוודאי שאינה צריכה בדיקה במעוברת כיום הוסת משום דאמרינן דמסולקת דמים היא רק השאלה בגמ' הוא לפי המאן דאמר וסתות דאורייתא ואפ"ה כתב לפשוט השאלה במעוברת מחרדה דאע"ג דחרדה מיירי בדיעבד ולא על לכתחלה מ"מ ס"ל דהא בהא תליא דאי כשעבר עונת הוסת ולא יצאה ממנה דם ש"מ דמעוברת מסולקת דמים שפיר דוחה החזקה של אורח בזמנו בא וגם לכתחלה לא בעי בדיקה משא"כ אם עברה ולא בדקה טמאה משום שאין לה דין מסולקת דמים שפיר צריכה בדיקה לכתחלה בשעת הוסת.

ולכאורה יש להקשות, (א) למה המשנה במחבא נקט לשון עבר "עבר ולא בדקה" הרי זה בזה תליא, והיה לו למינתי הדין לכתחלה דאינה צריכה בדיקה, (ב) ועוד קשה דהגמ' הוכיח דהמשנה קאי בשיטת הסוברים וסתות דאורייתא מדיוקא דאמרו טעמא דאיכא חרדה לכן מסולקת דמים אבל אם לא כן היתה טמאה אם לא בדקה הרי דס"ל וסתות דאורייתא, ולפי הנ"ל יש להוכיח דוסתות דאורייתא מדכתב דרק בדיעבד לא בעי בדיקה משמע דלכתחלה שפיר בעי בדיקה ומדלא כתב להוכיח כן ש"מ דיש לחלק בין לכתחלה לבדיעבד דלכתחלה בעינן בדיקה במחבא דיש שם סברא אחרת מה שאין במעוברת לא בעינן בדיקה אפי' לכתחלה וכסברת הב"י הנ"ל לחשוש למיעוט של נשים שרואות בחרדה ולא במעוברת או כסברת הטו"ז דאולי תסיח דעת (פ) ותצא מפתח ותבוא דם, ולכן יש ראייה מהגמ' להטור והרמ"א, ואתי שפיר.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: ביאור דברי הב"י המחבוא איכא מיעוטא דרואות דם. ♦ קושית הח"ס על דברי הפלתי. ♦ בביאור שיטת הרמב"ם דהשמיט דין דמחבוא. ♦ ביאור הגר"א מביא דיוק מגמ' לחלק בין חרדה למעוברת. ♦ אי אנו בקיאין בחרדה בזה"ז.

מקורות

בשעת הוסת ללאחר הוסת רק לענין תשמיש אלא משמע דגם לענין בדיקה מחלק וכמו שכתב עבר הוסת "ולא בדקה" אבל לכתחלה "צריכה בדיקה" (ב) וגם מלשון הטור משמע שאסורה לשמש בשעת הוסת בחרדה גם כשלא יצא עדיין הפחד מידה אע"פ שלדבריו מסולקת דמים היא אז כמו מעוברת ואם כן אין לחלק בהכי נודחוק לומר דשאני חרדה כיון דיוכל להגיע למצב שתצא הפחד מידה מחמירין גם כשעדיין לא יצאה דאז הרי כמו גזירה לגזירה וכולי האי אין להחמיר.

דברי הפלתי ליישב דבריו

ויש ליישב דברי הטו"ז והוא דס"ל דלכתחלה צריכה בדיקה כל זמן הוסת משום שחוששין שמא תצא הפחד מלבה ע"י הרהור באיזה דבר, ולא דוקא היסח הדעת בתשמיש אלא לדוגמא נקט תשמיש ולפי"ז צריכה בדיקה כל זמן הוסת לכתחלה, אבל אם עבר הוסת ולא בדקה מקילין דכיון דדין וסתות דרבנן היא אין חוששין לכך ומותרין וכחאי גוונא מצינו הרבה פעמים דשמא מת לא חיישין שמא ימות חיישין והכ"נ בנידון דידן יש להחמיר בחרדה דיש לחשוש שנסחלק החרדה באמצע אבל במסולקת דמים אי אפשר שתסלק הדמים רק אם תפיל ח"ו ולזה אין חוששין כיון שמיעוט הוא ולמיעוט אין חוששין.

אך אף דסברא נכונה הוא מכל מקום סוף כל סוף מנא ליה לטור והרמ"א סברא זה לחלק בין מעוברת לחרדה כמו שהסברנו. הפלתי הביא ראייה מהגמ' לסברת הטור לחלק בין מעוברת לחרדה ו**נראה** דיש להוכיח כן בהקדם דברי הגמ' וז"ל (פ) בעא מיניה ההוא סבא מר' יוחנן, הגיע עת וסתה בימי עיבורה ולא בדקה מהו, [בתורת הבית להרשב"א (פ) כשמעתיק דברי הגמרא משמיט ולא בדקה מהו דמפרש דהבעיא היא גם על לכתחלה ועיין ברא"ש (פ) ובב"ח סי' קפ"ד ד"ה ומש' רבינו דמניקה] קא מיבעיא לי אליבא דמאן דאמר וסתות דאורייתא מאי, כיון דוסתות דאורייתא בעיא בדיקה או דלמא כיון דמיה מסולקין לא בעיא בדיקה, א"ל תניתוה רבי מאיר אומר אם היתה במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה טהורה שחרדה מסולקת את הדמים, טעמא דאיכא חרדה הא ליכא חרדה והגיע וסתה ולא בדקה טמאה אלמא וסתות דאורייתא וכו' ור"מ היא וכיון דאיכא חרדה דמיה מסולקין ולא בעיא בדיקה הכי נמי דמיה מסולקין ולא בעיא בדיקה ע"כ.

ונחלקו ראשונים בביאור ספיקת האיבעיא, (א) דעת רש"י (בד"ה וסתות) דשאלת הגמ' הוי רק על דייעבד אם

(פ) ט' ע"א - עיין לקמן ט"ז ע"א. (פ) בית ו' שער ג'. (פ) שם סימן ד'. (פ) ומבואר להלן בסעיף ט' ונפרט דס"ל לרבי יוחנן וקמח דרבנן כמבואר בתוס' ט"ז ע"א ד"ה אפי' בסופו. (פ) ונלשון חז"ל נמנה מקומות נש"ם הסיע לנו ועיין רמב"ן דברים ב' כ"ג.

נקט עברה ולא נדקה הא אמרינן דזה צוה תליא אף לכתחילה א"צ נדקה. ועוד למה הוצרך הגמ' להצידא ראיא דוסתות דאורייתא מדיוקא טעמא דאיכא חרדה וכו', ולא הוכיחו בפשוט מדעבי לכתחילה נדיקה ש"מ דוסתות דאורייתא, דאי דרצנן הא דדרצנן לא סלקא דעתין כלל דעבי נדיקה. ועל כרחק ז"ל דיש חילוק דלענין תחילת נדיקה במחצת טעם אחר יש צוה מה דלא שייך במעוברת וכמו שכתבנו לעיל דלולי תסית הדעת מהפחד וזהלה, ודברי הטור מוכרח מגמרא (עב"ק"א):

[ו] ולא הרגישה שהורה. עיין צבית יוסף שהצידא דעת הרמב"ם (פרק ד מאיסורי ציאה הלכה ט) והרי"ף (הלכות נדה שזעופ ד ע"ב) דעברה וסתה אינה נריכה נדיקה כלל, ובעלה צא עליה אפילו ישינה ואינו צריך לשאול אם טמאה היא דאין חוששין כלל לעונת וסת. והר"ן (שם ה

ע"א) כתב ע"ז דהיא קולא גדולה, ולכן לא הציא בשו"ע כלל. ויש להצין לדעתם קושית החוס' צנדה דף ט"ו (ע"א ד"ה אפילו הגיע) דהא סמוך לוסתה אסורה לשמש דילמא תראה בזמן וסת דחזקה אורח בזמנו צא, וא"כ כשהיה לה וסת איך ישמש עמה צלי שאלה, דלמא צאמת ראתה ואם ישאל פיה תאמר לו אם הרגישה וראתה או לא. וז"ל דבלאו הכי כתבו המפרשים צנראה ג' פעמים מחמת תשמיש דתלינן דאשה זו רואה תמיד מחמת תשמיש ולא תלינן בשאר מקרים, משום דטבע חימוד וחימוס התשמיש להזיל דם דלאמרינן (נדה סו ע"א) תבעיה להנשא וכו' שמה מחמת חימוד וכו', וא"כ ס"ל דאשה בעלמא אינה עלולה לדם [ד]וסתות דרצנן, ואפי' עברה וסת לא מחזקינן לה לרואה, משא"כ אם תשמש סמוך לוסתה מחמת חימוד תשמיש והוא ג"כ צלאו הכי זמן מוגבל לראיה תראה צלי ספק,

פלתי המבואר

קושיא על שיטת הרמב"ם דס"ל דמותרת בלי נדיקה והרי יש לחשוש שמא תראה

ולכאורה יש להקשות על שיטת הרי"ף והרמב"ם דהבעל פטור מלשאול אותה אם נדקה את עצמה הרי קיי"ל חזקה אורח בזמנו בא ולכן גם אסור לשמש סמוך לוסתה מטעם שמא תראה בעת וסתה דא"כ אם עבר הוסת היאך בא עליה בלי שאלה הרי דילמא ראתה (ק"ה) ואם ישאל אותה תאמר לו אם הרגישה וראתה או לא (עיין תוס' נדה ט"ו ע"א ד"ה ואפילו).

ליישב דעת הרמב"ם הנ"ל דוסת עם חימוד גורמת להם שתבוא ובר"י ליישב הא דהנ"ל יש להקדים מה שכתבו המפרשים להסביר הטעם דקיי"ל באשה שרואה ג' פעמים מחמת תשמיש תלינן דאשה זו רואה תמיד מחמת תשמיש ויוצאת מבעלה ולמה לא תלינן בשאר מקרים, ביאור כוונתו דלמה אמרינן דתשמיש גרוע משאר מקרים כגון וסת הקפיצות דקיי"ל לקמן (ק"ה) דלא קבעה וסת אלא כשקפצה בימים שונים שאז הוסת מורכב מקפיצות וימים ולא כשקפצה בימים שאינם שוים.

מקורות

(ט) כפ"ד מהל' איסור"ב ה"ט. (ס) נמס' שזעופ ועיין גינת ורדים א"ח (כלל ג' ריש סימן ז' צנוד דעת הרמב"ם דענת הרי"ף עיי"ש. (טז) ה' ע"א ד"ה וגרסינן. (ק) כעסעף ט'. (קא) עיין תוס' נדה ט"ו ע"א ד"ה ואפילו. (קב) כסימן קפ"ט עסעף י"ו.

ולכך יש אזהרה לפרוש. ובהכי א"ש הא דקי"ל (גדה ז ע"א) אפי' לטהרות דחמירי ביש לה וסת דיה שעמה, ואינו חוששין כלל אפילו על רגע אחד שהקדימה, דאמרינן מסתמא ראתה בזמן מוגבל, והא נריכה לפרוש עונה מקודם מתשש דלמא תראה מקודם, הרי דחוששין להקדמה. ולפי מה שכתבנו ניחא, דוקא ע"י תשמיש חוששין לזה (ולא) [אבל] בלי תשמיש אין חוששין להקדמה כלל. וכן דעת הרמב"ם (פרק ד מאיסורי ציאה הלכה טו) דאפילו יש לה וסת נריכה לעולם לאחר תשמיש בדיקה, והיינו דתשמיש גורם הדם, וכן כתב רש"י להדיא. ובוזו מיושב קושית הכ"מ (פרק ה משגגות הלכה ו) דהקשה היאך

ציוס וסתה תהיה אסורה וציוס שלאחריו מותרת דלמא ראתה צו ציוס וכו', ולפמ"ש ניחא דחוששין אס תשמש בזמן וסת הוא הגורם הרציה, משא"כ בשכבר עבר וסת וא"ש:

אך הא קשיא כיון דפוסק הרמב"ם (פ"ח איסורי ציאה ה"ג) דאשה שאין לה וסת לעולם צעיא בדיקה לפני תשמיש, א"כ מאי שנא אין לה וסת כלל או יש לה וסת ועבר זמן וסתה, הרי חזרת בדיון מיש לה לאין לה וסת דתקנתה דאורח צומנו צא קלקלתה, דאמרינן פשיטא דראתה צומנו, ואין יתיר הרמב"ם לשמש אח"כ והיא ישינה, בלי דעת אס צדקה ענמה ולא ראתה או לא. וז"ל דס"ל דלכך צאין

פלתו המבואר

יש חימוד גדול מאד לפי שלא בא עליה מעולם וכמו שכתבו התוס' דלכן יש היתר יחוד לאשתו נדה לפי שכבר בא עליה ולכן הכא שכבר בא עליה אמרינן החימוד של שעת התשמיש גרידא גורמת שיבוא דם בשעת הוסת.

יש ליישב בהא דהג"ל למה לא מחמירין בטהורת לטמאה למפרע

ובזה יש ליישב מה דאמרינן גם לגבי טהרות דאשה שיש לה וסת דיה שעתה (פ) ולכאורה הרי טהרות יותר חמור [וכמו דקי"ל בכמה מקומות וחד מהם בנדה (ק) דבטהרות בעינן בדיקת חורין וסדקין והובא להלכה בתורת הבית להרשב"א (ק) ועיין בחו"ד (ק) וס"ט (קא)] והיה לן לטמא אותה למפרע שמא הקדימה לראות לפני זמן המציאה אלא אמרינן דמן הסתם ראתה בזמן המציאה כיון שיש לה הרגל וזמן מוגבל והרי אמרינן בכל אשה דצריכה לפרוש מתשמיש עונה אחת מקודם שמא תראה משמע דחיישינן לראייה עונה אחת מקודם ואם כן למה בטהרות אין מחמירין יותר. ולפי הנ"ל שפיר מוסבר דדוקא ע"י תשמיש חוששין כיון שתראה מחמת חימוד וחשש זה אינו שייך בטהרות דהתם ליכא טעמא דתשמיש ולכן אין אנו חוששין להקדמת הדם.

לפי הנ"ל יש ליישב למה אשה שיש לה וסת צריכה בדיקה לעולם

וכן הוא דעת הרמב"ם (ק) דאפילו אשה שיש לה וסת צריכה לעולם בדיקה לאחר תשמיש ולכאוי למה לא יועיל חזקה

מקורות

(קג) ס"ו ע"א. (קד) ס"ק כ"א. (קה) ס"ו ע"א. (קו) ונלא"ש שס שמא מראה דס. (קז) נדה ז' ע"א. (קח) ה' ע"א. (קט) ציט ז' ע"א. (ק) סימן קפ"ו ע"א. (קי) סימן ק"ד ס"ק כ"ג. (קיז) צפ"ד מהל' איסורי' ה"ל ט"ו.

ואין לומר דלעולם גם רואה דם מחמת תשמיש אינה קובעת וסת והטעם דתצא מבעלה דמ"מ אסרינן ליה מטעם וסת שאינה קבוע דזה אינו דהרי אינה נאסרת לבעל בוסת שאינו קבוע לקפיצות רק אחר ג' פעמים כמבואר לקמן שם בשם הגה"מ וגם יש לדקדק לפי דברי הר"ן בגמ' נדה (ק) גבי ההיא איתתא דכל אימת דסלקא מטבילת מצוה הוה חזא דם ע"כ דמוכח שם דס"ל דגם בג' פעמים לא אסרינן ליה משום וסת הקפיצות משום דרבי יוחנן נתן לו רשות שתבעל לה על גבי הנהר והקשה הר"ן הרי יש לחוש לוסת שאינו קבוע והיאך התיר לה רבי יוחנן להבעל ותירוץ דהוי דומה לוסת הקפיצות שאינו קבוע וסת ע"ש והוכיח מזה הפלתי לקמן בסי' קפ"ט (ק) דס"ל להר"ן דאין לחשוש לוסת גם לאחר ג' פעמים לוסת שאינו קבוע וא"כ למה תצא אשה זו מבעלה.

והביאור כזה היא משום דטבע של החימוד להביא ליציאת דם וכדאמרינן במס' נדה (ק) לגבי הכנה לנשואין תבעוה להנשא ונתפייסה צריכה לישב ז' נקיים. והטעם (כתב ברש"י) דחיישינן שמא מחמת חימוד ראתה דם (ק) עיי"ש. הרי אף דאשה בעלמא אינה עלולה לראות דם סתם בלי עת נדתה, ואפילו עברה הוסת כיון שוסת דרבנן לא מחזקינן ליה לרואה כיון שלא ראתה עד עכשיו ואפילו הכי אמרו חכמים להפריש את עצמה סמוך לוסתה מתשמיש דחיישינן שמא חימוד התשמיש שפיר תגרום להוצאת דם, וגם דדרך הטבע לאשה זו שתראה לזמן וסת ולכן גזרו לפרוש ממנו ואף שבכלה שמכינה לנשואין חוששין שמא ראתה דם בלי תשמיש דהתם

לה וסת זריכה צדיקה לפני תשמיש, ולא דחוששין אולי טמאה היא, רק הואיל ואין לה וסת הרי היא בספק דלמא תראה מחמת תשמיש, להיות כי אין לה וסת והדמים אללה כמקרה ולא תלויה בזמן כלל, א"כ כשיזורף אליה חימוד וחיימוס התשמיש תהיה רואה. ולכך ר' מאיר (מדה יב ע"ג) אסורה לבעלה, אבל ר' חנינא זן אנטיגנוס מתירה בכך דחדוק ענמה ואם תמלא דם ג' פעמים אחר תשמיש תלא מצעלה, ולכך צעי צדיקה לפני תשמיש, דאל"כ עדיין אי אפשר לאוסרה, דאולי כבר ראתה מקודם ואין זה מחמת תשמיש, ולכך הנריכה חז"ל צדיקה לפני תשמיש, כדי שדע ודאי שמחמת תשמיש הוא אם תראה זו צעד שלאחר תשמיש. וכן אמרו (שם טו ע"ג) שתשמש צלילה צעד, אף דאין רואה צלילה זו מ"מ למחר מוכיחה קיים,

ופירש רש"י ומדע להציא כפרה. וזה הטעם זריכה צדיקה לפני תשמיש כדי שאם תראה צערת תשמיש שמהא מוחזקת לרואה בתשמיש ומהא אסורה לבעלה. וזו דיין לשון ר' חנינא זן אנטיגנוס (שם יב ע"ג) הן עומה הן תקנה, ולא אמר צדיקור משמשת צעי עדים, דהא לשיטת הרמב"ם זריכה לעולם שני עדים, אלא להורות לנו דלכך משמשת מקודם בצביל לעומה ולתקנה לדעת אם היא רואה מחמת תשמיש, וא"ש דברי הר"ן והמ"מ בפירוש הרמב"ם (עב"ק א):

ובזו יתיישב מה שהקשה הפרישה (פ"ק יח) על הטור, דהעתיק דברי הרשב"א דאם אין לה וסת קצוב והוא פחות מעונה צינונית שהוא מכ"ה לכה ועצרה ולא דקה טהורה צלי צדיקה, הא הטור פוסק לדינא דאין לה וסת

פלתי המבואר

רואה רק יום אחד או יומים ושלוש ולא רוב ימי החודש וכו' ורק ע"י תשמיש חוששין שגרמה לדם ולכן כיון שלא שימשה אזלא חיוב הבדיקה.

[וזה לשון הכסף משנה על הרמב"ם, כתב הה"מ ור' יוחנן דאמר בעלה מחשב ימי וסתה וכו', ולא קיי"ל כוותיה וזה נראה דעת ההלכות ברי"ף שכתבו וכו' ע"כ והנה מה שכתב דרבינו ס"ל כרבי יוחנן אינו נראה דהא כשבת שעת עונתה אסור לו לבעול אותה דאמרינן אורח בזמנו בא, והיכי נימא כשבת יום אחד אחר זמן ראייתה דשרי לבעול ולא נימא אורח בזמנו בא זו סברא הפוכה, אלא ודאי כוננת רבינו לכלול הכל באותו לשון דאסור לבעול ביום העונה וכן בימי ראייה וספירה דהכל מטעם אחד, ולא שרי לבעול אותה אלא בשלא הגיע עונת וסתה עדיין ובא תוך הזמן או עבר יום הראיה וימי הספירה כדברי ר' יוחנן ואין הרמב"ן חולק עמו אלא דאוקי למשנה ביש לה וסת וזה כוננת הרמב"ם ולא חילק בוסתות דכולהו מדרבנן ולכולהו יש להם דין זה ע"כ ועיין בסדרי טהרה (ק"ג) מה שכתב בכוננת הרמב"ם ועיין גם בספר בית מאיר סי' קפ"ד (ק"ד)].

קושיא על הרמב"ם למה באשה שאין לה וסת חוששין שמא תראה ובאשה שיש לה וסת אחר שעבר הוסת מקילין בלא בדיקה

ועדיין יש להקשות על הרמב"ם דס"ל באשה שאין לה וסת צריכה בדיקה לעולם לפני תשמיש, אם כן למה

של ג' פעמים ותו לא תבדוק אלא הטעם דאין חזקה של ג' פעמים מועיל לזה דכיון דכל הטעם דחיישין בכל פעם שמא חימוד התשמיש גורם להדם שיצא וכמו שכתב רש"י להדיא וכוננתו דמפני שאינו דומה חימוד של כל פעם הרי יש לומר אף דנתחזקה דחימוד של שלש פעמים לא גרם לה להוציא דם מ"מ אין זה ראייה וחזקה מעלייתה על לעולם דיש לומר אמת דאותה שלש פעמים לא היתה חימוד שלה חזקה כל כך ולכן לא ראתה אבל החימוד שחבוא עכשיו אפשר ששפיר תגרום להוצאת הדם.

לפי הנ"ל נתיישב קושיית הכסף משנה על הרמב"ם דהרמב"ם סותר את עצמו

ובזה יש ליישב קושיית הכסף משנה שהקשה על הרמב"ם דלכאורה סותר הוא את עצמו שכתב דלאחר שעבר עונת הוסת ולא בדקה טהורה בלי בדיקה ש"מ דאין חוששין שמא ראתה אבל ממה שכתב לחייב ביום הוסת לבדוק ואסור לו לבוא עליה בלי בדיקה שמא תראה דם משמע דשפיר חיישין שתראה דם באותו יום ואם כן למה אם עבר היום פטורה מלבדוק, חיוב הבדיקה להיכן הלך, ולפי סברא הנ"ל שפיר יש ליישב דהא דחוששין ביום הוסת היינו דוקא אם תשמש בזמן הוסת דהתשמיש הוא הגורם לראיית הדם בשעת וסתה אבל בלי תשמיש אין שום חשש שראתה דמה תזית לומר דראתה ביום הזה אולי לא ראתה ותראה רק מחר ואדרבא יש סברא לומר לזייל בתר רוב ימים שאינה בחזקת

מקורות

(ק"ג) סימן קפ"ו סק"ד. (ק"ד) סעיף ט'.

קודם תשמיש דילמא ראתה זריכה בדיקה, ולמה לא ניחוש דלמא ראתה זמן מוקדם הא כלל פעם היא בחשש רואה, ואילו היה הבעל רוצה לשמש עמה חייב היה זריכה בדיקה ככל הנשים שאין להן וסת ובשציל שתמחין זמן מה חו לא ניחוש דלמא באותו זמן ראתה, וא"כ מה צריך שעכשיו שהיא מסולקת צדמים לפי מה שכתבנו או שרצאה פניה לפי מה שכתב דרישה, חששא דמקדמה להיכן אול. ולדברי דרישה [אין] אפשר לומר הואיל וכבר ראתה פניה ואי אפשר לתקן אינה אסורה בדיעבד, כי לשון הרשב"א והטור לא משמע כן דמוסב על דיעבד. ולפי מה שכתבנו ניחא, דאין כאן חשש רואה קודם תשמיש, רק כל בדיקה לפני תשמיש הוא לזכר ראה בשעת תשמיש, למען דעת בשל מי הרואה והרעה הואת כהג"ל הן עומה וכו', וא"כ א"ש חירוף הפרישה או כפי מה שכתבתי בלי קושיא ודוק: וברברי רמז"ס מוכח כמו שכתבנו לעיל, דהוא סובר דבכל הנשים אפי' ציש להן וסת זריכה בדיקה לאחר תשמיש, וא"כ על מה אמר ר' חנינא בן אנטיגנוס הן

זריכה תמיד לפני תשמיש בדיקה. והט"ז בס"ק י"ג חירוף דמייירי דיש לה וסת אחר, רק התחילה לנסות מכ"ה לכ"ה ולא קבעתו בג' פעמים ולכך אינה זריכה בדיקה. ואין דבריו נראים דא"כ למה דייק הרשב"א והטור דהיא פחותה מעונה ציונית, מה טיבו של עונה ציונית כאן כיון שיש לה וסת קבוע ולא עקרתו עדיין אין חוששת כלל לעונה ציונית כנודע, והפרישה חירוף דמייירי דעברה כ"ה הג"ל ולא בדיקה ואח"כ ראתה פניה של מטה, וא"כ אף שתדוק עצמה אח"כ קודם תשמיש כדין אשה שאין לה וסת, הוה אמינא דתהיה טמאה משום חשש ראית כ"ה, שהיה וסת בלתי קבוע ולא בדיקה צו וצין כך ראתה עצמה, קמ"ל דלא. ובאמת אין צריך להך, רק י"ל דאז היה קודם שהוכר עובר ואח"כ הוכר עובר, וא"כ משמשת בלי בדיקה, ואין שייך אשה שאין לה וסת כיון דמסולקת צדמים, רק הוה אמינא תהיה זריכה בדיקה מחמת חשש דלמא ראתה באותו פעם שעבר זמן כ"ה, קמ"ל דלא. אך הא גופא קשיא למה לא ניחוש, דמאי שנא דחוששין עכשיו

פלתו המבורא

אפשר לאוסרה על בעלה דאולי כבר היתה אותה הדם שם מקודם ואין זה דם מחמת תשמיש ולכן אמרו חכמינו זכרונם לברכה שהאשה תברוק עצמה לפני תשמיש כדי לדעת ודאי שהדם שתראה בעד שלאחר תשמיש מחמת תשמיש היא, וכן אמרו (קט"ו) שהאשה תשמש בלילה בעד אף שאינה רואה בו בלילה מ"מ למחר העד יוכיח ומפרש ברש"י ותדעה להביא כפרה (קט"ז) ולפ"ז יוצא הטעם שצריכה בדיקה לפני תשמיש הוא כדי להוכיח שאם תראה דם בשעת תשמיש שתהא מוחזקת לרואה דם ע"י תשמיש ותהא אסורה לבעלה (ויש לדון עדיין מדברי המחבר לקמן סי' קפ"ז דאינה מחייב לברוק קודם ואפ"ה יש לה דין של רואה דם מחמת תשמיש) ולכן יש לחלק בין אשה שיש לה וסת לאין לה וסת דאשה שיש לה וסת אי אפשר שתגיע להיות רואה דם מחמת תשמיש דבעינן שתהא ג' פעמים רצופין ואם תראה ג' פעמים רצופין קבעה וסת אחרת ויצאה מגדר אשה שיש לה וסת וזאת חוץ ממה שס"ל להמרדכי דאם יש לה וסת תולה בוסתה ואין לה דין רואה דם מחמת תשמיש. הפלתי מיישב למה לא אמר משמש בעדים גרידא

ובזה מדויק דברי ר' חנינא שכתב על הא דמשמשת בעדים

באשה שאין לה וסת קבוע כלל או אשה שיש לה וסת ועבר זמן וסתה הרי או היא חוזרת בדין מיש לה וסת לאין לה וסת דחזקה דאורח בא בזמנו בא מקלקל את החזקה טהרה שיש לה דאמרינן בוודאי ראתה ואם כן היאך מתיר הרמב"ם לשמש עם אשה זה אחר שעבר כבר הוסת קבוע בלי שאלה לברר איתה אם בדיקה עצמה וראתה או לא.

כתב לתרץ דאשה שיש לה וסת קבוע תלוי בזמן משא"כ אין

לה וסת הרי בספק שמא תראה בשעת חימוד התשמיש ריעל כרחק צ"ל דס"ל להרמב"ם דאשה שאין לה וסת צריכה בדיקה ולא משום שמא ראתה דם אלא דהיא לעולם בספק דלמא תראה דם מחמת תשמיש כי אין לה זמן קבוע והדמים אצלה באים כמקרה ואם כן אם יצטרף אליה חימוד וחיומום התשמיש תהיה רואה דם ולכן ס"ל לר"מ (קט"ו) אשה שאין לה וסת אסורה לבעלה לעולם שמא תברא דם (ואף שבא עליה כשהיא ישנה מצד דינא וכשהיא ישנה אין חימוד מ"מ דחוק היא) אבל ר' חנינא בן אנטיגנוס מתיר אותה ע"י בדיקה לפני התשמיש וגם אז אם תמצא דם ג' פעמים אחר תשמיש תצא מבעלה לכן בעינן בדיקה לפני תשמיש דאם לא כן עדיין אי

מקורות

(קט"ו) נדה י"ב ע"ב. (קט"ז) נדה ט"ז ע"א. (קפ"ז) עיין בסימן קפ"ו ברמ"א סעיף ב'.

פלתי המבואר

קפ"ו דצריך כדיקה היינו מחששא שמא עתה ראתה או תראה כיון שאין לה וסת קבוע, ומה שכתב בסימן זה דאינה צריכה כדיקה רצונו לומר לחוש שמא ראתה כבר בשעה שהיתה רגילה לראות ובכהאי גוונא בוסת קבוע לא יצאה מחזקת טומאה עד שבדקה עצמה אז בשעת וסת ומצאה עצמה טהורה ואע"ג דגם בוסת קבוע אף אם לא בדקה עצמה מיד אחר הוסת רק בדקה עצמה לאחר זמן מוכח בבית יוסף שטהורה היא למפרע ואם כן כיון שצריכה לבדוק אשה שאין לה וסת משום התשמיש של עתה ממילא נודע שטהורה גם למפרע אפילו בהיה לה וסת קבוע ועברה ואם כן מאי שנא בין וסת קבוע לאינו קבוע יש לומר דשנא ושנא יש והוא דאף דמוכח מהבית יוסף דאפילו ביש לה וסת קבוע סגי לה בבדיקה דלאחר זמן היינו דוקא שלא נשתנה עניינה אבל קנחה פניה של מטה ביני ביני ולא כיוונה לראות באותה פעם אם היה דם בדבר שקנחה בו או שרצחה ביני ביני פניה של מטה ודאי לא סגי לה בבדיקה של אחר כך לצאת בא ואסורה לבעלה מחשש נדה משא"כ בוסת שאינו קבוע אינה צריכה בדיקה משום העבר אלא משום שמא עתה תראה דסגי בבדיקה לעולם וקל להבין עיי"ש מה שדן עוד בזה.

הרי דמחדש לנו לתרץ דאף עברה אותם ימים הנ"ל ורחצה פניה של מטה והייתי אומר דלא מהני לה אח"כ בדיקה משום חשש שמא ראתה קמ"ל דלא עיי"ש.

תירוץ הפלתי דמיירי באשה שנתעברה שהיא מסולקת דמים והיא אשה שאין לה וסת

ובאמת אינו צריך לחדש דבר גדול כזה כדי לתרץ הא דהנ"ל אלא יש ליישב הקושיא דמיירי שהיה לה וסת שאינו קבוע קודם שהוכר העובר ואח"כ הוכר העובר ולכן משמשת בלי בדיקה אע"ג דאשה זה אין לה וסת מכל מקום כיון ששונה מסתם אשה שאין לה וסת קבוע דמסולקת בדמים היא, רק הייתי אומר שתהי' צריכה בדיקה מחמת חשש דלמא ראתה באותו פעם שעבר זמן כ"ה קמ"ל דלא.

תמיהת הפלתי למה מהני בדיקה אחר שעבר עונת הוסת ולא חוששין שמא ראתה ונפל לארץ

ולכאורה צריך ביאור למה לא נחוש שראתה דמאי שנא ממה שחוששין עכשיו קודם תשמיש דשמא ראתה ולכן צריכה בדיקה לפניה ולמה לא נחוש שמא ראתה כל הזמן מיום שעבר הוסת והרי אם החליט הבעל לשמש עמה יום אח"כ היתה צריכה בדיקה הרי שהיתה בחששא שמא

דהבדיקות הללו הן עוונה והן תקנוה (ק"ט) וברש"י מסביר שם עוונה אי חזאי דם דחייב לגרשה ותקנוה אי לא חזאי דנתחזקה באינה רואות דם עיי"ש. וצ"ב למה לן להארין ולפרש והיה לו להגמ' לומר בקיצור (וכרך שאמרו חו"ל לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה) משמשת בשני עדים וכו' ולפי שיטת הרמב"ם דאשה שאין לה וסת צריכה לעולם בדיקה בין לפניה ובין לאחריה ואין שני עדים אלא להורות לנו דלכן משמשת בעד מקודם בשביל לעונה או לתקנה לדעת אם היא רואה מחמת תשמיש או לא שפיר מדויק הלשון ואתי שפיר דברי הר"ן והמגיד משנה בפירוש הרמב"ם.

קושיא הפרישה דהטור פוסק דאשה שאין לה וסת צריכה

בדיקה וכאן מקיל כשעבר עונת הוסת

עיינן בפרישה (ק"ט) שכתב להקשות ממה שכתב הטור בסוף הסימן בשם הרשב"א (ק"ט) בלי מחלוקת דאשה שלא קבעה וסת עדיין שלש פעמים והוא פחות מעונה בינונית כגון שראתה מכ"ה וכו' טהורה בלא בדיקה, ולקמן בסימן קפ"ו כתב הטור בשם אביו הרא"ש דאשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק קודם תשמיש ולאחריה הרי יוצא דסותר את עצמו או שפוסק כאביו או כהרשב"א.

תירוץ הטור לחלק בין אין לה וסת

וכתב הטור (ק"ט) לתרץ, ולי נראה דלא קשה מידי דודאי אשה שאין לה וסת אלא רגילה כבר בראיות הרבה בלי שיעור שוה כלל בכל פעם היא בחזקת רואה עד שתבדוק לפני תשמיש, אבל הכא מיירי שיש לה וסת כדרך שאר נשים אלא ששינתה לראות מכ"ה פעם אחת והיא צריכה לחוש כשיגיע עוד יום כ"ה כדלקמן (ק"ט) בזה אמרין כיון שלא הרגישה באותו יום שהיא חוששת ועבר אותו יום ולא בדקה אחר כך טהורה דהא לא מוחזקת שלש פעמים בראיה באותו זמן ודי בזה שחוששת לכתחלה וזה פשוט ע"כ.

קושיא הפלתי עליו מלשון הרשב"א דאינו נראה כן

ועל זה הקשה הפלתי דאין תירוצו נראה דלפי דבריו למה דייק הרשב"א והטור בלשונם דהיא פחות מעונה בינונית, מה טיבו של עונה בינונית כאן כיון שהיה לה וסת קבוע ועדיין לא עקרתו אינה חוששת כלל לעונה בינונית כנודע, ולכן הקושיא של הפרישה במקומה עומדת.

תירוצו של הפרישה דקמ"ל דגם אם רחצה פניה של מטה מהני בדיקה אח"כ

ובפרישה כתב לפלפל על הקושיא הנ"ל דמה שכתב בסימן

מקורות

(ק"ט) י"ב ע"ב. (ק"ט) ס"ק י"ט. (ק"ט) ז"ט ו' סוף שער ג'. (ק"ט) ס"ק י"ג. (ק"ט) סימן קפ"ט סעיף י"ד.

עומה והן מקוה, על כרחך על עד שלפני תשמיש, ויש להצין מה עומה יש בו, בשלמא תקון הוא דאם אינה רואה מותרת לשמש דלא כר"מ דאוסר, משא"כ עומה מה הוא, ואם נמצא עליו דם לא שייך עומה. ולפי מה שכתבנו ניחא,

דהעומה הוא דעל [ידין] כן אם תמצא ג' פעמים דם אסורה לבעלה, וזהו ע"י בדיקה שלפני תשמיש דודלוי צא בשעת תשמיש וא"ש:

[וא] שתבדוק. הש"ך בס"ק כ"ג הביא דעת הב"ח

המחמיר כמאן דמלריך בדיקה חכף כשיעור וסת. ודעת ההיא ס"ל דהא דא"ר זירא (נדה טו ע"א) דכ"ע וסתות לאורייתא, אין הכוונה לגמרי לאורייתא רק החמירו בו

כשל תורה. ואליציה יתורץ הא דבעי [ההוא סבא מ]ר' יוחנן צפ"ק דנדה (ט ע"א) הימה מעוברת והגיע שעת וסתה ולא צדקה מצעי למ"ד וסתות לאורייתא, לאו שלא אליצא דהלכתא קמצעי, רק ס"ל דהא לענין בדיקה קצוהו כשל תורה. וז"ל דוקא דהא לתוד ס"ל קצוהו כשל תורה, דהא בזה דבעלה מחשב ימי וסתה וצא עליה דנוכר בסוף י"א תלינן בגמרא ג"כ אי וסתות לאורייתא או דרצנן, ובהא [דעת] כלל פוסקים

עד [וא] שתבדוק, אם יש לה וסת קבוע, או שהוא יום ל' אע"פ שאינו קבוע. (והכי נהוג, וכן הוא לקמן סימן קפ"ט).

י. הרוצה לצאת לדרך צריך לפקוד אשתו אפילו סמוך לוסתה. הגה: ואפילו בתשמיש שרי. (טור נשים י"א וצ"י נשים רש"י וראש"ד

דמוטר. וז"ל רק לענין זה קצוהו כשל תורה, וטעמו של דבר הואיל וסתות חכמים היא לדוק בהגיע וסתה ולחוש לו, אם אהא אומר דא"צ בדיקה סמוך לו ממש אהא מצטל

פלתי המבואר

דם לא שייך לשון עותהו אלא לפי הנ"ל ניחא דהעותהו הוא דכיון דהבדיקה הוא לברר אם אשה זאת רואה דם מחמת תשמיש דאם תמצא ג' פעמים דם אסורה לבעלה וזה ע"י בדיקה זה שלפני תשמיש דאו יש גילוי דודאי בא הדם בשעת תשמיש ואתי שפיר.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהעזות: למה אין חשב בדיקה אחר תשמיש משום השחתת זרע של הבעל. ♦ בביאור שיטת הראשונים אי בעינן בדיקה כשעבר עונת הוסת.

בעבר הוסת ולא בדיקה דעת המחבר להקל

[סקי"א] כתב המחבר (ק"ט) עבר הוסת ולא בדיקה ולא הרגישה טהורה בלא בדיקה וי"א שאסורה עד שתבדוק ע"כ.

דעת הש"ך בשם הב"ח להחמיר בשלא בדיקה

וכתב הש"ך (ק"ט) בשם הב"ח (ק"ט) דיש להחמיר כמסקנת המרדכי (ק"ט) בשם רא"ם (בספרו ידאים סי' קצ"ה לרבינו אליעזר בן רבינו שמואל ממיץ תלמידו של ר"ח, ובסוף חיבורו כתב וברוך צורנו אשר עזרנו והצליח את לבבי עד כה לסיים אשר על לבבי ספר זה ספר ידאים יהיה לי לזכרון כי גדול תרון ומתו בנותי ואספר וכלו אבותי ונשארתי לבדי ואין מחזיק בידי ע"כ ציינתי דבר זה לפי שאמרו חז"ל דרבה אמר יחיד אני בנגעים ואהלות היינו שסבל הרבה יסורים כמבואר במס' תענית לכן הלכה כמותו אף דברין זה מכריע הפלתי ורוב אחרונים נגד דעתו מ"מ יש ללמוד למקום אחר) וכספר התרומה וכהגהות

מקורות

(ק"ט) בסעיף ט'. (ק"ט) בס"ק כ"ג. (ק"ט) סעיף ט' ד"ה ומ"ש דוקא. (ק"ט) נמש' שזעומ סימן משל"ה.

רואה כמו כל אשה שאין לה וסת קבוע וכי בשביל שהמתין כמה ימים אחר שעבר עונת הוסת ורק אז החליט לשמש מהני בדיקה של עכשיו למה לא ניחוש שמה בתוך הזמן הזה ראתה ואם כן מה לי בזה שעכשיו היא מסולקת דמים מחמת שנתעבר או שרצחה פניה של מטה (כמו שכתב הרד"ש) חששא דמקודם להיכן אזל.

מיישב לפי הנחה הנ"ל בבדיקה לפני תשמיש היא לברר על ראייה דם בשעת תשמיש

וכתב הפלתי ליישב דהבדיקה דהכא אינו לברר אם ראתה דם בתוך הזמן העבר מיום הוסת עד עכשיו רק הבדיקה לפני תשמיש הוא לברר הראייה בשעת תשמיש למען דעת בשל מי הרוחה והרעה הזאת כאמרם "הן עותהו והן תקנהו". ואתי שפיר תירוצים הנ"ל.

הפלתי מחזק דבריו הנ"ל מדברי הרמב"ם

וכתב הפלתי לחזק דבריו הנ"ל מדברי הרמב"ם והוא דדעתו ז"ל הוא דכל הנשים אפילו נשים שיש להם וסת צריכין בדיקה לאחר תשמיש, ולפי דבריו למה אמר ר"ח כ"א בבדיקת עדים בתשמיש הן עותהו והן תקנהו הרי אין זה תלוי בהם אלא חובה הוא, ועל כרחך דקאי על בדיקה לפני תשמיש והשתא יל"ע מה קלקול יש בשלמא תיקון הוא דאם אינו רואה מחמת תשמיש מותר לשמש דלא כר"מ דאוסר לשמש עם אשה שאין לה וסת משא"כ עותהו מה הוא הרי אם נמצא עליו

תקנת חכמים ומה הועילו חכמים בתקנתם. ואחר ישוב כל זה המעיין ישפוט כמה רצ מדוחק יש בזה, ולא ידעתי מה ראה הצ"ח להחמיר בזה, דסוף כל סוף כ"ע מודים שהוא דרבנן, ואיך נחמיר במילתא דרבנן במקום דהרי"ף והרמז"ס אינם מזכירים בדיקה כלל, והתוס' ורש"י הרא"ש והרשב"א הכל לא קוצרים כדעת הרא"ס ומרדכי, הלא בטלה דעתם נגד הנך רבנותא, ולכן אין להחמיר: [יב] וחטבול. דעת זו הוא דעת ניימוקי יוסף (יצמות דף יע ע"ב ד"ה שיואל וד"ה

ורשב"א ור' ירוחם). ומ"מ המחמיר שלא לפקדה רק בדברי רבוי, תע"ב (צ"י צסס סמ"ג). וכבר נמצא דכל מיני קורבה ואהבה שרי, מלבד תשמיש. ואם הולך לדבר מצוה א"צ לפקוד אשתו. (המ"מ פ"ד דא"צ ובהגהות ש"ד). וי"א אם אדם רוצה לילך לדרך, ואשתו נדה [יב] ותטבול תוך עונה אחת, נריך להמתין. (נ"י פרק הבא על יצמתו).

כמה), דפירש כן בגמרא על אפילו סמוך לוסתה, דאין פירושו סמוך לוסת נידתה רק סמוך לוסת טבילתה. ולפ"י נראה דאם מודמן דנמשך זמן טבילתה כל כך עד סמוך לוסת נידתה, אעפ"י שבעלה רוצה לנאת לדרך אין נריך להמתין על טבילתה, דצממה נפשך אם אתה תפרש כפירוש הנימוקי יוסף אין כאן היתר ליואל לדרך לשמש עמה סמוך לוסת נידתה, ואם יתפרש כפירוש רוב פוסקים אין כאן חיוב וענין כלל להמתין על טבילתה, ואם יואל לדרך והיא נדה לשיטה זו לא שייך האשה

פלתי המבואר

חכמים בתקנתם

דראיה לזה דדוקא לגבי דין בדיקה החמירו לקבוע בו כדין תורה דהא אמרינן (קל"ג) בעלה מחשב ימי וסתה ובא עליה תלוי אי וסת דאורייתא או וסת דרבנן ולהלכה קיי"ל דבעלה מחשב ימי וסתה ועל כרחך לומר דרק לגבי בדיקה החמירו בו והטעם דהואיל ותקנו חכמים לבדוק בזמן שהגיע וסתה ולחוש לו אם אתה אומר דא"צ בדיקה סמוך לו ממש אתה מבטל תקנת חכמים ומה הועילו בתקנתם (ויש להשתמש בסברא זה לגבי הפלוגתא ריש מש' פסחים רש"י ותוס' בגרר חיוב בדיקת חמין).

הכרעת הפלתי להקל גם בבדיקה דיש סוברים דלא בעינן כלל בדיקה ורוב פוסקים חולקים על הר"א ממיין
וכתב הפלתי דאף שכתב הב"ח לענין מעשה להחמיר מ"מ אחר ישוב כל מעיין ישפוט כמה רב מדוחק יש בזה ולא ידעתי מה ראה הבי"ח להחמיר בזה דסוף כל סוף כו"ע מודים שהוא דרבנן ואיך נחמיר במילתא דרבנן במקום שהרי"ף והרמב"ם אינם מצריכים בדיקה כלל והתוס' והרא"ש והרשב"א הכל סוברים נגד דעת הר"א ממיין הנ"ל אם כן הלא בטלה דעתם נגד הנך רבנותא ולכן אין להחמיר.
בשיטת היש אומרים דאין לצאת לדרך אם אשתו טבול תוך עונה ליציאתו

שערי דורא (ק"ט) בשם סמ"ק דדוקא בבדיקה עצמה מיד לאחר וסתה תוך שיעור וסת טהורה אבל לא בדיקה תוך הזמן אע"פ שלאחר כך בדיקה עצמה ומצאה טהורה אפי"ה "טמאה" דחזקה אורח בזמנו בא ונפל לארץ ע"כ לשון הש"ך.

דברי הפלתי דכוונת הב"ח דהחמירו בוסת כדין תורה אבל להלכה וסתות דרבנן

דחנה דעה הנ"ל ס"ל דהא דאמר ר' זירא דכו"ע וסת דאורייתא הכוונה דהחמירו בו כשל תורה (אבל אין זה מדאורייתא ממש דמצינו דחכמים עשו חיזוק לדבריהם כשל תורה ובדבר השכיח כמבואר במס' כתובות (ק"ט) והכא הוי שכיח דסתם וסת ל' יום ודבר השכיח הוא אצל רוב הנשים שבעולם ובפרט שיש לו שורש מה"ת וכמבואר בתוס' ב"ב (ק"ט) ד"ה וכדבר כהנא בתירוץ השני (ק"ג) ועיין במאירי במס' ב"מ (ק"ג).

הפלתי מבאר הגמ' בנדה ג"כ על דרך הנ"ל דוסתות דרבנן אלא החמירו בו כדין תורה

ולפי זה יש ליישב דברי הגמ' (ק"ג) דבעי מיניה ההוא סבא מר' יוחנן הגיע שעת וסתה בימי עיבורה ולא בדיקה מהו והגמ' מסיק דשאלה זה נשאל למאן דאמר וסתות דאורייתא עיי"ש ולפי הנ"ל י"ל דאין הכוונה באמת וסתות דאורייתא ממש ושלא אליבא דהילכתא קמבעיא אלא ס"ל דלגבי בדיקה החמירו בו כשל תורה.

הטעם שהחמירו בבדיקה כדין תורה דאם לא כן מה הועילו

מקורות

(קכז) סימן ו'. (קכח) נ"ו ע"ב. (קכט) מ"ט ע"ב. (קל) ודלא כדעת הכ"מ פ"ג מריס ה"ע. (קלא) נ"ה ע"ב. (קלב) נדה ט' ע"א. (קלג) נדה ט' ע"א. (קלד) כסעף י'. ט' ע"א.

משתוקקת וכו' ולא המירו חכמים ז"ל כלל להמתין ולבטול סמוך לוסתה ופשוט:

[ויג] שעת וסתה. דין זה ליום ל' כש לה וסת נמשב, למדוה מהך דאמרינן (טו ע"א) על משנה כל הנשים

בחזקת טהרה לצעליהן והוא שצא ומנאה תוך ימי עונתה, ופירושו כפירוש רש"י (שם ג"ה) בתוך ימי) על עונה זינונית שהוא ל' יום. אך מינה למ"ד דאין לה וסת לבטלה לא צעי בדיקה, אבל למ"ד צעי בדיקה לבטלה וא"כ

מינה בעונה זינונית כמ"ש בזמנה דוכמי, ועל כרחך ז"ל דהפירוש כמו שכתב הר"ן והוא שצא בתוך ימי עונתה

היינו קודם וסתה הקצוה, ולכך מותרת צלי בדיקה כדין אשה שיש לה וסת, אבל אם כבר עברה זמן וסתה הרי

היא בחזקת טמאה עד שתזדקק וצריך שאלת פיה, וא"כ הך דינא בעונה זינונית לית ליה מקום צט"ס וימד לתלות צו. וא"כ לפי מה דהעלה המחבר לקמן סימן קפ"ו (סעיף ג) להרמב"ם והרא"ש זריכה

יא. אשה שיש לה וסת לימים לבר, והגיע שעת וסתה, אסור לבא עליה עד שישאלנה. ואם אין לה וסת, יום ל' לראייתה הוי כהגיע [ויג] שעת וסתה. ואם שהתה אחר הוסת שיעור שתספור ותטבול, בא עליה ואין צריך לשאול.

על כרחך המשנה מתפרשת צ"ש לה וסת, דהא צאין לה אינה בחזקת טהרה וצעי בדיקה, וא"כ א"א לומר בתוך ימי עונתה היינו עונה זינונית, דהא צ"ש לה וסת אין נפקא

בדיקה תמיד צאין לה וסת, א"כ הך דינא בעונה זינונית ליתא, ולמה סתם כאן דינא בעונה זינונית ול"ל דגם דעת המחבר כאומרים דאין לה וסת א"א בדיקה מדינא, רק

פלתו המבואר

לדרך ואשתו נדה ותטבול תוך עונה אחת צריך להמתין ע"כ, וכן הוא בדרכי משה (ק"ה).

ובמקור דבריו הוא בנמוקי יוסף במס' יבמות (ק"ה) לפרש הגמ' (ק"ה) דאמרינן חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך וכמה עונה הכוונה דאם היא נדה ותטבול תוך עונה צריך לעכב בשבילה עונה ולא יצא לדרך ע"כ, ופירושו דהנמוקי יוסף מבאר דברי הגמ' דאמרינן דחייב לפקדה סמוך לוסתה דאין הכוונה סמוך לוסת נדתה רק סמוך לוסת טבילתה וכוונתו דוסת מקרי זמן שחוזר על עצמו ואם כן מאן יימר דהכוונה וסת נדה אולי הכוונה וסת של טבילה.

הל ליל טבילה סמוך לוסתה ויוצא לדרך פטור מלהמתין עד שתטבול

ולפי זה נראה דאם מזדמן דנמשך זמן טבילתה כל כך עד סמוך לוסת נדתה ובעלה רוצה לצאת לדרך אינו צריך להמתין על טבילתה דממ"נ אם אתה תפרש כפירוש הנמקי"י הנ"ל אין כאן היתר ליוצא לדרך לשמש עמה סמוך לוסתה ואם נפרש כפירוש רוב פוסקים כפשטות הסוגיא אין כאן חיוב וענין כלל להמתין על טבילתה ואם יוצא לדרך והיא נדה לשיטה זה לא שייך האשה משתוקקת וכו' ולא היתרו חז"ל כלל להמתין ולבטול סמוך לוסתה ופשוט.

דעת המחבר בעונה זינונית הוי כוסת קבוע [סקי"ג] כתב המחבר (ק"ה) אם אין לה וסת קבוע יום ל' לראייתה הוי כהגיע שעת וסתה ע"כ.

וכתב הבי"ב דמקור דין זה הוא מדברי הגמ' (ק"ה) דאמרינן כל הנשים הן בחזקת טהרה לבעליהן ואמר ריש לקיש והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה ופירושו רש"י דקאי על עונה בינונית עיי"ש (ק"ה).

מפלפל על מקור דברי המחבר

וקשה דכל זה ניחא למאן דס"ל אשה שאין לה וסת לא בעי בדיקה לבעלה אבל למאן דס"ל דבעי בדיקה לבעלה על כרחך מפרש דברי המשנה דמיירי באשה שיש לה וסת דדוקא אז יש לה חזקת טהרה אבל אין לה וסת אין לה חזקת טהרה וע"כ צריכה בדיקה ואם כן אי אפשר לפרש דברי ריש לקיש והוא שמצאה בתוך ימי עונתה היינו בעונה בינונית דהא ביש לה וסת אין נפקי"מ אם יש לה עונה בינונית או לא (וכן כתב המאירי והריטב"א בנדה ועיין בשו"ע סי' קפ"ט סעי' א').

דברי הר"ן דהמשנה שהוא מקורו של הבי"ב ס"ל דאשה שאין לה וסת קבוע תמיד צריך שאלה ובדיקה

ועל כן צריכין לפרש כמו שכתב הר"ן (ק"ה) והוא שבא בתוך ימי עונתה היינו קודם שהגיע וסת הקבוע ולכן מותרת

מקורות

(ק"ה) סעיף ג. (ק"ה) י"ט ע"ב ד"ה שיואל - ד"ה כמה. (ק"ה) שם ס"ג ע"ב. (ק"ה) סעיף י"א. (ק"ה) נדה ט"ו ע"ב. (ק"ה) ועיין רש"א במורה הנבחרת הלכות נדה ז' ע"ג ג'. (ק"ה) פ"ב דשנועות ד' ע"ב ד"ה ויגמ' גרמין.

כמ"ש הרא"ש (ספ"ק דנה סימן ה) שלא מלאו לבו להקל נגד שיטת רבינו חננאל, א"כ לחומרא חוששין ליה אבל לא להקל, כי לדינא קיי"ל דהגמרא איירי צ"ח לה וסת וע"ז אמרינן בתוך ימי עונתה לחוש לעונה זינונית כפירוש רש"י, ולא סמכינן ארבינו חננאל להקל כי אם להחמיר שומעין לחוש להנ"ל. ומיניה דלשיטת הרמז"ס וסייעתו דקצירא להו קפצה ולא ראתה, אבל חוששת לעונה בינונית שהיא ל' יום (ז"י זשס רשז"א וטור לקמן סי' קפ"ט).

לדינא כר"ם, אין כאן סמך לעונה זינונית כלל: וידן מוסתות הגוף. מה שהאריך הש"ך בס"ק ל"ב, כבר כתב המנחת יעקב (ס"ק מד) דעת הש"ע (ג"כ) צ"ו, דווקא וסת החלוי זמנעשה כגון אכלה שום וכהנה, אבל וסתות הגוף הצאים מעצמן במקרה פשיטא דיז לחוש אולי הגיע היום והיו לה מקרים כאלו, ופשוט:

יב. היה לה וסת לימים (טור זשס רשז"א) לוסת וידן מוסתות הגוף (ז"י זשס הגהות מ"י" פ"ד זשס רמז"ן), כגון קפיצה וכיוצא בה, כיון שהוסת תלוי במעשה, אימור לא

פלתי המבואר

במקום שרוב חכמי ישראל חולקים על הדעה היא אינו מכריע כמותם ולכן מכריע להלכה דבעל נפש יכול להחמיר על עצמו).

מבאר דגם דעת המחבר לחשוש רק לחומרא דעונה בינונית הוי כוסת

ויש לומר בדעת המחבר דס"ל דאשה שאין לה וסת אין צריך בדיקה מדינא רק כל סיבת הבדיקה היא דס"ל כמו שכתב הרא"ש (קמ"ג) שלא מלאו לו לבו להקל נגד שיטת רבינו חננאל אם כן לחומרא חוששין ליה אבל לא להקל כי לדינא קיי"ל דהגמ' איירי באשה שאין לה באין לה וסת ועל זה אמרינן בתוך ימי עונתה לחוש לעונה בינונית כפירוש רש"י ולא סמכינן אשיטת רבינו חננאל להקל כי אם להחמיר שומעין לחוש להנ"ל ומיניה דלשיטת הרמב"ם וסייעתו דס"ל לדינא כר"ח אין כאן סמך לעונה בינונית כלל ע"כ.

(ועיין לקמן בפלתי (קמ"ד) ד"ה אמת דהרמב"ם והראב"ד לא הזכירו דין דעונה בינונית משום דלא סוברים כלל דין זה ואין כאן דקדוק רק מדברי הרמב"ן, והרא"ה בבדק הבית ג"כ לא ס"ל דין זה ומה שכתב כן כתב בדעת הרשב"א עיי"ש ובקונטרס אחרון לבעל התניא בהגהות לשו"ע שלו לסי' קפ"ט ד"ה אבל, כתב עוד דגם הרמב"ן לא הזכיר פרישה כלל רק הרשב"א עיי"ש).

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: כמה דינים בניי עונה בינונית. בדברי המחבר באשה שיש לה וסת לימים ולוסת הגוף אינה קובעת וסת וחוששת לעונה בינונית (סקי"ד) כתב המחבר (קמ"ג) היה לה וסת לימים ולוסת מוסתות הגוף כגון קפיצה וכיוצא בה כיון שהוסת תלוי

בלי בדיקה כדן אשה שיש לה וסת קבוע אבל אם עבר זמן וסתה הרי היא בחזקת טמאה עד שתבדוק וצריך שאלת פיה ואם כן אין מקום בש"ס לדין דעונה בינונית.

דעת המחבר דאשה שאין לה וסת צריכה בדיקה לעולם לפנייה ולאחריה

ובפרט לפי מה דפסק המחבר (קמ"ג) דלהרמב"ם והרא"ש צריכה בדיקה תמיד באשה שאין לה וסת אם כן הך דינא דעונה בינונית ליתא ואם כן צריך ביאור למה סתם כאן דינא דעונה בינונית.

(מזה יש ללמוד מה שדנו הפוסקים מהו דעת המחבר לקמן בסימן קפ"ו דבתחלה הביא דעת הרי"ף [שכתב עליו הראב"ד בעל ההשגות בתמים דעים (סי' ק"ז) יש לי לעצום עיני ולסגור דלתי פי וללכת אחריו ימין ושמאל ובספר מלחמות ה' להרמב"ן (סוף פ"ד דכתובות) כתב וכל הפורש ממנו כפורש מחייו ובשו"ת מהרי"ק (שורש ג"ב) דיש לסמוך עליו דדבריו דברי קבלה ועיין בשו"ע של הרב התניא אר"ח סי' רנ"ד סק"ב בקונ"א דלעולם יש לפסוק כמותו חוץ אם התוס' חולק עליו עיי"ש ובשו"ת מן השמים הביא שקראו עליו הפסוק (בבראשית כ"ו י"ב י"ג) וזרע יצחק וילך הלך וגדול עד כי גדול מאד] (והרמב"ם והרמב"ן והרשב"א) בסתמא דאשה שאין לה וסת צריכה בדיקה רק ג' פעמים הראשונים ואח"כ מזכיר דברי הרמב"ם והרא"ש דצריכה בדיקה והיאך דעתו להלכה דיש לנו כלל שפוסק כשנים מתוך שלשה עמודי הוראה ואם כן צריך להיות הלכה כהרמב"ם והרא"ש וכן נראה מדברי הפלתי אבל בלחם ושמלה (סימן קפ"ו בשמלה סק"ט) כתב דדעתו כסברא הראשונה משום שהב"י כתב בהקדמתו

מקורות

(קמ"ג) זסימן קפ"ו סעיף ז'. (קמ"ג) הונא זכ"י כאן. (קמ"ד) סימן קפ"ט ס"ק ט"ו. (קמ"ה) כסעיף י"ב.

פלתו המבואר

עליו ואפילו הוא גופיה כתב בסוף דבריו דאולי מודה הב"י דרק וסת הגוף הבא ע"י מעשה לא נחשב לוסת אלא סיים ודוחק לפרש כן בדברי המחבר, א) דפשט דבריו משמע דבכל וסת גוף איירי, ב) ועוד דלא מצינו שום וסת הגוף ע"י מעשה רק קפיצה ע"כ וע"ז כתב המנח"י דזה אינו דהב"י נמשך אחר דברי הרשב"א והרשב"א (ק) הביא דאכילת שום וכיוצא בו נחשב וסת ע"י מעשה וגם מה שכתב דפשט דבריו לא משמע לחלק בין וסת הגוף שע"י מעשה לוסת הגוף סתם זה אינו דאדרבא כיון שכתב "הוסת תלוי במעשה אימור לא קפצה" משמע ומבואר להדיא להיפוך ע"כ.

והפלתו כאן ציין לדברי המנחת יעקב ומסכים לדבריו. קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: ליישב קושית הש"ך על המחבר בוסת הגוף אי חוששת לעונה בינונית.

במעשה אימור לא קפצה ולא ראתה אבל חוששת לעונה בינונית שהיא לי יום ע"כ.

קושית הש"ך דבסי' קפ"ט הכריע הבית יוסף דאינה חוששת לע"ב דוסת הגוף קובע

דהש"ך (קמ) דן על דברי הבית יוסף דלקמן בסימן קפ"ט (קמ) משמע דאינה חוששת לעונה בינונית רק לוסתה וכן משמע בדרישה (קמ) והטור כתב דין זה רק גבי קפיצה כיון דוסת התלוי במעשה דידיה אז אמרינן דאין לה וסת אבל בוסת הגוף שפיר הוי וסת עיי"ש.

הבנת המנ"י בדעת המחבר דכאן וסת הגוף הבא ע"י מעשה ולכן אינה קובעת אבל וסת הגוף מודה דקובעת

וכתב המנחת יעקב בתורת השלמים (קמט) דהש"ך הבין דברי הב"י דקאי אפילו אפיהוק ועיטוש לכן כתב להשיג

מקורות

(קמו) נס"ק ל"ב. (קמו) סוף סעיף י"ט. (קמט) שם אות י"א. (קמט) ס"ק כ"ד. (קנ) נמורת הבית נ"ס ז' שער ג'.

קפה [א] עד שתאמר לו טבלתי. כיון דודאי ראתה, אכל
בספק אם ראתה מזוהר לעיל דמחשז וסמה
וצה עליה דהוי ספק ספיקא. והקשה המנחת יעקב (סק"ה)
הא לא סמכינן אספק ספיקא במקום שיש אפשר בשאלה,
ולק"מ דכאן אפילו ס"ס לא
לריך דהא וסת דרצנן וספיקא

דרצנן לקולא, רק אינטריך ספיקא אחריני דחו"ל עשוה
כודאי רואה ולכן אנטריך ספיקא דטבילה, כמ"ש התוס'
דספיקא דטבילה מוילא מיד ספיקא דרואה וצוה לא תקנו
חו"ל דין וסת, וא"כ אין כאן ראייה מהא דלריך למשאל
צדין תורה רק היתרא מנח
ספק ספיקא, ואין לדמות

סימן קפה

דין אשה שאמרה טמאה אני ואח"כ אמרה

טהורה אני וכו' ד סעיפים:

א. האשה שהיא בחזקת טמאה, אסור לו לבא עליה [א] עד שתאמר לו טבלתי. הגה: ומאחר שעברו ימים
שאפשר לה לננות ולטבול, נאמנת. אפילו רואה צגדים מולוכלים צדס, נאמנת לומר, צדוק טבחים עברתי, או
תעסקתי בצפור וכדומה לזה. (צ"י צדס הרל"ש ורצינו ירוחם).

פלתי המבואר

דעת המחבר דאם ודאי ראתה צריכה לומר לו טבלתי
[סק"א] כתב המחבר (ה) האשה שהיא בחזקת טמאה אסור לו
לבוא עליה עד שתאמר לו "טבלתי" ע"כ.
מקור דברי המחבר הוא בגמ'
ומקור דין זה הוא בגמ' נדה (ג) תנו רבנן חמרינן ופועלינן
נשיהם להם בחזקת טהרה (וכשהן חזורין מותרין לבוא
עליהן בלי שאלה), במה דברים אמורים כשהניחין בחזקת טהורה,
"אבל אם הניחין (כשיצאו מתוך העיר) כשהיא בחזקת טמאה,
לעולם היא טמאה עד שתאמר לו טהורה אני".

ראתה ספק לא ראתה ואת"ל ראתה אימא טבלה
דהגמ' שם מסיק, אבל בספק (אם האשה) ראתה ספק לא ראתה
לא בעינן שאלה, והוא דאם תמצא לומר ראתה אימא
טבלה, וכן מבואר שם אשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי
וסתה ובא עליה ואין צריך לשואלה (רש"י) כיון דעבר זמן
שיכולה לטהר את עצמה ע"כ. ונמצא דהיתר לבוא עליה בלא
שאלה בספק ראתה הוא מטעם ס"ס, וכן פסק המחבר לעיל
בסימן קפ"ד (ז) דאם עבר הוסת אסור לבוא עליה עד
שישאלנה אם טהורה היא (משום שאין לה אז ס"ס הליכא למימר
את"ל ראתה שמא טבלה דהוי לא מהני טבילה בלי ז' נקיים) ואם עבר
עליה שיעור ימים שתוכל לספור ולטבול אז לא צריך שאלה
דאפשר לומר שמא טבלה עיי"ש.

גם כשהבעל נמצא בתוך העיר צריך לברר אם טבלה חוץ אם
ראה אותה נכנסת לבית הטבילה
ואין לחלק בין אם הבעל יצא מן העיר וחזר דאז דוקא בעינן
שתאמר לו טהורה אני, אבל כשהבעל נמצא בתוך העיר
אינה צריכה שתאמר לו וגם אינו צריך לשאול אותה דהרי
הבעל רואה שמכינה את עצמה לטהרה על ידי שבדוקת עצמה
ולובשת לבנים מ"מ לא מהני ראיית הכנה לטבילה אלא בעינן
גם בירור אם טבלה די"ל שפיר בדקה וספרה ז' נקיים מ"מ
מאן יימר דטבלה ובלי טבילה אין לה טהרה ולכן גם כשנמצא
בעיר צריך לברר אם טבלה, וכן אמרינן לקמן שם (ה) אבל ודאי
ראתה מי יימר דטבלה והוי ליה ספק (להיתר או לאיסור - רש"י)
ואין ספק מוציא מידי ודאי ואין הגמ' מחלקת בין יצא מן העיר
או נמצא בתוכה אלא ודאי כהנ"ל, הן אמת אם ראה אותה
נכנסת לבית הטבילה יש לומר דטבלה וא"צ לשאול אותה.
ספק ראתה מותרת בלי אמירתה טבלתי, דאיכא ס"ס ספק

קושיית המנ"י דקיי"ל בעלמא דספק ספיקא צריך שאלה
והקשה המנחת יעקב כאן (ז) דצריך ביאור, לפי מה שכתב
הוא ז"ל במנחת יעקב על התורת חטאת (ח),
ובקונטרס הספיקות (ט), דאף דהיכא דאיכא ספק ספיקא לא
מתירין היכא שיש תקנה בשאלה, כגון הכא לברר הדבר
לשאול אותה אם טבלה או לא, ואם כן אמאי מתירין הכא
בספק ראתה אף בלא שאלה.

תירוח של המנ"י דשאני הכא דהאשה בחזקת טהרה ודרכה לטבול
וכתב לתרין, א) ואפשר דשאני הכא דאיכא עוד חזקה שהיה
בחזקת טהרה, ב) וגם מסתמא דרכה לטבול, ומ"מ
היכא שהיא בחזקת טמאה לא סמכינן על זה מטעם דאין ספק
מוציא מידי ודאי ע"כ. הרי דכתב דהא דספק ספיקא צריכה

מקורות

(א) בסעיף א'. (ב) י"ב ע"א. (ג) ט"ו ע"ב. (ד) סעיף י"א. (ה) נסק"א. (ו) כלל נ"ט סק"ח. (ז) בסוף סימן ק"י בסוף ס"ק מ"ה, ונממודוס
סעיף י"ג, נדפס גם בסוף ספר תורת מטאת.

איסורים דרבנן לשל תורה (עב"ק א):

[ב] אינה נאמנת. הטור חמה דלמה לא יועיל אמתלא כמו גבי אומרת טמאה אני, והרשב"א מירץ דמעשה לא עבדה. יש לדקדק, מינה אמתלא דמחילה לא היתה חושבת שהיא נדה רק משנה שלא יעילו זה עין וכדומה, ועל זה שפיר י"ל כמ"ש רשב"א דמעשה כזה לא עבדה, אבל באמתלא שכתב המרדכי וספר המרומה סבורה אני שאני נדה ועכשיו נתגלה שמחמת טעוה שלא אמרה לו כן, תחלה אלא מפני שלא היה בה כח לסבול תשמיש, או מענה אחרת ביוצא בזה, נאמנת. הגה: ומכל מקום מי שרואה להחמיר על עצמו, שלא להאמין לה, מדת חסידות הוא. (צ"י), אבל מדינה נאמנת, אפילו בשתיקה אח"כ רק שהיא צלה ושוכנת אלל בעלה והוא יודע ומכיר שמה שאמרה מחלה: טמאה אני, עשמה מחמת קטטה שהיה לו עמה, (מהרי"ו סימן כ"ב), וכדומה לזה. אבל אם ראוה לובשת בגדים המיוחדים לימי נדותה, ואח"כ אמרה: מהורה אני, אע"פ שנתנה אמתלא לדבריה, [ב] אינה נאמנת. (אמרה: פלוגי חכם טהר לי כחם,

פלתי המבואר

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: אי ס"ס בני ברור או לא ואי יש חילוק בין ברור שהוא טורח או אינו טורח. ♦ דעת המנחת יעקב להקל כשיש עוד צירופים. ♦ בדברנן אי צריך ברור. ♦ אע"פ שיש ענין לבשר בשורה טובה מ"מ מטעם צניעות יכולה לבשר גם ברמז.

דברי המחבר דאחר מעשה לא מועיל אמתלא

[סק"ב] כתב המחבר (א) אמרה לבעלה טמאה אני ואח"כ אמרה מהורה אני אינה נאמנת, ואם נתנה אמתלא לדבריה נאמנת וכו', אבל אם ראוה לובשת בגדים המיוחדים לימי נדותה ואח"כ אמרה מהורה אני אע"פ שנתנה אמתלא לדבריה אינה נאמנת, ע"כ דברי המחבר.

קושית הטור למה לא מועיל אמתלא גם במעשה

והנה מקור דבריו הוא בדברי הרמב"ן (ב) דלא מועיל אמתלא אחר מעשה, ועל זה הקשה הטור בסיבת הדבר, דצריך ביאור למה באמת לא יועיל אמתלא אחר מעשה לבישה כמו באומרת טמאה אני דמהני אמתלא אח"כ ונשאר בצ"ע עיי"ש.

ביאור דברי הרשב"א לחלק

דחב"י הביא דברי הרשב"א (ג) ע"ו שמחלק דשאני מעשה

מקורות

(ח) עיין לעיל סימן קפ"ד פלמי סק"ו. (ט) ועיין חוסי ט"ו ע"ב ד"ה אפילו. (י) בטעף ג'. (יא) דרמב"ן שלפנינו ליחא רק הטור מניין קן כחם הרמב"ן. (יב) במוה"ב בית ו' שער ב'.

היה, דאינו נאמן לגבי אחרים ולגבי נפשיה שויה חסיכה דאיסורא ואסור צי' כמבואר לעיל ס"ס א' ע"ש (עב"א). וכן הדבר כאן, דאין אמתלא מהני לגבי נפשיה להויתרה מכלל שויה נפשיה חסיכה דאיסורא. ועיין ברמב"ם פרק י"ח מהלכות אסורי ביאה הלכה ט' דפוסק ג"כ בצאומרת טמאה אני, אף דאינה נאמנת לגבי בעלה מ"מ שויה נפשיה חסיכה דאיסורא ואסורה אחר מות בעלה לכהן, וראב"ד השיג עליו למה לא מועיל אמתלא. וצ"ל לרמב"ם ג"כ, דמ"מ הואיל והעוזה כל כך לומר טמאה אני שויה נפשיה חסיכה דאיסורא ולא מועיל אמתלא, ולפ"ז דכל עצמותו של איסור הוא לגבי נפשיה דכי מאכילין לאדם דבר אסור

דס"ל כשעושה מעשה מתישבת הרבה ומדקדקתו היטב לדעת אי משל דם נדה או כיוצא בזה היא טרם שזעשה מעשה, ולכן אינה נאמנת בשום אופן.

והקשו האחרונים מהך דלעיל בסימן א' (סעיף יג) בטבת שעושה מעשה צראש כבש וכו' ונכנסו צדוחקים. ובאמת היה אפשר לומר דלכך לא מהני אמתלא, אף דאשה זו בחזקת טהרה עומדת וכשנתנה אמתלא לדבריה הדברים יכריעו שאמת אחת, כי לא נחשדה צת ישראל לשמש נדה והתורה האמינה, מכל מקום הא שויה נפשיה חסיכה דאיסורא זעושה מעשה רב להודות על נידחה, ולא יהיה זו יותר מאילו אמר טריפה היה והעדים מעידים דכשר

פלתי המבואר

לדוכתיה למה הגמ' לא מחלק בין אמתלא לאמתלא. דברי הפלתי למה גם על אמתלא כזו לא מהני אחר מעשה ויש לבאר סברת הרשב"א, הטעם דגם אמתלא כזה לא מועיל נגד מעשה לבישה, משום דס"ל להרשב"א דלפני שעושה האשה מעשה מתישבת הרבה ומדקדקת היטב לדעת ולברר אי משל דם נדה יצא הדם, או מטעם מכה, ולכן אינה נאמנת גם באופן כזה דאם עשתה מעשה אמרינן שעשתה בירור מעלייתא לפני הלבשה לברר מאיפה מגיע הדם ממכה או מדם נדה. קושית האחרונים מהל' שחיטה דגם במעשה מועיל אמתלא וכאן משמע דלא מועיל אמתלא נגד מעשה

והקישו האחרונים על המחבר דהכריע כאן דלא מועיל אמתלא לאחר מעשה, מהא דלעיל בסימן א' דמועיל בהלכות שחיטה אמתלא גם על מעשה, וכמבואר שם (י"ז) טבח שעשה סימן בראש הכבש השחוט שיהא נראה שהוא טריפה, וגם אמר כן ואח"כ אמר שעשה כן כדי שלא יקחו הבשר ההוא "נאמן כיון שיש לו אמתלא" ע"כ הרי דמועיל אמתלא גם לאחר מעשה.

תירוצ הפלתי דיש חילוק בין אמתלא דמועיל לגבי נאמנות אבל לא לבטל מה דשויה אנפשה חתיכה דאיסורא ונראה לתרץ די"ל דלא מועיל לה הכא אמתלא אף דאשה זו יש לה חזקת טהרה, וניכרים הדברים שהאמת היא איתה שלא ראתה, כי לא נחשדו בנות ישראל לשמש נדה, והרי גם התורה האמינה אותה שנאמר וספרה לה לעצמה (י"ז) מ"מ אסורה מטעם ששויה אנפשה חתיכה דאיסורא כשעושה

דאף שיש לה אמתלא אינה עושה מעשה ורק אמירה בשקר היא מקילה לעצמה לומר להבעל על סמך אמתלא אבל לא במעשה ע"כ (י"ז).

קושית הפלתי אמאי לא מועיל אמתלא שמצאה אח"כ דם מכה ו**לכאורה** יש לחלק בין אמתלא לאמתלא, דהנה יש אמתלא אחת שהובא בספר התרומה (י"ז) דאמרה לבעלה טמאה אני משום שראתה דם ואח"כ מצאה מכה שאגלאי מילתא למפרע דלאו דם נדה היתה אלא דם מכה, ובאמתלא כגון זו לכאורה למה לא יועיל גם נגד מעשה של לבישת לבנים, התינה בשאר אמתלאות דידעה מלכתחלה שאינה טמאה רק חשבה שלא יטילו בה עין רעה, או שאמרה כן משום שלא היה לה כוח לשמש, יש לחלק דאמירת שקר מיקלה לעצמה לומר טמאה אני, משא"כ לעשות מעשה אינה מיקל לעצמה, אבל הא דהנ"ל דבאמת חשבה על עצמה נדה. להלכה אין לחלק לפי הרמב"ן בין אמתלא לאמתלא

ואין לומר דבאמת באמתלא כזו שמצאה מכה אח"כ, מודה הרמב"ן דמועיל אמתלא גם לאחר מעשה דהרי דיוקא דהרמב"ן הוא מהא דאמרינן (י"ז), "הוחזקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה משום נדה" ולכאורה צ"ב היאך אפשר ליתן מלקות בלי לברר האמתלא, הרי יש לחשוש אולי יש לה אמתלא ולמה סתמא קתני בעלה לוקה עליה וכיון דלא מחלק כן אלא סתמא קתני דבעלה לוקה עליה משום נדה משמע דלא מהני אמתלא בשום אופן, ואפי' בנידון של ספר התרומה הנ"ל, ואי נימא לחלק בין אמתלא לאמתלא הדרא קושיא

מקורות

(יג) עיין צ"ב ל' ע"ב. (יד) סימן נ"א. (טו) נמס' כסויות ע"ד ע"א. (טז) סעיף י"ג. (יז) עיין גיטין צ' ע"ב.

והט"ו בס"ק ז' הביא חירון בשם מהר"ל מפראג ז"ל והוחזקה נדה שאני, דשכנים יודעים מזה דהוחזקה נדה ואינם יודעים מאמתלא, דאטו תקח מוף זידה להשמיע מאמתלא לכל ולכך לא מהימנא. והקשה עליו, וכן המנחת יעקב (סק"ג), דהא אמרינן בכתובות (דף כג ע"א) באשה שקפלו עליה בני אדם שאינם מהוגנים ואמרה אשת איש אני וחזרה ואמרה פנויה אני נאמנת באמתלא, והא באמתלא כזו לא ידעו רבים, ולכך דחה המנחת יעקב דברים הללו. ולצוק (סק"ו) כתב הוא גופיה בשם הלבוש (אה"ע סימן קטו ס"ג) הטעם דמשיאה שם רע בשכנותיה, ופירש דהואיל דעל ידי כן היא גורמת שם רע בשכניה אינה עושה כוחם לסמוך באמתלא, ולולי שהיא נאמנת נדה לא הייתה לוצעת ולכך מחזיקין נדה. וזו סרה השגת

לו, לגבי אחרים מועיל אמתלא דאין ודאי אמתלא סמכין רק אמרינן שויה נפשיה חתיכה דאיסורא. ולכך לעיל בטבת לא מיירי ולא נחית השו"ע בזה אם הטבת בעצמו רשאי לאכול מכבש הוא, רק אם הכשר מותר לאחרים, ובה ודאי לא שייך שויה נפשיה חתיכה דאיסורא כי מה איכפת לן בו, ואנן אמתלא סמכין דמסייע ליה חזקת צהמה, דצהמה בחזקת הימר עומדת ולכך מותר. ואף דהמחבר סתם לעיל, כי נמשך אחרי דברי הרשב"ץ והוא אפשר ללא ס"ל חילוק של רמב"ן, וכן נראה בתשובות שלו דהעתיק לדינא דנאמנת באמתלא ולא הזכיר כלל דינא של רמב"ן דבבגדים לא מועיל אמתלא, אמנם מכל מקום לדינא נראה לי חילוק זה לנכון כי אחרים מותרים, דכל עצמותו של איסור הוא מכח דשויה נפשיה חתיכה דאיסורא:

פלתו המבואר

בשר רק דן אם מותר הבשר באכילה לאחרים ע"ז כתב דמותר כי מה איכפת לי במה ששויה אנפשיה חד"א, ובפרט שיש לנו סיוע להיתרא דבהמה אחר שנשחטה בחזקת היתר עומדת אבל באמת לעצמו אסור הבשר באכילה משום ששויה אנפשיה חד"א ומיושב הסתירה בין הלי' שחיטה דמשמע דמועיל שם אמתלא לאחר מעשה להכא דלא מועיל אמתלא לאחר מעשה.

עוד תירוץ של הפלתי

עוד אפשר לחלק דיש לומר דהמחבר בהלי' שחיטה נמשך אחר מקור הדין דברי הרשב"ץ והוא עצמו לא ס"ל חילוקו של הרמב"ן לחלק בין אמתלא לאחר מעשה וכן נראה בתשו' שלו דהעתיק לדינא דנאמנת באמתלא ולא הזכיר כלל דינו של הרמב"ן דעל מעשה לא מועיל אמתלא ולכן המחבר כשהעתיק דין המובא מדבריו לא הוסיף פרט זה דלגבי עצמו אסור שסמך על מה שיכתוב לקמן.

אמנם לדינא, נראה לי לחלק לנכון "כי לאחרים מותר ולעצמו אסור" כיון דכל עצמותו של האיסור הוא רק מכוח שויה אנפשיה חד"א ולא מטעם אחר.

ביאור המהר"ל מפראג לחלק בין רבים לבינה לבין עצמה **דהנה** הטו"ז (יש) הביא תירוצו של המהר"ל מפראג ז"ל (בביאורו לטור) לבאר למה לא מועיל אמתלא בהוחזקה נדה כמו שמועיל אמתלא לאחר דיבורה דשאני הדין בלובשת בגדים דהדבר מפורסם שהיא נדה דעל ידי שכל אחר רואה

מעשה רב כזה שהורה על נדתה, ואין ציור הנ"ל עדיף מאלו אמר השוחט על חתיכת בשר שטריפה הוא ויש עדים שמעידים נגדו דהבשר הזה כשר הוא דקיי"ל דאינו נאמן לגבי אחרים משום שמעיד נגד עדים והתורה אמרה דאחד נגד שנים לאו כלום הוא אבל אפי"ה לגבי נפשיה שוויה חתיכה דאיסורא ואסור לאכול את אותה חתיכת בשר כמבואר לעיל סוף סימן א'.

דכא נמי כאן דלא מועיל אמתלא להוציא את עצמה מכלל שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא ולכן אסורה גם לאחר שאומרת אמתלא.

ועיין ברמב"ם (י"ב) דפוסק להלכה, באשה שאומרת טמאה אני לבעלה והוא כהן, (היינו נאנסתי) אינה נאמנת, דאמרינן שמא עיניה נתנה באחר, ואינו צריך לגרשה, ומ"מ לאחר שמת בעלה אסורה לכהן מטעם זונה, אע"פ שיש לה אמתלא שרצתה שבעלה יגרש אותה מכל מקום אינה נאמנת. והראב"ד השיג עליו, וס"ל דמועיל אמתלא, ולפי הרמב"ם צריך לפרש דכיון שהעוזה פניה כל כך לומר בפני בעלה "טמאה אני" אי"כ שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא ולא מועיל אמתלא, ולפי זה י"ל דכל הגדר של האיסור לא הוא רק לגבי עצמה ולא על אחרים דלגבי אחרים סמכין על אמתלא אבל על עצמה אמרינן שויה אנפשיה חד"א ולכן בהלי' שחיטה דלא נחית השו"ע לחלק אם השוחט בעצמו מותר באכילת אותה חתיכת

מקורות

(י"ב) פ"ח מהל' איסורי ביאה ה"ט. (יע) בסק"ב.

והתחזקה לכל בחזקת אשת איש ואחר כך תנשא לאחר אף דלא ידעו מאמתלא לא תהא נחשבת צענייהם לעוברת על הדם, דאולי מת צעלה או גירסה ואין כאן לזוט שפחים כלל משא"כ כאן. ולכן אם כבר עברה שיעור שחולל לטובל אפשר דמהני אמתלא דלא היתה טמאה ומותרת בלי טבילה דאין כאן חשש אצל שכנים דהם יחשבו אולי טבילה. אך אף כי סברת מהר"ל הנ"ל ישר מ"מ לדינא לא קאי, כי מלכד דצאצן העור סימן קט"ו סעיף ו' משמע קצת דלא מדבריו, רק שם יש לדחות ולומר דמיירי דאמרה כן

הט"ו וז"ש צה"ע סימן קט"ו ס"ק ו' דכמזו דהא לך מו"יאה צלי כחוצה משום מכשול ולא משום שם רע, ולא קשה מידי דהואיל דיש שם רע על כרחך צאמת היא נדה ולכך הכשיל ותנא צלי כחוצה והיינו הך דלעיל דמהר"ל מפרשג דשכנים לא ישמעו מן אמתלא ויחזיקו לצועל נדה: ובאמת דברי מהר"ל הנ"ל ראויים למי שאמרן, דכל טעמו דשכנים שראו שהיא בחזקת נדה והצעל משמש עמה והם לא ידעו מאמתלא הרי האשה והצעל צענייהם כצועלי נדה, וזהו לא שייך שם דאף דאומרת צעמא

פלתי המבואר

שמישיאה לבעלה שם רע בשכנותיה, וכהאי גוונא כתב הלבוש באבעה"ז (כ) עיי"ש.

והפלתי מבאר הטעם של הלבוש דהואיל דעי"כ גורמת שם רע בשכנותיה שבעל נדה לפי שאינם יודעים אמתלא (א) שעושה שם רע לעצמה שאינה מפסקת לראות דם וזה שם רע לה שאינה טהורה כנשים דעלמא וכן משמע מדברי הט"ו דלקמן אינה עושה כזאת לסמוך על אמתלא לפי שחוששת לכבודו, ולולי היתה באמת נדה לא היתה לובשת בגדיה המיוחדים לנדרתה ולכן מחזקינן אותה לנדה, ובוה דוחה תמיהת המפרשים על הלבוש כדלקמן.

קושית הט"ו על דברי הלבוש שכתב הטעם משום שעושה לה שם רע וס"ל כמהר"ל וכן דעת הב"ש

והנה המחבר באעה"ז סימן קט"ו (כ) כתב, הוחזקה נדה בשכנותיה שראוה לובשת בגדי נדותה ואמרה לו טהורה אני, ובא עליה יוצאת כלא כתובה ע"כ, וכתב הבית שמואל (כ) אפי' אין עדים רק שהיא מודה שבא עליה אינה נאמנת במיגו לומר דלא בא עליה דהוי כמיגו במקום עדים דכולם יודעים דנדה היא ולא מהני אמתלא, והטעם לזה הביא מדברי הלבוש "משום שם רע שבעל נדה" עיי"ש. והבית שמואל דוחה טעמו וכתב דהטעם דלא מועיל אמתלא הוא "משום מכשול" ולא משום שם רע עיי"ש.

והט"ו כתב שם (י) לתמוה על הלבוש דנתן הטעם משום שם רע, (א) אם כן למה יוצאת בלי כתובה הרי על שם רע אינה מפסדת כתובתה אלא עוברת על דת משה (כ), (ב) למה דוקא כשבא עליה אסור הרי אפילו לא בא עליה איכא

ובפרט השכנים שלבשה בגדי נדותה נעשה מפורסם דהוחזקה נדה, אבל אינם יודעים מהאמתלא שנותנת לבעלה מאומה, דאטו תקח תוף בידה להשמיע האמתלא לכולם שראו אותה בבגדי נדות ולכך לא מהימנא ע"כ. וכוונתו נראה דס"ל דאמתלא אינו גורם שתהא נאמנת אלא האמתלא מסלק החשש שלא תהא נראה כעוברת על דבריה הקודמים ואם לא שמעו האמתלא מה לי בזה שיש אמתלא.

והקשה ע"ז התורת השלמים (י) מגמ' מפורשת דמשמע דלא בעינן שכולם ידעו מהאמתלא דבסמ' כתובות (כ) מבואר אמרה מקודשת אני ואח"כ אמרה פנויה אני ולא אמרה כן מתחילה רק שלא רצתה שיקפצו עליה בני אדם שאינם מהוגנים מהני הרי משמע דאפילו התזיקה את עצמה נגד אחרים נמי מועלת האמתלא, וכן נפסק להלכה (כ) וכן יש להוכיח ממשמעות הטור דלא כסברת מהר"ל מפרשג הנ"ל דהטור תמה על הרמב"ן דמחלק בין לובשת בגדי נדותה דלא מועיל אמתלא ובין אמירה דמועיל אמתלא וסובר דאין לחלק ואפי"ה כתב הלשון כמו שכתב השו"ע (כ) אמרה לבעלה ולפי שיטתו לאו דוקא לבעלה קאמר אלא גם אם אמרה לאחרים דהרי הטור בוודאי לא ס"ל חילוקו של המהר"ל א"כ י"ל דהוא הדין ככוונת השו"ע ושאר פוסקים דכתבו אמרה לבעלה לאו דוקא קאמר דאין חילוק אם אמרה לפני יחיד טמאה אני או בפני רבים ובשתיהן מועיל האמתלא, וכן דעת הרשב"א בתורת הבית (כ) כמו שכתב הב"י כאן, וכן משמע בתשרי הרמ"א (כ), עיי"ש ומכאן דהא דברי וס"ל הטעם כמבואר שם (כ) דודאי לובשת בגדי נדה אם היא באמת אינה נדה לפי

מקורות

(כ) נסק"ג. (כא) כ"ב ע"א. (כב) נסימן מ"ו סעיף ד'. (כג) נסק"ג. (כד) צ"ח ו' ע"ב. (כה) סימן ב'. (כו) נסק"ו. (כז) סימן קט"ו. (כח) נסק"ב. (כט) סעיף ב'. (ל) נסק"א. (לא) נמנאר נמס' כחונות ע"ב.

לבעלה כמ"ש במשנה טמאה אני לך, ועיין משניות ז"ח דכתב ג"כ דמיירי דאמרה לבעלה ע"ש, אף גם בסימן קע"ח סעיף י' מצוהר מי שהוציא קול על אשתו שזינתה ואמר שנתכרר לו שהוא אמת ואח"כ נותן אמתלא דנאמן, אע"פ שהוא השמיע קול במתנה העברים ומי יגיד לכל אחד ואחד האמתלא ומ"מ מהימן, וזה מורה ללא כמהר"ל ויש לדמות (עבקי"א):

ובאמת לפי דברי הרמב"ן בהלכות נדה שלו פ"ב דין יו"ד האשה סופרת לעצמה שנאמר וכו' ונאמנת לומר

פלתי המבואר

שם רע (ע"י שרואין אותו נוגע בה שאסור מטעם קריבה מהת"י), ג) ועוד היאך כתב הלבוש דיוצאת בלי כתובה אפי' כשבאמת טהורה הרי הא דבר זה אי אפשר לברר כדמשמע בגמ' ע"כ נמצא דעתן של הב"ש והטו"ז הן נגד דעת הלבוש בהטעם דלא מהני אמתלא אם לבשה בגדי נדות ולכאורה טעמם של הבית שמואל והטו"ז הוא דומה להטעם דמהר"ל דשכנים לא ישמעו מהאמתלא ויחזיקו לבעול נדה אותו הבעל שבא עליה והיא מחשש מכשול.

הפלתי כתב לפי דברי מהר"ל הנ"ל לחלק בין אמרה בפני רבים ליחיד דמודה דאם עברה זמן שתוכל לטבול מהני אמתלא ולפי ההסבר הנ"ל בדברי המהר"ל שמחלק בין אמתלא בפני רבים או בפני יחיד דעל ידי זה שהשכנים ראו אותה לובשת בגדי נדתה ונתהוו אצלם שהיא בחזקת נדה ואח"כ רואים שהבעל משמש עמה והם לא ידעו מאמתלא הרי האשה והבעל בעיניהם כבועלי נדה רח"ל, יש ליישב קושיית המנחת יעקב עליו מגמ' כתובות הנ"ל דיש לחלק בין גמ' כתובות דלא שייך (שם) האי טעמא דנחשב אשה זה כאשת איש שמזנה עם אחר דאף דאמרה בעצמה שהיא אשת איש וגם התחזקה כן לכל שהיא אשת איש מכל מקום אם אח"כ תנשא לאחר מה לי בזה שלא יודעים מהאמתלא מכל מקום לא תהא אשה זו נחשבת בעיניהם לעוברת על הדת דיאמרו אולי מת בעלה או גירשה והפסיקה להיות אשת איש ואין כאן לזות שפתים כלל משא"כ כאן.

ולפי"ן גם יש לומר אם לבשה בגדי נדתה דאף דאינו מועיל אמתלא מכל מקום אם כבר עברה שיעור שתוכל לטבול אפשר דמהני אמתלא, לגבי בעלה דבאמת לא היתה מקודדת

מקודדת (ג) ועיין בחלקת ממוקק שדן בדברי הרמ"א אבל לא מטעם דלין, וגם דוחק לחלק דנמקום עיגון הקילו וטאני נדה דלפטר להמתין לאח"י הסמירו. (לד) סוף המסקנא. (לה) סעיף י'.

מקודדת

(א) ויש עוד ראייה נגד סברת המהר"ל מפראג הנ"ל ממה דמבואר באהע"ז בסי' קע"ח (לה) דאין לחלק בין רבים ליחיד, דכתב מי שהוציא קול על אשתו שזינתה, ואמר שנתכרר לו שהוא אמת, ואח"כ נותן אמתלא לדבריו נאמן עי"ש. ולכאורה למה נאמן הרי השמיע קול במתנה עבריים

מקודדת

מקודדת (ג) ועיין בחלקת ממוקק שדן בדברי הרמ"א אבל לא מטעם דלין, וגם דוחק לחלק דנמקום עיגון הקילו וטאני נדה דלפטר להמתין לאח"י הסמירו. (לד) סוף המסקנא. (לה) סעיף י'.

נדה דמוקמינן ליה בהחזקה נדה בשכנותיה ומוה יליף דאין מועיל אמתלא, וזה אפשר דמיירי בכבר עבר וסתה ולכן מוקמינן בחזקת טמאה אבל קודם לזה לא שמענו, ומגלן לחדש דין זה מה שהטור השיג וחולק אבל הדין והזו דלא לוסף עלה. ולפ"ז לק"מ מהך דנדה, דהתם דל מעשה שלו ודל אמירתו האי בהמה בחזקת הימר ואין כאן משש טריפות כלל, כי אין חוששמו לשום י"ח טריפות ואפילו בסרכא אם נאדדו הריאה מקליין, ולענ"ד דין זה צרור ונכון:

ועיין בט"ז ס"ק ז' וש"ך ס"ק ה' הציאו תשובת הרב רמ"א (סימן ז'), צאיש ואשה שחששו לעין הרע וכוונו לומר שהיא טמאה דמותרת לנעלה. והש"ך הוסיף דבדברי רמ"א אפילו בחתילת הדיבור שאמרה לשכניה היומה נדה

פלתי המבואר

טומאה, היוצא לן מזה סבורא לחלק בין מעשה דלא מהני אמתלא לפי שבשעת האמירה עשתה מעשה היפוך והוא תרתי דסתרי.

דברי הרשב"א (לפי הבנת הפלתי) דדוקא כשעבר זמן הוסת לא מועיל אמתלא נגד לבישת בגדים

אמנם מדברי הרשב"א נראה בהשקפה ראשונה דס"ל דלא מועיל אמתלא נגד לבישת בגדי נדותה גם כשאניה בחזקת טמאה אלא אפילו כשהיא בחזקת טהרה היינו גם באופן שלא אמרה נטמאתי מ"מ בזה לבד שלבשה בגדי נדתה החזקה נדה בשכנותיה ואינה נאמנת אח"כ שוב באמתלא עיי"ש ויוצא דיש כאן פלוגתא בין הרשב"א להרמב"ן אם הא דאין מועיל אמתלא אמרינן גם כשהיא בחזקת טהורה או לא והוסיף לחדש הפלתי די"ל גם בדבריו דמיירי דכבר עברה זמן וסת ואם כן גם בלי אמירתה הרי היא בחזקת טמאה דיש לנו חזקה דאורח בומונו בא, ואפילו למ"ד וסתות דרבנן מ"מ בעי בדיקה שתאמר אח"כ טהורה אני ואם כן היא שהחזיקה עצמה בלבישת בגדים לנדה אף דתאמר אמתלא אינו מועיל כ"כ דהואיל ועשתה מעשה ויש כאן מקום ספק על מה נסמך על אמירתה או על מעשה שלה אמרינן דל אמירתה ומעשה והרי היא כאילו לא אמרה דבר הן לטומאה והן לטהרה ואוקי על החזקה והיא בחזקת טמאה, משא"כ כשלא הגיע עדיין זמן וסתה הרי היא בחזקת טהורה אפשר דאפילו על מעשה גדול כגון לבישת בגדים גם כן מהני אמתלא דאם אמרינן נוקי הך

טמאה. אך בהרשב"א צורת הבית משמע אפי' אמרה לא נטמאתי כלל והחזקה נדה בשכנותיה אינה נאמנת, ומ"מ אפשר לומר דמיירי דכבר עברה זמן וסת, וא"כ סתמה צלי אמירה הרי היא בחזקת טמאה דאורה צומנו צא, ואפי' למ"ד וסת דרבנן מ"מ צעי צדיקה ואמירה טהורה אני, וא"כ היא שהחזיקה עצמה בלבישת בגדים לנדה אף דתאמר אמתלא אינו מועיל כל כך, דהואיל ועזדה מעשה ויש כאן מקום ספק על מי נסמך אמרינן דהרי היא כאילו לא אמרה דבר הן לטומאה והן לטהרה והרי היא בחזקת טמאה, משא"כ כשלא הגיע עדיין זמן וסתה והרי היא בחזקת טהרה אפשר דאפילו בלבישת בגדים מהני אמתלא, דאם אמרינן נוקי הך לנדה הך כן חזקת טהרה ומנא ליה לרשב"א זה, דהא כל ראינו מהך דמשמשמו

שהיא זינתה, ואיך יועיל אמתלא נגד רבים הרי מי ילך וישמע לכל אחד ואחד דבר האמתלא ואפי' אמרינן דמהימן וזה משמע דלא כמהר"ל ויש לדחות דשאני הכא דאם היא אומרת טמאה אני בוודאי שראתה דם ואם היא אומרת אשת איש אני בוודאי קיבלה קידושין משא"כ אם הבעל אומר שזינתה אין הכרח שהיה כן באמת שיש לומר שהוא שמע כן מאדם אחד שנאמן לו ואח"כ הודה השני שטעה וכדומה א"כ אין הכרח דבריו כל כך לרבים ולכן מועיל אמתלא.

דעת הרמב"ן להחמיר דלא מועיל אמתלא רק כשהיא בחזקת טמאה ולובשת בגדי נדתה

והנה הרמב"ן (ב) כתב האשה סופרת לעצמה שנאמר וספרה לה לעצמה וכו', ונאמנת לומר טבלתי וטהורה אני, "החזקה נדה בשכנותיה כגון שלובשת בגדים המיוחדים לה לימי נדתה אינה נאמנת" וכו' עכ"ל, נראה כוונת הרמב"ן דהיא ודאי טמאה דקאי ארישא רק אמרה טהורה אני כי טבלתי והיא עדיין לובשת בגדים המיוחדים לימי נדותה אינה נאמנת, והטעם דהרי היא בחזקת טמאה רק התורה האמינה בדבריה לומר שספרה לעצמה או טבלה והני מילי באשה סתם אבל הכא כיון דעשתה מעשה כזו נגד דיבורה שממשיכה ללכת בבגדי נדותה מה לי בכל אמתלאות שבעולם, סוף כל סוף גרועי גרע נאמנות דילה, כי חזינן שעשתה מעשה לסתור ומה חזית דסמכת אהך סמוך אהך וחזר הדבר כאלו לא אמרה דבר מעולם ומעמידין אותה בחזקתה הקודמת שהיא בחזקת

מקורות

(ב) הלכות נדה פ"ז דין י"ד.

לא ידע מזה הצעל, מ"מ אח"כ צאמתלא כו מותרת לצעלה ע"ש. ונראה דהיינו שהצעל מותר לשמש עמה בהסתר דבר לצל יודע לאיש כי קמיה שמיא גליא והיא יודע מאמתלא, או לדומרת אמתלא צב"ד מקודם ששימש עמה, אבל אם הוחזקה ושמש עמה ודאי לאו כל כמיניה אח"כ לומר אמתלא והרי זה בחזקת עבריינן, ולאחר מעשה אין שומעין לאמתלא דיליה דל"כ איך צעלה לוקה משום נדה הא יוכל לומר אמתלא, ואף דמיירי דאין לה אף

אמתלא מ"מ אין כאן מלקות דהוי התראת ספק דאם יאמר אמתלא הרי מנוקה, אלא ודאי ללא אהני אמתלא לאח"כ רק מקודם או בהסתר, כמ"ש הרמ"א שם ללא שייך ציה כל מה שאקרו חכמים מפני מראית עין וכו', ע"ש דהציה ראייה מיחזק ששמש צסתר עם רצקה (ו"ל כמ"ש הוזהר וישקף אבימלך בעד החלון היינו חלון דחכמתו, דיחזק היה משמש צסתר ולא לעין רואה) חז פשוט וצרוז (עב"ק א):

פלתו המבואר

לבהדי הך וסלק שתיהן הרי יש לו חזקת טהרה שמעמידן אותה בה.

וי"ש לפרש דהרשב"א הוכיח דין זה מהא דהרי כל הראיה דלא מועיל אמתלא לאחר מעשה לבישת בגדים הוא מהך משנה בכתובות דמשמשתו נדה קיי"ל דעוברת על דת משה ומפסדת כתובתה דמוקמינן ליה בגמ' בהוחזקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה משום נדה ומזה ילפינן אמתלא דאם מועיל אמתלא הוי התראת ספק שמא יש לה אמתלא ולמה קחני סתמא בעלה לוקה וזה אפשר דמיירי בכבר עבר זמן וסתה ולכן מוקמינן אותה בחזקת טמאה אבל קודם זמן זה לא שמענו מהתם להחמיר ומנלן לחדש דין זה גם כשלא עבר זמן הוסת, דלא מועיל אמתלא, ובפרט שהטור השיג על הרשב"א וחולק על כל הדין וס"ל דמהני אמתלא גם לאחר מעשה והבו דלא להוסיף עלה לפרש דגם קודם הוסת מחמיר ואפי' לא נפרש כן בדברי הרשב"א אנו מפרשים כן.

לפי סברא הנ"ל לחלק בין עבר זמן וסת ללא עבר מישוב הסתירה מהל' שחיטה להבא

ולפי הנ"ל דיש לחלק בין עבר זמן וסת ללא עבר זמן הוסת, דדוקא כשעבר זמן הוסת לא מועיל אמתלא נגד מעשה, יש ליישב החילוק בין שחיטה דמועיל אמתלא אחר מעשה דל מעשה שלו ודל אמירתו, האי בהמה בחזקת היתר עומדת ואין כאן חשש טריפות כלל, כי אין חוששין לשום י"ח טריפות, ואפילו על הסירכא בריאה שאבדה מקילין (ב) משא"כ כאן שעבר זמן הוסת ויצאה מחזקת טהרה לכן לא מהני אמתלא אחר מעשה.

דברי הרמ"א דאם גילתה לבעלה לפני מעשה שעושה כן מחמת

סיבה מהני אמתלא

עיינן בתשו' רמ"א (ב) שהביא לדון במעשה שאירע לפניו באשה אחת שילדה שלש פעמים בחודש השמיני וחששה שעין הרע גורם לה להפיל הולד ורצתה להסתיר עיבורה מבני ביתה ושכנותיה, והסכים בעלה שתאמר טמאה אני בתחילת עיבורה כדי להסתיר עיבורה, וכתב הרמ"א דבעלה מותר לו לבוא עליה בסתר, והביא ראייה מענין יצחק אבינו עם רבקה אשתו בשנותו את טעמו לפני אבימלך שאמר עליה אחותי היא, ושמש עמה בסתר, שנאמר וישקף אבימלך בעד החלון ע"כ, הנה אף שהוחזקה לכולם באחותו מ"מ שימש עמה אע"ג דאחותו אסורה לב"ג, אלא ש"מ דמאחר דהיה ליה אמתלא כמו שאמר כי אמרתי אין יראת אלקים במקום הזה וגו' שפיר מהני ועוד הוסיף דאפילו הרמב"ן דס"ל דלא מועיל אמתלא אחר מעשה מודה הכא דמועיל והוא דשאני הכא דעיקר האמתלא תלויה באחרים ולא היתה יכולה לעשות בענין אחר בוודאי מהני עיי"ש.

הטו"ז תמה על הרמ"א למה לי טעם של הרמ"א תיפוק ליה

דמהני כמו מסירת מודעה

וכתב הטורי זהב שאין זה בכלל הוחזקה נדה וכו' כיון דגלתה כן קודם שהוחזקה עצמה לטמאה, דעיקר החומרא בהוחזקה נדה לפי הרמב"ן דלא מועיל אמתלא הוא לפי שמעשה לא עבדה בשביל האמתלא כמו שכ' ב"י בשם הרשב"א וכאן בטלה תחלה ההוכחה הזאת ואין כאן חזקה כלל ודבר זה דומה למוסר מודעה על גט ומתנה דאע"ג דעושה מעשה גדול אח"כ אפילו הכי כיון שגילה דעתו תחלה שלא יהיה ממש במעשה שיעשה אח"כ לא אזלינן בטר המעשה

מקורות

(א) עיין נסמין ל"ט. (ב) סימן צ"ב.

פלתי המבואר

משום נדה הא יכולה לומר איזה אמתלא לאחר התשמיש, ואם תאמר מהני אמתלא ומ"מ גם אם אין לה שום אמתלא לוקה, דכיון דיש מקום להקל מעליו העונש מלקות ע"י אמתלא אינו לוקה גם כשאין לה אמתלא דהוי התראת ספק דקיי"ל לאו שמיה התראה ואין כאן מלקות אלא ודאי כיון שהבעל לוקה אפ"ה על כרחך דלא מהני אמתלא לאתר התשמיש רק לפני זה או שימש עמה בהסתר שלא יודע לאיש וכמו שכתב הרמ"א הנ"ל דהכא לא שייך הכלל דכל דבר שאסור משום מראית העין גם בחדרי חדרים אסור והביא ראיה מיצחק שמש עם רבקה עיי"ש (וכתב הפלתי דלכאורה צ"ב אם זה היתה כסתר היאך יושקף אבימלך בעד החלון" ^(מ) וכי אם אפשר לראות בעד החלון מקרי כסתר אלא הכוונה כמו שכתב הוהר"מ ^(נ) דחלון הכוונה דחכמתו דיצחק הי' משמש עמה בהסתר ולא לעין רואה), ומסיים וזה פשוט וברור.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בדברי מהר"ל דהטעם דלא מהני אמתלא אחר מעשה של לבישת בגדי נדה משום דרבים אינם יודעים מהאמתלא. ♦ המנחת יעקב דוחה דברי המהר"ל מחמת כמה נימוקים. ♦ החות יאיר גם כן דן על דברי מהר"ל. ♦ דן אי יש לחלק דמהר"ל מודה בשאר איטורים. ♦ אם יש אופן שמועיל אמתלא גם על מעשה. ♦ הטעם דלא מהני אמתלא אחר מעשה. ♦ חילוק זה לחלק בין מעשה לדיבור יש לבאר סתירה בדברי המחבר. ♦ דעת הרמב"ם דהתראת ספק שמיה התראה. ♦ בביאור הגמ' דבעלה לוקה משמע דלא מהני אמתלא דאל"כ הוי התראת ספק. ♦ במחלוקת בע"א החוזר ומעיד בבית דין אי הוי כחוזר ומגיד או לא. ♦ הטעם דלא נחשדו בנות ישראל לשמש נדה. ♦ אי יש איסור אשת איש בנדה. ♦ אי דוקא לשמש נדה אבל קריבות לא מדקדקין כ"כ. ♦ אי יש לחלק בין זמן וסתה דאז אינו מועיל אמתלא לעבר זמן וסתה דמועיל אמתלא. ♦ אין לשמש בפני שום מין. ♦ על מה כתב דאבימלך ראה בחלון דחכמה. ♦ דבר שאסור לעשות כן מחמת חזקה או רוב ואינו כן באמת אי מותר בצינעא. ♦ בביאור החר"ד כל דבר שאסור לעשות מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור. ♦ בביאור דברי הפלתי שכתב אם נאבדו הראיה מקילין. ♦ סיבת עין הרע לפי הרמב"ם אינה נחשבת לאמתלא

הכא נמי כן הוא, ואין חילוק בין גלתה תחלה בפני בעלה לגלתה תחילה בפני עדים כיון שבעלה יודע האמת לא אסרה תורה עליו כלל וכי, ותמה אני על הרמ"א שלא נכנס לדבר זה רק דימה הדבר לנותנת אמתלא אחר החזקה דאע"ג דלא מהני בהחזקה נדה להרמב"ן מ"מ כאן הוי אמתלא טובה ומהני עיי"ש ולדידי אין כאן חזקה כלל, לפי שהקדימה רפואה למכה במה שגלתה תחילה לבעלה בשעה שהיתה נאמנת על עצמה שהיתה טהורה כן נראה לענ"ד פשוט.

ביאור הש"ך דחידושו של הרמ"א אף שלא אמר לה מקודם לבעלה מהני אמתלא כזו

אמנם הש"ך ^(ל) כתב דאף דבעלה לא ידע מקודם יש להקל והוא אע"פ דאיתא בלשון השאלה של הרמ"א שבעלה הסכים עמה שתאמר כן מכל מקום נראה לפי תשו' הרמ"א דאפילו לא ידע בעלה מזה נאמנת עיי"ש, וכן כפל הדברים בנקודת הכסף, וכתב דהטו"ז השיג על תשו' רמ"א בתנא, דהדבר פשוט דרמ"א רוצה ליישב דאפילו לא ידע הבעל שרי עיי"ש.

ביאור הפלתי כתב דאף דמהני אמתלא מ"מ אין לשמש עמה רק בהסתר או להודיע בפני בית דין האמתלא לפני תשמיש ויש לומר, דהא דהתיר הרמ"א והאחרונים לשמש עמה היינו דוקא במקום הסתר שלא יודע לשום איש, כי סוף סוף קמי שמיה גליא האמת שאינה טמאה, וכן הוא והיא יודעים מאמתלא או שיכולים לשמש באופן שהשכנים יודעים מעצם התשמיש (אין הכוונה ח"ו שאנשים ודאים ח"ו התשמיש דאסור הוא אלא דמיייר שהתיחדו בחדרם על דעת זה) בתנאי שיאמרו לבית דין האמתלא לפני התשמיש דאם לאחר שהחזקה כבר לנדה ע"י הבגדים ושמש עמה אין בכוחה אח"כ לומר אמתלא דהרי היא כבר בחזקת עברין "ולאחר מעשה אין שומעין לאמתלא דילה". הפלתי כתב להביא ראיה דלא מהני אמתלא לאחר שכבר שימש עמה ורק לפני מעשה מהני אמירת אמתלא וראיה לזה יש לציון מדברי הגמ' במס' כתובות ^(מ) דאמרין הוחזקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה משום נדה ע"כ, ולכאורה צריך ביאור למה מלקים אותו

מקורות

(לט) נסק"ה. (מ) ע"ד ע"ה. (מא) זלשטי כ"ו מ'. (מב) נפרשת מילדות.

[ג] החכם נאמן וטמאה. הט"ז סק"ג מתלק בין איסור למנוון וכן המנחת יעקב (סק"ח) קבע זו מסמרות, וכך נריך לומר נאמנת ציטוט דברי המחבר נאה"ע להדדי, אבל דברי הרא"ש אינם מיושנים כלל

כרתך נריך לומר צעדים כמ"ש הרא"ש, צ"ס הירושלמי בכחוצות (פרק ז סימן ט), וא"כ עדיין אין ראייתו כלום ויש לומר אף לענין איסור היא נאמנת כיון דראייתו מהך דכחוצות ליתא:

דודאי צלמא אס הרמב"ן שאמר דינו דהאומר מפי עד והעד מכחישו דנאמן העד צלמא, שפיר יש לחלק בין ממון לאיסור, אבל הא הרמב"ן כפי מה שכתב הרא"ש צצצועות (פרק ד סימן י) יליף דינו מהך דאמרינן בכחוצות (עג ע"א) דאמרה פלוני טיהר לי הכתם

והחכם אומר שהיא משקרת, [ג] החכם נאמן, וטמאה היא. (צ"י צ"ס הרמב"ם ורבינו ירוסם). ד. היה משמש עם המהורה ואמרה לו: נטמאתי, ופירש מיד, הייב ברת, שיציאתו הנאה לו כביאתו. כיצד יעשה, נועץ צפרני רגליו בארץ, ושוחה בלא רישה, עד שימות האבר, ופורש באבר מת. הגה: ומלא פחד ורתת על העצירה שצאה לידו. (צ"י

הזה ושתכח שיקרא, דמוכח דהחכם נאמן הואיל ואמרה משמו ואילו לענין ממון אינו נאמן, א"כ עדיין קשה מהך דכחוצות דהא הסם לענין ממון דיואלת בלי כחוצה, ועל

דירושלמי כולו צעדים, ואח"כ מפרש הרא"ש משמע דאין המתקן נאמן לומר לא תקנתי לה אם היא מכחישה, ומילתא דמסתבר הוא אף יפקיע ממון צעד אחד אלא

פלתי המבואר

אשה שאומרת שהחכם טיהר המראה והחכם מכחישה נאמן החכם

[סק"ג] כתב הרמ"א (מ), אמרה פלוני חכם טיהר לי כתם, והחכם אומר שהיא משקרת החכם נאמן וטמאה היא ע"כ.

עייין בדברי הרא"ש (מ) הטעם דודאי הראשון נאמן יותר מן הבא בטענתו וראייתו מגמ' ומסיים וכן מסתבר אמנם הרדב"ז (מ) המתיק הענין דכיון דתלה עדותו באחר ובעל הדברים מכחישו לא עדיף מגברא דאתי מחמתיה עיי"ש.

דעת הט"ז לחלק בין ענין ממון לענין איסור וכתב הט"ז (ט) דיש לחלק בין איסור לממון, וזה לשונו, והך נאמנות דחכם כאן היינו דוקא לענין איסור, אבל לענין ממון כגון להפסידה כתובתה אין החכם נאמן יותר משאר ע"א, דאמרינן דהוי כעד נגד עד דאוקי אחזקה הקודמת כן מבואר מדברי הרא"ש פרק המדיר (מ) עכ"ל.

דברי המנחת יעקב לחזק חילוקו של הט"ז הג"ל והנה המנחת יעקב בתורת השלמים (מ) הביא דברי הטורי

זהב, וכתב עליו וכן כתב בדרכי משה (מ), וכן מוכרח דאם לא כן תקשה דברי הרמ"א והמחבר אהרדי, דכאן פסק הרמ"א דהחכם נאמן וכהאי גוונא פסק המחבר באבעה"ז (ז) והוא כדעת הרא"ש בשם הרמב"ן במס' שבועות (ב) ד"ה הא דאמרינן, ובאבן העזר (י) פסק להדיא שלא כדעת הרמב"ן אלא דהאשה נאמנת היכא שעד אחד מכחיש אותה אם לא שיש עדים המכחישים אותה דאז הוי כחד במקום שתיים דנאמנים נגדה.

וכהאי גוונא תקשה דברי הרא"ש עצמו אהרדי, דבמס' שבועות פסק כדעת הרמב"ן דהחכם נאמן נגדה, ובמס' כתובות (ז) כתב דהאשה נאמנת, אלא ודאי דוקא לענין אפקועי ממון, (כתובה) אין החכם לבר נאמן וכן כתב הרא"ש שם להדיא אבל לענין איסור גם הרא"ש מודה דנאמן.

ודחלקת מחוקק באבעה"ז סי' קט"ו (י) לא הרגיש בחילוק זה לכן תמה על דבריהם עיי"ש.

ומכאן יש לפשוט דברי הרמ"א בתשו' (י) שמתפקע בדעת הרא"ש אי גם לענין איסור נאמנת היא נגד החכם עיי"ש.

מקורות

(מג) צטעף ג'. (מד) צפ"ד ממס' שבועות סימן ז'. (מה) ח"א סימן רמ"ב. (מו) סק"ג. (מז) סימן ט'. (מח) ס"ק ח'. (מט) הארוך אות ה'. (נ) סימן י"ז סעיף ח'. (נא) ל"ב ע"א. (נב) סימן קט"ו סעיף א'. (נג) פסק המדיר סימן ט'. (נד) סק"ד. (נה) סימן ס"ו.

בשצובה סימן ס"ג [ס"ו] דצמקום מגו נאמנת להכחיש. ועוד הך דאמרה פלוני תקן לי הוא שפת יתר דאינה זריכה ודי באמרה שהוא מתוקן ואין נזכר לאמירה דילה וא"כ הוי כמילתא דלא רמיא ולאו אדעתה, וא"כ אף דאמרה פלוני תקן לי אליס נאמנות דילה דהרי זידה לתקן ואינה זריכה לפלוני כלל, ולכך נאמן להכחישו וצעי מרי עדים. אבל צתם וכי זידה להורות לטור ולטמא, על כרחי זריכה לחכם וא"כ לית לה מגו כלל, ולא אליס נאמנות דילה דהא אין זידה כלום והכל מפי החכם אנו חיים, וא"כ כשמכחיש הוא החכם נאמן ולא היא. ולכך צכחצות כשפירש הרא"ש צעדים לא הזכיר כלל מענין כחם רק מענין טבל דהוא זידה, וצוה אליס נאמנות דילה ולכך זריך

עדים זריך, כגון שאמרה פלוני תיקן לי באותו שעה והעידו עדים שבאותה שעה לא היה בעיר וכו', ואח"כ הביא הרא"ש ומשמשתו נדה וכו' כגון דאמרה פלוני חכם טיהר לי הכתם ושייליה ואשתכח שיקרא. ויש להצין למה נקט הרא"ש בלישניה רק ענין תיקון טבל והשמיט הך דפלוני טיהר כחם, והיה לו לרא"ש לנקוט תרתי בלישניה טבל וכחם. בשלמא חלה היינו טבל והיא היא, אבל למה שציק כחם ופירש רק לענין טבל לצד, ולמה לא פירש ענין זה צתר דהעמיק הך דכחם:

ולבן נראה לחלק בין טבל לכחם, דצטבל אילו אמרה היא לצדה תקנה הוי נאמנת וא"כ כשאמרה פלוני תיקן לי היא נאמנת צמגו ושפיר מוכל להכחישו, וכ"כ הרמ"א

פלתי המבואר

הפלתי מפלפל על דברי המחבר המנ"י דקשה על חילוק הנ"ל בדברי הרא"ש

הפלתי מפלפל על דברי המחבר המנ"י דקשה על חילוק הנ"ל בדברי הרא"ש

שאינו מעושר למשמשתו נדה ואפשר ליישב הסתירה בדברי הרא"ש בהקדם דיוק דהרמב"ן כשהביא להוכיח דינו דעד מפי עד מגמ' כתובות, הביא מהך דמשמשתו נדה, ודייק הפלתי הרי במשנה שם מביא ברישא הדין במאכילתו שאינו מעושר יוצאת בלי כתובה, ואוקמי שם בגמ' דמיירי דאמרה פלוני כהן תיקן לי את הכרי ואזיל ושייליה ואשתכח שיקרא ע"כ, ואם כן למה לא הוכיח דינו מרישא דמשנה ולמה נקט להוכיח דינו דוקא מהסיפא של המשנה דין של משמשתו נדה.

והרא"ש שם במס' כתובות שהביא ירושלמי הנ"ל דכולהו בערים, היינו שהסוגיא דכתובות מיירי דהעדים מכחישין אותה ולא עד אחר דעד נגד עד אין אחד מכחיש השני, ולפ"ו מסיים הרי דאין המתקן את הכרי נאמן להכחיש את האשה ולומר לא תקנתי את הכרי עיי"ש, וע"ז כתב הפלתי וכן מסתבר דהיאך יפקיע ממון בע"א שחיוב כסף הכתובה תפסידה על ידו, אלא נכון מה שפירש הירושלמי דכאן מיירי שעדים מכחישין אותה והוא שאמרה פלוני חכם תיקן לי באותה שעה והעידו עדים שבאותה שעה לא היה בעיר הרי דהזימו אותה. אמנם הרא"ש אח"כ שם בסוגיא כשמביא הדין של משמשתו נדה וכו' מעתיק כלשון הגמ' עיי"ש וצריך ביאור למה כשמציין דברי הירושלמי ומסיק כדבריו מביא הציור דאמרה פלוני תקן לי וכו' ואינו מביא ג"כ הך דפלוני חכם

העידו עדים שבאותה שעה לא היה בעיר וכו', ואח"כ הביא הרא"ש ומשמשתו נדה וכו' כגון דאמרה פלוני חכם טיהר לי הכתם ושייליה ואשתכח שיקרא. ויש להצין למה נקט הרא"ש בלישניה רק ענין תיקון טבל והשמיט הך דפלוני טיהר כחם, והיה לו לרא"ש לנקוט תרתי בלישניה טבל וכחם. בשלמא חלה היינו טבל והיא היא, אבל למה שציק כחם ופירש רק לענין טבל לצד, ולמה לא פירש ענין זה צתר דהעמיק הך דכחם: ולבן נראה לחלק בין טבל לכחם, דצטבל אילו אמרה היא לצדה תקנה הוי נאמנת וא"כ כשאמרה פלוני תיקן לי היא נאמנת צמגו ושפיר מוכל להכחישו, וכ"כ הרמ"א

מקורות

(19) ע"ז ע"א. (20) כמו שכתב הרא"ש צס הירושלמי צכחצות.

מירון השני נכון ואמת דהחזקה בשכנותיה לוקה והיא נדה גמורה, ועל כרחק דבחירון הראשון לרץ עדים דהחזקה בשכנותיה מה שאין כן בחירון האחרון אין לרץ עדים, ומהדר הגמ' למנוח אוקימתא במשנה בכל גווי הן בעדים והן בלי עדים, ועל כרחק ז"ל דלא כירושלמי דליכא עדים זכתם (דאל"כ) דאי בעדים למה לנו הטורח הזה דחליא זכתם:

ועוד י"ל דהא הר"ן (על הרי"ף כתובות לז ע"ז) הביא זכס הרמב"ן דליכא למימר בעדים, דהא אמרינן ושייליה משמע דלאו בעדים חליא כי אס בשאלתו, א"כ בשלמא

פלתי המבואר

ובזה אלים נאמנות דילה ולכן צריכים עדים כדי להכחיש, אבל במס' שבועות שהביא הרמב"ן ראה לדבריו, לא הביא מהך דטבל ראה כלל כי זה צריך להיות בעדים רק הביא ראה מכתם ומוזה העמיד הדין דאין האשה נאמנת להכחיש העד דבכתם אתי שפיר. ובוזה מיושב קושיא הג"ל שדייק הפלתי דממ"נ אם אין ראה מטבל וחלה דמיירי בעדים אם כן אין ראה מכתם וא"כ מנלן להרמב"ן להוכיח דינו דילמא גם בכתם מיירי בעדים ולפי הג"ל דיש לחלק ביניהם אתי שפיר. מנלן להרמב"ן דבכתם מיירי בע"א מכחישו ולא בשני עדים אך יש להקשות מנלן להרמב"ן אולי אף במיגו אינה נאמנת ולמה לו לחלק בדברי המשנה בין דין דכתם לחלה ולמה לא נפרש דמה שאמרו בכתם דאינה נאמנת נגד דברי החכם מיירי בשני עדים מכחישים וכדברי הירושלמי אף שהראה שיש מקום לחלק בסברא מ"מ מניין לקח הרמב"ן לדייק כן מלשון הגמ'.

וכתב דיש לדייק כן בכמה דרכים, א) דבגמ' שם בכתובות הביא עוד תירון היאך מיירי דהיא משמשתו נדה (בנוסף לתירון הג"ל דמיירי דאמרה פלוני חכם טיהר לי הכתם והוא מכחישה) דהחזקה נדה בשכנותיה ולבעלה אמרה טהורה אני ושמשו בעלה לוקה עליה משום נדה עיי"ש, ולכאורה צ"ב למה לי שני תירוצים. (ועיי' בספר רדכי הגמרא להגאון ר' יצחק קאנפאנטון ואיבעית אימא הוא כאשר יש חולשא בחירון הראשון וכן כתב בספר קקין דיונה על כתובות⁽²⁾), והרי די בחירון השני דהוא נכון ואמת ולמה לו להביא התירון הראשון (וכפרט לפי דברי מהרש"ל בחשו"ט סי' ל"ה שבמקום שיש איבעית אימא ליטנא בתרא עיקר)

עדים. אבל בשבועות כשהביא הרמב"ן ראה לא הביא מהך טבל ראה כלל, כי זה ז"ל בעדים רק הביא ראה מכתם וכאן העמיד דינו דאין האשה נאמנת להכחיש העד, דבכתם א"ש:

ולא קשיא זממ"נ כשאין כאן ראה מטבל וחלה ועל כרחק ז"ל בעדים, א"כ מנא ליה לרמב"ן דלמא אפי' גבי כתם נאמנת ואיירי ג"כ בעדים וכמבואר בירושלמי. הא לא קשיא, חדא דעל כתם אמרינן זממ' שני תירוצים, או דהיא אמרה פלוני חכם טיהר לי הכתם, או דהחזקה נדה בשכנותיה, וררץ להצין דלמה ליה לחירון הראשון כלל הלא

טיהר לי את הכתם לפרש דמיירי שם בעדים והוי ליה לנקוט תרתי א) טבל ב) כתם, התינת חלה שגם כן מובא במשנה הג"ל שמפסדת כתובתה אם לא קוצה לה חלה ולפי ביאור הגמ' ואפ"ה אין הרא"ש מזכירו י"ל דנכלל בטבל דאי לא הפרישה החלה הוי העיסה טבל והיא היא, אבל על כתם קשה למה לא הביאו ולמה לא פירש דין זה אחר שהביא דין כתם.

במקום שיש לה מיגו נאמנת נגד החכם, ורק נגד עדים לא, אבל במקום שאין לה מיגו נאמן החכם גם בלי עדים ולכן יש לחלק בין טבל לכתם, דבטבל אילו אמרה היא לבדה שתקינה את הכרי נאמנת, וא"כ גם כשאמרה שפלוני כהן תיקן נאמנת שיש לה מיגו שהיתה יכולה לעשותה בעצמה ולכן שפיר יכולה להכחישו, וכן כתב הרמ"א בתשו' להדיא דבמקום מיגו נאמנת להכחיש העד השני, וכן יש לדייק הלשון בגמ' "דאמרה פלוני חכם תיקן לי" דלכאורה שפת יתר הוא דאין אנו צריכין לזה ודי בזה שאומרת כרי זה מתוקן ואין בה חשש מעשר וא"צ לאמירה דילה והוי כמילתא דלא רמיא ולא אדעתיה ואם כן אף דאמרה פלוני כהן תיקן לי אלים נאמנת דילה דהרי בידה לתקן וא"צ לפלוני כלל ולכן נאמנת להכחישו ובעיני תרי עדים לדחות דבריה אבל בכתם דאין לה מיגו דאין בידה להורות ולטמא ולכן מוכרחת להגיע להחכם א"כ ואין לה מיגו כלל ולא אלים נאמנת דילה דאין בידה כלום והכל מפי החכם אנו חיים ולכן כשמכחיש החכם את האשה החכם נאמן ולא האשה.

ולכן במס' כתובות כשפירש הרא"ש דמיירי בעדים לא הזכיר כלל מענין כתם רק מענין טבל דשאני התם בדידה היא

מקורות

(נח) ע' ע"א.

פשיטא דמצטרף לעד והל"ל סתמא צעדים ולמה אכפל הגמ' להודיענו זאת. אך בצבצב שפיר י"ל דקאמרה פלוני כהן תיקן לי הכרי הוה, וא"כ סתם כהן קמני אפילו במכירי כהונה, וא"כ הוה אמינא דכהן נוגע דאס' אומר ללא תיקן יתקן שנית הכרי ויגיע לו המעשר ותרומה גדולה, וקמ"ל דלא, מ"מ נאמן וטובה קמ"ל דבעדות קיי"ל כל שהוא נוגע אפילו בדרך רחוקה ונפלאה לא יעיד. אבל בכתם שפיר קשה למה לי ושייליה, וע"כ ז"ל דמיירי דהוא לנדה מכחישה, ודברי הרמב"ן מוכיחים הג"ל

(דג"ז) [אי גזין] כתם תליא בשאלתו ולא צעי עדים, אורחא דתלמודא דנקט ושייליה צאיך משום הך דכתם אע"ג דצאיך א"כ לשאלה, מה שאין כן אי גם נהך דכתם צעי נמי עדים וא"כ הך ושייליה דנקט צש"ס על כרחך מיותר, דאמאן תרמיה:

ועוד יש לומר דודאי דאף דמיירי צעדים י"ל ושייליה, דמיצעי שני עדים, עד אחד ואותו פלוני שתקן הכרי או החכם מצטרף צהדיה והרי כאן שני עדים, א"כ אצטרף לשאלתו. רק ה' גופא קשיא למה לן זאת ומה קמ"ל,

פלתי המבואר

והנה בטבל יש לומר דקמ"ל דאע"פ שאמרה האשה פלוני כהן תיקן לי הכרי הזה, משמע דמיירי גם בכהן שיש לו טוה"ג ואם כן היה אפשר לומר דלולי דברי הגמ' דנאמן הייתי אומר דאינו נאמן כיון דיש לו נגיעה דעיי"ז שיאמר שלא תיקן אותו הכרי יתקן כהן שנית הכרי ויקח לעצמו מעשר ותרומה גדולה קמ"ל דאין חוששין לזה ושפיר נאמן הרי יש לנו חידוש גדול דאע"פ דבעדות קיי"ל דאפילו בנגיעה כל שהוא בדרך רחוקה ונפלאה לא יעיד עדות הכא שאני, אבל בכתם שפיר קשה למה לי ושייליה דנקט הגמ' שנית ועל כרחך לומר דמיירי כשהוא לבד מכחיש אותה ואפ"ה נאמן ושפיר מוכיחים דברי הרמב"ן הנ"ל.

ולענין הדברים ברורים ברמב"ן ורא"ש ולחנם טרחו כל המחברים ליישב הסתירה.

הפלתי מחדש דפלוני גבל ט"ס וצ"ל פלוני כהן

ומה שנאמר בגמ' גבי חלה פלוני גבל הנה ברי"ף הגירסא פלוני בלי הוספת גבל וקאי אדלעיל במאכילתו שאינו מעושר דמיירי מכהן וכן מסתבר.

דברי הרמ"א דבאיסור דרבנן אשה נאמנה

הנה כתב הרמ"א בתשו' (ש) להכריע בדין זה הואיל ואיכא מחלוקת בזה אי בעינן עדים או לא י"ל לחלק בין איסור תורה לאיסור דרבנן דבאיסור דרבנן האשה נאמנת גם נגד החכם ורק נגד עדים אינה נאמנת משא"כ באיסור תורה גם נגד החכם אינה נאמנת עיי"ש. וכתב הפלתי דיש לפרש מה שכתב הרב כאן דנאמנת בכתם היינו דם שעל העד הבודק שהוא נקרא ג"כ כתם כדארמין שם פלוני טיהר לי הדם הזה וכן הרא"ש וכל הפוסקים הביאו לשון כתם וכוננתם על דם

אלא צ"ל דבתירוץ הראשון צריכים עדים להכחישה משא"כ בתירוץ השני דהוחזקה נדה בשכנותיה לא בעינן עדים להכחישה, ולכן הביא הגמ' שני תירוצים אחד בלי עדים שמכחישה ואחד בעדים שמכחישה ועל כרחך דלא כהירושלמי דמוקי גם בכתם דמיירי בעדים דאם לא כן למה לנו התירוץ הראשון דתליא בכתם כנ"ל.

ב ועוד י"ל דהא הר"ן שם הביא בשם הרמב"ן דליכא למימר דהסוגיא דכתובות מיירי בעדים דהא אמרינן לשון "שייליה" משמע דלאו בעדים תליא כי אם בשאלתו לאותו חכם עיי"ש אם כן י"ל בשלמא בכתם דתולה הדבר בשאלתו דבעינן לברר היאך פסק החכם ולא בעינן עדים כדי להכחישה שפיר יש לפרש הטעם דנקט לשון ושייליה גם בחלה ומעשר אע"פ דהתם לא בעינן לשאלה היא יכולה לכד לעשר ולהפריש חלה מכל מקום נקיט משום כתם משא"כ אם נפרש דגם בכתם בעינן עדים ואם כן הך "ושייליה" דנקיט בש"ס מיותר.

ג ועוד יש לבאר מקור הרמב"ן לחלק בין נדה לחלה ומעשר דבנדה דהכא מיירי בלי עדים אף דבאמת אין הכרח לדייק ושייליה דקאי דוקא על ע"א דיש לומר דכיון דאותו פלוני שתקן הכרי או החכם שפסק על הכתם מצטרף לעד השני והרי כאן שני עדים שמכחישין אותה ולכן שפיר כתבו הש"ס לשון ושייליה דאיצטרף לשאלתו בצירוף עד שני, אך אכתי יש להקשות למה ליה להגמרא להשמיע לן זאת שושני עדים מכחישין ע"א ומה קמ"ל דבר פשוט כל כך דאין עד במקום שנים ואת"ל דקמ"ל דמצטרף לעד גם דבר זה ג"כ פשוט והיה לו לומר סתמא בעדים ולמה כפל הגמ' להודיענו זאת.

מקורו

(ש) סימן ס"ו.

ולענ"ד הדברים ברורים ברא"ש ורמב"ן ולחנם טרחו כל המחברים. וגבי חלה ג"כ מיירי בכהן, אף דבגמי שלנו איחא פלוני גבל, ברי"ף גרס רק פלוני והיינו מוסב אלעיל פלוני כהן:

ובחב הרמ"א בתשובה סימן ס"ו הואיל ואיכא מחלוקת בזה י"ל באיסור דרבנן דאשה נאמנת. וי"ל דמ"ש הרב כאן כחם היינו דם שעל העד הכדוק שהוא נקרא ג"כ כחם,

כדלמרין סם פלוני טיהר לי הדם הזה והן הרא"ש וכל אינך פוסקים הציאו הכחם, והיינו דם על עד הוא נקרא לפעמים כחם ופשוט. ואילו הימה סברה זו כראי מולק לחלק בין של חורה לשל דרבנן, היה אפשר לישב דברי הרמב"ן והרא"ש הנ"ל בפשוט, דמאכילתו שאינו מעושר ואינה נוטלת חלה הכל איסור דרבנן, דקיי"ל תרומה וחלה

בזמן הזה דרבנן עיין בהלכות תרומה, ולכך צעי עדים, מה שאין כן צנדה שהוא [איסור] חורה א"ש עדים, ולכך העמיד הרמב"ן דבריו על נדה ולא קשיא דילמא זה ג"כ צעדים, דכבר כתבתי לעיל דלק"מ בכמה אופנים. ובזו היה

מקום ליישב דברי ירושלמי ובגלי כ אחד דצירושלמי קאמר כולהו צעדים, דצירושלמי נאמר פלוני ראה כחמן וא"כ הוא דרבנן, משא"כ בצבלי נאמר ראה דם נדה וזהו דאורייתא,

ולכך ושיילי ליה דא"ש לעדים, דחכם לצד נאמן. אך אין דעתי נוחה לחלק בדברי הרמב"ן גופיה בין דאורייתא לדרבנן, דרמ"א חילק להכריע בין החולקים דאיכא דס"ל כרמב"ן ואיכא החולקים לכך דעתו לסמוך ברבנן אכולקין אבל לשיטת הרמב"ן גופיה דידן קאמר דוחק לחלק בין של תורה לדרבנן ולכן אין דעתי נוחה בזה לחלק בדבריו וצ"ע.

פלתי המבואר

אך אין דעתי נוחה לחלק בדברי הרמב"ן גופיה בין דאורייתא לדרבנן, דרמ"א כתב לחלק בין דאורייתא לדרבנן משום שכוונתו להכריע בין החולקים דאיכא דס"ל כהרמב"ן ואיכא החולקים לכך דעתו לסמוך ברבנן אכולקין אבל לשיטת הרמב"ן גופיה דידן קאמר דוחק לחלק בין של תורה לדרבנן ולכן אין דעתי נוחה בזה לחלק בדבריו וצ"ע.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בביאור תשו' רמ"א לחלק בין איסור תורה לאיסור דרבנן בדין עד מפי עד באיזה איסור דרבנן. ♦ איסור וממון אינן שוין בדין. ♦ אשה יש לה נאמנות על עצמה באיסור נדה אע"פ שאתחזק איסורא. ♦ בדין נאמנת אשה לומר שלא הרגישא. ♦ עוד בדין נאמנת האשה. ♦ בביאור סברת התוס' דלא מסתברא לאוקמי דמיירי בעדים. ♦ ישוב סתירת הרא"ש. ♦ בגירסה טיהר לי הדם. ♦ חילוקו של החו"ד מתי נאמן החכם ומתי לא. ♦ מחלוקת הרמ"א עם הט"ז מתי נאמן. ♦ היכא דהדבר בידו נאמן גם נגד חזקת איסור. ♦ בעלים נאמנים גם אם אינם בידו. ♦ ע"א נאמן נגד חזקה באיסור דרבנן. ♦ נאמנת לעדות של שליח גבאי צדקה. ♦ חלה בזה"ו דרבנן. ♦ תרומה בזמן הזה דרבנן. ♦ דעת הרמ"א לחלק בין איסור תורה לאיסור דרבנן.

מקורות

(ס) ועיין צש"ע סימן ק"ט סעיף נ"ד כחמי עד הכדוק וצעוד מקומות. (סא) עיין בהל' תרומה.

שנמצא על העד שנקרא לפעמים כחם (ס), ודם זה הוא מה"ת ולפ"ז יוצא שאין כאן סתירה למה שכתב בשו"ע למה שכתב בתשו' ופשוט.

הפלתי מיישב בחילוק הג"ל סתירת הרא"ש הג"ל

ואם נקבל סברא זו לחלק בשל איסור תורה לשל איסור דרבנן היה אפשר ליישב דברי הרמב"ן והרא"ש הג"ל דמה שנקט דבעינן עדים במאכילתו דבר שאינו מעושר או דבר שלא ניטל ממנה חלה הוי איסור דרבנן דקיי"ל תרומה וחלה בזה"ו דרבנן (סב) ולכך בעי עדים כדי להכחישה משא"כ בנדה שהוא איסור תורה א"צ עדים ולכן העמיד הרמב"ן דבריו על ציור של נדה דוקא ולא קשיא דילמא מיירי זה ג"כ בעדים דכבר כתבתי לעיל דלק"מ בכמה אופנים.

ומזה יש מקום ליישב דברי הירושלמי ובבלי כאחד, דבירושלמי אמר פלוני טיהר לי את ה"כחם" וכחם הוא דרבנן כיון שאין זה בהרגשה וע"כ קאמר כולוהו בעדים דבדרבנן בעינן עדים, משא"כ בש"ס בבלי נקיט פלוני טיהר לי את ה"דם" וזה איסור דאורייתא ולכן ושיילי ליה לחכם דא"צ לעדים דחכם לבד נאמן.

[ד] אסור בבשר ויין. וכחז המנחת יעקב (סק"י) הטעם דהוי כמו קדשים דלילה הולך אחר יום, והוסק. אבל הטעם מה שמתענין ב' וה' הוא, שאז יום הדין למטה, וב"ד יושבים מתקנת עזרא ואלהים נצב בעדמ אל ולכן מתענים כנודע בכל הספרים, וידוע כי תחילת הדין אסור כלילה וגמר דין מותר, [ד] אסור ביין ובשר. ואם לא יוכל להתענות, יפדה כל יום צממון שימן לזדקה, כפי ערך ממון שיש לו, כי עשיר יתן יותר קצת מעני, ויש להחמיר צמחצותו. וכל המרצה לשו, זכות הוא לו. (פסקי מהרא"י סימן ס') והאשה אינה זריכה כפרה. ואם שמשה שלא נשעת וסתה, ומנאה אחר התשמיש דם, אפילו נמצא על עד שלו, מקרי אונס, אפילו לא נדקה חלה. וא"כ כפרה לא הוא ולא היא (מרדכי והרא"ש כלל כ"ט צ"ט מהר"ם).

פלתי המבואר

הנ"ל דבקדשים הלילה הולך אחר היום ותענית במקום קרבן קאי כאמרם חלבי ודמי הנמעט בצומי תמורת חלבים ודמים וכו' יש לנהוג כן ומסיים דיש להחמיר שלא לאכול בשר בשני הימים וצ"ח לזה דברי הגמ' במס' נזיר (ט ע"ב). הכרעת הפלתי דלילה שלאחר התענית מתענין והוא משום גמר דין מותר בלילה

וכתב בהטעם דמה שמתענין דוקא בב' וה' בשבוע הוא שאז יום דין למטה דבית דין יושבים בשני וחמישי בשבוע מתקנת עזרא (ע"ג) ואלקים נצב בעדת א-ל ולכן מתענין אז כמבואר בכל הספרים והנה קיימא לן דתחילת דין אסור בלילה אבל גמר דין מותר בלילה (ע"ג) ולכן לילה שלפניו אי אפשר בדין דהא אין מתחילין בלילה ולכן אין למנוע מלאכול בשר ולשתות יין מה שאין כן בכלות יום ב' וה' (היינו ליל שאחר ב' ואחר ה') נחשב לענין דין כמו ביום ולכן גם בו מסגפין עצמם שאינם אוכלין בשר וכדומה ואתי שפיר.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: דברי מהר"ש שצ"ח עליה בקיצור המנחת יעקב. ♦ הטעם דהלילה אחר היום בקדשים. ♦ מתי נקבעו לבית דין שישבו בשני וחמישי בשבוע. ♦ הטעם שקבעו שישבו בשני ימים אלו. ♦ מדת הדין שורה בבית דין בשעת ישיבתם בדין. ♦ גמר דין מותר רק בדיני ממונות ולא בדיני נפשות. ♦ למה בימי שני וחמישי אומרים תחנון. ♦ ראייה דמותר לאכול בשר שלפני התענית.

דבריו הרמ"א דאין לאכול ולשתות יין בליל התענית [סק"ד] **כתב** הרמ"א (ע"ג) ואם פירש ממנה בקישוי ובשוגג שלא ידע שאסור לפרוש ממנה יתענה ארבעים יום ואינן צריכים להיות רצופין רק כל שבוע שני ימים כגון שני וחמישי 'ובליל התענית אסור ביין ובשר' וכו'.

מקור דברי הרמ"א בתה"ד

מקור דברי הרמ"א הוא בדרוכי משה (ע"ג) שהוא מתשו' מהרא"י בפסקים (ע"ג) בשם תשו' מהר"ם מרוטנבורג.

המנ"י ס"ל דיש להחמיר בלילה שלפני התענית ולאחר התענית והטעם לפי שהוא במקום קרבן שבקדשים היום לפני הלילה. וכתב המנחת יעקב (ע"ג) דברמ"א אינו מבואר איזה מקרי ליל התענית ליל שלפני התענית או ליל מוצאי תענית (ע"ג), וכתב דנראה לכאורה דכוונת הרמ"א על לילה שלפני התענית כי היום הולך אחרי הלילה בכל דיני התורה והוא הדין הכא וראיתי במהרש"ל במס' תולין (ע"ג) דמה שנהגו קצת נשים שאינן אוכלין בשר בשני וחמישי אז אינן אוכלין אף בלילה שאחר יום דהיינו ליל שלישי ושלישי הוא קצת כמו מינות בזה שאין עושין כחכמי התלמיד במס' חולין (ע"ג) אלא נוקטין דהלילה הולך אחר היום ונתן טעם למה יש לנהוג נגד חכמי התלמוד עיי"ש (ע"ג) וכתב עליו המנח"י ודבריו דחוקים ותמוהים וטעם למנהגם דכמו דקיי"ל בגמ' חולין

מקורות

(ע"ג) נסעף ד'. (ע"ג) סק"ג. (ע"ד) מה"ד סימן ס'. (ע"ה) צמחצ"ט סק"י. (ע"ו) ועיין צמחצ"ט סימן ס"ב כ"ב שהניא צ"ט הסמך לאברהם שלא יאכל כלילה קודם התענית יותר מהרגל שלו ועיין א"ר (סימן תקפ"ג סק"א עיי"ש וכן בספר סדר היום כחז שמהנהג אנשי מעשה שלא לאכול בשר יין כליל שלפני התענית. (ע"ז) צמחצ"ט סימן ע"א. (ע"ח) צמחצ"ט סימן ע"א. (ע"ט) עיין בהערות שציינתי דברי מהרש"ל. (ע"י) כ"ב ע"ג. (ע"כ) כמבואר כמזות ג' ע"א. (ע"ג) כמחז משנה במס' סנהדרין ל"ב ע"א וכן נפסק בצו"ע חו"מ סימן ה' סעיף ב'.

קפו [א] שלא יהא לבו נוקפו. הציט יוסף הציט צסימן קפ"ד צסס הגהות מיימונית (פרק ד מאסורי ציאה אות כ) צסס רצינו שמחה דלאחר תשמיש לא חצדוק, אצל קודם תשמיש מצוה דמן (מדה יג ע"א) כל היד המרצה לצדוק הרי זו משוצתח עכ"ל. וכתב הצי"י דסותר לדברי חוס' (מדה יג ע"א ד"ה צע, וד"ה לנו) שפירשו צשאלה אשה מהו שחצדוק פירוש לפני תשמיש וכו' עכ"ל. ולעני"ד מעולס לא עלה צרוח רצינו שמחה לפרש פירוש אחר בגמרא כמו חוס' וכמעט שאין לשון הגמרא אשה

מהו שחצדוק עצמה לצעלה סובל פירוש אחר כי אס לפני תשמיש, דלישנא לצעלה כן משמע, וגם לאחר תשמיש מצביע ליה לאח"כ גמ':

ולבן נראה דס"ל דכיון דכל הטעם דאין לצדוק קודם תשמיש הוא מטעם דצרואה אשתו צודקת חושב ודאי הרגישה, דאל"כ למה צודקת ולצו נוקפו ופורש, וזה אס אשתו מעצמה מחמרת אצל אס הוא מחמיר על עצמו ומצוה לאשתו שמהיה צודקת, פשיטא דליכא כאן חשש דמרגשת דהרי הוא מצוה לה לצדוק. וכך הן מצוארים צברי רצינו שמחה, שאין אשה רשאה להחמיר על עצמה לצדוק אחר תשמיש, אצל לצדוק קודם תשמיש רשאי אדם להחמיר על עצמו דמתן כל היד המרצה

וכו', הרי דפתח צאשה וסייס צלשון אדם, והצדכיים צרויים כמו שכתבנו. וצהכי ניחא דקאמר ר' זירא פרק צ' (טו ע"ב) צעל נפש לא יצעול וישנה, והוא גופיה פשט ליה רצ

סימן קפו

דיני בדיקת אשה בין לפני תשמיש בין

לאחר תשמיש וכו' ה סעיפים:

א. אשה שיש לה וסת קבוע, אינה צריכה בדיקה כלל, לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש. ואדרבה, אין לה לבדוק בפני בעלה בשעת תשמיש, כדי [א] שלא יהא לבו נוקפו.

פלתי המבואר

צ"ב למה כופל הגמ' באותו שאלה לשאול שני פעמים ואי משום ששני אנשים נפרדים שאלו מ"מ המסדר של הגמ' אין דרכו להביא רק פעם אחת את השאלה, והראשונים כתבו לבאר בכמה דרכים ונציין דברי התוס' בזה.

דעת התוס' דחשש של לבו נוקפו ופורש קאי על בדיקה שלפני תשמיש

ובתבו התוס' שם ד"ה בעי רבי זירא מהו שחצדוק הכוונה "לפני תשמיש" ע"כ, היינו דשאלת רבי זירא היתה

"על בדיקה לפני תשמיש" אם מותרת לבדוק את עצמה או לא ומסיק דאטורה לבדוק מחשש שמא לבו של הבעל נוקפו ופורש, ונמצא מבטל מצות פו"ר או מצות עונה, ובעיא השניה וכן האיכא דאמרי הוא "על בדיקה שלאחר תשמיש" והוא שמא ראתה דם בשעת תשמיש ונמצא שבעל אשתו נדה כשווג או בספק וכגון שלא בדקה מיד אלא לאח"ז, (ועיין שם בתוס' ד"ה כדי לחייב בעלה), ומסיק דלא תבדוק, שמא יהא לבו נוקפו ופורש מלשמש איתה שיחשוש שע"י התשמיש בא הדם, וכך הבינו עוד ראשונים.

דעת המחבר דאין לבדוק בשעת תשמיש לא לפני ולא לאחריה, כדי שלא יהא לבו של הבעל נוקף ופורש ונמצא מבטל מצות פו"ר

[סק"א] כתב המחבר (ב) אשה שיש לה וסת קבוע אינה צריכה בדיקה כלל לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש "ואדרבה אין לה לבדוק בפני בעלה בשעת תשמיש" כדי שלא יהא לבו נוקפו ע"כ.

מקור החשש של לבו נוקפו ופורש בגמ' נדה והוא כדברי הגמ' (ג) בעיא מיניה רבי זירא מרב יהודה אשה מהו שחצדוק עצמה לבעלה אמר ליה לא תבדוק, ופריך ומה בכך אם תבדוק, ומתריך דיוצא תקלה על ידי הבדיקה דיהא לבו נוקפו ופורש (מן האשה עיין רש"י שם ג' ע"ב), והדר שואל הגמ' בעא מיניה רבי אבא מרב הונא וכו' ומתריך דלא תבדוק כדי לחייב בעלה (קרבן) "חטאת" וכו' איכא דאמרי הכי בעיא מיניה אשה מהו שחצדוק עצמה כדי לחייב בעלה "אשם תלוי", אמר ליה לא תבדוק, (ופריך) ותבדוק ומה בכך, (ומשני) אם כן לבו נוקפו ופורש ע"כ דברי הגמ', ולכאורה

מקורות

(ב) צסעף א'. (ג) צמס' נדה י"ב ע"א.

פלתי המבואר

דעת רבינו שמחה דאין חשש של לבו נוקפו בבדיקה שלפני תשמיש

דחנה בספר הגהות מיימוניות לרבינו מאיר כהן (א) מביא בשם רבינו שמחה (בעל המחזור ויטרי) שאין אשה רשאית להחמיר על עצמה לבדוק אחר תשמיש, אבל לבדוק קודם תשמיש רשאי אדם להחמיר על עצמו כדתנן כל היד המרובה לבדוק וכו', וכן משמע מעובדא דאמר רב כהנא שאילתוה לאינשי ביתיה דרב פפא וכו' עיי"ש, וכן מורי רבינו מיחה באשה שהיתה בודקת תמיד אחר תשמיש (שלא היה לה לעשות כן), ואף על פי שאין לה וסת קבוע (ויש לחשוש שמא תבוא הדם בשעת תשמיש, או שמא כבר בא ונמצא בכותלי בית הרחם בבית החיצון), למה תחמיר לקלקל עצמה בדבר שאסרו לה חכמים לעשות, כיון דמה"ת בעינן שתרגיש בבשרה (כדי שתהיה טמאה), אלא דרבנן אסרו וראה (דם) בלי הרגשה כמו כתמים, והם אמרו והם אמרו, הם אמרו דהיכא דאשכחה דם אסורה והם אמרו שלא לבדוק עכ"ל. ומביאו ב"י (ז) עיי"ש, ומשמע מדבריו שרבינו שמחה מפרש דברי הגמ' אחרת וס"ל דרבי זירא בעי על בדיקה דלאחר תשמיש ועי"ז דוקא משני א"כ ליבו נוקפו ופורש, אבל לפני תשמיש אמרינן דמצוה היא לבדוק וכמבואר במשנה בנדה (ט) כל היד המרובה לבדוק הרי זו משוובת ע"כ, ובסברא כל היכא דאפשר לברור אם יש לה דם צריך לברר.

הפלתי מפלפל על הבנת הבי"ד בדעת רבינו שמחה הנ"ל

דלעני"ד (כותב הפלתי) אי אפשר לפרש כמו שפירש הבית יוסף ככוונת רבינו שמחה, דהמדויק ויתבונן יראה דמעולם לא עלה ברוחו של רבינו שמחה לפרש פירוש אחר בגמרא מתוס' (וישיטת ר"ח ורוב ראשונים), ויש שני ראיות לזה, (א) לשון הגמ' יוכיח דלשון הגמ' הוא אשה מהו שתבדוק עצמה לבעלה וזה אינו סובל פירוש אחר כי אם על בדיקה שלפני תשמיש, דלישנא "לבעלה" משמע לפני תשמיש, (ב) ועוד דאח"כ מיבעיא הגמ' על בדיקה דלאחר תשמיש כדי לחייב בעלה קרבן הרי על כרחך לפרש דהשאלה הראשונה בגמ' קאי על בדיקה שלפני תשמיש, דאם לא תימא הכא מהו ההבדל ביניהם, והרי אין דרכה של הגמ' לחזור על שאלה אחת פעמיים בלא שינוי, צא וראה מה שכתב הבי"ד בהקדמתו דהגה"מ הולך על פי רוב לפי דברי תוס' וכן כתב בשו"ע של הרב התיא הגה"מ הולך בכל מקום בתר דברי תוס', ודעת תוס' דרבינו הראשונה לפני

תשמיש ובעיא שניה על לאחר תשמיש.

הפלתי כתב ביאור חדש בכוונת רבינו שמחה דמייירי באופן דהבעל מצווה לה לבדוק לפני תשמיש

ולכך נראה לפרש כוונת רבינו שמחה שמתיר לבדוק את עצמה לפני תשמיש דקאי גם לפי כוונת התוס' הנ"ל דאיכא חשש של לבו נוקפו ופורש, בדיקה שלפני תשמיש דס"ל לרבינו שמחה במה דברים אמורים דלבו נוקפו ופורש דוקא כשהיא מחמירה ובודקת את עצמה מדעתה ואז כשהבעל רואה אותה שבודקת את עצמה חושב בלבו כיון שלא ציוו לה חכמים לבדוק למה היא בודקת את עצמה אל וודאי הרגישה כי לא היתה בודקת סתם ללא הרגשה ולכן חושש ופורש ממנה גם כשהיא אומרת שלא מצאה כלום (או משום שחושש לשיטת התרומת הרשן הובא בשו"ע סי' ק"צ סעי' א', או שחושש שלא בדקה יפה יפה מחמת חימוד התשמיש שבה), אבל אם הבעל מחמיר על עצמו ומצווה לאשתו שתהיה בודקת לפני תשמיש פשיטא דמותרת דליכא כאן חשש דמרגשת, דהרי הוא צווה לה לבדוק, ואז לא יבוא לפרוש ממנה על ידי בדיקה זה וכן הם מבוארים בשינוי לשונות בדברי רבינו שמחה שכתב שאין "אשה" רשאה להחמיר על עצמה לבדוק אחר תשמיש (כדי שלא תגרום שתהיה עי"ז רואה דם מחמת תשמיש) אבל לבדוק קודם תשמיש רשאי "אדם" להחמיר על עצמו כדתנן כל יד המרובה לבדוק הר"ז משוובת ע"כ הרי דפתח "באשה" וסיים "באדם" והיינו לפי הנ"ל מוכן דאשה יכולה לבדוק לפני תשמיש רק בציווי האדם הבעל מחמיר על עצמו ומצווה לה לבדוק וזה דוקא לפני תשמיש אבל לאחר תשמיש לא.

הפלתי מיישב תמוה בדברי ר' זירא דנראה דסותר דברי עצמו לפי חידוש הנ"ל

ולכאורה איכא סתירה בדברי ר' זירא דמכאן נראה דאין לה לבדוק עצמה לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש דחוששין שמא הבעל יפרוש מפו"ר, ולקמן (ו) אמר רבי זירא מדברי כולם נלמד דבעל נפש לא יבעול וישנה וברש"י בעל נפש "חסיד" לא יבעול וישנה בלא בדיקה בינתים עיי"ש, ורבא ס"ל דגם בעל נפש יבעול וישנה בלא בדיקה בנתים שמא לבו נוקפו ופורש (ו), והשתא צריך ביאור למה רבי זירא עצמו אינו חושש לחששא הנ"ל דשמא תהא לבו נוקפו ופורש שחושש לעיל.

מקורות

(א) נפקד ד' מהל' אסו"צ א"ת כ'. (ד) יש סי' קפ"ד ד"ה וכל מי שיש. (ה) י"ג ע"א. (ו) ט"ז ע"ב. (ז) עיין שם מוס' ד"ה נ"א.

אומיוס, אינו מוסב למעלה דדרך נשים הצדקות כך לצדוק אומיוס, רק המשנה אומרת אם היטה צדקת אומיוס, אזל וודאי דרך נשים לצדוק צשני עדים היינו לאחר אומיוס.

אבל עדיין לא הצנתי, תינה שלה כשצדקת עממה לאחר

וזמן אינו חייב קרבן, דחלינן אח"כ ראתה ואף הוא אין לבו נוקפו, אזל צנמלא על שלו הלא תמיד חייב מטאת ואיך לוו חז"ל לצדוק וצמנה יהיה יומר לבו נוקפו מצנמלא על עד שלו. וליכא למימר דכי מחייצין

מטאת היינו צהרגישה, אזל צלא צהרגישה אינה טמאה דבר מורה ומכ"ש דאינו חייב מטאת, ולכך מסתם צדקת דאף דממלא כיון דלא צהרגישה ליכא חיוב מטאת ואין לבו

יהודה (נדף יב ע"א) ולבו נוקפו ופורש. ודומק לומר דמייירי צאין לה וסת ואיהו קצעי ציש לה וסת, דהא סתמא קאמר. ולי מה שכתבנו ניחא, דבעל נפש יחמיר על עצמו ולא שייך לבו נוקפו:

והרמב"ם ז"ל מצריך לבדוק [בו] אחר תשמיש, היא בעד אחד והוא בעד אחד, ולראות בהם שמא, ראתה דם בשעת תשמיש. ולדעתו, הצנועות בודקות עצמן אף קודם תשמיש. (וסברא הראשונה היא עיקר, וכן נהגו). (רוקח והגהות מיימוני ורוב המוריס).

מייירי לאחר זמן דליכא צהו חיוב קרבן, ואף חשש לבו נוקפו ופורש ליכא. וזריך לומר הא דתנן צמננה (יד ע"א) דרך צנות ישראל משמשות צשני עדים נמלא על שלה

פלתו המבואר

קיצר תוכן הענינים המבואר בהערות: דעת המחבר והרמ"א דאין לה לבדוק עצמה בשעת תשמיש. ♦ הסיבה של לבו נוקפו ופורש. ♦ דעת הסוברים והחולקים על הפלתי דאם הבעל מצוה לבדוק אז אין חשש של לבו נוקפו ופורש לפני תשמיש. ♦ הם אמרו והם אמרו. ♦ דברי הגה"מ הם עוד שיטה למנין הפוסקים. ♦ בקושית הפלתי אי סמוך לוסת אונס למה הגמ' בנדה חושש ללבו נוקפו ופורש הרי כך הוא שורת הדין לפרוש סמוך לוסתה. ♦ גדר הדין נמצא על עד שלו חייבין קרבן. ♦ בקושית הרא"ש על הר"ף ובעת ה"י דבעינן בדיקה גם קודם תשמיש. ♦ אי חוששין בזה"ל לטהרות. ♦ גדר החזקה שנתחזק ע"י ג"פ. ♦ אי יכול לבדוק באותו עד ב"פ אע"פ שלא נתכבס. ♦ מביא ראיה מדברי הרמ"א. דעת הרמב"ם דאשה שיש לה וסת יש לה לבדוק עצמה אחר כל

תשמיש

[סק"ב] כתב המחבר (ב) ואדרבא אין לה לבדוק בפני בעלה בשעת תשמיש, כדי שלא יהא לבו נוקפו, והרמב"ם ז"ל (ב) מצריך לבדוק אחר כל תשמיש, היא בעד אחד והוא בעד אחד ולראות בהם שמא ראתה בהן דם בשעת תשמיש, ולדעתו הצנועות בודקות עצמן אף קודם תשמיש ע"כ.

קושית הראשונים על שיטת הרמב"ם דמצריך בדיקה לפני תשמיש ולמה אינו חושש שתהא לבו נוקפו ופורש הקי"ש הראשונים על שיטת הרמב"ם הנ"ל מדברי הגמ' במס' נדה (ז), דבעי רבי זירא מרב יהודה אשה מהו שתבדוק

ודוחק לומר לחלק דהא דר' זירא אינו חושש הוא באשה שאין לה וסת קבוע והתם אין חשש של לבו נוקפו דכיון ששם הוכיח ר' זירא חשש של לבו נוקפו מייירי באשה שיש לה וסת, והטעם לחלק דאם אין לה וסת צריכה לבדוק שמא הגיע זמנה לראות כיון שאין לה זמן קבוע נמצא דכל הזמן אנו חוששין עליו שמא זמניה הוא ולכן כשהבעל רואה שהיא בודקת אינו חושש שמא הרגישה לפניו ולכן בודקת וא"כ אין חשש של לבו נוקפו ופורש סברא זה "דחוק" דהרי סתמא קתני ואינו מחלק בין אשה שיש לה וסת לאין לה וסת ומשמע שגם באשה שיש לה וסת יבעול וישנה בבדיקה ביניהם, (וגם דוחק לומר דבאשה שאין לה וסת ס"ל לרבא חשש של לבו נוקפו ופורש).

אמנם לפי הנ"ל דכתבנו דאם הבעל מצווה לאשתו לבדוק אין חשש של לבו נוקפו ופורש ע"כ אפשר לומר דס"ל לר"ז דבעל נפש (חסיד) יצוה לאשתו לפני תשמיש שתבדוק ואז אם מצאה דהעד נקי אין חשש של לבו נוקפו ופורש דאין לו על מה לחשוש דהתורה האמין אותה באיסור נדה כמו שנאמר וספרה לה.

חירצא מדבריו דאע"פ דאין לה לבדוק עצמה לפני תשמיש היינו דוקא כשהבעל לא ציווה לה לבדוק אבל אם ציווה לה לבדוק ס"ל לרבינו שמחה דאין חשש של לבו נוקפו ומותרת לבדוק את עצמה (ודלא כהבנת הבי" בדבריו).

מקורות

(ס) כספיף א'. (ט) כפ"ד מהל' אי"צ הט"ו. (ז) י"צ ע"א.

סמוך לוסתה, דלא חייב חטאת ואף הוא לבו נוקפו ופורש דנא לכלל איסור כזה, אבל בתוך וסת דאף דתמצא המורה פטרה לאונס אין לבו נוקפו דהא המורה נקהו מעון ולכן מותרת לבדוק. והא דמבעי בעי על סמוך לוסתה, אף דחייב לפרוש ומה קשאל, ו"ל ציוצא לדרך קשאל דהמירו (בינמות סג ע"ב) לבעול סמוך לוסתה וע"ז קשאל ואם המירו לבדוק, וע"ז שפיר אמרינן דלבו נוקפו הואיל וחייב חטאת. ולכן השמיט הרמב"ם הך דינא, לפי מה שפירש צו הרמב"ן דעל כל פנים צמקוס חיוב חטאת אסור לה לבדוק, דהא לא משכחת ליה רק ציוצא לדרך דהמירו סמוך לוסתה, והרמב"ם השמיט דין זה והטעם כמו שכתבו האחרונים דהרמב"ם ס"ל דיש צו סכנה הצועל ציוס ציוצא

נוקפו, אך אם בשעת תשמיש הרגישה אז אסור לה לבדוק עצמה תיכף, דלולי תמצא וזו יהיה חייב חטאת דהא הרגישה ויהיה לבו נוקפו. דהא הרמב"ם ס"ל צמקוס בדיקה ותשמיש חייב ולא זעין הרגשה, דאנן אמרינן באמת הרגישה רק היא חשבה הרגשת שמש או עד הוא, וכמו שכתבנו לעיל בסימן קפ"ג צאריכות:

ועלה ברוחי לומר דלפי מה דאמרינן צפרק ידיעות בשצעות (י"ט ע"א) וכן פסק הרמב"ם בהלכות שגגות (פרק ה הלכה ו) דאם משמש עמה בתוך ימי וסתה אף דנמצא על שלו פטור מקרבן לאונס הוא, וכי מחייבין קרבן בשמש סמוך לוסתה, וא"כ הא דמבעי (נדה יב ע"א) אשה מה שמדדוק עצמה וכו' לחייב חטאת היינו כשמש

פלתי המבואר

דמה שלבו נוקפו היינו דוקא כדי שלא יתחייב קרבן מכמה טעמים, (א) מטעם שיש לו בושח ע"י שהגיע לידו עבירה, (ב) מטעם הוצאות ממון בזה שצריך לקנות קרבן ותביב עליהם ממונם יותר מגורפם, (ג) מטעם שע"י שנתחייב קרבן חושב בלבו שעבירה זו גדולה הוא יותר מסתם עבירה שאין עמה קרבן, משא"כ הא דהרמב"ם מצריך בדיקה היינו לאחר שיעור וסת שנזכר בגמ' דאז אינו חייב קרבן וליכא חשש דלבו נוקפו והבדיקה היא רק כדי לברר אם ראתה מחמת תשמיש נואפשר לומר לשיט' הרמב"ם דבזה"ז שאין מביאין קרבן ואין אותן הטעמים הנ"ל דמותרת לבדוק גם בתוך שיעור וסת דאין החשש של לבו נוקפו או נימא דאמרינן לבו נוקפו בעצם הדבר שנתחייב בקרבן אף אם בפועל אינו מביאין.

ביאור דברי המשנה (בדף י"ד ע"א) לפי סברת הרמב"ן הג"ל דעתה יש לבאר לפי זה המשנה (ט"ו) דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה, והצנעות מתקנות שלישי לתקן את הבית וכו' נמצא על שלה אותים טמאין חייבין קרבן וכו' ע"כ, ולפי הבנת הרמב"ן בדעת הרמב"ם דענין הבדיקה הוא לברר אם ראתה מחמת תשמיש ולא לחייב אותו בקרבן (ראם לא כן תהא בבדיקה זו דלבו נוקפו ופורש) אם כן היאך מפרש המשנה דהבדיקה מחייבת קרבן, ולכן כתב דהסיפא אינו קשורה לרישא של המשנה דברישיא קמ"ל דדרך הנשים לבדוק וזה אינו תיכף ומיד בתוך שיעור

עצמה לבעלה, אמר ליה לא תבדוק, (ופריך) ותבדוק ומה בכך, (ומתריך) אם כן לבו נוקפו ופורש - ובגמ' עוד שם, בעא מיניה רבי אבא מרב הונא "אשה מהו שתבדוק עצמה כשיעור וסת" (מיד לאחר בעילה כשיעור שנתחייב קרבן חטאת כדלקמן י"ד ע"א) כדי לחייב בעלה חטאת, א"ל מי משכחת לה לבדיקה (לחורין וסדיקין) כשיעור וסת (וכו') אלא מהו שתקנת (לקינות מבחון שנתחייב קרבן אם בודקת מיד), איכא דאמרי הכי בעי מיניה אשה מהו שתבדוק עצמה (בדיקה ממש) כדי לחייב בעלה אשם תלוי (כדאמרינן דנמצא על שלה לאחר"ו חייב באשם תלוי דספק דם בא בשעת ביאה ספק בא לאחר מכן), אמר לו לא תבדוק (ופריך) ותבדוק, ומה בכך (ומשני) א"כ לבו נוקפו ופורש (קודם ביאה, תהא דתנן לקמן במשנה (ט"ו) רבודקת מיירי לגבי טהרות ולא לבעלה - רש"י).

על כל פנים מדברי הגמ' משמע דאין לה לבדוק אחר תשמיש מטעם לבו נוקפו וקשה איך יפרש הרמב"ם דברי הגמ'. ביאור דברי הרמב"ם לפי הבנת הרמב"ן

דמתריך הרמב"ן (ט"ו) הובא בדברי המגיד משנה (ט"ו) דיש לחלק דר' זירא ור' יהודה מיירי שבודקת בתוך שיעור המחייב קרבן, וכמבואר לקמן במשנה (ט"ו), נמצא על שלו (אפילו לאחר זמן ששהה לאחר בעילה זמן ארוך קודם קינות) טמאין, וחייבין בקרבן (שידוע שהיה דם בשעת תשמיש ובעל נדה) נמצא על שלה אותיות (מיד לאחר בעילה) טמאין, וחייבין בקרבן, נמצא על שלה לאחר זמן טמאין מספק ופטורין מן הקרבן ע"כ, הרי

מקורות

(יא) י"ד ע"א. (יב) סוף פ"ק דנדה. (יג) צפרק ד' מה"ל איסור"ב ה"א. (יד) י"ד ע"א. (טו) נדף י"ד ע"א.

ואם כי היא פרסה נדה מה היה לו לעשות, אף זה אונס הוא. ודוחק לומר דמ"מ קרוי שוגג דהוי ליה לדייק טובא ולצעול מיכף בתחילת עונה הסמוך לוסתה ולא להמתין רגע שיהיה קרוב וסמוך לוסתה ביותר, וגם לצעול בחפזון כמאמר חז"ל כמי שכפאו שד, וכמלווה ועושה דברי חז"ל ולא יותר, והוא דלא עשה קן שוגג יקרא ואמי שפיר כל הנ"ל. אף זה ז"ע, כי לא מנאחי סברא זו לאחד מהמתחזרים.

וגם אין דעמי נוחה לומר, דנשלמה בנמצא על שלו כיון דודאי רחצה בתשמיש ונכשל באיסור נדה לא חששו חז"ל שיהיה לבו נוקפו, אדרבה יתן אל לבו לשוב ולדקדק ביותר ויותר כי נכשל בחטאו, אבל בנמצא לאחר אותיום

לדרך, ובענין רפואות העמים והומנים מתחלפים ואף כי בזמן הגמ' לא היה מוזק עכשיו בזמנינו חולשת הטבע גורם שמזיק ומסכן בנפשו, ולכך השמיטו וס"ל לא העמידו דברייהם במקום סכנה, וא"כ נפל פומיא צביריה להך דינא דבדיקה במשמש סמוך לוסתה, דאטו ברשיעי עסקינן: אך אין לצדי נוחה בזה כל כך, דכי אמרינן סמוך לוסתה לאו אונס היינו במשמש נגד דברי חז"ל, דיש לפרוש סמוך לוסתה ואיהו יצר אלצשהו כמ"ש המוס' (שנועות י" ע"ב ד"ה אי בתי"ח) לומר אבעל ולא יקרני חטא, ובחטא רחמה הרי זה שוגג ולא אונס, אבל צמי שבעל ברשות חכמים, כי החירו וזו ליונא לדרך לפקוד אשמו אפילו סמוך לוסתה, מה הוה ליה למעבד, מה דפקדו חז"ל עשה,

פלתו המבורא

תיכף לאחר תשמיש שמא תראה דם ותתחייב בקרבן דהיה בהרגשה, זה אינו דהא הרמב"ם (י"ג) כתב דחזקת דם שאשה רואה באה בהרגשה והפלתי הוכיח (י"ג) דדעת הרמב"ם הוא דאנן אמרינן דכאמת הרגישה רק היא אינה יודעת משום שתולה הדבר בהרגשת שמש או בעד או במי רגלים ולכן כל דם שנמצא לאחר ג' דברים הנזכרים הוא דם שבא בהרגשה ויכול לחייב קרבן (ודעת הפלתי דאמרינן היתה הרגשה ולא ספק הרגשה).

ביאור חדש (לפי הרמב"ן הנ"ל) בכונת הרמב"ם דכ"ז מיירי בשיוצא לדרך שמותר לשמש סמוך לוסתה
אלא יש לפרש לפי דברי הגמ' במס' שבועות (י"ג) דיליף ממה שנאמר בתורה והזרתם את בני"י מטומאתם דסמוך לוסתה יש חובה לפרוש מאשתו ושם (י"ג) מבואר דאם משמש עמה בתוך ימי וסתה שאז יש לה חזקת טהרה אף אם בדקה את עצמה לאחר תשמיש בתוך שיעור וסת ומצאה דם פטורה מקרבן דאנוסין הן, ודוקא אם משמש סמוך לוסתן חייבין, וכן פסק הרמב"ם (ס' עיי"ש), ולפי זה כאן באבעיות של ר' זירא אשה אם מותרת לבדוק את עצמה כדי לחייב את הבעל בקרבן (לפי הסבר הרמב"ן) ועל כרחן מוכרחין לפרש דמיירי כשמשמש סמוך לוסתה, דרק אז יש מציאות שיהיה חייב בקרבן ע"כ ולבו נוקפו ופורש דבא לכלל חיוב קרבן אבל בתוך ימי וסתה דאף אם תראה דם מ"מ התורה פטרה אותם דאנוסים הם

וסת כדי שלא יהא לבו נוקפו אבל הסיפא של המשנה מיירי אם אירע שבדקה תיכף ומיד לאחר הבעילה ואז חייב קרבן.

קושיית הפלתי על תירוץ של הרמב"ן

אך עדיין יש להקשות על תירוץ של הרמב"ן דהחשש של לבו נוקפו הוא לענין חיוב קרבן התינוח כשהיא בודקת עד שלה יש לחלק בזמן דהיינו אם בדקה עצמה תיכף ומיד חייבין בקרבן בין אם בדקה עצמה לאח"ז פטורין מקרבן ולכן תהא מותרת לבדוק לאח"ז דאין לבו נוקפו, אבל בנמצא דם על עד שלו (של הבעל) מה זה מועיל אם בודק לאח"ז או תיכף ומיד הלא תמיד חייב חטאת והיאך אמרו חז"ל לבדוק אותו בעד שלו ולמה יהיה לבו נוקפו יותר בנמצא על עד שלה מבנמצא על עד שלו.

דעת הפלתי דחייב קרבן איכא אם קנתה מיד אחר התשמיש גם בלי הרגשה דאנן אמרינן מסתמא היתה הרגשה **ואין** לפרש דכיון דלהתחייב קרבן בעינן הרגשה דעיי"ז נטמאת מה"ת משא"כ בלא הרגשה דטמאה רק מדרבנן פטורין מקרבן ולכן יכולה לבדוק כל פעם אחר תשמיש דכיון דלא היתה הרגשה אין בדיקה זו מחייבת קרבן ולכן אין לבו נוקפו אחר תשמיש לפי הרמב"ם והגמרא שאי אפשר להתחייב ע"י טומאה דרבנן להביא קרבן בבית המקדש שזה רק כשיש טומאה של תורה שהגמ' חוששת דלבו נוקפו ופורש מיירי שהרגישה ממש בשעת תשמיש דאז אטורה לה לבדוק עצמה

מקורות

(טו) נפ"ה מהל' אקו"צ ה"ה. (יז) לעי נפ"י קפ"ג. (יח) י"ח ע"ב. (יט) י"ז ע"ב, י"ח ע"א. (כ) נפ"ה מהלכות שנגות.

יהודה ודאי דמגופו אחיא והוא באשם תלוי, א"כ יוכל להיות דבאמת לא נכשל באיסור והוא מנוקה מעון, והוא יהיה בכל זה לבו נוקפו ופורש, וע"ז חששו חז"ל וזו מצלי לבדוק. וז"ל דהנך לשונות (נדה יב ע"א) חד אמר לבדוק לחייב לבעלה חטאת וחד אמר לחייב לבעלה אשם תלוי, צהא פליגי צהך סצרה אי גס צחטאת חששו חז"ל ללבו נוקפו או לא, וקיי"ל כלישנא צתרא דגבי אשם חששו ולא צחטאת. דכל זה דחוק, דא"כ ליטנא קמא דגס צחטאת לבו נוקפו, הך מתנימין נמצא על שלו איך מתוקמא, ודוחק דיחלוקו בפירוש המשנה:

ולכן היותר נכון מה שיש לומר בלאו הכי, בדברי השגת הראב"ד דכתב (פרק ד הלכה טו מאיסורי ציאה) הא רב

פלתי המבואר

התורת השלמים (ט) ליישב תמיהת הרב המגיד (י) על הרמב"ם למה לא הזכיר דין זה של חייב פקידה סמוך לוסתה גם ביוצא לדרך, וכתב דהרמב"ם לשיטתו אזיל (י) דאסור לו לאדם לבעול ביום שיוצא לדרך משום סכנה ואף דהגמ' לא חשש לסכנה מ"מ בענין רפואה הזמנים משתנים ובזמן הגמ' לא היתה מזיק אבל עכשיו בזמנינו דהטבע נחלש אי המשמש ביום שיוצא לדרך גורם שמזיק ומסכן נפשו ואסור לעשות כן וכמו שכתב הרמב"ם בענין זה על מי שעובר ושותה יין שהיה מגולה ואינו חושש למה שאמרו חז"ל לחשוש לסכנה ואומר הריני מסכן בעצמי ומה לאחרים עלי או איני מקפיד בכך מכין אותו מכת מרדות (י) ולכן השמיטו, וס"ל להרמב"ם דלא העמידו חכמים דבריהם במקום סכנה, והוא דאע"פ דלפעמים העמידו דבריהם במקום תורה עיין ריטב"א ר"ה (ט), אבל במקום סכנה לא אמרו כן וכ"ש בקום ועשה וכיון דעל כרחך דין זה נוגע רק במשמש סמוך לוסתה שלא ביציאה לדרך באותו יום ואז אסור לשמש אתה והשמיט הרמב"ם דין זה דאטו ברשעי עסקינן שעוברין על דין חז"ל שיש לפרוש סמוך לוסתה.

ואונס רחמנא פטריה ובוודאי שלא שייך כאן חיוב קרבן ולכן בוודאי דאין לבו נוקפו ופורש, וא"כ צריך ביאור וכי רבי זירא שואל שאלה על רשע שעובר על דברי חכמים ואינו פורש ממנה סמוך לוסתה וכלשון חז"ל בכמה מקומות בש"ס "אטו ברשעי עסקינן" דגם דהעובר על דברי חכמים נקרא רשע, ועל כן מוכרחין לפרש דמיירי בששימש אתה סמוך לוסתה בשעה שיוצא לדרך" וכמו שאמרו חכמינו זכרונם לברכה במס' יבמות (כ). ריב"ל אומר דחייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך אפילו סמוך לוסתה ע"כ (כ) וע"ז שואל רבי זירא אם לאחר תשמיש כזו מותרת בבדיקה ומשיב רב יהודה דבתוך שיעור וסת אסור דלבו נוקפו ופורש שלא יתחייב להביא קרבן.

הפלתי מפלפל על ביאור הג"ל דחייב קרבן דהרי אונס רחמנא פטריה

לפי הג"ל מבאר למה הרמב"ם השמיט דין זה דאין לה לבדוק בתוך שיעור וסת שלא לחייב אותו בקרבן ולפי הג"ל יש ליישב מה שהקשו האחרונים בדברי הרמב"ם למה לא מזכיר דין זה דאין לבדוק בתוך שיעור וסת שלא לחייבו בקרבן, בתוך ספרו משנה תורה שמקבץ כל הדינים בין הנוגעים בזה"ז ובין אלו שאינם נוגעים בזמן הזה ולפי הג"ל יש לומר פשוט דכיון דדין זה דבדיקה לאחר תשמיש לחייבו קרבן לא יתכן רק בששימש אתה סמוך לוסתה יוצא לדרך דאז התיירו לשמש גם כשהוא סמוך לוסתה ולפי הרמב"ם אין דין זה נוהג בזמנינו מחמת סכנה, וכמו שכתב

מקורות

(א) ס"ב ע"ב. (ב) וכמנזאר לעיל נסי' קפ"ד סעי' י'. (ג) ס' קפ"ד ס"ק י"ת. (ד) נפ"ד מהל' איקו"צ הל' י"ב. (ה) נפ"ד הל' דיעות הל' י"ג. (ו) עיין צנענים פ"א מהל' רוחם ושמירת הנפש הל' ה'.

תשמיש, א"כ אם בדקה ומלאה אחר תשמיש סמוך לזוהמא
הרי כאן חיוב טהאח ולאח"כ אשם תלוי, דליתו אנוס כלל
דהוי ליה למצדק ויהיה לכו נוקפו ופורש, דנכשל באיסור
כרת או ודאי או ספק, ור' יהודה הוסיף אפי' לאחר שיעור
חיוב אשם תלוי, סוף כל סוף לכו נוקפו אולי היה הדם
בעת תשמיש ועבר איסור של תורה וחיוב טהאח ולכו
נוקפו ופורש. אבל כשיש לה וסת, או אין לה וצדקה ענמה
מקודם, אף שהיא פרסה נדה בעת תשמיש מכל מקום הרי
הוא מנוקה מעון וסוף מפשע, דאנוס רחמנא פטריה ואין
לכו נוקפו בשביל זה כלל. ולכך משנחיתו דמיירי ביש לה
וסת כמ"ש הרמב"ן, שפיר אמרינן דצדקה בשני עדים
וכו' ללא שייך לכו נוקפו:

אך זהו הכלל אליבא דהך מ"ד דלבעלה אפי' אין לה וסת
לא צעי צדיקה, אבל לפי דקיי"ל כר' חנינא בן
אנטיגונוס דתמיד צעי צדיקה ואם ליתא להך איבעיא

אליבא דר"י ושמאל. ולפי"ז ס"ל דכל סוגיא להנך בעיות
אזלא להנך אמוראי אליבא דר"י וס"ל דצדיק לא
וסת לא צעי צדיקה, וס"ל להרמב"ם כי אמרינן אנוס הוא
היינו ביש לה וסת או אין לה וסת וצדקה ענמה קודם
תשמיש, אבל צדיק לא וסת ולא צדקה קודם תשמיש ומלאה
לאחר תשמיש אין זה אנוס, דאמרינן קודם תשמיש כבר
היה הדם הזה. (ועיי' פ"ה מהלכות שגגות (הלכה ו) דענת
הכ"מ לומר דאפי' ביש לה וסת הואיל ודרך לנעוה לזדוק
לא קרוי אנוס. וזה לא יתכן, וכי אמה עושה כל העולם
לנוע הא יש לה וסת ומה דוחקא דגמ' בשבועות לומר
דמיירי בכהאי גוונא דעברה וסמוך לוסתה שמה, ולא
אמרינן בכהאי גוונא דלא צדקה ענמה מקודם דין חז"ל,
אלא ודאי דליתא. אבל מ"מ ילפינן מיניה דצדיק לא וסת
דאם לא צדקה דלא קרוי אנוס). וא"כ שפיר קמספקא
ליה צדיק לא וסת, כיון דלא צעי לבעלה צדיקה לפני

פלהי המבורא

קרוב וסמוך לוסתה ביותר שאז שכיח ומצוי שתבוא הדם –
וגם דהיה לו לבעול בחפזון כמאמר חז"ל דברעל כאילו כפאו
שד וכמצווה ועושה דברי חז"ל ולא יותר והוא דלא עשה כן
אלא בעל סמוך לזמן הגעת הדם ממש שוגג יקרא ואתי שפיר
דרך הג"ל אך צ"ע דין זה כי לא מצאתי סברא זו לאחד
מהמחברים שיתלק כן (ב).

הפלתו הביא סברא ליישב לחלק בין נמצא על עד שלו שאין
חוששין ללבו נוקפו ופורש לנמצא על עד שלה

עבשין חזור הפלתי ליישב הקושיא שהזכיר בתחילת דבריו
דלכאורה צ"ב למה חוששין ללבו נוקפו ופורש הרי
נמצא על עד שלו גם לאח"ז טמא וחיוב קרבן ואין חוששין
ללבו נוקפו וכתב הפלתי דלכאורה היה אפשר לומר דבשלמא
בנמצא דם על עד שלו חייב בקרבן כיון דוודאי דם תשמיש
היא ובסברא דהיאך מגיע על עד שלו דם ועל כרחך דהגיע
עליו בשעת תשמיש דנכשל באיסור ביאת נדה ולכן לא חששו
חז"ל שיהיה לכו נוקפו ופורש דמה לי בכך הרי כן צריך להיות
שיתן אל לכו לשוב ולדקדק ביותר כי נכשל בחטאו, מה שאין
כן כשנמצא דם על עד שלה לאחר שיעור וסת דאו יש ספק
אי דם זה של תשמיש הוא או לא ולכן אינם חייבין בקרבן
חטאת ודאי רק בספק אשם תלוי דהרי אפשר

דאמרינן בגמ' סמוך לוסתה שוגג הוא וחיוב קרבן היינו דוקא
באופן שהוא בוחר בעצמו לבוא עליה אז ועובר על דברי חז"ל
שאמרו לפרוש ממנה סמוך לוסתה מחשש שמא תראה כיון
שאורח בזמנו בא ומ"מ אינו מויד כמו שאמרו במס' שבועות
(סו) דמיירי דאמר יכלני לבעול ולפרוש קודם שיגיע הדם ולכן
אינו מויד אבל גם אנוס מקרי שוגג, ואף אם המשיך כביאתו,
כתב התוס' שם ד"ה אי בת"ח, דאמרינן דנשאר עליהם דין
שוגג מטעם סברא דיצר אלבשיה כמבורא במס' כתובות (טו)
ע"כ, וע"כ כיון שמצאה דם נמצא שבעל נדה בשוגג וחיוב
בקרבן וכיון שסו"ס נמצא דם מקרי שבעל שוגג נדה ולא אנוס
משא"כ מי שבעל ברשות חכמים כי התירו וציוו חכמים
ליוצא לדרך לפקוד את אשתו אפילו סמוך לוסתה, מה הוה
ליה למיעבד הרי הוא עשה מה שאמרו לו חכמים אנוסין הן
במה שפירסה נדה בתוך תשמיש ופטור מקרבן וא"כ מה לי
אם תברוק בתוך שיעור וסת ותמצא דם סו"ס אנוס היא וא"כ
א"א לפרש הגמ' כהנ"ל דמיירי שמשמש סמוך לוסתה כשיוצא
לדרך הדרא קושיא לדוכחיה וכי רבי זירא ברשעי קא בעי.

דחיה אפשר לדחוק ולומר דמקרי שוגג ולא אנוס דאף דמקיים
מצות חכמים מכל מקום הוי ליה להייק טובא ולבעול
תיכף בתחילת עונה הסמוך לוסתה ולא להמתין רגע שיהיה

מקורות

(סו) ל"ז ע"ב. (סס) י"ז ע"ב. (בע) ג"א ע"ב. (ל) עיין כס"מ פ"ג ה"ט מהל' תנן ומנה, ומנ"א סי' ממ"ז סק"צ ובמחלת השקל טס.

היא היא דהוא עובר על תקנת חז"ל צוה כמו צוה למסקנא צעי צדיקה, ועוד דכיון דדרך צנות ישראל משמשות בשני עדים וכו' ע"כ איירי גיש לה וסת, דנאין לה וסת מאי איראי לנועות כל אדם נמי ס"ל דהך דקמתי נמנא על שלו וכו' איירי גם כן צכהאי גוונא גיש לה וסת, ולכן מוקי לה בשמש סמוך לוסתה ומוזו שפיר איירי ג"כ רישא דמכל מקום אין צריכה צדיקה לפני תשמיש, וכמש"ל

פלתי המבואר

הרמב"ן הנ"ל

וכתב הפלתי לדייק בלשון הראב"ד (ב) במה שהקשה עליו מדברי הגמ' דאם כן לבו נוקפו ופורש, וז"ל ה' ר' יהודה שהיה צדיק שאין כמוהו [דייק שאין כמוהו דהרי חסיד גדול מצדיק דחסיד זריו במצות ומחמיר על עצמו לפנים משורת הדין עיין רש"י פ"ו מ"א ממסכת אבות וכן ברה"ל (ל) ד"ה חסיד ועיין במס' שבת ק"כ ע"א ועוד מקומות מדת חסידות שנו כאן ועיין רש"י ב"ק (ל) ד"ה סבר ולכן כתב צדיק שאין כמותו] למה אמר לרבי זירא שלא יתן לאשתו לבדוק אחר תשמיש מטעם שלא יהיה לבו נוקפו, הרי דאין לבדוק מחמת טעם הנ"ל וא"כ קשה על הרמב"ם ע"כ.

וצ"ב למה השיג הראב"ד מדברי ר' זירא ור"י ולא מאידך שתי לשונות שיש שם בגמ' ששאל ר' אבא מרב הונא (כמו שהזכרנו).

ואפשר להסביר דידע הראב"ד דמהתם אי אפשר להוכיח דאפשר לדחות כסברת הרמב"ן בביאור לבו נוקפו דהכוונה לחיוב קרבן דוקא ולכן דייק להוכיח דבריו מדברי ר' יהודה לר' זירא ופירוש דהוא הדין ג"כ על בדיקה לאחר תשמיש והבין הראב"ד דהוא ס"ל לדון מקרבן דאם כן הוי אותו בעיא של ר' אבא מרב הונא ולמה להביא אותו בעיא פעמיים, (ב) וגם יש להוכיח דלא דן על חיוב קרבן דאם כן היה לו לשאול מר' יהודה באותו לשון ששאל ר' אבא מר"ה והוא, אי חייב הבעל חטאת או לא ולא להזכירו סתם, ועל כן יש לומר דהכוונה לשאול על בדיקה סתם ומחשש של לבו נוקפו גם בלי חיוב קרבן.

ביאור דברי הרמב"ם דהשמיט דין זה שלא יהא לבו נוקפו ופורש **וכתב** הפלתי ליישב דברי הרמב"ם, בהקדם שיטתו דס"ל דאשה שאין לה וסת בעי בדיקה לפני תשמיש "מדין"

דלא נכשלו באיסור נדה וע"ז חששו שיהא לבו נוקפו ופורש במקום שלא מגיע לו דעל צד שלא נכשל למה ישוב וידקדק ולכן אמרו לו שלא לבדוק ולפי חילוק זה יש לפרש הסוגיא (ב) בביאור השני לשונות בשאלת רב אבא מרב הונא, אי הקינות תחייב אותם בחטאת, אי הברדיקה תחייב אותם באשם תלוי בסברא הנ"ל אי גם היכא שנתחייב להביא קרבן חטאת חוששין ללבו נוקפו ופורש או לא, דלישנא קמא ס"ל דחוששין גם בקרבן חטאת דאף שצריך לשוב אל לבו מ"מ כאן יוצא קולא דיפרוש ויבטל מצות פו"ר ולכן חששו ללבו נוקפו משא"כ לישנא בתרא ס"ל דדוקא בקרבן אשם יש חשש זה, והלכה כלישנא בתרא דרק בקרבן אשם חששו ללבו נוקפו ופורש ולא בקרבן חטאת ואם נמצא על עד שלו הרי חייבין בקרבן חטאת ורק שנמצא על עד שלה יש קרבן אשם.

דחיית הפלתי סברא הנ"ל מכמה טעמים

אמנם הפלתי כתב דלחלק כסברא הנ"ל דחוק היא, (א) דלפ"ז יוצא דלפי לישנא קמא מפרשין דגם כשנתחייב בקרבן חטאת חוששין ללבו נוקפו ופורש אם כן המשנה (ב) נמצא על עד שלו חייב בקרבן היאך יתכן הרי אסור לו לבדוק דנתחייב ע"ז קרבן (והוא כקושיא הנ"ל בתחילת דברינו על הרמב"ן), (ב) ועוד דלפי הנ"ל נחלקו השתי לשונות בפירוש המשנה לקמן, לישנא קמא מיירי בקרבן חטאת ולישנא בתרא מיירי בקרבן אשם, (ג) וגם דוחק החזיק כסברא שניה דאם חטא ודאי יתחייב בקרבן חטאת ואין אנו חוששין שמא יפרוש ויבטל פו"ר וכי במזיד עסקינן דנאמר הלעיטוהו לרשע וימות הרי בשוגג עסקינן וכי בשביל שנכשל באיזה עון למה לא ידקדק למנוע אותו מלהכשל בעון ביטול פו"ר.

ביאור דברי הרמב"ם לפי הבנת הראב"ד בדבריו במה שהשיג שהקשה על הרמב"ם אי אפשר לתרץ בדבריו כמו שכתב

מקורות

(א) ט"ז ע"א הצהאי הגמ' ריש הס"ק כאן. (ב) נדף י"ד ע"א. (ג) נהגמו על הרמב"ם. (ד) י"ז ע"ב. (ה) ס"ח ע"ב.

פלתי המבואר

ר' אבא לפי שתי הלשונות, ור' יהודה הוסיף ואמר לר' זירא גם בלי קרבן לבו נוקפו שחושש שעבר על איסור תורה אבל כשיש לה וסת וגם כשאין לה ובדקה לפנ"ז הוא אונס ואין כאן חטא דאונס רחמנא פטריה מותרת בבדיקה.

ולפ"ז יש לפרש המשנה (ל) דבדוקת לפני תשמיש ולאחר תשמיש מיירי באשה שיש לה וסת כמו שכתב הרמב"ן, ולכן שפיר בדוקת דלא שייך שיהא לבו נוקפו ופורש, אך להלכה ס"ל להרמב"ם דקיי"ל כר"ח בן אנטיגנוס דבעינן גם בזה"ז בדיקה ליתא להך סברא לבו נוקפו ופורש דאטו ברשעי עסקינן דלא תעשה בדיקה לפני תשמיש כשאין לה וסת ומה תאמר בדקה לפני כדן הרי אונס היא ורחמנא פטריה ולא שייך לבו נוקפו ולכן השמיט הרמב"ם לגמרי הך דינא דתהיה נזהרת לבדוק בתוך שיעור וסת כסברת הרמב"ן כדי שתזקק לבעלה להביא קרבן חטאת כי לדין ליתא להך דינא. **וכן יש להוכיח מדברי הגמ' במס' שבועות** דמוקי דחייב קרבן דוקא בשימוש סמוך לוסתה, ולא מוקי באין לה וסת ולא בדקה לפני משום דמי שעושה כן עוברת על תקנת חז"ל בזה כמו בזה דלמסקנא בעי בדיקה ועוד דכיון דדרך בנות ישראל משמשות בשני עדים וכו' על כן איירי בשיש לה וסת דבאין לה וסת מאי איריא צנועות הרי כל אשה נמי ס"ל דהך דקתני נמצא על שלו וכו' איירי ג"כ בכה"ג ביש לה וסת ולכך מוקי לה בשמשה סמוך לוסתה ומוזה שפיר איירי ג"כ רישא דמ"מ אין צריכה בדיקה לפני תשמיש וכמו שכתבתי לעיל בס"י קפ"ד לשיטת הרמב"ם דכל החשש בפרישה סמוך לוסתה דלמא מחמת תשמיש ולא מקודם וא"צ בדיקה כלל ואתי שפיר.

הפלתי דן בדברי הכ"מ דגם בוסת קבוע אם לא בדקה לפני
לא היו אונס

עיינן בכס"מ (ל) דדעת הכס"מ דאפילו ביש לה וסת הואיל ודרך צנועות לבדוק לא קרוי אונס אם לא בדקה וכתב הפלתי ולא יתכן וכי אתה עושה כל העולם צנועות וכו' (וכבר כתב הרמב"ן כאגרת במרעה בשלוש תנהלו הצאן וכנאות אהבה תרכיבו העדר וכו' ואי אפשר להוכיח ולכוף כל ישראל להיות חסידים עיי"ש בלשון קדשו), וא"כ מה דוחק הגמ' בשבועות ליישב מתי חייב קרבן לומר דמיירי בכה"ג דעברה ושמשה סמוך לוסתה ולא אמרינן בכה"ג דלא בדקה עצמה וכדן חז"ל אלא ודאי דליתא אבל מ"מ ילפינן מיניה דבאין לה וסת אם לא בדקה לא מקרי אונס.

מקורות

(ל) י"ז ע"ב. (לו) י"א ע"ב. (לז) י"ד ע"א. (לט) נפ"ה מהל' שגגות.

ולא מחומרא, משא"כ ביש לה וסת אינה צריכה בדיקה "לפניה" רק מכוח חומרא (וכלשון הצנועות בדקות) ועל כרחק דס"ל בביאור הסוגיא שם (ל) כלישנא בתרא דרש"י, דמה דאמר ר' יהודה אמר שמואל הלכה כר' חנינא בן אנטגינוס דגם בזה"ז צריך בדיקה ולעיל שם אמר רב אבא בר ירמיה אמר שמואל דבזה"ז לא בעינן בדיקות ורק לטהרות צריכין בדיקה, חולקין הן ותרי אמוראי אליבא דשמואל ששיטה זו הוא שיטת רבינו חננאל, ומה שהקשה רש"י דלפ"ז יש סתירה בדברי ר' יהודה אמר שמואל דלעיל (ל) ס"ל דדוקא לטהרות בעיא בדיקה כבר כתב הר"ן לתרץ דתרי אמוראי אליבא ר' יהודה אמר שמואל והדברים נתבארין יפה בב"י.

(ועיינן ברמב"ם פ"ה מהלכות שגגות דדעת הכסף משנה לומר דאפילו אשה שיש לה וסת הואיל ודרך צנועות לבדוק לפני תשמיש אם אח"כ מצאה דם לא מיקרי אונס דהיה לה לבדוק עיי"ש והקשה הפלתי על סברת הכסף משנה דזה לא יתכן, א) וכי אתה עושה כל העולם צנוע, ב) וגם יקשה למה מדחיק הגמ' במס' שבועות לומר דחייב קרבן כגון שעברה ושמשה סמוך לוסתה והרי יכול לומר בדרך יותר קל דלא בדקה עצמה לפני התשמיש ומיירי גם בשלא סמוך לוסתה אלא ודאי דליתא ומ"מ יש ללמוד מדברי הכס"מ דאשה שאין לה וסת אם לא בדקה לא מקרי אונס).

ולפ"ז על כרחק לפרש דבעית ר' זירא מר"י אשה מהו שתבדוק לפני בעלה קאי לפי השיטות של הני אמוראי דסוברין בדעת ר' יהודה, דבזה"ז לבעלה ליכא חובה לבדוק (ורק לטהרות נאמרה) ולכן אשה שאין לה וסת א"צ בדיקה וס"ל להרמב"ם כי אמרינן דאם שימש עמה ומצאה אח"כ דם טמאה פטורה מקרבן דאונס הוא, היינו דוקא באשה שיש לה וסת קבוע ושמשה שלא בשעת וסתה או אפילו באשה שאין לה וסת ובדקה עצמה קודם תשמיש, אבל באשה שאין לה וסת ולא בדקה קודם תשמיש ומצאה לאחר תשמיש אין זה אונס דאמרינן אולי קודם התשמיש כבר היה שם הדם ולכן שפיר שואל ר' זירא באשה שאין לה וסת ולהשיטות דלא בעי לבעלה בדיקה לפני תשמיש אם עברה ושמשה ואח"כ ראתה דם לאחריה בתוך שיעור וסת שחייב קרבן חטאת אם מותר לה לבדוק לגרום לחיוב קרבן וגם לאחר שיעור וסת שחייב קרבן אשם תלוי, דאינו אונס דהוי ליה לבדוק ויוצא דיהיה לבו נוקפו ופורש דנכשל באיסור כרת או ודאי או ספק (כן שאל

בסימן קפ"ד לשיטת הרמז"ס דכל החשש צפרישת סמוך לוסתה דלמא מחמת תשמיש תראה ולא מקודם, וא"כ בדיקה כלל וא"ש:

[ג] וסת קבוע ג"פ הראשונים צריכה לבדוק וכו'. זהו דעת

הרי"ף ז"ל (כחובות ס ע"ב) כפי מה שכתבו כל המפרשים ונושאי כליו. והש"ך צס"ק א' חולק על כל המפרשים כי לא עמדו על דעת הרי"ף ז"ל, ודעתו ג"כ מסכים לרש"י לזעולה לא צעי בדיקה כלל, והאריך בזה. ולהיות כי מופס לפרשו צעני סברות וכללין כאחד ובאמת הן מאומים במונן ודינו של זה לא כשל זה, לכן

אחלקם ונדבר בכל סברא כפי צורת השמועה. סברא חדא דיבר הש"ך מלבו, לא מלא לו סבר במחברים, והוא דאס אין הבעל רוצה להחמיר לעצמו כל לזעולה לא צעי בדיקה, אבל אס יאמר הבעל מה לי צאחריות הלוא או בדוק עצמן צעדים או לא כי מה לי בספק נדה, מחויבים לבדוק ג'

פעמים, אס תמצא דס הרי יוצאת עלי כחובה ואס לאו הרי היא ככל הנשים שיש להן וסת. ולכן העתיק הרי"ף הך דינא בכתובות, דכל הנפקא מינה לענין כחובה דאס יטעון הבעל אין אני מכניס עצמי בספק כנ"ל.

ורברים אלו אין להם שורש ועיקר, כי מלמד שאינו מוצן כלל צמה שאמר שאס בדקה עצמה ג' פעמים ולא מצאה דס הרי היא ככל הנשים, ומה צדק, ובכל הנשים אס בעל אומר לא אשמש עמך עד שתדדוק כי לצי נוקפי הואיל שאין לך וסת ומי ימחה על ידו, ואע"פ שאמרנו לכו נוקפו ופורש לא דיצרו צאין לה וסת,

ב. אם אין לה [ג] וסת קבוע, שלשה פעמים הראשונים צריכין לבדוק קודם תשמיש ואחר תשמיש, הוא בעד שלו והיא בעד שלה, ואם הוחזקה באותם שלשה פעמים שאינה רואה דם מחמת תשמיש, שוב אינה צריכה בדיקה כלל, לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש. ולהרמב"ם והרא"ש, כל זמן שאין לה וסת צריכה היא בדיקה לעולם, קודם תשמיש ואחר תשמיש, והרמב"ם מצריך שגם הבעל יבדוק עצמו אחר תשמיש.

כי צו צודאי כל המרצה לבדוק הרי זה משוזה, וצפרט לפי מה שכתבנו לעיל דאס הבעל מצוה לבדוק פשיטא דלא שייך לכו נוקפו, כיון דידוע דמחמת דיצורו ומצותו עשהה כן וזה פשוט. אף גס דשיטת הגמ' לא יתכן לדבריו דצממ"ג אס הרי"ף מפרש סברא זו ג"כ כדברי ר' חנינא

פלתי המבואר

הראשונים ומפרש משמשת בעדים שנאמר בגמ' הכוונה ששניהם ישמשו אחר תשמיש אחד לו ואחד לה ושיטת הרמב"ן והרשב"א כהרי"ף רק שמצריכין באותן ג' פעמים בדיקה גס לפני תשמיש ואחריהם נמשך המחבר כאן. דעת הש"ך בדעת הרי"ף דלא צריך בדיקה לבעלה כלל וכדמשמע מדברי הראב"ד

אמנם הש"ך (ס) כתב לתמוה על שיטה הנ"ל לדבריהם צריך ביאור למה כתב הרי"ף דין זה במס' כתובות ולא במס' נדה ולכן כתב להוכיח דדעת הרי"ף דאשה שאין לה וסת לא בעי בדיקה לבעלה כלל לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש (כפי רש"י) ודברי רבי חנינא בן אנטיגנוס בעסקה בטהרות גרידא אבל לא לבעלה וכיון דבזה"ז ליכא טהרות לא בעיא בדיקה כלל והאריך בזה ולהיות כי תופס לפרש דברי הרי"ף

שיטה הראשונה שהביא המחבר באשה שאין לה וסת צריכה בדיקה ג' פעמים לפני ולאחר תשמיש [עק"ז] **כתב** המחבר (ס) אם אין לה וסת קבוע שלש פעמים הראשונים צריכין לבדוק קודם תשמיש ואחר תשמיש הוא בעד שלו והיא בעד שלה ואם הוחזקה באותם שלש פעמים שאינה רואה דם מחמת תשמיש שוב אינה צריכה בדיקה כלל לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש ע"כ. שיטה זה הוא שיטת הרי"ף כפי שהבינו בו רוב ראשונים ושיטת זה הוא שיטת הרי"ף הובא במסכת כתובות (ס) וכפי שהבינו בו הראשונים הרמב"ן (ס) והרשב"א (ס) והרא"ש (ס) והר"ן (ס) דסבירא ליה כפירוש השני שהובא ברש"י (ס) והוא פירוש רבינו חננאל דהלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס דבעינן בדיקה לבעלה ומשמשת בעדים ג' פעמים

מקורות

(מ) נסעיף ב'. (מא) ס' ע"ב. (מב) צמלושי נדה סוף פ"ק. (מג) צמורס הניח הארוך צית ו' עטר ב'. (מד) צמס' נדה פ"א ס' ה'. (מה) צמס' צעועות ע"ב. (מו) צמדה י"ב ע"ב ד"ה מאן דמני. (מז) צמק"א.

בשני עדים וכו' אין פרושו ג' פעמים דהא לטורות נריכה
בדיקה לעולם, כמבואר במשנה (מדה יא ע"א) ובשעה שהיא
עוברת לשמש ציתה וכו', ועל כרחק פירושו לעולם, וא"כ
מנא ליה להרי"ף לומר דמשמשת רק ג' פעמים והן הן
עומה והן הן תקנה, כיון דכוונת רחצ"א מוסב על
לעולם, ואם כ"ל להרי"ף מסבירא לא היה לו להעמיד
דבריו ארחצ"א, דהוא מצריך לעולם בדיקה והוא מצריך
רק ג' פעמים ומה טיב של זה לזה, ולכן דבריו הללו אין
לו שחר כלל:

אמנם סברא שניה לא עינה מלבו רק אמורה עם הספר
בעלי הנפש לראצ"ד ז"ל, ועיין בשער הספירה
ובדיקה, כי צאמת רחצ"א מיירי לטורות וממיד נריכה

בן אנטיגנוס דלמר (מדה יב ע"ב) משמשת בשני עדים היינו
כשהבעל מקפיד ואומר מה לי להכניס לבית הספק, א"כ
מה פריך הגמ' ואי בשאינה עסוקה בטורות הא אמר כל
לבעלה לא בעי בדיקה, ואצטרך לשנוי מאן דמתני הא לא
מתני הא, הא לא קשה מידי דאמת לא בעי בדיקה אבל
הרשות ציד הבעל להחמיר לעצמו ולהצריך אותה ג"פ
בדיקה לצרר ספיקא. ועל כרחק צריך לומר דזה דוחק לומר
בדברי רחצ"א דמיירי צכה"ג ברוץ הבעל, דהא עליה דר'
מאיר קאי, ועל האשה זו אנו דנין אי מותרת או אסורה,
ולכן הוצרך הגמ' לשנוי מאן דמתני הא וכו' ולדעת הש"ך
פירש הרי"ף כפירוש רש"י דר' חנינא בן אנטיגנוס מיירי
לטורות וכו', וא"כ על כרחק הא דלמר רחצ"א משמשת

פלתי המבואר

בדיקה כי לבי נוקפי וחושש שמא ימצא דם כי מאחר באשה
שאיין לך וסת מי יכול למנוע ממנו דבר זה.

אמת דהז"ל אמרו שאין לבדוק (מ"ט) שלא יהא לבו נוקפו
ופורש מכל מקום דין זה נאמרה דוקא באשה שיש לה
וסת אבל באשה שאין לה וסת אין אנו חוששין שמא תהא
לבו נוקפו ופורש אלא אדרבא קי"ל באשה כזו כל המרבה
לבדוק הרי זו משובחת והבן.

דגב לפי מה שכתבנו לעיל בריש הסימן (מ"ט) דאם הבעל מצוה
לאשתו שתבדוק גם באשה שיש לה וסת קבוע ליכא דין
של לבו נוקפו ופורש כיון דידוע דמחמת דיבורו ומצותו עשתה
הבדיקה וזה פשוט.

קושיא שניה על הש"ך מסוגיות הגמרא

יעוד יש להקשות על סברת הש"ך בדגמ' (י) מבואר אמר רב
יהודה אמר שמואל הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס
ופריך אי בעסוקה בטורות הא כבר אמרה שמואל דין זה כבר
חזא זימנא ואי בשאינו עסוקה בטורות הא אמר כל לבעלה
לא בעיא בדיקה דא"ר זירא א"ר אבא בר ירמיה אמר שמואל
אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק ואוקימנא לה
בעסוקה בטורות מאן דמתני הא לא מתני הא ע"כ ואם נפרש
לפי הרי"ף דרחב"א מיירי כשהבעל מקפיד ומצווה עליה
לבדוק אם כן מה פריך ואי בשאינה עסוקה בטורות הא אמר
כל לבעלה לא בעי בדיקה ומשני מאן דמתני הא לא מתני הא

בשני סברות וכתב אותן כאחד ובאמת הם בסברא אחד אבל דינו
של זה לא כשל זה לכן נצטט שני הסברות ונציין בכל אחד
מהסברות לחוד כפי צורת השמועה.

הטעם שכתב הרי"ף דין זה בהל' כתובות דנפק"מ בענין בדיקה
לגבי כתובה

סברה ראשונה מביא הש"ך מיהו נפק"מ באשה שראתה דם
מחמת תשמיש דצריכה ג' פעמים בדיקה לענין כתובה
דהלכה כר"ת ב"א דלא הפסידה כתובתה עד שתשמש ג'
פעמים ותראה דם לאפוקי מר"מ דס"ל אשה שאין לה וסת
תצא מיד בלא כתובה ולכן הביא הדין במס' כתובות דאף
דלגבי ענין אישות לא בעינן בדיקה מ"מ לענין כתובה שהוא
ממון מצי הבעל למימר כיון דאין לך וסת איני רוצה ליתן לך
כתובה ולשמש עמך אלא בעדים שמא תהיה רואה דם מחמת
תשמיש ומשמש בעדים שלש פעמים כדי שתהא יוצאת
מחשש רואה דם מחמת תשמיש אבל ודאי אי הבעל לא קפיד
משום כתובה לענין איסור נמי לא בעי בדיקה כלל ע"כ.

קושיא הפלתי על סברא זה של הש"ך בדריקה דרחב"א מיירי
כשהבעל רוצה לחייב אותה

ודבריהם אלו דיבר הש"ך מלבו ואין לו שורש ועיקר כי מלבד
שאיין כאן הבנה במה שכתב שאם בדקה עצמה ג'
פעמים ולא מצאה דם הרי היא ככל הנשים הרי ומה בכך הרי
גם בכל נשים אם הבעל אומר לאשתו לא אשמש עמך בלא

מקורות

(מת) ומבואר לעיל בטע"ף א'. (מט) נפק"א. (נ) י"ב ע"ב.

תשמיש לרחצ"א, דדיבר לכתם נשים שאין להם וסת ועוסקת לטהרות, ומה הוא שתפס הרי"ף מדברי רחב"א לענין צורך הנהוג:

ומדברי הש"ך נראה דמפרש דהוה אמינא הואיל ור' מאיר ס"ל אשה שאין לה וסת אסורה תיכף לבעלה, והוה אמינא אפילו ללא קיי"ל כר"מ הני מילי נסתם אשה, אבל באשה דחזינן דרחצה פעם אחת מחמת תשמיש א"כ אחגלה בהייתי וה"א אסורה לבעלה, ולו הציא הרי"ף גבי רואה מחמת תשמיש דכלל זה צעי ג' פעמים, אבל צפעס

בדיקה אחת לפני תשמיש ואחת לאחר תשמיש, וזה אין ענין לדין דאין לנו צענומינו הרבים טהרות, רק הרי"ף מיירי ברואה דם מחמת תשמיש, וצו ס"ל דמשמשת בשני עדים לאחר תשמיש אחד לו ואחד לה ג' פעמים, ואם תמצא דם הרי היא אסורה לבעלה ואם לאו הרי מותרת ככל הנשים, והרב הרי"ף לא תפס מדברי רחב"א אלא לצורך הנהוג ולא פירש אותם אלא לפי צורך השעה, עיין שם שהאריך בזה וכפל בזה הדברים. והש"ך האריך בזה, וכלל זה דברים סתומים, כי מה ענין זה ברואה דם מחמת

פלתי המבואר

בטהרות בעינן בדיקה מכל מקום אין זה ענין לדין דאין לנו בעוה"ר טהרות והרי"ף לענין חשש רואה דם מחמת תשמיש וס"ל דמשמשת בשני עדים אחר תשמיש אחד לו ואחד לה ג' פעמים ואם תמצא דם הרי היא אסורה לבעלה ואם לאו הרי היא מותרת ככל הנשים והרי"ף מציין דברי רחב"א רק לצורך הנהוג ולא פירש אותם אלא לפי צורך השעה עיי"ש.

תמיהת הפלתי על דברי הש"ך הנ"ל דאיזה קשר יש בין רחב"א דמיירי בעסוקה בטהרות לדין של הרי"ף דמיירי ברדמ"ת ויש לתמוה דדבריו של הש"ך סתומים כי מה ענין רואה דם מחמת תשמיש להא דרחב"א דדיבר לסתם נשים שאין להם וסת ועוסקת לטהרות ומה הוא שתפס הרי"ף מדברי רחב"א לענין צורך הנהוג.

דברי הש"ך בהבנת הגמ' לפי דברי הראב"ד

ומדברי הש"ך נראה דמפרש דכיון דר"מ ס"ל אשה שאין לה וסת אסורה לדור אתה מיד בתחילת הנשואין ואף דאנן לא קיי"ל כן אלא דמותר לדור גם באשה שאין לה וסת על ידי בדיקה מכל מקום הוה אמינא דהני מילי בסתם אשה דעלמא אבל באשה שראתה פעם אחת לאחר תשמיש אמרינן דהשתא נתגלה לו דאשה זו רדמ"ת ואין לה היתר ואסורה לבעלה תיכף ומיד ולא בעינן ג' פעמים שתאסור גם לדין לכן כתב הרי"ף דין זה באשה שרואה דם מחמת תשמיש, לומר לן דאפי' אשה שאין לה וסת וראתה פ"א מחמת תשמיש קיי"ל דמותרת לבעלה ובעינן ג' פעמים ראיית דם אחר תשמיש כדי לאסרה על בעלה.

ומה שכתב הרי"ף דאם לא ראתה ג' פעמים מחמת תשמיש הרי היא ככל הנשים דא"צ בדיקה יותר, דין זה לא יליף

הא יכול לתרץ יותר בקלות דבאמת לבעלה לא בעי בדיקה אבל הרשות ביד הבעל להחמיר לעצמו ולהצריך אותה ג' פעמים בדיקה לברר ספיקא.

ומדלא תירוצן כן על כרחך לומר דדוחק לפרש כן דרחב"א מיירי כשצויה הבעל דהא על דברי ר"מ שם דן דס"ל דאשה שאין לה וסת מותר או לא ולכן תירצה הגמ' מה שתירצה.

קושיא שלישיית דמנן לנו לומר כי ג' פעמים מהני בדיקה ועוד לפי מה שפירש הש"ך בדברי הרי"ף דס"ל לבעלה לא בעיא בדיקה ורק לטהרות ואם כן על כרחך הא דאמר רחב"א משמשת בשני עדים אין הכוונה רק ג' פעמים דהא לטהרות צריכה בדיקה לעולם כמבואר במשנה (ב) ובשעה שהיא עוברת לשמש ביתה צריכה בדיקה והכוונה היא לעולם ואם כן מנא ליה להרי"ף לומר דמשמשת רק ג' פעמים והן הן עותוהו והן הן תקנוה כיון דכוונת רחב"א מוסב על לעולם ואי ס"ל להרי"ף מסברא דבעינן רק ג' פעמים א"כ למה מעמיד דבריו ארחב"א דהוא מצריך בדיקה לעולם והוא מצריך רק ג' פעמים ואיזה דמיון יש בין שניהם ולכן דבריו הללו אין להם שחר כלל.

הרי לנו ג' קושיות שהקשה הפלתי על סברא ראשונה של הש"ך בכוננת הרי"ף

סברא השניה של הש"ך בדעת הרי"ף שהוא דעת הראב"ד גם כן סברא שניה כתב הש"ך בשם הראב"ד בספר בעלי הנפש שהבין כן דברי הרי"ף דס"ל דכל לבעלה לא בעיא בדיקה ואפילו אשה שאין לה וסת (רק החילוק בין ממון לאיסור לא ציין עיי"ש), ועיין בשער הספירה והבדיקה, דאף דרחב"א ס"ל

שנראה לי לכאורה דצברי הראב"ד, וכן הבין הש"ך. ומיהו נפקא מינה בלשה שראתה דם מחמת תשמיש דלריכה צדיקה ג' פעמים:

אבל זהו דומק, דהא דעת הראב"ד הא דמינא צברייתא (סו ע"א) גצי רואה דם מחמת תשמיש וכו' ואם יש לה וסת תולה בוסתה היינו וסת לראיה, ומה מוכח כמו שכתב הראב"ד עזמו דצרייתא איירי בלשה שאין לה וסת, דסיפא דקתני ואם יש לה וסת. ולפי"ז למה לו להרי"ף להביא מהך דרשב"א דלף דאין לה וסת וראתה פעם אחת

אחת אינה אסורה אף דאין לה וסת ג"כ אבל זה שאמר הרי"ף דאם לא ראתה ג' פעמים דהרי היא ככל הנשים, זה לא יליף הרי"ף מהך דרשב"א רק מצדרא, דקיי"ל בכל הש"ס במלחא זימני הוי חזקה, רק עיקר ילפוחא מהך דרשב"א דבראיה אחת צאין לה וסת לא מתסרא. ואי נימא מנא ליה לרי"ף למילף זה מדברי רשב"א, נראה דיליף ליה מדאמר הן עומה משמע לשון רבים, וקשה הלא בצדיקה אחת ומנא לה דם הרי היא מעוות לאסורה לעולם כר"מ, אלא ולאי דגם ציה צריך ג' פעמים כשאר נשים. זהו מה

פלתי המבואר

שרואה דם מחמת תשמיש אסורה לבעלה היינו אם אירע מקרה בדקה עצמה אחר התשמיש ומצאה דם אבל לומר שתהא חייבת לבדוק עצמה אחר תשמיש לא שמענו וככל הנשים היא שאינן צריכין בדקה לכן הביא דברי רחב"א דס"ל דנשים הללו בעינן בדקה לעולם והני מילי לגבי טהרות אבל לבעלה לא מכל מקום אם אתרע שראתה פעם אחת אחר התשמיש חזר הדבר דגם לבעלה דינו כמו לטהרות שצריכה בדקה עד שתתחזק ג' פעמים שלא ראתה ורק אז שבה לכלל כל הנשים דעלמא שא"צ בדקה כלל ובתורת הכרע אמר הרי"ף לדין זה דבהא אמרינן אפי' לבעלה וזה ברור בדעת הראב"ד דלא כדמשמע מהש"ך דקמ"ל דלא הפסיד הכתובה עד שתשמש ג' פעמים לאפוקי מדר"מ דזה לשיטת הראב"ד ממקומו מוכרח ולא בעינן לדברי רחב"א ולפי זה כל אחד שמבין מרגיש כמה רב מהדוחק יש בפירוש זה ויפה עשו כל מפרשי הרי"ף דלא פירשו כן בדברי הרי"ף.

וכבר כתב הבעל המאור (י) שדבריו הם אסמכתא בעלמא להטיל פשרה בין הרי"ף ובין המקשים עליו ומי כהתחם ומי יודע פשר דבר (יב) ולכן דברי הש"ך להקל אין לו שורש במקום שרוב פוסקים מחמירין למעשה.

דמה שכתב הש"ך דכן עמא דבר ע"כ צ"ב דהיאך שייך מנהג בדבר דלא שכיח, כי הרי רוב נשים אפילו אלו שאין להם וסת קבוע ליום ועונה מיוחדת, מכל מקום אינם רואים כי אם בזמן מוגבל, דרך משל עד כ"ט יום או ל' יום אינם רגילות לראות ומימים אלו ואילך אין קביעתם קביעות גמורה פעמים מקדים ופעמים מאחר וכבר כתבו הפוסקים (י) דעד יום ההוא נחשבת בכלל אשה שיש לה וסת וא"צ בדקה,

מקורות

(נב) הוצא נפלא סי' קפ"ו סק"ב. (נג) ס"ו ע"א. (נד) נסלע המחלוקת שם נהגמו על הראב"ד. (נה) על פי לשון הכתוב קהלמ ח' א'. (נו) עיין לקמן סעיף ג'.

הרי"ף מהך דרחב"א רק סברת עצמו הוא וכמו דאמרינן בכל מקום בש"ס דבג' זימני הוי חזקה ומה דיליף מרחב"א הוא דבראיה אחת באשה שאין לה וסת אינה נאסרת כנ"ל.

הפלתי מסביר דברי הרי"ף שדייק מהגמ' דבעינן ג' פעמים ולפי הגנת הש"ך

נראה דהרי"ף יליף כן מדאמר על הבדיקות "הן הן עותוהו" ע"כ וצריך ביאור למה נקט לשון רבים הלא בבדיקה אחת שבדקה את עצמה ומצאה דם הרי היא מעוות דאסורה לעולם כר"מ דס"ל דאשה שאין לה וסת אסורה לבעלה תיכף אלא על כרחך דגם באשה זו בעינן ג' פעמים כשאר נשים דעלמא כן נראה לכאורה בדברי הראב"ד וכן הבין הש"ך, ויוצא נפק"מ באשה שראתה דם מחמת תשמיש דשפיר צריכה בדקה ג' פעמים.

קושיית הפלתי על הוכחה הנ"ל

אבל דוחק דהא דעת הראב"ד (יב) הוא לבאר דברי הגמ' במס' נדה (יג) ואם יש לה וסת תולה בוסתה ואין לה דין רואה דם מחמת תשמיש (רוסת הכוונה וסת לראיה) מזה מוכח דהברייתא דקתני אשה שרואה דם מחמת תשמיש ג' פעמים נאסרת לבעלה מיירי באשה שאין לה וסת עיי"ש ולפי זה למה לו להרי"ף להוכיח מדברי רחב"א דאף אשה שאין לה וסת וראתה דם מחמת תשמיש פעם אחת אינה נאסרת על בעלה אלא בג' פעמים הלא מהך ברייתא גופא מוכח כן דקתני להדיא דאינה נאסרת עד ג' פעמים ושם קאי באשה שאין לה וסת.

ביאור הפלתי בכונת הרי"ף שלא יקשה הנ"ל

ויש ליישב דלולי דברי רחב"א הייתי אומר דהא דקתני באשה

מ"מ אינה אסורה עד ג' פעמים, הלא מהך נרייתא מוכח דקתני להדיא דאינה אסורה עד ג' פעמים ומיירי צאין לה וסת: ולבן נראה לי דהוה אמינא הא דקתני צרואה דס מחמת תשמיש ג' פעמים אסורה לבעלה, היינו אי איקרי דנדקה עגמה אחר בעילה ומלאה דס, אבל שמהיה מחויבת לנדוק עגמה, אפילו מצאה פעם אחת דס מחמת תשמיש מ"מ הרי ככל הנשים ואין צריכה בדיקה. ולזה הביא הר"ף דברי רחב"א דסבירא ליה דככל הנשים צריכה

פלתי המבואר

ונמשך אחר דבריו בבית יוסף ליישב דבריו דהרא"ש בפ"ק דנדה (ט) כשהביא דברי הר"ף הג"ל דצריך בדיקה לאחריה ג' פעמים ולא לפני תשמיש וכתב עליו ומה שנאמר בגמ' משמשת בשני עדים בלשון רבים אין הכוונה לשני בדיקות לעצמה אחד לפני תשמיש ואחד לאחריה אלא הכוונה לשני בדיקות לאחר תשמיש אחד לו (לבעל) ואחד לה אבל לפנייה לא בעינן בדיקה ומקשה עליו מסוגיית הגמרא (ט) דפרכינן שם על רב יהודה אמר שמואל דאמר הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס דצריכה בדיקה ופרך במאי עסקינן אי בעסוקה בטהרות הא אמר שמואל חדא זימנא (ס) עד כאן קושית הגמרא, וקשה הרי מה ענין שמואל לדברי רחב"א, הרי שמואל קאי לפרש שם המשנה דמיירי בבדיקה שהוא לפני תשמיש וכלשון המשנה "ובשעה שהיא עוברת לשמש ביתה" וע"ז קאמר דמיגו דבעי בדיקה לטהרות (בזמן שנוהג טהרות בעי בדיקה נמי לבעלה לפני תשמיש) אבל רחב"א איירי בבדיקה שלאחר תשמיש אם כן אין כאן כפילות הדין דחד מיירי בבדיקה לפני תשמיש וחד מיירי בבדיקה לאחר תשמיש עד כאן קושית הרא"ש.

וכתב הבית יוסף ליישבו דאף דהזכיר הר"ף שני בדיקות לאחר תשמיש אחד לו ואחד לה אין כוונתו לאפוקי הבדיקה שקודם תשמיש, דפשיטא דכל שצריכא בדיקה בסוף צריכה בתחלה, ובזה נתיישב קושית הרא"ש, הרי דהכריע הב"י בכוונת הר"ף דגם לפני תשמיש בעיא בדיקה. דעת הרמ"א דלא בעינן ג' פעמים הראשונים בדיקה לפני תשמיש

אמנם הדרכי משה (פ) כתב דאין דברי הב"י נראין לא מלשון

ובימים אלו אשר היא נבוכה בהן היא כגדר אשה שאין לה וסת ובוזה כו"ע נוהגים לבדוק וכמו שאמרו חז"ל במשנה כל המרבה לבדוק משובחת ואין להקל נגד השו"ע והרב (הרמ"א) ז"ל.

ולכאורה יש להקשות היאך סלקא דעתך דאשה שאין לה וסת לבעלה אין צריך בדיקה כלל הא בגמ' פריך (ט) למה א"צ בדיקה בימי נדתה תבדוק דלמא קבעה ליה וסת והוא לברר אי קבעה וסת לבעלה דליכא למימר דנפק"מ גם לטהרות דלטהרות לא איכפת לן אי קבעה וסת אדרבא יותר חומרא אם לא קבעה דמטמאה מעל"ע לפני זה משא"כ אם קבעה וסת תהיה דיה שעתיה וכיון דכל הבדיקה בשביל בעלה גם באשה שאין לה וסת עכ"פ תבדוק שחרית וערבית משום קביעות וסת. ויש לומר דאנן לא חיישינן בשעה שהאשה נמצאת בחזקת טהרה לכל החששות הנוכחים, דממ"צ אם תראה דס מסתמא תרגיש דרוב דמים באים בהרגשה ואם תרגיש ודאי תבדוק עצמה לראות אם יצא דם משא"כ בתוך ימי נדתה וימי טוהר דאין נפק"מ לטהרתה בראיה שלה דטמאה היא אם אתה מצריכה ומחייב בדיקה אף היא תרגיש ולא אדעתיה כי מאי איכפת לה בזה סוף סוף טמאה היא. הבנת הבית יוסף בדעת הר"ף דגם לפני תשמיש בעינן בדיקה ג' פעמים הראשונים

המחבר מביא שיטת הר"ף דגם בזה"ז צריכין בדיקה לאחר תשמיש בשלש פעמים הראשונות ואם לא תמצא דס נתחזקה כאינה רואה דס מחמת תשמיש לעולם ופטורה מלעשות בדיקה שוב לאחר תשמיש ומוסיף "דגם לפני תשמיש בעינן בדיקה באותן ג' פעמים".

מקורות

(ט) י"א ע"א. (ס) ס' ה'. (נט) נדה י"ז ע"ב. (פ) לעיל י"א ע"ב. (פא) נסק"א.

לה וסת ואין צריכה בדיקה, וצימים אלו אשר היא נבוכה לצד היא צגדר אין לה וסת, וזו כ"ע נוהגים לצדוק וכל המרצה לצדוק משובחת, ואין להקל כלל נגד דברי השו"ע והרב ו"ל:

ואין להקשות איך סלקא דעתין דבאין לה וסת לצעלה אין צריכה בדיקה כלל, הא צגמ' (גדה יא ע"א) פריך למה אין צריכה בדיקה צימי נידתה, תצדוק דלמא קצעה ליה וסת, ואסקינן דצימי נדתה לא קצעה ליה וסת. וא"כ באין לה וסת תצדוק שחרית וערבית אולי קצעה ליה וסת. דהך דלמא קצעה ליה וסת אינו אלא לצעלה, דלטהרות לא איכפת לן אי קצעה וסת, אדרכה יותר חומר אס אין קצעה דמטמאה מעת לעת משקצעה ותהיה דיה שעתה. וא"כ דכל הבדיקה צצביל צעלה, אף באין לה וסת עכ"פ

פלתו המבואר

בעסוקה בטהרות דבעינן בדיקה גם לפני תשמיש ורחב"א לא חזכיר מענין בדיקה לפני תשמיש כלום, (ב) ועוד שמואל דס"ל דבעינן בדיקה לבעלה היינו משום שפוסק כמשנה שם (ס), ושם מבואר דצריכה בדיקה "תמיד" לאחר תשמיש בשני עדים דתנן משמשת בשני עדים והלכה כסתם משנה" ואין לומר דכוונת המשנה הוא על בדיקת ג' פעמים הראשונים וכדעת הר"י, (א) משום דסתמא קתני ולא חילק בין ג' פעמים או יותר אלא כתב דבעיא בדיקה ואף שאין דרכו לפרש מכל מקום דבר שהוא עיקר כל כך בוודאי שהיה לו לפרש, (ב) דהמשנה איירי גם באשה שיש לה וסת כדאמרין בגמ' להדיא, ובאשה שיש לה וסת אין נ"מ בין ג' פעמים ויותר דכל פעם בעיא בדיקה וכיון דרחב"א ס"ל לפי הבנת הר"י דצריכה בדיקה רק ג' פעמים ועל כרחך לפרש דהא דקאמר שמואל הלכה כרחב"א היינו לאפוקי מדר"מ דס"ל דאשה שאין לה וסת אין לה תקנה וקמ"ל דיש לו תקנה.

דעל זה פריך הגמ' שפיר דהיאך אפשר לפרש דכל החידוש של שמואל הוא דלא קיי"ל כר"מ הרי דבר זה דלא קיי"ל כר"מ הרי דבר זה בלאו הכי ידעינן דכיון דאמר דאשה שאין לה וסת ועסוקה בטהרות בעי בדיקה לבעלה ש"מ דעכ"פ מותרת לבעלה ודלא כר"מ דאמר אסורה לבעלה ושפיר פריך הגמ'.

דממשיך הגמ' ושואל ואלא על כרחך לומר דהלכה כרחב"א דבעינן בדיקה גם כשאינה עסוקה בטהרות, ואין

הראב"ד ממקומו מוכרח ואין נריך לדברי רחב"א. ולפ"ו כל איש נבז ולבז כמה רב מהדוחק יש צפירוש זה, ויפה עשו כל מפרשי הר"י דלא פירשו כן דצברי הר"י, וכבר כתב הר"ה דהשגתו על דברי הראב"ד שדבריו הם רק אסמכתא צעלמא להטיל פשרה צין הר"י וצין המקשים עליו, ומי כחכם ומי יודע פשר דבר. ולכן דברי הר"י להקל אין לו שורש צמקום שרוב פוסקים מחמירין למעשה. ומה שכתב דכן עמא דבר, לא ידעתי איך שייך מנהג צדבר דלא שכיח, כי רוב נשים אפילו שאין להם וסת קצוץ ליום ועונה מיוחדת מ"מ אין רואות כי אס צומן מוגבל, דרך משל עד כ"ט יום או ל' אינן רגילות לראות ומימיים ואילך אין קציעתם קציעות גמורה פעמים מקדים פעמיים מאחר, וכבר כתבו הפוסקים דעד יום ההוא היא בכלל יש

הר"י ולא מלשון הטור ולא מלשון הרב"ד והרשב"א שהובא בב"י דמדבריהם משמע דלא בעינן בדיקה לפני תשמיש.

דלפי זה הדרא קושית הרא"ש לדוכתיה למה לא מחלק הגמ' בין רב יהודה אמר שמואל דמיירי בבדיקה לפני תשמיש ובין רחב"א דמיירי בבדיקה לאחר תשמיש.

ביאר הפלתי ליישב קושית הרא"ש

דנראה ליישב קושית הרא"ש על הר"י בהקדם מה דאמר רב יהודה אמר שמואל" הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס" דיש לפרש כוונתו בשני אופנים, (א) דהלכה כמותו בכל דבריו, (ב) או דאין כוונתו לפסוק הלכה כמותו בכל פרטיו רק לאפוקי משיטת רבי מאיר דס"ל דאין לדור עם אשה שאין לה וסת אלא יוציאה עולמית ונקיט הלכה כר"ח דמותר לדור עם אשה כזו אבל בענין הבדיקות אין הכרח דהלכה כמותו ד"ל דאף דהתירו לדור עם אשה שאין לה וסת מ"מ בדיקה מיהא בעיא וכן כתב בחידושי הר"ן דמה דאמר שמואל הלכה כרחב"א לאו אכולי מילתא אמר הלכה כמותו אלא דמותר לדור עם אשה שאין לה וסת.

דלפי דבריו של הו"י יש להסביר קושית הגמ' שהקשה על שמואל דאמר הלכה כר"ח ובמאי אי בעסוקה בטהרות ס"ל דבעינן בדיקה ולא כזה"ו, אס כן על כרחך מה דאמר דהלכה כמותו לאו אכולי מילתא קאמר, רק לאפוקי משיטת ר"מ והא ראייה דיש חילוק בבדיקות (א) דהרי שמואל ס"ל

מקורות

(סג) י"א ע"א.

כרחק ללא אכולי מילתא קאמר הלכה כוותיה, דהא שמואל קאמר בעסוקה בטהרות דצעי זדיקה לבעלה ורחצ"א לא הזכיר כלל דצעי זדיקה קודם תשמיש, ועוד שמואל דקאמר דצעי זדיקה לבעלה היינו משום שפוסק כמשנה כמבואר בגמ' דעלה סתמא דמשנה קאי, וצמשה מבואר דתמיד זריכה זדיקה לאחר תשמיש צשני עדים, דתנן משמשת בעדים. וליכא למימר דפירושו רק ג' פעמים, חדא דהא סתמא קתני, ועוד דהא איירי אף ציש לה וסת כדאמרינן בגמ' להדיא, וציש לה וסת אין חילוק בין ג' פעמים בין לעולם. ועל כרחק דקאמר רק הלכה כרחצ"א לאפוקי מדר"מ, דס"ל דאשה שאין לה וסת אין לה תקנה, וע"ז פרכינן שפיר דהא זה בלאו הכי ידעינן, כיון דאמר דאשה שאין לה וסת ועסוקה בטהרות צעי זדיקה לבעלה, שמע מינה עכ"פ דמותרת לבעלה ודלא כר"מ דאמר אסורה לבעלה, וקושיא הגמ' שפיר ולק"מ:

וקאמר הגמ' אלא צשאין עסוקה בטהרות ומעמה לא קשה מה צכך הא מ"מ מדקאמר שמואל [בעסוקה] בטהרות לבעלה צעי זדיקה שמע מינה דיש לאשה תקנה ואין הלכה כר"מ (וקושיא זו לשיטת הרא"ש קשה), דקמ"ל כרחצ"א דצעי ג' פעמים זדיקה אחר תשמיש, רק גם זה מיותר כמו שכתבנו, כיון דכבר שמעינן ממילתא דשמואל הנ"ל דאין הלכה כר"מ פשיטא דהלכה כרחצ"א,

פלתי המבואר

ודברי שמואל קאי לעיל (פי) לא שנו בעסוקה בטהרות כמו שכתב החוס' שם ד"ה חדא עיי"ש הרי דשמואל מוקי המשנה (פי) דהא דבעינן בדיקה בעסוקה בטהרות ואם כן אין כאן סברא שלישיית לומר דאשה שאין לה וסת מותרת רק בבדיקה ויוצא דדברי שמואל דאמר הלכה כרחב"א מיותר דכיון דקמ"ל בזה דאין הלכה כר"מ ממילא ידעינן דהלכה כרחב"א ומשני הגמ' לעולם באינה עסוקה בטהרות וקמ"ל דלא תימא דהמשנה איירי בכל גוונא וחולק אר"מ ורחב"א וה"א הלכה כוותיה דמשנה ואם כן הא כבר אמר שמואל להדיא לא שנו אלא בעסוקה וכו', ומשני מאן דמתני הא לא מתני הא. **דבר** רי"ף ברורים ואין כאן מחלוקת כלל, כן נראה בישוב דברי רי"ף ולפי הבנת הד"מ דא"צ בדיקה לפני תשמיש.

מצדוק שחריט וערבית משום קביעות וסת. דאפשר לומר דודאי לא חיישינן צהיא טהורה דאם תראה מסתמא תרגיש ואם תרגיש ודאי מצדוק עצמה, משא"כ בתוך ימי נדתה וימי טוהר דאין נפקא מינה לטהרתה בראיה שלה, אם אמה מנריכה ומחייבה זדיקה אף היא מרגישה ולאו אדעתה, כי מה איפכת לה בזה סוף כל סוף טמאה היא: והנה המחבר צהציא דברי הרי"ף כחצ דנג' פעמים ראשונים מנריך אף זדיקה לפני תשמיש, ולשיטתו הולך דפירש כן צצ"י ליישב קושיא הרא"ש על הרי"ף, דמה פריך אילימא בעסוקה בטהרות הא אמר שמואל חדא זימנא וכו', דהא התם מיירי מלפני תשמיש ורחצ"א מיירי מלאחר תשמיש, ומירך דמילתא דפשיטא הוא כל שזריכה זדיקה לצסוף זריכה זדיקה קודם תשמיש, וע"ז בנה יסודו לצסוף ג"כ ולהרי"ף צעי זדיקה לכתחילה. והדרכי משה השיג עליו, דלא משמע כן צכל הפוסקים צימוד דצברי הראצ"ד ז"ל והנכון אמו:

לבן נראה לי ליישב הרי"ף מכל הקושיות, והוא דהא דאמר שמואל הלכה כרחצ"א יש לפרשו צכל גוונא, או רק הלכה כמותו לאפוקי מדר"מ דאמר אשה זו אין לה תקנה לבעלה, ועיין צחדושי הר"ן דכתב ג"כ בזה בלאו אכולי מילתא אמר הלכה כרחצ"א. וא"כ קושיא הגמ' כך, שמואל דאמר הלכה כרחצ"א צמה, אי בעסוקה בטהרות וא"כ על

גוויי וחולק אר"מ ורמב"א, והוא אמינא הלכה כוותיה דמשנה, וא"כ הא כבר אמר שמואל להדיא לא שנו אלא בעסקה וכו', מאן דמתני הא לא מתני הא. ודברי הר"ף ברורים וא"כ אין מחלוקת כלל ונדקו כל דבריהם, כן נראה

לי ציטוט דברי רי"ף וכפי מה שכתבו הפוסקים להר"ף א"ש בדיקה לפני תשמיש רק לאח"כ: [ד] מקנחין עצמן כל הלילה בעד וכו'. הלשון מקנחין,

דריש דבריו משמע שא"ש כלל לבדוק אחר כל תשמיש, ובאמת נר"ץ, רק אין נר"ץ עד חדש לכל ציאה רק די צעד אחד, וכמו שסיים הרמ"א מקנחין עצמן צעד אחד, וכן הוא ברמב"ם

(פרק ד מאיסורי ציאה) הלכה י"ו. והכסף משנה כתב דפוסק כר' זירא דאמר בעל נפש לא יבעול וישנה, וס"ל בעל נפש לאו דוקא רק שורת הדין כן. ולא ידעתי לאיזה לורך הכניס עצמו צוה הדוחק, דהא הרמב"ם מפרש כמו שכתבו התוס' (טו ע"ב ד"ה וצ"ש) צ"ש רש"ס, למודו צ"ה

ללא מצינו מחלוקת אחריתי רק ר"מ ורמב"א, ואי אין הלכה כר"מ ודאי הלכה כרמב"א, רק ד"ל דמשנה דקתני משמשת צעדים מיירי בכל גוויי אפילו אינה עסוקה בטהרות, וא"כ הרי כאן תנא שלישי דס"ל דיש לה תקנה

ללא כר"מ, ומ"מ נר"ץ בדיקה תמיד, ולכך קאמר שמואל דהלכה כרמב"א. ועל זה פריך הגמ' הא אמר שמואל לבעלה לא צעי בדיקה וכו', והיכי אתמר מילתא דשמואל לעיל אתמר לא שנו אלא בעסקה בטהרות כמו שכתבו התוס' (יא ע"ב) להדיא דר"ה מדא מכלל חזרתה אתמר ע"ש, וא"כ מוקי שמואל למשנה בעסקה בטהרות וא"כ אין כאן תנא שלישי, רק המשנה י"ל כרמב"א ס"ל צאין עסוקה בטהרות וא"כ עדיין מלתא דשמואל מיותר דכיון דקמ"ל דאין הלכה כר"מ ממילא ידעינן דהלכה כבר פלוגמיה דהוא רמב"א. ומשני הגמ' לבעול צאין עסוקה, וקמ"ל דלא תימא המשנה איירי בכל

הגה: ואין צריכין לבדוק עצמם אחר כל תשמיש ותשמיש שעושין בלילה אחת, אלא [ד] מקנחין עצמן כל הלילה בעד, ולמחר צריכין בדיקה, ואם נמצא דם טמאה. (צ"י צ"ש הרמב"ם פ"ד). קנחה עצמה בעד, ואצדקה, לא תשמש עד שתצדוק עצמה, הואיל ואין לה וסת (ס).

ג. אשה שאינה רואה בפחות מ"ד ימים אחר מבילתה, אבל לאחר י"ד ימים אין לה קבע עד י"ד יום, דינה כדין אשה שיש לה וסת.

פלתי המבואר

כל ביאה וביאה אלא מקנח בעד שלו והיא בעד שלה "אחר כל ביאה וביאה כל הלילה ולמחר יבדקו העדים", ע"כ.

הפלתי מבאר דברי הרמ"א הנ"ל דהעיקר כסיום דבריו

וכתב הפלתי לבאר דברי הרמ"א דאף דתחילת דבריו משמע שאינה צריכה לבדוק כלל אחר כל תשמיש אלא בסוף הלילה אבל בסיום דבריו מבואר דמקנחין עצמן בעד אחד אבל לעולם צריכה לקנח אחר כל תשמיש וכן כתב הרמב"ם הנ"ל רק הקילו דאינו צריך לבדוק לאור הנר אלא לאור הלבנה גם כן מהני.

הכס"מ מראה מקור דברי הרמב"ם בגמ' דלא יבעול וישנה בלא בדיקה

וכתב הכסף משנה לבאר מקור דברי הרמב"ם דראיתו מדברי המשנה בנהו (ס) בית שמאי אומרים צריכה שני עדים על כל תשמיש ותשמיש או תשמיש לאור הנר ובית הלל אומרים דיה בשני עדים כל הלילה ע"כ וס"ל להרמב"ם

מקורות

(סא) נטעף צ'. (ס) פ"ד מהל' איסורי' ה' י"ו. (ס) ט"ז ע"א.

דברי הרמ"א דאין צריכין בדיקה אחר כל תשמיש ותשמיש [ס"ד] **כתב** הרמ"א (ס) ואין צריכין לבדוק עצמם אחר כל תשמיש ותשמיש שעושין בלילה אחד, אלא מקנחין עצמן כל הלילה בעד ולמחר צריכין בדיקה ע"כ.

תחילת דברי הרמ"א וסיום דבריו יש לדייק בשני אופנים **והנה** מראשית דברי הרמ"א משמע דאין צריכין לבדוק לאחר כל תשמיש ותשמיש שעושין רק בסוף מהני בדיקה אחד, ומסיום דבריו משמע דצריכה בדיקה אחר כל תשמיש ותשמיש, א) רק אינה צריכה לבדוק לאור הנר אחר כל בדיקה ובדיקה, ב) וכן אינו צריך להחליף עד על כל בדיקה רק בעד אחד יכול להשתמש בו כמה פעמים בלילה אחד אבל בדיקה לפני כל תשמיש ותשמיש מיהו בעיא.

מקור דברי הרמ"א הוא ברמב"ם הל' איסורי'

והנה מקור דבריו הוא ברמב"ם (ס) שכתב המשמש מטהו פעמים רבות אינו צריכין לבדוק שני העדים שלהן על

לדרכים נדיקה אחר כל תשמיש ותשמיש אך אין נריך עד חדש אחר כל תשמיש מיוחד, ופסק הלכה כצ"ה ופשוט: והנה מדברי הרמז"ם לא נראה רק צדיקה שאחר תשמיש וזיש לה וסת, אבל באין לה וסת לדרכיה צדיקה לפני

בגמ' גבי זו עדן של זנועות משמע אפי' באין לה וסת הדין כן, לולי זנועות א"ל לצדוק לאור הנר. מיהו יש לדקדק, למה לא הביא הרמז"ם עדן של זנועות דאין צדקת בו בעד שכבר צדקה בו פעם אחת. ואפשר דס"ל

תשמיש, אפשר דאינו מועיל לחצדוק ותניח לאור היום וצין כך תשמש, כיון דאין לה וסת וכל רגע בחזקת רואה היא, אין תשמש צלי דעת אס צדיקה שלה טהור, מ"מ מדברי התוס' ורש"י שס משמע אפי' צדיקה שקודם תשמיש. וצדק י"צ (ע"א)

ד. יש לאדם להניח את אשתו שתבדוק בעד שלו, מתוך שנאמנת על שלה, נאמנת על שלו.

ה. אם ראתה דם מחמת תשמיש שלש פעמים רצופים, אסורה לשמש לעולם עם אותו בעל, ויתבאר בסימן שאחר זה.

דוהו הכל על משנה דעליה קאי וזהו עדן של זנועות, ושם מיירי בעסקה צטהרות, ולכך הצנועות החמירו לצדוק בכל תשמיש בעד מיוחד, אבל באין עסקה צטהרות אף זנועות אינן נזהרות בו, ולכך השמיטו הרמז"ם וכוון הוא:

פלתי המבואר

דמה שנאמרו כן במשנה לא לטהרות דוקא נאמרו אלא הוא הדין בשאינה עסקה בטהרות ולבעלה ורבי זירא אמר (ס) מדברי כולם (ב"ש ובי"ה) נלמוד דבעל נפש לא יבעול וישנה כלומר בלא בדיקה ודלא כרבא דפליג וס"ל היא לטהרות ונראה דמה שאמר בעל נפש ס"ל להרמב"ם דלאו דוקא בעל נפש (חסיד) אלא שורת הדין הוא ע"כ וכן הוא בבית יוסף כאן. הפלתי תמה למה לא הביא הכס"מ הנ"ל מקור להרמב"ם באופן רחוק ולא באופן יותר קל

הבדיקה טהורה או לא. והנה מדכתב התוס' הנ"ל דכל הדברים של ב"ש וב"ה קאי גם על בדיקה לפני תשמיש (ואם כן משמע דגם באשה שאין לה וסת הדין כן דדין בדיקה לפני תשמיש נאמר להרמב"ם דוקא באשה שאין לה וסת).

דעיינן בגמ' נדה (פ) שהביא דברי המשנה ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה צריכה להיות בודקת ואמר ר' אמי אמר רבי ינאי זהו עדן של זנועות וברש"י כלומר מדת חסידות שנו כאן ולא חיובא כדארמינן (פ"א) הצנועות מתקנות להן שלישי לתקן את הבית זה עדן של זנועות אלפני תשמיש קאי ע"כ ומבואר שם להלן זנועות עד שבודק עצמן לפני תשמיש זה אין בודקת בו לפני תשמיש אחר ושאינן צנועות בודקות בו ולא איכפת להן ומשמע דלולי טעם של זנועות לא בעינן בדיקה ושם קאי באשה שאין לה וסת.

טעם למה הרמב"ם השמיט דין זה של עדן של זנועות ומבבל מקום כתב הפלתי דיש לדקדק למה לא הביא הרמב"ם דין זה "עדן של זנועות" דאין בודקין בעד שכבר בדקו בו פעם אחת.

ומיישב דאפשר דס"ל דזה קאי על חלק ראשונה של המשנה דקאי בעסקה בטהרות ולכן הצנועות החמירו על עצמן לבדוק בכל תשמיש בעד מיוחד אבל כשאינה עסקה בטהרות (כוה"י) אף זנועות אינן נזהרות בו ולכן השמיט הרמב"ם הך דינא.

והפלתי תמה למה לא הביא הראיה באופן יותר פשוט והוא בהקדם הפלוגתא הנ"ל בין ב"ש וב"ה וכתבו התוס' שם (פ"ט) נראה לר"י דמה שאמרו ב"ה דיה בשני עדים כל הלילה היינו שצריכים בדיקה אחר כל תשמיש ותשמיש אך לא צריכין עד חדש אחר כל בדיקה וטעמא משום דאחר תשמיש איכא רוב לכלוך משכבת זרע ואין ריוח בעד חדש ואפשר דאפילו זנועות לא בעיא עד חדש לאחר תשמיש ע"כ והרמב"ם ס"ל כתוס' הנזכר וב"ש ובי"ה הלכה כב"ה ופשוט. הפלתי דן אי יש לחלק בין אשה שיש לה וסת לאשה שאין לה וסת ואי יש חילוק בין בדיקה לפנייה או לאחריה

והנה כתב הפלתי לחקור אי האי דינא דיכול לשמש כמה פעמים בלילה בלי בדיקה לאור הנר ובלי להחליף לעד חדש נאמר דוקא באשה שיש לה וסת או גם באשה שאין לה וסת דאפשר לומר דאשה שאין לה וסת חמיר דהרי הוא בחזקת שמא תראה כל הזמן אם כן היאך תשמש עמה בלי לדעת אם

מקורות

(סח) שם ע"ב. (סנ) ד"ה צ"ט. (ע) י"צ ע"א. (ע"א) י"ד ע"י. (עב) נסי' קפ"ד. (עג) סק"א. (עד) סעי' ב'. (עה) המובא בענין א'.

קפו וא] שראתה דם. בטור ובסמ"ג כתב זכדי שמרד מהמטה ומזדוק, והקשה בית יוסף קושיא א' דהא רב אשי (נדה יד ע"ג) אסתלק בקושיא וקיי"ל דשעורא רק זכדי שתושיט ידה לתחת הכר, ועוד הקשה דלמרו ומזדוק, זה אינו דכל השיעור הוא לקינוח ולא לזדקקה. והנה על קושיא א' יפה תירץ הב"ח אף דסליק רב אשי בקושיא מכל מקום לא סליק בזיונתא, והלכה כמותו. אבל על קושיא שניה פשיטא דלררין לומר כמו שכתב הבית יוסף, דהואיל דחייב אשם תלוי מיקרי מחמת משמיט. ואעפ"י דלא מחוייב אשם תלוי

סימן קפז

דיני אשה הרואה דם מחמת תשמיש

ובר יד סעיפים:

א. אשה וא] שראתה דם מחמת תשמיש מיד, בכדי שתושיט ידה לתחת הכר, או לתחת הבסת, ותטול עד לבדוק בו, ותקנה

דקיי"ל צענין ז' חמיכות, מ"מ חיוז ואיסור המזיח לדי אשם תלוי יש כאן. וכן ז"ל בגמ' (נדה יב ע"א) אשה מהו שמזדוק עצמה כדי לחייב צעלה אשם תלוי, אעפ"י דליכא אשם תלוי, מ"מ חיוז ואיסור אשם תלוי יש כאן. והמנחת יעקב (סק"א) ערצב הדברים דמשמע צדק תירוך דקיי"ל כרב אשי מתוך הב' קושיות, וזה אינו, רק בקושיא ז' ז"ל כתיירוך הב"י. וכן יש ליישב מה שכתב בהרמז"ס דס"ל דחייבים אשם תלוי הכוונה חיוז אשם תלוי, ואיסור ספק של תורה יש כאן כמו אשם תלוי, אבל מ"מ אין כאן חיוז ודאי אשם תלוי:

פלתו המבואר

שיטת הפוסקים "בגדר בדיקה מיד"

[סק"א] כתב המחבר (ב), אשה שראתה דם מחמת תשמיש מיד "בכדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת", [עיינן תפארת ישראל ריש פרק כ' דמס' כלים שמפרש מהו כר ומהו כסת] ותטול עד לבדוק בו ותקנה עצמה, ע"כ. **דמקור** דבריו הוא ברמב"ם (ג), ששם הביא השיעור של כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת וגו', וכן כתב הראב"ד בספר בעל הנפש (א), אמנם בטור איתא, אשה שרואה דם מחמת תשמיש מיד "בכדי שתרד מן המטה" ע"כ, וכתב הב"י דמקור דברי הטור הוא ממה שכתב בסמ"ק (ד), וטעמו מדתנן במס' נדה (ה), נמצא דם על עד שלו, טמאים וחייבין קרבן, נמצא על עד שלה, אותיום (מיד לאחר בעילה) טמאים וחייבים בקרבן חטאת, נמצא על שלה לאחר זמן טמאים מספק ופטורים מן הקרבן, "איזהו לאחר הזמן כדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה", ואח"כ מטמאה מעת לעת ואינו מטמאה את בועלה, רבי עקיבא אומר מטמאה את בועלה ע"כ דברי הגמ'. ולמדו מזה דאחר שיעור כדי שתרד מן המטה ותדיח את פניה, לא הוחזקה אשה זו להיות רואה דם מחמת תשמיש, דהרי בנמצא דם אז לא מטמאין להו ודאי, והוא משום דאיכא למימר דילמא בטר תשמיש אתא דם ומטמאים

אותן מספק, וכן איתא בספר התרומה (ו) ובתשרי הרשב"א (סי' תתל"ח) בשם מהר"ם וכן כתב המרדכי בפ"ב דשבועות. הבית יוסף הקשה על הטור דהוא נגד דברי הגמ' **ומקשה** הבית יוסף על שיטת הטור דהא בגמ' (ו) רמי על המשנה הנ"ל מהא דתניא איזה הוא לאחר זמן פירש רבי אליעזר בר צדוק כדי שתושיט ידה תחת הכר או תחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו, ופי' רש"י ז"ל שתושיט ועודה במטה, הא כדי שתרד שיעורא רבה הוא, ומשני רב חסדא מאי אחר דקתני במתניתין לאו אחר אותיום שזה השיעור כדי שתושיט ידה וכו' והוא הנקרא מיד, אלא אחר אותו שלאחר אותיום, ורב אשי מתרץ אידי ואידי חד שיעורא הוא עיי"ש, יוצא לפ"ז דאם שהתה כשיעור כדי שתרד מן המטה לא מתקנינן לרואה מ"ת הוי ליה להטור למימר בכדי שתושיט ידה וכו', ואין לומר דס"ל כרב אשי דאידי ואידי חד שיעורא הוא, ופי' המשנה כך הוא, עד בידה כדי שתרד מן המטה ותדיח פניה, אין עד בידה כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו, דהא אסיקנא בגמ' שם לרב אשי בקושיא, הלכך קמא לה הלכתא כרב חסדא ודוחק לומר שהטור יביא שיעור שלא אליבא דהלכתא, ולכן לא כתב הב"י בשו"ע שיעור זה עיי"ש.

מקורות

(א) נטעף א'. (ב) הלכות שגגות פ"ה ה"ו. (ג) שער הספירה והזדקקה. (ד) סימן רל"ג - ועיין סמ"ג לאוין ק"א. (ה) י"ד ע"א. (ו) סימן ק"ו. (ז) י"ד ע"ב.

פלתי המבואר

ביאור הפלתי דאף דפטור קרבן מ"מ יש כאן איסור המביא אשם תלוי
ואפשר לומר דמכל מקום איסור המביא לידי חיוב אשם תלוי
 יש כאן, ובכוונתו יש לפרש דאף דפטור מקרבן באינו
 איקבע איסורא היינו משום דכדי להביא קרבן לעזרה מדקדיקין
 מאד שלא תהיה חשש חולין בעזרה ולכן מקילין, אבל כשאנו
 דנין מצד איסור שפיר יש כאן ספק איסור דאסור לדור איתה
 דיש לחשוש שהיא רואה דם מחמת תשמיש ויבוא לבעול
 אשה נדה.

הפלתי מבאר בזה דברי הגמ' בדביקה מחייב בעלה
ובן צריך לומר לבאר דברי הגמ' דשואל אשה מהו שתבדוק
 עצמה "כדי לחייב בעלה" אשם תלוי אע"פ שבפועל אינו
 מביא אשם תלוי מכל מקום איסור כדי לחייב אשם תלוי יש כאן.

הפלתי הביא דבריו של המנחת יעקב ודוחה אותם
והמנחת יעקב (טו) עירב כאן הדברים, שלמד דתירוצו של
 הב"ח דקיי"ל כר"א מועיל לשני קושיות של הב"י
 עיי"ש, וזה אינו, רק כמו שכתבנו.

ובן יש לבאר מה שכתב הב"י בדברי הרמב"ם שפטורין מן
 הקרבן היינו מחטאת אבל חייבין באשם תלוי, ולפי הנ"ל
 הרי גם מאשם תלוי פטורין, אלא הכוונה הוא על חיוב אשם
 תלוי דאיסור ספק של תורה יש כאן כמו אשם תלוי, ומכל
 מקום אין כאן חיוב ודאי של אשם תלוי והבן.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: שיעור רואה דם מחמת תשמיש
 סמוך לתשמיש להלכה. ♦ שערי תירוצים לא ננעלו. ♦ דברי הבית יוסף
 וביאור הפלתי עליו דיש כאן חיוב אשם תלוי. ♦ קושית החו"ד על
 סברה הנ"ל למה לא הולכין בתר חזקת הגוף. ♦ תירוצו דיש כאן רוב
 שהדם בא מקודם. ♦ עוד תירוצו לחלק דחזקת הגוף אינו מועיל על דם
 כזה שבא שלא כדרך העולם. ♦ בקושיא של החו"ד למה אסרינן אשה
 שרואה דם מחמת תשמיש לבעלה הרי קיי"ל וסתות דרבנן וסד"ר
 להקל. ♦ תירוצו דהכא גולד הספק בדין תורה ואע"פ שנתגלגל אח"כ
 לדרבנן אמרינן להחמיר. ♦ עוד י"ל לתרץ דלא אמרינן כאן סד"ר להקל
 לגמרי. ♦ בקושית הב"י על הטור שנקט שיעור שתרד מן המטה ולא
 שיעור שתטול ידה מתחת הכר. ♦ הטעם שאינו מביא קרבן אשם תלוי
 לפי איקבע איסורא. ♦ בענין בדיקה לפני תשמיש אינו בעיניו כדי לברר
 שהיא רואה דם מחמת תשמיש

קושיא שניה מהב"י על הטור דמשמע קינוח ולא בדיקה
ועוד הקשה הב"י על לשון "ותבדוק" היאך אמרו לברוק
 לחייב אותו בחטאת, הרי אמרינן התם (טז) בעיא רב
 אבא מרב הונא אשה מהו שתבדוק עצמה כשיעור וסת כדי
 לחייב את בעלה חטאת, אמר ליה ומי משכחת בדיקה כשיעור
 וסת, והתניא איזהו שיעור וסת, משל לשמש ועד שעומדין
 בצד המשקוף ביציאת שמש כנס עד הוי וסת שאמרו לקינוח
 ולא לבדיקה היינו לקינוח בעלמא ולא לבדיקת חורין וסדקי
 דאי אפשר לברוק חורין וסדקי בתוך שיעור וסת, והרשב"א
 הוכיח מזה דלא משכחת בדיקה בתוך שיעור וסת לחייב
 חטאת, ומה שכתב בגמ' ותטול עד לברוק הכוונה לקינוח
 משמע שאין חיוב קרבן בשיעור שכתב הטור עיי"ש (טז).

תירוצו הב"ח דהטור פסק כר"א דשתי השיעורים שיעור אחד
 הוא

והנה על קושיא ראשונה יפה תירוצו הב"ח, דאף דסליק רב
 אשי בקושיא מכל מקום כיון דלא סליק בתיובתא שפיר
 י"ל דהלכה כמותו משום דבתרא הוא, דלכן קיי"ל כמותו נגד
 ר' יוחנן מבואר במלחמות (י) וכל שכן נגד רב חסדא, וכן מצינו
 כמה פעמים דאסיקנא בקושיא ואפ"ה אמרינן דהלכתא ניהוה,
 והוא משום דאשכחן לה פירווקא (יב) והכ"נ כמבואר בתוס' (יג)
 ד"ה האי עד עיי"ש עכ"ל הב"ח (יד).

הפלתי ס"ל לתרץ קושית הב"י השניה דמ"מ חייב אשם תלוי
 כמו שתירץ הב"י לקמן

אבל לתרץ קושיא שניה פשיטא שצריכין לומר כמו שתירץ
 הב"י שמה שכתב הרמב"ם שפטורין מקרבן היינו
 מקרבן חטאת אבל מ"מ חייבין אשם תלוי וכיון שחייבין אשם
 תלוי מקרי שפיר רואה מחמת תשמיש ואינו רשאי לקיימה כל
 שראתה כן שלש פעמים.

קושית הפלתי על דברי הב"י דגם אשם תלוי חייב רק באיקבע
 איסורא וכאן אינו איקבע איסורא

ואף בדגמ' מבואר שם דאינו חייב אשם תלוי כיון דאנן קיי"ל
 דאין חייבין אשם תלוי אלא באיקבע איסורא כגון
 בהתיכה אחת של איסור משני חתיכות, משא"כ כאן דחתיכה
 אחת היא וספק מותרת ספק אסורה (טז), וכן הקשה המנחת
 יעקב, ועיין בלחם משנה (טז).

מקורות

(ט) י"ב ע"א. (י) עיין בספר חו"ד לכן שמעביר הקושיא. (יא) פ"ט דמס' ז"ב. (יב) כאמרו שער תירוצים לא ננעלו ע"י שו"ת הריב"ש סימן
 שע"ז העמקנו דבריו בהערות. (יג) ט"ו ע"א. (יד) והמנחת י"ן לחוק דברי הג"ח מדברי הרשב"א עיי"ש. (טז) וכן פסק הרמב"ם בה"ל שגגות פ"א
 ה"ב עיי"ש. (טז) שם צ"ה. (טז) סק"א.

[ב] ג' פעמים. היינו עוד ז' פעמים. והמנחת יעקב צסק"ב הביא הראב"ד זצ"ל הנפש דפירש ראייה ראשונה אינה בכלל, וכח המנחת יעקב דלשיטתו אזיל, דס"ל לאשה שאין לה וסת אינה צריכה בדיקה לבעלה לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש, דאינה חוששת לרואה דם מחמת תשמיש בלי ריעותא, על כן ראייה קמייתא לאו ממניינא הוא, אבל הרמב"ם דפסק אפילו צ"ש לה וסת צריכה בדיקה אחר תשמיש דחיישין לרואה מחמת תשמיש על כן פסק דראייה ראשונה מהמנין וכו' עכ"ל. וכל דבריו דחלי בדיקה שאחר תשמיש אי חיישין לרואה מחמת תשמיש ולימא, כי מה ענין זה להשגא דמחמת תשמיש, דאף ללא חיישין מ"מ הא חזין דראתה מחמת תשמיש, ולמה לא יהיה בג' זמני חוקה:

אבל הנכון דהראב"ד הוכיח מזו הברייתא דכל לבעלה לא צ"י בדיקה לפני תשמיש, והוא מדקתני (גדה סה ע"ג) משמשת פעם ראשונה שניה ושלישית, וראייה ראשונה להיכן אזלה, אלא דראייה ראשונה אינה מנטרפת, דמי ימר דראתה מחמת תשמיש, דילמא קודם משמשת כבר היתה טמאה והדם צהדר בטנה ולכך כשמשמשת ובדיקה היא מוצאה דם, וא"כ חוקה דראתה מחמת חיימוס וחיימוד התשמיש שנחזיקה בכך ולאסרה לבעלה, ולכן כשראתה פעם אחת מכאן ולהלאה היא מחוייבת לבדוק עצמה תמיד קודם תשמיש, כיון דחזין דאיתרע וגמלא פעם אחת דם לאחר משמשת, ולכן צריכה לבדוק ז' פעמים, ואם כן כשגמלא אחר תשמיש הרי צרור שצטעת תשמיש ראתה ואסורה לבעלה, ואין ראייה ראשונה מנטרפת דאמרין מקודם ראתה. ומה

פלתי המבואר

לאשה שאין לה וסת, ואח"כ הוסיף ועוד תבין ותדע כי לא נחוש עליה לרואה דם מחמת תשמיש עד שילוד בה ריעותא על זה, שהרי שנינו בבביתא נשאת וראתה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית ומכאן ואילך לא תשמש וכו', וקתני סיפא ואם יש לה וסת תולה בוסתה ש"מ דרישא באשה שאין לה וסת עסקינן, ואפ"ה קתני נשאת וראתה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית, משמע דקמייתא לאו ממנינא היא אלמא מעיקרא לא בדקה ולא חיישא, ואע"פ שאין לה וסת ש"מ דאשה שאין לה וסת נמי אי לא דאיתיליד בה ריעותא דראתה דם סמוך לתשמיש לא חיישין עכ"ד.

ביאור המנ"י דראב"ד לשיטתו דאשה שאין לה וסת א"צ בדיקה וכתב המנחת יעקב, דהראב"ד לשיטתו אזיל, דס"ל דאפ"י אשה שאין לה וסת אינה צריכה בדיקה לבעלה לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש, דאינה חוששת לרואה דם מחמת תשמיש בלי ריעותא ועל כן ראייה קמייתא לאו ממנינא הוא, אבל הרמב"ם (ס) דס"ל דאפילו באשה שיש לה וסת

דעת המחבר דעל ידי שלשה פעמים נעשית האשה רואה דם מחמת תשמיש, וראייה ראשונה נחשבת מן המנין [פס"כ] כתב המחבר (י) אשה שראתה דם מחמת תשמיש וכו' משמשת ג' פעמים, אם בכל ג' פעמים רצופים ראתה דם, אסור לשמש עם בעל זה, אלא תתגרש ותנשא לבעל אחר ע"כ. ומה משמע דמשמשת ג' פעמים וראייה ראשונה מן המנין.

דעת הראב"ד דרואה דם מחמת תשמיש, דוקא אחר ד' ראיות אמנם דעת הראב"ד בבעלי הנפש (י), דראייה ראשונה אינה מן המנין, ובענין ד' ראיות כדי לקובעה להיות רואה דם מחמת תשמיש.

וז"ה לשון הראב"ד שם עוד יש אחרת שהיא צריכה בדיקה, ובדיקתה היא בדיקה קלה, והוא הרואה דם מחמת תשמיש וכו' ובדיקה זו נזכרת בדברי ר' חנינא בן אנטיגנוס, וכתב הר"ף (י) דבעינן שני עדים אחד לו ואחד לה לאחר תשמיש, ואם בדקה ג' פעמים יצאה מחושש זה גם אשה שאין לה וסת, והביא ראייה דאין לחלק בין אשה שיש לה וסת

מקורות

(י) צסק"ב א'. (יט) נפש חפורה והגדליקה. (יז) נמש' כחובות פרק אלמנה נזוית. (יח) עיין ז"י סימן קפ"ו.

הוכיח הראב"ד כלל לבעלה לא צעי בדיקה. דאל"כ על כרחך אף צפעס הראשון צדיקה ענמה קודם תשמיש ולא סגי בלאו הכי, א"כ הרי גם תשמיש הראשון היא ודאי רואה מחמת תשמיש. ולכן כתב הראב"ד דליכא למימר דמיירי בצאשה שיט לה וסת ולכ"ע א"ל צדיקה קודם ולכן אין הראשונה ממנין, דהא מדקחני סיפא ואס יש לה וסת (ולכן) משמע דישא באין לה וסת עסקינן, ודברי הראב"ד פשוטים וברורים. ולכן לפי מה דקיי"ל דחמיד באין לה וסת צריכה צדיקה לפני תשמיש, אס כן ודאי דרביה ראשונה

מתגרש ותנשא לשלישי. ואם גם עם השלישי ראתה דם מחמת תשמיש ג"פ רצופים, לא תנשא לאחר אלא אסורה לכל עד שתברוק. הגה: וי"א שאין לנו צקיאין איזה מקרי מחמת תשמיש, כי אין צקיאין בשיעור הנוכח, ולכן כל שרואה ג"פ סמוך לתשמיש מקרי לדין מחמת תשמיש, ונאסרה על בעלה. (צ"י צשס הראב"ד שכ"כ צשי"א). ואלו ג"פ צריכים להיות רצופים, אבל אס לא היו רצופים לא נאסרה על בעלה.

מהמנין, וזה פשוט וברור:

ומ"מ הואיל ולא צדיקה לא תלינן מחמת תשמיש:

אך לפ"ז למדנו מדבריו, דאס לא צדיקה קודם תשמיש וראתה אחר תשמיש לא מחוקינן ברואה מחמת תשמיש, דאמרינן מקודם ראתה. וא"כ לא היו להו לפוסקים לסתום דצאשה שיט לה וסת קיי"ל דאין צריכה

ולבן דין זה צ"ע כי גם מקושית הרא"ש (פרק א דנדה סימן ה) על הרי"ף מוכח דלא כראב"ד, דהקשה מה עינן הך דשמואל דאמר דלטהרות צעי בדיקה להך דר' חנינא בן אנטוניגוס, דשמואל איירי בצדיקה שלפני תשמיש

פלתי המבואר

צריכה בדיקה לאחר תשמיש, וכל שכן אשה שאין לה וסת, לכן פסק דראיה ראשונה ג"כ מן המנין הוא והן הן דברי המחבר כאן עיי"ש.

דעת המנ"י דתלוי אם צריכה בדיקה לאחר תשמיש וזה לשון המנחת יעקב בתורת השלמים (פ"א) דעת המחבר ג' פעמים, וכן כתב בפרישה, והט"ז, והש"ך, וכן מוכח בטור לקמן (צ"ב), והרמב"ם בפרק ד' מהלכות איסורי ביאה (צ"ב), תיקן זה בלשונו להדיא, וכתב וז"ל מי שראתה דם בשעת תשמיש הרי זו מותרת לשמש כשתטהר פעם שניה, ראתה דם פעם שניה משמשת בפעם שלישית, ראתה דם הרי זו אסורה לשמש וכו' אבל הטור והמחבר שהעתיקו לשון הש"ס (צ"ב), נראה לי דדוקא קאמרי משמשת עוד ג"פ בלא בעילה ראשונה, ובפשוטות המחבר שדרכו להעתיק בכל מקום לשון הרמב"ם וכאן מעתיק לשון הש"ס משמע דדוקא קאמר. ואל תתמה על זו שהרי הראב"ד בספר בעלי הנפש כתב כן להדיא, וכניל

דתלוי אם צריכה בדיקה לאחר תשמיש, ולכן הטור שמבואר מדבריו בסימן קפ"ו דבשתי פעמים וראיה ראשונה סגי, היינו באשה שאין לה וסת שפסק דצריכה בדיקה אחר תשמיש, על כן פסק שם דגם ראה ראשונה בכלל וכאן בסימן זה שהעתיק לשון הש"ס משמשת שלש פעמים דמשמע עוד ג"פ וכנ"ל היינו באשה שיש לה וסת דפסק הטור בסימן קפ"ד דאין לאשה זו לבדוק כלל על כן בעינן דוקא שלש ראיות בלי ראה ראשונה, וכן מבואר להדיא מלשון הטור כאן דמיירי באשה שיש לה וסת כמו שכתב אם שמשה סמוך לוסתה היינו שידוע זמן וסתה וכו', וזה גם כן כוונת המחבר כמבואר מדבריו (צ"ב) דפסק וסתם תחילה שלא כדעת הרמב"ם דאשה שיש לה וסת אינה צריכה בדיקה. כל זה נראה לי פשוט וברור להינא ותמה אני על הש"ך שתופס שם (צ"ב) עיקר כפסק הראב"ד דאינה צריכה שום בדיקה אפילו באין לה וסת אלא היכא דאיכא ריעותא, וכאן כתב בפשיטות דגם ראה ראשונה בכלל, ובדברי

מקורות

(כ"א) סק"ב. (כ"ב) סוף סימן קפ"ו. (כ"ג) הל' כ'. (כ"ד) ס"ה ע"ב. (כ"ה) צריש סימן קפ"ו. (כ"ו) צמין קפ"ו.

פלתו המבואר

אמרו לבדוק, דאם לא כן על כרחך אף בפעם הראשונה בדקה עצמה קודם תשמיש, דהרי חייבת היא בבדיקה ולא סגי בלאו הכי, א"כ נמצא דגם תשמיש הראשון היא ודאי רואה מחמת תשמיש ואפשר לצרפו למנין ג' ראיות, ולכן מובן מה שכתב הראב"ד דליכא למימר דמיירי באשה שיש לה וסת ולכ"ע א"צ בדיקה קודם, ולכן אין ראייה ראשונה מן המנין דהא מדקתני סיפא "ואם יש לה וסת תולה בוסתה", משמע דמה דקתני עד הכי והוא ברישא מיירי באשה שאין לה וסת עסקינן, ודברי הראב"ד פשוטים וברורים, ולפי זה יוצא לפי מה דקיי"ל דאשה שאין לה וסת צריכה בבדיקה לעולם לפני תשמיש (מ). אם כן ודאי דראיה ראשונה מהמנין וזה פשוט וברור.

אשה שיש לה וסת אי צריכה בבדיקה לפי הנ"ל

דחנה לפי דברי הראב"ד יוצא דאם לא בדקה עצמה קודם תשמיש וראתה דם אחר תשמיש לא מחזקינן אותה כרואה דם מחמת תשמיש, דאמרינן דמקודם תשמיש כבר ראתה הדם ולא שמה לב עד עכשיו ואם כן לא הוי להפוסקים לסתום דין זה בסנינא חריפא דבג' פעמים נעשית כרואה דם מחמת תשמיש, דהיה להם לחלק ולפרש דבאשה שיש לה וסת אינה נעשה רק אחר ד' ראיות, כיון דקיי"ל דא"צ בבדיקה קודם תשמיש כמבואר בריש סימן קפ"ו (כט).

אשה מינקה שראתה מחמת תשמיש צריכה בבדיקה לפני

תשמיש וד' ראיות

וכן יש להעיר ממה שכתב לקמן (ל) בהג"ה באשה שראתה דם אחר לידה, דהיא בכלל מניקה, ואפי' אם היא אשה שאין לה וסת א"צ בבדיקה אח"כ לפני תשמיש דמחמת דמסולקת דמים היא פטורה מלבדוק, אם כן אף ברואה דם תיכף אחר תשמיש מכל מקום מותרת לבעלה דאמרינן מקודם ראתה כיון דלא היה בבדיקה לפני"ז.

הפלתו הוכיח דאין לחלק בין אשה שיש לה וסת לבין אשה

שאין לה וסת אם לא בדקה לפני תשמיש

ולכאור' היה אפשר לחלק דרזקא באשה שאין לה וסת תלינן דמקודם התשמיש היה כבר הדם דהרי אשה זו אין לה וסת ואם כן כל שעה עלולה לראות דם, אבל באשה שיש לה וסת קבוע מהיכא תיתי לימור דדם שמצאנו עכשיו אחר תשמיש כבר היתה בחדר בטנה מקודם, הרי יותר מסתבר לתלות הדם בתשמיש, דטבע חימום להזיל דם מרחמה כמו שכתבנו לעיל (ל), אבל זה אינו דהראב"ד הוכיח מסיפא

הראב"ד שם מבואר להדיא דהא בהא תליא וצ"ע, ע"כ דברי המנח"י.

קושית הפלתי על המנחת יעקב דמה לי בחיוב בבדיקה לאחר תשמיש

אמנם לדבריו דהחשש של רואה מ"ת תלוי בבדיקה שלאחר תשמיש קשה וכי מה ענין בבדיקה שלאחר תשמיש לחשש דמחמת תשמיש רואה אשה זו דם, דאף דלא חייבו חכמים אותה לבדוק את עצמה לפני ולאחריה כיון דלא חיישינן מכל מקום אשה זו למה תפטר מלבדוק אחר שראתה דם מחמת תשמיש דהרי יש לפנינו הדם, ואם כן גם ע"י ג' פעמים תהיה נחשבת לרואה דם מחמת תשמיש דכיון דבדקה לאחריה בפעם הראשונה אחר שראתה דם הרי יש כבר ראייה ראשונה לצורך הג' ראיות ולמה בעינן ד' ראיות.

ביאור הפלתי בכונת הראב"ד דרואה דם מחמת תשמיש הוי ע"י ד' ראיות

אבל הנכון הוא דהראב"ד הוכיח זאת מדברי הברייטא (פ), דקתני הרואה דם מחמת תשמיש (א), משמשת פעם ראשונה (ב), ושניה (ג), ושלישית (ד), הרי יש לנו ג' פעמים אחר פעם ראשונה, וצ"ב ראייה ראשונה להיכן אזלא, אלא על כרחך דראיה ראשונה אינה מצטרפת, דמאן יימר דהדם שראתה אז מחמת תשמיש היה דילמא קודם ששמשה היתה כבר טמאה והדם היה בחדר בטנה ולאחר תשמיש שבדקה את עצמה מצאה הדם שהיה שם מקודם, דהרי לא הצריכה לבדוק קודם תשמיש ואין כאן חזקה שראתה מחמת חימוד התשמיש ולאוסרה על בעלה ואח"כ אם היתה בודקת קודם תשמיש ואח"כ בדקה ומצאה דם אמרינן חזקה דדם זה בא מחמת חימוד התשמיש, ולכן אחר שראתה פעם אחת אחר תשמיש חייבת מכאן ואילך לבדוק עצמה תמיד קודם תשמיש, כיון דחזינן דאיתרע ונמצא פעם אחת דם לאחר ששמשה ולכן צריכה לבדוק שתי פעמים קודם ולאחר תשמיש. ואז כשנמצא אחר תשמיש הרי ברור לנו שבשעת תשמיש ראתה ואחר ג' פעמים תשמיש עם בבדיקות וראיית דם אוסרה לבעלה, ואין ראייה ראשונה מצטרף דאמרינן מקודם ראתה ולא בשעת תשמיש כנ"ל.

מדין הנ"ל הוכיח הראב"ד דלא בעינן בבדיקה לבעלה לפני תשמיש

ומזה הוכיח הראב"ד, דכל לבעלה א"צ בבדיקה (ורק לטהרות

מקורות

(מ) ס"ה ע"ב. (מג) כמבואר לעיל סימן קפ"ו סעיף ב'. (מט) סעיף א'. (ל) כמבואר לעיל סימן קפ"ד.

ורחצ"א בצדיקה שלאחריו. ולפי הנ"ל לא קשה מידי כיון
לאמר רחצ"א הן הן עוטה, ופירש הר"ף בשלשה פעמים
להיות בחזקת רואה מחמת תשמיש, על כרחך צריכה
צדיקה לפני תשמיש, דל"כ עדיין אינה בחזקת רואה

צדיקה, ונ"ל דלא ס"ל כראב"ד וכמו שכתבנו דחלינן תמיד
דבבר המצוי ורגיל, ואמרינן מסתמא מחמת תשמיש ראתה
דטבע התשמיש כך. ועיין מש"כ לעיל סימן קפ"ד סק"י
צדברי הרמב"ם משמע כסברת הראב"ד ונ"ע:

מחמת תשמיש דלמא מקודם
היה לה הדם כנ"ל, וא"כ על
כרחך דגם לפני תשמיש צעי

[ג] ויש אומרים שאסורה לראשון.
הש"ך ס"ק י"ד כתב
דהך דעה דעת רש"י כי מיושב
חילוק צין אס ראתה ג' פעמים מיד שנשאה, וצין

נחלקלה אח"כ וראתה ג' פעמים. (מרדכי ריש ה"ג וצתשובת הראב"ד סימן תתל"ט ובתוס'). וכל זה לא מיירי אלא
צראתה סמוך לתשמיש, אבל אס לא ראתה סמוך לתשמיש, לא נאסרה על צעלה, ומותרת לו לאחר טהרתה תמיד (צ"י
צסס סה"ת וסמ"ג) ודינה כמו שאין לה וסת.

ב. כיצד בודקת, נומלת שפופרת (פירוש קנה חלול של עופרת) של אבר, ופיה רצוף לתוכה, ונותנת בתוכה
מכחול ובראשו מוך, ומכנסת אותו באותו מקום עד מקום שהשמש דש, נמצא דם על ראשו בידוע
שהוא מן המקור, ואסורה, ואם לאו, בידוע שהוא מן הצדדין, ומותרת. (צ"י מהרמב"ם) (ואף זומן הזה יש
לסמוך לצדיקה זו). (טור וצ"י לדעת הרמב"ם והרא"ש ורשב"א ורי"ף וכן כתב הר"ן והר"ם פדואה סימן ט').

ג. אם רוצה לברוק עצמה בעודה תחת הראשון, אחר ששמשה שלש פעמים, הרשות בידה, ומותרת לו. [ג]
ויש אומרים שאסורה לראשון מתשמיש שלישי ואילך, אפילו בבדיקה. הגה: ויש לסמוך אסברא ראשונה
להקל. (טור וצ"י צסס הסכמת הפוסקים והגהות מיימוני). ואס הרגישה לער וכאז צעעת תשמיש, לכ"ע יש לסמוך
צצדיקה צנעל הראשון (סס צהגה צסס רינצ"א).

פלתי המבואר

דברייתא דרישא מיירי באשה שאין לה וסת, ומזה משמע
דלולי הוכחה זו היינו אומרים דרישא אפשר לאוקמי באשה
שיש לה וסת, ומכל מקום הואיל ולא בדקה קודם תשמיש לא
חלינן ביה שראתה מחמת תשמיש הרי דאין חילוק ולעולם
אמרינן בדם שנמצא אחר תשמיש דמתשמיש קאתי ולכן דין
זה צ"ע.

הדם כנ"ל, ועל כרחך דגם לפני תשמיש בעי בדיקה.
להלכה לא בעינן בדיקה לפני תשמיש דחלינן בדבר המצוי
ורגיל

וצריך לומר דלא ס"ל כהראב"ד, וכמו שכתבנו דחלינן תמיד
דבבר המצוי ורגיל, ואמרינן מסתמא מחמת תשמיש
ראתה דטבע התשמיש כך להזיל דמה שתבוא.

הפלתי מצוין עוד הוכחה דאין לחלק בין אשה שיש לה וסת,
דאינה צריכה בדיקה לפני תשמיש לברר דרואה דם מחמת
תשמיש היא

[ועיין מה שכתב לעיל הפלתי (סי' קפ"ד סק"י) בדעת הרמב"ם
דס"ל כדעת הראב"ד וצ"ע.]

וגם מקושת הרא"ש על הר"ף מוכח דלא כשיטת הראב"ד,
דהקשה הרא"ש מה ענין הך דשמואל דאמר דלטהרות
בעי בדיקה, להך דר"ח בן אנטיגנוס, הרי יש לחלק, דשמואל
איירי בבדיקה שלפני תשמיש ורחב"א בבדיקה שלאחריו, עד
כאן הקושיא.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: הטעם של הראב"ד דבעינן ד'
ראיות, לפי שחוששין שמא הדם היתה שם לפני התשמיש. ♦ דעת רש"י
כדעת הראב"ד. ♦ קושת הס"ט היאך יחשב ראה ראשונה מן המנין,
הרי הבדיקה אחר זמן של ספק אפי' והיאך תוציא מבעלה משום זה. ♦
להלכה דעת האחרונים כהראב"ד רק בשעת הדחק. ♦ הטעם דלא בעינן
בדיקה לפני תשמיש להסיר החשש שמא היתה שם דם דחלינן בדבר
המצוי. ♦ בענין רציפות ברואה דם מחמת תשמיש

ולפי הנ"ל לא קשה מידי, כיון דאמר רחב"א הן הן עוטהו,
ופירוש הר"ף בשלשה פעמים להיות בחזקת רואה דם
מחמת תשמיש על כן צריכה בדיקה לפני תשמיש, דאם לא כן
עדיין אינה בחזקת רואה מחמת תשמיש דלמא מקודם היה לה

מחלוקת הפוסקים אי מהני בדיקת שפופרת בבעל הראשון
[סק"ג] כתב המחבר (ב), אם רוצה לברוק עצמה בעודה תחת
(הבעל) הראשון אחר ששמשה (עמו) ג' פעמים,

זו מה שהניח תוס' דף ס"ו (ע"א ד"ה ומדוק) צמימה. ודבריו כמובנים, כי תוס' הניח צמימה בזה דפריך ומדוק עצמה צמימה ראשונה של בעל שלישי, לטלמקא דעמין דלא ידע מהך דאין כל כוחות שוות, א"כ הוא ליה לפרוך ומדוק עצמה אחר צעילה ראשונה מצעל שני, דחו ליכא למימר לאו כל אצבעות שוות דהרי הוחזקה שראתה פעם אחת ע"י צעילתו. ולכאורה אין זה ענין להך מחלוקת האמורה פה אם יש לצדוק בשפופרת בצעל הראשון או לא:

אצבעו שגם הוא גורם דם, ולכן נריך ג' פעמים. אצל צמימה ראשונה של שלישי הרי הוחזקה בג' אצבעות מחולקים והוחזקה לכל אצבעות. רק ז"ל דקושיה תוס' לשיטתו דצמימה לכו דאם שפופרת אסורה תיכף לכל העולם, ואם כן קשה למה עדיין נימא לאו כל אצבעות שוים, והא דחזיא בשפופרת שהוא קל שצאצבעות כמ"ש המחברים הוא מקרה בשלמא למסקנא לא קשיא למה שפופרת תיכף אסורה, ואם ראתה מצעל השני בג' צעילות מ"מ מותרת לצעלה השלישי, ד"ל החס הטעם דלאו כל כוחות שוים, וקיים להו דזהו צדיקת שפופרת הוא קל שבכוחות צעולם, משא"כ לטלמקא דעמין דלא ידע מכוחות, וע"כ ז"ל הטעם אם ראתה בפעם ראשונה גבי צעל שני דתלין במקרה ולא מכח צעילה ואזר התשמיש,

פלתו המברואר

הפלתו מיישב דברי הש"ך שיש לקשר בין דברי תוס' לדברי המחבר כאן

ונראה דס"ל לש"ך דלכאורה מהי קושיה תוס', הרי מ"מ בבעילה ראשונה של בעל שני אפשר דאמרינן לאו כל האצבעות שוות, דאף אם ראתה פעם אחת ע"י בעילתו אין זה ראייה דבעילה זו גרמה לראיית הדם דאולי מקרה הוא שראתה פעם אחת ונודמן לראותה בשעת תשמיש, ולכן בעינן ראיית דם ג' פעמים כדי להחזיק אצבעו אבל בביאה ראשונה של בעל שלישי הרי הוחזקה בג' אצבעות מחולקין ואין לחלות אותו במקרה ושפיר מקשה הגמ' מבעל שלישי דוקא.

אלא ע"כ צריכין לומר דקושיה תוס' לשיטתם דס"ל דאם בדקה בדיקת שפופרת אף בבעלה הראשון אסורה תיכף לכל העולם, וא"כ קשה למה נאסרת על כל העולם בבדיקה זו למה לא נאמר לא כל האצבעות שוות ואין לומר הא ראתה ע"י שפופרת שהיא קלה שבאצבעות וכש"כ באצבע ממש שבודאי תראה, דאינו כן דאפשר דמה שראתה ע"י שפופרת הוא מקרה, ובשלמא למסקנת הגמ' דאין כל הכוחות שווין לא קשיא למה ע"י בדיקת שפופרת נאסרת תיכף לכל העולם, ואם ראתה דם ע"י תשמיש מבעל השני אף בג' בעילות עדיין מותרת היא לשלישי, דבתשמיש אפשר לומר לאו כל הכוחות שוות משא"כ בבדיקת שפופרת דקיי"ל שהוא קל שבכוחות צעולם, אבל לפי מה שסלקא דעתך בגמ' דלא ידע עדיין מסברא זו שלאו כל הכוחות קשיא. אלא ע"כ הטעם הוא כנ"ל

מקורות

(ג) בס"ק י"ז.

הרשות בידה ומותרת לו, ויש אומרים שאסורה לראשון מתשמיש שלישי ואילו בבדיקה ורק לבעל שלישי מועלת בדיקה ע"כ.

דברי הש"ך דלפי דעת המתירים בדיקת שפופרת רק אחר בעל השלישי מושב דברי תוס'

וכתב הש"ך (ב) דהך דעה שניה הנוכרת בשו"ע בשם י"א שאוסר בדיקה לבעל הראשון, הוא דעת רש"י, "ובדבריו יש ליישב מה שהניח תוס' בנדה (ס"ו ע"א) בתימה עיי"ש.

קושיה תוס' שם במס' נדה ותבדוק עצמה בבעל שני וז"ל תוס' שם ד"ה ותבדוק עצמה בביאה ראשונה של בעל שלישי, ותימה למאי דלא ידע שינויא דאין כל הכוחות שוות ליפרוך דתבדוק עצמה בביאה שניה של בעל שני דלענין אצבע שלו אין לומר לאו כל האצבעות שוות שהרי כבר ראתה פעם ראשונה ע"י בעילתו, ומשום חזקת כוחות אין להתירה שהרי הוחזקה בג' כוחות של בעל ראשון, ואכתי לא ידעינן מטעמא דאין כל הכוחות שוות. ועל תימה זו כתב הש"ך דלפי רש"י יש ליישב.

קושיה הפלתי על הש"ך דאין קשר בין דברי תוס' לפלוגתא הנשנית כאן בשו"ע

ולכאורה קשה הרי אין זה ענין להך פלוגתא הנשנית כאן אי מותר לבדוק בשפופרת מבעל הראשון או לא וא"כ איך מתיישב קושיית תוס' לפי דברי רש"י.

א"כ אף צוה נימא צדדיקת שפופרת ולא נאסר האשה זו לכל העולם, וקושית התוס' שפיר:

ולפ"ו לשיטת רש"י י"ל צאמת להס"ד לא הוי מצי להקשות דהוה אמינא צאמת הטעם דתלינן צמקרה וגם

צדדיקת שפופרת אמרינן, והא דלא צדקה עזמה תחת בעלה הראשון דלא מקילינן כל זמן שיש לה תקנה להנשא לאחר

ואתי שפיר ולק"מ, וזהו נראה מה שיש צנונות הש"ך ודצרים ישרים הם למצין:

אך לא ידעתי מנין צאמת דצדדיקת שפופרת אסורה לכל העולם אם צדקה עזמה תחת בעל הראשון, דלמא כפי הסלקא דעתין דחוששין למקרה כן הוא צאמת, והש"ך החליט הא דאסורה לכל אדם כאילו הוא צלי חולק, ולא

פלתי המבואר

ידעתי לשיטתו מנלן לפרש כן שפירש רש"י וז"ע קצת, אבל כוונתו צוה הוא לדעתי נכון, אבל לפמ"ש לקמן סק"ה בשם מרדכי עדיין לא קשה קושית התוס' אף לשיטתם, ד"ל צאמת הבעל הוי מקרה וא"כ יש כאן ספק ספיקא, חדא דלמא מהצדדים ואם תמצי לומר ממקור דלמא צמקרה, משא"כ צמכחול אינו רק ספק א"י ע"י צעילה או צמקרה,

דממקור צא צודאי וז"ע:

[ד] סמוך לוסתה וכו'. עיין ש"ך (סי"ק טו) דכתב דמשכחת ליה ציוצא לדרך, ולר"ת (ינמות סב ע"ג מו"ה חייב אדם) דאוסר משכחת ליה צקטנה שלא הגיע זמנה לראות. וא"כ כ"כ כי מנינו צוסת הדילוג דקיי"ל דאינה חוששת עד שמקבענו צג' פעמים, וא"כ אם שמה סמוך לוסתה

חדא דלמא הדם מהצדדים, ואת"ל הדם בא ממקור דלמא צמקרה בא הדם ולא תבוא לעולם ולכן הולכין להקל דסומכין אס"ס גם באיסור נדה כידוע משא"כ בבדיקת שפופרת ע"י מכחול אין כאן רק ספק אחד, והוא אי ע"י בעילה זה בא הדם או צמקרה בא הדם, וכיון שאין כאן ס"ס רק ספק אחד אין להחמיר שוב וצ"ע (לה).

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: כמה דרכים להסביר דברי הש"ך שכתב ליישב קושית התוס' לפי רש"י בבדיקת שפופרת בבעל הראשון לא מהני. ♦ החוות דעת מיישב דברי הש"ך, דלפי רש"י נתיישב קושית התוס'. ♦ עוד ישוב שכתב המחצית השקל להבין דברי הש"ך. ♦ עוד ישוב שכתב הבית שערים ליישב דברי הש"ך. ♦ אי בדיקת שפופרת הוי פתיחת הקבר או לא. ♦ למה מהני בדיקת שפופרת ולמה ס"ל להראב"ד דלא מהני. ♦ דעת הראשונים להלכה בדון זה. ♦ הפלתי מסביר הש"ך והטו"ז, בבדיקת שפופרת מהני להחמיר בבעל הראשון אם שימש סמוך לוסתה וראתה דם לא הוי רואה דם מחמת תשמיש

[פק"ד] כתב המחבר (לה), אם שמשו סמוך לוסתה (וראתה דם מיד אחר תשמיש), אנו תולין ראייתה משום וסתה, ולא חשבינן לה לרואה דם מחמת תשמיש ע"כ. בקושית הש"ך האידך שייך לשמש סמוך לוסת הרי חכמים אסרו לשמש סמוך לוסת עיין בש"ך (לה), שהביא דברי הפרישה (לה) שהקשה היאך

מקורות

(לה) צטעף ה'. (לה) ע"י לקמן סוף סק"ו שכתב שם הפלתי ג"כ סגרא כעין זה עיי"ש. (לו) צטעף ד'. (לז) ס"ק ע"ו.

ולכן יותר נראה כדעת הפרישה דמיירי דוקתה ציוס ושמשא סמוך ליום, דכלל פרישת סמוך לוסתה ליכא הואיל והוא עונה אחרת, אבל מ"מ אף דאינה עלולה לראות מ"מ לענין שלא יהיה בכלל רואה דס מחמת תשמיש הרי היא מותרת דתלינן הכל בוסת. וכ"כ המנחת יעקב (ס"ק יג) ומסכים לפרישה, רק דלא נתן טעם למה ולפי מה שכתבנו הדבר מוכרח מגמ':

ויש לי ספק באשה שאין לה וסת דקיי"ל חוששת לעונה זינונית, אם שמשא סמוך לעונה זינונית אם גם זהו בכלל אם יש לה וסת תולה בוסתה, דהא מהך טעמא לריכה לפרוש סמוך לעונה זינונית דתולין דעלולה לדמים

פלתי המבואר

שעדיין אינה חוששת לה ואח"כ בפעם השלישי נתגלה שראתה בדילוג נתגלה למפרע דסמוך לוסתה ראתה, הרי יש לה וסת ומ"מ לא היה חיוב פרישה סמוך לוסתה וע"כ תולין בוסתה. ז) עוד אפשר לומר דמשכחת לה בזקנה שלא ראתה ג' עונות, דאז יש לה חזקת מסולקת דמים דאמרינן שהפסיקה לראות כי חדל להיות לה אורח כנשים, ומותרת לשמש גם ביום הוסת (מ"י) וראתה אז ואח"כ ראתה עוד ב' פעמים בדילוג ג' עונות דנתגלה דלמפרע לא ה"י כאן סילוק דמים רק קביעות וסת חדשה.

אך בכל זה אין לכבי נוחה כי מה קמ"ל דאם שמשא סמוך לוסתה אין זה רואה מחמת תשמיש, הרי זה פשיטא דהא לכך מוזהרים שלא לשמש סמוך לוסתה משום דעלולה לראות דם באותו עת, ואמרינן (מ"י) דאם אז ימצא דם לאחר תשמיש על העד שלו או שלה חיביבן קרבן חטאת ואינו אנוס משום דהיה לו לפרוש ידיע דעלולה או לראות דם, ואפ"ה מזיד לא הוי דאמר יכולני לפרוש קודם שיגיע הדם וא"כ פשיטא דאם ראתה בעת ההיא דם אי אפשר לשוויה לרואה דם מחמת תשמיש.

ולכן יותר נראה לפרש דברי המחבר כתירוץ הפרישה הנ"ל (מ"י) לשיטת ר"ת, דמשכחת לה אם וסתה היתה בתחילת היום והוא שימש סמוך להנץ החמה דאין אז עליו חיוב פרישה דעונה אחרת היא, ואין חוששין אז לראיית דם דחכמים נתנו זמן מוגבל לפרישה והוא אותה עונה ואף שלפעמים רואה מיד לאחר הנץ כרי שיהיה שיעור שוה לכל

מקורות

(למ) ס"ק י"א. (לט) י"ח ע"ב. (מ) ויקרא ט"ו. (מא) ס"ב ע"ב. (מג) שם נחום'. (מג) סימן קפ"ד סעיף ג'. (מד) סעיף ג'. (מה) עין חו"ד סק"ג. (מו) כמבואר בסימן קפ"ט סעיף י"ב. (מז) כלקמן סוף סימן קפ"ט. (מח) כשעונות י"ז ע"ב. (מט) סעיף י"א.

ואח"כ נתגלה שראתה בדילוג בפעם הג' נתגלה למפרע דסמוך לוסתה ראתה. וכן בזקנה שלא ראתה ג' עונות דהיא בחזקת מסולקת דמים ומותרת לשמש, ואח"כ ראתה עוד ג' פעמים בעיקרה ג' עונות, דנתגלה דלא היה סילוק דמיה רק קביעות וסת:

אך בכל זה אין לצבי נוחה, כי מה קמ"ל דאם שמשא סמוך לוסתה דאין זה רואה מחמת תשמיש, פשיטא דהא לכך מוזהרים שלא לשמש סמוך לוסתה משום דעלולה לראות מחמת וסת, ואמרינן דאם נמצא דם חייב קרבן ואינו אנוס משום דהיה לו לפרוש דעלולה אז לראות דם, וא"כ פשיטא אם ראתה בעת ההיא דלא לשויה רואה מחמת תשמיש.

נאמר דין זה ואטו ברשע עסקינן הרי חז"ל אסרו לשמש סמוך לוסתה כמבואר בשבועות (ט), שחייב אדם לפרוש מאשתו סמוך לוסתן וילפינן כן מהא דנאמר בתורה (ט) והזרתם את בני ישראל מטומאתם ויש פוסקים הסוברים שחיוב פרישה הוא מה"ת וחירין, דמשכחת ליה ביוצא לדרך שהתירו לה לשמש גם סמוך לוסתה כמבואר ביבמות (ט), ולר"ת (מ"י) שאוסר תשמיש ביוצא לדרך ורק בדברי ריצוי מותר לפקוד את אשתו משכחת לה באם ראייה היתה בתחילת היום דאז מותרת כל הלילה שלפניו דבחר עונה אזלינן וכדלעיל (מ"י) ע"כ דברי הפרישה.

דחקשה עליו הש"ך דמ"נ אי חישינן שתראה אז מחמת וסתה תהא אסורה כל הלילה ואי לא חישינן למה תולין כאן הראיה בוסת ועל כן מתרין הש"ך שלשיטת ר"ת משכחת ליה דין של המחבר דשימש איתה סמוך לוסתה בקטנה שלא הגיע זמנה לראות, או שלא הביאה סימנים עדיין שאין חיוב פרישה סמוך לוסתה, כל זמן שלא קבעתו ג' פעמים וכדלעיל סי' קפ"ד (מ"י) ולקמן בסי' קפ"ט וקאמר הכא דאם נתברר שמשא סמוך לוסתה דהיינו שראתה אחר התשמיש עוד פעם אחת או שתיים נמצא שקבעה באותן זמן שנמצא שקבעה וסת בשלש פעמים תולה בוסתה (מ"י) עיי"ש.

דברי הפלתי ליישב דברי המחבר בכמה אופנים

(א) וכתב הפלתי דלא בעינן לכל הנ"ל, דהרי מצינו בוסת הדילוג דקיי"ל דאינה חוששת עד שתקבענו בג' פעמים (מ"י), אם כן משכחת לה כאן שמשא סמוך לוסתה בדילוג

או לא, דאולי דהא דמוששין לעונה בינונית היינו לחומרא אבל לא לקולא להקל באשה, ולא מנאמי למחזרים שדצרו בזה. ואפשר לפמ"ש כשיטת הפרישה דאפי' סמוך לעונה שראתה בלינה וסתה הוא ביום מ"מ פולה בו, אי"כ י"ל דווקא בוסת גמור דאליס חזקה:

[ה] אם יש מכה וכו'. המחבר סתם ולא פירש אי המכה מוטיאה דם או לא, כי ס"ל העיקר כרשב"א, דס"ל כפי דעת הבית יוסף והדרכי משה והב"ח דאין נרץ לידע כלל, ובסתמא אמרינן

דמוטיאה דם והדס ממנו יונא, אמננס הרב הש"ך ס"ק כ"ד כתב דאין כאן דעת הרשב"א כלל, דרשב"א לא קאמר אלא שא"ש שחדע שמרגשת עתה שהדס בל מהמכה, אבל מ"מ נריכה לדעת שמכה מוטיאה דם ודאי, וגם הגאון מהר"ש צמטצומיו (שור"ת חכס צני סימן מו) הסכים בזה לדברי הש"ך:

ה. [ה] אם יש מכה באותו מקום, תולין בדם מכתה. ואם דם מכתה משונה מדם ראייתה, אינה תולה בדם מכתה. הגה: וכל זה באשה שיש לה וסת קבוע, ואז יכולים לתלות דא"ש לדעת כלל אם מוטיאה דם, דהא כתב בסוף בית ז' שער ד' (דף גג.) ומסתברא דאפילו אינה מרגשת ממש

פלתי המבואר

לוקלא ובין לחומרא או לא.)

ואפשר לפי מה שכתב הפרישה הנ"ל כאן בדברינו דאפילו בסמוך לעונה שראתה בלינה וסתות הוא ביום מ"מ תולה בו ביום, אם כן י"ל דווקא בוסת גמור דאליס חזקה, אבל לא בעונה בינונית דלא אליס כ"כ, לא אמרינן להקל לגבי רואה דם מחמת תשמיש עיין לעיל (כ), ועיין לקמן בסי' קפ"ט בדברי הפלתי, (אבל לשאר תירוצים שבסמוך נשאר הפלתי בצ"ע, ורק לפי הפרישה הכריע להחמיר בעונה בינונית).

הנשים (י) ומ"מ לגבי שלא תהא רואה דם מחמת תשמיש מקילין לתלות בוסתה דסו"ס הוא הדין סמוך לוסתה ואין דרך דם לבוא מן המקור ע"י תשמיש, אלא דאמרינן דאקדמה לוסתה וזה חידוש המחבר שתולין אז בוסתה, וכן כתב המנח"י (כ), כדברי הפרישה ולא כהש"ך ע"ש. אך לא נתן טעם למה אמרינן כן, ולפמ"ש הדבר מוכרח מגמי' (כ).

עונה בינונית באשה שאין לה וסת קבוע אי דינה כהגיע זמן וסתה

והנה יש לי ספק, באשה שאין לה וסת קבוע, דקיי"ל (כ) דחוששת לעונה בינונית והיינו שעת וסתה, מה הדין אם שמשה סמוך לעונה בינונית וראתה, האם הוא גם נכלל בגדר שאמרו חז"ל אם יש לה וסת תולה בוסתה דהא מהך טעמא צריכה לפרוש סמוך לעונה בינונית דעלולה לראות דמים בזמן עו"ב, או יש לומר לאידך גיסא דאולי דמה דחוששין לעונה בינונית היינו לחומרא לחשוש ולבדוק ולא להקל שלא תהא רדמ"ת אבל לא לקולא, ולא מצאתי למחברים שדברו בזה.

(דחקירה) זה נאמר לפי שיטת הרשב"א. דהמחבר חוששת לדבריו דדעת מקצת הראשונים דאין דין עו"ב כלל וגם דעת מקצת ראשונים הרמב"ן ודעימה דדין דעו"ב נאמר לגבי חיוב בדיקה ולא לאיסור פרישה ורק הרשב"א הוא שחושש לאיסור פרישה ואהב"צ דהמחבר חושש לדבריו מ"מ יל"ע אם פוסק כדבריו בסניגא חריפא או רק להחמיר וגם בעצם דברי הרשב"א יל"ע מהו כוונתו לחוש לעו"ב בין

[**והנה** יש להוסיף דיש פוסקים שסוברים להחמיר כדעת רש"י לפי הבנת הר"ן בדבריו דס"ל דעו"ב שייך גם בוסת קבוע ויש שהבינו כסברת הרמב"ן ולחלק בין אם העו"ב מגיע לפני זמן הראיה ובין אם העו"ב מגיע לאהר יום הראיה ולדבריהם אין כאן מקום ספק דכאן דיום הוסת פוטר מרואה דם מחמת תשמיש לא מסתברא דגם אם עו"ב תפטר מוסתן.]

דעת המחבר כהרשב"א דלא בעינן שהמכה מוציאה דם [ספ"ה] **והנה** המחבר סתם כאן ופסק דיש לסמוך על המכה ולא פירש באיזה סוג מכה איירי אי מיירי במכה שמוציאה דם בוודאי והספק הוא אם דם זה שרואה דם מכתה הוא או מן המקור בא ודוקא אז תולין להקל או אמרינן דאף במכה שאינה מוציאה דם בוודאי תולין במכתה כי סו"ס מכה יש לה, ולכן כיון דסתם מסתברא לומר דס"ל כשיטת הרשב"א כפי שהביאו האחרונים דאי"צ לידע אי המכה מוציאה דם בוודאי אלא בזה שיודעת בודאות שיש לה מכה תולין בה

מקורות

(י) ע"י ע"ז קפ"ד סק"ב. (נא) מוה"ש ס"ק י"ג. (נב) ועיין לעיל סימן קפ"ד שמשניר הפלמי שיטת האניאספס כפדדה זו עיי"ש. (נג) נסימן קפ"ט סעיף א'. (נד) נס"ק קפ"ד סק"א - ובס"ק י"ג.

שפופרת וזראש מוך, ומטה המכחול ומוך ללד המכה ומוזיאה הדס, ואח"כ לוקמת מכחול ומוך אחר נקי ומטהו ללדדים אחרים לכל חורים וסדקים ואינה מוזיאה עליהם דם, הרי צבור דמכה מוזיאה דם הואיל ולא מנאה בשום מקום רק צלד המכה היא, ועמ"ש השו"ע בשם תשובת מהרא"י בסעיף ז', והדברים ק"ו כשיש לה מכה דעל ידי כן כשאינה מוזיאה רק במקום שהוא דמחזיקין דם במכה, וא"ש:

אך זהו אם הספק אי מכתה מוזיאה דם כלל, אבל אם אנו יודעים שמכתה מוזיאה דם, רק כל הספק אי צעין שחרגיש כשהיא רואה בשעת תשמיש דממנה הדם שותת או לא, צו לא שייך דיקת שפופרת בשום אופן, דהא מצורר שהמכה מוזיאה דם רק הספק אי בשעת תשמיש

פלתי המבורא

לה מכה יש לסמוך עליו

דהמעיין בדברי רשב"א בתורת הבית הארוך (ט) יראה מבורא, דאינה צריכה לדעת כלל אם המכה מוציאה דם (וכדעת הבית יוסף ודעימיה ודלא כהרב הש"ך), דהא כתב "ומסתברא דאפילו אינה מרגשת ממש שהדם שותת ויורד מן המכה (יכולה לתלות במכה), והוא, א) דאין עיניה בין מכתה ואי אפשר לה לידע אלא בבדיקת שפופרת וכו', ב) והתם בפרק תינוקת (ט) משמע דהרואה דם מחמת מכה אי"צ שפופרת, דתניא הרואה דם מחמת תשמיש וכו' כיצד בודקת עצמה בשפופרת וכו' "ואם יש לה מכה תולה במכתה" וכו', אלמא אף בלי בדיקה תולה במכתה, דאף ביש לה מכה אי אפשר לה לדעת אם הוא מהמכה אלא בבדיקה אלמא מן הסתם היא תולה במכתה" עכ"ל.

הפלתי הקשה על ראיית הרשב"א מבדיקת שפופרת

וצריך ביאור דברי הרשב"א, דמשמע מדבריו דאם הגמ' היתה מצריכה לבדוק את עצמה ע"י שפופרת אף כשיש לה מכה, היינו אז יודעים אם מכה זו מוציאה דם, וזה אינו דלא שייך לומר באשה שיש לה מכה באותו מקום ואין נודע אם מכתה מוציאה דם שתבדוק ע"י שפופרת דהרי בדיקת שפופרת מברר רק אם הדם יוצא מן המקור או מן הצדדים, וממה נפשך אם לא תמצא דם על המוך הרי אינה מוציאה דם, ואם יש שם דם עדיין מנ"ל דמהמכה הוא דילמא ממקור דמים קאתי ודם נדה הוא.

מקורות

(ט) נ"ק כ"ד. (י) כמבואר במש"י ח"ג, ולקמן בהערות העתקנו דבריו. (יז) צ"ת שצ"ע סוף שער ד'. (יח) ס"ה ע"ב.

שהדם שותת ויורד מן המכה דאין עינה צין מכתה ואי אפשר לה לידע אלא בצדיקת שפופרת וכו', והתם צפרק תנוקת (סה ע"ג, סו ע"א) משמע דברואה דם מחמת מכה אין צריכה שפופרת, דתניא הרואה דם וכו' כיצד בודקת עצמה בשפופרת וכו' ואם יש לה מכה תולה במכתה וכו', אלמא אף צלי צדיקה תולה במכתה, דאף ציש לה מכה א"א לה לדעת אם הוא מהמכה אלא בצדיקה אלמא מן הסתם תולה במכתה עכ"ל. ויש להצין דאין שייך במכה צאוחו מקום ואין נודע אם מכתה מוזיאה דם ע"י צדיקת שפופרת, דממה נפשך אם לא תמצא דם על המוך הרי אינה מוזיאה דם, ואם יש דם עדיין מנ"ל דמהמכה הוא דלמא מן מקור דמים קאתת ודם נדה הוא. ונ"ל דאשה זו יודעת דמכה זו עומדת צלד זה צדדרי צטנה, ולוקמת

דאמרינן מסתמא מכה זו מוציאה דם, והדם הזה שלפנינו דם מכתה הוא (וכן ס"ל להבית יוסף והדרכי משה והב"ח כאן ובתשו"י סי' פ"ה העתקנו דבריו בהערות.

דעת הש"ך והתחם צבי בכונת הרשב"א שא"צ שתדע שמרגשת עתה בשעה שהדם יוצא, אבל צריך לדעת בוודאי שהמכה מוציאה דם

אמנם דעת הש"ך (ט) הוא דגם הרשב"א סובר דבעינן שתדע שמכה זו מוציאה דם ולא עלה כלל על דעתו לסמוך אף במקום שאינה יודעת שמכתה מוציאה דם אלא אמר להקל ולסמוך על המכה אף שאינה מרגישה עתה שהדם בא לה ממכתה.

וכן הגאון מה"ר בעל חכם צבי בתשובותיו, הסכים לדברי הש"ך דדעת הרשב"א דבעינן שתדע שהמכה מוציאה דם בוודאי.

דעת החכם צבי בכונת הרשב"א כש"ך הנ"ל **וגם** הגאון מורנו הרב בעל החכם צבי בתשובותיו, הסכים בזה לדברי הש"ך בכונת הרשב"א דבעינן לדעת שהמכה מוציאה דם בוודאי ולא מהני בזה לבד שיודעין שיש לה מכה (ט).

חרי לן דעת הב"י והרמ"א והב"ח בצד אחד ולעומת זה דעת הש"ך והח"צ.

הפלתי ציין לשון הרשב"א וראייתו ומה מוכיח דלא בעינן לדעת בוודאי שהמכה מוציאה דם אלא בזה לבד שיודעת שיש

הדם בא מהמכה או ממקור, וא"כ מה יועילו אלף בדיקות עדיין הספק במקומו, אולי בשעת ראייה זו בשעת תשמיש היה מהמקור, ולכן ברור דאין זה בכלל ספק כלל. ובאמת אילו היה ספק משום דאולי עמה איתו בא מהמקור ודאי דאין צריך לידע אי מרגשת, דאל"כ מה קמ"ל דחולה במכה כיון דמרגשת דבא מהמכה פשיטא דמותרת ומה חולה שייך כאן הלא יודעת ודאי שהיא מהמכה ועל כרחק דאינה מרגשת שבא מהמכה ולכך קמ"ל דחולה במכה, וא"כ מה היה צריך לרשב"א להרבות בראיות מה דמקומו מוכרח ופשוט אלא ודאי דכל ראייה של רשב"א אפילו אינה יודעת שמכתה מוציאה דם כלל מכל מקום אמרינן מסתמא דרך מכה להוציא דם וכמו שכתבנו ראייה כהנ"ל:

וב"ש הרב מהר"ש הנ"ל ראייה מהא דתנן (נדה נח ע"ג) גבי כתמים אם יכולים להתגלע ולהוציא דם וכו', דמוכח הדם בא מהמכה או ממקור, וא"כ מה יועילו אלף בדיקות עדיין הספק במקומו, אולי בשעת ראייה זו בשעת תשמיש היה מהמקור, ולכן ברור דאין זה בכלל ספק כלל. ובאמת אילו היה ספק משום דאולי עמה איתו בא מהמקור ודאי דאין צריך לידע אי מרגשת, דאל"כ מה קמ"ל דחולה במכה כיון דמרגשת דבא מהמכה פשיטא דמותרת ומה חולה שייך כאן הלא יודעת ודאי שהיא מהמכה ועל כרחק דאינה מרגשת שבא מהמכה ולכך קמ"ל דחולה במכה, וא"כ מה היה צריך לרשב"א להרבות בראיות מה דמקומו מוכרח ופשוט אלא ודאי דכל ראייה של רשב"א אפילו אינה יודעת שמכתה מוציאה דם כלל מכל מקום אמרינן מסתמא דרך מכה להוציא דם וכמו שכתבנו ראייה כהנ"ל:

פלתי המבואר

יודעים שמכתה מוציאה דם ודאי רק כל הספק אי בעינן שתרגיש כשהיא רואה בשעת תשמיש דממנה הדם שותת או לא ככוונת הש"ך, הודא קושיא הראשונה לדוכתיה, היאך מביא הרשב"א ראייה מהא דלא מצריך הגמ' בדיקת שפופרת הרי בזו לא שייך בדיקת שפופרת בשום אופן דהא מבורר שהמכה מוציאה דם רק הספק אי בשעת התשמיש הדם בא מהמכה או ממקור, ואם כן מה יועילו אלף בדיקות שפופרת דהרי עדיין הספק עומדת במקומה אולי ראיית דם זו שבאה בשעת תשמיש היתה מהמקור.

ולכך ברור דאין כאן ספק כלל אי בעינן שתרגיש בשעת תשמיש שהדם יוצא מהמכה אלא כל הספק הוא אי בעינן שהמכה תוציא ודאי דם או לא, וע"ז כתב הרשב"א להוכיח דלא בעינן למכה שיצא בוודאי דם כדי לתלות בה, ובאמת באופן שהמכה מוציאה ודאי דם והספק הוא דאולי עתה אין הדם בא מהמקור ודאי שאין צריך לדעת אי מרגשת ביציאת הדם או לא, ודלא כהש"ך.

הפלתי הביא עוד ראייה נגד כוונת הש"ך מלשון הגמ' תולה ואי מרגישה למה נאמר תולה

וראייה לדבר דאי נימא דמיירי הכא דהמכה מוציאה ודאי דם והספק הוא אולי עתה בשעת התשמיש בא הדם מן

הפלתי מיישב בדביקת שפופרת גם יכול לברר אי המכה מוציאה דם

וצריך להסביר דברי הרשב"א דאשה זו יודעת דמכה זו עומדת בצד מסוים בחדרי בטנה, או משום שיש לה יסורין באותו צד או שהרופא אמר לה כן ולכן לוקחת אשה זו שפופרת ובראשה מוך ומטה המכחול והמוך לצד המכה ומוציאה הדם, ואח"כ לוקחת מכחול ומוך אחר נקי ומטהו לצדדים אחרים לכל חורים וסדקים ואינה מוציאה עליהם דם, הרי ברור לן ע"י בדיקה זו דמכה זו מוציאה דם הואיל ולא מצאה דם בשום מקום אחר רק בצד המכה היא, ועדיין לקמן (ט) מה שפסק המחבר בשם תשובת מהרא"י, אם כל זמן שבודקת בכל החורין וסדקין אינה מוצאת כתמים כי אם במקום אחד מהצדדין יש לתלות שממכה שבאותו צד בא, והדברים ק"ו מה התם שאין לה מכה ודאי, תולין להקל כל שכן הכא כשיש לה מכה ודאי דע"כ כשאינה מוציאה דם רק במקום ההוא דמחוקינן דם במכה ואתי שפיר.

הפלתי מוכיח מכל הנ"ל דכוונת הרשב"א דאינה צריכה לדעת כלל אי המכה מוציאה דם

הפלתי מיישב בדביקת שפופרת גם יכול לברר אי המכה מוציאה דם

וצריך להסביר דברי הרשב"א דאשה זו יודעת דמכה זו עומדת בצד מסוים בחדרי בטנה, או משום שיש לה יסורין באותו צד או שהרופא אמר לה כן ולכן לוקחת אשה זו שפופרת ובראשה מוך ומטה המכחול והמוך לצד המכה ומוציאה הדם, ואח"כ לוקחת מכחול ומוך אחר נקי ומטהו לצדדים אחרים לכל חורים וסדקים ואינה מוציאה עליהם דם, הרי ברור לן ע"י בדיקה זו דמכה זו מוציאה דם הואיל ולא מצאה דם בשום מקום אחר רק בצד המכה היא, ועדיין לקמן (ט) מה שפסק המחבר בשם תשובת מהרא"י, אם כל זמן שבודקת בכל החורין וסדקין אינה מוצאת כתמים כי אם במקום אחד מהצדדין יש לתלות שממכה שבאותו צד בא, והדברים ק"ו מה התם שאין לה מכה ודאי, תולין להקל כל שכן הכא כשיש לה מכה ודאי דע"כ כשאינה מוציאה דם רק במקום ההוא דמחוקינן דם במכה ואתי שפיר.

הפלתי מוכיח מכל הנ"ל דכוונת הרשב"א דאינה צריכה לדעת כלל אי המכה מוציאה דם

אך כל זה דוקא, אם נפרש דכל הספק הוא אי מכתה מוציאה דם כלל אז מועיל בדיקת שפופרת כנ"ל, אבל אם אנו

הדס שותת ויורד, וקשה הא כבר תנא ליה דחולה במכתה, ולעיל לא קתני שממנו הדס שותת וכו' והדר קתני ליה. אלא ודאי שני דינים שנו חכמים כאן בענין דחולה צם שלא תהא בגדר רואה מחמת תשמיש, סתמא קתני ואס יס לה מכה וכו' אפילו אינה יודעת שמכתה מווליאה דס, אבל לענין שתהא טהורה לגמרי צו חוזר ושונה דבעינן מכה כזו שממנה הדס שותת ויורד דהיינו שמכה מווליאה דס: וכן י"ל במרדכי (הלכות נדה סימן תשל"ה) והגהות מיימוניות פרק יא מאיסורי ציאה אות ט) דהנריכו יודעת ודאי שמכה מווליאה דס היינו לטהרה לגמרי, אבל כל שלא תהא

רואה דס מחמת תשמיש אפשר כ"ע מודו דתלינן, וכן בתשובת מהרי"ל סי' ר"ג הכל מיירי לטהרה לגמרי אבל לא לבעלה, וע"ש דכל חומרות שלו הוא הכל מחשש איסור נדה, אבל לאסור לבעלה דהקילו מאד למה לא נתלה במכה:

וצ"ל דס"ל לרמ"א דאין לחלק בין בעלה בין לטהרה לגמרי וכן מורים דברי הרמ"ש (פרק י סימן ג) והרשב"א (תורת הניז הארוך נג.) צמה שכתבו לדחות דברי רמב"ן (פרק ג מהלכות נדה הלכה ט) דס"ל צומן הזה אין תולין במכה כמו שאין תולין צדס בתולים, וכתבו הם דכאן במכה אס

פלתו המבואר

בה אף בבדיקות דעלמא, וזה פשוט דשם בכתמים מיירי דכבר נתרפא המכה רק רשמו ניכר ואמרינן אם אפשר שתשוב להיות כבראשונה אף דליתא קמן תלינן בו בכתם שאמרו חז"ל להקל, וזה נכון.

בדברי הרמ"א אי מה דבעינן מכה שמוציאה דס, הוא דוקא לגבי טהרה מזי נקום, אבל לענין רדמ"ת מהני גם מכה שאינה מוציאה

אלא שאני תמה, מגין להרמ"א ושאר אחרונים דבעינן מכה שמוציאה דס גם כדי להוציאה מדין רואה דס מחמת תשמיש, דלמא דוקא לענין שתהא טהורה לגמרי מדין נדה הוא דמצרכינן שהמכה מוציאה דס, אבל לענין שלא תהא נקראת רואה דס מחמת תשמיש בכל מכה סומכין להקל כיון שהוא רק חששא דרבנן ובכל גוונא מקילין.

הפלתו מביא ראייה לחילוק הנ"ל מלשון הגמרא

ואפשר להביא ראייה לסברא זו מדיוק לשון הברייתא (פ), דקתני "ואם יש לה מכה באותו מקום תולה במכתה" ואח"כ חוזר ושונה, "ונאמנת אשה לומר מכה יש לי באותו מקום שממנו הדס שותת ויורד" ע"כ, ולכאורה קשה הא כבר תנא ליה דתולה במכתה ולמה הוסיף ונאמנת לומר, ואי לא שמועינן דגם אשה נאמנת לומר שאין לה דין נוגע היה לו לומר תיכף ומיד ולמה המתין ורק אח"כ הוסיפו, וגם צ"ב דלעיל לא קתני שממנו הדס שותת וכו' והדר קתני ליה, אלא ודאי שני דינים שנו חכמים כאן, א) דבעינן שיש לה מכה דתולין בה שלא תהא רואה דס מחמת תשמיש ובזה סתמא קתני, ואם יש לה מכה וכו' אפילו אינה יודעת שמכתה

המקור וכדברי הש"ך, אם כן מה קמ"ל "דתולה במכה" אם היא מרגשת דבא מהמכה פשיטא דמותרת ומה תולה שייך כאן, דלשון תולין משמע דיש כאן ספק ואנו תולין להכריע לצד אחד דמסתבר כן אבל הכא לא בעינן לזה דהלא יודעת היא ודאי שזה מהמכה ואין כאן ספק, וע"כ דמיירי דאינה מרגשת שבא מהמכה, ולכן קמ"ל דתולה במכתה ואינה צריכה הרגשה, וא"כ מה הי' צריך להרשב"א להרבות בראיות מה דממקומו מוכרח ופשוט.

אלא ודאי דכל ראייתו של הרשב"א הוא דאפילו אינה יודעת וודאי שמכתה מוציאה דס בכלל, מ"מ אמרינן מסתמא דרך מכה להוציא דס וכמו שכ' להוכיח ראייה הנ"ל.

ראיית הח"צ מגמ' כשיטת הש"ך בדעת הרשב"א

והנה הרב בעל חכם צבי הנ"ל הביא ראייה כסברת הש"ך, מהא דתנן (פ), גבי כתמים "דתולין במכה אם המכה יכולה להתגלע ולהוציא דס" וכו' ע"כ, הרי דמוכת דדוקא גבי כתמים הקילו לסמוך על מכה גם כשאין יודעים שמוציאה דס בפועל ממש משום דלא אמרו חכמים התם להחמיר, אבל בבדיקה דעלמא אין תולין להקל רק כשודאי מוציאה דס.

הפלתו דוחה ראיית ח"צ הנ"ל

ובאמת לא קשה מידי ואין כאן ראייה כלל דשאני התם בדין כתמים דמיירי דכבר יבשה המכה ויש קרום עליה וכמו שכתב רש"י שם וז"ל ואם יש בה מכה יבשה וראויה להגלע כלומר להתלחח ולהוציא דס עכ"ל, ולכן הקילו באופן זה רק בכתמים, אבל במכה רגילה פשיטא דאין כאן מקום ספק אי מוציאה דס אלא ודאי מוציאה דס ואפשר לתלות

מקורות

(ס) נדה נ"ח ע"ג. (פא) ס"ז ע"א.

אעפ"י שראתה כמה פעמים מחמת תשמיש, דלענין זה אף בזה"ז סמכו, וזה שכתב הרמב"ן נאמנת אשה לומר יש לי מכה ותהיה מותרת לבעלה כשתפסוק והיינו כמו שכתבנו. והמשמרת הציית צפוק שער ד' הקשה על רמב"ן ולא הבנתי דבריו. אלא ודאי דא"כ אמה עושה מותרת שני הפכים בנושא אחד בממה צפוק, אם אמה חושב הדם שצא מהמכה אף אמה מטטר אותה, ואם לאו אף מאסרה לבעלה כרואה מחמת תשמיש, ואין לחלק בין בעלה לטהרה לגמרי, כי מחזי כשני הפכים וכמילתא דסחרי אהדדי: ואמת דהיה מקום לומר אף דאמרין כן היינו צענין מה שכתב הרמב"ן דמדינא מותרת, רק מחמת תקנה דתקנו בלי לתלות בדם בתולים ואף זה בכלל התקנה, א"כ שפיר י"ל דרז"ל לא צקשו לתקן ב' תקנות בנושא אחד

אמה אוסרה אוסרתה לעולם ולא תניח לה שעת כושר, שאני התם דהקילו ג' פעמים וצנ' אנשים דוקא ולתלות בוסתה ע"ש. וקשה תינה דהקילו להחמירה שלא תהא רואה דם מחמת תשמיש דהוא דרבנן, והן אמרו והן אמרו, אף אמה תסמוך אפי' בזה"ז על מכה שלא תהא רואה דם מחמת תשמיש, אבל מנלן עדיין לטהר אותה בלי נקיים וטבילה, שהוא היתר איסור תורה יותר מחשש דם בתולים, וגם בזה אין איסור עולם דאם יודמן שלא ימצא תהיה מותרת, דכי כל שעה הדם צו ממכה הלא רק לפעמים מוציא דם, א"כ תוכל כל פעם לטבול וטהרה. (וכן באמת הרמב"ן בהלכות נדה שלו אף דדעמו מצלי להחמיר על המכה, אבל לבל תהיה רואה דם מחמת תשמיש מותרת לסמוך למכה, ואם לא תראה דם מהמכה מותרת לבעלה

פלתי המבואר

כושר, וכן שאני התם שהקילו בה חכמים הרבה שאינה צריכה בדיקה עד שתתחזק בג' אצבעות ובג' כוחות אולי לא תצטרך בדיקה, כש"כ אחר שהגיעה לכך שצריכה בדיקה שלא נחמיר עליה לבטל בדיקתה כיון שקודם לכן הקלנו להחמירה אף בלא בדיקה, וכן מקילין דאם יש לה וסת תולין להקל בוסתה ואינה צריכה בדיקה, ולכן גם אם יש לה מכה תולין במכתה ואינה דומה לדם בתולים, והוא דבריו גם בתשו' הרשב"א (פס) הובא בב"י (פס) ד"ה הכונס, [ועיי'ן סד"ט כאן ס"ק י"ב, ולקמן בס"י קצ"ג סק"א].

מוציאה דם, ב) ולענין שתהא טהורה לגמרי שלא תהא צריכה אפילו ד' נקיים וטבילה בוו חזור ושונה דבאופן זה בעיני מכה שממנו הדם שותת ויורד דהיינו שהמכה מוציאה דם בוודאי. הפלתי מפרש בן דעת המרדכי וכן הוא דעת מהרי"ל וכן יש לפרש ברדברי המרדכי והגמרא, דכתבו "יודעת ודאי שמכה מוציאה דם" היינו דוקא לטהרה לגמרי אבל כדי שלא תהא לה גדר של רואה דם מחמת תשמיש אפשר דכו"ע מודים דתלין להקל גם אם אינה מוציאה דם בוודאי ורק בזה לבד שיש לה מכה, וכן מבואר בתשו' מהרי"ל (פס) דמירי לטהרה לגמרי אבל לא לבעלה, ועיי"ש דכל תומרות שלו הוא הכל מחשש איסור נדה, אבל לאסור אותה על בעלה דהקילו בו מאד דקשה גירושין לישראל כספחת למה לא נתלה במכה כל שהוא.

הפלתי הוכיח מדברי הרא"ש והרשב"א דאין חילוק בין דם נדה לרואה דם מחמת תשמיש

הפלתי מיישב דברי הרמ"א דלא ס"ל לחלק בין דם נדה לרואה דם מחמת תשמיש

וקשה התינה דהקילו להחמירה שלא תהא רואה דם מחמת תשמיש דהוא דרבנן והם אמרו והם אמרו, אף אתה תסמוך אפילו בזה"ז על מכה שלא תהא רואה דם מחמת תשמיש, אבל מנלן עדיין לטהר אותה בלי ד' נקיים וטבילה שהוא היתר איסור תורה יותר מחשש דם בתולים, וגם בזה אין איסור עולם דאם יודמן שלא ימצא דם תהיה מותרת דאטו כל השעה הדם צו מן המכה הלא רק לפעמים מוציא דם, אם כן תוכל כמה פעמים לטבול ותטהר.

והנה הרמ"א על כרחך צריך לומר דס"ל דאין לחלק בין להחמיר אותה לבעלה ובין לטהרה לגמרי, וכן יש להוכיח מדברי הרא"ש (פס) כן וכן מדברי הרשב"א בתורת הבית (פס), שכתבו לדחות דברי הרמב"ן (פס) דס"ל דבזה"ז אין תולין במכה, (פס) כמו שאין תולין בדם בתולים (פס), וכתבו הם לחלק דאין ראייה מדם בתולים דהוא לשעה עוברת משא"כ במכה דאם אתה אוסרה אוסרתה עולמית ולא תניח לה שעת

(וכן) באמת הרמב"ן בהלכות נדה שלו, אף דדעתו שלא לסמוך על המכה להחמירה מ"מ לבל תהיה רואה דם מחמת תשמיש מותרת לסמוך אמנם, ואם לא תראה דם

מקורות

(פס) סימן ר"ג. (פג) פ"י ק"ג. (פד) צ"ט ו' שער ד'. (פס) ה"ל נדה פ"ג ה"ו. (פז) וס' נה"ל ע' כמז הרמב"ן. (פח) הובא נר"ן שס ס"ו ע"א. (פח) ח"ו סימן קס"א. (פט) ריש קצ"ג.

הוא נחשבת רואה מחמת תשמיש שהוא רק מילתא דרבנן, להך דתטור לגמרי שהוא מילתא דאורייתא וזו ספיקא להחמיר, ועדיין מנלן לרשב"א להחמיר לגמרי. ועל כרחק ז"ל דס"ל דליתא, או שהיא טהורה לגמרי או שאף לבעלה אסורה כרואה מחמת תשמיש, וזה ברור:

ומעתה נשוב לדברי הש"ך, דכתב בסק"ך דכל מה שכתב הרמ"א להחמיר ביש לה וסת אפי' אין ידוע שמכתה מוציאה דם, היינו לבל תהיה רואה דם מחמת תשמיש אבל מ"מ טמאה וצריכה ז' נקיים. לפי הנ"ל הא צהא תליא, וכן מורים דברי הרמ"א בנפשו דכתב ומ"מ צשעת וסתה אינה תולה במכתה דל"כ לא תטמאה לעולם, מזה מצואר

פלתי המבואר

לאוסרה על בעלה תמיד כדן רמ"ת דהוי רק איסור דרבנן אזלינן לקולא וסמכינן להמכה לקולא.

הפלתי מוכיח מדברי הרשב"א דאין לחלק בין דם נדה לדין רואה דם מחמת תשמיש

אך מכל מקום מדברי הרשב"א (בתורת הבית הארוך) הנ"ל מוכח דלא ס"ל לחלק כן, והוא הוכיח דא"צ שתדע שמכתה מוציאה דם, דאם לא כן אתה מצריכה בדיקה ובגמ' משמע כי בעי בדיקת שפופרת היינו בלי מכה, אבל במכה א"צ בדיקה. וקשה מאי ראייה מענין דא"צ בדיקה שלא תהא נחשבת רואה מחמת תשמיש שהוא רק מילתא דרבנן ולכן תלינן במכתה אף בלא בדיקה משא"כ הך דתטור לגמרי שהיא מילתא דאורייתא וזו ספיקא להחמיר ועדיין מנלן להרשב"א להחמיר לגמרי ועל כרחק צ"ל דס"ל דליתא להאי חילוקא אלא או שהיא טהורה לגמרי או שאף לבעלה אסורה כרואה דם מחמת תשמיש דאין לחלק ביניהם וזה ברור.

הפלתי דוחה דעת הש"ך בכונת רמ"א דמחלק בין רדמ"ת לענין איסור נדה

ומעתה נשוב לדברי הש"ך (ב) דכתב, דכל מה שכתב הרמ"א להחמיר באשה שיש לה וסת אפילו אין ידוע שמכתה מוציאה דם היינו כרי שלא תהיה רואה דם מחמת תשמיש, אבל מכל מקום טמאה היא וצריכה ז' נקיים ולפי הנ"ל דהא בהא תליא אם כן אשה זה טהורה לגמרי.

וכן משמע מדברי הרמ"א בסופו, דכתב "ומ"מ בשעת וסתה אינו תולה במכתה דאם לא כן לא תטמא לעולם", מזה מצואר מיירי דמקודם דהיא טהורה לגמרי, וכבר עמד בזה

הסותרים כנ"ל, אבל לנדון שאנו דנין אם יש לתלות במכה שאינה ודאי מוציאה דם דינא קאמרינן ולא תקנה, א"כ מה צדק דתרי סתרי, הכי דיינין ליה בכל דוכתא דספיקא היא, ולכן לענין לטהרה לבעלה לגמרי ספיקא דאורייתא לחומרא, אבל לאוסרה על בעלה תמיד הוי רק איסור דרבנן ולקולא:

אך מ"מ מדברי רשב"א צמורה הבית הארוך הנ"ל מוכח דלא ס"ל, והוא הוכיח דאין צריך שידע שמכתה מוציאה דם דל"כ א"כ אתה מצריכה בדיקה וצמורה משמע כי צעי בדיקת שפופרת היינו צלי מכה, אבל במכה א"צ בדיקה. וקשה מאי ראייה מענין דא"צ בדיקה שלא

מהמכה תהא מותרת לבעלה אע"פ שראתה כמה פעמים מחמת תשמיש דלענין זה אף בזה"ז סמכו, וזהו שכתב הרמב"ן נאמנת אשה לומר יש לי מכה ותהיה מותרת לבעלה כשתפסוק והיינו כמו שכתבתי, והמשמרת הבית בסוף שער ד' הקשה על הרמב"ן ולא הבנתי דבריו.

טעם הדבר שלא לחלק דאי אפשר לעשות שני הפכים בנושא אחד לטהר לבעלה משום רדמ"ת ולאסור מטעם נדה

אלא ודאי סברא הוא דאין לחלק בין דין רואה דם מחמת תשמיש ולטהרה לגמרי דאם אתה אומר כן לחלק, אתה עושה תורתנו שני הפכים בנושא אחד, דממ"נ אם אתה אומר דהרם בא מהמכה אף אתה תטהר אותה לגמרי ואם לאו אלא מן המקור הוא אף לבעלה תאסרה כרואה דם מחמת תשמיש, ואין לחלק בין בעלה לטהרה לגמרי כי מחזי כשני הפכים וכמילתא דסתרי אהרדי.

הפלתי מחדש לחלק בין ראייה הנ"ל, לדין דילן של רואה דם מחמת מכה שיש לחלק שפיר בין דם נדה לדין רדמ"ת

ואמנת דהיה מקום לומר לחלק אף דאמרינן כן, דמשוי כשני הפכים, דטענה זו אמרינן דוקא בענין מה שכתב הרמב"ן דמדינא מותרת רק מחמת תקנה דתקנו שלא לתלות בדם בחולים ואף מכה בכלל התקנה אם כן שפיר י"ל דחז"ל לא בקשו לתקן ב' תקנות בנושא אחד הסותרת אחד את השני כנ"ל, אבל לנדון דידן שאנו דנין אם יש לתלות במכה שאינו ודאי מוציא דם דינא קאמרינן ולא תקנה א"כ מה בכך דסתרי אהרדי, הכי דיינין ליה בכל דוכתא דספיקא הוא ולכן לענין לטהרה לבעלה דספיקא דאורייתא הוא אזלינן לחומרא, אבל

מקורות

(ע) נסק"כ

לטהרה בתוך ימי וסתה, דהא חזקה לאורייתא דאורח
 בזמנו נא, רק קאמר אפילו למ"ד דרבנן מ"מ בתוך ימי
 וסתה מותרת, וא"כ למה מרחיק הש"ך הענין כל כך:
 ואמת כי הש"ך לשיטתו אזיל, דפירש דבדברי מרדכי ואם
 יש לה וסת תולה בוסתה לתוך ימי וסתה, וא"כ
 דחיקא ליה לפרש במרדכי דבשכיל שרואה בתוך ימי וסתה
 מהיה מותרת (אף כי לשון הש"ך משמע דדעת המרדכי
 דהוה טהור לגמרי רק דאין לסמוך עליו), כי כבר הקשה
 המנחת יעקב (ס"ק יד) דא"כ בתוך ימי וסתה מותרת מה
 אמרינן בגמ' דשבעות (דף י"ח ע"א) אי בתוך ימי וסתה
 אנוס הוא, ולמה לומר אנוס הא בלא הכי מותר לגמרי.
 ומה שכתב המנחת יעקב לתוך דיש הצדל כשאשה אומרת
 כן, לא הצנתי דבריו, דאם היא אומרת שמרגשת שבה מן

דמיירי מקודם דהיא טהורה לגמרי, וכבר עמד בזה הש"ך
 ס"ק כ"ה ודחק עצמו. אבל האמת יורה דרכו דדעת
 הרמ"א להחיר, ויפה כתב הצ"ח דהא המחבר פסק
 כרשב"א דבמכה לתוך אפי"ן אין יודעת שמוציאה דם סגי
 ולמה לא נקל בצירוף יש לה וסת. איברא דהש"ך לשיטתו
 אזיל דס"ל דגם רשב"א לא אמרה כמו שכתבנו לעיל, אבל
 לפי מה שבררנו לדקדק דברי הצ"ח והד"מ והצ"ח ככוונת
 רשב"א, פשיטא דיש להקל בצירוף שיש לה וסת. ולא ידעתי
 למה החמיר דהרי מבואר בתשובת מהר"ל סימן ר"ג
 דבתשובת מהר"ס היקל שלא בשעת וסתה, אפילו אינה
 מרגשת דמחמת מכה קאמי תלינן בדם מכה למ"ד וסת
 דרבנן עכ"ל. וא"ל דהא דכתב למ"ד וסתות דרבנן, היינו
 אפי"ן למ"ד וסתות דרבנן, דלמ"ד לאורייתא פשיטא דיש

פלתי המבואר

וסת קבוע גם בלי צירוף שיש לה מכה
ראמת כי הש"ך לשיטתו אזיל, דפירש בדברי המרדכי ודאם
 יש לה וסת תולה בוסתה לתוך בלי מכה ואם כן
 דחיקא ליה לפרש במרדכי דבשכיל שרואה בתוך ימי וסתה
 תהיה מותרת, (אף כי לשון הש"ך משמע דדעת המרדכי דהוה
 טהור לגמרי רק דאין לסמוך עליו).
 קושית המנחת יעקב על דברי המרדכי הנ"ל מגמ' שבועות
 דמשמע שלא בימי וסתה אינה מותרת לגמרי
כי כבר הקשה המנחת יעקב (ע"ב), דאם נימא דבתוך ימי וסתה
 מותרת לגמרי למה אמרינן בגמ' שבועות (ע"ב), אי בתוך ימי
 וסתה "אכניסה אנוס הוא" ולמה לו לומר אנוס, הא בלא"ה
 מותר לגמרי דאינה נטמאת כלל דדם טהור הוא כיון שלא
 בשעת וסתה הוא אלא ודאי דמסתמא טמאה היא.
 תירוץ המנ"י וקושיית הפלתי עליו
ומה שכתב המנ"י לתוך דגם המרדכי לא כתב להקל אלא
 כשהאשה אומרת שדם שהיא רואה טהור הוא דסמכינן
 עליה בכהאי גוונא, אבל אם אינה אומרת כך ודאי מחזקינן
 לה ברואה מחמת תשמיש הוא שלא בשעת וסתה.
לא הבנתי דבריו, דממ"נ אם היא אומרת שמרגשת שבה מן
 הצדדים פשיטא דמותרת דהרי היא נאמנת בכל דבריה
 כדאמרינן לקמן (ע"ב) נאמנת אשה לומר מכה יש לי וכי,
 דהתורה האמינה לה כדכתיב וספרה לה לעצמה וכי ואם היא

הש"ך (ע"ב) ודחק עצמו עיי"ש, "אבל האמת יורה דרכו דדעת
 הרמ"א להתיר", ויפה כתב הב"ח דמתיר דכל ענין דהא
 המחבר פסק כרשב"א דבמכה לתוך אפי"ן אינה יודעת
 שמוציאה דם סגי ולמה לא נקל בצירוף יש לה וסת.

איברא דהש"ך דמטמאה ומצווה ליישב ז' נקיים לשיטתו
 אזיל דס"ל דגם הרשב"א לא אמר כן לטהרה לבעלה
 לגמרי כמש"ל, אבל לפי מה שבררנו דצדקו דברי הב"י,
 והד"מ, והב"ח, ככוונת הרשב"א דאין לחלק, פשיטא דיש
 להקל בצירוף וסת שיש לאשה זו.

הפלתי הקשה על דברי הש"ך שהחמיר בדעת הרמ"א, והביא
 מדברי מהר"ל ודן בדבריו

ולא ידעתי למה החמיר הש"ע, דהרי מבואר בתשו' מהר"ל
 (ע"ב) דבתשו' מהר"ם התיר שלא בשעת וסתה, אפילו אינה
 מרגשת דמחמת מכה קאמי תלינן בדם מכה "למ"ד וסת
 דרבנן" עכ"ל.

וצירוף לומר דהא דכתב למאן דאמר וסת דרבנן, היינו אפילו
 למאן דאמר וסת דרבנן דלמאן דאמר וסת דאורייתא
 פשיטא דיש לטהרה בתוך ימי וסתה דהא חזקה דאורייתא
 דאורח בזמנו בא, רק קאמר אפילו למאן דאמר וסתות דרבנן
 מכל מקום בתוך ימי וסתה מותרת, ואם כן למה מרחיק הש"ך
 הענין כל כך.

הש"ך לשיטתו דביאור דעת המרדכי דמקיל באשה שיש לה

מקורות

(ע"ב) נס"ק כ"ה. (ע"ב) סימן ר"ג. (ע"ב) מוה"ש ס"ק י"ד. (ע"ד) י"ח ע"א. (ע"ה) כספ"ק ו'.

טהורה ואמרה לו נטמאתי שמרגשת שנפתח מקורה ופורסת נדה, ועל כרחק הכי הוא שהרי השמש עדיין מצננים דהרי אמרינן דאסור לפרוש באבר חי וכו' עכ"ל. והוא חשב שהמנחת יעקב הביא ראייה מקושית הגמ' על הא דהיה משמש עם הטהורה וכו', ולא כן הוא רק הקושיא צמה דהוכיח הגמרא מנמצא על שלו דדייק הגמרא ג"כ מאי לאו סמוך לוסתה ואכניסה והוה אי אפשר לומר כמ"ש מהר"ש דהרגישה, דא"כ נמצא לאחר זמן אמאי פטורים וכמ"ש בגמ' נדה (פרק האשה) [הרואה כחם] (דף טז ע"ב) ועמש"ל בסיומן קפ"ד (ע"ש. ודווקא

הלדדים פשיטא דמוחרת, דהיא נאמנת בכל דבריה כדלמרינן (נדה סו ע"א) נאמנת אשה לומר מכה יש לי וכו' והמורה האמינתה כדכתיב וספרה וכו', ואם אינה טוענת שמרגשת מה נפקא מינה נדבורה, וכי נביאה היא מה שקרה צדדרי צטנה.

והגאון חכם צבי בשו"ת סימן מ"ו כתב על המנחת יעקב שגגה גדולה שגג, כי דברי המרדכי ברואה סתם מחמת תשמיש דאפשר מהלדדים או מהמקור, כי האשה אינה מרגשת צעפת תשמיש שום שינוי שיוורה שנפתח מקורה, מה שאין כן גמרא דשבעות מיירי במשמש עם

פלתו המבואר

ואכניסה, דאם הוא בתוך ימי וסתה טהורה לגמרי דהא משמע דקאי על הא דלעיל דאמרינן אי סמוך לוסתה אנוס הוא, ואילו מטעם דטהורה לגמרי היה לו להגמ' לפרש, וכן כתב הרמב"ם בהלי' שגגות דלכן פטור בנמצא על שלו תוך זמנו משום דאנוס הוא ולא קאמר דטהורה לגמרי.

מחוק דבריו הנ"ל לדחות דבריו חכ"צ הנוברים שדוחה דבריו המנ"י

ואי תתעקש ותאמר שהמרדכי לא ס"ל כהרמב"ם וגברא אגברא קא רמית, אף אתה צא ולמד דמהמרדכי גופיא שכתב בריש הלי' נדה (ע"ט) על אשה ששמשו שלא בשעת וסתה ולמחר מצאה סדינה דם דא"צ כפרה דאנוס הוא כדאמרינן במס' שבועות (ע"ט) עיי"ש, והוא דברי מהר"ם בן ברוך וכן הך לדעיל הוא ממהר"ם כמבואר בתשו' מהר"ם בן ברוך (ט) עיי"ש, ואם כן קשיא מיניה וביה ומה יאמר בזה הגאון הח"צ.

הפלתו מיישב קושית המנ"י הנ"ל מגמ' דשבועות

אך האמת היא שאין כאן קושיא כלל, דזה אי אפשר לגמרא לומר "אילימא שלא בשעת וסתה טהור הוא" דמי יאמר דמיירי באשה שיש לה וסת או באין לה וסת וג"כ אנוס הוא וכמו שכתב לעיל בסי' קפ"ו ולכן פריך הא אנוס הוא, דזה הקושיא שייך אף באשה שאין לה וסת אם אינו סמוך לוסתה או סמוך לעונה בינונית דצריך גם כן לפרוש סמוך כמש"ל. **וכן** הא דתנן "דרך" בנות ישראל משמשות בשני עדים לאחר תשמיש, ודאי דמיירי שלא בשעת וסתה, כי בשעת וסתה מה דרך שייך כאן, ומה תאמר דלרשעים קתני שהם משמשים גם סמוך לוסת זה אינו דאין דרך המשנה להביא מנהג של

אינה טוענת שמרגשת מה נפק"מ יש בדיבורה וכי נביאה היא לדעת מה שקורה בחדרי בטנה.

קושית החכם צבי על דברי המנ"י דקושית הגמרא בשבועות קאי אפרישה ולא אכניסה

דחכה הגאון בעל חכם צבי בשו"ת (ע"ט) כתב על המנחת יעקב, וז"ל, שגגה גדולה שגג למה ענין שמיטה אצל הר סיני כי דברי המרדכי הם ברואה סתם מחמת תשמיש דאפשר שהוא מן הצדדים או מן המקור, כי האשה אינה מרגשת בשעת תשמיש שום שינוי בחדרי בטנה שיוורה שנפתח מקורה, משא"כ הגמרא בשבועות מיירי במשמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי היינו שמרגשת היא בעצמה שנפתח מקורה ופורסת נדה ממקור דמיה וע"כ הכי הוא שהרי השמש בפנים הוא והוא עדיין לא פירש ממנה דהרי אמרינן דאסור לפרוש באבר חי וכו' עכ"ל.

הפלתו כתב ליישב דבריו המנ"י דשם בגמ' ג"כ ציור אכניסה ומזה כתב המנ"י הנ"ל

ובאמת אפשר לדחות דבריו הח"צ דהוא הבין שהמנ"י הביא ראייה מקושית הגמ', על הא דהיה משמש עם הטהורה וכו' ולא כן הוא רק הקושיא במה דהוכיח הגמרא "מנמצא על שלו" דייק הגמרא גם כן, מאי לאו סמוך לוסתה ואכניסה וזה אי אפשר לומר כמו שכתב החכ"צ הנ"ל דהרגישה שנפתח מקורה דאם כן נמצא לאחר זמן אמאי פטורים וכמו שכתב בגמ' נדה פרק האשה, ועיין מה שכתבנו לעיל (ע"ט) עיי"ש.

ודווקא לומר דבאמת הא דקאמר מאי לאו סמוך לוסתה

מקורות

(עו) סימן מ"ו. (עז) סימן קפ"ד. (עח) סימן תשל"א. (עט) י"ט ע"א.

הטומאה ע"ש והוא ממנהר"ס ז"ר צרוך, וכן הך דלעיל הוא ממנהר"ס כמבואר בתשובת מהר"ס ז"ר צרוך דפוס פראג סימן תרכ"ה ע"ש, וא"כ קשיא מיניה וציה מה יאמר בזה הגאון מהר"ס:

אך האמת כי אין כאן קושיא כלל דזהו אי אפשר לגמרא לומר אילימא שלא בשעת וסתה הא טהור הוא, דמי יאמר דמיירי באשה שיש לה וסת אולי באין לה וסת וג"כ אנוס הוא וכמש"ל בסיון קפ"ו, ולכך פריך הא אנוס הוא, דזה הקושיא שייך אף באשה שאין לה וסת אס אינו סמוך לוסתה או עונה בינונית דלכך ג"כ לפרוש סמוך כמש"ל. וכן הא דחנן דרך צנות ישראל משמשות בשני עדים לאחר

לומר דבאמת הא דקאמר מאי לאו סמוך לוסתה ואכניסיה דאס הוא צרוך ימי וסתה טהורה לגמרי, דהא משמע דמוסב אלעיל דקאמרין אי סמוך לוסתה אנוס הוא, ואילו מטעם משום דטהורה לגמרי הוי ליה לגמרא לפרושי. וכ"כ הרמב"ם בהלכות שגגות (פרק ה הלכה ו) דלכך פטור צנמצא על שלו חוך זמנו משום דאנוס הוא, ולא קאמר דטהורה לגמרי. ואי תעקש ותאמר המרדכי לא ס"ל כהרמב"ם וגזר אגזר אף רמית, אף אמה לא ולמד דהמרדכי גופא כתב צראש הלכות נדה (סימן משל"א) על אשה ששמשה שלא בשעת וסתה ולמחר מנחה סדינה דס דאין כריכים כפרה דאנוס הוא כדאמרין צפרק ידיעות

פלתי המבואר

באשה שיש לה וסת, מיירי ומשמשת בעדים, ואע"פ שיש לה וסת צריכה לשמש בעדים ולבדוק לפני תשיש ולאחר תשיש, (ופירוש רש"י אחד לה ואחד לו), וקשה שימוש זה מה טיבה הרי אפילו אם ראתה דם על העד ג"כ טהורה.

ולכך היה נראה לומר דכיון דקיי"ל (פ) אשה קובעת וסת בתוך וסת, אם כן אף במצאה דם בתוך ימי וסתה יש כאן ספק טומאה אולי תקבע כן ג' פעמים ואם כן הרי זה וסת ולא שייך ביה אורח בזמנו בא דהוא הזמן שקבעו אך אי יגיע הזמן ולא תקבע ותעקרהו הרי אגלאי מלתא למפרע דהיה בתוך ימי וסתה ולא קבעה וסת חדשה וטהורה היא דתלינן בחזקה דמהצדדים בא, ולכך צריכה תמיד בדיקה דאולי תראה ובאמת תקבע ליה וסת כי שכחיה דאשה קובעת וסת בתוך ימי וסת.

וכן הא דפריך שם אנוס הוא, ולא אמרין הא מותרת היא, י"ל דמיירי אם נתגלה אח"כ שהיא קובעת וסת וא"כ באמת טמאה היא, אבל מ"מ אנוס הוא דכי הוי ליה לדעת זאת בתחילה ופשוט דאנוס הוא, ולא קשה מידי מכל הקושיות שישנו בזה.

והמרדכי דמטהר בתוך ימי וסתה היינו שנתברר דלא קבעה וסת כמבואר שם בגמ' דמיירי ברואה מחמת תשיש ולא בוסת קבוע לזמנים ועתים מיוחדים, ואתי שפיר מכל מה שהקשו.

אך בכל זה לבבי אין נח בזה להסביר דהמרדכי יטהר דם נדה שבא בתוך ימי וסתה ולסמוך על חזקה ד"אורח בזמנו

דשעים וגם אי אפשר לפרש דמיירי שהן משמשין סמוך לוסת וביוצא לדרך דהרי אין אדם יוצא הרבה ואם כן הוי דבר שלא שכח כלל ואין ראוי לקוראו יוצא לדרך, וא"כ קשה בדיקה זו מה טיבה לכאורה, הרי אפי' אם מצאה דם טהורה היא, אלא י"ל ג"כ דמיירי באשה שאין לה וסת דביש לה וסת לא צריכה בדיקה, וכן מ"ש מהר"ם הנ"ל באשה ששמשה שלא בשעת וסתה וכי דא"צ כפרה מיירי ג"כ ששמשה לא בשעת עונה בינונית, ומקומו מוכרע כן, דכתב הא דקיי"ל בפ"ק דנדה דלבעלה אינה צריכה בדיקה אלא בזמן דאיכא טהרות, ואילו ביש לה וסת אפילו לטהרות לא בעי בדיקה רק הצנועות בודקות, וא"צ להא דפרק קמא רק משנה שלימה הוא (פ) כל הנשים בחזקת טהרה כמבואר שם בגמ', אלא מיירי באין לה וסת קבוע רק חוששת לעונה בינונית.

אם המרדכי מתיר גם בוסת אינו קבוע לפני זמן עונה בינונית **וכן** אין להקשות דהא המרדכי כתב שם "דאם מכתה ודאי מוציאה דם טהורה ומ"מ בשעת וסתה טמאה דכי לעולם לא תטמאה", וקשה אם כן דכל דתולה במכתה היא רק שלא בשעת וסתה למה לי הך תלי' הא בלא"ה טהורה וזה אינו קשה ד"ל דלאו דוקא שעת וסת רק ה"ה עונה בינונית ע"כ אינו תולה אפילו במכתה מוציאה דם, ומ"מ הכל דחוק. קושיא על דברי המרדכי שמתיר באשה שיש לה וסת קבוע ממשנה מפורשת.

אך אי קשיא הא קשיא, דבמשנה פ"ק דנדה (פ) קתני להדיא ואע"פ שאמרו דיה שעתה, משמשת בעדים, ופירוש רש"י

מקורות

(פ) דפוס פראג סימן מרכ"ה. (פא) צפ"ב. (פג) י"א ע"א. (פג) לקמן סימן קפ"ט סעיף ל"ב.

חלם מכתה ודאי מוסיפה דם טהורה ומ"מ בשעת וסתה טומאה דכי לעולם לא תטומאה, וקשה א"כ דחולה במכה רק שלא בשעת וסתה למה לי הך תליה הא בלא"ה טהורה, די"ל לאו דוקא שעת וסתה רק הוא הדין עונה צינונית ע"כ אינה תולה אפילו מכתה מוסיפה דם, ומ"מ הכל דחוק. אך אי קשיא הא קשיא דנמשנה פ"ק דנדה (יא ע"א) קתני להדיא אעפ"י שאמרו דיה שעתה, ופירש רש"י אשה שיש לה וסת משמשת בשני עדים ופי' רש"י אחד לה ואחד לו שימוש זה מה טיבו הא אילו מלאה ג"כ טהור: ולכן היה נראה לומר דכיון דקיי"ל אשה קוצעת וסת צמחך וסת, א"כ אף צמנאה צמחך ימי וסתה יש כאן ספק טומאה, דאולי תקבע ג' פעמים וא"כ הרי זה וסת ולא שייך ציה אורח צומנו צא דהוא הומון שקבע, אך אי יגיע

תשמיש דודאי מיירי שלא בשעת וסתה, כי בעת וסתה מה דרך שייך, מנהגא לרשיעי, או ליוצא לדרך מה דלא שכיחי כלל. וקשה דציקה זו מה טיבה לכאורה הא אפי' מלאה טהורה היא, י"ל ג"כ דמיירי צאין לה וסת דניש לה וסת לא צריכה צדיקה. וכן מ"ש מהר"ם הג"ל צאשה ששמשה שלא בשעת וסתה וכו' מיירי ג"כ שלא בשעת עונה צינונית, וממקומו מוכרע דכמזבזב הא דקיי"ל צפרק קמא דנדה (דף יא ע"ג) דלבעלה לא צריך צדיקה אלא צומן דאיכא טהרות, ואילו ציש לה וסת אפי' לטהרות לא צעי צדיקה רק צנועות, ואין צריך לפרק קמא רק משנה שלימה צפ"צ (טו ע"א) כל הנשים צחוקת טהרה כמזבזב שם בגמ', אלא מיירי צאין לה וסת קצוע רק חוששת לעונה צינונית. וכן אין להקשות דהא המרדכי (הלכות נדה משל"ה) כתב שם

פלתה המבואר

מוציאה דם ולכן בצירוף יש לה וסת תולה בוסת ובמכתה וזה פשוט ושכיח בדברי המרדכי.

ב או דנימא דכוונתו רק להתירה לבעלה ולא לטהרה לגמרי שלא תצטרך ז' נקיים וטבילה אך לפ"ז יפרש דברי הגמ' אם יש לה וסת תולה בוסתה, ועל אם יש לה מכה תולה במכתה, פירוש שני ממה שמפרשים עד עכשיו דשני פעמים תולין חד כוונה יש להם והוא דמה דס"ל להקל לתלות במכה מיירי במכה שמוציא דם בוודאי ואם כן התליה הוא שתולה בה להתירה לגמרי שלא תצטרך ז' נקיים, ואילו ביש לה וסת תולה בוסתה, הפירוש דאינה בכלל רואה דם מחמת תשמיש גרידא, אבל אינה נפטרת מלספור ז' נקיים וטבילה, ועוד הערה שיש להעיר על פירוש זה בדברי המרדכי, דאם כן לא משכחת למרדכי דין של רואה דם מחמת תשמיש רק באין לה וסת אבל ביש לה וסת לעולם מותרת לבעלה והרי המרדכי רצוף למה שכתב זה הביא מקורם דברי רבינו בפשטות דרואה דם מחמת תשמיש לא הפסידה כתובתה וכו' עכ"ל, משמע דמיירי מתחילה באשה שיש לה וסת מדקאמר א"כ, ואפילו באשה שאין לה וסת וכו', ואי כדברי המרדכי הא אשה שיש לה וסת רואה דם מחמת תשמיש היכי משכחת ליה.

הפלתה כתב דברור דברי המרדכי בשיטת הפוסקים דמיירי ביש לה וסת בצירוף דיש לה מכה

ולכן ברור ונכון דעת המרדכי כפירוש הראשון שפרשנו בו

מקורות

(פד) סימן קפ"ג סק"ה. (פה) נפ"ק כ'. (פז) ס"ק ד'.

הזמן ולא תקבע ותעקרהו הרי אגלמי מילתא למפרע דהיה בתוך ימי וסתה וטהורה היא, דלתינן בחזקה ומהלכדיס צא, ולכך תמיד לריכה צדיקה דלולי תראה וצאמת תקבע לה וסת, כי שכיחי דקובעת וסת בתוך וסת כדלקמן בסיומן קפ"ט (סעיף ג'). וכן הא דפרין שם אנוס הוא ולא אמרינן הא מותרת, ד"ל דמיירי אח"כ נתגלה שהיא קובעת וסת אח"כ טמאה היא, אבל מ"מ אנוס הוא דכי היה לו לידע זה, ופשוט דאנוס הוא ולא קשה מידי מכל הקושיות שיטנו צוה ומרדכי דמטרה בתוך ימי וסתה היינו שנתברר דלא

קבעה וסת כמצואר שם בגמרא דמיירי צרואה מחמת תשמיש ולא צוסת קבוע לזמנים ועמים מיוחדים, וא"ש מכל מה שהקשו:

אך בכל זה לצדי אין נח צוה לומר דמרדכי יטהר דם נדה בתוך ימי וסת על חזקה דלורח זמנו צא, לפי דקיי"ל וסתות דרצנן וא"כ חזקה זו לאו דלורייתא, ואין בחזקה דרצנן נטטהר דם נדה דלורייתא, ואפי' נימא דמרדכי ס"ל כהגהות מיימוניות שכתבתי לעיל בסיומן קפ"ג שהוא דצרי מהר"ם גופיה, דרואה דם מחמת תשמיש צלי

פלתי המבואר

ואין לומר דאשה זה לא תעבור על איסור של בני גרושת הלב לשמש איתה בשעה שדעתה להתגרש ממנו חרא דאולי אין איסור זה נוהג רק כבעל שבידו לגרשה אף שמצד המוסר אינו רשאי לעשות כן מ"מ איסור אין כאן ושנית הרי אשה זו חשודה על ערמה שאין זה ועשית והישר והטוב י"ל דחשודה ג"כ על בני גרושת הלב וי"ל.

ולדברי המרדכי הנ"ל ניחא דבאשה שיש לה וסת לא שייך כלל שתעשה כן דטהורה היא גם אם מצאה דם, ומה תאמר דאכתי יש חשש, ובאשה שאין לה וסת שחשעה ערמה זה י"ל דלא חששו חז"ל לזה דאמרינן הלואי תצא, דהא לפי ר' מאיר (פ"ט) בלא"ה תצא אפי' בע"כ, ואפי' רבב"א שתולק דלא תצא מכל מקום מודה אם רוצה לצאת תצא ומה בכך, (ועכ"פ יש תקנה באשה שיש לה וסת שרוכ הנשים בזמן חז"ל היו כן).

הפלתי מיישב להשטות החולקים על המרדכי

אבל להחולקים על המרדכי וסוברים דאשה שיש לה וסת אינו פוסט מדין איסור רואה דם מחמת תשמיש קשה מה יענה על גמ' הנ"ל דמה הרויחו חכמים בתקנתא הלו דאכתי יש חשש הערמה.

וי"ל לתרץ גם לדבריהם דכיון דביד הבעל להשגיח ולברוק אחר תשמיש, ויכול לומר אני אהיה רואה העד לפני בדיקה ולאחריה לכן לא חששו חז"ל לתקנו, דאם הבעל אינו בודק העד לפנייה ולאחריה אז אמרו איהו דאפסיד אנפשיה ומסיים הפלתי וצ"ע, נדהרי היא יכולה לטעון ולומר דבלילה לא שם הבעל לב כהוגן (ג) או שהיא יכולה לטעון דהתורה האמינה אותי על הלכות נדה ואין אני חייבת להראות לך הבדיקה לפנייה ולאחריה והראשון נראה.

וכמו שהבין בו מהרא"י והב"ח, דהא דתולה להקל ביש לה וסת מיירי דתולה בוסת בצירוף מכה, כי אינו מוציא דם ונכון, ואין להחמיר כלל.

הפלתי הביא ראייה לדברי המרדכי מגמ' נדרים

דחן אמת דיש לכאורה להביא ראייה לדברי המרדכי דס"ל דאשה שיש לה וסת קבוע לא שייך דין דרואה דם מחמת תשמיש, דאם לא כן מה הועילו חכמים בתקנתם, דאיתא בסוף מס' נדרים, דאע"פ דמשנה ראשונה ס"ל דאם אמרה אשה לבעלה טמאה אני לך (היינו שזינתה כרצון) חייב הבעל לגרשה, דנאמנת, אע"פ שאפשר שהיא משקרת מ"מ ספק הוא וספק של תורה להחמיר ואע"פ שיש לה חזקה כשרות מ"מ אותו חזקה כשרות אומרת שנאמנת בדיבורה, מ"מ ס"ל למשנה אחרונה, אשה שאמרה לבעלה טמאה אני לך אינה נאמנת, ואין הבעל חייב לגרשה משום שחששו חכמים "שמא עיניה נתנה באחר" ולכן אומרת כן, אבל באמת לא זינתה עי"ש, (ואין להקשות היאך עשו חכמים תקנה על דבר שלא שכיח דעיין בתוס' גיטין י"ז ע"ב ד"ה גנות דשמא חזנה חוששין עי"ש ובמהר"ם ש"ף), והשתא יש להקשות מה הרויחו חכמים בזה הלא תוכל להערים וליקח עמה במטה מוך מלוכלך בדמים ותאמר לבעלה אחר שגמרו לשמש דמצאה על העד לאחר קינוח ובכדי שיעור אותים והיא נאמנת לומר נדה אני דהתורה האמינה ותצא מבעלה ולא תפסיד הכתובה ומה הועילו חז"ל בלעקור הנאמנות (הרי יש לה מיגן, ונאמנת וכעין מה שכתבו התוס' כתובות (פ"ג) ד"ה אבל דהיא דמפסדת כתובתה נאמנת משום דיש לה מיגן ואף דלא קיי"ל כן כמבואר באבעה"ז (פ"ג) ומה תאמר דלא אמרינן מיגן על ידי מעשה, מ"מ מעשה קל שאני).

מקורות

(פ"ג) ס"ג. (פ"ט) סימן קפ"ו. (פ"ט) נדה י"ב ע"ג. (ג) עיין סימן קפ"ו סעי' ב'.

הרגשה גמורה היו דרבנן, וא"כ אחיא חזקה דרבנן ודחיא
 הך דרבנן, מ"מ קשה עלי לומר כן, והמעין צמחה דוכתי
 צמרדכי מצורר ללא מטרה דם אשה צתוך וסתה אפי'
 צתשמיש די"ל דכא מחמת מיעוך תשמיש כמ"ס הש"ך
 (סק"ג). ולכן אין לנו אלא או שנימא ציה כמ"ס מהרא"י
 (מרומת הדשן ח"ב סימן מז), כי מ"ס הש"ך צמהרא"י המעין
 ציה יראה כי אין דבריו מכוונים ציה, וברור כמ"ס הצ"ח
 דמהרא"י שהעתיק דבריו דהמרדכי מיירי ציש לה מכה,
 ולא דס"ל דהך אס יש לה וסת תולה צוסתה נמשך אמאי
 דאמרין אח"כ אס יש לה מכה, רק פשוט דאס יש לה
 מכה איירי דמוציאה דס אצל הך דאס יש לה וסת וכו'
 איירי צמכה דאל"כ צמה תולה, רק צמכה שאין מוציאה
 דס איירי וזה פשוט ושכיח צדברי מרדכי. או דנימא דמיירי
 רק לצעלה, ולא לטהרה לגמרי שלא צריכה ז' נקיים. אך
 לפ"ז יהיה על אס יש לה וסת תולה צוסתה ועל יש לה

מכה תולה צמכמה שני פירושים, דכאן צמכה על כרחך
 צמכה מוציאה דס וא"כ תהליה היא לטהרה לגמרי, ואילו
 ציש לה וסת תולה צוסתה הפירוש דאינה צכלל רואה
 צמחמת תשמיש גרידא. ועוד דא"כ לא משכחת למרדכי
 רואה דס מחמת תשמיש רק צאין לה וסת, אצל ציש לה
 וסת לעולם מותרת לצעלה, והרי המרדכי רוף למה שכח
 זה הביא מקודם צסם ראצ"ה צפשוט דרואה מחמת
 תשמיש לא הפסידה כחובתה וכו' ואפי' אשה שאין לה וסת
 כההיא דספ"ק דנדה וכו' נראה לי דלא תפסיד כו' עכ"ל.
 משמע דמיירי מתחילה צאשה שיש לה וסת, מדקאמר
 אח"כ ואפי' צאשה שאין לה וסת וכו', ואי צדברי המרדכי
 הא אשה שיש לה וסת רואה מחמת תשמיש היכי משכחת
 ליה. ולכן ברור ונכון דעת המרדכי כמו שהצין מהרא"י
 והצ"ח, דמיירי דתולה צוסתה צצירוף מכה כי אינו מוציאה
 דס, ונכון ואין להחמיר כלל:

פלתי המבואר

אח"כ מצאתי כעין קושי' זו בחוס' (ב) וז"ל וא"ת כיון דיוכל
 להיות דאע"ג דנמצא כשיעור וסת, שלא הי' דם בשעת
 ביאה א"כ אמאי בעלה קאי בחטאת הא ספק הוא, וי"ל "כיון
 דרוב פעמים בא מקודם ובתשמיש דאיכא למתלי בעיכוב שמא
 טמא מן התורה" עכ"ל, א"כ הכי נמי נאמר הואיל דרוב נשים
 אין רואות מחמת מיעוך תשמיש איכא למתלי יותר בדם נדה
 אפי' לחייב קרבן כמו דכתבו התו' משום דרוב פעמים בא הדם
 קודם כו', רק הא תינה באשה שאין לה וסת, משא"כ באשה
 שיש לה וסת דאמרין חזקה דאורת בזמנו בא ובשביל זה
 תלינן דבא מן הצדדים מחמת מיעוך התשמיש כדעת המרדכי
 מכל שכן דאין לחייבו קרבן ע"כ. (העתיק כל דברי השב יעקב
 בהערות).

הפלתי הקשה על שב יעקב מגמ' מפורשת

וחקשה הפלתי על דבריו ונעלם ממנו גמ' ערוכה במס'
 שבועות הנ"ל, דהאי משנה הנ"ל במס' נדה, דנמצא
 דם על שלו חייב קרבן מיירי במשמש איתה סמוך לוסתה,
 דאל"כ בלא"ה פטור מקרבן דאנוס הוא ע"כ, וכיון דמיירי
 המשנה בסמוך לוסתה פשיטא דאמרין מקורו בא, דיש לן
 חזקה אורת בזמנו בא, והרי זה גרוע יותר מאשה שאין לה
 וסת דאמרין דרואה דם מחמת תשמיש היא כנודע דזה מותרת

הפלתי הביא דברי השב יעקב שדן בדברי המרדכי

והנה הגאון ר' יעקב כהן אבד"ק פפד"מ בחשו' שב יעקב (ב)
 כתב אך זאת יפלא בעיני על אותן המפרשים דעת
 המרדכי דתולין להקל כשיש לה וסת אפי' אין לה מכה כלל,
 הלא משנה שלימה שנינו במס' נדה (ב) נמצא דם על עד שלו
 או שלה, אותיום (מיד) טמאים וחייבים בקרבן הרי לפי דברי
 המרדכי הנ"ל יש לומר דהדם בא מן הצדדים מחמת מיעוך
 התשמיש כמו דאמרין ברואה דם מחמת תשמיש דעלמא
 כשיש לה וסת ואמאי יהי' טמאי וחייבי' בקרבן. ואף אם באנו
 לדחוק ולאוקמא סתמא דמתני' באשה שאין לה וסת, או
 בשעת וסתה דמודה המרדכי דמטמאה, מ"מ הואיל דיש לפרש
 בשום אופן דהדם בא מחמת מיעוך התשמיש דסמכין ע"ז
 לטהר לבעלה שלא בשעת וסתה נהי דמחמירין לטמא בשעת
 וסתה או באין לה וסת, מ"מ מידי ספיקא לא נפקא דהלא יוכל
 להיות דאפילו בשעת וסתה או באין לה וסת מזיק לה
 התשמיש עד שיוצא הדם ממנה כמו בין וסת לוסת, א"כ היאך
 מתחייב בקרבן מספק ולא חיישינן להביא חולין לעזרה כמו
 דפירש"י ותירץ התם קושיית המקשה וליחוש דלמא דם
 מאכולת כו"ו אלא ודאי דאין סברא כלל לתלות במיעוך
 התשמיש או במכה אם לא יודעת משום מכה או ריעותא כלל.

מקורות

(א) סימן מ"ב. (ב) י"ד. (ג) ס' ע"ב.

ואמת דיש לכאורה ראייה לדברי המרדכי באשה שיש לה וסת לא שייך רואה מחמת תשמיש, דאל"כ מה הועילו חכמים בתקנתם דליחא סוף נדרים (דף 5 ע"ב) במשנה אחרונה, אשה שאמרה לבעלה עמאה אני לך אינה נאמנת משום שמה עיניה נחנה באחר, הלא תוכל להערים וליקח עמה במטה מוך מלוכלך בדמים ולומר דמלאה על העד לאחר קינוח ובכדי אומיוס, והלא נאמנת לומר כי נדה היא דהתורה האמינתה, וא"כ על כרחך תלא ולא תפקיד כמזבתה ומה הועילו חז"ל. אמנם לדברי המרדכי נחא, דבאשה שיש לה וסת לא שייך זה כלל דטוהרה היא, ובאשה שאין לה וסת לא חששו חכמים ז"ל, הלא היא תלא, דהא לר' מאיר (נדה דף יב ע"ב) בלאו הכי תלא אפילו בעל כרחו, ואפילו ר' חנינא צו אנטיגנוס מודה אם רוצה לנאת תלא ומה בכך, אבל להחולקים על המרדכי קשה. וז"ל כיון דביד הבעל להשגיח לבדוק אחר תשמיש לעינו והוא יכול לומר אני אהיה רואה העד קודם צדיקה ולאחר צדיקה לא חששו

חז"ל לתקנו, ואם לא עושה כן איהו דאפסיד אנפשיה וז"ע (עב"א):
 ומה שכתב הגאון שב יעקב (מ"א שאלה לה) להמרדכי וכפי' הש"ך, א"כ אם נמצא על שלו איך מחייבין חטאת אולי ע"י מיעוץ התשמיש צא מהצדדים והרי זה ספק וכו', ודחק לומר דמייירי באשה שאין לה וסת דהא רישא מייירי ציש לה וסת ע"ש שהאריך, ונאמרה ונשנה בכמה תשובות ונעלם ממנו גמ' ערוכה בשבועות הג"ל דזה דנמצא על שלו מייירי בשמש סמוך לוסתה, דאל"כ בלא"ה פטור מקרבן דאנוס הוא, וא"כ דמייירי בסמוך לוסתה פשיטא דאמרינן ממקור צא והרי זה גרוע ועומד למאוד מאשה שאין לה וסת כנודע, דזו מותרת לשמש וזו אסורה ודבריו ליחא (עב"א):
 [ו] אין לה וסת קבוע וכו'. הש"ך צ"כ פקפק על זה, דמה דכתב השערי דורא אם מרגשת שבא הדם מהמקור אין הפירוש ודאי מהמקור רק כל שהוא צדיקה

פלתי המבואר

לשמש דאשה שאין לה וסת מותרת בתשמיש וזה אשה שיש לה וסת ובשעת וסתה אסורה לשמש וכיון דבאשה שאין לה וסת אמרינן דדם שרואה דם תשמיש כל שכן אשה שיש לה וסת בשעת וסת דאמרינן דם מחמת תשמיש ולא דם מכה, ודבריו ליתא.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בשיטת המרדכי נחלקו הב"ח דס"ל דתולין במכה ביש לה וסת ולעומת זה הפני"ס"ל דלא בעינן תולין במכה. ♦ דם מכה אינו נכנס בבגד. ♦ דברי מהר"ל בכוונת המרדכי דאינו מתיר ביש לה וסת. ♦ קושית האחרונים על דעת הרמב"ם בביאור ואם יש לה וסת תולה בוסתה. ♦ אי עונה בינונית יש לה דין כוסת קבוע לדין זה. ♦ וסת הפלגה שהגיע אחר ע"ב ועבר היום ולא בדקה צריכה בדיקה. ♦ ביאור דברי הפוסקים שכתבו דאין דם במקור רק בשעת הוסת. ♦ אי שיטת המרדכי להקל כשיש לה וסת גם למאן דס"ל רואה דם מחמת תשמיש סברא דאורייתא. ♦ כמה הערות על הרשב"א. ♦ אי כשיש מכה תולין במכה שיש במקור או בצדדים. ♦ אי גם בשעת וסתה סומכין להקל ולתלות במכה. ♦ דברי

הח"ס בכוונת הרשב"א. ♦ ביאור דברי הרשב"א לפי האבמ"נ למה לא גזרו בשעת וסתה ממש. ♦ בכוונת הרשב"א אי בעינן שתדע שיוצא דם ממכתה. ♦ סיכום השיטות. ♦ דברי הח"ס שדוחה דברי הפלתי שהביא ראייה מגמ' נדרים לשיטת המרדכי. ♦ דברי הח"ס לדחות דברי הפלתי בכוונתו בהבנת המרדכי. ♦ אשה שאין לה וסת קבוע אי אמרינן דקיל הגירושין.

דעת הרמ"א דאין להתיר לסמוך על מכה אם אינה יודעת בוודאי שמוציאה דם, בלי שום צירוף בנוסף עליה [סק"ו] כתב הרמ"א (75), וכן אם אין לה וסת קבוע, והוא ספק אם הדם בא מן המקור או מן הצדדים, תלינן במכה מכה ספק ספיקא, ספק מן הצדדים או מן המקור, ואם תמצא לומר מן המקור שמא הוא מן המכה ע"כ. מקור דברי הרמ"א הם בשערי דורא וכתב הש"ך (75) דין זה הוציא הרב בד"מ (15) מדברי השערי דורא (15) וז"ל אשה שיש לה מכה ודאי באותו מקום וראינה יודעת אם המכה מוציאה דם אם מרגשת בעצמה

מקורות

(75) נסעף ה'. (75) סק"ב. (15) אות ז'. (15) סימן ו'.

(שורש קפו) דלונס ושוגג לא מיקרי מד דזה חייב קרבן וזה פטור. וא"כ לפי דקיי"ל מקור אשה טמא, וא"כ דם שבא מהמכה העומדת במקור הדם מטמא טומאת ערב, וכ"כ הרמב"ם (פרק א' ממשכנ' ומושב הלכה י') להדיא, משא"כ אי

אמרינן צא מהלדדים אי"כ לא היה הדם במקור ואינו מטמא כלל, וא"כ ספק זה דשנא מהמכה אינו כספק של זה שנא מהלדדים, דספק השני מוסיף להחיר אפילו לטהרות, ולכ"ע לא הוי ספק אחד כמבואר דיני ס"ס צפסקי מהרא"י, ונכון הוא (עבמ"א):

אלא שאני אומר בלאו הכי הא אשה זו בחוקת הימיר

וטרהר עומדת, וא"כ צפסקי לחוד אי מהמקור או מהלדדים איך אתה תוכל לאוסרה במקום חוקה. וז"ל הואיל ורוב דמים מהאשה באים מהמקור ולא מהלדדים תלינן במקור ולא צד אף דהוי נגד חוקה, וזה באשה שאין לה מכה במקור אבל צ"ש לה אודא רובא, דאף דבא

תלינן ממקור, ולא אחיא אלא לאפוקי כחם, ע"ש. ובאמת דברי הגהות מיימונית (איסורי ביאה פרק יא אות ט) צ"ש ספר התרומה משמע כדברי הש"ך, אבל צערי דורא קשה לכוון דבריו. אך הש"ך הקשה דנחמיל תיכף דלמא לאו נדה

היא. כוונתו להקשות דהא לא היה מתהפך כמ"ש הרב שב יעקב (ח"א שאלה ט), ולואת צא עליו לומר דסותר דעת עצמו, דהא אי אפשר להתחיל באידך גיסא:

ואין מקום לקושייתו דלא כן כוונת הש"ך כאן, רק כוונתו דהכל ספק אחד דמאי שנא אם צא מהלדדים או אם צא מהמכה כל דם שאינו מהמקור

טוהר, אי"כ הכל ספק אחד כאותו שאמרו שם אונס חד הוא (ע"י חוס' כחובות דף ט ע"א ד"ה ואי) והכל צפסקי אחד נכלל, ועיין דיני ספק ספיקא אות י"א. אמנם נראה לומר דכבר מבואר דיני ס"ס, היכא דיש הבדל בין ספק לספק אפי' דבר כל דהו לא מקרי חד ספק, וכ"כ המהר"ק

פלתו המבואר

דעת הש"ך דמדברי הגה"מ משמע דדוקא יודעת ודאי שמוציאה דם יש להקל

וכתב הש"ך, ולפי ענ"ד נראה דמשמע ליה להרב (הרמ"א) הכי, מדכתב השערי דורא "אם מרגשת (האשה) בעצמה שהדם בא מן הרחם טמאה" וכו' משמע דדוקא כשיודעת שבא מן הרחם דהיינו מן המקור טמאה הא לאו הכי טהורה, אף על פי שאינה יודעת שהמכה מוציאה דם, ומשמע ליה נמי מדכתב סחמא מירי בין באשה שיש לה וסת קבוע ובין באשה שאין לה וסת קבוע, ועל פי זה כתב וכן משמע בהגהות מיימוניות ומרדכי דלעיל שדבריהם כדברי השערי דורא.

אבל מוסיף הש"ך דבאמת אין להוכיח כן מדבריהם דלא משמע מידי מהא דנקט כן, דלא קאמר "אם מרגשת בעצמה שהדם בא מן הרחם" וכו', אלא לאפוקי ממה שכתב בסיפא דכל כתמים תולה במכתה אע"פ שאינה יודעת שהמכה

שהדם בא מן הרחם (היינו מן המקור) טמאה, ואינה יכולה לתלות במכה", ואם יודעת שבא מן המכה טהורה תהולה במכה, אבל בשעת וסתה אף על פי שיודעת שבא מן המכה טמאה, דאם לא כן אשה שיש לה מכה באותו מקום לא תהא טמאה לעולם, אך כל כתמיה שנמצאו בבגדיה טהורים וסתולים במכה אף על פי שאינה יודעת אם המכה מוציאה דם, שבכתמים הולכין להקל עכ"ל.

וכתב ע"ז בדרכי משה, שמשמע מדבריו דדוקא כשיודעת שדם זו בא מן המקור או לא תלינן במכתה אלא אי"כ ודאי לאשה דמכתה מוציאה דם, אבל אם ספק לה אי בא מן המקור או לא תלינן להקל מכח ס"ס ספק דם זו מן המקור ספק מן הצדדים ואי תמצו לומר שבא מן המקור שמא מן המכה בא, וכן משמע מהגהות מיימוניות (ט) בשם ספר התרומה (ט) ד"ה ודין, והמרדכי (ק) עכ"ל.

מקורות

(גמ) פ"א מהל' איסורי ביאה ט'. (טז) סימן צ"ב. (ק) צמ"ט שנועות סימן משל"ה.

מהמקור עדיין הספק במקומו ואוקמינן אשה זו אחזקה חזקה הימך, וחזקה דאורייתא היא. ואם לא נכתב ראוי שיכתבו דין זה ואין כאן פקפוק על הרמ"א:

אך אם יודעת ודאי שגב מהמקור צו יש לי ספק אם מתירין אותה לבעל השני, לפי המרדכי דמחלק בין הא דמתירין אותה לבעל השני, וצנדיקת שפופרת ונמנא דם אנו אוסרים אותה לכל אדם, משום דשם יש ספק ספיקא אי מהלדדים או מהמקור, ואם תימנני לומר מהמקור דלמא לאו כל אלצעות שויים. משא"כ כאן בשפופרת אין כאן אלא

ספק אחד, דמהלדדים אי אפשר דהא נמנא רק על המוך, א"כ כאן דיוענת דודאי צא מהמקור אף לגבי בעל הוא רק חד ספק וא"כ אסורה לכל העולם, ומסתומת רמ"א לא משמע כן. וז"ל דס"ל כמו שכתבנו לעיל סק"ד צש"ך דלפמ"ש התוס' (פו ע"א ד"ה ומדוק) דלכך מתירין אותה כשראחה פעם אחת צבעל שני משום דלאו כל הכוחות שויים, וקיס ליה דהך צדיקה צמכחול קל מכל הכוחות צעולם. ומכל מקום צ"ע להקל צמקום דלפירוש המרדכי יש להחמיר וצ"ע:

פלתי המבואר

השב יעקב מסביר קושית הש"ך דאין זה ס"ס שמתהפך, וע"ז הקשה דהש"ך סותר את עצמו **וכתב** בספר שב יעקב, דכוונת הש"ך להקשות דלא הוי כאן ס"ס המתהפך, דודאי אם תאמר ספק מהצדדין או מהמקור ואת"ל מן המקור שמא הוא מהמכה ולא מרם נדה הוי ספק ספיקא מעליא, אבל איפכא לא מצית לומר ספק הדם בא מן המכה ספק בא מן המקור ואת"ל שבא מן המקור שמא מן הצדדים בא דמאי אית לך למימר, אם תמצא לומר כיון שתאמר לאו דם מכה הוא והיא מהמקור ודאי טמאה.

ועל זה בא עליו להקשות דהש"ך סותר דעת עצמו שהוא ז"ל כתב בדיני ספק ספיקא (קפ) ועל מה דכתב הרשב"א (ק) דאם נמצא צפורן של ארי יושבת לו בגבו של בהמה או חיה כשרה וספק אם נכנס הארי לדיר או לא מותרת משעם ספק ספיקא, ספק נכנס ספק לא נכנס, ואם תמצי לומר נכנס שמא צפורן זה לא מיד הארי שדחפו לתוך הבהמה אלא הארי בכותל נתחכך ונפל אח"כ על הבהמה עכ"ל, וקשה היאך מהני כאן ס"ס הא אינו מתהפך, דליכא למימר להיפוך אם תמצא לומר מן הארי הוא שמא לא נכנס לדיר, וכתב הש"ך לתרץ וכן כתב בתשובת מנחם עזריה מפאנו (ק), דהא דבעינן ספק ספיקא המתהפך, היינו היכא שלא הוברר איזה ספק נולד ראשון ויכול אתה להתחיל באיזה צד שתדעה אז בהכרח בעינן שיתהפכו, דאי לא תימא הכי מאי חזית למפתח בהדין ספיקא דאיך גריר בתריה, זיל לאידך גיסא ונפתח בחבריה דליתא לאחרינא בהדיה והוי ליה חד ספיקא, אבל אי אתרמי מילתא דחד ספיקא איגלי לן ברישא בגופא דעובדא והדר בדקינן

מוציאה דם, שבכתמים תולין להקל תדע דהרי הגה"מ הביא בשם ספר התרומה, אשה שיש לה מכה באותו מקום ואינה יודעת אם מכתה מוציאה דם או לא אם בודקת את עצמה באותו מקום ומוציאה דם, או אם מרגשת כשהדם נופל מהרחם וכו' עד מיהו כל כתמיה תולין להקל עכ"ל (ק), אם כן אדרבא מוכח להדיא מדבריהם איפכא "דאפילו אינה מרגשת כשהדם נופל מהרחם אלא שברקה באותו מקום ומציאה דם טמאה אם אינה יודעת בבירור שמכתה מוציאה דם" וזה ברור, והכי משמע פשט דברי הפוסקים דאפילו בסתמא צריך שתדע שמכתה מוציאה דם עכ"ד, הרי דהש"ך מפקפק על דברי הרמ"א ומוכיח "דאם אין מכתה מוציאה דם בוודאות אין לסמוך להקל מחמת ספק ספיקא".

דברי הפלתי דאע"פ שאין ראיה מהגה"מ מ"מ מדברי השערי דורא יש ראיה להרמ"א

ובאמת נכון דברי הש"ך בדברי הגהות מיימוניות דמשמע שם כדבריו אבל בדברי השערי דורא שהרמ"א מביאו כמקור לדבריו אינו מוכרח לומר כן וקשה לכיון בדבריו כדברי הגה"מ ושפיר איכא מקור לדברי הרמ"א.

קושית הש"ך על הרמ"א דמתיר מכה ס"ס דאין באן ס"ס יעוד הקשה הש"ך הג"ל על דין הרמ"א, וזה לשונו, ותו קשיא לי על הרב, דמאי ספק ספיקא הוא זה הא איכא למימר מיד, דלמא דם נדה, וכהאי גוונא לא מיקרי ספק ספיקא כלל, וכמו שכתבתי לעיל (קפ) בדיני ספק ספיקא (ק) עיי"ש, שוב מצאתי בתשו' מהר"ם לובלין (ק) שכתב שיש לפקפק על חלוקי דיניו של הרמ"א, וכולי האי ואולי כיון למה שכתבתי.

מקורות

(קא) וכן הו"ל צמקור הדגרים צמפר התרומה סימן צ"ג. (קב) סימן ק"י. (קג) דין י"א וי"ג. (קד) סוף סימן קי"א. (קה) דין י"ד וע"ו. (קי) צמורת הציט הארוך ציט ד'. (קי) סימן קכ"ו.

פלתו המבואר

כספק של זה שמא בא מהצדדים, דספק השני מוסיף להחזיר אפילו לטהרות ומוסיף ספק אחר ולכו"ע לא הוי ספק אחד כמבואר בדיני ס"ס בפסקי מהרא"י (ק"י) ונכון הוא.

הפלתי מיישב עוד הס"ס של הרמ"א דיש לה חזקת טהרה (ב) אלא בלאו הכי הרי אשה זו בחזקת היתר וטהרה עומדת ואם כן אם יש לך ספק אי דם שלפנינו מהמקור בא וטמאה או מהצדדים בא וטהורה, היאך אתה תוכל לאסורה כלל במקום חזקת היתר, ועל כרחך אתה צריך לפרש הואיל ורוב דמים מהאשה באים מהמקור ולא מהצדדים תלינן במקור ולא בצד, ואף דהרי נגד חזקת טהרה שיש לה אמרינן רובא וחזקה רובא עדיף, (ולא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה עין מהרש"א חולין י"א), וכל זה באשה בעלמא שאין לה מכה במקור דמטמאין אותה מטעם זה אבל אשה זו שלפנינו שיש לה מכה אודא ליה רובא הנ"ל דרוב דמים יוצאים מהמקור דאף דרוב אומר לן דהדם בא מן המקור מכל מקום עדיין הספק במקומו אולי מהמכה באה הדם, ולכן כיון שיש ספק לפנינו הולכין בטר חזקה ואוקמינן אשה זו בחזקת היתר, וחזקה דאורייתא היא, ואם לא נכתב (היינו) אף שלא כתבו אף מהאחרונים עדיין לפרש כן דברי הרמ"א, ראוי שכתבו דין זה, ואין כאן פקפוק על הרמ"א. הפלתי דן אי יש להקל אם יודעת ודאי שבא הדם מן המקור ולסמוך על ס"ס

דבל דברינו עד כאן הוא במקום ספק אי הדם בא מהמקור אך אם יודעת ודאי שהדם בא מהמקור בזה יש להסתפק אם מתירין אותה לבעל השני, ולפי דברי המרדכי שהקשה למה מתירין אותה האשה לבעל השני אחר שראינו בפירוש שראתה ג' פעמים דם והדבר תלוי בבדיקת שפופרת ואולי בנמצא דם אנו מחייבין אותה בקרבן תיכף ומיד, וכתב לחלק משום דשם יש ס"ס אי הדם הזה שנמצא לפנינו בא מן הצדדים או מן המקור ואח"ל מהמקור דלמא לאו כל האצבעות שוות ואהכ"נ הבעל גורם שיוצא דם אבל בעל שני לא יגרום וא"כ איכא ס"ס אצל בעל השני, משא"כ כאן בבדיקת שפופרת אין כאן אלא ספק אחד אי הבעל השני יגרום לדם לבוא כמו הבעל הראשון דספק האחר אי הדם בא מהצדדים או מן המקור אי אפשר לומר דהא נמצא בא מן המקור וכמו שהוכחנו לראות כן ע"י השפופרת א"כ גם לגבי בעל השני הוי רק חד ספק ואסורה לכל העולם, ולפי"ז דייק הפלתי דהוא הדין בנידון דידן דאם יודעת ודאי שהדם בא מן

ואשכחן ביה ספיקא אחרינא כמו כאן בציפורן, דמתחלה מספקי לך אם נכנס כלל או לא, ואם תמצא לומר נכנס אז נולד הספק הבא שמא לא דרס וצפורן זה מהכותל הוא וכיון שאי אפשר בענין אחר סמכינן שפיר על ספק ספיקא אף שלא תוכל להפכו עכ"ד הש"ך, "וא"כ גם כאן שאי אפשר להתחיל באיך גיטא, דאם תרצה לומר שמא דם זה בא מן המכה שבמקור אם כן תתפוס שבדואי בא מן המקור, והיאך תתפוס בתחלה שבדואי בא מן המקור ע"כ מתחלה אתה צריך לדרן אם הדם מהמקור או מהצדדים ואת"ל מן המקור שמא מן המכה והוי שפיר ס"ס אף שאינו מהתפ"ן עכ"ד השב יעקב, [ועיין בבית הספק להפלתי סוף סי' ק"י שחיוק דברי הרמ"ע מפאנו, ועיי"ש מה דמסיק להלכה ועיין בהערות שם].

ביאור הפלתי בכונת הש"ך דאין כאן ס"ס משום דשם אחד הוא ואינו ס"ס משני שמות

ובאמת אין כאן מקום לקושיטתו של השב יעקב, דאין כוונת הש"ך להקשות על הרמ"א דהוי כאן ספק ספיקא שאינו מתהפך, אלא כוונת הש"ך להקשות דאין כאן כלל ס"ס אלא ספק אחד, כיון דשם ספק אחד הוא, דמה לי אם בא מן הצדדין או מן המכה, כל דם שאינו בא מן המקור טהור הוא, והכל ספק אחד אי הדם טהור או טמא, והוי כמו שאמרו במס' כתובות (ק"ז) שם אונס חד הוא, והכל בספק אחד בכלל עיי"ש.

תירוץ הפלתי על קושית הש"ך הנ"ל דלא הוי ס"ס

אמנם נראה לומר ולתרוץ קושית הש"ך, (א) דכבר מבואר בדיני ס"ס (ק"ז) דהיכא דיש הבדל בין ספק לספק אפילו דבר כל דהו לא מקרי חד ספק, וכן כתב המהרי"ק דאונס ושוגג לא מיקרי חד ספק דשוגג חייב קרבן ואונס פטור מקרבן, [ועיין בדגול מרובה לעיל סוף סימן ט"ו אי קרבן מקרי דספק אחד מתיר יותר מחברו עיי"ש, ועיין סדרי טהרה כאן (סק"ט) שכתב ג"כ כמו הפלתי כאן, ועיין בנו"ב קמא אבהע"ז (סי' מ"ג) שס"ל דלענין טמאה אף שמוסיף לא מקרי שם אחד עיי"ש, וזה סותר למה שכתב בנו"ב קמא יו"ד (סי' מ"א אות ד'), ובסי' מ"ז, ובסי' נ"ז, ובנו"ב ת' יו"ד סי' ק"ז ועיין כאן ביד אברהם מה שכתב בזה], ואם כן לפי מה דקיי"ל מקור אשה טמא (ק"ז), ודם זה כיון שבאה מהמכה העומדת במקור מטמא טמאת ערב, וכמו שכתב הרמב"ם (ק"ז) להדיא, משא"כ אי אמרינן דבא מהצדדים אם כן מעולם לא היתה דם זה במקור ואינו מטמא כלל נמצא ספק זה דשמא מהמכה אינו

מקורות

(קמ) ט' ע"א. (קט) לעיל בסוף סימן ק"י. (קז) עיין נדה מ"א ע"ב. (קי"א) נה"ל משכב ומוטב פ"א ה"ט. (קכ) סימן ק"ז.

[ז] אומרת ברי לי וכו'. המנחת יעקב (פ"ק כה) תמה למה מחליט הרמ"א שנאמנת אשר מקורו משו"ת מהרי"י וייל סימן כ"ה, והוא גופיה לא אמרו בהלכות כי אם לזרף עם שאר סברות. ונראה דהא המנחת יעקב גופיה כתב דלכך נסתפק מהרי"ו אף דהאמינה התורה, משום דאפשר למיקם עליה בזדיקה, וזהו צדון מהרי"ו דהיתה משתנה מים ויואל עם השמנה, והרי זדיקה לזרר הענין ע"י הזדיקה בהכנסת

מוך נקי צאווה מקום כמו שיחבאר לקמן בסימן קצ"א ע"ש, משא"כ כאן צרואה מחמת תשמיש והיא אומרת שמרגשת ע"י מיעוץ תשמיש זה מהלכדים איך אפשר למיקם, דאף דתכניס מחול ומוך צו מצרר דאין מוחזקת צרואה מחמת תשמיש ומומרת לצעלה, אבל מ"מ לא בשזיל זה מצורר דס זה מהלכדים לטטר אומת משום דס ולא תהא צריכה ז' נקיים וטהורה בלי טבילה. ואין צריך לפנים, דאלף שפופרות אינן מועילים

פלתי המבואר

המקור תו ליכא ס"ס ותהא אסורה לפי המדכי לכל באי עולם ומסיים הפלתי אמנם מסתימת הרמ"א לא משמע כן. וצריך לומר דס"ל כמש"ל (ק"י) בשו"ך, דלפמ"ש התוס' דלכך מתירין אותה כשראתה פעם אחת בבעל שני אע"פ שהרי רואין דאצבע שלו שזה לבעל הראשון משום דלאו כל הכוחות שוין ע"כ, וקשה לי' דהך בדיקה במכחול קל מכל הכוחות בעולם.

כשאומרת שודאי לה דהאי דם לא קאתי ממקום שבא דם נדות, ולא אשכחן בשום דוכתא בתלמודא בהדיא שאינה נאמנת לומר דלא אתיא מן המקור עכ"ל" הרי שמהרי"י וייל עצמו מסתפק בדבר, ואף דלענין דם נדות האשה נאמנת כדיליף מגמ' כתובות (ק"י) מוספדה לה (ק"ט), וכמו שכתב מהרי"י וייל (עצמו שם באותה תשובה), מכל מקום מסתפק בזה הכא, א) מטעם דאולי האשה אינה בקיאה לענין זה, ב) או כיון דיש לה תקנה בבדיקה לא סמכינן עליה בכהאי גוונא, וכן נראה לי קצת להוכיח מגמ' נדה (ק"י) דקתני "נאמנת האשה לומר מכה יש לי" ולא קאמר רבותא דאף בלא מכה נאמנת וצ"ע, אך היכא דאיכא עוד צד להקל אז יש לסמוך עליה.

ולהלכה מכריע הפלתי דמ"מ צ"ע להקל במקום דלפירוש המדכי יוצא דיש להחמיר לדינא וצ"ע.

הפלתי מיישב קושיא הג"ל (מטעם השני), דשאני נידון דברי המנ"י דשם יש לה דרך לברר מאיפה הדם בא, לכן בעינן עוד

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: נדה דיש לה חזקת טהרה לא בעינן ס"ס משני שמות. ♦ בכתמים תולין במכתה לפי הש"ך גם אם אינה יודעת שהמכה מוציאה דם אם אמרין כן גם כשאינן ידוע לה שיש לה מכה רק צער. ♦ בקושיית הש"ך על הרמ"א דלא מהני ס"ס משם אהוד. ♦ הסבר של האשכול למה מקילין בשפופרת ולא בנמצא דם על

צירופים, משא"כ הכא

עד שלו או שלה

ודעת הרמ"א דנאמנת לומר דדם זה שיוצא בשעת תשמיש אינו מן המקור אלא דם מכה או מן העליה וכדומה [סק"ז] כתב הרמ"א (ק"י), וכן אם אומרת (האשה) ברי לי שאין דם זה בא מן המקור נאמנת וטהורה, ע"כ. קושיית המנח"י דמקור דברי הרמ"א הוא במהרי"ו ושם מסתפק בהיתר זה **וכתב** המנחת יעקב (ק"י). להקשות, למה מחליט הרמ"א (ק"י) שנאמנת האשה, הרי מקור דברי הרמ"א הוא בשו"ת מהרי"ו (ק"י), והוא גופא לא אמר דבריו בהחלט, כי אם בספק, דלשון מהרי"ו וייל הוא, והכי נמי שמא גם האשה נאמנת

משא"כ כאן באשה שרואה דם מחמת תשמיש והיא אומרת ברי לי שהדם בא ע"י מיעוץ התשמיש שמרגשת אני

מקורות

(ק"יג) סק"ג. (ק"ד) כסע"ף ו'. (קטו) סוה"ש בס"ק כ"ה. (קצו) כלן ויזרמי משה סוף סימן קצ"א. (קצ"ב) סימן כ"ה. (ק"ט) ע"ב ע"א. (ק"ע) ויקרא ט"ו כ"א. (ק"ק) ס"ו ע"א. (ק"קא) כמו שז' לקמן בס"ק קצ"א ע"י"ש.

לטהרה מנדה דאמרינן ב'אוחו' פעם לא חזיא ופעם אחרת חזיא, וא"כ לית לה תקנתא בצדיקה, וסמכינן על אמירה דילה כי התורה האמינתה:

[ח] שממכה שבאותו צד. התרומת הדשן בפסקיו (סימן מו)

לא סמך על זה לחוד, כי אם צניקות סברת מרדכי דאם יש לה וסת, אמנם צה"ש"ך צ"כ (סק"צ) דעתו דעל זה לצד יש לסמוך אפי' צאין לה וסת וראייתו מסתימת השו"ע וכ"כ המנחת יעקב (ס"ק טו).

ז. אם כל זמן שהיא בודקת בכל החורים והסדקים אינה מוצאה כתמים, כי אם במקום אחד בצדדין, יש לתלות [ח] שממכה שבאותו צד בא. ובל שכן אם מרגשת בשעת בדיקה, כשנוגעת בצד המקום ההוא כואב לה קצת, ובשאר חורין וסדקים אינה מרגשת כאב כלל.

פלתו המבואר

מקור הדין הוא בתה"ד, ושם מבואר דבעינן עוד צירופים דהיינו שיש לאשה זה וסת קבוע

ובספר תרומת הדשן בפסקיו (קס"ב) לא סמך על זה ההיתר לחוד, כי אם בצירוף סברת מרדכי (קס"ב) דסבר ליה לפרש דברי הגמ' אם יש לה וסת קבוע תולה בוסתה הכוונה היא דכיון דעדיין לא הגיע עת ראיתה דם זה שרואה עכשיו דם טהור הוא דדם וסתה יגיע בשעת הוסת דזמן קבוע יש לה ואע"פ שלעולם חוששת לוסת שאינו קבוע מ"מ להוציאה מבעלה סמכינן לומר דדם טהור הוא.

והן הן דברי התרומת הדשן בפסקים וכתבים, על דבר טהרת אשתך אשר כתבת, שיש לך הוכחה שיש לה מכה אך שאין ידוע אם המכה מוציאה דם ודאי, חד צד לחוד לא מהניא, דבהדיא כתב במרדכי (קס"ב) דבעינן שיוודע שהמכה מוציאה דם ואז תולה במכתה, אבל אם לא ידעה אם המכה מוציאה דם אינה תולה אע"פ שהיא אומרת שוודאי יש לה מכה, אמנם בעובדא דידן יש שני צדדין להתיר ולטהר, חדא כמו שכתבת שכל זמן (יל"ע) אם זה פעם אחד או כמה פעמים ואם כוונתו לכמה פעמים כמה השיעור לזה ואולי שתיים או שלש פעמים), שהיא בודקת בכל החורין וסדקים אינה מוצאת אותן כתמים ושערות רק בזה המקום היינו במקום אחד רואה לעולם, אם כן אם אותו המקום בצדדים, קצת יש סברא לטהר דמוכת דמן הצדדין מן המכה בא, דלכאורה פתח החדר לפרוודור באמצע פרוודור הוא ובבדיקת שפופרת אומר תנא דברייתא אם נמצא

שבא מהצדדים, למה לא תהיה נאמנת, הרי אי אפשר למיסק ולברר דבר זה, הן אמת דאם נאמר לה להכניס מכחול ומוך בתוך הרחם יכולה לברר דאינה מוחזקת לראות דם מחמת תשימש ומוותרת לבעלה, אבל מ"מ לא בשביל זה מבורר דדם זה שאנו דנין עליו בא מהצדדים כדי לטהרה משום דם נדה ולא תצטרך אפילו ז' נקיים ותהיה טהורה בלי טבילה, ודבר זה פשוט ואינה צריך ראייה, דהרי אפילו אם תברוק עצמה ע"י אלף שפופרות אינם מועילים לטהרה מטומאת נדה דאמרינן אמת דבאותו פעם לא חזיא אבל פעם אחרת אולי חזיא ואם כן לית ליה תקנתא בבדיקה לטהרה משום נדה, רק שלא תהא בגדר רואה דם מחמת תשימש, וע"כ שפיר סמכינן על אמירה דילה, כי התורה האמינה אותה לגמרי במקום שאי אפשר ע"י בדיקה, ואתי שפיר דברי הרמ"א הנ"ל מקושית המנ"י.

ואין כדאי הדיוק שהקשה מגמ' למה לא נקוט רבנותא דדהות הדין דהרי הוא בעצמו גם כן מודה דבצירוף סמכינן להקל.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בנינו נאמנת האשה באיסור נדה

אם רואה דם תמיד על צד אחד של הבדיקה, סימן שיש לה

מכה באותו מקום

[סק"ח] **כתב** המחבר (קס"ב), אם כל זמן שהיא בודקת בכל החורין והסדקים אינה מוצאת כתמים כי אם במקום אחד בצדדים יש לתלות שממכה שבאותו צד בא ע"כ.

מקורות

(קכ"ב) סעיף ז'. (קכ"ג) סימן מ"ו. (קכ"ד) שנועות סימן תשל"ה. (קכ"ה) שנועות סימן תשל"ה.

ומשמע לולי אמירתו דנתרפאית אף דפסק דס וסמה הימה אסורה, דמיירי דרכה צניס וא"כ עלולה לדס והפסיקה הוא רק מקרה, ועל כן צפעס אחרת יתגברו הדמיס ויאלו, כי רמיסת הדמיס אנה הלכה, וחוששין אולי צנימוס התשמיס יפרש המקור ויזלו הדמיס, ולכך נריך עדות הרופא אכל צוקנה שהמעין דס שלה חרצ ויצט מהיכי מימי ניחוס לכך, וסת זה לרואה מחמת תשמיס לא יהא חמור מוסת לזמן ומעונה לעונה וצריכה לפרוש וצימי וקנתה אין צריכה לפרוש, ולמה צוה תהא אסורה:

[טז] ואם תראה האשה שפסק וכו'. יש לי מקום ספק בלשון הרואה דס מחמת תשמיס ואסורה לבעלה, אם הזקינה עד שחלל לה אורח כנשים אם מותרת, דהא ראינו דאין לה דס וסינה מוחזקת צדמיס עוד, דלמא מ"מ מחמת מינה תשמיס ומימוד תראה אפי' צוקנתה, והא דמותרת כאן היינו לעכו"ס אומר שעשה לה רפואה רק אין לסמוך עליו וצרגלים לדבר מזה סמכיין, אכל על פסיקת וסמה מחמת זקנה אפשר ללא סמכיין. ויש פנים להקל ולומר הא דאזכירין השו"ע ופוסקים לומר כאן דסמכיין על נכרי,

פלתי המבואר

מסתימת דברי המחבר, די"ל דהשו"ע לשיטתו דדעתו כדעת הרשב"א דס"ל דא"צ לדעת כלל שמכה מוציא דס והרמ"א כבר כתב דעתו בהג"ה בסעי' ה' דאין לסמוך על דברי הרשב"א רק בצירוף, וכי כל פעם צריך להגיה בדברי המחבר, אלא סומך על מה שכתב לעיל לחלוק על דברי המחבר, ולכן דעת הצמח צדק (קט"ז) להלכה דבאמת בעינן שתהיה אשה שיש לה וסת ורק אז אפשר לסמוך על ההוכחה הנ"ל שממכה שבאותו צד בא הדם.

הפלתי חוזר מדבריו הקודמים, ומסיק דיש לחזק דברי הש"ך

הנ"ל לפי דבריו בדעת הרשב"א הנ"ל

אמנם לפי מה שכתבתי לעיל (קט"ט) בבאיור דברי הרשב"א, דכתב דיש בדיקה בשפופרת לדעת אי מכה מוציאה דס, ש"מ דבכה"ג דבדקה היו ודאי מוציא דס וא"צ לתנאי נוסף שתהיה לה וסת קבוע וכמו שכתבתי שם באריכות וא"כ וכו', אם כן נכונים הם דברי הש"ך והמנ"י דמסתימת לשון השו"ע נראה להקל בלי הצירוף דיש לה וסת דהרי הביא דין דתרומת הדשן בלי שום תנאי נוסף ואף שפוסק כהרשב"א מ"מ ס"ל בדעת הרשב"א דבעינן שתהא ראויה להוציא דס שהרי בעל כרחך דמכה זו מוציאה דס וברור.

דעת המחבר, דאם הפסיקה האשה לראות דס בשעת תשמיש,

נאמן גם רופא גוי לומר שעשה לה רפואה

[סק"ז] **כתב** המחבר (ק"ל), ואם תראה האשה שפסק דס וסתה וראייתה ע"י הרפואות, וניכר שהועילו יש לסמוך אף על (רופא) נכרי ע"כ.

דס בראשו של מכחול בידוע שהוא מן המקור ואם לאו בידוע שהוא מן הצדדים, משמע שאם ידוע שנמצא לצדדין טהורה, ואם כן בנדון דידן שבשום פעם אינה מוצאת רק במקום אחד מן הצד דיש הוכחה דלאו מן החדר בא אלא מן המכה שבצדדין, וכל שכן אם מרגשת בשעת בדיקה כשהיא נוגעת בעד במקום שהוא כאב ובשאר חורין וסדקין אינה מרגשת כאב כלל שיש הוכחה שמן המכה בא, עוד כתב במרדכי דאם יש לה וסת תולה בוסתה, שיכולה לומר שהדם שהיא רואה טהור הוא דעדיין לא הגיע וסתה ותולה במכתה וכו', אלמא דס"ל דאין אורח בא אלא בזמנו מהני דתולין במכה מה שאין תולין בלא זה, ויש לצרף דעתו, לכן נראה אי איתנהו לכל הני צדדין שזכרנו לעיל תוכל לסמוך עלייהו להחזיקה לך טהורה עיי"ש.

דעת הש"ך והמנ"י להקל, גם בלי שום צירוף

אמנם הש"ך בנקודות הכסף (קט"ט), דעתו דעל הוכחה זה לבר שאינן רואות כ"א בצד אחד בכל פעם יש לסמוך ואפי' שאין לה וסת קבוע, וראייתו מסתימת השו"ע שמעתיק דברי התרומת הדשן להלכה ואינו מפרש תנאי נוסף, וכן כתב המנ"י (ק"ל) דאפילו באשה שאין לה וסת קבוע כה"ג טהורה, וכתב דכן משמע מהשובת מהרא"י סימן פ"ז (תרומת הדשן) וכן מבואר ומשמע מסתימת לשון המחבר וכן כתב הש"ך בספר נה"כ עכ"ל עיי"ש.

הפלתי דוחה ראיות הש"ך מדברי השו"ע לדין, דהשו"ע פוסק כהרשב"א דלא בעינן לדעת שהמכה מוציאה דס ו**באמת** יש לדחות דברי הש"ך והמנ"י הנ"ל דאין שום ראיה

מקורות

(קטו) ס"ק ד'. (קטז) מוה"ש ס"ק כ"ו. (קטז) סימן פ"ו. (קטז) נמ"ק ה'. (קל) כסעף ח'.

ועוד נראה צ"ח דסמכינן ארופא לא זו בעודנה הדמים
 סתומים מצלי צאי מועד וסתה, פשיטא א"כ ח"כ
 חזרה לאיתנה ורואה דמיס צוסתה מ"מ סמכינן ארופא
 דלמיר דנתרפאו צרואיה מחמת תשמיש, דחזינן דלזו היה
 רפואתו כל כך חזק לסתימת
 הדם עד שאפי' וסתה נפסק
 לזמן מה, וא"כ אין מכלן
 האשה שפסק דם וסתה וראייתה על ידי
 הרפואות, וניכר שהועילו, יש לסמוך אף על
 ע"ג.
 ואלף צ"ח דלמיר דלזו חזרה לא וסת ליש לה,
 וזמן שמוחזקת צדמים אצל
 בזקנה לא, וצ"ע כי לא מנלתי
 לקדמונים דבר צרור צ"ח:

ט. הפחידה פתאום ונפל ממנה חררת דם, נתרפאת ומותרת לבעלה. ואם
 חזרה וראתה מחמת תשמיש, אפילו פעם אחת, בידוע שלא נתרפאת. וכזמן הזה אין מתירין ע"י רפואה
 זו (הרמב"ן וראש"ד נ"ב צ"ח). ומיהו אין מוציאין אותה מבעלה אחר רפואה זו, עד שתבעל ותחזור לקלקולה
 (ראש"ד צ"ח).

י. הרואה דם בשעת תשמיש, מותרת לשמש פעם שנית כשתמהר. מיהו מיחש חיישינן חדא זימנא אחר
 ראייתה, כגון ראתה פעם אחת או פעמים בליל של מבילתה, בשתניע מבילה אחרת (כריכה לפרוט) ליל

פלתי המבואר

ויצאו הדמים, ולכן צריכין עדותו של הרופא כדי לסמוך על
 עצירת הדם משא"כ באשה זקנה שהמעין שלה נתייבש כטבע
 כל הנשים הזקנות מהיכי תיתי לחשוש שיצא דם וכמו שאין
 חוששין לכל הוסתות בימי זקנתה הוא הדין לוסת דרואה דם
 מחמת תשמיש אינה צריכה לחשוש דמאי שנא.

ועוד נראה בהא דסמכינן ארופא היינו בעידנא שהדמים
 סתומים מכלי באי מועד וסתה, ואף דאם אח"כ חזרה
 לאיתנה ורואה דמים בזמן וסתה, מכל מקום סמכינן ארופא
 דאמר דנתרפא בראיה מחמת תשמיש, דחזינן דאז היה רפואתו
 כל כך חזק ומועיל עד שהפסיקה מלראות הדם עד שאפילו
 וסתה הרגיל נפסק לזמן מה, ואם כן אין מכאן סתירה או ראייה
 לנידון הנ"ל

אין להוכיח דין זה מדברי הגמ' דסתמא קאמר דגם זקנה נכלל
 ולכאור' היה אפשר לדייק מדברי הגמ' דאמרינן התם סתם
 דרואה דם מחמת תשמיש סתם "לא תשמש" ולא
 חילק ביניהם משמע גם כשזקנה וא"כ יש ראייה לאיסור אבל
 יש לדחות דאין ראייה, דבפ"ק דנדה אמרינן (י"ב ע"ב) באשה
 שאין לה וסת קאמר ר' מאיר דאסורה לשמש, ושם ברור
 דכוונתו רק כל זמן שלא הזקינה דאז חזרה להיות דינה לאשה
 שיש לה וסת ואף בזו י"ל דאסורה לשמש כל זמן שמוחזקת
 בדמים, אבל בזקנה לא, וצ"ע לדינא כי לא מצאתי לקדמונים
 דבר ברור בהז.

הפלתי מסתפק אם הזקינה והפסיקה לראות דם אי מותרת לה
 לשמש עמה בלי רפואה מרופא או בעינן רופא ג"כ
 ויש לי מקום ספק, באשה הרואה דם מחמת תשמיש ג' פעמים
 שנאסרה לבעלה, אם לא גרשה עד שהזקינה ותדל לה
 להיות אורח כנשים (לפי הפרטים המבואר לקמן בסי' קפ"ט), אי
 מותרת לחזור לבעלה, דאף דראינו דאין לה דם וסת ואינה
 מוחזקת בדמים עוד, מכל מקום דילמא מחמת חיבת וחימוד
 התשמיש תראה דם אפילו בזקנתה, והא דהתיר המחבר כאן
 כשהפסיקה לראות דם היינו שהיתה לה רפואה ע"י רופא
 עכ"ם שהעכו"ם אמר לה שעשה לה רפואה ואף על פי ראנן
 על עכו"ם לא סומכין דאין להם נאמנות מ"מ ברגלים לדבר
 כגון כאן שרואין שהפסיקה לזוב דם וניכר שהועילו הרפואות
 סמכינן על דבריו, משא"כ באשה שהפסיקה לראות דם מחמת
 זקנה, ואין עוד הוכחה אפשר דלא סמכינן.

ומכל מקום יש צד אחר לפשוט האי דינא להקל דאפשר
 לומר, דהא דאצטרכי השו"ע והפוסקים לומר דסמכינן
 על נכרי, ומשמע דלולי דבריו של הרופא לא היינו סומכין
 להקל לשמש עמה אף דפסק דם וסתה, משום דמיירי באשה
 שהיא צעירה ורכה בשנים ועלולה לראות דם כאורח הנשים
 ומה שהפסיקה עתה מלראות אינה אלא מקרה, ויש לחוש
 שמא בשעת התשמיש יתגברו הדמים ויצא, כי רחיצת הדמים
 בטבע להיכן אזל, ואולי בחימום התשמיש תפתח המקור

[ו] כאלו ראתה ג' פעמים וכו'. פירש הש"ך סק"ל כלומר כאלו עברה וראתה ג' פעמים רצופים בלי טבילה, דוודאי בלאו הכי אי אפשר למצוא שלשה פעמים רצופים. והרצ בעל אמונת שמואל (סימן כג) כתב דיש למצוא ג' פעמים רצופים בלי איסור, דהיינו בדקה עצמה ג' פעמים בליה אחד ואין צריכה הנר לדעת אי בדיקתה טמאה או טהורה כיון דמוכחה קיים כמש"ל בסימן קפ"ו ע"ש, ולמחרת מצאה על כל שלשה דיקות דם ע"ש:

וכן י"ל להיות כי בעודנו לה לא היה ירוק וטהור ושמשו, ואין צריכה לחוש כשימיינש יהיה אדום, כמו שכתבו האחרונים לקמן קפ"ח ס"א דלא כב"ת, ואח"כ נחייש

ונמצא אדום והרי היא טמאה למפרע. וכן היחה לה מכה בלי ודאי מוציאם דם, ועברה שלש עונות קרוב לימי זקנה ולא ראתה דם וא"כ הרי היא בחזקת אינה רואה כמו יש לה וסת, דמאי שנא זקנה או יש לה וסת בזמן איכא חזקת אינה רואה ודיה שעתה, אדרבה לענין כחמים מקילין בזקנה יותר מאשה שיש לה וסת כמבואר לקמן בסימן ק"ך ע"ש, ותלתא זמנה וטהורה ואח"כ חזרה וראתה בג' עונות וכן ג' עונות אח"כ, ולא כוונה רק פחתה והחיתה, א"כ הרי היא בחזקת רואה ואין לה וסת ואין לחלום זמנה כלל:

והט"ו הקשה בס"ק י"ד פשיטא מה קמ"ל, דעכ"פ ראתה ג' פעמים רצופים כל פעם אחר טבילה. ותיכף הט"ז

פלתי המבואר

לדעת אי בדיקתה טמאה או טהורה דכיון דמוכחה קיים כמו שכתב הרמ"א לעיל בסי' קפ"ו (ק"ל) עיי"ש, ולמחרת מצאה על כל שלשה בדיקות דם, הרי דשימש איתה בהיתור ג' פעמים ונתברר רק למחר דנאסר עליה אותה האשה עולמית בלי טבילה ביניהם, (אלא יש לפלפל ולפרש דכונת הרמ"א דוקא לאחר ג' פעמים הראשונים מותרת לבדוק בעד בלי לבדוק רק למחר, וכסברת תורת השלמים (ק"ל) דמשמעות הרמ"א דסובר כהרמב"ם והרא"ש המחמירים דאשה שאין לה וסת צריכה בדיקה לעולם וסגי בג"פ הראשונים, ועיין חו"ד (ק"ל) אבל ג' פעמים הראשונים באמת אפשר דמודה דבעינן בדיקה לאור הנר דלא כדאי להכניס עצמו באופן שתהיה אסורה לבעלה מספק, אלא י"ל דס"ל להאמונת שמואל דדבר כזה היה לו להשמיענו) עיי"ש.

הפלתי מציינ עור אופן ששייך שיש ג' פעמים תשמיש בלי טבילה ביניהם

(ב) ועוד אפשר שיהיה ג' פעמים רצופים דהיינו אם בדקה אחר תשמיש, ובעוד עד הבדיקה היה לח לא הי' המראה צבע אדום או שחור ממראות הפסולות כמבואר לקמן ריש סי' קפ"ח אלא ירוק שהוא טהור ואח"כ שמשו דמצד הדין אינה

דברי הרמ"א דאם ראתה דם ג' פעמים אחר טבילה נחשב כרואה דם מחמת תשמיש רצופין [סק"ו] כתב הרמ"א (ק"ל), אם ראתה (דם) ג' פעמים, כל פעם בביאה ראשונה (בשעת תשמיש) שאחר טבילתה, אסורה לבעלה כאלו ראתה שלש פעמים רצופים, שהרי אי אפשר לה לטבול ולשמש עמו שהרי היא ראתה כל פעם אחר טבילתה ע"כ.

דברי הש"ך בכונת הרמ"א דרצופין הוא בממילא, דאי אפשר ג' פעמים בלי טבילה

וכתב הש"ך (ק"ל), כלומר כאלו עברה וראתה שלש פעמים רצופין בלא טבילה, דוודאי בלאו הכי אי אפשר למצוא שלש פעמים רצופים שהרי צריכה לטבול בכל פעם (שהיא רואה דם פורש ד נקיים וטובלת) וק"ל ע"כ [ועיין בחו"ד ס"ק י"ז].

האמונת שמואל הביא דיש ג' פעמים בלי טבילה ביניהם ובאמת אין הכרח לדברי הש"ך דאפשר שיהיה ג' פעמים רצופים בלא ביאת איסור, ומביאו גם בחידושי רע"א ס"ק ב', א) כתב בספר אמונת שמואל (ק"ל) במשכחת שלש פעמים רצופים דהיינו אם שמשו ג' פעמים בליה אחד ובדקה עצמה אחר כל תשמיש ותשמיש, ואין צריך לאור הנר

מקורות

(ק"ל) בטעף י'. (ק"ל) ס"ק ל'. (ק"ל) סימן כ"ג. (ק"ל) סעף ב'. (ק"ל) ס"ק ב'. (ק"ל) ס"ק ב'.

אם ציאה ראשונה אחר טבילה אינו צליל הטבילה א"כ מוכח דלאו לילה ההוא דוקא גורס. והרצ בעל אמונת שמואל השיג על זה, דמהיכי תימי לחלות צריחוק וקירוב זמן מטבילה. והמנחת יעקב אמר דהוי כוסת המורכב: ואין דבריו נראים, דכרואה דם מחמת תשמיש לא תליין בוסת המורכב, רק אמריין דתשמיש לחוד גורס הדם הואיל וחימוד התשמיש עלול להזיל דם מקורה. והגע עמך אם ראתה דם מחמת תשמיש צט"ו לחודש ולבשה נקיים ואחריה ליל טבילה או ציאה שניה עד ט"ו לחודש השני וכן אחריה ציאה ג' עד ט"ו לחודש הג', לא תהיה בכלל רואה דם מחמת תשמיש כי יימא כי הוא וסת מורכב חודש וציאה, וא"כ אם תמהר לטבול או תאחר צאופן שלא יהיה ציאתו צט"ו לחודש תהיה מותרת, וכי תימא הכי נמי אם כן הוה להו לפוסקים להציא:

אע"פ שצנתיים היו ציאות של הימר, היינו צעברה או צאופן הנ"ל, מ"מ אסורה כי איך תטבול לבעלה הא חזינן דטבילה גורס שכל פעם צבעילה שאחר הטבילה רואה דם. ואחרי דעה זו נטו הרב אמונת שמואל (סימן א) והמנחת יעקב (ס"ק טו), ולא עוד אלא הש"ך גופיה צט"ך דפוס קראקא שהגיה הוא בעצמו וכתב לצדק שצ"ל צט"ך ואם עברה ושמשה ולא ראתה דינו כאלו ראתה ג' פעמים רצופים בטבילה וכו' עכ"ל:

ובכא סברא זו הקשה הט"ו, א"כ איך אמריין צרואה ג' פעמים אחר טבילה דא"ל לפרוש וכו' דכל מידי דלא קבעה וסת לא חייש אלא חדא זימנא, דמשמע דאם קבעה ג' פעמים צריכה רק לפרוש ליל טבילה, הא אסורה לעולם. וחידן דמליין דליל ההוא שהוא סמוך לטבילה גורס ומחירין אותה צליל שני המופלג מטבילה, משא"כ

פלתו המבורא

בנקודות הכסף שם דס"ל דבעינן וסת קבוע ואין לה וסת קבוע וגם אין לה דין זקנה נמצא דאין לחלות במכה כלל, ואגלאי מילתא למפרע דרואה דם מחמת תשמיש והביאות שבה עליה עד עתה בהיתר היא.

דברי הט"ו בביאור המחבר

והנה בטורי זהב (קל"ט), הקשה פשיטא שאסורה ככל אשה שראתה שלש פעמים רצופים ומאי קמ"ל אלא על כרחך צריך לומר דמיירי אף על פי שבינתים היו ביאות של היתר (כגון עברה ושימשה ולא ראתה דם או ראה אחר כ"ל) וזה מהני בדין שאחר כך (אם אירע לה שראתה ג' פעמים בביאה ראשונה אחר לידתה וכו' ובנתיים לא ראתה שיש שכתבו להקל), אבל מכל מקום כאן לא מהני דגם שם לא מהני אלא דאמריין מכוח זה דרם הראשון שאחר לידה היה מחמת הלידה כמבורא שם, וזה לא שייך בליל טבילה כי איך תטבול לבעלה הא חזינן דטבילה גורס שכל פעם בבעילה שלאחר הטבילה רואה דם ולכן אסורה, ועיין מה שכתב לקמן בסעי' י"א עיי"ש.

ואחר דבריו של הט"ו הלכו הרב אמונת שמואל (קמ"ט), ובעל המנחת יעקב בתורת השלמים (קמ"ט), ולא עוד אלא הש"ך גופיה בדפוס קראקא שהגיה הוא בעצמו וכתב (קמ"ט) וז"ל, ואם ראתה ג"פ וכו' כלומר ועברה ושמשה ולא ראתה

צריכה לחשוש שמא כשיתייבש הבדיקה תשתנה לצבע אדום (וכמו שכתבו הפוסקים לקמן בסי' קפ"ח (סעי' א'), דלא כב"ח שמחמיר התם) דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן ואין לו לדיין אלא מה שענינו ראות, ואח"כ כשנתייבש העד נמצא מראה אדום הרי היא טמאה למפרע.

הפלתו הביא עוד אופן ששיך ג' פעמים תשמיש בלי טבילה בנייהם

ג) ועוד יש דרך לפרש דלא יהיה ביאת איסור וטבילה ביניהם וכגון שהיתה לה מכה שאינה מוציאה דם ודאי, ועברה עליה שלש עונות קרוב לימי זקנה ולא ראתה דם (קל"ט) שנכנסה לגדר אינה רואה ודינה כאשה שיש לה וסת, וס"ל להרמ"א באשה שיש לה וסת קבוע להקל לסמוך ולתלות במכה אף שאינה מוציאה דם ודאי דמאי שנא אשה זקנה או אשה שיש לה וסת, הרי בשתייהן יש חזקת אינה רואה ודיה שעתה. ויש ללמוד כן דארבא לענין כתמים מקילים שם יותר באשה זקנה מבאשה שיש לה וסת כמבורא לקמן בסי' ק"ץ ועכ"פ לא גרוע זקנה מאשה שיש לה וסת, ולכן כשראתה אחר ג' עונות שהפסיקה דם, תלתה בדם המכה וטהורה, ואח"כ חזרה וראתה בג' עונות ולא כוונה רק פחתה והותירה אם כן הרי היא בחזקת רואה כמבורא לקמן בסי' קפ"ט (קל"ט) ודלא

מקורות

(קל"ט) כלקמן סוף סימן קפ"ט. (קל"ט) ס"ק מ"ג. (קל"ט) ס"ק י"ד. (קמ"ט) כמ"ג. (קמ"ט) כמ"ק ל'. (קמ"ט) כמ"ק ל'.

מקרי זמן, וכמ"ש כי יותר שכיח שחימוד וחימום תשמיש גורם דם חיה נכון. רק מה שכתב השו"ע (דכחב) דלא חיישינן הואיל ולא קצעה וסת דמשמע דאילו קצעה דחוששת רק לוסתה ואינה חסורה לבעלה, כבר כתב האמונת שמואל דזהגהות מיימוניות (פרק 7 מאיסורי ביאה אום 6) וכן בשו"ע דפוס וויניציא מצואר דל"ל דראתה צליל שני לטבילתה אבל צביאה ראשונה לא ראתה, וא"כ אין רואה דם מחמת תשמיש דהא התשמיש הראשון חיכף צליל טבילה הוא של היסר:

אך אף אם נניח הגירסא כמו שהיא מלפנינו לא קשה מידי, כי במחילת כבוד הרבנים הנ"ל אין דעתי מסכמת עמם מה שחדשו מדעתם דין להחמיר על אחותנו בת ישראל העלוזה אפי' אם ביאת היסר מפסקת באופן הנ"ל, רק אם כל ביאה ראשונה שאחר טבילה רואה הרי היא בחזקת רואה מחמת תשמיש ותנא מצעלה. אלקי' אפילו שאני איני

ועוד דא"כ מה הלחץ זו הדחק שדחקו צפירוש הגמרא אם יש לה וסת חולה בוסתה פירושים שונים ולא פירשו כמו שכתבנו, דאם הראיה ג' פעמים מחמת תשמיש הוא מכוון לוסת שרואה צימים מכוונים כמו שכתבנו לעיל או תולה בוסתה לומר שהוא מורכב, ומותרת להבעל לו צימים לפניו או לאחריו ועוד לדבריו אם ראתה אשה ג' פעמים מחמת תשמיש, דהיינו שטבלה וראתה וחזרה וטבלה וראתה וחזרה וטבלה וראתה, תהיה מותרת לבעלה, אפס לא תשמש צליל טבילתה רק צליל שלאחריו, ודבר זה מהתימה כי לא מצינו היסר כזה בשום פוסק ראשון ואחרון, אדרבה כולם ענו ואמרו דלית לה תקנה, אדרבה בכל הספרים וכתשבות רשב"א סי' תתל"ח תתל"ט מצואר סתם דחסורה, צלי הזכרת תקנתה לשמש אח"כ ליל שלח"כ. ולכן ברור כמו שכתב האמונת שמואל דתלינן הכל ברואה מחמת תשמיש ולא במקרה טבילה או שארי

פלותי המבואר

תלינן בוסת המורכב רק אמרינן דתשמיש לחדוד גורם הדם, הואיל וחימוד התשמיש עלול להזיל דם ממקורה.

דחגט עצמך אם ראתה דם מחמת תשמיש בט"ו לחדוש וספרה ולבשה נקיים ואחורה והלכה למקוה ביום אחר או הלכה למקוה ביום השביעי רק אחרה את הביאה שניה עד ט"ו לחדוש השני, וכן היה גם בביאה ג' עד ט"ו לחדוש הג', לא תהיה בכלל רואה דם מחמת תשמיש, כי נימא כי הוא וסת המורכב חודש וביאה, ואם כן אם תמהר לטבול או תאחר באופן שלא יהיה ביאתו בט"ו לחדוש תהי' מותרת.

דכי תימא הכי נמי, אם כן היה להם להפוסקים לציין דין כזה. **ב** ועוד דאם כן מה הלחץ זו הדחק שדחקו בפירוש הגמ', אם יש לה וסת תולה בוסתה, ופירשו פירושים שונים ולמה לא כתבו לפרש כמו שכתבנו דאם הראיה שראתה ג"פ מחמת תשמיש הוא מכוון לוסת היינו שרואה בשעת תשמיש בימים מכוונים כמש"ל או תולה בוסתה לומר שהוא מורכב ומותרת להבעל לו בימים שלפניו או לאחריו.

ג ועוד לדבריו, אם ראתה אשה ג' פעמים מחמת תשמיש דהיינו שטבלה וראתה וחזרה וטבלה וראתה וחזרה וטבלה וראתה תהיה מותרת לבעלה, אפס לא תשמש בליל טבילתה, רק בליל שלאחריו.

דינו כאילו ראתה ג' פעמים רצופין בטבילה וכו' עכ"ל.

ומבואר סברא זו היה קשה להט"ו (קמג), היאך אמרינן דאם ראתה ב' פעמים אחר שטבלה אינה צריכה לפרוש וכו' וכל זמן שלא קבעה וסת לא חיישינן רק חדא זימנא, דמשמע דאם קבעה וסת אינה צריכה לפרוש רק בליל טבילתה וקשה הא אשה זו אסורה לעולם מחמת רדמ"ת, ותירץ דאינו דומה לסתם רדמ"ת דרואים כאן דהחשש הוא באותו לילה דוקא הסמוך לטבילה שהוא הגורם לראיית הדם מחמת תשמיש ולכן מתירין אותה בליל וכו'. דתלינן דליל ההוא שהוא סמוך לטבילתה גורם ומתירין אותה בליל שני המופלג מטבילתה, משא"כ אם ביאה ראשונה אחר טבילתה אינה דוקא בליל הטבילה וקבעה ג' פעמים לראות כביאה הראשונה אם כן מוכח דלאו לילה ההוא גרם אלא הביאה הראשונה שאחרי הטבילה ולכן תהא אסורה לעולם עיי"ש.

והרב בעל אמונת שמואל השיג על זה וכתב דטעות מפורסם הוא, דמהיכי תיתי לתלות בריחוק וקירוב זמן מטבילתה ועיי"ש דיש לו גירסא אחרת, והמנחת יעקב הנ"ל כתב דאין כאן טעות כלל, "דהוי כוסת המורכב" עיי"ש. קושית הפלתי על דברי המנחת יעקב דהוי כוסת המורכב **ואין** דברי המנח"י נראים, א) דברואה דם מחמת תשמיש לא

מקורות

(קמג) כס"ק י"ד.

כדאי להרים ראש נגדם וקטנם עצה ממתני מ"מ לא זייטינן לנו בדברים כאלה להחמיר, כיון שהחזקה צריכת היתר הך ראייה דליל טבילה הוא רק מקרה ואין כאן חזקה, וכי נתלה שהטבילה גורם וא"כ תרחיק ותשמש ליל שני עד שחיה סר ממנה ענין המים, הלא מקרים נצטלים בזמן, ומה ענין זה לומר שצריכה ראשונה דוקא אחר ציאת מים יהיה קרוב או רחוק מציאת מים גורם הזלת דמים ממקורן, דבר זה לא שמענו בטבעיות ולא במחקריות וחז"ל לא אמרו מעולם, ואם עילה מלאו בדברים כאלה לקולא, לאו כל אצבעות, ולא כל כוחות שוים, ומולה צומתה להחמיר לבעלה וחשו על תקנת עיגון איך נבדה מלבנו חומרא לאוסרה על בעלה במקום שציאת של היתר ננתיים, ולומר סברות דקות אשר אין להם שורש וענף

כדברי הגמ' וראשונים לעגן בת ישראל, צפרט במילתא דרבנן כי זהו בכלל וסמות אשר הן דרבנן, והרשב"א והצ"י ויתר פוסקים סתמו דצריהן דלרביים להיות ראיית ג פעמים רזופים צלי הפסק ציאה של היתר ננתיים, ולא חילקו דאם ראתה צריאה ראשונה אחר טבילה דאינו מועיל ציאת היתר ננתיים:

ובבל הדחוקים האלה האחרון הכביד, דלריך לומר לשיטה זו הא דקיי"ל דמהני צדיקת שפופרת היינו שאם ראתה מחמת תשמיש צפעס הג' צריאה ראשונה אינו מועיל חיבף צדיקת שפופרת, דהא אפי' ציאה של היתר אינו מועיל ננתיים, אלא צריכה לטבול ואח"כ להכניס שפופרת ולא מקודם לטבילה, כל השומע יתחזק לזה דלא מצינו זה בשום מחבר דיהיה מלריך קודם צדיקת שפופרת

פלתי המבורא

רק אם כל ביאה ראשונה שאחר טבילה רואה הרי היא בחזקת רואה דם מחמת תשמיש ותצא מבעלה אלא אפי' שאני איני כדאי להרים ראש נגדם וקטנם עבה ממתני, מ"מ לא צייתינו לכו בדברים כאלה להחמיר, דכיון שהחזקה באמצע בביאת היתר אמרינן דהך ראייה דליל טבילה הוא רק מקרה ואין כאן חזקה, ואם נתלה בזאת שהטבילה גורם אם כן תרחיק ותשמש ליל שני עד שתהי' סר ממנה ענין המים דהלא מקרים נבטלי בזמן, ומה ענין זה לומר שביאה ראשונה דוקא אחר ביאת מים ושיהיה קרוב או רחוק מביאת מים גורם הזלת דמים ממקורן דבר זה לא שמענו בטבעיות ולא במחקריות, וחז"ל לא אמרו כן מעולם, ואם עילה מצאו בדברים כאלה לקולא ואמרו דלאו כל האצבעות ולא כל הכוחות שוות וכן שתולה בוסתה הכל כדי להתירה לבעלה וחשו על תקנת עיגון וא"כ איך נבדה מלבנו חומרא לאוסרה על בעלה במקום שיש ביאת היתר ננתיים ולו סברות דקות אשר אין להם שורש בדברי הגמ' וראשונים לאוסרה ולעגן בת ישראל ובפרט במילתא דרבנן כי זהו בכלל וסמות אשר הן מדרבנן.

ואכן הרשב"א והב"י ויתר פוסקים סתמו דצריהן דלרביים וכתבו דצריכין להיות ראיית ג' פעמים רצופין בלי הפסק ביאה של היתר ננתיים, ולא חילקו דאם ראתה בביאה ראשונה אחר טבילה אף אם היתה ביאת היתר ננתיים דאינו מועיל. **ובנוסף** על כל הדחוקים האלה, האחרון הכביד ביותר, דצ"ל לשיטה זו, דהא דקיי"ל דמהני בדיקת שפופרת, היינו

דרבר זה תימה גדולה היא כי לא מצינו היתר כזה בשום פוסק ראשון ואחרון, אלא אדרבא כולם ענו ואמרו דלית לה תקנתה, ובכל הספרים וכן בתשו' הרשב"א (קמ"י) מבורא סתם דאסורה בלי להזכיר דיש תקנה לשמש בליל שלאחריו, ולכן ברור כמו שכתב האמונת שמואל דהכל תלוי ברואה דם מחמת תשמיש ואינו מורכב במקרה טבילה או שאר מקרה זמן, וכמו שכתבנו כי יותר שכיח שחימוד חימום התשמיש גורם דם וזה נכון.

רק מה שכתב השו"ע דלא חיישינן הואיל ולא קבעה וסת, דמשמע דאילו קבעה וסת חוששת רק לוסתה ואינה אסורה לבעלה, וקשה מי הגיד לנו דליל טבילתה גרם דוקא דלמא מחמת ביאה ראשונה רואה וא"כ אסורה לשמש לעולם ביאה ראשונה אחר טבילה לבעל זה כיון שהחזקה ג' פעמים לראות אצלו מחמת תשמיש ראשון, כבר כתב בספר אמונת שמואל דבהגהות מיימוני, (וכן באבן העזר דפוס וויניציא) מבורא דצריך להגיה דראתה בליל "שני" לטבילתה, אבל בביאה ראשונה בליל הטבילה לא ראתה ואם כן אין כאן רואה דם מחמת תשמיש, דהא התשמיש הראשון יתכף בליל טבילה הוא של היתר

אך אף אם נניח הגירסא כמות שהיא לפנינו לא קשה מיד, כי במחילת כבוד הרבנים הנ"ל אין דעתי מסכמת עמם מה שחדשו מדעתם דין להחמיר על אחותינו בת ישראל העלובה, ולומר דאפילו אם ביאת היתר מפסקת באופן הנ"ל,

מקורות

(קמד) סימן תתל"ח - תתל"ט.

טבילה, וכמה בטולים יש לזה בכל המצבים הקדמונים. ורחוק מהסברה ומהחוש והשכל. ומאין למדו זה כי מה שכתב האמונת שמואל מהך עובדא דיולדת, נדבר בזה בסמוך אי"ה כי אין משם אפי' נגוד ראייה. וקושי הט"ו דא"כ דלא היה ציאת היתר בנתיים מה קמ"ל הרמ"א, לא קשה מידי (יא) דהיא גופא קמ"ל דאם ראתה ג' פעמים ציאה ראשונה שאחר טבילה הוא אמינא נחלה דטבילה גורם ואין כאן חזקה כמ"ש המנחת יעקב דהוי וסת מורכב, וא"כ כאשר המתניו זמן מה כאשר יעבור פעולת המים תהיה מותרת לבעלה, והא דקתני בגמרא רואה ג' פעמים היינו רצופים בלי טבילה בנתיים ובאופנים שכתבתי לעיל, קמ"ל דלא, ואם ראתה ג' פעמים אחר טבילה ציאה ראשונה תלין ציאה ולא בטבילה ואשה זו אסורה.

פלתי המבורא

שאתם ראתה ג' פעמים מחמת תשמיש בביאה ראשונה שאחר הטבילה אינו מועיל חיכה בדיקת שפופרת דהא אפי' ביאה של היתר אינו מועיל אלא בעינין שתטבול ואח"כ תכניס השפופרת ותברוק ולא קודם לטבילה, וכל השומע יצחק לזה הסברא, דלא מצינו זה בשום מחבר דיהיה מצריך את האשה לטבול קודם בדיקת שפופרת וכמה בטולים יש לזה של המהברים הקדמונים, ורחוק הוא מהסברא ומהחוש והשכל, ומאין למדו זה.

ומהראיה שהביא האמונת שמואל, מהך עובדא דיולדת (רמשמע שם דלא מהני ביאת היתר בינתיים), נדבר בזה בסמוך אי"ה כי אין משם אפילו נדנוד ראייה, ועל מה שהקשה הט"ו הנ"ל (קמ"ה) דאם כן הנאמר דלא ה"י ביאת היתר בנתיים מה קמ"ל הרמ"א, יש לומר דלא קשה מידי דהיא גופיה קמ"ל דאם ראתה ג' פעמים בביאה ראשונה שאחר טבילה הייתי אומר דנתלה לומר דטבילה גורם הראיה ואין כאן חזקה כמו שכתב המנחת יעקב הנ"ל דהוי וסת מורכב, ואם כן כאשר ימתניו זמן מה עד אשר יעבור פעולת המים תהיה מותרת לבעלה, והא דקתני בגמרא רואה ג' פעמים היינו רצופים בלי טבילה בנתיים (ובאופנים שכתבתי לעיל), קמ"ל דלא, ואם ראתה ג' פעמים אחר טבילה בביאה ראשונה תלין בביאה ולא בטבילה ואשה זו אסורה ולפי זה אף דלא נגיה לעיל "ליל שני" י"ל דלעיל מיירי שה"י ביאת של היתר בנתיים כמו

שכתבנו לעיל כמה אופנים, ולכן רואה דם מחמת תשמיש לא מיקרי, אבל וסת יכול לקבוע ולכך ב' פעמים חוששת ולא ג' פעמים, וזה ברור ונכון. **והנה** המנחת יעקב בתורת השלמים (קמ"ו) כתב דיש לומר דלכך נקט "ליל שני" דבליל טבילה ראשונה בפעם שניה אינה חוששת ומותרת לשמש באותו לילה היכא דלא נקבע עריין, כיון דקמ"ל דחייב אדם לפקוד את אשתו באותו לילה, כדאיתא בטור אורח חיים (קמ"ו) ואבעה"ז (קמ"ט), אם כן אפשר דאין צריך לפרוש סמוך לוסתה כלל ומותרת לשמש באותו לילה, (אבל בשעת וסתה ממש ודאי דאסורה וק"ל), כדאמרינן גבי מי שרוצה לצאת לדרך כמבורא לעיל בסי' קפ"ד (קמ"ט), ועיין בטור אורח חיים ואבעה"ז, דכתבם בחד גיסא ומשמע דשקולים ושויים הם, (ועיין פ"ת סי' קפ"ד סקב"ב מה שכתב בזה), ומסיים "וצ"ע למעשה" ע"כ.

הרי דהתיר המנחת יעקב כאן בליל טבילה לשמש סמוך לוסתה, אם אין לה קביעות ג"פ לראות דם בליל טבילה רק מיחש חייש ליה למעשה, והס ושלום לומר כן, כי לא מצינו בחז"ל שום קולא בליל טבילה, רק מה שמבורא במס' ברכות (ק"ה) דליל טבילה הוי בכלל עונת אשתו וכמו עונת ת"ח שהוא בליל שבת (ק"ה) כן ליל טבילה הוא עונת כל אדם, ואם כן וכי בשביל זה שהוא ליל עונה נקל לשמש סמוך לוסתה, דבר זה לא עלה ברוח שום איש, וכי נימא אף בליל שבת

מקורות

(קמ"ה) בס"ק י"ד. (קמ"ו) ס"ק כ"ט. (קמ"ז) סימן ר"מ. (קמ"ח) סימן כ"ה. (קמ"ט) סעיף י'. (ק"ג) כ"ד ע"א. (קנ"א) עיין אבעה"ז סימן ע"ו.

שלא מלאנו שרשן בדברי קדמונים ז"ל:

[יא] שאחר לידתה. הש"ך זנה"כ (סק"ג) וכן המנחת יעקב (פ"ק לא) פירשו דהיינו אחר כל לידה ראחה

רק פעם אחת ובנתיים הוחזקה בזיאת הימח, ומ"מ לולי

חלימה בחולשת הלידה הימח

אסורה בלידה רביעית דהוחזקה

לראות בלידה. ולדרכן הלכו

דקצירא להו בטזילה ג"כ כנ"ל,

והא לימא כי מנין לנו זה וביחוד

הרמ"א שהעתיק הגהת שערי

דורא מנין לו להוסיף דין חדש מה שלא יזכר ויפקד שם,

וכבר הארכתי לעיל בזה. ולכן מלבד שיש לפרש כמו שכתב

הש"ך ס"ק ל"א, העיקר כמ"ש האמונת שמואל דקבלה

בידו דיש כאן טעות סופר וכך נריך לומר "וראחה"

במקום "או", והכל דין אחד והוא כמו שכתב בהגהת

שערי דורא הנ"ל בלי תוספת וגרעון, והוא הנכון בלי

ספק:

אך האמונת שמואל והמנחת

יעקב למדו מהא דהנריך

הטעם דחולשת הלידה ולא סגי

בהך טעמא דהא הוי זיאה של

הימח בנתיים, שמע מינה דאין

זה מספיק דמ"מ הוחזקה

ללידות, וא"כ בלידה רביעית מאסר ומוה השרישו שורש

הנ"ל. והוא מקור אכזב, דהא עובדא דהגהת שערי דורא

הימח דבלידה ג' ראחה ג' פעמים זה אחר זה, וקודם

כל פעם אחר טזילתה. (משונה רש"א סימן

תתל"ט מזיאה ב"י). ואם אירע לה שראחה ג"פ

בזיאה ראשונה [יא] שאחר לידתה, או ראחה אחר

כל לידה ג' פעמים, ובנתיים לא ראחה, יש שכתבו

להקל להחירה לבעלה, כי תלינן הראייה בחולשתה

פלתי המבואר

כשלאחר כך עברה ושמשה דהוחזקה בכיאות של הימח אחר

ביאות של איסור, ותלינן בחולשת הלידה אע"ג שחזרה אח"כ

וראתה ג' פעמים אחר לידתה ולא שמשה אח"כ, אבל אם

שמשה אח"כ ולא ראתה אפילו ראתה מתחלה שלש פעמים

רצופים שלא בשעת לידתה טהורה דעדיף מבריקת שפופרת,

וכן משמע בלבוש, וכן כתב לדייק מדברי הגהות שערי דורא

הל' נדה (ק"י) עיי"ש, ובנקודות הכסף הוסיף ידו שנית לחזק

דבריו שנית עיי"ש, וכן כתב המנחת יעקב (ק"י) עיי"ש.

זמ"מ לולי שתלית בחולשת הלידה הימח אסורה בלידה

רביעית דהוחזקה לראות בלידה וקבעה וסת, ואפשר

לומר דלשיטתם הלכו דסוכרין בטבילה כשהוחזקה לראות

אחר הטבילה ג"כ ודבריו הן כנ"ל, אמנם הא לימא כי מניין

להם לחדש כל זאת, ובפרט הרמ"א שהעתיק דין זה הנה דברי

שערי דורא, אמנם מנין לו להוסיף דין חדש מה שלא יזכר

ויפקד שם וכמו שכתבנו לעיל בזה. ולכן מלבד שיש לומר כמו

שכתב הש"ך.

מזכ"ל מקום העיקר בכונת הרמ"א הוא כמו שכתב בעל

האמונת שמואל, דיש לו קבלה דיש כאן טעות סופר,

וצריך לומר וראחה במקום א' והכל דין אחד, והוא כמו שכתב

בהגהות שערי דורא (ק"י) הנ"ל בלי שום תוספות גרעון, והוא

הביאור הנכון בלי ספק.

אך האמונת שמואל והמנחת יעקב, כתבו ללמוד מהך דהנריך

מקורות

(קנז) כספיק י'. (קנג) כס"ק ל"א. (קנד) סימן ט"ו. (קנה) כס"ק ל"ב. (קנו) סימן ט"ו.

שעברה ושמשה בפעם הרביעית כמו שהיתה עושה בלידות הראשונות שאלה לחכם צניב משפטה, וא"כ מה בכך שהיו מקודם ביאות של היתר כל הראיות הראשונות מהכא וימים ראשונים יפלו עכשיו הזמן לאוסרה, כי ראתה ג' פעמים אחר לידה שלישית ובג' פעמים אחתחזקה והרי היא אסורה לבעלה, ולכן הוצרך הגה הנ"ל לצרף דעת ר"ח דמתיר כשאינה רואה מתחילת נשואיה וגם הואיל וחזינן בלידה הקודמת היתה ראית היתר בנתיים מסתמא מחמת חולשת הלידה והוי כמכה ותולה בה, וזה פשוט וברור. והרמב"ם הנ"ל לא עיינו כל צורך בהגה הנ"ל ובנו יסוד נופל על הנ"ל, וזה פשוט ונכון:

עדיין מכה לידתה, שהוכו האדדים מכה לידתה, ולכן רואה סמוך ללידה ולא אחר כך, ויב ותלינן בלידה כמו שתלינן במכה. (הגהות ש"ד סימן מ"ו ותשובת רבי יוחנן). וכל זה אם כבר עברה ושמשה צין לידות הראשונות שהוחזקו ביאות של היתר, אחר ביאות של איסור. אבל אם ראתה ג' פעמים לרופין אחר לידה, לא תלינן בלידה, אלא צריכה בדיקת השפופרת. (כך משמע שם). מיהו כ"מ שצריכה בדיקה, אם עברה ושמשה, ולא ראתה, מותרת, דתשמיש זה שלא ראתה בו, עדיף מבדיקת השפופרת כנ"ל (ד"ע).

ויב ותלינן בלידה כמו שתלינן במכה. נראה דלשון מושאל הוא, רק לענין רואה דם מחמת תשמיש אבל לא לטהרה לגמרי לבעלה, דהא הבעל הגה לא סמיך עצמו אהך שריותא דהוכה מחמת חולשת הלידה לחוד, רק בצירוף סברת ר"ח דווקא ברואה תיכף לאחר נשואין אבל לא לאחר כ"ו, וא"כ זה מצדד לבל תהיה אסורה לבעלה אבל לטהר הדם אין סברת ר"ח מועיל, ואהך סברא לחוד לא סמיך עצמו בעל הגה ופשוט: והנה הרב הש"ך בס"ק ל"ב כתב דבשמשה תוך ימי טוהר, אף דאסרינן עכשיו דם טוהר היינו לענין שלא יהיה טוהר, אבל שמהא בזמנת רואה דם מחמת תשמיש לא. ודבריו צריכין דיחוד דכיון דכל

פלתי המבואר

הרמ"א להתיר מטעם דחולשת הלידה ולמה לא סגי בהך טעמא גרידא, דהא הוי ביאה של היתר בנתיים הרי ש"מ דאין זה טעם מספיק דמכל מקום הוחזקה ללידות לראות דם ואם כן בלידה רביעית כבר תאסור, ומזה השריש שורש הנ"ל. אבל הוא מקור אכזב, דהא עובדא דהגהות שערי דורא היתה, דבלידה ג' ראתה ג' פעמים זה אחר זה, וקודם שעברה ושמשה בפעם הרביעית כמו שהיתה עושה בלידות הראשונות שאלה לחכם בטיב משפטה, ואם כן מה בכך שהי' מקודם הלידה ביאות של היתר, דלכל הראיות הראשונות מהעשרים ימים הראשונים יפלו עכשיו הזמן לאוסרה כי ראתה ג' פעמים אחר לידה שלישית ובג' פעמים איתחזקה והרי היא אסורה לבעלה, ולכן הוצרך הג"ה הנ"ל לצרף שיטת רבינו חננאל דמתיר רואה דם מחמת תשמיש כשאינה מתחילת נשואין, וגם הואיל וחזינן בלידה הקודמת שהיתה ראית היתר בנתיים מסתמא מחמת חולשת הלידה בא והוי כמכה שתולה בה, וזה פשוט וברור, והרמב"ם הנ"ל לא עיינו כל צורך בהג"ה הנ"ל, ובנו בשביל זה יסוד נופל על הנ"ל וזה פשוט ונכון.

[פ"ק י"ב] לשון הרמ"א הנ"ל (קט) ותלינן בלידה כמו שתלינן במכה, וכל זה אם כבר עברה ושמשה בין לידות הראשונות שהוחזקו ביאות של היתר אחר ביאות של איסור, אבל אם ראתה ג' פעמים אחר לידה לא תלינן בלידה אלא צריכה בדיקת שפופרת ע"כ. דברי הפלתי דחולשות הלידה מטהר אותה מחשש רואה דם מחמת תשמיש אבל לא מאיסור נדה ונראה דלשון מושאל הוא, דרק לענין רואה דם מחמת תשמיש תלינן להקל ולתלות בחולשת הלידה, אבל לא לטהרה לגמרי לבעלה בלי המתנת ו' נקיים וטבילה, דהא הרמ"א לא ס"ל להחיר לתלות מחמת חולשת הלידה לחוד, רק בצירוף סברת רבינו חננאל (קט) דס"ל דדוקא ברואה תיכף לאחר נשואין הוא דהוי רואה מחמת תשמיש אבל לא לאחר מכן שהיתה לה ביאת היתר בינתיים, (וידעי כן מדברי התוספתא ריש פ"ח בשם רבינו חננאל), ואף דאנן לא פסקינן כן, מ"מ לצירוף מיהו סמיכין עליו להתירה לבעלה, אבל לטהר אותה לבעלה לגמרי מטעם נדה, אין סברת רבינו חננאל מועילה, משום דהך

מקורות

(קט) בסעיף י'. (קנז) הונא בהגהות שערי דורא סימן ע"ו.

הטעם משום דלחזוקה לראות מחמת תשמיש א"כ מה כן דלם טהור הוא, הא קיי"ל (נדה דף לו ע"א) מעין אחד רק התורה התירה אותו בימים אלו, וא"כ סוף כל סוף החזקה שרואה ממעין הוא דם בעת תשמיש, וא"כ אף לאחר שעברו ימי טוהר כשתשמש תראה. ואם כוונתו לומר דהא זה רואה מחמת תשמיש הוא רק מתורת וסת דקצעה וסת לראות בזמן ביאה, ואמרינן בגמרא דף י"א ע"ב דמימי טהרה לימי טומאה לא קצעה לה וסת אפי' למ"ד מעין אחד הוא:

אך מלבד דאין זה רואה דם מחמת תשמיש שזה לכל דיני וסת אחריני והחמירו בו חז"ל, דל"כ זיו"א לדרך דמותר לשמש עמה סמוך לוסתה תהיה מותרת זיו"א לדרך לשמש לו בפעם הרביעי, ואשה שראתה זביאה ג' פעמים וזביאה ג' נעעברה, כשיהיה הוכר העובר תהיה מותרת לבעלה, דהא היא בחזקת מסולקת דמים ומותרת לו אפי' זימי וסת (ועיין מה שכתבנו לעיל סק"ד בספק

זוקנה), אלא ודאי דהחמירו חז"ל בזה, וא"כ אף דהקילו לענין וסת וסת מנלן דהקילו לענין זה:

אף גם דין זה יש בו פקפוקים רבים, חדא דהא הרשב"א בתורת הבית (דיני הוספות יב.) העלה דהך שקלא וטריא בגמרא למסקנא לא קאי, דקיי"ל כמ"ד מעיין אחד הוא וקתני (נדה דף יא ע"ב) מבקשת ליטב ולא יושבת ללא קצעה ליה וסת, וא"כ הך דינא דמימי טהרה לימי טומאה לא קצעה לא קאי, דבלאו הכי קיי"ל דאין אשה קוצעת וסת זימי מניקתה ע"ש. ועוד דהא כתב הב"י בסימן קפ"ט גבי אשה קוצעת וסת זימי מניקתה, דעכשיו דנוהגים איסור בדם טוהר אף וסת בהן קוצעים ע"ש, וא"כ מכל שכן כאן:

ובאמת לענ"ד נראה דכן דעת החוס' דהקשו שם גד"ה אפילו וכו' דלר"א דס"ל (נדה דף ו ע"ב) אשה שעברו עליה ג' עונות דיה שעתה תצדוק זימי טוהר דלמא תפסוק ג' עונות [ותרלו] דהכי נמי מימי טהרה לימי

פלתו המבורא

החמירו, "אבל לענין שלא תציל על חברתה לא החמירו" עכ"ל, ונראה דכל שכן הכא, (ב) ועוד דהכא איכא נמי צד היתר דמחמת חולשת הלידה ראתה דם מחמת תשמיש נראה לי, עכ"ל. וכן הסכים המנחת יעקב (קפג) לדבריו.

הפלתו כתב לפלפל על הכרעת הש"ך הנ"ל וס"ל דיש להחמיר גם אם ראתה בימי טוהר

אמנם דבריו צריכין ביאור, דהרי כל הטעם לאסור הוא משום שנתחזקה לראות דם מחמת תשמיש, ואם כן מה לי דזה דם טוהר מכל מקום הרי אגן קיי"ל (קפג) דמעיין אחד הוא אלא דהתורה התירה אותו דם שיוצא מאותו המעיין בימים אלו ואחר ימי הטוהר האלו דם היוצא מאותו מעין עצמו טמא (קפג), ואם כן סוף כל סוף החזקה שרואה ממעין ההוא דם בשעת התשמיש, ואם כן אף לאחר שעברו ימי טוהר כשתשמש יש לחוש שתראה מאותו מעין דם מחמת התשמיש וזו הדם טמא, (וכן הקשה ב"ט כאן).

הפלתו הביא דברי ישוב להש"ך, (ואח"כ דוחה אותה) שס"ל דרואה דם מחמת תשמיש בימי טוהר מותרת לבעלה **ואם** תאמר דכוונת הש"ך הוא דכל הסיבה דקיי"ל לאסור

סברא של חולשת הלידה לחוד לא סמך עצמו בעל הגהות ש"ד לטהר אותה, ופשוט. [וכוונתו דאע"פ רמצינו בדברי חז"ל כמה פעמים מושג כזה כגון מיגו דהוי דופן לענין סוכה הוי דופן לענין שבת וכמו כן אמרינן לגבי שאר דברים וא"כ הכ"נ כיון דאמרינן דלא נחשב לדם לגבי דין רואה דם מחמת תשמיש כמו"כ לא הוי דין דם לגבי טומאת ואיסור נדה קמ"ל הפלתי דמחלקין ביניהם ועיין לעיל בסק"ה מה שכתב הפלתי אם אפשר לחלק ביניהם או לא עיי"ש].

דעת הש"ך דאם ראתה בזמן ימי דם טוהר אינה נאסרת מחמת רואה דם מחמת תשמיש

והנה הש"ך (קפג), כתב נראה לי דדוקא ראתה לאחר ל"ג לזכר וס"ו לנקבה, אבל תוך הזמן הזה כיון דמן הרין דם טוהר הוא (וכדלקמן סימן קצ"ד), נראה דאין להוציא אשה מבעלה בשביל כך, דנהי דהחמירו האידינא שלא לבעול על דם טוהר היינו לעצמן, אבל לא להוציא מבעלה, (א) וכהאי גוונא כתבו הטור והמחבר ופוסקים לקמן בסימן ק"צ (קפ) גבי כתם, דאם השאלתו ליושבת על דם טוהר תולה בה אפילו בזמן הזה, דאף על פי שהחמירו בנות ישראל על דם טוהר לעצמן

מקורות

(קפג) בס"ק ל"ג. (קפ) סעיף מ"ב. (קפא) נמוה"ש ס"ק ל"ג. (קפב) נדה ל"ה ע"א. (קפג) וכן פסק הטור בסימן קנ"ד, ועיין רמז"ס הל' איסור"ב פ"ו ה"א.

וטומאה לא מיקרי הפסק עכ"ל. והקשה מהרש"א דהא לר"א מניקה אינה צריכה הפסק ג' עונות רק ר' יוסי סבירא ליה כן, ועוד הקשה דלקמן צפרק צנות כותים (דף לו ע"א) דאמרין לר' יוסי דהפסיקה שמים צימי עיבורה ואחת צימי מניקתה, ללוי אפילו רואה צימי טוהר הו' הפסקה ולרב כשאינה רואה צהן, והניח צ"ע. ובאמת לא קשה מידי, דמוס' לא מקשה מר' יוסי דמשנה לא מיירי מהך דר' יוסי, רק הקושיא לר"א דאיירי שהוא המשנה. ובקושיא המהרש"א י"ל דמוס' ס"ל כהפוסקים דאין אשה קוצעת צימי מניקתה, והא דפרין אדם טוהר דהיינו צנת צנה או הפילה לליכא דין מניקה לר"מ (דף טו ע"א) דמשנה כוומיה, ועיין בחוס' צפרק צנות כותים (דף לו ע"א ד"ה

וטומאה לא מיקרי הפסק עכ"ל. והקשה מהרש"א דהא לר"א מניקה אינה צריכה הפסק ג' עונות רק ר' יוסי סבירא ליה כן, ועוד הקשה דלקמן צפרק צנות כותים (דף לו ע"א) דאמרין לר' יוסי דהפסיקה שמים צימי עיבורה ואחת צימי מניקתה, ללוי אפילו רואה צימי טוהר הו' הפסקה ולרב כשאינה רואה צהן, והניח צ"ע. ובאמת לא קשה מידי, דמוס' לא מקשה מר' יוסי דמשנה לא מיירי מהך דר' יוסי, רק הקושיא לר"א דאיירי שהוא המשנה. ובקושיא המהרש"א י"ל דמוס' ס"ל כהפוסקים דאין אשה קוצעת צימי מניקתה, והא דפרין אדם טוהר דהיינו צנת צנה או הפילה לליכא דין מניקה לר"מ (דף טו ע"א) דמשנה כוומיה, ועיין בחוס' צפרק צנות כותים (דף לו ע"א ד"ה

פלתי המבואר

מחמת תשמיש.

אף דגם דין זה דאין קובעין וסת מימי טהרה לימי טומאה, יש בו פקפוקים רבים, א) דהרשב"א בתורת הבית הארוך (קס"ב) בד"ה עוד יש זמנים אחרים שאין האשה קובעת בהן וסת ולא חוששת לו, ואפי' בזה"ז כגון בימי עיבורה ימי מניקתה, והביא מדברי הרמב"ן בחידושו (קס"ב) ד"ה מדאמרין מגמ' הנ"ל דאשה קובעת וסת בימי מניקתה, דלא ממעטינן הכא אלא ימי טוהר ידיה, אבל הראב"ד בבעל הנפש ס"ל דאינה קובעת וסת "וכתב שם לדהות דברי הרמב"ן דכיון דיש בגמ' שני לשונות, וללישנא קמא דמוקי המשנה במבקשת ליישב ולא ביושבת לא צריכה המשנה לומר לן דמימי טהרה לימי טומאה לא קבעה וסת דפשיטא דאפי' בימי מניקתה נמי לא קבעה לה וסת אלא אפילו בכל ימי מניקתה לא קבעה ולכן מיחש חיישא נמי לא חיישינן, ובפרט לפי דקיי"ל מעין אחד דכל השקלא וטריא בגמ' הוא למ"ד שתי מעינות, אבל להלכה דמעין אחד הוא לא בעינן לכל זה "וא"כ אפשר דבאמת שפיר קובעת מימי טוהר לימי טומאה".

ב דהא כתב הב"י לקמן (קס"ב), גבי הא דקיי"ל אשה אינה קובעת וסת בימי מניקתה דשיטת הרמב"ן הוא להחמיר דאשה שפיר קובעת וסת בימי מניקתה, אך מ"מ היינו דוקא בימי טומאה אבל בימי טוהר אף להרמב"ן אינה קובעת ומיהו מוסיף הב"י דשמא יש לומר דכיון דהשתא נהגינן איסורא במילתא ולית לן ימי טוהר סובר רבינו דאין לחלק בין ימי

טוהר דם מחמת תשמיש הוא משום שקבעה וסת לראות בזמן ביאה ע"י התשמיש ומבואר בגמ' נדה (קס"ב), על הא דתני יושבת על דם טוהר פטורה מלבדוק, ופריך לרב דאמר מעין אחד הוא תבדוק וכו' דילמא קבעה לה וסת ומשני אפי' מימי טהרה לימי טומאה לא קבעה, ומפרש רש"י דילמא קבעה לה וסת תוך שמונים דנקבה ג' ראיות לכ' יום שכשיכלו ימי טוהר הוי ליה וסת לעשרים עיי"ש, הרי יוצא דאפילו לפי דקיי"ל דמעין אחד הוא אינה קובעת וסת של רואה דם מחמת תשמיש, ולכן אין חוששין לרדמ"ת אף אם הוחזקה בימי טוהר.

הפלתי דוחה דבריו הנ"ל ליישב דברי הש"ך

אך זה אינו דאין לרמות דין של וסת דעלמא לדין רואה דם מחמת תשמיש דהרי הכא החמירו יותר משאר וסתות דעלמא, א) דאל"כ היוצא לדרך יהא מותר לשמש עמה בפעם הרביעית כשראתה ג"פ מחמת תשמיש כמו בשאר וסתות דקיי"ל דמותר ליוצא לדרך לשמש עמה סמוך לוסתה וזה אינו כן.

ב כמו"כ אשה שראתה ג"פ מחמת תשמיש ובביאה הג' נתעברה תהא מותרת לשמש אחר שעברו ג' חדשים והוכר עוברת שהיא בחזקת מסולקת דמים בדקיל בשאר וסתות דמותרת אף בשעת וסתה והדין אינו כן ברמ"ת. (ועיין מה שכתב בזה לקמן בדין ספק בוקינה).

אלא על כרחך הטעם בזה הוא דהחמירו חז"ל ברואה דם מחמת תשמיש יותר מבשאר מקומות, ואם כן אף דהקילו לגבי וסת אין ראיה דהקילו ביה ג"כ לגבי דין רואה

מקורות

(קס"ד) י"א ע"ב. (קס"ה) צית שציעי שער שלשי. (קס"ו) כתיבן קפ"ט נסעף ל"ג.

פסיקת דמים, דצימי עזורה בלאו הכי דיה שעמה כקושיט המהרש"א, רק עכשיו דמת בנה ואינה בגדר מניקה נימא דתדדוק בשביל וסת או הפסקה, שפיר אמרינן כנ"ל דאין ראייה דלא משגיחה כ"כ. אבל לר' יוסי דאמר שמי הפסקות צימי עזורה ואחת צימי מניקותה, בזה ודאי י"ל כיון דבלאו הכי אחזיק בתרי זימני ולרבי הוה חזקה, רק בוסקות אנו מורינן כרשב"ג (יבמות דף סד ע"ב), מ"מ אם היא בודקת ולא מנאח צימי טוהר ודאי מקרי הפסקה, דלמה נימא דלא דקדקה בכך כראוי, דמה דחזינן דצימי עזורה ג"כ הפסיקה צ"י פעמים ולא ראתה ולדין תורה כבר היא מוחזקת ועומדת ולמה נתלה דלא דקדקה כראוי,

אדרבה יותר מסתבר לומר דאין היא צוקת דמים דהא הפסקתה שמים מימי עזורה מסייעין לה, וזה פשוט. ולכך שפיר אמרינן לקמן (דף לו ע"ב) לרז דאם לא ראתה שמים צימי עזורה ואחת צימי מניקותה דקרוי הפסקה, ומכל שכן ללוי דאפי' רואה הוה הפסקה דרמנא שזויה להפסקה, ולדעת אם נפקק מעין הטמא ודאי דמשגיחה דלוי כן היא טמאה נדה, וא"כ לא שייך לא משגחת דאם התחיל מעין טהור אפילו רואה להדיא הוה הפסקה, וא"כ אין כאן חשש ופשיטא דקרוי הפסקה ולק"מ: ולפ"ז דכל הטעם דלכך מן ימי טוהר לימי טמאה לא קבעה וסת, משום דאינה מדקדקת לדעת אם תראה

פלתו המבואר

(ב) וגם מה שכתב התוס' בתירוץ דהכי גמי מימי טהרה לימי טומאה לא מקרי הפסקה עכ"ל, תמוה דבהדיא אמרינן בפרק בנות כותים (קט"ז) דימי טוהר משלימין ג' עונות לרב בלא ראתה בהם וללוי אפילו אם ראתה בהם, ושפיר מקרי הפסקה, [ויש ליישב בדוחק דהשלמה היינו כגון דעברו עליה ב' עונות בימי עיבורה ואחד בימי טוהר אמרינן כי התם, דמקרי השלמה, אבל הכא דמימי טהרה לימי טומאה לא מקרי הפסקה היינו בשכלו הג' עונות בימי טוהר דנקבה דומיא דקביעת וסת דקאמר היינו בשכלו הג' ראיות בתוך הפ' יום דנקבה כפרש"ן וצ"ע.

הרי לן שני קושיות, א) דאה"נ לר"א מיניקה א"צ הפסק ג' עונות רק לפי ר' יוסי, ועליו צריך התוס' להקשות, ב) דלקמן מבואר לר' יוסי בהפסיקה שניים בימי עזורה ואחד בימי מניקתה בין לרב ובין ללוי הוה הפסקה.

תמיה של הפלתי על קושית המהרש"א על תוס'

ובאמת יש ליישב דבריו דלא קשה מידי, א) דתוס' לא הקשה מר' יוסי דהמשנה לא מיירי מהך דר"י רק הקושיא הוא לר"א דאירי בהו.

תירוץ על קושית המהרש"א

ועוד י"ל, ב) דתוס' ס"ל כהפוסקים דאין אשה קובעת וסת בימי מניקה (קט"ז), והא דפריך הגמ' אדם טוהר מיירי כגון שמת בנה או הפילה דס"ל לר"מ דלית לה דין של מניקה דכל הסיבה של מניקה לפי דבריו דדם נעצר ונעשה חלב ולא משום דאבריה מתפרקין וא"כ כיון שמת הבן אין מי שיניק

טוהר לימי טומאה כי הכי דלא ליחלף לן בין ימים אלו לימים אלו "הלכך קובעת וסת אפילו בימי טוהר" וכן מצאתי להרב המגיד (קפ"ט) שכתב כלשון הזה, עיי"ש. ואם כן מכל שכן כאן שיש לחשוש לרואה דם מחמת תשמיש גם בימי טוהר.

וכתב הפלתי דיש להוכיח כדברי הבי"ה בהבנת הרמב"ן

כן הוא דעת התוס' (קט"ז) בד"ה אפילו הכי, דכתבו ואין להקשות לר"א דאמר (קט"ז) כל אשה שעברו עליה ג' עונות דיה שעתה (קט"ז), תבדוק בימי טוהר שמא תפסוק ג' עונות, ותירץ דהכי גמי מימי טהרה לימי טומאה לא מקרי הפסקה (כמו שאינה קובעת וסת מימי טהרה לימי טומאה) עכ"ל.

שני קושיות של מהרש"א על תוס'

והקשה המהרש"א דאין דברי התוס' מובנים, א) דמה פריך לר"א הרי אנו דנין בימי טוהר שלאחר לידה ואז היא

גם מניקה, ולר"א בד' נשים (שאחד מהן מניקה) דינו דדיין שעתה גם בלא עברו עליה שלש עונות דהרי הוא פליג את"ק דקאמר בזקנה שצריכה ג' עונות וקאמר איהו דבזקנה לא תליה בעברו ג' עונות אלא בכל אשה שעברו עליה ג' עונות דיין שעתן, משא"כ בד' נשים שבפעם אחת דיין שעתן, וכן נראה מדברי התוס' לעיל, וכן כתב התוס' לקמן (קט"ז) ד"ה ושזין עיי"ש, דאי לא תימא הכי לר"א איזה נפק"מ יש בין ארבעה נשים זקנה, מעוברת, מניקה, וקטנה לשאר נשים, דהא כולן שזין בג' עונות ואלא הכי הוה ליה לתוס', ואין להקשות לר' יוסי דס"ל (קט"ז) בהדיא במניקה דבעי ג' עונות לאחר שהוכר עזורה וכו' תבדוק בימי טוהר שמא תפסוק וכו'.

מקורות

(קמ"ט) פ"ט מהל' איסור' ה"ד. (קמ"ט) דף י"א ע"ב. (קט) לעיל ז' ע"ב. (קע"א) ועין בגמ' שם ט' ע"ב. (קע"ב) ל"ו ע"א. (קע"ג) ז' ע"ב. (קע"ד) ל"ו ע"א. (קע"ה) כמנזכר לקמן סימן קפ"ט סעיף ל"ג.

אמנם זהו נראה לענ"ד דאם ראתה ג פעמים מחמת תשמיש וצניחה הג' נתעברה דע"פ אסורה לבעל, נראה דאם ילדה אז צימי טוהר מותרת לבעלה, ואם לא תראה צו הוי זה כמו צדיקת שפופרת, דהא הך דאולי תראה צניחה רביעית הוא רק חששא דרצון, וכדם טהור דהוא רק מנהג הגאונים לאסור וכבר העיד הטור (סימן קצ"ד) שבכמה מדינות עוד צומנו היו צועלים על דם טוהר, וא"כ לא נחוש ציה חששא דאולי תראה דכולי האי ואולי הא אין כאן אסור. וזה יותר טוב משנסמך אשפופרת דיש צו קולות גדולות כמבואר בפוסקים, עד שרצים אמרו

דס או לא, לדין כל הדם שרואה צו טמא ואין האשה מבחנת להצדיל צין דם לדם מה שאסור מהתורה ומה שאסור מדברי התקנה, פשיטא דבודקת עצמה כמו בכל הימים מצלי שנות, וא"כ פשיטא דקבעה וסת, ומכל שכן צענין וסת דרואה מחמת תשמיש. והגע עמך, כמו שאמרו מימי טהרה לימי טומאה לא קבעה כך אמרו צימי מניקתה לא קבעה, וא"כ אשה זו שראתה עכ"פ צימי מניקתה מחמת תשמיש לא תאסרה אח"כ דהא לא קבעה, אלא ודאי דזה אין ענין כלל להך דרואה מחמת תשמיש כלל, ודברי הש"ך יתא:

פלתי המבואר

גם כן הפסיקה ב' פעמים ולא ראתה, ולדין תורה כבר היא מוחזקת ועומרת ולמה נתלה דלא דקדקה כראוי אדרבא יותר מסתבר לומר דאין היא בחזקת דמיה דהא הפסקה שניה מימי עיבורה מסייעין לה וזה פשוט, ולכך שפיר אמרינן לרב דאם לא ראתה שנים בימי עיבורה ואחד בימי מניקתה דקריו הפסקה, ומכל שכן ללוי דאפילו רואה הוי הפסקה דרחמנא שויה להפסקה ולדעת אם נפסק מעין הטומאה, ודאי דמשגיחה דלולי כן היא טמאה נדה ואם כן לא שייך משגיחה דאם התחיל מעין טהור אפילו רואה להדיא הוי הפסקה, ואם כן אין כאן לחוש ופשיטא דקריו הפסקה ולא קשה מידי.

בוה"ז דנשים החמירו על עצמן שלא לבעול על דם טהור שפיר קובעת וסת מן ימי טהור לימי טומאה

ולפי זה, דכל הטעם דאמרינן דאין האשה קובעת וסת מן ימי טהור לימי טומאה משום דאינה מדקדקת לדעת אם תראה דם או לא, י"ל דכל זה בזמן חז"ל דלא התמירו על עצמן לאסור ולטמא דם טהור, אבל לדין דתקני לאסור כל דם שרואה אותה האשה "ואפילו דם טהור" שמוותרת מן התורה ואין האשה מבחנת להבדיל בין דם לדם לדעת מה שנאסר מהתורה ומה שנאסר מדברי התקנה, פשיטא דבודקת עצמה בימי טהור כמו בכל הימים מבלי שום חילוק, וא"כ פשיטא גם דקבעה אז וסת, ומכל שכן בענין וסת דרואה דם מחמת תשמיש שהיא קובעת שהוא חמור כהרבה משאר ימי וסת.

אע"פ שאין אשה קובעת וסת בימי מניקתה אם ראתה דם מחמת דם תשמיש בפעם הג' בימי מניקתה אסורה לבעלה **ורצ"ע** עצמך דכמו שאמרו דמימי טהרה לימי טומאה לא קבעה וסת, כך אמרה בימי מניקתה לא קבעה וסת

החלב ליכא הדם נעבר ונעשה חלב, והמשנה ס"ל כמותו דסתם משנה ר"מ הוא (קט"ו), ואם כן דקושיית הגמ' הוא ככהאי גוונא דלא שייך ביה דין מניקה אף קושיית התוס' לר"א אתי שפיר דאין אנו דנין על מניקה דעלמא אלא באשה הנ"ל שדינה כשאר נשים דעלמא דצריכה גם לפי ר"א ג' עונות כדי שנאמר עליה דיין שעתה ולכן תבדוק בימי טהור שמה תפסוק ג' עונות ולק"מ.

ולפי זה גם קושיא שניה לא קשה מידי, דס"ל לתוס' הא דבימי טהרה לא קבעה וסת, או דלא קריו הפסקה היינו הואיל ולא איכפת ליה בדמים לדקדק בהם דמ"י טהורים אין כאן קביעות וסת, דאמרינן אפשר דמקדמי וחזא יום ויומים קודם ובתו תחילת ראייה אזלינן רק היא לא שמה על לבה לדקדק ולהשגיח בהרגשת הדמים, ולכן אין ראייה לקביעות הוסת, וכן אין הפסקתה ראייה להפסקה דאמרינן באמת חזיה רק לא דקדקה בכך כראוי.

אך זהו לר"א דע"כ הקביעות וסת או ההפסק תחיל מעכשיו דבימי עיבורה אין כאן קביעות וסת ולא פסיקת דמים דבימי עיבורה בלא"ה דיה שעתה כקושיית המהרש"א, רק עכשיו דמת בנה ואינה בגדר מניקה אלא ככל הנשים נימא דתבדוק בשביל וסת או הפסקה שפיר אמרינן כנ"ל דאין ראייה דלא משגיחה כל כך בראיית דם.

אבל לר"י דאמר שני הפסקות בימי עיבורה ואחד בימי מניקתה בזה ודאי, י"ל כיון דבלא"ה איתחזיק בתרי זימני ולרבי הוי חזקה רק בוסת אנו מורין כרשב"ג (קט"ו), מ"מ אם היא בודקת ולא מצאה בימי טהור ודאי מקרי הפסקה דלמה נימא דלא דקדקה בכך כראוי דמה דחזינן דבימי עיבורה

מקורות

(קט"ו) ועיין נמוס' שם דף ל"ו ע"א ד"ה וסוין. (קט"ז) עיין יצמות ס"ד ע"ב ונדה ס"ג ע"ב ס"ד ע"א ונראשונים שם.

(סימן קפט) דקפילות מקבעת וסת לחוד, וגם לשיטת התוס' (נדה סג ע"ג ד"ה חלה) דוסת חכילת שוס ודברים המחממים קובעת וסת לחוד דלינו אונס כל כך כמו קפילות ומכ"ש תשמיש דהכל יודעים כלה למה נכנסת לחופה, א"כ קושימו במקומה עומדת. וכן לשיטת הרשב"א (י מורת הניט הארוך דיני הסתומ יג.) הדס"ל דקפילה לחוד לא מקבע אפי' בג' פעמים, וא"כ רואה מחמת תשמיש למה מקבע בג פעמים צלי קביעות ומן. ועל כרחק צריך לומר דגם הרשב"א מודה דמחמת תשמיש קובעת וסת לחוד, הואיל ומימוס תשמיש גורס ראיית דס וא"כ הקושיא במקומה עומדת. ולכן נראה דהך לחוש צפעס אחת הוא מדרכנן, וצרוחה מחמת תשמיש אי אפשר לתקן כן, דא"כ כל אשה

שאינ לסמוך בזמן הזה חזיקת שפופרת משא"כ זה פשוט ונכון. וזה ג"כ ראייה דלא כמו שכתבו האמונת שמואל והמנחת יעקב דכל חשש איסור של בעל הגהות שערי דורא הנ"ל היה על לידה רביעית, דלענ"ד בלידה הרביעית היו מקלינן לבעול תוך ימי טוהר וא"ש ודוק:

[יג] לאחריו פעם אחת. וכחצ הש"ך ס"ק ל"ה דהתם צריכה למיחש לוסת הגוף אפי' שלא בשעת וסת החודש וכו' שאני התם שוסת הגוף צל מעצמו, אבל וסת הגוף שצא ע"י אונס כגון קפילה קי"ל בסימן קפ"ט (סעיף י) דלינה חוששת אלא בקביעות ציוס ידוע ולא בכל פעס שמקפון, ומשמיש חשיב ע"י אונס כמו קפילה וכו' עכ"ל. ודבריו בלתי מובנים דא"כ לשיטת רש"י (נדה דף יא ע"ב) והטור

פלתי המבואר

האי אין כאן איסור, וארווח לן כזה דיותר טוב לסמוך אבדיקה זו משנסמוך אשפופרת דיש בו קולות גדולות כמבואר בפסוקים עד שרבים אמרו (קפט) שאין לסמוך בזה"ז אבדיקת שפופרת דאין אנו בקיאין בבדיקה זו משא"כ בבדיקה ע"י ביאה שאין זה תלוי בבקיות וזה פשוט ונכון.

ומכאן גם ראייה, דלא כמו שכתב האמונת שמואל והמנחת יעקב, דכל חשש איסור של בעל הגהות שערי דורא הנ"ל הי' על לידה רביעית, דלענ"ד בלידה הרביעית היו מקלינן לבעול בתוך ימי טוהר שאז אין חשש ואתי שפיר ודו"ק.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: מקור דברי הרמ"א * איסור רואה דם מחמת תשמיש מה"ת או מדרבנן. * א ראייה מדברי מהר"ל נגד דעת הש"ך. * ב דברי החו"ד לבאר דברי הש"ך דמקיל בימי טוהר מחמת ורדמ"ת. * ג דעת השו"ע הרב כדעת הש"ך. * א הפלתי חזר מדבריו מה שכתב כאן

[ס"ק י"ג] **המחבר** כתב (קפ), אשה שראתה (דם) מחמת תשמיש, ולאחר חצי שנה חזרה וראתה מחמת תשמיש מותרת לבעלה, שהרי לא קבעה בג' וסתות שוים, ולא בדילוג, מיהו חוששת לאחרון פעם אחת ע"כ.

מקורות

(קעת) לקמן בסימן קפ"ד. (קעט) שיטת הראש"ד הוצא כאן בטוה. (קס) כסעיף י"א.

שְׂרואה צפּעס אחת מחמת תּשמישׁ תּהא אסורה לְשַׁמֵּשׁ לעולם, וא"כ לא הנחת צת לאברהם אבינו, דאס צפּעס אחת תּמנא על שלו או צשלה אומיום תּלא, וזה פּשוט ונכון:

[יד] דם בתולים. דין זה יליף

יב. הרואה מחמת תּשמישׁ ג' פעמים, אסור

להשהותה אף אם אינו רוצה לבא עליה, אלא א"כ רוצה להשהותה ע"י שלישי. ולא ילך אצלה, אלא בעדים. יג. הבעל את הבתולה כמה פעמים, וראתה דם מחמת תּשמישׁ, לעולם מחזקינן שהם [יד] דם בתולים עד

פּלתי המבואר

שהוסת הגוף בא מעצמו אבל בוסת הגוף שבא על ידי אונס כגון קפיצה קיימא לן התם בסעיף י"ז דאיהא חוששת אלא כשקבעה אותו ביום ידוע ולא כל פעם שתקפוץ, ותשמישׁ חשיב מעשה על ידי אונס כמו קפיצה, ועיין לקמן סי' קפ"ט (קפ"ט) ע"כ.

וקשה על הש"ך דבריו בלתי מובנים הם דאם כן לשיטת רש"י במס' נדה (קפ"ט) וכן ס"ל להר"ז בהשגות לבעה"ב (קפ"ט) דקפיצות מקבע' וסת לחוד, וכן פסק שם הטור, וגם לשיטת התוס' (קפ"ט) דדוקא וסת כגון אכילת שום ודברים המחממים קובעת וסת לחוד דאינו אונס כל כך כמו קפיצות ומכל שכן תּשמישׁ דהכל יודעים כלה למה נכנסת לחופה (קפ"ט) אם כן הקושיא במקומה עומדת.

וכן לשיטת הרשב"א (ק"ט), דס"ל דקפיצה לחוד לא מקבע אפי' בג' פעמים, וא"כ רואה מחמת תּשמישׁ למה מקבע בג"פ בלי קביעות זמן ועל כרחק צ"ל דגם הרשב"א מודה דמחמת תּשמישׁ קובעת וסת לחוד הואיל וחיימום התשמישׁ גורם לראיית דם, ואם כן הקושיא במקומה עומדת.

ולכן נראה, דהך לחוש בפעם אחת רק מדרבנן הוא וברואה דם מחמת תּשמישׁ לא תקנו כן חכמים משום שאי אפשר לתקן כן דא"כ כל אשה שרואה פעם אחת מחמת תּשמישׁ תּהא אסורה לשמשׁ לעולם, וא"כ לא הנחת בת לאברהם אבינו (לשון חז"ל) דאם בפעם הראשונה תּמצא דם על עד שלו או שלה אותיום תּצא עולמית וזה פשוט ונכון. (ולולי דבריו יש לומר גם דכאן הקילו לפי שיש רוב שאינן רואות מחמת תּשמישׁ עיין בב"י כאן).

קיצור תּוכן הענינים המבואר בהערות: אי מקילין ברואה דם מחמת תּשמישׁ לגבי וסתות

בפלוגתת המחבר והרמ"א בגדר דם בתולים, שפוטרי מאיסור רואה דם מחמת תּשמישׁ

[סי' י"ד] **כתב** המחבר (קפ"ט), הבעל את הבתולה כמה פעמים,

מקור דברי המחבר הוא בתשו' הרשב"א בשם מהר"ם **ומקור** דברי המחבר הוא בתשו' הרשב"א (קפ"ט) שמשביב תשובה למהר"ם, לאשה שראתה דם מחמת תּשמישׁ ולאחר חצי שנה חזרה וראתה מחמת תּשמישׁ, איתתא זה שריא לגברא, שהרי לא קבעה בשלש וסתות שוין, ולא בדילוג, "מיהו חוששת לאחרון פעם אחת", דתנן בנדה (קפ"ט), היתה למודה להיות רואה יום ט"ו ושינתה ליום עשרים זה וזה אסורים, כגון זאת האשה כשיגיע חצי שנה מיום ראיית דם האחרון שראתה אסורה עונה אחת, ותו לא חיישא, דכל מידי דלא מיקבע בתלת זימני מיעקר בתדא זימנא, ואם קבעה וסת לראיית דם מחמת תּשמישׁ תלתא זימני וסת שוה, מותרת לשמשׁ בין וסת לוסת אך בימי הוסת פורשת עד שיעקר ג' פעמים דאמרינן עלה בפרק תינוקת, ואם יש לה וסת תולה בוסתה, פירוש ששימשה כל החודש ולא ראתה בזמן ההוא דם מחמת תּשמישׁ אלא יום י' ויום כ' ויום ל' הרי קבעה לה וסת מ' ל', תולה בוסתה שלא לשמשׁ בחודש השני בעשרה בו וביום עשרים בו וביום ל', ומשמשת בלא בדיקה בין וסת לוסת עכ"ל.

וכתב הש"ך (קפ"ט) על דברי המחבר מיהו חוששת לאחרון, ונראה לי דהוא הדין דצריכה לחוש וסת החודש כגון אם שמשה פעם שניה בט"ו בניסן "חוששת אחר כך לט"ו באייר" ואסורה לשמשׁ בט"ו באייר ואם לא ראתה בט"ו באייר חוששת להפלגה חצי שנה, ושוב אינה חוששת לט"ו לחודש, והוא הדין אחר ששמשה פעם ראשונה חוששת מיד לוסת החודש אבל לוסת ההפלגה אינה חוששת דאי אפשר בלא ראייה שניה, והכי אמרינן לקמן סי' קפ"ט (קפ"ט) גבי וסתות הגוף.

ואע"ג דהתם צריכה למיחש לוסתות הגוף אפילו שלא בשעת וסת החודש, כגון שפיקחה פעם אחת וראתה צריכה לחוש כשתפקח עוד פעם שנית באיזה זמן שיהיה, שאני התם

מקורות

(קפ"ט) סימן תמ"ט. (קפ"ט) סי' ע"ב. (קפ"ט) ע"ב ד"ה ל"ה. (קפ"ט) סעיף י"ט ועיף כ"ב. (קפ"ט) ס"ק מ"ח. (קפ"ט) י"א ע"א. (קפ"ט) נתימן קפ"ט סעיף י"ו. (קפ"ט) שם ד"ה אלא שם סי' ע"ב ד"ה אכלה. (קפ"ט) כמויות ח' ע"ב ועיין בהפלאה שם. (ק"ט) צמורם הניס הארוך צ"ח ז' שער ג'. (קפ"ט) סעיף י"ג.

השמים מיירי מזדיקת שפופרת, רק לענין דם אי לטורה לבעלה הרי הדם אסור בחזקת דם נדה אעפ"י ששופעת מחוץ הזמן לאחר הזמן מ"מ אסורה בחזקת נדה עד שמצדוק בשפופרת, וזולת וחוץ בתולה בחוץ זמן להגבלת חכמים דל"ט זדיקת שפופרת. ונקטייע צלמת מדצרי תוס' דף ס"ה ע"ב ד"ה וכו' שכתבו נדה מירוצא דהא דתנן בצרייתא וכו' שזו שופעת דם וצלות מתוך ד' לילות לאחר ד' לילות וכו' כולן נריכות לצדוק עמנו, דהפירוש של זדיקה היינו בשפופרת אס מהמקור או

דאינה נריכה זדיקה, דם טהור הוא. ונ"ל דדעת הב"י אף לענין נדה אסרינן לה בעבר זמן שגבלו חכמים, כגון לילה אחד לראתה צביח אביה וד' לילות ללא לראתה כלל, מ"מ לענין שלא תהיה צגדר רואה מחמת תשמיש אף צוה מקילין והיינו קצת כמו שכתב לעיל הש"ך בסק"ה: אמנם הרב בעל משאלת בנימין בתשובותיו סימן מ"ו האריך צוה ליתא לחלק צוה, וכיון דאסורה לבעלה משום נדה אף צרוחה ג פעמים הויא כרואה דם מחמת תשמיש, ואין חילוק צוה. ועל התוספתא פירש לא לענין רואה מחמת

פלת המבואר

וזמן שלא נגמר דם בתולים למה לן בדיקה של שפופרת הרי זה לא יועיל דאף אם יוצא דם הרי דם בתולים דם טהור הוא. שיטת הבית יוסף דאף דלענין נדה טמאה מ"מ לענין רואה דם מחמת תשמיש אינה נאסרת לבעלה

וצרייך לומר דדעת הבית יוסף הוא דאף דלענין איסור נדה החמירו ואסרינן ליה בעבר זמן שנתנו חכמים כדי להתיר דם בתולים, כגון לילה אחת לראייתה בבית אביה וד' לילות ללא ראתה כלל וכמבואר במשנה נדה (ק"ט) דאע"פ שיצא דם בתולים אמרינן להחמיר שתתנהג כנדה גמורה מחמת ספק, מכל מקום שונה לענין רואה דם מחמת תשמיש דאם נחמיר עליה להחשיבה כרדמ"ת יוצא דאשה זה תצא מבעלה לכן אמרינן דבזה מקילין, והוא כעין הסברא שכתב הש"ך (ק"ט), להקל שלא לאוסרה לבעלה עולמית דבכמה מקומות חשו חז"ל שלא להוציא אשה מבעלה דכמה קשה גירושין לישראל וגם המזבח מוריד עליו דמעות ומשום עיגונא הקילו משא"כ לאסור על בעלה רק עד שתשב ד' נקיים ותטהר שפיר מחמירין בספק עי"ש.

דברי המשאלת בנימין שחולק על הנחה הנ"ל וס"ל דאין לחלק בין דם נדה לדיון רואה דם מחמת תשמיש **אמנם** דעת הגאון בעל משאלת בנימין (ק"ט), דאין לחלק בין טומאת נדה לדיון רואה דם מחמת תשמיש, ואם אסורה לבעלה משום נדה אף כרואה דם מחמת תשמיש אסורה ואין חילוק בזה.

וראתה דם מחמת תשמיש, "לעולם מחזקינן שהם דם בתולים" עד שתשמש פעם אחת ולא תראה דם מחמת תשמיש, ואם אחר כך תראה שלשה פעמים מחמת תשמיש החזקה להיות רואה דם מחמת תשמיש. וכתב הרמ"א, ואפילו אם לא פסקה לראות פעם אחת, "אם אין לה צער כלל בשעת תשמיש" הרי היא ככל הנשים ולא תלינן בדם בתולים, ע"כ.

הוכחת הב"י לדין זה

ובמקור דין זה הובא בב"י כאן ויליף כן מהא דתניא בתוספתא (ק"ט), כולן בודקין אותן בשפופרת "חוץ מן הבתולה שדמיה טהורים" ומביאה סמ"ג (ק"ט), וע"כ צריך לפרש דברי התוספתא, דמיירי באשה שרואה דם מחמת תשמיש ג' פעמים ואפ"ה אינה נאסרת, רק אחר שהפסיקה לראות דם בתולים, דאם לא כן מה מועיל בדיקת שפופרת הרי בדיקת שפופרת מברר לרואה דם מחמת תשמיש, וקתני דבתולה אינה צריכה בדיקה מפני שהזקה דדמיה טהורים, דאמרינן דהנך דמים מחמת בתולים קא אתו ודם בתולים טהור הוא דדם מכה היא (ק"ט), ומחדש הב"י ומ"מ נראה "דלא מחזקינן להו בדם בתולים אלא עד שתפסוק פעם אחת ולא תראה מחמת תשמיש דאז ברור לנו שכבר כלו בתוליה" ואם תראה אח"כ ג' פעמים מחמת תשמיש אסורה ע"כ.

הרי דהוכיח הב"י דהא דבעינן בדיקת שפופרת כרואה דם מחמת תשמיש, ס"ל להתוספתא דזה קאי רק לאחר שנגמר לה דם בתולים, דאי לפני שנגמר דם בתולים הרי כל

מקורות

(ק"ט) פ"ט נדה ה"ו. (ק"ט) לאוין ק"ג. (ק"ט) וכמבואר במשנה נדה י"א ע"א. (ק"ט) ס"ד ע"ב. (ק"ט) נס"ק כ', הוצא לעיל בפלמי סק"ה. (ק"ט) נחשו סימן מ"ו.

מהגדדים וכן משמע מתוספתא וכו', עד כאן לשונם: ד' אס נשתנה הדם, אכל לא להקל ולהמיר כשלא נשתנה ובאמת לא הבנתי דברי תוס', דצדיקה זו לאחר ד' לילות בשופעת מתוך ד' מה יהיה בשופרת, אי לא נשתנו הדמים והרי הן כבתחילה כביאה ראשונה, הרי ר' מאיר אומר (ס) מראות דמים משונים וכו' ומשמע דכלא נשתנו בשופעת מתוך ד' לאחר ד' ג"כ טהורים, ואי נשתנו הא אפילו בתוך ד' טמאים ומכל שכן לאחר ד', וא"כ צדיקת שפופרת להמיר ולטהר צאה דאס לא תמצא בראש המוך דמותה דעל כרחק דס בתולים הן, וא"כ קושית התוס' עדיין במקומה בתוך ד' לילות נמי אס נשתנו טמאה, ואס תרצה לצדוק בשפופרת כדי לטהר עגמה מאן מוחה צידה. וז"ל למירוך זה דס"ל לחוס' דאפי' לא נשתנו טמאה לאחר ד' לילות ואפי' בשופעת, ומה שאמר ר' מאיר דמיה משונים היינו להמיר בתוך

תשמיש, הרי היא ככל הנשים ולא תלין בדם בתולים. (תשובת מהר"ם פדואה סימן ט'). מי שיולא דס ממנו דרך פי אמה, ושמש, האשה תולה בו (צ"י בשם תשובת הרשב"א). וע"ל סימן ק"ץ (סעיף כ').

יד. אשה שיש לה מכות ופצעים שאינה יכולה לטבול, תצא מתחת בעלה, כדי שלא יבמל מפריה ורביה.

דא"כ שפופרת דהא דס טהור, הא אף לזה הפירוש קשה, דאי איירי צלא נשתנה פשיטא דא"כ שפופרת הצמולה תוך זמן שקבעו חז"ל, ואל"כ זמן לצמולה לדמים טהורים מה עמידתה, ולכן דברי התוס' דחוקים צוה החירון:

ולעומת זה צמירוך הראשון שכתבו תוס', בשופעת מתוך ד' לאחר ד' נריכה צדיקה לראות אס נשתנו דמים, אי אפשר לפרש התוספתא הן צדיקת שפופרת הוא לענין דס כמו שכתבנו צממה נפשך, אס לא נשתנו א"כ שפופרת ואי נשתנו והשפופרת להמיר איך אמר חוץ מצמולה, הלא גם צמולה שדמיה משונים

פלתי המבואר

דברי הפלתי לפלפל על דברי התוס' שמוה הוכיח המשאת בנימין שאין לחלק בין נדה לרואה דם מחמת תשמיש ובאמת לא הבנתי דברי התוס' שכתבו דבדיקה זו לאחר ד' לילות בשופעת מתוך ד' לאחר ד' הוא בדיקה שפופרת, דמה יהיה אם בבדיקת שפופרת נמצא שלא נשתנו הדמים והרי הן כבתחילה כביאה ראשונה הרי ר"מ אומר מראות דמים משונים הן זה מזה ומשמע דבשופעת מתוך ד' ולאחר ד' ולא נשתנו הדמים טהורים, ואי נשתנו הא אפי' בתוך ד' טמאים ומכש"כ לאחר ד', וא"כ נמצא דבדיקת שפופרת להמיר ולטהר באה דאס לא תמצא בראש המוך דמותה דע"כ דס בתולים הן אף אם נשתנה הדם וא"כ קושית התוס' עדיין במקומה עומדת דבתוך ד' לילות נמי אם נשתנו הדם טמאה ואם תרצה לבדוק בשפופרת כדי לטהר עצמה מי מוחה בידה. ביאור בדברי התוס' ומסיים דרוחק הוא

אלא ע"כ צריך לפרש דברי התוס' דס"ל דאפילו לא נשתנו הדם טמאה לאחר ד' לילות ואפילו בשופעת מתוך

ומדברי התוספתא הנ"ל שהביא בב"י, אין ראיה לנידון דידן, דמה שכתב "וכלן בודקין אותן בשפופרת" אינו קאי על רואה דם מחמת תשמיש, אלא לענין אי לטהרה לבעלה דהדם שיצא אסור בחזקת דם נדה אע"פ ששופעת מתוך הזמן לאחר הזמן מ"מ אסורה בחזקת נדה עד שתבדוק בשפופרת ולחלות בדם מכתה זולת וחוף מכתולה בתוך זמן הנ"ל שגבלו לה חכמים דאינה צריכה בדיקת שפופרת, והביא ראיה לדבריו מדברי התוס' במס' נדה (ק"ה) ד"ה וכולן וכו' שכתבו שם בחד תירוץ בהא דתנן בברייתא וכולן שהיו שופעות דם ובאות מתוך ד' לילות לאחר ד' לילות (לקטנה) ומתוך הלילה לאחר הלילה (לעגה) כולן צריכות לבדוק את עצמן, והקשה תוס' מאי קמ"ל בהך בדיקה וכו' ותירץ דהפי' של הך בדיקה היינו בשפופרת לידע אם הדם בא מן המקור שהם טמאים או מן הצדדים שהם טהורים, וכן משמע בתוספתא וכו' עיי"ש עכ"ל, (דברי וכו').

אך מ"מ דין של הב"י ז"ע, כי אף דנפרש התוספתא על רואה דם מחמת תשמיש, מ"מ צמה שאמרו חוץ מן הבתולה דדמיה טהורים מנא ליה לפרש דמיירי שכבר עבר זמן שגבולו חו"ל דלא היא בחזקת נדה כמ"ש הש"ך, רק מיירי חוץ זמן ומיירי שנשתנו דמיה וקיי"ל דטמאה היא, מ"מ לאו רואה מחמת תשמיש היא דהא הוא בתוך זמן שגבולו חכמים, רק הואיל ואשתני הדם חששו חו"ל להחמיר מצלי לטהרה לגמרי מצלי ו' נקיים, אבל להחזיקה בחזקת רואה מחמת תשמיש לא החמירו כל כך. וזהו הכל בתוך זמן אבל לאח"כ לא, והראיה דהא בהגהת שערי דורא (סימן טו) מציא בשם ר"ח להיפך, דוקא צרואה מתחילת נשואין ולא היה לה שעת הכושר כלל ולא החזקה צביאות של הימור כלל הוא דהוי רואה מחמת תשמיש, והפוסקים שחלקו עליו לא נקשו לסמוך אקולא גדולה כזו, אבל לומר

טמאה אם לא נבדיקה זו שמצרת שהדמים טהורים ומהלכדים הן, ואין להם לפרש בתוספתא רק כפירוש הב"י דקאי ארואה מחמת תשמיש. ולכן עד שאנו נתפוס בתירוץ השני של תוס' דהוא דחוק כמו שכתבנו לעיל, נתפוס תירוץ ראשון של תוס' וכך דעת רש"י (שם ד"ה מחוץ ד') להדיא דבדיקה זו היא לדעת אי נשתנה אם אינו נשתנה, וכן הר"ן בחדושו לנדה (שם ד"ה וכוון שהיו) פירש ג"כ דבדיקה היא לדעת אי נשתנה ושופעת קמ"ל דהיא אין צריכה אפילו בדיקה. הרי דעת רש"י והר"ן ותוס' לחד תירוץ העלו ללחמך ד' בעי רק בדיקה לדעת אי נשתנה, וא"כ ליכא למימר כפירוש משאת בנימין בתוספתא רק כפירוש הב"י, ואיך לא נקל באיסור דרבנן להתיר אשה לבעלה במקום שיש ספק בתוס', ונפרט כי רש"י והר"ן מסכימים לתירוץ הראשון של תוס':

פלהי המבואר

טומאת נדה, אם כן היאך אמר התוספתא "חרוץ מבתולה שדמיה טהורים" הלא גם בתולה שדמיה משונים טמאה אם לא בבדיקה זו בשופרת שמבררת אם הדמים טהורים שאינם באים אלא מן הצדדים, ולכן אין להם שום פירוש בתוספתא רק כמו שביאר הב"י דקאי ארואה דם מחמת תשמיש, "וא"כ עד שאנו תופסים בתירוץ השני של תוס' דהוא דחוק כמו שכתבנו, נתפוס פירוש הראשון של תוס', ובפרט דכן הוא דעת רש"י שם כמו שכתב להדיא בדביקה זו היא לראות אם אינו נשתנה מראה הדם ונחלק בין טומאת נדה לרואה דם מחמת תשמיש עיי"ש, וכן כתב הר"ן (ק"ט) בדביקה זה היא לדעת ולברר אם נשתנה המראה והצבע ושופעת קמ"ל דא"צ אפי' בדביקה, הרי לן דעת א' רש"י ב' והר"ן ג' ותוס' לחד תירוץ דלאחר ד' לילות בעי בדביקה לראות אם נשתנה ואם כן ליכא לפרש כפירוש המשאת בנימין בתוספתא הנ"ל, רק כמו שפירש הב"י "ואם כן למה לא נקיל באיסור דרבנן של רואה דם מחמת תשמיש ולהתיר אשה לבעלה במקום שיש ספק בתוס', ובפרט כי הראשונים הנ"ל מסכימים לדבריו בתירוץ הראשון".

קושית הפלתי על דברי הב"י הנ"ל

אך בעיקר דברי הבית יוסף יש לפלפל, כי אף דנימא לבאר דברי התוספתא, דרך על רואה דם מחמת תשמיש, מכל

ולאחר, ומה שכתב ר' מאיר דמראות דמים משונים, היינו להחמיר בתוך ד' אם נשתנה הדם אבל לא להקל ולהתיר כשלא נשתנה ועברו ד' לילות שגבולו חו"ל, ולכן צריכה בדיקת שפופרת לאחר ד' להתיר אבל בתוך זמן טהורה ואינה צריכה בדיקה, וזה דוחק לומר שסומכים על שינוי צבע הדם רק להחמיר ולא להקל.

עוד הערה על תירוץ של תוס' מהפלתי

ועוד יש לדון דהא כל ראיית הבית יוסף מהתוספתא הוא דאי בתוך זמן שנשתנו חכמים לבתולה פשיטא דא"צ שפופרת דהא דם טהור הא עיי"ש, אף לזה הפירוש קשה, דאי איירי בלא נשתנה המראה פשיטא דאינה צריכה בדיקת שפופרת תוך זמן שקבעו לו חו"ל דאל"כ זמן לבתולה לדמים טהורים מה עבידתיה, ולכן דברי התוס' דחוקים בתירוץ הזה.

הפלתי הוכיח מתירוץ הראשון של תוס' כדברי הב"י לחלק בין רואה דם מחמת תשמיש לדם נדה

ולעומת זה בתירוץ הראשון שכתבו תוס' בשופעת מתוך ד' לאחר ד' צריכה בדביקה לראות אם נשתנה מראות הדם, ולפי זה אי אפשר לפרש דברי התוספתא בדביקה השפופרת קאי לענין דם לטהרה לבעלה וכמו שכתבנו, בממה נפשך אם לא נשתנו מראות הדם הרי אינה צריכה שפופרת, ואי נשתנו מראות הדם והשפופרת בא להתיר הדם מדין

אלא שלקה והרי הוא דומה למראה דם בתולים. ולכן זריכה להכניס שפופרת לתוך הרחם ולהוציא דם בשפופרת, כדלמרינן בדף כ"א ע"ב הרואה דם בשפופרת, ופירש רש"י (נד"ה בשפופרת) הכניסה קנה חלול באותו מקום ונמצא בתוכו דם, וא"כ אינו נוגע בכותלי גדדי רחם וגדדי פרוזדור כלל, וכו' יצתן על האמת אם הוא ירוק ודיהה או אדום וצלול כדם:

וזה הוא לאחר זמן, אבל תוך זמן אעפ"י שזריכה ג"כ לצדוק אם נשתנה כמבואר לעיל בגמ', א"ל לטורח הזה להכניס שפופרת רק בזדקת צדיקה פשוטה כראוי ואם לא נשתנה טהורה הואיל והיא בתוך הזמן, וכן הוא בתוספתא חוץ מן בתולה דא"ל לטורח הזה. וז"ל דגם דם

פלתי המבואר

של היתר בנתיים מותרת לבעלה זה לא יתכן בסברא, והגע עצמך ר"ח הך תוספתא היאך מפרש להו.

ביאור חדש בדברי התוספתא לבאר מהו כוונתו בבדיקת

שפופרת

וְלִדְלִי דמסתפינא לומר פירוש אחר מה שלא מצאתי לתוס' ומפרשים הייתי מבאר דברי התוספתא הנ"ל דהך שפופרת הנוכר בתוס' לאו לענין תשמיש קאי, רק באשה ששופעת דם מתוך ד' יום שנותנין לבתולה לאחר ד' יום שצריכה בדיקה, וכמו שכתב רש"י (נ"ב) והר"ן, לדעת ולברר אי הדם שיוצא הוא המשך דם בתולים או אינו אלא דם ממש נשתנה מראה הדם שאחד מן הסימנים הוא, "דם נדה צבעו אדום, ודם בתולים צבעו דיהה, כמבואר בתוספתא", ולדעת אם הדם היוצא הוא המשך דם בתולים או אינו אלא דם ממש ולכך בעינן בדיקת שפופרת, דאין לסמוך על בדיקת עד גרידא לבדוק מראה הדם הנמצא בפרוזדור בבית החיצון על ידי זה שיסתכל על צבע הדם של עד הבדיקה לדון אם דיהה הוא דם בתולים ואם אדום דם נדה דאפשר דעל ידי זוהמת צדדי הפרוזדור שנגרם מתשמיש וכדומה, קולט הדם בצאתו מרחם את זוהמא ונעשה דיהה והפסיד מראהו ובאמת אדום היא אלא שלקה, ועתה הרי הוא דומה למראה דם בתולים ונבוא לטהרה, ולכן אין עצה אחרת רק להכניס שפופרת לתוך הרחם ולהוציא דם בשפופרת ולבדוק הצבע וכמבואר בגמ' נדה (נ"ב) הרואה דם בשפופרת, וברש"י הכניסה קנה חלל באותו מקום

מהיפוך להיפוך דאם לא היה לה שעת הכושר ביאות של היתר בנתיים מותרת לבעלה, זה לא יתכן, והגע עצמך ר"ח הך תוספתא היאך מתפרש ליה:

ולולי דמסתפינא לומר פירוש אחר מה שלא מצאתי לתוס' ומפרשים, הייתי אומר דהך שפופרת הנוכר בתוספתא הוא לא לענין תשמיש רק בשופעת מתוך ד' לאחר ד' שזריכה צדיקה, והיינו כמ"ש רש"י והר"ן לדעת אי נשתנו דמיס שלה, ומדא מסמינני דם נדה אדום ודם בתולים דיהה כמבואר בתוספתא (שם פרק ט הלכה ז), ואין לסמוך על ראית דמים בפרוזדור צבית החיצון, דאולי ע"י זוהמת גדדי פרוזדור מתשמיש וכדומה הדם נצלתו מרחם קולט הזוהמא ונעשה דיהה והפסיד מראהו, ואדום היה

מקום סיפא דכתב "חוץ מן הבתולה דדמיה טהורים" צריך ביאור מנא ליה לפרש דמיירי שכבר עבר זמן שגבלו חז"ל לאחר ד' לילות דאז היא בחזקת נדה כמו שכתב הש"ך, דילמא מיירי תוך הזמן של הד' לילות, ומיירי שנשתנה מראה הדם וקיי"ל דטמאה היא לבעלה ומ"מ לאו רואה דם מחמת תשמיש היא, דהא היא עתה בתוך זמן שגבלו חכמים ובעצם דם בתולים היא וטהורה רק הואיל ואשתני הדם חששו חז"ל להחמיר שלא לטהרה לגמרי מבלי ד' נקיים, אבל כדי להחזיקה בחזקת רואה דם מחמת תשמיש ולהוציאה מתחת בעלה לא החמירו כ"כ, אך זהו הכל רק בתוך הזמן, אבל לאחמ"כ אין ראיה להתירה שלא תתחזק לראות רואה דם מחמת תשמיש.

מבאר קושיא שלו ע"פ דברי ר"ח דס"ל דרואה דם מחמת

תשמיש אסור רק בתחילת נשואין

דְרֵאִיחָ לזה יש להביא מדברי הגהות שערי דורא (ז) שהביא בשם ר"ח שס"ל דדין זה דנעשה רואה מחמת תשמיש וצריכה בדיקת שפופרת הוא דוקא ברואה מחמת תשמיש מתחילת נשואין ולא היה לה שעת הכושר כלל אחרי הנשואין ולא הוחזקה בכיאת של היתר כלל הוא דהוי רואה מחמת תשמיש, אבל אם הורגלה בביאות של היתר משמע דשרי אע"פ שראתה אח"כ ג' פעמים רצופות, עיי"ש. והפוסקים שחלקו עליו לא בקשו לסמוך עליו דקולא גדולה היא להקל אחר ג' פעמים שרואה דם מחמת תשמיש שתשמש הלאה, אבל לומר מהיפוך להיפוך דאם לא הי' לה שעת הכושר ביאת

מקורות

(ז) סימן ע"ז. (ח) ס"ה ע"ב ד"ה ממך. (ט) כ"א ע"ב.

ויהיה איך שיהיה, לדינא אין לזוז מדברי רמ"א דצריך להרגיש כאב ונער. ומפירושו רש"י (סה ע"ג) דפירש הרואה דם מחמת תשמיש וכו' לאו צנחולה קמייירי אלא צדס נדות, משמע קצת כצ"י דאל"כ מה קמ"ל, פשיטא כיון דדם צתולים מותר כמצואר צמשנה וכי ס"ד דיהיה רואה מחמת תשמיש, אלא דקמ"ל דאם היא צנחולה אף שכבר עבר גבול שגבולו חו"ל כהנ"ל מ"מ אינה בכלל רואה, ויש לדחות:

צתולים ממקור, רק הוא מצדדי מקור ולא מדם שצמקור עצמו, דאל"כ כיון שמכניס שפופרת בלאו הכי יתברר צלי שנוי אי מהדס נדה או מצתולים כמ"ש המוס' דזה מצדדים, וא"כ לא ה"ל להיות הדם צראש המוך ומכחול. ועדיין הדבר סותר לפירוש רש"י ור"ן דפירשו דהצדיקה הוא לדעת אס נשתנה, ולכך צ"ל דאף דנמצא צראש מכחול יכול להיות מדם צתולים דאין זה מצדדי פרוזדור רק מצדדי רחס, וצ"ע.

פלתו המבואר

מבאר דהלכה כרמ"א דבעינן צער וכאב כדי לתלות בדם צתולים והביא ראיה מדברי רש"י לדברי הב"י, ומסיים דיש לדחות הראיה

ויהיה איך שיהיה, "לדינא אין לזוז מדברי רמ"א, דצריך להרגיש כאב וצער" כדי לתלות בדם צתולים.

ולבאור מדברי רש"י (נד) יש להביא ראיה לדברי הב"י, דרש"י פי' על מה דתנו רבנן הרואה דם מחמת

תשמיש לאו בכתולה קא מיירי אלא בדם נדות ע"כ. ולכאורה מה קמ"ל רש"י בזה הרי משנה מפורשת היא לעיל (יט) דדם צתולים מותר ואיך ס"ד דתהיה רואה דם מחמת תשמיש אלא ע"כ דקמ"ל רש"י דכל זמן שלא נפסק דם צתולים אף שכבר עבר גדול שגדלו חו"ל מ"מ תולה בה ואינה בכלל רדמ"ת, וזהו כדברי הב"י לאפוקי מדברי החולקין דבעינן צער וכאב, אמנם יש לדחות דאינו מוכרח כ"כ שזה בא רש"י לאשמועינן.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: שני תירוצים בתוס' איזה מהם עיקר לדינא תירוץ קיימתא או תירוץ בתרייתא. ♦ בדברי הרמ"א דדוקא כשיש צער וכאב שמכניס אדם צתולים. ♦ דברי הט"ז על הב"ח הנ"ל. ♦ דברי הגודע ביהודה בדין הנ"ל. ♦ סימן לחלק בין אם דם צתולים או לא אם יוצא מעט דם לבין שופעת הרבה דם. ♦ אם מחזקינן לעולם בדם צתולים או רק עד שנה. ♦ אם לא בדקה פעם אחת שוב אינה תולה בדם צתולים. ♦ בקושית הפלתי

ונמצא בתוכו דם, ואם כן אינו נוגע בכותלי צדדי הרחס וצדדי פרוזדור כלל, ובו יבחן על האמת אם הוא ירוק ודיהה וטהורה, או אדום וצלול כדם וטמאה, אמנם בדיקה שפופרת זו מצריכנן רק לאחר זמן של הד' לילות שנתנו לה חכמים כמבואר במשנה, אבל תוך זמן הארבע לילות אע"פ שצריכה גם כן לבדוק אם נשתנה כמבואר לעיל בגמ', א"צ לטורח הזה להכניס שפופרת, רק בודקת בבדיקה פשוטה כראוי וסומך עליה להקל דאם לא נשתנה הצבע טהורה דהואיל והיא תוך הזמן, שיותר קרוב לומר שזה באמת דם צתולים, וכן הוא בתוספתא "חורן מן בחולה" דא"צ לטורח הזה.

ולפי הנ"ל צריך לומר דגם דם צתולים הוא מן המקור אלא אינו מהמקור ממש, אלא מצדדי המקור (י"ג) כדם נדה, דאם לא כן אלא תאמר דהוא מן הצדדים בא, כיון שמכניס השפופרת בלאו הכי יתברר (בלי שינוי צבע) אי מהדס נדה הוא או מדם צתולים הוא, כמו שכתב התוס' דזה מצדדים, אם הוי דם צתולים, ואם כן לא היה לו להיות הדם צראש המוך והמכחול והדבר סותר דברי רש"י והר"ן דפירשו דהבדיקה הוא לדעת אם נשתנה הצבע, ולכך צריך לומר דאף דנמצא צראש מכחול יכול להיות מדם צתולים דאין זה מצדדי פרוזדור רק מצדדי הרחס וצ"ע.

מקורות

(רג) כמצואר צנחול נדה ס"ה ע"ג. (נד) נדה ס"ה ע"ג ד"ה הרואה. (יה) ס"ד ע"ג.

קפח [א] לבן וכו'. האחרונים תפסו על הצ"ח דכתיב דלא יראה חכם דם לבן בעודו לח עד שיהיה יבש

לאולי ישחנה. וכל מה שהציא הט"ו (סק"ה) ראיות מגמ' דנדה יש לדמות, דבזמניהם שהיו צקיאים נמראות דמיס

להצנין ולהכיר עד שצריח היו יודעים אם דם חמוד ע"י נדה

כ ע"כ, פשיטא דיש לראות בלח כמו ציבש ציוס כמו צלילה, כי

תיקף היו יודעים אם יש צו מערובת דם אלא שלמות

הלצנה חוסף עליו או לא, אבל אף אשר אין אנו צקיאים

וצעו"ה עמו עיינו מראות להצדיל צין דם לדם אפשר דכל מה דיש לחוש להחמיר חיישינן. וגם מה שהציאו ראיה מהך דבני מעיס דאינן לשלקן (לעיל סימן כג) יש

לדמות, דשם ליכא כאן ריעותא כלל לפניך, ולא מצעיא לדעת הגהת איסור והיתר דס"ל דנפלה לאור צאמת

חיישינן פשיטא דלק"מ, אלא אפילו לדעת החולקים מ"מ צבני מעיס אין כאן שינוי וריעותא כלל, משא"כ כאן דהרי

דם לבן לפניך וזה צא מהמקור כמו זה, וא"כ ראינו שנפתח

מקורה וינא דם אלא דהמורה המירה דם כזה ואם יתייבש יש

לחוש דיתגלה צהייתו ולכן כל ראיות שלהם יש לדמות. אבל

מ"מ כיון דאינן לצ"ח ראיה מנגלן להחמיר דבר חדש דלא נמצא

בפוסקים, ומכל מקום הכל לפי ראיות עיני מורה וצין צין את אשר לפניו, ולא יהיה דעמו קלה באיסור חמור איסור כרת ר"ל:

סימן קפח

דיני מראות הדם וכו' ו סעיפים:

א. כל מראה אדום, בין אם היא כחה הרבה,

או עמוק, טמאים. וכן כל מראה שחור.

ואין טהור אלא מראה [א] לבן וכן מראה

ירוק, אפילו במראה השעוה או הזהב, וב"ש

הירוק כברתי או כעשבים. (מרדכי). (וכן

פלתי המבורא

דעת הש"ך דאין לו לדיין אלא מה שעניו רואות ויכול לפסוק על מראה גם כשהוא לח ואי"צ לחשוש שמא יתאדם

וכתב הש"ך (ג) על דברי הב"ח "ואין נוהגין כן" ונראה הטעם דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן וכדאמרין

בחולין (ד) גבי מראות הבני מעיים דאין צריך לשלקן לראותן אם נשתנה מראיתם דאחזוקי ריעותא לא מחזקינן

ונחבאר לעיל (ז) והוא הדין הכא כן נראה לי עכ"ל עיי"ש.

דעת הטו"ז לדחות ג"כ דברי חמיו הב"ח והוכיח בן מכמה מקומות, וס"ל ג"כ שאפשר לטהר ואי"צ לחשוש שמא

כשתייבש יהא אדום בקצות

ועייין בטו"ז (ה) שהביא גם כן דברי חמיו הב"ח, והקשה עליו בכמה קושיות, א) בסימן קפ"ו (ו) מבורא דאשה שאין

לה וסת תבדוק לפני תשמיש מה תועיל הבדיקה כיון שצריכה להמתין עד שתייבש, ב) בגמ' נדה (ז) מבורא לא יאמר חכם

אילו היה לח היה ודאי טמא אלא אמרינן אין לו לדיין אלא מה שעניו רואות, ואם כן הוא הדין להיפך אין לו אלא מה

שעניו רואות כשהוא לח ומנא ליה לחלק מסברא, ג) ועוד דאמרין שם דרבי ראה דם בלילה וטימא אותו וביום טיהר

והמתין שעה אחת וחזר וטימא אמר אוי לי שמא טעיתי ופריך

מחלוקת הפוסקים במראה לבן לח אי מותר למורה לטהרה או צריך לחשוש שמא כשתייבש יהא אדום בקצותיו והוי טמא

[סק"א] כתב המחבר (ה) כל מראה אדום וכו' טמאים, וכן כל מראה שחור, ואין טהור אלא מראה לבן "וכן

מראה ירוק" אפילו במראה השעוה או הזהב וכל שכן הירוק כברתי או כעשבים וכו'.

דעת הב"ח דראתה מראה ירוק ונתייבש ונעשה אדום טמאה ולכן לא יפסוק רב על המראה רק כשנתייבש

הנה כתב הב"ח "אשה שרואה מראה ירוק ולאחר שנתייבשו הכתמים נעשה קצותיו אדומים מכל סביביו נראה

דמדינא טמאה היא" וכדאמרין בפרק כל היד בשחור דכשנעקר מן הגוף הוא לוקה ומשחיר לדם מכה ודכוותיה

חיישינן בירוק זה דכשנעקר מן הגוף הוא לוקה ונעשה ירוק וכשנתייבש חזר קצת למראהו שהיה אדום מתחלה ואיכא

למימר דעד כאן לא פליגי חכמים אעקביה בן מהללאל דאמר ירוק מילקי לקי אלא בנשאר ירוק מתחלתו ועד סופו התם הוא

דלא חיישינן ללקוי אבל כשנשתנה לאחר שנתייבש ונעשה אדום בקצותיו שפיר חיישינן ללקוי אף לרבנן ומדינא היא

טמאה "ולכן כשיביאו מראה ירוק ולבן לפני המורה בעודו לח לא יורה בו דבר עד שתייבש" עכ"ל.

מקורות

(א) סעיף א'. (ב) סק"ג. (ג) נ"ו ע"ב. (ד) סי' נ"ב ס"ק י"א. (ה) סק"א. (ו) סעי' ז'. (ז) כ' ע"ב.

[ב] אשה שנעקר מקור וכו'. להיות כי בעונותינו הרבים שכח בזמננו לחולשת הזמן מקרים הרבה נשים שראות דם ותליא הכל בדין זה, משנתי למשפט להאריך קצת. והוא הרא"ש שפרק המפלת (סימן ג) הביא נשים הר"ש מקוצי פירוש על הא' מראה שקורין בל"א בל"א כלל ירוק הוא, ואפילו יש בו סמיכות דם והוא עב הרבה, דרכן של נשים לראות נכך.

ואפילו הרגישה שנפתח מקורה, וברקה מיד ומצאה מראות חללו, מהורה (ד"ע ללא כמ"ה סימן רמ"ו למגמגם צוה). הגה: וכן עיקר. (צ"י וטור), ללא כיש מחמירין לטמאה אם יש בו סמיכות והוא עב. (ת"ה סימן רמ"ו). (ואם הרגישה שנפתח מקורה, וצדקה מיד ולא מנאה כלום, ע"ל סימן ק"ן).

ב. נאמנת אשה לומר: כזה ראיתי, ואבדתי. אם הוא מראה לבן או ירוק, מהור. אבל אם הביאו לפנינו דם, והחזקוהו בטמא, או אפילו נסתפקנו אם הוא טמא או מהור, והיא אומרת: חכם פלוני מיהר לי כיוצא בזה, אין סומכין עליה.

ג. הכניסה שפופרת והוציאה בה דם, מהורה. וכן אם ראתה דם בחתיכה, אפילו היא מנוקעת והדם בבקעים, בענין שנוגע בבשרה, מהורה, כיון שאין דרך לראות כן. וכן [ב] אשה שנעקר מקור שלה, ובמין

פלתי המבואר

עליו או לא אבל אנו אשר אין אנו בקיאים ובעונותינו טחו עינינו מראות להבדיל בין דם לדם (י) אפשר דכל מה דיש לחוש להחמיר חיישינן.

שאני הכא דיש כאן ריעותא קצת

וגם מה שהביאו ראיה מהך דבני מעים דאינו צריכין לשלקן יש לדחות דאם ליכא כאן ריעותא כלל לפניך ולא מיבעיא לדעת הג"ה אר"ה דס"ל דנפלה לאורה באמת חיישינן פשיטא דלק"מ אלא אפילו לדעת החולקים מכל מקום בבני מעים אין כאן שינוי וריעותא כלל משא"כ כאן דהרי דם לבן לפניך וזה בא מהמקור כמו זה ואם כן ראינו שנפתח מקורה ויצא דם אלא דהתורה התירה דם כזו ואם יתייבש יש לחוש דיתגלי בהתנה (החרפה) ולכן כל ראי"י שאשה רואה יש לדחות ולטמאה.

מ"מ מסיק הפלתי דתלוי בעין המורה להקל או להחמיר

אבל מ"מ כיון דאין לבי"ח ראיה מנלן להחמיר דבר חדש דלא נמצא לפוסקים ומכל מקום הכל לפי ראות עיני מורה ובין יבין את אשר לפניו ולא יהיה דעתו קלה באיסור חמור איסור כרת ר"ל.

דעת המחבר אשה שנעקר מקור שלה וכמין חתיכות בשר

נפלים בבית החיצון מהורה ע"כ

[פ"ק] [ב] וכתב הפלתי להיות כי בעונותינו שכח בזמננו לחולשת הזמן מקרים הרבה נשים שראות

דם ותליא הכל בדין שחבתי למשפט להאריך קצת.

מקורות

(ח) מולין נ"ו ע"ב ד"ה ל"א. (ט) כמנזלר נדה כ" ע"ב. (י) כמו שכתב הרא"ש סוף פ"ק ב' לנדע.

וכתב וכן עשה מעשה רבינו שמשון צאשה שנעקר מקור שלה וכמין חתיכות בשר היה נופל לה צבית החיטון, וטיהר אותה לבעלה כיון שאין דרך נשים לראות בנך עכ"ל. והטור העמיקו, רק הוסיף מלות אלו, ולא היתה פוסקת לראות כל זמן שחתיכות צבית החיטון וטיהר אותה רבינו שמשון וכו' עכ"ל. והזין הב"י הרצון דמקור שלה נרקב וקיבל הפסד במקמתו, ונפל מן המקור חתיכות בשר הנרקבים ונפסדים לפרוזדור ומאותן חתיכות זו הדם, ולכן התיר הר"ש דהא הוא דם חתיכות ולא דם רחם, אבל אילו היה זב מרחם היתה אסורה אף דקיבל הפסד, והרי זה כמחמת מכה דיש לחלק בין מכה שצדדים למכה שבמקור עצמה. ופירש ולא היתה פוסקת לראות שכתב הטור אין הכוונה דם מהמקור, רק אותן חתיכות שהיו נופלים תמיד מהמקור לפרוזדור. ולזה הגריך הרב ב"י דלא יהיו אלו חתיכות בשר נמחים צמים, אבל אם נמחים הרי הוא כראתה דם עכ"ל:

וצריך לומר לדעתו אף דקיי"ל דחולין צבית המכה צבית במקור כמבואר לעיל (סימן קפו סעיף ה), דאין כוונתו פה בצדדים בפרוזדור, רק מכה במקור היינו שיש בצבית ועורקים של המקור מכה טיגרא או שאר מכה שהם גורמים דם, כמו דאמרינן (חולין דף נא ע"א) אם אין שם מכה קורט דם מנין, כי מכה הוא שאורר דם ומה יוצא דם ואינו צא ממקור ומעין נדה רק הוא דם הנזרר צבית, אבל כאן צבית שנקרב הרחם ושלט בו רקבון אין הדם צא מרקבון ההוא, רק להיות כי נחלש ונפסד הרחם לא עזר כח להעזיר דם נדה יוצא מהמקור דם ואין זה מכה שנטהר הדם בעצורה וזו כוונתו מכה שבמקור עצמה הרצון דנחלש הרחם והדם זב מצלי מעזר ולא קשה מה שהקשה הרמ"א עליו [בדרכי משה]. ואי קשיא א"כ למה להו להר"ש וטור לומר דאין דרך ראייה בנך הא לא ראתה רק בשר ונשרו צמים ולא נימותו וא"כ אין כאן ראייה. הא ל"ק דאיירי דמ"מ על הנך חתיכות

פלתי המבואר

מקור דברי המחבר הוא ברא"ש שכן עשה רבינו שמשון מעשה והטעם דאין דרכן לראות כן ונקדים דברי הרא"ש (י"ב) שהביא בשם רבינו שמשון מקוצי לפרש דברי רבי אליעזר דסבר דרכה של אשה לראות דם בחתיכה (י"ג) וכיון שראתה כדרך שהנשים רגילות לראות טמאה ורבנן סברי אין דרכה של אשה לראות דם בחתיכות ואע"פ דפלגי פלוני (דיש בקעים) וכיון שלא ראתה כדרך שנשים רגילות טהורה (אע"ג דהוי דם נדה ודם נוגע בבשרה) ופליגי רבנן ור"א בטעמא דקרא דדרשינן "בבשרה" ולא בשפופרת ר"א סבר דמעטינן שפופרת מטעם הפסקה וכן חתיכה היכא דאין הדם נוגע בבשרה אבל אי פלגי פלוני קרינן שפיר בבשרה ורבנן סברי טעמא דמעטינן שפופרת משום דאין דרכה של אשה לראות כך והא דאמרי רבנן אין זה דם נדה פירוש אין דרך דם נדה לבוא בזה הענין "וכן עשה מעשה רבינו שמשון באשה שנעקר מקור שלה וכמין חתיכות בשר היה נופל לה בבית החיצון וטיהר אותה לבעלה כיון דאין דרך נשים לראות כך" עכ"ל.

הטור הביא דין זה בהוספה דלא פסקה לראות כל זמן שהיו חתיכות בבית החיצון והטור העתיק דברי הרא"ש וז"ל וכן עשה רבינו שמשון מעשה באשה שנעקר מקור שלה וכמין חתיכות בשר היה נופל לה בבית החיצון (וכאן הוסיף) "ולא היתה פוסקת לראות כל זמן שאותן החתיכות היו בבית החיצון" וטיהר אותה רבינו שמשון לבעלה כיון שאין דרך אשה להיות רואה בכך עיי"ש. הב"י הבין כונת הטור דנפל חתיכות מקור לפרוזדור וממנה יוצא דם לחוץ והב"י הבין דכוונתו לומר דמקור שלה נרקב וקיבל הפסד במקמתו ונפל מן המקור חתיכות בשר שנרקב ונפסד לפרוזדור ומאותן חתיכות יוצא דם ולכן התיר הר"ש דהא הוא דם חתיכות ולא דם רחם אבל אילו היה זב מרחם ה"י אסורה אף דקיבל הפסד והרי זה כמחמת מכה דיש לחלק בין מכה שבצדדים למכה שבמקור עצמה ומה שכתב הטור "ולא היה פוסקת לראות" אין הכוונה דם מהמקור רק לאותן חתיכות

מקורוה (יא) צ"ג דמה ס"י צ'. (יב) מה כ"א ע"ב.

נשר היה דם נדה הנמצוי במקור טח על גביהם והיו רטובים מדם, וא"כ הרי יש כאן ראייה כל דהו מדם, ולכן טיהר הר"ש אף מוּזו מחמת דאין דרך לראות צק, זה דעת הב"י:

מיהו טהורה דהא יש כאן מכה. וצריך לומר דאמרין כשחדלו החתיכות מבית החיצון כבר נתרפאה המכה והלך המיחוש והלך לו, ולכן אינה טהורה רק כל זמן שהמה צבית החיצון:

ועוד צריך להצין א"כ מה טעם קאמר הר"ש דאין דרך האשה לראות וילף אותו מהך דמפלת דם בחתיכה, הא בלא"ה קי"ל הרואה מחמת מכה דמיה טהורים, ומה קמ"ל הר"ש בזה. וצריך לומר או דמיירי דלילו היו אותן חתיכות נשרים במים היו נמוחים לדם, וא"כ י"ל מנא לן דמכה היא דלמא דם יבש הוא זה, אמנם הואיל וחתיכות הרצה

אמנם דרכי משה (אות א) נחלק עליו, וסבירא ליה דהא דקאמר הטור ולא היטה פוסקת לראות כל זמן שהחתיכות צבית החיצון קאי על ראיית דם גמור, ולא כמו שכתב הב"י על ראיית חתיכות קטנות, רק מ"מ אין כאן טומאה הואיל דהוי מכה דזה שנעקר הוי מכה גמורה ע"ש דרכי משה. וצריך להצין א"כ אף לאחר שחתיכות נסתלקו מבית החיצון

פלתי המבואר

נימוחו ואם כן אין כאן ראיות דם כלל אבל יש לומר דאיירי דמכל מקום על הנך חתיכות בשר היה דם נדה המצוי במקור טח על גביהם והיו רטובים מדם ואם כן הרי יש כאן ראייה כל דהו ולכן טיהר הר"ש אף מוּזו מחמת דאין דרך לראות בכך זה דעת הב"י.

ביאור הרמ"א בד"מ דדם שיוצא ממקור טהור כיון שיש לה שם מכה

אמנם בדרכי משה נחלק עליו וס"ל דהא דקאמר הטור "לא היתה פוסקת לראות כל זמן שהחתיכות בבית החיצון" קאי על ראיות דם גמור ולא כמו שכ"י הב"י על ראיית חתיכות קטנות ואפ"ה אין כאן טומאה הואיל דהוי מכה דזה שנעקר הוי מכה גמורה עיי"ש בד"מ.

הפלתי מבאר דעת הרמ"א

וצריך לומר בדבריו דס"ל דאף לאחר שהחתיכות נסתלקו מבית החיצון תהי' טהורה דהא יש כאן מכה וצריך לומר דאמרין כשחדלו החתיכות מבית החיצון כבר נתרפאה המכה והלך המיחוש ולכן אינה טהורה רק כל זמן שהחתיכות נמצאות בבית החיצון.

עוד ישובים אמאי בעי טעמא דאין דרך אשה לראות בכך **ועוד** צריך לומר דהטעם דקאמר הר"ש לטהר אותה "דאין דרך האשה לראות" וילף אותו מהך דמפלת דם בחתיכה הא בלאו הכי קימא לן הרואה מחמת מכה דמיה טהורים ומה קמ"ל הר"ש בזה וצריך לומר, (א) או דמיירי דאלו היו אותן חתיכות נושרים במים היו נמוחים לדם ואם כן יש

שהיו נופלין תמיד מהמקור לפרודור ולזה הצריך הרב בית יוסף לפרש דאיירי שהטיל אותן במים דלא יהיו אלו חתיכות בשר נמחים במים אבל אם נמחים במים הרי היא כראתה דם עכ"ל.

אע"פ שמכה שבמקור טהור הוא מ"מ הכא דדם מחמת דם נדה והרחם אין בכוחו לעצור הדם מחמת המכה

ויש לפרש דאף דקיי"ל דתולין במכה אפי' כשהמכה נמצא במקור כמבואר לעיל דאין כוונתו כאן על הצדדים בפרודור רק על מכה במקור היינו שיש בבשר ועורקים של המקור מכה טינרא או שאר מכה שהם גורמים דם כמו דאמרין אם אין שם מכה קורט דם מניין? כי מכה הוא שצורר דם ומזה יוצא דם ואינו בא ממקור ומעיינ נדה רק הוא דם הנצטר במכה אבל כאן בשביל שנוקב הרחם ושלט בו רקבון אין הדם בא מרקבון ההוא רק להיות כי נחלש ונפסד הרחם לא עצור כוח לעצור דם נדה ויצא מהמקור דם ואין זה מכה שנטהר הדם בעבורו וזהו כוונתו מכה שבמקור עצמה הכוונה דנחלש הרחם והדם זב מבלי מעצור ולא קשה מה שהקשה הרמ"א עליו בדרכי משה (ב) דאם המכה במקור עצמו נתבאר לעיל בסי' קפ"ז דאף אם המכה במקור תלינן במכה ואם כן הוא הדין כאן נימא הכי.

ולפי הנ"ל למה לי לטעם דאין דרכה לראות כן הרי לא ראתה דם רק חתיכות בשר

ומה שיש להקשות למה ליה להר"ש והטור לומר דאין דרך ראייה בכך הא לא ראתה רק בשר ונשרו במים ולא

בכך. ולפי דברינו למדנו שמה שכתב המחבר בשו"ע דלרין להיות שריים צמים ואינן נמוחים, אין כן דעת הרב צה"ג"ה ולפי דעתו א"צ שרייה כלל, והוא דסתם רמ"א ולא הגיה הוא משום דמעטמו מונן, דכתב דהוא מחמת מכה וגם כתב דלפי' דס יורד מותרת, א"כ מה צורך לשרייה כלל: אך כל עין הרואה יצתן כמה רב מהדוחק יש צפויים זה, עד שנזכרו הרב צית יוסף ודרכי משה צפירושו ולא ימלטו מהדוחקים. ועל כל זה הקשה המעדי מלך (פרק המפלת אות ע) על פירוש צ"י, מה זה מהך דרבינו שמשון הלל גמרא היא צדק מ"א (ע"צ) מקור שנפל ללרין דטהורה מטומאת שבעה, דדס אמר רחמנא ולא חתיכה. ואף דיש ליישב צמירויים שונים מכל מקום לא ילאנו מידי

נופלים ואין דרך ללאת כן לכך תלינן שהמה חתיכות צער ולא דס יבש ואפילו שריה אין צריך, וזהו שדייק הואיל ואין דרך אשה לראות צדק:

או י"ל בשעת עקירת החתיכות האלה אז החל המכה וא"כ טיפי דמים שיאלו אז ובעת עקירת אז לא היו כמחמת מכה כי מעיקרה ואילך נולד המכה, אבל מה שהיה נעשה אז צרע ההוא מי יצמט איזה קודם ויש מקום לטמא וכן נראה מדברי הש"ך בס"ק ט' דאפילו לדעת הרמ"א דחשבהו למכה מ"מ אס בשעת עקירה ונפילה היה הדם וזו היתה צממת טמאה ע"ש. וא"כ י"ל דמ"מ מטהרין אותו הואיל ואין דרך אשה לראות צדק, והיינו כדעת הצ"ח דא"צ בדיקה בשעת נפילה והיינו מטעם שאין דרך ראה

פלתי המבואר

ובנוסף לכל הדוחק הקשה התוס' יו"ט בספרו מעדני מלך (טו) על דברי הב"י אלו דמה לי בדברי הר"ש הלא גמרא ערוכה הוא במס' נדה (טו) מקור שנפל לארץ דטהורה מטומאת ז' דדם אמר רחמנא ולא חתיכה ואף שיש ליישב בתירוצים שונים מ"מ לא יצאנו מדי הדחק.

הפלתי מיישב בדרך חדש דברי רבינו שמשון

ולבין ברור הנדון בדברי הר"ש הוא כמו דשכיחי כעת בנשים שלהיות כי הרחם עומד למעלה בפרוזדור והוא מתקבץ כמו המסס ובית הכוסות וכאשר נחלשה האשה נפשטו הקמטים עד שהרחם בראשו כמי מעי נופל למטה סמוך למקום השתן ויש בו כמו מקום צאת הדמים והוא פה הרחם ומשם הדם יוצא והוא מהרחם באמת אבל שלא במקומו כי הרחם וחדר שבו הדמים למעלה מהפרוזדור ובוה קצת מרחם נופל למטה לתוך פרוזדור וקוראים אותו בלשון אשכנז פאהר פאהל כי קצת מהרחם נופל למטה ומשם הדמים יוצאים וזה הי' נדון הר"ש וכך הם דבריו שנעקר מקור שלה דהיינו שהוא למעלה ונעקר עד שחתיכה הימנו נשתרכב ונפל למטה בבית החיצון אבל היה הכל בחיבור עם הרחם ולא שנעקר ונפרד ממנו כאשר חשבהו הב"י וד"מ רק מן הרחם קצתו נשתרכב וירד למטה בבית החיצון ומשם זב הדם ואין כאן מכה ברחם כלל כי אם חולשת הרחם שנתפשטו קמטיו וחדריו כנ"ל ומכל מקום כל זמן שלא חזרה לבריאותה וחזר הך חתיכה למקומו כל דם שתראה משם טיהר ר"ש מטעם דאין דרך ראה בכך והראיה נכונה צריך להיות למעלה בבית החיצון אבל שיהיה

לומר מנ"ל דמכה היא דלמא דם יבש הוא זה אמנם הואיל וחתיכות הרבה נופלים ואין דרך לצאת כן לכך תלינן שהמה חתיכות בשר ולא דם יבש ואפי' שריה במים אי"צ וזהו שדייק "הואיל ואין דרך אשה לראות בכך", (ב) או יש לומר בשעת עקירת החתיכות האלה אז החל המכה וטיפות דמים שיצא אז ובשעת עקירת לא היו כדם הבאה מחמת מכה כי מעקירה ואילך נולד המכה אבל מה שהיה נעשה אז צרע ההוא מי יצמט איזה קודם ויש מקום לטמא אותה וכן נראה מדברי הש"ך (יז) דאפילו לדעת הרמ"א דחשבהו למכה מכל מקום אם הוא בשעת עקירה ונפילה הי' הדם זה הי' באמת טמאה עי"ש ואם כן יש לומר דמכל מקום מטהרין אותו הואיל ואין דרך אשה לראות בכך והיינו כדעת הב"ח דא"צ בדיקה בשעת נפילה מטעם הנ"ל.

הפלתי מוכיח דיש פלוגתא בין המחבר לרמ"א אי בעינן שריה במים להוכיח אם זה דם או בשר

ולפי דברינו למדנו מה שכתב המחבר בשו"ע דצריך להיות שרוי במים ואינן נימוחין אין כאן דעת הרב ברמ"א ולפי דעתו א"צ שרייה כלל והוא דסתם הרמ"א ולא הגיה הוא משום דמעצמו מוכן דכתב דהוא מחמת מכה וגם כתב דאפי' דם יורד מותרת א"כ מה צורך לשרייה כלל.

הפלתי הקשה על פירושו של הב"י והרמ"א בהבנת רבינו שמשון

אך כל עין הרואה יכתן כמה רב מהדוחק יש בפירושו זה עד שנזכרו הרב ב"י וד"מ בפירושו ולא ימלטו מהדוחקים

מקורות

(יד) בס"ק ט'. (טו) על הרא"ש. (טז) מ"א ע"ג.

נופל לה ולא קאמר נופלים לה. וכן בטור אין כאן דקדוק מלשון רבים ליחיד כי הוא שגגת המדפיס, וברור דנתכוון להנ"ל. וברצונו ירוחם כתב להדיא (נמי כו ח"א) שאותה חתיכה צבית החיצון הרי דמיירי מחתיכה חדא, והיינו כמו שכתבנו לעיל דרחם נתפשט קצת הימנו למטה ומשם ראתה דם, וזהו הנכון ואין זה ענין למכה, ופשיטא דלא שייך כאן הטלת מים דאין כאן חתיכה נפרדת כלל ודמים לגמרי יצאו מהאשה הנ"ל:

וגם לא שייך כאן אי אפשר לפתיחת הקבר בלי דם, כמו שטעה בזה חכם אחד בספרו, כי אין זה כלל פתיחת הקבר כי הרחם סתום כמו מקודם רק ירד מלמעלה למטה ומשם היא רואה, ובעת התשמיש הרחם חוזר קצת למעלה לרוב החימום והשמש דש עד מקום ההוא. וזהו שכיח בעו"ה עכשיו אלל הנשים, ולפי דברי הנ"ל יש להם חקנה לטהרם, וזה לענ"ד ברור ואמת בפירושו של הר"ש הנ"ל, ומצינו לאחותנו חקנה. ואף כי יש לפקפק בזה, כי מי יאמר באיסור חמור דם נדה לסמוך אהר"ש במקום דרש"י ותוס' (נדה כב ע"א ד"ה כי פליגי) חולקין, מ"מ נחתי אל לבי לטהר אשה כו בצדקתה ומוצאה בלי הרגשה, הואיל ובלא"ה כבר כתבתי לעיל בסימן קפ"ג (י) דדעת הר"מ דבעינן דווקא הרגשה גמורה אפי" דצדיקה ד"ת, וסמכתי בצירוף שניהם והוא במקום עיגון והקלמתי, וזפרטי כי

פלתו המבואר

הקבר בלי דם וטעה כי אין זה כלל פתיחת הקבר כי הרחם סתום כמו מקודם רק ירד מלמעלה למטה ומשם היא רואה ובעת התשמיש הרחם חוזר קצת למעלה לרוב חימום והשמש דש עד מקום ההוא וזה שכיח בעוונ"ה עכשיו אצל הנשים ולפי דברי הנ"ל יש להם תקנה להתירה וזה לענ"ד ברור ואמת בפירושו של הר"ש הנ"ל ומצינו לאחותינו תקנה ואף כי יש לפקפק בזה כי מי יאמר באיסור חמור דם נדה לסמוך נגד רש"י ותוס' מ"מ נחתי אל לבי לטהר אשה כו בבודקת ומוצאה בלי הרגשה הואיל ובלאו הכי כבר כתבתי לעיל בסי' קפ"ג (י) דדעת מהר"ם דבעינן דווקא הרגשה מה"ת ואין הבריקה עושהו דין תורה וסמכתי בצירוף שניהם ובמקום עיגון להקל ובפרטי כי לפי התוס' קשה קושיית מהרש"א עיי"ש וזה הטוב יכפר.

הדמק. ולכן ברור הנדון בהר"ש היה כמו דשכיחי כעת צנשים, שלהיות כי הרחם עומד למעלה מהפרוזדור והוא מתקבץ כמו המסס וצית הכוסות, וכאשר נחלשה האשה נפשטו הקמטים עד שהרחם צראשו כמו מעי נופל למטה סמוך למקום השתן, ויש בו פה כמו מקום זאת הדמים והוא פה הרחם ומשם הדם יוצא, והוא מהרחם באמת אבל שלא במקומו, כי הרחם וחדר שבו הדמים למעלה מהפרוזדור, וזוה קצת מהרחם נופל למטה לתוך הפרוזדור, וקוראים אותו בלשון אשכנז פאהל כי קצת מהרחם נופל למטה ומשם הדמים יוצאים:

וזהו היה נדון הר"ש, וכך דבריו שנעקר מקור שלה דהיינו שהוא למעלה ונעקר עד שחתיכה הימנו נשמתרב ונפל למטה צבית החיצון, אבל היה הכל בחיבור עם הרחם, ולא שנעקר ונפרד ממנו כאשר חשבו הצית יוסף ודרכי משה, רק מן הרחם קצתו נשמתרב וירד למטה צבית החיצון ומשם זו הדם, ואין כאן מכה צרחם כלל כי אם חולשת הרחם שנתפשטו קמטיו וחדריו כנ"ל. ומ"מ כל זמן שלא חזרה לצריאתה וחזרה הך חתיכה למקומה כל דם שמתראה משם טיהר ר"ש דאין דרך ראייה בכה, והראיה הנכונה צריכה להיות למעלה מצבית החיצון, אבל שיהיה הרחם מתפשט למטה ומשם יוצא הדם אין דרך ראייה כלל. וחתיכות נשר לאו דווקא, רק צ"ל וחתיכה, והראיה דקמני

הרחם מתפשט למטה ומשם יזוב הדם אין דרך ראייה כלל וחתיכות בשר לאו דווקא רק צ"ל וחתיכה והראיה דקמני נופל לה ולא קאמר נופלי לה.

וכן בטור אין כאן דקדוק מלשון רבים ליחיד כי הוא שגגת המדפיס וברור דנתכרין להנ"ל וברבינו ירוחם כתב להדיא "שאותה חתיכה בבית החיצון" הרי דמיירי מחתיכה חדא וכמו שכתבנו דהרחם נתפשט קצת הימנו למטה ומשם ראתה דם וזהו הנכון ואין זה ענין למכה ופשיטא דלא שייך כאן להטיל במים ואין כאן חתיכה נפרד כלל ודמים גמורים יצאו מהאשה הנ"ל.

הפלתו דוחה חידושו של מי האומר שענין זה קשור בדין פתיחת הקבר, ובמקום עיגון יש להקל

וחכם אחד טעה בספרו שכתב לרדן מטעם אי אפשר לפתיחת

נראים דברי הר"ש כי לפי המוס' קשה קושיית המהרש"א
ע"ש, וה' הטוב יכפר:

[ג] חתיכה גדולה וכו'. זהו דברי הטור, והקשה הבית יוסף
א"כ הא דכתב הרא"ש (פרק ג סימן ה) אהא

דאמר רבא [אין] דרכה של
אשה לראות דם בחתיכה וכו'
פלוגתייהו קמפרש וכו', אבל
לדינא טמא משום דאי אפשר
לפתיחת הקבר נלא דם עכ"ל.

דשפופרת, אבל [ג] חתיכה גדולה, טמאה,
אפילו לא ראתה כלום, לפי שאי אפשר
לפתיחת הקבר בלא דם, אפילו בנפל שלא
נגמרה צורתו.

ד. כל דם היוצא מן האשה, בין לח בין יבש,

טמאה. ולא עוד, אלא אפילו יצא ממנה צורת בריה, כמין קליפות או כמין

שערות או כמין יבחושים אדומים, טמאה. והוא שיהיו נמוחים בתוך מעת לעת, על ידי ששורים אותם במים
פושרין, ויהיו המים פושרים כל משך מעת לעת שהם בתוכו. ושיעור החימום, כמו מים ששאכו בקיץ
מהנחר או מהמעין, ועמדו בבית, שחום הבית מחממתן. וכחימום של אלו כך הוא שיעור פושרין בימות
החורף. (וקמס פושרין אינס חמין יותר מחמימות הרוק) ("ז"י צסס ריטצ"א פ' המפלת). ואם הם קשים כל כך,
שאינם נמוחים בתוך מעת לעת, מהורה, אפילו הם נמוחים על ידי מיעוד שממעכין בצפרניו. (ואם מעכין
צפרניו ולא נימומו, טהורה ואין נריך לנדוק ע"י שריה). (המ"מ פ"ה וכו"כ הב"י צסס הרשצ"א).

ה. במה דברים אמורים שאם לא נימוחו מהורה, בזמן שהם יבשים גמורים, שאין עמהם דם כלל. אבל אם
יש עליהם שום לחלוח דם, טמאה. הגה: והוא הדין אם נתמעכו או נימוחו קצתן, וקצתן לא נימוחו, לטמאה.
(פסקי מהרא"י סימן מ"ז). מיהו נראה לי דאם צדקה ג' פעמים, כל מה שראתה ולא נימוחו כלל, שזו אינה צריכה

פלתי המבואר

הב"י אמאי לא תירץ הרא"ש דחתיכה דאיתמר גבי שפופרת
חתיכה קטנה היא דאין הקבר נפתח על ידה, ומאי קשיא ליה
מדאמר רבא אין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה דמשמע
דס"ל דאפשר לפתיחת הקבר בלי דם הא התם בחתיכה קטנה
מיירי שאין הקבר נפתח על ידה אבל בחתיכה גדולה שהקבר
נפתח על ידה מודה דאי אפשר בלי דם עיי"ש מה שתירץ
ומסיים וצ"ע.

הפלתי מיישב קושיית הב"י על דברי הרא"ש דע"כ איירי רבא גם

בחתיכה גדולה

וכתב הפלתי ולא קשה מידי דהא רבא אפלוגתייהו קאי
דקאמר ר"א אומר בבשרה ולא בשפיר ובחתיכה,
וחכמים אומרים אין זה דם נדה ושפיר. ע"כ איירי בחתיכה
גדולה דהוא במקום הולד וע"ז קאמר רבא דחכמים מטהרים
אם כן מוכח דאפילו בחתיכה גדולה מטהרים (ושפיר כתב
הרא"ש דמטהרים משום דם שבתוכה ולא משום פתיחת
הקבר) ודברי הרא"ש נכונים.

דברי המחבר דבחתיכה גדולה אמרו' אי אפשר לפתיחת הקבר
בלא דם וטמאה

[מ"ג] **כתב** המחבר (י"ב) אבל חתיכה גדולה טמאה שיצאה

מתוך הרחם) אפילו לא ראתה כלום (דם) לפי

שאי אפשר לפתיחת הקבר בלי דם אפילו בנפל שלא נגמר
צורתו ע"כ.

קושיית הב"י על דברי הרא"ש אמאי לא תירץ דמיירי בחתיכה

קטנה

וכתב הב"י להקשות מדברי הרא"ש שכתב דהא דאמר רבא

דאין דרכה של אשה לראות דם בחתיכה והכא באשה

טהורה ומקור מקומו טמא קמפלגי אלמא ס"ל דמפלת חתיכה

טהורה התם פלוגתייהו קא מפרש ועיקר שינויא דרבא

לאשמועינן דכו"ע דרשי בבשרה עד שיצא דם דרך בשרה ולא

בחתיכה ולא בשפופרת ונפק"מ אליבא דהלכתא דשפופרת

טהורה אבל בחתיכה טמאה ולא מפני דם שבתוכה "אלא

משום דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם" וע"ז הקשה

מקורות

(י"ב) כסעף ג'.

[ד] שלא בשעת וסתה. הש"ך (ס"ק טו) הביין הטעם משום דאל"כ לעולם לא תטמא, והקשה דכאן לא שייך טטמא כשראיה דם להדיא. וזכור דגם הש"ך הביין דרמ"א מייירי בנדון דבדקה רק ג"פ, דאי גם בשעת וסתה שרה במים ולא נימוח איך סלקא דעתין דטמא הא לא נימוח, רק מייירי דלא שריה אז במים ומ"מ הקשה דמה בכך הא לא שייך וכי לעולם תטמא, וללא כמנחת יעקב (ס"ק יב)

טמאה כהג"ל בסימן קפ"ז ע"ש: אלא זכור דלא זיקש רמ"א לסמוך אחזקה זו, ולומר הואיל ולא נימוחה ג"פ לעולם לא יהיה נמחה לנד, כי אם בזירוף סברת המרדכי (הלכות נדה סימן משל"ה) דס"ל בתוך וסתה אמרינן מסתמא טהור דאורח צומנו זא, ובזירוף מרי חזקות סמך הרמ"א להסירה, אצל זאין לה וסת ומכל שכן זיש לה ובזמן וסתה דאיך כאן רק חזקה זו דאיתחזק בג' פעמים, על זה לא סמך הרמ"א להסיר ואחי שפיר. וזהו שכתב כמו שנתבאר גבי מכה, הרצון כמו שאמרו שם סברת המרדכי מאטרף בסניף להסיר אף כאן הדין כן. וזהו

פלתי המבורא

זה דכיון דאינה רואה אלא דברים יבשים אפילו בשעת וסתה טהורה וכן כתב בספר אפי רברבי ואפשר שגם דעת הרב כן הוא ומה שכתב ודוקא באשה וכו' ושלא בשעת וסתה קאי אמה שכתב לפניו דאם בדקה שלש פעמים וכו' שוב אינה צריכה לברוק דהיינו דוקא שלא בשעת וסתה אבל בשעת וסתה בכל ענין צריכה בדיקה (וכן משמע בלבוש) אבל אם בדיק בפושרין ולא נימוח דעת הרב גם כן דטהורה היא ועיין לעיל בסק"ז מה שכתבתי. (ט)

תירץ הפלתי דגם הש"ך הבין כן בדברי הרמ"א ועכ"ז הקשה דנסמוך אחזקה כיון דאין כאן טעמא דלעולם לא תהיה טמאה וכתב הפלתי דהמנ"י שגג בכונת הש"ך וכתב דהש"ך הבין הטעם משום דאם לא כן לא תטמא לעולם וזכור דגם הש"ך הבין דרמ"א מייירי בנדון דבדקה רק ג' פעמים דאי גם בשעת וסתה הניחה להשרות במים ולא נימוח היאך סלקא דעתך דטמאה הא לא נימוח רק מייירי דלא השרה אז במים (וסומכת עצמה על חזקה שלא נימוח ג' פעמים) וע"ז הקשה מכל מקום מה בכך הא לא שייך וכי לעולם לא תטמא. תירוץ הפלתי אקושיית הש"ך, וחולק עמו בהבנת דברי הרמ"א וזכרי להבין דברי הפלתי נאריך קצת בביאור דבריו הקדושים, והוא דהפלתי הבין דדעת הש"ך בהבנת דברי הרמ"א דחזקה דג' פעמים שבדקה ולא נימוח הוי חזקה מעליותא, ואפשר לסמוך ע"ז כ"פ שתראה דברים יבשים, משא"כ בשעת

שגג בזונות הש"ך ע"ש. ובאמת אילו הטעם דהרמ"א משום דא"כ לא תטמאה לעולם לא היה לו לכתוב דוקא בנאשה שיש לה וסת, דאפי' אין לה וסת ומל' יום לל' יום

דברי הרמ"א דאם בדקה שלשה פעמים ולא נימוחו שוב א"צ בדקה דווקא באשה שיש לה וסת ושלא בשעת וסתה [סק"ד] כתב הרמ"א מיהו נראה לי דאם בדקה ג"פ כל מה שראתה ולא נימוחו כלל שוב אינה צריכה לברוק מה שהיא רואה אח"כ כדרך זה, שהרי החזקה שדברים אלו אינן דם רק באים ממכה שבגופה, ודוקא באשה שיש לה וסת ושלא בשעת וסתה וכו'.

קו' הש"ך אמאי בשעת וסתה אינה טהורה הא אין כאן הטעם דלעולם לא תהיה טמאה

והקשה הש"ך (יט) צריך עיון דלא נמצא בשום פוסק דמחלק הכא בין שעת וסת או לא ולא דמי לדלעיל (י) דהתם כיון דרואה דם להדיא לא תלינן במכתה בשעת וסתה מטעם דאם לא כן לא תהיה טמאה לעולם אבל הכא הרי אינה רואה דם אלא דברים יבשים והלכך אפילו בשעת וסתה טהורה וצל"ע שוב מצאתי בספר אפי רברבי (כ) וז"ל ולי נראה כיון שעיקר הטעם דאינו דם רק בריה טהורה אף בשעת וסתה דאף גבי דם מכה סבירא להו להרמב"ם (כ) והרשב"א (כ) דטהורה אף בשעת וסתה דקיימא לן וסתות דרבנן (כ) וכל שכן בכהאי גוונא דטהורה לכולי עלמא עכ"ד.

דברי המנ"י להשיג על הש"ך דגם הרמ"א יודה דאפי' בשעת וסתה טהורה רק ס"ל דצריך בדיקה כתב המנחת יעקב בתורת השלמים (כ) הש"ך השיג על דין

מקורות

(ט) נס"ק ט"ו. (פ) סימן קפ"ז סעי' ה'. (כא) דף פ"ט ע"ב. (כב) פ"ח הי"ד מהל' איסו"ב. (כג) נמוח הניח האריך צית ז' שער ד' נסופו. (כד) נדה ט"ו. (כה) ס"ק י"ב. (כו) ועיין בשמן למנחה להגהות מנן המחבר עיי"ש.

דלמרתין (גדה דף סג ע"ב) זאשה שהיא מפלגת כמין קליפות ושאלו חכמים לרופאים ואמרו אשה זו מכה יש לה זמיעה שממנה הן יולאים, ואמרו חז"ל יטילו למים אם נימוחו טמאה ואם לאו טהורה, ושאל הר"ש כיון דאשה זו יש לה מכה אפי' נימוחו טהורה, ולא נמצא זמיעה מענה ע"ז. ומירץ מהר"מ לזבלין זש"מ סימן קי"א כי חז"ל לא סמכו אדזברי הרופאים, וניקשו להצמין דזריהם זהטלת מים ע"ש. והגאון מהר"ך זש"מ (חכס

מזואר כמו שכתבנו לעיל (סימן קפו סק"ה), כי כוונת הרמ"א לסמוך אמרדכי אפילו לטהרה לגמרי, ולא כמו שחשב הש"ך (שם סק"כ) רק לזבל תהא נחשבת [רואה] מחמת תשמיש דא"כ אין הך דכאן לענין שלא תהא זריכה ז' נקיים ענין להך דלעיל כלל, דשם מיירי רק מרואה מחמת תשמיש וזכור (עבקי"א):

ו. במה דברים אמורים שצריך בדיקה בשרייה, במפלת כמין קליפות ושערות, אבל חתיבת דם, אע"פ שקשה ואינו נימוח, טמאה. וי"א [ה] שגם לזה צריך בדיקה בשרייה, אם היא חתיכה קטנה כשיעור שופרת הקנה דק שבדקים (ד"ע).

[ה] שגם לזה צריך בדיקה בשרייה. דע כי הר"ש שאל להרשב"א (זש"מ הר"ש כלל ז סימן יח) זכה

פלתי המבואר

וכוונתו דתוך ל' יום דינה כשלא בשעת וסת ותוכל לסמוך עצמה אחזקה ג' פעמים ולמה לא הזכירו הרמ"א. חולק על הבנת הש"ך וס"ל הטעם דבעי ב' חזקות אלא ברור דלא ביקש רמ"א לסמוך אחזקה זו ולומר הואיל ולא נימוחא ג"פ לעולם לא יהיה נמחה לבד כי אם בצירוף סברת המרדכי דס"ל בתוך וסתה אמרי' מסתמא טהורה דאורח בזמנה בא (היינו דיש לה חזקת טהרה בתוך ימי וסתה) ובצירוף תרי חזקות סמך הרמ"א להתירה אבל באשה שאין לה וסת ומכ"ש ביש לה ובשעת וסתה דאין לה חזקת טהרה (של המרדכי) רק חזקה זו דאיתחזיק בג"פ ע"ז לבד לא סמך הרמ"א להתיר, וא"ש.

וסתה אי אפשר לסמוך ע"ז כיון דיש כאן טענה שוכי לעולם לא תהיה טמאה. וע"ז הקשה הש"ך הא בכגון זה אין כאן טענת לעולם לא תהיה טמאה, דהא הרי תהיה טמאה אם תראה דם ממש, ולכן ס"ל באמת להש"ך דאפשר לסמוך גם בזמן וסתה אחזקה של ג' פעמים, משא"כ הפלתי ס"ל דחזקת ג' פעמים לא הוי חזקה מעליותא וסמך אהרמ"א ע"ז דווקא בצירוף עוד חזקה של המרדכי (וכמובא לקמן בארוכה), וזה דווקא בשלא בשעת וסתה משא"כ בשעת וסתה דא"כ חזקה השני של המרדכי שוב אין כאן גם חזקה הראשונה של ג"פ ולכך צריך עוד בדיקה, (ולא משום טענת וכי לעולם לא תהיה טמאה) כיון דחזקה הראשונה אינה תקף בלא צירוף חזקה השנייה.

הרמ"א מביא רא"י ממכה דשם מתירין בעירוף דעת המרדכי וזהו שכתב כמו שנתבאר גבי מכה הרצון כמו שאמרו שם סברת המרדכי מצטרף בסניף להתיר אף כאן הדין וזהו מבואר כמו שכתבתי לעיל (ס) כי סברת הרמ"א (שם) לסמוך אמרדכי אפילו לטהרה לגמרי ולא כמו שחושב הש"ך רק לבל תהא נחשבת מחמת תשמיש דא"כ אין הך דכאן לענין שלא תהא צריכה ז' נקיים ענין להך דלעיל כלל דשם מיירי רק מרואה מחמת תשמיש (והש"ך ס"ל דהרא"י שמביא הרמ"א ממכה הוא לענין דבשעת וסתה לא תלינן ממכה ומש"כ ס"ל להרמ"א דבשעת וסתה לא סמכינן אחזקה ואתה תחזה דהש"ך כאן לשיטתי' דס"ל שם דבמכה טמאה לענין ז' נקיים והבין).

עוד נפק"מ שיוצא מבין שני הטעמים הוא באשה שאין לה וסת דקיי"ל דמל' יום לל' יום הוא כשעת וסתה, וא"כ לסברת הש"ך דחזקה דג' פעמים לא נימוח הוי חזקה מעליותא א"כ אף באשה שאין לה וסת יכולה לסמוך אחזקה זו, משא"כ לטעמו של הפלתי דבעי צירוף של חזקת המרדכי (הג"ל) א"כ באשה שאין לה וסת שוב אי אפשר לסמוך על חזקה השנייה וצריכה בדיקה בכל פעם שתראה הדברים היבשים הללו, ועתה נעיין בלשונו הק'.

מחלוקת הראשונים אי בחתיכת דם מהני בדיקה בשרייה [סק"ה] המזוהר (ס) כתב במה דברים אמורים שצריך בדיקה בשרייה במפלת כמין קליפות ושערות אבל

מקשה על דברי הש"ך דטעם הרמ"א משום וכי לעולם לא תהיה טמאה
ובאמת אלו הטעם דרמ"א משום דא"כ לא תהיה טמאה לעולם, לא היה לו לכתוב דווקא באשה שיש לה וסת דאפי' אין לה וסת ומל' יום לל' יום טמאה כנ"ל בסי' קפ"ז ע"ש,

מקורות

(ס) כפי' קפ"ז גבי מכה. (פח) כפי' ו'.

ג"כ, היה זה מקמייע לדבריהם לדבריהם אמת שהן נולדים ממכה, ולכן המירו חז"ל דכהאי גוונא ודאי יש לסמוך עליהם, דחזינן דחוש עינים מסייע דלנינו נימוח ורוב דם יבש נימוח צמים, והכל חוזרים למקורן כי דם מקורו ותחילתו הוא לם, ואם כן תרוויהו צריכי:

ולמ"ד דיש לסמוך ארופאים, צ"ל או דרופאים צעמנן לא החליטו הדבר היותו מכה צבירור צמעי האשה, כנודע בכל מחקרי הרופאים אין צהם דבר צרור וחלוט אשר יאמר עליו כי הוא זה צרור בלי ספק, רק לפי שכלם ומראה עין ישפטו (ולכן אמרו חז"ל (קדושין פג ע"א) טוב שצרופאים לגיהנם, אף שנאמר בתורה ורפא ירפא מלמד שנתנה רשות לרופא (נבא קמא פה ע"א), אבל התורה דברה ממכות חוץ בצצר, שצר יד או פלע וחצורה, שזה מושש והרפא יורד עד תכליתו וציהן כמעט מופת חתוך כמופת

פלתי המבורא

תו מקשה הרא"ש אמאי צריכה בדיקה בשרייה כשהרופאים אומרים שיש לה מכה

ובן כתב הרא"ש בתשו' (ב) לשאל הרשב"א לפרש הברייתא במס' נדה מעשה באשה אחת שהיתה מפלת כמין קליפות אדומות ובא ושאלו את אבא ואבא שאל לחכמים "וחכמים שאלו לרופאים" ואמרו מכה יש לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין קליפות אדומות תטיל למים אם נימוחו ומהם לאו טהורה ושוב מעשה באשה אחת שהיתה מפלת כמין שערות אדומות ובאו ושאלו את אבא ואבא שאל לחכמים וחכמים שאלו לרופאים ואמרו שומא יש לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין שערות אדומות אמרו חכמים תטיל למים אם נימוחו טמאה ואם לאו טהורה ע"כ דברי הגמרא והקשה הרא"ש למה בעינן שרייה במים לברר אם זה דם או לא הרי הרופאים כבר העידו שיש לה מכה ואנן קיי"ל הרוואה דם מחמת מכה אפילו בימי נדתה טהורה אע"ג דהדם בא מן המקור טהורה הואיל ובא מחמת מכה עכ"ל.

ביאורו של מהר"ם לובלין דחז"ל לא סמכו על דברי הרופאים וביקשו להבחין דבריהם בהטלת מים **וכתב** המהר"ם מלובלין ועמדתו מרעיד מחריש על הרא"ש הג"ל שהרי פירוש הברייתא הוא פשוט כאשר כתבתי ואפשר שלרוב ענותנותו שאל שאלה זו מרבו הרשב"א והוא

צ"י סימן מ"ו תמה על מהר"ם, דא"כ לא היה סמיכה כלל לדברי רופאים רק הכל היה אם נמוחו או לאו, ולמה הזכירו דברי רופאים צגמ' לצטלה, כי היחרא של אשה לא היה מפאת דבריהם כלל. (וע"ש מה שמירץ הוא, שלא היה מכה אצבעו או פלע וטרייה רק חולשת הרחם שלא היה כח לצבל הדם ופלט כמין קליפות. וכלל דחוקו עדיין הקושיא במקומה, לא היו צריכים לרופאים ודבריהם לא היה מעלה או מוריד כלל רק היה תליא צנימוחים ואינו נימוחים, ודבריו צ"ע):

ולא קשה מידי כי למ"ד דאין לסמוך ארופאים ומכל שכן רופא גוי אחי שפיר, דודאי לולי הרופאים אפילו לא היה נימוח היה טמא לדעה קמייתא דדם יבש אפי' אינו נימוח טמא, רק הואיל ורופאים אמרו שהוא מעין מכה שהולידה כמין צריה ונמנל סיוע לזה דהן אינן נימוחים

חתיכת דם אף על פי שקשה ואינו נמוח טמאה, ויש אומרים שגם לזה צריך בדיקה בשרייה אם היא חתיכה קטנה כשיעור שפופרת קנה דק שבדקים ע"כ.

השיטת הראשונה במחבר הובא בטור בשם הראב"ד בבעלי הנפש שער הפרישה והרשב"א (ט) וכן פירש הה"מ בדברי הרמב"ם (י) דהבדיקה הוא רק לחומרא דאפי' דדומה בצורה לבריה אפי' מחמירין לבדוק ואם נימוח אסורה ולעומת זה שיטה השניה הוא שיטת בעל המאור בספרו סלע המחלוקות שם בהשגות על הראב"ד וכן ס"ל להרא"ש בפרק שלישי ורבינו ירוחם מציין דכן הוא דעת התוס' ועיין סדרי טהרה (ב) דדין השרייה הוא גם לקולא ואפי' דנראה דדם יבש הוא ואפי' סמכינן על השרייה דאם לא נימוח אמרינן שאין זה דם נדה.

קושית הרא"ש על הרשב"א דאמאי נימוחו טמאה גם אם יש לה מכה הא הוי דם מכה

וד"ל הפלתי דע כי הרא"ש נשאל להרשב"א דהא דאמרינן במס' נדה (ב) באשה שהי' מפלת כמין קליפות ושאלו חכמים לרופאים ואמרו אשה זו מכה יש לה במעי' שממנה הם יוציין ואמרו חז"ל יטילו למים אם נימוח טמאה ואם לאו טהורה ושאל הרא"ש כיון דאשה זו יש לה מכה אפי' נמוחו טהורה ולא נמצא בחשובה מענה ע"ז ע"כ.

מקורות

(ט) נמוח הניח הארוך ציט ז' שער א'. (ז) פ"ה ה"ד מהל' איסו"ב. (ח) כאן סק"ת. (צ) כ"ג ע"ג. (לב) סוף כלל ג'.

בעליל כי שקר נחלו הרופאים, דזה צרור דבר הצא מהמכה לא ימות במים, ואם לא ימות יש מקום לדבריהם ועליהם אנו סומכין ולכך הצרכו לדברי רופאים, כי לולי כן מה בכך שלא ימותו דהיבש שלא ימותו מ"מ טמא, וזה פשוט וצורר:

אמנם הרא"ש שהקשה כן לדרכו הולך, דדעתו כמו שכתב הטור בדעה האחרונה דדבר יבש שלא ימות במים כשר, וא"כ יפה הקשה בממה נפשך אי סמכו לדברי רופאים אפילו ימותו נמי הא ממכה קאמי, ואי לא סמכו א"כ אף דס גמור צלי ימותו טהור, וכל דברי הרופאים שאמרו ממכה הוא היה לבטלה, כי חו"ל לא סמכו עליהם בשום דבר להקל, כי מה שטערו צאינו ימותו אפילו בדם לגמרי טהור, וא"כ למה הזכירו דברי רופאים בגמרא

פלתי המבואר

מקום טמאה היא שהרי דם המקור הוא אלא שאינו מבושל כל הצורך.

קושית הפלתי על תירוצו של החכם צבי

וכתב הפלתי על דברי החכם צבי ודבריו דחוקים ועדיין הקושיא של הח"צ במקומה עומדת למה היו צריכים בגמ' לשאול לרופאים הרי דבריהם לא מעלה ולא מוריד כלל אלא הכל תלוי אם זה נימוח או לא ודבריו צ"ע דמה הרוחנו מדבריו יותר מדברי מהר"ם הג"ל.

תירוצו של הפלתי דאין לסמוך על רופאים ומסביר למה א"כ שאלו לרופאים אפ"ה

וכתב הפלתי ליישב דלא קשה מידי דהא דאמרנו דאין לסמוך ארופאים ומכל שכן ארופאים גוים ואפ"ה אתי שפיר למה שאלו לרופאים דלולי דבריהם של הרופאים גם אם לא היה נימוח החתיכה היה טמא לדעה הסובר (שהוא דעה ראשונה בשו"ע) כאן דדם יבש אפילו אם אינו נימוח טמאה רק שאני הכא הואיל והרופאים אמרו להקל שאין זה דם רק מין מכה שבא מן הרחם כמין בריה וגם נמצא סיוע לזה דאין הם נימוחים במים הרי דיש סיעתא לדברי הרופאים שחתיכה זה מכה היא ולא דם לכן התירו חז"ל ואמרו דבאופן כזה שזה זה גורם יש לסמוך עליהם דחויגן בחוש דאינו נימוח ויש לנו רוב דדם יבש נימוח במים משום שהטבע פועל שחוזרת ע"י המים למקורן כי דם מקומו ותחילתו לח "והרי יוצא דתרווייהו בעינן" וזה לשיטת דאין הרופאים נאמנים ולפי השיטות

הנדסה, משא"כ בחולי נאצרים פנימים שאין עין רופא שולט בו, בזה ידונו כפי שכלם, וכמדומה, ובספק שקול וכדומה, עד כי רצים חללים הפילו ועצמים כל הרוגיהם, כי לדברים כאלה צריך ישוב הדעת ומתון וכהנה תנאים רצים לבד ישגה ח"ו ונפש הוא חוצל). והיה זה קבלה וכך היה מאומת בידם אי נימוח ודאי לאו מהמכה קאמי, כי אלו הן מן שומא שצחוק מעיהן לא ימותו בכל מימות שבעולם, ואם אינו נימוח הרי הן מהמכה כי חזותם מוכיח עליהן, ולכך שמעו חז"ל בקול דבריהם וזו לעשות כן: או דהרופאים סתמא אמרו כפי חכמתם דהוא מן המכה, אבל חז"ל אשר קבלתם יותר אמיחית מן חכמת טבעים שלהם הסכימו דאין לסמוך עליהם במקום דיש לצרר הדבר בצחינות ונסיון, וזו להטיל במים ואם ימותו הרי נראה

ז"ל כתב שם לעיל שהרופאים אמרו שאין הקליפות ההן דם רק הן מן בריה בפני עצמה קליפות מכה וכו' ואמרו חכמים תטיל למים כדי לבחון דברי הרופאים וכו' אבל אהכ"נ אם אשה רואה דם גמור ואומרים הרופאים שידוע לה שיש מכה וכו' טהורה רק שבשני המעשים לא אמרו הרופאים שיש לה מכה שממנה מפלת קליפות ע"כ.

קושית החכם צבי על תירוצו של המהר"ם על קושיות הרא"ש **ועל** זה הקשה הגאון בעל חכם צבי (לד, א) ואני תמה הלא למה יגרע כוח הקליפות מכוח דם גמור דברם גמור אי אתה מצריכה לבדיקה ואתה סומך על דברי הרופאים ובקליפות אתה מצריכה בדיקה, (ב) ומה שכתב ז"ל שהרופאים אמרו שהן קליפות ולא דם מלבד שדבר זה לא נזכר בתלמוד אלא שהרופאים אמרו שהקליפות הללו מן המכה הן באות, (ג) ועוד קשה שלפי דבריו לא סמכו כלל על דברי הרופאים ודבריהם אינן אלא דברי הבאי שהרי לא האמינום באמרם מן המכה באות הקליפות הללו אלא הבדיקה היא המברר לנו אם נימוח אף לדברי הרופאים טמאה ואם לא נימוחו אף בלי מכה טהורה היא שהרי בריה בפנ"ע הן ולמה הוזכרו דברי הרופאים לבטלה שבדיקת הפושטין לא מהלכות הרופאים היא אלא מדעת חכמים.

תירוצו של החכם צבי על קושיות הרא"ש הג"ל

ולכן כתב לחדש דקמ"ל דאף שהאמת כדברי הרופאים דמכה מכה וריעותא שיש במקור היא מפלת כמין קליפות מכל

ללא ה"א הואיל זה יבש בתכליתו איך ג"כ יבש בתכליתו, הא מתחילה היה דם לת כשאר דם כשיצא ממעיין רק נתייבש ברחמה, וא"כ חד נתייבש לגמרי וחד לא נתייבש, וכי למדין זו מזו. משא"כ הואיל והעידו רופאים שאין מקורן דם כלל, רק צריה הם מתולדת מקרי גוף ממכה ושומא, וצחנו חז"ל דצריהם צהטלת מים לראות אם כניס דצריהם, וכאשר התחזקו בג"פ דלא נימוחו האמינו לדצריהם ולא הצריכו להטיל אחריני צמים, כי חזקה דמן מכה ושומא צאים ולא ימוחו לעולם כמאמר הרופאים, ואחי שפיר ולא קשה מידי כי דצרי הרופאים היו צריכים למאוד, שלא תצטרך לדקוק כל פעם צמים. ומעמה דקושית ירושלמי מיושבת, י"ל דצרי ריב"ח יותר נכונים מדצרי ר"א, ואע"פ דירושלמי הניחו בקושית הא לא סליק צחיובתא, ולכך פסקו הר"ה והרא"ש כוותיה, ומיושב קושית הש"ך (ס"ח ז) שהקשה איך חלקו אדצרי ירושלמי, דהא צירושלמי צמחוקת שנויה. אך מ"מ תמיה עליהם שלא זכרו כלל דצרי ירושלמי ודוק (עב"א):

פליחי המבואר

קושית הרא"ש על הרשב"א היא לשיטתי דס"ל כדעה ב' בשו"ע ודחשתא הרא"ש שהקשה להרשב"א מהגמ' לשיטתו הולך שהוא שיטה השניה בשו"ע דדבר יבש שלא נימוח במים כשר ואפי' דם יבש ועל זה הקשה ממ"נ אי סומכין על דברי הרופאים אפילו אם נימוח נמי יש להתירה דהרי הרופאים אמרו דדם זה ממכה קאתי ואם אינם סומכין על דברי הרופאים אף בלי נימוח טהור דהרי כל מה שאמרו הרופאים לבטלה היא כי חז"ל לא סמכו עליהם בשום דבר להקל דמה שאמרו לטהר באינו נימוח אפילו בדם גמור טהור (ואף בלא הרופאים דדבר יבש אינו טמאה) ואם כן למה הזכירו דברי הרופאים בגמ' כי אין דצריהם נוגעין כלל.

והירושלמי כבר הקשה קושית הרא"ש

ובאמת קושית זו הקשה הירושלמי (ל"ב) דאמרו המפלת דם יבש ר"א מטמא ריב"ח מטהר ומביא דהתנאי פליג עליה דריב"ח מעשה באשה אחת שהיתה מפלת כמין קליפות אדומים ובא מעשה לפני חכמים ושאלו לרופאים ואמרו מכה ושומא יש להן טעמא דמכה ושומא הא אין בה מכה ושומא לא עב"ל וזהו קושית הרא"ש הנ"ל דלמה בעינן לדעת הרופאים ואם סומכים על הרופאים אפילו נימוח נמי.

לצטלה כי לא עשה דצריהם פירות כלל. וקושית זו אמורה צירושלמי ריש פרק המפלת (הלכה ג) במפלת דם יבש, ר' אלעזר מטמא ר' יוסי בן חנינא אומר טהורה, מתניתא פליגא עליה דריב"ח מעשה באשה אחת שהיתה מפלת כמין קליפות אדומים ובא מעשה לפני חכמים ושאלו לרופאים ואמרו מכה וכו' ושומא יש לה צמעים, טעמא דמכה ושומא הא אין בה מכה ושומא לא וכו' עכ"ל. וזהו קושית הרא"ש הכ"ל דמה אצטריכו לרופאים, ואם סמכו על רופאים אפילו נימוח נמי (וירושלמי זה נעלם מהגאון מהר"ך, שפירש מכה חולשת אם אצל דם גמור הוא שיוצא מהאם ולכך הצריכו שריה א"כ לא מקשה (מיד):

וליישב זה נראה לי, דודאי אילו הטילו כל פעם שרואה וכל מה שרואה צמים ולא נימוחו ודאי היו מותרים, אצל להטיל רק ג' פעמים ולסמוך הואיל והני לא נימוחו גם אינן מכאן והלאה לא ימוחו צמים אלו היו מחזיקין להו צחוקת דם רק הואיל והוא יבש לגמרי טהור, פשיטא

הסוברים דיש לסמוך על הרופאים אם כן צריך ביאור קושית הנ"ל למה אמרו להטיל במים במקום יבש לומר, א) דהרופאים בעצמם לא החליטו הדבר בבירור שזה מכה מן המעיים של האשה כנודע בכל מחקרים ורופאים אין בהם דבר ברור והחליטו אשר יאמר עליו כי הוא זה ברור בלי ספק לפי שכלם ומראה עין ישפטו (הקטע בסוגריים מובא בהערות) והיה קבלה ביד הרופאים דכדי לברר הדבר צריך להשימו במים ואז אם נימוח וודאי לאו מהמכה קאתי כי אלו מן שומא שבתוך מעיהן שלא נימוח בכל מימות שבעולם ואם אינו נימוח הרי זה סימן דמן המכה קאתי כי חזותא מוכיח עליהן ולכן שמעו חז"ל בקול דצריהם וצוו לעשות כן.

ב) או דהרופאים סתמא אמרו כפי חכמתם דהוא מן המכה אבל חז"ל אשר קבלתם יותר אמיתית מן חכמת הטבעים שלהם הסכימו דאין לסמוך עליהם במקום דיש לברר הדבר בבחינות ונסיין וצוו להטיל במים לראות אם נימוח או לא דזה ברור דדבר הבא מהמכה לא ימוח במים ואם לא ימוח יש מקום לדבריהם ועליה אנו סומכין ולכן הוצרכו לדברי הרופאים כי לולי כן מה בכל שלא נימוח הרי גם דם יבש שלא נימוח טמא וזה פשוט וברור.

מקורות

(ל"ב) נפרק שלטי נדה.

פלתי המבואר

היו צריכים למאד שלא תצטרכו לבדוק כמה פעמים במים. והשתא מיושב ג"כ קו' הירושלמי אריב"ח ובוזה מיושב ג"כ קו' הש"ך

ומעתה דקושית הרא"ש שהוא קושית ירושלמי מיושבת י"ל דדברי ריב"ח יותר נכונים מדברי ר"א ואע"פ דהירושלמי הניחו בקושיא מכל מקום לא סליק בתוכתא (ל) ולכן פסק הרו"ה והרא"ש כשיטה הלז. ובוזה נתיישב קושית הש"ך (ל) דבירושלמי מוכת כסברא הראשונה שהוא נגד השיטה השניה ותמהנו על מה נתחבטו הגדולים עיי"ש ובאמת לא קשה מדברי הירושלמי אך מכל מקום היה להם להרו"ה והרא"ש להזכיר דברי הירושלמי ודו"ק.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: חכם פוסק על מראות ולא הנשים על בדיקות עצמן. ♦ יש להקל בהלכות נדה דלעומת זה עון ש"ז לבטלה עונו גדול. ♦ ענין הידור במצות. ♦ זהירות ותקנות שהחמירו בהמשך הדורות. ♦ אם אפשר כדאי שהאשה תשאל השאלה להחכם. ♦ דין מראה צהוב כשעוה וכזהב. ♦ דין מראה חום אי נכלל בין המראות האסורים או לא. ♦ דין מראה נרד. ♦ דין מראה שחור. ♦ דין מראה אפור. ♦ דין קרטין. ♦ מראה שניכר רק ע"י זכוכית מגדלת. ♦ נאבד העד מה דינו. ♦ בדברי הב"ח שבשעת הראיה היה מראה טהור ואח"כ על עליה מראה טמא. ♦ דין פתיחת הקבר. ♦ בכתמים שומעין להקל.

מקורות

(ל) וזוה יט לפרש דברי הגמ' בסוף מסכת קידושין "טוב שזרופאים לניהנס" אע"פ שיש לנו פסוק מפורש צמורה (בפרשת משפטים) ורפא ירפא ורשע חו"ל במס' ב"ק (ג"ז ע"ה) מכאן שניתנה לרופא רשות לרפאות דיש לחלק והתורה דברה ממכות שהן צמח צמח כגון שצר יד או פלע או תצורה שזה ממוש אצל הרופא יורד עד הכליות ובהן כמעט מופת חותך כמופת הנדקה משא"כ צמולי פנים צמחים פנימים שאין עין רופא שולט בו וזה הם משתמשים בכוח שכלם ובכוח המדמה ובספק שקול עד כי רצים חללים הפילו ועלומים כל הרוגיה כי לדברים כאלה צריך יסוב הדעת ולהיות ממון וסגנה מנאים רצים לכל יאגה ח"ו ונפש הוא חובל בזה יל"פ הפסוק יאלם דברו וירפאם וימלט וגו' ממה שמשמחים הרופא. (ל) עיין ב"ח סי' קפ"ז הוצא צלמתי לעיל סק"א. (ל) בס"ק י"ז.

(וירושלמי) זו נעלם מהגאון מהחכם צבי שפירוש מכה חולשת אם אבל דם גמור הוא שיוצא מהאם ולכך הצריכו שרי"י א"כ לא מקשה מיד.) (ל)

מיישב קושית הרא"ש דצריך לדברי הרופאים שלא נצטרך בדיקה בכל פעם

וליישב זה נראה לי דודאי אלו הטילו כל פעם שרואה משהו במים ולא נימוחו ודאי היו מותרים לפי שזה מוכיח אם דם הוא או לא אבל להטיל רק ג' פעמים ולסמוך על חזקה הואיל והני לא נימוחו גם אינך מכאן והלאה שיוצא מרחם האשה לא ימוחו במים אלו הוי מחזיקין להו בחזקת דם רק הואיל והוא יבש לגמרי טהור פשיטא דלא הייתי אומר והואיל וזה יבש בתכליתו אידך ג"כ יבש בתכליתו הא מתחלה היה דם דלא כשאר דם כשיצא ממעיין רק נתייבש ברחמה ואם כן חד נתייבש לגמרי וחד לא נתייבש וכי למדין זה מזה משא"כ הואיל והעידו רופאים שאין מקורן דם כלל רק בריה הם מתולדת מקרי גוף ממכה ושומא ובחננו חז"ל לדבריהם בהטלת מים לראות אם כנים דבריהם וכאשר התחזקו בג' פעמים דלא נימוחו האמינו לדבריהם ולא הצריכו להטיל אלו שיצאו אח"כ במים כי חזקה דמן מכה ושומא באים ולא ימוחו לעולם כמאמר הרופאים ואתי שפיר ולא קשה מידי כי דברי הרופאים

קפט [וא] צריכה ד' ראיות וכו'. יש להקשות דהא וסת המודש וגם וסת השבוע כמדלא הן צדינא, ואדרכה מן וסת השבוע ילפינן וסת המודש דזה מצואר בגמי' להדיא, וא"כ פשיטא דשייך צהו וסת הדילוג

כמו צוסת המודש דמאי שנא, ועיין צמוס' צ"ק דף ל"ו (ע"ב) דמצואר להדיא כן גבי שור שנגמ וכו'. וא"כ למ"ד דקיי"ל כרב (נהה סד ע"א) דסגי צב' דלוגין והס צוסת המודש ג' ראיות וה"ה לוסת השבוע, וא"כ אשה שראתה ראה ראשונה והיה דרך משל צאמד צשצת, וצסוף יוס כ' חזרה וראתה הוא ציוס ו' צשצת, וחזרה וראתה לצסוף עשרים הוא צד' צשצת, וא"כ הרי כלן ג' ראיות וצ' דלוגין צב' ימים והן דלוגין שוים, והרי כלן וסת

השבוע לדילוג כמו וסת המודש לדילוג, ומתנהי שלא הרגישו צו האחרונים:

פלתו המבואר

שוין בדינא לגבי קביעותם בג' פעמים וא"כ כמו דקובע בדילוג בוסת החודש כמו כן בוסת השבוע צריך לקבוע בדילוג ולפי זה יוצא דלהפוסקים הסוברים דקיי"ל (דעת רבינו חננאל וכן דעת הראב"ד) כרב דסגי בב' דילוגים בוסת החודש הוא הדין בוסת השבוע סגי בב' דילוגים כדי לקבוע בהו וסת ואם כן אשה שראתה ראה ראשונה דרך משל באחד בשבת ואח"כ כשעבר עליה עשרים יום חזרה וראתה שנית ביום ו' בשבת וחזרה וראתה פעם שלישית לבסוף עשרים בר' בשבת, הרי יש כאן לפי רב ג' ראיות וב' דילוגין בב' ימים בשבוע ודילוגים שוים דמדלג כל ראה שני ימים מיום ראשון ליום שני ואח"כ ליום רביעי וא"כ תמוה על השו"ע שהשמיט דין זה הוסיף הפלתי דהקושיא נתחזקה ביותר ממה דמבואר דמן וסת השבוע ילפינן וסת החודש דזה מבואר בגמרא להדיא ואם כן כמו שמועיל בוסת החודש בדילוג כמו כן מהני בוסת השבוע.

מקורות

(6) סעיף צ'.

סימן קפט
דיני אשה שיש לה וסת קבוע ושאיין לה וסת קבוע וכו' לד סעיפים:

א. כל אשה שאיין לה וסת קבוע, חוששת ליום ל' לראייתה, שהוא עונה בינונית לפתח נשים, ואם יש לה וסת קבוע לזמן ידוע מב' לב' או מב"ה לב"ה, חוששת לזמן הידוע.

ב. כיצד קובעתו, כגון שראתה ד' פעמים, וביניהם ג' זמנים שווין, כגון שראתה היום, ולסוף כ' יום פעם אחרת, ועוד לסוף עשרים יום, ועוד לסוף כ' יום, וזה נקרא וסת ההפלגות. ולכך [וא] צריכה ד' ראיות, שראיה

פסע אחת ולא ראתה, אם אחת דן אחו וסת השבוע לדילוג מ"מ צומנו חוששת, דהוא שוה צדינים כמו וסת

המודש ואין נפקא מינה אם היא רואה בנתיים או שעבר פעם אחת ולא ראתה, מה שאין כן אם אנו דנין אותה לוסת הפלגה, אם פעם אחת לא תראה בזמן או תראה בנתיים, א"כ בטלה הפלגה ואין מושגת עוד כמש"ל וא"ש:

[ב] שעתה בלבד. פירוש כגון ראתה תמיד בשעה י"ג זיוס אצל לא כוונה הימים, כי פעם ראתה זכ' ופעם ראתה זכ"ב, א"כ הרי כאן רק וסת לשעור ואין צריך לפרוש רק השעה. ויליף ליה מהך דחזויה תמיד כד סלקא מטבילה ואמר [לה] הצעלי על גבי הנדה (נדה סו ע"א), והיינו כי הימיה תמיד רואה באישון

ראשונה אינה מן המניין, לפי שאינה בהפלגה. ואפילו קודם שקבעתו שלש פעמים חוששת, שמיד אחר שראתה פעם אחת לוסף כ' חוששת מכאן ואילך כשיגיע כ', וכן בראיית הימים שהיא

לימים ידועים לחדש, מיד אחר שראתה פעם אחת ליום ידוע לחדש, כגון כ"א או כ"ה בו, חוששת לפעם אחרת לזה היום, ואסורה לשמש כל אותה העונה. והוא הדין לשאר מיני וסת שצריכה לחוש להם כן, חוץ מוסת הדילוג, וכמו שיתבאר בסימן זה. ולא אמרו שצריך לקובעם ג"פ, אלא לענין עקרה, שבזיון שקובעתו בשלושה פעמים אינו נעקר בפחות מג' פעמים, שכל זמן שלא עקרתו ג"פ צריכה לחוש לו. אבל ליאסר, אפילו בפעם אחת חוששת לו פעם שנייה. ומיהו אע"פ שחוששת לו, נעקר בפעם אחת, אפילו קבעתו כ' פעמים. שאם ראתה כ' ימים ליום ידוע, וכשלישית לא ראתה, אינה חוששת לה עוד.

ג. אם קבעה וסת לשעות ולא לימים, אינה חוששת אלא [ב] שעתה בלבד, והוסת הזה הוא נעקר בשעה

פלתי המבואר

(וכוונתו דילפינן וסת החודש מוסת השבוע אע"פ דוסת החודש גם כן מבואר בגמ' (ב) ודין של וסת השבוע מבואר בגמ' (א) אלא דוסת החודש יש לפרש בשני דרכים או דכוונת החודש כהלכה בשו"ע דבין מלא ובין חסר נחשב וסת החודש אע"פ שהפלגה ביניהם אינם שוין או נימא דבאמת וסת החודש דוקא כששוין היינו ששני חדשים מלא או חסר וכדומה והוא דיש להוכיח כצד הראשון הוא דאם נימא דוסת החודש מיירי בהפלגה שוה יקשה מ"ש וסת החודש מוסת השבוע הרי דע"י וסת השבוע יליף וסת החודש והבן. ועוד יש לומר דכוונתו דילפינן מוסת השבוע וסת החודש כמבואר בתוס' ב"ק (ז) ד"ה יום ט"ו דכתבו דבגדה נמי קובעת וסתה אע"ג דליכא אלא שתי פעמים סוף ל' יום דלאו סוף ל' יום גריס אלא ט"ו בחודש גריס כמו וריש ירחא וריש ירחא וריש ירחא דקבע וסתה בג' ראיות הללו כדמשמע נדה (ט) וכמו שבת שבת ושבת דסגי שלש פעמים דלאו סוף ז' גריס אלא יום שבת ע"כ, וזה כוונת הפלתי דציין לתוס' ב"ק ליליף משבת דסגי בשלש פעמים).

האשה חוששת לוסת הדילוג רק אחר ג' פעמים משא"כ לוסת השוה חוששת מיד וכמבואר בדברי המחבר כאן והטעם דעד ג' פעמים אין וסת הדילוג שכיח, ולכן כשהאשה ראתה שלש פעמים בהפלגות שני פעמים כ' ימים בהפרש האכ"נ דקבעה וסת השבוע בדילוג אבל על וסת הפלגה רק כשתוסף האשה לראות פעם רביעית בסוף כ' ואם כן יש כאן שני מיני וסת, (א) או וסת הפלגה והוא וסת השוה, (ב) או וסת השבוע בדילוג אמרינן דהוא וסת הפלגה וכוונת השו"ע דאינו נקבע להפלגה עד ד' פעמים ואז הוא וסת הפלגה ולא וסת הדילוג לשבוע.

איזה נפק"מ יש בין וסת השבוע בדילוג ובין וסת הפלגה

ואם תאמר איזה נפק"מ יש בין אם נאמר דוסת הזה נקרא וסת השבוע בדילוג ובין אם נאמר דוסת זה נקרא וסת הפלגה, הרי לעולם צריכה לחוש ליום כ', יש לומר דהנפק"מ הוא אם ראתה בנתיים או שעבר פעם אחת ולא ראתה אם אתה דן אח הוסת הזה כוסת השבוע לדילוג מכל מקום כשהגיע זמנו חוששת דוסת השבוע דומה לוסת החודש ואין נפק"מ אם ראתה בימים שביניהם או שלא ראתה משא"כ אם אנו דנין את הוסת כוסת הפלגה יוצא לדינא דאם עבר פעם אחת ולא ראתה בזמן הנקבע או תראה בנתיים נתבטלה וסת ההפלגה ואינה חוששת עוד כמו שכתבתי לקמן ואתי שפיר.

[ס"ב] כתב המחבר (ו) אם קבעה וסת לשעות ולא לימים אינה חוששת אלא שעתה בלבד ע"כ (ו).

מקורות

(ג) ס"ד ע"א ושם ל"ט ע"א. (א) שם י"א ועיין נמ"ע כאן סק"ד. (ד) ל"ט ע"ב. (ה) ל"ט ע"ב. (ו) נסעף ג'. (ז) והוא מדברי הראש"ד שער הוסמות.

לומר דלס הגיע כן ג' פעמים לטבילה ולא ראתה באישון לילה וכדומה דמותרת, דעקרה לוסת הואיל וצא ממיד מכון ואח"כ עברה ג' פעמים ולא ראתה, אבל דא"כ צדיקה לא ידעתי למה, ומנין ליה להראב"ד זה כיון דמשויה ליה וסת. וכל ראיתו מהא דהמירה לטבול טרם זמן הכניסה וזהו לטבול על גבי הנהר, וזהו הכל קודם זמן, אבל אם עבר הזמן ללא היה לריך צדיקה כמו וסת (שאלן לו) [שאליו] קצוע מנגלן זה לראב"ד.

ועוד א"כ אף נפעם אחת נעקר כיון דמשויה ליה וסת אינו קצוע, דס"ל לראב"ד דוסת השעות אינו כוסת קצוע,

לילה בכניסתה לעיר והמיר להקדים להטבול טרם הכניסה לעיר, כי קודם זמן הוא מותרת. וז"ל הא דפסק הש"ע לעיל קפ"ז סעיף י' דאשה שראתה ממיד כליל צ' אחר טבילה דזריכה לפרוש ליל צ' אחר טבילה השלישית ולא אמרינן דקודם ראה או אח"כ מותרת, דסם לא כונה השעה כלילה רק פעם אחת ראתה בחצי הלילה ופעם לפניו וא"כ כל הלילה נספק ועיין מה שכתבנו לעיל (עב"א):

[ג] ואפילו בלא בדיקה. וכתב

הצ"י שהוא צעלי הנפש, ומפסמי והוא צסוף שער הוסמות. והדבר אינו מוצן דנעקר לשעה אחת יש

פלתי המבואר

כשטהר מיהו מיחש חיישינן חדא זימנא אחר ראייתה כגון אם ראתה פעם אחת או ב' פעמים כליל (שני) של טבילה כשתגיע טבילה אחרת (צריכה לפרוש) ליל (שני) של טבילה וכו' (י"ב) והרי התם רואה דם מחמת תשמיש בזמן ידוע ואפ"ה צריכה לפרוש כל הלילה ולמה לא נימא דכין דקבעה וסת לשעה ולא ליום דהרי יום הטבילה אינו קצוע צריכה לפרוש רק בזמן ההוא ולא לפני הזמן ההוא או אח"כ כמו דאמרינן הכא.

ויש לחלק דשאני התם דלא כונה השעה כלילה רק פעם אחת ראתה בחצי הלילה ופעם לפניו ואם כן אין לה קביעות וסת לשעה לכן צריכה לפרוש כל הלילה אבל במקום שקבעה וסת לשעה צריכה לפרוש באמת רק השעה ולא כל היום.

[סק"ג] **כתב** המחבר (י"ג) אם קבעה וסת לשעות ולא לימים אינה חוששת אלא שעתה בלבד והוסת הזה הוא נעקר בשעה אחת ואפילו בלא בדיקה ע"כ.

וכתב הבית יוסף דמקור הדין בספר בעלי הנפש עיי"ש, וכתב הפלתי וחפשתי ומצאתי שהוא בסוף שער הוסת וז"ל שהוסת הזה נעקר בשעה אחת ואפילו בלא בדיקה ע"כ.

מיידי דלא ראתה בזמן הקבוע ג' פעמים דייקא

והקשה הפלתי דצריך ביאור למה אם קבעה וסת לשעה ג' פעמים נעקר בפעם אחת גרידא והרי קיי"ל (י"ד) דכל

וכתב הפלתי לבאר מה זה שיש לה וסת קצוע לשעות ווסת שאינה קצוע ליום, היינו כגון שראתה ממיד בזמן אחד כגון בשעה י"ב חצות היום אבל הימים אינם מכוונים דפעם היא רואה ביום כ' לחודש ופעם היא רואה ביום כ"ב לחודש אם כן אין כאן וסת קצוע ליום רק לשעות קמ"ל המחבר דאז אינה צריכה לפרוש כל העונה כמו כל זמן הוסת שפורש עונה שלימה כמבואר בס"י קפ"ד לעיל (ולפי מקצת פוסקים גם ענה שלפנ"ו או י"ב שעות) אבל כאן אינה צריכה לפרוש רק אותה הזמן.

ודין זה יליף הראב"ד דהוא מקור הדין מגמ' (י"ז) דאשה כל אימת דהוי סלקא מטבילה הויא חזיא דם ואתאי לקמיה דרבי יוחנן אמר לה לכי והבעלי על גבי הנהר ע"כ, ואע"פ כי האשה היתה רואה ממיד בזמן הלילה בכניסה לעיר אחר הטבילה והטבילה היא כלילה (י"ז) ואפ"ה התיר לה ר' יוחנן לשמש לפני שהגיע זמן הוסת באותו לילה אע"פ שהוא בתוך העונה ועכ"ל לחלק כי היתה לה רגילות לראות בשעה ידוע כלילה והוא בכניסה לעיר אבל לא ביום שוה לכן התיר לה להקדים ולשמש טרם שהגיע שעת הוסת ממש. קושית הפלתי אמאי חיישינן בס"י קפ"ז לכל הלילה ולא רק לשעות

והקשה הפלתי ממה שפסק המחבר לעיל בס"י קפ"ז (י) הרואה דם בשעת תשמיש מותר לשמש פעם שנית

מקורות

(ח) ס"ו ע"א. (ט) כמבואר לקמן בסיומן קל"ו. (י) סעיף י'. (יא) ומקורו בהגהות מיימוניות (פ"ד מהל' איסור' אזה ל' בשם מהר"ם מרוטנבורג עיי"ש גם כן הלשון מפורש לל וכו'. (יב) נסעיף ג'. (יג) נסעיף ב'.

וסת גוף וסמ ימים מניין אבל לא וסת השעות. וז"ל דהך
 רואה מחמת טבילה הוי ליה כמחמת קפיצה, דאין נקבע
 אלא בצירוף ימים ולא שעות, וא"כ קשה לעיל צסימן
 קפ"ז (סעיף י) פוסק דאם ראתה ג' פעמים בליל טבילה
 דצריך ג' פעמים לעוקרו, וזהו דכל שכן מה התם שלא
 כוונה הימים ולא השעות כריך ג' פעמים, ואילו כוונה השעה
 יהיה סגי בפעם אחת, והדבר

צריך תלמוד ועמש"ל (עב"א):
 ודן כיון שעברה עונתה מותרת. עיין ט"ז סק"ה ועמש"ל
 סימן קפ"ז (סק"י) בזה:
 ודן בנזן שראתה וכו'. עיין ש"ך סק"ח דפירש דהוא דווקא
 לרצו אבל לא לשמואל, דבוסת
 ראתה, ודן כיון שעברה עונתה, מותרת.
 ועונה בינונית, שהיא ליל יום, דינה כוסת
 קבוע (הרשב"א).
 ה. פעמים שתהיה ההפלגה שקובעת בהם
 הוסת, בדילוג. ודן בנזן שראתה היום,

פלתי המבואר

וסת שנקבע צריך ג' פעמים עקירה ואם כן מה שנא התם
 דבעינן ג' פעמים ומ"ש הכא דמהני פעם אחת ולכן מפרש
 הפלתי דכוונת הרשב"ד אינו לומר דנעקר בפעם אחת אלא אם
 הגיע כן ג' פעמים שטבלה ולא ראתה באישון לילה וכדומה
 דמותרת דעקרה לוסת הואיל לכתחלה קבעה הוסת תמיד
 מכוון ואחר כך עברה ג' פעמים ולא ראתה עקרה להוסת אבל
 אין כוונתו לומר דנעקר בפעם אחת גרידא.
 קושית הפלתי אמאי לא בעי בדיקה כדן ווסת קבוע
 וכו' המ' הקשה הפלתי על סיוס דבריו של הרשב"ד במה שכתב
 ואפילו בלא בדיקה וצ"ע למה א"צ בדיקה ומניין לו
 להראב"ד לחדש כן הרי כיון דיש לה דין וסת אם כן דינו שוה
 כמו וסת דצריך בדיקה ביום הוסת, ומה שמצינו בגמ' נדה
 הנ"ל (י') דהתירה לבעול טרם זמן הכניסה ונתן לה היתר
 לשמש לפני זמן הגעת הוסת בלי בדיקה כיון שלא הזכיר דין
 של בדיקה הרי זה כיון שלא הגיע זמן הוסת אבל אם עבר זמן
 הוסת של השעות דלא יצטרך לברוק כמו בוסת שאינו קבוע
 מניין לן לחדש כן הרי קיי"ל לעיל בס"י קפ"ד (י"ג) דצריך בדיקה
 כשעבר הוסת.

ולכן מחדש הפלתי דיש לפרש דאשה זה דיש לה וסת לראות
 דם כשיצאת מן הנהר ונכנסת לעיר יש לה דין כוסת
 מתמת קפיצה דאינה קובעת וסת רק בצירוף ימים (ט"ז) וכיון
 דהכא לא קבעה וסת לימים דזמן הטבילה פעמים כך ופעמים
 כך ורק השעה נקבע אין לוסת הזה דין של וסת קבוע ולכן
 אינה צריכה בדיקה כשעבר הזמן של הוסת (ואפשר דזמן הוסת
 גופא גם כן מותרת כיון דאי אפשר לכיון ולפני שהגיע הזמן וגם לאחריו
 אינה חייבת בבדיקה) ולכן גם מה שנאמר שנעקר בפעם אחת
 מוכן כיון דיש לזה דין של וסת שאינו קבוע והטעם דחוששת
 רק לזמן הוסת היינו להשעה ולא לכל העונה כיון שזה וסת
 התלוי במעשה, והשתא כתב הפלתי דלפי מה דהכריע דוסת
 של ליל טבילה דומה לוסת הקפיצה יש להקשות דהרי מבואר
 לעיל (י') דאם ראתה ג' פעמים בליל הטבילה נקבע הוסת של
 ליל טבילה וצריך לעקור אותה ג' פעמים כמו כל וסת קבוע
 הרי דאין זה דומה לוסת הקפיצות והדבר כל שכן מה התם
 שלא כיוונה היום דרק ליל טבילה נקבע ולא ביום א' או ב'
 וכדומה וגם לא השעות כגון שעה י"ב חצות הלילה לא נקבע
 אלא ליל הטבילה ואפ"ה צריך ג' פעמים לעקור ולמה א"כ
 אם כיוונה השעה שנכנס לעיר יהי' סגי בפעם אחת ומסיים
 והדבר צריך תלמוד ועי' מה שבי' לקמן (ט"ז).

[סק"ד] כתב המחבר (ט"ז) ושלא קבעתו ג' פעמים אם הגיע זמן
 הוסת ולא בדקה ולא ראתה כיון שעברה עונתה
 מותרת וכו' ע"כ.

עיין ט"ז (ז) שהקשה ממה שנאמר לעיל בס"י קפ"ז (ט"ז) דפסק
 באין לה וסת צריכה בדיקה לפני תשמיש, וכתב לחלק

מקורות

(יד) נסק"ב. (טו) סעיף ע'. (טז) ודעת הרשב"א נמורת הנית צ"ט ז' שער ג' וכן פסק המחבר. (יז) צסימן קפ"ז סעיף י'. (יח) ס"ק כ"ג. (יט) נסק"ב.
 (כ) סק"ה. (כא) סעיף ב'.

מבוארים כן, אלא שדברי הרא"ש זריכין ביאור בהבנת דברים, דכתב (פרק ט סימן ג) דרב לא קאמר דרביה ראשונה מהמנין אלא היכא שרביה ראשונה היתה בט"ו למודש כיון דזמן ראייתה למנין ימי החודש, אבל אם רביה ראשונה היתה בר"ח ושניה בחמשה עשר לרביה זו ושלישית בט"ו (לרביה זו) [לראותה רביה] מודה רב דלא קבעה וסת דרביה ראשונה אינה מהמנין. וכן מוכח בפרק שור שנגח ד' וה' (דף לו ע"ג) דמדמי נגח בט"ו בחודש זה וט"ו בחודש זה ו"ו בחודש זה לפלוגמא דהכא וכו' עכ"ל. ודברים אלו לכאורה בלתי מובנים דמה רביה יש מהך דשור שנגח יותר מהך דכאן גבי וסת, הלא הדברים הנאמרים כאן בגמ' הן הן הדברים הנאמרים שם בלי הבל, ואדרבה המוס' (נדה סד ע"א, צגא קמא לו ע"ב) הקשו דמהך ראה שור נגח שור ולא נגח (צגא קמא לו ע"א) משמע אפילו בהפלגה סגי בג' ראיות ע"ש:

והיה מקום לומר אם נאמר כדעת הש"ך לקמן בסק"ל, דעונה זינונית שדרך הנשים לראות בו הוא וסת החודש מבלי הבל ע"ש, א"כ י"ל דודאי היא גופיה רביה, דאילו אף בוסת הפלגה בדילוג ס"ל לרב דסגי (צב) [בג'] ראיות בכלל ולשמאל ד', א"כ למה נקט בלישנא ראחה בט"ו בחודש זה וכו' דהוא וסת החודש, ולא נקט פלוגמא בהך גוונא ראתה בר"ח וט"ו לרביה זו וט"ו לרביה זו דיש רבותא טפי, וגם היא צכה"ג דתנן במשנה (נדה סג ע"ב) היתה למודה לראות יום ט"ו וכו' דמייירי מוסת הפלגה ולא מחודש. וז"ל בעל כרתך בהפלגה זריך רביה יותר, לרב ד' ולשמאל ה', וכל מה דיוכל הגמ' לקצר בלישנא מקצר לכך נקט וסת חודש, וא"כ דינא של הרא"ש

פלתי המבואר

דכאן מייירי שיש לה כבר וסת אלא ששינתה עכשיו בוסת החודש ולא קבעתו שלש פעמים ע"כ, ומציין הפלתי לעיין מה שכתב לעיל בסי' קפ"ז (סק"י) (ס).

[סק"ה] כתב המחבר (ג) פעמים שתהיה ההפלגה שקובעת בהם הוסת בדילוג כגון שראתה היום וראתה שנית לסוף ל' ושלישית לל"א ורביעית לל"ב קבעה וסת לדילוג של הפלגות בין שהרחיקה דילוגה הרבה בין שלא הרחיקה אלא יום אחד קבעה וסת לדילוג השוה שבכל ענין

שתהא משוה ראייתה קבעה לה וסת ע"כ. וכתב הש"ך (ד) לדייק מדברי המחבר דמדבריו משמע דבארבע ראיות קבעה וסת לדילוג וזה לדעת היש מחמירין לקמן בסעיף ז' שהוא כרב, וכן כתב בפרישה (ס) וכן משמע בחוס' במס' נדה (ס) ד"ה איתמר, והרא"ש שם (ס), אבל לפי שמואל בעינן חמש ראיות בוסת הפלגה בדילוג ורב מודה דבעינן ד' ראיות עיי"ש.

הפלתי ממשיך לפלפל בדעת הרא"ש בסוגיא זה.

מקורות

(צב) ועיין סימן קפ"ד סק"י. (כג) בסעיף ה'. (כד) סק"ה. (כה) בסעיף ל"ו. (כו) ס"ד ע"א. (ס) פ"ט סימן ג'.

ולפ"ז דברי הרא"ש שפיר, דוודאי הא דהוטרך הרא"ש להציא ראייה ללא מיירי צוסת הפלגה היינו אס אמרינן דאין יום חודש גורם כלל ראייה לאשה, דמה איכפת לטבע אשה אס החודש מלא או חסר או היום ט"ו או ט"ז,

עד שנאמר שאפי' הרבה ימים מקדם שפעה דס אי יגיע ימי ט"ו הרי בחוקת אורת בזמנו בא, וזהו כמעט מהנמנע אלל

חכמי טבע ומחקר ויחקו ליה, רק אמרו כי טבע האשה להפסיק צין ראייה לראיה זמן מוגבל והוא וסת הפלגה. וא"כ הא דאמרינן ראתה בט"ו לחודש זה וי"ו לחודש זה על כרחך מיירי צדך משל צחדשים השווים צמלא וחסר או חודש לצנה כ"ט י"ב, וא"כ הרי כאן הפלגה מן ט"ו ליי"ו וכן מן י"ו ליי"ז הפלגה ג"כ צדילוג יום אחד יותר. ואין לומר כי ראייה ראשונה נמנה לצד צלי הפלגה, כי איזה שס אשר תקרא לו, הלוא אין החודש גורם הדס ואין כאן זמן שנאמר עליו אורת בזמנו בא, וא"כ צו מוכח לכאורה דוסת הפלגה ג"כ לרב צכה"ג הוי וסת ולשמואל צראתה ראייה ד'.

אבל אס אמרינן דוסת החודש גורם ראייה, ומסורת הנה זה ציד חכמינו ז"ל כי שיפורא ומהלך לצנה גורם ראייה לאשה, אין הצדל אס ראתה מקודם סמוך או מופלג מ"מ צהגיע תור ההוא היא רואה, וזהו וסת החודש שאמרו חז"ל, אס כן פשיטא דכי נחלקו רב ושמואל היינו צוסת חודש דראיה ראשונה מהמינין, שתיכף היא נומנת גבול וקוצעת זמן לוסת, משא"כ וסת הפלגה אין צראיה ראשונה דבר עד שמוסיף עוד ראייה. וא"כ הכריח הרא"ש שפיר דעל כרחך וסת החודש דוקא, משוס דיום חודש גורם וסת ולא תליא כלל צהפלגה, ולכך סגי לרב צג'.

דליכא למימר היא היא היינו וסת החודש היינו הפלגה דאין יום חודש גורם כלל הראייה, וא"כ מוכח דגם צהפלגה סגי צג' ראיות כמ"ס הרא"ה צצדק הציח צאמת ע"ש שהארין, דא"כ י"ל עד כאן ס"ל לשמואל עד שמשלש

צדילוג היינו צוסת החודש שהוא לפ"ז דין אחד עם הפלגה דס"ל לשמואל הא אין כאן רק דילוג אחד דמט"ו ליי"ו הוא הפלגה

אחת ומיום י"ו ליי"ז דילוג אחד, וס"ל לשמואל דעכ"פ צעינן צ' דלוגים לפחות דלחוי עכ"פ חזקה צדילוגים לרבי, ואף רצ"ג מודה הואיל ועכ"פ יש כאן ראיות המחזיקים כמו שאמרו לרב, ועיין צרא"ה הנ"ל, אלל צשור דנגיחה צט"ו לחודש יש לו שס כמו שכתבנו לעיל (צשור הנגיחה חייב יש לו שס) והוי כמו וסת השצוה או חודש לדין אליצא דכ"ע, וא"כ צנגח אח"כ ציי"ו לחודש הרי כאן סירוג ואח"כ ציי"ז הרי כאן סירוג שני, והרי כאן שני סירוגים ואף שמואל מודה, דהא הוטרך לנגיחות וצסירוגין לחדשים צתוספת יום יום, ואין דמדה הגמרא נגיחות שור צדילוג צחדשים להך דרב ושמואל גצי וסת:

שמע מינה דאף כאן הדין כן, דיום חודש גורם וסת והראיה אינה צריכה להפלגה כלל, דאפילו אס שופעת ימים הרבה מקודם או חדל לה אורת כנשים זמן רב, צהגיע תור החודש עלולה לראות והוא הזמן שיצא אורת נשים, וא"כ שוה דינו לשור נגח דיש לנגיחה ג"כ שס מוגבל. וא"כ דדין זה מוכח אמרינן דוקא צוסת החודש הואיל ונקט למילתא צחדוש, אלל צהפלגה צריך ראייה עוד תוספת הן לרב והן לשמואל ודוק:

[ד] וראתה שנית וכו'. וה"ה דלגה למפרע כגון ראתה שניה לסוף כ"ט ושלישית לצסוף כ"ח, וזה פשוט וכן

פלתי המבורר

שניה לסוף כ"ט ושלישית לבסוף כ"ח וזה פשוט, וכן משמע בתוס' פ"ק נדה (ל) ד"ה פחתה וכו' ע"כ. **ובאמת** יש לפקפק בזה ולומר דבשלמא בדלגה שריחקה יום יום י"ל דטבע האשה כך היא למעט בדמיה וכן הולך וחסור עד לבסוף יוצאה שרואה פעם אחת לשנה ואחת

[סק"ו] **כתב** המחבר (ס) פעמים שתהיה ההפלגה שקובעת בהם הוסת בדילוג כגון שראתה היום וראתה שנית לסוף ל' ושלישית לל"א ורביעית לל"ב, קבעה וסת לדילוג של הפלגות וכו' ע"כ. **וכתב** השי"ך (ס) והוא הדין אם דלגה למפרע כגון שראתה

מקורות (ס) כסעף ה'. (סג) סק"ט. (ל) ט' ע"ב.

משמע בתוס' פ"ק דנדה דף ט' (ע"ג) ד"ה פחתה וכו',
 כן כתב הש"ך בסק"ט. ובאמת יש לפקפק בזה, בשלמא
 בדלגה שרחקה יום יום י"ל טבע אשה כך למעט נדמים
 וכן הולך וחסר, עד לבסוף שרואה פעם אחת לשנה ואחת
 לשבוע ואחת ליוזל, אבל אם
 מקרבה ראייתה א"כ אין אפשר
 לומר לבסוף שתראה היום ומחר
 יהיה לה עוד וסת וא"כ מחר
 נמי וכן אין לדבר סוף, וא"כ
 אשה זו כל ימים בחזקת רואה,
 ולבסוף יהיה וסתה נעקר
 וצריכה לחזור ולהוסיף לראות מיום א' לז' ולג', א"כ הרי
 הוסת משונה הולך וחסר והולך ומתגבר זה לא שמענו
 בטבעים כלל. ומתוס' אין ראייה, כי התוס' באמת לא הקשו
 על לא מציעא שפחתה, רק קושית התוס' על לא מציעא
 שהותירה דפירש רש"י לז"א צ"ב צ"ג יום. איצרא דבספר
 בעלי הנפש לראצ"ד מבורר כמ"ש התוס', ומכל מקום
 צ"ע כי מנגד לטבע בכל אופן, ומנלן זה כי לא מצינו לו
 ראייה צ"ס:

שלא הרחיקה אלא יום אחד, קבעה וסת
 לדילוג השוה. שבכל ענין שתהא משוה
 ראיותה, קבעה לה וסת.
 ו. בשם שקובעת וסת בהפלגה מימים שוים
 ושאינם שוים, כך קובעת זו בימי החדש
 ובימי השבוע שוים ושאינם שוים. ביצד,

דמונין למולד הלכנה שנראה שראוי לקבוע חודש עפ"י
 הראיה. ובאמת הוא דבר חמוה דטבע כל נשים בכל
 זמניהם יהיו כרוכים אחרי הצ"ד כיצד יקראו שם לחודש,
 ואז ציוס ההוא יוצו דמים מנידתה ומקורה. ולכן הרמב"ן
 שהיה שלם בטבעיות ולימודים
 ובסוד ה' צא כנודע מגודל
 חכמתו, ומ"מ כפי מה שכתב
 הרמ"ה (נדק הנית צ"ו שער ג' ט.)
 דחה זה הסברה שיהיה שיפורא
 גריס צוסת אשה להקדים
 ולהאחרי, וכן הר"ן במידושי
 (פר ע"א) הביאו ולא ענה עליו דבר. כי כל מה שהאריך
 הרשב"א במשמרת הבית ועיקר ראייה שלו הוא מפסק
 לאל גומר עלי הוא אמת, וזהו הכל באיש ישראלי אשר חלק
 ה' עמו והם מושפעים מפאת ה' ולא כפי טבעי והלוכי
 כוכבים, ולכן כל העניינים נדון כפי חוקי הצ"ד וכאשר
 יאמרו כן גזרה חכמתו עליונה להסכים ולהשפיע עליהן,
 אבל שיהיו בעלי חיים חומריים מתנהגים עפ"י הסכמת
 צ"ד מול הטבע ומהלך הכוכבים במסילתם זה מהנמנע,
 וא"כ כל פועל הטבע לשוא ח"ו. וזהו צוסת החודש בדילוג
 לא נאמרה באשה לזד כי אם גם בשור שנגח ג' פעמים

[ז] בימי החודש. עיין ש"ך ס"ק י"ג דעיקר כפי רוב
 פוסקים דשיפורא גרים, ולא כהרמ"ה דדעתו

פלתי המבורא

דעת הרשב"א דקביעת בית דין לחודש קובעת וסת החודש
 [סק"ז] כתב המחבר (ל) כשם שקובעת וסת בהפלגה מימים
 שוים ושאינם שוים כך קובעת בימי החודש
 ובימי השבוע שוים וכו' ע"כ.
 וכתב הש"ך (ל) דהלכה היא כדעת רוב הפוסקים דסוכרים
 דשיפורא גרים ולא כשיטת הרא"ה (ל) דדעתו דמונין
 למולד הלבנה לשעה שנראה שראוי לקבוע ראש חודש על פי
 הראייה שמשעה זו שהוא נראה נראה על הארץ הוא פועל
 בעולם עיי"ש.
 דעת הרמב"ן כדעת הרא"ה דמולד הלבנה גורם לוסת החודש
 וכתב הפלתי דבאמת הוא דבר תימה דטבע כל נשים בכל
 זמניהם יהיה כרוכים אחרי החלטת הבית דין מתי

לשבוע ואחת ליובל אבל אם מקרב ראייה אם כן היאך אפשר
 לומר לבסוף שתראה היום ומחר יהיה לה עוד וסת ואם כן
 מחר נמי וכן אין לדבר סוף ואם כן אשה זו כל ימיה בחזקת
 רואה ולבסוף יהיה וסת נעקר וצריכה לחזור ולהוסיף לראות
 מיום א' לב' ולג' וא"כ הרי הוסת משונה הולך וחסר וחזר
 והולך ומתגבר ודבר זה לא שמענו שיהיה שייך בטבע כלל.
 ומנה שהביא ראייה מדברי התוס' אין ראייה כי התוס' באמת
 לא הקשו על לא מיבעי שפחתה רק קושית התוס' על
 לא מיבעי שהותירה דפירוש רש"י לצ"א צ"ב צ"ג יום, אבל
 בספר בעל הנפש להראב"ד מבורר כמו שב' התוס'. ומ"מ צ"ע
 כי דבר זה מנגד לטבע בכל אופן ומנלן זה כי לא מצינו לו
 ראייה בש"ס.

מקורות

(ל) בסעיף א'. (לז) בס"ק י"ג. (לח) נדק הנית על הרשב"א שכתב דהרמב"ן ס"ד ע"א ד"ה רחמה ובהל' נדה פ"ה ה"ז פסק דקובעת וסת החודש
 אע"פ שזה מלא וזה חסר לפי שא"ס שיהיו עניני הוסתם נמלין בקידוש החודש שאין השופר שמוקעין בו גורם ולא קדוש שלט שמקדשין אותו גורם ואי אפשר
 לומר שלוסת סה ישחדש דבר בגופה ומראה.

ודרומי וכן להיפך. ועוד דיש הבדל בין מולד אמיתי למולד אמצעי, ועיקר הראיה האמיתית הוא הכל לפי מולד האמיתי שהוא הלבנה בגלגל שלה כנודע וכל חשבון שלנו במולדות הוא אמצעי, ואם כן אף כל אשה בכל מדינה צריכה ללמוד חכמת מהלך הכוכבים ומפת הארץ, לדעת איך ומה תקבע וסתה באיזה זמן, וזה מהנמנע למאוד. ועוד א"כ אם הראיה באמצע הלילה תהיה וסתה מאמצע הלילה לאמצע הלילה, וא"כ וסתה משתנית משעות ורגעים ואין כאן קביעות יום ולילה שלנו שהוא זריחת ושקיעת השמש כי אם מעת ראית לבנה יהיה ביום ולילה, וכמה בטולים הרבה יש בדין זה:

אמנם נראה כי חודש אחד מלא וחודש אחד חסר כסדרן, בשנה פשוטה שתמיד חודש אחד חסר וחודש אחד מלא, ודאי דהרי זו חוששת ליום החודש שהוא כדינו, כי זהו בנינו על מהלך לבנה. כי מהלך לבנה בשני חדשים הוא נ"ט יום, וחלקו חז"ל אחד מלא ואחד חסר, וא"כ אשה זו

פלתי המבואר

בארץ וכל חשבון קביעות חדשים ומולדות שלנו הוא על פי ארץ ישראל כי משם תצא תורה וקביעות החדשים ואם כן הנשים היושבים וגרים בארצות הרחוקות מארץ ישראל כיצד ימנו קביעות וסתן אי למולדות ארץ ישראל הרי אינו כי אם נאמר ששבע זריחת הלבנה בחידושה גורם ואין זריחת לבנה בא"י גורם ליושבים בקוטבי צפוני ודרומי וכן להיפוך.

ב ועוד דיש הבדל בין מולד אמיתי למולד אמצעי ועיקר הראיה האמיתית הוא הכל לפי מולד האמיתי שהוא הלבנה בגלגל שלה כנודע וכל חשבון שלנו הוא אמצעי ואם כן אף כל אשה בכל מדינה צריכה ללמוד חכמת מהלך הכוכבים ומפת הארץ לדעת איך ומה תקבע וסתה באיזה זמן וזה מהנמנע למאוד.

ג ועוד אם כן אם הראיה באמצע הלילה תהיה וסתה מאמצע הלילה לאמצע הלילה ואם כן וסתה משתנית משעות ורגעים ואין כאן קביעות יום ולילה שלנו שהוא זריחת ושקיעת השמש כי אם מעת ראית לבנה יהי ביום ולילה וכמה בטולים הרבה יש בדין זה.

הפלתי מיישב הדברים והשיטות

אמנם נראה כי חודש אחד מלא וחודש אחד חסר כסדרן

ט"ו בחודש זה וכו', ושם הקושיא גדולה ומזקה כי אם לא יתכן שהטבע יסכים לקביעות כ"ד. ולכן הרמב"ן הקשה קושיא זו ולא היה נעלם מעין חכמתו כנ"ל:

ובאמת דברי הרא"ה ג"כ אינם מוציאים, דכתיב דיש למנות למולד הלבנה שנראה שראוי לקבוע ר"ח עפ"י הראיה, שמשעה זו שהיא נראית על הארץ היא פועלת בעולם זהו דבריו, והר"ן בחידושו הסכים עמו. ולא ידעתי כי קשת הראיה בלבנה מחלפת לפי אורך ורוחב המדינה בעולם, כאותו שאמרו (ראש השנה כ"ע"ג) כ"ד שעות לדידהו שית ולבני צבל י"ח שעה, וכן בכל מדינה ומדינה משתנה הראיה והזמן שנראה בארץ, וכל חשבון קביעות חדשים ומולדות שלנו הוא עפ"י ארץ ישראל כי משם תצא תורה וקביעות החדשים. וא"כ הנשים היושבות וגרות בארצות הרחוקות מא"י כיצד ימנו קביעות וסתן, ואי למולדות א"י הרי אינו, כי אם נאמר שטבע זריחת הלבנה בחידושה גורם (ואין) זריחת לבנה בא"י גורם ליושבי בקוטבי צפוני

יקראו שם לחודש הבא ואז ביום ההוא יתחילו לזוב דמי נדתה ולכן הרמב"ן שהיה שלם בחכמה ובתורה ובסוד ה' בא דחה זה הסברא שהי' שיפורא גורם בוסת אשה להקדים ולהאחר.

ביאר סברת הרמב"ן דלא ניהא ליה בדברי הרשב"א

ובן מבואר בחידושי הר"ן במס' נדה (ל"ז) דהביא לדברי הרא"ה ולא דחה אותן, אמנם הרשב"א במשמרת הבית כתב ליישב מהקרא בתהלים (ל"ט) לאל גומר עלי עיי"ש, והוא דבגופי ישראל אשר חלק ה' עמו נשפעים מהנהגת הקב"ה ולא מהנהגת הטבע והולכי כוכבים ולכן כל עניני' נדון כפי הבית דין וכמו שהם יאמרו כן גזרה חכמת עליונה להסכים ולהשפיע עליהן אבל בעלי חיים חומרי מתנהגים על פי הטבע ומהלך הכוכבים ולפי זה יקשה שהרי הא דוסת החודש בדילוג נאמרה לא רק באשה גרידא כי אם גם בשור שנגח כמה פעמים באותו יום בחודש ושם לא יתכן שהטבע יסכים לחביעת בית דין ולכן הקשה הרמב"ן קושיא זו אף שידע מדברי הרשב"א הנ"ל.

דעת הרא"ה דמונין ללבנה צריך ביאור

א אמנם גם דברי הרא"ה צ"ב כי קשת הראיה בלבנה מתחלפת לפי אורך ורוחב המדינה בעולם כאותה שאמרו במס' ר"ה (ל"ז) וכן בכל מדינה משתנה הראיה והזמן שנראה

מקורות

(לד) ס"ד ע"א. (לה) מ"ז ג'. (לו) כ' ע"ב.

יש לה לחוש לפי מהלך לבנה. ואם כן אינו כל כך צדקדוק, כי לפעמים יקדים המולד וראיה באיזה שעות או יאוחר ולפעמים אפשר בחצי יום, כולי האי לא אמרינן לדקדק דמי יהיה איצטגנין לדקדק צדקות הילוך הלבנה, וצפרט כי וסמות דרבנן ולא סגי בלאו הכי. רק כל הפלפול ההוא אם עשו ו' חסרים או ו' מלאים, וכאן צ' חסרים או צ' מלאים זה אחר זה, אם גם צוה יש לשמור סדר החדשים או לא כי למ"ד שיפורא גרס אף צוה לא זו הסדר, ולהרא"ה והרמב"ן לא כן הוא כי זהו יוצא מכלל מהלך ירח, והתורה מסרה קביעות החדשים לחז"ל ומה ענין זה לאשה בדמי וסמה. ולכן אפשר ללך דמי שאין בחוליה חוזרים צמתעברה השנה לצסוף ג' שנים ויום אחד, דהתם ג"כ הקביעות שיהיה שנת לבנה עם תקופה כאחד, וגדולי האדם תלוי במהלכי מאור החמה:

ובזה הונח לי כי הרמב"ן כתב דאין לומר לענין וסת שיפורא וקביעות נדה (פרק ה הלכה יב) וכמו שכתב לעיל הטור, פוסק ג"כ וסת חודש, וכתב להדיא דאין להשיגת אפי' חודש אחד מלא וחודש אחד חסר, ולכאורה הדברים סותרים. ולפי מה שכתבתי לא קשה מידי דבחדש חסר וחודש מלא לא נחלק, רק כוונתו צפני חסרים או שני מלאים וזה לא הזכיר בהני"ל, וצמתת צכה"ג יש ליישב לדינא כי הוא נגד החוש והסברה (ובחצורי במחקרי טבעי ולומדי ותורני עשיתי לדברי רש"א סמוכים מטעם אחר טבעי ואין כאן מקומו):

[ח] באחד בשבת וכו', כתב המנחת יעקב (סק"ט) אע"ג דצלה"ה איכא הפלגה שנים מ"מ בהפלגה צעינן ד' ראיות וצוה סגי צג'. ונכון הוא אלא שיש עוד הצדל, דצצבוע אף אם תראה צ' ימים מקודם כשיגיע וסת

פלתו המבואר

בשנה פשוטה שתמיד חודש אחד חסר וחודש אחד מלא ודאי דהרי זו חוששת ליום החודש ההוא כדינו כי זהו בנוי על מהלך הלבנה כי מהלך לבנה בשני חדשים הוא ג"ט יום וחלקו חז"ל אחד מלא ואחד חסר וא"כ אשה זו יש לה לחוש לפי מהלך לבנה ואם כי אינו כל כך בדקדוק כי לפעמים יקדים המולד וראיה באיזה שעות או יאוחר ולפעמים אפשר בחצי היום מ"מ כולי האי לא אמרינן דאשה תדקדק כמו איצטגנין בדקות ההילוך לבנה ובפרט כי וסת דרבנן ולא סגי בלאו הכי.

רק כל החילוק הוא אם עשו ו' חסרון או ו' מלאים וכאן שני חדשים חסרים או שני חדשים מלאים זה אחר זה אם גם באופן זה יש לשמור וסת החדשים כי למאן דס"ל שיפורא גרם גם בזה אותו הסדר אמנם להרא"ה שונה הדין כאן כי זהו יוצא מכלל מהלך ירח והתורה מסרה קביעות החדשים לחז"ל ומה ענין זה לאשה בדמי וסתה ולכן יש לחלק דלא דמי לזו שאין בתולה חוזרים בנחעברה השנה לבסוף ג' שנים ויום א' דהתם ג"כ הקביעות שיהיה שנת לבנה עם תקופה כאחד וגדולי האדם תלוי במהלכי מאורות החמה.

בשנה פשוטה שתמיד חודש אחד חסר וחודש אחד מלא ודאי דהרי זו חוששת ליום החודש ההוא כדינו כי זהו בנוי על מהלך הלבנה כי מהלך לבנה בשני חדשים הוא ג"ט יום וחלקו חז"ל אחד מלא ואחד חסר וא"כ אשה זו יש לה לחוש לפי מהלך לבנה ואם כי אינו כל כך בדקדוק כי לפעמים יקדים המולד וראיה באיזה שעות או יאוחר ולפעמים אפשר בחצי היום מ"מ כולי האי לא אמרינן דאשה תדקדק כמו איצטגנין בדקות ההילוך לבנה ובפרט כי וסת דרבנן ולא סגי בלאו הכי.

רק כל החילוק הוא אם עשו ו' חסרון או ו' מלאים וכאן שני חדשים חסרים או שני חדשים מלאים זה אחר זה אם גם באופן זה יש לשמור וסת החדשים כי למאן דס"ל שיפורא גרם גם בזה אותו הסדר אמנם להרא"ה שונה הדין כאן כי זהו יוצא מכלל מהלך ירח והתורה מסרה קביעות החדשים לחז"ל ומה ענין זה לאשה בדמי וסתה ולכן יש לחלק דלא דמי לזו שאין בתולה חוזרים בנחעברה השנה לבסוף ג' שנים ויום א' דהתם ג"כ הקביעות שיהיה שנת לבנה עם תקופה כאחד וגדולי האדם תלוי במהלכי מאורות החמה.

רק כל החילוק הוא אם עשו ו' חסרון או ו' מלאים וכאן שני חדשים חסרים או שני חדשים מלאים זה אחר זה אם גם באופן זה יש לשמור וסת החדשים כי למאן דס"ל שיפורא גרם גם בזה אותו הסדר אמנם להרא"ה שונה הדין כאן כי זהו יוצא מכלל מהלך ירח והתורה מסרה קביעות החדשים לחז"ל ומה ענין זה לאשה בדמי וסתה ולכן יש לחלק דלא דמי לזו שאין בתולה חוזרים בנחעברה השנה לבסוף ג' שנים ויום א' דהתם ג"כ הקביעות שיהיה שנת לבנה עם תקופה כאחד וגדולי האדם תלוי במהלכי מאורות החמה.

מקורות

(א) נסעיף ו'. (למ) ס"ק ט'.

מקורות
(א) נסעיף ו'. (למ) ס"ק ט'.

ההוא חוששת, אבל אם אמה עושה אומה וקם הפלגה הא בטלה הפלגתה. וכן אם יעבור וסת אחד ולא תראה, דבהפלגה בטלה הפלגתה עד שתשוב ותראה, משא"כ בוסת שבוט. ולכן אני מסופק אם תראה ד' ה' פעמים בכל יום א' שצדע שלישי, שיש כאן לומר שקצעה וסת שבוט, וכן יש לומר שקצעה וסת הפלגה מכ"ב לכ"ב, במה נימא שקצעה כי יש ביניהם נפקא מינה לדינא כמו שכתבתי. ואפשר דיותר שכיח הפלגה מוסת השבוט, ולכן אם נוכל לומר שהוא הפלגה למה נימא שהוא וסת שבוט, שהוא לא שכיח דיהיה יום ושבוט בזמן מוגבל גורם הראיה וצ"ע:

[טז] חוששת ל"ח בתמוז. אבל (לט"ז) [ל"ז] בתמוז אין לחוש, משום דכיון דקצעה לה וסת לדילוג תו לא

חיישין דקצעה לה וסת לשוה. אבל הרמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ח' הלכה ז' כתב היתה למודה לראות יום ט"ו ושינתה לט"ז שניהם אסורים, שינתה ל"ז שניהם אסורים ומותר לט"ו, שינתה ל"ח נאסר שמונה עשרה והותרו כולם. ופירש בו הכסף משנה דאע"ג דקצעה לה וסת לדילוג ומהאי טעמא הותר ט"ו דנעקר בקציעות וסת אחת, מ"מ חוששת ל"ח נמי אולי תראה בו. ובאמת כפי הגירסא בגמרא (סד ע"א) שינתה ליום י"ח וכו' ואינה אסורה אלא מ"מ ואילך י"ל דהכונה ל"ט אבל לא ל"ח, אך בתוספתא (פרק ט הלכה ג) מצואר הלשון כך שינתה ל"ח טהור שלשמן ואינו טמא אלא י"ח, והוא כדעת הרמב"ם. לכן תמהני על המחבר שהשמיע דעת הרמב"ם לגמרי, מה שאין דרכו צרוב מקומות (עבד"א):

לה וסת באחד בשבת או בה' בו, ובאחד בחודש או בה' בו, אף על פי שאחד מלא ואחד חסר, אין מדקדקין בכך. ז. כיצד קובעת בימי החדש בדילוג, כגון שראתה בט"ו בניסן וב"ז באייר וי"ו בסיון, לא קבעה וסת עד שתראה ב"ח בתמוז, שאין ראייה ראשונה מצטרפת, כיון שאין ההפלגות שוות. ומיהו אם היה לה וסת קודם שהתחילת, ואח"כ שינתה וראתה בדילוג ג' פעמים, קבעה וסת בדילוג. לפי שאף הראשונה בדילוג ראתה אותה, שדילגה מוסת הקבוע לה (רמב"ם ורמב"ן כשמואל וטור לדעת רא"ש אבל דפרק שור שנגח ד' וה' פסק רא"ש כרז וכן הוא ברמזים סס) וי"א שאע"פ שלא ראתה אלא בט"ו בניסן וי"ו באייר וי"ו בסיון, קבעה וסת וטו וחוששת

פלתי המבואר

ל"ח בתמוז וי"ט באב וכן לעולם ע"כ. קבעה וסת הדילוג אינה חוששת לווסת השווה, וזהו דלא כדעת הרמב"ם **וכתב** הפלתי חוששת ל"ח בתמוז אבל ל"ז בתמוז אין לחוש משום דכיון דקבעה לה וסת לדילוג תו לא חיישין דקבעה לה וסת לשוה. **אבל** הרמב"ם בהלכות איסורי (ט) כתב היתה למודה לראות יום ט"ו ושינתה לט"ז שניהם אסורים שינתה ל"ז שניהם אסורים שינתה ל"ח נאסר שמונה עשרה והותרה כולם ע"כ, ומפרש הכסף משנה דאע"ג דקבעה לה וסת לדילוג ומה"ט ט"ו הותר דנעקרה בקביעות וסת אחר מ"מ חוששת ל"ח אולי תראה בו. **ובאמת** כפי גירסתינו בגמ' (טז) שינתה ליום י"ח וכו' ואינה אסורה אלא מ"מ ואילך י"ל דכונה ל"ח אבל לא ל"ח.

וסת הפלגה הא בטלה הפלגתה (דהא הקדימה לראות). **וכן** אם יעבור וסת אחד ולא תראה דבהפלגה בטלה הפלגתה עד שתשוב ותראה משא"כ בוסת שבוט ופשוט. **אם** תראה ד' פעמים אפשר דחוששת להפלגה ולא לשבוט **ולכך** כתב להסתפק אם תראה ארבעה וחמשה בכל יום אחד בשבוט שלישי שיש כאן לומר שקבעה וסת שבוט וכן י"ל שקבעה וסת הפלגה מכ"ב לכ"ב במה נימא שקבעה כי יש ביניהם נפק"מ לדינא כמ"ש. **ואפשר** דיותר שכיח הפלגה מוסת השבוט ולכן אם נוכל לומר שהוא הפלגה למה נימא שהוא וסת שבוט דהוא לא שכיח דיהיה יום ושבוט בזמן מוגבל גורם הראיה וצ"ע. [ס"ט] **כתב** המחבר (ט) וי"א שאע"פ שלא ראתה אלא בט"ו בניסן וט"ז באייר וי"ז בסיון קבעה וסת וחוששת

מקורות (לט) כסף ק"ז. (מ) פ"ח הל' ז'. (מא) ס"ד ע"א.

[ו] ויש לחוש לדבריהם להחמיר. עיין ש"ך (פ"ק יט) דהעלה דיש להחמיר בכל גוונא. ומה נראה ללא אמרינן בספיקא דרבוותא ספק דרבנן להקל, דהא וסת דרבנן ומ"מ אמרינן ציה להחמיר. וגם הראב"ד צצעלי הנפש כתב הוואל ומספקא מילתא אי כרז או כשמואל עזדינן להחמיר כתרוביהו, ולזה נמכוון הטור והצ"י דכתבו צסם הראב"ד דפוסק כרז, משום דהעלה להחמיר כרז ולק"מ מן צעלי הנפש כלל:

אך הט"ו (סק"ט) ויתר האחרונים הקשו צמה שכתב הטור צסם אציו הרא"ש דפוסק כשמואל, וצבא קמא (פרק ד סימן ד) גצי שור פוסק הוואל ועיקר דינא דרז ושמואל לגצי וסת אחמר דהוא איסורי, והלכתא כותמיה דרז דהוא היה מדקדק וצקי צאיסורים יומר, אף לענין שור שנגח שהוא ממון הלכה כמותו. ונראה לי דודאי ס"ל להרא"ש דצאמת אף דדייקו מצרייתא כשמואל מ"מ שורת הדין דיש לפסוק כרז, רק הוואל וסתו דרבנן

פלתו המבואר

אבל הפלתי לא ניחא ליה בתי' זה די"ל ספק דרבנן גם באופן כזה דמנ"ל לפרדס רימונים לחדש כן ואי מכוח קושיא זה י"ל תירוץ אחר].

ביורר שיטת הראב"ד בפלוגתת רב ושמואל

הנה הראב"ד כתב בספרו בעל הנפש אחר שהביא הפלוגתא של רב ושמואל ולהלכה הוואל ומספקא מילתא אי כרז אי כשמואל עבדינן להחמיר כתרוביהו ע"כ וכונתו כמו שהסברנו דאולינן לחומרא כל פעם ומה שכתב הטור והבית יוסף בשם הראב"ד דפוסק כרז אין כונתם לאפוקי במקום שיש חומרא כשמואל אלא במקום שיש חומרא ס"ל להחמיר כרז (ובזה נתיישב מה שהקשה המנחת יעקב בתורת השלמים דיש סתירה בדברי הראב"ד ממה שכתב בעל הנפש הנ"ל וממה שכתב הרא"ש והרשב"א הובא בטור ובי' משמו של הראב"ד).

ביורר שיטת הרא"ש בהכרעת פלוגתא זו

כתב הטור"ד (מ"ג) להקשות ויש לי מקום עיון על הטור בזה שכתב שהרא"ש פסק (מ"ג) כשמואל בגמ' דלא כרז ובמס' ב"ק (מ"ג) פסק כרז ומסיים בצ"ע והש"ך בנקודות הכסף ציין כבר קדמו התוס' יו"ט בפירושו מעדני מלך ורשמתיו במראה מקום על הגליון שלי.

הפלתי מחוק קושיא הנ"ל

וכתב הפלתי דאם הרא"ש היה פוסק להיפוך היה סברא לבאר דבריו לומר דבמס' ב"ק דרן לגבי דיני ממונות הלכה כשמואל דהלכה כשמואל בדיני ולגבי הלכות נדה קיי"ל כרז דהלכה כרז באיסורי סומכין על דבריו דרב נחית יותר לדקדק באיסורים משא"כ שמואל נחית יותר לעומק הדין אבל כאן ההיפוך הוא הנכון דדיני שור שנגח שהוא דין ממון פסק כרז ולא כשמואל ובהל' נדה שהוא דין איסור והיתר פוסק

מקורות

(מ"ג) נסעיף ז'. (מ"ג) ס"ק י"ט. (מ"ד) נסק"ט. (מ"ה) צפ"ט סימן ג' דנדה. (מו) פ"ד סימן ד'.

מקשה על המחבר שלא התייחס לדברי הרמב"ם אך בתוספתא מבואר הלשון כך שינתה ל"ה טהור שלשתן ואינו טמא אלא י"ח והוא כדעת הרמב"ם ולכן תמהני על המחבר שהשמיט דעת הרמב"ם לגמרי מה שאין דרכו ברוב מקומות. (ועי' בתפארת ישראל שמייעץ ק' הפלתי באריכות).

[סק"ו] **כתב** המחבר (מ"ג) ויש לחוש לדבריהם להחמיר ע"כ. הש"ך מסביר הכרעת המחבר להחמיר בין לרב ובין לשמואל

מספיקא

עיינן ש"ך (מ"ג) דמביא מדברי הבית חדש דהיינו לחוש לחומרת זה וזה והלכך חוששת לוסת דהפלגה שקבעה בב"פ ואמרינן דלא קבעה עדיין וסת הדילוג וכסברא הראשונה וכדלקמן ע"כ ור"ל חוששת ל"ז בתמוז משום וסת הפלגות ולי"ח בו משום וסת הדילוג ואם נקבע בג' ראיות אינו נעקר אלא בג' פעמים וכדין וסת קבוע וכן כתב הראב"ד בספר בעל הנפש וגבי ראיות נקטי חומרא דרב וחומרא דשמואל וחוששת ברביעי ל"ז דאלו לדעת רב אינה חוששת אלא ל"ח ע"כ.

בספק פלוגתת הפוסקים לא אמרינן ספק דרבנן לקולא ולכאורה יש להקשות הרי קיי"ל וסתות דרבנן וקיי"ל ספק דרבנן לקולא ואם כן כשיש פלוגתא בין רב לשמואל היה לן לילך לקולא מחמת ספק דרבנן אלא על כרחך להוכיח מכאן דדין זה דהולכין לקולא בספק דרבנן דוקא בספק במציאות ולא בספק בדין [ועיינן כאן בסדרי טהרה סק"ו ולשיטת הב"ח י"ל דהוא ס"ל דוסתות דאורייתא כמבואר לעיל בס' קפ"ד והובא בפלתי כאן לעיל ולכן ס"ל להחמיר אבל להפוסקים דוסתות דרבנן על כרחך כהנ"ל ובפרדס רמונים (כפתיחה וסת ה' אות ו') כתב דכיון דיש לפי רב קולא ולפי שמואל קולא לכן אי אפשר לומר ספק דרבנן לקולא עיי"ש

ובשל דרבנן אזלינן בתר המיקל, לכך סמכינן אמילתא דשמואל. אבל ודאי אילו היה וסתות לאורייתא והיה חזקה זו של תורה הוה מוריין כרב, דבג' פעמים אף דאין כאן רק ב' דלוגים הוי מוחזקת, רק היותו רק דרבנן סמכינן להקל. וא"כ צשור מועד להך חזקה דבג' פעמים הוי מועד ליגמ' לאורייתא ומקרא מלא הוא, צזו ודאי הלכה כרב, דאילו הוי וסתות חזקה לאורייתא גם צהו הוי הלכה כרב, ומנייה דנגמ'

צפלוגתא דרב ושמואל, א"כ אע"פ דצפירוש הגמ' לא הסכימו עמו מ"מ דינו אמת דתליא צפלוגתא הנ"ל. אבל האחרונים כתבו כיון דהפוסקים לא ס"ל צפירוש בגמרא אין לנו לומר פלוגתא כזה. וצאמת צשו"ע שחושש לשיי הדיעות א"כ צזו ודאי הלכה כרב, דבזה מסתבר טעמא דרב יומר משמואל, ולכן צאמת ר"ח מרא דהאי שמעתא פוסק כרב, וא"כ אין כאן נפקא מינה: אך צגופיה דפירוש ר"ח צ"ל,

ה. ראתה ג"פ בנ' חדשים, [יא] בדילוג, וחזרה וראתה באותם דילוגים עצמן, אם נהגה בן ג"פ, הרי זה וסת קבוע לדילוג חלילה. כיצד, ראתה ז"ו בניסן וי"ו באייר וי"ז בסיון, וחזרה חלילה וראתה ז"ו בתמוז וי"ו באב

דהוי לאורייתא הלכה כרב ולק"מ (עב"ק א):

[יא] בדילוג וכו'. דעת הפרישה (אות יז) הואיל ור"ח (נדה דף ס"ד ע"א צמודה איתמר) ס"ל דהך דינא תליא

לפי דעת הרשב"א צתורת הצית הארוך משמע לשמואל צעי בכל פעם ד' חדשים, רציה ראשונה ט"ו, ט"ז, י"ז, י"ח, וכן צשני וכן צשלישי, דלעולם צעינן ג' דלוגים ולא

פלתי המבואר

כשמואל זאת ועוד הרי עיקר דין זה נשנית בהלכות נדה ומשמ' ילפינן למס' ב"ק דרב ושמואל חולקין במס' נדה אם כן ראוי לפסוק גם בהל' שור שנגמ' כמו דקיי"ל בהל' נדה ולאור כל הנ"ל נתחזק ביותר תוקף התמיה בדברי הרא"ש שפסק בהל' נדה כשמואל ובהל' שור שנגמ' כרב.

קושיא על הרא"ש שפוסק הלכה כרב בהלכות נדה

והנה הראשונים שפסקו כשמואל גם כן נחתי להאי כלל דהלכה כרב באיסורי ומ"מ העדיפו לפסוק כאן כשמואל והוא דסוגיות הגמ' נוטה כשמואל וכפי שדייקן כן מכרייתא וא"כ צריך ביאור למה לא הלך בעקבותיהם גם הרא"ש.

הפלתי מתרץ סתירת דברי הרא"ש הנ"ל

וכתב הפלתי דסברת הרא"ש הוא דשורת הדין נוטה לפסוק כרב רק הואיל ודין וסתות דרבנן ובשל דרבנן אזלינן בתר המיקל לכך סמכינן להקל אמילתא דשמואל משא"כ בשור המועד דהך חזקה דעל ידי ג' פעמים נעשה מועד ליגמ' דאורייתא ומקרא מלא הוא קיי"ל כרב ואהכ"נ אם הוי וסתות חזקה של תורה גם בהו הוי קיי"ל כרב. (ומדבריו יוצא דהרא"ש לא ס"ל כהנחתו כריש ס"ק זה דבספיקא בדין לא אמרי' ספיקא דרבנן לקולא).

דעת הפרישה לדון אי גם לפי שמואל מהני ג' ראיות **כתב** הפרישה (מ"ט) דאע"ג דהטור נקט דוגמא הנ"ל דנעשה וסת לדילוג ע"י ג' פעמים כל זה דוקא לפי רב משא"כ לפי שמואל בעינן שתראה עוד פעם והוא י"ח בתמוז וכמו כן בג' חדשים של אחריה וכן אח"כ וכן כתב התוס' להדיא, והא דכתב הטור רק ציור של ג' פעמים הוא משום שכבר הזכיר לפני' שיש פלוגתא רב ושמואל וסמך על זה או יש לומר דכיון דגם שמואל מודה להקל אם ראתה לה תחילה וסת קבוע ושינתה י"ל דהכי נמי איירי בכה"ג דכפעם הראשון שינתה מוסתה ולכן לא בעינן רק ג' ראיות ולפ"ז צ"ב למה כתבו תוס' דמיירי לשמואל שהיתה ד' ראיות הרי אם היתה לה וסת קבוע מודה דג' ראיות מהני לעשות וסת קבוע י"ל דלא כתב כן אלא בהוה אמינא בגמ' דלא ידעו עדיין מאותו דין ע"כ.

והפלתי העתיק דבריו בקיצור וכמו שכתב דאע"פ דבביאור הגמ' נחלק תוס' עם רבינו חננאל מכל מקום בעיקר דינו מודה דדין אמת הוא וכיון שרבינו חננאל כתב דזה תלוי בפלוגתא דרב ושמואל א"כ בעינן לפי שמואל ד' ראיות אם לא שהיה וסת קבוע לפני' וכדארמין.

השיך הקשה על סברת הפרישה בדעת הטור וס"ל דכאן מודה שמואל דסגי בג'

וכתב השיך (מ"ט) דקשה לפרש כן דפשטות דברי הטור משמע דהכא סגי גם לשמואל ג' ראיות וכן משמע מדברי

[סקי"א] כתב המחבר (מ"ט) ראתה ג' פעמים בג' חדשים בדילוג וכו' ע"כ.

קצעה וסת רק צי"צ חדשים, דהא כחז דרז ושמואל לישנא קייטי נקטו, ומה שאמרו בסתמא רחמה בט"ו בט"ז וכו' כוונו על הראיה בשילוש ולא בפעם אחת, וא"כ לשמואל צעי י"צ חדשים, וזהו הפשוט צדעת שמואל דלעולם התחלת הראיות רח"מ ט"ו אינה גדילוג והוא צעי ג' דלוגים: אמנם המוס' דעתם לשמואל סגי גדילוג י' חדשים, דצפעת ראשונה צעי שמואל ט"ו ט"ז י"ז י"ח, אבל צעיה ושלישית סגי בט"ז י"ז י"ח אך לפ"ז צ"ל הטעם דצפעת הראשון אין שם דילוג על רחיה ראשונה בט"ו, דהא לא התחילה לדלוג כלל ולכן אין מצטרפות, אבל בסירוג השני יש שם דילוג אף על רחיה ראשונה בט"ו, דהא צדעת העבר רחמה צח"י צדודש וכעת היא רוחה ט"ו ושם דילוג עליה ולכן סגי צ"ז:

ומ"ש המוס' דא"כ דכי אמרינן צסקלקא דעמין דפליגי במחלוקת רבי ורשב"ג לא פליגי צראיה ראשונה לצד אלא צג' ראיות של דילוג, הוה אמינא פירוש דודאי צריך דילוג, רק לרז סגי צעשה חדשים דהא צמרי זימני הו חזקה וא"כ ט' חדשים, ודילוג ראשון דנקטו המוספות לאו דווקא, רק הכוונה דא"כ ג' פעמים ג' ראיות רק צ' פעמים צג' ראיות. ויזמר היה להם להקשות דאפילו ה' חדשים סגי, דצפעת צ' סגי י"ז וי"ח, דהא לפי שכתבו המוס' צפעת צ' שם דילוג על רחיה ראשונה ג"כ, וא"כ על י"ז שם דילוג, ולרבי צמרי זימני הו חזקה, אלא דקצרו צלשונם, וכך צ"ל לפירוש המוס': וא"כ יש קצת ראיה לדברי הפרישה, הציאו הש"ך ס"ק י"ח, דראיה ראשונה אס היה גדילוג, אף דלא היה

פלתי המבואר

דבעינן בכל פעם לפי שמואל ד' ראיות והוא ד' חדשים, ראי' ראשונה ט"ו ט"ז י"ז י"ח וכן בשני' וכן בשלישית, דלעולם בעינן ג' דלוגים ואינה קובעת וסת רק בי"ב חדשים, דהא כתב דרב ושמואל לישנא קייטי נקטו ומה שאמרו בסתמא ראתה בט"ו בט"ז וכו' כוונו על הראי' בשילוש ולא בפעם א', ואם כן לשמואל בעי י"ב חדשים, וזהו הפשוט בדעת שמואל דלעולם התחלות הראיות ראי' ט"ו אינו בדילוג והוא בעי ג' דלוגים.

דעיינן בספר האשכול (ב) שהבין כדעת הרשב"א בדברי רבינו חננאל.

מדברי הרשב"א הג"ל משמע תמיד בעינן ד' ראיות לפי שמואל ומתוס' משמע דרק בפעם הראשונה אמנם התוספות (ג) דעתם דלשמואל סגי בדילוג יו"ד חדשים דבפעם ראשון בעי שמואל ט"ו ט"ז י"ז י"ח אבל בשני' ושלישית סגי בט"ז י"ז י"ח, ע"כ.

הטעם לחלק בין ד' חדשים הראשונים לאחר מכן

דצריך לומר הטעם לחלק ביניהם הוא דבפעם הראשונה אין שם דילוג על רחיה ראשונה בט"ו דהא לא התחילה עדיין דלג כלל ולכן אינו מצטרף אבל בסירוג השני יש שפיר שם דילוג עליה אף על רחיה ראשונה בט"ו, דהא צדודש

הרשב"א בתורת הבית הקצר והוא כיון דלא ניחא להפוסקים פירוש ר"ח בביאור דברי הגמ' שם ולכן אף דקיי"ל דיש וסת כזה מ"מ אינו תלוי בפלוגתא דרב ושמואל אלא שתייהן מורה דג' ראיות מהני וכדין ראתה בימי חודש שוה וכן כתב הב"ח ע"כ.

הכרעת הפלתי לדינא דמהני ג' פעמים ולא מטעם הש"ך וכתב הפלתי לבאר דברי השו"ע שפסק דמהני ג' ראיות כדי לקבוע וסת והוא משום דהמחבר לעיל (ה) מסתפק אי הלכה כרב או הלכה כשמואל וגם אם נקבל דהלכה כשמואל יל"ע אם נקבל כהבנת הפרישה או כהבנת הש"ך דרומה לוסת צדודש דקובעת ע"ג ג' פעמים ולכן הכריע דמהני ג' פעמים ובפרט דמקור האי דינא הוא רבינו חננאל והוא ס"ל דהלכה כרב וא"כ אפי' אם נחשוש לדבריו א"כ ג' פעמים מהני (ואהכי דטעם זה האחרון לבד לא מהני מ"מ בצירוף הג"ל יש להקל). דן בדעת הראשונים לפי שמואל ולפי ר"ח אי בכל פעם בעי ד' ראיות

וכתב הפלתי לרזן מהו דעת רבינו חננאל לפי שמואל בפעם השניה ובפעם השלישית דבפעם הראשונה בוודאי בעיא ד' ראיות אמנם כשחוזר חלילה אי בעינן לפי דבריו ג"כ ד' ראיות דהנה דעת הרשב"א בתורת הבית הארוך משמע

מקורות

(ג) צסק"ף ז'. (גא) סימן ל"ו. (נג) סד ע"א.

נדילוג השוה לשאר דילוגים שם דילוג עליה, דהא אן קרינן שם דילוג לשמואל מה שהיא רואה אח"כ כפירוש השני ט"ז י"ז י"ח, והוא כמו שכתבנו דגם על ראית ט"ז שם דילוג שדלגה מראיה ח"י בחודש העבר. ואין הדילוג שוה עם שאר דילוגים, שזהו דילוג לאחריו חוה לשעבר, וזהו דילוג יום אחד וזהו דילוג יומיים, ועל כרחק דמכל מקום שם דילוג עליו. ובאמת ז"ע מנ"ל לתוס' פירוש זה זר"ח ולא כפשוטו כמו שכתבנו לעיל בשם הרשב"א. ואפשר דראו כן בפירוש ר"ח להדיא, ועל ר"ח גופיה אין לתמוה דכך קבלה היתה צידו ככוונת שמואל, כמו שאמרו עליו שדבריו דברי קבלה הן:

איברא בחידושי הרשב"א ז"ק (לו ע"ב) ראיתי כמעט פירוש אחר ודבריו ז"ע. דהקשה על שמואל דס"ל צעין

ראיה רביעית, דהא תנן ראה שור וגגת שור ולא נגח וכו' דמשמע צב' דילוגין היו מועד. וכתב, ופירש ר"ח דרב אמר קצעה וסת לדילוג כלומר דלעולם תחזרת חלילה, וחוששת ליום ט"ז לחודש החמישי ו"ו לחודש הששי ו"ז לחודש השביעי, וכן לעולם משלשה לשלשה חדשים וחזרת חלילה, ולשמואל עד שמשלש בחזרת ג' ג' חדשים וכו' עכ"ל. נראה בעליל דעמו צפנים אחרות, דלרב אס ראתה רק צפעס אחת ט"ז י"ז י"ח הרי זו חוששת תמיד לדילוג, ובחודש הרביעי צריך תיכף לחוש ליום ט"ז כי חזרת חלילה, ולשמואל לא כן עד שתקצעו ג' פעמים צב' חדשים וצריך ט' חדשים, אבל מודה שמואל דסגי צב' פעמים ולא קשיא ליה מראה שור נגח:

ולא הצנתי דבריו, דא"כ כל סוגיא דגמ' דשם צנדה לא

פלתי המבואר

ומסיים בדעת הטור דראיה הראשונה אם היתה בדילוג אף אם לא היתה בדילוג השוה לשאר דילוגים יש עליה שם דילוג עליה (הביאו הש"ך בס"ק י"ח עיי"ש מה שכתב עליו) והטעם של הדרישה דהא אנו קרינן שם דילוג לשמואל מה שהיא רואה אחר כך בסירוג השני ט"ז י"ז י"ח וזהו לפי דברינו הנזכרים דגם על ראיה ט"ז שם דילוג עליה שדלגה מראיה י"ח בחודש העבר ולכאור' הרי אין הדילוג שוה עם שאר דילוגים שזהו דילוג לאחריו וזה לשעבר וזהו דילוג יום אחד וזהו דילוג יומיים ועל כרחק דאפ"ה יש שם דילוג עליה הרי דיש ראיה לסברת הפרישה.

הפלתי מבאר מנא ליה לתוס' לפרש כן בדבריו רבינו חננאל ולכאור' צריך ביאור מנין ליה לתוס' לפרש כן בדעת רבינו חננאל ולא כפירוש הרשב"א שהוא פשוט הדברים. ויש לומר דאפשר דתוס' ראו כן בדבריו רבינו חננאל בפנים שכתב כן לחלק בהדיא ועל רבינו חננאל אי אפשר להקשות מנא ליה דהרי יש לומר דקבלה היתה בידינו שכן הוא כוונתו של שמואל וכמו שאמרו בכמה מקומות דבריו רבינו חננאל דברי קבלה.

הפלתי מציין דברי הרשב"א בחידושו שוה דלא כדבריו בתורת הבית ומפלפל בדבריו

איברא בחדושי הרשב"א לכבא קמא ראיתי כמעט פירוש אחר והוא דהקשה על דעת שמואל דס"ל דבעינן

העבר ראתה בח"י בחודש וכעת היא רואה ט"ז ושם דילוג עלי' ולכך סגי בב' דילוגים. ומה שהקשו התוספות דאם כן דכי אמרינן בסלקא דעתא דפליגי במחלוקת רבי ורשב"ג לא פליגי ברא"י ראשונה לבד אלא בג' ראיות של דילוג הראשונה, כוונתם להקשות דודאי צריך דילוג רק לרב סגי בששה חדשים דהא בתרי זימנא הוי חזקה וא"צ ט' חדשים, ודילוג ראשון דנקטו התוספות לאו דווקא רק הכוונה דא"צ שלשה פעמים ג' ראיות רק שני פעמים בג' ראיות.

הפלתי מפלפל בדברי התוס'

וכתב הפלתי הלכאור' יותר מזה הו"ל להקשות דאפילו ה' חדשים סגי דכפעם ב' סגי י"ז וי"ז דהא לפי שכתבו התוספות בפעם ב' שם דילוג על ראיה ראשונה גם כן, ואם כן על י"ז שם דילוג ולרבי בתרי זימנא הוי חזקה, אלא דקצרו בלשונם, וכך צ"ל לפירוש התוספות.

הרי לן דעת הרשב"א ולעומת זה דעת התוס' בביאור דברי רבינו חננאל לפי שמואל אי בעינן גם בפעם השניה והשלישית ד' ראיות.

הפלתי הביא ראיה מתוס' לסברת הפרישה דראיה ראשונה מצטרף אף אם לא היה דילוג שוה

וכתב הפלתי דלפי הנ"ל יש להביא ראיה לפשוט חקירת הפרישה (2) שמתפק אי בעינן שדילוג הראשון תהיה שוה בערך לדילוגים אחריו ומציין לעיין בדרישה (7) עיי"ש,

מקורות

(ג) בסק"ב. (נד) אות ג'.

דס"ל דדעת ר"ח נדחה מהלכה, ואין זה ענין כלל להך מחלוקת דרב ושמואל ולא קרוי כלל וסת הדילוג, וכ"ע מודים דקבע בג' פעמים כמו שארי וסת השוה. אבל לשיטת הפרישה דעדיין סברת ר"ח קיים, דהך מילתא שייכא בפלוגתא דרב ושמואל, א"כ לימא להאי דינא, ואפשר להחמיר אבל לא להקל י"ל כן. ולכן שגגה שגג המנחת יעקב (פ"ק טו) דכתב ד"ל כדעת הפרישה דדינא דר"ח קאי, ומ"מ כתב (בס"ק טו) (הש"ך) [כהש"ך] הנ"ל דבג' פעמים ג"כ קבעה וסת, ולא הרגיש לשיטת ר"ח א"ל לומר כן ולא קבעה וסת אפי' לרב. וא"כ אם דעתו להחמיר כר"ח, אף כאן יש להחמיר ללא קבעה וסת רק לתומרא, ודברי שגגה הן:

פלתי המבואר

ה' וי"ו בחודש ו' לא קבעה וסת, דהא לשמואל בעי ג' דילוגים ולרב עכ"פ ב' דילוגים אבל דילוג א' לא דהא לשמואל בעי ג' ולרב בבי.

אבל האחרונים כתבו דהוא הדין שני פעמים זה אחר זה, ונמשכו אחר הראב"ד בבעל נפש וכמ"ש הש"ך בס"ק כ"א, והיינו משום דס"ל דדעת ר"ח נדחה מהלכה, ואין זה ענין כלל להך מחלוקת דרב ושמואל ולא קרוי כלל וסת הדילוג, וכולי עלמא מודים דקבע בשלש פעמים כמו שארי וסת השוה. אבל לשיטת הפרישה דעדיין סברת רבינו חננאל קיים דהך מילתא שייכא בפלוגתא דרב ושמואל אם כן לימא להאי דינא, ואפשר להחמיר אבל לא להקל יש לומר כן.

דברי המנחת יעקב

וכתב המנחת יעקב (ט) דיש לומר כדעת הפרישה דדינא דרבינו חננאל קאי ומכל מקום כתב כהש"ך הנ"ל דבשני פעמים גם כן קבע הוסת וזה לשונו לפי דעה ראשונה שהביא המחבר (ט) אם כן על כרחך צריך לומר דכאן מיירי שהיה לה וסת קבוע מתחלה כדלעיל וכן כתב הפרישה (ט) וזה נראה לי כוונת הטור והמחבר שכתבו ראתה שלש פעמים בשלשה חדשים בדילוג משמע שכל הראיות צריכין להיות בדילוג ואם לא היה לה וסת קבוע לא מקרי ראייה ראשונה בדילוג וכמבואר לעיל ואם כן גם בדין זה יש לחוש לתומרא שני הדיעות והש"ך השיג עליו ממשמעות הטור והרשב"א דהכא בין לרב ובין לשמואל סגי בשלש ראיות עכ"ל ואין

יתכן, דסלקא דעתין דפליגי בפלוגתא דרבי, ומה ענין רבי הא ס"ל לרב דכפעס אחת סגי, וגם כל קושיתו מהברייתא אין ענין כלל למחלוקתם. והרשב"א גופיה סיים וזמורת הציח הארכתה, ושם מבואר פירוש אחר וכמו שכתבנו לעיל, ולכן הדבר ז"ע. ויהיה הפירוש איך שיהיה, מדברי כולם נלמוד דאי אמרינן כפירוש ר"ח, ודאי דאם ראתה בט"ו לחודש זה וי"ו לחודש ז', וט"ו בחודש ג' וי"ו בחודש ד', וט"ו בחודש ה' וי"ו בחודש ו' לא קבעה וסת, דהא לשמואל בעי ג' דילוגים ולרב עכ"פ ז' דילוגים, אבל דילוג אחד לא דהא לשמואל בעי ג' ולרב ז'. אבל האחרונים כתבו דה"ה ז' פעמים זה אחר זה, ונמשכו אחר הראב"ד בצעלי הנפש וכמ"ש הש"ך בס"ק כ"א, והיינו משום

רא"י רביעית מהא דתנן ראה שור ונגח שור ולא וכו' דמשמע בב' דילוגין הוי מועד, וכתב ופי' "רבינו חננאל דרב אמר קבעה וסת דדילוג כלומר דלעולם חוזרת חלילה וחוששת ליום ט"ו לחודש החמישי (צ"ל הרביעי והוא טעות סופר) וי"ו לחודש השישי וי"ז לחודש השביעי, וכן לעולם מג' לג' חדשים חוזרת חלילה, ולשמואל עד שחשלה בחזרת ג' ג' חדשיו" וכו' עכ"ל.

נראה בעליל דעתו בפנים אחרת דלרב אם ראתה רק בפעם אחת ט"ו י"ו י"ז הרי זה חוששת תמיד לדילוג חלילה ובחודש הרביעי צריך תיכף לחוש ליום ט"ו כי חוזרת חלילה ולשמואל לא כן עד שתקבענו ג' פעמים בג' חדשים וצריך ט' חדשים אבל מודה שמואל דסגי בג"פ ג', ולא קשיא ליה מראה שור ונגח עכ"ד, ועל זה הקשה הפלתי שני דיוקים, (א) ולא הבנתי דבריו דאם כן כל סוגיא דגמרא דשם בנידה לא יתכן, דסלקא דעתא דפליגי בפלוגתא דרבי, ומה ענין רבי הא ס"ל לרב דכפעס א' סגי, (ב) וגם כל קושיתא מברייתא אין ענין כלל למחלוקתם, והרשב"א גופ' סיים וזמורת הבית הארכתה ושם מבואר פירוש אחר וכמ"ש, ולכן מסיק הפלתי דהדבר צריך עיין.

הפלתי מסכם דברי רבינו חננאל

ויחזי הפירוש איך שיהי, מדברי כולם נלמוד דאם אמרינן כפירוש רבינו חננאל ודאי דאם ראתה בט"ו לחודש זה וי"ו לחודש ב' וט"ו בחודש ג' וי"ו בחודש ד' וט"ו בחודש

מקורות

(ט) בס"ק ט"ו. (טז) נסעף ז'. (יז) אום י"ד.

[יב] לר"ח לדילוגים. דין זה אף שכתב הטור מ"מ לענ"ד יש מחלוקת בין הפוסקים וז"ע. כי יש להבין מה נשמנה זה מוסת הפלגה, דכמו שאתה אומר בוסת הפלגות ראייה ראשונה אינה קובעת שם עד שתייה ראייה שניה, ואח"כ אתה אומר בזה הפלגה אשה זו רואה, אף כאן נראתה ראשון זר"ח הלל אין אתה יכול לומר אשה זו תראה גדילוג ז' חדשים, רק עד שתראה ראייה שניה גדילוג חודש אחד או מוכל לומר אשה זו רואה גדילוג חודש, והיא רואה מז' חדשים לב' חדשים, וא"כ הרי כאן לכאורה דין זה כמו וסת הפלגה:

אפ"ש צבעלי הנפש מקור זה הדין (חולק) [חילק] דבהפלגה אין נראה כלל עד שתראה ראייה (ראשונה) [שניה] משא"כ כאן עכ"פ תופסת ר"ח וא"כ חשובה להיות נמנה בפני עצמה. אך לפ"ז ראה היום שור ונגח ומחר ולא נגח,

יום ג' ונגח ד' ולא נגח, ה' ונגח, הוקבע ונעשה מועד לסירוגין לימים, דמאי שנא ר"ח לאשה או ימים למועד, וכמו שאתה אומר דראיה ראשונה זר"ח נמנה הואיל ותופסת ר"ח עכ"פ, ואילו ראתה ג' פעמים זר"ח הוקבע לכל ר"ח, אף כאן צימים יום ראשון תופסת לעצמו היום, דאילו תשוב ותראה ג' ימים זה אחר זה הועדה לכל הימים: וליבא למימר בשלמא צשור וכי דרך שור הנגח נגח יום אחד ויום אחד שלא נגח, וא"כ כשנגח יום, ויום לא נגח, שם דילוג איכא עליה. אבל באשה וכי תמיד תראה, הלל תמיד צריכה להמתין זמן מה מראיה לראיה, וא"כ מה לי שמתמין זמן חודש אחד או שמים וכמ"ש הש"ך. דא"כ אף שור שנגח ט"ו לב' חדשים תהוי לפי זו דילוג, ועל כרחק צריך לומר דדין אחד צלי הבדל בין שור לאשה, וכמו צשור צסירוג ימים צעיי ד' ה"ה אשה צסירוג. וכ"כ

ט. ראתה באחד בניסן ובאחד בסיון ובא' באב, קבעה לה וסת [יב] לר"ח לדילוגים, אבל ראתה באחד בניסן ובאחד באייר ובאחד בתמוז, ובאחד בסיון לא ראתה, לא קבעה לה וסת.

פלתי המבואר

ובנוסף לזה העיר הפלתי דעצם הענין צריך ביאר מה נשתנה וסת הדילוג מוסת הפלגה וכמו דאמרינן בוסת הפלגה דבעינן ד' ראיות כדי לקבוע וסת דראיה ראשונה אינה נחשבת למנינה ובעינן ראייה שניה אף כאן באשה שראתה פעם ראתה בר"ח ניסן אי אפשר למנות אותה לומר דאשה זו רואה בדילוג ב' חדשים דבעינן ראייה שניה ורק אחר כך אפשר לומר שאשה זו רואה בדילוג.

מקור הדין הוא בראב"ד והוא מחלק בין ציור דהכא משום שיום ר"ח הוא

והנה מקור דין הוא בטור והוא מדברי הראב"ד בבעל הנפש דאע"פ שיש חודש מלא וחודש חסר כיון שיש הפלגות שוות של ימים קבעה וסת אע"פ דבעלמא בהפלגה קיי"ל דבעינן ד' ראיות מכל מקום כיון שיש גם וסת החודש אמרינן להחמיר לחשוש גם בג' ראיות ע"כ ולפ"ז הראב"ד כבר נחית להערת הפלתי וכתב קצת ליישב.

הפלתי הקשה גם על הסבר של הראב"ד מדיני שור המועד **וכתב** הפלתי דאם נקבל סברתו של הראב"ד להחמיר משום שהראיה היתה ביום ראש חודש לפי זה לכאור' הוא

דבריו מוכרחין כלל ואין שום משמעות בדבריהם כלל דאפשר לפרש דבריהם, וכמו שכתבתי ומנין לנו להקל נגד דעת רבינו חננאל שהובא בתוס' נדה (ס) ד"ה אתמר דמבואר דלשמואל אף בכהאי גוונא בעינן ארבע ראיות ובפרטות שדין זה נלמד מדברי ר"ח כמו שכתב הרשב"א בתורת הבית הארוך (ע) ע"כ.

הפלתי דוחה דברי המנחת יעקב

וכתב הפלתי דהמנחת יעקב דשגגה שגג דלא הרגיש דלפי רבינו חננאל אי אפשר לומר כן ולא קבע וסת אפילו לרב ואם כן אם דעתו להחמיר כדבינו חננאל אף כאן יש להחמיר דלא קבעה וסת רק לחומרא.

דין ראתה בדילוג פעם בחדשים קבעה וסת לדילוגים

[פקי"כ] **כתב** המחבר (ס) ראתה באחד בניסן ובאחד בסיון ובאחד באב קבע לה וסת לר"ח לדילוגים ע"כ.

הפלתי מפלפל על הדין של השו"ע הנזכר בטור דבעינן ד' ראיות

הנה דין זה דיש קביעות וסת לר"ח לדילוג אף שזוכר בטור בלי שום חולק מכל מקום יש בזה מחלוקות בין הפוסקים.

מקורות

(גמ) ס"ד ע"א. (נע) צית ו' שער ג'. (ס) צסעף ט'.

כתב ג"כ הנימוקי יוסף (יט ע"א) בשם הרא"ש. וא"כ מצוה להדיח ללא כראצ"ד, ולא סבירא להו לחלק בין הפלגה לדילוג החדשים או צמועד הימים, רק בין שזורים לימים, וא"כ דינא של הראצ"ד לימא:

וגם הי"ש"ש צצ"ק (פרק ד סימן ד) השיג על הרמב"ם דפירש ראה שור ונגח צימים, כי צימים אינו נעשה מועד עד שישלש, וכן פוסק להדיח כחוס' ורא"ש ונ"י ע"ש. וכן הר"ן בחידושי דהקשה מא שנה ראה שור ונגח וכו' מוסח הפלגות דבעינן ד' ראיות, ומירץ דהתם לא נעשה מועד מנזד הפלגות רק מנזד נגיחות אלא שסירג בנגיחות, אבל אשה קביעת וסת מהני הפלגה. ואילו ס"ל כחילוק הראצ"ד אין זה הטעם משום דנעשה מועד מנזד נגיחות, דהא אפילו באשה דקבעה וסת מפני הפלגה ומ"מ צסקירוג סגי בג' ראיות. ולכן הראצ"ד צבעלי הנפש צישוב קושיא זו מאי שנה ראה שור ונגח מהפלגה דבעינן ד', מירץ דהתם לאו הפלגה שכל אחת ראוי לקבוע עם צ' חברותיה, אבל לא הפלגה אינו ראוי עד הפלגה צ' וזהו

הראצ"ד ראייה לדבריו מהא דתנן לענין נגיחות ראה שור ונגח שור ולא נגח וכו' אלמא קמיתא ממנינא הוא, הרי דמשה סירוג דמים לסירוג דשור. או דס"ל כדעת הרמב"ם כמ"ש צפרק ו' מהלכות נזקי ממון (הלכה ט) ע"ש, דהך ראה שור ונגח שור ולא נגח אין פירושו ציום אחד רק בג', ראה יום א' ונגח וציום צ' ולא נגח וכו' ועשה כל הברייתות מימים. וזהו נראה דעת הראצ"ד ג"כ, ולכן לא השיג בזה הרמב"ם שם אף דהשיג צדין אחר בענין זה, וא"כ יפה פסק והרי דעת הרמב"ם והראצ"ד כאחד:

אבל התוס' צצ"ק דף ל"ו צד"ה יום ט"ו וכו' כתבו להדיח, הואיל וסת הפלגה בעי ד' ראיות ה"ה אם נגח יום א' ויום צ' לא נגח יום ג' נגח יום ד' לא נגח יום ה' נגח יום ו' לא נגח אין נעשה מועד לכ"ע עד שישלש בדילוג ואין הראשונים מהמנין. והקשו מאי שנה דתניא שור ונגח וכו' דראשון מהמנין, ומירלו דלירץ לחלק בין סירוגין דימים לסרוגין דשזורים עכ"ל. וכדברים אלה

פלתו המבורא

וצריכה להמתין זמן מה של הפסק מראיה לראיה וכיון שכן אין לה שם דילוג רק אחר ראיה ראשונה דמה לי אם ממתנת חודש אחד או שתי חדשים וכמו שכתב הש"ך.

הפלתו דוחה סברא הג"ל

וכתב הפלתי דאי אפשר לחלק כחילוק הנזכר דאם כן אף שור שנגח יום ט"ו יום לחודש לג' חדשים תיהוי לפי זה דילוג וזה אינו.

הפלתו מחזק סברתו דדין אשה ושור שוין ולכן הדרא קושיא על הראב"ד מקור הדין

וביזין שכן על כרחך לומר דדין אחד יש בין שור לאשה וכמו בשור הסירוג בעינן ד' נגיחות כמו כן באשה בעינן ד' ראיות וכיון שכן צריך ביאור סברת הראב"ד והטור והשו"ע שנמשכו אחריו לדינא.

ראיה דדין שור ואשה שוין

דעוד ראיה דדין שור ואשה שוין מהא דכתב הראב"ד ראיה לדבריו מהא דאמרין במס' ב"ק (ס"ה) ראה שור ונגח שור ולא נגח וכו' נעשה מועד הרי דראיה ראשונה נחשבת מן המנין הרי דכל דין דהכא באשה יליף מדין שור.

הדין בקביעת דיני חם ומועד לגבי שור נגח תהיה הדין כן דאם ראה היום שור ונגח ועבר יום ב' ולא נגח והגיע יום ג' ונגח ואח"כ ביום ד' ולא נגח וביום ה' נגח הוקבע אותה השור להיות מועד לסירוגין לימים דמה חילוק יש בין ראש חודש לאשה שרואה דם לבין שור נגח בימים כדי לשוויה שור מועד וכמו שאנו אומרים דראיה ראשונה של ראש חודש נמנית הואיל ויש כאן תוספת ראש חודש יותר מהפלגה דעלמא דאז דינה דומה לאשה שראתה ג' פעמים בראש חודש שהוקבע להיות רואה בראש חודש אף בימים יום ראשון תופסת לעצמו וכמו דאמרינן דאם תשוב ותראה ג' ימים זה אחר זה נעשה וסת קבוע לכל הימים.

הפלתו הביא סברא לחלק בין דין שור המועד לדין אשה שרואה ג' פעמים

ולכאורה היו אפשר לחלק בין שור דיש סברא לומר דהא דנגח יום אחד ויום אחד לא נגח יש שם דילוג עליה דהרי וכו' דרך שור נגח לנגח יום אחד ויום אחד שלא לנגח וכיון שכן כשנגח יום ויום לא נגח שם דילוג איכא עליה משא"כ באשה הרי אי אפשר לה בדרך הטבע לראות תדיר

מקורות

(ס"ה) ל"ו ע"א.

מה שמירץ ג"כ על וסת הסירוג דראי הוא לקבוע עם צ' חצרותיה (וכמ"ש הנ"ל) בשם בעלי הנפש כי לא מנאמתי בצעלי הנפש לפנינו, וא"כ הרי הדברים מצוירים כי יש מחלוקת בין הפוסקים:

ובדברי הרשב"א בתורת הבית משמע מתרויחו [נדפוס] מתרומין מהך דשור נגח וכו' דשאני הכא דאין הפלגה ידועה אלא צב' ראיות אבל התם הא ליכא שלש נגיחות משמע כדעת הר"ן, אלא שהמשמרת הבית כתב דחירוף זה הוא לקוח מראב"ד. אבל מ"מ הרשב"א צכל דבריו בתורת הבית לא הזכיר וסת הסירוג כלל, ואילו דעתו מסכים לךך למה העלים אוחו, ומוזה נראה דדעתו כדעת התוס'. וכיון דכל ראית הראב"ד מהך דשור נגח ואין לא סבירא לן כן אולא ראיתו וגם דינו ז"ע: אך בתוס' גופיה יש לדקדק, דכחצו דבסירוגין לימים לכ"ע אינו נעשה מועד עד שישלש בדילוג. למה יגרע סירוג מדילוג גמור, הא הוא לרצ מועד בג' ראיות וגם התם

צנגח צט"ו אין אתה יכול לקרות שם ולומר שמנגח בדילוג דהא עדיין לא דילג, רק ס"ל לרצ הואיל ועכ"פ יש לו שם שמנגח ציום ידוע מנטרף אח"כ למנין הדילוגים, וא"כ צימים נמי דהא אס נגח ג' ימים זה אחר זה הוא מועד לכל הימים כמצויר בגמרא, וא"כ נגיחה ציום א' הוא שם צפני ענמה ולרצ מנטרף אח"כ לסירוג:

ובאמת הרשב"א צמדושו לצ"ק (לו) כתב כך, וא"ת לשמואל תקשי ליה צרייתא ראה שור ונגח שור ולא נגח וכו', ואמאי הא נגיחה קמיימת לאו בדילוג נגחה ועד שישלש בדילוג וכו' ע"ש. הרי דס"ל דהך תליא צפלוגמתא דרצ ושמואל. וכן פירש רש"י (שם) להדיא דהך שור נגח וכו' לשמואל אינו נעשה מועד עד שיגח עוד שור הרביעי ע"ש, והוא ג"כ דלא כראב"ד דכל ראייה שלו מהך שור נגח וכו' ע"ש:

ולענ"ד נראה הפירוש בתוס' כך, דהתוס' כוונתם כרשב"א להקשות על שמואל מהך צרייתא דראה שור ונגח

פלתו המבואר

בין שוורים לימים, ואם כן דינא של הראב"ד ליתא. ראייה מדברי מהרש"ל נגד הראב"ד **וגם** הים של שלמה (פד) השיג על הרמב"ם דפירש ראה שור ונגח בימים, כי בימים אינו נעשה מועד עד שישלש, וכן פוסק להדיא כתוספות ורא"ש ונמוקי יוסף עיין שם. וזה לשוננו, ודבריו זרים בעיני, כי הוא מערב סירוגין דשוורים עם דילוג ימים, והברייתא לא איירי בדילוג ימים, ולא הוזכר מענין דילוג ימים אלא לקמן (סו), ועד התם לא איירי בזה כלל. ועוד, אי נגח שור היום, ולמחר ראה שור ולא נגח, וביום ג' ראה שור ונגח. וברביעי לא נגח, ובחמישי נגח, ובששי לא נגח, עדיין לא נעשה מועד, עד שישלים בדילוג, דהיינו בשביעי יחזור ויגח, דאז הוא מועד לדילוג ימים, שאם יחזור ויגח ביום ט' משלם נזק שלם, וברייתא קאמר דאחר ג' נגיחות נעשה מועד לסירוגין.

אלא הכי פירושו, שראה היום שור ונגח, ואחר זמן מועט באותו היום ראה שור ולא נגח, ולמחר ראה שור ונגח, ולאחר זמן באותו היום ראה שור ולא נגח, ביום שלישי ראה שור ונגח, ולאחר זמן באותו היום ראה ולא נגח, אז הוא מועד לסירוגין, דאי יגח פעם רביעית ישלם נזק שלם, אפי' באותו

יש לדחות ראייה הנ"ל מהראב"ד דס"ל דדין שור ואשה שוין הן אמת שיש לדחות ראייה הנזכר מדברי הראב"ד דס"ל דשור ואשה שוין מהא דהביא ראייה מגמ' ב"ק דיש לומר דס"ל בבבאור הגמ' כדעת הרמב"ם (סו) דהך ראה שור ונגח שור ולא נגח אין הכוונה ביום א' רק בג' ראה יום אחד ונגח וביום שני ולא נגח וכו' וראייה דס"ל להראב"ד כסברת הרמב"ם דהרי לא השיג על דברי הרמב"ם כלום (אף השיג שם בדין אחר בענין זו) ואם שפיר מוכן דבריו דס"ל כהרמב"ם ואם כן אין ראייה מדברי הראב"ד דדין שור ואשה שוין.

ראייה מדברי התוס' והנמקי נגד דברי הראב"ד

אבל התוספות בבבא קמא (סו) בדי"ה יום י"ו וכו' כתבו להדיא הואיל וסת הפלגה בעי ד' ראיות הוא הדין אם נגח יום א' ויום ב' לא נגח, יום ג' נגח יום ד' לא נגח, יום ה' נגח יום ו' לא נגח, אין נעשה מועד לכולי עלמא עד שישלש בדילוג, ואין הראשונים מהמנין, דהקשו מאי שנא דתנן שור ונגח וכו' דראשון מהמנין ותירצו דצריך לחלק בין סירוגין דימים לסירוגין דשוורים עכ"ל, וכדברים אלה כתב גם כן הנמוקי יוסף בשם הרא"ש. ואם כן מבואר להדיא דלא כראב"ד ולא ס"ל לחלק בין הפלגה לדילוג החודשים, או במועד הימים, רק

מקורות

(סב) צפרק ו' מהל' נקי ממון. (סג) ל"ו. (סד) צנגח קמא. (סה) ל"ז ע"ב.

וכו'. וכך דצריהס, ולפ"ז אם נגמ יום א' וכו' אין נעשה מועד לכ"ע עד שיטלש צדילוג ואין הראשונים מהמנין, פירוש דלא תימא דגם שמואל מודה בזה הואיל והוא רק סירוג, דאינו, לשמואל אינו נעשה מועד עד שיטלש צדילוג והוא דברי שמואל, וזה כוונתם, דאינו נעשה מועד לכ"ע, פירוש דיש בו מחלוקת ולשמואל אינו נעשה מועד ולכן לא אמרו צלשונם להיפוך, לכ"ע אינו נעשה מועד, דאז היה הפירוש אפילו לרב, אצל צלשון זה הפירוש לרב נעשה מועד, אצל לכ"ע דהיינו לפי שמואל אינו נעשה מועד, וע"ז הקשו דהא ברייתא היא ראה שור ונגמ והך דשמואל איך מתוקמא. ודברי התוס' ורשב"א עולים כאחד צלי הדל כלל:

וא"ב לפ"ז יש כאן מחלוקת. לשיטת התוס' ורש"י ור"ן ונ"י ור"א"ש ורשב"א בחדושי ויש"ש, תלוי צפלוגתא דרב ושמואל, ולדקו דברי הפרישה דס"ל דהך דסירוג

היום, וכי הדר ונגמ רצופין אינו משלם נזק שלם, אלא בסירוגין דוקא, אם לא שיעוד אף לרצופין, ודוקא לאחר זמן ראה שור ולא נגח, אבל אי חזא כהדי הדדי, ונגח לחד מינייהו, ושקבה לאידך, אין זה סירוגין, דאימר נתקרה דעתו בנגיחת ראשונה, וכאשר פירשתי כן פ"י הר"ן בשם הרמ"ה, וה"ה אם ראה היום ונגח, ולמחר ראה ולא נגח, ולאחר זמן באותו יום ראה ונגח, וביום שלישי ראה ולא נגח, ולאחר זמן ראה ונגח, ואם אח"כ יראה עוד ולא יגח תו באותו יום, או ביום אחריו, הוי מועד לסירוגין, ואין כאן דילוג ימים, דהא כל יום נגח, והיכא דהועד לסירוגין, ג"כ חזרתו לתומתו אינו אלא כעין סירוגין, דהיינו כמו שנעשה מועד, והיינו דחזא שורים זה אחר זה תלתא יומי ולא נגח, אבל ג' שורים בג' ימים ולא נגח אינו חזרה, דשור ראשון שלא נגח, לאו משום חזרה עשה, אלא העדאתו כך הוא, ע"י סירוגין. וכן שור השלישי ושור החמישי, וחזרתו הוא שור השני ושור הרביעי ושור הששי. והיכא דנעשה מועד לסירוגין לכל, וחזר ע"י סירוגין ממין אחד, לאותו מין שחזר חזר. אבל לאחרים מועד ועומד, עד שיחזור ע"י סירוגין בג' מינים, דאז חזר לתמותו כראשונה, ומ"מ היכא דהתינוקות משתמשין בו, אף דקיל הוא, כדפ"י בפ"י כיצד (ס"א), אפ"ה מאחר שנעשה השור שפל כ"כ, כדפ"י הר"ם בפ"י כיצד,

פלתו המבואר

א"כ חזר לתמותו כראשונה, ותדע, דאי לא תימא הכי, לדברי הרמב"ם (ס"א) שסבר אין חזרה מועלת למועד בחזר תלת יומי ולא נגח אלא כשהתינוקות משתמשין בו, א"כ היכא דהועד ע"י מיניה וגם לסירוגין, במה יחזור לתמותו, אלא כשהתינוקות משתמשין בו הוא כלל לחזרה, ע"כ.

ראה מדברי הר"ן בחידושו נגד הראב"ד

ובן משמע מדברי הר"ן בחדושו דהקשה מאי שנא ראה שור ונגח וכו' מוסת הפלגות דבעינן ד' ראיות, ותירץ דהתם לא נעשה מועד מצד הפלגות רק מצד נגיחות אלא שסירוג בנגיחות, אבל אשה קביעת וסת מהני הפלגתה. ואילו ס"ל כחילוק הראב"ד אין זה הטעם משום דנעשה מועד מצד נגיחות דהא אפילו באשה דקבעה וסת מפני הפלגתה ומכל מקום בסירוג סגי בג' ראיות. ולכן הראב"ד בבעל נפש בישוב קושיא זו מאי שנא ראה שור ונגח מהפלגה דבעינן ד', תירץ דהתם לאו הפלגה שכל אחת ראוי לקבוע עם ב' חברותיה אבל לא הפלגה, אינו ראוי עד הפלגה שניה, והוה מה שתי' גם כן על וסת הסירוג דראוי היא לקבוע עם ב' חברותיה (כמ"ש הבית יוסף בשם בעל נפש כי לא מצאתיו בבעל נפש לפניו) ואם כן הרי הדברים מבוארים כי יש מחלוקת בין הפוסקים.

מקורות

(ס"א) סימן כ"ו. (ס"א) ה' מקי ממון פ"ו ה"ו.

פלתי המבואר

מבאר סברת התוס'

ולענין נראה הפירוש בתוספות כך, דהתוספות כוונתם כרשב"א להקשות על שמואל מהך ברייתא דראה שור ונגח וכו', וכך דבריהם ולפי זה אם נגח יום א' וכו' אין נעשה מועד לכולי עלמא עד שישלש בדילוג ואין הראשונים מהמנין, פי' דלא תימא דגם שמואל מודה בזה הואיל והוא רק סירוג, דאינו, דלשמואל אינו נעשה מועד עד שישלש בדילוג והוא דברי שמואל, וזהו כוונתם דאינו נעשה מועד לכ"ע, פי' דיש בו מחלוקת ולשמואל אינו נעשה מועד, ולכך לא אמרו בלשונם להיפוך לכולי עלמא אינו נעשה מועד דאז הוי הפירוש אפילו לרב, אבל בלשון זה הפירוש דלרב נעשה מועד אבל לכולי עלמא דהיינו לפי שמואל אינו נעשה מועד, ועל זה הקשו דהא ברייתא היא ראה שור ונגח והך דשמואל איך מתוקמי, ודברי התוספות ורשב"א עולים כאחד בלי הבדל כלל.

הפלתי מסכם השיטות

ואם כן לפי זה יש כאן מחלוקת, לשיטת התוספות ורש"י ור"ן ונמוקי יוסף ורא"ש ורשב"א בחדושי וים של שלמה תלוי בפלוגתא דרב ושמואל, וצדקו דברי הפרישה (ס"ט) דס"ל דהך דסירוג מהני ג' ראיות היינו לרב ולא לשמואל, (ומדברי הראב"ד אפשר דאין רא"י דס"ל בלאו הכי כרב), אבל לשיטת הרמב"ם דפסק כשמואל ומכל מקום פסק שם בשור נגח בסירוג ימים, וכן נראה דעת הראב"ד אף ד"ל דבלאו הכי פוסק כרב, ודעת רמב"ן בהלכות נדה שלו דפסק כשמואל ומכל מקום פוסק בסירוג רק בג' ראיות, שמע מינה דיש לחלק כדעת הראב"ד, מבואר דלא תלי' סירוג בפלוגתא דרב ושמואל, והוא דעת הב"ח והש"ך.

הפלתי מיישב דברי השו"ע והטור

ולפי כל הנ"ל נתיישב הקושיא הראשונה שהתחלנו בה למה סתם הטור כשיטת הראב"ד ולא נחית להזכיר אפילו שיטת החולקים והוא משום דגם החולקים על הרמב"ם והראב"ד והרמב"ן כל זה לפי שמואל אבל לפי רב גם הם מודים דהוי וסת דילוג בג' ראיות לבד והרבה פוסקים סוברים כרב וא"כ אהכ"נ דאינו פוסקים כשמואל מ"מ במקום דאיכא פלוגתא גם לשמואל יש לנקוט להחמיר.

הפלתי הקשה עוד על האחרונים

ומסיים הפלתי דאע"פ שהסביר שיטת הטור והשו"ע מכל מקום תמיה על הנושאי כלים של השו"ע ושאר

הפלתי מפלפל בדעת הרשב"א להיכן דעתו נוטה ומסיק דדבריו צ"ע

ובדברי הרשב"א בתורת הבית משמע מתרוצי מהך דשור נגח וכו' דשאני הכא דאין הפלגה ידוע אלא בב' ראיות אבל התם הא איכא שלש נגייחות, משמע כדעת הר"ן. אלא שהמשמרת הבית כתב דתירוצן זה הוא לקוח מראב"ד, וז"ל הך דאיפלגו רב ושמואל בדילוגי דרב סבר קמייתא ממנינא ושמואל סבר קמייתא לאו ממנינא דוקא בדילוגי לחוד אבל בשאר וסתות לא פליגי מידי דאי וסתות דיומי נינהו כגון מריש ירחא לריש ירחא וכיוצא בו דכו"ע ממנינא היא ואי וסתות דהפלגה נינהו דכו"ע קמייתא לאו ממנינא היא דהפלגה לא ידיעה מידי עד ב' ראיות ובין ב' הראיות נעשית הפלגה א' והב' בראיה שלישיית והשלישיית בראיה הרביעית הלכך קמייתא לאו ממנינא היא ובעינן שתשלש בהפלגות ע"כ, אבל מכל מקום הרשב"א בכל דבריו בתורת הבית לא הזכיר וסת הסירוג כלל, ואילו דעתו מסכים לכך למה העלים אותו, ומזה נראה דדעתו כדעת התוספות (ס"ט) וכיון דכל ראית הראב"ד מהך דשור נגח ואנו לא ס"ל כן אזלא רא"י וגם דינו צריך עיון.

מפלפל בדברי התוס'

אך בתוספות גופי' יש לדקדק, דכתבו דבסירוגין לימים לכולי עלמא אינו נעשה מועד עד שישלש בדילוג, למה יגרע סירוג מדילוג גמור הא הוי לרב מועד בג' ראיות, וגם התם בנגח בט"ו אין אתה יוכל לקרות שם ולומר שמנגח בדילוג דהא עדיין לא דילג רק ס"ל לרב הואיל עכ"פ יש לו שם שמנגח ביום ידוע מצטרף אחר כך למנין הדלוגים, ואם כן בימים נמי דהוא אם נגח ג' ימים זה אחר זה הוי מועד לכל הימים כמבואר בגמרא ואם כן נגיחה ביום א' הוי שם בפני עצמו ולרב מצטרף אחר כך לסירוג.

הרשב"א כתב להדיא דשאלה דילן תלוי בפלוגתא דרב ושמואל **ובאמת** הרשב"א בחדושי לבבא קמא כתב כך, ואם תאמר לשמואל תקשי לי' ברייתא ראה שור ונגח שור ולא נגח וכו', ואמאי הא נגיחה קמייתא לאו בדילוג נגחה ועד שישלש בדילוג וכו' עיין שם, הרי דס"ל דהך שאלה דילן תליא בפלוגתא דרב ושמואל. וכן פירש רש"י להדיא דהך שור נגח וכו' לשמואל אינו נעשה מועד עד שיגח עוד שור הרביעי עיין שם, והוא גם כן דלא כראב"ד דכל ראיות הראב"ד הוא מהך שור נגח וכו', עיין שם.

מקורות

(ס"ט) ועיין ש"ך ס"ק י"א. (ס"ט) עיין לעיל ס"ק י"א.

פסק כן בפשיטות וכן הראב"ד והרמב"ן:

[וג] לא קבעה וסת. כתב הש"ך סקכ"ג דאם ראתה צ"ט בתמוז דקבעה לה וסת הפלגה שוים ע"ש. וזאת לא איירי השו"ע בקביעות חדשים שלפנינו שניסן מלא ואייר חסר, דא"כ דרך משל ט"ו ניסן חל צ"ל בשבת וא"כ חל י"ז אייר צ"ל בשבת, הרי כאן בימים בשבוע ד' ימים בדילוג עם יום הראיה, וא"כ י"ח בסיון חל בשבת הרי כאן שני דילוגים ד' ימים עם הראיה והרי כאן צ' דילוגים בימים שזבוע שוים, ולרצ קבעה וסת כמו שכתבנו לעיל כי ימי שזבוע

דינא אית להו עם וסת חודש, ואדרבה זה נלמוד מזה, ואיך סתם השו"ע דלא קבעה לה וסת נגד דעה ראשונה צ"ט. ולכן צ"ל דניסן אייר לאו דוקא, ואין זה מן המכוון כלל בקביעות אחד מלא ואחד חסר ושניהם חסרים או שניהם מלאים, ואם כן ליתא לכל דבריהם ודוק:

[יד] וסת הסירוג וכו'. הש"ך סקכ"ו העלה דאם ראתה בשבוע אדר ניסן ואח"כ ראתה צ"ט ניסן אכ, משנין ניסן לוסת הקבוע ואין כאן רק שני פעמים לסירוג ע"ש. ותמיהי דהחליט הדבר, דהא בגמ' דצ"ק ה"ל (לו ע"ג) מציעא ליה

י. ראתה ט"ו בניסן וי"ז באייר וי"ח בסיון, [וג] לא קבעה לה וסת, כיון שסירגה בחודש השלישי ולא ראתה עד י"ח בו. יא. דילגה פעם אחת או שתיים, אינה חוששת לדילוג, אף על פי שחוששת לשאר וסתות בפעם אחת, אינה חוששת לוסת הדילוג, עד שתקבענו. יב. [יד] וסת הסירוג, ראתה ראשונה מן המנין, לדברי הכל, ואע"פ שהרחיקה ראיותיה.

פלתי המבואר

באחרונים שלא הרגישו בזה ועוד חשבוהו להפרישה טועה ועוד יש לתמוה על המהרש"ל שכתב על הרמב"ם דפירוש ראה שור נגה בימים דפירוש זה פירוש דוחק וזר נעשה עצמו כאילו לא ידע את יוסף דגם הבית יוסף והטור פסקו כן לפי דברי הראב"ד והרמב"ן.

אחרונים שלא הרגישו בזה ועוד חשבוהו להפרישה טועה ועוד יש לתמוה על המהרש"ל שכתב על הרמב"ם דפירוש ראה שור נגה בימים דפירוש זה פירוש דוחק וזר נעשה עצמו כאילו לא ידע את יוסף דגם הבית יוסף והטור פסקו כן לפי דברי הראב"ד והרמב"ן.

[סקי"ג] כתב המחבר (ט) ראתה ט"ו בניסן וט"ז באייר וי"ח בסיון לא קבעה וסת כיון שסירגה בחודש השלישי ולא ראתה עד י"ח בו ע"כ.

הנה הש"ך (טז) כתב אפילו להיש מחמירין דבסעי' ד' וכתב הב"ח אפילו חזרה וראתה י"ט בתמוז לא קבעה לה וסת לדילוג כיון דאין הדילוגים שוים מיהו נראה כיון דראיית ט"ו באייר מראיית ט"ו בניסן הוי ליה בהפלגה ל"ב יום שוה להפלגת י"ח בסיון מט"ז באייר דהוא גם כן ל"ב יום דניסן מלא ואייר חסר חוששת להפלגה זו וכשתראה ביי"ט בתמוז דהוי ליה נמי הפלגה ל"ב מי"ח בסיון קבעה לה וסת דשלש הפלגות שוים דל"ב יום בארבע ראיות ע"כ ופשוט הוא עכ"ד. הרי דהכריע הש"ך דאם ראתה ביי"ט בתמוז קבעה וסת להפלגות שוים.

הפלתי מקשה על הש"ך דלא יתכן דמיירי כאן מסדרי החדשים שבזמנינו

וכתב הפלתי על הש"ך דבאמת לא איירי השלחן ערוך

מיישב דמיירי משניהם חסרים או מלאים ולכן צ"ל דניסן אייר לאו דוקא ואין זה מן המכוון כלל בקביעות אחד מלא ואחד חסר, ושניהם חסרים או שניהם מלאים, ואם כן ליתא לכל דבריהם, ודר"ק. (וזהו לשיטתי) דס"ל בסק"א דאפשר לקבוע וסת הדילוג לשבוע, ואפשר דהש"ך ס"ל דיוסת הדילוג לא שייך בימי השבוע.

[סקי"ד] כתב המחבר (טז) וסת הסירוג ראתה ראשונה מן המנין לדברי הכל ע"כ.

דברי הש"ך שאם ראתה ג' פעמים ברי"ח ואח"כ סירגה ב' פעמים לשני חדשים קבעה וסת לרי"ח ולא לסירוג

הנה הש"ך (טז) כתב לחדש שאם ראתה בראשי חדשים של שבט אדר ניסן ואח"כ סירגה וראתה ברי"ח סיון ורי"ח אב

מקורות

(ט) כסעף י'. (עא) כס"ק כ"ג. (עב) כס"ק ל"ב. (עג) כסעף י"ג. (עד) כס"ק כ"ו.

שור שנגח ה' ו' שבת שבת ושבת, שבת להך יומא קמא שדיין ואייעד לכולי יומא, או לשבת צמרא שדיין ולא אייעד אלא לשבתות, ועלמה צמיקו, וכן הרמב"ם צהלכות נוקי ממון פרק ו' (הלכה יב) כמז דהוא ספק. וא"כ הדברים דומים

ולומר דקבעה וסת לסירוג ולא לכל חודש, וא"כ לחוש רק מב' לב' חדשים ולא לכל חודש וחודש, דהא בגמרא מדמי שור לוסת וכמו שכתבו כל הפוסקים וברור (עב"ק א):

[טו] האשה שראתה. הש"ך נסק"ל האריך,

והעלה דעונה צינונית הנזכרת במקומות רבות הוא לפעמים

אלא שלענין חשש וסתה בתחלה הוא שוה לדילוג, שאינה חוששת אלא בר"ח לר"ח הסמוך לו. כגון שראתה בר"ח ניסן, חוששת לר"ח אייר, ואם לא ראתה עד ר"ח סיון,

למה שכתבנו כאן צלי הדל כלל והדבר ספק, ואם אמרו צמיקו צמילתא דרצבן ספיקא להקל אף כאן יש לילך לקולא צכל זה,

חוששת לר"ח תמוז, הסמוך לו, ואם לא ראתה בר"ח תמוז, אינה חוששת לר"ח אב, אע"פ שהם הפלגת ב' חדשים בעין ההפלגה הראשונה, מפני שהפסקת החדש השני ביטלה ראיית הראשון, וראיית החדש השלישי היא התחלת וסת, וחוששת לר"ח הסמוך, ולא יותר.

יג. אין האשה קובעת לה וסת, אפילו ראתה שלשה ר"ח זה אחר זה, אלא אם כן יהיו כולם בעונה אחת, ביום או בלילה. ואם ראתה שלש פעמים ביום, והרביעית בלילה, או שלש פעמים בלילה והרביעית ביום, חוששת ביום ובלילה מפני חשש הוסת הראשון ומפני חשש השני, שהוא האחרון, ואם ראתה פעמים ביום ופעמים בלילה, שלא על הסדר, (ולא קבעה אחד מהן ג"פ), או שתראה הראשונה ביום, וג' האחרונות בלילה, או הראשונה בלילה והג' אחרונות ביום, או שלש בזה ושלש בזה, חוששת לאחרונה בלבד. הגה: [טז] האשה שלא תהא, חוששת לוסת המדע ולהפלגה, עד שתקבע וסת המדע צג"פ, או וסת הפלגה צד"פ, או שתקבע

פלתי המבואר

[ועיין בסדרי טהרה (בסקי"א) דמקשה על דברי הש"ך מרישא דאיבעי (הנ"ל) גבי שור שנגח ג' פעמים שור שור שור חמור וגמל דאיבעי בגמ' אי אייעד לשוורים או לכל מיני חיות, ומתרחץ דברי הש"ך דשאני הכא גבי אשה שדרך רוב הנשים לראות בכל חודש (ולא בסירוג) מש"ה טפי מסתבר למישרי ראיות ראש חודש בתרא בתר קמאי, משא"כ בנגיחות השור דלא מסתבר שנגח לשוורים טפי משאר מינים ולפיכך נשאר בתיקו ומסיים ומ"מ צ"ע אמאי כתב (הש"ך) בפשיטות כן והיה לו לפרש טעמו, ומ"מ אחתי קו' רבינו הפלתי נשאר בצ"ע וכאן לא שייך תירוצו של בעל הסד"ט, ועי' בחוות דעת ביאורים סק"ן].

לכו"ע ראיית ניסן אינה מן המנין לוסת הסירוג ולא קבע וסת לסירוגין אלא לראש חודש עי"ש.

קושית הפלתי דבמס' ב"ק נשאר הדבר בספק והיאך הכריע כאן להחמיר

וכתב הפלתי להקשות בהקדם דברי הגמ' במס' ב"ק דהתם קא מבעי לן שור שנגח בה' בשבת וערב שבת ושבת ואח"כ נגח שבת ושבת מהו הא שבת קמייחא בתר ה' בשבת וערב שבת שדיין ליה ואייעד לכולהו יומא או דילמא הא שבת קמייחא בתר שבתות הוא דשדיין ליה ולשבתות הוא דאייעד ועלתה בגמ' בתיקו וכן פסק הרמב"ם (ט"ו) וא"כ הדברים דומים לדין שנשנית כאן בלי הדל כלל. והדבר נשאר בספק.

[סק"טו] **כתב** הרמ"א (ט"ו) האשה שראתה חוששת לוסת החודש ולהפלגה עד שתקבע וסת החודש בג"פ או וסת הפלגה בארבע פעמים או שתקבע אחד מהן ע"כ. דעת הש"ך בעי"ב הוי יום החודש ולפעמים זה ביום ל' וביום ל"א

והנה קי"ל בתיקו, דבמלתא דרבנן אזלינן להקל ובמלתא דאורייתא אזלינן להחמיר ואם נימא דאזלינן להקל אם כן יש לילך לקולא בכל צד ולומר דקבעה וסת לסירוג ולא לכל חודש ואינה צריכה לחשוש רק מב' לב' חדשים ולא לכל חודש וחודש דהא הגמ' מדמה שור לוסת וכמו שכתבו כל הפוסקים וברור.

הש"ך (ט"ו) האריך והעלה להלכה דעונה בינונית הנזכרת

מקורות

(ע"ה) צהלכות נוקי ממון ה"ל כ"ו. (ע"ו) צעניף י"ג. (ע"ז) צסק"ל.

תוך ימי עונתה (שם טו ע"א), ואילו דין אחד הוא טורח שתי ראיות משני מקומות מתחלפות למה לי, זו היא קושיא גדולה להש"ך:

ובאמת אני אומר, אילו דעת הש"ך דאין הצדל כלל למצוא בין וסת החודש לעונה בינונית יקרה בזה צטולים רבים, מלא קושיא מהר"ז הנ"ל, ועוד בריש סימן זה סעיף ב' מפרש המחבר וכן הטור אופני הוסת בוסת היום וסת הפלגות וסת החודש כסדר זה אחר זה, ואח"כ כתב בסעיף ד' עוד יש חילוק בין קבוע לאינו קבוע, שקבוע אם עברה עונתה אעפ"י שלא הרגישה אסורה לשמש עד שתדווק, ושלא קבעתו הגיע וסת ולא נדקה ולא ראתה ועברה עונתה מותרת ע"כ. וזה מצוה דאף על וסת חודש קאי דבה מסיים בסעיף ב', ואילו לדעת הש"ך הא לימא דהוא

ביום ל' לראיה ראשונה בכלל, ולפעמים מיום ל"א לראיה ראשונה, דהכל תליא בקביעות החודש כי וסת החודש ועונה בינונית אחת היא, ולכך הראב"ד צנעלי הנפש הזכיר וסת חודש ולא הזכיר כלל מעונה בינונית, ולעומת זה הרשב"א כתב שצריכה לחוש לעונה בינונית ולא הזכיר וסת חודש, אלא ודאי דא ודא אחת היא ע"ש שהאר"ך:

ועיין בשו"ת הגאון מהר"ז (חכס נ"ג) סימן קי"ד דהאר"ך לדחות דברי הש"ך וכל ראיה שלו מדחי לדחי. ובאמת דראית מהר"ז לדחות דברי הש"ך אינה ראיה חזקה כראי מוצק ויש פנים לכאן ולכאן. אלא במה שהקשה דהרשב"א בחורת הבית דף קס"ט הוליא קביעות וסת חודש מהך דראתה צט"ו לחודש זה וכו' (נדה מד ע"א), ואולם עונה בינונית יליף לה הרשב"א דף קע"ד מהך דצא ומלאה

פלתי המבואר

למצוא הרבה קושיא. א) חדא, קושיא מוה"ר בעל חכם צבי הנ"ל. ב) ועוד, בריש סימן זה (פ) מפרש המחבר וכן הטור אופני הוסת שיש בוסת הימים והם, א) וסת הפלגות, ב) וסת החודש כסדר זה אחר זה, ואחר כך כתב בסעיף ד' עוד יש חילוק בין וסת קבוע לוסת שאינו קבוע שקבוע אם עברה עונתה אף על פי שלא הרגישה אסורה לשמש עד שתדווק ושלא קבעתו הגיע וסת ולא נדקה ולא ראתה ועברתו מותרת עד כאן, הרי מבואר דאף על וסת חודש קאי דבה מסיים בסעיף ב', דיש חילוק בין וסת קבוע לאינו קבוע, ואילו לדעת הש"ך הא לימא דהרי וסת החודש הוא עונה בינונית, ובעונה בינונית אם עברה צריכה בדיקה כמו ביש לה וסת כמבואר שם בשלחן ערוך.

ועל כרחק צריך לומר דבאמת אף לדברי הש"ך יש כאן הברל רב בין עונה בינונית לוסת החודש, וכגון אם ראתה בראש חודש וחזרה וראתה בעשרים בו אם אתה אומר לחשוש מטעם עונה בינונית אין כאן חשש ברו"ח שאחריו, כי עונה בינונית הוא הברל ל' או ל"א לפי קביעות החדשים, אבל בתנאי שלא ראתה בתוך הלי' יום האלו דהנה חכמים קבעו זמן ערב לפי שרוב הנשים רואות בהפרש ל' יום, ואם כן אשה זה שראתה בכ"ו אין לחוש בהגיע עשר ימים שלאחריו לראיות ל' של ר"ח כאותו שאמרו בהפלגות דמדלקמיה חשיבין וכמו שפסק המחבר לקמן בסעיף י"ד, משא"כ לוסת החודש צריכה

במקומות רבות בפוסקים ובשו"ע הוא לפעמים ביום ל' לראיה וראיה ראשונה בכלל, ולפעמים ביום ל"א לראיה ראשונה, דהכל תלוי בקביעות החודש, כי וסת החודש ועונה בינונית אחת היא, ובהקדמה זה יתבאר למה הראב"ד בבעל נפש (ט) הזכיר רק וסת החודש ולא הזכיר כלל מעונה בינונית, ולעומת זה הרשב"א (ט) כתב שצריכה לחוש לעונה בינונית ולא הזכיר וסת חודש, אלא וודאי דא ודא אחת היא, עיין שם שהאר"ך.

קושיא הח"צ על הש"ך

ועיין בתשובת הגאון מוה"ר חכם צבי (פ) שהאר"ך לדחות דברי הש"ך וכל ראיות שלו מדחי לדחי. ובאמת מכל הדחיות שכתב הח"צ לדחות דברי הש"ך אין בהם ראיה חזקה כראי מוצק ויש בהם פנים לכאן ולכאן, אלא במה שהקשה דהא הרשב"א בחורת הבית יליף קביעות וסת חודש מגמ' נדה (פ) איתמר ראתה יום ט"ו לחודש זה ויום י"ו לחודש זה ויום י"ז לחודש זה רב ושמואל חולקין בדבר עיי"ש, ואולם עונה בינונית יליף לה הרשב"א מגמ' שם (פ) והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה וברש"י היינו ערב עיי"ש ואם נימא דדי אחד הוא למה מטריח להביא שתי ראיות משני מקומות מתחלפות וזו היה קושיא גדולה להש"ך.

תי' הפלתי קושיא הג"ל

וכתב הפלתי דבאמת אני אומר אילו דעת הש"ך דאין הברל כלל בשום אופן בין וסת החודש לעונה בינונית, יש

מקורות

(עט) שער הוסמות. (עט) חורת הבית הארוך ביום ז' שער ג'. (פ) סימן קי"ד. (פא) ס"ד ע"א. (פג) ט"ו ע"א. (פג) סעיף ב'.

הבא, משא"כ וסת חודש עכ"פ צריכה לחוש בהגיע ר"ח השני, דאולי תקבע וסת חודש וסת בתוך וסת כנודע ואולם ההיפוך ג"כ צראה צר"ח בקפילות והגיע ר"ח ולא קפלה, א"ל לחוש לר"ח משום וסת החודש הואיל היותו מורכב עם קפילות והא לא קפלה, משא"כ עונה בינונית מ"מ צריכה לחוש כדין אשה שאין לה וסת כלל, וכמבואר לעיל סימן קפ"ד בסופו ע"ש וצ"י וצ"ש א"ל:

ועוד נראה לומר דהא דאמרינן בסעיף זה דאם קבעה וסת ליום אינה חוששת צלילה וכן להיפוך הוא צענין וסת, דזה תליא בלמודה לראות ציוס או צלילה, אבל עונה בינונית דאמרינן דרך נשים לראות מל' לל', זה אינו תלוי ציוס או צלילה, רק אפילו אם רגילה לראות ציוס כשיגיע יומו של ל' כל הלילה ויום אסור, דהא לא משום וסת אחינן עליה, וזה לפענ"ד ברור, ולא נמצא בפוסקים שאף עונה בינונית צריך להיות יום או לילה שהיא רגילה לראות.

פלתי המבואר

בלמודה לראות ציוס או בלילה תלוי בזמן הקבוע, אבל עונה בינונית דאמרינן (פ) דרך נשים לראות מל' לל', זה אינו תלוי ציוס או בלילה רק אפילו אם רגילה לראות ציוס כשיגיע יומו של ל' כל הלילה ויום אסור, הא לא משום וסת אחינן עליה, וזה לפענ"ד ברור, ולא נמצא בפוסקים שאף עונה בינונית צריך להיות יום או לילה בשעה שהיא רגילה לראות.

ובפרט החילוק שכתבתי בריש דבריני לחלק דמחמת וסת החודש כל זמן שלא נקבע א"צ בדיקה בעברה עונתה, משא"כ בעונה בינונית צריכה בדיקה, ואם כן יש כאן הברל בין שניהם בדברים שונים, ואם כן לא קשה מידי ברשב"א דקבע לכל אחד ענין בפני עצמו וממקום דלמד וסת החודש לא למד עונה בינונית, כי טיבו של זה לא כשל זה.

הפלתי מפלפל בראיות הש"ך

וכתב עוד הפלתי דלפי דעתו יש לדחות אך לפי דעתי גם שאר ראית הש"ך הואיל והראב"ד ויתר פוסקים השמיטו דין עונת בינונית ש"מ דס"ל דהיא היא וסת חודש, נסתרה, דאף הנודה לדבריו דגם עונה בינונית תלוי ועומד בקביעות חודש ופעמים שהיא יום ל' לראיה ופעמים ל"א, מכל מקום הא דין והברל גדול יש בינו לוסת החודש, ועדיין הוה ליה להודיעו וללמדנו דינו.

עונה בינונית, ובעונה בינונית אם עצרה צריכה בדיקה כמו צ"ש לה וסת כמבואר שם בשו"ע:

ולכן צריך לומר דצאמת אף לדברי הש"ך יש כאן הברל רב בין עונה בינונית לוסת החודש, דאם ראתה צר"ח וחזרה וראתה צ"כ זו אם אתה אומר עונה בינונית אין כאן חשש צר"ח שאחריו, כי עונה בינונית הוא הברל ל' או ל"א כפי קביעות החודשים, אבל עכ"פ הוא הברל בין ראה לראיה כי דרך הנשים לראות מל' לל' והיינו שיש הברל ציניהם, וא"כ זו שראתה צ"כ זו אין לחוש צ"י ימים שלאחריו כאותו שאמרנו בהפלגות וכמש"ל, משא"כ לוסת חודש, שצריכה לחוש בהגיע ר"ח אף דהיא ראתה זה עשרה ימים העצרו. ועוד אם יש לה וסת קבוע להפלגה דרך משל מנ' למ', ושזו ראתה צר"ח, אם אתה אומר משום עונה בינונית כי אמרינן עונה בינונית באין לה וסת, אבל זו שיש לה אינה חוששת וא"כ אין צריכה לחוש לר"ח

לחוש בהגיע ר"ח אף דהיא ראתה זה עשר ימים שעבר דיום קובע ולא זמן ההפרש דאמרינן אולי ראיית כ' מקרה הוא. **ועוד** חילוק בין עו"ב לוסת החודש והוא, אם יש לה וסת קבוע להפלגה, דרך משל אשה שרואה בהפלגת כל מ' יום, ושוב ראתה בר"ח אם אתה אומר לחוש משום עונה בינונית, או אמרינן דאין לה לחוש עונה בינונית כיון שיש לה וסת ואשה זו יש לה וסת מקרי ולכן אינה חוששת, ואם כן אינה צריכה לחוש לר"ח הבא מחמת עו"ב, משא"כ אם חוששת מחמת וסת חודש שפיר צריכה לחוש בהגיע ר"ח השני דאולי תקבע וסת חודש וסת בתוך וסת (פ).

ויש חילוק ג"כ להיפוך והוא דיש לחוש לעו"ב ולא לוסת החודש וכגון שראתה בר"ח בקפילות פעם אחת או פעמים ולא קבעה עדיין ג' פעמים (פ) והגיע ר"ח ולא קפצה אינה צריכה לחוש לר"ח משום וסת החודש הואיל היותו מורכב עם קפילות והא לא קפצה, משא"כ עונה בינונית מכל מקום צריכה לחוש כדין אשה שאין לה וסת, וכמבואר לעיל סימן קפ"ד בסופו עיין שם ובבית יוסף וברשב"א.

ועוד נראה לומר, דהא דאמרינן בסעיף זה דאם קבעה וסת ליום אינה חוששת בלילה וכן להיפוך, אם קבעה ללילה אינה חוששת ליום, הוא מחשש שיגיע הוסת, דזה תליא

מקורות

(פד) מלקמן סעיף ל"ב. (פה) עיין ש"ך ס"ק מ"ח. (פו) עיין ש"ך סימן קפ"ג סק"א.

והנה זה דפירוש עונה בינונית ל' יום והיינו ציוס ל' לראיה, דרך משל אם ראתה צר"ח ניסן הראיה שניה צל' לניסן, אין לריך ראה, כי מבואר צגמ' (גדה ט ע"ב) צלמרו אם עברה ג' עונות ולא ראתה דיה שעתה, ופריך כמה עונה ואמרינן אמר רבא אמר רב חסדא כ"ג ימים ימי טהרה וז' ימים ימי טומאה (כן הוא גירסת ר"ם ולדינא אין הדלל צינה לגירסת רש"י ע"ש[צמוס']) ולפ"ו צראחה צא' צניסן משלמי כ"ג ימי טהרה צל' צניסן, ואם עברה עונה זו ולא ראתה ואתחזיק כן ג' פעמים הרי זו בחזקת אינה רואה. וקשה הא כל נשים אינן רואות כי אם ציוס ל"א, וא"כ תמיד עובר כ"ג ימי טהרה וז' ימי טומאה והאשה אינה רואה בהן, ומה חזקת עקירה יש כאן, ומחזק

ובפרט החילוק שכתבתי יש, דמחמת וסת החודש כל זמן שלא נקבע א"כ צדיקה בעברה עונתה משא"כ בעונה בינונית. וא"כ יש כאן הדלל צין שניהם צדצרים שונים, וא"כ לא קשה מידי צרצצ"א דקבע לכל אחד ענין בפני עצמו וממקום דלמד וסת החודש לא למד עונה בינונית, כי טיבו של זה לא כשל זה. אך לפי דצרינו גם ראיית הש"ך הואיל והראצ"ד וימר פוסקים השמיטו עונה בינונית ש"מ דס"ל דהיא היא וסת חודש נסתרה, דאף דנודה לדצרו דגם עונה בינונית חלו ועומד בקביעות חודש ופעמים שהוא יום ל' לראיה ופעמים ל"א, מכל מקום הא דין והדלל גדול יש צינו לוסת החודש ועדיין היה לו להודיעו וללמדנו דינו:

פלתו המבואר

בזמן לומר כ"ג ימי טהרה דאו צריכה כ"ד ימי טהרה וז' ימי נידה.

הפלתו הביא עוד ראה דלא כהש"ך

ועוד ראי' ברורה דלא כהש"ך, מדברי רש"י דפירש בפרק שני דנדה (פס) "לא שנו שלא הגיע ימי וסתה" דקאי על שבא ומצאה תוך ימי עונתה, וזוה מבואר דס"ל לרש"י דאפילו ביש לה וסת קבוע צריכה לחוש לעונה בינונית (וכמ"ש הר"ן להדיא בחדושו לנידה בדברי רש"י אפילו ביש לה וסת צריכה לחוש לעונה בינונית), ואם כן קשיא מהך דתנן (פס) ה"י למודה וכו' שינתה ליי"ח הותרו כולן ואינו אסור אלא משמנה עשרה ואילך, ופירש רש"י דאפילו י"ח אינה חוששת הואיל וקבעה לה וסת לדילוג, וקשה הא מכל מקום חוששת ליי"ח משום עונה בינונית הנ"ל ואיך אמרו הותרו כולם.

ודרוחק לומר דמיירי באופן דראתה בנתיים דאזלא עונה בינונית וכמו שכתבנו לעיל, דזה דרוחק לפרש דסתמא אמרינן הותרו כולם (והלא כל ראיית הש"ך דכתב הרמב"ן דחוששת לוסת זה ולא לעונה בינונית, ומכל שכן דאי אפשר לפרש כן בכרייתא), וזה ברור דעונה בינונית אינו ביי"ח.

עוד קושיא על דברי הש"ך

ועוד קשה על שיטת הש"ך, אם כן מנ"ל לגמרא דכבא קמא לדמות הך שור שנגח בט"ו וכו' להך דהכא דראתה בט"ו לחודש, דלמא גבי אשה דדרך נשים לראות מעונה לעונה שהיא וסת החודש אמרינן דקבעה וסת אפילו בדילוג, אבל

והנה מה דאמרינן עונה בינונית ל' יום היינו ביום למ"ד לראיה, דרך משל אם ראתה בר"ח ניסן הראיה שניה בל' לניסן, אין צריך ראה כי כן מבואר בגמרא דאמרו (פס) אם עברה ג' עונות ולא ראתה דיה שעתה, ופריך כמה עונה ואמרינן אמר רבא אמר רב חסדא כ"ג ימים ימי טהרה וז' ימים ימי טומאה, הוא גירסת רב חסדא ולדינא אין הדלל בין גירסת רש"י ע"ש בתוד"ה ימי. ולפי זה בראתה באחד בניסן משלימים כ"ג ימי טהרה בל' בניסן, ואם עברה עונה זו ולא ראתה ואתחזיק כן ג' פעמים הרי זה בחזקת אינה רואה, וקשה הא רוב נשים אינן רואות כי אם ביום ל"א, ואם כן תמיד עובר כ"ג ימי טהרה וז' ימי טומאה והאשה אינה רואה בהן ומה חזקת עקירה יש כאן שתחזק לאינה רואה כשעברה ג' פעמים דהא תמיד אינה רואה כן, והוה ליה למימר שעברו כ"ד ימי טהרה ולא ראתה בהן. ועל כרחך צריך לומר דדרך לאשה לראות בכ"ג ימים לטהרתה והוא יום ל' של ניסן, וזה לענ"ד פשוט וברור.

ואם כן יצטרך הש"ך לדחוק ולומר דמיירי בקביעות החודש חסר.

ודרוחק בזה מבואר למה בחר רב חסדא בלשונו כ"ג ימי טהרה בקביעות חודש חסר ולא כ"ד ימי טהרה בקביעות חודש מלא, ובפרט שהוא אמר כן על שעבר עליה ג' עונות ובג' חדשים כמעט אי אפשר שכולן יהיו רצופים וחסרים ולא ימלט שבתוכן אחד מלא, ואם כן אין זה מוגבל

מקורות

(פס) ט' ע"ב. (פס) ט"ו ע"א. (פט) ס"ד.

לאינה רואה בעברה ג' פעמים דהא תמיד אינה רואה כן, והוי ליה למימר שעברו כ"ד ימי טהרה ולא ראתה בהן. ועל כרחק ז"ל דדרך לאשה לראות בכ"ג ימים לטהרה והוא יוס ל' של יסין, וזה לענ"ד פשוט וצורר:

וא"כ ינטרך הש"ך לדחוק ולומר דמיירי בקציעות החודש חסר, ודוחק זה מצואר למה בחר רב חסדא בלשונו כ"ג ימי טהרה בקציעות חודש חסר ולא כ"ד ימי טהרה בקציעות חודש מלא, ובפרט שהוא אמר כן על שעברו עליה ג' עונות ובג' חדשים כמעט אי אפשר שכולן יהיו רופים וחסרים ולא ימלט שצתוקן אחד מלא, וא"כ אין זה מוגבל בזמן לומר כ"ג ימי טהרה, דאז נריכה כ"ד ימי טהרה ו' ימי נדה:

ועוד ראייה ברורה לדברי רש"י בפירש בפ"ג דנדה דף ט"ו (ע"א) לא שנו שלא הגיע ימי וסתה, דקאי על שבא ומלאה חוץ ימי עונמה. ומוה מצואר דס"ל לרש"י

דאפילו צ"ש לה וסת נריכה לחוש לעונה צינונית, וכמ"ש הר"ן להדיא בחידושו לנדה בדברי רש"י אפילו צ"ש לה וסת נריכה לעונה צינונית, וא"כ קשיא מהך דמיא דדף ס"ד (ע"א) הימה למודה וכו' שינמה ל"ח הותרו כולן ואינו אסור אלא משמונה עשרה ואילן, ופירש רש"י (נדה) הותרו כולן דאפי' י"ח אינה חוששת הואיל וקבעה לה וסת לדלוג. וקשה הא מ"מ חוששת ל"ח משום עונה צינונית הנ"ל, ואין אמרו הותרו כולם. ודוחק לומר דמיירי באופן דראתה צנתיים דאלא עונה צינונית וכמו שכתבנו לעיל, דהך דוחק לפרש, דסתמא אמרינן הותרו כולם (והלא זה כל ראייה הש"ך דכתב הרמב"ן דחוששת לוסת זה ולא לעונה צינונית, ומכל שכן דאי אפשר לפרש כן בצרייתא).

וזה צרור לעונה צינונית אינו צי"ח:

ועוד קשה א"כ מנא ליה לגמרא דצ"ק (לו ע"ב) לדמות הך שור שנגח צט"ו וכו' להך דהכא דראתה צט"ו

פלתי המבואר

מנלן לומר בשור דלא שייך עונה בינונית לחוש לוסת החודש דלמא וסת חודש לא אמרינן כלל כי לא מצינו כלל במשנה "וסת חודש" רק מהך דרב ושמואל ומנא לן וסת החודש בשור, באשה שאני שהוא עונה בינונית, אלא ודאי עונה בינונית אין ענין כלל להך דוסת החודש.

עוד ראייה נגד דברי הש"ך

ועוד ראייה ברורה נגד דברי הש"ך מדברי הרשב"א וטור ושלחן ערוך⁽⁵⁾, ראתה שלש ראיות וג' עונות מכוונות ולא פחתה ולא הותירה, נתגלה שדילוג ראשון אינו סילוק דמים אלא שינוי וסת, לפיכך ראי' ראשונה וכו' מצטרפת ונמצא ד' ראיות וג' הפלגות בניהם מצ' לצ', וכן הוא בטור. ולדברי הש"ך הנך ג' עונות הן ג' חדשים ואם כן לפי קביעות החדשים אי אתה מוצא בט' חדשים נחלקים לג' ג' חדשים שיהי' מכוונים בימים, ועל כרחק אתה מצריך ליתן לכל ג' עונות ב' חסרים וא' מלא או להיפוך, וזה אינו בקביעות שיהיה זה רצוף ט' חדשים זה אחר זה ותמיד בכל ג' חדשים שנים מלאים ואחד חסר או שנים חסרים ואחד מלא, ולא תמצא אלא בשנה מעוברת ושלימה דאז ישנו במציאות שדילגה אולל תשרי חשוך הרי שני מלאים ואחד חסר, וכן כסליו טבת שבט שאז כסליו טבת מלא ושבת חסר והרי שני מלאים ואחד חסר,

וכן אדר ראשון אדר שני ניסן שני מלאים ואחד חסר, וזולת זה אינו במציאות כלל. ואם כן קשה איך קאמרו הפוסקים בכונה ראייה בדילוג ג' ג' עונות שיש כאן שלשה הפלגות שוות, לא כן הוא לדברי הש"ך אחד מעדיף ואחד ממעיט.

וביותר קשה על הגמרא דפריך בנדה⁽⁶⁾ כוונה הא קבעה לה וסת, ומה קביעות וסת יש כאן הא אין הפלגות

שוות כלל כמ"ש. וליכא למימר דקושית הגמרא לא מכח הפלגה רק מכח וסת הסירוג דמאי שנא שסירוגה מב' חדשים לב' חדשים או מג' לג' חדשים ואם כן היא שראתה שלש פעמים בסוף ג' חדשים הרי כאן וסת החודש בסירוג מג' לג' חדשים, דאם כן להנך פוסקים דלא ס"ל וסת הסירוג וכמש"ל⁽⁵⁾ אם כן קושית הגמרא איך יתכן אליבייהו, ואדרבה מכאן קשה על הטור ושלחן ערוך דפסקו וסת הסירוג, למה פירשו דראתה ג"פ בג' עונות מכוונות דהו"ל וסת הפלגה כלשון רשב"א ולא כתבו דקבעה וסת הסירוג. ואפשר לפקפק ולומר דלמה צריך לראות ג' פעמים בהפסק ג' עונות הלא ב' פעמים בהפסק ג' עונות קבעה לה וסת דראיה ראשונה מצטרפת לפי דעת הטור והשלחן ערוך ואם כן קבעה וסת הסירוג בג' ראיות, אלא שזה יש לדחות ולומר דבעי ג' ראיות להתזיקה בחזקת רואה וכו', אבל מכל מקום מדברי הטור והשלחן ערוך דבחרו

מקורות

(5) נסעף כ"ו. (6) ט'. (35) צמ"ק י"ג

לחודש, דלמא גבי אשה דדרך נשים לראות מעונה לעונה שהיא וסת החודש אמרינן דקבעה וסת אפילו בדילוג, אבל מנלן לומר בשור דלא שייך עונה צינונית לחוש לוסת החודש, דלמא וסת חודש לא אמרינן כלל, כי לא מצינו כלל במשנה וסת חודש רק מהך דרב ושמואל, ומנא לן וסת החודש בשור, באשה שאני שהוא עונה צינונית. אלא ודאי עונה צינונית אין עיני כלל להך דוסת החודש:

ועוד ראיה ברורה מדברי הרשב"א וטור ושו"ע לקמן בסעיף כ"ו, ראתה שלש ראיות מג' עונות מכוונות ולא פיתחה ולא הוסיפה, נתגלה שדילוג ראשון אינו סילוק דמים אלא שינוי וסת לפיכך ראיה ראשונה וכו' מטערפת, ונמצא ד' ראיות וג' הפלגות ציניהם מנ' לנ', וכן הוא בטור. ולדברי הש"ך הנך ג' עונות הן ג' חדשים, וא"כ לפי קביעות החדשים אי אתה מוצא בט' חדשים נחלקים לג' ג' חדשים שהיו מכוונים צימים, ועל כרחק אתה תצריך ליתן לכל ג' עונות צ' חסרים ואחד מלא או להיפוך, וזה

אינו בקביעות שיהיה זה רצוף ט' חדשים זה אחר זה, ותמיד בכל ג' חדשים שנים מלאים ואחד חסר או שנים חסרים ואחד מלא, ולא תמצא אלא בשנה מעוצרת ושלימה, דאי ישנו צמיאות שלגה אלול תשרי חשוון הרי שנים מלאים ואחד חסר, וכן כסליו טבת שבט שאז כסליו טבת מלא ושבט חסר והרי שנים מלאים ואחד חסר, וכן אדר ראשון אדר שני ניסן שנים מלאים ואחד חסר, וזולת זה אינו צמיאות כלל. וא"כ קשה איך קאמרו הפוסקים בכוונה ראיה בדילוג ג' ג' עונות שיש כאן שלשה הפלגות שוות, לא כן הוא לדברי הש"ך אחד מעדיף ואחד ממעטי: וביותר קשה על הגמ', דפר"ך בנדה דף ט' (ע"ג) כוונה הא קבעה לה וסת, ומה קביעות וסת יש כאן הא אין הפלגות שוות כלל כמו שכתבנו. וליכא למימר דקושיא הגמ' לא מכת הפלגה רק מכת וסת הסירוג, דמאי שנא שסירוגה מנ' חדשים לנ' חדשים או מג' לג' חדשים, וא"כ היא שראתה ג' פעמים בסוף ג' חדשים הרי כאן וסת

פלתי המבואר

כן יש רק שני הפלגות, רק מכת וסת הסירוג מג' חדשים לג' חדשים, ואם כן לכאורה דברי הש"ך מוכרחים, אך כבר כתבתי לעיל (כ"ג) דדעת התוספות בסירוג מספקא לן ועמש"ל.

וי"ל דאם ראתה בסוף צ' ימים ודרך משל חל באחד בשבת אם כן כשראתה שנית בסוף צ' ראתה ביום ו' בשבת וכשחזרה לראות בסוף צ' ראתה בדי' בשבת, ואם כן הרי כאן לרב וסת בדילוג למפרע בשבוע מב' ימים לב' ימים, ואם כן קושיא הגמרא לרב דהא קבע ליה לוסת בדילוג בשבוע כשכוונה, ורב הך ברייתא איך מתקומי ליה. ואפילו אם נפרש דק' מסירוג חדשים לשיטת תוספות ורש"י, הוי גם כן רק לרב כמש"ל. ובהכי ניהא דנקט הש"ע ד' הפלגות ולא נקט וסת הדילוג וכמש"ל, דכל דנוכל לתלות בוסת שוה לא אמרינן בדילוג קבעה וכמש"ל, ודברי התוספות ושלחן ערוך מכוונים. ועוד אפשר לומר דס"ל לתוספות דרדאי יש ספק אי ראיה ראשונה מהמנין או לא, ולכך בוסת השוה דהוא שכיח בנשים אמרינן דראיה ראשונה לא ה"י מקרה רק וסת דשינתה והיא מהמנין וקושיא הגמרא שפיר הא קבעה לה וסת, משא"כ בוסת הדילוג דלא שכיח כלל כמש"ל (כ"ג) לא אמרינן דראיה ראשונה מהמנין לשויה ליה וסת דהוא לא שכיח, ואם באנו

בוסת הפלגה והניחו וסת הסירוג הדבר מבואר דינו תלוי כלל בחדשים רק בימים, וצ"ל דצ' ימים לאו דוקא רק סכום מנין הקרוב לצ' כדרך הגמרא והפוסקים וכמו שכתב הרא"ש בכמה דוכתא, ועיין במהר"צ הג"ל שהאר"ך בזה. ואם כן יש כאן הפלגות שוות ולא יתכן וסת הסירוג דאין מכוונים החדשים דהן קצתן מלאים וקצתן חסירים ועונות הפסקה הם מכוונים בימים שויים, וזה ברור ומוכרח בלי פקפוק.

אם יש ראיה מדברי התוס' להש"ך

אמת שמדברי תוספות ד"ה פיתחה וכו' משמע קצת כדברי הש"ך דהקשו על רש"י דפירש דהותירה לצ"א צ"ב צ"ג דהא הוי וסת הדילוג לרב, ותירצו בהפלגה בעינן לכולי עלמא ארבע ראיות. וקשה ממה נפשך אם אנו מונים הך ראיה ראשונה טרם שהפסיקה ג' עונות בכלל הרי כאן ד' ראיות וג' הפלגות וכ' דלוגים, ואם אנו אמרינן הואיל והפסיקה ג' עונות בטלה הראיה ראשונה שהי' רק במקרה ואם כן אין כאן רק שני הפלגות, אם כן מה פריך הגמרא כוונה הא קבעה וסת הא אין כאן רק שני הפלגות דהא ראיה ראשונה קודם הפסקה אינו מהמנין. וצריך לומר דלעולם ראיה ראשונה אינו מהמנין, וקושיא הגמרא דקבעה לה וסת לא מתורת וסת הפלגה דאם

מקורות

(כ"ג) ס"ק יב. (כ"ד) ס"ק א'.

החדשים דהן קצתן מלאים וקצתן חסירים ועונות הפסקה הם מכוונים בימים שוים, וזה ברור ומוכרח בלי פקפוק: אמת שמדברי תוס' (ט ע"ג) ד"ה פיתחה וכו' משמע קצת מדברי הש"ך, דהקשו על רש"י דפירש דהותרה לנ"א ז"צ ז"ג דהא הוי וסת הדילוג לרב. ומירלו צהפלגה בעינין לכ"ע ד' ראיות. וקשה ממה נפשך אם אנו מוניין הך ראיה ראשונה ערס שהפסיקה ג' עונות בכלל, הרי כאן ד' ראיות וג' הפלגות וצ' דילוגים, ואם אנו אומרים הואיל והפסיקה ג' עונות צטלה הראיה ראשונה שהיתה רק במקרה וא"כ אין כאן רק שתי הפלגות, א"כ מה פריך הגמ' כוונה הא קצעה וסת, הא אין כאן רק שתי הפלגות דהא ראיה ראשונה קודם הפסקה אינה מהמניין. וצ"ל דלעולם ראיה ראשונה אינה מהמניין, וקושיה הגמ' דקצעה לה וסת לא מתורת וסת הפלגה דאין כאן רק שתי הפלגות, רק מכת וסת הסירוג מג' חדשים לג' חדשים, וא"כ לכאורה דברי הש"ך מוכרחים:

פלתי המבואר

דבוח שלא הזכיר הרמב"ם והראב"ד עונה בינונית יש לומר דהוא משום דלא ס"ל כלל עונה בינונית כמו שכתב הר"ן⁽⁵⁾ דהרי"ף והרמב"ם מפרשי על שבא בתוך ימי עונתה היינו בתוך ימי וסתה, ולא ס"ל כלל הך דעונה בינונית, וברור דגם הראב"ד ס"ל כן ולכן לא הביאו כלל בבעלי נפש (וכן כתב בס"י קפ"ד לבאר דהרמב"ם לא ס"ל עו"ב).

ואין כאן שום ראיה כי אם מדברי הרמב"ן דהוא ס"ל באמת כן⁽⁶⁾, ובזו כבר דיבר הרב מוה"ר חכם צבי דסמך עצמו על מה שכתב במקום אחר דאטו כרוכלי לחשוב. **אף** גם יש לומר דמיירי באשה שיש לה וסת ורואה עכשיו מחדש בר"ח ניסן דיש לחוש לכל החששות שכתב הרמב"ן⁽⁷⁾ דאשה קובע וסת בתוך וסת ואם כן אין כאן עונה בינונית הואיל וכבר יש לה וסת כנודע וכמ"ש לעיל.

ואין דקדוק זו כראי להרס פינות ויסודי וסת המסורה ביד חכמים, ועל ראשונים אנו מצערים לומר בוסת החדוש שפורא קגרים כאשר כתב הרמב"ן ורא"ה ור"ן ועיין מ"ש לעיל (ק) ודי שנאמר שבפרקים יודמן כן שהטבע ישונה על פי קביעות בית דין שלמטה ומשמיא הסכימו על ידם לתת

החדוש בקירוג מג' לג' חדשים, דא"כ להנך פוסקים דלא סבירא להו וסת הסירוג וכמש"ל, א"כ קושיית הגמ' אין יתכן אליבייהו. ודרכה מכאן קשה על הטור ושו"ע דפסקו וסת הסירוג למה פירשו דרחתה ג' פעמים בג' עונות מכוונות דה"ל וסת הפלגה כלשון רשב"א, ולא כתבו דקצעה וסת הסירוג. ואפשר לפקפק ולומר דלמה נריך לראות ג' פעמים צהפסק ג' עונות הלא ג' פעמים צהפסק ג' עונות קצעה לה וסת, דראיה ראשונה מנטרפת לפי דעת הטור והשו"ע וא"כ קצעה וסת הסירוג בג' ראיות. אלא שזה יש לדחות ולומר דבעי ג' ראיות להחזיקה בחוקת רואה וכו'. אבל מ"מ דברי הטור והשו"ע דבחרו צוסת הפלגה והניחו וסת הסירוג, הדבר מצואר דאינו תלוי כלל בחדשים רק בימים. וצ"ל ימים לאו דוקא רק סכום מנין הקרוצ לנ", כדרך הגמ' ופוסקים וכמ"ש הרא"ש בכמה דוכתי, ועיין צמהר"ש הנ"ל שהאריך בזה. וא"כ יש כאן הפלגות שוות, ולא יתכן וסת הסירוג דאין מכוונים

לומר מילתא דלא שכיח אף אנו אומרים מקרה היא ראיה ראשונה ואינו בכלל ואי דלא שכיח הא אף זה לא שכיח ומאי שנא זה מזה, משא"כ בוסת השוה דשכיח והך דראיה ראשונה מקרה ה"ל לא שכיח ודחינן מילתא דלא שכיח מקמי מילתא דשכיח, ודברי התוספות פשוטים, והמעייין יבחר.

הפלתי דוחה דברי הש"ך להלכה ומחוק דברי הח"צ

על כל פנים תבוא לדינא דהך מילתא דש"ך ליתא" כמ"ש הגאון מוה"ר צבי, והנכון כמו שכתבו כל המחברים וכן השל"ה דעונה בינונית הוא יום ל' בצירוף ראיה ראשונה, לכך כתב הרמב"ם בלשונו⁽⁸⁾, (תינוקות שלא הגיע זמנה לראות וראת דם פעם ראשונה ושניה דיה שעתה ראת פעם שלישית מטמאה למפרע עברו עליה שלשה חדשים ואח"כ ראתה דיה שעתיה עברו עליה שלשה חדשים אחרים עליה שלשה חדשים אחרים וראתה מטמאה למפרע ע"כ). הרי ג' עונות ג' חדשים, כי חודש הוא מורה על חסר כדאמרינן בר"ה⁽⁹⁾ מ"ש שלשים ידעו חדש נמי ידעו, הרי מבואר דסתם חודש כוונתו חסר, כאשר האריך החכם צבי הנ"ל בראיות, ולזאת כתב הרמב"ם ג' חדשים הרצון ג' חסרים.

מקורות

(5) ה"ל משכח ומועז ד, ג. (6) יט ע"ב. (7) צהמדושי הר"ן טו ע"א. (8) וכמו שכתב צמטעץ הק"ר שלו. (9) הונא לקמן בטור סעיף לב. (ק) ס"ק ו'.

ולכך כתב הרמב"ם בלשון ג' עונות ג' חדשים, כי חודש הוא מורה על חסר כדאמרינן ב"ה מ"ג שלשים ידעו חדש נמי ידעו, הרי מצויר דסתם חודש כוונתו חסר כאשר האריך הרב מהר"ל בראיומו, ולזאת כתב הרמב"ם ג' חדשים הרגון ג' חסרים. אבל מה שלא הזכיר הרמב"ם והראב"ד עונה בינונית היא דלא סבירא להו כלל עונה בינונית, כמ"ש הר"ן דהרי"ף והרמב"ם מפרשים על שצא בתוך ימי עונתה היינו בתוך ימי וסתה, ולא סבירא להו כלל הך דעונה בינונית. וזכור דגם הראב"ד ס"ל כן ולכך לא הביאו כלל בצעלי הנפש, ואין כאן דקדוק כי אם בדברי הרמב"ן דהוא ס"ל בצאתו כן וכמ"ש במטבע הק"ר שלו, וזו כבר דיבר הרב מהר"ל דסמך עלמנו אמה שכתב בפעם אחר דאטו כרוכלין לחשוב. אף גם נראה לי דמיירי באשה שיש לה וסת ורואה עכשיו מחדש ב"ה ניסן, דיש לחוש לכל החששות שכתב הרמב"ן דאשה קוצעת וסת בתוך וסת, וא"כ אין כאן עונה בינונית הואיל וכבר יש לה וסת כנודע וכמ"ש ל':

ואין דקדוק זה כדאי להרוס פינות ויסודי וסת המסורה ביד חכמים, ועל ראשונים אנו מצטערים לומר בוסת החדש שפורא קגרים כאשר כתב הרמב"ן ורא"ה ור"ן ועמ"ש ל', ודי שנאמר שצפרקים יודמן כן שהטבע ישונה עפ"י קציעות בית דין שלמטה, ומשמם הסכימו על ידם לתת משטרים צמהלכי נצוכה אשר על פי דרכי בית דין יהלו אורם וחיי השפעתם, אלף שהוא מגלגל עלינו לומר כן ברוב נשים, דהא עונה בינונית היא דבר תמידי הנוהג ברוב נשים כמו שכתבו המחברים שיטנו חפקידים ואורח נשים לפי קציעות ב"ד, ויהיה זה שכיח בכל הנשים כצדיק

פלתו המבואר

דרבי בשתי ראיות בט"ו ובי"ו הוי וסת הדילוג, כיון דליכא עונה בינונית ולא השוה לימי חודש לאלתר, אמרינן דוסתה לדילוג. וזה מבואר דשו"י ימי חודש ועונה בינונית תרי מילי גינהו ואין עונה בינונית תלוי כלל בשווי ימי החודש. והרא"ה כתב כן לשיטת הרשב"א, דאיהו גופי לא ס"ל כלל עונה בינונית כמ"ש, והרי הדבר מבואר דלא כש"ך וכן נכון.

אך כבר כתבתי לעיל דעת התוס' בסירוג מספקא לן ועמ"ש ל'. וי"ל דאם ראתה בסוף ז' ימים ודרך משל חל באחד בשבת, א"כ כשראתה שנית בסוף ל' ראתה ביום ו' בשבת, וכשחזרה לראות בסוף ז' ראתה בד' בשבת, וא"כ הרי כאן לרצ וסת גדילוג למפרע בשבוע מז' ימים לב' ימים. וא"כ קושיא הגמ' לרצ דהא קבעה לה לוסת גדילוג בשבוע כשכוונה, ורצ הך ברייתא איך מתוקמא ליה. ואפילו אם נפרש דקושיא מסירוג חדשים לשיטת תוס' ורש"י ג"כ רק לרצ כמ"ש ל'. ובהכי נחא דנקט השו"ע ד' הפלגות ולא נקט וסת הדילוג וכמ"ש ל', דכל דנוכל לתלות בוסת שזה לא אמרינן גדילוג קבעה וכמ"ש ל', ודברי התוס' ושו"ע מכוונים:

ועוד אפשר לומר דס"ל לתוס' דודאי יש ספק אי ראה ראשונה מהמנין או לא, ולכך בוסת השוה דהוא שכיח בנשים אמרינן דראה ראשונה לא היחה מקרה רק וסת דשינתה והוא מהמנין, וקושיא הגמ' שפיר הא קבעה לה וסת. משא"כ בוסת הדילוג דלא שכיח כלל כמ"ש ל', לא אמרינן דראה ראשונה מהמנין לשווא לה וסת, דהוא לא שכיח. ואם באנו לומר מילתא דלא שכיח אף אנו אומרים מקרה היא ראה ראשונה ואינה בכלל, ואי דלא שכיח הא אף זה לא שכיח ומאי שנא זה מזה. משא"כ בוסת השוה דשכיח והך דראה ראשונה מקרה היה לא שכיח, ודחינן מלתא דלא שכיח מקמיה מלתא דשכיח, ודברי התוס' פשוטים והמעייין יבחר:

עב"פ חבנא לדינא דהך מילתא דש"ך ליתא, וכמו שכתב הגאון מהר"ל. והנכון כמו שכתבו כל המחברים וכן השל"ה, דעונה בינונית הוא יום ל' בצירוף ראה ראשונה.

משטרים במהלכי נבוכה אשר על פי דרכי בית דין יהלו אורם וחיצי השפעתם, אלא שהוא מגלגל עלינו לומר כן ברוב נשים, דהא עונה בינונית הוא דבר תמידי הנוהג ברוב נשים כמ"ש המחברים, שיטנו חפקידים ואורח נשים לפי קציעות ב"ד ויהי זה שכיח בכל הנשים כצדיק ורשע עובד אלקים ואינו עובד וכמעט לדעת מהנמנע.

וגם הרא"ה בבדק הבית (קב) כתב בוסת הדילוג לרב אליב"י

מקורות

(קא) קס"ט ע"ב.

וכרשע עובד אלקים ואינו עובד, וכמעט לדעמי מהנמנע. וגם הרא"ה צדק הצית צדף קס"ט ע"ב כתב צוסת הדילוג, לרב אליבא דרבי צשמי ראיות צט"ו וצ"ו הו וסת הדילוג, כיון דליכא עונה צינונית ולא השוה לימי חודש לאלתר אמרינן דוסתה לדילוג, חה מצואר דשו"י ימי חודש ועונה צינונית תרי מילי נינהו, ואין עונה צינונית תלוי כלל צשו"י ימי החודש, והרא"ה כתב קן לשטיט הרשצ"א, דליהו גופיה לא ס"ל כלל עונה צינונית כמ"ש צדף קס"ו ע"ב, והרי הדבר מצואר ללא כש"ך, וכן נכון:

א' מהן. כיצד, ראתה צא' צניסן וכ' צו, חוששת לאחד צאייר, מפני ר"ח ניסן. ראתה צאחד צאייר [טז] או לא ראתה צו, חוששת לט' צאייר, שהיא יום כ' מראיית יום כ' שראתה. ראתה צט' צאייר או לא ראתה, חוששת לעשרים צאייר, שמא קבעה לה וסת כ' לחדש, שהרי ראתה עשרים לחדש ח" מהן. כיצד, ראתה צא' צניסן וכ' צו, חוששת לאחד צאייר, מפני ר"ח ניסן. ראתה צאחד צאייר [טז] או לא ראתה צו, חוששת לט' צאייר, שהיא יום כ' מראיית יום כ' שראתה. ראתה צט' צאייר או לא ראתה, חוששת לעשרים צאייר, שמא קבעה לה וסת כ' לחדש, שהרי ראתה עשרים לחדש

הוא לא ראתה בו. הש"ך צס"ק ל"א מסכים עם הצ"י והצ"ח דל"ל לא ראתה, אבל ראתה ח"כ צטלה הפלגה דעשרים, דהרי ראתה רלף י"ב ימים מן ראיה דעשרים וח"כ איך אפשר לחוש לט' צאייר. והט"ו צס"ק י"ח מסכים לרמ"א דאין הראיה שראתה צמוך ימי הפלגה מצטל להפלגה קמייחא, דהואיל דחוינן דשינתה לקרב

פלתי המבואר

דעת המנחת יעקב כדעת הט"ו
והמנחת יעקב (ק) הסכים עם הט"ו להיות מבואר כן ברבב"ד בספר בעל נפש.
 הפלתי מביא ראיה מדברי הגמ' להט"ו
כתב הפלתי ואני אומר כי לכאור' יש ראיה לדברי הט"ו מגמ' (ק) דפרכינן על הא דתנן דבתוך ימי נדתה אינה צריכה בדיקה למאן דאמרי דקבעה לה וסת בימי נדתה תברוק דלמא קבעה לה וסת עיי"ש, וקשה וכי לריש לקיש דס"ל לא קבעה לה וסת מי ניחא הרי אכתי יש להקשות דתברוק דאם וסתה בר"ח בששה לחודש תברוק דאם תראה אי"כ הפלגה שלה מתחיל מר' ולא מר"ח ויהי ר"ח הבא בתוך ימי וסתה וששה לאחריו בימי וסתה ומשנה סתמא קתני אין צריכה לבדוק אפילו יש לה וסת הפלגה מל' לל'.

הפלתי מביא ראיה לדעת הש"ך מדברי הגמ'
אך לעומת זה יש ראיה לדברי הש"ך מגמ' (ק) דהוקשה בגמ' אמר רב פפא לרב הונא בריה דר' יהושע מהא דר' יוחנן

כתב הרמ"א (ק) האשה שראתה חוששת לוסת החודש ולהפלגה עד שתקבע וסת החודש בג"פ או וסת הפלגה בר"פ או שתעקר אחד מהן כיצד ראתה באחד בניסן וכ' בו חוששת לאחד באייר מפני ר"ח ניסן ראתה באחד באייר או לא ראתה בו חוששת לט"ו באייר שהוא יום כ' מראיית יום כ' שראתה וכי ע"כ.

גירסת הבית יוסף והב"ח
הבית יוסף והב"ח גורסין דצריך לומר לא ראתה אבל ראתה אח"כ בטלה הפלגת עשרים דהרי ראתה רצוף י"ב ימים מן ראיה דעשרים וא"כ היאך אפשר לחוש לט' באייר וכן כתב הש"ך (ק).

דעת הט"ו בדברי הרמ"א
אמנם הט"ו (ק) מסכים להרמ"א דאין הראיה שראתה בתוך ימי הפלגה מצטל להפלגה קמייחא דהואיל דשינתה לקרב אמרינן חוספת דמים בעלמא ומכל מקום אורח בזמנו יבוא בהפלגה הקבוע בלי ביטול מהך ראיה שבנתיים עיי"ש.

מקורות

(ק) צפעף י"ג. (קג) צס"ק ל"א. (קד) צס"ק י"ח. (קה) ס"ק כ"ב. (קו) י"א ע"א. (קי) ל"ט ע"ב.

יהושע מהא דר' יוחנן דאין אשה קוצעת וסח צימי נדותה, ואמרין מאי לאו בכהאי גוונא דחזאי ר"ח וה' בו, ר"ח וה' בו, והשפת חזאי בה' בירחא ולא בריש ירחא, וקריין ליה ימי נדותה, אלמא מריש ירחא מניין. והקשה הר"ן

מונין מיום ה' שלאחריו יום שלשים ולא מיום ל' כדמעיקרא וזה ברור דלא כר"ז דס"ל דמונין הפלגה מיום הקודם כי מה ששינתה לקרב אין מזיק, וזהו מזואר בדברי הר"ן:

והנה הראב"ד צבעלי הנפש ילא לדון בדבר אחר, והוא דדעתו ראתה בא' בניסן וכ' בו וראתה בר"ח אייר, הואיל ור"ח אייר בתוך ימי זיבה דראית כ', וקיי"ל אין אשה קוצעת וסח צימי זיבה, הך ראייה אינה

בחדושו עדיין היכי מוכח כדמעיקרא נקטיה, דאפי' חימא כדלקמיה נקטיה הרי ראייה לראות בריש ירחא שכן דרכה לראות מחודש לחודש, הלכך אפילו חימא כדלקמיה נקטיין ראייה דה' בירחא בתוך ימי

סותרת ואינו עולה, ולכן חוששת לט' באייר מהפלגת כ' בניסן. ומ"מ הואיל ור"ח אייר היה בהפלגה י"ב ימים מכ' ניסן, חוששת גם לכ' באייר מפני הפלגה י"ב ימים מט' באייר ושניהם צימי זיבה (ואף כי בלא"ה חוששת לכ' באייר מוסת החודש דהא ראתה בכ' בניסן, ז"ל דנתכוין דאם ראתה בכ' באייר דחוששת לז' בסיון שהוא ג"כ הפלגה י"ב ימים דאייר חסר) וכן לעולם עד שתעקר פעם אחת ע"ש:

נדתה קיימא, ותירך הר"ן דהכא במאי עסקינן שהחזקה לראות ג' פעמים מר"ח לר"ח ובפעמים ראתה ג"כ בה' בירחא, ואילו הוה אמרינן כדלקמיה נקטיה הוה לן למימר שכיון שהחזקה לראות בהפלגה של ל', כשהיא חוזרת לראות בה' בירחא שחפלו ג"כ שלשים ולא תראה עד ה' בירחא, וא"כ אין ה' בו צימי נדתה דאז מתחיל הוסת, ומדקאמר דהוא צימי נדתה ש"מ כדמעיקרא נקטיה וכו', וע"ז תירצה הגמ' דמייירי באופן אחר ע"ש הרי לפי דקיי"ל כרב הונא צריה דר' יהושע אם היה הפלגה מל' וראתה ציום ל' וה' ימים לאחריו אזי הפלגה היא

פלתה המבואר

מל' לל' וראתה ביום ל' וה' ימים לאחריו אזי הפלגה ההואמונין מיום ה' שלאחריו יום ל' ולא מיום ל' כדמעיקרא וזה ברור דלא כהטור"ז דמונין הפלגה מיום הקודם כי מה ששינתה לקרב אין מזיק וזה מבואר בדברי הר"ן הנזכר.

בדברי הראב"ד

והנה הראב"ד בבעל נפש יצא לדון בדבר אחר והוא דדעתו דאם ראתה באחד בניסן ועשרים בו וראתה בר"ח אייר הואיל ור"ח אייר בתוך ימי זיבה דראיה כ' וקיי"ל אין אשה קוצעת וסח צימי זיבה הך ראייה אינו סותרת עולה ולכן חוששת לט' באייר מהפלגת כ' בניסן ומ"מ הואיל ור"ח אייר ה' בהפלגה י"ב מכ' ניסן חוששת גם לכ' באייר מפני הפלגה י"ב ימים מט' באייר ושניהן מימי זיבה (ואף כי בלאו הכי חוששת לכ' באייר מוסת החודש דהא ראתה בכ' בניסן צריך למר דנתכוון דאם ראתה בכ' באייר דחוששת לז' בסיון שהוא ג"כ הפלגה י"ב ימים דאייר חסר) וכן לעולם עד שתעקר פעם אחת עיי"ש, הרי ברור דלא בשביל טעמו של הטור"ז דשינתה

דאין אשה קובעת וסח בימי נדתה ואמרין מאי לאו בכה"ג דחזאי בר"ח וחמשה בו ר"ח וחמשה בו והשתא חזאי בחמשה בירחא ולא בריש ירחא וקרי ליה ימי נדותה אלמא מריש ירחא מנינא ע"כ, והקשה הר"ן בחידושו דעדיין היכי מוכח כדמעיקרא נקטי' דאפילו חימא כדלקמיה נקטינן הרי ראייה לראות בריש ירחא שכן דרכה לראות מחודש לחודש הלכך אפילו חימא כדלקמיה נקטינן ראי' דחמשה בירחא בתוך ימי נדותה קיימא ותירוץ הר"ן דהכא במאי עסקינן שהחזקה לראות ג' פעמים מר"ח לר"ח ובפעמים ראתה ג"כ בה' בירחא ואילו הוה אמרינן כדלקמיה נקטינן הוה ליה למימר שכיון שהחזקה לראות בהפלגה של ל' כשהיא חוזרת לראות בחמשה בירחא שתפלוג ג"כ ל' ולא תראה עד חמשה בירחא וא"כ אין חמשה בו בימי נדותה דאז מתחיל הוסת ומדקאמר דהוא בימי נדותה ש"מ כדמעיקרא נקטינן וכו' ועל זה תירוץ הגמרא דמייירי באופן אחר ע"ש.

הרי לפי דקיי"ל כרב הונא צריה דרב יהושע אם ה' הפלגה

רק טעמו הואיל וראתה בתוך ימי זיבה אין ראייה זו עולה וסותרת כלל. וכן דעתו להדיא בראתה ששה פעמים בהפלגת ט"ו יום דקבעה וסת לכ"ט כ"ט, דרואין אמצעות שהיה בתוך ימי זיבה כאלו אינם והרי היא רואה מכ"ט

לכ"ט. הא אילו היתה רואה מתמשים לחמשים יום וזבוס עשרים לראיה ראתה, מודה הראב"ד לדעת הש"ך ואינו מתחיל הפלגה רק מיום עשרים אעפ"י ששינתה לקרב, הואיל והך ראייה לאו זיבה חזאה, דכל טעמו של הראב"ד מזואר מתמת ימי זיבה. ובהך דינא מלבד דהרז"ה השיג עליו בהשגותיו, דלא אמרינן בראיה רואין אמצעים כאלו אינם, אף גם כפי מה שכתב הר"ן בסוף

בט"ו באייר, אינה חוששת לט"ו זו. ראתה ט"ו זו, חוששת לט"ו בסיון ואינה חוששת לשבעה עשר זו. ראתה י"ז זו, חוששת ל"ו בתמוז ואינה חוששת ל"ח זו. ראתה י"ח בתמוז, קבעה לה וסת דילוגין לימי החודש וחוששת ל"ט באלול (ג"ז ממשמעות הטור). וכן דרך זה בהפלגה ודילוגין, כי אין חלוק ביניהן. רק י"א כי בדילוג חדש, הראייה הראשונה מן המנין, כמו שנתבאר. ראתה ט"ו בניסן והמשיכה ראיתה ד' ימים, וזבוס ט"ו באייר ראתה והמשיכה ראיתה ג' ימים, וזבוסין התחילה לראות ב"ו זו, י"א שחוששת לדילוג ולוסת שיה, שהרי שילשה לראות ג"פ ב"ו לחדש,

הפלגה, והרמב"ן דכתב לא ראתה הוא לדין דאין משגיחין בימי זיבה כלל, אך לר"ן דפירש בגמרא דחזיא בר"ח ובחמשה דאמרינן דהפלגה מתחיל מה' ואילך ועד ה' בחודש שלאחריו אין חוששת לוסתה, קשיא הך דלעיל דלמה לא תבדוק בתוך ימי נידחה למען דעת מנין תחל למנות ימי הפלגתה:

והיה נראה לומר דודאי סברת הט"ו נכונה דנשביל ששינתה לקרב לא אמרינן דהפסידה הפלגתה, והוא צ"ש לה וסת קבוע להפלגה ולכן ששינתה לקרב אמרינן תוספת דמים בעלמא קחזיא, וממקום שט"ו מביא ראייה שם מיירי בלמודה לראות דהיה לה וסת קבוע אבל וסת הפלגה הקבוע לא זו ממקומו, אבל קודם שקבעה וסת הפלגה וחזיא דמים סמוכים לראיה ראשונה לא אמרינן תוספת דמים, דמהיכי תיתי, רק אמרינן דשינתה וסתה דהא אין כאן קביעות וסת מקדם,

פלתי המבואר

אפשר לומר בראיה מט"ו לט"ו דנימא סלק ט"ו אמצעות מביניהן והרי היא רואה מכ"ט לכ"ט הא מט"ו לט"ו חזיא והוסיף הרמב"ן כמו שכ' הר"ן והטור והרשב"א דעכשיו קבעה וסת לימי זיבה כמש"ל וא"כ הך דינא ליתא ואין כאן סיוע לדברי הט"ו רק סתירה ולכן הרמב"ן דס"ל דקבעה וסת בימי זיבה כתב במתכוין לא ראתה בר"ח דאל"כ בטלה הפלגה.

ומענתה לא קשה על הרמב"ן כמו שכתבנו לעיל מהך דאין צריכה לבדוק בתוך ימי נדותה דלדינא דגמ' מודה אפשר הרמב"ן להראב"ד דהואיל דחזי בימי נדה טפילים לראיה קמייתא ואינו מבטלת הפלגה והרמב"ן דכתב לא ראתה הוא לדין דאין משגיחין בימי זיבה כלל אך לר"ן דפירוש בגמ' דחזיא בר"ח ובחמשה דאמרינן דהפלגה מתחיל מה' ואילך ועד ה' בחודש שלאחריו חוששת לוסתה קשיא הך דלעיל

פרק גנות כוחים הרמב"ן חולק עליו, דאין אפשר לומר ברואה מט"ו לט"ו דנימא סלק ט"ו אמצעים מביניהן והרי היא רואה מכ"ט לכ"ט, הא מט"ו לט"ו חזיא. והוסיף הרמב"ן כמ"ש הר"ן והטור ורשב"א דעכשיו קבעה וסת לימי זיבה כמש"ל. וא"כ הך דינא ליתא, ואין כאן סיוע לדברי הט"ו רק סתירה:

ולבן הרמב"ן דס"ל דקבעה וסת בימי זיבה כתב במתכוין

לקרב וכמו שחשב בעל מנחת יעקב והביא לעזרתו הט"ו רק טעמו הואיל וראתה בתוך ימי זיבה אין ראייה עולה וסותר כלל.

וכן דעתו להדיא בראתה ששה פעמים בהפלגת ט"ו יום דקבעה וסת לכ"ט כ"ט דרואין אמצעות שהי' בתוך ימי זיבה כאלו אינם והרי היא רואה מכ"ט לכ"ט הא אילו היתה רואה מתמשים לחמשים יום וזבוס עשרים לראיה ראתה מודה הראב"ד לדעת הש"ך ואינו מתחיל הפלגה רק מיום עשרים אף על פי ששינתה לקרב הואיל והך ראייה לאו בימי זיבה חזאי דכל טעמא של הראב"ד מבואר מתמת ימי זיבה.

ובהך דינא של הראב"ד מלבד דהרז"ה השיג עליו בהשגותיו דלא אמרינן בראיה רואין אמצעות כאלו אינם אף גם כפי מ"ש הר"ן בסוף פרק גנות כתיב הרמב"ן חולק עליו דאין

דוקא לא ראתה, אבל ראתה סותרת הפלגה וברור. ותמהני על כל האחרונים שלא נחתו לעיין כל צורך בצעלי הנפש וכמש"ל:

אלא שיש לדקדק לרמ"א דגריס ראתה בר"ח, אך הרי כאן מכ' ניסן עד ר"ח אייר הפלגה י"ב ימים, וא"כ צ"ב באייר יש לה לחוש ג"כ משום י"ב ימים בהפלגה, דהא ראתה בר"ח אייר והך ראייה צ"ב באייר אינו מבטל הפלגה, ובפרט דהא כתב או לא ראתה צ"ב באייר א"כ הרי כאן הפלגה י"ב ימים, וצראצ"ד מצואר כן דיש כאן חשש וסת בהפלגת י"ב ימים, וע"ש שדעתו שמתחילת מט' באייר שראתה בו, אבל זה א"א ליטב לרמ"א. וכן יש להקשות כשראתה צ"ב בו אס כן הרי הפלגה מט' לט', ואס כן צ"ח בו חל לחוש מט' לט':

ולכן צריך לומר ברמ"א מטעם אחר ממה שכתב הט"ז, רק סבירא ליה לרמ"א הואיל וראתה בר"ח וראתה צ"ב בו אמרינן דתרי מיני וסת הן, ומה שראתה בר"ח א"כ לא משום וסת הפלגת נדה רק משום וסת החודש

ומה חזית דאזלת בתר מעיקרא דלמא בתר ראייה זו. ועוד כיון דכל עצמותו של וסת הוא דאורח בזמנו בא, איך נחוש דתראה ותסתור הפלגה שלה, א"כ האורח מקדים לבה ואנן אמרינן בזמנו בא:

ולבך ביש לה וסת א"כ לחוש דלמא תקדים לראות, ודיה שעתה ואיך נחוש שתסתור הפלגתה, משא"כ דלמא קבעה ליה וסת, שפיר פרכינן דאשה קובעת וסת בתוך ימי וסתה ואין כאן סתירה לוסת הראשונה. ולכך לעיל דקאי על אשה שיש לה וסת, כמצואר אעפ"י שאמרו דיה שעתה ופירש רש"י ביש לה וסת צריכה להיות בודקת וכו' חוץ מהנדה, ולכך אמרינן דאף דתראה לא סותרת הפלגה הראשונה הקבוע, אבל לקמן בפרק בנות כותים דעדיין לא קבעה שפיר מונין ההפלגה מראיה שניה ולא אמרינן תוספת דמים הן. אך אף כי סבירא זו נכונה מ"מ לא נחה דעתי לומר דלעיל במשנה דקתני דנדה אינה צריכה לבדוק איירי רק ביש לה וסת ולא באין לה וסת, וז"ע ליטב בדוחק. אבל מ"מ האמת מכוון דבדברי שו"ע וטור ורמב"ן

פלתי המבואר

לא קבעה שפיר מונין ההפלגה מרא"י שניה, ולא אמרינן תוספת דמים הן.

אך אף כי סברא זו נכונה מכל מקום לא נחה דעתי לומר דלעיל במשנה דתקנו דנידה אינה צריכה לבדוק איירי רק ביש לה וסת ולא באין לה וסת, וצריך עיון ליישב בדוחק. **אבל** מכל מקום האמת מכוון בדברי שלחן ערוך וטור ורמב"ן דוקא לא ראתה אבל ראתה סותרת הפלגה, וברור, ותמהני על כל האחרונים שלא נחתו לעיין כל צורך בבעלי הנפש וכמש"ל.

אלא שיש לדקדק לרמ"א דגריס ראתה בר"ח, אך הרי כאן מכ' ניסן עד ר"ח אייר הפלגה י"ב ימים ואם כן ב"ב באייר יש לה לחוש גם כן משום י"ב ימים בהפלגה דהא ראתה בר"ח אייר, והך ראייה בט' באייר אינו מבטל הפלגה, ובפרט דהא כתב או לא ראתה בט' באייר אם כן הרי כאן הפלגה י"ב ימים. ובראב"ד הנ"ל מבואר כן דיש כאן חשש וסת בהפלגת י"ב ימים, ועיין שם שדעתו שמתחילת מט' באייר שראתה בו אבל זה אי אפשר ליישב לרמ"א. וכן יש להקשות כשראתה בט' בו אם כן הרי הפלגה מט' לט' ואם כן בחי' בו חל לחוש מט' לט'.

ולכן צריך לומר ברמ"א מטעם אחר ממ"ש הט"ז, רק ס"ל

דלמא לא תבדוק בתוך ימי נידתה למען דעת מנין תחול למנות ימי הפלגתה והיה נראה לומר דודאי סברת הט"ז נכונה דבשביל ששינתה לקרב לא אמרינן דהפסיד הפלגתה.

והרא ביש לה וסת קבוע להפלגה ולכך בשינתה לקרב אמרינן תוספת דמים בעלמא קחזי, וממקום שט"ז מביא ראייה שם מיירי בלמודה לראות דה"ל וסת קבוע ומשום הכי בוסת הפלגה הקבוע לא זו ממקומו, אבל קודם שקבעה וסת הפלגה ותז"י דמים סמוכים לראיה ראשונה לא אמרינן תוספת דמים, דמהיכי תיתי, רק אמרינן דשינתה וסתה דהא אין כאן קביעות וסת מקדם ומה חזית דאזלת בתר מעיקרא דלמא בתר ראייה זו. ועוד, כיון דכל עצמותו של וסת הוא דאורח בזמנו בא, איך נחוש דתראה ותסתור הפלגה שלה אם כן האורח מקדים לבא ואנן אמרינן בזמנו בא, ולכך ביש לה וסת אינה צריכה לחוש דלמא תקדים לראות ודיה שעתה ואיך נחוש שתסתור הפלגתה, משא"כ דלמא קבעה ליה וסת שפיר פרכינן דאשה קובעת וסת בתוך ימי וסת ואין כאן סתירה לוסת הראשונה, ולכך לעיל דקאי על אשה שיש לה וסת כמבואר אף על פי שאמרו דיה שעתה ופירש רש"י ביש לה וסת צריכה להיות בודקת וכו' חוץ מהנדה, ולכך אמרינן דאף דתראה לא סותרת הפלגה הראשונה הקבוע, אבל לקמן בפרק בנות כותים דעדיין

ולכך היא רואה מחודש לחודש, ומה שראתה בכ' זו הוא מוסת הפלגה ותראה בהפלגת כ' לכ', או גם זה וסת החודש בכ' בחודש. ולכך אין ראיה ר"ח אייר ענין כלל להפלגה עד שנאמר שיש כאן הפלגה י"ב או ט', כי זה ראיה ר"ח בכלל ראיה הפלגה לא יחשב כלל, וזהו כוונתו צבירור וכל המעייין יראה כמה רצ מהדוחק יש בזה ודבריו סותרים דברי ראב"ד, ולכן דברי הב"ח והש"ך נכונים:

[יז] תחלת ראיה. אף כי כל האחרונים מסכימים עם רמ"א, מכל מקום נריך עיון לעני"ד כי לא מצאו מחלוקת בזה מצואר, רק הביי חידש דין זה מלבו לומר לדעת האומרים לעיל סימן קפ"ד דאם הוסת נמשך כמה ימים דהולכין אחר תחלת וסת ואין חוששת רק תחילתו אף כאן הדין כן, ומה הכריע רמ"א בן הואיל וקיי"ל בן גריש סימן קפ"ד. ולפענ"ד נראה לדבריו יקשה דברי הטור אהדדי, דלעיל הביא דעת אביו דס"ל דלא חיישינן אלא לתחילת ראיה, וכאן בסימן זה סתם כהרמב"ן דחוששת לוסת השנה ג"כ אלא ודאי ס"ל לטור ודאי מתממא אמרינן תחילת ראיה וסתה עיקר והן טפילין לראיה ראשונה ומעינה פחות וגרידי בתריה והו' בסתם נשים. אבל בראתה י"ט לחודש משך ג' ד'

(הטור והרמב"ן) וי"א שאין כאן וסת שזה כלל, דהולכין תמיד אחר ויזו תחלת הראייה, וכן עיקר. (בית יוסף בשם הר"ה והרשב"א והרא"ש והראב"ד בס' בה"ג מביאו ב"ח סוף סעיף כ'). יד. היתה רגילה לראות יום עשרים, (ויש לה בזה וסת קבוע), ושינתה ליום שלשים, זה וזה אסורים, וכשיגיע יום כ' לראיית שלשים, אסורה משום וסת הראשון, ואם לא תראה

רק לפעמים הקדימה בראיה הדמים ואמרינן דהוא רק תוספת דמים בעלמא. משא"כ בראיה וסת בשנה אזלינן תמיד בחר תחילת וסת, ואין כאן רגלים לומר דתחילה הוא תוספת:

והב"ח נסתייע מדברי הראב"ד דפסק ג"כ בצעלי הנפש

דאין לחוש רק לתחילת ראיה. ומהראב"ד אין ראיה דאיהו ס"ל דאין אשה קובעת וסת צימי נידומה, וא"כ אילו היתה פוסקת בין יום ט"ו ליום י"ז אין כאן וסת השנה דאין קובעת וסת צימי נידומה, וכתב הראב"ד דכל החשש דלמא היתה שופעת כאחד, וא"כ הו' אמרינן דעיקר ראיה היתה ציום י"ז והא דחויא ב"טו' תוספת דמים הן דקדמא ואזלא, ולזה כתב הראב"ד כולי האי אין לחוש. הרי דמודה הראב"ד דאילו היתה הראיה בלי הפסק מהיה קובעת וסת השנה, רק דחושב מתממא לא היתה שופעת רק הפסיקה וא"כ הרי כאן וסת צימי נידומה, וא"כ לדין דקיי"ל אשה קובעת וסת צימי נידומה א"כ פשיטא דקובעת, ולכן דין

פלתי המבואר

דבברי הרמ"א דהולכין תמיד אחר תחילת הוסת (סקי"ז) כתב הרמ"א (קט) וי"א שאין כאן וסת שזה כלל דהולכין תמיד אחר תחילת הוסת וכן עיקר ע"כ.

מקור הדין הוא בב"י לפי הראשונים שנוכר בסימן קפ"ד הנה לעיל (קט) מבואר באשה שהיתה רגילה לראות ראיה מרובה שנמשכת כמה ימים, נחלקו ראשונים בדינה אי אסורה לבעלה כל אותן הימים, או אינו אסורה אלא עונה ראשונה שבה ראתה ואנן קיי"ל שאינה אסורה אלא עונה הראשונה של הוסת, ובסברא שתחילת הראייה היא עיקר

לרמ"א הואיל וראתה בר"ח וראתה בכ' בו אמרינן דתרי מיני וסת הן, מה שראתה בר"ח אחר כך לא משום וסת הפלגה נידה רק משום וסת החודש ולכך היא רואה מחודש לחודש. ומה שראתה בכ' בו הוא מוסת הפלגה ותראה בהפלגה עשרים לעשרים, או גם זה וסת החודש בכ' בחודש. ולכך אין ראיה ראש חודש אייר ענין כלל להפלגה עד שנאמר שיש כאן הפלגה י"ב או ט', כי זה ראיה ראש חודש בכלל ראיה הפלגת לא יחשב כלל, וזהו כוונתו צבירור, וכל המעייין יראה כמה רב מהדוחק יש בזה, ודבריו סותרים דברי ראב"ד, ולכן דברי הב"ח והש"ך נכונים.

מקורות (קט) בסעיף י"ג. (קט) בסעיף קפ"ד.

פלתי המבואר

תחלת ראייתה הוא באופן שקבעה וסת בתחלת ראייתה ולכן אינה חוששת יותר לשאר הימים, אבל אם לא קבעה בתחילת ראייתה ג' פעמים ובאמצע ראייתה קבעה ג' פעמים לאחד מהימים שפיר יש לה לחשוש לוסת ההוא וצריכה ג' עקירות עיי"ש.

הב"ח הביא ראיה לסברת הרמ"א מדברי הראב"ד
והנה לכאורה יש ראיה מדברי הראשונים לסברת הרמ"א, וכאשר ציין הב"ח להביא ראיה מדברי הראב"ד שכתב (בספרו בעל הנפש) דאין לחוש בוסת רק לתחילת ראייתה ע"כ, הרי דהראב"ד סתם כן בפירוש לדינא, וזה לשון הב"ח אחר שהביא דברי הב"י שם וכתב וצ"ע דבספר בעלי הנפש להראב"ד הכריע כאן דאינה חוששת אלא לוסת הדילוג בלבד והוא ס"ל לעיל כהרמב"ן דחוששת לכל ימי המשך הוסת ונתן טעם לשבח וזה לשונו וי"א כיון דמן הדין אינה קובעת וסת בתוך ימי נדתה אלא מספק שופעת או מזלפת נאסרו כעונה א' עתה בזה כיון דחזונו לה דקא קבעה בדילוג אמרינן אגלאי מלתא למפרע דהנך יומי בתראי דוסת תפילה הוו לקמאי הלכך בכהא גוונא נמי אמרינן הותרו הראשונים ואינה חוששת בחודש הרביעי אלא ליום י"ח והותר י"ז וכן כולן ומסתברא כוותיה ע"כ.

הפלתי דוחה ראיות הב"ח מדברי הראב"ד דהוא ז"ל סובר אין אשה קובעת וסת בימי נדתה
וכתב הפלתי דמה שהביא הב"ח ראיה לדברי הרמ"א מדברי הראב"ד אינו ראיה דאיהו ס"ל דאין אשה קובעת וסת בימי נידותה (ק"י), ואם כן אילו היתה פוסקת בין יום ט"ו ליום י"ז אין כאן וסת השוה דאינה קובעת וסת בימי נידותה, וכתב הראב"ד דכל החשש דלמא ה"י שופעת כאחד ואם כן הוי אמרינן דעיקר ראי' היה ביום י"ז והא דחזי' בט"ו תוספת דמים הן דקדמו ואולא, ולזה כתב הראב"ד כולי האי אין לחוש. הרי דמודה הראב"ד דאילו ה"י הראיה בלי הפסק יהיה קובעת וסת השוה, רק דחושב מסתמא לא היה שופעת רק הפסיקה ואם כן הרי כאן וסת בימי נידותה, ואם כן לדין דקיימא לן (ק"י) אשה קובעת וסת בימי נידותה אם כן פשיטא דקובעת.

הפלתי מכריע נגד הרמ"א

ולכן דין זה צריך עיון דמי יחלוק אטור ורמב"ן בלי ראיה.

הוסת ושאר הראיות שנמשכו ממנה אינה אלא תוספת דמים וכיון שנסתלק העיקר אין חוששין להטפל, ומזה שפט הבית יוסף דהוא הדין בנידון דידן, ולכן הביא הרמ"א דין זה בשו"ע וכן הסכימו כל הפוסקים האחרונים.

הפלתי מפלפל על דין זה ולפי ישוב סתירת דברי הטור

וכתב הפלתי דאם נקבל דברי הרמ"א כפשוטו יקשה דברי הטור אהרדי דלעיל (ק) הביא דעת אביו הגדול הרא"ש שהוא גם שיטת בעה"מ (בהשגות על הראב"ד) ולפי הגמ' בנדה (ק"י) שהנדה אינה צריכה בדיקה, משמע שאפילו אם תראה אינה חוששת להמשך הוסת ומשמע שכן הוא מכריע, וכן מסתבר דעל פי רוב הולך הבן בעקבות האב, וגם תלמידו של הרא"ש הלא הוא רבינו ירוחם (ק"י) כתב שכן הוא דעת רוב הפוסקים, ולעומת זה (בסימן זה) הביא הטור רק שיטת הרמב"ן (כהל' נדה שלו) דס"ל דחוששת לוסת השוה גם כן ואם כן נמצא דדבריו סתראי נינהו, ולכן על כרחך לחלק בדעת הטור דס"ל דאימתי אמרינן דתחילת ראייתה קובעת והוא העיקר, ושאר הימים הם תפלים והמשך לראיה ראשונה היינו כנשים דעלמא דכל זמן שמעיינה פתוח נגרר הדם אבל אשה זה שראתה ביום ט"ו לחודש משך ג' או ד' ימים, ואחר כך בחודש הבא בט"ו, ואחר כך ב"ז לחודש, הרי יש לנו סברא לומר שאשה זה קובעת וסת הדילוג, ומצד שני יש לומר שזה וסת השוה ואין אנו יודעין לאיזה מהן ניזול לחשוש לכן מעדיפין לומר לומר שזה הוסת שלה הוא השוה והטעם שזה שכיח לרוב נשים דעלמא ולמה נימא שאשה זה קבעה וסת הדילוג וסת כזה לא שכיח כלל (ולכן אין חוששין לוסת שאינו קבוע בוסת הדילוג) ולכן מעדיפין לומר שזה וסת השוה, וכמו שבאמת ראתה לבסוף רק ב"ח לחודש ואמרינן לאו בדילוג חזיה כלל רק הוא וסת השוה, ומה שראתה יום לפני זה הוא לפי שהקדימה לראות הדמים ואמרינן דהוא רק תוספות דמים בעלמא, משא"כ ברואה וסת השוה אזלינן תדיר בתר תחילת הראיה, ואין סברא לומר דהתחלת הראיה היתה תוספת דמים.

ואם כן צ"ב למה הכריע הרמ"א והב"י לומר דהולכין אחר תחילת הוסת, דכל ראייתם מהא דלעיל בסי' קפ"ד והטור אע"פ שלעיל סתם כדעת הרא"ש ודעימיה אפ"ה לא מנע דבר זה ממנו מלפוסק כדעת הרמב"ן וכסברא שאמרנו. [ועיין חות דעת (סי' קפ"ד) שגם כן מפרש דהא דאזלינן בתר

מקורות

(ק"י) נסימן קפ"ד. (ק"י) י"א ע"א. (ק"י) נסיב כ"ו ח"א. (ק"י) עיין בצעל הנפש ורמזין פ"ה הל' ט"ו ונרשנ"א נמורה הניח בית ז' שער ג'. (ק"י) עיין סוף הסמך נשם הרמב"ן צ"ל נדה שלו פ"ה הל' ט"ו.

זה ז"ע דמי יחלוק על הטור ורמב"ן בלי ראייה (עב"ק א):
 [יה] חזר וסת וכו'. פירש בו המעדני מלך (פרק ט דמדי
 דדברי פמודות אוח כו) דדברים כפשוטם דלא הגיע
 עדיין יום ל', וא"כ עדיין לא עקר לראיה שלשים ומ"מ
 הותר ל' הואיל ומזרה וראתה
 לקביעות הראשון, ואינה חוששת
 ליום ל'. ודין זה אמת כפי מה
 שכתב הרמב"ם פרק ט'
 מהלכות איסורי ביאה (הלכה ט)
 וכמ"ש הש"ך בסק"מ, ולכן לא

ובן הר"ן בחידושו לנדה פרק האשה בסופו (דף סד ע"א)
 כתב דכך עיקר הגירסא בעיקר הנוסחאות, הימה
 למודה להיות רואה ליום כ' ושינתה ליום ל' זה וזה
 אסורים, הגיע כ' ולא ראתה הגיע יום ל' וראתה יום כ'
 וראתה, הותר יום ל' ונאסר יום
 כ' שאורח בזמנו בא עכ"ל. הרי
 דלא העתיק יום ל' ולא ראתה,
 רק בהגיע מור כ' וראתה הותר
 ממילא יום ל', ונתן טעם
 שאורח בזמנו בא, והן דברי

בו חוששת ליום ל'. שינתה פעמים ליום ל'
 זה וזה אסורים. שינתה ג"פ ליום ל', הותר
 יום כ' ונאסר יום ל'. ואם לאחר ששינתה
 פעם או פעמים ליום ל' ראתה לכוף כ', [יה]
 חזר וסת של כ' למקומו והותר שלשים.

הזנתי מה שכתב הש"ך על זה ופירוש זה נריך עיון, דמה
 ז"ע יש כאן הלא מצוהר כן ברמב"ם בלי ספק. ואף
 שבהשגות הר"ה השיג על גירסת רמב"ד וכתב הגרסא
 נכונה הימה למודה לראות יום כ' ושינתה ליום ל' זה וזה
 אסורים, הגיע יום כ' ולא ראתה הגיע יום ל' וראתה הגיע
 יום כ' וראתה יום ל' ולא ראתה הותר יום ל' ונאסר יום
 כ' עכ"ל, מזה משמע דוקא בהגיע יום ל' ולא ראתה אבל
 בהגיע כ' וראתה מ"מ לא הותר ל'. מ"מ בטלה דעתו
 נגד דעת הרמב"ם הנ"ל:

המעדני מלך בלי ספק:

והרב הש"ך הקשה דמאי אריא שהימה וסת ככ' ואמרינן
 דחזרה לקביעות, הא כשהפליגה מז' לל' א"כ
 כשרואה ציוס כ' הרי שינתה הפלגה שלה ונעקר יום ל'
 הואיל ולא קבעתו ג' פעמים. וכתב דרמב"ם מיירי בוסת
 החדש, ולכן לולי הטעם שהרי חזרה לוסתה הקצוע לא
 הימה עקירה לכ"ז מחמת שהימה רואה ככ', אבל השו"ע
 דמיירי בהפלגה קשה ע"ש:
 ותבחי הלא המגיד משנה פירש ג"כ הא דמושעת ליום

פלתי המבואר

דברי המחבר דכל זמן שלא נעקר הוסת ג' פעמים חוששת לה
 ולוסת השני
 [פקי"ח] כתב המחבר (קט) היחה רגילה לראות יום עשרים (ויש
 לה בזה וסת קבוע) ושינתה ליום ל', זה וזה אסורים
 וכשיגיע יום כ' לראיית ל' אסורה משום וסת הראשון וכו' ואם
 לאחר ששינתה פעם או פעמים ליום ל' ראתה לוסף כ' חזר
 וסת של כ' למקומו והותר שלשים ע"כ.
 ביאור התוס' יו"ט בכוננת הרא"ש והשו"ע ראתה לוסף כ' חזר
 וסת של כ' למקומו והותר ל'
 והנה כתב התוס' יו"ט בעל מעדני מלך בספרו דברי חמודות
 (קט) על מה שכתב הרא"ש הותר יום ל' והטעם דהא
 איעקר מינה דלא ראתה בו בפעם השלישית כדמוכח הברייתא
 וכך פירש"י אבל לשון הטור ואם לאחר ששינתה פעם או
 פעמים ליום ל' ראתה לוסף עשרים חזר וסת של עשרים
 למקומו והותר ל' ע"כ משמע שסובר דלאו דוקא כשלא ראתה
 בל' השלישי אלא שעדיין לא הגיע אפ"ה כל שחזרה וראתה

לעשרים חזרה לקביעתה הראשון ואינה חוששת לל' ואע"פ
 שלא נעקרה עדיין ע"י שלא ראתה בו אפ"ה זה שראתה
 בעשרים שהוא יום קביעתה הראשון מחשיב לה לעקירה של
 ב' ראיות דל'.
 ונ"ל שיש מזה סיוע לדברי רמ"א ז"ל דמה שפירש ללשון
 הרמב"ן שבטור בענין חוששת לוסת החדש והפלגות
 שזה לשונו של הרמב"ן לעולם חוששת לוסת החדש ולהפלגה
 עד שתקבע לה אחד מהם ג"פ כדינו כיצד ראתה בא' בניסן
 וכ' בו חוששת לא' באייר מפני ר"ח ניסן ואם לא ראתה
 חוששת לט' בו לשיעור ההפלגה של כ' ראתה בט' בו או שלא
 ראתה חוששת לכ' באייר שמא בימי החדש תקבע וסת שהרי
 ראתה בעשרים בניסן וכן היא חוששת לשניהם עד שתקבע
 וסת ההפלגה בד' ראיות או וסת החדש בג' או עד שתעקר הא'
 בעקירת פעם אחת ע"כ.
 ונתלבט הב"י הרבה כפי' דברים הללו ודקדק במה שלא
 הזכיר גבי ר"ח אייר או ראתה דמוכח מינה שאם

לפעמים בחוספת דם מקדמת לראות, אבל בשביל זה אינה עוקרת חששה של הוסת, דאמרינן מכל מקום אח"כ תשוב ותראה בזמנה, דהיינו סוף ל' לראית כ' הנ"ל. והכו' ללא לוסף עלה, כי רב פפא ס"ל דזכולה אמרינן כדמעיקרא נקטיה, ואף ללא סבירא לן כן רק כר"ה בר"י, מ"מ לענין עקירת וסת אמרינן דבשביל שהקדימה לראות בחוספת דמים שלה בשביל כך לא עקרה קביעות הפלגתה, רק דסוף כל סוף הא ראתה דם זו ציוס וא"כ אינה חוששת עד כפי סדר וגבול שיש צין ראייה לראיה. והדבר מוכרח לומר כן כדברי הר"ן, והמגיד משנה בפירושו להרמב"ם ס"ל כן:

וגם הרשב"א בחורת הביט גירסתו כגירסת הר"ן, אפס טעות סופר יש בדבריו דכתב היטה למודה לראות ליום כ' ושינתה ליום ל' זה וזה אסורים, הגיע יום כ' ולא ראתה יום ל' (ולא ראתה והוא טעות דמוכח ונ"ל וראתה וכ"כ הט"ז) יום כ' וראתה, הותר יום שלשים ונאסר יום עשרים שאורח יצא בזמנו יום כ', וראתה דקטני מראית

כ', ודע דכ' היא מונה מיום ראית כ"ז לפי שכן היטה מוחזקת להרחיק ראיותיה כ' יום, הרי דמפרש המגיד משנה דמיירי זוסת הפלגה וכמ"ש הש"ך צטור ובשו"ע, דאילו וסת חודש אין נפקא מינה צראית כ"ז בחודש, ומכל מקום חוששת כ"ז לחודש. וכן הר"ן הנ"ל שהעמיק הגירסא בגמרא ג"כ מפרש ליה דהפלגה, שכתב להדיא דהך עשרים מונה מיום שלשים כדאמרינן בסוף פרק זנות כותים (לט ע"ב) והרי הדברים מצוירים כדעת המגיד משנה:

ולבן צריך לומר בעיקר קושימו, דאף דקיי"ל (נדה לט ע"ב) כרב הוגא צריה דרב יהושע דללקמיה מניין, מ"מ לענין עקירת וסת לא נעקרה, דאם ראתה דהפלגת שלשים וראתה אח"כ לבסוף כ', ודאי כשתרנה לחוש לשלשים צריכה לחוש ליום שלשים לראית כ', דהא חויא בסוף כ' ואין תחזור ותראה צקרוז כל כך, רק צריכה לחוש ציוס ל' מיום כ'. אבל שמהיה ראייה זו שהקדימה לראות ציוס כ' עקירה להפלגה של ל' לא אמרינן, דמקרה היא

פלתי המבורא

תמוז קבעה וסת הפלגה ולוסת החדש עדיין לא נקבע וא"צ לחוש עוד לר"ח אב רק ל' באב שהוא וסת הפלגות אבל כל זמן שלא נקבע אחד מהן חוששת לשניהם כל זמן שלא נעקר אחד מהם פ"א וה"ה אם קבעה תחלת וסת החדש קודם שתקבע וסת ימי ההפלגה שאינה חוששת לוסת הפלגה לאחר שקבעה ימי החדש כן נ"ל הרב"ם כפשוטן ולא הארכתי רק שראיתי ב"י שהאר"ך בו בקושיות ותירוצים.

ג כתב שא"א שתקדים וסת ההפלגה לוסת ימי החדש או שתעקרנו פעם אחת וכו' ואינו נכון בעיני ועוד דיותר נקל למצוא שתקבע וסת הפלגה קודם לוסת החדש כגון שהיא ראתה בר"ח ניסן וי"ד בו וחזרה וראתה לאחד י"ד ורואה ג"כ בר"ח אייר ובי"ב בו דקבעה וסת להפלגה ווסת החדש עדיין לא הוקבע וא"צ לחוש לר"ח סיון כן נ"ל והוא פשוט עכ"ל. **ד** הרי דברי הטור סיוע לדבריו במה שהתיר יום הל' אע"פ שעדיין לא נעקר ע"י שלא ראתה בו אלא מכיון שראתה ככ' וחזרה לקביעתה הראשון הותר הל' שעדיין לא הוקבע וכן בנרון דהרמב"ן מכיון שהאחד הוקבע אין לחוש לשני שלא הוקבע ואע"פ שלא נעקר עדיין ע"י שלא ראתה בו והב"י עצמו בס' הש"ע כתב לדברי הטור בסעיף י"ד ואין לחלק ולומר דשאני ליה להב"י בין חזרה לקביעות שכבר הוקבע

ראתה בו שוב לא היינו חוששין לט' בו שכבר נעקרה הפלגת כ' ע"י ראיית ר"ח אייר.

והשיב עליו רמ"א ז"ל בד"מ שלו וז"ל ואין דבריו נראין חדא דאמר לקמן בסמוך וכן חושש לשניהן עד שתקבע ש"מ דקודם שתקבע אחד ג"פ חוששת לשניהן ועוד דהא קאמר בסמוך ראתה בט' בו או לא ראתה כו' ש"מ דאע"ג שראתה ב"פ להפלגת כ' אפ"ה חוששת לימי החדש וצריכה לחוש לכ' באייר וה"ה בכאן אע"פ שראתה בא' באייר אפ"ה צריכה לחוש לכ' בו משום ראייתה בכ' בניסן והא דנקט לא ראתה באחד באייר נ"ל דרבותא קאמר דאע"ג דנעקר וסת של ר"ח מ"מ צריכה לחוש לשני כל זמן שלא נעקר פ"א ועוד האריך ב"י בפ"י דברי הרמב"ן ודברי גמגום בהם הרבה והם כפשוטם כאשר כתבתי דלעולם חוששת לשניהם אם לא נעקרה אחד מהן פ"א עד שתקבע אחר מהם ואז אינה חוששת לשני כל זמן שלא קבעה אותה ג"פ ושתקבע תחלה וסת הפלגות כגון שראתה פ"א של הפלגה קודם שמתחיל וסת ימי החדש דאז וסת הפלגה קודם כגון שראתה ר"ח ניסן ולא ראתה בר"ח אייר וראתה יום ב' בו דאז הפליגה ליום ל"א ובר"ח סיון חזרה וראתה וגם ראתה בו יום ד' דאז יש לה ב' הפלגות לל"א ובר"ח תמוז חזרה וראתה גם ראתה בו ביום ה'

שלשים וכדקאמר רב הונא צריה דרב יהושע צסוף פרק
 גנות כותים ע"ש. וזוה מוכח דהך ולא ראתה ט"ס הוא,
 דאל"כ איך שייך למנות יום כי מיום ל', הא לא ראתה זו
 וטעות מוכח הוא ויפה כתב הט"ז צס"ק כ"ח, וחכס
 עדיף מנציה שכתב שאולי גירסא זו היחה לרמב"ן בגמרא,
 כי לא ידע מחילוף גירסאות כי לא נדפס בזמנו חדושי
 הר"ן והשגת הרז"ה, והדבר מזוחר שם שיש כאן חלופי
 גרסאות והר"ן מעיד לנוסח אמימי כנ"ל, והיא נוסחת
 הרשב"א צתורת הצית וכולס שפה אחת כנ"ל:
 והש"ך זיקק לפרש צשו"ע הפירוש פעמים שיחה ליום ל',
 וצפעס שלישי לא ראתה לא צבי ולא צל', ואח"כ
 חזרה וראתה ראיה ולצסוף כי חזרה וראתה, וא"כ קמ"ל

פלתי המבואר

וכתב ופירוש זה צ"ע ע"כ ועל זה כתב הפלתי דאין דבריו
 מובנים איזה צ"ע יש כאן הלא מבואר ברמב"ם כן בלי ספק,
 ויש שפירשו הכוונה דדווקא לפרש כן בטור שפירוש את
 הברייתא במס' נדה כן וכמו שכתב לעיל דמשמע מרש"י וש"ס
 כפירוש הרא"ש דברייתא מיירי שעברו פעמים יום כי שלא
 ראתה וביום ל' השלישי לא ראתה ועקרתה והחידוש דחזרה
 לקביעותא אח"כ ע"י ראייה אחת של כ' וזה דלא כדברי
 המעדני מלך שמפרש דמיירי שעברו ב' פעמים כי שלא ראתה
 וביום כ' הג' ראתה והחידוש הוא שע"י ראיית כ' הותר ל'
 וכמו שהקשה הט"ז (ק"פ).

הן אמת שבהשגות הרז"ה השיג על גירסת הרמב"ד וכתב
 דהגירסא דלקמן נכונה היתה למודה לראות יום כי ושינתה
 ליום ל' זה וזה אסורין הגיע יום כי ולא ראתה הגיע יום ל'
 וראתה הגיע יום כי וראתה יום ל' ולא ראתה הותר יום ל'
 ונאסר יום עשרים ע"כ, ומזה משמע דוקא בהגיע יום ל' ולא
 ראתה אבל בהגיע עשרים וראתה מכל מקום לא הותר ל' ומ"מ
 מסיק דבטלה דעתו נגד גירסת הרמב"ם הנ"ל.

והן כתב הר"ן בחידושו למס' נדה (ק"ל) דעיקר הגירסא היא
 היתה למודה להיות רואה ליום עשרים ושינתה ליום
 שלשים זה וזה אסורים הגיע יום עשרים ולא ראתה
 הגיע יום ל' וראתה יום עשרים וראתה הותר
 יום ל' ונאסר יום עשרים שאורח בזמנו בא ע"כ הרי דלא
 העתיק יום ל' ולא ראתה רק בהגיע תור עשרים וראתה הותר

דעדיף מקביעות שעכשיו קובעתו וקודם לכן לא הוקבע חדא
 דלאו סברא מעלייתא היא לחלק בנייהו ואדרבא זו שכבר
 הוקבע הרי נשתנית פעם או פעמים שלא ראתה בו וזו
 שקבעתה עכשיו עמדה בראייתה בו ועוד פשיטא לי מלתא
 דאילו נחית הב"י לסברא זו שלא היה מחלק בניהם לפי שאם
 לא היה מחלק לא היה צריך לכל האריכות שהאריך והדוחקים
 שנצטרך לדחוק בהן אלא מחזורתא שלא הרגיש בזה וכבר
 נתבאר כמה פעמים דכל שאין לה וסת קבוע שצריכה תמיד
 לחוש ליום ל' לראייה שהיא עונה בינונית וישיש לו כל דין
 וסת קבוע וכבר כתב ב"י בזה גם בכאן בתחלת דברי הרמב"ן
 ויש מגוים במ"ש שיש לו דין וסת שאינה קבוע עיין לעיל
 סעיף ז' ובריש מכילתין, ע"כ. (וכן נראה בפרישה (ק"י) שכתב דכיון
 דקבעה וסת ראשון הלכך לא חיישנין שמא תראה גם ביום ל' ועיין דרישה
 סק"ח).

הפלתי הביא ראיה לדברים הנ"ל מלשון הרמב"ם בהל' איסוב
 וכן יש לדייק מדברי הרמב"ם (ק"י) וז"ל היה דרכה לראות יום
 כי ושינתה ליום כ"ב שניהם אסורים, הגיע יום כי וראתה
 (גירסא אחרת ולא ראתה) הגיע יום כ"ב וראתה שניהם אסורים
 הגיע יום כי וראתה טהר יום כ"ב שהרי חזרה לוסתה הקבוע
 ונעקר כ"ב מפני שלא נקבע ג' פעמים ע"כ.

הש"ך הביא דברי התוס' יוט' ותמה עליו והפלתי תמה על
 הש"ך

דעייין בש"ך (ק"ט) שהביא דברי המעדני מלך ודברי הרמב"ם

מקורות

(ק"י) סעיף מ"ח. (ק"ט) צפ"ח מהל' איסוב הל' ח'. (ק"ט) סק"מ. (ק"כ) ס"ק כ"ח. (ק"ל) ס"ד ע"א.

שוב עיינתי בהלכות נדה להרמב"ן שנדפס מחדש זה לשונו
 צריש פרק ו', היתה למודה לראות צכ' ושינתה
 פעמים ליום ל' זה זה אסורים. כשהיא חוששת לוסת
 ראשון שהוא יום כ' אינה מונה מיום וסת הראשון כ' כדי
 שחשה אסורה (מיום י"א) [לי"א יוס] מיום השינוי אלא
 מיום ל' מונה כ' וכו'. כשחזרה לראות ביום וסתה לכ',
 אע"פ שחזר הוסת למקומו יש שהורה שצריכה לחוש ליום
 ל' ממנו, ויש שהורה שאינה חוששת כלום, משעה שחזר
 הוסת הקבוע למקומו נעקר שאינו קבוע ולזה דעתי נוטה
 וכו' עכ"ל. הרי מצוור כדעת המעדני מלך, והוא מיירי
 בוסת הפלגה מכל מקום נתן טעם דא"ל לחוש ליום ל'
 הואיל וחזר וסת קבוע למקומו, ולא כש"ך דהואיל ושינתה
 הפלגתה וצריך לומר כמו שכתבתי לעיל דאף שהקדימה

דהא איירי הכל בהפלגה, וא"כ צ' פעמים חזיא בהפלגה
 ל', וזפעס שלישי שעבר ל' ולא חזיא (ציוס) [צו] ואח"כ
 דרך משל ציוס ל"ב חזיא, א"כ הרי ראייה שלישיה ציוס
 ל"ב, וא"כ הרי ראתה ג' פעמים, צ' פעמים ציוס ל'
 וזפעס ג' ציוס ל"ב, וא"כ הרי נעקרה וסת הראשון. ומה
 תאמר דהואיל ושינתה ולא ראתה כל ג' פעמים בדילוג
 בשוה, כשחזרה לראות ציוס וסת הראשון חזרה לקדמותה,
 א"כ מאי קמ"ל הש"ע אח"כ בסעיף ט"ו שינתה ראיותיה
 וכו', הלא דברים אלו הן בסעיף זה דהא מיירי בזה האופן
 דראתה פעמיים ליום ל' ופעם ג' ציוס ל"ב, וכשחזרה
 לראות בוסת הקודם דחזרה לקדמותה, ואיכפל הטור
 ורמב"ן ושו"ע לומר שני דברים רלופים, ותמהני מהש"ך
 שהעלים עין מזה שדבריו מופרכים מניה וציה:

פלתי המבואר

וסת החודש אין נפק"מ בראיה כ"ב בחודש דאין מקום לומר
 שמונה עשרים מיום ראית עשרים ושנים ועל כן יש לומר
 דהרמב"ם מיירי בוסת הפלגה ואפ"ה ס"ל דחוששין לכ"ב
 לחודש דבלי החשש של יום כ' הוי ליה וסת קבוע אז היינו
 אומרים דאסורה בכ"ב ואע"ג דשינתה הפלגתה מהפלגת
 עשרים ושתים להפלגת עשרים ורק משום דהפלגת עשרים
 הוא לה לוסת קבוע לכן אמרינן דחזרה לוסת הקבוע לה וכן
 הר"ן כשהעתיק הגירסא בגמ' ג"כ מפרש ליה בהפלגה שכתב
 להדיא דהך עשרים מונה מיום ל' כדאמרינן בפרק בנות כותים
 הרי מבואר כדעת המ"מ.

הפלתי דן עוד בקושיא של הש"ך על התוס' י"ט

ולכן יש לומר בעיקר קושיתו דאף דקיימא לן כרב הונא
 דמלקמ"י מנינן, מכל מקום לענין עקירת וסת לא נעקרה
 דאם ראתה בהפלגת שלשים וראתה אחר כך לבסוף עשרים
 ודאי כשתרצה לחוש לשלשים צריכה לחוש ליום שלשים
 לראית עשרים דהא חזי' בסוף עשרים ואיך תחזור ותראה
 בקרוב כל כך רק צריכה לחוש ביום שלשים מיום עשרים, אבל
 שתהי' ראייה זו שהקדימה לראות ביום עשרים עקירה להפלגה
 של יום שלשים לא אמרינן, דמקרה היא דלפעמים בתוספת
 דם מקדמת לראות אבל בשביל זה אינו עוקרת חששה של
 הוסת, דאמרינן מכל מקום אחר כך תשוב ותראה בזמנה דהיינו
 סוף שלשים לראית עשרים הנ"ל. והבו דלא לוסף עלה כי רב
 פפא ס"ל דבכולי אמרינן כדמעיקרא נקטי', ואף דלא סבירא

ממילא יום ל' ונתן טעם שאורח בזמנו בא והן דברי המעדני
 מלך בלי ספק.

הש"ך הקשה עוד על פירושו של התוס' י"ט הנ"ל

ועוד הקשה הש"ך על המעדני מלך דאם כן אפילו לא היה
 קביעותה הראשון בכ' עקרה וסת השלשים דכיון
 שראתה אח"כ בכ' א"כ עקרה הפלגתה ושינתה לכ' ואין
 צריכה לחוש אלא להפלגת עשרים וכדלעיל (קכ) ובברייתא
 וש"ס ופוסקים לא אמרינן שצריכה לחוש ליום ל' אלא היכא
 דלא שינתה הפלגתה לכ' ומה שס"ל להרמב"ם דוקא וסת
 קבוע עוקר וסת הקצר ווסת הארוך היינו דוקא בוסת החודש
 וכדמיירי התם לעיל מיניה בהדיא ולכן אם לא היה לה
 מתחלה וסת קבוע ליום כ' לחודש לא היה נעקר כ"ה לחודש
 במה שראתה כ' בו וכדלעיל ס"ק ל"א אבל בהפלגה מודה
 דוסת שאינו קבוע הקצר ג"כ עוקר וסת הארוך ולכן קשה דהרי
 השו"ע מיירי בהפלגה ע"כ.

הפלתי הקשה על קושיא שלו מדברי המגיד משנה בפירושו על
 הרמב"ם

ועל זה הקשה הפלתי ותמהני עליו הרי המגיד משנה שם
 כשמפרש דברי הרמב"ם מפרש דכוונתו היא דחוששת
 ליום עשרים ודע דעשרים היא מונה מיום ראית עשרים ושנים
 לפי שכך היתה מוחזקת להרחיק ראיותיה עשרים יום הרי
 דמפרש המגיד משנה דמיירי בוסת הפלגה וכמו שפירוש
 הש"ך בטור ושו"ע דאילו מיירי המגיד משנה בכוונת הרמב"ם

מקורות

(קכז) נס"ק ל"ב.

פלתי המבואר

כמ"ש לעיל. ומלבד כי דבריו דחוקים, ג) דאם כן עיקר חסר בטור ובשלחן ערוך דכתב דשינתה פעמים ליום שלשים ולא כתב דאחר כך עקרה ליום שלשים, ד) ועוד הותר יום ל' לשלשים פשיטא דהא עקרתו דהא עבר יום למ"ד ולא ראתה בו. ה) אף גם מכל מקום לדבריו הא ראתה שלשה פעמים שלא בוסתה יום עשרים, דהא איירי הכל בהפלגה ואם כן שני פעמים חזי' בהפלגה שלשים ובפעם שלישי שעבר שלשים ולא חזי' בו ואחר כך דרך משל ביום ל"ב חזי' אם כן הרי ראייה שלישית ביום ל"ב, ואם כן הרי ראתה ג' פעמים, ב' פעמים ביום שלשים ופעם שלישית ביום ל"ב, ואם כן הרי נעקרה וסת הראשון. ומה תאמר דהואיל ושינתה ולא ראתה כל ג' פעמים בדילוג בשוה כשחזרה לראות ביום וסת הראשון חוזרת לקדמותה, אם כן מה קמשמע לן השלחן ערוך אחר כך בסעיף ט"ו שינתה ראי' וכו', הלא דברים אלו הן בסעיף זה דהא מיירי בזה אופן דראתה פעמים ליום למ"ד ופעם ג' ביום ל"ב וכשחזרה לראות בוסת הקודם חוזרת לקביעתה, ואיכפל הטור ורמב"ן ושלחן ערוך לומר שני דברים רצופים, ותמהני מהש"ך שהעלים עין מזה שדבריו מופרכים מניה וביה.

מדברי הרמב"ן מבואר כסברת התוס' יו"ט

שוב עיינתי בהלכות נדה להרמב"ן שגדפס מחדש, וז"ל (קס"ה), היתה למורה לראות בעשרים ושינתה פעמים ליום שלשים זה וזה אסורים, כשהיא חוששת לוסת ראשון שהוא יום עשרים אינו מונה מיום וסת הראשון עשרים כדי שיהי' אסורה מיום י"א מיום השינוי אלא מיום שלשים מונה עשרים וכו'. כשחוזרת לראות ביום וסתה לעשרים אף על פי שחזר הוסת למקומו, יש שהורה שצריכה לחוש ליום שלשים ממנו, ויש שהורה שאינה חוששת כלום משעה שחזר הוסת קבוע למקומו נעקר שאינו קבוע ולזה דעתי נוטה וכו' עכ"ל, "הרי מבואר כדעת המעדני מלך", והוא מיירי בוסת הפלגה מכל מקום נתן טעם דאינה צריכה לחוש ליום שלשים הואיל וחזר וסת קבוע למקומו, ולא כש"ך דהואיל ושינתה הפלגתה, וצריך לומר כמ"ש לעיל דאף שהקדימה מכל מקום אין כאן עקירה בהפלגה, ודבר זה מבואר בהרמב"ן כמעדני מלך וגירסא שלו הי' כן בגמרא, וברוך השם שנחנו בדרך אמת כי אור ספר רמב"ן הי' גנוז.

היוצא לנו מדברי הפלתי, א. דבנידן דידן אינה צריכה עקירה, לל' מאחר שראתה בכ' חוזרת לקביעותה הראשונה,

לן כן רק כרב הונא בריה דרב יהושע, מכל מקום לענין עקירת וסת אמרינן דבשביל שהקדימה לראות בתוספת דמים שלה בשביל כך לא עקרה קביעות הפלגתה, רק דסוף כל סוף הא ראתה דם בו ביום ואם כן אינה חוששת עד כפי סדר וגבול שיש בין ראייה לראייה.

מחוק עוד פירושו של התוס' יו"ט

והדבר מוכרח כן לומר כדברי הר"ן, והמגיד משנה בפירושו להרמב"ם ס"ל גם כן וגם הרשב"א בתורת הבית גירסתו כגירסת הר"ן.

אפם טעות סופר יש בדבריו וכתב היתה למורה לראות ליום עשרים ושינתה ליום שלשים זה וזה אסורים הגיע יום עשרים ולא ראתה יום שלשים (ולא ראתה, והוא טעות דמוכח וצריך לומר וראתה, וכן כתב הט"ו) יום עשרים וראתה הותר יום שלשים ונאסר יום עשרים שאורח יבא בזמנו, יום עשרים וראתה דקתני מראית שלשים וכדקאמר רב הונא בריה דר"י בסוף פרק בנות כותים, עיין שם. ומה מוכח דהך ולא ראתה ט"ס הוא, דאל"כ איך שייך למנות יום עשרים מיום שלשים הא לא ראתה בו, וטעות דמוכח הוא, ויפה כתב הט"ו (קס"ה), והכס עדיף מגביא שכתב שאולי גירסא זה הי' לרמב"ן בגמרא כי לא ידע מחילוף גירסאות כי לא נדפס בזמנו חרושי הר"ן והשגת הרז"ה, והדבר מבואר שם שיש כאן חלופי גירסאות, והר"ן מעיד דנוסתא אמיתית כנ"ל והיא נוסח הרשב"א בתורת הבית וכולם שפה א' כנ"ל.

ביאור דברי הש"ך בכונת המחבר

והש"ך ביקש לפרש בשלחן ערוך הפירוש, פעמיים שינתה ליום שלשים ובפעם שלישי לא ראתה לא בעשרים ולא בשלשים ואחר כך חזרה וראתה ראי' ולבסוף עשרים חזרה וראתה, ואם כן קמשמע לן דאף דלא ראתה ג"פ בעשרים מכל מקום הואיל ולא חזי' לזמן אחר כשחזרה וראתה בזמן הראשון חזר וסתה למקומו.

דברי התורת השלמים דגם מדברי הרשב"א משמע כהש"ך **והמנחת** יעקב (קס"ה) דעתו שגם דברי הרשב"א בתורת הבית יש לפרש כן.

הפלתי דוחה דברי התורת השלמים מחמת כמה נימוקים **ודבריו** מעיקרא ליתא, א) דהא ברשב"א טעות דמוכח הוא וצריך לומר ראתה ביום שלשים, ב) וגם עיקר דבריו הנ"ל לפי דבריו חסרים ברשב"א, והאמת עד לעצמו כי הנכון

מקורות

(קס"ג) נס"ק כ"ט. (קס"ד) ס"ק ס"א. (קס"ה) נר"ש פק"ו.

מ"מ אין כאן עקירה בהפלגה, ודבר זה מבוחר בהרמב"ן
כהמעדי מלך וגירסא שלו היה כן בגמרא. וצריך השם
שהנחני בדרכ אמת כי אור ספר רמב"ן היה גנוז:

[יט] נעקר וסת ראשון וכו'. האחרונים תמהו ללרצ דלמחר

(נדה סד ע"א) צ"ב

דילוגים קבעה וסת א"כ הרי
כאן וסת הדילוג. ודברים אלו
הם מועמקים מדברי רמב"ן
(הלכות מה פקו ו הלכה ג) שהוא
פוסק כשמואל (בפסק ה הלכה יב).
ולולי דמסתפינא הייתי אומר
דהואיל דקיי"ל דעונה בינונית
הוי כוסת קצוע, כמו שכתבו

הטור ואחרונים צסימן קפ"ד וסימן זה צכמה דוכתין, א"כ

כי היכי דביש לה וסת מודה רצ דאין ראייה ראשונה
מהמנין דאין ראייה ראשונה שיך לוסת הדילוג, אף גם אם
ראייה ראשונה צעונה בינונית הוה כמו ראתה צוסת קצוע
ואין מנערף לוסת הדילוג כלל, ורצ מודה כמו וסת קצוע,
ומיירי שלשים היינו מיום ראייה
ככלל והוא עונה בינונית כנ"ל.
אלא שלא מלאמי דבר זה לאחד
מן הממצרים כלל וז"ע:

[כ] וה"ה להפסיקה מלראות ג'

עונות.

המהרש"ל וצ"ח וש"ך צנה"כ

(סק"ו) והמנחת יעקב (ס"ק

ל"ג), כולם הסכימו דצוסת

הפלגה אם פסקה רק פעם אחת שזו אינה חוששת לוסת

פלתו המבואר

מקום על השו"ע עדיין קשה דהרי הוא פסק לחומרא לחשוש
שמה הלכה כרב ואם כן היאך העתיק דין הרמב"ן כאילו זה
סברא ודין פשוט שאין עליה מקום לערער כלל.

הפלתו מתרץ קושי הש"ך דאפשר דכאן יודה רב דלא הוי

וסת הדילוג דראי ראשונה הוי בוסת קצוע ומסיים בצ"ע

וכתב הפלתי ולולי דמסתפינא הייתי אומר דהואיל דקיימא

לן דעונה בינונית הוי כוסת קצוע כמו שכתב הטור

ושאר הפוסקים לעיל בסימן קפ"ד (ק"ל) להלכה דבעי בדיקה

אם עבר עו"ב ולא בדקה כמו אם עבר וסת קצוע, וכן מבואר

כאן בסימן זה (ק"ג) אם כן יש לומר דכמו דרב מודה לשמואל

היכא דיש לה וסת קצוע דאין ראייה ראשונה מצטרפת למנין

וסת הדילוג לפי שאין ראייה הראשונה שייכת לדילוג סברא

זו יש להשתמש גם באופן שהראיה ראשונה היתה בעונה

בינונית דדינה כאילו ראתה בוסת קצוע שאינו מצטרף למנין

וסת הדילוג כלל גם לפי רב ולכן שפיר מובן למה סתם השו"ע

דאין לה וסת כלל גם לרב דהראיה הראשונה שהוא בעו"ב

אינה מצטרף לוסת הדילוג.

ומכל מקום מסיים הפלתי ולא מצאתי רעיון זה לאחד מן

המתכרים כלל וצריך עיון.

[סק"ב] **כתב** המחבר (ק"ל) והוא הדין אם הפסיקה מלראות

שלש עונות ואחר כך חזרה לראות ביום הוסת

הראשון ע"כ.

מקורות

(קכו) צסעיף ט"ו. (קכ) ס"ק מ"ג. (קכט) ס"ד ע"א. (קכט) צהלכות נדה שלו פ"ו ה"ג. (קל) פ"ה ה"י. (קלא) סעיף
א. (קלב) צסעיף ד'. (קלג) צסעיף ט"ו.

כלל, דנטלה הפלגה. רק הדל י, בהפסיקה פעם אחת
אם תחזור לראות מיקף חזרה לוסתה, אבל אם הפסיקה
ג' פעמים וחזרה לראות לא חוששת לוסת הפלגה עד
שתשוב ותראה ז' בהפלגה מכוונת לוסתה אשר היה לה
מקדס:

והב"ז האריך בזה ודבריו אינם מוזניס, יש כאלן ראיות ברורות נגדו, חדא מדברי רש"י דפירש בנ"ד ע"ז ב"ד"ה ונאסר וכו' דהך היטה למודה לראות ציוס עשרים היינו וסת המודש, וכן הראב"ד צנעלי הנפש הוכיח מהך צרייחא דחוששת וסת חודש, דעל כרחך

טז. ביוצא בזה דין עקירת וסת ר"ח. ביצד, היתה רגילה לראות בר"ח, ועבר עליה ר"ח ולא ראתה, חוששת לר"ח עד שיעברו עליה שלשה ר"ח. עברו עליה שלשה ר"ח ולא ראתה, אינה חוששת להם. חזרה וראתה בר"ח, חזר הוסת למקומו. יז. כל וסת שנבקע מחמת אונס, (כגון שקפנה וראתה), אפילו ראתה בו כמה פעמים, (אם לא קבעה אותן לימים) (מוספות

מה נריך לחזור ולראות, אף בלי ראייה הא לא עקרה לוסתה קמייחא. אלא ודאי דמייירי צוסת הפלגה, ולכן אינה חוששת עד שתחזור צטלה הפלגה:

ומה נריך עוד לראיה, ה' אינה לידינו אור גנוז הרמב"ן לנדה, וז"ל צפ"ו הלכה ד', הפסיקה ולא ראתה משעבר עליה כ' יום ודקה ולא ראתה שוב אינה חוששת לעולם. חזרה לראות חוששת ליום כ' מראיה זו שעדיין לא נעקרה וסת. הפסיקה הרבה כדי ג' עונות של וסת וראתה אינה חוששת לוסת הראשון. חזרה לראות למוקף כ' לראיה

צוסת המודש איירי וכו' וז' היינו וסת המודש, וש"מ דחוששת צראיה אחת. וקשה היא גופא מנא ליה ולדמוק ולומר דשלשים היינו ימי חודש זה דומק, דא"כ יום ל' היינו ר"ח, וזה דומק דלא מלינו סתם ל' יום הנזכר איירי צוסת חודש, וכמש"ל שכל מפרשים הר"ן ורשב"א ורמב"ם ורמב"ן מפרשי ליה צוסת הפלגה, אלא דרש"י וראב"ד ס"ל לפי גי' שלו הגיע יום כ' ולא ראתה הגיע יום שלשים ולא ראתה הגיע יום כ' וראתה, א"א לומר צוסת הפלגה דאין כאלן הפלגה דכ' כי אם הפלגה דחמשים יום, ולכן

פלתי המבואר

דברי הבית יוסף בכונת הטור

וכתב הבית יוסף וזה לשונו "פירוש הוא הדין אם לא שינתה ראיותיה אלא שהפסיקה מלראות ג' עונות שוב אינה חוששת לפי שאין לה וסת וזהו שכתב משעבר עליה עשרים יום כלומר שלש פעמים עשרים יום כעין שינוי הראיות שכתב בסמוך דהוי בשלש פעמים שוב אינה חוששת לעולם ליום עשרים דאין לה וסת והיינו מרתנן פ"ק דנדה רבי אליעזר אומר כל אשה שעברו עליה ג' עונות דיה שעתה אלמא במסולקת מחזיקין לה כבתולה ומעוברת ומניקה וכיון שכן אף זו אינה חוששת לוסת כשם שהן אינן חוששות מפני שחזקתן מסולקות דמים הן, ומיהו יש לתמוה למה פסק כרבי אליעזר דהא משמע התם דלכתחלה לא פסקין כוותיה שלא בשעת הדחק עכ"ל נראה דהוה קשיא ליה דאי לא איירי בהפסיקה ג' עונות אמאי

לפני שנציין דברי הפלתי נסכם דעת א) הטור, ב) והמהרש"ל, ג) והב"ז, ד) והב"ח, ה) והדרישה, ו) והטור"ו, ז) ונקודת הכסף.

דעת הטור

כתב הטור ואם הפסיקה ולא ראתה משעבר עליה יום עשרים ובדקה ולא ראתה שוב אינה חוששת לעולם. פירוש תחלה היה מחלק בין שינתה ראיותיה מוסת הקבוע להייתה למודה לראות ליום עשרים ושינתה לראות ביום שלשים פעמים או שלש, ובין שינתה לראות ליום ל' ול"ב ול"ד, ועכשיו קאמר היכא דהפסיקה מלראות ליום עשרים ולא ראתה אח"כ כלל דהיינו לא שינתה לראות לא ליום שלשים ולא ל"ב ול"ד ולא לשום הפלגה אלא לא ראתה כלל שוב אינה חוששת לעולם ליום עשרים.

זו חזר הוסת למקומו והרי היא כאלו ראתה בו כל ימיה וכו' עכ"ל. והן הן הדברים כדעת המהרש"ל והצ"ח והש"ך צלי ספק:

איברא דעת הצ"י דלכך בהפסקת ג' עונות נעקרת, דקיי"ל כר' אלעזר דאמר (מהו ע"ב) כל אשה שעברו עליה ג' עונות דיה שעמה, ונתקשה צוה הצ"י. ולענ"ד נראה דיש חילוק, דר"א אמר ג' עונות היינו עונה ציונית, ואם וסתה מנ' לנ' וא"כ כשיעברו 5' ימים לא עברו אפילו 3' הפלגות, מ"מ לר"א דיה שעמה אצל לרבנן לא. אצל צעברו ג' עונות דידה דהיינו כפי הפלגתה פשיטא דעקרה וסתה. ולכך כתב הרמז"ן כדי ג' עונות של וסת, ולא עונה ציונית הנהוג. ועוד דרבנן ס"ל בשביל שפסקה ג' עונות כיון דאינה זקנה הרי היא כל שעה

בחזקת רואה ואין בו דיה שעמה, אצל מ"מ הוסת נעקר כיון שעברו ג' עונות צלי ראה:

אלא שלא ידעתי מנלן לרמז"ן זה, בשלמא לגירסת רש"י ורצ"ד מוכח מגמ' (נדה סד ע"א), דהא קאמר ראתה ציום כ' ושינתה ליום ל', הגיע יום כ' ולא ראתה יום ל' וראתה זה וזה אסורים, הגיע יום כ' ולא ראתה יום ל' ולא ראתה יום כ' וראתה, הוטר שלשים ונאסר יום כ'. וקשה מה אריא חזרה וראתה ציום כ', קודם ראה יש לה ג"כ לחוש ליום כ' כי וסתה לא נעקר כלל, כי היא לא ראתה ציום ל' רק פעמים. ועל כרחק רצ"ך לומר הואיל עכ"פ עברו ג' עונות של כ' ולא ראתה נעקר הוסת, ואינה חוששת עד שחשוב ותראה בו. אמנם לגירסת הרמז"ן והר"ן כנ"ל אין מכאן ראייה, וא"כ ממה נפשך או מנלן

פלתי המבואר

זמן הפלגת ראייתה דוסת הקבוע כדלעיל אבל באינה רואה כלל לא שייך לומר הפלגה ומשו"ה כתב לעיל דהיכא דשינתה מעשרים לשלשים דכשיגיע יום עשרים לראיית שלשים אסורה ולא אמרינן דחוששת ליום העשירי שלאחר ראיית שלשים שהוא יום עשרים לוסת הראשון שהיה ראוי לבוא אלמא דמסתברא לך טפי למיתלי בראייה מלמיתלי ביום שהיתה ראויה לראות וכדורב הונא בריה דרב יהושע סוף פרק בנות כותים (ק"ל) ולא כרב פפא א"כ כל שכן היכא דליכא ראייה כלל דלא תלינן במאי דלא בא לעולם ולפיכך בחזקת טהורה היא ואינה חוששת אפילו לעונה בינונית דהיינו שלשים יום לראייה האחרונה דדוקא באשה שאין לה וסת קבוע הוא דאמרינן הכי אבל זו שיש לה וסת קבוע אלא שהפסיקה מלראות ביום הקבוע אין לנו לחוש כלל שתשנה ראייתה ליום שלשים מאחר דליכא ריעותא לפנינו, ומה שכתב הטור חזרה לראות חוששת ליום עשרים מראייה זו וכו' מיירי אפילו הפסיקה מלראות בשלש עונות נמי חוששת ליום עשרים דלעולם כל היכא שהפסיקה וחזרה לראות חוזרת לוסתה הראשון וחוששת לו מראייה זו אלא דבהפסיקה ג' עונות הוי מסולקת מדמים ואינה חוששת אלא ליום עשרים מראייה זו דתלינן דחזרה לוסת הראשון אבל בדלא הפסיקה שלש עונות וראתה חוששת נמי לשיעור ההפלגה מראייה האחרונה עד ראייה זו שראתה עכשיו כמו שכתב הטור לעיל דזה וזה

מקורות

(ק"ל) סק"א. (ק"ל) ס"ק כח. (ק"ל) נביאורו לטור ד"ה לראות. (ק"ל) לט ע"ב.

אינה חוששת ליום עשרים שקבעה לה כבר הלא אין וסת קבוע נעקר אלא בדעקרונו שלש פעמים.

קושית הטורו על הב"י

וכתב הטורי זהב (ק"ל), וקשה לי כיון דמוכח כאן דמיירי בהפלגת ימים כמו שכתבתי לעיל (ק"ל) היאך תמצא כאן שחזרה לראות ביום הוסת הא וסת שלה בהפלגת סך ימים חד ראייה מחברתה וכאן לא ראתה זמן רב ואין לך ראייה לחשוב ממנה הפלגה ועיין בסוף דיבור זה מה שכתבתי מזה, עיי"ש.

דברי המהרש"ל (בביאורו לטור) בדעת הטור (דלא כפירוש

הב"י)

ומהר"ש לוריא ז"ל (ק"ל) חלק עליו וכתב ואני אומר דאין הטעם בכאן משום דהוי כמסולקת מדמים ולא איירי הכא בד הפסיקה ג' עונות בדוקא אלא אפילו כשהפסיקה פעם אחת לגמרי ולא שינתה ראייתה כלל שוב אינה חוששת לאותו יום לעולם וכדמשמע הלשון להדיא והטעם דאינה חוששת ליום עשרים הבא משום דאין כאן הפלגה של עשרים כיון שהפסיקה ולא ראתה ואם נחוש ליום עשרים הוי הפלגת ארבעים מראייה האחרונה דאין סברא לומר דחשבינן אותו היום שהפסיקה ולא ראתה דהוי מקרה וכאילו ראתה דמי דסוף סוף לא ראתה ולא דמי לשינתה ראייתה ליום אחר כגון לשלשים דחוששת ליום עשרים הבא אחר ראיית שלשים דהוי

פלתי המבואר

דבקבעה שלש פעמים והפסיקה וראתה לזמן אחר חוששת לזמן הראשון אבל לזה אינה חוששת עוד אף לאחר שתחזור ותראה. וכן מה שכתב לשם בית יוסף (קל"ט) על שם הראב"ד שכתב שם וז"ל עוד יש הפרש בין וסת קבוע לשאינו קבוע שהוסיף שאינו קבוע כיון שעבר עליה אותו היום ולא ראתה נעקר לגמרי בפעם אחת ואע"פ שלא שינתה לוסת אחר וכו' אין רצונו לומר שעבר עליה אותו היום ולא ראתה שוב כלל אלא רצונו לומר דעבר עליה אותו היום ולא ראתה בו ביום ואח"כ חזרה וראתה להפלגה אחרת אע"פ שלא שינתה לוסת אחר כלומר שלא קבעה לה וסת אחר אפילו הכי נעקר לגמרי בפעם אחת משא"כ בוסת הקבוע וכו' ועיין שם.

דעת הדר"ש (תלמידו של מהרש"ל) שמסכים לדבריו

ונראה לענ"ד דטעם של מורי ורבי הוא דכיון דהפסיקה ולא ראתה פעם ראשונה כשהגיע מספר הימים של ימי ההפלגה אין כאן יום שיגרום לחוש דהא לא היה לה מתחלה יום קבוע לראות בו דהא זה מיירי בקבעה תחלה להפלגה דאדלעיל מיניה קאי ואין שייך לומר דתחוש לסוף יום עשרים השני דהא כבר נתבאר דלעולם לא מונין הפלגה אלא מהראייה שלפניה וכיון שפסקה תחלה ולא ראתה ליום עשרים אין כאן ראייה למנות ממנה שנית ונצטרך לומר שתחוש ליום ארבעים מראייה אחרונה שראתה בו תחלה ולזה לא קבעה לעולם לראות ליום מ' ובשלמא בדין עקירת וסת החודש שכתב רבינו אחר זה שם דוקא בעינן שתפסוק ג' ראשי חדשים ולא תראה בהם דאי לא פסקה אלא חודש אחד או שנים שפיר איכא למיחש לראש חודש השלישי דאיכא יום קבוע שהיתה רגילה לראות בו דגורם החשש.

והשתא אתי שפיר לדעת מורי ורבי הא דסתם רבינו וכתב תחלה ואם הפסיקה ולא ראתה ואחר כך בדין וסת החודש פירש דבריו שפסקה ג' חדשים ואף שהבית יוסף הביא גמרא ורש"י ורא"ש ושם איירי שפסקה שלש פעמים אין ראייה דשם מיירי נמי בקבעה תחלה וסת החודש והכי דייק לשון רש"י שכתב ולא ראתה עד עשרים לחודש וכו'.

אלא שצריך עיון מה שכתב רבינו לקמן בסימן זה (קמ) לשון הרשב"א בתינוקת שקבעה וסת וכו' וקאמר שאם פסקה לראות שלש עונות בינוניות אינה חוששת וכו' מאי איירא שלש עונות דאפילו עונה אחת נמי ודוחק לומר דשם איירי נמי בקבעה תחלה ליום ידוע דעונה בינונית משמע דמוסת

אסורים וחוששת ליום עשרים וליום שלשים והוא הדין לארבעים וחמשים דאילו עברו ג' עונות אינה חוששת להפלגה זו כיון דמסולקת מדמים כדפרישית ולא דמי לוסת החודש דאם עבר עליה ראש חודש ולא ראתה חוששת לראש חודש הבא עד שיעברו עליה שלשה ראשי חדשים ולא תראה דצריכה לעקרו שלש פעמים ואם לא עקרו ג' פעמים תלינן דמקרה היה דלא ראתה בראש חודש שעבר וחוששת לראש חודש הבא אבל בוסת ההפלגה מיד כשהגיע יום עשרים והפסיקה ולא ראתה אין כאן וסת לאותו יום דהפלגה תלויה בראייה שאחרי ראייה זו והיא אינה יודעת לאיזה יום היא מפלגת וד"ק כן נ"ל עיקר ולא כמו שכתב בית יוסף עכ"ל.

דברי הב"ח שמסכים לדעת מהרש"ל

וכל דבריו ברורים וישרים ונכוחים למוצאי דעת והכי נקטינן והבית יוסף גופיה כתב בסוף סימן זה (קמ"ט) אצל מה שכתב רבינו עברו ימי העיבור וההנקה וכו' אבל אם היה וסתה וסת ההפלגה אי אפשר לחוש עד שתחזור לראות וז"ל שהרי אין כאן עכשיו שום ראייה שנשער בהפלגה ממנה עכ"ל. והא דכתב רבינו בתחלת סימן זה דבין בוסת החודש ובין בוסת ההפלגות אם לא עקרתו בשלש פעמים צריכה לחוש לו לא איירי בהפסיקה פעם אחת ולא ראתה ליום עשרים דצריכה לחוש לו כשיגיע עוד עשרים דהיינו ארבעים יום מראייה האחרונה דהא ודאי ליתא דפשיטא דאינה צריכה לחוש בדלא ראתה כלל כדפרישית אלא מיירי בשינתה ראייתה וראתה ליום אחר וקאמר דצריכה לחוש להפלגת עשרים מראייה זו שראתה עכשיו דלא נעקר בפעם אחת ואע"ג דבכחאי גוונא צריכה נמי לחוש להפלגה שמראייה האחרונה עד ראייה זו כדקאמר היתה רגילה לראות ביום עשרים ושינתה ליום שלשים זה וזה אסורין הא דקאמר צריכה לחוש לו לא אתא לאורוי דיוקא דאינה צריכה לחוש לחששא אחרת אלא לגופיה איצטריך דצריכה לחוש לו ולא נעקר בפעם אחת אבל לא איירי בהפסיקה ולא ראתה כלל. וכן מה שכתב רבינו לשם ומיהו אע"פ שחוששת לו נעקר בפעם אחת וכו' הא דקאמר ולשלישית לא ראתה אינה חוששת לו עוד אין רצונו לומר דהפסיקה ולא ראתה כלל דאם כן אפילו לקביעות וסת שקבעתו כבר בשלש פעמים נמי אינה חוששת אלא ה"ק ולשלישית לא ראתה אבל שינתה ראייתה להפלגה אחרת אינה חוששת לזה הוסיף שלא קבעה לו שלש פעמים וזהו שכתב אינה חוששת לו עוד משום

פלתי המבואר

היכי דשינתה מיירי בכל השלש עונות הכי נמי פסקה לראות וכמו שכתב גם רש"ל בזה ואם כן גם מה שכתב הטור לפני זה אם הפסיקה כו' גם כן מיירי מדרך זה דהא עלה קאי. ותו דלמה כתב הטור הפסיקה ולא ראתה משעבר יום עשרים יש כאן תרי שנויים, חדא למה אמר הפסיקה שהוא כפל לשון שנית שאמר משעבר יום עשרים ולא אמר לא ראתה ביום עשרים אינה חוששת אלא על כרחק דעל שלש עונות קאי דמיירי שלא ראתה ביום עשרים ואחר כך הפסיקה עוד ג' עונות אחר שעבר יום העשרים ולא ראתה בהם כלל.

עוד קושיא מהטו"ז על המהרש"ל

ותו דלפי דברי רש"ל יהיה חילוק בין הפלגת ימים לחדוש בזה והלא בפירוש כתב הטור אחר כך עקירת וסת ההפלגה כן עקירת וסת החדוש משמע דשוין הם לגמרי רק שזו חוששת ליומה וזו לחדוש.

ובטו"ז ז"ל רוצה להכניס חילוק דרש"ל בלשון זה דזו חוששת ליומה רצונו לומר דוקא אם תראה ביומה ובוסת החדוש לחדוש אף אם לא תראה בו ואין פירוש זה צריך סתירה כי אינו במשמעות כלל.

עוד קושיא מהטו"ז על המהרש"ל

תו קשה דהרי כתב הטור בריש הסימן דוסת ההפלגות ווסת הימים שוין הם לענין שאין נעקרין בפחות מג"פ מבואר כי היכי דוסת הימים לא נעקר כשלא תראה בו הכי נמי וסת ההפלגה דהא בחדא מחתא מחתינהו.

עוד קושיא מהטו"ז על המהרש"ל

תו נראה להביא ראיה ממה שכתב תורת הבית הארוך דף קע"ד וז"ל כיצד הרי שראתה ולבסוף עשרים חזרה וראתה לכשיגיע יום עשרים חוששת לאותו יום אם חזרה וראתה הרי זו חוששת ג"כ ליום עשרים אחרים אם ראתה הרי זה וסת קבוע ואם לא ראתה הרי זה נעקר ושוב אינה חוששת לו עכ"ל. הרי לפניך דדוקא אם לא נקבע הוסת מחמת שלא ראתה בפעם הג' אז אינה חוששת אחר כך ליום עשרים אבל אם נקבע ואח"כ לא ראתה ביום עשרים ודאי חוששת לה כשיגיע אח"כ יום עשרים.

עוד קושיא מהטו"ז על המהרש"ל

תו נראה ראיה ברורה ממקום שהביא הרב רש"ל לדבריו נראה לענ"ד להוכיח משם איפכא דבסוף פרק בנות כותים קיימא לן כרב הונא בריה דרב יהושע דמנינן הפלגת עשרים מיום

הפלגה איירי. מיהא על כרחק בלאו הכי קשה שם למה נקט שפסקה ג' עונות בינוניות והוה ליה למימר שפסקה שלש עונות מהעונות הראשונות יהיה מה שיהיה, אלא צ"ל דנקט עונות בינוניות משום סיפא דאם ראתה שלש פעמים משלש עונות לשלש עונות מכוונות משום הכי נקט מספר עונה בינונית לאשמועינן דאף על פי דעקרה כל פעם שתי עונות בינוניות שדרך נשים לראות בהן מ"מ לא מיקרי עקירה אלא קביעות וסת משלש עונות לשלש עונות (ועיין מה שכתבתי שם (קמ"ב) יישוב אחר). גם אין להקשות ממה שמסיק שם (קמ"ג) וכתב בד"ן הזקנה שפסקה שלש עונות ולא ראתה די"ל דאיירי נמי מוסת קבוע לחדוש והא דמסיק שם וכתב חזרה וראתה דינה כד"ן תינוקת שלא הגיע זמנה לראות דמשמע הא אם היה דינה כד"ן נשים גדולות היתה חוששת לוסת קמייתא אף שכבר פסקה שלש פעמים אינו ר"ל שהיתה חוששת לוסת הראשון אלא היתה חוששת לעונה בינונית גם ליום שראתה דילמא תקבענו לימי החדוש כד"ן נשים שאין להן וסת קבוע משא"כ בתינוקת וזקנה ודו"ק.

אלא שצריך עיון לפירוש מורי ורבי א"כ מה שכתב חזרה לראות חוששת ליום עשרים היינו ממש מה שכתב לפני

זה היתה רגילה לראות ליום עשרים ושינתה ליום שלשים זה וזה אסורין דהא ודאי שם יום שלשים לאו דוקא אלא ר"ל שינתה לראות יום אחר והיינו הפסיקה מלראות בעונתה דכבר היה לה וחזרה לראות אחר כך ואם כן למה חזר וכתבו אבל לפירוש בית יוסף אתי שפיר דכאן איירי שהפסיקה שלש פעמים דאז אינה חוששת לוסת הראשון אם לא שחזרה לראות שתי פעמים כשיעור הפלגה בראשון וכמו שכתבתי, והיותו מזה קשה דמדקאמר זה וזה אסורין שמע מינה דלא נעקר וסת הראשון אף שהפסיקה וכאן קאמר דוקא בחזרה לראות דפירש ב"י שתי ראיות בהפלגה ראשונה (עיין מה שכתבתי לעיל דבית יוסף נמי ס"ל דאינה צריכה שתי פעמים לראות), וצריך לומר דמורי ורבי לא סבירא ליה הכי אלא פירש חזרה לראות כפשוטו דאפילו חזרה לראות פעם אחת חוששת לוסת הראשון וק"ל, עכ"ל.

קושיא הטו"ז על דברי מהרש"ל

הטו"ז (קמ"ג) הקשה על המהרש"ל חדא דהרי כתב הטור חזרה לראות כו' בין אם פסקה לראות כו' והרי על כרחק מיירי בהפסיקה שלש עונות וכן הוא משמעות הלשון שכתב בין אם פסקה לראות או שינתה בראיות שאינן שוות כו' דכי

מקורות

(קמ"ב) פירוש אור עט. (קמ"ג) מ. (קמ"ג) ה"ל.

פלתי המבואר

בש"ע סוף סימן זה ואם כן תימה על הש"ע שכתב כאן גם בהפסיקה ואח"כ חזרה לראות ביום הוסת דהא אין צריך לזה כמו שכתב הוא עצמו בסוף הסימן ותו דכאן דמיירי בהפלגת ימים אי אפשר להמצא הפלגה רק אחר ב' ראיות על כן נראה דמ"ש הש"ע ביום הוסת בסוף הסעיף הוא שלא בדקדוק וכאשר כתבתי נראה נכון מכל צד בס"ד, עכ"ד.

דברי הש"ך בנקודות הכסף לחוק דברי מהרש"ל

הארי"ך לסתור דברי מהרש"ל וכל דבריו אינם נראים דפשו לשון הטור מוכן לכל מעיין כמהרש"ל. ומה שכתב הוא "דכי היכי דשינתה מיירי בכל השלש עונות כו' ואם כן גם מה שכתב הטור לפני זה ואם הפסיקה כו' מיירי מדרך זה דעלה קאי" לאו מילתא היא דלשון דואם הפסיקה משמע לשון הפסק כלומר שעשתה הפסק בין ראיתה דהיינו שלא

ראתה משעבר עליה יום כ' ולשון אם פסקה מלראות משמע לשון עמידה. וברישא רבואת קא משמע לן ובסיפא רבואת קא משמע לן. רישא רבואת קא משמע לן דאף על גב דהפסיקה דהיינו שלא ראתה אפילו פעם אחת ביום כ' אינה חוששת לעולם ובסיפא רבואת קא משמע לן דאפילו פסקה לגמרי שלש עונות אין נעקר הוסת הראשון אם חזרה אחר כך וראתה כוסת הראשון. ומה שכתב "ותו דלפי דברי רש"ל יהיה חילוק בין הפלגות ימים לחוש בזה והלא בפירוש כתב הטור אחר כך כעקירת וסת ההפלגות כן עקירת וסת החודש כו'" לא קשה מידי דודאי לענין עקירה שוין הן דהיינו כל שעקרתי והפסיקה בשלש עונות ולא ראתה ביום כ' בשום פעם או ששינתה בשלש ראיות שאינן שוות כי היכי דוסת ההפלגות נעקר בכך הוא הדין וסת החודש נעקר בכך מיהו היכא דהפסיקה ולא ראתה ביום כ' נהי דאינה חוששת להפלגת כ' דהיינו ראיתי מ' מכל מקום לא נעקר וסת של כ' דהיינו כשחזרה וראתה צריכה מיד לחוש ליום כ' אבל כשהפסיקה בשלש עונות כיון שהוסת נעקר אם כן אף על פי שחזרה וראתה אינה צריכה לחוש ליום כ' רק כשחזרה וראתה ביום כ' אז נקבע הוסת הראשון. ובזה נדחו כל דבריו שכתב אח"כ כמו שאבאר. ומה שכתב "ותו דהרי כתב הטור בריש הסימן דוסת הפלגות ווסת הימים שוים הן לענין שאין נעקרין בפחות משלש פעמים כו'" לא קשה מידי דודאי אינו נעקר בפחות מן שלש פעמים אבל מכל מקום אינה חוששת לראיתי מ' כיון דאין ההפלגות שוות אלא דמכל מקום אינו נעקר בפחות משלש פעמים דהיינו לענין שאין צריכה לחוש לוסת החודש וכמו שכתב מהרש"ל והוא הדין לענין שאם חזרה וראתה אחר כך צריכה מיד לחוש ליום כ' מה שאין כן בפסקה לראות שלש פעמים. ומה שאמר "ועוד

ששינתה דהיינו יום שלשים ולא יום עשרים שהיתה ראויה לראות וכתב בתורת הבית הארוך דף קע"ד וז"ל ואילו זו מונה עשרים מזמן העשרים שהיתה ראויה לראות נמצא שהיא חוששת שמא יקדים האורח לבוא ואינו בדין שוו שינתה לרחק ואנו ניחוש שמא תקרב עכ"ל הרי שהיה מסתבר לחשוב ההפלגה מיום שהיתה ראויה לראות אלא שאין אומרים כן כיון ששינתה לרחק בראיית שלשים משמע דאילו לא ראתה כלל היינו חושבים ההפלגה של עשרים מיום שהיתה רגילה לראות שלא כדברי רש"ל דלפי דבריו אין צריך לומר כלל משום ריחוק וקירוב אלא שאין שום אפשר לחשוב הפלגה מזמן שהיתה ראויה לראות ולא ראתה באמת אלא על כרחך שזה אינו.

עוד קושיא מהטו"ז על המהרש"ל

והחילוק שחילק הרב בין וסת הפלגת ימים לחודש לענין אם לא ראתה פעם אחת לא הבנתו כלל דודאי כמו שאם לא ראתה ב"ח אחד שחוששת לרי"ח השני שאחריו עד שיעקר שלש פעמים הכי נמי בהפלגת ימים דאטו ראייה זו היא גורמת לראיית הפלגה שאחריה עד שתאמר כיון שזה בטל ג"כ זה בטל דמנא לן לומר כן דכיון שאין סילוק דמים באשה זו נאמר מה שלא ראתה פעם אחת בהפלגה היה דרך מקרה וממילא יש בה עדיין דמים יתרים ואורח בזמנו יבוא לימי הפלגתו כדרכה. ואין להביא ראייה ממה שכתב בית יוסף בסוף הסימן בדין עברו ימי עיבור והנקה כו' וז"ל דאל"כ אי אפשר לומר שחוששת ליום ההפלגה שהיתה למודה לראות שהרי אין כאן עכשיו שום ראייה שנושעו בהפלגה ממנה עכ"ל, דהתם כבר מסולקת אשה זו מכל וסתות בשעת עיבורה והנקתה ועכשיו היא כאשה חדשה על כן צריכה לעשות ההפלגה מחדש מה שאין כן כאן שהיא בתוך עונתה שלא נעקרה ג"פ ודאי שיק הפלגה מיום שהיא ראויה וכאילו ראתה דמי.

הטו"ז מכריע בפירוש הב"י

ולכן מסיים הטו"ז נלע"ד בפירוש הב"י כן עיקר דמיירי הטור בהפסיקה שלש עונות דוקא אלא שמ"ש הטור אחר זה חזרה לראות נראה דנתכוין לכל אחד כדינו דהיינו בשינתה ראיתו צריך לומר דחזרה לראות כשיעור הפלגה ראשונה שהיא עשרים דהיינו מן ראית ל"ד ממילא הוי כוסת הראשון ובהפסקה לגמרי די בכך כל אימת שתחזור לראות מכל מקום תחוש ליום עשרים שלאחריו והיינו כדעת הרמב"ן דסוף סימן זה שכתב שמשעברו ימי העיבור והנקה ותראה פעם אחת חזרת לוסתה אפיל אינה רואה בזמן וסתה עכ"ל וכל שכן הך דנימא כן דהלא גם כאן הם דברי הרמב"ן וכ"פ

פלתי המבואר

הי' לה מקדם. והט"ז האריך בזה ודבריו אינם מובנים ויש כאן כמה ראיות ברורות נגדו.

הרא"ב מדברי רש"י דפירש (קמ"ב) בד"ה ונאסר וכו' דהך היתה למודה לראות כיום עשרים היינו וסת החודש, וכן הראב"ד בבעלי נפש הוכיח מהך ברייתא דחוששת לוסת חודש דעל כרחק בוסת החודש איירי ועשרים ושלשים היינו וסת החודש ושמע מינה דחוששת בראיה אחת.

ורקשה היא גופי' מנא לן ולדחוק ולומר דשלשים היינו ימי חודש זה דוחק דאם כן יום ל' היינו ראש חודש.

וזה דוחק דלא מצינו סתם ל' יום הנזכר איירי בוסת החודש וכמש"ל שכל מפורשים הר"ן ורשב"א ורמב"ם ורמב"ן מפרשי ליה בוסת הפלגה, אלא דרש"י וראב"ד ס"ל לפי גירסא שלו הגיע יום עשרים ולא ראתה אי אפשר לומר בוסת הפלגה דאין כאן הפלגה דעשרים כי אם הפלגה דחמשים יום ולכך פירשו בוסת החודש. ומחברים הנ"ל דס"ל דאיירי בוסת הפלגה על כרחק הגירסא שלהם כנ"ל, הגיע יום שלשים וראתה הגיע יום עשרים וראתה דשפיר שייך ב' הפלגה וזה ברור, וזהו דלא כט"ז דס"ל דמכל מקום הפלגה מיקרי וחשבינן כאילו ראתה בו.

עוד קושיא על הטו"ז מדברי הרא"ש

והעוד ראיה ברורה מדברי הרא"ש דכתב להדיא דאם אשה מדלגת וסת אחד פעמים או שלש פעמים ואינה רואה בנתיים לזמן אחר וחזרה לראות לזמן וסת לא נעקר הוסת. וקשה כשהיא מדלגת וסתה פעמים ואינה רואה כלל מה צורך לחזור ולראות, אף בלי' ראי' הא לא עקרה לוסתה קמייתא. אלא ודאי דמיירי בוסת הפלגה ולכך אינה חוששת ועד שתחזור בטלה הפלגה, ומה צורך עוד לראיה.

הפלתי הביא ראיה מפורשת מדברי הרמב"ן לדעת מהרש"ל הי' אינה לידינו אור גנוז הרמב"ן לנידה וז"ל (קמ"ב) הפסיקה ולא ראתה משעבר עלי' עשרים יום ובדקה ולא ראתה משעבר עלי' עשרים יום ובדקה ולא ראתה חוששת לעולם, חזרה לראות חוששת ליום עשרים מראיה זו שעדיין לא נעקרה וסת, הפסיקה הרבה כדי ג' עונות של וסת וראתה אינה חוששת לוסת הראשון, חזרה לראות לוסף עשרים לראיה זו חזר הוסת למקומו והרי היא כאילו ראתה בו כל ימי' וכו' עכ"ל, והן הן הדברים כדעת המהרש"ל והב"ח והש"ך בלי ספק.

נראה להביא ראיה ממה שכתב תורת הבית הארוך כו"ר אינה ראיה דזה לשונו בתורת הבית הארוך שם ומאיזה זמן היא מונה הכ' מראיית הל' ולא מראיית הכ' שהיא למודה לראות לפי שהאורח לא היה רגיל לבוא בפחות מכ' ואילו זו מונה כ' מזמן הכ' נמצא כו"ר. הרי דעיקר טעמו משום דהאורח לא היה רגיל לבוא בפחות מ' והוא הדין איפכא היכא דהאורח לא היה רגיל לבוא ביותר מכ' ואם כן זו שלא ראתה ליום כ' אינה חוששת ליום מ'. ומה שכתב "והחילוק שחילק הרב לא הבנתיו כו"ר" הוא מוכן לפענ"ד דבשלמא בוסת החודש אף על פי שלא ראתה בראש חודש יש לומר מקרה הוא שלא ראתה בראש חודש זה אבל בראש חודש אחר תראה כיון שרגילה לראות בראש חודש תראה עוד כהרגלה בראש חודש אבל בהפלגות אי אפשר לומר כן דהרי כשתראה לוסף מ' לא תראה בהפלגת כ' נמצא עלו כל דברי מהרש"ל כהוגן. ומה שכתב "אלא שמה שכתב הטור כו"ר ואם כן תימה על השולחן ערוך כו"ר" לא דק דהכא כיון שהפסיקה ולא ראתה שלש עונות ממילא נעקר לגמרי וסת של כ' ואפילו תראה אחר כך אין צריכה לחוש ליום כ' כיון שהפסיקה שלש עונות ולא דמי לדלקמן סוף סימן זה דהתם לא נעקר וסתה אלא דבימי העיבור והנקה לא היתה לחוש להן דמסולקת דמים היא בימי העיבור והנקה הלכך כשעברו ימי העיבור והנקה מיד שחזרה וראתה צריכה לחוש להפלגות שהיתה רגילה מה שאין כן הכא. ואם כן מה שכתב "דמה שכתב השולחן ערוך ביום הוסת בסוף הסעיף הוא שלא בדקדוק כו"ר" לא דק דהוא בדקדוק ון ונמרץ דכיון דפסקה מלראות שלש עונות לא חזר וסת הראשון למקומו עד שתחזור לראות ביום הוסת הראשון דהיינו שתראה ראיה אחת ואחר כך ראיה (ג') [ב'] ליום כ' דאז חזר וסת ראשון למקומו לכל דבר ואינה צריכה לחוש לוסת החודש ויש לו שאר דיני וסת קבוע וכל זה ברור.

הפלתי הביא דברי הטו"ז וכמה קושיות על דבריו

כתב מהרש"ל בביאוריו לטור והוא בב"ח והסכים עמו להלכה וכן בש"ך בנקודות הכסף (קמ"ג) והמנחת יעקב (קמ"ג) כולם הסכימו דבוסת הפלגה אם פסקה רק פעם אחת שוב אינה חוששת לוסת כלל דבטלה הפלגה, רק הבהל יש בהפסיקה פעם אחת אם תחזור לראות תיכף חזר לוסתה, אבל אם הפסיקה שלשה פעמים ותחזרת לראות לא חוששת לוסת הפלגה עד שתשוב ותראה שנית בהפלגה מכוונת לוסתה אשר

מקורות

(קמ"ד) סק"ו. (קמ"ה) ס"ק לא. (קמ"ו) ס"ד ע"ב. (קמ"ז) צפרק ו' הלכה ד'.

לאם הפסיקה ג' עונות דהוי הפסק, ואם תמני לומר דמסברא אמר כן, דהרי עברו ג' עונות וסת ובג' זימני הוי חזקה, א"כ מנלן דלא הוי עקירה גמורה אפילו חזרה לראות בעונה כמקדם תהיה צריכה לקבוע אותו, דמהך זרייתא היתה למודה לראות זיוס כ' וכו' יליף לה רש"י ור"א"ש, ולפי גירסא שלהם אינה ראייה כלל דלא הפסיקה כלל ג' פעמים וז"ע: [בא] כמו לוסת שאינו קבוע.

היינו אם אירע כן ג' פעמים, כן כתב הש"ך בס"ק מ"ח ע"ש. ונראה זהו דעת הראשון דלעיל סימן זה ס"ג, אם קבעתו וסת לשעות דהיינו ע"י טבילה ומעשה שהוא כמו קפיצות, דיליף ליה מההיא אשה דחזיא כד

סלקא מטבילת מנזה (נדה סו ע"א), ולכך פסק דנעקר זשעה אחת אפי' בלי נדיקה אבל מתחילה חוששת לשעתה, והיינו מטעם זה דאף דאינה קובעת לקפיצות מ"מ הואיל ואחזקו חוששת לו זמתילה כמו וסת שאינו קבוע. ולפי"ז אף כאלן אם הקפיצות אף שלא היו זימים מכוונים מ"מ היו זשעות מכוונים, אף לכתחילה א"ש לחוש רק לשעה ההיא דהיינו אם קפצה זשעה ההיא וכדומה, אבל לא מקודם או

ורש"א ור"ס), אינו וסת, שמפני האונס ראתה. (ומ"מ חוששת לו [בא] כמו לוסת שאינו קבוע) (הג"מ פ"ח). קפצה וראתה, קפצה וראתה, קבעה לה וסת לימים, בלא קפיצות. כיצד, קפצה באחד בשבת וראתה דם,

לאחריו, והמחבר קיטר וסמך עצמו אלעיל ס"ג: ונראה דהר"ן נחדשויו לנדה חולק על זה, דהקשה האיך החיר לאשה זו להבעל לזבלה על גז הנהר, הא תמיד חזיא זשעה דסלקא מטבילת מנזה. ומירך דהוי דומיא

פלתי המבואר

תני על קושית הבית יוסף

איברא דעת הבית יוסף דלכך בהפסקת ג' עונות נעקרה דקיימא לן (קמ"ט) כרבי אלעזר דאמר כל אשה שעברו עליה ג' עונות דיה שעתה, ונתקשה בזה הבית יוסף דכל זה בדיעבד כמבואר שם (קמ"ט).

ולענין נראה דיש חילוק, דרבי אלעזר אמר ג' עונות היינו עונה בינונית ואם וסתה מחמשים לחמשים ואם כן כשיעבור צ' ימים לא עברו אפילו שני הפלגות מכל מקום לר"א דיה שעתה, אבל לרבנן לא, אבל בעברו ג' עונות דידה דהיינו כפי הפלגתה פשיטא דעקרה וסתה. ולכך כתב הרמב"ן כד ג' עונות של וסת, ולא עונה בינונית הנהוג. ועוד, דרבנן ס"ל בשביל שפסקה ג' עונות – כיון דאינה זקנה – הרי היא כל שעה בחזקת רואה ואין בו דיה שעתה, אבל מכל מקום הוסיף נעקר כיון שעברו ג' עונות בלי ראייה.

מפלפל בדברי הרמב"ן

אלא שלא ידעתי מנלן לרמב"ן זה, בשלמא לגירסת רש"י וראב"ד מוכח מגמרא דהא קאמר ראתה ביום כ' ושינתה ליום ל' הגיע יום כ' ולא ראתה יום ל' וראתה זה וזה אסורים, הגיע יום כ' ולא ראתה יום ל' ולא ראתה יום כ' וראתה הותר שלושים ונאסר יום כ', וקשה מה אריא חזרה

וראתה ביום כ' קודם ראייה יש לה גם כן לחוש ליום כ' כי וסתה לא נעקרה כלל כי היא לא ראתה ביום ל' רק פעמים, ועל כרחך צריך לומר הואיל עכ"פ עברו ג' עונות של עשרים ולא ראתה נעקר הוסיף ואינה חוששת עד שתשוב ותראה בו. אמנם לגירסת הרמב"ן והר"ן כנ"ל אין מכאן ראייה, ואם כן ממה נפשך או מנלן דאם הפסיקה ג' עונות דהוי הפסק, ואת"ל דמסברא אמר כן דהרי עברו ג' עונות וסת ובג' זימני הוי חזקה א"כ מנלן דלא הוי עקירה גמורה אפי' חזרה לראות בעונה כמקדם תהי' צריכה לקבוע אותו דמהך זרייתא דהיתה למודה לראות ביום כ' וכו' יליף לה רש"י והרא"ש ולפי גירסא שלהם אינו ראייה כלל דלא הפסיקה ג' פעמים וצ"ע.

דעת המחבר דוסת הקפיצות אינו נקבע לעולם רק בצירוף ימים ודינו כוסת שאינו קבוע

[סקב"א] **כתב** המחבר (ק"ט) כל וסת שנקבע מחמת אונס (כגון) שקפצה וראתה) אפילו ראתה בו כמה פעמים (אם לא קבעה אותן לימים) אינו וסת שמפני האונס ראתה ("ומכל מקום חוששת לו כמו לוסת שאינו קבוע"), ע"כ.

הרי לן דעת המחבר דבוסת הקפיצות אינו קובעת וסת כיון דתלוי במעשה משא"כ אם מצטרף המעשה ליום קבוע שפיר נקבע הוסיף ווסת כזה ונקרא וסת המורכב.

מקורות

(קמ"ט) נדה ו' ע"ב. (קמ"ט) ט' ע"ב. (ק"ט) נסעף י"ז.

פלתי המבואר

דעת הגה"מ לפי הבנת הש"ך דהא דחוששת לוסת שאינו קבוע רק אחר ג' פעמים

וכתב הש"ך (קמ) דהא דחוששת לה כוסת שאינו קבוע היינו דוקא כשאירע כן ג' פעמים, כן הוא בהגהות מיימוניות (קכ) ומביאו הב"י ובדרכי משה הארוך (קכ) וזה לשונו נהי דלא קבעה (וסת) מיחש מיהא חיישא כיון שאירע לה שלש פעמים ע"כ.

הפלתי הקשה מנ"ל להגה"מ לחדש כן

ויש לברר מקורו של הגה"מ לחלק כן דהרי בכל מקום דחוששין לוסת שאינו קבוע חוששין גם אחר ראייה פעם אחת ולמה כאן אין לחשוש רק אחר ג' ראיות.

מהו דעת המחבר בדין זה אי ס"ל כהגה"מ או לא

וגם יש לברר מהו דעת המחבר בזה אי ס"ל כהגה"מ דהש"ך מציינו כאילו זהו ההלכה פשוטה ומכל מקום יש לומר דלא ס"ל כן וראייה לזה שהשמיט דין זה בשו"ע.

הפלתי מביא ראייה לדברי הגה"מ

וכתב הפלתי דיש מקור לדברי הגה"מ הנ"ל בדברי הראב"ד בבעלי הנפש (קמ) הובא בב"י לעיל ובשו"ע (קס) דאם

קבעה וסת לשעות ולא לימים אינה חוששת אלא שעתה בלבד דקביעות וסת לשעות עדיף מאינו קבוע וסת דיומא, ועוד מבואר דין זה במס' נדה (קמ) דאשה דכל אימת דהוה סלקא מטבילת מצוה הוי חזיא דמא ואתא לפני רבי יוחנן אמר לה לכו והבעלי על גבי הנהר והא התם יום טבילתה לא היה יום קבוע וביום טבילה היתה לה שעה קבועה שבכל עת שהיתה נכנסת לעיר וחברותיה מרגישות בה היתה רואה ואעפ"כ לא חשש רבי יוחנן אלא לשעתה היינו שעת כניסתה לעיר ש"מ דין הנ"ל, ומסיים דאע"פ דיש קביעות וסת לשעות נעקר הוסת הוזה בפעם אחת ולא בשלש פעמים ואפי' בלא בדיקה ע"כ.

ולכאורה צ"ב הטעם הרי קבעה וסת, ואם כן למה נעקר בפעם אחת, אלא יש לומר דוסת זה דומה לוסת

הקפיצות דאינו נקבע רק אחר ג' פעמים היינו שרק אחר שעבר ג' פעמים חוששין לו וגם אז נעקר בפעם אחת והטעם דחוששין לוסת זה הואיל ואיתחזק ג' פעמים חוששין לו כמו

לוסת שאינו קבוע, ולפי זה הוא הדין בוסת הקפיצות דאף דלא קבעה לימים קבועים ולכן אינה נקבע וסת הקפיצות לחוד מכל מקום כיון שקבעה לשעות מכוונות זמן הקפיצה יש לחשוש

אחר ג' פעמים לוסת ההוא ולא לכל העונה אלא לאותה שעה שהגיע הוסת.

המחבר ס"ל כדעת הגה"מ והביאו לעיל בסעיף ג'

ולפי"ן אתי שפיר דיש מקור לדברי הגה"מ מדברי הראב"ד, וגם אתי שפיר למה השמיט השו"ע דין זה ורק הרמ"א מציינו לא מפני שחולק על הנחה הלז אלא סמך על מה שכתב לעיל בסעיף ג'.

דעת הר"ן דגם אחר שעבר ג' פעמים אינה חוששת לה כוסת

שאינו קבוע

והנה כתב הפלתי דיש ראשונים החולקים על הגה"מ, והוא הר"ן בחידושויו למס' נדה (קמ) שהקשה היאך התיר רבי יוחנן לאשה זה להבעל לבעלה על גבי הנהר הרי אשה זה כשעלתה מטבילת מצוה דאתה דם ותירץ דהוי דומיא כוסת הקפיצות דלא קבעה וסת ע"כ. (קמ)

ולכאורה קשה דאף דאינו כוסת קבוע מכל מקום לכתחלה יש לחשוש לוסת שאינה קבוע הואיל ורגילה

לראות (והבין הפלתי דעל כרחק דהגמ' שם קאי לאחר שלש פעמים ולשון דכל אימת דהוי סלקא משמע לכל הפחות שלש פעמים) ועל כן יש להוכיח דדעת הר"ן דאינה חוששת לוסת שאינו קבוע גם אחר ג' פעמים דכיון דאי אפשר להגיע למצב של וסת קבוע אין לחשוש לוסת שאינו קבוע.

הגה"מ ס"ל בביתור הגמ' כסברת הראב"ד

ועל קושיית הר"ן ס"ל להגה"מ לתרץ כמו שתירוצו הראב"ד דכיון דהיה זמן מיוחד בשעה שנכנס לעיר שפיר צוה לו

ר' יוחנן שיבעל אותה קודם שהגיע זמן ההוא, ועכ"פ יוצא דיש שני דיעות בדין זה דעת המחבר והרמ"א כהגה"מ והראב"ד (דלאחר ג' פעמים חוששת כדן ווסת שאינו קבוע), ולעומת זה דעת הר"ן להקל (דאינה חוששת אף לאחר ג' פעמים כהכנת הפלתי), וכל דברינו עד כאן הוא רק להפוסקים הסוברים דוסת הקפיצות אינו קובעת וסת.

דברי הש"ך דוסת המורכב חוששת מיד אפי' לא עבר ג' פעמים **והנה** עוד כתב הש"ך הנ"ל דאף דאשה זה אינה חוששת לוסת שאינו קבוע לפני שראתה ג' פעמים ע"י קפיצות

מכל מקום אם הוא וסת המורכב בימים ולקפיצות שפיר חוששת בזמן שמגיע הוסת וקפצה אף שלא קבעתו ג' פעמים

מקורות

(קמ) נט"ק מ"ח. (קנ) פ"ח מהל' איסור' א"ת ג'. (קנג) א"ת י"א. (קנד) שער הוסמות. (קנה) סעיף ג'. (קנו) ס"ו ע"א. (קנז) ס"ו ע"א. (קנח) ח"ל הר"ן שם לכו והבעלי לו על גבי הנהר פירוש שפיר שוסת זו דימת עירה היה גורמתו אינו אוסר יינו אלף שעתו כוסת של קפיצות ושל אכילת שום ועוד שוסת של קפיצה וכיוצא בה אינו נקבע אלף נימים וקפיצות חו כל אימת דהוי סלקא מעבילת מצוה הוי חזיא דם ולא ניזע ידוע ועוד שאפשר שאפילו בא ניזע אינו קובע שדימת עירה אינו דבר של קביעות כקפיצה וכיוצא בה אלף אקראי בעלמא.

דוסת הקפיצות דלח קצעה וסת. וקשה הא מתחילה חוששת לו כמו לוסת שאינו קבוע, הואיל ורגילה לראות, ועל כרחק צריך לומר דלח ס"ל הך סברה. אבל הגהות מיימוניות (פרק ח מאיסורי ביאה אות ג) ס"ל מי הראב"ד

דהיה שס נשעה מיוחדת והוא צוה להבעל קודם שעה היאל. וא"כ דברים אלו במחלוקת שנויים:

ומה שכתב הס"ך צ"ק ההוא (מה) דלח הוא וסת מורכב צימים ובקפיצות חוששת נהגיע וסת וקפלה אפי' עדיין לא

סקנ"ט משמע דגם צוה חוששת. ואפשר דהוא כתב כן לדעת הטור דס"ל דקצעה וסת לקפיצות למוד, וא"כ שוה דין קפיצות לשאר וסת הגוף, אבל לדין דקיי"ל דיס הדלל ציניהס לענין קציעות וסת למוד, גם צוה אפשר לחלק:

ולאחר כ' יום קפצה באחד בשבת וראתה דם, ולאחר י"ט יום קפצה ביום השבת ולא ראתה דם, ולאחר השבת ראתה בלא קפיצה, הרי נקבע אחד בשבת אחר כ', שהרי נודע שהיום גרם לה, ולא הקפיצה, וכבר נקבע יום זה ג"פ. וכן כל כיוצא בזה. יח. קפצה ביום ידוע, כגון בר"ח או באחד בשבת, וראתה בו, ואירע בן בנ' ר"ח או

בנ' אחד בשבת, קבעה לה וסת וחוששת לכל פעם שתקפוץ באותו זמן. ואם אח"כ הגיע א' בשבת ולא קפצה, או שקפצה בשני בשבת, אינה חוששת, שהרי לא קבעה אלא לקפיצות של אחד בשבת. יט. יש קובעת וסת על ידי מקרים שיאירעו כגופה כגון שמפקת, דהיינו כאדם שפושט זרועותיו מחמת כוכד, או כאדם שפותח פיו מחמת כוכד, או כאדם שמוציא קול דרך הגרון, וכן אם מתעמשת דרך מטה, או חוששת בפי כריסה ובשיפולי מעיה, או שאחווה צירי הקדחת, או שראשה ואיבריה כבדים עליה, בכל אחד מאלו אם יארע לה שלשה פעמים, וראתה, קבעה לה וסת, שבכל פעם שהיא חוששת מהם, אסורה לשמש. ומיהו בפיהוק או עימוש של פעם אחד אין הוסת נקבע, אלא בשעושה בן הרבה פעמים זה אחר זה. ואם אירע לה שלשה פעמים, שבכל פעם עשתה בן הרבה פעמים, הרי זה וסת. וכל אלו הוסתות שבגופה אין להם זמן ידוע, אלא בכל פעם שיקרה לה זה המקרה, הוא וסת. ואם בא וסת הגוף לזמן ידוע, כגון מר"ח לר"ח או מכ' יום לכ' יום, קבעה לה וסת לזמן ולמיוחד הוסת, ואינה חוששת אלא לשניהם ביחד, ואם הגיע העת ולא בא המיוחד, או שבא המיוחד בלא עתו אינה חוששת. הגה: ולוקא שקצעה לה וסת לשניהם צידד, אבל מתחלה חוששת לכל אחד בפני עצמו, כי אינה יודעת איזה מהן תקבע, וכמו שנתבאר לעיל גבי וסת הדילוג וימים, או מהפלגה וימים, וכן יתבאר צסמוך.

כ. פיהקה ב' פעמים בר"ח, וראתה ואחר כך פיהקה שלא בר"ח וראתה, הוברר הדבר שאין ר"ח גורם אלא

פלתי המבואר

בפרישה (קט) ובדרישה שם משמע דגם או חוששת שמא תקבע וסת לימים, וכתב הפלתי דאין הכרח בדבריו ואפשר דכתב כן ככוונת הטור דס"ל דגם וסת הקפיצות לחודייהו קבעה וסת בלי צירוף של ימים וא"כ שוה דין וסת הקפיצות לוסת הגוף, ועכ"פ לדין דקיי"ל דוסת הקפיצות אינו קובע לחודייהו י"ל דגם הפרישה ס"ל דוסת המורכב דאם לא קפצה דא"צ לחוש אולי תקבע וסת לימים ע"כ.

ע"כ. וכתב הפלתי דדבר זה פשוט ומבואר כן בספר בעלי הנפש להראב"ד.

הפלתי מפלפל בדעת הפרישה אם ס"ל לחשוש שמא תקבע וסת המורכב

וכתב הפלתי וגם זה פשוט ומבואר דאם לא קפצה ביום ההוא דא"צ לחוש לוסת דלא אמרינן לחשוש אולי תקבע וסת לימים לחוד כמו דאמרינן כוסת הגוף דעלמא, אבל

למחבר חילוק זה, להפוסקים דס"ל פיהוק של אתמול
גרמה הס"ל בקפיצה ג"כ של אתמול גורם:

ונראה צרור דמוכח כן בגמרא (מדה יא ע"א), דהא ללישנא
קמא דפריך מזרייתא כל וסת שתקבענו [מחמת]

אונס אפי' כמה פעמים לא
קבעה וסת, ולא אמרינן
דפירושו דאין קובעת וסת
לקפיצות לחוד לדעת הסוברים
כן. וז"ל דזה ג"כ פשיטא כמו
דהוא פשיטא דלא קובעת לימים
לחוד, וכמו שכתבו המוס' גד"ה
אלא לקפיצות דקפיצות לחודיהו
פשיטא ליה לש"ס דלא קבעה.

ומשני כגון דקפלה וכו', וז"ל פירוש צזרייתא כל וסת קאי
על וסת ימים שקבעתו ע"י אונס דהיינו דהיה ע"י קפיצה,
מ"מ אינו נקבע לימים רק בצירוף קפיצה, וקמ"ל אפי'
דקפיצה לא היתה ציומו רק ציום אתמול מ"מ קרוי קצוע

[כב] גרם לראיה של ר"ח. עיין ש"ך ס"ק נ"ט שכתב לחלק
בין פיהוק לקפיצה. וזאת יש חילוק נכון

למאוד, דבשלמא פיהוק בא מעלמו ע"י רחיצת הדם
שנתעורר ללאת, ולפעמים הרחיצה מרובה עד שמקדים
לצוא מעט לעת וצא אתמול,

כדחינן כמה פעמים שהדמים
גופיה מקדימין ולמה לא נימא
ג"כ שהפיהוק יקדם לצוא.

משא"כ קפיצה לאמרינן ע"י
תנועת ויגיעת הקפיצה צא
הדמים, וכל זמן שמרוחק
היגיעה והתנועה וינוח הטבע
יותר, ינוחו הדמים ויחזרו

לאיתנם השקט ובעט. וא"כ איך אפשר שציום שבת קפלה
ולא ילאו דמים ממקומן, וצנוח מעט לעת יוצו דמים,
אדרבה כפי הרחוק כן ימנעו הדמים ללאת ולצוא, וזה
פשוט בטעם. אבל החוט השני סימן י"ד חמה מאין

פלתו המבואר

חלינן דעיקוב הוסת היה לפי שלא הגיע עיצומו של יום כל
שכן בוסת הגוף של פיהוק דמילוי הדם ברחם מביא לידי
פיהוק ש"ל כך שהוסת נתכנס ברחם וחיילותיו קדמהו
דהיינו הפיהוקין קודמות לן ע"כ.

ויש עוד פלוגתא אי אמרינן אותו הסברא דאמרי' בפיהוק גם
בוסת הקפיצות כגון שקפצה ב' פעמים ביום אחד וראתה
ואח"כ קפצה יום לפני שראתה אם מצטרף הקפיצה ליום
שלאחריו לומר שקבעה וסת לקפיצות ולימים, דעת הרשב"א
והטור דגם בקפיצות קבעה לוסת הימים ולקפיצות דקפיצה
דאתמול מצטרפות, וכן ס"ל להרמב"ן בחידושי נדה (קסג)
הובא בדברי הה"מ (קסג), אבל הבי"ט ס"ל דרק בוסת הפיהוק
אמרינן כן ולא בוסת הקפיצות וכמפורש כאן בסעיף כ' ולעיל
בסעיף י"י.

ונתקשו האחרונים בסברא לחלק בין קפיצות לפיהוק דדוקא
בפיהוק ס"ל להבי"ט דמצטרף הפיהוק של אתמול
ולא בקפיצות.

וכתב הש"ך (קסג) בשם הדרישה (קסג) לחלק בין קפיצה

כמה שיטות בדין אי אמרי' פיהוק של אתמול גרם לראיה וכן
לגבי קפיצות

[פקב"ב] **כתב** המחבר (קפ) אם פיהוק ב' פעמים בר"ח ובפעם
הג' פיהוק בכ"ט לחודש ולא ראתה ובר"ח
ראתה בלא פיהוק קבעה לה וסת לפיהוק של ר"ח שפיהוק של
אתמול גרם לראיה של ר"ח ע"כ.

ויש בדין זה שני שיטות שהם ארבע, והוא דיש שני שיטות
אם אמרינן בפיהוק של אתמול מצטרפת לראיה של
היום לומר דקבעה וסת לגוף ולימים, דעת הרשב"א בתורת
הבית הארוך (קסג) דאמרינן כן, אמנם הרא"ה שם (בבדק הבית)
חולק על זה וס"ל דדין זה נאמר רק בוסת הקפיצות דהקפיצה
גורמת לוסת שיבוא וכיון שכן אפשר שהקפיצה של יום זה
גרם לוסת שיבוא למחר, אבל בפיהוק אינו כן אלא הוסת
גורם לפיהוק שיבוא ואי אפשר לוסת לגרום ביאת הפיהוק
יום אחד קודם לכן ע"כ, אבל הרשב"א (במשמרת הבית) שם
דחה דבריו, וכתב דכל שכן הוא מוסת הקפיצות שגורמת
לוסת שיבוא והיה ראוי שמיד שקפצה לבוא עמו ואפ"ה

מקורות

(קפ) בסעיף כ'. (קסא) ציטט שני ע"ג. (קסב) י"א ע"א. (קסג) פ"ח ה"ה מהל' א"טו"ב. (קסד) ס"ק נ"ע. (קסה) ס"ק י"ב.

ולפי מה שכתב הש"ך בס"ק מ"ט דיש לתמוה על המחבר והר"ב דלא הביאו כלל דעת הטור ורשב"א דס"ל דאמרינן קפילות של אהמול גורם, וזכרנו שהרא"ש והראב"ד מסכימין מיושב, דלא מנינו ברא"ש דס"ל [כן].

דכתב רק על וסת פיהוק (בפרק ט סימן א השני) דאמרינן של אהמול גורם וכהאי גוונא אמרינן לעיל גבי קפילות, וכן הרשב"א כתב גבי פיהוק וכענין שאמרנו בשילהי פ"ק דנדה גבי קפילות, ואילו בגוף הדין בקפילות לא העתיקו דין זה, וא"כ י"ל דהביא ראייה כמו דאמרינן למד לישנא גבי

קפילות, הכי נמי נימא לענין פיהוק לכל הלשונות, דבהא לא נחלקו הלשונות וכמש"ל (ואע"ג דמשמרת הצית משמע דס"ל בקפילות גם כן, היינו להך לישנא, ועוד דהא המחבר לא ראה משמרת הצית כנודע):

ובן י"ל דודאי דעת החוס' דלא אמרינן של אהמול, דהא כל פלפול של רמזין עם הרמז"ס תלוי בחילוק

מחמת אונס ולא קצעה. וללישנא בתרא דס"ל דלא אמרינן קפילה של אהמול גורם כריך לומר דהיפוך, כל וסת שהוא ע"י אונס אפי' כמה פעמים, הואיל ולא היה ציומו אינו וסת לקפילות כלל רק לימים. וקשה מה אריא ע"י אונס

אפי' שלא ע"י אונס, אפי' בוסת גוף פיהוק בעלמא הא ג"כ לא אמרינן דשל אהמול גורם, וא"כ ע"י אונס דקמני דמשמע הטעם הואיל וקציעות ע"י אונס לימא, דכל וסת הגוף אס אינו ציומו לית זו הרכבה ואמרינן דהוא וסת הימים לתוד. בשלמא ללישנא קמא רבוחא קמ"ל דאפי' ע"י אונס, וא"כ ס"ד דאין אונס של אהמול גורם הראיה של היום, קמ"ל דמ"מ לא קצעו לימים לתוד. אבל ללישנא בתרא ע"י אונס מיותר, דהא כל וסת גוף משל אהמול לא מקצעי. ועל כרחק כריך לומר של אונס דוקא קמני, דבהא לא אמרינן קפילה של אהמול גורם, אבל פיהוק וכדומה באמת של אהמול גורם, ודברי המחבר מוכרחין:

פלתי המבואר

תצא דם הרי אדרכא לפי זמן הריחוק כן ימנעו הדמים לצאת ולבוא, וזה סברא פשוטה לחלק בין וסת הקפילות לוסת הגוף וליישב דברי המחבר. (קטז)

אמנם בתשובות חוט השני (קס) אחר שהביא חילוק הנ"ל של הלבוש ושאר המפרשים דוחה חילוק זה שלא מצא הדבר בשום ספר (הכוונה לשום ראשון) שיסבור כן, ובסי' ט"ו שם מרחיק מאד ביישוב קושיא זו עיי"ש, (והמנחת יעקב הביא (קס) בתורת השלמים דוחה דבריו עיי"ש) וכונתו להקשות בשתים דכיון דהחוט השני לא ניחא ליה בחילוק הנ"ל של הספרים הנזכרים גם בחילוק שלו אינו ניחא דלא מצינו בראשונים שיחיה סוברים דפיהוק של אהמול אינו גורם לראיה שלמחרת, ועוד יותר מזה קשה הרי כל המקור של הסברא זה הוא בגמ'

דמחמת אונס הוא בא ובין וסת הגוף דאינה אונס. וגם הלבוש בעטרת זהב כתב לחלק עיי"ש.

סברת הפלתי לחלק בין פיהוק לקפילות

והפלתי כתב גם כן לחלק ביניהם והוא דבשלמא פיהוק בא מעצמו ע"י רתיחת הדם שנתעורר לצאת ולפעמים הרתיחה מרובה עד שמקדים לבוא מעת לעת קודם מאתמול, וכדחזינן כמה פעמים שהדמים גופיה גם כן מקדימין ואם כן למה נחלק בין הדמים להפיהוק, משא"כ וסת הקפילות דאמרינן דעל ידי תנועות ויגיעת הקפיצה בא הדמים אם כן כל זמן שמרוחק היגיעה והתנועה וינוח הטבע יותר סברא דהדם ינוח וחוזר לאיתנה השקט ובטה ואם כן היאך אפשר שביים שבת קפצה ולא יצאו ממקורה דם ובתוך מעת לעת

מקורות

(קסו) והמעדי מן לבעל החוס' יר"ט (בפ"ט אחר ה' כלאים דבברי חמדות אום ט') כתב לתקן ח"ל דכיון דוסמות הגוף שונה מקפילות לגבי קציעות וסת דקפילות אינה קובעת וסת לחודיה משא"כ ימים והטעם דאמרינן בקפילות סברת אורח צומנו צא וגורם לתקרים הללו הילכך חומרו הוא קולו דמה"ע גופיה כשקדם ובה יום אחד מדאמרינן לגביה אורח גורם שיבוא א"כ נמי דהאורח צומנו צא ציום המחרת וקובעמו צג"פ בענין הזה דוקא שיהיה וסתות מורכב מפיהוק ימים, וקרוז לזה כתב גם כן ר' מרדכי יפה (הלכות) עיי"ש. (קסז) סימן י"ד. (קסח) בסק"מ.

נוסחאות (בגמ' דף יא ע"א) כי לפי גירסא שלפנינו בלישנא אחרת קפלה וראתה קפלה וראתה קפלה וראתה ג' פעמים, על כרחך דגם בסיפא גרסינן ובשבת קפלה ולא ראתה ובא' בשבת חזיא בלי קפילה, דאל"כ ג' קפילות היכי משכחת ליה, וא"כ מוכח דהני תרי לישני פליגי והלכתא בלישנא בתרא. אמנם גירסת הרמב"ן היתה כנראה במגיד משנה (פרק ה הלכה ה מאיסורי ביאה) ורשב"א בתורת הבית קפלה וראתה קפלה וראתה ג' פעמים לא גרסינן בשבת קפלה, רק פשוט דשפעת ג' חזיא בלי קפילה, וקמ"ל דהוה אמנינא הואיל ושניס ראשונים היו בקפילה אינן מנטרפין עם הך ראייה ג' דהיתה בלי קפילה. וא"כ לא איירי לישנא אחרתא בהך כלל

כב. וכן הדין בימים. אם פיהקה היום, ופיהקה לכוף ל', אם תפחק אפילו שלא ביום שלשים חוששת לאותו פיהוק שמא תקבע לפיהוק גרידא. פיהקה בתוך שלשים ולא ראתה, אין צריכה לחוש עוד לפיהוק גרידא אבל צריכה לחוש לכוף שלשים, וכן צריכה לחוש ליום הקבוע בחדש שפיהקה בו, שמא תקבע וסת לימים.

נגד הרמב"ם, והמסקנות מסכימין להרמב"ם והם להחמיר, פסק המחבר כדברייהן. ומ"ש בש"ך חומרא דיש זו קולא לענין קביעות וסת, ודאי טעו קולות

פלתי המבואר

קפצה ולא חזאי) ולחד בשבת (אחרינא) חזאי בלא קפיצה דהתם איגלאי מילתא דיומא הוא דקא גריס.

והנה יוצא מדברי הגמ' לפרש הברייתא כל וסת שתקבענו מחמת אונס אפי' כמה פעמים לא קבעה וסת אין הכוונה דאינו קובעת וסת לקפיצות לחודייהו (כדעת הרשב"א ודעימה ולא כשיטת הר"ה) וכמו שכתבו התוס' שם ד"ה אלא דכמו דידעינן מסברא דאין האשה קובעת וסת לימים לחודייהו כמו כן אינה קובעת וסת לקפיצות לחודייהו אלא הכוונה בברייתא כל וסת קאי על וסת של ימים שקבעה ע"י אונס כגון אונס של קפיצה אינה קובעת רק בצירוף קפיצה וקמ"ל דאע"פ דאתמול קפיצה מהני על למחרת ולא קבעה לימים לחודייהו ולפי לישנא בתרא דס"ל דלא אמרינן קפיצה של אתמול גורם ולפי הסוברים החולק על לישנא קמא צריך לומר דכוונת הברייתא לומר דוסת שהוא ע"י אונס אם אינו באותו יום ממש אינו קובעת וסת לימים ולקפיצות רק לימים לחודייהו אע"פ שבתוך מעל"ע קפיצה אינה מצטרפת.

והשתא לפי לישנא בתרא יש להקשות מאי אריא אונס אפילו שלא ע"י אונס היינו בושת הגוף פיהוק וכדומה גם

ושם אמרינן כן לגבי קפיצות וא"כ אם המחבר ס"ל כן בפיהוק כל שכן שצריך לסבור כן בושת הקפיצות.

מביא ראייה מהגמ' לדעת המחבר שמחלק בין פיהוק לקפיצות ולכן כתב הפלתי לפרש דברי הבי' בהקדם דברי הגמ' נדה (קטט), א"ר הונא קפצה וראתה קפצה וראתה קפצה לה וסת למאי אילימא לימים הא כל יומא דלא קפיץ לא חזאי אלא לקפיצות והתניא כל שתקבענה מחמת אונס אפילו כמה פעמים לא קבעה וסת מאי לאו לא קבעה וסת כלל לא לא קבעה וסת לימים לחודייהו ולקפיצות לחודייהו אבל קבעה לה וסת לימים ולקפיצות, לימים לחודייהו פשיטא אמר רב אשי כגון דקפיץ בחד בשבת וחזאי וקפיץ בחד בשבת וחזאי [ובשבת קפצה ולא חזאי] ולחד בשבת חזאי בלא קפיצה מהו דתימא איגלאי מילתא למפרע דיומא הוא דגריס ולא קפיצה קמ"ל דקפיצה נמי דאתמול גרמא והאי דלא חזאי משום דאכתי לא מטא זמן קפיצה, לישנא אחרינא א"ר הונא קפצה וראתה קפצה וראתה קפצה וראתה קבעה לה וסת לימים ולא לקפיצות היכי דמי א"ר אשי דקפיץ בחד בשבת וחזאי וקפיץ בחד בשבת וחזאי (ובשבת

מקורות

(קטט) י"א ע"א.

פלתי המבואר

אתמול גורם בוסת הקפיצות דהא הרמב"ן חולק על הרמב"ם בחילוף הגירסא בלישנא בתרא כי לפי גירסא שלפנינו בלישנא אחרונא קפצה וראתה קפצה וראתה קפצה וראתה ג' פעמים על כרחך דגם בסופו גרסינן ובשבת קפצה ולא ראתה ובאחד בשבת ראתה בלי קפיצה דאם לא תימא הכי ג' קפיצות היכי משכחת לה וא"כ מוכח דהני תרי לישנא חולקין אי מצטרפין הוסת של אתמול וכיון שחולקין הניחא לישנא פוסקין כלישנא בתרא כדקיי"ל בעלמא וכן ס"ל להרמב"ם אבל הרמב"ן והרשב"א לא גרס כן בלישנא בתרא אלא קפצה וראתה קפצה וראתה ולא נקיט פעם השלישי ואם כן גם בסיפא לא גרסינן בשבת קפצה רק פשוט דבפעם השלישי ראתה בלי קפיצה ואינו חולק על הלישנא קמא אלא קמ"ל דהוי אמינא הואיל ושני ראיות הראשונים היו ע"י וסת האונס בקפיצה אינם מצטרפין עם הראיה השלישית דהיה בלי קפיצה וא"כ כיון שלישנא בתרא מודה גם ללישנא קמא דראיה של אתמול מהני להיום לכן סוברין דמהני וסת הקפיצות של אתמול משא"כ תוס' שגרס ג' קפיצות וא"כ ס"ל כגירסת הרמב"ם מוכרח לומר דס"ל דוסת הקפיצות של אתמול אינה מועיל דהיאך יחלוק רא"ש על תוס' בלי הזכרת דבריהם כלל ולפי הנ"ל ניהא.

המחבר החמיר בדברי הרמב"ם ודבריו ברורים הם

ומסיים הפלתי והיות כי אין הכרח בדברי הרא"ש היאך דעתו דעת תורה נוטה ומה תאמר לחשוש לשיטת הרמב"ן י"ל דדעתו בטל נגד דעת הרמב"ם ובפרט שהתוס' מסייע להרמב"ם ובפרט שהם להחמיר לכן נקיט הב"י להחמיר כדבריהם דלמה לא נחמיר במקום ספק.

וזנה שהקשה הש"ך (קע"ז) דקולא דאתי לידי חומרא הוא דלסברת הרמב"ם דקבעה וסת לימים לחודייהו אם לא ראתה אח"כ שלש פעמים ביום ראשון עקרה וסתה אבל לפי סברת המקילין דסוברין דלא קבעה וסת אלא לימים ולקפיצות לא נעקר הוסת בכך כיון דלא קפצה דהאי דלא ראתה משום דלא קפצה הוא ע"כ, וכתב הפלתי אמת הוא ודאי דהרבה קולות יש המסתעפים מחומרא זו אבל ודאי דלדעת הרמב"ן אין להחמיר דהוא גופיה מסתפק בדין זה וכתב דיש להכריע בתור הני תרי לישני להקל בכל צד כי ספק דרבנן הוא ולקולא ואם כן אם שומעין אנו לדברי הרמב"ם להחמיר בחד צד לא הפסדנו משא"כ אם נשמע לדברי הרמב"ן להקל בכל צד ותתי שפיר ע"כ.

כן לא אמרינן דפיהוק של אתמול מצטרף ואם כן ע"י אונס דנקיט הברייתא דמזה משמע דוקא קביעות של אונס ליתא דהוא הדין גם בוסת הגוף אם אינו ביומו לית בהו דין של וסת המורכב אלא וסת הימים לחודייהו וקושיא זה דוקא לפי לישנא בתרא דאילו ללישנא קמא קמ"ל רבותא דאפילו וסת שהוא ע"י אונס שוסת קליש הוא שאינה קובעת לחודייהו קמ"ל דאפ"ה אין לומר דאין קפיצה של אתמול גורם הראיה של היום אלא שפיר מצטרף וכל שכן הוא בוסת הגוף משא"כ ללישנא בתרא.

ולכן י"ל דלפי לישנא בתרא הברייתא דנקיט וסת של אונס דוקא הוא דנקיט דבהא לא אמרינן קפיצה של אתמול גורם אבל פיהוק של אתמול שפיר גורם וזה ראה לחילוקו של המחבר.

הפלתי מיישב קושית הש"ך שהיה לו להמחבר להוכיר דעת הרא"ש ועימי'

ובזה יש ליישב קושית הש"ך לעיל (קט) שהקשה על המחבר דאף דס"ל בוסת הקפיצות דאין מצטרף הקפיצה של אתמול מ"מ כיון שיש הרבה ראשונים הסוברין כן היה לו להזכיר שיטה זה שהוא שיטת הטור והרשב"א ובפרט שהרא"ש (קע"ב) והראב"ד (קע"ג) מסכימים לשיטה זה היה לו עכ"פ להזכירו.

וכתב ליישב דהמעייין בדברי הרא"ש (קע"ג) יראה דלא כתב כן שמצטרף הוסת של אתמול רק על וסת הפיהוק דאמרינן של אתמול גורם, והוס"ף ו"כהאי גוונא אמרינן לעיל גבי קפיצות, וכן כתב הרשב"א דין הנ"ל גבי פיהוק, והוס"ף "וכענין שאמרו בשלהי פ"ק דנדה גבי קפיצות" אבל בדין של קפיצות לא הזכירו הדין ולכן י"ל דדעתם כמו שס"ל להמחבר אלא ציינו להביא ראיה כמו דאמרינן לחד לישנא גבי קפיצות דמהני של אתמול הכי נמי אמרינן אנו לגבי פיהוק לכל הלשונות דבוסת הגוף לא נחלקו הני וכמו שכתבנו לעיל (ואע"פ דאי אפשר לומר כן בדעת הרשב"א דהרשב"א כתב בפירוש במשמרת הבית דגם בקפיצות אמרינן כן י"ל דכתב כן להך לישנא קמא ועוד י"ל דהב"י ראה דברי הרשב"א בתורת הבית ולא משמרת הבית כידוע ולכן כשהוא הכריע הכריע רק מה שעיניו הקדושים ראו ושם ראו דבוסת הקפיצות אין מועיל של אתמול).

ובמנו כן יש לומר דכן הוא דעת התוס' דלא אמרינן של

מקורות

(קט) נס"ק מ"ט. (קע"ב) פירק האשה סימן א'. (קע"ג) זנעלי הנפש שער הוסמות. (קע"ג) פ"ט דמס' נדה. (קע"ד) נס"ק מ"ט נדפוס ראשון.

המסתעפים מחומרה זו, אבל ודאי אף לדעת הרמב"ן אין להחמיר דהא מסתפק ביה וכתב להדיא דיש ללכת בחר' ב' לישנא להקל בכל ד' כי ספיקא דרבנן הוא. וא"כ אם שומעין אנו לדברי הרמב"ם להחמיר בכל ד' לא הפסדנו, משנשמע לדברי רמב"ן להקל בכל ד' ואמי ספיר:

[כג] וי"א שדינו בוסת שתראה וכו'. והנה לעיל סימן קפ"ו ס"י מובאר מדברי המחבר דאם ראתה ב' פעמים ליל ב' שאחר טבילה, חוששת לו כוסת שאינו קבוע ועוקרתו בפעם אחת, הואיל ולא קבעה ליה ג' פעמים. מובאר דאם קבעה ג' פעמים דקבעה וסת, והא הוא ע"י מעשה דטבילה, והטבילה נימא דגורם ראייה ואין כאן ימים שוים דנימא ביה וסת המורכב. והתוס' (סג ע"ג ד"ה אכלה) חילקו בין קפיצות

בג. כל אלו הוספות שנקבעים על ידי מקרה אין אחד קובע עם חבירו, אלא כל שפיהקה שלש פעמים וראתה, קבעה וסת. אבל אם פיהקה פעם אחד ונתעמשה שתי פעמים, אין מצטרפים. הגה: אכלה שום וראתה, אכלה צלל וראתה, אכלה פלפלין וראתה, יש אומרים שקבעה לה וסת לראיה ע"י כל אכילת דברים חמים. (הרא"ש פרק האשה ומרדכי ריש שבועות). וי"א שכל זה שתרעה ע"י מאכל דינו כמו שתרעה ע"י קפיצה ושאר מעשה שהיא עושה, שמקרי ראייה ע"י אונס ואינה קובעת וסת אלא עם הימים. (ב"י לדעת הרשב"א) [כג] וי"א שדינו כוסת שתרעה על ידי מקרה שבגופה וקובעת אותו אפילו בליל ימים שוים. (ב"י בשם מוספות).

לאכילת דברים אלו דלית בהו טורח, ולא ידעתי אם טבילה במים קרים צימי חורף לא יש טורח יותר מקפיצה וריקוד.

פלתו המבואר

וסת ע"י מאכל אי דינו כוסת הקפיצות או כוסת דעלמא [קפיצ'ג] בתב"א הרמ"א (קט"ז) יש אומרים שכל זה שתראה ע"י מאכל (וכגון שאכלה שום וכדומה וראתה) דינו כמו שתראה על ידי קפיצה ושאר מעשה שהיא עושה שמקרי ראייה ע"י אונס ואינה קובעת אלא עם הימים ויש אומרים שדינו כוסת שתראה על ידי מקרה שבגופה וקובעת אותו אפילו בלא ימים שוים ע"כ.

ושיטתה הראשונה הוא הרשב"א בתורת הבית (קט"ז) ושיטה השניה הוא תוס' במס' נדה (קט"ז) ד"ה אכלה.

אמנם הר"ם צהשגמו חילק מה שהיא עושה צרנון ונפש תאוה אינו דומה לקפיצות, וא"כ אף זה כמוהו: אבל מ"מ מובאר להסכים המחבר לדעת הר"ם, ואילו בסיומן זה ס"ג אם קבעה וסת לשעות, דהיינו צהך דראתה כד סלקא מטבילה (נדה סו ע"א) דמשס יליף ליה הראב"ד ובהכי איירי, פסק דנעקר בשעה אחת אפילו בלי צדיקה, שמע מינה דמששז ליה כוסת שאינו קבוע וכמו שכתבנו לעיל גבי קפיצות. ובאמת מרא דהך הוא הראב"ד ולדרכו מהלך, דס"ל אכילת שום הוא כוסת הקפיצות כמובאר במקומו, וא"כ להמחבר דבריו נראים כסותרים פעם כראב"ד פעם כר"ם. וגם למדנו מזה דאם אכלה דברים מחמין היום ולמחר ראתה ועשתה קן ג' פעמים, הוא וסת וחוששת כל

פעם ביום ב' לאחר שאכלה דברים המחמין ולא ביום ראשון, כמו דאמרינן דהטבילה גורם לילה שנית ואז

וסת שבאה ע"י טבילה דינה כוסת הקפיצות

והנה כתב הפלתי לדון באשה שיש לה וסת לראות על ידי טבילה, אי דינו כוסת הקפיצות שאינה קובעת וסתה רק בצירוף הימים או אינו אלא דינה כוסת הפיהוק שקובעת גם בלי צירוף הימים דהנה מבואר (קט"ז) דאם ראתה דם שני פעמים בליל ב' שלאחר טבילתה כשתגיע טבילה אחרת חוששת לו כוסת שאינו קבוע ועוקרתו בפעם אחת הואיל ולא קבעה ליה ג' פעמים ע"כ, הרי לן דעת המחבר דאם קבעה ג' פעמים לראות אחר טבילה קבעה וסת לטבילה ואף על פי

מקורות

(קט"ז) בשעף כ"ג. (קט"ז) בית ז' שער ג', דגמ' נדה (ס"ג ע"ג מובאר דאם ראתה דם על ידי שאכלה דברים חמים ומרפס כגון שאכלה שום וראתה או אכלה בלילה וראתה או כספה פלפלין וראתה קבעה לה וסת ועל זה כתב דקבעה וסת כוסת שעל ידי אונס שאינו נקבע אלא בהרבה ימים הכ"ז כאן והצ"י צ"ן דכן הוא דעת הרמב"ם שהשמט דין זה ועיין גם בחי' הרשב"א בגמ' ס. (קט"ז) ס"ג ע"ג ד"ה אכלה, ועיין ברא"ש שם וכן ס"ל להצ"ח"מ בזה"ה צהשגמו על הראב"ד וכלקמן והצ"י דן בדעת הטור ועיין ב"ח מה שכתב בזה והטעם דאין הראיה בזה ע"י טורח רק ממילא או כיון שעושה אותו מדעתה ולהנחה אין זה אונס. טעם הראשון כתב תוס' והרא"ש וטעם השני כתב הבע"מ וגם לפי תוס' אינו וסת גמור כיון שזא על ידי מעשה ולפיכך אף לדעת חכמים הסוברים שוסת הגוף נקבע בפעם אחת וסת זה לדברי הכל בעיני ג' פעמים.

חוששת להצטל ולילה ראשונה מותרת, ואף פה הדין כן: ואולי י"ל דס"ל למחצר דאף דטבילה דמיא לקפיאה ואינה קובעת הני מילי כשרואה בלי תשמיש, אבל כרואה ממחמת תשמיש כיון דבלא"ה התשמיש עלול לראית דס, כמו

מחמין הוי כוסת קפיאה, או אפשר כמו שכתבנו לעיל דגם זהו שייך טורח כנ"ל ונ"ע:

והנה יש לנו ספק ג"כ, לפי מה שכתבנו דוסת קפיאות אינו נקבע לצדו כי אם בצירוף ימים, אם נקבע עם וסת

הגוף. דהיינו אשה שקפאה והתחילה לפהק ולעטוש וראתה דס וכן ממיד כמה פעמים, אבל כמה פעמים קפאה לצד ולא ראתה, או פיהקה לצד ולא ראתה, אי נימא כמו דקפיאה וימים מצטרפים ויש לה וסת לקפיאה בזמן ידוע, כן קפיאה

עם וסת הגוף מצטרפים ויש להן וסת אם מקפוז ומפהק, דמאי שנא וסת ימים או וסת הגוף, והגמ' (יא ע"א) דנקטה לא קבעה וסת לקפיאות כי אם בצירוף ימים חדא מנייהו נקטה, דה"ה בצירוף וסת הגוף. ולפי מה שכתבנו

כד. ובולם, אין חוששין להם אלא לשעתה, ביצד, היתה רגילה לראות עם התחלת הוסת מיד, אסורה כל זמן המשכת הוסת. היתה רגילה לראות בסופו, אינה אסורה אלא בסופו. במה דברים אמורים, בזמן שכל הראייה מובלעת בתוך הוסת, אבל אם אין כל הראייה מובלעת בתוך הוסת, אלא

וטבילה הוי וסת, משא"כ כהן דחויא כד סלקא מטבילה מנזה היתה רואה קודם תשמיש רק מטבילה לצדה, וא"כ זהו הוי כוסת קפיאות ואינו וסת קבוע, ולכן נעקר לשעה. ומוכת מזה דדעת המחצר כדעה הראשונה לאכילת דברים

פלתי המבואר

לפי בעה"מ נחשב טבילה לוסת דעלמא ולא לוסת הקפיאות אמנם הבעה"מ ברו"ה מחלק בין מה שהיא עושה ברצון ונפש תאוה דאינו דומה לוסת הקפיאות וז"ל בשער הוסתות (קט"ז) לא אקרי אונס אלא קפיצה בלבד וכירצא בה כל דבר שאינו עושה אותה מדעתה אלא בעל כרחא אבל אכילת שום ובצל שהוא מאכל תאוה וכל דבר שהיא עושה אותו מדעתה להנאתה אין זה נקרא אונס וכמפורש בתוספתא (ק"ט) עיי"ש ואם כן אף טבילה כמורה לפי שהאשה מתאוה לו ורוצה להטהר.

קושיא דהמחבר סותר את עצמו ממקום למקום בגדר וסת שבאה ע"י טבילה אי דינו כוסת הקפיאות

ומזה יוצא מבואר דיש סתירה בדברי המחבר דמסימן קפ"ז משמע דמכריע כדעת הרו"ה דטבילה קובעת וסת (וזה ולא כמו שהסביר הפרדס רימונים בפתחה וסת ט' אות א') דכוונת המחבר בסי' קפ"ז דגם אם ראתה ג' פעמים אינה קובעת ונעקר בפעם אחת עיי"ש, ואילו בסימן זה לעיל סעיף ג' מכריע דקבעה וסת לשעות ויליף כן מהך דראתה דס כשעלתה מטבילתה דפסק דנעקר בשעה אחד אפילו בלא בדיקה ש"מ

דטבילה מקרי וסת התלוי במעשה ואין כאן ימים שווים דנימא ביה וסת המורכב, ומציין לדברי התוס' הנ"ל שהסבירו למה אכילת שום אינו דומה לוסת הקפיאות ושפיר קובעת וסת וז"ל "אבל אכלה שום לא חשיב אונס כמו טורח של קפיצה שאין הראייה באה על ידי טורח אלא ממילא" ע"כ, ולפי זה מעיין הפלתי היאך דנין האי דינא של טבילה אי כוסת הקפיאות דאינה קובעת וסת רק בצירוף הימים או כאכילת שום ששפיר קובעת גם בלי צירוף הימים ומסתבר דאפילו אם נימא דטבילה בימות הקיץ אינו נחשב לטורח ולעמל ודומה לאכילת שום (וכמו דקיי"ל בנודר מן המעיין אסור לטבול בו בימות החמה אע"פ שאינו מתכוין רק לטהרה לפי שנהנה) אבל טבילה בימות החורף במים קרים מסתבר דמקרי טורח אחר מקפיצה וריקוד וכיון דהמחבר סתם דינו ולא חילק בין ימות הקיץ לימות החורף וגם סבר ליה דטובלין במים קרים (עיין לקמן סימן ר') ש"מ דס"ל דחד דין להו יוצא דס"ל דטבילה מקרי וסת כמו אכילת שום (ואף שבדעת התוס' יש לחלק בין קיץ לחורף אלא דוחק הוא לחלק גם לפי תוס' לפי חורף וקיץ שמשנות לפי מקומות ושנים).

מקורות

(קפת) צימין קפ"ז סעיף י'. (קטט) סימן ג'. (קפ) נדה פרק א' ב', איזו אונס חלמה או קפלה או הכה אותה בעלה או נשאה משאו כנד וראתה זהו אונס ע"כ.

לעיל דמטורף עם תשמיש יש קצת ראייה לכך דאמרינן ביה זירוף, אלא דהיא גופא מה שכתבנו לעיל זע"ג, וגם יש לחלק זהו טובא ולכן זע"ג:

[בדן] עד סוף עונה א'. עיין ש"ך ס"ק ס"ז דהבזא תמימה
 זית יוסף דלס וסתה
 נמשך ז' או ג' ימים דל"ז לחוש
 רק להסתמלה, ומירץ הז"י
 דמ"מ עונה אחת חוששת, והקשה הש"ך דהא אס רואה
 ולא עיינו נספר זעלי הנפש דהראצ"ד גופיה עמד זזה
 ריש שער מיקון וסמות דף נ"ז
 ע"א, שכתב על וסת הגוף
 ודוקא כשהיא רגילה לראות כל
 הראיה זמון וסת, אזל אס רגילה לראות ממנה אחר וסת

פלתי המבואר

דמוכח מזה דעת המחבר דס"ל כדעה ראשונה דאכילת דברים מחממים הוי כוסת הקפיצה, ולפי סברת הרז"ה חרץ אם נימא כחילוקו של התוס' ושאיני הכא דאינה קובעת וסת משום דשייך בהו טורח כנ"ל וצ"ע.

חקירת הפלתי אי וסת הקפיצות נקבע עם וסת הגוף או לא אלא דווקא עם וסת הימים

דהנה יש לנו ספק גם כן לפי מ"ש דוסת קפיצות אינו נקבע לכדו כי אם בצירוף ימים מה יהיה דינו אם נקבע ביחד עם וסת הגוף והוא באשה שקפצה והתחילה לפהק ולעטוש וראתה דם וכך אח"כ ג' פעמים אבל כמה פעמים קפצה לבד ולא ראתה או פיהקה לבד ולא ראתה, נימא כמו דקפיצה וימים מצטרפים ויש לה וסת לקפיצה בזמן ידוע כן קפיצה עם וסת הגוף מצטרפים ויש להם וסת אם תקפץ ותפהק דמה שנא וסת ימים או וסת הגוף והגמ' דנקט לא קבעה וסת לקפיצות כי אם בצירוף ימים חדא מינייהו נקט דהוא הדין בצירוף וסת הגוף או לא.

ולפי מה שכתבנו לעיל דמצטרף עם תשמיש יש קצת ראייה לכך דאמרינן ביה צירוף, אלא דעיקר דין זה שכתבנו לעיל צ"ע גדול דהרי יש לחלק בהו טובא, ולכן צ"ע גדול.

גדר זמן פרישה בהגיע עונת הוסת

[סקב"ד] כתב המחבר (קפב) וכולם אין חוששין להם אלא לשעתה, כיצד היתה רגילה לראות עם התחלת הוסת מיד אסורה כל זמן המשכת הוסת, היתה רגילה לראות בסופו אינה אסורה אלא בסופו, במה דברים אמורים בזמן שכל הראיה מובלעת בתוך הוסת אבל אם אין כל הראיה מובלעת בתוך הוסת אלא נמשכת גם אחר הוסת אסורה מתחלת הוסת עד סוף עונה אחת ע"כ.

דמחשב ליה כוסת שאינו קבוע משום שדומה לוסת הקפיצות, והיאך מזכי שטרא לבי תרי וממ"נ אי דינו כוסת הקפיצות שאינה קובעת רק בצירוף ימים או אינו אלא דינו כוסת בעלמא.

והנה מקור הך הוא הראב"ד ולא יקשה עליו דהוא לפי שיטתו הולך דס"ל אכילת שום הוי כוסת הקפיצות כמבואר במקומו משא"כ להמחבר דבריו נראים כסותר פעם כראב"ד ופעם כהרז"ה.

וגם יש ללמוד מזה דאם אכלה דברים מחממים היום ולמחר ראתה ועשתה כן ג' פעמים הוי וסת וחוששת כל פעם ביום ב' לאחר שאכלה דברים המחממים ולא ביום ראשון כמו דאמרינן דהטבילה גורם לראייה בלילה שניה ולכן אסורה לבוא עליה אבל בלילה ראשונה שלאחר הטבילה מותרת ואף פה הדין כן (עיין תשו' ח"ס סי' קפ"ג).

מיישב דעת המחבר דטבילה הוי כמו וסת דעלמא דוקא כשרואה מחמת תשמיש

ולכן כתב לתרץ די"ל דס"ל להמחבר דאף דטבילה דומה לקפיצה שהדין הוא שאינה קובעת הני מילי כשרואה האשה דם בלי תשמיש אבל ברואה הדם מחמת תשמיש כיון דגם בלי הטבילה עלול לראות דם מחמת תשמיש כמו שכתבנו לעיל בכמה דוכתי (ועיין גם בסי' קפ"ז ס"ק י"ג), ועיין בתוס' (קפב) ד"ה האי, אם כן כשנצטרף עמו קפיצה והדומה לו חוששת והוי כוסת המורכב מימים וקפיצות דהוי וסת, ואף זה כמו כן כיון דלתשמיש לחוד קבעה וסת כדאמרינן ברואה וכשנצטרף עמו קפיצות וטבילה הוי וסת משא"כ בהך דחזי כד סלקא מטבילת מצוה ה"י רואה קודם תשמיש רק טבילה לבדו וא"כ זו הוי כוסת קפיצות שאינו וסת קבוע שנעקר לשעה, הרי

מקורות

(קפב) מ"ה ע"ב. (קפב) נקטף כ"ד.

אסורה מהוסת ואילך כל היום וצריכה צדיקה אחר וסת כדי להחזירה לבעלה אחר אותה עונה, אבל קודם הוסת מיהו מותרת בלי צדיקה. ואע"ג דאכרע לעיל דבמת תחילת הראיה אזלינן, הני מילי צב' עונות דלא אסרינן עליה אלא היא עונה היא דתחילת וסת קאי בגווי', אבל תוך הוסת ואחר וסת חדא עונה ניהו, וכיון דפשטה ראייה אחר הוסת כולי יומי מתפסי ומן וסת ואילך מיתסרא עכ"ל. הרי דמתלק להדיא. ובאמת היה מקום לחלק בחילוק אחר, אבל כיון דראב"ד אמר זה אין לנו לחלק באופן אחר:

והנה דברי הש"ך בק"ק ס"א אינם מובנים לי דכתב דכ"ש אם מתחיל קודם וסת דצריכה לפרוש כל אותה עונה וסת תנא מצעלה, והוא דבר שאין לו שחר וצ"ע:

[בה] כמו וסת ימים גרידא. הט"ו (ס"ק ג) הקשה דברי ראב"ד אהדדי, דכאן הביא דברי הרא"ש ש צ"ש הראב"ד דאסורה כל העונה, ולעיל ס"ס קפ"ד הביא דברי צ"ש הראב"ד דאפי' וסת הגוף יש להן זמן מיוחד אינה

פלתי המבואר

הוסת חדא עונה ניהו וכיון דפשטה ראייה אחר הוסת כולי יומא מתפסי ומן וסת ואילך מיתסרא ע"כ הרי דמתלק להדיא.

מקשה על דברי הש"ך דמאי מחדש לן

ובאמת היה מקום לחלק בחילוק אחר אבל כיון דהראב"ד אמר זה אין לנו לחלק באופן אחר.

הנה כתב הש"ך (קפ"ד) דכל שכן אם מתחיל קודם הוסת דצריכה לפרוש כל אותה עונה דקודם וסת וגם הוסת וכו' עיי"ש.

ודברי אינם מובנים לו דבמה איירי אם בוסת המורכב לגוף וימים א"כ פשיטא דצריכה לפרוש כל העונה הן

מקודם והן לאח"כ כמבואר בסעי' כ"ה ועיין נקודות הכסף שם ואי מיירי בוסת הגוף לחוד אם היא תפרוש קודם הוסת אטו היא נביאה אימת יקרה לה עיטוש ופיהוק ותהיה לעולם אסורה כדעת ר' מאיר (קפ"ה) דאשה שאין לה וסת תצא מבעלה והוא דבר שאין לו שחר וצ"ע.

[בפכ"ה] **כתב** המחבר (קפ"ה) אם אחד מאלו בא לזמן ידוע אז ודאי אסורה כל עונת הווסת כמו וסת

ימים גרידא ע"כ, וכונת המחבר הוא דאע"פ שיש לה שני וסת והוא וסת המורכב מגוף ויום ואינה נאסרת אלא בשניהם מ"מ כיון שיום זה עלול לסימן הגוף שחבוא

וכתב הש"ך (קפ"ה) יום או לילה כדלעיל (קפ"ה) והקשה הבית יוסף הרי התם (קפ"ה) אמרינן דאם וסתה נמשך שנים או שלשה ימים אין צריך לפרוש אלא עונה ראשונה, ותירץ דסו"ס מכל מקום אסורה עונה אחת ע"כ, והב"ח כתב דס"ל להרשב"א לחלק בין רואה ראייה אחת מרובה למולפת שנים או שלשה ימים כדלעיל סי' קפ"ד (קפ"ה) וקשה דהא הרשב"א ס"ל דאם וסתה בלילה ונמשך ביום א"צ לפרוש ביום כלל אפילו כשיעור הנמשך בו ומביאו ב"י לעיל ועוד דאפי' הרא"ש והטור והמחבר שם סעי' ה' אין צריך לפרוש ביום אלא כשיעור הנמשך בו ותו ליכא והכא צריך לפרוש עד סוף כל העונה ע"כ.

וכתב הפלתי ולא עיינו בספר בעל הנפש דהראב"ד גופיה כבר עמד בקושיא זה (ריש שער תיקון הוסתות) שכתב על וסת הגוף ודוקא כשהיא רגילה לראות כל הראיה בתוך וסת אבל אם רגילה לראות ממנה אחר וסת אסורה מהוסת ואילך כל היום וצריכה בדיקה אח"כ כדי להחזירה לבעלה אחר אותה עונה אבל קודם הוסת מיהו מותרת בלי בדיקה ואע"ג דקיי"ל לעיל דבתר תחילת הראיה אזלינן הני מילי בב' עונות דלא אסרינן עליה אלא ההוא עונה דתחילת וסת קאי בגווייה אבל תוך הוסת ואחר

מקורות

(קפג) נס"ק ס"ב. (קפד) סימן קפ"ד סעיף ב'. (קפה) סעיף ג'. (קפו) ס"ק ט"ו. (קפז) נס"ק ס"א. (קפח) י"ב ע"ב. (קפט) נסעיף כ"ה.

אסורה אלא זמן וסת. ומירץ דלעיל מיירי קודם זמן וסת אפי' זו ציוס מותר, אבל אם כבר התחילה להתעטש ופסקה אף על פי כן אסורה כל העונה. וכבר השיגו הנקודות הכסף (סק"י), אבל גם מה שחירץ הוא ז"ל דחוק למאוד, והאמת עם המנחת יעקב (ס"ק מז) דלא ילאו דברים אלו מפי הראש"ד, ומה שכתב הראש"ש דכן דקדק הראש"ד לאו אכולי מילתא קאי כי אם אסוף דבריו דלא גמולא זה צבעלי הנפש, משא"כ דברי הב"י מצוארים להדיא צבעלי הנפש. אך עדיין יש לפקפק למה לא הזכיר הב"י דעת הראש"ד החולק:

ונראה לי דתלי אם אמרינן דפיהוק של אתמול גורם כהנ"ל בס"כ, וא"כ אם פיהוק צבצב וראתה צאחד צבצת אסורה. משא"כ הראש"ד לא מצינו ליה סובר כן, כי מדברי הראש"ד צבעלי הנפש דף נ"ו לא משמע להדיא דס"ל דקפיצה של אתמול גורם, רק ס"ל דקמ"ל אי קפצה צבצת ג' פעמים וראתה, וכנ"ט לחדש קפצה ולא ראתה, לא אמרינן הא קמן דקפיצה לאו כלום הוא, קמ"ל דמ"מ

פלתו המבואר

ועל דבריו כתב הפלתי דגם דבריו דחוק הוא למאד ואפשר שקשה ליה קושיית החו"ד כאן (ק"י) דתמה דא"כ פשיטא שחוששת ליום הקבוע גם בלי פיהוק דשמא תקבע וסת ליום זה כיון שעדיין לא נקבע הוסת בהרכבה ע"כ.

ס"ל כדעת התורה"ש דלא כן דעת הראב"ד

ולכן כתב דהאמת הוא עם המנחת יעקב (ק"ט) דלא יצאו דברים אלו מפי הראב"ד ומה שכתב הראש"ש הנ"ל דכן דקדק הראב"ד לאו אכולי מילתא קאי כי אם אסוף דבריו דהרי לא נמצא דין זה בספר בעל הנפש משא"כ דברי הב"י דאסורה לשעתה מבוארים להדיא בבעל נפש.

אך עדיין כתב הפלתי דיש לפקפק למה לא הזכיר הבית יוסף הכא דעת הראב"ד החולק על דברי הראש"ש, ולכן כתב לתרץ דדין זה תלוי אם אמרינן דפיהוק של אתמול גורם דעת המחבר לעיל בסעי' כ' דאמרינן דפיהוק דאתמול גורם ולכן אם פיהוק ב' פעמים בר"ח ובפעם השלישי פיהוק יום אחד קודם מצטרף דאמרינן דילמא פיהוק דאתמול גורם והוא הדין אם פיהוק פעם אחת יום קודם הוסת והגיע הוסת אסורה דאמרינן דילמא פיהוק של אתמול יגרום ואם הדבר בפיהוק של אתמול האיך לא נימא בו ביום לחוש לכל עונה דלמא הפיהוק גורם שתראה אח"כ והקדימה הפיהוק וכמו דאמרינן

חיישינן שמא תפחק בשעת תשיש ואסורה כל היום.

סתירת פסקי הראב"ד

כתב הבית יוסף (ק"י) בשם הראב"ד דוסת הגוף כגון מפקחת אינה אסורה אלא עם וסתה בלבד בין שהיה לה יום קבוע לאותן הסימנים בין שאין לה אבל לפני וסתה מותרת עכ"ל.

וחקשה שם הב"ח ותימה הלא (ק"ט) הביא בשם הראב"ד דכשיש לו יום קבוע לפיהוקין כשיגיע יום הפיהוק צריכה לפרוש מבעלה כל העונה כדין וסת הימים לחודייהו וכן פסק הטור בסיומן קפ"ט ואין חולק על זה כמבואר שם בב"י שכל המחברים מסכימים לזה עיי"ש.

וכתב הטור"ד (ק"ט) לתרץ דלעיל (ק"ט) מיירי שרואה קודם זמן וסת אפילו בו ביום מותר אבל אם כבר התחילה להתעטש ופסקה אעפ"כ אסורה כל עונה ע"כ.

והשיגו הנקודות הכסף דבראב"ד מבואר דמותרת גם לאחר הוסת ולכן כתב הוא דהתם בא לומר דאפילו יש לה יום קבוע לאותן הסימנים כגון שתמיד מפקחת בר"ח אך אינו קבוע לראות לפעמים פיהוק ביום זה ולא ראתה ולכן חוששת רק לוסת פיהוק לבד אבל הכא קבעה וסת פיהוק עם ימים לגמרי והוי כוסת ימים ע"כ.

מקורות

(ק"י) בנזק סימן קפ"ד. (ק"ט) בנזק ט' דמס' נדה סימן א'. (ק"ט) ס"ק ל"ט. (ק"ט) בנזק סימן קפ"ד וכן בסעיף כ"ד. (ק"ט) סקל"ד. (ק"ט) ס"ק מ"ו.

חוששת לקפילה דר"ח, ע"ש כי נראה כי כך הייתה גירסא שלו בגמרא וא"כ ליתא להך דינא. שוב ראיתי בהר"ה בהשגתו שהשיג ג"כ בזה על הרמב"ד, דאם הוא קבע לימים דינו כדין וסת לימים בכל אופן. והרי מצואר להדצר במחלוקת שנוי ולדקו דברי המנחת יעקב והמחבר כראוי, כי הר"ה ור"ש וכן משמע ברשב"א מסכימים לדבר אחד השמיט דינא כראש"ד ודו"ק: ודע כי הרמב"ם כפי מ"ש המ"מ צפ"ח מהלכות איסורי ביאה (הלכה א-ב) נראה דעתו כי אין שום וסת הגוף נקבע לבדו בלי וסת ימים, ומה שאמרו דחוששת רק לשעה הוא לטהרות, אבל לצעלה כיון דהוא מורכב בימים חוששת כל עונה כמו צימים. ולכך לא הביא הרמב"ם הך דינא דאין חוששת רק לשעתה בהלכות איסורי ביאה, כי אם במשכב ומושב לדיני טהרות, וזה ג"כ מסכים

לדברי הרא"ש הנ"ל. וכתב המ"מ שרוב פוסקים חולקים: ולי נראה ראיה להרמב"ם דאיתא פ"ב דשבעות ח ע"א) נמצא על שלו חייב קרבן מאי לאו סמוך לוסתה ואכניסה, ומשנינן שלא בשעת וסתה ואפרישה. ופריך והא נמצא קמני ונמצא לאחר זמן משמע. וקשה מה קושיא, דכיון דאם שמש בשעת וסתה לא מקרי אונס רק שוגג דעלולה היא לדם, א"כ י"ל דמיירי דיש לה וסת הגוף בלי הרכבת הימים כלל, וא"כ קודם שהתחילה לפהק שמש עמה כדן וכתורה ובתוך השמיטת קרו לה מקרים ההמה בפיחוק ועיטוש, וא"כ הוצרך לפרוש, והיה לו לפרוש בצצר מת והוא שובת הימים שאינו קבוע נעקר בפעם אחת, שאפילו ראתה שני פעמים ליום ידוע אם הגיע זמן שלישי ולא ראתה, נעקר לגמרי, בן הוא וסת הגוף. וכשם שובת הימים הקבוע בג' פעמים צריך עקירה ג' פעמים ובדיקה, בן הוא וסת הקבוע בגוף. ומאימתי עקירתו, משיקרה מקרה, ולא תראה. היה המקרה לזמן ידוע, אינו נעקר אלא אם בן בא המקרה שלש פעמים בזמנו, ולא ראתה, אבל במקרה לבדו, או זמן לבדו שלא ראתה בהם, אינו נעקר.

פירש בצצר חי, ואח"כ בדקה עצמה אם נמצא על שלה פטור מקרבן, דאולי אח"כ ראתה דאין זה חיונ דתיקף בשעת פיהוק תראה בהחלתו, ואם נמצא על שלו אום

פלתי המבואר

נראה שהבין כוונתו כי אין שום וסת הגוף נקבע לבדו בלי וסת ימים ומה שאמרו דחוששת רק לשעה "לטהרות" אבל לבעלה כיון דהוא מורכב בימים חוששת כל עונה כמו בימים ולכן לא הביא הרמב"ם הך דינא דאין חוששת רק לשעה בהל' איסורי כי אם במשכב ומושב לדיני טהרות וזה ג"כ מסכים לדברי הרא"ש הנ"ל וכתב המגיד משנה שרוב פוסקים חולקים. **וכתב** הפלתי להביא ראיה לדעת הרמב"ם דגם וסת הגוף לא נקבע בלי ימים מגמ' שבועות (ק"ט) נמצא על שלו חייב קרבן מאי לאו סמוך לוסתה ואכניסה ומשנינן שלא בשעת וסתה ואפרישה ופריך והא נמצא קמני ונמצא לאחר זמן משמע ע"כ וקשה מה קושיא דכיון דאם שימש בשעת וסתה לא מיקרי אונס רק שוגג דעלולה היא לדם א"כ י"ל דמיירי שיש לה וסת הגוף בלי הרכבת ימים כלל וא"כ קודם שהתחילה לפהק שימש עמה כדן וכתורה ובתוך התשימש קרו לה מקרים ההמה בפיחוק ועיטוש, וא"כ הוצרך לפרוש

בקדמה כן יש לומר באיחור המקרים והיאך מותר לו לשמש אתה באותו הזמן הרי יש לחוש דלמא תתחיל לפהק ולראות ולכן אסור כל העונה אבל בדברי הראב"ד לא מצינו ליה שטובר כן כי מדבריו בבעלי נפש לא משמע להדיא דס"ל דקפיצה של אתמול גורם רק ס"ל דקמשמע לן אי קפצה ברי"ח ג' פעמים וראתה ובכ"ט לחוש קפצה ולא ראתה לא אמרינן הא קמן דקפיצה לאו כלום הוא קמ"ל דמכל מקום חוששין לקפיצות דר"ח עיי"ש כי נראה כי כך ה"י גירסא שלו בגמ' וא"כ ליתא להך דינא ולכן ס"ל דאסורה רק לשעתיה.

שוב ראיתי בהר"ה בהשגתו גם כן בזה על הראב"ד דאם הוא קובע לימים דינו כדן וסת לימים בכל אופן הרי מבואר הדובר במחלוקת שנויה וצדקו דברי המנח"י והמחבר כראוי כי דעת הר"ה והרא"ש והרשב"א (כמשמעות דבריו) מסכימין לשיטה אחד לכן השמיט דינא דהראב"ד ודו"ק.

דחנה שיטת הרמב"ם כפי מה שהבין בו המגיד משנה (ק"ט)

מקורות

(ק"ט) צפ"ח מהלכות איסורי ביאה הלכה א'. (ק"ט) ו"ז ע"ב.

ומופת דלא ראתה וחייה, דנשעת וסתה יש לו לפרוש באבר מת. ולכן ס"ל לרמב"ם דוקא הגוף בלי הרכבת ימים לא יתכן, ובהרכבת ימים נריך לפרוש עונה כמו בוסת ימים לחוד, וא"כ קושיית הגמ' שפיר ודוק:

כז. תינוקת שלא הגיע זמנה לראות, והיא קמנה שלא הגיעה לימי הנעורים אפילו הביאה שתי שערות, ובן אפילו הגיעה לימי הנעורים אם בדקה ולא הביאה שתי שערות, היא קובעת וסת בשאר נשים בשלש ראיות בשאר הוסתות, ובארבעה בוסת החפלות, [כו] אלא שיש הפרש בינה לגדולה

ובו [בר] אלא שיש הפרש וכו'. וכתב הש"ך ס"ק ס"ה דלאו עונה דידה חשבינן כגון אם עונה שלה ממ' למ', מ"מ חשבינן ג' עונות זינויות שהוא יחד ג' ימים. והמהרש"א נדה דף י' (ע"ג) בגמרא שמים זימי עיברה ואמת זימי מניקותה,

פלתי המבואר

ואם עונה שלה ארבעים יום בעי ג' פעמים ארבעים יום ע"כ.

דחקשה המהרש"א כיון דבזקנה שעברו עליה שלש עונות קיי"ל דשיעור עונה הוא ל' יום א"כ הא דתני אחת בימי מניקותה הכוונה ל' יום של ימי מניקותה לפי ר' יוסי דס"ל דיה שעתה נמצא שזה עדיין בתוך ימי טוהר ובין כך דמיה טהורים ולמה להו הך דדיה שעתה משום ג' עונות ות"י דיש לחלק בין אם אין לה וסת דשיעור עונתה הוא ל' יום ובזה קאי בזקנה אבל במקום שיש לה וסת שיעור עונתה תלוי בוסתה.

מקשה מהגמ' לדברי המהרש"א שס"ל דאוליגן בתר עונה דידה דע"ז כתב הפלתי וזה אינו דכל דברי מהרש"א הן בקושיא שלו והן בתירוץ שלו סותרים לדברי הגמ' (ל) איתמר רב אמר מעין אחד הוא התורה טמאתו והתורה טהרתו ולוי אמר שני מעינות הם נסתם הטמא נפתח הטהור נפתח הטמא, ושם (יג) הקשה מהא דלעיל (יב) ימי עיבורה עולים לה לימי מניקותה וימי מניקותה עולים לה לימי עיבורה כיצד הפסיקה שתיים בימי עיבורה ואחת בימי מניקותה ואחת בימי עיבורה אחת ומחצה בימי עיבורה אחת ומחצה בימי מניקותה עולין לה לג' עונות בשלמא לרב מעין אחד הוא משום הכי בעי הפסק שלש עונות אלא ללוי דאמר שתי מעינות הן למה לי הפסק שלש עונות במשהו סגי (דהא הוי בתוך ימי טוהר) ומשני הכי קאמר

והי' לו לפרוש באבר מת והוא פירש באבר חי וא"כ בדקה עצמה אם נמצא על שלה פטור מקרבן דאולי ראתה אח"כ דאין זה חיוב דתיכף בשעת פיהוק תראה בהתחלתו ואם נמצא על שלו אות ומופת דאו ראתה ותייב דבשעת וסתה יש לו לפרוש באבר מת ולכן ס"ל להרמב"ם דוסת הגוף בלי הרכבת ימים לא יתכן הרכבת ימים צריך לפרוש עונה כמו בוסת ימים לחוד וא"כ קושיית הגמ' שפיר הרי לך ראייה לדעת הרמב"ם דס"ל דגם וסת הגוף לא נקבע רק בצירוף ימים.

[פקב"ו] כתב המחבר (ק"ט) תינוקת שלא הגיע לימי הנעורים אפילו הביאה שתי שערות וכן אפי' הגיעה לימי נעורים אם בדקה ולא הביאה שתי שערות היא קובעת וסת כשאר נשים בשלש ראיות כשאר הוסתות ובארבע בוסת הפלות אלא שיש הפרש בינה לגדולה שאע"פ שהוחזקה רואה וקבעה לה וסת אם פסקה ג' עונות בינוניות צ' יום ולא ראתה אינה חוששת לוסת הראשון כלל ע"כ.

אי אוליגן בתר עונה דידה או בתר עונה דעלמא וכתב הש"ך (ק"ט) דלא עונה דידה חשבינן כגון אם עונה שלה מארבעים לארבעים מכל מקום חשבינן שלשה עונה בינוניות שהוא יחד תשעים ימים.

דחנה המהרש"א כתב במס' נדה (י) על הא דאמרין התם שתיים בימי עוברת ואחת בימי מניקה משמע דס"ל דג' עונות באשה שיש לה וסת הוא ג' עונות דידה

מקורות

(ק"ט) נסעף כ"ו. (ק"ט) ס"ק ס"ה. (י) י'. (ל) ל"ה ע"ב. (יג) ל"ז ע"א. (יד) י'.

אירי בעונה של מ', וא"כ אף בימי מניקותה צריך הפסק דם טוהר של זכר אינו אלא ל"ג ימים, אלא ודאי דעונה בינונית חשב כמו שכתב ש"ך, ומהרש"א ל"ע:

[בז] עד שתחזור ותקבענו ג' פעמים. הט"ו כתב ס"ק מ"ג

דא"צ קביעות וסת, רק כשהיא רואה ג' פעמים והחזקה ברואה הרי דינה שזה לגדולה וחוששת לוסת שאינו קבוע, וכבר השיגו הנקודות הכסף (פ"ק י"א) ור"א זכורה לדברי הש"ך, להשמיטו הטור והמחבר דאם הדך קמחא

בהפסק פירוט דהיינו להפסיקה ל' ימים, ור"א זכורה ור"א זכורה הפסיקה שנית ל' ימים ור"א זכורה, וחזרה ור"א זכורה לוסף עונה שהיא למודה, קיי"ל מטמאה מעת לעת דר"א זכורה שר"א זכורה לאחר הפסק ל' ימים ראשונים מנטרף והרי כאן ג' ראיות, וא"כ הו"ל לטור וש"ע להצ"א דבזו מיקף בר"א זכורה חוששת, והרש"ב זכורה בר"א זכורה העמיקו. אלא דסבירא להו בשלמא לענין מטמאה מעת לעת דלא תליא

בקביעות וסת שפיר יש חילוק בחזיא לאחר הפסק ראשון או שני, אבל לענין חשש וסת דבעי קביעות וסת גמור וא"כ מה זכך דחזיא צמר הפסק שני, לענין וסת אין ר"א זכורה לאחר הפסק ראשון מנטרף דהא אין כאן הפלגה שזה כלל, דהא הו"ל הפלגה ג' עונות והדך קמחי רק בעונות קטנות, וא"כ צריכה לראות ג' ראיות בעונות קטנות כדי לקבוע וסת, וא"כ חזר הדין של ר"א זכורה לאחר הפסקה שניה להיות שזה כר"א זכורה הפסקה ראשונה, ויפה

שאף על פי שהחזקה רואה וקבעה לה וסת, אם פסקה ג' עונות בינוניות שהם צ' יום ולא ראתה, אינה חוששת לוסת הראשון בלל, וחזרה לקדמותה. ואפילו חזרה לראות באותן עונות שהיתה למודה (פי' נהוגה) לראות בהן, אינה חוששת [כו] עד שתחזור ותקבענו ג' פעמים, לפי שאינה בת דמים

השמיטו. וזהו ר"א זכורה נגד הט"ו. אלא מ"מ ל"ע הך דין גופיה להחליט הרש"ב זכורה חוששת רק לוסת הקבוע מנא ליה כיון דחזינן דמטמאת מעת לעת והרי היא בחזקת רואה, מנא ליה דלענין חשש וסת לא חיישינן ול"ע:

וחנה הט"ו השיג אצ"מ יוסף דפירש דבדברי הרש"ב זכורה צמורת בר"א זכורה על הך דר"ב גידל (נה"י ע"א) פעם ראשונה דיה שעתה שניה דיה שעתה שלישית מטמאה

פלתי המבואר

לראות באותן עונות שהיתה למודה לראות בהן אינה חוששת עד שתחזור ותקבענו שלש פעמים לפי שאינה בת דמים ונתגלה שדמים הראשונים מקרה היה, עד כאן דברי המחבר. הרי לן דעת המחבר דקטנה אע"פ שעבר עליה ג' ראיות מכל מקום כיון שעבר עליה ג' פעמים ל' יום שהם ג' עונות בינוניות שלא ראתה בהם דם הלך לו וסת הראשונה וכאילו הוא עדיין לא ראתה מעולם וצריכה עוד ג' ראיות ככתחילה שאז החזקה כרואה דם.

חידושו של הט"ו דאם ראתה עוד פעם ג' פעמים לא אמרינן

חזרה לקדמותה עבר זמנה ולא ראתה

וכתב הטורי זהב (י"א) לחדש דרק פעם אחת היא יכולה לחזור לקדמותה ע"י הפסקה אבל אם תפסוק פעם שניה ותחזור ולא תראה שלש עונות לא אמרינן שחזרה גם עכשיו לקדמותה ותצטרך שלש ראיות אחרי הפסקה השניה דכולי האי לא אמרינן אלא הראיה הראשונה שאחר הפסקה

צריכה שתפסוק משהו כדי שיעלו לה לשלש עונות, ולמהרש"א מה קושיא דלמא מיירי בעונה של ארבעים וא"כ אף בימי מניקה צריך הפסק דם טוהר של זכר אינו אלא ל"ג ימים אלא ודאי דעונה בינונית חשב כמו שכ' הש"ך, ומהרש"א צ"ע.

דברי המחבר דקטנה שעבר עליה צ' יום ולא ראתה דם חזרה לקדמותה

[סקב"ז] **כתב** המחבר (י"ב) תינוקת שלא הגיע זמנה לראות והיא קטנה שלא הגיעה לימי הנעורים אפילו הביאה שתי שערות וכן אפילו הגיע לימי הנעורים אם בדקה ולא הביאה שתי שערות היא קובעת וסת כשאר נשים בשלש ראיות כשאר הוסתות ובארבעה בוסת ההפלגות אלא שיש הפרש בינה לגדולה שאף על פי שהחזקה רואה וקבעה לה וסת אם פסקה שלש עונות בינוניות שהם תשעים יום ולא ראתה אינה חוששת לוסת הראשון כלל וחזרה לקדמותה ואפילו חזרה

מקורות

(ד) בסעיף כ"ו. (ה) ס"ק מ"ג.

מעט לעת, דקרי פעם ראשונה לראיה ראשונה שראתה לאחר שעברו עליה ג' עונות, דעכשיו יוצאות ג' הפלגות שוות מצייניהן עכ"ל. והקשה הצי"ט יוסף הא אין כאן רק ג' הפלגות, דראיה ראשונה לאחר הפסק וראיה שניה עושין רק הפלגה אחת, וראיה שלישית משוי ליה הפלגה שניה. ומכא קושיא זו הוסיף הצי"ט יוסף צרח"ט, דראיה ראשונה כוונת הרשב"א על ראיה שניה, כי מה שראתה תיכף בהפסק ג' ימים אינו בכלל. והט"ז השיג עליו. וצאמת הרשב"א כתב דדעת רש"י כדעת הט"ז דראיה ראשונה הימה ראיה ההיא שראתה תיכף כשעברו ג' ודעתו כדעת הצי"ט יוסף, דאל"כ מה קמ"ל רב גידל ראיה ראשונה דיה שעמה, הא צרייתא היא (נדה ט ע"ב) עברו עליה ג' עונות וראתה דיה שעמה, ולא על זה הימה כוונת השואל (בגמ' י ע"א) וכוונת הט"ז ברשב"א אמת וצדור, וכ"כ הנקודות הכסף (פ"ק יא):

ונתגלה שדמים הראשונים מקרה היה. ראתה ג' ראיות בג' עונות מכוונות שלא פחתה ולא הותירה, נתגלה שדילוג הראשון אינו סילוק דמים, אלא שינוי וסת. לפיכך, ראיה ראשונה שממנה התחילה (לדג) מצטרפת שניה מעט לעת, א"כ יהיה כוונתו על ראיה ראשונה לאחר הפסק השניה, דהא ראיה ראשונה קודם הפסק קרויה, והא צרייתא מפורשת דיה שעמה ומה צריך ראיה ליה: אמנם צדור דכוונת הרשב"א להוכיח כפירוש רש"י ולשלול פירוש מהרש"א והצ"י, והוא דלי הפירוש כדצרייהס א"כ ראיה ראשונה הכוונה מה שראתה בפעם שניה לסוף עונה בהפלגה מראיה שראתה לאחר ג' ימים, וא"כ הרי כאן הפלגה אחת כמ"ש הצ"י, ואס חזרת בעונה שניה

פלתי המבורא

הטו"ז מחלק בין דברי המתבר לקמן בשם הרשב"א ולא דמי למה שכתב הרשב"א הביאו ב"י בד"ה ומ"ש ואפילו חזרה כו' דקטנה וזקנה אינן חוששות כלל לוסת שאינו קבוע ורמ"א מביאו בסעיף כ"ח היינו שלא ראתה ג"פ ממילא אינה מוחזקת בדם משא"כ זו שאמרנו שראתה ג"פ ממילא היא מוחזקת בדם ודאי דינה כגדולה שאין לה וסת קבוע ובטור ושו"ע שכתבו כאן אינה חוששת עד שתחזור ותקבענו ג' פעמים וכו' משמע מלשון שתקבענו דדוקא שתראה דרך קביעות וסת בראיות מכוונות וכל שאינו בדרך זה אינה חוששת כלל זה אינו אלא הוא קאי אדלעיל מיניה שהיה לה וסת קבוע תחילה על זה אמר שאינה חוששת לאותו וסת אפילו אם תראה ג"פ אח"כ כל שלא תקבענו במכוון שלש פעמים אלא תהיה כאשה שאין לה וסת ובתורת הבית הארוך לא כתב שתקבענו אלא שתראה ג"פ והיינו כמו שכתבתי.

דברי הרשב"א בתורת הבית בסיכום הסוגיא דתינוקות ז"ל הרשב"א בתורת הבית הארוך (י), שינוי בפ"ק דנדה (י) תינוקות שלא הגיע זמנה לראות וראתה פעם ראשונה

הראשונה מתחיל לה להיותה מוחזקת כשתראה עוד שתי פעמים יהיו אימת שיהיו וממילא יש כאן שני דרכים בשלש ראיות שאחר הפסקה הראשונה אם הם בדרך שאפשר שתקבע לה וסת דהיינו שיהיו מכוונים ביום ידוע ג"פ או בהפלגה ארבעה פעמים עם הראיה שלאחר הפסקה או קבעה לה וסת כשאר נשים ויש לה עוד וסת הפלגה אפילו בשתי פעמים אחר ראיה ראשונה שאחר הפסקה דהיינו שתראה אח"כ מתשעים לתשעים שתי פעמים אז נצרך גם ראיה האחרונה שראתה קודם ההפסקה שממנה התחילה לדלג נמצא שיהיו כאן ארבע ראיות ושלש הפלגות וכזה נראה לי אפילו אם לא היה לה וסת קבוע כלל קודם ההפסקה ולא ראתה רק פעם אחת קודם ההפסקה כיון שכיוונה אח"כ שלשה פעמים מתשעים לתשעים קבעה לה וסת ההפלגה מתשעים לתשעים וזה פשוט. ואם הראיות שאחר ההפסקה הם בדרך שאי אפשר לעשות מהם וסת קבוע כגון שאין הראיות מכוונות בשוה אז עכ"פ מהני השלש ראיות שתהיה מוחזקת בדם מאותה שעה ודינה כאשה שאין לה וסת ודינו מבורא לעיל סימן קפ"ו עיי"ש.

מקורות

(ד) ניה' שער ג'. (ז) ט' ע"ב.

ראשונה שראתה לאחר שעברו ג' עונות דעכשיו יוצאות ג', הוא קלקול בדפוס ו"ל ז' הפלגות, וג' זכ' הוא טעות דשכית, וחו' ראה דעכשיו יוצאין ז' הפלגות ולכך מעת לעת. משא"כ אילו מפרשינן כללו הך ראה קמייתא כדעת הב"י וז"ל ומהרש"א, א"כ הרי ג' הפלגות הרי קבעה וסת ולמה מעת לעת הלא היה שעתה, ואחי שפיר. ואפשר לומר אפי' אי גרסינן ג' הפלגות, דכוונתו דעכשיו אס' תצטרך עוד ראה הרי כאן ג' הפלגות ולא הו' מטמאה מעת לעת, אבל האמת דכוונתו לז' הפלגות חו' צרו:

הרי כאן ז' הפלגות, ובעונה שלישית הרי ג' הפלגות וא"כ קבעה וסת, ואיך אמר רב גידל מטמאה מעת לעת הא בקבעה וסת היה שעתה, ואיך קאמר צמזיא בעונה דהוא הפלגה שו' עונה ועונה כמ"ס רש"י בעונות שהיא למודה לראות דמטמאה מעת לעת. ומה הוכיחו רש"י ורשב"א דשלישית מעת לעת דקאמר היינו ראה שלישית צירוף ראה ראשונה לאחר הפסק ז', וא"כ יש כאן ז' הפלגות ולא קבעה וסת ולכך מטמאה מעת לעת: וזהו כוונת רשב"א, וקרי פעם ראשונה לאומה ראה

פלתי המבואר

אין לנו רק ג' ראיות דהראשון היא הראיה שקדמה לעונות הקטנות ורק ראה שניה ושלישית ראתה לסוף עונות קטנות ולכן כתב הב"י לפרש דכוונת הרשב"א ראייה ראשונה היינו לאחר שפסקה וראתה והוא דראייה ראשונה של הראיות הקטנות והוא ראייה הב' מאז ההפסקה וראתה אותה בעונה קטנה ולכן כשראתה תו שניה ושלישית יש כאן ד' ראיות וג' הפלגות לקביעות וסת וכן בדרכ גידל בבתייתא כתב הב"י לפרש שיש ג' הפלגות וקביעות וסת עיי"ש.

קושיית הטו"ז על כונת הב"י בכונת הרשב"א

ואני אשתומם כשעה חזא על רבינו בעל בית יוסף שהלך בדרך זה לומר דגם אחר הפסקה שניה אם תראה הוה כמו אחר הפסקה ראשונה לענין שלא תהיה מוחזקת בדם עד אחר שלש ראיות מן הפסקה שניה ואם כן שניה הוה שלישית כמו שכתב הוא ז"ל. אם כן הויין דברי רב גידל בקמייתא ובבתייתא בחדא מחתא ולמה אמר בקמייתא פעם ראשונה ושנייה היה שעתה ובבתייתא אמר שניה מטמאה מעל"ע אין זה אלא תמהון גדול.

עוד קושיא של הטו"ז על הב"י

ותו דהא כתב הרשב"א בהדיא הביאו בית יוסף ז"ל דכל שלא הגיע זמנה לראות אין לה דמים וראיה ראשונה שראתה אינה אלא במקרה ואינה ראויה להצטרף עד שתחזוק בראיות אחרות הלכך ראה שניה אינה אלא כאחת ואין לה כח להתזיק הראשונה אבל כשתראה עוד פעם שלישית עם השתי ראיות אחרונות תחזוק הראשונה ואלו השתים מגלות על הראיה הראשונה שלא היתה במקרה עכ"ל והך ראשונה פשיטא דקאי על מה שראתה אחר הפסקה ראשונה דאי אמה שתראה אתריה קשה מאי שנא שתחזוק היא ע"י ראיות שאחריה מראה שאחר ההפסקה ודאי גם היא תחזוק על ידי הראיות שאחריה וא"כ למה אמר רב גידל בקמייתא שניה היה

ושניה דייה שעתה שלישית הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעל"ע, עברו עליה ג' עונות וראתה היה שעתה, ועוד עברו עליה ג' עונות וראתה היה שעתה ועוד עברו עליה ג' עונות וראתה הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעל"ע, ואיבעיא לן עלה עברו עליה שלש עונות וראתה הדר קא חזיא בעונות קטנות מאי, כלומר אם חזרה וראתה בעונות בינוניות כמו שהיתה למודה לראות בתחלה מאי, אמר רב גידל פעם ראשונה ושנייה היה שעתה שלישית מטמאה מעל"ע, כלומר שאין הפרש בין ראתה בעונות קטנות לראתה בעונות גדולות דלעולם אינה חוזרת לחזקת דמים עד שתחזור ותראה עוד שלש ראיות, ופעם ראשונה קרי לאומה ראייה ראשונה שראתה לאחר שעברו עליה ג' עונות, דעכשיו יוצאות ג' הפלגות שוות מביניהן, ושאלו עוד אם עוד עברו עליה ג' עונות וראתה דקתני בבתייתא דדיה שעתה, אם הדר קא חזיא השלישית בעונה מאי, כלומר שקירבה הראייה השלישית, אמר רב יהודה אמר רב (ולפנינו בגמ' אמר רב כהנא אמר רב גידל אמר רב) פעם ראשונה היה שעתה שניה מטמאה מעל"ע, כלומר אין הפרש בין שחזרה וראתה אותן שלש ראיות אחרונות בעונות מרוחקות בין שראתה אותן בעונות בינוניות דלעולם עד שתראה עוד שלש ראיות אחר שהפסיקה אינה מוחזקת, אלמא דינה כדמעיקרא וכאילו היא מתחלת עכשיו לראות, עכ"ל.

קושיית הבית יוסף על דברי הרשב"א ופירושו בדבריו

דחקשה הבית יוסף דמלשונו של הרשב"א משמע שגם אחרי שחזרה לקדמותה אינה חוששת עד שתקבע וסת ג' פעמים והוא ד' ראיות לוסת הפלגה וכמו שכתב עד שתקבענו ג' פעמים והיאך פירוש דברי רבי גידל קמייתא דקרי פעם ראשונה לאומה ראייה שראתה אחר ההפסקה ולפי זה קשה מה דאמר ראשונה ושנייה היה שעתה ושלישית מטמאה מעל"ע הרי לקביעות וסת של הפלגה בעינן ד' ראיות והכא

פלתי המבואר

הרשב"א ת"ל שהוא עצמו העיד שפירוש כן ובאמת הוא ביאור פשוט במה שזכרתי לעיל והב"י ואחריו מו"ח ז"ל לא יצאו ידי חובת העיון כל הצורך בזה, עד כאן דברי הטו"ז.

דעת הש"ך בנקודת הכסף לחלוק על הטו"ז

כתב הש"ך בנקודת הכסף וזה לשונו מה שכתב בפירוש דברי הרשב"א ורב גידל דבריו נכונים אבל מה שהעלה לענין דינא דתינוקת שראתה שלש פעמים חוששת לוסת שאינו קבוע אינו נראה לי כלל דאם כן היאך כתבו הרשב"א והטור והמחבר ורמ"א בסתמא דיניה חוששת לוסת שאינו קבוע כלל אלא נראה לי דכל עיקר פלפולו של הרשב"א אינו אלא להוכיח דדין תינוקת שוה לענין טומאה לשאר נשים דראיה ראשונה מצטרפת ונפקא מינה לענין וסת קבוע דגם בתינוקת ראה ראשונה מצטרפת אבל כשאין לה וסת קבוע אינה חוששת כלל שמא תראה כדמשמע פשט דברי הרשב"א והטור והאחרונים בכמה דוכתי. ואף על גב דכשראתה ראה שלישי מטמאה מעת לעת היינו לענין שאם ראתה מטמאה למפרע אבל כל שלא ראתה אינה חוששת שמא תראה כיון שלא קבעה וסת דכללא הוא דתינוקת אינה חוששת לוסת שאין קבוע ודו"ק עכ"ל.

הרי דהש"ך הסכים להטו"ז בהבנת הסוגיא אלא שכתב לחלק דלענין לגבי לטמא מעל"ע מטמאה תינוקת כשראתה ג' פעמים בלא קביעות וסת אבל לחוש אינה חוששת עד שתקבע וסת ג' פעמים.

הפלתי הביא ראה לדברי הש"ך

הפלתי הביא ראה ברורה לדעת הש"ך מהא דהשמיט הטור והמחבר דאם הדר קחזיה בהפסקה שניה דהיינו דהפסיקה צ' ימים וראתה ואחר כך הפסיקה שנית תשעים ימים וראתה וחזר וראתה לטוף עונה שהיתה למודה קיימא לן מטמא מעת לעת דראיה ראשונה שראתה לאחר הפסק תשעים ימים ראשונים מצטרף והרי כאן ג' ראיות ואם כן הוי להו לטור ושלחן ערוך להביא דבזו תיכף בראיה שניה חוששת והרשב"א בחזרת הבית העתיקו אלא דס"ל בשלמא לענין מטמא מעת לעת דלא תליא בקביעות וסת שפיר יש לחלק בחזי לאחר הפסק ראשון או שני אבל לענין חשש וסת דבעי קביעות וסת גמור ואם כן חזר הדין של ראה לאחר הפסקה שניה להיות שוה כראיה לאחר הפסקה ראשונה ויפה השמיטו וזהו ראה כנגד הטו"ז.

הפלתי מקשה מניין להרשב"א לחדש לחלק דלגבי טומאה דינה כרואה ולגבי וסתות אינה חוששת לוסת שאינו קבוע וכתב הפלתי אף דיש ראה לדברי הש"ך מכל מקום הך דין

שעתה הא לפירוש ב"י הוה זה שלישי מן ראייה שאחר הפסקה ודינה מטמאה מעל"ע דהא מוחזקת היא שלש פעמים אחר הפסקה, אלא הדבר ברור כמו שכתבתי לעיל דבאחר הפסקה שניה לא הוה דינה כאחר הפסקה ראשונה לענין שתצריך אח"כ מחדש עוד ב' ראיות לצרף לה אלא בראיה אחת אחריה נתחזקה גם הראשונה שראתה אחר ההפסקה ראשונה והיא בחשבון שלש ראיות דהיינו אם יהיו אחריה שתי ראיות יהיו באיזה זמן שיהיו לא מיבעיא אם יהיו במכוון ג"פ מתשעים לתשעים דאז יהיה לה וסת קבוע אלא אפילו אם לא יהיו מכוונות הן שהשניה שאחר ההפסקה ראשונה לא תהיה מכוונת אחר תשעים, והיינו דרב גידל קמיתא הן אם תהיה השניה ג"כ אחר תשעים אלא שהשלישית לא תהיה אחר תשעים אלא כעונה בינונית והיינו דרב גידל בתרא אף על גב דאין כאן וסת קבוע מכל מקום מקרי מוחזקת בדם לענין שתטמא מעל"ע מן השלישי ואילך ועל כן אמר רב גידל בכתיבתא שניה מטמאה מעל"ע כיון שהיא שלישיית לאותה שאחר הפסקה ראשונה. ועל כן גם מ"ש הרשב"א וקרי פעם ראשונה כו' מתפרש שפיר דרב גידל הורה לנו שאין תוורת לחזקת דמים עד שתחזור ותראה עוד שלש ראיות הוקשה לו לרשב"א על זה דהא רב גידל אמר פעם ראשונה כו' ולכאורה קאי על פעם ראשונה ממש דהיינו קודם ההפסקה וא"כ צריך עוד שתי ראיות לחוד אחריה על זה תירץ דהך פעם ראשונה קאי על אותה שאחר הפסקה ועל כן שפיר מוחזקת לדם בשלש ראיות ועל זה סיים דעכשיו יוצא שלש הפלגות פירוש לפי זה שפרשנו דאחר הפסקה קאי משום הכי ניחא הכרייתא דנקטה שלש הפלגות מתשעים לתשעים דאם היינו מפרשים פעם ראשונה על אותה שקודם ההפסקה נמצא שאין כאן אלא שלש ראיות ושתי הפלגות מתשעים לתשעים אבל השתא ניחא דהויין שלש הפלגות שוות דהיינו שאנו מצרפין עכשיו גם הראיה שקודם ההפסקה אלא דלענין מוחזקת בדם אין אנו מצרפין אותה והכל ניחא בס"ד.

אנכי בדרך נחני ה' דרך האמת כי אחר כתיבי כן ראייתי בספר בדק הבית על תורת הבית הארוך כתב גם כן דפעם ראשונה היינו ראה הראשונה שאחר הפסקה ראשונה ואחר הפסקה שניה מועיל ג"כ ראה ראשונה שאחריה לענין שאם תראה עוד ראה שלישיית בקירוב כל שכן דמהני שתטמא מעל"ע כיון דאפילו ריחקה ראה השלישית מהני וכתב שהרשב"א הקשה על שיטה זו שכתבתי והרשב"א במשמרת הבית התלונן עליו במה שאמר שהוא כתב אותה השיטה ובאמת הוא עצמו כתב כן בסידור יפה כו' הרי שכיוונתי לדעת

פלתי המבואר

הפלתי כתב דהרשב"א אתי כפירוש הטו"ז

אמנם ברור דכוונת הרשב"א להוכיח כפירושו ופרש"י ולשלול פירוש המהרש"א והבית יוסף והוא דאי הפירוש כדבריהם אם כן ראייה ראשונה הכוונה מה שראתה בפעם השניה לסוף עונה בהפלגה מראיה שראתה לאחר צ' ימים וא"כ הרי כאן הפלגה א' כמו שכ' הבי"י ואם חוזרת בעונה שניה הרי כאן ב' הפלגות ובעונה שלישית הרי ג' הפלגות וא"כ קבעה וסת והיאך אמר רב גידל מטמא מעל"ע הא בקבעה וסת דיה שעתיה והיאך קאמר בחזיה בעונה דהוא הפלגה שויה עונה ועונה כמו שפי"י רש"י בעונות שהיתה למורה לראות דמטמא מעל"ע ומזה הוכיחו רש"י ורשב"א דג' מעל"ע דקאמר היינו ראייה ג' בצירוף ראייה ראשונה לאחר הפסק צ' וא"כ יש כאן ב' הפלגות ולא קבעה וסת ולכן מטמא מעל"ע.

דחה כוונת רשב"א וקרי"י פעם ראשונה לאותו ראייה ראשונה שראתה לאחר שעברו ג' עונות דעכשיו יוצאים ג' הוא קלקול בדפוס וצריך לומר ב' הפלגות וג' וב' הוא טעות דשכיח וזה ראייה דעכשיו יוצאים ב' הפלגות ולכן טמאה מעל"ע משא"כ אילו מפרשינן בלאו הך ראייה קמייתא כדעת הבי"י וב"ח ומהרש"א א"כ הרי ג' הפלגות הרי קבעה וסת ולמה מעל"ע הלא דיה שעתיה ואתי שפיר.

דאפשר לומר אפי"י אי גרסינן ג' הפלגות דכוונתו דעכשיו אם נצטרף עוד ראייה הרי כאן ג' הפלגות ולא הוי מטמא מעל"ע אבל האמת דכוונתו לב' הפלגות וזה ברור.

דעת הש"ך דהא דקובעת וסת היינו לחומרא ולא לקולא

בזמן הזה שהתמירו בנות ישראל על עצמן כטעות ומונין תמיד ז' נקיים נחלקו הראשונים דעת הראב"ד שלא החמירו אלא לטמא כל דם שהיא רואה כאילו ראתה ימי זיבה שספק תורה היא משא"כ אם לא ראתה דם לחוש לוסתה לא שהרי וסתות דרבנן וספק דרבנן להקל ולעומת זה דעת הרמב"ן והרשב"א ועוד דקובעת וסת ויש לחשוש לוסתן, וכתב הש"ך (י"ט) בנקודות הכסף בהג"ה שדעת הראשונים הללו לא אמרו להחמיר שקובעת וסת בימי נדה וזיבה אלא שאינו נעקר בפחות מג' פעמים אבל לא להקל שנאמר כיון שקבעה וסת שוב אינה חוששת לוסת התודש והפלגה אלא דינה לגבי זה כוסת שאינו קבוע ע"כ.

שהחליט הרשב"א דאינה חוששת רק לוסת הקבוע מנא לן הרי כיון דחזינן דמטמא מעת לעת והרי היא בחזקת רואה מנא ליה לחלק ולומר דלגבי וסתות לא היישנין ומסיים וצריך עיון.

הפלתי הביא מה שהשיג הטו"ז על דברי הרשב"א הנ"ל

הנה ציינתי דברי הרשב"א ודברי הבי"י ועליהם דברי הטו"ז ולכן לא אכפול הדברים אלא אציין לשון הפלתי, והנה הטו"ז השיג אבית יוסף דפירש בדברי הרשב"א דכתב בתורת הבית על הך דרב גידל פעם ראשונה דיה שעתיה שניה דיה שעתיה שלישית מעת לעת דקרי פעם ראשונה לראיה ראשונה שראתה לאחר שעברה עליה ג' עונות דעכשיו יוצאים ג' הפלגות שוות מביניהם עכ"ל.

והקשה הבית יוסף הא אין כאן רק ב' הפלגות דראיה ראשונה לאחר הפסק וראיה שניה עושים רק הפלגה אחת וראיה שלישית משוי ליה הפלגה שניה מכוח קושיא זו הוסיף הבית יוסף בראיות דראיה ראשונה כוונת הרשב"א על ראייה שניה כי מה שראתה תיכף בהפסק צ' ימים אינו בכלל והטו"ז השיג עליו.

הפלתי מציין דברי המהרש"א דדעת רש"י כהטו"ז ודעתו כדעת הבית יוסף

והנה המהרש"א כתב דדעת רש"י כדעת הטו"ז דראיה ראשונה ה"י ראייה ההוא שראתה תיכף כשעברו צ' ודעתו כדעת הבית יוסף דאם לא כן מה קמ"ל רב גידל ראי' ראשונה דיה שעתיה הא ברייתא היא עברה עליה ג' עונות וראתה דיה שעתיה ולא על זה ה"י כוונת השואל וכוונת הטו"ז כרשב"א אמת וברור וכן כתב הנקודות הכסף.

הפלתי מפלפל בדברי מהרש"א

איברא מה שביקש ליישב תמיהת הבית יוסף ולומר דהרשב"א נתכוין להוכיח דאין ראייה ראשונה שראתה קודם הספק נכלל במאמר רב גידל באמרו ראייה ראשונה דיה שעתיה. זה דוחק גדול דמלבד שהוא רחוק במשמעות הרשב"א. אף גם דזה לא יגלה על לב שום איש לומר דכל זמן שלא הפסיקה ג' פעמים בג' עונות שיהי' ראשונה מן החשבון.

ועוד אז אם ראתה אחר הפסקה שניה דקאמר רב גידל ב' מעל"ע א"כ יהי' כוונתו על ראייה ראשונה לאחר הפסק הב' דהא ראייה ראשונה קודם הפסק קרויה והא ברייתא מפורשת דיה שעתיה ומה צריך ראייה לזה.

[כת] אם פחתה וכו'. הש"ך ס"ק ס"ח הביא דברי רש"י (נדה ט ע"ב) הותרה שראתה ז"א ז"ב ז"ג וכו'.

וכוונתו להוכיח דלא כדרישה (אוח ג), דהא דשמואל (דף סד ע"א) מודה ביש לה וסת דסגי צב' דלוגין, דוקא כשהוסת

מכוון לדילוג ולא כדרישה,

דאיהו מפרש דהא דכתב רש"י

ז"א ז"ב ז"ג קושטא דמלתא

קאמר רש"י דס"ל להלכה

כשמואל דלא קבעה צב' דילוגין

וסת, וקשיא ליה הא היה לה

וסת מקודם וא"כ אף לשמואל

קשיא ומה הוכיח הש"ך דלא כדרישה, וכן הוכיח לעיל

בס"ק י"ט. ולא הבנתי דבריו, דהא לא מיירי כאן קודם

שהפסיקה לראות צב' ימים דהיה לה וסת קבוע לאין

אמרינן דמטמאה מעת לעת, ועל כרחך מיירי דהומוקה

נדמים אצל מ"מ לא היה לה וסת קבוע, וא"כ פשיטא

לשמואל צבי ג' דלוגין, ולכך לא הקשה החוס' שם כנראה

מדברייהם רק לרב ועיין מה דכתבנו לעיל באריכות צביאור

דברי החוס'. וצטור ורשב"א באתת לא נזכר מז"א ז"ב

ז"ג כפירש"י רק סתם פחתה

והותרה, ולא נכתבו להותרה

במכוון דלילוג כפירוש רש"י.

והגע ע"מך לרב ודאי דהוי

דילוג, והא הרשב"א חושש

להחמיר כרב. אלא ודאי דלא

מיירי כהאי גוונא, או דדעתו

כמו שכתבנו לעיל בנסו' דאף לרב לא הוי וסת דילוג,

ודבריו אינם מוכרחים ומוזנים:

ודע כי הרמב"ם צפ"ד מהלכות משכב ומושב (הלכה ד)

פסק במוקדם שהגיע זמנה לראות וראתה פעם

פלתו המבורר

או רק לחומרא ויש שיטה שלישית והוא בשו"ע של הרב

התניא כאן ס"ק ק"ב שמחלק בין ימי נדה לימי זיבה דבימי

נדה לא נקבע וסת גמור רק להחמיר ע"כ ועדיין צ"ב דאכתי

לא בקיאה גם בימי נדה והדרא קושיא לדוכתיה ועכ"פ

הראשונים הנ"ל והאחרונים לא נחתו לפרש כן.]

[ספכ"ח] כתב המחבר (י"ט) אבל אם פחתה או הותרה שלא

היה הראיות מכוונות אז אי אפשר לראשונות

להצטרף ועד שתראה ד' ראיות מכוונות אינה קובעת וסת

להפלגות ע"כ.

כתב הש"ך (י"ט) הביא דברי רש"י הותרה שראתה צ"א צ"ב

צ"ג וכו', וכוונתו להוכיח דלא כדרישה, דהא דשמואל

מודה ביש לה וסת דסגי בב' דלוגין דוקא כשהוסת מכוון

דלילוג, ולא כדרישה דאיהו מפרש דהא דכתב רש"י צ"א צ"ב

צ"ג קושטא דמילתא קאמר רש"י דס"ל להלכה כשמואל דלא

קבעה בב' דילוגין וסת, וקשיא ל' הא היה לה וסת מקודם

ואם כן אף לשמואל קשיא, ומזה הוכיח הש"ך דלא כדרישה,

וכן הוכיח לעיל (טו).

קושיית הפלתי על הבנת הש"ך

ולא הבנתי דבריו, דהא לא מיירי כאן קודם שהפסיקה לראות

דעת התורה השלמים לחלוק על הש"ך ואף לקולא כן

ועל זה כתב המנחת יעקב בתורת השלמים (יט) שאף להקל

קובעת וסת וכן משמע מדברי הרמ"א לקמן (י"ט) וטעמו

דכיון דכל הסיבה דאנו אומרין דחוששת לוסת הוא דאם אתה

מחלק כדעת הראב"ד בין ימי נדה לימי זיבה הרי הצרכת

ללמדן פתחי נדות מה שכבר נשכחו מהם לגמרי ולפי דברי

הש"ך אכתי חשש זה במקומה עומדת ולכן דוחה דברי הש"ך.

הפלתי הביא ראיה לדברי הש"ך מחידושי הר"ן

וכתב הפלתי דהמעין בחידושי הר"ן נדה (י"ט) יראה דהבין

גם כן כדעת הש"ך דאחר שהביא דברי הרמב"ן הנ"ל

שחולק על דעת הראב"ד כתב עליו צריך עיון דנהי דהחמירו

על עצמם הני מילי לחומרא אבל לא לקולא ואם נאמר

שקובעת וסת בימים שאינה ראייה לקבוע וסת מדינא נפיק

מיניה חורבא עיי"ש הרי דהר"ן מסכים לדברי הש"ך לחלק

דקובעת וסת לחומרא ולא לקולא.

[וראו] לציון דהסדרי טהרה (י"ט) ס"ל דאין כוונת הר"ן לחלוק

על הרמב"ן לדינא אלא להקשות כן עיי"ש ועוד הרי

יש לן רמב"ן שחולק על הר"ן וא"כ למה לא נימא לקולא

בוסתות דרבנן ואלי לכן סיים הפלתי בצ"ע אי הוי כוסת גמור

מקורות

(טו) בס"ק כ"ו-ג"ב, וכן כתב בסדרי טהרה ס"ק ל"ד. (י"ט) סעיף י"ג. (י"ט) ל"ט ע"א. (י"ב) ס"ק ל"ד. (י"ג) בסעיף כ"ו. (י"ד) ס"ק ס"ט. (ט"ז) ס"ק כ"ו-ג"ב, וכן כתב בסדרי טהרה ס"ק ל"ד. (י"ט) סעיף י"ג. (י"ט) ל"ט ע"א. (י"ב) ס"ק ל"ד. (י"ג) בסעיף כ"ו. (י"ד) ס"ק ס"ט.

ראשונה דיה שעתה ושניה מעת לעת, עברו ג' חדשים וראתה דיה שעתה וכו'. ונתקשה בו הגאון בית שמואל הובא בשו"ת שבות יעקב ח"א (סימן ע), דבגמרא (דף י"א) מוקי להך כר"א דלמך כל אשה שעברו עליה ג' עונות דיה שעתה, וא"כ הרמב"ם דפסק דלא כר"א לא היה לו לפסוק בעברו עליה ג' עונות דיה שעתה, ולא תירץ כלום, וישב הגאון שבות יעקב אין לו שורש ע"ש. ונראה, דגם

כח. וכן זקנה שעברו עליה שלש עונות משחוקינה, ולא ראתה, הרי זו מפולקת דמים ואינה חוששת לוסתה הראשון. (וקטנה וזקנה אינן חוששות לוסת שאינו קבוע) (צ"י בשם הרשב"א).

הפסק בין ראה לראיה ז' יום, וכגון דא צריך להודיע ויש זה מהתמיה על השמטת רמז"ם. אך ז"ל דס"ל לרמב"ם הא דדייק (הרמב"ם) [הגמרא] דצרימא רבי יש לחקור מנין קא דייק, אי מהך דאמרינן בהגיע זמנה לראות דפעם שניה מעת לעת, כבר כתבו החוס' (י"ע"א) דז"ה צרוב ספרים וכו' דמהא ליכא למשמע דבזה אפי' רשב"ג מודה, וזהו דעת רמב"ם בהכרח דהא פסק רשב"ג ומ"מ פוסק כן

דבשניה מעת לעת. וגם ליכא למימר כפירוש החוס' מהך דבלא הגיע זמנה לראות דצרימא שלישית מעת לעת, דזה יצדק אף לרשב"ג כמו שכתב רשב"א בצורת הניח וכן ה"ן, וכמ"ש הרמב"ם דפסק הך אף דקיי"ל כרשב"ג. וא"כ צריך להבין מנין יליף לה דהך צרימא רבי היא: וצ"ל דודאי הך דרב גידל דלמך בהפסקה כמה פעמים ז' ימים וראתה ואח"כ בעונה שוב ראתה דהוי מרי ראות, יש לדקדק למה מעת לעת, ואי דראייה של הפסקה ראשונה מנטרפת הא הפסקה ג' עונות. ואף שחזרה וראתה בצוף מה צכך, הא כיון דאין כאן ג' הפסקות הא

הרב בית יוסף בסימן זה תמה על הרמב"ם, דלמה השמיט בתינוקת שלא הגיע זמנה לראות כד חזיא בעונות קטנות ומימרא דרב גידל:

ולכן נראה דס"ל לרמב"ם ודאי בחזיא בתר הפסקה ראשונה אין צמימרא דרב גידל שום חידוש, דפשיטא דאם ראתה ג' ראיות היא מטמאה מעת לעת, ודל הפסקה ראשונה ולו יהיה שלא ראתה מעולם ועכשיו הזמן צרואה ג' ראיות מעת לעת. רק בחזיא בתר הפסקה שניה הוא דחידש רב גידל דראייה שניה מטמאה מעת לעת, וז"ל דראיה שראתה בתר הפסקה ראשונה מנטרפת אף שהיה

פלתי המבואר

בצ' ימים דהיה לה וסת קבוע דאיך אמרינן דמטמאה מעת לעת, ועל כרחך מיירי דהוחזקה בדמים אבל מכל מקום לא היה לה וסת קבוע, ואם כן פשיטא דלשמואל בעי' ג' דלוגין, ולכך לא הקשה התוספות שם כנראה מדבריהם רק לרב, ועיין מש"ל (יט) באריכות בביאור דברי התוספות. ובטור ורשב"א באמת לא נזכר מצ"א צ"ב צ"ג כפירש"י רק סתם פיתחה והותרה ולא נתכוונו להותרה במכוון בדילוג כפי' רש"י, והגע עצמך לרב ודאי דהוי דילוג והא הרשב"א חושש להחמיר כרב, אלא ודאי דלא מיירי כה"ג או דדעת' כמ"ש לעיל בתוספות דאף לרב לא הוי וסת דילוג, ודבריו אינו מוכרחים ומובנים.

וכו' עיי"ש, ונתקשה בו הגאון בית שמואל הובא בשו"ת שבות יעקב (י"ט) דבגמרא (י"ט) מוקמי להך כרבי אליעזר דאמר כל אשה שעברה עלי' ג' עונות דיה שעתה, ואם כן הרמב"ם דפסק דלא כר"א לא ה"ל לפסוק בעברה עלי' ג' עונות דיה שעתה, ולא תירץ כלום, עיי"ש.

וישרב הגאון בעל שבות יעקב אין לו שורש, עיין שם. **ונראה** בהקדם קושית הרב בית יוסף בסימן זה שתמה על הרמב"ם למה השמיט בתינוקת שלא הגיע זמנה לראות כד חזיא בעונות קטנות ומימרא דרב גידל.

ונראה דס"ל לרמב"ם ודאי בחזיא בתר הפסקה ראשונה אין במימרא דרב גידל שום חידוש דפשיטא דאם ראתה ג' ראיות דהיא מטמאה מעת לעת ודל הפסקה ראשונה ולו יהי' שלא ראתה מעולם ועכשיו הזמן ברואה ג' ראיות מעת לעת, רק בחזיא בתר הפסקה שניה הוא דחידש רב גידל דראיה

דברי הרמב"ם וקושית האחרונים עליו **ודע** כי הרמב"ם בפרק ד' מהלכות משכב ומושב (י"ז) פסק בתנוקת שהגיע זמנה לראות וראתה פעם אחת ד' שעתה, ושני מעת לעת, עברה ג' חדשים וראתה דיה שעתה

מקורות

(רטז) ס"ק טו. (ריז) הלכה ד. (ריח) ח"א סימן ע. (ריט) י"ע"א.

מוכח דהוי רק הפסקה ולא כוונה בהפלגה רחוקה וכמ"ש רש"י בד"ה מי אמרינן וכו'. רק דהא בלאו הכי לרבי בכל תינוקות שלא הגיע זמנה וראתה כמה פעמים הרי הוחזקה צדמים ומהדין שחטמא מעת לעת, רק הואיל ולא ראתה מעולם ולא הוחזקה צדמים לא החמירו חז"ל שיהא אמתה ראייה שמוחזקת בה מטמאה מעת לעת. וזה צדמיה ראשונה

בט. איזו היא זקנה, בל (שזקנה כל כך שראויה) (טור) שקורין לה אימא בפניה מחמת זקנותה ואינה חוששת.

והנה הא דאמרינן בהגיע זמנה לראות דראשונה דיה שעתה ושניה מעת לעת ובעצרו ג' עונות דיה שעתה, יש לומר לכאורה דאתיא אפילו כרבנן החולקים אר"א, וס"ל באשה שעצרו עליה ג' עונות מטמאה מעת לעת, דעל כרחק סברי רבנן כן באשה שכבר הוחזקה צדמים גמורים, אבל זו שראתה רק צ' פעמים דלא הוחזקה צדמים ראייה ראשונה והואיל והגיע זמנה לראות צריכה צדיקה, ולכן מטמאה מעת לעת כמו שכתב הר"ן דקנסא הוא הואיל ולא צדקה, וא"כ מ"מ היא אינה בחזקת רואה ולכן בעצרו ג' עונות ולא ראתה מודים חכמים לר"א דהיא בחזקת מסולקת ודיה שעתה:

אך זהו לרשב"ג אבל לרבי א"כ זו שראתה צ' פעמים הרי היא מוחזקת צדמים כשאר נשים מצד הבעל, וא"כ על כרחק הך דקמני עצרו עליה ג' עונות ר"א היא, וא"ש דצרי הגמרא דדוקא על רב גידל פריך דאת אמרת בהדר

פלאי המבואר

שניה מטמא מעת לעת, וצריך לומר דראיה שראתה בתר הפסקה ראשונה מצטרפת אף שהי' הפסק בין ראייה לראיה צ' יום כגון דא צריך להודיע ויש בה מהתימא על השמטת רמב"ם.

אך צריך לומר דס"ל לרמב"ם הא דרייק הגמרא דברייתא רבי, יש לחקור מנין קא דייק, אי מהך דאמרינן בהגיע זמנה לראות דפעם שניה מעת לעת, כבר כתבו התוספות בד"ה ברוב ספרים וכו' דמהא ליכא למשמע דבזה אפילו רשב"ג מודה, וזהו דעת רמב"ם בהכרח דהא פסק כרשב"ג ומכל מקום פוסק כן דבשניה מעת לעת. וגם ליכא למימר כפירוש התוספות מהך דבלא הגיע זמנה לראות דבראיה שלישית מעת לעת דזה יצדק אף לרשב"ג כמו שכתב רשב"א בתורת הבית וכן הר"ן וכמו שכתב הרמב"ם דפסק הך אף דקיימא לן כרשב"ג, ואם כן צריך להבין מניין יליף לה דהך ברייתא רבי היא.

וצריך לומר דודאי הך דרב גידל דאמר בהפסיקה צ' ימים וראתה ואחר כך בעונה שוב ראתה דהוי תרי ראיות, יש לדקדק למה מעת לעת, ואי דראיה של הפסקה ראשונה מצטרפת הא הפסיקה ג' עונות ואף שחזרה וראתה בסוף מה בכך הא כיון דאינן כאן ג' הפסקות הא מוכח דהוי רק הפסקה ולא כוונה בהפלגה רחוקה, וכמו שכתב רש"י בד"ה מי אמרי

וכו' רק דהא בלאו הכי לרבי בכל תנוקת שלא הגיע זמן וראתה ב"פ הרי הוחזקה צדמים ומהדין שחטמא מעת לעת, רק הואיל ולא ראתה מעולם ולא הוחזקה צדמים לא החמירו חז"ל שיהא אותו ראי' שמוחזקת בו מטמא מעת לעת, וזה בראי' ראשונה וכן בהפסיקה שני פעמים צ' ימים שורת הדין גם כן לרבי מוחזקת צדמים רק גם כן הטעם דבאותו ראי' אינו מטמא מעת לעת ואם כן ברואה ראי' אחר זה שהפסיקה ב"פ פשיטא דמטמא מעת לעת דהא כבר אתחזיק צדמים. ואם כן מדרב גידל מוכח דמוקי ל"י לברייתא רבי, דלרשב"ג כל כמה דלא חזי' ג' פעמים בצ' ימים אמרינן דהך תרי הפסקות הן סילוק דמים והיה הראיות רק מקרה בעלמא ואם כן איך בראי' שני' לאחר הפסקה שני' תטמא מעת לעת.

והנה הא דאמרינן בהגיע זמנה לראות דראשונה דיה שעתה ושניה מעת לעת ובעברה ג' עונות דיה שעתה, יש לומר לכאורה דאתיא אפילו כרבנן החולקים ארבי אליעזר וס"ל באשה שעברה עליה ג' עונות מטמא מעת לעת, דעד כאן סברי רבנן כן באשה שכבר הוחזקה צדמים גמורים, אבל זה שראתה רק ב"פ דלא הוחזקה צדמים רק הואיל והגיע זמנה לראות צריכה בדיקה ולכן מטמא מעת לעת כמ"ש הר"ן דקנסא הוא הואיל ולא בדקה, ואם כן מכל מקום היא אינה בחזקת רואה

קחזיא בעונות דשניה מטמאה מעת לעת, על כרחך דמוקי ליה לצרייתא כרבי, וא"כ ליכא לחלק בין הגיע זמנה לראות וראתה ז' פעמים ולשאר נשים, וא"כ על כרחך ר"א היא, וקושית הגמרא שפיר דרבי לא ק"ל כר"א וכו'. וזהא ניחא דקבעי הגמרא הך קושיא אמילתא דרב גידל, דמדבריו מוכח דהך צרייתא רבי היא, וגם אחי שפיר דהואיל ורבי היא קא קשיא ליה מסיפא דר"א היא וכנ"ל:

ולפ"ז אגן דקיי"ל כרשב"ג יפה עשה רמב"ם דהעתיק כל דיני הצרייתא, דהנך לא תליא כלל בדברי רבי ורשב"ג כמש"ל. אמנם מילתא דרב גידל השמיט, דזהו דוקא לרבי ולא לרשב"ג וכמו שכתבנו. ולפ"ז גם לחכמים יצדק בהך דעברו עליה ג' עונות דהגיע זמנה לראות, דזהו כ"ע מודים הואיל ואינה בחזקת רואה, דהא לא חזיא רק ז' פעמים בדמיים לא משוינון, וכל הקושיא הוא דר"א היא היינו לרבי דהיא מוחזקת בדמיים, ודברי רמב"ם כפתור ופרח. ומעתה אף הטור והשולחן ערוך שהשמיטו הך דרב גידל דהדר קחזיא בעונות, כי רמב"ם השמיט דלא כהלכתא ומי כמוהו מורה ודוק: [כ"ט] שלא הגיע זמנה לראות. והנה כפי דעת הרמב"ם פ"ד ה"א מהלכות משכב ומושב, משמע דזקנה אס' ז' פעמים ראתה לטוף ז' הכי זה מטמאה מעת לעת, ועיין שם בכסף משנה דעשה לרמב"ם סמוכים מדברי המשנה, וא"כ הדל גדול יש בין זקנה ללא הגיע זמנה לראות. וממהני מהמחבר ששינה דרכו, ולא זכר דברי רמב"ם כלל תחת לשונו. ואולי ק"ל אף דמטמאה מעת

פלתי המבורא

ולכן בעברה ג' עונות ולא ראתה מודים חכמים לרבי אליעזר דהיא בחזקת מסולקת ודיה שעתה.

אך זהו לרשב"ג אבל לרבי אם כן זהו שראת שני פעמים הרי היא מוחזקת בדמיים כשאר נשים מבלי הבלדל, ואם כן על כרחך הך דקתני עברה עלי ג' עונות רבי אליעזר היא, ואחי שפיר דברי הגמרא דדווקא על רב גידל פריך דאת דאמרת בהדר קחזיא בעונות דשניה מטמא מעת לעת על כרחך דמוקי ליה לברייתא כרבי ואם כן ליכא לחלק בין הגיע זמנה לראות וראתה שני פעמים ולשאר נשים, ואם כן על כרחך רבי אליעזר היא, וקושית הגמרא שפיר דרבי לא ס"ל כרבי אליעזר וכו', ובכהי ניחא דקבעי הגמרא הך קושיא אמילתא דרב גידל דמדבריו מוכח דהך ברייתא רבי היא. וגם אחי שפיר דהואיל ורבי היא קא קשיא ליה מסיפא דרבי אליעזר היא וכנ"ל.

ולפ"ז זה אגן דקיימא לן כרשב"ג יפה עשה רמב"ם דהעתיק כל דיני ברייתא דהנך לא תלי כלל בדברי רבי ורשב"ג כמש"ל, אמנם מילתא דרב גידל השמיט דזהו דוקא לרבי ולא לרשב"ג וכמ"ש. ולפי זה גם לחכמים יצדק בהך דעברה עלי

מקורות

(ר"כ) כסף ק"ל. (רמ"א) בפרק ד' הל' א'.

לעת מ"מ היו כוסת שאינו קבוע, ואינה מושגת דמ"מ וסת הראשון נעקר, ולשאינו קבוע אין מושגת זוקנה ו"ע:

[ל] בב' לחודש וכו'. הט"ז בס"ק מ"ז כמז דלכך נקט ורע כי דעמ הנקודות הכסף (ס"ק יב) דלהחמיר אמרינן בכ"ה ג' ולא בפשוט

דראה ג' פעמים זר"ח וכו' בו, משום דרבותא קמ"ל אע"ג דוסת ר"ח הוקבע מקודם, וכן משמע מזית יוסף ומפרישה. אבל האמת דנקט הרמב"ן והראש"ד הך דינא לדניא דש"ס דאין אשה קובעת וסת לימי נידמה וזיבה, וא"כ כשהיא

רואה זר"ח וכו' בו, כשתחזור לראות זר"ח הך ר"ח היו ליה בתוך ימי זיבה לראית עשרים וכלא יחשב, אבל כשכבר בפעם אחת חוזרת לקדמותה, שהרי נתגלה שרילוג הראשון לא סילוק דמיה היה אלא מקרה. ובוה חמור דין הוקנה מדין הקמנה שלא הגיע זמנה לראות.

לב. פעמים שהאשה קובעת לה וסת בתוך וסת. כיצד, ראתה שלש פעמים בראש חודש, ורביעית [ל] בב' לחודש ובר"ח וכן בחמישית ובששית, הרי קבעה שתי וסתות. וראה זה מנאמי להר"ן בחדשו דהביא הך דרמב"ן בסוף פרק צנות כותים (לט ע"א ד"ה אגל), וכתב דל"ע דנאי

פלתי המבואר

וכתב הכסף משנה דדברי הרמב"ם יש לה מקור מדברי המשנה (י"ב) שכתב ובמה אמרו דיה שעתה בראיה הראשונה אבל בשניה מטמאה מעת לעת ואינו צריך לידחק במה שנדחקו בו התוס' ע"כ.

ודקשה הפלתי למה שינה המחבר ולא הזכיר דברי הרמב"ם כדרכו בכל מקום.

מחדש דאף דמטמא מעל"ע מ"מ אין חוששין לה כדין וסת שאינו קבוע

ותירין דאולי ס"ל להמחבר דאף דמטמא מעת לעת מכל מקום דינה כוסת שאינו קבוע ואינה חוששת דמכל מקום וסת הראשון נעקר ולוסת שאינו קבוע אין חוששין בזקנה ומסיים בצ"ע.

דברי המחבר דאשה קובעת וסת בתוך וסת (ס"ל) **כתב** המחבר (י"ב) פעמים שהאשה קובעת לה וסת בתוך וסת כיצד ראתה שלש פעמים בראש חודש ורביעית בכ' לחודש ובראש חודש וכן בחמישית ובששית הרי קבעה שתי וסתות ע"כ והוא דברי המחבר כאן והמחבר הזכיר רק סיום הדברים כיון שאין נפק"מ לדין כיון שאין חילוק בין ימי נדות לימי זיבות לשאר הימים.

קושיה הט"ז למה נקט המחבר ציור כזה ולא ציור יותר פשוט **וכתב** הטורי זהב (י"ב) ס"א בעשרים לחודש והא דנקט בדרך זה ולא בדרך דלעיל דהיינו שראתה שלש פעמים בראש חודש ובכ' לחודש דקמ"ל רבותא דאף על גב דראיית

מקור דברי המחבר **ומקור** דברי המחבר הוא בטור והוא לפי דברי הרמב"ן (י"ב)

מקורות

(רעב) ז' ע"ב. (רעב) סעיף ל"ב. (רמב) פ"ה הל' ט"ז י"ח. (רעה) ס"ק מ"מ.

דהחמירו על עצמן הני מילי לחומרא אבל לא לקולא, ואם נאמר שקובעת וסת בימים שאינם ראויים לקבוע וסת מדינא נפיק מיניה חורבה וכו' ע"ש. והרי דברי שניהם אמור בספר, ודברי הר"ן מקיים לדעת הש"ך, ולכן ל"ע: [לא] לאחר וכו'. נראה הוא הדין נמפלת נפל, כל זמן שיש לה דין לידה לענין דם לידה

לג. מעוברת, ולא לאחר שלשה חדשים לעיבורה ומניקה כל כ"ד חודש אחר לידת הולד, אינה קובעת וסת. אפילו מת הולד או נמלתו, דמים מסולקים מהן כל זמן עיבורה וכל כ"ד חודש. ומ"מ חוששת לראיה שתראה בדרך שחוששת לוסת שאינו קבוע.

פלתי המבואר

הפלתי מביא דעת הש"ך דלהחמיר אמרי' אף לדין דאין אשה קובעת וסת בימי זיבה ודע דדעת הנקודות הכסף דהא דאמרי' לדין דאשה קובעת וסת בימי זיבה הוא דווקא לחומרא אבל לקולא אמרי' אף לדין דאין אשה קובעת וסת בימי נידה וזיבה ואי אפשר להקל. ובתורת השלמים (י"ט) הקשה ע"ז וס"ל דאף להקל אמרי' כן כיון דכל טעם לדין להקל לנשים מבלי לדקדק בפתחי נדה וזיבה, ואם אתה אומר להחמיר אמרי' אין אשה קובעת וסת בימי זיבה, אף היא עדיין צריכה לבדוק ולדקדק לדעת מתי הן ימי נדה או ימי זיבה (ומה הועילו חכמים בתקנתן) ולפיכך ס"ל באמת להתורת השלמים דאנן קיי"ל להקל ולהחמיר דאשה קובעת וסת בימי נידה וזיבה.

הפלתי מביא ראי' מדברי הר"ן לבי' הדעות הנ"ל ושרעת הר"ן נוטה להש"ך ומכריע בצ"ע

וראיה זה מצאתי להר"ן בחידושו, דהביא הך דהרמב"ן בסוף פרק בנות כותים וכתב דצריך עיון דנהי דהחמירו על עצמם הני מילי לחומרא אבל לא לקולא (וכדעת הש"ך ולקולא לא אמרי') ואם נאמר שקובעת וסת בימים שאינם ראוי לקבוע וסת מדינא נפיק מגי' חורבה וכו' עיי"ש (וכטענת התורה שלמים) והרי דברי שניהם אמורה בספר, ודברי הר"ן מסכימים לדעת הש"ך ולכן צ"ע.

אי נכפל גם כן אמרינן דין אבריה מתפרקין ולכן הוי מסולקת דמים

[סקל"א] כתב המחבר (י"ט) מעוברת לאחר ג' חדשים לעיבורה ומניקה כל כ"ד חודש אחר לידת הולד אינה

ראש חודש הוא קבוע תחילה אימא שאין לחוש אלא בראש חודש לחוד ולא בבי' לחודש שהוא ממעין פתוח קמ"ל דחוששת לשניהם ע"כ.

וכן משמע מדברי הבית יוסף ומדברי הפרישה עיי"ש (י"ט), תמצית הדברים דנתקשו המפרשים למה לא כתב המחבר באופן פשוט יותר דמיד מתחלה ראתה בר"ח ובבי' לחודש (או בכ"י) ג' פעמים דקובעת שני וסתות ועל זה תירוצ' הטו"ז שקמ"ל רבותא דחוששת לשניהם אע"פ שממעין פתוח, ועיין לעיל בחות דעת סי' קפ"ד סק"ז דצ"ע דכאן משמע דחוששת גם ליום השני של ראייתה ולעיל בסעי' ו' משמע דאינה חוששת למשך ראייתה רק לעונה ראשונה וחילוק בין אם יום הראשון היה וסת קבוע דאינה חוששת לשאר משא"כ כשיום הראשון אינה קבוע ורק שאר הימים שפיר חוששין.

דברי הפלתי בבואור המחבר דמביא דעת הראשונים שקאי על דינא דגמרא

וכתב הפלתי אבל האמת דנקט הרמב"ן והראב"ד הך דינא לדינא דש"ס דאין אשה קובעת וסת לימי נידתה וזיבה ואם כן כשהיא רואה בראש חודש ואח"כ בכ"י בו כשתחזור אותה אשה לראות בר"ח הבא הך ראש חודש הוי ליה בתוך ימי זיבה לראיית עשרים וכלא יחשב משא"כ כשכבר ראתה שני פעמים בראש חודש אף אם בפעם השלישי הקדימה לראות בעשרים מכל מקום ראייה ג' בר"ח מחשב לוסת וזה ברור ופשוט. (אבל באמת לדין דקיי"ל דבזמיה"ז אשה קובעת וסת בימי זיבה אף אם לא קבעה וסת הראשון קודם אלא ראתה בר"ח ובכ"י לחודש בר"ח ובכ"י בו בר"ח ובכ"י בו קבעה ב' וסתות לר"ח ולכ"י בחודש).

מקורות

(רכז) מ"ק כ"ו. (רכח) ועין ש"ך ס"ק ע"ג. (רכט) נסעיף ל"ג.

[לב] אינו אלא במקרה. הט"ו צמ"ק מ"ט פירש דאינה חוששת לוסת זו כלל. ונ"ל דמיירי ללא ראיה ג' פעמים צחותן עונות שהיתה למודה לראות, אבל ראיה ג' פעמים היא נריכה לחוש כמו וסת שאינו קבוע כלעיל בקעיף ל"ג, אלא מיירי דראיה

לד. מעוברת, משהוכר עוברת, ומניקה, כל

כ"ד חדש, אינה חוששת לוסת הראשון. אפילו היה לה וסת קבוע והניע תוך הזמן הזה, אינה צריכה בדיקה ומותרת לבעלה. ואפילו שופעות ורואו' דם באותן עונות' שהן למודות לראות בהן, [לב] אינו אלא במקרה. עברו ימי העיבור וההנקה, חוזרות לחוש לוסתן הראשון. כיצד, היה לה וסת לימים, אם למודה לראשי החדשים, חוששת לר"ח ראשון שהיא פוגעת בו. וכן כל כיוצא בזה. וכן הדין אם היה לה וסת הנוף או לזמן ידוע, אבל אם היה וסתה וסת ההפלגות, אי אפשר לחוש עד שתחזור לראות. חזרה לראות אפילו פעם א' חוששת יום ההפלגה שהיתה למודה להפליג.

פלתו המבואר

כן התוס' ש"מ דס"ל דגם בנפל יש לה דין מסולקת דמים. וכן ציין לדברי התוס' שם בסמוך ד"ה דליכא שכתב ואע"ג דדיה שעתה כל ימי מניקותה שאני במח בנה או הפילה כדפרישת ע"כ, והנה על כרחך לפרש דהאי הפילה מיירי או שלא הפילה ספק ולד או לפני מ' יום דאי לא תימא הכי יש סתירת בין תוס' ראשון לתוס' אחרון וזה לא מסתברא דהרי ציין כדפרישת משמע דאדסמיך ליה קאי וחד טעמא להו וכיין שכן שפיר דדוקא הפילה ספק ולד אז אין לה דין מניקה אבל אם הפילה ולד מעליא שפיר יש לה דין מסולקת דמים (ולפי"ז לא בעינן להגיה בדברי התוס' כמו שיש מגיהים גמלתו ולא הפילה).

עוד ראייה לדין הנ"ל מדברי הרמב"ן

דחפלתו מוכיח עוד מדברי הרמב"ן דגם אם ילדה נפל יש לה דין מניקה ומסולקת דמים דהרמב"ן כתב בדמניקה לא אמרינן דיה שעתה וראייתו דהגמ' אומרת יושבת על דם טוהר דיה שעתה ומדלא נקט מינקת אלא דם טוהר ש"מ דבא לאפוקי מינקת והשתא דייק דאי נימא דלמפלת יש חזקת מסולקת דמים בימי טוהר ואפ"ה אין לה חזקת מסולקת דמים מחמת מינקת אי"כ י"ל דלעולם גם מניקה דיה שעתיה והא דנקט ימי טוהר לומר לן חידוש בילדה נפל דאע"פ דאין לה דין מסולקת דמים מחמת מינקת מ"מ יש לה דין ימי טוהר והיאך דייק מזה הרמב"ן דימי טוהר בא לאפוקי נפל ועל כרחך דס"ל להרמב"ן דאין חילוק בין מסולקת דמים במניקה בין אם ילדה ולד מעליא או ילדה ולד נפל רח"ל וכל אשה שיש לה דם טוהר יש לו דין מניקה ופשוט.

קובעת וסת אפילו מת הולד או גמלתו דמים מסולקת מהן כל זמן עיבורה וכל כ"ד חודש ע"כ.

דחנה יש לעיין מהו דינו של נפל היינו אם הלידה לא היתה לידה רגילה אלא הבן נולד מת רח"ל אי אמרינן ג"כ דינה כמניקה דעלמא או לא אלא בעינן שיניק ממש ואז אפילו אם מת הולד אח"כ מסולקת דמים אבל אם נולד מת אינה מסולקת דמים.

וכתב הפלתי להביא ראייה מדברי התוס' במס' נדה (י"ט) ד"ה ושווין דגם אם הולד נולד מת שפיר אמרינן דהיא מסולקת דמים ודינה כמניקה דעלמא וכדלקמן ומ"מ יש לעיין דזה דוקא אם ילדה נפל אחר שעבר לכל הפחות מ' יום להריונה (ל) דאם לא עבר מ' יום להריונה מים בעלמא הוא ואין כאן אבריה מתפרקין.

דעת הפלתי להוכיח מדברי התוס' דאם ילדה נפל מסולקת דמים

דזה לשון התוס' ד"ה משוין לגבי הא דנחלקו שם בגמ' אי דם טוהר מעיין אחד הוא או שתי מעיינות כתבו ושוין דרואה אחר ימי טוהר דאמרינן דיה שעתיה ואינה טמאה למפרע והקשו למה לי למימר דדיה שעתיה מטעם דם טוהר תיפוק ליה דמניקה היא עד כאן הקושיא של התוס' ומזה דייק הפלתי דאי נימא דאם ילדה נפל אין לה דין של מסולקת דמים שפיר נקט רבותא יתרא והוא דדם דיה שעתיה דאף אם ילדה נפל רח"ל דאינה מסולקת דמים מטעם מניקה דעלמא מכל מקום אמרינן דיה שעתיה מטעם דם טוהר וכיין דלא תירוצן

מקורות

(רכט) ל"א ע"א. (ל) עיין בשו"ס נים שערים יו"ד סימן רנ"ו.

פלתי המבואר

ג' פעמים אבל בפעם אחת דינו כמקרה
וכתב הפלתי לתרץ ולבאר הכוונה של הטו"ז בביאור דברי
 המחבר שכתב דאנו דנין לראייתה כמקרה הכוונה דאם
 ראתה פעם אחת או אפילו שני פעמים אינה חוששת אפילו
 לוסת שאינו קבוע אבל אם ראתה ג' פעמים אז חוששת ואינה
 חוששת אינה חוששת כוסת קבוע אבל חוששת כוסת שאינו
 קבוע והדבר דומה לוסת הקפיצות שהוא וסת שתלוי במקרה
 שגם אחר ג' פעמים אינו נקבע לוסת רק לחשוש לה ופחות
 מג' פעמים אינה חוששת אפילו וסבתה דהרי אשה זו בחזקת
 מסולקת דמים ולכן אמרינן דמקרה יש לה ואין זה וסת קבוע
 דעלמא דכל כמה שאפשר לדון אותה בחר רוב הנשים שדינן
 לה אחריהן והם אינן רואות (וכל זה דלא כדברי הגו"כ ת' ס' צ"א
 בדעת הטו"ז עיי"ש).

ביאור דברי הטו"ז בס"ק שלפני זה

כתב הטורי זהב (ל"ג) וזה לשונו ותיכף שעברו ימי העיבור
 חזרה למקומה ע"כ, ובפשטות כוונתו דהא דכתב
 המחבר דחוששת כוסת שאינו קבוע היינו דוקא לאחר שעבר
 זמן עיבור והנקה וזה אפילו אם ראתה ג' פעמים בימי
 מניקה.

קושית הפלתי על דברי הטו"ז

דהפלתי כתב לא אוכל לירד לסוף דעתו כלל דהרי כל דברי
 המחבר קאי בתוך ימי עיבורה ותוך ימי מניקתה ולא
 אח"כ, (ועיין סדרי טהרה סימן קפ"ד (ל"ג) בשם ספר תפארת למשה
 שמפרש כהבנת הפלתי ועיין בסדרי טהרה שם), ועיין במחצית השקל
 כאן שכתב דדברי הטו"ז נסדרו שלא במקומם.

מתי מעוברת חוששת לוסת שאינו קבוע בפעם אחת או רק אחר
 ג' פעמים
 [סק"ב] **כתב** המחבר (ל"ג) מעוברת משהוכר עוברת ומניקה
 כל כ"ד חודש אינה חוששת לוסת הראשון
 אפילו היה לה וסת קבוע והגיע תוך הזמן הזה אינה
 צריכה בדיקה ומותרת לבעלה ואפילו שופעות ורואות דם
 באותן עונות שהן למודות לדאות בהן אינו אלא כמקרה
 ע"כ.

דעת הטו"ז דאינה חוששת אפילו כוסת שאינו קבוע

וכתב הטורי זהב (ל"ג) דאינה חוששת לוסת זה כלל
 עיי"ש ועיין בב"ח חותן המלך (של הטו"ז) שס"ל
 גם כן לפרש דאינו אלא כמקרה שאין לחוש כלל אף
 שוללי דבריהם היה אפשר לומר אינו אלא כמקרה הכוונה
 שדינו כוסת שאינו קבוע שנעקר בפעם ראשון וכל זמן
 שלא נקבע נקרא מקרה אבל הבנת הב"ח והטו"ז אינו
 כן.

קושית הפלתי על הבנת הטו"ז והב"ח (מסעיף ל"ג) דחוששת

כוסת שאינו קבוע

והקשה הפלתי מהא דכתב המחבר (ל"ג) לעיל דמעוברת
 ומניקה חוששת לראיה שתראה כדרך שחוששין
 לוסת שאינו קבוע ובאמת מהאי טעמא כתב הפרישה וכן הובא
 להלכה בשו"ע של הרב התניא (ל"ג) דהא דכתב בסעיף ל"ד
 דאינו אלא כמקרה הכוונה דיינו כוסת שאינו קבוע אבל בדברי
 הטו"ז אי אפשר לפרש כן (ל"ג).

הפלתי מחדש דלפי הטו"ז חוששת לוסת שאינו קבוע אם ראתה

מקורות

(ל"ג) נסעיף ל"ד. (ל"ג) נס"ק מ"ט. (ל"ג) נסעיף ל"ג. (ל"ג) ס"ק קט"ו. (ל"ג) ועיין נמות דעת (ס"ק ל"ו) שרואה ללמוד קן גם דברי הטו"ז
 עיי"ש. (ל"ג) סקמ"ט. (ל"ג) סקמ"ט. (ל"ג) סק"י.

ק"צ [א] מטמאה וכו' עד שתרגיש וכו'. עמש"ל סימן קפ"ג (סק"א):

[ב] גזרו על כתם וכו'. והקשה הכ"מ (פרק ט מאיסורי ביאה ה"ג) הא הו' ספק ספיקא, ספק מגופה ספק

מעלמא ואח"ל מגופה דלמא מן העליה, ותייך דאעפ"כ החמירו חכמים. ויש לפקפק על הרמ"א קפ"ז (סעיף ה) שכתב ספק ספיקא. ואולי יש לחלק דעס ריעותא לפניך דהרי מכה כאן ואין ידוע אם מוילאה דס, ובלא"ה דעת הרשב"א להתייר כנ"ל.

אבל חירון ז' מהכ"מ, דכיון דליכא לתלות ודאי מגופה אחיא הוא הנכון, כי כך אמרו בגמרא (לז"ש)

[לשמאין] דס"ל דיה שעשה משום דאשה מרגשת (נה ג ע"א) א"כ לא יהיו כתמים טמאים כלל, ומשני הגמרא כיון דנזיפור לא נתעסקה ונשוק של טבחים לא עברה האי דס מהיכי אתי. וא"כ הדבר (לז"ש) [לשמאין] מכ"ש לדין דקיי"ל (כז"ה) [כחכמים]

סימן קצ

דיני כתמים ובריקת האשה וכו' נד סעיפים:

א. דבר תורה אין האשה ואו מטמאה ולא אסורה לבעלה עד שתרגיש שיצא דם מבשרה, וחכמים וכו' גזרו על כתם שנמצא בגופה או בבגדיה, שהיא מטמאה, ואסורה והדין עמו דהא מהך טעמא פרכינן אכ"ש לטהר כתמים ופשטו:

אך קשה להכ"מ הא הכל ספק אחד אי מגופיה או מעלמא או מן עליה, דמאי שנא מעלמא או מעליה הא הכל

פלתו המבואר

[סק"ב] כתב המחבר (ה) וחכמים גזרו על כתם שנמצא בגופה או בבגדיה שהיא טמאה ואסורה לבעלה אפילו לא הרגישה ע"כ.

[ובטור הלשון] וחכמים גזרו על כל כתם שנמצא בגופה או בבגדיה שהיא טמאה ואסורה לבעלה אע"פ שלא הרגישה ע"כ, והמחבר השמיט חיבת "כל" ויש להסביר הטעם מחמת קושית הפרישה (ז) שכתב דהלשון של הטור אינו מדוקדק, שכתב שחכמים גזרו על כל כתם, וזה אינו שהרי הרבה כתמים יש שאינם מטמאין, א) אם מפני שאינם מראה דם, ב) או במקום שאין שיעור גדים ועוד, ג) או מפני שאר דברים שיתפרשו בסימן זה, אלא הכי קאמר (הטור) כל כתם שמתזיקין אותה בטומאה איסורו הוא מדרבנן ע"כ ולכן השמיט כל דלא כל כתם טמאן.

קושית הכסף משנה למה טמאוהו כתמים הרי יש כאן ספק ספיקא

הנה האחרונים ציינו לדברי הכסף משנה על הרמב"ם (ה) שכתב להקשות על דברי הרמב"ם שכתב שם "וטומאה זו מספק שמה כתם זה מן החדר הוא בא, או מן העליה, או מן הצדדים ע"כ" אם כן היאך כתב הרמב"ם שאשה שמצאה

דעת הפלתי דבריקת עד הו' ספק הרגשה מה"ת [סק"א] כתב המחבר (ה) דבר תורה אין האשה מטמאה ולא אסורה לבעלה עד שתרגיש שיצא דם מבשרה ע"כ.

וצייין הפלתי למה שכתב במקום אחר עיין לעיל בסימן קפ"ג (ז) לדון בגדר הרגשה, ואי בדיקת עד הו' ספק הרגשה או לא עיי"ש שמכריע דהו' ספק הרגשה והביא ראיות לדבר עיי"ש (ועיין גם בהערות וביאורים שם).

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בגדר בדיקת עד אי יש לה דין הרגשה מה"ת או לא. ♦ לפלפל בראיות הפלתי מדברי התרומת הדשן דבדיקת עד הו' מה"ת. ♦ עוד נימוק לפלפל בראיה הנ"ל לפי דברי הכרתי ופלתו לעיל שמבאר דזה תלוי בתירוצו של הגמ' לעולם דארגשה ואימור וכו' ♦ אי בדיקת עד קובעת וסת בפעם אחד או בג' פעמים ♦ אי יש חומרא בכתמים יותר מראיה תלוי אי לפי שמאי כתמים טמאין למפרע או לא ♦ הפלתי מוכיח דבדיקת עד הו' דאורייתא לפי דעת שמאי דכתמים טמאין רק מכאן והלאה ♦ ראיה הנ"ל לפי דעת רש"י דלפי שמאי כתמים אינם טמאים למפרע ♦ בדעת תוס' יש דין ודברים אי ס"ל בדעת שמאי דכתמים מטמאין למפרע ♦ דעת מהר"ם לובלין דכתמים טמאין רק מכאן ואילך

מקורות

(א) נסעיף א'. (ב) סק"א. (ג) נסעיף א'. (ד) סק"א. (ה) נפ"ט מהלכות איסורי ה' ה' א'.

פלתי המבואר

מבואר בהערות). ויש להסביר למה לא ניהא לו בתירוץ הראשון וי"ל דרבירי הראב"ד בתורת כהנים (ט) קשה ליה דהתם משמע דאין איסור נדה חמור כשאר עריות משום דמותר ביחוד ולכן אי אפשר ללמוד מנדה לשאר עריות בלי לימוד בפירוש עיי"ש ולפ"ז י"ל דאיסור נדה לא מקרי איסור חמור כל כך משום דמותר אפילו ביחוד ולפ"ז י"ל דהוא הדין לגבי ס"ס ולכן כתב לתרץ באופן אחר.

תירוץ הטו"ז על קושית הכ"מ דרוב דמים באשה באים מן

המקור

(ג) ויש עוד תירוץ על קושיא (נוסף על) הנ"ל והוא מה שכתב הטו"ז (ט) דאע"פ שיש ספק ספיקא מכל מקום כיון דרוב דמים שיוצא מהאשה אתי ממקור (ט) לא נחשב ספק זה ספק מן החדר ספק מן העליה לספק כלל, וכיוצא בזה כתבו התוס' במס' כתובות (ט) שמבואר שם דכשיש רוב גמור אין להחשיב המיעוט לספק לעשות ממנו ספק ספיקא בהצטרף עוד ספק עיי"ש.

והטו"ז ממשיך להקשות ולפי הנחה הנ"ל דאין לעשות ספק ספיקא באופן הנ"ל יקשה ממה שכתב הרמ"א לעיל (ז) שכתב דרון באשה שהיא רואה דם מחמת תשימש שיש להקל במקום ספק ספיקא, והוא ספק אי הדם בא מן המקור או מן הצדדין ואם תמצא לומר מן המקור שמא מן המכה (באשה שיש לה מכה במקור) הרי דעושיין ספק ספיקא כזה אע"פ שאחד מן הספיקות הם אי הדם בא מן המקור או מן הצדדים, ולכאורה לפי הנ"ל למה מועיל הרי אין זה ספק השקול כיון דרוב דמים באים מן המקור, וכן קיי"ל אם שימשו ביחד ונמצא דם חייבת חטאת (כרם הנמצא בפרוודיו) ולא אמרינן דחייב אשם תלוי מחמת שהוא ספק הרי דאין ספק אפילו לגבי קרבן, ותירוץ הטו"ז לחלק "דשאני התם שיש מכה" ואפשר שהיא מן הצדדים ועל זה קאי הס"ס עכ"ל. וכוונתו דבמקום שיש מכה לפנין שפיר הוי ספק ספיקא השקול משא"כ בעלמא לא הוי ספק השקול ומיושב קושית הכסף משנה דלא הוי ספק ספיקא.

דעת המנחת יעקב בספרו תורת השלמים לדחות דברי הטו"ז דהרי רוב דם שיוצא באשה יוצא בהרגשה ועל דבריו הקשו האחרונים שני הערות, (א) המנחת יעקב

כתם על בשרה או על בגדה הרי זו טמאה מדברי סופרים הרי ספק הוא וספק דרבנן לקולא, ומה תאמר דהכא החמירו חכמים בספיקן אכתי יקשה, דהכא הוי ספק ספיקא ובס"ס לא מסתבר דיחמירו והתינת אם אנו דנין באשה שיש לה חזקת טומאה וראתה כתם שפיר יש לרון אי ס"ס מהני נגד חזקת איסור כמבואר בטו"ז (י) אבל כשיש לה חזקת טהרה למה תהא טמאה מדרבנן הרי ס"ס מועיל יותר מרוב (י) א"כ יש לה חזקה ורובא לטהר, והס"ס הוא ספק מגופה ספק שלא מגופה, ואם תמצא לומר דמגופה בא הדם ספק בא מן החדר ספק בא מן העליה.

שני תירוצים של הכסף משנה על קושיא הנ"ל

והתירוץ הכסף משנה בשני דרכים, (א) דאף על פי דספק ספיקא הוא מכל מקום החמירו כאן חכמים ולא סמכו להקל על ס"ס כמו בעלמא "משום דאיסור (נדה) חמור הוא" ע"כ, (ב) ועוד תירוץ כתב שמאחר שאין לה דבר כמה לתלות בו הדם שנמצא החמירו כאילו הוא מגופה ודאי ואין כאן אלא ספק אחד עכ"ד. הנה כתב לן הבית יוסף בכסף משנה שני תירוצים, (א) דאיסור נדה איסור חמור הוא שיש בו כרת למי שעובר עליה ועיין חולין (י) שתמור הוא מאיסור שאין בו כרת וכן חמור הוא מאיסור שיש בו מיתה בידי שמים כמבואר במס' כריתות (ט) שעונשו של כרת הוא שימינו שלו ושל זרעו נכרתים (י) (משא"כ איסור שיש בו מיתה ב"ד חמור כמבואר בתוס' יבמות ל"ג ע"ב ד"ה אמר) ובנים הנולדים מהם הם בנים פגומים וברמב"ן (פרשת אחרי (ט) כתב דהבועל נדה יוליד בן מצורע רח"ל (ואפשר שזה מטעם עונש דמצד הטבע אין סכנה בנדה כמבואר במורה נבוכים (ט) ואפשר שחולקים) ולכן יש להחמיר בו, וכאמרם בגמ' נדה (י) דחכמים באו להחמיר על דברי תורה וכמו שכתב רש"י הטעם שלא יבואו להקל בנדה גמורה ע"כ, [ובגמ' סוטה (ט) נדה דכרת חמירא ליה עיי"ש משמע דלא גזרו להרחקה עיי"ש ויש ליישב] ולכן לא מהני בו ס"ס לטהר הכתמים.

(ב) ועוד תירוץ הכסף משנה דאין הספק ספיקא דהכא ספק השקול, והוא דספק השני ספק מעלמא ספק מגופה אינו ספק כלל דכיון דאין כמה לתלות הדם בעלמא לא תלינן אלא אמרינן דהדם באה ממנה, ועיין לקמן (ט) ספק אם עברה בשוק של טבחים טמא הרי דבמקום שאין רק ספק אחד הולכין להחמיר אע"ג דבעלמא קיי"ל ספק דרבנן לקולא (והטעם בזה

מקורות

(1) סימן ק"י ס"ק ט"ו ונש"ך כללי ס"ס אות כ"ו. (2) לפי דברי הרשב"א נמשו סימן ט"א. (3) ק"א ע"א. (4) כ"ג ע"ב. (5) עיין נרש"י חולין ל"א ע"א. (6) עיין נרש"י חולין ל"א ע"א. (7) ח"ג פרק מ"ז ועיי"ש שם עוד צפיק מ"ט. (8) י"ג נ"ט ע"א. (9) ו' ע"א. (10) צנעפר כ"ב. (11) פרשם אחרי מות פרשה י"ג סימן י"ג. (12) צנע"ב. (13) כמבואר בגמ' נדה י"ח ע"א ונרש"י שם ד"ה הא. (14) ט"ו ע"א. (15) כ"ג סעיף ה'.

פלתי המבואר

על דברי הטו"ז, דדבריו תמוהים דהרי לעיל בסי' קפ"ז מבואר דהמכה בא מן המקור ולא מן הצדדים ואם כן כשאנו דנין אי הדרם בא מן הצדדים היינו שלא מן המכה ע"כ, וכוונתו דאין זה ספק נוסף כיון דסוף סוף רוב דמים באים מן המקור, אם כן עדיין צ"ב למה התם הוי ס"ס (ולפי המנחת יעקב שפיר מוכן).

הפלתי כאן דן אי הספק ספיקא במכה הנאמרת לעיל (בסי' קפ"ז)

קאי לפי השני תירוצים של הכסף משנה

וכתב הפלתי לדון בקושיא הנ"ל למה לעיל (כ) שפיר הוי ספק ספיקא לפי שתי תירוצים של הכסף משנה (והרי

חילוקו של הטו"ז דחה המפרשים), ונקדים לדון לפי תירוץ הראשון של הכסף משנה דלא מהני כאן לטהר אותה מטעם ס"ס משום דאיסור נדה איסור חמור הוא לכן התמירו גם בס"ס, א"כ למה לעיל בסי' קפ"ז סומך הרמ"א להתירה משום ס"ס, ותירוץ דיש לחלק דהתם יש ריעותא לפנינו דהרי יש מכה לפניך ואע"פ שאין ידוע אם המכה מוציאה דם או לא מכל מקום איכא ספק ספיקא ובפרט לפי דעת הרשב"א (כ) דס"ל דגם אם אין המכה מוציאה דם תולין להקל א"כ שפיר איכא ס"ס דאע"פ דהאיסור חמור מ"מ אין כאן ודאי איסור משא"כ כאן הרי דם לפנינו ואין מכה לפנינו.

וממשוך הפלתי לדון להסביר הסי' דלעיל בסי' קפ"ז גם לפי תירוץ השני של הכסף משנה דכיון דליכא במה לתלות אמרינן ודאי מגופיה קאתי הדרם, כתב ג"כ לפי הנ"ל דשאני הא דלעיל דיש במה לתלות והוא במכה שיש לה שפיר איכא ס"ס משא"כ כאן.

וכתב הפלתי להביא ראיה לתירוץ השני של הכסף משנה לפי דברי הגמ' בנדה הנ"ל דפריך לפי שמאי דס"ל דיין שעתן והטעם משום דהאשה מרגשת כשכא הדרם א"כ לדבריו לא תטמא אשה בכתמים ותירץ הגמ' כיון דאשה זו בציפור שחוט (שיש לה דם) לא נתעסקה, ובשוך של טבחים לא עברה, האי דם מהיכא אתיא? ע"כ, והוא דאם אין מקום איפה לתלות את הדרם יש להחמיר ואין תולין הרי דאין חילוק בסברא זה בין בית שמאי לבית הלל וכר"ע מודים דטמאה במקום שאין איפה לתלות משא"כ לעיל יש מקום לתלות והוא במכה, הרי מדברי הפלתי יוצא דמתוך ג' תירוצים שני תירוצים של הכסף משנה ותירוץ אחד של הטו"ז העדיף תירוץ השני של הכסף משנה משום שהביא ראיה לתירוץ זה מן הגמ'.

בחורת השלמים (כ) הקשה דהנה באמת מדברי הרמ"א לעיל משמע דספק הראשון הוא "שמא הדרם בא מן הצדדים" ולא מחמת מכה, דאם לא כן הכל שם חדא ספיקא אי הדרם בא מחמת המכה או לא, ואין כאן תרי ספיקות להקל משום דהוי ספק אחד, אבל לענ"ד נראה דהטעם דהוי התם ספק ספיקא משום דאיתרע לן רובא כיון דרוב נשים אינן רואות מחמת תשמיש ממקור (כמו שכתב הב"י שם) לכן הוי ס"ס גמור (כ), ומהאי טעמא חשיב הכא ג"כ ס"ס "כיון דרוב נשים מרגישין בעצמן אם רואות דם" וכיון שלא הרגישה הכא בציצית הדרם איתרע לה רובא והוי ס"ס גמור אי לאו מטעמים שכתב הכסף משנה ע"כ. הרי העיר לן המנחת יעקב בחורת השלמים דלא מהני סברת רוב דמים באים מן המקור משום שיש רוב כנגדו והוא דרוב נשים רואות בהרגשה ולכן אמרינן להשוות שני רובי אהרדי והוא דאם לא הרגישה אין כאן רוב שכא מן המקור.

ראיות הפלתי לדברי המנחת יעקב דרוב נשים רואות דם

בהרגשה מגמ' ריש נדה

וכתב הפלתי שיש להביא ראיה לסברת המנחת יעקב הנ"ל דרוב נשים רואות דם בהרגשה מגמ' ריש נדה דס"ל לשמאי במשנה כל הנשים דיין שעתן ומטמאה מכאן ואילך ולא למפרע ובגמ' שם (כ) כתב בתירוץ השני הטעם והוא דטעמא דבית שמאי דאינה טמאה למפרע "הואיל ואשה מרגשת בעצמה בשעת יציאת הדרם", והאי אשה כיון שלא הרגישה מקודם שיצא דם הרי זה סימן שלא יצא מקודם דם רק מכאן ואילך ופריך לימא דהמשנה דמטמא כתמים דלא כשמאי דקיי"ל לקמן (כ) דכתמים מטמא למפרע עד שתאמר בדיקתי חלוק זה ולא היה בו כתם, ולא אמרינן אי נפיק מגופה היתה מרגישה עיי"ש מה שתי', הרי דהך סברא דרוב נשים מרגישות כשהן רואות סברא מעלייתא הוא. [והפלתי מצייין ראיה לסברה זה דוקא דסברת הדרם אינו צריך ראיה דגמ' מפורשת הוא (כ) דחזקת דם מן המקור הוא משא"כ סברא השני דיש הרגשה על פי רוב אינו מבואר להדיא לכן מצייין ראיה ג"כ מגמ'].

קושיית הנודע ביהודה על הטו"ז דצריך ביאור למה לעיל הוי ס"ס

ב והגאון בעל נודע ביהודה בדגול מרבכה (כ) הקשה גם הוא

מקורות

(כא) סק"א. (כב) וכה"ג מנז"ל נמס' כחצות ט"ז ע"ב, ונצ"ב נ"ב ע"ב. (כג) ג' ע"א. (כד) שם נ"ו ע"א. (כה) י"ז ע"ב. (כו) סק"א. (כז) נסימן קפ"ו. (כח) הובא לעיל בפלמי שם סק"א.

פלתי המבואר

מ"מ מודה הכא דיש ספק אי נשתנה גופה בכלל א"כ יש לאשה זה חזקת הגוף שהוא עדיף מחזקת טהרה שבאה מחזקת כשרות וכדומה, ולכן ס"ל להכ"מ דכיון דמה"ת אשה זו טהורה, ורק דרבנן אמרו שיש להחמיר יש להקל אפילו בס"ס קליש כזה שאינו ספק השקול ולכן לא ניחא ליה להכ"מ תירצן של הטו"ז וכתב בשני דרכים אחרים.

הרי יוצא לן דתירוצן הקושיא שהקשה על הכסף משנה דהוי ס"ס מתהפך ומ"מ יל"ע אם גם קושיא הראשונה דהוי ס"ס משם אחד דלכאור' עדיין קשה קושיא הג"ל אבל יש לומר דכיון דיש חזקת טהרה אפילו ספק קליש ג"כ מהני וכמו שכתבו האחרונים כעין זה דס"ס משם אחד מהני באיסור דרבנן וא"כ שפיר מיושב הקושיא ודברי הכסף משנה מה שתי' הם כפתור ופרח.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהשפוט: דברי האחרונים שפלפו בספק ספיקא של הרמ"א לעיל בס"י קפ"ו דספק מן הצדדים מקרי ספק • קושית הסדרי טהרה על הרמ"א מגמ' שהקשה וניחוש שמא דם מאכולת הוא • הגאון ר' מרדכי בנעט מתרץ דברי הרמ"א בכמה אופנים והוא דשאני דין רואה דם מחמת תשיש שיש עוד אופנים לצרף להקל • עוד אופן דס"ל להרמ"א דספק מן הצדדין ספק מעלייתא הוא ורק בשעת וסתה ס"ל דאין זה ספק • עוד אופן לחלק ובהקדם לבאר גדר ספק בא מן המקור וגדר זידוע שבא מן המקור שנקט הרמ"א • ידוע שבאה מן המקור היינו שבדקה והרגישה, ספק בא מן המקור היינו שלא בדקה ולא הרגישה • ספק צדדין לא מהני להצטרף במקום הרגשה רק בספק • הרמ"א מקיל לסמוך על ספק צדדין רק בקינוח ולא בבדיקה גמורה • אי בספק ספיקא שאינו שקול יש לעשות ספק ספיקא או לא • ראייה דאמרינן סמוך מיעוטא לפלגא גם בלי חזקה • דחייה לראיה הג"ל ומסיק דבלי חזקה לא אמרינן סמוך מיעוטא לפלגא • רוב דמים באשה רוב גמור וא"כ הספק הוי מיעוטא דלא שכיח לכן אין עושין מזה ס"ס • עוד ראייה דאין מצרפין לעשות ס"ס במקום שיש חזקה עם ספק אחד • עוד ראייה מסוגיא דדם הנמצא בתוך מי רגלים דהיכא דנאמר לשון חזקה אין ראוי לעשות מזה ס"ס • דעת האחרונים דכדי לעשות ס"ס בעינן שהספיקות יהיו שקולים • כמה הערות על דברי הטו"ז שהביא הפלתי • סברא דרוב דמים באים מן המקור לא אמרינן בטיפה אחת • הב"ח מחדש דבטיפה אחת אמרינן גם בראיה ודאית דהוי מדרבנן • כמה דחיות נגד דברי הב"ח • מדברי הפוסקים שלא נתנו טעם בביאור דברי רבי זירא בחומרת בנות ישראל ש"מ דלא

קושית הפלתי על קושית הכסף משנה דהוי ס"ס הרי ס"ס משם אחד הוא

אך על עיקר הקושיא שהקשה הכסף משנה דיש כאן ס"ס, הקשה הפלתי דלכאור' קשה איזה ספק ספיקא יש כאן הרי הכל ספק אחד הוא, והוא ספק הדם בא מן הגוף ספק הדם בא מן העליה או מן הצדדין, דמאי שנא מהיכין בא הדם אי מעלמא או מן העליה הרי הכל ספק אחד, והוא אי דם נדה הוא והיינו שבאה מן המקור וטמא הוא או ממקום אחר וטהור הוא, ומה לי אם הדם בא מהחוטם (הכותה מאף שמשם הדרך לבוא הדם, וכוונתו מעלמא), או מן העליה, (וכבר כתבנו לפלפל בדברי רמ"א לעיל בס"י קפ"ו סק"ו עיי"ש ומה שתרצנו התם לא שייך כאן).

עוד קושיא שהקשה הפלתי על קושית הכסף משנה דלא הוי

ספק ספיקא דאין זה ספק ספיקא המתהפך

ועוד יש להקשות על קושית הכסף משנה, דאף דהוי ס"ס מ"מ אין להס"ס זה כל כללי ס"ס (ט) דלא הוי ספק ספיקא המתהפך (ד), ולבאר קושיא זה יש לומר דלא על המחבר שהוא כתב הקושיא בחיבורו בכסף משנה הקשה דהרי כבר הכריע הכנסת הגדולה (ה) דדעת המחבר דלא בעינן שיהא ס"ס המתהפך ועיין גם בשלחן גבוה בכלליו (ו) שכתב דגם דעת הרמ"א כן אלא קושיא זה על הטו"ז דאיהו הביא הקושיא של הכסף משנה ואיהו ס"ל גם דבעינן ס"ס מתהפך קשה כהג"ל למה הביא קושית הכסף משנה ולא העיר כלום.

ביאור ותירוצן על קושית הכסף משנה הג"ל דכיון דיש לאשה

חזקת טהרה יש לעשות ס"ס אף שאינו שקול

וכתב הפלתי ולכן ברור לומר דכיון דאשה זו בחזקת טהרה עומדת אמרינן אוקי אשה זו אחזקתה הקודמת שאע"פ שיש ספק אי אשה זו נטמאה עכשיו או לא אמרינן דהולכין אחר חזקתה הקודמת, וכמו שכתב הרמב"ם בפירושו המשניות (ג) שרגלים לדבר לומר כן, ואם לא, הענין יגיע עד ללא תכלית אם נלך אחר האפשריות ועיין תוס' יו"ט שם [נבפרט לפי מה שכתב בחוות דעת (ז) וכן הוא דעת רבינו חיים הכהן הובא בתשו' נודע ביהודה מהדורא ת' יו"ד (ח) דאף דוודאי ראתה דם ויש ספק אי דם זה טהור או טמא מעמידין אותה על "חזקת הגוף" ולא על חזקת טומאה אף שבאשה זו נשתנה משהוא שנתחדש מקרה שהוציאה דבר מגופה עיי"ש, ואף שהנו"ב חולק התם עליהם ועיין בדבריו בדג"מ על הש"ך (ט)

מקורות

(כט) המנומרים לעיל בסיומן ק"י. (ג) וכמו שהקשו כבר הפוסקים לעיל בסיומן קפ"ו דנמ"א. (ל) יו"ד סימן מ"ט הנהגות צ"י אות ד'. (לז) סימן פ"ה. (לג) דמס' נוזל פ"ט מ"ב. (לד) סימן קפ"ו סק"ה. (לה) סימן ס"ג. (לו) סימן קפ"ו ס"ק י"ט.

ספק אחד אי דם נדה או דם טהור, ומה לי דם חוטמה או דם עליה. ועיין מה שכתבנו לעיל זרמ"א בסימן קפ"ז (סעיף ה) וזה לא שייך כאן, וגם מתהפך לא הוי. ולכן צרור כמו שכתבנו לעיל בסימן קפ"ו (סק"ו) דלאן חוקת אשה דהעמד אשה בחוקתה בחזקת טהרה מסייע, עד שצטעור זה היא טהורה מהמורה, א"כ בכל ספק ספיקא דעלמא אפי' ספק ספיקא כל דהוא ממירין דהא חזקה מסייע לה:

[ג] ואם הרגישה וכו' ובדקה אח"כ ולא מצאה בלוב וכו'. היינו כשיעור וסת המצואר לעיל סימן קפ"ז סעיף א' ע"ש. ודין זה יליף ליה

מהר"א (תרום הטען סימן רמ"ו) מהא דפרכינן ריש הרואה כהם (טו ע"ב) אי דלרגישה לאחר זמן אמאי פטורין מקרבן, והיינו מטאת, דאשם תלוי אינו חייב דבעי חתיכה אחת מצ' חתיכות, והואיל ומחייב קרבן על הרגשה שמע מינה דזה חזקה דרואה בהרגשה, דאל"כ איך נחייב בהרגשה אולי מ"מ ראתה אחר תשמיש. וא"כ היא חזקה דאורייתא, כמו דאמרינן (נדה טו ע"א) למ"ד וסתות דאורייתא אי לא צדקה כשיעור וסת טמאה דחזקה אורח צומו דלא צדקה חייב אמרינן חזקה דלראתה.

לבעלה אפילו לא הרגישה ואפילו ברקה עצמה ומצאה מהורה. וצריכה הפסק מהרה, שתברוק עצמה ותמצא מהורה, ואח"כ תמנה שבעה נקיים חוץ מיום המציאה (כאילו ראתה ודאי, וכמו שיתבאר לקמן סימן קל"ו). [ג] ואם הרגישה שנפתח מקורה להוציא דם

פלתו המבואר

סוברים כה"פ • ראייה נגד הב"ח מדברי המשנה דחייבין קרבן בשימש נדה בשוגג אם נמצא דם על עד שלו • ראייה נגד הב"ח מסוגיא עד שאינו בדוק • בראיות הסדרי טהרה נגד הב"ח מסוגיא דהמפלת • ראייה נגד הב"ח דלפי דבריו יוצא דלפני חומרת ר"ז כתם היה יותר חמור מבדיקת עד • ראייה נגד הב"ח מהא דנתנו טעם אחרת לפרש תקנת רבי • ראייה נגד הב"ח מהא דתולין פחות מכגריס במאכולת ולא בדם מן הצדדים • בקושיא דהוי ס"ס יש שנקטו הספק השני "מן העליה" ויש שנקטו "ספק מן הצדדין" • קושית האחרונים דלפי ר"ע דחייש למיעוטא יקשה עדיין קושית הכ"מ דהוי ס"ס ולא מהני תירוץ הטו"ז • דעת מהר"ם שיק דרעק"א אינו חושש למיעוטא בדבר דרבנן • טעמו של הנועד ביהודה למה כתמים אסור ולמה דוקא בדבר המקבל טומאה • ביאור הח"ס למה סומכין על מאכולת של ימי חז"ל ולא בתר מאכולת של זמנינו • קושיא על הח"ס מדברי הגה"מ דס"ל לטמאות כתמים גם בדבר המקבל טומאה לבעלה ולא לטהרות הוי דלבעלה יותר חמיר מטהרות • דין דבר שבמנין צריך מנין אחר היינו דוקא אם לא עלה על דעתם שיתבטל • אי בבגד האיש מטמאין כתם • לפלפל אי כתמים נתקנו על הספק לכן לא מהני ספק דרבנן להקל • יש לפלפל בדברי המנחת יעקב בתורת השלמים כאן דרוב נשים מרגישינן בשעת ראייתן • וסת הגוף אי מקרי רוב התלוי במעשה דאין הולכין אחריה בתר רובא • אי גם באשה שאין לה וסת קבוע, אמרינן דרוב נשים אינן רואות דם מחמת תשמיש ואי אמרינן בהם גם כן רוב דמים באים מן המקור •

קושית האחרונים על הטו"ז דאמרינן רוב דמים באים מן המקור בכל אופן מדברי הגמ' והרמב"ם • בזה"ז שאין הנשים מרגישינן אי ליכא רוב דמים באין בהרגשה • עוד קושיא נגד דברי הטו"ז דאע"פ דרוב דמים באשה מן המקור מ"מ יש לצרף מיעוט דם מן העליה לחזקת טהרה והוי פלגא ופלגא ובצירוף עוד ספק הוי ס"ס • ראייה מסברא היל' מדברי הרב התניא.

דעת המחבר דהרגשה מטמאה גם לא מצאה כלום על עד הבדיקה

[סק"ג] **כתב** המחבר (ב) ואם הרגישה שנפתח מקורה להוציא דם, ובדקה אחר כך ולא מצאה כלום, יש מי שאומר שהיא טמאה ע"כ.

דעת הפלתי דגם התה"ד מודה דאם בדקה תיכף לאחר ההרגשה בתוך שיעור וסת ולא מצאה כלום דטהורה

וכתב הפלתי דכוונת התרומת הרשן (שהוא מקור דברי המחבר) להחמיר אם הרגישה ובדקה אחר כך ולא מצאה כלום (וכדלקמן) מיירי כשבדקה את עצמה לאחר שעבר שיעור וסת מן זמן ההרגשה שהוא שיעור בכדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת תיכף אחר ההרגשה ותטול עד ותקנה את עצמה (ב) דאם בדקה לאחר זמן זה ולא מצאה על העד דם אמרינן שנאברה או נימוקה הטיפה וטמאה מספק, אבל אם בדקה את עצמה תיכף אחר ההרגשה בתוך שיעור הנ"ל ולא

מקורות

(ב) כסעף א'. (ג) וכמבואר לעיל בסימן קפ"ו (סעיף א') לגבי תשמיש ע"כ.

והגאון מוה"ר גבריאל הוצא צדק יעקב (סימן נו) הקשה מנלן לגמרא לפרש כן צדברי שמואל אדמקשה ממנו. ולק"מ דזה ידע הגמרא וזלם דברי שמואל דכל הרגשה היא בחזקת רואה, רק לולי דברי שמואל הוה אמינא דמשנה מיירי צלי הרגשה, ומ"מ נגמנא על שלו ודאי חזי בעת תשמיש חייבין בקרבן, אבל לשמואל דלמר עד שתרגיש צנשרה א"כ קשה על המשנה צממה נפשך וכו' ולא קשה מידי. ולבאורה יש ראייה לדברי תרומת הדשן דזה דקמבעי ליה לגמרא צדק נ"ט ע"ב דהאשה שעושה לרכייה ורחתה דס, איש ואשה מה לי אמר ר' מאיר, כי קאמר

ר"מ צמד ספקא אבל צס"ס לא מטמא ר"מ וכו'. וקשה הא באשה לחוד איכא נמי ספק ספיקא, דהא צדק נ"ו (ע"ב) מוקמינן להך דעושה לרכייה צארגישה ואימא הרגשת מי רגלים (ועיין ריש סימן קפ"ג מה הפירוש צהך דארגישה וע"ש), וא"כ יש כאן ספק ממני רגלים ספק ממקור, ואס תמצי לומר מהמקור דלמא היא צלי הרגשה והך הרגשה הוא ממני רגלים וא"כ טוהרה. ומכל שכן להך פירוש דלמרינן דמיירי דלא ארגישה, רק אן אמרינן צאמת הרגישה רק להיות כי סברה מי רגלים הן לא נמנה דעמה צכך, וא"כ פשיטא דיש כאן ספק ספיקא. וליכא למימר דהא אסקינן לעיל

פלתי המבואר

מצאה כלום על העד טהורה ושפיר מהני הבדיקה דלא אמרינן אז דהטיפה נאבדה או נימוקה דלא אמרינן כן בסמיכות זמן כל כך ע"ב. להסביר למה בדם חימוד וברם בתולים לא מהני בדיקה בתוך שיעור וסת והכא כן מהני ואף על פי דלקמן בסימן קצ"ב קיי"ל בדם חימוד שחוששין שמא ראתה טיפת דם ולא מהני בדיקה אפילו בתוך שיעור וסת לכאור' יש לומר דשאני התם דהחמירו גם בלי הרגשה ולכן אי אפשר לכוין לדעת לשער מאיזה זמן מתחיל השיעור וסת משא"כ הכא יודעת בדיוק ממתי מתחיל השיעור וסת והיא מן ההרגשה, ומרם בתולים בסי' קצ"ג דקיי"ל דלא מהני בדיקה י"ל דלאחר תשמיש אי אפשר לעשות רק קינוח ולא בדיקה וחזין מזה התם החמירו חז"ל וכמו שכתב הרא"ש כעין זה לגבי תליה במכה כיון שזה חד פעמי אפשר לגזור משא"כ אם כל פעם שיש לאשה הרגשה תגזור עליה דלא יהני גם בדיקה בתוך שיעור וסת נמצא אתה אוסרה תדיר לכן הקילו.

כאן ואין להחמיר מחמת אי בקיאות כמו ברואה דם מחמת תשמיש או דס"ל כאן ג"כ להחמיר, ולהסביר צד הראשון לחלק בין הא דלעיל בסי' קפ"ז להא דהכא, אפשר לומר דס"ל דאין אנו בקיאים עד כמה מהני הזמן הזה לאורך דהיינו עד כמה זה נמשך, אבל בקצרה היינו לשער הזמן בסמיכות יש לומר דמודה דבקיאים וכגון אם תיכף שהרגישה החזיקה עד בידה ושם אותה באותו מקום ועוד יש לומר דס"ל להרמ"א התם להחמיר לפי שיש דם לפניך משא"כ הכא די בזה גרידא שמחמירין כדברי התה"ד אבל לומר דגם בדיקה בתוך שיעור וסת לא בקיאים לא אמרינן ויל"ע עוד בזה. (ולהלכה ראיתי בספרי הפוסקים שסומכים על דבריו של הפלתי למעשה להקל משמע שהבינו דאין כאן חסרון של אי בקיאות וגם לא מסתברא שהפלתי יכתוב דין שאינו נוגע למעשה, ועיין בחוות דעת (מ) מה שכתב בזה עיי"ש ובסדרי טהרה עיי"ש, ובערוך השלחן (מח) עיי"ש, ובשו"ת צמח צדק השני הביא (מג) ראייה לסברא זה של הפלתי מלשון התרה"ד שכתב דלאחר שהרגישה "הלכה" ובדקה משמע שנשתתה יותר משיעור וסת ולכן ס"ל לטמאות אותה אבל אם בדקה את עצמה סמוך לוסת שפיר מודה דטהורה, ועיין גם בדברי הלמידו של הפלתי בנו של הקרבן נתנאל בחשו' יו"ד (מג) שסמך על דבריו עיי"ש, ועיין בחשו' ח"ס יו"ד (מג) שהביא דברי הפלתי כאן ומפלפל בו עיי"ש).

דברי התרומת הדשן וראיתו דהרגשה סברא דאורייתא דחנה מקור דברי המחבר הוא בספר תרומת הדשן (מג) שכתב

אי אנו בקיאים בשיעור תוך שיעור וסת.

[ולכאור' צריך ביורוד לדינא אי אנו בקיאים בשיעור זה דהרי הרמ"א לעיל בסי' קפ"ז (מ) פסק להחמיר שם בשיעור זה מפני שאין אנו בקיאים וכדברי הראב"ד בבעלי הנפש, ויש לעיין מה דעתו כאן להלכה אי ס"ל דיש להקל

מקורות

(לג) סעיף ה'. (מ) סק"ג. (מח) סק"ו. (מז) צסימן קל"ג סעיף ב'. (מג) סימן נ"א. (מד) סימן קס"ט. (מה) סימן רמ"ו.

למימר דהא זללו הכי אין כאן ספק, רוב דמים זאים מהמקור ולא דרך השמן, רק אחרע ליה רוצא הואיל וחזיא שלא בהרגשה, אבל כאן שיש לספק דזאמת הרגישה, א"כ חור הרוז למקומו ואין כאן ספק ממי רגלים כלל. דא"כ זאים ואשה שהטילו מים נמי ודאי יותר שכיח רוב דמים זאים יותר מזאים, וז"ל דמ"מ ע"י שמן לא שכיח:

וצ"ל דחוקה כל דמים שזאים מהמקור זאים בהרגשה אם לא שנודע לה שלא הרגישה, אבל מהסתם אמרינן כל דם שזא מהמקור היה בהרגשה, וא"כ אם אמה אומר בספק ראשון דלמא ממקור אי אפשר לספק ולומר דלמא

דאף זלי הרגשה מ"מ טמאה משום כהם, חדא דרש"י פירש לעיל הטעם דלמא ארגשה ולאו אדעתה טמאה היא מדרבנן, וא"כ חור הדבר לסתם בכלל הספק, ועוד דהא אסקינן בדף י"ד ע"ב דר"מ משום נדה ולא משום כהם מטמא:

וצ"ל דלא יוכל הספק ספיקא להסתפק, ולומר ספק בהרגשה או לא בהרגשה וחס"ל שלא בהרגשה דלמא ממי רגלים, לכיון דלרגישה ודאי דממקור קחזיא, דחוקה כשהיא מרגישה דדם זא ממקור, ולא שייך עוד ספק שני. אלא להפוסקים דלא סבירא להו ממהפך קשה. וליכא

פלתי המבורא

פטורין היינו מקרבן חטאת והגמ' פריך אמאי פטורין מקרבן חטאת, הואיל וחייב קרבן חטאת על הרגשה ש"מ דזה חוקה דראתה בהרגשה, דאם לא כן האיך נחייב אותם בקרבן אולי מ"מ ראתה דם זה רק אחר תשמיש ומספק אין מחייבין אותו להביא קרבן, (דהרי יש חשש של הבאת חולין בעזרה, וכן מבואר לעיל ^(א) דלגבי קרבן פריך לחשוש גם על חששא רחוקה ^(ב) וכגון הא דפריך שמא דם מאכולת הוא אפילו על דם שהוא יותר מכגריס) אלא ע"כ דבהרגשה אי לא בדקה תיכף אמרינן חוקה דאורייתא.

קושיית מוה"ר ר' גבריאל אבד"ק מיץ על חידושו של התרומת הדשן מגמ'

והנה בתשו' שב יעקב ^(ג) הביא תשו' הגאון ר' גבריאל אבד"ק מיץ ^(ד) שכתב וזה לשונו, והנה יותר אני מתפלא על הגאון בעל תרומת הדשן, דמחמיר בהרגישה ולא מצאה דם משום דהרגשה סברא של תורה כמו למ"ד וסתות דאורייתא שלדבריו אפילו אם בדקה את עצמה ונמצאת טהורה טמאה הכ"נ אמרינן כן בהרגשה ע"כ, א ודין זה תמוה דהרי שמאל דאמר דין דהרגשה להקל הוא בא לומר דאף אם ראתה דם גמור יוצא מגופה מבלי להרגיש ביציאתה טהורה היא מה"ת ולא להחמיר בהרגשה לבדה.

קושיית השב יעקב על דברי התרומת הדשן

ב. ומה שהוכיח התרה"ד מהא דהקשה הגמ' שם אי דארגשה בשעת תשמיש שיוצא דם ממנה למה אמרינן לעיל ^(ה) דאם נמצא הדם לאחר זמן של התשמיש פטורין מן הקרבן

דאשה שהרגישה שנפתח פי מקורה, אף שבדקה את עצמה מיד לאחר כך ולא מצאה כלום, יש לטמאה שבוודאי יצאה ממנה טיפת דם כחרדל ונאבדה, כ"י ההרגשה סברא דאורייתא היא להחזיקה בטמאה, כל היכא דליכא למתלי ההרגשה במידי אחרינא, וכמבואר במס' נדה ^(ו) אהא דתני שם במשנה לעיל ^(ז) נמצא הדם לאחר זמן (של התשמיש) פטורין מן הקרבן משום שאין הכרח דהדם היתה שם בשעת התשמיש ובעל אותה בשוגג, ופריך הגמ' אי דארגישה בשעת התשמיש שיוצא דם אמאי פטורין מן הקרבן ומה תאמר כיון שראתה הדם רק לאחר מ"מ כיון דהרגישה הרי בוודאי שימש עם אשה נדה בשוגג, אלמא דהרגשה סברא דאורייתא היא ממה שחייב להביא עליה קרבן, ודומה הדבר למאן דאמר וסתות דאורייתא שאפילו בדקה את עצמה ומצאה טהורה כיון שלא בדקה עצמו בתוך שיעור וסת ^(ח) ע"כ, והובא דבריו כאן בב"י, הרי דאמרינן חוקה דראתה בהרגשה אע"פ שלא מצאה דם.

ביאור הפלתי דמה שפטור מקרבן היינו קרבן חטאת

וכתב הפלתי לפרש ראת התרומת הדשן מדברי הגמ' הנ"ל שהקשה "אמאי פטורין מן הקרבן" דלכאור' קשה מאי כוונתו דפטורין מקרבן הרי קרבן אשם תלוי במילא אינו חייב להביא כמבואר במס' כריתות ^(ט) דכדי להביא קרבן אשם תלוי בעינין איקבע איסורא (ובלשון הגמ' דבעינן חתיכה אחת משתי חתיכות והיינו איקבע איסורא) דבוודאי אחת מהן איסור משא"כ בחתיכה אחת, והרי הכא דומה לחתיכה אחת אלא כוונתו

מקורות

(מז) נ"ז ע"ב. (מז) י"ד ע"א. (מח) וכמבואר נמס' נדה ט"ז ע"א. (מט) י"ז ע"ב. (נ) י"ד ע"א. (נא) ועיין שם נחום. (נב) להגאון ר' יעקב בן ר' בנימין הכהן כ"ץ שחי לפני שלוש מאות שנה. (נג) בסמ"ק ל"ו. (נד) י"ד ע"א.

יש ליישב דקמ"ל אפילו בדקקה אח"כ ומנאה דם לבן ויזק וכהנה דמים טהורים, וזו מחמת וסת טמאה דחוקה אורח נשים (ד"ג) [דרך נשים] בזמנו זא. משא"כ מחמת הרגשה הא ישנו כאן דם טהור דזא ג"כ מהמקור, וכמבואר בתרומת הדשן וצשו"ע כאן, ודקקה ולא מנאה כלום דייקא. אך צאמת אין לנו לריכין לזו, דגוף הדם אסור מדרבנן בעלמא, מ"מ כיון דהך חוקה לאורח זא בזמנו היא חוקה אלימחא ודבר תורה, א"כ אף צמילתא דרבנן

שלא בהרגשה, לחוקה אלימחא יש כאן ומצטל החוקה בכל אופן:

והנה הגאון שז יעקב (ש) הקשה הא דלמר שמואל דף ע"ו (ע"א) הגיע וסתה ולא דקקה דטמאה, הואיל ווסתות לאורייתא חוקה אורח בזמנו זא. ממה נפשך אי ארגישה כיון שלא דקקה בשעת הרגשה מוכף הא אפילו שלא בעת וסתה טמאה, ואי לא ארגישה מה זכך דוסתות לאורייתא מ"מ מהתורה בעי הרגשה וזו לית לה הרגשה.

פלתי המבורא

המשנה דמיירי גם בלי הרגשה ובנמצא דם על עד שלו טמאה וחייב בקרבן משום דודאי ראה הדם בשעת חשימש, אבל אחר שבא שמואל וחידש דאין האשה טמאה עד שתרגיש בבשרה קשה על המשנה הנ"ל למה נמצא לאח"ז חייב בקרבן אם זה היתה בלי הרגשה, ע"כ.

הפלתי מוכיח מסוגית הגמ' דחוקה דהרגשה חוקה אלימחא הוא הנה במשנה ריש פ"ט דנדה (י) מבואר דין של דם שנמצא בתוך מי רגלים והוא האשה שהיא עושה צרכיה, היינו שהיא מטילה מים, וראתה "דם" שיצאה עם המי רגלים, רבי מאיר" אומר "אם עומדת" היינו אם הטילה מים כשהיא עומדת "טמאה", דכיון שעשתה המי רגלים בעמידה שיוצא המי רגלים ברוחק אפשר שחזרו מי הרגלים לאחוריהם למקור ובחזירתם יצא דם מן המקור עמהם, "ואם יושבת" היינו שעשתה צרכיה כשהיא יושבת "טהורה" דאמרין שבא הדם ממכה ולא מן המקור, ובגמ' מבאר דהא דהתיר רבי מאיר ביושבת היינו דוקא כשמקלחת מי רגליה לתוך הספל בחזק ויושבת על שפת הספל, וכל שמקלחת אין דרך דם המקור לצאת עם מי רגלים, ואין לחשוש שמא לאחר שנגמר המי רגלים יצא דם זה מן המקור לפי שדם מן המקור אינו מקלח, וכיון שכן היה לה להדם להימצא על שפת הספל וכיון שנמצא בתוך הסיר ודאי ממי רגלים בא, "ורבי יוסי" אומר בין שהטילה מים כשהיא "עומדת" ובין כשהיא "יושבת" הרי היא "טהורה", שכל דם הנמצא עם מי רגלים אינו מן המקור, איש ואשה שהטילו צרכיהן לתוך ספל אחד של מי רגלים ונמצא דם על המים שבתוך הספל רבי יוסי מטהר את האשה, דהרי כל שכן הוא מלעיל שיש רק ספק אחד אם בא מן המקור או לא ואפ"ה מטהר רבי יוסי כל שכן הכא דיש ס"ס ספק מן

דספק הוא אם יצא ע"י החשימש ע"כ, הרי דהרגשה מילתא דאורייתא היא לחייב עליה קרבן ואין בזה ספק עכ"ד. וע"ז כתב השב יעקב, הנה לפי דבריו שהקשה הגאון ר' גבריאל על התה"ד אותו קושיא יקשה על המקשה גופא מנא ליה להקשות כן מסברא, דהרי שמואל כי אמר דינו דבעינן הרגשה לקולא אמר, ומהיכי תיתי להביא קרבן על הרגשה גרידא אם לא מצאה דם, אלא על כרחך לפרש קושיית הש"ס דשפיר מקשה והוא דכמו דהרישא של המשנה התם איירי בנמצא דם "על העד" שלו או על שלה מיד, אם כן בסיפא דנמצא לאחר זמן מיירי גם כן דנמצא הדם על העד, וכל החילוק בין הרישא להסיפא אם נמצא מיד או לאח"ז וכיון דהתורה לא חששה אלא לדם שבא ע"י הרגשה על כרחך מיירי דסמין להרגשה מיד מצאה דם בשיעור הבדיקה משהרגישה, דאל"כ לא ניתוש להביא קרבן דשמא הדם אינו מהרגשה ועל כרחך דהתורה איירי דוקא כשבדקה עצמה סמוך להרגשה וכגון שתושיט ידה ותיטול העד בידה אחר הרגשה לבדוק עצמה, ומכל מקום קשה דהרי בשיעור הנ"ל מסיק לעיל (י) דאין זה מיד אלא אח"כ ואם כן היאך תביא קרבן ועל זה תירץ אף אם הבדיקה לא היתה תיכף ומיד, מ"מ פריך למה לא תביא קרבן דהרי מן ההרגשה בא הדם הזה שנמצא על בדיקה משא"כ בלא מצאה דם כלל או לא בדקה כלל מנ"ל להתה"ד להתמיר בהרגשה גרידא ע"כ.

תירוץ הפלתי על קושיא הנ"ל

ובתב הפלתי לתרץ דלא קשה מידי מה שהקשו הני תרי גברי רבה על התה"ד דהגמרא הבינה גם בלי דברי שמואל דבכל פעם שהאשה מרגישה שנפתח פי המקור וכדומה הרי היא בחזקת רואה דם, אלא לולי דברי שמואל הייתי מפרש

מקורות

(נס) י"ד ע"ב. (נו) ג"ט ע"ב.

פלתי המבואר

הדרכים הם בשו"ת שב יעקב והובא לעיל בדברי הפלתי (פ) אי הכוונה לעולם דארגשיה, שהיא אומרת שהיתה לה הרגשה ואנן (הכמים) אומרים דטהורה היא דטעתה בהרגשה והיתה הרגשת מי רגלים, ובזה ס"ל לר"מ לחלק בין עומדת ליושבת דבעומדת יש יותר סברא לומר דהרגשה הטומאה משא"כ כיושבת. ופירוש השני בגמ' לעולם דארגשיה הכוונה שהיא אומרת שלא הרגישה, ואנן (הכמים) אומרים דיש חשש שמא כן הרגישה והיא לא שמה לב לזה מחמת הרגשת מי רגלים ולכן חוששין שמא הרגישה ע"כ, "הרי יוצא לן מדברי הגמ' דלא היתה הרגשה בוודאי", ואם כן איכא ס"ס ממ"נ לפירוש הראשון דטהורה אפילו אם הרגישה וכל שכן לפירוש השני שיש ספק וא"כ למה לא ס"ל לר"מ לטהר.

אין כאן ס"ס כיון שאינו יכול להתהפך

ואפשר לתרץ דלא מהני הספק ספיקא כיון שאינו יכול להתהפך ולכן ס"ל לר"מ דלא הוי ס"ס רק כאיש ואשה שם, והטעם דאינו מתהפך דאינו יכול לומר ספק הרגישה ספק לא הרגישה ואת"ל הרגישה דלמא ממי רגלים קאתי, דהרי כיון דארגשה ודאי ממקור קא חזיא דחזקה כשהיא מרגישה דדם זה בא מן המקור ולא שייך לומר עוד ספק, ומכל מקום יקשה עדיין להפוסקים הסוכרים דלא בעינן ס"ס המתהפך (עיי' לעיל סק"ב שציינתי דעת הפוסקים הללו).

עוד סברא למה לא הוי ס"ס

ולכאורה היה אפשר לומר דאין זה ס"ס (גם למאן דס"ל דעושין ס"ס המתהפך) דספק שמא בא מן המקור לא הוי ספק, דהרי יש לנו רוב דמים באים מן המקור ולא דרך מי רגלים, וכן כתב הטור"ו (פ) ומה תאמר דאיתרע הרוח הואיל וחזייה שלא בהרגשה וכדברי המנחת יעקב על הטור"ו דיש רוב דמים היוצאים מן האשה באים בהרגשה לעומת הרוח של הטור"ו רוב דמים באשה יוצא מן המקור, זה אינו דהרי אנו מסתפקין שמא שפיר היתה לה הרגשה ובצד הזה חזר הרוח למקומו ואין כאן ס"ס דרק ספק אחד יש אי היתה בהרגשה או לא ולכן שפיר ס"ל לר"מ להחמיר באשה שעשתה צרכיה ומקיל רק באיש ואשה שיש ס"ס.

דוחה חילוק הג"ל ושפיר קשה הרי איכא ס"ס

אבל זה אינו דאם כן גם באיש ואשה שעשו צרכיהן בספל אחד למה ס"ל לר"מ להקל מחמת ס"ס הרי יש רוב דשכיח הדם באשה יותר מבאיש וכיון שס"ל לר"מ להקל

האיש ספק מן האשה ואת"ל מן האשה שמא מן המקור שמא לא מן המקור רק ממכה שיש לה לצד המי רגלים, ורבי שמעון מטמא אפ"ה את האשה, וטעמו שאין דרך האיש להוציא דם אלא שחזקת דמים באים מן האשה ואין כאן רק ספק אחד ע"כ.

בדעת ר"מ דבס"ס ס"ל להקל

ודנו בגמ' מהו דעתו של רבי מאיר בצירוף הסיפא של המשנה באיש ואשה שעשו צרכיהן לתוך הספל, אי ס"ל להחמיר גם בס"ס או ס"ל להקל דרק בספק אחד ס"ל להחמיר אבל לא בס"ס ונחלקו בזה רבי יוחנן וריש לקיש דעת רבי יוחנן (כדעתו של רבי מאיר) להקל בס"ס, ולכן באיש ואשה שעשו צרכיהן בתוך הספל יש להקל דיש ספק ספיקא ספק מן האיש ספק מן האשה ואת"ל מן האשה שמא מן מי רגלים הוא עד כאן דברי הגמ'.

קושית הפלתי הרי גם בכל אשה שהטילה מי רגלים איכא ס"ס **והקשה** הפלתי על דברי רבי מאיר דאם ס"ל להקל כשיש ס"ס גם באשה שעשתה צרכיה בתוך ספל לבדה יש להקל, דיש ספק ספיקא ספק דם זה בא ממי רגלים שיש לה מכה ספק בא הדם מן המקור ואם תמצא לומר מן המקור דלמא באה הדם בלי הרגשה ואינה טמאה מה"ת.

ומה תאמר דלעולם ס"ל לר"מ דטהורה הוא מה"ת אלא ס"ל כאן להחמיר לטמא אותה מדרבנן מטעם כתם, זה אי אפשר לומר מחמת שני טעמים, א) דהרי רש"י לעיל (ט) מסביר למה שמואל ס"ל לטמאות כתמים אע"פ שהיתה בלי הרגשה ומה"ת טהורה ותי' משום "דלמא ארגשיה ולא אדעתיה" הרי דכל הסיבה של טומאת כתמים הוא משום ספק הרגשה, אבל במקום דאיכא ספק ספיקא שפיר יש לטהר אותה מטומאת כתמים דזהו סכרת הכ"מ הובא לעיל בפלתי (ט), ותירוץ השני שתי' שם לא שייך כאן כיון דר"מ מטמא על כרחך דטמאה מטעם טומאת נדה ולא מטעם כתמים, ב) שנית הרי מבואר לעיל (ט) דר"מ ס"ל כאן לטמאות מטעם נדה ולא מטעם כתם עיי"ש (ועיי' לקמן בדברי הפלתי (פ) וכיון שכן צריך ביאור למה מטמא ר"מ מטעם נדה הרי יש כאן ס"ס וטהורה.

ומה תאמר דמירוי כאן דודאי הרגישה ואין כאן ספק ספיקא, זה אינו דהרי הגמ' לעיל (פ) מביא המשנה הלז ודן אי היתה לה הרגשה ותירוץ לעולם דארגשיה ואימא הרגשת מי רגלים ע"כ. ויש שני מהלכים היאך לפרש דברי הגמ' ושני

מקורות

(ז) נ"ט ע"א. (ח) סק"ב. (ט) י"ד ע"ב. (ס) מ"ק י"ח. (סא) נ"ו ע"ב. (סב) סימן קפ"ג סק"ב. (סג) סק"ב.

פלתי המבואר

אדרבא גבי בדקה קרקע עולם וודאי דם מגופיה אתי אפי"ה כיון דלא הרגישה טהורה מכל שכן בוסת דמצאה טהורה ולא יהיה החזקה דחזיא דם חמוד מוודאי ראתה דם, ומסיים "וקשה לי ליישב זאת", ע"כ.

שני תירוצים של הפלתי ליישב דברי התה"ד

וכתב הפלתי ליישב דבריו בשני דרכים, א) דלעולם מיירי דהרגישה ואפי"ה קמ"ל שמואל דינו דוקא ביום הוסת דבשאר הימים קי"ל אם בדקה את עצמה ומצאה מראה טהור לבן או ירוק (ס"ט) טהורה גם לפי התה"ד (והוא ז"ל מחמיר רק אם לא מצאה כלום דאו אמרין נאבד או נימוח אבל אם יש איזה מראה טהור שפיר תלין ההרגשה במראה ההוא) וזהו מה שמחדש שמואל רביוס הוסת לפי המ"ד וסתות דאורייתא דאיכא חזקה דאורח בזמנו בא טמאה גם במראה ההוא שהוא טהור בשאר הזמנים, וזהו מה שמדייק השו"ע כאן וכתב וברקה ולא מצאה כלום דמחמת ההרגשה אינה טמאה רק כשלא מצאה כלום, אבל אם מצאה משהוא והוא מראה טהור טהורה ומיושב הקושיא.

ב) שנית יש לומר לבאר דברי הגמ' לעיל (ס"ט) דמה דאמר שמואל לטמאות האשה מיירי בלי הרגשה ומצד הדין צריכה להיות טהורה אמנם ביום הוסת כיון דיש חזקה של תורה אורח בזמנו בא (ס"ט) מטמאין אותה גם בחשש דרבנן, והוא דאשה שראתה דם בלי הרגשה טמאה מדרבנן ולכן גם כשבדקה עצמה ומצאה טהורה טמאה לפי שאנו אומרים שבא הדם ונאבד, והא דלא הרגישה לא איכפת לי דסו"ס טמאה מדרבנן, משא"כ לפי המ"ד וסתות דרבנן אם כן חזקה זה אורח בזמנו בא לא חזקה אליה כל כך לטמא האשה ביום הוסת אם מצאה את עצמה טהורה ע"י בדיקה בלי הרגשה, ולפי"ז אין מזה קושיא על התרומת הדשן.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: סברת ארגישה ולא אדעתיה אי אמרין כן בזמן רחוק ♦ ראה דחיישינן לשמא ארגישה ולא אדעתיה לזמן רחוק מסוגיא דהמפלת ♦ סברת ארגישה ולא אדעתיה סברה הוא, אבל לא שכיח תלוי בפלוגתא שמאי והלל ♦ קושיא על השיטה דסברת ארגישה ולא אדעתיה אמרין לזמן רחוק ♦ אי החולקים על התרה"ד צריכה בדיקה או לא דעת הנודע ביהודה להקל, ואי הבדיקה מעכבת, וביאור הכוונה ולא אדעתיה ♦ ביאור קושית הרמ"א על התרומת הדשן ♦ בישנה אי איכא חששא דאורייתא שמא ארגישה, ואם יש חילוק בין אם לוקחת כדורי שינה ♦ בקושית השב יעקב על תרה"ד

אפי"ה אע"פ שדמים באשה יותר שכיח הרי על כרחך דס"ל דסו"ס הוא (משום דס"ל דאין זה רוב מעליא דהרי אין הכרח דרוב דמים במקור טמאה או מטעם אחר) וכיון שכן הדרא קושיא לדוכתייה.

מיישב דאין כאן סו"ס

וכתב הפלתי דיש לתרץ דאין כאן ספק ספיקא אפי"ה, והוא משום דספק שמא היה הרגשה אינו ספק כיון דיש לנו חזקה דרוב דם הבאים מן המקור באים בהרגשה, ומה תאמר שהדם בא שלא בהרגשה ומה שהרגישה היתה הרגשת מי רגלים, זה אינו כיון דהרגשת מי רגלים לא שכיח הולכין אחר החזקה שהרגשת דם היתה עכ"פ בעומדת לפי ר"מ.

קושית השב יעקב על תה"ד מגמ' דמשמע דהרגשה טמאה

למ"ד וסת דאורייתא רק אם בדקה

הפלתי חוזר לפלפל בדברי התרה"ד ובדברי האחרונים שמפלפלים בדבריו והנה הגאון בעל שב יעקב (ס"ט) בתשובה שנית שכתב להגאון רבי גבריאל אבד"ק מיץ כתב וז"ל ומה שכתב כבוד תורתו להתפלל על דברי תרומת הדשן דמחמיר בהרגישה אף שלא מצאה דם, גם בעיני יפלא יקשה עלי להבין דבריו כי מדווייל ידיו משתלים, דהיינו הוא הביא ראיה מן המאן דאמר דס"ל וסתות דאורייתא דאע"פ שלא ראתה דם טמאה מחמת חזקה אורח בזמנו בא כמו כן אליה חזקה הרגשה שהוא מה"ת דאף דלא ראתה דם טמאה, ועל זה קשה דהרי שמואל הוא דס"ל כן לעיל (ס"ט) שאמר ביום הוסת אף אם בדקה את עצמה ומצאה טהורה טמאה לפי שווסתות דאורייתא, והוא מרא דשמעתא של דין הרגשה כמבואר לקמן (ס"ט) אמר שמואל בדקה קרקע עולם וישבה עליה ומצאה דם עליה טהורה כיון שלא הרגישה ע"כ, וקשה למה לעיל טמאה, הרי ממ"נ אי לא הרגישה למה תהיה טמאה באמת, אלא ודאי מיירי בהרגשה ואם כן למה ליה לשמואל לומר דינו דוקא ביום הוסת הלא גם בשאר זמנים טמאה אם הרגישה ומצאה טהורה.

ואין לומר דהרגשת מי רגלים היתה או הרגישה ולא אדעתיה

כדמשני הש"ס שם כמה משניות, כיון דמיירי שמואל אף שבדקה בזמן מועט אחר הוסת (אחר שיעור וסת כדמוכח בשי"ס), ועל זמן מיעוט כזה לא שייך לומר ארגישה ולא אדעתיה (ס"ט) בוודאי לא עדיף זמן וסת ומצאה טהורה מבדקה קרקע עולם ומצאה דם דפריך מיניה הש"ס דצריך הרגשה, הרי

מקורות

(סד) סימן ל"ו. (ס"ט) ט"ז ע"ב. (ס"ט) ט"ז ע"ב. (ס"ט) כדמוכח מחוס' ס. (ס"ט) לפי הדינים הנמנאים נסימן קפ"ט. (ס"ט) ט"ז ע"ב. (ע) לפי המ"ד וסמות דאורייתא.

מקום לומר אם החמירו צדס בתולים דודאי מותר איך לא יחמירו בכתמים. אמנם לשיטת הפוסקים דמדינא דגמרא אסיקו בכל נשים אפילו צקטנה זועל בעילת מצוה ופורש, וצגמרא (נדה ה ע"א) נאמר דקטנה כתמה טהור ולדברי מהרש"ל קשיין אהדדי, וכמו דאסיקו שם בצעילת מצוה גם גבי כתם הוא ליה למימר כן. אלא ודאי דיש חילוק כמו שכתב (פרק י סימן א), שלא לחלק בין גדולה לקטנה הואיל ובעילה לכל מקור, משא"כ בכתם ופשוט:

חושש לטמא. אבל למ"ד וקמות דרצנן א"כ חזקה לאו אלים, א"כ אין לסמוך עליה לטמא, ואין לדמות לאורייתא ודרצנן לחזקה לאורייתא ודרצנן:

[ד] לא גזרו וכו'. עיין ש"ך סק"ג הציא צדס המהרש"ל דלא נהוג כן, דהא

אפילו בצחולה קטנה מונה ו' נקיים, וע"ש מה שהשיג. ונראה דחילא נדעת הפוסקים לקמן קצ"ג, דלמ"ד דמדינא דגמרא לא אמרו צקטנה זועל בעילת מצוה ופורש רק אח"כ ממנהגא החמירו, א"כ יש

פלתי המבואר

בעל חוששת לכתחלה לכתמיה, ואפילו היא קטנה, א) שהרי אפילו לדם בתולים מונים ז' נקיים, ב) ואין להקל מן המנהג עכ"ל.

הב"ח מסכים לדין אבל חולק בראייתו

זכתב הב"ח עליו, "ובורדאי כיון שנהגו שלא לחלק בנשואה שלא יבואו לידי טעות אין להקל", אבל מה שהביא ראיה מדם בתולים אינה ראיה כלל, דבדם בתולים אפילו קטנה שלא הגיע לימי הנעורים ולא ראתה מעולם צריכה ז' נקיים והפסק טהרה ובדיקה כל שבעה כדין נדה גמורה (נ"ד), ואפילו הכי בדיון כתם חתב הטור כאן דלא גזרו בקטנה, אלמא דבדם בתולים יש להחמיר טפי מבכתמים "כיון דדם בתולים יוצא מגופה ממש משא"כ כתמים נמצא על בשרה בחוץ או על בגדיה". ויש לדייק ממה שאמרו בש"ס "שאפילו סדינין שלה מלוכלך בדם" ולא קאמר רבוחא שאפילו גופה מלוכלך בדם אלמא דדוקא בסדינין מלוכלכים בדם תלינן דעברה בשוק ולא אדעתיה, אבל

• אי דעת הרשב"א כרוב הראשונים וטהורה מה"ת בלי הרגשה • אי דעת התוס' לחלוק על דברי התרומות הדשן • סוגי הרגשות • דעת הפוסקים בקיצור ראשונים ואחרונים בסברת התה"ד שאשה שהרגישה ולא מצאה דם טמאה • אי נשים יש להם הרגשה בזה"ז • נשים בזה"ז שיש להם מכה ואין להם הרגשה אי יכולין לסמוך לעשות הפסק טהרה במחשבה לבד • דעת מהר"ם שיק דהרגשת וסת הגוף מקרי הרגשה וטמאה מה"ת.

אין דין כתמים בקטנה שלא הגיעה לכלל שנותיה ולא הביאה שערות

[סק"ד] **כתב** המחבר (ע"ב) לא גזרו (כתמים) בתינוקת שלא הגיע זמנה לראות, דהיינו שהוא פחותה מי"ב אפילו הביאה שתי שערות, וכן אפילו היתה יתירה מי"ב אם בדקוה ולא הביאה שתי שערות "בין שהיא בתולה בין שהיא בעולה" ע"כ, (ע"ב)

דעת המהרש"ל דאם נאשה שפיר יש לחשוש לכתמיה **זכתב** המהרש"ל (ע"ב), וזה לשונו והאידינא כל אשה שיש לה

מקורות

(ע"א) כסעף ב'. (ע"ב) הנה הממגר הכריע בשיטת הרשב"א דבעינן סימנים ושינס ולא כפירוש רש"י דשנים ולא סימנים או שנים בלי סימנים מהני ועיין כאן בסדרי טהרה סק"ה שהביא קושיא מצנו הרי משה על דברי רש"י עיי"ש. [והוא דלע"פ דמה"ס אינה נח פוגשים להחמיצ על עזירות ואינה חייבת בנמזות ואין לה דעת לזרוך קיין ודומה עד שיהיה גדולה ומ"מ הייפו אומר דכמו לאמרו דיש עניי חיוון ודומה וצפרט צדיני טומאה כמו כן גזרו על כתמיה קמ"ל דלא גזרו על כתמיה עד שנגיע לזמן גדלות והוא שנים וסימנים והם הוכחות שהיא נהיה גדולה ולא שיהי גורמים הגדלות, והלפנת פענת פ"צ ה"ט מהל' אשיות, מקר בזה אבל המהר"י"ט נמשו"ח סימן נ"א הכריע בכתמה ראיית דאין זה אלא הוכחה ונפסק בצו"ע או"ח סימן מרע"ו סעף ב' לצדי פענית יוה"כ ולגבי יבוס ותלילה בנבזה"ו (סימן קנ"ה סעף י"ב, וסימן קס"ו סעף ד', וקס"ט סעף י') דהלכה ככני דנת שמים עשרה שנה ויום אחד נקרא גדולה והלכה למשה מסיני הוא כמבואר בצו"ח מהר"ל סימן נ"א. וסימנים שאמרו היינו שהביאה שתי שערות אחר שעבר עליה י"ב שנה ועיין בצמ"א סימן קס"ט סעף י"א דילדה נשים היו גם כן כסימנים ומהו אפי' לפני י"ב שנה ודנו עוד הפוסקים אי נשים מעריות על בדיקה זון. וצ"י מזין הגמ' בנדה ז' ע"א דחודא מד' נשים שאמרו כתמים דיון שעתן היא "בתולה", ומפרש בנשנה אחר היא בתולה כל שלא ראתה דם מימיה, ואע"פ שנשואה, וכי היכי דלענין דיה שעתה תלינן בראמה ממש לא שאני לן בין בתולה לבעולה, הוא הדיון לענין כתמים דחילין בלא הגיע זמנה לראות לא שנה בין בתולה לבעולה ע"כ. (ע"ב) צביאורו לטור. (ע"ד) דללקמן סימן קצ"ג.

[ה] אבל אם פסקה מעט וכו'. ה"מ הוכיח מגמרא (דה"י ע"ג) דקאמר אטו שפעה כי נהרא, ופירש רש"י כי אי אפשר, ומשני ללא איירי משופעת אלא מדלפת הרי היא כשופעת, וא"כ הטור ושו"ע דכתבו שופעת או מדלפת מיירי צהפסק. והט"ז נסק"ג השיגו, ומחלק בין שערות, בין שהיא בתולה בין שהיא בעולה,

ואפילו אם ראתה כבר ב"פ. אבל לאחר שראתה שלש פעמים חוששת לכתם.

ג. היתה שופעת כמה ימים, או שהיתה מולפת טיף אחר טיף בלא הפסק, אינו אלא כראיה אחת עד שתפסיק. [ה] אבל אם פסקה מעט, וחזרה וראתה שלש פעמים אפילו ביום אחד, הרי זו מוחזקת בדמים

פלתי המבואר

מצוה ופורש, ובגמ' נאמר דקטנה כתמיה טהורים. וכל חילוק הנ"ל לדברי מהרש"ל קשיא דהרי הוא כתב דבכתם הוי מן המנהג, ובדם בתולים ס"ל דהוי מעיקר דינא, הרי דאין תלוי אחד בשני אלא ודאי דיש חילוק למה גזרו בדם בתולים יותר מבכתם וכמו שכי' הש"ך (עט) שלא לחלק בין גדולה לקטנה הואיל ובעילה לכל מסורה משא"כ בכתם, ופשוט ע"כ.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: דין נשואה בקטנה • דעת המחבר דלא ישא קטנה שאינה ראויה לבנים • דעת הפוסקים אי זה מדינא אטור או מחומרא • טעם האיסור משום ביטול פ"ד או משום השחתת זרע • בדין קידושי קטנה • הסדרי טהרה תולה דברי המהרש"ל והחולקין עליו בטעם דכתמים • קושית החו"ד על הש"ך.

גדר הזמן שנקרא ראייה אחת או כמה ראיות

[מק"ה] כתב המחבר (פ) היתה שופעת כמה ימים, או שהיתה מזולפת טיף אחר טיף בלא הפסק, אינו אלא כראיה אחת עד שתפסוק, אבל אם פסקה מעט וחזרה וראתה ג' פעמים אפילו ביום אחד הרי זה מוחזקת בדמים וכתמה טמא וכו' ע"כ.

גדר שופעת אם זה בלי הפסק, דעת הב"ח דבהפסק ואח"כ שופעת הוי ראייה אחרת

וכתב הב"ח כאן בד"ה היתה שופעת. דין זה מימרא דרב חלקיה בר טובי פ"ק דנדה (פב), ומפורש שם דהאי שופעת, אין פירושו ראייה אחת דשפעה כי נהרא דאי אפשר לאשה שתהיה שופעת כמעין כמה ימים ותחיה, אלא דשופעת בהפסקה בין זו לזו ואפילו הכי חשבינן לכל הראיות שתראה

בנמצא כתם על גופה לא תלינן להקל אף בקטנה ע"כ.

השי"ך ס"ל דגם בעולה יש להקל

וכתב הש"ך (עט) להקשות, (א) דהא טעמא דשירותא בקטנה הוא שלא גזרו חז"ל בה בלא הרגישה, משמע שלא גזרו כלל אפילו כשיצאה הדם ודאי מגופיה, והא דאמר בש"ס סדינים שלה מלוכלך, נראה שהוא הדין גופה אלא אורחא דמילתא נקיט, (ב) ועוד קשה דהא קי"ל לקמן (עט) דהבועל קטנה אפי' לא ראתה דם כלל טמאה, ומסיים אבל נ"ל דאין ראייה מדם בתולים וכמו שכתב הרא"ש ריש פרק תינוקות (עט) גבי דם בתולים הדסכימו רבותינו להשוות כולן בין קטנה ובין גדולה, משא"כ הכא, ומה שכתב הב"ח דאין להקל מן המנהג (א) "אומר אני שאין בזה מנהג", וגם מדברי מהרש"ל נראה דאין מנהג זה רק בדם בתולים ומשם למד לכאן, (ב) וגם "דבדבר שאינו מצוי אינו שייך מנהג" ע"כ.

הרי דנחלקו המהרש"ל עם הש"ך, אם בקטנה בעולה יש לחשוש לכתמים, והב"ח מחלק בין מצאה על גופה ובין מצאה על בגדיה.

הפלתי תולה פלוגתא זה בפלוגתא אחרת

וכתב הפלתי דיש לתלות דבריהם, כמה שדנו הפוסקים (עט) דלמאן דאמר דמדינא דגמרא לא אמרו בקטנה בועל בעילת מצוה ופורש רק אח"כ נשתרבו המנהג להחמיר כמבואר במס' נדה הובא בב"י לקמן ועיין ברא"ש שם, ואם כן יש לומר דאם החמירו בדם בתולים דודאי מותר מדינא היאך לא יחמירו בכתמים שמצאה, אבל לדעת הפוסקים דכבר מדינא דגמ' אוסרין בדם בתולים אפילו בקטנה בועל בעילת

מקורות

(ע"ה) כאן נסק"ג. (ע"ו) סימן קצ"ג. (ע"ו) סימן א'. (ע"ט) לקמן נסימן קצ"ג. (ע"ט) נכס הר"ש. (פ) נסקיף ג'. (פ"ב) י' ע"ב.

שעה שחיס צשפע ואח"כ נפסק הקלוח ומולפת מעט מעט, ונעבור שעה צ' חוזרים הדמים לנחת צשפע וכן תמיד כל הימים, אבל לא שמהיה פוסקת לגמרי. וא"כ קושית הגמרא שפיר לט"ד דמולפת הוי כפוסקת, וא"כ ז"ל דשופעת כנהר צלי הפסק, וע"ז שפיר הקשה הא זה אי אפשר. ולכן משני דמולפת אינה כפוסקת, וא"כ שפיר יש צמליאות דשופעת שעה שניה

ומלפת אחר כן וחזרה להיות שופעת וא"ש: והן הן דצרי שו"ע היתה שופעת כמה ימים, והיינו כהנ"ל דלפעמים פסקה להשפיע כי אם טיף להדי טיף וכמעט שעה חוזרת להשפיע, או שמתחילה ועד סוף רואה רק טיף להדי טיף אינו אלא ראייה אחת, אבל אם הפסיקה אפילו היתה שופעת והפסיקה ולא היתה מולפת צין הפסקות כלל, ודאי דמוגים לשתי ראיות:

ובתמה במא. ויש מי שאומר שאין בתמה במא אלא א"כ ראתה דם שלשה וכתות. ויש להחמיר כסנרל הראשונה. (היא סנרת רש"י ורשנ"א והטור).

ד. תינוקת שלא הגיע זמנה לראות וראתה

ג"פ, ופסקה מלראות שיעור שלש עונות, שהם צ' יום, חוזרת לקדמותה ובתמה מהור עד שתחזור ותראה שלש פעמים.

פלתי המבואר

שמע מינה דפוסקת קאי אשופעת, ומלבד זה קשה לחלק בהפסקה בין מולפת טיפין טיפין מהפסקה בין שופעת. ודברי הטור והשלחן ערוך הם מתוקנים דודאי שופעת שזכרו הם הוא שופעת ממש כי נהרא בלי הפסק, ואף על פי שאמרו בגמרא שהוא אי אפשר היינו כל שבעה דלא בחנם כתב רש"י כל שבעה, אבל הטור והשלחן ערוך כתבו "כמה ימים" דהיינו שנים או שלשה ימים, וזה ודאי אפשר שתחיה ונמצא שכל שיש הפסק בין הראיות הן בין שופעת הן בין מולפת טיפין נחשב לשתי ראיות. כן נראה לי פשוט עכ"ל.

הרי דמכריע לחלק בין אם שופעת ז' ימים בלי הפסק או פחות מזה. ונמצאין חלוקין לגבי שופעת והפסיקה ואח"כ שופעת דעת הב"ח דהוי ראייה אחת. משא"כ דעת הטור"ז דנחשב לשני ראיות.

הפלתי ס"ל כהכרעת הטור"ז ופירוש בגדר שופעת כדבריו רק

בשני קצת

ובתב הפלתי על זה ודברים אלו דברי נביאות וחקרי סתרי טבע לומר שג' ימים תוכל להיות שופעת וז' ימים לא, ובאמת דברים פשוטים כי ודאי להיות שופעת תמיד בריבוי דמים אי אפשר לה להיות, אבל בשביל זה לא תתחייב שתצטרך להפסיק לגמרי רק דרך משל שופעת שעה או שתיים בשפע ואחר כך נפסק הקלוח ומולפת מעט מעט, וכעבור שעה ב' חוזרים הדמים לצאת בשפע וכן תמיד כל הימים אבל לא שיהיה פוסקת לגמרי, וא"כ קושית הגמרא שפיר לפי ההוה

מתחלת שפעה עד סופה כראייה אחת, וכן מדלפת טיפין טיפין בלא הפסק כדלף טיפה אחר טיפה אינו אלא כראייה אחת. ולפי זה מה שכתב רבינו "אבל אם פסקה מעט וחזרה וראתה שלש פעמים אפילו ביום אחד הרי זו מוחזקת בדמים וכתמה טמא" אין זה חוזר גם אשופעת שכתב תחלה אלא לא קאי אלא אמדלפת בלחוד דסמך ליה, אבל בשופעת אפילו פסקה מעט וחזרה וראתה והפסיקה כך הרבה פעמים כיון שהיא שופעת אינו אלא כראייה אחת וצ"ע עכ"ל.

דעת הטור"ז דאפשר שופעת שנים או שלשה ימים, ואם הפסיקה הוי ב' ראיות

ועל זה כתב חתנו הטור"ז (פ"ו ז"ל), בגמרא דנדה איתא תינוקת שלא הגיע זמנה לראות ושופעת כל שבעה אינה אלא כראייה אחת, פוסקת הוה לה כשתי ראיות, אמר רב שימי מולפת אינה כרואה והא קא חזיא אימא אינה כשופעת אלא כפוסקת, ופרכינן מכלל דשופעת כי נהרא פירש רש"י מכלל דשופעת דאמר לעיל אינה אלא ראייה אחת היינו דשפעה כי נהרא בתמיה, כיון דמולפת אינה חשובה שופעת וא"א להיות כמעין כל שבעה וחיה ומשנינן אלא אימא אינה אלא כשופעת ע"כ. והנה לפי המסקנא הא דאמר תחלה שופעת כל שבעה היינו מולפת דהא אי אפשר בשופעת כי נהרא, ואם כן לכאורה קשה על הטור והשלחן ערוך שכתבו היתה שופעת או מולפת דהא שופעת נמי על כרחך מולפת. ומה שפירש מו"ח (הב"ח) קשה דהא כהדיא אמרו בגמרא דשופעת מותר ופוסקת אסור,

[ו] ושיעור ערשה כמו ארבע שערות. הרלון שמי שערות רוחצ ושמי שערות אורק, ופירושו אם לך משל שערות כזה: א " ז " ג " ד " אין אומרים כיון שיש כאן ד' שערות מאל' עד ד' הרי כאן מקום שמי עדשים, אלא שיעור יניקת ולמיחות שער הוא מן א' עד ז', וא"כ הרלון בעדשה שמי שערות רוחצ שמי יניקות, וא"כ מאל' עד ג' הוא יניקת ז' שערות והוא עדשה, ומג' עד ה' הוא שיעור יניקה עדשה

שג, וא"כ מה' עד ו' הוא רק חצי עדשה. ולריך אלה לומר דבאמת ו' שערות לאו דוקא, רק חצי יניקה מזד זה וחצי יניקה מזד זה, אשר באמת אם תלפס לאחד הרי כאן ז' שערות הוא שיעור ג' עדשים, כי שיעור שמי יניקות שער הוא מקום עדשה ואי אלה מולא רק ז' שערות ג' עדשים. או שתאמר ו' שערות וחצי מקום שער צלד ימין וחצי מקום שער בצמאל, וכ"כ הפרישה שערות והוא עדשה, ומג' עד ה' הוא שיעור יניקה עדשה

ה. לא גזרו על הכתם אלא אם כן יש בו בגדים ועוד, ושיעור הגרים הוא כמ' עדשים (ג' על ג') (טור), ושיעור ערשה כד' שערות (אגור צסס מהרי"ל) (שהוא ל"ו שערות

פלתי המבואר

אמינא דמדלפת הוי כפוסקת וא"כ צ"ל דשופעת כנהר בלי הפסק, וע"ז שפיר הקשה הא זה אי אפשר, ולכן משני דמדלפת אינו כפוסקת וא"כ שפיר יש במציאות דשופעת שעה ומזלפת אחר כן וחזרה להיות שופעת, ואתי שפיר. וז"ל הן דברי המחבר בש"ע, היתה שופעת כמה ימים והיינו כהנ"ל דלפעמים פסקה להשפיע כי אם טיף להדי טיף וכעבור שעה חוזרת להשפיע, או כשמתחילה ועד סוף רואה רק טיף להדי טיף אינו אלא ראייה אחת, אבל אם הפסיקה אפילו היה שופעת והפסיקה ולא היה מזלפת בין הפסקות כלל ודאי דמונים לשתי ראיות ע"כ.

לשער ונמצא שיעור גרים הוא ל"ו מקומות דהיינו ו' מקומות על ו' מקומות והיינו נמי ג' עדשים על ג' עדשים דכל עדשה היא בארכה ב' מקומות וברחבה ב' מקומות, וזה שכתב שם הרמב"ם דמה דכתיב בנגע ב' שערות לכן רצונו לומר צמיחת ב' שערות, ונראה לענ"ד דרצונו לומר יניקת ב' שערות דכל שער יונקת מכל הצדדין סביביו בחצי שיעור רוחב שיש מן שער לשער, נמצא שיניקת ב' שערות מחזיק כשיעור שיש בין שער ראשון לשער שלישי והיינו כרוחב ב' מקומות שהרי כל שער יונק חצי שיעור ריח מזה וחצי שיעור ריח מזה, וכשתקבע ל"ו שערות ו' על ו' הוי ג"כ על דרך זה שיניקת שתי שערות החיצונות יניקתן הולכת להלאה שיעור חצי ריח והוא בכלל שיעור הגרים ונמצא שהן עומדין הל"ו שערות שזה במרובע אחד ודו"ק.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: הטעם דקטנה טמאה מה"ת אע"פ שאינה בהרגשה

שיעור טומאת כתם הוא בכגרים

[סק"ו] כתב המחבר (פ"ג) לא גזרו על הכתם אלא אם כן יש בו כגרים ועוד ושיעור הגרים הוא כתשע עדשים (ג' על ג') ושיעור עדשה כד' שערות (שהוא ל"ו שערות כמו שהן קביעות בגופו של אדם) וכו' ע"כ.

הפרישה הביא דעת מהר"י ווייל דשיעור עדשה הוא כשתי שערות וכתב דזה דוקא בארכה

דע"י"ש בפירוש המשנה להרמב"ם בפירוש שיעור גרים דנגע, ומתוכו תעמוד על מה שכתב מהר"י ווייל (פ"ג) כי אי אפשר לציירו כי אם על דרך מה שכתב שם הרמב"ם דהיינו שתצייר הנגע באמצע ב' מקומות על ב' מקומות, ואח"כ תוסיף עליו כן מכל ארבעה צדדין וגם תרבע כן בקצוות ותמצא מכוון ו' על ו' ובכללן יחד המה ל"ו וק"ל. ובוה מוכן שפיר דבתשובת מהר"י וייל (פ"ג) כתוב דשיעור עדשה היא ב' שערות, וכן הוא האמת דעדשה לפי מה שכתבתי ארכה ב' שערות אלא שרחבה גם כן ב' שערות, והתם בתשובה לא מיירי אלא באורך או ברוחב ושם פירש נמי דל"ו שערות כוונתו על המקומות של השערות כמו שכתבתי ודו"ק, וכתב

וקודם שנבאר דברי הפלתי נקדים דברי הפרישה (פ"ג) שכתב וגרים הוא ט' עדשות. ועדשה היא ארבע שערות נמצאו ל"ו שערות כן הוא במשנה (פ"ג) דנגעים, ומוכח שם בפירוש המשנה להרמב"ם שרצונו לומר שערות על המקומות של שערות ושער רצונו לומר ברוחב המקום שיש בין שער

מקורות

(פג) כע"ף ה'. (פד) סק"ה. (פה) כפק ו'. (פו) כסימן ס"ג. (פז) סימן ס"ב.

פלתו המבואר

מרוכב כמבואר שם, וריש פרק י"ד זה לשונו צרעת הבתים וכו', ובפרק ט' מהלכות איסורי ביאה (ט) גבי כתמי נדה וכו' אבל לא זכר מספר השערות, רק הב"י כתב לה בספרו ביורה דעה (ק) ולא הרגיש שום פוסק מאחרונים בדבר זה, ולפענ"ד נראה דצריך לפני ולפניו עכ"ל חוט השני. מבואר מדבריו שהבין דהא אמרינן דעדשה הוא ארבע שערות היינו רק בריוח שבין ארבע שערות בלא צמיחת ויניקת השערות עצמם כזה, לכן כתב דהם לא יותר מי"ו שערות ארבע על ארבע לכן מתמיה על הרמב"ם וכל האחרונים שלא הרגישו בזה, אבל באמת שגג ככל זה, וגם לשון המשנה אינו מפורש כדבריו, וגם התרו"כ (פ), אלא כמו ש"כ והוא פשוט ויתיישב הכל על נכון וזו אין צריך לפני ועיין בתשו' מהר"י ווייל (ק) מבואר ג"כ כדברי עיי"ש.

הפלתו מציין דדברי המנחת יעקב הם כדברי הפרישה ולא נחא לו כל כך בדבריהם

וכתב הפלתו על דבריו והמנח"י האריך בצירורים ולא חידש דבר כי הכל אמור בפרישה ורק שינה הלשון, ומזה קשה הבנת הדברים כיון שלא השתמש בלשון הפרישה, והפלתו מסיים "דהדבר דחוק עדיין" וצ"ע.

ביאורו של הפלתו בכוננת המחבר דשיעור עדשה הוא כמו

ארבע שערות

ולכן כתב לבאר דמה שכתב המחבר "ושיעור עדשה כמו ארבע שערות", הכוונה שתי שערות רוחב ושתי שערות אורך, ופירושו אם דרך משל שערות כזה א, ב, ג, ד, אין אומרים כיון שיש כאן ד' שערות מא' עד ד' הרי כאן מקום שני עדשים, אלא שיעור יניקה וצמיחתו שער הוא מן א' עד ב', וא"כ הכוונה בעדשה שני שערות רוחב שני יניקות, וא"כ מא' עד ג' הוא יניקה ב' שערות והוא עדשה ומג' עד ה' הוא שיעור יניקה עדשה שני, וא"כ מה' עד ו' הוא רק חצי עדשה, וצריך אתה לומר דבאמת ו' שערות לאו דווקא רק חצי יניקה מצד זה וחצי יניקה מצד זה, אשר באמת אם תצרפם לאחד הרי כאן ד' שערות היא שיעור ג' עדשים כי שיעור שתי יניקות שער הוא מקום עדשה, ואי אתה מוצא רק בוד' שערות ג' עדשים או שתאמר ו' שערות וחצי מקום שער בצד ימין וחצי מקום שער בשמאל, וכמו שכתב הפרישה.

בית יוסף (כשם מהר"י מולין) ז"ל שיעור הגריס כמו ט' עדשים וטעות סופר הוא במרדכי דשערות ועדשות חד שיעור יש להן [עיי"ש שכתב כן בדרך אפשר]. ומה שכתב הב"י עוד (כשם מהר"י מולין) ז"ל אלא ט' עדשים על ט' עדשים שהם ל"ו שערות נראה דלאו דוקא נקט ט' על ט' ואולי הוא גם כן ט"ס ודומה לזה כתב ב"י באורח חיים בהלכות סוכה (פ) ששיעור היקף סוכה עגולה כ"ט ושני חומשים על כ"ט ושני חומשים וצ"ל דלאו דוקא קאמר ועיין מה שכתבתי שם (פ) ע"כ.

המנחת יעקב הביא דברי חוט השני ומפלפל עליו ומכריע כדברי הפרישה

ובעל המנחת יעקב (י) כתב וז"ל כד' שערות. והיינו ארכה בצמיחתו שתי שערות רחבה כצמיחתו שתי שערות והיינו צמיחתו (ב) המקומות של שערות עצמן, נמצא דט' עדשים שבכל עדשה ד' שערות הם ביחד ל"ו שערות והיינו ששה שערות על ששה במרוכב, נמצא שבכל עדשה יש מקום לצמיחתו ד' שערות, וכן משמע להדיא מלשון הברייתא (ט), והוא פירוש המשנה פרק ו' דנגעים (ט), וכמו שכתב הרמב"ם שם בפירוש המשניות, ובפרק א' מהלכות טומאת צרעת (ז) וכן מבואר שם בכסף משנה, והדרישה בסימן זה (ט), וזה הוא כוונת השלחן ערוך כאן ושאר כל הפוסקים, והארכתי בכל זה לפי שראיתי שבסוף ספר חוט השני (ט) כתב וז"ל תמן תנינן בריש פרק ו' (ט) דמסכת נגעים גופה של בהרת (שיעור גדולה של בהרת כדי להיות נידונה כנגע) כגריס הקלף (כגודל הגריס היינו חצי פול) מרוכב (יש מפרשים כגריס מרוכב ויש מפרשים כריבוע של גריס) מקום הגריס ט' עדשות (כמקום שאפשר ליתן בו תשע עדשים מצריות) מקום עדשה ד' שערות (ריבוע של שתי שערות על שתי שערות) נמצא ל"ו שערות ע"כ, ונראה לי דעל כרחק לא בא לומר כמו שיעור המקום שעומדים יחד בגוף אדם דהא אם עומדין במרוכב שש שערות באורך שש שערות יהיה המקום שסובלין חמש על חמש עדשות שהוא כ"ה עדשות, אלא על כרחק הכי קאמר נמצא אם תחשוב לכל עדשה ארבע שערות הם יחד ל"ו, אף כי באמת לא יותר הם מי"ו שערות ארבע על ארבע.

והרמב"ם (ט) כתב נגעי צרעת כגריס וכו' ל"ו שערות שש שערות אורך ושש שערות רוחב וכו', ודוקא

מקורות

(פח) סימן תרל"ד ד"ה ואם היא עגולה. (פט) אות א'. (צ) נקמ"ו. (צא) עיין פרישה (אות ח) דגם ייקם השערות שנלדדים קאמר. (צב) דמיום כהניס פרשת תוריע. (צג) מ"א. (צד) ה"ו. (צה) אות ה'. (צו) סימן ל"ו. (צז) משנה א'. (צח) פק קמא דעומתא נרעת. (צט) ה"ו. (ק) סימן ק"ז. (קא) פרשת תוריע נגעים פרשה ג. (קב) סימן ס"ב.

חידש דבר כי הכל אמור צפרישה, אפס שינה הלשון ומוזה קשה הזנת הדברים לבל יאמר כלשון פרישה, אבל מ"מ הדבר דמוק וז"ע:

[ז] משערין בו. צרור דדוקא צגריס אמרינן כן, הוואל וצנגעים (פרק ו

משנה א) אמרינן גריס הקלקי וצכתמים אמרינן (נדה נח ע"ג) גריס סתם אלמא דאיכא גריס אחר, וא"כ אס יודמן יותר גדול אמרינן היינו הך גריס שדברו צו חז"ל צכתמים. אבל אס יודמן עדשים יותר גדולים אין כאן

ראיה שיש צמציאות גריס כט' עדשים כאלה, כי ט' עדשים שאמרו חז"ל גבי גריס קלקי דברו צעדשים צינוניים, ומנא

לן שיש גריס כזה בעולם שיהיה כט' עדשים גדולים עד שנשער צו שיעורו של כתם. וצפרטו כי רמז"ס גס גבי כתמים (פרק ט מאיסורי ציאה הלכה ו) העתיק צכתם כגריס הקלקי, ולדבריו אין לשער אפי' צהודמן גריס יותר גדול, כי סתמא יליף ממפורש, חז"ל דברו פה סתם גריס וסמכו עצמן אגריס שדברו צנגעים. וא"כ ודאי דאין להקל צעדשים ודלא כמו שראיתי שערצה טועים צזה, ולפ"ז כמעט נפל שיעור גריס צצירא דמי יודע איה עדשים המה גדולים או

צינונים או קטנים. והגאון מהר"ן נתן שיעור צתשובתו (כתם צני סימן סו) כפי המקובל צידו ואס קבלה נקבל,

פלתי המבואר

שיעור גריס תלוי במקום

[פק"ז] כתב המחבר (ק) וכל זמן שאין בו כזה השיעור אנו תולין לומר דם כינה הוא, אע"פ שלא הרגה כינה, אבל כשיש בו כזה השיעור אין תולין בכינה בין אם הוא מרובע או אם הוא ארוך, ואם נודמן לה גריס יותר גדול מזה השיעור משערין בו ע"כ.

ראיות הראשונים דיש חילוק בין שיעור גריס בנגעים לבין שיעור גריס בכתמים דתלוי במקום

וכתב הפלתי הנה ברור דאנו משערין שיעור כגריס דוקא, והוא לפי מה דמבואר במסכת נגעים בדין נגעים לשער בשיעור גריס הקלקי אבל בדין כתמים לא הזכירו שיעור הגריס "הקלקי" רק שיעור גריס סתם, אלמא דאיכא שיעור גריס אחר, ולכן אם נודמן גריס שהוא חצי פול יותר גדול אמרינן היינו הך גריס שדברו בו חז"ל בכתמים וכמו שהוכיח כן הראב"ד בבעלי הנפש (ק) הובא בב"י.

דעת הפלתי דדוקא בשיעור גריס של זמנינו אפשר לשער ולא בעדשים של זמנינו

אבל אם יודמן עדשים יותר גדולים אין כאן ראיה שיש במציאות גריס כט' עדשים כאלה, כי ט' עדשים שאמרו חז"ל גבי גריס קלקי דברו בעדשים בינוניים, ומנא לן שיש גריס כזה בעולם שיהיה כט' עדשים גדולים עד שנשער בו

שיעורו של כתם, וצפרטו כי הרמב"ם גס גבי כתמים העתיק בכתם כגריס הקלקי ע"כ ולדבריו אין לסמוך אפילו בהודמן גריס יותר גדול כי סתמא יליף ממפורש חז"ל דברו פה סתם גריס וסמכו עצמן אגריס שדברו בנגעים ואס כן ודאי דאין להקל לשער בעדשים.

יש טועים וסומכים לשער גס בעדשים של זמנינו

ודלא כמו שראיתי שערצה טועים כזה דלפי זה כמעט נפל שיעור גריס בכירא דמי יודע איזה עדשים המה גדולים או בינוניים או קטנים.

על שיעור גריס שכתב הח"צ כתב הפלתי ואס קבלה הוא נקבל ודגאון בעל חכם צבי נתן שיעור בתשובתו כפי המקובל בידו ואס קבלה נקבל, ועיין לקמן מה שכתב בזה (ובהערות העתקנו דבריו בזה ועיין עוד בתשו' ח"ס קובץ תשו' ירושלים תשל"ג ליקוטים סי' י"ג שמביא ציור שיעור כתמים והוא מח' ח"ס נדה נ"ח ע"ב). קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: כמה טעמים למה אמרו חז"ל לאסור דין כתמים • בשיעור גדול גריס • כמה דינים בשיעור גריס • דברי תשו' בעל מעיל צדקה • מחזק דברי הרמ"א דמשערין בשערות של הגוף ולא של הראש • מפלפל דבחז"ל משמע ששיעור שערות הראש והגוף חד שיעורא הן • גס בשערות הגוף יל"ע איזה מקום בגוף • באיזה עדשים משערין • כתב לרון אי שיעור חז"ל משערין לפי אומד דעת • משערין לפי אומד דעת של האדם.

מקורות

(ק) צסעף ה'. (קד) שער הכתמים.

(ועמש"ל) [ועיין מה שנכתוב לקמן (ס"ק י"ד)] צוה: [ח] אין לו שיעור. הש"ך בס"ק י' הכריע (צדעת) [כדעה] זו שהיא דעת הרמב"ם (פרק ט מאיסורי גיאה הלכה ו), מדקאמרינן (גדה נח ע"ה) לא דעביד כרלועה, ואי סלקא

כרלועה, היא שגגה, דהא דעביד כרלועה ויש צו כגריס אין כאן לאחויי פשיטא רק דאין לורך לזה, דכך דרך וקוגית הגמרא דהמקשן ס"ל לדיוקא והמלרן דהאו דאין כאן דיוק ויחור לשון, וזיל הכא קמדמי [לה] וכו':

אך מה שהקשה המנחת יעקב לשיטת הרמב"ם, מה פריך הגמ' אי מהסגור ולמטה על חלוקה אמאי טהור, הא י"ל דמייירי צפחות מכגריס וא"כ על צהרה ספק טמא ועל חלוקה טהור. והמנחת יעקב כתב דלדעת ההגהות מיימוניות דס"ל דלכך צפחות מכגריס על צהרה טמאה דצהרה צדוק אלל מאכולת, לא קשה מידי דלא שייך ציה ספק. ולא הועיל

דעתך דמייירי צדאית ציה כגריס מאי אריא על צהרה, אפי' על חלוקה ספיקא וטמאה. ושפיר דחה אוחו המנחת יעקב (סק"ט) דהא עיקר צרייתא איירי כדלמרינן צריש פרק הירואה (טו ע"ג) [צעצרה צשוק של טבחים] מחגור למטה וחגור למעלה וכו', רק קושיא הגמ' מכת יחור לשון. איצרה מה שסייס המנחת יעקב וע"ז משני דלמא לאחויי דעביד

פלתי המבואר

בבשרה טמא" ע"כ ובהגהות מיימוני (ק) כתב טעם אחר, (ב) מפני שכל הגוף בדוק אצל דם מאכולת ע"כ (ובדעת הרא"ש נדון לקמן היאך ס"ל לדינא).

הב"ח פוסק בשיטה המקיל, והש"ך נוטה להחמיר והב"ח מכריע להלכה להקל כהיש אומרים לקמן (ק"ה) כמבואר בדבריו שם (ק"ט), וכתב הש"ך דאין להקל כלל דבגמ' שם (ק"ט) גבי לא דלמא עביד כרצועה משמע כהרמב"ם, דאם לא כן תקשה מאי איריא התם על בשרו ספק טמא על חלוקו ספק טהור הא על חלוקו נמי כתם ארוך מצטרף כדאיתא בגמ' (ק"ד) ובטור ומחבר לעיל (קט"ו) ודו"ק, וכן נראה דעת התוס' והרא"ש, וכן פסק בהגהות מיימוניות (קט"ו) בשם רבינו שמחה ע"כ.

דברי המנחת יעקב לדחות הכרעת הש"ך וראייתו מגמ' דעל זה כתב המנחת יעקב בתורת השלמים (ק"ט) להקשות וז"ל, ואין דבריו ברורים ומוכרחים כלל, הנה מה שכתב שמשמעות הש"ס כהרמב"ם, דאם לא כן תקשה למה כתב דעל חלוקה ספק טהור הרי גם התם כתם ארוך מצטרף אנא לא ידעתי מאי קושיא הא עיקר ברייתא זו קאי בעברה בשוק של טבחים או מחגור ולמעלה, ולכך דוקא על בשרה טמא מה שאין כן על חלוקה וכדאיתא להדיא שם בשי"ס (ק"ט) (ועיין כאן

המחבר מציין שני דיעות אי מקילין בפחות מכגריס בכתם הנמצא על בשרה

[סק"ח] כתב המחבר (ק"ה), הא דבעינן שיעורא בין בכתם הנמצא על חלוקה בין בכתם הנמצא על בשרה, ויש אומרים שלא אמרו אלא בכתם הנמצא על חלוקה אבל כתם הנמצא על בשרה בלבד במקומות שחוששין להם אין לו שיעור ע"כ.

דעה שמקיל גם בבשרה הוא הרשב"א ודעה המחמיר הוא הרמב"ם

דעה הראשונה הוא דעת הרשב"א כמו שכתב בספרו תורת הבית (ק"ט), והרב המגיד (ק"ט) הביא שכן דעת הראב"ד בהשגות שם, והרמב"ם (ק"ט), וכן דעת הטור, ודעה השניה הוא דעת הרמב"ם, דלא נאמר שיעור כגריס ועוד רק לכתם הנמצא על חלוקה אבל כתם שנמצא בבשרה אין לו שיעור.

מקור דברי הרמב"ם לחלק בין כתם הנמצא בגופה ובין כתם הנמצא בבשרה

וטעמנו כתב הרב המגיד שם, דיליף כן מדברי הגמ' במס' נדה (ק"ט) הירואה כתם על בשרה ספק טמא ספק טהור טמא, על חלוקה ספק טמא ספק טהור טהור, וס"ל דכל פחות מכשיעור הוי ספק אם הוא דם מאכולת, וכבר אמר "ספק

מקורות

(ק"ה) כספיק ו'. (ק"ו) ציה ז' שער ד'. (ק"ז) צפ"ט מהל' איסו"ב ה"ו. (ק"ח) צפ"ד ה"ה. (ק"ט) כ"ז ע"ג. (ק"י) שס אות א'. (ק"יא) סעף ח'. (ק"יב) סוף סעף י"ב. (ק"יג) ג"ח ע"ה. (ק"יד) ג"ט ע"ה. (ק"טו) סעף ה'. (ק"טז) פ"ט אות י"ח. (ק"יז) סק"ט. (ק"יח) כ"ז ע"ג.

זוה, דא"כ כי מוקי ביתר מכגרים פשיטא קשה מ"ט קריני ליה ספק, וא"כ אדפריך מחלוקה אמאי ספיקא טהור, דהא זוה יש לדמות דמיירי בפחות מכגרים, הוה ליה להקשות אמאי קאמרי ספק, ודאי הוא, דהא על זה סובב והולך כל קושיא שלו לדעתו:

אך קושיא זו אינה לדעת הרמב"ם לצד, אלא גם לדעת הרא"ש וראב"ד צבעלי הנפש, דסבירא להו דהא דמשינין לא לעניד כרצועה הוא רק שינויא צעלמא, אצל העיקר כסלקא דעתין דמיירי דעשו טיפין טיפין, וצבירה הם מנטרפין ולא צלוקה, א"כ לוקי לעיל צכך דמיירי צטיפין טיפין ולכך צספק צצרה טמא וספק חלוקה טהור. ודומק לומר דא"כ יקשה

ז. אם הרגה פשפש או הריחה ריחו, תולה בו עד בתורמום (פירוש מין ממניי הקטניות שהוא מר וצבע"ז לופינו).
ח. אם אין בבתם במקום אחד כגרים ועוד, אע"פ שיש שם טיפין הרבה סמוכין זה לזה עד שאם צצרפם יש בהם יותר מכגרים,

להיפוך דייק הגמ', דקמני על חלוקה ספק טמא ספק טהור טהור, ולא קאמר סתמא ספיקא טהור, אלא ודאי לרבותא נקטיה ולכך מוקי ליה הגמ' דמיירי דיש צו גרים ועוד, וא"כ הסצרה נותנת לכאורה דאפי' על חלוקה

פלתי המבואר

משמעות דברי התוס' והרא"ש הם נגד דברי הרמב"ם **גם** מה שכתב הש"ך שכן משמעות התוספות והרא"ש, הנה משמעות התוספות והרא"ש הם להיפך וכמו שכתבו גם כן הבי"ב (ק"ט) והב"ח וגם דברי הרא"ש אפשר לפרשו כדעת התוספות וכמו שכתב הב"ח, וכן נראה לי עיקר כדי להשוות דעת הטור עם דבריו שנמשך אחריו בכל מקום ואין לזוז מפסק הב"ח "כי בכתמים שומעים להקל" עכ"ל.

הערה על דברי המנחת יעקב **איברא** מה שסיים המנחת יעקב וע"ז משני דלמא לאתויי דעביד כרצועה, היא שגגה דהא דעביד כרצועה ויש בו כגרים אין כאן לאתויי דדבר זה פשיטא, רק דאין צורך לזה דכך דרך וסוגית הגמרא דמקס"ל לדיוקא והתוצן דחאו דאין כאן דיוק ויתיר לשון וזיל הכא קמרחי וכו'.

עוד הערה על דברי המנחת יעקב **אך** מה שהקשה המנחת יעקב לשיטת הרמב"ם מה פריך בגמ' אי מהחגור ולמטה על חלוקה אמאי טהורה הוא, הא י"ל דמיירי בפחות מכגרים וא"כ על בשרה ספק טמא ועל חלוקה טהור, והמנחת יעקב כתב לדעת ההגה"מ דס"ל דלכך בפחות מכגרים על בשרה טמאה דבשרה בדוק אצל מאכולת לק"מ

בהגהות גדול מרכבה), רק דמלשון הברייתא דקתני יתור לשון קאמר דאתא לאתויי טיפין טיפין ועל זה שפיר משני דלמא לאתויי דעביד כרצועה, וכן מבואר בספר בעלי הנפש להראב"ד (ק"ט), ובמגיד משנה פרק ט' מהלכות איסורי ביאה (ק"ט), שהגירסא שלפניהם היה להדיא מאי לאו לאתויי, וכן מוכרח כמו שכתבתי וכן משמעות הרא"ש (ק"ט).

עוד תירוץ על קושיית הש"ך על הפוסקים החולקים על הרמב"ם **ובלאו** הכי לא קשה מידי, דהא הרא"ש שסבר ליה כדעת הרמב"ם (לדעת הש"ך) כתב גם כן דהאי שינויא דיהויה בעלמא הוא דברצועה אין בו שום דבר חידוש עיי"ש, ואדרבה משמעות הש"ס לכאורה דלא כרמב"ם.

קושיא על דברי הרמב"ם ולפי טעמו של הרב המגיד **ותבניהא** לי טובא לפי מה שכתב המגיד משנה (ק"ט) דטעם הרמב"ם משום דפחות מגרים ועוד ספק הוא ועל בשרה ספק טמא, אם כן מאי מקשה הש"ס שם (ק"ט) על בשרה ספק טמא היכי דמי וכו' הלא יכולין לאוקמי בפשיטות בפחות מכגרים וצ"ע, (אכן לפי טעם ההגהות [אות א] שכתבו הטעם משום דגוף בדוק הוא אצל דם מאכולת לא קשה מידי דאם כן לא מקרי ספק כלל אלא ודאי טמא הוא).

מקורות

(ק"ט) צעה"נ עשה"כ. (ק"ט) ה"ט. (קפא) פ"ח סימן ג. (קפג) צפק ט' מהלכות איסורי ביאה ה"ו. (קפג) נ"ז ע"ב. (קפד) סא ע"א ד"ה ומ"ש צר"א.

ספיקא טמא דהא אין כאן דם מאכולת, ומ"מ בעברה זשוק של טבחים טהור. ומכ"ש להך אוקימתא דלמעלה מחגור ונזדקרה, דרבותא קמ"ל אפי' לא עברה כלל וליכא כאן מקום לתלות, מ"מ טהור בחלוק לזד. אצל זאין זו כגרים ועוד אין כאן מקום ספק לטמא, כדאמרינן אין לך סדין שאין עליה כמה טיפי דם מאכולת, ואתי שפיר ולא קשה מידי (עב"ק א):

והנה הש"ך כתב דדעת הרא"ש כהרמז"ס, ולדבריו הטור סותם שלא כדברי אצוי. אצל זאמת דברי הרא"ש נראין לכאורה כסותרים, דבריש דבריו (שם) כתב; הא דאמרינן טיפין טיפין אין מטטרפים היינו על הבגד דליכא לספוקי בכל טיפה וטיפה זדם מאכולת, אצל על זשרה לא תלינן זדם מאכולת. אלא דמספקינן זכשיר וכשורה וטיפין טיפין משום דאי נפל מאותו מקום לא עבד דנפיל כי האי גוונא וכו'.

ואי אין דעתו כדעת הרמז"ס, וכוונתו זמה שכתב אצל על זשרה לא תלינן זדם מאכולת היינו כשיש זצירוף כל הטיפין כגרים כדעת הטור, א"כ לאיזה זורך כחז הרא"ש דלכך מספקינן זטיפין טיפין משום דלאו אורחא, אף דהוי אורחא מ"מ הרי כאן ספק עזוס, כיון דאין זשוס טיפה כגרים וטיפה לזד תלינן זמאכולת, אס נזרפן ולא נתלה זמאכולת, או דילמא כמו זחלוק לא מטטרפין אף גס זכשיר, ואין זריך לומר דלאו אורחא. ומזה נראה לכאורה זרור דדעתו

מהורה, שאנו תולין כל טיפה וטיפה בבנה עד שיהא בו כגרים ועוד במקום אחר. וי"א דהני מילי בזנמצאו על חלוקה, אבל אם נמצאו על זשרה, מצטרפין לכגרים ועוד. ט. כתם הנמצא על זשרה, שהוא ארוך ברצועה או עגול, או שהיו טיפין טיפין, או שהיה אורך הכתם על רוחב יריבה, או

כרמז"ס וכמו שכתב הש"ך, ולכך אצטריך הרא"ש לזכר ספק דטיפין משום דלאו אורחא: אך לזכרון כתב הרא"ש דמסתבר להחמיר דדחויא זעלמא לומר זכצועה היינו כי אורחיה, ואריכות לשון הזרייתא משמע דאתא לזמתי זכר חידוש עכ"ל. ואילו הפירוש כרמז"ס הא טובא קמ"ל, דאפי' זפחות מכגרים מ"מ על

פלתי המבואר

לומר ספיקא טהור ומ"מ ספיקא טמא, והיינו בהך דעשוי טיפין טיפין וא"כ אף להיפוך דייק הגמ' דקתני על חלוקה ספק טמא ספק טהור וזכר ולא קאמר סתמא ספיקו טהור אלא ודאי לרבותא נקטי' ולכך מוקי ליה הגמ' דמיירי דיש בו גרים ועוד וא"כ הסברא נותנת לכאורה דאפי' על חלוקה ספיקא טמא דהא אין כאן דם מאכולת, ומ"מ בעברה בשוק של טבחים טהור ומכל שכן להך אוקימתא בלמעלה מחגור ונזדקרה דרבותא קמ"ל אפי' לא עברה כלל וליכא כאן מקום לתלות מ"מ טהור בחלוק לבד אבל באין בו כגרים ועוד אין כאן מקום ספק לטמא כדאמרינן אין לך סדין שאין עליה כמה טיפי דם מאכולת ואתי שפיר ולק"מ (ועיין לקמן בדברי הפלתי ס"ק י"ב).

אי דעת הרא"ש כהרמב"ם דעל גופה גס פחות מכגרים מטמא דהנה כתב הש"ך הג"ל וכן נראה דעת הרא"ש כדעת הרמב"ם ע"כ, ומקורו מדברי הב"י כאן שכתב, ולקמן בסמוך אכתוב שמדברי הרא"ש נראה שסובר כדברי הרמב"ם בזה, ולקמן מעתיק דברי הרא"ש (ק"ה) ומסיים ומשמע מלשון

דלא שייך ביה ספק ע"כ, אבל לא הועיל בזה דא"כ כי מוקי ביתר מכגרים פשיטא קשה מ"ט שרי' ליה ספק וא"כ אדפריך מחלוקה אמאי ספק טהור דהא בזה יש לדחות דמיירי זפחות מכגרים ה"ל להקשות אמאי קאמרי ספק ודאי הוא דהא על זה טובב והולך כל קושיא שלו לדעתו.

אך קושיא זו אינו לדעת הרמב"ם לבד, אלא גם לדעת הרא"ש והראב"ד (בפעל נפש) דסוברים דהא דמשנינן לא דעביד זכצועה הוא רק שינוי בעלמא.

אבל העיקר כס"ד דמיירי דעשוי טיפין וזכשיר הם מצטרפים ולא בחלוקה א"כ לוקי לעיל בכך דמיירי בטיפין טיפין ולכך ספק זשור טמא וספק חלוקה טהור.

דדוחק לומר דא"כ יקשה ותפשוט הך דלקמן דלפ"ז השתא דקיי"ל כס"ד כל שינוי דגמ' דמשני בזדקרה ועברה בשוק של טבחים אינו מוכרח כלל דהא יש לנו בהך ברייתא אוקימתא מרווחת, אלא ודאי כמ"ש הרא"ש דהגמ' דייק ליה מדקתני ספק טמא ספק טהור וזכר טמא ולא קתני על זשרה ספק טמא משמע דאתא לאורויי זכר חידוש עכ"ל, והיינו דיש מקום

בשרה טמא ולא תלינן במאכלת, וכמ"ש הש"ך בהוכחתו לדברי רמז"ס. ועל כרחק רריך לומר דס"ל דבעי אף על בשרה כגריס, וא"כ פשיטא דכרעוה אין כאן דבר מידוש כלל. וא"כ נראה כמעט דברי הרא"ש סותרים:

ואפשר לומר דהא דהוה רכ"ז לומר דיש בטיפין טיפין ספק משום דלא אורחא דנפל בכה"ג, הוא משום דאל"כ קשיא תפשוט דעל בשרה מנטרפין, דאל"כ למה קמי הך דטיפין טיפין גבי

שהיה נראה באילו הוא ממשח למעלה, הואיל והוא בנגד בית תורפה (פי' גנאי הוא והוא כנוי לערוה), טמאה, ואין אומרים אילו נטף מן הגוף לא היה כזה.

חלוקה, כדקמי כחם ארוך מנטרף דא"י בחלוקה וגבי טיפין טיפין קמי אינו מנטרף, לאשמעינן דאפי' בבשרה דלא שכיח מאכלת ומ"מ אינו מנטרף. וע"ז כתב הרא"ש לכן מספקא ליה הואיל ואין דרך נפילה ממקור צבך, א"כ י"ל לעולם ה"ה טיפין על בשרה נמי אין מנטרפין, והא דקמי גבי על חלוקה משום דלא מציעא קאמר, לא מציעא בבשרה דלא אורחא כה"ג לנזח בחלוקה דאורחא הוה אמינא

פלתי המבואר

איכא לפרושי עשוין כשורה או כשיר, והא דאמרינן בשלהי פירקין טיפין טיפין אין מצטרפין, היינו על הבגד דאיכא לספוקי בכל טיפה וטיפה בדם מאכלת, אבל על בשרה לא תלינן בהם מאכלת, אלא דמספקינן בכשיר ובכשורה וטיפין טיפין משום דאי נפל מאותו מקום לא עביד דנפיל כי האי גוונא וכו' עיי"ש.

הרי דהתחיל לבאר הטעם דטיפין טיפין אינם מצטרפין על הבגד, משום דיש להסתפק על כל טיפה וטיפה בנפרד אולי דם זה בא ממאכלת, אבל אם נמצאו הטיפין על בשרה לא תלינן בהם מאכלת, והגמ' מסתפק בכשיר וכשורה וטיפי טיפי משום דאם תאמר דנפל מאותו מקום לא עביד דנפל בכהאי גוונא, והשתא אם נימא דדעתו לפסוק כדעת הרמב"ם, וכונתו לומר אבל על בשרה לא תלינן במאכלת, היינו כשיש בצירוף כל הטיפין שיעור כגריס אם כן לאיזה צורך כתב הרא"ש דהוי ספק משום דאין דרכה ליפול באותו דרך, הרי מה לי בזה הרי יש כאן סוף כל סוף ספק עצום כיון דאין בשום טיפה שיעור כגריס והטיפה בלבד תלינן להקל במאכלת, אם נצטרף אותן ולא נתלה במאכלת או דלמא כמו בחלוק שאין מצטרפין גם בכשיר ולמה כתב דלאו אורחיה בהכי, וזוהי נראה דדעתו כהרמב"ם דעל בשרה לא תלינן במאכלת וכמו שכתב הש"ך, ולכן צריך לבאר ספק דטיפין משום דלאו אורחיה, אך לבסוף כתב הרא"ש דמסתבר להחמיר דדחויא בעלמא לומר כרצועה היינו כי אורחיה ואריכות לשון הברייתא משמע דקמ"ל דבר חדש עכ"ל. ואילו

הרא"ש דס"ל דכתם שעל בשרה אפילו בפחות מכגריס טמאה וכדברי הרמב"ם שכתבתי לעיל שהרי כתב "דעל בשרה לא תלינן בדם מאכלת", (וכתב כן להר"ן הסתירה דמדצ אחד משמע טיפין טיפין אין מצטרפין ור' ירמיה מסתפק בטיפין בטיפין היינו בכשורה), ואע"פ שיש לדחוק ולפרש דהכי קאמר דאין לחלות בדם מאכלת על בשרה כל כך כמו שיש לחלות על הבגד וכמו שכתבו התוס', מ"מ פשטא דלישנא משמע דלא תלינן כלל עכ"ל, ובדרכי משה (ק"ג) ג"כ הביין כן מדלא השיג עליו עיי"ש (ועיין בב"ח ושו"ך לקמן בסק"ד עיי"ש).

קושיית הפלתי דלא מסתבר דהטור יחלוק על אביו הרא"ש ועל זה הקשה הפלתי דלפי דבריו יוצא דהטור סותם שלא כדברי אביו וזה אינו מסתברא (ויותר מזה יש להקשות על המחבר דאם נקבל דהכרעת השו"ע כדעה הראשונה דסתם ויש להלכה כסתם יקשה דזה סותר לכלל שכתב בריש ב"י בהקדמה דבמקום ששניהם משלשת גדולי עולם אלו הרי"ף הרמב"ם והרא"ש מחזיקים בשיטה אחד הולך אחריהם למה לא פסק גם כן הכא).

קושיית הפלתי דהרא"ש סותר את עצמו זאת ועוד הקשה דלפי זה יוצא דהרא"ש סותר את עצמו וכדלקמן וכדי להבין הדברים, נעתיק דברי הרא"ש (ק"ג) וזה לשונו, בעיא ר' ירמיה כשיר מהו, כשורה מהו, טיפין טיפין מהו, לרוחב ירכה מהו, כשורה היינו טיפין טיפין עשוין כשורה, דאי בלא טיפין היינו כרצועה דאמרינן בסמוך, וטיפין טיפין היינו עשוין בשינוי, דאי לאו הכי למה יש להסתפק בטיפין, ורשב"ם פירוש כשורה היינו שורות וטיפין טיפין

דמאטרף, קמ"ל דלא מאטרף, וא"כ שפיר קמנעני לן. וא"כ דברי הרא"ש מכוונים כדעת המוס' וטור בנו מבלי הצדל ודוק:

[ט] מקבל טומאה. עיין ש"ך ס"ק ט"ז שהציג בשם תוס' (נדה נח ע"א ד"ה כר' נחמיה) ורא"ש (נדה פ"ט סימן ז),

דדבר המקבל טומאה צנגעים יש בו מכלל כתמים. (ואמר) [ואמנם] שמוס' ורא"ש כתבו [כן], אבל הרמ"ה בהשגתו (נעלי הנפש שער הכתמים סימן ג אות ז) פירש האי משתיתא (נח ע"א) אין הפירוש שמי כמו שכתבו המוס', רק כלי אורג, וא"כ הו' דבר מקבל טומאה. וכן הר"ן בפרק האשה (נדה

ס ע"ב ד"ה דרש) דהוי כלי אורג, וכן הרשב"א בחומת הצית צסוף שער הכתמים (ניח ז שער ד) כתב דהוי כלי אורג: ובאמת דברי המוס' אינן מוזניים, דנתנו טעם דלכך מטרה ר' נחמיה כתם בדבר שאינו מקבל טומאה, הואיל

דהצגד שהכתם עליו טהור, אף על האשה לא גזרו טומאה. ומה שייך זה הטעם אם הצגד טהור צטומאת כתם ומטמא צנגעים. ואפשר מיון דמראה אדום צתכלית אדמיות מטמא צנגעי צגדים, וא"כ צריך להיות נראה צצגד, שלא יהא מקום ספק שנפל עליו איזה מראה אדום משום צד, וגלל כן אמרו צצגד צצוע אינו מטמא צנגעים כמו שאין מטמא צכתמים.

פליתי המבואר

עוד ביאור על קושיא הנ"ל מהגאון בעל בית מאיר ♦ לפי הרמב"ם דספק תורה מה"ת לקולא למה לי קרא למעט דם ולא כתם ♦ למה לי תרי קראי דם יהיה זובה בבשרה, וגם דם ולא כתם ♦ גם בעד הבדוק שנמצא בה דם יותר מכגריס תולין להקל אם יש במה לתלות ♦ בביאור שיטת הרמב"ם להחמיר בבשרה משום סברת כאן נמצא כאן היה, ואי ביום הוסת יש יותר סברא להחמיר כדעת הרמב"ם ♦ בטעמו של הרמב"ם דאין תולין בבשר בדם מאכולת ♦ עוד קושיא על שיטת הרמב"ם לפי טעם הגה"מ ♦ קושית השב יעקב על הרמב"ם ♦ בדעת הרא"ש אי ס"ל כהרמב"ם ♦ בדעת האחרונים להלכה אי יש להחמיר כהרמב"ם או לא ♦ דם הנמצא על ידה אי מחמירין כמו שכנמצא על בשרה ♦ מתי אפשר לסמוך על שיטת הרמב"ם דחומרת דרבי זירא לא נאמר בכתמים.

מצאה כתם שהוא יותר מכגריס ועוד על דבר המקבל טומאה אינה טמאה

[ס"ק] **כתב** המחבר (קמ"ט) כתם שנמצא על דבר שאינו מקבל טומאה לא גזרו (חכמים עליה), כיצד בדקה קרקע עולם או כל דבר שאינו מקבל טומאה (או בית הכסא) וישבה עליה ומצאה בו כתם (יותר מכגריס ועוד) וכי' שהורה ע"כ.

מקור הדין בגמ'

למקור להאי דינא הוא במס' נדה (קמ"ט) רבי נחמיה אומר "כל דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים", ושם

כוונתו כדברי הרמב"ם הא טובא קמ"ל דאפילו בפחות מכגריס מ"מ על בשרה טמא ולא תלינן בדם כינה וכמו שכתב הש"ך להוכיח מזה כדעת הרמב"ם, ועל כרחק צריך לומר דס"ל דבעי אף על בשרה כגריס וא"כ פשיטא דכרצועה אין כאן דבר חדש כלל וא"כ נראה דברי הרא"ש כסתירה.

ואפשר לומר דהא דהוצרך הרא"ש לומר דיש בטיפין טיפין ספק משום דלאו אורחא דנפיל בכה"ג הוא, משום דאל"כ קשיא תפשוט דעל בשרה מצטרפין דאל"כ למה קתני הך דטיפין טיפין גבי חלוקה כדקתני התם ארוך מצטרף דמייירי בחלוקה וגבי טיפין טיפין קתני אינו מצטרף לאשמעינן דאפי' בבשרה דלא שכיח מאכולת ומ"מ אינו מצטרף, וע"ז כתב הרא"ש דלכך מספקא ליה הואיל ואין דרך נפילה ממקור בכך א"כ י"ל לעולם ה"ה טיפין על בשרה נמי אין מצטרפין, והא דקתני גבי על חלוקה משום דלא מבעי קאמר לא מבעי בבשרה דלאו אורחא כהאי גונא לבוא מהמקור אלא אפי' בחלוקה דאורחא היא הייתי אומר דמצטרף קמ"ל דלא מצטרף וא"כ שפיר קמבעי לן, וא"כ דברי הרא"ש מכוונים כדעת התוס', ודברי בנו רבינו יעקב בעל הטורים בלי שום הבדל ביניהם ודו"ק דזה דעה ראשונה בשו"ע כאן.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בדין כתמים דקיי"ל לקולא גם בספק הרגשה ♦ תירוץ של הרב התיניא למה לא מטמאין כתם מה"ת ♦

מקורות

(קמ"ט) צסעף י'. (קמ"ט) ני"ט ע"ב.

וא"כ אם אשה ישנה על בגד לנן ואח"כ נמצא עליו מראה נגע אדמדס, ודאי טהור משום נגע, דאמרינן מאשה בא על הבגד ואין כאן נגע. וא"כ כיון שחולה בה לטהר הבגד, אף אנו מנריכין לטמא אשה משום נדה, דהרי אנו אומרים ממנה יאל הדס, ואין נטהר אותה. וזה דוסק, ולכן נראה דמטעם זה השמיטו המחבר והרמ"א:

והיה אף שיהיה, דוקא בנגעי בגדים אבל לא בנגעי בתים, דמלכד דאין לו טעם בשום נד, ומה ענין זה לזה, ואפילו בתים נצועים יש בהם משום נגעים, אף גם דזה לא שייך רק בארץ ישראל ולא בחו"ל לארץ, וכמה אופנים בה, וזה אף לו לכתם כלל. ולכן יפה פסק [הרמ"א] דכתם שעל הבגד אינו מטמא אף דמטמא בנגעי בתים, ודלא כהמנחת יעקב (פ"ק יג) ודוק:

פלתי המבואר

כרבי ינאי במקום רבי נחמיה א) דהלכה ככתראי, ב) ובפרט דהלכה למעשה תנו (ק"ט), ע"כ, ועל זה כתב הרז"ה שם (ק"ט) לדחות דאין ראייה מהתם דהא דמשתייתא היינו "כלי אורג" שהוא דבר המקבל טומאה לפי שהוא כלי גמור, ולכן לא התירו שם בכל אופן עיי"ש, וכן פסק הרשב"א (ק"ט), וטעמו דהיאך נדחה דברי רב ור' נחמיה, מקמיה עובדא דמשתייתא דלא ברור לן מאי הוא, ונראה כדעת הרז"ה שהוא דבר המקבל טומאה ע"כ. וכן פסק הרא"ש (ק"ט) ועיין רמב"ן בחידושו למס' נדה (ק"ט) ד"ה וכיון, ובהלכות נדה (ק"ט), הרי דיש מחלוקת ראשונים בדבר ודעת רוב ראשונים להקל בדבר.

הש"ך מביא לתרץ כדברי התוס' דגדר קבלת טומאה תלוי

בטומאת נגעים

והנה כתב הש"ך (ק"ט) וז"ל ומבואר מדברי התוס' ומדברי הרא"ש שכתבו, משתייתא נהי דלא מקבל טומאה מכל מקום מקבל טומאת נגעים, "דכלי שמקבל טומאת נגעים אע"פ שאינו מקבל שאר טומאה מקבל כתמים", וטמאה ע"כ. וכונתו לדחות קושיות הראב"ד ממשתייתא, ותי' דמשתייתא אהכ"נ דאינו מקבל טומאה דעלמא מכל מקום מקבל טומאת נגעים ולכן טמאה ואין כאן דחייה נגד דברי רבי נחמיה, ולכן הכריע הש"ך דהלכה בגדר קבלת טומאה דתלוי גם אי יש קבלת טומאה לגבי נגעים, ועל זה ציין הפלתי מדברי ראשונים הרז"ה (הג"ל) והר"ן והרשב"א (הג"ל) שפירשו שהוא כלי אורג ששפיר מקבל טומאה, אם כן אין הכרח לפירוש ולחדושו של התוס' דגדר קבלת טומאה תלוי בטומאת נגעים, ועל כל פנים יוצא לן דדעת הראב"ד לדחות דברי ר' נחמיה וס"ל לדינא דכתמים טמא גם על דבר שאינו מקבל טומאה, ודעת רוב

(ק"ט) מוקי רב אשי דברי שמואל דאמר האשה שבדקה קרקע עולם אחר שישבה עליה ומצאה בו דם טהורה דס"ל כרבי נחמיה הנזכר ע"כ.

ביאור דברי התוס' למה תלוי דין כתמים בדין קבלת כתמים והכפירו' התוס' ד"ה כרבי נחמיה הטעם, דטומאת כתמים תלוי בגדר קבלת טומאה דכיון שהדבר שהכתם עליו טהור גם על האשה לא גזור דנראה קצת כחוכא לגזור במקום שיש טהרה, וכן כתב הרשב"א בחידושו למס' נדה (ק"ט) ד"ה אמר שמואל, ובגמ' (ק"ט) כתבו אמר רבי חנינא מטהר היה רבי נחמיה גם כלי חרס מאחוריו ולא גזור גבו אטו תוכו, אמר אביי וכן מטהר היה רבי נחמיה בבגד שאין בהם ג' על ג' שאינם ראויים לא לעניים ולא לעשירים, ודרש רבי חייה בר רב מתנה משמיה דרב "הלכה כרבי נחמיה" ע"כ.

דעת הראב"ד דגם על דבר שאינו מקבל טומאה אם נמצא עליה כתם שהוא למעלה משיעור כגרים ועוד טמאה, וראייתו מדין משתייתא, ודחיית הראשונים על זה

וכתב הראב"ד בבעלי הנפש (ק"ט) דאין הלכה כרבי נחמיה, משום דבגמ' (ק"ט) מבואר דהיא איתתא דאשתכח לה דמא במשתייתא, אתאי לקמיה דרבי ינאי, ואמר לה תיזיל ותיחי וברשיי במשתייתא, עם המסכת (דכתיב בנביא בעובדא דמששון, מתרגמינן עם משתייתא), שהיתה מסכת טווי לאריג ונמצא דם על השתי ע"כ, ואם לא נודמן שהטווי המוסך היתה בין רגליה כנגד אותה מקום טהורה, הרי דכל הסיבה שמתהר אותה ר' ינאי הוא אם לא בא בין רגליה ואם הלכה כרבי נחמיה היה לטהר אותה ממ"נ משום שמשתייתא אינו מקבל טומאה אלא על כרחך דאין הלכה כרבי נחמיה אלא הלכה

מקורות

(ק"ט) נ"ח ע"א. (ק"ט) נ"ז ע"ב. (ק"ט) שם ס' ע"ב. (ק"ט) שער הכתמים. (ק"ט) נ"ח ע"א. (ק"ט) כמנזכר בה"צ ק"ל. (ק"ט) בסלע המחלוקת סימן ל'. (ק"ט) במורה הנבוכים שער הכתמים. (ק"ט) צ"ע דמס' נדה סימן ז'. (ק"ט) ס' ע"ב. (ק"ט) פ"ד ה"ה. (קמ"א) ס"ק מ"ו.

פלתי המבואר

כדילפינן מהיקש בקרא דבעינן שתהא כברייתו (כמבואר בפ"א מ"ג דמסכתא) הנ"ל.

טעם שהשמיט השו"ע והפוסקים גדר זה של קבלת טומאה בנגעים

ולכן נראה דמכות קושיא הנ"ל השמיטו המחבר והרמ"א דין זה, ולא כתבו לתלות בגדר קבלת טומאה בנגעים, ודלא כפי שכתב הש"ך כאילו המחבר והרמ"א סוברין כן.

גם להפוסקים דתלוי בטומאת נגעים דוקא בנגעי בגדים אבל לא בנגעי בתים

ומסיים הפלתי ויהיה איך שיהיה, לפי הנ"ל יוצא דוקא בנגעי בגדים יש לומר כן, אבל בנגעי בתים אי אפשר לומר כן, דמלבד שאין לו שום טעם בשום צד ואין ענין זה לזה כפי שהוכחנו, ועוד כמה ראיות, (א) דבבתים צבועים יש בהם דין נגעים וכמה אופנים יש בה שאין בכתם כלל, (ב) דבחור"ל אינה מטמאת בנגעים נגעי בתים כמבואר במשנה במס' נגעים (קמ"ט) ויליף כן מהא דנאמר (קמ"ט) כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נתן לכם לאחזה ונתתי נגע צרעת הבית ארץ אחזתכם - ארץ כנען ולא חור"ל (עיין בפיה"מ להרמב"ם שם) או שחור"ל אינו נקרא אחוזה (קמ"ט) (ועיין ברי"ש נגעים (קמ"ט) עיי"ש) [ועיין ברמב"ן (קמ"ט) שאין הדבר מפני היותו חובת קרקע אלא שלא יבוא ענין זה אלא בארץ הנבחרת אשר ה' הנכבד שוכן בתוכה וכשה' סר מעליו מחמת חטא ועוון יתהוה נגע בכיתו משא"כ בחור"ל שלא יארע דבר זה לעולם] (ועיין במבי"ט שער התפלה שמסביר החילוק בין השגחת השי"ת בחור"ל מא"י) אבל נגעי בגדים נוהגים אף בחור"ל שנאמר זאת תורת נגע צרעת בגד הצמר או הפשתים וגו' לטהרו או לטמאו (קמ"ט) ודרשו בתורת כהנים בין בארץ ובין בחור"ל, (והרמב"ן הנ"ל הביא בשם התור"כ שאף נגעי בגדים אינם נוהגים בחור"ל ולא הוצרך למעט לעולם כי לא יארעו שם עיי"ש ואפשר שהיה לו נוסחא אחרת בדברי התור"כ) ועיין ר"ש נגעים (ק"ט) דנגעי אדם נוהגין גם בחור"ל עיי"ש, ולפי"ז יש לומר דאין ראיה מהא דבתים אינו נוהג בחור"ל דהרי אזלינן בתר נגעי אדם שג"כ נקרא מתובר לקרקע דהרי אדם הוקש לקרקעות ויש לפלפל עדיין, (ועיין במנ"ח הנ"ל שבגד המנוגע וכן אבנים המנוגעות בא"י אסור להניחם אף כעיר של חור"ל עיין בתוס' יד"ט (ק"ט) שדין השילוח מחוץ לעיר הוא מקדושת א"י, וגם בארץ ישראל גופא לא מטמא בכל מקום וכגון בביהכ"נס שאין בו בית דירה

ראשונים להקל בדבר המקבל טומאה והלכה כרבי נחמיה ואע"ג דהראב"ד הביא ראיה ממשתייתא כתבו הראשונים בכמה דרכים לתרוץ, (א) דמשתיתא דבר המקבל טומאה, (ב) דמקבל טומאה מחמת נגעים, (ג) דאע"ג דאינו מקבל טומאה מ"מ יש רוב שסוברים נגד רבי ינאי ובמקום ספק אין להחמיר כן דעת הרשב"א (ובפרט אם נערף דעת הראב"ד הראשון דאין טומאת כתמים כלל לבעלה ורק לטהרות, כוונתי שיש להקל).

קושיית הפלתי ע"ד התוספות שפירשו דטומאת כתמים תליא בטומאת נגעים

והנה הבאתי מדברי התוס' שהסבירו הטעם שלא גזרו חכמים טומאה בכתם שנמצא על בגד שאינו מקבל טומאה "הואיל דהבגד שהכתם נמצא עליה טהור משום שאינה מקבלת טומאה אף על האשה לא גזרו טומאה" ע"כ, והקשה הפלתי איזה שייכות יש בין הא דהבגד טהור בטומאת כתמים לבין הא דהבגד מטמאה בטומאת נגעים, ואין זה דמיון רק כאוכלא לדני.

ביאור הקשר בין טומאת נגעים בבגד לבין שנמצא שם מראה אדם

וכתב הפלתי לתרוץ בדרך אפשר דכיון דמראה נגע שהוא אדם בתכלית אדמדם (קמ"ט) מטמא בנגעי בגדים, ועל כן צריך המראה להיות נראה בבגד שלא יהא לנו שום מקום להסתפק בצבע שנמצא על בגד שלפנינו אם זה מראה אדם או לא, דהרי מהאי טעמא אמרו רבגד צבוע אינו טמאה טומאת נגעים כמו שאין מטמא טומאת כתמים (כמו שכתב רש"י (קמ"ט) שאינו ניכר), ולכן אם אשה ישבה על בגד לבן ואח"כ נמצא עליה מראה נגע אדמדם ודאי טהורה היא משום טומאת נגעים דאמרינן מאשה בא על הבגד ואין זה נגע.

ובזה אתי שפיר מה שהקשינו, דכיון שתולה בה לטהר הבגד אף אנו מצריכין לטמא האשה משום טומאת נדה דהרי אנו אומרים ממנה יצא דם זה ואם כן היאך נטהר אותה לבעלה.

וכתב הפלתי אבל זה דוחק (א) דהרי היאך תבטל טומאת נגעים של תורה לתלות בכתם דם בלי הרגשה שאסור רק מדרבנן וכל שכן לפני התקנה שטהורה היא (ב) וגם צ"ב במה שכתב דדין טומאת נגעים בבגד צבוע הוא מה"ת,

מקורות

(קמ"ט) שהיא אדם גמול עיין בפ"ג מ"ו דמס' נגעים. (קמ"ט) ס"א ע"ב. (קמ"ט) פ"ב מ"ד. (קמ"ט) ויקרא י"ד ל"ד. (קמ"ט) כמבואר בספר המיון מזה קע"ו קע"ו. (קמ"ט) שם מ"א ומ"ד. (קמ"ט) ויקרא י"ג מ"ו. (קמ"ט) ויקרא י"ג נ"ט. (ק"ט) פ"ג מ"ב. (קמ"ט) פ"א מ"ו נוספת כלים.

[וי] כדי להצילה מבתמים. הרמב"ם (פ"ט מאיסורי ביאה ה"ז) כתב, לפיכך תקנו חכמים בגדי זבעונים. והקשה הכסף משנה וצ"י, דהא בגמרא (נדה סא ע"ב) אסיקו ללא תקנו, רק המירו לה בגדים זבעונים. ואפשר לומר דקשיא להרמב"ם למה המירו צפולמוס בגדי זבעונים כדי לטהר אשה לזבלה, הא אמרינן בגמ' (בבא בתרא ס ע"ב) מיום שחרב בית המקדש ראוי היה שלא לישא כלל נשים, אלא שאין גוזרין על הציבור גזרה אלא כשרוצו צבור יכולים לעמוד בה, א"כ משמע לולי זאת לא היו משגיחין על ציטול פריה ורביה, וא"כ למה צטלה גזרה הראויה לגזור בשביל קצת חשש מיעוט פריה

ורביה. ועכ"ל דקודם לזה הימה תקנה קדומה להיות לה לאשה בגדי זבעונים, ולכך אף צפולמוס של אספסיוס לא ציקשו לעקור תקנה קדומה בכל, ודי שהניחו הדבר על הרצון, דרשות בידי מזלי ללבוש בגדי זבעונין, ומקדם היה תקנה דוקא על בגדי זבעונים, וכן כתבם שנמצא על בגד צבוע, וזה הניחו על רצון האשה. אבל שחורה. (לפיכך, חלצש האשה בגדי זבעונין, [וי] כדי להצילה מכתמים) (הרמב"ם ובגמרא פרק האשה).

מאי תקנינהו, הרצון דהא מעשים בכל יום ללוששת אפי' בגדים שאינם זבעונין. ומשני הגמ' דלא כך, מתחילה הימה תקנה, אבל אח"כ לא אסרו מפני כתמים, אבל תקנה קדומה הימה ללבוש בגדי זבעונים דוקא וא"ש. ועיין

פלתי המבואר

וכגון בביהמ"ק אפילו למאן דאמר ירושלים נתחלקה לשבטים ומטמאה בנגעים שאני ביהמ"ק שנקנה מכספו של כנסת ישראל (ורכמו שכ' רש"י במס' יומא (ק"ג) ד"ה אלא, ועיין בגבורת ארי להשג"א שם, ועיין רש"י מגילה (ק"ג) ד"ה אני) ולכן יפה פסק הרמ"א דכתם שעל הבנין אינו מטמא אף דמטמא בנגעי בתים. דעת הגמני דבית שמקבל טומאת נגעים מקבל ג"כ טומאת כתמים

דמקור מקומו טהור או טמא ♦ אי דבר המקבל טומאה מדרבנן, מקבל טומאת כתמים או לא ♦ דעת הנודע ביהודה להחמיר גם בדבר המקבל טומאה מדרבנן טמאה ♦ דעת שאר אחרונים שאין להחמיר בדין דבר המקבל טומאה מדרבנן ♦ גם לפי הנ"ל יש לעיין אי גדר קבלת טומאה תלוי בהכשר קבלת טומאה לגבי מאכל או לא ♦ הטעם דדבר שאינו מקבל טומאה אינו טמא משום כתמים ♦ בקושיית החו"ד על דברי הנו"ב בטעם דגזרו חכמים דין כתמים דוקא בדבר המקבל טומאה ♦ עוד תירוצו על קושיא הנ"ל של החות דעת ♦ עוד קושיא של החו"ד על דברי הנו"ב הנ"ל וישוּב על דברי הנו"ב ♦ דבר שאינו מקבל טומאה מונח על דבר המקבל טומאה, מה דינו לגבי כתמים ♦ נייר אי הוי דבר המקבל טומאה ♦ ניילון אי הוי דבר המקבל טומאה ♦ אי איררן מקבל טומאה. [סק"ו] כתב המחבר (ק"ט) וכן כתבם שנמצא על בגד צבוע שחורה ע"כ, וכתב על זה הרמ"א לפיכך תלבש האשה בבגדי צבעונים כדי להצילה מכתמים ע"כ.

ודברינו כאן הם דלא כפי שכתב המנחת יעקב בתורת השלמים (ק"ט) בהקדם דברי הש"ך וז"ל ואפשר לפ"ז דרבבית מקום שמקבל הטומאה דנגעי בתים ג"כ מקבל כתמים" (ועיין ברמב"ם פ"ה מהל' טומאת צרעה) ע"כ וזה אינו, דבבית לא מושינן רק בנגעי בגדים גם לפי תוס' שמשוה דין וגדר קבלת טומאה בטומאת נגעים.

והנה מקור דבריו הוא בגמ' נדה (ק"ט), ת"ר בגד צבוע מטמא משום כתם, ר' נתן בר יוסף אומר אינו מטמא משום כתם, שלא תקנו בגדי צבעונים לאשה אלא להקל על כתמיהן, וברש"י כתב טעמא דר' נתן לפי שאין הכתם ניכר בו כמראה דם גמור, וכן פסק הרמב"ם (ק"ט), כלי צבעונים אין חוששין לכתם הנמצא בהם, לפיכך "תקנו" חכמים שתלבש האשה בגדי צבעונים כדי להצילה מדין כתמים ע"כ, והרמב"ן חולק

קיצור תוכן הענינים המבואר בערות: הדין של טומאת כתמים בנוי לפי הדין של מקור מקומו טמא מ"מ גם למאן דאמר מקור מקומו טהור מובן סברא הנ"ל ♦ לפי הנ"ל יש ליישב קושיית הסדרי טהרה על תוס' ♦ ראייה מדברי התוס' לחידוש הנ"ל דהא דבעינן הרגשה היינו דוקא לגבי לאסור לבעלה אבל משום טומאה טמאה גם בלי הרגשה ♦ עוד ראייה מדברי התוס' לחידוש הנ"ל ♦ חידוש הבית שערים דמקור מקומו טמא טהור דוקא דם מכה שבמקור ולא דם נדה שבמקור ♦ הח"ס כתב בדעת רבי עקיבא לטהר גם מטעם מקור מקומו טהור ♦ בדעת הטור

מקורות

(קנב) י"ב ע"א. (קנב) כ"ז ע"א. (קנב) ס"ק י"ג. (קנב) כספ"י. (קנב) ס"א ע"ב. (קנב) צפ"ט מהל' איסור' הל' ו'.

פלתו המבואר

הניחו על רצון האשה, אבל לבטל לגמרי תקנתם ולאסור מה שהם תקנו כולי האי לא רצו לבטלה, ולכן פריך הגמ' תקנו מאן תקנינהו, הרי מעשים בכל יום דלובשת אשה אפילו בגדים שאינם צבעונים, ומשני הגמ' דלא כך אלא מתחילה היתה תקנה, אבל אח"כ לא אסרו מפני הכתמים, אבל תקנה קדומה היה ללבוש בגדי צבעונים דוקא ואתי שפיר.

דעת המרדכי שאין לגרש אשה בזה"ז כשביל שאין לה ילדים גם לאחר עשר שנים

ועיין במרדכי (קט) שדייק מדברי הגמ' במס' בי"ב הנ"ל דאין לגרש אשה שאין לה בנים בזה"ז אפילו אחר עשר שנים עיי"ש (ואי מותר לישא אשה על אשתו, תלי אי לגרש אשה בע"כ יותר חמור מלישא אשה אחרת לגבי חרם דר"ג עיין ד"מ ס"א א' סעי' י' ועיין שו"ת ח"ס אבהע"ז (קפ) ובנו"ב (קפ)).

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בדברי הגהות מיימוני דהיתר של בגד צבוע נאמרה רק לטהרות ולא לבעלה דמודה בכתם שנמצא על בגד צבוע להקל • אי יש להחמיר גם בבגד צבוע הסמוך לגוף ממש • אי דעת הח"ס להחמיר גם בדיעבד בבגד הסמוך לגופה • לא בכל בגד צמוד לגוף מחמיר הח"ס • דעת הבית הלל דאם יש דם ודאי על הבגד צבוע יש להחמיר • עוד טעם למה להלכה חולקין על דברי הגהות מיימוני דס"ל דהיתר של בגדי צבעונים נאמר רק לטהרות ולא לבעלה דבזה"ז גם הגה"מ מודה להקל • מי שיש לו עור צבוע אם מקילין כמו בבגד צבוע • אי כלי צבוע יש לו דין כמו של בגד צבוע • אי כל צבע בבגד מציל אותה מדין כתמים • אם יש ריבוי דם בבגד צבוע אם מותר לשמש אז • אחר תשמיש אם מצאה כתם על בגד צבוע דינה ככתם וטהרה • מהו הדין בבגד מנומר • אי חלק הצבוע בבגד מפריד משיעור גריס • בגד שצדו אחד צבוע וצדו השני לבן אי דינו כבגד צבוע • בגד צבוע שיש שם דם עבה אם יש להחמיר • בגד צבוע ביום הוסת אם מקילין גם כן • בטעם של רש"י למה הקילו חכמים בבגדי צבעונים • בביאור הדין אי כופין בזה"ז על ביטול פו"ר • טעם למה דוקא בסעודת מילה מי שלא בא הוי מנודה לשמים משא"כ בסעודת נשואין.

עליהם (קט) ופסק להחמיר שאין בגד צבוע מועיל לפטור מדין כתמים ע"כ והרא"ש הביא דבריהם ומכריע להקל, וכן פסקו רוב הראשונים והשו"ע.

קושית הכסף משנה על הרמב"ם שכתב תקנו להלביש בגדי צבעונים דמגמ' מבואר אחרת

והנה הכסף משנה הביא לשון הרמב"ם הנ"ל, והקשה עליו שהרי בגמ' הנ"ל הקשו על שיטת רבי נתן בר יוסף שאמר לא תקנו חכמים בגדי צבעונים אלא להקל על כתמיהן, מאן תקנינהו ותי' שלא "הותרו" בגדי צבעונים אלא להקל על כתמיהן, והיאך כתב הרמב"ם תקנו חכמים ותי' בשני תירוצים, א) שאפשר שגירסא אחרת היה לו להרמב"ם בגמ', ב) אי נמי דלבתר דתירוצין דכפולמוס של אספסינוס נשאו ונתנו בדבר לגבי גזירה על בגדי צבעונים יש לומר שאז תיקנום, ועיין כאן בב"י (והאחרונים כתבו דהרמ"א שינה בשביל קושיא זה הלשון מהרמב"ם, וכתב דרך עצה טובה כדי שלא יקשה עליו קושיא הנ"ל, עיין מנח"י בתורת השלמים כאן, ובס"ט).

תירוצין הפלתי על קושיא הנ"ל לפי דברי הגמ' במס' בי"ב וכתב הפלתי ליישב קושית הכסף משנה, דקשיא ליה להרמב"ם למה התירו בפולמוס בגדי צבעונים כדי לטהר אשה לבעלה, הא אמרינן במס' בי"ב (ס') מיום שחרב בית המקדש ופשטה מלכות הרשעה ראוי היה שלא לישא נשים כלל אלא שאין גוזרין על הציבור גזירה אלא כשרוב הציבור יכולין לעמוד בה, אם כן משמע דלולי סברא זה שפיר היו גוזרין ולא היו משגיחין על ביטול פו"ר, ואם כן למה בטלה גזירה הראוי לגזור בשביל חשש מיעוט פו"ר (עיין בדברי הפלתי סוף סי' קפ"ג).

ועל כרחק צריכין אנו לפרש דקודם לזה היתה תקנה קדומה להיות לה לאשה בגדי צבעונים, ולכן אף כפולמוס של אספסינוס לא בקשו לעקור תקנה קדומה ככל, ודי שהגיהו הדבר על רצונה של האשה דהרשות בידה שלא ללבוש בגדי צבעונים, ומתחילה היתה תקנה דוקא על בגדי צבעונים והם

מקורות

(קמ) בפ"ד מהל' נדה ה"ו. (קנט) נמס' יצומז. (קס) ח"א סימן ג'. (קסא) מ' סימן ק"ב.

ברתי

הלכות נדה סימן קצ

ופלתי

רלה

במרדכי ליצמות (סימן נ), דדייק מהגמ' דלעיל דאין לגרש אשה זוה"ז שאין לו בנים אפי' שהה עשר שנים:

[יא] לא בכל מקום וכו' אפי' למעלה מחגור. עיין בספר בעלי הנפש שער כתמים, מצואר דמקום החגור כלמטה מהחגור ע"ש:

[יב] אפי' לא עברה וכו'. זו דעת רש"א (תורת הצית הארוך בית ז שער ד). וז"ל לדבריו דעל חלוקה ספק טהור

יא. [יא] לא בכל מקום שימצא שם כתם ממאה, אלא במקום שאפשר שבא שם מן המקור. ביצה, נמצא על עקבה, ממאה. ובן אם נמצא על כל אורך שוקה ופרסותיה מבפנים, והם המקומות הנדבקים זה בזה

ספק טמא טהור הנאמר בצרייתא (נדה נו ע"ג), אי אמרינן מחגור ולמטה וכגון דעברה, א"כ יש (לו פי') [לפרש] על חלוקה היינו על חלוקה ג"כ, ומנאל על בשרה ג"כ, מ"מ טהור, דהא עברה בשוק טבחים. ואי לא עברה, אפי' על חלוקה לצד טמא.

משא"כ אי מפרשי גדאזדקרה ומחגור ולמעלה, יהיה פירוש על חלוקה - לצד, משא"כ אם נמצא על בשרה נמי, טמא, דהא

בעת שתעמוד ותדבק רגל ברגל ושוק בשוק, ובן אם נמצא על ראש גודל רגליה (וכ"ש על רגליה ממש) (נ"י צסס רש"א), ובן אם נמצא על ידיה, אפילו על קשרי אצבעותיה, שהידיים עסקניות הן ושמא נגעו באותו מקום. אבל אם נמצא על שוקיה ועל פרסותיה מצד חוץ, או אפילו מהצדדין, ואצ"ל למעלה מאותו מקום, טהורה. ואם יודעת שנודקה והגביחה רגליה למעלה, ממאה בכל מקום שתמצאנו, אפילו למעלה מהחגור, בין מלפניה בין מלאחריה, אפילו עברה בשוק של טבחים או נתעסקה בכתמים. ודוקא כשנמצא על בשרה לבד, אבל אם נמצא על בשרה וגם על חלוקה, אם עברה בשוק של טבחים או נתעסקה בכתמים, תולה בו בין שנמצא למטה מהחגור או שהגביחה רגליה ונמצא למעלה מהחגור (הרמז"ן והרש"א). בד"א, שכשנמצא הכתם על בשרה בלבד אינה תולה, כשאין לה לתלות אלא בעסק בכתמים או בשוק של טבחים, אבל אם יש מכה בגופה שיכולה לתלות בה, שאפשר שיבא חרם ממנה, תולה בה, וטהורה. ואם המכה בכתפה והכתם על יריכה במקום שאי אפשר לבא מהמכה, ממאה.

יב. נמצא הכתם על חלוקה למטה מהחגור, או במקום החגור עצמו, ממאה. אפילו נמצא לצד חוץ. (ואין חילוק בין נמצא בחלוקה לפניה או מאחריה או מן הצדדין, מפני שהבגדים חוזרין הנה והנה) (צ"י צסס הראב"ד צס' צעה"נ ורש"א צמ"ה). ואם עברה בשוק של טבחים, מהורה, אפילו נמצא לצד פנים ועל בשרה. ואם נמצא על חלוקה בלבה, מהחגור ולמעלה, מהורה אפילו נודקה והגביחה רגליה, [יב] ואפילו לא עברה בשוק של טבחים, שאילו בא מן המקור היה נמצא על בשרה.

פלתי המבואר

דעת המחבר דנודקה אפי' לא עברה בשוק של טבחים ונמצא על חלוקה בלבד טהורה [סקי"ב] כתב המחבר (קס"ה) ואם עברה בשוק של טבחים טהורה, אפילו נמצא לצד פנים ועל בשרה, ואם נמצא על חלוקה בלבד מהחגור ולמעלה טהורה, אפילו נודקה והגביחה רגליה ואפי' לא עברה בשוק של טבחים, שאילו בא מן המקור היה נמצא (גם) על בשרה ע"כ. בדין הג"ל נחלקו הרשב"א והרמב"ם והמחבר פסק כהרשב"א חנה המחבר פסק כשיטת הרשב"א, ולעומת זה דעת הרמב"ם

דעת הראב"ד דמקום החגור דינו כלמטה מן החגור [סקי"א] כתב המחבר (קס"ה) לא בכל מקום שמצא שם כתם טמאה אלא במקום שאפשר שבא שם מן המקור וכו' ע"כ. המחבר כתב דלמעלה מן החגור טהורה, עיין בספר בעלי הנפש להראב"ד (קס"ה) דמקום החגור כלמטה מן החגור. קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: ביאור דברי הראב"ד דמקום החגור כלמטה ♦ שיטת השלטי גבורים דלמטה מן הטבור טמא

מקורות

(קס"ב) נסעיף י"ה. (קס"ג) שער הכתמים. (קס"ד) נסעיף י"ב.

כל היתור הוא דעל זשרה נמי איבעי ליה לאשתכוחי, וזה דוחק. משא"כ הרמב"ם (פ"ט מאיקורי זיאה הי"ט) מפרש דזוה חלוקה למעלה בדאזדקרה כמו למטה מצלי הדל, ותמיד צעי עברה זשוק של טבחים. ותמהי מהמחבר שהשמיט דעת הרמב"ם לגמרי, כי מסתבר דצריי, והמ"מ כחז שכן דעת הרבה מפרשים, וכן הר"ן הביא ז' דעות צחידושיו ולא הכריע: ולענין נראה דאולי הרשב"א והרמב"ם לשיטתם, דכזר כחזנו לעיל (סק"ח) זשס הרא"ש דדיוקא מדמתן ספק טהור ספק טמא [טמא] ולא ספקו טמא סתם, ש"מ לאורויי מילתא קתני, וכן הוא

הדבר זמה דקתני זחלוקה ספק טהור ספק טמא טהור, ולא קתני סתם ספקו טהור, ע"כ לאורויי קאתי. ולפי"ו אילו מיירי בעברה זשוק של טבחים פשיטא דתולה זו, הלא זכל דבר זיש לחלות חולין. וליכא למימר דלעולם בעברה זשוק של טבחים הוא דטהור, והא דקתני ספק טהור וכו' לאורויי היכא דליכא זיה גריס דטהור אפי' לא עברה, דחולין זמאכלות, וקמ"ל זצרייתא דלא צעינן הרגה כרשב"ג וכסתמא דמשנה לקמן (נ"ג ע"ג) דצעי דווקא הרגה, דמה אריא זחלוקה, הא אפילו על זשרה זכהאי גוונא טהור, דחלינן זמאכלות. ועל כרחק זריך לומר

יג. נמצא על בית יד של חלוקה, אם המקום שנמצא בו הדם בבית יד מגיע עד בית תורפה, טמאה אפילו אינה יכולה להגיע שם אלא אם כן תשחה הרבה, ואם אינה יכולה ליגע שם כלל, טהורה.

פלתי המבואר

על חלוקה טהורה בין שנמצא על חלוקה לבד בין שנמצא על חלוקה ובשרה כאחד דאם איתא דמגופה אתא על בשרה בלחוד הוה ליה לאשתכוחי, אבל לפירוש הרשב"א תירוצא בתרא מיירי בשלא עברה ומשום הכי הוצרך לפרש דעל בשרה טמאה היינו אפילו על בשרה וחלוקה דכיון דליכא מידי למיתלי חזקה דמגופה אתא, ועל חלוקה לבד טהורה משום דאם איתא דמגופה אף על בשרה איבעי ליה לאשתכוחי. **נמצא** דליכא בין הרמב"ם להרשב"א פלוגתא אלא בשנזדקרה, ונמצא על חלוקה בלבד מן החגור ולמעלה ואינה יודעת דבר שתתלה בו, דלהרמב"ם טמאה ולהרשב"א טהורה אבל בשאר כל הדברים הנוכרים כאן שוים הם, דנמצא על בשרה בלבד אפילו עברה בשוק של טבחים טמאה דהיינו דאוקימנא בתירוצא קמא בשעברה ואפילו הכי על בשרה לבד טמאה, ואם נמצא על בשרה וחלוקה כאחד אם עברה בשוק של טבחים טהורה, דהיינו דאמרינן בתי' קמא על חלוקה טהורה דעל חלוקה ובשרה קאמר דטהורה אם עברה, ומינה נשמע דכשלא עברה טמאה מדאיצטריך לאוקומי בשעברה, ואם נמצא על חלוקה לבד מן החגור ולמעלה דינו שוה לנמצא על חלוקה ובשרה כאחד שאם עברה בשוק של טבחים טהורה, ואם לא עברה טמאה דכלל על חלוקה טהור דאיתמר בתירוצא קמא הוי, ועוד שכן מפורש בביריתא בגמרא

(קס"ט) וז"ל הכתם הנמצא על החלוק שלה מחגור ולמטה טמאה מחגור ולמעלה טהורה, ואח"כ (קס"ו), כתב כל כתם שאמרנו שהיא טמאה בגללו, אם יש לה דבר לחלות בו ולומר שמה כתם זה מדבר פלוני הוא, אם נמצא על הבגד הרי זו טהורה, ואם נמצא על בשרה ספיקו טמא ואינה תולה בו, ואם היה לה לחלות בבשרה יתור מחלוקה אף על בשרה תולה וספיקו טהור, כיצד שחטה בהמה חיה או עוף וכו' ונמצא דם על חלוקה טהורה ותולה בדברים אלו שמהן בא הכתם, נמצא הכתם על בשרה בלבד אם הכתם מחגור ולמטה טמאה, ואם נתהפכה וקפצה אפילו מחגור ולמעלה טמאה, שאילו היה דם זה מן השחיטה או מן השוק היה לה שימצא על בגדיה והואיל ונמצא על בשרה ולא על בגדיה טמאה, היתה בה מכה ונמצא דם על בשרה תולה במכה נמצא הכתם על בגדיה ובשרה כאחת תולה בכל שיש לה לחלות ע"כ.

וכתב הרב המגיד (קס"ט) שנראה שהוא ז"ל מפרש דהנך תרי אוקימתות בגמרא לא פליגן אהדדי, ולישנא בתרא לא בא לחדש אלא דכשנזדקרה הרי היא למעלה מן החגור כלמטה מן החגור, וגם הוא מפרש על כל בשרה הנוכר בגמרא על בשרה בלבד ומה שאמרו על חלוקה אף על חלוקה קאמרי בכל המקומות שנזכר כאן עכ"ל. וכתב הבית יוסף ולפי זה תירוצא בתרא נמי מיירי בעברה בשוק של טבחים ומשום הכי

מקורות

(קס"ט) זש"ט מהל' איקורי"ז הי". (קס"ו) זשס הל' יט - זג. (קס"ז) זשס הי"ט.

דקמ"ל למעלה מחגור ולא עברה ומ"מ טהור, וזהו רצומא גדולה וזוה יליף הרשב"א דינו: משא"ב לרמז"ס שפיר י"ל דלעולם צעין עברה, וקמ"ל צאין צו גרים דטהור אפי' לא עברה, ואפי' לא הרגה מאכולת, וצצורה צכה"ג טמא ללא תלין צמאכולת

יד. היתה פושטתו ומתכסה בו כלילה, בכל מקום שימצא בו, ממאה, מפני שהוא

(חזור) הילך והילך. וכן הדין אם נמצא במעפורת שמכסה ראשה או שחוגרת בו (רמז"ס) ואם קשרה בו ראשה היטב וכשנעורה גם בן מצאתו קשור יפה, אינה חוששת.

טו. שתי נשים שכיבו ראשן בחלוק א', שתיהן טמאות. ואם אחת כיסתה והאחרת לא כיסתה, אף על פי ששתיהן לבשו החלוק, ונמצא הכתם למעלה מהחגור, אותה שכיסתה טמאה, והאחרת טהורה. טז. אם יש לה מכה בצוארה ונמצא הכתם בחלוק אפילו למטה מהחגור שאי אפשר ליגע שם מהמכה, אם פושטתו ומתכסה בו תולה במכתה, שאני אומר נתהפך ובה לו שם.

יז. מצאה כתם למעלה מהחגור וכתם למטה ממנו, ויודעת שלא נזדקרה, טהורה, שאני אומר כמו שהעליון בא מעלמא כך בא התחתון. בד"א כשיש בעליון כגרים ועוד, או יותר, שוראי מעלמא בא, שהרי אין לתלותו בכנה. אבל אם אין בו כגרים ועוד, אין תולין אותו מעלמא, דשמא דם כנה הוא. ואם יש בתחתון כגרים ועוד, שאין לתלות בכנה, טמאה.

יח. כיון שכתמים דרבנן, מקילין בהם ותולה בכל דבר שיכולה לתלות. כיצד, שחטה כהמה היה או עוף, או נתעסקה בכתמים, או ישבה בצד המתעסקים בהם, או שעברה בשוק של מכחים ונמצא דם בכנדיה, תולה בה וטהורה. אפילו לובשת ג' חלוקים זה על זה, ונמצא אפילו בתחתון, טהורה. אבל אם נמצא על בשרה, אינה תולה אלא א"ב יש לה מכה בנופה או תולה בה, אפילו על בשרה אם הוא במקום שאפשר לדם לנשף משם. ואפילו נתרפאת, אם אפשר לה להתגלע ולהוציא דם ע"י חיכוך, תולה בה, ואע"פ שעכשיו עלה עליה קרום ואינה מטפטפת (רשב"א ומרדכי וסה"מ וקמ"ג).

פלתי המבואר

נלמד דמדכתב שאם נתהפכה וקפצה אפילו מחגור ולמעלה טמאה, משמע בהדיא דכשנזדקרה חזר מן החגור ולמעלה להיות כמן החגור ולמטה בשוה, ואם איתא שהיה שום צד חילוק ביניהם לא הוה ליה למישתק מיניה, הילכך על כרחין לומר דסבירא ליה כדאמרן.

ודע שהראב"ד והרב המגיד והגהות (קסט) היתה להם נוסחא משוכשת בדברי הרמב"ם, ולכן השיגו הראב"ד והרב המגיד ביקש להצילו והגהות תפסו דבריו כפי פשט גירסתם וגירסא משוכשת היא, והנוסחא שכתבתי עיקר שהיא נכונה וברורה.

[וכתב עוד הכ"י, ואיכא למידק מאי טעמא דהרשב"א

(קסט) דתנו רבנן לבשה שלשה חלוקים הבדוקים לה אם יכולה לתלות תולה אפילו בתחתון אין יכולה לתלות אינה תולה אפילו בעליון, כיצד עברה בשוק של טבחים תולה אפילו בתחתון לא עברה אפילו בעליון אינה תולה וכל זה מוסכם לדברי שניהם ז"ל.

וכן הוא מוסכם ביניהם דכשנזדקרה חזר מן החגור ולמעלה להיות שוה למן החגור ולמטה, אלא דלהרמב"ם הוא שוה לו לגמרי ולהרשב"א הוא שוה בכל חרץ מבנמצא על חלוקה בלבד ואין לה דבר לתלות בו דמן החגור ולמטה טמאה ומן החגור ולמעלה טהורה מן הטעם שנתבאר בדבריו, ואע"פ שאין דין זה מבואר בדברי הרמב"ם מתוך דבריו הוא

ועוד לדברי הרמב"ם מוכרח פירושו, דהוא ס"ל דהא דמתן ספק טהור ספק טמא צנזרה ספק טמא, (לאורווי) [לאחויי] טיפין טיפין, כמ"ש הרא"ש ומחזירים, והיינו טיפה צפוחת מכגרים, וא"כ ליכא למימר צחלוקה טהור למעלה מחגור בלא עברה, א"כ ז"ל כך פירושו, על חלוקה לצד ספק טהור, ועל צנזרה פירוש אף על צנזרה, ספקו טמא. א"כ חו ליכא למימר דמיירי צפוחת מגרים, דאם נמצא על צנזרה

יט. כשם שתולה בה כך תולה בבנה ובבעלה אם נתעסקו בכתמים או אם יש בהם מכה, לפי שדרבם ליגע בה. אבל אם היו עסוקים בהם ולא נמצא בהם דם, אינה תולה בהם אא"כ היו עסוקים בדבר שדרבו לינתו כגון שחיטה וכיוצא בה. הגה:

וה"ה אם שכזה צמטה עם נשים שיש להם מכות בגופן, תולה בהן כמו צנזרה ובעלה (מרדכי ה"ג וצ"ד). כ. מי שרגיל לצאת ממנו דם דרך פי האמה, ובשעת תשמיש נמצא בעד האשה דם, תולה בבעלה. כא. היבא דאישתבא כתם בשיפולה מאחורה, ומכה איבא מקמא, תליא בה, דאפשר אדיתבא, הך דבתרא אתא לקמה ונטפה בה מההיא מכה.

כב. ספק אם עברה בשוק של מנחים או אם ישבה בצד המתעסקים בכתמים, אינה תולה בהם. כמה דברים אמורים, בעיר שהמנחים או המתעסקים בכתמים יושבים במקום ידוע, אבל אם דרכם להתעסק כאן וכאן, תולין אפילו מספק, שמה נתעסקו במקום שעברה, ולא הרגישה.

כג. נתעסקה בדבר אדום ונמצא עליה כתם שחור או איפכא, אין תולין בו. כמה דברים אמורים, אדום בשחור ושחור באדום, אבל אדום באדום ושחור בשחור, אפילו אם אינו ניכר ממש שדומה לו, תולה בו, כגון שנתעסקה במי תלתן או במי בשר או בכילור אדום קצת, תולה בו האדום.

פלתי המבואר

שפירש על בשרה ועל חלוקה דתירוצא בתרא בחילוף מה שפירשם ללישנא קמא דטפי הוה עדיף לפרש תרווייהו בחד גוונא כדפרישנא לדעת הרמב"ם ואין לומר שפירש כן מטעמא דכתב שכל שגזקרה הדם שותת ויורד ואי אפשר שלא יגע בבשרה דא"כ היה לו לאמרו בדרך נתינת טעם ולא בדרך קושיא ותירוץ. ונראה לי שטעמו משום דאי כפירוש הרמב"ם כיון דפירוש על בשרה ועל חלוקה שוה בשניהם דגם תירוץ שני מיירי בשעברה ולא חידש בלישנא בתרא אלא בנוזקרה הוי מן החגור ולמעלה כלמטה אם כן לא הוה ליה לתלמודא למימר בהאי לישנא אלא הכי הוה ליה למימר איבעית אימא מן החגור ולמטה ואי בעית אימא מן החגור ולמעלה ובשנוזקרה והכא במאי עסקינן בעברה בשוק של טבחים על בשרה מגופה אתא דאי מעלמא על חלוקה איבעי ליה לאשתכוחי על חלוקה מעלמא אתא דאי מגופה על בשרה איבעי ליה לאשתכוחי ומדפלגינהו בתרתי משמע דכל אחד תירוץ לעצמו והכי קאמר ואי בעית אימא מן החגור ולמעלה

ולא נוקמה בשעברה אלא בשלא עברה וכשנוזקרה והשתא על כרחין על בשרה ועל חלוקה צריך לפרש היפוך מה שפירשנו בתירוץ ראשון ומכל מקום אין מחלוקת בין שני התירוצים דנמצא על חלוקה פירוש חלוקה הבודק לה כדלקמן ופשוט הוא עכ"ל].

הרי לן דעת הרשב"א ודעת הרמב"ם, "והמחבר פסק כהרשב"א".

הפלתי הקשה למה המחבר השמיט דעת הרמב"ם והקשה הפלתי דצריך ביאור, למה השמיט דעת הרמב"ם לגמרי ובפרט כי דביו מסתברין, והמגיד משנה הביא שכן דעת הרבה מפרשים והר"ן בחידושו ג"כ ציין שני הדיעות אע"פ שלא הכריע.

הפלתי הביא ראיה לדברי הרמב"ם והטעם שדברי הרמב"ם מסתברים דלפי דברי הרשב"א יש לפרש דמה שנאמר בביריתא על חלוקה ספק טהור ספק טמא טהור, ולפי המשנה דמיירי בחגור ולמטה טמא

פלתי המבואר

משא"כ לפי שיטת הרמב"ם (דס"ל שם דעל בשרה פחות מכגריס טמאה) שפיר י"ל דקמ"ל חידוש דלעולם בעינן עברה בשוק של טבחים וכדומה וקמ"ל באין בו שיעור כגריס דטהור אפי" לא עברה בשוק של טבחים ואפי" לא הרגה מאכולת דמשא"כ בבשרה ככה"ג טמא ולא תלינן במאכולת לדעתו, וא"כ אין כאן ראייה להתיר בכתם שנמצא בחלוקה אם לא עברה בשוק של טבחים וכדומה אפי" למעלה מחגור, וכל אחד אזיל לשיטתו.

וא"כ כיון דהמחבר הביא לעיל דעת רמב"ם משמע שחושש לדבריו אם כן גם בזה יש לחוש לדבריו לטמא למעלה

מחגור אם לא עברה וצ"ע למעשה.

הפלתי הביא ראייה למה שכתב לפרש בדברי הרמב"ם

וכתב הפלתי ולדברי הרמב"ם מוכרח לפרש כמו שפרשנו, דהרי הרמב"ם ס"ל לפרש הא דתניא "ספק טהור ספק טמא" בבשרה ספק טמא קאי על טיפין טיפין (וכמו שכתב הרא"ש ושאר מחברים), והוא דגם טיפה פחות מכגריס טמא וא"כ ליכא לפרש דבחלוקה טהור למעלה מחגור בלא עברה בשוק של טבחים, אם כן על כרחך צריך לפרש על חלוקה לבד ספק טהור, ועל בשרה פירוש אף על בשרה ספקו טמא אם כן תו ליכא למימר דמיירי בפחות מכגריס דאם נמצא על בשרה וחלוקה מודה הרמב"ם להקל דתלינן במאכולת כמבואר בדבריו להדיא, ואם כן עדיין קשה מה קמ"ל וכי נעשה על בשרה פירושים שונים.

ועל כרחך צריך לומר דאפילו למעלה מחגור פירוש על בשרה לבד, ועל חלוקה היינו אף על חלוקה דהרי עברה בשוק של טבחים וזה ברור, משא"כ להרשב"א דס"ל דברייתא קמ"ל בטיפין טיפין כגריס וקא סלקא דעתך דאין אורחא בכך ואם כן שפיר י"ל אפי" נמצא על בשרה וחלוקה רק דבחלוקה לולי בשרה ה" טהורה, והא דבשרה ודאי מעלמא קאתי דאין דרך ראייה בכך קמ"ל דמ"מ טמא, וכל אחד לשיטתו וזה ברור. **[ביארנו** קצת בארוכה סוגיית הפוסקים ופולוגתתם כבאין בזה אחר זה].

קיצור תוכן העניינים המבואר בהערות: דין קינוח באתו מקום אי תולין להקל פחות מכגריס ♦ בטעם כתמים ורבנן משום ספק הרגשה ואת"ל הרגישה שמה עברה בשוק של טבחים ולא אדעתיה והוי ס"ס ♦ אי טעם ההיתר של כתמים הוא מטעם ס"ס תלוי אי ארגשה ולא אדעתיה הוי חשש תורה או לא

אפי"ה כאן טהור דמיירי דעברה בשוק של טבחים ועל חלוקה הכוונה רק על חלוקה או על חלוקה ועל בשרה מכל מקום טהורה דהא עברה בשוק של טבחים ואי לא עברה בשוק של טבחים אפילו נמצא על חלוקה לבד כתם טמאה משא"כ לפי התירוץ השני דאזדקרה ומחגור ולמעלה יוצא לפרש על חלוקה לבד אבל אם נמצא גם על בשרה טמאה דהרי כל ההיתר הוא דעל בשרה נמי איבעי ליה לאשכוחי, וזה דוחק דלפי הרמב"ם יוצא שמפרש חלוקה למעלה בציור דאזדקרה כמו למטה בלי שום הברל ותמיד בעי עברה בשוק של טבחים.

הב"ח ס"ל כדעת הרמב"ם

והב"ח כאן מכריע כדעת הרמב"ם וז"ל ולענין הלכה בנמצא על בשרה וחלוקה אף על גב דהרא"ה (קפ) החמיר בזה כמו שכתבתי בשמו בסמוך (קפ) יחיד הוא כנגד כל הני רבוותא הרמב"ן והרשב"א והרמב"ם ובמשמרת הבית (קפ) כתב שכך היה דעת הראב"ד הילכך אין להחמיר כלל עכ"ל והפלתי כתב על זה ומסתברא דבריו.

הפלתי מוכיח דהרשב"א והרמב"ם חולקין לשיטתם אי בבשרה טמאה בפחות מכגריס

וכתב הפלתי דיש לפרש דהרשב"א והרמב"ם הולכין לשיטתם דכבר כתבנו לעיל (קפ) בשם הרא"ש (קפ) דרייק מדרתן על בשרה "ספק טהור ספק טמא טמא" ולא כתב ספקו טמא סתם, ש"מ לאורויי מילתא קתני, וכן יש לפרש דהוא הדין במה דקתני בחלוקה "ספק טהור ספק טמא טהור", ולא קתני סתם ספקו טהור על כרחך לאורויי מילתא קאתי, ולפ"ז אלו מיירי בעברה בשוק של טבחים פשיטא דתולה בו דהלא בכל דבר שיש לתלות תולין.

ואין לומר דלעולם בעברה בשוק של טבחים הוא דטהור, והא דקתני ספק טהור וכו' לאורויי לן דהיכי דליכא ביה שיעור כגריס ועוד דטהורה אפי" אם לא עברה בשוק של טבחים וכדומה והוא משום דתולין במאכולת וקמ"ל בברייתא דלא בעינן הרגה כדעת רשב"ג דס"ל דאין לתלות רק בהרגה, וכסתמא דמשנה לקמן דבעי דווקא הרגה, דאם נימא דהוה החידוש יקשה מה אריא חידוש זה דוקא בחלוקה הא אפילו על בשרה ככה"ג גם כן טהורה דתלינן במאכולת ועל כן צריכין אנו לומר דקמ"ל בלמעלה מחגור ולא עברה בשוק של טבחים וכדומה דטהורה, והוה רבותא גדול ומזה יליף הרשב"א דינו.

מקורות

(קפ) נזקק הניח צ"ז ע"ד. (קע"א) סט"ו. (קע"ב) ע"ט. (קע"ג) סק"מ. (קע"ד) פ"ם סימן צ"ב.

שפיר י"ל אפי' נמצא על צשרה וחלוקה, רק דצחלוקה לולי צשרה היה טהור, וה"ל דצשרה ודאי מעלמא קאתי, דהא אין דרך ראייה צדק, וקמ"ל דמ"מ טמא. וכל אחד הולך לשיטתו, זה צדוק:

[יג] שתי נשים שנתעסקו. עיין ט"ז ס"ק י"ז דוחה דצני הכ"ח דלעתו דוקא צבאו לשאלו כחמת, אבל צבאות לשאלו זו אחר זו שתייהן טהורות, כהך דשני שבילין (טהרות פ"ה מ"ה), והצי"ל ראייה ממוס' (נח ע"ז ד"ה מאי). והט"ז דמה ראייה שלו,

והש"ך בנקודות הכסף מודה לט"ז דממוס' אין ראייה, אבל מ"מ כתב דינו של צ"ח אמת, דהא דמיא לשיני שבילין:

ודע, כי הרשב"א בחומת הצית גבי צדקה נעד שאינו צדוק, הצי"ל צסס רמז"ן שדעתו כדעת החוס', דפירשו שהומינה מוכין לצניס ונקיים, רק קינחה צו אחר זמן, הוא נקרא אינו צדוק. והקסו א"כ הא דתנן (נדה נט ע"ב) ג' נשים שלצבו חלוק אחד ונמצא

דס כולן טמאות, אמאי, הא האו נעד שאינו צדוק, ומאי החוס' דצאמת ראוי לטהר כולן, רק דהוי כמו צ' שבילין, דאס צאו לשאלו כחמת שניהס טמאס, צוה אחר זה כולן טהורס:

והרשב"א השיג עליהס, דא"כ

השאלה חלוקה לנכרס וכדומה, דאין חצרתה צאה לשאלו, יהיו שתייהן טהורות. ולכך פירש רשב"א עד שאינו צדוק

כד. נתעסקה בתרנגולת, תולה בו אדום ושהור וברכומי, לפי שדס שחיטתה אדום, ודס איבריה שחור, ודס בני מעיה כרכומי.

כה. [יג] שתי נשים שנתעסקו בצפור אחת שאין בו דם אלא כסלע, ונמצא על כל אחת כסלע, שתייהן טמאות.

פלתי המבואר

והכי נמי מה דכתב כאן המחבר "שתייהן טמאות היינו כשבאין בבת אחת לשאלו" (או כפי שכתב החכמת אדם, אפילו שלא בפעם אחת אבל שואל על עצמו ועל חברו, אבל בלי זה אנו מטהרין אותן, וכן אפילו כשבאין לשאלו בבת אחת, אבל אחת מהם זקנה או מעוברת וכדומה חולק בשניה, כמבואר בלחם ושמלה).

הט"ז חולק על הש"ך בכוונת התוס' לדמות לדין דשני שבילין ועל זה כתב חתנו הט"ז (קט"ט), ולא נראה לענ"ד כן, דאם נימא דדינא דהכי קאתי ליה מטעם נגדר של שני שבילין, הוי ליה להש"ס ולפוסקים לחלק בזה בהדיא בין באין בבת אחת או בזה אחר זה, כמו שמצינו שחילקו כן בפרק קמא דפסחים לענין עכבר וחמץ בפיו כו' והביאו באורח חיים הלכות פסח (קט"ט). ב' ושנית הקשה ותו דעד כאן לא כתבו התוספות שאחת מהן טהורה אלא הראשונה, והיינו אילו היתה באה קודם שגודע כלום מן השניה אבל לאחר שגודע ודאי שתייהן טמאות אפילו בזה אחר זה, וכן כתב הרשב"א בתורת הבית הארוך (ק"ט) לענין שלש נשים (כמו שהבאתי לקמן סעיף מ"ט).

הט"ז מבאר למה דין דהכא אינו דומה לשני שבילין

ומעמא דמילתא לחלק בין דינא דהכא לדין דשני שבילין, נראה לי דהכא שאני מההיא דחמץ, דבחמץ ספק על

שתי נשים שנתעסקו בדם שהיה שם כשיעור סלע ונמצא עליהם דם כסלע שתייהן טמאות

[פקי"ג] כתב המחבר (קט"ט), שתי נשים שנתעסקו בציפור אחד שאין בו דם אלא כסלע, ונמצא על כל אחד (לבד דם בשיעור) כסלע, שתייהן טמאות ע"כ.

הב"ח מוכיח מדברי התוספות דכל הדין דהכא דשתייהן טמאות מיירי דווקא בבאין לשאלו בבת אחת הנה כתבו התוספות במס' נדה (קט"ט) בשם רבינו תם, דאיירי שנתעסקה שתייהן בציפור זו לאחר זו ולא בבת אחת, ואם היתה נשאלת הראשונה היינו מטהרין אותה הוואיל ונתעסקה בשיעור דם כזה ולא יגרע מעברה בשוק של טבחים אלא בשביל חברתה אנו מטמאין הראשונה שהיא טהורה גמורה, (גם למעלה אע"פ שהראשונה בדוקה נטמאה הוואיל ושניה תולה בה לענין דינא) עכ"ל. ומזה הוכיח הב"ח, "דהוואיל שבאין לשאלו כאחת שתייהן טמאות", והכי משמע בתוספות עכ"ל, משמע אם באו לשאלו זו אחר זו טהורות, ורק כשבאו בבת אחת לשאלו צריך הרב המורה לטמאותן, וכדאמרינן במס' פסחים (קט"ט) בשני שבילין שביל אחד טמא ושביל אחד טהור, ושני אנשים הלכו כל אחד כשביל אחד הדין דטהורין דספק טומאה ברה"ר טהור, אבל אם באין לשאלו בבת אחת טמאין,

מקורות

(קט"ט) נקט"ף כ"ה. (קט"ט) נ"ח ע"ז ד"ה מאי שנא. (קט"ט) י' ע"א. (קט"ט) צס"ק י"ז. (קט"ט) סימן הלט. (קט"ט) צ"ח ו' שער ד'.

שלא היתה לו מעולם נדקה רק לקחתו ממקום מונגע. וכיון שהטור והמחבר לקמן סל"ח והרמ"א סעיף ל"ו סתמו כדברי הרשב"א, והש"ך גופיה לא דיבר עליו, א"כ פשיטא דדינא דרשב"א גם כזה אמת וליב, דאין דינו כז' שבילין, דזה כזה תליא:

אמנם נראה דאף הב"ח לא אמרה אלא כאן, בשתי נשים שנתעסקו בצפור, אבל לא בג' נשים שלבשו חלוק אחד, כמו שחשב הש"ך בנקודות הכסף לטהר בכל דוכתא בצאין לשאול זו אחר זו. והחילוק מצוה, דבשלמא כאן אם

ללא נדקה מעולם רק נוטלת ממקום מונגע, לכך נקרא עד שאינו נדוק, אבל כל שהיה לו נדקה פעם אחת, הרי זה לעולם בחזקתו עד שתדע שיצא מחזקתו וכו' ע"ש. ולפ"ז הרי מצוה דהדבר במחלוקת שנויה:

אך הש"ך בנקודות הכסף כתב דהרשב"א לטעמיה, דגם לעיל בס' קי"ח לא ס"ל כהך דב' שבילין, אבל לפי דהעלה שם דיש לדמותו לשני שבילין, הוא הדין הכא ע"ש. ודבריו נגד הש"ע, דהא מחלוקת זו תליא אם פירוש עד שאינו נדוק היינו שצדקתו מתחילה וכמ"ש הרמב"ן, או

פלתי המבואר

למימר דמהצפור בא על כל אחת כחצי סלע והחצי השניה היא דם מקורה דכל אחת עי"ש, וגם על זה הקשה הט"ו וגם זה אינו דאם כן אמאי אמרינן בגמרא הטעם בשתי נשים משום דאיכא סלע יתירא ומאי חזית לתלות באחת יותר מבחברתה היה לו לומר דתרווייהו טמאות מטעם שכל אחד יש בה חצי דם מהצפור, אלא דבר ברור הוא כל שיש לפנינו תלות בו חלינן לקולא שנתעסקה בכל הסלע כמו בכל מידי שתולין בו לא אמרינן שמא לא בא מדבר שתולין בו רק מקצת ממנו והשאר מן האשה, הכי נמי כן הוא בכל אחת מהנהו שתי נשים אלא דכאן האחת מקלקלת לחברתה ואם כן הדרא קושיא לדוכתיה מה שנא מחמץ, והעיקר כמו שכתבתי דהוי כאילו אין במה לתלות כלל וגם כזה זה אחר זה טמאות ע"כ.

הש"ך בנקודת הכסף מחזק דברי הב"ח ודוחה כל קושיות הט"ו עליו

ובספר נקודת הכסף להש"ך כאן כתב ליישב דברי הב"ח, וס"ל לדינא כהב"ח דדין זה דהכא נאמר כששואלין בבת אחת.

ורמא שהשיג הט"ו כזה שכתב הב"ח "והכי משמע בתוספות" לא קאי אבאין לשאול בבת אחת טמאות, אלא המעיין בב"ח יראה להדיא דקאי אפילו נתעסקו זו אחר זו טמאות וז"ל הב"ח שתי נשים שנתעסקו כו' ונראה דאתא לאשמעינן אפילו היכא דלא נתעסקו בצפור כאחד אלא בזו אחר זו ואם היתה נשאלת הראשונה היינו מטהרים אותה הואיל ונתעסקה אפילו הכי כיון שבאו לשאול כאחת שתיהן טמאות והכי משמע בתוספות עכ"ל, הרי כדפרישית ומ"ש "כיון שבאו

העכבר בבית אחד או לא על, הוי היתר כמו שפירש רש"י שם בגמרא אחר כך בסמוך (ר"ה והכמים), רק בשני בתים החמירו שעל כרחק אחד מהן יש בו חמץ, ומכל מקום הקילו בזה אחר זה כיון דבספק אזלינן לקולא, וכן בשני שבילין (קפ"ב) דאם יש אחד שספק לו אם הלך בטמא או לא אזלינן לקולא דמוקמינן ליה אחזקה קמייא משום הכי מקילינן גם בשני בני אדם בזה אחר זה, אבל כאן בכתמים שכל שאין בו תלות בשום דבר הוי ספיקא טמא ואין לך היתר רק אם יש בשום דבר תלות שמסתבר שמשם בא הכתם, ומשום הכי כאן שיש שתי נשים ויש כאן סלע יתירה ואין סברא לתלות הטמאה באחת יותר מבחברתה נשאר הדבר כאילו לא היה במה לתלות כלל.

דעת הדרישה דאע"פ דדין דהכא דומה לשני שבילין מ"מ גם בזה אחר זה טמאות וקושית הט"ו עליו

והנה בדרישה (קפ"ב) כתב שאין כאן חילוק בין דינא דהכא לדין דשני שבילין ואפ"ה קי"ל להחמיר בזו אחר זו וכל שכן בבת אחת, דדוקא במידי דרבנן אמרינן כן לחלק בין בת אחת לזו אחר זו וכאן הוי ראית דם גמור מן התורה משא"כ בחמץ שהוא דרבנן שכבר ביטלו את החמץ ע"כ, וע"ז הקשה הט"ו ולא דק בזה בתרתי, א' חדא דאף במידי דאורייתא אמרינן כן כמבואר בפרק קמא דפסחים לענין שני שבילין, וכן מבואר בפרק שני דכתובות (קפ"ב) לענין היתר אשה לבעלה אמרינן סברא זאת, והטעם דאוקמא אחזקת היתר שהיתה לפני זה, ב' ושנית הקשה דהיאך כתב כאן הווי דם גמור מן התורה הא הוי כתם לחוד ואינו אלא מדרבנן. ועוד נתן בדרישה טעם להחמיר כאן אפילו בזו אחר זו דאיכא

מקורות

(קפ"א) ש. (קפ"ב) א"ת יג. (קפ"ג) כ"ו.

נתעסקו בצפור היא אומרת אני נתעסקתי בצפור ומנאמי דם, ומה איכפת לי בחצרתי, אני איני יודעת אם חצרתי ראתה ג"כ בחלוק שלה או לא, אין שאלתי נוגעת לחצרתי, א"כ הוי כז' שבילין, דזה אומר אני הלכתי, מה ענין הליכת חצרי להליכתי, וא"כ בצאין לשאלו זא"ז שניהם טהורים כז' שבילין. אבל בלוצשות ג' נשים חלוק אחד בדוק ואשה אחת אומרת אני מנאמי כחם, לולי שמתלה בחצרתי אין לה טענה להטור כלל, רק היא אומרת לא ממני צא הכתם רק מחצרתי, הרי שצאלתה מולה בחצרתי, וזהו הוי

בצאין לשאלו צנת אחת דהא אי אפשר לטור עד שמתלה בחצרתי, ומה לי שחצרתי פה לפנינו לשאלו או לא, סוף כל סוף לא נוכל לטורה רק בתליתא בחצרתי, ומה חזית. וזה צרור וגכון:

וראיה לזה, מהא דפרין צקוף פ' הרוואה (נדה נח ע"ב), על דאמרינן דאם לאחר שפסטה חלוקה השאלתו לחצרתי היא טהורה ושניה טמאה. ופרין מאי שנא מז' [נשים] שנתעסקו בצפור וכו' דשתייהן טמאות. ופי' המוס' (ד"ה מאי שנא) והר"ן, דס"ד הואיל אילו היחה ראשונה

פלתי המבואר

לשאלו כאחת" היינו משום דקים ליה דגם בעלמא קיי"ל הכי דבאו לשאלו בזו אחר זו תולין להקל, (וכמו שפסק הב"ח לעיל סימן קי"א (קפ"ג)).

ומה שהביא רביה מהרשב"א (קפ"ה) לאו ראייה היא כלל, דהרשב"א לטעמיה אזיל דגם לעיל בסימן קי"א אוסר (קפ"ט), אבל למאי דקיי"ל שם להקל בזה אחר זה וכמו שכתבתי בש"ך שם (קפ"ט) אם כן הוא הדין הכא וזה דעת רבותינו הצרפתים והרמב"ן (קפ"ט) שהביא בתורת הבית הארוך שם ומביאו בית יוסף ד"ה וכתב הרשב"א יש מרבתי כו', וזה לשונו ואם תאמר מאי שנא עד שאינו בדוק מהא דתנן (קפ"ט) שלש נשים שלבשו חלוק אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות, כבר תירצו רבותינו הצרפתים ז"ל דהתם נמי בדין היה לטור את כולן, אלא דכיון דכולן תלויות בחלוק זה הוי ליה כההיא דשני שבילין דאם באו לשאלו בכת אחת שניהם טמאים בזה אחר זה שניהם טהורים, ועל זה הקשה הרשב"א ולא נתחווורו דברים אלו אצלי, דאם כן השאילה חלוקה לנכרית שלא ראתה ואי נמי ראתה כתם אחת מן השלש נשים לאחר זו נטרה את האחרות דהא איכא חד מנייהו דאינה באה לישאל ודברי הרמב"ן ז"ל קרובים לדברי התוספות כו' עד כאן לשוננו.

הש"ך מפלפל בקושית הרשב"א

ומה שהקשה הרשב"א מנכרית שלא ראתה, לא ירדתי לסוף דעתו דהתם כיון שלא ראתה היאך נתלה בה. גם מה שהקשה דהא איכא חד מנייהו דאינה באה לישאל יש לומר דאין הכי נמי לדעת התוספות וסייעתם בכהאי גוונא מטהרין לכל תורא ותורא כיון דבאו בזה אחר זה, והא דלא חילקו בש"ס

הש"ך דוחה קושית הטו"ז על הדרישה

גם מה שהשיג על הדרישה שכתב "דדוקא במידי דרבנן אמרינן הכי כו'", דלא דק דאף במידי דאורייתא אמרינן כן בפסחים לענין שני שבילין והלך באתר מהן כו', וכן בפרק ב' דכתובות לענין היתר אשה כו', הוא לא דק דהיאך יעלה על הדעת לומר באיסורא דאורייתא הכי, והא לא שרינן ליה אלא משום ספיקא לקולא וספק דאורייתא לחומרא הוא, ואדרבה כולה סוגיא דפסחים שם מוכח דדוקא בדרבנן אמרינן הכי, והכי מוכח מפירושו רש"י שם שפירש אהא דקאמר בש"ס צבור אחד של חמץ ולפניו שני בתים בדוקים ואתא עכבר ושקל ולא ידעינן אי להאי עייל אי להאי עייל היינו שני שבילין כו', פירש רש"י וז"ל אם נשאלו כל אחד בפני עצמו טהור ואין בית דין יכולים לטמאו כדקיי"ל ספק טומאה ברשות הרבים טהור כו', וגבי בתים נמי אם באו לשאלו זה לעצמו וזה בפני עצמו אמרינן ליה לכל חד אי אתה צריך לבדוק דכיון דבדריקת חמץ דרבנן תלינן לקולא עכ"ל, אלמא דדוקא במידי דרבנן תולין להקל משום ספק דרבנן לקולא, וכן גבי שני שבילין דספיקו ברשות הרבים טהור אבל לא באיסור דאורייתא, והא דתלינן בפרק ב' דכתובות להקל היינו דוקא בשבויה דהקילו בה טובא כדאיתא שם בש"ס.

ולפי זה מוכח דהכא נמי תלינן להקל, דכי היכא דבחמץ

מקורות

(קפ"ד) סעיף ה'. (קפ"ה) צמרת הבית הארוך. (קפ"ט) צמח"ל צ"ד ש"ב. (קפ"ט) ס"ק י"ט. (קפ"ט) צמידושי לנדה יד ע"א ד"ה נדקה. (קפ"ט) צפרק האשה שהיא עושה לרכיה. (ק"ג) צדק הבית שם.

פלתי המבואר

אחר זה מטהרין אותם אבל כבאין לשאול בבת אחת שתיהן טמאות כב' שבילין, אבל הא לקמן (ק"ג) בלובשות ג' נשים בחלוק א' בדוק ואשה אחת אומרת אני מצאתי כתם לולי שתולה בחברתה אין לה טענה להטהר כלל רק היא אומרת לא ממני בא הכתם רק מחברתה הרי תיכף ומיד בשאלתה מזכירה ותולה בחברתה וזהו הוי כבאים לשאול כב"א אע"פ שאין חברתה באה לשאול לפנינו בפועל דהא אי אפשר לטהר עד שתתלה בחברתה, ומה לי אם חברתה נמצאת פה לפנינו לשאול או לא סוף כל סוף לא נוכל לטהרה רק בתליה בחברתה ומה חזית דמפקת מהאי וזה ברור ונכון, הרי דמסיק הפלתי דדין דג' נשים שלבשו חלוק אחד שפיר הוי כבאין לשאול בבת אחת ושתייהן טמאות ולא קשה קושית הרשב"א על דברי תוס' דגם התוס' מודה דאין מציאות של טהרה באופן דג' נשים שלבשו חלוק אחד, והרשב"א הקשה עליו דהבין דכוונת התוס' לדמות להקל גם כן בזה אחר זה, ולפי הפלתי כוונת התוס' דהוי כב' שבילין ואין מציאות של זה אחר זה רק כבאין בבת אחת.

הפלתי מביא ראיה לחילוק הנ"ל מסוגיא דגמרא

וראיה לחילוק זה יש לומר מהא דפריך בסוף פ' הרואה כתם (ק"ג) תניא אידך בדקה חלוקה והשאלתו לחבירתה היא טהורה וחברתה תולה בה, אמר רב ששת ולענין דינא תנן (אבל לענין טומאה שתיהן טהורות), ופריך מאי שנא מהא דתניא (ק"ג) שתי נשים שנתעסקו בציפור אחד ואין בו אלא כסלע דם ונמצא כסלע על זו וכסלע על זו שתייהן טמאות, ולא תלינן אחד מן הכתמים בציפור, ואע"ג דאיכא למתלי הכ"נ אע"ג דבדקה לימא שתייהן טמאות דאימור לאו יפה בדקה, ותיירן שאני התם דאיכא סלע יתירה ומאי חזית דתלית ליה לסלע יתירה דטומאה בהך תליה בהך הלכך שתייהן טמאות, אבל הכא טומאה תלויה בהך דלא בדקה.

והקשה התוס' ד"ה מ"ש, תימה מה דומה להך דלעיל דהכא אין לתלות בוו יותר מבזו אבל לעיל אין לתלות בראשונה הואיל ולא בדקה, ותיירצו דברייתא איירי שנתעסקו בציפור זו אחר זו ואם היתה נשאלת הראשונה היינו מטהרין אותה הואיל ונתעסקו ובשביל חברתה אנו מטמאין אותה הראשונה שהיא טהורה גמורה עיי"ש, ועיי"ג בס"ד שכתב כן. **וציריך** ביאור למה הקשה מברייתא דב' נשים שנתעסקו בצפור, ולא הקשה ממשנה שלימה (ק"ג) ג' נשים

תלינן להקל משום דבדיקת חמץ מדרבנן כלומר דמדאורייתא כביטול בעלמא סגי ורבנן הוא דאצרכוהו בדיקה הכא נמי מדאורייתא אפילו אם תמצא כתם בגופה טהורה עד שתרגיש שיצא דם מבשרה ורבנן גזרו על הכתם היכא דליכא למתלי במידי הלכך היכא שבאו לשאול בזה אחר זה טהורות.

הפלתי דוחה דברי הש"ך שכתב דהרשב"א לשיטתו

וכתב הפלתי להקשות על דברי הש"ך, ומה שכתב הש"ך דהרשב"א לטעמיה למה שכתב (ק"ג) דלא ס"ל הך דב' שבילין, דבריו נגד הש"ע דהא מחלוקת זה תליא אם בכונת הענין "עד שאינו בדוק", אי הכוונה היינו שברקתו מתחילה וכמ"ש הרמב"ן ותוס' הנ"ל, או שלא ה' לו מעולם בדיקה רק לקחתו ממקום מוצנע וכדעת הרשב"א, וכיון שהטור והמחבר לקמן והרמ"א (ק"ג) סתמו כדברי הרשב"א ככוונת גדר עד שאינו בדוק, והש"ך גופ"ו לא השיג על דבריהם כלום א"כ פשיטא דינא דהרשב"א גם בזה אמת ויציב דאין דינו כב' שבילין דזה בזה תליא א"כ קשה על הש"ך כמה שכתב לדחות הראיה שהביא הטור מדברי הרשב"א דלכא"ו ראיה אלימתא הוא וכן מסיק הפלתי להלכה.

הפלתי מוכיח דגם הבי"ח שמדמה לדין שני שבילין דוקא בב' נשים ולא בכל מקום

אמנם נראה דאף הבי"ח דס"ל לדמות דין זה של נתעסקה בציפור לדין דשני שבילין, לא אמרה אלא כאן בב' נשים שנתעסקו בצפור אחד שיש בו דם כסלע, אבל לא בג' נשים שלבשו חלוק א' כמו שחשב הש"ך בנה"כ לטהר ככל דוכתא בכא"י לשאול זה אחר זה דאי לא תימא הכי, וכי מה יעשה הבי"ח בדין של עד הבדוק וכי הוא חולק על השו"ע בגדר עד הבדוק, ועל כרחך לחלק בין דין דהכא דוקא דדומה לדין דשני שבילין ובין הא דלקמן.

הפלתי מסביר בסבדא לחלק בין ב' נשים שנתעסקו בציפור לג' נשים שלבשו חלוק אחד

והחילוק מבואר דבשלמא כאן אם נתעסקה אותה אשה בצפור ואומרת אני נתעסקתי בצפור שיש לה שיעור דם כסלע ומצאה אח"כ דם, ומה איכפ' לה בחברתה ואין לה לדעת אם חברתה ראתה ג"כ בחלוק שלה או לא, ולכן אין שאלתה נוגע לחברתה אלא לה עצמה א"כ הוי דומה ממש כב' שבילין דזה אומר אני הלכתי בשביל אחד ושואל מה דינו ומה ענין הליכת חברתי להליכתי, ולכן כשבאין לשאול זה

מקורות

(ק"ג) במיין ק"ו"א. (ק"ג) בעסיף ל"ו. (ק"ג) בעסיף מ"ט. (ק"ג) נ"ז ע"א. (ק"ג) דמספספא דמקוואות פ"ב. (ק"ג) נ"ט ע"ב.

צאה היינו מטריחין אותה, הואיל ונתעסקה, רק בשביל חזרתה לנו מטמאין אותה, דמיא להך דהכא. וקשה למה הקשו מצרייחא דב' נשים שנתעסקו בצפור ולא הקשו ממשה שלימה ג' נשים שלצשו חלוק אחד וכו', דהא לפי שיטת הש"ך אף התם צבאין כל אחת צפני עלמה היינו מטריחין, וקושיה הגמ' יותר מזוקה. אלא ולאי הדבר כמו שכתבנו, דוקא גבי צ' נשים שנתעסקו אמרינן כן, אבל לא צבאין, דשם לא שייך שבאו לשאול בזה, וחילוק הג"ל נכון. וע"ל סי' קי"א מ"ש שם:

[נד] הרי זו תולה בגרים בדם שנתעסקה בו ובגרים במאכולת וכו'. ולפי"ז צ"ל דחצי סלע הוא יותר גדול

מכגרים, דאל"כ בשחי נשים צדס צפור בסעיף שלפני זה, נימא חצי סלע מדם צפור וחצי סלע ממאכולת, ועל כרחך דחצי סלע הוא יותר מכגרים. וסלע הוא שלישי טפח, וש"מ דחצי סלע הוא חצי שלישי טפח. וכבר נודע כי ארבע אגודלים המה בטפח, וממנו תקיש שיעור גרים כמותו דקטן. ואני ראיתי להרב החסיד השלם צמדע כמהו"ר יונה מפראג ז"ל במחברתו (שו"ת מעיל דקה סימן סו), ששיער עפ"י הגדסה מתשעה עדשים עפ"י לימודי אקלידוס, והוא שיעור כמות רוחב ואורך, ומכאן תיובתא, כי אין שיעור גרים יותר גדול צאורך וברוחב כי אם חצי אגודל לערך:

פלתי המבורא

הוא חצי שלישי טפח וארבע אגודלין המה טפח וממנו תקיש שיעור בגרים

מהא דכתב המחבר הרי זה תולה בגרים בדם שנתעסקו בו וגרים במאכול' וכו' יש לומר דחצי סלע הוא יותר גדול מכגרים, דאי לא תימא הכי בשני נשים שנתעסקו בדם צפור בסעיף שלפני זה נימא חצי סלע מדם צפור וחצי סלע ממאכולת ועל כרחך דחצי סלע הוא יותר מכגרים וסלע הוא שלישי טפח וש"מ דחצי סלע הוא חצי שלישי טפח. וכבר נודע כי ארבע אגודלי המה בטפח (ק"ט) וממנו תקיש שיעור גרים כמותו דקטן. הוא מזה.

הפלתי דוחה דברי המעיל צדקה

ואני ראיתי להרב החסיד השלם במדע כמהו"ר יונה מפראג ז"ל במחברתו ששיער עפ"י הגדסה מתשעה עדשים עפ"י לימודי אקלידוס (ק"ט) והוא שיעור כמות רוחב ואורך עיי"ש ומכאן תיובתא לדבריו כי אין שיעור גרים יותר גדול באורך וברוחב כי אם חצי אגודל לערך (עיין בהערות לעיל שציינתי דברי המעיל צדקה בשלמותם).

שלבשו חלוק א"י וכו', דהא לפי שיטת הש"ך אף התם דמיירי בכאו כל אחד בפ"ע היינו מטריחין, וקושי' הגמ' יותר חזקה דהרי משנה יותר חשיב מברייתא, אלא ודאי הדבר כמ"ש דוקא גבי ב' נשים שנתעסקו אמרי' כן אבל לא באינך דשם לא שייך שבאו לשאול בזה אחר זה, וחילוק הג"ל נכון, ועיין לעיל סי' קי"א ע"ש.

קיצור תוכן הענינים המבורא בהערות: היאך תולין בדם שחיטה הרי י"ל דלא יצא בדם שחיטה ♦ דין שני שבילין בהלכות תערובות ♦ דעת הב"ח והש"ך דדוקא באיסור דרבנן מקילין כשבאין לשאול בזה אחר זה ♦ דברי הפלתי בהלכות תערובות שציון כאן לעינין שם ♦ הא דבזה אחר זה טהורים היינו דוקא נגד חזקת היתר אבל לא במקום שיש ס"ס ♦ קושיית החוות דעת על הט"ז.

[סקי"ד] **כתב** המחבר (ק"ט) נתעסקה בדם שאי אפשר שיהיה ממנו כתם אלא בגרים ונמצא עליה כב' גריסין הרי זה תולה בגרים בדם שנתעסקה בו וכגרים במאכולת אבל אם נמצא הכתם בו יותר מכשני גריסין טמאה ע"כ.

הפלתי מוכיח מוכאן דחצי סלע הוא יותר גדול מכגרים וחצי סלע

מקורות

(ק"ט) בסעיף כ"ו. (ק"ט) כמהו"ר בנמ"ט מנחות מ"א ע"ב ועיין בשו"ע יו"ד סימן ער"ב סעיף א' וכן שקל בזמן התלמוד הוא חצי סלע משקל כמורה הוא סלע. (ק"ט) והוא ספר יסודות הגמטריא שחיבר אוקלידוס היוני בלשון יווני ובו ט"ו פרקים בתחמת החשבון והשבורת ונעמק ללשון ערבי ומלשון ערבי ללשון הקודש ג' פעמים, א) ע"י ה' משה בן ר' שמואל אבן תבון, ב) ע"י ה' יעקב בן ר' משה, ג) ע"י ר' ברוך בן ר' משקלאו.

[טו] בכל זה. זו דעת הרא"ש (פרק ח סימן ט) דס"ל דנקטינן בהך אציעא לחומרא בכל אופן. אלא שיש לדקדק לכאורה בדברי הרא"ש, דהוכיח בראיה דהא דמספקא לן בגמ' (נדה נט ע"א) בנתעסקה בכגרים ונמלא עליה גרים ועוד, ה"ה בנתעסקה בפחות מכגרים ונמלא עליה בכגרים ועוד ג"כ דמספקא לן, דליכא למימר דבהא פשיטא ליה דליינה תולה, דא"כ הך ברייתא דאין תולין מרובה צמועט לוקי ככה"ג ע"ש. ויש להצין מה נפקא מינה בפלפול הזה, דכיון דדעתו דהך איציעא לחומרא, וזכולן אמרינן ספיקא להחמיר, ומה נ"מ אי מספקא ליה או פשיטא ליה:

ולכן נראה לומר דאמרינן בסקיף טו"ז מנאה כחם למעלה מהחגור וכחם למטה מהחגור ולא נזקרה, והיה בעליון יותר מכגרים שא"ל לתלות במאכולת, אזי אמרינן מדעליון מעלמא אחא חף התחתון כן. ולפ"ו אם נתעסקה בפחות מגרים ונמלא יותר מגרים למעלה מהחגור, אם אמרינן דלא מספקא ליה רק ס"ל דליינה תולה בפחות מגרים, א"כ למעלה מחגור ודאי מעלמא אחא, וא"כ חף למטה מחגור טהור. משא"כ אם גם כהא מספקא ליה, חף דמטמאין אוחו הוא משום ספק, אבל מ"מ להקל לא אמרינן. וא"כ בנמלא ככה"ג למעלה מחגור אין כאן הוכחה דמעלמא אחא, רק מן

פלתי המבואר

[סקט"ו] כתב הרמ"א (י) ויש מחמירים ומטמאים בכל זה, ומכל מקום נראה דיש לסמוך אמקילין דבכתמים שומעין להקל ע"כ. מקור הדין בגמ' וברא"ש

נפק"מ יש בפלפול הזה דכיון דס"ל דאמרינן ספיקא להחמיר מה נפק"מ יש אי מספקא ליה או פשיטא ליה דמה נפק"מ אי סיבת האיסור מחמת ספק לחומרא או מדינא.

ביאור הפלתי על הרא"ש

וכדי לבאר הענין יש להקדים דברי המחבר והטור לעיל (יג) דאמרינן התם מצאה האשה כתם למעלה מן החגור שאין דרכו של דם המקור להגיע והוא יותר משיעור כגרים ועוד שאין לתלותו בכינה, וכתם שני נמצא למטה מן החגור במקום שיש לתלות שמגיע מן המקור ויודעת שלא נזקרה טהורה שאני אומר כמו שהעליון בא מעלמא כך בא התחתון ע"כ ומקור דברי הטור הוא בגמ' שם (תחילת העמוד) ולפי פירוש התוס' שם ד"ה היו וכן כתב הרא"ש (ל) ויש שחילקו בין התוס' להרא"ש לגבי הפרט אי בעינן לדעת שלא נזקרה עיי"ש.

חידוש הפלתי דנתעסקה בפחות מכגרים ומצאה גרים ועוד למעלה מהחגור וכתם למטה מן החגור לא אמרינן דמעלמא

קאתי

ולפי זה יש לומר אם אשה זו נתעסקה בשיעור דם שהוא פחות מכגרים ונמצא אח"כ עליה יותר מכגרים למעלה מן החגור תהא תלוי אם אמרינן דאין הכי נמי דיש מקום ספק וס"ל לחומרא או דס"ל דאינו תולה בנתעסקה בפחות מכגרים

מקורות

(ד) נסעיף כ"ו. (ה) נ"ט ע"א. (ו) נפ"ח סימן ח'. (ז) נסעיף י"ו. (ח) פ"ח סימן ו'.

העסק בפחות מכגריס הוא דלתא, כספיקא דגמ', ולכן אין לתלות בו למטה מהגור ולומר דזה מוכיח על זה. ואתי שפיר דברי הרא"ש דהציא ראייה דגם זה בכלל הספק כדי שלא נסמוך להקל, וכן ברור לדינא:

[טז] ואם נתעסקה בפחות מגריס ונמצא שני גריסין. מאוד נזכו בו הצי" והאחרונים צטעמו של דבר, דהא אסקינן בגמרא (נה נט ע"א) ללא אמרינן שקול דם פזור ושדיא ציני מליעמא. ומה שנראה לומר הוא, דהך גריס ועוד הך ועוד אין לו שיעור כמה, ואפי' היא נקודה קטנה שצקטנות כמו נקודת הנדסה, לפי רוב מחזרים שאמרו שהוא כחודו האחרון של מחט טריפה,

דעכ"פ יש בו יותר מגריס וכל מדות חכמים כך הוא. וא"כ לפ"ז צנתעסקה צכגריס ונמלא עליה שני גריסים ועוד,

אין כאן ספק רק אולי הך כגריס שדיא ציני מליעמא, אבל ליכא לספוקי דלמא שמי מאכולות רזופות זו גבי זו נתמעכו, כדאמרינן (נח ע"ב) אין לך סדן שאין עליו כמה טיפי דמים, דהא יש כאן שני גריסים ועוד, ואילו הם שמי

מאכולות (פירוש דם כינה) שנצטרף אליו עד שחזר ליותר מכגריס. וכן [טז] אם נתעסקה בפחות מכגריס, ונמצא עליה בשני גריסין, מהורה. הגה: יש מחמירין ומטמאין. ומכל מקום אם נתעסקה דם ואינה יודעת צכמה, אזלינן לקולא ואמרינן שהיה דם כשיעור הכתם, (צ"ט יוסף וכן כתב הרשב"א ורא"ש וטור וצ"ח כתב דלעת הרב דהכא מחמירין כ"ע וכמ"ש צס"ק ל"ז).

כת. האשה שמצאה על חלוקה בשני גריסין וכינה מעוכה בו, מהורה. שהגריס הא' ודאי מכינה המעוכה בו, והגריס השני אנו

מאכולות, שני גריסים צעלמא ה"ל לאשכוחי. משא"כ צעסקה בפחות מגריס ועליה צ' גריסין, הרי כאן שני ספיקות, חדא דלמא שדי ציני מליעמא, ועוד דלמא שמי מאכולות תכופות וא"ו והוי שני גריסים מכוון, וא"כ דיש כאן צ' ספיקות, אף דכל אחד לא שכיח והוא ספק דחוק, מ"מ צהצטרף שניהם יחד הרי כאן ספק אחד, וצדרננן ספיקא להקל. זהו מה שנראה לומר צישוב הנ"ל, אף כי הוא דחוק מ"מ הוא מה שנראה לי יותר מכל מה שדברו בו המחזרים:

פלתו המבואר

בוודאות, דאי נימא כצד האחרון אם כן למעלה מן החגור ודאי מעלמא אתא ואם כן אף למטה מהחגור טהור, משא"כ לפי צד הראשון דספק הוא בהא יש להסתפק דאפשר שבא מהא דנתעסקה בה ואע"פ שיש בו יותר מכגריס ועוד דהא בצירוף מאכולת ואף דמטמאין אותה משום ספק למטה מן החגור אבל מכל מקום להקל לא אמרינן וכגון הא דלעיל בסעי' י"ז ואם כן בנמצא ככה"ג למעלה מהחגור אין כאן הוכחה דמעלמא אתא רק מן העסק בפחות מכגריס הוא דאתא ולכן אין לתלות בו למטה מהחגור ולומר דזה מוכיח על זה ואתי שפיר דברי הרא"ש דהביא ראייה דגם זה בכלל הספק כדי שלא נסמוך להקל, "וכן ברור לדינא".

[סקמ"ז] כתב המחבר (י"ט) וכן אם נתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליו כב' גריסין טהורה ע"כ.

מקור הדין בב"י

כתב הבי"י לפי הגירסא שלו והרמב"ן טיהר בנתעסקה בפחות

מכגריס ונמצא עליה שני גריסין. וז"ל אומר אני שגם מדברי הרשב"א יש ללמוד כן שכתב נתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה כגריס ועוד טהורה וכו' אבל בשיש שם שני גריסין ועוד אפילו תמצי לומר שהיה שם דם מאכולת וכו' ולפיכך טמאה משמע דאינו מטמא בנתעסקה בפחות מכגריס עד שתמצא שני גריסין ועוד וכל בציר מהכי טהורה ובכלל כגריס ועוד שטיהר הוא ונראה שיצא להם ז"ל וכו' עכ"ל ועל פי זה פסק בשלחן ערוך כאן דאם נתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה כשני גריסין טהורה עיי"ש.

קושית הבי"ח על הבי"י

ועל זה כתב הבי"ח ושרי ליה מאריה דליכא למאן דאמר דמטהר בהא כיון דאיכא ביתרין שיעור כתם דמאי שנא זו מאם נתעסקה בכגריס ונמצא עליה כשני גריסין ועוד דכתב גם הוא דטמאה וכדאיתא להדיא בגמרא דלא אמרינן שדי דם צפור כי מיצעי ולמה יגרע נתעסקה בפחות מכגריס ונמצאו

פלתי המבואר

הפלתי מיישב בדוחק דברי הבי

וכתב הפלתי ליישב דברי הבי והוא שנראה לומר דהך גריס ועוד הך ועוד אין לו שיעור כמה, ואפי' היא נקודה קטנה שבקטנות כמו נקודת הנדסה לפי רוב המחברים שאמרו שהוא כחודו האחרון של מחט טריפה, (י"ל) דעכ"פ יש בו יותר מגריס, וכל מדות חכמים כך הוא וא"כ לפ"ז בנתעסקה בכגריס ונמצא עליה שני גריסים ועוד אין כאן ספק לומר להקל רק בציור אחד אולי הך בכגריס שדי' ביני מציעתא, אבל ליכא לספוקי דלמא שני מאכולות רצופי' זה על גב זה נתמעכו כדאמר' (י"ג) אין לך סדין שאין עליו כמה טיפי דמים דהא יש כאן שני גריסים ועוד ואם הם שני מאכולות שני' גריסי' בעלמא ה"ל לאשכוחי ולא יותר, משא"כ בנתעסקה בפחות מגריס ונמצא ב' גריסין הרי כאן שני ספיקות להקל לפנינו, (א) חדא דלמא שדי ביני מציעתא, (ב) ועוד דלמא שני מאכולות רצופות זה אחר זה והוי שני גריסין מכוון, וא"כ כיון דיש כאן ב' ספיקות אף דכל אחד לא שכיחי והוא ספק דחוק, מ"מ בהצטרף שניהם יחד הרי כאן ספק א' ובדרבנן ספיקא להקל זהו מה שנ"ל בישוב הנ"ל, אף כי הוא דחוק מ"מ הוא מה שנ"ל יותר מכל מה שדברו בו המחברים.

עליה שני גריסין דנימא בוז שדי דם ציפור בי מיצעי הלא הערך שזה דבין בוז ובין בוז איכא ביתרון שיעור כתם ע"כ. (י"ז) **ומה** שכתוב בנוסחאות רבינו והרמב"ן טיהר בנתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה ב' גריסין אין ספק שהוא טעות סופרים אלא הנוסחא האמיתית היא והרמב"ם טיהר בנתעסקה בכגריס ונמצא עליה שני גריסין שכך כתב להדיא (י"ח) וכן נמצא במקצת ספרי רבינו בדפוסים ואע"פ דגם מדברי הרשב"א נראה כן שהרי לא כתב דטמאה אלא בנתעסקה בכגריס ונמצא עליה כשני גריסין ועוד ומטעם דכתב דאפילו תלינן היתרון במאכולת אכתי ועוד זה מהיכן הוא בא אם כן לפי זה בנתעסקה בכגריס ונמצא כשני גריסין כיון דאין ביתרון שיעור כתם תלינן לקולא שהוא דם מאכולת מכל מקום כיון שלא כתב הרשב"א בפירוש דטהורה אלא בנתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה כגריס ועוד כתב כך על שמו והרמב"ם שכתב בפירוש דטהורה בנתעסקה בכגריס ונמצא עליה שני גריסין כתב כך גם כן על שמו. (י"ט) **גם** הטור' וגם הש"ך דוחים דברי הבי **וגם** הש"ך (י"ט) מציין לדברי הב"ת הנ"ל וכן למעדני מלך (י"ז) שהשיגו על הבי ומסיים ודברים ברורים הם.

מקורות

(י"ז) ומה שכחב הציט יוסף עוד דגם מדברי הרשב"א יש ללמוד כי הקשה על זה ג"כ הב"ת דהוא דבר ממוה שהרי הרשב"א כתב זה לשונו וכן האשה שנתעסקה בכגריס ונמצא עליה כשני גריסין ועוד הרי זו טמאה נתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה כגריס ועוד טהורה שאני לומר כחם זה מעסק הכתמים הוא ובכר היה שם דם מאכולת שנצטרף אליו ליתר מכגריס אבל כשיש שם שני גריסין ועוד אפילו תמני לומר שהיא שם מאכולת כבר ביארנו שאין דם מאכולת זה מגיע ליתר מגריס ועסק כחם זה שנתעסקה בו לא היה יתר מגריס א"כ ועוד זה מהיכן בא ולפיכך טמאה עכ"ל והוא ז"ל הציט דמה שכחב אבל כשיש שם שני גריסין וכו' הוא מקושר עם מה שכחב נתעסקה בפחות מכגריס וכו' ומחלק בנתעסקה בפחות מכגריס בין נמצא עליה כגריס ועוד ובין נמצא עליה שני גריסין ועוד ואינה טמאה אלא בנמצא עליה כשני גריסין ועוד אבל דללא נמצא עליה אלא כשני גריסין טהורה אף על פי שלא נתעסקה בפחות מכגריס והימיה על הנדה זו הלא הרשב"א אמר בסוף דבריו אלה ועסק כחם זה שנתעסקה בו לא היה יתר מכגריס א"כ מוצא דאין דבריו אלו אלא בנתעסקה בכגריס לא בפחות מכגריס אבל הדבר פשוט דמה שכחב הרשב"א אבל כשיש שם שני גריסין וכו' הוא חוזר אמה שכחב שחלת דבריו היכא דנתעסקה בכגריס ונמצא שני גריסין ועוד דטמאה וקאמר השתא לנכר עמנו של איסור זה דהא דלא תלינן בזה ג"כ דהיתרון הוא בזה מלך של מאכולת כי היכי דתלינן בנתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה כגריס ועוד דשאי' הכא דאפילו אם תמני לומר שהיא שם מאכולת אינו מגיע אלא לכגריס ועסק כחם זה נמי לא היה אלא כגריס א"כ ועוד זה מהיכן בא ולפיכך טמאה ולפ"ז הוא הציט בנתעסקה בפחות מכגריס ונמצא עליה ב' גריסין נמי טמאה דהערך שזה דנשטיהם איכא ביתרון שיעור כחם ולא אמרינן שדי דם ציפור בי מיצעי וכו' ודפרישית. (י"ח) בפרק ט' מהל' איסורי ביאה הב"י. (י"ח) ועיין בטור' ס"ק י"ח שכחב ג"כ כמו הב"ם, וזה לשונו מה שכחב המחבר כן וכן אם נתעסקה בפחות מכגריס כו' הוא על פי גירסת ב"י (שם ד"ה ומ"ש והרמב"ן) בטור בשם רמב"ן כן וגמון טעם להיתר זה דאמרינן שדי הפחות מכגריס של העסק בי מיצעי וחיל הכא ליכא שיעורא כו' אף על גב דגמרא דמינן האי סברא היינו בנתעסקה בכגריס ונמצא שני גריסין ועוד ואין זה נראה דמה לי כגריס ונמצא שני גריסין ועוד או פחות מגריס ונמצא שני גריסין גם מה שכחב ב"י דמדבר' הרשב"א נראה כן אינו נראה כן דהא לא טיהר הרשב"א אלא פחות מגריס ונמצא גריס ועוד. והעיקר כגריסא בספרים מדויקים של הטור והרמב"ן טיהר בנתעסקה בכגריס ונמצא עליה שני גריסין ודבר זה הוצרך הטור לכמוץ אף על פי שכחב כבר שהרשב"א טיהר בנתעסקה בפחות מגריס ונמצא כגריס ועוד משום דאפשר לומר ולהרשב"א אפשר דנתעסקה בכגריס ונמצא שני גריסין טמאה דאין לך לטהר אלא אחר שתאמר שכל העסק שנתעסקה נדבק בה ולא נשמיר שום דם באותו עיני שנתעסקה אלא הכל בא לכאן ומשום הכי לא נשמיר רק כגריס ואין כגריס ועוד צענין וזה אינו סברא טובה כל כך דיותר יש לז' לומר דנשמיר באותו עסק גם כן קלף ולא נדבק בה רק גריס פחות משום ואם כן יש על חלוקה כגריס ועוד אבל הרמב"ן טיהר גם זה דכל העסק דהיינו כגריס נדבק בה ואין כאן רק כגריס מלומס על כן טהורה אבל בנתעסקה בפחות מגריס ונמצא שני גריסין ודאי טמאה היא ולא אמרינן כלל שדי בי מיצעי וכו' נראה לפנינו ע"כ. (י"ט) בס"ק ל"ו. (י"ז) בספרו דברי חמודות על הרא"ש פ"ח אה ל"ד. (י"ח) עיין רש"י ריש פרק אלו טריפות מולין מ"ב ע"א. (י"ז) ג"ח ע"ב.

[יז] עליו ו' סמנים וכו'. הט"ז בס"ק י"ח הביא מ"ש הטור שחשבים דלין ו' סמנים מעידים שאינו דם, לאף דלינו עובר על ידם הוא היותו בלוע צמוך הנגד, אך לענין לטהרות. והקשה, דהא החמירו בטהרות יותר מצעלה ע"ש. וכן הקשה צפרישה (ס"ק מ"ה). ודבריהם שלא צעיון, כי דברי רמב"ן נלעגה הרלצ"ד (פרק ט מאיסורי גילה הלכה לו). ועיין צמורת הנית וצנל"ה (ריש שער הכממים)

תולין אותנו בכינה אחרת, כיון שאין בו כגרים ועוד.

כט. הרגה פשפש שאנו תולין בו עד בתורמוס, חזר בתורמוס לשיעור הגרים לכל הדינים שאמרנו.

ל. אינה צריכה להקיף (פי' ענין הקפה הוא לדמות דבר לדבר) הכתם לדבר שהיא תולה בו, אלא תולה מן הכתם עד שתדע שזה שחור וזה אדום.

לא. מצאה כתם ואין לה במה לתלות, והדבר מסופק אם הוא דם או צבע, מעברת [יז] עליו ו' סמנים אם עמד בעינו הרי זה צבע וטהורה, ואם אינה מעברת עליו, טמאה מספק. ועכשיו אין לנו העברת ו' סמנים, מפני שאין אנו בקיאים בקצת משמותם.

לב. האשה שהיתה עוסקת במלאכתה, ונמצא דם במקום שעברה על דבר שהיה בדוק לה מתחילה (והוא מקבל טומאה) (ד"ע נ"ד"מ וכו"ה צנל"ש פרק האשה ורשב"א סוף שער ד' ומוספות ריש דף נ"ח), תחזור להתעסק כמו שעשתה, אם יודמן שתעבור על המקום שנמצא בו הדם, טמאה. ואם לאו, טהורה.

לג. האשה שבדקה עצמה בעד (פירוש סמרטוט מענין וכנגד עדים כל דקומיניו) (ישעיה סד, ה) הברדוק לה,

פלתי המבואר

הקילו בבעלה כדי שלא יהא ליבו נוקפו, וכמו שכתב שם בית יוסף בסוף הסימן בדריקת אינן אלא תומרא, אבל מן הדין אינה צריכה בדיקה לכך מחמירין טפי בטהרות, אבל הכא שריעותא לפנינו דהיינו הכתם לכך מחמירין טפי בבעלה שהוא בכרת. (ב) ועוד יש לומר דלענין טהרות אם החמירו לומר דלא יועילו העברת ו' סמנים היו מטמאים גם כן טהרות שעשתה למפרע מעת לעת ומשום הכי הקילו לסמוך אהעברת ו' סמנים למפרע ומשום הכי סומכין עליהן גם כן להבא, (אלא דיש פלוגתא בזה אם טמאה למפרע מחמת כתם) מה שאין כן בבעלה לא רצו להקל לסמוך עליהן בכתלה, אבל לעיל בבדיקה לא רצו להחמיר בבעלה משום לבו נוקפו אבל לענין טהרות דלא שייך האי טעמא הצריכו לבדוק ואם תמצא דם בבדיקתה הרי היא וטהרותיה טמאות מן הדין ואם לא תמצא דם הרי לא תפסיד כלום בבדיקתה וק"ל. שוב מצאתי שהבית יוסף כתב (רי"ט) בסימן קצ"א (על ענין אחר שכתבו הגהות מיימוניות בשם רבינו חננאל שסבירא ליה דמחמירין יותר לגבי בעלה מלגבי טהרות כתב הב"י

העברת סמנים מברר אם זה דם צבע או דם ממש [פקי"ז] כתב המחבר (רי"ט) מצאה כתם, ואין לה במה לתלות והדבר מסופק אם הוא דם או צבע, מעברת עליו ו' סמנים, אם עמד בעינו הרי זה צבע וטהורה ואם אינה מעברת עליו טמאה מספק וכו' ע"כ.

דעת הרמב"ן דדין זה נאמר דוקא לטהרות ולא לבעלה בטור כתוב בשם הרמב"ן (רי"ט) שאין לסמוך על בדיקת הסמנים אלא לטהרות, אבל לא לבעלה, והקשה הטור (בס"ק י"ח) ממה שכתב (רי"ט) דטהרות חמירי מבעלה, ותיריך ולא קשה מידי לפי מה שכתב ב"י בסימן קצ"א ד"ה כתבו הגהות מיימון (רי"ט) עיין שם ע"כ.

קושיית הפרישה דלעיל משמע דלבעלה קיל מדין טהרות וכן הקשה הפרישה (רי"ט) וז"ל וא"ת הא לעיל סימן קפ"ו כתב רש"י באשה שאין לה וסת מחמירין לענין טהרות טפי מלבעלה, והכא מחמירין טפי לבעלה מלטהרות, (א) ויש לומר דשאני לעיל דאיירי בבדיקה דקודם ואחר תשמיש, על זה

מקורות

(רי"ט) נסעף ל"א. (רי"ד) פ"ד הכ"ט. (רטו) ריש סימן קפ"ו. (רטו) צפ"ה צ"ס הר"מ. (רי"ז) בס"ק מ"ה. (רי"ט) ד"ה כחזו הגמ"י.

ברתי

הלכות נדה סימן קצ

ופלתי

רמב

ויהא אם יש בו כגרים ועוד. כלן פסק המחבר כשיטת ר"ח (הונא נמוס' יד ע"ג ד"ה ור' יוסי) דמחמיר לטמאה, אכל ר"ח לשיטתו אולי, דאף במשחנת ורפתה דס פוסק כר' יוסי ומטמא משום כסם, ודיניהם שווין, כמשמעות הגמרא דתליא זה נזה. אכל ונמצא עליו אפילו מיפה כחרדל, בין עגול בין משוך, טמאה. ולא עוד, אלא אפילו

נמצא על הכתם מאכולת מעוכה, טמאה. וכן הדין כשבדקה בו והניחתו כקופסא ואחר שעה בדקה אותו ומצאה עליו דם בל שהוא, בין משוך בין עגול, טמאה. לד. בדקה עצמה בעד הברוק לה והניחתו תחת הכר או תחת הכפת, ולמחר נמצא עליו דם, אם משוך, טמאה, שחוקתו מהקינות. ואם עגול, ואין בו כגרים ועוד, טהורה, שאין זה אלא דם מאכולת שנהרגה תחת הכר. הגה: וה"ה אם הוא יומר מכגרים, ויש מקום לתלות בו, (ב"י), כמו שנמצא לעיל בלח"ה דבר תלין כסם.

לה. בדקה עצמה בעד הברוק לה ופחתו בירכה, ולמחר נמצא עליו דם, אם משוך, טמאה אפילו בכל שהוא, ואם עגול, טהורה, אם אין בו כגרים ועוד. ויש אומרים שאף עגול טמא בכל שהוא. לו. בדקה עצמה בעד שאינו ברוק לה, אפילו הניחתו שמור בתיבתה ומצאה עליו דם, (אינה) טמאה (אלא) ויהא אם יש בו כגרים ועוד (טור נסס הרא"ש וע"פ). הגה: ודוקא צעד צינוני, דהיינו שאין חוקתו דוק ולא

פלתי המבואר

רק כשהמראה לח הוא ♦ אי בכתם ג"כ קי"ל חכם שטימא אין חבירו רשאי לטהר ♦ אי נכון לכתחלה לראות כתם בלילה בזה"ז ♦ ספק מראה בכתם ונאבד אי תולין להקל ♦ כשנאבד עד הקינוח אי תולין להקל ♦ שני סיבות חששא דשמא ארגשה ולא אדעתיה אינו מה"ת ורק לטהרות חוששין שמטמא למפרע ♦ דוחה ראיות השב יעקב דשמא ארגשה סברא דרבנן ♦ מתוק דברי השב יעקב מטעם אחר והוא שיש לאשה חזקת הגוף ♦ אי יש לאשה חזקת הגוף לומר שלא ראתה עד עכשיו דם ♦ גדר נתעסקה בכתמים

דין בדקה בעד שאינו ברוק טמא בכגרים ועוד

[סק"ח] כתב המחבר (י"ט) בדקה עצמה בעד שאינו ברוק לה אפילו הניחתו שמור בתיבתה ומצאה עליו דם (אינה) טמאה (אלא) אם יש בו כגרים ועוד ע"כ.

מקור הדין במס' נדה

במסכת נדה (י"ט) תניא בדקה בעד שאינו ברוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם, רבי אומר טמאה משום נדה, כלומר טמאה וודאית ורבי חייא אומר טמאה

עין שם. עד כאן המניה, דלבעלה דיש כרת יש להחמיר טפי מבטהרות, והא דהחמירו לענין בדיקה בטהרות טפי מלבעלה, שאני התם משום דגזירת מעת לעת לא שייכא אלא בטהרות ע"כ.

הפלתי דוחה דבריהם ומיישב דדוקא לגבי טהרות מועיל לפי שאע"פ שדם הוא מ"מ בלוע בגד הוא ואינו מטמא

ודבריהם שלא בעיין כי דברי רמב"ן כדעת הראב"ד, ועיין בת"ה וברא"ה שסוברים דאין ז' סמני' מעידים שאינם דם דאף דאינו עובר ע"י הוא משום היותו בלוע בתוך הבגד אך לענין טהרה מעבידין ז' סמנים דבממה נפשך אי צבע הוא פשיטא טהור ואי דם רק שהוא בלוע בתוך הבגד א"כ הוא טמאה בלוע ואין מטמא לא במגע ולא במשא כמבואר בחולין (י"ט) וברמב"ם (י"ט) ופשוט וכן משמע בתוס' (י"ט).

ועיין במשנה (י"ט) דאהלות ובר"ש שם ועיין בטור"א (י"ט). קיצור תוכן הענינים המבואר בהשורה: אי טהרות חמור מלבעלה ♦ אי כתם שחור טמאה גם פחות מכגרים ♦ מסתברא לפרש דעת המחמירין

מקורות

(י"ט) ע"ה ע"ה. (י"ט) פ"ה ה"ח מהל' טור"א. (י"ט) פ"ג ועיין מאליי שם. (י"ט) פ"ג מ"ג. (י"ט) פ"ד ה"ג. (י"ט) נסעף ל"ו. (י"ט) י"ד ע"ה.

ואין לומר דס"ל למחבר דודאי יש לחלק דינס, כמ"ש הראב"ד, דנשלמה נמשחנה חליטין בני רגלים, אבל החס שזדקה ויותר דמיס מניס נאשה מצעלמא, מטמאין אף שהעד אינו זדוק, דמאיכא אחי הדס שע"ג העד, דמעלמא לא שכיט. רק דנחית חד דרגא, אס שס נהשחנה מטוהרינן לגמרי ואינו נכנס בגדר הספק כלל, והיינו משום דמעמידין אשה בזוקת טוהרה, אף צו אין לטמא רק משום כחם. אבל למאן דמטמא נהשחנה נפקא, יש לטמא כאן בחומת נדה וטומאת ודאי. וזהו המשך הגמ', דר' חייא דמטהר כאן, היינו משום נדה, כמבואר בגמ'. ואז"ל לנצוקף חזר צו הגמ', רק הואיל ור' יוסי מטהר שס

לגמרי, מטמא כאן משום כחם, ורבי ס"ל כר"מ דמטמא שס, אף כאן משום נדה מטמא. דא"כ מה פריך הגמ' הא כשטימא ר"מ משום כחם מטמא, הא כך ראוי להיות, דהואיל דמטמא שס משום כחם, שורת הדין דכאן יהיה טמא משום נדה, ולכאורה צ"ע: אמנם נ"ל דכלאו הכי גס נרמז"ס יש מקום עיון, דגבי השחנה (פ"ה מאיסורי ביאה הי"ו) פסק משום כחם, ואילו כאן (פ"ד מאיסורי ביאה הי"ט) פסק משום נידה. וכבר תמה המגיד משנה, דהא בגמ' (שס) מדמינן, עד שהורך הגמ' לומר דגם נהשחנה מטמא ר"מ משום נידה. ולכן צ"ל דודאי ס"ל לרמז"ס נצוקף הראב"ד, לחלק בין זדיקה צעד לרואה נהשחנה

פלהי המבואר

משום כחם, ואמרינן התם דלדברי הכל אינה טמאה אלא בכגריס ועוד אבל בפחות מכן תלינן בדם מאכולת, ואמרינן תו דרבי יוסי ורבי מאיר דפליגי בריש פרק האשה (י"ט), דתנן התם האשה שהיא עושה צרכיה וראתה, רבי מאיר אומר אם עומדת טמאה אם יושבת טהורה, רבי יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה, בפלוגתא דרבי ורבי חייא פליגי, דרבי מאיר כרבי ורבי יוסי כרבי חייא. דעת רבינו חננאל בסוגיא דרבי יוסי לא טיהר רק משום נדה ולא מטעם כחם וכתב הרא"ש (י"ט) פירש רבינו חננאל, רבי יוסי מטהר משום דם ומטמא משום כחם והלכתא כרבי יוסי וכרבי חייא ע"כ, וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפרק ד' מהל' איסורי' (י"ט) דאם יש בו כגריס ועוד טמאה, פחות מכן טהורה, אלא שהוא ז"ל פסק כרבי דטמאה נדה כל שיש בו כגריס ועוד. קושיית הב"י על הרמב"ם דסותר את עצמו מדין דהכא לדין אשה שהטילה דם עם מי רגלים והקשה הב"י דבגמרא תלינן פלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי בפלוגתא דרבי ורבי חייא, למה בפלוגתא דרבי ורבי

חייא פסק כרבי, ובפלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי פסק (י"ט) כרבי יוסי, וכבר כתב הרב המגיד (ל) ליישב קושיא זו עיי"ש. וזה לשון הראב"ד בספר בעלי הנפש (ל"א) אע"ג דבההיא הלכה כרבי יוסי, בהא הלכה כרבי משום דקאי רבי חייא בשיטתיה דמטמא לה משום כחם, ושקלינן וטרינן בשמעתא אליבא דרבי חייא אלמא הלכתא כוותיה, וטעמא דמילתא משום דלא דמי עד לחלוק, דאילו חלוק שאינו בדוק לה סתמא כתמה טהור, אבל עד כיון שבדקה בו ידיים מוכיחות גינהו, מיהו צריכה כגריס ועוד לאפוקי דם מאכולת שמא נתמעך עליו מכל מקום לגבי אשה שעושה צרכיה ונמצא דם על המים קיי"ל כרבי יוסי דאמר טהורה עכ"ל.

והרשב"א כתב בתורת הבית (ל"ט) דכפירוש רבינו חננאל משמע ליה פשטא דשמעתא (ל"א) לכאורה מדאמר רבי זירא וכן רב אשי דרבי מאיר מטמא משום נדה, אלמא דרבי יוסי נמי לא טיהר אלא משום נדה אבל משום כחם לא, אלא דהקשה מדאמרינן בפרק האשה דרבי יוסי כי טיהר באשה שהיא עושה צרכיה אפילו לכתחלה טיהר, כלומר דממשנה יתירה שמעינן דאפילו רישא דליכא אלא חד ספיקא

מקורות

(ר"ט) נ"ט ע"ג. (ר"ס) פ"ג סו"ס נ. (רמ"ב) הי"ט. (רמ"ט) שס פ"ה הי"ו. (ל"א) פ"ד הי"ט. (ל"א) שער הכתמים. (ל"ג) ארין שס. (ל"ג) דפק כל היד.

דרצנן הממירו, א"כ פשיטא ליתא לנצרת המרדכי, וכמש"ל בסימן קפ"ו ע"ש. וא"כ ס"ל לרמב"ם ה"א לאמרינן בגמ' (יג ע"ב) דזה צוה תליא, היינו ר' זירא דקאמר הכי, ור' זירא ס"ל דצדק ט"ו (ע"א) דכ"ע ס"ל וסמות לאורייתא, וגם מוקמי התם דר' מאיר וגם רבי [ס"א - הצי"א] להדיא דצרייתא דוסמות לאורייתא, וא"כ שפיר מדמי זה לזה (דלף דיש חומרא גבי עד כנ"ל, מ"מ לנצרת המרדכי איכא קולא, א"כ יש לדמות זל"ו), אצל לפי דקיי"ל וסמות דרצנן, א"כ ליתא לנצרת מרדכי, ושפיר יש לחלק (צין מי רגלים לעד, דעד חמור כנצרת הראב"ד), ולא קשה מידי, ודברי רמב"ם נכונים:

ובזה גם דברי השולחן ערוך יש ליישב כן, דודאי אין דומין זה לזה כמש"ל לדין דקיי"ל וסמות דרצנן, רק כל

(ויהי' לעד שאינו צדוק יותר חומרא ממי רגלים), אמנם י"ל דס"ל כנצרת המרדכי דאם רואה שלא בשעת וסמה דיש להחזיקה בטוהרה, דהא איכא חוקה אלימתא לאורח בזמנו צא, וא"כ ודאי דהדס שעל העד מעלמא ולא מגופה, הואיל [והיא] צמון וסמה. משא"כ צרואה בהשתנה דלא שייך אורח בזמנו צא, לאמרינן ע"י חימוס מי רגלים דהדרו למקור - כמו שכתבו המפרשים - קרה זה דרחה, ואין זה ענין לאורח בזמנו (א"כ יש חומרא גבי השתנה יותר מן עד צדוק, א"כ שפיר הו' כהדדי):

אך עד כאן ס"ל לרמב"ם סברה המרדכי, היינו למ"ד וסמות לאורייתא, וא"כ חזקה זו לאורח בזמנו צא חזקה גמורה היא, אצל לפי דקיי"ל וסמות דרצנן ש"מ דהך חזקה אורח בזמנו צא לאו חזקה גמורה היא רק

פלתי המבואר

הפלתי הקשה דיש כאן סתירה בדברי המחבר מהא דהכא לסי' קצ"א

וכתב הפלתי, דלכאורה יש כאן סתירה בדברי המחבר ממה שכתב הכא להחמיר לטמא אשה זו וכדעת רבינו חננאל דרבי יוסי מודה לטמא מדין כתם ורק מנדה מטהר, ורבינו חננאל לשיטתו אזיל דפסק כרבי יוסי באשה שהשתנה וראתה דם בתוכה טמאה משום כתם ודיניהם שווין כמשמעות הגמרא דתליא זה בזה, אבל המחבר דלקמן (ל"ט) סתם כשיטת רבי יוסי דטהורה לגמרי מבלי זכר לשיטת רבינו חננאל, וא"כ אף בהא יש לטהר לגמרי דהא בגמ' אמרינן כשיטת רבי כשיטת ר"מ טימא דס"ל במשנת ג"כ טמא וכשטיהר ר"י לעצמו טיהר דגם במשנת מטהר. ודבריו נראים לכאורה כסותרין זה את זה.

הפלתי מנסה לתרץ קושיא הנ"ל ודוחה אותה

ולכאורה היה אפשר לומר דס"ל למחבר דודאי יש לחלק בין דין דהכא להא דלקמן, וכמ"ש הראב"ד דבשלמא במשנת תלינן להקל במי רגלים, אבל הכא דמייירי שבדקה ויותר דמים מצויה באשה מבעלמא לכן מטמאין אותה אף שהעד אינו ברוך דמהיכי אתי' הדם שע"ג העד דמעלמא לא שכיח שיבוא הדם, רק דנחית תד דרגא אם בהשתנה מטהרינן לגמרי גם משום טומאת כתם ואינו נכנס בגדר הספק כלל, משום דמעמידין האשה בחזקת טוהרה, אף הכא אין

מטהר רבי יוסי לגמרי ואפילו לעסק טהרות ולשמש את ביתה, ואיפסיקא התם הלכתא כרבי יוסי, וכיון דבגמרא מדמי דין עד שאינו בדוק לפלוגתא דרבי מאיר ורבי יוסי ובההיא קיי"ל כרבי יוסי ברין עד שאינו בדוק נמי קיי"ל כוותיה ואפילו משום כתם טהור, ואע"ג דרבי ורבי חייא לגבי כתם שויים מ"מ כיון דבגמרא מדמי להו אהרדי, ואיפסיקא הלכתא כרבי יוסי בההיא כהא נמי הלכתא כוותיה ואפילו משום כתם טהור, אבל הר"מ ז"ל כתב אף על גב דבההיא הלכה כרבי יוסי בהא הלכה כרבי משום דקאי רבי חייא בשיטתיה דמטמא לה משום כתם ושקלינן וטרינן בגמרא אליבא דרבי חייא אלמא הלכתא כוותיה, ומכל מקום אשה שהיא עושה צרכיה ונמצא דם על המים קיי"ל כרבי יוסי דאמר טהורה עד כאן ולא ירדתי לסוף דעת הרב ז"ל היכי מזכה שטרא לבי תרי וכו' והר"ז (ל"ב) כן פסק אף בעד כרבי יוסי וכן עיקר עכ"ל, וכן פסק בתורת הבית הקצר (ל"ט) שאפילו אם הכתם גדול כגריס ועוד ואפילו היה משוך טהורה דאשה זו בחזקת טהורה עומדת, ועד זה אינו בדוק אף על פי שבדקה עצמה בו מספק לא נטמא ע"כ, ומכל מקום סיים וכתב והמחמיר תבוא עליו ברכה משמע דלענין מעשה לא מלאו לבו להקל בדבר. וכן כתב המגיד בפרק ד' מהלכות איסורי ביאה (ל"ב), שהרמב"ן (ל"ב) והרשב"א פסקו כרבי יוסי להלכה, ולמעשה הורו כדעת רבינו והראשונים שטוברים להחמיר עכ"ל.

מקורות

(ל"ב) דהשגות לנע"ג ע"ר הכתמים א"ח ג'. (להל' שס. (ל"ו) הי"ט. (ל"ו) פ"ד המ"ו. (ל"ט) ג"כ סימן קצ"א.

פלתי המבואר

תליא היינו רבי זירא דקאמר הכא, ורבי זירא ס"ל דכולי עלמא סוברין וסתות דאורייתא, (יט) וגם מוקמי התם דר"מ, וגם הביא להדיא דברייתא דוסתות דאורייתא וא"כ שפיר מדמה זה בזה, (דאף דיש חומרא גבי עד כנ"ל, מ"מ לסברת המרדכי איכא קולא א"כ יש לדמות זה לזה), אבל לפי מה דקיי"ל וסתות דרבנן, א"כ נדחה סברת המרדכי ושפיר יש לחלק בין מי רגלים לעד דעד חמור כסברת הראב"ד ולק"מ, ודברי הרמב"ם נכונים.

מיישב סתירת המחבר לפי הנ"ל

זבחה יש ליישב גם דברי הש"ע, די"ל דס"ל כן דודאי אין דומין זה לזה כמו שכתבנו לדין דקיי"ל וסתות דרבנן, וכל הסוגיא דגמ' קאי למ"ד דס"ל וסתות דאורייתא, ומסתמא איירי באשה שיש לה וסת נמי, וא"כ שפיר צ"ל דאזיל לשיטתו, ובפרט לר"מ על כרחך איירי ביש לה וסת דבאין לה וסת אסורה כלל לשמש (יט) ואתי שפיר ולא קשה מידי ודו"ק. **קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות:** אי טעות בהרגשה הו' דבר השכיח או לא, דעת הס"ט דלא שכיח והחולקים עליו • עוד ראייה נגד סברת הסדרי טהרה הנ"ל (מגמ' נדה נ"ח ע"ב) • עוד ראייה נגד דברי הסדרי טהרה (מסוגיא נ"ט ע"ב) מדן אשה שהטילה דם במי רגלים • עוד ראייה מסוגיא הנ"ל • עוד ראייה נגד סברא הנ"ל • עוד קושיא נגד סברא הנ"ל • עוד קושיא נגד סברת הסד"ט הנ"ל • עוד הערה על הסברא הנ"ל • עוד הערה מדברי הרמב"ם שחוקת דם בא בהרגשה נגד סברא הנ"ל • עוד קושיא נגד סברת הסדרי טהרה הנ"ל • עוד הערה נגד סברא הנ"ל • הכרעת ר' מרדכי בנעט דטעות בהרגשה הו' דבר שכיח • לשיטת הסוברים דטעות הרגשת מי רגלים • שכיח צריך ביאור למה מקילין בכתמים שלאחר הטלת מי רגלים • עוד בדברי הסדרי טהרה דטעות הרגשת עד או שמש לא שכיח רק במקום שאפשר לתלות • בסתירת הרמב"ם דפוסק כרבי בדין עד שאינו בדוק וכרבי יוסי באשה שעשתה צרכיה • תירוץ על קושית הה"מ דהכא פוסק כר"ח דעד שאינו בדוק טמאה כגריס ועוד ולקמן פוסק כרבי יוסי דטהורה לגמרי • עוד תירוץ על קושיא הנ"ל • ביאורו של הח"ס בקושיא הנ"ל • דעת הרמ"א לסמוך על דברי המרדכי דס"ל להקל שלא בשעת וסתה בצירוף שיש לה מכה, ודעת הש"ך לעומת זה להקל גם בלי מכה • קושית השב יעקב מגמ' נדה (י"ד ע"א) על דברי המרדכי • השואל בתשו' רעק"א מתרץ הקושיא הנ"ל ורעק"א מדחה דבריו

לטמא אותה רק משום כחם וכרבי חייא ולא משום נדה ודאי כרבי, אבל למאן דמטמא בהשתנה מספק יש לטמא כאן בתורת נדה וטמאה ודאי, ולפ"ז מובן דברי הגמ' דרבי חייא דמטהר כאן היינו משום נדה כמבואר בגמ' דס"ל כרבי יוסי דהתם טהורה לגמרי ולא בעינן לדברי הרשב"א דס"ל דלבסוף חזר בו הגמ' מלדמות פלוגתא דרבי חייא ורבי בפלוגתא ר"מ ור"י רק הואיל ור"י מטהר שם לגמרי מטמא כאן משום כחם ורבי ס"ל כר"מ דמטמא שם אף כאן מטמא משום נדה, אבל יש לדחות תירוץ זה דמבואר בגמ' שם (ילט) דרבי זירא ס"ל לדמות רבי כר"מ ור"י כר"י ועל זה אמר רב אחא כריה דרבא לרב אשי והא אמר ר' יוסי ב"ר חנינא כשיטמא ר"מ לא טימא אלא משום כחם ואילו רבי משום נדה קאמר עד כאן קושית הגמ', ולפי הנ"ל מה לי בזה הרי סוף סוף מהא דלא טיהר התם לגמרי ילפינן דיש לטמא הכא דהתם נחתין דרגא ומדהקשה אפ"ה ש"מ דלא ס"ל לחלק כן וא"כ הדרא קושית הרשב"א על הראב"ד לדוכתיה היאך מוכי שטרא לבי תרי וא"כ גם דברי המחבר סותרים. (וכבר הקדמנו מה שתמה המ"מ והכ"י בדעת הרמב"ם שגם כן סותר את עצמו).

ליישב סתירת הרמב"ם

ז"ש לומר דודאי ס"ל להרמב"ם סברת הראב"ד לחלק בין בריקה בעד לרואה בהשתנה (יט) דאם אשה רואה דם שלא בשעת וסתה שיש להחזיקה בטהרה דהא איכא חזקה אלימתא דאורח בזמנו בא וא"כ יש לומר דודאי דהדם שנמצא על העד מעלמא קאתי ולא מגופיה הואיל ובאה בתוך ימי וסתה משא"כ אשה שרואה דם בהשתנה דלא שייך ביה חזקה אורח בזמנו בא דאמרין ע"י חימום מי רגלים דהדרו למקור כמ"ש המפורשים ורק אירע מקרה זה דראתה ואין זה ענין כלל לאורח בזמנו בא (א"כ יש חומרא גבי השתנה יותר מן עד בדוק א"כ שפיר הוא כהדרי).

אך עד כאן ס"ל לרמב"ם סברת המרדכי היינו למ"ד וסתות דאורייתא וא"כ חזקה זו דאורח בזמנו בא חזקה גמורה היא, אבל לפי מה דקיי"ל וסתות דרבנן (יט) ש"מ דהך חזקה אורח בזמנו בא לאו חזקה גמורה היא רק דרבנן החמירו א"כ פשיטא דליתא לסברת המרדכי כמש"ל בסימן קפ"ז ע"ש, וא"כ יש לומר דס"ל לרמב"ם דהא דאמרין בגמ' דזה בזה

מקורות

(רלט) י"ד ע"ב. (רמ) ויהי לעד שאינו בדוק יותר חומרא ממי רגלים. אמנם י"ל דס"ל כסברת המרדכי (הוצא נכ"י סימן קפ"ז סעיף ד') דס"ל. (רמא) עיין לעיל סימן קפ"ד. (רמב) עיין לעיל מ"ו. (רמג) כמבואר י"ב ע"ב.

קוגיא דגמ' למ"ד וסמות דאורייתא, ומסתמא איירי בנאשה שיש לה וסת נמי, וא"כ שפיר ז"ל דאזיל לשיטתו, ובפרט לר' מאיר ע"כ איירי ביש לה וסת, דנאין לה אסורה כלל לשמש [לדעתו נדה יז ע"ב], וא"ש ולק"מ ודו"ק (עב"ק א):

[ויט] טהורה. דליכא ספק ספיקא. הש"ך בס"ק מ"ה האריך להשיג על המחבר, דאף דנראה כן מדברי רש"י (נדה יז ע"א ד"ה טמאה),

לא אמרה אלא לרבי דס"ל משום נדה, וז' ספיקות לא חשבינן ליה לודאי, וגם רש"י מפרש דמיירי בנמנא על ירכה, אבל כשנמנא על העד ס"ס אינו, רק ספק אחד:

אפילו בגרים ועוד, [ויט] טהורה. הגה: וכל שכן אם הניחתו אחר הדביקה במקום שיש לתלות הכתם, דטהור אפילו ביותר מכגרים (ד"ע וז"י), אבל הניחתו במקום שאין דם שכיח, טמאה, אם הוא יותר מכגרים.

ובאמת לא ידעתי מה חרי האף הזה, דהא בלאו הכי רוב פוסקים ס"ל לדינא דבעד שאינו צדוק אפי' בקופסא מטהרינן לגמרי, רק להחמיר אמרינן דטמאה כמ"ש הרשב"א, ועיין ב"י, וא"כ הוה ללא לוסף עלה, עד כאן אמרינן להחמיר היינו בהניחה בקופסא כמבואר בגמ' (שם), אבל בטוחו בירכה ללא מבואר כן בגמ' מהיכי תיתי להחמיר:

איברא אף לפי דעת הש"ך דמודה לרבי בטוחו בירכה, ליכא כאן נדה, וא"כ עכ"ל דקיל מהשמינה וראתה, דהא התם אסקינן דרבי כר"מ ומטמא משום נדה. וא"כ לפ"ז הדבר נלמד להמחבר במכל

פלתי המבואר

בדקה בעד שאינו בדוק וטחתו בירכה ומצאה עליו כגרים ועוד טהורה מטעם ס"ס

[סקי"ם] כתב המחבר (י"ט) בדקה עצמה בעד שאינו בדוק לה וטחתו בירכה ואח"כ נמצא עליו דם אפילו כגרים ועוד טהורה ע"כ.

מקור הדין בב"י לפי הבנת רש"י

דמקור הדין הוא בב"י שהוכיח כן מדברי רש"י בגמ' (י"ט) דמבואר התם בדקה עצמה בעד הברדוק לה וטחתו על ירכה ולמחר מצאה עליו דם טמאה נדה בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם רבי אומר טמאה משום נדה, ורבי חייא אומר טמאה משום כתם, ואמרינן בש"ס (י"ט) דאף לרבי אינה טמאה אלא בכגרים ועוד, ופירש רש"י ולמחר מצאה עליו דם. על הירך, טמאה נדה. טמאה ודאית דכיון דהעד בדוק לה שלא היה בו דם קודם בדיקה ודאי מגופה אתי על העד ומשם הוטח על ירכה ולא אמרינן דלמא מעלמא אתי על ירכה וספק טמאה הוא (ועל עד שאינו בדוק פירש רש"י) ולמחר מצאה עליו דם. על העד ואיכא לספוקי דלמא מקמי הכי הוה ביה ולהכי לא נקט הכא טחתו בירכה דאם כן הוה להו תרי ספיקי לקולא חדא דלמא לאו מן העד הוטח על ירכה ואפילו אם תמצא לומר מן העד אתי דלמא כיון דאינו בדוק מקמי הכי הוה עכ"ל.

הש"ך דוחה הבנת הב"י ברש"י מחמת כמה טעמים וכדלקמן ויעל זה כתב הש"ך (י"ט) דדבריו צ"ע מחמת כמה קושיות דרש"י לא בא לומר אלא דלהכי לא נקיט הכא טחתו בירכה משום דהוה להו תרי ספיקי וא"כ אפילו רבי מודה דטמאה משום כתם ולא משום נדה אבל שתייה טהורה לגמרי אי אפשר כמו שאבאר, (ב) ועוד דאפילו תימא דדעת רש"י דטהורה לגמרי אפשר דסבירא ליה כרשב"א (י"ט) דלקמן בסמוך וכן משמע בתורת הבית עיין שם ודוק.

(ג) ועוד נראה לי דהיינו לפי מה שפירש הוא דטחתו על ירכה ונמצא דם על ירכה דבכהאי גוונא אפשר דטהורה לגמרי משום דהוה תרי ספיקי רצונו לומר ספק ספיקא, וכמו שכתבו בתוספות (ד"ה ולמחר) וז"ל ודוקא בעד הברדוק לה אבל שאינו בדוק לה הוה ספק ספיקא כדפירש רש"י עכ"ל, דליכא למימר מיד שמא מהמקור בא על ירכה דהא מצאה על הירך במקום שאין דם המקור יכול ליפול שם, וכדכתבו התוספות שם אם כן אני אומר ספק בא מן העד על הירך ספק מעלמא אתי על הירך, ואם תמצא לומר מן העד בא על הירך דלמא על העד נמי מקמי הכי הוה אם כן הוה ספק ספיקא גמור, אבל במצאה על העד לא הוה ספק ספיקא כלל דליכא למימר כמו שכתב העטרת זהב שמא מן הירך שמא אינו מן הירך ואם תמצא לומר אינו מן הירך שמא מקודם לכן היה עליו דם עכ"ל, וכן

מקורות

(רמד) כספי' ל"ו. (רמח) י"ד ע"א. (רמז) שם ע"ב. (רמז) כס"ק מ"ה. (רמח) מוה"א ב"ז ע"ד.

שכן, ומה צרואה מהשפחה דס"ל לרבי טמאה נדה מודה הכא לטהור, מכ"ש בטחתו צירכה לאף לרבי אינו רק משום כהם, מכ"ש ללדין טהור. ומה שכתב דרש"י ס"ל דמיירי בנמצא על ירכה, הא כחצו החוס' לפי רש"י דנמצא על עד נמי, וכ"כ הרשב"א צח"ה להדיא. וא"כ לרבי הש"ך דלדס דירכה, הא ישנו דס על העד נמי, וליכא כאן אלא ספק אחד כמ"ש הש"ך:

ועוד קשה לומר דיהיה לרבי (דס"ל) [ס"ל] ודאי טמא, שמע מינה דלא ס"ל שום ספק דמעלמא אחא אף

ובפרט כי מדברי הרשב"א צח"ה נמי מוכח כן, דכתב להוכיח דנעבד הכדוק וטחתו צירכה צעינן כגריס,

פלתי המבואר

כן, וכן נראה מדברי הרב והב"ח (י"ג) דמיירי כשנמצא על העד, וצ"ע עכ"ד.

הפלתי מיישב קושי הש"ך על המחבר

וכתב הפלתי ובאמת לא ידעתי מה חרי האף הזה, דהא בלאו הכי שיטת רוב פוסקים לדינא דאם בדקה בעד שאינו בדוק והניחתה בקופסא טהורה לגמרי, ורק מי שמחמיר לטמאה תבוא עליה ברכה, ואם כן הבו דלא להוסיף עלה להחמיר גם בטחתו בירכה דהרי מספיק להחמיר בציוור דנוכר בגמ' בהניחתו בקופסא אבל טחתו בירכה מנא לן.

ובאמת גם לפי דעת הש"ך דרבי מודה בטחתו בירכה ליכא כאן נדה, ועל כן יש לפרש דקיל דין זה טחתו בירכה מאשה שעשתה צרכיה וראתה בתוך מי רגלים דם, דהתם מסקינן דשיטת רבי כר"מ ומטמא משום נדה, ולפי"ז יש ללמוד דין זה בכל שכן דמה ברואה ס"ל לרבי דטמאה משום נדה מודה הכא דטהורה ואינו טמאה רק משום כהם, מכל שכן לדין דאשה זו טהורה.

רבה שכתב הש"ך, דרש"י ס"ל דמיירי בנמצא על ירכה, זה אינו דהרי תוס' כתבו שם לפירושו רש"י דמיירי בנמצא גם על העד דם, וכן כתב הרשב"א בתורת הבית, ולפי זה דל דם דירכה מהכא מ"מ ישנו דם על העד וליכא כאן רק ספק אחד כמו שכתב הש"ך.

ועוד יוצא דוחק דלפי רבי דס"ל ודאי טמא, ש"מ דס"ל דלא מהני ספק דמעלמא אתי אף שהוא עד בלתי בדוק ש"מ דחזקה מגופיה דאשה דותה כל ספק אחרת, וכיון שכן וכי בשביל דנימא עוד ספק אחד יהיה נדחה חזקה הרי מ"מ אם אתה אומר דאין כאן חזקה ברורה אף בספק אחד תהיה

כתב המעדני מלך (י"ט), דעל העד נמי איכא ספק ספיקא דדלמא מן ירכה שהיה בה דם מאכולת הוטח על העד ואם חמצא לומר כו' ומשום הכי אפילו כגריס ועוד טהורה כמו שכתב השלחן ערוך עכ"ל, דזה אינו ספק ספיקא כלל דהכל אחד הוא ומיד איכא למימר שמא מהמקור בא על העד וכחאי גוונא לא מקרי ספק ספיקא כלל וכמו שכתבתי (י"ג) בדיני ספק ספיקא בדין י"ג ע"ש ודו"ק, ומכל שכן כשטחתו בירכה ונמצא עליה יוחד מכגריס דכחאי גוונא ליכא חשש מאכולת כלל וכדאיחא בתוספות שם וברשב"א בתורת הבית (י"ג), ואם כן תימה היאך תהא טהורה בכחאי גוונא דהא כיון דהוא כגריס ועוד ליכא למימר דמן המאכולת שבירכה הוא וכדאיחא בפוסקים להדיא, אם כן ליכא הכא אלא חדא ספיקא שמא מקמי הכי הוי על העד או שמא מן הקיעות הוא אם כן הוי ליה ספק דאורייתא וטמאה, ודמי לבדקה עצמה בעד שאינו בדוק והניחתו בקופסא (י"ג) דטמאה בכגריס ועוד והוא הדין הכא, וכל שכן להיש אומרים (י"ג) דאפילו בכל שהוא טמאה בירכה דלא תלינן כלל בירכה אם כן באינו בדוק נמי לא עדיף מהניחתו בקופסא, ואף שמדברי הרשב"א בתורת הבית משמע דלכאורה דבטחתו בירכה אף בכגריס ועוד אינה טמאה אלא בעד הבדוק דוקא היינו דאזיל לשיטתו דסבירא ליה דקיימא לן כרבי יוסי דבעד שאינו בדוק והניחתו בקופסא טהורה לגמרי אפילו בכגריס ועוד דתולין מספק להקל דמקמי הכי הוה, אבל לדין דקיימא לן בקופסא טמאה הוא הדין הכא, וכל זה ברור.

וחיה נראה לי ליישב דברי המחבר, דמיירי גם כן בשנמצא ההם על ירכה, אך העשרת זהב והמעדני מלך לא כתבו

מקורות

(רמ"ג) דברי תמוז פ"ב אות ית. (ר"י) תוס"י ק"י. (רמ"א) ש"ס. (רמ"ב) נסעיף ל"ו. (רמ"ג) נסעיף ל"ה. (רמ"ד) סוף סל"ה.

דהא מחלקינן בין עד זדוק לאינו זדוק בטחמו זירכה והניחה בקופסא, ולא מחלקינן בין כגריס לאינו כגריס. ואילו אמרינן הא, דבעד אינו זדוק צעינן הניחה בקופסא לטמא משום נדה, אבל משום כחם טמא אף דהוה ס"ס, קשה מנא ליה לרשב"א לטוהר לגמרי בפחות מכגריס בעד הזדוק לטמא אם אינו גריס יש כאן ספק מאכולת וטמא משום כחם, ולכן הך דצדקה בעד זדוק, דליירי הכל לענין טומאת ודאי, דעל משנה קאי כמ"ש מדברי רשב"א, אי אפשר לחלק, דצמרווייהו צעי גריס. אלא ודאי ס"ל דהך גבי עד אינו זדוק וטחמו זירכה, לא בשביל רבי דס"ל נדה לחוד נישנית, רק אף לר' חייא נשנית, ואליציייהו שפיר קשה, למה נקט והניחתו בקופסא לחלק בין הך דצדוק, הו' ליה למתני נמי דצעי כגריס ועוד, דלולי כן טוהר אפי'

מכתם. אלא שמע מינה דהך אין צריך למתני, דבהא אפי' צדוק טוהר, ודברי רשב"א מוכרחים. ולפ"ז אף הך דינא מוכרת, דזירכה אפילו לר' חייא משום כחם טוהר. ומה שכתב הש"ך דרשב"א אילו לשיטתו דס"ל כר' יוסי (נדף יד ע"ג), דבריו לא הבנתי, דלר' יוסי פשיטא דטוהר, דאפילו בקופסא טוהר ומכ"ש זירכה, רק כל ענין הנ"ל הוא לר' חייא דס"ל טמא משום כחם. ונ"ל דהש"ך נתכוון צוה לדבר אחר אף שאין לשונו משמע ומורה כן, דלר' חייא דס"ל משום כחם אמרינן נחית חד דרגא וטהור בטחמו זירכה, אבל למ"ד משום נדה, בטחמו זירכה משום כחם עכ"פ טמא. ואף צוה אין תפיסה על הש"ע, דכבר כתבתי דהא דמטמא הש"ע אין דעתו כרמב"ם לטמא משום נדה, רק משום כחם:

פלתי המבורר

מרהיטת הלשון

ומה שכתב הש"ך דהרשב"א אויל לשיטתו דס"ל כרבי יוסי ע"כ, לא הבנתי דבריו דלפי רבי יוסי פשיטא דטהורה דאפילו בהניחתה בקופסא טהורה ואם כן מאי שנא זירכה אלא כל הענין הנ"ל הוא לפי רבי חייא דס"ל דאשה זו טמאה משום כחם, וצריך לומר דהש"ך נתכוון צוה לדבר אחר אף שאין לשונו משמע ומורה כן (נ"י) דלר"ח דס"ל משום כחם אמרינן נחית חד דרגא וטהור בטחמו זירכה, אבל למ"ד משום נדה בטחמו זירכה משום כחם עכ"פ טמא ואף בוז אין תפיסה על השו"ע דכבר כתבנו דהא דמטמא השו"ע אין דעתו כהרמב"ם לטמא משום נדה רק משום כחם.

עוד קושיא על הש"ך דהקשה הא הו' ס"ס

דבגוף הדבר דכתב הש"ך דלא הו' ס"ס ע"כ, הנה אם כוונתו משום דלא הו' ס"ס מתהפך, כבר כתבו האחרונים וביחוד הגאון בעל הפר"ח דאין זה מוחלט (נ"י), אמנם אם הקושיא דהו' שם אונס חד אם הוא דם ממקור או מעלמא, מה לי אם בא על העד ממקום אחר או דבא מן ירכה, לכאורה קושיא עצומה היא, אם לא שנאמר דאין כוונתו דוקא דהו' ס"ס רק ב' ספיקות ניהו.

מיישב דברי הש"ך למה הו' ס"ס

אבל יותר נראה דאין הספיקות דומים, דאם הספק הוא שמא

הטומאה בספק, ואם אתה מחשיבו לודאי אף שני ספיקות לא יועיל, ואף דיש לדחות קושיא זה מהא דמצינו בכהאי גוונא בכמה דוכתי, מכל מקום למה לן לדחוק כל כך בכונת רש"י. ובפרט דבדברי הרשב"א (נ"י) משמע כן, דכתב להוכיח דבדקה בעד הברוק וטחמו זירכה בעינן כגריס דהרי מחלקינן בין עד ברוק לעד שאינו ברוק בטחמו זירכה והניחתו בקופסא, ולא מחלקינן בין שיעור כגריס לאינו שיעור כגריס, ואלו אמרינן הא דבעד שאינו ברוק בעינן הניחתו בקופסא לטמא משום נדה אבל משום כחם טמא אף דהו' ס"ס קשה, מנלן להרשב"א לטהר לגמרי אף בפחות מכגריס בעד הברוק דלמא אם אינו גריס יש כאן ספק מאכולת וטמא משום כחם, ולכן הך דבדקה בעד ברוק דאיירי הכל לענין טומאת ודאי דעל המשנה קאי כמ"ש מדברי הרשב"א אי אפשר לחלק דבתרווייהו בעי גריס, אלא ודאי ס"ל דהך גבי עד שאינו ברוק וטחמו זירכה לא בשביל רבי דס"ל נדה לחוד נישנית רק אף לרבי חייא ואליציייהו שפיר הקשה למה נקיש והניחו בקופסא לחלק בין הך דברוק הו' למתני נמי דבעי כגריס ועוד דלולי כן טהורה אפילו מכתם, אלא ש"מ דהך א"צ למתני דבהא אפי' בבדוק טוהר ודברי הרשב"א מוכרחים, ולפ"ז אף הך דינא מוכרת דזירכה אפי' לרבי חייא טוהר משום כחם. עוד קושיא על הש"ך ומפרש כוונתו אחרת ממה דמשמע

מקורות

(רנה) צמרת הניח. (רנו) עיין צאורים ותומים תקפו כהן סימן כ"ה ודברי הממזר כאן. (רנז) עיין לעיל כאן סק"צ שכתבנו צוה השיטות נקטו.

ובגוף הדבר לכתב הש"ך ללא הוי ס"ס, אם טעמו משום
 ללא מתהפך, כבר כתבו אחרונים וצימוד הפרי חדש
 דאין זה מוחלט. אמנם אם הקושיא דהוי סס אונס חד,
 אם הוא דס ממקור או מעלמא, ומה לי דנא על העד
 ממקום אחר או דנא מן יריכה, לכאורה קושיא עומה היא, אם
 לא שנאמר לאו דוקא ספק ספקא היא רק צ' ספיקות
 מינהו:

אבל יותר נראה דאין הספיקות

דומים, דאם הספק הוא רק מן יריכה א"כ צמשוך
 לא שייך כן דחוקמו מן המקור, כמו דאמרינן בעד הצדוק,
 אבל אם אמרינן מעלמא אחיא אף צמשוך טהור, דבעד
 שאינו צדוק ליכא לחלק, וא"כ אין צ' הספיקות דומים די
 נפקא מינה ביניהם טובא, ולק"מ. ולפ"ו הא דמטרה
 המחבר צטחמו צירכה, היינו בעגול אבל לא צמשוך,
 דצמשוך אין ענין ירכה נוגע כלל לספק, הוא משום דהוי
 אינו צדוק ודמיא להניחה בקופסא, וא"ש דוק. וכן נכון,
 דהא דעת הש"ך להחמיר בכל ענין, ודי דנקל בעגול אבל
 לא צמשוך. (עבקי"א):

[כז] עד הברוק וכו'. יש לכאורה לתמוה, דהא זה הוא מדברי
 רש"ז"א (מורת הנזית צ"ח ז' שער ד) דחולק אמוס' (נדה
 יד ע"ג ד"ה בעד) ורמב"ן (נדה יד ע"א ד"ה צדקה בעד), והיינו
 דקשיא ליה, אם אינו צדוק קרוי אף דצדקה צפעס אחרת
 רק עכשיו צשעת צדיקה לא
 צדקה, א"כ הא דמתן (נדה נט
 ע"ג) ג' נשים שלצשו חלוק אחד
 דכולן טמאות קשיא ליה,
 ומירוצא דהוי צ' שצילין לא
 סצירא ליה. ולכך ס"ל לרש"ז"א

לח. איזהו [כז] עד הברוק, כל שבדקתו, בין
 היא בין חברתה, ולא נודע שנכנס בו
 בתם, ולא העבירתו בשוק של טבחים, ולא
 בצד המתעסקים בכתמים, הרי זה בחוקת
 ברוק.

דכל כהאי גוונא עד צדוק מיקרי, הואיל והיתה לו צדיקה.
 אך זהו לשיטתו דס"ל כר' יוסי דמטרה לגמרי, וא"כ קשיא
 ליה מהך דחלוק. אבל למה דקיי"ל כר' חייא דמטמא
 משום כחם, שפיר יש לומר כשיטת חוס' ורמב"ן, דהא הך
 דחלוק לק"מ דבאמת טמא משום כחם:

וליבא למימר דלהחמיר חושש המחבר כרש"ז"א, דהא
 צממנ"פ בעד כזה שלא צדקתו כלל רק נטלתו
 ממקום מונגע מותר, דלשיטת רמב"ן אין זה בגדר עד
 אינו צדוק כל שלא היה לו מעולס צדיקה, ולשיטת רש"ז"א
 היינו משום דפסק דטהור לגמרי כר' יוסי ולא כר' חייא,

פלתי המבואר

היא בין חברתה ולא נודע שנכנס בו כחם ולא העבירתו בשוק
 של טבחים ולא בצד המתעסקים בכתמים, הרי זה בחוקת
 ברוק ע"כ.

דעת המחבר כשיטת הרשב"א בגדר עד הברוק ולא כדעת תוס'
 ורמב"ן

הנה יש לציין דדעת המחבר כאן דברי הרשב"א הוא (דחולק
 אמוס' ורמב"ן), וזה לשונו בתורת הבית הארוך (יט), ואם
 תאמר, מאי שנא "עד שאינו ברוק" שאנו מטהרין אותה מהא
 דתנן בפרק האשה שהיא עושה צרכיה (ס), "שלוש נשים
 שלכשו חלוק אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות", וכבר תירצו
 רבותינו הצרפתים בעלי התוס' ז"ל דהתם נמי בדין היה לטהר
 את כולן, אלא כיון דכולן תלויות בחלוק זה, הוה ליה כההיא
 דשני שבילין דקיימא לן דאם באו לישאל בבת אחת שניהם
 טמאין, בזה אחר זה שניהם טהורין ע"כ. ועל זה כתב הרשב"א

מן ירכה אם במשוך לא שייך כן דחוקתו מן המקור כמו
 דאמרינן בעד הברוק, אבל אם אמרינן מעלמא אתא אף
 במשוך טהורה דבעד שאינו ברוק ליכא לחלק, וא"כ אין ב'
 ספיקות דומין דינן נפקא מינה גדולה ביניהם ולא קשה מיד.
 ולפ"ו הא דמטרה המחבר, בטחתו בירכה היינו בעגול ולא
 במשוך דבמשוך אין ענין ירכה נוגע כלל לספק" הוא
 משום דהוי אינו ברוק ודמיא להניחה בקופסא ואתי שפיר
 ודוק, וכן נכון דהא דעת הש"ך להחמיר בכל ענין ודי דנקל
 בעגול אבל לא במשוך ע"כ.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: דברי החוות דעת ליישב דברי
 המחבר ♦ דברי התורת השלמים ליישב קושית הש"ך דאין כאן ס"ס ♦
 אי דעת הרשב"א בסמינא חריפא כדעת ר' יוסי.

גדר עד הברוק כל שבדקתו לפני הבדיקה ולא נודע שנכנס
 [מס'כ] כתב המחבר (יט), איזהו עד הברוק כל שבדקתה בין

מקורות

(נדה) כספיק' ל"ח. (נדה) צ"ח ז' שער רביעי. (כס) כ"ט ע"ב.

וא"כ אפי' דהוי אינו זדוק, הא טהור הוא אף משום כהם:

וצ"ל דס"ל למחבר דאף לשיטת ר"ח דקיי"ל בעד אינו זדוק טמא משום כהם, מ"מ מוכח דעת רשב"א

דעד שאינו זדוק היינו שלא היה לו מעולם זדיקה. דהא בסלקא דעמינן מספקא לן בהך דר' חייא דטיהר, אי טיהר משום נדה או טיהר לגמרי וקשה, לפשוט דלא טיהר לגמרי מהך

משנה ג' שלצטו חלוק אחד כקושית הרשב"א. ועל כרחק זריך לומר דהך עד אינו זדוק מיירי דלא היטה לו זדיקה כלל מעולם, ושפיר י"ל דטיהר לגמרי, ולא קשה מהך דג' נשים וכו' כתיורן הרשב"א. וא"כ אף דפשטינן וקיי"ל

לט. אין האשה שמאה משום כהם שמצאה בחלוקה, אלא אם בן היה בדוק לה קודם שלבשתו. אבל אם אינו בדוק קודם שלבשתו, ולבשתו בלא בדוקה ומצאה בו כהם, מהורה.

דטימא משום כהם, מ"מ פירושא דהך עד שאינו זדוק לא זו ממקומו, וכפירוש הרשב"א. והו מה שיט לומר

זדעת המחבר. אבל מ"מ דוחק, דהא דהא תליא, אם אמרינן טהור לגמרי על כרחק מיירי בהך אינו זדוק שלא

היטה לו זדיקה כלל, דאל"כ עכ"פ יטמא משום כהם כהנ"ל, אבל אי אמרינן דטימא משום כהם, אמרינן מסתמא דכה"ג איירי, דמהיכי מימי בעד שלא היטה לו זדיקה מעולם יטמא רצי משום נדה, וכשאין לו הכרח לכך מדברי ר' חייא לא אמרינן כן:

ויהיה א"כ שיהיה, עכ"פ הוי מילי בזדיקה, אבל כהם ודאי דזריך החלוק להיות לו זדיקה תחלה, דהא רוב

פלתי המבואר

כל שהיא נוטלתו ממקום מוצנע שדרכן של נשים להצניע ולהכין להן עדים ואינן מוליכות אותן בשוק ולא מתעסקות בהן בכתמים על הרוב, משום הכי הוה מטמא בהן ר' משום נדה כאילו בדקתו היא, ור' חייא חושש לו ומטמא משום כהם, אבל כשלקחה חלוק מן השוק ואינה יודעת ממי לקחתו אם מן הנכרית אם מן הישראלית או מישראלית נדה או טהורה וכיוצא בזה, או שקנתה בעד המזדמן לה בבית, בכי הא ודאי ליכא מאן דמטמא ואפי' משום כהם עד כאן דברי הרשב"א בתורת הבית.

דברי הרשב"א בחידושו על הש"ס שגם מכריע דבריו בתורת הבית בגדר עד הברוק

ובחידושו על הש"ס נדה (קס"ג) כתב וז"ל, ופי' עד שאינו בדוק ראיתי בנמוקי הרמב"ן ג"ר שכתב בשם רבותינו הצרפתים ז"ל, כגון שהזמינה פקולין או צמר או בגדים נקים ולבנים, אלא שלא תורה וראתה בהן סמוך לבדיקה אם יש עליהן טיפי דמים מן מאכולת או משאר דברים, דאלו בכבוד שאינו בדוק כלל לא אמר רבי טמאה נדה דאטו לקחה בגד מן האשפה וקנחה בו מי מטמא רבי משום נדה, ואינו מחזור בעיני כלל דא"כ תקשי לן כולה מכלתין שלש נשים שלבשו חלוק אחד, וכן שלש נשים ישנות במטה

להקשות ולא נתחווירו דברים אלו אצלי, דאם כן אם השאילה חלוקה אף לנכרית שלא ראתה חוץ מהני ג' שלבשו חלוק, ואי נמי ראתה כהם אחת מן השלש נשים לאחר שאלה זו, נטהר את האחרות, דהא איכא תדא מינייהו דאינה באה לישאל והוא כ"ש מזה אחר זה דמטהרינן, ודברי הר' משה בר נחמן (הרמב"ן) ז"ל קרובים לדברי התוספות, שהוא ז"ל פירש "עד הברוק לה כגון שברקתו ולא זו מתוך ידה עד שברקה בוי". ועד שאינו בדוק כגון שהזמינה מוכין לבנים ונקיים וכיוצא בו, אלא שלאחר זמן קינחה בהן ולא בדקה אותן עכשיו בשעת בדיקה ומשום הכי מטמא לה ר' משום נדה ור' חייא משום כהם (קס"ג). אבל אם לקחה עד שאינו בדוק לה כלל לכולי עלמא אינה חוששת כלל, דאין סברא לומר שאם לקחה בגד מן האשפה וקנחה בו שיהא ר' מטמא בכי הא משום נדה ולא ר' חייא משום כהם עד כאן דברי הרמב"ן וגם על זה הקשה הרשב"א. ואינו מחזור בעיני, דאם כן תיקשי לן כולה מכילתין שלש נשים שלבשו חלוק אחד כדאמרן, וכן נמצא על בית יד של חלוק שלה וכן פושטתו ומתכסה בו וכן פליון, "אלא ודאי אחר שהיה החלוק או העד בדוק אצלה מתחלה, הרי הן לעולם כחזקת בודקין עד שחדע שיצאו מחזקתן", שאין חולין לעולם במקרה שאינו ידוע. אלא נראה לי שזה הוא עד שאינו בדוק,

פוסקים ס"ל כר' יוסף, ואפי' צעד אינו צדוק טהור לגמרי, רק הראש וסיעתו חוששים להחמיר כשיטת ר"ת, והיינו בצדיקה, אבל צכתס דהוא גופיה דרצנן מהיכי תיחי להחמיר נגד רוב פוסקים דס"ל כר' יוסי טהור לגמרי, ומכ"ש צכתס, ומכ"ש לפי מה שכתבנו לעיל דהמחבר גופיה פוסק כר' יוסי דלא כר' חייא ומטעה לגמרי, ועל כרחק צריך לומר לחלק כמ"ש הראב"ד והרשב"א בצורת הבית לסלקא דעמין דרגלים לדבר הואיל וצדיקה צו ע"ש ועיין מה שכתבנו לעיל. וא"כ צכתס דלא שייך קן, ודאי דטהור לגמרי כמו צמי רגלים דהיא רואה גמורה. וא"כ עד שאינו צדוק טהור צכתס, רק דאמרינן כרשב"א דוקא אינו צדוק לגמרי, אבל כל שצדקתו פעם אחת הוה עד צדוק

וטמאה אפי' צכתס: ולפ"ו הוה דכתב המחבר סל"ט דאין אשה מטמאה משום צכתס צחלוקה אלא"כ היה צדוק לה, היינו צדיקה ממש דהיה לו צדיקה פעם אחת, אבל אם נוטלמו ממקום מוננע טהור צכתס וכמש"ל וכוון, וכן דעת הצ"ח. דלא כמ"ו דדעתו צס"ק כ"ט דהך אינו צדוק וצדוק אין פירושו כמו צדוק ואינו צדוק צעד, דכאן מיירי צדוק שהוא צחוקת מוננע, ואינו צדוק צחוקת שאינו מוננע כלל. ודברים אלו אין להם שחר, דמלצד שקשה על המחבר דקתחוס כולי האי ויכתוב צ' סעיפים זה אחר זה צמילות שויס והטעמים והפירושים מתחלפים, אף גס הוה המחבר העתיק דברים אלו מהרשב"א, וצרבצ"א ודאי הפירוש צדוק דהיתה לו

פלתו המבואר

אחת, או שישבו על ספסל אחד אמאי טמאות כשנשתמשו בהן בזו אחר זו כיון שאנו תולין במקרה שאינו ידוע, ואפי' בעד, וכ"ש בחלוק וסדין וספסל, וכן ראתה על בית יד של חלוק שלה במגיע כנגד בית התורפה אמאי טמאה, וכי ידיה בין עיניה כל היום שלא בא שום מקרה שם, וכן פושטתו ומתכסה בו בלילה דתנן כל מקום שימצא שם דם טמאה, וכן בפליון כיון שאנו תולין להקל במקרה שאינו ידוע ואפי' בעד הברוק לה מעיקרא אמאי טמאה בכל אלו, אלא ודאי מסתברא דכל שבדקתו לכך אינו יוצא מחזקתו עד שתדע דם זה מאין בא או באיזה דבר היא יכולה לתלותו בידוע הא בסתם אינה תולה" וזו דרך פשוטה בכולה מכילתא ע"כ.

הפלתו מעיר דלפי פירוש ר"ח הסוגיא אין הכרח לדברי

הרשב"א הנ"ל

הרי דנחלקו תוס' ורשב"א בגדר עד הברוק, אך זהו לשיטתו דס"ל כרבי יוסי דמטהור לגמרי באשה שעשה צרכיה (יש) וא"כ קשיא ליה מהך דחלוק, אבל למה דקיי"ל כרבינו חננאל דאע"פ דס"ל דטהור היינו מטומאת נדה אבל ס"ל דמטמא משום צכתס שפיר י"ל כשיטת תו' ורמב"ן דהא הך דחלוק לא קשה מידי, דבאמת טמא משום צכתס.

ולכ"כ למימר דלהחמיר חושש המחבר כדעת הרשב"א, דהא בממנ"פ בעד כזה שלא בדקתו כלל רק נטלו ממקום מוצנע מותר, ולשיטת רמב"ן אין זה בגדר עד שאינו צדוק כל

דפסק דטהור לגמרי כרבי יוסי (ולא כרבי חייא), וא"כ מה לי בזה דהוה אינו צדוק הוה טהור הוא אף משום צכתס.

מיישב דגם לפי ר"ח יש להוכיח גדר עד שאינו צדוק

וצריך לומר דס"ל למחבר דאף לשיטת התוס' דקיי"ל בעד צדוק טמא משום צכתס מכל מקום מוכח דדעת הרשב"א דער שאינו צדוק היינו שלא היה לו מעולם בדיקה דהא בההוא אמינא מספקא לן בהך דר"ח דטיהר אי טיהר משום נדה אי טיהר לגמרי ולכאור' צ"ב למה אינו פושט דלא טיהר לגמרי מהך משנה, ג' שלבשו חלוק אחד כקושית רשב"א, ועל כרחק צריך לומר דהך עד שאינו צדוק מיירי דלא הי' לו בדיקה כלל מעולם, ושפיר י"ל דטיהר לגמרי ולא קשה מהך דג' נשים וכו' כתירון הרשב"א, ואם כן אף דפשטינן וקיי"ל דטימא משום צכתס מ"מ פירושא דהך עד שאינו צדוק לא זו ממקומו" וכפירוש רשב"א, זה מה שי"ל בדעת המחבר.

כתב על פירוש הנ"ל דדוחק הוא

אבל מ"מ דוחק, דהא בהא תליא אם אמרינן טהור לגמרי על כרחק מיירי דהך דאינו צדוק שלא היה לו בדיקה כלל, דאם לא כן עכ"פ יטמא משום צכתס כהנ"ל, אבל אי אמרינן דטימא משום צכתס, אמרינן מסתמא בכהאי גוונא איירי דמהיכי תיתי בעד שלא היה לו בדיקה מעולם יטמא ר' משום נדה וכשאין לו הכרח לכך מדברי ר"ח לא כן.

מקורות

(קטג) כמו שזיינמי לעיל צסקי"ת.

ס"ל, וזכתיים הדין כהרשב"א לכ"ט, וא"ש ודברי
ז"ח צוריים:

ומעתה מצינו לאחיותינו צוות ישראל תקנה גדולה בעסקי
כתמיהן, שרוב נשים אינן בודקות חלוק וסדין טרם
לבושה רק לובשים כשצא מכונס, וא"כ כל כתמיהן אף
נגרים טהור, לייבא כאן חלוק הבדוק כלל:

בדיקה מתחילה, דאם נוטלתו ממקום מונע הא
אפילו בבדיקה טהורה לרשב"א, ומכ"ש בכתם.
ותמיהי מהט"ו, דהוא גופיה הרגיש צוה דהך מילמא
לקוח מרשב"א ואייתי חובתא לנפשיה, דעל כרחך
הך בדוק היינו בדוק לגמרי ולכך טמא, דעד שאינו
בדוק איירי לרשב"א דלא היה לו מעולם בדיקה

פלתי המבואר

דהכא, וניחא ליה בדעת הרא"ש דמיירי שקנחה עצמה
גרע טפי מהך דהכא דלא קנחה עצמה כלל רק שמצאה
כתם עיי"ש.

ועל זה כתב הטור^(קס) (להקשות, א) וקשה דהא סעיף זה
הוא מדברי הרשב"א ואיהו סבירא ליה אפילו בעד
שאינו בדוק דסעיף ל"ו דטהורה, ושם מיירי בקנחה עצמה
ואף הרא"ש דמחמיר שם מכל מקום כאן דמיירי בלקחה מן
השוק שהוא יותר קל כמו שזכרנו ודאי גם הרא"ש מודה כיון
שלא מצינו שחולק למה נבדה מלבנו פלוגתא, (ב) ותו דמה
טעם יש לחלק בין קנחה ולא הרגישה דם למצאה כתם בלא
קנחה דהא תרוייהו לאו דאורייתא, דמן התורה אין האשה
טמאה אפילו ראתה עד שתרגיש שיצא דם מבשרה (קס) וכל
שלא הרגישה וקינחה הוה על זה דין כתם וטומאתו מדרבנן,
ואף על גב דסבירא ליה לרבי בפרק כל היד בעד שאינו בדוק
ומצאה אחר כך דם עליו דטמאה משום נדה היינו משום דכיון
דהיה בחזקת בדוק קצת תחלה כמו שכתבו שם התוספות (קס)
ורמב"ן^(קס) ובתורת הבית הארוך הוה לרבי כאילו ראתה
בכירור דם על העד אחר הבדיקה והיא טמאה מן החורה, אבל
אנן לא קיימא לן כרבי אלא כר' חייא דלא מטמאה אלא
משום כתם ואם כך היאך נחלוק בינו לכתם, ג) גם הטור בשם
הרא"ש כתב בהדיא בעד שאינו בדוק דבסעיף ל"ו שטמאה
כשאר כתם ואם כן ברור הוא שדין קנחה בעד שאינו בדוק
ודין מצאה כתם שוין ששניהם טהורים בלקחה מן השוק וכמו
שזכרנו בסעיף ל"ו בשם הרשב"א, וזה ראייה ברורה ודין
דסעיף ל"ו דהיינו שהוא קצת בחזקת בדוק טמאה אפילו
במצאה כתם ועוד ראייה מסוף סימן זה (קס) דאינו בדוק לא
הוה רק כמו כתם וכמו שכתבתי שם זהו ברור ופשוט לפענ"ד
ע"כ.

בכתם כו"ע מודים להקל בעד שאינו בדוק

ויהיה אין שיהיה עכ"פ ה"מ בבדיקה "אבל בכתם ודאי
דצריך החלוק להיות לו בדיקה תחלה" דהא רוב
פוסקים ס"ל כר"י דמטהר ואפילו בעד שאינו בדוק טהור
לגמרי רק חוששים להחמיר כשיטת ר"ח ודעמיה (הובא
ברא"ש) והיינו בבדיקה, (ועיין לקמן בהערות לסי' קצ"א דעת
הפוסקים בזה), אבל בכתם דהיא גופי' דרבנן מהכ"ת להחמיר
נגד רוב פוסקים דס"ל כר"י טהור לגמרי ומכ"ש בכתם, ומכל
שכן לפי מה שכתבנו (קס) דהמחבר גופיה פוסק כר"י דלא
כר"ת ומטהר לגמרי.

סברא לחלק בין כתם לעד דעד הוי רגלים לדבר שבא ממקורה
משא"כ כתם

ועכצ"ל לחלק כמ"ש הראב"ד והרשב"א דשאני בדיקת עד
דרגלים לדבר שהדם בא ממקורה הואיל ובדיקה בו
ע"ש וא"כ בכתם שלא שייך סברא דרגלים לדבר ודאי דטהור
לגמרי כמו במי רגלים דהיא רואה גמורה וא"כ עד שאינו בדוק
טהור בכתם רק דאמרינן כרשב"א דווקא אינו בדוק לגמרי
אבל כל שבדקתו פעם אחד הוה עד בדוק וטמאה אפי' בכתם.
ביאור דברי המחבר דכתם טמא ע"י בדיקה הכוונה בדיקה ממש
ולא רק שהיתה במקום מוצנע

ולפ"ז הא דכתב המחבר (קס) דאין אשה מטמאה משום כתם
בחלוקה "אלא אם כן היה בדוק לה" היינו בבדיקה
ממש דהיה לה בדיקה פעם אחד, אבל אם נוטלתו ממקום
מוצנע טהור בכתם וכמ"ש"ל נכון.

בביאור כוונת המחבר בבדיקה, נחלקו הב"ח והטור

והנה נחלקו הטור^(קס) והב"ח בכוונת האי בבדיקה, דדעת
הב"ח דהאי אינו בדוק הוא דומיא דסעיף ל"ו,
ועל כן הוקשה לו מדברי הרא"ש דהיינו סעיף ל"ו אהך

מקורות

(קסד) לטיל ס"ק י"ת. (קסה) סעיף ל"ט. (קסו) ס"ק כ"ט. (קסז) כמו שכתב ריש סימן זה. (קסח) שם ד"ה צעד. (קסז) נתי' שם ד"ה
בדיקה. (קע) סעיף נ"ד.

[כא] בדיקה חלוקה וכו'. האחרונים הרגישו דבדיקה ראשונה למה ליה כיון דבדיקתו לאחר פשיטתו. והש"ך תירץ כס"ק מ"ו דרבותא קמ"ל, דאע"פ שבדיקתו מ"מ הראשונה טהורה, משא"כ אי לא היתה לו בדיקה בלילה הכי ראשונה טהורה, כיון שלא נדקה קודם כמ"ש סעיף ל"ע. ומזה ראייה שגם הש"ך מפרש הך דבוק כסל"ט היינו בדיקה גמורה, וללא כט"ו דפירש דנטלמו ממקום מונגע, והיינו כמו שכמזנו לעיל. אמנם תירונו אינו מספיק פה, דסוף כל סוף אף בזה דבדיקה מה רבותא יש בראשונה טהורה, כיון דבדיקתו לאחר פשיטתה ולא מנאה זו דבר. ועיין מה שתיירץ הט"ו, ודעתו ז"ל ע. ולענ"ד נראה דיש בזה זע"ג, כיון דקיי"ל דעד אחד נדבר

שאינו צידו אין נאמן לאסור של חצירו, דלא כל כמיניה, דיוכל לומר אינו מאמינך. ואם אמר לו טהרות שעשיתי עמך טמאים, אם אין חצירו שותף, או במקום דלא שייך שמיקה כהודאה שהוא במקום דלא הוה ליה למידע, אינו נאמן. ועיין בזה"ש פרק הנזקין (סימן ס'), ובטור יו"ד סימן קכ"ז ע"ש: וא"כ לפ"ז כאן, שפשטה חלוקה ובדיקתו, והשאלה למזכרתה ולא אמרה לה שבדיקתו, כמצואר בגמ' נדה דף ק"ח ע"א, דלענין כיצום יכולה לומר אינו מאמינך ע"ש, וע"כ דלא אמרה כן נשעת שאלה, וא"כ כמו דיוכל לומר לענין כיצום, אף לענין איסורה נוכל לומר אינו מאמינך, ולא בדקתי וטהורה אינו ואם:

פלתו המבואר

הפלתו דוחה דברי הט"ו ומחזק דברי הב"ח בכונת המחבר בדביקה הינו בדיקה ממש **ודברייהם** אלו אין לו שחר, א) דמלבד דקשה על המחבר דיסתור כולי האי ויכתוב ב' סעיפים זה אחר זה במילות שוים והטעמים והפירושים מתחלפים, ב) ועוד הרי המחבר העתיק דברים אלו מהרשב"א וברשב"א ודאי הפירוש "בדוק דהיה לו בדיקה מתחילה" דאם נוטלתו ממקום מונגע הא אפילו בבדיקה טהורה לרשב"א ומכל שכן בכתם, ותמהני מהט"ו דהוא גופיה הרגיש בזה דהך מילתא לקוח מרשב"א והביא הוכחה לנפשיה דע"כ הך בדוק היינו בדוק לגמרי ולכן טמא דעד שאינו בדוק איירי לרשב"א דלא היה לו מעולם בדיקה ס"ל, ובכתמים הדין כהרשב"א לכ"ע ואתי שפיר ודברי ב"ח ברורים.

וזמנתה מצינו לאחותינו בנות ישראל תקנה גדולה בעסקי כתמיהן שרוב נשים אינן בודקות חלוק וסדין טרם לבושה, רק לובשים כשבא מכובס וא"כ כל כתמיהן אף בגריס טהור דליכא כאן חלוק הבדוק כלל" (ולמעשה יש רוצין להחמיר בכביסה בומנינו).

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: ספק אם העד בדוק או לא יש סבא דהיתה בדוק אבל בכתם מקילין ♦ סבא להחמיר בעד שאינו בדוק מכתם ♦ בודעת הפוסקים אי לרבי טמאה אשה זו מה"ת או לא בדקה לפני הליבשה ולאחריה והשאלה לחברתה ומצאה כתם הראשונה טהורה והשניה טמאה [סכ"א] **כתב** המחבר (י"ט) "בדיקה חלוקה" ופשטתו ומצאה טהורה והשאלה לחברתה ולבשתו ומצאה בו כתם, הראשונה טהורה והשניה טמאה ע"כ.

בקושי האחרונים בדיקה הראשונה למה לי ובדברי הדרישה **דחקשו** האחרונים (י"ט), בדיקה הראשונה למה לי, כיון שמצאה טהורה אחר ההפשטה, וזה לשון הדרישה על מה שכתב הטור ואם בדקה חלוקה ולבשתו ופשטתו ומצאה טהור ע"כ הנה מלשון הבית יוסף משמע דרצונו לומר לאחר הפשטה בדקה החלוק ומצאתו טהור, דאם לא כן בדיקה דקודם לבישה למה לי, ולפי זה היה נראה לי להגיה "שלבשתו" וה"ק בדקה חלוקה אחר שלבשתו ופשטתו ומצאה טהור, "וקמ"ל דהשניה טמאה ולא מציא למימר הואיל ולא בדקתי לא אסמוך אבדיקה ראשונה", ובתורת הבית הקצר (י"ט)

מקורות

(רע"א) כסעף מ'. (רע"ב) עיין דרישה (אומ י"ט) ונפרישה, וכו'. (רע"ג) ז"ו ע"ד.

משא"כ כשזדקתו תחילה, א"כ לא תרויח השניה, דאף דלא זדקתו לאחר פשיטתה מ"מ שתייהן טמאות, והראשונה נאמנת על עצמה שזדקתה לאח"כ, רק לענין כיצוס פוכל לטעון כן. והא דלא נטעון אף על זדיקה ראשונה איני מאמינך, חדא י"ל דמיירי דהיה ידוע שזדקתו תחילה או שאמרה לה כן בשעת שאלה, ועוד, על זדיקה ראשונה, דגם ראשונה על ידי כן טמאה, נאמנת, דהואיל ונאמנת לעצמה נאמנת לחזרתה, דהי מינייהו מפקת,

כנודע. ואע"פ שהיא טהורה צמה שאמרה שזדקה לאחר פשיטה, עכ"פ צהך אמירה דזדקתו תחילה מכניסה עצמה לדי חיוב, וגם אז היה שלה, והוי כבעל על החלוק ונאמנת: אך זהו ז"ע, ויזתר נראה דמיירי דאמרה תיכף דזדקתו בשעה שלצשה, וליכא כאן חשש אינה נאמנת. אבל עכ"פ דין הג"ל לענ"ד צרור, דאינה נאמנת לטמא חזרתה בזמירה, ד"ל שזדקתו בשעת פשיטה וחוכל לומר איני מאמינך, ו"ע (עבכ"א):

פלתי המבואר

ובדרישה תירץ דנתכוין לדיוקא דאם לא מצאה טהורה אחר ההפשטה לא מהני לה הבדיקה שקורם ללבישה ואם נתכוין הטור לזה מה לו לטורח הזה הא כתב בהדיא אחר כך כל היכא ששניהם שוין שניהם טמאים. ובפרישה (יש) פירש שמצאה טהורה קאי על האשה ולא על החלוק ואמרינן כיון שבתחלה בדקה החלוק ואחר כך מצאה היא עצמה טהורה מוקמינן לה אחזקתה ואף על פי שגם השניה מוצאת עצמה טהורה אחר הפשטה מכל מקום אמרינן כאן נמצא כאן היה. **ודברים** תמוהים כתב, דדבר פשוט בכל סימן זה דאם שניהם שוים לא אמרינן כאן נמצא כאן היה.

והנראה לפענ"ד דברים כהויתין דהכרח הוא לבדיקה שלפני הלבישה דזה פשוט דהבדיקה שלאחר ההפשטה אינה מועלת אלא אם תבדוק בכוונה מכוונת לידע הביורור, מה שאין כן אם בדקה דרך העברה בעלמא דכל מילתא דלא רמיא עליה דאינש לאו אדעתיה, משום הכי אם לא בדקה החלוק תחלה קורם ללבישה אין לה שום צורך לבדוק אחר ההפשטה דדוקא אם בדקה חלוקה תחלה יש לו צורך בבדיקה שאחר ההפשטה לידע אם יש שם כתם תהיה טמאה נמצא שתבדוק בכוונה אבל אם לא בדקה תחלה אין לה היזק אף אם תמצא אחר ההפשטה כתם כמו שפסק בסעיף שקורם לזה ממילא מה שבודקת אחר כך הוא דרך מקרה בעלמא ואין זה מועיל שנאמר השניה טמאה ואין לומר שהיא עושה בשביל שרוצה היא להשאילה לאחרת ותמצא אחר כך כתם שתהיה היא טהורה, זה אינו דאם כן יהיו שניהם טהורות כיון שלא נבדק תחלה אימור מתחלה היה עליו ואם כן אין לה צורך לבדיקה שאחר ההפשטה ועל כן כתב הרשב"א והטור אחריו שבדקה

כתב הרשב"א ז"ל האשה שלבשה חלוקה בדוק וכשפשטתו בדקה עצמה וחלוקה ומצאה טהור והשאילתו וכו', משמע בהדיא שבדקה את החלוק קורם לבישה, וצ"ע. הרי דנשאר הדרישה עדיין בצ"ע.

דברי הב"ח על קושיא הג"ל

והנה הב"ח כתב וזה לשונו ומה שכתב הטור ואם בדקה חלוקה ולבשתו ופשטתו ומצאה טהורה והשאילה לחבירתה הראשונה טהורה וחבירתה טמאה, ע"כ. ואיכא למידק אלשון רבינו דלאיזה צורך הזכיר "שבדקה החלוק קורם לבישה", הלא בבדיקה אחרונה בלבד כשפשטתו יספיק לה לטהר עצמה, ובברייתא איכא למימר, דאין הכי נמי דהא דקתני בדקה חלוקה דהשאילתו לא מיירי אלא בבדיקה שתבדוק לאחר שפשטתו קורם שהשאילה לחבירתה, אבל על לשון הטור קשה, וכן קשה על לשון הרשב"א (יש) אכן בתורת הבית הארוך, נזהר בלשונו שלא הזכיר אלא בדיקה שבדקה החלוק כשפשטתו עיין שם. וי"ל דהא דנקט הרשב"א בקצר, והטור כאן בדיקת החלוק קורם לבישה לדיוקא איצטריך "דדוקא כשבדקה פעם שנית כשפשטתו התם הוא דהראשונה טהורה והשנייה טמאה", אבל אם לא בדקה כשפשטתו אף על פי שבדקה אותו כשלבשתו ופשטתו והשאילתו לחברתה ומצאה בו כתם שתייהן טמאות כדתנן ריש פרק האשה (יש) שלש נשים שלבשו חלוק אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות, דכיון דאי תליא בה מקלקלה לה מאי חזית דמקלקלה לה להך טפי מהך וכדפירש רש"י לשם להדיא.

דברי הטור על תירוצו של הדרישה והב"ח ותירוץ שלו

ועל זה כתב הטור (יש) אחר שהביא דברי הדרישה והב"ח

מקורות

(רעד) נמורת הכית הקלר. (רעה) ג"ע ע"ג. (רעו) נסק"ל. (רעו) אומ נ"ו.

פלתו המבורא

בדבר שאינו בידו אינו נאמן לאסור של חבירו דלאו כל כמיניה דיוכל לומר איני מאמינך, ואם אמר לו טהרות שעשיתי עמך טמאות אם אין חבירו שותק או במקום דלא שייך שתיקה כהודאה שהוא במקום דלא הוה ליה למידע אינו נאמן, ועיין בדברי הרא"ש במס' גיטין (פרק הנויקין ובשו"ע יו"ד סי' קכ"ז).

ולפי זה יש לרדן באשה זאת שפשטה חלוקה ובדקתו והשאלה לחברתה ולא אמרה לחברתה שבדקתה לפני שנתן לה הבגד, וכדמשמע מדברי הגמ' דאם הראשונה מבקשת מהשניה שיכבס הבגד מהכתם יכולה שתאמר אינך נאמנת עלי שבדקת אע"פ דלגבי טומאה שפיר נאמנת ועל כרחך דלא אמרה כן בשעת שאלה, ואם כן קשה למה לא נימא דכמו דהיא יכולה לומר לפטור את עצמה מלכבס כמו כן תהיה טהורה דאומר לה איני מאמינך שבדקתו ושתייהן טהורין, אמנם כל זה אם לא בדקה את חלוקה מלכתחלה אבל אם בדקה את חלוקה תחילה אם כן לא תרויח אשה השניה דאף דאינה נאמנת לגבי בדיקה לאחר שפשטה, מכל מקום שניהם טמאים והראשונה נאמנת על עצמה שבדקתה לאח"כ, ורק לענין כיבוס תוכל לטעון כן.

ארבע טעמים למה נאמנת על בדיקה הראשונה אף אם נימא

דעל בדיקה השניה אינה נאמנת

והא דלא נטעון אף על בדיקה ראשונה איני מאמינך י"ל, א) דמיירי שהיתה ידוע שבדקתו תחילה, ב) או שאמרה לה כן בשעת שאלה, ג) ועוד דעל בדיקה ראשונה נאמנת דיש סברא הואיל ונאמנת לעצמה לחברתה דאיזוה מהם מפקת כנודע, ואע"פ שהיא טהורה במה שאמרה שבדקה לאחר שפשטה, הרי יוצא דע"י אמירה שבדקתה תחילה הבגד מכניסה את עצמה לידי חיוב, ד) וגם נאמנת דאז היתה בידה דהיתה שלה והוה כבעלים על החלוקה שנאמנת, ובזה מובן למה נקט בדיקה ראשונה, אך זהו צ"ע.

וירותר נראה תירוץ הראשון למה נאמנת, דמיירי דאמרה תיכף בדקתו בשעת הלבישה וליכא כאן חשש אינה נאמנת.

מסיק דאינה נאמנת לטמא חברתה באמירתה שבדקתו בשעה שפשטה

אבל עכ"פ דין הנ"ל ברור דאינה נאמנת לטמא חברתה

מקורות

(רעט) ודבריו נ"ך עיין. ואפשר שכוונתו להקשות א) כמו שהקשה כאן החותם דעת ס"ק כ"ח דולאי מועיל נדיקה חרמה כמנוחל נסעיף ל"ח ועיין שם בהגהות אמרי נרוך ס"ק ה' שמישע דברי הטו"ז דכוונתו לא היה רק על הנדיקה שלאחר הלבישה היכל שלא נדקה קודם לבישה שלא נכנסה לנדיקה אחר לבישה י"ל שלא נדקה רק על דרך מקרה אבל היכל שנדיקה הראשונה קודם לבישה גודלוי דקדקת בלאומו נדיקה דלא ממלא אמרי זה בשעת לבישה ממלא, וכמו כן אם נדקתה כטובה לנרוך חרמה ומו לא קשה מסעיף ל"ח ע"כ ז) ואפשר שכוונתו להקשות כמו שהקשה בסדרי טהרה ס"ק ס"ח ד"ה ומעשה עיי"ש (הנחמי דבריו לקמן בהערות). (רעט) כ"ק מ"ו. (רפ) ס"ק מ"ו. (רפא) כ"ק מ"ו. (רפב) כ"ק מ"ו.

תחלה שנמצא שהבדיקה שאחר ההפשטה היא בכוונה מכוונת. כן נראה לפענ"ד ברור ע"כ דברי הטו"ז. (רעט)

תירוץ הש"ך דבלא בדיקה לפני הלבישה הוה עד שאינו בדוק **והנה** הש"ך (רעט) הביא גם כן קושיא הלז, וכתב "בדקה חלוקה" פירוש שבדקה אותו בתחלה ואחר כך לבשתו ואחר כך פשטתו ומצאתו טהור והשאלתו לחברתה, וכן משמע בטור, אבל בלא בדיקה חלוקה אלא כשפשטתו לא איצטריך לאשמעינן דהראשונה טהורה משום שמצאה אותו טהורה והשאלתו לחברתה הא בלאו הכי טהורה כיון שלא בדקה אותו קודם הלבישה וכמו שכתב בסעיף שלפני זה, וכן כתב הרשב"א בתורת הבית הקצר ע"כ ועיין בנקודת הכסף שציין על דברי הש"ך עיין מה שכתבתי בש"ך (רפ) ותראה שאין צריך לזה.

הפלתו מוכיח מדברי הש"ך דס"ל בכוונת המחבר בדביקה היינו **בדיקה ממש**

וכתב הפלתי דיש להוכיח מזה שהש"ך מפרש דברי המחבר (רפא) שכתב דאין האשה טמאה משום כתם שמצאה בחלוקה אלא אם כן היה בדוק לה קודם שלבשתו אבל אם אינו בדוק קודם שלבשתו ולבשתו בלא בדיקה ומצאה בו כתם טהורה ע"כ, הכוונה בדיקה גמורה, וכן כתב לפרש הב"ח, וזה דלא כהטו"ז (רפב) שהחילק דכוונת המחבר אינו בדיקה כמשמעו, אלא הכוונה אינו בדוק שאין לה שום ידיעה ממנו, ובדוק הכוונה שנטלתו ממקום מוצנע וכמו שצינתי דבריו לעיל (כ"ס"ק ב').

הפלתו מפלפל על תירוץ של הש"ך, והדרא קושיא לדוכתיה **וכתב** הפלתי, דיש לפלפל על התירוץ של הש"ך, דמה ארווח לן בזה שבדקה לפני הלבישה דמשום הכי הראשונה טהורה הרי לא בעינן לזה דכיון דבדקה לאחר שפשטה ולא מצאה בו דבר טהורה, גם בלי בדיקה ראשונה, וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה.

הפלתו מתרץ קושיא הנ"ל, וזן אי נאמנת לומר שבדקה כדי לטמאות אשה השניה אחר מציאת הכתם

ולכן כתב בהקדם, מה שיש לעיין, מהא דקיי"ל דעד אחד נאמן באיסורין, מכל מקום קיי"ל דהני מילי בדבר שבירוד אבל

[כב] ואפי' היא בספירת ז' נקיים. במשנה למלך (פ"ט מאיסורי זיאה הכ"ט) כתב דתוס' נדה דף ס' (ע"א) ד"ה מולה משמע דמספקא לר"י בזה. מיהו יש לדחות, דתוס' מיירי כגון טמאה דפסקה לראות, כגון שומרת יוס כנגד יוס ולא ספרה, ואשה ראשונה כבר ספרה רק לא טבלה, בזו תוס' מסופק כיון דזוה מעיינה סתום וזוה מעיינה סתום רק לתלות במקולקל, בזו שפיר נסתפק

לבשתו היא ומצאה בו כתם, שתולה בהן (זהו פי' רש"י ורמז"ס וטור) [כב] ואפילו היא בספירת שבעה נקיים. (וע"ל סי' קל"ו, דג' ימים הראשונים של ז' נקיים אין מקילין בכתמים לתלות בדבר אחר).

כיון דשתייהן עכ"פ טמאות, רק זו כבר ספרה וזו לא ספרה, בזו י"ל לא שיך תלין הקלקלה וכו'. וזה שדייקו תוס' בלשונם, דיש לספק בנזופרת מקצת או כולו ולא טבלה [אס] יש לתלות בלא ספרה כלל, הרי דמיירי דפסקה מלראות ומעיינה סתום רק דלא התחילה עדיין לספור. אבל בש"ע מיירי בנדה דעדיין מעיינה פתוח, וא"כ הא דתלין זה לא מטעם דתולה במקולקל כי אס הטעם דתלין בדבר

פלתי המבואר

הפלתי מסביר דאין תוס' והרשב"א דנים בדבר אחד **ובתב** הפלתי, ליישב קושית המשנה למלך למה הבית יוסף מתעלם מדברי תוס' והוא דיש לחלק בין נידון דברי תוס' לנידון דידן, דהתוס' מיירי באשה שהיא טמאה שהפסיקה מלראות כגון שומרת יוס כנגד יוס ולא ספרה, ואשה שניה כבר ספרה רק לא טבלה עדיין, בזה הוא שמסתפק תוס' מי נימא כיון דבו' ימי נקיים מעיינה סתום וגם השניה מעיינה סתום, ונסתפקו תוס' דכיון דשניהם על כל פנים טמאין רק אחד מהם כבר ספרה ז' נקיים והשניה לא ספרה, מי נימא תולין הקלקלה במקולקל לומר לתלות באשה שלא ספרה עדיין ועל זה כתבו לדון, ולכן דייק תוס' בלשונם דיש לספק בסופרת מקצת או כולו ולא טבלה יש לתלות בלא ספרה כלל הרי דמיירי דפסקה מלראות ומעיינה סתום רק דלא התחילה עדיין לספור, משא"כ המחבר בשו"ע מיירי באשה נדה שמעיינה פתוחה ואם כן הא דתלין בה לאו מטעם דתולין במקולקל כי אם הטעם דתולין בה דתולין בדבר המצוי ושכיח ואשה זו מוחזקת כי ממנה באה הדם, ובוזה כו"ע מודה כי פשיטא דתלין מי שמעיינה סתום במי שמעיינה פתוח ופשוט.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: הבנת המחנה חיים ז"ל בדברי תוס' דנסתפקו בשתי נשים שנעשו זבות בפעם אחת רק אחת התחילה לספור כבר ז' נקיים והשני לא התחיל העדין לספור אי יכולה לתלות בהשני ♦ אי תולין בתוך ג' ימים לו' נקיים בכתמים

באמירתה שבדקתה בשעה שפשטה די"ל איני מאמינך, וצ"ע. [ס"ק כ"ב] **כתב** המחבר (י"ט), לבשה חלוק הבדוק לה ופשטתו והשאלתו לירשאלית נדה או לגויה שהגיע זמנה לראות וראתה פעם אחת, אע"פ שאינה רואה בימי השאלת החלוק ואח"כ נמצא בו כתם, תולה בהן וטהורה, והוא הדין אם בדקתו והשאלתו להן ואח"כ לבשתו היא ומצאה בו כתם שתולה בהן "ואפילו היא בספירת שבעה נקיים" ע"כ.

דעת המל"מ דהמחבר הכריע כשיטת הרשב"א אע"פ תוס' מסתפקין בדין זה ואין ספיקו של תוס' מוציא מידי ודאי של הרשב"א

הנה כתב המשנה למלך (י"ט) בקטע ד"ה דע, שהתוס' מסופק בדין זה במס' נדה (י"ט) ד"ה תולה, וזה לשונו מספקא ליה לר"י אם טמא קל כגון סופרת מקצת או הכל ולא טבלה, תולה בלא ספרה כלל בין בנדה בין בטמא מת, ושכילי דשמעתין לא איירי אלא בטמא וטהור ע"כ, "וצריך ביאור למה לא הביא הב"י ספיקת תוס'...", וכתב דהב"י הוכיח דינו מדברי הרשב"א (י"ט) דס"ל דבספירת שבעה נקיים תולה בעצמה וכי היכי דתולה בעצמה בזמן נדתה הכי נמי תולה בחברתה, וכן קי"ל אע"פ שהתוס' מסופק כיון דכתמים דרבנן לא שבקינן ודאי של הרשב"א מפני ספיקא של תוס' עכ"ד עי"ש, (ועיין בשו"ת מהר"ם שיק יו"ד (י"ט) שהביא דברי המל"מ עי"ש).

מקורות

(רפג) נסעף מ"א. (רפד) נפ"ט מהל' אסו"כ הל' כ"ט. (רפה) ס' ע"א. (רפז) נמורת הבית. (רפח) סימן קפ"ג אות ג'.

המלוי ושכית, ואשה זו מוחזקת כי ממנה הדמיס, וזוה כ"ע מודו כי פשיטא דתלינן מי שמעינה סתום צמי שמעינה פתוח, ופשוט:

[בג] וכן אם השאילתו וכו' שלא הנ"ל דנסתפק והביא פוסקים לכאן ולכאן, אם עברו ז' ימי ספירה ולא טבלה בערב וכעת היא ציוס ח' אי ג"כ תלינן בה, דסוף סוף לא טבלה והיא טמאה, או כיון דכבר עברו ז' נקיים לא שייך לתלות בה כלל, דאינה נחזקת טומאה כלל וכל רגע זימנא הוא לטבול, וע"ש שהארין.

והנה מדברי המחבר דכתב

לסופרת ז' שלא טבלה, ולא כחז סתם לסופרת שלא טבלה דהא תמיד כל זמן שלא טבלה תולה בה, לכאורה משמע דוקא בסופרת ז' שלא טבלה תולה, אבל לא ציוס

יש כאן מקום ספק ציוס ז' שטבלה ציוס אם יכולה לתלות בה, דהא יש מקום לומר כיון דעדיין עלולה לראות, ומחשש זה אסורה לצעלה כל היום, א"כ אף זה תלינן דמסתמא ממנה אחיא. ולכך קאמר הש"ע דתולה בסופרת ז' שלא טבלה, הא טבלה, אף דעדיין ציוס ז' היא מ"מ אין לתלות בה: וגם מהך דקאמרינן בגמ' (נדה נט ע"ג) דהשאיילה לנכרית תולה אין ראייה, דמה אריא נכרית, אפי' ישראלית דומיא דנכרית ללא טבלה כל ימיה, תולה בה, אללא ודאי דבישראלית אינה תולה בכה"ג. דגם זוהי יש לדחות, דקמ"ל אם אשה צחור ז' השאיילה לנכרית,

מב. השאילתו לקבנה, שלא ראתה מעולם, ולבשתו קבנה זו לאחר שנבעלה קודם שחיתה המכה, או שהשאילתו לנערה שלא ראתה, ולבשתו תוך ארבעה לילות לבעילתה, או שהשאילתו ליושבת על דם מוחה, תולה בהן ואפילו בזמן הזה (ראב"ד) וטור בשם י"א וה"ה ור' יוחסם לדעת רמז"ס ורא"ה צ"ה). [בג] וכן אם השאילתו לסופרת ז' שלא טבלה, תולה בה ובעלת החלוק טהורה, וחברתה ששאלתו מקולקלת.

פלתה המבואר

לתלות בה, ויש להסביר החקירה והוא מי נימא דכל זמן שיש עליה גדר טומאה בעל כרחא ואי אפשר להפטר ממנה שפיר יש לתלות בה, משא"כ בשעה שיש לה מקום להפטר מן הטומאה היינו אחר שעבר זמן של הז' נקיים ויכולה לטבול רק היא בחרה שלא לטבול אין לתלות בה אע"פ דעדיין איכא סברא תולין הקלקלה במקולקל מ"מ קלקול זה הביאה עליה בעצמה, והוא אף דקיי"ל זמן ממילא קאתיא ואינו מחוסר מעשה, משא"כ דבר שמחוסר מעשה כגון מעשה טבילה שפיר מקרי דבר המעכב, מ"מ שאני הכא כיון שבידה לטבול מקרי לגבי טומאה דבר שאינו מעכב כדי לתלות בה, ועוד יותר מזה אף שאחר ההפסק טהרה מקרי מעיינה סתום מ"מ אין מעיינה סתום כ"כ דהרי בעינן ז' ימים שיברר את זה ולכן יכולה לתלות בז' ימים הנ"ל אבל אחר שכבר עבר ז' ימים שלא ראתה הרי החזקה מעיינה סתום ולמה נימא לתלות בה משום שהיא החליטה לא לטבול, או דילמא כיון דעדיין טמאה היא תלינן הקלקלה במקולקל ותולין בה. ובי' הצדדים הם אי שם

דעת המחבר דאפשר לתלות באשה שסופרת ז' נקיים [סקב"ו] הנה כתב המחבר (י"ט), השאילתו לקטנה שלא ראתה מעולם (י"ט) ולבשתו קטנה זו לאחר שנבעלה קודם שחיתה המכה, או שהשאילתו לנערה שלא ראתה ולבשתו תוך ארבעה לילות (שמשמשת בהם) לבעילתה, או שהשאילתו ליושבת על דם טהור תולה בהן ואפילו בזמן הזה, "וכן אם השאילתו לסופרת שבעה שלא טבלה תולה בה", ובעלת החלוק טהורה וחברתה ששאלתו מקולקלת ע"כ. חקירת המשנה למלך אם לאחר שכבר עבר ז' נקיים ולא טבלה אפשר לתלות בה או לא

הנה המשנה למלך (י"ט), כתב להסתפק, אם כבר עברו ז' ימי ספירתה ועדיין לא טבלה בערב, וכעת אשה זו נמצאת בתוך יום ח' אי גם כן תלינן בה דסוף סוף לא טבלה והיא טמאה, או אמרינן כיון דכבר עברו ז' ימי נקיים שוב לא שייך לתלות בה כלל, דאין אשה זו בחזקת טומאה כלל דכל רגע זימנא הוא לטבול אלא האשה מעכבת את עצמה ולכן אין

מקורות

(רפס) בפעוף מ"ג. (רפט) עיין ס"ט ס"ק ע"ה. (רל) נפ"ט מהל' אסור"ב הל' כ"ט.

מולה זה, דהנכרית בחזקת מנוונפת דמיים, אבל בישראלית זכה"ג אינה מולה, דמה כן דלא טבלה, הא גם היא לא טבלה והרי היא צמח'ו, ומאי חזית לתלות בהך יותר מזהך, משא"כ בנכרית דחמיד בלמי מקונמת מדמים מולה זה אפי' זכה"ג. וא"כ הדבר ספק:

אמנם נראה דתליא בפלוגתא דרמז"ס ורא"ש זכאשה קודם סומרא דר' זילא, דלא

לטהורה, וחזרה ולבשתו, ששתיהן צריכות לחוש (טור וכן מורים בפשיטות זש"ס ופוסקים טווי זימני). מד. לבשה חלוק בימי נדתה ולא בדתו, ולבשתו בימי טהרתה ונמצא בו בתם, תולה שמימי נדותה הוא. מה. לבשה חלוק קודם שחיתה מעוברת, ואחר שנתעברה לבשתו בלא בריקה ומצאה עליו בתם, תולה בלבישת הימים שלא חיתה מעוברת. וכן המניקה, תולה בעצמה כמו שתולה בחברתה. (וכן זקנה מולה בעצמה בימים שלא חיתה זקנה), (ז"י זשס הרשב"א).

פלתי המבואר

וכיון שעבר מקצת היום מהני הטבילה וא"צ לטבול שנית ומכל מקום אסורה לשמש כל אותו היום מחשש שמא תראה ותסתור ונמצא שמשה בטומאה, וכבר מבואר לעיל בב"י (ל"ג) דחשש זה הוי חשש תורה עיי"ש, דאין אנו אומרים כיון שהשתא ליכא דם מה לי מה שיהיה אח"כ הרי השתא שימש בהיתר (ואע"פ שמוחר לאכול תרומה אע"פ שיכול לשאל עליו, ואו יוצא שזה טבל ואכל טבל למפרע מ"מ שאני התם דאין שואלין רק מדוחק, וגם דזה דרכו ואי אפשר אחרת, משא"כ הכא הרי אפשר להמתין עד שיעבור היום ויצא מכלל כל ספק), ולפי זה יש מקום להסתפק ביום השביעי אם עבר וטבלה ואח"כ לבשה אותה אשה הבגד, מי נימא דיכולה לתלות בה דהא סוף סוף יש מקום וחששא טובא לומר דעדיין אשה זו עלולה לראות דם דאסורה לשמש עם בעלה מחמת חשש זה אם כן שפיר תולין בה דהדם ממנה בא, או לא דכיון דכבר טבלה אין לה שם טומאה ואי אפשר לתלות בה, ולכן קמ"ל המחבר דכל ימי השבעה נקיים הוי באותו דרגא כל זמן שלא טבל, אבל אם טבלה שוב אינה יכולה לתלות בה דנסתלק ממנה שם טומאה ואין החשש של שמא תראה ותסתור פועל שיהדר עליה שם טומאה לגבי תליה בה, (ואע"פ שיצא כאן חידוש לפי דבריו, דהמחבר קמ"ל דין למי שעבר

טומאה גורם או סיבת הטומאה גורם שיתלו בה, והמל"מ הביא פוסקים שטוברים דיכולה לתלות בה, וכן פוסקים הסוברים שאינה יכולה לתלות בה, (ואגב עיין בשו"ת בית שערים (ל"ג) שדן בדברי המל"מ כאן באחד הנקודות שהזכיר עיי"ש).

הפלתי רוצה להוכיח מדברי המחבר להחמיר אחר שעברה ז' ימי נקיים

ולבאורה יש להוכיח מדברי המחבר שכתב בסוף הסעיף, "וכן אם השאילתו לסופרת שבעה שלא טבלה" למה דייק לכתוב לסופרת שבעה, ולא הניח בסתמא לסופרת שלא טבלה, מזה יוצא ראייה דלא אמרינן כל זמן שלא טבלה יכולה לתלות בה אלא בימי ספירתה וכהכרעת המל"מ, אבל כשעברו הז' ימי ספירה וכגון ביום ח' אינה תולה. הפלתי דוחה ראייה הנ"ל דיש לומר דהמחבר קמ"ל חידוש אחר וכדלקמן

אך יש לדחות ראייה הנזכר ולפרש, דהמחבר דייק וקמ"ל דין אחר דאם עברה וטבלה בתוך יום השבעה מהני אע"פ שאם טבלה בעודו בטומאה הוי כטובל ושרץ בידו דלא עלתה לה הטבילה מ"מ שונה הוא יום השביעי דמקצת היום ככולו

מקורות

(ל"ג) ז"י סימן קס"ו. (ל"ג) זימנין קפ"ג.

פלתו המבואר

כל היתושים למינהם (ועיין מצות המלך ריש פרשת חקת), (ל"ט) ואין זה פלא כל כך דהרי גם טבעם משונה וכאמרם נכרים שאני דחביל גופייהו בשקצים ורמשים ובנדה (ס) משמע דטבעם משונה גם בלי הסיבה של אכילת שקצים ורמשים ועיין בחי' ח"ט ע"ז (ס"ג) שדן היאך סומכין על רופאים נכרים שלומדין חכמתם מגופים נכרים לענין ישראל דנכרים שאני עיי"ש מה שתירץ, (ס"ג)

ולכן הטעם שתולה בגוי אינו מטעם טומאה רק מחמת שהם בחזקת מטונפת דמים, מה שאין כן אם השאילה לאשה ישראלית כשהיא בתוך ימי ספירתה אינה תולה בה, דמה חזית לתלות באשה השניה יותר מבאשה הראשונה הרי שניהן לא טבלו, והרי היא בתוך ד' ימי הנקיים וכיון שאין לתלות באחד יותר מבשני מטמאין אותה, משא"כ בכנריות דיש לה חזקת מטונפת מדמים שפיר תולין בה אפילו כשאשה הישראלית עדיין טמאה, ולעולם אין ראייה להוכיח מזה לשום צד של חקירת המל"מ, דזיל הכא דחי וזיל הכי דחי ולכן עדיין הדבר בספק.

הפלתי מיישב חקירה הנ"ל דתלוי בפלוגתת הראשונים ביום ח' של זיבה ולא טבלה לפני תקנת ר"ז אי סותרת **זכרי** לפשוט חקירת המל"מ הנ"ל כתב הפלתי, לתלות דין זה בפלוגתת הראשונים, והוא קודם חומרת רבי זירא שהחמיר שאשה תשב ד' נקיים על כל סיפת דם שרואות, מהו הדין באשה שספרה ד' נקיים ולא טבלה וראתה דם ביום השמיני כתבו התוס' (ס"ג) וכן דעת הרא"ש (ס"ג) וברשב"א בחידושו שם ויש שדייקו כן מדברי הרמב"ם (ס"ג) ועיין ריטב"א נדה שם ובשיטה מקובצת במס' כריתות (ס"ג) דאינה סותרת שאין סתירה אלא בימי ספירה כמו שאמרו ואחר תטהר שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם, אבל לאחר ספירה קודם טבילה אין סתירה (והראיה הוה אם בימי זיבה היא דינה כזבה קטנה,

על מה שאמרו חכמים לטבול רק ביום השמיני מ"מ קצת רמו יש דהמחבר קמ"ל דין גם למי שעבר, וכגון באות"ח (ל"ג) דאע"פ דאין מוכרין טליה לגוי משום חשש שפיכת דמים מ"מ קמ"ל דאם לקח מתגר גוי נאמן כיון דתגר הוא חזקה שלקחה מישראל עיי"ש ריש עדיין לרדן).

הפלתי הביא עוד ראייה להכריע לחומרא חקירה הנ"ל מדברי הגמ' דנקט גויה

עוד מנסה הפלתי ליישב חקירת המל"מ הנ"ל והוא מהא דאמרינן (ל"ג) מדברי הגמ' (ל"ג), לבשה חלוק הברוק לה ופשטתו, והשאילתו לישראלית נדה, או לגויה שהגיע זמנה לראות וראתה פעם אחת אף על פי שאינה רואה בימי השאלת החלוק ואחר כך נמצא בו כתם תולה בהן וטהורה ע"כ, ולכאור' צריך ביאור למה נקט "נכרית" תיפוק ליה מהא דישראלית תולין בה כל זמן שלא טבלה אם כן אין שום שינוי והפרש בין נכרית לישראלית, ולמה לן לנקוט רבוחא של נכרית מה שאין בישראלית, ומדנקט שתיהן משמע דבישראלית לא אמרינן תולין בה עד אחר טבילה אלא תולין בה בימי ספירה ושוב לא, ושפיר מיושב חקירת המל"מ, (כמו שהוא בעצמו דן בראיה זה).

הפלתי דוחה הוכחה הנ"ל דיש חידוש אחרת בנכרית

ועל זה כתב הפלתי דיש לדחות ראייה זה, דיש לומר דנקט בנפדר ישראלית ונכרית לומר לן חידוש אחר, והוא דאם אשה ישראלית בתוך ד' ימי ספירתה השאילה חלוקה לאשה נכרית יכולה לתלות בנכרית, דכיון דהם "בחזקת מטונפת בדמים" תולין בהם לעולם ולא מטעם טומאה שלהם דנכרית אין לה דין נדות (ל"ג) וגם קיי"ל בגוי דאינו מקבל טומאה כמבואר בנזיר (ל"ג) ועיין רש"י פסחים (ל"ג) ד"ה מחלוקת (ועיין תוס' שבת כ"א) דגזרו על הנכרים שהיו טמאים כזבים מ"מ אין זה אלא גזירה דרבנן) וכמבואר בספרים דטבע של הטומאה לאחזו רק בדבר שבקדושה וכמשל הידוע דרק כלי שיש בה דבש באים

מקורות

(ל"ג) סימן כ'. (ל"ד) כסעף מ"א. (ל"ה) כ"ט ע"ב. (ל"ו) עיין שנת פ"ג ע"א וברש"י ע"ז ל"ו ע"ב. (ל"ז) ס"א ע"ב. (ל"ח) ז"ב ע"א. (ל"ט) ועיין בשו"ע של הרב התניא מהדו"ק סימן ד' סעף ב' דאם גוי נגע במאכל קודם נטילת ידיו אין לחוש לכך שהרי אינו מקבל טומאה ולכן ידוע השאלה שדנו בו הפוסקים בזהם שיכול לקנות פה יהודי אבל אינו נועל ידיו שמרית או לקנות פה שנאפה על ידי אופה גוי שאין חשש בשום ממבואר בסיון קי"ב סעף ה' ונאופן שידועים שאין שום בעיה בכשרות והגוי ג"כ אינו נועל ידיו כדאי לקנות פה עכו"ם לפי שאין שם איסור, ולכא"י דין זה נאמר גם בעשרת ימי תשובה דנהגין להחמיר שלא לאכול פה פלגור מבואר בשו"ע סימן מר"ג מ"מ באופן שאינו יכול לאפות בעצמו להם ובמקום סעודות שנת שאי אפשר לו בלי להם יעשה כן, מו"ק א"ס יודע שזו"ה הרבה מהם אינם נוגעים בימים ממש בהלחם רק בהפסק בני ימים או יעדיף להם יהודי). (ע"ה מ"ה ע"א. (ע"ב) ל"א. (ע"ג) ואפשר להסביר שזוהו הסיבה דכנת תוס' ר"י החסיד נמש' נכרות [ט'] ד"ה אלף דיש מלוא לראות גדולי המלכות פ' אפי' גדולי אומות העולם קאמר וליף כן מירושלמי עיי"ש וזה לכאורה פלא הרי למה להסמכל פניו אדם רשע וגוי ולפי הנ"ל הענין הוא לראות מה בין בני לכן תמי והכן. (ע"ה) נדה ל"ו ע"א ד"ה שנוע להסמפך נדבר וכנת מתבאר. (ע"ד) סוף פ"ד נדה. (ע"ה) ה"ל איסור"ב פ"ו ה"ל ט"ו. (ע"ו) ח' ע"א אות

למלות ציוס ח', דהרי אין כאן נגזר מו מהנך ז' ימים נקיים שעצרו:

ודבר זה לענין צרור ונכון, וארווח לן צמה דקשיא לכאורה, דנחלק הרא"ש עם הרמב"ם צדצר שאין

צו נפקא מינה לדין לדינא, דצתר חומרא דר' זירא מה נ"מ אי סותרת או לא סותרת, צראה אחת צריכה ליטע ז' נקיים. ולפי הנ"ל ניחא, דנ"מ לדינא אי יכולה למלות ציוס ח' שלא טבלה, אי מיטך שייכי צהך ז' נקיים או לא ודו"ק:

[בד] ואינה בפנינו לשאול וכו'. כתב הש"ך בס"ק ס"א ואינה בפנינו וכו', נראה דגם החלוק אינו בפנינו, דאם הוא בפנינו מצדוק אם מקדיר או מגליד, ומי

שאינו צקי יאסר וכו'. ואין כאן מקומו, דבישראלית ואינה בפנינו חשצינן לודאי טמאה, דחזקה דהיה נתכבס, וצוה

לא סמכינן אקידור וגילוד כלל. רק דצרי הש"ך קאי על אם היא ישראלית בפנינו ואמרה שלא צדקה, או גויה

אפילו בפנינו הוה כשלא בפנינו, ומשמע מדצרי הש"ע דטהורה, וע"ז קאמר הש"ך דהיינו דנאצד החלוק וא"ל לצדוק ולולי כן אסורה, ופשוט. וכן משמע צמורת הצית להדיא ע"ש:

אך לכאורה יש לדקדק, הא איירי שלצעתו אחר צניסה קודם צדיקה, דאל"כ אין סלקא דעמין למלותו צקודס

צניסה, וא"כ הא הוה לשיטת הרשב"א, ומכ"ש לרמב"ן וטוס' כל שנטלתו ממקוס מונעט ולא צדקמו מקודם עד

פלתי המבואר

קדשים לא ליתני אמנס עיין ברש"י שם דכוודאי תורה הוא ודרוש וקבל שכר מ"מ לא שייך לומר הלכה כפלוגי עיין סנהדרין (שי"ל) ובפרט בראשונים דרוכס מהם לא כתבו ספריהם רק מה דנוגע למעשה דהרי עצם כתיבת הלכות הוא מכוח עת לעשות לה' הפרו תורתך אי"כ מה שאינו נוגע למעשה אין היתר לכתוב, ולפי הנ"ל שפיר מוכן דיש נפק"מ לדינא אי יכולה לתלות ביום ח' שלא טבלה, מי נימא דשייך שייכי בהך ז' נקיים או לא ודו"ק.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהשרות: אשה לאחר ספירת ז' נקיים ולא טבלה אי תולין בה ♦ בדברי האחרונים דאשה נשואה טהורה יכולה לתלות בפנויה ♦ אי יכולה לתלות להקל גם בפנויה שנתעברה

בגד שנתכבס ע"י ישראלית תולין שחוקתו בדוק [סכב"ד] כתב המחבר (שי"ל) חלוק שלבשתו בימי נדתה ונתכבס, וחזרה ולבשתו בזמן שהיא טהורה בלא בדיקה, אם נתכבס על ידי ישראלית ואינה בפנינו לשאול "חזקתו בדקתו בשעת כיבוס" ואינה תולה בה ע"כ.

דברי הש"ך דאם הבגד לפנינו יש לברר ע"י מקדיר או מגליד וכתב הש"ך (שי"ל) ואינה בפנינו, נראה דגם החלוק אינו בפנינו

ואם בימי נדה דינה כנדה), אמנס לעומת זה דעת הרי"ף במס' שבועות (ע"ה) הובא בהגה"מ (ע"ה) והרמב"ם שאף אם ראתה ביום השמיני כל שלא טבלה היא סותרת כל מגינה וצריכה לספור שבעה נקיים אחרים ואפילו אם אותו דם דם טוהר סותרת המנין למפרע (ע"ה) ולפ"ז יש לומר דהוא הדין בשאלה דידן אם עבר ז' ימי ספירה ולא טבלה אם יכולה לתלות בה תלוי כהא דהנ"ל, דלפי הסוברים דסותר י"ל דתלינן ביה דכל זמן שלא טבלה דינו כמו בתוך ז' ימי ספירה, משא"כ להסוברים דאינה סותר דאינה תולה בה דהך ז' נקיים כבר חלפו ועברו, וכמו דאמרינן בראיה זו שכאה אחרי ז' ימי נקיים דהוי ראייה חדשה ואינה מצטרפת הוא הדין לגבי תליה, ואם כן פשוט דאין לתלות ביום ח' אע"פ שלא טבלה ומסיים הפלתי, "ודבר זה נראה לענין צרור ונכון".

מיישב למה נחלקו הרמב"ם והרא"ש בדבר שאין בו נפק"מ ובזה יש ליישב, מה דלכאור' קשה דלמה נחלקו הראשונים הנ"ל בדבר שאין בו נפק"מ להלכה, דהרי בתר חומרא דר"ז אין נפק"מ אי סותרת או לא, דבממילא חייבת לשבת ז' נקיים שנית, ואף דאמרינן בצבחים (ע"ה) אלא מעתה כל שחיטת

מקורות

(שז) פ"ב. (שח) ה"ל אסור"צ פ"ז ה"ח. (שט) ועיין בסמ"ק קל"ז ש"ך ס"ק י"ב. (שי) מ"ה ע"א. (שיא) כ"א ע"ב. (שיב) נסע"ף מ"ו. (שיג) צ"ק ס"א.

שאינו זדוק, ומטרה הרשצ"א אפי' צדיקה ומכ"ש כחם, ואיך נטמאה כאן באינו ידוע אם מקדיר או מגלד. וצ"ל לעיל מיירי במקום מונע, היינו שלא הימה יד הכל ממשמשת בו, אבל מ"מ אינו מוסגר צארגו עד שלא יפול בו ספק אולי מעלמא אמא עליו קודם אולי מעלמא אמא ע"י שפחה או עוברת כוכבים, אפילו אינה לפנינו, תולה לומר שמתחילה היה. ואם תלה במקדיר או מגלד, ונכון:

אפשר לעמוד על הבירור, כגון שמכרת במראיתו, אם מקדיר דהיינו שנכנס לתוך הבגד, בידוע שקודם כיבוס היה. ואם מגלד, דהיינו שאינו נכנס לתוך הבגד, בידוע שאחר כיבוס היה. ואם אינה בקיאה בכך, חוששת להחמיר (דעת הראשון).

מז. לבשה חלוק הבדוק לה, ופשטתו וכבסתו והשאלתו לחבירתה, ונמצא עליו כתם, אם מגלד, בידוע שמהשניה היא והיא טמאה והראשונה טהורה. ואם הוא מקדיר, בידוע שמהראשונה היא, והיא טמאה והשניה טהורה.

מח. שתי נשים שלבשו חלוק אחד בדוק ונמצא בו כתם, אם הוא מהחגור ולמטה לשתיהן, שתייהן טמאות. ואם הוא למעלה מהחגור לשתיהן, שתייהן טהורות. היתה אחת ארוכה ואחת קצרה, אם הוא מהחגור ולמטה לארוכה כשם שהוא לקצרה, שתייהן טמאות. ואם הוא מהחגור ולמטה לקצרה, ולמעלה מהחגור לארוכה, קצרה טמאה, וארוכה טהורה. כמה דברים אמורים, בשלא פשטו אותה כלילה לכסות בו את ראשן, אבל אם כיסו בו את ראשן, שתייהן טמאות. כיסתה אחת מהן את ראשה ולא השניה, אותה שכיסתה את ראשה טמאה, וחבירתה טהורה.

מט. שלש נשים שלבשו חלוק אחד, או שישבו על ספסל אחד זו אחר זו, ואח"כ נמצא עליו כתם, כולן טמאות והוא שיהא הספסל מדבר המקבל טומאה. כמה דברים אמורים, בזמן שכולן שוות. אבל אם היתה אחת מהן ראוייה לראות יותר מחברתה, כגון שהיא זקנה או מעוברת או מניקה או שלא ראתה דם מימיה אע"פ ששואה, אותה שאינה ראוייה לראות תולה בראייה.

נ. שלש נשים שישנות במטה אחת ומשולבות, (פי' מכופות ודוקוקים יחד כשליצות הסולס), שרגליהן מעורות זו בזו ונמצא דם תחת אחת מהן, כולן טמאות. ואם אינן משולבות זו בזו ונמצא דם תחת האמצעית, כולן טמאות. נמצא תחת הפנימית, היא והאמצעית טמאה, והחיצונה טהורה. נמצא תחת החיצונה, היא

פלתי המבואר

דאם הוא בפנינו תבדוק במקדיר או מגלד, ואם אינה בקיאה בגדר מקדיר או מגלד חמיר כדלקמן בסמוך (והסרון בקיאות לא מקרי ספק אלא ספק חסרון ידיעה), אלא מיירי שנאבד החלוק (כשוגג ולא אם נאבד במיד) דבכהאי גוונא אין להחמיר לאסור מספק כיון שהיה אפשר לברר ואין הדבר דומה לספק חסרון בקיאות, וכדכתב בפרישה (ש"ד), וכן כתב (הרא"ה) בבדק הבית, וכן משמע ברשב"א בתורת הבית שכתב, ואפשר שגם הרב

מקורות

(ש"ד) סעיף ע"ה. (ש"ט) סעיף ג.

[כה] היו שלשתן עדימות. הט"ו סק"מ הקשה, נימא מילתא דלא רמיא עליה לאו אדעמיה וכו'. שארית ישראל נחוקת (פסלנים) [פסוליס], אבל מסתמא ולדבריו בטלת כל עדות, שאם עד יאמר כזה ראיתי ולא נחייחדתי לעד, נימא דשקר קאמר דלא רמיא עליה ולאו אדעמיה. אלא ודאי דלענין להשוות לאינש להומוק כפון קצר לזמן מרובה, ופשוט:

והאמצעיית טמאה, והפנימית טהורה. כמה דברים אמורים, בשעלו דרך מרגלות המטה, אבל אם עלו דרך החיצונה, כולן טמאות, שאולי דרך עברתה נמף ממנה. והני מילי כשלא נמצא על סדין העליון (טור נשס ה"ל"ט), אבל אם נמצא בו, בין כך ובין כך כולם טמאות, מפני שהוא עשוי להתהפך אילך ואילך.

נא. כל זה מירי שלא בדקה שום אחת מהן, או שבדקו שלשתן ומצאו טהורות, אבל אם בדקה אחת או שתיים ומצאו טהורות, הן טהורות והאחרת שלא בדקה, טמאה. ואם בדקה גם השלישית ומצאה טהורה, כולן טמאות. ואם בדקה אחת ומצאה טמאה, האחרות שלא בדקו תולות כה, והן טהורות. בדקו שתיים ומצאו טמאות, הן טמאות, והשלישית טהורה, מפני שתולה כהן. והא דתלינן באותה שמצאה טמאה, לטהר האחרת, וכן הא דמטהרינן לאותה שמצאה טהורה, דוקא שקנחה עצמה בעד שנידה מיד תיכף למציאת הדם, אבל אם שהתה כדי שיעור בדיקה, דהיינו כדי שתקנה בחורין ובסדקים, אין הבדיקה מועלת לטמאה לטהר האחרת, ולא לטהורה לטהר עצמה.

נב. כמה דברים אמורים, כשכולן שוות. אבל אם אחת ראויה לראות יותר מחברתה, שאינה ראויה תולה בראויה. כיצד, אחת זקנה שעברו עליה שלשה עונות ולא ראתה, ואחת ילדה, זקנה טהורה, וילדה טמאה. אחת מעוברת שהוכר עוברת, ואחת שאינה מעוברת, מעוברת טהורה, ושאינה מעוברת, טמאה. אחת בתולת דמים שלא ראתה מעולם, ואחת שראתה, שלא ראתה, טהורה. ושראתה, טמאה. אחת מניקה ואחת שאינה מניקה, מניקה, טהורה, ושאינה מניקה, טמאה. וכשם שתולה בחברתה כך תולה בעצמה, שאם לבשה חלוק בזמן שאינה מעוברת, ואח"כ לבשתו בזמן שהיא מעוברת, ונמצא עליו דם, תולה בימים הראשונים שלא היתה מעוברת, וכן מניקה וזקנה, וטהורה. ואם היו כולן שוות מניקות או זקנות או אחת זקנה ואחת מניקה, אין תולות זו בזו. [כה] היו שלשתן ערומות ושוכבות על המטה או יושבות על הספסל כאחת, ונמצא דם תחת אחת מהן, אפילו תחת האמצעיית, כיון שכל אחת מכרת מקומה אותה שתאמר: ברי לי שלא באתי למקום שנמצא הדם, טהורה. ואם נמצא ביניהן, השתים שנמצא ביניהן טמאות, והאחרת טהורה. ואם עלו דרך החיצונה ונמצא תחת החיצונה, כולן טמאות. תחת האמצעיית, אמצעיית ופנימית טמאות, והחיצונה טהורה. תחת הפנימית, היא לברא טמאה, ושתים החיצונות טהורות. ואם היה להן עסק לצד פנים שרובן לקרב לצד הפנימי, בגון שתן מוחנות ברחים, ונמצא דם תחת הפנימית, שתיים הפנימיות טמאות, ואם נמצא תחת החיצונה, היא טמאה ופנימית טהורה, שאין פנימית דוחקת לבא לצד החיצונה. נג. הא דאמרינן: נמצא דם בחלוק או מטה או ספסל כולן טמאות, אם נתעסקה אחת בכתמים, כולן טהורות, שכולן תולות בה והיא תולה בכתמים.

נד. אין בכתמים משום וסת. כיצד, מצאה בתם ברה"ח, אפילו שלש פעמים, לא קבעתו ולא עוקרתו. חוץ מכתמי עד הבדוק לה, שהם מטמאים בכל שהן, והרי הן כראויות לכל דבר.

פלתי המבואר

דעת הפלתי דבישראלית שכיבס הבגד ואינה בפנינו לא מהני מקדיר או מגליל לברר אי חוקתו בדוק או לא וכתב הפלתי להעיר על ציונו של הש"ך בדברי המחבר דאין כאן מקומו, דבישראלית שכיבסה ואינה בפנינו לשאול אותה ולברר אם בדקתו או לא חשבינן לבגד זה לודאי טמאה דחוקתה דבדקתו לפני הכיבוס ואין בכוח של הסימן לרחות

פלתי המבואר

החיות דעת דאם לקחו הגוי לביתו גם מגליד טהור ♦ כשהישראלית בפנינו אי צריכין לשאול אותה ♦ אי צריך בירור בכתמים ♦ שפחה הנזכר בשו"ע היא שפחה שלא טבלה אותה ♦ ספק ספיקא בחסרון ידיעה אם מצטרף לס"ס.

דין אשה שאמרה ברי לי שלא באתי למקום שנמצא הדם טהורה

[פקב"ה] **כתב** המחבר (ש"ס) היו שלשתן ערומות ושוככות על המטה, או יושבת על הספסל כאחת, ונמצא דם תחת אחת מהן אפילו תחת האמצעית, כיון שכל אחת מכרת מקומה, "אותה שתאמר ברי לי שלא באתי למקום שנמצא הדם טהורה", ואם נמצא ביניהן, השתים שנמצא ביניהן טמאות והאחרות טהורה וכו' ע"כ.

מקור דין זה בראב"ד

והנה דין זה מקורו בדברי הראב"ד והובא בתורת הבית להרשב"א שם, "ואם תאמר ברי לי שלא באתי לכאן טהורה" וכו' ע"כ.

קושיית הטו"ז מה מועיל אמירה שלה, הרי היא מלתא דלא רמיא עליה ולא אדעתיה

וכתב הטו"ז (ש"ס) ולא ירדתי לסוף דעתו, דמשמע מדבריו דאם תאמר ברי לי וכו' או טהורה, והלא אמירה זו אינה מועילה כלל, דהא איתא בחו"מ (ש"ס) אמר לו מנה הלוי'תיך בצד עמוד פלוני, השיבו לו אעברתי בצד עמוד פלוני מעולם, ובאו עדים שעבר בצדו אבל לא ראו שהלוהו לא הוזק כפרן "דמלתא דלא רמיא עליה דאינש ולא אדעתיה", והכי נמי נימא כאן בהאי אשה שאומרת לא נכנסתי למקום הפנימית, אימא דנכנסה ולא אדעתה דהא לא רמיא על דעתה כזה כמו ההוא שעבר בצד עמוד פלוני וכו'.

תירוץ הטו"ז דבזמן קצר לא אמרינן סברא דלא רמיא עליה ולא אדעתיה

ונראה לתרץ, דשאני הכא כיון דסמוך לשכיבתן נמצא הדם ובזמן קצר כזה שפיר יודעת אם נכנסה למקום חברתה כיון דהוא דבר שאינו רגיל קצת ליכנס למקום חברתה, אבל אם יש זמן רב אחר שכיבתן למציאת הדם, נראה לי דגם החיצונה טמאה מטעם שאמרנו ע"כ. היוצא מדברי הטו"ז דאם עבר זמן מרובה אינה נאמנת וטמאה.

הפלתי חולק על חידושו של הטו"ז ומקשה עליו

וכתב הפלתי להקשות לדברי הטו"ז, א"כ כל עדות שעד

את החזקה ולכן לא סמכינן אקידור וגילוד כלל, רק דברי הש"ך קאי אם הישראלית בפנינו ואמרה שלא בדקתה לפני הכיבוס או בגויה אפילו אם היא בפנינו דינה שלא בפנינו שאינה נאמנת, דאז סמכינן אקידור וגילוד משום דכל דבר שאפשר לברר מבריינן, ומשמע מדברי השו"ע דטהורה, ועל זה קאמר הש"ך דהיינו דנאכד החלוק ואי אפשר לבדוק ולולי כן אטורה, ופשוט.

הפלתי תמה בדין זה דהרי הוי עד שאינו בדוק וטהורה ועל דבריו של הש"ך כתב הפלתי, דיש לדקדק לכאורה דהא הכא ע"כ מייירי דאותה אשה לא בדקה החלוק לפני הלבישה לאחר הכביסה, דאי בדקה היא איכא הוה אמינא לתלות כתם זה שנמצא על החלוק שאירע כבר קודם הכביסה, הרי בדקה לפני הלבישה אחר הכביסה, וכיון שכן הוי חלוק זה לשיטת רשב"א, ומכל שכן לרמב"ן ותוס' כל שנטלתו ממקום מוצנע ולא בדקתו מקודם, "עד שאינו בדוק" ובעד שאינו בדוק דעת הרשב"א לטהר אותה לגמרי אפילו נמצא עליה דם יותר מכגריס ומכל שכן בכתם, ואיך נטמאה כאן אותה כיון שאינה יודעת אם מקדיר או מגליד, (ואי בקיאין בזה, עיין חוות דעת דס"ל דבקיאין, ושיורי טהרה ס"ל דאינן בקיאין).

הפלתי מיישב דאין זה גדר עד שאינו בדוק

וצריך לומר דלעיל (ש"ס) מייירי דאותו החלוק או העד נמצא במקום מוצנע, וגדרו שלא היה יד הכל ממשמשים בו, אבל מכל מקום אינו מוסגר בארגז עד שלא יפול בו שום ספק אולי מעלמא אתא עליו הכתם, ולכן ס"ל להרשב"א הואיל ולא היה לו חזקת בדוקה מעולם תלינן דמעלמא אתא ולא מהאשה, משא"כ כאן מייירי חיכף שבא החלוק מהכובס סגרתו מיד בארגז עד שלא אפשר לבוא עליו כתם כלל, ואם כן ודאי מהאשה אתיא הדם רק ספק הוא אולי היה עליו הכתם קודם כביסה, ולכן שפיר תולה במקדיר או מגליד, ונכון דבריו.

קיצור תוכן העניינים המבואר בהערות: ביאור הדין, וטעם שבדוקין בשעת הכיבוס, וגוים אינן בודקין ♦ ביאור דעת הרשב"א בדוקת גמ בגדים של חבירתה בשעת הכביסה ♦ נכרית ושפחה לפנינו אם יש להם נאמנות ♦ אי מועיל לברר ע"י כיבוס לאחר מכן אי זה מראה טהור או לא ♦ דברי הרשב"א בביאור הסוגיא ♦ דעת הרשב"א בשיטת הראב"ד ♦ דברי הסדרי טהרה בכוננת הרשב"א ♦ הסדרי טהרה דוחה דברי המנחת יעקב שהביא ראיה מדברי הרשב"א ♦ גדר מקדיר או מגליד שנאמר בגמ' ♦ בירור בכתמים שהוא דרבנן אי צריך בירור ♦ דעת

מקורות

(ש"ס) נסעף ל"ו. (ש"ס) נסעף כ"ב. (ש"ס) סק"מ. (ש"ס) סימן ע"ט סעף י"א.

פלתי המבואר

לצורך איזה כוונה לא אמרין כל מלתא דלא רמיא על איניש לאו אדעתיה ♦ שני טעמים הנהגו בבואור הסברא כל מילתא דלא רמיא על איניש לאו אדעתיה ונפק"מ שיש ביניהם ♦ בדברי הפוסקים מתיידי טענת שכחה ♦ שני טעמים הנ"ל תלוי בפלוגתת רש"י ותוס' ♦ אי בשני עדים אמרין סברא כל מלתא דלא רמיא על איניש לאו אדעתיה ♦ אשה שיש לה וסת שלא בשעת וסתה מסולקת דמיים, אי מעוברת יותר מסולקת דמים ממנה ♦ דברי רעק"א שמיישב דדעת כל הפוסקים דמעוברת יותר מסולקת דמים מאשה שיש לה וסת שלא בשעת וסתה ♦ נמצא דם על בגד הבעל או על בגד בנה וכתה הקטנים אין מחמירין לטמאה ♦ דעת הפוסקים הסבורים להקל ♦ דעת הפוסקים הסבורים להחמיר ♦ להלכה נוהגין להקל ♦ עוד כמה חקירות בדין הנ"ל ♦ אשה שיש לה מכה לתלות בה הכתם אבל אינה יודעת בבירור אי המכה היתה שם בשעת מציאות הכתם ♦ דן אי יש ראייה מדין ספק עברה בשוק של טבחים ♦ דן אי דין דספק אינו מוציא ודאי אמרין באיסור דרבנן ♦ דן אם יש ראייה להחמיר מהא דשלשה נשים במטה אחת ♦ אי אמרין דיש לאשה חזקת הגוף להחמיר או דאזלינן בתר חזקת טהרה ♦ דעת האחרונים להלכה ♦ טעם דמטמאין גם כתם שנמצא ברה"ר קי"ל ספק טומאה ברה"ר טהורה ♦ אשה שראתה כתם בימי טוהר

מעיד תהיה חסרון בדבר שאם עד אחד יאמר באיסורין, כזה ראיתי באופן שלא נתייחד העד להעיד נימא דשקר קאמר דלא רמיא עליו ולא אדעתיה (ספ), אלא ודאי דיש לחלק דשאני התם דלענין להשוות לאיניש להוחזק כפרן אמרין כל טצדקאות ואמתלאות שבעולם, אפס לא יהיה שארית ישראל בחזקת פסולים, ועד כדי כך הדברים מגיעים, דקיי"ל מי שהיה חבוש בבית האסורים של ישראל והבטיחוהו להוציאו אע"פ שלא יצא עדיין, שוחטים עליו הפסח ולא חיישינן שמה יגיע הקרבן לידי נותר וכמבואר במס' פסחים (פסל) וברמב"ם (שני) מהל' קרבן פסח והוא כיון שהבטיח ודאי יקיים שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב (עין צפניה ג' א'). אבל בסתם אם הוא עומד ואומר לא עברתי, מהיכי תיתי לומר דלאו אדעתיה וכן הדבר גבי האשה שאומרת ברי לי שלא נכנסתי למקומה, ואי"צ לחלק בין זמן מועט לזמן מרובה, ואפי' אם עבר זמן מרובה נאמנת, ופשוט (ספ).

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בדברי האחרונים אי באיסור אמרין דרמיא על איניש ♦ בקושיט הטו"ז הרי כל מלתא דלא רמיא על איניש לאו אדעתיה ♦ דברי האחרונים דאם אומרת שעשתה הדבר

מקורות

(ספ) וכמו הא דהנ"ל צ"ח"מ סימן ע"ט. (שכח) ז"ח ע"א. (שכנ) פ"ה ה"ט. (שכג) וכן מבואר במס' צ"ח דף מ"ט ע"א ב"ש"ל שאמר ללי כור מעשר יש לי צינך יכול הלוי לעשות מנוחה מעשר על מקום אשר ואינו חושש שמה חור בו ישראל ונמן ללי אשר (וכן פסק הרמב"ם בפ"א מהל' מעשר ה"ח והוא כמו שכח הרמב"ם פ"ז מהל' מכירה ה"ט, האומר לחבירו אמן לך מתנה מועטת אסור לו לחזור בו), ועיין במתנה אפרים הל' שלוחין סימן כ"א שהקשה מדברי רבא קידושין מ"ה ע"א, בהא דמבואר מעשה נאחד שאמר להשיא נחו הקטנה לקרובה ואשמו אמה להשיאה לקרובה והסכים הבעל אח"כ לאשתו, ולפני שקיבל האב הקידושין מקרובה קידש קרובה אומה במקרה, וס"ל לאבי דאפי' להסביר קטנה שנמקדשה שלא לדעת אביה חוששין שמה נמרה האב כהן אין חוששים לפי ששארית ישראל לא יעשו עולה ולא חור בו ממה שאמר, ורבה אמר העטעם משום שאין אדם טורה כעבודה ומפסידה וכוין שאבי הבת טרה כעבודה לשם נישואי הקרוב שלה לא מפסידה, ובמס' ר"י הוון פסק כרבה, וקשה למה לא אמר רבא טעם דאביי כמו דאמרין בפסח ובמעשר, ומיירין הממנ"א דהבא שאני לפי שמחלה לא רבה להשיאה לקרובה אלא לקרובה לכן לא מהני הכא העטעם של שארית ישראל אבל בעלמא גם רבא מודה עיי"ש, ואפילו אם לא נסכים לחילוקי של הממנ"א מ"מ יש לומר דמטעם זה השמיט המחבר דין זה בש"ע דס"ל בפירוש הסברא של שארית ישראל לא יעשה עולה, וכמבואר עוד בקידושין נהו"ס דף ק"ב ע"א ד"ה והלכתא, דמי שיש לו שמי צנות קטנות ושידך אחד מהן לאשה אחד ולאחר זמן קיבל מאוחר איש קידושין והמקדש אחר בתוך מקודשם לי ולא פירוש אחר מהן קידש יש לנו לומר שדעתם היה לו ששידך לפי שארית ישראל לא יעשה עולה וגו', וכן פסק בענין זה הרמ"א בחו"מ סימן קפ"ג סעיף ג', וכן כתב הרמב"ם בהלכות קידוש החדש פ"ב ה"ב דכל ישראל נחזקת כשרות עד שיוודע לך שהוא פסול, ועיין ב"י יו"ד סימן א' בשם המרדכי, ולכן קי"ל החדש כשרים לוקה בגופו וכן יש לדון אם כל אדם לכן וכו' ועיין שו"ת מהרשד"ם חו"מ סימן ש"י דכל ישראל נחזקת כשרות לפי שהאלקים עשה את האדם ישר כמאמר שלמה, עד שיוודע לך שאלה מדרך הישר ולכן כתב הריב"ש סימן תי"ג דאם העידו על אדם המוחזק כשרות שהלוי נכריס לא נפסל שחולין לומר שנכריס שאין בו איסור הלוי, אבל מסתמא אם הוא עומד ואמר לא עברתי צאווה מקום מהימי ימינו לומר דלאו אדעתיה, וכן הדבר פה דלא אמרין דלאו אדעתיה ולא קשה מידי. ואין אנו צריכין לחילוקו של הטו"ז. ונהנה ראו' לניין כאן חידוש גדול שכחב הרש"ש נכנסת מיה דף ה' ע"ב צ"ח צ"ח ד"ה ואם אי אפשר דלשון נרי לי היינו קרוב לודאי עיי"ש, ושם בטל חורה מסוק מזה דאם אדם מסופק ואינו יודע בצירור גמור רק קרוב לודאי נחשב הדבר כמו רוב, ונפק"מ כספק התפלל דחור ומתפלל בתורה נדבה, או כספק אמר טל ומטר בתוך ל' יום חוקה שלא אמר אם קרוב לודאי שאמר ואע"פ שאין ודאי אלא מהני, וכן נפק"מ צדיי ממונות בטוהר איני יודע אם פרעתיך אם אמר קרוב לודאי שפרע אם הי' כמו רובא פטור אע"פ שיש לו חוקת חיוז מ"מ חוקה רובא רובא עדיף וכפרט שהוא מוחזק, ולל"ע דלא שמענו מעולם לחלק צאומר איני יודע או איני זוכר אם הדבר קרוב לודאי או לגד אחד דכל שאני יודע בצירור מושבין לסקפ, ומסקין לחין ראייה כל כך מדברי המוס' ע"כ, ויניימו הדברים מין שזה חידוש גדול ונפק"מ לניינן].

קצא [א] האשה וכו'. מה שקשה ע"ז מעד שאינו נדוק
עיין לעיל סימן ק"ץ (ס"ק יח) ע"ש:

[ב] וי"א דאין להתיר אלא ביושבת וכו'. זהו דעת הטור
והרא"ש דלף ר' יוסי (נדה נט ע"ב) לא פליג אר'

מאיר כי אם צמונקת דליכא
חדא לטיבותא, אבל צטותתא

ועומדת דהוי מרמי לריעותא
מודה ר' יוסי דטמאה. והקשה

הנ"ס א"כ מה פריך הגמ'
שהשתינה והיא יושבת, הרי זו טהורה.

סימן קצא

דין אשה שמצאה דם בהשתנה וכו' סעיף א:

א. [א] האשה שהשתינה מים ויצא דם עם מי

רגליה, בין שהשתינה והיא עומדת, בין

שהשתינה והיא יושבת, הרי זו טהורה.

השמה נחד ספקא מטהרינן צב' ספיקא מצעיל, הא צב'
ספיקות טהורה אפי' צעומדת ושותתת:

ולק"ם דלכך לא הקשה הגמ' קושיא זו כי אם צמר
דמסקינן דצב' ספיקות אף ר' מאיר מטהר,

ועכ"ל דהך מרי ספיקי הוי

יותר ממד גד לטיבותא, דהא

צמד גד לטיבותא מטמא ר"מ

וצעי מרמי לטיבותא, ומ"מ

מטהר צב' ספקות, שמע מינה

ואפילו הרגישה גופה ונודעוועה, אינה חוששת, שהרגשת מי רגליה היא זו שאין מי רגלים מן החדר, ודם זה
דם מכה הוא בחלחולת או בכבוליא. הגה: [ב] וי"א דאין להמירה אלא ציוצעת והשתינה, אבל צעומדת, אם מקלחת

פלתו המבואר

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: תירוץ על סתירת הרמב"ם
והמחבר בין דין עד שאינו נדוק לדין דהכא ♦ עוד תירוץ על קושיא
הנ"ל מבעל הקיצור שר"ע ♦ תירוץ מהחתם סופר על קושיא הנ"ל ♦
עוד תירוץ על קושיא הנ"ל ממהר"ם שיק ♦ דעת המחבר להקל רק אם
עשתה כן פעם אבל אם תמיד רואה דם במ"ר ס"ל להחמיר לעשות
בדיקה ♦ הוכחת מהר"ם מסוגיא דהכא דהרגשה גזה"כ הוא ולא בידור
♦ ביאור דברי הרמב"ם שכתב דין דהרגשה דוקא בדין מי רגלים ולא
בדין בדיקת עד או תשמיש ♦ תירוץ דיש שני סוגי הרגשות ובהרגשת
פתיחת פי המקור מקילין יותר מהרגשת נודעוועו אבריה ♦ תירוץ לפי
שדם עם מי רגלים אינו שכיח שיבוא ביחד לכן בעינן שהרגישה ודאי
♦ תירוץ דדוקא בהטלת מ"ר ס"ל להרמב"ם להקל גם בהרגשה לפי
שעיקר דין תומאת דם עם מ"ר טהורה מה"ת לפי שאינו זב בבשרה ♦
דין זה שמקילין במ"ר גם בהרגשה, נאמר אפילו כשהיא אומרת בפירוש
כן ♦ אי יש להביא ראיה מכאן על זיבת דבר לח אי מקרי הרגשה מה"ת
או לא.

קושיית הבי"ח על שיטת התוס' והרא"ש ודעימיה שכתבו הרמ"א
כאן בי"א דעומדת ושותתת טמאה גם לר"י

[סק"ב] כתב המחבר (ט), האשה שהשתינה מים ויצא דם עם
מי רגליה, בין שהשתינה והיא עומדת בין
שהשתינה והיא יושבת, הרי זו טהורה, וכו' וכתב הרמ"א ויש
אומרים דאין להתיר אלא ביושבת והשתינה, אבל בעומדת אם
מקלחת לתוך הספל ונמצא שם דם טהורה, אבל אם שותתין

הפלתו הקשה דהמחבר סותר את עצמו מדין דהכא למה שכתב
לעיל בענין עד שאינו נדוק

[סק"א] כתב המחבר (ב), האשה שהשתינה מים ויצא דם עם
מי רגליה, בין שהשתינה והיא עומדת בין
שהשתינה והיא יושבת, הרי זו טהורה, ע"כ.

ומקור דברי המחבר הוא בגמ' (ג) האשה שהיא עושה צרכיה
דעת ר"מ לחלק בין עומדת ליושבת דעומדת טמאה
ויושבת טהורה, ודעת רבי יוסי לטהר גם בעומדת. ונחלקו
ראשונים בכיבור סוגיא זה דר"מ ור"י הלכה כר"י, אלא אי ר' יוסי
טיהר לגמרי או לא תלוי בכמה שיטות, (א) דעת רש"י
והרמב"ם ודעימיה דר"י טיהר לגמרי, (ב) דעת תוס' ורא"ש
דבעומדת ושותתת ס"ל לר"י להחמיר, (ג) דעת ר"ח דר"י לא
טיהר רק מחמת דין נידה אבל ס"ל לטמאות משום כתם.

והכרעת המחבר לפסוק כרוב ראשונים הסוברים דרבי יוסי
ס"ל לטהר לגמרי גם בעומדת ושותתת, דחוקה
דאין דם בא ביחד עם מי רגלים אלא על כרחך דם מכה היא
שיש לה בדרך השתן.

וכתב הפלתי, דיש להקשות על זה מעד שאינו נדוק (ד)
דהכא פסק כר"י דטיהר לגמרי, ושם ס"ל כשישת ר"ח
דר"י לא טיהר אלא משום נדה אבל משום כתם ס"ל לטמא
ולכן בעד שאינו נדוק אם יש עליו דם יותר מכגריס טמא,
וכבר כתבנו לעיל בסימן ק"צ (ז) מזה עיי"ש.

מקורות

(א) נ"ט ע"ב. (ב) לעיל בסימן ק"צ סעיף ל"ו. (ג) ס"ק י"ח. (ד) נסעיף א.

פלתי המבואר

מטמא ר' מאיר ובתרתו לטיבותא יושבת ומוזנקת ס"ל להקל, ש"מ הואיל ויש כאן עוד ספק אולי לא בא הדם מהאשה כלל נחשב הדבר לתרתי לטיבותא וס"ל לר"מ לטהר ולכן מקשה שפיר הגמ' אח"כ השתא בחד ספק דיש כאן רק חדא לטיבותא ס"ל לר' יוסי להכשיר מכל שכן בב' ספיקות דהוי כתרתי לטיבותא, דהא אפי' ר"מ מטהר ביה פשיטא דר' יוסי מטהר ביה ולא קשה מידי, ופשוט מיושב קושית הב"ח. (ועיין באחרונים שהסביר, דאע"פ שאין זה ס"ס המתהפך דאת"ל מן המקור אי אפשר לומר שמא מן האיש, מ"מ לא בעינן הכא ס"ס מתהפך כיון שא"א לומר מהמקור אם לא שתרין חלה שהיא מהאשה כמבואר לעיל בסי' ק"ז).

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: קושית האחרונים על שיטת התוס' והרא"ש ♦ עוד קושיא שהקשו האחרונים על שיטת התוס' ♦ באשה זקנה יש לסמוך על הרמב"ם ושאר הפוסקים ♦ באשה מניקה שראתה דם בשעת הטלת מ"ר ♦ אי יש להקל גם באשה מניקה כמו באשה זקנה מסברת כל שכן ♦ ביאור הענין הדור מי רגליים למקור ♦ אם יש קולא לשיטת הר"ח דתטיל מים על הקרקע ♦ הטעם שס"ל לר"י להקל לתלות שיש שם מכה, ולמה תולין להקל במכה ♦ בביאור דברי הגמ' שהקשה למה לי לומר דבס"ס מטהר ר"י תיפוק ליה דמטהר אפילו בספק אחד ♦ בדברי הנו"ב דחזקת טהרה של האשה מועיל לטהר גם הדם היוצא ממנה ♦ אם אין חזקת טהרה להדם אם נימא לטמא האשה כיון שהדם טמא נחלקו הנו"ב והאבנ"ב הנו"ב ס"ל להקל והאבנ"ב ס"ל להחמיר ♦ הנו"ב הביא ראיה מהא דמהני חזקת כשרות של הבהמה לגבי החלב היוצא ממנה ודברי האחרונים שמחלקים ♦ הנו"ב מוכיח מכוח קושית הגמ' דדם שיוצא, לאו דוקא יוצא מיד בהתחלה הטלת מ"ר ♦ סברת ר' יוסי לפי תוס' להחמיר בתרתי לריעותא עומדת ושותתת, אי הוי מטעם ספק או ודאי ואי הוי מה"ת או מדרבנן ♦ ליישב סתירת הרמב"ם בדין תרתי לריעותא ♦ אי גם להשיטות הסוברים בתרתי לריעותא להחמיר בוודאות מ"מ אין זה רק מדרבנן ♦ נפק"מ אי הוי ספק דרבנן לגבי ברכה על טבילה ♦ אי בעינן ס"ס שקולים או לא, יש להוכיח מסוגיא דילן ♦ לפלפל בכמה דרכים בסברת הר"ן דס"ל דר"מ מחמיר מטעם דחושש למיעוטא ♦ קושית הסדרי טהרה על הר"ן ♦ קושית הצמח צדק על דברי הר"ן הנ"ל ♦ תירוצו של הדברי חיים להסביר למה ס"ל כאן לרבי יוסי דאין חוששין למיעוטא ובמס' יבמות ס"ל לחשוש למיעוטא ♦ דברי רעק"א בתשרי הר"ן הנ"ל דהר"ן לשיטתו במס' שבת בדעת רבי יוסי דאינו חושש למיעוטא ♦ מחדש דרבי יוסי מחלק בין מיעוט שיתברר למיעוטא שאינו עתיד להתברר דמיעוט

על שפת הספל ונמצא שם דם טמאה, דהואיל והמקום צר חוזרין למקור ומביאים דם, ויש אומרים דאפילו ביושבת אין להתיר אלא במקלחת, ונמצא דם תוך הספל אבל על שפת הספל טמאה ובעומדת בכל ענין טמאה והכי נהוג, "ודוקא כשנמצא הדם בספל שהיא משתנת שם לחוד דידוע שהוא ממנה אבל אם נמצא בספל שאיש ואשה מטילין שם מים טהורה בכל ענין". פירוש משום דהוי ספק ספיקא כמו שכתב הגמ' בנדה (1) וברש"י שם, והבית יוסף כתב דלפי שיטת הרמב"ם שהוא שיטת המחבר דמכשיר באשה שמטלת מים בספל בכל ענין אף על פי דליכא אלא חד ספיקא כשיטת ר' יוסי במשנה, וכל שכן בספק ספיקא לא איצטריך לומר הך בבא דאיש ואשה וכו', ולכן השמיטה הרמב"ם, אבל הטור כתבה משום דאיצטריך ליה להרא"ש דאף על פי דבחד ספיקא כגון בעומדת ושותתת טמאה היא אפילו הכי באיש ואשה שהטילו מים לתוך ספל אחד דאיכא ספק ספיקא שמא מן הבעל שמא מן האשה ואת"ל מן האשה שמא ממכה בא טהורה.

וכתב הב"ח וקשיא לי דבגמרא (1) מותבינן רובי יוסי בחד ספיקא מטהר ברישא של המשנה בספק ספיקא מיבעיא, פירוש דלא היה צורך למיתני בסיפא באיש ואשה שעשו צרכיהן דרבי יוסי מטהר דהא פשיטא הוא ופרקינן מהו דתימא הני מילי דיעבד אבל לכתחלה לא קמ"ל דבאיש ואשה גם לכתחלה משא"כ ברישא, ומאי קושיא הלא לדעת הרא"ש לא קא מטהר רבי יוסי ברישא אלא ביושבת ושותתת או בעומדת ומוזנקת, אבל בעומדת ושותתת דאיכא תרתי לריעותא מודה רבי יוסי דטמאה, ואם כן צריך למיתני בסיפא באיש ואשה שעשו צרכיהן דרבי יוסי מטהר אפילו בעומדת ושותתת משום דאיכא ספק ספיקא, ולרש"י ניהא דאפילו בחד ספיקא מטהר רבי יוסי אפילו בעומדת ושותתת כל שכן בספק ספיקא, אבל להרא"ש והתוספות קשה, וצ"ע.

הפלתי מיישב קושית הב"ח דיש כאן תרתי לטיבותא

וכתב הפלתי דיש ליישב קושית הב"ח דמעיקרא לא קשה מידי, והוא בהקדם מה שיש לדייק בסדר הגמ' דלא הקשה הגמ' קושיא זו על ר' יוסי רק לכתר דמסיק דבספק ספיקא גם ר' מאיר מודה לטהרה היינו בעומדת עיי"ש, ומזה משמע דבמקום שיש שני ספיקות מהני יותר מחד ספיקא דהא בחד צד לטיבותא כגון יושבת ושותתת או עומדת ומוזנקת

מקורות

(1) נ"ט ע"ב. (2) נ"ט ע"ב.

הואיל ויש כאן ספק אולי לא זא מהאיש כלל נמשז כתרמי לטיבותא ומטהר ר"מ. וא"כ מקשה הגמ' אח"כ שפיר, השתא צמד ספק דיש כאן רק חדא לטיבותא (מכשיר) [מטהר] ר' יוסי מר"ש צ"י ספיקות דעל כרחך הוי כתרמי לטיבותא דהא ר"מ מטהר ציה פשיטא דמטהר ר"י, ולק"מ ופשוט:

לחוך הספל ונמצא שם דם, טהורה. אבל אם שותמת על שפת הספל ונמצא שם דם, טמאה, דהואיל (והמקום) זר חוזרין למקור ומציאים דם,

(הטור נשם הרא"ש). וי"א דאפילו ציושצת אין להחיר אלא צמקלחת ונמצא הדם חוך הספל, אבל על שפת הספל, טמאה. וצעומדת, בכל ענין, טמאה. (מרדכי ה"ג וצ"י צשם הגהות מיימוני וש"ד וצ"י סימן ק"ל וכן משמע מחשוצת הר"ן ומהר"ם צמשוצת סימן תר"ל ואגודה והגהת ש"ד צשם מהר"ט), והכי נהוג. ודוקא כשנמצא הדם צספל שהיא משחנת שם לחוד, לידוע שהוא מננה, אבל אם נמצא צספל שאיש ואשה מטילין שם מים, [ג] טהורה בכל ענין (טור ופוסקים מהש"ס). וכל זה אם נמצא דם צמקרה, אבל אשה שרגילה לראות דם צמי רגלים ומרגשת כלז צשעה שמתלת מים כגון החולי שקורין (האר"י וי"ד), נראה דיש להחיר בכל ענין, דהא איכא ידים מוכיחות שיש לה מכה המכאיז

פלתו המבואר

דברי הש"ך דדוקא בנמצא חוך הספל על המים [מק"נ] **כתב** הרמ"א (ס), אבל אם נמצא בספל שאיש ואשה מטילין שם מים טהורה בכל ענין ע"כ.

וכתב הש"ך (ט) משום דהוי ספק ספיקא, דלמא מן האיש ואם תמצא לומר מן האשה שמא לא מן המקור, "ומשמע דהיינו בנמצא חוך הספל על המים כדאימא בש"ס" ע"כ.

קושית הפלתי על דברי הש"ך

דעל זה כתב הפלתי להקשות, דאי נפרש כוונת הש"ך דכוונתו דבעינן נמצא חוך הספל ליושבת, דבריו מעיקרא ליתא, דהא בעושה צרכיה עומדת דאיכא חד לרעותא שאינו יושבת אלא מזנקת מותרת אפ"ה בס"ס הוא הדין כיושבת ושותתת דהוי חדא לריעותא דשותתת גם כן מותרת בס"ס, ואי נפרש כוונתו על עומדת עכ"פ יוצא דאם היא מקלחת דהוי חדא לריעותא בזו אין דבריו מופרכים, אבל אין לו ראייה מן הש"ס, ולשונו של הש"ך מורה דדייק כן מדברי המשנה דקתני "על המים", וזה אינו דהא אף כיושבת איירי המשנה ולכן אין לדבריו של הש"ך שורש ועיקר ע"כ. (ועיין ס"ט סק"ג, וחוד"ד סק"ה, מה שכתבו בביאור דברי הש"ך).

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בביאור כוונת הש"ך על שפת הספל • סברת רש"י ותוס' דלמא בתר דתמו מיא בא הדם • קושיא על ביאור תוס' דלמא בתר דתמו מיא בא הדם • ביאורו של הח"ס

שעתיד להתברר שפיר חושש למיעוטא • עוד תירוץ דרבי יוסי ס"ל לחשוש למיעוטא דוקא לכתחלה ולא בדיעבד • ביאורו של הגאון ר' מרדכי בנעט בהוכחת הר"ן • עוד ביאור בדברי הר"ן • הבי" בתשו' מוכיח מדברי תשו' הר"ן גדר חדש בהלכה • יושבת ושותתת אי חוששין לחדא ריעותא • בדברי הביית יוסף אי טהרות חמיר מלבעלה או לא • דברי הבי" דק לגבי בדיקות טהרות חמור יותר מלבעלה • דברי התוס' יו"ט והס"ט בכוונת הבי" • קושית רעק"א על דברי הבי" מהא דבודקת בשעה שעוברת לשמש ביתה • רעק"א מתרץ קושיא הג"ל ומחזק דברי הבי" דטהרות אינו חמור יותר מלבעלה רק לגבי בדיקות • אי יש ראייה מכאן דלא אמרינן הרגשה ממראה טהור היו • בדעת רבינו חננאל דרבי יוסי ס"ל דאשה טמאה משום כתם, אי באשה שיש לה וסת קבוע דטהורה לגמרי • אהא דקיי"ל באיש ואשה דהוי ס"ס לכל הפוסקים, אם הוא הדין באשה ואשה • במקום שהבית הכסא עובד אוטמטי אי דינה כעד בדוק • בית הכסא אי מקבל טומאה • בית הכסא שלא נבדק אי דינו כעד שאינו בדוק • ראייה לשיטת ר"ח בדעת רבי יוסי, מדברי הלל בטעם דחממיר מפקודה לפקודה • הנודע ביהודה דוחה ראייה ה"ל ומסביר הגמ' כסבורה הרגשת מ"ר אינו בשעת הטלת מ"ר ממש וגם דוחה דברי התה"ד ס"ל לטמאות בהרגשה גרידא • בזה"ז אין אנו בקיאים בין שותתת למקלחת • כמה מקורות בחז"ל ובשו"ע דאין אנו בקיאים כמו שהיה בזמן חז"ל • בדיקה במעבדה אם זה דומה לנאמנות הרופאים • אם לקחה כדורים כדי למונע הוסת אי מהני גם לומר דדם זה ממכה באה

מקורות

(ס) צסעיף א'. (ט) צסקי"ו.

מ"מ אין לו ראייה. ולשונו מורה דדייק ממשנה (נדה טו ע"ב) דקמני על המים, וזהו אינו דהא אף ציושצח איירי ולכן אין לדבריו שרש:

באשה שלא ראתה וסמה כי אם ע"י מי רגלים ולכן הנריכה וסת עכ"ל:

[ד] רק באשה שיש לה וסת. עיין ש"ך שהאריך בסק"ו

אבל לבני לא כן ידמה, דא"כ דאשה זו אין רואה דם וסמה רק ע"י מי רגלים וצורר לפנינו דאשה זו רואה דם

דלמה צריך דוקא וסת, וקושיא וכי לעולם לא תטמא לא שייך, כיון דתטמא צרואה שלא צעת לרכייה. ולכן מפרש דגם מהרי"ל (שו"ם סימן קעג) מייירי

מקור צמי רגלים, וא"כ אין התיר מהרי"ל בתשובה אפי"ו באין לה וסת קבוע רק שדרכה תמיד מצלי להקדים דרך משל אוחה בהטלת מי רגלים וממנו הדם יוצא. ואפילו אם מנאה דם אחר הטלת מי רגלים, כשמקנתה עצמה, טהורה, דמאחר דמרגשת כאז ואינה מונאה דם רק אחר הטלת מי רגלים, ודאי דם מכה הוא, (בהגהת ש"ד צ"ג בתשובת מהרי"ל סימן ר"ג ש"כ צ"ג

מהר"ם וצ"י צ"ג אגור צ"ג מהר"ם). אך יש מחמירין שלא להתיר [ד] רק באשה שיש לה וסת להנריכה צדיקה (דעת מהרי"ל ס"ט), דהיינו קודם שתשתין, תצדוק עצמה היטב בצורין וצדקין ואם לא תמצא דם תכניס מוך נקי על המקור צפנים, ותשתין ותקנת עצמה יפה ממי רגליה ותוציא המוך, אם נקיה היא הוכחה גדולה דאין הדם מן המקור, (שם וצמרי"ו), והכי נהוג. ואם צדיקה עצמה ג' פעמים צכהי גווני ומנאה המוך נקי, מותרת אחר כך בלא צדיקה שלא צעעת וסתה, דחוקה דדם מכה הוא מאחר שאינה מונאה אוחה רק אחר שהשתיה. וכל זה דוקא שמרגשת כאז עם

פלתי המבורר

בפלוגתת רש"י ותוס' בגדר החשש בתר דתמו מיא • ביאורו של הגמרא לפי הבנת הגו"ב ולפי שיטת ר"ח • דם נדה שנמצא על מי רגלים הוי ספק טומאה דקיי"ל טהורה • בקושית הפוסקים על לשון הטור והרמ"א דשותתין על שפת הספל.

קושיא הש"ך על חומרת מהרי"ל מטעם דכי לעולם תהיה טמאה (בתמיה) לא שייך הכא

דעת מהרי"ל דאין להתיר ע"י בדיקה, רק באשה שיש לה וסת, והבנת הש"ך בדבריו

דהקש"ה הש"ך (י"ב), דאם בדיקה זו חשיבה בדיקה אם כן אפילו אין לה וסת נמי נסמוך על בדיקתה לטהרה ולא דמי למה שכתבו רבותינו ז"ל לעיל (י"ב) גבי מכה "דאם לא כן וכי לעולם לא תהיה טמאה", דהתם בלא בדיקה היא אבל הכא תהיה טמאה כשתמצא דם על המוך.

[פק"ד] כתב הרמ"א (י"ב), אך יש מחמירין שלא להתיר (לסמוך על כאב לבד שהמי רגלים שיוצאין ביתר עם דם הוא מטעם מכה שיש לה) רק באשה שיש לה וסת, ולהצריכה בדיקה, דהיינו קודם שתשתין תבדוק עצמה היטיב בצורין וצדקים וכו' ע"כ.

ביאורו של הש"ך בכוננת מהרי"ל דאשה זו רואה רק בשעת הטלת מים

הנה זה לשון מהרי"ל (י"ב) להשואל שם, וכל זה לנשים שהיו להן וסתות ושלא בשעת וסתה, אבל זו (שכתבת עליה) דאין לה וסת אם כן יש להחמיר (דלא מהני לה בדיקה), דאם לא כן (אלא תסמוך להקל לה ע"י בדיקה) וכי לעולם לא תהא (אשה זו) טמאה כמ"ש רבותינו ז"ל, אכן אם יש לה עונה כדרך הנשים אפילו אין וסתה קבוע (ממש) כגון שפיחתה או הותירה שלשה ימים או ארבעה או שבוע או פחות או יותר, רק שיהא לה עונה קבועה שרגילה להמתין לכל הפחות מסוף ראייה כך וכך ימים לפענ"ד נראה לסמוך אתקנתא דלעיל כו' עכ"ל.

ונראה דמהרי"ל ספוקי מספקא ליה, אי האי בדיקה חשיבה בדיקה מעלייתא וקאמר דבאשה זו שאין לה וסת יש להחמיר עליה. ומכל מקום קשה מאי קאמר וכי לעולם לא תהיה טמאה הרי תהיה טמאה כשתראה דם שלא בשעת צרכיה. ונראה דמייירי שאינה רואה בשום פעם דם כי אם בשעת צרכיה, וכן משמע בלשון השאלה שם סימן קע"ג, ובאגור (י"ב) שהביא הבי"י (י"ב) שכתב "שלא היה לה וסת קבוע, אך בכל פעם שראתה ראתה בסימנים כגון מעטשת וחוששת בפי כריסה כו' ועתה נתקלקלה אותה אשה שבשעה שישבה על הספל כו'", משמע דרצונו לומר דנתקלקלה שאינה רואה בשום פעם כי אם כשיושבת על הספל לעשות צרכיה כו', ועל

מקורות

(י) בטעמ' א"י. (יא) שו"ם מהרי"ל סי' קע"ג. (יב) סק"ו. (יג) סימן קפ"ו סעיף ה'. (יד) סי' א"ף ס"ס. (טו) סוף הסי' ד"ה כמז האגור.

פלתי המבורא

ביאור קושית מהרי"ל וכי לעולם לא תטמא הכונה בראית דם עם מי רגליה

דברי לתרץ קושית הש"ך נראה דהא דכתב מהרי"ל וכי לעולם לא תהא טמאה, אין כוונתו על עולמה של אשה ולא תהא טמאה כל ימי דפשיטא דתוכל להיות טמאה ברואה דם שלא במי רגליה כקושי הש"ך, רק כוונתו לעולם ברואה במי רגליה תהי' ראיה זו לעולם טהורה, וזה לא יתכן כיון דאין לאשה זו זמן שנאמר בה חזקה אורח בזמנו וכו', רק רואה פעם בשעה זו ופעם בשעה זו, ואם כן וכי לא ימלט שרואה פעם אחת לאחר מי רגלים דמאן מעכב הלא אין לה זמן מוגבל, ואדרכא חימום מי רגליה עלולה להביא דם כמו שכ' המתכרים ואם כן נטהר אשה זו אע"פ שהיא באמת ראתה דם גמור כי אין ספק ברובי ימים ושנים שיזדמן שתהי' רואה פעם אחת וסתה רצוף למי רגלים וזהו כוונתו ונכון, ולכן אם יש לה עכ"פ זמן מוגבל לראות מכ' לכ' אע"פ שאינו כוסת הקבוע מ"מ יצאנו קצת מידי ספק זה בתוך ימים אלו דאמרין דלא יזדמן שתראה דם מהמקור במי רגלים דאינה עלולה לראות דם בימים אלו, אבל באין לה זמן מוגבל מי יבחן אולי הראיה היה סמוך למי רגליה ואתי שפיר, והמעייין במהרי"ל יראה שדברי נכונים וברורים ע"כ.

קיצור תוכן הענינים המבורא בהערות: בשני השיטות אם בדקה לאחר הטלת מי רגלים ומצאה דם על העד ♦ דעת הבית אפרים דרבי יוסי לא ס"ל כלל החשש דלבתו דתמו מיא ♦ דעת הרמ"א והש"ך בדברי המרדכי הנ"ל ♦ דעת האחרונים בזה דגם לפי הרא"ש יש להחמיר בדם הנמצא על עד בדיקה לאחר הטלת מ"ר ♦ דעת הצמח צדק להקל רק בתנאי שיש לה כאב הרבה תמיד וגם רואית דם בתוך ב"ר ♦ קושית הצמח צדק למה לא נימא להקל כיון שתמיד אחר מ"ר מוצאה דם כמו שמצינו כעין זה בס' קפ"ז ♦ הוכחות רעק"א כהפוסקים דהא דלעיל ס' קפ"ז מיירי שיש לה מכה ידוע אלא אינה ידוע אם מוציאה דם ♦ ביאורו של הנו"ב בכוונת מהרי"ל ♦ המהרי"ל רוצה להקל לעולם לכן מצריך שלא בשעת וסתה אבל בבדיקה מהני גם בשעת וסתה ♦ דברי הדברי חיים בביאור דברי מהרי"ל דבצירוף כאב ומכה מהני מדינא משום אזלינן בתר קרוב ולא בתר רוב ♦ אשה שהיא מסולקת דמים דינה כאשה שאין לה וסת ♦ דברי הנוודע ביהודה שסמך על בדיקה הנוכח נאן להתירה אפ"ל במקום רואה דם מחמת תשמיש ♦ הנו"ב מסביר למה החמיר לבדוק כן כל הו' נקיים עד מקום שהשמש דש ♦ דברי הגאון ר' חיים צאנזער לדחות דברי הנו"ב מדברי התה"ד דלא התיר ביוצא דם מצד

פי זה תפרש מה שכתב הרב "שלא להתיר רק באשה שיש לה וסת" ר"ל שרואה אפילו בשעה שאינה עושה צרכיה אפילו אין וסתה קבוע מכל מקום היא רואה לפעמים שלא בשעת צרכיה ולכן בין עונה לעונה טהורה וכדכתב מהרי"ל. ואף אם ירצה בעל דין לחלוק על פירוש זה, אמור לו הנה מהרי"ל וייל בתשובה (ט) סומך בפשיטות על בדיקה זו וחשיב לה בדיקה מעלייתא ולא הזכיר לחלק בין יש לה וסת או לא (וגם הרב כתב נראה דיש להתיר בכל ענין כו' אך יש כו') עכ"ל.

הרי דגם מהרי"ל מיירי באשה שאין לה זמן וסת ואינה רואה כי אם ע"י מי רגלה ולכן צריכה וסת ע"כ.

קושית הפלתי על הבנת הש"ך

וכתב הפלתי עליו, אבל לכבי לא כן ידמה דאם כן דאשה זו אינה רואה דם וסתה רק ע"י מי רגליים, וברור לפנינו דאשה זו רואה דם מקור במי רגליה ואם כן היאך התיר מהרי"ל בתשו' אפילו באין לה וסת קבוע רק שדרכה תמיד מבלי להקדים, דרך משל מעשרים לעשרים אף שלפעמים רואה כ"א או כ"ג וכדומה עיי"ש.

וקשה הא כאן אנו דנין באשה שאין לה וסת שנימא ביה חזקה אורח בזמנו בא ואם כן אם לאחר הפלגה עשרה ימים ראתה במי רגלים מאין יש היתר לטהרה כיון שברור לן שרואה דם מהמקור תוך מי רגלים ולמה נטהר הראיה לאחר עשרה להפלגה במי רגליה ונטמא הראיה לאחר כ' במי רגלים ודבר זה צע"ג לטהר אשה אשר ברור לן כי דם מן מקורה בא במי רגליה כי אינה רואה כי בכה"ג דאין לה וסת קבוע רק הואיל ודרכה מבלי להקדים אם פעם ופעמים הקדימה תהיה טהורה.

ועוד מה כל החרדה שהחריד מהרי"ל באשה זו לטהרה כיון שאין דרכה לראות במי רגליה רק בזמן מוגבל אפילו בבדיקה מוך טמאה, ואם בשביל שפעם אחת שינתה במקרה על זה החריד כל חרדה והלא תמיד לא ראתה רק בזמן מוגבל, ואם תמיד ראתה שלא בזמן מוגבל אין כתב מהרי"ל שרואה מכ' לכ', ואם הפשט דרואה מכ' לכ' בראי' פשוטה מה אריא מכ' לכ', הא בלא"ה כיון שראתה שלא במי רגליה קושית הש"ך במקומו.

ולכן האמת יורה דרכו, דמיירי דראתה מכ' לכ' כפשוטה, ודברי הש"ך רק במי רגליה יתא, וכן מורין דברי מהרי"ל בתשו' דלא כדבריו.

מקורות

(ט) סימן כ"ה.

מכ' לכ', אף שלפעמים רואה כ"א או כ"ג וכדומה ע"ש, וקשה הא וסת אין לה שנימא ביה חזקה אורח בזמנו בא, וא"כ אם לאחר הפלגה יו"ד ימים רחצה במי רגלים מאין היתר לטברה כיון שזרור לן שרואה דם מהמקור תוך מי רגלים, ולמה נטהר הראיה לאחר יו"ד להפלגה במי רגלים ונטמא הראיה לאחר כ' במי רגלים, ודבר זה נע"ג לטהר אשה אשר זרור לן כי דם מן מקורה בא במי רגלים כי אינה רואה כי אם בכהאי גוונא ואין לה וסת קבוע, רק הואיל ודרכה מזלי להקדים אם פעם ופעמיים הקדימה תהיה טהורה:

ועוד מה כל החרדה שהחריד המהרי"ל באשה זו לטהרה, כיון שאין דרכה לראות במי רגלים רק בזמן מוגבל ובזמן מוגבל, אפי' בצדיקת מוך טמאה ואם צשציל שפעם אחת שינתה במקרה ע"ז החריד כל חרדה, והלא תמיד לא ראתה רק בזמן מוגבל. ואם תמיד ראתה שלא בזמן מוגבל, איך כתב מהרי"ל שרואה מכ' לכ' ואם הפשט דרואה מכ' לכ' ברואה פשוטה, מה אריא מכ' לכ', הא בלאו הכי כיון שראתה שלא במי רגלים קושית הש"ך במקומה: ולכן אמת יורה דרכו דמייירי דראתה מכ' לכ' כפשוטה, ודברי הש"ך דאינה רואה רק במ"ר לימא, וכן מורין דברי מהרי"ל בתשובה דלא כדבריו. ובקושיא נראה דהא

דכתב מהרי"ל וכי לעולם לא תהא טמאה, אין כוונתו על עולמה של אשה דלא תהא טמאה כל ימיה, דפשיטא הוכל להיות טמאה ברואה שלא במי רגלים כקושית הש"ך, רק כוונתו לעולם ברואה במי רגלים תהיה ראה זו לעולם טהורה, וזהו לא יתכן כיון דאין וסת לאשה זו עד שנאמר בה חזקה אורח בזמנו כו', רק רואה פעם בשעה זו ופעם בשעה זו וא"כ ובי לא ימלט שרואה פעם אחת לאחר מי רגלים, דמאן מעבד הלא אין לה זמן מוגבל, ואדרבה חימוס מי רגלים עלולים להביא דם כמ"ש המצברים, וא"כ נטהר אשה והיא באמת ראתה דם גמור, כי אין ספק ברוב ימים ושנים שיזדמן שחיה רואה פעם אחת וסתה רנף למי רגלים, וזהו כוונתו ונכון:

ולכך אם יש לה עכ"פ זמן מוגבל לראיה מכ' לכ', אעפ"י שאינו כוסת הקבוע מ"מ יאלנו קלת מידי ספק זה, בתוך ימים אלו אמרינן דלא יזדמן שמתראה דם מהמקור במי רגלים דלא עלולה לראות בימים אלו, אבל באין לה [זמן] מוגבל מי יבטח אולי הראיה היה סמוך למי רגלים, וא"ש. והמעין במהרי"ל יראה שדברי נכונים וצרוכים.

(עבכ"א):

[ד] "א דהיא טמאה וכו'. הש"ך בס"ק ח' כתב דהוא ללא נזכר, כיון דכבר פסק לעיל להחמיר זולת במקלחת

פלתי המבואר

דם ♦ קושית הישועות יעקב על הגמ' שהקשה למה ר"י מטהר בס"ט הרי יש לומר דרישא מטהר משום חזקת טהרה ♦ דעת הישועות יעקב דאין לאשה חזקת טהרה משום שעלולה לראות ורק במי רגלים יש להקל דאין דרכה לראות בתוכה דם ♦ דעת מהר"ח או"ז דלא מהני בדיקה ג' פעמים אלא צריך בדיקה לכל פעם ♦ כמה תירוצים על הקושיא.

חילוק דין בין אם יש לה כאב כשיוצא דם עם מי רגלים בין אין לה כאב

[ס"ק] כתב הרמ"א (י), וכל זה שמרגשת כאב עם מי רגליה, אבל אם אינה מרגשת כאב ובדוקת עצמה אחר

אחד רק כשיש לה מכה ודברי הנו"ב ע"ז ♦ הנו"ב מסביר מה שכתב בכונת מהרי"ל דכוונת הבדיקה שלא יצטרך שוב לבדוק ♦ הנו"ב מפפל עם ר"ח צאנזער שיהא שם מוך דחוק כל היום וכל הלילה ♦ דעת הנו"ב דלא בעינן שהבדיקה תהיה ג' פעמים רק פעם אחד מהני ♦ דברי האבני מילואים ודברי המגיה שם אי בעינן ג' פעמים אי בפעם אחת מהני ♦ דעת דברי השואל ומשיב בזה לסמוך על הנו"ב ♦ דעת הנודע ביהודה דמקום בדיקה לא בעינן כאב כדי להתייר ♦ החות דעת דוחה דברי הנודע ביהודה מחמת שתי ראיות ♦ דברי האחרונים ליישב דברי הנודע ביהודה ♦ חזקת טהרה אי הוי חזקה אלימתא נגד חזקה אורח בזמנו בא ♦ שלא בשעת וסת יש לאשה חזקה הגוף שאינה ראוית

מקורות

(י) כעטיף א'.

הספל כמו שכח הש"ך, א"כ תומאה זו מכה ספק דלמא הדרי מי רגלים למקור כנ"ל, ובעד שאינו צדוק הרי כאן ספק ספיקא, דלמא מעלמא ואם חימצי לומר מצדיקה דלמא מן מי רגלים, ולזה קמ"ל דלגבי בדיקה לא תלין כלל במי רגלים, וא"כ חזר הדין לדלעיל בסימן ק"ך (סעיף לו) דאפי' עד שאינו צדוק טמא וא"ש:

[ו] דק קרטיין קרטיין כמו חול וכו'. עיין ט"ו סק"ד שהארץ, וסוף דבריו דאפילו בנמצא קלף אדמה וקרטיין שלא בשעת הטלת מי רגלים ג"כ שייך הדין הנאמר ברמ"א. והגאון חכם נצי בתשובותיו (סימן עג) השיגו, דלא מיירי

ע"ש. ומלבד דיש לדחות דבשלמא לעיל אמרינן אי איתא דממי רגלים בא למה נמצא על שפת ולא תוך הספל, משא"כ בצדיקה די"ל שירי טיפת דם ממי רגלים נשארים צדוקים בצדוקים צדוקים עד נמצאו, ואין כאן ריעותא כלל:

אף גם נראה דדעת הלזה אם נמצא על גבי העד אין תולין כלל במי רגלים, דאין תולין במי רגלים רק צדוקה אבל בנמצא על העד אין ענין כלל למי רגלים, וא"כ בצדוקה בעד בלתי צדוק הרי זה (נימא) כמו לעיל בסי' ק"ז ע"ש. משא"כ אילו הוי אמרינן דהיינו ראתה במי רגלים ראתה ע"ג עד, רק אסורה כמו בנמצא על שפת

פלתי המבואר

מחדש דבעד שאינו ברוך טמאה

יעוד יש להוסיף, דהרי דעה זה היא שאומרת אם נמצא דם על גבי העד אין תולין כלל במי רגלים, דאין תולין להקל במי רגלים רק ברואה, ולא כשנמצא על העד דאין ענין כלל למי רגלים, ואם כן בבדיקה בעד בלתי ברוך הרי דינה מבואר לעיל בסימן ק"צ (ש) משא"כ אילו הוי אמרינן דהיינו ראתה במי רגלים ראתה על גבי עד רק אסורה כמו בנמצא על שפת הספל כמו שכ' הש"ך אם כן תומאה זו מכה ספק דלמא הדרי מי רגלים למקור כנ"ל ובעד שאינו ברוך הרי כאן ס"ס דלמא הדם בא מעלמא ואח"ל מבדיקה דלמא מן מי רגלים הוא בא ולכן קמ"ל דלגבי בדיקה לא תלין כלל במי רגלים ואם כן חזרה הדין לדלעיל בסי' ק"צ דאפילו בדיקה בעד שאינו ברוך טמא, ואתי שפיר.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בפלוגתא האחרונים אי כאב הוי כמכה • דעת הבעל התניא דאם כאבי ליה טובא שפיר נחשב כמכה • חילוקו של הפנים מאירות אי המכה נמצא במקום שיכול לצאת דרך המקור שאינו יכול להיות נבלע באברים • דעת רעק"א דכאב הוי כמכה אין סומכין רק בצירוף עוד סניפים

דין קרטיין שנמצא אחר הטלת מי רגלים

[סק"ז] **כתב** הרמ"א (ז) ואם אינה מוצאה דם אח"כ כשבורקת

הטלת מים ומוצאה דם אם לא מצאה דם במי רגליה ודאי טמאה, אבל אם מצאה דם תוך מי רגליה וגם על העד שבדקה עצמה בו יש אומרים שהיא טמאה דלא התירו רק דם שנמצא תוך מי רגליה ע"כ.

קושית הש"ך על הרמ"א למה כתב דין זה וגם דאין כאן חומרא רק מעיקר דינא

וכתב הש"ך (י) להקשות לאיזה צורך כתב הרמ"א האי דינא דהא כבר כתב לעיל דאין להחיר דם שנמצא עם מי רגלים אלא ביושבת ומקלחת, והב"י שכתבו היינו לר' יוסי דמטהר בעומדת ואין לומר דהא נמי ביושבת ומקלחת ואפי' הכי כשנמצא גם על העד טמאה דהא פשיטא דהא אפילו ביושבת על שפת הספל ונמצא דם בשפת הספל ותוך הספל טמאה כל שכן כשנמצא על העד ותוך הספל.

דברי הפלתי ליישב דברי הרמ"א

וכתב הפלתי דמלבד דיש לחלק דבשלמא לעיל אמרינן אם איתא דממי רגלים באה למה נמצא הדם על שפת הספל ולא תוך הספל משא"כ בבדיקה יש לומר דהם שירי טיפת דם שיצא ממי רגלים שנשאר דבוק בצדדים שבפרוודור ובבדיקות עד נמצאו ואין כאן ריעותא כלל (עיין בחו"ד סק"ט ובסי' ט סק"ז ובסי' ק"צ ס"ק צ"ה).

מקורות

(יט) נסק"מ. (יט) סעי' ל"ו. (כ) נסעיף א'.

הר"ן (סימן מט) והרמ"א רק אחר מי רגלים אבל זולמו לא. והגאון שב יעקב (סימן נח) עמד לימין הט"ו, דמידי טעמא דר"ן דלא שכיח לראות בקרטין, וא"כ אף שלא בשעת מי רגלים נמי לא שכיח:

ודבריו אלו לימא דהא איירי על כרחך בשנימוחו, כמ"ש הצדק הבית ודרכי משה (אוח ד) וכ"כ הש"ך ס"ק י"א ע"ש, וא"כ קשיא לי הך סוגיא דגמרא (נדה כג ע"א) דהמפלת כמין

יבחושין ושערות, דאמרו חכמים טטיל למים אם נימוחו טמאה, וכי דרכה של אשה לראות כמין יבחושין וכדומה, ומאי שנא יבחושין ומאי שנא קרטין, והר"ן מיירי אפי' אינה מרגשת כאב כמו שכתב הט"ו בעלמו:

אלא ברור חלילה לנו להחמיר דאם נימוחו דם גמורה הן, רק צמי רגלים בלאו הכי יש כאן היתר, דהא רואה צמי רגלים ור' יוסי מטהר לגמרי אפי' בכל זדדי ריעותא, רק ר' מאיר מטמא כמ"ש הר"ן דחייש למעוטא דלמא הדור מי רגלים למקור ואייתי [דס] וס"ל להר"ן אייתי דם אמרינן אבל קרטין לא אמרינן, כי יותר שכיח לתלות קרטין צמי רגלים שהיא תולדת כליות, ומשם מתמזים המי רגלים ובאים כנודע, משנתלה במקור דאין שכיח להוליד קרטין. אבל בראיה שלא צמי רגלים דאין סברא לתלות צמי רגלים כלל, וכל בדיקות מסתמא הן במקור מהיכי חימי לתלותן

דדס מהמקור קאחי: והגאון שב יעקב ביקש לומר דיש חילוק בין קרטין להך דראתה דממות חול, דזהו אינו מחמת מכה שבכליות ומה ישיב על הך דאשה שהפילה כמין

קליפות והעידו רופאים שאשה מכה יש לה צמעה, ומ"מ אם נימוחו טמאה ועיין מש"ל [סימן] קפ"ח. ותמהני מחכס הג"ל שבספרות דקות שאין להם שורש בש"ס ופוסקים קודמים, ובספרת מי יאמר ואפשר דשאני זה מהך דחול ביקש להחמיר איסור חמור כזה, ובפרט בצדיקה שהיא איסור של תורה. ואילו אמר להחמיר לא היינו שומעין בספרות דקות כזה, ופשיטא להקל. ובמחילה מכבודו הרמה שכתב על הגאון חכס זצי שדבריו הם דבר שפחיס שפת יתר, ולא נאות לכתוב כן כי דבריו צוה המה ברורים, וח"ו להחמיר בקרטין צלי מי רגלים. ואם לסמוך על רופאים הלא אין ענין זה לכאן ועמש"ל סימן קפ"ח, אבל זולת זה ח"ו להחמיר קרטין כמו שכתבנו לעיל דמאי שנא קרטין ומאי שנא קליפות וכדומה, ולכן אין להחמיר כג"ל:

פלתי המבואר

עצמה רק קרטין קרטין כמו חול וחצץ אדום ונמצא כזה ג"כ במי רגלים, ובשעת וסתה או לפעמים אחרים רואה דם ממש כשאר נשים ואינה מוצאת אותו חול רק אחר מי רגלים טהורה, דאין זה דם רק חול שדרכו להוליד בכליות ע"כ.

דעת הט"ו לחלק גם בקרטין שנמצא בעלמא

וכתב הטורי זהב כאן (כ"ו) וז"ל, שאלה על אודות האשה שיש לה וסת כדרך הנשים, ושלא בשעת וסתה מוצאה עצמה בבדיקה טהורה מראיית דם רק שמוצאה קרטין אדומים

פלתו המבואר

השב יעקב ס"ל דיש לחלק בין קרטין להא דנידון דין שראתה כדמות חול

והגאון בעל שב יעקב ביקש לומר, דיש חילוק בין קרטין להך דראתה כדמות חול דזהו אינו מחמת מכה שבכליות, ויש לעיין מה ישיב השב יעקב על הך דמצינו באשה שהפילה כמין קליפות והעידו רופאים שאשה זו מכה יש לה במעיים ומ"מ אם נימוחו טמאה ועיין לעיל בס"י קפ"ח מה שכתבנו בזה.

הפלתו דוחה דבריו וס"ל דאין להקל מחמת דבר התלוי בסברא **ותמהנה** על החכם הנ"ל שבסברות דקות שאין להם שורש בש"ס ופוסקים קודמים והרי בסברא מי יאמר, ואפשר דשאני זה מהך דחול ביקש להתיר איסור תמור כזה ובפרט בבדיקה שהיא איסור של תורה ואם היה אומר דינו כדי להחמיר גם כן לא היינו שומעין לו בסברות דקות כזה ואם כן כל שכן שאין לשמוע לו שככתב כן להקל ובמחילה מכבודו הרמה שכתב על הגאון חכם צבי שדבריו הם דבר שפתים שפת יתר, ולא נאות לכתוב עליו כן כי דבריו בזה המה ברורים וחי"ו להתיר בקרטין בלי מי רגלים, ואם יש לסמוך על רופאים הלא אין ענין זה לכאן ועיין מה שכתבנו (ס"י קפ"ח) אבל זולת זה חי"ו להתיר קרטין כמש"ל דמה שנה קליפות ויבחושין וכדומה מקרטין ולכן אין להתיר כנ"ל.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: דברי החכם צבי שדוחה דברי הטו"ז ♦ הר"ן בתשו' אינו מתיר רק בצירוף שיש לה כאב בכליות ♦ הטו"ז מדמה דברי הר"ן לדברי המרדכי וזה טעות דהרי הר"ן התיר דוקא כשהדם יוצא עם מ"ר ♦ ביאור כוונת המרדכי דם קאי על קרטין ולא כהבנת הטו"ז בדעת המרדכי ♦ הביא דברי הבי" מה שתייר ככוונת המרדכי שאינו חולק על הדין וגם תי' הד"מ וכתב תירוץ חדש ♦ דוחה דברי הטו"ז בכוונת הר"ן דאין שם דם על הקרטין מגמ' ומדברי הבי" בס"י קפ"ח ♦ דברי הטו"ז שמתיר משום הרגשת הכאב וליין כן מדברי התה"ד והח"צ דוחה ראייה ♦ החכם צבי דן במשמעות הגדר דכאב הוי כמכה ♦ אי לתלות הדם במי רגלים יותר עדיף מלתלות בכאב ♦ מי שסומך על דברי הטו"ז מתיר איסור כרת ♦ דברי עבודת הגרשוני ♦ דעת הטו"ז דגם בלי כאב יש לסמוך להקל בקרטין ועל זה סמך בעל עבודת הגרשוני בצירוף עוד נימוקים להקל ♦ החכם צבי דוחה דברי הטו"ז שדייק מדברי הר"ן דגם בלי כאב יש להקל והשב יעקב מחזק דברי הטו"ז ♦ עוד שלש השגות על החכם צבי שהוכיח מדברי הר"ן

אנה ואנה והיא מוצאה אותן הקרטין לפעמים מתוך הרגש הכאב וזה זמן רב מנהגה מה משפטה עכ"ל.

תשובה הנה מצינו שני היתרים במקום הזה, (א) האחד הוא מכה עצמות הקרטין שרגיל לבוא מחמת מכה בכליות כמו שהעתיק הבי"י (ב) בשם תשו' הר"ן (ג) אפילו אינה מרגשת כאב, (ב) והשני מכה מכה שיש לה מכה שמרגשת כאב וזה אפילו בדם טהור עיי"ש בדבריו באריכות.

סברת השב יעקב להקל לפי שקרטין לא שכיח

והגאון בעל שב יעקב (ד) עמד לימין הטו"ז דמידי טעמא דהר"ן דלא שכיח לראות בקרטין, ואם כן גם שלא בשעת מי רגלים לא שכיח עיי"ש (באריכות שדוחה כל ראיות הח"צ ועיין בהערות כאן בסוף הספר שצינתי דברי הח"צ ודברי השב יעקב עיי"ש ובסד"ט ס"י ק"צ הביא תשובה מכוונת של השב יעקב שדחה דבריו אביו עיי"ש).

קושיית הפלתי דאפי' בלא שכיח מ"מ בעינן שלא נימוח

וכתב הפלתי, ודברים אלו ליתא דהא איירי בשנימותו כמו שכתב הבי"י בבדק הבית והדרכי משה והש"ך (ט) עיי"ש, וא"כ קשיא לי הך סוגיא דגמ' (י) דהמפלת כמין יבחושין ושעורין דאמרו חכמים תטיל למים אם נימוחו טמאה, וכי דרכה של אשה לראות כמו יבחושין וכדומה ומ"ש יבחושין ומ"ש קרטין וכמו דאמרינן ביבחושין דבעינן הטלה למים כמו כן בקרטין אע"פ שאין זה שכיח.

והר"ן מיירי אפי' אינה מרגשת כאב כמו שכי' הטו"ז, אלא ברור דחלילה לנו להתיר דהרי אם נימוחו דם גמור הן רק אם יצא במי רגלים בלא"ה יש כאן היתר דהא רואה במי רגלים ור"י מטהר לגמרי במי רגלים אפי' בכל צדדי ריעותא לפי רש"י והרמב"ם רק ר"מ מטמא כמו שכי' הר"ן בתשו' (י) משום דחייש למיעוטא דלמא הדר מי רגלים למקור ואייתי ס"ל להר"ן אייתי דם אמרינן אבל קרטין לא אמרינן כי יותר שכיח לתלות קרטין במי רגלים שהיא תולדות כליות ומשם מתמצת המי רגלים ובאין כנודע משנתלית במקור דאין שכיח להוליד קרטין, אבל בראיה קרטין שלא במי רגלים דאין סברא לתלותן במי רגלים כלל וכל בדיקונו מסתמא הן במקור מהיכי תיתי לתלותן במי רגלים ומה טיבו של מי רגלים לכאן ואנו תולין במקור וכיון שנימוחו דם שנימוחו טמא, וביחוד בעובדא דטו"ז דהרגישה כאב למעלה ממקור וא"כ מה טיבו של כליות לכאן שהם באחוריה בצד סיום השדרה ויותר ברור דדם מהמקור קאתי.

מקורות

(כג) נס"י ק"ל. (כד) ס"י מ"ט. (כה) נס"י ל"ט. (כו) נס"י י"א. (כז) נס"י ע"א. (כח) ס"י מ"ט.

פלתי המבואר

שס"ל להתיר דוקא כשהיא הטילה מי רגלים ומצאה שם הקרטין ♦ השב יעקב הביא דכן כתב להדיא בתשו' בית יעקב להתיר ♦ השגה רביעית על דברי החכם צבי בדם שנקט הר"ן קאי על דם ממש או על קרטין ♦ השב יעקב מפלפל עוד בדברי הח"צ ומסיק דאם אפשר יש להחמיר ולמעך הקרטין בציפורן ♦ אם לא הרגישה בשעת יציאת הקרטין יש צירוף נוסף להקל כיון דלא הוי מה"ת ♦ אי בדיקת עד הוי ספק תורה או לא ובדברי הט"ז בזה ♦ הכרעת השב יעקב דקשה להתיר למעשה במכה בלי שום כאב כשהקרטין לא נמצא בתוך הלובן רק בכמה צירופים אבל אם נתמעך בציפורן יש להקל בלי הצירופים ג"כ ♦ דברי הסדרי טהרה ללמוד מכאן קולא לדין רואה דם מחמת תשמיש, וקושית האחרונים עליו ♦ הטעם דמהני ס"ס בקרטין אף שהוא נגד רוב דמים באשה מן המקור משום דהוי רוב דליתא קמן ♦ ביאור הגדר רוב דם מן המקור היינו שנתמלא המקור עם דם ♦ למה אשה נאמנת לימר מכה יש לי במקור הרי ע"א אינו נאמן להעיד נגד רוב דמים באשה מן המקור ♦ כמה צירופים שדנו הפוסקים בדין קרטין ♦ שני ספיקות (א) שמה במקור דם טהור הוא (ב) במשהו יש לתלות להקל דם טהור הוא ♦ בלא הרגישה מקילין יותר בקרטין ♦ באשה מניקה שרואה קרטין

יש להקל יותר ♦ אשה שיש לה קרטין יש לה למעט בבדיקות ♦ אם יש לה כנים יש עוד קולא בקרטין ♦ בבדיקת עד בקרטין לא מחמירין לומר דהוי הרגשה ♦ עצה של הס"ט בענין קרטין ♦ אין אנו אומרים אותו מקום בדוק היא לגבי קרטין כמו שאומרין לגבי מאכולות ♦ אם נאבד לו הבדיקה שעליו היה הקרטין ♦ סגולה לעצור דם נדה ♦ ספק נימוח או לא נימוח לא מקרי ספק חסרון ידיעה ♦ אי צריך לבדוק כל הקרטין או אם בדק מקצת, מהני לגלות על השאר ♦ כמה סיבות למה לא אזלינן בתר רוב דמים באין מן המקור בדם מכה רק אחר הקרוב ♦ אי יש להתיר קרטין כיון שאין אנו בקיאים במראות יש לומר שמא מראה טהור ♦ קרטין שנימוחו אם דינו כדם ♦ באשה שיש לה וסת יש לצרף דעת המרדכי דטהורה שלא בשעת וסתה ♦ דברי התפארת שלמה להקל בקרטין ♦ אם לאחר הלידה נתרפאה במקצת ואח"כ חזרה לה הכאב מה דינה ♦ אם יש לה אדמימות ואין לה כאב אם דינה כיש לה מכה ♦ הקרטין שיש לה צורת אדום ע"י רוק ♦ בדין נאמנות הרופאים בקרטין ♦ מדברי האחרונים כאן בקרטין יש להוכיח נגד דברי הב"ח דבטיפה אחת תלינן בדם מן הצדדים ♦ עוד דחיה נגד דברי הב"ח דאין דרך מקור להזיע טיפה ורק בנות ישראל החמירו

דתיקף כשיבקש ללוקחה יהיה כאן תציעה חדשה, דמתחילה לא לקחה רק ליחוד וא"כ אח"כ כשתציעה לתשמיש הרי כאן תציעה חדשה וצריך ז' נקיים ואסורה לו, וא"כ ליכא כאן פת צקלו כלל ומה הועילו בזה דמיחדו להו דלעולם לא יהיה רשאי לצעול אותה עד שימתין ז' נקיים וליכא פת צקלו. ועל כרחק צריך לומר כדעת הט"ז דאם תציעה ותיקף בעלנה לא צריך ז' נקיים, וא"כ א"ש דמתחילה לא היה תציעה לצעילה, ופת צקלו יש כאן דבלינה כשיממוד לצעול אותה יתצענה ותיקף יצעלנה, וליכא כאן חשש חימוד ומותרת לו

והוי שפיר פת צקלו:

ואולי דעת התוס' כדעת ראב"ה (מס' נדה סימן קפג), דס"ל דאם דקה עזמה תיקף לתציעה ולא מלאה

סימן קצב וא] שמא מחמת חימוד וכו'. ועיין בט"ז סק"א דדעתו דאם תיקף שנתפייסה היא עמו צמטה מותרת לו. והדבר ז"ע לכאורה מנא ליה חידוש זה, דהא יש לחוש תיקף בעת תציעה רואה טיפת דם ונאכזר, ומי נתן לשיעור כמה זמן ישהה. והרב צעל שער אפרים (סימן עה) השיג על ט"ז בזה:

ואני מנאחתי לו און צדצרי תוס' צפרק החולק (ינמות לו ע"ב ד"ה ימודי) ויומא (יה ע"ב ד"ה ימודי) דהקשו על הא דלמרינן (ינמות סט) רבנן ימודי הוי מיחדי ליה הא אסור לייחד,

ותירלו דלא הוי נקטו (ליה) [להן] רק ליחוד צעלמא כדי שיהיה להם פת צקלו וא"כ לא הוה חימוד ע"ש. ודבר זה קשה מה פת צקלו יש כאן, הא א"א להם ליקח כלל ליומא,

פלתי המבורא

דז"ל הטור^(ז), כתב הרב המגיד^(ח) דחשש זה שמא מחמת חימוד ראתה דם "מדרבנן הוא" ע"כ, וכוונתו דמן התורה ליכא איסור נדה רק אם ראתה דם בהרגשה, ובזה נתיישב מה שלכאורה קשה היאך בעל יהודה בנו של יעקב אבינו את תמר, ובוועז את רות בלי להמתין ז' נקיים. ולפי הג"ל דחששא דרבנן הוא אתי שפיר, דאז לא היה עדיין נוהג גזירת דרבנן.^(ה)

ותירין בשתי דרכים (א) עיין בהערות למטה (ב) ויעור נראה לתרין "מה דמצינו ברות (י) שנכנסה למיטחו של ברעז אחר שטבלה ולא המתנה ז' נקיים אחר שנתפייסו ביחד לישא

מקורות

(א) כעסעף א'. (ב) סק"א, וזה חידוש השני שם וכלקמן. (ג) צפרק י"א מהל' אכיו"ב ה"י בפרשו על הרמב"ם שם. (ד) אלא יל"ע כיון שהיא חששא מדרבנן היך מצינו בש"ס שהדור גזירה זו, דהרי כל דבר שלא גזרו רבותינו הרבשונים אין לנו גזורים אפילו לנכד שיש לחוש לו יומר אין לנו חוששים, ואין גזרים אחר חתימת התלמוד שום גזירה כמבואר ברא"ש שנה (פ"ב סימן כ') ועיין בהרצ המגיד בהל' חמץ ומצה פ"ה הל' כ' שכתב אחר דורות הגאונים והריב"ש כתב בשם סימן רמ"ה דאפי' דבר שכבר גזרו בו חז"ל אלא גזרו קן לכתלה אין לנו להוסיף ולגזור אף גדיעבד, אם קן איפה מצינו דין זה של דם חימוד, ואם תאמר דמקורו מהא דרנא גנדה ס"ו ע"א, דאמר "תציעה לינשא ותפייסה זריכה לישב ז' נקיים" ורבא הוא הוא שהמלא חומרט זו בימיו, קשה מהא דלמרינן במס' ינמות ל"ז ע"ב, רב כי אקבל לנרדשיר (שם מקום) אחר, מאן צעיל למיהוי איתמא ליומא, ופרכינן עליה והא אמר רבא תציעה לינשא ותפייסה זריכה לישב ז' נקיים וכו' ע"כ ולכא' קשה מאי פריך הגמ' הא נמתדשה חומרט זאת רק בימי רבא שהיה הרבה אחרי רב (כמבואר בקדר הדיוות בערכם ע"ש) ולמה לו לחשוש לחומרט שלא נמתדש עדיין בימיו. (ה) ונראה לי דבאופת שעה שגזרו חכמים על הכתמים ולא החירו בשביל שלא הרגישה, נעשה גם גזירה זאת ואין מועיל לה מה שלא הרגישה, דהוה ענף מגזירה שגזרו על דם שלא בהרגשה ורק הרחיבו יומר דגם כשלא ראתה חשינן שמא ראתה וגזירה זה של כתמים היתה כבר בזמן חכמי המשנה. (ו) ג' ז'.

מומרת. וז"ל לדבריו דמה פריך הגמ' (סס) על הני דמכריו מאן הו ליומא הא אמר רבא תבעו להנשא וכו', דלמא היו חיכף צודקות. דקושיה הגמ' דה"ל להכריו כן ולא סתם מאן הו ליומא, ואולי לא ירגישו הנשים שמתרצין

צועו [עיין סנהדרין כ" ע"א]. אמנם מדוד קשיא לי, אפשר דכל תירוצם שהיה על בת שבע נגט כריתות וכדומה [ועיין כמוזות ט ע"ב], מ"מ הא הו תבעו להנשא. אך גם זה לק"מ, דקודם חומר' דר' זירא תבעו ציוס ז' לנדתה

לצדוק חיכף, רק ה"ל להודיע מאן הו ליומא יצדקו עצמן. וא"כ תירוח הגמ' שפיר, דלכך לא הודיעו דלא נקטו רק ליחוד וליכא כאן חימוס וחימווד, ומ"מ הו פת כסלו דאס ירעה לצעלה יתבענה ויאמר לה שתזוהר

שאף על פי שלא ברקה ביום התביעה להפסיק בטוהרה, מונה מיום המחרת ז' נקיים. ומיהו צריבה בדיקה תוך ז' (כל יום לכחלה (צ"י צסס הרא"ש וצ"ח שג"כ דעת רמב"ן), מיהו דזיעבד אס לא דקה עצמה רק פעם אחת תוך ז' סגי) (צ"י והאחרונים):

לצדוק חיכף, ומומרת לו כדעת הראב"ה:

והנה הטי"ו נתקשה בדבר צועו וממר. ובענין תמר פשיטא דלא לא היתה גזירה זו. וצועו לא מנינו שבעלה אז כלל, ולא ידעמי מה קשיא ליה אדרבה זו היא חוקפו של

מומרת לערב, דמה כצך דרחתה דס דהא אפי' שופעת כל ז' רק לעת ערב פוסקת טובלת צלילה ומומרת, וא"כ דוד דתבעה לכת שבע היה ציוס ז' כדכתיב (שמואל ב יא, ד) והיא (רוחלת) [מתקדשת] מטומאתה, שהיה

לה חפיפה (סנהדרין קו ע"א), וא"כ אף דלא היה לה חימווד ורחתה מ"מ צלילה שטובלת היתה מומרת לדוד ולק"מ: אך יש להקשות מה פריך בגמ' (צמות סס) מאן הו ליומא הא אמר רבא תבעו להנשא וכו', דלמא כן היה הכרוח

פלתי המבואר

מחמת חימווד, ואע"פ שלא נמצא הדם לפנינו אמרינן שמא נימוח ונאבד, ומי נתן לו לשער כמה זמן ישעה מעט או הרבה כדי לחשוש שמא תבוא דם חימווד, והרי אנו חוששין שמא תראה מיד בשעת התביעה, ואם היה מתנה מיד בתוך שיעור וסת היה מקום קצת להביין, אבל גדר מיד בלי ליתן ציווי זה של שיעור וסת צ"ב מגא ליה, (ועיין כעין קושיא זה לעיל בס"י קפ"ד סק"ט שהקשה כן על הטור עיי"ש).

דעת השער אפרים להלכה דגם אם בא עליה מיד צריכה ז' נקיים ודח"ב בעל שער אפרים (ב) השיג על הטור"ז בזה (העמקתי דבריו

זה את זה, דהתם לא היתה חשש שמא תראה מחמת חימווד דמיד שנתפיים יהודה ובעוה היו עמהם במיטה והוי ליה כמי שיש לו פת בסלו משא"כ בשאר כלה ע"כ"ו).

קושיית הפלתי מגא ליה להטו"ז לחדש כן וכתב הפלתי להקשות על תירוצו השני של הטור"ז, דהדבר צ"ע מגא ליה לחדש דין זה, דזמן מועט ליכא חשש שמא ראתה דם מחמת חימווד, ואי שחידש כן מדעת עצמו מסברא, יש להקשות דאיכא מסתברא דאדרבא הרי יש לחוש דתיכף בשעת תביעת הבעל אותה שינשא לו רואה טיפת דם

מקורות

(1) ודייק הטור"ז בדבריו להקשות האך עשה כן רוח הרי שמעה האך להתנהג מפי נעמי והאך לא דקדקה בדין זה אף שיש להמר אטו נשי דינא דעי' (נלשון נחמיה כדמנינו בלשון חז"ל) מ"מ זכו מהמנות שפלי בהם שפיר יודעים (ועיין לקמן בסמוך מה שכתבנו בזה), ומ"מ מה דליתיה כן בטובל' דיהודה אע"פ שמתרה לא מבואר שהיו עמהם נמטה בשעת הריו' כמו צרות מ"מ תבז כן מסביר' כדי לתרן הקושיא, ועיין בדגול מרובה (להגאון בעל הגדוע ציהודה) שזיין דכסבת הטור"ו משמע בנסו' יומא י"ח ע"ב צד"ה יתודי ונחום' ישנים שם ד"ה ואי, (ועיין לקמן כאן שזיין הפלתי כבר אותו ראה מדברי החוס''), ועיין צל"ח ברכות כ"ב שהביא עוד ראה לדברי הטור"ו מדברי רש"י שם עיי"ש, ואפשר להבביר דברי הטור"ו כמו שכתב הוא עצמו בה"י סוכה סימן תרל"ט סק"ט חז"ל ונראה לי לתם טעם לקולוס השינה בסוכה, דליתא במס' סוכה (כ"ו ע"א. וכן מבואר בה"י) חשעה בנז דמוחר לעבור במים כדי לקבל פני רבים) דשלוסי מזה פטורין מסוכה, דהיינו רבה בר רב הונא ורב מקלא שהלכו לקבל פני ריש גלותא היו ישנים תוך לקובה, והכי נמי למי שמשו' אשה שחייב לשמות את אשתו ברגל כמבואר בסיומן תקכ"ע עקיף צ' וגיש פטורות מן הסוכה, כמבואר בסיומן תר"מ א"כ אס אינו רואה לפרוש מאשתו מקרי דבר מזה, ועל כן פטור מן הסוכה צלילה בשניה, ואפילו אס אשתו איינה טוהרה מכל מקום שייך שמתה בשבעלה עמה בחדר כמבואר במס' עירובין ס"ג ע"ב שאסור לישן בחדר שאיש ואשתו לנין צו ואמר רב יוסף אפילו באשתו נדה שנאמר (מיכה צ' ט') נשי עמי תגרשון נצית תענוגיה ע"כ (ובדברי משה שם סק"ב נתן טעם משום שיש חשש שיתבטל עונה. אבל הטור"ו חידש יומר מזה) דכיון שית' לה שמתה בשבעלה נמאח בחדר עמה לכן יש לו ללכת לישון אצל'ש שאיש ג"כ יכולה לצוה לקובה, ועי"פ הרי מבואר דעגס הדבר להיות צידח אמה אפי' אין נעוה וקירובו כבר יש הרגשה נעימה ושמתה לאלשה אס כן על סכן שבהם נמטה אחד ולכן אין החימווד כל כך גדול דהחימווד הוא לאדם שמואב איזה דבר שאין לו אצל כאן יש לה הדבר מוכן לפניו. (ת) בסיומן ע"ה בהגהות בנו.

מאן הו ליומא דהיינו היא האשה שהיום יום ז' לנדתה, וא"כ חוכל להשגא ליה ובלילה תהיה מותרת ליה כהאי גוונא, וזהו המדויק בלישגא מאן הו ליומא, דאחרמי היום המוכן שמוכל להתקדש ליה:

לגרסה. דאף דאינו בכלל אל תמרוש על רעך רעה וכו' (משלי ג, טו) כשנושאה אדעמיה דכך כנודע (יבמות לו ע"ב) מ"מ [הו] בכלל בני גרושה כמ"ש (הר"ן) [הרא"ש זנדרים] דאף דאינו שוגאה. ועכ"ל דלוקחים קטנות שאין

ראויות להוליד. וקושים הגמ' לא ישא אדם אשה צמדינה זו וכו' מ"מ קשה, דלא פלוג עבדו רבנן בגזירות כנודע, וא"כ

ב. שבעת ימים הללו מונים אותם משעה שהיא סובבת בדעתה ומבינה עצמה לחופה, אף על פי שלא נתקדשה עדיין. הגה: ויש לסמוך הטבילה סמוך לזעילת מזה

ויש ליישג דודאי לא היו לוקחים גדולות, דלולי תתעצר ויהיה בכלל בני גרושת הלז [גדרים כ ע"ג] דהא דעתם היה

ככל מה דאפשר, (כך משמע צמרכי צסם רצנ"ס ור"מ ורוקח צסם אצוי ורצומי וצהגת מיימוני פי"א דהלכות איסורי ביאה), והמנהג לטבול הכלה ליל רביעי אף על פי שלא תבעל קודם מוצאי שבת (מרדכי שם), אבל אין להרחיק הטבילה מן הצעילה יותר מזה. ואם לא תבעל במוצאי שבת, יש לה לזדוק עצמה בכל יום עד זעילת מזה, (שם וצהגה ובתוספות פ"ק דיומא דף י"ח), ודוקא לכתלה, אבל דזיענד אין להחמיר אם צדקה רק פעם אחת מוך ז' (צ"י). וכל חתן ישאל לכלה קודם שיגע צה, אם שמרה ז' נקיים, (הג"ה ש"ד):

פלתי המבואר

וכיון שלפעמים לא היה בא עליה לא מיתמדא ולא חזיא, (דחימוד שייך רק כשיודעת בוודאות דיבוא עליה אבל מספק אינה סמכה דעתה) דאי לא תימא הכי גם להתיחד אסור כמבואר במס' כתובות (כ) גבי חתן אם פרסה אשתו נדה הוא ישן בין אנשים וכן אשתו אצל נשים ע"כ. (ועיי' תשו' הבי"ח סי' קי"ח בביאור דברי חוס').

והקשה הפלתי על סברת החוס', הרי מה פת בסלו יש כאן, הא אי אפשר להם ליקח כלל ליומא דתיכף כשיבקש ללוקחה יהי' כאן תביעה חדשה דמתחילה לא לקחה רק ליחוד, וא"כ אח"כ כשתובעה לתשמיש הרי יש כאן תביעה חדשה שצריך כשבילה ז' נקיים ואסורה לו בתשמיש ואם כן ליכא כאן פת בסלו כלל, ומה הועילו בזה דמיהדו להו דמעולם לא יהיה רשאי לבעול אותה עד שימתין ז' נקיים וליכא פת בסלו, ועל כרחק צריך לומר כדעת הטור"ז "דאם תבעה ותיכף בא עליה לא צריך ז' נקיים".

ואם כן אתי שפיר מה שעשו רבנן דמתחילה התייתרו לצורך יחוד ולא הוי תביעה לבעילה, ובזה יש פת בסלו כיון שיכול לבעול אותה דמה תחשוש שמא יהיה חימוד חדש בלילה כשיחמוד לבעול אותה הרי תיכף אחר התביעה יבעלנה וליכא כאן חשש חימוד ומותרת לו והוי שפיר פת בסלו.

בהערוח למטה), וס"ל באמת דאין חילוק בין אם נמצא עמה במטה או לא, ובשתייהן צריכה לפרוש ממנה ולהמתין ז' נקיים קודם הנישואין שמא ראתה דם מחמת חימוד (ועל הקושיא של יהודה וכונו יש תירוצים אחרים וכדלקמן).

הפלתי הביא ראייה לדברי הטור"ז מתוס' יבמות

וכתב הפלתי דאע"פ דהשער אפרים דחה דברי הטור"ז, מכל מקום אני מצאתי לו און (ראיה) בדברי חוס' ביבמות (ט) ומס' יומא (י) לדברי הטור"ז דהקשו במה דמבואר בגמ' רב כי איקלע (כשהיה מזדמן למקום הנקרא) לדרדשיר, (היה) מכריו ואמר מאן הויא ליומא, (מי מוכנה להיות אשתי לכמה ימים שאני שוהה באן), וכן אמר רב נחמן כי איקלע לשכנציב (שם מקום), ופריך הגמ' והאיך עשו כן אותן חכמים קדושים כאלה והאמר רבא תבעוה (לאשה) לינשא לבעלה ונתפייסה (הסכימה לכך), צריכה לישב ז' נקיים (שמא ראתה דם חימוד בשעת התביעה), ומשני (א) רבנן (רב ורב נחמן) שלוחייהו הוה משדרי ומודעי להו להנשים לפני שהתחילה הו' נקיים, (ב) ואיבעית אימא לרבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו (לנישואין אבל באמת לא היו נושאין אותן עם בעילה ועשו זאת משום) דאמר מר אינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו ע"כ, וכתבו החוס' לפרש ויש כאן פת בסלו, כיון שאם היה רוצה היה בא עליה,

מקורות

(ט) ל"ז ע"ב. (י) י"ח ע"ב. (יא) ד' ע"א.

פלתי המבואר

אין הכרח מדברי התוס' ד"ל דס"ל כשיטת הראב"ה בדביקה לבר מועיל
אמנם יש לדחות ראייה הנ"ל דיש לומר בדעת התוס', דהסיבה דמקרי פת בסלו ולא חיישינן אינה משום סברת הטו"ז, אלא דס"ל כדעת הראב"ה (י) דס"ל דאם בדקה עצמה תיכף לתביעה ולא מצאה דם על עד הבדיקה מותרת ולא אמרינן דנאכדה הדם, ואף שרבא סתם בדין תבעוה לינשא דצריכה ז' נקיים ולא חילק בין בדקה ללא בדקה ש"מ בדביקה לא מהני דמזה הוכיח הרשב"א לדחות דברי הראב"ה, אפ"ה י"ל דס"ל לראב"ה דאי אפשר להיות לדם חימוד יותר חמור מראיה ודאית, וכמו דהתם מכבר בדביקה (י) הכ"נ כאן ולכן לא חששו רבנן ליחוד עמה דמה תחשוש שמא תתוצה היא והוא לבעילה מ"מ אינה צריכה ז' נקיים שתעשה תיכף ומיד בדביקה לפני התשמיש.

הפלתי מפלפל בשיטת הראב"ה הנ"ל

אבל דוחק לפרש דברי התוס' לפי דברי הראב"ה, דהרי שורש דברי הראב"ה צריך ביאור דאם תאמר דמהני בדביקה יקשה דמה פריך הגמ' הנ"ל על הא דרבנן הכריזו מאן הוי ליומא מהא דאמר רבא תבעוה להנשא, וכו' הרי יש לתרוץ פשוט דשאני התם דהיו תיכף בודקות ולכן לא המתינו ז' נקיים, אלא יש לומר לתרוץ דגם לפי הראב"ה יתבאר קושיית הגמ' שפיר והוא דהקשה דהוי ליה לרבנן להכריזו כן ולא לסתום סתם, "מאן הוי ליומא", הרי יש לחוש דאולי לא ירגישו הנשים שמתוצין לבדוק תיכף, רק הוי ליה להודיע, "מאן הוי ליומא יבדקו עצמן" וכיון דלא אמרו כן ש"מ דלא בדקו את עצמן ולכן שפיר צריכין ז' נקיים ועל זה תירוץ הגמ' שפיר דלכן לא הודיעו אותן בשעת הכרזה דיבדקו את עצמן, כיון דלא לקחו הנשים האלו רק ליחוד וליכא כאן חימום וחימוד, דרק לנישואין איכא חימוד, ומ"מ פת בסלו הוי דאם ירצה הני רבנן לבוא עליה יתבענה ויאמר לה שתזהר לבדוק תיכף ומותרת לו כדעת הראב"ה, ואין בזה משום לבו נוקפו ופורש כמו דקיי"ל בבדיקה לפני תשמיש, וכמו שהוכיח הפלתי לעיל (י) דהיכא דהבעל מצוה לה אין ממה לחשוש שמא תהא לבו נוקפו ופורש, ולכן שפיר יתכן דהתוס' ס"ל כהראב"ה אם כן אין הכרח מדברי התוס' לסברת הטו"ז ודברי השערי אפרים אינן תמוזין.

היאך בא יהודה על תמר וכוונתו על רות בלי ז' נקיים
ב. והנה הטו"ז הנ"ל נתקשה על יהודה שבא על תמר ועל בועז שבא על רות בלי להמתין ז' נקיים של ימי חימוד.
 תקנה של ז' נקיים לא היה בזמניהם
וי"ש לתרוץ בדרך אחר וקודם נקדים הקושיא היאך בא יהודה על תמר בזמן שבא יהודה על תמר לא היה גזירה זו דהרי לפני מתן תורה היתה (ולא בעינן לדברי הטו"ז הנ"ל בחילת דבריו דגזירה דרבנן הוא), ואף על פי שהרי מבואר דיהודה היה הראשון שקיים מצות יבום, ומזה משמע דקידושין של בנו ער היה קידושין טובים על פי תורה דלבן נח ליכא קידושין ואין לתרוץ דיהודה חטא כזה ואין להקשות על חטא שחטא למה לא שמרה ז' נקיים דהרי היתה ביאה זנות, זה אינו דהרי מבואר דיהודה לא חטא במעשה דתמר לפי שקודם מ"ת היה אדם פוגש אשה בשוק והסכימו שניהם היה נותן לה שכרה ובה עליה במקום שמצאה ואח"כ הולך לדרכו ורק אחר מ"ת נתחדש הדין לא תהיה קדשה מבנות ישראל, וכיון שלא חטא הדרא קושיא לדוכתיה ועל כן י"ל דמה שנאמר שהאבות קיימו התורה היינו מרצונם הטוב, ולכן אין להקשות על זה למה לא שמרה ז' נקיים דמה שתלוי בבחייה לא קושיא דלא היו להם ציווי, ויהודה קיים מצות יבום דכל זמן שלא מיאנה יכול לקיים מצות יבום (י) ועיין בפיה"מ להרמב"ם חולין (י) ועיין בפרשת דרכים (י) שדן בזה נועוד יש להעיר דשאני הא דיהודה דקאתי עלה מטעם יבום א"כ י"ל דאין כאן חימוד, דחימוד שייך רק בשידוך שהיא הסכימה דאפי' בקטנה דאין לה דעת סומכת על אביה משא"כ ביבום שלא בתרה הבעל אלא ממילא קאתי דמן השמים מקני לה, מנין לן שיש דין חימוד הרי אין כאן מושג של תבעה ונתפייסה אלא הרי היא חייבת להקים שם לבעלה, וא"כ יש לומר דאין כאן חימוד דנישואין בע"כ הוא וכל שכן אם נפרש דכופין על זה אף שבוודאי דבזמן יהודה לא היה מושג של כפייה, וכן יש להשתמש באותו תירוץ לגבי בועז דשם היתה ג"כ ענין של יבום, ואין להקשות למה הטו"ז לא תירוץ כן דעדיפא מיניה ס"ל.

הפלתי דוחה קושיא הנ"ל דבועז באמת לא בא עליה אז רק אחר ז' נקיים
דעל הקושיא השניה של הטו"ז מבועז שבא על רות, כתב

מקורות

(י) מס' נדה סימן קפ"ג הוצא בהג"מ פי"א ה"ט ונחשו מיימוני סוף הל' אוסו"ב ה"א. (יג) עיין נדה ט"ז ע"א. - דלפילו למ"ד וסמות דלוארימא וגם הפסק טהרה מוולאה מדי טומאה. (יד) סימן קפ"ז סק"א. (טו) עיין נדה"ם ורמב"ן ס"ס. (טז) סוף פ"ג. (יז) דרוש א' דרך האמרים.

פלתי המבואר

אין ללמוד מזה להקל בהלכות נדה לגבי הרחקות דאם נשבע מהני דהרי לא מצינו בשום מקום היתר יחוד עם אשה ערוה משום שנשבע לא לנגוע בה ואף דיש לנו כלל דשבועה מאד חמור אצל אנשים מ"מ עריות הם מהדברים שנפשו של אדם חמדתן ומבואר גם דבר זה על ממונ' בחז"ל ויש לנו בפוסקים דין ודברים אי אמרינן מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועתא ותן לחכם ויחכם עוד, ומ"מ מה שיש ללמוד מזה אם אין לאדם ברירה ומוכרח להיות ביחוד עם אשה כדאי שישבע (ליצרו), ג) ויש עוד דרך לפרש כוונת הפלתי באופן אחר דכיון דשכב אתה כל הלילה ולא בעל אותה מותר ביחוד אתה כמבואר לקמן ברמ"א (כ) בשם תה"ד ולכן נתייחד עמה אח"כ אבל באמת לא בעל אותה (וכן פירוש ההפלאה הבאתי דבריו לקמן בהערות), אבל דוחק לפרש כן דהרי מבואר במדרש דבאותו יום מת בועז וי"ל דאותו יום שבעל אותה מת וזה היתה אחר שעבר ז' נקיים ומ"מ עדיין לפי תירוץ האחרון קשה למה שכב היא אתה כל הלילה ולכן נראה כפירוש הראשון שהבין הפלתי בטו"ז (אבל לפי הבנת הטו"ז כפשוטו בדרך הראשונה לא הועיל עדיין הפלתי).

קושיית הפלתי מדוד שבא על בת שבע בלי ז' נקיים

ובתב הפלתי הן אמת דארווח לן לתרין מה שהקשה הטו"ז מיהודה ובוועז מ"מ מה שיש להקשות עדיין הוא מנישואין של דוד המלך שבא על בת שבע דהיתה תיכף ומיד ולא היתה ז' נקיים, ואהכ"נ דלפי תירוץ של הטו"ז י"ל ג"כ הכא דהיתה מיד אבל כפי שהוכחנו דדברי הטו"ז מופרכין צ"ב היאך לא שמרה בת שבע אמו של שלמה המלך ז' נקיים, אלא זה תלוי אי דוד עבר על (כ) חטא או לא דאם עבר על חטא אין ראייה מנישואין ההוא דאם עבר על איסור אשת איש בוודאי שלא הקפיד גם על איסור דם חימוד בפרט במקום שספק הוא היינו שלא יצא דם בוודאי.

מקורות

(יט) פרשה ו' ו' רות. (יט) כ' ע"א. (כ) ג' ח' - וכן דייק בלשון הטו"ז היאך נכנסה למטמו של בועז. (כא) סעיף ד'. (כב) והנה בגמ' שבת מבואר (נ"ו ע"ג) כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה, דכפשוטו משמע בשמאל (כ' י"א ז') דדוד קם מעל משכבו ויהא"ל על גג צים המלך וירא אשה רוחלם מעל הגג והאשה טועה מראה מאד, דבת שבע הוה קא חפפה את ראשה תחת גונו (והוה כמו ארנו העשוי מקליעת נגרים שאינו חושף את הנמצא תחתיו), נח השטן נדמה לו לדוד המלך כמו לפור שהשירה לאחילה הנקראת לפרמא (חולין ס"ה ע"א) כשהיא עומדת על גג הבית שהתקרנה והסעופפה צאופן שימנע את משומם לבו של דוד פסע אחר פסע והתקרב אל דוד, שלם נה דוד חן כתי לשמוט אוחו כמו ספין שמיטה (חולין ל' ע"ג) והתן שבר את האהל (עיין שו"ם נשאל דוד יו"ד סימן ד') והמגלה האהל ששם היטה בת שבע ודוד ראה את בת שבע בחובה "ומיד" וישלח דוד וידרוש לאשה ויאמר הלוא זאת בת שבע בת אליעזר אשת אוריה החתי וישלח דוד מלאכים ויקחה, ותבוא אליו וישכב עמה והיא מתקדשת מטמאתה ומשכב אל בימה והיינו דכתיב בנפתל לבי פקדת לילה לרשמי כל סמנא זמתי כל יעבר פי, ורשע רבא מאי דכתיב למנלל לדוד בה' חסימי איך מאמרנו לנפשי נודי הרבס נפור, אמר דוד לפני הקב"ה רצונו של עולם מחל לי על אוחו עון ושלא יאמר הר שנסכ נפור מדמו, דרש רבא מאי דכתיב לך לנדך תטאטי, אמר דוד לפני הקב"ה גליא ויעידע קמן דאי בעא למכפיה הוה כיפיה וכו' עיי"ש. הרי מדדברי הגמ' בסנהדרין משמע דחטא בחטא זה, אמנם בגמ' שבת משמע דלא חטא דמבואר הסם לכל היוצא למלחמת צים דוד גט כריתות חוטב לאשמו ולכן כחב לה אוריה (בעלה של בת שבע) גט וגרושה מוסרת היטה לדוד דוד לא היה כהן, והנה איתא (בקרמית הוה)

פלתי המבואר

דבקטנה אין לחוש לדם חימוד כמבואר בחז"ל דבת שבע היתה בת בנו של אחיתופל וכן ל"ג שנה, והיה ח' שנים כשנולד אליעם בנו וגם לו שמונה שנים כשנולדה בת שבע בתו ולה ר' שנים כשנולד שלמה וזה נגד דברי רבא דבקטנה איכא חימוד, או דנימא דאף דקטנה בשנים היתה מ"מ היתה לה דם דנתעברה וכלי דם אי אפשר להתעבר).

וביין שהוכחנו (בהערה כב) דרוד לא חטא בחטא בת שבע על כרחך דגם ז' נקיים של חימוד שמר, והרי מבואר היתה המעשה מיר והיאך נפרש ששמרה הד' נקיים של דם חימוד, התיינת לפי הראב"י דמהני בדיקה שפיר מוכן, אבל להחולקים וכן הוא ההלכה דלא מועיל בדיקה על דם חימוד יקשה קושיא הגי'ל, (או שיש להוכיח מהכא

מקורות

שאריות לא בא על בת שבע וכדמשמע מהמבואר (שמואל י"ב ג') ומהי לו כבת כבת ממש שלא נגע (והוציא כן כספר אבן סופרים לר' אברהם קונין) ודוד לא ידע בזה לכן חשב שחטא הכסוגיא כנסהדרין שחטא, אבל באמת לא חטא וכמו שאמרנו בשבת ודלקמן, דהנה כתבו החסו' גיטין (ע"ב ע"ב) ד"ה אמר רבה דדעת רש"י שהיו כותבין גט על תנאי אם ימות במלחמה, ועל זה הקשו והא' אמרין הסס דהרי היא כאשת איש לכל דבריה לפי ר"מ דקאי אמהיום אם ממי, ולפירש"י י"ל שהיו מפרשין כהדיא שמהיום שהיה מגורשת, אבל קשה דלפ"י לרש"י מ"מ קשה דהא אילו לא נהרג אוריה היתה בת שבע אשת איש, ועוד דאם הגע נכתב על תנאי לא "כלי" היו"א רק למי שאין לו בנים ויש לו את, ומירוח החסו' ונראה לר"מ שהיו כותבין גט גמור בלי שום תנאי צניעא ושהיה חחר מן המלחמה היה כוסה והיתה בת שבע פנייה, ואפ"ה אמרו דרוד חטא לפי שלא היה ידוע לעולם שאירעה ע"י"ש. וכמו הפני' איכא למידק דסוף סוף אפילו ככה"ג לא היו גט לאלמנה אלא אם לא בא בסוף המלחמה, והיינו מדאמר רב הונא לעיל גיעו כמתנתו שאם עמד חוור, ומשמע דהוא הדין ליו"א כשיירא לעיל צפרק התקבל (ס"ה ע"ב) במשנה משמע להדיא דיו"א כשיירא דינו כמסוקין וכן כתב החסו' שם להדיא בד"ה כדי ליפות כמו דעיקר מימרה דרב הונא בגיעו כמתנתו דמייתיה הסס צעודא דגניבא היינו דיו"א כקולר דמי למסוקין ולמנהו מחמת מיתה, וא"כ ממילא דה"ה ליו"א כשיירא וא"כ הדרג קוש' לדוכתא שאם לא נהרג אוריה אלא בא לבימוי ה"ה הגע בעל מעיקרו לרב הונא ואפילו לרבה ורבא דפליגי אדרב הונא היינו משום גזירה דרבנן אבל מדאורייתא ודאי לא היו גיעו כדאיכא לעיל (ע"ג). בגמרא. מיהו לפ"מ דהכא ודאי לא קשה דאילו לשיטתו לעיל דרב הונא דאמר גיעו כמתנתו לא קאי אלא אגב על תנאי ולא כהסס אגב שם כ"מ, וא"כ ה"ה ליו"א כשיירא דהיו גט גמור אבל לשיטת החולקים לעיל על ר"מ כמ"ש לעיל דהר"ף והרמב"ם ורוב המפרשים לא ס"ל כר"מ וא"כ אם נאמר דהדיא דהכא אחי סברי כר"מ שכל היו"א למלחמה היו מגרשין בגט גמור, כי היכי דסיחי להו שפיר האי דרוד ונת שבע ע"כ כריך לומר דבימי דוד נמי היו סברי כר"מ ורבא דלית להו הא דרב הונא דגיעו כמתנתו משום גזירה שמה יאמרו ש' גט לאחר מיתה ואפקעינהו רבנן לקידושין. ולפ"ז נלע"ד שזה ה"י כוונת דוד המלך ע"ה שאמר לאוריה רב לבינתך והיינו כדפרישית לעיל (דף ע"ג). דהא דאפקעינהו רבנן לקידושין היינו משום דהכמים חתקו בגט שכי"מ שיהא צלבו לגרשה לגמרי ואם יערער הבעל ויאמר שנתכוון צלבו לגרשה על תנאי אם ימות דה"ל גילוי דעת ואומדנא דמוכת כהא אפקעינהו רבנן לקידושין, וזה נתכוון דוד שאוריה ילך לבימוי ויצא בטענה זו שאם עמד חחר ומסתמא בת שבע שכבר הרגישה לעצמה שהיא הרה לרוד מסתמא לא חרזה לשוב לאוריה ותתעצם בטענותיה שהיא מגורשת גמורה כהקנת חכמים ונמא דמנא הערעור של אוריה יפקיעו חכמים לקידושין מיניה כדפרישית, וא"כ מהא פניה גמורה למפרע ותחזור ביאת דוד להיטר מעיקרא. ויש לומר לר"מ דלא נרשו ע"י תנאי דלאו כ"ע דיעא גמירי לגרש על תנאי שיש בן כמה חילוקי דיעים והיו צריכין לגרש כפרהסיא צפני מאן דגמירי דיע תנאי ומש"ה יש שהיו מגרשין לגמרי וצניעא והכי היו גט לאוריה לר"מ. וע"פ הדברים האלה נלע"ד שזה כוונת הפסוק דאמר נתן הנביא לרוד "מדוע ביות דבר ה' לעשות הרע" ודרשו חכמים שניקש לעשות ולא עשה, ודרשו עוד "את אוריה הכית כבד"כ" שה' לך לזונו כנסהדרין "ואת אשתו לקחת לך לאשה" לקוחין יך לך בת, וקשיא לן מכדי מעשה דבת שבע קדים להריגת אוריה מ"ש דמקדים קרא להריגת אוריה כרישא, סו קשיא לי למה לא דט דוד לאוריה כנסהדרין, ולדרכנו אחי שפיר דבאמת גירש אוריה בגט גמור בלא תנאי, אבל דוד היה סבר שגרש על תנאי אם ימות במלחמה כסתמא דמילתא הכי הוא כדפרישית וא"כ אם ה"ו דנו והמית ע"פ כנסהדרין נמא' שלא נתקיים התנאי של אוריה כיון שלא מת במלחמה ובדאמרינן בגיטין סס (נדף הקדום), הרי זה גיטין אם מתי מחולו זה ונפל עליו בית או הכישו נחש אין זה גט, לך צויה דוד לאוריה שיחזור למלחמה, וצויה ליו"א שיבטב מיתחו ע"י מלחמה כיון דבאמת חייב מיתה דמורד במלכות היו וכדי שיחייבים התנאי למפרע שיהרג במלחמה ויהיה גט, ועל זה הענין הוכיח הנביא ולא ה"י מקום להוכיחו על מעשה דבת שבע כלל לא כמתעבה ולא כמעשה כיון דבאמת לא גירש אוריה על תנאי כלל אלא בגט גמור, ומש"ה הוכיחו בזה הסדר את אוריה הכים כבד"כ ולא דנמו כנסהדרין ע"כ מחשבתך ניכר מתוך מעשך שהיית סבור שאירעה על תנאי אם ימות במלחמה נמא' כדבית דבר ה' לעשות שניקש לעשות ולא עשה, כיון דלפי דעתך שהיה גט על תנאי שחטא חטא גמור כמתעבה ביאת איסור כקושיא החסו' כאן שאם לא נהרג אוריה היתה בת שבע א"כ גמורה, אבל לפי האמת את אשתו לקחת לך לאשה דלפי האמת בשעה שלקחת היתה מותרת לך כשאתך גמורה כיון שהיה גט גמור כן י"ל נכון ע"כ. והנה הח"ס בח"י כמבואר (ט'). הביא דברי הפני' וכמו דלפי (הקדמת הוצר) הגי'ל לאוריה לא נגע בת לא היו כאן בעילת זנות ולא קשה קושיא הפני'. והגאון בעל משנה למלך כספרו (פרשת דרכים דרוש המלך דרוש שנים עשר) מישב בזה קושיא אחריתי שהקשה הגאון בעל מהר"ש יפה לפי דברי הירושלמי (פ"ב דפנהדרין ה"א) דמלך אסור באשת אשתו וצ"ל מייבס ומכאן דה"ן כנסהדרין ד"ה מנחם חלילה משום שיש ביוון ויזכר מדאי משום וירקה בפניו נמי אין כבודו של מלך להשתמש בכלי שהשתמשו בו אחרים, וא"כ הי"א שאל דוד רפעה בת איש לפי רבי יהודה דפ"ל מלך נושא אלמנתו של מלך והרי בא עליה אבנר אחרי מות שאול והיאך הותרה לדוד לפי הגי'ל ע"י"ש מה שמירך המל"מ) אבל הוסיף להקשות הי"א לקח דוד את בת שבע, ולפי הגי'ל שפיר מיושב ועוד מנזרח כפרשת דרכים (דף דרכים דרוש שלשה עשר) דכיון שנאמר וה' עמו היינו שהיה לו השראת שכינה וכיון שכן אין חטא צה על ידו (ושא"י הא דנאמר בסוטה ג' ע"ב) שש נאמר על כל בלא ישרא'ל).

פלתי המבואר

מכל מקום בכלל בני גרושה הוי כמו שכ' הר"ן (פ) דאף דאינו שנואה מ"מ גרושת הלב איכא והוא דאע"פ שאין אשה מתעברת מביאה ראשונה, מ"מ יש אופנים ששפיר מתעברת וגם הרי איכא חשש שמא יבוא עליה פעם שניה ותתעבר וזה אחד מבני תשע מדות דהם פגומים ונודעת מהרש"ל בחשו' ובספרו יש"ש יבמות דאינם פגומים לכהונה כמו שרצה חכם אחד לחדש אלא שיש עליו פגם שצריך להתרחק ממנו לענין יוחסין ושם לא בעינן הבחנה והוא דעת הש"ט"ג (כ"ט) ועיין בזהר (כ"ט), וברוקח (ל) כתב בכל הפרשה של מילה יש כל האותיות מכ"ב אחריו חוץ מאות ט', וכן בע' נפש שירדו למצרים נעלם אות ט', א"ל הקב"ה לאברהם והקימתי את בריתי אתך להיות לך לאלקים ולדורוך הזהר מן התשע מדות, ומי שיש בו מן הטי' מדות כביכול לו איני לאלקים ואיני עונה לו ולכן במזמור יעקב ה' ביום צרה נעלם אות ט' ע"כ. ולכן על כרחך לפרש דלקחו הני רבנן דוקא בתולות קטנות שאינם ראויים להוליד, ואפ"ה מובן קושית הגמ' שהקשה שם להלן על רבנן היאך עשו כן, מהא דלא ישא אדם אשה במדינה זו וילך למדינה אחרת שמא ישא אח את אחותו, עיי"ש מה שתירץ ולפי הנ"ל דלקחו קטנות שאינן ראויות להוליד איזה חשש יש שמא ישא את אחותו, דישי לומר דמ"מ קשה דלא פלוג עבדו רבנן בגזירותיהן כנודע. וא"כ קושית הגמ' שפיר דליכא למימר מי הוא שומנה ביום ז' לנדתה דהא בקטנה איירי וסתם קטנה אינו בחזקת רואה כנודע, ושפיר מיושב הא דבת שבע.

ומכל מקום יש לבאר (גם לפי הנ"ל) קושית התוס' שהקשה היאך עברו על איסור יחוד דאם הם היו מתיחדים יש לחוש שמא יבוא עליה ואסור משום נושא אשה במדינה אחרת, ותירץ דליכא למיחש לחשש זה שאם היה אירע שבא עליה ונתעברה ממנו היה מוליכה לעירו ע"כ. והרי לפי הנ"ל דלקחו רק נשים קטנות שאינם מתעברות למה לן לאוקומי דאם נתעברה מוליכה לעירו, ויש לומר דבמסקנא אמרינן דלקחו גדולה ולא בעיל אותה כלל רק נתיחד אתה, ולא שייך לומר בזה בני גרושת הלב, ואם כן בגדולה שפיר י"ל מאן הוי ליה ליומא כנ"ל מי הוא זה שיום ז' לנדתה ויבוא עליה כנ"ל, אבל לתירוצי הראשון דלא מוקי רק ליחוד גרידא אלא לצורך בעילה ממש על כרחך לפרש דלקחו קטנות, ולק"מ.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: דעת הסודי טהרה דבזמן חז"ל היתה תקנת רבי ששה והוא ולא היה מהני לטבול בראיה ביום ז' לנדתה

הפלתי מותרץ דלפני חומרא דרבי זירא לא הוי צריכינן ז' נקיים רק לעת ערב ז' בודקת וטובלת

אך גם זה לא קשה מידי דקודם חומרא דרבי זירא שהחמיר לישב על כל טיפת דם כחרדל שרואות ז' נקיים, אם תבעוה ביום ז' לנדתה מותרת מיד לערב, דמה בכך דראתה דם הרי אפילו אם שופעת כל השבעה ימים ורק לעת ערב פוסקת וטובלת בלילה דנדה טובלת בלילה (כ"ט) מותרת מיד לאחר כן, ואם כן יש לומר דרדו מלך ישראל בשעה שתבעה לבת שבע היתה ביום ז' לנדתה כדכתיב "והיא רוחצת" מטומאתה שהיה לה חפיפה (כמבואר בגמ' בסנהדרין הנ"ל), ומבואר בשו"ע לקמן (כ"ט) והמנהג הכשר שתתחיל לרחוץ מבעוד יום, וא"כ אף דאז היה לה חימוד וראתה מ"מ בלילה שטבלה היה מותרת לרדו ולק"מ, ומן השמים גרמו כן שלא יכשל ח"ו אוחו צדיק בחטא, דהרי השתא בהמתן של צדיקים אין הקב"ה מביא חטא על ידן צדיקים עצמן לא כל שכן ובפרט צדיק כזה כמו דוד המלך, ונחוצו מזה יש לומר בדרך חידוד לתרץ דכמים הפנים לפנים וכיון שלא היתה חביבה עליו כל כך כמבואר בסנהדרין (כ"ט) דימכל בת שאל היתה אשתו החביבה עליו וא"כ למה תהיה לה חימוד כזה שהבעל אוהב יותר את צרתה, ובוה יש ליישב ג"כ הא דתמר ורות דמיירי שהיה ביום ז' לנדתה.

הפלתי מפלפל על דבריו הנ"ל מגמ' יבמות

אך יש להקשות על תירוץ זה, אם כן מה פריך בגמ', מאן הוי ליומא האמר רבא תבעוה להנשא וכו', דלמא כך היה הכרוז מאן הוי ליומא דהיינו מיהו האשה שהיום הוא יום ז' לנדתה, ואם כן תוכל להנשא בדלילה תהיה מותרת כהאי גוונא, וזהו מה שמדייק בלישנא מאן הוי ליומא דאתרמי אצלה שהיום הוא יום ז' לנדתה ומוכן להתקדש לה וא"כ שפיר לא בעינן ז' נקיים.

הפלתי מחדש דלא שייך בני גרושת הלב בקטנות שאינה יכולה להתעבר ומיישב לפי הגמ' הנ"ל. עוד מחדש דאסור לקחת אשה ע"מ לגרשה אפי' אם היא מסכימה ויש ליישב דהטעם דהגמ' לא נחית לפרש כן, דודאי לא הוי לוקחין הני רבנן נשים גדולות שראויות להתעבר משום שיש חשש אולי יתעברו הנשים והבנים יהיו בכלל "בני גרושת הלב" דהא דעתו לגרשה בשעת נישואן דאף דאין זה בכלל לא תחרוש על רעך וכו' כשנושאה אדעתיה דהך כנודע (כ"ט)

מקורות

(כ"ט) עיין יומא ז' ע"ג נדה ע"ז ע"ב. (כ"ד) סימן קצ"ט סעיף ג'. (כ"ה) כ"ח ע"א. (כ"ו) וכמנואל כמינן קי"ט סעיף ט'. (כ"ז) נמש' גרסי. (כ"ח) נמש' שנועית. (כ"ט) פרשם שמות. (ל) פרשם לן לך.

קושים הגמ' שפיר דלמה להו [למימר] מי היא שומנה
ציום, דהא בקטנה איירי וסתם קטנה אינה בחזקת רואה
כנודע. אך לפ"ז אין מקום לקושיית התוס' ביחודי מיחדי
להו, די"ל במסקנא אמרינן גדולות נשאו, דבאמת לא

היה, דא"כ נקיים חדשים אפילו לא בדקה עזמה צימים
שניתיים, כי לא נתיאשה מן ז' נקיים ראשונים וסמכה
דעתה וכו'. ודברים אלו יש בהן מפרזא, וכמ"ש הש"ך
דאין להחמיר בדברים אלו:

צעול כלל ולא שייך בני גרושת
הלב. וא"כ בגדולות שפיר יש
לפרש מאן הוי ליה ליומא כנ"ל,
מי היא שז' לנדוטה היום כנ"ל
ולק"מ:

[ב] אע"פ שברקה וכו'. הרב
הש"ך בסק"ז הביא

ג. אם רחו הנשואין מחמת איזה סבה אף על
פי שישבה ז' נקיים צריכה לחזור ולישב
ז' נקיים (ולטבול) כשיתפשרו לעשות
הנשואין, וב' (אף על פי שדקה עזמה תמיד
צימים שניתיים, לא מהני), (מרדכי ה"ג
וצמהרי"ק שורש קנ"ט):

איברא מה שהתנה המשאם
בנימין תנאי שלא יהיו
עוזרים ז' ימים בלי בדקה וכן
העתיקו הש"ך, וכן הרב משאם
בנימין בשמונה כפל הדברים
ע"ש, דבר זה אין מובן לי כלל,
הגבול ימים אלו מה טיבן, ממה

בשם משאם בנימין לאם הוקבע הזמן לר"ח ניסן, וזא
אח"כ ייר דאחילייד להסתן אונס וציום יומיים יבא וכן

פלתי המבואר

- בביאות זנות אין חשש לדם חימוד • ההפלאה מחזק דברי הט"ז
- דסמך מאד ליכא חימוד מגמ' כתובות פ"ק • מדברי הרשב"א משמע
- נגד סברת הט"ז • דעת ההפלאה דדם חימוד הוא חשש תורה אע"פ
- שלא הרגישה מ"מ אינה נאמנת דמעידה נגד החזקה • שורש איסור דם
- חימוד • אי הכלה צריכה לדעת לפני ה' נקיים ענין ביאה • בדברי
- החות דעת דגם החולקים על הראב"ה דס"ל בדביקה לא מהני מ"מ
- מוך כו"ע מודו דמהני ובדברי החולקים עליו • בדעת הראב"ה דמהני
- בדיקה כדי לפטור מחשש דם חימוד • בביאור דברי הרא"ש למה מהני
- בדיקה בתוך ז' ימים • אי בזקנה גג כן צריכה להמתין • בנושא אדם
- על מנת לגרשה • בדברי תוס' יבמות דמות יחוד כיון שאם רוצה בא
- עליה • אי יש להוכיח מדין דהכא דלא בעינן כוונה בז' נקיים • ראיות
- האחרונים לסברת הט"ז דמיד ליכא דם חימוד • בקושיא שהקשה
- הט"ז מיהודה ותמר • כמה מקורות בספרי הפוסקים אי ילפינן מקודם
- מ"ת • השגות (בנו של) השער אפרים על סברת הט"ז דמיד ליכא דם
- חימוד • דברי בנו של השער אפרים לדחות דברי הראב"ה • אי בזה"ז
- אשה מתעברות מביאה ראשונה • בזה"ז יש אופנים דלא בעינן הפסק
- טהרה רק ממנה וגם מהני בדקה אחת מתוך ה' נקיים • אי מועיל ז'
- נקיים לחתן שלא ראה אותו הכלה מעולם • אשה שאסורה מטעם ספק
- דם חימוד אם מותרת ללכת לבית הקברות • בקושיא היאך מהני ז'
- נקיים של קטנה הרי אין לה דעת שווה תדיר • אי מייבם על מנת
- לגרשה איכא גם כן חשש של גרושת הלב • יפת תואר א"צ להמתין ז'

- נקיים לדם חימוד • אונס שרוצה להתחתן אם יש לה דם חימוד • מי
- שנתייאשה ממנו ואח"כ חזר לבריאתו אי יש להמתין ז' נקיים של
- חימוד • דין סומא בז' נקיים של חימוד, תלוי בשני תירוצי הט"ז •
- איש ואשה שנהיו בעלי תשובה אם צריכים לשמור ז' נקיים • אם מותר
- לישא גרושה משום בני גרושת הלב
- אם נדחה הנשואין צריכה ז' נקיים חדשים
- [סק"ב] כתב המחבר (ב) אם רחו הנשואין מחמת איזה סיבה
- אע"פ שישבה ז' נקיים צריכה לחזור ולישב ז'
- נקיים (ולטבול) כשיתפשרו לעשות הנשואין (אע"פ שברקה עצמה
- תמיד בימים שבינתיים לא מהני).
- מקור דברי הרמ"א במהרי"ק, ולעומת זה דעת המשאם בנימין
- שחולק עליו

והנה מקור דברי הרמ"א הוא בדברי מהרי"ק (ב) ואשר שאלת
בענין כלה שנדהו נשואיה יום או יומים או יותר האם
צריכה לחזור ולספור ז' נקיים מיום אותה תביעה. זכורני
שבימי נערותי בקאנביר"י (מחו סאי בצרפת ששם נולד ואח"כ היה
רב באטליה) אירע מעשה זה, ועל זה נפלו מחלוקה גדולה בין
בעלי תריסין, אשר היו שם הללו היו אוסרים והללו היו
מתירים. ולפי דעתי שהמחלוקת היתה שהאוסרים היו אומרים
"דהיכא דנדהו הנשואין שאין הבדיקה מועלת כלל אפי' תמיד
בדקה פעמיים ביום מ"מ כיון שדחו הנשואין אינה נוהרת

מקורות

(לא) כסעף ג'. (ב) להגוף ר' יוסף בן ר' שלמה קולון שורש קנ"ט.

חדש. ואם אמרינן דלף נתיישא מן חניעה ראשונה, א"כ אף דעברה ז' ימים ולא נדקה, מ"מ הא כבר מנה ז' ימים בזמן ראשון, ואם אחת מנריך לה נדיקה אח"כ, א"כ אדרבה ננשאת בפחות מוז' יותר יש לחוש לאיסורא, דלולי ראתה ולא עזרו כלל אפילו ימי נדה לאורייתא: כלל של דבר לאחר שספרה ז' נקיים לא ידעתי מה הצדל יש, אם עברה ז' ימים ולא נדקה ונשאת תיכף דמותרת, ואם עזרו ז' ימים ולא נדקה שאסורה להנשא, דמאי שנא

ד. עבר ובנסה תוך זמן זה, וכן חתן שפירסה בלתו נדה קודם שבא עליה, לא יתייחד עמה, אלא הוא ישן בין האנשים והיא ישנה

שמה תורת להנשא וא"כ להמתין ז' ימים, א"כ הך דעברה ז' ימים צלי נדיקה דאסורה לא ידעתי מה טעם יש בדבר ומאיין אדני הדין הזה הוטבעו, כי אין לו שרש ועיקר כלל בראשונים:

פלתי המבואר

יפה". והיו מביאים מדברי רבינו מאיר שהביא המרדכי בהלכות נדה (ב). והמתירים היו אומרים שרבינו מאיר לא דיבר אלא היכא שהניחה הבדיקה מחמת דחייו נשואין, אבל אם לא הניחה מלבדוק תמיד פעמים ביום כמשפטה דאינה צריכה לחזור ולמנות ז' נקיים. ולע"ד נראה כדברי האוסרים ומצריכים לחזור ולמנות ואע"פ שבדקה עצמה תמיד, א) דכן משמע מלשון המרדכי שהביא דברי מהר"ם וז"ל "אלמא בעינן דיהבה אדעתא" אף על פי שכתוך ז' נקיים, והוא הדין נמי היכא שדחו הנשואין בגון תוך ז' ימי נשואיה אע"פ שכתוך ז' הוא צריכה לחזור ולישב ז' נקיים משום "דלא מסקא אדעתא" בהך ז' נקיים הואיל ודחו הנשואין אז אינה חוששת להנך ז' נקיים עכ"ל, ומדקאמר א) דבעינן דיהבה אדעתא וכו' ב) וכן דלא מסקא אדעתא בהך ז' נקיים כו' משמע בהדיא דמיירי בבדוקת עצמה, דאי באין בודקת לא שייך למימר דלא מסקא אדעתא בהנך ז' נקיים כו' הוה ליה למימר דכיון דלא בדקה לא מהני, וגם לא היה לו להזכיר דחיית נישואין כלל אלא ה"ל למימר דרך כלל, "דכל שלא בדקה כל ז' צריכה לחזור ולמנות".

דעת המשאת בנימין דאם בדקה אע"פ שדחו הנשואין מהני **דלעומת** זה דעת בעל שו"ת משאת בנימין (ב) לחלוק ע"ז, וס"ל להתיר דא"צ לחזור ולישב ז' נקיים אלא כשלא בדקה עצמה, ומסיק דיש להחמיר כדברי מהרי"ק והרמ"א והובא דבריו בש"ך (ב) וז"ל שם, ומ"מ בכלה שלבשה לבנים וספרה ז' נקיים אדעת הנשואין שהיו מוגבלים לר"ח ניסן וכשהגיע ר"ח ניסן לא בא ולמחרתו בא ציר מהחתן דאתיליד ליה אונסא בדרך "ומיד יבוא ביום או יומים ועשו תחופה ב' או ג' ימים אחר ר"ח ניסן בזה ודאי א"צ ז' נקיים" אחרים אפילו לא בדקה עצמה בימים שבינתיים אם לא עברו עליה ז' ימים בלא בדקה אפילו הרב מהרי"ק מודה בזה דמאחר דלא דחו הנשואין אלא שמחמת איזה אונס נתעכב הדבר ודאי לא נתייאשה מן ז' נקיים הראשונים וסמכה דעתה שיבא החתן אחר יום או יומים ורמיא אנפשה ויהבה אדעתה שתהיה נקיה ושלא תבא לידי חשש חימוד עכ"ד, ובאמת אין להחמיר בדינים אלו א) דבלאו הכי הרבה פוסקים סוברים דא"צ ז' נקיים. ב) וגם בדיעבד סגי בבדיקה א' תוך ז' לכ"ע. ג) וגם כל עיקר דין

מקורות

(ג) נמס' שנועות ס' מש"מ. (ד) נסימן מ"ה. (ה) סק"ו.

[ג] א"צ שימור עוד. זהו דעת התרומת הדשן (סימן רנג), הוא ישן בין האנשים וכו', שמע מינה דליחא לדינו של דס"ל הא דאמרין בגמרא (כמוצות ד ע"א) אכל בעל אין זריכה שימור היינו ראויה לבעול. ועיין ט"ז ס"ק ז' צמה שכתב על זה. ומדברי הרמב"ם דס"ל חופת נדה לא שמה חופה, וס"ל החופה היינו יחוד הראוי ומסור לביאה, וא"כ הא דקאמרין בגמרא וכן מי שפרסה אשתו נדה הוא ישן וכו' על כרחן דהיתה החופה קודם שפירסה נדה דלאח"כ לא שייך חופה, וגם על כרחן דהיה מחימה עמה דלא"כ לא שייך חופה, וא"כ הרי היה ראוי לבעילה ומ"מ אמרין

בין הנשים. הגה: יש אומרים אם היתה טהורה כשנשאח ולא זא עליה, ופירסה נדה אחר כך, [ג] אינה זריכה שימור עוד, (ת"ה סימן רנ"ג והגהות אלפסי), והמחמיר תבא עליו זריכה (ת"ה שס). ואין לחלק צוה בין צחור לאלמן או צחולה חוקפו כל כך עד שיוכל להעציר עצמו מצלי לעבור מנהג של שטות, איך לא יעזר כח הגזורים לכל יבעול ח"ו נדה.

פלתי המבואר

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: דעת המשאת בנימין נגד המהר"ק דגם בבדיקה לא מועיל אם נדחה הנישואין ♦ אם בדקה בתוך ז' פעם אחת מהני גם להסוברים דבעינן בדיקה יום א' ויום ז' בו נקיים ♦ דעת האחרונים להלכה כדברי מהר"ק או כהמשאת בנימין ♦ בסברת המשאת בנימין והט"ז אי כל הדרכים בחזקת סכנה הוא ♦ בחתן ירא שמים שפיר יש לסמוך על הנס ♦ דברי הסדרי טהרה על הש"ך שמכריע כהמשאת בנימין ♦ הסדרי טהרה מיישב קושית הכותי ♦ דם חימוד קיל מרואה ודאית או חמוד

בעל אותה ופירסה נדה מותרת ביחוד

[סק"ג] כתב המחבר (ט) עבר וכנסה תוך זמן זה, וכן חתן שפרסה כלתו נדה קודם שבא עליה לא יתייחד עמה אלא הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים ע"כ. והטעם הוא כיון שאין שם אנשים אין לו בושה והיצה"ר מסיתו ביותר כן מבואר בטו"ז אבעה"ז (ב) והוא דהמחבר פוסק כשיטת התוס' במס' יומא (ג) והראב"ד בהשגות (ט) וראבי"ה וסמ"ג ורשב"א, והמהרש"ל ביבמות (ט) מבאר דכאן יש לחוש מאד כיון שאין איסור ברור שלא ראתה דם יש לחוש שיורה היתר לעצמו לעבור על דברי חכמים לכן ראוי להחמיר ולא להקל להתייחד כמו שהביא התוס' ישנים ביומא הנ"ל שיטה כזו בשם הר' יוסף, ועיין בריטב"א נדה (מ) וזה ג"כ דלא כהרמב"ם שמחלק בין ת"ח לע"ה ועיין בב"י כאן שהבין אחרת.

זה הוא מדבריהם ע"כ, (ובהערות כאן הבאתי דברי התשו"י של המשאת בנימין).

הפלתי הקשה מי נתן הגבול של ימים אלו

ועל זה כתב הפלתי להקשות, דבר זה אין מוכן לי כלל בשיעור הגבול של ימים אלו מה טיבן, דממ"נ אם אתה משוי לזה הביאה של החתן עכשיו לגדר תביעה חדשה, גם אם לא עבר אפי' יום א' הרי יש כאן תביעה חדשה וחימוד חדש, ואם אמרין דלא נתייאשה עדיין מן התביעה הראשונה אם כן אף דעברה ז' ימים ולא בדקה, מכל מקום הא כבר מנה ז' ימים בזמן ראשון, ואם אתה מצריך ליה בדיקה אח"כ א"כ אדרבא בנשאת כפחות מז', יותר יש לחוש לאיסור דאולי ראתה ולא עברו כלל אפילו ימים נדה דאורייתא.

כללן של דבר לאחר שספרה ז' נקיים, לא ידעתי מה הבדל יש אם עברה ז' ימים ולא בדקה ונשאת תיכף דמותרת ואם עברו ז' ימים ולא בדקה שאסורה להנשא דמ"ש ששה משבעה, אדרבא בעברה ז' יש כאן חשש איסור תורה משא"כ בשבעה דאין כאן חומרא דרבי זירא, ודאי אילו היה דעת בעל המשאת בנימין שתצריך להמתין ז' ימים רק סגי בבדיקה בא' מימים הוי ניהא, אבל כיון שמותרת להנשא וא"צ להמתין ז' ימים א"כ הך דעברה ז' ימים בלי בדיקה דאסורה לא ידעתי מה טעם יש בדבר, ומאין אדני דין זה הוטבעו, כי אין לו שורש ועיקר כלל בראשונים.

מקורות

(לו) כספי' ד'. (לז) סימן כ"ב סק"ט. (לח) י"ט ע"ב וינמוס ל"ז ע"ב. (לט) פי"א ה"י מהל' איסור"ב. (מ) פי"ד אות ה'. (מא) ס"ו ע"א.

פלתי המבואר

לפי שיטת הרמב"ם דס"ל חופת נדה לא שמה חופה, (י) וס"ל להרמב"ם ג"כ חופה היינו יתור הראוי ומסור לביאה, (כ) אם כן הא דאמרינן בגמ' כתובות (כ) וכן מי שפרסה אשה נדה הוא ישן וכו', על כרחך לפרש החופה קודם שפירסה נדה דאי לאתור מכן פירסה נדה לא שייך חופה, וגם על כרחך לפרש דהיה מתייחד עמה דאל"כ לא שייך חופה וא"כ הרי היה ראוי לבעילה, ואפ"ה אמרינן "הוא ישן בין אנשים" וכו', ש"מ דליתא לדינו של הת"ה, ולכן יפה כתב התרה"ד "המחמיר תבא עליו ברכה".

במנהג רע שלא לבעול רק אחר איזה ימים

ב. הנה כתב הש"ך (כ). דעכשיו מנהג רע בעונ"ה נחפשת, שאין מניחין את החתן לבעול את הכלה רק אחר איזה ימים לאחר הנשואין, וא"כ אם פירסה נדה וראי צריך שימור דלא בעל אותה משום מנהג ולא משום שלא נתן ליצרו להתגבר עליו ע"כ.

הפלתי כתב דחלקו השני של הש"ך תלמיד טועה כתבו

דחקש"ה הפלתי ושגגה פלטה הקולמוס דכיון דאין יצרו תוקפו כ"כ עד שיוכל להעציר את עצמו מבלי לעבור אפי' על מנהג של שטות שלא לבעול אותה האיך לא יעצור כח הגבורים לבל יבעול ח"ו נידה גמור שאסור מה"ת (כ) ואדרבא זהו מורה כי אין יצרו תוקפו, כיון ששמע לקול דברי חכמים כי ראינו ששמע למנהג, ואף שמנהג של שטות הוא, וא"כ יש לומר גדול המצוה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה וכמו שכתב תוס' הטעם דיצרו גדול, וא"כ לכאור' אין כאן ראייה דשאני התם כיון דמנהג של שטות הוא לכן נתגבר משא"כ נגד איסור גמור אפשר שלא יתגבר, וי"ל דכיון שהוא חושב שמנהג חשוב הוא גם שם יצרו גדול וכיון שהתגבר יתגבר גם על זה ולכן מסיק הפלתי "ואין ספק שתלמיד טועה הוסיף הדברים הללו, כי שפתי כהן ישמרו דעת", (ולמעשה לדוגמא אפילו בש"ס דבגמ' מנחות (כ) אמרו ותייהי פך ואמאי פסולה במחשבה ובתוס' לא גרסין והכי גרסין ותייהי דיחוי אמאי מיתכשרא בליקוט לבונה, והכותב בספרים הפירוש טעה כסבור הך קושיא דקא מקשי ותייהו דיחוי אפסול מחשבה קאי. ופירוש בגליון הספר אמאי פסלה מחשבה וכתב למעלה מפירושו פירוש לסימן שזה פירוש ולא גירסא והמעתיק טעה וכתב הכל בספר שהיו כתוב לסימן פ"ו והי"ד היתה גדולה וכתב פך ושניהם טעו עיין שם (ועיין בשיטה מק' והוא הדין הכא טעה התלמיד שהעתיק הדברים לא נכונים).

מקורות

(מג) סימן רנ"ג. (מג) סק"ו. (מד) כמות ד' ע"א. (מה) כ"ג ע"ב. (מו) ט' ע"ב. (מז) ועיין מהרי"ט י"ד ס"ב סימן ל"א דנתיבואין ל"א נתיבין ג' פעמים לנטל החוקה כמו בזמננו וסור המועד. (מח) סימן רע"ט סעיף ג'. (מט) עיין ביו"ד סימן פ"ד סעיף ט'. (נ) עיין במגדל משנה פ"י ה"ב מה"ל אישות, וכן דעת השו"ע לפי הגנה היות שמואל סימן ס"א סק"ב. (נא) עיין ב"מ שמואל סימן נ"ה סק"ב, וסימן ס"א סק"ב. (נב) ד' ע"א. (נג) בס"ק י"א. (נד) שעי' נאמר סוגה בשו"ת. (נה) נ"ט ע"ב.

דעת תרה"ד דראוי לבעילה גרידא מהני

וזהו דעת התרומת הדשן (מ) דס"ל הא דאמרינן בגמ' אבל בעל אין צריכה שימור היינו "ראייה לבעול", ולא דוקא בעל ממש.

דעת הטו"ז דבעינן ביאה ממש ודוחה הראייה מגמ' ב"ק

ועיין טו"ז (מ) במה שכתב על זה, וז"ל עיין בתרומת הדשן שהביא דעת האוסרים כסתם לישנא דתלמודא (מ) דאמר שאם בעל אין צריך שמירה, ויש מתירים דמה שאמר התלמוד "בעל, היינו שראוי לבעול", והכריע התרה"ד להתיר, וראייתו מגמ' ב"ק (מ) בשור המועד דראה שוורים שלש פעמים ולא נגח חזר לתמותו, אלמא דלא אמרינן דבהאי זימנא נח יצריה והיום או למחר הדר יצריה הכ"נ בנדרן זה, ומ"מ המחמיר תבוא עליו ברכה ע"כ.

ולפענ"ד אין הנדרן דומה לראייה דבשור המועד קי"ל, סתם שוורים בחזקת שימור קיימין, נמצא דכל שור

שהוא מועד לנגוח הוא משונה מטבע סתם שוורים ומשום הכי כל שאנו רואים שראה שוורים ולא נגח נתבטל שינוי שלו ונעשה כשאר השוורים, משא"כ כאן דסתם אדם יצריה תקיף עליה ולא מוקים אנפשיה כמו שכי' התוס' (מ) ד"ה מאי לאו, אי נמי כאן דמתייחד ודאי בא עליה דלא מוקי אינש אנפשיה ואע"פ דגבי יבמה אמרינן דעד ל' יום מוקי אנפשיה, רוב פעמים לא מוקי אנפשיה אפילו שעה אחת ע"כ, נמצא דהאי חתן שלא בעל הוא נשתנה מטבע העולם ולא אמרינן שבשביל שנשתנה שעה שאין רואין שנשתנה יחזור הדבר לטבע האדם שהוא רוב העולם, ואיך לך בו אלא חידושו ומחידושו לא ילפינן וכו', "על כן נראה לי כדברי האוסרים, ודין גמור הוא דצריך שמירה" ע"כ. נויש להוסיף יותר מזה, ולכאורה קשה היאך אפשר להביא ראייה משור שהיתה שם חזקה של שלש פעמים, משא"כ הכא הרי פעם אחת שינה ולא בעל אותה ואין כאן שלש פעמים (מ), וגם יש ראייה לדברי הטו"ז דאנן קי"ל ס"ת שנמצא בו שלש טעויות אסור לקרות בו עד ששיגהו כי הוא מוחזק כמוטעה כמבואר בשו"ע (מ) ואטו נימא דאם לא הגיה הסי"ת וקראו כן ג' פעמים ולא מצאו בו טעות בלי להגיה נימא דנחזור הסי"ת לחזקתו בוודאי שלא, וכן הוא לגבי מאכל שנמצא שם ג' פעמים תולעים (מ).

הפלתי הביא ראייה לשיטת הטו"ז מדברי הרמב"ם

וכתב הפלתי לדחות דברי התרה"ד ולחזק דברי הטו"ז והוא

ואדרבה זהו מורה כי אין יצרו חוקפו וישמע לקול דברי חז"ל, כי ראינו ששמע למנהג. ואין ספק שתלמיד טועה הוסיף כן, כי שפתי כהן ישמרו דעת:

[ד] והמנהג ליקח קמן וכו'. כתב הש"ך בס"ק י"ד דלר"ך להיות יודעים טעם

צ"ה ואינן מוסרים עממן לצ"ה. והרב מנחת יעקב (סק"ח) השיגו דכאן אשתו משמרתו ואפי' מוסרת עממה לצ"ה ליכא כאן חשש יחוד:

ואפשר לומר דס"ל לצ"ה כמבואר באבן העזר סימן כ"ב (סעיף ה) דצ"ה אפי' צעיר צעין ג', וא"כ ודאי דצבעל ליכא חשש דאשתו משמרתו, אצל הא מייחדין קטן

עם הצעל ואותו קטן ג"כ איירי דיודע טעם צ"ה כמ"ש הצ"ח להדיא, והיינו שהוא צן ט' שנים ויום אחד וא"כ אף הוא אסור להמייחד, ובעל אינו רק שומר אחד וא"כ הרי הקטן ממייחד עם הכלה ועוד בת אחת גדולה, וצ"ל לה לא סגי בשומר אחד. ולכך

מנריך שאתה קטנה לא תמסור עצמה לצ"ה וא"כ ליכא חשש פיתוי, ולאונס ליכא חשש דא"כ תצטוק והיו השומרים נעורים, וא"כ הרי כאן לגבי קטן נגד הכלה שני שומרים, הקטנה והצעל, וא"ש. משא"כ במוסרת עצמה לצ"ה, לגבי קטן אין כאן שומר רק הצעל, וצ"ל בעינן צ' שומרים, וזהו הטעם למנהג

שלוסמין דוקא קטן וקטנה: לאלמנה, (רצינו ירוסם נמיב כ"ו). י"א שאסורה ליחד עמו ציום, כמו צלילה, וא"צ להיות שתי שמירות, רק הוא צין האנשים או היא צין הנשים (טור בשם הרא"ש). ואם אינם ישנים בחדר אחד אינן צריכים שימור כלל, (צ"י בשם הראש"ה). וי"א דצ"ל צריך שתי שמירות, וציום מותר להתייחד, (הראש"ד). ודו והמנהג ליקח קטן אצל החתן וקטנה אצל הכלה, ואין מתייחדין ציום צלא קטן או קטנה:

ה. מחזיר גרושתו צריכה לישב שבעה נקיים:

פלתי המבואר

שהערה בה ולא גמר בלילה הראשון דמותו ביחוד דעת הרמ"א דהמנהג ליקח קטן אצל החתן וקטנה אצל הכלה, והוסיף השי"ך דיודעים טעם ביאה אבל אינם מוסרים את עצמם לביאה

[סק"ד] כתב הרמ"א (ב) והמנהג ליקח קטן אצל החתן וקטנה אצל הכלה, ואין מתייחדין ביום בלא קטן או קטנה ע"כ.

בדברי הראשונים והכרעת הרמ"א בדין זה

והוא דנחלקו ראשונים בביאור דברי הגמ' שאמרו בריש מס' כתובות "הוא ישן בין הנשים והיא ישנה בין הנשים" דעת הראב"ד שצריך שיהיו באותו הכית שהחתן והכלה נמצאים שם אנשים ונשים שני אנשים ושתי נשים דבעינן שתי שמירות, ובכל שמירה שנים שמה יצטרך אחד מהן לצאת לנקביו או לישון, והטעם שהחמירו בזה יותר מיתוד ערוה ממש כגון אשת איש ששם מהני ג' אנשים כשרים והכא בעינן אנשים ונשים, הטעם מפני שהיא אשתו והיצר מקטרג עליו להכשילו, ולעומת זה דעת הר"ה דלא בעינן שתי שמירות אלא שימור המוציא מאיסור יחוד בשאר מקומות מהני גם הכא, וכוונת הגמ' הוא ישן בין אנשים והיא ישנה בין הנשים

[ויש] אומרים ליישב דברי הש"ך דשאני מפני הבושה שלא יתודע לבריות שבעל אותה ועבר על המנהג לכן מעמיד את עצמו שלא לבעול, אבל נגד איסור נדה יצרו תוקפו דזה לא נודע לבריות "והלוואי שיהא מורא שמים כמורא בשר ודם" ויש לפלפל עדיין ועיין בספר תוספות שבת סי' ר"פ (ט) דמנהג של שוטים הוא שאין נוהגין לבוא על האשה אלא לאחר זמן וראוי לבטל המנהג הרע הזה שצ"י כך באים לידי איסור ורע לבטלה].

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערה: לפלל בדברי הפלתי מראיות הרמב"ם לסברת הט"ז נגד התה"ד • בביאור הענין של יצרו תוקפו ליכא בתלמיד חכם לפי הרמב"ם • בדברי התרומת הדשן והט"ז אי היה ראוי לבעילה כבר א"צ שמירה • דעת הבית שמואל בכוונת הרמב"ם דגם להרמב"ם מהני חופה בתוך הז' נקיים • בפלוגתת הבי' ושאר הפוסקים בכוונת הרמב"ם לחלק בין תלמיד חכם לעם הארץ • דברי הפלאה ליישב שיטת הבי' • אם חשב שהיתה טהורה ולמפרע נתגלה שהיתה טמאה אי יש לסמוך על התרה"ד • דם חימוד בנשואי יעקב עם רחל ולא • בגדו מוקים אינשי בנפשיה • במקום שהפוסקים כתבו והמחמיר תבוא עליו ברכה אם יש איזה ענין איסור אם אינו מחמיר • אי יש להוכיח מדברי התרומת הדשן לגבי חתן

מקורות

(ט) סק"ג. (ז) בסעיף ד'.

פלתי המבואר

נמצאת שם מותר לו להתייחד כמבואר במשנה קידושין (טז) ובחי' ר"י מלונגל ובמאירי משמע דאפי' בלילה מהני ובשו"ת פרח מטה אהרן (טז) הביא דגם בדרך יש להקל (ואם מהני כשאשתו נמצאת בעיר עיין בבית שמואל שם (טז) ונפק"מ לגבי מגדל בביתו בת אשתו או יתומה), אף דיש לחלק, מ"מ אין ראייה משם וק"ל ע"כ.

הפלתי מיישב דברי הש"ך

ד"ש לומר דס"ל להש"ך דאם נתייחדו בלילה צריך ג' אנשים והוא לפי מה דקיימא לן דמותר לאשה להתייחד עם שני אנשים, מכל מקום אמרו דדין זה נאמר דוקא בעיר אבל בדרך בעינן שיהיו שלשה, שבשנים חוששין שמא יצטרך אחד לנקביו ויתרחק משום צניעות ונמצא השני מתיחד עם הערוה כמבואר בגמ' קידושין (טז) וברש"י שם הובא בטור (טז) ואף שגזירה רחוקה היא מ"מ לגבי איסור עריות החמירו מאד, (טז) (ובפרשיה מכאר מהו החילוק בזה בעיר ובשדה, אי הטעם משום שמא יצטרך לנקביו), וכתב הרמ"א בשם הראב"ד דבלילה דינו כמו בדרך דבעינן ג' אנשים שיש לחוש שמא אחד ירדם, והיש"ש במס' כתובות (טז) כתב דבלילה ג"כ החשש שמא יצטרך לנקביו עיי"ש ועכ"פ בעינן ג' אנשים אפילו בעיר בלילה, ואם כן אמת דבעל ליכא כאן חשש יחוד דאשתו משמרתו (טז) אבל הכא הרי מייחדין גם קטן ביחד עם הבעל, ואותו קטן מייירי שיודע טעם ביאה כמו שכ' הב"ח הנ"ל להדיא (והיינו שהוא בן ט' שנים ויום אחד), וא"כ אף הקטן אסור להתייחד עם הכלה והבעל אינו רק שומר אחד וא"כ הרי הקטן מתייחד עם הכלה בלי שני שומרים ובלילה לא סגי בשומר א' ולכן מצריך שאותו קטנה לא תמסור את עצמה לביאה ואז ליכא חשש פיתוי, ולאונס אין אנו חוששים (דאונס לא שכיח) דא"כ תצטוק ויהיו השומרים נעורים וישמעו וכיין שיש כאן להקטן נגד הכלה שני שומרים (א) הקטנה (ב) והבעל, אין כאן איסור יחוד, משא"כ במוסרת עצמה לביאה גבי קטן אין כאן שומר רק הבעל ובלילה בעינן ב' שומרי' וזוהו הטעם למנהג שלוקחין דוקא קטן וקטנה".

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: יש להחמיר בכל הרחקות ♦ להרמ"א דס"ל להקל בחופת נדה אי יכול להכניס אשה שאסורה

היינו או או קתני, ובעה"ת (טז) כתב, דאדם אחד מספיק, ויש שהחמירו רק בלילה שני שומרים. והרמ"א מכריע "על פי המנהג" שמייחדין אחד עם החתן ואחד עם הכלה, (ועיין ד"מ וב"ח יו"ד) (טז) ואחד תהיה קטן והשני קטנה (טז) והבינו האחרונים דדעת הרמ"א לחלק בין ביום ללילה דביום ס"ל דהמנהג כמו שיטת הרא"ש לאסור ומ"מ לא בעינן שתי שמירות ולכן כתב "ביום" הלשון "ואין מתייחדין ביום בלא קטן או קטנה" ורק בלילה צריך שני שמירות, אבל אין הכרח כל כך לפרש כן ד"ל דהמנהג להחמיר גם ביום להצריך שני שמירות, ואפשר שיש להקל דספק מנהג לקולא.

דעת הב"ח והש"ך דצריכין לדעת טעם ביאה ולא למסור את

עצמם לביאה

והנה כתב הש"ך (טז), עיין לקמן (טז), דהשומרים צריכין להיות יודעים טעם ביאה ושאינן מוסרים עצמם לביאה, כן מבואר שם בשם הב"ח (טז).

התורה שלמים דוחה דברי הש"ך דשאני הכא דאשתו משמרתו **והרב** מנחת יעקב (טז) השיגו דשאני הכא שיש להקל משום שאשתו משמרתו ואפי' מוסרת עצמה לביאה ליכא כאן חשש יחוד, וזה לשון המנח"י, וראיתי בכ"ח שם שלמד דבר זה ממה שאיתא כן באבן העזר (טז) וזה לשון הב"ח שם, הנה עכשיו נוהגין לייחד אחד עם החתן ואחת עם הכלה ואין מצריכין שני אנשים ושני נשים כמו שכתב הגה"מ (טז) הובא בב"י דבעינן שני אנשים ושני נשים, ולא כסמ"ג ומרדכי שבעות (טז), "מיהו אם מייחדים עמהם קטן וקטנה צריך שיהיו יודעין טעם ביאה ושאינה מוסרת עצמה לביאה" ע"כ, אבל באמת אין ראייה משם כלל דדוקא להתייחד עם אשה אחרת אסור אלא אם כן בקטנה שאינה מוסרת עצמה לביאה, דבמוסרת עצמה לביאה אסור מטעם דאסור לאיש אחד להתייחד עם שתי נשים כמבואר במשנה קידושין (טז) משום שיש לחוש ששתיהן רוצין בעבירה או שגשים דעתן קלה ומחפות זו על זו עיין במפרשים (יש פלוגתא גדולה אם איסור זה ג"כ מה"ת או לא) משא"כ כאן אפשר דאף במוסרת עצמה לביאה מותר דלא חיישינן שישכב אצלה כיון שאשתו נכנסה לחופה עמו ואשתו משמרתו כמבואר באבהע"ז שם, דאם אשתו

מקורות

(נח) סוף הל' נדה. (נח) סימן שמ"ב. (ס) ודלא כמהרש"ל כמובן פ"א דכמונות סימן ו'. (פא) נס"ק י"ד. (פג) סימן שמ"ב סק"ט. (פג) עיין אצטע"ז סימן כ"ב סעיף י'. (פל) סק"ה. (פה) נס"ק י"ד. (פו) פ"א מהל' איסור"ב. (פז) הל' נדה סימן משמ"א. (פח) פ' ע"ב. (פט) פ' ע"ב. (ע) ח"ב סימן ז"ה. (עא) ס"ק כ"ב. (עב) פ"א ע"א. (עג) סימן כ"ב סעיף ה'. (עד) ועיין שו"מ מהר"ס. (עה) פ"א סימן ו'. (עו) כמבואר באצטע"ז שם סעיף ג'.

פּלתי המבואר

מטעם דם חימוד לכתחלה ♦ כלה שפירסה נדה לפני שבא עליה אי אמרינן אשתו משמרתו ♦ אי בקטן איכא איסור יחוד ♦ זמן יודעים או יודעת "טעם ביאה" ♦ שיטת הסוברים דבלילה צריך ג' ♦ איסור יחוד הוא משום פיתוי או איסור עצמי ♦ הס"ט חולק על דברי הפלתי כאן ♦ בשיטת הראב"ד דיש חילוק בין ביום ללילה ♦ חידושו של ההפלאה דאין להסתכל בה ♦ כשאשתו נדה אי יש הסברא בעלה משמרתו ♦ דעת הבאר שבע לחלוק על דברי הרמ"א דמהני ליקח קטן וקטנה ♦ איסור יחוד באשה שלא בא עליה עדיין אי הוי מה"ת

או מדרבנן ♦ בגדר ההיתר של התרומת הדשן ♦ הרב המסדר קידושין צריך להגיד להחתן אם זה חופת נדה והשושבינים אומרים לו ♦ לא בכל מקום אמרינן זנות לא שכיחא ♦ אם יכולה לספור הז' נקיים גם בימי אבילות ♦ אם יש לאשה חימוד בבעל שאין לו גבורת אנשים ♦ אי ספרה ז' נקיים לפני החליצה מועיל או לא ♦ אם ספרה לפני שעבר צ' יום של הבחנה אם מועיל ♦ אי הכלה טובלת ביום או בלילה ♦ בזמן הנשואין בליל ד' אור ליום ה' או אור ליום ד' ♦ כלה אינה מברכת שהחיינו על טבילתה הראשונה.

קצג וא] הכונס את הבתולה וכו'. עיין ט"ז ס"ק צ' צמה שכתב בפירוש הטור, וצ"י וצ"ח וט"ז כולם כאחד עונים לכוונת הטור אפילו בצוגרת שכלו דמיה מ"מ חייב לפרוש, וכ"כ הרא"ש בפרק טינוקת (סימן א)

כאן מעוטא דאין להם דמים ומיעוטא דקאיין בהטויה, וסמוך אהדדי והוי פלגא ופלגא, וכל איסורו אינו אלא דרבנן וספקא לקולא, וקמ"ל ללא, דמכל מקום החמירו בו חכמינו ז"ל וקצבו לאיסורא:

להדיא ע"ש. איברא דאי קשיא הא קשיא, הא דעת הטור באנן העור סימן ס"ח כרש"י (כחצות לו ע"צ) דצוגרת יש לה דמים רק אין פתחה סמוס, א"כ מה רצותא יש בצוגרת. אמת שגס

הרא"ש יש להקשות אהדדי, רק דאין מוכרח כ"כ בכחצות (פרק א סימן נא) אן דעתו נוטה אם כר"ם דפתחה סמוס או כרש"י, כי הציא דעת שניהם מצלי הכרעה, אבל הטור כתב להדיא בסימן ס"ח דאף צוגרת יש לה טענת דמיה. וכבר עמד בזה הבית שמואל (שם מק"ג) ולא מירץ כלום: ומה שנראה ציטוטו, או אפשר דס"ל דמיעוט דצוגרת לית להו טענת דמיה ג"כ, רק לענין מעות כחצות וכדומה פשיטא במקום דבעל מוחזק דאוליין בתר רובא, לא יהיה אלא מעוטא אין הולכין צממון אחר רוב. אבל כאן הרי יש

ויותר נראה, דהא יש להצין האין אמריין דאפילו לא

סימן קצג

דין דם בתולים ובר טעיף אחד:

א. [א] הכונס את הבתולה, בועל בעילת מצוה וגומר ביאתו ופורש מיד. אפילו היא קטנה שלא הגיע זמנה לראות ולא

ראתה דמים אמריין דחיפהו שכבת זרע או נאכד, ואילו באה"ע משוין בלא מנאה דם לודאי צעולה ואין לה כחצות רק

מנה, ובאשת כהן אסריין לצעלה, ללא הוה רק חד ספק תחתיו או אינו תחתיו, ולא אמריין דהוי ג"כ חשש אולי ראתה ואזדה או חיפהו ש"ו והוי ס"ס, ור"ל דהוי ספק חסרון ידיעה להכיר צדקין אי יש בו טיפת דם וחיפהו ש"ו, כדמשמע בצ"י להדיא דזומן הש"ס היו אפשר דקאיין ציה, דדבר זה נפל בצרצבתא אי ספק חסרון ידיעה מנטרף לס"ס או לא, ועמש"ל צבית הספק:

ולכן נראה לומר דודאי יותר שפית (לומר) אי אין כאן דם, לומר שהיא כבר צעולה או מוכת עץ מלומר דנאכד

פלתי המבואר

זה בדם בתולים, אלא אומרים דם זה מן המקור הוא, וא"כ מאי ואפי' דקאמר. וצריך לומר שהוא סומך על מה שכתב אח"כ, ואפילו בדקה ולא מצאה דם טמאה שמא ראתה טיפת דם כחרדל וחיפהו שכבת זרע וא"כ כשכתב סתם בועל בעילת מצוה ופורש בכל גווי הוא אפי' בדקה ולא מצאה דם, ולהכי קאמר דאפילו בוגרת שהיא בחזקת שכלו בתוליה בועל בעילת מצוה ופורש אפילו היכא דבדקה ולא מצאה דם, ומ"מ יותר היה ראוי לכתוב ואפי' בוגרת שכלו בתוליה אחר מ"ש ואפי' בדקה ולא מצאה דם טמאה כי שם הוא מקומו, וכן כתוב בדברי הרא"ש (2) ובדברי הרשב"א בתוה"ב (3), וכתבו "דטעמא משום דכיון דאיכא מקצת בוגרת שיש להם דם בתולים לא חילקו ביניהן וסתמו בועל בעילת מצוה ופורש" עכ"ר.

תירוצו של הבי"ח דטעות סופר יש כאן

וגם הבי"ח כתב לתמוה על הטור והביא דברי הבי"ח וכתב עליו

בוה"ז גם אחר דם בתולים חייב לפרוש

[פק"א] כתב המחבר (6) הכונס את הבתולה בועל בעילת מצוה וגומר ביאתו ופורש מיד, אפי' היא קטנה שלא הגיע זמנה לראות ולא

ביאור דברי הטור במה שכתב ואפילו בבוגרת שכלו בתוליה הנה מקור דברי המחבר הוא בטור ז"ל הכונס בתולה בועל בעילת מצוה ופורש מיד אפילו היא קטנה שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה "ואפילו בוגרת שכלו בתוליה" ומיהו אותה בעילה גומר כדרכו באבר חי, ואפילו בדקה ולא מצאה דם טמאה שמא ראתה טיפת דם כחרדל וחיפהו שכבת זרע ע"כ.

תירוצו של הבית יוסף דקאי על הסיפא אם לא מצאה דם וכתב הבי"ח להקשות על דברי הטור, דמה שכתב ואפילו בוגרת שכלו בתוליה אינו מיושב דאיכא למימר דאדרבא היא הנותנת משום דכלו בתוליה אין אנו תולין דם

מקורות

(6) בסעיף א'. (3) צ"ט סימן א'. (2) צ"ז ש"ב.

או חפוי בש"ז. רק הני מילי בפתחה פתוח, אבל נראינו פתחה סתום א"כ רגלים לדבר דאינה צעולה ומוכת עץ דהא פתחה סתום, ולכן חיישינן כל כי האי חשש אולי נאבד הדם כיון דיש כאן רגלים דפתחה סתום, ואילו הימה צעולה או מוכת עץ היה פתחה פתוח:

(וכל ש"ס), ובכתובות משמע דלא חיישינן כלל להך דחיפוי ש"ז ע"ש. ולכן קמ"ל דמ"מ היא אסורה, דהשזו חז"ל צענין צועל צעילת מצוה דצריהס הואיל ומקור לכל, ולא חילקו כלל בין נערה לצוגרת הן להחמיר והן להקל כמ"ש

הרא"ש (פרק מיטוקט סימן א) להדיא. וזהו כוונת הטור אעפ"י דצוגרת כלו בתוליה והיינו דפתחה פתוח לשיטתו (דזהו צוגרת שכלו בתוליה גמ' ציצמות (נע ע"א) וזרין לפרש לטור וסייעתו דפתחה פתוח וכלו מלהיות דזוקים בתכלית וא"ש):

אך זהו נערה דפתחה סתום, אבל צוגרת שפתחה פתוח

צטבעה, וא"כ י"ל מהיכי תימי לומר צלי דם שחיפהו ש"ז, ולא אמרינן כסוגיא דכתובות דסתמה צעולה או מוכת עץ היא, וכללל הוא בכל הש"ס לא חיישינן לדבר דאינו מנזי

פלתי המבואר

ונדחק בישובו, ולבי אומר לי דטעות סופר איכא כאן והשורה נתהפכה וצריך להגיהו בלשון זה ואפי' בדקה ולא מצאה דם טמאה ואפי' בוגרת שכלו בתולה, וכן איתא להדיא ברשב"א ומשם העתיקו הטור, והסופר טעה וכתב המוקדם מאוחר והמאוחר מוקדם עיי"ש.

תירוצו של הטור

ועיין בטורי זהב (ז) מה שכתב לתרין קושית הב"י וזה לשוננו, ובטור כתב כאן "ואפילו היא בוגרת שכלו בתוליה" וכו' והקשה הב"י מאי אפילו בוגרת, אדרבא בבוגרת יש לתלות טפי בדם נדה כיון שאין לה דם בתולים.

וקושיית הפלתי מה אפי' דנקט בבוגרת לפי שיטת הטור דיש לבוגרת טענת דמים וכתב הפלתי דגם לפי תי' הטור יקשה מה זה אפי' דנקט הטור בסיפא הרי דעת הטור באבן העזר (ז) כדעת רש"י דבבוגרת יש לה טענת דמים אע"פ שאין פתחה סתום, א"כ מה רבותא יש בבוגרת הרי מה שנאמר אצלו כלו בתוליה הכוונה שפתחה פתוח אבל מה שנוגע לדם גם אצלה יש דם בתולים כמו לנערה וקטנה וא"כ איזה חידוש יש הרי גם לה יש דם בתולים (ז).

דברי הגמ' ודברי הראשונים בזה

ואציין דברי הגמ' ושיטת הראשונים בזה והוא דמבואר במסכת כתובות (ז) דמבואר שם בבירייתא והבוגרת אין לה טענת בתולים אין בעלה יכול להפסידה כתובתה בטענה שלא מצא לה בתולים ובפשטות הכוונה שאם הבעל בא בטענה שלא מצא לה דם בכיאה ראשונה אינה טענה לפי שעור הכתולים מתפורר מטבע עם ההתבגרות ומסתברא דנתייבש דמיה ולכן אין העדר הדם בתולים מוכיח שנבעלה מקודם ופריך הגמ' והאמר רב הנושא בתולה בוגרת נותנין לה

דכוונת הטור ללמדנו שני חידושים, (א) הראשונה דאף אם בוודאי הדם הזה הנמצא לפנינו דם בתולים ולא דם נדה וכגון בקטנה שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה אפי"ה מתמירין "דאתי למטעי בין דם לדם" (ומזה יש לשפוט דעת הטור ולא חיישינן שמא יצא דם נדה עם דם בתולים ומ"מ אסור משום דאתי למטעי בין דם לדם), (ב) ועוד קמ"ל דלא תימא דוקא היכא שברור שרואה דם בתולים ראוי להחמיר משום אתי למטעי, אבל אם אין ברור שראתה כלל אפי' דם בתולים למה נחמיר בה שנאמר שצריך לפרוש מיד כיון שעדיין לא ברור לו שראתה למה נחמיר בזה וא"כ כשהיא בוגרת שכלו בתולים שלה לא יפרוש (אם אין לה דם), לזה קאמר דאפי"ה יחמיר בזה דשמא יצא דם רק הוא לא ידע מזה, (ג) ואח"כ אמר אפילו אם בוודאי היא שלא ראתה דם דהיינו שבדקה עצמה, מכל מקום חיישינן שמא חיפהו שכבת זרע

מקורות

(ד) סק"א. (ה) נסימן ס"ח. (ו) ועיין נהרות שניימי השיטות בזה. (ז) ל"ז סוף ע"א.

פלתו המבואר

ולעומת זה דעת רבינו חננאל הובא בתוס' כתובות הנ"ל וכן ציין עליה הרמב"ם (ט) וז"ל יש גאונים שהורו שהבוגרת אין לה טענת דמים ויש לה טענת פתח פתוח (ומסיים עליו ואין דרך התלמוד מראה דבר זה וטעות היתה בנוסחאות שלהם וכבר בדקתי על ספרים רבים וקדמונים ומצאתי שהדבר כמו שביארנו שאין לבוגרת אלא טענת דמים בלבד עיי"ש), והוא גורס בגמ' (י) אי דקא טעיין טענת פתח פתוח הכי"נ הכא במאי עסקינן דקא טעיין טענת דמים, והרי"ף במס' כתובות הביא גירסת רבינו חננאל, וכן הביא הרמב"ן בשם רב האי גאון, וכן מבואר בערוך (ז) וכן הכריע המאירי (ט), ועיין בר"ש משאנן בתו"כ אמור (ט) ובאר"ז (י) שהכריע כגירסת ר"ח, ועיין בתורת הבית (ט) להרשב"א, אמנם רש"י ותוס' והרמב"ם והרא"ה בבדק הבית (שם) והרמב"ן והריטב"א כתובות (ט) והרי"ב (ט) וציין לדברי הגמ' (כ). **הרי** לן שני שיטות בדין זה ודעת הטור באבעה"ז (ט) כדעת רש"י דיש לה טענת דמים אף שבדעת אביו הרא"ש יש שקלא וטריא מה דעתו כי בפ"א דכתובות (ט) הביא לשון הרי"ף שהוא שיטת רבינו חננאל וגם גירסת רש"י ומשמע שמסכים לרש"י ועל זה העיר הבית שמואל דבמסכת נדה (ט) כתב אפילו בוגרת אע"פ שאין לה טענת בתולים מ"מ לענין בועל בעילת מצוה ופורש אפילו בבוגרת כן כיון דיש בוגרת אשר לה דמים לא פלוג (ט), ויש להוסיף דרבינו ירוחם אשר על פי רוב הולך בדעת רבו הרא"ש ס"ל כרבינו חננאל (ט) והטור אשר גם כן הולך על פי רוב אחר פסק של אביו ס"ל כרש"י אם כן צ"ב מהו ואפילו דכתב הטור.

הפלתו מיישב קושיא הנ"ל

זמנה שנראה ליישב החידוש בדברי הטור שכתב, "ואפילו בבוגרת" דאפשר דס"ל דמיעוט דבוגרת לית להו טענת דמים והתייחא אם היינו דנין לגבי ממון והוא לגבי הפסד מעות כתובתה בוודאי אזלינן בטר רובא שייש להם טענת דמים ומפסידה דהרי הבעל מוחזק ויש לו בנוסף להחזקה רוב ואפילו אם היה מוחזק גם עם מיעוט אי אפשר להוציא ממנו המעות דהרי קיי"ל אין הולכין בממון אחר הרוב, אבל לענין איסור היינו לדעת אם זה דם בתולים או דם נדה היה לן להקל והוא כיון דיש לה שני מיעוטים, (א) מיעוטא דבוגרת דאין להם

לילה הראשון הכל ליל הנשואין מותרת לבעלה אע"פ שהיא שותתת דם לפי שאנו תולין הדם היוצא באותו לילה מדם בתולים הוא ואין חוששים שמא דם נדה היא והוא דאע"פ שחזר ובה עליה וראתה דם תולין בדם בתולים הרי דבוגרת יש לה דם בתולים דאי לא תימא הכי היה לן לחוש שמא דם זה דם נדה ולא היינו מתירים לו אלא ביאה ראשונה בלבד וא"כ העדר דם בתולים לדבריו הוי ראייה גם בבוגרת שנבעלה מקודם א"כ יש לן סתירה בין דברי הברייתא לדברי רב.

ומשני אי דקא טעיין הבעל טענת דמים שלא מצא דם בסוף ביאה ראשונה גם הברייתא מודה דטענתו טענה ומפסדת כתובתה וכדברי רב אלא הברייתא מיירי דקטעיין טענת פתח פתוח ואינו יודע אם היה לה דם וכגון שנאבד הסדין ולכא"ו היה צריך להיות נאמן בטענה זה בחזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה אפ"ה אמרינן דשאני בוגרת שמתבע פתחה פתוח קצת ואין זה טענה הרי דגם בוגרת יש לה דמים.

וכשיטת רש"י ס"ל להרמב"ם (ט) דמבואר דאם טוען הבעל שאשתו אינה בתולה וראיתו מפני שלא מצא דוחק (פתחה סתום) אלא פתח פתוח מצאתי שואלין על שנותיה שמא בוגרת היא שרוב הבוגרות אין להם דוחק שמרגישין בו הרבה שהרי גדלה ונתרפו אבריה וכלו בתוליה ע"כ.

והראשונים עיין תוס' (ט) ובידורשי הרמב"ן כתובות הביאו ראייה מדברי הירושלמי (י) ר' יונה בשם ר' קריספא בוגרת כחבית פתוחה היא אבל התוס' כתב דאין ראייה זה הכרח דיש לומר דלענין דמים קאמר משום דסתם חבית סתומה לעולם יש בה יין שאין דרך לסתום חבית רקנית אבל חבית פתוחה פעמים יש בה יין פעמים אין בה כן בוגרת פעמים אין לה דמים פעמים יש לה ומשום הכי אין לה טענת דמים עיי"ש (ועיין במהרי"ט ובצמח צדק השני סי' כ"א אות א' דכתבו דאין ראייה מהירושלמי ד"ל דפליג על ש"ס דילן עיי"ש וזה לכא"ו דלא כדבר הח"ס בחידושי כתובות שנת תקס"ב (ט) ד"ה פתח פתוח שהביא ראייה מירושלמי לדברי רש"י אמנם עיין עוד בדברי המל"מ פ"א מהל' אישות הל' י"ג הדק היטב)

מקורות

(ח) נפ"ל מהל' אישות הלכה י"ג. (ט) לעיל ט"ו ע"א. (י) פ"ק דמכות ה"א. (יא) ט"ו ע"א. (יב) הנ"ל בהלכה י"ג. (יג) ל"ו ע"ב. (יד) ערך פסח. (טו) י' ע"א. (טז) פרטה י"א. (יז) ח"א סימן תשמ"א. (יח) צ"ח ז' שער ז'. (יט) ל"ו ע"א. (כ) צמח צדק. (כא) כ"א ע"ב. (כב) סימן ס"ח. (כג) סימן כ"א. (כד) ר"ש פרק י'. (כה) ועיין צמח צדק י"ט סימן ט'. (כז)

פלתי המבואר

טענת דמים, ב) ומיעוטא דבקיאיין בהטיה, היינו שיוודעין לבעול באופן שלא יצא דם, וסמוך שני מיעוטא אהרדי הוי פלגא ופלגא אם כן הוי ספק אם יצא דם (ויש פוסקים שמקליין בכלל אם לא יצא דם) וכיון שכל איסור דם בתולים אינו אלא מדרבנן, וספק דרבנן לקולא, היה לנו לילך לקולא ועכ"פ לא להחמיר במקום שלא נמצא לה דם, ואפ"ה קמ"ל רבותא דאפי' כבוגרת טמאה דמכל מקום החמירו בו חז"ל וקבעו לאיסורא כדי להשוות כולם ולא לחלק ביניהו ושפיר מובן מה שכתב ואפילו כבוגרת.

הפלתי כתב בעוד דרך ליישב סתירה הנ"ל בהקדם סתירה אחרת דלפעמים חוששין לחיפהו ש"ז ולפעמים לא חוששין ויותר נראה לבאר, בהקדם מה שיש להבין, מה דאמרין דאפי' בדקה את עצמה ולא מצאה דם אחר הבעילה טמאה והטעם דחיישנין שמא כן ראתה טיפת דם כחדל והא דאינה רואה אותה הדם הוא מחמת שחיפהו שכבת זרע (או נאבד) ע"כ, הוי דחשש זה שמא חיפהו שכבת זרע חששא טובא דמחמירין אפי' בחשש איסור דרבנן כגון דם בתולים, ואילו באבן העזר (ס) משוין לנשואה שלא מצאה לה בשעת הביאה הראשונה דם לודאי בעולה ואין לה כתובה רק מנה עיי"ש (סג). ובאשח כהן מחמירין עוד יותר דנאסרת לבעלה כמבואר בגמ' כתובות (סג) דלא הוי רק ספק חדא שמא זנתה תחתיו או שמא לא זינתה תחתיו, וספק תורה לחומרא ולכאור' קשה למה לא אמרינן דהוי ג"כ חשש אולי ראתה ואבדה או חיפהו שכבת זרע דמותרת (כמו לישראל דמהני ס"ס כמבואר שם).

ספק שמא חיפהו שכבת זרע הוי ספק חסרון ידיעה ומה שיש לומר הטעם דלא מהני ספק זה כדי לעשות ס"ס משום דהוי ספק חסרון ידיעה להכיר בסדין אי יש בו טיפת דם וחיפהו ש"ז או לא, (כדמשמע בכ"י כאן בשם ראשונים להרי"א דבזמן הש"ס היו בקיאיין ביה) וספק חסרון ידיעה לא מצטרף לס"ס, והנה כל זה להפוסקים הסוברים ספק חסרון ידיעה אינו מצטרף לס"ס אבל דין זה תלוי בפלוגתת הפוסקים, ועיין מה שכתבתי לעיל בבית הספק (ב), ולפי הפוסקים הסוברים דמצטרף הדרא קושיא לדוכתא דשפיר איכא ס"ס.

ולכך נראה לומר דבמקום ספק מסתבר לומר דאם לא נמצאה דם לפנינו בבעילה מסתמא היא כבר נבעלה לפני זה או מוכת עץ הוא ולא לומר דנאבד הדם או חיפהו ש"ז, דכיון דיש שני דרכים היאך לפרש סיבת אי מציאת דם, נקטינן לפרש

מקורות

(כו) ננמי כ"ג ח"ה. (כז) נסימן ס"ח. (כח) נש"ע סעיף א' ונסימן ג'. (כט) ט' ע"א. (ל) נסוף נסימן ק"י. (לא) ס"ד ע"ב. (לב) פ"ה ס"ה. (לג) כמבואר במהרש"א כמובא. (לד) סימן ס"ח סק"ו. (לה) י' ע"א. (לו) ימנות נ"ט ע"א

[ב] ונהגו להקל אם לא נמר וכו'. וזוהי צעו"ה פשטה הקולא, וצעו"ה נמסר לנשים אשר החתן צועל הכלה פעמים רבות יום או יומים כל זמן שלא תמצא על סדינה דם ומשחק בתינוקת. ואין זה בגדר הערה זה שצועל אותה פעמים רבות, ואין מציאת דם ראייה כלל לזה מיימוני זשס איכא מ"ד). [ג] ונהגו להקל אם לא גמר ביאה רק הערה זה ולא ראתה דם; אבל אם

זא עליה ביאה ממש, צריך לפרוש ממנה אע"פ שלא ראתה דם (טור וצ"י זשס רוב הפוסקים). ובעל נפש יחוש לעצמו שלא לשחוק בתינוקת. וצריכה שתפסוק בטהרה ותברוק בל שבעה, ולא תתחיל למנות עד יום ה' לשימוש. ונהגו עמה [ג] ככל דיני נדה לענין הרחקה; אלא שנדה נמורה אסור לו לישן על מטתה אפילו כשאינה

פְּלִתֵי הַמְּבוּאָר

נקיים פעם אחד אי מהני • בענין לבעול בתולה בשבת • קושיא על הפוסקים המחמירין שלא לבעול בשבת הרי קי"ל טעה בדבר מצוה פטור • מפלפל כיון דאין אשה מתעברות מביאה ראשונה לא מקרי טעה בדבר מצוה • אי בתחילת ביאה אמרינן רוב בקיאיין בהטייה דעת הס"ט להקל ויש חולקים עליו • אי אפשר להטות נבא עליה באונס.

אם בעל אותה פעם אחת אסור לבעול שנית

[פס"ג] כתב הרמ"א (ב) ונהגו להקל אם לא גמר ביאה רק הערה בה ולא ראתה דם, אבל אם בא עליה ביאה ממש, צריך לפרוש ממנה אע"פ שלא ראתה דם, ובעל נפש יחוש לעצמו שלא לשחוק בתינוקת.

ומזה בעונ"ה פשטא הקולא, ובעונ"ה נמסר לנשים אשר החתן בועל הכלה פעמים רבות יום או יומים כל זמן שלא תמצא על סדינה טיפת דם ומקיל לעצמו לומר שאין זה בעילה רק בגדר הערה אבל האמת הוא שהוא משחק בתינוקת רח"ל, ואין זה בגדר הערה בה כלל וכלל אלא אדרבא הרי בועל אותה פעמים רבות, ואף שבדק אחר כל בעילה ובעילה ולא מצא דם על הסדין הרי אין מציאת דם זה ראייה כלל כמבואר לעיל דחיישינן דילמא חיפהו ש"ז וכדומה, ובפרט רוב בתולות הן בוגרות ודמיהם מועטים, ולכן יש למחות על זה כי בבוגרת הדין אסור כמבואר בפרק התינוקות, ואין להעלים עין מה שמבואר במשנה להדיא לאסור.

בהרחקות דם של בתולה מחמירין להחמיר כמו בדם נדה [פס"ג] כתב המחבר (ב) ונהגו עמה בכל דיני נדה לענין הרחקה, אלא שנדה גמורה אסור לו לישן על מטתה אפ"י כשאינה במטה, וזו מותר לו לישון באותה מטה

לומר לא מציאתי לה דם בתולים • החשש שמא חיפהו ש"ז נאמר רק לחומרא ולא לקולא מטעם דהוי ספק חסרון ידיעה • בטעם למה המחבר חושש כאן שמא חיפהו ש"ז ובאבעה"ז מחמיר שלא לחשוש לזה • אשה שלא מצאה לה דם בתולים י"ל דמוכת עץ הוא • דם נדה לא שכיח ולכן תלינן בדם בתולים • אי הבעל יכול לומר קים לי כשיטת הר"ח לפטור את עצמו ממנו • דברי הרא"ש בטעם איסור דם בתולים • עוד טעמים באיסור דם בתולים • למה לא תולין להקל בדם בתולים כמו שתולין רואה דם מחמת תשמיש בדם מכה • הא דהתירו לפרוש באבר חי בדם בתולים משום שהוא איסור דרבנן או משום לבו נוקפו ופורש • אי דם בתולים הוי ספק תורה • דעת הב"ח אי מותר להגיה ספרים • אי צריכה לבדוק אחר ביאה ראשונה אם יצא דם • אם אשה גרושה אומרת שלא נבעלה והבעל מכחישה מה דינה • למה נקרא בעילה הראשונה בעילת מצוה • אי יעקב אבינו פירש אחר דם בתולים • הס"ט הקשה על סברת הפלתי דמיעוט בוגרת אין להם דם גם לרש"י והבית יצחק מחזק דברי הפלתי • אי דם פחות מכגריס בביאה שניה מועיל לשויה כדם בתולים • דברי הרשב"ש על אלו שבועלין על דם בתולים • אי בלילה הראשונה מותר לבעול בלילה כשיש אור • דיני הערה ואי דינו כגמר ביאה • מהו ההערה • גדר הערה • בדין הערה דינו כגמר ביאה • דעת הירושלמי דאין הערה שוברת בתולים • אי כל זמן שלא גמר ביאתו אע"פ שהערה בה וראתה דם אסורין ביחוד דעת כ"ק אבי מאה"ג שליט"א להקל • יש שהביאו בשם ההפלאה דיש להחמיר שלא להתייחד • ביאר הנכון בדברי ההפלאה הוא ההיפוך דמותרין ביחוד • עוד ראייה לדבריהם הנ"ל מדברי ההפלאה במקום אחר • ראייה מדברי החארונים דהערה מקרי כגמר ביאה לגבי היתר יחוד • בענין שש עונות לפני הז' נקיים • בענין בדיקה בתוך ז'

מקורות

(ל) נסעיף א'. (מ) נסעיף ב'.

חומרא דר' זירא דקיי"ל זועל בעילת מצוה ופורש, אין הכוונה על ז' ימים רק פורש כדינו, דאם היתה נישאת צ"ל יום ימי זיבה אשר הן רוב ימי טהרה דאשה, א"ל לפרוש רק מעת לעת, דמה ניהוש אולי ראתה ואין זה דם בתולים כי אם דם מקור, לו יהיה ראתה להדיא וז' דמה מהמקור כמעין, בשומרת יום כנגד יום סגיא, ובעצרה מעת לעת ולא ראתה עוד הטהרה אותה וטובלת לערב, ולכן אמרו סתמא ופורש רק צימי נדה נריכה לפרוש שצעה ימים:

ובהכי מיושב מה שהניח המהרש"א א"ל צריש כמצות (ד ע"א)

בקושיא על חוס' ורמ"ה דמנא להו דדברים שבצנעה נוהג ברגל והא דקתני נוהג ז' ימי משתה וז' ימי אכל וכל אותן ימים היא יסנה צין הנשים וכו' הטעם משום דקיי"ל זועל בעילת מצוה ופורש יע"ש. ולפי הנ"ל לא קשה מידי, לאיך קתני צרימא סתמא, וכי פסיקא ליה דאיירי דנשאת צו' ימי נדה, הלא סתמא קתני וצימי זיבה אינה אסורה אלא יום אחד, ואיך קתני כל אותן ימים, דבג' ימים צימי משתה מותרת לו דעצרה מעת לעת דזיבה. ועל כרחק צריך לומר משום אצילות דלרין פרישה. והדבר נכון בעלמנו עד שסתמיה ממהרש"א שהעלים עין מזה ודו"ק:

פלתי המבואר

לאחר שעמדה מאצלו ואפי' בסדין שהדם עליו ע"כ. וצ"ע בבית יוסף כאן שכתב, ואסור לפרוץ גדרן של ראשונים ולהקל בו אפילו כחוט השערה, ומי שעושה כן הרי הוא פורץ גדר וישכנו נחש עכ"ל, [ועיין בתורת השלמים שהביא מנהג שנותנים להם יחד לאכול בקערה אחת אחר בעילת מצוה, ולא ידעתי מאין יבוא להם המנהג, וזה נגד משמעות לשון הב"י והשו"ע והחמיר תבוא עליו ברכה].

בזמן חז"ל פורש לדם בתולים בימי זיבה רק יום אחד ודע דבזמן המשנה קודם חומרא דר"ז דקיי"ל בועל בעילת מצוה ופורש, אין הכוונה דפורש ז' ימים רק פורש כדינו, דאם הם נישאו בי"א יום של ימי הזיבה וראו יום אחד או שנים דא"צ לפרוש רק מעל"ע (רק אם ראו ג' ימים או דינה כזבה גדולה), דלמה ניהוש אולי ראתה דם והדם ההוא אינו דם בתולים כי אם דם מן המקור שהוא דם טמא, ולו יהא דראתה להדיא וזה דמה מהמקור מ"מ טגי ביום כדין שומרת יום כנגד יום וכעברה מעל"ע ולא ראתה עוד התורה טיהרה אותה וטובלת לערב, ולכן אמרו סתמא ופורש ולא אמרו פורש ז' נקיים, ורק אם ראתה בימי נדה צריכה לפרוש שבעה ימים שלמים.

שיקבר המת אבל לאחר שנקבר לא כדאמרינן בסמוך דברים של צינעא נוהג ודייק כן מדקתני כל אותן הימים הוא ישן בין האנשים וכו' וקשה להרשב"א אמאי לא דייק מדקתני ופורש מכלל דנוהג דברים של צינעא מדלא התיר אלא בעילת מצוה דוקא עכ"ל ופירוש לדבריהם דודאי מוכח לקמן בהדיא בגמ' דפורש קודם שיקבר דקאמרינן אילימא דקתני בועל בעילת מצוה ופורש התם משום דלא חל עליו אבילת כו' ומשמע להו דדייק ליה לתלמודא מברייתא מהא דדייק בסמוך דברים של צינעא נוהג דהיינו מדקתני כל אותן הימים דמשמע דבכל ז' ימי המשתה וז' ימי אבילות פורש ואוסר אפי' בעילת מצוה אלא דבועל בעילת מצוה קודם שיקבר, ומרישא הא דבעילת מצוה אסור בימי אבילות לא ה"מ למידק כו' ואהא קשיא ליה לרשב"א דמ"מ הך מילתא דדייק לקמן דברים של צינעא נוהג ברגל דלא שייך ביה בעילת מצוה ה"מ לדיוקא שפיר מרישא מדלא התיר אלא בעילת מצוה ותירץ ר"י דהמ"ל פורש משום דם בתולים כמבואר לקמן (טו כו').

וי"ש לדקדק לקמן דקאמר דהוא ישן בין האנשים כו', היינו משום דאבילות קילא ליה לעבור הא אית ביה נמי משום דם בתולים דלא קילא ליה לעבור, ותהא ישנה עמו כדאמר רב יוסף דמשום נדות לא קילא ליה לעבור, ויש מתרצים בזה א' (א) דאיירי במוכת עץ, ב' (ב) א"נ באלמנה שנשאת לבתור דעושה שבעת ימי המשתה וליכא דם בתולים והוא

לפי הנ"ל כתב הפלתי ליישב קושיית מהרש"א פ"ק דכתובות ובהכי מיושב מה שהקשה המהרש"א בריש כתובות(ל"ט) בדברי התוס' שם ב"ה בועל בעילת מצוה ופורש, קודם

פלתי המבואר

דאבילות תיפוק ליה דאסורה מטעם דם בתולים ♦ עוד דרך ליישב קושית מהרש"א ♦ בדין בועל בעילת מצוה ופורש וזוהרה לחתנים שלא יבעלו שנית אם גמרו אף שלא מירק ♦ בפלגתות הראב"ד והרא"ש אי מותר לפרוש באבר מת או גם באבר חי ♦ גדר אין אשה מתעברות מביאה ראשונה ♦ בועל בעילת מצוה ופורש יש שני פירושים א) פורש ממנה לאיסור, ב) פורש להיתר ממנה באבר חי ♦ אי באמצע ביאה נטמאה מותרין ביחוד או לא ♦ נוסח ברכת בתולים ♦ שני טעמים למה אין מברכין ברכה זה בשם ומלכות א) משום דלא נזכר בתלמוד, ב) משום דהברכה לקטנה נתקנה ♦ עוד טעם מירושלמי למה אין מברכין ברכה זה לפי שאין ראוי לברך כששניהם ערומים ♦ קושית הפרישה על טעם הנ"ל מברכות אלקי נשמה והנותן לשכוי בינה ♦ עוד ישוב על קושיא השניה של הפרישה ♦ הפרישה ס"ל דהחטש שמא ימצא פתח פתוח וע"ז הקשה דחששא הנ"ל לא שכיח ♦ לחזק סברא הנ"ל דחששא דפתח פתוח הוי דבר שאינו מצוי ♦ עוד בירור להבין הקושיא על דברי הפרישה ♦ עוד ישוב לדברי הפרישה ♦ בגדר שנתנו ראשונים דנוסח הברכה שלא נמצא בתלמוד אין מברכין ♦ מי שחטא ועבר על איסור דם בתולים אי דינו כחטא ועבר על איסור דם נדה ♦ אם מברכין ברכת בתולים על כוס ♦ הפרישה הקשה על רבינו ירוחם שהבין דעת רבינו ניסים גאון דצריכה כוס בברכת בתולים ♦ מיישב דברי רבינו ירוחם מקושית הפרישה דכן דעת הבה"ג אלא ר"ן גאון ס"ל דכוס מעכב אפי' בדיעבד ♦ טעם למה ראוי לברך על כוס.

דחוק, אבל מדברי הרא"ש למדתי בזה לתרץ דאיידי הך כרייתא לפי משנה ראשונה דאין לפרוש משום דם בתולים, מיהו ק"ק מאי קא קשיא להו לתוס' לקמן דתקשי לרב ושמאל כרייתא דהכא דאימא דרב ושמאל אוקמוה לפי משנה אחרונה ומשום דם בתולים הוא פורש ולית להו הא דרב יוסף דקאמר בפירסה נדה ישינה עמו בכעל, ולדברי הר"מ הלוי שכתב הרא"ש בשמו דאפילו לרב יוסף בדם בתולים דקילא ליה כמו אבילות הוא ישן בין האנשים והיא ישינה בין הנשים, קשה מאי קאמר מסייע ליה לר"י דאימא משום דם בתולים הוא פורש ולמשנה אחרונה, ויש ליישב ודרו"ק.

[ועיין בקרני ראם שכתב שם דיש ליישב כתי' התוס' דכל אותן הימים משמע כולהו הוי טעמא משום אבילות]. ולפי הנ"ל לק"מ דהיאך תני בכרייתא סתמא דו' ימים ישנה בין הנשים, וכי פסיקא ליה דאיידי דנשאת בד' ימי נידה אלא סתמא קתני ובימי זיבה אינה אסורה אלא יום אחד והיאך קתני כל אותן ימים דבג' ימים בימי משתה מותרת לו דעברה מעל"ע דזיבה ועכצ"ל משום אבילות דצריך פרישה, והדבר נכון בעצמו עד שיש לתמוה על המהרש"א שהעלים עין מזה ודרו"ק.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: קושית מהרש"א למה לי טעם

קצד [א] יולדת אפילו וכו'. בשו"ת נחלת שבעה (סימן ט) הורה לאסור באשה שגא חבל לה כי מלאו ימיה ללדת, וישנה על משצד ואח"כ פסקו הגי'ים וחבליים, והולכת וכריסה בין שימיה זה ימים כמה, דמ"מ אסורה

ובאמת אם אף באותו זמן הייתה יכולה להלך בעצמה, תליא לכאורה בפלוגמא דר"ש ורמב"ם צפירוש המשנה פרק ז' דאהלות (משנה ד) משנפתח הקצר אין יכולה להלך, ולפירוש הר"ש הפירוש פתיחת הקצר דהתם כעין פתיחת

לבעל וזריכה ז' נקיים. וראיינו דקיי"ל בשצת (קכט ע"א) מאימתי פתיחת הקצר אצ"י אמר משתשצ על המשצד ורצ הונא [בריה דרצ יהושע] אמר משעה שהדס שותת ויורד, ואמרי לה משעה שחברותיה נושאות אותה באגפיה עכ"ל. ופסקינן באורח חיים סימן ט"ל

סימן קצד

דיני יולדת ומפלת וכו' יד טע"פ:מ

א. [א] יולדת, אפילו לא ראתה דם, טמאה בנדה; בין ילדה חי, בין ילדה מת ואפילו נפל. וכמה הם ימי טומאתה, עכשיו בזמן הזה כל היולדות חשובות יולדות בזוב וצריכות לספור שבעה נקיים; נמצאת אומר שיולדת זכר יושבת ז' ללידה וז' לנקיים

הקצר בכל מסכת נדה דנפתח הרחם, וא"כ זו שמהלכת ודאי לא נפתח הקצר. אבל לרמב"ם דמפרש פתיחת הקצר דהתם היינו שהולד הוליד ראשו ג"כ, ולכן מטמאה אם הולד מת ע"ש, ועיין בתוס' יוס טוז שהארץ, וא"כ י"ל דוקא כנה"ג שראש הולד בין יריכה אי אפשר להלך, אבל פתיחת המקור יכולה להלך, וכאן אנו דינין על פתיחת המקור.

(סעיף ג) להקל ביושבת על משצד לחוד, ש"מ דהוי פתיחת הקצר אלו. וקיי"ל (נדה כא ע"ב) אי אפשר לפתיחת הקצר בלי דם ולכן אסורה. ובאמת אין המנהג כדבריו.

איברא דהר"ש הקשה שם, הנך אמוראי דלא ס"ל פתיחת

פלתי המבואר

בטמאה וצריכה לספור שבעה נקיים ואחר וטהר לבעלה ע"י טבילה.

ו**צא**ר כל הנשים מבני אשכנז יצ"ו אמרו שלא שמעו דבר זה מעולם "כי אע"פ שהמילדת היתה בודקת אותה אע"פ כן טהורה היא לבעלה". זוהי תורף השאלה.

ו**להיות** כי בעניי לא מצאתי דבר זה מבואר בתלמוד או בפוסקים לא לאיסור ולא להיתר.

אך אמנם אמרתי על הנשים שבמדינות אלו, לא ראינו אינה ראייה, ועל המעידות שבכל מלכות פולין נהגו לאסרה על בעלה עד שתטהר אמרתי כלבי מנהג ישראל תורה הוא. כ"ש וק"ו אלו שהם מקום תורה וכל מעשיהם לשם שמים.

ראיה מגמ' שבת דפתיות הקצר הוא יושבת על המשבר וקיי"ל דא"א לפתיחת הקצר בלי דם

ו**מצאתי** רמז קצת לדבריהם במס' שבת (ז) מאימתי פתיחת הקצר, (א) אביי אמר "משתשב על המשבר", (ב) ורב

הונא בריה דרב יהושע אמר "משעה שהדם שותת ויורד". (ג) ואמרי לה "משעה שחברותיה נושאות לה באגפיה" עד כאן לשונם. הביאו בטור אורח חיים (ז) ופסק דתרתו בעיני לגבי

[ספ"א] **כתב** המחבר (ב) יולדת אפילו לא ראתה דם טמאה בנדה, בין ילדה חי בין ילדה מת ואפילו נפל, וכמה הם ימי טומאתה עכשיו בזה"ז כל היולדות חשובות יולדות בזוב וצריכה לספור ז' נקיים ע"כ.

דברי הנחלת שבעה באשה שישבה על המשבר וחזרה ולא ילדה טמאה וצריכה ז' נקיים ותטבול

הנה בספר נחלת שבעה (ז) [להגאון ר' שמואל הלוי] כתב נשאלתי שאלה לפני, אשה אחת שמלאה ימיה ללדת לפי

דמיונה וחשבונה. ויהי היום באו חבלי לה ודימה בנפשה כי נהפכו עליה צירי לידה. ושלחה אחר הנשים כדרכס, וכולם הסכימו שהגיע עת ללדת, והיו קורין לה החכמה (הוא המילדות), ונתעסקו עמה כנהוג הנשים הכורעת לילד, ואחר שעבר איזה שעות החכמה לא היתה רואה את הנולד, וחבליים לא נפלו לה בניעמיים, ועדיין היא הולכת וכרסה בין שניה כמו ד' שבועות.

ו**הנה** הנשים שהן ממלכות פולין מעידות שהנהוג הוא בכל מדינות פולין "שתכף שקורין לה חכמה והיא בודקת את האשה אם הגיע זמנה ללדת אם לאו, מחזיקים אותה

מקורות

(א) בסעיף א'. (ב) מ"ג סימן ט'. (ג) קכ"ט ע"א. (ד) סימן ט"ל.

הקבר משעה שאינה יכולה להלוך, קשיא (ליה) [להון] הך משנה, ולא מירך כלום. וזאת י"ל דודאי הן לפירוש רמב"ם דפירש אין לנפלים פתיחת קבר דנפלים יכולה להלוך אעפ"י שנפתח הקבר, והן לפירוש ר"ש דמפרש אין לנפלים [פתיחת הקבר] ענין בפני עצמו, מכ"ש אפשר דמודה כשאין לולד ראש כפיקה דהך פתיחת הקבר מוכל להלוך דמאן מווע, ולא יחלוק בקצרה כוונת רמב"ם ומוש עין ראתה ותעידה. וא"כ בטומאה הולכין אחר רוב והס ולדות מעליא וגדולים, וצפרט הלא ראינו צבית השני כי הולד גדול. משא"כ לענין פקוח נפש אין הולכין צתר רוב ואפילו במיעוט חוששין לחלל שבת, ולכן אפילו מהלכת מוששין

לפתיחת הקבר, דאולי מפיל נפל קטן ראש מפיקה וצו מוכל להלוך וא"ש. וא"כ כאן לענין טומאה הולכין צתר רוב ולדות דא"א להלוך משפתח הקבר. וכבר הכריע המו"ט דמסתברין מילתא דר"ש, עד שצדכרי הרמב"ם צקפרו יש צו סמירה, פעם נראה כסותר ופעם נראה כמסכים להר"ש, עיין צמו"ט שם. אך אף גם דאינה יכולה להלוך או צעת ישיבתה וציאת החצלים לה, דאז אעפ"י שהלכה אח"כ אין ראייה מהמשנה, דשם אס נפתח אח"כ הקבר הרי ראייה דפתיחת תחילה לא היה הולד כילוד ואין מטמאה משא"כ כאן בפתיחה א"א צלי דס ואח"כ נסתם הפתוח כגודע. מ"מ נראה לטערה, דהא

פלתי המבואר

ואם כן יש לומר דהוא הדין להיפוך כשאין הדם שותת אלא אם ישיבה על המשבר קודם שהדם שותת ג"כ טמאה. דהא תיכף משישבה על המשבר הוא פתיחת הקבר לאביי הג"ל במס' שבת וקי"ל דאין פתיחת הקבר בלא דם ואפילו לא ראתה כלום. וא"כ הי"נ יש לדמות נדון דידן לפתיחת הקבר מאחר שהמילדת בודקת אותה ודאי לפתיחת הקבר יחשב ואין פתיחת קבר בלא דם אע"פ שלא ראתה. וע"כ לדעתי דינא קאמרי דאסורה לבעלה עד שתטהר. והנראה לע"ד כתבתי ע"כ.

הפלתי הקשה ממשנה (פ"ז דאהלות) דמבואר שם דאי אפשר לילך משעה שנפתח הקבר וכאן היא הולכת

והנה במשנה (י) האשה שהיא מקשה לילד (שיש לה קושי בלידה), והוציאוה מבית לבית (ובבית השני ילדה ולד מת), הראשון (הבית הראשון) טמא בספק (שמא כבר נפתח שם הרחם וטימא הולד המת את הבית), והשני (הבית השני) בודאי (טמא, ואפי' הוציאו משם הכלים קודם שיצא העובר לאויר העולם הכלים) טמאים ודאי, שאנו אומרים הואיל וכאן נמצא הרחם ודאי פתוח, כבר נפתח קודם שהוציאו שונים אותו לפי השעה שמוצאים אותו

מקורות

(ה) סימן קפ"ט. (ו) פ"ז דאהלות מ"ד. (ז) דברי המוס' יו"ט צמשנה דאהלות צפונגמת הראשונים, וזה לשון בעל מוס' יו"ט על דברי המשנה אין לנפלים

הרי"ף (שנת נא ע"ג) פסק הוהיל וזכיי אמר פתיחת קבר משמש על משבר, ורז הוהיל אמר משעה שהדס שותמ ויורד ולא קאמר ר"ה "עד", ש"מ שדס שותמ ויורד קודם שיצת משבר ולכן צעי תרמי. והקשה רמב"ן (בחדושי'ו שנת

קכט ע"א) דהאי "עד" אינו ראיה, דלא קאי אמילתא דאזיי רק אמילתא דגמרא דשאל ממימימי פתיחת הקבר. וגם כיון דפליגי ספק נפשות להקל. ובאמת יש ליישב בטוב דברי רי"ף, דק"ל לרי"ף דזהו

פלתי המבואר

באותו מקום), אמר רבי יהודה אימתי (הראשון טמא בספק), בזמן שהיא ניטלת בגפים (בדורות שאינה יכולה לילך ויש צורך לישול אותה בדורותיה מביח לבית בכגון זה יש ספק שמא כבר נפתח הרחם מביח הראשון), אבל אם היתה מהלכת (ברגליה מביח לבית) הראשון טהור (הבית הראשון טהור שודאי לא נפתח שם הרחם), "שמשנפתח הקבר אין פנאי להלך" (לפיכך אם הלכה, הבית הראשון טהור) אין לנפלים פתיחת הקבר עד שיעגילו ראש כפיקה, ע"כ.

המקור" דלדעת הר"ש משאנ"ן הכוונה במשנה דאהלות שדן לגבי טומאה כענין פתיחת הקבר שמצינו במס' נדה דהכוונה דנפתח הרחם ואם כן אשה זו שהולכת ודאי לא נפתח הרחם עדיין, אבל לפי שיטת הרמב"ם דמפרש הענין של פתיחת הקבר דהיינו שהולך הוציא ראשו ג"כ ולכן מטמאה אם הולך מת ע"ש, ועיין תוס' יו"ט שהאר"ק ע"ש, ואם כן יש לומר דדוקא בכהאי גוונא שראשו של הולך נמצא בין ירכותיה ולכן אם אי אפשר לה ללכת שפיר נאסרת וטמאה אבל פתיחת המקור שפיר יכולה ללכת עדיין וכאן אנו דנין על פתיחת המקור אם יכולה לילך או לא (1).

מביא פלוגתת הראשונים אי פתיחת הקבר הוי פתיחת המקור ונחלקו הר"ש משנן עם הרמב"ם בגדר הכוונה "פתיחת

מקורות

פתיחת הקבר וכו'. פי הר"ב סיומא דמלתא דרבי יהודה היא וה"ק כו'. אבל אם לא היה לנפל עגול כו'. אע"פ שנפתח הקבר ויזיל ראש הולך לחון יש לה פנאי להלך כו'. וכ"כ הרמב"ם. ולדבריהם משנפתח הקבר ויזיל ראש הולך לחון מטמא לפי כשאינה כפיקה. וז"ל דפתיחת הקבר הוא כשיזיל הולך לחון היינו לפרוודור דאלת"ה אלא פתיחת הקבר לא זו היא יציאת הולך לפרוודור. אלא שהקבר נפתח בלבד והראש עומד נגלה על הפתח. וזהו ויזיל ראש הולך לחון דקאמר הר"ב. אבל לא שיזיל חוזה לפרוודור. א"כ צ"ב צממה המקשה דמן (שם) היתה עמאה. ומפרש בגמ' גיורה שמת יוציא העובר את ראשו חוץ לפרוודור כמ"ש שם הר"ב. הול"ל גיורה שמת נפתח הקבר אלא והיא טהורה עד שיזיל לפי שיהא מרגשת כשיזיל כו'. ויש צוה ק"ח חמיה בשני הלשונות. פתיחת הקבר. ומש"ה חמיה עמאה שמת יזיל לפרוודור ולא אדעתה. והאשה טהורה עד שיזיל לפי שהיא מרגשת כשיזיל כו'. הול"ל ואין לנפלים כו' גי"ח. אבל הר"ש פיש וז"ל ויזיל ראש חוץ לפרוודור. ושייחס לענין אחד נאמר. ועוד קשה לי דאי סיומא דמלתא דרבי יהודה הוא. הול"ל ואין לנפלים כו' גי"ח. אבל הר"ש פיש וז"ל עד שיעגילו ראש כפיקה [אם עיגל ראש כפיקה] מטמא משנפתח הקבר אע"פ שלא יזיל לחון. ואם נפתח צבית לראשון יש לספקו לטומאה. וממני דבהמה המקשה בשלא עיגל ראש כפיקה. מש"ה קמתי עד שיזיל הולך עכ"ל. ולדבריו יחא הכל דאין לנפלים פתיחת הקבר ענין צפני עזמו הוא. ולא סיומא דרי"ז וגם פתיחת הקבר אינו יציאת ראשו לפרוודור. והא קמ"ל ממני דפתיחת הקבר קודם שיזיל אינו מטמא אלא משיעגיל כפיקה ומש"ה צמתי דבהמה המקשה דמטהרין בפתיחת הקבר. שהרי אין חוששין אלא על יציאתו לפרוודור. היינו טעמא דהתם מיירי בשלא נחשב כפיקה. וכן פירשו תוס' דבהמה המקשה (ע"ב) . וצ"ג דבטורח (כ) [ועיין לקמן צמשה ה ד"ה הראשון חי] שאכתוב פירוש אחר בלשון חוץ לפרוודור גם עיין בדבור דלקמן חירוק אחר בשם הר"ש אמתי דבהמה המקשה]. ושוב מלמדי שהרמב"ם צמבורו סוף הע"מ [הלכ' ח']. שהוא מחוק בשני הפירושים. שכתב האשה שמת עוברת בתוך מעיה אם נעשית ראש הנפל כפיקה של שמי כיון שנפתח הרחם עד שנראה הראש. נטמא הציית מפני העובר אע"פ שעדיין לא יזיל. ומבואר מתוך לשונו זה שמפרש בדברי הר"ש והדר כפז האשה שמקשה לילד כו' הציית הראשון עמא צפק שמת כשהיתה בו יזיל ראשו של נפל היה צד"ה כשלא היה ראש הנפל כפיקה כו'. ומבואר מזה שמפרש בדבריו שצפירות המשנה. וכן דקדק בלשונו דנראשונה כחז כיון שנפתח הרחם עד שנראה הראש וצפי השני כחז יזיל ראשו וכו' ואע"פ ששני הפירושים סתמן אהדי. דאי אמרת כפי הראשון. ז"ל שפתיחת הקבר לא זו היא יציאת הראש לפרוודור. ואי אמרת כפי השני. פתיחת הקבר זו היא יציאת הראש לפרוודור מ"מ שני הפירושים הוהיל וכל אחד צפני עזמו אפשר לפרשו בלשון המשנה לא ראה שום אחד מן הפירושים לדמות לפי שלא היה לו הכרח איוז יבשר יומר והשחור א"כ [שם הלכה י"ב] להעתיק דברי המשנה דבהמה המקשה סתם וכתב בדברי הגמ' גיורה שמת [חגע בו משאל] לפרוודור. ומתן על המנין דלפירוש הראשון דוקא כשאינו כפיקה. כמו שגם הגמ' סומך על זה להר"ש דהא לא אמתר דביה בגמ' דהיא דוקא כשאינו כפיקה. ומתמיהני על הכ"מ שלא העיר בכל זה. וילן ק"ל שהכ"מ בנין שז"ש צמלה עד שנראה הראש היינו מה שכתב א"כ יזיל ראשו. שכשיזיל נראה. ופירוש נראה הראש היינו שנראה כולו. ומ"ש צמלה נטמא הציית מפני העובר אע"פ שעדיין לא יזיל. הן לא יזיל דקאמר העובר דמתן ליה קאי ולא על הראש דהראש אה"י יזיל בלחמן. והשתמ כל דבריו שנצטברו הם כמו שצפירותיו. והיו יודע שזה שדקדקתי לכתוב בכל זה הדבור שזיזיל הולך לחון. היינו חוץ לראש שהוא שקורא התנא דרז צ"ב דנדה. ונכנס לפרוודור דמתן גמי התם. ואף ע"פ שהל' דצ"ב צממה המקשה שהנאמתי חוץ לפרוודור שיזיל חוזה לו של הפרוודור וכמשתעו כמה פסוקים שצמורה מתוך לעיר. מתוך למתנה. מתוך לירשלים. וגם צמ"ו פ"ו דיומא חוץ לתומת ירושלים חוץ לתומת העורה אמי הייתי הראש ללשון הרמב"ם שהנאמתי צממן שכתב משאל לפרוודור לכן פירשתי כמו שכתבתי. ועכשיו ראיתי צפירות צ"ב יזיל דופן מנ דמימי התם להא דפיקה צממה המקשה שהוהיל הולך ראשו חוץ לפרוודור וכתב [בש"י] וז"ל וקאמר דע"ג דלמתי ראשו צפנים הוא דהיינו צבית החילון הוי פילד. ע"כ. ולדבריו כל עוד שלא יזיל חוץ לפרוודור לא מתקרי

משכר לחוד הוא פתיחת הקבר, ופליג ר"ה ומוסיף ואמר דגם הדמים לריכין להיות שותמין ויורדין. ולפי פירוש זה הרי כאן מחלוקת והלכה כמקיל צפיקות נפש. ולבד קאמר הרי"ף דא"ל לומר כפירוש הב' דבא להוסיף אמילתא דאזיי, [דא"כ] הו ליה למימר "עד" להורות דאין ישיבת משכר לחוד מספיק, אלא ודאי לפרש צעני, שקודם ישיבת משכר כבר זכ דמיה וישיבת משכר דקאמר אציי היינו צשככר היו הדמים זכ ויורד וא"ש. וא"כ דאציי ור"ה לא פליגו הלכה כוותן, ולכך פסק כאציי

סבא מוחלט דהך סימנים לחוד דדס שותמ ויורד אין סימן לפתיחת הקבר, דהא שמימי דמעוצרת שופעת דס, עד [שיש] שאמרו שאשה קובעת וסח צימי עצורה (עין טוש"ע קפט סעיף ג), ואיך יהיה זה סימן לפתיחת הקבר. רק ז"ל אחד משני פירושים, או דרז הונא צעי לפרושי מילתא דאציי דאמר משיצבה על המשכר היינו לא משכר לחוד, רק שהדס שותמ ויורד כבר ואח"כ יצבה על המשכר ג"כ, וכו' אוח שנתמח הקבר, ואציי סוף מילתא נקט שהיא יושבת על משכר. או י"ל דפליג על אציי, דאציי ס"ל ישיבת

פלתי המבואר

הלא ראינו בבית השני כי הולד גדול, אבל כשאנו דנין לענין פק"ג קי"ל אין הולכין בפק"ג אחר הרוח ואפילו במיעוט חששו לחילול שבת ולכן אפילו במהלכת חוששין לפתיחת הקבר אולי תפיל נפל קטן ראש כקיפה וכו' וכול להלוך ואתי שפיר.

וכיון דלענין טומאה הולכין בתר רוב ולדות דאי אפשר להלוך מומן פתיחת הקבר וכבר הכריע התוס' יד"ט דמסתברין מילתא דר"ש עד שבדברי הרמב"ם בספרו יש בו סתירה פעם נראה כסותר ופעם נראה כמסכים לדברי הר"ש. הפלתי דוחה הראיה ממשנה דאהלות דבזה שהולכת אח"כ אין ראייה דבומן שישבה על המשבר היתה יכולה ללכת אך אף גם דאינה יכולה להלוך אז בשעת ישיבתה וביאת החבלים לה דאז אע"פ שהלכה אח"כ אין ראייה מהמשנה דרק אם נפתח אח"כ הקבר הרי ראייה דפתיחת תחילה לא היה הולד כילוד ואין מטמאין משא"כ כאן בפתיחה א"א בלי דם ואח"כ נסתם הפתוח כנודע.

קושית הר"ש משא"ן דממשנה דאהלות משמע דמומן פתיחת הקבר אינה יכולה ללכת **אלא** דהר"ש הקשה להגך אמוראי דסוברים דדין דפתיחת הקבר אינו תלוי אם יכולה להלך קשיא ליה הך משנה דמס' אהלות דמבואר בפירוש דתלוי בזה ונשאר בצ"ע. הפלתי מתרץ דיש לחלק בין שבת לטומאה דבטומאה אוליגן בתר רוב יולדת ורוב אינם נפלים לכן אינה יכולה ללכת **ובתב** הפלתי לתרץ דיש לומר הן לפירוש הרמב"ם דפירוש "אין לנפלים פתיחת הקבר" דבנפל יכולה להלוך אע"פ שנפתח הקבר והן לפירוש ר"ש דמפרש "אין לנפלים ענין בפני עצמו" מכל שכן אפשר דמודים דכשאין לולד הנוולד שיעור ראש כפיקה דיכולה שפיר ללכת אע"פ שהיתה לידה ופתיחת הקבר דהך פתיחת הקבר תוכל להלוך דמי מונע ממנה להלוך, ורחוק בסברא לומר דיחלוק הר"ש על הרמב"ם בזה דהרי החוש תעיד דיכולה ללכת ולכן יש לחלק דכשאנו דנין בטומאה הולכין אחר הרוח והם ולדות מעליא וגדולים וכפרט

מקורות

אלא פתיחת הקבר. והוא נכון במשמעות השלשן כמו שכתבתי. ולכן הקריב אלי שיש דבדרי הרמב"ם השמטה מהסופר שהשמיט חיצת חוץ. שהרי מכיון שיש עוד בית החינוך, ודקמת נמי החס בר"פ יואל דופן ואמאי נימא שיקרא ילד כשעודו בפרוזדור שהוא לפניו ממנו. ודי לנו כשמשכחו לילד בעודו צימ החינוך אע"פ שעדיין לא יאח לאחיר העולם כלל ולמה יתק להוציא השלשן של חוץ לפרוזדור ממשמטו וכ"ש שיהיה כנגד הקברא ג"כ לכן הנוהג צעני שהג"ה הוא דבדרי הרמב"ם משילא חוץ לפרוזדור. ועוד י"ל דהר"ש אה"י שאיט נקרא ילד עד שיא לאחיר העולם לגמרי. כמו שארמס מלשון דמשנה דלקמן. והוא קורא פרוזדור לכל מה שנת המדר ולמון. ואף בית החינוך בכללו. ויש לפת טעם לדבריו. ונמשגמ משל משלו חכמים באשה דנפ"צ דנדה אינו מושב לצימ החינוך כלל סס. דבכללו של פרוזדור דקשטי הוא ניהו. א"כ כל מקום שאמרו פרוזדור. גם בית החינוך בכלל. והשמה יבולי לומר, שאע"פ שבכאן אינו מפרש כהר"ש צפיקות אין לנפלים פתיחת הקבר וכו'. מ"מ הואיל דמשנה דלקמן מפ' כפי' הר"ש. הלכך צפי' יאח ראשו חוץ לפרוזדור יכול להיות ספונר נמי כוסייה. דהיינו שיאח לגמרי. ואף חוץ לצימ החינוך. וכל עוד שלא יאח לגמרי עדיין בכלל פתיחת הקבר הוא. אלא שלפי זה קשיא שיפרש למשנה דנפרק בהמה המקשה כר"מ דלקמן וכמו שאכתוב לקמן בס"ד והרי פוסק לקמן דלא כר"מ. ועוד אינו אומר ג"כ שאע"פ שגם הרמב"ם הוכיח יציאה לאחיר העולם צמשה דלקמן כמו שאכתוב שם דבריו שכתבו [פכ"ה מהע"מ הלכה י"א] אפי"ה א"א לומר שיסבור צפי' חוץ לפרוזדור כהר"ש ואפי' כשהג"ה נספרו מה"ג ג"כ חוץ לפרוזדור כמו שכתבתי דמכיון שכתב שם בטעם משנת בהמ' המקשה גזירה כו' אי איתא דמפ' דלא כרש"י היאה מתני' כר"מ אחיא והרי פסק דלא כוסייה בפירושו ובתנורו ודכתב יציאה לאחיר העולם (אפי') [אפרש] לקמן שם בס"ד. ובענין יציאת הראש עמנו עיין צפי' הר"ש צמשה וי.

ור"ה ולק"מ. וא"כ כיון דר"ף פוסק כן, וכן דעת רמז"ס דלא סגי בשיבת משבר, וכן דעת הר"ן וסמ"ג, וכן נראה דעת הטור (ור"מ) [וב"מ] כר"ף, ע"ש צ"ח שכתב דרוב פוסקים מסכימים להר"ף ורמז"ס רק מחמת ספק נפשות להקל קי"ל כרמב"ן, אבל כאן ודאי דעיקר כהנן פוסקים.

ובל זה הוא לרווחא דמילתא, כי באמת האשה היושבת על משבר יש כאן ספק אולי העת שתלד ונפתח רחמה, ואף כי לפעמים הוא רק צירים וחצלים שאין בהם לידה וחצלי שוא וכאז בעלמא, מכל מקום מאן מפסי, כיון דדרך

פתיחת הקבר כלל, דלא שכיח שיפתח ויהיה חוזר ונסתם מצלי לידה, ונראה שלא היה פתיחת הקבר כלל ופשיטא דטהורה, וכן המנהג בכל מקום. מיהו צמקום דנהגו איסור יש להניח מנהגן כי הוא חומרא שיש בו קצת טעם ומקום לסמוך:

פלתי המבואר

בישיבת משבר, וכן דעת הר"ן וסמ"ג, וכן נראה דעת הטור ור"ח כן, ועיי"ש בב"ח שכ' דרוב פוסקים מסכימים להר"ף והרמב"ם, רק מחמת ספק נפשות להקל קי"ל כרמב"ן, אבל כאן בטומאה ודאי דעיקר כהנן פוסקים.

הכרעת הפלתי דבשעה שיושבת על המשבר יש להחמיר ורק אם הולכת אח"כ נתברר למפרע שאין כאן טומאה

ובל זה הוא לרווחא דמילתא, כי באמת האשה היושבת על המשבר יש כאן ספק אולי הגיע העת שתלד ונפתח רחמה, ואף כי לפעמים הוא רק צירים וחבלים שאין בהן לידה וחבלי שוא בעלמא, מ"מ מאן מפסי כיון דדרך האשה באשר יבא חבל לה ויושבת על המשבר שתלד וא"כ איכא חשש פתיחת הקבר ואמרינן דמחללין שבת, ואף אני אומר באותה שעה באמת יש לבעל להזהיר בה, אבל כאשר ראינו כי פסקה הצירים ועמדה על משבר ולא ילדה הרי אתגלי מילתא דלא כן היה וכאז בעלמא היה ולא היה פתיחת הקבר כלל דלא שכיח שיפתח ויהיה חוזר ונסתם מבלי לידה ונראה שלא היה פתיחת הקבר כלל ופשיטא דטהורה, "וכן המנהג בכל מקום מיהו במקום דנהגו איסור יש להניח מנהגן, כי הוא חומרא שיש בו קצת טעם ומקום לסמוך".

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: ראה מיוצא דופן דאם ישבה על המשבר לא צריכה ז' נקיים מטעם א"א לפתיחת הקבר בלא דם ♦ המנח"י דוחה ג"כ דברי הנחלת שבעה ♦ דעת עוד אחרונים כהבנת הפלתי דלגבי טומאה מקילין ♦ קושיא בביאור הגדר ניטלת באגפים ♦ קושיא למה לא הוי ס"ט ותהיה טהורה ♦ ביאור הלשון פתיחת הקבר ♦ בביאור דברי הרע"ב במס' שבת דמחללין שבת משעה שהיא יושבת על המשבר ♦ בדין אין אשה קובעת בימי עיבורה וסת ♦ לידה באשה

הוי סכנה

הביא סברא לרחות דברי הנחלת שבעה בביאור הסוגיא דמס' שבת הג"ל

מ"מ נראה לטהרה דהא הר"ף פוסק הואיל ואביו אמר פתיחת הקבר משתשב על המשבר, ר"ה אמר משעה שהדם שותת ויורד ולא קאמר ר"ה "עד" ש"מ שדם שותת ויורד קודם ישיבת משבר ולכן בעי תרתי עיי"ש, והקשה הרמב"ן דהאי עד, אינו ראייה דלא קאי אמילתא דאביו רק אמילתא דגמרא דשאל מאימתי פתיחת הקבר, וגם כיון דפליגי יש לומר ספק נפשות להקל.

ובאמת י"ל לפרש דברי הר"ף דס"ל דזהו סברא מוחלט דהך סימנים לחוד דדם שותת ויורד אינו סימן לפתיחת הקבר דהא שכיחי דמעוברת שופעת דם בימי עיבורה עד שאמרו שאשה קובעת וסת בימי עיבורה והיאך יהיה זה סימן לפתיחת הקבר רק דיש לומר א' מב' פירושים, א) או דר"ה בעי לפרושי מילתא דאביו משישבה על המשבר היינו לא משבר לחוד רק שהדם שותת ויורד כבר ואח"כ ישבה על המשבר ג"כ זהו אות שנפתח הקבר ואביו סוף מילתא נקט שהיא יושבת על המשבר, ב) או י"ל דפליגי על אביו דאביו ס"ל ישיבת משבר לחוד הוי פתיחת הקבר ופליגי ר"ה ומוסיף ואמר דגם הדמים צריכין להיות שותתין ויורדין, ולפי פירוש זה הרי כאן מחלוקת והלכה כמקיל בפ"נ ולכן קאמר הר"ף דא"א לומר כפי' השני דבא להוסיף אמילתא דאביו הל"ל עד, להורות דאין ישיבה על המשבר לחוד מספיק אלא ודאי לפרש בעי שקודם ישיבת משבר כבר זב דמיה וישיבת משבר דקאמר אביו היינו כשכבר היו הדמים זב ויורד ואתי שפיר, וכיון שאביו ורבה לא פליגי הלכה כוותיה ולכן פסק כאביו ור"ה ולק"מ.

וא"כ כיון דהר"ף פוסק כן, וכן דעת רמב"ם דלא סגי

[ב] ואין להתיר במקום שנהגו להחמיר וכו'. כבר עמדו בזה גדולים מאחרונים, הט"ז (פ"ק ג) והגאון מהרש"ק בתפארת שמואל (על הרא"ש סוף פ"ג דמה), והרמ"א זצ"ל צעמנו צמטובה (סימן נד) כתב שלא נתפשט המנהג הזה. ובאמת אין למנהג זה טעם ועיקר, ואיך ניתן מקום למנהג זה מה שהטור העיד שצימיו היו בועלים על דם טוהר בכל אשכנז, ואיך נהפוך אח"כ למנהג ותיקין שאפי"ז באין רואה זו שמהיה אסורה כאלו רואה.

ולעני"ד מתחילה כאשר רצו לנטל מבלי לבעול על דם טוהר ולא היה סיפוק בידם, כי האשה שהיתה רואה דם לא היחה מראה לחכמים כלל, כי היחה מסורת בידם שצימיו אלו הדמים טהורים. לכך גזרו שלא לבעול כלל עד יעצרו דם לכל דבר.

ושמונים לנקבה, (בית יוסף בשם מהרי"ק שהציא התניא ובאגודה פרק ע"פ ובמהרי"ל), [ב] ואין להתיר צמקום שנהגו להחמיר (ריב"ש); אבל צמקום שאין מנהג, אין להחמיר כלל רק מיד שלא ראתה דם אחר ו' לזכר וי"ד לנקבה וספירה ו' נקיים, מותרת לבעול (ת"ה סימן רנ"ה). אבל אם חזרה וראתה, אפילו טפת דם כחרדל, טמאה אע"ג דמדאורייתא דם טהור הוא כבר פשט המנהג בכל ישראל שאין בועלין על דם טהור (ב"י ואגור וטור ופוסקים בשם הגאונים), ודינו כשאר דם לכל דבר.

ימי טוהר, וצו נשמרו שלא יבעלו על דם טוהר, חה לעני"ד המנהג והטעם. וא"כ עכשיו שעבר ונשכח אלל המון ישראל לבעול בדם טוהר, ולמה איפוא נפריע העם מציטול פריה ורבייה ומגזת עונה. וצפרט צדורות הללו שיש לחוש לכמה עצירות, פריצות והרהור עברה וקישוי לדעת או קרי ר"ל בעו"ה, ובלאו הכי אין שומרים כל דם טהור רק טובלים צנקבה צט' שבעות ולא קריא ולא חמימא, כי לזו הדאי אין טעם כלל בשום אופן.

ולכן כבר עמדו הגאון מהר"ז בהצבורג ונחנו צפראג ואני פה ק"ק מיץ ובטלנו המנהג שאין לו עיקר ושרש, והתרינו לנשים לטבול מיקף בעמדתן והליכתן לבית הכנסת שהוא ד' שבעות אחר לידה, ללכת לבית טבילה. וצוה ינות דעת, כי כעת לרוב חולשת

פלתו המבואר

בזמן הזה כתב הרי"ף במס' שבועות (ו' ר"ן שם (בדעת הרי"ף), והרשב"א בתורת הבית (ט'), שאף בדם טוהר החמירו בנות ישראל על עצמן לישב עליו ז' נקיים כזבה גמורה ואח"כ טובלת ומותרת לבעול, "ואין לנו דם טוהר בזה"ז".

חמשה טעמים בראשונים שגזרו שלא לבעול על דם טוהר ו**חביא** הטור בשם הרמב"ן, וכבר הסכימו הגאונים והתרימו על כל מי שינהג קולא בדם טוהר (א) והטעם כיון שיש שילודת בזוב ואז צריכה ז' נקיים ולפעמים הז' נקיים נגמר רק אחר שעבר הז' ימים של טומאת לידה כגון בזכר או שיש לה הרבה דם ואז יוצא דבימי טוהר אין לה טהרה עדיין מחמת זיבה והיא יכולה להקל לסמוך על ימי טוהר לכן גזרו לאסור ימי טוהר (כן כתב הרי"ף עיי"ש).

וב**בספר** בעל הנפש להראב"ד (ט' כתב, ב) עוד טעם דכשם שעשו לכל הנשים בזה"ז לטועות בין ימי נדה לימי זיבה, כך אנו חוששין שאינן יודעות בין ימי טוהר לאחר ימי טוהר עיי"ש.

מקורות

(א) צטעף א'. (ב) ריש פרשת תולע. (ג) פ"ג. (ד) צ"ט ז' ע"ז ו' נדעת הרי"ף. (ה) ע"ז ע"ז הפרשה.

הרמ"א כתב דמקומות שנהגין להחמיר שלא לטבול יש להחמיר המנהג

[סק"ב] כתב הרמ"א (ט) יש מקומות שנהגין שאין (הנשים) טובלין (לאחר הלידה) תוך מ' לזכר ופ' לנקבה, "ואין להתיר במקום שנהגו להחמיר" ע"כ.

הנה המחבר כאן כתב, דכל היולדת בזה"ז הרי הוא כיוולדת בזוב שצריכה שבעה נקיים, שהרי בנות ישראל החמירו על עצמן לישב שבעה נקיים על כל טיפת דם כחרדל שרואות כזבה גמורה, לפיכך אף היולדות ולד נחשבת זמן לידתה כיוולדות בזמן זיבתה, שהרי אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם, והיות שהוא דם נדה צריכה לשבת ז' נקיים כזיבה, ואם נולד ולד זכר צריך ז' ימים לזכר, ואם ילדה נקבה צריכה י"ד יום כמבואר בתורה (ט), (ואלו הימים מצטרפים לספירת ז' נקיים), ולאחר ימים אלו של זכר או נקבה יש ימי טוהר, ל"ג יום לזכר, וששים וששה יום לנקבה, דמה"ת יכולים לשמש ביחד גם כשהדם שותת ויורד ואין לחוש לזה דדם זה טהור הוא, אמנם

הלידה לרוב נשים אחר טבילה ראשונה אחר לידה מוצאים
 דם, ומה לו לבעל להכניס ענמו בספק איסור אם דם
 זרדים או ממקור, הלא יותר טוב לבעול אז בימי טוהר,
 שלבצו ינוח עלי ספק איסור וינצל מידי ספק איסור בכל
 אופן. ולכן כן יש לנהוג בכל מקומות והמחמיר מן
 המחמיהין:

והנה כתב הטור דאם יולדת דאם נקבה, ו' ימים ראשונים היו
 נקיים ובימים שאח"כ ראתה בתוך י"ד לנקבה, אינה
 סותרת, וטובלת לאחר י"ד אפי' לא פסקה. וכמב' ה"ז
 דזהו לאותן דבעלים על דם טוהר. והז"ח חולק וס"ל

ההנהגה הטובה היא שיש להיזהר בזה, ו' ימים ראשונים היו
 נקיים ובימים שאח"כ ראתה בתוך י"ד לנקבה, אינה
 סותרת, וטובלת לאחר י"ד אפי' לא פסקה. וכמב' ה"ז
 דזהו לאותן דבעלים על דם טוהר. והז"ח חולק וס"ל

פלתי המבואר

והלבוש כתב עוד, ג) מפני שהוא קרוב ללידתה והדמים
 מצויים בה וחוששין שמא יראו ולא ירגישו, ובאגודה כתב ד'
 מפני שחוששין שמא ישכחו העונה שאחר מ' לזכר ופ' לנקבה
 שאסורה לשמש בה, ובדרכי משה כתב ה) שחוששין לדעת
 הפוסקים שימי לידה אע"פ שאינה רואה בהם דם אינם עולים
 לספירת ז' נקיים וצריכה לטבול שני טבילות, ומאחר שאין
 נוהגין בשני טבילות צריכה להמתין מלספור ז' נקיים עד אחר
 מ' לזכר ואחר פ' לנקבה ע"כ, והט"ו והש"ך (י) הקשו א"כ
 מה בין תוך פ' ללאחר פ', שלשיטה זו לעולם כל זמן שלא
 טבלה ימי לידה נקראים ואינם עולים, ובס"ט (י) מציין מקור
 לחלק ביניהם עיין בדבריו.

והב"י, הביא מהרמב"ם שקרא תגר על המנהג זה משום שהוא
 מנהג טעות ודרך אפיקורסות, שמן הצדוקים למדו דבר
 זה שהם מפרשים שיש להחמיר גם שלא רואין דם עיי"ש.

הט"ו דוחה כל הטעמים במנהג זה

ועיין בטורי זהב (י), שדוחה בכל הטעמים הנזכרים שיש
 במנהג הזה עיי"ש.

דעת הרמ"א דבמקום שלנו לא נוהגין במנהג ההוא
 ועיין בתשובת הרמ"א (י) שדן במנהג הזה, וכתב דבמקום
 שנהגו כן אין להקל, אך אין רצוני להאריך בזה מאחר
 דלא נהיגי כן ע"כ. היינו שלא נתפשט המנהג שלא לבעול על
 דם טוהר, וכן דן בזה הגאון רבי אהרן שמואל קאיינדנובר
 בספרו תפארת שמואל (אביו של הקב הישר) במס' נדה על
 הרא"ש בסוף המסכתא עיי"ש.

והרמב"ן (י) כתב שני טעמים, והטעם הראשון ג) לפי שיש
 הרבה יולדות שמפילות שצריכות לישב לספק זכר
 ספק נקבה ולגדה, ואין הם בקיאות בדבר, ואם תרגיל האשה
 להנהיג טהרה בדם טוהר תבוא לומר שכל שטמאה לידה יש
 לה ימי טוהר, ד) ועוד טעם כתב בטעם החומרא לפי שיש
 לחוש שיבואו לטעות בספירת זבתן לומר שכשם שאין דם זה
 מטמא כך אינו סותר בספירה ואף עולה לז' נקיים והר"ז בכלל
 חומרות בנות ישראל על עצמן לישב ז' נקיים על טיפת דם
 כחרדל.

והרשב"א כתב עוד טעם, ה) לדעת האוסרים דחיישינן שמא
 יוציא הולד ראש חוץ לפרוודור ומן הדין מונים
 מאותו שעה ואין הנשים בקיאות בדבר ויבואו לכלל טעות,
 אמנם הרמב"ם ס"ל שאין זה חומרא מטעם ר' זירא, רק בימי
 הגאונים נתחדש חומרא זו.

חמשה טעמים למנהג שלא לבעול בימי טוהר גם אם לא ראתה
 בהם דם

ויש מקומות שנוהגים להחמיר יותר מזה, דאף אם לא ראתה
 דם כלל בימי טוהר לא תשמש יולדת זכר עד סוף מ' יום,
 ויולדות נקבה עד סוף פ' יום הובא ברמב"ם, ובספר אגודה
 במס' פסחים (י). ובמהרי"ק (י) בשם התניא, ובשו"ת הריב"ש
 (י), ובמהרי"ל הל' נדה, והרמ"א בשו"ע הביא בשם יש
 מקומות.

והטעם בזה כתב מהרי"ק והריב"ש א) מפני גדר וסייג, ב) או
 מפני נקיות שבאותן הימים הדמים מצויים בהם,

מקורות

(ג) כה"ל נדה פ"ו. (ד) סימן ז"ו. (ה) שו"ת קמ"ד. (ו) סימן מ'. (ז) סק"א. (ח) סק"א. (ט) סק"א. (י) סימן ז"ד.

ימים, אבל אף אם ראתה זהם היו נקיים, כיון דרחמנא טהרה הוא כרוואה מי רוק והוי כמו נקיים, דמאי שנת ראתה ומאי שנת לא ראתה, ראייה זו מה טיבה הא טהורה היא.

אבל ודאי נריכה לנמות ז' בשלמא צלידה דהוי לדין ציולדת צוזב, אין ימי טוהר נחשב לנקיים כמ"ש רש"י בדף ל"ה ע"ב ד"ה דה"מ כו', דכתב דהני מילי דהוי דם טוהר לאחר ימי לידה ציולדת גרידא, אבל ציולדת צוזב

פלתי המבורא

מצות פו"ר ומצות עונה שהם מה"ת, ובפרט בדורות הללו שאסור לאדם לישא אשה על אשתו שיש לחוש ביותר (ע"י אי מניעת קיום המצוה) לכמה עבירות בדור הפרוץ ולהרהור עבירה דקשה הוא מעבירה וקישוי לדעת אפי"ו בלי הוצאת זרע לבטלה או קרי (היינו שמוציא זרע לבטלה ממש) רח"ל בעונ"ה, ולכן דוקא כשהאשה רואת דם בימים הללו מחמירין שלא לבעול.

מביא מנהג נשים שלא טבלו רק אחר ט' שבועות ודוחה המנהג **אמנם** לא אכחד שראיתי כאן (הכוונה בעירו) דבר תמוה וזר, שהנהיגו הנשים שאינם שומרים את עצמם כל הזמן של ימי טוהר לא ללכת למקוה רק טובלים במקוה גם כשילדות נקבה בט' שבועות שאחר הלידה היינו ס"ג יום לאחר הלידה ואפילו אם זה אחר י"ד יום אין זה לאחר שעבר הפ' יום רק שבעה ושבעים והנהגה זה תמוה דהתינת דאם ילדה זכר שמרה עכ"פ ימי טוהר בלי מקוה אבל למה להוסיף עוד כ"ג יום שלא לטבול וגם בנקבה לא הרויחה כלום, ודומה להא דאמרו חז"ל לא קריא ולא חמימא, דאין למנהג הזה טעם כלל בשום אופן, ולכן כבר עמד בזה הגאון בעל חכם צבי בהמבורג, (י"ו) ונתן לנהוג כן בפראג, "ואני נהגתי כן פה ק"ק מיץ ובטלנו המנהג שאין לו עיקר ושורש והתרנו לנשים לטבול תיכף בעמדן מן המטה לגמרי והליכתן לביהכ"נ"ס שהוא ד' שבועות אחר לידה ללכת לבית הטבילה" ובוה ינוח לנו דעת כי כעת בזמנינו שחולשת הלידה גדולה מאד לרוב נשים אחר טבילה ראשונה ואחר הלידה מוצאים דם, ומר לו לאדם לבעול להכניס עצמו בספק איסור לדון אי דם זה בא מן הצדדים וטהורה או מן המקור בא וטמאה, הלא יותר טוב לבעול אז בימי טוהר שלכבי ינוח וינצל מידי ספק איסור בכל

דס טוהר נריכה ז' נקיים, ובהקדמה לראות ציוס י"ג וכדומה א"ש ז' נקיים. ולכן צרור דהדין זה לא נאמר אלא לאותן שזועלים על דם טוהר.

ובגוף הדבר למה צרואה תוך י"ד ימים לנקבה לא מטערך לנמות ז' נקיים כחומר"ל דר' זירא, עיין צב"י וצ"ח ופרישה. ולענ"ד פשיטא דצעי ז' כשאר רואה, ומנא לן למלק כחומר"ל דר' זירא כמו שכתבו רבותינו הצ"י והצ"ח והפרישה צלי ראייה מש"ס. רק דבאמת נריכה להמתין ז'

דעת הפלתי דאין טעם למנהג הזה

ועל זה כתב בפלתי, ובאמת אין למנהג הזה טעם ועיקר, דהרי יש להמתיק הדבר דהיאך ניתן מקום למנהג הזה בו בזמן שהטור כבר העיר על זה, שבימיו היו נוהגין לבעול על דם טוהר בכל ארץ אשכנז והובא ברא"ש סוף מס' נדה, ועיין בתורת הבית להרשב"א הגי"ל, ווי"ן שבועות פ"ב בשום בה"ג, וכן ציין האשכול (ס"ב) בשם ר' סעדיה גאון, ועוד ראשונים, ואיזה טעם יש לומר דנהפוך אה"כ למנהג ותיקין שאפילו כשאין האשה רואת דם תהיה אסורה לבעלה כאילו ראתה בה דם.

טעם הפלתי על המנהג שלא לטבול בתוך מ' לזכר ופ' לנקבה וטעם זה לא שייך בזמנינו ודענ"ד נראה לומר דמתחילה כאשר רצו לבטל המנהג לבעול על דם טוהר, לא היה סיפוק בידם של חכמים להנהיג התקנה, כי האשה שהיתה רואת דם שהוא ספק לא היתה באה לחכמים לברר אם מראה דם זה טמאה או לא (כמו שנהגת בימים דעלמא), כי היה מסורת בידם שבימים אלו הדמים טהורים, ורק מדרם גמור ממש פירשה את עצמה או אפילו ראתה דם ממש לא פרשו, ולכן גזרו שלא תבעל גם כשאין לה דם כלל עד שיעברו זמן של הימי טוהר ועי"ז לא תבוא להקל בשום דבר, ומזה יצא המנהג שהיו זהירין שלא לבעול על דם טוהר וזהו המקור להמנהג הזה שלא לבעול בימי טוהר, גם כשלא ראתה בהם דם, אמנם בזה"ז שעבר זמן רב טובא מזמן התקנה ונשכח אצל המון עם שאינם בקיאים בלימוד היתר של דם טוהר, ובפרט אצל הנשים ההיתר לבעול על דם טוהר, אם כן הדרא הסברא לומר דאין למנוע אותם כל הימי טוהר מלבעול רק כשרואות דם ממש, דהרי למה נפריע את העם מלקיים

מקורות

(כ"א) ח"א סימן ל"ח. (כ"ב) עיין שו"ת ח"ש סימן ח' שכמעט שש' ציוס ט"ו סיון חס"ג צנעלנין.

פלתי המבואר

טוהר א"ע ז' נקיים

אמנם הב"ח הביא דברי הב"י, והקשה עליו דמה ענין מנהג לבעול על דם טוהר או שלא לבעול לענין ז' נקיים על מה שראתה בשבוע שני אין לזה טעם ושום סברא בעולם, אלא הדבר ברור דאין חילוק ולעולם אינה צריכה ז' נקיים על מה שראתה בשבוע שני ולא החמירו בו חומרא דרב זירא כיון דאין ראייה זו גורמת לה לא נדות ולא זיבות אלא דהיכא דלא פסקה מלראות מתוך י"ד לאחר י"ד התם הוא דיש לחלק דאי נהגים לבעול על דם טוהר מהניא לה טבילתה אף לזיבתה, אבל אם אין נוהגין לבעול על דם טוהר צריכה שבעה נקיים משום הך ראייה דראתה בליל ט"ו, ומה שכתב הרא"ש במקום שנהגו לבעול על דם טוהר לא קאי אלא אמה שכתב ואפילו לא פסקה דסמך ליה ולא כמו שכ' הב"י עיי"ש, ולפי דבריו יוצא דנוהג גם עכשיו הדין לפי הטור ע"כ, ועיין ברמב"ן (ס) רמשמע כהב"י ועיין מאירי נדה (סא).

קושיית הפלתי על הב"ח

והקשה הפלתי על דברי הב"ח, דדבריו תמוהין דהא הב"ח מודה לדין דאין בוועלים על דם טוהר דאם ראתה טיפת דם כהרדל בתוך ימי טוהר דסופרת ז' נקיים אף דראיה זו מה"ת אינה גורמת לא דין טומאת נדה ולא דין טומאת זיבה אפ"ה צריכה ז' נקיים ואפ"ה ס"ל דאם הקדימה לראות בתוך ארבעה עשר יום לנקבה א"צ לספור ז' נקיים הרי יוצא דיציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא (לשון חז"ל בכמה מקומות [בתמיה] דהגר עומד למעלה והתושב עומד למטה), דאם רואה יום ט"ו ללידתה דאז הם ימי טוהר צריכה ז' נקיים ובהקדימה לראות ביום י"ג אינה צריכה ז' נקיים דבר זה לא יעלה על הדעת לומר, ולכן ברור דהדין הזה לא נאמר אלא לאותן שבועלים על דם טוהר ובאמת זה קושיות הטור"י כאן בסק"א ועיין בסדרי טהרה (סא) ובלחם ושמלה (ל).

ובגוף הדבר למה באשה שרואה תוך י"ד יום לנקבה לא תצטרך למנות ז' נקיים כחומרא דרבי זירא כתב הב"י והב"ח והפרישה (לב) ובדרישה (לז).

וכתב הפלתי לבאר, דיש לומר דפשיטא דבעי ז' ימים כשאר אשה שרואה טיפת דם דאין לחלק בחומרא דרבי זירא בלי ראייה מש"ס לחלק (וכמו שכתבו האחרונים הנ"ל), אבל אם ראתה בהם דם הוי אפ"ה ימים נקיים כיון דהתורה אכשריה

ואפ"ן, "ולכן יש לנהוג כן בכל המקומות לבעול פעם ראשונה בתוך ימי טוהר דוקא והמחמיר אינו אלא מן המתמיהין".

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בטעם שנתן השבות יעקב להמנהג שלא לטבול עד שיעבור מ' לזכר ופ' לנקבה ♦ בדברי האחרונים שדחו המנהג שלא לטבול עד שיעבור מ' לזכר ופ' לנקבה

אם שמרה ז' נקיים ואח"כ ראתה דם בתוך שבוע שני של טומאת יולדת לנקבה אי צריכה עוד ז' נקיים

[סק"ב - א] **כתב** הטור, ואם אינה רואה בתוך שבעה של ימי הלידה עולין לספירת שבעה נקיים, ואפילו ילדה נקבה ולא ראתה בשבעה ימים הראשונים ועלו לה לספירת זיבה וראתה בשבעה ימים השניים אינה סותרת וטובלת לאחר ארבעה עשר אפי' לא פסקה ע"כ.

דעת הב"י דאינה צריכה היינו דוקא לאלו הסוכרים דיותר גם לבעול על דם טוהר

וכתב הב"י, דמבואר כן בדברי הרא"ש במס' נדה (סא) "דלבוועלים על דם טוהר מיירי", והכי קאמר אפילו לא פסקה מלראות מתוך י"ד עד אחר י"ד טובלת בליל ט"ו דמעין אחד הוא והתורה טמאתו וטהרתו, ומיהו מ"ש ואפי' ילדה נקבה וראתה בשבעה ימים אחרונים "אינה סותרת, נראה לכאור' דאף לדין דנוהגין איסור בדם טוהר איתיה", דאין איסור דם טוהר ענין לזה דהא דם דשבוע שני טמא הוא ואפ"ה קאמר דאינו סותר, אבל אי אפשר לומר כן שהרי היא צריכה לספור ז' נקיים מפני מה שראתה בשבוע שני ומה יועיל לה מה שספרה בשבוע ראשון "הילכך על כרחך צריך לומר דלא מיירי אלא לנהוגים לבעול על דם טוהר" דלדידהו אע"ג דמשום חומרא דרבי זירא חשיבי כולהו נשי יולדות בזוב היינו להצריכה ז' נקיים אחר הלידה, אבל אח"כ אודא ליה חומרא דר"ז ונשאר על דין התלמוד שכל שספרה ז' נקיים אע"פ שראתה בשבוע שני אינה סותרת ספירת שבעה שספרה וא"צ לספור נקיים שבביל מה שראתה בשבוע שני אלא טובלת ליל ט"ו ומותרת, ואפי' לא פסקה וכן הדין ממש האידנא לנהוגין לבעול על דם טוהר דלדידהו לא החמירו בזה וכן מבואר בדברי רבינו ירוחם (נד) עיי"ש, ועיין בספר האשכול (סא) ובמעדני יו"ט (ס).

דעת הב"ח דאין חילוק דגם לדין דאין בוועלין בעל על דם

מקורות

(כג) ל"ו ע"ג. (כד) נתיב כ"ו מ"ג. (כה) סימן ל"ו. (כו) סוף פ"ד דנדה. (כז) פ"ו הל' נדה. (כח) ל"ו ע"א. (כט) סק"ד. (ל) סק"ג. (לא) סק"י. (לב) סק"ב.

דבועי ספורים כל זמן שלא ספרה הוי דמה כדס זיבה, דהא מחד מעין אחי וטורה לא טהרתו עד שתספור, כדכתיב ואחר תטהר אחר אחר לכולן עכ"ל. אבל ברואה לאחר ז' דכבר ספרה על לידה בזוב נקיים, רק מחמת ר' זירא בזו לא אמרינן כן דיהיה נקיים לגמרי אפי' מדס טוהר, דחומרא זו לא אמרינן בחומרא דר"ז, ולכן יש חילוק בין סופרת ז' ללידה או לא.

והו כוונת הטור שכתב וטובלם לאחר י"ד אפילו לא פסקה, ולא כתב וטובלת מיד

רק כתב אפי' לא פסקה. דז' נריכה, רק אפילו לא פסקה מ"מ בכלל ז' נקיים יחשב, דכולי האי לא מחמירין מחמת חומרא דר' זירא. זהו מה שג"ל ברור בכוונת הטור. ומ"מ לא נתיישב רוחי בקרבי מנא להו להרא"ש והטור דין זה, דלמא כי קבלו חומרא דר"ז לכל דינא קבלו כאילו ראתה בימי זיבה לגמרי, וצ"ע:

ב. ג. המפלת בתוך מ' אינה חוששת לולד אבל חוששת משום נדה, אפילו לא ראתה. הגה: מפני שא"ל לפתיחת הקצר בלא דס, ונפקא מינה דמיד לאחר שספרה ז' נקיים מותרת ואינה חוששת לולד (ד"ע).

ג. המפלת במין בהמה חיה ועוף או במין דגים וחגבים ושקצים ורמשים, וכל צורת ולד או שפיר או שליא או חתיכה שקרעוה ויש בה עצם עכשיו שאין אנו בקיאים בצורות, חוששת לולד; ואם בלו ז' נקיים בתוך י"ד יום, אט מבילה קודם ליל מ"ז לא עלתה לה מבילה.

ד. ילדה ולד חי ואח"כ הפילה שליא, אינה חוששת לולד אחר אלא תולה אותה בולד שילדה כבר, עד כ"ג יום; אבל אם הפילה נפל תחלה, אין תולין בו השליא שהפילה אחר כך וחוששת לשליא ליתן לה ימי טומאה של נקבה.

ה. יצאה השליא תחילה, אין תולין אותה בולד שתלד אחר כך, אפילו הוא בן קיימא, וחוששת לשליא ליתן לה ימי טומאה של נקבה.

ו. יצאה מקצת שליא ביום ראשון, ולא נגמרה יציאתה עד יום ב', חוששת מיום ראשון אבל אינה מונה אלא מיום שני.

ז. יצאה מקצת שליא ביום ראשון, ולא נגמרה יציאתה עד יום ב', חוששת מיום ראשון אבל אינה מונה אלא מיום שני.

פלתי המבואר

ז' זהו כוונת הטור שכתב וטובלת לאחר י"ד אפילו לא פסקה ולא כתב וטובלת מיד רק כתב אפי' לא פסקה דז' ימים צריכה רק אפילו לא פסקה מ"מ בכל ז' נקיים יחשב דכולי האי לא מחמירין מחמת חומרא דר"ז והו מה שג"ל ברור בכוונת הטור.

זכ"מ לא נתיישב רוחי בקרבי מג"ל להרא"ש והטור דין זה דלמא כי קבלו חומרא דר"ז לכל דינא קבלו כאילו ראתה בימי זיבה לגמרי וצ"ע.

לפני מ' יום מפלת אינה חוששת לולד

[סג"כ] כתב המחבר (לי) המפלת בתוך מ' יום (להריגה), אינה חוששת לולד, אבל חוששת משום נדה אפילו לא ראתה (דס) ע"כ.

לדס זה והוי כאילו ראתה מי רוק דאינה סותרת הנקיים שלה ובסבא מה שנא ראתה ומ"ש לא ראתה ראה זה מה שיכו הרי דס טהור הוא, אבל ודאי צריכה למנות ז' נקיים דבשלמא בלידה דהוי לדידן כוללת בזוב אין ימי טהור נחשב לימים נקיים כמו שכתב רש"י (ב) ד"ה דה"מ וכו' דכתבו דהני מילי דהוי דס טהור לאחר ימי לידה כוללת גרידא אבל אם יולדות בזוב הוי דמה כדס זיבה דהא מחד מעין הוא והתורה לא טהרתו עד שתספור כדכתיב ואחר תטהר אחר אחר לכולן ע"כ אבל באשה שרואה לאחר ז' דכבר ספרה על לידה בזוב ז' נקיים ורק מחמת חומרת רבי זירא בזו לא אמרינן כן דיהיה נקיים לגמרי אפילו מדס טהור דחומרא זו לא אמרינן בחומרא דרבי זירא, ולכן יש חילוק בין אשה שסופרת ז' ללידה או לא.

מקורות

(ג) נדה ל"ה ע"ב. (ד) נסעיף ב.

דחוקה אילו הימה מעוברת לא הימה רואה דס. ודייק לה מפירוט רש"י (נדה ל' ע"א) דפירש בתוך מ' יום אינה חוששת, היינו מ' יום לטבילתה.

באמת קשה לפסוק דין על זה, דהא ענידא אשה לראות בתוך ימי עזורה עד ג'

חדשים, ואיך יהיה זה לכלל דאילו הימה מעוברת איזה ימים לא הימה רואה. וליכא למימר דלכך אמרינן עד שהוכר עזורה דע"י כן מתברר דמעוברת היא, אבל באמת מעוברת תיכף בחזקת אינה רואה, דלא כן הוא גמרא ערוכה (נדה ט ע"א) ראתה ואח"כ הוכר עזורה מאי א"ל מידי טעמא משום אברים

כבדים הא ליכא אברים כבדים. הרי דעד ג' חדשים איך אבריה כבדים ועלולה לראות דס, וא"כ איך נסמוך להקל ולומר דהולד לאו בר מ' הוא.

ובדברי רש"י י"ל משום סיפא נקט, דקתני לאחר מ' משב לזכר ולנקבה, וקשה הא הוי ס"ס דמי יימר דבן מ' הוא דלמא נמעברה תוך מ' אף דשמשא קודם מ' נמי,

והרי כאן ס"ס, ספק תוך מ' ספק קודם, ואת"ל קודם

דלמא זכר. ולכך כתב רש"י דמונין מיום טבילתה דחוקה אשה נמעברה ציוס טבילה, וא"כ כשהטבילה קודם מ' חוקה דהולד היא קודם מ', ואין בספק כלל דלאח"כ נמעברה לאוקמינן אחזקה דאשה מתעברת צליל טבילה, ורוב נשים דרכן כך ואולינן צמר רוצא ולקולא ודו"ק:

נשאלתי שנת מקל"צ בעצרי דרך

ק"ק פפ"ד מהמה"ג מה"ו משה רא"פ נר"ו בדברי הרמז"ם צהלכות איסורי ציהא פ"ו דין ט' יולדת נקבה ואחרי י"ד שלה נמעברה והתחיל דס קושי לצוא תוך פ'

פלתי המבואר

הנה במשנה במס' נדה (ל"ב) מבואר המפלת ליום ארבעים אינה חוששת לולד, המפלת ליום ארבעים ואחד תשב לזכר ולנקבה, ולנדה, וכתב רש"י "המפלת ליום ארבעים לטבילתה" ע"כ. וכתב בשו"ת עבודת הגרשוני (ל"ב) דס"ל לרש"י למנות המ' יום מטבילתה הסמוכה ואין אנו חוששין שמא היתה מעוברת לפני הטבילה, אע"פ שחיתה עם בעלה קודם שתפרוס נדה משום שאם היתה מעוברת קודם לכן שוב לא שכיח שתפרוס נדה, "שסתם אשה מעוברת היא בחזקת מסולקת דמים", לפיכך מונין יום מ' מיום הטבילה, וציין לדברי הגמ' במס' נדה, דפעם באו לפני שמואל בשאלה על שפיר שנוולד מאשה אמר שמואל האי ארבעים ואחד ימים מיום הטבילה וכו', עיי"ש הרי דמוזנן הטבילה מונין הארבעים יום, וכן משמע מדברי הרמב"ם עיי"ש. (ל"ב)

וכתב הפלתי על דברי העבודת הגרשוני ובאמת קשה לפסוק הדין על פי הנ"ל, דהרי קי"ל דעבידא אשה לראות בתוך ימי עיבורה עד ג' חדשים והיאך יהיה זה לכלל דאלו היתה מעוברת איזה ימים לא הי' רואה וליכא לפרש דלכך אמרינן עד שהוכר עזורה דע"כ מתברר דמעוברת היא אבל באמת מעוברת תיכף היא בחזקת אינו רואה, דלא כן הוא גמרא ערוכה, ראתה ואח"כ הוכר עזורה מאי א"ל מידי טעמא משום אברים כבדים הא ליכא אברים כבדים, הרי דעד ג' חדשים אין אבריה כבדים ועלולה לראות דס ואם כן איך נסמוך להקל ולומר דהולד לאו בר מ' הוא, (ובזה נדחית דברי השבות יעקב הנ"ל).

ומה שכתב להוכיח מדברי רש"י במס' נדה הנ"ל י"ל דכוונת רש"י שכ' לטבילה, משום הסיפא של המשנה נקט דקתני

מקורות

(ל"ב) ל' ע"א. (ל"ו) סימן כ"א. (ל"ז) וכסדרנו דמיד שנמעברה מסולקת דמים מנוול צה"ת הר"צ"ש הדשמות (סימן ו'), וצו"ת צ"ס (סימן ק'), ועיין צו"ת צבות יעקב (ח"א סימן ע"א) שהקשה מהא דמייסינן בשלש חדשים הראשונים לאחר שנמעברה לאינה מסולקת דמים וא"כ למה לא ינימא גם כן הא, ומידן לחלק דאע"פ דלענין קביעת וסת לא מחוקינן לה למסולקת דמים צוודאי בתוך ג' חדשים הראשונים הוא כיון שאין אנו יודעים אם היא מעוברת ודאי אלא לאחר שעבר עליה ג' חדשים, אבל כשאו דנין לגבי אשה שהפילה לפנינו אין לנו לומר שמא הימה מעוברת לפני שפירסה נדה כי מולין דנדר המזרי, דמיד שנמעברת היא בחזקת מסולקת דמים ואינה רואה עיי"ש.]

הרי הוא דם טהור אע"פ שאין קושי לנפלים כו'. והקשה מהו אע"פ שאין קושי לנפלים, אדרבה [משום] דאין קושי לנפלים פשיטא דטהורה, דהא בנדה דף ל"ח ע"ב מצואר דטעמא דרבי אליעזר דחולק ומטמא הוא משום דכתיב

וטהרה ממקור דמיה, דמיה מחמת עצמה ולא מחמת ולד, דאל"כ וכי גרע דם קושי מדם שופי דטהור זימי טוהר וכמ"ש התוס' שם, וא"כ אף ר"א דחולק אחכמים ומטמא היינו

י. נחתך הולד במעיה ויצא אבר אבר, בין שיצא על סדר האברים בגון שיצא הרגל ואחריה השוק ואחריה הירך, בין שיצא שלא על הסדר, אינה טמאה לידה עד שיצא רובו; ואם יצא ראשו בולו באחד, הרי זה כרובו;

גדול מזה כמ"ש בגמרא. וא"כ יש כאן מקום טעות בדיו אף חכמים מודים דאין צו דם טהור, דכתיב דמיה מחמת עצמה ולא מחמת אונס, ולכך כתב הרמב"ם דזה אינו, ולא דרשינן מן דמיה כלל למעט אונס, כפשטא דמחניתינן (לא ע"ב) המקשה צתוך שמונים היינו שנתעברה צתוך ימי

בולד מעליא דגזר הכתוב ממקור דמיה ולא מחמת ולד, אבל בנפל אף ר"א מודה ללא גרע מדם שופי, וא"כ מאי אעפ"י דקאמר הרמב"ם.

טוהר והיינו נפל.

וב"ב הרמב"ם בפירוש המשנה, והשמיט הך גוונא אחריתי שכתב רש"י דהיו תלומים ואחד נגמרה לורתו וכו'. וכן מורה באמת לשון המשנה דקתני חוץ (ז') [פ"י] של נקבה ואי כהאי גוונא אפי' צתוך מ' של זכר משכחת, זה נגמר סוף ג' וזה תחילת ט' או אשתאי וכדומה. ועל כרחק דהמשנה להורות נתן דמיירי במפלת, ומ"מ חכמים

השבתאי דנראה דיפה כתב הרמב"ם דיש מקום לטעות בדלאו הכי צריכינן אנו לחכמים דמטהרים דדרשו דמיה לדרשא אחרתא כמ"ש התוס' בד"ה דיו וכו'. והנה בדף ל"ו ע"ב גבי יצה דדרשינן דמיה מחמת עצמה ולא מחמת ולד דטהור, ופריך הגמרא או אינו אלא דמיה מחמת עצמה ולא מחמת אונס, ומה ראית לטמא אונס ולטהר ולד, ואמרין מטהר אני בולד שיט טהרה אחריו כו', ועוד אין לך אונס גדול מזה. וזהו שם לענין יצה דקרא דמיה קאתי לטהר, אבל כאן גבי דם טהור דמיה

פלתי המבואר

דחקשה מהו "אע"פ שאין קישוי לנפלים", שכתב הרמב"ם הרי אדרבא הא דאין קישוי לנפלים פשיטא דטהור, דהא בנדה (ט) מבואר דטעמא דר"א דחולק ומטמא הוא משום דכתיב "וטהרה ממקור דמיה" דמים מחמת עצמה ולא מחמת ולד, דאי לא תימא הכי וכי גרע דם קישוי מדם שופי דטהור בימי טוהר וכמו שכ' התוס' שם, וא"כ אף ר"א דחולק אחכמים ומטמא היינו בולד מעליא דגזר הכתוב ממקור דמיה ולא מחמת ולד, אבל בנפל אף ר"א מודה להקל דלא יגרע מדם שופי וא"כ מאי אע"פ דקאמר הרמב"ם, (ועיין חידוד הלכות לס"ט נדה ל"ח ע"ב ד"ה רש"י ועיין ערליג שם ד"ה שכל).

ל"אחר מ' תשב לזכר ולנקבה" ע"כ, וקשה למה תשב הא הוי ס"ס, דמי אמר דבן מ' הוא דלמא נתעברה חוץ מ' אף דשמשה קודם מ' נמי, והרי כאן ס"ס, ספק חוץ מ' ספק קודם, ואת"ל קודם דלמא זכר, ולכן כתב רש"י דמונין מיום טבילתה דחזקה אשה נתעברה ביום טבילה וא"כ כשהטבילה קודם מ' חזקה דהולד היה קודם מ' ואין ספק כלל דלאח"כ נתעברה "דאוקמינן אחזקה דאשה מתעברות לביל טבילה, ורוב נשים דרכן כן" ואזלינן בתר רובא ולקולא, ודו"ק.

דהשבתאי דנראה דיפה כתב הרמב"ם, דיש מקום לטעות דבלא"ה צריכינן אנו לחכמים דמטהרים דדרשו

[פק"ג - א'] נשאלתי (ט) בדברי הרמב"ם בהל' איסורי ביאה (ט) היולדת נקבה, ואחר י"ד שלה נתעברה והתחיל דם בקושי לבוא לה, בתוך פ' הרי הוא דם טהור, "אע"פ שאין קושי לנפלים" וכו' ע"כ.

מקורות

(ג) שם תקל"ב צערי דרך ק"ק פ"ד מהמאור הגדול מהו' משה רא"פ נטריה רחמנא ופקיה. (לט) פ"ו ה"ט. (מ) ל"ח ע"ב.

מטהרים ור"א מטמא אע"פ שאין קישוי לנפלים. ונ"ל כמו שכתבתי דלענין טומאה כמו דנתמעט לידה מכ"ש אונס, ורבנן מטהרים בכ"מ הואיל דק"ו איכא ללידה ומוכח דדמיה לאו דרשא לולד, ס"ל לרבנן אף לאונס לאו דרשא.

והדברים מוכרחים כן לשיטת הרמב"ם דפירש במשנה רק ולא סוף דבר שיצא לחוץ ממש, אלא אפילו משיצא חוץ לפרוודור. י"א. הוציא העובר את ידו והחזירה, אמו טמאה לידה.

יב. היתה מקשה לילד ושמעיה קולו של וולד, חשוב כילוד שאי אפשר שלא הוציא ראשו חוץ לפרוודור. יג. היולדת תאומים ושהה ולד אחר חבירו, כגון האחד קודם שקיעת החמה והאחר אחר שקיעת החמה, משיצא הראשון טמאה לידה ומונין ימי טומאה משיצא האחרון; ואם הראשון ניכר שהוא זכר והשני ניכר שהוא נקבה, או שאינו ניכר שני זה אם הוא זכר או נקבה, מונה משיצא השני ימי טומאה לנקבה. יד. ור"י יוצא דופן, אם לא יצא דם אלא דרך דופן, אמו טהורה מלידה ומנדה ומזיבה.

פלתי המבואר

דמיה לדרשא אחרינא כמו שכ' התוס' בד"ה דיו וכו'. והנה שם (מ"ג) גבי זיבה, דרשינן "דמים מחמת עצמה ולא מחמת ולד דטהור", ופריך בגמ' או אינו אלא דמים מחמת עצמה ולא מחמת אונס, ומה ראיתי לטמא אונס ולטהר ולד ואמרינן מטהר אני בולד שיש טהרה אחריו וכו', ועוד אין לך אונס גדול מזה, וזה שם לענין זיבה דקרא דמים קאתי לטהר, אבל כאן גבי דם טהור דמים דכתיב הוא להפוך דמים לטמא מחמת ולד שפיר קשה, ואימא דמים מחמת עצמה אבל לא מחמת אונס דאז דם טהור טמא אבל מחמת לידה באמת טהור כק"ו דחכמים.

והנה הא דאמרו דאין קישוי לנפלים צריך ביאור, דהיאך אמרינן דאין בו קישוי בלידת נפל הרי החוש מעיד דיותר יש חבליים וצירים לאשה בולד נפל ומת מולד חי ובן קיימא, דולד בן קיימא עוזר לה לצאת והוא משתף פעולה בשעת הלידה עם האם לכן אין הצער גדול כל כך משא"כ ולד נפל שהוא מת, רק הפירוש אין דין קישוי בנפלים, דאין זה קרוי לידה ולפ"ז הרי זה כאונס דעלמא ואין לך אונס גדול מזה כמו שכתב בגמרא, וא"כ יש כאן מקום טעות דבזו אף חכמים מודה דאין בו דם טהור דכתיב דמים מחמת עצמה ולא מחמת אונס. ולכן בא הרמב"ם וכתב דסברא זה נדחית מכל וכל דלא דרשינן מן דמיה כלל למעט אונס כפשטא דמתניתין

המקשה בתוך פ' היינו שנתעברה בתוך ימי טהור והיינו נפל, וכן כתב הרמב"ם (י"ג), והשמיט הך גוונא אחריתי שכתב רש"י דהיו תאומים ואחד נגמרה צורתו וכו', וכן מורה באמת לשון משנה, דקתני תוך פ' של נקבה, ואי בכה"ג אפי' בתוך מ' של זכר משכחת זה נגמר סוף ג' וזה תחילת ט' או אשתאי וכדומה, וע"כ דהמשנה בא להורות דמיירי במפלת ומ"מ חכמים מטהרים ור"א מטמא אפילו דאין קישוי לנפלים.

וצריך לומר כמו שכתב דלענין טומאה כמו דנתמעט לידה מכל שכן אונס, ורבנן מטהרים בכל מקום הואיל דק"ו איכא ללידה, ומוכח דמים לאו דרשא לולד ס"ל רבנן אף לאונס לאו דרשא, והדברים מוכרחים לשיטת הרמב"ם דפירוש המשנה רק נפל כנ"ל ויפה כתב רמב"ם אע"פ דכגון דא צריך רבותא גדולה להודיענו ואתי שפיר ודו"ק.

קיצור טובין הענינים המבואר בהערות: אי גם בזה"ז אמרינן רוב נשים מתעברות בליל טבילה ♦ דעת הפוסקים החולקים על דברי עבודת הגרשוני דמונין מיום הטבילה הארבעים יום ♦ אי מהני הבדיקות של היום לברר שלא נתעברה

ילדה יוצא דופן טהורה מלידה ומדם נידה וזיבה [פק"ד] כתב המחבר (מ"ג) (ילדה האשה) יוצא דופן, אם לא יצא דם אלא דרך דופן (של) אמו טהורה מלידה, ומנדה, ומזיבה ע"כ.

מקורות

דבהכרח תמות, א"כ מה זה שנתחבט צסוף לחלוק על האומרים שאח"כ תתעצר ותלד כיון דתמות. ולכן נראה ברור, לאיך סלקא דעתך דיוצא דופן מוכרח למות, הלא משנה שלימה (בטורות פרק ד משנה ד) דהמטריף ניטל אם הוא טועה בדבר משנה, ואין פרה ומזירה יוצאה ממזרים שאין חומכין האם שלה, וא"כ הרי יכולים לחתוך האם שלה כשהולד בתוכה ואח"כ לחתוך האם ולהוציא הולד, ומה הכרח כאן שתמות.

רק דעת הרמב"ם דענת הפוסקים ציו"ד סימן (י"ד) (מה סעיף א) דווקא ניטל כשר אבל אם ניקב טריפה, והיינו כמ"ש הטבעיים דאם יש צו לקותא הרי יומר מויק מניטל

ינא השני כדרך העולם, ומתה אחר שינא השני. אבל מה שאומרים המגידיים שאשה חיה אחר שקורעים דופנה ומתעברת ויולדת, איני יודע להם טעם והוא ענין זר מאוד עכ"ל. וכתב התו"ט שם, על מה שכתב הרע"ב אבל להוציא ולד ושתרפא ותלד אי אפשר כן כתב רמב"ם, ונראה עוד מדבריו שבהכרח תמות עכ"ל. ובאמת קשה לדבריו, אם בהכרח תמות אין שייך כאן דטהורה מנדה ויזכה וקרצן לידה כיון דתמות. ודומק לומר דלא תמות כ"כ צמורה.

ובאמת דברי הרמב"ם צנעמן יש בהן גמגום לכאורה, דלכתחילה התחיל ומתה אחר שינא שני והיינו

פלתו המבואר

הערה (מ) מלמד שאין האשה טמאה עד שיוצא דרך ערותה, וריש לקיש ס"ל דהאשה טמאה, ולהלכה קיי"ל דמקור מקומו טמא והדם היוצא דרך דופן הוא אב מאבות הטומאה כדם הנדה, ואפ"ה האשה טהורה מכל מקום וכו' יוחנן, וכן כתב הרמב"ם (ס).

גדר יוצא דופן בראשונים

והנה במסכת בכורות (י) מבואר, איזהו בכור לנחלה, "יוצא דופן" והבא אחרי, שניהן אינן בכור לא לנחלה ולא לכהן ע"כ. וכתב הרמב"ם (י) מה שאפשר להיות בזה שתהא האשה מעוברת ושני וולדות ונקרע דופנה ויצא אחד מהן ואח"כ יצא השני כדרך העולם ומתה (האם) אחר שיצא השני (לעולם), "אבל מה שאומרים המגידיים שהאשה חיה אחר שקורעים דופנה ומתעברת ויולדת איני יודע לו טעם והוא ענין זר עכ"ל", ודבריו הובא בפירוש רבינו עובדיה מברטנורא ומסיים אבל להוציא ולד מן האשה דרך הדופן, ושתרפא האשה ותחזור ותתעבר ותלד כתב הרמב"ם דאי אפשר ע"כ, וכתב התוס' יו"ט עליו, ונראה עוד מדברי הרמב"ם שבהכרח תמות אותה האשה ע"כ, (ועיין רש"י חולין נ"א ע"ב ד"ה דרך דופן ומרש"י נדה (מ) ד"ה יוצא דופן).

קושיית הפלתי על הרמב"ם דיוצא דופן עריך האם למות מדין דהבא

דעל שיטת הרמב"ם דיוצא דופן צריכה האם למות, הקשה

מקור הדין בגמ' ובראשונים

ובמקור דברי המחבר הוא במסכת נדה (מ), ובתורת כהנים פרשת תזריע (מ), דדרשו חכמים מהפסוק (מ) אשה "כי תזריע וילדה וכו'", עד שתלד ממקום שמזרעת, וכתב רגמ"ה במס' כריתות (מ), והראשונים (מ) בביאור שלהם על התו"כ, דהכוונה מקום שמזרעת דרך בית הרחם ממש, וכתבו התוס' שלדברי חכמים גם בלי הלימוד הנ"ל לא היה יוצא דופן מטמא, וכמו שדרשו במקום אחר (מ) שור או כשב או עז כי יולד וגו' (י) פרט ליוצא דופן הרי דלידה אינו כולל יוצא דופן, אלא שכיון דרבי שמעון חולק על חכמים ומרבה יוצא דופן מקרא ששפיר נחשב ללידה לגבי טומאה לכך הוצרכו חכמים לפרש דיש מיעוט מיוחד שממעטו מלטמא את אמו (מ), וכן ס"ל הרמב"ם לדינא כדברי חכמים וכמו שכתב בספרו בשני מקומות (מ), וכל דברינו עד כאן הם לגבי קרבן וטומאת לידה.

אמנם בדם הנדה מבואר שם בגמ' (מ) דרב יוסף ס"ל בדעת חכמים דשפיר מטמא מפני שמקור מקומו טמא, והדם היתה סוף כל סוף במקור, ולרבי שמעון טהור אפ"ה לפי שס"ל שמקור מקומו טהור וכשיצא מאותו מקום דינו כדם מכה, וכל זה לגבי הדם, אבל אם האשה בעצמה טמאה נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש, דעת ר' יוחנן דהאשה טהורה, שנאמר ואיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקורה

מקורות

(מ) מ' ע"א. (מה) פרשה א'. (מו) ויקרא י"ב ז'. (מז) ו' ע"ב. (מח) הראשון וצ"ח הלל. (מט) חולין ל"ח ע"ב. (נ) ויקרא כ"ב כ"ו. (נא) עיין חו"ט כ"א ד"ה יוצא, ונחולין הג"ל ונעוד ראשונים. (נב) צפרק י' ה"ה מהל' אסו"ב ופ"א ה"ו מהל' מחוסרי כפרה. (נג) מ"א ע"ב. (נד) ויקרא כ' י"ט. (נה) צ"פ מהל' מטמאי משכב ומושב ה"ט. (נו) פ"ח מ"ב. (נז) בפירוש המשנה. (נח) מ' ע"א.

כולו. וא"כ דברי רמב"ם צרורים, דכאן ציוצא דופן והצא אחריו ליכא למימר דנטלו אס כולו דא"כ גם השני יוצא דופן. ועל כרחק דחתכו לאס והוציאו לולד זה והשני נולד כדרכו, וא"כ זה הוי כניקב ונלקה בתכלית הכאב, וק"ל לרמב"ם דעל כרחק תמות.

אבל צמה שאומרים המגידים שאשה חיה אחר שקורעים בטנה, זהו יכול להיות דהיינו שנטולים כל האס

ומוציאים הולד מרחם. אצל זה שאומרים שאח"כ מתעצרת ויולדת שקר זה, דממה נפשך אס מניחין האס רק קורעים אותו זהו טריפה בתכלית ועל כרחק תמות, ואס נוטלים כל האס איך אפשר שתחזור ותלד, ואחד מזה שקר זהכרת. וכוונת דברי רמב"ם, וגם הך דכאן א"ש, דיש צמצימות יוצא דופן דיכולה לחיות אצל לא להוליד וא"ש:

פלתי המבואר

בשביל שלא תלד, שפרות וחזירות שלהם היו מעולות מאד ורצו שלא ילדו במדינה אחרת, ואין חילוק אם ניטלה האס בידי אדם אי ניטלה בידי שמים ע"י חולי כמבואר בב"י יו"ד (פג), והוא הדין אם ניקבה כשרה שיש כלל בהלכה (פג) שכל שניקבה טריפה אף ניטל טריפה (פג), וכיון שניטלה כשרה הוא הדין ניקבה כן כתב הרמ"א (ודלא כדעת הרוקח (פז) והב"ח שם דהא דהתיירו ניטלה היינו בידי אדם ולא בידי שמים, וכיון שנימוקה טריפה הוא הדין ניקבה ושלא במקום הפסד מחמירין), וכן הוא להלכה דאין הבהמה מתה בניקב כמו בניטלה, ולפ"ז יש להקשות על הרמב"ם הרי יכולה לחתוך האס שלה כשהולד נמצא בתוכה (אף שעי"ז תחבט מפר"ה) ואיזה הכרח יש שתמות, ועל כרחק יש לומר דדעת הרמב"ם הוא לחלק כדעת הפוסקים ביו"ד הנ"ל, דדוקא ניטל האס כשרה אבל אם ניקב טריפה (ועיין ביאר הגר"א סי' מ' סק"ט).

ובהפסד שכתבו חכמי הטבעים, דאם יש בו לקותא הרי יותר מזיק מניטל, ואם כן דברי הרמב"ם בורורים, דכאן במשנה ביוצא דופן והבא אחריו ליכא לפרש דנטלו וחתכו והוציאו האס כולו דאם כן גם השני שנולד אחריו מקרי יוצא דופן, ועל כרחק דחתכו לאס והוציאו לולד זה והשני נולד כדרכו ואם כן אין זה כדין ניטל רק כניקב ונלקה בתכלית הכאב, ובזה ס"ל להרמב"ם דעל כרחק תמות, ומה שמסיים הרמב"ם לדחות דברי המגידים שאומרים שאשה חיה אחר שקורעים בטנה, זה יכול להיות באופן שנוטלים כל האס ומוציאים הולד מהרחם, אבל לפרש דאפ"ה דיכולה להתעבר זה תמוה, דממ"נ אם מניחין האס

הפלתי אם כן מה קמ"ל כאן המחבר, וכמה נחלקו בגמ' אם האשה טמאה או טהורה הרי כיון שבהכרח תמות היאך שייך לומר דטהורה היא הרי טמאה, מטעם שמתה וגם אין נפק"מ אם טהורה כיון שפטורה ממצות ואיסורים.

ולכאור' היה אפשר לומר דאמת הוא דבהכרח תמות אבל לא מיד אלא זה יקח זמן מה, וקמ"ל דבאותו זמן עד שימות יש לדעת היאך להתנהג בה, אבל פירוש זה דוחק דכיון דבהכרח תמות אותה האשה ע"י הקריעה של הבטן הרי זה לא יקח זמן הרבה, אלא מאותו לידה כשהיא על ערש דוי תמות רחמנא ליצלן, והפלתי הקשה קושיא זה על התוס' יו"ט בהבנתו בדברי הרמב"ם.

יש סתירה בדברי הרמב"ם דברישא משמע דבוודאי תמות

ובסיפא משמע דרק שלא תתעבר

דציין בדברי הרמב"ם בעצמם, יש קצת סתירה, דהתחיל דיצא הראשון ומתה אחר שיצא השני הרי דס"ל דבהכרח תמות, אם כן מה זה שנתחבט בסוף דבריו לחלוק על האומרים שהאס יכולה להתעבר אח"כ ויכולה לילד, וכתב הוא ענין זר ואינו יודע להם טעם, היה לו לדחות דבריהם דזה אי אפשר מחמת המציאות.

כוונת הרמב"ם לפי הבנת הפלתי לחלק בין אם חתכו הרחם או לא

ולכן כתב הפלתי לבאר דברי הרמב"ם, דלכאור' צריך ביאר דבריו בהקדם דברי המשנה במס' חולין (טז) ניטלה האס (היא הרחם כמבואר ברש"י בכורות כ"ח ע"ב) של בהמה, כשרה, וכן מבואר במשנה במס' בכורות (ט) אין פרה וחזירה יוצאת מאלכסנדריה של מצרים שאין חותכין האס שלה

מקורות

(טז) כ"ד ע"א. (ט) כ"ח ע"ב. (פא) סימן מ"ה. (פג) עיין רמב"ם פ"ו מה"ל שמיטה הל' כ'. (פג) עיין שו"ע סימן נ' סעיף ב'. (פד) סימן שצ"ט והגהות שערי דורא סימן צ"ו.

פלתי המבואר

אמו וע"י הקדמה יכול להזיקו ♦ יש מזל בשעת הלידה ואין לשנות המזל של הילד הזה ♦ ע"י זירוז מחסיר לו הטובת הנאה שלומד עם המלאך במעי אמו ♦ בשבת הרי הוא חובל שלא לצורך ♦ אי שמאנסין אותה לאנוס נדה יעדיף לאנוס נדה סתם ולא יולדת ♦ נכרית אינה מטמאה בלידה אבל גיורת שפיר מטמאה ♦ קטנה שהפילה ♦ אשה שנתעברה בהזרעה מלאכותית אי טמאה לידה ♦ טריפה אע"פ שאינו חי אמו טמאה לידה ♦ אשה שהפילה יום מ"א יד או רגל מי נימא דבוודאי לא הרחיקה לידתה ♦ אם ראוי לאשה שתאמר פרשת יולדת לאחר שעבר זמן ימי טוהר ♦ בענין מניעת הריון ♦ בניס ובנות זה ברכה ♦ פק"נ דוחה כה"ת גם איסור השחתת זרע ♦ אשה חייבת משום שעבוד בזה"ז שא"א לינשא שתי נשים ♦ אין לדאוג דאגת פרנסה ♦ נגיעה על ידי דבר אחר אחר הלידה יש להקל לצורך גדול ♦ ההחזיק ידה לאחר לידה שלא לשם חיבה אין להתיר ♦ היאך אסרו חכמים דם טוהר דמותר מה"ת ♦ עד י"ב חודש יכול למשוך זמן הלידה ♦ צער לידה.

ורק קורעים אותה הר"ז טריפה ובע"כ תמות, ואם נוטלים כל האם היאך אפשר שתחזור ותלד ולכן טועים אלו שמפרשים כן.

ולפ"ז מיושב דברי הרמב"ם דיש במציאות יוצא דופן לפי הרמב"ם ויכולה לחיות אח"כ אבל אינה יכולה להוליד שוב.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בכלל שאמרו כל מה שיש נקב טריפה בניטל ג"כ טריפה ♦ אי מותר לחתוך האם של האשה כיון שאינה מצווה על פ"ר ♦ באיש שמטיל מי רגלים בכלי שצמוד לגופו מהו בדברים שבקדושה ♦ אי ילדה יוצא דופן דינה כמינקת או לא ♦ בענין אי נחסר הלב יכול לחיות או לא ♦ חילוק בין טומאת לידה של זכר לנקבה ♦ אשה שנותנת צדקה שיועיל ללידה קלה לא יתן בלי רשות הבעל מתנה גדולה ♦ בענין האיסור לקחת זירוז לידה ♦ אין להכניס עצמו לסכנה ♦ יש לחשוש שלצורך הולד צריך יותר זמן להיות במעי

קצה [א] וכן ע"י זריקה מידו לידה או להיפך אסור. ואני ראיתי נוהגין שזורקין דבר כלפי מעלה ולא לנוכח אשתו כמתכוין לזרוק לידה, רק זורקה כלפי מעלה והיא פושטת ידה ומקבלת. זו לא היא כזריקה ונוהגים זו היא, היחר, ויש להקל דבלאו הכי הכל מומרא בעלמא. ומכל שכן צמה ששאל צממתה יעקב (סק"ב)

סימן קצה

דברים האסורים בזמן נדוּתה וכו' י"ז סעיפים:

א. חייב אדם לפרוש מאשתו בימי צוממתה

עד שתספור ותטבול. (ואפילו שהתה זמן ארוך ולא טבלה, תמיד היא צממתה עד שמתבול) (צ"י צמם הפוסקים). ולא ישחוק ולא יקל ראש עמה (אפילו צממתי) (טור וצ"י צמם רש"א מאזנות דר"ן) שמא ירגיל לעבירה; אבל מותר להתייחד עמה, דביון שבא עליה פעם אחת תו לא תקיף יצריה (ל' עלמנו).

ב. לא יגע בה אפילו באצבע קמנה, ולא יושיט מידו לידה שום דבר ולא יקבלנו מידה, שמא יגע בבשרה. [א] (וכן על ידי זריקה מידו לידה או להיפך, אסור). (צ"י ס"ס קנ"ד והגהות ש"ד צמם המהר"ס).

ג. לא יאכל עמה על השלחן א"כ יש שום שינוי שיהיה שום דבר מפסיק בין קערה שלו לקערה שלה, לחם או קנקן, או שיאכל כל אחד במפה שלו. הגה: וי"א הא דלריכין הפסק בין קערה שלו לקערה שלה

פלתי המבואר

שכתב המחבר בסוף שמה יגע בבשרה, וכתב שם הב"י דמקור דברי הטור הוא מדברי הרמב"ם (א) ושם בהלכה י"ט כתב לא יגע בבשרה מפני הרגל עבירה ע"כ, (ויש לדייק להלשון שנקט בהל' הנזכרת ואסור לאדם שידבק באשתו בשבעת ימים נקיים אלו ואע"פ שהיא בכסותה והוא בכסותו ולא יקרב לה ולא יגע בה אפילו באצבע קטנה ע"כ הרי דנקט החידוש שלא יגע בה אפי' באצבע בוי' ימי נקיים ובהלכה י"ט לקמן כשרן מנדה מסיים ולא יגע בבשרה מפני הרגל עבירה עיי"ש הרי דפעם נקט בה ולא נחית לפרש בשרה ופעם נחית לפרש בשרה ואם נימא דלשון בה משמע גם כשהיא לבושה בבגדים הרי דיש ראייה מדברי הרמב"ם דאסור נגיעה בה גם כשהיא לבושה בבגדים). אמנם מדברי הרשב"א בתורת הבית הארוך והקצר (ב), ומדברי התוס' במס' שבת (ג) ד"ה בימי, בשם סדר אליהו (ד) משמע להדיא דגם בבגדים אסור נגיעה עיי"ש, וחלק שני של המחבר הוא איסור של הושטה מבואר בתורת הבית הקצר ובתוס' ד"ה מיחלפא, וכן מבואר גם בתוס' במס' כתובות (ה) ד"ה בימי וצייין גם שיש שיטות ראשונים שחולקים על דין של

דברי המחבר בדין איסור א נגיעה (ב) והושטה (ג) וזריקה לאשה נדה

[סק"א] כתב המחבר (ה) לא יגע בה אפילו באצבע קטנה (זרת), ולא יושיט מידו לידה שום דבר (אע"פ שאינו נוגע בה רק על ידי חפץ שבניהם) ולא יקבלנו מידה (מתשש) שמא יגע בבשרה, והוסיף הרמ"א, וכן על ידי זריקה מידו לידה או להיפוך אסור, ע"כ.

והנה המחבר כתב האיסור מצד הבעל בין בנגיעה בין בהושטה והדבר מורגש ביותר בסיפא שכתב ולא יקבלנו מדגיש שהבעל לא יקבלנו ולא כתב וכן להיפוך כמו שכתב הרמ"א בזריקה או ולא תושיט מידה לידו ומ"מ אין להוכיח מזה דאין על האשה איסור קריכה דהא דנקט מצד הבעל דעל פי רוב אשה צנועה הוא במעשיה וכן נמשך אחר לשון אבות דר"ג (ז) שנקט לשון הפסוק והדרש על זה מצד הבעל.

מקור האיסור בדברי ראשונים והטעם

והנה חלק הראשון מדברי המחבר מופיע בטור, (תוך מטעם

מקורות

- (א) צממתי צ'.
- (ב) פ"ב ה"א.
- (ג) פ"א ה"ל י"ח מהל' איסור'.
- (ד) צ"ח ו' שער שני.
- (ה) י"ג ע"א.
- (ו) פ"ו.
- (ז) ס"א ע"ב, והלא כדעת הרמב"ם כפי שהנין צו המ"מ פ"א ה"ט ועיין צ"ח מנוצח כ"ה ע"ב, וצ"ח ע"א שנת י"ג ע"ב שהניח שני דיעות.

פלתי המבואר

דאע"פ שהמורה אין לו להחמיר כיון שהוא מותר מעיקר הדין מכל מקום ירא שמים ובעל נפש יחמיר לעצמו, (ז), ועיין שם בדבריו (ט) שדוחה דחיית הפרישה על הרמ"א הנ"ל.

דעת המנחת יעקב דוריקה מידו על בגדיה מותר ודן גם אי מותר לנפוח נוצה שנמצא על בגדיה

והנה בספר מנחת יעקב (ט) כתב דכל זה כשזורק מידו לידו שנוגע בבשר, אבל לזרוק על בגדיה משמע דמותר, והוא ס"ל כן משום דדייק הלשון דוקא מידו לידה אסור, וכן מותר לנפוח נוצה או עפרורית מבגדיה ומכל מקום המחמיר תבוא עליו ברכה, ובתשובה שבסוף ספר מנחת יעקב (י) הארכתני בזה עיי"ש שכתב דיש להחמיר מחמת דקיי"ל כוחו כגופו, וכמבואר במס' ב"ק (ט), אחד הביא את העצים, ואחד הביא את האור, ובא אחר וליבה המלבה חייב, הרי אף שלא עשה המלבה רק הפחת רוח בעלמא חייב כאילו הזיק בגופו, וכן מוכח מדברי הרמב"ם בהלכות נזקי ממון (ט) שדוקא כשליבה ביחד עם הרוח או מקרי גורם, אבל אם ליבה לבד מקרי מזיק ממש.

המנחת יעקב הביא עוד ראייה דכוחו כגופו אמרינן גם על נפוחה בפה

והביא עוד ראייה מהא דאיתא בב"ק (ז) תרנגולת שהיה מפריח ממקום למקום ושברה כלים ברוח שבכנפיהן חייב לשלם חצי נזק משום דכוחו כגופו, וכן איתא עוד שם תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו, סוס שצנף, וחמור שנער ושיכר משלם נזק שלם, ונפסק כן בשו"ע, הרי דאף בכוחו שאין בו ממש אמרינן דהוי מזיק כגופו, ואין לומר דאין לילף אדם מבהמה דהרי מהרי"ל יליף (כ) דמועיל נפוח באש לענין כישולי עכ"ם משום דכגופו דמיא ולא חילק בין אדם לבהמה הרי דדומין הן עיי"ש.

עוד קצת ראייה לסברא הנ"ל

וכן יש להביא קצת ראייה מגמ' יומא (כ), קאי אארעא ועבד במפוחא, וכן לענין שבת הנופח חייב משום מבעיר (ולאעזר דלגבי בורר קיי"ל בסי' שיי"ט דאין איסור בורר אפי' בדרבנן כניפוח עיי"ש סעי' ד).

להלכה ס"ל להקל דנגיעה לא הוי אף דנחשב כגופו

אבל להלכה מכריע המנח"י דיש להקל דאע"ג דכוחו כגופו

הושטה (אבל להלכה קיי"ל להחמיר מדינא ולא מחומרא) עיי"ש.

דין איסור זריקה מוזכר רק בדברי הרמ"א ומקורו בשו"ת בנימין זאב, ובשערי דורא

ובדרכי משה (כ) כתב, וכתב בשו"ת בנימין זאב (ט), ועל אותן המתירין לעצמן וזורקין מפתח או דבר אחר מידו לידה וכו', ראוי לגעור בהן עכ"ל, וכן הוא בשערי דורא בהגהות (י) בשם מהר"ם מרוטנבורג ז"ל עיי"ש, ונעייין בפרישה (כ) שכתב המגיה (הני חרי אחי ר' יוסף מייא ואחיו ר' מיכאל שמעון), ולא נהירא להחמיר בזריקה ויש ללמוד להתיר מדאיצטריך לאסור לקמן לאשה ליצוק להבעל מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו אפילו אינה נוגעת בו, משמע דס"ל להטור דדוקא התם שהוא דבר של חיבה כזה שרוחץ אותו יש לאסור אבל שאר זריקות שאינן של חיבה מותר ועיין גם מה שכתב הדרישה (כ) עיי"ש, ולעומת זה עיין בב"ח שהביא להכריע לאסור זריקת דברים מידו לידה עיי"ש בשם תשו' מהר"ם הנ"ל עיי"ש, וכן הוא הלכה].

הפלתו מביא סמך לאלו שנוהגין להתיר לזרוק כלפי מעלה ולא לנוכח האשה

וכתב הפלתי ואני ראיתי שנוהגין היתר שזורקין דבר כלפי מעלה ולא לנוכח אשתו כאילו מתכוין לזרוק לידה, רק כאילו מתכוין לזרוק אותה כלפי מעלה, והאשה פושטת ידה ומקבלתה, וסוכרין דדבר זה לא נכלל באיסור זריקה מידו לידה, שהוא רק כשזורקין אחד כנגד השני, ומכריע הפלתי למעשה וכן יש להקל לנהוג כן והוא דעצם איסור לזרוק דבר מידו לידה הוא חומרא בעלמא, וכמו שהבאתי דיש פוסקים שמתירים ואח"כ דמהר"ם גדול חכמי אשכנז החמיר, הבר דלא להוסיף להחמיר אם אינו זורקתו מידו לידה רק זורקתו כלפי מעלה, ונופל מעצמו למטה והיא מקבלת אותה, וכן להיפוך.

ויעיין בסדרי טהרה כאן (כ) שציין דברי הריק"ש דס"ל להתיר בזריקה בדרך הנ"ל אם אינו מתכוין לעשות כן דרך שחוק, ואח"כ מציין לדברי הפלתי, וכתב ולי נראה דאע"פ שיש להקל מעיקר הדין מכל מקום אין להתיר, "וכל המחמיר בענינים כאלה חבוא עליו ברכה" עיי"ש, וכוונתו

מקורות

(ט) סק"ל. (ט) סימן קנ"ט. (י) סימן י"ח ד"ה על זמן. (יא) סק"ג. (יב) סעיף ד'. (יג) סק"ד. (יד) ועיין נגהמ"ט פ"ק דכמונות. (טו) לקמן בסק"י"ט. (טז) כפן נסרות הסלמים סק"ב. (יז) סימן י"ג. (יח) י"ט ע"ב. (יט) פ"ד הל' ז'. (כ) י"ח ע"ב. (כא) במש' סימן כ"ב. (כב) מ"ה.

פלתי המבואר

בריינים, אי אפשר לפרש כן דהרי ליתן מתנה לרב בודאי נחשב לקירוב דעת ולשוחד שהיא אסור לדון בדין של הנותן מתנה, ואטו אנו נימא דאסור ליתן מתנה לאשתו בימי נדתה ודבר זה בוודאי אינו עולה על הדעת, והוא דאין אסור של קירוב דעת, וכמו שמותר לישון בחדר אחד בימי נדתה אף שמקרב הדעת כמבואר במס' עירובין, כמו כן מותר ליתן מתנה לאשתו בימי נדתה לפי שאין אסור בקירוב דעת דהרי מהאי טעמא כתב הרמב"ם שמותר להסתכל באשתו נדה אע"פ שנהנה רק קירוב דעת של נגיעה אסור שהוא מהדברים שמביא לידי קורבא דגילוי עריות, ולא תוסיפו פן תגרעו ח"ו. [ונכמו שאמר הרדב"ז (ס) במקום אחר הלכך אני אומר דאין מן הראוי לחדש חומרות על ישראל מה שלא החמירו הראשונים, והלוראי שישמרו ישראל מה שהוטל עליהם שתפסת מרובה לא תפסת ולא ישאר בידם לא זה ולא זה], ועיי"ש. ועיי"ן בדברי החיד"א בשו"ת ברכה (ס) שהביא דברי המנחת יעקב ודחה דאין להחמיר לפי דברי הגמ' בכתובות דשאני הדין דשוחד שיש להתרחק עד מאד משא"כ באשה נדה מתרת בכל המלאכות ואם בעל דין עושה חד מהנה בוודאי שאיכא שוחד, ועיי"ן עוד שם בשו"ת יוסף אומץ (ס).

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: ראייה בחיזושו של הכרתי ופלתי דזריקה כלפי מעלה אינו נכלל באיסור זריקה גמ' סנהדרין ♦ בדין כוחו בחיוב שבת ♦ בענין כוחו כגופו ♦ אי יש להחמיר במקום מנהג ♦ אם יש נדה בבית לא יבדק ברכת כהנים ♦ איסור נגיעה גם במלבוש למלבוש אסור ♦ בדעת המחבר שאסור להושיט מידו ליד אשתו נדה ♦ דעת הראשונים לאסור הושיטה ♦ דעת הראשונים להחמיר הושיטה ♦ שני ראיות בגמ' דהושיטה אסור ♦ דעת הראשונים לדחות ראיות הנ"ל ♦ למה פסק המחבר לאסור הושיטה ולא פסק לקולא משום ספק דרבנן לקולא ♦ באיסור זריקה חפץ מידו ליד אשה וכן להיפוך ♦ דעת מהר"ט להקל באיסור זריקה ודן בדבריו ♦ ביאור דברי תשו' הרא"ש לפי מהר"ט הנ"ל ♦ לדון בראיות המהר"ט לפי דברי הראשונים באיסור הרחצת פניו ידיו ורגליו ♦ לדון בדברי הרמ"א בהלכות יין נסך שמשמע דס"ל דזריקה אינו כנגיעה ♦ בדין נתינת מתנה לאשתו נדה ♦ אי יש ללמוד מתק"ש דנפיהה אינו כמעשה

מ"מ לא מקרי נגיעה, וכן משמע א) מגמ' פסחים (כ) דאמרינן התם מנפח אדם בית הפרס והולך, (והטעם של הניפוח הוא שמא יש שם עצם כשעורה ומטמא כמגע או במשא דהיינו היסט, הלכך מנפחו בפיו, ואם יש עצם גדולה יראנו ועצם כשעורה נדחה בנפיתו ע"כ), ואי נימא דנפיתיה הוי כנגיעה מה מועיל הנפיתיה, ועוד ראייה יש ב) מדברי הטור (כ) שאם הרחיק השופר מפיו ונפח ותקע בו פסול, כיון שאין השופר נוגע בפיו, על כרחך דנפיתיה לא הוי כנגיעה.

אף דדיני הרחקה לא בעינן כוחו ממש מ"מ יש להקל מעיקר דינא

רמזה תאמר לאסור אפ"ה מטעם הרחקה אע"פ שאין כאן נגיעה, דהרי אסרו זריקה אע"פ שלא נחשב כנגיעה כדאמרינן בבב"ק כל שבזב טמא היינו נגיעה בנוקין משלם נזק שלם, כל שבזב טהור כגון שזרק חפץ על האדם בנוקין משלם חצי נזק, הרי דאף בזריקה משלם חצי נזק כמו ברוח של הבהמה כמו שמדמה שם הש"ס להדדי וגבי זה לא חשיב נגיעה ואפ"ה אסרו זריקה וא"כ הכ"נ לגבי ניפוח, מ"מ י"ל לחלק דזריקה מידו לידה ממש יש לחוש טפי לקירוב בשר, משא"כ כאן שהוא רק להעביר הנוצה מבגד אשתו נדה וגם הוא רק ע"י כוחו שאין בו ממש ליכא למהש למידי מדינא, אבל בעל נפש יחמיר על עצמו דיש לחשוש אולי יש בזה גם כן קירוב דעת, כדמשמע במס' כתובות (ס) אמיר הוי יתיב וקא דאין דינא פרח גרפא ארישיה, אתא ההוא גברא שקליה א"ל מאי עבידתך א"ל דינא אית לי א"ל פסילנא לך לדינא ע"כ, הרי דאיכא קירוב דעת, לכן המחמיר תבוא עליו ברכה ע"כ דבריו.

הפלתי מחוק ההיתר של נפית נוצה מבגדיה בימי נדתה **וכתב** הפלתי על דבריו של המנ"י דלפי מה שהוכחנו דיש להקל בזריקה כלפי מעלה, כל שכן שיש להקל לנפוח מבגדיה של אשתו נוצה דאין להחמיר בדברים כאלה.

הפלתי דוחה ראיות המנ"י דבעל נפש יחמיר משום דאיכא קירוב דעת ומוכיח דמותר לקנות מתנה לאשתו בימי נדתה **רמזה** שס"ל להוכיח לאסור, מטעם דאיכא קירוב דעת כמו

מקורות

(גכ) ז"צ ע"ב. (כד) סימן מקפ"ו. (כה) ק"ה ע"ב. (כו) נמ"א סימן קס"ג. (כז) סימן קצ"ה סק"ד. (כח) ר"ש סימן פ"ה.

[ב] י"א שאסור לו לאכול משויורי מאכל שלה כמו שאסור לשחות וכו'. והקשה הש"ך בס"ק ח' דהא כ"ש הוא משתיה, דהא שתייה נלמד מאכילה ע"ש. ויש לחלק דודאי אכילה יש בו חיובא כמו בשתייה, רק בשלמא בשתייה זה אחר זה הוי חיבה ולית כאן היכרא דצפעס אחת אי אפשר היינו דוקא כשאין אוכלין בקערה אחת כשהיא טהורה, אבל אם אוכלין בקערה אחת כשהיא טהורה סגי אם אוכלת בקערה צפני עזמה, וא"כ היכר אחר, (הגהות אשירי צ"ס ר"י והגהות אלפסי), וכן נוהגין. [ב] י"א שאסור לו לאכול משויורי מאכל שלה, (מנא בקונטרס דהלכות נדה), כמו שאסור לשמות משויורי כוס שלה, וכמו שימצאנו ד. לא ישתה משויורי כוס ששתתה היא. הגה: אם לא שמפסיק אדם אחר צנייהם (טור צ"ס סמ"ג), או שהורק מכוס זה אל כוס אחר אפילו והוא לכוס ראשון (הגהמ"י צ"ס ר"א"ס ורוקם סימן ש"ח ומרדכי ואגודה פ"ק דשבת); ואם שתתה והוא אינו יודע ורוצה לשמות מכוס שלה, אינה צריכה להגיד לו שלא ישתה (ש"ס); והיא מותרת לשמות מכוס ששתה הוא (ג"ז ש"ס). ואם שתתה מכוס והלכה לה, י"א שמוטר לו לשמות המותר, דמאחר שכבר הלכה אין כאן חבה. (בקונטרס הג"ל).

ה. לא ישב במטה המיוחדת לה, אפילו שלא בפניה. הגה: ואסור ליטב על ספסל ארוך שמתנדדת ואינה מחוברת לכותל, כששחשו נדה יושבת עליה, (מרדכי פ"ק דשבת צ"ס לפנת פענח צ"ס רש"י). ויש מחזיקים כשאדם אחר מפסיק ויושב צנייהן (אגודה פרק המינוקא ות"ה סימן רנ"א). וכן לא ילך עם אשתו בעגלה אחת או בצפינה אחת, אם הולך רק דרך טיול כגון לנגות ופרדסים וכיוצא בזה; אבל אם הולך מעיר לעיר לזריקו, מותר אף על פי שהוא ואשתו הם לנדן, ובלבד שיטבו צדקך שלא יגעו זה בזה (כל זה בת"ה סימן רנ"א).

פלתי המבואר

שלא יבוא ליתן לבו עליה ויבוא לידי הרגל דבר עי"ש. הש"ך הקשה דהרי איסור שתיה ילפינן מאיסור אכילה ולא להיפוך
ובתב הש"ך (ל) להקשות, דהמע"ן במקור הדין (ל), יראה דאדרבא איסור שתיה ילפינן מאיסור אכילה, דכמו דאסרו באכילה כמו כן אסרו שתיה, והיאך כתב הרמ"א דאיסור אכילה ילפינן מאיסור שתיה ונשאר בצ"ע עי"ש.
 הפלתי מסביר החילוק שיש להקל יותר מבשתיה מבאכילה
ובתב הפלתי לחלק דודאי באכילה יש בו חיבה כמו בשתייה (וכאמרם גדולה לגימה שמקרבת, ולכן אסרו חז"ל לאכול עם עכו"ם כדי לא להתקרב עמהן, ושלא יבואו לעבור על איסור חתנות), ומ"מ יש חילוק בין שתיה לאכילה, דבשלמא בשתייה זה אחר זה יש חיבה וליכא כאן היכר של

באיסור לאכול על שלחן אחד בלי שום שינוי והיכר ואין לבעל לאכול משיריים שלה
 [פ"ק"ב] כתב המחבר (ט) לא יאכל עמה על השולחן, אלא אם כן יש שום שינוי, שום דבר מפסיק בין קערה שלו לקערה שלה, לחם, או קנקן, או שיאכל כל אחד במפה שלו, וכתב הרמ"א וכו' י"ש אומרים שאסור לו לאכול משויורי מאכל שלה, כמו שאסור לשחות משויורי כוס שלה (ל) ע"כ.
 מקור דברי הרמ"א דאיסור שיריים הוא גם במאכל ולא רק בשתייה, ואיסור אכילה ילפינן מאיסור שתיה
הנה מקור דברי הרמ"א הוא בדרכי משה (ט) בשם הקונטרס (כ), דהוא הדין באכילה דינא נמי הכא, וכונתו על מה שהביא שם הב"י בשם המרדכי בפ"ק דשבת (ל), דכן נוהגין העולם שלא לשחות משויורי הכוס ששתתה הנדה, והוא כדי

מקורות

(ט) בסעיף ג'. (ל) וכמו שימצאנו לקמן בסעיף ד'. (לא) סק"ד. (לב) וכוונתו למרדכי צ"ס שזעזעו סימן מרמ"ג. (לג) סימן רנ"ו. (לד) סק"ט. (לה) בהגה"מ פ"א איסור"ז א"ז ל' צ"ס ירמ"ס סימן קס"ג, ומרדכי פ"ק דשבת סימן רנ"ז צ"ס ר"ש, ורוקם סימן ש"ו.

[ג] לא יסתכל אפילו בעקבה וכו'. עיין ט"ז סק"ז ובספרי בני אהובה לחצן העזר (פרק טו הלכה ו מהלכות אישות) ששם פלפלתי זזה עם מה שכתב הרב משנה למנך (שם הלכה ד), אם יכולה אשה להתעבר בש"ז מה ואם מותרת לבעלה וע"ש:

צימי חול, אצל בגדי שנת דמחלפת מימי חול, וכי יהיה לה בגדי שנת מיוחדים לנדה. וזהכי אפשר ליישב דנקיט הטור ומחבר הטעם כדי שיהיו זוכרים, ובכתובת דף ס"ה (ע"ב) קאמר הטעם שלא תמגנה לבעלה, ופירש רש"י בלבושה צימי טהרה בגדים של ימי נידחה, וכבר הניח זה המנחת יעקב (ס"ק י) ע"ש.

[ד] בדי שיהיו שניהם זוכרים וכו'. אפשר דוקא בשתי מטות והמטות נוגעות זו בזו, אסור (מרדכי פ"ק דשנת ששם הר"מ).
[ג] לא יסתכל אפילו בעקבה, ולא במקומות המכוסים שבה, (אצל מותר להסתכל זה במקומות הגלויים אע"פ שנהנה צראייתה), (צ"י ששם הרמב"ם).
ח. ראויה לה שתייחד לה בגדים לימי נדותה, [ד] בדי שיהיו שניהם זוכרים תמיד שהיא נדה.

ואפשר לומר דודאי אילו היה נימוס בישראל ללבוש תמיד הן צימי נדה והן צימי טהרה נגד אחד אין כאן חשש גיגוי כלל, אצל מחמת שיהיו

פלתי המבואר

שכבת זרע של

וכתב הטורי זהב (ב), וז"ל מצאתי כתוב בהג"ה סמ"ק ישן (אצלנו לא נמצא, ועיין בשט"ג על הרי"ף שבועות ריש המסכתא), בשם מהר"ר פרץ, אשה נדה יכולה לשכב אסדיני בעלה, ונזהרות מסדינים ששכב עליהם איש אחר פן תתעבר משכבת זרע של אחר, ואינה חוששת פן תתעבר בנדותה משכבת זרע של בעלה ויהא הולד בן הנדה וכתב כיון דאין כאן ביאת איסור הולד כשר לגמרי אפילו תתעבר משכבת זרע של אחר כי הלא בן סירא כשר היה אלא דמשכבת זרע של אחר קפדינן אהבחנה, וגזירה דשמא ישא אחותו מאביו כדאייתא ביבמות (פ"ב) ע"כ, והובא בב"ח כאן, עיי"ש.

נדה דאי אפשר לשתות בפעם אחת שני אנשים מכוס אחד, משא"כ באכילה בקערה אחת הרי אפשר לאכול מקערה אחת שתייה ביחד ולכן בשעת נדתה שאוכלת לבדה ומשייר לה בקצה הקערה שיירי אוכל בשבילה שפיר יש כאן היכר דמשנים ממה שהיו נוהגים לאכול ביחד בפעם אחת, הרי דיש מקום להתיר בשירוי אכילה זו ולכן קמ"ל דגם באופן כזה אסור לאכול כמו לשתות, ומצאתי בספר יד אליהו בתשו' שכתב לחלק כן ע"כ (ל).

הפלתי מפלפל על המל"מ אי אפשר להתעבר על ידי שכבת זרע שנמצא על מטה
וכתב הפלתי, ובספרי בני אהובה (פ"ב) פלפלתי עם הרב משנה למלך (שם ה"ד) אי יכולה אשה להתעבר בשכבת זרע כזה, ואם מותרת לבעלה, עיי"ש.

[ויש] להוכיח מדברי הפלתי דשתיה ע"י קש לא מקרי שתייה כדרכו, דאלי"כ גם בכוס אפשר לשתות ביחד בימי נדה ע"י שני קשים, חוץ אם נימא דשתיה ע"י קש מקרי הפסק ולא מקרי כאילו שותין מכוס זה ודוחק קצת, ועיין במשנה"ה (ל) אי שותה מים עם קנה חייב לברך דהעיקר תלוי בהנאת מיעו, אלא אי דבר זה מקרי שלא כדרך ציין לדברי הגמ' סוטה (ל"ב) עיי"ש.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: אי מותר ללמוד ספר בן סירא ♦ אשה שנתעברה באמבטי מה דינה

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: אי יש איסור שיריים להשתמש בשקיות תה של אשתו נדה ♦ בהא דגם אכילה וגם שתיה מקרבין ♦ היאך עוברין על איסור בל תשחית כדי לעשות הרחקות ♦ ביום של טבילה היו מקצת אנשים נוהגין לאכול מקערה אחת [סק"ג] **כתב** המחבר (ל), לא יסתכל אפילו בעקבה ולא במקומות המכוסים שבה, (אבל מותר להסתכל בה במקומות הגלויים אף על פי שנהנה בראייתה).
דעת רבינו פרץ דמותר לשכב על מטתו אף שנתעבר על ידי

בדין שיש לייחד בגדים מיוחדים בימי נדתה והטעם [סק"ד] **כתב** המתבר (פ"ב) ראוי לה שתייחד לה בגדים לימי נדותה כדי שיהיו שניהם זוכרים תמיד שהיא נדה ע"כ.

מקורות

(ל) ועיין בסדרי טהרה כאן סק"ס שהביא דברי כרמי ופלתי זה עיי"ש. (מ) מ"ו סימן ל"ו. (נ) י"ט. (נט) כסעף ז'. (ס) סק"ו. (מא) ל"ז ע"ב. (מב) פט"ו הלכות אישות. (מג) כסעף ח.

וזכרין נהגו ללבוש בגדים מיוחדים. רק שם במשרה אשמו ע"י שליט דחינה אוכלת עמו רק משנת לשנת, ומפרשין מאי אוכלת תשמיש אפי' לחומר וספן כמ"ש המוס', וא"כ בשבת אינה לובשת בגדי נדה שיהא היכר, ובחול בלאו הכי אינו צל אללה כי משרה ע"י שליט, לא שייך שיהיו זוכרין. רק כיון שכבר נימוס להיות לימי

נדה נגדים מיוחדין, אס היא תשנה צו יהיה לה גינוי לנעול וא"ש.

או אפשר לומר אף דגם בשבת לובשת נגדים לנדתה מ"מ סבירא הנ"ל ודאי אמת, לולי שמנהג לשנות הבגדים לא שייך גינוי, רק הא דיש ללבוש הוא אזהרה בעלמא, אבל אין בידינו לכופ לנעול על זה. וא"כ

ט. בקושי התירו לה להתקשט בימי נדתה, אלא כדי שלא תתגנה על בעלה.

פלתי המבואר

אבל בגמ' במס' כתובות אי אפשר לפרש טעם זה, דהנה במס' כתובות במשנה (מ), המשרה אשתו על ידי שליט, היינו שנותן לה מזונותיה בכית אפטרופוס ואינה מתגלגלת עמו וכו', נותן לה כלים של נ' וזו בימות הגשמים והיא מתכסה בבלאותיהן בימות החמה והשחקים שלה ע"כ, ושם (מ) מותר בלאות לאשה למה לה, אמר רחב"א שמתכסה בהן בימי נדתה כדי שלא תתגנה על בעלה, ועוד איתא במשנה ואוכלת עמו משבת לשבת היינו אף שמשרה את אשתו בכל ימות השבוע אבל בשבת אוכלת עמו, ובגמ' (מ) אוכלת היינו תשמיש (ובתוס' שם ד"ה רב אשי אפילו גמל וספן שזמן עונתן אינה כליל שבת מ"מ הואיל ומשרה אותה ע"י שליט מחמירין לליל שבת), ואם כן יוצא דהמשנה קאי באיש ואשה שאינם רואין זה את זה רק בשבת, ואם כן היאך תפרש הטעם של לבישת בגדי נדה מטעם היכר הרי בשבת גם אשה נדה מחלפת בגדי נדותה לבגדים של שבת, ועל כרחך לומר הטעם של גינוי והוא דכיון דכבר נהגו ליחד בגדים לימי נדותה ואם היא תשנה בזה יהיה גינוי להבעל ולכן נקיש טעם זה אבל טעם זה אינו סותר לדברי המחבר והטור.

ובג יש לומר לאירך גיטא, והוא דגם בשבת לובשת בגדי נדה לנדתה, ואפ"ה מוכן למה שינה המחבר והטור מדברי הגמ', דלולי המנהג שנהגו בנות ישראל להחליף בגדי נדה בימי נדתה לא היה שייך גינוי כשהאשה לובשת בגדי נדתה בזמן טהרה, והא דמנהג דנהגו בנות ישראל להחליף בגדיהן אינו מדינא, רק מכוח אזהרה בעלמא ואין בידינו לכופ על זה, ולפי זה צ"ב היאך כופין אותו שם להניח מותר בלאות לכסות בהן בימי נדותה, ועל זה קאמר הגמ' דכיון דהמנהג כן ויש ע"י מנהג זה תוצאה שתתגנה לבעלה אם היא לובשת בגדי נדותה בימי טהרה אף היא יכולה לכופ הבעל שתתן לה

אי בשבת בימי נדתה מלבשת בגדים של כל שבת או בגדי נדתה

דהנה יש לעיין אם הבעל צריך לקנות לה גם כן בגד חדש לאשה נדה לשבת או גם כשמגיע שבת לובשת האשה הבגד של שבת שהיא רגילה בה ואינה לובשת בגדי נדה, דאטו מי תהיה לה בגדי שבת מיוחדים לנדה, או אינו אלא גם בשבת חייבת ללבוש בגדי נדה ואם אין לה רק של חול צריך הבעל לקנות לה.

הפלתי מביא ראיה לשני הדרכים

וכתב הפלתי להביא ראיה לשני הדרכים, ונקדים בדרך הראשון, ובהקדם דברי המנחת יעקב בתורת השלמים (מ) שכתב בטעם דברי השו"ע, דהוא מדברי הטור שהקשה, ולא ידעתי מאין יצא להם טעם זה, הלא טעם מפורש להדיא בש"ס כתובות (מ) כדי שלא תתגנה על בעלה ופירוש רש"י בימי טהרה אם לובשת בגדים שלבשה בימי נדותה עכ"ל, ותמיהא גדולה היא על כל האחרונים שלא הרגישו בזה על הטור ויש כמה נפקותות דרינא בין שני הטעמים (אם אין בעלה מקפיד דלפי המחבר אסור ועוד נפק"מ בימי ליבון שהבגד נקי מדם ועוד נפק"מ), וצ"ע (זכירה זו למה לי הרי אין אנו צריכין היכר אלא אם כן יש איזה הרגל וחיבה וקירוב דעת), עיי"ש שהניח קושיא זה בצ"ע.

וכתב הפלתי דכדי לתרץ קושיית המג"י יש לומר דודאי אילו היה ההנהגה והסדר אצל הנשים ללבוש תמיד אותו סוג בגד בין בימי נדה ובין בימי טהרה אם כן אין כאן חשש שתתגנה אם לובשת בגד שלבשה בימי נדותה בימי טהרה דאין חילוק ביניהן, אבל כיון שנהגו הנשים בנות ישראל הצנועות להחליף בגדי נדות שיהיו זוכרין בימי נדה שהיא טמאה לכן נקט המחבר טעם זה על לבישת בגדי נדה.

מקורות

(מד) סק"י. (מה) ס"ה ע"ב. (מו) ס"ד ע"ב. (מז) ס"ה ע"ב. (מח) שם ס"ה ע"ב.

קשה למה כופין אותו שם להניח לה זבלות לכסות בהן לימי נידותה, וע"ז קאמר הגמ' כיון דמנהג כן יש כאן גינוי, ומיון (דיש) [דכש"ש] לה גינוי כופין הבעל אף היא יכולה לכופו שימין לה הזבלות כדי שלא תתגנה והיא צגדר

לזונה, ופירש התוס' (שם) דודאי אין הצדל צין ימי נדה לימי נידותה, רק איירי צימיהס (שהס) [שהיו] טובלים צין ימי נדה לימי ליצון, וא"כ צומנינו דליכא צ' טובלות יש לאסור אפי' צעשיית היכר.

תכשיטין, וא"ש ולק"מ (עב"א):
[ה] אלא אם כן תעשה שום היכר וכו'. יש לדקדק על סתימת הש"ע, דהא רש"י (כמונות סא ע"א) מפרש (ליה) על מחלפא ליה היינו צימי

י. כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה נדה, עושה לו, חוץ ממוזיגת הכוס, שאסורה למזוג הכוס (צפניו), (צ"י וכן משמע ממדרכי פ"ק דשבעות וכו"מ מדברי הפוסקים), ולהניחו לפניו על השלחן [ה] אא"כ תעשה שום היכר, כגון שתניחנו על השלחן ביד שמאל או תניחנו על הכר או על הכסת, אפילו ביד ימינה.

וגראה דס"ל לצי' צרש"י דפירש צימי לזונה טעם אחר, והוא דמשמע מתוך דברי רמב"ם צהלכות צרכות פ"ו דין י"ח גבי היתרו מפה לאוכלי תרומה (מולין קו ע"ג), וכפי מה שכתב הכ"מ שם משמע להדיא דשמואל ורז שהיה צארץ ישראל צצני [צן] אמותו של רצי מי"א היו אוכלין מולין צטרה, ולכן

א. אסורה להציע ממתו בפניו; ודוקא פריסת סדינים והמכסה שהוא דרך חבת, אבל הצעת הכרים והכסתות שהוא מורה ואינה דרך חבת, שרי. ושלא בפניו, הכל מותר אפילו הוא יודע שהיא מצעת אותם.

יב. אסורה ליצוק לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו, אפילו אינה נוגעת בו ואפילו הם מים צוננים.
יג. בשם שאסורה למזוג לו כך הוא אסור למזוג לה; ולא עוד, אלא אפילו לשלוח לה כוס של יין אסור, לא שנא כוס של ברכה לא שנא כוס אחר, אם הוא מיוחד לה; אבל אם שותים הם מאותו הכוס ושתיית איהי אבתרייהו, לית לן בה.

יד. כל אלו ההרחקות צריך להרחיק בין בימי נדותה בין בימי ליבונה, שהם כל ימי ספירתה, ואין חילוק בכל אלו בין רואה ממש למוצאת בתם. הגה: וי"א דאין להחמיר צימי ליבונה צענין איסור אכילה עמו צקערה (הגה צמדרכי צס רצ"ה), וכן נוהגין להקל צזה, ויש להחמיר.

פלתי המבואר

הבלאות כדי שלא תתגנה כיון שהיא בגדר תכשיטין ואתי שפיר ולק"מ.

על הכר או על הכסת, אפילו ביד ימינה ע"כ. מקור הדין בגמ' כתובות מהו שינוי

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בדין חיוב בעל ליתן בגד לאשתו אם זה מה"ת או מדרבנן • ראיות הפלתי בספר על הרמב"ם לחוק דברי הרמב"ן דחיוב כסות אינו אלא מדבריהם • אין כופין על חיוב דרבנן • חכמים הקפידו שלא תתגנה האשה על בעלה • אחד מן הטעמים שכדאי שהאשה תלך לשאול השאלות להרב הוא מטעם שלא תתגנה על בעלה דברי המחבר דימי נדה מותר כל המלאכות חוץ ממוזיגת הכוס אלא אם עושה כן ע"י שינוי

ומקור דין זה הוא במסכת כתובות (ז), דאמר רב הונא כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה נדה עושה לבעלה, חוץ ממוזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו, ומזיגת הכוס, שמואל מחלפא ליה דביתהו בידא שמאלא, אביי מנחא ליה אפומא דכובא, רבא אבי סדיא, רב פפא אשרשיפא, ע"כ.

[ב"ה] כתב המחבר (ט) כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה נדה עושה לו, חוץ ממוזיגת כוס שאסורה למזוג הכוס (בפניו) ולהניחו לפניו על השלחן, אלא אם כן תעשה שום היכר כגון שתניחנו על השלחן ביד שמאל, או תניחנו

הפלתי העיר דכל הענין דמועיל היכר מיירי בזמן חז"ל בימי ליבון וכגון שטבלה אחר שהפסיקה לראות דם נדה אבל בזה"ל למה מועיל היכר
וכתב רש"י מחלפא ליה "בימי ליבונה" ע"כ, וכתב התוס' שם ד"ה מחלפא ליה דמה שפירוש רש"י בימי ליבונה

אמר שמואל לרב עבדין כדין לאכול צמפה. וא"כ קשיא ליה לרש"י, איך אכל שמואל ממה שהסיטה לו אשתו גדה (בנמונות סא ע"א) דהוא אוכל צמפה היה. וע"ז פירש רש"י צימי לצונה, והיינו כמו שכתבו חוס' שכבר טבלה לנידסה, רק מחמת חומרא דרבי או ר' זירא צריכה עוד ז' טו. אם הוא חולה ואין לו מי שישמשנו וזולתה, מותרת לשמשו רק שתזהר ביותר שתוכל להזהר מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו. טז. אשה חולה והיא נדה, אסור לבעלה ליגע בה כדי לשמשה, בגון להקרימה ולהשביבה ולסמכה. (וי"א דאם אין לה מי שישמשה, מותר בכל הגהות ש"ד והגהות מרדכי פ"ק לשנת גסס הר"מ), וכן נוהגין אם צריכה הרבה לכך. יז. אם בעלה רופא, אסור למשש לה הדפק. הגה: ולפי מה שכתבנו דנוהגין היתר אם צריכה אליו דמשמש לה, כ"ש דמותר למשש לה הדפק אם אין רופא אחר וצריכה אליו ויש סכנה בחליה, (כך דקדק רש"י מלשון הרמב"ן סימן קכ"ז), ועיין בא"ח סימן פ"ח אם מותר לנדה ליכנס לצית הכנסת ולהתפלל.

פלתי המבואר

נשאר הדין כמקדם דכבר טהורה ואין כאן חשש טומאה באוכלין הללו כלל.

ואת שפיר דברי רש"י דנכונים וברורים, וגם צדקו יחדיו דברי השו"ע דלענין איסור קירוב של חיבה פשיטא דאין חילוק דאפילו בימי נדתה מותר על ידי היכר ע"כ. פלוגתת המחבר עם הרמ"א בבעל רופא אי מותר למשש לה הדפק בשעת סכנה

[ספ"ו] **כתב** המחבר (ט) אם בעלה רופא אסור (לו) למשש לה הדפק, וכתב הרמ"א ולפי מה שכתבתי דנוהגין היתר אם צריכה אליו דמשמש לה, כל שכן דמותר למשש לה הדפק א) אם אין רופא אחר וצריכה אליו ב) ויש סכנה בחליה ע"כ.

הב"י ס"ל בדעת הרמב"ם דאיסור קריבות אסורה מה"ת גם במקום סכנה אסור לבעלה רופא למשש לה הדפק **ובמקור** דברי המחבר בבית יוסף בשם התרומת הדשן (י) בשם גדול אחד, דאשה נדה חולה ובעלה רופא אסור למשש לה הדפק, ונראה מדבריו שאפילו אין רופא אחר זולתו אסור, ועיין בתשו' להרמב"ן (י) דאסור לבעל למשש הדפק של אשתו נדה, ואע"פ שלשון השאלה היה, בשיש שם רופאים אחרים אלא דבעלה ניחא ליה משום דתדיר אצלה, אמנם אין חילוק אם יש שם רופאים אחרים לאינם ורק אם היא חולי

משמע מזה שיש להקל בימי ליבונה יותר מבימי נדתה, אמת דכן מצינו בפרק קמא דשבט (ט) דשאל בימי נדותך מהו בימי ליבונך מהו שהיו רגילין לטבול אחר שבעה לראיה כשפוסקת דלא אסירא השתא אלא מדרבנן "אבל בזה"ז שאין רגילות לטבול עד אחר שבעה נקיים אין חילוק בין ימי נדה לימי ליבון" ע"כ, ולפי זה יוצא דבזמנינו דליכא ב' טבילות רק טבילה אחת יש לאסור אפילו בעשית היכר, דכל המקור להתיר בימי ליבון היינו בזמנם והיאך פסק המחבר להקל ע"י היכר.

ביאר למה מהני היכר גם בזה"ז אפי' לא טבלה **וכתב** הפלתי לבאר דברי המחבר, בהקדם דברי הרמב"ם בהלכות ברכות (י) גבי התירו מפה לאוכלי תרומה ע"כ, וכתב הכסף משנה (י) לפרש דברי הרמב"ם, ומדבריו שם משמע להדיא דשמואל ורב שהיו בארץ ישראל בני אחותו של ר"ח שהיו אוכלין חולין בטהרה, ולכן אמר שמואל לרב רבדין סדין לאכול במפה, ולפ"ז קשה לרש"י היאך אכל שמואל ממה שהושיטה לו אשתו נדה הרי הוא היה אוכל בטהרה, ועל זה פירוש בימי ליבונה כמו שכתב רש"י ויכולה להתאים גם לפי חוס' דמיידי שכבר טבלה לנדרתה רק מחמת חומרא דרבי או רבי זירא צריכה עוד ז' ימים נקיים, וחומרא זה לענין איסור בעילה דהחמירו בנות ישראל על עצמן אבל לענין טהרות

מקורות

(נא) י"ג ע"ב. (נב) פקד ו' הלכה י"ח. (נג) להב"י. (נד) כסעף י"ז. (נה) סימן רנ"ב. (נו) סימן קכ"ז.

ח"א סימן אלף קפח), וגם הואיל ומוחר ליתר עמה שייך יותר הרגל עבירה ח"ו, וכן הדבר לענין נגיעה אם האיסור משום חיבה וקירוב לגילוי עריות. אבל אי אמרינן דאפי' אם אין כוונתו כלל לחיבה רק למלאכתו כנ"ל ומ"מ אסור דבר תורה והוא בכלל גילוי עריות, ש"מ דזה אפי' נגיעה בערונה הוי גילוי עריות, א"כ זהו מכ"ש דאסור באשת איש, דהא זהו דבר תורה ומה שייך לחלק בסברא כזו, וזפרטו אם אסור אפילו נגיעה בלי כוונת חיבה כלל. ודברי הש"ך ברורים. וכן נוהגין שאשה שיש לה מכה בצנטה וכל מקום תורפה שרופאים רואים אותה, וזהו ודאי בגדר גילוי עריות כמאמר הגמ' (סנהדרין עה ע"א) תמות ואל תעמוד

הני מילי כשהוא נשכח חיבה ואהבה, אבל מה שעושה עסוק במלאכתו מלאכת רפואות לדעת המיחוש, אין זה בכלל קורבה גילוי עריות שיהיה אסור מהחורה וכלל יהרג ואל יעבור. וראית הש"ך מהא דממשמשים הרופאים בדפקי שאר נשים ואין מוחה. והרג במנחת יעקב (ס"ק טו) דוחה אותה ראייה, דבשאר נשים מקילין יותר מבאשתו נדה כמבואר בזנן העור סימן כ"א (סעיף ה).

ואין דבריו נכונים, דזהו ראייה של הש"ך, דבשלמא באכילה ושמייה דהוא עצמו אין איסור רק חכמים אסרוהו משום קירוב ויהיו מרגילים לעבירה ח"ו, זוו י"ל דוקא באשתו אסרו חז"ל לזנו גם כה"ש הרשב"א (במשנה)

פלתי המבואר

וכמבואר בשו"ע אבהע"ז (פ"א) והרמ"א ס"ל כהגהות שערי דורא דמתיר ע"כ.

הפלתי מחזק דברי הש"ך ומדחה דברי המנחת יעקב

וכתב על זה הפלתי דאין דבריו של המנחת יעקב נכונים, דראיות הש"ך הוא דבשלמא באכילה ושתייה דבהם עצמם אין איסור, רק חכמים אסרוהו משום קירוב ויהיו מרגילי לעבירה ח"ו יש לומר דוקא באשתו אסרו חז"ל דלבו גם כה כמו שכתב הרשב"א, זאת ועוד דכיון דמותו לייחד עמה שייך יותר הרגל עבירה ח"ו, וכן הדבר לענין נגיעה אם האיסור משום חיבה וקירוב לגילוי עריות, אבל אי אמרינן דאפי' אם אין כוונתו כלל לחיבה רק למלאכתו כנ"ל ומ"מ אסור מה"ת והוא בכלל ג"ע ש"מ דאפי' נגיעה בערונה הוי ג"ע א"כ זהו מכל שכן דאסור בא"א דהא זהו ד"ת, ומה שייך לחלק בסברא כזו.

ובפרט אם אסור אפי' נגיעה בלי כוונת חיבה כלל ודברי הש"ך ברורים. וכן נוהגין שאשה שיש לה מכה במקום מכוסה שרופאים רואים אותה וזהו ודאי בגדר ג"ע כמאמר הגמ' בסנהדרין תמות ואל תעמוד ערומה אלא ודאי הנכון כמו שכ' הש"ך דזהו במלאכתו עוסק.

הפלתי מזהיר שלא יגע החתן בכללה לפני החופה וקידושין

ומבבל זה יוצא לנו עכ"פ תוכחת מגולה (על פי לשון הכתוב משלי כ"ז ה') על מנהג רע ומר, אוי לי על שבירי (על פי לשון הכתוב ירמיה י"ט), ואוי לנו כי חטאנו (פס), אשר ינשק ויתבק החתן להכלה וילכו אל הנערה (על פי לשון הכתוב עמוס ב' ז'),

מסוכן ואין שם רופאים משמע דשרי משום פק"ג, אלא די"ל דס"ל דנגיעת נדה אינה אסורה אלא מדרבנן, אבל להרמב"ם (ט) דנגיעת ערוה אסורה מה"ת הכא אע"פ שיש פק"ג אפשר דאסור משום דהוי אביזרא ג"ע וצ"ע, ועיין בד"מ שם.

דעת הש"ך דגם לפי שיטת הרמב"ם יש להקל דשלא כדרך

חיבה ס"ל להקל מה"ת

וכתב הש"ך (ט) לציין אחר שהביא דברי הבי"ו, שכן כתב הלבוש כאן, וכתב ואין נראה דודאי אף להרמב"ם ליכא איסור תורה, אלא כשעושה כן דרך תאוה וחיבת ביאה כמו שהוא ז"ל כתב לעיל (ט), מה שאין כן הכא, וכן המנהג הפשוט שרופאים ישראלים ממששים הדפק של אשה אפילו אשת איש או נכרית אע"פ שיש רופאים אחרים גויים, וכן עושים שאר מיני משמושים על פי דרכי הרפואה, אלא הדבר פשוט כמו שכתבתי וכן נראה דדעת הרמ"א לעיל דהוא ס"ל כהרמב"ם, וכאן התיר מישוש הדפק ומכל מקום כשאין סכנה אסור לבעלה למשש הדפק כשהיא נדה וכדאיתא בתשו' הרמב"ן עיי"ש.

המנחת יעקב מפלפל על דברי הש"ך ומחזק דברי הבית יוסף **וכתב** המנחת יעקב בתורת השלמים (ט) ואין דבריו מוכרחים דמכל מקום כיון דלהרמב"ם אסור מה"ת כל שנהנה מנגיעתה בקירוב בשר א"כ אפשר דאסור למשש לה הדפק דקרוב הדבר לבוא לידי איסור תורה, וכן משמע מתשו' הרמב"ן, ומה שכתב הש"ך דכן המנהג הפשוט אין זה ראייה דיותר יש לחוש באשתו נדה שלבו גם כה מבאשה אחרת

מקורות

(ט) נספח"מ ונהל' איסור' פכ"א ה"א. (נח) נספ"כ. (נט) נספ"ן קי"ו פק"י. (ס) סקט"ו. (סא) סימן כ"א. (סב) איכה ה' ט"ו.

ערומה, אלא ודאי הנכון כמו שכתב הש"ך דזהו צמלאכתו עוסק.

ומכל זה ינא לנו עכ"פ תוכחת מגולה על מנהג רע ומר, או לנו על שבזרי ואוי לנו כי חטאנו, אשר ישק ויחזק המתן לכלה וילכו אל הנערה והיא לא טהורה מטומאתה ואציה ואמה רואים ושמתים. או לנו מלצד איסור קישוי לדעת וגירוי יפה"ר ועון קרי ח"ל ר"ל

צעו"ה, אף כי איסור חמור של תורה ויחנה להיות בכלל יהרג ואל יעזור. וצעו"ה חכמי הדור מחשים וזהו היא אשר גורם אריכות הגלות ואבדן הוד ישראל, ועיני עוללה לנפשי לכל בני ישראל, כי רבים חללים הפילה עון זה ועצומים כל הרוגיה צעו"ה. ואולי ירחם ה' להשיב לנו רוח חדש ולב טהור, ויהיו ידינו רמות למחות אבן הטועין הזה ולבער עון חמור כזה מישראל:

פלהי המבואר

מפני בושה ♦ באיסור הרחקות בדין נדה מצינו שגורו גזירה לגזירה ♦ אי יש חיוב לאשה לקחת תרופות כדי שתהיה טהורה ♦ ביאור דברי הראשונים דאשה נדה אינה עושה לו מלאכתו דוקא בימי זיבתה אבל בימי נקיים אין להקפיד ♦ בקושיא היאך במשכן עשו נשים נדות מלאכתן ♦ אם האשה מחזיקה בידה עוף או שאר דבר חי אם מותר לקחת ממנה ♦ דין חי נושא את עצמו ס"ל להתוס' דזה דין מיוחד דהלכות שבת ♦ קטן מאד שאין לו שכל לצאת מאמו אל אביו אין להעביר גם להתשב"ץ ♦ לבאר ראייה של התשב"ץ ♦ בדעת הרמ"א אי חולק על התשב"ץ ♦ טעם הכרעת הפוסקים להחמיר דלא כהתשב"ץ ♦ התשב"ץ ס"ל להחמיר בבהמה חיה ועוף ♦ לשחוק בסביבון בחנוכה ♦ דיבור דברי ריצוי והרגל עם אשתו נדה בשעה שיוצא לדרך אסור ♦ איסור נגיעה הוא גם כשהיא ישנה ♦ זריקת דבר כדי לצערה מעיקר הדין מותר לקבלה ♦ לברר אי זורק מוטל האיסור על התופס או גם על הזורק מוטל האיסור ♦ אי זורק הבעל לה או להיפך דבר שמצערה אי איכא איסור זריקה ♦ אי התורת השלמים מודה להחמיר בזריקה לתוך ארנק שבידה ♦ הבאת פרחים לשבת בימי נדה מותר להפוסקים האוסרים ליתן מתנה לאשתו נדה ♦ מסיבות של שמחה אין לעשות בימי נדתה ♦ בכתם אי יש להחמיר לפני שנתברר דינו ♦ בדין שמיעת קול זמרה באשה נדה ♦ כשאוכלין ביחד על שלחן אחד כמה אנשים יש להקל לאכול ביחד ♦ כמה גדרים בדין ההיכר שמועיל בהרחקות נדה ♦ אם שפית מים לכוס שלא תהיה היין פגום אי דומה למזיגת הכוס ♦ אי מועיל היכר לחד מנהון או בעינן היכר לשניהם ♦ אי מחמת בושה מותר לעבור על איסור הושטה ♦ אי יש לקחת ילד ביד אחד האב וביד השניה האם ♦ דין מזיגת הכוס בימי נדתה ושיטת הפוסקים בזה ♦ בענין שתית שיריים שלה כשהלכה וחזרה אח"כ ♦ לפלפל בראיה מדין תרומה דהתחיל בהיתר בולע ♦ דין הגשת קערה בימי נדתה ♦ אם מזגה לו כוס אם מותר לו לשתות ♦ טעם למה שיריים שלה אסור ♦ גדר איסור הצעת המטה ♦ סידור המטה בשביל נקיות בבוקר מותר ♦ גדר

והיא לא טהורה מטומאתה, ואביו ואמו רואים ושמתים, או לנו מלבד איסור קישוי לדעת וגירוי יצה"ר, ועון קרי זורע לבטלה רח"ל בעונ"ה, אף כי איסור חמור של תורה, וניתנה להיות בכלל יהרג ואל יעבור, ובעונ"ה חכמי דור מחשים וזהו אשר גורם אריכות הגלות ואבדן הוד ישראל, ועיני עוללה לנפשי (פ) לכל בני ישראל כי רבים חללים הפילה עון זה ועצומים כל הרוגיה (פ) בעונ"ה, ואולי ירחם ה' להשיב לנו רוח חדש ולב טהור, ויהי ידינו רמות למחות אבן הטועים הזה ולבער עון חמור כזה מישראל.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: שיטת הראשונים באשתו חולה אי הבעל יכול לשמש אותה ♦ בעון של הוצאת זרע לבטלה רח"ל ♦ במחלוקת הראשונים באיסור קריבה לאיסור נדה אי איסורו מה"ת או מדרבנן ♦ מקור לדעת הרמב"ם מדברי התורת כהנים ♦ להוכיח דברי אבות דרבי נתן אינו המקור לדברי הרמב"ם ♦ המאירי ס"ל כהרמב"ם והביא ראייה מדברי אבות דרבי נתן ♦ ביאור הגדר של איסור שינה במטה לפי האבות דרבי נתן וש"ס דילן ♦ ביאור דעת הרמב"ן בגדר איסור שינה ♦ אי יש לחלק בדעת הפוסקים דלאו דלא תקרבו הוא מה"ת בין איש לאשה ♦ דעת הרמב"ם דנשים חייבות גם בלאוין שאין בו מלקות ♦ בדעת רש"י דנו הפוסקים אי דעתו כהתשב"ץ או כהרמב"ם ♦ לפי השיטות דאין מלקין על הנאה אי איסור קריבות מקרי הנאה לגבי זה ♦ להוכיח דאיסור קריבות שונה ♦ מי שלומד וחוזר על הלכות אלו ומבקש מהקב"ה אינו נכשל בו כי רגלי חסידיו ישמור ♦ אדם שלוקח כדורים לזמן מה שלא יתאוה לו תאוה אי נוהג דיני הרחקות ♦ גם אדם שמרגיש שאינו עלול לבוא עליה מחמת ריב ומדון ביניהם יש לנהוג בכל דיני הרחקות בימי נדתה וכן בצדיק גדול ופרוש יש לחוש שמא יבוא עליה ♦ מי שרוצה להניח תפילין בחדר שינה בימי הרחקה מותר אבל אינו יכול משום זה לוותר על חשבון של דיני הרחקות ♦ מי שקרוב לחצרות המלכות אי יכול לוותר על איסור הרחקות נדה

מקורות

(פג) איכה א' כ"א. (פד) משלי ז' כ"ו.

פלתחי המבואר

בנסיעה ברכבת או באטובוס יש להחמיר שלא להריח בשמים של נשים
 ♦ אי מותר להריח טבק של אשתו ♦ אי בהיתר של קישוט נכלל גם
 להשיש בושם ♦ הדלק"ג חנוכה בנר שמפיץ ריח לכל הבית אי מותר
 בהדלקה ♦ אם מותר ללכת לעשות שליחות לקרב יהודים במקום שאין
 שם מקוה ולטבול במי גשמים או מעין ולסמוך על הבעל שישגיח עליה
 ♦ אין להבעל להיות עם האשה בחדר לידה ♦ הטעם דאסור להסתכל
 במקומות המכוסים שבה כשהיא נדה ♦ בשעה זה צריך להתפלל ואי
 אפשר להתפלל שם ♦ אין להבעל לילך לעשות אימונים לפני הלידה ♦
 ביאור השיטות למעשה ♦ אי היבם חולץ את היבמה כשהיא נדה ♦
 שיטת הפוסקים באשה חולה והיא נדה אם מותר להבעל לשמש אותה
 ♦ בעל חולה והיא נדה מהו הדין במזיגת הכוס והרחצת פניו ידיו ורגליו
 ♦ איסור נגיעה בהפסק מפה ♦ בה"ז שיש לחולה זכיות מהשלטון אין
 לוותר על זכות זה משום שאז צריכה לשמש בעצמה ♦ אין חיוב לבנו
 לעזוב עבודתו או להשכיר מממונו אחד שישמש אביו במקום אמו ♦
 אין חיוב לאדם להשכיר מממונו אחד שישמש אותו במקום אשתו ♦
 כמה כסף צריך להוציא בשביל זה ♦ בטעם שהחמירו בחולה שיש לו
 מי שישמש אותו שלא תשמש אותו אשתו ♦ חילוק זה בין אם הוא
 חולה או היא חולה נמצא גם בהל' ביקור חולים ♦ לתלות הפלוגתא
 של התרומת הדשן והרדב"ז בפלוגתא אחרת בדין קרבן פסח ♦ הסיבה
 שהתירו לשמש לא התירו לכתחלה הרחצת פניו ידיו ורגליו ♦ אם האב
 חולה אמר לו שלא ישמש אותו והאם אומר לו היפוך מה יעשה הבן
 ♦ אין להבעל לעשות סגולה של מדידה שער ראשה לשלום בית בימי
 נדתה ♦ הזכרת שמה של האשה בימי נדתה אי מותרת ♦ האשה צריכה
 להשתדל כמה שאפשר לא לגרום שהבעל תבוא ח"ו לידי הרהור ♦ מי
 שנוהג להקל באיסור הרחקות בכמה דברים וסומך על איזה רב יר"ש
 אין הבן נולד נקרא פגום.

האיסור של הרחצת פניו ידיו ורגליו ♦ שתיית יין מכוס של קידוש
 אחות בביה"ח ואשה מי עדיף ♦ אם מותר לסובב מאורר על האשה
 להסיר נוצה מבגדיה ♦ בענין הדחת הכוס אחרי שתייתה ♦ גדר הדין
 שלא לישב ולישון במטה שלה ♦ גדר איסור שלא בפניה ♦ מטות
 נוגעות אסור ♦ אי מועיל תנאי שלא תהיה מטה המיוחדת לה ♦
 במקומות המכוסים אין להסתכל גם כשהיא מאוס ♦ הצעת המטה
 בפניה אסור ♦ הצעת השלחן ♦ אם נתקרבו המטות באמצע שינה אם
 יש לעוררם ♦ אם מותר להניח האשה ליד הבעל באמצע השינה ♦ בענין
 להחליף מטה בימי נדתה אם מהני ♦ ספה שמשתמש בלילה למטה
 וביום לספה מה דינה ♦ אי בכל פעם בעינין שיהא המטות נפרדות
 בהרחק ♦ באיסור שינה כשהוא בנדר ובגדו באיסורותה"תאומדרבנן ♦ גסבמטה
 רחבה וכל אחד שוכב במצע שלו אסור ♦ בדין ימי ליבונה שוין לימי
 נדה ♦ אי מותר לאיש ואשה כשהיא נדה לשבת על ספסל ארוך או לא
 ♦ הבל שבזיעה עושה כאילו נגע וראיות האחרונים ממשנה דמס'
 מכשירין ♦ לפלפל בראיה הנ"ל ממס' מכשירין מכמה נימוקים ♦ אי
 מותר לאשה נדה להחזיק נר הבדלה ♦ טעם למה אין מדקדקין ללבוש
 בגדים מיוחדים בימי נדותה ♦ כיון דהטעם שיהיו זוכרים שהיא טמאה
 וחשש זה חששו רק בדם נדה מה"ת ובוה"ז שאין הרגשה הוי מדרבנן
 ♦ קשה על טעם של השו"ע דלבישת בגדים הוא שיהיו זוכרים שהם
 טמאים נדה הרי בשני בני אדם לא חוששין לשכחה ♦ מפלפל על טעם
 הנ"ל דהרי גם בזה"ז טמאה מה"ת וגם על דרבנן בעינן היכר ♦ לפי
 הטעם דלבושין בגדי נדה כדי שיהיו זוכרים שהם נדה מ"מ לא מהני
 כשלוש הבעל בגדים מיוחדים ♦ קישוט בימי נדתה התירו בקושי ♦
 קישוט אם אין הבעל מקפיד ♦ לבישת בגד מיוחד "היינו סינר" ♦
 הליכה לביהכנ"ס ♦ הליכה לבית החיים (בית הקברות) ♦ בענין
 הקופסא שמונח בו הבשמים של אשתו נדה אי מותר לו להריח ♦ אי

קצו וא] מאחר דהקהל כבר עשו אותו לילה. ויש לענו"ד
 סמן מהא דא"ר יהודה במשנה (נדה סג
 ע"ג) שצריך שתדוק מן המנחה ולמעלה וכבר תמה הב"י
 דעוד היום גדול ב' שעומ וחצי, ומה זה שיעור גדול מופלג
 מלילה דנקט. אמנם ר' יהודה

למעלה דק"ל (ברכות כו ע"א)
 מנחה עד פלג המנחה, ועיין
 [בתלמודי] רבינו יונה לברכות
 אם תראה ב' ימים או ג' ופסקה מלראות, בודקת ביום שפסקה כדי שתפסוק
 במהרה; ובדיקה זו תהיה סמוך לבין השמשות. (וכן נוהגין לכתולה; וזדיענד,
 אפילו לא נדקה ענמה רק שמרית ומנחה ענמה טהורה, סגי נצק). (טור בשם הרשב"א וצ"ל אף לפי דברי הרא"ש).
 ולעולם ילמד אדם (להסמיך לכתולה) בתוך ביתו שתהא בודקת ביום הפסק טהרתה במוך דחוק ושיהא שם
 כל בין השמשות, שזו בדיקה מוציאה מידי ספק (רשב"א צה"ק). הגה: וי"א אם התפללו הקהל ערצית ועוד
 היום גדול, אינה יכולה לנדוק או לנכוש לנניס ולהחמיל ולמנות מיום המחרת, וא] מאחר דהקהל כבר עשו אותו לילה

סימן קצו

דיני לבישת הלבון ובדיקתה וכו' יג סעיפים:

א. שבעה ימים שהזבה סופרת מתחילין
 ממחרת יום שפסקה בו. וכך משפטה,

אם תראה ב' ימים או ג' ופסקה מלראות, בודקת ביום שפסקה כדי שתפסוק
 במהרה; ובדיקה זו תהיה סמוך לבין השמשות. (וכן נוהגין לכתולה; וזדיענד,
 אפילו לא נדקה ענמה רק שמרית ומנחה ענמה טהורה, סגי נצק). (טור בשם הרשב"א וצ"ל אף לפי דברי הרא"ש).
 ולעולם ילמד אדם (להסמיך לכתולה) בתוך ביתו שתהא בודקת ביום הפסק טהרתה במוך דחוק ושיהא שם
 כל בין השמשות, שזו בדיקה מוציאה מידי ספק (רשב"א צה"ק). הגה: וי"א אם התפללו הקהל ערצית ועוד
 היום גדול, אינה יכולה לנדוק או לנכוש לנניס ולהחמיל ולמנות מיום המחרת, וא] מאחר דהקהל כבר עשו אותו לילה

למעלה דק"ל (ברכות כו ע"א)
 מנחה עד פלג המנחה, ועיין
 [בתלמודי] רבינו יונה לברכות
 אם תראה ב' ימים או ג' ופסקה מלראות, בודקת ביום שפסקה כדי שתפסוק
 במהרה; ובדיקה זו תהיה סמוך לבין השמשות. (וכן נוהגין לכתולה; וזדיענד,
 אפילו לא נדקה ענמה רק שמרית ומנחה ענמה טהורה, סגי נצק). (טור בשם הרשב"א וצ"ל אף לפי דברי הרא"ש).
 ולעולם ילמד אדם (להסמיך לכתולה) בתוך ביתו שתהא בודקת ביום הפסק טהרתה במוך דחוק ושיהא שם
 כל בין השמשות, שזו בדיקה מוציאה מידי ספק (רשב"א צה"ק). הגה: וי"א אם התפללו הקהל ערצית ועוד
 היום גדול, אינה יכולה לנדוק או לנכוש לנניס ולהחמיל ולמנות מיום המחרת, וא] מאחר דהקהל כבר עשו אותו לילה

פלתי המבואר

ימים נקיים, ולא בעינן תוס' מבעוד יום, ועל זה כתב התרומת
 הדשן לרחות דזה אינו ולא מיבעיא אם האשה שעושה
 ההפסק התפללה ערבית דמקרי לילה כיון שהתפללה ערבית
 אלא אפי' היא לא התפללה עדיין תפלת ערבית רק הקהל
 התפללו כבר בביהכנ"ס ועשו אותו מקצת שנשאר מן היום
 ללילה שוב יש לאותו הזמן דין לילה, וכמו שכתב המרדכי (א)
 לגבי אבילות דמי שהתפלל ערבית ושמע אח"כ שמועה על
 מתו רח"ל אע"פ שעדיין יום הוא היינו שלא הגיעה זמן
 צאה"כ אינו מונה ז' ימים של אבילות רק מיום המחרת, דאותו
 יום אינה מן המנין הואיל והתפלל תפלת ערבית ועשאו לילה
 הכ"נ לגבי הפסק טהרה דאי אפשר לעשות שנית אחר התפלה
 ע"כ, והן אמת שמדברי מהר"ם אין ראייה כשהקהל התפללו
 דנחשב תפ"ע גם למי שלא התפלל שהוא ז"ל מיירי רק על
 האדם עצמו שלאחר שהתפלל דינו כלילה אצלו ואי אפשר
 לעשות דברים של יום דהוי כרתתי דסתרי אבל אם הקהל
 התפלל דפועל על אחרים מנ"ל אלא מ"מ מביא ראייה ממהר"ם
 דתפ"ע עושה הזמן ללילה, וזה הבין מסברא דהיחיד נמשך
 אחר הקהל (וכן מבואר בהל' שבת).

דעת המחבר דבדיעבד גם לאחר שהתפללה ערבית או הקהל
 התפללו ערבית לפני שקיעת החמה אפשר לעשות עדיין הפסק
 טהרה

[סק"א] כתב הרמ"א (ב) יש אומרים אם התפללו הקהל ערבית
 (מפלג המנחה) ועוד היום גדול, אינה יכולה לבדוק
 אז (בדיקת הפסק טהרה כדי) ללבוש לבנים ולהתחיל למנות מיום
 המחרת (ליום הראשון מדי נקיים) מאחר דהקהל כבר עשו אותו
 לילה (על ידי שהתפללו ערבית), ויש אומרים דמותרת (לעשות הפסק
 טהרה) אפילו עשו הקהל שבת (על ידי תפלתן) ונוהגין לכתחילה
 ליהרהר ובדיעבד אין לחוש ע"כ.

דברי התרומת הדשן בשם גדול אחד דמועיל הפסק לאחר
 התפלה ודעת התרומת הדשן דאינו מועיל כיון שהתפללו
 נעשית לילה ונחשב ליום המחרת

ומקורו דברי הרמ"א בתרומת הדשן שכתב (ג) בשם אחד
 מהגדולים שכתב תשובה בענין זה שאפילו אם
 התפללו הקהל תפילת ערבית ועשאוהו לילה בזמן שעוד היום
 גדול, אין לחשבו לזמן לילה לענין שלא תועיל לעשות יותר
 הפסק טהרה, והטעם משום דלא קפיד התורה רק על שבעת

מקורות

(א) נטע"ף א'. (ב) צימן רמ"ס. (ג) צפ"ג דמו"ק סימן תפק"ג.

פלתי המבואר

דעת מהר"ל דאע"פ שהתפלל בחול תפ"ע יכולה לעשות הפסק טהרה וכן בשבת אע"פ שיש דין של תוס' שבת מ"מ יכולה לעשות הפסק

אמנם לעומת זה כתב המהר"ל בחשו"ה החדשות (ז) שאע"פ שהקהל התפללו ערבית כל עוד לא שקעה התמה נחשב יום לענין הפסק טהרה, ואפי' בערת שבת אחר תפ"ע וקבלת שבת יכולה לעשות הפסק טהרה כי זמן התוספות לקבלת שבת אינה שייכת לענין נדה, וכמבואר בתוס' תוכוח (ה) ד"ה דמסר שאף בתוספת יום טוב הנישואין מותרים ולא קרינן ביה ושמתח בחגיך ולא באשתך, וכן יש ללמוד מדין אכילת מצה שאינה מועיל אלא כלילה ואם אכל בזמן תוספת לא יצא עי"ש.

ג' דיעות יש, א' לאחר תפ"ע דין לילה, ב' גם לאחר תפ"ע דין יום לגבי הפסק, ג' לחלק בין אם הקהל התפלל או היא בעצמה **דהמחבר** בשו"ע לא הכריע דעתו בזה, אף שהביא שני השיטות בב"י בפירושו על הטור, אבל הרמ"א שפיר הביא שני השיטות בשו"ע, ומכריע לחלק בין לכתחלה ודיעבד, והוסיף הש"ך דשיטת המתירים (המהר"ל) מתיר שאע"פ שגם היא התפללה ערבית ועשתה לילה או שבת אפי' מותר לה להפסיק בטהרה וכל שכן אם רק הקהל התפללו תפלת ערבית דמותרת לעשות הפסק טהרה, אבל אביו של הש"ך מחלק בין אם היא התפללה ערבית דלא מועיל שוב לעשות הפסק טהרה או אם הקהל התפללו דמועיל עדיין לעשות הפסק, וכל זה דלא כדעת מהרש"ל (ו) שהחמיר כדברי תרה"ד שאי אפשר לעשות הפסק אחר תפ"ע, וכן החמיר הלחם ושמלה (ז) ובקיצור שו"ע (ח), אבל עיין בשו"ת כ"ס (ט) שהכריע להקל, (ועוד דנו הפוסקים אי ע"י הדלק"נ בע"ש לחוד לפי הרמ"א באו"ח סי' רס"ג דנחשב לקבלת שבת אי נימא דנחשב גם ללילה לפי התה"ד כמו תפ"ע, ובחשו"ה מהרש"ם (י), ובשו"ת תורת שי (י"ב) כתבו להקל, רק תפלה משווי ללילה ולא הדלק"נ וזה דלא כהקיצור שו"ע הנ"ל שמתמיר גם ע"י הדלק"נ וכתב דכל שכן הוא מתפ"ע. הובא דבריו בהערות).

הפלתי הביא ראיה לדברי התרומת הדשן שמחמיר שלאחר תפ"ע לא מועיל לעשות הפסק ממשנה נדה

וכתב הפלתי דיש להביא סמך לשיטה זה דלאחר תפלה אין להפסיק בטהרה ממס' נדה (י) במשנה נדה שבדקה עצמה ביום השביעי שחרית ובין השמשות לא הפרישה, ולאחר ימים בדקה ומצאה טמאה הר"ז בחזקת טהורה (בימים שביתים), א"ר יהודה כל שלא הפרישה בטהרה מן המנחה ולמעלה הרי היא בחזקת טמאה, (דס"ל דבדיקת שחרית לא מהני ובעינן בדיקה סמוך לטוף היום), והכמים אומרים אפילו שנים לנדתה (אם) בדקה (את עצמה) ומצאה טהורה ובכין השמשות לא הפרישה ולאחר ימים בדקה (את עצמה) ומצאה טמאה הר"ז בחזקת טהורה ע"כ. ובגמ' (י"ב) עי"ש, ותמה הב"י דצריך ביאור דברי ר' יהודה דמ"מ אי ס"ל דעד סוף היום יש לחוש שמא יצא דם ולכן לא מועיל בדיקת שחרית אם כן מהו השיעור שנתן מנחה קטנה הרי עוד היום גדול אחר זמן מנחה קטנה ב' שעות וחצי עד הלילה, ומה זה שיעור גדול מופלג מלילה דנקט, ואי ס"ל דמהני גם שתי שעות לפני הלילה אם כן למה לא מועיל גם בדיקת שחרית עי"ש.

אמנם יש לתרץ קושיית הבית יוסף ובהקדם מה שיש לדייק דמי אמר זמן מן המנחה ולמעלה ר' יהודה ור' יהודה לטעמיה דס"ל במס' ברכות (י) זמן מנחה הוא עד פלג המנחה שהוא שעה ורביע משעות זמניות קודם זמן צאת הכוכבים עי"ש (י"א), ועיין בתלמיד רבינו יונה בברכות שם דס"ל לרבי יהודה דיניו כלילה לכל דבר אחר זמן של פלג המנחה, זה ואם כן לא מועיל שוב לעשות הפסק טהרה כיון שלא עשתה עד עכשיו והוי כאילו לא עשתה הפסק טהרה ביום הקודם ולכן נתן זמן מן המנחה ולמעלה, ומכל מקום לדידן כיון שכבר אמרו שם (י"ב) דלהלכה כיון דלא אתמר הלכתא או כר"י או כרבנן "דעביד כמו עביד ודעביד כמו עביד" אם כן כיון שהקהל התפללו מעריב מבעוד יום הרי דתפסו לעיקר דינא כר"י והוא לילה אחר תפ"ע של פלג המנחה, א"כ היאך תפסיק בטהרה אח"כ מה דלר"י לא מהני (י) ודו"ק. נומ"מ

מקורות

(ד) סימן ז"ה. (ה) מ"ז ע"א. (ו) נמשו סימן פ"ב. (ז) סק"מ. (ח) סימן קנ"ט סעיף ג' אשר שהביא השני שיטות כמז אצל אס גם היא התפללה ערבית ומכל שכן כשהדליקה נרות שבת אע"פ שהיום גדול אינה יכולה להפסיק בטהרה כדק אשר בהרבה קהילות מתפללין ערבית בעוד היום גדול שהיא נריכה למחלה להפסיק בטהרה קודם לכן וכשיגיע סמוך לזיה"ש יש לה לבדוק עממה עוד הפעם כי עיקר הפסק הוא בעת היותם סמוך לזיה"ש. (ט) יו"ד סימן ז' וכן הכריע הט"ז בדג"מ והתב"א כלל קי"ז סעיף ה', וכן כמז נספק כמה נדק פסקי דינים. (י) ח"ה סוף סימן ס"א. (יא) ח"ה סימן קי"ח אות א. (יב) ס"ח ע"א. (יג) שם ע"ב. (יד) כ"ז ע"א. (טו) ועיין סימן רל"ג סעיף א'. (טז) כ"ז ע"א. (יז) ועיין שו"ע סימן רל"ג הנ"ל, ועיין סימן קס"ג סעיף י"ד, והנה מי שהסמיל להתפלל ערבית בעוד היום גדול ואמר נכרי ואמר נכרה הראשונה הזכיר שלא התפלל מנחה מה יעשה דעת המג"א (בסימן ק"ח סקי" שמתפלל מנחה).

[ב] אפי' עשו הקהל שבת. עיין ש"ך ס"ק ד' דדייק מהאגור שכתב כ"ד שעות דאפילו להמקילין היינו עד כ"ד שעות, וא"כ כשהיום גדול כל כך חשבינן יום ולילה שוין וכו' עכ"ל. ולא הזכיר חזונו, דאם נתכוון צדיק שהיום גדול לאחר שעה ששית הוא צלילה הוא מפרז על המדה דעוד היום גדול. ואגור מציא ראייה מספירת העומה, ושם הפך דהיה היום גדול אפי' כ' שעות מ"מ אנו מונים

רק צלילה מזאת הכוונת. והאגור כתב כ"ד שעות, ולא כתב י"ב שעות דלזו היה מקום לומר שלא נתכוון לזמנים, אבל כ"ד שעות כתב. ואם היום ארוך הלילה קצר, ולעולם אין צלילה ויום יותר מכ"ד שעות הן בחורף הן בקיץ, כי מה שהיום קצר הלילה ארוך, ומה שהלילה קצר היום ארוך, סוף כל סוף הם כ"ד שעות, ולכן נמן האגור כ"ד שעות. וא"כ פשיטא שהוא עד סוף היום, ודברי הש"ך פמוהים:

(ת"ה), י"א דמוחר [ב] אפילו עשו הקהל שבת (אגור בשם ר"י מולין); ונהגין לכתחלה לזרה, וצדיעבד אין לחוש. ומקצת נשים נוהגות שאם פסקה קודם זכרו וחזרה לראות כתם או דם תוך ימי ספירתה, אז מפסיקין אפילו לאחר זכרו אם

פלתי המבורא

לבאר השיטה הזו שמקיל להפסיק בטהרה גם לאחר שהקהל כבר קבלו שבת, כי ההיא זמן של תוספת שבת שקבלו הקהל לא שייך לענין נדה "וצריך כ"ד שעות" (ולא יותר), וכן איתא במס' כתובות (ז) בתוס' ד"ה דמסר לה בשבתות ויו"ט, וכן יש ראייה מספירת העומר דלא חשבינן ללילה אפי' בע"ש דתוספת שבת דאורייתא, וכן מאכילת מצה ופסח וסוכה עד כאן לשון האגור (כ) בשם מהרי"ל (כ), ומשמע מדבריו ומכל הלין ראיות שהביא דאע"פ שהתפללה היא ג"כ ועשתה שבת מותר להפסיק בטהרה אח"כ, ולפ"ז מה שכתב הרמ"א דאפילו הקהל עשו שבת הכוונה "אפילו עשו הקהל ג"כ שבת, וגם היא" ע"כ.

דברי הפלתי להקשות על ביאורו של הש"ך בדברי האגור שכתב דלענין נדה בעינן כ"ד שעות

ועל דבריו הקשה הפלתי, דאינו מוכן כוונת דברי האגור שכתב "דבעינן כ"ד שעות" דאם נימא דכוונתו גם בזמן הקיץ שהלילה נעשית מאוחר (כ) ואפ"ה מהני הפסק שעשתה לפני שנעשה לילה בשעה שהיום גדול והשמש מאיר לארץ מכל מקום לאחר שעה שישית של היום דינו כלילה לגבי דיני הפסק, הוא מפרז על המדה דעוד היום גדול והיאך נחשב זמן זה ללילה ולמה לא חיישינן שמא תראה עדיין עוד לפני לילה, דמהאי טעמא לא מועיל בדיקת שחרית התינח בזמן שהלילה ויום שוין בימי ניסן ותשרי מוכן הדברים אבל בזמן קיץ קשה כהנ"ל.

דאגור הנ"ל הביא ראייה לדבריו מספירת העומר והתם

אינו מבורא בפירוש דעתו אם חולק על הרמ"א לענין בדיעבד די"ל דכל דבריו להסביר דברי הרמ"א אבל יותר נראה דס"ל להחמיר גם בדיעבד נגד הרמ"א.

קיצור תוכן הענינים המבורא בהערות: כמה נקודות בענין זמן תפ"ע, ופגל המנחה, וזמן לילה. דעת המתברר דיתפלל ערבית אחר צאת הכוכבים לכתחלה ♦ דברי חכמים ור"י בגמ' עד אימתי נמשך זמן תפלת מנחה ♦ אי זמן שעה ורביע הוא קודם צאת הכוכבים או קודם השקיעה ♦ אי זמן פגל המנחה הוא בשעות זמניות או בשעות שוות ♦ הלכה דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד ♦ לפי רבי יהודה אם לאחר פגל המנחה הוי לילה ממש ♦ אם לאחר פגל המנחה הוי לילה לגבי סעודות שבת ולגבי אכילת מצה ולגבי מגילה ♦ כמה הסברים לפרש דעתו של ר' יהודה דס"ל דתפלת מנחה עד פגל המנחה ♦ דברי התרומת הדשן בזמן הכי מוקדם להתפלל תפ"ע ודברי הפנ"י עליו ♦ חידוש של הפנ"י דכבר אחר תפלת מנחה גדולה מתחיל זמן תפ"ע לפי מנהג וירמיישא, ותמימה השבות יעקב על מנהג זה ♦ הפנ"י מחזק המנהג הזה ודוחה דברי השבות יעקב ♦ דעת המאירי דדין דעביד כמר עביד נאמר בשני ימים ודעת שאר הפוסקים דלעולם יש לעשות או כרבנן או כרבי יהודה ♦ קושית הרשב"א דלפי ר"י דפגל המנחה הוי סוף היום היאך הקריבו קרבן תמיד עד הערב

ביאור דברי האגור בביאור השיטה המקילה להפסיק בטהרה אחר תפלת ערבית

[ס"ב] כתב הרמ"א (י) ויש אומרים דמותרת (להפסיק בטהרה עד זמן לילה) אפילו עשו הקהל שבת, "ונוהגין לכתחלה ליזהר ובדיעבד אין לחוש" ע"כ, וכתב הש"ך (יט)

מקורות

(י) בסעיף א'. (יט) סק"ד. (כ) מ"ו ע"א. (כא) סימן אלף שצ"ו. (כב) המדעות סימן ז"ה. (כג) עיין מדרש תהלים פ"ט ג' עה"כ יום ליום יגיע אומר.

[ג] וחושבים דבר זה לדיעבד. ומה שלקמן בסימן שע"ה (סעיף יא) סתם המזכר ורמ"א לא הגיה, דאין למנות בכלל ז', עיין מש"כ ש"ך שם (פ"ק טו). ועוד יש לומר דכאן אם מחמירין לשווא לילה הוא חומר"א דאח"כ לדי קולא, לא מציע"א בזמן התלמוד קודם חומר"א דר' זירא, דאם ביום ג' לזיבתה לא נתקלקלה סמוך לערב, [ג] וחושבים דבר זה לדיעבד; ואין למחות בידם, כי כן קבלו מאיזה חכם שהורה להן, והוא מנהג ותיקין.

ב. ראתה יום אחד בלבד ופסקה בו ביום, צריכה לברוק עצמה במוך רחוק ושייחא שם כל בין השמשות. הגה: וצדיעבד אם צדקה עצמה סמוך לבין השמשות ומנאלה עצמה טהורה, אע"פ שלא היתה המוך אללה כל בין השמשות, סגי (טור בשם הרשב"א וה"ה בשם רמב"ן וצ"י להרמב"ם וכ"מ בש"ס). אבל צדיקת שחרית לא מהני, הואיל ולא ראתה רק יום אחד (רשב"א ורמב"ן בשם י"א וכ"ד רמב"ם פ"ו מהא"צ וצפ"י משנה סוף פ"ד וברטנורה שם).

ג. ביום שפסקה מלראות ובודקת עצמה באמור, תלבש חלוק הברוק לה שאין בו כתם, ובלילה תשים סדינים הברוקים מבתמים, ומיום המחרת תתחיל לספור שבועה נקיים. הגה: ומנהג כשר הוא כשהאשה פוסקת צטהרה שחרחץ ולזיבת לנשים; אמנם אם לא ראתה רק פניה של מטה, די צנך (מרדכי בשם רוקח), וכן נוהגין ואין לשנות; אבל בשעת הדחק, כגון אשה ההולכת צדך ואין לה בגדים, מוכל לספור ז' נקיים רק שהחלוק יהיה נקי וצדוק מדם (אגור והגהות ש"ד ס"ס י"ט).

פלתי המבואר

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: סתירת דעת הרמ"א בענין תפי"ע אי משווי לילה גמור דבהל' אבילות מכריע דמשווי לילה והכא מחלק בין לכתחלה לדיעבד • בביאור האגור כ"ד שעות • בענין זמנו של ספיה"ע מתי מתחיל מפלג המנחה, ביהש"מ או בצאה"כ • מה"ת אין שעות ביום רק בוקר, צהרים, ולילה

דברי הרמ"א דאם פסקה לפני ערבית וראתה אח"כ בעוד היום גדול מותרת להפסיק שנית דהוי כדיעבד

[סק"ג] כתב הרמ"א (ט) ומקצת נשים נוהגות שאם פסקה (בטהרה) קודם ברכו (של תפי"ע), וחזרה לראות (אח"כ) כתם או דם בתוך ימי ספירתה, אז מפסיקין (בטהרה) אפילו לאחר ברכו אם נתקלקלה סמוך לערב וחושבים דבר זה לדיעבד, ואין למחות בידם כי כן קבלו מאיזה חכם שהורה להן והוא מנהג ותיקין, ע"כ.

דעת אביו של הש"ך דאם האשה התפללה ערבית אי אפשר להקל להפסיק גם בדיעבד

והש"ך (ב) ציין בשם אביו דלא כדברי הרמ"א שאינו מחלק

נהפוך הוא דאפילו אם יהיה היום גדול כ' שעות, מ"מ אי אפשר לספור ספירת העומר רק בלילה מצאת הכוכבים (ט) ורק בדיעבד מהני בביהש"מ אבל לא לפני זה.

דברי הפלתי לבאר דברי האגור בדרך אחרת וברלקמן

אלא כוונת האגור איננו כמו שהבין בו הש"ך, וכמו שיש לדייק כמה שכתב "כ"ד שעות" ודייק ולא כתב י"ב שעות, ובמס' ע"ז (ס) י"ב שעות הוי היום היינו י"ב חלקים הנקרא שעות, דאם היה כותב י"ב שעות היה מקום לומר שלא נתכוין לזמנים אבל דייק וכתב כ"ד שעות ואם היום ארוך הלילה קצרה ומעולם אין בלילה ויום יותר מכ"ד שעות הן בתורף והן בקיץ כי מה שהיום קצר הלילה ארוך ומה שהלילה קצרה היום ארוך סוף כל סוף הם כ"ד שעות, וכן מבואר במס' תגינה (ט) מדת יום ומדת לילה, ובמס' ע"ז (ס) עה"כ ביהושע (ס) כיום תמים שהוא כ"ד שעות עי"ש, (ועיין רמב"ם פ"ג הי"ג מהל' רוצח), ולכן נתן האגור "שיעור כ"ד שעות" ואם כן פשיטא שהוא עד סוף היום "ודברי הש"ך תמוהים".

מקורות

(כד) כמבואר בשו"ע סימן ספ"ט. (כה) ג' ע"ב. (כו) י"ב ע"א. (כז) כ"ה ע"א. (כח) י' י"ג. (כט) כסעיף א'. (ל) סק"ד.

[ד] הו' נקיים צריך שיהיו רצופים וכו', והקשה הט"ז (סק"ג) מהי דם טוהר, דנקיים לגמרי
הא לאמר תומרת דר' זירא אין נפקא מינה זזה
אס סומרת או לא, ונראה דנפקא מינה אס נמשך ספירת
ז' נקיים דזוז חוץ דס טוהר, דלספירת ז' נקיים דזזה לא
מהני דס טוהר, דנקיים לגמרי
זעינן כמ"ט הט"ז וכמו
שכמחזי לעיל בסימן קצ"ד

ד. בכל יום מו' ימי הספירה צריכה להיות
בודקת לבתחלה פעמים בכל יום, ואחת
שחרית ואחת סמוך לבין השמשות (טור נסס סה"ט וע"פ); ואם לא בודקה
בכל השבעה אלא פעם אחת, לא שנא בודקה ביום ראשון של השבעה או ביום השביעי או באחד מהאמצעים,
מאחר שבדקה ביום שקודם השביעי ומצאה טהורה, עלו לה. אבל אם לא בודקה בכל הו', וביום השמיני
בודקה ומצאה טהורה, אין לה אלא יום ח' בלבד ומשלמת עליו. וי"א שצריך שתבדוק ביום ראשון מהשבעה
וביום השביעי, ואין להקל. והנדיקה מהיה לאור היום ולא לאור הנר (תל"ו נכ"ו והרשב"א נח"ה), וזדענד מהני
אפילו לאור הנר (כן משמע צ"ל).

ה. בודקה עצמה ביום שפסקה מלראות ומצאה טמאה, ובודקה לאחר שלשה או ד' ימים ומצאה טהורה,
הרי זו בחזקת טמאה עד שתפסוק במהרה, שלעולם אינה סופרת עד שתבדוק אם פסקה, ואז מונה
למחרתו.

ו. כל בדיקות אלו, בין בדיקת הפסק טהרה בין בדיקת כל השבעה, צריכות להיות בבגד פשתן לבן ישן,
או בצמר גפן, או בצמר לבן נקי ורך, ותכניסנו באותו מקום בעומק לחורים ולסדקים עד מקום שהשמש
דש ותראה אם יש בו שום מראה אדמומית, ולא שתכניסו מעט לקנח עצמה. ואם יקשה בעיניה מאוד
להכניסו כל כך בעומק, לפחות בדיקה של יום הפסק טהרה ובדיקה של יום ראשון מהשבעה תהיינה עד
מקום שהשמש דש. הגה: ואם לא עשמה כן צנדיקת יום ראשון, תעשה פעם אחת כן מצדיקות שאר הימים (צ"י);
מיהו זדענד אס לא עשמה כן כלל רק שנדקה עמנה יפה צמורין וצנדיקין צעומק היטב כפי כמה, אע"פ שלא הגיע
למקום שהשמש דש, סגי לה (צ"י שכ"ד רוב הפוסקים וכן מהרא"י צפסקו סימן ע"ז / ע"ח / זכ"מ).

ז. הסומא בודקת עצמה ומראה לחבירתה.

ח. החרשת ששומעת ואינה מדברת או שמדברת ואינה שומעת, הרי הן כפקחות; אבל אם אינה שומעת
ואינה מדברת, וכן השומה או שנמרפה דעתה מחמת חולי, צריכות פקחות לבדוק אותן ולקבוע להן
וסתות כדי שתהיינה מותרות לבעליהן. הקובע להן וסת, הרי הן כשאר כל הנשים; לא הוקבע להן, חוששות
משלשים יום לשלשים יום ובודקות על ידי פקחות.

ט. האשה שמרבה לבדוק, בין בימי ספירתה בין בימים שלא ראתה בהם, הרי זו משובחת אף על פי שיש
לה וסת קבוע.

י. [ד] השבעה נקיים צריך שיהיו רצופים שלא תראה דם בהם, שאם ראתה דם אפילו בסוף יום השביעי

פלתי המבואר

בין אם היא התפללה או הקהל, דכתב בתשו' גבורת אנשים
(66) דיש לחלק בין אם היא בעצמה התפללה כבר תפלת ערבית
דאין להקל אפילו דיעבד כדלקמן סוף סימן שע"ה (67) עיין
שם, משא"כ אם רק הקהל התפללו תפלת ערבית יש לחלק
בין לכתחלה לדיעבד ע"כ.
הפלתי ציין דדעת הרמ"א להקל בדיעבד וציין לדברי הש"ך

מקורות

(66) סימן י"ג. (67) סעיף י"א, מי שהתפלל ערבית ועדיין הוא יום ושבעה שנים לו מה יש מי שאומר שמונה מיום המחרת ואותו יום אינו עולה.

פלתי המבואר

בהל' אבילות שכן הוא דעת הרמ"א

והעיר הפלתי דלכאורה צריך ביאור למה לא העיר הרמ"א על דברי המתבר שס"ל כהרעת אביו של הש"ך דאם האשה התפללה אי אפשר למנות אותו יום ואינו מחלק בין לכתחלה בדיעבד וזוהי לכאורה משמע דהרמ"א כאן שמחלק בין לכתחילה לדיעבד קאי רק אם הקהל התפלל ולא אם היא בעצמה גם כן התפללה, ומציין הפלתי דכבר העיר הש"ך לקמן שם (ב) בזה שציין דברי הלוש דילף מדברי הרמ"א כן דמקילין בדיעבד אם כן כל שכן בהלכות אבילות ע"כ, ועל זה העיר הש"ך דדוקא לענין נדה מקילין ולא כשהיא התפללה וכן פירוש דברי הלוש.

הפלתי הוכיח עוד טעם למה הרמ"א פסק דגם אם היא התפללה יש חילוק בין לכתחלה לדיעבד

ועוד י"ל דאם מחמירין לשווא לאותו זמן לילה ודאי, יוצא דהוא חומרא דאתא לידי קולא, דהרי בזמן התלמוד קודם חומרא דרבי זירא שהחמירו בנות ישראל לישב על טיפת דם ז' נקיים, אם ראתה בימי זיבה שני ימים היתה שומרת רק יום כנגדה ודוקא אם ראתה ג' ימים רצופים היתה שומרת ז' נקיים ולפי זה אם ביום ג' לזיבתה לא ראתה רק אחר תפלת ערבית בעודו יום א"כ אם אתה תעשה לזמן הזה בגדר לילה אין כאן זבה גדולה ואינה צריכה ז' נקיים רק שומרת יום כנגד יום דלא הוי רצופים. משא"כ אם נקבל דגם אחר תפ"ע דינו כיום נמצא דראתה ג' ימים רצופים והרי היא זבה גדולה וחייבת בז' נקיים מדאורייתא, וא"כ הדין לא זו ממקומו.

הפלתי הוכיח עוד טעם למה הרמ"א פסק דגם אם האשה התפללה ערבית מקילין בדיעבד

וגם יש לומר עוד נפק"מ אף לדין לאחר חומרת דר"ז והוא אם אשה זו ראתה דם ויש לתלות דאין זה דם נדה אלא דם מכה אם נדון לזמן ההוא ללילה הרי הוחזקה לג' ימים שלא ראתה בו כתם ושפיר תולה במכה, משא"כ אם נקבל לאותו זמן לגדר יום הרי לא התזיקה שפסקה לראות ג' ימים ואסורה דאין תולין במכה רק לאחר ג' ימים, ולכן לא מחמירין דחומרא דאתא לידי קולא הוא ודו"ק.

אשה שראתה דם בתוך ז' נקיים צריכה לישב ז' נקיים מטעם ראייה דהשתא לפי חומרת ר' זירא ומשום דינא דסתירה [ספ"ד] **כתב** המחבר (ב) השבעה נקיים צריך שיהיו רצופים שלא תראה דם בהם, שאם ראתה דם אפי' בסוף

יום השביעי סתרה כל הימים וצריכה לפסוק בטהרה ולחזור ולמנות שבעה נקיים ע"כ.

הבית יוסף כתב דהא דאמרו טעם של ז' נקיים מחמת דין דסתירה היינו לפני חומרת דר"ז

וכתב בבית יוסף דאין נפק"מ בדין זה אלא לדין התלמוד שהיה חילוק בין דם נדה לימי זיבה (ב), אבל אחר חומרא דר"ז דכל אשה שרואה אפי' טיפה דם כחודל צריכה לישב ז' נקיים אין נפק"מ בדין זה דאפילו אם נימא שאינה סותרת מכל מקום הרי צריכה לישב ז' נקיים מחמת ראייה דעכשיו ע"כ.

קושיית הטו"ז על דברי בית יוסף דלא מצינו שיכתוב הטור דבר שאינו נוגע להלכה למעשה

וכתב הטו"ז (ב) אחר שהביא דברי בית יוסף הנזכרים וזה תוכן דבריו והוא דוחק גדול שיכתוב הטור דין שהוא לפי התלמוד ובנוסף לזה כתב הטו"ז להקשות הרי הבית יוסף אע"פ שכתב כן בפירושו הטור הביאו בשו"ע ואם כן צ"ב דהרי ידוע גם דעתו של הבית יוסף שאינו מביא דברים שאינו נוגע להלכה ומדהביאו על כרחך דחזר מדבריו ממה שכתב בב"י אלא ס"ל דבאמת יש בו נפק"מ.

תירוץ הטו"ז בביאור דברי הטור למה כתב דין זה

וכתב הטורי זהב ונראה לי דיש בו נפקותא אף לדין לפי מה דקיי"ל דאשה שיש לה וסת אינה צריכה בדיקה כלל והטעם דאז היא בחזקת טהרה משא"כ בז' נקיים קיי"ל דלכתחלה צריכה בדיקה והטעם דבחזקת טמאה היא עד שיצאו הז' נקיים ע"כ קמ"ל כאן דחזקת טמאה עליה עד שיכלו ז' רצופין דלא תימא בהגיע קץ הז' נקיים הרי שבה לחזקת טהרה ואינה צריכה בדיקה אפי' לכתחלה קמ"ל דאפי' אם תראה בסוף הז' נקיים ממש תסתור הכל אם כן עדיין חזקתה הראשונה עליה וצריכה בדיקה לכתחלה גם בעת ההיא כנלע"ד עכ"ד, וזה קצת דחוק דאם כל כוונתו לענין כדיקה היאך זה שלא הזכיר כלל העיקר והוא הענין של בדיקה זאת ועוד הרי בדיקה יום ראשון ויום שביעי מעכב ולא יותר, ואפשר דמשו"ה לא נראה הפלתי התירוץ הזה וכתב בדרך אחרת לבאר דברי הטור וכדלקמן.

הפלתי כתב לבאר ג"כ הנפק"מ שיש בדברי הטור למה כתב דין זה להלכה

ולכן כתב הפלתי לבאר, ונראה דיש נפק"מ אם נמשך ספירת

מקורות

(ג) נס"ק ט"ו. (ל) נסעיף י'. (לה) ומנואל לעיל נסימן קפ"ג. (לו) נספ"ג.

[ח] י"א בג' ימים ראשונים. אני תמה בגוף הדין הזה הלא מבואר בגמ' (נדה ס"ג ע"ב) לאס דקה ענמה צ"ל לראיה ולא מנאה דס, וצ"ל לא דקה עד יום ח' ומנאה טמאה, אין מטמאין למפרע, דאמרין אוקמינן בחזקת טהרה. והא לא הומוקא ג' ימים שפוקת, וש"מ דצדדיקה פעס אחת ולא מנאה הומוקה. ועוד א"כ שאתה מחזיקה בחזקת רואה, הא דאמרין (נדה ס ע"ב)

נקיים לגמרי (מרדכי הלכות נדה וצ"ה) מיימוני פ"ט ד"ל"ב ות"ה סימן רמ"ט ואגור פ' תינוקות וא"ח ור"ף; אצל אח"כ דינו כשאר כחם, וכן נוהגין. ודוקא כחם שהוא יותר מכגרים ועוד, אצל פחות מכגרים ועוד תולה צנייה אפילו בג' ימים ראשונים (ת"ה סימן רמ"ט). וה"ה אם היה לה מכה בגופה ויודעת שמוציאה דס, תולה זה אפילו ביתר מכגרים ועוד (קצרת הרב וכן משמע לשון המרדכי), אלא שאין מקילין בשלשה ימים הראשונים לתלות במכה שאין ידוע שמוציאה דס או בשאר דברים שחלין בהם כחם, כמבואר לעיל סימן ק"ג.

לכך לרבי (אינו טהורה) [אין הטהורה] תולה בשומרת יום (כיום) [ציוס] שני דכי הדדי יניה, ופירש רש"י דאף היא בחזקת טהרה. וקשה [הא] לא הומוקה להיות פוסקת ג' ימים, והגע ענמן היא הטהורה יכולה לתלות הכחם במכה, ושומרת יום כנגד יום אינה יכולה לתלות, ואף הם כי הדדי הלא היא בחזקת טומאה כל כך עד שאנו תולים בה יותר ממכה, ואף חזרתה שחולה במכה לא תוכל לתלות בה לרבי. ואף רש"ב"ג דנחלק הוא מטעם דחלין הקלקלה במקולקל, אצל לא מטעם הנ"ל.

סתרה כל הימים וצריכה לפסוק בטהרה ולחזור ולמנות שבעה נקיים. הגה: [הו] יש אומרים דשלושה ימים ראשונים של ימי הספירה הם מנאה כחם אין תולין אותו להקל כמו שחלין שאר כתמים, דג' ימים ראשונים צריכים להיות נקיים לגמרי (מרדכי הלכות נדה וצ"ה) מיימוני פ"ט ד"ל"ב ות"ה סימן רמ"ט ואגור פ' תינוקות וא"ח ור"ף; אצל אח"כ דינו כשאר כחם, וכן נוהגין. ודוקא כחם שהוא יותר מכגרים ועוד, אצל פחות מכגרים ועוד תולה צנייה אפילו בג' ימים ראשונים (ת"ה סימן רמ"ט). וה"ה אם היה לה מכה בגופה ויודעת שמוציאה דס, תולה זה אפילו ביתר מכגרים ועוד (קצרת הרב וכן משמע לשון המרדכי), אלא שאין מקילין בשלשה ימים הראשונים לתלות במכה שאין ידוע שמוציאה דס או בשאר דברים שחלין בהם כחם, כמבואר לעיל סימן ק"ג.

פליחי המבואר

ובתב הפלחי, ואני תמה בגוף הדין הזה, דהרי מבואר בגמ' (א) הוב והזבה שדקו עצמם ביום ראשון ומצאו טהור וביום השביעי ומצאו טהור ושאר הימים שביניהם לא בדקו ר"א אומר הרי הם בחזקת טהרה רבי יהושע אומר אין להם אלא יום ראשון ויום שביעי לבד, רעק"א אין להם אלא יום שביעי בלבד, ועיין שם לעיל (מ"ה) ולקמן איבעיא להו זב וזבה שדקו עצמן יום ראשון ויום שמיני ומצאו טהור ושאר ימים לא בדקו לר"א מהו תחלתן וסופן בעינן והכא תחלתן איכא סופן ליכא או דילמא תחלתן אע"פ שאין סופן, רב אמר תחלתן אע"פ שאין סופן, ורבי חנינא אמר תחלתן וסופן בעינן והכא תחילתן איכא סופן ליכא וא"ל רבי ירמיה בר אבא לרב ששת דלרב הוא הדין סופן אע"פ שאין תולין דמהו דתימא תחלתן הוא דאמרין אוקימננהו בחזקת טהרה אבל סופן אע"פ שאין תחלתן לא קמ"ל ע"כ.

דרעת הפמ"ג (מ"ה) דיש להחמיר כר"ח דבעינן תחלתן וסופן שלא יהיה יותר מה' ימים בין בדיקה לבדיקה מלבד היום שפסק בו בטהרה, וגם בעל התרומה (מ"ה) ס"ל שיש להחמיר, וכן כתב הרוקח (מ"ה), והגה"מ בשם רבינו שמחה וכן

ד' נקיים דזב תוך ימי דם טהור דלספירת ז' נקיים של זבה לא מהני דם טהור, דנקיים לגמרי מדם בעינן כמו שכתב הטור"ו (ב) משא"כ אם אמרינן דאינה סותרת רק דהוי ליה ראייה חדשה הא הוא דם טהור.

והנה זאת פשוט דאף דנהגין שלא לבעול על דם טהור כמבואר לעיל (מ"ה) מכל מקום הלא הרבה דינים יש שיש בהם נפק"מ אם היא אסורה מדינא או מחמת מנהג, וכמבואר שם בפתחי תשובה (כמה מהם), וכן נפק"מ לענין תלות בה כמבואר לעיל סי' ק"צ, דדבר שהוא מטעם מנהג אפשר לתלות בה להקל.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהש"ת: אחד מן החומרות של ז' ימי נקיים הוא שצריך בדיקה פעמיים ביום

בענין ג' ימים הראשונים דאין תולין בהם כתם להקל [פ"ה] כתב הרמ"א (ט"ו) יש אומרים דבשלשה ימים הראשונים של ימי הספירה אם מצאה כחם אין תולין אותו להקל כמו שתולין שאר כתמים, דשלשה ימים הראשונים צריכין להיות נקיים לגמרי, אבל אח"כ דינו כשאר כחם וכן נוהגין ע"כ, ועיין ד"מ שם.

מקורות

(א) וכמו שכתב נסימן ק"ד. (ב) נסימן ק"ד. (ג) נסימן ק"ד. (ד) נדה ס"ג ע"ב. (ה) (מ"ה) ז' ע"ב. (מ"ה) נסימן ק"א. (מ"ה) נסימן פ"ח. (מ"ה) נסימן ע"א.

והיה נראה לומר דמרדכי וספר המרומה איירי דראתה ג' ימים, ולכך צריכה ג' ימים שלא ראתה בהן להוציאה מחזקה, אבל בראתה רק ב' ימים לא צריכה, ודי בהפסק כל שהוא. אלא דלשונו לא משמע כן, וגם בדקה עצמה ציוס ד' אמאי ג"כ מחזיקין בחזקת טהרה ובגמ' משמע דקומר היא בחזקת טהרה ציוס ד' מיום ג' ב'. ולכך צ"ל דודאי לפי מה שכתבתי לעיל בסימן נ' (סק"א) דצריעותא מחיים לא שייך חזקה הואיל ואיכא חזקה

הבין הרש"ש בדעת התוס' נדה (ס"ה) ד"ה ר"א ולעומת זה דעת הרמב"ם (ט"ו) והראב"ד בבעלי הנפש (ט"ז) שפסק להקל כדעת רב שאם בדקה בראשון או בשביעי טהורה ואפי' בדקה באמצע השביעי ולא בדקה לא בתחלתן ולא בסופן יש להקל, וראיה מגמ' נדה (ס"ט) וחכמים אומרים אפי' בשני לנדתה אם בדקה ומצאה טהורה ובין השמשות לא הפרישה הרי היא בחזקת טהרה הכא בעיא והכא בעיא בדיקה מה הכא סגי לה בבדיקת אמצעי הכ"נ סגי לה בבדיקת אמצע עיי"ש (ועיין באו"י (ט"ט) דהלכה כרב משום שיש ס"ס דנשי דילין ספק זיבות ספק נדה), ועיין ברשב"א בתורת הבית (ז), ועיין בראש"ש בפסקיו לנדה (ב').

פלתי המבואר

שרמיה טהורין ומבואר דלכך לרבי אינה טהורה תולה בשומרת יום ביום שני דכי הדדי נינהו, ופירוש רש"י דאף היא בחזקת טהרה ע"כ, וקשה הרי אשה זו לא הוחזקה עדיין להיות פוסקת ג' ימים רצופים והגע עצמך היא טהורה יכולה לתלות הכתם שלה במכה, ושומרת יום כנגד יום אינה יכולה לתלות במכה והאיך משהו אותם כי הדדי הלא היא בחזקת טמאה כל כך עד שאינו תולה בה יותר במכה והאיך חברתה שתולה במכה לא תוכל לתלות בה לרבי, ואף רשב"ג דנחלק הוא מטעם דתלינן הקלקלה במקולקל אבל לא מטעם הג"ל הרי דגם ביום ראשון הוי בחזקת טהרה כבר.

ולכך כתב הפלתי לחדש בכונת הראשונים מקור דברי הרמ"א והוא בעל התרומה (ט"ז) הובא בהגמ"מ (ט"ז) והמרדכי (ט"ז) הובא בב"י (ט"ז), דאיירי דראתה ג' ימים ונתחזקה בטמאה ולכן צריכה ג' ימים שלא ראתה בהן להוציאה מחזקה אבל בראתה רק ב' ימים לא צריכה ג' ימים ודי בהפסק כל שהוא. **אלא** דוחק לפרש כן חדא דלשונו לא משמע כן ושנית וגם אם בדקה עצמה ביום ד' אמאי מחזיקין אותה בחזקת טהרה הרי לא עבר ג' ימים ובגמ' משמע דטותר היא בחזקת טהרה ביום ד' מיום ג' ב' ולכן הדרא קושיא לדוכתיה.

ולכך יש לומר לפי מה שכתבתי לעיל (ט"ז) דבריעותא מחיים לא שייך חזקה הואיל ואיכא חזקת איסור של אבר מה"ח אף דבשחיטה הותר מכל מקום לא אמרינן חזקה, והוא הדין כאן דהרי בלאו הכי אשה זו טמאה ואף דבזה יהיה הותר בספירה ז' מ"מ חזקת טהרה ליכא ואם כן בכל הכתמים יש להחמיר רק אמרינן הואיל דמים לא שכיח שיבוא מן האשה

ובשו"ע (ט"ז) הביא שני השיטות וכנראה מכריע להחמיר. **והנה** הביא הפלתי דלכאורה למה מהני ביום ראשון או ביום שני אף שלא בדקה שנית עד יום ח' משום דמוקמינן לה אחזקת טהרה ע"כ. **ולכאורה** קשה הרי לא הוחזקה ג' ימים שפסקה בו בבדיקה הרי שמע מיניה דבבדיקה פעם אחת ולא מצאה דם כבר הוחזקה בחזקת טהרה, וא"כ ג' ימים הראשונים שהחמירו שלא לתלות בו כתם צ"ב מה הטעם ומ"ש זה לדין בדיקה.

ועוד הקשה הפלתי, דאם אתה מחזיקה לאשה זו בחזקת רואה כל הג' ימים יקשה הא דאמרינן (ט"ז) ת"ר תולה בשומרת יום כנגד יום בשני שלה ובסופרת שבעה שלא טבלה לפיכך היא מתקנת וחברתה מקולקלת דברי רשב"ג ורבי אומר אינו תולה לפיכך שתיהן מקולקלות ושזין שתולה בשומרת יום כנגד יום בראשון שלה וביושבת על דם טוהר ובבתולה

מקורות

(מה) ז' ע"ב. (מו) פ"ו מהל' איסור' ה' כ"א-כ"ב. (מז) שער הספירה והבדיקה. (מח) ס"ח ע"ב. (מט) סימן שמ"א. (נ) נית ז' שער ה'. (נא) פ"י סימן ה'. (נב) סימן קל"ו סעיף ד'. (נג) ס' ע"א. (נד) בסימן צ"ב. (נה) פ"ט מהל' איסור' אות ז'. (נו) פ"ב דשענוט. (נז) סימן ק"א. (נח) בסימן נ' סק"א.

הרגשה והוי ליה ספיקא לרצנן לקולא כיון דתרווייהו שכיחי. ובחנם התמירו האחרונים במכתה מוליאה דס כי דין הג"ל ז"ע:

[ד] ו' עונות המגן הצרחה צלוחת חיים (ריש סימן חלד) הקשה, א"כ על כרחך
 זד' ענין פרישה, א"כ זו' יא. הפולטת שכבת זרע בימי ספירתה, אם הוא תוך ו' עונות לשמושה סותרת

אותו יום. לפיכך המשמשת מיתה וראתה אחר כך ופסקה, אינה מתחלת לספור שבעה נקיים עד שיעברו עליה [ו] ו' עונות שלימות שמא תפלוש; לפיכך אינה מתחלת לספור עד יום ה' לשמושה, כגון אם שמששה במוצאי שבת אינה מתחלת לספור עד יום ה', דקו"ל אין שכבת זרע מסריה עד שיעברו עליו ששה עונות שלימות מעת לעת; ואם שמששה במוצאי שבת ופלטה ליל ד', קודם עת שימושה במוצאי שבת, עדיין היא עומדת בתוך עונה ששית לשמושה וסותרת, הילכך יום ה' יהיה ראשון לספירתה. הגה: ומפסקו יוס ד' לעת

פלתי המבואר

או לא, ולכן נראה שאין להחמיר במכה שמוציאה דם שאי אפשר להזהר כן נראה להלכה אבל למעשה יש להחמיר לכתחלה במכה שעוברת בימים מועטים שאפשר להזהר מקרי ע"כ.

ובשור"ע כתב הרמ"א דמכה שידוע שמוציאה דם תולה בה אפילו ביותר מכגריס אף בג' ימים ראשונים ע"כ, ובשור"ע (ס) העלה להחמיר גם במכה שידוע שמוציאה דם ורק בשיחני וכיבי שתמיד מוציאים יש להקל כמו שכתב הב"ח (ס) והמנח"י בתורת השלמים (סד) שדברי הש"ך אינם מוכרחים כלל ובכתמים שומעין להקל, וכמו שכתב הצמח צדק (ס) דהדין זה לא נאמר בגמ' אלא שהאחרונים החמירו בכך לפיכך המיקל בכתם אפילו ביותר מכגריס בתוך ג' ימים לספירת ז' נקיים אפילו בטעם כל שהוא לא הפסיד כל כך כיון שבלאו הכי רבים מן האחרונים מקילים בכתמים אפילו בתוך ג' ימים ראשונים ע"כ, וכן עיין בשו"ת פנים מאירות (ס) דיש להורות כדברי הרמ"א עיי"ש.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בענין ג' ימים ראשונים של הז' נקיים יותר חמור משאר הימים

וזמן פליטת שכבת זרע תוך ו' עונות לשימושה

[סק"ז] **כתב** המחבר (ס) הפולטת שכבת זרע בימי ספירתה אם הוא תוך שש עונות לשמושה סותרת אותו יום, לפיכך המשמשת מיטתה וראתה אח"כ ופסקה אינה מתחלת לספור שבעה נקיים עד שעברו עליה שש עונות שלימות, שמא

מקורות

(נט) עיין לעיל סימן כ"ג בש"ך. (ס) סימן קפ"ו. (סא) סימן רמ"ט. (סב) ס"ק י"ג. (סג) סוף סימן ק"ו. (סד) ס"ק י"ד. (סה) סימן ס"ה. (סו) ח"ב סימן ק"ע. (סז) בסעיף י"א.

הזב ואשר תלא ממנו שכבת זרע, מה זב שלשה אף שכבת זרע שלשה, וס"ל דאין ללמוד דורות מסיני כמבואר שם במילתא דר' יוחנן. וי"ל אף דבה' עמיד פרישה התם שאני דגלוי לפני המקום המשמשים ביום ד' ולילה לא יפלטו כלל, ולדורות ילפינן מהך גזירה

ערב, ויום ה' עולה למניין. ויש שכתבו שיש

להמתין עוד יום אחד, דהיינו שלא תחמיל למנות עד יום הששי והוא יהיה יום ראשון לספירתה, דחיישין שמה תשמש ביום הראשון בין השמשות ומספור שהוא יום, ואפשר שהוא לילה, ואם תחמיל למנות מיום חמישי יהיה תוך ששה עונות לשמושה, על כן יש להוסיף עוד יום אחד דמעמה אי אפשר לנא לידי טעות (ת"ה סימן רמ"ה והאגור בשם ר"י מולין וש"ד וכ"כ מהר"א ומהר"ק שורש ל"ה), וכן נוהגין בכל מדינות אלו, ואין לשנות. ויש נשים שנהגו להחמיר עוד להמתין עד שבעה ימים (שם צת"ה), ואין טעם צדכר והחמיר יחמיר והמיקל נשכר להקדים ענמו למצוה. ויש שכתבו שעכשיו אין לחלק בין שמה עם צעלה ללא שמה, וכל אשה שרואה, אפילו כהם, צריכה להמתין ה' ימים עם יום שראתה צו ומפסוק לעת ערב ומספור ו' נקיים (שם צת"ה בשם א"י ומהר"ק) וכן נוהגין במדינות אלו ואין לשנות (סה"ת ומנ"ג).

יב. אם מעתה במנין יום אחד וטבלה ושמשה, צריכה להמתין ששה עונות שלימות ואחר כך תמנה יום

פלתי המבואר

בעי' ע"כ ב"י סיני ניתנה תורה. והיו ג"א לספירה וא"כ היאך אנו אומרים ביום ג' לספירה זמן מתן תורתנו. (ועיין במנ"ח מצוה ש"ט שמבאר הקושיא בטוב טעם דעת עיי"ש).

הפלתי מתוך מנהג העולם לפי דברי הירושלמי במס' שבת.

וכתב הפלתי דמבואר בירושלמי מסכת שבת (צ"ג) דמאן דאמר שש עונות לא יליף דין זה מפרישה שעשו ישראל בהר סיני לקבלת התורה, רק יליף כן מהיקש שנאמר "זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע" ודרשו מה זה בעיני ג' ימים כדי שתטמא אף שכבת זרע בעיני שלושה ימים עד שחצבור זמן הפליטה ואין ילפינן דין זה מסיני.

ויש לומר דאף דבה' לחודש עשו פרישה בקבלת התורה מ"מ לא ילפינן מהתם דשאני התם דגלוי לפני המקום דאלו שמשו ביום ד' ולילה לא יפלטו כלל אבל לדורות ילפינן מהך גז"ש דוב ודו"ק.

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בדעת הרמב"ם דאחר ג' עונות שכבת זרע מסריח ♦ תירוק של הפנ"י על קושיית המג"א היאך אומרים זמן מ"ת בו' סיני לפי הירושלמי ה"ל ♦ גירסת בעה"מ בירושלמי אשה שטעתה במנין ד' נקיים וטבלה ושמשה צריכה להמתין ו' עונות ואח"כ למנות יום שחיסר

[סק"ז] **כתב** המחבר (ע"ה) אם טעתה במנין יום אחד וטבלה ושמשה צריכה להמתין שש עונות שלימות

תפלוט לפיכך אינה מתחלת לספור עד יום ה' לשימושה, כגון אם שמשה במוצאי שבת אינה מתחלת לספור עד יום ה', דקיי"ל אין שכבת זרע מסריח עד שיעברו עליה שש עונות שלימות מעת לעת ע"כ.

והוא דהמחבר פוסק כשיטת רש"י ותוס' בנדה (ק"ג), וכן דעת רבינו חננאל והרא"ש ועוד ראשונים, "שפליטת ש"ז סותרת", ודלא כשיטת הראב"ד והרשב"א והר"ן דסוברין, דדין זה נאמר רק לטהרות ולא לבעלה.

וגם מה שכתב המחבר, דעד ששה עונות פולטת, כן מבואר במס' שבת (ק"ט), אבל חכמים אומרים שש עונות שלימות בעיני ע"כ, וכן הוא בתוס' נדה (ס' וברא"ש ע"ה) ועוד ראשונים, וכן כתב בתרומת הדשן (ע"ה) בשם הרב יעקב בי רב שדרש כן ברבים עיי"ש.

קושיית המג"א היאך אנו אומרים זמן מתן תורתנו בהג השבועות

הנה חג השבועות על פי קביעות שלנו הוא נקבע בכל פעם ביום השישי לחודש, אבל יום מ"ת היתה בו' לחודש דהרי פסח שיצאו ישראל ממצרים היה ביום ה' ור"ח אייר היתה בשבת ור"ח סיני ביום ראשון ולכר"ע בשבת ניתנה תורה לישראל.

והקשה המג"א (ע"ה) דלפי מה דקיי"ל כחכמים דס"ל ו' עונות

מקורות

(פס) ל"ג ע"א. (פט) פ"ו ע"ב. (ע) ל"ג ע"א. (עא) צפ"ד דמס' מה סימן א'. (עג) סימן רמ"ה. (עג) סימן פנ"ד סק"א. (עד) פרק ר"ע. (עה) נסעף י"ב.

[ח] להפליט כל זרע. ואין לאסור משום השחתת זרע, נזכרו
 זו המוס' (יבמות יב ע"ג וכמוצות לט ע"ה) גזי
 משמש צמוך, ודברים אלו משנה ערוכה היא (מקואות פרק
 ח משנה ד). וז"ל דאף שלשה ימים לקליטה, רוב זרע
 הראוי להריון נקלט מיקף,

אחד נקי ותמכול; אך סתירה שלאחר שבעה,

בגון שלא טבלה כראוי ושמשה, הרי זו טובלת בכל עת.

יג. האשה ששמשה ממתה וראתה אחר כך ופסקה, ורוצה לספור מיום
 מחרת ראייתה, תקנה יפה יפה אותו מקום במוך או בבגד [ח] להפליט

כל הזרע או תרחיץ במים חמים והם יפלימו כל הזרע. הגה: ויש אומרים דאין לנו בקיאין בזמן הזה ואין לסמוך
 על זה (הגהות מיימוני פ"ו וסמ"ק), והכי נהוג דהרי כבר נמצא שאנו נוהגין להמתין אפילו לא שמה כלל, כדי שלא
 לחלק בין ספירה לספירה, כ"ש כשהאי גוונא; וכל הפוך גדר דברים אלו צמקוס שנהגו להחמיר, ישכנו נחש.

פלתי המבואר

בביתו של שני וכסבור שהוא בנו וישא את בעלה הראשון
 שיש לו מאשה אחרת ואפשר שהוא בנו של ראשון ונמצא
 נושא אחרתו מאביו, ב) ועוד טעם נאמר כיון שאין השכינה
 שורה אלא על הוודאים שזרעו מיוחס אחריו לכן בעיני לדעת
 למי מיוחס הולד הזה, ואף דקיי"ל דאיסור דרבנן הוא מ"מ
 יש שיטות הסוברים דאיסור תורה היא.

ולפ"ז הקשה הטו"ז כאן (עט) למה לא מפרישין אותה ממנה
 אחר שבה עליה באיסור כדי להבחין בין הולד שנולד
 מעיבור אסור, וכי תימא דאין דין הבחנה רק בשני בעלים
 נפרדים לאשה אחד, זה אינו דהרי מבואר באבהע"ז (פ) לגבי
 גר ואשתו שנתגיירו דמפרישין אותו צ' יום כדי להבחין בין
 זרע שנזרע בקדושה לזרע שנזרע שלא בקדושה ואם כן למה
 לא נימא גם כן הכי.

חילוק של הפלתי בין גר לישראל

וכתב הפלתי לתרץ הקושיא דיש לחלק בין זרע הנזרע כשהם
 גויים ובין זרע שנזרע אח"כ שצריך בירור כדי שלא
 תצא תקלה על ידיהן דהרי זרע שנזרע בגיות הא גר ואסור
 לייבם (והוא שמא ייבם אשת אחיו מאמו שאם מעוברת היא
 כשתלד סבורה היא שבן ז' לשני הוא ונזרע בקדושה ותחזור
 ותלד בן אחריו וישא אשה וימות כלי בניס וייבם זה את אשתו
 וכיון שזה נזרע שלא בקדושה נמצא נושא אשת אחיו מאמו)
 וכדומה (לידע אם הולד מותר בממזרת דגר מותר בממזרת).

ואח"כ תמנה יום אחד נקי ותמכול אך סתירה שלאחר שבעה
 כגון שלא טבלה כראוי ושמשה הרי זה טובלת בכל עת ע"כ.
 מקור סעיף זה הוא בב"י, ושה ציין המקור לדברים אלו בשם
 הסמ"ק שיליף כן מהא דהשיב רמי ב"ח לרבא הא
 דכתב ואחר תטהר שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם היינו
 טומאת זיבה, אבל טומאת קרי אינו סותר אלא האי יומא
 דפולטת אינה עולה לה מן המנין, וזוהו הבין הסמ"ק דאי
 טעתה במנין יום אחד דלא ספרה אלא ששה ימים וטבלה לעת
 ערב ושמשה וא"כ אפי' פולטת ביום הטבילה אינו סותר כל
 מה שמנה אלא דחסר לה יום אחד מהו נקיים ולכן תמתין ו'
 עונות ואח"כ מונה יום אחד נקי ותמכול והיינו שיש בין הכל
 עם יום השימוש חמשה ימים ותמכול.

קושיית הטו"ז למה לא אמרו להמתין צ' ימים כדי להבחין בין
 זרע לזרע

והנה קיי"ל אשה שנתגרשה או שנתאלמנה הרי זו לא תנשא
 עד שתמתין שלשה חדשים כמבואר במשנה במסכת
 יבמות (ע), וברמב"ם (ע), ובשו"ע אבהע"ז (ע), והטעם כדי
 להוודע אם היא מעוברת או אינה מעוברת הוא להבחין בין
 זרעו של ראשון לזרעו של שני שלא יהיה הבן שתלד ספק בין
 תשעה חדשים לראשון ספק בין שבעה לאחרון, והכרת העובר
 הוא לאחר צ' יום, ושני טעמים נאמרו בזה, א) גיורה שמא
 ישא אחרתו מאביו, שאם תנשא תוך שלשה חדשים ותלד

מקורות

(עו) מ"א ע"ה. (עו) פ"א מהלכות גירושין הל' י"ט. (עט) סימן י"ג סעיף ט"ו. (עט) ס"ק י"א. (פ) סימן י"ג סעיף ה'.

פלתי המבואר

ועוד הרבה דברים שיש הבדל בין גר לישראל אבל כאן הולד הזה אינו רק פגום בעלמא ובשביל זה אין לעשות הבחנה. קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: בדברי הט"ז דלא בעינן הכא ג' חדשי הבחנה

דעת המחבר דבדיקה יפה בבית (היינו באותו מקום) מהני, שאינה צריכה לחשוש לפליטת זרע

[פס"ח] כתב המחבר (פ"ב) האשה ששמשה מטתה, וראתה אחר כך ופסקה ורצצה לספור מיום מחרת ראייתה (ולא להמתין ה' ימים לפני זה), תקנח יפה יפה אותו מקום במוך או בבגד להפליט כל הזרע, או תרחוץ במים חמין והם יפליטו כל הזרע (ותספור מיום המחרת) ע"כ.

ומקור דבריו של המחבר הוא בטור וברא"ש (פ"ב), וד"ל אם תרצה (האשה) להתחיל ספירתה מיום מחרת ראייתה תקנח יפה במוך או בבגד דק להפליט כל הזרע, או תרחוץ במים חמים ויפליטו המים חמין כל הזרע, וכן תנן (פ"ב), האשה ששמשה וירדה וטבלה ולא כיבדה את הבית כאילו לא טבלה, ומשמע הא אם כיבדה הבית קודם טבילה לא חיישינן תו לפליטה ע"כ, והביא עוד ראיות לדבר, וכן כתב הרשב"א בתורת הבית הארוך (פ"ב) עיין בבית יוסף שם, ומכל מקום יש חילוק בין לשון המחבר ללשון הרא"ש והרא"ש כתב יפה והמחבר כתב שתי פעמים יפה יפה זאת ועוד בבגד התנה הרא"ש שתהיה דק והמחבר השמיט את זה.

בקושיה הפלתי למה לא אסרו לעשות כן הרי יש בו משום

השחתת זרע

והקשה הפלתי, היאך אמרו חז"ל ליעץ אותה להתקנח ע"י בגד דק או ע"י מוך כדי להפליט הזרע, הרי לכאורה יש לאסור לעשות כן משום איסור השחתת זרע, דהרי איסור זה איסור חמור דהרי אסרו גם לגרום השחתה כמבואר במשנה נדה (פ"ב) כל היד המרובה לבדוק באנשים, הינו שבדוק בעצמו באמתו שמא יצא ממנו קרי "תיקצץ" והטעם שמתחמם ומרגיש כשמשמש ומוציא שכבת זרע לבטלה, וכן מבואר במס' שבת (פ"ב) יד לאמה תיקצץ, ומהאי טעמא אסרו חכמים לישון על ערפו ופניו למעלה וכמבואר בשו"ע הנ"ל.

[ובגמ' כתובות איתא (פ"ב) שלש נשים משמשות במוך, (א) קטנה (ב) מעוברת (ג) ומניקה, קטנה שמא תתעבר

במוכין לשאוב את הזרע שלא תתעבר שלא יקלט במקום הרינתה). ונחלקין הראשונים בכיבדו הגמ', ואציין מקצת מדבריהם, והראשון דעת התוס' שמפרש דמחלוקת התנאים בשלש נשים היא במוך שנותנת אחר התשישי, ור' מאיר סובר דחייבת מן הדין או עצה טובה להשים שם המוך בשלש אלו כדי שלא יבואו לידי סכנה, וחכמים סוברים מותרת לשמש גם בלא מוך משום שומר פתאים ה', אבל אין איסור להשים מוך אחר התשישי אפי' בשאר הנשים גם לפי ר"מ שהרי כיון שהבעל שימש כדרכו והאשה מצווה על השחתת זרע לפי ר"ת, (ובתוס' הרא"ש במס' יבמות כתב דכיון דכבר נעקר הזרע מן הגוף לא שייך בו השחתה).

וייש עוד שיטה, דכאן מיירי שאשה זה משמשת במוך שהאשה מניחה מוך לפני תשישי, ור"מ ס"ל שחייבת לעשות כן כדי שלא לסכן את הולד, וחכמים פוטרין.

וייש שיטה שלישית שסובר, דגם חכמים מודים שיש בתשישי במוך השחתת זרע ושאר כל הנשים אסורות לשמש במוך שנותנת שם לפני תשישי שאין דרך תשישי בכך, והרי הוא כמטיל זרעו על העצים והאבנים, שאין המקום ראוי להזריע כיון שהוא סתום, ומה לי להשחית דרכו על הארץ ומה לי במוך כיון שאינו כדרך כל הארץ שעושה המעשה בידים להשחית הזרע, וכמעשה הזה אינו ראוי להזריע בשום מקום ולכן אינו דומה לקטנה, ולא נחלקו התנאים אלא בשלש הנשים דדעת ר"מ שמותרת לשמש במוך משום חשש סכנה, וחכמים אוסרין גם כזה ועיין בתוס' כתיבות הנ"ל בחירוף הראשון, (ועיין תוס' מגילה (פ"ב) שאסתר שימשה במוך ובמהרש"א שם דדוקא עם אחשוורוש שימשה במוך אבל לא עם מרדכי).

ביאור הפלתי למה אין כאן איסור השחתת זרע דהרוב נקלט מיד

ותירוצי הפלתי דאף דאמת הוא דעד שלשה ימים לקליטת הזרע, היינו שעד שלשה ימים לא נקלט כל הזרע, מכל מקום הני מילי בכל הזרע אבל רוב הזרע הראוי להריון

מקורות

(פ"ב) נסעיף י"ג. (פ"ב) נפיק נזות כומיס סימן א'. (פ"ג) נפ"מ דמקוואות מ"ד. (פ"ד) נ"מ ז' טע"ה. (פ"ה) י"ג ע"ה. (פ"ו) ק"ט ע"ב, ועיין ברמב"ם פכ"ה הל' כ"ו מהל' איסור, וצו"ע אנה"ע סימן כ"ג סעיף ד' וצו"ע סימן ג' סעיף י"ד. (פ"ז) ל"ט ע"ה. (פ"ח) מהל"ס קט"ז ו'. (פ"ט) י"ג ע"ב.

פלת המבואר

התוס' ♦ באשה שראתה כתם אם מותרת לה בשעת הדחק לחשוב יום ההפסק טהרה למנין ז' נקיים ♦ טעם למה בשבעת ימי המשתה בעינין ז' ימים שלמים ולמה בנזיר אמרינן מקצת היום ככולו ♦ חילוק של הרב"ז דלא אמרינן מקצת היום ככולו באיסור כרת ♦ דין דמקצת היום ככולו דין דרבנן הוא ולא מה"ת ♦ לדון בהפסק טהרה על כתם שהוא מדרבנן ודאי אי אמרינן מקצת היום ככולו ♦ עשתה הפסק טהרה אחר שקיעת הגאונים ♦ הפסק טהרה חיובה מה"ת או מדרבנן ובדעת הרמב"ם ♦ דוחה ראייה הנ"ל בכוננת הרמב"ם דהפסק טהרה מה"ת ♦ דוחה עוד ראייה הנ"ל דהפסק טהרה הוא מה"ת בכוננת הרמב"ם ♦ דעת הרשב"ם דהפסק טהרה מדרבנן הוא ♦ טעם למה בעינן בדיקה בבין השמשות אם ראתה באותו יום ולמה לא מהני הפסק של יום הרבה לפני זמן ביהש"מ ♦ אי יש להוכיח מהא דקיי"ל דצריכה הפסק טהרה גם לכתם דדין הפסק טהרה מה"ת ♦ אי יש להוכיח דהפסק טהרה הוא מדרבנן ♦ עוד בדין הנ"ל אי הפסק טהרה הוא מה"ת או מדרבנן ♦ אי אפשר להקל לעשות הפסק טהרה בלי בדיקה רק במחשבה ולאשה שיש לה מכה באותו מקום שאינה יכולה להטהר ♦ בזמן הזה שעושין ההפסק טהרה אחר חמשה או ששה ימים אחר התחלת הראייה יש להקל יותר בדין הפסק ♦ אם מהני לעשות ההפסק כמה ימים לפני התחלת ז' נקיים ♦ שיטת הראשונים והאחרונים בדין תליית ג' ימים הראשונים של ימי ליבונה בכתמים ♦ שיטת בעל התרומה להחמיר בג' ימים ראשונים ♦ שיטת בעל תרומת הדשן בכוננת הבעל התרומה דרק כתם למעלה מכגריס אין תולין ♦ דעת הרמ"א דדוקא במכה שספק מוציא דם יש להחמיר ♦ דעת הש"ך לחלוק על הרמ"א דגם אם מוציא דם וודאי אין להקל ♦ דעת המנחת יעקב בתורת השלמים ודעימה שהכריע כהרמ"א ♦ דעת הסדרי טהרה ודעימה כהש"ך ♦ אין חילוק בחומרת בעל התרומה בין ראתה הכתם על בשרה או על חלוקה ♦ בדעת המחבר אי חושש לדברי בעל התרומה ♦ דעת הערוך השלחן דבזמנינו יש להקל לפי שמונין ה' ימים לפי ההפסק ♦ בדם חימוד תולין להקל בג' ימים ♦ אי ג' ימים אלו בעינן מעת לעת ♦ אם תולין להקל כשהלבישה בגדי צבעונים בתוך ג' ימים לליבונה ♦ מצאה כתם ביום הרביעי אי יש לחוש שמא היתה שם הכתם לפני ז' ובתוך הג' ימים הראשונים ♦ אם ראתה כתם בתוך ג' ימים ואח"כ התחילה עוד פעם למנות וראתה שוב בתוך ג' ימים ♦ דין חמשת ימים לפני הז' נקיים ♦ דעת ר"ת דדין זה נאמר רק בזב שבא עליה ♦ דעת הראב"ד דדין זה נאמר רק לטהרות ♦ דעת מהר"ק להלכה ♦ דעת הב"ב בדעת הר"ף ♦ להלכה ♦ דעת הרמ"א לגזור לא שימשה אטו שימשה ♦ דעת הג"ב ♦ זמן של פליטת שכבת זרע ♦ חומרת תרומת הדשן להוסיף עוד יום אחד

נקלט תיכף ומיד ורק מיעוט הנשאר נקלט עד ג' ימים, וארווח לן דעל מה שנקלט לא מועיל רחיצה כיון שכבר נקלט ולכן מותרת ברחיצה כי מה שלא נקלט כבר על הרוב לא יהיה נקלט עוד ואין כאן השחתת זרע ומותר.

ומדבריו יש כאן שני ביאורים שהולכין על קוטב אחד לבאר סיבת ההיתר של רחיצה, א) דרוב הזרע נקלט תיכף ומה תאמר לחוש למיעוט זרע שלא נקלט עדיין, ב) גם בזה יש רוב שלא תהיה נקלט לעולם.

דחיית דברי המג"א בהלכות יוה"כ שלא תרחץ במקום שיש

סברא שתתעבר

ולפי דברינו עד כאן יש לדחות דברי המג"א בהלכות יוה"כ (5) שכתב לפרש דברי הרמ"א שכתב שם (65) דאין צריך לטבול בערב יו"כ רק פעם אחת בלא וידוי משום קרי ע"כ, ולפי זה אשה ששמשה תוך שלשה ימים צריכה לכבד ביתה בחמין שלא תפלוט שכבת זרע ודוקא שלא היה סמוך לטבילתה או סמוך לוסתה (66) שאותן שעות רגילות להתעבר ויש לחוש שתשחית זרע ההריון ע"כ.

וצ"ב דבריו דמשמע דעד ג' ימים יש לחוש להשחתת זרע אם ראוי להתעבר באותן הימים ולפי הנ"ל אינה ראויה להתעבר מאותו זרע שלא נקלט תיכף [ומה שכתבו האחרונים ליישב קושית הפנ"י במס' שבת (67) ד"ה לשם למה לא ציווה לכבד את ביתה ולא יצטרכו לעכב כמה ימים קבלת התורה ותי' לפי המג"א, אבל לפי הפלתי אי אפשר לתרץ כן חוץ אם נימא דאז היה להם דין ב"ג ובב"ג לא אזלינן בחר רובא (וכלל אי בב"ג איכא השחתת זרע דנו הפוסקים) ולפ"ז נדחית מה שכתב כאן הבאר הגולה מטעם זה נהגו הנשים שלא ילכו לבית המרחץ בג' ימים שאחר הטבילה משום דרוב נשים מתעברות אחר טבילתן ולפיכך אילו היה נכנסות למרחץ בתוך ג' ימים טרם שישריח הזרע היו המים מפליטין ממנה כל הזרע, וגם במנחת יעקב (68) משמיה הדרושה].

קיצור תוכן הענינים המבואר בהערות: אי אשה אסורה ברחיצה משום השחתת זרע ג' ימים סמוך לטבילתה ♦ כדברי המג"א כתב הדרושה בשם רבו דאין לאשה לרחוץ ג' ימים סמוך לטבילה אבל מדברי הפלתי משמע דלא חש לזה ♦ שני ראיות לסברת הפלתי שהוא סברת רוב האחרונים דהזרע נקלט מיד ♦ בגדר החילוק דלגבי נדה אמרינן מקצת היום בתחילתו ולגבי זבה ב' נקיים שלה לא אמרינן כהא ♦ לא אמרינן מקצת היום ככולו רק בתחילתו או בסופו ולא באמצע ובביאור סברת

מקורות

(5) סימן מר"ו סק"מ. (65) נסעיף ד'. (66) עיין ש"ך סימן קפ"ז סק"ט. (67) פ"ו ע"א. (68) ס"ק כ"ג.

פילתי המבורא

בנוסף על חמשת ימים ♦ אי בכתם ג"כ צריכה להמתין ה' ימים גם בשלא שימשה ♦ אי אין בעלה בעיר גזרינן שימשה אטו לא שימשה גם בדם טוהר אין להקל בהמתנת ה' ימים ♦ אי גזרינן בכלה לא שימשה אטו שימשה ♦ אי היו אסורים בתשמיש מחמת אבלות אי גזרינן לא שימשה אטו שימשה ♦ אי חוששין לחומרת תרה"ד במקום דאתי לדידי קולא להרחיק החפיפה מן הטבילה ♦ במקום ביטל מצות פו"ר לא אמרינן לגזור אטו שימשה ♦ ראתה קודם תשמיש לאחר טבילה דם אי צריכה ה' ימים ♦ כלה לאחר בעילת מצוה שראתה דם אם צריכה ה' ימים ♦ אשה שראתה כתם ואחר שני ימים ראתה דם אי צריכה עוד פעם ה' ימים ♦ דעת הראשונים בבדיקות ז' נקיים ♦ לא בדקה רק ביום השמיני אין לו רק יום אחד ♦ אם בתוך ז' נקיים הגיע יום וסתה ♦ ספרה ז' נקיים ולא טבלה והגיע יום וסתה ולא בדקה ואח"כ בדקה וטבלה ♦ גם בזה"ז מעכב בדיקת יום ראשון ושביעי ♦ אשה שיש לה מכה יכולה להקל לכתחלה לסמוך על בדיקת ראשון ושביעי ♦ אי בדיקת הפסק טהרה נחשבת לבדיקת יום ראשון גם כן ♦ שכחה לבדוק ביום השביעי אי מהני בדיקת ביהש"מ ♦ שכחה לבדוק ביום השביעי ולנתה אצל בעלה סומכין על שיטה הראשונה במחבר דמהני בדיקה אחד מז' נקיים ♦ יש נוהגים שלא להתרחץ בחמין בז' נקיים שמא יתלבן הדם ♦ יום ראשון ויום שביעי בבדיקות גם בדיעבד ♦ בירור דעת הראשונים והשו"ע אם מעכב בדיקת יום ראשון ושביעי מז' נקיים ♦ שני טעמים למה פסקו כמה ראשונים דהלכה כרב ♦ עוד טעם למה פסקו הלכה כרב ♦ טעם שיטת הראשונים שכתבו להחמיר בבדיקת ז' נקיים ♦ הלכה, רוב ראשונים מקילין בבדיקת יום אחד מז' נקיים, והמחבר הביא שני השיטות אחד בסתם והשני ביט ומסיים ואין להקל ♦ זן עוד בדעת המחבר למה מחמיר לחשוש לשיטת המיעוט פוסקים ובדעת הרמב"ם בזה ♦ ביאור דעת הרמב"ם ♦ יש לדון אם יש לו ברירה יום אחד מן הז' נקיים איזה מהן לבדוק ♦ בירור דעת המחבר ושיטת הראשונים בבדיקת ז' נקיים אם בעינן בדיקה טובא או גם קינוח מהני ♦ דעת הראב"ד דדין בדיקות דוקא לקדשים נאמרו אבל לבעלה קינוח לבד מהני ♦ הנו"ב מחזק דברי הראב"ד מסברא ולא אמרינן דדם נמצא בכותלי הרחם ♦ החו"ד חולק על דברי הנו"ב שמדמה ספק במקוה לדון דילן ♦ עוד ביאור להסביר שיטת הראב"ד דמהני קינוח גרידא ולא בעינן בדיקת חורין וסדקין ♦ שיטת הרמב"ן

והריטב"א לחלק בין בדיקת הפסק טהרה דבעינן חורין וסדקין לבין בדיקה בכל יום דמהני קינוח ♦ דעת הרשב"א דדם בדיקת של ז' נקיים בעיא חורין וסדקין ♦ ביאור דעת המחבר שפסק כדעת הרשב"א נגד רוב פוסקים שהקילו בקינוח גרידא בז' נקיים ♦ טעם של בדיקות יום ראשון ושביעי ♦ ספירה לא בעינן אלא מהני במחשבה גרידא ♦ אשה ששכחה באיזה יום עשתה ההפסק טהרה ♦ אופן הבדיקה ♦ אי יש להקפיד להניח המוך עד אחר בין השמשות של רבינו תם ♦ אשה שהניחה מוך ולא בדקה בו אי הוי כבדיקת חורין וסדקין ♦ מוך דחוק לאחר רחיצה אי מעכב ♦ אשה שהפסיקה בטהרה בחו"ל ונסעה לא"י אם צריכה להמתין עד שיהיה לילה ודאי בחו"ל ♦ במקום שאין עירוב (עדיין) אי מותר לאשה לצאת לחוץ עם מוך דחוק שעשתה להפסק ♦ דברי החות דעת דס"ל דבזה"ז כל יום מז' הימים ספק יום ראשון הוא ♦ שני נקודות בדברי החו"ד דאין אנו בקיאים בין דם טמא לדם טהור ועוד נקודה דאין אנו בקיאים בין ימי נדה לזיבה ♦ לפלפל לפי סברת הטו"ז דרוב דמים באשה טמאה היא ♦ בדעת בעה"מ דרוב דמים שיוצא מן האשה טמא ♦ אחר ג' ימים של ההפסק בטהרה יש להקל לגבי לבישת לבנים ♦ מקור הדין דצריכה לבלוש לבנים הוא מדברי ראשונים ♦ הטעם שמא תראה ותסתור ♦ עוד טעם כדי שלא להתגנות על בעליהן ♦ עוד טעם כיון שאין תולין בכתמים בג' ימים הראשונים ♦ עוד טעם כדי שתטמא כתם שרואה עכשיו ♦ הנפק"מ בין הטעמים ♦ אי היסח הדעת מעכב בספירת ז' נקיים ודעת המעיל צדקה דמעכב ♦ לפלפל בשני הכוחות של המעיל צדקה ♦ שיטת האחרונים בזה אי טוברין לחשוש לדברי המעיל צדקה או לא ♦ אשה שאיבדה הכרתה אי מקרי היסח הדעת ♦ אם בדקה אחר השקיעה מה דינה ♦ אי יש להקל מחמת ס"ס מתי ביהש"מ וביהש"מ גופא הוי ספק ♦ דם שבא ע"י נס מן המקור אי דם נדה הוא ♦ אשה שהוציאו ממנה הרחם מה דינה לגבי ז' נקיים ♦ בשיטת הראשונים הסוברים דכיבוד הבית מועילה לנקות השכבת זרע ♦ חוץ מראיה ה"ל ממשנה דמקוואות הביאו עוד ראייה מגמ' יבמות ומגמ' שבת ♦ כמה מהלכים בראשונים בגדר כיבוד הבית, הליכה, רחיצה או קינוח ♦ דעת הרמב"ם בזה וביאור דברי הרמ"א דס"ל דלא מועיל כיבוד הבית ♦ אי נשים מצוות האשחיתת זרע ואי יש חילוק לפני תשמיש או לאחר תשמיש ♦ אי מותר לרב לפסוק לפני ברכת התורה

the 1990s, the number of people in the UK who are aged 65 and over has increased from 10.5 million to 13.5 million (15.5% of the population).

There is a growing awareness of the need to address the needs of older people, and the Government has set out a strategy for the 21st century in the White Paper on *Ageing Better: The Government's Strategy for Older People* (Department of Health 1999).

The White Paper sets out a number of key objectives for the Government, including the need to ensure that older people are able to live independently, and to participate in the life of their communities.

One of the key areas of concern is the need to ensure that older people have access to the services and support that they need to live independently. This includes access to housing, transport, and social services.

The White Paper also sets out a number of key objectives for the Government, including the need to ensure that older people are able to live independently, and to participate in the life of their communities.

One of the key areas of concern is the need to ensure that older people have access to the services and support that they need to live independently. This includes access to housing, transport, and social services.

The White Paper also sets out a number of key objectives for the Government, including the need to ensure that older people are able to live independently, and to participate in the life of their communities.

One of the key areas of concern is the need to ensure that older people have access to the services and support that they need to live independently. This includes access to housing, transport, and social services.

The White Paper also sets out a number of key objectives for the Government, including the need to ensure that older people are able to live independently, and to participate in the life of their communities.

One of the key areas of concern is the need to ensure that older people have access to the services and support that they need to live independently. This includes access to housing, transport, and social services.

The White Paper also sets out a number of key objectives for the Government, including the need to ensure that older people are able to live independently, and to participate in the life of their communities.

One of the key areas of concern is the need to ensure that older people have access to the services and support that they need to live independently. This includes access to housing, transport, and social services.

The White Paper also sets out a number of key objectives for the Government, including the need to ensure that older people are able to live independently, and to participate in the life of their communities.

One of the key areas of concern is the need to ensure that older people have access to the services and support that they need to live independently. This includes access to housing, transport, and social services.

The White Paper also sets out a number of key objectives for the Government, including the need to ensure that older people are able to live independently, and to participate in the life of their communities.

One of the key areas of concern is the need to ensure that older people have access to the services and support that they need to live independently. This includes access to housing, transport, and social services.

The White Paper also sets out a number of key objectives for the Government, including the need to ensure that older people are able to live independently, and to participate in the life of their communities.

תורת המורה

פניו בדיבור ופניו
לבוש ופניו כולו
מראהו ליתו מראהו

תוכן העניינים

תפארת ישראל

שמוז	סימן קפג
שמח	סימן קפד
שמט	סימן קפה
שנא	סימן קפז
שנח	סימן קפח
שנס	סימן קפט
שסג	סימן קצ
שע	סימן קצא
שעא	סימן קצג
שעז	סימן קצו

תפארת ישראל

סימון קפג

(א) עיירך מ"ש אמו"ז הגאון ז"ל צסק"א דרזנוו להוכיח פירוש בגמרא דגדה דף ג"ו הא דמשני ארגשה ואימר הרגשת עד או שמש הוא, דבאמת לא הרגישה רק היא חושבת שהיה לה הרגשה, ממוס' ד"ה אימור וכו' דהקשה אמאי לא אמרין הרגשת מי רגלים היא כדאמר ברש"י מכילמין והקשה הוא ז"ל הא הכא באמת הרגישה, וא"כ היאך לתלות בחשש רחוקה ולפטרה אותה מקרבן וכי דנין להקל מלהחמיר, דלעיל הוא להחמיר לטמאה למפרע, אלא על כרחק כפירוש הג"ל ע"ש. וביאור דבריו כך הוא, דבאמת הכא חייב דאי קרבן, לכיון דהיא אומרת דהרגישה רק אן אמרין לפטרה מקרבן דלאו הרגשה מעליא היא, אצל לולי כן חייב צקרבן. ולא שייך לומר דהוא קולא למייתי חולין בעורה, דהא באמת חייבת שפיר קרבן. ולק"מ מהא דמבואר בגמ' הג"ל דף ע"ב אמרו להם צ"ה אם הביאונו לידי טומאה להחמיר לא נביאהו לידי קרבן להקל ופירש רש"י להביא חולין בעורה, דהתם מעולם אין כאן חיוב קרבן משא"כ הכא ופשוט:

והנה לכאורה עלה ברוחי להוכיח כפירוש הג"ל מסוגיא דגמ' הג"ל, דפריך שם תחילה ממתני' אשה שעשתה זריכה עומדת טמאה יושבת טהורה, ופירש רש"י בד"ה יושבת, דמכה יש לה במקום מי רגלים שאין דרך דם נדה ללאת עם מי רגלים, ואי דארגישה יושבת אמאי טהורה. ומשני ארגישה ואימר הרגשת מי רגלים היא. ולכאורה קשה הא הרגשה צריך להיות דאמרה דנפתח מקורה וזה ודאי אינו באה ממני רגלים, דאין דרך מי רגלים להביא דם נדה כפירוש רש"י הג"ל, וא"כ פשיטא לפ"ד תרומת הדשן צסימן ק"ץ [רמון] דאם מרגשת דנפתח מקורה אף דלא מנאה כלום טמאה, דקשה אף דאין דרך מי רגלים להביא דם נדה מ"מ לא גרע מאם לא מנאה כלום הא מ"מ ארגישה ובהרגשה לנד טמאה. וכה"ג לשיטת הדרכי משה צסימן קפ"ח דחולק על דינא דתרומת הדשן, מ"מ מודה באם מנאה דם טמאה והכא מנאה דם, וז"ע מאי משני הגמ'. אף אי אמרת

דאיירי בלי הרגשה כלל א"כ יושבת שפיר טהורה ואין זה דם נדה דאין דרך ללאת במי רגלים, ואם עומדת דהדר למקור לכן טמאה. והקושיא ופירוש מבואר וא"כ גם בתירון צ' הרגשת שמש ועד הפירוש כן וז"ע:

והנה גם מנאמי לכאורה ראיה לדברי אמו"ז הגאון המחבר ז"ל דהכניסה עד היו ספק הרגשה דאורייתא, מהא דאיתא דף י"ד צדקה צעד בדוק לה וטמחו צירכה ולמחר מנאה דם אמר שמואל טמאה נדה. וקשה אי ארגישה לשיטת התרומת הדשן הג"ל אפי" לא מנאה כלום טמאה, (וא"ל הכא מודה הת"ה דאם לא ראתה דטהורה היא כיון דיוכל לתלות אותו הרגשה צעד בדברי הגמ' הג"ל קשה הא העד אינו נכנס עד המקור) ואי איירי בלא הרגשה הא שמואל ס"ל עד שתרגיש וכו', אע"כ ז"ל דאיירי בלא ארגישה רק כיון דצדקה ושימש אימר ארגישה והרגשת עד או שמש הוא וז"ע (ועיין סימן ק"ץ מ"ש מזה):

אך באמת שניהם יוכל לדחות, די"ל דאין עינים באותו מקום לידע ממה צא הרגשה רק היא מרגשת כאב וכמבואר בגמ' דף ג' גבי ישנה וכו', א"כ אמרין הא דהיא חושבת שנפתח מקורה טעמא היא, והוא רק ממני רגלים ובאמת לא צא אל המקור, וכה"ג י"ל גבי עד ושמש דאף דאין העד ושמש מגיע למקור, כמ"ש הרמב"ם דהאבזר דש צפנים עד הפרודור, אע"כ כזה הוא צרור דהיא מרגשת רק ציערתא ועמ"ש חוס' לעיל לצ"ה אף דלא הטיילה המים ע"ש יש פנים וז"ע:

(ג) עיירך כתב שם הגאון אמו"ל דוחק לומר דס"ל להגות מיימוניות כהרמב"ם דספיקא דאורייתא רק מדרבנן לחומרא ע"ש. ובאמת היה קשה לי כבר על הא דכתב הרמב"ם צפ"ט מהלכות איקורי ביאה אם לא הרגישה וצדקה ומנאה דם לפנים צפרודור הרי זה בחזקת שצא בהרגשה וכו' ע"ש, וזה הוא דין תורה כמו שדייק הגאון הג"ל בעלגמו, וקשה הא ספיקא דאורייתא לקולא. והיה חסום אצלי מבלי להביא לקמן בכללי ס"ס,

כי אמרתי אף דהרמב"ם ס"ל ספיקא דאורייתא לקולא, גבי ספק הרגיל מודה ועיין בחומ' פסחים דף ט' דלא הוה כלל ספק ע"ס. וא"כ הכא הוה ספק הרגיל. ועוד הא הכא הוה רוב, דרוב דמיס באיס ממקור ורוביה בהרגשה ונעשה החוקה מכה רוב הג"ל ולא הוה כלל לענין ספק דאורייתא לקולא וי"ע:

סימן קפד

(א) עבמ"ש אמרו"ז הגאון ז"ל סק"א על הש"ך דס"ל באשה שאין לה וסת בחוץ ל' מיקרי שלא בשעת וסתה ווא"ז צדיקה, והקשה א"כ אין משכחת להנריך לבעלה צדיקה, ולפענ"ד דיפה דיבר לדינא, אבל על הש"ך אין כאן תפיסה, דלשיטתו הולך דס"ל לקמן קפ"ו דלא כמחבר, ודעתו להשוות רוב פוסקים בהר"ף דבאמת א"ז לבעלה צדיקה אפי' באין לה וסת, לענין טהרות לא דיבר כאן הש"ך כלל. ובאמת לכאורה י"ל דס"ל טעם בדבר דהא אין אשה מטמאה מדאורייתא כי אם בהרגשה, ואם כן הוה רק ספק דרבנן וספיקא לקולא וא"ז אפילו לצרר, כמבואר בכללי ס"ס דאף לאין חוקה כ"כ אליס דאשה בחוקת טהרה עומדת כיון דאין לה וסת קבוע, מ"מ יותר יש כאן חוקת טהרה מאיסורא. אך כל זה תוך ל', אבל ציוס ל' כיון דרוב נשים תראה בל' יום אזלינן בתר רובא להיות חושש ונריך צדיקה ולא מקודם. כן נראה לענ"ד הקלושה להליץ בעד הש"ך:

(ב) עיין בהגאון אמרו"ל סק"ג הביא קושית הבי"ע על הרא"ש דפסק בנדה וסת דרבנן וביצימות כתב דאסור לפקוד אשתו סמוך לוסתה כר"ת, ואפשר לומר דס"ל להרא"ש הא דקיי"ל וסתות דרבנן דחוקה אורח צומונו בא הוה רק דרבנן, אף דחזינן רוב נשים יש להם וסת קבוע ובודאי אף מדאורייתא אזלינן בתר רובא, רק הטעם מ"מ וסת דרבנן כיון דמ"מ לא באה אורח בהרגשה, ומדאורייתא אינה אסורה כי אם בהרגשה א"כ שפיר פסק דאסור לשמש סמוך לוסתה דאולי יראה בשעת תשמיש, ואף דידיה בהרגשה ימלה בהרגשת שמש, ולואת אסורה אפשר אפילו מדאורייתא דאז וודאי גם הרוב מסייע לאיסורא ועמש"ל סק"ד. או י"ל דס"ל כסברה אמרו"ז הגאון בכמה דוכתי דטבע של התשמיש גורם להזיל דם, וא"כ אף דחוקת אורח צומונו בא לאו חוקה דאורייתא, מ"מ אסור לשמש מדאורייתא בשעתא הסמוך דתשמיש גורם להזיל דם. אך באמת כ"ז הכל דחוק בדברי הרא"ש, אבל לולי דמתפינא לדבר נגד הבי"א אמרתי אף דוסתות דרבנן, מכל מקום ס"ל להרא"ש דאסור [לפקוד] אפילו מדאורייתא משום לאו דלא תסור וי"ע:

(ג) אמרו"ז הגאון בסק"ט הביא קושית הבי"ע יוסף על הטור דפסק היתה במחצא צריכה לכתחילה צדיקה ובגמ' ילפינן מעוברת מדין מחצא ובגמ' מעוברת פסק דאין צריכה. ולפענ"ד הקלושה אפשר י"ל כך, דבאמת נריך להצין היאך מותרת אחר וסת, אף דחוקה דחרדה מסלקת דמיס מ"מ הא איכא כנגדה חוקה אורח בא צומונו, אך זה אינו, חדא אף אם יש חוקה לצדיקה חוקה נשארה אשה בחוקת טהרה עומדת, או י"ל אף דאיכא חוקה אורח בא צומונו מכל מקום איכא עכ"פ מיעוט דלא רואה צומונו, וסמוך מיעוט לחוקת דמיס מסולקת ואיתא לרוב, ורוב וחוקה רובא עדיף. אמנם עדיין קשה, כמו דאין סומכין על ס"ס היכי דאיכא לברורי פשיטא דלא סמכין על רוב, דס"ס אליס לענין התירא מרוב כמבואר בכללי ס"ס, וא"כ הכא איכא לברורי ע"י צדיקה ולואת נריך צדיקה. אך כ"ז באיסור דאורייתא, אבל באיסור דרבנן ודאי סמכין על רובא או חוקה הג"ל וא"ז לצדוק ולצבר. ולפי"ז י"ל גבי מעוברת שפיר מותרת בלי צדיקה, כיון דאין כאן הרגשה והוה רק ספק דרבנן סמכין על רוב או חוקה, אבל גבי היתה במחצא יש לחוש לאיסור דאורייתא דלמא באמת ראתה בהרגשה ומחמת בלהה ופחד לאו אדעתא דהרגשה ובספק דאורייתא לא סמכין ארובא היכי דאיכא לצרר ולואת מנריך הטור צדיקה, משא"כ במעוברת דאי הוה מרגשה וודאי היתה צודקת את עצמה. והגמ' דמדמיית מחצא למעוברת באמת קאי להך מ"ד וסתות דאורייתא וחד דינא איח ליה:

(ד) עי"ל סק"י מ"ש הגאון ז"ל יבוא נכון על קושית חוס' דף ט"ו לשיטת הרמב"ם והרי"ף, דס"ל דעוברת וסתה בעלה בא עליה בלי שאלת פיה. ולענ"ד אפשר לומר כך, דכבר כחצתי בס"ק הקודם דלאחר וסתה מותרת, דסמוך מיעוט דלא רואים צומונו ואם רואים לאו רואים בהרגשה לחוקת חוקת טהרה, וזה רובא דאורייתא דוודאי איכא מיעוט דלא רואים בהרגשה, וא"כ יתח להך חוקה אורח בא צומונו דאיכא רובא דאורייתא הג"ל כנגדו, ובלא"ה רוב עדיף מחוקה, ולואת אין נריך אפילו לשאלת פיה כי סמכין על רוב דאורייתא אך כ"ז לאחר זמן וסת דאף אם ראתה אולי היה בלא הרגשה, אבל סמוך לוסתה אסורה לשמש דלמא בעת תשמיש תראה בהרגשה סברה היא דהרגשת שמש היא. ואין להקשות הא מבואר בש"ע בסמין זה בסעיף הקודם דמעוברת מותרת לשמש צומונו וסתה, וקשה וניחוש דלמא תראה מחמת תשמיש ותולה כנ"ל. זה אינו דהוה רק דעת הרא"ש אבל לא הרמב"ם, ועוד עש"ך דצומונו וסתה

קשה הא דלמחר ר' יוחנן צנדה דף ט"ו (ע"ב) ספק ראתה וספק טבולה א"ל לשאלת פיה, וקשה הא נרין לצרר, וצוה ליחא למירוח אמרו"ה הגאון ז"ל הנ"ל. ובאמת כפמש"ל דאין דין זה צרור גבי ס"ס לנרין לצרר, מעיקרא אין כאן קושיא, אך לשיטת הש"ך דהוכיח כן בכללי ס"ס מגמ' קשיא. אך נ"ל כן, דבלאו הכי נרין להבין בגמ' לשיטת הר"ף והרמב"ם דס"ל אליבא דר"י וסתות דאורייתא, הא דלמרינן שם אימר דלמחר ר' יוחנן בספק ראתה דאיכא ס"ס ודאי ראתה מי אמר אין ספק מוציא ודאי. ולכאורה קשה, לר"י דס"ל וסתות דאורייתא א"כ אפילו צדקה ומנאה טהורה עמאה דאיכא חזקה דראתה, והא סוקלין על החזקה וה"ל ג"כ כודאי ראתה, ומה חילוק יהיה בין ראתה וכו', אלא ע"כ נ"ל כמש"ל אף דאיכא חזקה דרואה מ"מ איכא מיעוטא דלאו רואין, כדלמחר צאמת ר' זירא אס צדקה שיעור וסתה ומנאה טהורה טהור, וא"כ סמוך מיעוט זה לחזקה חזקת טהרה דהיינו בשיעור זמן טבילה, הדרא לחזקת טהרה קמאי ואיתא לרובא משא"כ כודאי ראתה ליכא רובא רק חזקת טהרה דטבילה, אוקי חזקה לבהדי חזקה וגשאר ספק ולחומרא, וזה נכון. ולפ"ז כיון דאיכא רובא נגד חזקת איסור, וגם בלא"ה הניחה בחזקת טהרה מעיקרא קודם זמן וסתות, ודאי אלים דלא נרין אפילו שאלת פיה כיון דיש לה חזקה ורוב נגד חזקה ולק"מ וק"ל:

(ב) עבמי"ש אמרו"ה הגאון ז"ל סק"ב אס אומרת אמתלא, תחילה סבורה שטמאה אני ועכשיו נחללה שהדס הוא ממכה ל"ש מירוח רשב"א דבעשה מעשה רבה אינה נאמנת. ואין לומר אמתלא כו מודה הרמב"ן, הא ילפותא מכתובה דיואלת בלי כתובה, וקשה עדיין למה יואלח בלא כתובה הא יש לה אמתלא כו וע"ש מה שדחוק לתרץ. ולכאורה י"ל דאמתלא כו מודה הרמב"ן ומ"מ הגמ' קאמר שפיר דתנא בלא כתובה, דהא היא רואה להוציא ממון מבעלה המוחזק בטענת ספק שלבשה הבגדים טרם שנתצרר לה שהדס בלא לה ממכה ועכשיו נתצרר שהוא ממכה, אומר ויל אייתי ראיה ע"י צדיקה שכדצריך כן הוא ולק"מ. וא"ל הא הבעל רוצה להוציא אותה וא"כ עליו להביא ראיה וכן משמע ק"ח בסו"ט והרא"ש, זה אינו דוה ראיה גמורה שלבשה בגדים לנדתה וק"ל. אך מכל מקום יותר נוה לי בצירוח אמרו"ה לזה חזקה גמורה, שטרם שעשתה מעשה רבה כו צדקה עממה בחורים וסדקים לראות אי מדס נדה או ממכה הוא, דאל"כ קשה למה בעלה לוקח עליה בהחזקה ודה בשנוטיות הא הבעל יוכל לטעון היא אומרת שבא ממכה, והא תורה האמינה אותה אפילו הדס שותת ויורד, למה יהיה בלבושת בגדי נדתה

אסור ואפשר לומר דצוה פליגי אמוראי בגמ' אי וסת דאורייתא או דרבנן, אף דחזינן רובא רואים צומנים הקבועים לה רק מ"מ אינם רואים תמיד בהרגשה, ואף דוה ג"כ רוב דרואים בהרגשה מכל מקום איכא תרי מיעוטי, מיעוט דלא רואים כלל ומיעוט דאינם רואים בהרגשה, סמוך ב' מיעוטי והוי רוב וק"ל הך מ"ד וסתות דרבנן, והך מ"ד ס"ל דלא אמרינן סמוך תרי מיעוטי וק"ל דאורייתא:

ובירור י"ל קושית התוס' הנ"ל, וגם קושית הכ"מ דהקשה אין ציוס וסתה אסורה ולאחריו מותרת, דהנה מדאורייתא מותרת מנח ס"מ, היינו אולי לא ראתה כלל דמדאורייתא אין כאן חזקה אורח בא צומנו, ואח"ל ראתה אולי לאו בהרגשה (ורוב בהרגשה אין כאן כיון דמדאורייתא יש לה חזקת טהרה דוסתות לאו דאורייתא ומיעוט שלא הרגשה איתא לרובא וגשאר רק ספק) וס"ס מותרת, וא"ל הכא להסתפק דתתחיל חייך דלמא לא ראתה וגם כאונס חד לא תשיב, דהך ספק דלמא לא ראתה מתיר לגמרי אבל ראיה בלא הרגשה מטמא עכ"פ טומאת ערב כדמוכח בהרמב"ם פ"ג מהלכות משכב ומושב ועיין בכללי ספק ספקיא, דס"ס כהנ"ל אמרינן. וא"ל הא איכא לצרורי בשאלת פיה ס"ל להר"ף והרמב"ם דלא נרין צירור כי זה אינו מוסכם בפוסקים לנרין לצרר וכבר שדי ציה נרגא הפ"ה, וע"ל מה שכתבתי בכללי ספק ספקיא צוה. וא"כ כיון דמדאורייתא מותרת ורק ספק דרבנן, ספק הרמב"ם והר"ף לקולה, אמנם סמוך לוסתה ופשיטא בעת וסתה ממש חיישינן דלמא תראה בשעת תשמיש וה"ל ספקיא דאורייתא ולק"מ. ואין להקשות הא הר"ף והרמב"ם מנריכים צדיקה תחילה בשעת וסתות וא"כ מסתמא צדקה וה"ל ג"כ ספק הרגשה דאורייתא אימר הרגשת עד הוא, זה אינו דהמה העמיקו הך דינא על בא מהדער, ועיין בגמרא דף ט"ו דאס אין בעלה בעיר לא רמיא אנפשה למצדקה ע"ש ולק"מ. ובסימן קפ"ה הוכחתי סברה הנ"ל דסמוך מיעוט וכו':

סימן קפה

(א) עבמי"ש אמרו"ה הגאון ז"ל סק"א מירוח על קושית מנחת יעקב, דשפיר סמכינן על ס"ס אף היכי דאפשר לצרורי בשאלת כיון דוסתות דרבנן ע"ש. ודכריו ראוי למי שאמרו לתרץ צו קושית מנחת יעקב על השו"ע, אך עדיין קשה בעיני לשיטת הר"ף והרמב"ם וסייעתם כאשר כתב הר"ן בשנועות דס"ל אליבא דר"י וסתות דאורייתא והציאו הב"י סימן זה, א"כ

יותר גרוע מאם הדם שומת ויורד. וז"ל דזה חזקה מעליא שאין לובשת בגדי נידומה טרם שנתברר לה בצירור שהדם ממקור, ואז אינה נאמנת שהוא ממכה אף אם אמרה אח"כ, וא"כ שפיר לוקה בעלה עליה וק"ל:

דחנה הנו"ו סק"ב הביא בשם מהר"ל מפראג תירוצ על הך קושיא מ"ש לעיל סימן א' גבי טבח נאמן בנותן אמתלא ולמה כאן אינה נאמנת, כאן כיון דשכניס לא ידעו מאמתלא משא"כ לעיל ע"ש. וקשה לכאורה עדיין היאך בעלה לוקה עליה, הא כל הטעם דל"ג משום שם רע ובאמת בדברי אמו"ל דפירש בדברי מהר"ל הנ"ל כיון דאיכא שם רע בשכניה בלובשת בגדים מחזיקין לנדה, וודאי יש לדחות ולומר כיון דזה חזקה ללא עושה כן כי אם בזודאי נדה וספיר מלקינן למלקין על חזקה ודוחק. אבל על ט"ו והרב ב"ש דלא ס"ל כן והקשה למה תנא בלא כחובה שיש לדחות ג"ל וציומר הל"ל למה בעלה לוקה וז"ע:

דחנה קושיא המנחת יעקב תירץ אמו"ו הגאון ז"ל בסברה ישרה, דגבי קפלו עליה אנשים שאינם מהוגנים לא יחשבוה לעולם לעוברת על הדת דיאמרו מת בעלה או גרשה, משא"כ הכא יחשבוהו לבעל והיא לבעולת נידומה, ולשיטתו הולך דזה חזקה דטרם שלובשת בגדים אלו מדקדקת היטב אי הדם ממכה או מנדה, ולולי כן גם כאן יוכל להשוז דתחילה היתה סבורה שהיא דם נידה ואח"כ נתגלה לה שהיא ממכה והיינו כמו שם, וסברא ראויה היא למי שאמרה, וזוה אפשר לתרץ ג"כ השגת הראב"ד על הרמב"ם בפ"ח מהלכות איסורי ביאה ה"ט, דפסק הרמב"ם אם אשה אומרת טמאה אני וכו' אף כי אינה נאמנת מ"מ אם מת בעלה אסורה לכהן, והשיג הראב"ד למה לא מהניא אמתלא כמו גבי קפלו עליה בני אדם שאינם מהוגנים בגמ' בכתובות ע"ש. ועל פי סברת הגאון מוז"ל י"ל בשלמא גבי קפלו וכו' אף דלא ידעו העולם מאמתלא יאמרו העולם שמת בעלה או נתגרשה, אמנם גבי אשה כיון שהיא מזולת נפשה ואמרה טמאה היא יאמרו העולם שנשאה אשה בעצירה ומאמתלא לא ידעה ולזאת אסורה ולק"מ:

(ג) **שוב** ראיתי מה שתיירץ אמו"ל קושיא אחרונים הנ"ל דהכא לא מהני אמתלא משום דשויה חתיכה דאיסורא משא"כ לעיל. ולכאורה קשה לי עדיין, א"כ למה בעלה לוקה עליה הא באמת נאמנת, רק היא אסורה לשמש משום דשויה נפשה חתיכה דאיסורא (וי"ל דכתב זאת שלא אליביה דרמב"ו). אמנם באמת בלאו הכי קשה לי קושיא עזומה על הגמ' ותמהני

שלא דברו בזה אחרונים, היאך בעלה לוקה עליה על לבישת בגדי נידומה, אף דאמרינן דודאי ראתה דם מ"מ אולי היה בלא הרגשה, ומדלאורייתא אינה טמאה עד שתרגיש בצורה כמבואר בגמ' ובפוסקים. ועיין בה"ה בהלכות איסורי ביאה פרק ט' עיין שם. וקושיא גדולה בעיני למאוד:

דאיין לומר דזה חזקה שכל דם בא בהרגשה וסוקלין על החזקה, וודאי לשיטת הרמב"ם דס"ל צ"ט מהל' הנ"ל בדקה עצמה בעד ומנא דם בצפוזדור הרי זה בא בהרגשה, ופי' אמו"ל סקפ"ג דוקא אם הכניסה העד דהוי ספק הרגשה אימר הרגשת עד הוא, א"כ בלא בדיקה לא אמרינן הך חזקה פשיטא קשה אולי ראתה דם בלי הרגשה. אמנם בלא"ה הא מבואר בגמ' בדקה גלימא וישבה עליה טמאה רק מדרבנן, וז"ל באם וודאי לא הרגישה לא אמרינן בחזקת הרגשה, א"כ קשה בלאו הכי אולי ראתה כחם ובאמת טמאה, אבל מ"מ למה בעלה לוקה עליה הא מדלאורייתא עהורה לגמרי וזע"ג:

(ד) **שוב** כתב אמו"ל על דברי הרמ"א בתשובה דלר"ך לשמש בהסתר דבר וגם לר"ך לימן אמתלא טרם שבא עליה ולולי כן הוי התראת ספק ע"ש. ואנכי הך' תמה בדבר דעדיין קשה היאך יוכל ללקות לבעלה, הא הוי התראת ספק דלמא תאמר אח"כ חשבתי שאני נדה ועכשיו נתברר שהיא ממכה ויברר הדבר ע"י בדיקה דיש לה מכה בא"מ שמוציא דם, ואף דלא יטענו כן וגם לא יברר מ"מ הוי התראת ספק ולא שמייה התראה. ואין לומר דהגמרא קאי הכא למ"ד התראת ספק שמייה התראה, דזה דוחק. אמנם י"ל דודאי אם נותנת אמתלא כה ויברר ע"י בדיקה נאמנת, וגמרא קאמר באם אינה נותנת אמתלא ויברר. ואין להקשות הא הוי ליה התראות ספק אולי יברר דיש לה מכה, זה אינו דהא מבואר בתוס' ביצמות דף פ' ד"ה (אמר רב) [נעשה סריק] דאם אגליא מלמא למפרע דהיה בשעת התראה התראת ודאי, אפילו למ"ד התראת ספק לא שמייה התראה הוי התראת ודאי (ואף שהרב משנה למלך בהלכות סנהדרין הקשה על חוס' דקוטר לדעת עזמו בנדה דף מ"ו א"כ תימא ותרגמי ת"ל על נכון ואין כאן מקומו האמיחי), ועיין בתוס' דובחים דף ע"ח דג"ח הפיגול ונותר דכתב ג"כ דאם אגליא מלמא למפרע דהיה התראה ודאי אף דבעת התראה היה ספק שמייה התראה אפילו אליביה דר"ל דסבירא ליה לא שמייה התראה ע"ש, ואם כן שפיר קאמר הגמ' דבעלה לוקה באם אינו מברר דיש לה מכה, ובאופן הזה גם הרמב"ן מודה וק"ל:

(ה) עיין בט"ז סק"ג שמהלך בין איסור לממון כחובה, ולאיסור החכם נאמן משא"כ להפסיד כחובתה. ואנכי הק' תמה בדבר דודאי במקום אחר יש חילוק בין איסור לממון, דגבי איסור עד אחד נאמן מה שאין כן גבי ממון, אמנם הכא גבי כחם האין אמרינן תרי הפכים בנושא אחד, ממה נפשך נאמן החכם לענין איסור גם כחובה אין לה, ויש לדחות ולחלק וז"ע:

סימן קפז

(א) בש"ע ס"ה אם יש מכה וכו' ועיין ש"ך וט"ז הביאו פלפול ארוך מהב"י וד"מ וב"ח אם המרדכי איירי בלידוף מכה או לא, ועמש"ל סימן ק"ך בזה. והנה אמרו הגאון בסק"ג האריך בזה, ובסוף רוצה להליץ בעד המנחת יעקב להליל מהשגת הגאון חכם נצי דכתב על הרב מנחת יעקב דהקשה על המרדכי דס"ל תוך ימי וסמה מותרת מהא דלמרינן בשבועות דף י"ח תוך ימי וסמה אנוס הוא ומה לי אנוס הא טהורה לגמרי דשגב, דהמרדכי איירי בכתם רואה מחמת תשמיש דאפשר מזדדים, כי האשה אינה מרגשת בשעת תשמיש שום שינוי שירה שנפתח מקורה, משא"כ הגמ' איירי בשמש עם טהורה ואמרה לו נטמאתי שנפתח מקורה, שהרי שמש מצפנים דהרי אמרינן איסור לפרוש באבר חי עכ"ל. וכתב הוא ו"ל שקושיה המנחת יעקב קאי ממה דהוכיח שם מנמנא על שלו, דדייק הגמ' מאי לאו סמוך לוסמה ואכניסה, וזהו א"ל לומר דאמרה לו דאם כן נמצא לאחר זמן אמאי פטורין מקרבן, וכמו שכתב בזה פרק הרואה כחם ועיין לעיל סימן קפ"ג. ור"ל כיון דאיירי סמוך לוסמה אבל תוך וסמה טהורה, דמשמע דמוסב אלעיל תוך ימי וסמה אנוס הוא, ועוד הוה לה לגמרא לפרושי עכ"ל:

דמוסב אלעיל, ועוד ה"ל לפרושי ולא ידעמי מה דוחק הוא, הא הוא ו"ל בעצמו דחה בזה הגאון שב יעקב לקמן דבסמוך לוסמה מודה המרדכי. ומה שכתב הוה ליה לגמרא לפרושי, הא ס"ל לגמ' אי בחוך וסמה באמה אפרישה קאי ועל כרחך באמרה לו דל"כ מנא ידע וכמ"ש רש"י בפירוש וז"ע:

אמנם נראה ביאר דבריו יהיה כן. וטרם אענה אמרתי להחבונן בחילוק של מהר"ך, דלכאורה חילוקו אמור בספר מהרא"י והביא הב"י בסימן זה וז"ל וגם אשר כתבת דנראה לך דספיקא הוא הואיל ותמיד רואה בלא הרגשה אין סברה לומר הרגשת עד הוא, אין נראה, דרואה מחמת תשמיש נמי אין מרגשת דאי מרגשת דנפתח החדר פשיטא דטמאה אלא אמרינן הרגשת שמש הוא אף על גב דכלל פעם בלא תשמיש אינה רואה כלום בלא הרגשה וחשיב לה ספיקא דאורייתא עכ"ל. ולכאורה משמע דבברי מהר"ך דיש חילוק אם מרגישה שנפתח החדר או לא:

אמנם לכאורה לימא לדברי המהר"ך, ומתרומת הדשן הג"ל מוכח דאין חילוק כלל. דהנה באמת החילוק הג"ל לא אוכל להבין, דמה הפרש יהיה אם מרגישה בפתיחת המקור או לא בשעת תשמיש, דאף אם אמרה דמרגישה כנ"ל עדיין יש לתלות בהרגשת שמש, והיא מטועה קטעה דסבורה דהרגשת דם הוא, ואם רואה דם לאחר תשמיש בלי הרגשה כלל ג"כ איכא ספק, אולי היחה מרגישה בשעת תשמיש והיא סבורה דהרגשת שמש היא וכאשר באמת מתרץ הגמ' בזהו ארגישה ואימר הרגשת שמש, ועיין לעיל סימן קפ"ג בדברי אמרו הספק בפירוש הגמ' הוא כב' סברות הג"ל. עכ"פ אף אם אמרה לו נטמאתי ו"ל ג"כ דאיכא ספק דאורייתא, אולי הרגשת שמש הוא והיא סבורה דהיא הרגשת דם, אבל מ"מ הדם מזדדים ומחמת מיעוץ תשמיש, לשיטת המרדכי דאליס הך חוקה אורח צומונו בא:

ובן הפירוש בתרומת הדשן דכתב דאם מרגישה שנפתח מקורה פשיטא טמאה (והיינו אם לא חוכל לתלות בדבר אחר אבל בשעת תשמיש תולה הרגשתה בתשמיש) וזה הוא שכתב התרומת הדשן אלא אמרינן הרגשת שמש הוא. ולכאורה מוכח דפירושו כן הוא, דל"כ דאם אמרה לו נטמאתי אפי' בשעת תשמיש חולה הדם ממקור, הא דרנא הגמ' לאוקמי בשלא סמוך לוסמה ואפרישה קאי, והיינו באמרה לו כמו שפירשו רש"י וחוס' לשם, קשה אפילו לא נמצא כלל דם מ"מ לדעת תרומת הדשן כיון שהרגישה פתיחת המקור לעולם טמאה, ואפי' חייב בקרבן ג"כ

דבזה לכאורה לא אוכל להבין דברי קדשו, במה שכתב דקושיית המנחת יעקב קאי מקושיית הגמרא מאי לאו סמוך לוסמה ואכניסה, וזה ע"כ לא איירי כמהר"ך דקשה קושיית הגמרא בזהו לאחר זמן אמאי פטורין מקרבן, קשה הא הגמרא מתרץ ליה ארגישה ואימר הרגשת שמש, והייה הפירוש איך שיהיה מכל מקום איירי בהרגשה וכדברי מהר"ך. ועוד הא הגמרא רוצה לאוקמי הך מנתי' דאפרישה קאי, ופירשו רש"י ותוס' דאמרה לו נטמאתי והיינו בדברי המהר"ך. וכן מוכח לומר כן, דל"כ מנא ידע כלל, אף שבגמ' דוחה שם מ"מ לא מהשם הזה וז"ע לכאורה. וביומר קשה לי, אף דהוא בעצמו הרגיש בזה וכתב ח"ל משום דאיירי סמוך לוסמה אבל תוך ימי וסמה טהורה דמשמע

דלא תלינן בצדדים, קושיית המוס' במקומה עומדת אימא סיפא. אלא על כרחך אפילו לשיטתו של מהר"ץ לא איירי הכא צדק, כן נראה לפי ענ"ד הפירוש בדברי אמו"ל. וע"ז כתב ודוחק לומר דס"ל לגמרא דאף באמת שלא בשעת וסתה באמת טהורה לגמרי, כי לא נזכר בפירוש אי אנוס או טהור לגמרי, זה אינו דמשמע דמוסב אלעיל דקאמר בפירוש אנוס הוא, ועוד ה"ל לגמרא לפרושי דאפילו טהור דלא יטעה לומר שלא כדעת המרדכי דמ"מ תולה בדם מקור רק אנוס, כן נראה לי לפרש דברי קדשו:

רבאמות לולי דמספחינא לדבר נגד גדולי אחרונים, אמרתי לתרץ בפשוט דהא כל ההיתר של המרדכי הוא מחמת הך חוקה אורח צומונו בא, אמנם אם ראינו ששינתה וסתה ולא ראתה צומנה הקצוע לה, ודאי מודה המרדכי דלא תוכל לסמוך על הך חוקה אורח צומונו בא ולתלות הדם מחמת מיעוץ תשמיש נגד הרוב דמיס באים ממקור. א"כ י"ל דהגמ' הכי איירי, שלא בשעת וסתה אנוס דהיינו צהיה להאשה ההיא חמדי וסת קצוע רק פעם אחת קודם לשימושה עקרתה ולא ראתה צומנה הקצוע לה ועדיין לא ראתה כלל, ומ"מ על הכניסה אנוס דה"ל כאשה שיש לה וסת דוקא אינו נעקר כי אם בג' פעמים. אבל מ"מ גם המרדכי מודה כיון דכבר עקרתה פעם אחת ועלולה היא לראות דתולה הדם הזה בשעת תשמיש בדם מקור דאולי היום יקבע הוסת, ולא יוכל לומר דודאי דם צדדים הוא כיון דאורח צומונו בא, הא כבר עברה זמן וסתה ולא ראתה ואיטרע להך חוקה אורח צומונו בא ולק"מ:

רבזה יתא ג"כ הא קשה להצין למה הבעל חייב על יציאתו באבר חי, אף דהיא אומרת שמרגישה בפתיחת המקור, דחשז הבעל כיון דאין זמנה לראות וחוקה דאורח צומונו בא מטעה היא קטעה, ותשנה שהיא מרגשת בפתיחת המקור אבל הוא רק הרגשת שמש, כדמשני הגמ' לעיל אימר הרגשת שמש וע"ל דברי הגאון אמו"ל בסימן קפ"ג. אך אם כבר עקרתו פעם אחת ועדיין לא ראתה כנ"ל ודאי חייב גמור על הבעל לפרוש, כיון דהיא אומרת שמרגשת ועלולה היא לראות ותשמיש גורם להזיל דם ודמיס להיכן אזלת, פשיטא לריך להפריש, דודאי יותר גרוע מסמוך לוסתה ומודה המרדכי דטמאה ולק"מ. וצויתר יוכל לומר דראתה אח"כ עוד פעמים ושלש באותו יום, וא"כ איגלאי מילתא למפרע דקצעה צה היום וסת, ודם מקור לגמרי הוא ומודה המרדכי ולק"מ:

כפי הוכחתי מגמ' נדה. אלא על כרחך כיון דאיכא ספק אולי מתשמיש בא הרגשה והיא מטעה קטעה דסבורה דהרגשה בא מדם (והא דמחייב קרבן צונמא על שלו הא לעולם היא ספיקא דאורייתא, זה אינו כיון דראינו דודאי ראתה בשעת תשמיש חייב קרבן דודאי הרגשה מעליא היתה ועמש"ל סימן ק"ץ צוה). וזה שכתב הת"ה אלא אמרינן דהוא הרגשת שמש וחשב לה ספיקא דאורייתא, ואם לא מרגישה כלל אמרינן ג"כ אולי מ"מ הרגישה, והיא חושבת דהרגשת שמש הוא אבל היה הרגשה מעליא:

דאף שיש לדחות קמט פירוש זה בתרומת הדשן מהשואל, מ"מ לא אוכל להצין חילוק של מהר"ץ, אף דנדחק דיש חילוק בין הרגשה מעליא להרגשה כל דהוא, וזה לכאורה משמע ג"כ בדברי אמו"ל בסימן קפ"ג שכתב לתרץ קושיית המוס' הכא למה לא פריך מסיפא, אבל באמת כד מעיין בדברים שפיר יראה דיתא ליה דאין חילוק כלל, כי לעולם איכא ספק הרגשה מדאורייתא, ומכל מקום יפה מירץ על קושיית המוס'. ובאמת לפענ"ד אין שום חילוק כלל דלעולם איכא ספק הרגשה, וכן צ"ל בדברי הגאון אמו"ל כאן ומקודם כאשר דחק דבריו ומירץ המנחת יעקב על קושיא זו דאין חילוק בין הרגשה כלל ע"ש וא"כ צ"ע:

רבועתה נראה לי דביאור דברי אמו"ל הגאון ז"ל כך דפירש דקושיית המנחת יעקב קאי על הך דאמרינן בגמ' מאי לאו בסמוך לוסתה ואכניסה קאי, וע"כ דס"ל לגמ' שלא בסמוך לוסתה אין חייב על הכניסה דה"ל אנוס, וכאשר באמת ממרץ לעולם אימא לך בשלא סמוך לוסתה ואפרישה קאי והיינו אכניסה אנוס הוא כמ"ש רש"י ותוס' בפירוש שם, וע"ז שפיר הקשה המנחת יעקב מה לי אנוס הא טהורה. ואין לומר כסדרת מהר"ץ דאיירי דאמרה נטמאתי בצירור גמור דנפתח מקורה ופירסה נדה, קשה אם כן לאתר זמן אמאי פטורה מקרבן כאשר באמת הקשה מוס' והניח צ"ע. אך כבר מירץ אמו"ל הגו"ל בסימן קפ"ג דאיירי הכא דאמרה לו שמרגישה בפתיחת המקור, אבל מ"מ ספק דאורייתא היא ואין ראייה כלל שדאי נדה היא, ולואת פטורה מקרבן ולא קשה מידי קושיית מוס':

אמנב אי אמרת כסדרת מהר"ץ דכל החיוב מחמת הרגשתה היא כיון דהיא אומרת מרגישה אני שפירסה נדה, וס"ל דיש חילוק דאם אמרה דודאי מרגישה שנפתח מקורה האמת אהא בלי ספק כלל דהרגשה ממקורה, עד שהמרדכי ג"כ מודה

אז י"ל דליירי רגילה לראות בתחילת יום ושימשה צלילה שלפניו, א"כ מודה המרדכי דתולה הקלוקל במקולקלה, וכמו שכתב הפרישה הפירוש בשו"ע בסימן זה ס"ד דאם שמשה סמוך לוסתה דתולה בוסתה כנ"ל, דלא מותרת לשמש ונקרא שפיר שלא בסמוך לוסתה וק"ל:

(ב) **עיינ** מ"ש הגאון אמו"ל בס"ק הנ"ל לתוך קושית הגאון שב יעקב דהקשה לשיטת המרדכי וכדעת הש"ך דתולה בדם נדדים, היאך מחייב קרבן בנמצא אומיום הא אפילו טהורה. וכמו הוא ז"ל דלק"מ דהא הגמ' מוקי הך משנה בסמוך לוסתה וזוה מודה המרדכי ולק"מ. וטרם אענה אמרתי להתבונן בדברי הקושית הנ"ל, דלכאורה קושיא זו קשה אף להחולקים על המרדכי, דטעמא דלא אמרינן הך חוקה אורח צומנו בל להחיר דם דקיי"ל וסמות דרבנן, והמרדכי ס"ל מ"מ אלים הך חוקה אפילו לקולא כנ"ל עכ"פ כולם מודים דליכא עכ"פ ספק אי דם מקור או מנלדים ובאמת אין זמנה לראות, ובפרט דאין כאן הרגשה ודאי דלולי מממת חשמיש, א"כ קשה היאך מחייבין קרבן מספק:

אך זה יש לדחות כיון דליכא ריעותא דדם לפניך וגם היה הרגשה ורוב דמים ממקור וכאשר הוכיח הגמ' מזה דרוב וקרוז וכו', וכבר כתב הרמז"ם פ"ק ט' מאיסורי ביאה בדיקה את עלמה בעד ומנאה דם בצרודור הרי זה בל בהרגשה. ואף שיש לדחות, דרמז"ם כתב היכא דליכא למיתלי דדם צא ממקום אחר ורוב באים ממקור ומיעוט מנלדים מעוטא דלא שכיח הוא ואלוין בטר רובא אף דהוא נגד חוקה ומיעוט דלא שכיח, אבל גבי תשמיש דמיעוט מנלדים מחמת מיעוט תשמיש מיעוטא דשכיח הוא וסמוך מיעוט לחוקה וכו' ולא אלוין בטר רובא כנגדו, וכמ"ש המהרש"א בחולין דף י"א וכן דעת הרא"ש שם וכמ"ש לקמן, מ"מ יש לדחות ועיין בגדה דף י"ח ובחוס' בבורות וחוס' ורא"ש ר"פ שיליה דיבמות ע"ש. ובלא"ה עיין חוס' דף ס' ד"ה אימא שמש וכו' מ"ש מהך ספק. אך על המרדכי דתולה בלי ספק בדם נדדים ומטהר האשה לגמרי, ליתא לכל הנ"ל וקושית השב יעקב במקומה עומדת. ובאמת אי אמרינן כחילוק המהר"ך אפשר לדחות גם קושית השב יעקב הנ"ל:

אך עדיין קשה לי אפי' להחולקים על המרדכי מ"מ עכ"פ נכנס בגדר ספק דלולי מנלדים, א"כ קשה בסיפא נמצא על שלה לאחר זמן וכו' וטומאים שניהם מספק קשה, בשלמא טומאתה שפיר דהוא רק חד ספק אולי ממקור וכו', אך טומאת הבעל

הכי משכחת הא איכא ספק ספיקא, אולי דם טהור לגמרי ואמ"ל דם נדה אולי לאחר זמן והבעל טהור. (ואין לומר כיון דיש ספק הרגשה בשעת תשמיש חלינן באתה הרגשה וכאשר נאריך בזה לקמן, הא חוס' דף י"ד (בד"ה דם וכו') [ד"ה וליחוש דלמא דם וכו'] כתב בפירושו ר"ח כיון דלא נמצא על שלה איכא הוכחה דמעלמא וכו', א"כ י"ל כיון דלא נמצא גם על שלו איכא הוכחה דלאחר זמן בל). אך י"ל דהספק מנלדים הוא נגד הרוב דמים ממקור אינו נכנס בגדר ספק, כמ"ש הט"ז סימן ק"ך (וכאן ליתא לקושית המנחת יעקב דהא איכא ספק הרגשה כנ"ל) ועיין בחוס' בגדה דף ס' הנ"ל. ואין לומר אף בחד ספק מותר כיון דחוקה מסייע (כמ"ש מו' בחובות ד"ט וכמ"ש ל' בסק"ך), וריעותא אין כאן דיש לומר מנלדים או השתא הוא דאתרע, זה אינו דמ"מ יש לדחות כיון דליכא ספק הרגשה אתרע לחוקה וז"ע:

אמנם למרדכי ודאי לשיטת הש"ך דמטהר בלי צירוף מכה קשה, אף גם להנך פוסקים דגם המרדכי מלריך צירוף מכה והיינו כמ"ש הרמ"א דליכא ס"ס אולי ממכה וכו' קשה, בשלמא היא טמאה שפיר כיון דהוא רק חד ספק, אך על טומאת הבעל דליכא גביה ספק ספיקא כנ"ל קשה למה יהיה טמא. (ובנה ס"ס אין כאן קשיא כמ"ש הש"ך על רמ"א דלינו מתהפך או דהוי כספק אונס) ובסיפא גופא ודאי ל"א כחילוק מהר"ך דאמרו לו וכו' וז"ע. ותמני על הגאון השב יעקב דחמה על המרדכי לשיטת הש"ך, ולפע"ד אפשר להקשות אליבא דכ"ע כנ"ל ולכל המפרשים הבי"ו וד"מ והב"ח דלינו ממיר כי אם בצירוף מכה משום ס"ס קשה מסיפא כנ"ל וז"ע. אך אי אמרינן בדברי אמו"ז הגאון ז"ל כיון דמתניתין איירי כדמוקי הגמרא בשבועות בסמוך לוסתה גם המרדכי מודה, גם קושית הנ"ל לק"מ. ועיין סימן ק"ך סק"א כתבו קצת ראייה למרדכי:

אמנם האמת אגיד גוף השו"ח כעת אין צדי לעיין בו, ואם קושימו ממתינין היאך מחייב קרבן הא טהורה להמרדכי, יפה חירץ אמו"ז הגאון ז"ל דהגמ' חוקי להך דמתני' בסמוך לוסתה, ובסמוך לוסתה מודה המרדכי ולק"מ, וגם קושימיו הנ"ל מסיפא לק"מ. אך עדיין קשה לי הן קושית השב יעקב הן קושימיו מסיפא כנ"ל על הגמ' דשבועות דרעה לאוקמי בשלל סמוך לוסתה ואפרישה קאי, ודחה משום דנמצא קטני, וקשה הא לשיטת המרדכי לש"ך דטהור לגמרי היאך מחייב קרבן, וגם קושית הנ"ל לכל השיטות קשה בסיפא למה יהיה הבעל טמא הא איכא ס"ס. וע"כ צ"ל דמתני' איירי בסמוך

הקצרה לשונו. אך באמת י"ל דהרמב"ם ס"ל דאין חילוק כלל בין שהיא אומרת שמרגשת שצא ממכה או לא, דהא הרמב"ם כתב באיסורי ביאה אפילו נודעו כל גופה תולה במי רגלים, וה"ה ס"ל הכא אף דהיא אומרת שצא ודאי ממקור איננו חוששים לדבריה דאמרינן מטעמי קטעה, כמ"ש הרשב"א וכי עינים באותו מקום לידע אם הרגשתה בא ממכה, לכן מותרתה לעולם דתתלה לעולם במכה. אמנם מזה אין ראיה:

אך גוף הדין אף שאין אני כדאי להרים ראשי נגד אור ישראל הגאון הש"ך כי ידעתי מן ערכי שתולעת ולא איש אנכי ומ"ו שרובה לספור דברי הש"ך, וצפרט שלל דברי הש"ך המה דברי תוס' דף ט"ז ד"ה ומר, וכל הקושיות שהקשו על הש"ך וכל תרומים הוא נגד התוס' דכתבו צפירוש דברי הש"ך. רק באחי לדון פני בקרקע, כי לפענ"ד הקלושה וגמורה יש לפקפק בהן המירא. והכרת שהביאני לזה, מלבד שהרמ"א פה קומם בלי חולק, ובסימן קפ"ח גבי הפילה מיני יבחושין כו' אוסר תוך וסמה, אף דודאי ממכה הוא ולא שייך האי טעמא א"כ לא תטמא לעולם כאשר באמת הקשה הש"ך עליו שם, וגם דעת הצי"ט יוסף ודרכי משה ופרישה דכותבין דהרמב"ם חולק אינו כדעת הש"ך ז"ל:

אך גם ראה זה מנאחי מה שכתב המרדכי בשבועות והביאו הצי"ט בסימן ק"ך ז"ל, אשה שראתה דם ממחת תשיש נאמנת לומר מכה יש לי באותו מקום שממנה יוצא הדם, ודוקא שיוצא הדם מהמכה אבל מספק אין תולין בה, אבל בשעת וסמה אפי' יודעת ודאי שהדם יוצא מהמכה אין תולין בה רק כחמים וכו'. הרי צפירוש שלא כדעת הש"ך, דכתב אע"פ שידעת ודאי שהדם יוצא ממכה אין תולין בה והיינו שמרגשת שצא ממכה דלולי כן היאך יודעה ודאי, ומ"מ פוסק בשעת וסמה טמאה:

ודרדק לומר דאינה מרגשת עמה רק יודעת ע"י בדיקה שמוציא דם או דיש חילוק אי מרגישה דכל הדם הזה עכשיו הוא רק ממכה כדאיירי הש"ך או לא. מלבד שזה דומק גדול, דא"כ א"ל לנאמנות דילה אם הוא ע"י בדיקה וכמ"ש הרשב"א, ועוד ה"ל לפרש ולא לסתום. ועוד הש"ך גופא סימן קפ"ו ס"ל להמרדכי דא"ל לידע כלל אם מוציא דם גבי רואה ממחת תשיש, והכא איירי המרדכי ברואה דם ממחת תשיש. ואף שיש לחלק דמגזרף חזקה מ"מ הפירוש קשה, וציומר הדבר קשה לפרש כן דצברי הגהות מיימוניות צפ"א בהלכות איסורי ביאה שכתב ג"כ ממש מפורש שלא כדברי הש"ך בשם ספר

לוסמה כתירוך אמרו הגאון ז"ל, ובסמוך לוסמה מודה המרדכי, והאיך ס"ד לאוקמי בשלא סמוך לוסמה ז"ע. אמנם לפענ"ד הקלושה י"ל כמ"ש לעיל לתוך קושיה המנחת יעקב, או דפ"ד בגמ' דמתני' איירי שלא בסמוך לוסמה רק דהיה לה וסת קצוע עד עמה, ובסמוך מקודם לא ראתה בשעתה וקצוע לה ובה מודה המרדכי וכו', או דפ"ל להגמרא דמתני' איירי שלא בסמוך לוסמה רק סמוך לוסמה כדעת הפרישה יוס או לילה לפניו ובה ג"כ המרדכי מודה ולק"מ וק"ל:

(ג) **בשו"ע** בהג"ה וכן אם אין לה וסת קצוע. והגאון הש"ך ס"ק כ"ב הקשה דמרדכי משמע רק לענין כהם ועוד הקשה דאין כאן ספק ספיקא דמיכף מתחיל אולי דם נדה. ולענ"ד אפשר לומר, הא כבר מבואר בסימן קפ"ד דאשה שאין לה וסת קצוע או מסתמא וסמה ל' יום, ובתוך ל' מיקרי שלא בשעת וסמה וא"ל בדיקה לבעלה. וא"כ ס"ל להרמ"א כיון דבתוך ל' מיקרי שלא בשעת וסמה וא"ל בדיקה אפשר הדריגן לבערת המרדכי דאורח לא יוצא קודם זמנו היינו תוך ל', א"כ תולה הדם בלדדים וגם איכא מכה והוי ס"ס מעליא. אך כמו שכתבתי לעיל לא סבר המרדכי כן ז"ע:

אך י"ל דכבר כתב הגאון אמרו"ל בסק"ו דקושיה הש"ך דהוי ס"ס כספק אונס חד, וא"כ י"ל דהכא מדאורייתא מותר (מלבד מ"ש אמרו"ל הגז"ל דחוקה דאורייתא מסיע), דהכא כיון דאיכא מכה בא"מ צריך הרגשה מעליא שצא דם מהמקור בלי ספק, וא"כ איכא ס"ס אולי לא הרגישה כלל ואף אם הרגישה אולי מהמכה אותה הרגשה, ומדאורייתא אינה טמאה עד שהרגישה וא"כ אין אסורה אפי' בראתה רק מדרבנן, ובדרבנן שפיר אמרינן ס"ס אפילו כספק אונס חד כאשר י"ל בכללי ס"ס בדוכתי טובא ז"ע:

(ד) **בשו"ע** שם בהג"ה, מ"מ בשעת וסת אין תולה בה דאל"כ לא תטמא לעולם. וכתב הש"ך ס"ק כ"ו דאם מרגישה שדם זה בא ממכה תולה בה, דלא שייך לא תטמא לעולם דהא אם מרגישה טמאה, ועוד תקשה הוכחה זו לרשב"ג בפרק כל היד, ועוד לפי מסקנא דשם דפליגי בוסמות דרבנן קשה. לכן מחליט דאם מרגישה שדם זה בא ממכה טהורה. וכתב עוד הא דכתב הצי"ט וד"מ והגהת דרישה דהרמב"ם בפ"ח מאיסורי ביאה חולק בזה, ואינו כי הרמב"ם העתיק לשון הש"ס עכ"ל. והנה באמת אף כי פירושו דומק דהרמב"ם איירי דוקא שמרגשת עמה שצא ממכה, דהוי ליה לפירושי דאם אינה מרגשת דטמאה,

התרומה, דאף דמרגשת שגא ממכה טמאה בשעת וסתה. ועיין
 בז"י סימן זה שהביא דברי הרשב"א, וכתב אבל הגהות מימוניות
 וכן המרדכי כתבו וכו', וכיון להמרדכי הנ"ל שלא כדברי
 הרשב"א, ומוכח דאין הפירוש כן הן בדברי הגהות מימוניות והן
 בהמרדכי אשר חזא המה כדחוקים הנ"ל, רק לעולם אסורים
 דהא אי איירי המה שאסורים רק בזדעת שהמכה מוציאה דם
 זה ס"ל גם להרשב"א, כמבואר בלשונו בפירוש בתורת הבית
 והביא לשונו וגם לשון הגהות מימוניות הב"י בסימן זה עיין סס.
 ולפענ"ד טעמא דמרדכי וגם ספר התרומה בהגהות מימוניות
 שחוששת אולי טיפת דם נדה מעורבת בו וכאשר אדבר לקמן,
 וי"ע:

אך בלא"ה קשת רוח אנכי לטוהר אשה בשעת וסתה על דיבורה
 שגא ממכה, הא מבואר בגמרא דף ג"ו ארגישה ואימר
 הרגשת שמש היא, ולחד פירושא לעיל קפ"ג דהיה הרגשה ממש
 רק היא סבורה דהרגשת שמש היא פשיטא הכא אולי מטעה
 קטעה, אף גם לאידך פירושא היא סבורה דהיא הרגשה מעליא
 ולא היה הרגשה כלל ולואת פטורה מקרבן, מ"מ כתב התרומת
 הדשן דהוי ספק הרגשה דאורייתא, עכ"פ אין לסמוך כלל על
 דיבורה בהרגשה דהיא יכולה לטעות אם היא הרגשה מעליא אם
 לאו, א"כ אין נסמוך כאן, ובפרט כמ"ש הרשב"א וכי עיניה בין
 מכתה לדעת וי"ע. ודוחק לומר דמרגשת כאב במכה כמש"ל
 ס"ו, כי עדיין יש לומר אולי טעומא היא:

אף גם קשה בעיני דרש"י כתב זאת דחיישין לתערובת טיפת
 נדה בזהו אמניא דקאמר דפליגי בוסמות דאורייתא, הא
 לרב נחמן לעיל סבירא ליה אפילו בדקה ומצאה טהורה טמאה,
 דחוקה דוודאי ראתה בוסת הקבוע לה, א"כ מה חידש רבי בשעת
 וסתה חוששין אולי טיפת נדה מעורבת בו, הא ודאי טמאה אפי'
 לא ראתה כלל. ועוד מאי לשון חוששת והיינו ספק, הא ודאי
 טמאה נדה היא דחוקה דאורייתא דאורח בא בזמנו, ושורפין
 קדשים על הך חזקה, וי"ע. לכן נראה בזמנת דרש"י כתב זאת
 אף אליבא דאמת, דחוששין אולי דם נדה מעורב בו דאף דוסמות
 דרבנן כמו דפסקינן כר' יהושע תדוק, וכל כמה דלא תדוק
 חיישין לוסת וה"ה הכא חיישין לדם נדה מעורב בו, ואף
 שהרגישה שגא ממכה איבא ס"ם לאיסור אולי מטעי קטעה
 וחושבת שהרגשה בא ממכה ובאמת היא ממקור וגם אולי דם
 נדה מעורב בו. וכל הספיקות אסורה מדאורייתא כיון דאיבא
 ספק הרגשה, וחזקת טהרה אתרע כאן כיון דהוא בשעת וסתה
 וראתה בהרגשה, רק היא חולתה הכל במכתה שאין לסמוך עליה
 וכנ"ל ונע"ג בעיני הק' :

ובלא"ה קשה ודאי, שהביא הר"ן בשבועות והביא בז"י בסימן
 קפ"ד בשם הר"ף והרמב"ם וכן ס"ל להראב"ד,
 דאם עברה וסתה בעלה בא עליה בלי שאלת פיה דאין חוששת
 כלל לוסת כיון דהיא דרבנן, א"כ י"ל ה"ה דאף דודאי ראתה
 כיון שאמרה שממכה היא הוי ליה כדיעבד ומוסתת אפי' בשעת
 וסתה ולק"מ (וזה אפשר טעמא דהרמב"ם דמטהרה לעולם,
 דלשיטתו אולי דאין חושש כדיעבד כלל לוסת דרבנן, ודלא כש"ך).
 אמנם תוס' והרא"ש ועור ורשב"א ויתר פוסקים, ס"ל דלסור
 לבוא עליה בלא בדיקה. וקשה כיון דראתה בהרגשה רק היא
 תלחה במכה להחיר, דהא איבא לפענ"ד ס"ם לאיסור, חזא אולי
 מטעי קטעה ואסורה מדאורייתא, ועוד אולי דם נדה מעורבת
 בתוכה כמ"ש רש"י דף ט"ז ע"א ד"ה אם יש לה וסת. אף ש"ל
 דרש"י כתב זאת למ"ד וסתות דאורייתא, אבל לדין דוסמות
 דרבנן אין חוששין לזה, מכל מקום הא לכתחילה לדין אסור כמו
 דיעבד למ"ד דבר מורה. ואין לומר כיון דאי אפשר לברורי
 כדיעבד דמיא, חזא לכאורה אפשר דמיא לבדקה בעד ואבד

שרב מלאמי בהרשב"א והביאו הבית יוסף כעין קושיא הנ"ל,
 וי"ל וא"ת גבי שאר נשים חיישין לעונת וסת אף דלא

ראתה והיאך מחיר אמה זו בשעת וקמה, ועוד הרי דם לפניך. וי"ל הריא דרבנן היא ומשום דאפשר למיקם עלה דמילתא, אבל הכא ליכא למיקם אמילתא, ואין דנין אפשר משאי אפשר דא"כ אף אמה אוקרה על בעלה לעולם עכ"ל. ואנכי הקטן לא אוכל להשיג דברי קדשו, חדא עכ"פ בשעת וקמה כ"ע מודים אף בדקדקה ומלאה טבור אסורה כל אומה עונה, וא"כ הכא דוודאי ראתה ובהרגשה, רק היא תולה במכה, ויש לחוש אולי מטעה קטעה או אולי טיפת גדה מעורבת בו, והכל ספק דאורייתא כנ"ל. ועוד מה שכתב דא"כ אף אמה תאסרה לעולם לא אוכל להצין, הא שלא בשעת וקמה מותרת וליכא מאן דאוסר אפי' אם תראה בשעת חשימש ודברי קדשו נע"ג:

ודרדק לומר כיון דוסתות דרבנן א"כ אין חילוק כלל בין מוך ימי וסת לעונת הוסת מדאורייתא, ואם אנו צאים לאסור אומה מחמת ספק הרגשה דאורייתא נריכין לאוקרה תמיד אם רואה (אומה), דמדאורייתא אין חילוק בין שעת וקמה למוך ימי וקמה דא ודא חדא. דודאי אף מדאורייתא יש חילוק בין וסת קבוע לאינו קבוע, כי חזינן דרוב רואים וסת קבוע שלהם, ובפרט להך אשה דראתה מקדם פעם כפעם. רק החילוק אי אמרינן וסתות לאו דאורייתא דאין מחזיקין לדאי עמאה אפילו בלי הרגשה וראיה כלל, או אם ראתה בוודאי בלא הרגשה וכדומה, אבל מכל מקום ודאי יש לחוש אף מדאורייתא יותר בשעת וקמה משלא בשעת וקמה. ועוד אף אי אמרינן דמדאורייתא אין חילוק בין שעת וקמה ושלא בשעת וקמה, מ"מ כיון דוסתות דרבנן חוששין יותר בשעת וקמה מדרבנן ועמאה עכ"פ. ועוד ודאי גם מדאורייתא אינה אסורה רק בשעת וקמה, כיון דלעולם היא ספק הרגשה ואולי דם נדה, אך זה לא שכיח דאשה תראה תמיד דם נדה ותולין בדבר הרגיל במכה. אבל בשעת וקמה איכא דבר הרגיל, דרגילה היחה מטרס שקרה לה מכה לראות דם נדה בזמן הקבוע לה כנגדה, והדרא לספק דאורייתא נע"ג:

ובירור י"ל למוך קושית הש"ך הנ"ל, דהנה הרמב"ן כתב והציאו הטור סימן זה, דבזמן הזה שאין אנו בקיאיין במראות דמים אין סומכין למלות במכה, אף דהרא"ש חולק אפשר כל זה שלא בשעת וקמה אבל בשעת וקמה מודה, כיון דיש עוד חשש דלמא דם נדה מעורבת בו. ולפ"ז ממורן קושית הש"ך, ד"ל בפלוגתת רבי ורשב"ג אפילו שמרגשת שזא ממכה, אמנם עיקר החשש כמ"ש רש"י דלמא דם נדה מעורב בו, וזוה ס"ל רשב"ג כיון דוסתות דרבנן לא חיישינן ורבי ס"ל חיישינן, ובמסקנא ג"כ יש לומר כן. אבל ברור היה להם דהוא דם מכה, דבזמן הגמ' היו בקיאים במראות, וכן מוכח מפשטא דשמעתא הרואה דם מחמת מכה שלא היה שום ספק שהכל דם נדה הוא, רק חשש על מעורבת נדה, וא"כ שייך שתטמא אם ניכר הדם שהוא דם נדה ולק"מ מרשב"ג. אבל עכשיו אשר צענומינו הרבים חשכו עיינו מלראות ומלהצניח הדם על צוריו איכא ספק ספיקא לאיסור, אולי הוא רק דם נדה ואולי מעורב בתוכו דם נדה. ובאמת תוס' דכתבו כהש"ך באמת לא סבירא להו כהנ"ל, אך הרמב"ם דהמיר לגמרי שפיר כותבים הב"י וד"מ והגהת פרישה דחולק על הך דינא ונע"ג:

ובדרדך אחרת י"ל למוך קושית הש"ך א"כ תקשה הוכחה זו אליבא דרשב"ג, אשר לפי שיטת הש"ך יהיה קשה א"כ לא תטמא לעולם על הרשב"א דמטהר לעולם, וגם על הרמב"ם לשיטת הב"י וד"מ ופרישה. ד"ל להיפך וודאי אם ראתה בלא שום הרגשה כלל וא"כ מהתורה מותר לגמרי בפרט היכא דאיכא מכה, אף אי אמרינן דלא כמו שהוכחתי בסיון קפ"ד דאין זה חזקה לכל הרואים תמיד בהרגשה כי אם היכא דאיכא ספק הרגשת עד או שמש ע"ש (ועיין בחי"ט בנדה), מ"מ הכא כיון דיש לה מכה שמוציאה דם ודאי ליתא להך חזקה, וכיון דוסתות דרבנן לא אמרינן ארגישה ולא אדעתא ועיין תוס' דף נ"ח, וספק דרבנן ונגד רוב דרואים בהרגשה ודאי להקל:

אבל היכא דהרגשה וראתה והיא תולה הראיות והרגשה במכה, מהיכי תימי להקל בספק הרגשה דאורייתא אולי מטעה קטעה, ולוה אפשר הרשב"א והרמב"ם מודים היכא שהרגשה דטמאה דהוי ספק דאורייתא, רק המה מיירי בלא שום הרגשה ושפיר מטהרין לעולם, ולק"מ עליהם קושית הרמ"א א"כ לא תטמא לעולם, דאם הרגשה מודים דטמאה. ולפ"ז לא קשה מידי קושית הש"ך לרשב"ג א"כ לא תטמא לעולם, י"ל דפלוגתא איירי בלא הרגשה כלל, דלא הזכיר כלל

ובקושית הש"ך א"כ תקשה הוכחה זו אליבא דרשב"ג, וזהו קושית תוס' הנ"ל וכח דכדברי הש"ך אם מרגשת ממכה מותרת. י"ל דמודה רשב"ג דאף דס"ל דאינה חוששת כלל לוסתה, צאם אומרת אשה שמרגשת שזא ממקור ודאי טמאה, כיון דכלא"ה יש לחוש לכך ולמה סמכין להקל על מטעה קטעה ובפרט דאיכא כנגדה אולי טיפת גדה מעורבת בו:

להו בשעת וסתה אפי' מרגשה שבה ממכה, והיינו אפי' שכאז לה במקום מכה מ"מ אסורה ללא יהיה גרע אם ראתה דם בהרגשה מאס לא בדקה בשיעור וסת. ואף דרוז פוסקים לא סבירא להו כותמיה וגם הרמ"א עצמו לא חש להביאה בשו"ע, מ"מ צוה אפשר כולם מודים כיון דלעולם לא יוכל לידע אם ראתה דם נדה בוסת הקצוע, וצפרטו דליכא עוד חשש אולי דם נדה מעורב בו חושש כאן לדבריהם להחמיר צעת וסתה. וקושית הש"ך א"כ חקשה הוכחה לרשב"ג יש לישב כמו שכתבנו לעיל וז"ע:

ובדרך אחרת אמרתי לתרץ קושית הש"ך, לולי דמסתפינא דאחובי עלי צני מדרשא דהוא דבר חדש שלא נזכר בשום פוסק והוא נגד חוס', דהחוס' הוכיח מכה קושית הש"ך כדברי הש"ך דאם מרגשה שבה ממכה טהורה ע"ש. י"ל הא דפליגי רשב"ג ורבי היינו אם ודאי נדה לשרוף קדשים, אבל לטמא משום כחש מודים. ורשב"ג ס"ל אין חוששת וטהורה, היינו מבלי לשרוף קדשים, ורבי ס"ל חוששת ושורפים קדשים. וסלקא דעתין בגמ' בוסתות פליגי, רבי ס"ל דאורייתא וטמאה נדה ורשב"ג ס"ל דרבנן וטהורה מנדה, אבל מ"מ מודה דחוששת אולי דם נדה מעורב בו וטמאה משום כחש. ומשני כולי עלמא סבירא להו וסתות דרבנן ובאמת טמאה משום כחש, רק אי מקומו טמא פליגי. ושפיר פרש"י שמה טיפת נדה מעורבת בו והיינו רק חשש, דפירש כפי המסקנא דוסתות דרבנן כדרכו של רש"י, ולא קשה מידי קשיא הנ"ל על רש"י. וניחא ג"כ מה שכתב גד"ה מקומו, ח"ל שיהי אמה אומר טהורה משום נדה וכו', ולכאורה הך משום נדה נראה כשפת יתר, ולפי דברינו הנ"ל ניחא:

ובזה ניחא ג"כ דהא לפי דעת רש"י וכל הפוסקים רבי צא להקל, והאיך קאמר בשעת וסתה חוששין לוסתה, ועיין מה שדחק רש"י. ולפי דברינו הנ"ל ניחא, דבאמת מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי כלל, כי כ"ע ס"ל דטמאה מדרבנן, והלשון טהורה דאמר רשב"ג יהיה פירושו רק מנדה אבל טמאה עכ"פ משום כחש, מבואר ג"כ בגמ' לעיל גבי עד שאינו בדוק שר' חייא היה מטהר, וס"ל לגמ' דהוא רק לנדה אבל מ"מ טמאה מדרבנן. ולפ"ז ודאי אף דמרגשת שבה ממכה מ"מ טמאה כמו שפסק הרמ"א דטמאה מדרבנן ואף רשב"ג מודה, ולק"מ קושית הש"ך דא"כ לא טמא לעולם, דבאמת טמאה מדרבנן. ואי קשיא א"כ לא טמא לעולם מדאורייתא, י"ל או דבאמת מדאורייתא אינה טמאה באם יש לה מכה כיון דהולך

מהרגשה, (ועל כרחק מוכח בלא הרגשה, דאי בהרגשה כשיטת הש"ך קשה האיך קאמר רשב"ג ללא חוששין כלל הא משכחת דמרגישה שבה ודאי ממקור ופשיטא דטמאה, אלא ללא איירי כלל מהרגשה) וא"כ שפיר טמאה באם מרגישה ולק"מ. ובאמת חוס' שם לא סבירא להו גם חילוק זה דכתבו בפירוש כש"ך:

ועפ"י הנ"ל אפשר יש לכוון דברי הרשב"א שעמדתי בו ופירשתי כך בחיובו, כיון דהוא ספק דרבנן והיינו בלי הרגשה כלל, ואי אפשר למיקם אמיתא להקל דאל"כ אף אמה אסורה לעולם. היינו בשלמא אי אמרינן דיש חילוק בין הרגשה או לא שפיר יוכל לחלק, משא"כ אם לעולם אין חילוק חיה לא חיישין אולי מרגיש בשעת תשמיש, כי אפשר באמת באותה עונה עצמה אסורה רק אח"כ מותרת בלי טבילה, אך זה דוחק וז"ע. ובזה יש לכוון אפשר ג"כ דברי המרדכי שהבאתי לעיל וכן הוא גם בהגהות מיימוניות בשם ספר התרומה שכתב בשעת וסתה אף שידועת בודאי שהדם יוצא ממכה אסורה, היינו בהנ"ל כיון דהרגישה היי ליה ספק דאורייתא אולי מטעם קטעה כנ"ל, אבל גם המה מודים אפשר באם אינה מרגשת כלל דאין כאן ספק דאורייתא דמוותרת. ואין כאן שום מחלוקת בדברי הפוסקים ושפה אחת לכולם, לולי חוס' הנ"ל אשר ע"ז בניו דברי הש"ך. וכן י"ל הרמ"א כאן איירי דווקא במרגשת, דקאי על ודאי יודעת שמכה מוטיאה דם ושפיר פסק דאין מולה בשעת וסתה. ואין להקשות אם מרגשת פשיטא טמאה הא אפי' לא ראתה כדעת התרומת הדשן, מדא הא הרמ"א דברכי משה מזריך דווקא ראה אח"כ, ועוד הכא כיון דיש לתלות במכה אפשר התרומת הדשן מודה דלריך דם, ושפיר כתב הרמ"א דאין מולה במכה וק"ל:

אך מלבד שהוא להיפוך מדברי החוס' והש"ך ומי אנכי הקטן נצוה וחדל אישים, וצפרטו שעפ"י זה יאל לנו קולא באם אין מרגשת כלל, אף גם על כרחק לא סבירא ליה כן להרמ"א, דכתב בעצמו דברכי משה דהרמב"ם חולק על הך דינא, ולפי דברינו הנ"ל אין כאן שום מחלוקת. אך בדברי הרשב"א והרמב"ם אפשר לומר כן וז"ע:

לבן נראה בפשוט דהך דינא העתיק הרמ"א ממרדכי וסמ"ק, והמה לשיטתם אולי, דעיין צב"י סימן קפ"ד הביא בשם המרדכי שכתב בשם מהר"ם, אף דקיי"ל וסתות דרבנן מ"מ דווקא אם בדקה בשיעור וסת, אבל אם איחרה זמן מה ודאי אסורה לסמכין צוה בוסתות דאורייתא דאורח צא בזמנו, ועיין דברכי משה שהביא שהסמ"ק ס"ל כן. א"כ ברור דהמה סבירא

להיות בהרגשה, וגבי מכה לעולם בספק וסחוח (ל"ד) [לאו דאורייתא] מוקמינן לעולם על חזקתה חוקת טהרה וטמאה רק מדרבנן, רק קושית הרמ"א אי אמרת דאף מדרבנן לא תהיה טמאה ולא טמאה לעולם לא היה להו לגמ' ופוסקים לשחוק מניה. או י"ל כמו שכתבנו לעיל דס"ל לרשב"ג דאם מרגשת שדאי נה ממקור טמאה אפי' ודאי נדה (וכדומה חילוקים) [וכדומה לחילוקים] שצארתי לעיל:

חילוק כלל בין מרגישה דנא ממכה או לא. אך מ"מ מי אנכי הקטן לעמוד בהיכל המלך להרים ראשי נגד אור ישראל הגאון הש"ך אשר מימיו אנו שומין בנמא, ובפרט שכל דבריו הוא דברי מוס', רק אמרתי להליץ בעד הגאון הרמ"א להסיר מעליו תלויות הש"ך ז"ל:

סימן קפח

ובדברי יהיה על נכון דברי הרמב"ם ז"ל אשר לכאורה קשה בעיני למאוד, דז"ל בהלכות איסורי ביאה פ"ח וכן אשר שראתה דם מחמת מכה במקור אפי' בשעת וסחה היא טהורה והדס טהור, שוסמות מדבריהם כמו שימצא בהלכות משכב ומושב ע"ש. ולכאורה נפלאמי למאוד, הא דכתב והדס טהור היינו כרזי וכמ"ש רש"י דנא להקל שהדס הנא דרך המקור טהור, וכן משמע ברזב המגיד בהלכה י"ג, ועיין בהלכות משכב ומושב דכתב בפ"א דדס ולד שיא דרך דופן טמא כו' משום מקור מקומו טמא, וכן כתב בהלכה יו"ד, וכן כתב בפ"ד מהלכות הנ"ל אשה שמתה ויא ממנה דם טמאה משום מקור מקומו טמאה, וא"כ היאך כתב כאן והדס טהור וזע"ג:

(א) **ב**ש"ע ס"ה בהג"ה ודוקא שאשה שיש לה וסח ושלנ בשעת וסחה כמ"ש ז"ל במכה סימן קפ"ז ועמ"ש הש"ך סק"י דהקשה לעיל ודאי ראתה דם א"כ שייך לא טמאי לעולם אבל הכא שפיר טמאה בשראחה דם ולא מיני יבחושים והינח בנ"ע וכתב דלא מנא בשום פוסק דאסור הכא ע"ש. ובאמת לפ"ד בסימן קפ"ז הנ"ל דהעיקר הטעם של רמ"א לטמאה משום חשש תערובת נדה בחוכה א"כ שפיר פסק הרמ"א כאן ומאן דאסור לעיל ה"ה כאן וא"ל הא הרמ"א כתב לעיל הטעם משום דא"כ לא טמאה לעולם י"ל לעיל דמכה ודאי מוציא דם ותערובת נדה הוא ספק ה"א דמ"מ תולה בדם מכה ולואת כתב הרמ"א לעיל א"כ ל"ת לעולם אבל הכא דלא נודע לה כלל אם מכה מוציא דם א"כ ל"כ כלל לא"כ ל"ת לעולם דבלא"ה יש לאוסרה משום תערובת נדה ואם שרה במים ג"פ ולא נמוח באמת ס"ל אפשר לרמ"א דטהורה וכמ"ש המ"י בפירושו וכן כתב אמו"ז הגו"ל. או י"ל דס"ל להרמ"א דהיא טמאה בשעת וסחה משום חשש תערובת נדה ולא מטעם דא"כ ל"ת לעולם רק לעיל כתב זאת דאל"כ לא טמאה לעולם לראיה דעלמא לדינא דאם לעולם מותרת אפי' בשעת וסחה א"כ ל"ת לעולם ולתשוב במתני' דאינו מטמאה כלל כמו דקמני כמה דינים ולפ"ז שפיר אסור כאן ועיין בהגה"מ פ"א מהלכות איסורי ביאה ותמנא ע"כ שכתב רק לראיה אף שיש לדחות דמתני' קמני רק ד' נשים דיין שעתן אף שאין להם דם אחר רק דם נדה משא"כ דם מכה מ"מ וכדומה דבלוגמא לא מיירי מ"מ אין כ"כ תפיסה על הרמ"א ומ"ש הש"ך דלא נמנא בשום פוסק כוונתו לפענ"ד הקלושה יש לרמ"א ראיה מגמ' כאשר מצא בס"ק שלחמ"ו:

אך כפי מה שכתבתי לעיל דלפוגמת רזי ורשב"ג רק לענין טומאת נדה אבל לכתם כ"ע מודים, א"כ י"ל בהרמב"ם דטהורה היינו משום נדה אבל משום כתם ודאי טמאה דלא מניין חולק בזה כפי דבריו הנ"ל. ועיין ברמב"ם בהלכות משכב ומושב בפ"ג הנ"ל כתב שכל הטומאות הללו המה רק מדברי סופרים ואין שורפין עליהן קדשים, ועוד מצוהר שם כמה פעמים שמקור מקומו טמא הוא רק טומאת כתם, וא"כ שפיר כתב כאן האשה טהורה והדס טהור כמו שכתב בהלכות משכב ומושב, והיינו הכל מטומאת נדה אבל שניהם טמאים מטומאת כתם והיא היא. וזה ניחא מה שבלאו הכי יש לעורר ולעיין בהרמב"ם, דכתב שוסמות מדבריהם כמו שימצא בהלכות משכב ומושב, וכבר פסק כמה פעמים בהלכות איסורי ביאה הנ"ל להקל מהך טעמא, ובהלכה מקודם הקמוך לענין בדיקה דטהורה וכתב ה"ה הטעם משום וסחות דרבנן, ולא הזכיר רבינו תחת לשונו כמו שימצא בהלכות משכב ומושב. אלא כוונתו כמו שכתבתי דשם מצוהר דהדס הנא דרך מקור טמאה רק משום כתם, וזה גבי אשה ג"כ רק ס"ל דטהורה משום נדה, והא דסתם הדבר ולא כתב בפירושו סמך על הזכרתו כאשר בארנו בהלכות משכב ומושב ולא קשה מידי וק"ל. עכ"פ כפי דבריו הנ"ל גם הרמב"ם וכל הפוסקים לולי חוס' הנ"ל מודים לדינא דרמ"א דטמאה בשעת וסחה, ואין

(ב) **ב**ש"ע ס"ו וי"א אף ליה נריך בדיקה עמ"ש אמו"ז הגאון ז"ל סק"ה קושית הרא"ש להרשב"א מהא דתיבת בגמ' דף כ"ב אשה א' שהפילה כמין קליפות ושאלו לאבא ואבא לחכמים ושאלוהו לרופאים ואתרו מכה יש לה במעים וכו' וזוה להטיל למים אם נמוחו וכו' והקשה אי סמיכין ארופאים אפי'

נמות ודס גמור הוא טהורה ואי לא סמכינן מה הציא הגמ' דברי רופאים, וטרחו כולם לישב. ולפענ"ד הקלושה נראה לתרץ בכמה אופנים צפשוט דוודאי לפ"ד בסימן קפ"ו הנ"ל דאף לדין דקיי"ל וסמות דרבנן בשעת וסמה אסורה דחוששין לט"ו מעורבת בחוכה י"ל דוודאי חכמים הימנוהו לדברי רופאים וטיהרו אותו אשה על פיהם ופסיר צריכים להציא ללמדינו דין גדול אך מ"מ אף דהאמת עם הרופאים שהוא ממכה בצמים אם הוא דס אסורה בשעת וסמה דלולי ט"ו מעורבת בחוכה או רק טח על גבו שיאף עם אותו קליפות והוא דס נדה גמור ואסורה בשעת וסמה אפי' דהאמת עם הרופאים אך אם לא נמותו ואין כאן דס כלל וכלל אפי' בשעת וסמה ג"כ מותרת דהא אין כאן דס כלל דלמרינן עליו שהוא דס נדה ווסמות דרבנן ואם מנא טהורה טהור ולק"מ וק"ל. וא"ל דלולי מ"מ היה טיפת דס כחרדל ולא ניכר במים ז"א כיון דרצינו דלא נימות כלל וגם לא טח עליו דס ורופאים אומרים שהוא מכה ל"ת לזה כיון דבזה ל"ש א"כ לא חטמאה לעולם וגם ריעותא אין כאן דלא נמות ולא רצינו שס דס וק"ל:

למים ואם לא נמותו ודאי דטהורה אפי' בשעת וסמה ולק"מ וזהו אפי' לשיטת הרשב"א דמתיר משום דקיי"ל וסמות דרבנן ע"ש וא"ל בשעת וסמה א"א וסמות דלורייתא לעולם טמאה אפי' לא מנאה כלל י"ל דקאי אליבא דר"ז דס"ל אם צדקה בשיעור וסת ולא מנאה טהורה אליבא דכ"ע ולק"מ. ויש לדמות קנת דא"כ קשה הך צרייתא לשאר מ"ד ולהרמ"א היה קשה קושית הרא"ש הנ"ל אפילו דס גמור ג"כ טהורה וכל מירוצינו ס"ל לדוחק ולזאת הוכיח דינא דבשעת וסמה אפי' היכא דל"ש א"כ לא חטמאה מ"מ טמאה וטעמא כמ"ש לעיל אופנים שונים וא"כ לק"מ קושית הרא"ש ד"ל כדצרינו הנ"ל והרא"ש אפשר בעצמו ס"ל כן רק הקשה להרשב"א לשיטתו כנ"ל:

אבנב אף לשיטת הש"ך דמשמע דלא חיישינן כלל לט"ו מעורבת צו מ"מ מודה לעיל דאם אינו מרגשת ודאי שבה ממכה אסורה שעת וסמה אליבא דכ"ע וכאן ודאי לא היחה מרגשת דהא הכא לא נמוודע לה כלל שיש לה מכה עד שהעידו הרופאים ע"ז דלולי זה היא וודאי נאמנת דהתורה הימנוהו וא"כ י"ל ג"כ כנ"ל אף דסמכינן חכ"ל על הרופאים צלי צדיקה כלל מ"מ צוה להטייל למים ואם נמותו טמאה היינו בשעה וסמה אבל שלא בשעת וסמה ודאי מותרת ולק"מ וא"ל דלשיטת הש"ך הכא לעולם טהורה כיון דל"ש א"כ לא חטמאה לעולם כמ"ש כאן ז"א דכבר כתבתי לעיל דוודאי צ"ל אף במקום דל"ש א"כ ל"ת לעולם מ"מ אסור דאף לדברי הש"ך דאם מרגשת שודאי צה ממכה טהורה א"כ פשיטא דאם מרגשת שודאי צה ממקור דטמאה וא"כ ג"כ שייך דטמאה שמרגשת שבה ממקור ולק"מ וק"ל. אף הרא"ש דהקשה קושיא זו להרשב"א לשיטתו הקשה דמתיר בשעת וסמה לגמרי ולזאת לא נמצא מענה:

ובר"א י"ל אפי' לשיטת הרשב"א דמטהר גם בשעה וסמה הא מצואר בגמ' לעיל דף ט"ז דרשב"ג ס"ל דטהורה אבל הדס טמא כיון דבה דרך המקור ומקומו טמא וכן ס"ל להרמב"ם בהלכות מו"מ רשב"ג ולזאת אף דחכמים סומכים אדברי הרופאים בכל אופן רק לידע אם הדס הוא טמאה טומאת ערב צוה להטייל במים ואם נמותו א"כ טמאה הדס טומאת ערב ואם לא נמותו ודאי טהורה לגמרי ולק"מ וק"ל. או י"ל כפמש"ל דבשעת וסמה כ"ע מודה אף רשב"ג דטמאה משום כהם א"כ שפיר צוה להטייל למים כדי לידע אם האשה זאת טמאה בשעת וסמה או טהורה וק"ל והמעין יבחר:

סימן קפט

(א) **עיינן** מ"ש הגאון אמרו"ל סק"א הקשה הא ה"ל ג' ראיות ובי' דילוגים שויים בשבוע וא"כ למה לא אמרינן וסת לדילוג בשבוע וע"ש מ"ש. ובהך סימן גופה נסתפק הגו"ל בעצמו בהך סברה. ולפענ"ד הקלושה אפשר לתרץ דאיירי דהיתה למודה לראות מקדס צחותו יוס בשבוע צוסת הקצוב ושינתה לראות ציוס אחר בשבוע אבל לא קבעה וסת ואח"כ התחילה לראות בהפלגה כנ"ל א"כ גם רב מודה דלרין ג' דלוגים בשבוע דלמודה שאני וצנחיים כבר קבעה וסת הפלגה צצירור וצ"ע:

(ב) **בשי"ע** ס"ג אם קבעה וסת לשעה דין זה יליף הראצ"ד מהך דסקנא מצי טצילה א"ל הצעלי על גבי נהר ע"ש. ואנכי בעניני לא אוכל להבין הך ראיה דמצואר בגמ' הטעם דהכירית חזרתה דימה צה ולזאת התיר להבעל על גבי נהר טרם ציאת לעיר וכמ"ש רש"י ותוס' שם וא"כ י"ל מלבד דהוי אפשר כוסת הקפיטות ואפשר יומר דהמה מלה רק בהכירית חזרתה

אבנב אף א"א דליחא לכל דצרינו הנ"ל דאין חוששת כלל לדין דוסמות דרבנן לטיפת נדה מעורבת וגם לומר כדברי הש"ך דאם ל"ש ל"ת לעולם אמרינן דטהורה אפי' בשעת וסמה י"ל דהגמ' קאי למ"ד וסמות דלורייתא וא"כ כ"ע מודו דחיישינן בשעת וסמה גבי דס דלמא מעורבת צו טיפת נדה ואסורה בשעת וסמה כמ"ש רש"י ותוס' דף ט"ז צפי' ולזאת צו חכמים להטייל

אז י"ל דהתוס' ורמב"ם איירי אם אשה רגילה לראות תמיד בתחילת היום ול"ק לה שפיר אי קודם הנך התמה או לאחר כן התמה א"כ מדינא אסורה רק אותו הלילה וציוס שלפניו מותרת אך כבר כתב הש"ע צמיתין קפ"ז אם שימש צעונה הסמוך וראתה תולה בוסתה ועמ"ש אמו"ל דדעת הפרישה עיקר דחולה הקלקול כו' וס"ל להרמב"ם כיון דיש לחוש דאפשר דראתה צמודה שלפניו צאווה יוס אזלי גם צמודה הזה מראה צאווה יוס אבל אם תקבע בלי ספק וסת הדליוג גם הרמב"ם ותוס' מודה לדינא דש"ע וז"ע:

ואפשר דהראב"ד לא פי' כן בגמ' אבל התמיה שחמה הגאון אמו"ל בסק"ג על המחבר שפסק שנעקר בפ"א אפי' בלא בדיקה י"ל הא ריי"ף והרמב"ם וכן הראב"ד גופא ס"ל בלא מהדרך בעלה בא עליה אפילו היא ישינה כיון דוסתות דרבנן וע"ל בסק"ד מ"ש טעם לדבר א"כ בהך וסת דהוא נגד הרוב נשים דלא כוונ' בשעות וגם אינו מפורש כן בש"ס ופוסקים סמך המחבר על הך גדולים הנ"ל דאין מנריך אפי' תחילה בדיקה דהמה וודאי ס"ל כאן דאוקמי בחוקת טהרה ל"ז אפי' תחילה למדקד וי"ל:

אז י"ל בפשוט דאיירי דדילג תמיד ליוס אחריו רק צי"ז לא קים לה שפיר אי קודם הנך. התמה או לא ובחי' ראתה כדרכה ציוס ואמרינן מסתמא קבע וסת לדילוג ועוקרת להראשון להיות מותרת ט"ו וראיית י"ז היה לאחר הנך התמה ואורח צומנו בא, רק מ"מ ס"ל לתוס' והרמב"ם דעדיין אינו יוצא מתשש אזלי יראה צמודה הבא ג"כ לחי' ותקבע וסת הצודש השכיח כי אזלי עדיין ל"ק וסת הדילוג כי היה הראיה קודם התמה וא"ל למה עקרתו וסת הקצוע ט"ו י"ל דמסתם ל"ח לזה אבל אם יראה צמודה הבא צי"ח ודאי חיישין לזה ולזה אסורה אבל לדינא דש"ע דאיירי בלי ספק שראתה לדילוג מודה הרמב"ם ותוס' וצוה נישא דברי ה"ה שכתב על הרמב"ם שא"צ לבאר שזה גמ' ערוכה היא ותמה עליו הכ"מ הא לשיטת הרמב"ם נאסר י"ח ע"ש. י"ל דלמד ברבינו כדבריו הנ"ל וזה מוכח ממשנה ומגמ' דאם לא תקבע כדינא וסת הדילג דחוששין לוסת הצודש וא"צ רבינו לבאר והאמת אגיד אף שהדבר קשה קצת בדבר הרמב"ם שעיקר חסר מ"מ הנלע"ד כתבתי כי בלא"ה קשה שדברי תוס' ורמב"ם יהיה נגד משנה וגמ' דמבואר דאם תקבע וסת הדילג כדינא בלי ספק דשוב אין חוששם לוסת הצודש דשוים לכל דינא שתקבע ד' פעמים בדינא כמו וסת הצודש בג"פ וז"ע. וא"ל לפ"ד קו' הרא"ש בפ"ק דנדה ותבדוק בתוך וסת אפי' ל"ק וסת כר"י דאולי ימשך כנ"ל ו"א כי עמש"ל סק"ו צוה בדברי אמו"ז הגו"ל:

(ג) **עב"ש** הגאון אמו"ל בסק"ט למה השמיט המחבר דעת הרמב"ם דכתב בפ"ה ה"ו מהלכות איסורי ביאה היתה למודה לראות ט"ו ושינתה לט"ז שניהם אסורים שינתה ל"ז הותרה ט"ו שינתה ל"ח נאסר י"ח והותרו כו' וכתב הכסף משנה דאע"ג דקבעה וסת מה"ט הותרה ט"ו דנעקרה בקביעות וסת אחר מ"מ חוששת לחי' נמי אזלי מראה צו וכן גירסת תוס' והינה צ"ע, ובאמת קושא גדולה היא. ולפענ"ד אפשר לומר דס"ל דגם תוס' ורמב"ם מודים לדינא דש"ע דאם תקבע פ"א וסת דילוג דאין חושש יותר רק הרמב"ם מיירי בראית י"ז היה ממשך צ' ימים והיום בחי' ראתה בלי המשכה כלל כדרכה פעם כפעם ואף דקיי"ל דלא כרמב"ן רק דאולגין תמיד צתר תחילת הראיה מ"מ כבר כתב הגאון אמו"ל בסקי"ז דהטור ס"ל כרמב"ן גבי וסת הדילוג דמהיכי מיחי יתה וסת חודש השכיח בפני אינו שכיח וסת הדילוג א"כ י"ל דכן ס"ל הרמב"ם (ואפשר מזה הטעם פסק הטור לעיל כרמב"ן בלי חולק כיון דתוס' ורמב"ם הבא ס"ל כותפיה) כך וודאי אם ראינו דלא היתה רגילה כלל למשוך וסתה צ' ימים עד אותו ראי' י"ז העבור וגם היום צחי' ראתה בלא המשכה אף שאמרינן שתקבע וסת הדילוג דקיי"ל באמת דאולגין צתר תחילת ראי' והותר' ט"ו דנעקרת ע"י ראי' הדילוג מ"מ איכא חשש אזלי מראה צמודה הבא ג"כ צחי' וזו ברור דתקבע וסת הצודש השו' ואלגין צתר סוף הראיה של י"ז כדי שיוכל לקצוע צחי' לצודש השו' השכיח אבל אם עבר ח"י ולא ראתה וראתה ל"ט אז הדרי' לדינא דאולגין צתר תחילת וסת זה כוננת תוס' והרמב"ם דס"ל דחוששין לחי' דאולי מראה צו ואם מראה צו בודאי תקבע לוסת הצודש ואולגין צתר סוף ראי' אבל לדינא דגמ' דאם דילגה בלי המשכה דאין חוששין כלל לחי' מודה ול"פ כלל על גירס' וסוגי' הגמ' ולוחח ל"ז להציא הבי' דעתם:

(ד) **עב"ש** אמו"ז הגו"ל בסק"י לתוך סתירות הרא"ש מנדה ל"צ"ק דשם כתב גבי נגיפות הלכה כרז, ותוכן דבריו דבאמת ראי' לפסוק כרז דהלכה כמותו באיסורי רק כיון דוסתות דרבנן פסקינן להקל כשמואל וסברה ישרה הוא וא"ל אי פסקינן כשמואל דלרץ ג' דילוגים איכא ג"כ מומרא דלרץ לחוש לכמה מיני וסת וכדומה לפ"ד לעיל בסק"ד רריך בדיקה לפני

כל תשמיש ותשמיש משא"כ א"א דקבעה וקת כרז צב' דלוגי'
א"י לזה כלל. וז"א דמ"מ איכא כמה קולות אי לא קבעה לענין
עקירה וכדומה כמבואר בסעיף צ' וס"ד:

אך לכאורה יש לעורר היאך מדמה הגמרא נגיחות שור לוסת
אליבא דשמואל דנריך ג' דלוגים גבי וסת ה"ה בשור דלמא
שמואל בעגמו מסופק בוסת אם די צב' דלוגים כרז רק להיות
כי וסתות דרבנן מקיל לגבייהו ומנריך ג' דלוגים אבל גבי נגיחות
דדאורייתא הוא מודה שמואל לרז דסגי צב' דלוגים. וז"א הא
שמואל לשיטתו איל וס"ל צדה דף ט"ו וסתות דאורייתא ולק"מ
ולצ"ה אם בצמת מסופק האיך יפסוק גבי שור לחומרא להוציא
ממין מיד המוחזק מספק:

(ה) **עבדו** הגאון אמו"ל בסק"ד על הש"ך בסקכ"ו דהעלה
אם ראחה אשה ר"ח שצט אדר ניסן ואח"כ סירגה
וראתה סיון ואח"כ אב דחשבינן ניסן לוסת הקבוע ואין כאן רק
צ"פ לסירוג. והקשה ז"ל הא בגמרא דב"ק צעי' ליה שור שנגח
ה' ו' שצט שצט שצט קמייתא ליומא קמא שדינן ואיעד
לכולא יומא, או לשצט בתרייתא שדינן ולא איעד אלא לשצמות
ועלתה בתיקו. וכן הרמב"ם פ"ו מנזקי ממון כתב דהוא ספק
וא"כ הדברים דומים בלי הצדל כלל וא"א בתיקו צמלחא דרבנן
ספיקא לקולא א"כ יש לילך לקולא לכל זד ויומר דקבעה וסת
לסירוג ולא לחודש וא"צ לחוש אלא מצי' לצי' חדשים וכו' ע"ש.
וערם אענה אמרתי להצטון אם יש ג"מ לדינא לדברי הש"ך
דהחמיר ולדברי אמו"ל הגו"ל דהוכיח להקל, כי לכאורה העיקר
פלפול צהך נדון אשה שראתה שצט אדר ניסן ואח"כ סיון אב
א"כ כל הספק אם הגיע לחודש אלול אי כדברי הש"ך דשדינן
ניסן לוסת החודש א"כ אסורה אלול מכת וסת החודש דלא דלגה
רק צ"פ, ואי אמרינן כדברי אמו"ל דשדינן ניסן לוסת הסירוג
לקולא א"כ יהיה ר"ח מותרת, אבל יותר לכאורה אין ג"מ
דממ"י אם רואה צאלול איגלאי מילחא דבוסת החודש קיימא
דהא כל סברתו להחיר מכת ספק והשאל ע"י ראיית אלול
התברר לנו דבוסת קמייתא קיימא דשכ"ח וכרוב נשים חזי' וא"כ
הספק רק על אלול. ואף כי נעיר ישראל לימים ולחכמה ואיני
כדאי להכניס ראשי בין שני הרים גדולים מ"מ לעזר צמילין מי
יכול, אמרתי לכאורה כ"ע מודה דאסורה צאלול דאף דאזלינן
לקולא שקבעה וסת לסירוג כדברי אמו"ל הגו"ל דכבר הצאמי
צס"ק הקודם דברי הרמב"ם צפ"ח מהלכות איסורי ביאה דפסק
דאף דודאי תקבע וסת דליוג דמ"מ חוששת לחודש הבא אולי
תקבע וסת החודש ולעיל הקשה הגאון אמו"ל על המחבר למה

השמיט דעת הרמב"ם דכן הוא דעת התוס' וא"א כמש"ל
דרמב"ם מיירי בספק קביעות וסת דליוג וזה כ"ע מודה א"כ
גם כאן דאיכא ספק טובא וצאה להחיר רק מכת ספיקא לקולא
פשיטא דנריך לחוש ופשיטא אם הרמב"ם איירי בוסת דליוג
גמור א"כ כאן דאיכא ספק טובא כ"ע מודה לדינא דרמב"ם
ותוס' דאסורה לעולם צר"ח אלול הבא א"כ צרור דאסורה צאלול
הבא וצאלול אהבבר לנו הספק. אך בצמת קשה על הש"ך מנ"מ
אי שדינן ניסן לוסת החודש הקבוע או לא דהא לפע"ד הנ"ל
ר"ח אלול לעולם אסורה לשמש ובהגיע תור אלול אהבבר לנו
הספק וא"ל אם לא שדינן ניסן לוסת החודש הקבוע ס"ל להש"ך
דגם לוסת הסירוג לא שדינן רק הוי כאשה שאין לה וסת כלל
ונריך בדיקא לפני תשמיש וכה"ג נריך לחוש להפלגה וכדומה
חדא זה דוחק ותומרא יתירא דהא ודאי אית לה וסת או חודש
או דילג וצלא"ה צוה ודאי אזלינן לקולא ועוד לדברי הש"ך סימן
קפ"ד דס"ל אפילו אשה שאין לה וסת תוך למ"ד הוי כאשה
שיש לה וסת וא"צ בדיקא לצעלה וצמל"ד נתברר לנו הספק כנ"ל
וא"ל אף דאלול צאסורה קיימא מחמת חשש דלמא תקבע וסת
החודש מ"מ סמוך לוסתה מותרת ואינה אסורה רק אותה עונה
ממש משא"כ אם אסורה מחמת וסת קבוע אסורה לשמש אפילו
סמוך לוסתה הא מבואר לעיל צבימין קפ"ד שנריך לפרוש סמוך
לוסתה אפילו לא ראתה רק פ"א ודוחק לחלק דכל זה אם אותו
ראיה מקדם אין לתלות כלל בוסת אחר אבל צמקום ספק דיוכל
לומר שזה הראיה הוה וסת דליוג ואף דניחוש אולי היה לקביעות
אחר או א"צ סמוך לוסתה לפרוש כיון דצלא"ה הוא רק דרבנן
וספיקא לקולא זה דוחק גדול וצ"ל צצות דודאי א"א כדעת
הש"ך דהוי קבוע א"כ צעברה וסתה אסור לצווא עליה צלי שאלח
פיה כמבואר לעיל צבימין קפ"ד דלא כהרי"ף ורמב"ם דמתירין
לצווא עליה אפילו ישינה משא"כ אם הוא רק מחמת חשש כ"ע
מודה לדינא דרמב"ם והרי"ף דמוחר לצווא עליה אפילו ישינה
דהוי צכלל ס"ס אולי ניסן שדינן לוסת דילג ואין זמנה לראות
ואח"ל לוסת חודש שדינן מ"מ אולי לא ראתה ומותרת וזה ויהיה
כיונת אמו"ל הגאון זצ"ל אבל צגוף הדין אין כאן ג"מ דצר"ח
אלול ודאי אסורה דלמה לא נחוש צספק וסת דילג מה שהרמב"ם
ותוס' חוששין אפילו צלי ספק כלל ובהגיע תור אלול נתברר לנו
הספק דודאי אם ראתה חזינן דוסת החודש קבעה לוסת ואם לא
ראתה פשיטא דקבעה וסת דליוג וצ"ל דכל ההפך הוא אם
צעלה נריך לשחול אותה אי מותר לצווא עליה צלי שאלח פיה
כדעת הרי"ף והרמב"ם וזה יהיה כיונת הש"ך דכתב צפשיטות
דינסן לוסת החודש שדינן וא"כ אסורה ותמה עליה הא הוא

עלתה במיקו וספיקא לקולא וא"כ א"ל לחוש רק מנ' לנ' חדשים וא"כ פשיטא דמוחר לבוא עליה בני שאלת פיה בעברה עונת אלול אבל בגוף הדין דר"ח אלול אסורה לשמש גם אמונ"ל מודה וד"ג. אך י"ל דאיכא נ"מ טובא צייניהם לענין עקירת ודאי אם לא ראתה בר"ח אלול הבע"ל מותרת מ"מ אם תראה אח"כ כי תשרי ובר"ח חשרי לא ראתה לדעת הש"ך עדיין יש לה וסת קבוע לר"ח דהא לא עקרה עדיין ג"פ כסדרן ולדעת אמו"ו הגאון וז"ל אין צריך עקירה כלל לוסת החודש וצריך עקירה ג"פ לוסת הסירוג דקבעה ור"ע כי יש לדחות גם זה:

אמונ"ל בגוף הקושיא נראה להליך בעד הגאון הש"ך דלכאורה קו' אמו"ו הגז"ל קשה ביותר על הגמרא ב"ק ותפשוט מסוגיא דגדה כי לכאורה דברי הש"ך מצוירים מגמרא וכאשר נזכר. דאיכא שם ב"ק דף ל"ד אבעיא להו שור שנגח שבת שבת ושבת יום א' וצ' מהו, שבת בתרייתא לשבת שדין ואיעד לשבתות ולא לימי חול או דלמא בתר שני ימים אחר שבת שדין ואיעד לכולא יומא. נגח צה' וצ' שבת שבת וכו' שבת קמייתא וכו'. והנה לכאורה קשה הא הגמרא מדמי נגיחות לפלוגתא דרב ושמואל בוסת והא איתא בגדה דף ק"ד איחיביה היתה למודה לראות בט"ו ושינתה לט"ו וכו' שינתה ל"ח וכו' שינתה ל"ח הותרו כולן ואינו נאסרה אלא מ"מ ואילן וקשיא לרב א"ל רב למודה שאני. ופירש רש"י ודאי למודה לראות בט"ו ראיות ט"ו שדין לט"ו הקודמים כי קאמרינן אנא אם התחילה לראות או באשה שאין לה וסת עכ"ל.

א"כ לפ"ו אם ראתה אשה ב"פ בט"ו למודש והיום ראתה בט"ו דקבעה בה וסת דא"ל יותר מג"פ ושינתה אח"כ לט"ו ואח"כ ל"ח מודה רב דצריך עוד דילג לח"י כמבואר ברש"י דראית ט"ו שדין לוסת קבוע רק הוא אומר דסגי צב' דילוגים היינו אם התחילה לראות אבל לא אם משלים היום בראית ט"ו הוה לוסת קבוע אח"כ מ"פ הגמרא גבי נגיחות נגח ה' ו' שבת שבת ושבת הא זה דומה לוסת ומודה רב דראית ט"ו שדין לוסת קבוע, אח"כ גם גבי נגיחות שדין שבת קמייתא לנגיחות ה' ו' ואיעד לכולא יומא וקשה ותפשוט וד"ל דאף אם זה הראיית ט"ו שהיא למודה לראות בהם היה ג' לראייתה לוסת קבוע לא שדין וצרייתא דלמודה מיירי דראתה כבר ג"פ ורש"י לא הש וכתב רק דאנא קאמר בתחילת ראייה וה"ה אם זה ראית ט"ו היא פעם ג' מ"מ לא שדין לראיה קמייתא ורש"י או או קאמר מלכד דזה דוסת כי לא מצינן במשנה רק כשתקבע ג"פ וקשה הא לפעמים ל"ח עד שראתה ד"פ כנ"ל אף גם לכאורה מוכח

דצרייתא הכא דלמודה ט"ו איירי דוקא עם הראיה שראתה היום בט"ו קבעה ג"פ דא"כ קשה לשמואל דס"ל דלעולם צריך ג"פ האי מתני' דתקשה לרב קשה ג"כ לשמואל דקתני היתה למודה לראות ט"ו ושינתה וק' טעמא דלמודה הא אינו למודה א"ל ג"פ וסגי צב"פ וקשיא לשמואל והלוא זה סוגיא בכל הש"ס (ויותר קשה להך פוסקים כשמואל דצריך ג"פ כיון דתני כוותי' שינתה לכ"א וכו' עיין בהר"ש וק' הא אליבא דרב נמי איירי בלמודה לראות צב' אח"כ גם כרב אמאי ואף ד"ל כיון דסתם הגמ' דתקשה דיקא נמי דשצקינן וכו' זה דוסת ועיין בה"מ פ"ח ה"ל שכתב כיון דתני' כוותי' וזה יוכל להיות גם כרב וצויתר כיון דקתני דווקא למודה ובפרט הא הלכה כרב באיסורי וז"ע) וע"ק האי למודה מאי למימרא אליבא דשמואל הא בלא למודה ג"כ צריך ג"פ לרב ניחא דאשמועינן דווקא למודה וא"ל דאשמועינן למודה כמו דמתוך הגמרא על קו' דקארי לי מ"ק דה"א דעוקרת בתרתי הא זה מפורש במתני' דהכא דאין וסת נעקר עד שתקבעו וכו' ובאמת על סתם גמרא ג"כ קשה דמתוך למודה אצטרך דה"א דעקרתה צב"פ הא זה מתני' מפורשת וא"ל דצרייתא מפרשת דברי המתני' הא גם כבר חנא ליה צצרייתא שינתה וכו' וז"ע.

לכך י"ל דהכא איירי למודה דראתה מקדם צ"פ בט"ו והיום תשלש הוסת הקבוע וצחודש שלאחריו שינתה לט"ו וס"ל לרב ושמואל שדין זה הט"ו לוסת הקבוע וא"כ ספיר אשמועינן רבותא דלמודה דה"א שדין זה הט"ו לוסת הדילוג ולאחריו כאצבעית הגמרא צב"ק גבי נגיחות כיון דרואה דדילג עוד פעמים אשמועינן שדין ראייה ט"ו לוסת הקבוע וצריך עוד ג"פ בין לרב ובין לשמואל וז"ש רב למודה שאני כיון דבחודש הוה שראתה צו לט"ו נקבע וסת קבוע הוי למודה ואינו מהמנין ופריך הגמרא ודקארי ליה וכו' הא זה הוי ליה למודה ומשני ה"א דעקרתה צב"פ דה"א דאינו דומה למתני' כיון דאיכא ספק לא שדין ראית ט"ו לוסת החודש אלא לדילוג קמ"ל וא"ש. ולפ"ו דברי הרש"י בדיוק נאמרה אנא קאמרינן דוקא בתחילה לראות ודברי הש"ך על נכון כי דצריי נאמרו בצירוש בגמ' ולק"מ.

אך עדיין יהיה קושיא כנ"ל על הגמרא צב"ק במקומה עומדת ותפשוט מהכא. לכן נראה לי צעתי הק' לתוך דוודאי גבי וסת ספיר שדין ראית ט"ו לוסת החודש הקודם ולא לוסת הדילג דלמה נדחה וסת החודש דשכיח מפני וסת הדילוג דאינו שכיח אף גבי נגיחות צב' ימי חול י"ל מ"מ שדין שבת לשארי שבתות דבלא"ה איכא סברא דשבת אינו מהמנין לימי חול כלל

דאיחא במתמיתין שם מועד לשבחות וכו' ופירש רש"י שבבת נח ממלאכתו וחה דעמו משא"כ בחול והירושתו כחז כיון דרואה בגד נקי ולבן ואיכא ג"כ סביר להיפך כיון דכבר נגח ב"ם בימי חול אך צ"י ימים לא נעשה מועד וכיון דעברה ימי חול ולא נגח וכמ"ש המהרש"א לשם דחיירי דראה בימי חול ולא נגח א"כ איגלאי מילתא דלא אייעד לימי חול רק לשבחות וצודאי שבת קמייתא לא שדיין לימי חול הקודמים אבל גבי וסת שדיין ראית ט"ו לראיית ט"ו הקודמים חדא התם גבי אשה הא בלא"ה נרין להפסיק ולהמתין זמן מה לראות פעם צ' ומה לי אם תמתין למ"ד יום או ל"א יום ועוד התם ראית ט"ו ראה מעליא ואיכא לשדיין לוסת החודש כמו לוסת הדלוג ומהכ"ח ידח' שכיה וכו' משא"כ הכא דאיכא סביר דראית שבת אינו מהמתין כנ"ל ואינו דומה כלל לוסת בזה הענין ולק"מ וזקדו דברי הש"ך וק"ל:

ורוצא וחוקה רוצא עדיף ופשיטא קשה על דברי המרדכי דודאי גם הוא מודה דוסתות דרצנן כמבואר כמה פעמים במרדכי רק ס"ל דאליס הכ חוקה וסמכינן עליו (ובאמת לשיטתו איל דס"ל אף דוסתות דרצנן מ"מ אם לא נדקה בשיעור וסת מחזקינן לוודאי ראתה דסמכינן בזה כוסתות דאורייתא ולעיל סוף סימן קפ"ו הבאתי לשובו באריכות) וקשה הא רוב דמים ממקור מתנגד ואף דיש לדחוק ולומר דרוב רק דרצנן ובמקום חוקה אלימתא וגם איכא למימלא במעוך תשמיש דזהו הו ק"ת כמכה כנראה מדברי הש"ך לא עשה כרוב זה ליחא כנ"ל וא"ל דחשיב זה ג"כ רוב דאין רואין בשעת תשמיש דם מקור הא גם זה רוב דאינס רואים מחמת מיעור תשמיש וכו"ע:

אך גם קשה הא כנראה מדברי הש"ך לעיל יוכל לסמוך על המרדכי להקל לענין רואה דם מחמת תשמיש ולא לז' נקיים כי הוא רק דרצנן וקשה האין סמכינן על הכ חוקה כלל הא רוב דמים ממקור מתנגד ורוצא עדיף מחוקה אך זה יש לדחות כדברינו הנ"ל דרוב רק דרצנן וחששו הרבה לעגן בנות ישראל והקילו והן אמרו והן אמרו. אמנם אליבא דש"ך המרדכי מתיר לגמרי כדמוכח מדבריו וקשיא הנ"ל במ"ע אע"כ צ"ל בהמ"י אך לכאורה ליחא לזה כי ודאי גבי תשמיש ליחא לסברת המ"י דהא הגמרא אוקי אריגיה ואימא הרגשת שמש הוא וקשיא במקומה עומדת (ובאמת על הט"ו אין כאן חימא דס"ל בסימן קפ"ו באמת כדעת הב"ח וד"מ דהמרדכי אינו מתיר כ"א צירוף המכה וגבי מכה ליחא להך רוצא דרוב באים ממקור).

אך י"ל כך דהנה באמת בגמרא דף י"ח הוכיח דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב דהא עליה קרוב ומכל מקום אמרינן דם הנמצא בפרחודור ספיקא טמא ונלך בחר קורבא דעליה אע"כ דהולכין אחר הרוב ורוב דמים ממקור אך אי איכא רוב גם גבי קורבא פשיטא דנלך אחר קורבא דהוא ג"כ דאורייתא כדכתיב והיה העיר הקרוב וכו' וא"כ לפ"ו י"ל דהכא שפיר איכא רוב ג"כ דמהלדדין דהא איכא חזקת אורח בזמנו בל דרוב דמים באים ממקור מ"מ מיעוט הוא עכ"פ מלדין ובסמוך מיעוט לחזקה אורח בזמנו בל איטרע לרובא א"כ אוקי רבא לגבי רוב ופשיטא דנלך בחר קורבא דמוכח ופסיר פסק המרדכי להתיר האשה ולק"מ. וא"ל דלא דאלינן בחר מיעוט וחזקה לחומרא כמו שכתב תוספות בצבורות ויבמות וכן הרא"ש בסוף יבמות יש לומר הכא מודה כיון דאיכא קורבא דמוכח דהיא גם כן כהדיא ויש לדחות ועיין תוס' דף י"ח ע"ש:

(ו) **עב"ש** אמ"ו הגו"ל בסק"ו סברה ישרה לתרץ דברי הטור דפסק כאן כדברי הרמב"ן דאלינן בחר סוף וסת כיון דיוכל לקבוע וסת החודש שכיח משא"כ לעיל, ע"ל באריכות וא"ל א"כ עדיין קשה בקושיה הרא"ש ב"פ פטוקה ותבדוק בשעת וסת אפילו למ"ד אין קובעת וסת חוץ וסת כדי לידע זמן המשכת וסת ז"א על וסת שאינו שכיח לא חיישינן ולא תקנו על זה כלל:

סימן קצ

(א) **בש"ע** ס"א ותכנים גזרו וכו' עיין בט"ו סק"א דתירץ על קושיה הכ"מ דכתחם הו ס"ס ספק מעלמא וכו' ואח"ל מגופ' דלמא מהלדדיס, וז"ל כיון דרוב דמים ממקור אינו נכנס בכלל ס"ס כמ"ש תוס' בכתובות ד"ט עכ"ל. והקשה המ"י אף דרוב דמים באים ממקור מ"מ רוב בהרגשה ע"ש. ולכאורה אמרתי לדחות דס"ל באמת דאין זה רוב גמור רק רוב דרצנן אבל זה ליחא דאם כן אדרבה קושייתו במ"ע הרי מלטרף לספק ספיקא כמ"ש תוס' בכתובות דף ט' הנ"ל:

והנה הוכחתי לכאורה מהש"ך בסימן קפ"ו בהמ"י דהנה ס"ל דברי המרדכי דרואה דם מחמת תשמיש שלא בשעת וסתה דחילה דם נדיים משום חזקה אורח בזמנו בל וכחז דאין לא סמכינן על דברי המרדכי להתיר וכוונתו כיון דלא אליס הכ חזקה אורח בזמנו בל דקיי"ל וסתות דרצנן וקשה לשיטת הט"ו דזה רוב מעלי' לאתא מהמקור לז' יהיה וסתות דאורייתא היאך סמכינן על הכ חזקה הא רוב דמים ממקור מתנגד להך חזקה

אך לכאורה יתאם להג"ל דאם כן קשה על המשנה למה דם הנמנא בצורחור טמא דרוז דמיס צאים ממקור הא איכא גבי קורב' גם כן רוב דמיעוט הוא מעליה עכ"פ סמוך מיעוט לחוקה חוקת טהרה או חוקה לאורת צא בזמנו וא"י לרובא (ואף דימנא דהוא רק פלגא ופלגא מ"מ קשה ונלך בחר קורבה) והנה וודאי א"א דלא כש"ך דגם המרדכי אינו מסיר רק לבעלה ולא לגמרי כמ"ש בזה אמרו" לעיל יש לומר כן דהנה המהרש"א חולין בסו"פ דף י"א הקשה הא איכא חוקה ומיעוט מתנגד נגד הרוב ניזל בחר המיעוט וחוקה ותי' דזהו רק מדרבנן אבל מדאורייתא אולינן בחר רובא אפילו נגד חוקה ומיעוט ועוד תי' גבי מעוטא דל"ש ל"א בחר מיעוט וכן כחז הר"ש שם א"כ יש לומר דהגמרא רוצה להוכיח מדאורייתא אולינן בחר ומדאורייתא לא אולינן בחר מיעוט אפילו במקום שחוקה מסייעו אך המרדכי איירי להחיר מחמת תשמיש וזו רק דרבנן אס כן שפיר ניזל בחר קורבא דמוכח כיון דאיכא מיעוט וחוקה בהדיא ושפיר החיר המרדכי דסמוך אפילו להקל על הך סמוך מעוטא לחוקה כיון דאיכא קורבא דאורייתא כנ"ל.

אך לשיטת הש"ך דס"ל דמרדכי מחיר אפילו לענין ז' נקיים הקושיא הנ"ל במ"ע. אך יש לומר כן דוודאי המשנה איירי סתם ובכל גווני אפילו באשה שאין לה וסת כלל (וא"ל הא סתם משנה ר' מאיר ואלביניה ודאי ביש לה וסת איירי דלולי זה אסורה לשמש יש לומר דיש לה וסת רק אינו קבוע פעם כה ופעם כה) או דיש לה רק אינו קבוע ועלולה תמיד לראות עד שהרמז"ס מנריך צדיקה לפני כל תשמיש וכו' ובה אין כאן חוקה אורת בזמנו צא (וא"ל לחוקת טהרה יש לה כמבואר במשנה כל הנשים בחוקת טהרה אפילו אין לה וסת כלל יש לומר הכא איתרע להך חוקה דהרי דם לפנינו) ואם כן שפיר הוכיח דרוז וקרוז הולכין אחר הרוב מה שאין כן המרדכי דמחיר הכל מטעם חוקה אורת בזמנו צא ואם כן איכא חוקה מעליא אורת בזמנו צא ומיעוט דשכיח מנלדיס דאין זמנה לראות דם מקור דם ושפיר ניזל בחר קורבה כיון דחוקה ומיעוט בהדי' ואפילו מדאורייתא כחירוך צ' של המהרש"א ולק"מ וד"ל:

ודנה לכאורה מנאמי ראייה לדברי המרדכי וכדעת הש"ך דהחיר לגמרי ובלא צירוף מכה כלל מהא דליתא במשנה הנ"ל דף י"ד לאחר זמן פטורין מקרבן וטמאין מספק ובאמת לשון טמאין והיינו דקאי גם אהאשה וקשה הא האשה טמאה נדה ודאי דהא ראתה דם אע"כ דאיכא מכל מקום ספק כיון דראתה מיד אחר תשמיש אולי מנלדיס מחמת מיעוט תשמיש ואם כן

דינא של המרדכי מוכרח ואף דנאמר במשנה דטמאה עכ"פ מספק ולשיטת המרדכי טהורה לגמרי ז"א הא מוקי להך משנה בשבועות בסמוך לוסתה ובה מודה המרדכי כמ"ש אמרו" הגז"ל לתוך יתר קו' על המרדכי מהך משנה ע"ש ואם כן יהיה דברי המרדכי מוכרחים להחיר אפילו בלי צירוף מכה. אך ממשנה אין כל כך ראייה דיש לומר דטמאין מספק קאי על שעת תשמיש ולענין לטמא משכב ומושב אף שהוא דוחק, אמנם מרש"י מוכח בצירור דהנה רש"י כחז שם בד"ה לאחר זמן ז"ל לאחר זמן לאחר אומיוס טמאים מספק שניהם שבעה ימים ומיהו טומאת ספק היא לתלות ולא לשרוף. וקשה למאוד בשלמא גבי בעל איכא ספק אולי לאחר תשמיש אבל גבי האשה למה לא יהיה טמאה שבעת ימים טומאה ודאי הא ודאי ראתה וז"ל דס"ל כמרדכי דיובל לתלות בדם נדדים ואף דהיא טמאה מכל מקום אין שורפין עליה קדשים והפי' טמאין מדוקדק וא"כ יש ראייה ברורה לכאורה לדעת המרדכי דוודאי כיון דמלמינו במשנה בסמוך לוסתה כדמוקי ליה בשבועות מכל מקום אין שורפין עליה קדשים דאולי דם נדדים הוא אם כן היכא דיש לאשה וסת קבוע ושלם סמוך לוסתה דאיכא חוקה שפיר סמך להחיר. ודבריו מוכרחים ונריך עיין.

אמנם לאחר העיון הטוב ראייה דליתא להג"ל דקו' מעיקרא ליתא רק הטעם במשנה וברש"י דהיא גם כן רק ספק נדה דהא הגמרא אוקי להך ממני' לקמן דף ג"ז ארגישה ואימר הרגשת מי רגלים היא א"כ איירי בלי הרגשה ואין טמאה מדאורייתא ובוודאי לחד פי' לעיל סימן קפ"ג דלא היה לה כלל הרגשה פשיטא לק"מ דשפיר היא טמאה רק מדרבנן אף גם לאידך פי' דהיה לה מכל מקום רק ספק הרגשה ואין מחזיקין לודאי הרגשה ולאח פטורה מקרבן, א"כ גם לענין שריפת קדשים אין מחזיקין לודאי הרגשה ולא אסורה רק מדרבנן ולק"מ. ואף שיש לפקפק קצת ע"ז מרש"י לקמן דף ג"ז דס"ל דטמאה מדרבנן דחייש דלמא ארגישה ול"א לולי זה ודאי טהורה קשה הא ע"כ אחר זמן בלי הרגשה כלל ואי דחולה בהרגשה מקדם ה"ל ספק הרגשה דאורייתא ועיין בסו"פ י"ט בפר"כ וכדומה ש"ל מכל מקום האמת יורה דרכו שזה הטעם שהיא טמאה רק דרבנן ואין כאן ראייה:

אמנם המרדכי ס"ל אפשר דלא כשמואל דנריך דוקא הרגשה וכאשר באמת הרא"ש והר"ף השמיט הך דשמואל ואי שאין נ"מ לדין דלעולם טמאה מכל מקום איכא נ"מ גבי ס"ס

וכדומה ואם כן הוכיח דינא שפיר כדצרינו הג"ל מהמשנה
 וכדומה וז"ע:

שורב מלאחי לכאורה ראייה לדברי הט"ז וליתא לכאורה לדברי
 המ"י מהא דליחא בגמרא נדה דף י"ד והוצא בש"ע
 לקמן, בדקה צעד הדיוק לה וטחפה צירכה טמאה משום נדה.
 וקשה הא הו"י ס"ס דלמא מעלמא בא על ירכה ואת"ל מאשה
 דלמא מהלדדים. וביותר קשה הא מוצאך שם בדקה צעד שאינו
 דיוק והניחה בקופסא טמאה לרבי משום נדה והא ודאי ס"ס
 דלמא מקמאי ואת"ל ממנה דלמא מהלדדים ואת"ל דספק אונס
 חד הא חזקה חזקה טהרה מסייע והיכא דחזקה מסייע אמרינן
 ספק אונס חד כמ"ש מוס' בכתובות ד"ט הג"ל. אלא עכנ"ל
 כדברי הט"ז כיון דממנה איכא רוב דמים באים ממקור ודברי
 הט"ז מוכרחים ודלא כהמ"י ואפשר ז"א דשם מודה המ"י דהא
 איירי בצדיקה ואיכא ספק הרגשה אימר הרגשת עד הוא (וע"ל
 מ"ש) וכמו שכתב רש"י דף ג' בספק העד י"א משא"כ הט"ז
 כ' על כחם והשיג שפיר:

והנה לכאורה קשה לי קושיא עזומה הן על תי' של הכ"מ דראו
 חכמים להחמיר בכתמים וכה"ג תי' של הט"ז הג"ל כיון
 דרוב דמים באים ממקור אין נכנס זה בכלל ס"ס. הא דליחא
 בגמרא דף סמ"ך אשה שעשתה לרביה ונמצא דם בספל ר"מ
 אומר אם יושבת וכו' עומדת טמאה דהדור מי רגלים למקור
 וכו' אציעא להו איש ואשה עומדים מה לי אר"מ כי אמר ר"מ
 צחד ספיקא אצל בס"ס לא מטמא או דלמא ל"ש וכו' (פירש
 רש"י ס"ס ספק דלמא מאיש ואת"ל מאשה דלמא לאו ממקור.
 ר"ל אימר היא היא ממאי מדלא קמני ר"מ ור"י מטהרין ור'
 יוחנן אמר בס"ס מודה ר"מ והא דלא קמני ר"מ ור' יהודה
 אידי דסליק מר' יוסי פתח ר"י ע"ש הגמרא באריכות). ולשיטת
 הט"ז דהאי ספק דלמא לאו מהמקור אינו נכנס בגדר ס"ס כיון
 דרוב דמים באים ממקור קשה אם כן מאי פריך הגמרא בס"ס
 מה לי אמר ר"מ הא אין כאן ס"ס כלל ופשיטא ק' אליצא דר"י
 דקאמר מודה ר"מ דטהורה הא א"כ ס"ס כלל וכה"ג קשה
 אליצא דר"ל דייק מדלא קאמר ר"מ ור"י הא אין כאן ס"ס
 כלל (ובזה ל"ש תי' המ"י דרוב רואים בהרגשה הא מוקי לה
 צפ' הראה כחם הך מחני' הרגשה ואימר הרגשת מי רגלים
 היא) וכה"ג קשה על תי' הכ"מ דחכמים ראו להחמיר גבי
 כתמים וקשה לר' יוחנן האין קאמר דר"מ מודה לר"י גבי איש
 ואשה משום ס"ס ואת"ל דס"ל רק משום נדה אצל משום כחם
 מודה א"כ מ"ס לדוחק אידי דסליק מר"י פתח וכו' הא לר"מ

יהיה טמאה עכ"פ משום כחם ור"י מטהר לגמרי ויהיה למטהר
 שמי פרושים לר"י לגמרי ולר"מ רק משום נדה וכה"ג קשה
 לשיטתם על הברייתא דקמני דפירוש ר"י ור"מ מטהרין באיש
 ואשה ואת"ל דאיכא רוב כנגדה דאין רוב נשים רואה דרך מי
 רגלים מכל מקום קשה חדא גבי שארי ס"ס שמדאורייתא ודאי
 מותרין שאין כאן הרגשה כלל גבי כתמים מטמאים אם כן הכא
 דהיה ספק הרגשה דאורייתא דמקמי ליה הך מחני צפ' ה"כ
 ה"ל להחמיר ועוד הא באמת מצינן דר"מ מטמא בעומדת אף
 דהוא נגד הרוב כנ"ל אף מ"מ יש לדחות וז"ע:

אך לכאורה קשה בלא"ה לשיטת הש"ך דהקשה לעיל על הרמ"א
 בסימן קפ"ז ובס"ז ס"ס מ"ה דהוי כספק אונס חד דמה
 לי אי דם טהור או דם טמא הוא ומה לי אם מעלמא דטהורה
 או מלדדים וטהורה א"כ אף כאן קשה מה לי אם בא מהלדדים
 או מהאיש הא איכא עכ"פ ספק אחד אי דם מקור הוא או לא
 וא"כ מ"פ הגמרא בס"ס מה לי אחר ר"מ וכה"ג על ר"י וכה"ג
 על ר"ל כהנ"ל. ומה שג"ל בישבו הוא כך דבלא"ה נריך להבין
 מה פריך הגמרא בס"ס מה לי אר"מ הא זה כללא בכל הש"ס
 דס"ס מותר. (ובאמת זה לכאורה יהיה ראייה קצת לדעת
 הרשב"א צ"ה דס"ס מותר הוא מכח רוב ופריך הגמרא שפיר
 לר"מ דלשיטתו דלא אזלינן צחר רוב רק חייש למעוטא אף
 לשיטת הרמב"ם דס"ל כיון דהספק מהתורה מותר גבי ס"ס לא
 החמירו חכמים ועיין בפר"ח בכללי ס"ס הקו' צמ"ע) אף יש
 לומר כך המשך הגמרא ודאי ס"ל להגמרא כדצרינו הג"ל על
 הש"ך דלא הוי ס"ס מעליא דהוא כספק אונס חד רק קושיא
 הגמרא מכל מקום שפיר דהא על כרחך המתני' איירי באשה
 שיש לה וסת דאי באין לה וסת אסורה לשמש אליציה דר' מאיר
 אם כן ה"ל לאשה חזקה טהרה כמבואר במשנה כל הנשים בחזקה
 טהרה לבעליהן והיכא דאיכא חזקה צהדיה ואין חזקה מתנגד
 אמרינן ספק אונס חד כדמוכח ממוס' בכתובות הג"ל רק יש
 לומר כיון דרוב דמים מאשה באים ממקור מבטל ליה לחזקה
 ובפרט הכא דאיכא ספק הרגשה ורוב מעלי' הוא ועדיף מחזקה
 וא"כ נשאר רק הס"ס וזהו ספק אונס חד אף הקו' הגמרא לר'
 מאיר דלשיטתו אזיל דסבירא ליה דלא אזלינן צחר רובא דחייש
 למעוטא ואם כן הרוב כמאן דליתא דמיא ונשאר החזקה וטהורה
 מכח ס"ס אף דהוי כספק חד כנ"ל או דלמא דר' מאיר צעינן
 ס"ס מעליא וקאמר ר"ל היא אף דחזקה מסייע מכל מקום ס"ס
 מעליא צעינן ור"י סבר דר' מאיר מודה לר' יהודה דטהורה אף
 דהוי כספק אונס חד מכל מקום כיון דחזקה מסייע ורוב כמאן

מטמא ר' שמעון רק הציא צרייחא דק' קצירה ליה ר' שמעון
 אבל מהך דחוקת דמים מאשה לא יוכל לדייק רק הא דקאמר
 כיון דר"ש קאמר חוקת וכו' ל"ש יושבת וכו' היינו כיון דלר"ש
 זה הספק דלמא מאיש בא אין כאן ספק ויושבת אליציה דר'
 שמעון גם כן טמאה כמבואר להדיא בצרייחא אם כן הוא הדין
 איש ואשה אבל לר' מאיר כבר שמעינן מרישא דיושבת טהורה
 רק בעומדת מטמא וקושיא החוס' במ"ע ליתנו ר' שמעון ור'
 מאיר מטמאין ודעינן דר' מאיר מטמא רק גבי עומדת מרישא.
 וד"ל דמי' חוס' ק' דעל כל פנים א"א למתני ר' מאיר ור'
 שמעון מטמאין דאם כן אמו למטעי ציושבת מודה לר' מאיר
 היכא דטהורה באיכא ס"ס דאין המשנה סומך על הצרייחא ז"א
 דאם כן מאי פריך הגמרא לקמן ר' שמעון בס"ס מה לי אמר
 קשה ותפשוט אליציה דר"ל דעל כרחק מטמא דאל"כ קשה
 קושיא החוס' ליתני ר"ש ור' מאיר מטמאין וכדומה שיש לדחות
 אף לפ"ד הג"ל דר' מאיר מטהר משום גדה יחא דלא יוכל
 למתני ר' מאיר ור"ש מטמאים דלר"ש טמא משום גדה ולר'
 מאיר טהורה משום גדה רק משום כחם ויהי' צהאי מטמאין ב'
 פרושים לר"ש משום גדה ולר' מאיר משום כחם לכן קשה ביותר
 (וד"ל דקצירה ליה לר"ל כמו שכתב חוס' ומהרש"א לעיל לשיטת
 ר"ח להכא לענין כחם איחמר חדא זה דוחק ועוד אם כן קשה
 מנ"ל לר"ל להחמיר אליציה דר"מ בס"ס אפילו א"א דהוי כספק
 אונס חד דאף לר' מאיר חוקת טהרה מסייע וכנ"ל היכא דבחד
 ספק מודה דטהורה מדאורייתא ואף דכ"מ ס"ל כן גבי שארי
 כתמים דחכמים ראו להחמיר היינו היכא דליכא חוקת צהדיה
 דרוז דמים בהרגשה מבטל ליה להך חוקת טהרה אבל לר' מאיר
 קשה ובלא"ה קשה אי יהיה אליציה דר"מ טמאה רק משום כחם
 אם כן מאי פריך הגמרא צפ' הרואה כחם משמואל דאמר עד
 שחרגיש מהך ר"מ דלמא טמאה משום כחם מודה שמואל כאשר
 באמת מתרץ בסוף מכה קושיא אחרת וא"ל דהמקשן לא נחית
 לחלק קשה למה לא מתרץ כן יש לדחות דהמס קאי אי אמרינן
 דהכא קאי לגדה) ומה שיש לי ליישב בדוחק גדול דר"ל הוכיח
 ע"כ ר' מאיר מטמא גבי ס"ס מחמת גדה דקאמר לעיל דרז
 מטמא גבי עד שאינו בדוק כר' מאיר בהשחנה וקשה גבי השחנה
 איכא רק חד ספק דלמא מהלדדים מה שאין כן גבי עד שאינו
 בדוק דאיכא ס"ס ספק מעלמא ואמ"ל מגופא אולי מהלדדים
 וא"ל דהוי ספק אונס חד הא חוקת טהרה מסייע אע"כ דס"ל
 רמ"א אפי' בס"ס מטמא מחמת גדה דס"ס מעליא צעינן
 ולק"מ:

דליחא לשיטתו ועיין בצבורות דר"י קצירה ליה כר"מ דחייש
 למעוטה ולפי זה לק"מ על הכ"מ ועל הט"ז ועל הש"ך דכל זה
 לר' מאיר לשיטתו דחייש למעוטה והרוב כמאן דליחא אבל לדין
 דקיי"ל אזלינן בתר רובא באמת אין כאן ס"ס כלל או משום שהוא
 כספק אונס חד או כחירוך הט"ז דהרוב מבטל ליה לחוקה או
 כתי' הכ"מ למכל מקום ראו חכמים להחמיר ולק"מ וק"ל. וא"ל
 דאם כן מאי פריך הגמרא לר' שמעון בס"ס הא ר"ש אזלינן
 בתר רובא וז"ל דק' הגמרא אי נאמר דחוקת דמים וכו' עדיף
 ואין נכנס בגדר ספק וכדמסיק אם כן אציעה הש"ס דלמא ר'
 מאיר קצירה ליה בעומדת איכא חוקת דמים ויושבת טהורה
 משום דיש חוקה להיפך על שפת ספל ה"ל לאשכוחי ז"א דאם
 כן קשה ליתני ר"ש ור' מאיר מטמאים כקושיא החוס' על ר"ל
 וא"ל כתי' החוס' שם דא"א למתני כן דיוכל למטעי צר"ש
 דמודה ציושבת כמש"ל ז"א הא צה"א מסופק אליציה דר' שמעון
 גם כן אי מודה לר' מאיר ציושבת כאשר מקשה בתר הכי וד"ל
 דב' מקשני הן:

אך עדיין תרין להצין אליציה דר"ל דקצירה ליה אליציה דר"מ
 דס"ס גם כן אסור ואי דהוי כספק אונס חד הא אליציה
 דר"מ דחייש למעוטה חוקה מסייע וגרחה דבלא"ה קשה הא
 דליחא בגמרא לעיל דף י"ד צדקה צעד שאינו בדוק והייתה
 דקופאק ולמחר מלא עליו דס רבי מטמא כר"מ משום גדה והכא
 קאי שם למסקנא דר"מ מטמא הכא משום גדה א"כ קשה מנ"ל
 אליציה דר' מאיר דהיא היא דגם גבי ס"ס מטמא ר' מאיר
 משום גדה דלמא גבי ספק א' מטמא באמת משום גדה וגבי
 ס"ס מטמא רק משום כחם ואם כן ליחא לראייתו מדלל קמני
 בקיפא ר"י ור' מאיר מטהרין דלא יוכל ללמוד כן דיהיה צהאי
 מטהרין שני פירושים אליציה דר' יהודה לגמרי ואליציה דר'
 מאיר רק משום גדה אבל טמאה מכל מקום משום כחם (וד"ל
 דקצירה ליה אליציה דר' מאיר אם חשב ס"ס לטהר משום גדה
 אף טומאת כחם ל"ש גבי ז"א חדא יש לומר דלאו ס"ס מעליא
 הוא וכנ"ל או באמת אף שהוא ס"ס ראו חכמים להחמיר וכדעת
 הכ"מ באמת) וז"ע:

ואררוח לן צוה קושיא החוס' בד"ה מדלל קמני וכו' וא"ת
 דלרבה מדלל קמני ר"מ ור"ש מטמאין וכו' ומי' של
 חוס' אינם מובנים ליה דמי' מדקא מסיק דחוקת דמים מאשה
 בא ומהא מסיק לקמן אפילו באיש ואשה יושבים ור"מ מטהר
 ציושבת ע"ש. ותרין עיין דהא הגמרא לא דייק מזה דגבי יושבת

(ג) **שם** בש"ע ואם הרגישה וכו' וזדקה וכו' טמאה. דין זה הביא הב"י בשם מה"ד ח"ל נראה באשה שהרגישה שנפתח מקורה להושיא דם וזדקה אח"כ ולא מנאלה כלום יש לטמאה דוודאי יאל טיפת דם דהרגש' סברא דאורייתא היא היכא דליכא למתלי הרגשה במ"א וכדמוכה בפי' הרואה כחם דפריך אנמצא לאחר זמן וכו' אי ארגישה אמאי פטורין מקרבן אלמא דסברא דאורייתא היא מדחייב עליה קרבן וכיון דסברא דאורייתא היא הוי כלמ"ד וסתות דאורייתא דאפילו זדקה ומנאלה טהורה טמאה עכ"ל. והרמ"א בד"מ סימן קפ"ח כתב עליו ח"ל וי"ע בגמרא לא קאמר דהרגשה דאורייתא אלא בנמצא כחם עם הרגשה או דם במי רגלים אבל בלא מנאל כלום לא מציני סם לטמאה וגם לא נמצא בשום פוסק דסבירא ליה כן עכ"ל:

והנה לפענ"ד א"ל דראית הת"ה על נכון מהא דפריך הגמרא אי דארגישה לאחר זמן אמאי פטורים מקרבן והיינו חטאות דאשם מליי אין כאן דתנא דידן סבירא ליה בעיני שחי חמיכות כמבואר לעיל דף י"ד וכה"ג מבואר שם דלאחר זמן איכא ספק אולי אח"כ ראתה וכיון דאיכא ספק היאך שייך חיוב קרבן הא א"מ אין כאן ואם כן מאי פריך הגמרא אמאי פטורים מקרבן ועל כן צריך לומר דקושיית הגמרא כך כיון דחוקה דאין הרגשה בלא דם אם כן כיון דארגישה בשעת תשמיש אמאי פטורין מקרבן הא וודאי היה דם דאין הרגשה בלא דם וסוקלין על חוקה ושורפיין קדשים על חוקה (ועיין בחוס' דף ס' ד"ה אימא וכו') ולפי זה דם הנמצא אחר זמן לא מעלה ולא מוריד דע"ז לא יוכל לחייב קרבן כלל כנ"ל רק על החוקה ולק"מ וק"ל:

אמנם אי קשיא הא קשיא דלמא לעולם יש הרגשה בלא דם רק קושיית הגמרא כך כיון דהשתא מנאל דם ורוב רואים בהרגשה אם כן לאחר זמן אמאי פטורים מקרבן היינו דאמרין אחר תשמיש ראתה אין נמלה דראתה דם בלא הרגשה אחר תשמיש נגד הרוב הנ"ל וא"א דחייב קרבן על חוקה דאין הרגשה בלא דם פשיטא דמחייב על רוב הא רוב עדיף מחוקה ואין כאן ראייה לתה"ד דזה חוקה דאין הרגשה בלא דם מכת קושיית הגמ' הנ"ל וי"ע ואפשר דזה באמת כוונת הרמ"א אך לשונו לא משמע כן:

והנה לכאורה מוכח דקושיית הגמרא סובב והולך מכת רוב כנ"ל דאי קושיית הגמ' כאשר הבין הת"ה מכת חוקה דאין הרגשה בלא דם קשה הא הך מתניתין דאזותיום מוקי ליה בגמרא

לשבעות דף י"ח בסמוך לוסתה והכא הקושיא אליציה דשמואל ושמואל סבירא ליה זדק ט"ז וסתות דאורייתא ואם כן לשיטתו אלס הך חוקה דאורח בזמנו בלא עד דאמרין אפילו זדקה ומנאלה טהורה טמאה ואפילו ר"ז מודה אם לא זדקה בשיעור וסת רק אח"כ לעולם טמאה אם כן כל כמה דוכל לתלות הראייה יותר סמוך לוסתה ודאי חולה דהא חוקה דאורייתא דיבא האורח בזמנו ושעתה קצוע ממש ואין מקדים ואם כן הבעל יוכל להיות שהוא טהור וכ"ש דאין כאן חיוב קרבן דאמרין ודאי ראתה לאחר תשמיש יותר סמוך לוסתה והשתא הוא דאיסרע דהוא יותר סמוך לוסתה וזמנה לראות ואיכא הוכחה לזה ביותר כיון דלא מנאל דם גם על עד שלו וכמ"ש חוס' לעיל דף י"ד סברא זו להיפך לפי' ר"ח ע"ש אע"כ דאף דזה חוקה אורח בזמנו בלא מכל מקום כיון דרוב רואים בהרגשה ורובא וחוקה רובא עדיף ופריך הגמרא שפיר כנ"ל מהכ"מ דאמרין דראתה אחר תשמיש נגד הרוב הנ"ל ואחר תשמיש בודאי לא הרגישה דאל"כ פשיטא דאין חולה הדם לנשעת תשמיש ומשני אימר הרגשת שמש היא ואין כאן רוב ומוקמיין על חוקה כנ"ל (ואף דבתוס' דיבמות משמע דסמוך לוסתה למ"ד וסתות דאורייתא אסור מדאורייתא ולפ"ד אדרבה אין מקדים כלל ז"א דאפשר מכל מקום אסורה דחושש אולי מכל מקום יקדים וזאתה אזהרה בעלמא הוא אבל לחייב עליו קרבן מהכ"מ וזהו אפשר מסורן סתירת הרא"ש מיבמות לנדה כאשר הארכתי בו בסו' קפ"ד ע"ש ויש לדחות) ולפ"ז יתח' לראית תה"ד וי"ע:

אך לכאורה יתח' להנ"ל דעדיין קשה מאי משני הגמרא אימר הרגשת שמש הוא מ"מ קשה הא עכ"פ איכא ספק בהרגשה וכמ"ש התה"ד דהוי ספק בהרגשה דאורייתא וקשה כיון דזה רוב דרואים בהרגשה וע"כ לאחר תשמיש לא הרגישה כלל כנ"ל אם כן אין לא נמלה דדם בלא בשעת תשמיש והיה הרגשה מעליא ויהיה מחייב קרבן דאם מחייבין קרבן על חוקה מכ"ש על רוב. אך באמת קושיא זו קשה גם בלתי דברינו הנ"ל למה לא נמלה אותו ראייה להך ספק בהרגשה ואמרין דהוי הרגשה מעליא ואדרבה בלתי דברינו הנ"ל אין כאן אפילו חוקה חוקת טהרה כנגדו דהא מוקי להך ממני' בסמוך לוסתה וזה יותר גרוע מאשה שאין לה וסת כלל דהיא אסורה לשמש ואין כאן חוקת טהרה כלל. וד"ל על ספק בהרגשה מ"מ לא מחייבין חטאות אך דרוב רואים בהרגשה מ"מ כיון דאיכא חוקה כמס"ל כיון דלא נמצא גם על עד שלו משא"כ בודאי הרגשה ז"א חלה מהכ"מ יפטור מקרבן על הך סברא ועוד דאף דאמרין דמ"מ פטור

מקרבן משום חב"ד קשה למה היא יהיה טמאה רק מספק ובלא"ה יש לדחות וז"ע:

לרואים בהרגשה והיה הרגשת דם בשעת תשמיש ואין כאן חזקה דהא בסמוך לוסתה איירי ועוד הרי אימרת לחזקה דהרי דם לפניך וז"ע:

אך בלחי דברי הח"ד גם כן קשה לכאורה קושיא הג"ל הא הרמב"ם כתב בפ"ט מאיסורי ביאה ואם לא הרגישה וזדקה ומנאה דם צפרודור הרי זה שצא בחזקת הרגשה אם כן היאך משני אימר הרגשת שמש היא הא זה חזקה דדם בא בהרגשה ואחר תשמיש לא הרגישה ולמה לא אמרין דהך הרגשה בשעת תשמיש היה הרגשת דם דהוא חזקה דבא בהרגשה וקושיא הגמרא במ"ע אמאי פטורה מקרבן דהא סוקלין על החזקה וא"ל דכבר פי' אמרו" הגו"ל צסימן קפ"ג דרמב"ם כתב וזדקה ומנאה היינו ע"י הכנסת עד דהוי ספק הרגשה וכאשר משני הגמרא הג"ל אימר הרגשת עד הוא ואם כן י"ל דכבר ידע הגמרא דהכנסת עד הוי ספק הרגשה דהא כבר משני ליה כן אבל דידיה הכנסת שמש גם כן ספק לא אסיק המקשן ואם כן פריך הגמ' שפיר אמאי פטורה מקרבן למה לא נחזיק הדם בהרגשה מעליא בשעת תשמיש ומשני הגמרא אימר הרגשת שמש אם כן היא הרגשה בשעת תשמיש הוי גם כן ספק הרגשה ומאי חזית דנתלה הראיה בך ספק הרגשה בשעת תשמיש אי הרגשה מעליא או הרגשת שמש או דנתלה בספק הרגשה צדיקת העד דגם כן ספק הרגשה אך ו"א עיין בהרמב"ם פ"ה מהלכות שגגות דהעתיק הך משנה כל הישוערים רק לקינות ולא לצדיקה והקושיא לכאורה במ"ע מאי משני הגמרא אימר הרגשת שמש הוא וכנ"ל. וא"ל דרוב רואים בהרגשה אינו רוב גמור רק רוב לאפוקי מדברי ר"י כדאמר הגמ' לעיל דף י"ח זה דוחק ולפענ"ד יותר י"ל רוב זה מן רוב מ"ש חוס' דף ס' לחייב קרבן על ספק ע"ש:

רמז שני' ציטונו צדוק דס"ל למ"ה דסמוך לוסתה הוי כוסתה ממש כנ"ל אם כן אין צריך כלל להרגשה דאמרין ארגישה ולא דאדעתיה והיינו לאח"ו וכמ"ש אליביה דב"ה בריש מכלתין כצורה הרגשת מ"ר היא ועיין בתוס' הר"כ אף דלא הטילה מים ולק"מ (ובזה אפשר לתרץ גם קושיא הש"י דהביא אמרו" הגו"ל על שמואל לשיטת הח"ה דס"ל וסתות דאורייתא בממנ"פ אי ארגישה אפילו וסתות ל"ד הא לעולם טמאה ואי דלא ארגישה אינה טמאה עיין שם ולפי הג"ל ניחא וצאמת זה ממש כדברי אמרו" הגו"ל צדק תי' עיין שם:

אך ו"א דכל ספרת תוס' כצורה הרגשת מי רגלים הא הכא ארגישה ודאי רק אנו תולין בהרגשת שמש והיאך אמרין ב' קולות דהרגשה בשעת תשמיש היה מחמת שמש ואחר תשמיש ארגישה ולא דאדעתיה ועוד הא תוס' כתבו דבין תשמיש למציאת דם לא תלין במ"ר ולא דאדעתיה ועוד יהיה קשה היאך לומד דינו מהך קושיא הגמ' הא הך מחני' אוקי הגמ' סמוך לוסתה ולפי דעמו יהיה כוסתה ממש ואז טמאה אפי' בלא הרגשה כלל ואפי' לא נמנא דם אליביה דשמואל דס"ל וסתות דאורייתא משא"כ לדין דקיי"ל וסתות דרבנן לכן הקושיא במ"ע וזע"ג (ובלא"ה זה קשה בעיני הא הך מחני' מוקי בגמ' סמוך לוסתה ושמואל ס"ל וסתות דאורייתא ולשיט' תוס' ציבמות דאם וסתות דאורייתא אסור בסמוך לוסתה ד"ת א"כ פשיטא פריך הגמ' שפיר אמאי פטורה מקרבן הא ראינו דראתה דם וסמוך לוסתה הוא והוא לשיטתו אזיל וס"ל ו"ד משא"כ לדין דוסתות דרבנן ודעמו אפי' שלא בסמוך לוסתה אם לא צדוקת י"ל דאף דסמוך לוסתה אסור ד"ת מ"מ אין ע"ו חזקה אורח צומנו בא וז"ע):

רמז שני' לישב קנת צדוקת וזהו ראייה שקושיא הגמ' קאי לשמואל לשיטתו דס"ל ו"ד אם כן הוא חזקה דהדם בא אחר תשמיש כיון דהוא יותר סמוך לוסתה כנ"ל דהנה כבר הבאנו בס"ק הקודם לחד תי' המהרש"א בחולין היכא דאיכא מעוטא דשכיחא אזלינן בחר מיעוט וחזקה נגד רוב וכן ס"ל הרא"ש שם ולפ"ו הא הכא איכא חזקה כנ"ל ומיעוט דרואים בלא הרגשה איכא עכ"פ מעוטא דשכיחא א"כ מתרץ הגמרא שפיר ולק"מ. ואם כן מוכח דהגמרא לשמואל פריך מכה רוב אבל א"א כמ"ה דקו' הגמ' מכה חזקה וצריך לומר דאין זה חזקה כלל שראתה אח"ו דעל שיעור וזמן מועט כזה לא אמרין חזקה ואדרבה סמוך לוסתה כוסתה ישבש וכן משמע קנת בתוס' דיבמות הג"ל הך' במ"ע למה לא נתלה אותה ראייה לרוב

רמז עוד ראוני להוכיח מהך סוגיא דלא כמ"ה במחילת כבוד תורחו הקדושה דאי כדבריו דאם מרגישה ולא מנא כלום ודאי טמאה דזה חזקה דאורייתא דאין הרגשה בלא דם א"כ למסקנא דאיירי דארגישה ואימר הרגשת שמש היא עכ"פ איכא ספק הרגשה ויהיה הפירוש איך שיהיה וכמ"ש בעצמו בפסקין מ"ו דהוי ספק הרגשה דאורייתא א"כ אם וודאי הרגישה טמאה וודאי לחזקה אלימתא דהיה דם ונאבד א"כ גבי ספק הרגשה יהיה ג"כ טמאה מספק דהא דספק דאורייתא לחומרא א"כ למה קמני צביפא נמנא לאח"ו טמאה מספק ה"ל לאשמועינן אם

מוצגת ה"ל כעד הצדוק והרמב"ן חולק וס"ל אף שהיה צדיקה פ"א ל"מ א"כ י"ל דברייתא איירי שהיה פ"א צדיקה והניח במקום מוצגת והיינו שכבש ישראלית וליתא קמן לשאלוהו ה"א דהיא טמאה דהוי כמו צדוק אשמועינן דזהו מיקרי אינו צדוק וטהורה ואין ראייה מהך ק'י כלל להוכחתו שס ז"א ליודאי גבי כהם כ"ע מודה לדברי הרשב"א וכמ"ש הגאון המחבר ז"ל לקמן ועוד בלא"ה ליתא דהרא"ש כתב דלפי מה דלוקמינן בגמ' בעברה צדוק של טבחים קמ"ל יחירה דלפי' בחרתי לריעותא דלפי' עברה צדוק של טבחים וגם מנא רק טיפין טיפין קמ"ל אפ"ה ס' טמא משא"כ בחלוקה ז"ל רבוחא דלפי' בחרתי לריעותא אפ"ה טהור ולפ"ד הג"ל אדרבה אי חלוקה הוי צדוק שפיר ואפ"ה טהור הוי רבוחא טפי:

(ד) **עבד"ש** אמו"ז הגוז"ל סקס"י דה"ק כאן חוכך המחבר להחמיר כשיטת ר"ח ובסימן קצ"א סתם בהשגחה דטהורה לגמרי ובגמ' מדמי זה לזה וז"ע. וא"ל דס"ל כהראב"ד דגבי עד ש"ב יותר חמור מהשגחה דא"כ קשה מאי פריך הגמ' לעיל כשטימא ר"מ משום כהם טימא הא עד שאינו צדוק חמור וראוי הכא לטמא משום נדה ע"ש ובאמת הוא קושיית התוס' על ר"מ דף י"ד ד"ה ור"י ע"ש. ולפענ"ד הקלושה אפשר למרן דלכאורה קשה למה יהיה כאן גבי עד שאינו צדוק חמור הא כאן איכא ס"ס ספק מעלמא אף דלי"ש מ"מ עכ"פ נכנס בגדר ספק ואח"ל מגופה דלמא מלדדים אף י"ל או כתי' הט"ז כיון דרוב דמים ממקור אינו נכנס בגדר ס"ס הך ספק מלדדים או כתי' הכ"מ דמ"מ ראה להחמיר ולפ"ז לר"י שפיר י"ל כסברת הראב"ד דהחמיר גבי עד כמ"ש התוס' אף מ"מ פריך שפיר אליציה דר"מ אי ס"ל גבי השגחה דטימא רק משום כהם א"כ הכא גבי עד די לנו שמחמירין לטמאה ג"כ משום כהם דהא איכא ס"ס כנ"ל וא"ל דספק מלדדים אינו נכנס בגדר הספק דרוב דמים ממקור הא ר"מ לשיטתו אויל וס"ל דחייש למעוטא ולא אזלינן בחר רובא א"כ הוי ס"ס מעליא ודי שאמרין דמי להשגחה והיינו צלירוף סברת הראב"ד דמעלמא לא שכיח אמנם אם ר"מ מטמא שם משום נדה ה"ה הכא והיינו הכל צלירוף סברת הראב"ד אמנם לדין ואליציה דר"י דלא חייש למעוטא א"כ בלי סברת הראב"ד ג"כ דמי' העד להשגחה דאין כאן ס"ס כיון דרוב דמים ממקור מנעל להאי ספק וצלירוף סברת הראב"ד (כאשר מוכרח לומר כן אליציה דר"מ דלולי כן קשה אליציה למה עד דמי' להשגחה הא גבי עד איכא ס"ס וגבי ס"ס מודה ר"מ לר"י שם כדאמר ר' יוחנן שם וכאשר מפורש כן

הרגישה בשעת תשמיש אפי' לא נמצא כלל טמאה מספק דספק הרגשה טמאה וא"ל דבאמת א"כ למצוא דם רק אם ימצא דם אכ"כ וזכרת שהיה מרגיש בשעת תשמיש א"כ לא הניח בת לא"א כי תמיד יהיה חושש אולי מרגישה בשעת תשמיש ואין כך לנו נוקפו ופורש יותר מזה וז"ע. וא"ל דלכך קמתי במשנה לאח"י דלא מימא הואיל דריעותא דדם לפנינו דהיה כוודאי ומייצין בקרבן קמ"ל דאפ"ה לא הוי רק ספק ז"א דבלא"ה כבר אשמועינן מרישא דמנריך דווקא לענין חיוב קרבן וטומאה בחוץ השיעור. ויש ליישב בדוחק כיון דזה אם הרגישה טמאה רק מכה חזקה אין הרגשה בלא דם וא"כ בספק הרגשה לאו כלום הוא אך מת"ה משמע דהוי ספק הרגשה דאורייתא אפילו בלא דם וכן הוכחתו לדינא אמנם באמת יפה עלה ברוח אמו"ז הגוז"ל בסימן קפ"ג לפרש אליציה דת"ה הפי' אימר הרגשת שמש היה דאמת לא הרגישה כלל רק היא חושבת שהרגישה ולק"מ:

אך הא קשה הא דמשני אימר הרגשת שמש למה קמתי במתני' וטמאים מספק הא איתא לעיל דף י"ד בדיקה בעד הצדוק לה וטמא' צירכה ולמחר מנא עליו דם אמר שמואל טמאה נדה. ופי' רש"י טומאה ודאי וכבר הק' בסימן קפ"ג ממנ"פ אי בהרגשה בלא"ה טמאה לת"ה אי שלא בהרגשה טהורה אליציה דשמואל ומרתי' להכניסת עד או שמש הוי ספק הרגשה וכו' אך קשה היכא דמנא דם ואיכא אפי' ספק דלמא מעלמא בא צירכה כמו שמבואר שם ברש"י אמרינן דמגופו והא הוי רק ספק הרגשת עד או שמש וטמאה ודאי אם כן קשה הכא דמנא דם לאח"י צבור הוא דמגופה והיה ג"כ ספק הרגשה למה יהיה האשה טמאה רק מספק כמ"ש רש"י במתני' דשנייהם רק לתלות ולא ודאי כמ"ש שמואל לעיל ואדרבה כאן הוא סמוך לוסתה אע"כ ז"ל דהכא כיון דאי אמרינן דראתה לאחר תשמיש מסייע לחזקה ביותר סמוך לוסתה וחזקה אורח בא בזמנו והשתא הוא דאתרע משא"כ לעיל אף דהוא שלא בסמוך לוסתה ובחזקת טהרה עומדת מ"מ כיון דדם לפנינו איתרע להך חזקה משא"כ הכא אדרבה החזקה מתנגד לאמרין לאח"י ראתה דהוא יותר סמוך לוסתה וק'י והפי' מבואר וז"ע:

(ג) **עייך** דברי אמו"ז הגוז"ל שהקשה בסק"ז וי"ב על הרא"ש דכתב על הברייתא שאמרה על בשרה ספק טמא ספק טהור וכו' ול"ק ספיקא טמא משמע לאורוי דבר חדש והקשה למה ל"ק על חלוקה ספקו טהור ומי' שם ובנו יסודות רבו' ע"י. וצריך להבין דלכאורה י"ל לשיטת רשב"א דס"ל עד שאינו צדוק היינו דלא היה לו מעולם צדיקה אבל אם צדיקה והניח במקום

דגבי עד מ"מ חמור כסברת הראב"ד ו"א חלה הא רש"י ומוס' ל"א סבירי ליה כן כדדחי מוס' ועוד כבר כתבתי לעיל אליבניה דר"מ זריך לומר כסברת הראב"ד דלהיות דמי' עד שא"צ להשתנה אבל לא להחמיר כנ"ל:

(ו) **עב"ש** אמו"ז הגו"ל סקכ"א למרן קושית האחרונים בדיקה ראשונה ל"ל ותוכן דבריו דק' כאן לפי דקיי"ל דאין נאמן כשאין צידו במקום דל"ש שחיקה כהודאה דמי' או במקום דלא ה"ל למידע ע"ש. ולכאורה זריך להבין הא מקור הדין דש"ע נובע מרמז"ס ורשב"א כנרשם ועיין בתשובת הראב"א סי' שע"ו שכחצ בפירושו אם תצירו שוקק משום דלא נודע צירור הדבר הו' כהודאה ונאמנות וכ"פ הרמז"ס בפ"ט דנוירות אם נסתפק הרי זה מציא קרבן א"כ כאן דנסתפק בדבר אם הו' חלוקה נקי ולא נודעת לה א"כ פשיטא היא טמא ולק"מ אך ו"א דעיין בבי" שבהיא דברי הראב"א אין הלשון כמו שהביא בש"ע ובכיוון שניה הלשון ע"ש וכה"ג לא קשה דלמא היא מאמין לחצרתה בלבה א"כ שפיר טמאה כמ"ש הרמ"א סימן קכ"ז ו"א דוודאי כתם לא יהיה חמור מיי"ז ולק"מ. אך לכאורה קשה הא נשים פסולי עדות ו"א כיון דהחזרה האמינתה לאשה ואפי' על חצרתה נאמנת דחרשת ושופה וסומא בזקת ומראה לחצרתה א"כ פשיטא נאמנות גם לזה וכבר כתב הש"ך לעיל היכא דהחזרה המנוהו לעד נאמן כו' וה"ה אשה הרי היא כשנים ולק"מ:

סימן קצא

(א) **פ"א** בהג"ה ו"א וכו' אבל אם שותם וכו' ובעומדת כ"ע טמאה זהו דעת הרא"ש והטור. ולכאורה קשה לי הא בלא"ה יש להבין בגמ' דפריך בדה"ז על שמואל דאמר עד שחרגיש מהך ר"מ אם עומדת וכו' יושבת טהורה ממנ"פ דארגישה וכו' וקשה מאי פריך מר"מ הא שמואל אמר בפירושו הלכה כר"י ואל"ל דקו' מר"מ גופא דוודאי לא פליג על הקרא בצשרה ו"א דלדרכה הא הגמ' פריך על שמואל שם הא זריך בצשרה ולא בשפיר ומשני תרתי ש"מ חה דוחק ללמוד תרתי בלי משמעות ויתר כלל א"כ וודאי דלא פריך להיפך על ר"מ וז"ל בדוחק דקושית הגמ' משמואל אף דהוא קיי"ל כר"י מ"מ כתנאי אמרה לשמעמא וקשה לדברי הרא"ש למה לא פריך יותר על שמואל מר"י גופיה דמודה גבי עומדת ומונקת וז"ע. וכה"ג קשה לי על דברי הש"ך דס"ל דר"י מודה לכתחילה דאסור א"כ

בצרייתא אע"כ כדברי הראב"ד כיון דל"ש חמור ומדר"מ נשמע לדין א"כ חמור גבי עד שאינו דדוק ולק"מ קושית אמו"ז הגו"ל על הראב"ד ועיין בהר"ן פ' רא"ד בשבת ובכ"מ פ"ג מהלכות מילה דהביא עוד הרבה מקומות דס"ל לצרור דרבי יוסי לא חייש למעוטי. והמוס' דהקשה כקושית אמו"ז הגו"ל דף י"ד הני"ל לפענ"ד לשיטתו אולי כי עיין בתוס' ביבמות ס"ו נסתפק אליבניה דר"י אי ס"ל חייש למיעוטא או לא ובגדה ל"ב ד"ה ר"מ מחליט דר"י ס"ל דחייש למעוטא ולימא לחירוטו הני"ל. עכ"פ אן וודאי דקיי"ל דלא חיישין למעוטא שפיר העתיק המחבר כאן לחומרא דס"ל כן כסברת הראב"ד כדמוכח אליבניה דר"מ ומדר"מ נשמע לדין ולק"מ ואל"ל דר"מ חייש למיעוטא רק לחומרא ולא לקולא ו"א עיין הרא"ש פרק בתרא דיבמות ובמוס' חולין דף פ"ו ובמוס' גדה דף י"ח דר"מ ס"ל בין לקולא ובין לחומרא ובפרט א"ה דר"מ חייש למיעוטא מדאורייתא ע"ש. ודע כי תמצא בדברי אמו"ז הגו"ל בהך ס"ק הני"ל לפעמים איה מציבות בתוך חזי לבנה זה הייתי מוסף דברי קדשו כי היה מקצר עד שהיה קשה בהבנה לפענ"ד:

(ה) **עב"ש** אמו"ז הגו"ל בסקי"ט על הש"ך ה"ק מ"ה בדברים של טעם ובאחיה דברים זריך להתבונן דמ"ש וז"ל וע"ק לרבי דס"ל ודאי טמאה ש"מ דמעלמא אחא אף שהוא עד בלתי דדוק דחוקה מגופא קאחא דוחה כל ספק וכו' ע"ש. ולפענ"ד לכאורה קשה לדבריו הא רבי מטמא כר"מ בהשתנה ואלו ר"מ גופא ס"ל בתי רגלים דעומדת טמאה דחוקה הוא ממקור מ"מ בסק"ס מודה לר"י כמבואר בצרייתא להדיא ואל"ל דס"ל רק מטער משום גדה בצרייתא אבל מ"מ מטמא משום כתם הא קמני ר"מ ור"י מטהרין ויהיה בהאי מטער שני פירושים וכה"ג מוכח מר"י דס"ל הך צרייתא דר"מ מודה לר"י בסק"ס והיינו ע"כ לגמרי דאל"כ מאי זריך לדחוק אידי דסליק מר"י פתח וכו' הא בלא"ה א"א למתני ר"מ ור"י מטהרין דלר"י יהיה טהורה לגמרי ולר"מ רק משום כתם וז"ע לכאורה. אך י"ל דהקשה על הש"ך מכת ממנ"פ דהוא דוחה דברי הבי" דמרש"י אין ראיה דאף דהוא ס"ס האי דיהי' טהור לרבי משום גדה אבל מ"מ משום כתם עכ"פ טמאה וקשה הא רבי ס"ל כר"מ בהשתנה ור"מ מטער גבי ס"ס ע"כ לגמרי דהא קמני בצרייתא ר"מ ור"י מטהרין וע"כ ר"י מטער לגמרי וה"ה ר"מ דלא יהיה בהך מטער צ' פרושים וכן ר"י דמשני אידי דפתח ע"כ ס"ל כן כנ"ל וז"ל דהש"ך לא ס"ל כן והקשה שפיר ואל"ל

וכדאימא בגמ' דף י' עינין חוס' ד"ה לא דקטען טענת דמי' ולק"מ:

רבב אין להקשות הא איכא ס"ס שמא לית לה בתולים ושמא תתחיו ושמא אינו תתחיו דמהני לענין כחובה אמנם באמת זה בלא"ה קשה על הרמב"ם והרא"ש וטור דס"ל פעמים א"ל דס' אס' כן היאך יכולים להפסיד כחובה הא איכא ס"ס וד"ל כיון דזה רוב דאין לבוגרת בתולי' הא אין הולבין צממון אחר רוב וד"ל כיון דגם איכא חוקת ממון בנהיה הולבין אחר הרוב הא הכא איכא חוקה חוקת כשרות מתנגדת אך ז"ל עיין בתוס' ישנים בכחובות דף ט' בפסקא אי למיחב לה וכו' ותמצא דלית להנ"ל:

רבאמת על קושית הגאון ז"ש אפשר לתרץ בד"א ובסגנון של אמו"ז הגוז"ל דוודאי איכא בוגרת דאין לה דם וקשה למה תפסיד כחובתה הא איכא ס"ס דלמא לית לה דם ואח"ל דיש לבוגרת בתולים אולי מוכת עץ היא וחוקת כשרות מסייע אך כבר הקשה תוס' דף ט' ומי' כיון דהיא לא טוענת כך ע"ש אס' כן יש לומר כ"ז החס' שפיר לא היו ספק ספיקא מדלא טוענת כך מה שאין כן הכא ה"א דהוי ספק ספיקא ומותר עוד לבעול ולזאת כתב תרץ לפרוש ופשוט:

סימן קצו

(א) **בש"ע** ס"י וחשבני ד"ז לדיעבד עמ"ש הגוז"ל בסק"ד לתרץ קושית הש"ך סימן שע"ה למה גבי אבילות לא עלה אותו יום ולפענ"ד אפשר לומר דכאן אס' אנו מחמירין לשיא לילה לפעמים גם כן קולא דמבואר סימן קפ"ט אשה קצעה וסת ג"פ ואינה חוששת יותר עד שתעקר ג"פ וכל כחמים חולה להקל וכן אס' עקרה ג"פ חו' אין חוששת ומבואר דז"ל דווקא בעונה א' שו' או ביום או לילה וא"כ אס' אשה רואה ז"פ בלילה זכ' לחודש ובג' ראחה ז"ט צעוד יום גדול אחר שהתפלל קהל ערבית אס' חושבים ללילה אשה זו קוצעת ביה וסת ואין צריכין לחוש לשום וסת אחר וכה"ג אס' קוצעת וסת ביום ועקרתה זכ"פ בלילה ופ"ג ראחה ביום אחר שהתפלל ערבית אס' חושבים אותו לילה הוי עקירה ומותרת אפילו באותו עונה שהיתה למודה מקדם דעקרתי' כדניא ויהי' צדק זה קולא גדולה ולזאת חושבים אותו ליום כי באמת עוד יום גדול מה שאין כן באבילות שפיר מחמירין כי לא נפק מניה קולא וקל להבין ויש לדחות דגם גבי אבילות שייך קולא לענין שמועה רחוקה דאי לילה הוא הוי לאחר שלשים יום:

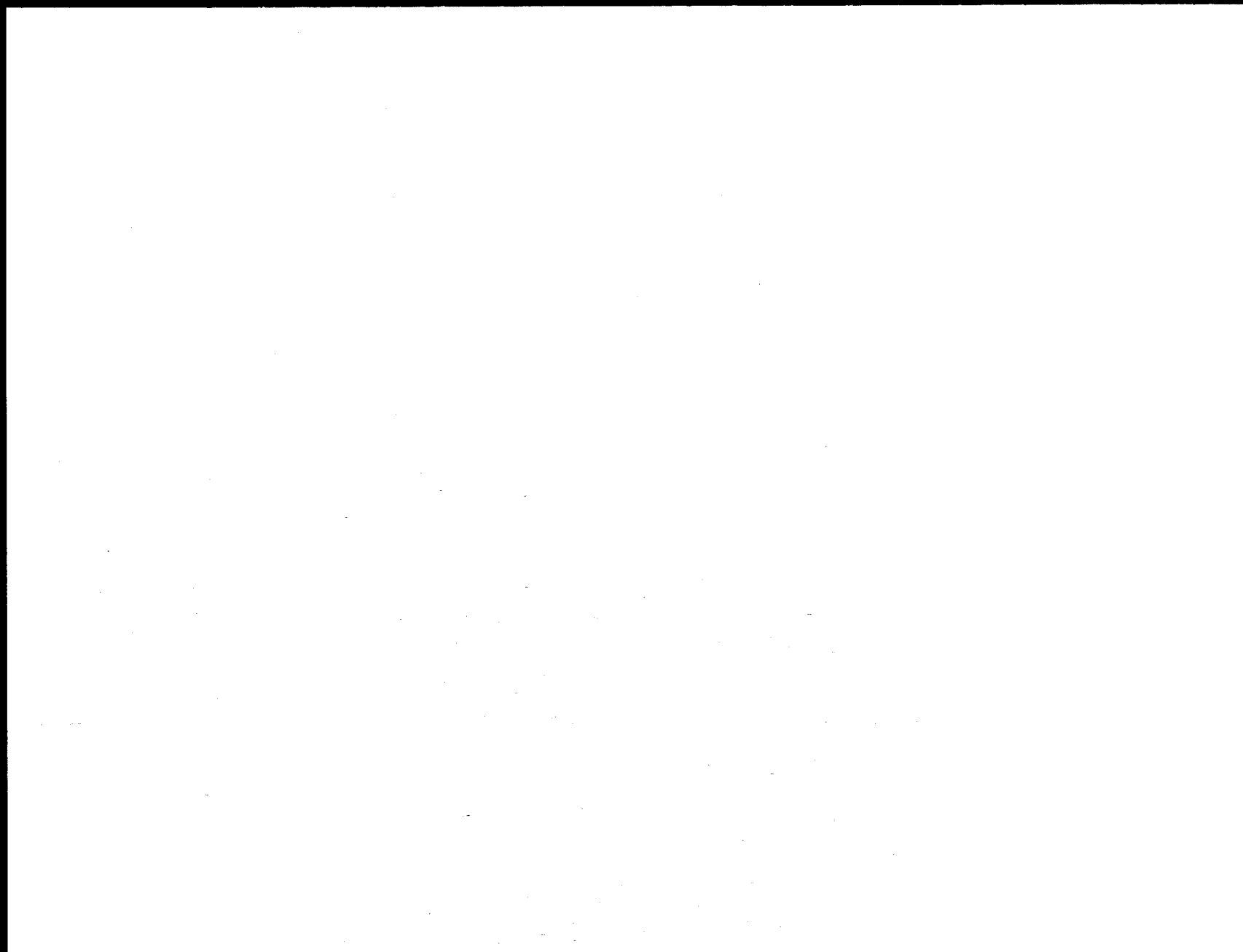
יש להקשות יותר וד"ל כיון דאינו קאמר בפירוש הא כן יהיה אליביה דאמת וז"ע וא"ל דאף אליביה דש"ך וכפי' ר"ח דמתחלה אסר ר"י וכה"ג לשיטת הרא"ש דמודה בעומדת ומקלחת לר"מ היינו רק מדרבנן ק' הא בזה"א לא נחית לחלק אליביה דשמואל בין טומאה דרבנן ודאורייתא וז"ע:

(ב) **עמ"ש** אמו"ז הגוז"ל סק"ד על הש"ך שכתב סק"ז דלמה צריך דווקא וסת וקו' וכי לעולם ל"ת לא שייך דתטמאה צרואה וכו' ולכן מפרש דגם מהר"ל מירי באשה שלא ראחה וסתה כ"א ע"י מי רגלים והקשה הוא ז"ל דא"כ דאשה זו רואה דם מקור צמי רגלים וא"כ איך החיר מהר"ל אפי' אין לה וסת קצוע רק שדרכה תמיד מצלי להקדים ד"מ מכ' לכ' אף שלפעמים רואה כ"א או כ"ג וקשה הא וסת אין לה שנימא צ"י חוקה אורח צממון בא' וא"כ אס' לאחר הפלגה יו"ד ימים ראחה צמ"ר מאין הימר לטהרה כיון שצדור שרואה דם מהמקור מוך מ"ר וכו' ואין להקשות הא מבואר לעיל ס"י קפ"ו דאס' אין דרכה להקדים מכ' אף שלפעמים מאחרת לכ"א כ"ז מ"מ עד כ' כאשה שיש לה וסת חשבינן ז"ל וודאי אס' ראחה לאחר כ' צלי מ"ר חשבינן לוסת אבל הך אשה שרואה תמיד עם מ"ר וגם לאחר כ' אין לה קצע פעמים מאחרת וכו' אס' כן קשה ונימא שתקצע וסת באותו הראיה שראחה ציו"ד יום להפלגה כיון דראחה גם כן כדרכה לראות דמי וסתה עם מי רגלים והאין שייך לומר חוקה הא חזינן שאין דרכה לראות כשאר נשים רק עם מ"ר ונכון ופשוט:

סימן קצג

(א) **עיין** בדברי אמו"ז הגוז"ל דמי' קו' הב"ש בא"ה הא הטור פסק כרש"י דבוגרת יש לה דמים רק פ"פ אס' כן מה רבוחא יש בבוגרת דס"ל דמיעוט דבוגרת לית לה טענת דמים גם כן רק לענין כחובה פשיטא במקום דהבעל מוחזק דאזלינן בתר' וכו' ומיעוט דבקיאים בהט"ו וסמוך אהדדי וכו' ע"ל באריכות:

רא"ל הא גבי כחובה ג"כ שייך זה המיעוט דאין בקיאים בהט"ו עד שכתב הרמב"ם וכן הטור דכך אומר לו שמא הטייתה או שמא בעל צדוק וכו' ודומה ז"ל דא"כ עדיין טענה בתולה אינו וכדאימא בכחובות דף ו' שושבני' ומפה שמא כו' ע"ש ודוקא בפ"פ ודמי' אין להם כפרש"י או ר"ח היא לא ידעה מפ"פ

הערות ובאורים
ופראי מקומות
בדברי הפלתי

תוכן הענינים

ביאורים והערות

שעה	סימן קפג
שצג	סימן קפד
תה	סימן קפה
תיט	סימן קפו
תכג	סימן קפז
תנז	סימן קפח
תסז	סימן קצ
תקלג	סימן קצא
תקפז	סימן קצב
תריט	סימן קצג
תרמא	סימן קצד
תרס	סימן קצה
תשג	סימן קצו

הערות וביאורים ומראה מקומות בדברי הפלתי המכונה תפארת ישראל

סימן קפג

סק"א

כדעת רש"י דטמאה מה"ת גם בלי הרגשה

המדרי טהרה^א לקמן ד"ה וטרם אכלה, כתב לדון בדברי רש"י שס"ל כרב אשי^ב דלפי תי' רב אשי שם בגמ' אין הדבר תלוי בהרגשה והרגשה הוי רק סימן ולא סיבת הטומאה והביא גם מדברי השואל בשו"ת שב יעקב^ג להגה"ג ר' גבריאל אב"ד מיץ דהרי"ף והרא"ש השמיטו להא דשמואל משום דס"ל דאין זה נוגע למעשה דאין נפק"מ בין דאורייתא לדרבנן רק לגבי חיוב קרבן אמנם הוא ז"ל ס"ל דהטעם בהשמיטו משום דס"ל דהלכה כר"א דאינו תלוי כלל בהרגשה ובאופן דיצא בוודאי מגופיה יש לה דין טמאה מה"ת וכן איתא בתוס' רי"ד נדה ד עיי"ש.

אמנם רוב הפוסקים הראשונים והאחרונים הכריעו דבלי הרגשה מותרת מה"ת אפילו בוודאי יצא מגופה, וכן כתב הש"ך כאן, והט"ז^ה בשם הרב המגיד, וכן הכריע המהר"ם לובלין^ו בשו"ת שב יעקב הנ"ל, ובכנינת אדם^ז עיי"ש, ועוד יותר מזה כתב הה"ס בחידושי נדה^ח דגם לפי דברי רב אשי תלוי הדבר בהרגשה וראייתו מדינא דכתמים עיי"ש.

כדעת הפלתי בו' נקיים אי בענין הרגשה מה"ת

עיינן בסדרי טהרה לקמן^ט שכתב דאף דקיי"ל בדקה קרקע עולם וישבה עליה ומצאה עליה דם או כל דבר שאינו מקבל טומאה דטהורה והוא הדין בנמצא דם על גבי בגד צבוע טהור משום דכתמים דרבנן ובכה"ג לא גזרו 'מכל מקום בו' נקיים לא בעינן מה"ת שתרגיש בבשרה ואלביא כו"ע סותר ליומו מה"ת ולשיטת הרמב"ם י"ל דמיתסר נמי סת' ליה מטעם דלמא ארגשיה אין להקל כלל דבשלמא בשאר כתמים היכא

דאיכא למיתלי דמעלמא אתיא שפיר תלינן אפילו תוך ז' נקיים משום דבלאו טעמא דהרגשה הן מדרבנן אבל הכא דוודאי מגופיה אתיא אין מקום להקל אבל ציין דדעת הדרכי משה לקמן 'משמע דאין חילוק בין ז' נקיים ללא נקיים.

ולכאורה יש להוכיח דדעת הפלתי כהד"מ מדלא הביא לציין כאן שמונה מהו דאורייתא או דרבנן דין זה משום דס"ל דאין חילוק ביניהם או ד"ל דתנא ושייר כיון דאין כאן מקומו רק לקמן בס' קצ"ו א.

הטעם דחכמים אסרו דם שיוצא גם בלי הרגשה

עיינן במס' נדה י' דנחלקו רש"י ותוס' בטעם דאסרו רבנן כתמים דעת רש"י דאמרין הרגישה (האשה) ולא אדעתיה (וכסברא שמצינו דמיתלת דלא רמי על איניש לאו אדעתיה) אמנם תוס' חולק שם וס"ל דאפילו אומרת ברי לי שלא הרגישה טמאה דחכמים אסרו גם בלי הרגשה אטו הרגשה עיי"ש ודייק הס"ט י' מדברי הש"ך דס"ל כדעת תוס' עיי"ש אבל מדברי הפלתי ששינה הלשון מלשונו של הש"ך שכתב "בלי" במקום בלא י"ל דס"ל לעולם דהכוונה שלא הרגישה אבל באמת אנו חוששין דאפשר אהכ"נ שהיתה הרגשה ולכן י"ל דס"ל דאין כוונת הש"ך כאן לברר הסיבה של איסור כתמים אלא העיקר קמ"ל שהיתה בלי הרגשה.

דבר המקבל טומאה רק מדרבנן אי יש בו טומאת כתמים

בדבר המקבל טומאה רק מדרבנן עיינן בזה י' בפרי דעה בשפתי לוי דאין בו טומאת כתמים ובנו"ב סו"ל דיש בו דין כתמים ועיינן בד"ח סו" מה שכתב בזה עיי"ש, ולקמן בהערות לס' ק"צ כתבנו מזה עוד.

א. לקמן בסימן ק"צ סק"צ ג. ב. בנדה נ"ז ע"ב. ג. סימן ל"ז. ד. נ"ז ע"ב. ה. סימן קצ"ב סק"א. ו. סימן ב'. ז. סימן ט'. ח. נ"ז ע"ב. ט. סימן קצ"ד סק"ד. י. בסימן קצ"ו הביאו הש"ך שם ס"ק י"ג. יא. ועיינן חו"ד סימן קצ"ו דבז' נקיים לא בעינן הרגשה. יב. נ"ז ע"ב. יג. סק"ב. יד. בסימן ק"צ ס"ק ט"ז. טו. ת' סימן ק"ט. טז. ח"ב סימן פ'.

הסבר בטעם שדבר שאינו מקבל טומאה לא גזרו חכמים בכתמים

בשׁו"ת בית שערים יו"ד י' כתב לבאר הטעם דבכתמים על דבר שאינו מקבל טומאה טהור דמה"ת בעינן הרגשה וגזרו חכמים אם מצאו דם בפרוזדור בלי הרגשה אטו הרגשה דאם יטהרו בלי הרגשה יבואו לטהר גם אם ימצאו דם בפרוזדור בהרגשה אבל כתם בין בבשרה בין בבגד ליכא למיטעי אטו ראייה בהרגשה מגופה וטהורה אפי' אם היא מגופה כיון שהוא שלא בהרגשה רק כיון שאנו מטמאין הבגד יודעין העולם שאנו מחזיקין דם זה לראיה מגופה ואפי' מטהרין האשה ושוב אתי למטעי דגם בהרגשה האשה טהורה לכן גזרו טומאה גם על האשה וכל זה בדבר המקבל טומאה אבל בדבר שאינו מקבל טומאה שהבגד טהור ליכא למיגזר כלל אטו ראייה מגופה בהרגשה ושפיר אינו מקבל כתמים וזהו כוונת התוס' י"ד ד"ה כר' נחמיה.

"קנחה עצמה בעד או בכגד צבוע שאינו מקבל טומאה בלי הרגשה ומצאה דם שבוודאי יצא דם מגופה אי דינו ככתם דעלמא"

דעת הפלתי מבואר כאן להקל בקינות בעד שאינו מקבל טומאה או בכגד צבוע כמו שכתב אבל יש חולקים על דין זה ועיין בשו"ע של הרב התניא י"ט שכתב ומדרבנן אפילו יצא טיפת דם כחרדל או פחות מכן בלי הרגשה טמאה כמו שהחמירו בכתמים לקמן בס' ק"צ (וזה כדברי הפלתי כאן אמנם הוסיף) "ומכל מקום אף הבודקת בדבר שאינו מקבל טומאה או בכגדים צבועים טמאה משום שכבר היה בבשרה מפנים עכ"ל", וכונתו לפי דברי חז"ל דמטמאה בבית החיצון והדבר דומה למי שבדק בעד שאינו מקבל טומאה ואח"כ העביר המראה לעד שני מי נימא דנתחדש היתר לפנינו ואין לחלק בין מקום ריש בדיקה לפנינו ריש עכ"פ עד שטמא ובין אם קינחה לכתחלה בכגד שאינו מקבל טומאה דהגע עצמך וכי אם נאבד אותו הבגד אטו נימא דדינו שוה למי שמצא כתם על בגד שאינו מקבל טומאה דבר זה רחוק מן השכל.

ועיין שם לקמן בסיומן ק"צ כ' שכתב שדם שיצא וודאי מגופה יוצא בלי הרגשה טמאה ככתם ולכן אם הדם נמצא על

דבר שאינו מקבל טומאה או על בגד צבוע אין כאן טומאה מדרבנן ולפ"ו יוצא דיש כאן סתירה אי בדבר שאינו מקבל טומאה ובגד צבועי טמאה במקום שיודעין בוודאי שיצא מגופה רק בלי הרגשה אי דינה כפחות מכגרים שטמאה או, או לא אלא דינו שוה ככתמים דעלמא דבסימן קפ"ג כתב להחמיר ובס' ק"צ כתב להקל ושם על הגליון הרגיש בזה וכתב חז"ל "ומ"מ עד מבפנים" היא תוספת מהרי"ל (אחיו של המחבר) ואינו לשון המחבר (בעל התניא בעצמו) והוסיף כן לפי מסקנת המחבר במהורהר בתרא ע"כ הרי דהכריע דלישנא בתרא עיקר וס"ל להחמיר בדבר שאינו מקבל טומאה ובבגדי צבועים. כא

ביאור דברי המנחת יעקב דגם ודאי מגופה בעינן שיעור כגרים ועוד

יש לבאר דברי המנח"י לפי מה שכתבו הפוסקים כ"ד דאפילו וודאי יצא מגופה יש לתלות בדם שבא מן העליה ומן הצדדין ואף על פי שיש רוב דמים היוצאים באים מן המקור מ"מ יש לנו רוב נגד זה דרוב נשים מסולקת דמים עד שעת וסתן כמו שכ' הרמב"ן גדה כ"ד ויש להם חוקת טהרה הוי ליה חזקה ורובא נגד רוב דמים היוצאים מן המקור ובפרט לפי מה דמבואר בתוס' גדה כ"ד ד"ה למעוטי דרוב דמים היוצאים מן המקור אינו רוב גמור ועיין מהרש"א שם ועיין גם במנחת יעקב בתורת השלמים כ"ד רבלי הרגשה לא אמרינן רוב דמים יוצאים מן המקור דהרי איתרע הרוב ואמרינן דמן הצדדין בא ועיין גם בשו"ת ח"ס יו"ד כ"ו שנקט כדברי המנח"י ולא כדברי הא"ר שם ועיין גם בשו"ת דברי חיים ח"א יו"ד כ"ו ועיין בשו"ת מהר"ח א"ו כ"ד דרוב דמים באשה אינם מחמישה דמים הטמאים ועכ"פ ספק הוא כ"ט.

עוד יש לומר דאע"פ שמשכרא יש לחלק בין גופה לבגדים מ"מ לא רצו חכמים לחלק ונתנו שיעור אחד לטמא והוא כגרים ועוד.

שיטת הפוסקים הסוברים כהמנחת יעקב

ויש פוסקים שהכריעו כהמנחת יעקב עיין בשו"ת הלכות קטנות ל' שכתב "ואי בשאינה מרגישה כתם הוא ובעינן שיעור כגרים" וכן כתב בשו"ת מעיל צדקה ל"א ובספר אורח משור כאן הובא דבריהם בספר סדרי טהרה ל"ב ד"ה עוד ראיתי ועיין שם שדווחה דבריהם עי"ש והאחרונים הבינו דדעת הח"ס

יז. סימן רס"א. יח. ג"ח. יט. בסיומן קפ"ג - סק"ג. כ. סק"א וס"ק כ"א ועוד. כא. ועיין בס"ט סימן ק"צ ס"ק ס"ג שחולק על הפלתי כאן. כב. עיין בשו"ת אריה דבי עליאי יו"ד סימן י"ט. כג. ט"ז. כד. י"ח ע"א. כה. ריש סימן ק"צ. כו. סימן קפ"ב. כז. סימן ל"ט. כח. סימן קי"ב. כט. עיין נו"ב ת' יו"ד סימן קי"ח. ל. ח"ב סימן כ"ב. לא. סימן כ' וסימן ג"ט. לב. סימן ק"צ ס"ק ס"א.

החדשות ^מ וכן כתב הב"ח שם דקשה הדבר במציאות אבל בשו"ע חושש לדעת הפוסקים דבעינן עד מקום שהשמש דש, וראוי לציין אי בעינן בדיקת חורין וסדקין נחלקו בזה הראשונים ודעת הרשב"א להחמיר אבל דעת הראב"ד דיש להקל בבדיקה כל דהו והרמב"ן בנדה ^מ מחלק בין בדיקת הפסק טהרה לשאר בדיקות עיי"ש והס"ט ^מ כתב בבדיקת חורין וסדקין דבעינן הוא רק מדרבנן ועיין עוד בשו"ת נו"ב קמא יו"ד ^מ ויש להוסיף השו"ע של הרב התניא בקונטרס אחרון ^מ הביא ראייה דקינחה הוי ספק הרגשה מגמ' נדה ^מ דרב פדא אמר כל שבעלה בחטאת טהרותיה טמאות והרי התם לא מיירי בבדיקות ובאיזה דבר טענה אלא שמיירי דעומדת עד הבדיקה בחוץ ונגעה באותו מקום ולכן אמרין דטענה בהרגשה עיי"ש ובשו"ת נטע שעשועים ^מ דן בזה עיי"ש ועיין בצמח צדק השנימ"ט.

אי טהרות חמור יותר מלבעלה לכל דבר או לא

עיי"ן ש"ך ^י דמשוה טהרות בדינה לבעלה עיי"ש, ועיין בסדרי טהרה ^נ שהביא דברי הבית יוסף שכתב דהא דמחמירין לענין בדיקה לטהרות טפי מלבעלה שאני התם דמשום גורת מעל"ע לא סמכי אלא בטהרות מפני כך הוצרכו בבדיקה להם אע"ג דלבעלה לא צריך אבל בעינן זה יש להחמיר לבעלה דהוי איסור כרת יותר מלטהרות דלית בהן איסור כרת ע"כ ועי"ן הקשה ומציין דברי הפרישה בס' ק"צ ^נ ומעדני מלך וכן ס"ל להרשב"א ובמגיד משנה ^נ ועיין לקמן סי' קצ"ח דטהרות יותר חמיר עיי"ש וראיתי בתשו' ח"ס ^נ שכתב ועוד אני אומר אם המצא ימצא בפוסקים דמחמירין בלבעלה טפי יש לומר משום טהרות בזה"ל דרבנן דהרי תרו"מ בזה"ל דרבנן ולבעלה הוי דאורייתא עיי"ש ועיין עוד ח"ס ^נ ד"ה ואיברא עיי"ש ובוה יש להסביר דברי המגיד משנה בהבנת הרמב"ם בהל' משכב ומושב דאם קבעה וסת לימים ולקפיצות לגבי בעלה פורש כל העונה ולגבי טהרות מהני לפרוש רק זמנה עיי"ש הרי דמקילין גם לגבי טהרות ועל כרחק כהנ"ל אבל עדיין יש לפלפל בזה.

בקושיית האחרונים על הגמ' בשבועות דמוקי המשנה בנדה אפרישה וחייבין שזה סותר דברי המרדכי

הנה הפלתי מציין דברי הגמ' בשבועות שדן בדברי המשנה בנדה שקאי אפרישה עיי"ש והנה כתב המרדכי בשבועות גבי פירש באבר חי והאשה אינה צריכה כפרה ^נ משום שאנוסה

לחשוש לדברי הגמ' ובשו"ת מהרי"א יו"ד ^נ דוחה גם דברי הגמ' אמנם השערי דעה כאן והפרי דעה בשפתי לוי כאן ^ל ועצי לבונה ותפארת צבי הכריע כהפלתי ועיין שם בס"ט שדייק כן מלשון הגמ' עד כמה היא תולה עד כגריס של פול ע"כ הרי דדוקא היכא דהוא ספק אם יצא מגופה או לא שייך לשון תולה אבל היכא דבוודאי יצא מגופה טמאה וכן נראה מדברי הרמב"ם שכתב דעל בשרה לא בעינן שיעור כגריס ועוד והטעם כתב בהגהות מיימוני משום שלא שכיח בגוף מאכולות עיי"ש הרי מבואר דדוקא היכא דאיכא מאכולות דיש במה לתלות תלינן עיי"ש ועיין ביד אברהם ריש הסימן שהביא גם כן ראייה זה אמנם להלכה עיין בסימן ק"צ לה עיי"ש.

ולהלכה נראה דיש להקל כל זמן שיש לה וסת של תרה"ר ^ל ובפרט אם אין לפנינו כאן רק טיפה אחת יש לסמוך בצירוף דברי הב"ח כאן מגמ' דאין דרך לצאת מן המקור פחות משני טיפות וכל שכן אם זה כשלא קיימו עדיין פו"ד.

חששת הרגשת מי רגלים לא אמרין רק לגבי טהרות ולא לגבי בעלה

וכתב בסדרי טהרה ^ל לזון אם לאחר תשישי הוי ספק תורה או ספק דרבנן דהוא דרבנן ומה שכתבו התוס' כשמאי אית ליה דלעולם אשה מרגשת ואינה חוששת בהרגשת עד ושמש כמו שאינה חוששת בהרגשת מי רגלים משמע דלהלל שפיר הרגשת מי רגלים והוא הדין אידך חוששין ^ל דהיינו דוקא לטהרות ולא לחולין לפי שטעות כזה אינו מצוי.

הס"ט כתב לתרין קושיית התוס' באופן אחר

בקושיית התוס' נדה ^ל ד"ה אימור ובקושיית הפלתי דאי אפשר לילף מחומר אלקולא עיין בסדרי טהרה ^ל ד"ה אך דברי מהרש"א ואח"כ כתב לתרין ומסיים וזה דלא כספר כרתי ופלתי בס' קפ"ג שטעה בזה.

גדר קינוח קצת לפני מפה הרחם

כתב הח"ס ^מ דכיון דאין אנו בקיאים לשער עד מקום שהשמש דש יש להחמיר להרגשה ויש להקל רק כשבדקה קצת לפני מפה הרחם עיי"ש ועיין בב"ח ^מ דמה שכתב הרא"ש בבדיקה צריכה להיות עד מקום שהשמש דש אין זה אלא למצוה מן המובחר וגם פחות מזה הוי בבדיקה וכן כתב הב"ח בתשו'

לג. סימן קצ"ד. לד. סק"ב. לה. סעיף ו'. לו. כדלקמן בסימן קפ"ו. לז. סימן ק"צ ס"ק ל"ו. לח. ג"ז ע"ב. לט. סימן ק"צ סק"ג. מ. בהגהותיו לסימן קפ"ג. מא. בסימן קצ"ו. מב. סימן ל"ב. מג. ה' ע"א. מד. שם ס"ק ס"ג. מה. סימן מ"ו. מו. סימן קפ"ג. מז. סימן ע"ב. מח. סימן כ"א. מט. סימן צ"ט אות ד'. נ. בסימן קצ"א סק"ג. נא. שם סק"ב. נב. סעי' מ"ד. נג. פ"ט מה"ל איס"ב ה' ל"ו. נד. סימן קמ"ח. נה. סימן קפ"א. נו. וכן פוסק הרמ"א לקמן סו"ס קפ"ה.

מכל מקום כל זה הוא מטעם דאף על פי שאשה זו עלולה לראות בכל שעה ורגע "מיהו בשעת תשמיש לא תראה שהתשמיש גורם עצירה" רק לפני תשמיש לפעמים מחמת חימוד ולאחריו מחמת חימום ולכן צריכה בדיקה לפניו ולאחריו "אבל ברגע התשמיש נעצרו העורקים" ולא נחוש לה בסתם אשה שאין לה וסת אבל זו שהחזקה בג' אצבעות וכוחות לראות מחמת תשמיש גם כן נהי' דחוקת וסת גרוע הוא מפני שבא ע"י אונס מכל מקום אודא לה חזקה ושתשמיש שלה אינו עוצר הדם עיי"ש.

דלפי דבריו צריך ביאור דברי המשנה בנדה ס"ח נמצא על עד שלה לאח"י טמאין שניהם מספק למה טמאה מספק כיון שתשמיש שגורם עצירת הדם אם כן גם מספק לא מסתבר לומר דראתה ובאמת הרמב"ם מוקי דברי המשנה הנ"ל ס"ט באשה שיש לה וסת דאינה צריכה בדיקה שא"צ בדיקה לפני תשמיש.

דק"ש זה יש להקשות גם כן על דברי חכמינו וזכרונם לברכה במס' יומא דמפרישין כהן גדול אחר שמא תמצא אשתו ספק נדה על ידי שתמצא דם על הסדין שקנחה בו אחר תשמיש ומספקינן שמא היה דם בשעת ביאה והלא קודם תשמיש בדקה ולא מצאה דם ורק אח"כ נמצא דם מסתבר לומר שלא היה שם בשעת תשמיש ואפשר שהמשנה בריש מסכת נדה גם כן קאי באשה שיש לה וסת דרוב נשים יש להם וסת אבל זה קשה דהרי אשתו של כה"ג בוודאי בודקת לפני התשמיש דצנועה בודקין ובוודאי אשת כהן גדול צנועה היא דלא ינח שבט הרשע על גורל הצדיקים חוץ אם נימא דהחשש הוא על כהן רשע כגון אלו שהיו בבית שני דכה"ג אמיתי לא היה צריך לחשוש דהרי אין הקב"ה מביא תקלה על ידן עיין גיטין ע' אף דבתוס' מבואר דבמידי דאכילה מ"מ עניני נדה ג"כ נכלל בהם (וגם נקרא אוכל כידוע) ועל כרחק דהחשש רק על אלו שהם אינם בודקין וזה בדרך חידוד ע"א.

מסברא אמרינן דהאשה אינה יודעת שפירסה נדה בשעת תשמיש

עיין בתוס' נדה ע"ב ד"ה אמר רב שהקשה אמאי קאמר הגמ' בריש יומא "שמא תמצא אשתו ספק נדה" לימא ודאי נדה אם תבדוק בתוך שיעור וסת ע"י והקשה בשו"ת בית שערים או"ח ע"י דעדיפא מיניה היה לו להקשות דנימא דהטעם דמפרישין כה"ג אחר שמא תפרוס נדה תחתיו בשעת בעילה ע"י וזוהי הוכיח

היא דאמרה לו נטמאתי מה הוי ליה למיעבד יותר מזה ואין בידה להתחזיק אצלה עד שימות האבר והוא שפירש ולא ידע הדין שוגג הוא וראיה מלשון המשנה דאמרה לו נטמאתי ופירש חייב ולא אמר חייבין כהמשנה בפרק כל היד אותו יום שניהם חייבין קרבן.

דחקשה השואל בתשו' נו"ב י"ו ובספר סדרי טהרה נ"ח דבגמ' שבועות בעי לומר דמשנה דאותיות מיירי אפרישה ואפ"ה שניהם חייבין.

א ותירוץ דהוי מצי למימר ולטעמיך דבלא"ה דחי ליה שפיר. **ב** ושמעתי עוד תירוץ לפי דברי החות דעת י"ט דאם שניהם פורשין מרצונם שפיר היא חייבת ולפ"ז י"ל דהגמ' בשבועות דהיא חייבת מיירי שהיא הסכימה (וכבר כתבו המפרשים בכתובות ס').

ג והח"ס כתב בכמה מקומות ס"א לתרך דלכאו' צ"ב דברי המרדכי למה פטורה והוא משום דאשה קרקע עולם ולא עשתה מעשה בשעת פרישה והנה תוס' בסנהדרין ס"ב הסביר סברא זה דהרי מס"נ דערויות ולפיכך מפסוק כאשר יקום איש על רעהו ורצחו ורצח גופיה ולפיכך מסברא מאי חזית דדמא דירך סומק טפי וא"כ ברוצח פטור קרקע עולם אמנם לפי הכ"מ (פ"ה מה"ל יסודי התורה) ה"ה דהלמ"ס ואין כאן סברא של מאי חזית א"כ לא מועיל קרקע עולם ולכן הגמ' בשבועות לא הוי מצי להקשות אי אפרישה אמאי שניהם חייבין דאי אתה פטור משום קרקע עולם י"ל דאין כאן קרקע עולם עיי"ש אמנם י"ל דהיא אנוסה משום דנכנסה בהיתר ויצרא אלבשיה והו"ל תחלתה באונס וסופה ברצון דהוי ליה אונס גמור כנגמ' כתובות ס"ב וכן כתב הח"ס בעצמו ס"ד וא"כ לא בעינן להיתר של קרקע עולם ושאני הבעל שיש לו בצירוף מעשה אלא הח"ס דן דסברא דיצרא אלבשיה י"ל דלא אמרינן בבעל ואשתו אבל כבר העירו דמבואר בתוס' שבועות ס"ה ד"ה אי דגם בבעל ואשתו אמרינן סברא יצרא אלבשיה.

לפי הכנת הח"ס דתשמיש עוצר הדם קשה על המשנה בנדה למה טמאין מספק אם נמצא דם לאחר זמן

חנה בשו"ת ח"ס יו"ד ס"ו בד"ה מ"ש ברש"י כתב וז"ל נהי דקיי"ל כר' חנינא בן אנטיגנוס דמשמשת בשני עדים ס"י

גז. ת' סימן פ"ה. נח. סימן קפ"ה סק"ד וס"י ק"צ ס"ק ס"ז. נט. סימן קפ"ה סק"ח. ס. נ"א ע"ב. סא. סימן קמ"ז קס"ג קפ"ח. סב. ע"ד. סג. נ"א ע"ב. סד. בסימן קנ"ה. סה. י"ז ע"ב. סו. סימן ק"ס. סז. נדה י"ב ע"ב, ועיין ש"ך סימן קפ"ו. סח. י"ד ע"א. סט. בפ"ה ה"ל מהל' שגגות. ע. ו'. עא. וחלק הראשון שכתבנו כאן מופיע בשו"ת בית שערים או"ח סימן שי"ז סק"ח. עב. ט"ו. עג. ותירוץ דלא שכיחא לבדוק כ"כ מהר עיין במהר"ם שיף שם. עד. סימן שי"ז. עה. וטעם זה באמת מופיע בירושלמי יומא פ"א עיי"ש.

דבזה ידעו תוס' גם בקושיא דלא שכיח שתדע בשעת תשמיש שפרסה נדה דאפי' אם מרגישה אימור הרגשת שמש הוא כדאמרינן בנדה י' ולפי זה אחר תשמיש בשיעור וסת שפיר אפשר שתדע שפרסה נדה גם בלי בדיקה ואם כן מה בכך דלא שכיח שתמהר הבדיקה כ"כ.

ראיה מהגמ' כאן לדברי הח"ס דאשם תלוי חייב גם בידע בשעת מעשה שהוא ספק איסור

עיינן בתשו' חו"מ י' דמי שאכל חתיכה ספק חלב ספק שומן אע"פ שידע בשעה שאוכל שהוא ספק איסור תורה והויד לאכול דבר שהוא ספק תורה אפי"ה מביא אשם תלוי עיי"ש וכתב בשו"ת בית שערים או"ח ע"י להביא ראיה לדברי הח"ס מדברי המשנה במס' נדה י"ט נמצא על עד שלה לאח"ז סמאין מספק ובגמ' אמרינן וחיובין אשם תלוי למאן דאמר דלא בעינן איקבע איסורא ובגמ' שבועות 9 מוקי להמשנה בסמוך לוסתה ושגג דאמר יכולני לבעול דבשלא סמוך לוסתה אנוס הוא עיי"ש אלמא אע"ג דוסתות דאורייתא והכניס עצמו בספק איסור כרת במיד שתפרנס נדה תחתיו מ"מ אם יש ספק אם פירסה נדה תחתיו מביא אשם תלוי למאן דס"ל דלא בעינן שתי חתיכות כיון דאפשר שיוכל לבעול קודם שתראה ולא יהי' איסור כרת הכ"כ כיון דאם נודע לו אח"כ שלא חטא אין כאן איסור כרת ולא אשם תלוי כמבואר בכריתות 9א והוא הבין דרך אם ס"ל וסתות דאורייתא חייב קרבן אבל אם פרישה סמוך לוסת דרבנן אין חיוב קרבן.

וראוי לציין מה שראיתי בשו"ת צמח צדק השני 9ב שכתב דמצינו במס' שבועות 9ג דחייב קרבן במשמש עם הסהורה סמוך לוסתה ואמרה לו נטמאתי וחיוב אכניסה משום דהיה לו לפרוש מאשתו סמוך לוסתה ואע"פ שפרישה סמוך לוסתה הוא רק ד"ס מ"מ חייב עי"ז קרבן מה"ת וחשבינן ליה שוגג בתורה ועובר אדרבנן וציין דיל"ל דפרישה סמוך לוסת אסור מה"ת גם להפוסקים הסוברים דוסתות דרבנן וכן ציין לדברי התפארת ישראל כאן בקונטרס אחרון עיי"ש.

ובתוך הדברים שם דן מרש"י ותוס' כריתות 9ד דמבואר להיפוך דאם ידע לפ"י שהוא ספק איסור אינו מביא אשם תלוי דאינו שב מידיעתו על ספק איסור ולכן כתב דהח"ס כתב כן בשיטת הרמב"ם דס"א מה"ת לקולא עיי"ש.

איסור לפרוש באבר חי באמרה לו נטמאתי משום הנאה אף דלא עשה מעשה

בגמ' מבואר דאם אמרה לו נטמאתי אסור לו לפרוש באבר חי אלא צריך להמתין עד שימות האבר עיי"ש והטעם דחייב לפי שהרבה בהנאה דהיה לו לפרוש בהנאה מועטת ופירש בהנאה מרובה והסבירו האחרונים דעיקר האיסור בעריות הוא ההנאה וכן מבואר במס' כריתות 9ה מתעסק בחלכים ועריות שכן נהנה והנה מזה מבואר דבביאות אסורות חייב על הנאת הביאה בלי מעשה והא דהתורה אסרה מעשה הביאה הוי משום הנאה שיש בתוכה וכן משמע מדברי הרשב"א 9ו שהקשה האומר הנאת תשמישך עלי חל והקשה היאך חל הנדר לאסור אותה הרי מצוה היא ומצות לאו ליהנות נתנו ועכ"פ מצות פו"ד ותירוק ביכול ליקח אשה אחרת עיי"ש וזה כמו שכתבו דעיקר האיסור הוא הנאה והבית שערים בשו"ת או"ח 9ז ד"ה אבל המתיק הדברים בדברי המקור חיים 9ח דהא דאמרינן דשא"מ מותר מה"ת היינו דוקא כשהתורה אסרה מעשה אבל במקום שלא אסרה מעשה כגון המין דעובר בבל יראה גם בלי מעשה גם בלי כוונה חייב ובוזה מיישב דברי המג"א 9ט שכתב דאם לא ביטל חמץ עובר בבעל יראה אע"פ שלא ידע עיי"ש ולפ"ז כיון דעריות נאמרו גם על הנשים אע"פ שלא עושות מעשה כדאמרינן בסנהדרין 9י אסתר קרקע עולם היא דרך הנאת ביאה אסרה תורה וכן מבואר בב"ב (ל"ב) גם דשא"מ אסור 9יא עיי"ש.

ולולי דבריו היה אפשר לפרש דנטמאתי שפיר נחשב כמעשה כמו שאמרו לגבי מי שנכנס לביה"ק והוא כהן בשירה תיבה ומגדל ופרע בית המעזיבה ולא יצא דנחשב למעשה עיי"ש.

דברי הסדרי טהרה בבדיקות עד דהוי ספק תורה

חס"ט כאן הביא ראיות דבדיקות עד הוי ספק תורה והביא מדברי הרשב"א בתורת הבית הארוך במשמרת הבית 9ב דהביא דברי רב חייא שאמר לרבי אי אתה מודה לי שצריכה שיעור כגריס ועוד אמר לו אם כן עשיתו כתם כלומר דאילו משום נדה אפילו בכל שהוא היה לטמא (ולא בעינן לשיעור כגריס ועוד) אלמא בעד הבדוק שניהם מודים דטמאה אפילו בכל שהוא היה לטמא (ולא בעינן לשיעור כגריס ועוד) התם כשהניחתו בקופסא וכדתניא בהריא בדקה בעד שאינו בדוק והניחתו בקופסא ודכוותיה ודאי בעד הבדוק בין עגול בין משוך

עו. נ"ז ע"ב. עז. סימן כ"ט. עה. סימן א'. עט. י"ד ע"א. פ. י"ז ע"ב. פא. כ"ג ע"ב. פב. סימן א' אות ד'. פג. י"ח ע"א. פד. י"ז. פה. י"ט. פו. נדרים ט"ו. פז. סימן רפ"ג. פח. סימן תל"א. פט. סימן תל"ד סק"ה. צ. ע"ד. צא. ועיין בסימן י"ג מה שכתב לתרץ בזה. צב. בית שביעי שער רביעי.

אף דלא הרגישה אימור הרגשת שמש ועיין בתוס' צט ד"ה ושרצים וזה חידוש דמשמעות הפוסקים משמע דכתמים דרבנן גם לאחר תשמיש.

ובענין זה כתב המהר"ם לובלין דאם ראתה בשעת שינה ספק תורה שמא הרגישה ולא אדעתיה והאחרונים דחו דבריו משום שאם הרגישה היתה מתעוררת כמו שמשמע בגמ' וסיים וצ"ע.

יש ללמוד מדברי תרומת הדשן דאין לחלק בין בדיקת עד להרגשת שמש

מדברי הפלתי הנזכר כאן יש להוכיח מה שנסתפקתי דלכאור' היה אפשר לחלק דאף בבדיקת עד בעלמא שמצאה עליו דם עושה לספק תורה (ספק הרגשה דאמרינן הרגישה ולא אדעתיה) מכל מקום יש לומר דהני מילי בבדיקת עד משא"כ ברואה דם מחמת תשמיש אפשר דהוא דרבנן לכו"ע והוא דכבר כתב הס"ט פ' דלא שכיח שאשה תטעה ותחשוב שאין לה הרגשה במקום שיש לה הרגשה ולכן הקילו בכתמים ולא אמרינן שמא הרגישה משא"כ כשיוצא דם מאותו מקום אמרינן "דחוקה דם הבא מן המקור בהרגשה בא" ומ"מ י"ל דהני מילי בבדיקת עד שמהני לה החוקה משא"כ ברואה דם מחמת תשמיש שיש לן רובא כנגד החוקה כמו שכתב הב"י ק"א "דרוב נשים אינם רואות דם מחמת תשמיש י"ל דרובא וחוקה רובא עדיף ואין האשה טמאה מן התורה אבל תרומת הדשן לא כתב כן אלא כתב ברואה דם מחמת תשמיש ג"כ הוי ספק הרגשה מה"ת ועל כן יש לפרש דבריו א' דס"ל דכיון דיש ריעותא שיש דם לפנינו אמרינן דבהרגשה בא, ב' יש לומר דס"ל סמוך מיעוטא לחוקה והוי רוב כנגד רוב, ג' ועוד י"ל דס"ל דהטעם דסתם דם בא מן המקור אינו פועל מטעם חוקה אלא מטעם רוב, דהרבה פוסקים כתבו רוב דמים היוצאים מן האשה מן המקור הן וא"כ הוי רוב נגד רוב וכאן שהדם לפנינו מחמירין.

"אם יש הוכחה ברורה מדברי התרומת הדשן דבדיקת עד ספק הרגשה הוא"

ענין בשו"ת אריה דבי עילאי י"ד ק"ב שהביא הוכחת הפלתי שהוכיח מדברי מהרא"י (בתרה"ד) "דרואה דם מחמת תשמיש טמאה מה"ת גם אם לא הרגישה דאמרינן הרגשת שמש הוא ולא אדעתיה ומה יש ללמוד דהוא הדין לגבי בדיקת עד

טמאה נדה דודאי מגופה אתי ובהרגשה אתיא אלא דקסברה הרגשת עד היא כדאיאת בפרק הירואה עכ"ל הרי דהביא סברא זה דהיכא דודאי מגופה אתיא וע"י בדיקת עד טמאה נדה מה"ת דחוקה דבהרגשה אתיא ומה דלא הרגישה סברה הרגשת עד הוא משא"כ במציאת הכתם על הבגדים או על הקרקע אמרינן כיון דלא הרגישה אינה טמאה אלא מדרבנן משום דליכא למיתלי דטעה בהרגשת עד דהא נמצא שלא ע"י בדיקה ע"כ צ"ג.

וכן יש לדייק מדברי הרמב"ם בפ"ט מהל' איסו"ב שכתב אין האשה טמאה מה"ת וכו' עד שתרגיש ואם לא הרגישה "ובדיקה" ומצאה דם לפניו בפרוודור ודאי טמא שחזקתו מן המקור והרי זו בחזקת שבא בהרגשה עיי"ש בפ"ה שם והטעם דכיון דמצאה ע"י בדיקת עד ואיכא למיתלי דטעה דסברא שלא הרגישה אלא בדיקת עד היא טמאה "ודאי" מה"ת משא"כ בכתם (ובלשון הפלתי בדעת הרמב"ם דהוי ספק תמה עליו בניית אדם צ"ד עיי"ש, והפ"ת כשמעתיק דברי הפלתי כותב דודאי טמאה ולא ספק) וכן הוא בפסקי תרה"ד צ"ה גבי הרגשת שמש הביאו הבית יוסף צ"ג.

ומנ"מ אף דהוא ספק תורה מ"מ היכא דאפשר למיתלי תלינן להקל וכמו שהביא הטו"ז צ"ב בשם הב"י דהיכא דאיכא למיחש שמא בא הדם בעד זה מחמת שנתעסקה סמוך למקום שהעד שם במיני דמים תולין בהם אפ"י יותר מכגריס ועוד דמפני שקנחה לא נניח מלתלות כמה שאפשר כיון שלא הרגישה ביציאת דם מגופה עיי"ש וטעם הדבר י"ל כיון דחזיית שלא בהרגשה אע"ג ד"ל דהרגישה וסבורה הרגשת עד הוא מ"מ כיון דלפעמים חזיית בלא הרגשה הוי ס"ס שמא לאו מגופה ואת"ל מגופה אולי מיירי בלא הרגשה וארווח לן איסור תורה ובדרבנן תלינן דמעלמא אתא צ"ח וציינן דמדברי הב"י משמע טעם אחר להקל בבדיקת עד משום דטעות זה מלתא דלא שכיחא ולא אמרינן אלא היכי דמוכח שבא מגופה כיון דרוב דם בהרגשה אתיא משא"כ היכי דאיכא למיתלי דמעלמא אתיא רגלים לדבר דמעלמא אתיא כיון דלא הרגישה מסתבר טפי למיתלי דמעלמא אתיא מלומר דאשה טעתה ועיי"ש שמפלפל עוד בזה ובדברי הטו"ז עיי"ש.

ולפ"ז כתב לדון אם שמשו ואח"כ מצאה כתם והכתם יבש שאי אפשר לומר דהשתא הוא דאתא ועל כרחך לומר דלפנ"ז באה ויש לחוש שבאה בשעת תשמיש והיא טמאה מה"ת

צג. ועיין ס"ט סימן ק"צ סק"ג ד"ה בשו"ת אמ"ו ושם ס"ק ס"א ד"ה כתב בשו"ת מעיל צדקה ושם ס"ק ס"ד ס"ז ד"ה קשיא לו ושם ס"ק צ"ג. צד. סימן ז' סעי' ח'. צה. סימן מ"ז. צו. סימן קפ"א. צז. סימן ק"צ ס"ק כ"ג. צח. וכש"ך סימן פ"ג לגבי ציר דגים טמאים. צט. ג'. ק. בכמה מקומות וחד מנהון לקמן בסימן ק"צ. קא. בסימן קפ"ז. קב. סימן ח'.

ובחות דעת כתב ק"י לדחות ראייה זה ד"ל דמייירי דארגשיה ומ"מ בעינן חזקה דהוא מן המקור והא דמוכיח מזה בש"ס ק"י דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב היינו לפי המסקנא ק"י דהרגשת עד היא ועוד כתב דמייירי בדלא ארגשיה ונפק"מ בהא דחוקתו מן המקור לענין סהרת דטמאה אפילו בלא הרגשה משום דמקור מקומו טמא ק"י ומשום הכי סתם ותנא שחוקתו מן המקור היינו בהרגשה טמא אפילו לבעל אבל שלא הרגשה טמאה עכ"פ לטהרות משום דחוקתו מן המקור.

ובעיקר הענין אי הרגשת זיבת דבר לח מקרי הרגשה כבר דן בזה הגאון בעל שב יעקב יו"ד קט"ו, והביא בשם הגאון ר"י מילר דהרגשת זיבת דבר לח לא היא הרגשה מה"ת, אמנם לעומת זה דעת בעל המהרש"ך (וקנו של הח"ס) ק"י דהוי הרגשה, ודעת הנו"ב צינתי כבר ודברי החו"ד (ויש חילוק ביניהם כמו שצינו הפוסקים ועיין בשו"ת צמח צדק השני ק"י דאין חילוק בין החו"ד להנו"ב עיי"ש ועיין עוד שם בתשו' שדן בשתי השיטות בארוכה), אמנם הח"ס ביו"ד ק"י מחזק דברי השב יעקב וראייתו והוסיף להביא ראייה מדברי הגמ' נדה ק"י ישנה נמי אגב צערה מתערא ודוחק גדול לומר דע"י זיבת דבר לח מתערא משינתה ולכן מכריע להקל וכמו שקיבל מרבו הגאון ר' נתן אדלר כמו שציין בתשו' קכ"א ועיין באמרי אש להגאון ר' מנחם אש אבד"ק אונגוואר בחלק יו"ד קכ"ב שמכריע נגד דעת רבו וס"ל כדעת הנו"ב וכן ס"ל להגאון רבי יהודה אסאד יו"ד קכ"ג "ולחלכה אנו נוהגין דבזמן שיש לה שפע דם היינו בעת המחזור הוא נחשב כהרגשה אבל אם ראתה משהו דם שלא בשעת המחזור נוטין להקל".

לפי הפלתי יש לדחות ראיות הח"ס מדברי הגמ' דלהחזיק איסור לא בעינן שני עדים

הכה דעת הרמב"ם ק"י דאינו צריך ב' עדים למלקות אלא בשעת מעשה אבל האיסור עצמו בע"א יחזק ע"כ וכתב הח"ס בתשו' יו"ד קכ"ה להביא ראייה לדעת הרמב"ם מדברי הגמ' דהכא דאמרינן "חוקתו דבא מן המקור" דאי לא תימא הכי בוועל נדה היאך חייב קרבן או כרת ומלקות הרי יש לחשוש דלמא לא ארגשיה דהא אפ"י שותת דם אפשר בלא הרגשה היתה ועכ"פ שאמרה הרגשתי והחזקה נדה על פי עצמה ושוב כשבא עליה

וע"ז כתב דיש לפלפל בהוכחה זו" עיי"ש, ועיין בשו"ת צמח צדק ק"י שהוכיח דדעת הרו"ה ק"י נגד דברי תה"ד שכתב דרואה דם מחמת תשמיש אינה צריכה בדיקה לאחר תשמיש כדי לאוסרה על בעלה ולכן מצטרף גם ראייה הראשונה לג' ראיות דלא כשיטת הראב"ד הובא לקמן בפלתי ק"י דראית הרגשה היא ולא ראית בדיקה כאותה ששינוי ק"י היה משמש עם הטורה ואמרה לו נטמאתי עיי"ש הרי למד דרואה דם מחמת תשמיש מרגשת ודלא כדברי תרה"ד עיי"ש ובשו"ת נטע שעשועים ק"י מפרש דברי התרומת הדשן שס"ל דכל זמן שלא הרגשה טמאה מדרבנן עיי"ש.

"הוכחת בעל התניא בדביקת עד הוי ספק תורה"

עיין בקונטרס אחרון בשו"ע של הרב התניא ק"י ד"ה והנה, שכתב להוכיח "דבדיקת עד הוי ספק תורה" דאם לא תימא הכי גם אם בדקה עצמה בדבר שאינו מקבל טמאה היה לן לטהר וזה אינו שהרי עיקר הבדיקה הוא בצמר גפן שאינו מקבל טמאה וכמבואר בנדה ק"י עיי"ש, (ולפ"ד יש להוכיח דגם אם בדקה עצמה בבגד צבוע ג"כ טמאה דכיון דאין כאן ההיתרים שיש בכל הכתמים אין חילוק בין היתר של דבר שאינו מקבל טמאה ובין היתר של בגד צבוע וכן הכריע כאן הפלתי).

"לפי דברי הפלתי כאן נדחית ראייה הנו"ב בהרגשת זיבת דבר לח מקרי הרגשה"

הפלתי כאן בסוף ד"ה והנה הביא להוכיח מגמ' דחזקת דמים הבא מפרוודור מן המקור הם בדביקת עד הוי ספק תורה והנה בשו"ת נודע ביהודה קמא ק"י כתב להוכיח מהכא דהרגשת זיבת דבר לח מקרי הרגשה דאי לא תימא הכי תקשי ממ"נ אי הרגשה למה בעינן חזקה הרי הרגשה פתיחת פי המקור ואי לא הרגשה טהורה אלא עכ"פ דהרגשה זיבת דבר לח ובוזה אי אפשר לדעת בוודאי שהוא מן המקור לכן בעינן לחזקה דבא מן המקור עיי"ש.

זהח"ס בחידושי נדה ק"י כתב אמנם בפלתי (כאן) נשמר מזה וכתב דמכאן ראייה להרמב"ם דחזקה דדם מקור אינו יוצא אלא בהרגשה פירושו ואי דם המקור היא אמרינן ארגשיה ולא אדעתיה ולכן אין הכרח לדברי הנו"ב הנ"ל.

קג. סימן צ"ח. קד. בשער הספירה והבדיקה בסלע המחלוקת. קה. סימן קפ"ז סק"ב. קו. שבועות י"ז ע"ב. קי. סימן כ"א. קכ. סימן קפ"ג סוף סק"ב. קט. י"ז ע"א. קי. סימן נ"ה. קיא. י"ז ע"ב. קיב. בסימן ק"צ סק"א. קיג. ב"ב כ"ד ע"א. קיד. בגמ' נ"ז ע"ב. קטו. עיין נדה ט"ז ע"א שם ס"ו ע"א. קטז. סימן מ'. קיז. בסימן ל"ט. קיח. סימן צ"ז אות י"א. קיט. סימן קס"ו. קכ. ג' ע"א. קכא. סימן קנ"ג. קכב. סימן ס"ב. קכג. סימן קצ"ד. קכד. בפט"ז מהלכות סנהדרין ה"ו. קכה. סימן קמ"ד.

דעת החכמת אדם קמ דודאי הרגשה הוא ולפ"ו לא מועיל עוד ספק לצרף לס"ס עיין בדבריו, ובפרט לפי סברת הס"ט דמה דאשה חושבת שלא היתה הרגשה ואנו אמרינן הרגשת עד הוא מילתא דלא שכיחא קמא ובס"ק צ"ג כתב הסדרי טהרה דאם לאחר תשמיש מצאה דם הוי דרבנן עיי"ש היטב ולפ"ו הוא הדין בבדיקה דהוי רק ספק דרבנן אמנם רעק"א בתשו' קמ"ג דן בדבריו וכן בספר לר' מרדכי בנעט הר המור קמ"ג דן לדחות דבריו עיי"ש.

כאומרת ברי לי שלא הרגשתי נאמנת או לא

עיין שו"ת מהר"ם שיק יו"ד קמ"ג שכתב דאשה שאומרת ברי לי שלא הרגשתי אי נאמנת או לא תלוי בפלוגתת הגו"ב בתשו' והפמ"ג יו"ד קמ"ה שדנו אי ע"א נאמן נגד רוב וכאן יש רוב שרוב דמים באים בהרגשה קמ"ג עיי"ש.

ובשו"ת בית שערים יו"ד קמ"ז כתב אליבא דהרשב"א במשמרת הבית וכן הוא דעת התוס' יבמות קמ"ה דהיכא דאיכא שני מיעוטים נגד הרוב אמרינן סמוך מיעוטא לחוקה והוי ליה פלגא ופלגא וא"כ הכא יש מיעוט דמים שאינו מן המקור ויש מיעוט דמים הבאים מן המקור שלא בהרגשה אם כן יש לצרף שני המיעוטים לחוקת טהרה ואתי שפיר.

ועוד כתב דכיון דאינה נאמנת כאן רק על ידה נאמנת גם כנגד הרוב לכו"ע וכמו שכתב בזכרון יוסף קמ"ט דאע"ג דבעלמא אין ע"א נאמן לענין ממון שאני הדין ביולדת שמבואר בקידושין ק"ג דנאמנת לומר זה בכור ומקבל פי שניים דכיון דברוב פעמים אי אפשר לברר דבר זה רק על ידה נאמנת והוא הדין הכא כיון שדין בירור של נדה תלוי בה שפיר נאמנת עיי"ש.

אי בית שמאי סוברין דיני כתמים

עיין בשו"ת רעק"א קמ"ה שהביא מה שכתב הפלתי בדבתם לא מטמא בית שמאי וצייין גמ' מפורשת קמ"ג דבית שמאי ס"ל לטמא כתם וכן מצאתי בשו"ת צמח צדק השני קמ"ג שהקשה גם כן שדבריו הם נגד גמרא מפורשת הג"ל והוסיף עוד להקשות ועוד דמה שאנו חוששין בדם הנמצא לפנינו שמא העמידוהו

בשני עדים לוקה וחייב כרת הרי דיש מקור להרמב"ם אלא כתב דיש לדחות דשאני הכא דחוקת דמים בא מן המקור בהרגשה כי כך צריכין לפרש לשון המשנה נדה קמי שחוקת דמים בא מן המקור עיי"ש קמ"ג. והנה לפי הפלתי שמפרש דהמשנה חוקתו בא מן המקור מיירי בבדיקת עד אם כן הוי ספק נדה ובוודאי דאי אפשר להלקות אותו משום זה.

הכרעת רוב אחרונים כהפלתי ודעת החולקים

עיין בס"ט סי' קפ"ג קמ"ב ובסי' ק"צ קמ"ט שהכריע כדעת הפלתי דהוי ספק תורה, וכן הכריע השב יעקב הנזכר בדבריו, וכן כתב החו"ד ק"ל, ולעומת זה דעת הגבעת שאול קלא דבדיקת עד הוי דרבנן, וכן דעת מהר"ם לובלין בתשו' (סי' ב') והוכיח כן מדברי הגהות מיימוני הנזכר גם כאן בדברי הפלתי, וכן ס"ל בשו"ת נטע שעשועים יו"ד קלב, ובלחם ושמלה קל"ג שהביא דבריו עיי"ש.

יש שיטה דקינוח הוי כבדיקה

בשו"ת בר ליואי יו"ד קל"ד מבואר לגבי אשה שקינחה בשלג וראתה שם דם דיש להחמיר כמו בבדיקת עד עיי"ש ומדבריו משמע דהבין דקינוח הוי דינו כבדיקה (דהרי גם על דבר שאינו מקבל טומאה מטמא כיון שודאי מגופה הוא) ואפשר דס"ל דהכוונה בדיקה הנאמר הוא על בדיקה אע"פ שמביא לשון קינוח, אך באמת מסתברא דכוונתו דוקא קינוח וכמו שכתב הגו"ב יו"ד קלה והחוות דעת קלו דקינוח מהני לבעלה ולא בעינן בדיקת לחמיר בבדיקת עד, ועיין בשו"ת צמח צדק השני קלו שהוכיח מרש"י קל"ח ד"ה דארגישא דאימור הרגשת עד היא שציערתה בדיקת העד עיי"ש וזה לא שייך בקינוח רק בדיקת חורין וסדקין עיי"ש, וחידוש גדול הוא.

דעת הפלתי בבדיקת עד הוי ספק הרגשה ולא ודאי

מדבריו הפלתי כאן משמע שהבין דדין בדיקות הוי ספק הרגשה ולא ודאי, וכן נראה מהגהות ח"ס קלט שכתב דאם יש עוד ספק יש להקל משמע דנקט דספק הרגשה הוא היינו שחכמים חששו שמא הרגשה ולא אדעתיה, ולא שאמרו כן הפוסקים בסכינא חריפא דהוי ודאי הרגשה אמנם לעומת זה

קכו. י"ז ע"ב. קכו. ועיין בסימן קע"ה עיי"ש. קכת. סק"ב. קכט. סק"א. קל. בסימן ק"צ סק"א. קלא. בסימן ס"ז. קלב. סימן כ"א. קלג. סימן קפ"ג סק"ב. קלד. סימן כ"ב. קלה. סימן מ"ז. קלו. ריש סימן קפ"ו. קלז. סימן צ"ט אות ט'. קלה. ב"ז ע"ב. קל"ט. ליו"ד סימן קפ"ג. קמ. כלל קי"ג סימן ח'. קמא. עיין בדבריו סימן ק"צ סק"מ"ד ס"ק ס"ז. קמב. סימן ס"ב. קמג. סימן כ'. קמד. סימן קפ"ד אות ג'. קמה. סימן א'. קמו. עיין תשו' חתם סופר יו"ד סימן קס"ז. קמו. סימן רפ"ג. קמח. קי"ט ע"ב. קמט. סימן י"ט. קנ. ע"ג ע"ב. קנא. סימן ס"ב ד"ה ואני בעני. קנב. ו' ע"א. קנג. סימן צ"ח אות ו'.

רק באופן שאין וודאות שהדם יצא מאותו מקום ולכאורה זה תלוי בסיבת הדבר שאין הרגשה בזה"ו.

סק"ב

בירוד השיטות בתקנת רבי ותקנת בנות ישראל שהחמירו על עצמן

זה לשון הרמב"ם קנה ובימי חכמי הגמרא נסתפק הדבר הרבה בראיית הדמים ונתקלקלו הוסתות, לפי שלא היה כוח בכל הנשים למנות ימי נדה וימי זיבה, ולפיכך החמירו חכמים בדבר, וגורו שיהיו כל ימי האשה כימי זיבתה, ויהיה כל דם שתראה ספק דם זיבות, ועוד החמירו בנות ישראל על עצמן חומרא יתירה על זה, ונהגו כולם בכל מקום שיש ישראל שכל בת ישראל שתראה דם אפילו לא ראתה אלא טיפה כחדל בלבד ופסק הדם סופרת לה שבעה ימים נקיים ואפילו ראתה בעת נדתה, בין שראתה יום אחד או שנים או השבעה כולן או יותר משיפסוק הדם סופרת שבעה ימי נקיים כובה גדולה וטובלת בליל שמיני אע"פ שהיא ספק ובה או ביום שמיני אם היה שם דחק כמו שאמרנו ואח"כ תהיה מותרת לבעלה ע"כ.

וזהו"מ מסביר דבריו דחכמי התלמוד הוא תקנת רבי שראתה יום אחד תשב ששה ימים והוא, ראתה שנים תשב ששה (ולא המשה) ימים והן, ראתה שלשה ימים תשב שבעה נקיים, ותקנה זו תקנה שלא היו בקיאין במראות הדמים וכתב הרמב"ן קני הטעם דחששו שמא יבואו לטעות בדבר שדונו כרת שהרי אפשר שתראה אשה בימי נדתה ו' ימים ויהיה ששה של דם טהור ושל יום השביעי תראה דם טמא וסבורה לטבול בלילה ותהא צריכה לישב עוד ששה ימים ואפילו היתה מראה כל דם שראות לחכם גדול ובקי אפשר שתטעה בעצמה במנין הנדות והזיבה הרי שראתה בסוף אחד עשר מימי הזיבה ומחרתו וטעתה והיתה סבורה שראתה הראשונה בימי הנדות ומונה ממנה ואינה ראויה למנות אלא מיום המחרת שבו התחיל הנדות ע"כ ועיין בטור כאן סוף הסימן ובב"י זיין לדברי הרמב"ן והביא לשון הר"ף בפ"ב בשבועות ומדבריו יוצא דיש שני חששות, א) דלא ידעו בטוב דיני ימי הוסת, ב) דאין בקיאין במראות הדמים.

וכתב הר"ן בפ"ב בשבועות לפרש למה נקט ר' זירא שיעור כחדל לומר לן משום דהוי מצנין למימר שדוקא בדם מרובה יש להחמיר לספור ו' נקיים דשמא יצא דם מן המקור בג' ימים זה אחר זה ושהו בפרוודור שהוא כמו יצא לחוץ ומש"ה צריכה ו' נקיים מה"ת אם היא בימי זיבה, קמ"ל שאפי' בטיפת

כותלי בית הרחם ובא לבית החיצון מקודם לא עתה א"כ איזה נפקא מיניה יש אם מצאה הדם עכשיו בהרגשה או בלי הרגשה דהרי חוששין שהדם בא מקודם לא עתה מה ענין זה לכתם שי"ל בו דמעלמא אתא ע"כ אין להחמיר בו למפרע לפי הפלתי משא"כ בדם שוודאי יצא מהחדר רק שנמצא עתה לפנינו שלא ע"י הרגשה כיון שאנו חוששין בו שמא העמידוהו כותלי בית הרחם א"כ הרגשה דעכשיו לא מעלה ולא מוריד אדרבא בזה שנמצא עכשיו שלא בהרגשה יש הוכחה יותר שבה מקודם ואו הרגישה עיי"ש.

ורעק"א מחלק בין כתם שמממאה למפרע לראיה שלא בהרגשה שי"ל שאינו מטמא למפרע והטעם דבכתם יבש ודאי לא אמרינן שטמאה למפרע עד שעת כיבוס ובוה גוזרים כתם לח אטו יבש לטמאה למפרע הן לטהרות והן לקלקל מנינה משא"כ בראייה מגופה שלא בהרגשה שפיר י"ל דיה שעתה עיי"ש שדן עוד בזה לדחות חילוק זה.

אי צריך לפרוש באבר מת כשאמרה לו מרגישה אני כתבו האחרונים דהפלתי כאן ס"ל כהו"ד קני דכתב שאם אמרה שמרגישה באמצע תשמיש אינה צריכה לפרוש באבר מת ורק באמרה נטמאתי והכא משמע דדעת הפלתי אינו כן אלא צריך לפרוש באבר מת, גם כשאמרה מרגישה אני.

נשים בזמן הזה בהרגשה

לקמן בהערות לסי' ק"צ כתבנו דעת הפוסקים בענין הרגשה לנשים בזה"ו והבאתי דעתם דנשים אינן בקיאין בהרגשה בזמן הזה ולכאורה יש לעיין בסיבת אי הבקיאיות בדבר זה אי הסיבה נובע משום שנשתנו הטבעים ובוה"ו רואות דם וסת גם ע"י הרגשה קלישתא שאינו מרגישות כבימי קדם והוא דהשינוי הוא בגוף או אינו אלא השינוי הוא בדעת לפי שטרודין כל היום בעניני הבית ולכן אינם שמין לב להרגשה אבל לעולם גם כעת בא הדם בזמן וסתה בהרגשה ומה שהיא אומרת שלא הרגישה אין זה ראייה דאמרינן דטעתה ולא שמה לב.

ובד"י לברר שאלה זה יש לומר דזה תלוי לאיזה דבר אנו דנין בזה שאין הנשים בקיאין בהרגשה אי משום זה אנו אומרינן דינה טמאה מה"ת לעולם ואף שספק תורה לחומרא מ"מ שאני כתמים דיש לימוד דם ולא כתם או גם בזה"ו טמאה מה"ת אלא בזה יש לחלק בין אם יש לה המחזור שאו רגלים לדבר שהדם בא בהרגשה משום רוב נשים רואות דם בהרגשה ואם לא באה המחזור או אמרינן דדם כתמים הוא או דדין כתמים נאמר

נקיים ועם יום התביעה הוא ז' אבל ביום התביעה אינה צריכה בדיקה דממה נפשך עולה לחשבון ז' אבל בששה ימים שאחר יום התביעה צריכה בדיקה דאם תראה בהם ימים הראשונים יפלו ואין עולין לחשבון ז' ימי נדתה ולמה אמר רבא ז' ימים נקיים.

דתו קשיא דאם רבא מיירי אפילו במקום שלא נהגו חומרא דרבי זירא איך סתם ואמר תשב ז' נקיים דהא אם יום התביעה היה תוך ימי זיבתה סגי ביום אחד נקי לבד כדן שומרת יום או אם תבעה ביום ז' לנדתה יכולה לטבול לערב, ולכן כתב שני דרכים לבאר שיטת הרא"ש, א) כמו שכתב הר"ן בחידושי נדה קס"ו וז"ל נקיים דקאמר אכולא יומא קאי אלא שיגרת לשון הוא ז' נקיים ע"כ, ב) או יאמר כמו שכתב הפלתי הנ"ל בכוננת הרא"ש דכיון דקודם חומרא דרבי זירא נתפשטא תקנתא דרבי ברואה יום אחד או שני ימים שתשב עוד ששה מלבד ימי הראיה שראתה בהן ולפ"ז הא דאמר רבא תשב ז' נקיים על כרחך דנקיים אינו מוסב על שבעה אלא הכי פירושו ששה והוא צריכה לישב כתקנתא דרבי שהם שבעה עם יום התביעה וימים אלו שתמנה מלבד יום התביעה צריכה להיות נקי בבדיקה מחשש דם חימוד.

אבל מוסיף הס"ד דעדיין צריך ביאור מנא ליה להרא"ש דצריכה בדיקה בימים אלו חוץ מיום התביעה דהרי משום תקנתא דרבי לא בעינן שתבדוק מחשש חימוד רק בעינן שתהיה ז' נקיים שלא תראה דם או מחמת טבע ומבאר דלשון נקיים ס"ל להרא"ש הוא בדיקה עיי"ש עוד קסת.

חומרא דרבי זירא החמירו רק לבעלה ולא לטהרות

הנה מבואר בראשונים בזמן שהיה נוהג טהרות היו טובלין שני טבילות, טבילה אחת כשנגמרו ז' ימים של נדתה, ואח"כ היו טובלין כשנגמרו ימי ליבוניה וכתב הרא"ש קסט הטעם "דלטהרות לא החמירו לחומרא דרבי זירא והעמידו אותה על דין תורה" וזה דלא כפי שכתב הריב"ש דטבולו או כדי לקיים טבילה בזמנה מצוה עיי"ש ומכאן יוצא דלא בכל מקום החמירו לטהרות יותר מלבעלה (כמו שכתבנו בסק"א עיי"ש).

אי בזה"ז הוי ספק זכות דאורייתא

עייף תשו' ח"ס ק"ע שאשה שרואה יותר מג' ימים היא ספק זבה מה"ת אבל האחרונים דנו בזה דזה תלוי אי הלכה

דם כחדל שבדאי אינה אלא ראייה אחת טמאה עיי"ש, [ונחלקו האחרונים בביאור דברי הב"ח כאן שכתב גם כן לבאר דברי ר' זירא כענין דברי הר"ן לפי הגמ' בנדה ק"ג דאר"י מקור שהזיע כשתי טיפות מרגליות טמאה דטיפה אחת אמרינן מעלמא אתא וזה שבנות ישראל החמירו על עצמן אפילו בטיפה אחת שאינו מן המקור עיי"ש וכתב הס"ט בג' מקומות ק"ה דאף דהחמירו על עצמן מ"מ ארווח לן דאם יש עוד ספק יש לצרף הסברא הנוכח, ובפרט לפי המבואר בשו"ת שב יעקב ק"ט דאין דרך למיעוט דם שיבוא מן המקור, והוא היכא דלא הרגישה, וכן כתב הגר"ב ק"ט לפרש דברי המחבר בס"י ק"צ ק"ס דבבדיקת עד טמא אפי' דם כחדל היינו דוקא אם אידע כן דרך מקרה, אבל אם רואה כן תמיד יש לסמוך דמקור אינה מוציאה יותר מטיפת דם אחת, ולעומת זה דעת הדברי חיים ביו"ד ק"ס שאין לצרף שיטה זה לקולא וכן מבואר בחמדת שלמה ק"ג].

בחומרא דרבי זירא שבנות ישראל החמירו על עצמן

וכתב הרמב"ן בהל' נדה קס"ד דחומרא זו שנהגו בנות ישראל עשאוה חכמים כהלכה פסוקה ואין לאדם להקל בו ראשו וכמבואר בגמ' ברכות ק"ה ועיי' במאירי שם.

ביאור של הס"ט על דברי הרא"ש מקושיית הפלתי עליו

הקשה הכרתי ופלתי על דברי הרא"ש למה לי ז' נקיים אפילו ראתה ושופעת דם כל ז' מחמת חימוד כיון דפוסקת סוף יום ז' טובלת כשאר נדה ע"כ.

וראוי לציין דברי הסדרי טהרה לקמן ק"ט שהביא דבריו הנ"ל וכתב עליו דלא קשה מידי דאטו אנן מחזקינן לה לודאי רואה ביום התביעה דנימא דאפילו תראה אח"כ בכל יום מחמת חימוד פוסקת לערב של יום ז' וטובלת כדן נדה, הרי אנן לספק רואה משוינן לה ביום התביעה לכך צריכה אח"כ בדיקה בשאר הימים שאם תראה מחמת חימוד ואז אינה יכולה לספור ימי נדתה מיום התביעה אלא מן היום שראתה בו דלמא ביום התביעה לא ראתה ועכשיו מתחילין הימי נדה שלה וכן בכל יום ויום מן ימי נדתה איכא לספוקי ככהאי גוונא אם תראה בו משום הכי צריכה בדיקה כל ימי משך נדתה.

אלא אי איכא לאקשווי על הרא"ש הכי איכא לאקשווי דלמא אמר רבא ז' נקיים דהא מטעמא הנ"ל לא בעינן אלא ז'

ק"ג. מ"א ע"ב. קנח. כאן סק"ד, ולקמן סימן ק"צ ס"ק צ"ה ו"ה ובשו"ת עבודת הגרשוני, ובחי' נדה נ"ב ע"ב. קנט. סימן ל"ח. קס. ת' י"ד סימן ק"א. קסא. סעי' ל"ג. קסב. סימן ל"ט. קסג. י"ד סימן כ"ד. קסד. פרק א' הל' י"ט. קסה. ל"א ע"א. קסו. בסימן קצ"ב סק"ו. קסז. ס"ו. קסח. ולקמן בסימן ו' צ"ד סק"א שציין לסתירת דברי הרא"ש וציין לדבריו כאן עיי"ש. קסט. פרק ב' דכתובות. קע. סימן קמ"ג.

ש"מ" דגם בפנויה איכא איסורה אבל יש לדחות דהרי כו"ע מודים דאיסור זיבה איכא בפנויה אלא שדנין לגבי איסור נדה ולכן י"ל דיהודה שאל אותה על איסור זיבה ולא על פנויה.

ובספר משנה הלכות חלק ה' דן בזה באריכות גדולה (מסימן קכ"ה והלאה) ומביא שם ק"י דמה שכתב בריב"ש דהראשונים לא הזכירו דין זה טעות הוא דמפורש כן בדברי הראב"ד בבעל הנפש ק"י באשה שתבעה לינשא והיא פנויה הרי היא בחזקת טמאה וצריכה בדיקה וטבילה כשאר נדות וכן מבואר ברשב"א ק"י ע"י"ש ואולי אפשר לפלפל על זה דהרי בזמן חז"ל קאי שהריחיקו או הקידושוין והנשואין ודין של תבעה לינשא מיירי קודם הנישואין ואחר קידושין שנקרא כבר אשתו ק"י אין מפורש בראשונים דין זה בפנויה שלא היה לה קידושין ואפשר לשיטתו דהריב"ש כתב כן דהביא ראייה מגמ' כריתות אע"פ שנתקדשה משום דס"ל דאין חילוק בין קודם קידושין לאחר קידושין דיש איסור וטומאת נדה ויש לפלפל עדיין בראיה זה.

וצי"ן עוד ראייה מגמ' נדה ק"י איהו בתולה "כל שלא ראתה דם מימיה אע"פ שנסואה" ומדקאמר אע"פ שנסואה מבואר דסתם בתולה פנויה דינא הכי אלא דאע"פ שנסואה נמי דין בתולה לה.

זמה שכתב כאן הרמ"א דאיכא איסור פנויה בגדה כתב כן עוד הפעם באבן העזר בס"י כ"ו ק"י דאין האשה נחשבת א"א אלא ע"י קידושין שנתקדשה כראוי אבל אם בא עליה דרך זנות שלא לשם קידושין וכו' כופין אותו להוציאה מביתו דודאי בושה היא מלטבול ובא עליה בנדתה ע"כ והוא דיש איסור נדה בפנויה.

שפחה שלא נשתחררה טמאה נדה מה"ת

כתב הסדרי טהרה ק"פ בשם הרמב"ן בהלכותיו ק"פ דאין הפרש בין אשה גדולה לקטנה וכל הנשים מטמאות בגדה בין שפחה ומשחררת וגירות ע"כ וכן פסק הרמב"ם בפ"ד מהל' איסור"ב דשתיהן הן בכרת.

אבל בספר גן המלך ק"פ כתב בשם התוס' נדה ק"ה ד"ה שפחתו דשפחה אינה מטמאה בגדה אלא מאסמכתא דקרא ע"כ ובמחילת כבודו שגה דהתוס' לא כתבו אלא הא דיליף שפחה מאשה הוא אסמכתא דילפינן בגו"ש לה לה מאשה ע"כ ובתרו"כ

כהרמב"ם או כהרו"ה והרמב"ן דלפי דעת הרו"ה והרמב"ן דאין האשה חוזרת אחר ימי זיבתה לימי נדותה רק אם ספרה ז' נקיים הובא בב"י כאן (וגם הרמב"ם מודה לזה לפי הבנת החו"ד כאן באשה שיש לה וסת קבוע) לפי זה יוצא דאם יש לה וסת קבוע כל ל' יום שסופרת ז' נקיים וטובלת נמצא דעובר עליהן יותר מי"א יום שבין נדה לנדה ואי אפשר שיהיו זכות כשהן מתחילות לראות הוסת אלא נדות ואין ספירת ז' נקיים רק מדרבנן ק"י.

עיי"ן בדברי הבעל המאור בסלע המחלוקת ק"י דיש להשתמש בספק זה דספק זיבות עשאוהו חכמים לנשי דידן לס"ס עיי"ש ונראה דאם יש לה ספק אם ראתה אין לצרף ספק הג"ל דהוי ס"ס משום אחד דלא מהני.

סק"ג

עוד ראיות דבפנויה איכא איסור נדה

על מה שצי"ן הריב"ש ממס' כריתות כתבו הפוסקים דליכא ראייה על פנויה רק הראייה היא לדחות דברי השואל שכתב דאיסור נדה ליכא אלא באשתו ומ"מ שאר הראיות שהביא מוכיחים דגם על פנויה יש איסור נדה.

ועיי"ן ביבמות ק"י ואם היו נדות משמע ג"כ דיש איסור נדה בפנויה.

וכן יש ראייה שם ק"י דיליף הערה בעריות שהיא אסורה מדאורייתא מאיסור נדה שנאמר ואיש אשר ישכב את אשה דוה (גדה) וגילה את ערותה את מקורה הערה ואם תאמר לחלק בין נדה לשאר עריות יש ללמוד מאסור אשת אח ופריך מה להנך שכן אין אוסרן מתירן (אין כוח באוסר להתיר אלא דבר אחר מתירה והיינו כשנגמרים שבעת הימים מותרת הגדה אחר טבילה ובאשת אח המתיר הוא כשהוא מת עירי ללא בנים) תאמר באשת איש שאוסרה מתירה היינו הבעל שאוסרה מתירה בגט או במיתתו וכתב במקור מים חיים דאם איתא דאין איסור נדה בפנויה א"כ גם בגדה אוסרה מתירה דאם ימות או יגרשנה בימי נדתה שוב ליכא איסור נדה עיי"ש אך יש לפלפל ע"ו דסו"ס ההיתר אינו ישיר מזה רק בעקיפין ותוצאה מן הגירושין אבל אין הגירושין מקרי מתיר איסור נדה.

ובספר אורח מישור הביא עוד ראייה מגמ' סוטה ק"י דיהודה שאל לתמר "שמא טמאה את אמרה לו טהורה אני

קעא. ועיין בשו"ת צמח צדק השני י"ד סימן קכ"ג ובשו"ת אבנ"ז סימן רנ"ב. קעב. סוף סימן ל"ו. קעג. ל"ג ע"ב. קעד. נ"ד ע"א. קעה. י' ע"א. קעו. בסימן קכ"ו. קעז. שער הספירה. קעח. בית ז' שער ב' ובשער ז' בית ז'. קעט. עיין רש"י סנהדרין נ"ג ע"א ד"ה וא"כ בין. קפ. ז'. קפא. סעי' א'. קפב. סק"א. קפג. פ"ג. קפד. סימן ק"א. קפה. ט"ו ע"ב.

גודל מעלתו של מצות פריה ורביה

כתב הפלתי גדול מעלתו של פו"ר דכל העולם נברא בשביל זה יא ויש לציין ממה שכתב בשו"ע אבעה"ז סי' א' רב חייב כל אדם לישא אשה כדי לפרות ולרבות וכל מי שאינו עוסק בפו"ר כאלו שופך דמים וממעט את הדמות וגורם לשכינה שתסתלק מישראל ולא מועיל מחילתה אם לא קיים עדיין מצות פו"ר שם בסו"ע"ו (סעי' ו'), וברמ"א הוסיף כל מי שאין לו אשה שרוי בלא ברכה בלא תורה ולא נקרא אדם וכיון שנשא אשה עונותיו מתפקקין שנאמר מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מה' עיי"ש ועיין בגמ' פסחים י"ג דמי שאין לו בנים בפשיעו (וכפי תוס' שם) הרי הוא מנודה לשמים עיי"ש וקיי"ל דמוכרין ס"ת כדי לישא אשה דמצוה רבה הוא עיין בתוס' שבת פ"ק.

"אי איכא ביטול פו"ר אם מונע מלכווא על אשתו כמה ימים"

בדברי ר' זירא דאמר בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו ראוות טיפת דם כהרדל יושבות עליו ו' נקיים כתבו הפוסקים לדייק בלשון שהשתמשו חז"ל "החמירו על עצמן".

וכתב השואל בתשובות בית שערים י"ד דלכאורה יש להבין היאך החמירו בנות ישראל על עצמן הא אתי לידי קולא דמבטלין מצות פריה ורביה כדאמרינן בנדה י"ה הטעם דבית שמאי מיקיל דאינה מטמא מעת לעת לפני זמן המציאה דא"כ בטלת בנות ישראל משום ביטול פו"ר (וברש"י שם דכיון דחיישינן לדם בבית החיצון לבו נוקפו ופורש מן האשה עיי"ש), אך בביטול מצות פו"ר יש חילוק בין איש לאשה דאשה הרי אינה מצווה על פו"ר כמבואר ביבמות י"י וכן פוסק הרמב"ם (פס"ו מהל' אישות ה"ב) ונאע"ג דקיי"ל בקידושין י"ד דהאב חייב להשיא בניו ובנותיו כשהם קטנים ולכא' בנותיו למה חייב לגרום שיקפצו עליה הרי האשה אינה מצוה בפו"ר והיאך חייב האב להשיאה וכדומה י"ל משום כמה דברים, א) כדי שלא ינהגו בה מנהג הפקר דאין לאשה לעמוד לבד, ב) כדי שתהיה לה חוטרא לידה שזה חלק מהזיוות העולם ולא מטעם פו"ר רק מטעם דרך ארץ, ג) שזה חלק ממצות פו"ר של האב דאינו מקיים המצוה עד שיהיה גם לבתו בנים לכן חייב לדאוג שיתחתנו, ולכן דייק וכתב החמירו על עצמן דבנשים ליכא שום איסור משא"כ

וזים קפ"ו משמע דיליף ממה שנאמר בזב"ה "ואשה" לרבות כל אלו והובא ברי"ף שבועות קפ"ו, וברא"ש נדה קפ"ב וברש"י כריתות קפ"ד ה"ה מאי ובתוס' יבמות ובאמת אין זו סתירה דמצינו דדבר שיש בק"ו טרת וכתב לה קרא עיין ר"ן נדרים ק"ז וכן כתב רגמ"ה במס' ב"ב (מ"ח ע"ב) ועיין בספר מרגניתא טבא לסה"מ קצ"א.

אין ללמוד מטעמים שיש בדינים או במצות לחלק בדין לפיהם

כתב הרשב"א קצ"ב שאף המצוות שנתפרשו טעמיהן בתורה אין הטעם תכלית הכוונה של המצוה אלא כמו שאמר דוד "לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד" קצ"ג דדברים הנעלמים הרמוזים בתורה אין להם תכלה עיי"ש וכן ציין הסדרי טהרה כאן קצ"ד על דברי המנחת יעקב מדברי החינוך קצ"ה וז"ל וכדומה לזה אמרו חז"ל בענין הנדה מפני מה אמרה תורה שתשב ז' ימים שתהיה חביבה עליו ביותר ובאמת שאין לדעתם תכלית הכוונה בדברים רק להודיע כי ענין המצוה יסבול הרבה רמזים מלבד עקרים גדולים וחוקים עכ"ל עיי"ש ועיין בתרומת הדשן קצ"ו דגם לאלו הדורשים טעמא דקרא מכל מקום באופן שהדברים נאמרים בדרך הרוש אין להוציא מהם חילוק בדין ומביא שם קושיא שציין כאן הפלתי שלפי הטעם במילה כיום הח' יוצא אם ילדה זבז שצריכה ז' נקיים לאחר לידה יהא הבן נימול ליי"ד וזה אינו שלא נאמר טעם זה אלא בדרך אגדה עיי"ש ובהקדמה לספר מצות המלך כתב דאע"פ שאמרו חז"ל אין טעם במצות כי גזירות הם מלפני הקב"ה אפ"ה כתבו מוני המצוות טעמים עיין שם הסיבה לזה ובהערות למטה מה שכתבנו סמוכים לזה.

גם המסתכל בנשים גורם רעה לעצמו

הנה אציין כאן מה שכתב הפלתי בכמה מקומות, וז"ל ביערות דבש קצ"ז כמה גדרים יש לנו לעשות וכו' וההסתכלות בנשים טוב המות מחיים וטוב ממנו הנפל בל חזה שמש והרי"ז גורם רעה לעצמו ולכל ישראל, וכן שם קצ"ח בביאור הענין מה שאמרו חז"ל במס' יומא קצ"ט דנקרו לעיניה של יצה"ר להחליש הכוח של הסתכלות בנשים דעיי"ו אפשר להגיע לכל עבירות החמורות י.

קפו. פרשה ה'. קפו. פ"ב. קפת. פ"י סימן ו'. קפט. ז' ע"ב. קצ. ג' ע"א. קצא. שורש ב'. קצב. ח"א סימן צ"ד. קצג. תהלים ק"ט צ"ו. קצד. סק"ה. קצה. במצוה צ"ה. קצו. ח"ב סימן ק"ח. קצז. ח"ב דרוש ב'. קצח. ח"א דרוש ו'. קצט. ס"ט ע"ב. ר. ועיי"ש דרוש ט'. רא. ועיין בספר החינוך. רב. סעי' א'. רג. קי"ג ע"ב. רד. י"ד סימן רל"ט בנו של בעל שארית יהודה. רה. ג' ע"ב. רו. ס"ה ע"ב. ועיין ר"ן קידושין ויש פרק ב'. רז. ל' ע"ב.

נימא דהאשה שהיא מעוברת וראתה דם או אשה מינקת אסורה לטבול בשבת ואפשר שיש לחלק בין מצות פו"ר דאפשר דמקרי כיון שהוא חלק וענף ממנה מ"מ כשדנין מצד ביטול פו"ר אינו נקרא ביטול רק באופן הנ"ל וכן מסתברא.

ובהאי ענינא אצרך מה שכתבנו במקום אחר דיש שני סוגי ביטול פו"ר, יש ביטול פו"ר שמבטל בהבאת ילדים ויש עוד סוג ביטול פו"ר שיש באשה שני ענינים, האחד בזה שמביאה ילדים והשני שמצילה אותו מן החטא והוא שאלת הגמ' לפי הבנת הפלתי על ביטול פו"ר מסוג השני אבל בסוג הראשון בוודאי שאינו נקרא מבטל פו"ר רק כשהו בכוחו להביא ילדים בפועל ממש ועיין בזה"ק (פרשת ויחי) דאות אלף של תיבת ויקרא זעירא לפי שפירש מן האשה ושמעתי דזהו הטעם דמשה לא נכנס לא"י לפי דקיי"ל במס' יבמות כל מי שאינו עוסק בפו"ר כאילו שופך דמים הרי דאיתקש לרציחה וקיי"ל שרוצח בשוגג גולה לכן לא נכנס לא"י ובחידושי עה"ת פרשנו דמשה רבינו שלח המרגלים מדעתו ולא שהקב"ה ציווה אותו ולכא' היאך שלחם הרי יש כאן ביטול פו"ר ועכ"ח דמשה הלך בשיטתו דביטול פו"ר אינה חסרון דהרי הוא עצמו פירש מן האשה אך יש לחלק דהרי הוא פירש מן האשה ע"פ הדיבור משא"כ הם עשו כן מעצמם ולפ"י י"ל דזה תלוי אי ביטול פו"ר לזמן מקרי ביטול פו"ר ולכא' מזה שנענש איכא ראייה דגם ביטול פו"ר לזמן מקרי ביטול פו"ר ולכן נענשו אבל באמת אין מכאן ראייה ד"ל הטעם דנענשו לפי שדברו על א"י או לפי שאר טעמים כמבואר בספרים. ואפשר לעיין בזה אם אשה שקבעה וסת לימים ולקפיצות אם מותר לה לקפוץ להביא לעצמה דם שלא בזמנו אי מקרי עי"ז מבטל פו"ר והוא הדין לקחת כדורים שימנע דם מלבוא לזמן רב שכוונתו רק שתהא טהורה אך דבר זה גורם גם שלא תתעבר אם מותר לה לקחת הכדורים ואין בזה משום ביטול פו"ר.

דברי הריב"ש אי יש איסור נדה בפנויה למה אינן טובלות לנדתן

עייין בשו"ת הריב"ש הנ"ל הטעם שאין הבתולות טובלות לנדתן שכתב שאיסור נדה שייך בפנויה כדי שלא יבוא להקל בחיתון בה דיאמרו כיון דאיסור פנויה בלי קידושין אינו כי אם איסור דרבנן י"ב לכן הניחו אותן על טומאתן באיסור נדה ונמצא דיש עליהן איסור דאורייתא וידיקדוק עליה דאנשים אינם

חכמים לא תקנו זאת דאם כן מבטלי פו"ר עד כאן דברי השואל.

ועל זה השיב לו אביו דלא שייך כאן לדון מטעם ביטול פו"ר והא דנענש יהושע שביטל פו"ר מישראל אפילו על לילה אחד י"י שאני התם דביטול פו"ר מכל ישראל היתה ובוודאי שבתוך כל ישראל היה מיתרמי נשים שהיו מתעברות בלילה זו סמוך לטבילה י"י אבל באדם אחד לא שייך בחומרא זו ביטול פו"ר דאין אשה מתעברת אלא סמוך לטבילה או סמוך לוסתה ועל פי הרוב אינה מבטלת ע"י שיושבת ז' נקיים את הבעילה סמוך לוסתה וגם עכ"פ תתעבר סמוך לטבילה.

ועוד י"ל דכאן אינו דן בנשואות אלא ר' זירא קאי לפרש דהפנויות החמירו על עצמן לענין טהרות והבעל כשנשאה, אדעתא דהכי נשאה שתחזיק בחומרא זו ואם כן לא מישעבדא ליה כלל בזמן ההוא ואתי שפיר הלשון "בנות ישראל" ולא נשי ישראל ואם כן אין להוכיח באמת דכיון דאין האשה מצוה על פו"ר לכן יכולה להחמיר דבאמת אחר החתונה אין בכוחה לבטל משום שמשועבדת לו (וזה חוץ ממצות עשה של לשבת יצרה שחייבת כדאיתא בראשונים והובא להלכה בשו"ת רבינו דוד כהן וממנו לבית שמואל י"י בהל' פו"ר).

ועוד דכל הראיה דמצינו דאין לבטל פו"ר היינו התם משום דלב הבעל נוקף ופורש ולא יבעול כלל בשום פעם ויתבטל מפו"ר אבל אי משום חומרא אכתי יכול לקיים פו"ר בזמן שהיא טהורה לא שייך ביטול פו"ר ואם היה שייך בזה משום ביטול פו"ר לא מהני מה שאמר השואל דאשה אינה מצוה על פו"ר דסו"ס היא משועבדת לו לבד אם נאמר דהוי כאומרת קונם תשמישך עלי דחל הנדר אע"ג דמשועבדת לו דאין מאכילין לאדם דבר האסור לו וזהו הלשון החמירו על עצמן שעל הבעל אין יכולין להחמיר משום דמשעבדא ליה רק על עצמן החמירו ובהו שפיר חל האיסור אע"ג דמישעבדא עיי"ש י"א.

ולכא' מדברי הפלתי שמפרש הגמ' דעל ביטול פו"ר הקשה, משמע שלא הבין דוקא כשכל ישראל נאסרין הוי ביטול פו"ר אלא אפילו על מניעה מאדם אחד לאו דוקא סמוך לטבילה או סמוך לזמן שמתעברת מקרי ביטול פו"ר והנה בפוסקים מצינו כמה פעמים שחששו לביטול פו"ר גם במקום שאי אפשר לה להתעבר מטעם פו"ר וכגון הא דאמרינן דאין חוששין לשום חששות לגבי טבילה בשבת משום פו"ר ואטו

רח. כמבואר במס' עירובין ס"ג. רט. כדויק"ל בסימן ע"ו סעי' ד' בהל' כתובות. רי. סימן א' סק"ב. ריא. ועיין סוף סימן רמ"א ורס"ח. ריב. כמו שכתב הוא ז"ל לקמן שם בסימן שצ"ה ודלא כדעת הראב"ד בהשגות פ"א ה"ד דאין בזה איסור ודלא כדעת הרמב"ם דיש בזה איסור תורה.

למצוה קלה כגון של לימוד התורה ולישא אשה כ"ש וק"ו למצות
 סתם שחשיבות הן בוודאי דמוכרין בשבילן יבא ולכאורה פושט
 דברי הגמ' מגילה לקולא או שאני ס"ת חדשה בישנה דאין בו
 כלל חלק מצוה ויש לעיין בטעם האיסור ובמה נחלקו הראשונים
 הנ"ל ומתחלה חשבתי דהטעם הוא בזה כיון דנצטווינו מפי נותן
 התורה לכתוב ס"ת וכל זמן שהס"ת נמצא בידו מקיים המצוה
 ולכן אסרו למכרו דע"י המכירה מבטלה המ"ע ואין דוחין עשה
 מפני קיום עשה אחרת משא"כ מצות לימוד תורה ולישא אשה
 דמצותן גדולה עד מאד ולכן שפיר נדחית מ"ע של כתיבת ס"ת
 ומוכרין בשבילה אולם אחר העיון ראיתי דשגגה הוא חדא דדעת
 מקצת פוסקים דמצות עשה של כתיבת ס"ת מקוים בזה שכתבו
 הוא (או שלחו - ע' מג"ח) אבל אין עליו חיוב כל זמן שיחזיק
 בס"ת שכתב כל ימי חייו וכן ושנית אפי' אם נקבל לומר דשפיר
 מחיוב בהחזקת הס"ת כל חייו אפי' היאך חילק הב"ב באו"ח וכן
 בין ס"ת של יחיד לס"ת של רבים שהוא דעת הטור והרא"ש
 (ואהכ"נ הרמב"ם לא חילק) ולדבריהם אין הדבר תלוי אם הס"ת
 שייכות לרבים או ליחיד אלא תלוי אם מקיים בזה מצות כתיבת
 ס"ת או לא ועוד יותר קשה דהרי התם התיר המחבר למכור ס"ת
 של יחיד שמקיים בו מצות כתיבת ס"ת ואולם ס"ת של רבים
 אינו מקיים מצות כתיבת ס"ת (לכמה פוסקים) אסור לו למכור
 ונמצא דהולך בתר איפכא וכן והשלישית הרי הטור כתב ביו"ד
 וכן אין למכור ס"ת אפילו יש לו הרבה ס"ת משמע דאין הדבר
 תלוי אם הם שלו ומקיים מצות כתיבת ס"ת ובפרט לפי מה
 שהשריש לן השאגת אריה וכן דכיון דאין אנו בקיאים בחסרות
 ויתרות מ"ע דכתיבת ס"ת בטלה בזה"ז מה"ת ואין לנו לחייב
 כתיבת ס"ת אלא משום מצות ת"ת שלא תשתכח תורה מישראל
 וכל זה לא שייך בזה"ז לפי הרא"ש וכן שדוחה דברי השג"א
 והיינו דהולכים אחר המסורה ובתר רוב וכן רבי חיים ויטאל
 בשער המצות על רבו יבא האריז"ל וע' ח"ס או"ח וכן נוכח
 משמע במס' ב"ב ר"ל דנסתפק במי שאמר נכסי יזא מתנה לפלוני
 אם ס"ת נכלל במתנה הנ"ל או לא דכיון דאסור לו למכור ס"ת
 לא נכסיו מקרי או אינו אלא כיון דמזדיבין ללמוד תורה ולישא
 אשה תיקון יבא ובש"ע חו"מ ר"ב וכן אמר נכסי לפלוני קנה כל
 המטלטלין חוץ מס"ת דאיבעיא הוא ולכן אם תפס אין מוציאין
 אותו מידו עיי"ש ולמה לא חילק בין ס"ת שמקיים בו המצוה של
 כתיבת ס"ת ואולי סמך על הא דמגילה] וכיון שכן אין לומר
 הטעם מפני ביטול מ"ע של כתיבת ס"ת.

זהירים כל כך באיסורי דרבנן אבל באיסורי תורה שפיר זהירין
 ובפרט באיסור נדה שאיסורו איסור כרת.

דעיון מה שכתב הפלתי להלן (סוף סימן קצ"ה) וכן בספרו
 יערות דבש דיש לבער ולעקור המנהג הרע שיש נוהגין
 היתר בנגיעת אשה עיי"ש.

מכירת ס"ת בשביל ללמוד תורה ולישא אשה

א במס' מגילה ר"ג איבעיא להו מהו למכור ס"ת ישן ליקח בו
 חדש וכו' תא שמע דאמר ר' יוחנן משום ר"מ אין מוכרין
 ס"ת אלא ללמוד תורה ולישא אשה (וברש"י להתפרנס בו
 כשלומד תורה וקס"ד דהוא הדין לקנות בו ס"ת) ופריך על הא
 דאמר רבה בר חנה בשם ר' יוחנן בשם רשב"ג אין מוכרין ס"ת
 ישן בשביל לקנות בו חדש ודחי דילמא שאני לימוד שהלימוד
 מביא לידי מעשה י"ד אשה נמי יטו לא תהו בראה לשבת יצרה
 אבל תורה ישנה בחדשה לא עכ"ר הגמ'. ובפשטות משמע
 דמצות לימוד התורה ומצות נשואין מצוה רבה היא ולכן התירו
 למכור בשביל ס"ת משא"כ בשביל מצות שאינן בגדר הנ"ל
 אסור למכור בשבילם ס"ת ואע"פ שס"ת חדש יש בה הידור
 ומצוה וכן איתא במס' ב"ב ר"ט אין פוסקין צדקה על היתומים
 אפילו לפדיון שבוים ש"מ פדיון שבוים מצוה רבה היא ובתוס'
 ד"ה פדיון והא דאמר בפרק בני העיר ר"י אין מוכרין ס"ת אלא
 ללמוד תורה ולישא אשה ולא קתני פדיון שבוים שמא מילתא
 דפשיטא היא ולא איצטרריך למתני עיי"ש. הרי דעל מצוה רבה
 כמו פדיון שבוים וללמוד תורה ולהשיא אשה בתר דרגא הן
 ודוקא להן שמוכרים ס"ת ולא לשאר מצות ואף דהתוס'
 מסתפקים בזה י"ל דלא מסתפק אי פדיון שבוים הוי בגדר מצות
 הנ"ל אלא מסתפק אם הגמ' התם במגילה נפסקה להלכה אולם
 אם נימא כמו שהכריעו הפוסקים ובראשם הר"ן י"י שכתב ונקטו
 בה רבותי לחומרא וכן דעת הר"ף וכן כתב הרמב"ם י"י דאין
 מוכרין ס"ת אלא למצוה רבה בוודאי שגם פדיון שבוים נכלל
 עמה ואף אם נימא דתוס' מספקא בזה גופא אי מודים דהנהו
 מצוה רבה ניהו הטעם כמו שכתב בגמ' הנ"ל וכן פסק המחבר
 אהע"ז ר"י אין מוכרין ס"ת אלא כדי ללמוד תורה ולישא אשה
 עיי"ש.

ב ולעומת זה סוברין מקצת מן הראשונים ובראשם השאלותות
 דרב אחאי גאון שכתב דאדרבא מהא דהתירו למכור ס"ת אף

ריג. כ"ז ע"א. ריד. ע' קידושין מ' ע"א. רטו. ישעיה מ"ה. רטז. ח' ע"ב. ריז. מגילה כ"ז. ריח. במגילה הנ"ל. ריט. פ"י
 מהל' ס"ת הל' ב'. רכ. סימן א' סעי' ב'. רכא. ע' תוס' ע"ז י"ג ע"א ד"ה ללמוד. רכב. ולקמן הארכתני בזה אות ר'. רכג.
 סימן קנ"ג סימן י"א. רכד. ע' שו"ת אמרי יוסר סימן ט'. רכה. סימן ע"ר. רכו. סימן ל"ו. רכז. ריש הל' ס"ת, וע' באמרי
 אש יו"ד סימן קן. רכה. פרשת וילך. רכט. סימן נ"ב. רל. קנ"א ע"א. רלא. וע' מג"א או"ח הנ"ל. רלב. סימן רמ"ח
 סעי' י"א.

ג) ועכ"ח לומר השעם בזה החכמים תקנו תקנה שלא למכור ס"ת כדי שלא לעשות ולזול בס"ת (ובכמו שאמרו ר"ל ספרים שוכתה בהם א"י אין מוציאים אותם לחו"ל כדי שיהיה בא"י ספרים), שע"י מכירתה מראה על אינו צורך בהן (וכן מצינו בביהכ"ס שאסור למכור), ובוזה נחלקו הראשונים בגדר תקנה הלז דדעת התוס' ודעימה וכן רוב ראשונים וכן נפסק להלכה דחכמים תקנו תקנתם ואמרו דאין למכור ס"ת בשום אופן חוץ ממצות לימוד התורה ולישא אשה (או מצות פדיון שבויים ולהשיא יתומה) דמצותן רבה משא"כ שאר מצות אפי' של תורה לא אמרינן דידחה דברי דרבנן דחכמים יש להם כוח בשב ואל תעשה לתקן תקנות ולגדור גדרים אף במקום דברי תורה ובפרט הכא דתקנה אינו נגד קיום מצות עשה של תורה אלא העמידו דבריהם דבאופן כזה אין למכור ובפרט דברי חכמים חמורים מאד הדעובר עליהם עובר בעשה ור"ל ואפי' אם נימא כהחולקים מ"מ חכמים יש להם כוח אף במקום מצות עשה וצא ולמד מה שאמרו בירושלמי ור"ל דאסור למוהל לעבור על איסור תחומין אף שהוא מדרבנן כדי לקיים מצות ברית מילה וע' פסחים ור"ל העמידו דבריהם במקום כרת ועכ"פ התירו רק למצות הנ"ל ולפי הב"י באו"ח תקנו תקנתם דוקא בס"ת של רבים ולא בס"ת של יחיד ור"ל דלא חששו כ"כ בס"ת של יחיד דאין זה ולזול כ"כ כמו מכירת ס"ת של רבים ולעומת זה דעת הרמב"ם דגם ס"ת של יחיד דמ"מ איכא ולזול.

ד) ור"ל דבוזה תלוי שני השיטות שנחלקו באהע"ז ור"ל אם מוכרין ס"ת גם בשביל מצות דרבנן של ובערב אל תנח ירך שהוא מצוה דרבנן כדאיתא יבמות י"ט ועיין בשאלות י"מ דס"ל דאף לקיים מצות דרבנן של ובערב אל תנח ירך ג"כ מותר למכור ס"ת וכדעת ה"א בשו"ע שהוא דעת הבה"ג והרמב"ן עכ"פ לפי הנ"ל י"ל דהשאלות לשיטתו דס"ל דאין האיסור של מכירת ס"ת דוחה אפילו מצות דרבנן דללמוד תורה ולישא אשה הוי עוד פחות ממצות עשה דרבנן ואפ"ה נדחית כ"ש וק"ו מצות עשה דרבנן לקיים מצות של ובערב אל תנח ירך בוודאי שנדחית משא"כ שאר ראשונים וגם המחבר נקט כ"א קמא דאסור דאפי' על מצות סתם לא התירו כ"ש וק"ו על מצוה דרבנן ושאינו נשואין כדי לקיים מצות פו"ר וכן לימוד תורה דלדבריו הוי מ"ע דאורייתא ושאינו לימוד דמביא לידי מעשה היוצא לנו מכל הנ"ל דשיטת המחבר וכן הוא דעת הרבה ראשונים דאין מוכרין ס"ת אלא ללמוד תורה ולישא אשה (ובזה גופא חולקין אי ס"ת של יחיד ג"כ נכלל) ושיטת השאלות דמוכרין ס"ת לכל מצוה גם מצוה דרבנן והשעם שלא יאה הס"ת ולזול בעיניו.

ומצאתי יקצת סמוכין לדעת השאלות בהקדם דברי הגמרא במס' קידושין י"א והוא סרסיא דקדיש בפרומא דשכירא (ברש"י פירש לאחר שהוציא ממנו המשקה, וברב אלפס ההיא כלי קטן) אתא מריה דשכירא אשכחיה אמר ליה אמאי לא תיתוב מהאי חריפא (ברש"י יש שהוא טוב מתבירו שלא נתנו בו מים פעמים הרבה ויש לו לחלוחיות לתת עוד טעם במים אחרים) אתא לקמיה דרבא אמר לא אמרו כלך אצל יפות אלא בתרומה אבל הכא משום כסופא הוא דעביד ואינה מקודשת ע"כ. ור"ל מאיזה טעם חילקו חכמים בין תרומה לקידושין הרי איזה זכות יש לתרומה יותר מקידושין ובמס' ב"מ י"ב איתא טעמא דתרגמה רבא אליבא דאביי שדויה שליח הכ"נ מסתברא דאי סלקא דעתך דלא שוויה שליח מי הוי תרומתו תרומה והא אתם גם אתם אמר רתמנא דבעי שליחות ע"כ. הרי דטעם דמהני בתרומה יותר מקידושין משום דמינהו שליח משא"כ בקידושין לא מינהו שליח ובוודאי משום כסופא אמר כן ולפ"ז יש לומר דאם בקידושין מינה אותו שליח לקדש ולאחר הקידושין אמר לו דברים הנ"ל לא אמרינן דמשום כסופא אמר כן.

אבל סברת השאלות הוא דכל תקנת חכמים שלא למכור ס"ת הוי בשביל ולזול ס"ת וא"כ אם אדם מוכרו כדי לקיים בו מצוה אין בו ולזול דהוי מצוה במקום מצוה ובת מינו אינו מחריב ואדרבא אם אינו מוכר מקיים רק תקנתא דרבנן ויפסיד מצוה דאורייתא וזה לא היתה רצונם של חכמים אלא כשתקנו תקנו דעל כל מצות עשה יכול למכור הס"ת כדי לקיימו וראיתו מהא דאמרו להתיר בשביל לימוד התורה ולכאו' הרי מקיים המצוה בקריאת שמע שחרית וערבית ור"ל וא"כ אין זה רק הידור מצוה ועכ"פ אם אינו מוכר ס"ת בשבילה אינו מבטל המ"ע של ת"ת וכן בנשואין הרי אין הנשואין מצות עשה אלא הכשר מצוה וכדעת הרא"ש (כתובות ו') וכיון שלוח התירו כ"ש וק"ו שמצוה גמורה בוודאי שמותר למכור ס"ת בשבילה.

ר"ל. בירושלמי סנהדרין פרק ד' הל' ט'. ר"ל. ע' רמב"ם פ"א מהל' ממרים. ר"ל. פ"ב דר"ה הל' ג'. ר"ל. צ"ה ע"א. ר"ל. ע' מנחות צ"ט וע' ברכות י' ע"ב גדול קרי"ש בעונתה יותר מעוסק בתורה ובשו"ת בית אפרים או"ח סימן ס"ח כתב דגם אם אינו מכין יוצא מצות ת"ת. ר"ל. סימן א' סעי' ח'. ר"ל. ס"א ע"ב. ר"מ. פרשת נח. רמא. נ"ה ע"ב. רמב"ם כ"ב ע"א.

קיום מצות של ובערב אל תנח ירך לא הקילו אלא הם אמרו והם אמרו משא"כ להתי' השני שכתב שם תוס' וברא"ש וע' עוד חי' הר"ן בקידושין י"ל דאין חילוק זה קיים ולפ"ז י"ל דזה תלוי בזה (אף שיש לומר דפ"ר אין כוונתו ממש פ"ר דאורייתא וכמה פעמים בחו"ל כתב פ"ר אף כוונתו על הולדת בנים בכשכבר קיים המצוה מה"ת).

(ח) אולם לא אחד ממה שהעירו האחרונים בסתירת השאלות דהתוס' במס' ע"ז רמ"ש הביא דמפרש דמוכרין ס"ת ללמוד תורה ולישא אשה מכל שכן לשארי מצות דחמירי טפי אולם תוס' במס' ב"ק ר"י ד"ה והאמר הביא בשם השאלות דלימוד גדול דמביא לידי מעשה משמע כדברי רוב ראשונים דדוקא ללמוד תורה ולישא אשה מוכרין ולא לשאר מצות וכבר הרגיש בקושיא זה הטורי אבן הובא ברמו בתשו' ח"ס יו"ד רמ"א והוסף וגם אני ישבתי דהשאלות לא אמר אלא היכא דמוצא ללמוד בביתו ג"כ אלא שרוצה ללמוד לפני רב זה דוקא כי האי דע"ז רמ"א או כדומה וכן לישא אשה בזה האופן שיכול לישא אשה אחרת אלא שרוצה בזהו דוקא ס"ל להשאלות דגם לזו מוכרים ס"ת ומכל שכן לשארי מצות גופי' דאע"ג דמצוה מן המובחר ללמוד לפני הרב שלבו הפץ וכן לישא אשה ההוגנה בעיניו מ"מ גוף המצוה לא תתבטל ואם מפני מצוה מן המובחר שבאלו יכול למכור ס"ת כל שכן לגופו של מצוה אחרת עיי"ש ומדבריו יוצא דלימוד גדול שמביא לידי מעשה וכן בנשואין אשה התיירו אף על הידורו של המצוה משא"כ בשאר מצות התיירו רק למצותן ולא יותר מזה.

דמזה שכתב הח"ס ראיתי לרבו בעל ההפלאה בנתיבות לשבת אהע"ז רמ"ש שכתב משו"ע יו"ד רמ"א לענין טומאת כהן דאפי' מוצא ללמוד תורה במקום אחר משמע דהוא הדין באשה אפי' מוצא לישא אשה הוגנה בא"י מותר לצאת לחו"ל בשביל שזאת מוצאת חן בעיניו אבל הכא לענין מכירת ס"ת לא איתפריש אם מוצא ללמוד תורה או לישא אשה בלא מכירת ס"ת אם יכול למכור בשביל שרוצה ללמוד מזה או שהפץ יותר באשה זו ונראה דוקא התם בטומאת חו"ל הקילו אבל למכור ס"ת לא הקילו ועוד ראיה מיעקב אבינו דנענש על כיבוד אב ואם כ"ב שנה אע"פ שהוצרך לעבוד ז' שנים בשביל רחל והכא משמע דלישא אשה גדול מכיבוד אב שהרי לא התיירו לו למכור בשביל כיבוד אב אלא בשביל נשואין וכ"ש כאן שאמר לו אביו קח לך משם אשה וכיון שלא נתן לו אלא בעבדות של ז' שנים למה

אולם מהמשך הגמרא לקמן משמע דטעמא אינו משום דשויה שליח אלא משום דתרומה מצוה הוי וכמו שאמרו שם להלן אמירמר ומר זוטרא ורב אשי אקלעו לבוסתנאי דמרי בר איסק אייתי אירוסא תמרי ורימיני ושדה קמיייהו אמירמר ור"א אכלי מר זוטרא לא אכול אדחכי אתי מרי בר איסק אשכחינהו וא"ל לאריסיה אמאי לא נתת לרבנן מהך שפירא א"ל אמירמר למר זוטרא השתא אמאי לא אכול מר א"ל כלך אצל יפות לא אמרו רק לענין תרומה, "משום דמצוה וניחא ליה אבל הכא משום כיספא הוא דאמר הכי עיי"ש הרי טעמא אחרני הוא דנתן דתרומה שאני דמצוה היא ולא משום דשויה שליח והראשונים כבר הרגישו בזה וענו ואמרו דטעמא דשויה שליח בעינין שיהי למפרע אבל להבא עכ"פ מהני גם בדלא שויה שליח ולכן מעכשיו היה לו למר זוטרא לאכול וע' כסף משנה רמ"ש שכתב דלמסקנא לא נקטינן טעמא דעשאו שליח אלא העיקר הוא דתרומה הוי מצוה וכן איתא בתוס' ר"ד קידושין רמ"א ולכאורה יש לעיין הרי למה אמרינן דתרומה הוי מצוה וקידושי אשה לא הוי מצוה הן אמת דבגדרים רמ"א אמרו דתרומה מצוה וכן כתב הטו"ז יו"ד רמ"א מכל מקום פ"ר הוי ג"כ מצוה ומה יאמרו החולקים על הטו"ז ועכ"ח לומר לחלק בין מצות תרומה דהוי מצוה ובין מצות פ"ר דאינו מקיים אלא אחר הולדת הבנים ונמצא דעכשיו אינו מקיים המצוה אלא הכשר מצוה ועכ"ח דאם מוכרין ס"ת בשביל לישא אשה כ"ש וק"ו דבשביל מצות תרומה ולשאר מצות.

ויוצא נפק"מ בין השיטות הנ"ל אי מותר למכור ס"ת בשביל קיום מצות דרבנן של ובערב אל תנח ירך ואמרינן דחכמים התיירו ולא אסרו תקנתם גם בשביל לקיים מצוה מדבריהם בהא דאמרינן בקידושין רמ"א המקדש באיסה"נ אינה מקודשת מכרן וקידש בדמיהן מקודשת וכתב הריטב"א דלכתחלה אסור למכור איסה"נ ומ"מ גם עבר עין האיסה"נ נתפס בדמיו וע' רש"י כאן ובע"ז רמ"א שהוסיף ודוקא קדושי אשה התיירו חכמים ליהנות ממון של מכירת איסה"נ אבל בשאר דבר לא התיירו עיי"ש ובתוס' כתב החילוק בין קידושי אשה הוא משום פ"ר לא גזרו רבנן משא"כ בשאר איסורין וכן כתב הרא"ש בחד תירוץ עיין בדבריהם ולפ"ז יוצא דמשום מצות ובערב אל תנח ירך לא הקילו חכמים ואמרו דמותר ליהנות דבפשטות משמע רק משום ביטול פ"ר אולם משום מצות לשבת לא התיירו ומה דמחלקינן בין עבר מצות פ"ר שהוא דאורייתא דהתם לא תקנו ואסרו ליהנות ממון של איסה"נ משא"כ בשביל

רמג. פ"ד מתרומות הל' ג'. רמד. וע' טו"ז יו"ד סימן של"א ס"ק ט"ו. רמה. ל"ו ע"ב. רמו. סימן א'. רמו. נ"ו ע"ב. רמח. נ"ד ע"ב. רמט. י"ג ע"א. רנ. י"ז ע"א. רנא. סימן רנ"ד בקטע ד"ה ומ"ש מעלתו. רנב. י"ג. רנג. סימן א' סעיף ח' - ס"ק י"א. רנד. סימן שע"ב.

חוקר גם לפי שאר הפוסקים ולא לפי השאילתות.

ו) והנה בספרי האחרונים יצאו לדייק מדברי הגמ' הנזכר לגבי החקירה שחקרו במי שכתב ס"ת ואחר הכתיבה נאבדה אם מחויב לכתוב עוד פעם ס"ת דדעת התו"ח בסנהדרין יס ללמוד דין זה מס"ת של מלך וכמו שכתב הרמב"ם יס"א דמצוה על המלך לכתוב שני ס"ת אף שהניח לו אביו ס"ת ואם נאבד כתב שני ס"ת עיי"ש הרי המלך אינו נפטר מחיובו אחר שכתבו אלא אם נאבד הדרא החיוב הקודם ומוטל עליו לכתוב עוד ס"ת וזה חיוב תמידי כל ימי חייו א"כ יש ללמוד להדיוט דאף דאין חיוב שיכתוב שני ס"ת מ"מ על ס"ת אחד יש עליו חיוב תמידי כל ימי חייו ולא מהני ממה שכתב ס"ת פעם אחת עיי"ש יס"ב וע"ז תמהו מגמ' דילן דאם נימא דאיכא חיוב ומצוה תמידית המצוה של כתיבת ס"ת היאך התיירו למכור הס"ת שלו לצורך מצות פו"ר ומאי אולמא האי עשה מהאי עשה ובפרט דיש ספק אם יקיים המצוה להפוסקים הסוברים דאינו מקיים מצות פו"ר רק אם יש לו בן ובת משא"כ מצות כתיבת ס"ת שהוא קביעה וקיים ולכן ליכא לתרץ דעשה דפו"ר דחמירא כמש"כ תוס' שבת (ד' ע"א) ועכ"ה לומר דאף דנאבד הס"ת מאתנו כבר יצא החיוב ואין עליו חיוב אם כבר כתב פעם אחת דיצא כבר חיוב כתיבת ס"ת.

זכרי ליישב דברי התורת חיים י"ל דס"ל דמצות פו"ר מקיים בהשתדלות להנשא ועי"ז נמצא דפו"ר עשה דחמירא ודוחה עשה דמצות כתיבת ס"ת ולכן מוכרים ס"ת ללמוד תורה ולישא אשה וי"ל לדבריו דדוקא לצורך זכרים מותר למכור ס"ת משא"כ לצורך אשה ואף דאשה יש לה מצוה בזה שהיא מסייעת לבעל לקיים מצותו וכמש"כ הר"ן ריש פ"ב דקידושין מ"מ קצת מצות עשה אינו דוחה מצות עשה של כתיבת ס"ת יס"ג ואפי"ן אם נימא דאשה מצווה בעשה דלשבת יצרה וכמו שכ' התוס' גיטין יס"ד מ"מ אין זה עשה חמורה כ"כ כמו פו"ר וכן כתב החלקת מחוקק אהע"ז יס"ה שאין מוכרים ס"ת אלא לזכר שחייב בפו"ר משא"כ להפוסקים הסוברים דגם על מצות עשה דלשבת יצרה דוחה מכירת ס"ת וכמו שכתבו המהר"ם אלש יס"ו וע' מג"א אר"ח יס"ז שהוכיח כן מלשון הגמ' מגילה דהביא הפסוק לא תהו בראה לשבת יצרה יס"ח וע' בשו"ת שבות יעקב יס"ט שהביא ראיה מהא דקיי"ל כתובות ס"ז ע"ב י"י שיתום ויתומה הבאים לנישואין מקדימין היתומה וע' שו"ת ח"ס אהע"ז יס"א וכו"ס אהע"ז יס"ב ומה גם אם נימא דאין האשה מצווה בעשה דלשבת וכמש"כ הישועות

נענש ועכ"ה לומר כיון שאמר לו בנות לבן גם לאה טובה אלא הוא בחר לו את רחל ולכן עכב עוד ד' שנים ובשביל זה לא היה לו לעכב ולבטל כיבוד אב ואף שבתשו' מהר"ק איתא דאין הבן מחויב לשמוע לאביו היינו משום שאין מניעת כיבוד אב ואם ואין לו הנאה מזו אבל במניעת כיבוד אב י"ל דאין לדחות מצות כיבוד אב משום שחפץ יותר בזה וכ"ש למכור ס"ת בשביל זה וצ"ע עכ"ל הרי דדעתו נוטה לומר להחמיר מכל מקום י"ל כפי שכתב בתשו' המיוחסת להרמב"ן יג"ה דאם נשבע אדם לאשה שידור במקומה אע"פ שע"ז מתבטל ממצות כיבוד אב ואם מ"מ אין זה כנשבע "לבטל את המצוה דכיון שלא היה נותנין לו אשה עד שישבע כן נדחת כיבוד אב ואם מפניה וראייתו מיעקב אבינו שאמר עליו חו"ל גדולה ת"ת יותר מכיבוד אב ואם שכל אותן שנים שהיה יעקב בבית שם ועבר לא נענש עליהן ופו"ר דמיא לת"ת דהרי מוכרין ס"ת בשבילה ינו הרי דהבין דאף דעי"ז מונע כיבוד אב ואם ולא די שאין הנאה לאביו אפ"ה מותר בשביל מצות פו"ר וא"כ מובן דברי השאילתות אלא יש עוד לעיין דהרי דברי הרמב"ן אין הכרח דמיירי דאין דרך אחרת לקיים המצוה ועכ"פ לפי השאילתות שפיר כתב.

ינע' בתשו' מהר"ם שיק יו"ד ינו שהקשה על הרמב"ן דהרי אדרבא ממקומו מוכרח בהיפך מדנענש כ"ב שנה שהיה בבית לבן ובדרך שביניהם השנים שהיה מוכרח לישא אשה מוכח דכיבוד או"א עדיף ות"י דצ"ל דס"ל דאם היה יעקב רוצה לשוב לביתו ג"כ היה לבן נותן לו את בתו אלא שיעקב גירה על עצמו לבן במה שאמר אעבדך שבע שנים ברחל וכיון שגרם לעצמו אין מצות פו"ר מגין עליו כאן דהיו אפשר לו לקיים שניהם ולכן נענש על זה ולעולם מצות פו"ר קודם כמו שהוכיח הרמב"ן הנ"ל עכ"ל ינח].

ויש לומר עוד דזה תלוי בפלוגתא אחרת והוא כהא דגור רבינו גרשום (מאור הגולה) שלא לישא אשה על אשתו ואפ"ה מקצת מן הפוסקים הסוברים דבמקום מצוה לא גור ואפ"ה בזה גופא יש דיעות אם יש חילוק בין איזה מצוה דדעת הרא"ם בתשו' יט דפו"ר חמור וגדול ממצות יבום ולעומת זה דעת מהר"י מינץ דמצות יבום גדול וחמור ממצות פו"ר עיי"ש ולכאורה היאך מצות יבום יותר גדול ממצות פו"ר ועכ"ה לומר דגם על הידור מצוה של פו"ר אינו דוחה מכירת ס"ת ורק עצם המצוה של פו"ר דוחה ובה תלוי שאלת הנתיבות לשבת דהוא

רנה. סימן רע"ב. רנו. הובא דבריו בבי יו"ד סימן רל"ט סעי' ה'. רנו. סימן ר"ח. רנת. וע' ח"ס חו"מ סימן ט'. רנט. סימן יו"ד. רס. כ"א. רסא. פ"ג ה"א מהל' מלכים. רסב. וע' ב"ב בשם הרמב"ן יו"ד סימן ש"מ. רסג. ועי' עוד בתשו' הר"ן סימן ל"ב. רסד. מ"א ע"ב וע' תוס' חגיגה ב' ע"ב וב"ב י"ג ע"א. רסה. סימן א' סק"א. רסו. סימן ע"ב. רסז. סימן קנ"ג סק"ט. רסה. וע' שם בא"ר. רסט. ח"א סימן ע"ז. רע. וביו"ד סימן רנ"א. רעא סימן כ'. רעב. סימן א'.

לביהכנ"ס אהכ"צ דנשאר לו בו דין שותף מ"מ הוי ס"ת של הקדש ולא שלו ולכן אל יקדש הס"ת לביהכנ"ס וע"ז כתב רעק"א דמזה מוכח דשותפות לא מהני דכשהוא מקדיש לביהכנ"ס נשאר בו שותף ואפ"ה לא מהני עיי"ש והנה המקדיש דבר לביהכנ"ס אם נשאר לו חלק וכמו שכתב הטור חו"מ ר"ז וז"ל ומה שמקדשין בזה"ז מעות לבית הכנסת או ס"ת או המקדיש לקנות בהם קרקע לבית הקברות דינם כשאר נכסי הדיוט וע' מג"א סי' ש"י רע"ח שצ"י דברי השו"ע לפרש בזה דברי הכלבו דהנודר ס"ת או עטרה מותר להקדישו בשבת לפי שאין יוצא מרשותו כיון שיש לכל אחד חלק בהן א"כ לא יצא מרשותו דיש להמקדיש ג"כ חלק בו (ודלא כהבנת ב"י בדברי הכלבו אבל אינו חולק על עצם הדיוט) וכ"כ אבי מאה"צ בספרו (ח"ו סי' קפ"ה ד"ה ולדידי) כתב דיש לחלק דשאני במקדיש ס"ת שמראה בזה שרוצה להוציאנה מביטו ולהקדישה לציבור ואף דס"ס הוא ג"כ חלק מהציבור מכל מקום אינו רוצה להניח לעצמו חלק ומה גם אם ילך למקום אחר לדור אין לו בו חלק יותר ונמצא החלק ההוא אינו נחשבת כחלק אבל שאני שותפות שיש לו חלק והוא בעלים על אותו חלק ויכול למכרו ונמצא דיש חילוק בין חלק השתמשות שיש לו בס"ת כל זמן שהוא נמצא באותו ביהכנ"ס דאז אין לו חלק בממון משא"כ שותף יש לו חלק בממון ג"כ עיי"ש.

ולכאורה יש להביא ראיה מדברי הירושלמי נדרים רע"ח חד ברנש קידש בס"ת אינה מקודשת אין חילוק בין ס"ת של יחיד ובין ס"ת של רבים ומפרש הרדב"ז דקידש בס"ת שאינו שלו אלא בס"ת של אחרים בס"ת של יחיד אין מקדשין בגזילה ובס"ת של רבים שיש לו בה ג"כ חלק אפ"ה לא מהני דלא דמי לשותפין דעלמא דקיי"ל שקידש בחלקו מקודשת דהכא שאני דאין לו הנאה בזה ולא יכול למכרו עיי"ש ר"פ למה לא חילק בין אם מקדש ס"ת של ביהכנ"ס ובין ס"ת שיש בה שותפות ועכ"ה דס"ל דשותפות אינו מעכב.

יעקב הם חלק אהע"ז דדעת הרמב"ם וכן הבין הבית שמואל בדעת השו"ע י"ג ואפ"ה ס"ל דמהני מכירת ס"ת לצורך יתומה (דלא מסתברא לומר דהן חולקין אם איכא עשה דלשבת באשה) ואם נקבל הכא עכ"ה דאין חיוב תמידי שיהיה הס"ת שלו אלא כיון שכתב ס"ת הדר פקע ממנו החיוב של כתיבת ס"ת ונפטר מחיובו ויש עוד להאריך בנידון זה ונקיט נפשיה בקצירה.

ז) ולכאורה יש לומר דזה תלוי אי מקיימין מצות ס"ת בשותפות דאם נימא דמקיים מצות כתיבת ס"ת בשותפות י"ל דימכור הס"ת ואפ"ה יכול להתנות תנאי שישאר איזה שותפות בס"ת כדי שלא יאבד המצוה וא"כ ארווח לן שתייהן בין דמקיים המצוה של כתיבת ס"ת ובין המצוה של פו"ר ואז אפ"ה לצורך אשה יכול למכור ס"ת אף שע"ז יתבטל ממצות ס"ת מ"מ יש לו בו איזה שותפות (ויש לחלק בין ס"ת דרבים לס"ת דיחיד לפי התו"ח).

והנה דין זה אם מהני כתיבת ס"ת בשותפות יש להקדים מה שאמרה התורה ועתה כתבו "לכם" את השירה הזאת ולמדה וגו' ודרשו חז"ל במס' סנהדרין י"ד וז"ל אמר רבה אע"פ שהניחו לו אבותיו לאדם ס"ת מצוה לכתוב משלו ע"כ. ויש לדייק למה נקט אבותיו לשון רבים ואף אם נאמר דשיגרא דלישנא הוא בחז"ל מ"מ קצת יש לדייק מהא דכפל לו, לאדם, ובשו"ע יו"ד רעה ואפ"ה הניחו לו אבותיו ס"ת מצוה לכתוב משלו הרי השמיט תיבת לאדם והוא דנראה לו ככפל לשון ואשר י"ל דקצת מוכח מזה דמיירי דהניחו לו אבותיו היינו שאביו ואבי אביו שלא אדם זה והניחו לו ס"ת בשותפות ואפ"ה מצד דין שותפות ליכא פסול אלא מצד דין תורה ועתה כתבו לכם דהכתיבה יהא משלכם פסקו ואמרו שמצווה לו לכתוב לבד ס"ת אבל אביו קיים המצוה אף שכתב בשותפות עם אבי אביו.

וראיתי בהגהות רעק"א יו"ד רע"ו הביא דברי התורת חיים שדרש מיתורא דלכם דרש דבעינן שהיא לכם ולא מהני ליה בס"ת של אביו וחדש מטעם זה דאם מקדיש ס"ת

רעג. וע' ברכי יוסף אהע"ז סימן א' ס"ק ט"ז. רעד. ס"ו ע"ב. רעה. ריש סימן ע"ר סעי' א'. רעו. סימן ע"ר. רעז. סוף סימן צ"ה. רעה. ס"ק י"א. רעט. סוף פרק ה'.

סימן קפ"ד

סק"א

"בדיקה לאשה שאין לה וסת קבוע"

הא דאפשר לברר ע"י מכשיר שמכניסין אותה להרחם שמראה אם יש שם דם או לא אין לעשות כן להחמיר שלא להקל על ידי בדיקה וכל שכן לקולא לא לבדוק ע"י בדיקה רק ע"י מכשיר שהוא דהרי התורה דרכיה דרכי נועם וכמו שאמרו לגבי חיוב קרבן פסח א דאפי' יכול ליכנס לירושלים בסוס כדי לעשות הקרבן פסח הוי דרך רחוקה ופטור מלעשות הפסח להתורה לא ביקש לשמור אותה ע"י תחבולות עיי"ש, והשו"מ ביו"ד ב כתב לדון מי שמת לו מת ולא נודע לו עד שבא למקום שמת המת מונה עם גדול הבית אם ה' במקום קרוב שהוא מהלך ל' פרסאות שאפשר שיבוא ביום אחד ובזמנינו שיש מסילות הברזל ואדם יכול לבוא ביום אחד ממרחק הרבה מ' פרסאות אם ימנה גדול הבית, ודייק מגמ' פסחים הנ"ל דאין למנות כי התורה לא שיערה מהלך החדשות אשר תולדנה במשך הזמנים.

"בדיקה ע"י שם לא הוי בדיקה"

אם האדם יודע שאין לאשתו דם ע"י שם לא מהני אלא בעינין בדיקתה דאין אנו פוסקין ע"י שמות דתורה לא בשמים הוא ורק ע"י כללי הלכה אנו פוסקין והר"א ממיץ כתב בספרו יראים דאין לאדם לומר כך אמר לי הקב"ה וכדומה.

"אם הרב מסתפק בבדיקה אי חייבת לברר אם טמאה או טהורה"

ואגב אציין שאלה שנשאלתי מאשה שהלכה לשאול לרב על עד הבדיקה ואמר לה אם אחות במרפאה או בבית הרפואה יבדוק אותה ותראה שם פצע יש להקל ואם לאו טמאה מספק אם יש עליה חיוב לברר באחות או יכולה להחמיר לעצמה (או משום עצלות או משום בושה ובאמת גם לילך לשאול לרב על עד או להחמיר מדעת עצמה ג"כ יש אותו שאלה) ואמרנו לה כיון שהאשה חייבת בשעבוד לבעלה צריכה לשאול אותו אם הוא מסכים לזה ואז מועיל ואף דלא קיים עדיין פו"ר מ"מ כיון דאין זה סמוך לוסתה ממש ובוה"ז קשה לדעת איזה יום מקרי ביטול פו"ר דהוי ספק בתר רוב ימים דאינה מתעברת בתוכה וגם מאן יימר דבאותו יום יקיים פו"ר התיניח אם לא נתעברה

כלל מובן אבל אם כבר נתעברה וילדה בן ספק אם עיבור השני יהיה נקבה והוי ספק השקול כאמרם מחצה זכרים ומחצה נקבות ולכן יש להקל אם מסכימים שניהם.

"דעת המחבר אם רוב נשים יש להן וסת כל ל' יום"

בשו"ע השמיטי הא דסתם וסת של רוב נשים ל' יום אבל בב'י מזכירו ויש לפרש בשני כוונת הביאור, א) דעד ל' יום הן רואות, ב) או י"ל דרואות בל' יום ממש.

"הערה נחוצה אם יש וסת הגוף בנשי דידן"

הנה עוררו מקצת מן הפוסקים האחרונים דבשעת הגעת הוסת (היינו זמן המחזור) מגיע הוסת עם סימנים של וסת הגוף ומרויחין בזה דמקרי הרגשה של תורה כמו שכתב המהר"ם שיק ג דוסת הגוף מקרי הרגשה (ולהלכה יש לפלפל הרבה בזה, א) על מה שחידש המהר"ם שיק דזה דוקא אם נימא דהרגשה הוי סימן אבל אנו קיי"ל דהרגשה הוי סיבה א"כ לא מקרי וסת הגוף, ב) שנית דהרי דמחוישים שיש לנשים צריך בירור טובא אם מקרי וסת הגוף או לא דאין לומר דהוי ספק ולכן יש להחמיר לומר דהוי וסת הגוף דהרי ספק דרבנן לקולא ווסתות הוי דרבנן וחוצץ מזה אמרו דאין וסת הגוף מצוי בנשי דידן ולא הוי ספק אמנם לפי אלו שמחמירין דהוי וסת הגוף יוצא דיש להחמיר שלא לסמוך על עבר הוסת ולא בדקה מהני בלי בדיקה דהרי כתב הטו"ו לקמן בס' קפ"ט דיש להחמיר דמעכב בדיקה עיי"ש וא"כ הכ"צ אין להקל לסמוך שלא לבדוק אם עבר ובדקה אף דיש כאלו שסומכים על הא דבודקין תמיד לפני תשמיש מכל מקום דבר זה לא ברור דהרבה נשים נוהגין שלא לבדוק לפני תשמיש לפי שהבדיקה לפני תשמיש הוא לברר משום רואה דם מחמת תשמיש וכיון שנתחזקה ג' פעמים מהני ל' בזה ולכן קודם עו"ב אין להחמיר לבדוק אם עבר הוסת שאינו קבוע גם בוסת הפיזיק דהרי בנקודת הכסף על הטו"ו ועכ"פ קודם עו"ב דינה דפטורה.

דברי החות דעת כביאור דברי הש"ך שכתב דעונה בינונית דינו כוסת קבוע

עייף חות דעת שכתב דכוונת הש"ך היא לגבי אשה שראתה דם פעם ראשונה בחייה ועדיין לא נתחזקה ג' פעמים

להתיר תשמיש לצורך הרשות רק דברי ריצוי וכו' וזה כשיטת ר"ת, וכן משמע מסיום דברי התוס' יבמות טו.

"קריבה בעונה הסמוך לוסת אי אסור או לא"

והנה דעת הגר"ב ושאר פוסקים דקריבה סמוך לעונה הוי מהת' עיין בפ"ת ובח"ס וציינתי השיטות כאן בסמוך ולכאור' בזה יהא תלוי אי קריבה סמוך לעונה אסורה או לא ואציין השיטות בזה.

דעת הרשב"א רש"י והראב"ד המ"מ טו בשם הרמב"ן י ועיין בהגה"מ י" בשם בעה"ת עיין בדבריהם להקל.

ולעומת זה דעת התרומת הדשן יט דאסור כל קריבה ולפי הבנת הב"י יש לחלק בין מיני קריבה שקרובין לתשמיש כגון חיבוק ונישוק לשאר מיני קריבות ומ"מ הב"י בעצמו מכריע להקל וכן כתב הרדב"ז כ' וסיים והלואי שישמר מה שהוטל עליהם שתפסת מרובה לא תפסת ולא יאסר בידם לא זה ולא זה תינח ביאה אבל קריבות יש להקל דהרי וסתות דרבנן ואיסור קריבה לאו הוא וכן פסק המחבר בשו"ע אבעה"ז כ"א עיי"ש ויש שדנו על דבריו מגמ' יבמות כ"ב דאמרינן מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת עיי"ש, ועיין שו"ת תרה"ד כ"ב ועיין שו"ת ח"ס י"ד כ"ד.

המור"ז כאן כ"ה מכריע כה"ד דאסור כל מיני קריבות והביא ראיה מהלכות אבילות כ"ב עיי"ש.

ובתורת השלמים כ"ב דוחה ראייתו מאבילות דשאני התם ולא בעל עדיין ותקף יצריה ולכן צריך שמירה ג"כ עיי"ש ולפי זה לאחר חתונה דתו לא תקף יצריה ג"כ אסור.

קריש"א על הטו"ד דמקור הדין באבילות הוא בכתובות כ"ב ועיין בטור כ"ט ובפרישה שם ל' דייק דהרא"ש מודה להראב"ד דקריבות מותר וכן ס"ל להש"ך שם ל"א וכן מכריע הב"ח לדמות הדברים אהדי ולפ"ז לא בעינן לתירוץ של התורת השלמים הנ"ל אלא לפי שיטת רבינו ירוחם שם שס"ל להחמיר ואולי טעות יש בטו"ז וכוונתו לרבינו ירוחם ועיין ס"ס כ"ב שציינ

לראות דם שאין לה וסת קבוע ולכן אנו תולין שאשה זו תראה מל' לל' כרוב הנשים שסתם וסת כל ל' יום אבל אם נתחזקה אחר ג' פעמים שאין לה וסת לראות ביום ל' צריכה בדיקה עיי"ש. וכמו כן כתב הס"ט כאן ובגליון מהרש"א בשם זקנו אלא נחלקו החו"ד והס"ט במספר הראיות מהו נקרא נתחזקה דהחו"ד כתב ג' ראיות שלא בזמן קבוע מתחזקת שאין לה וסת קבוע ובס"ט ה' כתב דכבר אחר שתי ראיות חשוב נתחזקה כאין לה וסת עיי"ש ועיין בדברי החו"ד י עוד בזה עיי"ש ובשו"ת בית שערים י"ד י הביא דבריהם כאילו אין חילוק ביניהם ואפשר דכוונתו לענין עיקר התירוץ ולא לגבי הפרטים בכמה מקרי נתחזק.

ביאור השיטות כמה נחלקו אי וסתות דאורייתא או וסתות דרבנן

עייין בס"ט ח' ד"ה בט"ז שמסביר פלוגתא אי וסתות דרבנן או דאורייתא, תלוי אי חזקה אורח בזמנו בא עומד נגד חזקת טהרה והוי כאילו אין כאן חזקה, או דחזקת טהרה לאו חזקה מעלייתא משום דעשויה להשתנות וחזקת אורח בא חזקה טובא ועיין בשו"ת נו"ב קמ"א ט' שכתב סברא הראשונה וסברא השניה כתב החו"ד לעיל ' וכעין זה עיין בשו"ת ח"ס י"ד י"א ויש שטענו משום שהרי רוב נשים היושבים תחת בעליהן מתעברות אבל יש לפלפל על סברא זה דרוב התלוי במעשה הוא ורוב התלוי במעשה לא מקרי רוב י' וחזן מזה בזה"ז דהרבה נשים מינקות ומיעוט לוקחים כדורים שלא להתעבר (מקצת מהם בהיתר ומקצת מהם באיסור וזה אצל שומרי תורה אפי') וא"כ אולי בטל הרוב.

והנה בטעם דהוי חזקה העשויה להשתנות לפ"ז אי אפשר לומר דהוי מטעם דמתעברות דאין כן רוב אלא מטעם שעשויה להפסיק דמיה כשהיא באה בימים.

ועיין בחו"ד י' דכיון דמהת' אין האשה טמאה אלא בהרגשה אין חוששין לוסת וכן כתב הערוך השלחן שם י'.

דעת בעה"מ דאע"פ דוסתות דרבנן מ"מ גם ביוצא לדרך לא התירו תשמיש רק דברי חיבה

דעת הבעה"מ בסלע המחלוקת דאע"פ דוסתות דרבנן אין

ה. ס"ק ט"ו. ו. סימן קפ"ו סק"ב. ז. סוף סימן רמ"ב. ח. סימן קפ"ז סק"י"ד. ט. סימן נ"ה סימן נ"ו. י. סימן קפ"ג. יא. סימן קע"ה. יב. ועיין בית שערים י"ד סימן א' אי האי רוב מקרי תלוי במעשה. יג. סימן קפ"ד ביאורים סק"י. יד. סעיף ד'. טו. ס"ב ע"ב. טז. פ"ד הל' י"ב מהל' איסור"ב. יז. הלכות נדה פ"ח אות י'. יח. שם אות ח'. יט. סימן ר"נ. כ. ח"א סימן קפ"ג. כא. סימן כ'. כב. קי"ט ע"א. כג. סימן ר"נ. כד. סימן קע"ד. כה. סק"ג. כו. בסימן שמ"ב. כז. סק"ד. כח. ד' ע"א. כט. סימן שמ"ב. ל. אות ח'. לא. ס"ק ה'. לב. סק"ב.

וגירסת הראב"ד בגמ' (אינו סמוך לוסתה) בשעת וסתה, וכן משמע מדברי הריטב"א שבועות לו ד"ה אמר רבא, ולאפוקי מדעת הרמב"ן שמחלק בין סמוך לוסת לשעת הוסת ממש.

לפי חילוק הנ"ל יש ליישב סתירת רש"י אי וסתות דרבנן או דאורייתא

ולפי החילוק הנ"ל בין סמוך לוסת לשעת הוסת יש לתרץ סתירת רש"י ביבמות לו מבואר דמותרת בתשמיש וכן כתב הריטב"א בשמו דס"ל דרבנן הוא ובמס' הוריות לח פסק דאסור מדאורייתא ולפי הנ"ל אתי שפיר דסמוך לוסת הוא דרבנן, וכאן בשעת הוסת הוי דאורייתא, וכן כתב החיד"א בספר שער יוסף בדעת רש"י.

בדעת הראש"ש אי ס"ל וסתות דרבנן או דאורייתא

ובדעת הראש"ש, עיין עוד בתוס' הראש"ש הוריות לו דמדרבנן הוא, ולהעיר דבנו הטור הכריע דמותרת בתשמיש בשעת וסתה כשיצא הבעל לדרך הרי דס"ל דרבנן הוא ועל כרחק דהבין כן בדברי אביו אבל הערוך השולחן מ כתב לפרש דברי הראש"ש דס"ל דמה"ת אסורה דמה שכתב בפ"ט דגדה אינם דברי עצמו רק דברי הראב"ד.

סמוך לוסתה אי יותר חמיר מאחר וסתה

מדברי הפלתי נראה סמוך לוסתה אינו חמור מאחר הוסת.

ויש לעורר על זה מדברי הרא"ה בבדק הבית להרשב"א שכתב דאע"פ דוסתות דרבנן מ"מ עיקר דין פרישה סמוך לוסתה מה"ת היא דכתיב "והזרתם את בני ישראל משומאתם" מא ומשום שדרכו של הדם לבוא ע"י הרגל תשמיש אסור לו מה"ת בעונה שאחר וסתה ואפי' ברי לה שלא ראתה אבל לפני וסתה בעונה היא הוי מדרבנן עיי"ש, מב. וכן כתב בחי' הרשב"ן גדה מג דפסוק של פרישה סמוך לוסת נאמר על עונה שלאחר הוסת.

וכן יש לציין דברי הנ"ב קמא מד שכתב סברא הפוכה קצת דמה דאמרו וסתות דרבנן היינו לאחר שעבר זמן וסתה דלא אמרינן שכבר ראתה שחזקה אורח בומנו בא משום שכנגד זה יש לה חזקת טהרה אבל כשאנו דנין על פרישה סמוך לוסתה הוי מה"ת החיוב פרישה, דחיישינן שמא תראה דאין להעמידה על חזקת טהרה דאטו לעולם לא תראה ודומה הדבר למה שאמרו

לדעת רבינו ירוחם ועוד יש לומר דהם שהחמירו החמירו רק בלילה ולא ביום.

אמנם בספר בית הלל ביו"ד הקשה באופן אחר דברמ"א סותר מדבריו ביו"ד לג דמחמיר בחיובק ונישוק והכא מקיל ומחלק דאבילות קילא להו לאינשי ומזוללי ביה משא"כ בנדה עיי"ש הרי דאפי' לשיטת רבינו ירוחם יש לתרץ ודלא כמו שכתב התורת השלמים הנ"ל.

ועוד איתא בתש"ו ח"ס יו"ד לו דפרישה סמוך לוסתה אסור מהת' מ"מ מותר בחיובק ונישוק דהביאה אינה אסור הכא רק מחמת ספק שמא תראה ותסתור ולכן כ"ש שיש להקל בקריבות עיי"ש משא"כ באבילות שהביאה אסור ויש לפלפל על דבריו דהרי הב"י בסי' קפ"ג כתב דתשמיש אסור שמא תראה ותסתור הוי חשש תורה ויל"ע.

הרי יוצא דיש להחמיר יותר בלילה מביום וכן יש להעיר דאפי' המקילים מודים דלישון במטה אחת אסור.

"ביאור דברי הטו"ז"

לשון הטו"ז וכל שכן הכא דיש לו חשק טפי (כיון שמתור הוסיף החו"ד) כשהולך לדרך וכוננתו דבסי' שמ"ב דהחמירו שם מחמת שיש לו לפעמים בהכנסת המת לחדר קילא ליה ואתי לזוללי והכ"נ כיון שיש לו לפעמים היתר כשהולך לדרך ואתו לזוללי והוא דהתם דחתן שהכין כל צרכי חופה ומת אביו מכניסין המת לחדר ואת החתן והכלה לחופה ובוועל בעילת מצוה ואסור עליהם מחמת שהקילו להם ואתי לזוללי והכ"נ כאן מותר כי התיירו לשמש כשהולך לדרך ובשו"ע של הרב התניא וכן ס"ל להחיד"א דס"ל הטו"ז להקשות גם כשהולך לדרך (אסור בתשמיש) עיי"ש בס"ק לה' ובקו"א סק"ב למה ביוה"כ וט"ב אסור בנגיעה והכא לא מובן לפי סברת הח"ס.

בשעת הוסת ממש יש סוברים דכו"ע מודים דחיוב פרישה מה"ת

ובפרט אם נימא כמו שכ' החכ"א בבינת אדם ליה דגם הסוברים דסמוך לוסתה הוי מדרבנן מכל מקום מודים בוסת ממש דאסור מה"ת, וכן כתב הפלתי להלן אם כן על כרחק דאין כאן הסברא דהם אמרו והם אמרו וברשב"א במשמרת הבית מבואר דמותר גם בשעת הוסת ממש בתשמיש כשיצא לדרך

לג. סימן שפ"ג. לד. סימן ק"ע. לה. כלל ק"ח סימן א'. לו. י"ח ע"א. לו. ס"ב ע"ב. לח. ח' ע"ב. לט. ח' ע"ב. מ. כאן סק"ט. מא. עיין שבועות י"ח ע"ב. מב. הובא בס"ט סימן קפ"ז. מג. ט"ז ע"א. מד. יו"ד סימן נ"ה נ"ו.

שמה מת לא חיישינן שמא ימות חיישינן עיין גיטין מה וכן כתב הח"ס ביו"ד מו בשם רבו הגדול הכהן ר' נתן אדלר.

כי אם בראיה ברורה שיש בו טעות ושם בתשו' רד"ק מביא כן בשם ר"ת.

ובח"י המהרש"א בהקדמה למס' ברכות כתב שיש מתכמי הדור שנראה להם מתוך קושיא ודקדוק מה להגיד בגפ"ת ולשלבש נוסחאות הישנות לפי דעתו ובעל המדפיס הרואה הגה"ה זו חושב בלבו כי היא אמיתית ומביאה אח"כ בתוך הדפוס אחרות הנדפס מחדש ולפעמים המעיין הייטב בהגהות אלו ימצא בהם טעות גמור ושבוש כאשר ידוע לי באמת מכמה מסכתות כי בדפוסים חדשים נמצאו כמה הגהות בגפ"ת בחוסר ובגרעון שאין להם עיקר ושורש אבל הם טעות גמור למעיין בהן כל הצורך ונוסחאות הישנות ישרות הן בלי הגה"ה ויש לכל הירא וחרד על דבר ה' להתעורר בזה ופן ישתו התלמידים הבאים מימי התלמוד את מים המאריים האלה ויש לנו למחות ולגעור בבעל המדפיס שלא ישגיח בשום הגה"ה שאינה ברורה ופשוטה לכל וגם אם יהיה נראה לו הגה"ה ברורה יניח נוסחא הישנה במקומה ויעמיד הגה"ה מן הצד בגליון ע"כ הרי לן דאפי' אם נראה לו ברור נוסח חדש יגיה בצד ולא בפנים וכן כתב בשו"ת יד אליהו טו.

ובעל המנחת יעקב בקונטרס לא הביט און ביעקב בריש ספר שו"ת שבות יעקב כתב ולא רציני לשלוח יד להגיה דברי האו"ה כאשר קבלתי מרבתי נחזי נפש שאין להגיה ולשלבש שום ספר מלב אם לא בהסכמת חכמים הרבה או מספרים ישנים כאשר עשה מהרש"ל בהגהותיו שנעשה בהסכמת בני ישיבה או מספרים ישנים וכן נהגו כל בעל הגהות ולהלן שם דאם כן כל תיובתא וקושיא שבש"ס וכן תימא בתוס' ופוסקים ירצה הרוצה להגיהם ובוזה דוחה דברי בעל אורח מישור עיי"ש.

וייש מן הפוסקים שכתבו להקל קצת בדפוס וכמו שכתב החות יאיר נח שהרגל הטעות נעשה להם כטבע עיי"ש אמנם עיין בפחד יצחק נט דבזמנינו שיש הדפוס יישר כח המגיהים כי טעיות הרבה נופלים בכל דפוס כאשר ענינו רואות כן הביא בשם השואל וכתב דאין סברא לחלק וראיתו דמהר"ם די לונזאנו ערער בתוכחת מגולה על המתנות כהונה שהגיה ספר רבית מדעתו ואע"פ שמערכת הדפוס כבר היתה ערוכה בכל ס עיי"ש.

ועיין בשו"ע בהקדמה לביאור הגר"א דלא שלח ידו להגיה בנגלה ונסתר עד אשר סבב כמה מאות ראיות בלבו

אמנם הפלתי לא ניחא ליה בזה ויש לומר הטעם כפי שכבר הקשה המהר"ם שיק אבעה"ו מו דלפי מה שכתב הרשב"א נדרים מה דשמא ימות הוי חששא דרבנן א"כ אין לחשוש שמא תראה מה"ת עיי"ש ובערוך השלחן מט הקשה דשאני שמא ימות דהרי סוף האדם למות אבל הכא הויפוך הוא הנכון דסוף אדם להיות זקנה ואו היא בחזקת מסולקת דמים או סופה להיות מעוברת (והח"ס הבין דהנו"ב עם הרא"ה הם אחת כמו שכתב בסו"ק קע"ט בסופו אבל יש חילוק ביניהם כמו שהוכחנו וכוונתו רק לדמות בעיקר הסברא).

סק"ג

אע"ג דקיי"ל וסתות דרבנן מ"מ אחר ג' פעמים בשעת הוסת הוי מה"ת וגם מה"ת הוי ספק תורה ולא ודאי

הנה קיי"ל וסתות דרבנן ומכל מקום עיין בחו"ד י שכתב דהא דקיי"ל וסתות דרבנן היינו דוקא לגבי זה שאנו מחזיקין לומר דלעולם תראה אשה זו בשעת הגעת וסתה לזה אמרינן דוסתות דרבנן ולא מה"ת דקים להו לחז"ל דחזקת טהרה חזקה העשויה להשתנות ולכן החמירו אבל אם ראתה בשעת וסת אמרינן דמהמת גרמת היום של וסת בא דם ג' פעמים והוי חזקה מעלייתא דחזקת ג' פעמים ככל מקום הוא מה"ת ועוד כתב דגם למאן דאמר דוסתות מה"ת הוא מכל מקום לא הוי רק ספק של תורה היינו שעבר יום הוסת בלי בדיקה אמרינן שמא ראתה נא.

הגהות ספרים

בענין גירסת הספרים כתבנו במקום אחר ושם רמזנו מדברי הרמב"ן במס' ב"ב יב דלהגיה ספרים בסברא עבירה גמורה וראוי לנדות עליה ע"כ ובב"ח או"ח יב הביא דיש מגיהים משנת פרקי אבות יד משום דבסו"ר רנ"ב כתב דבספרד אומרים אותה בשחרית וע"ז כתב דאין נראה להגיה הספרים בכדי מטעם סברא אם לא מצא כן בנוסחא בספרים ישנים וכבר החרימ ר"ת על זה ע"כ ועיין גם בטו"ז שם נב ובאמת שם לא הגיה רק פירשו הר"ת באופן אחר במקום פרקי אבות כתבו פרק א' ועכ"פ מזה מבואר דאין מגיהין ספרים על פי סברא וכן מבואר בשו"ע יו"ד יי בשם תשו' רבינו דוד כהן דאין להגיה שום ספר על פי סברא

מה. כ"ח ע"א. מו. סימן ק"ע. מז. סימן א'. מח. ג' ע"ב. מט. סימן קפ"ד סק"ו. נ. סימן קפ"ג סק"ב וקפ"ז סק"ו. נא. עיין סימן ק"צ סק"ג. נב. קל"ד. נג. סימן רפ"ו. נד. וכתבו פרק א'. נה. סק"א. נו. סימן רע"ט סעיף א'. נז. סימן כ"ז. נח. סימן י"ח. נט. מערכת כ' ערך כלאי בגדים ד"ה כיהודה ועוד לקרא. ס. עיין בשו"ת דרכי נועם סימן כ"א.

והקיף כל המקומות הקשים בבלי וירושלמי ובהגהה אחת כל יקר ראתה עינו וכן כתב ר' חיים תלמידו בהקדמה לספר ספרא דצניעותא דשמע ממנו שלא מלאו לבו לשנות ולקבוע גירסא חדשה בנסתרות עד אשר האיר על עבר פניו הרבה מקומות ולפעמים עד מאה חמישים ועיין בהקדמה לספר תקלין חדתיך דבנסתרות לא הגיע עד ק"ג טעמים ובנגלה עד ט"ו או עשרים עיי"ש.

אבל מה שחידש לן הפלתי דגירסא שלא נמצא ברש"י ותוס' אינו גירסא יש לציין מדברי הח"ס או"ח ס"א שהביא מדברי השואל דמצינו כמה פעמים שהיו לראשונים גירסא אחרת ברש"י ולא נתעוררו בהם האחרונים והח"ס ציין מעוד מקומות בזה עיי"ש אבל י"ל דהטעם דהאחרונים העלימו עין לפי שגירסא זה לא נמצא ברש"י דילן נועיין עוד בספר הישר לר"ת אודות חומר האיסור להגיה בספרים וציין כן מרבינו גרשום מאור הגולה דקיי"ל מאן דמגיה הש"ס ועיין בהסכמה לח"ס על ספר הישר לר"ת).

ואפשר שכוננת הפלתי הוא לפי שגירסא זה היא שיטה יחיד נגד רש"י ותוס' לכן לא מזכירין אותו וכמו שכתב בכעין זה בספר יד מלאכי ס"ג שכתב וז"ל מי התיר להמדפיס להגיה הספר על פי פוסק אחד או איזה מפרש אפי' ברש"י שהוא רשכבה"ג ואלים חיליה טובא מ"מ לא יתא כוחו גדול מכוח המדרשים דאין לנו רשות להגיה שום ספר מכחם כאשר כבר אנו מזהירים מפי הרדב"ז עיי"ש.

סק"ד

"כגדר הלשון אין זה אלא דברי נביאות"

הלשון אין אלו אלא דברי נביאות הוא לשון חז"ל בעירובין ס"ג וברש"י כמנבא מפי הגבורה שאינו נותן טעם אמנם תוס' שם פירוש דבכל מקום שאומר אין אלו אלא דברי נביאות הוי לשבח כלומר אין חכמה כזו שמביין לחלק כל כך סברא מועטת וברה"ק נאמר וכן משמע במס' בב"ב ס"ד ובבכורות ס"ה דאשכחן דלא הוי לשבח לא קאמר בהאי לישנא אלא עשו דבריהם כדברי נביאות פירוש לאמרם בלי טעם עיי"ש, וכן פסק בתוס' בשו"ת בנימין זאב ס"ו וגם ברש"י רוצה להעמיס כן עיי"ש, ועיין פסחים ס"ו וכי הדברים הלל"מ דלא בעי טעמא.

ועיין שדי חמד כללים ס"ח דלשון זה אינו יפה לכתוב על דברי הפוסקים עיי"ש אבל יש חילוק בין לשון הפוסקים ובין לשון חז"ל עיי"ש.

דברי הסדרי טהרה דאין הוכחה להאביאסף מגמ' דשבת הנ"ל

עיין סדרי טהרה ס"ט שהביא דברי הכרתי ופלתי כאן שהביא ראיה מדברי הגמ' במס' שבת לדברי האביאסף ע"כ, וכתב על זה, ולי נראה דבלאו הכי יש ליישב סוגיא זו בהקדם מה שיש לדקדק למה משני ראויה קאמינא ועל כרחך שכולן היו טובלין מבעוד יום וסמכו עצמן שלא יפלטו, ואם יפלטו עוד אח"ז יטבלו שנית בלילה א"כ קשה הטורח הזה למה להכניס עצמן בספק היה להם להמתין עד הלילה ויטבלו אחר שהתורה התירה להיות טבול יום ומה להן להחמיר יותר מהתורה.

לכן נראה על פי הגמ' במס' יבמות ע' דמל ולא טבל דעת רבי אליעזר דכן היה באבות מלו ואח"כ טבלו, ורבי יהושע ס"ל באבות נמי הוי טבילה שנאמר "ויקח משה את הדם ויזרוק" ואין הזאה בלי טבילה אפי"ה הקשה שפיר טבילה באמהות מנ"ל דשמא האמהות לא היו בכלל אותה ההזאה ע"כ, ואותה ההזאה היתה בה' בשבת קודם מ"ת וא"כ הנשים דלא היו בכלל הזאה מ"מ בלי טבילה לא סגיאו להו דבמאי נכנסו תחת כנפי השכינה, אך הנשים שהיו נשואין היו צריכין טבילה משום פליטת ש"ז י"ל דטבילה זו שטבלו בליל שבת עלה להן לשם גירות ג"כ, וכאמרם שם דטבילת נדה מהני גם לשם גירות דעולה לשתיהן וא"כ נשים ששימשו עם בעליהן המתונו עד ליל שבת, ומה"ת מותר לגר לטבול בלילה ורק מדרבנן אסור, אבל יש חולקים וסוברים דדינא הוא דמעכב בלילה וזה שהקשה נתנה קאמר או ראויה קאמר שהסוגיא מסתפק אי אין מטבילין בלילה דרשא גמורה והיו צריכין לטבול ביום דמסתמא לא טבלו לפני יום ו' דכל מה שהיו יכולין להמתין בטבילת הגירות המתונו דאולי לא יפלטו אח"ז ותעלה נמי לטבילת הפליטה וא"כ אי טבלו ביום דכולן לא פלטו אח"ז ואינו אלא ראויה התורה ליתן לטבול יום אבל באמת מעולם לא פלטה שום אשה אחר טבילת גירות שלה או נימא דמהני מה"ת טבילת גירות בלילה וא"כ המתונו עד הערב משום שמא תפלוט אחר טבילתה ביום ותצטרך טבילה שנית וא"כ נתנה התורה לטבולי יום ומשני ראויה קאמינא

סא. סימן פ"ו. סב. מערכת ח' חילוף נוסחאות. סג. ס' ע"ב. סד. י' ע"א. סה. מ"ה ע"א. סו. ח"א סימן ה'. סז. ל"ח ע"ב. סח. מערכת א' כלל קס"ב. סט. סק"ג. ע. מ"ו ע"ב.

השמש פועל גם על הולדת הבנים

איתא בספר תפארת יהונתן ע"י לפרש הפסוק והקמותי את בריתי אתכם לפי דברי חז"ל דאמרו עתידה אשה שתלד בכל יום והטעם של שינוי זה כי גזרו שמולידיו של אדם המה האדם והשמש וכאשר תקיף השמש במהלך רצוני ממערב למזרח שלשה חלקי עולם יוגמר הולד וזה ט' ירחים והנה תנועות היומית שמש מקיף ג"כ העולם בכל יום ממזרח למערב ולמה אשה מילדת לט' חדשים ולא לכל יום אך זה לפי שמהלך היומי ממזרח למערב הרי הכרחי לפי שלגלגל היומי מכריח אותה להקיף כי היא אינו רוצה להקיף מפני הרשעים שבזרז ולכן אינה פועלת על הולדת בנים אבל לעתיד שיהיה עמך כולם צדיקים ותקיף השמש את העולם ברצונה עתידה אשה שתלד בכל יום.

השמש והלכנה פועלים מאד על האדם על צער וכאב וחולי וכדומה

צא וראה מה שכתב ביערות דבש⁹ דסיבוב לבנה בעולם קרוב לכ"ח ימים כי מה שהמוליד בכ"ט וכו' הוא כי כבר ביום כ"ח גם החמה הלכה מהלך מה וא"כ קרוב לז' ימים מסבב הלבנה רביע גלגל ג' מזלות ועושה פעולה ושינוי ולכן כתב האבן עזרא¹⁰ כי סיבת טומאת שבעה עד שיבה אל המרובע ולכן כל החולים יראו שינויים ביום ז' כי אז הסיבוב הרביעי גלגל יש פעולות הפכיות והוא יום ז' יום י"ד יום כ"א יום כ"ח כי הכל תלוי בשינוי הגלגל וסיבוב לבנה ועיין שם עוד באבן עזרא¹¹ לבאר הטעם למה אמרו שבעת ימים יהיה תחת אמו כמו הנימול עד מרובע והיינו כשיעבור ז' ימים יעתיק התנועה מהיפוך להיפך ולעומת זה בחצי סיבוב לא יעתיק התנועה ואדרבא יוסף חיזוק ואומץ כאשר החלו ולכן ביום הג' בסוף שהוא נוטה ליום הרביעי שהוא חצי מרובע יעמוד הכאב ויתגבר אבל צדיקים שאינם בדרך הטבע אין הקב"ה משהה אותן בצרה יותר מג' ימים¹² ולכן כתב לפ"ז לבאר בספרו תפארת יהונתן¹³ בהקדם מה שכתבו הפילוסופים שאור החמה אינה בתכלית שלימות זכות אורה אלא יש מעט שחרורית במזגה ודוק ותשכתב בנסיון שהוא במזרח או במערב והטעם כדי להפיק רצון המאמינים בחמה שהוא קדמון ואין לה גבול לכן אינה זכה בשלימות עיי"ש [ובספרו אהבת יהונתן¹⁴ כתב כל הארצות מקבלין השפע מז' משרתים וא"י מקבלת השפע מן הלבנה וידוע דהלבנה מקבלה מהחמה והיא נקראת עני כעני המקבל מהעשיר ולכן א"י ארץ

דטבלו ביום משום טבילת גירות וי"ל דמעולם לא פלטה שום אחת אחר טבילה זו וראויה קאמינא אם פלטה אחת ולשיטת ר"ת דס"ל דטבילה במ"ת היו קודם הזאת הדם וכמו שכ' תוס' מגילה ע"א א"כ כבר טבלו ביום ה' וזה ששואל אי ראויה קאמר או כשיטת הרמב"ם דטבילה הוא אח"כ עיי"ש.

היאך מונין הי"ב שעות לפי האביאסוף כמה שיטות בזה

הטו"ז הבין ד"ב שעות מונין משעת הראיה י"ב שעות קודם או אחריה או ו' שעות קודם או ו' שעות אחריו עיי"ש ומדברי הפלתי משמע י"ב שעות קודם, אמנם הררישה ע"י הביא שני דרכים היאך לפרש שיטת האביאסוף, א) שבזמנים שהיום והלילה אינם שווים והעונה אינו אלא ט' שעות צריכה להוסיף שעה ומחצה מהעונה הקודמת לה ושעה ומחצה מהעונה שאחריה כדי שתהיה י"ב שעות שלימות וכן אם העונה יותר מי"ב שעות אינה צריכה לפרוש כל העונה רק י"ב שעות האמצעים שיש פעמים שהיום לוח מן הלילה וכן להיפוך ועוד דכך כתב דביומי ניסן ותשרי כשהם שווים פורש אותו עונה בשלימות או יום או לילה אבל ביומי תמוז וטבת מחשיבים העונה מחצי היום עד חצי הלילה שבכך נמצא העונה י"ב שעות ואם תראה לפנ"ז מותרת לשמש ביום הפרישה וכן להיפוך עיי"ש והש"ך נוטה בנקודת הכסף לפירוש הראשון עיי"ש.

ראית הסדרי טהרה לשיטת האביאסוף

בט"מ ע"י הביא מקור לדברי האביאסוף מגמ' נדה ע"י דמפרשינן דברי ר' יהודה דאמר כל הלילה היינו שראתה בסוף הלילה עיי"ש וקשה הא קיי"ל מעלות השחר הוי יום וא"כ היה להגמ' לומר היתה למודה לראות עם עלות השחר ולמה נקט עם הנץ החמה ולפי אביאסוף ניתא דהש"ס מיירי ביומי ניסן ותשרי שהם שוין ומבואר בספר חק יעקב ע"י היום והלילה שוין אז מהנץ עד השקיעה וא"כ נכונים דברי האביאסוף.

להלכה אי חוששין להאביאסוף

ולהלכה עיין חכ"א ע"י דמחמיר דאם העונה ביום או לילה ארוך אסור כל היום או הלילה ואם הוסת ביום או לילה קצר יש לפרוש מהיום והלילה הסמוכים כשיעור השלמת י"ב שעות ודעת הח"ס יו"ד ע"י להחמיר לחשוש לשיטת אביאסוף אבל הפוסקים הנוכחים בדברי המחבר מקילין וכן כתב היעב"ץ ע"י כדעת הפלתי.

ע"א. כ' ד"ה ולא טובלין. ע"ב. באות ב'. ע"ג. בסק"ג. ע"ד. ס"ג ע"ב. ע"ה. סימן תנ"ח. ע"ו. כלל ק"ח ע"ב. ע"ז. סימן קע"ט. ע"ח. ח"ב סוף סימן י'. ע"ט. פרשת בחוקותי. פ. ח"א דרוש ה'. פ"א. ויקרא י"ב ב'. פ"ב. כ"ב כ"ז. פ"ג. כמבואר במדרש רבה בראשית. פ"ד. פרשת מסעי. פ"ה. פרשת חקת.

וזהו מה שנמשלה ישראל והתורה לתפוח כי צריך לתורה הקדושה מקודם לכות כבורית מדת גופו ולא לילך אחר תאות הגופניות ולהשמר מכעס ותאוות ותפארות וכיוצא וכל מדה כלול מן המדות ו' פעמים ו' הוא מ"ט עיי"ש]

סק"ה

ביאור הרמ"א לפי הסדרי טהרה ומה שהקשה על השיך

הס"ט הקשה על הפלתי על דרך הראשון התינה במקדימה אך מש"כ הרמ"א או אחריו קשה דלא שייך לפרוש כן עד"ו עיי"ש, ועיין בקו"א יב מה שהקשה עליו והדרך השני הביא הפלתי הקשה עליו הפוסקים לשון הרמ"א משמע דמירי ביש לה וסת.

ב) עיין קו"א יב ואישתמטתיה מ"ש התה"ד יד דדין זה מבואר שלהי פרק האשה אלמא דס"ל בתשו' שבהגמ' לא בא לחדש דבר באשה זו מאשה דעלמא עכ"ל וכוונתו דבתה"ד כתב דבדיקה לפני תשמיש באשה שדרכה לראות באופן שעובר סך של ימים ואח"כ אין לה קביעות אינה צריכה בדיקה לפני שעבר אותן הימים ולענין לפרוש מן האשה עונה אחת סמוך לראייה מבואר בפרק האשה, וכוונתו דהתם מבואר דיני פרישה סמוך לוסת ומשמע דדינה כשאר נשים דעלמא שמבואר בפרק האשה ואי נימא דימים שרגילה לראות בהם אסורה לגמרי א"כ אין לזה שייכות עם הגמרא ביבמות.

ביאור החות דעת בביאור דברי הרמ"א

החז"ר יב כתב לבאר הרמ"א לפי דברי הראב"ד (בבעה"ג) שימים שהיו פעם תחלת הוסת אע"פ שהן עתה באמצע הוסת לא אבדו מעלתן ולזה כיון הרמ"א שהיה לה וסת בג' לחודש והקדימה וראתה ג' פעמים בב' לחודש ובג' לחודש וחזרה וראתה ג' פעמים בא' ב' וג' לחודש קובעת לא' וב' וג' לא נעקרו ומה שכ' או לאחר היינו שהיה וסתה קבוע לר"ח ואח"כ ראתה ב' פעמים בב' לחודש ובפעם הג' בר"ח ובב' לחודש דהקביעות של ר"ח לא נעקרו ויום ב' לחודש נקבע אף שהראיה השלישית של ב' לחודש ראתה ממעין פתוח (כלומר שהיה בתוך ימי ראייתה) אפ"ה נקבע כיון דב' פעמים הראשונות היו ממעין סתום ושוב ראתה אח"כ ב' פעמים בג' לחודש ואח"כ ראתה בר"ח ובב' ב' ובג' בו דבזה נקבע לה ג' וסתות.

אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לפי שכוכב שלה מסכן ואביון ולא היה ראוי שיגדלו פירות בא"י¹⁹ כי כוכב שלה היא הלבנה והוי כמו עני לולי שהקב"ה בעצמו לא"י ולכן חייבות פירותיה בתרו"מ יותר משאר ארצות עיי"ש ולכן ישראל מונין ללבנה ולכן הוסת פועלת ע"י הלבנה והבן].

וואנכ במדרש שיר השירים¹⁹ דרשו עה"פ שם כתפות בעצי

היער מה התפוח הזה אינו גומר פירותיו אלא בסיון כך לא נתנו ישראל ריח טוב אלא בסיון מה התפוח הזה משעה שמוציא ניצו ועד שגומר פירותיו חמישים יום כך משעה שיצאו ישראל ממצרים ועד שקבלו את התורה חמישים יום ואימתי קבלו אותו בחודש השלישי לצאת בני ישראל פ"ח ע"כ.

ואיתא בספר מהר"ל בדרוש על התורה¹⁹ ד"ה ובשבת לפרש

דברי הגמ' במס' שבת² בריך רחמנא דיהיב לן התורה בחודש השלישי ביום שלישי שרומז שעיקר התורה להיות על קו המיצוע והוא קו הישר מבלי לנטות לצדדין מציאות מקו השוה הוא שלא כתורה כי התורה הקדושה כלול משני הקצוות להיישיר האדם על האמת והשלום, והוא בדברי חיים²⁴ והביא דיש שינוי בפירות שיש שזמן גידולם בקיץ ויש שזמן גידולם בחורף או באמצעו או בתחילתו או בסופו כידוע לחכמי הטבעים מדרך גידול הפירות וכן יש פירות שטבע הרכבתו לא יתמוג בקיץ ולכן אין האילן מצמיח אותם בקיץ כי אינו בכוח הרכבתם להצמח יחד בעת החום או איפכא פירות שלא ירכבו יסודותם בחורף לא יגדלו ולא יצמחו בחורף והנה זה הוא גמר הדבר שהפרי נגמר והכל תלוי בכוח הזמן אם לפי טבעי אותן יסודות המרכיבים באותו הפרי להצמח בשעת החום ולכן אפילו אם יעמוד אלף ימים בעת לא יתמוגו יסודותם לא יבכר פירותיו רק בזמן הראוי להתמוג זאת ועוד צריך כל פרי להשהות זמן צמיחתו עד גמרו כך וכך ימים ואפילו בזמן הראוי לא יגדל בשעה או שתים ולא בימים רק כל פרי ופרי לפי קלות הצמיחה וא"כ יש שני דברים זמן הראוי לגדר הפרי ושיעור משך גידול עדי יגמור פריו.

והנה התפוח אינו גדל רק בחודש השלישי חודש סיון וגם אינו גמר רק במ"ט יום רמו שבכוחו הוא כוח הרכבתו ביושר בחדשי ניסן אייר סיון ניסן הוא הוא עדיין מימי הקור אייר רובו מימי הקיץ וסיון הוא ממוצע הגם שהוא יותר חם מאייר מ"מ אדרבא זה גורם שמתגבר על הקור שניסן קור ואייר חצי קור וסיון חום הרבה נמוג במוג השוה.

19. עיין גם תפארת יהונתן פרשת האזינו. 20. ב' ג' ב'. פת. שמות י"ט א'. פט. עמוד כ"ד. צ. פ"ח ע"א. צא. בדרושים לפסח. צב. סימן קפ"ט סק"ה. צג. סימן קפ"ט סק"ה. צד. סס"י רמ"ז. צה. סס"י רמ"ז.

ביאורו של הנודע ביהודה בביאור דברי הרמ"א

הנו"ב יז מפרש הרמ"א כהכנת השלטי גבורים בדברי הגה"מ דמיירי באשה שיש לה סך ימים שעד אז אינה רואה ואח"כ יש לה ג' ימים שבאלו הימים היא עלולה לראות אך אין לה קביעות וסת אימת רואה אמנם עכ"פ לא יעברו אלו הג' ימים בלא ראייה "ולכן כל הג' ימים וסת הן וצריכה לפרוש מכולם" ולכן חידש דין באשה שהוחזקה שאינה מספקת לספור ז' נקיים עד שתראה שכל ז' ר"ה הם אצלה כוסת קבוע דאף שבתוך הו' אין ומנה קבוע באיזה יום תראה מ"מ צירוף כל ימי השבוע הם וסתה הקבוע שנקבע לה שעכ"פ שבעה ימים לא יעברו בלתי הם וצריכה בדיקה כל ז' בבוקר וערב ובאמצע היום כמה פעמים והנה יש סוג של וסת מה דמבואר בשו"ע סי' קפ"ו יז שאשה שאינה רואה בפחות מ"ד ימים אחר טבילתה אבל לאחר י"ד אין לה קבע דינה באותן י"ד כאשה שיש לה וסת לענין שא"צ בדיקה וזוהו דן הנו"ב דאם לקולא הר"ז כוס"ק במשך זמן הזה מעתה יש לדון ק"ו לחומרא שהאשה שידועת שעכ"פ לא יעברו עליה ז' נקיים שיהיו נקיים לגמרי אף שבתוך הו' אין ומנה קבוע מתי תראה מ"מ צירוף כל השבוע הם וסתה הקבוע שעכ"פ ז' ימים לא יעברו בלי דם עיי"ש וע"ז הקשה החו"ד דדבריו תמוהין דא"כ אם יהיה לה קביעות כזו על כ' יום יוצא שתוך כ' ימים ודאי תראה האם יחשבו כל הכ' ימים כוסת קבוע מאחר שבאלו הימים ודאי תראה ותהא צריכה בכל אותן הימים מוך דחוק דמה לי ז' מה לי כ' ואין הדעת סובל זה ועל כרחך לחלק להא דסי' קפ"ד יז דשאני התם והחזקה בודאי שלא תראה באותן י"ד ימים משא"כ בנ"ד שצריך חזקה שתראה הרי לא החזיק יום אחד מהשבעה ימים שתראה בו בודאי ואפי' היה יום א' וסת קבוע בין אותן הימים ולא היתה יודעת איזה יום היתה מותרת משום דוסתות דרבנן.

סק"ו

שיטת השו"ע בספק ראתה בנין

דעת השו"ע בשם הראב"ד יט באשה שהיתה רגילה לראות דם בהנץ החמה גופיה או דאינה יודעת אם ראתה לאחר הנץ או קודם הנץ אסורה רק ביום דכיון דקיי"ל וסתות דרבנן כ"ש סמוך לוסתות והוי כאן ספיקא דרבנן ואולינן לקולא ולא חיישינן אלא ליום שהיא ודאי בימי נדתה וכן מכריע הראב"ד, וכן הכריע

הרא"ש ק, וכן כתב המאירי במס' נדה ק"א בשם גדולי המפרשים שכוונתו להראב"ד, וכן פסק האשכול ק"ב.

דעת הראב"ד בשאלה הנ"ל

אמנם המנחת יעקב בתורת השלמים ק"ב כתב גירסא אחרת בספר בעלי הנפש להראב"ד שבודאי נקטינן לחומרא דכל היום וכל הלילה אסורה וכן היתה הגירסא בסלע המחלקות עיי"ש והקשה עליו, א) הרי וסתות דרבנן וספק דרבנן להקל, ב) ועוד הרי קביעות וסת ליכא אלא בדבר ברור ואם רגילה לראות ממש בנין הרי אין זה ספק ואין לאסורה בלילה רק ביום ובהגהות בסוף הספר הביא הרז"ה דבאמת דעת הראב"ד ג"כ להקל (ועי' ב"ח שפוסק לחומרא).

קושית הרז"ה למה נקל מחמת ספק דרבנן לקולא

ובהגהות ח"ס סימן זה ק"ב הביא דעת הראב"ד כגירסת המנחת יעקב ומה שהקשה הרז"ה דא"כ סותר לדבריו דס"ל דעונה הסמוך לוסת הוי דרבנן ולמה לא אולינן לקולא י"ל דלא קשה מידי דהרי אפי' נימא ספ"ד להקל מכל מקום א"א להקל בשניהם שאם כן מ"מ"ג עובר על איסור דרבנן וכיון שאין סיבה לתלות ביום יותר מבלילה או להיפך שניהם אסורים כדין השאלה חלוקה כמבואר לקמן ק"ה והרא"ש ס"ל דיש יותר סברא לתלות ביום כיון שהוא ודאי משא"כ בלילה דהוי ספק דרבנן להקל ע"כ (ועוד י"ל דעונה הסמוך הוי מה"ת אע"פ שוסתות דרבנן).

וכסברת הח"ס כבר כתב הפלאה כאן ק"ב דבספק דרבנן כזה מחמירין ג"כ בין ביום ובין בלילה והטעם כמו שכתב התוס' בנדה ק"ה דהיכא דאיכא ספיקא לכאן ולכאן בדרבנן אולינן לחומרא בתרוייהו משום דמאי חזית וכו' והרא"ש ס"ל שסו"ס יש להחמיר ביום יותר מבלילה כיון שספק הוא ועבר הלילה ולא ראתה אגלאי מילתא למפרע שעד עתה היה הוסת ביום ולכן לא ראתה וכעת תראה ביום ע"כ.

ודנה החו"ד מחדש לפי מה שכתב הגאון בעל פרי חדש ק"ה מהאי דקיי"ל חתיכה אחת משתי חתיכות דאתחזק איסורא אסורה כמו כן בין השמשות יום חול לפניו ויום שבת לאחריו הוי כחתיכה אחת משתי חתיכות דספק חול וספק שבת בין השמשות אסור אפי' במלאכה דרבנן דהוי כחתיכה אחת מבין

צו. סימן מ"ו. יצו. סימן מ"ו. צה. סימן מ"ו. צט. בבעלי הנפש. ק. בסוף פ"ט נדה סימן ב'. קא. עמוד רע"ב. קב. סימן ל"ב. קג. ס"ק י"ב. קד. סק"ח. קה. סימן ק"צ סעיף מ"ג. קו. בסק"ו. קז. י"ד ע"א. קח. סימן ק"י כללי ס"ס אות א' ד"ה אמנם.

שתי חתיכות הכא נמי כאן דאע"פ דוסתות דרבנן מ"מ כיון דהוי ספק יום ספק לילה הוי כחתיכה מבין שתי חתיכות והיה לנו לאסור עיי"ש.

ועי"ז כתב בהגהות אמרי ברוך דכיון דאין קביעות וסת מספק אלא בדבר ברור כמו שכתב הר"ה ולכן כיון שפרשה סמוך לוסת הוי מספק שמא תראה דם בשעת תשמיש א"כ אין כאן איתחזוק איסורא כמו שבת ויום חול והוי כאן ספק על ספק ואינו דומה לנידון של הפר"ח.

והדברי חיים בתשו' קט כתב דיש לחלק דבין השמשות הוי ספק בזמן עצמו ודמי לחתיכה אחת מבין שתי חתיכות אבל כשאין הספק אלא על דבר מסוים באיזה זמן היה ודאי דאינו איתחזוק איסורא וכן כתב החו"ד בעצמו ביו"ד ק'.

ועיין בס"ט ק"א דאף דקיי"ל וסתות דרבנן מ"מ לא אולין בספיקם לקולא כן כתב בדעת הראב"ד עיי"ש היטב.

ובתשו' בית שערים יו"ד ק"ב כתב להסביר דברי האוסרין בין ביום ובין בלילה כמו ש"כ הח"ס הנ"ל ואינו מזכיר דבריו רק מציינ לעיין בס"י ק"צ ק"י ובטו"ו או"ח סי' תל"ט ק"י ולדבריו באו"ח.

הטעם של האור זרוע דעונה הוא זמן של כ"ד שעות

הב"ח קטו שהביא דברי האו"ז שס"ל להחמיר דעונה הוי יום ולילה או לילה ויום כ"ד שעות וכך ראוי לכל אדם לפרוש כ"ד שעות והיינו טעמא דשמא תראה עם הנץ החמה ותהא סבורה דחויא בסוף לילה והיא לא חויא אלא בתחילת היום א"נ איפכא תהא סבורה דחויא בתחילת היום והיא לא חויא אלא בסוף הלילה עיי"ש ויש להעיר התייג בציוור דסבורה דחויא בתחילת היום והיא לא חויא אלא בסוף הלילה שפיר מועיל חומרת אור זרוע אך לציוור שסבורה היתה שראתה בלילה ובאמת חויא בתחילת היום מה מועיל לילה ויום קודם.

ועוד יש להעיר מגמ' פסחים קטו וברמב"ם ק"י בעדים שמכחישים זה את זה זה דזה אומר קודם הנץ היה המעשה וזה אומר תוך הנץ עדותם בטלה כדין הכחשה בדרישות ואע"פ שאין ביניהם אלא שעה אחת ודרך בנ"א לטעות בשעה אחת מ"מ בין קודם הנץ לתוך הנץ הדבר ניכר לכל ובגמ' שם

ק"י ולא אמרינן שהעד עמד במקום גלוי וזהו הדין חמה הוא שראה ונדמה לו שהוא הנץ וכן הוא ברש"י סנהדרין ק"ט שהנץ סימן מובהק ואין לטעות בהנץ החמה בתוך שהיא זורחת ועיין רש"י מגילה ק"י דלפני הנץ יש לטעות אבל לא לאחריו ויש לחלק דעות צריך התראה ודיוק לפני שרואה דבר שמעיד עליו משא"כ דם נדה שבא בפתע פתאום אינה שמה לב לדיוק כ"כ, ואפשר לטעות בקל.

גדר זמן של הנץ החמה

בין החמה או דמדומי חמה כפי שנקרא בפי חז"ל הכוונה הוא בזמן שהשמש יצאה על הארץ קכ"א, וגם נקרא זריחה והיא מזמן עלות עד הנץ יש חילוק או ד' מיל או חמש מילין, ומיל אם היא שמונה עשרה דקות יוצא שהוא שבעים ושתיים דקות ולפי כמה שיטות תשעים דקות.

עו"ב אסורה גם בלילה שלפניה.

הפלתו בס"י קפ"ט קכ"ב חידש דבעונה בינונית אפילו רגילה לראות ביום אסורה בלילה ג"כ וכן הכריע השו"ע של הרב בעל התניא קכ"ג והס"ט סי' קפ"ט קכ"ד ס"ל דדומה לכל וסת דאסור בזמן העונה ולא ביום ולילה קודם וכן כתב בב"ח ריש סי' קפ"ט.

ואם דין זה ביום ל' או ל"א עיין ש"ך סי' קפ"ט קכ"ה דיום ל"א הוא וכן ס"ל להמנ"י והחו"ד, ולעומת זה דעת הב"י קכ"ו והב"ח והטו"ז קכ"ו והח"צ קכ"ה והכרתי קכ"ט וכן פסק בשו"ע של הרב התניא.

סק"ט

ביאור דברי הב"י דמחבואה איכא מיעוטא דרואות דם

בתשו' שערי צדק קל הקשה על הב"י דמחלק בין מחבואה למעוברת דמעוברת אין אפילו מיעוט שרואות דם משא"כ במחבואה ע"כ ועל זה הקשה הלא מרא דהאי דינא הוא ר"מ ור"מ חייש למיעוטא וס"ל וסתות דאורייתא ואם כן היאך כתב אם לא בדקה טהורה בדיעבד הרי יש לחוש למיעוטא ומדלא חשש על כרחך דס"ל דאפילו מיעוטא ליכא.

וראייתו בתשו' בית שערים קלא שכתב דהב"י ס"ל דלענין דיעבד משוויו להו למעוברת ומחבואה אליבא דמ"ד

קט. ח"א אבעה"ז סימן נ"ה. קי. סימן ק"י בבית הספק סק"ב. קיא. סימן קפ"ט סק"א וסק"ו. קיב. סימן רמ"ה. קיג. סעיף כ"ה. קיד. סק"ג. קטז. סעיף ג'. קטז. י"ב ע"ב. קיז. פ"ב מהל' עדות ה"ח. קיח. י"ג ע"א. קיט. י"ג ע"א. קכ. כ' ע"א. קכא. עיין פסחים צ"ג ע"ב. קכב. ס"ק ט"ו. קכג. סימן קפ"ט סעיף א'. קכד. סוף ס"ק ל"א. קכה. ס"ק ל'. קכו. ע"י קפ"ט. קכז. ס"ק י"ד וי"ז. קכת. סימן קי"ד. קכט. ס"ק ט"ו. קל. סימן קל"ד. קלא. יו"ד סימן רמ"ג.

דברי התוס' יו"ט ועיין באשכול קלט שכתב כן לחלק בין ר"מ לרבנן.

ביאור הגר"א מביא דיוק מגמ' לחלק בין חרדה למעוברת **עיינן** בכיבור הגר"א קמ' שדייק מדברי ר"מ והגיעה שעת וסתה "ולא בדקה" משמע דלכתחלה צריכה לבדוק ומה שאמרה הגמרא כיון דאיכא חרדה דמיה מסולקין ולא בעיא בדיקה היינו בעבר ומן הוסת אך מעוברת אף לכתחלה א"צ בדיקה קמא.

אי אנו בקיאינן בחרדה בזה"ז

עיינן במג"א קמב שהביא דברי הגמ' נדה קמג דמותר לאחוז באמה ולהשתין דלא יבוא להרהר במקום שיש לו פחד והפוסקים לא הביאו דין זה משום דאין אנו בקיאינן והקשה ממה דקיי"ל הכא חרדה מסלקת את הדמים ומשמע דשפיר בקיאינן ות' דבוסתות דרבנן מקילין יותר משא"כ באיסור חמור של הוצאת ז"ל עיי"ש ולפ"ז יש לומר דהטעם דהחמיר הכי הטור והרמ"א לפי הב"ח קמ"ד הובא בפלתי לקמן סעי' י"א דאנן מתמירין כוסתות דאורייתא לכן מתמירין לכתחלה יותר מתרדה מטעם דאין אנו בקיאינן ובמאירי כתב במס' נדה קמ"ה דכיון דיש פחד לבהלה דפחד צמית וביעותא מרפיא קמי ובוה אין כל הדיעות שולטים לכן יש להתמיר על לכתחלה עיי"ש וזה תנא דמסייע לחילוק הטור ושל הרמ"א.

סק"י

למה אין חשש בדיקה אחר תשמיש משום השחתת זרע של הבעל

צ"ב למה אין בבדיקה שלאחר תשמיש מחמת השחתת זרע ועיין בשו"ת רעק"א קמ"ז ובדברי הפלתי (ס' קצ"ו ועיין שם בס"ט ס"ק מ"ז).

דעיינן בס"ט קמ"ח ד"ה ועתה שמשכיר אם עבר הוסת למה לא חוששין לפי הרמב"ם שמה ראתה.

בביאור שיטת הראשונים אי בעינן בדיקה כשעבר עונת הוסת

בגמ' נדה קמ"ט מבואר אשה שיש לה וסת והגיע עת וסתה ולא ראתה ולבסוף בדקה, אמר רב אם בדקה ומצאה טמא

וסתות דאורייתא דעל פי הרוב חרדה מסלקת הדמים ושוב לא שייך לומר חזקה אורח בזמנו בא ואף דחיישינן למיעוטא מ"מ חזקה ליכא ולא הוי וסתות דאורייתא בכה"ג ובפרט לפי תוס' חולין קלב דר"מ לא חייש למיעוטא רק מדרבנן והרי אי וסתות דרבנן פשיטא ליה דבהגיע וסתה ולא בדקה דטהורה אלא דלכתחלה בעי בדיקה משום דלא בריר לן כולי האי כמו שכ' הב"י, ועוד כיון דעל פי הרוב חרדה מסלקת דמים דמי להא דאמרו חז"ל במס' כתובות קל"ג רוב נשים בתולות נישאת ורוב הנשים יש לה קול וזו הואיל ואין לה קול איתרע לה רובא והכ"נ רוב נשים רואות בשעת וסתה ורוב שהם במחבואה אינן רואות ואיתרע לה רובא רואות והוי ליה פלגא ופלגא דמוקמינן בחזקת טהרה.

קושית הח"ס על דברי הפלתי

עיינן ח"ס יו"ד קל"ד בקטע ד"ה ומ"ש לי שהביא דברי הפלתי שהוכיח דמלשון הש"ס דקאמר לא בעי בדיקה משמע אפי' לכתחלה, והקשה ע"ז הא גם במחבא אמרינן כיון דאיכא חרדה דמיה מסולקין ולא בעיא בדיקה ואפ"ה אמרינן דקא עברה ולא בדקה ולכן כתב דכיון דיש כאן ב' חזקות המתנגדות היינו חזקת סילוק דמים של מעוברת או חרדה נגד חזקה אורח בזמנו בא ודינו דלכתחלה מיהת תבדוק כשיטת הר"ן קל"ה והכ"נ היה לנו להצריך בדיקה לכתחילה אלא סמכינן אחזקת טהרה שלה ולכן מקילין לגבי בדיקה אפי' לכתחלה דאמרינן אוקי חזקה להדי חזקה ונשתתיר חזקת טהרה אבל מכיון שחזקת טהרה עשויה להשתנות ולכן ס"ל להטור דמעוברת דגם זה הוא חזקה דמגופה נתעברה ומסתלקת דמים מהני חזקת טהרה שלה להתיירא לכתחלה בלי בדיקה משא"כ חרדה דהוא מלתא דאתיא מעלמא נהי דמהני נגד חזקת אורח בזמנו בא מ"מ אכתי הוי ב' חזקות המתנגדות ובדיקה מיהת בעי היכי דאפשר ואי משום אוקמא אחזקת טהרה זה לא מהני כיון שגופה עלול לראות קלי.

בביאור שיטת הרמב"ם דהשמיט דין דמחבוא

עיינן תוס' יו"ט נדה קל"ז שתמה למה הרמב"ם השמיט דין דהיתה במחבוא ות' דס"ל להרמב"ם דאפשר דסברא דחרדה מסלקת את הדמים אמרינן דקא למאן דס"ל וסתות דאורייתא כפשטות הגמ' לר"מ אבל לדידן דסוברין וסתות דרבנן אין סברא חרדה מסלקת את הדמים סברא ועיין בס"ט קל"ח שהולך בעקבות

קלב. ט"ז. קלג. י"ב. קלד. סימן קס"ח. קלה. הובא במג"א סימן תל"ז סק"ד. קלו. והביא ראייה מתשו' הר"ן סימן ע"ג עיי"ש. קלז. פ"ד מ"ז. קלה. ס"ק י"א. קלט. סימן ל"ג. קמ. ס"ק י"ח. קמא. ועיין עוד שם לעיל בס"ק ט"ז. קמב. סימן ג' ס"ק י"ד. קמג. י"ג ע"א. קמד. בס"ח. קמה. ט'. קמו. עיין נדה ע"א ע"א. קמו. סימן ע"ב ד"ה אולם וד"ה בעיקר. קמה. סימן קפ"ו סק"ד. קמט. ט"ז ע"א.

טמאה אם מצאה טהורה טהורה, ושמאל אמר אפילו בדקה ומצאה טהור טמאה מפני שהאורה בזמנו בא, ואוקי רב נחמן בר יצחק פלוגתייהו אי וסתות דאורייתא או דרבנן דמאן דס"ל דוסתות דאורייתא לא מהני בדיקה אח"כ, וכן להיפוך, אבל רב ששת מוקי פלוגתייהו בתנאים דר"א אומר טמאה נדה ור' יהושע אומר "תבדק" ע"כ ולהלכה קיי"ל וסתות דרבנן והשתא תלוי אי קיי"ל כר' יהושע דעת הרשב"א קי שכתב דבעינן בדיקה דקיי"ל כר"י אף דוסתות דרבנן מכל מקום יש לחשוש שמא בא האורה אע"פ של א) הרגישה והוא הדין למי שאין לה וסת ועבר העו"ב אסורה עד שתבדוק ע"כ והאחרונים מציינים דברי הגמ' נדה קנ"א דמותר לבוא עליה בלי שאלה בתוך ימי עונתה משמע דלאחר כן לא ולכאורה התינת ביום הוסת אבל אחר עונת הוסת תהא מותר ועל כרחך ראייה דגם אח"כ אינה מותר בלי בדיקה ולפ"ז יוצא דהרשב"א יליף שני דינים מגמ' זה דהרי הרשב"א יליף לעיל חיוב פרישה ביום העונה מגמ' זה כמו שכתב דעו"ב לפי רש"י קאי לפרש והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה עיי"ש, ועיין עוד בחי' הרשב"א נדה קנ"ב ד"ה ר"י והוה כדעת הראב"ד בבבלי הנפש, והרמב"ן בחי' נדה קנ"ג ד"ה והוא שבא וכן הוא בהל' נדה קנ"ג, וכן הוא דעת תוס' קנ"ה ד"ה ורב נחמן, ולשון התוס' נראה ולא בלשון ודאי ד"ל דדעת ר' יהושע לבדוק רק לכתחלה, וחי' הריטב"א קנ"ג ד"ה טעמא, (ויש סתירה בדעת רש"י עיין ט"ז ע"א) ד"ה וסתות ול"ט ע"א) ד"ה בעיא ע"כ.

אמנם דעת הר"ף והרמב"ם להקל אם עבר הוסת. והוץ מתירוץ הפלתי כאן ראיתי בספר חכמת בצלאל קנ"א שכתב דלאחר וסתה חזרה להשרתה כיון שלא הרגישה, ודעת הר"ף והרמב"ם דכיון דיש חזקה שוב אינה צריכה לברר והרשב"א והתוס' סוברין דגם במקום חזקה יש לברר לכתחלה עיי"ש. ויש לפלפל על זה דהרי סו"ס הבדיקה הזה יכול להביאו עוד ללבו נוקפו ופורש ומה תאמר דאם חכמים ציווהו אין חשש זה מ"מ במקום חזקה למה ציווהו והעדיפו זה כלפי החשש של לבו נוקפו ויש לדחות.

והרמב"ן כתב דדברי ר' יהושע לבדוק נאמרין לגבי טהרות עיי"ש והכס"מ ס"ל בדעת הרמב"ם דס"ל דבעינן בדיקה אמנם כאן הכריע הב"י כהבנת הר"ן בדעת הרמב"ם.

ובספר האשכול תירוץ דברי הרמב"ם דכוונת ר' יהושע לבדוק היינו בשעת הוסת עיי"ש קנ"ג ועיין באור הרוץ קנ"ג דמשמע דס"ל כדעת הרמב"ם עיי"ש.

והשו"ע ק"ט הביא שיטת הרשב"א בשם י"א ובסעי' י"א פסק כמותו ודנו בזה האחרונים בביאור שיטתו.

סק"א

"בתולדות הב"ח"

הנה ציינתי כאן מדברי הב"ח יצא וראה מה שכתב עליו הגאון בעל שו"ת פנ"י קס"א אדרת צמרת גולת הכותרת מחזי השם יחזה מאיר עיני הגולה לו דומיה תהלה אם אמרתי אספרה שבחו כמו הנה לא ידעתי ספורות למו ע"כ וב"ח ר"ת בית חדש כמו שכתב בהקדמה לחלק חו"מ לאשר הרב הבית יוסף עיקרו ושורשו לברר כל הלכה על בוריה שלא יהא בה עוד ספק בהלכה למעשה היה לו הכרח להאריך בסוגיות התלמוד ובכל הפוסקים והתשו' וגם כשמפרש דברי הטור בכמה מקומות יש להשיב תשובות רמות ולברר האמת לעיני הרואה ודעתו היתה דאין להורות מתוך השו"ע בלי לעיין במראה מקומות עיין שו"ת בח' קס"ג, ובשו"ת החדשות קס"י ואף שכתב כאן להחמיר דעתו דאין להחמיר כמו שכתב באיזה מקום אין לנו אלא מה שאנו מוצאים בתלמוד ואים אדם חשוב מרוב ענותנותו אינו רוצה לסמוך על עצמו ינהיג מדת פרישתו ולעצמו אבל לא נתן להכתב בספר להורות בו לדורות הבאים ולהחמיר מדעתו אם לא שיביא ראיות ברורות מן התלמוד (שמו היה רבינו יואל בן ר' שמואל יפה נולד בלובלין ונפטר כ' אדר שנת ת' נכד לר' משה יפה הנזכר בים של שלמה קס"ד ולמד אצל אביו ולמד גם אצל רבו של השל"ה ור' הירש שור מבקיסק תלמידו של הרמ"א היה לו בן ר' יהודה לייב אבד"ק חענטשין ור' שמואל צבי אב"ד פינטשוב אביו של השאג"א וחתנו היה הטו"ו ור' יהודה אשכנזי דיין בקרקא ותלמידו היה בעל צמח צדק הראשון ובעל עבודת הגרשוני ובעל עטרת זקנים ועוד).

סק"ב

עיין תשו' ח"ס קס"ה דעל האשה לא אמרינן שצריכה להמתין בשביל השתוקקות הבעל.

קנ. בסוף שער שלישי. קנא. ט"ו ע"א. קנב. ט"ז ע"א. קנג. ט"ו ע"א. קנד. פ"ה ה"י. קנה. פ"ה ה"י. קנו. ט' ע"א. קנז. נדה ט"ז. קנה. בסיומן ל"ג. קנט. סימן שנ"ב. קס. בסעיף ט'. קסא. הובא בשו"ת ב"ח החדשות סימן ג'. קסב. סימן פ'. קסג. סימן מ"ב. קסד. גיטין פ"ד סימן ל"ב. קסה. סימן קס"ב.

ס"ק י"ג

כמה דינים בדיני עונה בינונית

אשה שיש לה וסת אי צריכה לפרוש בעונה בינונית לכאן' משמע מרש"י דס"ל דיש חיוב לפרוש ממנה אז אבל הר"ן במס' שבועות מביאו ומדחה דבריו וס"ל דדוקא באשה שאין לה וסת יש מושג של עו"ב ושיטת המחבר הוא דדוקא אשה שאין לה וסת חוששת אבל באשה שיש לה וס"ק לא אבל לאחר יום ל' אם צריכה לחוש דעת הרמב"ן הובא בר"ן דיש לפרוש בעו"ב ואם עבר זמן הוסת והגיע עונה בינונית עיין בחו"ד קסו דיש לחוש לעו"ב ועיין בבית מאיר שם ריש הסימן שס"ל להקל. עיין בס"ט סי' קפ"ט קסו ד"ה אמנם.

סקי"ד

ליישב קושית הש"ך על המחבר בוסת הגוף אי חוששת לעונה בינונית

על קושית הש"ך על הב"י תירוץ החו"ד קסח דמה שכתב המחבר קבוע לימים ולוסת מוסתות הגוף היינו שהיא קבועה שאם תפקח באותו יום החודש תראה אבל אין לה קבוע

שהיא מפקחת באותו יום דלפעמים אינה מפקחת ואינה רואה אלא שקבעה לה שאם היא מפקחת אז היא רואה משא"כ בשאר הימים שאפילו אם היא מפקחת אינה רואה דנמצא דאשה זו אין לה קביעות ליום החודש דהא לא בכל חודש פיהקה וראתה וגם אין לה קביעות שתראה ע"י פיהוק לבד דהא כשמפקחת ביום אחר בחודש אין היא רואה ודינה שאם הגיע היום בלא פיהוק ביום אחר אינה חוששת ורק כשפיהקה באותו יום החודש חוששת ומש"ה היא חוששת גם לעו"ב כיון שאין לה קבע שתפקח ותראה באותו יום החודש והרי היא לענין זה כאשה שאין לה וסת משא"כ לקמן בס"ט קפ"ט מיירי שהיא קבועה ביום החודש שבו היא תמיד מפקחת ורואה דם עי"ש.

ובשו"ע של הרב התניא קסט חולק על זה שכתב דאשה שפיהקה וראתה בר"ח והגיע שוב ר"ח ולא פיהקה ולא ראתה אינה חוששת עוד לר"ח ואם פיהקה באמצע החודש ולא ראתה נעקר גם הפיהוק ושוב אפילו אם תפקח בר"ח אינה חוששת משום דאינו נקבע וסת מורכב אלא בג"פ רצופין שפיהקה וראתה בג' ר"ח זה אחר זה וכאן הפסיקה בר"ח אחד שלא פיהקה ולא ראתה ולכן נעקר מה שפיהקה וראתה בר"ח שעבר עי"ש ומשמע דחולק על החו"ד.

קסו. סימן קפ"ט סק"ב וסק"כ. קסז. ס"ק י"ב. קסח. בס"ק ל"ה. קסט. סימן קפ"ט ס"ק צ"א.

סימן קפ"ה

סק"א

אי ס"ס בעי בירור או לא ואי יש חילוק בין בירור שהוא טורח או אינו טורח

הנה מבואר בחידושי הרשב"א חולין א ד"ה כי פליגי דס"ס אינו מתיר הדבר לגמרי בלי לברורי אלא אם אפשר לברר יש לברר ולא לסמוך רק על ההיתר של ס"ס וזה סותר למה שכתב גבי סירכא תלויה שיש להכשירו גם בלי בדיקה כיון שיש סירכא בלא נקב א"כ הוי ס"ס ספק סירכא וזו שלא מחמת נקב ואת"ל מחמת נקב שמא קרום העליון בלבד ניקב וממנו נמשך סירכא וזו ע"כ וצד הראשון של הרשב"א מבואר ברמב"ם ג וכן הכריע המשנה למלך בפ"ד מהל' בכורות, והנה הגאון בעל שער המלך¹ הביא סתירת הרשב"א וכתב דהרשב"א חזר בתורת הבית ממה שכתב בחידושיו להחמיר ולהלכה ס"ל דא"צ לברר" כן הוא דעת רוב הפוסקים שציין שם בפ"ב דשבוועות וכן הכריע להלכה עיי"ש.

ובנדוע ביהודה קמא יו"ד² כתב לחלק בדרך אחר והוא דהטעם דהחמיר הרשב"א התם הוא משום שיש חזקת איסור דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ולכן החמיר שיש לברר אבל בעלמא אם יש ס"ס אין צריך בירור ולפ"ז יוצא ג' שיטות, א) דלפי הנו"ב תלוי הדבר אם היא בחזקת טמאה או לא, ב) ולפי הבנת השער המלך בדברי הרשב"א גם אז לא צריך בירור, ג) אמנם לפי המל"מ ושאר פוסקים צריך בירור גם בס"ס גם כשאינה בחזקת טמאה.

ועוד יותר מזה יש לומר דאף דנחלקו אי צריך בירור בס"ס היינו בירור שהוא טורח אבל בירור קל כגון שאלה כו"ע מודים דיש לברר ולשאל וכמו שהוכיח כן בשו"ת באר שבע¹ מגמ' פסחים², וכן איתא בר"ן חולין (ולדברי הבאר שבע ציין המנחת יעקב שנוכח כאן בדברי הפלתי), ועיין בדברי הפלתי בסוף סי' ק"י בבית הספק מה שכתב בדין זה ובדעת הרשב"א עיי"ש.

דעת המנחת יעקב להקל כשיש עוד צירופים

והנה המנחת יעקב תירץ דשאני הדין לעיל³ שיש חזקת טהרה

וגם מסתמא דרכה לטבול ע"כ אבל האחרונים כתבו לדון על דבריו דזה תלוי בפלוגתא, דעת הרי"ף והרמב"ם דאם עברה עונת הוסת ולא בדקה א"צ בדיקה אחר כך הרי דבחזקת טהרה היא אבל להלכה שאסור לשמש עד שתבדוק משמע דלא אוליגן בתר חזקת קמא ואין כאן חזקת טהרה⁴, ואפשר שמשום זה לא נתיא ליה להפלתי דברי המנח"י (וגם מה שכתב דדרכה לטבול צל"ע מה לי בזה סו"ס הרי זה חזקה תלוי במעשה, וחזן מזה אם כשאין בעלה בעיר אמרינן דטבלה דהרי יש בזה דין ודברים באחרונים בסי' קצ"ו), ואפשר שס"ל דאף דמצרכינן בדיקה היינו לכתחלה אבל היא לא איבדה משום זה חזקת טהרה שלה⁵. ולמעשה כתב הערוך השלחן⁶ דקולא שהקיל המחבר היינו בזמנא שנהנו לטבול גם כשאין הבעל בעיר או לטהרות אבל בזמנינו יש להחמיר אבל אם הודיע כבר להאשה שתטהר א"צ לשאול אם דרכה שאינה סותרת הו' נקיים ע"פ רוב (ובעיקר הדין אי ס"ס מועיל באיסור נדה מבואר בתוס' ב"ק יב ד"ה ושויין דמהני באיסור נדה ס"ס ועיין בספר שב שמעתתא שער א' סוף פרק י"ב ועיין באתון דאורייתא כלל כ"א).

בדרבנן אי צריך בירור

מדברי הפלתי כאן משמע לחלק בין דרבנן לדאורייתא, ועיין בספר מי נדה להגאון ר' שלמה קלוגר י' שדן באשה שמצאה כתם ונטמאת ושהתה כשיעור שתוכל לספור ולטבול אי חייב בשאלה או לא דס"ל שאני כתם דרבנן הוא והוי ס"ס שמא אין הכתם מן החדר ושמא טבלה ואע"פ שאין שתי הספיקות באים בבת אחת מ"מ בדרבנן לא בעינן שיבואו ביחד ונשאר בצ"ע ולפי הפלתי משמע להקל. והנפק"מ תהא בקדרה שאינו בן יומו אי צריך לשאול דסתם כלים אינו בן יומו ואם יש לו עוד ספק אי צריך לברר דכיון דגזירה אינו בן יומו אטו בן יומו הוי גזירה דרבנן.

ובעיקר הדבר לגבי שאלה על ס"ב עיין רמ"א בסי' קצ"ב וברמב"ם י' דאם בא על יבמתו נדה פטור משום טעה בדבר מצוה ואינו רגיל לשאול אותה ע"כ וא"כ גם באשה שאינו רגיל בה ודו"ק.

א. נ"ג ע"ב. ב. בתורת הבית. ג. פ"א מהלכות שחיטה הלכה ו'. ד. הלכות מקואות כלל ג'. ה. סימן נ"ז. ו. סימן ל'. ז. ד' ע"א. ח. בסימן קפ"ד סעיף י"א. ט. וכן עיין בערוך השלחן לעיל בסימן קפ"ד ס"ק מ"ט. י. ועיין עוד בשו"ת כ"ס יר"ד סימן כ"ז בזה. יא. בס"ק נ' שם. יב. י"א. יג. בקונט"א מהד"ת סוף סימן קפ"ד. יד. פ"ב מהלכות שגגות ה"ח.

פשוט 'ודלא כמו שכתב הטו"ז בשם גדול אחד דדוקא לבעלה קאמר אבל אמרה כן לאחרים אפילו בטענת אמתלא אינה נאמנת ובאמת זה אינו' עיי"ש וכוונתו דכל הראיה שהוכיח המהר"ל לחילוקו הוא מלשון ד"לבעלה" ודבר זה דוחה המנח"י מכמה טעמים כמו שכתבנו.

החות יאיר גם כן דן על דברי מהר"ל

ובן ראיתי בשו"ת חות יאיר ^כ שדן באשה שדרה עם בחור בחדר אחד ואמרה שהיא אשתו ואח"כ חזרה בה באמתלא שדרה באיסור והביא דברי מהר"ל והקשה גם כן עליו מגמ' כתובות שהוא מקור דברי המחבר ושם מבואר מעשה באשה שקפצו עליה בנ"א וכו' ואמרו חכמים נאמנת אף שהיו בנ"א הקופצים רבים עיי"ש ויש שחילקו דאף דקופצים רבים היו מ"מ לא אמרה לכולם, וזה תלוי אי אמתלא בעינן גם על דבר הנראה לציבור או דוקא על אמירתה דאם על אמירתה שפיר מובן החילוק.

דן אי יש לחלק דמהר"ל מודה בשאר איסורים

ובספר זכרון יוסף ^{כא} ציין מתוס' סוף נדרים דמשמע דמהני אמתלא אפילו בפני רבים, וכן מוכח בשו"ת מהר"ם פאדווה ^{כב}, ולכן כתב לחדש דדברי מהר"ל נאמרים דוקא לענין גדה ואי אפשר ללמוד ממנה למקום אחר ועדיין צ"ב למה גדה שונה משאר איסור עיי"ש, דיש להחמיר להלכה לחשוש לדברי מהר"ל אם אפשר, ולהלכה כתב החכמת אדם ^{כג} לדחות דברי מהר"ל, וכן כתב בשו"ת אבני צדק יו"ד ^{כד} דשפיר מהני אמתלא אפילו אמרה כן בפני רבים עיי"ש, ומ"מ נראה דאם אפשר יש להחמיר כגון להצניע הדבר בהסתר כמו שכתב הפלתני.

אם יש אופן שמועיל אמתלא גם על מעשה

הפלתני דן כאן אם מהני אמתלא גם על מעשה כגון שראתה דם ולבשה בגדי נדות ואח"כ בירדה שדם מכה הוא ומכריע דגם על זה אינו מועיל עיי"ש, וכן אנו נוקטין לדינא דכן הכריע התבואות שור ^{כה}, ובספר חכמת אדם ^{כז}, ובשו"ת כ"ס יו"ד ^{כז}, ובלחם ושמלה ^{כח}, ועיין בשו"ת דברי חיים.

הטעם דלא מהני אמתלא אחר מעשה

יש הסבר לפרש הטעם דלא מועיל אמתלא אחר מעשה והוא משום שסוף מעשה במחשבה תחילה משא"כ דיבור ולכן

אע"פ שיש ענין לבשר בשורה טובה מ"מ מטעם צניעות יכולה לבשר גם ברמו

הנה בריש פרק תשיעי דברכות גורס הגר"א על בשורות טובות ועל שמועות רעות והוא כי אין לבשר להדיא בשורות רעות אלא לרמו ולכן נקט שמועות ולא בשורות משא"כ בטובה אמר בשורות שמצוה לבשר בשורות טובות ע"כ, והנה אשה שטבלה זה בשורה טובה שיצאה מסומאיתה ונכנסת להיות ראיה להביא ילדים צריכה לבשר להבעל ולא להגיד ברמו ולכאורה לכן כתב השו"ע עד שתאמר לו טבלתי בלי שאלת הבעל ומ"מ אם קשה לה להגיד לו מחמת דרך ארץ וצניעות יכולה לבשר לו גם בדרך רמו דאין לך דבר גדול יותר מצניעות שבוכות זה נגאלו ממצרים ויגאלו בעתיד לבוא בכ"א.

כק"ב

דברבי מהר"ל דהטעם דלא מהני אמתלא אחר מעשה של לבישת בגדי גדה משום דרבים אינם יודעים מהאמתלא

כתב הטורי זהב ^{טו} בשם הרב ליב מפראג (מהר"ל) שכתב בביאורו על הטור ליישב (קושית הטור) למה לא מהני אמתלא אחר מעשה דשאני הוחזקה גדה בשכנותיה דלא מועיל אמתלא אח"כ דלאו כו"ע ידעי מן האמתלא ואם כן על מה סמכה כשהחזיקה עצמה נגד כולי' עלמא מה שאין כן באומרת לבעלה טמאה אני אפשר שסמכה עצמה שאחר כך תאמר לו את האמתלא ע"כ וכתב הטו"ז ותידון נכון הוא.

המנחת יעקב דוחה דברי המהר"ל מחמת כמה נימוקים

והמנחת יעקב ^{טז} כתב על דברי המחבר שכתב אמרה לבעלה" טמאה וכו' נראה דלאו דוקא נקט לבעלה אלא שדיבר בהוה שאין מדרך צניעות לגלות טומאתה וטהרתה אלא לבעלה, ורמו לדבר אין דורשין בעריות בשלשה וכן נקרא דבר זה דברים שבינו לבניה, וכן במקור הדין בש"ס בכתובות י' לא הזכיר לבעלה כלל וכן מוכח שם מאותו סוגיא דאמרה מקודשת אני ואח"כ אמרה פנויה אני דמשמע שם דאפילו החזיקה את עצמה נגד אחרים נמי דינא הכי וכמבואר באבעה"ו י"ח.

ובן משמעות הטור בתמיהתו על הרמב"ן אף שהוא עצמו כתב אמירה לבעלה אלא דלאו דוקא קאמר, וכן דעת הרשב"א כמו שכתב הב"י, וכן משמע בתשו' הרמ"א י' וכל זה נראה לי

טו. סק"א. טז. בתוה"ש סק"ג. יז. כ"ב ע"א. יח. סימן מ"ז סעיף ד'. יט. סימן ב'. כ. סימן קל"ח. כא. סימן ח'. כב. סימן ל"ד. כג. כלל ק"ט סימן ג'. כד. סימן ע"ו. כה. סימן א' ס"ק ע"ח. כו. כלל ק"ט סוף סימן ג'. כז. סימן פ"ח. כח. סימן קצ"ה ס"ק י"א.

או דיותר סברא שאינו נכשל בעוף כיון דרוב סימן בעוף כשר ולכן לא חיישינן כ"כ לטריפה).

לפלפל על הפלתי דהוי התראת ספק

בראיה דהתראת ספק שמייה התראה, הערני ח"א מדברי התוס' גיטין ל' ד"ה ואפקיענהו דאין חוששין להתראת ספק בנויר ששותה יין דמוקמינן אחזקה שלא ישאל עליו וא"כ הכא ג"כ למה מיקרי התראת ספק דלמה נחשוש שמא תאמר אמתלא, ואמרתו לו לחלק דהתם לפי המצב והדין מגיע לו עונש רק השאלה אם הוא ישאל כדי לבטל מעליו העונש ע"י שאלה אמרינן העמד דבר על חוקתו משא"כ אם יש לה אמתלא כבר בשעת המעשה ואינה צריכה לחדש לנו יותר רק מגלה לנו אח"כ מה שהיה לה במחשבה בשעת מעשה כשלבשה בגדי נידות ולכן אינו דומה להא דהנ"ל.

דעת הרמב"ם דהתראת ספק שמייה התראה

דעדר שמעתי להקשות לפי שיטת הרמב"ם ל' דהתראת ספק שמייה התראה ועיין לעיל בהל' תערוכות ל' בדברי הפלתי ובביאורים שם עיי"ש.

בביאור הגמ' דבעלה לוקה משמע דלא מהני אמתלא דאל"כ הוי התראת ספק

הפלתי לו הביא הוכחת הרמ"א בתשו' לו דהוחזקה נדה בשכנוותיה לא מהני אמתלא דאל"כ היאך לוקה משום נדה הא הוי התראת ספק שמא תחזור ותתן אמתלא ע"כ ועוד מקשה שם הרמ"א ל"י למה אמרו הוחזקה נדה בעלה לוקה ולא אמרו דהיא גם כן לוקה עיי"ש מה שתירץ, וראיתי בשו"ת בית שיערים יו"ד ל"ט שכתב ליישב קושית הרמ"א דהנה תוס' במס' כתובות מ' מביא דלא מקרי התראת ספק אלא אם גם למותרה עצמה הוא ספק ססבור עדיין יש שהות ביום אבל הכא העדים יודעין שמעדין שקר עיי"ש ולפ"ז י"ל דהיא גופא אתי לאשמועינן דהוחזקה נדה לוקה ולא הוי הת"ס דלא מהני אמתלא וא"כ לא הוי יכול למנקט דהיא לוקה דבזה לא הוי שמעינן דלא מהני אמתלא אלא הוי אמינא דמשו"ה לוקה ולא הוי הת"ס משום דלמותרה אין ספק שהרי היא יודעת שהיא נדה ולא תחזור ותתן אמתלא ולהכי נקיט בעלה לומר דלא מהני דאל"כ הוי ספק גם למותרה עיי"ש.

ג"כ יכול לחזור בתוך כדי דיבור מדבריו מכיון דלאמרה אין אדם משקיע כל כך כמו במעשה ולכן אם עשה מעשה אינו נאמן באמתלא אף שהיא מוצדקת, אבל יש עוד הסבר לפרש והיא בביאור מה שאמרו לדון דדיבור שאדם אמר יכול להתבטל על ידי דיבור אחר וכפי שאמר ר' יוחנן האומר לאשה הרי את מקודשת לי לאחר ל' יום ובתוך ל' יום חזרה בה האשה ואמרה אין רצוני בו מהני החזרה דאתי דיבור ומבטל דיבור וכן השולח גט לאשתו ופגע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתי לך בטל הרי זה בטל וכן בתרומה אבל אם חלה כבר הקידושין או הגט לא אתי דיבור ומבטל מעשה דדיבור אין כוחו כמעשה ולכן מי שחוסם את הבהמה מלאכול בשעת דישתה כגון שהיתה שוחה לאכול וגער בה אינו עובר על לאו דלא תחוסם שור בדישו לפי ריש לקיש דקיי"ל כמותו ואפי"ר יוחנן דס"ל דעקימת שפתיו הוי מעשה כמו שהסביר רש"י בסנהדרין ט" ד"ה עקימת שע"י שעומק ומנענע בשעה שהוא מדבר מקרי מעשה מ"מ מודה דשאני עדים וזממים שאין בה עקימת שפתים אלא קול היוצא בגרון בלי הקצת שפתים ובלא עיקום הפה ובלא שימוש שאר האותיות אלא אותיות הגרון בלבד והם אהח"ע כגון שיעיד בקבלת דברים שחבירו מעיד ויאמר איה או אין שמוה משמע שמסכים וכיון שיש אופן לפטור אומרים לפטור בכל אופן עכ"פ לדין דקיי"ל דדיבור אינו כמעשה בוודאי שמוכן הסברא דלא אתי דיבור ומבטל מעשה אלא דדרך הראשון נראה יותר דהרי למה אם אמרה נדה אני לא מחשב דיבור שחל כבר ושנית שם דן בדיבור עם מעשה ביחד ובוודאי אינו דומה הדברים אלא שיגרא דלישנא בסברא יש להשתמש.

חילוק זה לחלק בין מעשה לדיבור יש לכאר סתירה בדברי המחבר

בסברא זה לחלק בין דיבור למעשה כתב בשו"ת בית שיערים יו"ד ל' ליישב קושיא ממה דמבואר בחולין לא דכותי שחתך כזית בשר ונותן לו לאכול מותר לאכול משחיטתו אם הוא גם אכל ממנו והרי קיי"ל בחו"מ ס' ל"ג ל"ב דאם עדים העידו כשהיו קרובים ונתרחקו אינן יכולין אח"כ להעיד משום דעביד איניש לאחזוקי דיבוריה שלא יהא כשקרן והכי גמי נימא כיון דהכותי כבר אמר על הבשר שהוא כשר עביד לאחזוקי דיבוריה ולאכול אח"כ ממנה, ולפי הנ"ל אתי שפיר דאע"פ דעביד לאחזוקי דיבוריה היינו בדיבור ולא לעשות מעשה. (ועוד י"ל דכותי בשר היינו מבשר עוף וס"ל דאין לשחיטה לעוף מה"ת

כט. ס"ה ע"א. ל. סימן כ"ג. לא. דף ג'. לב. סעיף י"ב. לג. ע"א. לד. פט"ז מהל' סנהדרין ה"ד. לה. סימן צ"ח ס"ק י"ב. לו. ס"ב. לז. סימן ב'. לח. הביאור בטו"ז כאן ס"ק ד'. לט. סימן רמ"ז. מ. דף ל"ג.

אחזקה שלא יחזור דהרי על תחילת חזקה אנו מסופקין שמא לא החזיקה עצמה בנדה אלא דהיה לה איזה אמתלא ואין כאן חזקה כלל ואלא מאי משום אמתלא אינה מחזקת עצמה לנדה וא"כ כל זמן שאינה חוזרת ומגדת אמרינן דהאמת כמו שהחזיקה עצמה ומוקמינן אחזקה שלא תחזור ותגיד.

רמז שהביא ראייה מע"א בסוטה שאין יכול לחזור ולהגיד נ"ל דלא דמי דהא דאמרינן ע"א דינו כשנים היינו באיסור ערוה אבל באיסורין דעלמא דסגי בחד כי אתי ואכחשיה הוי הכחשה כחד נגד חד ולפ"ו הנה אף אם לא חדשה התורה אם לא יגיד לאשמועינן כיון שהגיד אינו חוזר ומגיד והייתי אומר דחוזר ומגיד מ"מ אם היו ב' עדים מעידין שראובן לזה מנה משמעון ואחד חוזר ומגיד אח"כ שלא לזה לא היה נאמן דהרי דבריו של אחד במקום שנים כמו אם היה מכחישינן ע"א דעלמא ולפ"ז בע"א בסוטה כיון דהאמינה תורה אותו כשנים ואין ע"א יכול להכחישו חזרתו נמי לא מהני דהרי דבריו של אחד במקום שנים אבל בע"א באיסורין כיון דע"א דעלמא יכול להכחישו הוא נמי יכול לחזור ולהגיד עיי"ש ועיין שם לקמן יי שחזק דבריו עיי"ש.

הטעם דלא נחשדו בנות ישראל לשמש נדה

לשון הפלתי כי לא נחשדו בנות ישראל לשמש נדה ע"כ והטעם, א) דיש להן חזקת כשרות, ב) ועוד טעם י"ל דאיסור נדה שהיא איסור כרת חמור להו לאינשי, ג) ובפרט דבנים הגולדים מביאת נדה לוקין וחולין ויש אמרים בצרעת וחלשין הם יי וכן מבואר במדרש בתנחומא יי אם שמש אדם את אשתו בימי נדותה הבנים לוקין בצרעת וצא וראה מה יצא עם חם והוא משום ששימש בתיבה כל שכן עם נדה וכן כתב ברבינו בחיי פרשת תזריע יי ונסמכה פרשת נגיעים לפרשת יולדת ללמדך שכל מי שאינו נשמר מן הנדה יהיה הולד מצורע וכן כתב הרמב"ן פרשת אחרי יי ובוה אין להקשות על חז"ל ששאלו יי מפני מה אמרה תורה נדה לו' ימים ותל' כדי שלא יהא רגיל וקץ בה הרי תיפוק ליה דוה פוגם בילדים וי"ל דהשאלה היתה למה אם ראתה יום אחד טמאה ז' ולא טומאת ערב וכדומה ועיין מנח"ב בתורת השלמים יי.

ב. והנה עיין ברשב"א בתורת הבית מ"א שכתב אלא אפילו נתנה אמתלא לדבריה אינה נאמנת דכודאי נדה משיינן לה דאמר רב יהודה הוחזקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה משום נדה ומלקי עלה כודאי נדה משיינן לה ע"כ והקשה התבואת שור מ"ב והרי אף באומרת טמאה אני לוקה ומהני אמתלא אם כן למה כאן לא מהני מ"ג, ובספר שב שמעתתא מ"ד הביא בשם תשו' חוט השני דכוונת הרשב"א להוכיח דאי נימא דמהני אמתלא היאך לוקה הא הוי התראת ספק עיי"ש דלא בעינן לומר דה"ס אלא כוונתו דאין איסור ברור למלקות ועיין גם בחו"ד ביאורים מ"ה.

במחלוקת בע"א החוזר ומעיד בבית דין אי הוי כחוזר ומגיד או לא

עיין חוות דעת שיצא להסביר הטעם דבלבשת בגדי נדה לא מהני אמתלא כיון שנאמנת בתורת ע"א נאמן באיסורין וכיון שהחזיקה עצמה לנדה בפני רבים הוי כאמרה בפני בית דין וא"י להחזיר ולהגיד אפי' באמתלא משא"כ בטבח מ"ו דאינו נאמן רק מטעם שויה אנפשיה חד"א לכן מהני אמתלא אפילו בשעשה מעשה עיי"ש.

ורקשה הבית שערס בתשו' יו"ד מ"ז על ראיות החו"ד דע"א באיסורין א"י לחזור ולהגיד דמה שהביא ראייה מחו"מ מ"ה גבי ע"א לשבועה דאינו חוזר ומגיד י"ל דשאני התם דבעינן שיהיה ראוי להצטרף עם עוד אחד לחייבו ממון וכמו ששנים מחייבין אותו ממון ע"א מחייבו שבועה וכמו שכתב הרמב"ם מ"ט דבכל מקום שע"א נאמן גם פסולי עדות כשרים חוץ מע"א לשבועה שאין פסולי עדות כשרים דבעינן שיהיה ראוי להצטרף עם אחר לחייבו ממון וכמו ששנים בממון אינם חוזרים ומגידים הוא הדין אחד בשבועה.

רמז שהביא ראייה מרמב"ם י' דלוקין על איסור שהחזק בע"א ואי יכול לחזור ולהגיד הא הוי התראת ספק ולמה לוקין עיין תוס' מכות יי ובגישתי יי ועוד מקומות דמוקמינן אחזקה וא"כ ה"נ מוקמינן ליה שלא יחזור ויגיד ושפיר לוקין על איסור שהחזק ע"פ ע"א ולא הוי הת"ס כלל.

רמז שכתב הרמ"א בתשו' דלא מהני אמתלא דאל"כ הוי הת"ס היינו דאי הוי מהני אמתלא לא היה אפשר לומר דמוקמינן

מא. בית שביעי שער שני. מב. בסימן א' ס"ק ע"ח. מג. ועיין גם בדבריו במס' קידושין פ' ע"א. מד. שמעתתא ו' פ"י. מה. סק"ה. מו. בסימן א'. מז. סימן ר"ג. מח. סימן כ"ט. מט. פ"ה מהל' עדות. נ. פט"ז מהל' סנהדרין. נא. דף ט"ו. נב. דף ל"ג. נג. סימן ר"ד. נד. עיין מסכת כלה. נה. פרשת מצורע. נו. י"ג ב. נז. י"ח י"ט. נח. במס' נדה ל"א ע"ב. נט. ריש סימן קפ"ג.

אי יש איסור אשת איש בנדה

ובפרט לפי שיטת הצנפת פענח דאם בא על אשתו נדה יש בה איסור אשת איש והוא דיש היתר נשואין בשעת טהרה ובשעה שהיא נדה חזרה איסור אשת איש דהרי ע"י אירוסין נאסרת על כל העולם וגם עליו וע"י נישואין יש היתר לבעל, וציינו ס' מקור לדבריו בספר אבודרהם ס"א שהביא פירוש הרא"ש ברבי יצחק אב"ד שפירוש ואסר לנו את הארוסות" דכתיב חופה מדאורייתא מדרדשינן כי יהיה נערה בתולה ולא בעולה מאורסה ולא נשואה ואמרין מאי נשואה אי לימא נשואה ממש היינו בתולה ולא בעולה אלא נשואה שלא נכנסה לחופה ולא נבעלה ש"מ דארוסה אכתי מיהסרא מסירה לחופה וכיון דבעינן מסירה לחופה ש"מ לא קניא לה לגמרי הלכך הוי ליה כארוסת אחר לגביה ואסורה ליה כדין אשת איש עיי"ש משמע כדיון דאסורה עליו הוי ליה כאשת איש של אחר, עיי"ש אף שדוחק לפרש כן דקשה למה אין הבנים ממזרים כמו בנים שנולדו מאשת איש ואפשר דאמרין סברא רוב בעילת הלך אחר הבעל דסברא זו אמרינן לדעת הרבה פוסקים גם כשהבעל לא נמצא לפנינו ואם כן הוא הדין בנידון דידן ומ"מ באשה שלא טבלה אע"פ שלא פקעה ממנה לגמרי טומאת נדה מ"מ אחר ספירת ז' נקיים י"ל דפקעה ממנה הענין של נדה וכמבואר סברא כעין זה במל"מ פ"ו מהל' איסור"ב הל' כ"א עיי"ש הטיב.

ובספר בית הלל ביו"ד שם הקשה באופן אחר דהרימ"א סותר את עצמו, ביו"ד ס"ט מחמיר בחיבוק ונישוק והכא ע' מקיל, ומחלק דאיסור אבילות קילא להו לאינשי ומזוללי להו משא"כ איסור נדה עיי"ש הרי דס"ל דאף דאיסור קריבות קילא להו לאינשי ומזוללי בה משא"כ איסור נדה עיי"ש הרי דס"ל דאף דאיסור קריבות אינו חמור כ"כ לאינשי מ"מ לא יבוא לתשמיש ואם נימא כמו שכתבנו בכונת הפלתי דבא לאפוקי קריבות אם כן יש לומר כסברת בית הלל דאפי' אם מזוללי בקריבות מ"מ לא יבואו לשמש ויש לפלפל עדיין.

אי יש לחלק בין זמן וסתה דאז אינו מועיל אמתלא לעבר זמן וסתה דמועיל אמתלא

הפלתי מחלק בין זמן וסתה לעבר זמן וסתה עיי"ש וכדבריו איתא במאירי כתובות ע"י ועיין חכ"א ע"י, ובשו"ת אמרי אש יו"ד ע"י ובשו"ת ברית אברהם ע"י, ועיין מהרש"א כתובות ע"י ד"ה האומר פתח פתוח שהאשה שלא בשעת וסתה לא שכיח שתראה דם וכן כתב הב"ש ע"י, ועיין שב שמעתא ע"י שכתב בפירוש כדברי הפלתי ועיין שו"ת כ"ס יו"ד ע"י דמועיל אמתלא גם בימי וסתה ועיין הפלאה כתובות ע"י ודעת מהרי"א אסאד בחידושי כתובות פ' אחרת.

אין לשמש בפני שום מין

במה שכתב הפלתי דהבעל מותר לשמש עמה בהסתר דבר לכל יודע לאיש עיי"ש כוונתו בזה דדאי אין לשמש בפני שום מין אפילו קטן וכמבואר בנדה פ"א ובשו"ע או"ח פ"א מבואר דאסור לשמש בפני כ"א אם הוא ניעור ואפי' ע"י הפסק מחיצה אסור אמנם אם הוא ישן ואינו יודע מתשמיש מותר וממדת חסידות מבואר דאפי' בפני בהמה אין לשמש כמבואר בפוסקים עיין בעולת תמיד פ"ג, ועיין דרכי משה אבעה"ז פ"ג, ובבית שמואל שם פ"ה, ובמנח"י פ"ו ואם כן למה כתב כאן אין לשמש עמה רק בהסתר דמשמע דוקא כאן יש חיוב הסתר דבר אלא צ"ל דהכונה שאין להם לנגוע בפרהסיא ולעשות מעשה קריבה שמעיד שיעשו תשמיש וכ"ש שאסור להם לספר שאנו משמשין היום שדבר זה אינו אסור מעיקר הדין באשה סתם או י"ל הדין

אי דוקא לשמש נדה אבל קריבות לא מדקדין כ"כ

ועוד יש לדון אי כוונתו דוקא לשמש נדה יש לדקדק לאפוקי שאר קריבות דאין מדקדין בכך דהרי מצינו בס' קפ"ד ס"ב דנחלקו הראשונים בקריבות בעונה הסמוך לוסתה מה דינה דדעת רש"י והרשב"א והראב"ד והמ"מ ס"ג בשם הרמב"ן ס"ד ובהגמ' ס"ה בשם בעה"ת להקל בקריבות, ולעומת זה דעת התרומת הדשן ס"ו לאסור כל מיני קריבות ולפי הבנת הב"י יש לחלק בין מיני קריבה שקרובין לתשמיש כגון חיבוק ונישוק לשאר מיני קריבות והב"י מדעת עצמו ס"ל להקל והט"ז מכריע ס"ו לאסור והביא ראיה מהל' אבילות בס' שמ"ב עיי"ש ודחה המנח"י בתורת השלמים ס"ח את אריתו דשאני אבילות שהחמירו שעדיין לא בעיל ותקיף יצריה ולכן צריכה שמירה עיי"ש.

ס. עיין במשנ"ה חלק ו' סימן ר"ז. סא. הלכות קידושין. סב. סעיף ב'. סג. פ"ד הל' י"ב מהל' איסור"ב. סד. פ"ה מהל' נדה אות י'. סה. שם אות ח'. סו. ס' ר"ג. סז. בסק"ג. סח. סק"ד. סט. סימן שפ"ג. ע. סימן קפ"ד סעיף י'. עא. ע"ב ע"א. עב. כלל קי"ג סימן י'. עג. סימן ע"א. עד. סימן נ"ח אות ז'. עה. ט' ע"א. עו. סימן ס"ח סק"ג. עז. שמעתא ג' פרק י"ב. עח. סימן פ"ו. עט. כ"ב ע"א. פ. ב' ע"א. פא. י"ז ע"א. פב. סימן ר"מ סעיף ו'. פג. שם סק"ה. פד. סימן מ"ב סק"ד. פה. ס"ק י"ב. פו. מצוה שס"ה.

יתעלה וזה כונתו לקיים זרע אלים למטעו עם אשה יראת אלקים אשר היא לאשה לעזר והיא לבעלה עטרה ונור וזאת היא לפני השם יתעלה אהובה וכמה טובה אשה טובה שהתורה נמשלה בו והבורא יתעלה הרבה בהן מצות והגדיל בהן תורה להוביל שי לפני סופרים למורא להיות קדש ליושבים לפני ה' יתעלה אתגנה וסחרה ואדוננו אדון כל הנביאים (משה) נצטוו בפרישתו וגם אנו נצטוינו לגדולה להסתר בטבילה רבותינו ז"ל הרבו טבילות לאחוז במעלות אף כי הרוצה לזכות בתורה שצריך להוסיף בפרישה להתקדש בימי נעורים אף כי בישיבה ע"כ.]

דוד דרך אגב אציין מה שהקשו המפרשים הא אסור לשמש עמה בשני רעבון והיאך שימש עמה ויש כמה תירוצים בזה ונ"ל דלכן לא חשש יצחק שידוע לעין כל ששימש עמה ע"י חלון דכיון בשני רעבון עסקינן אף אחד לא יסתכל אחריו ולכן בבית מקרי כבר בסתר ודו"ק.

דבר שאסור לעשות כן מחמת חזקה או רוב ואינו כן באמת אי מותר בצינעא

כתב הפלתי כאן דהבעל מותר לו לשמש עמה בהסתר דבר לבל יודע לאיש כי קמא שמיא גליא ע"כ הנה ראוי לציין דברי הבכור שור במס' יבמות ג' בעדים שהעידו על חתיכה שהוא חלב ויש אחד שידוע בבירור ששקר העידו אי מותר לו לאכול בצינעא מאותו חתיכה וכתב לתלות בפלוגתא של הרמב"ם והראב"ד ז"ל שלדעת הראב"ד שהלכה כר"י שאדם נאמן על עצמו יותר ממאה עדים מותר לולאכול בצינעה אבל לפי הרמב"ם אסור ומסיים דאין להקל אלא לצורך גדול" כן האומר דבר זה אסור ועדים מכחישים אותו דקיי"ל שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא ואינו נאמן באמתלא גרוע לא יאכל גם בצנעה כי אם לצורך גדול עיי"ש אבל יש שהבינו דגם הרמב"ם שהחמיר, החמיר רק לגבי קרבן ולא לגבי איסור.

בביאור החו"ד כל דבר שאסור לעשות מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור

החו"ד צ"ה מסביר שחו"ל לא עשו כאן הדבר לאיסור רק מלקין אותם משום דלא מהימני נגד עדים ע"כ בחדרי חדרים באין רואה מותר.

דעוד י"ל לפי מה שכתבו הראשונים דאף דאסור בחדרי חדרים מ"מ משום שמחת יו"ט התיירו עיין רמב"ם ז"ל ובספר מלא

באו"ח אינו איסור גמור אלא דינא דצניעות משא"כ הכא איסור גמור הוא והראשון נראה עיקר.

על מה כתב דאבימלך ראה בחלון דהכמה

ראוי לציין דברי הח"ס בתשו' יו"ד פ"י דהקשה עליו דלמה יסתיר הכתוב ויכתוב לשון מגונה ויסתיר בתוכו האמת אלא אין מקרא יוצא מידי פשוטו וחלון ממש הוא ואם נרמז גם כן בחמתו י"ל דאבימלך לא ראה אלא כדרך ולא כמחול בשפופרת פ"י ויכול לומר שלא שימש עמה אלא רק ישן בקירוב בשר בעלמא אבל בחלון חכמתם הבין דאש בנעורת ואינו דולק ע"כ.

[**רבקשור** של חלון לענין הנ"ל אצל יצחק יש לומר בהקדם מה דאמרו צדיקים אם אדם מתקדש בקדושה שיוכיר לו יום המיתה שלא יתגרה בו היצה"ר בשעת עשיית אותו מעשה או לאחר מאה ועשרים יהיה לא טעם של מיתה שם בקבר וכן להיפוך ח"ו, ואיתא בספר מצודת דוד"ט (להגאון ר' דוד בן ר' משה דיין ווילנא - אלטונא תצ"ו) שהביא דברי הגמ' במס' ברכות ז' כינור היה תלוי בחלון" של דוד וכיון שהגיע חצות לילה היתה רוח צפונית מנשבת בו והוא מנגן מאליו ותמה למה דוקא בחלון ולא במקום אחר והענין הוא לפי מה דאיתא בילקוט שמעוני צ"א בשם פרקי דר"א זב ר' חנינא בן דוסא אומר אותו איל שנברא בין השמשות לא יצא ממנו דבר לבטלה גידין של איל אלו עשרה נבלים של כינור שהיה דוד מנגן בהן עורו של איל - היה אזור מתניו של אליהו זכור לטוב קרנו של איל - שמאלו שתקע בו בהר סיני ובקרנו ימין עתיד לתקוע לעתיד לבוא, וראיתי בספר שכולם שהיה להם נגיעה מזה האיל לא שלט בו המות ומשום שתקע בשעת מ"ת מקרן שלו וכתבי חרות על הלוחות דאז לא חטאו ישראל בעגל לא שלט בהם מלאך המות משום ששמעו קול שופר של איל ודוד מלך ישראל חי וקים משום שהיה לו מן הנימין של האיל ואלהו זכור לטוב משום שהיה לו מן עורו חי לעולם ולעתיד ג"כ יהיה תחיית המתים ע"י קרן של איל ומשום זה לא ישן דוד כי אם שתין נשמי שלא יטעום טעם מיתה, ולכן תלה הכינור בחלון לפי שעל פי הרוב בא המות דרך החלון עיי"ש, וזה שראה אבימלך בחלון דוקא שיצחק התנהג בצורה עליונה שאין בו הפגם של מיתה וכדלעיל, וזה לשון בעל הרא"ה בהקדמה להשגות על תורת הבית ואשרי השומר מהן הוא הקדוש כי אם לעתים מזומנות כעושה ומקיים מצות רבו רב מחולל כל יתברך ותהא לשם האל

פז. סימן ט'. פת. עיין אבהע"ז סימן י"א. פט. פ"ה מהל' יו"ט ה"ד. צ. ג' ע"ב. צא. פרשת וירא - רמז ק"א. צב. פרק ל"א. צג. פ"ז ע"ב. צד. בפ"א מהל' שוגגות ה"ח. צה. ביאורים ס"ק ב'. צו. פ"ה מהל' יו"ט ה"ד.

סירכות ע"כ הקילו אם נאבדו משא"כ בשאר בהמות, והכרעת הרמ"א קי להקל בגדיים וטלאים או במקום הפסד גדול.

וזהו כוונתו שכתב להקל אם נאבדו הריאה, א) דקאי בהפסד גדול, ב) או בגדיים וטלאים, ג) או כוונתו לפי כללי הלכה דהיכי דמקילין בהפסד מרובה משמע שזהו עיקר השיטה.

סיבת עין הרע לפי הרמב"ם אינה נחשבת לאמתלא

הרמ"א בתשו' הביא חשש לעין הרע מחשב אמתלא עיי"ש ועיין מדרש רבה בראשית ק"ח הובא ברש"י ק"ט וכן בבבלי הטורים שם דשרה היתה עקרה וכשהגר הרתה, בכניסה בה שרה עין הרע והפילה עוברת וגם כאשר חזרה וילדה את ישמעאל אמרה גרש את האמה הזאת ואת בנה מבואר במדרש קי על הפסוק שם על שכמה ק"א ששרה הכניסה בו עין רעה וישמעאל נחלה ולא יכול היה ללכת ברגליו וכן בפרשת העקידה מובא במדרש שם ק"ב עה"פ וישב אברהם ק"ג אחר העקידה והקשה ויצחק להיכן הלך, אמר רבי חנינא שלח אותו בלילה מפני העין ועיין במדרש רבה בראשית ק"ד ובספר פרקי דר"א קט"ו דיעקב פחד מעין הרע מעשו הקדים אותה ואמר הילדים דהרי מספר חמש נגד עיה"ר כידוע קט"ו ובמס' ב"מ ק"ז תשעין ותשע מתים מעיה"ר ולהלכה בס"י קמ"א ק"י אין מניחין לקרות ב' אחים זה אחר זה משום עין הרע ובשבת יוצאת בקשר שעושיין לרפואת קיטוף עין הרע שלא ישלוט גם במקום שאין עירוב ועיין בס"י ש"ג ק"ט ובס"י ש"ה קכ.

ומכאן יש להעיר ממה שכתב הרמב"ם בתשו' פאר הדור קכא שאלו דברי חסידות שלא יהיה אדם עוין בעין רעה את חברו אבל אין בכוחו להזיק והראב"ד חולק עליו בהל' שכנים קכ ועיין רמב"ן קכ"ג ומאירי ב"ב קכ"ו ולפ"ד האיטור למנות את ישראל אינו משום עיה"ר כמו שכתבו הרבה ראשונים ועיין בדבריו ק"ה השדים והרוחות וכשפים "ולחשים" הכל שקר וכזב ולפי דבריו אין כאן היתר של אמתלא לכאורה אבל לדין שפיר חוששין לעין הרע להלכה כמו שציניתי ועיין גם ביו"ד הל' מילה ס' רס"ה ק"י בפרישה סק"א שאין לברך על שני מילות ברכה אחת ולמולם כאחת משום עין הרע וכן הקשה הטו"ז למה הרמ"א

הרועים צ"ד הוא הדין בכל דבר מצוה מותר והנה תשמיש לצורך פו"ר היו צורך מצוה ומ"מ בעינן לדברי החו"ד לפי דעת הראב"ד בהשגות על הרמב"ם וכן הוא דעת בעה"מ בביצה צ"ח ועיין גם בלח"מ לדעת הרמב"ם שם, ובשו"ת כנסת יחזקאל או"ח צ"ט משמע דלא ס"ל כהחו"ד.

ועוד י"ל דבחדרי חדרים אסרו רק מטעם גזירה שמא יעשה כן בשוק עיין שער המלך ק ולכן כיון שאין חשש שיעשו תשמיש בשוק אין לאוסרו בחדרי חדרים ויש לדחות קצת דשאני התם דרה"ר הוא החסרון משא"כ הכא אין התשמיש החסרון רק הידיעה שזה אפשר להודיע לרחוב שתלוי בהגדה שלהם.

ביאור דברי הפלתי שכתב אם נאבדו הראיה מקילין

הפלתי כתב דל מעשה שלו ודל אמירתו הא בהמה בחזקת היתר ואין כאן חשש טריפות כלל כי אין חוששתו לשום י"ח טריפות ואפילו בסירכא אם נאבדו הראיה מקילין ע"כ.

דברי לבאר כוונתו נקדים הדין דרוב בע"ח בחזקת כשרים הם ואינן צריכין בדיקה שמא יש בהם אחד מן הטריפות שהולכין אחר הרוב ומכל מקום מבואר ברש"י חולין ק"א דשאני ריאה דחכמים הצריכו לבדוק אותה אחר שחיטת הבהמה לראות אם אינו טריפה וכן פסק המחבר בשו"ע יו"ד ק"ב וחז"ל אמרו על זה במס' ביצה ק"י נטיעה מקטע רגליון דקדביא ופי' רש"י נטיעת ערלה שאמרה תורה להמתין שלש שנים מלאכול הפירות מקטע רגלי הקצבים הממהרים לאכול קודם הפשט וניתוח לפי שפעמים ע"י בדיקת הריאה רואין שזה טריפה, והטעם שהחמירו לבדוק בה לפי שהטריפות מצויות בה כמבואר ברש"י חולין הג"ל ק"ד, ואם נאבדה הריאה נחלקו הראשונים מה דינו, דעת רש"י בחולין ק"ה דכשרה, דהבהמה משעת שחיטה בחזקת היתר עומדת, ומ"מ לעומת זה דעת הבה"ג ומרדכי בשם ראב"ן ק"י דסברא זה לא אמרינן בריאה והש"ך הוסיף עוד דאע"פ דבחזקת היתר עומדת מ"מ בתקנתם בחיוב בדיקת הראיה תקנו שתהא גם בדיעבד ודעת ספר התרומה לחלק בין גדיים וטלאים שבהם אין שכח

צז. ערך מראית העין. צח. ט' ע"א. צט. סימן י"ג. ק. פ"ה מהל' יו"ט ה"ד. קא. י"ב ע"א. קב. סימן ל"ט סעיף א'. קג. כ"ה ע"ב. קד. ועיין בפמ"ג בפתיחה לסימן ל"ט. קה. וכן דעת הרא"ש שם פ"א סימן ט"ז והרשב"א שם ור"ן שם. קו. בפ"א דחולין סימן תק"פ. קז. בסימן ל"ט סעיף ב'. קח. מ"ה. קט. ט"ז ה'. קי. שם נ"ג. קיא. כ"א יו"ד. קיב. פרשה נ"ו. קיג. כ"ב י"ט. קיד. פרשה י"ח. קטו. פרק ל"ב. קטז. ועיין תרגום יונתן ורש"י עה"פ בתוך הבאים בראשית מ"ב ה' ובמד"ר שם פרשה ע"ו ח'. קיז. ק"ז ע"ב. קיח. סעיף ו'. קיט. סעיף ט"ו. קכ. סעיף י"א. קכא. סימן מ'. קכב. פ"ב הל' ט"ז. קכג. ב"ב ד' ע"ב ובר"ן. קכד. ס' ע"א. קכה. בפ"א מהל' ע"ז הל' י"א והל' ט"ז. קכו. סעיף ה'.

דיש קולא בממון שניתן למחילה ויש חומרא בממון שהעובר עליה נקרא רע לשמים ורע לבריות משא"כ באיסור אינו אלא רע לשמים בלבד ק"ל.

אשה יש לה נאמנות על עצמה באיסור נדה אע"פ שאתחזק איסורא

עיינן תוס' יבמות קל"ח ד"ה ברי ובמס' גיטין קל"ט ועוד ראשונים דהא דאשה נאמנת באיסור נדה לפי דברי חז"ל במס' כתובות ק"מ דמבואר דמקרא וספרה לה" לפינן דאשה נאמנת על נדתה וילפינן מיניה לכל התורה כולה דע"א נאמן באיסורין עיין בדבריהם, והרמב"ן מתלק קמ"א דאי אפשר ללמוד מהתם לשאר מקומות דשאני התם דנאמנת גם באיתחזוק איסורא, משא"כ עד אחד אינו נאמן באיתחזוק והטעם דהכא נאמנת, א מתוך שנאמנת על עצמה נאמנת נמי לבעלה, ב א"נ שאני נדה דאי אפשר שתביא עדים לפסיקת זבתה ונדתה ולספירתה ולטבילתה לכן האמינה התורה קמ"ב.

וצ"ב דברי הרמב"ן במה שכתב דנדה דאי אפשר בעדים" הרי מבואר קמ"ג דסומא וחרשת פקחת בודקת להן עכ"ל דאפשר בעדים וכן כתב בה"ח קמ"ד דהו"א דבעינן נשים שיעידו שטבלה ולא תהא נאמנת על עצמה (ובהלכות גרים מבואר יותר דלא רק נשים מעידין אלא דגם אנשים מעידין על טבילתה לגבי בית דין ובמק"א כתבנו מזה אי בעינן שהדיינים יעמדו שם כדי להראות ממש או לעמוד מרחוק קצת), וידוע דבמקום דאין אנשים מצויין שם נאמנת נשים כמו שכתב התרומת הדשן קמ"ה ואפשר דכוונת הרמב"ן דאי אפשר שתביא עדים, היינו משום דהתורה דרכיה דרכי נועם ואם אתה מצריכה לכל דבר עדים נמצא אתה מחריב עליה עולמה דכל היום צריכה לחפש עדים כדי להראות להם דכבר הפסיק ימי נדתה וכו' וכו' וכיון שכן מסתברא דהתורה לא חייבתה לקחת עדים. אבל יש לומר בעוד אופן והוא לפי מה שכתב הגאון בהפלאה באבעה"ז בק"א קמ"ו בשם הח"מ שם הוחזקה נדה בשכנותיה היינו שהשכנות נאמנות להעיד עליה שלבשה בגדי נדה עיי"ש והקשה למה נשים נאמנת הרי הם פסולים לעדות, ומה שפסק הרמ"א בחו"מ קמ"ו כדברי התרה"ד הנ"ל דנשים נאמנת, שאני התם דאינו אלא מן התקנה ולא מדינא עיי"ש ויש ראייה לכאורה מדברי הראב"ד עיי"ש, הרי

לא כתב שם טעם זה כמו שכתב באבעה"ז ק"ו לגבי ברכת התנים שאין לברך לשניהם כאחת משום עיה"ר ועיין בפירוש היעב"ץ קכ"ה שכתב בא וראה כמה גדול כוחה של חוש הראייה שפועל עם עצים ההבטה וההסתכלות וכפי ששמעתי בארץ תוגרמה מניחין היהודים ביצת בת היענה בבית הכנסת כדי לעורר האדם אל הכונה ולא יפנו אלא ואנא כי עוף זה מחמת ראייתה בביצה מוציאה משם האפרוח ולהורות נתן שמבט העין כוחה רב ויכוונה רק לתכלית הרצויה, ובחי' על הש"ס קכ"ה כתבנו הטעם דרב צייר כוורא (דג) במקום תמימה לפי שהוא היה זה שהלך לבית הקברות ואמר שרוב מתו מחמת עין הרע וידוע דדג הוא נגד עין הרע וע"כ חתם בדג וגם זכה לאריכות ימים.

ס"ק"ג

בביאור תשו' רמ"א לחלק בין איסור תורה לאיסור דרבנן בדין עד מפי עד באיזה איסור דרבנן

עיינן תשו' הרמ"א ק"ל שמחלק בין איסור דרבנן לדאורייתא בדין תורה אינו נאמן משא"כ בדין דרבנן, ולפ"ז כתב הפלתי דכתם שנאמר כאן הכוונה על עד הברזק ולא כתם סתם דהוא מדרבנן עיי"ש שבה ליישב את קושית המנח"י כאן קלא עיי"ש, ועיין לקמן בס' ק"צ שמוכר שם כתם גם על עד אע"פ שעד ספק תורה לרוב פוסקים, ועיין עוד בדבריו קל"ב, וכן כתב הקרבן נתנאל כתובות קל"ג עיי"ש, ועיין בית שמאול קל"ד שלא כל איסור דרבנן מתייר אלא באיסור דרבנן דחמאה של עכו"ם דקיל משאר איסורי דרבנן, ולפ"ז י"ל דבכתם גם כן מחמיר. ודנו הפוסקים גבי איסור דרבנן כגון שיש עדים שנטבע במים שאין להם סוף דאסורה מדרבנן ובאה האשה ואמרה פלוני אמר לי שראה לבעלי כשפלטו הים ובא זה והכחישה שלא אמר לה אי נאמן כיון שהוא איסור דרבנן או דלא בכל איסור דרבנן מקילין.

איסור וממון אינן שוין בדין

לחלק בין איסור לממון מצינו בכמה מקומות, א הכלל דאין הולכין בממון אחר הרוב משא"כ באיסור הולכין תמיד אחר הרוב, ב וכן בספק איסור אולינן לחומרא וספק ממון לקולא קל"ה, ג וגם קי"ל דממון אינו בטל קלו משא"כ איסור דבטל, ג וע"א אינו נאמן בממון מה שאין כן באיסור, ה וכתבו

קבו. סימן ס"ב. קבו. מעמדות ליום ראשון. קבט. גיטין דף פ"ז ע"ב. קל. סימן ס"ו. קלא. סק"ח. קלב. סימן ע"ח סק"ד. קלג. פרק המדיר אות ל'. קלד. סימן קט"ו סק"ד. קלה. עיין חולין קל"ד ע"א. קלו. עיין ביצה ל"ח ע"ב. קלז. ועיין תוס' שבועות ל' ע"ב ד"ה אבל. קלא. פ"ח ע"א. קלט. ב' ע"ב. קמ. ע"ב ע"א. קמא. בריש גיטין. קמב. וכן משמע גם בתוס' ר"ד קידושין ס"ה ע"ב עיי"ש. קמג. בסימן קצ"ו. קמד. ריש הסימן כאן. קמה. סימן שנ"ג. קמו. סימן קט"ו סעיף ו'. קמוז. סימן ל"ה.

דלא ניחא ליה לפרש שנשים מהני אלא אנשים ואנשים אי אפשר מפני הצניעות ולכן שפיר מקרי אי אפשר בעדים ולכן נאמנת על עצמה אבל אם ח"ו זינתה בנדתה מבואר בברית אברהם דאינה נאמנת, ועיין בהפלאה קמ"ה שתעמיד אשה יראת ה' שתבדוק אותה, ועיין בחו"ד כאן סק"א, ועיין בשו"ת עמודי אור קמ"ט בזה ומה שהביא בשם ר' חיים מוולאוואן עיי"ש.

בדין נאמנת אשה לומר שלא הרגישה

בתורה נאמר וספרה לה לעצמה ומכאן יליף דאשה נאמנת על עצמה לומר דטהורה היא מטומאת גדה והקשו האחרונים לפי דברי השב שמעתתא דעד אחד אינו נאמן במקום איתחזק איסורא ולפי הרמב"ם דס"ל דחוקת דם שבא מן המקור בא בהרגשה אם כן לא תהא נאמנת דראתה שלא בהרגשה וא"כ למה נאמנת אם אמרה בוודאות דלא הרגישה הרי מעידה נגד חוקה ואין לתרץ דנגד חוקת דם שבא מן המקור יש חוקת טהרה קיי ואפשר לתרץ בכמה אנפי, א) כמו שכתב הסדרי טהרה קינא דלמאן דאמר וסתות דאורייתא בסמוך לוסת ליכא חוקת טהרה כמו שכ' תוס' קידושי קינא דביום דמשלים לנערה שיתא ליכא חוקת נערה כיון דבאותו יום עבדה להשתנות עיי"ש, ב) ולמ"ד וסתות דרבנן גם יש לומר לפי מה שכתב הלחם ושמלה ריש הלכות גדה דהך חוקה דחוקת הדם שבא בהרגשה הוא חוקה הבאה מכה טעם וסברא וכך הוא הטבע ומתני אפילו להוציא ממון קינא משא"כ חוקת טהרה חוקה גרוע הוא משום שכל כותה היא משום שאין לנו לבדות השתנות וגם גרוע משום דמגופיה קחזיה ורגילה לראות דאטו לעולם לא תטמא ומכל שכן הכא דאיתרע החוקה דיש דם לפנינו וא"כ היאך האשה נאמנת להעיד נגד חוקת איסור נדה מה"ת (לפי הרמב"ם).

דחנה באופן שהבעל לא ראה דם שותת ממנה יש לומר דנאמנת מטעם הפה שאסר הפה שהתיר (ולכן כדאי שהאשה בלבד תלך לשאול מפי הרב ולא ליתן להבעל שישאל דעי"ז יוצא דגם שהוא רואה דם ואין לה מיגו קינא אמנם כשאין היתר זה של מיגו הדרא קושיא לדוכתיה.

וראיתי בשו"ת בית שערים יו"ד קינא שכתב לתרץ בג' אנפי, א) לפי הרשב"א שכתב לחדש דסמוך מיעוטה לחזקה אמרינן כשיש תרי מיעוטה כגון רוב נשים מתעברות ויולדות ומיעוטה מהם מפילות לוקחין המיעוטה שמפילות ומצרפין אותו עם מיעוטה שני של מיעוטה נשים שאינן מתעברות כלל ומצרפין

לחזקה והוי פלגא ופלגא והכי נמי אשה שיוצא דם יש רוב דם הבא מן המקור ומיעוטה שבא מן הצדדים ומן העליה ואפי' מן המקור יש מיעוטה שבא בלא הרגשה וא"כ מצרפין תרי מיעוטה לחזקה והוי פלגא ופלגא והעד נאמן להעיד (ויש לדון אם נימא דסמוך מיעוטה לחזקה הוי רק מדרבנן נמצא דמה"ת אינו נאמן), ב) עוד כתב לתרץ דאם נימא דאשה זה אינה נאמנת בטלה דין פו"ד ובאופן כזה בוודאי נאמנת אף שהוא נגד חוקת איסור (עיין בשיטה מקובצת כתובות קינא שדן בסברא זה וכתב דהכא ליכא למימר כן כיון דיליף דין ע"א נאמן באיסורין מהכא לכל התורה עיי"ש), ג) ועוד כתב לפי תשו' מיימוני דמי שקידש אשה ואמר הרי את מקודשת לי ואח"כ אמר דטעה וכוונתו היתה לקדשה לשלוחו נאמן אע"ג דאיתחזק איסורא והטעם דלולי דבריו לא היה כאן חוקת איסור והכי נמי בנדה דלולי דבריו ליכא חוקת איסור שפיר נאמנת (אמנם יש לפלפל על זה דהרי סו"ס הכא גרוע דיש לה נגיעה ע"י שמטהרה את עצמה משא"כ התם אין לו כלום דהרי יכול להתחתן עם נשים אחרות ג"כ ומה תאמר שאר חיובים שאר כסות ועונה זה אינו תופס רק מזמן החתונה ואילך ומה תאמר דיכולה לכופו לבוא להתחתן עמה אין זה חובה דהרי יכול לגרשה, ואפשר לומר דשאני הדבר כשהוא מעיד נגד דבר שאחזיק איסורא באופן שיש בה איסור כרת דשפיר זיהירי ביה אינשי והא דלא נאמן נגד איתחזק איסורא היינו דוקא כשאין עונש כרת בהאיסור אף שדוחק הוא דבלאו אינו נאמן ובלאו שיש בה כרת נאמן וכוזה ארווח לן מה שיש להקשות יותר ממה שכתב הראנ"ח קינא בדבדבר ערוה גם לא איתחזק איסורא אין ע"א נאמן וא"כ גם כלי הרמב"ם קשה היאך נאמנת האשה ולפי הנ"ל לחלק בין דבר שבעוהו שיש בו כרת או אין בה כרת אבל זה דוחק מכמה טעמים ולכן הדינא בי ולכן יש לומר באופן שהבעל ראה דם יצא מגופה אפשר שאינה נאמנת לפי הש"ש הנ"ל להעיד שלא הרגישה.

דלהעיר עוד דראיתי בשו"ת אבני מילואים קינא שהוכיח מחי' הר"ן דאפילו קודם שעשתה הפסק טהרה אינה בחזקת איסור קינא.

עוד בדין נאמנת האשה

עיינן במדרש שמות רבה ק"ט מבואר משל לאשה שהיתה נדה השלימה ימי נדתה וטהרה באתה אצל אישה אמר לה מי מעיד עליך שטהרת אמרה לו הרי שפחתי מעידה שטהרתי לפניה

קמח. סימן קט"ו. קמט. סימן פ"ב. קנ. ועיין נו"ב קמא סימן נו"ה. קנא. סימן ק"צ ס"ק ס"א. קנב. ע"ט. קנג. כמו שכתב המהר"ק שורש עב. קנד. עיין משנ"ה ח"ז בענין זה. קנה. סימן רנ"ג. קנו. ע"ב. קנז. ח"א סימן א"ב. קנת. סימן כ"ג. קנט. ועיין בשו"ת מהרש"ם ח"א סימן ס"ח בד"ה אך דא עקא. קס. כ"ג י"ב.

וטבלתי לכך נאמר את השירה הזאת נאים אנו לומר שירה לפניך שאין בנו טומאה והמילה מעידה עלינו שאנו טהורים לכך נאמר את השירה הזאת ואין זאת אלא מילה עיי"ש, ויש לדייק מהמדרש דצריך עדות על שמירת נדה אלא מהא דשפחה נאמנת משמע שאין זה רק גילוי דעת גרידא.

בביאור סברת התוס' דלא מסתברא לאוקמי דמיירי בעדים הירושלמי מוקי שהיו עדים ולכן אינו מיירי כאן שהיה עד מפי עד, ותוס' בכתובות כתבו דלא שכיח לומר שהיו עדים עיי"ש, והסביר הפלאה הטעם דלא שכיח משום דבעינן שיאמרו העדים לא זוו ידם מתוך ידה עד שאכל, דאי לא הכי י"ל שבאותו זמן שהעדים עזבו עישרה וזה לא שכיח, ועוד כתב שם דאם היו העדים איתם כל הזמן היו צריכין להזהיר אותו שהמאכל אינו מעושר ואם תאמר דמיירי שלא הזהירו אותו מאיזה אמתלא א"כ מקרי לא שכיח ומיישב דברי הירושלמי דמיירי בשני כתי עדים דשניהם מעידים דהוא לא עישר אותו המאכל ולכן כת עדים האחרונים לא הזהירו אותו משום דחשבו דכבר עישרו אותו לפני שבאו אלא תוס' ס"ל דגם זה לא שכיח שיתחלפו שני כתי עדים שיתברר מתוך עדותן שלא היה זמן מה ביניהם שתוכל לעשר באתו שעה (ואין כאן חסרון של חצי דבר כמו שכתבו התוס' בב"ק קס"ד דכיון דכל כת ראו מה שהם יכולים לראות לא הוי חצי דבר) עיי"ש.

ישוב סתירת הרא"ש

הנה כתב הראב"ד דאין לומר הטעם דהחכם נאמן משום שהוא הודה לה דאין אדם משים עצמו רשע (ועיין בשעה"מ פ"ט הט"ו מהל' אישות באומרת טמאה אני לך במס' נדרים קסב דנאמנת ומפסדת כתובה דמכוונת להציל אותו מבעילת איסור עיי"ש, ועיין פנ"י שם במס' כתובות ובברכי יוסף חו"מ קסג), והרשב"א הקשה עליו דמ"מ לענין ממון נאמן ע"כ ולפ"ז כתב הפלאה לבאר וליישב שיטת הרא"ש שנראה כסותר את עצמו דפוסק כהרמב"ן במס' שבועות דהראשון נאמן, והכא פוסק כהירושלמי דבעינן עדים, ומיישב דהכא תולה הדבר להחכם ומודה אה"כ ולכן לגבי איסור ס"ל להרא"ש דנאמן רק לענין ממון אינו נאמן אמנם לענין ממון נאמנת מטעם שהודתה עיי"ש, והודאת בעל דין כמאה עדים דמי או דנתחייב מכאן ולהבא או למפרע כאשר נחלקו בזה הבית שמואל והחלקת מחוקק

באבעה"ז קסד, ועיין בספר המקנה בקו"א שם לבעל הפלאה, ועיין בשערי תורה קסה.

בגירסה טיהר לי הדם

פּלתי חכם טיהר לי הדם ע"כ כתב הפלאה בקו"א קסו דהוי דרבנן משום שלא הרגישה ודם בלי הרגשה אינה טמאה כי אם מדרבנן קסו ודוחק לומר דסתם אשה מרגשת או שאמרה כן תחלה עיי"ש, ומה דאין הולכין בתר רוב נשים דיש להם הרגשה והוא דאף דיש להם הרגשה מ"מ אין חוב דבכל פעם שרואין דם הוא בהרגשה.

חילוקו של החו"ד מתי נאמן החכם ומתי לא

עיי"ן חו"ד קסח שכתב לחלק אם היא מעידה על גוף הדבר שלה כגון שאומרת דהכרי הוה מתוקן ותולה הדבר שפלוני באמרה שהוא היה המתקן נאמנת כיון שהבעלים נאמנין על שלהן יותר וכן בדבר שאין לו חזקת איסור המתיר נאמן אבל אם היא אינה מעידה על היתר גוף הדבר רק על החכם המתירה והחכם מכחישה אינה נאמנת עיי"ש.

מחלוקת הרמ"א עם הטו"ז מתי נאמן

עיי"ן בתשו' הרמ"א קסט שמחלק בין אם זה שלו או שהיתה חזקת איסור, והטו"ז ביו"ד ק"י דוחה דבריו מכל וכל עיי"ש.

היכא דהדבר בידו נאמן גם נגד חזקת איסור

ע"ד אחד היכא שהוא בידו נאמן גם נגד איתחוק איסורא ומקור הדבר ילפינן משחיטה כמבואר בחולין קע"א ד"ה ע"א דמוכח מדכתיב וזבחת מבקרך וצאנך קע"ב ושחט את בן הבקר קע"ג ואכלו כהנים על ידו ולא הוקיקו להעמיד עדים בדבר עיי"ש ואע"פ דהתם איתחוק איסורא דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת וכן כתב הרשב"א קע"ד דכיון דרוב מצוין אצל שחיטה מומחין הם ואפ"ל מי שאינו מומחה בידו לתקנו ע"י שליח ע"כ, והמהרש"א בגיטין הבין דהלימוד הוא מגדה עיי"ש ועיין רמ"א יו"ד קע"ה דפסק כן עיי"ש, ועיין במשנת חכמים שהקשה דביו"ד קע"ו פסק דכתורם משלו על של חבירו הר"ז תרומה וא"צ דעת בעלים א"כ אין מציאות בטבל דלא הוי בידו ולמה התנה בטבל דהוי בידו וי"ל דקאי על חתיכת בשר שאינה מנוקרת וזה דוחק.

קסא. ע' ע"ב. קסב. צ"א ע"א. קסג. סימן ל"ד אות ל"ו. קסד. סימן ל"ח ס"ק ל"א ובס"ק כ"ב. קסה. ח"א כלל א'. קסו. סימן קט"ו. קסז. כדלעיל סימן קפ"ג ויש סימן ק"צ. קסת. סק"ו. קסט. סימן ס"ו. קע. סימן קכ"ז סק"ז. קעא. י' ע"ב. קעב. דברים י"ב. קעג. ויקרא א. קעד. ריש גיטין. קעה. סימן קכ"ז סעיף ג'. קעו. סימן של"א סעיף ל'.

ב. ועל האשה מוטלת להפריש חלה לתקן חטאה של חוה שהיתה חלתו של עולם וחטאו בחסה, וכן מבואר בזהר קצי דהפרידה אות ה' מן חסה ונשאר רק חס ולכן נושא אדם חסה וזכו שכנינה שרדיה בינהם באחד מהם ה' ובאחד מהם הו' ולכן מפרישה חלה לחבר הו' לחס ויש חסה וזה ע"י שלום וכמו שנאמר השם גבולך שלום חלב חטים ישיביעך וע"ז רמזו במה שנאמר גם ה' העביר חטאתך קצי גם הוא שיעור חלה מג' ביצים שע"י תיקון זה נסתלק החטא.

תרומה בזמן הזה דרבנן

תרומה בזה"ז דרבנן עיין ברמב"ם קצי בהל' תרומות שכתב וז"ל התרומה בזה"ז ואפילו במקום שהחזיקו עולי בבל ואפילו בימי עזרא אינה מן התורה אלא מדבריהן שאין לך תרומה של תורה אלא בא"י בלבד ובזמן שכל ישראל שם שנאמר כי תבואו ביאת כולכם כשהיו בירושה ראשונה וכמו שהן עתידין לחזור בירושה שלישית לא שהיו בירושה שניה שהיתה בימי עזרא שהיתה ביאת מקצתן ולפיכך לא חייבה אותן מה"ת וכן יראה לי שהוא הדין במעשרות שאין חייבין בזה"ז אלא מדבריהם בתרומה ע"כ הרי דכתב הרמב"ם דתרומה בזה"ז דרבנן דגם בימי עזרא היתה דרבנן שרוב ישראל נשארו בבבל דכתיב קצי כל הקהל כאחד ארבע, וגם עשרת השבטים לא עלו נמצא דהו ביאת מקצתן, וכן פסק בשו"ע קצי, אבל הראב"ד שם וסה"ת בהל' א"י והרשב"א בשבועות קצי כתבו דפסוק "כי תבואו" כתיב גבי חלה ואין למדין חלה מתרומה ועי' ט"ז שם ר' אבל הרמ"א ביו"ד כתב דנוהגין דרבנן הוא ועיין בתשו' ר' בצלאל אשכנזי יא.

בדעת הרמ"א לחלק בין איסור תורה לאיסור דרבנן

באחרונים נחלקו אי בכל איסור דרבנן ס"ל להקל, עיין בדברי בית שמואל וב' דס"ל דדוקא באיסור דרבנן איסור לאכול חמאה של גוים דקיל משאר איסורים דרבנן משא"כ בכתם מחמיר הרמ"א עיי"ש, ועיין בקרבן נתנאל יג שהביא דברי הרמ"א ופירוש דסיהר לי הכתם לאו דוקא כתם אלא עד הבדוק עיי"ש, וכן כתב הפלתי כאן, ובתשו' עין יצחק יד כתב דכדברי הקרבן נתנאל משמע מתשו' הרמ"א דס"ל להקל בכל איסורי דרבנן עיי"ש.

דעיין עוד בפוסקים בזה טעם נאמנת בידו והרא"ש בגיטין כתב דאינו מטעם מיגו ועיין שב שמעתתא ו' קע"ו עיי"ש.

בעלים נאמנים גם אם אינם בידו

כשהדבר בבעלותו אי בעינן שיהא בידו, נחלקו בזה הש"ך ס' קכ"ז קע"ח והוא מדברי הרא"ש קע"ט דאינו נאמן דבעינן שיהא בידו, ואולם הטו"ז קפ דבעלים אינם צריכין בידו, והקשה עליו מתוס' גיטין קפ"ה ד"ה עד אחד.

ע"א נאמן נגד חזקה באיסור דרבנן

הח"צ קפ"ס ס"ל דע"א נאמן באיסור דרבנן גם נגד חזקה ואע"פ שאינו בידו.

נאמנת לעדות של שליח גבאי צדקה

וראו לציין מה שכתב הרשב"א קפ"ג, לגבי שליח לחלק מעות צדקה למי שירצה שכיון שיש לו בזה הממון טוה"נ אינו יכול להעיד על הצדקה לפי שטובת הנאה ממון הוא ונוגע בעדות, וכתב הרמ"א בשו"ע קפ"ד דלהפוסקים דא"נ אינה ממון כשרים להעיד, ועיין מהרי"ט קפ"ה הובא בקצות החושן קפ"ה, ועיין עוד שם באחרונים.

חלה בזה"ז דרבנן

חלה בזה"ז נחלקו תנאים במס' נדה קפ"ד דעת ר' מאיר ור' יהודה דהיא מדאורייתא ור' יוסי ור"ש סוברים דהיא רק מדרבנן עיי"ש, ועיין מס' כתובות קפ"ה ובתוס' שם, ולהלכה פסקינן דחלה בזה"ז דרבנן עיין ספר התרומה קפ"ט, ועיין טור יו"ד קי והטעם לפי שקדושת עורה בטלה לאחר תורבן הבית וברמב"ם הל' איסור"ב קצ"א כתב דגם בזמן עזרא היתה רק מדרבנן דבעינן ביאת כולכם ולא ביאת מקצתכם שנאמר "בבואכם" ועיין בשו"ע קצ"ב.

אמנם התשב"ץ בתשו' בדיני חלה פסק קצ"ג כתב דהיא מה"ת שכיון דבימי עזרא נתקדשו לא בטלה גם לאחר שגלו והובא בטור שיטה זה, וגם בלבוש בשם י"א וזה בא"י אבל בחו"ל לכו"ע הוי רק מדרבנן דכתיב והיה באכלכם 'מלחם הארץ'.

קעז. ריש פ"ו. קעח. ס"ק כ"א. קעט. במס' גיטין נ"ד. קפ. שם סק"ו. קפא. ב' ע"ב. קפב. סימן ס"ה. קפג. ח"א סימן תק"ס. קפד. סימן ל"ז סעיף ט'. קפה. חו"מ סימן צ"ז. קפו. סימן ל"ז. קפז. מ"ז ע"א. קפח. כ"ה ע"א. קפט. הל' ארץ ישראל. קצ. סימן שכ"ה. קצא. פ"כ ה"ג. קצב. יו"ד סימן שכ"ב סעיף ב'. קצג. ח"ב סימן רצ"א. קצד. פרשת כי תצא. קצה. שמואל ב' י"ב י"ג. קצו. פ"א הל' כ"ו. קצז. עזרא ב'. קצח. יו"ד סימן של"א סעיף ב'. קצט. ט"ז ע"א. ר.ס"ק א'. ר.א. סימן א'. רב. סימן קט"ו סק"ד. רג. פ"ז דכתובות אות י"ב. רד. סימן ל"ז ענף ח'.

סק"ד

"דברי מהרש"ל שצ"ן עליה בקיצור המנחת יעקב"

וזה לשון קדשו של מהרש"ל יום אחד האמור באותו ואת בנו היום הולך אחר הלילה, ויום הולך אחר הלילה דאתי לידן נימא ביה מילתא, מה שנהגו קצת נשים שאינן אוכלין בשר בב' וה', כשנופלין בו, או אינן אוכלין אף הלילה שאחר יום ב' שהוא ליל ג', ויש שאוכלין בלילה שלפני יום ב', וקוראין אותו בלשון לעז' ליל א', אי מנהג או אינו מנהג, יראה בעיני, לפי מה שנהגין שלא לאכול בשר הוא מחמת שנהגו בהן ג"כ להתענות בגזירת תענית ציבור, לפי שהן ימי רצון, שעלה משה בהר וירד ביום ב', כמבואר בסוף פ' מרובה יי, וא"כ אותן שאין רוצין כ"כ לסגף גופן מתעניין בבשר ויין, שהוא ג"כ דומה לתענית, כמ"ש הטור יי על ימי המצרים, שיש פרושין שנהגו בהן להתענות לגמרי, והן כ"א יום שהתענה בהן דניאל, ויש שמתעניין בהן מבשר ויין לחוד וא"כ לפי זה טעות בידם, ואדרבא קצת מינות בזה, שפוקרין נגד חכמי התלמוד, שאומרים היום הולך אחר הלילה, ותופסים דתי הערלים, שאומרים הלילה הולך אחר היום.

אכן שמעתי מזקן אחד שאמר המנהג אשר ליחידים שאין אוכלין בשר ושותין יין בב' ובה' הוא, מפני שב"ד של מעלה יושבין ודנין דיני נפשות, סימן לדבר, מה שאמרו בסוף מפנין יי דאין מקיזין דם בב' וה', רק למי שיש לו זכות אבות, א"כ יפה הוא המנהג שלהם, שבליילה לפני ב' אוכלין, שהרי אין דנין דיני נפשות בלילה אף למעלה, אבל ביום הדין עצמו, ואף בלילה שאחר יום ב' אין אוכלין, לפי שאמרו יי דיני ממנות שהתחילו גומרין אף בלילה, וא"כ יש שתופסין כל שני הטעמים הללו, ואין אוכלין בשר ולא שותין יין בכל שתי הלילות, ואין למחות בהן, היכא שהן בריאין, ויכולין לעמוד בה בבריאות הגוף, אבל לנשים יולדות יש למחות בהן, אם נוגע קצת בבריאות הגוף לה או לילד, והבעל פשיטא שיכול למחות, וכל זה היכא שאין מתעניין בהן, אבל היכא שמתעניין בהן תענית גמור, ראוי למאן דאפשר שלא יאכל בשר וישתה יין לפני התענית, וגם לאחר התענית, וכן מצאתי כתוב בעיני תשובה, שראוי לעשות כן, והביאו ראיה מהא דאמרינן בתלמודא יי הושחרו שיניו מפני התענית, וידוע דלא הושחרו כי אם לאורתא, שאין אוכלין בשר ושותין יין לפני התענית ואחר התענית שוב מצאתי כן בשם ס"ח ר' מ"מ דוקא למאן דאפשר, כדי שלא יחסא על הנפש, ואז לא יחוש לשחרורית השיניים,

שהן ליופי לבד עכ"ל של מהרש"ל.

הטעם דהלילה אחר היום בקדשים

הטעם דהיום הולך אחר הלילה בחולין ואצל בן נח להיפוך כתב הח"ס בדרשותיו (לפסח) דזה לרמו כי צדיקים תחילתן יסורין וסופן שלווה ורשעים להיפוך ולכן קודם ששת ימי המעשה ואח"כ שבת משא"כ הגוים תחילתן שלווה וסופן יסורין עיי"ש. והנה הש"ס ריש מסכת ברכות הקשה למה תנא המשנה קודם קר"ש דערבית לפני שחרית ולכאורה מה קשה הרי לילה קודם ליום ויש לתרץ בקל ודו"ק.

ובחידושינו עה"ת כתבנו דהנה יום כנגד מדת הרחמים ולילה כנגד מדת הדין ויש פלוגתא במס' חגיגה ייא אי שמים נברא תחלה ואח"כ ארץ או (כמו בית הלל) דארץ נברא תחלה, והנה שמים רומז למדת הרחמים והארץ רומז למדה"ר שהשמים מעורר רחמים והארץ מעורר רוגז שאין מכבדין בו שמו יתברך משא"כ בשמים, והנה קי"ל הלכה כב"ה, ולפי"ז יוצא דהיום הולך אחר הלילה דכבריייתו של עולם מוגין וכמו ארץ קודמה לשמש כמו כן לילה קודם ליום אבל קדשים רומז על לעת"ל דאז יהיה הדין כבית שמאי דשמים נברא תחילה (כמבואר בכתבי האר"י) או נמצא שמדה"ר קודם, ע"כ גם יום קודם ללילה.

וזב יש לומר דהעיקר הוא מה שבסוף הדכל הולך אחר החתום וב"ש הם מדה"ר ולכן ב"ש ס"ל דהסוף הוא דין וב"ה ס"ל דהסוף הוא רחמים.

ועוד י"ל דמבואר בספרי קבלה דענין עקידתו של יצחק היתה שאברהם שהוא מדת הרחמים יעקוד את יצחק שהוא מדת הגבורה ועיי"ז יתגבר רחמים על חסדים וב"ש ס"ל דכיון דלא נגמר הדבר בפועל לא ניצח מדה"ר על מדת הדין וב"ה סוברין דניצח אותו דהעיקר הוא הכוונה וכיון שריצה לעקוד אותו שפיר נקרא נצחון.

מתי נקבעו לבית דין שישבו בשני וחמישי בשבוע

לפני תקנת עזרא היו בתי דינים קבועים בכל יום עיין כתובות י"ב ובא עזרא אח"כ ותיקן שיהיו בתי דינים קבועים בשני וחמישי בלבד וכתב ר"ת בתוס' שעזרא לא מיעט זמן ישיבת בתי הדינים אלא לפני תקנת עזרא היו יושבין רק בזמן שהיו צריכין

רה. סימן מ"ב. ד. אר"ח סימן תקנ"א. רז. שבת קכ"ט ע"ב. רח. סנהדרין ל"ב ע"א. רט. חגיגה כ"ב ע"ב. רי. סימן תרי"ז עיי"ש. ריא. י"ב ע"א. ריב. ג' ע"א.

לדון ואז ישבו בכל יום אבל עזרא תיקן שיהיו יושבים בקביעות שני וחמישי וכל הרוצה לדון יבוא וידון ויש עוד טעמים בראשונים עיין בשיטה מקובצת.

הטעם שקבעו שישבו בשני ימים אלו

והטעם שקבע עזרא דוקא ביום ב' וה' מבואר בב"ק ר"ג מפני שבימים אלה רגילים לבוא לעיר לקר"ה ולבטור חו"מ ויד מביא טעם בשם רב האי גאון שכשיצטרכו בי"ד להשביע בעלי הדינים בס"ת יהיה הס"ת מוכן אז ולא יצטרכו לטרוח בכל יום להוציא ס"ת ועיין ב"ח שם שתקנת עזרא היתה ביום ב' וה' שהוא לא תיקן אלא לפי שבימיהם היה עם רב מישראל בערים ובכפרים שהיו רגילים לבוא בב' וה' לקר"ה.

מדת הדין שורה בבית דין בשעת ישיבתם בדין

איתא בגמ' סנהדרין ר"ט כל דיין שדן דין אמת לאמתו משרה שכניו בישראל שנאמר אלקים נצב בעדת קל בקרב "אלקים" ישפט ר"ט ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן לעולם יראה דיין עצמו כאילו חרב חדה מונחת לו בין ירכותיו וגיהנם פתוחה לו מתחתיו כמו שנאמר ראו מה אתם עושים כי לא לאדם תשפטו כי לה' יי', דעיקר הענין של משפט בא מחמת גניבה דגנב נקרא רשע, וכמבואר בגמ' סנהדרין ר"ח ורשעים שולטים בזמן חשך כמבואר במדרש ויהי חשך אלו מעשיהן של רשעים ולכן ביה"כ גם בלילה הולכין בטלית דליכא בה זמן של לילה דלית רשות לסט"א להשטין כמבואר במס' יומא ר"ט ולכן אין דנין בלילה בחינת ויאבק איש עמו עד עלות השחר וגם כי בלילה שולט הירח שהוא התחיל הריב בעולם באומרו שאין שתי מלכים משתמשין בכתר אחד.

גמר דין מותר רק של דיני ממונות ולא של דיני נפשות

גמרא דין מותר בלילה כמבואר במשנה סנהדרין י"ג שנאמר ויא ושפטו את העם בכל עת משמע גם בלילה עיין שם ר"ב ושפטו קאי על גמר הדין עיין רש"י שם, וכן פסק הרמב"ם ר"ב ובשו"ע חו"מ ס' ה' י"ב אמנם כל זה בדיני ממונות אבל בדיני נפשות אף גמר דין אינו אלא ביום כמו שנאמר ר"ב והוקע אותם כנגד השמש ועל כן מה שנאמר בפלתי הכוונה לגמר דין בדיני ממונות ולא בדיני נפשות, וזה פשוט דהרי אין דנין דיני נפשות בזה"ז ולכן לא היה לו לפרש דבר זה.

למה בימי שני וחמישי אומרים תחנון

ועיין ברמ"א ס' קל"ד וכו' דמרבין בתחנונים בימי שני וחמישי ובטור מבואר דבלוחות השניות עלה משה רבינו ביום ה' וירד ביום שני ולכן מתענים בימים אלו, (והוא כמבואר דשעת אכילה הוא שעת מלחמה ואין עושין מלחמה רק בימי רחמים), ועיין שם בבאה"ט וכו' ועיין ס' תק"פ ר"כ ועיין אליה רבה כאן וי"ט דהם ימי דין דבית דין של מעלה ושל מטה יושבים בדין.

ראיה דמותר לאכול בשר שלפני התענית

הנה מבואר במס' נדרים ר"ל אמר קונם בשר שאיני טועם עד שיהא הצום אינו אסור אלא עד ליל צום שלא נתכוין זה אלא עד שעה שדרך בני"א לאכול בשר ע"כ וברש"י ד"ה אלא מפרש עד אותו לילה שיצום למחר ואותה הלילה מותר לאכול בשר ע"כ, מבואר כאן שדרכם היה בלילה שקודם התענית להרבות בסעודה ולאכול בשר כדי שיקל עליהם התענית, (וה"ל בדדרך כלל לא אכלו רק שיעור של עשירית האיפה וכמבואר בגמ' עירובין ר"א והאוכל כמדה זו הר"ז בריא ומבוך יתר על כן רעבתן פחות מכן מקולקל במעיו אבל ערב תענית מותר), והרא"ש פרק בתרא דיומא ר"ב כתב כן לגבי יוה"כ"פ, ואפשר לומר דערב יוה"כ"פ דינו אחרת דמצוה לאכול אז ואין ללמוד לשאר תעניות וזה תלוי אי איכא מצוה כבר בערב יוה"כ"פ ומבואר בספר של"ה דבעל נפש יחמיר על עצמו בג' תעניות בכל החומרות של ט' באב לבד מנעילת הסנדל, ואי בכל יום אכלו בלילה בשר או באמצע היום דנו כבר החוקרים והביאו ראיות לכאן ולכאן.

וראוי להביא מה שכתב באשל אברהם לאדמו"ר מבוטשאטש

זצ"ל שמסביר מה שמוכח לאכול בליל שלפני התענית יותר מכפי מה שרגיל לאכול בכל הלילות ונראה שאין זה מוכרע כל כך לגמרי שהרי יש מקום שעל ידי תוספות האכילה לפני התענית מצטער יותר על ידי זה ביום התענית וזהו אחד מן הטעמים שיש חיוב להרבות באכילה בעיו"כ יותר מהרגיל ליום אחר שהוא כדי שע"ז זה ירגיש ביותר בעינו בתענית, ולכן יש לפרש דהכוונה הוא רק מצד כוונת הלב כדי שלא יעשה הוא לעצמו רצונות לעשות תחבולות נגד מצות העינוי וגם זה אינו רק מצד מדות חסידות שהרי מעשים בכל יום שמורים להחלושים קצת שיתנו קודם שינה לאכול קודם אור היום ועי"ז

ריג. פ"ב ע"א. ריד. סימן א'. רטז. ז' ע"א. רטז. תהלים פ"ב א'. ריז. דה"ב י"ט ו. ריח. ק"ג ע"א. ריט. כ'. רכ. ל"ב ע"א. רכא. שמות י"ח כ"ב. רכב. ל"ד ע"ב. רכג. פ"ג מסנהדרין ה"ד. רכד. סעיף ב'. רכה. במדבר כ"ד ד'. רכו. סעיף א'. רכז. סק"ג. רכח. סעיף ג'. רכט. סק"א. רל. ס"ג ע"ב. רלא. פ"ג ע"ב. רלב. סימן כ"ב.

אין להם הרגש עינוי כל כך בתענית דיממא ומכל מקום אין שום חשש לומר שעיי"ו יש גרעון לתענית דיממא עיי"ש מה שכתב עוד בזה, והנפק"מ הוא לגבי לקיחת דבר שגורם לצום קל דלכאורה משמע דאין בזה שום חסרון ויש לדייק כן ממה שנאמר

בפיוט חלבי ודמי הנמעט בצומי ואינו מזכיר הצער דצער תלוי בכל אדם והרי אדרבא יש בנ"א שהתענית עונג להם ולכן אין איסור לקחת מערב התענית דבר שגורם לצום קל וכל שכן דאין איסור לשבת בחצר שיש בו מזגן בתענית שמיקל עליו התענית.

סימן קפו

סק"א

דעת המחבר והרמ"א דאין לה לבדוק עצמה בשעת תשמיש

המחבר כאן כתב ואדרבא אין לה לבדוק בפני בעלה בשעת תשמיש כדי שלא יהא לבו נוקפו ע"כ וברמ"א לעיל סימן קפ"ד * גם כן כתב דין זה בשינוי גם אין לה להתמיד לבדוק עצמה לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש שלא יהא לבו נוקפו ופורש ע"כ ויש לדייק דכתב לפניה ולאחריה ולא כלשון המחבר בשעת תשמיש ולבו נוקפו הוסיף ופורש וגם המחבר אינו מזכיר בדיקה זה בתורת חומרא כמו שכתב הרמ"א גם אין לה להתמיד.

הסיבה של לבו נוקפו ופורש

דחנה בפשטות לבו נוקפו לפני תשמיש שהבעל חושש שמא הרגישה האשה ולכן בודקת שאילו לא הרגישה לא היתה בודקת שהרי החכמים לא תקנו לה בדיקה ויהא לבו נוקפו שמא נאבדה טיפה כחזרל וכדעת התרה"ד הובא בשם יש מי שאומר ^ב ובני מדרשא אמרנו לפלפל בביאור לבו נוקפו ופורש הרי מה לי אם פורש הרי יש עליו חיוב ומצוה לקיים פו"ר ולמה לנו לחשוש שאם יהיה כך יחשוד באשתו ולא יאמין לה ויחשוש לדברי התה"ד הנ"ל ולא יבעול או הרי ממ"נ אם לא יבעול לעולם חייב לגרשה ואפשר שלזה חששו חז"ל או י"ל דאף דמילתא דלא שכיח מ"מ בשב ואל תעשה יש לתקן גם על דבר לא שכיח וגדולה פו"ר ולבו נוקפו בבדיקה שאחר תשמיש שמא איתה בשעת תשמיש ובעל אשה נדה ולא ישמש עמה שניתג.

דעת הסוכרים והחולקים על הפלתי דאם הבעל מצוה לבדוק אז אין חשש של לבו נוקפו ופורש לפני תשמיש

דחנה הפלתי כאן הכריע דאם הבעל מצוה אותה להתמיד לבדוק מהני (וגם זה לפני תשמיש אבל לאחר תשמיש לא) וכן הכריע בשו"ע של הרב התניא ^ד ולעומת זה הכריע הסדרי טהרה ד"ה ובוה מתורץ ^ה שלא כדעת הפלתי (אע"פ שאינו מזכירו) והוכיח כן ממה שכתב הכ"מ ^ו והובא בב"י ^ז לדעת הרמב"ם לא נחשב כאונס כשראתה בשעת תשמיש רק אם בדקה עצמה לפני

תשמיש והוא משום דס"ל דאשה שיש לה וסת דרך הצניעות לבדוק עצמן וכיון שלא נהגה כדרך הצניעות לא מקרי אונס משא"כ לאידך הפוסקים כמבואר ברמ"א ^ח דאם מצאה דם שלא בשעת וסתה מקרי אונס "אפילו לא בדקה תחלה" משמע הפטורה מלבדוק גם כשהיא מצווה לה דאם היה שייך להתמיד לבדוק ע"י שהבעל מצווה אותה לבדוק קודם תשמיש אם כן לגבי הבעל אמאי מקרי אונס הרי הוא יכול לצוות לה שתבדוק עצמה ועל כרחך שגם אם מצוה לה פטורה היא מלבדוק ומדברי הנוב"י ^ט נראה דלא ס"ל כהס"ט אלא אם לא חייבו אותה חכמים לבדוק מקרי אונס עיי"ש.

ועיין בספר פרדס רימונים שהקשה על דברי הפלתי דלפי דבריו דאם הבעל מצוה לה לבדוק אין חסרון של לבו נוקפו ופורש היה לו לחלק בין בדיקה קודם תשמיש דמהני לה צווי הבעל לבדיקה אחר תשמיש דלא מהני לה ציווי הבעל דזהו עיקר דברי רבינו שמחה לפי הבנת הפלתי ואם כן עיקר חסר מן הספר דהרי הוא מפרש הטעם בין חיוב בדיקה הוא מדרבנן או מה"ת.

דבנה שכתב הפלתי להוכיח דאי אפשר לפרש דקאי על בדיקה לאחר תשמיש כן ס"ל להרמב"ם לפי הבנת הרמב"ן וכן דעת הראב"ד בהשגות.

וגם על שהקשה הגמ' אותו איבעיא שני פעמים ראיתי בספר חכמת בצלאל שכתב לתרץ דבעיא ראשונה דן באשה שאינה עסוקה בטהרות וע"ז אמרו לבו נוקפו ופורש והדר בעיא שנית באשה שעסוקה בטהרות דחייבת לבדוק קודם תשמיש אי תבדוק בתוך שיעור וסת וע"ז א"ל שאף בזה לבו נוקפו ולא תבדוק אלא קודם.

הם אמרו והם אמרו

הלשון הזה ממש אינו מופיע בש"ס בבלי אלא בעירובין (ס"ז ע"ב) נאמר הן אמרו והם אמרו אבל הכוונה אחת הוא.

דברי הגה"מ הם עוד שיטה לגבי מנין הפוסקים

בדרך כלל דברי הגהות מיימוניות להגאון ר' מאיר כהן הוא מלקט על פי רוב וכמעט שאינו מחדש דבר רק לפעמים

א. סעיף א'. ב. ריש סי' ק"צ. ג. ועיין בשו"ת רעק"א ח"א סי' ס"ב ד"ה ולענ"ד. ד. כאן סק"ג. ה. סימן ק"צ ס"ק ס"ז ד"ה ובוה מתורץ. ו. בפ"ה ה"ו מהל' שגגות. ז. סי' קפ"ה. ח. סוף סימן קפ"ה. ט. ת' סי' צ"ו. י. בפ"ד הל' ט"ו מהל' איסו"ב.

דאינו חייב בפועל ממש אלא איכא איסור וזוה מדייק דבגמ' מבואר לחייב בעלה בחטאת ולכאורה קשה למה דוקא בעלה ולא האשה אלא לפי הנ"ל אתי שפיר משום דמיירי רק לענין טומאת בעלה דלהאשה אין נפק"מ מתי שתבדוק שבכל עת שתמצא דם תהיה טמאה ו' משא"כ לענין הבעל יש נפק"מ אי טמא ו' כבועל נדה י' (והביא שם עוד תירוץ אבל לא העתקתי דבריו דאין זה לכו"ע) עיי"ש י"ח.

דעייז חידושי ח"ס נדה י"ט שכתב כדי לחייב בעלה חטאת לאו חיוב חטאת ממש קאמר דאם כן ע"כ היה משמש סמוך לוסתה ועביד איסורא והיאך שייך לכו נוקפו ופורש הלואי שיפרוש בכל סמוך לוסתה (וכן הקשה הסדרי סהרה כ עיי"ש), אלא בשיעורא קאמר שתבדוק סמוך כל כך שחייב חטאת אם היה סמוך לוסתה אבל השתא באמת פטור דאנוס הוא ולכו נוקפו משום דעביד איסורא שראוי להתחייב חטאת עיי"ש וזה קצת כדברי הגו"ב הנ"ל ולהלן כ"א כתב ג"כ הפלתי לפרש חיוב אשם תלוי אין הכוונה ממש אלא באיסור היכול לחייבו לאשם תלוי עיי"ש ותבין.

גדר הדין נמצא על עד שלו חייבין קרבן

הנה לקמן בס' קפ"ז לגבי הדין של רואה דם מחמת תשמיש יש שיעור בנמצא על עד של האשה אבל אם נמצא על עד של הבעל אין שיעור רק אפילו לאח"י טמאין וראיתי בערוך השולחן דהאי דינא נאמר דוקא אם נמצא גם עליה דם דאם לא כן אין הדם שלו לכו יכול לאסור עיי"ש ויש חולקין עליו. וגם דנו אי בעינן פורש באבר חי לפי תוס' שבועות כ"ב ד"ה המשמש עיי"ש.

כתב הפלתי דדרך הגשים הבדוקות כך לבדוק - עיין בתוס' נדה ובמהר"ק חיות שם דאין דרך של גשים לבדוק כל כך מהר ולפ"ז באמת צריך ביאור למה תקנו שלא לבדוק משום שלא תהא לכו נוקפו הרי בממילא אינה בודקת בתוך שיעור ואי משום מיעוטא דגשים ביטלו תקנת בדיקה לא מסתבר ואפשר דעיקר החשש של לכו נוקפו הוא בבדיקה לפני תשמיש.

נדידות ומבואר במהר"ל דאם הגה"מ מביא דיעה ואינו חולק עליו נחשב במנין הפוסקים לשני פוסקים. א"

בקושיית הפלתי אי סמוך לוסת אונס למה הגמ' בנדה חושש ללכו נוקפו ופורש הרי כך הוא שורת הדין לפרוש סמוך לוסתה

בגמ' שבועות י"ב משמע דאם שימש שלא בשעת וסתה אנוס הוא וכן הכריע הרא"ש בתשו' י" והמרדכי ריש שבועות ועוד ראשונים ולכאורה הקשה הפלתי אם כן הסוגיא בנדה דלכו נוקפו ופורש היאך קאי אי בשעת וסתה יפרוש ומצוה לפרוש אלא עכ"ל שלא בשעת וסתה ואפ"ה אינו אונס דהרי חייב חטאת וקושיא זה הביא הגו"ב תי' י" בשם השואל בשם ספר חידושי הרו"ה להגאון ר' וואלף אלעסקר וחדש דהגמ' שבועות דמיירי דאונס מיירי שבדקה קודם תשמיש ולכן נקרא אונס משא"כ הגמ' בנדה מיירי שלא בדקה ואף דמבואר בנדה דאין חיוב בדיקה לבעלה קודם תשמיש מ"מ כיון שהיה מציאות שהיה יכול לבדוק חייב והדבר דומה למי שנשאת ע"פ שני עדים שאמרו לה מת בעליך ובלוי היתר של ב"ד ובא בעלה חייבת בקרבן דהיה לה להיות מתוך בדין ט"ו, [וע"ז הקשה השואל דשאני נישאת ע"י ב' עדים דאף דמותרת לינשא מ"מ אם רוצה היא יכולה להמתין עד שיתברר הדין ע"י ב"ד משא"כ בבדיקה שאסרו לה חכמים לבדוק ועוד הקשה הגו"ב (מתוס' ריש פרק החולץ) בכונס יבמתו ונמצאת מעוברת בתוך ג' חדשים חייבת בקרבן דאי לאחר ג' חדשים יש רוב נשים שעוברן ניכר וזו לא ניכר פטור דמאי הוי ליה למיעבד וכאמרם שלא בשעת וסתה אונס עיי"ש הרי אף שמצד הדין היה יכול להמתין אפ"ה חשבינן ליה לאונס עיי"ש מה שתיריך שלא תהא סתירה בין הגמ' ביבמות לתוס' וכתב הגו"ב לחלק דכל מה שאמרו לחייב בחטאת או באשם תלוי אין הכוונה קרבן ממש כיון דחשיב אונס אלא הכוונה דאיסור חטאת ובאיסור אשם תלוי אבל אהכ"נ דקרבן ממש לא יתחייב וכוונת הגמ' האם תבדוק שיעור שיטמא את בעלה בטומאת שבעה וכמפורש התוס' ט"ו ד"ה כשאמי דכל היכא דאיכא אשם תלוי טמא הבעל טומאת שבעה והוא הדין באופן

יא. סברא לחזק דברי הפלתי דרבינו שמחה ס"ל כתוס' ואין פלוגתא ביניהם - ועוד יש נימוק טובא לחזק דברי הפלתי דס"ל דרבינו שמחה ותוס' סוברין פירוש חדא בכוונת הגמ' והוא דהרי יש לנו כלל גדול אפושי פלוגתא לא מפשינן ובפרט דע"ז יוצא דדברי רבינו שמחה שיטה יחידאה ונגד כל הוכחות של הפלתי הנ"ל. גדר בעל נפש חסיד - ועיין לקמן ס"ה ע"ב אלא מעתה בעל נפש לא יגמור ביאתו עיי"ש עיין עוד בגמ' פסחים מ' ע"א אמר רבה בעל נפש לא ילתות ופריך מאי איריא בעל נפש אפי' כר"ע נמי עיי"ש ועיין חולין ו' ע"א אם בעל נפש אתה פרוש הימנו עיי"ש. יב. י"ז ע"ב. יג. כלל כ"ט. יד. סי' צ"ו. טו. עיין יבמות ס"ז ע"ב. טז. ט"ו ע"א. יז. והביא שם עוד תירוץ אבל לא העתקתי דבריו דאין זה לכו"ע. יח. ועיין משנה"ה ח"א סי' א' שדן בתשו' הנ"ל. יט. י"ב ע"א. כ. סי' ק"צ סק"ז. כא. בס' קפ"ז בסק"א. כב. י"ד ע"א.

המנחת יעקב בתורת השלמים כ" כתב על דברי הה"מ כי שלא ידע למה לא הוכיר רבינו הרמב"ם מה שאמר הרמב"ם ביבמות כ" שיוצא לדרך חייב לפקוד את אשתו אפילו סמוך לוסתה ע"כ ונראה לי דהרמב"ם לשיטתו כי שכתב לא יבעול ביום שיוצא לדרך או בבואו מן הדרך לא לפניהם ולא לאחריהם משום סכנה והטור והשו"ע כתבו דברי הרמב"ם אלו באו"ח סי' ר"מ כי ובאבעה"ז כ" אולו לשיטת ר"ת שפקידה אינה תשמיש אלא דברי ריצוי עיי"ש, וצ"ב דבריו דהרי מבואר להדיא במחבר כאן דס"ל דיוצא לדרך פוקד ממש וכן כתב בסו"ר ר"מ כ" ובאבעה"ז ל דפקידה כאן הוא ממש וצ"ב דבריו וצ"ב עוד דהפלתי לא כתב על זה כלום.

ובשורת הרמ"א לא שואל על דברי הרמב"ם דאין לשמש ביום שיוצא לדרך משום סכנה והרי אמרו ביבמות כ" דיוצא לדרך פוקד את אשתו וכתב ואולי דעת הרמב"ם כדעת ר"ת דפקידה היינו בדברי ריצוי ולא בתשמיש ממש (ומוזו יש להוכיח דדעת הרמ"א בפקידה הוא תשמיש או דברי ריצוי אינו תלוי אי וסתות דרבנן או דאורייתא דהרי דעת הרמב"ם וסתות דרבנן וכמו שכתב הה"מ בפ"ד מהל' איסור"ב הל' ט' ודלא כדעת הגו"ב קמא י"ד ג' נ"ה) ועוד בגמ' אינו מבואר היום שיוצא לדרך אלא בשעה שיוצא ולא דוקא באותו יום ממש ויכול לקיים יום לפני יציאתו עיי"ש. ועל תירוץ האחרון יש להקשות מה זה סמוך לוסתה אי סמוך לוסתה הוא ביום אם כן צריך לומר לן דיום לפני"ז מותר ואי סמוך לוסתה בלילה או עונה לפני"ז מותר וצ"ב עדיין ועיין במהרש"ל לג' שמה שנאמר לא יבעול ביום צאתו לדרך היינו כשהולך ברגליו אבל אם יושב בעגלה וכיוצא בזה שפיר דמי ובוהו הוא שאמרו חייב לפקוד את אשתו כשיוצא לדרך ועוד כתב הפרישה (הנ"ל) לתרץ שרק ביום צאתו לדרך לא יבעול אבל לילה שלפניו אין איסור והביא ראיה שנאמר שלא יבעול ביום שנכנס למרחץ אבל לילה שלפניו ולילה שלאחריו מותר דהרי עונת ת"ח בליל שבת עיי"ש אבל הטו"ו באו"ח הקשה על תירוץ זה מדברי הרמב"ם דמבואר דאיסור זה אינו נהג לא לפניהם ולא לאחריהם ועיין בפמ"ג מ"ז מה שכתב.

ועיין במג"א ל" שהקשה על הרמ"א שנאמר בפירוש שיש לפקוד את אשתו ביום שיוצא לדרך ממש אלא י"ל

דברי הרמב"ם נאמרים מדרכי הרפואה ובגמ' איירי מצד הדין. **ובספר** תורת חיים כ"מ ל" כתב דהגמ' איירי בדורות ראשונים שהיו בריאים והיו יכולים לשמש ולצאת והרמב"ם איירי בדורות אחרונים חלשים יותר.

בקושית הרא"ש על הרי"ף ודעת הב"י דבעינן בדיקה גם קודם תשמיש

בקושית הרא"ש על הרי"ף ותירוץ הב"י עיי"ש הקשו האחרונים הרי להרמב"ם אשה שיש לה וסת אף שצריכה בדיקה לאחר תשמיש אפ"ה קודם תשמיש א"צ בדיקה ורק הצנועות בודקות ועוד הקשו התינתן לאחר תשמיש צריכה בדיקה לראות ולברר שאינה בגדר רואה דם מחמת תשמיש אך קודם תשמיש מלן דצריכה בדיקה והס"ט כתב כאן דכל שאינה בודקת קודם תשמיש אף שתראה אחר תשמיש אינה ראייה שרואה דם מחמת תשמיש היה קודם ולכן צריכה בדיקה קודם תשמיש להוכיח שהדם בא מתחת תשמיש וצ"ב דהרי המחבר כתב דאם מצאה דם טמאה ולא התנה בדיקה קודם תשמיש ולכן הכריע הס"ט דהטעם של בדיקה קודם תשמיש הוא לפי הגמ' בגדה (י"א ע"ב) שהצריכו בדיקה לטהרות אע"ג דיש להם חזקת טהרה כיון דהצריכו בדיקה לאחר תשמיש משום טהרות הצריכוה בדיקה לבעלה קודם תשמיש וכיון שלגבי טהרות נהגו כן הוא הדין לבעלה.

אי חוששין בזה"ז לטהרות

כתב הפלתי דאין לנו בעונ"ה טהרות עיי"ש הנה בזה"ז כולנו טמאי מתים ואין לנו עיסה טהורה כתב הרדב"ז לגבי חלה דעושינן מה שאפשר והוא שיטהר עצמו משאר טומאת אלא שאם אי אפשר יעשנה בטומאה וכו' אבל הפוסקים לא חששו לזה עיין בשו"ע סי' שכ"ד ומ"מ יש ללמוד דכל מה שאפשר להדר לטהרות בזה"ז נכון לעשות כן לפי הרדב"ז.

גדר החזקה שנתחזק ע"י ג' פעמים

כתב הפלתי הרי"ף יליף מסברא דקיי"ל בכל הש"ס בתלתא זימני הוי חזקה, ראוי לציין מקור חיים הל' פסח לו שהוא מה"ת עיי"ש והוא חידוש דין שנקבע חזקה על דבר שלילי דהנה

כג. בסו"ר קפ"ד ס"ק י"ח. כד. פ"ד מהל' איסור"ב הל' י"ב. כה. ס"ב ע"ב. כו. פ"ד מהל' דעות הל' י"ט. כז. סעי' ט"ו. כח. סי' כ"ה. כט. סעי' א'. ל. סי' ע"ו סעי' ד'. לא. סימן קל"ב אות ב'. לב. ס"ב ע"ב. לג. הובא בפרישה סי' כ"ה אות י'. לד. שם ס"ק כ"ט. לה. ק"ז ע"ב. לו. סי' תס"ז.

המראה הראשון, וצד אחד משנה ומעביר צד השני.

ג. לאחר שנבאר ונסיק דמהני אפי' בדיקה מב' צדדים ולא אמרינן הריעותא דבסעי' ב'. מ"מ בנידן דינן דמיירי בהפסק טהרה, שבזה מצינו כמה חומרות שמחמירינן בה יותר מבדיקה כגון במראה שקורין בל"א געה"ל שיש שהחמירו בהפסק טהרה שתהא טמאה, וכדו' וא"כ אפשר דבכה"ג יהא יותר חמור.

מביא ראייה מדברי הרמ"א

הנה ברמ"א י' וז"ל ואין צריכין לבדוק עצמם אחר כל תשמיש ותשמיש שעושיין בלילה אחת אלא מקנחין עצמן כל הלילה בעד ולמחר צריכין בדיקה ואם מצא דם טמאה, ע"כ. ובפשטות מלשונו משמע דבאותה לילה מקנחין עצמן כמה פעמים באותה עד עצמה, ואפשר לדחות דהתם הבדיקה הוא לברר שאינה ראתה מחמת תשמיש ומשו"ה אפשר דמהני כמה פעמים על אותה העד דמ"מ בסוף יראה דם, משא"כ לגבי הפסק טהרה ובדיקות אפשר דיהא דם טמא לאתמ"כ עם הבדיקה ויחלש צבעו ויוצא מכשול.

מה שאנו מצינו דיש ג' פעמים בוסתות היינו לקבוע וסת או אפי' לעקור וסת אבל בתנאי שקובע וסת שני משא"כ הכא אפי' אינה קובע וסת שני מ"מ יכולה להחזיק עצמה ע"י חזקה שלישי של שלש פעמים שאינה רואה דם מחמת תשמיש ושאינה זקנה ומעוברת שאין שם דם כל עיקר.

אי יכול לבדוק באותו עד שתי פעמים אע"פ שלא נתכבס אצורה כאן מה שדגתי באשה שעשתה הפסק טהרה בעד אחד ולמחר בדקה בדיקה ראשונה באותה עד עצמו מצדו השני מה דינה.

א. אי בעי מדינא שיראה דם או המראה בעד משני צדדיו (וכמו ששמענו כמה עובדות מקמאי וגדולים וטובים שבדקו כל שאלה שאתא ליידיהו מב' צדדיו ולפעמים גם הקילו משום דלא איתחזי המראה מצדו השנית).

ב. ואפילו את"ל דסגי מצד א' וא"כ אפשר דיהא מותר השאלה הנ"ל, מ"מ אפשר דכאן איכא ריעותא כיון דאפשר דהליחה והמראה של הבדיקה השנית מחליש ומשנה חזותו ומראותו של

סימן קפ"ז

סק"א

שיעור רואה דם מחמת תשמיש סמוך לתשמיש להלכה
הראב"ד בבעל הנפש כתב שאין אנו בקיאים בשיעורים ולכן
 כל שהוא סמוך לביאה ומצאה היא או הוא דם
 נאסרת, והב"י מביאו וזמה כתב הרמ"א להכריע כן להלכה ע"כ,
 ועיין בשו"ת דברי חיים ^א בדריקה לאחר חצי שעה אין זה נכלל
 סמוך לתשמיש אבל בתוך רבע שעה סמוך מקרי עיי"ש, ועיין
 בספר תפארת צבי במקור חיים ששיעור סמוך לתשמיש הוא חצי
 שעה עיי"ש, ועיין בס"ס ^ב שהעיר מהא דהשמיטו כל הפוסקים
 דברי הראב"ד וכתבו סתם שיעור הנאמר בגמ' משמע ששפיר
 אנו בקיאים בה עיי"ש, ולמעשה עד ח"י דקות יש להכריע
 שנקרא סמוך לרבע שעה בדיוק א"א לצמצם אבל יותר מזה
 מח"י דקות אין להחמיר כיון שאתה אוסרה לבעלה עיי"ו.

שערי תירוצים לא ננעלו

בשו"ת הריב"ש ^י כתב כי שערי התירוצין לבעלי השכל לא
 ננעלו ועשות ספרים הרבה במה שאין קץ הוא יגיעת
 בשר ואבוד זמן אם לא פנים בפנים איש יחד פני רעהו ע"כ,
 ועיין גם בתשו' ח"ס חו"מ ^י שכתב ומשום קושית לא נעקש את
 הישרה ושערי תירוצים לא ננעלו ע"כ וכן כתב הגו"ב בכמה
 מקומות בתשו' ואחד מנהון אזכיר ממה שכתב במהד"ת ^ה סוף
 ד"ה ומה, וגם אני לא נעלתי הדלת בפני כל אחד שלא יהיה
 שום תירוץ על המשך דברי תוס' רק תירוץ שלי ושערי תירוצים
 לא ננעלו ע"כ, וכן כתב הגאון ר' יהונתן בספרו יערות דבש ^ו
 ובשו"ת זכרון יהודה (שחיבר בנו של הרא"ש בסוף ספרו) כתב
 גם דשערי תירוצים לא ננעלו. והוא דבתורה הכל אמת וכמו
 שכתב האר"ל דקושיות הוא קליפות וכבר כתב הרוקח דיש ד'
 סוגי מדרגות לברר הלכה, (א) על פי הפסוק ביחזקאל ^ז כי יתן
 להם לב חדש ורוח חדשה, (ב) ע"י דעת ע"פ הפסוק במשלי ^ח
 ודעת לנבון נקל, (ג) על פי מול, (ד) ע"פ לשון הפסוק בדניאל
^ט רוח אלקין קדישין ולכן אף שאין מבין מ"מ יכול לבוא
 במדרגה גבוהה ולהסביר לו (ועיין בהכמת הנפש להרוקח).

דברי הבית יוסף וביאור הפלתי עליו דיש כאן חיוב אשם
 תלוי

כתב הב"י דספק דם שלפנינו הוי גדר ספק כזה שהיה חייב

להביא אשם תלוי יש כאן האיסור של רואה דם מחמת תשמיש
 דאע"פ שאין כאן ודאי איסור מ"מ חייב להוציאה עכ"פ מספק
 ע"כ, והוסיף הפלתי דאע"פ שאין כאן בפועל קרבן אשם תלוי
 משום שלא איקבע איסורא, ואין מביאין קרבן אשם תלוי רק
 בקביעות איסור, מ"מ חיוב ואיסור אשם תלוי" יש כאן, לכן
 חייב להוציאה גם אחר שיעור שתטול ידה לתחת הכר או הכסת
 ע"כ.

קושית החו"ד על סברא הנ"ל למה לא הולכין בטר חזקת
 הגוף

ע"י בחוות דעת ' שהקשה, דמהיכא תיתי דיתחייב אשם תלוי
 כיון דיתכן לומר דאחר התשמיש הגיע הדם ולא היה שם
 עדיין בשעת תשמיש נוקמא על חזקה דגופא ונאמר שאחר
 תשמיש הוה, דהרי במקום ספק קיי"ל דהולכין אחר חזקת הגוף
 ואין כאן איסור תורה, כמבואר במס' כתובות ^א, שמעמידין את
 האשה שיש עליה ספק בחזקת בתולה, שהיא חזקת הגוף שגולדה
 בתולה, והכ"נ אשה זו נולדה בלי שראתה דם דעד שנעשה
 גדולה אין לה דם אם כן יש לה חזקה דמעיקרא שהוא חזקת
 טהרה, וכן כתב השב שמעתתא ^ב דהא דמעמידין כל אדם על
 חזקת כשרות נובע מחזקת הגוף, ועיין עידובין ^ג, ספק אם
 מבעוד יום נדמעו ספק נדמעו משחשיכה מעמידין אותה על
 החזקה, והשתא היא נדמעו עיי"ש, וחזקה טובא הוא שדוחה
 אפי' שאר חזקות כמבואר בתוס' כתובות י"ד א"ב, ובמהר"ש
 שם, ואף דלגבי טהרות מטמאין אותה למפרע מ"מ כבר כתבו
 התוס' בנדה טו ד"ה מעת לעת, דהא דמחוקינן למפרע הוא רק
 מדרבנן דכל כמה שאפשר לאחר הספק ולהעמיד על חזקת הגוף
 מעמידין, וא"כ היאך אפשר לחייבו כאן אשם תלוי ע"י חומרא
 דרבנן.

תירוץ דיש כאן רוב שהדם בא מקודם

וכתב לתרץ, לפי התוס' טו ד"ה אימא שכתבו, הטעם דבעלה
 חייב חטאת אם מצאו דם על עד הבדיקה שלאחר
 תשמיש אף שאפשר לומר שבא הדם רק לאחר תשמיש, מ"מ
 כיון דרוב פעמים בא הדם מקודם ובשעת תשמיש דאיכא למתלי
 בעיכוב שמש טמא מה"ע ע"כ. כמו כן כאן בשיעורא דאחר זמן
 גם כן אמרינן דרוב פעמים בא הדם מקודם ליכא

א. ח"ב בליקוטיו סימן י"ח. ב. סק"ד. ג. סימן שע"ג. ד. סימן נ'. ה. סימן ק"ג. ו. ח"א דרוש ג' ובדרוש ד'. ז. ל"ז
 כ"ו. ח. ל"ד ו'. ט. ד' ה'. י. ס"ק א'. יא. י"ב ע"ב שם ע"ה ע"ב. יב. שער א' פט"ו. יג. ל"ו ע"א. יד. ע"ה ע"ב. טו.
 ב' ע"א. טז. שם ס' ע"ב.

כיון דהוי ספק אם ראתה דם מחמת תשמיש דהרי בדקה בשיעור שמביא אותו לידי חיוב אשם תלוי שהוא ספק ולא ודאי, היה לן להקל.

תירוץ דהכא נולד הספק בדיון תורה ואע"פ שנתגלגל אח"כ לדרבנן אמרינן להחמיר

וכתב לתרץ, דהכא ברואה דם מחמת תשמיש שאני דעיקר הספק נולד באיסור תורה שהרי החמירו עליו לחייבו בקרבן אשם תלוי, לכן אף אם בא אח"כ לידי ספק דרבנן אסור, משא"כ התם לא היה ספק רק מחמת וסתות דרבנן אמרינן שפיר ספק דרבנן לקולא, עיי"ש.

עוד י"ל לתרץ דלא אמרינן כאן סד"ר להקל לגמרי

ולכאורה אפשר לתרץ עוד, דהרי כבר הקשו לעיל בס"י קפ"ד בספק ראתה קודם הנץ או בנץ דאסורה ביום הרי אם ספק דרבנן לקולא גם ביום היה לנו להתיר, ופירשו המפרשים דספק דרבנן לקולא אמרינן רק לגבי הפרט להחמיר לאסור שם ביום ובלילה או מקילין ואסרינן רק היום, כיון שאז היתה הראיה בוודאי משא"כ הכא דאי אפשר לחלק ולהתיר לגמרי מטעם ספק דרבנן לקולא ג"כ א"א והבן.

ולכאורה יש לתרץ עוד והוא בהקדם מה דקיי"ל בדבר שיש לו מתירין לא אמרינן ספק דרבנן להקל לפי דאמרינן עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר כי ומוה דנו הפוסקים בספק דרבנן במקום שאפשר לברר הספק אי אמרינן גם כן ספק דרבנן להקל או לא אי אמרינן ספק דרבנן כיון דהשתא ספק לפנינו או נימא כיון דסוף סוף אפשר לברר הדבר למה לנו לסמוך להקל במקום דאפשר לברר, ועיין בפלתי כ"ה שדן במקום שנתערב איסור והיתר ונשפך ולא ידעינן אי היה שם ספק או לא אי אמרינן להקל במין שנתערב במינו שיש שם רוב ורק הספק בשיעור דרבנן כדיון ספק דרבנן בעלמא או אינו אלא כיון שאפשר ליתן התערובות לקפילא שיטעום לראות אם יש בו טעם איסור ובמקום שאפשר לברר הספק לא שייך ספק דרבנן כנודע ואף הפמ"ג במשכבות זהב כ"ה שכתב דהוי ספק דרבנן דעלמא דקיי"ל להקל היינו טעמא משום דכיון דכתב הרמ"א דאין סומכין על טעימת גוי הוי כלא אפשר לברורי אבל בעצם הסברא מודה (וחוץ מזה הפמ"ג בעצמו סותר כמו שכתבנו בהערות שם על הפלתי), ולפ"ז יש ללמוד לדידן דכיון דאפשר לברר הדבר ע"י שפופרת בעל הראשון לפי הפוסקים הסוברים

למימר העמד אותה אחזקת הגוף, דיש לנו רוב נגד חזקה זה ורובא וחזקה רובא עדיף, ומ"מ אינו חייב קרבן חטאת ודאי בבדיקה שלאחר שיעור וסת, שאין הרוב חשיב כל כך והלכך סמכינן מיעוט שאין הדם בא מקודם לחזקת הגוף, נמצא כאן פלגא ופלגא והדר הוי ספק ולכן פטורין מקרבן חטאת, וחייבין באשם תלוי.

עוד תירוץ לחלק דחזקת הגוף אינו מועיל על דם כזה שבא שלא כדרך העולם

ויש לומר לתרץ עוד בהקדם קושית הפוסקים על הא דפסק המהרשד"ם י"ד י' ומהר"י בן לב י"י בספק שמועה רחוקה או קרובה אי צריך להתאבל הובא בטו"ו י"ד י"י דיש להתאבל לפי דברי הגמ' בגיטין כ' דיש חזקת חי לאדם ואמרינן השתא הוא דמת וכן פסק הב"ח ע"כ והקשו מהא דקיי"ל באבעה"ז כיא בנמצא אדם כשהוא הרוג העדים מכירין אותו בטביעות עין שמהני להכיר רק תוך ג' ימים אחר שנהרג והשתא יש ספק אי הוא תוך ג' ימים למיתתו או לא יש סוברים דאין העדים יכולים להעיד שחוששין דלמא עבר ג' ימים ונשתנה צורתו ואין זה אותו אדם ע"כ ולפי הנ"ל דמוקמינן אחזקת חי למה לא נימא דתוך ג' ימים מת ושפיר אפשר להעיד עליו וכתב הגאון בעל מוצל מאש כ"ה לחלק ד"ל דלא מוקמינן ליה בחזקת חי ואמרינן השתא הוא דמת דוקא כשמת כדרך העולם בידי שמים אבל במי שנהרג אין חזקת חי מועילה לומר השתא הוא דנהרג ש"ל שנהרג אתמול שעל מעשה הריגה אי אפשר להשתמש בחזקת חי עיי"ש ולפ"ז יש לומר דהוא הדין בנידון דידן דכיון דנמצא דם לפנינו ויש ספק אי הדם היה שם מקודם או לא דאי היה שם מקודם בשעת תשמיש חייב בקרבן אשם תלוי אמרינן דלא מהני חזקת הגוף כיון דהדם שבא מחמת חימום וחימום התשמיש על זה לא מועיל חזקת הגוף רק דם שבא כדרך כל הארץ בזמנו והבן, אף ששם ודאי נהרג וכאן הרי ספק אי בא מהתשמיש אבל סו"ס על ספק ההוא ליכא חזקת הגוף ודו"ק.

בקושיא של החו"ד למה אסרינן אשה שרואה דם מחמת תשמיש לבעלה הרי קיי"ל וסתות דרבנן וסד"ר להקל

ב עוד הקשה החו"ד, הרי כל האיסור של רואה דם מחמת תשמיש נובע מאיסור וסתות כ"ה דהוא דרבנן, כדקיי"ל כן בכמה מקומות, וכמו שכתב בס"י קפ"ד בספק ראתה קודם הנץ התמה ספק לאחר הנץ החמה לא אסרינן ליה בין ביום ובין בלילה אלא רק ביום, כיון דספק מדרבנן הוא אולינן לקולא, וא"כ הכ"נ

יז. סימן ר"א. יח. ח"ג סימן ע"ב. יט. סימן שצ"ז סק"ב. כ. כ"ח ע"א. כא. סימן י"ז סעיף כ"ה. כב. סימן כ"ה. כג. כג. כו. שם סק"ג. כד. וכסברת רש"י פ"ק דביצה. כה. סימן צ"ח סק"ד. כו. שם סק"ג.

כן שפיר מקרי ספק דרבנן שאפשר לברר דלא אולינן התם לקולא.

בקושיית הבי"ע על הטור שנקט שיעור שתרד מן המטה ולא שיעור שתטול ידה מתחת הכר

עיינן באחרונים שכתבו לתרץ, דהטור נקט שיעור בכדי שתרד מן המטה "ותדח" ומיד מצאה דם, משא"כ המשנה קאי דאחר הדחה קנחה את עצמה וזה מקרי אחר, והטור מקרי בתוך זמן של ספק, דהרי יש ג' זמנים א' אותים חייב חטאת, ב' אחר זמן, ג' אחר אחר זמן.

הטעם שאינו מביא קרבן אשם תלוי לפי איקבע איסורא **וייש** לומר עוד טעם דפטור מלהביא קרבן אשם תלוי הוא דכל החיוב אינו אלא כשאפשר לברר האיסור דאשם תלוי בא להגן עליו מן היסורין עד שיתברר ויביא חטאת, אבל אם אי אפשר לברר האיסור אין חיוב אשם תלוי ו' ולכן כשעבר עליו יוהכ"פ פטור מלהביא אשם כמבואר שם, והכ"נ אי אפשר לברר מתי הגיע לשם הדם לכן אינו מביא קרבן אשם תלוי.

בענין בדיקה לפני תשמיש אי בעינן כדי לברר שהיא רואה מחמת תשמיש

עיינן בסדרי טהרה כאן ב"י, שציינן לדברי הפרישה כ"ט, דטעם הבדיקה לפני תשמיש הוא כדי שיוכל להוציאה בלי כתובה אם תראה ג' פעמים דם מחמת תשמיש, שלא תאמר לאחר כן דמלפני התשמיש הגיע הדם עכ"ל, משמע דדוקא לענין כתובה מצי היא למטען שמא קודם התשמיש היה שם הדם אבל לא לגבי איסור (דלענין איסור נדה אסורה לשמש אתה), והטעם כיון ששטר הכתובה בידה אע"ג דהיא טוענת שמא כיון שגם הבעל אינו טוען ברי שתפסיד כתובתה מחויב לשלם, וכמבואר בחו"מ ל' בטוען בשטר ושניהם טוענים שמא שמחויב לשלם, משא"כ לענין איסור דקיי"ל ספק איסור להומרא יכול לטעון גם בלי בדיקה, וכן מוכח מרוב ראשונים עיי"ש.

וייש להוסיף דהטעם דאמרינן דהדם לא בא לאחר מכן הוא, משום דיש רוב כמו שכתב התוס' נדה לא ד"ה אימא וזה טוב לענין איסורא, אבל לענין ממון קיי"ל דאין הולכין בממון

אחר הרוב שפיר בעינן בדיקה לפני תשמיש לענין כתובה, ועיין לעיל בסדרי טהרה ל"ב שג"כ מכריע כן עיי"ש, (ויש עוד לדון מהא דאמרו דרוב נשים לאו רואות מחמת תשמיש א"כ גם לענין איסור יש רוב נגד הרוב ויש לתרץ).

סק"ב

הטעם של הראב"ד דבעינן ד' ראיות, לפי שהוששין שמא הדם היתה שם לפני התשמיש

עיינן בשו"ע של הרב התניא י"י שכתב כהפלתי, דהטעם דס"ל להראב"ד דבעינן ד' פעמים כדי שתהיה אסורה לבעלה

מטעם רואה דם מחמת תשמיש דכיון דלא בעינן בדיקה לפני תשמיש, א"כ אין ראייה שלא היה הדם שם קודם תשמיש, ומנין לו דע"י תשמיש בא עיי"ש. ויש שדייקן מלשון (של בעל הנפש) הראב"ד, שמשמע דגם הוא מודה דאין הטעם של בדיקה לברר אם הדם נמצא לפני התשמיש דלמה לחשוש שהדם בא לפני"ז וכותלי בית הרחם העמידה, דלא אמרינן סברא זה רק לגבי טהרות, וכן הוכיח בחזות דעת י"ד, ויש לדון עוד בזה"ל.

דעת רש"י כדעת הראב"ד

איתא בנדה"ל, הרואה דם מחמת תשמיש, וכתב רש"י "לאו בבתולה מיירי אלא דם נדות ע"כ" ותמהו המפרשים מה מלמדנו כאן רש"י, וכתב הב"י דקמ"ל דכל היכא דאיכא דמתלי בדם בתולים תולין כמו דתלינן במכה עיי"ש, וצ"ב דתיפוק ליה מהא דתולין במכה ולמה ליה לפרושי בדם בתולים, ויש שכתבו לפרש דרש"י קמ"ל דראיה ראשונה אינו נחשבת מן המנין, וכדעת הראב"ד, ועיין בח"ס בחידושו שכתב באמת דרש"י ס"ל כהראב"ד, ועיין גם בתשו' יו"ד ל"ה ד"ה אך מה שכתב בזה, ועיין גם בתשו' אמרי אש יו"ד ל"ה ד"ה ואולי עיי"ש.

קושיית הס"ט היאך יחשב ראייה ראשונה מן המנין, הרי הבדיקה אחר זמן של ספק אפי' והיאך תוציא מבעלה משום זה

כתב הסדרי טהרה לעיל ל"ט דלפי הרמב"ם דס"ל דאין לבדוק אחר תשמיש תוך שיעור וסת, היאך אפשר למנות בתוך מנין ראייה ראשונה מתוך הג' שהוא רואה דם מחמת תשמיש הרי

כו. עיין כריתות כ"ה ע"ב וברש"י שם. כח. סק"ב. כט. בסימן קפ"ו. לו. סימן פ"ב סעיף ב'. לא. ס' ע"ב. לב. סימן קפ"ו סק"ד. לג. סימן קפ"ז סק"ב. לד. ריש סימן קפ"ו. לה. וכעין זה יש לציין דסברא כעין זה דמספר הראשון אינו נכלל במנין דיש שחשבו בגימט' בחשבון אחד יותר מחשבון האותיות כנגד הכולל וכגון מספר הכריכות שבציצית י"א שהם ארבעים כמנין ה' היינו בן ד' אותיות ה' אחר שהוא ל"ט ועם השם כולל עולה ארבעים עיין ב"י או"ח סימן י"א ועיין בעש"ט עה"ת פרשת ואתחנן אות פ"ד לגבי תפלין היאך מונין הכריכות, ועיין משנ"ה בזה. לו. ס"ו ע"ב. לז. סימן קנ"ג. לח. סימן ס"ה. לט. בסימן קפ"ו סעיף ד'.

בענין רציפות ברואה דם מחמת תשמיש

עייץ ש"ך מט שכתב דבעינן דלא נתחזקה לראות דם מחמת תשמיש אלא רצופין אבל אם אינן רצופין לא מקרי חזקה ללא תשמיש של היתר בינתיים עיי"ש.

עייץ שו"ת בית שערים יו"ד נ ד"ה אלא, שהקשה על הש"ך דאם יש תשמיש של היתר בינתיים מאי אריא משום דאינם רצופין הרי אפילו איתחזקה ברצופין וג' אצבעות שרואה דם ושימשה אח"כ באיסור ולא ראתה מחמת תשמיש נמי מותרת, דתשמיש זו שלא ראתה עדיף מבדיקת שפופרת, וכמו שכתב הרמ"א, בשלמא בדברי הרמב"ם נ"ב דכתב דבעינן רציפות יש לפרש דבעינן דוקא סמיכות, אבל אם היה תשמיש באמצע לא של היתר ולא של איסור כגון שלא בדקה את עצמה בתשמיש בינתיים לא החזקה לרואה דם מחמת תשמיש, אבל על הש"ך שמפרש כן בשו"ע קשה קושיא הנ"ל.

ומסיק שם בשאלה, באשה שמלו בנה הראשון ומת מחמת מילה ומלו בנה השני וחיה עד עכשיו, ומלה בני השלישי ומת, ועכשיו נולד בנה הרביעי, מי נימא דדינו כמתו אחיו מחמת מילה ואין מלין את הבן, או נימא דבעינן רצופות וכיון שאין רצופות שפיר מלין אותו, ומכריע להלכה דבעינן רצופות כמו ברואה דם מחמת תשמיש ואם אינם רצופות לא מקרי איתחזק איסורא עיי"ש.

סק"ג

כמה דרכים להסביר דברי הש"ך שכתב ליישב קושיית התוס' לפי רש"י בדביקת שפופרת כבעל הראשון לא מהני **במס'** נדה נ"ג, אמר ר"ל לר"י ותבדוק עצמה (בשפופרת) בביאה שלישית של בעלה הראשון, א"ל לפי שאין כל האצבעות שוות, א"ל ותבדוק עצמה בביאה ראשונה של בעל שלישי, א"ל לפי שאין כל הכוחות שוות ע"כ.

מ.א. סק"ב. מ.ב. סימן שני. מ.ג. סימן קס"ד. מ.ד. בסעיף ה'. מה. ועיין בשב שמעתתא שער ג' פט"ז ובתשו' עונג יו"ט סימן נ"ו וקמ"ב. מו. ע"ז ע"ב. מז. נ"ה ע"א. מח. כ"ט ע"א. מ.פ. סק"ג. נ. סימן שמ"ה. נא. בפכ"ה מהל' אישות ה"ח. נב. וי"ל דמה שכתב החו"ד (אות ב') דבדקה עצמה ב' פעמים סמוך לתשמיש וראתה ואח"כ שימשה כמה פעמים בלא בדיקה כלל ואח"כ בדקה עצמה תיכף אחר תשמיש פעם אחד ומצאה דם דהוי כג"פ רצופין והוחזקה ברואה דם מחמת תשמיש ע"כ ד"ל דכתב כן רק אם רוב מג' ראיות מחמת תשמיש היו רצופין מצטרפת ראי' ג' מחמת תשמיש אע"פ שהוא מופלג, אבל אם כל ג' ראיות מחמת תשמיש מופלגים זו מזו ובינתיים שימשה בלא בדיקה לא הוחזקה לרואה דם מחמת תשמיש להרמב"ם כיון שאינן סמוכות וכדאמרין (בנדה ל"ט) בדחזאי ריש ירחא וה' בירחא וחזאי בריש ירחא וה' בירחא והשתא חזאי בה' בירחא ובריש ירחא לא חזאי אינו קובעת וסת בימי נדתה כיון דהרוב מקביעת ווסתה היתה בימי נדותה ממעינ פתוח אבל בחזאי ריש ירחא וריש ירחא וכ"ה בירחא ובריש ירחא קבעה וסת בריש ירחא כיון דהרוב שני ראיות היה ממעינ סתום, ולפ"ז שפיר יש לומר דהרמב"ם אינו סותר דברי החו"ד אבל בש"ך א"א לפרש כן. ג. (ס"ו ע"א).

הבדיקה הוא אחר אחר הזמן, וכתב ליישב דאפשר דמיירי שנמצא על עד שלו שאין חילוק בין מיד ללאחר זמן דלעולם אמרינן דהדם בא ממנה עיי"ש, (ועיין בסעי' א' מה שהבאתי מהחו"ד, ובוה יתפרש גם זה).

להלכה דעת האחרונים כהראב"ד רק בשעת הדחק

עייץ שו"ת נודע ביהודה ת' יו"ד מ שיש לסמוך על הראב"ד להקל שלא להוציא אותה רק לאחר ד' פעמים עיי"ש, אמנם מדברי הפלתי כאן משמע שאין כן דעת רוב הפוסקים, וכן מסיק הסדרי טהרה כאן מ"א, וכן הכריע תלמידו של הגו"ב בתשובה מאהבה מ"ב, ולכן הכריע הח"ס בתשו' יו"ד מ"ג דאין להקל לסמוך על הראב"ד רק אם כבר עברו ג' פעמים, ואם נאסור אותה תצטרך להתגרש או אפילו לסמוך לעשות בדיקת שפופרת כבעל ראשון, שבוה נחלוך מ"ד אם מועיל הבדיקה או לא, ולכן יש להקל לא לצרף ראיה ראשונה וכתנאי שעסקה ברפואות ואז אפשר להאמין להם ולבעול עוד פעם עיי"ש, וכן הכריע הש"ך והטו"ז דג' פעמים משווי לרואה מחמת תשמיש, ועיין גם בשו"ע של הרב התניאי ובלחם ושמלה מה שכתבו בזה להלכה.

הטעם דלא בעינן בדיקה לפני תשמיש להסיר החשש שמה היתה שם דם דתלינן בדבר המצוי

וכתב הפלתי דתלינן בדבר המצוי ורגיל ואמרין מסתמא מחמת תשמיש ראתה ע"כ, ולכאורה למה לא אמרינן דגם יביא קרבן מחמת סברא זה, דתלינן בדבר המצוי דמחמת התשמיש בא הדרם, וי"ל דלגבי הבאת קרבן לעזרה מחמירין יותר לחשוש משום חולין לעזרה מ"ה, ורק חטאת העוף מביא על הספק ובפרט לפי השיטות דאע"פ שחולין שנשחטו בעזרה מדרבנן לדעת כמה פוסקים מ"מ וריקת דם על המזבח או הקטרת אברי חולין אסור מה"ת, וכמבואר בתוס' זבחים מ"ד ד"ה בדם ועיין רשב"א גיטין מ"ד ד"ה שלא, ועיין בתוס' נזיר מ"ד ד"ה קסבר.

ותבדוק עצמה בביאה שניה של בעל שני, ע"כ שתוס' פירוש דקושי'ת הגמ' משמע הכונה הוא שתבדוק קודם ביאה ראשונה של בעל ג', מאחר שיכולה לברר ע"י שפופרת דכיון שכבר הוחזקה בשני אצבעות וכשתבדוק עצמה בשפופרת שהוא דומיא דאצבע ותמצא עליו דם יתברר שהוחזקה לכל האצבעות, וכיון שאפשר לברר יש לברר שהרי ההיתר לשמש עם ג' אנשים הוא משום ס"ס, והיא דאפשר לברורי יש לברר, ולכן הקשו התוס' שגם בבעל השני אפשר לברר אחר ביאה ראשונה קודם ביאה שניה שכבר שימשה עם ב' אנשים והג' יהיה בדיקת שפופרת הדומה לאצבע, וזה נכון לפי תוס' שמשווה שפופרת לאצבע ממש אבל לפי רש"י בדריקת שפופרת אינו כאצבע ממש דהרי אינו בדיקה ברורה שפיר דאפי' להקל לא אמרינן בירור משפופרת לאצבע וכש"כ להחמיר מיושב קושי'ת התוס'.

ואתה מוכרח לפרש כן דאל"כ יש לתמוה דהרי מבואר בב"ק נה דנגח שור חמור וגמל נעשה מועד לכל הרי דבחמורים שהוא מין שני אינו משלם נ"ש עד שיגח ג' חמורים אף שכבר נגח ג' שוורים וכשיגח גמל שהוא מין שלישי משלם נ"ש כבר בגמל שני ובש"ס מדמה וסתות לשור המועד ולכן מקשה הש"ס שפיר שבעינן ביאה ראשונה של בעל שלישי משא"כ בבעל שני ודאי דבעינן ג' פעמים כמו במועד למין שני בעינן ג' פעמים ומהי קושי'ת התוס', אלא ע"כ כמו שפרשנו דבעל שני בביאה שניה שכבר היו לה ב' ביאות מב' אנשים תבדוק עוד בשפופרת שהוא כאצבע שלישי'ת ומתברר שהוחזקה כמו בשור חמור וגמלי.

עוד ישוב שכתב המחצית השקל להבין דברי הש"ך

ועיניך במחצית השקל שהביא קושי'ת הרא"ש על רש"י, דממ"נ אי בדיקת שפופרת אינה בדיקה מעלייתא למה מתירין חשש איסור בבעל השלישי ואם אין חשש איסור תבדוק גם בבעל ראשון, וע"ז הביא דלכאורה צ"ב היאך מהני בדיקת

דנחלקך רש"י ותוס' בביאור סוגיות הגמ', דדעת רש"י דקושי'ת ראשונה היתה להקל אמאי צריכה להתגרש מבעל ראשון ולישא בעל שני ולהתגרש ממנו ורק אחר בעל שלישי תבדוק בשפופרת הא יכולה לבדוק תחת הראשון ולברר אם זה מן המקור או לא, וע"ז תירץ דשנא בבעל אחר לא תצטרך בדיקה לפי שאין כל האצבעות שוות, ומוטב שתתגרש ותתקון ולא תבוא לידי שגגת כרת, וע"ז פריך ותבדוק בביאה ראשונה של בעל השלישי, השתא פריך לחומרא למה אתה מקיל לשמש ג' פעמים, הרי הוחזקה בג' אצבעות, שרואה דם מחמת תשמיש, ומשנינן דאין כל הכוחות שוות, ואין ביאה אחת (של הבעל השלישי) מחזיקה לראות מחמת תשמיש דשנא בעילה זו היתה בכוח מרובה ורק אחרי ג' כוחות של בעל שלישי נתחזקה לכוחות וגם אז בעינן בדיקת שפופרת ע"כ, אמנם התוס' ד"ה ותבדוק כתב בשם ר"ת לפרש, דגם פירכא ראשונה הוא לחומרא, למה בבעל הראשון אינו בודק מיד לאחר ג' פעמים קודם שתנשא לבעל שני, ותהא אסורה לבעל שני בלא בדיקה ומשני דאין כל האצבעות שוות, אבל אם היא רוצה לבדוק תחת הראשון תהא מותרת אח"כ בבדיקה זו מותרת בבדיקה אפילו לבעל הראשון עיי"ש, והוא דנחלקו אי בדיקת שפופרת הוי דבר דבדיעבד במקום דאין ברירה או גם כתחלה, וכתבו התוס' ד"ה תבדוק דבהא אמאי דלא ידע מהתירוץ דאין כל הכוחות שוות רק דאין כל האצבעות שוות, אם כן היה לו להגמ' להקשות ותבדוק עצמה בביאה שניה של בעל שני דלגבי אצבע שלו אין לומר אין כל האצבעות שוות דהרי כבר ראתה פעם ראשונה ע"י בעילתו ע"כ.

החוות דעת מיישב דברי הש"ך, דלפי רש"י נתיישב קושי'ת התוס'

וכתב החות דעת יד דכיון דבגמ' נקט הלשון, ותבדוק עצמה בביאה ראשונה של בעל ג', ובקושי'ת התוס' נקט

נד. (סק"ג). נה. (דף ל"ז). נו. עיין בשו"ת בית שערים י"ד (סימן רמ"ח) שהקשה על הח"ד דדבריו תמוהים לפענ"ד, דא"כ למה הק' תוס' דתבדוק עצמה קודם ביאה שני' של בעל שני, ואמאי לא הקשו שתבדוק קודם ביאה בשני סוגי שפופרת שאינם דומין, והרי שפופרת הוא כאצבע א"כ תוחזק לכל האצבעות, אלא ע"כ כיון דעוד לא הוחזקה לכל האצבעות וגם לא לאצבע שלו א"צ בדיקה כלל וא"כ קודם ביאה ראשונה של שלישי נמי א"צ בדיקה מה"ט, [ובלא"ה נמי כבר כתבת ליישב קושי'ת הש"ך (בדיני ס"ס אות ל"ה), דלא שייך כגון איכא לברורי כיון שגם אם הוחזקה לכל אצבעות ולכל הכוחות עדיין אינו ודאי שתראה בשעת תשמיש דהא הוי רק מטעם וסתות ואינו אלא חזקה שתראה, ואפי' חזקה דאורייתא לא הוי דהא קי"ל וסתות דרבנן ואין מחוייבים לברר אלא א"כ יתברר שהוא איסור ודאין]. ומ"ש תוס' דלר"ת הוי פירכא קמייתא כמו פירכא שני', אין הכונה כמו דפירכא השני' היא שתבדוק קודם ביאה ראשונה של שני דא"כ תלי תניא בדלא תניא דפרכא קמייתא ודאי הוא שתבדוק קודם ביאת שני ופרכא שני' אפשר לפרש שתבדוק אחר ביאה ראשונה של שלישי, והיה לתוס' לכתוב להיפוך דפירכא שניה הוי כמו פרכא קמייתא, אלא כוונתם משום דלרש"י פרכא קמייתא לא ה' שתיאסר לשני בלא בדיקה אלא שתהי' מותרת לראשון בבדיקה וקשי' שניה ה' שתיאסר לשלישי אחר ביאה ראשונה בלא בדיקה, אבל לר"ת א"ש דפרכא

החזקה לכל הכוחות מ"מ בהו"א סוברין דהכוחות שוין ולכן אתי שפיר קושית התוס' דלכן לא הקשה ר"ל שתהא אסורה לבעל הב' אחר ביאה ראשונה בלא בדיקה דהרי בזה אף אם תבדוק קודם ביאה שניה של בעל הב' עדיין אין בדיקה זה גמורה שאפשר לסמוך עליה כיון שלא הוחזק לכל וא"כ אם אין דם על השפופרת אפשר משום שאין האצבע שוות ובעינין לסברא דאין כל הכוחות שוות ולכן אין מחייבין אותה לבדוק בבעל השני אלא תשמש עוד ב' פעמים ותסמוך על הסברא שאין כל הכוחות שוין ורק בבעל השלישי שממ"נ תותר אחר הבדיקה יש סברא דתצטרך לבדוק וע"ז אמר דאין כל הכוחות שוין סברא ברורה הוא ולכן א"צ בדיקה וזה דוקא לרש"י דלתוס' דאף בבעל הראשון מהני בדיקה אף כשעדיין לא הוחזק לכל האצבעות והכוחות אי אפשר לומר כן עיין שם שמיישב ע"ז בדרי הש"ך.

עוד ישוב שכתב הבית שערים ליישב דברי הש"ך

דעיינ בשו"ת בית שערים יו"ד יז שכתב ליישב בכמה אופנים נח.

דנראה לבאר בהקדם דברי תוס' ד"ה ותבדוק תימא וכו' ומשום חזקת כחות אין להתיירה שהרי הוחזקה בג' כחות של בעל ראשון ואין להתיירה אלא מטעם זה דאין כל הכוחות שוין ואין חזקת כחו של ראשון מועלת לשני ואכתי לא ידעינן הך טעמא ודבריהם נפלאים לכאורה.

(א) מ"ש משום חזקת כחות אין להתיירה דהפירוש לפי שלא הוחזקה לשני בג' כחות של שלש ביאות והוא פלא דא"כ

שפופרת כשלא מצאה עליו כלום הרי י"ל דמפני שאין כל הכוחות והאצבעות שוין, ותיריך דלא אמרו כן אלא להקל ולא להחמיר כיון שיש רוב שאינן רואות מחמת תשמיש, וע"ז כתב דלק"מ דכשבודקת בבעל השלישי אחר ביאה שלישית שכבר נתחזקה לג' אצבעות ולג' כוחות לכן מהני בדיקת שפופרת דהא בוודאי הוי לה לראות דם גם ע"י אצבע זה וכוח זה וכיון שלא ראתה הוי שפיר הוכחה ולכן אי אפשר לומר לבדוק בבעל הראשון דאז אין הבדיקה בירור גמור וכקושית הב"י וזה מה שאמרו אין כל האצבעות שוות דאין הבדיקה מועיל לברר והתוס' הקשה אמאי לא פריך הגמ' ותבדוק עצמה בביאה שניה של בעל הב' וכתב על זה דאף ר"ל ידע מסברא דאין כל הכוחות שוין אלא שאין זה סברא ברורה כ"כ שיש לסמוך עליה להכניס בעל הג' בספק כרת שישמש עוד ב' פעמים כל שיש תקנה בבדיקה שלא תצטרך לסמוך ע"י אלא הוי ס"ל דסברא זה לא מהני אלא היכא דהבדיקה לא מועיל להתיירה בשופי אלא גם אחר הבדיקה תצטרך לסמוך על סברא זו א"א לחייב לה לבדוק אבל במקום דהבדיקה מתיר בשופי אם לא תמצא דם ולא תצטרך לסמוך על סברא דאין כל הכוחות שוין או מצריכינן לה לבדוק ולא לסמוך על היתר דחוק זה.

וזה שהקשה הגמ' ותבדוק עצמה בביאה ראשונה של בעל ג' דאז אם לא תמצא עליו דם תהא מותרת לבעל הג' ממ"נ דאי אין כל הכוחות שוין הרי אף בלא בדיקה זו מותרת לשמש עם בעל זה עוד ב' פעמים ואי כל הכוחות שוין א"כ בדיקה זו היא בדיקה גמורה כיון שהוחזקה לכל האצבעות ואף דלא

קמייאת היה שתיאסר לשני בלא בדיקה וכמו פרכא שניה דודאי היה הקושיא שתיאסר בלא בדיקה, וכן מבואר שם באשר"י להדיא. ומה שהקשה החו"ד, מהא דאמרינן בב"ק (ל"ו) דנגח שור, חמור, וגמל, נעשה מועד לכל אף דאם נגח שלשה שוורים אינו נעשה מועד לחמורים, אף שנגח חמור אחד עד שיגח שלשה חמורים, ובגמ' שם מדמה וסתות לשור המועד וא"כ הגמ' פריך שפיר ותבדוק אחר ביאה ראשונה של בעל שלישי דאפי' ה' רק שלשה ביאות משלשה אנשים ג"כ הוחזקה לכל כמו בנגח שור חמור גמל משא"כ בבעל שני ודאי דבעינן ג' פעמים נגדו כמו במועד דלמין ב' בעינן ג' פעמים וא"כ לק"מ קושי' תוס' ע"ש, ולפענ"ד נראה סברא ישירה דבשלמא התם אם נעשה מועד לשוורים שפיר לא הוי מועד לחמורים עד שיגח חמורים ג"פ משום דחמורים ודאי הוי מין אחר, אבל כאן אלו ה' ודאי דאין כל אצבעות שוות שפיר מקרי בעל שני מין אחר ובעינן נגדו ג"פ אבל הלא לר"ת וסיעתו אינו רק ספק אם האצבעות שוות ואפשר הם שוות ואז הוי רק מין אחד שפיר הך' תוס' כיון שכבר ראתה ע"י בעילת שני נימא דהאצבעות שוות והוי מין אחד ושפיר מהני חזקת בעל ראשון לשני וא"ש, אך כ"ז לר"ת אבל לרש"י דלא מהני בדיקה לראשון ע"כ אין כל אצבעות שוות הוי ודאי דאינן שוות כנ"ל והוי כמין אחר לק"מ קושית תוס' קקושי' חו"ד, וכ' הש"ך שפיר דלרש"י יש ליישב מה שהניחו תוס' בתימא וא"ש. נז. סימן רמ"ח. נה. והנראה לפענ"ד בכוננת הש"ך הוא דב"י כאן הך' מאי מהני בדיקת שפופרת הא אין כל אצבעות וכל הכוחות שוין, ותיריך דלא אמרינן אין כל אצבעות או כל הכחות שוין רק להקל ולא להחמיר וכו' ע"כ והסביר הנוב"ק (סימן מ"ג) משום איסור רואה דם מ"ת הוא מחמת קביעות ווסת, והרי ק"ל וסתות דרבנן וכיון דיש ספק אם האצבעות שוות אמרינן ספיקא דרבנן לקולא ע"ש, אמנם אם נאמר דפירוש "אין כל אצבעות שוות" דודאי אינן שוות ואי אפשר לצמצם בידי שמים, ואפי' השפופרת ודאי אינו דומה

לאצבע, וא"כ הוי ודאי דרבנן מכח וסתות והדק"ל מאי מהני הבדיקה, אך י"ל כיון דהבדיקה הוא לאחר שנתחזקה בג' אצבעות וג' כחות לכל אחד א"כ נתחזקה לכל אצבעות ולכל הכחות אף שאינן דומין להנך אצבעות ולהנך כחות כדאמרין במסכת ב"ק (ל"ג נגח א) שור ב) חמור ג) וגמל נעשה מועד לכל, אף שודאי הוא מין אחר מ"מ כיון שהחזק לשלשה מינים הוחזק לכל, וה"נ דכוותי כ"ל ומש"ה אף דשפופרת ודאי אינו דומה להנך שלשה אצבעות של שלש כחות מ"מ כיון דהוחזקה לכל הוחזקה נמי לשפופרת ושפיר מהני בדיקה שע"ז ידעינן שנתרפאה או שהוא מן הצדדים שו"מ כן בנוב"י שם ובמחהש"ק. ולפ"ז נ"ל דבהכי תליא שיטת רש"י ורמב"ם, ושיטת ר"ת ושאר פוסקים, דר"ת ודעמי' ס"ל דהא דאין כל אצבעות וכוחות שווין הוא רק ספק ומש"ה מהני בדיקה גם בבעל ראשון וכתירוץ ראשון הנ"ל משום דהוי סד"ר ולקולא אבל רש"י ורמב"ם ס"ל דאין כל אצבעות וכחות שווין הוי ודאי דאין שווין ול"ש תירוץ א' וצ"ל כתירוץ השני הנ"ל וממילא לא מהני בדיקה בבעל ראשון עד שהוחזקה לכל אצבעות וכל הכחות. ובה מיושב קושי' תוס' על רש"י אמאי לא פי' קושי' הגמ' ותבדוק עצמה בביאה שלישיית של בעל ראשון שתיאסר לשני בלא בדיקה עיי"ש בד"ה ותבדוק, ולפמ"ש נחא דסמ"ג הביאו ב"י כתב דמש"ה מותרת לשני בלא בדיקה משום דהוי ס"ס שמא מן הצדדין ואת"ל מן המקור שמא אין כל האצבעות שוות עיי"ש וא"כ לר"ת דגם למאי דמשני אין כל אצבעות שוות הפירוש דהוי רק ספק שמא אינן שוות וא"כ בס"ד הוי ס"ל דודאי שוות וליכא רק ספק שמא מן הצדדין פריך שפיר דתיאסר לשני בלא בדיקה כיון דליכא ס"ס ומשום סד"ר גילוא אין להתיר כמ"ש נוב"י כיון דהספק נולד בדאו' לענין ספירת ז' נקיים ע"ש אבל לרש"י שפיר י"ל דגם המקשן ידע דיש ספק אם אצבעות שוות וא"כ שפיר י"ל דגם המקשן ידע דיש ספק אם אצבעות שוות וא"כ שפיר מותרת לראשון בבדיקה כיון דהוי ספק אם האצבעות שוות שפיר מהני בדיקה כתירוץ ראשון הנ"ל ומשני אין כל אצבעות שוות דודאי אין שוות ולפ"ז לא מהני בדיקה בראשון וכמ"ש"ל. עוד תירוץ ב) ובדרך אחר נ"ל לפרש כונת הש"ד ואקדים ליישב קושי' חור"ד הנה ברוואה דם מחמת תשמיש יש שני חששות הא' משום וסתות שקבעה לה וסת לראות ע"י מעשה תשמיש (וכמ"ש הנוב"י ועיין תשובת רשב"א סימן תתט"ל וסימן תת"מ וחת"ס סימן קע"ה) ובאופן זה אין שום אסיפת דם במקור אשה זו יותר מכל הנשים רק ע"י מעשה וחיימום התשמיש נפתחו פיות המקורות להזלת דם אל המקור אשר מזה אשה זו רואה דם מחמת תשמיש ושנית יש חשש ממלאה ונופצת (כבגדה ס"ו שם) דהיינו שיש באשה זו תמיד אסיפת דם במקור מוכן תמיד לצאת וע"י הגרמת התשמיש נפתח פי המקור ויוצא ועיין חור"ד שם (אות ג') ובהגהת מהרב"פ (בש"ך סקט"ז) והבין, ולפ"ז לק"מ קושי' חור"ד דשפיר הקשו תוס' דתבדוק אחר ביאה ראשונה של בעל שני דנהי דמשום חשש וסתות ליכא דהא וסתות מדמינן בגמ' לשור המועד והוחזק למין א' צריך להתחזק ג' לפי שני וכקושי' חור"ד מ"מ איכא חשש ממלאה ונופצת דזה לא דמיא כלל לשור המועד ובה שפיר אמרינן אף דאין כל אצבעות שוות ואף דהוחזקה שנפתח המקור ע"י אצבע הראשון ג"פ שמא ע"י אצבע השני לא יפתח ודלא כמ"ש חור"ד שם דלענין ממלאה ונופצת ל"ש אין כל אצבעות וכחות שווין מ"מ כיון שהוחזק ע"י הראשון שרואה דם מחמת תשמיש יש חשש שיש אסיפת דם תמיד במקור וכיון שראתה פ"א ע"י בעילת השני הרי חזינן שגם אצבע שלו פותח המקור וא"כ תצטרך בדיקה וא"ש. והנה לשיטת רש"י דלראשון אינו מועיל בדיקה תקשי אמאי נהי דאין כל האצבעות שוות מ"מ כיון דווסתות דרבנן וספק אם האצבעות שוות נימא סד"ר לקולא וכמ"ש הנוב"י שהבאתי לעיל וצ"ע לכאורה, אך לפענ"ד לק"מ לפמ"ש הנוב"י (שם סימן נ"ה) דאף דווסתות דרבנן היינו רק לענין דאם עבר זמן וסתה ולא בדקה טהורה מה"ת אבל לענין פרישה סמוך לווסתה הוי וסתות דאורייתא משום דחזקה אורח בזמנו בא הוי חזקה דאורייתא אלא דלענין שמא כבר ראתה יש כנגדה חזקת טהרה של אשה דלשמא מת לא חיישינן אבל לענין שמא תראה בשעת תשמיש ליכא חזקה כנגדה דשמא ימות חיישינן כדאמרין בגיטין (כ"ח ע"ש, ולפ"ז ה"נ דכוותי לענין שמא תראה בשעת תשמיש משום דקבעה לה וסת ע"י תשמיש הוי כמו שמא ימות וליכא חזקת טהרה כנגדה והוי וסתות דאו' וא"כ הוא דסא"ו ולחומרא ואסורה אפי' בבדיקה והא דמותרת בבדיקה אחר שהוחזקה בג' אצבעות בכל אחד ג' כחות היינו כתירוץ השני שכתבתי לעיל. אלא דאכתי תקשי למה שהביא נוב"י (סימן ס"ג) בשם מהר"ח כהן דמה דאמרין אשה בחזקת טהרה עומדת אין פירושו שמעמידין אותה כמו שהיתה עד עתה אלא הפירוש שהוא חזקת הגוף שמעמידין אותה בחזקת מסולקת דמים וכי' וא"כ אכתי תקשי דליהני בדיקה ונימא דלא קבעה ווסת כלל רק ממלאה ונופצת ה' ולענין זה שפיר יש חזקת הגוף שהוא מסולקת דמים ואין דם כנוס במקורה נגד חזקת שרואה דם מ"ת דלענין זה הוי שמא מת שכבר יש דם כנוס במקורה וא"כ לא הוי רק מדרבנן ונימא סד"ר לקולא, אבל זה שיבוש דאדרבה היא הנותנת דאמרין ודאי לא ממלאה ונופצת היא דמעמידין אותה בחזקת הגוף שאין דם כנוס במקורה ושמה מת לא חיישינן רק דקבעה וסת מחמת תשמיש וזה אינו נגד חזקת טהרה דשמא ימות חיישינן וא"כ הוי סדא"ו ומש"ה לא מהני בדיקה לבעל ראשון וא"ש, ולפ"ז לשיטת רש"י עכ"ל רואה דם מ"ת לאו משום חשש ממלאה ונופצת כלל רק משום קביעות וסת וא"כ ליתא מ"ש ביישוב קושי' חור"ד ושפיר כתב הש"ך דלרש"י מיושב קושי' תוס' די"ל כקושי' חור"ד וא"ש נכון.

מחמת תשמיש ג' אנשים בכל אחד פעם אחת תהי' מוחזקת לכל אצבעות ולכל הכחות ואמאי בעי ג' ביאות בכל חד וא"כ לא משני מידי אין כל הכחות שווין.

דנ"ל סברא ישרה לחלק דבשלמא בשור המועד ודאי אין חסרון תלוי בהמנוגה רק בנוגה לכן אם נגה ג' מינים כל אחת נגיחה אחת שפיר הוחזק ליגח כל המינים דכל השלשה מינים מעדיין על חסרונו שהוא נגחון ליגח כל המינים אבל ברואה דם מחמת תשמיש הא דאסורה לכל אדם אחר תתחזק בלא בדיקה היינו משום דקבעה וסת לתשמיש או ממלאה ונופצת כמש"ל ויש בה חולי וחסרון ויש חשש שמא גם ע"י תשמיש של אנשים אחרים תראה דם מ"ת אבל אי הוי ידעינן בבירור ויבא אליהו ויאמר שאין בה שום חולי וחסרון והרי היא ככל הנשים א"כ אף שראתה דם מ"ת שלשה אנשים ויותר בכל אחד בשלשה ביאות ויותר מ"מ כיון דעכ"ל החסרון תלוי באצבעות וכחות של אלו אינה אסורה לאחרים דאם אלו הוחזקו כ"ע מי הוחזקו שתהי' אשה בריאה רואה מחמת תשמיש שלהם רק אחר שהוחזקה בשלשה בעלים לכל אחד בשלשה ביאות אמרינן שהחסרון תלוי בה והיא תולנית לראות מחמת תשמיש אבל כל שלא הוחזקה בכל א' עם ג' ביאות אף שהוחזקה בכחות של ג' אנשים מ"מ עדיין לא תלינן החסרון בה רק בהם וכל זמן שתלינן בהם ל"ש לאסרה אכ"ע כנ"ל רק למי שהוחזקה לו ג"פ אמרינן שביאותיו הוחזקו להיותה רואה מ"ת ואסורה לו אבל אינו מועיל ליאסר לאחרים ועיין בחת"ס יו"ד ט ד"ה ומוה.

ומענתה כך הוא הוצעה של שמועה דהמקשן הוי ס"ל כשרואה ג"פ מחמת תשמיש הראשון כבר הוחזקה שיש בה חסרון שממלאה ונופצת או קבעה וסת לתשמיש ומשו"ה פריך ותבדוק עצמה בביאה שלישית של בעל ראשון וכפיר"ת שתיאסר לשני בלא בדיקה ומשני אין כל אצבעות שוות דנהי דהוחזקה שיש בה חסרון הנ"ל מ"מ אולי באצבע של איש אחר לא תראה דהוי כמין אחר וכמו מועד לשוורים אינו מועד לחמורים וע"ז פריך ותבדוק עצמה בביאה ראשונה של בעל שלישית כיון דהוחזקה שיש בה חסרון א"כ בביאה ראשונה של בעל שלישית הוי כמו נגה שור גמל וחמור דהוי מועד לכל ואפי' לא הוי בשני בעלים הראשונים בכל אחד רק ביאה אחת וע"ז משני לפי שאין כל הכחות שווין וכפירש"י שאין חזקת ביאה אחת חזקה וכו' וביאות של הראשונים אין להצטרף דלא איתחזק מחמתיהו שהחסרון בה רק אולי בהם ול"ד לנגח שור חמור וגמל ודאי החסרון בנוגה ולא במנוגה וכמ"ש ולכן עד שתתחזק

לא פריך הגמ' מידי ותבדוק עצמה בביאה ראשונה של בעל שלישית הא לא הוחזקה לו בשלש כחות של שלש ביאות ועכ"ל דאי אפשר להתיר מטעם זה לפי שכבר הוחזקה בשלש כחות של בעל ראשון וכמ"ש תוס' ואמאי לא כתבו הוכחה זו שהרי עיקר קוש' תוס' העמידו ע"ז דאותה קוש' דפריך על בעל שלישית ה' יכול לפרוך על השני וכיון דאם נאמר סברא זו על השלישית לא קשה לא ה' צריך תוס' ליתן טעם דהי' יכול להקשות גם על השני משום דיש לדחות סברא זו דהא עכ"ל דחויא מעיקרא היא מדפריך על השלישית.

ב מ"ש ואין להתירה אלא מטעם זה דאין כל הכחות שווין, ופירוש דאין הכחות של כל אנשים שווה, ואין חזקת של כחו של ראשון מועלת לשני וכוונתם דבעינן דוקא שתתחזק בג' ביאות של ג' כחות משלשה אנשים דמה שנתחזקה בשלש ביאות בכחו של אחד אין מועיל כלל לאחר א"כ בלי טעמא דאין כל הכחות שווין נמי יש להתירה משום דאין כל אצבעות שווין ואין חזקת שלש פעמים של אצבע הראשון מועיל לאחר כמו דאמרינן בכחות ומשו"ה מותרת לשני אחר ביאה ראשונה בלי בדיקה ותקשי ג"כ מאי פריך כלל ותבדוק בביאה ראשונה של בעל שלישית הא חזקת שלש כחות של אצבע בעל ראשון אינה מועלת לאחרים.

ג הנך תיבות שהוסיפו ואין חזקת כחו של ראשון מועלת לשני הם שפת יתר ואין להם הבנה והי' די באמרם ואין להתירה אלא מטעם זה דאין כל הכחות שווין ואכתי לא ידעינן האי טעמא.

ד כיון דלתוס' הפירוש בגמ' אין כל הכחות שווין א"כ מנ"ל כלל דבעינן חזקת כחות של ביאות וא"ת דממילא שמעת מינה שהרי בשלישית ה' ג"כ כח ביאה אחת מ"מ המקשן אכתי לא אסיק ה"ס ותוס' רצו לתרץ קושיתם על המקשן ולומר ומשום חזקת כחות אין להתירה.

ה למה נאדו מפירש"י דאין כל הכחות שוות היינו כחות של ביאה באדם אחד.

לכן ג"ל דבאמת יש להבין למאי דאמרינן ב"ק הנ"ל דנגח שור חמור וגמל נעשה מועד לכל אף דאם נגח מין אחד אינו מועד לאותו מין עד שיגח שלשה פעמים מ"מ כיון שהחזק בשלשה נגיחות בשלשה מינים הוי מועד לכל ומוחזק ליגח כל המינים כאלו נגח שלשה מינים כל אחד ג' פעמים וה"נ נהי דאין כל אצבעות וכל הכחות של כל אנשים שווה מ"מ כשרואה דם

משלשה אנשים מצטרפין לתלות החסרון בה וכנ"ל, וכיון דלרש"י אמרינן דגם מעיקרא ס"ל דאין מועיל בדיקה לראשון וא"צ בדיקה לשני משום דתולין החסרון בבעל ולא בה שוב לא קשה קושי' תוס' כל לפמ"ש פירוש קושי' וכתב הש"ך שפיר, להתירה אלא מטעם זה דאין כל הכחות שווין, פירוש של כל אנשים ואין חזקת כחו של ראשון מועלת לשני דלא החזק בראשון בה חסרון כלל רק בו ולכן צריך בו שלשה ביאות ואכתי לא ידעינן האי טעמא.

דלפ"ז מיושב קושי' א' דודאי בבעל שני יש להתיר משום דלא החזקה אצלו בשלש ביאות משום דהוי כמין אחר ואף שהחזק ג"פ לשור מ"מ צריך ג"פ אחר למין שני אבל בבעל שלישי י"ל כי קושיין דהוי כמו נגח שור חמור גמל דסגי בנגיחה אחד לכל מין.

דמיושב קושי' ב' דודאי משום שינוי אצבע אין להתירה שכבר החזקה בחסרון מבעל ראשון אבל משום אין כחות של בני אדם שווין שפיר מותרת דהא מכח זה אין תולין חסרון כלל בה רק בו.

דממילא מיושב קושי' ג' דצריך תוס' להוסיף ואין חזקת כחו של א' מועלת לשני דרק מה"ס מותרת בשינוי כחות לפי שאין תולין חסרון כלל בה.

דמיושב קושי' ד' דבהא דאין כל הכחות שווין נכלל תריווייהו שאין כחות שלשה אנשים ולא כחות שלש ביאות באיש א' שווין רק דהא בהא תלינן כיון דתלינן בכח ביאתו ולא בה לכן בעינן שלשה כחות ביאה משלשה גברי כנ"ל ואין חילוק בפירוש זה בין רש"י לתוס'.

דמיושב קושי' ה', והכי פירושו בתוס' דאין להתיר מכה חזקת כחות דבעינן שלשה ביאות כל כמה דלא ידעינן דאין כחות של כל אנשים שווה ותלינן בו ולא בה ואין חזקת אחד מועיל לשני משום דכל כמה דלא ידעינן האי סברא אמרינן שהרי כבר החזקה בג' כחות של בעל ראשון וא"ש הכל בעזה"ל.

דממצית הדברים בקיצור כדי להבין יותר מאיזה טעם לא סגי הכא בג' ביאות משלשה אנשים כמו דמהני בנגח שור חמור וגמל, משום דהתם בנגח מין א' שלשה פעמים ג"כ החסרון בנגח לכן גם שלשה נגיחות בשלשה מינים שפיר מצטרף והוא ג"כ מועד לכל כיון שהם שלשה מינים אבל הכא לפי מה דמשני הגמ' דאין כל הכחות שווין, הפירוש דבשלשה ביאות לאיש אחד

בשלש ביאות לשלשה אנשים אינה מוחזקת שהחסרון בה, וע"ז הקשו תוס' כיון דמקשן לא ידע מהאי טעמא והוי ס"ל דמיד שרואה שלשה פעמים מחמת תשמיש בבעל א' החזק בה חסרון אבל רק לאצבע זה ולא לאצבע אחר דהוי כמין אחר א"כ תקשי בביאה שני' של בעל שני תיאסר בלא בדיקה כיון שיש בה חסרון רק דאמרינן שמא אין אצבע שלו שוה לראשון והרי כבר ראתה באצבע שלו ומשום חזקת כוחות אין להתירה לפי שלא החזקה אצלו ב' ביאות דזה אינו רק אם החסרון בו אבל כיון דתלינן החסרון בה אין להתיר מחמת זה דהרי כבר החזקה בשלש כחות של בעל ראשון, היינו שממנו החזקה שיש בה חסרון, ואין

דלפ"ז מיושב קושי' ב"י מאי מהני בדיקת שפופרת הא אין כל אצבעות וכל הכחות שווין דלא אמרינן סברא זו רק כל זמן שיש לתלות החסרון בבעלים ולא בה אבל אחר שהחזקה בשלשה בעלים לכל אחד שלש ביאות דשוב תולין החסרון בה שפיר מהני בדיקת שפופרת לברר שאין החסרון בה רק בהם.

דאתי שפיר בזה דעת הרמב"ם ס' דלא שרינן בבדיקה לבעל שלישי רק לרביעי משום דלשלישי אף שהחסרון בו מ"מ כיון שהחזק בו חסרון שרואה מחמתו מחמת תשמיש אסורה ולרש"י צ"ל כיון שהוברר שאין בה חסרון ומעיקרא החזק שיש בה חסרון אמרינן דנתרפאת דאם יש בה חסרון ל"ש כלל אין כל אצבעות וכחות שווין ועוד יש ליישב בזה הרבה תמידות בסוגיא ואין הזמן מסכים לבאר באר היטב.

אלא דאכתי תקשי איך מועיל בדיקה לבעל ראשון הא החזק בו חסרון ולא בה וא"כ נימא אין כל אצבעות וכחות שוות וע"כ אנו צריכין לתירוץ ב"י דלהחמיר לא אמרי' סברא זו, ומעתה לרש"י דס"ל דבאמת לא מהני בדיקה לבעל ראשון שפיר י"ל דלא ס"ל כתירוץ ב"י רק כתירוץ הג"ל ומשו"ה לא מהני בדיקה בבעל ראשון, וניחא נמי דלא קשה קושי' הגמ' ותבדוק בביאה שלישית של בעל ראשון שתיאסר לשני בלא בדיקה משום דס"ל לרש"י דגם בס"ד הוי ס"ל דבשלש ביאות באדם א' אין תולין החסרון בה רק בו וא"כ אין סברא כלל שתיאסר לשני רק דפריך דתיהני בדיקה לראשון ומשני אין כל אצבעות שוות כיון דחסרון בו לא מהני בדיקת שפופרת כקושי' ב"י דל"ש תירוץ הג"ל ופריך ותבדוק בביאה ראשונה של בעל שלישי נהי דתולין החסרון בבעל מ"מ בשלש ביאות משלשה אנשים ליהוי כמו נגח שור חמור גמל כנ"ל ומשני אין כל הכחות שווין ופרש"י של כל ביאות באדם א' וכיון דתולין החסרון בבעלים אפי' בשלש ביאות לאיש אחד אפי' נגדו שוב אין שלש ביאות

קאמר אלא כיון דהרגשה סברא דאורייתא הוא הוי כמו למ"ד ווסתות דאו' ע"ש ואי נימא דשייך ב' א"א לפה"ק בלא דם הוא עדיף הרבה יותר מווסתות למ"ד ווסתות דאורייתא דווסתות לא הוי רק כמו רוב או חזקה, אבל האי דא"א לפה"ק הוא ודאי כמ"ש תוס' נדה עב ד"ה למעוטי דליכא למימר דה"ק רוב פתיחת הקבר אינו בלא דם ולא שורפין עליו תרומה דהא קאמר התם לר"י דאמר א"א לפה"ק בלא דם דמביאה קרבן ונאכל וכו' ע"ש אלא ודאי דלא שייך א"א לפה"ק בלא דם אלא גבי לידה, וכו"מ בהל' גדה להרמב"ן ע"י שכתב א"א שיפתח לילד בלי דם שיוזב ממנה קודם שיהי' הולד כילוד ומדכתב שיפתח רחם לילד משמע דוקא לילד א"א בלא דם אבל שאר פתיחת הרחם אפשר בלי דם, ואם כנים דברים אלה ודאי ליתא לדברי נוב"י.

ועוד קצת ראי' דבתשו' שב יעקב הקשה על תה"ד הנ"ל מנדה ע"ד דס"ל לשמואל בהגיע שעת וסתה ולא בדקה ואח"כ בדקה ומצאה טהורה טמאה מפני שאורח בומנו בא, ולתה"ד תקשי ממנ"פ אי לא ארגשה אפי' ראתה טהורה כדאמר שמואל בנדה ע"י ואי ארגשה שנפתח מקורה אפילו שלא בשעת ווסתה נמי טמאה לתה"ד עיין סד"ט ע"י, ותירץ פלתי דשם מיירי שאח"כ כשבדקה מצאה מראה לבינה ותל"י דפתיחת המקור ה' בשביל זה אבל בלא מצאה כלום אח"כ טמאה שעפ"י הרוב הוא דם ולא ליחה לבינה ולתוס' הנ"ל א"א לפה"ק בלא דם הוא ודאי ולא רוב, והרי כאן אינו ודאי דהא אפשר פתיחת הקבר בלא דם רק ליחה לבינה אלא על כרחך דל"ש זה רק בלידה א"א בלא דם דוקא ולא בליחה לבינה אבל שאר פה"ק אפשר בלא דם רק בליחה לבינה, אלא דיש לחלק דדוקא אם פתיחת המקור הוא ממילא בכח הטבע ואינו יוצא ונכנס בפתחו שום דבר גדול וגוש או אפשר בלי דם אבל כשיצא ממנו או נכנס בו חתיכה גדולה ע"י או אי אפשר לפה"ק בלא דם וצדקו דברי נוב"י.

אבל בסוף דבריו ציין לדברי הבי"ב בס"פ קפ"ח שהקשה משפופרת ומשמע ראייה מדבריו לנו"כ ושפיר מגיע השפופרת למקור עיי"ש ויל"ע עוד.

למה מהני בדיקת שפופרת ולמה ס"ל להראב"ד דלא מהני **בטור** הביא בשם הראב"ד והאידינא לא סמכינן אהך בדיקה להתיירה וכו', ועוד אפילו ידוע שהוא מן הצדידין הרי בנות ישראל גזרה על כל רואה טיפת דם כחרדל שצריכה שבעה

אין תולין החסרון כלל בה ולכן גם שלשה ביאות מג' אנשים אין תולין בה עד שיהא לכל א' שלשה ביאות דאו תולין בה וכו"ז למסקנא, אבל למאי דמשני הגמ' דאין כל אצבעות שוות ס"ל לתוס' דאכתי ס"ל בג' ביאות לאדם אחד תולין החסרון בה רק דמשום שינוי אצבעות הוי כמין אחר ולכן הק' כיון שראתה ע"י אצבע השני מוכח שהוא מין ראשון כיון שהוא רק ספק אם שווין כמש"ל ובוה לא בעינן שתתחזק שלשה פעמים שהוא מין ראשון כיון דהוא רק ספק ואין באין להוציא מחזקה והא שיש בה חסרון כבר החזקה מבעל ראשון ובוה יובן היטב הכל על מקומו בשלום.

אי בדיקת שפופרת הוי פתיחת הקבר או לא

בשור"ת בית שערין יו"ד ס"א כתב אשה שרואה דם מחמת תשמיש ובדקת עצמה בשפופרת לראות מהיכן יוצא הדם אין השפופרת מגיע עד פתח החדר דאינה נכנסת רק עד מקום שהשמש דש ס"ב וא"כ אין כאן פתיחת הקבר שהוא הרחם ולא שייך ביה א"א לפתיחת הקבר בלי דם וטהורה ואינה צריכה ז' נקיים כלל, וציין לדברי הבינת אדם ס"י ע"כ.

אלא הוא ז"ל הקשה מזה על דברי הנו"ב יו"ד ס"ד שכתב ופשוט הוא שמה שאמרו א"א לפתיחת הקבר בלא דם אין חילוק בין גרם הפתיחה הוא מבפנים ובין גרם הפתיחה הוא מבחוץ שהרופא הכנים אצבעו או איזה כלי ופתח פי המקור, וגם אין חילוק בין היא ילדה או זקנה המסולקת בדמים או מעוברת ומניקה תמיד אין פה"ק בלא דם ע"ש אבל אין כאן קושיא דמעולם לא עלה על דעת הנו"ב להחמיר כשלא פתחו פי הקבר ולכן מהא דהנ"ל אין דחייה לדברי הנו"ב.

ויש להביא ראייה נגד הנו"ב דלא אמרינן א"א לפה"ק בלא דם אלא דוקא בלידה ומפלת דבוה מיירי במקומות שהוזכר בגמ' א"א לפה"ק בלא דם ס"ה דהרי כתב המחבר ס"ו ואם הרגישה שנפתח מקורה להוציא דם ובדקה אח"כ ולא מצאה כלום יש מי שאומר שהיא טמאה והוא מתה"ד ס"ז ד"ה וכתב, ובד"מ שם ס"ח חולק עליו וכן הרדב"ז ס"ט הביאו סדרי טהרה ע' , והוא תמוה דהרי קימ"ל ע"י דבחיכה גדולה טמאה אפילו לא ראתה כלום לפי שא"א לפה"ק בלא דם וכן פסקו רוב הפוסקים וא"כ כיון שנפתח מקורה א"א בלא דם ואיך יחלקו ד"מ וגם רדב"ו על תה"ד, ואפילו תה"ד עצמו מרא דהאי דינא נמי לא

סא. סימן ער"ב. סב. כסעוף ב'. סג. שער בית הנשים. סד. סימן ק"כ. סה. עיין חו"ד רס"י קצ"ד. סו. בריש סימן ק"ץ. סז. סימן רמ"ו הביאו ב"י סימן פק"ח. סח. אות כ'. סט. ח"א סימן קמ"ב. ע. סימן ק"ס אות ג'. עא. בסימן פק"ח ס"ג. עב. ח"י ע"ב. עג. פ"ז אות ט"ו. עד. ט"ז. עה. נ"ז ע"ב. עז. סימן ק"ץ אות ג'. עז. עיין סימן פק"ח ס"ג.

היא בימי זיבה ולהכי נקט טפה כחרדל אע"פ דודאי אינו אלא ראי' אחת ע"ש ולפ"ו שפיר כתב הראב"ד הרי בנות ישראל גזרו אפי' רואה טפת דם כחרדל וכו' וע"כ הרבנות כנ"ל וא"כ מוכח שמתעכב דם היצא מן המקור בפרוודור וכותלי בית הרחם העמידוהו וא"כ אין ראי' ממה שנמצא בצדי השפופרת שאינו מן המקור כמ"ש חו"ד הנ"ל.

ובסימן הנ"ל בש"ך פ"ה הביא אהא דכ' המחבר דאם נתחזקה יש מסתפקים אם מותר לסמוך על הרפואה לשמש אח"כ דכתב הב"ח מיהו נראה דאם רופא זה עשה רפואה זו לאשה אחרת קודם שהחזיקה ונתרפאה יכולה אשה אחרת לסמוך עליה אף לאחר שנתחזקה בשלשה פעמים ומותרת לשמש בפעם רביעית לאחר הרפואה והוא תמוה דאם לא נתחזקה היא עדיין חולה האיך נתחזקה הוא לרופא עיין חו"ד והגהות מהרב"פ שנדחק, ובפשטות אמרתי דלענין זה סמכינן ארופא שאמר שיש לה חולי שרואה מ"ת כיון שראתה ב"פ וכיון שהועיל לה רפואה זו הרי החזקה שמרפא מחולי זו.

אבל עוד נ"ל דביבמות פ"ו אמרינן לגבי הפלוגתא אי חזקה נעשה בתרי זימני או בג' זימני ומכריע דבנישואין ומלקיות קי"ל כרבי דבתרי זימני הוי חזקה, ובוסתות ושור המועד קי"ל כרשב"ג דבתלתא זימני הוי חזקה עיי"ש, ועיין בתוס' שם פ"ו ד"ה נשאת דלענין ממון מודה רבי דבעינן איתחזק שלשה פעמים כמו בשור המועד ע"ש והטעם דבווסתות קי"ל בג' זימני נראה דה"ט משום דווסתות דרבנן ובדרבנן אולינן לקולא ועיין רש"י ותוס' פ"ה עיי"ש, ולפ"ו אם יש קולא בווסתות אם נאמר בתרי זימני הוי חזקה עבדינן גם בווסתות כרבי ולפ"ו כאן דיש קולא לסמוך על אשה זו שנתרפא ממה שראתה שני פעמים מחמת תשמיש אמרינן בתרי זימני הוי חזקה וסמכינן עלה לסמוך כרבי וא"ש.

דעת הראשונים להלכה בדין זה

בספר אור זרוע פ"ו הביא בשם הגאון ר' סעדיה ורשב"ם דסוברים כרש"י דלא מהני שפופרת בבעל ראשון ושני, וכן כתב המרדכי בפ"ב דשבועות, ועיין בהג"מ ז', ועיין רמב"ן נדה ז' ורשב"א, ור"ן, ורישב"א שם, והרא"ש בפסקיו, וספר התרומה ז', וכן דעת הרמב"ם ז', וכן הכריע הש"ך להחמיר ז'.

נקיים ע"כ, והרא"ש תמה דמה בקיאות שייך בבדיקה זו וכו' ומ"ש שגזרו בנות ישראל וכו' לא ידעתי איפה רמזה גזירה זו וכו' אבל אם ידוע שבא מן הצדדין בזה לא החמיר ע"ש.

וכתב בשו"ת בית שערס יו"ד ע"י ולפענ"ג דמ"ש הראב"ד שאין אנו בקיאים היינו לעשות השפופרת והמוך שווה לאצבע וא"כ אם לא נמצא דם כלל לא על המוך ולא בצדדי השפופרת אין ראי' שנתרפאת עיין ש"ך ע"י ועיין חו"ד פ' בקושי' ד' ושוב כתב ועוד אפי' יודע שהוא מן הצדדין היינו שנמצא דם בצדדי השפופרת הרי בנות ישראל גזרו וכו' והוא דבאמת קשה מה בכך שנמצא בצדדי השפופרת מ"מ אין זה ראייה שגם מתחלה ה' מצדדין והלא ה' מן המקור שרוב דמים מן המקור ועכ"ה לומר משום דרואה דם מחמת תשמיש הוא מטעם ווסתות דרבנן לכן מקלין בספק מן הצדדין וכמ"ש חו"ד פ"ה הנ"ל או כמ"ש ב"י וכ"מ משום דרוב נשים אינן רואות מחמת תשמיש כל דמצי למתלי בהיתרא שהוא מן הצדדין תלינן פ"ב, ועיין סד"ט פ"ג דהא דטמאה ברואה טיפת דם כחרדל אף דאמרינן בנדה פ"ו מקור שהזיע כשני טיפות מרגליות טמאה ודוקא תרתי אבל דהא אימר מעלמא אתיא פירוש מן הצדדין מ"מ בנות ישראל החמירו על עצמם אפי' רואות טיפת דם כחרדל אע"פ שאינה כי אם טפה אחת לא תלינן דמצדדין אתי אף דלא שכיח טפה אחת מן המקור ע"ש וא"כ שפיר כתב הראב"ד ואפי' ידוע שבא עכשיו מצדדין דהיינו שנמצא בצדדי השפופרת מ"מ לא מהני ואי משום דווסתות דרבנן הא כיון דלענין שבעה נקיים שהוא מה"ת לא מהני ממילא גם בווסתות דרבנן אולינן לחומרא ואי משום דרוב נשים אין רואות מ"ת ורוב אינו מן המקור הרי בנות ישראל גזרו וכו' אפי' על טפה כחרדל אף דלא שכיח מן המקור מ"מ לא תלינן בצדדין ה"נ אף דל"ש מן המקור מ"מ לא תלינן בצדדין וא"ש.

אז י"ל בפשיטות דחו"ד אות הנ"ל כתב דמה שמצאה בצדי השפופרת אין ראי' שדם זה דם צדדין דהא דם הנמצא בפרוודור חייבין עליו דאימור דם זה ה' בפרוודור שירד מן המקור כבר לפרוודור ומצאה אותו בשפופרת ע"ש ועיין ר"ן שבועות בה' נדה שכתב ורבותא דטפת דם כחרדל היינו משום דהוי מצי למימר דבדם מרובה דוקא הוא שראוי להחמיר בו דשמא יצא מן המקור בג"י זאח"ז ושהו בפרוודור שהוא כמו שיצא לחוץ כדדרישין לעיל וצריכה מה"ת ז' ימים נקיים אם

ע"ה. סימן רמ"ט. ע"ה. סק"א. פ. סק"ג. פ"א. אות ג'. פ"ב. ועיין בה' פסח סימן תל"ט דאם נולד הספק קודם הביטול שהוא ספק תורה אזלינן לחומרא ואפי' ביטול אח"כ דהוי דרבנן ג"כ אזלינן לחומרא. פ"ג. סימן קפ"ג. פ"ד. מ"א. פ"ה. סקכ"ח. פ"ו. ס"ד ע"ב. פ"ז. ס"ה. פ"ח. נדה ס"ו. פ"ט. סימן ש"ו. ז'. פ"ד מהל' איסור"ב בשם הריצב"א. ז"א. ס"ו ע"א. ז"ב. סימן ק"ו. ז"ג. בסוף פ"ד מהל' איסור"ב. ז"ד. בס"ק י"ד.

טמאים" והרי המשנה איירי גם באשה שיש לה וסת דהא לטהרות קיימינן ולמה חייב חטאת הרי יש לתלות במכה אף שאינו ידוע לנו המכה, ודוחק לומר דמה שכתב לחייב כוונתו דחייב קרבן אשם תלוי, ואפשר לתרץ לפי הגמ' בשבועות דהמשנה קאי בשמשה סמוך לסוטה ואז אין תולין במכה דאפי' במכה ודאי אין תולין בשעת הוסת דאל"כ לא תהיה סמאה לעולם עיי"ש.

דס מכה אינו נכנס בכגד

ולכאורה צ"ב למה נחלקו ודנו אי תולין במכה או לא היה לו לבדוק בפשטות כמבואר במאיירי נדה ק"ו ובתשו' מהר"י ברונא ק"ה בשם מהר"ם ב"ד ברוך מרונברג בתשו' החדשות ק"ו דיש קבלה בידם שדם נדות נכנס מעבר לעבר ודם מכה אינו נכנס מעבר לעבר עיי"ש, והמנחת פתים הקשה מסימן ק"צ ק"ו דמשמע דדם נדה מגליד ואינו נכנס.

דברי מהרי"ל ככוונת המרדכי דאינו מתיר ביש לה וסת עיין בשו"ת מהרי"ל החדשות ק"ח תשו' דאין הכרח דהמרדכי חולק על רש"י עיי"ש.

קושיית האחרונים על דעת הרמב"ם בביאור ואם יש לה וסת תולה בוסתה

בגמ' נדה ק"ט מבואר דאע"ג דבעלמא קיי"ל אם רואה דם מחמת תשמיש ג' פעמים נאסרה לבעלה מ"מ אם יש לה וסת תולה בוסתה, וכתב הרמב"ם ק"ו לפרש דהיינו באשה ששמשה סמוך לוסתה שכיון שיש לה במה לתלות תולה בוסתה, וכן דעת הראב"ד בבעלי הנפש, וכן ס"ל להרמב"ן ק"א, וכן ס"ל להרשב"א בתורת הבית הקצר ק"ב, וכן הביא הר"ן בחידושי נדה ק"י ובמס' שבועות ק"ד.

ועי' הקשה הפרישה אטו ברישעי עסקינן דמשמשין סמוך לוסתה, א) ומשני דמייירי ביוצא לדרך שהייב לפקוד את אשתו סמוך לוסתה, ולפי דעת ר"ת שגם ביוצא לדרך אסור תשמיש, ב) י"ל דמשכחה לה באופן שראייתה ביום שמותר כל הלילה שלפניו וכמבואר לעיל בשו"ע סי' קפ"ד קט"ו עיי"ש.

ועי' הקשה הש"ך קט"ז דכיון דוסתה ביום מותר בלילה שלפניו משום שכיון שוסתה ביום לא חיישינן שתראה בלילה מפני שאין לה רגילות לדאות בלילה א"כ כיון שמקילים היאך אפשר לתלות להקל בזה שלא תהא דינה כרואה דם מחמת

אמנם הרמ"א מתיר, וכן דעת הרדב"ז צ"ה, והב"ח, ובתשו' מהר"ם לובלין, ובשו"ת אמנות שמואל צ"ג, ובתורת השלמים צ"ג, ובשו"ת כנסת יחזקאל צ"ה, ועוד עיי"ש ולכן בעוד צירופים יש לסמוך עליהם.

הפלת מסביר הש"ך והט"ז, דבדיקת שפופרת מהני להחמיר בבעל הראשון

וראייתי כאן בשו"ת בית שערים י"ד צ"ט שזכה לכוין לדעת הפלתי (דהרי הוא בעצמו לא היה לו הספר לפניו בבית עקד ספרים שלו כמו שציין במקום אחד אע"פ שמביאו הרבה פעמים) לפרש למה כתב הט"ז והש"ך דאם בדקה בשפופרת בבעל הראשון ומצאה דם בראש המכחול אסורה לכל אדם, דהא דמותרת לשני ולשלישי משום דאין כל האצבעות שוות והיינו דיש ס"ס ספק שמא מן המקור שמא מן הצדדין ואת"ל מן המקור שמא אצבע שני לא יזיק לה, אך אם נמצא דם על המכחול שהוא ודאי מן המקור א"כ ליתא להס"ס ואסורה לכל אדם עיי"ש.

סק"ד - ה

בשיטת המרדכי נחלקו הב"ח דס"ל דתולין במכה ביש לה וסת ולעומת זה הפני" ס"ל דלא בעינן תולין במכה

הנה שיטת המרדכי "ואם יש לה וסת תולה בוסתה", היינו שאשה שיש לה זמן קבוע שהיא רואה בה דם תולה בוסתה "שיכולה לומר זה הדם שהיא רואה טהור" שעדיין לא הגיע וסתה עיי"ש. וכתב הט"ז לפרש דהא דתולה דוסתה היינו שיכולה לומר "זה הדם מן מכה הוא" וכן דייק כבר הב"ח, ועיין גם בתשו' הב"ח ק, העתקתי דבריו לקמן.

אמנם בשו"ת פני יהושע ח"א ק"א כתב דאי אפשר לפרש דברי המרדכי כהבנת הב"ח ודעימיה דלתלות במכה שאין ידוע אי המכה מוציאה דם או לא, די"ל שמא דם זה בא מחמת דם שנשאר מהוסת, "והמרדכי מתיר שלא בזמן וסת בלי קשר להכלל של תליה במכה", ואם תאמר א"כ היאך אשה נטמאת שלא בזמן וסתה י"ל פשוט דקולא זה לתלות בוסתה דוקא לענין רואה מחמת תשמיש אמרינן כן דאין דנין אפשר משאי אפשר ואם טמאה אותה אין לה היתר לעולם, ובח"ב ק"ב כתב הפני" להביא ראיה דלא כב"ח וט"ו, ממשנה ק"ג נמצא על שלו

צה. בח"א סימן ת"ו. צו. סימן נ"ז. צז. ס"ק י"ב. צח. סימן ל"ב. צט. סימן רל"ט בסופו. ק. סימן פ"ה. קא. סימן ס"א. קב. סימן כ"ט. קג. י"ד ע"ב. קד. נ"ו ע"ב. קה. סמ"ח. קו. סימן ת"ג. קז. סעיף מ"ו. קח. סימן ק' אות ב'. קט. ס"ו ע"א. קי. בפ"ד מהל' איסור'ב הל' כ'. קיא. בהל' נדה פ"ו הל' ט"ו. קיב. בית שביעי שער שני. קיג. ס"ז ע"א. קיד. פרק שני. קטו. סעיף ב'. קטז. בס"ק ט"ז.

לכדוק ביום הוסת אם צריכה בדיקה כשעבר יום הוסת אח"כ או לא, דין זה מפורש בב"י קכ"ד ד"ה ומיהו כתב הרשב"א עיי"ש, ודברי הרשב"א הם בתורת הבית קנה, ושם מבואר "דאינה צריכה בדיקה לאחר שעבר העונה" וזה מסתבר דלמה לא יבדוק ביום הוסת גופא, ועיין בב"ח קכ"ד ד"ה פהקה דהוסת שאינו קבוע צריכה בדיקה ביום הוסת לכתחלה וכן כתב הפרישה שם קכ"ד ולעומת זה דעת הפרישה קכ"ד דא"צ צריכה בדיקה לכתחלה.

דחנה עיקר סיבת זמנו של עונה בינונית, מבואר ברש"י קכ"ד הואיל "וסתם" נשים חויין לסוף עונה צריכה בדיקה ע"כ, וברשב"א מבאר הטעם קל בצורה אחרת קצת "הואיל רוב נשים דרכן לראות בעו"ב", ולהלן שם שמא יבוא אורח בזמן הרגיל לבוא "לרובן של נשים".

דברמב"ן במס' נדה קלא כתב טעם אחר להסביר הגדר של עו"ב והוא מפני שא"א לנו לומר "שהאשה לא תראה לעולם", וכן הובא בדברי בר"ן שבעזרת ד"ה וגרסינו, וכן עיין בדברי הרמב"ן קלב שכתב כן.

דרי לנו שני טעמים בביאור עו"ב אי בתר רוב, או משום לעולם לא תראה, והנפק"מ (א) בזה"ל דאין רוב נשים שיש להם וסת קבוע לראות בעו"ב דהרי רוב נשים יש להם וסת שאינו קבוע, (ב) וגם אי יום ל' או ל"א הוי עו"ב דלפי הרמב"ן מסתברא דהוא ביום ל"א.

דלפי הג"ל י"ל דהרשב"א מקיל לשיטתו אבל לפי הרמב"ן עדיין חייבת בבדיקה גם לאחר שעבר הוסת הפלגה שחל אחר העו"ב דאותו סברא וכי לעולם לא תראה נשאר במקומו.

דייש לדון עדיין למעשה, אי היא בודקת תמיד לפני תשמיש אי בדיקה זה מהני גם לפטור חיוב בדיקה שחייבת אחר שעבר עונת וסתה ולא בדקה אם חיוב בדיקה לאחר שעבר עונת הוסת הוא בדיקה אחרת שאינו קשור לבדיקה שלפני תשמיש דהרי בלא"ה הרבו הפוסקים לשאול מה מהני בדיקה שלאחר יום או ימים על יום הוסת ויש כמה דרכים להסביר ולדינא מסתברא להקל.

דחנה יש פוסקים הסוברים דיש עו"ב גם בוסת קבוע כשהיא לפני עו"ב, למשל יש לה וסת הפלגה לכ"ה ואח"כ הגיע

תשמיש, (ג) אלא הכא מייירי בעברה ושמישה, (ד) או יאמר דרכינו תם דאוסר תשמיש סמוך ליוצא לדרך ס"ל בביאור הגמ' ואם יש לה וסת תולה בוסתה כפירוש רש"י דיכולה לשמש בין וסת לוסת אם יש לה וסת, (ה) או יאמר דמייירי בקטנה שאינו צריך לפרוש ממנה כל שלא קבעתו ג' פעמים עיי"ש.

דע"ז הקשה המנ"י בתורת השלמים כאן דאין דברי הש"ך מוכרחים ד"ל דכיון דאין דרך הדם לבוא מן המקור ע"י תשמיש אמרינן שע"י התשמיש הקדימה לוסתה קצת וכדי שלא לאוסרה על בעלה תלינן להקל כמה שאפשר עיי"ש, וכן ס"ל להסדרי טהרה ק"ו ובפרט לפי דעת האו"ז שצריכה פרישה כ"ד שעות, וגם הש"ך עצמו הסכים עמו בשאין לה זמן קבוע לראייתה, ואף דלהלכה לא קיי"ל כן י"ל דמשום דהוא מילתא דרבנן סמכינן להקל, וא"כ גם לענין רואה דם מחמת תשמיש דהוי מדרבנן דקיי"ל וסתות דרבנן יש לסמוך על האו"ז וזה כדברי הפלתי, וכן משמע מדברי השו"ע של הרב התניא, ועיין גם בדברי נכדו הצמח צדק יו"ד קי"ח, והביא כן מדברי פנ"יק"ט, ועיין ערוך השולחן כ"ב.

אי עונה בינונית יש לה דין כוסת קבוע לדין זה

דעיינ בשו"ת בית אברהם יו"ד קכ"א דאין לתלות בעו"ב להקל שאין לה דין רואה דם מחמת תשמיש, וכן ס"ל להגאון בשו"ת בית שלמה יו"ד קכ"ב, ולעומת זה ס"ל לבעל הפרדס רימונים בשפתי חכם קכ"א אחר שהביא חקירת הפלתי, כתב דיש לתלות בזה לאסור לשמש בעונה בינונית כיון שעלולה לראות ביום זה ודינה כוסת קבוע כמו שכ' בשו"ע סי' קפ"ט (סעי' ד') עיי"ש ובשו"מ (ח"ב סי' ק"פ) כתב דכיון דרואה דם מחמת תשמיש הווי דרבנן י"ל ספיקא דרבנן לקולא עיי"ש, ועיין בערוך השולחן (ס"ק מ"ב) דתולין בעונה הווי דהרי חו"ל התירו אם יש מקום לתלות משום שרוב נשים אינן רואות מחמת תשמיש וכדי שלא להוציא אשה מבעלה למה תגרע עונה בינונית לענין רואה דם מחמת תשמיש, והרי רוב נשים יש להם עונה בינונית מל' לל' יום עיי"ש. ולהלכה יש להכריע דע"י בדיקת שפופרת בוודאי דיש להקל אף שלכתחילה אין בודקין ע"י זה בבעל ראשון.

וסת הפלגה שהגיע אחר עו"ב ועבר היום ולא בדקה צריכה בדיקה

דעבר יום עונה בינונית ואח"כ הגיע זמן וסת הפלגה ושכחה

ק"ז. סק"י. קיח. סק"מ. קיט. סימן ק"ה. קכ. סימן א'. קכא. סימן נ' אות ה'. קכב. סימן י"ט. קכג. סוף ס"ק י"ז. קכד. בסימן קפ"ד. קכה. בית שביעי שער שלישי. קכו. סימן קפ"ט. קכז. ס"ק ס"ה ובסימן קפ"ט ס"ק י"ח. קכח. בסימן קצ"ו סק"ט. קכט. ט"ו ע"א. קל. בית ז' שער ג'. קלא. ט"ו ע"א. קלב. פ"ה ה"ה מהל' נדה.

עו"ב צריכה לחשוש לעו"ב מה היא דינו כשעבר היום ולא בדקה לכא' זה ג"כ תלוי בשאלה בהנ"ל.

ביאור דברי הפוסקים שכתבו דאין דם במקור רק בשעת הוסת

הנה הש"ך הקשה על תירוץ הפרישה, דמה שכתב המחבר, דאם שמשו סמוך לווסתה אנו תולין ראייתה משום ווסתה, ולא חשבינן לה לדין רואה דם מחמת תשמיש, וכתב הפרישה דמשכחת לה ששימשה סמוך לווסתה בהיתר, כגון אם ראייתה תחילת היום דמותר כל הלילה שלפניו כמבואר לעיל בס' קפ"ד ועל זה הקשה הש"ך הרי התם הטעם דמקילין כיון דווסתה ביום לא חיישינן כלל שתראה אפילו בסוף הלילה, וכיון דמקילין מה"ט, איך אפשר לתלות לקולא בהכא גם שלא תהא רואה מחמת תשמיש כיון שאין רגילה לראות או, ע"כ. וכתב הברוך טעם לתרץ דברי הפרישה דהא דאסרינן רדמ"ת היינו משום שמחזיקין אותה שתמיד דמים מצויין אצלה במקור ועל ידי גרמת תשמיש יוצאין, משא"כ כל הנשים ליכא טיפת דם כלל במקורם רק בשעת ראייה נפתחו פיות המקורות להזלת דם במקור, אך בצירור שווסתה מתחלת בתחילת היום תהא אסורה לשמש בסוף הלילה דאו ודאי כבר נתאסף הדם במקור, אלא כיון שלא הוחזקה שהתשמיש יגרום יציאת הדם מן המקור לחוץ מותרת לשמש, אבל אם שמשו וראתה נהי דהוחזקה דכשהדם נאסף במקור יוצא לחוץ בגרמת תשמיש מ"מ אכתי לא הוחזקה שיש תמיד אסיפת דם במקור דמה שהיו עכשיו אסיפת דם היינו משום שהיו סמוך לווסתה ולכן אינה אסורה משום רואה דם מחמת תשמיש עיי"ש. וכדברי הברוך טעם מבואר קצת בדברי מהרש"א כתובות קל"י וכן כתב הבית שמואל קל"י דהא דתלינן בבוגרת בדם בתולים משום שדם נדה שלא בשעת ווסתה לא שכח.

שהוא המקור רק בגידין ועורקים הסמוכים למקור שם מלא דם תמיד ומזילים לחלל הרחם רק בהגיע זמנה לראות, וקמו דברי הברוך טעם. וי"ל עוד דכוונתו דכמו דאינה מלאה כל הזמן עם צואה כמו כן אין פיה מלא דם כל הזמן.

וממשיך להקשות מדבריו, היאך אמרינן הכלל "אין פתיחה הקבר בלי דם", הרי מבואר דסתם נשים ליכא אסיפת דם כלל במקור רק בעת שהגיע זמנה לראות, וא"כ מה בכך שנפתח המקור ממילא יצא דם ועיי"ש מה שתירץ.

אי שיטת המרדכי להקל כשיש לה וסת גם למאן דס"ל רואה דם מחמת תשמיש סבא דאורייתא

הנה שיטת המרדכי בהל' נדה קלט ידוע במה שכתב לפרש דהא דאמרינן בנדה קמ', "ואם יש לה וסת תולה בווסתה", היינו דאם יש לה וסת קבוע שהיא רואה בה דם תולה בווסתה, שיכולה לומר זה הדם שראתה עכשיו לפני שהגיע הזמן דם טהור הוא משום שעדיין לא הגיע וסתה ודם נדה מגיע בזמנה הרגיל לה ע"ש, ועיי"ן בש"ך קמ"א שפירוש דאפ"ל אין לה מכה כלל אמרינן שזה דם טהור והוא בא מן הצדדים ולא מן המקור משום שעדיין לא הגיע עת הוסת, ועיי"ן בפסקי מהרא"י קמ"ב שכתב גם כן משום דאין אורח בא אלא בזמנו ע"ש, ועיי"ן בסד"ט קמ"ג ד"ה בש"ך שכתב לחדש דאפילו למ"ד וסתות דרבנן, היינו דוקא לענין דנימא דבשעת וסתה ודאי ראתה משום חזקה דאורח בזמנו בא אמרינן דמה"ת אין זה חזקה מעלייתא ורק מדרבנן חיישינן לזה, אבל לענין דנימא דשלא בשעת וסתה ודאי לא ראתה דאין אורח בא אלא בזמנו ל"ע הוי דאורי' ע"ש בטעמא, וארווח לן בזה דאפ"ל אם נימא דרואה דם מחמת תשמיש דין תורה הוא אפ"ה יש מקום להקל לפי סברת המרדכי.

ועיי"ן בתשו' ח"ס יו"ד קמ"ד שהקשה לפ"ז כיון דמה"ת אשה זה נתחזקה בתלת זימני שאינה רואה עד זמן הוסת היאך נאמר משום דחזקה טהרה שלה עשויה להשתנות נדחית חזקה דאורייתא ועוד חזקה טהרה שלה כבר אדחית בהא דחזאי ג' פעמים ביום זה דאי לא תימא הכי שור המועד היכי משכחת ליה למאן דאמר כל השזורים בחזקת שימור קיימי ומכל שכן שור דאיי"ע לימים ידועים לדילוג וסדרוגין וכדומה דבימים שבנתיים איהו גופיה תם הוא וקיים בחזקת שימור כמבואר בב"ק קמ"א וא"כ נימא דבהאי יומא נמי מוקמינן ליה בחזקת שימור ותמותו

ולכאורה יש להקשות על דבריו מגמ' שבת קל"ה תנא אשה חמת מלא צואה "ופיה מלא דם" והכל רצים אחרי' ע"כ הרי משמע דתמיד הרוק מצוייה בתוך הפה "המקור מלא דם בכל אשה", ואף דאין למדין הלכה מפי אגדה, מ"מ כה"ג שהוא סיפור דברים כמות שהיא שפיר למדין, וכמו שלמד הרא"ש בעו"ז קל"י דאם נפל זבוב בין צונן אינו אוסר קל"י שהעיד הרשע שכן נהגו דוורוק ושותה ע"ש, וכתב בשו"ת בית שערים יו"ד קל"י לתרץ "ואולי אין הפירוש ופיה מלא דם בחלל הרחם

קל"ג. ט' ע"א. קל"ד. סימן ס"ח. קל"ה. קנ"ב. קל"ו. סוף מסכתין סימן י"א. קל"ז. כמבואר במגילה י"ג ע"ב. קל"ח. סימן רע"ה. קל"ט. סימן תשל"ה. קמ". ס"ו. קמ"א. סק"כ. קמ"ב. סימן מ"ז. קמ"ג. סימן קפ"ז אות י"ד. קמ"ד. סימן קמ"ב. קמ"ב. קמ"ה. ל"ז ע"ב.

במקומו עומדת אע"ג דבנדה אי מצאה טמאה אוי מטמאין לה למפרע מיום הוסת אפי' למ"ד וסתות דרבנן והכ"נ אי נגה בההוא יומא אוי נדע למפרע שהוא מחזקה שהחזק ליגח בההוא יומא אהכ"נ אבל מ"מ כל זמן שלא נגה אין הבעלים חייבים לשמרו מה"ת משום שחזקה שימור שלו מנגדתו דהרי בנדה קיי"ל פרישה סמוך לוסתה דרבנן אע"ג דאם תראה נדע שמחמת הוסת הוא לה מ"מ מה"ת לא צריכה לחוש לזה כלל ומותרת לשמש והוא משום שיש לה חזקת טהרה וא"כ בשור נמי לא יצטרכו הבעלים לשמרו כלל ואי אירע שנגח אמאי משלם נוק שלם ואנן קיי"ל כמ"ד סתם שוורים בחזקת שימור קיימי כמ"ד פלגא נזקא קנסא קמי ואפ"ה חייב בעליו ביעוד תורא עיי"ש.

אמנם עיין חו"ד כאן קמ"י שכתב דאהכ"נ אנן קי"ל וסתות דרבנן קמ"ח אבל לפי מאן דס"ל וסתות דאו' והוא דאפילו אם בדקה ומצאה טהורה לאחר שעבר עונת הוסת טמאה מפני שאורח בזמנו בא קמ"ט כל שכן דאמרינן דאשה שיש לה וסת שלא בשעת וסתה חזקה אין אורח בא שלא בזמנו, עיי"ש הרי דלא נחית לפרש כמו ה"ס אלא למ"ד וסתות דאורייתא, ולפ"ו כתב בשו"ת בית שערים יו"ד ק"י, סברא ישרה, לבאר דברי הבית יוסף ביו"ד קנ"א שהביא דברי התרומת הרשן קנ"ב דאשה שהרגישה שנפתחה מקורה ובדקה אח"כ ולא מצאה כלום טמאה דהיישנין שמא יצא טיפת דם כחרדל ונתקנתה דהרגשה סברא של תורה כמבואר במ"ס נדה קנ"ג אי דארגשה למה פטורה מן הקרבן הרי דסברא דאורייתא הוא כמו דאמרינן למ"ד וסתות דאורייתא דאפי' בדקה ומצאה טהורה טמאה והקשה הצ"מ הרי יש לחלק דהתם שאני דנמצא דם על עד שלה לאח"ז לאחר שיעור וסת או מצאה כתם עם הרגשה או שמצאה דם במי רגלים אבל בלא"ה לא משמע שם דטמא עיי"ש, דהא המחלקי' דבהרגשה גרידא אינה טמאה מיד אלא אם ראתה אח"כ טמאה למפרע משעת הרגשה ואילך, היינו דוקא באשה שאין לה וסת קבוע או אפילו ביש לה וסת קבוע ושלא בשעת וסתה למאן דאמר וסתות דרבנן, והטעם בזה הוא דהרגשה משוי לה ספק ראתה, אלא דמוקמינן לה בחזקת טהרה וטהורה, אבל כי ראתה אח"כ א"כ הרי היא טמאה לפנינו ויש כאן תרתי לריעותא (א) חדא דארגשה, (ב) ועוד דהרי היא טמאה לפנינו ולעומת זה יש רק חדא חזקת טהורה לכך טמאה למפרע משעת הרגשה טומאה ודאית ועיין רפ"ק דנדה, דמבואר דין זה דדבר שיצא מחזקתו

ואין ידוע אימתי יצא מעמידים אותו על חזקתו הראשונה חוץ בתרתי לריעותא כגון מקוה שהיה בחזקת שלם ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע היינו כל תרומות וטהרות שנשתמשו בכלים ואנשים שטבלו מטומאתם באותו מקוה לפני שנמצא חסר טמאות והטעם לפי שאנו אומרים העמד טמא על חזקתו ולא טבל כראוי ואף שהמקוה בחזקת שלם היתה מ"מ הרי השתא חסר לפנינו ואע"פ שחזקה דמעיקרא עדיף מחזקה דהשתא והיאך מטמאין את הטהרות בוודאות י"ל לפי שיש תרתי לריעותא חזקת טומאה של הטמא והריעותא שהרי המקוה חסר לפניך ולכן אע"פ שכל ספק טומאה ברה"ד ספיקו טהור שאני הכא דתרתי לריעותא משווי כודאי טומאה, (ועיין במל"מ בהל' מקוואות פ"י ה"ז ובפנ"י קידושין ע"ט ע"א, ובספר שב שמעתא שער ג' פ"ב בפירוש השני בדעת הרמב"ם להלכה דתרתי לריעותא אינו ודאי רק ספק ואם זה מה"ת או מדרבנן נחלקו הפוסקים עיין תשו' הב"ח ס"ח א' ולעומת זה בתבואת שור יו"ד סי' ב' ס"ק ל"ב עיי"ש), אבל למ"ד וסתות דאורייתא אי הרגישה שלא בשעת וסתה ויש לה וסת קבוע אי אמרינן דהרגשה לחוד אינו משווי לה לודאי ראתה א"כ גם כשמצאה אח"כ דם על העד אינה טמאה ודאי ואפשר היא גם טהורה ודאי, דהרי איכא תרתי למעליותא, (א) חדא חזקת טהרה, (ב) ושנית חזקה דאין אורח בא אלא בזמנו והאי דם טהור, ואפשר דאפי' מכאן ולהבא ה"ל לנו לטהרה מה"ת, אבל הא פשיטא דאינה טמאה ודאי משעת הרגשה אלא אמרינן השתא הוא דאיתרע, ולפ"ו הוכיח תה"ד שפיר דע"כ הרגשה סברא דאורייתא היא דודאי ראתה"א אפי' בדקה כשיעור וסת ומצאה טהורה נמי טמאה ודאי דאמרינן נימוק ונימח ונאבד, דאל"כ מה פריך אי דארגשה לאח"ז אמאי פטורין וכו', ואי משום דראתה אח"כ כקושי' דרכי משה, זה אינו דמידי הוא טעמא אלא לשמואל, והרי שמואל לשיטתו דס"ל קנ"י וסתות דאורייתא וא"כ דלמא מיירי באשה שיש לה וסת והוא שלא בשעת וסתה, ולשיטתו אין לחלק בין ראתה אח"כ ללא ראתה דאם בלא ראתה אינה טמאה ודאי מחמת הרגשה גם בראתה אינה טמאה ודאי בשעת הרגשה וכמ"ש אח"כ דהרגשה סברא דאורייתא היא, ודאי ראתה אפילו בדקה כשיעור וסת ומצאה טהורה עיי"ש, וכל דכריז הם לפי השיטות שהבינו בדעת התרה"ד דהוי ודאי ראתה אבל הנו"ב כתב בתשו' קנ"ה דגם התה"ד לא החמיר רק מספק וכן כתב הגאון ר' יהודה אסאד יו"ד קנ"י עיין בדבריהם. קנ"י

קמו. עיין ב"ק ט"ו. קמו. אות ו"ו וכו'. קמח. כמ"ש הרמב"ם פ"ח מא"ב ה"ד ופ"ג ממשכב ומושב ה"ט. קמז. עיין נדה ט"ו. קנ. סימן רנ"ה. קנא. סימן קפ"ח. קנב. סימן רמ"ו. קנג. נ"ז. קנד. בנדה ט"ז ע"א. קנה. סימן קי"ט. קנו. סימן ר"כ. קנז כתב הב"ח בתשו' (סימן פ"ה) אשה שיש לה וסת ובימי ליבונה ג' או ד' ימים בא לה כאב גדול בגופה ומרגשת כעין בועא תחת הלב ונמשך הכאב עד ששותת ממנה ליחה ירוקה כליחה היוצא ממורסא ואחר זה בא ג"כ

קצת דם לפרקים וכשעושה צרכיה ע"י הדחק בא דם פעמים הרבה מאותו מקום ובסדר הזה נוהגת תמיד בימי ליבונה כמעט שנה תמימה והאשה אומרת שמרגשת דליחה ודם זה בא מן הצדדין שלא כדרך ראייתה בשעת ווסתה. עוד בדקה עצמה שהכניסה מוך בעומק והיה שם כל הלילה ולא מצאה עליו דם כי אם כמו ליחה ואח"כ כשעשתה צרכי בדקה במוך ומצאה קצת דם מצד המוך לא על ראשו ועכשיו נתחדש שלפעמים אחר הכאב יוצא הדם מנקב שיוצא בו הרעי והנשים הזקנות אין ספק להם שיש לה מכה בחלחולת שמשם יצא דם כשעושה צרכיה וענתה יורה רבינו משפט האשה הזאת אם טהורה היא לבעלה ואין חוששין לדם זה שבא לה בימי ליבונה או חוששין לדם זה שמה דם נדה הוא. תשובה: במסכת נדה (ס"ו) איתא ת"ר הרואה דם מחמת תשיש משמשת פעם א' ב' וג' מכאן ואילך לא תשמש כו' ואם יש לה מכה באותו מקום תולה במכתה ואם יש לה ווסת תולה בווסתה ונאמנת אשה לומר מכה יש לי במקור שממנה דם יוצא דברי רבי. ופי' רש"י ואם יש לה ווסת לקלקל הזה שאינו רואה כל שעה מחמת תשיש אלא לפרקים תולה בווסתה ומשמשת בלא בדיקה בין ווסת לווסת עכ"ל. אבל הרמב"ם ס"ד פי' דה"ק דאם יש לה ווסת ושמשה סמוך לווסתה אנו תולין ראייתה בשביל ווסתה ולא חשבינן לה רואה מחמת תשיש וכן כתב הטור סימן קפ"ז. והמרדכי פי' דה"ק ואם יש לה ווסת זמן קבועה שהיא רואה דם. תולה בווסתה שיכולה לומר זה הדם שהיא רואה טהור שעדיין לא הגיעה ווסתה ותולה במכתה שיכולה לומר מן מכתה הוא וטהורה ואם היה דם מכתה משונה וכו' וכתב עוד ונאמנת אשה לומר מכה יש לי באותו מקום שממנה יוצא הדם משמע דוקא שיודעת שיוצא הדם מן המכה תולה בה אבל מספק אינה תולה בה אבל בשעת ווסת' אפי' יודעת וודאי שהדם יוצא מן המכה אינה תולה בה דאל"כ לא תהיה טמאה לעולם וכו' עכ"ל המרדכי מבואר מדבריו דשלא בשעת ווסתה יכולה לומר זה הדם הוא טהור שעדיין לא הגיע ווסתה ותולה דם זה במכתה אם יש לה מכה של שאין דם מכתה משונה אבל אם אין לה מכה פשיטא דאין לה לומר שלא בשעת ווסתה דדם זה טהור דדילמא נתחדש בה דבר שרואה דם טמא אף שלא בשעת ווסתה והדבר פשוט הוא דבאין לה מכה כלל אפי' יש לה ווסת והיא רואה בין ווסת לווסת דאינה יכולה לתלות ולומר דם טהור הוא שבא מן הצדדין שהרי אפילו מצאה כתם בשעה שהיא טהורה בין ווסת לווסת אם אין לה דבר לתלות בו כגון שעסקה בדם צפור וכיוצא בו גזרו בו רבנן שהיא טמאה כ"ש ברואה דם יוצא מגופה ואצ"ל ברואה מחמת תשיש דפשיטא דטמאה דאורייתא וכמ"ש אע"ג דרואה בין ווסת לווסת אם אין לה מכה לתלות בה וכי כדי לתקן האשה שתהא כשרה נתיר איסור דאורייתא וכמ"ש הרא"ש לדחות פירש"י דס"ל שאסורה לראשון מתשיש שלישי ואילך אפי' בבדיקה עיי"ש. וכך הבין מהרא"ש בכתביו דהיא ותולה במכתה וכו' שכתב המרדכי הוא נקשר עם מ"ש תולה בווסתה שיכולה לומר שדם טהור הוא ושאינו בא אלא ממכתה שיש לה וצריך לומר שלא היה גורס כגורסנו ואם יש לה מכה וכו' ואם יש לה ווסת וכו' אלא היה גורס תחלה ואם יש לה ווסת וכו' וכמו שהוא באלפסי ואשור"י וה"ק תולה בווסתה לענין זה שאם יש לה מכה תולה במכתה והנך תרתי בבי אהדדי אתמר כאלו אמר תולה בווסתה ותולה במכתה כדאמר בעלמא שמעתתא אהדדי אתמר. גם אפשר דלא היה גורס ואם יש לה מכה אלא כך היה גורס ואם יש לה ווסתה תולה בווסתה ותולה במכתה ונאמנת אשה וכו'. ואין לפרש דמ"ש המרדכי ותולה במכתה הוא דיבור אחר והוא פי' להא דתני בברייתא ואם יש לה מכה תולה במכתה חדא דא"כ משמע דתולה בווסתה מן הסתם אפי' אין לה מכה והיא וודאי ליתא וכדפרי' ואפי' דרדקי דבי רב לא טעו בהכי לומר דבלא מכה תולה בווסתה ותו דא"כ היה לו לתפוס בלשון הברייתא ולומר אם יש לה מכה תולה במכתה שיכולה לומר וכו' מדלא קאמר הכי אלא קאמר ותולה בווסתה שיכולה לומר וכו' עלמא דהא היא ותולה במכתה הוא נקשר עם מ"ש תולה בווסתה וכדפרי' מהרא"ש ואין ספק דכך הוא דעת המרדכי ולא קשה דכאן כתב דתולה במכתה דמן מכה הוא ומשמע אעפ"י שאינה יודעת שמכתה מוציאה דם ואח"כ כתב ונאמנת אשה וכו' משמע דווקא שיודעת שיוצא הדם מן המכה תולה בה. אבל מספק אינה תולה בה. ויש לתרץ דהתם מיירי באשה שאין לה ווסת הילכך בעינן דיודעת שיוצא הדם מן המכה אבל תחלת דבריו הם בהא דתני ואם יש לה ווסת תולה בווסת ותולה במכתה משמע דכיון שיש לה ווסת תולה ראייה זו שבין ווסת לווסת במכתה מן הסתם אע"ג דאינה יודעת דמכתה מוציאה דם. והשתא ניחא דלא קשה אהא דקאמר תולה בווסתה ותולה במכתה דלמה לה לתלות בווסתה בלא ווסתה נמי תולה במכתה כדקתני ונאמנת וכו' אלא וודאי ונאמנת וכו' דתולה במכתה בלא ווסתה אינה אלא ביודעת שמכתה מוציאה דם אבל מספק אינו תולה במכתה אבל כשיש לה ווסת תולה במכתה אעפ"י שאינה יודעת דמכתה מוציאה דם ועל תי' זה נסמך מו"ה הרמ"א ופסק כך בהגהותיו בש"ע. מיהו לפע"ד קשה טובא דמשמע שלא היה מפרש כך מהרא"ש במרדכי מדכתב בכתביו סימן מ"ז וז"ל אשר כתבת שיש לך הוכחה שיש לה מכה אך שאין ידוע אם מוציאה דם וודאי חד צד לא מהני דבה"ד כתב במרדכי דבעינן דיודעת שהמכה מוציאה דם אז תולה במכה וכו'. אמנם בעובדא דידן מצאנו שני הצדדין להתיר חדא כיון שדם זה ידוע לאשה ואינו בא אלא מן הצדדין ולא מן המקור א"כ יש הוכחה שמן מכה בה ועוד שהרי יש לה ווסת וכו' עלמא דמטעם שיש לה ווסת בלחוד לא היה מתיר לפי שהיה מפרש דהמרדכי מצריך שתהא יודעת דמכתה מוציאה דם אעפ"י שיש לה ווסת קבועה והכי משמע מדמסיק במרדכי אבל בשעת ווסתה אפילו יודעת וודאי וכו' עלמא דמיירי באשה

שיש לה ווסת קבוע ומחלק בין בשעת ווסתה ובין שלא בשעת ווסתה. ותו דאי איתא דהאי דתלי ונאמנת וכו' איירי באשה שאין לה ווסת א"כ כשיודעת דמכתה מוציאה דם לא תהיה טמאה לעולם אלא ודאי דבאין לה ווסת אינה תולה במכתה אפילו יודעת דמוציא דם מיהו לאו קושיא הוא כלל ואנן וודאי לא אמרינן באשה שאין לה ווסת כלל אלא באשה שאין לה ווסת קבוע כגון פעם רואה לשלושים יום ופעם לעשרים יום ופעם לכ"ה יום כיוצא בזה בדילוגים שאינן שווין ובזו וודאי דאיכא לתלות במכתה תוך עשרים יום לראייתה ותדע דהכי הוא דאל"כ קשה להרשב"א דס"ל דלעולם תולה במכתה אפי' באשה שאין ווסת ואפי' אינה יודעת דמכתה מוציאה דם דא"כ לא תהיה טמאה לעולם אלא וודאי כדפרי' ואיך שיהיה וקושיא זו מ"מ הא וודאי דמהרא"י מפרש דהמרדכי מצריך שתהא יודעת דמכתה מוציאה דם אף לאשה שיש לה ווסת קבוע ורואה בין ווסת לווסת ודלא כמו שפסק מהרמ"א בהגהותיו ונראה לי ברור דהרב בהגה ש"ע תפס הלכה למעשה מילתא מציעתא והוא דהלא הרשב"א בח"ה הארוך הביא ראייה מפורשת מן התוספתא להתיר בכל אשה שיש לה מכה לתלות במכתה אעפ"י שאינה מרגשת שהדם שותת ויורד מן המכה ואפי' באשה שאין לה ווסת קבועה תולין במכתה מן הסתם וכמו שהביא ב"י דבריו סימן קפ"ז וכן פסק ב"י לשם בש"ע בסתם אם יש לה מכה באותו מקום תלינן בדם מכתה ע"כ הרב בהגה הכריע ואמר דאין לנו להחמיר לפחות באשה זו שיש לה ווסת קבוע ותולה במכתה אפילו אינה יודעת שמכה מוציאה דם ודי לנו להחמיר באשה שאין לה ווסת קבועה דבעינן נמי דיודעת דמכתה מוציאה דם והילכך בנ"ד דלא מבעיא דהאשה עצמה מרגשת שיש לה מכה אלא כל מי שיש לו קצת הבנה יבין דיש לה מכה וכמו שאמרנו נשים הזקנות הילכך אפילו אינה יודעת דמכתה מוציאה דם יש להתיר באשה זו שיש לה ווסת קבועה כ"ש דהאשה מרגשת דמן הצדדין הוא בא דפשיטא דאפילו מהרא"י מודה להתיר באשה זו ואפילו לא היה וודאי דמן הצדדין הוא בא איכא ס"ס ויש להתיר אפילו אין לה ווסת קבועה כ"ש אשה זו שיש לה ווסת קבועה ואיכא נמי ס"ס דפשיטא דתולה במכתה אפי' אינה יודעת בבירור דמכתה מוציאה דם ואין להקשות לפירוש זה דמרדכי על הך בבא דאם יש לה ווסת וכו' דא"כ למה תני לה הך דינא ברואה מחמת תשמיש אפי' באינה רואה מחמת תשמיש נמי אבל לפירש"י א"נ לפירוש הרמב"ם והט"ר נוחא דהאי דינא לא שייך אלא ברואה מחמת תשמיש אבל לפירוש המרדכי קשה אפי' בלא ראתה מחמת תשמיש היה לן לאשמועינן דאשה שיש לה ווסת ורואה בין ווסת לווסת אם יש לה מכה תולה במכתה ונאמנת לומר מכה יש לי באותו מקום וכו' ויש לומר דרבותא אשמועינן דאפי' ברואה מחמת תשמיש תולה במכתה ואינה צריכה לבדיקת שפופרת ולא אמרינן אם איתא דדם זה מחמת המכה הוא בא אמאי לא ראתה קודם התשמיש וכיון דאפשר למיסק עלה דמילתא ע"י בדיקת שפופרת בלא בדיקה אלא תלינן לקולא דע"י אצבעו שנגע בקושי במכה התעורר הדם לצאת אי נמי ע"י תשמיש התעורר הדם המכה אע"ג דלא נגע אצבעו במכה ואינה צריכה בדיקה אע"ג דאפשר בבדיקה. ואצ"ל היכא דלא אפשר בבדיקה כגון שאינה רואה מחמת תשמיש אל בלא תשמיש רואה בין ווסת לווסת דפשיטא דכיון שיש לה מכה תולה במכתה וטהורה לבעלה אעפ"י שאינה יודעת דמכתה מוציאה דם וכך אנו עושין מעשים בכל יום קק"ק ואין בזה נדנד ספק כלל הנראה לפי עניית דעתי כתבתי בקיצור בדבר פשוט ומה שעוררת מדנים בלשון הרא"ש שכתב ואם יש לה ווסת תולין לעולם בווסתה להקל ואינה צריכה בדיקה גם אם יש לה מכה תולין לעולם במכתה בסתם עד שיודע לנו ע"פ חכם וכו' ואמרת שמפרש כפירש המרדכי על הך בבא דתולה בווסתה אבל לא כפירוש כרש"י או כפי' הרמב"ם על הך בבא והארכת' בדבריך ואני אומר הדבר בהיפך הוא דאי ס"ל להרא"ש כפי' המרדכי א"כ מאי האי דכתב גם אם יש לה מכה תולין לעולם במכתה בסתם וכו' דמאי גם דקאמר הלא מה שאמר תחלה דתולין בווסתה אינה אלא לומר דתולה בווסתה ותולה במכתה כיון דהנך תרתי אהדדי איתמר כדפי' מהרא"י והוא האמת וכדאמרן אבל הדבר פשוט דמפרש כרש"י וה"ק ואם יש לה ווסת לקלקול זה שרואה מחמת תשמיש ג' פעמים כגון שראתה מחמת תשמיש ג' פעמים בעשרה בחדש א"נ בראשי חדשים אפי' ראתה עשרה פעמים כך מחמת תשמיש אינה צריכה בדיקה ויכולה לכתחילה לשמש עם בעלה שלא בפרקים הללו. וכן אם מפרש כהרמב"ם נמי ה"ק אם שמשה ג' פעמים בסמוך לווסתה דראתה דם מחמת תשמיש תולה בווסתה ויכולה לשמש לכתחילה בין ווסת לווסת מופלג מווסתה בלא בדיקה ואינה חוששת שמא תראה דם מחמת תשמיש והיינו לעולם דאעפ"י דראתה מחמת תשמיש ג' פעמים או יותר תלינן להקל לעולם דלא תראה מחמת תשמיש כיון דאינו משמש עימה בשעת ווסת הקלקול לפירש"י א"נ סמוך לווסתה להרמב"ם ויכול לשמש עמה לכתחילה בלא בדיקה אע"ג דהוחזקה רואה מחמת תשמיש ג"פ או יותר מיהו אפשר לומר נמי דס"ל כמ"ש המרדכי ולפי שתולה במכתה אפי' אין לה ווסת כגון אחד יודעת שמכתה מוציאה דם כדלעיל לפיכך כתב גם אם יש לה מכה וכו' כלומר אם יש לה ווסת תולה בווסתה ותולה במכתה וכו' גם אם יש לה מכה תולין לעולם במכתה בלא ווסת כגון אחד יודעת דמכתה מוציאה דם וק"ל. מני ה"ק והצעיר יואל בל"א מוהרר"ש ז"ל ה"ה א"ט מנחם שצא לפ"ק.

כמה הערות על הרשב"א

אי כשיש מכה תולין במכה שיש במקור או בצדדים

מדרברי הרשב"א בתורת הבית קי"ח משמע דאף דיוורד דם בשופי מן המקור אם יש מכה קי"ל תולין במכה, וכן כתב בקיצור בתורת הבית הקצר, וזה דלא כמו שכ' הרשב"א בחידושיו במס' גדה קי"ח ונאמנת דהא תולין במכה היינו דוקא אם יש לה מכה שבצדדים ולא בתוך המקור עיי"ש, ועיין רש"י ק"ד ה"ה הרואה דם מחמת מכה, "שיש לה במעיה" עכ"ל, משמע דהמכה הוא במעיה ולא במקור עצמו דבמקור לא שייך לתלות במכה וזה כדברי הרשב"א בחידושיו, ועיין בשו"ע של הרב התניא כאן קס"א מה שכתב בזה, ובס"ס כאן קס"ב הביא מדברי הגאון בעל הפנים מאירות (ר' מאיר א"ש) שהבין דמעיה אין הכוונה מקור, ולעומת זה דעת הס"ט לחלוק עליו וס"ל דמעיה הוא מקור, ועיין בתשו' מהר"ם לובלין קס"ג שדן שם במכה שבמקור אי תולין בו להקל עיי"ש קס"ד, ועיין עוד בתורת השלמים קס"ה בזה.

אי גם בשעת וסתה סומכין להקל ולתלות במכה

עיין בדברי הרשב"א שכתב דאשה שרואה דם אפ"ל בשעת תשמיש "ואפילו כשהגיע עת וסתה טהורה" (כשיש מכה) דאשה זה בחזקת טהרה עומדת ותלינן להקל ע"כ.

דחש"ך כאן קס"ו הביא דדעת הרשב"א הוא דעת יחזקאל, והרמב"ם קס"ז שכתב כן להתיר מיירי במרגשת שהדם יוצא מהמכה עיי"ש, אבל אינה מרגשת אי אפשר לתלות במכה, אמנם בכס"מ הבין דדעת הרמב"ם כהרשב"א דאפ"ל אינה מרגשת שיצא מן המכה תולין להקל, ועיין ש"ך קס"ח בשם ספר אפי רב"ב מה שכתב בזה ולהלכה מכריע הרמ"א קס"ט דבשעת וסתה אין תולין במכה.

דברי הח"ס בכוונת הרשב"א

ובזה שכתב הרשב"א להקל מטעם דאשה זו בחזקת טהרה עומדת ע"כ עיין בתשו' ח"ס י"ד ק"ע שהקשה היאך כתב הרשב"א להקל דאפ"ל בשעת וסתה תלינן במכה שאין ידוע אם מוציאה דם אם לאו, לא יהא אלא ספיקא ואשה זו בחזקת טהרה קיימא, מ"מ הא לא תלינן במצוי בין להקל בין להחמיר וביים

הוסיף אפ"ל למ"ד וסת דרבנן דם המקור מצוי, ודם המכה ספק מצוי ואפ"ל ודאי יש שם דם מ"מ במקור גם כן מצוי, וכן דעת התוס' במס' גדה קע"א דביום הוסיף לא תלינן במכה א"כ מרגשת שהדם בא מהמכה דאל"כ לא תטמא לעולם עיי"ש, ומסביר כוונת התוס' ונ"ל דאין הכוונה שנהי' ערבאין ואחראין שתטמא בשום פעם קע"ב וזהו דבר שאי אפשר לשמוע, ומי הגיד להם לרבתינו בעלי תוס' שצריכה שתטמא בשום פעם, אלא הכוונה כי מה שאנו מקילין לתלות במכה דמוקי' אשה בחזקת טהרה וספיקא להקל ואפ"ל ביום וסתה מ"מ כיון דוסתות דרבנן אין כאן חזקה שתראה היום ונוכל לתלות מספק להקל, והנה תינח לומר שלא תראה היום אע"פ שמוחזקות לראות היום לזה נאמר דחזקת טהרה עדיף, אמנם הלא רוב הנשים רואות דם נדה אחד לל' יום וא"כ אם לעולם נתלה במכתה נוציא אשה זו מרוב דעלמא והלא קי"ל רובא וחזקה רובא עדיף, ומה יועיל לנו חזקת טהרה לזה כיון שרוב הנשים רואות עכ"פ באיזה זמן וחזקת טהרה עשוי להשתנות, אמת דחזקת טהרה חזקה טובא קודם זמן הוסיף משום שיש להם רוב נשים אינן רואות תמיד אבל לטהרה לעולם זה אי אפשר וא"כ טוב לתלות במצוי ביום הוסיף אע"פ שהוא דרבנן כן הוא כוונת תוס', ונעייין לעיל בתשו' ח"ס סי' ע"ז ד"ה וכעין, ולקמן סי' קמ"ד ד"ה תו הקשו, ובסי' קנ"ד ד"ה עוד, וסי' קס"ה ד"ה והנה מ"ש ד"מ, וסי' קע"ז ד"ה תו עיי"ש.

דחוס"ף הח"ס להקשות דגדולה מזו כתב הר"ן בתשו' הביא דהב"י קי"ג במקוה שנמדד ונמצא שלם לפני טבילה ולאחר טבילה, ומ"מ אם עשוי להתחסר אין סומכין על חזקתו והואיל ועשוי להשתנות, וכן כתבו בפ"ב דכתובות התוס' קע"ד ד"ה מ"ש דחזקת פנויה עשוי להשתנות כיון דעומדת להתקדש עיי"ש, א"כ ק"ו בן בנו של ק"ו דחזקת טהרה שהוא עשוי להשתנות ממילא בלי שום מעשה משא"כ חזקת פנויה הנ"ל.

דחב"א מדברי הגו"ב שדייק ברשב"א שהתיר אפ"ל בשעת וסתה והוסיף "אפ"ל בשעת תשמיש" והעיר מהו דקאמר אפילו בשעת תשמיש, ומיישב דהכי קאמר אפ"ל בשעת תשמיש דאיכא למימר הרגשת שמש היו ומכל שכן שלא בשעת תשמיש דאיכא למימר הרגשת שמש הוא ומכל שכן שלא בשעת תשמיש דלא ארגשיה וזהו כוונת הרשב"א עיי"ש.

קנ"ח. בית שביעי שער רביעי. קנ"ט. ט"ז ע"א. קס. ט"ז ע"א. קס"א. סעיף י"ט כ'. קס"ב. סקי"א. קס"ג. סימן ק"א. קס"ד. והביא דברי הב"י והד"מ בסימן קפ"ח. קס"ה. סימן קפ"ז. ס"ק ט"ו. קס"ו. בס"ק כ"ו. קס"ז. בפ"ח מהל' איסור"ב הל' י"ד. קס"ח. סימן קפ"ח. ס"ק ט"ז. קס"ט. בסעיף ה'. קע. סימן קמ"ב. קע"א. ט"ז ע"א. קע"ב. ועיין ש"ך סימן קצ"א. סקי"ז. קע"ג. סימן ר"א. קע"ד. שם כ"ג ע"א.

שמרגשת שדם זו יורד מהמכה או נימא שאין לה דם גדה והוא נעדר אבל כל שאין מוכיחה קים לא נסמוך על זה, והרשב"א הקיל יותר "וא"כ עכ"פ שלא בשעת וסת יש לנו עוד גדול לסמוך עליו" עיי"ש, ועיין תשו' מהר"ם שיק יו"ד קע"ה שכתב דבתורת הבית הקצר מוכח דלא ס"ל להקל בשעת וסת דאם כן היה לו להביא חידוש דין זה ואין שם רמז לזה הרי דבשעת וסת מודה הרשב"א להקל עיי"ש.

אמנם תלמידו הגאון האמרי א"ש ביז"ד קעי הקשה על הח"ס דלפי זה אין כאן קושיא מן והורתם ולא הוצרך לכל מה שתירץ דכתב להקשות והלא בנשים דעלמא חיישינן לעונת הוסת והיאך אתה מתיר את זו בשעת וסתה שהרי דם לפניך, ו"ל דמדרבנן הוא וא"א למיקם עלה ואין דנין אפשר מאי אפשר שא"כ אתה אוסרה לעולם לבעלה ע"כ, ולפי הח"ס י"ל פשוט שאני זו דיש לה מכה במקורה אודא ליה חזקה דאורח בזמנא בא משום דמותרת כשנמשכת להמכה, ועוד הקשו האחרונים עיין בצמח צדק החדש קעי מדברי הגמ' קעי הוואה דם מחמת מכה אפילו בתוך ימי נדתה טהורה דברי רשב"א רבי אומר אם יש לה וסת חוששת לוסתה וברש"י חיישינן שמא טפת דם גדה מעורבת בו, ובגמ' דן אי י"ל דנחלקו אי וסתות דאורייתא או דרבנן, והסבירו התוס' דדוקא במרגשת שדם זו בא מן המכה ואפ"ה אם זמן וסת הוא חיישינן שמא גם מן המקור בא הדם, ואם נימא כדברי הח"ס שגם דם הנדות יוכל להיות נמשך לתוך המכה שבמקור ולכן אין לה דם להזיל אף בשעת וסתה א"כ למ"ד וסתות מה"ת אמאי תטמא כיון דדם מכה הוא דהא בסברא זו שדם הנמשך לתוך המכה נחשב כדם מכה ליכא חילוק בין מאן דס"ל וסתות דרבנן או וסתות דאורייתא וכתב וצריך לדחות דלמ"ד וסתות מה"ת חיישינן שמא יצא דם מן המקור גם שלא ע"י המכה כלל עיי"ש, קעי והאמרי אש הג"ל כתב להכריע דהח"ס אינו מפרש דברי הרשב"א, אלא כתב סברא זה מדעת עצמו ולא לישב דברי הרשב"א עיי"ש.

ביאור דברי הרשב"א לפי האבמ"ג למה לא גזרו בשעת וסתה ממש

כתב הרשב"א להקשות, וא"ת והלא בנשים דעלמא אוסרין בעונת הוסת והיאך אתה מתיר אשה שיש לה מכה בשעת וסתה ובפרט שיש לך דם לפניך, ותי' דפרישה סמוך לוסת איסור דרבנן, ולכן כיון דאפשר לעמוד עליו החמירו משא"כ הכא שאי אפשר למיקם אמילתא ואין דנין אפשר משאי אפשר שא"כ אתה

ועל דבריו הקשה הח"ס דאין לפרש דהרשב"א מיירי בלי הרגשה כמו שהוכיח כן, אלא הרשב"א קתני אפי' בשעת תשמיש דאו רגיל הדם לבוא מן המקור מחמת חימוד וחימום התשמיש וכמו שכ' הבדק הבית "וכמו שכתב והאריך בזה הפלתי בס' קפ"ה" והוא אמת וראה היאך נשמר בזה הרשב"א בלשונו שכ' ואפי' ראתה בשעת תשמיש ולא כתב מחמת תשמיש כלשון הש"ס כי האמת אע"פ שרגיל הדם לבוא לפני התשמיש מחמת חימוד או לאחריו מחמת חימום התשמיש והתעוררותו מ"מ מחמת תשמיש ממש דהיינו בעוד שהשמש שם באופן שיחייב בעלה חטאת זהו אינו מצוי כלל ומש"ה מקילין ברואה דם מחמת תשמיש דעל הרוב בשעת בעילה ודישה נסתם עורק הדם גם כל הרגשותיו דנותנת כל לבה ועיונה על זה "וכדומה לי ראיתי גם זו בפלתי להקל כנ"ל", ואע"ג שהרא"ה כתב הטעם של פרישה בעונה של הוסת משום שהתשמיש גורם זילת הדם ומשמע בשעת תשמיש גורם כן י"ל אהכ"נ כיון שהוא גם כן עונת הוסת צריכה שתחוש לכתחילה אפילו לכעין זה דסמוך לוסתה חמיר טפי אבל שלא בשעת וסתה לא ניוחש שיבוא מחמת תשמיש אבל בשעת תשמיש שלא מחמתו דהיינו לפניו או לאחריו בסמוך זהו רגלים לדבר קצת, ואפ"ה מקיל הרשב"א כיון שהוא שלא בשעת וסתה ויש לה מכה לפנינו והביא ראיה לסברא הנ"ל, ואני שפיר קושית הגו"ב על לשון הרשב"א שנקט בשעת תשמיש, אבל קושיא הראשונה נשאר קשה.

ולכן כתב הח"ס לחדש דכיון דע"י שבאבר לפעמים נמשכו שם כמה מיני דמים מגידיו ועורקים עד שנעצרו הגידין והעורקים התמה ולוקחים דרך לעצמם לשפוך דרך אותה המכה כל מותר הדמים, וכיון שכן אם יש לה מכה במקור המוציאה דם אזי אין פלא דע"י נולד לה עוצר בדם גדה דכיון דכל מותרי הדמים שלה נשפכים דרך מכתה באופן שתגיע עת וסתה לא יהיה לה מה להזיל דרך העורק מקום אשר דמי גדה נשפכים שמה ופשוט דדמי המכה אינם דמי גדה, ולפ"ו נתיישב מה שהקשינו לעיל דאין כאן רובא כלל לומר וכי נוציאנה מרוב נשים הוואות דם גדה ועוד הלא בהווא יומא דם מקור מצוי יותר, דכל זה ליתא דרוב נשים אין להם מכה והיא גם היא כל זמן שלא היה לה מכה קבעה וסת לזה היום, אבל עתה דנפקא דא מרובא ויש לה מכה מהמכות שיש שם דם אין כאן שיש דם מצוי היום ולא שום רובא דמאן לימא לן דאין רוב הנשים שיש להם מכה נעדרים מדם הנדות ולא יהיה רק ספק מוקמינן אותה בחזקת טהרה ולא מקרי עשוי להשתנות וזה נראה ג"כ דעת התוס', אלא דלא ניוחש להו למסמך על סברא זו אלא בשעה

קעה. סימן קע"ז אות י'. קעז. סימן ס"ה. קעז. סימן קי"ט סעיף ו'. קעה. גדה ט"ז ע"א. קעט. ועיין בשר"ת בית שלמה יו"ד ח"ב סימן כ"ח שהקשה שני הקושיות הנ"ל ודוחה דבריו.

שימוש סמוך לוסתה והוי ליה ככתמים, אבל ז' נקיים וטבילה צריכה וזה דברי הנו"ב (קמא סי' מ"א אבל הנו"ב חזר מפירוש זה עיי"ש), והקשה עליו דמתחלת לשונו של הרשב"א משמע שדן באיסור תורה דמתחיל, פעמים שאשה רואה מגופה ואינה חוששת, וזה ימצא בשני ענינים לבר האחד שיצא בשעת שהיא עושה צרכיה, והשני בשיש לה מכה במקור וכמו שהציור הראשון טהורה לגמרי הכ"נ ביש לה מכה, ועוד דבהכי קעסיק בטהורה לגמרי ולא בהיתר אשה לבעלה, ואם נפרש דגם הרשב"א לא התיר רק במכה שיש בה דם אתי שפיר, אבל האמת הוא כמו שכ' הפלתי דמירי דכבר נתייבש המכה (עיי' בלשון הפלתי), והביא הח"ס ראייה לדבריו מדברי המרדכי ק"ב נאמנת אשה לומר מכה יש לי באותו מקום, וכו' דוקא שיודעת שיוצא דם מן המכה, אבל מספק אינה תולה אמנם כתמים שתמצא בבגדיה טהורה ותולה במכתה אפ"ל אינה יודעת שמכתה מוציאה דם דבכתמים הקילו חכמים ואשה שמצאה כתם בחלוקה אם יודעת שיש לה גרב או חבורה שאם היתה מסירה הגלד והקליפה היתה מוציאה דם טהורה ותולה בכתם זה עיי"ש, הרי לפניך דאע"פ שכבר כתב שתולה במכה שאינה מוציאה דם, חזר וכתב שתולה במכה שיכול להגלד, וכתב כן על דרך לא זו אף זו, דמכה שיכולה להגלד גרע ממכה שאינה מוציאה כי על פי רוב לא נתרפאת ויש שם דם אלא שאינה יודעת אם דם ממנה, ושוב ראיתי ראייה זו מהמרדכי בסדרי טהרה ג"כ, אלא בסיגנון אחר, וזה ברור כמו שכ' בפלתי, ולא קשה מידי.

וּלְקַמְנָן בסי' קמ"ד בד"ה ואמנם כתב ואמנם מה שקשה מזה עוד מדאמר להם ר"ע דם אמר רחמנא ולא כתם, נראה לי דדברי ר"ע תמוהים בלא"ה בזה דלא הי' לו לתלות בלשון הקרא דם ולא כתם, דהרי באמת אין חילוק בין דם לכתם אלא שזה יצא בהרגשה וזה בלא הרגשה והוי ליה לומר בבשרה אמר רחמנא עד שתרגיש והאי לא ארגישה, על כן היה נ"ל שעיקר מה שהי' מסתכלין ביה לא על שטיהר האשה לבעלה דבודאי ראויה לטהרה אם יש למה מכה וכהרשב"א ועוד שלא הרגישה, אבל במה שטיהר ר"ע גם הדם מלטמא טומאת ערב אע"ג דקיי"ל מקור מקומו טמא ע"ז הי' מסתכלין וע"כ הביא מיעוט קרא להדיא דם ולא כתם וקרא זה לענין טומאת הדם נאמר וזה נ"ל ברור עיי"ש. ועיי' חי' ח"ס נדה ק"ג דם ולא כתם צ"ע מ"ט

אוסרה לבעלה לעולם ע"כ, והקשה האבנ"מ בתשו' ק"פ ד"ה והנה דנאסור אותה עכ"פ בשעת וסת ונתירה שלא בשעת וסתה דומיא דכל הנשים, ות' דס"ל להרשב"א דאם נאסור בשעת וסת לא תוכל להפסיק בטהרה כל זמן שלא תתרפא המכה ולא נדע אם דם מכה או דם נדה על כן לא אסורה כלל עיי"ש, ומדבריו דאינה נאסרות אפ"ל להצריכה ז' נקיים וכמו שכתב הפלתי כאן סוף ד"ה וצ"ל דס"ל, וכן כתב הנו"ב קמא ק"א, וכן כתב הס"ט ק"ב, וכן כתב הרב התניא ק"ב והח"ד בביאורים ק"ב כתב דאם נודעו גופה שהיתה הרגשה טמאה אלא כתב שבפתיחת פי המקור או הרגשת ויבת דבר לח אינה טמאה דאין לחלק בין דם נדה לדם מכה, אבל האבנ"מ ס"ל במרגשת פתיחת פי המקור ג"כ יכולה להבחין בין דם נדה לדם המקור ועיי' נו"ב הנ"ל.

עיי' בשמלה חדשה ק"ה ד"ה ולכאורה, שהביא לדון מדברי הרשב"א כאן שכתב דכיון דוסתות דרבנן לא גזרו לבעלה לעולם לדברי הפוסקים ק"ב, באשה שקבעה וסת לליל טבילתה דמותרת לשמש אף בשעת וסתה דלא החמירו לאוסרה על בעלה עיי"ש, ולכאורה נימא הרי ברואה דם מחמת תשמיש דקיי"ל דבודקת ג' פעמים ואח"כ תצא, ולמה לא נימא דחכמים לא גזרו במקום שתיאסר לבעלה לעולם, ויש לחלק דשאני רואה מ"ת דהוסי' הוי לשעת התשמיש משא"כ כאן, ובנידון הפ"ת שהוסי' הוא לעונת הוסת לכן הקילו ע"כ.

בכוונת הרשב"א אי בעינן שתדע שיוצא דם ממכתה

בכוונת הרשב"א אי מתיר גם במקום שיודעים שאין המכה מוציאה דם נתלוק הפוסקים, ואצ"ל מה שכתבו בזה, דעת הבי"ה להקל שא"צ לידע שמוציאה דם עיי"ש, וכן משמע בב"ח ד"ה ואם שמשה, וכן כתב הרדב"ז ק"ב, ודייק כן ממה שס"ל דתולין להקל מן הסתם עד שיתברר שנשתנו מראת הדמים הרי שתולין במכה בסתם, ק"פ ולעומת זה דעת ש"ך ק"ט שצריכה לדעת שיוצא דם אלא אינה צריכה לדעת שיוצא עכשיו דם, וכן כתב בנקודת הכסף על ט"ז ק"ב וכן ס"ל להח"צ ק"א.

בקושיית הח"צ מכתמים

הח"ס הביא בשם יש מי שאומר דהרשב"א נמי לא אמר אלא שלא תתגרש מבעלה שהוא רק דרבנן בעלמא משום

קפ. סימן כ"ג. קפא. סימן מ"א. קפב. סימן קצ"ו ס"ק ט"ו. קפג. כאן ס"ק כ'. קפד. כאן סק"א. קפה. סימן קפ"ד סק"א. קפו. הובא בפ"ת סימן קפ"ד סק"ד. קפז. ח"א סימן תמ"ד. קפח. וכן דעת הפלתי כאן וס"ק י"ד ד"ה והנה, וכן כתב הנו"ב קמא סימן מ"א, ועיי' תשו' ח"ס סימן קמ"ב ושו"ע של הרב התניא כאן בקו"א ס"ק י"א. קפט. סקכ"ד. קצ. ס"ק ט"ו. קצא. סימן מ"ו. קצב. פ"ב בשבועות. קצג. ג"ח ע"ב.

אל אינה יודעת אם יוצא ממנו דם, וזהו הראיה מהתוספתא דתני מכה סתם ואינו מפרש כלל אי צריכה שתדע שממנה יוצא דם ברוב פעם או אפ"ל עתה שותת ממנו, וכל כה"ג היה לו להתוספתא לפרושי אלא ע"כ דלא בעי' אלא שתדע שהוא ממין המכה שמוציאה דם בעלמא עיי"ש.

סיכום השיטות

עיינן בשו"ת שער אפרים קצ"ה ובשו"ת כנסת יחזקאל קצ"ו דבעינן שתדע שהדם שותת מהמקור לגבי טהרה, ולגבי רדמ"ת מקילין אפילו אינה יודעת שהמכה מוציאה דם.

והמאירי והריטב"א במס' נדה קצ"ו הבינו ברשב"א דמתיר גם אם אינו יודעת ודאי שמוציאה דם וכן ס"ל להרדב"ז קצ"ה ורוצה לפרש דגם המרדכי לא החמיר רק בבדיקה בעד ולא ע"י תשיש עיי"ש.

ודעת השו"ע לפסוק כהרשב"א דגם כשאנו יודעת שהמכה מוציאה דם תולין להקל כן הוא דעת הב"ח קצ"ט, ועיין בתשו' ח"ס יו"ד י, ועיין גם בתשו' עין יצחק יא, וכן עיין כאן בערה"ש יב, וכן עיין בשו"ת ודע אמת יג, ובחלי הפלאה יד.

והמהר"א בפסקיו יי הסכים בהבנת דברי המרדכי כדעת הרמ"א לסמוך על הרשב"א כשיש בצירוף וסת קבוע או ס"ס, ודעת השו"ך דלהתיר מו' נקיים בעינן לדעת שהמכה מוציאה דם ודאי ודעת החכם צבי גם כן יי כדברי השו"ך, וכן ס"ל בשו"ת מאמר מרדכי יז, ובתשו' צ"צ ע"ד יי ד"ה אשה כתב לחלוק על הרמ"א גם באשה שיש לה וסת אם אינה יודעת שמכתה מוציאה דם.

ודעת הנו"ב קמא יו"ד יט לדחות דברי הה"צ.

ועיין ברית אברהם יו"ד יי דלא בעינן ז' נקיים, ועיין גם בשו"ת מהר"ם שיק יו"ד יא.

דברי הח"ס שדוחה דברי הפלתי שהביא ראיה מגמ' נדרים לשיטת המרדכי

עיינן ח"ס בתשו' יו"ד יב ד"ה והנה לשון המרדכי כתב לדחות דברי הפלתי ז"ל שהביא ראיה לדברי המרדכי מגמ' סוף נדרים ח"ל, ובחידושי אמרתי שאין כאן ראיה כלל דבשלמא התם תקלקל על בעלה לומר נטמאתי כדי שתגרש ותנשא לאחר

לא הביא קרא דשמואל בבשרה ע"כ נ"ל דלא הי' הדבר קשה לתלמידים אלא משום שטיהרה גם מטומאת ערב אע"ג דמקור מקומו טמא והנה בשנמצא כתם לח אין תימא כל כך משום שאינו מזמן רב ואילו ארגשיה משעת יציאה מגופה הי' יודעת ומדלא ארגשה ש"מ דמעלמא אתי דרוב דמים היוצאים מהגוף באים בהרגשה אלא שהי' כתם יבש ואפשר דארגשה ולא אדעתיה].

והח"צ הקשה דלאיזה צורך נדחק הרשב"א במה דסיים בר"ל שממנה דם שותת ויורד וקאמר שהוא רק פ"ל וביאור שאנו אומרין כן ומ"ס לא פ"ל בקיצור שממנה דם שותת ויורד כבר פעם אחר ולא עתה ולכן כתב בהרשב"א גורס הדם שותת בה' הידיעה משמע דם הידוע של עתה, וע"ז דייק הרשב"א ע"כ.

וכתב הח"ס בתשו' הנ"ל קצ"ד ד"ה תו קשיא, א) ולפענ"ד זה א"א כלל שכל דיוקן של הרשב"א הוא מתיבת הדם א"כ כשכתב והא דנאמנת אשה לומר מכה יש לה וכו' לאו נאמנת לומר שממנה שותת ויורד קאמר וכו' וק' איך שבקו תיבת הדם שכל עיקר דיוקן ממנו ונקיט שותת ויורד דלא דייק מיניה מידי והכי הו"ל לאו נאמנת לומר שממנה הדם שותת וכו' ועתה דשביק תיבת הדם משמע לאו מיניה דייק מידי וא"כ הדרא קושיא לדוכתיה, ב) ועוד הוסיף להקשות בדקדוק לשון הרשב"א ומסתברא דאפ"י אינה מרגשת ממש שהדם שותת ויורד מה רצה בזה במ"ש שאינה מרגשת מ"ש תיבת מ"ש הוא מיותר, ג) גם מה יפה כוחו במ"ש שבתוספתא לא גריס ליה והש"ס הוסיף ביאור תיבת אלו.

ולכך מחדש דיש שני מיני מכות, א) יש א' פצע ותבורה מכה טריה ואבעבועות וצמחים שמדרכם להאסף שם דם וליחה סרוחה וחמוצה כידוע ויש שיפתחו ולא יסתמו לעולם ושכיחי טובא ברגלים, ב) ומין השני הוא כאב וחולי באבר ואין שם דבר הניכר לעין, והשתא אומר אני דס"ל להרשב"א דהא דא"צ לדעת שהמכה מוציאה דם אמנם בעינן לדעת שהוא מאותן המכות שיש שם דם עכ"פ ואו נאמר שממנה שותת ויורד אבל אי לא ידעת כן אע"פ שמרגשת כאב מ"מ מאן לימא לן שיש שם קיבוץ דם כלל דלמא הוא מן המין השני והוה שהתחיל הרשב"א לומר דאפ"י אינה מרגשת מ"ש פירוש צריך שתרגיש עכ"פ ותבחון איזה מן המכה היא, וזהו ונאמנת לומר מכה יש לה שיש שם דם

קצ"ד. בסימן קמ"ב. קצה. סימן ע"ו. קצו. סימן ל"ד. קצז. ס"ו. קצח. ח"א סימן תמ"ד. קצט. עיין תשו' הב"ח סימן פ"ה. ר סימן קמ"ב. רא. יו"ד סימן י"ז אות ג'. רב. ס"ק מ"ו ס"ק ס"ו. רג. ח"ב סימן ע"ט. רד. בסימן קפ"ז סק"ו. רה. סימן מ"ז. רז. בסימן מ"ו. רז. סימן ל"ה. רח. סימן פ"ו. רט. סימן מ"א. רי. סימן מ"ד וסימן מ"ח. ריא. סימן קע"ז אות י' ובסימן קע"ח. ריב. סימן קמ"ב.

וסתה תולה להקל אפי' אין לה מכה נמצא דהמרדכי סותר את עצמו שכתב לפני' בשם ראבי"ה דרואה דם מחמת תשמיש לא תפסיד כתובתה אפי' אין לה וסת, משמע לא מיבעיא יש לה וסת דלא תפסיד כתובתה אבל מיהת תתגרש ועכ"ל מ"ש המרדכי דתולה היינו בצירוף מכה שאינה מוציאה דם ואו סהורה לגמרי, זהו דעת הפלתי בכונת המרדכי.

וכתב הח"ס דאין הכרה לפרש כמו שכ' הפלתי בדעת המרדכי, אלא אדרבא מלשונו משמע שכ' שיכולה לומר זה הדם שהיא רואה סהורה, משמע דלא תגרש קאמר ולעולם נקיים בעי דאל"כ אפי' אין לה וסת אלא על כרחך שלא אמרה כן בבירור א"כ מה שיכולה לומר דקאמר, אלא על כרחך דלענין ז' נקיים וספק דאורייתא טמאה היא אלא להתגרש יכולה היא לטעון ולומר דם סהור הוא כן משמע לי קצת, "וראיותיו של הפלתי אין מכרעת" מ"ש דא"כ ותולה בוסתה אינו דומה לתולה במכתה אין זה קושיא דהברייתא לא מיירי כלל אלא מדין גירושין ותיקוניה ולא מיירי מאיסור גדה לכן קאמר בשניהם לשון ותולה, וגם מה שהקשה דהמרדכי סותר את עצמו שכ' לפני זה שלא תפסיד כתובתה אפי' אין לה וסת, יש לדחות דהכי קאמר אפי' אין לה וסת כלל ומכ"ש כשיש לה עונה ידוע אלא שרגילה להקדים ולאחר אבל וסת קבוע ממש לא תתגרש כלל, ואפילו אם יהיבנא ליה פירוש במרדכי דמיירי שיש לה מכה שאינה מוציאה דם מ"מ לאו דוקא ביש לה וסת ליום ידוע ממש אלא אפי' רגילה להקדים או לאחר ג' או ד' ימים באופן שאינה נקבע מ"מ כיון שברור לן שאינה רואה פחות מג' או ד' שבועות הרי באותן ימים שבנתיים יש להקל ולתלות בוסתה, וזהו דעת מהר"ל הובא בטו"ו ועיין שם שמסיק שיש לו פירוש חדש בדברי המרדכי עיי"ש.

דיש עוד ראשונים הסוברים כהמרדכי והוא הראב"ד דס"ל דתשמיש הראשון אינה מן המנין משום ששימשה בלי בדיקה הרי דאפי' אין לה וסת לא בעיא בדיקה דהרי הרישא מיירי באין לה וסת ולפי רש"י והרמב"ם גם הרישא של הברייתא מיירי ביש לה וסת ועיין באחרונים בזה.

אשה שאין לה וסת קבוע אי אמרינן דקיל הגירושין **הנה** מדברי הפלתי כאן, יש ללמד זכות קצת למה מקילין היום בגירושין אף שאינו לכתחילה משום דבוה"ז רוב נשים אין להם וסת קבוע, וכיון שאין להם וסת קבוע אמרינן דהלאו תצא, וכיון שכן משמע דס"ל דכל מה דאמרו חז"ל בגינוי הענין של

משא"כ הכא הלא יאמר לה בעלה לא אגרש אותך ואשרה אותך ע"י שלישי אולי תתרפא ר"י ונמצא שלא תוציא מחשבתה הרעה לפועל לכן לא חשו חז"ל לזה משא"כ באומרת נטמאתי דאסורה לנו לעולם לא ישרה אותה ע"י שלישי ותתגרש לכן חשו שנתנה עיניה באחר ואין כאן שום ראי' עיי"ש, ועיין בשו"ע כאן ר"ד ועיין בלחם ושמלה וטו שהבין דברי החו"ד כאן (סקכ"ד) דכיון דמועיל ריפוי מותרת להשביחה ועיין בשו"ת עמק שאלה יו"ד וטו ועיין ברמ"א אבעה"ז ר"ז וציינו ראייה מדברי הגמ' בסוטה ר"ח שאסורין ביחוד אע"פ שאפשר שיתברר שהיא סהורה.

רעל עיקר הקושיא עיין בספר שב שמעתא ר"ט שכתב דאשה נאמנת בנדה מטעם שויה אנפשיה חתיכה דאיסורא דבלא"ה אינה נאמנת נגד חזקה והוא חזקה טהרה שלה לפי שאין ע"א נאמן נגד חזקה ולכן י"ל דדוקא לאפקועי את עצמה מבעלה אינה נאמנת אבל לומר שפירסה גדה אינה מפקעת את עצמה דאטו לעולם תיאסר א"נ בשותק ומאמין לה לכן נאמנת אבל אשה שרואה דם מחמת תשמיש ואין הבעל מאמין לה אינה נאמנת כיון שהוא מעידה נגד חזקה ואסורה לעולם ולכן אינה נאמנת כיון שמפקיע את עצמה מבעלה עיי"ש.

ועיין בפ"ת ר"י שהביא עוד תירוץ מבעל השיבת ציון בנו של הנו"ב דהוי מילתא דעל"ג שיכול לראות אם העד לה מזרע שנפלט עליה עיי"ש.

דברי הח"ס ל"ס לדחות דברי הפלתי בכונתו בהבנת המרדכי **הח"ס** בתשו"י יו"ד וי"א כתב עיין בדברי הפלתי שהסכים שאין הפירוש במרדכי כפשוטו, אלא אחד משני פנים, (א) או שכוונתו דעכ"פ לא תתגרש אם יש לה וסת קבוע ולזה מהני לתלות בוסת כמו שאמרו הרבה פעמים בספרי הפוסקים דלהוציא אשה מבעלה עושין כל טעדותא למצוא היתר, אמנם ז' נקיים צריכה דדינה כנדה ולא הקילו אלא באיסור דרבנן היינו לשמש עם בעלה, אבל אח"כ תצטרך ז' נקיים כדי לבוא עליה, (ב) או דמטהרה לגמרי גם מו' נקיים, אלא דמיירי שיש לה גם מכה בפנים הרחם שאינה מוציאה דם ובשלא בשעת וסתה תולה במכתה כי האי, ובפלתי הסכים לפירוש השני, דאי כפירוש הראשון דמיירי רק מהיתר לבעלה א"כ הא דתנ' ואם יש לה מכה תולה במכתה, דמפרש במרדכי במכה שמוציאה דם ואו תולה בלי ספק לטהרה לגמרי, א"כ לא הוי דומה להא דקתני מקודם, ואם יש לה וסת תולה בוסתה ששם מיירי דתולה לטהרה לגמרי וזה תולה רק שלא תתגרש (ב) ועוד אי נימא דשלא בשעת

ריג. כמבואר בסעיף ח' דמועיל רפואה. ריד. סעיף י"ב. רטו. ס"ק ע"ד. רטז. סימן כ"ח. ריז. סימן קי"ז סעיף א'. ריח. ז' ע"א. ריט. שער ו' סוף פרק י"ט. רכ. סק"ג. רכא. סימן קמ"ב.

גירושין וכמו שאמרו דמזבח מוריד עליו דמעות וקשין גירושין דוקא באשה שיש לה וסת קבוע וכולי האי ואולי, אבל אין זה וכו' וכו' כאשר הוכחתי כן בספרנו קובץ קונטרסים יב"ה היינו

ר"כ. ריש סימן ק"ט. ר"כ. וז"ל של השב יעקב ופניתי מעתלי וכאשר ראה ראיתי מתוך השאלה בשריות' דהאי איתת' לצד היתר הן הן אילו הדברים. חדא באשר יש לה וסת קבוע ובין וסת לוסת מה שראתה יש להתיר לפי דעת המרדכי שפי' הש"ס ותולה בוסתה שיכולה לומר דם זה שראתה טהור מפני שעדיין לא הגיע וסתה אע"פ שאינה יודעת משום מכה כלל אמרינן ע"כ מאיזה מכה בא הדם אן מן הצדדים. ב' מפני שמרגישה תמיד כאב גדול בשעת תשמיש נמצא רגל' לדבר שמתמת מכה שיש לה באותו מקום יש לה צער כאב ושם בא הדם. ג' ומחמת דעת הרופאים שנראה להם שאין דם זה בא ממקור של דם נדות רק מחמת ליחות החמוכים או משאר מכה כאשר האריכו בדבריהם רק לכאורה אין ממש בכל התירו להיתר האשה הנ"ל לבעלה ובפרט להתיר אותו הדם בלי שתטבול כלל. ואשיב על ראשון ראשון מחמת פי' המרדכי רובן של פוסקי' חולקי' על פי' זה שאין לפרש דברי המרדכי הנ"ל הכי ואף דפירושו הוא כן אין לסמוך על דברי המרדכי ואין מן הצורך להביאם כי וודאי הכל גלוי לפניו. גם מה שהשיג הב"ח על אותן המפרשי' דהלא אפילו כתם מטמאין בין וסת לוסת. דלכאורה יפלא בעיני כל רואיו דבוודאי לא יהי' נעלם מעיניו דבר פשוט כ"כ אך בשביל זה לאו סתירה די"ל דגם הש"ך הרגיש בזה דבשביל זה סיים בס"ק כ' וז"ל דאמר' מן הצדדין הוא מחמת מיעוד תשמיש, וזה לא שייך ברואה בעלמא בין וסת לוסת או מציאת כתם ועוד דוקא ברואה מחמת תשמיש סמכין על היתר זה משום דא"כ אתה אוסרה לעולם. אך זאת יפלא בעיני על אותן המפרשי' דעת המרדכי אפי' אין לה מכה כלל הלא משנה שלימה שנינו פ' כל היד דף י"ד נמצא על עד שלו או שלה אותיום טמאי' וחייבי' בקרבן, א"כ לפי דברי המרדכי הנ"ל דיש לומר דבא מן הצדדים מחמת מיעוד התשמיש אמאי יהי' טמאי' וחייבי' בקרבן, אף אם באנו לדחוק ולאוקמא סתמא דמתני' באשה שאין לה וסת או בשעת דמורה המרדכי דמטמאה מ"מ הואיל דיש בשום אופן דבא מחמת מיעוד התשמיש דסמכין ע"ז לטהר לבעלה שלא בשעת וסתה נהי דמחמירין לטמא בשעת וסתה או באין לה וסת מ"מ מידי ספיאק לה נפקא דהלא יכול להיות דאפילו בשעת וסתה או באין לה וסת מזיק לה התשמיש עד שבא הדם כמו בין וסת לוסת א"כ האיך מתחייב בקרבן מספק ולא חיישין להביא חולין לעזרה כמו דפירשי' ותו' התם קושיו' המקשה וליחוש דלמא דם מאכולת כו' א"ו דאין סברא כלל לתלות במיעוד התשמיש או במכה אם לא יודעת משום מכה או ריעות' כלל. אח"כ מצאתי בעין קוש' זו בתו' ר"פ האשה (ס' ע"ב) וז"ל וא"ת כיון דיוכל להיות דאע"ג דנמצא כשיעור וסת שלא הי' דם בשעת ביאה א"כ אמאי בעלה בחטאת הא ספק הוא וז"ל כיון דרוב פעמי' בא מקודם ובתשמיש דאיכא למתלי בעיכוך שמש טמא מן התורה עכ"ל התו' א"כ ה"ה הכא נמי נאמר הואיל דרוב נשים אין רואות מחמת מיעוד תשמיש איכא למתלי יותר בדם נדה אפי' לחייב קרבן כמו דכתבו התו' משום דרוב פעמי' בא הדם קודם כו' רק הא תינח באשה שאין לה וסת משא"כ באשה שיש לה וסת דאמרינן חזקה דאורח בזמנו בא ובשביל זה תלינן דבא מן הצדדים מחמת מיעוד התשמיש כדעת המרדכי מכ"ש דאין לחייבו קרבן ולפ"ז הוי צריכין לאוקמי סתמא דמתני' דנמצא וכו' דחייב בקרבן באשה שאין לה וסת דוקא וזה דוחק דסתם נשים יש להן וסת. ומלבד זה יש להוכיח דלא מוקמי האי סתמא באשה שאין לה וסת דוקא מסוגי' דשמעתין דפ"ק ד' י"א ע"ב דאית' שם ובשעה שעוברת לשמש את בתה אמר רב יהודא אמר שמואל לא שנו אלא באשה עוסקת בטהרות דמיגו כו' אבל לבעלה לא בעי בדיקה מאי קמ"ל תנינא כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן אי ממתני' ה"א ה"מ באשה שיש לה וסת וכו' והא מתני' ביש לה וסת עסקינן ופירשי' מתני' דהכא ביש לה וסת דקתני ואע"פ שאמרו דיה שעתה כו' והיינו הואיל דרישא דמתני' ואע"פ שאמרו דין שעתן איירי ביש לה וסת ע"כ סיפא דקתני ובשעה שעוברת לשמש את ביתה סתמא נמי בכה"ג איירי, וע"ז משני דמתני' איירי בין יש לה וסת ובין אין לה וסת כו', והשת' אי אמרת דנמצא על עד שלו דהוא רישא דמתני' דכל הנשים בחזקת טהרה איירי דוקא באין לה וסת דאי לאו הכי לא היו חייבים בקרבן האיך משני דהוי אמינא דמתני' דכל הנשים בחזקת טהרה איירי דוקא ביש לה וסת ובין וסת לוסת הלא רישא דמתני' דנמצא על עד כו' איירי דוקא באין לה וסת או בשעת וסתה ועלה קתני סיפא דכל הנשים בחזקת טהרה מהיכי תיני ס"ד לפרש הסיפא ביש לה וסת ובין וסת לוסת דוקא היופך מרישא דמתני' אע"כ דרישא דנמצא על עד כו' מיירי בין יש לה וסת ובין אין לה וסת ושפיר משני דהוי ס"ד דסיפא דכל הנשים איירי ביש לה וסת לחוד כמו דמשני בסוגי' הנ"ל דאף דרישא ואע"פ שאמרו ד' שעתה לא איירי דוקא אם יש לה וסת מצינו לאוקמי הסיפא דמתני' ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה כו' בין יש לה וסת ובין אין לה וסת, ולפ"ז הואיל דע"כ דמתני' דנמצא על עד כו' דחייבין בקרבן איירי אפי' ביש לה וסת ואפ"ה חייבין בקרבן ובין וסת דאין לטהר באין לה מכה כלל לתלות במיעוד התשמיש כדעת הש"ך ותשובו' פני יהושע ועוד כמה תשובו' שאין צורך להביאם א"כ אין לצרף דעת המרדכי להתיר בין וסת לוסת אם אינה יודעת שמכתה מוציאה דם, רק צ"ל כדעת המפרשים דדעת המרדכי דתולה בוסתה קאי אתולה במכתה. ומה דנמצא בנ"ד שיש לה כאב בשעת תשמיש, הנה מבואר

בפשוטו דש"ע בסימן קפ"ז סעיף ג' דלא מהני צער וכאב דהיינו ממה שכתב בהגהה רמ"א ואם הרגישה צער וכאב בשעת תשמיש לכ"ע יש לסמוך אבדיקה בבעל הראשון משמע בלא בדיקה לא מהני ויצא לו האי דינא מהגה"ת מיימוני בשם ריב"א וכבר תלת' אמורה בתשובו' אמונת שמואל במקום שרושם מעלת' בשאלתו שהי' דעת גדול אי השואל שם לסמוך על ההיתר דכאב וצער ורוצה ליישב ההיא דהגה"רמ"א בשם הגהת מיימוני בתשובו' ריב"א והגאון מוהרר"ש מחו"ל תאה עוכלי כו' ודחה דבריו כאשר הכל גלוי לפניו. ועל הרופאים נמי קשה לסמוך עליו להתיר כאשר הארכי המפרשי' והוכיחו מש"ס דנדה גבי הנהו תרי עובדא דחכמי' אומרי' טטיל למים נמצא לא סמכו על הרופאים בלא בחינה, רק אחר העיון יש לברר ולצרף הנהו היתירי' הנ"ל ואני אוסיף בס"ד לטהר האשה הזאת לבעלה כאשר אבאר בעז"ה. ונחזור על הראשונות דהא דיש לה וסת קבוע מהני שאינה צריכה לידע שמכת' מוציא' דם דאף דמפרשי' הברייית' דתולה בוסתה קאי אתולה במכתה דאיירי ביש לה מכה תולה במכתה שלא בשעת וסת מהני וסתה דתולה במכתה אף שאינה יודע' שמכת' מוציאה דם ולכן לא נקט ברישא דברייית' שדם יוצא ממכתה כמו בסיפא דנאמנת אשר לומר מכה יש לי במקור שממנה דם יוצא, משום דבסיפא מייירי בכל ענין אפי' באשה שאין לה וסת ולכן צריכה לידע שדם יוצא ממנה וכן מחלקי' קצת מפרשי' כמו שהביא בתשובו' פני יהושע הנ"ל וכתב שכן פי' הרב רמ"א ז"ל דכתב בהג"ה סימן קפ"ו וכל זה באשה שיש לה וסת קבוע, וכ"כ הש"ך בסימן הנ"ל ס"ק כ' וז"ל ובכה"ג אפשר דאף הפוסקי' החולקי' על המרדכי מודים דכיון דאיכא עוד צד היתר שיש לה מכה וע"פ הדרכים האלה הם דברי הרב כו' והיינו דביש לה וסת אינה צריכה לידע שמכתה מוציאה דם. ולפ"ז יש לצרף נמי היתר השני דמרגשת כאב וצער בשעת תשמיש דהוי כמכה דאי לאו מכה מאין יבא כאב וצער בשעת תשמיש, רק הואיל דאפי' מכה לחוד לא מהני נמי אי לאו דיוודעת שהוא מכה שמוציאה דם ולכן כתב הגהת מיימוני ורמ"א דצריך בדיקה רק הואיל דאיכא רגלים לדבר מהני הבדיקה בבעל הראשון ומיירי באשה שאין לה וסת קבוע, משא"כ באשה שיש לה וסת קבוע שאינה צריכה לידע שמכתה מוציאה דם יש לומר דמהני כאב וצער דהוי נמי מכה וה"ה ביש לה צער גדול שהרגישה בעצמה כל כך צער ויסורי' עד שנראה לה מאותו כאב וצער שדם יצא מהמכה נמי מהני. וכן כתב בתשובו' מהרי"ל מהרי"ל (סימן ע"ג) שהשיב מהר"ם להרא"ש וז"ל וה"מ כשמרגשת שבא מן המכה שיש לה צער וכאב ומרגשת דהמכה מוציא דם כו' עכ"ל, דמשמע דע"י צער וכאב בשעת הוצאות דם נראה לה שהמכה מוציאה דם, וכענין זה יש לפרש הברייית' בפ' תינוקו' דף ס"ו דאם יש לה מכה תול' במכתה כו' ונאמנות אשה לומר מכה יש לי במקור שממנה דם יוצא כו' ודקדקו הפוסקי' אמאי ברישא תנא סתם יש לה מכה תולין במכתה דמשמע דאין צריכה לידע שמכתה מוציא דם ובסיפא נקט נאמנות כו' שממנה דם יוצא, ומחלקים דרישא איירי באשה שיש לה וסת ובסיפא נאמנות כו' איירי באין לה וסת ובתשובו' פני יהושע כתב דזה הוא נמי דעת רמ"א כמו שהבאתי לעיל וכתב דפי' זה הוא דחוק בעיניו ובאמת דחוק לפרש דהאי נאמנות כו' לא איירי בגוונא דאיירי רישא. ולפע"ד נראה לפרש בדרך נכון כפשוטו במה דצריכין עוד לדקדק בשינוי לשון דברישא קאמר אם יש לה מכה באותו מקום ובסיפא גבי נאמנות כו' נקט במקור אמאי תנא רישא באותו מקום ובסיפא מקור אלא הפשוט דלעיל קאי אשלפניו דרואה מחמת תשמיש וע"ז קאמר אם ש לה מכה באותו מקום היינו בפרוזדור באותו מקום התשמיש תולה במכתה ואמרינן שעל ידי דחיקת ומיעוד האבר באותו מכה בא הדם ולכן לא קאמר ברישא ונאמנת דלא צריכה בזה לנאמנתה דבאותו מקום בבית החיצון יוכל להתברר ע"י נשי' בקיאות ומילדות לכן נאמר סתם ואם יש לה מכה באותו מקום דהיינו דידעי' בוודאי שיש לה מכה ע"י נשי', משא"כ האי נאמנות כו' קאמר במקור עצמו בבית הרחם דא"א להתברר ע"י אחרים רק מה שהיא מרגשת בעצמה זה אתא לאשמעינן דנאמנת האשה עצמה לומר מכה יש לי במקור אף שא"א להתברר ע"י אחר' רק מה שהיא מרגשת בעצמה סומכין עלי' אכן גם האשה אין עיני' במקור לראות שם המכה אם לא ע"י הרגשת כאב מהמכה וכדי שלא תאמר ע"י מעט כאב בעלמא שיש לה מכה לכן צריכה לומר שיש לה מכה שממנה דם יוצא היינו שהרגישה כאב המכה כ"כ עד שנראה לה מאותו כאב המכה יוצא הדם כמ"ש בתשו' מהרי"ל סימן ר"ג שהבאתי לעיל מה שהשיב מהר"ם להרא"ש כי בוודאי לא תוכל לידע שהדם יצא מן המכה אלא ע"י הכאב בשעת הוצאת הדם או סמוך להכאב גדול כ"כ שדרך לבא דם ע"י אותו כאב כמ"ש נמי הרשב"א שא"א לה לידע שהדם יצא מהמכה עכשיו וכי עיני' במקורה כו' ולא צריכה לומר שממנה דם יוצא רק דאנן אמרינן כך רק דהיא צריכה לומר דהרגישה כאב המכה כ"כ שנראה שממנה יצא דם, לפ"ז בנ"ד האשה הזאת שהרגישה כאב וצער בשעת תשמיש תמיד עד שאמרה לבעלה לפרוש ממנה ומיד מצאה דם יש לומר דהאי הוי כאילו הרגישה ע"י כאב שממנה יצא הדם. רק יש לשאול להאשה ההיא על ענין הכאב ההיא אם נראה שיש לה פצעים בבשרה בצדדים שע"י חיכוך האבר בבשר הפצעים יוצא דם וזה דבר מצוי ואפשר יוכל להתברר ע"י נשים מילדות ובקיאות כאשר אירע פה כמה פעמים מעשי' כאילו ונטהרו ע"ז או אם האבר פגע ונגע בפנים נגד הדבר שכואב לה דנראה נמי שדוחק האבר באיזה מכה שיש לה בפנים שנראה נמי ע"י דחיקת אבר שם במכה יצא דם. וההיא דהגהות מיימוני שהביא רמ"א איירי באשה שאין לה וסת קבוע דצריכה לידע שמכתה מוציאה דם וגם אין לה כאב כ"כ עד שנראה לה שע"י כאב ההוא יצא הדם דלא נזכר לשון כאב בגוף התשובה רק שבעלה

סק"ו

נדה דיש לה חזקת טהרה לא בעינין ס"ס משני שמות

משא"כ הכא דנים על דבר לעולם והוא להתגרש מבעלה דאין
אנו צריכין להבחין בין דם לדם כיון דאשה בחזקת טהרה עומדת
ע"כ, וקשה מה קושיא דלמא הק' הרמב"ן כיון דעכ"פ אחר
שיגיעו ימי וסתה לא יהא לה חזקת טהרה ונטמאנה וכו' א"א לנו
להבחין וא"כ ממילא משום ימים אחדים שבין תחלת ביאתה
לחכם לשאול עד ימי וסתה נמי לא נטהרנה דמשום אותן ימים
מועטים לא עדיפא מדם בתולים אלא עכ"ה ליתא לזה הכלל
עיי"ש (ועיי' גם בס' קמ"ב בד"ה אלא שראיתי לנו"ב שכתב
ג"כ לפלפל עליו מדברי הרמב"ן והרשב"א ודברי הנו"ב הם
כיו"ד ס' מ"א אות ב' ובאות ה' ובס' נ"ז ד"ה ואם ובס' ס"ג
עיי"ש).

בכתמים תולין במכתה לפי הש"ך גם אם אינה יודעת
שהמכה מוציאה דם אם אמרינן כן גם כשאין ידוע לה
שיש לה מכה רק צער

הרמב"א סיים דבריו וכתב "וכתמים תולה בה בכל ענין" ופי'
הש"ך דאפי' אינה יודעת שמכתה דרכה להוציא דם
עיי"ש, ודן השואל בשו"ת בית שערים יו"ד יכה דאפשר דזה
דוקא כשהאשה יודעת עכ"פ בודאי שיש לה מכה, אבל אם אינה
יודעת כלל שיש לה מכה רק שמרגשת כאב בפנים הרי החליט
הנוב"י קמא יו"ד יכו דכאב לא הוי כמכה, אלא דבתנינא יכו
כתב דלענין כתמים תולה אפילו בכאב בימי טהרתה או בד' ימים
אחרונים של ז"נ וא"כ ה"נ יש לתלות כתמים בכאב, אלא דמסוף
דבריו ניכר שלא חוקל בזה רק משום שהבעל והאשה היו

הנה על דברי הפלתי כאן ראוי לציין לעיני בתשו' ח"ס יו"ד
יכו ד"ה אמנם שהביא דבריו בהקדם דברי הרמ"א שיהיב
טעמא משום ס"ס ספק הדם בא ממקור ספק הדם בא ממקור ספק הדם
ואת"ל ממקור שמא בא ממכה שבמקור והקשה הש"ך על ס"ס
זה דלא הוי ס"ס משום דדומה לשם אונס חד הוא ע"כ, והסביר
הפלתי בשלמא במקור י"ל מקור מקומו טמא אבל אם אין המכה
במקור אין כאן נפק"מ בין מכה שבצדדים למכה שבמקור, וכן
כתב הנו"ב ובס"ט ע"כ, ולפי הנ"ל הקשה הח"ס על דברי
הרמב"ן דמה ענין לדם מחמת מכה שבחריי בטנה אפי' אינה
במקור עצמה דאיכא עכ"פ ס"ס כנ"ל משא"כ דם בתולים דליכא
אלא בשיפויל אותו מקום, מקום שבירת התולים ושם לא עבר
דם דרך מקור וליכא ס"ס דשם אונס חד הוא ומשו"ה מחמירין
טפי והיאך מטהר לה הרמב"ן, ומסיים אלא עכ"ה "בנדה דאיכא
חזקת טהרה לא בעינין ס"ס משני שמות".

ועוד דן שם בדברי הרמב"ן והרשב"א הנ"ל לדחות דברי הנו"ב
בד"ה וראיתי בנו"ב דברוב תשובותיו השריש דחזקת
טהרה של אשה היינו כל זמן שהיא טהורה התייר הרשב"א אמנם
אם פעם אחד תראה דם נדה ותהיה טמאה שוב א"א לה לטהרה
ולפי דבריו מה הרעיש הרשב"א על הרמב"ן שכתב שאין אנו
סומכים עתה על מכה משום שאין אנו בקיאין להבחין בין נשתנה
ללא נשתנה מראות הדם ואפי' על דם נדה אין בויעלים מכ"ש
על דם מכה ע"כ, וכתב עליו בשלמא דם בתולים הוא לשעה

אמר שמצטערות בשעת תשמיש אבל תוכל לשמש ולא מיחתה בבעלה שתפרוש ממנה כמו בנ"ד וכן בט"ז משמע דכאב כמכה
בתשובה שכתב בסוף סימן קצ"א וז"ל הנה מצאנו שני התרים במקום זה האחד הוא מכת עצמות הקרטיין כו' והאחד מכה
מכה שיש לה מחמת שמרגשת כאב וזה אפי' בדם גמור כו', נמצא אילו הי' דם גמור לא הי' לה שום הוכחה על מכה אלא
מכת כאב ואפ"ה הי' מתיר. ועוד יש לצרף בנ"ד דעת הרופאי' שאומרים שאין דם זה בא ממקור שדם נדה בא כאשר סמך על
היתר כזה הגאון מהר"ג בתשובותו סימן כ"ג הואיל דהאשה שם נמי יש לה וסת קבוע ובין וסת לוסת ראתה טיפי' קטני'
אדומים אף דהתם אין לה שום צער וכאב ולא מרגשת שום דבר לתלות בה ומיישב המעשים דפ' המפלת הא דלא סמכו על
דברי הרופאי' בלא בחינה הואיל שהי' יכולי' להבחין דבריהם אם אמיתיי' או לא משא"כ הכא דליכא להבחין דבריהם סומכי'
אנו על דברי הרופאים אפי' בלי נסיון ובחינה, ובאמת זה דוחק כיון דלא מצינו עכ"פ שסמכו חז"ל על דברי הרופאי' בעסק
נדה בלא בחינה מנ"ל לבדות חילוק מעצמינו ולומר דדוקא היכא דאפשר לבחון, אף דמצינו דסמכו חז"ל על הרופאי' אפי'
איסור דאוריית' חילול שבת ויה"כ אם הרופא אמר צריך אפשר לחלק דדוקא לענין פיקוח נפש דמתירין אפי' לספיקא דספק
נפשות להקל, משא"כ בספק איסור דאוריית' לחומרא. ולענ"ד נראה לפרש המעשים הנ"ל בדרך נכון שאין רא' מהאי בחינה
שאינן לסמוך על הרופאי' בלא בחינה וכבר השבתי זאת לגדול א' בתשובה מזמן רב וקלטימון משום דלעולם מצינו לומר היכא
שאמר הרופא מכה יש לה באותו מקום ויש לו הוכחה על זה מהלכות הרופאים שיש לה מכה שמוציא דם סמכינן על הרופא
כמו דסמכינן עלה אשה עצמה שאמרה מכה יש לי שממנה דם יוצא משא"כ בהנהו תרתי מעשי' דהש"ס דלא הי' להרופאי'
עצמם שום הוכחה על שום מכה כדמשמע התם רק מצד שינוי שערות וקליפות שאין דרך שערות וקליפות לבא מן המקור
רק דם וקליפות הם גלדי המכה כדפירש"י שם. וה' יתן אמת ליעקב הק' כהן מפראג, עכ"ד. רכד. סימן קמ"ד. רכה. סימן

רס"ג. רכו. סימן מ"ח. רכו. סימן ק'.

צריכה ז'נ ולא תל' בלידה כמ"ש חו"ד שם וכן משמע לשון רמ"א להקל להתירה לבעלה וא"כ בנ"ד אין לתלות בלידה להתירה בלא ז' נקיים.

דעוד והא העיקר דשם אין ההיתר דתל' בלידה שהוכח הצדדים והדם בא מן הצדדים ולא מן המקור א"ו הדם בא מן המקור אלא דתלינן דמחמת חולשת הלידה גורם התשיש יציאת דם מן המקור סמוך ללידה ולא מופלא מן הלידה וגם זה דוקא ביש הוכחה לזה כגון שעברה ושמשה ולא ראתה אבל בנ"ד נהי שבא מחמת חולשת הלידה מ"מ בא מן המקור שנחלש המקור מחמת לידה וטמא ואולי אין הפי' ברמ"א שהוכח הצדדים מכת הלידה צדדי הפרוזדור דהיינו צואר הרחם רק כוונתו שהוכח צדדי הזרזר שהוא הרחם והמקור ועי"כ רואה דם מ"ת סמוך לידה ובנה"כ לא משמע כן.

והנה דעת טו"ז דאם אחר ג' לידות ראתה בכל לידה ג"פ מ"ת אחר לידתה ושוב עברה ושמשה אחר כל לידה נהי דמותר לשמש אחר שעברה ושימשה דעדיף מבדיקת שפופרת עד לידה רביעית אבל אחר לידה רביעית אסורה לשמש כיון שהחזקה ג"פ להיות ראתה דם מ"ת אחר לידה ובעי' דוקא עברה ושמשה ולא ראתה אחר לידה רביעית וא"כ להטו"ז ודאי תל' בלידה שבא מן המקור שהרי מה"ש אסורה לשמש אחר לידה רביעית ולא תל' בלידה לקולא אלא בעברה ושימשה, ואף דזה עדיף מבדיקת שפופרת והנהי בכל רואה דם מ"ת בלי תל' בלידה י"ל דנ"מ ליי"א שם שבס"ג דאסורה לראשון אפי' בבדיקה אבל הכא דיש לתלות בלידה מודו דשרי' אפילו ע"י בדיקה או עברה ושמשה משום דלת' בלידה וא"ש.

ולדעת הש"ך ילב אם ראתה ג"פ אחר לידה אסורה משום רואה דם מ"ת ולא תל' בלידה רק אם עברה ושמשה אח"כ באי' מותרת ואפילו ראתה אח"כ ג"פ מחמת תשיש בלידה שני' מותרת לבעלה בלי בדיקת שפופרת משום דיש הוכחה שראייתה מחמת לידה מלידה הקודמת שעברה ושמשה ולא ראתה (עיי' מחה"ש ה' נדה) שם אבל בלי הוכחה לא תל' בלידה ובצדדים לקולא רק ע"י הוכחה הנ"ל תל' בלידה אבל מ"מ אין ראי' דתל' בצדדי פרוזדור רק אפי' הוא מן המקור מ"מ יש הוכחה שאינה רואה דם מ"ת רק מחולשת הלידה ולא אח"כ אבל לתלות כתמים בצדדי פרוזדור אין לנו.

מרגישים איזה בליטה באותו מקום ובאותו בליטה היתה מרגישה הכאב.

ועל זה כתב לו הבית שערים, הנה מסיום דברי נוב"י משמע דדעתו דוקא אם הבעל לא ירגיש בליטה וגם היא לא תרגיש כאב או אינה תולה אבל אם הבעל ירגיש בליטה אפילו היא לא תרגיש כאב או היא תרגיש כאב ואפילו הבעל לא ירגיש בליטה מ"מ תולה בו, ואפי' אם נאמר דאם אין הבעל מרגיש בליטה אעפ"י שהיא מרגשת כאב נמי ס"ל דאינו תולה מ"מ י"ל דהיינו דוקא בהי' בליטה מעיקרא ונתרפאת אבל בלא הי' בליטה מעולם רק שהיתה מרגשת כאב שפיר ס"ל דכתמים תולה גם בכאב וכן נראה שהבין הפ"ת יב"י דברי נוב"י.

אבל מטעם אחר נ"ל דאין לתלות כאן הכתמים בכאב ולא תל' בכאב אלא אם הכאב הוא במקום שאם הדם בא ממקום ההוא שכואב לה אינו דם נדות וטהורה כמו בנדון דנוב"י שהי' הכאב בצואר הרחם מקום שהשמש דש שהוא הפרוזדור ודם הבא משם טהור יב"י, אבל אם מרגשת כאב בחדר שהוא המקור שאם הדם בא ממקום הכאב דהיינו מן המקור היא טמאה ל"ש למימר שתולה בו שהרי גם אם כותלי החדר כואבים לה והמקור חולה י"ל שהוא דם נדות ומחמת חולשת וכאיבות המקור רואה נדה וטמאה, ואף דאם יש לה מכה במקור שדרכה להוציא דם טהורה אף שבא מן המקור עיין ברמ"א וש"ך ר"ל היינו משום דדם מכה אינה דם נדות ואם הוא דם מן המכה ודאי טהורה אבל כאב אינו כמכה ואיכא ס"ס לחומרא שמא אינה רואה מחמת כאב כלל ואת"ל מחמת כאב שמא מחמת כאב המקור רואה דם נדה ולפ"ז בנ"ד שמרגשת איזה כאב בפנים אפשר שהוא כאב הרחם והמקור ודאי אין לתלות הכתמים בזה כיון שאפשר שגם הדם הבא מחמת כאב הוא דם נדות.

ושוב כתב השואל מדברי רמ"א ולא שכתב ואם אירע לה שראתה ג"פ בביאה ראשונה שאחר לידתה וכו' יש שכתבו להקל להתירה לבעלה כי תלינן הראי' בחולשתה עדיין מכת הלידה שהוכח הצדדים מכת הלידה ולכך רואה סמוך ללידה ולא אח"כ ותלינן בלידה כמו שתל' במכה ע"ש א"כ הכ"נ בנ"ד כיון שהוא אחר לידה י"ל דתל' שהוכח הצדדים ומשם בא הדם וכתמים טהורים ועי' כתב לדחות חדא דהא דתלינן בלידה היינו רק שלא לאסרה על בעלה משום רואה דם מ"ת אבל עכ"פ

רכח. אות ל"ג. רכט. עיין הרמב"ם פה"מ נדה י"ז ופ"ה מא"ב ה"ג ואילך. רל. סקי"ז וסקכ"ב. רל"א. סעיף י'. רל"ב. סקל"א.

הדם שבמקור עצמו טמא דאמרינן מקור מקומו טמא אבל דם מכה שבמקור טהור וכדברי הרמב"ם י"ב, וכתב לפי שמן רוקח ימי שאין בו טומאת נדה כשפירש אבל במקומו במקור מטמא האשה טומאת ערב.

ובשו"ת בית שערים י"ד ימד הביא דברי הגו"כ י"ה בדגול מרבבה שחידש דהא דבעינן ס"ס שיכול להתהפך מחמת ספק באיזה ספק נתחיל וספק דאורייתא לחומרא ולהרמב"ם דס"ל דמה"ל לקולא לא בעינן ס"ס המתהפך עיי"ש ולפ"ז יוצא בדברבנן לא בעינן מתהפך ורואה דם מחמת תשיש דרבנן ולכן לא בעינן ס"ס המתהפך.

הסבר של האשכול למה מקילין בשפופרת ולא בנמצא דם על עד שלו או שלה

עיינן בספר האשכול י"ב שהקשה דהכא אמרינן משמשת פעם א' ב' וג' עם בעל הראשון ובעל שני ושלישי ואכתי מספקינן אם הדם מן המקור ומתירין אותה אם בדקה ע"י שפופרת ולא היה דם בראש המכחול ובעלמא אמרינן נמצא דם על עד שלה או שלו טמאין וחייבין בקרבן ואין אנו מספקינן אי הדם בא מן הצדדים וי"ל דכשאנו דנין לגבי איסור נדה לא מספקינן בדם אלא אמרינן חוקתו מן המקור אבל כשאנו דנין אי דם זה מחמת תשיש ראתה מקילין ע"כ, ועיין בשו"ת בית שלמה י"ד שדן בקושיא זה והביא ת' מהר"ח או"ז (והוא אינו מזכיר שמו) דמירי שהרגישה שנפתח מקורה וחזר אשם תלוי איירי שמספקת מתי הרגישה ולכן תלוי בבדיקה.

סק"ז

עיינן חו"ד י"ב שהקשה וי"ל לא ידעתי מציאות לזה דודאי אף שנמצא דם בצדדין טמא דאמרינן מן המקור בא לצדדין והיאך יש ראייה דדם בצדדין נולד שם, אם לא שנאמר שיודעת ששורש הדם לא בא אלא רק מן הצדדין וזה רחוק שתדע כן כשאין לה מכה ועיין גם בשו"ת פנ"י י"ח דאין לסמוך על זה לבד רק לעשותו סניף כשיש עוד טעם להיתר. אולם המהר"י וויל עצמו כתב שיודעת שלא בא מן המקור רק מן הצדדים ממקום השתן (הביאו בדגול מרבבה) וזה אינו רחוק שתדע.

ועיינן בס"ט י"ט שדן על הס"ס, שמא מן הצדדים או מן המקור שהרי רוב דמים באים מן המקור ותי' שאם יש ספק אחד

בקושיא הש"ך על הרמ"א דלא מהני ס"ס משם אחד **בקושיא** הש"ך דלא שייך להקל מחמת ס"ס דהרי דעת הש"ך בכללי ס"ס יו"ד י"ג דס"ס משם אחד כספק אחד והכ"נ כיון שהספק הוא משם אחד אם היא דם נדה או לא לא חשיב ס"ס וכדברי הגמ' בכתובות וי"ל תוס' ד"ה ואי בשם אונס חד הוא.

ועוד קשה דהרי בכללי ס"ס י"ה מבואר דוקא אם הספיקות הם ספיקות המתהפכים היינו שמכל צד שתתחיל יש ס"ס אבל כאן אם תאמר שמא מהמכה לא תוכל שוב לומר ואת"ל דם נדה הוא שמא מן הצדדין שהרי כבר אמרת שדם נדה הוא עיי"ש.

וכתב עליו התורת השלמים דלפי מה שכתב הוא ו"ל בקונטרס הספיקות דגם ס"ס משם אחד מיקרי ס"ס לא שייך קושיא שלו דס"ל דשם אחד היינו רק באופן ששני צדדי ההיטר כלולים בשם אחד דלא שייך לומר ס"ס כגון אונס ופיתוי קטנה דהוי ג"כ כאונס שכשאתה אומר צד שלא היה באונס הרי בכלל בזה נכלל גם צד האיסור של הספק השני שלא היה בקטנות או לא מקרי ס"ס ומציין לעיין מה שכתב לקמן בס"ק צ' וי.

ועיינן גו"ב מהד"ק וי"ל שכתב לתרץ דבמקום שהספק השני מתיר יותר מספק הראשון לא חשיב שם אחד וכאן כיון שאם הדם בא מן המקור הרי הדם עצמו טמא לטהרות בכל אופן אף אם הוא דם מכה דקיי"ל מקור מקומו טמא ולכן חשיב כשני שמות עיי"ש, וכן עיין חו"ד י"ח ובפלתו שם, ועל קושיא דהוי ס"ס מתהפך כתב לפי הש"ך בדיני ס"ס דין ט"ו בשם הרמ"ע עיי"ש.

והחזיק י"ט כתב לבאר דאין כוונת הרמ"א להקל באשה שאין לה וסת ומצאה דם בבדיקה דזה אינו דכיון דיש ספק בהרגשה טמאה היא אלא כוונתו בראתה דם בלא הרגשה שלא בבדיקה דאינו אלא חשש דרבנן כיון שלא ראתה בהרגשה ולכן יוצא דאשה שאין לה וסת קבוע ויש לה מכה שא"י מוציאה דם והוא ספק צדדין לא תבדוק עצמה שאם תבדוק עצמה תהא טמאה משום ספק הרגשה וכנ"ל ואין להקשות א"כ לא תהיה טמאה לעולם דהא טמאה כשיבא לה דם בהרגשה.

ועיינן עוד באבנ"מ י"ב מה שדן בדברי הגו"ב עיי"ש ועיין בהגהות יד אברהם שהוסיף מדברי הס"ט י"א שדוקא

ר"ג. סימן ק"י דין י"א. ר"ד. ט' ע"א. ר"ה. שם דין י"ג. ר"ז. סק"א וס"ק ל"ג. ר"ז. סימן מ"א. ר"ה. סימן ק"י סק"י. ר"ט. סק"ח. ר"מ. סימן כ"ג. ר"מ. סימן קפ"ח. ר"מ. פ"ח מהל' איסור"ב. ר"מ. סימן מ"א. ר"מ. סימן רנ"ד. ר"מ. בדיני ס"ס אות ט"ו. ר"מ. סימן מ"ח. ר"מ. ס"ק י"ב. ר"מ. ח"א יו"ד סימן א'. ר"מ. ס"ק ט"ו.

מחודש מאחרונים דליל טבילה אין לה שורש, כי אם ממה שכתב הב"י בשם הירושלמי ויג דמותר לשמש בשני רעבון, וכבר דחה ליה המג"א שם ר"ט, א) דוקא בתשוכי בנים, ב) וגם הא"ר שם הוסיף עוד דהא טבילה בזמנה לאו מצוה, ועוד הא לית לן טבילה בזמנה כלל שהן ספק זיבות, ומצאתי כן בס"ט י"ט, וי"ל דהמג"א נמי לא אמרה אלא בשני רעבון דאין מצוה לקיים עונה בזמנה שהרי היא חייבת ג"כ לצער עצמה בצער הדור, [ועיין בשו"ת בית ישראל אבעה"ז י"ט שהביא בשם הגאון ר' שמעון פולאק שהרעיש והדפיס בשנת מלחמת עולם הראשונה קונטרס מיוחד לגברים לברר שהם צריכים לפרוש מנשותיהם ולפי דברי הרמ"א י"ט דרעבון לאו דוקא אלא הוא הדין לשאר צרות שדינן כשנות רעבון ות"ח לא השגיחו על דבריו וכן עיין בנימוקי או"ח סי' תקע"ד עיי"ש, ולכן אין לפרוש מנשותיהן, ועיין בקרן לדוד י"ט שאין להחמיר בזה]. ואין לה להשתוקק אבל בעלמא אפשר שהוא מצוה, עוד י"ל דבליל טבילתה שלא בסמוך לוסתה לא ברירא לן שמתעברת ולכן לא עבדינן עובדא בשני רעבון, אבל בליל טבילה שהוא סמוך לוסתה דממ"נ מתעברת אפשר דמותר אפי' בשני רעבון אפי' קיים כבר פו"ר איכא משום לערב אל תנח ידך אלא דטבילה בזמנה אינו יוצא שיארע סמוך לוסתה אם לא שראתה דם שלא בעת נדתה ונמשכה טבילתה עד עונה סמוך לוסתה ואם יארע כן אפשר שמתור אפי' בשני רעבון, ומיושב קושית התוס' תענית י"ט, די"ל ללוי אירע כן ולא ליוסף ועיין בספר משכיל לדוד (פרשת מקץ) דלוי היה חייב לפקוד אשתו בצאתו לדרך בפעם הראשונה וממנו נתעברה ויכבד עיי"ש, [ועיין בתוס' תענית י"א דזה רק ממדת חסידות אסור ובתוס' הרא"ש איתא דלא היה רעב במקום שיעקב ובניו ובחי' רא"ם שם תי' דלא קיים פו"ר עדיין ולכן התירו לו לבעול והב"י יטה הקשה עליו, ועיין בשבות יעקב י"ט שמיישב דברי הרא"ם עיי"ש]. ועוד י"ל דמה שהרגילו לומר דעונת ליל טבילה מצוה משום דעי"כ האשה זריזה למטבל וכו', וטעם זה איכא נמי במעוברת וכו' עיי"ש.

כחידוש הטר"ז והאחרונים דביאת היתר בינתים ג"כ אסור מחמת רואה דם מחמת תשמיש

עייין בשו"ת מהרי"ל החדשות י"ט שהגאון ר' יעקב שפירא שאל באשה שראתה דם מחמת תשמיש אחר לידתה, ושוב לא

שקול חשיב כפלגא ופלגא ואם יש עוד ספק אע"פ שהיא מייעוט חזי להצטרף לספק הראשון להקל וכדברי הפנ"י כתובות י"י.

בענין נאמנת האשה באיסור נדה

עייין בתשו' ח"ס ר"י בקטע ד"ה אמנם וי"ל בשלמא בכל אשה דעלמא דנאמנת למיעקר וסתה לק"מ כיון דהיום בחזקת שתראה דלא דמי לוספרה לה דיומי ממילא אדכי כמו שכתב תוס' בגיטין י"ג ומהרש"א שם, אבל היכא דאתחזק איסור כגון שקבעה וסת היום מג"ל דמהימנת למיעקר וסתה, או למימר שיש לי מכה שממנו דם שותת עתה דזה לא מצונו למילף מוספרה לה, וכתב דכיון דכל עיקר הוסת נקבע אלא על פיה ומפיה אנו חיינן נאמנת נמי למעיקרה והוי ליה כפה שאסר הפה שהתיר, ועיין בחי' ח"ס גיטין י"ג ד"ה באסורין ע"כ, ובספר שערי תורה ראיתי שמאריך בזה באריכות עיי"ש, ועיין בתשו' ח"ס י"ט שכ' ולכאורה יש להקשות הרי היאך ילפינן מוספרה לה להאמין אותה גם במקום שהאיסור לא הוחזק על פיה, וראיתי ברמב"ן שהקשה למה לא ילפינן מהכא דע"א נאמן גם במקום איתחזק דהרי הכא נאמנת גם במקום דאיתחזק (אלא שאני הכא מתוך שנאמנת על עצמה נאמנת נמי לבעלה), ודבריו צריכין בירור רב ורחב וי"ל דחזקה דוסתות דאורייתא אין מביאין קרבן ולא מלקות ונהי דטמאה נדה בלא בדיקה בזמן הוסת למ"ד דאורייתא מ"מ ליכא אלא ספיקא דאורייתא דמוקמינן חזקה טהרה שלה נגד חזקה אורה בזמנו בא והו"ל ספיקא וע"א נאמן לברר הספק, וי"ג ועיין תשו' בית שערים יו"ד י"ט מה שכתב להסביר דברי הרמב"ן עיי"ש ועיין לעיל סי' קפ"ג אי נאמנת לומר ברי לי שלא הרגשתי.

סק"ח

הנה לכאורה מדברי המחבר כאן יש ללמוד דאם בודקת אינה צריכה לסובב הבדיקה בפנים דאל"כ היאך אפשר לברר באיזה צד זה ודחוק לומר דבודקת כל צד בעד אחרת ויש לדון עדיין בסבא זה מדברי הפלתי כאן.

סק"י

הנה מה שכתב הפלתי דלא מהני שום קולא בליל טבילה, ראוי לצייין דברי ח"ס בתשו' יו"ד י"ט וי"ל ותו דהך מצוה

ר"ט ע"א. רנא. סימן קמ"ד. רנב. ב' ע"ב. רנג. ב' ע"ב. רנד. סימן קמ"ז. רנה. ועיין רש"י נדה ט"ו ע"א ד"ה דאורייתא, ובחז"ל סימן קפ"ז סק"ג דספק הוא, ועיין פלתי סימן קפ"ה סק"א לפי דברי התוס' דודאי ראתה נחשבת. רנו. סימן ט"ו. רנז. סימן ק"ע. רנה. באור"ח בסימן תקע"ד. רנט. סק"ה. רס. סימן קפ"ד סק"י"ד, ועיין באבעה"ז סימן כ"ה ובשו"ע סימן ע"ו סעיף ד'. רסא. סימן קנ"ב. רסב. סימן ר"מ סעיף י"ב. רסג. סימן ס"ב. רסד. י"א ע"ב. רסה בסימן תקע"ד. רסו. ח"ג סימן ל'. רסו. סימן ק'.

הול"ל בליל טבילתה וכן מפורש בהגה"מ וע' בליל שני של טבילתה, והוא דבליל הטבילה עצמה שימשה ולא ראתה מחמת תשמיש ובליל שני שמשה וראתה מחמת תשמיש, ולכן צריכה לחוש פעם א' לליל שני דטבילה, וכוונת הרמ"א הוא שאם ראתה ג' פעמים בביאה ראשונה הרי היא כאילו ראתה ג' פעמים רצופין, דלא כמו שכ' הש"ך יע"א כאילו עברה ושימשה בלא טבילה והיאך יעלה על הדעת דמקור דין דרואה מחמת תשמיש תהא עסק ברשיעי, אלא כוונת הרמ"א ששמשה ג"פ רצופין בהיתר כגון ששימשה ג"פ בלילה אחד וקינחה עצמה בג' עדים כמבואר בס' קפ"ו דא"צ לבדוק העד בין כל תשמיש ותשמיש ולמחר בדקה ומצאה דם על כל אחת מהן דהיא בודאי אסורה הכ"נ זו שראתה ג"פ אחר כל טבילה וטבילה ג"כ אסורה, וכתב דאף אם היו ביאות היתר ביניהם ג"כ אסורה.

והמנחת יעקב בתורת השלמים יע"ב כתב על קושית האמונת שמואל הדהבר דומה לוסת שנקבע לקפיצות ימים, דאמרינן דכל שהגיע היום ולא קפצה או קפצה ולא הגיע היום אינה חוששת לוסתה, וכמבואר בס' קפ"ט יע"ב דאולינן בוסתות להקל אם לא ידעינן דאיקבע וסת לחז מנהון הכ"נ אשה זו מותרת בליל שני לטבילתה כיון שלא נתברר שסיבת ראייתה הוא מחמת ביאה ראשונה גרידא.

אמנם הסדרי טהרה, הבין דברי הטו"ז דלא בא להקל ברואה ג' פעמים רצופין בליל טבילה שהיא מותרת ביום שני לטבילתה ומיירי בלא ביאות היתר בינתיים ודעת המחבר דרק כשראתה פעם אחד או פעמיים, ובא הרמ"א והוסף שאם ראתה ג' פעמים אין תולין בליל טבילה אלא בביאה ראשונה שאחר טבילה ואסורה לעולם, ואין לדמות וסת הקפיצות לדין רואה מחמת תשמיש ומה שכתב המחבר אם ראתה פעם אחת בליל טבילה חוששת בליל טבילה הבא, הכוונה לחומרא חוששין שמא ליל הטבילה גורם לרואה דם מחמת תשמיש, אבל אם תראה ג' פעמים בליל טבילה תהא אסורה לעולם דחוששין שמא תשמיש לחודיה גורם מאחר שאין הג' ראיות רצופין, והטו"ז מבאר החילוק בין ראתה ג' פעמים לבין ראתה ב' פעמים דמאי שנא בראתה ב' פעמים דתולין בטבילה ואסורה בליל טבילה הבא בג' פעמים אין תולין בטבילה אלא בביאה ראשונה דלעולם חוששין לחומרא, ולכן בראתה פעם אחד או פעמים החשש לחומרא הוא כשנתלה סיבת הראיה בליל טבילה ולכן חוששין לאסורה בליל טבילה עכ"פ, אבל באופן שראתה ג"פ הרי החשש לחומרא הוא אם נתלה הסיבה בביאה ראשונה אחר הטבילה ולכן חוששין לזה

ראתה וטבילה, וראתה שנית מחמת תשמיש וכן פעם שלישית כמשפט הנה, ובנתיים לא ראתה וסת אחר ואחר טבילה שלישית שבועיים אח"כ פירסה נדה וראתה מעצמה כדרך נשים, וטבילה ולא ראתה יותר מחמת תשמיש, וכן אירע לה בג' ולדות כסדר הזה, מי איכא למימר כיון שהיה לה וסת לאחר תשמיש שלישית תולה בוסתה לפי המרדכי שפי' תולה בוסתה שיכולה לומר שזה הדם שהיא רואה דם טהור הוא דעדיין לא הגיע שעת וסתה, או לפי רש"י דפי' אם יש לה וסת לקלקול הזה שאינה רואה כל שעה מחמת תשמיש והכ"נ תולה, או דלמא כיון שראתה ג"פ מחמת תשמיש בלא ראייה מעצמה בנתיים החזקה לראות מחמת תשמיש ושוב לא מהני ראיות דלאח"כ.

והשיב לו מה"ר יוחנן זצ"ל נ"ל לע"ד שראיות אלו מאשה זו הואיל ושמשה אחר מכן פעמים הרבה ולא ראתה עקרה לחזקה ראשונה ומותרת לגמרי לבעלה ובלדות הבאות יש לאסור בזמן שרגילה לראות אך לאחר זמן מותרת, ועכ"ז כתב המהר"ל להחמיר דמאן לימא דזמן גורם, אפשר שהתשמיש גורם, דעל תשמיש יש לנו ראייה שגורם מדלא ראתה בלא תשמיש ומסיק לאסור, ועיין בהגהות שערי דורא ובנקודות הכסף.

והנה עיין בטו"ז רסח שכתב, זה אינו דומה למה שכתב השו"ע בסמוך בענין חשש ליל טבילה דהתם תלוי החשש באותו לילה דוקא ואח"כ מותרת, אבל כאן איכא חשש מחמת ביאה ראשונה שאחר הטבילה אע"פ שהוא זמן רב אחר הטבילה ע"כ. הרי הדמחבר דן בקביעות ליל טבילה שאם נקבע שרואה בליל טבילה מותרת היא למחרת ליל הטבילה, והרמ"א דן במי שיש לה קביעות שרואה בביאה ראשונה שאחר טבילה דאע"פ שהוא זמן רב אחר הטבילה, וע"ז הקשה דפשיטא שאסורה ככל אשה שראתה ג' פעמים רצופים, ומה חידש לן הרמ"א, ולכן צריכין אנו לומר דמיירי דהיו ביאות של היתר בנתיים שאו לא ראתה.

אמנם האמונת שמואל רס"ט השיג דאי אפשר לפרש כדבריו דברי המחבר שהיא מותרת למחרת ליל טבילה גם בראתה ג' פעמים, דמאן יימר שהדם שרואה תלוי דוקא בליל טבילה ואפשר שבא ע"ז ביאה ראשונה ותיאסר לעולם, ולכן מסיק דבאמת בכה"ג שראתה ג' פעמים בליל טבילתה נאסרת על בעלה ביאה ראשונה שאחר טבילתה, וכוונת המחבר הוא בהקדם שיש טעות סופר וצ"ל "הרואה דם וכו' כגון אם ראתה פעם אחת או פעמיים בליל שני של טבילתה" וכו' ומלשון השו"ע מוכח כן שכ' בליל של טבילתה, דלפי גירסא שלפנינו

רסח. ס"ק י"ד. רסט. בסימן א' וסימן כ"ג. רע. פ"ד מהל' איסור"ב. רעא. בס"ק ל'. רעב. ס"ק כ"ט. רעג. סעיף י"ח וי"ט.

ס"ק י"ב

מקור דברי הרמ"א

בשורת מהר"ל החדשות יעד יש כמה תשובות בנידון זה, והראשון הוא בשם מהר"ר יעקב כהן משפירא, ששאל באשה שאחר הלידה ראתה דם אחר תשמיש, ושוב לא ראתה יותר וטבלה וראתה שנית דם מחמת תשמיש וטבלה, וראתה שלישית מחמת תשמיש, ובימים שבין הטבילות לא ראתה ווסת אחר, ורק אחר פעם השלישית פירסה גדה וטבלה ולא ראתה יותר מחמת תשמיש, וכדרך זה אידע לה בג' ולדות שהולידה, וכתב לדון להקל לפי דברי המרדכי שפירש הברייתא "ואם יש לה וסת תולה בוסתה" שכל אשה שיש לה וסת קבוע וראתה מחמת תשמיש שלא בשעת וסתה אמרינן שדם טהור הוא, וגם לפי דעת רש"י שפירש שיש לה וסת לקלוקל זה שאינה רואה כל שעה מחמת תשמיש אלא לפרקים, אפשר לפ"ז דהכ"נ בנידון דידן שרק אחר לידה רואה דם תולה בה או י"ל לחלק ולאסור כיון שסו"ס נתחוק ג' פעמים הרי היא אסורה.

ועל זה כתב מהר"ר יוחנן להשיב דכיון דאחר ג' פעמים שמשה ולא ראתה דם הרי עקרה הוסת של רואה דם ומותרת לו, ומה תאמר שיש לדון אי אחרי לידות הבאות תהיה מותרת משום מכת הלידה לאחר שעבר הזמן יש להחירה עיי"ש.

והמתירי חולק על היתר הנ"ל דמה דס"ל להתיר לבוא עליה לאחר לידה ד' כיון שנעקרה הקביעות של לראות מחמת תשמיש, זה אינו דהא כיון שבפעם האחרון לא נודע לה שפסקה אפשר שתראה בו אף בפעם הרביעי דאין כל הכוחות שוות ואפשר שלא יצא כל הדם בתשמיש שלישי, וגם היאך יש להחירה אחרי שלא היו הראיות שוות באותו זמן אחר לידה. ועוד לפי מש"כ שע"י ביאות ההיתר נעקר הראיות הראשונות א"כ לאחר לידה שלישית היא רואה דם מחמת תשמיש וזה עדיין לא נעקר ואמאי היא מותרת.

ובנה סו"ל דאחר לידות הבאות כשתעבור זמן המשך מג' תשמישים אין לחשוש יותר צ"ב מניין לך דומן קא גרים הרי אפשר שהתשמיש גורם דהא בתשמיש יש לנו ראייה שגורם הדם, מדלא ראתה בלי תשמיש, אבל על זמן ליכא שום ראייה שהדם גורם דמה שלא ראתה בלידות הקודמות בתשמיש רביעי הוא מפני שכבר נגמר הדם בתשמיש שלישי.

והרמ"א מחדש דאפי' כשהיו ביאות היתר בנתיים שלא היו הראיות רצופים אפי"ה אסורה דתלינן בביאה ראשונה שאחר תשמיש כן ס"ל להט"ו, ועכ"ז חולק הס"ס וס"ל דכיון שלא היו רצופין אינה נאסרת לעולם דבעינן רצופין ג' פעמים לאסרה על בעלה.

והנה החות דעת כתב לפרש דברי הסו"ו דמיירי שהיו ביאת היתר בינתיים, ואם ראתה ג' פעמים בליל טבילה או שראתה זמן רב אחר הטבילה הרי דמחמת תשמיש בא הדם גם משום טבילתה שהרי בתשמיש בלא טבילות לא ראתה, והיינו שהוא וסת שמורכב מתשמיש וטבילה ובאופן שהיו ג' ראיות בליל טבילתה מותרת לשמש בליל שני לטבילתה אבל באופן שלא היו ביאת היתר בנתיים גם הסו"ו ס"ל דאסורה לעולם דאפשר דרק מחמת תשמיש בא הדם והרמ"א מוסיף שאם ראתה ג' פעמים בביאה ראשונה אסורה לעולם אפילו באופן שהיו ביאת היתר בנתיים ויוצא דהח"ד והס"ס חולקין כשיש ביאות של היתר אי מצרפינן הראיות לוסת דליל טבילה.

ודעת השו"ע של הרב התניא דהרמ"א ס"ל דאם ביאה הראשונה היא אחר כמה ימים מהטבילה ואפי' היה ביניהם ביאת היתר אין לה תקנה והוא דאין המחבר והרמ"א דנים באשה שרואה אחר טבילה שטבלה מראיה מחמת תשמיש הקודמת, אלא מיירי באשה שרואה רק אחר טבילה שטובלת אחר וסת ממש וכגון שראתה בליל טבילה לוסתה ואח"כ טבלה ושמש וראתה וסת גמור וטבלה שוב ראתה בליל טבילה, וע"ז כתב כשתגיע טבילה אחרת כשתראה שוב וסת גמור ותטבול צריכה לפרוש ליל טבילתה והכ"נ כשתראה כן ג"פ תיאסר לשמש רק בליל טבילתה שטובלת מוסת גמור ומותרת למחרת והוא וסת פשוט של הפלגה דהיינו שרואה ו' ימים מעת שנותרת מוסתה בהפסק טהרה, והרמ"א מיירי שהראיות היו בביאה ראשונה שאחר טבילה ואף שהיו בליל טבילה מ"מ תלינן יותר שהראיות הם מחמת ביאה ראשונה שאחר טבילה שבשעת הוסת לא נקתה לגמרי מדמה אלא נשאר שם קצת ויוצא ע"י חימום של תשמיש ואינה חוששת לוסת זה לאסרה עולמית אלא בג"פ דלא החמירו חכמים לאוסרה עולמית כל שלא החזקה בג"פ, ומה שכתב המחבר ליל טבילתה הוא לאו דוקא דהוא הדין ליל שני של טבילתה והוא הדין לילה אחרת דהעיקר תלוי בהפלגות שוות וא"כ יהיה כן גם תהא אסורה בהפלגה זו עד שתעקרנו ג' פעמים ועי"ש מה שפירש בדברי הסו"ו עיי"ש.

וראתה, דהרי התוס' ביכמות יע"ט ד"ה נישאת י"פ כתבו מטעם זה רבי מודה דבעינן ג' פעמים משום דדמי לאכלה שום וראתה עיי"ש י"א, אמנם בחלקת מחוקק אבעה"ז י"פ מבואר דאיסור רואה דם מחמת תשמיש הוא מה"ת וכתב דודאי היכי דלא מצאה אלא אבד שלו או שלה, אע"ג דברור לנו שהיה שם בשעת הוסת ונעשה טמאה מה"ת, מ"מ כיון דהך וסת לאו דאורייתא והכניסה הוא בהיתר משום שלא ידע מאומה, וכן הפרישה, ומה שנמצא אח"כ אונס הוא מה"ת, משא"כ אם הרגישה זיבת דבר לח באמצע הוי הפרישה באיסור כרת דהיה לו לפרוש באבר מת, וזהו דחמירא ליה להח"מ איסור רואה דם מחמת תשמיש.

(א) ראיא מדברי מהרי"ל נגד דעת הש"ך

הנה יש להביא כמה הערות בדעת הש"ך מדברי מהרי"ל החדשות הנ"ל י"פ שכן באשה שאחרי אחת הלידות ראתה דם מחמת תשמיש בימי טוהר של נקבה, אי יש להתירה מטעם דאז מעיינה פתוח ובקל יכול הדם לבוא ולכן אפשר דאין מצטרפין הראייה לשוויה לרואה דם מחמת תשמיש וכו' עיי"ש, וכיון דלא הביא סברת הש"ך דמאחר שהיא דם טוהר לא חשבינן לה בכך רומ"ת הרי דלא ס"ל כן.

(ב) דברי החו"ד לכאר דברי הש"ך דמקיל בימי טוהר מחמת רודמ"ת

עיינן חו"ד י"ד שהקשה ג"כ על הש"ך, כקושית הפלתי, היאך הקיל הש"ך לענין רואה דם מחמת תשמיש מהאי טעמא שראתה את הדם בימי טוהר, והא קי"ל כרב דמעין אחד הוא התורה סימאתו והתורה טיהרתו א"כ מה בכך שהדם הזה רחמנא טיהרתו עכשיו מ"מ אחר שראתה ג"פ נתברר שממלאה ונופצת היא ותראה גם אח"כ מחמת תשמיש בימים שרחמנא סימאתו.

והראייה שהביא הש"ך מכתם אינו ראייה דשאני התם דהטעם הוא משום דלא מקלקלה מן הדין ואין לומר הטעם כיון דרמ"ת נאסרה מחמת וסת, ואמרינן בגמ' דמימי טהרה לימי טומאה לא קבעה וסת ולכן אין חוששין לוסת של רומ"ת בימי טהרה, זה אינו דהא קי"ל דגם בימי מניקתה וימי עיבורה לא קבעה וסת ואעפ"כ חוששת בימים אלו לרואה מ"ת אם קבעה משום חשש גם בממלאה ונופצת היא.

ולכן כתב ליישב דברי הש"ך דהנה יש להקשות איך אסרינן רדמ"ת, הרי כתב הר"ן דרואה דם מחמת תשמיש הוא

והגאון רבי יעקב כ"ק שלח שנית להגאון ר' יוחנן את תשובת המהרי"ל, וכתב דמה שס"ל להמהרי"ל דאין להתירה אחר פעם הג' כיון שלא נעקרו עדיין הג"פ האחרונים יש לומר דכיון שהוחזקה אותה האשה ג"פ שהיא רואה דם רק סמוך ללידה ואח"כ כבר הוכיחה שהדם מפסיק אחר הג"פ שתי פעמים יש לסמוך שהוא דם מכה ומה שהקשה על מהר"ר יוחנן דאפשר שתשמיש גורם ראית הדם דאה"נ דתשמיש גורם מ"מ יש לתלות שהתשמיש אינו גורם אלא בזמן סמוך ללידה שעדיין לא נסתם מעיינה לגמרי תוך אותו זמן,

ועי"ן כתב מהר"ר יוחנן תשובה ומשמע מלשונו שם שרק עכשיו אחר תשובת וכתב דאף אם לא היו תשמיש של היתר יש להקל בצירוף דברי רבינו חננאל משמע דכל עיקר דין רמ"ת שנאסרת לבעלה אינו אלא כשהיתה רואה דם מחמת תשמיש מיד אחר שנשאת לבעלה.

הרי דעתו דאע"פ שאין כחותיו שוין לאיסור מ"מ מתיר בלא בדיקה. ואה"כ שר' עזריאל כתב על דברי רבינו חננאל דלא סמכינן עליה, מ"מ היינו דוקא כשג"פ של איסור היו באחרונה ולא היו ביאות היתר, אבל אם בב' לידות הראשונות אחרי שראתה ג"פ הפסיקה לראות מ"ת, אין חולק שיש לתלות להיתר.

וכתב עוד דכל שכן הכא שיש לתלות במכת הולדות שנחלשו דאיכא למימר דעי"ז דם יוצא משם בתשמיש כל זמן שלא נתרפא המכה וכדמצינו בגמ' שתולין להקל אם יש לה מכה גם להמרדכי שמחמיר דבעינן שתדע שמכתה מוציאה דם, היינו בשאר מכות שאין רוב מכות ראיות להוציא דם משא"כ ברואה אחר לידה דראיות מכה לידות להוציא דם כי לידה מוציאה הרבה דם, וכמו שמצינו לענין תינוקת י"ה דקאמרי ב"ה דעד שתחיה המכה תלינן בדם בתולים עיי"ש. עיין בנקודת הכסף שמציין התשו' הזה בכלול עיי"ש.

עיינן חו"ד ח"ס נדה י"ג שציין לדברי הפלתי כאן עיין שם.

איסור רואה דם מחמת תשמיש מה"ת או מדרבנן

ועיינן גם בתשו' ח"ס י"ג דדין רואה דם מחמת תשמיש אינו אלא איסור דרבנן אפילו למ"ד י"ג דס"ל עונה הסמוך לוסת הוי דאורייתא דס"ל וסתות דאורייתא מ"מ וסת שע"י מעשה גרע טפי מוסת דעלמא דהוי ליה כוסת דאכלה שום

רעה. נדה ס"ד ע"ב. רעו. י"א ע"ב. רעז. סימן קמ"ג. רעה. נדה ט"ז ע"א. רעט. ס"ה ע"א. רפ. ועיין תוס' נדה ס"ג ע"ב ד"ה לימים רפא. ועיין עוד בדבריו לקמן סימן קפ"ג סוד"ה ובחי' ר"ן, ובסימן ק"ע, וסימן קע"ה עיי"ש, ובאמרי אש י"ד סימן ס"ה הקשה על הח"ס מנ"ל לחלק עיי"ש. רפב. סימן קי"ט סק"ב. רפג. סימן ק' אות ד'. רפד. סק"כ.

בכך כיון שאסור לדור עמה למה לנו להגדיל האהבה ביניהם אדרבא תיהו לה איבה, וביבמות רצא יליף ההיתר של יוצאי לדרך מדכתיב וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא וזו הרואה מחמת תשמיש שאסורה לו אינה לא אהלך ולא נהו.

גב מה שכתב הפלתי שאם דינה כוסת א"כ אם נתעברה בביאה שלישית בראיות מחמת תשמיש וכי תהיה מותרת לו כל ימי עיבורה משום שאו היא בחזקת מסולקת דמים ואינה חוששת לוסת וע"ז אני משיב אין הכי נמי שמותר לו לשמש עמה ואם תראה מחמת תשמיש גם בימי עיבורה תחזור לאיסורה ואם לא תראה בימי עיבורה אע"פ כן לאחר עיבורה וימי הנקתה תחזור לאיסורה ע"כ.

דעיין בתשובה מאהבה רצב שהביא מה שכתב לו הגאון ר' בצלאל רנשבורג ומסיים ואני בעניי נ"ל הלכה למעשה כדברי הש"ך והס"ט שהוא מיראי הוראה ונוטה להחמיר תמיד לא החליט פה לדחות דברי הש"ך כי הרבה חששו חז"ל לתקנת בית ישראל ע"כ.

דגב תלמידו של הפלתי בנו של הקרבן נתנאל בתשו' הגאון ר' ידידיה טיאה וייל יו"ד רצב מכריע כהש"ך משום שכתב הב"י בסי' קצ"ה בשם הריב"ש הטעם שלא נהגו לבעול על דם טוהר משום נקיות מפני שהוא קרוב כ"כ ללידה והדם מצוי מאד באשה בימים ההם וכן כתב הר"ן בחידושי יצד ומעתה יש לתלות להקל משום שדם מצוי אצלה בעת ההיא לכן ראתה מחמת תשמיש ודומה למה שאמרו נדה רצב שאם ראתה מחמת תשמיש סמוך לוסתה תולה בוסתה עיי"ש.

אי הפלתי חזר מדבריו מה שכתב כאן

עייך בנחל אשכול רצו שכתב ואני חושב שמה שהחליט הכרתי להחמיר חזר בו לאחר מכן כי ראיתי בתשו' בכתי" מהכרתי שהשיב לאדוני אבי וקני הגאון רבי צבי מזורמיישא שכתב שכמה פעמים נדמן לידו שנשים שראו מחמת תשמיש שלש פעמים בימי טוהר מחולשת רפיון הרחם ואח"ז לא ראו עוד מחמת תשמיש עיי"ש משמע דחזר מדבריו הראשונים רצו.

ספק השקול אם מהמקור בא או מהצדדים, והש"ך ופה ס"ל דרואה דם מחמת תשמיש הוא בכלל וסתות דרבנן, א"כ הוי ספק דרבנן ולקולא ואמאי נאסרת לבעלה, וכעין זה הקשה הגו"ב רפ"ו וע"כ צריך לומר הכיון דעיקר הספק בהא דאי דם זה הוא מהמקור או מהצדדים נוגע לדאורייתא לבעול ולקודש אי הוי נדה, ונגד זה משינן אותו לדם נדה ודאי דכללא הוא בסי' ק"י דכל דהספק נולד בדאורייתא אף דע"י גלגול בא לדרבנן אוסרים אותו דאוליגין לחומרא, וכ"ז לא שייך אלא בדם טמא, אבל בדם טוהר שאין הספק לענין דם כלל שהוא מהתורה רק כדי להחזיקה דרואה דם מח"ת והוא מטעם וסתות דרבנן לכן מקילין כיון דעיקר הספק שמא מן הצדדים בא או מהמקור הוא מדרבנן ולכן יפה כתב הש"ך דבדם טוהר אינה נאסרת לבעלה ע"כ.

(ג) דעת השו"ע הרב כדעת הש"ך

עייך בשו"ע של הרב התניא רפ"ו ובקונט"א רפ"ו שדוחה דברי הפלתי ומסכים לדברי הש"ך עיי"ש, וכן כתב הגו"ב רפ"ו לבעל האור חדש שהקשה על הש"ך כקושית החו"ד הנ"ל והשיב לו וז"ל ובקושטא אמינא שזה זמן רב יותר מחמש וארבעים שנה בילדותי אמינא בה טעמא כיון שמה שנאסרת על בעלה בראתה ג"פ מחמת תשמיש מטעם וסת הוא והרי אמרו במס' נדה רצב דאפי' לרב דאמר מעיין אחד היא מ"מ מימי טהרה לימי טומאה לא קבעה וסת ושהו פשוט אצלי מאד, ועכשיו ראיתי במכתבו שהזכיר שהגאון כרתי ופלתי חולק על הש"ך בזה, ויען שעדיין לא ראיתי הספר הזה ושלחתי ושאלתי אותו וראיתי דבריו והנה אני אינני זו מדעתי, ומה שהביא ראיה שהרואה מחמת תשמיש לא לכל דבר דינו כוסת דא"כ היוצא לדרך שמותר לשמש סמוך לוסת יאה מותר גם בדרמ"ת, ראיה זה לא נתקבלה אצלי שהרי היוצא לדרך לא התירו אלא בעונה הסמוכה לוסתה אבל אם הוסת קבוע לרגע מכוונת ממש לא שמענו שיהי מותר ביוצא לדרך לשמש ברגע הוסת, (וכמו שכתב הפלתי בעצמו לעיל בסי' קפ"ד) וכל זה אני אומר לרווחא דמילתא אבל באמת בלא"ה אין צריך שום תשובה על ראיה זו שעיקר טעם ההיתר ביוצא לדרך הוא מפני שהאשה משתוקקת לבעלה ולכן חייב למלאות חשקה להרבות ולהגדיל האהבה ביניהם, ובהחזקה לראות דם מח"ת

רפה. ס"ק ל"ה. רפ"ו. סימן מ"ג. רפ"ו. ס"ק מ"ח. רפ"ח. ס"ק י"ד. רפ"ט. ת' יו"ד סימן צ"ה. רצ"ו. י"א ע"ב. רצ"א. ס"ב ע"ב. רצ"ב. תלמידו של הנו"ב תשו' שס"א. רצ"ג. סימן מ"ו. רצ"ד. נדה ס' ע"א. רצ"ה. ס"ו ע"א. רצ"ו. עמוד קי"ז. רצ"ז. הפלתי ציין דכן הוא דעת התוס' ומה מוכיח כדברי הב"י, הנה הבעלי התוס' היו לומדים כל היום וכל הלילה עיין בסמ"ג מצות ל"ת (סימן ס"ה) ד"ה והקושר תלמידי חכמים בצרפת לא היו חולצים מנעליהם אלא בליל שבת לפי שלומדים בכל הלילות של חול ושוכבים מעט בלבושיהם ע"כ. והריב"ש כותב בתשו' (סימן שי"ט - סימן שי"ד) המאור הגדול רבינו שלמה זצ"ל (רש"י) גלה עמוקות התלמוד מני חשך לא עממוהו סתום ובזולת פרושו היה כדברי הספר החתום (ובהקדמה לצדה לדרך כתב כי אלמלא הוא נשתכחה דרך הבבלי מישראל) והמאור השני רבינו יעקב איש תם אשר כמוהו בפלפול לא

סק"ג

עיינן בשו"ע של הרב התניא יצ"ח, ועיינן בגליון מהרש"א (אות ל') שהביא מוקנו הגאון בעל משנת דרע"ק שכתב דקושית הש"ך מעיקרא ליתא דשאני התם בוסת הגוף דחוששת רק לפעם ראשון ואם פסקה חדא זימנא ולא ראתה שוב אינה חוששת משא"כ כאן ברואה דם מחמת תשמיש אם אתה רוצה לחוש לתשמיש לחוד א"כ אתה אסורה עליו עולמית שהרי אסורה לשמש והיכן מצינו אשה שתקבע וסת בפעם אחת וא"כ יותר הו"ל להש"ך לחלק כן דדוקא באופן שאין הנידון לענין לאסורה על בעלה חוששין לוסת שאינו קבוע ריטז ומה שכתב הש"ך לתרץ אינו מספיק לדעת הטור והרשב"א שפסקו לקמן (בסי' קפ"ט) דיש לחוש לקפיצה לתודיה אף בפעם אחת וצע"ג.

דכיון דאין אנו בקיאים במראות דמים הוי ספק חסרון ידיעה ולא נידון כספק והאו"ז יכול לסבור דהוי ספק חסרון ידיעה אבל להלכה אנו לא קי"ל כן.]

ובעיקר הדבר עיינן ברשב"א בח"ל גדה ובתשו' ש"י ובתורת הבית הארוך ס"ל דמחמת וסת הוא ועיינן בתוס' גדה ד"ה ונאמנת וכן כתב בשו"ת נו"ב הנ"ל (ושם בת' סי' פ"ח וסי' צ"ג וסי' צ"ד), ובתשו' ח"ס יו"ד ש"ה ודלא כחור"ד (סק"ג) ועיינן צמח צדק השני יו"ד ש"ו אלא אי דינו כוסת שהוא כמו אכילת שום כן דעת התוס' הנ"ל ובש"ך ש"י שהר"ו כוסת כמו קפיצה.

ס"ב י"ד

שני תירוצים בתוס' איזה מהם עיקר לדינא תירוץ קיימתא או תירוץ בתרייתא

אי מקילין הרואה דם מחמת תשמיש לגבי וסתות

שני תירוצים בתוס' בתר איזה מהן נלך – אם בש"ס איכא שני תירוצים, מבואר במס' ע"ז ש"ח, וכן ברא"ש שם דבאיכא דאמרי בש"ס פסקינן כאיכא דאמרי, וכן נקט הר"ף, ועיינן בכס"מ ש"ט דכשיש שני לישני בש"ס לישנא בתרא עיקר וכן מבואר בפוסקים גם בדברי התוס' שכשיש שני תירוצים בתוס', תירוץ בתרא עיקר, ומ"מ שאני הכא דיש פירכא עליה יש להעדיף תירוץ קמייתא. (וגם בדיבור יש שקלא וטריא בחו"ל אי תפוס לשון ראשון או תפוס לשון אחרון).

והנה כתב הפלתי דיש להקל בוסתות של רואה דם מחמת תשמיש ועיינן בנו"ב קמא יו"ד ש דכיון דעכ"פ עיקר הספק הוא דאורייתא דאתה מסתפק על הדם אם הוא מהמקור ודם טמא או מן הצדדים ודם טהור ואף שלענין וסתות שוב הוי מדרבנן מ"מ כיון שעיקר הספק הוא דאורייתא אמרינן להחמיר וכמו שכתב הש"ך ש"ה ועיינן גם בדברי חיים ח"ב יו"ד ש"ב, ובה נתיישב למה כתבו האחרונים להקל מטעם ספק ספיקא ולא מטעם ספק דרבנן לקולא וע"ז ענו ואמרו דאהכ"נ דיש רוב שאינן רואות דם ומ"מ יש רוב לעומת זה דרוב נשים רואות דמים מן המקור וכמו שכתב הראב"ד בבעלי הנפש (ולא כדברי הרז"ה בסלע המחלוקת שם) וא"כ נשאר ספק וע"ז כתב דהוי ספק דרבנן שנוול בתורה ונתגלגל לדרבנן.

בדברי הרמ"א דדוקא כשיש צער וכאב סמכינן אדם בתולים

לשון הפלתי, "יהיה האיך שיהיה לדינא אין לזו מדברי רמ"א דצריך להרגיש כאב וצער" ע"כ והנה מקור דברי הרמ"א הוא בתשו' מהר"ם פדאוה ש"י, שראוי למורה לדרוש ע"פ נשים שאם אין לה צער כלל בבתולים והיא כשאר כל הנשים א"כ נראה שהמכה נתרפאה ואין לתלות עוד בדם בתולים ע"כ.

[ובשו"ת מהר"ח או"ז ש"י כתב דיש ס"ס שמא אינו מה' דמים הטמאים ואת"ל שהן מאלו החמשה שמא מן הצדדים בא עיי"ש ובאמת דאין אנו יכולין להשתמש בזה לס"ס

נהיה מאחר שהתלמוד נחתם תלמוד ערוך בפיו ושגור סיני ועוקר הרים וטוחנן זה בזה מפלפלו ועומק שכלו ורוחב בינתו כל חלב הן גור יגור... כי בימי עדין לא נעשו חבורין על התלמוד כי אם מעט מזעיר כגון שאלתות ובה"ג ופר"ח ורש"י ז"ל וגם באלו אין שום חידוש על הכתוב בתלמוד כי אם באור ומעט תוס'. אמת דהמהר"ל מפראג בנתיבות העולם (נתיב התורה) כתב ועתה אין להם מאומה בידם והכל בשביל שלמודם תוספות דבר שהוא הוספה וכי לא היה טוב שיקנה גוף התלמוד קודם והכל בשביל שנדפסו התוספות אצל הגמרא ואילו נדפסו פסקי הרא"ש ושאר חידושים שחברו האחרונים אצל הגמ"ה היו לומדים הכל על שיטת ההלכה עיי"ש. ועיינן בספר חסידים כתב רבינו יהודה החסיד ואם יש לו תוספות ואין לרב אחר ותוספות לא יאמר לא שאיל לו ויבואו תלמידיו לפני ללמוד עיי"ש. ועיינן בדברי הרמב"ן בהקדמה לקונטרס דיני דגרמי כתב וחכמי הצרפתים (בעלי התוס') הם המורים הם המלמדים הם המגלים לנו כל נטמן ע"ש. רצתה. כאן סעיף ל"ט. רצתה. וכמו ש' הטו"ז ס"ק ט"ז. ש. סימן מ"ג ז"ה מטיבותיה. שא. סימן ק"ו כללי ס"ס כלל י"ט. שב. סימן ע"ט. שג. סימן קי"ב. שד. סימן תתל"ט. שה. סימן קנ"ג וסימן קע"ה. שו. סימן ק"כ אות ד'. שז. ס"ק ל"ה. שח. ז' ע"א. שט. פ"ד מהל' ביאת מקדש הל' י"ג. שי. בסימן י' הובא בד"מ אות י'.

סימן לחלק בין אם דם בתולים או לא אם יוצא מעט דם לבין שופעת הרבה דם

המשאת בנימין בתוך דבריו מוכיח סברא לחלק אם שופעת דם רב דנראה דדם נדה הוא או אם יוצא מעט מעט דמוכיה דדם בתולים נינהו אולם מסיים המשאת בנימין דדבר זה נראה לי להלכה ולא למעשה כי קשה בעיני להתיר איסור דאורייתא מסברא דנפשיה.

אם מחזקינן לעולם בדם בתולים או רק עד שנה

בס"ט שייח הביא מה שכתב המחבר דלעולם מחזקינן שהם מדם בתולים עיי"ש, והעיר עליו מדברי הרמב"ם ש"ט דנותנין לה רק שנה עיי"ש, וכן הכריע הערוך השלחן שכ' דדעת המחבר הוא רק לשנה.

אם לא בדקה פעם אחת שוב אינה תולה בדם בתולים

עייין בחו"ד בביאורים שכ"א דאם לא בדקה פעם אחת שוב אינה תולה בדם בתולים וכדמשמע מגמ' נדה שכ"ב דאמרינן התם דאינה צריכה לבדוק אחר תשמיש, וקשה שהרי יש לה לבדוק מחשש שמא פסקה שאו אינה תולה בדם בתולים אלא ודאי שאם אינה בודקת אינה תולה וא"כ הבדיקה היא לתקנתא דידה ומשום זה לא שייך לחייבה בבדיקה עיי"ש, ועייין במהרש"א שהקשה כן עיי"ש מה שכתב לתרץ, ובשו"ת בית שלמה אבעה"ז שכ"ג דוחה דברי החו"ד לפי מהרש"א הנ"ל, ועייין עוד במהר"ם שיק יו"ד שכ"ד וכן בתוס' הרא"ש הקשה כן עיי"ש.

כתב החו"ד שאם התשמיש הראשון היתה בלי דם שוב אינה תולה בדם בתולים דקיי"ל כר"ח בנדה שכה שאם בעל ולא מצא דם חזור ובעל ומצא דם טמאה דאי הוי דם בתולים מעיקרא הוי אתי עיי"ש.

דעייין בשו"ת בית שלמה שכ"ו הקשה על החו"ד דיש לחלק בין רואה דם מחמת תשמיש לדם בתולים דזה איסורו איסור עולם וזה איסורו רק לשעה.

בקושית הפלתי

בקושית הכרתי כתב בשו"ת ד"ח יו"ד שכ"ו דאף דבלא נשתנו תוך הזמן טהורה אחר הזמן מ"מ בעי בדיקה עיי"ש בכל התשו'.

אמנם דעת הב"ח דדברי מהר"ם פארוזה סברת עצמו בלי שום ראייה להחמיר, ואין לעגן האשה בשביל זה שאין לה צער, וכמו שכתב כיוצא בזה הרא"ש על דברי הראב"ד לגבי בדיקת שופרת שאין לנו אלא מה שנאמר בגמ', אם אדם חשוב שמרוב ענותנותו אינו רוצה לסמוך על עצמו ינהג מדת פרישותו לעצמו, אבל לא ניתן להכתב בספר להורות בו לדורות הבאים ולהחמיר מדעתו אם לא שיביא להחמיר בלי ראיות ברורות מן התלמוד ע"כ, ובתשו' הוסיף ידו שנית שיי' והביא דברי הראשונים שכתבו שאין לך מכה גדולה יותר ממכת דם בתולים, וכמו דקיי"ל במכה שאם יש לה מכה תולה במכתה אפי' רואה דם מחמת תשמיש הרבה פעמים בלי הרגשת צער באותן הזמנים, הוא הדין לגבי דם בתולים אמרינן כן דכיון דרוב נשים אינם רואות מחמת תשמיש ומיעוט דמיעוטא הן שרואות שפיר תלינן בדם בתולים, ובפרט דיש כאן ס"ס דשמא מן הצדדין הן ע"כ. ובשו"ת רבינו חיים הכהן רפפורט ש"ב כתב, דאע"פ דהב"ח יחיד מ"מ כיון דבכה"ג חשיב מקום עיגון יש לצרפו לספק נוסף להקל היכא דבעינן. [ועייין מה שכתבנו בקובץ קונטרסים משנה תורה על עגונות ריש ס"י י"ז למה התירו חכמים יותר במקום עיגון].

דברי הטו"ז על הב"ח הנ"ל

עייין בטו"ז ש"ג שהעיר על הב"י מדברי הגמ' שחילקו בין לא הגיע זמנה לראות לבין הגיע זמנה לראות וראתה בבית אביה קודם נשואין שאפי' לדין המשנה יש לה רק בעילת מצוה ואח"כ נגמרו בתוליה ומנא לן לומר דדם בתולים היא אם אין ידים מוכיחות של צער וכאב, ולכן יש לפרש דברי הב"י שכתב אלא דמסתפינא להתיר אא"כ יהיו ידים מוכיחות שהוא דם בתולים מפני שהרגיש במה שכתבנו דבעינן הוכחה ולכך בעינן ידים מוכיחות של צער וכאב ואחריו נמשך הרמ"א ודלא כמו שכ' הב"ח עיי"ש, וכן משמע מדברי הש"ך ש"ד.

דברי הנודע ביהודה בדין הנ"ל

דעייין נו"ב ת' יו"ד ש"ט דאם לא היה לה צער קשה להקל נגד הרמ"א ולסמוך על הב"ח, וכן כתב בחלקת מחוקק אבעה"ז ש"ט, ובב"ש ש"ז, דתלינן הדם שרואה בדם בתולים רק כשהיה לה צער ואם אח"כ ראתה ג"פ בלא צער אין לתלות בדם בתולים היינו דבעינן שתעבור ג' פעמים בלי הרגשת צער עיי"ש.

שיא. בסימן פ"ג. שיב. יו"ד סימן ל"ג. שיג. ס"ק י"ז. שיד. ס"ק ל"ז. שטז. סימן צ"ב. שטז. סימן קי"ז סק"ד. ש"ז. ש"ט. סק"ד. ש"ח. ס"ק כ"ט. שיט. בפ"ה מהל' איסור' ב' הל' כ"א. שכ. ס"ק צ"ב. שכא. ס"ק כ"ה. שכב. י"א. שכג. סימן ס"ב. שכד. סימן קס"ט. שכה. ס"ד ע"ב. שכו. אבעה"ז סימן ס"ח. שכז. סימן ל"א.

סימן קפח

סק"ב

המנעם שהוסיף הטור ולא היתה פוסקת מלראות כ"ז שהי' החתיכה בבית הרחם עיין בשו"ת בית שערים יו"ד * שציין לדברי הב"ח בס' קפ"ח שהקשה אם לא בדקה עצמה בשעת נפילת החתיכה שלא הי' דם נחוש שמא ראתה או גם דם נדות בלי חתיכה רק דם להדי' מן המקור עיי"ש ולק"מ דהרי במעיל צדקה הקשה אמאי לא נתלה במכה רבה כזאת שיצא דם הרבה מקרעיו וא"כ י"ל דודאי בשעת קריעה נפילה אפי' איכא דם להדיא תלינן במכה גדולה כזו וטהורה דהוי כידועת בוודאי שמכתה מוציאה דם ^ג אבל מה שרואה אח"כ הוי כאינה יודעת בוודאי שמכתה מוציאה דם ואפשר כיון דלא שליט ביה אוירא הדרא בריא מקום הקריעה ואינו מוציא דם ולכן הוסיף לשון ולא היתה פוסקת מלראות והוי כידועת ודאי שמכתה מוציאה דם ושפיר תלינן שהדם נמשך מהחתיכות, ועיין ח"ס ^ג ולפ"ו אפשר דהר"ש ס"ל דלא בעי' שידועת בוודאי שמכתה מוציאה דם ולכן לא כתב הוספה זה.

מוציאה דם ודאי תלינן שהדם בא מן המכה ולא דם מקור שהוא דם נדות כלל ולא מיבעיא שלא בשעת וסתה דודאי מוקמינן אחזקה שאין כאן דם נדות במקור כלל אלא אפי' בשעת וסתה יש לדון כיון דוסתות דרבנן ומכה ודאי מוציאה דם מוקמינן אחזקה שאין כאן דם נדות וכן באשה שאין לה וסת, ועיין ש"ך ^א אבל שהחתיכות ג"כ הוא חתיכות מקור ודם נדה הוא והתורה טהרתו לפי שאין דרכה של אשה מה לי אם נאמר שהוא מחתיכות מקור זה שהוא בבית הרחם או שהוא מחתיכות מקור קידושין ^א ד"ה קידשה והיינו שכתב הב"י הנפ"מ במכה שבצדדין פירוש בצדדי המקור אבל הכא שהמכה היתה במקור עצמו פירוש שהחתיכות מקור הוא המכה איכא לומר דמטמא לה וכסברא הנ"ל, ועיין כעין פירוש זה במהר"ם לולבין ^ח עיי"ש.

נאמנת הרופאים עיין ח"ס ^ט ד"ה גם מה שאומר הרופא ועיין גם בס' קנ"ח.

ועיין תשו' ח"ס יו"ד סי' קמ"ה ובס' קע"א ובס' קע"ג.

עיין תשו' דברי חיים ^י שהביא דברי מהר"ם וח"צ הנ"ל והקשה עליו מדברי רש"י שמפורש להדיא דמכה מעלייתא היתה ועיי"ש מה שכתב לדרכו.

ובעינין קושית הרא"ש י"ל דבשיעור נימוח דנו בגמ' אי בעינן מעל"ע או לא ולהלכה קיי"ל לחומרא דבגמ' עלתה לן בתיקו ולפ"ז יש לומר דהני מילי בלי אמירת רופאים אבל בצירוף אמירת רופאים לא בעינן מעת לעת וזה שאמר לשאול לרופאים ואח"כ תטיל למים.

עיין בישועות יעקב כאן מה שכתב לתרץ קושית הרא"ש מהירושלמי ועיין ערוך לנר דאין ראייה מהירושלמי אבל האשכול שפיר מביא ראייה מהירושלמי וכהבנת הש"ך.

דוקא חכם פוסק על מראות ולא הנשים על בדיקות עצמן **עיין** בחכם צבי ^א אין בנות ישראל מורות לעצמן אלא חכם הבקי בדינים אלו עיי"ש, וכן כתב בס"ט כאן ^ב ובקיצור שו"ע ^ג איתא וכל אשה שמצאה איזה כתם אפילו אינו אדום ממש אלא שאינו לבן ממש צריכה לעשות שאלת חכם ע"כ.

סק"ג

בקרשית הב"י על הרא"ש דגם בחתיכה קטנה אמרינן אין פתיחת הקבר בלי דם ועיין בשו"ת בית שערים יו"ד.

ועיין בב"ח שם שכתב על תי' הב"ח ועיין ב"י סוף סימן קפ"ח ומיהו שיעורא בשפופרת גופיה לא אתפרש לן אם עברה או דק הלכך אולינן לחומרא ולא מטהרינן אלא בשיעור שפופרת דק שבדקים עיי"ש.

סק"ה

הד"מ הקשה על הב"י דאם המכה במקור עצמו איכא למימר דטמאה לה הא מבואר בס' קפ"ז דאף אם המכה במקור תליה בה כשידוע שהמכה מוציאה דם וא"כ גם כן למה לא נתלה הדם בחתיכות וכו', וכתב בשו"ת בית שערים יו"ד ^ה דסברת הב"י הוא דודאי אם יש מכה בצדדי המקור וידעינן שהמכה

א. סימן רנ"ב. ב. ועיין סימן קפ"ז. ג. סימן קמ"ה. ד. סימן רנ"ב. ה. סימן רנ"ב. ו. סימן קפ"ז ס"ק כ' כ"א כ"ב. ז. ע"ט. ח. סימן קי"א. ט. סימן קנ"ג. י. ח"ב סימן ע"ב. יא. פרק ב' משנה א'. יב. פ"ק דנדרים. יג. בליקוטי מהרי"ל

ענין הידור במצות

הנה ראש חכמי אשכנז, המהרי"ל ז"ל כתב " לתרץ סתירת הכתובים, כתיב אשרי אדם מפתח תמיד, וכתיב משמועה רעה לא יירא, והסביר הכוונה מפתח היינו שיפתח ויחדר לבו בעד לקיים מצות ה' לעשותה כתיקונה, ואז משמועה רעה לא יירא עיי"ש. ודבר זה יובן על פי מה שכתב חז"ל מהראשונים החסיד המפורסם רבינו יונה בספר שערי העבודה " דמה שאמרו חכמינו זכרונם לברכה לא ניתנה תורה למלאכי השרת, היינו דוקא המון עם, אבל הצדיק העובד את השם יתברך שמו ויתעלה דומה למלאך ה' צבאות ועושה המצות בשלימות עיי"ש, ולפי זה אתי שפיר הצדיק מפתח תמיד לקיים מצות ה' כיון שהמצוה שעושה עושה אותה בשלימות. ובוה יובן דברי חז"ל שאמרו אם הרב דומה למלאך ה' צבאות תורה יבקשו מפיהו, ונתקשו המפרשים וכי מניין לו היאך נראה מלאך, אלא הכוונה כהנ"ל דאם התלמיד רואה אצל רבו שעובד את השי"ת ומקיים מצותו כמו מלאך ה' צבאות ולא כעבודת בני אדם תורה יבקשו מפיהו, וכן כתב הרמח"ל במסילת ישראלים " עיקר החסידות להרחיב קיום המצות כל מה דאפשר עיי"ש.

ומזה יש ללמוד עד היכן הדברים מגיעים גדול הענין של זהירות והידור בעשיית וקיום מצות ה', עד שאמרו דאף על גב דשכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הני מילי בקיום מצוה כפשוטו כדרך בני אדם, אבל אם מקיים המצוה בהידור ובדקדוק גדול כראוי למלאכי השרת אזי יש לו שכר גם בהאי עלמא דמקיים מצוה באופן כזה גדול וחשוב לפני המקום ברוך הוא. וכפי שגילה לנו מעט מהרבה בהבנת הענין הבני יששכר דמי שמקיים מצות ה' בדקדוק יתירה יותר ממה שהרין מחייב מאירים רמ"ח איברי נפשו המקיפים בלי גבול, מה שאין כן המקיים מצות במצות אנשים מלומדה אזי אינו מאיר בנפשו המצוה רק בגבול עיי"ש.

ועד הנה הדברים אמורים בקיום המצות בזהירות, אבל מרצון וחשק של האדם העושה והמקיים המצוה אשר נפשו משתוקק מרוב אהבת ה' לעשותה כן, וזאת נקראת הידור מצוה, לא כן המקיים מצוה עם חומרות אשר הוא כעול עליו ואינו מקיים המצוה רק שחושש לשיטה אחת שהוא מרגיש בשעת קיומו מר שזה היפך רצון התורה, כמו שנאמר תחת אשר עבדת את ה' אלקיך בשמחה, וזה חילוק דק בין הידור מצוה לבין

יש להקל בהלכות נדה דלעומת זה עון ש"ז לבטלה עונו גדול

עייך בשו"ת דבר שמואל שכתב בדורות הללו ראוי להקל בכל מה דאפשר לבל יכשל הבעל בהוצאת זרע לבטלה שגורם אריכות הגלות עיי"ש יד.

ואעתיק כאן מה שכתבנו במקום אחר בענין הידורים וחומרות במצות ואיסורי תורה

ובהקדם לפרש דברי התנא במסכת אבות טו "רבי אומר איזו היא דרך ישרה שיבור לו האדם" וכו'. דכדי להשיג ולדעת ולבחור בדרך האמת לא ללכת ימין ולא ללכת שמאל אלא בדרך האמצע שהוא הוא הדרך הישרה אי אפשר להגיע ללכת בדרך המסילה הזאת רק על ידי קבלה ומסורה מרבו שהוא קיבל מרבו עד משה רבינו מסיני, וזה שאמר התנא רבי אומר איזוהו דרך ישרה דרך רבו מובהק יכול להדריך אותו על הדרך הישרה. והוא מיד אחר שגמר פרק א' שהולך ומונה דור אחר דור שקבלו המסורה מפי משה רבינו. ולכן תורה איקרי דרך והוא הוא הדרך שמביא מרגוע לנפש כמו שאמר הנביא ירמיהו י"ט ס"ו.

ודע שאף שמחשבת המון הוא דמי שאינו הולך בדרך הישרה אינו עובר עון או חטא רק תועה בדרך קצת, אבל גילה לנו המורה דרך הגדול בעל מהר"ל בחידושי אגדות טו דמי שאינו הולך בדרך הישרה מקרי רשע.

וזה לשונו על דברי הגמרא אמר שמואל כל הנודר, היינו שנודר נדר אף על פי שמקיים הנדר "נקרא רשע". ופירוש כי אין ענין הרשע רק היציאה מן הישר שזה ענין הרשע, והנודר אף שמקיימו הוא יוצא מן הישר לאסור על נפשו דבר שהוא מותר מצד עצמו, כי התורה הוא הישר מעצמו, וזה שאוסר לאסור על נפשו דבר מצד עצמו מה שלא אסרה תורה, וכל דבר יציאה מן הישר נקרא רשע, עד כאן דבריו. היוצא לן להבין מתוך דבריו הקדושים עד כמה גדול ההליכה בדרך הישרה הזאת ללמוד ולקבלו מפי מורה אמת, והנוטה מדרך הישרה מקרי רשע רח"ל. והנה כן נצטוינו מפי הבורא עולם ללכת בדרך הישר לא לצד ימין ולא לצד שמאל וזה מה שאמרו חז"ל מה הוא אפיקורס דאומר על רבנו מעולם לא שרו לו עורבא ולא אסרו לו דבר המותר ע"כ.

ירש הלכות הגדה של פסח. יד. אות נ"א. טו. פרק י"ח. טז. בספרו אגרא דכלה פרשת בשלח. יז. חלק ראשון פרק בית חכמה. יח. הובא דבריו ביר"ד סימן קפ"ד. יט. בעל מח"ס מעשי מלך על הרמב"ם. כ. סימן קל"ט.

חומרות במצוה. וידוע מה שאמר הצדיק ר' פנחס מקארין ש'עיקר לא להחמיר חומרות יותר מהשלחן ערוך, כי החומרות הם מסטרא דדינא הויך מחומרות בפסח עיי"ש.

זהירות ותקנת שהחמירו בהמשך הדורות

השל"ה הקדוש כ"א נותן טעם להסביר במה שאנחנו רואים שבהמשך הדורות החומרות מתפשטות היינו שבכל דור ודור נתרבו החומרות על ידי תכמים שתקנו בכל הדורות, והענין בזה דכל שיש יותר התפשטות וזהמת הנהש צריך יותר לגדרים והתפשטות וזהמת הדור ויוצא יותר מן הכוח אל הפועל צריך להתפשטות יותר איסורים, ואילו היה בזמן מתן תורה התפשטות של וזהמת הנחש גדול כל כך היה כבר התורה כותבת חומרא זו, ולכן החמורות הן מן התורה עיי"ש. והנה הדברים נוקבים ויורדים ללב האדם להבין הענין שיש חומרא בדבר מה שנתקבלו בתפוצות ישראל כעין חלק ממצות התורה, דע שכוחו כתורה וכפי שהזהיר השל"ה, ומשל למה הדבר דומה למי שיאמר שאינו מתפלל רק כמו שהתפללו לפני אנשי כנסת הגדולה או אפילו אחר תקנת התפילה אבל אין אני מתפלל שאר התפלה בוודאי אין הדעת סובלתו, ותפלה מקרי מי שמתפלל מראשית הסידור ועד אחר עלינו, כן הוא בשאר הנהגות וכפי הנ"ל.

אמנם מצינו שהגאון הרדב"ז כ"ב כתב גם להכמים שבדורו בענין זהירות יתירה בדין פרישה סמוך לוסתה אם ראוי להחמיר בה, כתב איני רואה לחדש על ישראל מה שלא החמירו הראשונים והלואי שישמרו מה שהוטל עליהם, דתפסת מרובה לא תפסת ולא ישרא בידם לא זה ולא זה עיי"ש, הרי אף במקום שיש התפשטות וזהמת הנחש והיה סברא אולי להחמיר מכל מקום חששו שמא החומרא הזה יעקור מה ששמרו עד עצם היום הזה, ולכן אם חכמים כבר תקנו איזה חומרא בוודאי שזה לא יפגע בעיקר קיום המצות, ודבר זה להבחין אי אפשר רק לגדולי תורה והיראה אשר קבלו מסורות אבות ושימוש מפי רבם מדור דור עד קבלת תורה מסיני.

ומתוך הדברים הנזכרים יש לנו מקור נאמן לדברי הגאון הצדיק בעל מחנה חיים שכתב על שאלת תלמידו כ"ב בענין לאסור לאכול איזה סוג מאכל, וזה לשונו אל תאמין שיותר לאסור קל להוציא איסורים חדשים מהתירים חדשים, דאיסור חדש אחריות גדול הוא, ובפרט שהמון עם רגילים בו והוא להם כהיתר גמור ועל ידי ההרגל נעשה להם כטבע שני,

ובאמת אם הוא נעשה להם כטבע קשה מאד למנוע מהרגלותו, ואם נעשה על זה איסור והם מתוך הרגלותם יעברו עליו א"כ יעבור גם על איסורים אחרים, ועבירה גוררת עבירה, ואין יכול לראות מה יהיה בסופו חד ושלוש. דברים כאלו מגלה טפח ומכסה טפחיים, כל אדם רשאי להחמיר על עצמו אמנם לאסור על אחרים הוא דבר אחר ע"כ. ודבריו נדפסים בספר אגרת שלו הנקרא קן סופרים כ"ד הרי דהסביר עד היכן חומר הדבר לעשות גזירות לרבים ולאסור בדבר שאין איסור ברור, ועל זה ראוי לומר חכמים הם להרע לעשות גזירות אבל להטיב לא ידעו לבטל היצו"ר מזה (שכבר אמרו כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו) קשה למצוא.

וזה לשון כ"ק אבי מאו"ג שליט"א לפרש דברי חכמינו זכרונם לברכה במסכת פסחים כ"ד חבורה שכולה גרים לא יעשו חבורה להקריב קרבן פסח, והסביר רש"י משום שאינן בני תורה, והקשה במשנה הלכות כ"ד דהול"ל חבורה שכולה ע"ה, ומרגלא בפי לומר דחבורה שכולם גרים אין להם מסורות וקבלה והם אינם בני תורה, וידקדקו אחר דקדוקים ויביאו הפסח לבית הפסול או שבין כך ובין כך יעבור חצות ויפסל, מה שאין כן חבורה שכולם עמי הארצות הגם שאינם בני תורה מכל מקום יש להם קבלת אבות שכבר אכלו פסחים עם אבותיהם וקבלו מהן כדת מה לעשות, ואם יעמוד אחד שירצה להחמיר ולפסול את הפסח שלא כדין או יגידו לו שכן קבלנו ממסורת אבות.

ובזה יש ליישב נמי קושיית התוספות דגרים מדקדקים יותר, ובכל מקום משמע דאין מדקדקים. ולהנ"ל אתי שפיר דאין הכוונה שהם מדקדקים יותר מישראל אלא שאין להם קבלת אבות וידקדקו בדקדוקי חנם עיי"ש.

ויתבאר לנו בזה עוד דבריו במשנה הלכות כ"ד באחד שהוציא לאור עולם כרוז דיש מצות עשה מפני שיבה תקום גם בנסיעה בדרכים, ובאמת לדינא טעה דהרי קיימא לן בדרכים ליכא דין קימה והידור, וכתב דהכותב הכרוז טעה טעות גדול אף כי כוונתו רצויה, אבל כן לא יעשה כשרוצים לפרסם ברבים להסיר מכשול צריך לברר הדבר מאד שלא יביא מכשול עוד יותר עכ"ד. והנה בהשקפה ראשונה יכול עין הקורא לומר מה לי אם אמר דדין תורה הוא הרי איסור בוודאי דליכא לקום בדרך. אמנם לפי הנ"ל הדבר יובן דדי לך מה שאסרו תורה או חז"ל ובפרט לתלות דבר שהוא בדין תורה אינו ראוי, וכבר כתב לך רבינו משה בספרו די החזקה כ"ה האומר על בשר עוף

כא. צ"א ע"ב. כב. פסחים. כג. חלק ו' סימן ק"ס. כד. פרק ב' מהלכות ממרים הלכה ט'. כה. שאילת יעב"ץ ח"ב סימן ק"נ. כו. סימן תנ"ג. כז. סימן קפ"ז. כח. סוף פרק ה' דתרומות.

זכות על המקומות ההם, וא"ל שהיה אפשר לעשות מקוה על ידי מעיין שזה הידור במקום מכל מקום לא חשו גאונים קדמונים לזה, ומי שרוצה להחמיר לעצמו יכול להחמיר עי"ש.

זמזה יש ללמוד לכל הנ"ל להבין עד כמה קשה כוח התומרא להחמיר על כלל ישראל, ובספר משנה הלכות האריך בזה להביא מתשובת הרמ"א לו וחלק ניכר מן המראי מקומות הנזכרים לעיל^ל. והוסיף בזה לפרש דברי רבינו יונה^ל את אשר טהרת טמאתי ואת אשר טמאת התרתי, והקושיא מפורסמת תינה את אשר טמאת התרתי אבל את אשר טהרת טמאתי מה חסרון יש הרי אדרבא החמיר, אבל לפי הנ"ל שפיר מוסבר העון הנ"ל.

רעוד כתב וזהו מה שנאמר בתורה לא תוסיפו ולא תגרעו, והוא לא תוסיפו בשביל שלא תגרעו, דהא בהא תליא, דכל המוסיף גורע, כי תורת ה' תמימה, ודי לך מה שאסרה תורה. הכלל דחם ושלום אין לנו רשות לאסור שום דבר רק מה שאסרה התורה אם לא היכי שעשו חז"ל סייג וגדר בגזירה דרבנן, וגם הא דוקא כשקבלו עליהם כל ישראל, ומטעם זה אם רוב הציבור אינם יכולים לעמוד או לא נתקבלה אצל רוב ישראל נתבטלה הגזירה. ולכן מסיים ומן האי טעמא רע המעשה אשר ראינו בוּמָן האחרון אשר כל אחד ואחד נשא נפשו בכפו לחפש בתר איסורין לאסור על כלל ישראל דברים המותרים ושנהגו בהם קדמונינו להיתרא ואומרים אכשור דרא ולא ראינו כן אצל רבותינו.

ובח"ד יט כתב ג"כ כעין זה, ובאמת רע עלי המעשה הזה אשר בוּמָנים אחרונים יצאו מחפשי מומין לחפש בתר איסורים ולאסור על כלל ישראל דברים המותרים ושנהגו בהם קדמונינו להיתרא ואומרים אכשור דרא ולא ראינו כן אצל רבותינו עי"ש שהביא עוד כמה ראיות בזה, ע"כ. ומסיים התשובה^מ ומעתה תלמידי אהודי תגורו הרבך על ירך ואל תתחבר להולכי חשך לפסוק הלכות כפי מה שנראה להם ולגבב חומרות ואיסורים שלא שערום אבותינו, אלא תייגע עצמך בכל הספק לברר האמת בכתא דהיתרא על פי התורה הקדושה או שתשאל למורה הוראה אמת צדיק ועניו אשר כל כוונתו לשם שמים על פי התורה אשר יורוך לא תטה ימין ושמאל וה"ל לא להקל ולא להחמיר על תורת משה רבינו ע"ה. (ובענין כחא דהיתרא עוד נרחיב במקום אחר א"ה).

בחלב שאיסורו דרבנן שאיסורו מן התורה עובר בלאו של לא תוסיפו.

וכן כתב היעב"ץ בספרו^ט וזה לשונו, ואשר זכרת מחומרי האשכנזים שנהגים בה יותר מגופי תורה, הלא על זה ועל כיוצא בזה קמצווחנא עלייהו בבי מדרשא בכמה מחבורי ביתר במור וקציעה אר"ח^ל וכן בעליית דרך ארץ ושאר מקומות לא מנעתי עצמי מלעודר נרדמים השקועים בשנית ההרגל האכזרי קשה הסרה עד בלתי שמים לא יקיצו, והיא היתה בעוכרם ודאי לגרום על ידי כך מכשולות בגופי אסורי תורה החמורים, וכן הוא בכל דבר, כמו שכתבו ז"ל האוסר את המותר סופו להתיר את האסור, באמת ערוון עיני לבות תופשי התורה היא שנתקיים בעונותינו הרבים ואבדה חכמת חכמיו, ואמסר עלמא ביד טפשאי האינדנא, ויפה אמר רב אחד הפסד גדול הוא שלא נכתבו עשרת הדברות בפנקס שלכם עי"ש.

וכן יש לזוהר שלא לפרסם חומרא בספר שפוסק מזה פסקי הלכה, וכמו שכתב הב"ח יו"ד לא שאין לחוש לחומרת המהר"ם פאדווה, ולכן אין לכתוב דבריו בספר לדורות הבאים דהוא לכל המון אם לא שיש לו ראיות ברורות מן התלמוד.

ומקור דבריהם הוא על פי הירושלמי^{יב} אמר רבי לעזר כשם שאסור לטהר את הטמא כך אסור לטמא את הטהור, והסביר הפני משה שלא יאמר לא אטריח עצמי לעמוד על הדבר והואיל ומסופק אני אטמאנו שאסור לעשות כן עי"ש. וכבר אמרו ריש ביצה כחא דהיתרא עדיף, ולדין הדברים נאמרו שלא להחמיר במקום שאמרו להקל, וכן הביא הש"ך יורה דעה יג דברי הירושלמי הנ"ל והוסיף דאין להחמיר אפילו בשל עכו"ם ואפילו במקום שאין הפסד מפני שעל הרוב יש בו צד הקל במקום אחר מחמת שנאסר והוי חומרא דאתא לידי קולא, ואע"פ שלפי הגראה לא יבא מזה צד קולא אסור שאפשר שיתגלגל ויבוא קולא עד אחר מאה דברים, לפיכך אם הוצרך לאסור מחמת ספק או מחמת חומרא בזה שאין האיסור ברור כשמש צריך המורה לומר שאין האיסור ברור אלא שאנו מחוייבים להחמיר, וכל שכן אם המורה מתיר בשעת הדחק וכיוצא בו שיאמר לו כן ע"כ.

ועיין גם בתשובת חתם סופר^{יד} שכתב להשואל צדיק נשגב שרצה להגדיג חומרא במקואות, וכתב לו הח"ס ללמד

כט. סוף סימן רמ"ב בקיצור הנהגת איסור והיתר סק"ט. ל. סימן רי"ד. לא. בחלק ד' סימן ק"ה ובחלק ה' סימן ק"ד. לב. סימן נ"ג נ"ד. לג. ועיין תשובת הרא"ש כלל כ"א מענין עירוב. לד. בסדר וידוי שלו. לה. הנ"ל. לו. בח"ב הנ"ל. לו. סימן שס"ב. לה. ז. לפ. ל"ז ע"ב. מ. ועיין רמ"א יו"ד סימן קט"ו ועיין פתחי תשובה יו"ד סימן קט"ז סק"י ועיין שו"ת דברי חיים צאנז יו"ד ח"א סימן מ"ה אות ט"ו.

ועוד ידוע בשם צדיקים שאמרו רמז על תצדק הרבה, ובתפלה אמר רשב"ג ולמה אין מערבין בה דבש מפני שהתורה אמרה, אף שדבש הי' עושה ריח גדול כזה שלא היו יכולין לעמוד שם מפני ריחה והיה נתקדש שם שמים מכל מקום התורה אמרה, ולכן דוקא הקטורת מכפרת ומגין על כלל ישראל, משא"כ גרים קשים כספחת, וכמו שכתבו תוס' דמדקדקין במצות ומעוררין קטרוג על ישראל, ה' ישמרנו עכ"ל"ה.

וכל המחמיר לעצמו קדוש יאמר לו, כך שגור בפי הספרים, וראוי לדייק מה שאמרו חז"ל מתחסד עם קונו "קונו" דוקא ולא להיות מתחסד עם אחרים, וגם בדבר זה יש חילוק בין בצנעא לבפרהסיא, ועיין ספר חסידים ^{מא} וזה לשונו יש דברים אם נחמיר על האדם לא יעשה המצות כגון זה מעשה בחסיד אחד שלא היה רוצה ליגע בבשרו כשקורצתו כינה או פרעוש בשעה שתפילין עליו והיה חולץ תפלין ואח"כ נגע לקח המאכולות ורחץ ידיו ומניח תפילין וכשהיה חולץ לפני זקנים לא היה כופף קומתו כי אמר איך אשתחוה בעוד תפלין עליו, ועוד אמר איך אראה באשתי או אדבר עמה בעוד שם שמים עלי, ואמרו אחרים מאחר שצריכים התפילין כל כך פרישות לא נוכל לסבול ולא הניחו תפילין, אמרו לאותו חסיד הרי בטלת אותם מן המצות בחסידות שלך אם כן לך תשליך הרוק מחוטמך בעוד התפילין עליך אלא לא נתנה תורה למלאכי השרת, ועוד אם רצית להיות פרוש בהם לא היה לך לגלות לאחרים עיי"ש. הרי דגם המחמיר לעצמו צריך לדקדק להצניע התומרות שלו, וכן כתב החיד"א פתח עינים חולין ^{מב} בשם גדולים דאם גדול הדור רצה למנוע עצמו שלא לאכול דבר שהוא חומרא אינו יכול דכיון דכל מעשיו הם הלכה, וכיון שפורש עצמו יהיה הלכה עיי"ש, כן בעירוב ידוע מצדיקים שהחמירו על עצמם אם שאלו אותם למה אינו מטלטל ענהו אין חיוב לטלטל אבל לא אמרו דאסור לטלטל או שיש להחמיר. והנהגה זה הוי כהלכה למעשה, וכן ידוע סיפור מר' אברהם מטשכנוב שאירע פעם שתינוק הטיל מים ושפכו על המים רביעית מים כדי לבטל המי רגלים והביא אדם אחד עוד רביעית גער בו הצדיק ואמר אם מחמירים יותר מחז"ל הוי דרך מינות.

ובדרך צחות שמעתי מגדול אחד שהיה ידוע שהוא מחמיר גדול, פעם בסוכות שתה מים חוץ לסוכה, שאלו אותו אנשי שלומו למה אינו מדקדק, אמר הרי שתיית מים חוץ לסוכה הוא חומרא ואני איני מחמיר.

ועיין עוד גמרא חולין ^{מג} דבשר שהורה בה חכם לא יאכל משום דחיישינן שמא טעה ^{מד}.

ובשורת הרמ"א ^{מה} באיסור שנתערב ברוב היתר ונתבטל ברוב, שרצה השואל להחמיר על עצמו מחמת החומרא של בשר שהורה בו חכם "ואי משום שמחמיר על עצמו כאשר כתב מעכ"ת, כבר אמרו בירושלמי דנדרים ^{מו}, והלשון היא: 'לא דיין מה שאסרה לך התורה אלא שאתה מבקש לאסור עליך דברים אחרים' די לך במה שאסרה תורה, ואמרו גם כן ^{מז} הפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט' ומה שהביא מעכ"ת ראייה מיחזקאל 'שלא אכל מבהמה שהורה בה חכם', אינו דומה לנדון דידן, שמנהג פשוט בכל ישראל לאכול, ולית דחש ביה וליכא ביה ספיקא כלל, דאין להחמיר בזה" עיי"ש.

ובספר איסור והיתר ^{מח} כתב על דברי הרמב"ם בענין הי"ה טריפות: "ואין להוסיף על טריפות אלו כלל, שכל שאירע לבהמה או לחיה או לעוף חוץ מאלו שמנו חכמי דורות הראשונים והסכימו עליהן בבתי דיני ישראל אפשר שתחיה, ואפילו נודע לנו מדרך הרפואה שאין סופה לחיות... אין לך אלא מה שמנו חכמים שנאמר 'על פי התורה אשר יורוך', וכתב האו"ה: 'ודוקא להוסיף ולהורות טריפות אחרות יתר על אלו שמנו חכמים אסור, אמנם אם רצה להחמיר על עצמו שלא לאכול מהבהמה ועוף או מכל דבר שנשאל לחכם, או מתבטל שנפל או שנמצא בו איסור בכלי שני או בכלי ראשון ויש ס' ומכל כהאי גוונא, ולהרחיק עצמו מכל דבר כיעור הרשות בידו... וגם אמרו 'בהמה שהורה בה חכם בעל נפש לא יאכל ממנה'... וכל אדם יכול לגדור ולהתקדש עצמו אף במותר לו, ואין זה כמוסיף על התלמוד... וגם מצוה היא כמו שדרשו רז"ל מ'כי עם קדוש אתם לה' אלקיך' ^{מט}.

כן הבני יששכר ^נ כותב: אבל תדע שהוא ממהשבות הצור תם הוא ית"ש, ידע אשר הניצוץ הטמון באותה חתיכה האסורה ביחוד יכול להתברר על ידינו, הנה ית"ש מומין שתפול החתיכה הזאת לתוך ההיתר ותבטל, ואכול יאכלו אותה על פי התורה ותתברר הניצוץ הזה".

וממשיך וכותב: "ועתה מהראוי לך להתבונן, כיון שהדבר הזה הוא מאת השי"ת, שהוא מזמין הדבר האיסור שיתערב ברוב היתר בכדי שיהיה ניתר באכילה, כי יודע השי"ת שזה הוא מכלל הברירה הנמסר לישראל, ואם כן מצוה הוא בדוקא שיאכל ישראל החתיכה ההוא ולא יחמיר, כענין שאמרו

מא. סימן נד. מב. פ"ט ה"א. מג. ירושלמי ברכות פ"ב מ"ט. מד. כלל נז אות טו. מה. דברים יד, ב. מו. אדר, מאמר ב דרוש ז. מז. ברכות ה.. מח. מסכת שבועות נר מצוה. מט. על ספר תורת חטאת להרמ"א. נ. כלל עו סק"ח.

דין מראה צהוב כשעוה וכזהב

מראה צהוב כשעוה וכזהב כתב המחבר כאן דמראה טהור הוא וכן ס"ל לבעל תשובה מאהבה תלמידו של הנר"ב יט בשם רבו, וכן הכריע היעב"ץ בתשו' ס וכן בשו"ת בית שלמה יו"ד סא ולא חילקו בין ג' ימים הראשונים של הו' גקיים, ועיין בח"ס תשו' יו"ד סב ויש שהעירו דאם לוקחים במעבדה את המראה ההוא מוציאים כדוריות אדומות לפעמים א"כ היה לנו לחוש שיש שם דם אלא הליחה שנתערב כיסו אותן אבל אין זה נכון דאין לו לדין אלא מה שעייניו רואות, ועיין במעין טהור של הישמח משה שכתב דיני גדה באידיש וכתב שם סי' להקל גם בהפסק טהרה.

ולעומת זה דעת החכ"א סי' דכיון דהשל"ה הביא בשם המהרש"ל דאין לטהר במהירות לכן עכ"פ בהפסק טהרה ראוי להחמיר ע"כ, ומ"מ אף להחמירים יש לדעת דאם הבדיקה סותרת המוך דחוק דהיינו דעל אחד מהם ליכא מראה כזה רק לבן בוודאי שיש לילך לקולא אלא אם כשהמוך שהוא באחרונה הוא צהוב ורק עד הבדיקה לבן יש אולי להחמיר לדבריהם דויל בתר אחרון.

דין מראה חום אי נכלל בין המראות האסורים או לא

במראה חום דעת היעב"ץ בתשו' סי' דנוטה כמראה הקפה יש להקל אבל אם נוטה למראה השחרות יש להחמיר וכדבריו פסק הס"ט כאן ולקמן סי' וכן פסק החכ"א סי' אבל מראה חום כהה בהפסק טהרה יש שהחמירו ומ"מ אם שתיהן כך בין הבדיקה ובין המוך יש להחמיר אם לא ברור לו שאין זה שחור כלל וכלל.

בדין מראה ורד

מראה ורד נוטה קצת לאדום וצריך בזה הרבה זהירות להבחין, ושמעתי מרב גדול שנוהג ליתן המראות לאשתו לבדוק כיון שאין יכול להבחין המראות משום שהוא אינו יכול לראות רק שחור ולבן אבל אם קבלה בידו נקבל אבל לדינא אין לעשות כן דאטו האשה הזאת שבאה לפנינו באה לסמוך על ראיית החכם שקיבל שימוש ממוראה הוראת היאך לפסוק ולא לסמוך על אשתו, במוך דחוק מראה צהוב גם החכ"א מודה להקל כמבואר

ו"ל נא גדול הנהנה מיגיעו יותר מירא שמים, ופירש בזה בעל השל"ה נב' נהנה מיגיעו, היינו, שייגע את עצמו בתורה, ויודע להכשיר המאכל הזה על פי התורה, הגם שיש בתוך המאכל דבר איסור, הנה שב להיות על פי כללי התורה, והאדם אוכל המאכל ונהנה ממנו, הנה הוא גדול מן היר"ש המחמיר, והוא כדברינו ממש, להיות הדבר הזה נסיבה מאת השו"ת שיתברר המאכל האיסור הוא, ולזכות יחשב לאדם האוכלו על פי התורה כי יתבררו הניצוצים הקדושים... על כן לדעתי הצעירה אין זה מדרך החסידות מה שכמה אנשים נוהגים לסטול בעצמם שלא לאכול מן שום מאכל שהיה עליו שאלת חכם... כי לדעתי אדרבה מצוה הוא, יאכלו עונים וישבעו, כי הוא נסיבה מאת השו"ת, שישוב האיסור להיות ויתברר על ידי אכילת ישראל, ומה שאמרו ו"ל לא אכלתי מבשר שהורה בה חכם, היינו, דוקא במלתא דתליא בסברא". עיי"ש.

אכן, המנחת יעקב נב' בספרו סולת למנחה נ"י כתב בשם תורת האשם, שמי ש"רוצה להחמיר לנהוג איסור בדבר שלא החמירו בו האמוראים, כגון בתערובת איסור והיתר שבטל בששים או בכלי שני, הוי כמו מינות, ויוצא שכרו בהפסדו...". והיינו, כי המחמיר במה שהתירה התורה במפורש נראה הדבר כמי שחולק על התורה, ויש כזה משום מינות, ואילו מה שאמרו 'בהמה שהורה בה חכם לא יאכל בעל נפש ממנה', היינו, דווקא היכא שהורה בה חכם מסברא דנפשיה, ע"כ. ועיין רמ"א ביו"ד נה ובפ"ת נ"י.

ועיין בתשובת מהרש"ל הובא בב"ח י"ו דמי שרוצה להחמיר בתספורת וכביסה עד שבת נתמו איסורא הוא דעביד כיון דהלכה להקל, והב"ח חילוק דאן לדמות דין זה לדין קריאת שמע דרבי טרפון נתחייב מיתה בשביל שעשה כדעת בית שמאי, דהתם כוון לעשות כבית שמאי משא"כ במי שמחמיר על עצמו מותר להחמיר מפני כבוד הבית המקדש, ובמשנה הלכות דגם בזה לאו כל אדם ראוי להחמיר רק אדם גדול וצדיק.

ויודע מה שדנו אם מותר להחמיר ולומר שאוכל סעודה לצאת שיטת רב חידקא דס"ל דבעינן ד' סעודות בשבת נ"י

אם אפשר כדאי שהאשה תשאל השאלה להחכם

כדאי שהאשה תשאל השאלה להכם כמבואר במשנה"ה ח"ו.

נא. סימן קט"ז סעיף י"ז. נב. סק"י. נג. סימן תקנ"א. נד. ועיין עוד בשו"ת משנה הלכות חלק י' סימן ע"ר. נה. סוף סימן מ"ו. נו. ס"ק ח'. נז. סימן קנ"ג סעיף ב'. נח. ועיין בטו"ז אבעה"ז סימן קי"ט. נט. ח"ג סימן שס"ב. ס. ח"א סימן מ"ו. סא. ח"ב סימן ט'. סב. סימן קמ"ה בפרטי דינים אות ה'. סג. בסימן ט"ו סעיף א'. סד. כלל קי"ז סעיף ט'. סה. ח"א סימן מ"ד. סו. סימן ק"צ ס"ק נ"ב. סז. כלל קי"א סעיף א'.

בלבושי מרדכי תליתאה סח ובשאר מראות אי דינו כבדיקה או לא לכאו' יש להקל לפי הנ"ל.

מראה כתם כתב בשו"ת לבושי מרדכי יו"ד סט דמראה של תפוזים יש להקל (ומה שציינ' בשם הס"ט כוונתו ללמוד כן מהא דהתיר מראה חוס).

בדין מראה שחור

מראה שחור עיין בתבו"ש ע' דבנדה שהוא איסור כרת יש להתמיר אף בכתם שנוטה למראה שחור עיי"ש, ועיין בבית מאיר כאן ובספר הכ"א ע"י. ובשו"ת בית שלמה יו"ד עב אבל מדברי היעב"ץ הנ"ל במראה חום משמע דנוטה לשחרות יש להקל וכן הסכים הס"ט הנ"ל ובפרט בכתם כיון דכל איסורו רק מדרבנן.

בדין מראה אפור

מראה אפור מבואר בתרה"ד ע"י להקל.

בדין קרטין

נמצאו על העד קרטין דהיינו כעין טיפות דם שנגלדו מקור הדין בזה בגמ' נדה ע"י באשה שהיתה מפילות כמין קליפות אדומות ואמרו חכמים תטיל למים אם נימוחו טמאה ואם לאו טהורה ע"כ, וכתב הרמב"ם ע"י דפסק כן, וברשב"א בתורת הבית י' ושם דגם מיעוץ בציפורן מהג', וכן פסק הטור והמחבר כאן בסעי' ד' והרמ"א הביא הא דמיעוץ, וכתבו האחרונים דכוונתו למעכו ע"י רוק, אמנם בחכ"א ע"י כתב דבוה"ו דאין אנו בקיאין כיון דצריכין פושרין מעל"ע ואם מעכן ברוק ע"ג הצפורן ולא נימוח טהורה וא"צ לבדוק ע"י שרייה עכ"ל, ובשו"ת ח"ס ע"י כתב דעבד עובדא לטהר בבדיקה בפושרין מעל"ע ושם ע"י הביא שקיבל כן ממורו רנ"א עיי"ש, וכן כתב הלחם ושמלה פ' וכן נראה להלכה.

עיין בשו"ת דברי חיים פ"א דאם נפרכו לחלקים אף אם לא נימוח יש להקל וכן הוכיח הבית אפרים פ"ב בשם שו"ת הב"ח החדשות פ"ב וכן ס"ל להבית שלמה פ"ד.

וכתב החכ"א פ"ה דדוקא בקרטין שניכרים שבאים מן האשה כאשר היה למראה עיני כמה פעמים והם בתכלית

האודם ונמצא מהם הרבה על העד לפעמים ארוכות קצת ולפעמים הם כמו שומשוּמין כאשר ממעכים אותה נראה דם אבל מה שנמצא ע"פ רוב על העד כנקודה קטנה אחת או ב' דק שבדקין לפעמים שחור ולפעמים אדום ודבר קטן כזה יכול להיות שבא מעלמא שהיה נדבק על השערות או על בגדיה וא"כ יש ס"ס שמא מעלמא ואת"ל מן המקור שמא אינו נימוח וגם ל"ש בהם בדיקה דדווקא אף בזמן חז"ל לא היה אפשרי לבדוק אותם בפושרין מחמת קטנותם ונ"ל דעכ"פ הבדיקה של הפסק טהרה שהיא מחזקת אותה לטהרה וצריך להיות בדיקה ברורה ובאדומים יש להחמיר בתוך ג' ימים של הו' נקיים ובשעת הדחק יש להקל ובלבד שילקטם מן העד ויראה שאין שום לכלוך אדום על העד עכ"ל.

כתבו הפוסקים דאם נמצא קרטין קטן כ"כ אשר כמעט לא נראה כלל רק אחר הבטה בתוכה הדק היטב יש מקום לומר דלענין זה הוי עד הברוק כמו אינו בדוק דודאי לא נבדק העד מקודם כל כך כמובן וכן איתא בשו"ת זית רענן אבד"ק קוטנא פ"ב.

מראה שניכר רק ע"י זוכיית מגדלת

מראה שאינו נראה לעין רק ע"י זוכיית מגדלת יש להכריע בין להוציאה מחזקת טהרה דאין סומכין עליה משא"כ להוציאה אותה מחזקת טומאה ג"כ אין מוציאין אותה והוא דיש פוסקים שכתבו להחמיר תמיד בזוכיית מגדלת בהל' נדה אף שלגבי תולעים מקילין.

נאבד העד מה דינו

נאבד העד דעת החכ"א פ"א להחמיר אם היתה דומה למראה אדום.

ראיתי בשו"ת מהרש"ג פ"ה דאוסר לבדוק קרטין בשבת ויו"ט משום מוקצה מחמת גופו דלא חזי למידי אבל לא אסור מצד טוחן ויש פוסקים שהקילו.

שחור יבש גם צריך בדיקה ודלא כדעת השואל בתשו' ח"ס יו"ד פ"ט ועיין בנו"ב קמא יו"ד צ'.

סח. אר"ח סימן נ"א אות ב'. סט. ח"א סימן ק"י. ע. סימן ל"ח סק"ז. עא. כלל קי"א סעיף א' בהג"ה. עב. ח"ב סימן ד'. עג. סימן רמ"ו. עד. כ"ב ע"ב. עה. פ"ה מהל' איסו"ב הל' י"ד. עו. בית ז' סוף שער א'. עז. כלל קי"א סעיף ד'. עח. סימן כ"ו. עט. בסימן קנ"ט. פ. לחם י"ט. פא. ח"א סימן ל"ח. פב. סימן מ"ט. פג. סימן ל"ו. פד. יו"ד ח"ב סימן ל'. פה. כלל קי"א סעיף ז'. פו. יו"ד הל' י"ב סימן א'. פז. כלל קי"א סעיף ג'. פח. ח"א סימן נ"ט אות ג'. פט. סימן קע"ו. צ. סימן נ"ז ת' יו"ד סימן ק"ב.

ואח"כ כשמתייבש ונדהה הסמיכות שבכתם לצדדים סביב כדרך הכתמים נתגלה אדם בקצותיה ולא מחמת לקוחא כלל ע"כ, [ועיין באבנ"ז יו"ד ק"ח דכל שלא נשתנה אלא חלק מן המראה לאדמימות כשנתייבש נמצא בדמקור לא היה מראה טמא אלא מראה טהור שהיה מעורב בו מקצת דם ומראה כזה אינו משמא ואף דכשיצא נתפרד ממנו החלק האדום ואול לצדדי המראה אין בכוחו לטמאה ולכן יש לסמוך בכתמים להקל], ועיין במעיל צדקה ק"ט שיש להקל בכתם שאדמימותו פחות מכגריס אבל בבדיקת עד יש להחמיר לענין הקצות כפי שדייק מתשו' הרמ"א ק"ע עיי"ש, ועיין בערוך השלחן ק"א שמקיל והאחרונים סומכין על דבריו להקל עיי"ש.

בדין פתיחת הקבר

פ"י קפ"ח ק"ב אשה שנעקר מקור שלה וכמין חתיכת בשר נופלים ממנה בבית החיצון טהורה וכו' אבל חתיכה גדולה טמאה אפ"ל לא ראתה כלום לפי שאי אפשר לפתיחת הקבר בלי דם ק"י הנה גדר פתיחת הקבר כתבו אחרונים דלהאם יש שתי פיות פי הפנימי שהוא באמצע האם ששם מתחיל צאוור הרהם והפה השני הוא בסוף צאוור הרהם פה הפנימי סגור ונפתח בטבע ופי החיצון אינו סגור כל כך והאבר יכול ליכנס עד קרוב לפה החיצון אמנם לפתח הפנימי אי אפשר לבוא והא דאמרו חז"ל אי אפשר לפתיחת הקבר בלי דם הכוונה לפתח הפנימי אבל בפתח החיצון לא אמרינן א"א לפתיחת הקבר בלא דם אבל לעומת זה ס"ל לשאר אחרונים דמקום הפתיחה הוי בפתח צואר הרהם ונוקטים להחמיר כצד השני לכתחלה ובדיעבד רק בפה הפנימי.

שיעור הפתיחה כתב תלמידו של השב יעקב בספר מקור חיים בתפארת צבי ק"ד לפי המשנה ק"ט דאהלות ולפי פ"י הרמב"ם והרא"ש והרע"ב שם דכל מה שאינו עב כפיקה יכול לצאת בלי פתיחת הקבר והוא גדול ועב יותר מאצבע אגודל כידוע וא"כ אם החתיכה עגול כאצבע אגודל לא צריך פתיחת הקבר וטהורה, ועיין בפרי דעה שציין לתוס' חולין ק"ט וכתב דפחות מאצבע דק של אדם בינוני יש להחמיר, ועיין בשו"ת עמק שאלה יו"ד ק"י אמנם עיין לקמן בס"ט ק"י ולמעשה שמעתי שיש פוסקים שמקילין עד תשע עשר מילימעטער אם הכניס בה כלי שא"צ טהרה וכל זה דוקא אם הכניס לתוך צואר הרהם.

מראה שמצד המראה התיצוני נראה טהור ואם מסתכלים מצד השני רואים שיש ממשות למראה אדום יש להחמיר בהפסק טהרה ובכתמים יש להקל.

בדברי הב"ח שבשעת הראיה היה מראה טהור ואח"כ חל עליה מראה טמא

כתב הב"ח אשה שרואה מראה ירוק ולאחר שנתייבשו הכתמים נעשה קצותיו אדומים מכל סביביו נראה דמן הדין טמאה וכמו שחיישנין בירוק זה דכשנעקר מן הגוף לוקה ונעשה ירוק וכשנתייבש חזר קצת למראהו שהיה אדום מתחילה ולכן כשיביאו מראה ירוק ולכן לפני המורה בעודו לח לא יורה בו דבר עד שיתייבש ע"כ, וכן כתב בשו"ת הב"ח צ"א.

אבל דעת הטו"ז צ"ב להקל דאין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות וכן ס"ל להש"ך צ"ג וכן ס"ל להמנחי בתורת השלמים צ"ד , וכן כתבו בתשו' ח"ב צ"ה עיי"ש, ואם יש ענין להמתין שלא להורות עד שיתייבש, עיין בנו"ב שכתב במהד"ת צ"א אם המתניו אין להורות להקל בזה שהיה לח בשעת היציאה וכן ראיתו בשו"ת תפארת צבי יו"ד ח"ב צ"ד והוא כדברי מהר"ח או"ז צ"ה אבל בשו"ת ח"צ צ"ט כתב דהכל תלוי בשעת יציאה ומה לי בזה שאח"כ נתהפך לשינוי צורה, וכן הכריע הסד"ט פ' ובחור"ד כאן וכן הכריע הגאון ר' חיים הכהן בשו"ת מים חיים ק"א ובשו"ת צמח צדק יו"ד ק"ב סומך עליו במראה לבן דוקא ולא במראה ירוק, עיין בדבריהם ובאבנ"ז יו"ד ס' רכ"ה רכ"ו מקיל כה"ס, ובשו"ת שאילת יעב"ץ ק"י כתב דמפתח לסמוך כדעת הגאון בעל ח"צ והפלאה בשו"ת גבעת פנחס ק"י מכריע כהש"ך והטו"ז והכרעת אחרונים למעשה בכתמים להקל אף אם נשתנו וכן דעת הברוך טעם והב"ח ק"י ובעד הבדיקה להקל ג"כ אבל בוהירות כיון שיש לה חזקת טהרה אבל בהפסק טהרה להחמיר גם בנטייה לאדמימות רק אם אי אפשר לטהר את עצמה.

ראה המורה שיש בו מראה אדום ונתהפך ללבן אח"כ טמאה, עיין שו"ת ד"ח ק"י שכתב כן אבל האחרונים מקילין אם ראה פעם הראשון בלילה שלא לאור הנו ורק בבוקר ראה לאור.

בשו"ת גבעת פנחס לבעל הפלאה ק"י נראה דהרבה פעמים כשמעורב טיפת אדם בלובן ומתבטל ממש בתוכו

צ"א. סימן פ"ד. צ"ב. בסק"א. צ"ג. בסק"ג. צ"ד. סק"ג. צ"ה. סימן ע"ד. צ"ו. סימן צ"ח. צ"ז. סימן צ"ח. צ"ט. סימן מ"ו. ק. כאן סק"ב ולקמן סימן ק"צ סק"ג נ"ב. קא. יו"ד סימן ל"ז. קב. סימן קכ"ו קכ"ז. קג. ח"א סימן י"ב. קד. סו"ס נ"א. קה. ח"ב סימן פ"א. קו. ח"ב סימן פ"א. טוקז. ס"נ"א. קח. סימן רכ"ה. קט. סימן כ". קי. סימן צ"ז. קיא. סעיף ט"ו. קיב. סעיף ג'. קיג. ועיין לקמן סימן קצ"ד סעיף ב'. קיד. כאן אות ט'. קטו. פ"ז מ"ד. קטז. ע"א. קיז. סימן ל"א. קית. סימן קצ"ד סקכ"ה.

להחמיר לטמאה.

בכתמים שומעין להקל

הנה אף דקיי"ל דבכתמים שומעין להקל אפילו הכי רואין שהחמירו כמה חומרות דגזרינן להמתין ה' ימים ויש מפרשים גם לא שימשה אטו שימשה וגם צדיכין הפסק טהרה אף על גב דבס' קצ"ב קיי"ל דאין צריך הפסק טהרה ולאפוקי מדעת הרמב"ם שס"ל להקל בכתמים כמבואר בב"י. קי.

יש אומרים אם בדק רופא את האשה באצבעו אף שרוב הפוסקים מקילין קיי מכל מקום תבדוק עצמה ואם עבר זמן עונה בינונית בוודאי שנכון לנהוג לבדוק דאשה שאין לה וסת דעת הפלתי שתבדוק עצמה כמה שאפשר.

בדיקה על קולית אלטרסאונד טהורה כיון שהוא פחות מאצבע אם לא יצא דם והוא הדין בבדיקת היסטרוסקופיה בעומק הרחם אבל שטיפת הצוורות או נשיפת אויר נוהגין

קיי. ודלא כהנו"ב. קכ. מבואר בש"ס (נדה כ"ב) דאם נימוחו טמאה הרי באם אינו נימוח טהור אך מספק אם נימוח נראה דספק תורה הוא ועל זה כתב דאם הוא כמראה עפר אבל וקליפות כי לא נימוחו נמי ואמאי טהורה כיון דאפשר דדם נקרב לעתים ונעשה כעין צורות אלו אפילו כי לא נימוחו מספק נטמא קו' זו הבל ורעות רוח לפי שדבר רחוק הוא שיעשה כעין צורת ברי' אלא שיש להסתפק בכך לפי שפעמים נעשה כן ולפיכך צריך לבדוק בשריי' וכל ששרה ולא נימוחו בידוע דלאו דם הוא אלא ברי' דשרייתן מוציאתן מידי ספיקתן עכ"ל המ"ה וכן פסק בש"ע (ס"ס קפ"ח) דדם טמא אפילו נימוח. והנה הש"י (סימן ל"ח) וב"מ ז"ל (בסימן קפ"ח) חדשו דאם היתה הרבה חתיכות דכן דרך להולד בכליות ולא ידעין אם נימוח או שנאבד או שא"א לבדקם טהור משום ס"ס חדא דשמא מן הצדדים ואת"ל מן המקור דלא לא יהי' נימוח ואפי' אם ידעי' שהנקודות באין מן המקור י"ל דלמא לא ארגשה דבכה"ג לא סתם דם בא בהרגשה דיצאה מסתם דם והוי ס"ס ובאמת יפלא זאת דהוא נגד סוגי' הנ"ל דצריך דוקא להטיל למים אם נימוחה ולפ"ד הגאונים הנ"ל אדרבא אסור לבדוק דלע"ע יש לפנינו ס"ס ואם נבדוק יהי' נימוח וצריך לאסור מכאן סדא"ו דלמא ארגשה ולא אדעתי' ובכה"ג כ"ע ס"ל דאין לבדוק בס"ס כמו שמארין בנ"ב (מה"ק סימן מ"ג ונ"ז) ולמה הוצרכו חז"ל דוקא להטיל למים לבדוק ולטמאה אם נימוחו ותיאסר לבעלה והנה הסי"ט ז"ל כ' (בתשובתו שבס"ס קצ"ד ה"ה ובתשו' עה"ג) דהסוגי' איירי דידיעה דהפילה ממקור ולא הוי ס' צדידן והוכיח מלשון הפילה ובאמת הרשב"א ז"ל (בח"י לנדה דל"ב) כ' מ"ש דהפילה לא שהיתה מעוברת והפילה רק היינו שהי' רואה לפעמים הרבה וכ"כ בתה"ק ראתה כמין וכו' הרי דלא כתב דאיירי דוקא בדידיעה שבא ממקור. ובשו"ת ד"ח ח"ב (סימן עג) כתב וגם בלי דבריו בל"ז לא ידעתי וכי נוכל לצרוף שמא מצדדים בא הא כבר קי"ל דרוב דמים מן המקור דדמי עלי' מועטים הוי רק כמו שבא דם ע"י חתך באצבע וכמבואר בפי"מ להר"מ ז"ל והנה ידוע דדם הצדדים ג"כ אינם נקרשים בנשים להעשות חתי' וא"כ אשה זו שנטתנה בה טבעי עולם וע"כ שנטתנה אחת מהדמים או דם המקור או דם הצדדים בודאי אזלי' ב"ר שדם המקור נשתנה אם לא שנימא כדברי הב"ח ז"ל בתשו' (ע' בס"ט ס"ס קפ"ג) דאין דרך מקור להוציא טיפין כבר בארנו בזה דקשה לסמוך ע"ז והאחרונים האריכו בטענותיהם. וגם ההיתר דלמא לא הרגישה אינו ס' כלל באם הוא בתוך ז' נקיים דבזה ל"ל הרגשה. והנה לדעתי באם החצץ הנמצא באשה זאת כמין עפר וא"א לבדוק ע"י פושרין בודאי טהורה היא כדברי הרשב"א הנ"ל הרי דבאמת א"צ בדיקה דרובא דאין דמי המקור נעשית כעין ברי' או עפר ורק מחמת דלפעמים נקרה מקרה דגם דם נדה יתהפך לכמות ברי' או עפר וע"ז אמרו חז"ל דצריכה בדיקה כמו כל מיעוטא דשכיח דצריך בדיקה לכתחילה אך אם אין יכולין לבדוק אזלינן ב"ר דאין שכיח שנהפך מראה (לדם) נדה (במים) כמין ברי' וזה נראה מגמ' דשאלו לרופאים והרופאים אמרו שממכה מפלת בריות הללו אך אם נימוחו וכו' בודאי ממקור באו שמפלת המכה אינו נימוח כן קבלה אצל הרופאים וחכמים סמכו על דבריהם דלא כאשר נסתפקו האחרונים בזה דהא מוכח מש"ס דפריך מי איכא כה"ג ומשני אין ממעשיותו הללו דרופאים אלמא דלא עלה בדעת החכמים שיתלה במכה רק דרופאים הגידו להם וסמכו עליהם ובזה א"ש מה דאם נימוחו טמאה וקשה ה"ל לתלות נהי שהחתיכ' שנימוחו המה דם מ"מ גם דם ממש תולין במכה וכאשר הוקשה כן הרא"ש ז"ל בתשו' (כלל ב' סימן י"ח) אך לפמ"ש א"ש דהנה לפ"ד הרשב"א ז"ל זה הוא הבדיקה אם לא נימוחו בא ממכה שהפילה דכן דרך המכה להפיל שערות הללו אבל אם נמחה דודאי מהמקור שהבריות או העפר הבא מהמכה לא ימח דזה עיקר הנסיון להרשב"א ז"ל וא"כ איך נתלה במכה אם נימוח היא אם ה' ממכה לא ה' נימוח וז"ב (וא"ל דלעולם בא ממכה שיצא דם ונתיבשה לאח"כ דכולי האי אין תולין רק שהי' גם מעיקרא יבש בחזקת שהוא עתה ורק משום שבא ממקור נמחו ואם ה' בא ממכה אינה נימוח שכן קבלו חז"ל או מקבלת הרופאים כנ"ל), אך כ"ז אם ה' קעין עפר אבל אם לא ה' מראיתו רק חתיכ' דמים ואז אפי' לא נימוח טמא דבוודאי משום ס' הרגשה לא מטור דהוי ודאי טומאה דרבנן וגם מן הצדדים אין תולין כנ"ל. אך מהגאונים הב"י ושי' נראה דבכל ענין מתייין משום הרגשה ומשום שמא מהצדדין ומחזיקין דברי הט"ז ז"ל (בס"ס הרופאים שאמרו שבא מכונית יעי"ש סימן קנ"ט

וסימן (ק"ע) (קע"ו) ואם ס' נימוח אין בידי להקל אך זה נראה דלכ"ע צריך מקודם לשאול פי הרופא אם יאמר שהיא מכליות יש לצרף לסמוך להקל באם לא נימוחו ואם ירצה להקל גם בנימוחו תע"ב שלא לעגן בת ישראל אך כ"ז אחרי שאילת פי הרופא מעיר גדולה מומחה לזה העסק וגם צריך ליזהר שהפסק טהרה יהי' עכ"פ בדיקה קודם ההפסק ובדיקה שאחרי ביהש"מ היום הראשון דבעי ספירה לפנינו וכן האריך הס"ט וכן מבואר בש"י (סס"י ל"ו) בשם הגאון מהר"ג זצ"ל ולפי הנראה דכל הגאונים שבש"י הובאו הודו לדבריו הגם שהארכתי באיזה מקום באם יש חזקה אלימתא מוקמי' לאשה בחזקת טהרה ותולין אפי' בג' ימים הראשונים מ"מ כבר הקלנו בגוף הטהרה ותרי קולי לא מקלינן הגם שהח"ס ז"ל מיקל קצת מה שנראה לענ"ד כתבתי עיי"ש.

סימן ק"צ

סק"א

בגדר בדיקת עד אי יש לה דין הרגשה מה"ת או לא

הנה הפוסקים כתבו לדון "אי בדיקת עד הוי הרגשה או לא" ורוב הפוסקים נקטו לדינא כדברי הפלתי דהוי ספק הרגשה מה"ת, וכדמשמע מדברי הרמב"ם^א, ומדברי הרשב"א, ומדברי מהר"י בעל תרומת הדשן בפסקיו^ב, כאשר הוכיח גם כן הסדרי טהרה לעיל בסימן קפ"ג. ואף הגאון רעק"א בתשו' ד שדוחה ומפלפל בראיות של הפלתי מודה לדינא דהוי ספק הרגשה מה"ת (ציינתי חלק מדבריו לקמן בהערות) וכן פסק החות דעת כאן^ה, והחכמת אדם^ו, ובשו"ת מהר"ם שיק^ז, ועיין בדברי הגאון רבי מרדכי בנעט בתשו' פרשת מרדכי^ח מה שפלפל בדברי הפלתי עיי"ש.

לפלפל בראיות הפלתי מדברי התרומת הדשן בדביקת עד הוי מה"ת

אמנם מה שהביאו האחרונים להוכיח מדברי תרומת הדשן^ט, וממה שכתב להשואל דכמו דרואה דם מחמת תשמיש אמרינן מסתמא הרגישה וכסבורה הרגשת שמש הוא אע"פ שבעלמא אינה רואה בלי הרגשה והוי ספק תורה, כמו כן בבדיקת עד וכמו שכתב הפלתי להוכיח לעיל 'דס"ל לתרומת הדשן דהוי הרגשה מה"ת, מכל מקום יש לדון בזה ולפי דברי הגאון בתשו' הר המור^י אחר שהביא דין ודברים בדברי התרה"ד כתב דדעת התרומת הדשן כשיטת הראשונים דאמרינן מה"ת לחשוש דארגשה ולא אדעתיה (וכדעת רש"י במס' נדה ד"ה מהו דתימא כהאי גוונא מביא קרבן ונאכל שמדבריו שם מוכת, דהיכא דאשה ראתה דם יש לומר שראיתה היתה מקודם וארגשה ולא אדעתה מה"ת הוא, וכן ס"ל להראב"ד בספרו בעל הנפש) ורק השואל שם בתרומת הדשן ס"ל דכיון דא"צ להחזיק הראיה למפרע לחולין ולבעלה (רק לקדשים) מסתמא ראתה עכשיו בשעת הבדיקה שלא יתכן לפרש בכל פעם שמרגישה כעין הרגשת עד, וע"ז ענה לו התרומת

הדשן ראייה מדין רואה דם מחמת תשמיש וכונתו להדין הנאמר בגמ' י' דאסורה לבעלה אחר ג' פעמים, ושם מוכח דהוי ספק תורה דאם לא כן היה לנו להתייר מטעם ס"ס, כיון שיש ברואה דם מחמת תשמיש גם ספק שזא בא הדם מן הצדדים י' והיה לן להתייר לבעלה הראשון משום ספק דרבנן לקולא אלא על כרחך דהוי ספק תורה, וכמו דלא אמרינן התם להקל מחמת הרגשת שמש אלא אמרינן לחשוש דהרגשה מעלייתא הוא, כמו כן בבדיקת עד חיישינן דהרגשה מעלייתא הוא ע"כ י' וכיון שכן אי אפשר להוכיח לדיון דהרי אגן קיי"ל דלא חיישינן לשמא ארגשה ולא אדעתיה מה"ת וכדלקמן אם כן אין הוכחה מדברי התה"ד אלא משאר הפוסקים.

עוד נימוק לפלפל בראיה הנ"ל לפי דברי הכרתי ופלתי לעיל שמבאר דזה תלוי בתירוץ של הגמ' לעולם דארגשה ואימור וכו'

ויש להעיר עוד דהנה הפלתי לעיל^{טו} כתב דדין זה כאן תלוי בביאור הגמ' טו לעולם דארגשה, אם הכוונה דאנו תולין שטעות בידה אף אם היא אומרת בפירוש דהרגישה (וכמבואר ברש"י שם ד"ה דארגישה), או הכוונה דהיא אומרת שלא הרגישה ואנו אומרינן שהרגישה וחשבה שזה עד או שמש וכדומה, ובסדרי טהרה כאן לקמן י' האריך להוכיח כפירוש השני אע"פ בדברי הראשונים לא נזכר פירוש זה ועיין בתרומת הדשן י"י שמשמע דס"ל כפירוש הראשון ולפי הפירוש הראשון בדיקת עד לא הוי ליה דין הרגשה מה"ת, ולכן דוחק לפרש דברי התרה"ד י"ט אחרת ממה שהוא כתב.

אי בדיקת עד קובעת וסת כפעם אחד או כג' פעמים

הנה מבואר לקמן בסוף הסימן ב' בבדיקת עד קובעת וסת, ודנו הפוסקים אי קובעת וסת כפעם אחת מיד אחר הבדיקה או אינה קובעת וסת רק אחר ג' פעמים. ובלבוש מבואר דבעינן ג'

א. בפ"ט ה"א מהל' איסור. ועיין לעיל בסי' קפ"ג סק"א ד"ה והנה ושם בסדרי טהרה סק"ב ד"ה והאחרונים וסי' ק"צ סק"ג צ"ג ד"ה נחזור ובדברי החכמת אדם בבינת אדם הלכות נדה סימן ז' אות ח' ובספר ישועות יעקב כאן ולקמן בסי' קצ"א ולעיל בסי' קפ"ג. ב. סימן מ"ד. ג. סק"ב וכאן בסוף סק"א. אלא ששיים דאף על פי כן כל מקום דאפשר לתלות להקל תולין ולפי דברי הטו"ז סק"ב כ"ג בשם הבית יוסף דאם יש סברא להקל שהדם נמצא בעד מחמת שנתעסקה במיני דמים הנמצא בסמוך תולין להקל אף בשיעור יותר גדול מכגריס כיון שלא הרגיש ממש ביציאת הדם, ועיין בחות דעת ס"ק כ"ז שמסביר הטו"ז עיי"ש. ד. סימן ס"ב. ה. סק"א. ו. כלל קי"ג סימן ח'. ז. יו"ד סימן קע"ז אות ג' - ובסימן קפ"ד אות ג'. ח. יו"ד סימן י"א. ט. בסימן מ"ז. י. בסימן קפ"ג. יא. סימן כ"א. יב. ס"ו. יג. כמו שכתב הסמ"ג הובא בב"ל בסימן קפ"ז. יד. ועיין היטב שם בסימן כ'. טו. בסימן קפ"ג. טז. נ"ז ע"ב. יז. בס"ק ס"ז. יח. סימן רמ"ו. יט. בסימן מ"ז. כ. סעיף נ"ד.

הפּלתי מוכיח דבדיקת עד הוי דאורייתא לפי דעת שמאי דכתמים טמאין רק מכאן והלאה

וכתב הפּלתי להוכיח מזה דבדיקת עד בלי הרגשה הוי כדן טומאה של תורה דאמרינן ארגשיה וכסבור הרגשת מי רגלים הוא כס דאי לא תימא הכי אלא דבדיקת עד אינו אלא טומאה דרבנן ככתם, קשה מאי הקשה תוס' הרי כתם אינו מטמא למפרע דס"ל לשמאי דכיון דכתם הוי ספק דרבנן אולינן לקולא ומדלא תי' כן על כרחך דבדיקת עד אין דינו ככתם.

ראיה הנ"ל לפי דעת רש"י דלפי שמאי כתמים אינם טמאים למפרע

דהנה בשיטת שמאי אי ס"ל דכתמים מטמא למפרע, תלוי בביאורי הראשונים והאחרונים הסוגיא שם דאמרינן התם, מאי טעמא דשמאי דמטמאה רק מכאן ואילך הואיל ומרגשת בעצמה בשעה שהדם מגיע וזו מדלא ארגשיה מאתמול ודאי דלא נפיק הדם למפרע, ופריך הגמ' "והאיכא כתמים" וכתב רש"י לפרש דקיי"ל שהרואה כתם מטמא למפרע, וא"כ קשה לשמאי למה טמאה למפרע הא מדלא ארגשיה למפרע מוכח דלא נפיק הדם מאתמול, ע"כ. הרי דס"ל לרש"י דכתמים מטמאין למפרע ואע"ג דספק דרבנן הוא מ"מ החמירו בו אם כן אודא ליה הוכחת הפּלתי הנ"ל, אמנם לפי תוס' שם שחולקים על רש"י וסוברים דפירכת הש"ס הוא למה באמת כתמים מטמאין מכאן ואילך לפי שמאי הרי לא היתה לה הרגשה ואין הגמ' דן על למפרע אלא על להבא, דלמפרע אפשר דס"ל דאינה טמאה שפיר מובן ראיות הפּלתי דבדיקת עד הוי גדר של ראייה מה"ת.

בדעת תוס' יש דין ודברים אי ס"ל בדעת שמאי דכתמים מטמאין למפרע

אמנם יש לומר כמו שכתב רעק"א בתשו' ל להוכיח גם מדברי התוס' נגד דברי הפּלתי, והוא דבתירוץ הראשון של הגמ' בכוונת שמאי דאין האשה טמאה למפרע הוא "משום דהעמד אשה על חזקתה" ופריך הגמ' מאי שנא ממבוי דתנן השרץ במבוי מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את המבוי הזה ולא היה בו שרץ ותל' התם נמי כיון דאיכא שרצים דגופיה של המבוי ושרצים דאתו מעלמא כתרתי לריעותא דלא אולינן בתר

פעמים כדי לקבוע וסת עיי"ש. ועיין בשו"ת בית שלמה כא בהגהות בן המחבר שם שכתב להסתפק בזה ונוטה להכריע דבעינן ג' פעמים כדי לקבוע וסת, וראייתו דאם לא כן אשה שטותרת בו' נקיים שלה בעד הבדוק צריכה לחשוש לאותה הפלגה וזה לא שמענו עיי"ש, והפוסקים הכריעו להקל מחמת כמה טעמים, א) דפרישה סמוך לוסת הוי דרבנן ואפ"י אם תאמר דיש להחמיר כדן תורה מ"מ הני מילי אחר ג' פעמים, ב) ועוד נימוק יש דהרי יש פוסקים הסוברים דבדיקת עד הוי דרבנן ולדבריהם א"צ לחוש לוסת דמאי שנא מכתמים דעלמא, ג) דגם בכוונת השו"ע יש הרבה פוסקים הסוברים דכוונתו להחמיר רק אחר ג' פעמים, ד) ועיין בשו"ת משנ"ה כ"י דעד ע"י בדיקה הוי כוסת ע"י מעשה עיי"ש.

אי יש חומרא ככתמים יותר מראיה תלוי אי לפי שמאי כתמים טמאין למפרע או לא

הנה במסכת נדה כ"י נחלקו שמאי והלל באשה שראתה דם נדה אי טמאה למפרע מדרבנן לענין תרומה וקדשים, הלחולין כולי עלמא מודים דאינה מטמאה למפרע כמבואר שם כ"י ובתוס' כ"ה ד"ה מעת כתבו דחשש זה שמא יצא דם מן המקור לחוץ וכותלי בית הרחם העמידוהו לא אמרינן רק לקדשים. והטעם דבחולין יש חזקת טהרה ועיין ברש"י שם ד"ה העמד וברמב"ן שם דאע"פ שחזקה העשויה להשתנות הוא כ"י או שמעמידין החולין על חזקתה דהאשה אין לה חזקה (עיין רמב"ן חולין פ"ו ע"א שמשמע אחרת קצת). ועוד טעם יש שלמדין מסוטה שאינה מטמאה רק מכאן ואילך. ועוד טעם לפי דברי הגמ' כ"י דשמאי ס"ל דאין האשה מטמאה למפרע רק מזמן ראייה ואילך הואיל ואשה מרגשת בעצמה ע"כ כ"י וכתבו התוס' מרגשת בעצמה, כשנעקר דם מן המקור, ומדלא הרגישה עד עכשיו אמרינן השתא הוא דחזאי, והקשו התוס' ואם תאמר וכי בדקה עצמה ומצאה טמאה ולא הרגישה למה אינה טמאה למפרע גם לפי בית שמאי וכתבו לתרץ וי"ל דלא פלוג רבנן ע"כ, והוא דהסיבה דלא אמרינן בבדיקת עד כמו שלא הרגישה עכשיו כך נימא שמא נעקר מאתמול ולא הרגישה ותהיה טמאה מאתמול גם לפי שמאי הוא משום דלא פלוג רבנן, וכיון דברוב הפעמים מרגשת כשמגיע דם הולכין תמיד בתר זמן שראתה.

כא. חלק ב' סימן ז. כב. ח"ט סימן ק"פ. כג. ב' ע"א. כד. ו' ע"א. כה. ב' ע"א. כו. עיין שב שמעתא שמעתא ג' פ"א. כז. ג' ע"א. כח. עיין שו"ת שבות יעקב ח"א סימן צ"ח. כט. עיין בכרתי ופלתי בסימן קפ"ג – ובסימן קפ"ח. ל. סימן ס"ב.

וכו' אבל אם ידוע שבא מן המקור וכו' מוכח מדבריו דכל זמן שלא ידעינן בודאי שבא מן המקור יש לספק שמא הוה מן הצדדים.

קושיית הסדרי טהרה על הרמ"א מגמ' יד שהקשה וניחוש שמא דם מאכולות הוא

רקשה דא"כ איך מצאנו ידינו ורגלינו בסוגיא לה בהא ששנינו "נמצא על שלו טמאים וחיבים בקרבן", ומקשה הש"ס, "וניחוש דלמא דם מאכולת הוא, ופירש"י ואמאי טמאין ודאי" וכו'. עיי"ש שתירוך דאותו מקום כדוק הוא אצל מאכולות. ואי סלקא דעתך דהיכא דלא ידעינן בודאי שהוא מן המקור איכא לספוקי שמא מן הצדדים הוא אמאי תני במתניתין "חיבים בקרבן" איך אפשר לחיובה בקרבן במקום ספק דלמא מן הצדדים הוא, ואין לומר דהכי נמי מיירי בידוע שהוא מן המקור דזה אינו, א) דא"כ מאי מקשה וליחוש דלמא דם מאכולת הוא הרי דאין זה בוודאי, ב) ותו דבידוע שהוא מן המקור על כרחך שירדעו בודאי שנפתח מקורה ואז אין לחלק בין נמצא על שלו או על שלה כמו שמחלק התם המשנה.

דהנה לכאורה היה אפשר להקשות קושיא זה גם לדעת המרדכי שכתב, "באשה שיש לה וסת תלינן דמן הצדדים" באה הוה לו עיי"ש, אלא לא קשה, דהא יש לומר דהמשנה מיירי באשה שיש לה וסת וכמו שהקשה באמת בתשובת שב יעקב.

אבל באמת לא קשה מידי דהמרדכי לא אמר דינו אלא ביש לה וסת ושימשה שלא בשעת וסתה דסמכינן אהא דאין אורח בא אלא בזמנו, אבל מתניתין דהכא מיירי בסמוך לוסתה וכדאוקמינן במס' שבעות לו מתניתין דהכא דמיירי "בסמוך לוסתה" וכמ"ש לעיל סימן קפ"ז (ס"ק י"ד ד"ה ובש"ך).

ועוד כתבתי שם לתרץ בגוונא אחריתי קושיית שב יעקב על המרדכי עיי"ש אבל לדעת הרמ"א עדיין קשה דאיהו כתב דאפילו באין לה וסת איכא לספק שהוא מן הצדדים קשיא. לח

החזקה ולכן טמאין למפרע, ופריך התוס' ד"ה ושרצים וא"כ סיפא של המשנה דקתני התם "כתם שנמצא בחלוקה מטמא למפרע עד שתאמר בדקתי את החלוקה ולא היה בו כתם או עד שעת כיבוס" למה לא נעמידנה אחזקתה הרי התם ליכא למימר דאיכא תרתי לריעותא כזה דם מגופה ודם מעלמא דמשום דם מעלמא אין האשה טמאה, ותירוך דהואיל ואם הכתם יבש הוא ע"כ טמאה למפרע, או אפ"ל לפעמים אם הוא לח ע"י איזה הוכחה לא פלוג עיי"ש, הרי דכתב אליבא דשמאי דהמשנה דכתמים קאי כשמאי וטמאה למפרע הרי דגם מתוך דברי התוס' משמע כן, אבל יש לדחות דדוקא לפי תירוך הראשון בגמ' יש ראייה לפי תוס' נגד הוכחתו משא"כ לפי תירוך השני שפיר מובן ראיות הפלתי ויש לנו כלל דתירוך שני עדיף.

דעת מהר"ם לובלין דכתמים טמאין רק מכאן ואילך

וגם רעק"א בעצמו מציין דברי מהר"ם לובלין דס"ל דכמו דשמאי ס"ל גבי ראייה דאינה טמאה רק מכאן ואילך ולא למפרע, הכ"נ בכתמים דאינו מסתבר להחמיר בכתמים יותר מבראייה לא ולכן הקשה לשמאי מ"ש ממבוי ולא פריך מסיפא דקתני כתם שנמצא בחלוקה דדין ההוא לא שייך לשמאי דמסתמא גבי כתם נמי ס"ל דדין שעתן ולכן פריך אתירוך בתרא והאיכא כתמים דאינה מטמא למפרע עיי"ש. הרי דלפי מהר"ם יוצא בכוחות הגמ' דשמאי אית להו כתמים ורק מכאן ואילך. ועוד יוצא דזה תלוי אי כתם יותר חמור מראיה דלפי תוס' יוצא דכתם יותר חמור דמטמא למפרע משא"כ לפי מהר"ם.

סק"ב

דברי האחרונים שפלפלו בספק ספיקא של הרמ"א לעיל כס"י קפ"ז דספק מן הצדדים מקרי ספק

הגאון בעל סדרי טהרה סוף הסימן כאן ל"ב, כתב לפלפל על דברי הרמ"א ו"ל ויש לדקדק בהא דכתב הרמ"א לעיל יי דאפילו באין לה וסת קבוע והוא ספק אם הוה מן המקור או מן הצדדים תלינן במכה מכח ספק ספיקא, ספק מן הצדדין

לא. עיין בסוגיא לקמן נ"ג ע"ב. לב. ס"ק צ"ה. לג. בסימן קפ"ז. לד. י"ד ע"א. לה. י"ד ע"א. לו. הובא בבי"י סימן קפ"ז. לז. י"ח. לח. ולכאורה היה אפשר לתרץ דודאי ע"פ הרוב אינו בא מן הצדדים ומש"ה חייבים בקרבן דאיכא למיתלי ברובא וכמ"ש התוספות דף ס' ע"ב ד"ה אימא שמש עכביה וכו', ולכן כי ליכא מכה חייבים בקרבן, משא"כ בהצטרף נמי דיש לה מכה מצטרפין הך מעוטא דמן הצדדים לספיקא דמן המכה אתיא, ודלא כדעת הש"ך שכתב דאי אפשר למעבד ספק ספיקא אלא היכא דאיסור והיתר שוין דזה אינו, דכל זה ניחא אלו היה בלא"ה פלגא ופלגא כמו במכה שמוציאה דם דאיכא לספוקי שמא מן המקור ושמא מן המכה יש לצרף המיעוט דמן הצדדים להך פלגא דמן המכה והווי רובא להתיירא וכמ"ש לעיל סימן קפ"ג ס"ק ב ד"ה ובהו, וסימן קפ"ז ס"ק ט"ו, אבל במכה שאינה יודעת אם מוציאה דם וליכא כאן מחצה על מחצה, שהרי המקור ודאי מוציאה דם והמכה אינה יודעת אם מוציאה או לא ובהצטרף נמי הך מעוטא דמן הצדדים עדיין ליכא רובא להיתירא, ועל כרחך "דס"ל להרמ"א דהך ספיקא דשמא מן הצדדים הוא ספק השקול", ובהצטרף המכה הוי רובא

עוד אופן דס"ל להרמ"א דספק מן הצדדין ספק מעלייתא
הוא ורק בשעת וסתה ס"ל דאין זה ספק

אמנם גם אם נפרש שם דברי הרמ"א מ"ב דסומך על ספק צדדין
בכל גוונא, מכל מקום יש לומר דהיינו אפי' באשה
שאין לה וסת ומכל שכן ביש לה וסת ושלא בשעת וסתה, אבל
באשה שיש לה וסת ובשעת וסתה דאיתרע החזקה טהרה שלה
גם למאן דאמר וסתות דרבנן, שם מודה הרמ"א דלא מהני ספק
ספיקא ולא חייבין בקרבן, והמשנה בנדה מ"ג מיירי בשעת וסתה
וכמו שאמרו במס' שבועות, ולכן שפיר חייב בקרבן.

עוד אופן לחלק ובהקדם לבאר גדר ספק בא מן המקור
וגדר ידוע שבא מן המקור שנקט הרמ"א

ב וכתב עוד נראה דבלא"ה לא קשה על הרמ"א אף לפום סלקא
דעתך דש"ס בשבועות דאף אם מיירי מתני' בסתם אשה
אפי' אין משם קושיא להרמ"א. דהא בלא"ה יש לבאר דברי
הרמ"א שכ' לחלק "בין ספק בא מהמקור או ידוע שבא
מהמקור", הך ידוע שבא מהמקור במאי קמיירי שיהא ידוע שבא
מן המקור, אי כוונתו שלא בדקה ולא שמשזה, רק הרגישה
שנפתח המקור, א"כ אף במכה ידועה שמוציאה דם אי אפשר
לתלותו במכה, שהרי מיד שהרגישה קי"ל דאפי' בדקה ולא
מצאה דם כלל טמאה מ"ד מכל שכן במצאה דם ורק שיש לתלות
במכה, ועל כרחך לפרש דברי הרמ"א דכוונתו ידוע שבא
מהמקור ע"י שהרגישה בשעת בדיקה או בשעת תשמיש,
דבכה"ג י"ל מודה התה"ד דאילו בדקה ולא מצאה דם ה' תלינן
הרגשה בעד או בתשמיש והוי מטהרינן לה, דע"כ לא טימא
התה"ד רק בהרגשה ואי אפשר למיתלי בשום דבר שלא בשעת
בדיקה ושלא בשעת תשמיש אבל כשיש לתלות שם דבר מהני
בדיקתה, ולפי זה י"ל ג"כ בכה"ג כשיש לה מכה הידוע
שמוציאה דם מטהרין לה דתלינן דם במכה וההרגשה בבדיקה

הגאון ר' מרדכי בנעט מתרץ דברי הרמ"א בכמה אופנים
הוא דשאני דין רואה דם מחמת תשמיש שיש עוד אופנים
לצרף להקל

ובישורת הר המור להגאון ר' מרדכי בנעט לט הביא דברי
הסדרי טהרה ותי' דבריו בשני דרכים, א) ונלענ"ד
ליישב דברי הרמ"א דלא מבעיא לפי דעת המפרשים הרמ"א
קאי על מה שכתב שם לעיל לגבי דין דרואה דם מחמת תשמיש
דתלינן שם יותר בספק מן הצדדים א) מחמת מיעוץ התשמיש
שיש לתלות בה, ב) ובנוסף לזה מצרפין גם הא דקיי"ל בתשמיש
דאין דרך רוב נשים לראות דם מחמת התשמיש לכן שפיר יש
לתלות בצדדים אע"ג דלא שכיה, ג) דהרי אנן קיי"ל וסתות
דרבנן, ד) ואיסור רואה דם מחמת תשמיש הוא מדרבנן גרידא
וכל שכן וסת כזה שהוא וסת שע"י מעשה, ה) ועוד יש להוסיף
להקל ברואה דם מחמת תשמיש לפי מה שכתב הסמ"ג הובא
בב"י הטעם שמותר לאשה זו להנשא לבעל שני ולשלישי עד ג'
פעמים ולא אסרינן אותה לאלתר דמצרפין הספק שמא בא הדם
מן הצדדים לספק אי היא רואה דם מחמת תשמיש וכמבואר בב"י
מ, הרי דיש ראייה מפורשת ברואה דם מחמת תשמיש דמתירין
אותה לבעל שני והוא מחמת דסומכין על ספק שמא בא הדם מן
הצדדים ואין ללמוד מזה למקום אחר להקל מחמת ספק זה, דהרי
שאני רואה דם מחמת תשמיש דחמש טעמים לחלק יש.

ובזה שפיר מיושב הגמ' מא דאין להקל מחמת ספק מן הצדדים
דספק זה גרידא לא מועיל רק בצירוף כל הקולות
הנוכחים שיש ברואה דם מחמת תשמיש, דשאני הכא דחיישינן
למקרה שהזדמן לה ראייה בשעת תשמיש פעם אחת ולא שאנחנו
חוששין שמחמת התשמיש ראתה אלא הגיע זמן וסתה בלאו הכי
כזה אין סומכין על ספק צדדין דלא שכיה א"כ לא קשה על
הרמ"א.

להיתרא קשיא מסוגיא זו. ותו קשיא "בנמצא לאחר זמן דקיי"ל דטמאין מספק", הא ספק ספיקא הוא שמא מן הצדדים ואת"ל
מן המקור שמא לא בא אלא לאחר תשמיש, (ובפרטות קשיא למ"ש לעיל בשם הב"ח ס' קפ"ג דבראיה מועטת איכא למיתלי
דמן הצדדים הוא וכמו שהוכיח מריש פרק יוצא דופן ומוכח שם דאיכא למיתלי טפי במן הצדדים ממה דנתלה במקור דהא
מה"ט אמרינן התם דחזא טפה אינה טמאה דאימור מן הצדדים הוא ובודאי דמספיקא לא מטהרינן לה אלא משום דראיה
מועטת הוא דרובא מן הצדדים א"כ מתנינן דמיירי נמי אפילו בראיה מועטת, דהא מקשה "וניחוש דלמא דם מאכלות" הוא,
ובראיה יותר מן כגריס ודאי דליכא לספוקי במאכלות, וצ"ל הא דמקשה הש"ס בפשיטות וניחוש דלמא דם מאכלות ולא ניחא
ליה לאוקמי ביתר מן גריס מיירי מתנינן, ועל כרחך משום דסתמא קתני דמשמע כל שהוא נמצא דם אפילו דבר מועט ולפי
דעת הב"ח הא על כרחך לא מיירי מתנינן אפילו כל שהוא דאם כן ניתלי בצדדים ולא מחייב קרבן אלא דמתנינן נחת
לשעורא וא"כ דלמא מיירי נמי המשנה ביותר מגריס וצ"ע) ועיין בדברי סדרי טהרה סימן קפ"ז ס' ק"ד ד"ה בש"ך עיי"ש. לט.
סימן כ"א. מ. בשמו בסימן קפ"ז. מא. י"ד. מב. בסימן קפ"ז. מג. י"ד. מד. כדברי התה"ד הובא בשו"ע ריש סימן ק"צ.

או בתשמיש, א"נ כיון דהמכה ג"כ במקור ה"ל הרגשה על דם זה שבא מהמכה.

ידוע שבאה מן המקור היינו שבדקה והרגשה, ספק בא מן המקור היינו שלא בדקה ולא הרגשה

דייש ראיה לסברא הנ"ל לפי הגמ' מה דמוקי לג' הדינים הנאמרים במשנה בדין רואה דם מיד אחר תשמיש דהייב קרבן וכן הדין בדקה בעד הבדוק והניחתו תחת הכר ודין הרואה דם בשעת הטלת מים דמיירי בהרגשה, ואפי"ה תלינן כל אחד כדינו אחר תשמיש, או במאכולות, או במי רגלים, ואע"פ דלא הרגשה דתולה ההרגשה בדבר אחר כגון בתשמיש או בעד או במי רגלים כן הכי נמי במכה שידוע שמוציאה דם וזה נקרא בלשונו של הרמ"א "ידוע שבאה מהמקור" ורצונו לומר שבדקה והרגשה אבל אם בדקה ולא הרגשה זה נקרא בפי הרמ"א "ספק אם מהמקור" או לא, ורצונו לומר לא בדקה ולא ארגשה זהו ספק אם הוא מהמקור.

ספק צדדין לא מהני להצטרף במקום הרגשה רק בספק

אם כן יש לפרש דהסוגיא דמשנה זו מוקמינן לה בהרגשה ובאופן זה ס"ל להרמ"א דבעי' דוקא ידוע שהמכה מוציאה דם, ואם אינו ידוע אם המכה מוציאה דם לא מצדפינן הספק צדדין כדי להקל ההרגשה בעד או בתשמיש א"כ שפיר מיושב הקושיא על הרמ"א, דהא במשנה מודה הרמ"א דאין כאן מקום ספק אי הדם בא מן הצדדים, אבל הראיה הוא דמכל מקום הא הש"ס בהווא אמינא דייק דאפי' במשנה הנ"ל חיישינן למאכולות ש"מ דחשש צדדיים גרוע יותר מחשש דמאכולות דלא חיישינן לה לטומאה ודאית אף בהו"א, ורק לענין קרבן דחיישינן שם גם לספק רחוק, ואפילו אם נפרש המשנה הנ"ל דמיירי בלא הרגשה רק שהיא חושבת שהרגשה וכמו שהביא הסדרי טהרה בכמה מקומות ומדברי הרשב"א שמוכח כן א"כ ספק מהמקור מקרי גם באופן הנ"ל.

הרמ"א מקיל לסמוך על ספק צדדין רק בקינוח ולא בבדיקה גמורה

מכל מקום יש לומר לתרץ דאהכ"נ בדקה ומצאה אע"ג דלא הרגשה לא סמכינן אס"ס, מ"מ הרמ"א מיירי שלא בדקה בפנים אלא קנחה עצמה בבית החיצון דבזה אין סברא לומר

דנפתח המקור וסברה הרגשת עד היא מ"ז ולא ארגשה דשם לענין תורה צריך לחוש לארגשה ולא אדעתיה ובאופן זה טיהר הרמ"א בספק צדדיים, ובוה נתיישב כל הקושיות שהקשו האחרונים על דברי הרמ"א, ואם נכריע שדוחק לפרש דברי הרמ"א דמיירי בלי בדיקה מכל מקום אחרי שיש לפרש דהרמ"א לא מיירי שבדקה וארגשה דזהו נקרא בלשונו ידוע שבא מן המקור וכמו שכתבנו להוכיח לעיל, ממילא יש לומר דמיירי הרמ"א בדקה ולא ארגשה, ורצונו לומר דידוע לה שלא הרגשה ואין בה ספק כלל אלא היא מסופקת על שעת הבדיקה אי ארגשה או לא בזה לא סמכינן אס"ס ולפי דברי מקצת פוסקים כן הוא כוונת הגמ' לעולם דארגשה ואימור לאו אדעתיה, ובאופן כזה מודה דלא סמכינן אס"ס.

כלל הדברים, א) דבמקום שהרגשה בלא בדיקה אה"כ לא מהני לסמוך על זה שיש לה מכה אפילו יודעין בוודאי שהמכה מוציאה דם, ב) הרגשה ואה"כ בדקה היינו מתניתין, והתם מהני דהוא מכה שהוא ידוע שמוציאה דם אבל לא מהני מכה שאינו ידוע אם מוציאה דם, ג) בדקה ומסתפקא אם בשעת הבדיקה הרגשה או לא יש לדון בדבר דגם בזה מודה הרמ"א שזהו אוקימתא דש"ס לפי מהר"א הנ"ל, ד) בדקה ולא הרגשה גם בזה יש לדון לפי הרמ"א מה דעתו, ה) לא בדקה ולא הרגשה ומצאה דם שזב ויוצא ממנה מבית החיצון בזה ודאי מהני ס"ס שכתב הרמ"א ועל כל פנים אין כאן קושיא על הרמ"א מסוגיא.

אי בספק ספיקא שאינו שקול יש לעשות ספק ספיקא או לא

עייין בתוס' נדה מה דמבואר דסמכינן מיעוט לפלגא והוי ליה רובא, ומוזה דנו מ"ט דיש ללמוד לצרף ס"ס שאינו שקול, אבל יש לדחות דהתם מיירי שיש חזקה לסייע להמיעוט וכתב הגאון ר' מרדכי בנעט בתשו' הר המור ג' והסברא לחלק הוא קל להבין, דהרי להרבה פוסקים סמכינן מיעוטא לחזקה אף במקום שאין ס"ס רק מיעוט לגבי רוב ויש חזקה למיעוט ה"ל פלגא עיין בדברי הרמב"ן נ"א, ואפי' לשיטת התוס' דס"ל דלרבנן דלר"מ לא אמרי' סמוך מיעוטא לחזקה דה"ל מיעוטא כמאן דליתא (כמ"ש התוס' בקידושין כ"ב ד"ה סמוך וכן בבכורות כ"ג) מכל מקום מודים דעדיף למיסמך מיעוטא לפלגא בהדי חזקה מדניסמוך מיעוטא לפלגא בלית חזקה בהדי.

מה. נ"ז ע"ב. מו. בפרק כל היד. מז. כנלענ"ד ועיין בסדרי טהרה ס"ק נ"ז שכתב סברא זה. מח. י"ח. מט. עיין בס"ט סימן קפ"ז ס"ק ט"ו. ג. סימן כ'. נא. במלחמות במס' קידושין בסוגיא דמסבלי והדר מקדשי. נב. פ' ע"א. נג. כ"א ע"ב.

והשלחן ערוך באבעדו¹¹ דפסקו להך דמליאה חוששת, ויוצא ראייה לדין דבליתא חזקה לא אמרינן סמוך מיעוטא לפלגא.

רוב דמים באשה רוב גמור וא"כ הספק הוא מיעוטא דלא שכיח לכן אין עושין מזה ס"ס

ב) ועוד נלע"ד דאף ביש חזקה דאמרינן סמוך מיעוטא לפי תוס', מכל מקום היינו במיעוטא דשכיחא אבל במיעוטא דלא שכיח לא, וראייה לזה שהרי כתבו התוס' בבכורות דלחומרא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה, והקשו א"כ במים שאל"ס גימא סמוך מיעוטא לחזקה ותי' דהתם ה"ל מיעוטא דלא שכיח, וא"כ יש לומר דמה דאפי' להחמיר לא אמרינן סמוך מיעוטא לחזקה דליתוי כפלגא כיון דהוי לא שכיח, איך גיקול לומר סמוך מיעוטא לפלגא אף להקל במיעוטא דלא שכיח, וכל הראיות של התוס' הן הכל במיעוטא דשכיח.¹²

עוד ראייה דאין מצרפין לעשות ס"ס במקום שיש חזקה עם ספק אחד

ג) ועוד נ"ל ראייה ברורה דבכה"ג שיש חזקה לחד ספק, תו לא מצרפין בהדיה ספק אחר, שהרי כתבו התוס' והרא"ש בנדה יט ד"ה אפי' וכו' דהא דהתירו לבוא עליה כשבא ממקום רחוק דוקא במחשב ימיה שיכולה לטבול והוי ס"ס ספק ראתה ספק לא ראתה ואת"ל ראתה שמה טבלה ואפי' מהני ס"ס זה דוקא למ"ד וסתות דרבנן אבל למ"ד וסתות דאורייתא לא ה"ל ס"ס ע"כ, ולדברי הגאון בעל הסדרי טהרה הרי כאן לא הוי רוב כלל רק חזקה אורח בזמנו בא, וה"ל הטהרה ספק שאינו שקול ועב"פ מיעוטא הוי (דהרי לא עדיף חזקה כרום) וגימא סמוך מיעוטא לפלגא שמשבילין אלא על כרחך שווה לא מיקרי ס"ס. ומיהו י"ל לדחות

ראייה דאמרינן סמוך מיעוטא לפלגא גם בלי חזקה

ויש להביא ראייה דאפילו בלא חזקה סמכינן מיעוטא לפלגא, מהא דמבואר ביבמות י"י האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים שהיתה לבעלה עוד אשה והוא הלך עמה לחוץ לארץ ולא היה לו בנים כשהלך מכאן ובאו עדים ואמרו לה מת בעלך לא תינשא כיון שהוא בחזקת זקוקה ליבום ולא תתייבם לאח של הבעל שמה מעוברת היא צרתה, היתה לה חמות היינו שהאשה שמת בעלה בלא בנים היתה לה חמות או יש לחוש שמה ילדה בן שיכול לייבמה, אינה חוששת שמה ילדה בן והיא זקוקה לו לייבום, יצתה מכאן מעוברת חוששת, רבי יהושע אומר אינה חוששת לפי שיש ס"ס, ספק שמה הפילה ואת"ל ילדה שמה ילדה גובה ע"כ. ומסקינן בבכורות דסמכינן מיעוטא לפלגא והרי התם במליאה ליכא חזקה כמ"ש התו' שם בהוכחה מקושי' הגמ' דבכורות י"י הנ"ל ואפי' ס"ל לר"י דסמכינן מיעוטא לפלגא.

דחייה לראייה הנ"ל ומסיק דבלי חזקה לא אמרינן סמוך מיעוטא לפלגא

אך כד דייקת נ"ל דאין מזה ראייה דלית הלכתא כוותיה אלא כת"ק שהוא סתם מתני' ויש ראייה בהיפוך דס"ל יצאה מלאה חוששת ולשי' הרי"ף ורמב"ם אתיא אפי' כרבנן דר"מ דלא חישינן למיעוטא (כמ"ש הנמוק זוסף שם, ושם בחידושי רשב"א יבמות, וכן מבואר במלחמות במס' קדושין י"ו ובריטב"א הנ"ל), ואפי' ס"ל מליאה חוששת דצריך לדחוק דס"ל הך דמעוברת הוא חזקה ליבום דדחוק, אבל השתא אדרבה י"ל דהטעם דת"ק דס"ל דלא אמרינן סמוך מיעוטא אפי' לפלגא ובהכי אתי שפיר דברי הטור

נד. קי"ח. נה. כ'. נו. פ'. גז. סימן קנ"ו. נח. ולפי זה יש ליישב דברי התוס' במס' נדה שאין כאן סתירה למה שכתוב במס' כתובות דף ט' ע"א ד"ה ואבע"א, וכן כלל שכללו הב"ח והש"ך בדוכתי טובא דבעינן שהספיקות יהיו שקולים נשאר קיים במקום שאין חזקה לסייע או במיעוטא דלא שכיח, והנה מה שאמרו דרוב דמים שבאשה טמאים הוא רוב גמור ואם כן דם טהור הוי מיעוטא דלא שכיחא דאל"כ קשה לרבי יהושע במס' נדה כ"א ע"ב דס"ל דמביאה קרבן ונאכל, ומשום דין דאי אפשר לפה"ק בלא דם ורוב דמים טמאים, מכל מקום אכתי תקשה נסמוך מיעוטא דדם טהור לחזקת האשה וליהוי פלגא שלא נשרוף עלה תרומה ומכל שכן שלא להביא קרבן ולהיות נאכל, וכיוצא בזה הקשו התוס' י"ח ע"ב ד"ה למעוטי רובא, שהקשו כן בנמצא הדם בלול ולפנים ותי' א) דרוב גמור שאני, ב) א"נ דחזקה רעועה, ג) א"נ כיון דרוב דמים טמאים הוי ליה רוב גמור והחזקה רעועה תו ליכא לצרף החזקה למימר למיסמך מיעוטא לפלגא, וגם המיעוט הוא מיעוטא דלא שכיח, ויש לדחות ראייה זה דיש לומר דר' יהושע לשיטתו דס"ל בבכורות כ' דחלב פוטר מבכורה ולדבריו צ"ל דלא ס"ל סמוך מיעוטא לחזקה, דהרי מה"ט ס"ל לר"ע ולרשב"ג שם דחלב אינו פוטר כמ"ש ר"ת שם, ולכן ס"ל לר' יהושע כאן דמביא קרבן ונאכל ולעולם הוי מיעוטא דשכיח וחזקה גמורה. ולפי"ז אדרבא יש שיעתא דה"ל מיעוט גמור, אבל זהו לר"ת, אבל לרמב"ן שם בבכורות והרא"ש שם דפסקו חלב פוטר ואע"פ דס"ל בעלמא סמוך מיעוטא לחזקה ע"כ צ"ל משום דיש חזקה דאין הולד קדוש בבכורה כמ"ש התו' שם במסקנא, ולפי"ז אין ראייה מר"י דלית ליה להאי כללא, א"כ קשה למה ס"ל דמביא קרבן ונאכל אע"פ דה"ל רוב גמור או עדיפה מרוב, או שהחזקה רעועה, א"כ נשאר קיים כמ"ש דבמיעוטא דלא שכיח לא אמרינן סמוך מיעוטא לפלגא. נט. ט"ו ע"א.

דשאני התם אם נימא הספק השני שראתה כבר יצאה מחוקתה אע"ג דלספק הראשונה אמרינן שלא ראתה, א"כ י"ל דהתם צריכה להתחיל בספק ראתה שהספק אינו שקול אבל כאן מתחיל בספק השקול ומצרפין הספק שאינו שקול אבל דחיה זה דחוק. ועוד י"ל לדחות דשאני דספק דטבילה דתליא במעשה, והוי ליה כהך דאמרינן במס' בכורות הג'ל דרובא דתלי' במעשה לא אמרינן, וגם זהו דחוק, דא"כ גם למ"ד וסתות דרבנן למה סמכינן אס"ס וצ"ל בצרוף החזקת טהרה ה"ל זהו ג"כ רוב אע"ג דתלי' במעשה, דחוק.

הוא מיעוט תוס' לא הוי פלגא ופלגא יש לומר דמותר לגמרי, ועיין בקו"א שם סי' שהביא כן בשם כמה פוסקים עיי"ש, ועיין שם בסדרי טהרה הג'ל שהביא ראיה מדברי הרוקח הובא בש"ך סי' שמותר לאשת כהן מעוברת להכנס באהל המת משום ס"ס שמא נפל שמא נקבה ואע"פ דרוב הנולדים בר קיימא מ"מ סמכינן מיעוטא דנפלים למחצה נקבות עיי"ש, ובאחרונים יש בזה דין ודברים, עיין מג"א סי', ועיין בתשו' נו"ב ת' יו"ד סי' שמכריע דבעינן שיהא הס"ס שקולים עיי"ש, ועיין תשו' רעק"א סי', ועיין בנינת אדם שער הקבוע סי', ובספר שב שמעתא סי', ובדע"ת ע'.

עוד ראיה מסוגיא דדם הנמצא בתוך מי רגלים דהיכא דנאמר לשון חזקה אין ראוי לעשות מזה ס"ס

כמה הערות על דברי הטו"ז שהביא הפלתי

ד) עוד ראיה יש להביא מדברי הגמ' ס' דס"ל לרבי שמעון להחמיר גם באיש ואשה שעשו לתוך ספל אחד ונמצא שם דם בתוך המי רגלים מפני שאין דרך האיש להוציא דם אלא שחוקת דמים מן האשה ובגמ' מסתפק לפי רבי שמעון אי מודה כשהן יושבין בשעת הטלת מי רגלים להקל ומסיק תא שמע כיון דאמר ר' שמעון חזקת דמים באין מן האשה לא שנא עומדין לא שנא יושבין ע"כ, ופירש"י מדקתני חזקה אלמא לא מספקא דם באיש כלל ע"כ, ולדברי הגאון בעל הסדרי טהרה לא עדיף לשון חזקה מלשון רוב דסמכינן תמיד המיעוט לפלגא, ולפי זה י"ל גם בנידון דידן נהי שאין דרך דמים לבוא מהאיש מכל מקום מצרפין המיעוט לפלגא דבמי רגלים קאתו, וזהו ראיה ברורה לענ"ד לכל היכא דתנן שחוקתו, כגון שחוקתו מהמקור או שחוקתו בהרגשה הכתוב ברמב"ם תו ליכא למיחשביה בהדי ס"ס כלל ע"כ, ויש לפלפל עדיין דדוקא לר"ש ס"ל כן שהרי לא ס"ל בכלל להתיר גם בספק ספיקא ולהלכה לא קיי"ל כדבריו, (ועיין בשו"ת פרשת מרדכי יו"ד ס"א).

סכרא דרוב דמים באים מן המקור לא אמרינן כטיפה אחת חנה לפי הגמ' בנדה ע"י דאמרינן התם מקור שהייע כשתי טיפי מרגליות וכו' אבל חדא אימא מעלמא קאתי, וברש"י "דכוונת מעלמא הוא מן הצדדין" עיי"ש, ולכאור' צ"ב הרי גם מראות טהורות באין מן המקור ע"י וא"כ גם בחדא י"ל שהוא מן המקור ומראה טהור הוא וארווח לן דהרי רוב דמים באים מן המקור, ולמה כתב רש"י שהוא מן הצדדין, כן הקשה השואל (בעל ילקוט הגרשוני) בשו"ת בית שערם ע"י, וע"ז ענה לו לפי דברי הסדרי טהרה ע"י דאין דרך המקור להיזע טיפה אחת ולכן לא שייך בזה לומר רוב דמים באים מן המקור, דרוב דמים שהם מן המקור אינם טיפה אחת, (ודומה להא דאמרינן במס' כתובות ע"י רוב נשים בתולות נישאת וכל הנישאת יש לה קול), ולכן תלינן שהוא מן הצדדין ע"כ.

דעת האחרונים דכדי לעשות ס"ס בעינן שהספיקות יהיו שקולים

ובעצם דברי הגמ' הג"ל כתב הב"ח ע"י דזהו החידוש בדברי ר' יודא דבנות ישראל התמירו על עצמן אפילו על טיפת כהרדל, וקמ"ל החידוש דאפילו אם טיפה אחד הוא ואפשר דהוא מן הצדדין יושבת ז' נקיים עיי"ש, אף שבאמת יש לומר דכוונת הגמ' שראתה טיפה כמרגליות שהוא מראה לבנה, ולא יתכן להראב"ד שס"ל רוב דמים באשה טמאים, דאם כן זה שהוא מראה טהור על כרחך שבאה מהצדדים, אלא להר"ה דס"ל שגם מראה לבנה טהורה שכיח במקור שפיר יש לפרש דבריו.

ועיין בפני יהושע ס' שכתב ומיהו לפי מה שכתב הרשב"א דס"ס הוי כמו רוב דספק אחד הוי פלגא ופלגא עם הספק השני הוי כמו רוב, וא"כ אם ספק אחד שקול אפי' אם הספק השני רק מיעוט הוי ליה רובא להתירא וכל שכן לשיטת הרמב"ם דספיקא דאורייתא לחומרא רק מדרבנן כשיש ספק נוסף אפי'

ס. ט' ע"א. סא. סימן י"א. סב. כתובות ט' ע"א. סג. ס"ק כ"ח. סד. יו"ד סימן שע"א. סה. סימן תס"ז סק"ח. סו. יו"ד סימן ק"ח. סז. סימן ס"ב. סח. סימן נ"ה. סט. שער א' פ"ח. ע. סימן נ"ג ס"ק כ"ב. עא. מ"א ע"ב. עב. עיין בתה"ד הובא בטו"ז סוף סימן זה. עג. יו"ד סימן רס"ד. עד. בסימן קפ"ג אות ד'. עה. ט"ז. עו. בריש סימן קפ"ג.

כמה דחיית נגד דברי הב"ח

אמנם בשו"ת הר המור י' דחה דבריו גם לפי הרו"ה והוא דס"ל דהרו"ה מודה שחזקת דמים מהמקור לא שייכא על מראה לבנה והוי ליה לגבי מראה מרגליות ספק שקול אבל במראה שמא או שאנו מסופקים שהוא טמא שאז יש ס"ס לאיסורא שמא דם טמא ואז ודאי מהמקור אין ראייה מהגמ' כלל דנוכל לתלות בצדדין והררינן לכללא דהמשנה שחזקת רובו דמים באים מן המקור.

מדברי הפוסקים שלא נתנו טעם בכיאוור דברי רבי זירא בחומרת בנות ישראל ש"מ דלא סוכרים כהב"ח

ב) עוד הוסיף להעיר מדברי כל הראשונים שדחקו לבאר דברי ר' יירא באופן אחר ש"מ דלא ס"ל כהב"ח.

ראייה נגד הב"ח מדברי המשנה דחייבין קרבן בשימש נדה בשוגג אם נמצא דם על עד שלו

ג) ועוד ראייה יש ממשנה ע"י נמצא על שלו חייבין בקרבן והתם מיירי בפחות מכגריס ג"כ (דהרי הגמ' פריך וניחוש ולמא דם מאכולת וגם) דסתמא קתני ואפ"ה חייב בקרבן ולא מסתפקין דאולי הדם באה מן הצדדין הרי דגם טיפה אחת טמאה.

ראייה נגד הב"ח מסוגיא עד שאינו בדוק

ד) ועוד ראייה מדברי רש"י ע"י ד"ה אמר לו רבי חייא אף אתה עשיתו כתם נוהג אתה בו דין כתם דשיעורו כגריס ועוד והפחות מכאן לאו כלום הלכך טומאתו נמי ספק דאי ודאי ראייה הוא מגופה (כדקאמרת האמר בפרק יוצא דופן לקמן מ' ע"א) ע"כ והוא

דאי ודאי מגופה יצא הדם טמאה אפילו כעין החרדל יצא ע"כ, ולדברי הב"ח קשה הא כאן מיירי מעד שאינו בדוק דאפי' לרבי מכ"מ יש חשש מיעוטא וספק קצת שמא מעלמא אתא (כדלקמן) א"כ מה"ט י"ל דבעינן כגריס, דבכגריס לא מספקינן לי' בצדדים דחזקתו מהמקור וספק רחוק דמעלמא אתא לא חש רבי ומטהר לה משום נדה, אבל בפחות מכגריס דרגלים לדבר דאתו מהצדדים מצרפים בהדיא החששא דמעלמא, ותי' זה ה"ל לשנוי' דעדיפה הוא דהא לפי מאי דמתרץ הש"ס דמשו"ה בעינן כגריס משום דחיישינן למאכולת, ולפ"ז ס"ל להרו"ה דדוקא בעגול בעינן כגריס אבל במשוך מחזקינן לה מהקינות אפילו בפחות מכגריס, אבל משום הספק צדדים הוי טהור אף במשוך, איברא להחולקים על הרו"ה אין נ"מ בזה, אבל להרו"ה עצמו קשה הרי הוכחנו להרו"ה עצמו שאליבא ידיה יש התחלה לדברי הב"ח כמ"ש לעיל, דמכל מקום ליתא להך ספק צדדים אפילו בצירוף ספק אחר וליכא למימר שהך חששא דמעלמא ליתא כלל לרבי ועל כן הוי רק ספק צדדים לחודא ולעולם אין ראייה לסתור הספק צדדים במקום שיש צירוף, דזה אינו מחמת כמה טעמים חזא דהא לר"ח דאפי' בכגריס ה"ל רק כתם ע"כ מה"ט דמעלמא לחוד, ואיך אפשר לומר דלר"ח ה"ל מעלמא ס' שקול, ולרבי אפי' ספק לצירוף לא הוי זהו פלוגתא רחוקה.⁹

בראיות הסדרי טהרה נגד הב"ח מסוגיא דהמפלת

ה) ועוד ראייה דליתא להך סברא שכתב הב"ח מהא דיתא שם¹⁰ באשה שהפילה כמין קליפות ושערות דאם נימוחו במים טמאה שזו סימן שדם הוא ע"כ, ואי לדברי הב"ח מה לי שזו דם הרי גם דם ממש כיון שהוא דבר מועט תלינן דמן הצדדים,

עז. סימן כ"א. עת. י"ד. עט. שם ע"ב. פ. ועוד הדבר מוכרח מרוב הפוסקים שהסכימו דבהך דרבי בפחות מכגריס אפי' במשוך טהור, וקשה טובא מפני מה, הא משוך מוציא לה מחשש מאכולת דמה"ט מטמאין בהניחתו תחת הכר, ולמעלמא הרי לא חש רבי, דמה"ט ביותר מכגריס מטמא לה רבי משום נדה וכבר עמד בזה הסדרי טהרה בדוכתי טובי, ולעני"ד לא קשה מידי והדבר פשוט דודאי אם הוא יותר מכגריס משום ספק מעלמא לחודא לא חש רבי והוי ליה רק מיעוטא להדי רובא, וכן בעד בדוק והניחתו תחת הכר מטמאין במשוך ג"כ מה"ט דחזקת משוך מהקינות ואינו חושש למיעוט מאכולת ג"כ בקינות, אבל בצירוף שניהם יחד ה"ל ספק שקול ולא מטמאין עכ"פ משום נדה, ונחית דרגא לרבי מטומאת נדה לטומאת כתם, ומינה לר"ח נחתי דרגא מטומאת כתם לטהרה לגמרי (מיהו לרבי אי אפשר לטהר לגמרי דהרי שני הספיקות לא שכיחי) עכ"פ מוכרח דגם לרבי יש עכ"פ חששא דמעלמא, וא"כ הקושיא במקומה עומדת לימא רבי הטעם דבעיא כגריס משום דמצרפים ספק צדדים (אבל אין לומר שגם טעם הפוסקים המטהרים בפחות מכגריס אף במשוך הוא משום הספק צדדים שזהו נגד האמת שלא הוזכר בהן דבר זה כלל), והנה דברי הפוסקים הנ"ל מוכרח בפשט הסוגיא דקשה אהא דמקשה ר"ח לרבי לדברך וכי' וקשה ה"ל להקשות לדידיה מי ניחא מעד הבדוק וטחתו בירכה או הניחתה תחת הכר דבעינן כגריס בעגול ואם הוא כגריס אף בעגול טמאה נדה (כמבואר בפוסקים). אלא על כרחך צריך לומר שבודאי בעגול יד ר"ח לחלול בין גריס לפחות מגריס משום מאכולת, אבל בעד שאינו בדוק דס"ל לרבי דוקא בכגריס, אבל בפחות מכגריס אף במשוך מודה רבי לכן מקשה ליה ר"ח שפיר דבמשוך סלקא דעתך דר"ח דל"ל דהטעם משום מאכולת דהא איכא חזקת משוך מהקינות, ורבי השיב לו דמכל מקום מצרפים החשש דמאכולת בהדי חששא מעלמא כדלעיל, א"כ מוכח שיטת הפוסקים וגם מוכח דליתא להאי ספק צדדים כלל דאל"כ עדיין לא מקשה לי' ר"ח כלום לרבי דאף במשוך בפחות מכגריס יש ספק צדדים. פא. כ"ב.

גדולים וטיפות קטנות הן מטאים מספק תולין בצדדים אלא על כרחך דלית' להאי סברא כלל "וזהו ראייה שאין עליה תשובה", וסבור הייתי לומר דבודאי ברואה עם א' או שתי' טפה קטנה ודאי תלי' במקור ורק באשה שדרכה בכך הוא רגלים שהוא מהצדדים ובוה יתורצו רוב הקושיות הנזכרים. אך לפי"ו עכ"פ דברי הב"ח נסתרים.

ראיה נגד הב"ח מהא תולין פחות מכגריס במאכולות ולא בדם מן הצדדים

(ח) ועוד קשה אם נימא דטיפה אחת שהוא פחות מגריס תולין בצדדים, א"כ קשיא דהא דאיתא בנדה ^פ הרגה מאכולת וכו' עד כמה הוא תולה אמר רב הונא עד כגריס וכו' ושם הסוגי' כולה הכל מטעם מאכולת, ולמה לי האי טעמא הרי בלא"ה פחות מגריס אף אם יהי' מגופה ודאי תלינן בצדדים (שהרי גם כאן לא הרגישה) מכל שכן בזה שיש עוד ספיקא טובא בלא"ה כיון שלא יצא בוודאי הדם מן אותו מקום, מיהו י"ל דדוקא במוצאות טיפות קטנות עם העד, אבל במוצאות טיפות קטנות בחלוקה או בכשרה בזה אלו הי' מגופה הי' גרע די"ל שהיה יותר מגריס ומקצתו אודא ליה, וכן יש לומר בלא"ה אהא דמבואר בגמ' בחלוקה טיפין טיפין אין מצטרפין, וכן הא דמבע"ל שם בבשרה אי מצטרפין הטיפין, וכן הא דס"ל לרמב"ם ^{פח} דבבשרה טמאה אף בפחות מכגריס, על כרחך יש לומר כי היכא דלא תקשה מהא להב"ח, די"ל דהא יותר מטיפה אחת מן המקור רק שנפלו טיפין על החלוק ועל בשרה ושם נתפור, וזה פשוט. אך קשה על הסדרי טהרה ^{פט} שהביא סייעתא להב"ח מהש"ס ^צ דבפחות מג' גריסי' לא חיישינן לזבה וכו' ומשום דאין דרך ראייה פחות מכגריס, קשה הא שם נמצא בחלוקה ובחלוקה י"ל דהראיה הי' יותר רק שמקצתו אודא ליה ומקצתו נדבק בחלוק אלא על כרחך דלא ס"ל האי סברא, א"כ הדרא קושיא לדוכתיה למה לי טעם של מאכולת כלל ע"כ. (ויש לומר דקמ"ל הטעם של מאכולת משום דארוח לן גם בשני טיפין תולין במאכולת אבל אם באין מן המקור טמא.

בקושיא דהוי ס"ס יש שנקטו הספק השני "מן העליה" ויש שנקטו "ספק מן הצדדין"

יש שינוי בין הלשון בכל מקום שהביא הס"ס "ספק מן העליה", ובין הטו"ז שכתב הספק "ספק מן הצדדין", ומבאר בתשו' בית שערים ^{צט} הטעם בשינוי הדכסוף משנה בדוקא נקט ספק מן העליה, דגם בעליה יש דם ופעמים שבא לפרוודור ^{צכ} ויש במה

וכן יש לדייק מדברי הפוסקים שם שנחלקו בדם יבש בלי צורת בריה טמאה ומשמע דומיא דכמין קליפות דם כל שהוא וצ"ב למה טמאה, הרי יש לומר דדם זה מן הצדדים באה, והנה כבר נתקשו בו הסדרי טהרה ^{פג} וכתב לתרץ בשני תירוצים, א) דשאני הדין דמפלת ר"ל הפילה בהרגשה, שאז ליכא למימר מהצדדים באה, ב) עוד תירוץ לחלק דשאני התם דאפשר לברורי עיי"ש, והנה על הפירוש הראשון יש להקשות דמלבד דמלשון הפוסקים אינו משמע דהגמ' מיירי דוקא בהרגישה וע"כ ר"ל דמיירי בלא בדיקה, דבבדיקה הרי יש לתלות בהרגשה בעד, אע"פ דר"ל בהרגישה שהפילה ובלא בדיקה, וקשה תרתי חדא א) שהרי הרמ"א הביא שם בהג"ה דברי פסקי מהרא"י ^{פד} דבעינן נימוחו כולם, ב) ופסקי מהרא"י מיירי שנמצא על עד שבודקת עצמה ושלא בהרגשה כמבואר שם א"כ ש"מ דס"ל לתה"ד אפי' בכה"ג לא סמכינן על ספק צדדים ולראשונים שומעים מכ"ש להחמיר. (והנה יש לומר עוד לתרץ דכיון דדם יבש בא י"ל דכשהיה לח בבית החיצון היתה יותר מטיפה אחת ואין ללמוד מזה לדם לח).

ראיה נגד הבי"ד דלפי דבריו יוצא דלפני חומרת דר"ז כתם תהיה יותר חמור מבדיקת עד

(ו) ועוד ראיה יש לציין דליתא להאי סברא דטיפות קטנות תלינן בצדדים דאי אמרת דבפחות מכגריס תולין בצדדים אם לא הרגישה, א"כ ברואה דם ע"י עד הבדוק והוא פחות מגריס, אף בארגישה אינו כי אם ספק דשמא הרגשת עד הוא, ומכל שכן כשספק לה אם ארגישה, ואנן אמרינן דארגישה דמטמאינן לה הכל מטעם ספק, יש לייצין טובא לפי"ז קודם חומרא דר"ז מה דינו, אם תאמר דמטהרין גם כשיש דם על העד בפחות מכגריס משום תולין בצדדים, א"כ לתנא דמשנה ^{פד} דדוקא הרגה מאכולת תולין להקל אבל לא הרגה לא, יוצא לפי"ז דדין כתם הנמצא בחלוק חמור מדין ראייה על ידי עד הבדוק, וזהו דבר שאי אפשר לאמרו כלל, ואם קודם חומרא דר"ז ג"כ הי' מטמאין בראיה כזה כ"ש על העד דחייב להרגישה. (וזה תלוי במה שכתבנו אי כתם יכול להיות חמור מראיה עיין בסק"א שצינתי דיעות בזה).

ראיה נגד הב"ח מהא דנתנו טעם אחרת לפרש תקנת רבי

(ז) עוד קשה א"כ למה הוצרכו הפוסקים ליתן טעם לתקנת רבי ^{פה} שחשש להשלמת דם טהור לדם טמא ובהר"ף ^{פו} ביאר טעם זה יותר כיון דאתמעוטה הבקיאיות וכו', הרי בלא"ה אף אם הכל דם טמא פעמים הרבה תצרך טיפות קטנים עם טיפות

פכ. כאן בסימן קפ"ג סק"ד ולקמן בסימן ק"צ ס"ק צ"ה. פג. שבסימן מ"ז. פד. נ"ח. פה. ס"ו ע"א. פו. שבועות. פז. נ"ח. פח. והובא בשו"ע סעיף ו'. פט. סימן קפ"ג סק"ד. צ. נ"ב ע"ב ובתוס' שם ד"ה ג' גריסין. צא. י"ד סימן רס"ג. צב. עיין נדה י"ז.

להסתפק, אבל ספק מן הצדדין אינו ספק כלל דאין רגיל להיות דם בצדדין ואין כאן במה להסתפק כלל צ"ג, ודוקא לעיל בס"י קפ"ז צ"ג גבי רואה דם מחמת תשמיש הי ספק מן הצדדין ספק, דשם אנו דנין שמהמת חוזק אבר התשמיש והבעילה רואה האשה דם ולא כטבע הראיה וגם מן המקור אינו דרך לבוא דם ע"ז, ומשו"ה לא שייך לתרץ הס"ס מחמת סברא רוב דמים מן המקור ושפיר יש להסתפק בצדדין כמו במקור מחמת תשמיש, אבל בעלמא אין להסתפק בצדדין כלל רק שמא מן העליה, ולפי זה יקשה על הטו"ז שכתב ספק לאו מן המקור אתי וכמו שמצינו בס"י קפ"ז צ"ג, ולפי הנ"ל לא דמי כלל דהתם ספק מן הצדדין הי ספק מעליא, אבל כאן אין זה ספק כלל רק שמא מן העליה ולא מן הצדדין, ואפשר לפרש דבריו דכוונתו לציין לעיל דאפילו לצד שהוא מגופה נמי אמרינן ספק שאינו מן המקור וצ"ע ע"כ, וראוי לצרף דברי הגאון ר' מרדכי בנעט שציינתי כאן בסמוך שזן באריכות אי ספק מן הצדדין הי ספק או לא.

ואפשר לומר דמה שכתב ספק מן הצדדין כוונתו על עלייה וצד הכוונה "אצל" וכאן עלייה ג"כ אצל והבן כי דרכם של הפוסקים לקרוא לעליה לפעמים ג"כ אצל, בפרט שהדבר נסתר מבנ"א ואין זה בולט לפי שזה בפנים האדם אין לדקדק כ"כ בין צד לעליה.

קושיית האחרונים דלפי ר"ע דחייש למיעוטא יקשה עדיין קושיית הכ"מ דהוי ס"ס ולא מהני תירוץ הטו"ז

על תירוץ של הטו"ז דרוב דמים באשה מן המקור הם באים, הקשה הילקוט הגרשוני לשיטת רבי עקיבא דחייש למיעוטא אפילו לקולא כמבואר במס' בכורות צ"ג, אמאי הוצרך ר"ע צ"ג לתלות בתם במכה כדי לטהרה תיפוק ליה דבכל בתם יש ס"ס, ומה תאמר דאין כאן ס"ס משום רוב דמים באשה הי הוא חייש למיעוטא (עד כאן הקושיא) וע"ז כתב לו חותנו הבית שערים צ"ח דיותר מזה יש להקשות הרי גם ר"מ ס"ל לחשוש למיעוטא וכי אפשר לומר דהם אינם סוברים דין כתמים, (והרי מבואר בפירוש דר"ע ור"מ סוברים דין כתמים, עיי' נדה ה' ובתוס' שם שכתבו כן על ר"מ, וכן שם י"ד כתבו כן על ר"ע דס"ל דין כתמים).

וכתב לתרץ בשבעה דוכים, (א) לפי מה דקיימא לן דאין הולכין בממון אחר הרוב לפי שחזקת ממון של המוחזק מצטרפת אל המועט והורע כוח הרוב וכמו שמסביר התוס' בב"ק

צט והוסיף התה"ד פ דאע"פ שרוב החזקה רובא עדיף ואין מצטרפים המיעוט לחזקה שאני חזקת ממון דעדיפה לפי שהמוציא מחבירו עליו הראיה וזה אינו ראיה, ומ"מ כתב ההפלאה ק"א לחדש דאם הרוב כבר החזיק לדינים אחרים טרם שבא הספק של ממון הולכין אחר הרוב אח"כ אפילו לגבי ממון ולכן המוציא שם רע נותן לאביה מאה כסף ואין חוששין שמא אין זה אביה כיון שכבר החזיק לאביה על פי רוב של רוב בעילות הלך אחר הבעל הרי הוא נחשב לאביה אפילו לגבי ממון ע"כ, ולפי זה כתב לחדש כיון דאנו הולכין אחר הרוב דמים שבאין מן המקור במקום דליכא ס"ס כגון בדם שנמצא בפרוודור כמבואר בנדה ק"ב דליכא רק חדא ספיקא, שוב אין המיעוט מצטרף לס"ס, ולהכי קתני שם שחזקתו מן המקור, ולא שרוב דמים באים מן המקור "שזה רוב מוחזק" ב] לפי מה דמבואר במס' ב"ב ק"ג דרוב ומצוי רובא טובא, "וכיון דדם המקור רוב ותדיר" כמבואר ברש"י שם י"ל לכו"ע אולינן בתר רובא (ויל"ע דס"ל דכתם נקרא קרוב ולא נראה כן מדברי הפוסקים וז"ל הרמב"ם דמתמיד על בשרה גם בפחות מכגריס, ג] כיון דדם מן העליה א"א לבוא רק אם נזדקרה ומן המקור יכול לבוא גם בלי שינוי אין מצרפין ספק מן העליה לספק, כיון דרוב דמים באים מן המקור בלא שינוי מהיכי תיתי נישוח למיעוט שבא ע"י שינוי והוי כמו מיעוט דתלוי במעשה דלא חיישינן לה ק"י, (ולפי דבריו צ"ב באמת קושיית הכ"מ ועל כרחך לפרש כמו שהוא ז"ל בעצמו כתב במקום אחר דובר התלוי בידו אין זה נקרא תלוי במעשה, ויל"ע עדיין, ד] דיל' דהא דחוששין למיעוט היינו אם יש מיעוט בעולם, אבל כאן רוב פעמים ליכא דם בעליה והרוב מעיד דליכא מיעוט כזה בעולם כו"ע מודים דהולכין אחר רובא (ועיי' ש"ך י"ד סי' ק"י סקנ"ו וברשב"א חולין צ"ה ובטו"ז א"ח סי' תר"ה סק"ד, ה] בהקדם מה שיש להקשות היאך מהגי לצרף ספק שמא בא מעלמא לספק ספיקא, הרי ספק הוא למא לא הולכין אחר הקרוב דהוא מגופה, אלא אם ספק מן המקור ספק מן העליה ספק שקול י"ל דהוי ס"ס דאם נצרף ספק מעלמא ספק מן העליה הוי רוב לקולא אף דקרוב כנגדו, לכן חידש הטו"ז דספק מן העליה לא הוי ספק שקול דרוב דמים מן המקור, וא"כ ליכא אפי' ספק אחד שקול דספק מעלמא הוא כנגד קרוב וספק מעליה הוא כנגד רוב, ו] לפי הרשב"א ק"י דמסביר הטעם דס"ס מהני מטעם רוב ועדיף מרוב, א"כ לרע"ק לא קשה מידי דכיון דחייש למיעוטא לא מהני ס"ס, ומה שכתב הרשב"א דס"ס עדיף מרוב, היינו דוקא כששני הספיקות הם

צג. ועיי' בספר שב שמעתתא (שער א' פ"א) בכונת דברי התוס' ריש מסכת נדה לפי דברי התוס' במס' סוטה (כ"ח) ד"ה אינו דין. צד. סעיף ה'. צה. סעיף ה'. צו. כ'. צז. במס' נדה נ"ח ע"ב. צח. ביר"ד סימן רס"ד. צט. כ"ז ע"א. ק. סימן שמ"ט. קא. בסוף פ' דכתובות. קב. י"ז. קג. כ"ג. קד. ועיי' היטב בתוס' נדה י"ז ד"ה לול. קה. בתשו' סימן ת"א ועיי' בתשו' מהר"ט יו"ד (סימן ב') ובפרי חדש יו"ד (סימן ק"י ס"ק מ"ט).

ספק שקולים אבל כאן דרך ספק אחד שקול וספק השני הוא מיעוט נגד רוב אלא דאנו מצדפינן המיעוט לספק השקול והוי רוב להיתר או ודאי ס"ס לא עדיף מרוב, וכדעת הש"ך יו"ד קו [אבל כבר הוכחתי כאן לעיל דהרבה פוסקים סוברים כן], ז' אבל מכריע, דקושיא מעיקרא ליתא, דמה שכתב תוס' (בבכורות) דהולכין לקולא אי חיישינן למיעוט היינו התם דאינו נותנו לכהן משום דאין הולכין בממון אחר הרוב, אבל אי אין הולכין בתר המיעוט רק לחומרא שפיר היינו הולכין בממון בתר רובא היינו כיון שיש לו דין בכור לענין איסור משום הרוב אבל בעלמא לא הולכין לקולא עיי"ש.

דעת מהר"ם שיק דרעק"א אינו חושש למיעוטא בדבר דרבנן

ויש לומר עוד בהקדם דברי הגאון בעל חכם צבי קי שכתב להקשות על דברי הבית יוסף והב"ח קי שהבינו שיטת הרשב"א ס"ל דאשה שרואה דם מחמת תשמיש ויש לה מכה אף שאינה יודעת בוודאי שמכתה מוציאה דם אפ"ה תלינן במכתה והקשה ממה שנאמר בנדה קט מעשה באשה אחת שבאה לפני רעק"א אמרה לו רבי ראיתי כתם אמרה לו שמה מכה היתה כך אמרה לו הן וחייתה אמר לה שמה יכולה להתגלע ולהוציא דם אמרה לה הן וטוהרה רבי עקיבא ראו תלמידיו מסתכלים זה בזה אמר להם מה הדבר הזה כל כך קשה בעיניכם שלא אמרו חכמים להחמיר אלא להקל בכתמים ע"כ הרי דוקא בכתמים מהני ההיתר של תלייה במכה ועיין בכרתי ופלתו קי סוף ד"ה אם יש מכה ובשו"ת מהר"ם שיק יו"ד קיא ציין לדברי התוס' חולין קיב דר"ע חושש למיעוטא ולכן היו תלמידיו מסתכלים זה בזה דרך תימה שהרי לשיטתו דחייש למיעוטא אמאי לא חייש מר באיסור כתמים להחמיר כיון שאין הדבר ברור שיש לה מכה ועל זה השיב להם דשאני איסור כתמים דרבנן הוא ע"כ הרי דס"ל למהר"ם שיק בכוננת רעק"א דבאיסור דרבנן לא ס"ל רעק"א לחושש למיעוט, דמהני ס"ס גם שאינו שקול.

טעמו של הנודע ביהודה למה כתמים אסור ולמה דוקא בדבר המקבל טומאה

הנר"ב בתשו' קמא יו"ד קיג הקשה על הסו"ז שתירדון דברי הכסף משנה דאין כאן ס"ס ומ"מ מודה דספק אחד יש וקשה הרי גם בספק אחד שמה מעלמא בא הדם נמי תהיה האשה טהורה, כיון דלא הוי הרגשה אין כאן טומאה מה"ת וספק דרבנן לקולא, ותירדון דבלא הרגשה דוקא האשה טהורה נדה, אבל

מ"מ כיון דקיי"ל מקור מקומו טמא, א"כ אם נגעה בדם שיצא ממנה טמאה טומאת ערב מה"ת וא"כ הוי ספק תורה לגבי טומאה ושוב גם לענין דרבנן מחמירין, אלא דאכתי קשיא דלענין טומאת ערב שאינה טמאה רק טומאת מגע בדם אינה מטמאה בפנים כבחוף דהוי מגע בית הסתרים וא"כ הוי ס"ס שמה מעלמא שמה מגופה ואת"ל מגופה שמה נטף מאותו מקום על הבגד לחוץ ולא נגע כלל בבשרה מחוץ וטהורה, אלא דזה אינו דאכתי צריכין לטמא הבגד שבו נמצא הכתם משום מגע והוי ספק תורה להכי מטמאים גם האשה מטעם כתמים "ולכן בבגד שמקבל טומאה מטמאין משא"כ בדבר שאינו מקבל טומאה" עיי"ש. ועיין בחו"ד ק"י שהקשה עליו אם ידוע שלא בא מעלמא כגון בהא דשמאל דבדקה קרקע עולם תהיה טמאה גם בדבר שאינו מקבל טומאה והיאך אמר שמואל דטהורה, ב' ושנית לרבי דס"ל מקור מקומו טהור ליכא דין כתמים זה לא מסתבר, ג' אם כן אשה שתמצא כתם בספירתו נ' נקיים דבלא"ה טמאה לטהרות לא תטמא משום כתם, ד' וגם כיון שהטעם משום שהבגד טמא תקשי אמאי טמאה בכתם כגריס, ה' ועוד כתיב לטמאה תצטרך רביעית (וכדאמר' בנדה נ"ה), ו' ועוד נהי דהבגד אינו מקבל טומאה מ"מ יש לדון על הדם אי מקבל טומאה וכיון שמחליטין על הדם שהוא טמא גם האשה טמאה, ז' ומה שהקשה דהוי ספק דרבנן, לפי תי' של השני של הכ"מ ליכא למימר כן דכיון דאין במה לתלות הוי ודאי מגופה ואין כאן אפילו ספק אחד עיי"ש, ולקמן ציינתי כמה תירוצים על דברי החות דעת.

ביאור הח"ס למה סומכין על מאכולות של ימי חז"ל ולא בתר מאכולות של זמנינו

קושיית החתם סופר על תירוצו של הכסף משנה, ועל תירוצו של הטורי זהב, דהכ"מ הקשה למה לא נטהר כל הכתמים מטעם ספק ספיקא ותירדון בתירדון השני הא בשוק של מטבחים לא עברה ובציפור לא נתעסקה וכיון שאין במה לתלות יש להחמיר ע"כ. והקשה (הח"ס) על תירדון זה סוף סוף הרי מספיקא עדיין לא נפקא והרי יש לחוש דלמא עברה ולא אדעתה ולכן בספק דרבנן יש לילך לקולא (ובשו"ע סעי' כ"ב נפסק ספק אם עברה אינה תולה בהם ועיין באור דודע קט"ו הטעם דהוי כעין ספק ספיקא דאפילו אם עברה בשוק של טבחים אין הכרח דיבוא עליה דם וכל שכן כשיש ספק אם עברה בשוק של טבחים).

ויש לתרץ הא דהנ"ל על פי מה שכתב הסו"ז ריש הסימן כאן קט"ז, דכתב על דברי הכסף משנה מאיזה ספק ספיקא הוא

קו. סימן ק"י ס"ק ל"ג בכללי ס"ס. קז. סימן מ"ו. קח. בסימן קפ"ז. קט. נ"ח ע"ב. קי. סימן קפ"ז סק"ה. קיא. סימן קע"ז אות י'. קיב. י"א ע"ב. קיג. יו"ד סימן נ"ב. קיד. כאן אות ח'. קטו. סימן שנ"א. קטז. סק"א.

לקמן בסי' קצ"ו דדבר שלא שכיח השמיט הרי"ף ולכן כיון שרוב נשים רואות בהרגשה א"כ הוי דין דכתם דבר שלא שכיח ועוד כתבו האחרונים דכיון דהרי"ף לא חיבר ספר על הלכות נדה רק הביאו במס' שבועות אי אפשר ללמוד מזה דלא הביא דין שלא ס"ל כן]. והראב"ד בבעלי הנפש תמה עליו מלקמן קמי דאמרי' אין לך אשה "שטהורה לבעלה" אלא על כרחך לבעלה נמי חישי' לכתמים וכן הלכתא, וכן פסק הרמב"ן בחי' נדה קמי ובמאירי נדה קמי ובחי' הרי"ן שם.

ולפי הנ"ל נראה דעכ"פ צדקו דברי הראב"ד בהא שתחלת גזירת כתמים היתה כשהיה עוסקים בטהרות מטעם הנ"ל וממילא נאסר נמי לבעלה, ועכשיו נמי שבטלו טהרות מ"מ דבר שנאסר במנין צריך מנין אחר להתירו, ובוה אתי שפיר, "הא דבעינן שיעור גרים אע"ג דבזמנינו לא אשכחן מאכולות כה"ג" מ"מ אין לך אלא מה שנאסר במנין הראשון שהי' מאכולות גדול כגרים הקלקי, ואע"ג דליכא עכשיו כהאי גוונא מ"מ עכשיו בלאו הכי ה' לנו לטהר כל הכתמים רק שאי אפשר להתיר מה שנאסר במנין הראשון ושיעור קטן שנמצא אצלינו לא נאסר מעולם ואתי שפיר הכל בעזה"י עד כאן דבריו. ועוד הכפיל סברתו זה בעוד מקומות ומהו כתבו הפוסקים לדון דגם בבית שהוא נקי מאד ואין שם כינים אפ"ה יש להקל בכתמים עד שיעור כגרים ועוד.

קושיא על הח"ס מדברי הגה"מ דס"ל לטמאות כתמים גם בדבר המקבל טומאה לבעלה ולא לטהרות הרי דלבעלה יותר חמיר מטהרות

ועל דבריו הקשו האחרונים כמה קושיות, ואציין אחד מהם והוא מהא דמבואר בהגה"מ ק"ט דלא אמרו בגמ' לטהר בגד צבוע רק לגבי טהרות אבל לטהר אשה לבעלה מעולם לא אמרו להקל ע"כ, ולפי הח"ס אי אפשר להחמיר לבעלה יותר מלטהרות.

ובשו"ת בית שערים ק"ל כתב לתרץ בג' דרכים, ואנקוט באחד מהם, והוא די"ל דנהי דלא גזרו בכתמים אלא באשה שעוסקה בטהרות משום דאז הוי עברה בשוק של טבחים מלתא דרמיא, מ"מ לא גזרו רק לבעלה והוא איסור כרת דחמור ולא לטהרות אלא שבאמת גזרו לטהרות אבל בבגד צבוע שפיר יש

זה הרי רוב דמים שבאין מן המקור בהרגשה יוצאים, ותירוץ במנחת יעקב דאין הכי נמי רוב דמים מן המקור בהרגשה והאי מדלא ארגשה אין כאן רוב מהמקור והשתא אתי שפיר גם קושיא הנ"ל דאכתי איכא ספק שמא עברה בשוק של טבחים, דיפה תירוץ הכ"מ דהא לא עברה בשוק של טבחים, ואת"ל עברה ולא אדעתה א"כ הכי נמי נימא ארגשה ולא אדעתה והדרא לרוב דמים מן המקור ואין כאן ס"ס ואתי שפיר דברי הכ"מ, הרי מדבריו יוצא דתירוץ השני של הכ"מ מחובר עם דברי הטו"ז.

אלא אכתי י"ל בשלמא עברה בשוק ולא אדעתה דהוי מלתא דלא רמיא עליה ומה לה להשגיח אם עברה בשוק של מטבחים או לא (ועיין בתשו' בית שערים ק"י שמפרש דבריו בשתי דרכים [א] משום כל כבודה בת מלך פנימה כדאמרינן בנייר ק"ח אשה לא נידה וברשי' כל כבודה בת מלך פנימה [ב] ושנית דהבר כפשוטו), משא"כ הרגשת גופה לטומאה וטהרה בודאי עיניה ולבה שם כל הימים ולא שייך כל כך לומר דלמא ארגשה ולא אדעתה דהוי מלתא דרמיא עליה ק"ט והדרא הקושיא לדוכתייה דהוי ליה ספק ספיקא ולפי זה אתי שפיר בעזרת ה' יתברך, דאשה העוסקה בטהרות בבגדים המקבלים טומאה צריכה שפיר לתת לב על מקום עמידתה וישיתבה וכל פסיעה ופסיעה כי חוששים אפי' לספק הרוקים הנמצאים ולדם נבלה ושרץ וכל מילי והוה שפיר מלתא דרמי עליה, (ודע"פ דמותר לאדם ליגע בכל הטומאות ולהיטמא להם כמבואר ברמב"ם ק"י מ"מ כאן כיון שעוסקה בטהרות ואסור לגרום לה טומאה וכמבואר עוד ברמב"ם בהל' תרומות קכ"א), ואי תימא אפילו הכי עברה ולא אדעתה הכי נמי נימא ארגשה ולא אדעתה דתרווייהו מלתא דרמיא עליה הוא וא"כ אודא ליה ס"ס "וישפיר טמאו כתם בבגד המקבל עכ"פ טומאת נגעים" שצריכה לתת לב שלא תבוא לידי נגע לכן אדמדם, "ועי' בפלתי" כאן לקמן קכ"ב וק"ל.

והנה הראב"ד (אין זה הראב"ד הנזכר לקמן) ס"ל דלא אמרו דין של כתמים אלא לטהרות ולא לבעלה, והאשכול כתב בשם הראב"ד טעמא השמיט הרי"ף דיני כתמים דסבירא ליה דלא נהיגי האידינא ואע"ג דאשכחן דמטמאה לבעולה כמבואר בנדה קכ"ג י"ל דדוקא לטהרות ובזמן דאיכא טהרות גם לבעלה חששו וכמו שאמרו בנדה קכ"ד לגבי בדיקות אבל מה שכתב השו"מ קמא קכ"ה דגם הבה"ג השמיט דיני כתמים טעות הוא וגם על מה שהוכיח מדברי הרי"ף י"ל דאין הכוח ולפי דברי הבית יוסף

ק"י. סימן ר"ג. ק"ח. י"ב ע"א. ק"ט. ועיין פלתי לקמן ס"ק כ"ד ומה שכתב המעיל צדקה (בסימן ס"ג) דלא רמיא עליה עיי"ש שאני התם דטמאה היתה ואין לדייק מדברי הח"ס נגד דברי המעיל צדקה והרי אדרבא מדבריו (בסימן קע"ח) משמע דס"ל כי המעיל צדקה או באמת י"ל דלא ס"ל כסברת המעיל צדקה ועיין בשו"ת תפארת צבי יו"ד (סימן י"ח אות ד') דגם בימי טומאה מדקדקת. קכ. הל' טו"א פט"ז ה"ט. קכא. ריש פ"ב וברשי' סוכה ל"ה ע"ב. קכב. סק"ט. קכג. ו' ע"א. קכד. י"א ע"ב. קכה. ח"ב סי' ק"ה. קכו. נ"ח ע"ב. קכז. י"ט ע"ב. קכח. נ"ח ע"ב. קכט. פ"ט מהל' איסו"ב. קל. יו"ד סימן רס"ב.

לומר לחלק בין טהרות דקיל ובין לבעלה דחמיר ע"כ, (ועיין לקמן בהערות קלא מה שכתבנו עוד בבאר דברי הגה"מ).

דין דבר שבמנין צריך מנין אחר היינו דוקא אם לא עלה על דעתם שיתבטל

(ב) ויש להעיר עוד בדברי הח"ס ממה שכתב המאירי ק"ב שכתב דהא דדבר שבמנין צריך מנין אחר להתירו היינו דוקא אם לא עלה על דעתם שיתבטל וכגון דבר שתלוי בחרבן ביהמ"ק עיי"ש, ולפ"ז גם בכתמים יש לפלפל לפי המאירי על דברי הח"ס.

אי בכגד האיש מטמאין כתם

ובס"י ר"נ כתב בהקדם דברי הח"ס הנ"ל, לפשוט חקירת האחרונים אי מטמאין כתם שנמצא בכגד של האיש, וכתב דכיון דאיש אין דרכו להיות עסוק בטהרות כלל, ולא הוי כלל מלתא דרמא עליו לידע אם עבר בשוק של טבחים או לא לכן אמרינן דלמא עבר ולא אדעתיה ושפיר יש ס"ס, והביא עוד כמה ראיות לזה עיי"ש. (ועיין כאן עוד בהערות בסוף הסימן כאן).

לפלפל אי כתמים נתקנו על הספק לכן לא מהני ספק דרבנן להקל

כתב בשו"ת בית שערים ק"ג בקטע ד"ה הראשונות, להקשות לפי מה שכתב המגיד משנה ק"ד דלענין בדיקת חמץ לא אמרינן ספק דרבנן לקולא, אע"פ שביטל את החמץ ואין עליו חיוב לבער מה"ת (דמדאורייתא נביטול בעלמא גיז) רק מדרבנן, משום דתחילת תקנתם היתה בבדיקה על הספק ע"כ, א"כ הכי נמי נימא בכתמים, כיון דעיקר תקנתם היתה על הספק דהיישנין שמא ארגשה ולא אדעתיה לא אמרינן בזה ספק דרבנן לקולא, ולפ"ז למה אמרינן בחולין ק"ה, כל שיעורי חכמים להחמיר חוץ מכגרים של כתמים, ופרש"י משום דכתמים דרבנן ספיקו לקולא ע"כ, והא בכתמים דתחלת תקנתם על הספק מסתברא דלא אמרינן ספק דרבנן לקולא עיי"ש.

ועוד יש להוסיף דהפנ"י בפסחים ק"ד ד"ה פירש"י הביא דברי הגה"מ וכתב דלפי טעם זה גם בס"ס היה לן להחמיר אלא משום דאין לדבר סוף הקילו אם כן היה לן לתרץ בקל קושית הכ"מ הנ"ל דהיה לנו לשהר כתמים משום דס"ס הוא, ולכן לא הועיל במה שכתב שם לחלק, דלענין שיעור כגרים הטעם משום דאיכא למתלי בהם מאכולות שפיר י"ל דהוי ס"ס, שמא הוא דם מאכולות ואת"ל מגופה שמא הוא בלא הרגשה דכיון דתלות

בדם מאכולות א"צ לסברא דארגישה ולא אדעתיה שוב לא אמרינן נמי ארגישה ולא אדעתיה ושפיר הוי ס"ס ומהני אפי' בתחלת תקנה על הספק עיי"ש הרי לפי הה"מ ולפי הבנת הפנ"י גם בס"ס יש להחמיר.

ויש לומר דשאני הכא שיש לעומת הספק גם שעבוד לבעל של עונה ופו"ר בזה לא אמרינן ללכת לחומרא דחומרא דאתי לידי קולא ובפרט שיש מציאות שתבוא לעשות הפסק ביוה"כ ע"י רחיצה וכן אפשר שתבוא הטבילה כליל שבת דאע"פ דמותר הוא מ"מ אם אפשר בלי זה בוודאי עדיף ולכן אינו דומה לחמץ ששם אין מנגד שום דבר ודו"ק והבן החילוק.

יש לפלפל בדברי המנחת יעקב בתורת השלמים כאן דרוב נשים מרגישינן כשעת ראייתן

הנה מקור המנחת יעקב יש לומר דהוא מדברי הגמ' ק"ו דלמא ארגישה ולא אדעתיה ואי נימא דרוב נשים אינן מרגישינן כשעת ראיית דם למה לא נלך בתר רוב, וגם אם נימא דהוי מחצה על מחצה הוי ספק ובספק אי היתה הרגשה מקילין ק"ח ולא אמרינן ספק תורה לחומרא אלא על כרחך דהוי רוב דאינן רואות בלי הרגשה, וכן איתא להדיא בתוס' נדה ק"ט ד"ה מרגשת דרוב פעמים רואות דם ע"י הרגשה, ובפשטות אין חילוק בזה בין אשה שיש לה וסת או לא.

וסת הגוף אי מקרי רוב התלוי במעשה דאין הולכין אחריה בתר רובא

ובמ"מ בעיקר סברתו יש לפלפל, דהרי זה פשוט דמיעוט נשים רואות דם גם בלי הרגשה, ומיעוט נשים רואות דם ע"י מעשה שהוא וסת הגוף, ומיעוט זה אי אפשר לצרפו עם הרוב נשים שרואות בהרגשה כיון דהוי רוב התלוי במעשה ואין זה נחשב כרוב, וא"כ נצרף שני מיעוטים להדדי לחזקת טהרה והוי פלגא ופלגא ואין כאן רוב נשים שרואות בהרגשה, ויש לומר כפי שכתב הבית שערים ק"מ, דרוב שהוא בטבע אף שתליא במעשה הוי רוב ולא מקרי רוב התלוי במעשה, כיון שהרוב טבע שלהם לעשות מעשה זו והגדר בזה הוא כך, והוא אם תלוי המעשה בעצמו דהיינו בידו או לא מקרי רובא התלוי במעשה אבל אם תלוי במעשה אחרים ואין הדבר בידו אף שהאחרים עושים המעשה ההוא על פי הרוב, מ"מ כיון שאין זה בטבעם לעשות המעשה ההוא באותו דבר דוקא מקרי רובא התלוי במעשה, (ועיין תוס' ע"ז י"ד ע"ב ד"ה מקום) עיי"ש. ולפ"ז יש לומר

קלא. סק"י. קלב. במסכת ביצה ה'. קלג. יר"ד סימן רס"ח. קלד. בפ"ב דהלכות חמץ ומצה. קלה. ג"ה. קלו. ט' ע"א. קלז. נ"ז ע"ב. קלה. כמו שכ' החו"ד ס"ק כ"ז. קלט. ג' ע"א. קמ. יר"ד סימן א'.

דלא מקרי וסת הגוף דבר התלוי במעשה כיון שהוא דבר התלוי בידה וכגון קפצה וראתה דם, ומיושב דברי המנחת יעקב.

אמנם אכתי יש לדון דיש כאן שני מיעוטים, אחד יש מיעוט דמים שאינו מן המקור רק רוב דמים באים מן המקור ומאותן רוב דמים שבאים מן המקור יש מיעוט שבאים שלא בהרגשה דרך רוב דמים הבאים מן המקור הם בהרגשה, א"כ איכא שני מיעוטים ונימא סמוך מיעוטא לחזקת טהרה דאשה והוי פלגא ופלגא כמו שכתב התוס' יבמות קמ"א, ואפשר שיש לומר שאין זה מיעוט ניכר דהוי ספק בכל אשה דלמא ארגשה ולא אדעתיה ולכן שפיר אפשר לסמוך על רוב דמים באים מן המקור ואפשר שבוה פלגי הטו"ז והכ"מ דהכ"מ לא ניחא ליה בתירוץ זה משום דסו"ס יש כאן שני מיעוטים

אי גם באשה שאין לה וסת קבוע, אמרינן דרוב נשים אינן רואות דם מחמת תשמיש ואי אמרינן בהם גם כן רוב דמים באים מן המקור

הנה המנחת יעקב כאן בתורת השלמים כתב לתרץ דברי הטו"ז דאע"ג דרוב דמים באשה באים מן המקור מ"מ שפיר עבדינן לעיל בסי' קפ"ז ספק ספיקא כמו שכתב הרמ"א שם והואיל "ורוב נשים אינן רואין דם מחמת תשמיש" עיי"ש, והקשה עליו בשו"ת מהר"ם שיק קמ"ב דהתינוח באשה שיש לה וסת אמרינן דרוב אינן רואות בשעת תשמיש אבל אשה שאין לה וסת לא שייך להשתמש ברוב זה, דהרי הרמב"ן והר"ן קמ"ג כתבו בפירוש, דדרכה לראות גם מחמת תשמיש, ולכן כתב לבאר דנהי דרוב דמים באשה באין מן המקור, אבל הנשים הרואות מחמת תשמיש אין רוב שבא להם הדם מהמקור דהרי אדרבא אפשר שרוב נשים הרואות מחמת תשמיש הדם בא להם מן הצדדים, ועכ"פ מידי ספק לא נפקא ופלגא ופלגא הוא, וכיוצא בוה אמרו במס' מכשירין קמ"ד דאולינן אחר רוב אוכלי בשר ולא אחר רוב בשר עיי"ש, ועיין בתשו' מעיל צדקה קמ"ה דמצרפין גם דם עליה לצדדים והוי פלגא עיי"ש

קושית האחרונים על הטו"ז דאמרינן רוב דמים באים מן המקור ככל אופן מדברי הגמ' והרמב"ם

על תירוץ הטו"ז "דרוב דמים באים מן המקור", קשה דהרי מבואר ברמב"ם קמ"ג שאם נמצא דם בפרוודור חוץ מן הלול טומאתו בספק שמא מן החדר בא שמא מן העליה ולכן אינם

חייבים על ביאת מקדש ע"כ, ולפי הטו"ז אכתי קשה, הרי מה לי בזה שהדם נמצא חוץ מן הלול הרי כיון שרוב דמיה מן המקור באה, לא גרע מאילו נמצא על בשרה או על בגדה דלא חשיב ספק מהאי טעמא אלא ודאי דלא חשיב רוב הואיל ונמצא חוץ מן הלול, והוא הדין אם נמצא על בשרה או על בגדה דלא עדיפי מנמצא מן הלול ולחוץ שהוא ספק גמור, וקושיא זה הקשה הרב התניא בקו"א קמ"ו מתוך דברי הגמ' קמ"ח על הטו"ז.

כזה"ז שאין הנשים מרגישין אי ליכא רוב דמים באין בהרגשה

ובזה שכתב המנחת יעקב לבאר דאין כאן רוב דמים באים מן המקור, משום שיש רוב נגד זה, והוא דרוב דמים באים בהרגשה והאי מדלא ארגשה אין כאן רוב עיי"ש, יל"ע כזה"ז שאין רוב נשים מרגישות בשעה שיוצא להם דם אי איכא רוב הוא, ועיין בתשו' ח"ס קמ"ט מה שכתב בזה עיי"ש. ומסתברא דליכא רוב ההוא ובוה מובן דברי הטו"ז.

עוד קושיא נגד דברי הטו"ז דאע"פ דרוב דמים באשה מן המקור מ"מ יש לצרף מיעוט דם מן העליה לחזקת טהרה והוי פלגא ופלגא ובצירוף עוד ספק הוי סו"ס

עיינן בשו"ת אמרי אש ק"י שכתב לתרץ קושית הטו"ז, דאף דאמרינן רוב דמים באשה באין מן המקור, מ"מ י"ל דסמכינן מיעוטא דם שבא מן העליה לחזקת טהרה של האשה והוי ליה פלגא ופלגא, ובצירוף עוד ספק הוי ליה שפיר סו"ס עיי"ש.

ראיה מסברא הנ"ל מדברי הרב התניא

ועיינן בשו"ע של הרב התניא קמ"א שכתב דהא דקיי"ל מן הלול ולחוץ ספיקו טמא, ולא אמרינן העמד האשה על חזקת טהרה שלה, משום שהדמים של העליה מועטים ולא שכיחי, ודם החדר מצוי ורוב, וכיון שהעליה קרובה יותר לפרוודור מהני קורבה בצירוף חזקת טהרה למהוי פלגא ופלגא והוי ספק השקול ע"כ. (ועיין לעיל מה שכתבתי בשם הבית שערים בסברא זה בסי' רס"ד).

סק"ג

סברת ארגשיה ולא אדעתיה אי אמרינן כן בזמן רחוק **מחזית** לא אמרינן סברת ארגשיה ולא אדעתיה אפי' לא ראתה דם זמן רב, וכמו שהוכיח כן הסדרי טהרה, ורק אם

קמא. ק"ט ע"ב. קמב. י"ד סימן קע"ז אות ו' ועיין שם להלן קמז. סימן קפ"ג סק"א. קמח. י"ז ע"ב. קמט. י"ד סימן קנא. סימן קפ"ג סוף סק"א. קנב. י"ד סימן ע"ד. קמ"ט. קמה. סימן ס"ח. קמו. פ"ה מהל' איסו"ב הל' ג'. קנ"ב. קנ"ג. קנ"ד סימן ע"ד.

בויתוך אצבעות) הרי זו טמאה לידה ואין חוששין שמא מגוף אטום באה יד או רגל זו (וגוף אטום אינו ראוי לבריאת נשמה ואינו מטמא טומאת לידה) לפי שרוב נשים היולדות אינן יולדת גוף אטום, ואמר רב חסדא ורבה בר רב הונא שאין גותנים לה ימי טוהר אע"פ שוודאי הפילה ולד שמא הרחיקה לידתה וכבר יצאו רוב איברי הולד מזה כמה ימים וכבר עברו רוב ימי טוהר שלה שאין אנו יודעים מתי למנותם וכן פסק הראב"ד בבעל הנפש קניי והרשב"א בתורת הבית קניי ובח"י הרשב"ץ גדה קניי ולכאורה קשה אם יצא כבר רוב איברי הולד מקודם הרי בוודאי הרגישה דכל שכן הוא מהא דהפילה יד שהוא חלק קטן מהגוף שהרגישה כל שכן כשיצא רוב הגוף, ועל כרחך דארגישה ולא אדעתיה לזמן רחוק אמרינן דלא מסתבר שלא הרגישה חוץ אם נימא כמו שכתב רש"י שם לעיל קניי וכן פסק הרמב"ם לפי הבנת הסדרי טהרה בספרו על הש"ס דשפיר גותנים לה ימי טוהר קניי ועוד י"ל לפי הנו"ב בתשו' קס ד"ה ודעת הרמב"ם דחשש הרחיק לידתה אין הכוונה על לשעבר אלא גם על העתיד עיי"ש.

סברת ארגישה ולא אדעתיה סברה הוא, אבל לא שכיח תלוי בפלגתות שמאי והלל

ולפי התירוץ השני דסברת ארגישה ולא אדעתיה לא שכיח, כתב הגאון הנ"ל ליישב קושיא שיש להקשות על דברי הכסף משנה, והוא דהרי מבואר קס"א באיבעית אימא טעם דשמאי דס"ל דיין שעתן ואינה טמאה למפרע, לפי שמרגשת בשעת יציאת הדם, וכיון שלא הרגישה סימן שלא בא עדיין הדם משא"כ הלל ס"ל דתולה הדבר בהרגשת מי רגלים, ופריך לשמאי "והאיכא כתמים דטמאה" ולא אמרינן אי נפיק מגופה הוי מרגשת לימא תנן כתמים דלא כשמאי, דלשמאי אמאי טמאה לימא לאו מגופה הוה הואיל ולא ארגישה, ולפי הכ"מ למה הקשה רק לבית שמאי הרי גם לבית הלל תקשה למה מחמיר בכתמים הרי איכא ס"ס, אבל לפי הנ"ל ניחא די"ל דהלל ס"ל דסברת ארגישה ולא אדעתיה הוי שכיח, א"כ ליכא ס"ס דספק מן הצדדים לא הוי ספק דאמרינן מן המקור הוא אע"ג דלא ארגישה (אף שדחק לומר דס"ל להלל דשכיח הוא דהרי אדם בר דעת הוא ובפרט אשה שרמיא עליה).

קושיא על השיטה דסברת ארגישה ולא אדעתיה אמרינן לזמן רחוק

אבל עדיין יש לעורר מדברי הטור דכתב דאין האשה טמאה עד שתרגיש ולא חילוק בין עברה זמן רב אחר הוסת ללא

ראתה דם לאחר תשמיש או לאחר הטלת מי רגלים שפיר אמרינן ארגישה ולא אדעתיה מטמאה מה"ת עיי"ש. והנה לכאורה יש להביא ראיה לדברי הסדרי טהרה הנ"ל דלא דיישינן לשמא ארגישה ולא אדעתיה לפי המנחת יעקב בתורת השלמים כאן דמתרץ קושית הכסף משנה שהקשה קניי דכתמים הוי ספק ספיקא ספק מגופה ספק מעלמא ואת"ל מגופה שמא מן העליה או מן הצדדים, ותי' הטו"ז דרוב דמים באים מן המקור, א"כ אין זה ספק השקול, ועל זה כתב דכיון דרוב דמים שבאים מן המקור באים בהרגשה והאי מדלא ארגישה אין כאן רוב דמים באים מן המקור והדר הוי ס"ס השקול עיי"ש והשתא יש לחשוש אפ"ה דלמא ארגישה ולא אדעתיה (וכמו דהקשה כן באמת הח"ס הנבתי דברי לקמן) אלא על כרחך דס"ל להמנ"י דלא חוששין לשמא ארגישה ולא אדעתיה והוא כמו שכתב הס"ט הנ"ל. אמנם בהר המור להגאון ר' מרדכי בנעט קניי כתב שני דחיות למה אי אפשר להוכיח כסברת הסדרי טהרה מדברי הכסף משנה ולפי הבנת המנחת יעקב הנ"ל, א) דהא דחיישינן לשמא ארגישה ולא אדעתיה מה"ת הני מילי אם עבר זמן רחוק מראית הדם אבל לזמן קרוב לא אמרינן סברה זה אלא אדרבא אמרינן אם ארגישה בוודאי יודעת, ולפי"ז יש להסביר דברי הכ"מ דמיידי בזמן קרוב ולכן לא חיישינן שמא ארגישה ולא אדעתיה ואין מזה ראיה להס"ט דהרי יש לומר לעולם דלזמן רחוק שפיר חושש. (אבל לפי זה יוצא קצת דחוק דמוקי דברי הכסף משנה דנאמרים בסתמא דוקא בזמן קרוב) ב) ועוד תירוץ דאע"ג דאמרינן ארגישה ולא אדעתיה מכל מקום מודים דטעות כוזה לא שכיח כל כך ולכן כשיש לפנינו כתם מהיכא תיתי לתלות שטענה בהרגשה דהיא לא שכיח, נימא לתלות שהוא מעלמא או מן הצדדין ששם שכיח דם אבל באופן שאין איפה לתלות שפיר הדינן לכלל דחוקת דמים באים בהרגשה ואמרינן ארגישה ולא אדעתיה דתולין גם בדבר לא שכיח כוזה ע"כ.

הרי לן שני תירוצים בכוננת המנחת יעקב, או דסברת ארגישה ולא אדעתיה אמרינן רק לזמן רחוק ולא לזמן קרוב, או דגם לזמן רחוק אמרינן דלא שכיח ולכן כל היכא דאפשר לתלות תולין בה.

ראיה דחיישינן לשמא ארגישה ולא אדעתיה לזמן רחוק מסוגיא דהמפלת

ולכאורה יש להביא ראיה דחיישינן לשמא ארגישה ולא אדעתיה אפילו לזמן רב מסוגיא דמס' גדה קניי דהמפלת יד חתוכה או רגל חתוכה (שהפילה דבר בצורת יד או רגל

קנב. בפ"ט מהל' איסור"ב. קנב. סימן כ'. קנב. כ"ח ע"א. קנב. שער הפרשה. קנב. בית ז' שער ו'. קנב. כ"ח ע"א. קנב. י"ח ע"א. קנב. ודלא כערך לנר גדה כ"ח ע"א. קס. יו"ד סימן קכ"א. קסא. ג' ע"א.

קסה דלא ס"ל כן, והוא דס"ל דבעינן בדיקה בתוך שיעור וסת וכמו שכתב הרשב"א חולין קס"י לגבי ריעותא דטריפות דבעינן בדיקה דוקא שהוחל מעשה המטריף והספק אם נגמר, (ואפי' בוסתות יש מחמירין לבדוק בתוך שיעור וסת ודלא כהש"ך סי' קפ"ד ס"ק כ"ג) עיי"ש, וזה דלא כדעת הנודע ביהודה ת' קס"ו דס"ל דלא בעינן בדיקה והביא ראייה מתוס' קס"ח אימור ארגשיה ולא אדעתיה והיאך חשדינן לה בלאו אדעתיה במה שחייבת לבדוק, וע"ז כתב בתפארת צבי הנ"ל דזה ניחא לפי מה שפי' לא אדעתיה, א) ששכחה דלא משמע דקאי אשינה ובאינה ישנה מרגשת בשעתה וכלשון הגמרא וכמדומה שהחוש מכיבו ואם היא עוסקת בדברים אחרים ומסחת דעתה לא תרגיש בהרגשה כלל, וברור דפירוש לאו אדעתיה, ב) היינו דבהיסח הדעת הרגישה וכמו דאמרינן כל מילתא דלא רמיא ועיין רשב"ם במס' בבא בתרא קסט "אינו נותן לבר". (ועיין לקמן בהערות ס"ק כ"ה מה שכתבנו בזה עוד).

ביאור קרשית הרמ"א על התרומת הדשן

ב. ועל ראיות התה"ד הקשה הרמ"א ק"ה דהיאך מוכיח דין זה מגמ' הנ"ל, הא שאני התם דנמצא דם לאח"כ, ומנ"ל ללמוד גם במקום שאין שם דם לפנינו ורק בהרגשה גרידא דטמאה, והתו"ד מסביר כונת התה"ד דכיון דבהרגשה עם מציאות דם אחר זמן חייבת בקרבן א"כ עדיף סברת הרגשה מסברת וסתות דאורייתא עיי"ש, אף דיש לפלפל ולומר דסיבת הבאת הקרבן הוא מטעם שחוקת דם בהרגשה בא ולא מטעם סברת הרגשה משא"כ בוסתות ליכא חוקת הדם וא"כ מנ"ל שחוקת הרגשה עדיף מוסתות, ואפשר דס"ל דחוקת טהרה או חוקת הגוף עדיף מחוקת הרגשה.

בישנה אי איכא חששא דאורייתא שמא ארגשה, ואם יש חילוק בין אם לוקחת כדורי שינה

הנודע ביהודה בתשו' קע"א הביא דברי התוס' קע"ב שכתב דבזמן מרובה שעבר מזמן הראיה אמרינן שהרגשה וכבר שכתב ע"כ. וכתב הגו"ב דליכא לפרש דכוונת התוס' קאי באשה שישנה וחיישינן שבשעת שינה הרגישה ולא אדעתיה, דהרי מבואר בריש מסכתא קע"ב דבשעת שינה אם יש הרגשה היא מתעוררת ולכן קסבר הלל הטעם דאם מצאה דם טמאה למפרע לגבי טהרות מפקידה לפקידה אע"פ שלא היתה הרגשה דלעולם היתה הרגשה ומשום שסבורה הרגשת מי רגלים תולה להקל, ולפי הנ"ל למה לא מוקי בשינה אלא בשינה אי אפשר לומר

עברה, ולפי הנ"ל היה לו לחלק בין אם עברה זמן רב ללא עברה דאם עברה היה לו לטמא גם בלי הרגשה דאמרינן ארגשיה ולא אדעתיה ותירוץ דודאי אם ראתה דם אין מחזיקין לומר דראתה כבר כיון למפרע דיש לה חוקת הגוף שלא ראתה ולכן אמרינן השתא הוא דבא הדם ועל זמן קרוב לא אמרינן לאו אדעתיה, ולכן נקט הטור סתם בלי לפרש, ובוה מבואר מה שהקשה הב"ח בלשון שנקט הטור "דאין האשה מטמאה" איזה נפק"מ יש בזה, ולפי הנ"ל כיון דאינה מטמאה למפרע מחמת חוקת הגוף שלה לכן אפשר לברר אם הרגישה או לא ולכן אינה טמאה רק בהרגשה ומה תאמר דתהיה עכ"פ ספק טמא דהא יש חוקה נגד חוקה דאם נימא ראתה עכשיו או ראתה בלי הרגשה ואיתרע החוקת הרגשה, ואם נימא ראתה למפרע איתרע חוקת הגוף ואלים חוקת הרגשה א"כ הוי ליה ספק שקול, א) מ"מ י"ל דנפק"מ דאינה טמאה עד שתרגיש להוציאה מידי ודאי לספק דאם בהרגשה הוי ודאי. ב) ועוד י"ל דכדי לטמאה למפרע צריך תרתיה להחליש חוקת הגוף ועוד לומר ארגשיה ולא אדעתיה ואם נאמר דהשתא ראתה שלא בהרגשה אינו מחליש רק חוקה חדא, חוקת הרגשה. ג) או י"ל דמיידי בזמן קרוב ואז לא אמרינן ארגשיה ולא אדעתיה.

ועידיין יש לפלפל בכתם יבש דקיי"ל דמטמא למפרע למה אין איסורו רק מדרבנן, הרי גם מה"ת יש לחוש שמא ארגשיה ולא אדעתיה דהרי לזמן רחוק חיישינן וי"ל דשאני בכתם ד"ל עברה ולא אדעתיה וכל היכא דאיכא למיתלי לא אמרינן דטעתה בהרגשה ע"כ. (ויש להעיד ממה שכתבנו כאן במקום אחר דיש דין ודברים בין האחזנים אי יש לה חוקת הגוף לומר דהשתא הוא דראתה).

אי להחולקים על התרה"ד צריכה בדיקה או לא דעת הנודע ביהודה להקל, ואי הבדיקה מעכבת, וביאור הכוונה ולאו אדעתא (שני ביאורים)

כתב הגאון ר' צדוק הכהן בתשו' תפארת צבי קס"ב דהלכה רוחתה היא בכל מקום דאתיליד ריעותא אף שהוחזק בהיתר צריך בדיקה וכדאשכחן לגבי טריפות, ואם נאבד בלא בדיקה אסור ואין לך אתיליד ריעותא באשה יותר מהרגשת פתיחת פי המקור, "אך אין הבדיקה מעכבת", כמו שכתבו התוס' בכתובות קס"ד ד"ה תרוויהו דרק לכתחלה בעינן בדיקה, וכן הוא דעת התוס' לגבי טריפות וכמו שכתב בספר תבואות שור קס"ד, וא"צ בדיקות חורין וסדקין אלא קינוח מהני", ועיין חות דעת

קסב. יו"ד סימן א'. קסג. כ"ג ע"א. קסד. ס"ק כ"ט. קסה. סימן קפ"ח סק"ב. קסו. מ"ו ע"ב. קסז. סימן קי"ח. קסח. כ"ז ע"ב. קסט. ל"ט ע"א. קע. בסימן קפ"ח. קעא. סימן קי"ח. קעב. נ"ז ע"ב. קעג. ג' ע"א.

רבינו אשר על משנה בדבדקה אחת ונמצאה טמאה, מורה דהוי ככל כתם ואין כאן ספק דבר תורה. אולם יש לומר דאם מקור מקומו טמא ואף למ"ד מקור מקומו טהור כתבו האחרונים בדבדק שלא בהרגשה גרע דדם הנדה מקרי ומטמאה את האשה טומאת ערב לטהרות, וכי נמצאו כולן טהורות צריך את לטמאות כולן לטהרות דבר תורה, וממילא מתמרינן אף לבעליהן שיהיו טמאות ונכון.

אמנם שיטת הלבוש קע"ט הובא גם בתורת השלמים ק"פ להחמיר בכתם בלילה, ועיין שם מה שהקשה עליו, וכן דעת מהר"ם לובלין קפ"א עיי"ש, והסדרי טהרה כאן קפ"ב מתרץ קושיית המג"י כאן מגמ' נדה קפ"ג דקאי כבית שמאי אבל לפי בית הלל אין ראייה עיי"ש ובתשו' רעק"א קפ"ד מחלק בין דברי הלבוש לדברי מהר"ם לובלין ואין ראייה מדברי הלבוש עיי"ש, עכ"פ יש בזה פלוגתא בדעת הפוסקים, ובכתמים שומעין להקל בפרט שכן דעת רוב פוסקים.

דהשתא נברר גם פרט השני של השאלה אי אשה שלוקחת כדורי שינה או הדרא החשש של ארגשיה ולא אדעתיה כיון שהכדור עושה שהבן אדם יהיה רגוע ולא ישמע כל רעש ויישן טוב יש לומר דגם החשש של ארגשיה ולא אדעתיה יש ואפשר שהיתה הרגשה מה"ת אבל להלכה יש להקל דאע"פ שאין לאשה בזה"ל ע"פ רוב וסת קבוע מ"מ וסת תרה"ד קפ"ה יש לה, ואפי' אין לה יש לה חזקת טהרה ואין על כתם סברא של חזקה אורח בא בזמנו בא וגם הרי המציאות מורה שאין הנשים בקיאות בהרגשה כלל בזה"ל גם ביום או למה נחוש שדוקא בלילה יש לה הרגשה ועוד הרי הרגשה דומה לעקיציית מי רגלים וכמו שאשה שצרכה להטיל מים מתעוררת גם ע"י כדורי שינה כמו כן בהרגשה של דם נדה ואין חשש הרגשת תורה.

בקושיית השב יעקב על תרה"ד

על קושיית הגאון בעל שב יעקב שהקשה על תרה"ד מגמ' נדה קפ"ו הובא בפלתי כאן, מהא דאמר שמואל בדקה אחר הוסת טמאה, דממ"נ אי בארגישה בלא"ה טמאה ואי בלא הרגשה בלא"ה אינה טמאה מה"ת והסביר הגאון ר' מרדכי בנעט בתשו' הר המור קפ"ו לבאר דבריו דאע"ג דמודה שמואל דטמאה מדרבנן מכל מקום אין ראוי להחמיר יותר בזה מכמו למ"ד וסתות דרבנן דמהני בדיקה, ובוה דוחה דברי הס"ט מה שת' בשני תי' רק

דהיתה הרגשה המיד מתעוררת, ומה תאמר לדחות דלעולם הלל נקט טעם שאינו תלוי בשינה ובוה יש חידוש דאפילו לא ישנה בינתיים טמאה מ"מ יש להוכיח מדברי התוס' דאמרינן ארגשה ולא אדעתיה משמע שאין הכוונה על שעת שינה דאם לא כן היה לו לומר אימר בשעת שינה ראתה (ועיין שם בלשון השאלה) עיי"ש, עכ"פ יוצא מתוך דבריו דאין ולא ורפיא בידיה, ונוטה יותר לומר דבשינה גם לפי הלל דאין חוששין להרגשה בשעת שינה, והטעם דאם היתה רואה בהרגשה היתה מתעוררת וכיון שכן דין כתם בלילה הוא כמו ביום.

ויש עוד שני ראיות לסברא זה. א) דאם היתה ישנה ומצאה כתם הוי דרבנן ולא אמרינן אימור ארגשה, מהא דאמרינן בנדה קע"ד. דאמר שמואל כל ש"י שאין כל גופו מרגיש בה (כשיצאה) אינה מטמאה, מ"ט שכבת זרע אמר רחמנא בראויה להזריע ופריך ממשנה מקואות קע"ה היה מהרהר בלילה ועמד ומצא בשרו (היינו אברו) חם טמא שמא יצא ממנה קרי, הרי דש"י מטמאה גם בלא הרגשה, דודאי נפיק מיניה ש"י כיון שמצא בשרו חם, ומשני דמשמש מטתו בחלומו דאי נפיק ודאי ארגיש ע"כ והנה כשהרגיש בשעת שינה מיירי שנתעורר או לא וכתב ע"ז האור שמח קע"ד דעל כרחק אמרינן דהוי מתערי מידי דהוי אהרגשת מי רגלים וכמו דאמרינן התם לעיל לשמאי דמשו"ה אמר דיה שעתה, ואין סברא לחלק בין סוגי ההרגשות, משום דבהרגשת ש"י אמרו במשנה קע"ו והרגיש שנודעו אבריו, ולקמן בס"י קצ"א הביא המחבר אע"פ שהרגיש גופה ונודעוה כו' משמע דהרגשת דם נדה הוא גם כן שתרגיש גופה ונודעוה. ואף לפמ"ש דהרגשת פתיחת פי המקור [וכן משמע מהא דאמר אנב צערה מתערה מידי דהוה אהרגשת מ"מ, והרגשת זיבת דבר לח לא שייך צערה] מכל מקום לא נהירא לחלק, והרי תך משנה הנ"ל דהיה מהרהר לטהרות מתניא, דלחולין כיון שלא מצא קרי טהור כמפורש בתוספתא קע"י עיי"ש, ואפ"ה לא מתמרינן שמא ארגיש. וזה ראייה ברורה. ודע, דמהא שבארתי בהרגיש בחלום ועמד ומצא בשרו חם ולא מצא ש"י שטהור כחולין, ואם לא מצא בשרו חם אף לתרומה טהור, יש לפשוט, "דאין לחוש לאשה שהרגישה בשעת שינה שנפתח מקורה והקיצה ובדקה ולא מצאה".

ולכאורה ראייה מכאן דבישנה איכא חששא דאורייתא דאימור ארגשה ולאו אדעתא וכדאמר בריש מכילתין ולשמאי הא איכא ישנה, אבל מכל הראשונים וביחוד מדברי

קעד. מ"ג. קעה. פ"ח מ"ג. קעו. בפ"ט מהל' איסור"ב בסופו. אבות הטומאות הלכה ט"ו. קעט. בסעיף מ"ח. קפ. אות קפו. ט"ז ע"א. קפו. סימן כ"א. קפז. סימן כ"א. קפד. סימן קפז. ט"ז ע"א. קפז. סימן כ"א.

שכ' התוס' שם קצ"ד ד"ה לאביי, איכא מוך וז"ל הוי מצי לומר דאיכא בנייהו (בין ליטנא קמא לליטנא בתרא) שוטה, דליטנא קמא דאשה מרגשת מודה שמאי בשוטה דאין לומר דלליטנא קמא דאי הוי דם מעיקרא הוי אתי מודה נמי בשוטה דשמא דם אחר נפל קודם בדיקה, משום דמשמע דעל דם שנמצא עכשיו קאמר ע"כ, הרי מבואר דאפילו לפי בית הלל דאמר דשמא למפרע אין אנו חוששין לדם אחר אלא על דם הנמצא לפנינו דאימור זה הדם כבר היה בבית החיצון אבל אין אנו מוסיפין מספיקא עוד דם אחר ע"כ, וא"כ כיון דהשתא הרגישה שדם יוצא א"כ הרי גם להלל לא חיישינן למפרע, ועל כן י"ל דלא הרגישה שיוצא דם ממנה רק הרגישה פתיחת המקור וכיוצא, וא"כ השתא שמצאה דם אינו מוכרח שיצא דם ממנה השתא אם נודע שגם בפעם אחר הרגישה, ולזה סובר בית שמאי דע"כ השתא יצא ואפילו סייג אינו צריך מחמת הסברא דאם איתא דהוי דם מעיקרא כבר הרגישה, הרי הכרח דהתוס' ס"ל דלא כהנה"ד דהודאי יוצא דם בהרגשה, וי"ל א' דס"ל להתרה"ד כרש"י התם, ב' או י"ל דגם התוס' לא פליג עליה, אלא דס"ל דנהי דרוב פעמים אי מרגשת היא רואית גם כן דם, מ"מ מיעוט איכא שלא תראה דם אף אם הרגישה ויש לעשות סייג ולחוש שמא לא ראתה עתה אלא מעיקרא, וע"ז אמר שמאי כיון דלא ארגשה מעיקרא בוודאי השתא ראתה ע"כ.

סוגי הרגשות

א. "פתיחת המקור" היינו הפתח שבצואר הרחם לפרוזדור, והרגשה זה מוכרח בתרה"ד קצ"ה, ובשו"ע כאן סעיף א', ולעיל קצ"ה, ועיין פ"ת קצ"ה.

ב. הרגישה "שנודעו גופה" ומוכר ברמב"ם קצ"ה ובשו"ע ס"ה קצ"א קצ"ט ועיין פתחי תשובה שם וכאן בפתחי תשובה.

ג. ועיין תשו' חתם סופר ד"ה אמנם בהרגשת יא, די ש עוד סוג הרגשה והוא הרגשה "כעין עקיצת מי רגלים" ואין כוונת החתם סופר לפרש בזה פתיחת פי המקור, דחילוק בהדיא בין הרגשה שהוא וכתב שני מיני הרגשת, ועיין בשו"ת משיבת נפש יב דהרגשת נדה היא הרגשת צער בשעת יציאת הדם ממנה כהרגשת מי רגלים, ולפ"ז מסיק דמה דאמרינן דסבורה הרגשת עד הוא דוקא בהכניסה העד כל כך לפניו דלא סגי בלי שתצטער (ועיין לקמן ב"ב בס"י קצ"ז עד כמה אפשר להכניס העד).

קפח. ג' ע"א. קפט. בנדה ט"ז ע"א. קצ. בית ז' שער שלישי. קצא. ג' ע"א. קצב. יר"ד סימן קע"ז אות ב'. קצג. שמענתא ג' פ"ד. קצד. ע"ב. קצה. סימן רמ"ו. קצו. סימן קפ"ח סעיף א'. קצז. סימן קפ"ג סק"א וכאן סק"ו. קצח. הל' איסור"ב פ"ה הי"ז. קצט. סעיף א'. ד. יר"ד סימן קנ". רא. סימן קע"א ובד"ה הנה. רב. ח"ב סימן ל' אות י"ב י"ג.

תירוץ הג' נכון, וכתב לתרץ דמשכחת לה בוסת המקרים והרגישה מקרים דלענין אם ראתה הוי ליה זה הרגשה אבל אם וסתות דרבנן, או אם נימא דמהני בדיקה אע"ג דהרגישה ה' מהני אף לתה"ד דמודה הוא בהרגשת מקרי ולא מיירי רק בהרגשה במקור או זיבה מן המקור או פתיחת פי המקור, והביא דברי הה"מ הביאו הסודי טהרה כאן ריש הסימן דגם הרגשת פיהוק ועיטוש הוי הרגשה, וכן כתב גם בס"י קפ"ט פ"ה בשם המעיל צדקה, אמת דהפוסקים לא סובייים כהנה"מ דהך הרגשה הוי הרגשה דהרי בשו"ע משמע דמכריע כהנה"מ דהרגישה תו לא מהני בדיקה דהוי ליה כלמ"ד וסתות דאורייתא, ובס"י קפ"ט מציינו דבוסת הגוף אם בדקה ולא מצאה דם דטהורה מיד אחר שיעור הוסת לחוד והרי כיון שהרגישה לתה"ד לא מהני בדיקה, ועל כרחק דהנה"ד חולק על הה"מ, חוץ אם נימא ליישב דאע"ג דע"י הרגשה מקרי ראייה שטמאה מן התורה מכל מקום היינו דוקא כשיש לה וסת לכך וממילא דינו רק כוסת דרבנן דבבדקה ולא ראתה שלא נחויק הרגשתה לודאי ראתה, וראייה לזה דאם כן אשה שמרגשת בפיהוק ועיטוש תצטרך בדיקה ולא שמענו כן מעולם, ועל כרחק כדאמרן.

אי דעת הרשב"א כרוב הראשונים דטהורה מה"ת בלי הרגשה

בדעת הרשב"א, כתב הערוך לנר קפ"ט דס"ל כרוב ראשונים דאינה טמאה מה"ת בלי הרגשה עיי"ש, ומלשונן בתורת הבית ק"ד כתב דבר תורה כל אשה בין יש לה וסת קבוע בין אין לה וסת קבוע אינה אסורה לבעלה "עד שתראה" או שתרגיש, ומלשון עד שתראה, משמע דראייה לבד מטמאה אותה אם יודעת בוודאי שמגיע מאותו מקום, ובשער הרביעי לא הזכיר עד שתראה אלא דין דהרגשה, וכנראה דבריו האחרונים עיקר.

אי דעת התוס' לחלוק על דברי התרומת הדשן

הנה מדברי התוס' נראה דלא ס"ל כהנה"ד והוא מדברי התוס' ד"ה מרגשת קצ"ה דכתבו דהולכין בתר רוב פעמים שהרגישה עיי"ש, והקשה המהר"ם שיק קצ"ב לפי דברי השב שמעתתא קצ"ה שכתב דהא דחיישינן למפרע זה דוקא אם נוכל לומר על דם שנמצא עתה לפנינו שהיה למפרע, אבל אין סברא לומר כשם שעכשיו ראתה גם מעיקרא ראתה טיפת דם אחר כמו

בלא הרגשה טהורה היא מה"ת, ומהיכא תיתי להוסיף חומרא שבדהרגשה בלבד בלא ראיית דם שתהיה טמאה, והשב יעקב שם גם מודה דקשה דברי התרה"ד (ועיין פלתי מה שתי).

דעת הנו"ב בכונת התרה"ד יבג דהתרה"ד מחמיר מספק תורה לחומרא, וכן ס"ל ליהודה יעלה יבג, והצמח צדק בפסקי דינים יבג הביא ראייה לסברא זה, דהרי התה"ד מדמה דין זה לוסת, ווסת אינו אלא ספק כמבואר ברש"י גדה יבג ד"ה דאורייתא, (ודעת עין הבולח ס"ב דתרה"ד מחמיר מודאי).

הרמב"ם חולק על תה"ד, כמבואר בתשו' דברי חיים הג"ל (מריש פ"ט מהל' איסור'ב).

להלכה דעת הסדרי טהרה והחות דעת להחמיר כתה"ד, ומ"מ בשו"ת תפארת צבי יבג כתב דהוי ספיקא דדינא.

ספק הרגישה, הנודע ביהודה יבג מיקל מטעם ספק ספיקא (וכן סוברים עוד פוסקים) אלא מחמיר בתוך ז' נקיים שאין לה חוקת טהרה, הלחם ושמלה כאן יבג חולק. ועיין לקמן בס' קצ"ו אי יש לה חוקת טהרה בו' נקיים ועיין בתשו' אבנ"מ יל ס"ל דגם לפני הפסק טהרה יש לה חוקת טהרה עיי"ש.

בדקה ג' פעמים ולא מצאה דם, דעת הלבושי מרדכי ולא להקל.

נשים אינם יודעים מהו פתיחת פי המקור, (עיין שב יעקב שכתב כן) הרגישה ועווע בגופה או הרגשת זיבת דבר לח כתב החכ"א יבג להקל שיש לתלות ההרגשה בשאר מקרים, וכן כתב ר' מרדכי בנעט בשו"ת הר המור יבג, ולעומת זה הח"ס ילד חולק ומדמה אותו לפתיחת המקור ומקיל בהרגשת זיבת דבר לח (ועיין עוד יבג) ובשו"ת מהר"ם שיק ילו.

ודעת מהר"ש בנו של הנו"ב בהגהות גו"ב הג"ל דבעינן שתי הרגשות פתיחת פי המקור עם הרגשת זיבת דבר לח

ד. הרגשת "זיבת דבר לח" למעלה בפרוזדור, עיין נודע ביהודה קמא יבג, ובהות דעת יד, ובספר חכמת אדם יבג, ובשו"ת חידושי הרי"ם יבג, ובשו"ת יהודה יעלה יבג, וע' בשו"ת דברי חיים יבג שמחלק אם יצא ממנה דם או לא, ולעומת זה דעת החתם סופר יבג דלא מהני הרגשת זיבת דבר לח לטמאות אותה מה"ת, וכן כתב בערוך השלחן והכי נקטינן כדעת הח"ס דאם מצאה דם טמאה מדרבנן, חוץ אם יודעת בוודאי שהרגישה בפנים המקור וכדעת החו"ד יבג הג"ל, וכיון שנשים לא בקיאות בזה יש להקל.

דעת הפוסקים בקיצור ראשונים ואחרונים בסברת התה"ד שאשה שהרגישה ולא מצאה דם טמאה

דעת תרה"ד דהרגשה סברא דאורייתא, כל היכא דליכא למתלי במידי אחריני כדמוכח בנדה יבג דחייב קרבן בהרגשה, וכן הוא למ"ד וסתות מה"ת שאפי' בדקה ומצאה עצמה טהורה.

הב"י כתבו בשם יש מי שאומר, והמנחת יעקב מכריע וכן הוא דעת השו"ע עיין בתורת השלמים יבג, וזה דלא כהסדרי טהרה כאן יבג וכן כתב הפנים מאירות יבג, ותשובה מאהבה יטו , ובשו"ת דברי חיים יטו עיי"ש.

הרמ"א בדרכי משה יבג, פריך דהגמ' בנדה יבג מיירי שמצאה כתם עם ההרגשה, אבל בלא הכי משמע דטהורה.

דעת הרדב"ז יבג, דמי שמקיים חומרא זו עובר על ביטול מצות עונה, והוא גדה מיירי בנמצא דם "וגם התרה"ד לא כיוון לטמאה רק מדרבנן ואפי' בשעת וסתה ס"ל להרדב"ז להקל.

דעת היעב"ץ יבג לדחות דברי התה"ד, ואין להביא ראייה לשיטתו מהא דקיי"ל אין פתיחת הקבר בלא דם, דשאני התם דיוצא ולד או חתיכה מן המקור יבג.

דעת רבי גבריאל בשו"ת שב יעקב יבג להקשות הרי שמואל הוא שחידש דין הרגשה ולא בא אלא להקל שראיית דם

רג. יו"ד סימן נ"ה. רד. סימן קפ"ג, חידושים סק"ב סימן ק"צ בביאורים סק"א. רה. כלל ק"ג סעיף א'. רו. יו"ד סימן י"א. רז. יו"ד סימן קצ"ד. רח. ח"ב יו"ד סימן ס"ג. רט. יו"ד סימן קמ"ה, קנ"ג בד"ה ואע"ג, קס"ז, קע"א. רי. סימן ק"צ. ריא. נ"ז ע"ב. ריב. ריב. ריג. ריג. ריג. ריג. ריד. ח"ג סימן י"ג. ריז. ח"ג תשו' ש"ס"ג. רטו. ח"א יו"ד סוף סימן ל"ז. ריז. ריש סימן קפ"ח. ריח. נ"ז ע"ב. ריט. ח"א סימן קמ"ט. רכ. ח"ב סימן ה'. רכא. כמבואר בסימן קפ"ח סעיף ג'. רכב. סימן ל"ג. רכג. סוף סימן קי"ט. רכד. יו"ד סימן ר"כ. רכה. סימן ק"צ. רכו. ס"ו ע"א. רכז. ח"ב סימן א' אות ה' וי"ב. רכח. יו"ד סימן ק"ח. רכט. סק"ח. רל. סימן כ"ג. רלא. יו"ד ת' סימן פ"ח. רלב. כלל ק"ג סימן א'. רלג. סימן כ"א. רלד. יו"ד סימן ק"נ. רלה. סימן קס"ז. רלו. יו"ד סימן קפ"ו.

לשיטתו שהוא מוה"ת, והניף ידו שם ילו, וכן כתב במקור חיים"לח והב"ח לא נראה כן וכן כתב תפארת צבי רלט, וכן בשו"ת עין הברדלח יב ד"ה הדרא דפתיחת פי המקור לכד טמאה.

דעת הכרתי ופלתי כאן, אם בדקה בתוך שיעור וסת מודה התרה"ד דטהורה ועיין בסמוך עוד בזה.

התה"ד מודה להקל אם בדקה ומצאה מראה לבן או ירוק, וכן כתב לעיל רמא וע"ז העיר האור שמח רמב לפי דברי רבינו זרחיה הלוי שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם טמא, וכן כתב בתשו"ר עקיבא אייגר רמג, וזה דלא כיעב"ץ הנ"ל, ובערוך לנר במס' נדה ימי משמע כהיעב"ץ אמנם בספר אור שמח הנ"ל חזר בו בסופו עיי"ש, ועיין בספר החינוך ימה אי מראות טהור יכול לבוא מן המקור, ועיין מנ"ח שם ימי, ועיין תוס' רי"ד ימי, ועיין בסדרי טהרה שאע"פ שאפשר שתבוא מן המקור מ"מ יותר מסתבר דבא מן העליה, וכן הביא משב יעקב (ועיין צ"צ רמח, ועיין עוד ח"ס רמט ד"ה אמנם).

גדר בדיקה ומצאה מראות טהורים טהורה, אי בדקה גם לאחר זמן שיעור וסת מהני דעת הכרתי דגם לאחר שיעור וסת, ודעת התו"ד יג דדוקא כשבדקה בתוך שיעור וסת, ובשו"ת תפארת צבי ינא דוחה דבריו עיי"ש, ועיין סדרי טהרה ינב שמסתפק בזה, ובשו"ת צמח צדק השני ינב מכריע כהפלתי, ועיין עוד בשו"ת טוב טעם ודעת תליתאה ינב ובערוך השלחן כאן ינב מקיל עד מעל"ע.

גדר בדיקה או קינוח דעת ר' צדוק בתפארת צבי ינב דקינוח מהני, וכן משמע מדברי התו"ד, ועיין פתחא זוטא כאן ינב מה שהביא ממהרש"ם.

החזקה שלש פעמים שמרגישה פתיחת פי המקור ומצאה מראה טהור ג' פעמים פטורה מבדיקה לפי החכמת

אדם ינב דתלינן במצוי, וכן כתב הדברי חיים ינב דאפ"ל בתוך ג' ימים הראשונים לספירתה וכן כתב הר"ח יס, אולם לעומת זה בחלק ב' יסא כתב דאין לילך להקל אפ"ל בחזקת טהרה דהרי רובא חזקה רובא עדיף ורוב דמים באשה טמאה עיי"ש, ועיין במג"א יסב, וכן כתב התבו"ש יסג דגם באיסור תלינן במצוי, גם הצ"צ מקיל יסד, ודעת רבי צדוק בשו"ת תפארת צבי יסה להקל, ובשו"ת בית יצחק ח"ב יסו, וכן הלכה.

באשה מעוברת דעת המנחת יעקב יסז, דגם תרה"ד נוטה להקל לפי שלמ"ד וסתות דאורייתא ג"כ פטור מעוברת מבדיקה, והח"ס יסח כתב שיש לחלק היתם מסולקת דמים אבל כאן איתרע חזקתה ע"י הרגשה והסדרי טהרה אע"פ שמציין חילוק יסט מכריע כהמנ"י, ויעב"ץ יע מקיל, ורעק"א בח' ליד"ד כתב דיש לחלק וכן משמע מנו"ב יעא, אבל רוב הפוסקים מקילים, (ועיין פלתי לקמן סי' קצ"ד בשם עבודת הגרשוני אי מעוברת מסולקת דמים).

בדקה ומצאה מראה וטמא פחות מכגריס, עיין שו"ת גבעת שאול רעב דטהורה עיי"ש, ועיין חו"ד כאן יעג דאם הרגישה יש להחמיר, ור' צדוק בתפארת צבי יעד מקיל, ובשו"ת ח"ס יעה דטמא, ובשו"ת מהר"ם שיק יעו מטמא כדעת ח"ס יעז, ובצ"צ פסקי דינים יעה מחמיר, ובשו"ת בית שלמה יעט מחמיר, ובספר לחם ושמלה יפ מחמיר, ובשו"ת ד"ח יפא הביא דברי ח"ס ופלפל עליו.

ואם מקילים בהרגשת זיבת דבר לח עיין חכ"א יפב בביתא אדם יפג שמחמיר וכן מחמיר בשו"ת בית שלמה יפד עיי"ש.

אי נשים יש להם הרגשה בזה"ז

כתב הגאון מהרשש"ך יפה הובא בתשו" שב יעקב יפז, ח"ל ובאמת גם אני פי נשים שאנגות שאלתי אחר עיקרן של

רלו. סימן ק"טו. רלח. סימן קפ"ח סק"ז. רלט. ח"ב סימן א' אות ה'. רמ. סימן ט"ב. רמא. בסימן קפ"ח סעיף א'. רמב. פ"ה מהל' איסור'ב ה"י. רמג. סימן קנ"ח. רמד. נ"ז ע"ב. רמה. מצוה ר"ז. רמו. אות ד'. רמו. יו"ד כ"ב ע"א. רמח. סימן קל"ז אות ח'. רמט. יו"ד סימן קנ"ד. רנ. סימן קפ"ח סק"ב. רנא. סימן א' אות ו'. רנב. סימן ק"צ סק"ד. רנג. יו"ד סימן קל"ג אות ג'. רנד. ח"ב סימן ס"ח אות ז'. רנה. סק"ח. רנו. סימן א' אות ו'. רנז. סק"ה. רנח. כלל קי"ג סימן ג'. רנט. יו"ד סימן ל"ד. רס. יו"ד סימן ט"ו. רסא. יו"ד סימן ל"ו. רסב. סימן תס"ז סק"ט"ז. רסג. יו"ד סימן ל"ו סעיף ט"ו. רסד. יו"ד סוף סימן קל"ב. רסה. סימן א' אות ט'. רסו. יו"ד סימן ט"ו. רסז. סק"ב. רסה. יו"ד סימן קס"ח. רסט. בסק"ג. רע. סימן ה'. רעא. יו"ד סימן ק"כ. רעב. סימן ס"ז. רעג. סק"ל"ז. רעד. סימן ז'. רעה. יו"ד סימן קס"ז קס"ח. רעו. יו"ד סימן קפ"ו. רעז. סימן ק"ג. רעה. סימן ק"צ. רעט. יו"ד סימן ל"ו. רפ. סוף סימן ק"צ. רפא. יו"ד סימן ט"ו. רפב. כלל קי"ג. רפג. סימן ט"ז. רפד. ח"ב יו"ד סימן ל"ו. רפה. ר' שמואל בן ר' יוסף שאטין הכהן בעל מחבר ספר כוס הישועות על נזיקין, נפטר י"ד תמוז תע"ט. רפו. סימן ל"ט.

דברים הללו, והשתא נשים נשים יש וטבעיות טבעיות יש, לא ראוי זה כראוי זה, יש שמרגישים הרגשה גדולה כאילו נופלת דבר מפי מקורה בפתחת פי המקור, ויש שאינן מרגישות כי אם זאת שזב מהן דבר לח, וגם לאו העיתות שוין בהן לפעמים ע"י הרגשה זו ולפעמים בהרגשה גדולה מזאת ע"כ, וע"ז כתב הערוך השלחן לעיל סי' קפ"ג יפ, והבלי יפצה פי הנשים האלה ולא ידע מה קאמרי, רבותינו נאמנים עלינו יותר מהן וגם אינן משקרות כדבריהן אלא שאינן מבינות, ודע דכל דבר מותרות שבגוף שהגוף צריך לדחותם הטביע הקב"ה בטבע הגוף שכשמגיע זמן דחיפתם לחוץ שיפתחו או נקבי הפליטה שעד כה היו סתומים ולצורך דחית המותרות נפתחו ויוצאים לחוץ כמו יציאה לגדולים ולקטנים ולצואת החוטם, ובאשה נתוסף גם הדמים מהמקור לדחיפת המותרות ולכן הש"ס מדמה הרגשה זו להרגשת מי רגלים מפני שסמוכים זה לזה וכזה כן זה, וזה הכרח שיפתח המקור דאי אפשר כלל באופן אחר, ובשעת הפתיחה יש הרגשה וקצת צער עד שמפני זה גם יקיץ משנתו כדברי חז"ל, וכמו באנשים אם בשאל לכמה בני אדם איך הרגיש בהתחלת הטלת מי רגלים המשכיל המבין דבר יאמר שמרגיש שנפתח המקור ומי רגלים יוצאים ומי שאינו מבין לא יאמר רק שמרגיש שמי רגלים מתחילים לצאת, וכמו כן הנשים האלה אינן מבינות זאת, אבל פשיטא שלכולן כן הוא, רק גם זה מוכן שאין כל הטבעיות שוות יש שקלה אצלן הפתיחה ויש שקשה להן הפתיחה כמו בלידה יש שבנקל יולדות ויש שבכבידות, ואין נפק"מ רב בין רב למעט, אבל לכולן יש הרגשת פתיחת פי המקור בהתחלת ראיתן וכו"ו ואינן מבינות או שטבען קלה אומרת שמרגישות רק זיבת דם נידה אבל באמת זהו ממש הרגשה זו ע"כ, ועיין בשו"ת תשורת שי מהד"ת יפח שכתב בזמננו שנחלשו החושים להבחין בהרגשה, וכמו שאמרו לגבי שוטה שאין לה דעת בהרגשה ופ"ט הכ"נ כולנו עכשיו בגדר זה, ולכן כיון דחוקת דם שבא בהרגשה אין לסמוך על מה דלא הרגשה די"ל דטעתה וסברה הרגשת עד הוא ע"כ, משמע אבל לומר טעתה בכלל בהרגשה לא אמרינן, ועיין עוד בתשו' הנ"ל יצ ולפ"ד גם בזמן שבא הרבה דם אין הכרח שהיה על ידי הרגשה רק אם בדקה בעד וכדומה ויש להשים לב על דבריו של הדרכי

תשובה שלא העתיק התשו' כמו שנראה בפנים וגם אין בדברי הרמב"ן מה שכ"ל.

נשים בזה"ז שיש להם מכה ואין להם הרגשה אי יכולין לסמוך לעשות הפסק טהרה במחשבה לבד

דנפק"מ באשה בזמן הזה שיש לה מכה ואינה יכולה להפסיק בטהרה רק על ידי מחשבה ושימת לב ונחלקו הפוסקים דעת הח"ס יצא דבעינן בדיקה ולא מהני שימת לב שלא נפתח מעיינה שהרי המעיין פתוח ועומד צריכה שתדע שנסתם אמנם הרי דעת הנודע ביהודה והאבני מילואים ועוד שמפני שימת לב שלא יוצא דם מן המקור וכתבו אחרונים לדון על זה דכיון דנשי דידן אינן יודעות להבחין בהרגשה ולא יועיל הפסק טהרה במחשבה אבל יש לדון דהרי לא נשתנה מומנו של הנ"ב עד זמנינו מהות הרגשה וכיון שהנ"ב התיר גם אנו יש להתיר חוץ אם סוברין כחז"ס ודעימה.

דעת מהר"ם שיק דהרגשת וסת הגוף מקרי הרגשה וטמאה מה"ת

עייין שו"ת מהר"ם שיק יצב שכתב לפי דברי רש"י פרשת תזריע יצא ד"ה דותה "שאינן אשה רואה דם שלא תחלה ראשה ואיבריה כבדין עליה" ע"כ, ומטעם זה נראה דמה שכתב ברמב"ם יצא דהרגשה מקרי דאבריה מזדעזעים לאו דוקא איבריה מזדעזעים, דהוא הדין שאר שינוי הגוף דמקרי הרגשה, וכן הכפיל דבריו יצא, ובוה מיישב דאע"פ שהנשים אומרים שאינם מרגישות הרגשת פתיחת פי המקור וא"כ למה ס"ל להרמב"ם דחוקת דם בא בהרגשה, ולפי הנ"ל אתי שפיר דכוונתו על שאר וסתות הגוף שמקרי הרגשה עיי"ש, ועיין בסדרי טהרה כאן יצא דגם שאר מקרים שבגופה מקרי הרגשה עיי"ש, והערוך השלחן יצא דוחה דבריו, וזה לשונו וראיתי מי שמפרש כוונת הרמב"ם שכיון בהרגשה זו למה שכתב בריש פ"ה דקודם שיבוא הדם תרגיש בעצמה מפקחת ומתעטשת וכו', ולא נראה לי כלל דאם כן פשיטא שאין זה ענין להרגשת מי רגלים והרגשת עד או הרגשת שמש ועוד, דהרי הרמב"ם כתב דזהו רק

רפז. סעיף ס"א. רפח. סימן ק"א. רפט. עיין נדה ג'. רצ. סימן תנ"ז. רצא. יר"ד סימן קע"ז. רצב. יר"ד סימן קפ"ג. רצג. רצב. רצד. פ"ה מהל' איסור'ב הל' י"ז. רצה. בס' קפ"ד. רצו. סק"א. רצז. סימן קפ"ג סעיף נ"ט.

באשה שיש לה וסת אבל אשה שאין לה וסת יציאת הדם היא הרגשתה עיי"ש.

סק"ד

דין נשואה בקטנה

עיי"ן בספר חסידים יצח וז"ל הנה אמרו כל מי שנושא קטנה מעכב את המשיח וצ"ל וכו', דמי שלוקח קטנה הרי מרצונו מאבד שכבת זרע ומשליך לאיבוד כיוון שאינה ראויה להתעבר, ואם תאמר הרי מבואר בחו"ל ש' ג' נשים משמשות במוך אע"פ שזה לבטלה, ות' דשאני התם שכבר לקחה מותר בתשמיש, ומכל מקום הלוקח קטנה כשיש גדולה או חוטה למה לקח קטנה עיי"ש, הרי דאם לקח קטנה בלית ברירה אין עליו עונש ומותר בתשמיש ולא נחשב כמאבד שכבת זרע לבטלה אבל כשיש לו ברירה לקחת גדולה ולקח קטנה ענש יענש דמעכב ביאת המשיח.

דעת המחבר דלא ישא קטנה שאינה ראויה לבנים

ועיי"ן שו"ע אבעה"ז שא' פוסק המחבר "ולא ישא קטנה שאינה ראויה לילד" ע"כ, ומקור דבריו הוא ברמב"ם ש"ב וכתב המגיד משנה לפי דברי הגמ' בנדה ש"י דהנושאין הקטנות מעכבין את המשיח עיי"ש, הרי סתמא קתני ולא חילוק בין אם היה לו ברירה ליקח גדולה במקומה או לא היה לו ברירה לקחת גדולה וכמו שחילק הרב בספר חסידים ואפשר דס"ל דאין זה איסור מדינא רק מחומרא ולכן לא ראה צורך לחלק בדבר.

דעת הפוסקים אי זה מדינא אסור או מחומרא

ודעת הטו"ז ש"ד לפרש דברי המחבר שכתב דלא ישא קטנה, אינו אלא מצד חומרא אבל מדינא שרי, דהא אמרינן ביבמות ש"ה ג' נשים משמשות במוך אחד מנהון "קטנה", וכן כתב הרא"ש ש"י דמותר לשמש עם קטנה עיי"ש, ועיי"ן ברמב"ם הנ"ל ש"י ובפס"ו מהל' אישות ש"ח, ובמגיד משנה מציי"ן דברי התוספתא ש"ט דאיתא התם אין רשאי לישא עקרה וכו' "קטנה שאינה ראויה לילד" עיי"ש, אלא אם כן קיים פו"ר, ואח"כ (כשקיים כבר פו"ר) אסור מדברי סופרים עיי"ש.

טעם האיסור משום ביטול פו"ר או משום השחתת זרע **ובאחרונים** דנים בגדר האיסור של נישואי קטנה אי הטעם משום א' ביטול פו"ר, אבל משום ביטול מצות ולערב אל תנח ירך מותר בקטנה כיון שסופה ללדת וכל שכן שאין בו משום איסור השחתת זרע, (ב) ויש שהבינו שגם בקטנה איכא איסור משום מצוה ולערב אל תנח ירך, (ג) אבל הרבה פוסקים אסרו נישואין בקטנה משום השחתת זרע, וכדעת האחרון כתב הב"ח וכן כתב בפרישה, ודלא כב"י דביטול פו"ר הוא הטעם וכמו שכתב רש"י, ועיי"ן בבית שמואל שם ש"י שמסביר דעל כרחק לפרש כן בדברי הרמ"א בס"ל הנ"ל שיא, וגם על זה כתב רעק"א בתשו"י ש"ב לחלק בין קטנה פחותה מג' שנים לבין קטנה שהיא גדולה יותר מג' שנים עיי"ש ועיי"ן בחו"מ ש"ג, והכרעת הגאון ר' יהודה אסאד ש"ד להחמיר גם אם כבר קיים פו"ר עיי"ש, ועיי"ן בתשו"י אמרי אש ש"ט דאף לדעת הב"ח בדברי הרמב"ם והטור דהאיסור משום הוצאת זרע לבטלה, מכל מקום אם נשאה כבר מותר לשמש עמה דאם היה אסור לשמש עם הקטנה איך תקנו לה רבנן נישואין משתגיע לעונת הפעושות, ובגמ' יבמות ש"ט משמע שמשמשת כדרכה, ועל כן גם להב"ח לא הוי אלא הרחקה כיון דבא עליה כדרך כל הארץ ולכן כתב דלכתחלה אסור [ועיי"ן משנה ח"ה ס' רל"ב במשמש עם קטנה ועיי"ן בס' רל"ה אי יש דין עונה בקטנה].

בדין קידושי קטנה

וכבר בקידושי קטנה כתבו הפוסקים לדון לפי הגמ' במס' קידושין ש"י דאסור לאדם לקדש את בתו כשהיא קטנה, וכן נפסק בשו"ע ש"ח בשם הרמב"ם ש"ט, ועיי"ן בשו"ת ריב"ש ש"י, ודעת הכסף משנה שכא דאין בזה איסור אלא דאין ראוי לעשות כן, ועיי"ן בב"י ש"כ, וכן עיי"ן במרדכי ש"כ שציי"ן דברי הגמ' בנדה ש"כ שמוותר לקדש קטנות, ועיי"ן קידושין ש"כ הובא דברי המרדכי בבית שמואל ש"כ, והבית מאיר מחלק בין קידושין בלי נישואין, אבל המהר"י מינץ ש"כ הובא בכנסת הגדולה ש"כ חולק על הנחה זה ועיי"ן בריטב"א, ובפרט לפי הרמ"א שהתיר בזה"ו משום שאנו בגלות ואין לנו תמיד סיפוק כדי צרכי נדוניא ואנו מתי מעט ואין מוצאין תמיד זיווג הגון

רצח. סימן תצ"ט. רצח. נדה י"ג ע"ב ועיי"ן ברשב"ם ב"ב (ע"ג ע"ב) דמי שמעכב ביאת משיח עתיד ליתן הדין ועיי"ן במשנה"ה ח"ה סימן ר"י בקטע ד"ה ובגמ' יבמות עיי"ש היטוב. ש. כתובות ל"ט. שא. סימן כ"ג סעיף א'. שב. פכ"א מהל' איסור"ב הל' י"ח. שג. י"ג ע"ב. שד. סק"א. שה. י"ב. שו. בתשובות סימן ל"ג. שז. בהל' כ"ו. שח. הל' ז'. שט. פ"ח דיבמות. ש"י. סק"ב. ש"א. סעיף ה'. ש"ב. סימן קע"ב. ש"ג. סק"ד. ש"ד. סימן ג'. שטו. סימן ס"ח. שטז. י"ב ע"ב. ש"ז. מ"א ע"א. ש"ח. סימן ל"ז סעיף ח'. ש"ט. פ"ג דאישות הל' י"ט. ש"כ. סימן קצ"ג. שכא. בפ"י מהל' אישות הל' ס"ז. שכב. סימן נ"ו. שכג. פ"ה דכתובות סימן קע"ט. שכד. ס"ו ע"א. שכה. פ"א ע"ב. שכז. ס"ק י"א. שכז. סימן ב'. שכה. הגהות הטור.

וכן נוהגין והוא כדברי התוס' שם ד"ה אסור, ומוצינו כעין זה במהרש"ל שהתיר לפנות שבויים בזה"ל אפילו יותר מכדי דמיהן לפי שאנו בגלות ומתי מעט עיין שם ביש"ש גיטין, ועיין בד"מ בשם המרדכי הנ"ל בשם רבינו אליהו, ועיין מהרי"ט שהוסיף עוד טעם, והיעב"ץ בתשו' ח"א שכתב מבריע דאף שנתנו טעמים לאו שפיר דמי לעשות כן.

ועיין בערוך השלחן שם קטנה שלא הגיע ומנה לראות ובודאי באה הדם מגופה טהורה ס"ל להרשב"א דטהורה דלא גזרו חז"ל דין כתמים וכן הביא החו"ד כאן של, אמנם ציין דמדברי רש"י שלא ד"ה אין משמע דדוקא שיש לתלות דעברה בשוק של טבחים ובס"ט שלב כתב ג"כ הכי, והביא מדברי התוס' בלחם חמודות שלג שהביא אחרת בדברי רש"י ודוחה דבריו (ועיין עוד שם ס"ק צ"ג) ועיין בתורת השלמים שלו.

הסדרי טהרה תולה דברי המהרש"ל והחולקין עליו בטעם דכתמים

ועיין בסדרי טהרה שלה שהביא דעת רש"י דס"ל הטעם בכתמים דחיישינן שמא ארגשה ולא אדעתיה א"כ הוי חשש איסור תורה י"ל דשפיר גזרו בקטנה, משא"כ לפי תוס' דס"ל הטעם דאתי לאחליפו ולהתיר דם נדה שבאה בהרגשה י"ל דלא גזרו בכתמים שלה דהרי לא ראתה (ורש"י ותוס' הם נגדה נ"ח ע"א).

קושית החו"ד על הש"ך

ועיין בחו"ד שהקשה על הש"ך דמקיל בקטנה מדברי רש"י שלו ד"ה מלוכלכין דכתב גבי אשה קטנה דהוי ספק שמא אין הדם בא מגופה אבל במקום דודאי בא מגופה י"ל דטמא עיי"ש, אמנם המנ"י בתורת השלמים שלו ס"ל לטהר עיי"ש.

סק"ה

הטעם דקטנה טמאה מה"ת אע"פ שאינה בהרגשה

הנה יש להעיר מדברי הרמב"ם שלה שכתב ואפילו היא קטנה שהבת מתטמאה בנדה ואפילו ביום לידתה ע"כ, ועיין בצפנת פענח שם שהקשה, היאך משכחת ליה דבת יום א' תטמא בנדה הלא חסר הרגשה, וכתב לחדש דאם אינה מרגשת הוי גריעותא רק באשה שהיא בגדר הרגשה אבל אם לא שייכא בהרגשה לא איכפת לן אם אינה מרגישה עיי"ש, ולפ"ז שמעתי שיש פוסקים שחידשו דבזה"ל שאין הנשים מרגישות יש לדון אם קנחה את עצמה ומצאה עליה דם אין עליה הקולא של

כתמים משום שלא הרגישה כמו בקטנה וכבר ציינתי לעיל דעת התשורת שי בזה, ובוהו כתבו גם מקצת פוסקים דבזמן שכא דם בשפע אמרינן ארגשה אע"פ שלא הרגישה כיון דאינה בהרגשה, ועכ"פ ספק תורה הוא אבל למעשה יש לפלפל עדיין אי יש לדמות החסרון הרגשה של נשים בזמנינו לדין הרגשה של קטנה דהרי שאני קטנה דאינה בכלל בגדר הרגשה משום שאין לה דעת לוודאי מאיפה ואיך היתה הרגשה אף בעצם הענין צריך הסבר דהרי קטנה יש לה הרגשת צער וכאב וכמו שוטה שאמרו עליו חז"ל דאינו מרגיש מ"מ אם אחד יתן לו מכה יכאב לו וכמו בקטנה מרגישה אלא על כרחך הכוונה שאינה משים לב לזה כדבעי ואינה זוכרת.

סק"ז

כמה טעמים למה אמרו חז"ל לאסור דין כתמים

הנה פחות מכגריס מקילין אבל למעלה מזה השיעור טמאה, והטעם, עיין בתשו' הר המור להגאון ר' מרדכי בנעט שלט שכתב דהטעם דכתמים דרבנן יש לפרש בכמה אנפי. א) כיון דלא ארגשה טהורה מדאורייתא דלא אמרינן ארגישה ולא אדעתיה מדאורייתא ואפילו כאשר עבר זמן רב, ומה שכתבו התוס' בריש פרק הרואה כתם ש"מ ואומר ר"י דבכתמים אפשר לומר שיש זמן מרובה משעת הכיבוס ואימור ארגישה ולא אדעתיה אבל בסוגיא שם דן בכתמים שאין רגילות לשהות כתם בבשר בלא דעתה שלא ייבוש ויפול ע"כ, הרי שבזמן רב אמרינן דארגישה ולא אדעתא יש לומר דחיינו ג"כ רק מדרבנן, וצ"ל לפי"ז אפי' אתר הרגשת מי רגלים או תשמיש אין זה סברה לומר דטעתה בהרגשה אם לא הרגישה, והא דמחויב קרבן באותיום זהו מיירי בארגישה ממש וכפשטות הסוגיא מיהו בבדיקת עד י"ל שפיר דמדאורייתא דחיישינן לשמא ארגישה ולא אדעתא דהרגשת עד עדיפא מהרגשת שמש כדמוכח בסוגיא שמא לשמאי דס"ל דיה שעתייה משום דלא ארגישה ולא ס"ל הרגשת מ"ר, ואהא דלא הרגישה עכשיו צ"ל בדיקת עד כמ"ש התו' שם לפירש"י.

[ובהכי] ניחא מה שדקדקו התו' שם ד"ה אימר הרגשת שמש דה"ל אימור הרגשת מי רגלים ולא דקדקו אהא דקאמרינן אימור הרגשת עד הוא דה"ל ג"כ אימור הרגשת מי רגלים, והשתא ניחא דהרגשת עד סברא יותר מהרגשת מי רגלים. (אבל פירוש זה נחזק בדפשטות קושית התוס' משמע הוא וכתמים טמאים מה"ת בהה"א).

שכט. סימן י"ד. של. סק"ד. שלא. ה' ע"א. שלב. סק"ז. שלג. בפ"א סק"ח. שלד. סק"ג. שלה. סק"ז. שלו. ה' ע"א. שלו. סק"ג. שלה. בפ"ד מהל' איסור"ב. שלט. סימן כ"א. שם. נ"ז ע"ב. שמא. ריש נדה. שם. נ"ז

בהלכות איסורי ביאה פרק תשיעי שסי שיער הכתם בגרים הקלקי שיש בו כדי תשע עדשות ושלוש על שלוש ולא הזכיר לא מצרית ולא בינונית, אלא שבענין הבינוני יש לנו לומר שמסך על המבין שכל דבר כי לא פורש מה הוא אם גדול או קטן דינו בבינוני, אבל בענין יחס המצרית תמה אני שלא בירר ז"ל ונראה שלא חש לה בדיני הכתמים א"כ כל אדם יכול לשער בתשע עדשים בינוניות, וכן פסק הרב החסיד הג"ל שם עם היותו מחמיר בכל פסקיו, אלא שהוא ז"ל לא נחית לדקדק בענין העדשים.

ואם תרצה לשער בגרים של פול הדבר ברור שהוא המין הנקרא בל"א בוני"ן ויש בכאן וגם בארצינו מהם שני מינין האחד נקרא טערקיש"י בוני"ן והם אותן שאין מגדלים תולעים במחובר כלל וכלל ואותן לבד היה אוכל מו"ז הגאון בעל שער אפרים (והוא להגאון ר' אפרים בן ר' יעקב הכהן מוילנא נולד שנת שע"ו תלמידו של ההלכת מחוקק וכן בתו היה הח"צ] מכל מיני הקטניות שכלן יש בהן חשש רימה ותולעה חוץ מזה, ועוד מין אחד נקרא גרוש"י בוני"ן ובהם הרחש מצוי כדאייתא בסימן פ"ד שסי תולעים הנמצאים בפולין כו', וזה המין הגרים שלו דהיינו מחציתו לאחר שיחלק לשנים כמו שהוא דרך גידולו שני חלקים כל חלק לעצמו במקום שהוא מחובר לחברו דומה למרובע ובו יש לשער לע"ד הלכה למעשה. וכי יפלא בעיני הרואה איך יתכן שימצא דם מאכולת כזה אף אתה אמור לו גדולה מזו תניא שסי רבי נחמיה אומר דבר שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתמים ואמר שמואל שסי בדקה קרקע עולם או שאר דבר שאינו מקבל טומאה וישבה עליו ואחר כך עמדה ומצאה עליו כתם גדול ככמה גריסין טהורה, והכל תווד לעיקר אחד כיון דמדרבנן הוא הם אמרו והם אמרו, ולהם היה ידוע שאפשר לימצא כמוהו ואל יצטער (כוונתו להשוואל) לבלתי הכשל באיסור כרת בענין זה שאף שיעקר נדה בכרת, בכתמים הנמצאים בלי בדיקה ובלו הרגשה אין בהם כרת ולא שום איסור דאורייתא כאמרו אלא שחכמים גזרו עליהם להחמיר על דבר תורה כאשר הבאנו למעלה מתוך משנתנו ע"כ.

ועיין בשו"ת מאיר נתיבים ע"ש ס"ל כדברי החכ"צ עיי"ש.

כמה דינים בשיעור גרים

כתב לכן וסביבו כמו חוט אדום ואין בחוט האדום לבדו שיעור כגרים ורק בצירוף הכתם הלבן יש בו שיעור כגרים, טהורה. עיין בתשו' הרמ"א שיע' הובא במעיל צדקה שעב,

ואמת מבי באמה בת חמשה וזהו הפך משנתנו כל אמות שאמרו באמה בינונית שהיא בת ששה, ועוד ואמאי לא תני להו ביש שאמרו במדה דקה אלא ודאי דאין למדין מן הכללות.

ועוד אפשר דמסייע להו ז"ל הך מתניתין, מדקתני גרים נגעים כגרים הקלקי משמע הא שיעור גרים אחר שאמרו חכמים שאינו גרים של נגעים אינו כגרים הקלקי, וא"כ קשה אם הוא קטן או בינוני למה לא חשבו התנא בין הבינונים או הקטנים, ועוד דאי אפשר כלל לומר שיהא קטן או בינוני שהרי בפירוש אמרו שגרים של כתמים הוא להקל, ואף שהרב החסיד ז"ל אמר שאפשר לפרש בו פירושים שונים מכל מקום אין סברא לומר שיהא גרים זה של כתמים קטן משל נגעים, ואיך שיהיה כבר הסכים הוא ז"ל עם היותו מחמיר לעולם שאין לחזו מדבריהם ז"ל הלכה למעשה.

זשיעור של שערות שכתב המחבר למדוד בהם הכוונה לשערות של הגוף ולא של הראש

(המשך תשו' הח"צ) ובענין השערות אם הם הקבועות בגוף או בראש כבר הכריע שם שהן של גוף, והוכיח במישור הרב החסיד הג"ל כדבריו, ועוד לע"ד החוש סותר דברי האומר שהן הקבועות בראש שהרי עינינו הרואות שאין בארבעה מהן כדי עדשה אחת בינונית, ואף שבעדשה גופא מסתפקא מילתא שבנגעים שסא שנינו של בהרת כגרים הקלקי מרובע מקום הגרים תשע עדשות ובפרק י"ו דכלים שסי כעדשה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית זו מצרית, וזכרנו שראיתי עדשים מצריות מביאין בקושטנדינ"ה למכור הרבה מאוד והן גדולות משלנו, אלא שברפך בתרא דמעשרות שסי שנינו עדשין המצריות פטורין מן המעשרות ופירש הרמב"ם הם העדשים שהקצה האחד שלהם חד והם מדבריות אינן נזרעות בגנות וחוקתן מן ההפקר, והוא מן התוספתא שסי שאמרה אלו הן עדשים המצריות כל שגלגליהן חדין, ופשוטן של דברים אינן מראין שיהא ראשן האחד חד אלא שהקו המקיפן שהוא כמרמה האופן הוא חד ומימינו לא ראינו עדשים כאלו, אבל דיינו שהרב ז"ל מעיד עליהם ומי באחרונים כמוהו מורה אלא שאין לנו נפקותא מהם לענין כתם ששומעין בהם להקל.

ואני רואה שבהלכות נגעים שסי שככתב הרמב"ם שיעור נגע כגרים לא הזכיר אצלו תשע עדשות אף שהזכירו שם במשנה אלא שהספיק לו זכירת צמיחת שלשים ושש שערות שהוא המקום הברור ומוכרח בענין הנגעים, ובדיני הכתם

ש. בהגהות הרמ"א כאן סעיף ה'. שסא. ריש פרק ו'. שסב. מ"ב. שסג. משנה ח'. שסד. פ"ג הל' י"ז. שסה. פ"א הל' ז'. שסו. הל' ו'. שסז. סעיף ו'. שסה. נ"ט ע"ב. שסט. נ"ז ע"ב. שע. ח"א סימן ט'. שעא. סימן צ"ז. שעב. סימן כ'. שס. בהגהות הרמ"א כאן סעיף ה'. שסא. ריש פרק ו'. שסב. מ"ב. שסג. משנה ח'. שסד. פ"ג הל' י"ז. שסה. פ"א הל' ז'. שסו. הל' ו'. שסז. סעיף ו'. שסה. נ"ט ע"ב. שסט. נ"ז ע"ב. שע. ח"א סימן ט'. שעא. סימן צ"ז. שעב. סימן כ'.

ובסרי טהרה שעי, ועיין בשו"ע של הרב התניא שעי, ובחכמ"א כלל קי"ג שעי, ובשו"ת מהר"ם שיק שעי, אבל החו"ד בביאורים שעי מחמיר.

ויש להעיר מדברי ר' שלמה קלוגר שס"ל להלכה בשו"ת טוב טעם ודעת שעי ובקנאות טופרים שעי, דמאכולת שלנו נתקטנו לכן בעינין שיעור שיהא אפשר לתלות במאכולת שלנו ע"כ.

אי מותר לאדם לעצמו להחמיר בכתם שהוא פחות מכגריס, עיין בשו"ת הלכות קטנות שפ שכתב עד שתראה כגריס מחינן לה אם תשב עיי"ש משמע שאין להחמיר דמה שהקילו חז"ל.

והנה שיעורו של המעיל צדקה הוא (20 מילימטר) בשיעור כגריס, וכן החזיק בו הגו"ב כאשר העיד תלמידו בתשובה מאהבה, שפא והח"ס שפב מצדיק דבריו, וכן תלמידו אחריו המהר"ם שיק יו"ד שפי, וכן כתב בשו"ע של הרב התניא שפי, אבל אחיו בשארית יהודה שפה כתב שחזר בו ודעתו להלכה לשער לפי שבע עשרה מ"מ, וכן כתב נכדו בשו"ת צמח צדק יו"ד שפו ולכן אם רוצה להחמיר לכתחלה כשיעור של הרב התניא יכול להחמיר.

עיין בספר לבושי שרד הל' גדה שפי שכתב מ"מ לא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול, ולכן אף שכתב המחבר שאם נודמן שיעור יותר גדול מזה השיעור משערין בו כיון שבע"ה הלכות מתמעטים אין לשער בזה וליתן תורת כל אחד בידו אלא כמו שכ' המחבר שהוא דבר השווה לכל עיי"ש, אבל במקום הדחק יכול רב להקל.

בשיעור שהוא יותר גדול מכגריס של תשעה ערשות אי בעינן שידמן לה או גם אי יש גריס כזה מהני לכל העולם, עיין בפרדס רמונים שפה שכתב דכשיש גריס גדול יותר או תולין בכל מקום להקל.

דברי תשו' בעל מעיל צדקה

(בסימן כ"ז כתב בעל מעיל צדקה לבאר שיעור כגריס הנה

בשיעור גריס של כתמים רוב השיעורים המצויירים בספרי דפוס המה שלא בכיוון כל אחד לפי השג יד המדפיס אותו התמונה, על דרך משל ג' על ג' עדשים ושמו אותן על תבנית מרובע כזה אבל לא דקדקו באמיתת השיעור, והנה באמת ממה שלקחו ג"כ שיעור ל"ו שערות יהי השיעור קטן מאוד מהכיל משיעור ט' העדשים, ולפי מה שהעתיק בדרכי משה בשם האגור בשם מהרי"ל, וכ"כ מהר"ם מטקטין שנדפס ליד הרי"ף בשמו שהם שערות כאשר הם קבועים בראש, וחוש הראות יגיד כי יהי קטן מאוד שיעורו וההכרח יהי נמצאים עדשים קטנים מאוד בעולם להכיל ט' על שטח קטן כזה.

איברא כי הרב רמ"א בהגהותיו בש"ע תיקן וכתב במכוון "כמו שהם קבועים בגופו של אדם" על כל זה קשה הדבר לעמוד על השיעור כי בגופו של אדם ימצאו מקומות רבות, לא ראי זה כראי זה במרחק קבועת השערות.

ב. ועוד יש לברר מנין לקח לו הרמ"א לשער בשערות הגוף ולא בשער הראש אם בדקדוק ובמכוון כתב כמו שהם קבועים בגופו של אדם כדי לשלול מלשער בקביעותם בראש, ולא הזכיר מזה בד"מ כלום, ואם נאמר שהכריח לו השיעור דט' עדשים שהם גדולים משיעור ל"ו שערות הקבועים בראש עדיין לא נדע מזה השיעור אמיתנו כמ"ש.

ג. וגם שיעור עדשים אינם ידועים לנו דאיתא בפרק י"ז שפט דכלים, עדשה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית וזהו מצרית, ומצינו בסוף מסכת מעשרות בפ' הרמב"ם והעתיקו הרע"ב בפ' עדשים המצרית, ראשם האחד חד והם מדבריות, ושני תנאים הללו אינם בעדשים הידועים לנו כי הם נזרעים סגלגלות, ומה שהם חדים בהיקפן אי אפשר לכיוון בלשון ראשם האחד חד כי אם בתמונת הביצים שאמרו ראשם אחד חד ואחד כד, ובפירש"י במגילה משמע ג"כ קצת שהעדש קצת נוטה לביצה, (ומ"מ אין ראי' משם), ואם יש לעדשים זאת התמונה א"כ אינה ידוע לנו, ועפ"ז לא נדע שיעור כתם כי אם נקח אותן משערות הראש יהי שיעורו קטן מאוד ממה שנהגו מעולם ושערות הגוף אין מקום מושבם לשער מהם, ועדשים אינם ידועים לנו כמ"ש.

שעג. ס"ק צ"ג. שעד. ס"ק י"ט. שעה. כלל קי"ג סעיף מ"ח. שעו. יו"ד סימן קפ"ו. שעז. סק"ט. שעה. תליתאי ח"ב סימן ע"ה. שעט. השמטות לשיורי טהרה סימן א' ס' מ"ז. שפ. ח"ב סימן כ"ב. שפא. ח"ג סימן סס"ה. שפב. סימן ק"נ וסימן קפ"ב. שפג. סימן קפ"ו. שפד. בסעיף י"ג. שפה. סימן י"א. שפו. סימן ק"ב. שפז. סימן קט"ו. שפח. סימן ק"צ מקשה זהב וסק"ו. שפט. משנה ח'.

חוקן ואדרבא נתקי הראש צריכן היקש נגע לנתק מה נגע אינו פחות מגרים אף נתק אינו פחות מגרים וא"כ הוא וודאי כי שיעור השערות משערות הקביעת בגופו של אדם אתי' לך.

מפלפל דבחו"ל משמע ששיעור שערות הראש והגוף חד שיעורא הן

ואיברא כי מלשונות הרבה של דברי הפוסקים משמע שתרווייהו חד שיעור איתני, כי בפרק י"ד שצב דנגעים ז"ל, ואינו מציל מן הצד עד שיהא רחוק מן הקמה מקום שתי שערות, ופי' הרע"ב דכשון רחוקים מן הקמה ב' שערות נחשבות כמבוצרת ובת"י מפרש בהד"ל שאותן ב' שערות של הראש הן כעדשה, נמצא כי ס"ל מקום שני שערות של הראש הוא במקום עדש וכ"כ לקמן במשנה ו' וז', וכן משמע בתוספתא שצ"ג דקאמר התם, נתק שהיה חוט יצא ממנו ב' אבל שער שחור הנשאר באותו חוט אינו מציל עד שיהא רוחב החוט כגרים, ומפרש הכ"מ כיון דשער שחור המשויד אינו מציל כ"א במבוצר וא"א להיות מבוצר כ"א בכגרים משום דבעינן נבדל מן הקמה שני שערות מכל צד, ואלו שני שערות שחורים והרי זה כגרים מכל זה משמע דגם בראש ה"ל צמיחת שני שערה בעדשה, אכן לפי הנראה צ"ל בשערות הגוף הוא כן דמקום שני' הן כעדש ואיך יתכן לומר דגם בראש צמיחתן כל כך בריחוק והחוש מעיד הכחשת הדבר.

וראיתי לחלק ולומר בנתקי הראש הרחקת ג' שערות לאו מכח שיעור עדש אתיא ליה מדלא אשתמיט התנא ולתני פ"א בשיעורי דנתקי הראש השיעור בהרחק עדש, ויותר גדול מזה ממאי דתנינן שצ"ג המשוואר מציל מיד שער צהוב ומיד הפשיון מכונס ומפורז ומבוצר ואינו מציל מן הצד עד שיהא רחוק מן הקמה ב' שערות וזה הלשון לא מצינו אפי' פ"א במחיה שבעינן ג"כ מבוצרות דזוקא ולא תני כל פעם כי אם מבוצרת ולמה לא אמר ומן הצד טמא ברחוק שתי שערות ובלי ספק שגם במחיה הדין כן אם היה רחוק עדש מן הצד אעפ"י שאינו באמצע הנגע טמא הדינו אם הנגע גדול משיעור גרים והמחיה בו מוקף מצד אחד כעדש לבד כזה, וכן משמע במשנה י"ד דפרק דל"ת ובמקומ' דומיהן בפירש הרע"ב וכן הוא המשמעות מדמחי' סימן טומאה לפריח' בכלול, ועוד מהיכא תיתי לחלק מדין מבוצר שבנתק דכתוב בזה כמו בזה, א"צ למה אשתמיט מלומר ג"כ דמחיה מן הצד מטמא ברוחק ב' שערות מן סוף הנגע אלא ודאי דשם ה' מבוצרת ברוחק הוה דלא קתני אלא בנגע כגרים וב' שערות בגוף מחזיקין כשיעור עדש, אבל בנתקי הראש

מחזק דברי הרמ"א דמשערין בשערות של הגוף ולא של הראש

והני"ל בזה ובתחילה אחזה דעתי כי יפה כתב רמ"א, שערות כמו שהם קבועים בגופו של אדם, לשלול קביעתן בראש שהם סמוכים בקירוב. והוא עפ"י דתנן, הרגה מאכולת תולה בה, ועד כמה רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר עד כגרים של פול, וכתבו הרמב"ם והרמב"ן והרשב"א שהוא שיעור ט' עדשים שהן ל"ו שערות, ויצא להם זה מהא דתנן ריש פ"ו דנגעים, גופא של בהרת כגרים הקלקי מרובע מקום הגרים ט' עדשות, מקום עדשה ד' שערות שהן ל"ו שערות לכן כתבו כאן בכתם ג"כ השיעור הוה לחשבון עדשים ושערות כמ"ש המרדכי

והנה לכאורה קשה מנלן דהני שיעורא שוין דשם כגרים הקלקי מרובע וכאן אמרו כגרים של פול, ותנינן שצ"ג שאמרו במידה גסה וקחשיב גרים של נגעים כגרים הקלקי משמע מזה דהאי גרים של נגעים הוא גדול אבל שארי גריסין השנויים במשנתנו לא אלא הבינונית כסתמא דתנן בכל מקום.

וייש לומר דמ"מ בכתמים שאמרו כל השיעורים להחמיר חוץ מגרים של כתמים להקל ראו גם המה לשער בגרים הקלקי שהוא גדול, וס"ל דגם גרים של פול הוא גדול כאותו הגרים, ולא אמרו ז"ל גרים של פול לשלול גרים הקלקי אלא הראו לנו מקום בזה דאלו בנגעים השיעור בגרים הקלקי מרובע דזוקא ואריך וקטן אינו מצטרף משא"כ בכתם דמצטרף ולזה כווננו לומר דבכתמים דנדה בגרים של פול שהוא ארוך ואולי שניהם שיעורם שוה בכמותם, וא"ת מפני מה לא חשיב לזה שם בהנהו ששיעורם במדה גסה וי"ל כיון דמצינו בהדיא במשנה להקל בגרים של כתמים ע"כ לא רצו להחמיר משום קושיא דלא חשיבנהו שם בכלים דאולי שייך להו בהדי אחריני דשייר (ובספר תשובת דברי שמואל תירץ זאת הקושי' דאפשר דרבנן לא קחשיב).

ואחרי ששיעור ל"ו שערות דכתמים מנגעים אתיא לן והאי שיעור דנגעים משערות הגוף אתי' להו כמפורש בספרי שצ"ג ומחית בשר חי בשאת יכול כל שהוא ת"ל שער לבן ומחית מה שער לבן מקום ב' שערות אף מחית מקום ב' שערות וכו', יכול שער לבן מצד זה ומחיה מצד זה ת"ל בשאת שתהא מבוצרת בשאת הא כיצד מקום ב' שערות מימינה ומקו' ב' שער' משמאל' וכן למעלה וכן למטה הימנו מרובעת נמצאת שהם שלשים וששה שערות נמצאת גופא של בהרת כגרים הקלקי ע"כ. והני קראי בנגעי עוד בשר כתיבי ולא בנתקי ראש

והנאני ויש בינינו איזה חילוק בהלכתא למשיחא בדיני נגעים וכעת לא אשום עין השגחתי עליהם.

והנחזור לעינינו אחר אשר הוכחתי כי החשבון יצא להם מנגע עור בשר, ומשערות שקבועים בגוף שיערו ו"ל והקבועים בראש וודאי עומדים צפופים ביותר ואינם שווים לשערות הגוף ועכ"פ היותר נראה לשער בשערות הגוף שבהם דיבר הכתוב.

גם בשערות הגוף יל"ע איזה מקום בגוף

אבל גם מזה לא יכולתי ליקח השיעור כי אין מקומות הגוף שוים בקביעת השערות בו, דיש מקום כינוס שערות שבו הם צפופים מקצת משאר מקומות, ובתשו' דברי שמואל ג"כ חוכך בזה לעמוד על שיעור שערות של הגוף.

ואם כי מלשון המשנה משמע כי אחוז' מקום השערות הוא השיעור היותר פשוט להו י"ל דאין מזה ראייה, דמה שאמרו עדש הוא שיער ארבע שערות להודיע כי השיעור הזה יצא להן מן השערות כמו שכתוב ולהורות כי מקום מרובע אחוז להם (ולקמן יתבאר כי גם מן השערות לא יוקח האחוז מקומו כמובע).

וקודם שנבאר השיעור נבאר בתחילה מה שהקשה הרב בתשובת חוט השני שיש וזה לשונו, תנינן בריש פרק ו' דמסכת נגעים גופה של בהרת, כגריס הקלקי מרובע, מקום הגריס ט' עדשים מקום, עדשה ד' שערות נמצא שהם ל"ו שערות ע"כ ונ"ל דע"כ לא הוי ליה כמו שיעור המקום שעומדים בו יחד בגוף אדם דהא אם עומדים במרובע וי"ו שערות באורך וי"ו ברוחב יהיה המקום שסובלן ה' על ה' עדשות שהוא כ"ה עדשות, אלא ע"כ הכי קאמר נמצא אם תחשוב לכל עדש ד' שערות הם יחד ל"ו שערות אף כי באמת לא יותר הם מט"ו שערות ד' על ד'. והרמב"ם כתב פ"ק דטומאת צרעת, כל נגע צרעת כגריס הקלקי והוא מקום מרובע מעור הבשר כדי צמיחת ל"ו שערות, וכן הוכירו האחרונים זה השיעור אצל כתמים וצריך עיון עכ"ל.

וכפי הנראה הרגיש הדרישה בזה בסימן ק"ץ, וגם בספר מנחת יעקב תירצו כי קביעות השערות בתוך העדש כזה ויהי' לפ"ו יניקות כל שער רובע עדש ומה שאמרו שהם ל"ו שערות כלומר עם מקום אחותו יניקותו רביעי עדש שהוא חצי ההפרש שבין שער לחברתה וכן בצד השני רביעי עדש ע"כ, אבל הנ"ל כי לא נפלא ממנו לתרץ כזה כי ה" מהגודל גדול כמו שהראה

שהשערות עומדים צפופים כ"כ שיוכל להיות מרוחק מן הקמה מקום ב' שערות ואינו מבוצר באמצע נגע כגריס לכן צריך למתני שתטמא בכח"ג ובוה מתורץ לשון המשנה דלכאורה ה' דלא צריך למתני ואינו מציל מן הצד עד שיהא מרוחק מן הקמה ב' שערות דה"ל משנה דלא צריכי, אחר שתני ומבוצר ומשום נתק גדול לא הוי צריך לאשמעינן דמהי תיתי נקיל משום שהגדיל שיעורו ודו"ק, וגם משמע לי' להאי דינא ממאי דתנן בפרק זה שנה שני נתק' דחשבינן לי' נתק אחד אף שהשחור שבו אינו מבוצר ממש לפי תמונת הנתק, ותו מדוע לא תני ליה האי דינא בנגעי עור בשר ואם סמך על פשיטתו הרי גם בנתק לא איצטרך אלא ודאי האי משנה בנגע כגריס נמי איצטרך לאשמעינן וכמ"ש ודוקא בנתק אבל אין לו שייכת בעור בשר למתני.

ועוד דהרי עכ"פ מלשון המשנה נראה דלא בעינן בנגע הנתק שיהא המשואר מבוצר ממש וא"כ מסתמא ג"כ הדין במחיה בבהרת דהרי מלשון הקרא דנפקא ליה מבוצר בבהרת מדכתיב בשאת ובנתק ושער שחור אין בו נפק' ולא מוכח מקרא שיהא זה מסובב יותר מזה וע"כ דינייהו שזה וה"ל למתני ג"כ לשונותם שזה דו"ק.

והנה כל לשונות הנוס' ששתי שער' דראש הוא מקום כעדש דבהרת יש לנו לתרץ אמרם שהוא כמו שיעור עדש דבהרת.

אמנם חל עלינו לתרץ האי דינא דתוספתא הא דבעינן רצועה כגריס יוצא מן הנתק כדי להציל במשואר שבו אולי יצא להם דין הזה ממדרשי המקראות, דאל"כ קשה דמצינן להיות בפחות מכדי גריס ויהי' על כל זה מוקף מכל צדדיו לקמה בכעדש נתק והיינו אם שני השערות עומדות באורך הרצועה בזה אלא ודאי דלאו מטעם שיהיה מבוצר בעדש מכל צד בעינן רוחב הרצועה כגריס אלא מאיזה מדרש או שאינו נחשב אחד עם הנתק הגדול להכשירו עד שיהא רוחבו דבוק בו כגריס.

ואמינא אף אם דחקתי קצת לתרץ הלשונות להעמיד דברי לא יצאתי מאמית הענין כי החוש עוררני להיות כי עדש אשר אני עתיד להעמיד חשבוני עליו מחזיק כמעט אחת מהן שיעור ח' שערות הראש.

והנה בא לידי ספר תשובות של הרב החשוב מו' שמואל אבהב ושמו דברי שמואל ושם ש"ו כתב כמעט רוב דברי

אתי, דאי שיהא בתוך הנגע לחדו אתי פשיטא, לשתוק קרא מיניה דהרי חוץ לנגע כולו מחיה הוא, אבל בשער לבן הייתי אומר כל שיש שם שער לבן אפי' חוץ לנגע יטמא קמ"ל ושער בנגע ולא מיעט כי אם חוץ לנגע אבל כל שהו תוך הנגע אפי' ישאר יניקתן מבחוץ יטמא, ואיצטרך קרא לאשמועינן שיהא הן עצמם בפני' וישאר לנו להקשות מנלן דשיעור הנגע כגריס אם לא שההפרש שבין השערות מחזיק עדש ודו"ק. ויש לתרץ בדוחק דמשמע להו מדכתיב ושער בנגע הפך לבן משמע להו דמקום יניקת השערות כולם לבנים שהם הפכו מראה השער ללבן.

(והו"י לדברינו יש לי מקום לפרש פי' הספרי באופן אחר שפירשם הבעל קרבן אהרן האי דאמר, אם אמרת בשער לבן שאין צריך מקום לומר שמטמאין בתוך גומא אחת ואני אומר פירושו שאין משמשיין כלום כלומר שאינן ממעטין מגוף הבהרת כלום וביניהם גוף הבהרת נמצא ישאר הבהרת כגריס בתשלומו והוא רוצה לילף בשחין ומכנה ששיעור הבהרת כגריס ותו לא וסימן טומאה שלהם הוא המחיה והוא בכמותו ממעט מן השחין כשיעור עדש אפשר צ"ל שיעור כמותו גדול מגריס וכוה ממש הוא מהאי דאיתא בפרק ראשון דבעי למילף שיעור נגע בסי' טומאה דשער לבן אפי' פחות מגריס, וכן מצינו במשנה ה"א דנגעים שמקום השער בו ממש ובגופא דדינא איפכא מסתברא דמתנגן ה"י דפרה היו בו ב' שערות שחורות או לבנות בתוך גומא אחת פסולה ר"י אומר אפילו תוך כ"ס אחת ע"כ התם לאו מלשון שער למדו שלא יהא בה ב' שערות כי אם מדקפדה תורה למהוי תמימה ושיערו שב' שערות שבה אינם נראה תמימה באודם וכל שהם מקורבות יותר פוסלת מרחוקים דכשהם קרובים מוכיחם זו את זו ולכך יש מאן דמכשיר התם ברחוקים ע"י תלישה ולא כן בקרובים לכן כל שהם יותר מקורבים פסולה אבל בשערות דנגעים שהקפיד' התורה לכתוב שער להורות ריבויין אפשר דכל שהם בתוך גומא אחת לא מקרי שער ואין לנו רמז במשנה בנגעים וגם הרמב"ם לא פסקו כמ"ש האי דינא בב' שערות של נערה ובפרק יו"ד דנגעים אמרו ואינו מציל מן הצד עד שיהא בו רוחב ב' שערות מן הקמה (ויש להו' ובראש אין שני שערות יונקים בתוך גומא אחת כדאיתא בנדה וכוה יש לתרץ ג"כ דקדוקינו בריש דברינו עיין עליהם).

ויש להביא קצת ראייה שמטמאין מה דתנן ה"י שער אחד חלוק לשנים אינו אלא אחת משמע דמאי שיונקי' בגומא אחת לית לן בה.

שם עוצם בינתו וגם בספר חוות יאיר" ע"כ, נ"ל שהקשה קושיה חזקה כי ממוצי' הדבר יראה שאינו כן דאלו היה כמו זה לא נדע מקום הנגע בכגריס כי כבר כתבתי לשון הספרי שממנו מקור למודם שיעור הנגע כגריס וגם לא למדנו שיהא מבוצר תוך הנגע כ"א המחיה, אבל שער לבן מטמא אפילו שלא במבוצר רק מן הצד כמפורש במשנה ג' פרק ד' דלא בעינן שער לבן מבוצר רק כנוס בתוך הבהרת ולא יהיה חוצה לו כמו שכתב בפרק ד' משנה א', ואפילו שיעור יניקת השיעור אינו צריך להיות כנוס תוך הבהרת, ודי היות עיקר השיעור כנוס בבהרת אפילו מצומצם כמפורש בספרי שצ"ח שאינו ממעט כי אם השער שחוץ לנגע ממש, ולפי זה מוכרח שעמידת השערות בצלעו' שחוץ לעדש' בארבע רבעיו' דאל"כ כיון דלא צריך באמת מקום יניקתם תוך הבהרת לענין סימן טומאה ואינו צריך שום הרחקה מסוף הנגע וא"כ לא נלמוד מניה מקום הנגע כי אם רובע שיעור גריס צא ובדוק ותשכח, וכן משמע בפירש הרמב"ם שצ"ח שכתב, מקום עדשה ארבע שערות ר"ל המרובע המקיף כעדשה אשר הוא שיעור המח' וא"כ הדרא קושית בעל חוט השני למקומה.

אבן דייקונן ביה ולא קושיא היא כלל דהא וודאי מקום הל"ו שער' הוא בתמונה הנ"ל שאין בין שער לשער כל אחד חצי עדש, ומה שלמדו חז"ל ממנו שיעור נגע כגריס לא קשי' דמ"מ מסתמא הרגיל להיות שכל יניקות השערות הם תוך הנגע דמסתמא ממראה עור יניקתם נהפך מראה השערות ללבן וזה הוא הרגלו להיות כולו לבן ואף אם נהי' שאין כל יניקתם לבן ועומדים סמוכים להתחלת הבהרת מטמאי' משום שער לבן מ"מ מהרגלם להי' למדו שיעור הנגע, ותדע שכן הוא דאל"כ קשה היכי אתי מיני' שיעור מקום הנגע כגריס מהקיש שער לבן ומחייט בשר כמ"ש בספרי כיון שקיי"ל ב' שער' לבנות יוצא' מגומא אחת בלי מרחק ביניהם כלל ג"כ מטמא כדאית' בספרי ה"א אם אמרת בשער לבן שאין צריך כלום, ופירש בעל קרבן אהרן שמטמא בגומא אחת, וגם בספר דברי שמואל מקשה לפ"ו מנל' דשיעור נגעים כגריס והדר תריץ בדוחק דלענין טומאה שער לבן אין צריך ריחוק מקום אבל לענין שיעור המחיה והנגעים ע"כ ממה שהקישן הקרא בו"י החיבור צ"ל שנתן להם התורה שיעור כדרך תולדתן לרוב בני אדם עכ"ל. ומוזה נמי למ"ש שמשמעות הקישו שיהא כל מקום יניקתן תוך הנגע אף שלא הקפיד ע"ו לענין טומאתן, ודוחק הוא קצת דוודאי איזה מקו' ע"כ צריכין לילף מהקישא אבל מנלן לומר דבעינן כל מקום יניקתן תוך הנגע דבשלומא במחיה שדרשו מלשון בשאת שיהא מבוצר ומוקף מן הנגע בכל צדדיו שפיר, דאל"כ בשאת למאי

וקצרים במעט חצי השיעור מני הרחבים לכן צריכין לברר באיזה מן המינים נשער.

והנה הראב"ד תד הביאו הב"י וז"ל כיון שלא הזכירו פול של מקום פלוני ולא פול בינוני אלא כגרים של פול סתם, הלכך משערין בכל פול שיוזמן לו ואפי' הוא גדול שהרי אמרו כל שיעורי חכמים להחמיר חוץ מגרים של כתמים להקל עכ"ל, והסכימו לו הרמב"ן והרשב"א ופסק כן בש"ע. ולכאורה נראה דע"כ לא נתנו ליקח הגריסין היותר גדולים הנמצאים כי אם כשניקה השיעור מן גרים דקים להן לחז"ל שאין לך גרים בעולם שאין דם כינה מתפשט כשיעורו אבל במאי ששיעורו הגרים בט' עדשים לא ניקח היותר גדולים הנמצאים שהרי לא הזכירו מן העדשים כלום כ"א מאי שאנו למדים כן משיעור גרים של נגעים ועליו אמרו שהוא עדשים מצריות ומסתמא כבינונית שלהם דכיון שלא שיערו כאן בכתמים כ"א בשיעור גרים ועליו שיערו שדם כינה מתפשט עד שלא ימצא גרים גדול בעולם יותר ממנו אבל בעדשים מנלן דאפשר אם נקח עדש גדול יתרבה שיעור הגרים שהוא מקיבוץ תשעה מהן ויעלה לחשבון גדול שהרי בעדשים שאמרו מסתמא הן הבינוני' דע"כ לא אמרו שהוא גדול אלא כגרים שהרי שם אמרו דגרים הקלקי והוא הגרים גדול הנמצא כמ"ש שם יש שאמרו במידה גסה והוא גרים של נגעים שאמרו כגרים הקלקי וה"נ אמרו בכתמים אבל עדשים כווננו לבינונית שבהם שלא היתה הקבלה על שיעורם ולכן נמי סתמו הפוסקים דעתם בזה שלא כתבו דבריהם כי אם על שיעור גרים.

וגם בזה חלקו האחרונים שכתב הב"ח שהרמב"ם לא ס"ל כן ובתשובת דברי שמואל ואף שלא מלאו ליבם לחלוק למעשה מ"מ הבו דלא נוסף במאי שלא דברו בעדשים.

ועדיין צריכים אנו למודעי בדין הבינונית איזהו נקראים בינונים וגם בדקתי ומצאתי שהם בצורתן משונים קצת זה מזה והם ע"ד שלשה מינים והיה נ"ל לשער במין היותר גדול שבהם מפני שהי' גלגלים חד יותר ממינים אחרים, והירושלמי מפרש על העדשים המצריות שגלגליהם חד.

ואף כי מלשון המשנה שאמרו בעדשה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית זו מצרית משמע דקאי על חלוקת מיניהם (ולא על הבינוני' שכאוחו מין עצמו) שמשערין בבינונית המין מ"מ חשבתי כי היה להם מין יותר גדול מהם אבל אותן שלנו חשבתי שמין הגדולים דומין להמצריות הבינונית וגם כאשר הועד לפני שעדשים המצריות הם כעדשי' גדולים שלנו אכן מצאתי שכתב הב"י תה"ד שקשר חלמון הוא כדמות כתם

ועיינתי עוד במשניות דנגעים ומצאתי סמך לדברי ממקצת משניות דבעינן כל לענין טומאה כל מקום יניקת השערות כנוס תוך הנגע והאחת מהן בפרק ד' משנה ה', ואך תתמה על אומרם סתם שער לבן תוך המחיה דמשמעו אפי' כל שהוא דאתי לאפוקי ממבוצר דמחיה דבעינן רוחב עדש מקיף אותו.

ואחרי ביארנו גם המבוכ' במדידת השערות לפי דעת הרמב"ם אין לשער חוצה להם ולפי דעת החוט השני ע"פ פירוש נכנס מקום יניקות השערות עמהם וזולת אלו הרבה ספיקות בזה חזרנו לשער בעדשים והם לדעתי עדשי' המצויים במדינות אלו עפ"י מאי דאיתא במדרש למה מנחמים אכלים בעדשים מה עדש אין לו פה והם העדשים האלו שאין להם פה ומקום יניקתם מן השרביט לאפוקי בקטנים העגולים יש להם פה לינק כשהם בתוך שרביטיהם.

ומה שהקשינו שפירש הרע"ב שראשם חד הראו לי מקום הרב הגדול מזה"ר הירש אב"ד דק"ק המבורג כי פירוש הרמב"ם לפרש העדשים לקוח מן התוספתא דמעשרות ושם מפורש שגלגליהם חד ולא נזכר שמה שקצה האחד שלהם חד וכן פי' בירושלמי והוא הדמות של העדשים שלנו ושאלתי מי שראה המצריות ואמרו שהם כגדולם של מדינות אלו.

והאמת כי מלשון הרמב"ם בפירש המשנה אין ראייה ובל"י ספק כי לקוח פירושו מן התוספתא והירושלמי הנזכר ולזה כיון, "אבל אירע לו שנשתבש לשונו יען כי הורק מכלי אל כלי כי פירושו הי' בלשון ערבי ושלטה בהן ידיים שהעתיקו אותו לעברי וידוע כי יקרה כזה ויותר מזה למעתיק מלשון ללשון אחר כמ"ש כל המעתיקים וכאלה קשה להמעתיק ספר המורה" ואולי בלשון הערבי היה נקרא הגלגל ההד בלשון קצה שבעברי ומושאל ממנו כמו שמשתמשים הרבה בלשונות מושאלים ודי בזה.

וממה שכתב שהם מדבריו' אין להקשות גם כן דהרי בירושלמי פ"ב דמאי ומביאו הר"ש משמע טעם פטור אלו המיני' מן המעשר יען כי הם משל ח"ל וניכרי' קצת לכן פטורים ואלו היה מדבריו' גם בא"י יהיו פטורי' כמ"ש הרמב"ם שחוקתן מן ההפקר וכו'.

באיזה עדשים משערין

ואחרי שגמרנו לוקח השיעור מן העדשי' נדון באלו כעדשים באיזה מין ממיניה' נשער כי איתנו מינים שונים רחבים

לא ניחא תשמישתיה (פי' הכא בכותל מיירי שהוא זקוף יותר מדאי ולא נח תשמישתיה לכן הקילו לשער באומד).

ומתבאר מזה דאפי' בשיעורי דרבנן אין סומכין אאומד דעת כי אם במדידה דהא בתחומין דרבנן קאי דבשל תורה אין מקדירין כלל כדמסיק שם בזו אמר ר' דוסתאי שמעתי מקדירין ולא בערי מקלט מפני שהם של תורה ועכ"ל לא הקילו לסמוך אאומד אלא במקום דלא נח תשמישתיה כלל אבל המקום שנה תשמישיה צריך מדידה בידים ולכאורה ה"נ בכתמים או שיהי' קטן כ"כ עד שיצא הספק מלבו.

משערין לפי אומד דעת של האדם

אמנם בענייני הבינונית שנינו משנה שלימה בכלים היו חז"ל כביצה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא "בינונית" וכו' אמר רבי יוסי וכי מי מודיענו איזהו גדולה ואיזהו קטנה אלא הכל לפי דעתו של רואה וקיי"ל כרבי יוסי דמשערין לפי אומד דעת דהרי גם אם נקח השיעור בפועל כגון ליקח הגדולה והקטנה ולחצות ביניהם מי יודיעני איזה היתה הגדולה והקטנה ועל כרחך לומר דנסמוך אאומד וכדברי ר' יוסי שם והרמב"ם פסק כוותי' תה.

ואחרי כל הבא בדברינו מבואר איך לעמוד על החשבון בדקדוק דקדוקתי כי הבינונית במין הבינונית היה כנקב גראד א' בטס בחינת המרגלית ועוד לו מעט, ומין הגדולים מן העדשים היה כנקב שני גראד ומדדתי בצמצום גדול וראיתי כי במין הבינונית ט' מהם מחזיקים ר"ף גרגרי שומשים ומין הגדולים ט' מהן מחזיקים ש"ץ גרגרי שומשום והפכתי תמונת המרובה לכמה מיני תמונת ע"פ חכמת בעלי המלאכה הזאת, ותהלה לאל כי כל התמונה עלתה בהם זה השיעור מן השומשים וסמוך לו ע"פ דחק הנחתן אם הם צפופים או מרווחים וגם באותן בעלי זווית חדות לפעמים מתמעטית מספרת מפני חדות וצרות זוויות שלהם.

והנה נתקשתי בשיעורם כי יעלה לשיעור גדול יותר ממה שאפשר להיות דם כינה מתפשט לדעתי שאי אפשר שימצא כן שיתפשט דם כינה בשטח כזה, ועל כן נראה לי כי כל מידת חכמים כן הוא, ואפשר כי להיות באותן הזמנים כל השיעורים יותר גדול לפי ערך האנשים באותן הזמנים ועכ"ל לא נשתנו גם בזמן הזה השיעורים כי לא היתה גזירתם אלא על שיעור כזה כמ"ש ג"כ במקום אחר מתשובתי, והדומה לו מבגד צבוע שלא גזרו על כתמים, ודומה לו קרקע עולם והכי נמי כן

עגול ברוחב עדשה גדולה אשר נראה לי שהיה כעדשים גדולות שלנו וע"כ הבינונית שלהם קטנים מזה הכתם וגמרתי ליקח הבינונית שלנו וגם בזה המין עצמו לקחתי הבינוני שבאותו המין כסתימת לשון המשנה וכל מאי דלא פירשו סתמא כפירושו בבינונים וגם ילמוד סתם זה מהמפורש שבמינים עצמם שאמרו עדשה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית.

ואף כי אמרו כל שיעורי חז"ל להחמיר חוץ מגרים של כתמי' להקל לא אמרו אלא בדבר המסופק, אבל בזה כי סתמו בפירוש דמי לשער בבינונית ואם כי פסקו הראב"ד והרמב"ן לשער בכל מין גרים היותר גדול שימצא הלא כתבתי דלא לסיף עליהו כי גם בגרים חלוק הרמב"ם עלייהו, וגם כי יש לפקפק בראיה שהביאו מדלא הזכירו גרים של מקום פלוני אדרבה דמשמעות המשנה בכלים משמע שגרים הקלקי הוא היותר גדול וא"כ לא וודאי מה שכ' הראב"ד אם ימצא גרים היותר גדול אין כוונתו במיני גריסין דמסתמא עמדו חז"ל על הדבר שגרים הקלקי הוא היותר גדול שימצא וכל מידת חכמים כן הוא ובאמת שיערו בקלקי כמ"ס החשבון על העדשים ובלי ספק שכוונתו גדול באותו המין עצמו ומאי יועיל כי סתמו גרים של פול ולא הזכירו מאיזה מקום לשתמעי מניה גדול שבאותו המין עצמו. ותו אדרבה מדלא הזכירו של קלקי מסתמא בבינונית שיערו כמ"ש דכל שסתמו ה"ה כפירשו בבינונית ולאפוקי קלקל אתי, ומאי שהביא ראיי' דלא אמרו להחמיר אלא להקל, אם הסתם כפירוש דמי הרי לא סתמו ואף כי לא נסוג מהוראת רבותי בזה דענייני הגרים וכבר תירצנו בריש מאמרינו למה סתמו חז"ל בכתמי' וכוונתם בזה מ"מ במדידת של אותו המין עצמו של עדשי' נקח הבינוני'.

כתב לדון אי שיעורי חז"ל משערין לפי אומד דעת

ועתה נחקור היאך משערין אותן אם נצרוך מדידה ממש לידע איזה היא בינונית המין הזה או אם די בשיעור אומד יפה בדעתו לבד ואגב נחקור על כל שיעורי חז"ל אם צריכין לעמוד על החשבון במדידה ממש או באומד לבד.

והנה אמרו בעירובין תי הגיע לכותל אין אומרין יקוב הכותל (פי' שיעמיד כלונסאות ארוכות מכאן ומכאן וימתח החבל מזה לזה להבליעו) אלא אומדו והולך לו (הקילו חז"ל לסמוך על האומד בעלמא ואמדו בלבו והולך לו וכדמוקי לה בדלא ניחא תשמישיה ושורת לעלות ע"ג) והא אנן תנו מבליעו וחזור למידתו ומשני התם ניחא תשמישתיה (כגון מתלקט י"ד מתוך ד' התם קתני מבליעו אם יכול ואם לא מקדיר) הכא

י"ש לומר לפי שיטת הרמב"ם דכיון דאין הדם נמצא רק על הבגד הרי זה מורה דאין דם זה בא מבשרה רק מבחון ועכ"פ מחליש הספק, אבל לשאר הראשונים יקשה עדיין וגם לפי הרמב"ם צ"ב עדיין.

תירוץ של הרב התניא למה לא מטמאין כתם מה"ת

(א) והנה בשו"ע של הרב התניא ת"א כאן מתרץ, דלכא"ו בכל אשה שרואה דם ע"י בדיקת עד או כדומה אמרינן רוב דמים באשה מן המקור ואע"פ שיש לה חזקת טהרה לעומת זה מ"מ רובא וחזקה רובא עדיף, משא"כ הכא יש לנו עוד רוב דרוב דמים בעלמא טהור ומצריפין חזקת טהרה לרוב דמים דעלמא ואולינן בתריה מה"ת ולכן אין כאן ספק תורה עיי"ש.

עוד ביאור על קושיא הנ"ל מהגאון בעל בית מאיר

(ב) ובספר בית מאיר כתב לתרץ דאע"פ שבכל התורה כולה אולינן לקולא דכיון שנאמר בתורה דם יהיה זובה בבשרה ודרשו חז"ל במס' נדה ת"ב דם ולא כתם יש לנו גילוי כמו בספק ממזר דלא אולינן בתר ספק ההחמיר רק להקל עיי"ש.

לפי הרמב"ם דספק תורה מה"ת לקולא למה לי קרא למעט דם ולא כתם

לפי זה צ"ב מה יעשה הרמב"ם ת"י דס"ל דספק תורה מה"ת לקולא למה לי קרא דם ולא כתם וכבר הקשו הפוסקים קושיא זה גם גבי ספק ממזר, והבית מאיר באבע"ז ת"י א) מיישב דהכתוב בעינן במקום דאיכא חזקה לאיסור ואפ"ה אמרה תורה להתייר דהחזקה אינו משווי ליה לודאי ממזר, ב) ועוד אמרו לתרץ דספק ממזר מותר אף ברוב פסולים ולכן בעינן קרא עיי"ש. והקשה השב שמעתתא ת"י על זה דלפ"ו היאך משכחת ממזר דאסור בקהל, והלא אמרינן ת"י דכל זה דידיעין שהוא אביו הוא רק מכוח רוב, דרוב בעילות הלך אחר הבעל אז לא משכחת קהל ודאי, ומה שתי' הברוך טעם בהגהותיו שם לחלק בין רוב דבא מכוח סברא ובין רוב דבאה מכוח כל דפריש, דרובא דסברא הוי ודאי משא"כ רוב דבאה מכוח כל דפריש. יש חולקין על הנחה זה דרוב דסברא עדיף מרוב דכל דפריש. ג) ובש"ש שם ת"י ת"י דבעינן קרא להרמב"ם היכא דלא איקבע איסורא, אבל ת"י זה מתנגד עם דברי המל"מ ת"י דס"ל דהיכא דאיקבע איסורא אין הספק ממזר מותר מה"ת כיון דכה"ג בכה"ת אסור. ד) ובנו"ב ת"י אבהע"ז ת"י כתב דהרמב"ם צריך הכתוב בשתוקית דאם נחמיר בספק נחוש לאוסרה לישראל שמא ממזרת

הוא ואף כי יתמעטו ג"כ העדשים לערך הנמנ' אפשר שהגידולים אינם מתמעטים כ"כ ודו"ק.

והא לך ציורו האמיתי [עיינן בגוף הספר כדי להבין התמונות] בצמצום מ"ט עדשים בינוני הבנונים וכל אלו הד' תמונ' כולם שוות בני ט' עדשים האלו ותמונה א' הוא מרובע אמיתי. וב' ה' מרובע כל אלו הד' תמונות כולם שוות בני ט' עדשים הנ"ל ותמונה א' הוא מרובע אמיתי ותמונה הב' נקרא מרובע מעוין והפוכו מתמונה מרובע האמיתי על פי לימוד ל"ה שבספר א' לאוקלידוס תמונה ג' משולש בעלי ירכי' שווים והד' הו' משולש בעלי צלעות בלתי שוות והכל מבואר שם בלימודיו זה אחר זה (ועל ב' הציור' האלו יכולים לסמך שהם מכווני לעצם הכת' במחוגה) ז' הו' תמונה מרובעת שהו' מ"ט עדשים של מין הגדולי המחזיק ש"ץ שומשום ח' הוא העגול ממנו.

ה' הוא עגול מהופך ממרובע הנ"ל על פי קיצורי הגמטריאה הנדפ' בבערייק ו' הוא תמונה מחובר' מקוויים קשתיי' עיי' בלימוד ל"א לספר ו"ו לאוקלידוס "ואם יסכים הזמן אעתיק קצת מדבריהם בקונטרס מיוחד למען ידי' תורת ה' תמימה ולא נצטרך לדרוש החכמים מספרי זולתינו דרשו מעל ספר ה": ומה שטרחתי להפך השיעור בתמונ' הנ"ל יען המה ראשי התמונ' ואף כי אפשר ישער אותם השלם בדעת מצד כוונת שכלו עכ"ו ידעתי ג"כ יהי' מן החכמים בעיניהם יעשו כוונות אחרים בזה לכן ציינתי כל ראשי התמונות האלו ונדעם ומהם נוכל ליקח בקל מתמונה לתמונה וק"ל.

ס"ח

כדין כתמים דקיי"ל לקולא גם בספק הרגשה

הנה דעת הרמב"ם להחמיר על בשרה גם בפחות מכגריס, והטעם עיין בהרב המגיד (שם) דס"ל כדברי הגמ' דאמרינן ת"י ספק כתם בבשרה טמא דהולכין לחומרא עיי"ש, ולכא"ו עד שאנו דוחקין למצוא טעם למה הרמב"ם מחמיר יש לברר לאידך גיסא בכל דיני כתמים למה אולינן לקולא (להרמב"ם בכתם הנמצא על בגדיה ולהרשב"א בין על בשרה ובין על בגדיה) באשה שאינה יודעת בוודאות שלא היתה לה הרגשה כשראתה, למה לא נחמיר לטמא אותה משום ספק תורה כדין ספיקא דאורייתא דאולינן לחומרא, התינה כשאומרת בוודאות שלא הרגישה טהורה מה"ת, אבל כשלא היה לה הרגשה היה לנו לטמא אותה, ובאמת זה קושית התוס' יו"ט ת"י.

תט. ג"ז ע"ב. תי. סוף פ"ח נדדה. תיא. בריש הסימן. תיב. נ"ח. תיג. בפ"ט מטומאת מת הל' י"ב. תיד. סימן ד'. תטו. שער א' פ"א. תטז. בחולין י"א ע"ב. תיז. פ"ב. תיח. ריש פ"ט מהל' איסור"ב. תיט. סימן ו'.

היא וניחוש לאוסרת לממזר שמא כשרה ותרי חומרא דסתר
אהדדי לא אמרינן ולכן בעינן קרא להתיר עיין בדבריהם.

למה לי תרי קראי דם יהיה זוכה בבשרה, וגם דם ולא
כתם

וגם בעיקר דרשא דילפינן להקל כתם, כבר הקשו הפוסקים
למה לי תרי קראי חד מדם יהיה זוכה בבשרה עד שתרגיש
וחד קרא דם ולא כתם, ויש כמה תי' בזה בספרי הפוסקים ועיין
בסדרי טהרה.

גם בעד הבדוק שנמצא בה דם יותר מכגריס תולין להקל
אם יש במה לתלות

ועיין בחו"ד תי' שהביא דברי הבי' הובא ברמ"א תכא דבעד
הבדוק אם מצאה בו דם יותר מכגריס ויש מקום לתלות
בו תולין ע"כ ולכא' קשה הרי ספק הרגשה הוא דהרגשת עד
הוי ספק הרגשה כמו שכתב שם החו"ד ריש הסימן כאן עי"ש
מה שחילק וועיין סו"ו ס"ק כ"ג.

בביאור שיטת הרמב"ם להחמיר בבשרה משום סברת כאן
נמצא כאן היה, ואי ביום הוסת יש יותר סברא להחמיר
בדעת הרמב"ם

הנה לפני שנבאר טעם של הגה"מ בדברי הרמב"ם, נקדים מה
שכתבו האחרונים סיבת הסברא לחלק בין הבגד לבשר,
דבין הנמצא על בשרה ובין הנמצא על חלוקה יש ספק מנין
מגיע הדם לכאן אם זה דם מעלמא או זה דם מאותו מקום, והנה
על הבגד ספק שקול הוא, משא"כ על בשרה אין זה ספק שקול,
דיש סברא לומר כאן נמצא כאן היה וזה מגיע מאותו מקום,
דחידוש הוא לומר שמגיע מעלמא במקום שאפשר לתלות דמגיע
ממקום קרוב, והתינה אם נמצא על חלוקה גם כן י"ל להקל,
אבל אם לא נמצא על חלוקה יש רגליים לדבר דמגיע מאותו
מקום, אמנם שאר ראשונים סוברים דגם על בשרה ליכא סברא
דכאן נמצא כאן היה, א' דהרי אפילו אם נימא דמגיע מאותו
מקום הרי אין זה כאן נמצא אלא מגיע מאותו מקום דרך ירידה
ואפילו אם לא נסכים לומר דזה לא נקרא כאן נמצא כאן היה,
מ"מ יש סברא לומר, ב' כיון דיש רוב ימים שלא ראתה דאפי'
אם נימא דסתם אשה וסתה ל' יום כמו שכתבו המפרשים ריש

סי' קפ"ד וסתם אשה נמשך ראייתה שש ימים וכדברי הבי' בסו'
קצ"ו מ"מ רוב החודש לא ראתה אז למה נימא דאשה זו ראתה
עכשיו אע"פ שאשה זה אין לה וסת קבוע ועלולה לראות כל יום
מ"מ כל זמן שאין הכרח שראתה אין לנו הוכחה שראתה וגם אז
תראה רק כמה ימים, ונפק"מ ביום הוסת שאז יש סברא לומר
דגם שאר ראשונים מודים להחמיר בכתם הנמצא על בשרה,
אבל מצד שני הא דלא ראתה רק כתם קטן משמע שאין זה זמנה
לראות ולכן להלכה יש לומר דאם הגיע יום הוסת וראתה כתם
כמה שעות לפני שהגיע זמן הראיה יש לו להתחיל למנות מזמן
ראיות הכתם החמש ימים שלפני הו' נקיים.

וי"ל עוד דבו' נקיים יש להחמיר אם ראתה כתם לחשוש לדעת
הרמב"ם כיון דעדיין לא יצתה לגמרי מחזוקת טומאה כל
זמן שלא טבלה חוץ אם אי אפשר לטהר בקל.

בטעמו של הרמב"ם דאין תולין בבשר בדם מאכולת

במעמו של הגה"מ שמפרש למה הרמב"ם מחמיר בבשרה
אפילו פחות מכגריס, "משום דבבשרה ליכא
מאכולת" ועל זה כתבו הפוסקים לדון, עיין בספר לחם ושמלה
תיכ' במה שמסיים והוסיף עוד, "ובבשרה אמרינן התם דספק
טמא ספק טהור טמא" ע"כ וקשה דלמה הוצרך לזה כיון דכתב
דליכא מאכולת למה להוסיף עוד טעם עי"ש, ויש לומר דמכאן
יהא ראייה להפוסקים הסוברים להחמיר בכתם הנמצא על הידים
גם לפי הרמב"ם אע"פ שידים עסקניות הן לכן הביא עוד טעם
ואינו סומך על טעם של מאכולת גרידא דאז יוצא קולא בידים,
אבל לפ"ז עדיין קשה למה לי טעם שני וי"ל דכיון דיש טעם
בסברא שמהני לכל הגוף קמ"ל, אע"פ דלדינא עיקר הטעם הוא
טעם השני.

עוד קושיא על שיטת הרמב"ם לפי טעם הגה"מ

ב. ובשו"ת שבות יעקב תיג' הקשה ממה דמבואר במס' נדה תכד
"אותו מקום בדוק אצל מאכולת", הרי דלא אמרינן בכל
הגוף דבדוק הוא, (והוא דאע"פ דכינים באים מזיעה, ואמרינן לעיל תגה'
אגב זיעה מיכוין כוץ משמע דשפיר איכא זיעה באותו מקום, מ"מ קים להו
לח"ל דאין שם מאכולת) ותירוץ דאין הכוונה דלא נמצא מאכולת
בגוף רק דאין שכיח להדבק דם מאכולת בבשר עי"ש (ועיין
בערוך השלח סק"ל). ועוד יש להעיר דשאני בה"ז הדולכין עם

תכ. ס"ק כ"ז. תכא. סעיף ל"ד. תכב. ס"ק י"ג בהג"ה. תכג. סימן מ"ג. תכד. י"ד ע"א. (ואם אפשר ללמוד מן המדרש
להלכה יש לפלפל מדברי המדרש רבה פרישה ל"ד אות י"ג שמספרים דדור המבול היה להם רוב טובה ובתוך הדברים כתבו
דאירות ונמרים היו בעיניהם כמו כינה בבשר ע"כ משמע דכינה נמצא בבשר, ויש לחלק). תכה. ג' ע"א.

ובהשגות כתב הראב"ד, אין זה מחזור, שהרי ר' ירמיה שאל על כתם שבבשרה טיפין טיפין מהו ואם אין לו שיעור מה מסתפק, וכתב הה"מ דיש ליישב שיטת הרמב"ם, שרב ירמיה לאו לענין צירוף קא בעי אלא מסתפק אם הצורה מוכיחה שאין הדם מגופה אי מהני לפטור אותה מטומאה או לא, דאי תאמר דלענין צירוף מסתפק יקשה ממה דמבואר שם בגמ' תלב טיפין טיפין אין מצטרפין, ומ"מ לענין הדין הרמב"ן והרשב"א סוברין כדעת הראב"ד דאין לחלק בין בגדה לבשרה עיי"ש.

ועיין בשו"ת התשב"ץ תלב שפסק להחמיר כהרמב"ם, (ועיין בחי' למס' נדה ג"ח ע"א ד"ה טיפין), והש"ך הביא גם כן בשם תוס' והגה"מ בשם רבינו שמחה.

אמנם עיין בסדרי טהרה תלד שדוחה דברי הש"ך והעלה כדברי הב"ח והמנחת יעקב בתורת השלמים תלי, וכן פסק החכמת אדם תלד להקל בפחות מכגריס ועוד.

אמנם הלחם ושמלה לבעל קיצור שו"ע תלד שהביא דברי התשב"ץ הג"ל, והביא מדברי מגדל עוז שהביא דעת רש"י כהרמב"ם, וכן קיבל מרבתינו הצרפתים, וכן כתבו הכל בו, והאגודה, ומי יכול להכריע נגדם וראוי להחמיר, ומי שמקיל אין לו להקל אלא כשהכתם שעל בשרה קטן כ"כ שראוי לתלותו במאכולות שבומנינו, ובספר עקרי הד"ט תלח הביא ששאלו הגאון ר' אברהם בראדי והכריע להקל, ומ"מ דרכו להחמיר.

ומה שכתב המנח"י להוכיח מן הגמרא תלט, כן כתב בספר האשכול תמ עיי"ש.

והנה אף להפוסקים שמקילין בבשרה פחות מכגריס מ"מ מודים דטיפין טיפין מצטרפין ואפילו כשהטיפין רחוקין זה מזה יש להחמיר כמו שכ' החות דעת בחידושים תמא.

ומנ"מ גם באשה שאומרת שנוטה לה דהדם בא מגופה יש להחמיר אפ"ל פחות מכגריס כיון שיש הרבה פוסקים שמחמירין. ולמעשה יש קבלה אצל מורי הוראות היאך לנהוג בדין זה ואין לך דבר אחר מקבלה.

דם הנמצא על ידה אי מחמירין כנמצא על בשרה

ואם נמצא הדם על ידה אי דינה כנמצא על בשרה או לא, כתב הסדרי טהרה תמב, דאף לדעת הרמב"ם יש לנקוט

בגדים סמוך לאותו מקום ואם הולכת בגדל הוא הרבה זמן ולא רחצה אותו שפיר יכול להגיע לשם זיעה וכדומה אף שאינו נכנס בפנים ממש מ"מ יכול שפיר להמצא על עד הבדיקה.

ג. ומה שדחה הפלתי דברי הגה"מ עיין מה שכתב על זה כאן הסדרי טהרה תכו ליישב דבריו עיי"ש.

קושיית השב יעקב על הרמב"ם

הנה עיין בשו"ת שב יעקב תכו שהקשה דמגמ' מוכח היפוך שיטת הרמב"ם, דאיתא התם אמר מר על בשרה ספק טמא ספק טהור טמא, פריך היכי דמי, אי מחזור ולמטה על חלוקה אמאי טהורה, והא נתן מהחזור ולמטה טמאה, ואי מהחזור ולמעלה על בשרה אמאי טמא, ומשני אבע"א מחזור ולמטה וכגון שעברה בשוק של טבחים, וכו', ולפי הרמב"ם היה לו לומר בפשיטות כגון שהיא פחותה מכגריס ועוד, שהוא ספק מאכולת וספק זה לא מהני בבשרה וטמאה, ועל חלוקה שפיר מהני וטהורה, ולמה ליה לדחוקי ולאוקמי סתמא דברייתא בעברה בשוק של טבחים בומן שאין דרכה של אשה לצאת במקומות כאלה דכל כבודה בת מלך פנימה ובפרט בזמן חז"ל, ועוד יותר מזה מבואר בהלכות ארץ ישראל הובא בשו"ע תכ דאין לנשים לשחוט משום חשש שמא יתעלפו א"כ כיון דטבען כך גם להסתכל על מקום שחיטה קשה להם ובוודאי לא הולכין שם, אף ש"ל דנקט לדוגמא בעלמא שוק של טבחים וגם דם הבאה ממקום אחר יכולה לתלות בה, אלא ודאי דלענין שיעור כגריס ועוד ליכא חילוק בין גופה לבשרה עיי"ש, וזהו קושיית המנח"י ודג"מ, ועיין בלחם ושמלה תכט מה שתי, ובחי' ח"ס על הש"ס בגמ' נדה ועיין לקמן תל מה שכתב הפלתי בפלוגתת הרמב"ם והרשב"א בביאור הסוגיא עיי"ש.

בדעת הרא"ש אי ס"ל כהרמב"ם

בסתירת דברי הרא"ש שהעיר הפלתי כאן, עיין מה שכתב הגאון ר' שלמה קלוגר בספרו מי נדה לתרץ דברי הרא"ש עיי"ש.

בדעת האחרונים להלכה אי יש להחמיר כהרמב"ם או לא

כתב הרמב"ם תלג, מה בין כתם הבגד על בשרה לכתם הנמצא על בגדה, שהכתם שנמצא על בשרה אין לו שיעור והנמצא על הבגד אינו מטמא עד שיהיה בו כגריס הקלקלי, שיש בו כדי ט' עדשות ופחות משיעור זה טהור,

תכו. בס"ק ל"ג. תכו. סימן מ"ג. תכת. יו"ד סימן א'. תכט. ס"ק י"ג. תל. ס"ק י"ב. תלא. בפ"ט מהל' איסור"ב הל' ו'. תלב. נ"ט ע"א. תלג. ח"ג סימן נ"ח אות ט"ו. תלד. ס"ק י"ב. תלה. ס"ק ט'. תלו. כלל קי"ג סימן ז'. תלו. ס"ק י"ג. תלה. סימן כ"א אות כ"ב. תלט. נ"ז ע"ב. תמ. סימן מ"א. תמא. ס"ק י"א. תמב. ס"ק כ"ו.

ג. ויש לחקור עוד אי גם לדעת הרשב"א דס"ל דכתם סתם טמא ולא בעינן להעביר שבעה סמנין כמבואר ברמב"ם תמו, אי מחמירין בבשר פחות מכגרים (ועי' שו"ע סעי' ל"א).

סק"מ

הדין של טומאת כתמים בנוי לפי הדין של מקור מקומו טמא מ"מ גם למאן דאמר מקור מקומו טהור מוכן סברא הנ"ל

עיינן בדברי הגודע ביהודה תמה שכתב דכל הטעם של טומאת כתמים בנוי על דין "מקור מקומו טמא", ולכן ראוי לטמא גם אותה, והוא דאע"פ דאין טומאת נדה אלא ברואה בהרגשה היינו דוקא לגבי דין איסור לבעלה אבל לגבי טהרות שפיר טמאה גם בלי הרגשה, והוא דדם נדה טמא כמבואר במס' נדה תמיט וכשיוצא ממקומה מטמאה את האשה טומאת ערב לטהרות עיי"ש וכתב בשו"ת רעק"א תי' לחדש ולא דוקא למאן דס"ל מקור מקומו טמא דודאי ופשוט הוא, אלא אפילו למ"ד מקור מקומו טהור, היינו דוקא כשהיא במקור אבל לאחר שנעקר כולי עלמא מודה להחמיר שטמא היא, וגם בזה צריך כמה תנאים וכגון שהדם תצא דרך הרחם ולכן אם זה יוצא דרך הדופן טהור תנא וגם בעינן שהעקירה תהיה מחיים וכמבואר תנא דלאחר מיתה טהור למ"ד מקור מקומו טהור עיי"ש ובוזה מיושב מה שהקשה על הנ"ב דלפי מאן דאמר מקור מקומו טהור נפל דינא דכתמים עיינן חות דעת שהקשה כן (וציינתי דבריו לעיל בסק"ב) ולפי דברי רעק"א שפיר מיושב (ועיינן כאן לקמן בס"ק זה).

לפי הנ"ל יש ליישב קושית הסדרי טהרה על תוס'

ולפ"י זה כתב רעק"א ליישב קושית תוס' דהקשה על מה דמבואר במס' נדה תנא, אמר שמואל בדקה קרקע עולם לפני שישבה עליה ומצאה את המקום נקי וישבה עליה ומצאה דם עליה טהורה שנאמר "בבשרה עד שתרגיש" ואשה זאת לא הרגישה בבשרה את יציאת הדם. והקשו בתוס' שם ד"ה הרואה למה לא פריך מכמה משניות דמפורש שם להדיא דין דטומאת כתמים שהוא בלי הרגשה וטמאה, ותי' דשאני כתמים "די"ל דארגשה ולא אדעתיה" ע"כ. והעיר הסדרי טהרה תנא דאכתי קשה מלעיל תנא דאמר רב יהודה אמר שמואל משם רבי חנינא בן אנטיגנוס, כל הנשים כתמן טמא למפרע, ונשים שהן מסולקת דמים שאמרו חכמים שאינן מטמאות למפרע אלא דיין

כהמקילין דבעינן שיעור כגריס, וכן פסק החכמת אדם תמי' דאף צירוף לא מהני, אבל מדברי הט"ז תמיד לא משמע כן, וכפי שהבין בו רעק"א בהגהותיו עיי"ש, והטעם שהקילו בו הוא דאין מקום לומר שלא בא מעלמא דאם בא מעלמא היה צריך להיות נמצא הדם גם על חלוקה וקיל טפי משאר גופה וגם לא שכח שתגע באותו מקום בלי להשים לב.

ובבי מדרשא אמרנו, דיהא נפק"מ באשה שהלכה לרחוק והיתה כמה שעות בלי בגדים ולעת ערב שמה לב דנמצא על בשרה טיפת דם כחרדל אז אם נימא דדין ידיים להקל כיון שלא היה על הידיים חלוק רוב היום ואין כאן הסברא להחמיר מדלא נמצא על חלוקה הוא הדין בנמצא על בשרה כשלא היה לה בגדים, דאף דיש לומר כן בכל מקום שמורידה הבגדים, אבל מסתבר דזמן מועט ממש אי אפשר לתלות להקל לפי הרמב"ם, אמנם לפי רעק"א שפיר יל"ע עדיין. אמנם להלכה כיון דהרבה ראשונים, וגם הפלתי דוחין דבריו להלכה אפילו מי שירצה להחמיר כדעת המחמירים מ"מ באופן שגם בדעתו יש פלוגתא בוודאי שאין להחמיר במקום פו"ר, וכל שכן במקום שיכול לגרום הרהור וכדומה ורק בעל נפש שיכול להעיד על עצמו באופן שיעיד עליו יודע תעלומות שלא יפגם בו או יכול להחמיר על עצמו, אבל לא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול. ובפרט בשנים אשר אש של היצה"ר בוער כתנור הקב"ה ירחם עלינו ובפרט על יראי ה' (וכמבואר בגמ' סוכה).

מתי אפשר לסמוך על שיטת הרמב"ם דחומרת דרבי זירא לא נאמר בכתמים

ב. הרמב"ם שיטה יחידאי הוא במה דס"ל תמה דמונה ששה והוא בכתמים דלא נאמרה חומרת דר"ז בכתמים עיי"ש, אף דמלתא דמסתברא הוא דכל חומרא דר"ז הוא סייג ועשית סייג עושין לדין תורה משא"כ כתמים שהוא חששא דרבנן למה יחמירו, ומ"מ שאר הפוסקים נקטו דעשו חומרת דר"ז כיתד שלא תימוט ולא פלוג בתקנה דאם יקיל פעם חששו שיבוא להקל גם במקום דאסור ובפרט נשים שדעתן קלה, והנה יש לעיין אי יש לצרף שיטה זה של הרמב"ם בשעת הדחק וכגון אם נאמר להחמיר בכתם הנמצא על בשרה כהרמב"ם בשיעור פחות מכגרים ועוד, כמבואר בפ"ט ה"ו מהל' איסור"ב ימי בשעת הדחק.

תמג. כלל קי"ג סעיף י"ב. תמוד. ס"ק י"ד. תמה. בפ"א מהל' איסור"ב הל' י"א. תמו. ה"ג. תמו. פ"ט הל' ו'. תמה. ציינתי דבריו לעיל בהערות סק"א. תמט. נ"ד ע"ב. תג. סימן ס"ב. תנא. כמבואר שם מ"א ע"ב. תנג. עיין שם ע"א ע"א. תנג. נ"ז ע"ב. תנד. סימן ק"צ סק"ג. תנה. ה' ע"א.

עוד ראה מדברי התוס' לחידוש הנ"ל

ובשם ספר צמח דוד ראיתי שציין ראה לדבריו מתוס' נדה תנ"ט גבי פלוגתא דר"י ור"ל בטומאה הבלועה בכלי ואינו יוצא אלא ע"י הדחק אי מטמא, דלר"ל מטמא ופר"ך הא תנן כתם שהעביר עליו ז' סמנים ולא עבר הכתם ואח"כ העביר עליו חומר ניקוי הנקרא צפון ועבר הרי זה צבע וטהרותיו טהרות הרי דמקילין משום העברת ז' סמנים ולכאור' קשה הא אכתי יכול להיות שהוא דם טמא ובשלמא אם בלוע אינו מטמא ניתא אבל לר"ל קשיא, ומשני הנח לכתמים דרבנן וכתב שם תוס' ד"ה הנח דמה"ת אין לחוש משום טומאה דיש ס"ס ספק צבע וספק מעלמא ומדלא תי' התוס' בפשטות דאין כאן טומאה מה"ת כלל כיון שהיתה בלי הרגשה ולמה לי לומר ס"ס הרי על כרחך דהדם טמא משום טהרות ולכן בעינן הס"ס עיי"ש.

חידוש הבית שערים דמקור טמא טהור דוקא דם מכה שבמקור ולא דם נדה שבמקור

ועיין בשו"ת בית שערים ת"ס בקטע ד"ה אבל החידוש דהא דס"ל "מקור מקומו טהור היינו דוקא בדם מכה שבמקור אבל דם נדות שבמקור" כיון שאם יוצא בהרגשה היתה הדם טמא וכיון שיצא בלי הרגשה אמרינן דהאשה טהורה דגילתה קרא דאינה טמאה רק בהרגשה אבל הדם שהיתה טמא בעודו במקור כדקאי קאי ולא נטהר במה שיצא בלי הרגשה ושפיר מטמא הבגד ויש לו ראייה מתשו' נו"ב עיי"ש.

הח"ס כתב דעת רבי עקיבא לטהר גם מטעם מקור מקומו טהור

דהנה ראוי לציין דברי הח"ס בתשו' תס"א ד"ה ואמנם שהקשה למה לי תרי לימודים (א) דם ולא כתם (ב) ובבשרה עד שתרגיש, ותירוצ' דרע"ק הביא עוד לימוד לטהר גם מטעם מקור מקומו טמא עיי"ש.

בדעת הטור דמקור מקומו טהור או טמא

עיין בסדרי טהרה תס"ג שהקשה על הטור והשו"ע דכתבו "דבלא הרגשה אין כאן טומאה". והקשה אהכ"נ דמטעם איסור נדה לבעלה אין כאן, אבל דין טומאה דם מקור משום מקור מקומו טמא צריך שתהא אשה זה טמא ע"כ, והאחרונים ציינו מדברי הסדרי טהרה לעיל תס"ג דמשמע דס"ל מקור מקומו

שעתן כתמן אינו מטמא אלא כראיתן מכאן ולהבא ע"כ, והרי התם ארבעה נשים שבהזקת מסולקת דמים הן (א) בתולה (ב) מעוברת (ג) מיניקה (ד) זקינה, כתמן אינן מטמאין רק מכאן ואילך ולא חיישינן שמא בא הדם למפרע ואפ"ה טמאה אף דלא ארגשיה, דאי היתה הרגשה משום ראייה ולא מטעם כתם, ותי' תוס' לא שייך ארגשיה ולא אדעתיה דקאי על למפרע, ולהלכה פסק הרמב"ם כן תני, ולפי הנ"ל מיושב דלטהרות טמאה גם בלי הרגשה ולכן אי אפשר לו להקשות לשמואל מדברי הגמ' לעיל דיש לתרץ דמודה שמואל דשאני טהרות מלבעלה.

ראה מדברי התוס' לחידוש הנ"ל דהא דבעינן הרגשה היינו דוקא לגבי לאיסור לבעלה אבל משום טומאה טמאה גם בלי הרגשה

וזנה שהקשה התוס' תני על הא דאמרינן התם דדם נדה מטמא במגע ובמשא, והקשה התוס' דהרי מבואר שם לעיל תנח דבעי רב יוסף ראייה ראשונה דזיבה של מצורע מהו שתטמא במשא באדם שאינו מצורע פשיטא דזיבה כראייה הראשונה מטמאה רק במגע ולא במשא דזיבה הראשונה חומה לשכתב זרע של רואה קרי שטמא במגע לבד וכמו כן פשיטא שהזוב של הראייה השניה מטמאה במשא משום דלאחר שתי ראיות הוא זב גמור שזובו מטמא במשא וכל הספק הוא בזיבה ראשונה של מצורע אם היא מטמאה כאשר מעינותיו של מצורע כגון רוקו ומימי רגליו המטמאים במשא או דילמא הזיבה הוא ענין בפני עצמו שאינו נכלל בתוך מעיינות המצורע, והוא אם מקום זיבה מעין הוא ומטמאה במשא או דילמא לאו מעיין הוא, אמר רבא תא שמע איש כי יהיה זב מבשרו זובו טמא הוא, ללמד על הזב שהוא טמא במשא במאי איירי קרא אילמא בזב גרידא שאינו מצורע והכתוב קמ"ל שהזיבה מטמאה במשא פשיטא שהיא מטמאה מק"ו ולמה לי קרא על זה הרי אם לאחרים גורם הזוב טומאה שטמא את האדם טומאת משא לעצמו לגוף הזיבה לא כל שכן שיטמא טומאת משא אלא בזב מצורע ע"כ, וקשה דלרבא למה לי קרא לטמא דם נדה ג"כ הרי זה נכלל בהקושיא מדלאחרים גורם טומאה היינו האשה לעצמו לא כל שכן ומתריך דבעינן קרא לטמא דם נדה שבא שלא בהרגשה שאינו מטמא האשה ויוצא לן ראייה "דם הנעקר מן המקור טמא גם בלי הרגשה" אלא התוס' תירוצ' בלי זה דבעינן הכתוב לדם נדה של מצורעת שאין הדם גורם טומאה עיי"ש.

תנו. בפ"ט מהל' איסור"ב הל' ה' ובפ"ג מהל' מטמאי משכב וממשיב הל' ח'. עד כאן קושיא של הסדרי טהרה ועל זה תירוצ' רעק"א. תנו. נ"ד ע"ב. תנה. ל"ד ע"ב. תנט. ס"ב ע"ב. תס. יר"ד סימן רס"א. תסא. יר"ד סימן קמ"ד. תסב. ס"ק צ"ג בד"ה אך דברי הטור. תסג. בסימן קפ"ז סק"ז.

טהור עיי"ש. ובאמת על השו"ע לא קשה דכיון דאין דין טומאה וטהרה נוגע בזה"ו לא הביאו.

אי דבר המקבל טומאה מדרבנן, מקבל טומאת כתמים או לא

הנה יש לעיין בדבר שאינו מקבל טומאה מה"ת אלא מדרבנן, אי יש בו גזירת חכמים דין כתמים או לא, דאע"פ דאמרינן כל מה דתיקן רבנן כעין דאורייתא תקנו, וא"כ גם דבר המקבל טומאה מדרבנן גרידא גם כן מקבל טומאת כתמים, מ"מ מצינו שיש דברים שחילקו בהן, וכגון הא דמצינו דחז"ל גזרו על גוי וגר תושב שדינו כוב לכל דבריו כדי שלא יהא ישראל רגיל אצלו כמבואר במס' שבת תס"ז, מ"מ אין שורפין על טומאת תרומה וקדשים שלא החמירו כל כך כמו בישראל כדי שידעו שטומאת גוי הוא מד"ס, א"כ י"ל דהוא הדין הכא לא גזרו גם על דין כתמים בדבר המקבל טומאה מדרבנן כדי שידעו שזה מדרבנן, אבל זה אינו דשאני התם דעיי"ש שלא שורפין יודעין הכל שהוא מד"ס, משא"כ הכא גזרו חכמים טומאה, אבל אין הכרח שאשה תראה כתם שאח"כ נטהר אותה וידעו שההיתר הוא כיון שטומאה דרבנן הוא. ועל כל פנים נשאר עלינו לבאר דין זה אם תקנת כתמים היתה על דבר שמקבל טומאה מה"ת דוקא או מדרבנן גם כן דהרי אין ללמוד דין זה מאיסורים דהרי איסור מטומאה לא גמרינן (כמבואר ביבמות תס"ה, ועיי' תוס' ב"ק תסו ד"ה אמר), וכן יש לדון בהא דקיי"ל לגבי סוכה דאין מסככין בדבר שהוא מקבל טומאה (כמבואר בסוכה תס"ו ובשו"ע סי' תרכ"ט תס"ח), וכן הוא לגבי מקוה (כמבואר במס' מקוואות תסט) מהו הדין בדבר המקבל טומאה מדרבנן אי מסככין בו.

והנה האחרונים כתבו לדון בדין זה.

דעת הנודע ביהודה להחמיר גם בדבר המקבל טומאה מדרבנן טמאה

עייין בתשו' נו"ב ת' תע שכתב להשואל מה שפשט אצלו שדבר המקבל טומאה רק מדרבנן, אינו מקבל טומאת כתמים, דבר זה לא יתכן שלפי סברא זה יוצא דכלי שהוא כבר טמא לא יקבל כתמים שהרי שוב אין לנו לדון בשביל הכלי אם הכתם שעליו טמא או טהור תע"א, וא"כ בזה"ו שכולנו טמאי מתים לפי שאין לנו מי חטאת כדי להוות וכל הסדינים טמאים באהל המת

וטהרה אין לנו, וכי בטלה טומאת כתמים בנשים לגמרי, דבר זה לא מסתברא אלא חכמים לא חילקו בדבריהם עיי"ש.

דעת שאר אחרונים שאין להחמיר בדין דבר המקבל טומאה מדרבנן

ועייין באור שמח תע"ג שהקשה על מה שכתב הרמב"ם שם שכלי חרס מגבו אינו מקבל כתמים, והרי פסק רבינו תע"ג שאם נגעו משקים טמאים מאחורי כלי חרס נטמאו אחוריו ואיך פסק כאן שאינו מקבל טומאה מגבו, וצ"ע לדברי הגו"ב תע"ג שמצד הדין היה ראוי להתיר כתמים מטעם ספק דרבנן, אלא האחרונים נקטו להחמיר משום מקור מקומו טמא והדם מטמא הבגד משום ספק תורה שוב מטמאין גם את האשה, ולפ"ז באחורי כלי חרס שאין בו טומאה מה"ת כלל יש לטהר בכלי חרס שנמצא עליו דם נדה מגבו עיי"ש. ולא הזכיר דברי הגו"ב ת' מה שציינתי כאן, וכמו כן יש לתמוה על הדברי חיים תע"ג עיי"ש.

גם לפי הנ"ל יש לעיין אי גדר קבלת טומאה תלוי בהכשר קבלת טומאה לגבי מאכל או לא

וייבא נפק"מ גדולה בהא דהנ"ל, ובהקדם הא דקיי"ל דבעינן הכשר לקבלת טומאה דאל"כ אין האוכל מקבל טומאה, והנפק"מ תהא דאם נכריע בגדר קבלת טומאה תלוי גם בהכשר, לפ"ז כל מאכל שלא נגע בו מים לא תהיה טמאה ואם ירד עליו מים שפיר טמא ומועיל גם לגבי אם מצאה עליו דם שהיא טמאה, אמנם באוכל שהוא פחות מכביצה שאינו מקבל טומאה רק מדרבנן וא"כ אם זה רק מדרבנן אם מהני גם לגבי כתמים או לא תלוי בהא דהנ"ל (ועכ"פ באתרוג דמחמת מצותו אמרינן מיגו דראוי לגבי אתרוג לצאת בו ידי חובה ראוי גם לגבי טומאה (כמבואר במס' סוכה תע"ו ובאחרונים שם) אבל במאכל דעלמא יל"ע), וגם יל"ע בהא דנחלקו הפוסקים באוכל שהוא פחות מכביצה אי דוקא לטמא אחרים בעינן שתהא יותר משיעור כביצה או גם לקבלת טומאה לעצמה בעינן שיעור כביצה, והשתא אם מהני לקבלת טומאה לעצמה מהני גם לגבי טומאת כתמים או לא, אבל בעיקר הדין כבר כתבנו דאין הכרח דגדר קבלת טומאה תלוי בהכשר, אלא כיון דראוי לקבל טומאה ע"י הכשר אף שחסר עדיין ההכשר מקבל טומאת כתמים.

תסד. י"ז ע"ב. תסה. ק"ג ע"ב. תסו. ק' ע"ב. תסז. י"א ע"א. תסח. סעיף א'. תסט. פ"ה מ"ה. תע. י"ד סימן ק"ט. תעא. דהרי קיי"ל דאין טומאה חל על טומאה עיין רמב"ם פ"ב מהל' אבות הטומאה ה"י. תעב. פ"ט מהל' איסור"ב הל' ז'. תעג. בפ"ז מהל' אבות הטומאה הל' ג'. תעד. קמא סימן נ"ב. תעה. ח"ב י"ד סימן פ'. תעו. ל"ה ע"א.

ספק דרבנן לקולא לפי שיש ריעותא גדולה שנמצא סמוך לאותו מקום ולא על חלוקה, ולכן יש להחמיר ולכן יש לומר דלרבי תהיה דין כתמים על בשרה ולא על בגדה.

עוד קושיא של החו"ד על דברי הנו"ב הנ"ל וישו"ב על דברי הנו"ב

דשנית הקשה החו"ד, דאם כן אשה שמצאה כתם בספירת ז' נקיים דבלא"ה טמאה לטהרות לא תטמא משום כתם, דכל הסיבה שהוא טמאה הוא משום טהרות, ותידוך דכל הסיבה שיש להקל להתיר לאשה בספירת ז' נקיים בכתם משום ספק דרבנן להקל, והתינת כשיש חזקת היתר אבל בספירת ז' נקיים דליכא חזקת טהרה לא הוי ספק כלל ושפיר טמאה משום כתם בלי טומאה דבגד, ועיין שם עוד באריכות. ויש להוסיף דאפילו להפוסקים הסוברים שיש חזקת טהרה לאשה אחר שעשתה הפסק טהרה יש לומר דאהכ"נ מצד ז' נקיים לא היה צורך לאסור אותה אלא כיון שגורו בימי טהרה ובימי טומאתה לא יהיה הדבר כחוכא ולכן אמרו לגזור גם בי' נקיים.

דבר שאינו מקבל טומאה מונח על דבר המקבל טומאה, מה דינו לגבי כתמים

דבר המקבל טומאה שמונח מתחת דבר שאינו מקבל טומאה ועליה מוטל הכתם מה דינו, והנה כתב הסדרי טהרה כאן תפ' דכיון דטמא משום משא שפיר מקרי ונכלל בגדר מקבל טומאה, ולכן גם האשה טמאה עיי"ש, ולעומת זה הוכיחו מכמה טעמים לדחות דבריו, א) מדברי השו"ע של הרב התניא בקר"א תפ"א שכתב בדביקה הוי ספק טהרה מהא דבודקת בפנים בדבר שאינו מקבל טומאה והוא בצמר גפן ובכתמים אינה טמאה ע"כ ולפי הנ"ל דטומאת משא יש עדיין טמאה משום משא, ב) וגם תמוה עליו דהפוסקים לא הוכיחו דין זה, ג) וגם תמוה עליו מהא דהקשו התוס' משום משתיתא דהוא דבר שאינו מקבל טומאה, והיה להם לתרץ דמ"מ דבר שמונח תחתיו הוא דבר המקבל טומאה, ד) ועוד כתבו דכיון דעכשיו כולנו טמאים (טמא מת) אין לחדש טומאה כיון דלמעשה נמצא הכתם על דבר שאינו מקבל טומאה.

נייר אי הוי דבר המקבל טומאה

זייר שנזכר בגמ' ובמשנה אבות תפ"ב ובמס' שבת תפ"ג ובמגילה תפ"ד ובמשנה מס' כלים תפ"ה היו עלין שהיו כותבין עליה

הטעם דדבר שאינו מקבל טומאה אינו טמא משום כתמים הנה הא דלא גזרו כתמים בדבר שאינו מקבל טומאה הוא, כיון דמה"ת אינה טמאה נדה אלא אם ראתה דם בהרגשה, ובאו חכמים וגזרו אם מצאו דם בפרוודור שלא בהרגשה אטו בהרגשה שלא יבוא לטהר גם בהרגשה, אבל כתם שנמצא בבשרה ובבגדה ליכא למטעי אטו ראייה בהרגשה מגופה וטהורה אפי' הדם נמצא בגופה כיון שהיתה בלי הרגשה, אבל כיון שאנו מטמאין הבגד שנמצא עליה דם יודעין העולם שאנו מחזיקין דם זה לראייה מגופה ואפ"ה מטהרין האשה ושוב אתי למטעי דגם בהרגשה האשה טהורה לכן גזרו טומאה גם על האשה, אבל במקום שגם הבגד אינו טמאה וכגון בבגד שאינו מקבל טומאה ליכא למיגור כלל אטו ראייה מגופה בהרגשה ושפיר אינו מקבל כתמים, כן כתב הגאון בשו"ת בית שערים תע"ו, והביא דברי הנו"ב בתשו' קמא תע"י שחידש דכיון דקיי"ל מקור מקומו טמא ומי שנוגע בדם היוצא מן המקור טמא טומאת ערב, וכיון שיש ספק טהרה אי הדם היתה בפנים במקור לגבי טומאה, דהתם לא בעינן הרגשה שוב גם לענין טומאה לבעל טמאה אף דלא היתה הרגשה ולא אמרינן ספק דרבנן לקולא ע"כ.

בקושיא החו"ד על דברי הנו"ב בטעם דגזרו חכמים דין כתמים דוקא בדבר המקבל טומאה

דחביא מה שכתב החו"ד להקשות על זה (כמה קושיא חד מנהון) דלפי הנ"ל דכל הדין דכתמים תלוי בדין מקור מקומו טמא, לרבי דס"ל בנדה תע"ט מקור מקומו טהור לא תהא דין כתמים וזה לא מסתברא, וע"ז כתב לתרץ דדוקא בדם מכה שבמקור ס"ל לרבי שם מקור מקומו טהור ואין דם המכה שבמקור מטמא, אבל דם נדות שבמקור, הרי אם היה יוצא הדם בהרגשה היתה מזדעזע גופה או מרגשת פתיחת פי המקור או זיבת דבר לח ה' הדם טמא ככל דם נדות גם לרבי, וגם האשה ה' טמאה נדה, אלא שגילתה התורה שאין האשה טמאה נדה עד שתרגיש וכל זה לענין טומאת נדה דגלי לן קרא, אבל דם שהי' טמא בעודו במקור כדקאי קאי ולא נטהר במה שלא יצא בלא הרגשה ושפיר מטמא הבגד, ורבי ס"ל שפיר דין של כתמים.

עוד תירוצן על קושיא הנ"ל של החות דעת

ולרבי דבריו יש לומר דהא דבעינן כל הפלפל הזה של הנו"ב היינו להרשב"א ודעימה או להרמב"ם על הבגד אבל על בשרה דס"ל להחמיר גם בפחות מכגריס י"ל דס"ל דלא אמרינן

מהשמן הנמצא במעינות מעומק האדמה דדינו כדבר הגדל מן הים, (ולהעיד מדברי הרמב"ם בפ"א מהל' כלים דתורת בגד אמרינן דוקא בדבר הגדל בארץ והוא דסתם בגדים הנאמר בתורה הוא או צמר או פשתים וכמו שכתב הוא ז"ל תצט וכן מבואר במסכת מנחות תקי ובשבת תקא וכן מבואר בתורת כהנים תקב והראב"ד בפירושו על התורת כהנים תקי כתב כן ג"כ דסתם בגד הוא מצמר ופשתים, אבל לעומת זה יש שסוברים שאין דין נפט כמים, ואפי' את"ל דהוי כמים מ"מ אפשר דרק הגדול בים ממעטינן מטומאה משא"כ נפט שנמצא בתוך יבשה אין דינו כגדול בים, ועוד כתבו לדון דאפילו אם נימא דדבר המקבל טומאה מ"מ יש לדון אם הולכין בתר רוב הבגד או גם אחרי המיעוט, עיין במשנה למלך על הרמב"ם ד"ה ודע שהנראה אצלי דאם החיבור מקבל טומאה כל הבגד טמא, אבל יש שסוברים דהולכין בתר רוב הבגד אפילו אינו מחבר.

אי אורון מקבל טומאה

הנה ש מיני מתכות מקבלים טומאה ויש פוסקים דאינו מקבל טומאה ואלומיניום אינו מקבל טומאה ודינו ככלי אבנים וכלי גללים שאינם מקבלים טומאה כיון שאינו ממש מיני מתכות שנאמרו בתורה והאורן עשוי מחומר פלסטי קשיח וחלקו החיצוני של האורן עשוי מאלומיניום וזה אינו ממש מיני מתכות המקבלים טומאה אמנם שאר הפוסקים מחמירין והוא דסוברים דכל מיני מתכות מקבלין טומאה ופשטות הסוגיא בשבת תקי דשמעון בן שטח גזר טומאה על כלי מתכות ופריך הרי זה מטמא מה"ת ות' דלא נצרכה אלא לטומאה ישנה ולכא' אם נימא דשאר כלי מתכות מותרים מה"ת היה לו לומר דשמעון בן שטח גזר על שאר כלי מתכות (ועיין משנה"ה תקי בענין אורין לגבי אהל).

סק"י

בדברי הגהות מיימוני דהיתר של בגד צבוע נאמרה רק לטהרות ולא לבעלה דמודה בכתם שנמצא על בגד צבוע להקל

הנרדע ביהודה כדגול מרכבה כאן הביא דברי הגהות מיימוני דפירוש דהא דאמרינן דכתם הנמצא על בגד צבוע טהור היינו רק לטהרות ולא לבעלה ע"כ, וכתב בשו"ת בית שערים תקי לפרש כוונתו על פי דברי הגמ' במסכת עבודה זרה

שטרות ושאר דברים וכמו שכתבו על קלף, והוא עשוי מגומא או עשב והיו עושין גליונם לכתוב עליו. וכתב הר"ן תפז וניייר סתם של עשבים הוא" עיי"ש, ובמשנה נזים תפז מבואר דניייר אינו מקבל טומאה, וגם עשוי ניייר מצמר גפן ופשתן ואו שפיר מקבל טומאה לכאורה, אבל סתם ניייר הכוונה על עשבים, ועיין ברמב"ם תפז שכתב "דניייר אינו מקבל טומאה". וכן כתב בתוספתא תפז, וכתב התוס' יו"ט תג דכלי ניייר שעשוי מעור שייך ביה טומאה, וכתב עליו הס"ט כאן תצא אף ניייר דידן שנעשה מבגד פשתים ולא מעשבים נראה דאין כאן טומאה דפנים חדשות באו לכאן (והובא בלחם ושמלה לבעל הקיצור שו"ע תצג, אמנם הנו"ב תצג כתב דניייר שעשוי בין מעשבים ובין מבגדים מקבלין טומאה, וכתב בנו בשיבת ציון תצז ליישב דברי אביו, מדברי הרמב"ם הנו"ל שכתב בפירושו דאינו מקבל טומאה, דיש לחלק דניייר שלהם שהיו כותבין על עלי אילנות וירקות או על קליפות עצים שהחליקו והתקינו אותם כמו שהם גדלים כדי שיקבלו הדיו והיו ראויים לכתוב עליהם, וניייר זה שהוא כבריייתו אינו מקבל טומאה, אבל הניייר שנמצא לפנינו מקבלים טומאה עיי"ש, ועיין בשו"ת ברית יעקב יו"ד תצח, בד"ה שוב ראיתי עיי"ש, ועיין בדברי תלמידו בעל תשובה מאהבה, שהקשה תצז דלפ"ז איכא בניייר איסור של צמר ופשתים, והנה נוהגין ללכת עם בגדים אע"פ שיש ניייר תפור באמצע שלא יתקפל הבגד ולא חששו לזה ועל כרחק דפנים חדשות באו לכאן, ועיין בח"ס ליקוטים תצז שהסביר דכמו גללים אע"פ שבאו מאוכלים שהיו מטמאים מ"מ עתה שנמאסו ונמסו פרתה הטומאה מהם, הכ"נ הני נייירות נכתבו הדק היטיב ונמסו כמים ונתהפכו לפנים חדשות, אבל עוד יש לדון דבניייר שלנו גם הנו"ב אולי יודה להקל, והנפק"מ דהח"ס כתב דיש להורות כדברי הנו"ב לגבי בדיקה בעד עיי"ש.

וגם ממחטת הוא כגדר ניייר.

אי מצאה כתם על כוס מנייר תלוי אי מקבל טומאה, דעיין ברמב"ם הל' כלים תצח דאם עשוי כלי קיבול טמאה וכן כל בגדים מניייר שעשוי לשמש ולקבל האדם וצריך להיות דבר של קיימא עיי"ש.

ניילון אי הוי דבר המקבל טומאה

בגד העשוי מניילון אינו מקבל טומאה, משום שעושין את זה

תפו. בסוף פ"ב דגיטין. תפז. פ"ה ה'. תפח. פ"ד מהל' שאר אבות הטומאה ובהל' כלים פ"ב ה"א. תפט. פ"ה דטהרות הל' ד'. תצ. פ"ב מ"ה. תצא. ס"ק י"ט. תצב. לחם ס"ק ל"ז. תצג. ת' יו"ד סימן ק"ה. תצד. סימן ל"ט. תצה. ה"א סימן ס"א. תצו. בח"ג סימן שס"ד. תצז. ח"ו סימן פ"א. תצח. פ"ב ה"א. תצט. בפ"ג מהל' ציצית ה"ב. תק. ל"ט ע"ב. תקא. כ"ז ע"ב. תקב. פרשת שמיני פ"ז. תקג. בפרשת תזריע פ"ג. תקד. י"ד ע"ב. תקה. חט"ז יו"ד. תקו. יו"ד סימן רס"א.

אמנם צ"ב דבריו דהרי הטעם שאמר להקל בבגדי צבעונים הוא מחמת שאין הצבע ניכר בו כראוי והוי ספק אם זה דם בצבע אדום או לא, א"כ מה לי אם זה בגד הצמוד לגוף או לא, הרי יש ללמוד בירור דין זה, מהא דקיי"ל אם נמצא דם על חלוקה לצד פנים ועל בשרה ועברה בשוק של טבחים שיכולה לתלות דהדם באה משוק של טבחים ואנו מקילין לטהר אותה גם אם לא נמצא לצד חוץ של הבגד שום דם, א"כ כמו כן הכא הרי לא גזרו בבגד צבעוני ולא חלקו בשום דבר בכתם בין בגד סמוך ממש לגוף ללא סמוך ממש אלא נתנו כלל וגדר אחד אם זה למטה מן התגורר או למעלה מן החגור, ולכן יש להתיר גם בבגד הסמוך לגוף, ובשו"ת מראה יחזקאל תקי"א כתב לדחות דברי הח"ס עיי"ש, וכן כתב להקל רעק"א תקי"ו. וכן מתיר המהרש"ם בבגד הצמוד לגוף תקטו עיי"ש, ומכל מקום יש אחרונים שכתבו להחמיר לחשוש לדברי הח"ס, ועכ"פ אם מצאה כתם על בשרה או על בגד הצמוד לגוף צבוע בשיעור שהוא יותר מכגריס ועוד, ראוי להחמיר אם אין שום צירוף אחר להקל.

אי דעת הח"ס להחמיר גם בדיעבד בבגד הסמוך לגופה **הנה** גם בכונתו של הח"ס מסתפק בשו"ת בית שלמה תקטו דאפשר שס"ל להחמיר שלא תלבש לתתלה בגד צבוע סמוך לגוף והטעם דהוי כמפקיע עצמו מאיסור, אבל לאסור בדיעבד אם לבשה וראתה שם דם לא אמר מעולם להחמיר, וא"כ מיושב מה שהקשו האחרונים על דברי הח"ס דאם כדבריו שיש לחלק בין בגד הצמוד לגוף לאינו צמוד היאך לא חילקו כן האחרונים וסתמו דבגד צבוע מותר דמשמע דמותר לעולם ונתנו מכשול, ולפי הנ"ל דאין איסור בדיעבד לכן לא חששו למכשול, ועיין גם בחכמ"א תקי"ו דמסיק דלא כהח"ס עיי"ש ויש לבאר ולהסביר דברי המקילין דאע"פ שהח"ס מביא ראיה מגזירת אספינוס שרצו לגזור על בגדי צבעונים ומסתברא דלא גזרו כן רק על בגדים עליונים וכמו שציניתי, מ"מ יש לומר דכונת הגזירה לא היתה רק על בגדים עליונים שנראה לרבים, וראיה ודוגמא לדבר יש להביא ממה שאמרנו דזכר לחורבן עושה אדם כל תכשיטיה "ומשיירת דבר מועט", והרי בזה אין התסורין ניכר רק ללוש דאילו היו אומרים חכמים שלא ללוש כלל תכשיטים או היה אפשר לומר להענין תלוי בדבר שנראה לרבים אבל כשלוש כל תכשיטה ורק משאירה טיפול סיד במקום הצעדים תקי"ו הרי דתלוי בה שהיא תצטער את עצמה ותהיה שותף בחורבן ביהמ"ק, וכמו כן י"ל דזאת רצו חכמים לתקן גם בבגדי צבעונים

תקו ספק טמא ברה"ר טהור, כי אתי לקמיה דר' ינאי אמר ליה הא מיא בשיקעתא דנהרא זילי טבילו, וכתב רבינו שמשון משאנ"ץ תקי"ו דהינו לגבי האדם דאית ליה תקנה בטבילה הוא דאמרינן הלכה דברה"ר טהור ספק טומאה ואין מורין כן, כיון שיכול לסלק הטומאה בקל ע"י טבילה ואף במקום שיש לו חזקת טהרה וכמבואר בתוס' במס' סוטה תקטו (ד"ה מכאן) וכל שכן במקום שאין לה חזקת טהרה, ולפי זה יש לומר דהא דס"ל להגה"מ להקל בבגד צבוע היינו לטהר הבגד שאינו מטמא טהרות הנוגעים בו, אבל האשה טמאה דיכולה לטבול בקל, ומכל מקום אין כונתו שהאשה מטמאה לבעלה, אלא הכוונה שמטמא טומאת ערב וצריכה לטבול דאמרינן ליה אית מיא בנהרא זילי טבולי כיון דאית לה תקנה בטבילה, אבל לענין בעלה גם הוא ז"ל מודה לשאר הפוסקים דטהורה דהוי כעושה בטהרות, וגם על מה שכתב חולקין עליו תביריו ומטעם כיון דמטהרין הבגד ואשה לבעלה שוב לא אמרינן זילי טבולי גם לדידיה תקי"ו, ודוקא התם קודם שעשו טהרות אמרינן לה זילי טבילי, ולפי זה בומן הזה דליכא נפק"מ לענין טהרות יפה עשו הפוסקים שלא הביאו דבריו, ודלא כדגול מרבבה שתמה למה לא חשש המחבר לשיטת האוסרים עיי"ש (שומבסד ג"כ דברי הכסף משנה בקטע ד"ה ומעתה).

אי יש להחמיר גם בבגד צבוע הסמוך לגוף ממש

עיי"ן בשו"ת התם סופר תקי"א שכתב, דאף דלהלכה קיי"ל כהרמ"א דמותר לה ללוש בגדי צבעונים, מ"מ יש לחלק בין בגד עליון שלה לבגד הסמוך לבשרה ממש, דבבגד עליון שפיר טהורה משא"כ בבגד הצמוד לגוף גם אם הבגד צבוע טמאה. וכן יש להסביר בכונת הרמ"א והביא ראיה לסברא זה מגמ' נדה תקי"ב, שבפולמוס של אספינוס בקשו לגזור על בגדי צבעונים של אשה והניחם בשביל טהרות כתמיהן, והרי פשוט הדבר שהגזירה שרצו לגזור אי לא היתה רק על בגדים העליונים ע"כ ולהסביר דבריו נראה א) דהרי טעם הגזירה הוא מחמת ביטול שמחה ולהצטער בצערותן של ישראל ועל זה יש לומר דמתי מתגאה הלוש ומשמח את עצמו בשעה שלובש מלבוש יפה הנראה לציבור, אבל לא כן בלוש מלבוש יפה מתחת בגדיו העליונים שאין אף אחד רואה אותו דאיוה שמחה יש לה בזה, ב) וחוף מזה אפשר שלא הלכו או בבגדים תחתונים רק מלוש בבגד עליון ולכן לא היתה הגזירה על הבגד הסמוך לבשרה עיי"ש, וכן מסתברא לפ"ו דמה שהבעל קונה להאשה ליו"ט לשמח אותה בבגד צבעוני צריך להיות בגד הנראה והוא בגד עליון ולא בגד תחתון.

תקו. ל"ז ע"ב. תקת. בפרק ה' דטהרות. תקט. כ"ח ע"ב. תקי. עיין שו"ע י"ד סימן קצ"ח ובטו"ז שם ס"ק כ"א ובש"ך (ס"ק כ"ה) דהוי כתרתי דסתרי. תקיא. י"ד סימן קס"א. תקיב. ס"א ע"ב. תקיג. סימן ז'. תקיד. ת' סימן ל"ד. תקטו. ח"א סימן פ"א וח"ג סימן ק"ל. תקטז. י"ד ח"ב בסוף הערה לסימן ל"ג. תקיז. כלל קי"ג סעיף ט'. תקיח. וכמבואר ברשב"ם במס' ב"ב.

ולכן שפיר נכלל גם בגדים התחתונים דבזמן ההוא מבואר בסוטה תקיט דגזור על עטרות חתנים וכמבואר בשו"ע תקי, או אפי' נימא דאין סברא הנ"ל מ"מ רצו לגזור גם על הבגדים התחתונים משום לא פלוג.

לא בכל בגד צמוד לגוף מחמיר הח"ס

וי"ש עוד לעורר דיש לחלק בין אם הלבנים צמודים לגוף ממש באופן הדוק שאז דומה קצת לקינוח, וגם אם אין בהם חורים שיש כאלו שיש בהם חורים דקים ליופי וגם בעינן שהם יהיו לבושים באופן שמכסה כל השטח שדומה קצת למוך שאי אפשר לעבור על ידה דם בלי לנגוע בתחתון, דאם לא כן יש לומר דהח"ס מודה להקל, וגם כדאי לכוש בגד שעשוי מניילון שאינו מקבל טומאה שאז יש להקל גם להח"ס.

וי"ש לדון אי יוצא קולא לפי הח"ס גם כן לגבי לבישת בגד לכן סמוך לגוף בתוך ה' נקיים אי מצטרף במקום בדיקה דמעכב יום ראשון ויום שביעי ומסתברא דלא מהני אע"פ דהכא ס"ל להחמיר ויל"ע עוד בזה.

דעת הבית הלל דאם יש דם ודאי על הבגד צבוע יש להחמיר

כתב בספר בית הלל, דאם יש דם ודאי ראוי להחמיר "כן הוא המנהג" עיי"ש, וביאור דבריו דאע"פ דמן הדין הקילו גם כן בדם ממש דכיון דנמצא על בגד צבוע הקילו לפי שלפעמים יכולים לטעות לפי שאין הדם ניכר בו היטב מ"מ המנהג הוא במקומו להחמיר והוא משום דחלק העליון של הדם מונח על חלק התחתון של הדם ולא על בגד צבוע לכן יש סברא להחמיר וכן נהגו שם להחמיר, וכן כתב בספר תפארת צבי תקכא להחמיר בצירוף הפוסקים הסוברים דהיתר של בגדי צבעונים לא נאמר רק לטהרות ולא לבעלה עיי"ש, (וכנראה שהוא מפרש המנהג מטעם אחר שכתבנו) אבל במעיל צדקה תקכב מתיר גם בדם ודאי, וכן כתב הסדרי טהרה כאן תקני להתיר גם בדם ודאי, (ובתשובה מאהבה תקכז כתב דאין לחוש לדברי הפוסקים דדן זה לא נאמר רק לטהרות כיון שרוב הפוסקים חולקים על זה) עיי"ש ובכתמים שומעין להקל.

עוד טעם למה להלכה חולקין על דברי הגהות מיימוני דס"ל דהיתר של בגדי צבעונים נאמר רק לטהרות ולא לבעלה דבזה"ז גם הגה"מ מודה להקל

עוד ביאור על מה שתמהו האחרונים למה פסק המחבר לטהר

בגדי צבעונים נגד דברי הגה"מ שכתב דהיתר דבגדי צבעונים נאמר רק לגבי טהרות ולא לבעלה, ובהקדם דברי התוס' במסכת נדה תקכז ד"ה דקים להו דנפלים הוי דבר השכיח "ודבר ההווה" לכן החמירו בו חכמים ע"כ, וכתב הגודע ביהודה תקכו לדייק למה הוסיף התוס' "דבר ההווה", והוא משום שרוצה לחלק בין בהמה ליבמה, דבבהמה ספק זה אם נפל הוא הוא ספק בכל הבהמות אם מותר לשחטה תוך ז' ללידתה, וכיון שהוא דבר ההווה בכל הבהמות החמירו חכמים אפי' בדיעבד שהרי אם יהי' מותר לשחוט כל הבהמות תוך ז' ודאי נשחט גם המיעוט שהם נפלים, אבל ביבמה גוף הדבר שיודמן שימות בלי שום זרע וישאר רק זרע זו שימות אחר מיתה תוך ל' יום הוא לא שכיח, ולא דבר ההווה ואפשר כשיודמן כן באמת יהי' מרוב שהם בני קיימא, לא החמירו בדיעבד עיי"ש.

ולפי זה כתב הבית שערם תקכו דאף הגה"מ (בשם ר"ש וראב"ן) לא החמירו אלא לפי דין הגמרא ופסק הרמב"ם שתקנו שתלבש האשה בבגדי צבעונים כדי להצילה מכתמים, וא"כ אם כל הנשים ילבשו בגדי צבעונים והיינו מטהרים כל הכתמים ואי אפשר שלא יהי' מיעוט כתמים שהי' באמת מגופה וארגשה ולא אדעתיה לכן לא הקילו קולא זו, רק לטהר הבגד שלא לטמא הטהרות שאין בזה איסור כרת וגם אפשר שאותו מיעוט כתמים שיהי' מגופה ובהרגשה ולא אדעתיה יאכלו רק בימי טומאתם, אבל לבעלה שהוא איסור ואותו המיעוט שיהי' מגופה בהרגשה נמי תשמש עם בעלה באיסור כרת לכן לא הקילו בזה, אבל לפי מה שכתב הרמ"א "רק עצה טובה שתלבש בגדי צבעונים" וא"כ אם באקראי ראתה אשה זה כתם בבגד צבוע אפשר שבאמת אינה מגופה או מעליה ואפי' מגופה הוא שלא בהרגשה מודה הגה"מ דמטהרים כתם בבגד צבוע אפי' לבעלה, ובזה כתב ליישב דברי הגמ' תקכח שאם מת הולד תוך ל' ועמדה ונתקדשה אם אשת כהן היא אינה חולצת וכן פסקו הטור והשו"ע תקכט, ולעומת זה בבהמה פסק המחבר לאסור אפי' בדיעבד אם נשחטה תוך ז' מעל"ע משום ספק נפל.

ויעיין בתוס' שבת תקל ד"ה רבא ו"ל והא דחששו בדמאי טפי למיעוט מבמקום אחר משום דהוי מיעוט דשכיח טובא והי' הרבה נכשלים עיי"ש, וכתב הבית שערם תקלא להסביר לפי סברא הנ"ל והנה אני אומר נהי דכל אחד הלוקח פירות מעם הארץ אינו צריך לחוש שמא הוא מהמיעוט שאין מעשרין וכמו

תקט. מ"ט ע"א. תקב. סימן תק"ס סעיף ד'. תקכא. במקור חיים ס"ק מ"ח. תקכב. סימן כ'. תקכג. ס"ק ל"ו. תקכד. ח"א סימן קס"ג. תקכה. מ"ד ע"ב. תקכו. בדגול מרבבה יו"ד סימן א' סעיף ט"ו. תקכז. יו"ד סימן רס"א. תקכה. ביבמות ל"ז ע"א. תקכט. באבן העזר בסוף סימן קס"ד. תקל. י"ג ע"א. תקלא. יו"ד סימן ת"ז.

תקלו שמשמש בלשון כלי על בגד וא"כ אין ראייה מדברי הרמב"ם, וגם מן הגמ' שלא הזכירו אין ראייה חדא דלא שמענו אינו ראייה, ושנית דהתם נזכר בגדים שרצו לגזור אבל בסוף לא גזרו משום שמתהר כתמים אבל כלים לא היתה בכלל הגזירה לא צריך לומר לן דפשוט הוא.

אי כל צבע בבגד מציל אותה מדין כתמים

עיינן בשו"ת מעיל צדקה תקלו שכתב דע בני, כי כל הצבעים מצילין מן הכתמים ואף שמדברי רש"י שם בגמ' דאמר בטעם שבגד צבוע מציל מן הכתמים מפרש "מפני שאין הכתם ניכר בו כמראה דם גמור" (א) אשר ממנו יראה לכא' דדוקא בצבע אדום מציל שאין בו הכרת הכתם כל כך משא"כ צבע אחר, (ב) וכן נמי נראה ממה דאיתא שם דמשו"ה לא אסרו בגדי צבעונים לאשה כדי להקל על כתמיהם ומסתמא לא הוי בעי לאסור כל מיני בגדי צבעונים שאין בהם משום שמחה דהלא צבע שחור מורה על אבילות וכיוצא בזה שאר צבעונים שאין בהם קישוט כל כך כמו צבע אדום וא"כ הוי מצי להציל את הכתמים שלה באלו הצבעונים השחורים ושאר המינים ולמה א"כ לא גזרו על בגד צבוע אדום אלא ודאי שאין מצילין כי אם האדום, (ולפ"ז יוצא חיידוש גדול לכא' דמה שאמרו לשמת אשה בבגד צבוע הכונה שצבעו אדום ולפ"ז אנו שאין נוהגין לילך בגד אדום אודא דין זה ויל"ע עוד), אבל בגמ' במקום אחר מבואר דכל הבגדים צבעונים פוטרין אותה דאיתא התם דכולן אין בודקין אותן אלא על גבי מטלית לבנה וברש"י "שאינן הכרת דם ניכר כי אם ע"ג מטלית לבנה" ש"מ דכל מיני צבעונים מצילין, וכן איתא להדיא ברמב"ם וברשב"א, והא דאמרו לא התירו בגדי צבעונים לאשה אלא כדי להקל על כתמיהן דמשמע צבע אדום דוקא מציל י"ל היינו משום דודאי לא היו לובשין צבעים המגונים המגנים אותה לבעליהן, אם לא היינו מתירין להם הצבעונים המקשטים היו כולן לובשין הלבנים [ולא שחורים דהרי אפי' היהודים הגברים לא הלכו פעם בבגד שחור כידוע] וממילא היו מטמאין מן הכתמים לכן התירו להם כל מיני צבעונים שירצו כדי שיהיו להם צבעונים המקשטים והמייפין כדי להקל על כתמיהן עיי"ש, וכן פסק בלחם ושמלה תקלת עיי"ש, ובשו"ת בית שערים תקלת כתב שטהר חכמים כל הכתמים בבגד צבוע אפילו ניכר עיי"ש, ובדודאי אין כוונתו לחלוק על המעיל צדקה דגם בשאר בגדים הצבע ניכר דהרי רש"י מפורש דאין בודקין רק ע"ג מטלית לבנה אלא כוונתו לכא' להתיר גם כשברור המראה היינו שיש שכבה דם על הבגד אפי' מטהרין דלא חלקו בגדר ההיתר, ועיינן

שכתב תוס' במסכת יבמות תקלב מ"מ כיון דשכיח הרבה שיקנו פירות מעם הארץ ושום אדם לא יעשר, א"כ בוודאי הרבה יכשלו באיסור לכן אסרו חכמים לאכול דמאי בלי עישור, וזה כוונת תוס' בשבת והא דחששו הכא טפי למיעוט מבמקום אחר משום דהוא מיעוט השכיח טובא היינו בשכיח טובא שהוא לא ה' צריך לחוש על הפירות שקנה והי' יכול לסמוך על הרוב מ"מ היו הרבה נכשלים לפי שכל אחד הי' סומך על הרוב וכסברת תוס' נדה שהזכרנו].

מי שיש לו עור צבוע אם מקילין כמו בבגד צבוע

הנה בשו"ע ובראשונים דנין רק לגבי בגד צבוע אבל לא על גבי עור צבוע, כגון אשה שצבעה את העור שלה או שעוסקת בצביעה ונתלכלך בשרה מה דינה אם ניזל בתר בשרה ונחמיר דטמאה גם בצבוע, או נימא להקל כמו בבגדים שהם צבועים דטהורה הכי נמי בעורה, ונחלקו בזה אחרוני זמנינו, אבל לחלק בין אשה כושית בטבעה מלידה לאשה שהוא לבנה ושם צבע על עצמה לא נראה, דכל הטעם שאמרו להקל דכיון דלא היו נוהגין לצבוע את עורם לכן לא הזכירו זאת הפוסקים, אבל בטבע העור יש להחמיר אם כן אם באשה כושית יש להקל למה לא אמרו כן, וחזק מזה גזירת כתמים גזירה שוה הוא לכל הנשים והתינוח אם צבעה את בשרה שדבר זה שייך לכל הנשים יש להבין ולומר שהקילו, אבל צבע שבאה מטבע בידי שמים אין להקל אם אתה מתמיד באשה שצבעה את עצמה ע"י צבע בידי אדם עיי"ש, ויש לעורר עוד בדין זה וכעת לא הרחבנו בזה מספיק, אבל זאת ברור דאם הצבע צבע אדום בוודאי שיש סניף להקל יותר.

אי כלי צבוע יש לזה אותו דין של בגד צבוע

גם כתבו הפוסקים לדין ככלים אי דינם כבגדי צבעוני או לא, עיינן שו"ת שירי טהרה תקלג שדן בכלי שהיה צבוע בתוכו וראו כתם על הכלי אם מחמירין או מקילין, וכתב נ"ל דבר חדש דכמו דלא גזרו בבגדי צבעונים משום כתם א"כ ודאי לא גרע כלי מבגד, ואדרבא כבגד שהיא לבושה בו יותר מסתבר להחמיר וא"כ אם בבגד צבוע אין בו משום כתם מכל שכן בכלי צבוע אין בו משום כתם עיי"ש, תקלד עיי"ש, שהביא ראייה מדברי הרמב"ם תקלה שכתב אבל כלי צבעונים אין חוששין לכתם ע"כ וצ"ב מהו הדיוק הלשון שכתב הרמב"ם "כלי" ולא כתב סתם בגד, ולפי הנ"ל רוצה לחדש לן דכלי צבוע ג"כ בתוך הקולא, אבל יש שאמרו דכלי שכתב הרמב"ם היינו בגד וכלשון הגמ'

תקלב. קי"ט. תקלג. ח"א סימן קצ"א תשו' ב'. תקלד. תשו' ג'. תקלה. בפ"ט מהל' איסור' ב' ה"ז. תקלו. במסכת ב"ב קכ"א. תקלז. סימן ס"ב. תקלה. לחם ס"ק ל"ט. תקלט. יו"ד סימן רס"א.

בגד שצדו אחד צבוע וצדו השני לבן אי דינו כבגד צבוע
כתם שנמצא על בגד שצדו אחד צבוע וצדו השני לבן ועובר
 הכתם מצד אחד לצד השני, יש אומרים דכיון דבבגד
 צבעונים לא גזרו גם בבגד זה טהורה, וי"א שתלוי מתי התעורר
 אצלה השאלה אם בצד הלבן או בצד הצבוע, אבל אם הצד
 הפנימי הוא לבן יש להחמיר.

בגד צבוע שיש שם דם עבה אם יש להחמיר

בבגד צבוע שיש עליו סמיכות דם עבה שאפשר למשוש, יש
 דעות בפוסקים שסוברים להחמיר דכיון דאפשר לקלפו
 מן הבגד הרי דנין על המראה ולא על הבגד (ולכאן דוקא כשנתייבש
 כבר הדם על הבגד ס"ל להחמיר אבל בלא לא וכל שכן שאין מחייבין אותה
 להניח את המראה עד שנתייבש לפי שאין לו לדיין אלא מה שעיניו רואות
 ועיין בריש סימן קפ"ח) ורבים סוברים להקל ומה שציינתי לעיל
 בשם הבית הלל דיש מנהג מקומות שנהגו להחמיר היינו גם
 כשאין דם עבה כל כך אלא שיש דם ודאי והכא מיירי שהדם
 עבה.

בגד צבוע ביום הוסת אם מקילין גם כן

מצאיה כתם מראה דם על בגד צבוע "ביום הוסת" יש לעיין
 אי ג"כ מקילין כמו בשאר כתם שנמצא על בגד צבוע,
 ולהלכה כיון שרוב נשים אין להם וסת קבוע אין השאלה נוגע
 כל כך למעשה ומ"מ לעצם דינא יש להקל ועיין בפ"ת תקמ"ח,
 וכן נקטו מקצת הפוסקים שהוא הדין גם בתוך ג' ימים ראשונים
 של הו' נקיים יש להקל.

בטעם של רש"י למה הקילו חכמים בבגדי צבעונים

הנה רש"י כתב הטעם שלא אמר בבגדי צבעונים אלא להקל
 "לפי שאין הכתם ניכר בו כמראה דם גמור" עיי"ש, והנה
 לכאן קשה הרי התינת דמקילין שאין האשה טמאה, מ"מ יל"ע
 בטעם זה דהרי יש לברר מה דין הבגד אם היא טהורה מדין
 טומאת נדה או לא דהרי לכאן יש סבא לטמאות את הבגד
 ומטעם דקיי"ל מקור מקומו טמא וא"כ הבגד צריך להיות טמא
 ואם הבגד טמא האשה צריכה ג"כ להיות טמא כמו שכתבו
 האחרונים דמחזי סתירה דהאשה טהורה והבגד טמא, וכתב
 בשו"ת בית שערים תקמ"ט לבאר דבריו, דהנה הא דבגד טמא

בשו"ת האלף לך שלמה תקמ"ע עיי"ש, ואם יש ענין ללבוש בגדי
 אדום ממש כדי להציל את עצמה מכתמים או גם בצבע כהה
 ג"כ טוב, יש שסוברים לדקדק בזה לכתחלה אבל יש שמקילין
 גם בבגד בצבע כהה, אבל יש הידור ללבוש צבע אדום לכאן
 ולא שאר צבעים.

אם יש ריבו דם בבגד צבוע אם מותר לשמש או

אם האשה רואה ריבוי דם על בגד צבוע אי דינו כעלמא
 דמקילין או כאן מחמירין, לכאן תלוי אם היא חושבת
 שזהו הזמן שרגילות לראות דם או תעשה בדיקה ותמתין כמה
 שעות לראות אם מגיע זמן שלה ואם לא הגיע טהורה, ואם יש
 לה הרגשות שקרובה זמנה לבוא ושהדם תצא אל תשמש באותו
 הזמן.

אחר תשימש אם מצאה כתם על בגד צבוע דינה ככתם
 וטהורה

אשה ששימשה מיטתה ומצאה כתם על בגד צבוע טהורה
 וכמבואר בסדרי טהרה תקמ"א, ולא אמרינן להחמיר
 משום שהרי יש לחשוש שמא הרגישה בתשימש. דאע"ג דמבואר
 בגמ' דיש לחשוש שטעתה בהרגשה וחשבה שהרגשת שמש היא
 מ"מ לומר כן הוי דבר שלא שכח דסתם אדם אינה טועה ואם
 כן אם יש במה לתלות להקל תולין.

מהו הדין בבגד מנומר

עייין בספר חות דעת תקמ"ב שכתב בגד מנומר, מקצתו על הלבן
 ומקצתו על הצבוע ואין בלבן שיעור כגריס רק ביחד שיש
 על חלק הלבן טמאה, ולעומת זה ס"ל להאחרונים לטהר כיון
 שעל הלבן לבד אין שיעור כגריס ועוד, וכמבואר בספר סדרי
 טהרה תקמ"א ובחכמ"א תקמ"ד, ובשו"ע של הרב התניא כאן
 תקמ"ה ולצורך נוקטים להקל.

אי חלק הצבוע בבגד מפריד משיעור גריס

עייין בשו"ת עמק שאלה תקמ"ו שביאור דברי (השו"ע של) הרב
 התניא דס"ל דמאחר שאין הצבוע מצטרף הרי הוא
 מפסיק, ולכן כשיש בין שתי הלבנים שיעור כגריס אבל באמצע
 בגד צבוע עובר הרי הוא מפסיק ביניהם וטהורה, וכן כתב הצמח
 צדק בפסקי דינים עיי"ש, אמנם המעיל צדקה והסדרי טהרה
 תקמ"ז ועוד אחרונים נקטו להחמיר.

תקמ. יו"ד סימן רכ"ט. תקמ"א. סימן קפ"ז סק"ג סימן ק"צ סו"ס צ"ג. תקמ"ב. סק"ט. תקמ"ג. סק"כ"א. תקמ"ד. כלל ק"ג
 סעיף י'. תקמ"ה. סק"כ"ג. תקמ"ו. סימן ל"ז. תקמ"ז. סק"כ"א. תקמ"ח. סימן קצ"ז סק"י"ב. תקמ"ט. יו"ד סימן רס"א.

עיי"ש, ונתקשו המפרשים בטעם הדבר ובפרט כבשאר מפרשים לא חילקו, והביאו גם סעודת נשואין, עיין בשו"ת התשב"ץ תקנו, וכן כתב בספר מנהגים למהר"א טירנא תקנו עיי"ש, ולא רק על הרמ"א קשה שהשמיט סעודת נשואין אלא כן נהגו ברוב תפוצות ישראל דעל ברית אין מזמינין אלא מודיעין משא"כ על נשואין, ולפי הנ"ל י"ל פשוט דמצות פו"ר שאני דאין בזה"ז מצוה גדולה כל כך מפני סברת הגמ' הנוכח דראוי שנגזור על עצמינו וכסברת המרדכי הנ"ל שפיר לא מקרי סעודת מצוה כל כך.

סקי"א

ביאור דברי הראב"ד דמקום החגור כלמטה

עיין בסדרי טהרה תקני שהעיר דמדנתן הראב"ד טעם דאפשר למקום חגור להגיע ע"י שחיה מועטת טמא, משמע דאף דע"י שחיה הרבה אפשר שתיגיע יותר למטה לא חיישינן, והטעם דאין דרך האדם לשחות יותר מדאי לכן אין לחשוש לדבר שלא שכיח, וזוהו הקשה דבסעי' י"ג משמע דגם על שחיה הרבה חיישינן עיי"ש, ועיין בערוך השולחן מה שכתב לדחות דבריו תקנ"ט, ועיין פתחי תשובה תקס, ועיין בפרדס רימונים תקס"א שס"ל דהראב"ד חושש לשחיה מרובה, ועיין שם בשפתי חכם עיי"ש.

שיטת השלטי גבורים דלמטה מן הטבור טמא

עיין בשלטי הגיבורים תקס"ב שכתב דמה שמצאה כנגד הטבור אין להקל דהא למטה מן החגור הוא למטה מן החגור כנגד בין התורפה היא עיי"ש.

סקי"ב

דין קינוח באותו מקום אי תולין להקל פחות מכגריס

הסדרי טהרה תקס"ג כתב דאם קנתה עצמה באותו מקום אף מבחוץ תלינן בשכיח טפי שהוא מן המקור דהואיל ושכיחי דמים במקור לא תלינן במאכולה, עיי"ש. ובשו"ע של הרב התניא תקס"ד כתב גם כן דהוי טומאה של תורה לפי הרמב"ם דס"ל דחוקת דם הבא מאותו מקום בא בהרגשה, ולכן אמרינן דאם מצאה דם על ידי קינוח טמאה מה"ת ולא מועיל היתר של דבר שאינו מקבל טומאה ולא בגד צבוע כמו בכתמים דעלמא

אינו דוקא בה' מראות דם אלא אפי' במראה דם טהור הבא מן המקור נמי טמא דהא משום מקור מקומו טמא אתאין עלה, (כחשבו הדיוע של הנוגע ביהודה), ולפ"ז בשאר כתם שפיר גורנין שאם נטהר האשה יטהרו גם הבגד כיון דרוב דמים באים בהרגשה וכמו שכתב הרמב"ם תקנ' והמון עם לא יבינו שאנו מטהרין האשה משום דלא ארגשה אלא יטעו לומר שאנו מטהרים אותה משום דמחזיקין דהדם בא מעלמא וא"כ יטהרו גם הבגד, אבל בבגד צבוע שאין הכתם ניכר בו כמראה דם גמור דהיינו כה' דמים טמאים המבוארים במשנה לא אתי למטעי ויחשבו שהאשה טהורה במקום שיש דם, דשאני הכא שהוא מראה טהור אבל הבגד יטמאו אפי' דאפי' במראה טהורה הבגד טמא משום מקור מקומו טמא ע"כ.

בביאור הדין אי כופין בזה"ז על ביטול פו"ר

עיין בית שמואל תקנ"א שכתב בשם המרדכי ואגודה שעל כן אין כופין בזה"ז על מצות פו"ר, לפי הגמ' בב"ב תקנ"ב דבדין הוא שנגזור על עצמינו שלא לישא נשים הלכך עכ"פ אין כופין עיי"ש, אבל בבית מאיר כתב דברי המרדכי אמורים דוקא באשה ששהה י' שנים ולא ילדה אבל אם אין רצונו לישא אשה כלל י"ל דכופין, וכן ראוי לציין תשו' בית יוסף דיני כתובות תקנ"ג דדוחה סברא זה א' דהרי חכמי התלמוד היו אחר החרבן ואפי"ה כתבו שכופין על פו"ר ולא חשו להא דדין הוא שנגזור ב' ועוד דאף מי שאומר דין הוא שנגזור אינו אלא דרך התאוננות וכו' עיי"ש, וכתב שני טעמים דטעם הראשון לבד לא מספיק דאע"פ שחכמי התלמוד היו מיד אחר החרבן ולא חששו לפי שלא עבר כ"כ זמן לא היתה הצרה כ"כ גדולה כמו לאחר הרבה זמן שרואין הגלות מתגבר ואין רואין שום אור, בודאי שיש להשתמש עם דברי חז"ל דראוי שנגזור על עצמינו לכן כתב עוד טעם.

טעם למה דוקא בסעודת מילה מי שלא בא הוי מגודה לשמים משא"כ בסעודת נשואין

ובדברי הפלתי כאן אמרנו להסביר מה שגראה לכאן קשה בהשקפה ראשונה ממה שנאמר במס' פסחים תקנ"ג שבעה מגודין לשמים וי"א אף מי שאינו מיסב בחבורה של מצוה ובמפרשים "כגון ברית מילה וסעודת בת כהן לכהן", והרמ"א תקנ"ה הביא פסק זה רק לענין מילה ולא ציין סעודת נשואין

תקנ. ריש פ"טמהל' איסור"ב. תקנא. סימן א' סק"ו. תקנב. ס' ע"ב. תקנג. סימן י"ד. תקנד. קי"ג ע"ב. תקנה. ביורה דעה סימן רס"ה סעיף י"ב. תקנו. ח"א סוף סימן קמ"ד. תקנז. אות ל"ד נדפס בסוף ספר לבוש אורח. תקנח. ס"ק ל"ה. תקנט. ס"ק נ"ט. תקס. ס"ק כ"ז ועיין בחכמת אדם כלל קי"ג סעיף י"ז שהביא כן מהסדר"ט (סקל"א). תקסא. בפתחה לסימן ק"צ בתנאי ו'. תקסב. ריש מס' שבועות הובא גם בסדרי טהרה סק"ל-סקנ"ב-ופ"ח. תקסג. ס"ק נ"ז. תקסד. במהד"ב סימן קפ"ג בהג"ה.

הטעם להקל הוא משום ספק ספיקא וכדאמרן אף שעדיין צ"ב לפי טעם זה למה דוקא הקילו בפחות מכגרים.

אי טעם ההיתר של כתמים הוא מטעם ס"ס תלוי אי ארגשה ולא אדעתיה הוי חשש תורה או לא

זה תלוי בפלוגתא רש"י ותוס' והרשב"א בנדה תקעו דרש"י פירוש דקטנה שראתה כתם תולין להקל משום דאמרינן "עברה ולא אדעתיה", ומוזה משמע דאם היה ודאי מגופיה לא היינו מתירין כתמים שלה משום דהיתר זה שלא הרגישה לחוד לא סמכינן להקל דאמרינן הרגישה מוזמן רב ולא אדעתיה, משא"כ הרשב"א פירוש דאפי' ראתה ודאי מגופיה לא גזרינן לטמאותה, נמצא דאיהו ס"ל שעיקר היתר של האשה בכתמים משום שלא הרגישה וס"ל דאפי' עבר זמן רב אינו חשש תורה לומר ארגישה ולא אדעתיה, ובוה מיושב דעת הב"ח בס"ק ק"צ תקעו דכתב לחלק בקטנה בין ראייה שכגופה לנמצא על חלוקה וכתב הש"ך שאין דבריו נראין מהרשב"א ושאר פוסקים, ולפי הנ"ל ניחא דהב"ח לא בא אלא לסתור ראיות מהרש"ל מדם בתולים וע"ז שפיר השיב הב"ח דהתם ששימשה דאיכא למימר הרגישה וטעתה בתשמיש שפיר חייב אף בקטנה והרשב"א שמיקל אפי' בגופה בקטנה היינו בראיה שלא בשעת תשמיש.

אלא מסיים בקושיא מהרשב"א דהרי הרשב"א מפרש הסוגיא (ודיש פרק הוואה) הכל בלא ארגישה ותלינן שטעתה א"כ הא דמחייבת קרבן באותיום משום חזקת הרגשה והיא טעתה בתשמיש, והוא הדין אחר הטלת מי רגלים, אם כן כאן בקטנה אחר מי רגלים גם כן נימא דהוי חשש תורה עיי"ש].

ס"ק י"ג

היאך תולין בדם שחיטה הרי י"ל דלא יצא בדם שחיטה הנה כאן לא הזכיר המתבר דם של ציפור שחיטה, אלא בדם ציפור בעלמא אחר שחיטה, והנה לעיל כבר כתב תקעו דתולין בשחיטת בהמה חיה או עוף [ואי אשה יכולה לשחוט עיין לעיל ס"א א'], ויל"ע בהא דהנ"ל דתולין בשחיטה דמבואר במס' תולין דאפשר לשחוט ולא תצא דם ע"י שחיטה א"כ איזה תליה יש בשחיטה, אלא כוונתו דכיון דע"פ רוב יוצא דם שפיר תולין בה אבל אם יודע בבירור שלא יצא דם אינו יכול לתלות בשחיטה, ועיין בתולין תקעו השוחט בהמה חיה ועוף ולא יצא

אלא אם בדקה לפני זה אמרינן כיון שהוכיחה דטהורה היא אינה טמאה רק מדרבנן עיי"ש. והרי לן כדברי הפלתי בס"ק קפ"ג תקסה דיש להתמיר לטמאותה, דלא מסתברא שיהיה שם דם מאכולות לכן טמאה אף בפחות מכגרים, וזה דלא כדברי המנחת יעקב בתורת השלמים תקסו, ועיין בשו"ת מעיל צדקה תקסו דיש להקל עד כגרים, ועוד, וכן כתב בשו"ת הלכות קטנות תקסח, וכן משמע מתשו' מהר"ם לובלין תקסט דאף דבדאי בא הדם ממנה יש להקל מה"ת עיין בדבריהם הרי דיש פלוגתא בזה אי בקינוח מקילין בפחות מכגרים, וכתבו האחרונים דאע"פ שמחמירין לגבי הפרט של שיעור כגרים, מ"מ לגבי הפרט של דבר המקבל טמאה ועל בגד צבוע יש להקל גם בקינוח.

ועוד חילוק יש בפוסקים בין אם קנחה עצמה בתוך שיעור וסת להטלת מי רגלים כמו שכ' כן הווד' תקעו.

בטעם כתמים דרבנן משום ספק הרגשה ואת"ל הרגישה שמא עברה בשוק של טבחים ולא אדעתיה והוי ס"ס

הנה בטעם דאמרינן כתמים דרבנן מבואר בפוסקים כיון דהוי ספק הרגשה, ומה תאמר לאסור מטעם דהוי ספק תורה מ"מ יש לומר זיל לאידך גיסא דיש עוד ספק שמא עברה בשוק של טבחים ולא אדעתיה והוי ס"ס ע"כ. ואף דהכ"מ ס"ל דבס"ס יש להקל בכתמים מ"מ י"ל דכיון דלא הוי ס"ס שקול אסרו ומ"מ לעשותו איסור דרבנן מהני ס"ס שאינו שקול ג"כ, ולכאורה קשה לפי טעם זה צריך ביאור מה דקיי"ל גם להקל בכתם הנמצא על בשרה בפחות מכגרים תקעו ואמאי הרי נמצא על בשרה קיי"ל תקעו דאפי' נתעסקה בכתמים טמאה דבבשרה ודאי מגופה אתי וכדאמרינן התם ספק טהור ספק טמא בבשרה טמאה, א"כ ליכא ס"ס בבשרה ורק ספק אחד אי הרגשה או לא, ודעת רש"י דספק הרגשה לחוד מטמאין לה מה"ת דאמרינן חזקה שהרגישה ואם כן ליכא ס"ס לטהר כתמים, ותירוץ הגאון ר' מרדכי בנעט תקעו דאע"פ דבבשרה לא תלינן בעסק כתמים, וכמו שכתב הרשב"א הטעם דרגליים לדבר הוא דמן המקור באה הדם מכל מקום לא יצא מידי ספק לגבי ס"ס, וראיה לזה יש לומר דהרי עיקר טעם שאמרו להקל בכתמים הוא משום שלא הרגישה א"כ אשה שמצאה כתמים על בשרה אחר הטלת מי רגלים או אחר תשמיש דיש לתלות ההרגשה בהא הוי ליה להיות דאורייתא, ולא מצאנו להחמיר בכתמים אז, על כרחך עיקר

תקסה. סק"א. תקסו. ריש סימן קפ"ג. תקסז. סימן כ'. תקסח. ח"ב סימן כ"ב. תקסט. סימן ב'. תקעו. סימן קפ"ג. חידושים סק"ב. תקעא. כמבואר בסעיף ו'. תקעב. בריש פרק הוואה כתם. תקעג. בתשו' הר המור סימן כ"א. תקעד. ה'. תקעה. סעיף ב'. תקעו. בסעיף י"ח. תקעז. ל"ג ע"א.

הלכתי אינו צריך להזכיר שגם חבירו הלך באחד מהם וכיון שאינו מזכיר לחבירו נמצא דשאל רק על עצמו אבל בעובדא ביו"ד אם ישאל על חתיכת איסור שנפל לקדירה, ודאי יאסור החכם והוא דכיון דמזכיר קדירת חבירו שאינו יודע באיזה נפל והוי כשואל עליו ועל חבירו דשניהם טמאים עיי"ש. תקפ"ג במל"מ בסופו ד"ה עוד דבאומר ראיתי טומאה שנורקה ביניהם דטמאין ברה"ר אפילו בזה אחר זה, והטעם כיון דהספק גולד מצד שניהם ואי לא היה השני לא היה ספק, דהא ודאי באדם אחד נגע ואם לא היה השני הרי היה נודע הספק, משא"כ בשני שבילין ספיקו של זה אינו משום זה ולאו מבין שניהם גולד עיי"ש במל"מ וא"כ הכא באינו יודע לאיזה קדרה נפל, דמי ממש לראיתי טומאה שנורקה בינכם דטמא אפי' בזה אחר זה, והא דבפסחים תקפ"ד מדמה שני בתים בדוקים לשני שבילין אף דהספק מבין שניהם גולד נראה דשם אפילו בוודאי על, רצה הש"ס להתיר מטעם אימא אכלתיה דהוי ספק הרגיל כמו שכ' התוס' שם, רק דאסור מטעם דאין ספק מוציא מידי ודאי, משא"כ כשבאו בזה אחר זה והוי לכל אחד כספק מוציא מידי ספק, ואף שכתבו התוס' שם דמיידי בככר גדול וליכא למימר אכלתיה, מ"מ הא הטו"ז תקפ"ה השיג עליו וכן עיקר כדברי הרמ"א עיי"ש.

הא רבוה אחר זה טהורים היינו דוקא נגד חזקת היתר אבל לא במקום שיש ס"ס

ובשו"ת בית שערים תקפ"ו מסביר דהא דאמרין בזה אחר זה שניהם טהורים, היינו מחמת חזקת טהורה דנהוי שהאחד ודאי טמא, מ"מ כיון שאינו יודע איזהו מהם אי אפשר להוציא שום דבר מחזקתו שהי' בה קודם לידת הספק, וכן הוא הדין בשני בתים בדוקים כמבואר במס' פסחים תקפ"ו דאי אפשר להוציא שום בית מחזקת בדוק, וכן הסוגיא במס' כתובות תקפ"ה דאי אפשר להוציא מספק שום אשה מחזקת היתר לכהונה מספק, ומוסיף דיוצא נפק"מ דבמקום שההיתר בא משום ספק ספיקא דאנו מתירין אותה משום דהסברא הוא שהס"ס מברר באמת שהוא מותר, וכיון דתרי ס"ס סתרי אהדי א"כ הא ודאי אינו מברר להיתר ואי אפשר להתיר שניהם לכן שניהם אסורים ואפילו בזה אחר זה, אבל במקום חזקה אפילו בבת אחת טהורים

מהן דם כשרים, והחידוש בזה שם מבואר ברשב"א דאע"פ שאין כאן דם שיכול לכסות מהן דם קמ"ל דכיסוי אינו מעכב האכילה, (ועיין ביו"ד סי' כ"ח ובקונטרס שכתבנו בזה אי כיסוי מעכב את האכילה), אבל קשה ע"ז דלמה נקט בהמה, אלא עיין ברמב"ם תקע"ח שכתב דהחידוש דלא אומרים שמא מתים היו עיי"ש, ועיין בהי"ח ח"ס שם שכתב דהכוונה הוא דלא אמרינן דהוי כמסוכנת עיי"ש, (והאחרונים דנו למה סוקלין בשחט בשבת הרי חיוב שחיטה מטעם חובל הוא והוי התראת ספק דאפשר שלא יצא דם, עיין מה שתי' דסוקלין על פי רוב תקע"ט ועל פי רוב יוצא דם).

דין שני שבילין בהלכות תערובות

הנה בשו"ע יו"ד תקפ"ה הביא ציור שהיו לפניו חתיכה של איסור ושתי קדירות של היתר, ונפל לפניו האיסור לתוך אחד מהן ואין יודע לאיזה נפל ואין באחת מהן כדי לבטל האיסור ויש בשתייהן כדי לבטלו שתייהן מצטרפות לבטלו, במה דברים אמורין בששתייהן של אדם אחד לפי שהן של אדם אחד עתיד להתערב, אבל של שני בני אדם שפיר אינן מצטרפות ע"כ.

דעת הב"ח והש"ך דדוקא באיסור דרבנן מקילין כשבאין לשאול בזה אחר זה

דהקשו הפוסקים למה בדין של שני שבילין אחד טמא ואחד טהור שהלכו שניהם אחד בזה ואחד בזה, דקיי"ל אם באים שניהם לשאול בבת אחת טמאין, אבל בזה אחר זה טהורין דתלינן כל אחד בחזקת כשרות, וכן מצינו להדיא הכא בדין כתם, ועיין בב"ב שהקשה כן וציין מהגהות מרדכי חולין תקפ"א דס"ל דגם בב' קדירות של היתר ובחתיכה אחת של איסור יש לחלק גבי ב' בג"א בין באו לשאול בבת אחת דאסורין ובבאו לשאל זה אחר זה דמותרין, "אבל הב"ח בעצמו כתב לחלק בין איסור דרבנן לאיסור תורה, דדוקא באיסור דרבנן תלינן להקל בבאו לישאל זה אחר זה אבל באיסור תורה הולכין להחמיר ע"כ". והש"ך תקפ"ג מביאו, ומסיק להלכה באיסור דרבנן בב' בג"א מותר עיי"ש.

דברי הפלתי בהלכות תערובות שציין כאן לעיין שם

אמנם הפלתי כתב בעיקר הקושיא לחלק דבשני שבילין אם שואל הלכתי, בשביל אחד ואינו יודע באיזה מהן

תקעת. בפ"ד ממאכ"א. תקע"ט. עיין אבעה"ז סימן י"י. תקפ"ה. סימן ק"א טעין ז'. תקפ"א. סימן תשנ"א. תקפ"ב. בס"ק י"ט. תקפ"ה. ועיין בחזקת דעת שם מה שתי' (בסק"ט) לפי דברי הרמב"ם פי"ט מהל' אבות הטומאה. תקפ"ד. ו'. תקפ"ה. סימן תל"ט סק"ב. תקפ"ו. אור"ח סימן ק"ס. תקפ"ו. י' ע"א. תקפ"ה. כ"ז ובשו"ע אבעה"ז סימן ז' טעין י'.

מטעם הנ"ל רק דרבנן ההמירו בבת אחת משום דמחזי כשיקרא, וצ"י לעיין למשנה למלך תקפ"ט שהזכירו החו"ד ע"י"ש תקצ

קושיית החות דעת על הטו"ז

עיינן בחות דעת כאן תקצ"א שהקשה על הטו"ז דס"ל דהיכא דבלא התליה טמא אי אפשר לטהר מספק, מהא דמבואר במס' כתובות תקצ"ג דשבויה אסורה לכהן ואם יש בעיר מחבואה אחת מצלת את כולן והוי כשני שבילין שתולין בהן, והרי התם בלא התליה כולן אסורות והוי בכל אחת מהן ספק תלויה ע"י"ש. (ועיין בשו"ע יו"ד סי' קי"ד סעי' י"ב).

סק"ז

אי טהרות חמור מלבעלה

הנה מדברי הרשב"א תקצ"ג נראה דהבין בדעת הרמב"ם דס"ל דבעלה חמור מטהרות, (ועיין במשמרת הבית שם) וכבר כתבנו בכמה מקומות לדון בעצם הדין אי טהרות חמור מלבעלה.

אי כתם שחור טמאה גם פחות מכגריס

כתם שחור אי טמאה גם בפחות מכגריס או דינו ככתם אדום יש לציין לשון של הראב"ד תקצ"ד שכתב ואינו תולה בה (היינו בכינים) "אלא כתם אדום", וכן כתב האשכול תקצ"ה התנו של הראב"ד דכתם שחור אין תולין בכינה, דהא אמרינן בגמ' אפי' נתעסקה בדם אדום אין תולין בו שחור ע"כ. וכוונתו דכיון דתולין להקל בדם שהוא פחות מכגריס בכינה היינו שדם זה הנמצא לפנינו דם של כינה הא והנה דם כינה הוא בצבעו אדום והיך נתלה בו מראה שחור, אבל הרמב"ם תקצ"ו (בפירוש המשנה)

כתב דקולא של גריס משום שתולין בדם של כינה לאו דוקא מדם של כינים, אלא הוא הדין דם של פרעושים ודם של פרעושים הוא דם שחור, ואם כן יש לתלות גם בכתם שחור להקל, וכן כתבו הסמ"ג תקצ"ו, ובשערי דורא הלכות נדה תקצ"ח וביראים להר"א ממיץ תקצ"ט, ובספר התרומה י"ג, ועיין בנחל אשכול דגם דם פשפש נוטה לשחור, ועיין במעיל צדקה ת"א שכתב לתמוה, דאם הלכה כהראב"ד, דאי אפשר לתלות מראה שחור בדם של כינים שהוא עד שיעור גריס, היך זה שלא הזכירוהו הפוסקים ונתנו מקום למכשול בזה שסתמו דכתם טהור עד כגריס ועוד ע"י"ש, וכן כתב בערוך השולחן כאן ת"י, וכן ס"ל להדעת קדושים (עיין בכתביו). אמנם הגאון בעל סדרי טהרה ת"י כתב לחשוש לשיטת הראב"ד והובא דבריו להלכה בלחם ושמלה ת"י, אבל גם ס"ל להקל במקומות שמצוין שם פרעושים ע"י"ש. וכן חושש לזה רעק"א בהגהותיו על השו"ע ת"י, וכן בשו"ע של הרב התניא.

מסתברא לפרש דעת המחמירין רק כשהמראה ל"ח הוא

דחיה נראה לחלק בין אם הכתם היתה ממראה שיצא מיד שעדיין ל"ח הוא, אז אמרינן דדם שחור הוא ויש להחמיר, אבל אם הוא קצת יבש י"ל דדם אדום היתה אלא עכשיו שחור הוא לפי שלקה (וכאמרם בגמ' כעין זה). וגם זה יש לדייק היטב לראות שאין זה אבק דק או איזה לכנוך קל שאין זה בכלל שייך לספק דם, וכל זה במקום שאין מנהג להחמיר אבל ברוב המקומות סמכו להקל, ולכן אין להחמיר במקום שנהגו להקל והטעם שסמכו להקל, (א) לפי שסמכו על הפוסקים הנ"ל, (ב) וגם סוברים דאין דעת האשכול כדעת הראב"ד אלא האשכול מירי

תקפ"ט. פ"ט מהל' אבות הטומאה. תקצ. [הנה יש שאלה שנשאלו הגדולים במקום שהיה שם ענבים יבשים שהנכרים שופכין עליהם יין ומושכין מהם היין והם מושכין מן הענבים היבשים, וקיי"ל בע"ז (ג"ה) יין כיון שהתחיל למשוך עושה יין נסך וכמבואר ביו"ד (סימן קכ"ג סעיף י"ז) ואמר הגאון מו"ה ר' שמעון ליכטענבערג זצ"ל בשם הקדוש ר' עמרם חסידא (הובא בשו"ת בית שערים יו"ד סימן ר"י) שסמך עצמו על הא דמבואר לגבי שבויה להקל אם יש מחבוא אחת שיכולה להציל את עצמה בה מצלת על כולן כמבואר להלכה בשו"ע אבעה"ז (סימן ז' סעיף י'), והכ"נ אם יש רק נכרי אחד שאינו ממשיך לעשות יין מן הענבים יבשים מציל על כולם ע"כ, וע"ז כתב להסביר דבגמ' מבואר בספק אי טמא טהור, ולכן בשני שבילין מחמירין דהוי טמא, והסביר נראה דבאמת צ"ב הלא בכל שבויה יש ספק מי יימר דאטמי ולכן גזרו על שבויה לכהן שתהא אסורה ודאי מדרבנן וא"כ איך מתירין בבת אחת, אלא הסביר בזה הוא דבאמת גם בבת אחת יש להתיר (עיין תוס' פסחים י' ד"ה בב"א) אלא דמחזי כחוכא דמתירין מה שא"א להיות שהרי אחד ודאי טמא ומחזי כשיקרא, אבל בשבויה דאסורה חכמים רק מכוח ספק אין כאן חוכא ומחזי כשיקרא אם כולם טהורים דהרי אפשר שהוא כן דמי יימר דאיטמי ואין כאן דבר שא"א להיות שכולם טהורים אבל בנ"ד כיון שאנו מתירין כל הענבים יבשים הוי כבא לשאול בב"א והרי ודאי רבים המשיכו ממנו היין ואם המשיכו הרי הוא אסור ודאי מדרבנן וא"כ מחזי כשיקרא שאנו מכשירין הכל ע"י"ש ועיין בחוות דעת (ס"ק י"ד) היטב]. תקצ"א. ס"ק י"ד. תקצ"ב. כ"ז ע"א. תקצ"ג. בתורת הבית בית ז' סק"ד. תקצ"ד. סוף עשר הכתמים סימן ד'. תקצ"ה. הל' נדה סימן מ"א. תקצ"ו. בפ"ח דנדה מ"ב. תקצ"ז. לאוין קי"א. תקצ"ח. סימן ה'. תקצ"ט. סימן קצ"ה. תר. סימן צ"ב. תרא. סימן כ'. תרב. סעיף כ"ב. תרג. ס"ק י'. תרד. לחם כ"א. תרה. סעיף ה'.

כאופן שהרגה מאכולת ומצאה דם אדום פחות מכגריס בצירוף דם שחור שהוא ג"כ פחות מכגריס והיא תולה הדם האדום במאכולת בזה החמיר האשכול בדם שחור דשני מיני מאכולות במקום אחד לא שכח אף שפירוש זה קצת דחוק, ג) וכן הוכיחו דאין דעת הראב"ד כן מדלא השיג על הרמב"ם תירו עיי"ש.

אי בכתם ג"כ קיי"ל חכם שטימא אין חבירו רשאי לטהר
ג בכתם נוהג הדין "חכם שטימא אין חבירו רשאי להקל"
 כמבואר בשו"ת דברי חיים יו"ד תרו, וכן כתב בשו"ת בית
 שלמה תרי, ויש שהקילו בזה לפי שהדבר תלוי בראיה של העין
 ולא בדבר שכלי או ידיעות פרטי הלכה. אין ראיה בזיון של
 הפוסק והוא ויש לחלק גם כן אם הרב אמר לה בפירוש לפני
 זה שאינו מתמיר מצד ההלכה רק מצד ספק ומכל מקום כבר
 ידוע מנהג של הרבה בעל הוראה יראי ה' מפורסמים שאין
 אוסרים את הדבר אלא אומרים אני איני יכול להתיר או לא
 מצאתי עדיין היתר ולפ"ז אפשר לומר שאין כאן הדין של חכם
 שטימא או אסור דהאסור בא מכלל לאו אתה שומע הן ויל"ע
 אם יש לנהוג כן לפי שלפעמים אין השואל מביין ההכרעה כדבעי
 אם לא אומרין לו בפירוש ההלכה.

אי נכון לכתחלה לראות כתם בלילה בזה"ז

אפשר להקל לראות כתם בלילה, וכן נוהגין הרבה מורה
 הוראות, ובפרט בזה"ז שיש אור טוב בבית אף שלגבי
 בדיקות נוהגין אותן מורה הוראות להחמיר שלא לבדוק רק ביום
 גם בזה"ז שיש אור. ועיין במס' עירובין תרט וברש"י דיום
 שמנשבת רוח צפונית ומאיר לכל וכמו שכתב במהרש"א שם קל
 יותר להבין הלימוד.

ספק מראה בכתם ונאבד אי תולין להקל

נאבד הכתם והיתה מסופקת אם מראהו היה מראה טהור או
 לא קיי"ל דטהורה, וכמו שכתב החכמת אדם תרי, דאם
 נאבד הכתם קודם שראה החכם המראה ואין ידוע אם היה בו
 כגריס או לא, או אם היה הצבע אדום או לא וכיוצא בזה
 בכתמים שהוא מדרבנן אולגין לקולא, וזה דלא כמו שכתב
 השואל ומשיב בתשו' תריא להחמיר, משום דרוב דמים באים מן
 המקור, וכן כתב בספר מי נדה תריג. ואפשר שכוונתו בכתם
 לאחר תשמיש וכדומה משום כסברה הרגשת שמש היא ולהכריע
 נראה דאם אירע מקרה כזה ואין חשש של אבידה בהתרשלות

יש להקל ולסמוך על ספק דרבנן לקולא ובפרט אם לא עבר זמן
 רב כל כך מיום הוסת שלה הקודמת, אבל אם אירע כן כמה
 פעמים יש להחמיר כדי שלא יהיה זלזול בדברי חכמים תריג (ויש
 פוסקים שכתבו לחלק בין אם החכם הסתפק ואה"כ נאבד ובין אם האשה
 הסתפקה, אבל ההכרעה נראה כמו שכתבנו). ואין חילוק בין אם זה
 הכתם היתה כתם שמצאה ביום הוסת או ביום אחר של החודש
 ואדרבא אם זה יום הוסת והתחיל המחזור הקבוע למה לא באה
 כל הדם. ומ"מ נראה דאם יש ספק במראה ולא ספק אם היתה
 שיעור כגריס גם השואל ומשיב ס"ל להקל דהרי רוב שאינו
 מבורר הוא, ומה לי שרוב דמים באים מן המקור משא"כ כשיש
 ספק בשיעור ולא בצבע, אבל לדין קיי"ל כמו שכתבנו.

כשנאבד עד הקינוח אי תולין להקל

אם נאבד הקינוח שרצתה להראותו לחכם ואין המראה נוטה
 לאדמימות אי יש להקל, דעת המהרש"ם בתשו' תריד דהיכי
 שיודעת ודאי שלא היתה אדום ממש אלא שהיא מסופקת אולי
 היתה נוטה לאדמימות או צהוב, כיון שמדין הש"ס טהור הוא,
 אלא שהגאונים כתבו להחמיר מפני שאין אנו בקיאים תרשו אם
 כן הוי ספק דרבנן ולהקל דמוקמינן אותה אחזקת טהרה שלא
 גזרו על מראות כאלה כאיסור ודאי, ובזמן הו' נקיים תלוי אי
 לאחר הפסק טהרה אמרינן שיש לה חזקת טהרה או שאין לה
 חזקת טהרה רק לאחר טבילה.

שני סיבות חששא דשמא ארגשה ולא אדעתיה אינו מה"ת
 ורק לטהרות חוששין שמטמא למפרע

הנה בטעם שהחמירו בכתמים מבואר בראשונים דחיישין שמא
 ארגשה ולא אדעתיה, וכתב בשו"ת שב יעקב תרסו
 דבוודאי סברא זה חששא דרבנן דאי מה"ת ניהוש לשמא ארגשה
 ולא אדעתיה למה לי הרגשה בדם נדה מה"ת, הא לעולם יש לומר
 ארגשה ולא אדעתיה מוזמן רב עיי"ש.

דוחה ראיות השב יעקב דשמא ארגשה סברא דרבנן

וכתב הגאון ר' מרדכי בנעט בתשו' הר המור תריז, א)
 דלעולם י"ל דמה"ת חוששין לשמא ארגשה ולא
 אדעתיה, ומה שהקשה למה לי הרגשה דיש נפק"מ כשבדקה
 עצמה בסמוך להרגשה ולא מצאה כלום וכעבור זמן מה בדקה
 שנית ומצאה דבלי הרגשה טהורה ואין כאן ספק הרגשה, ב) זאת
 ועוד נפק"מ יש אי טמאה ודאי או טמאה מספק דמה"ת אינו

תרו. פ"ט מהל' איסור'ב. תרו. ח"ב סימן פ"א. תרה. יו"ד ח"ב סימן י"ד. תרט. ס"ה ע"א. תרי. כלל ק"ג סעיף
 כ"ט. תריא. מהודרה ד' ח"ג סימן ט"ו. תריב. בקו"א מה"ת סימן ק"צ סעיף מ"ו. תריג. וכמו דקיי"ל בעירוב
 תבשילין. תריד. ח"ג סימן ר"ד. תרשו. כמבואר בב"י סימן קפ"ח. תרטז. סימן מ"א. תריז. סימן י"ט.

טמאה ודאי רק בוודאי הרגישה, ואף שכתב הרמב"ם "חזוקת דם בא בהרגשה" משמע דאין כאן ספק מ"מ גם הרמב"ם מודה דיש לצרף מיעוט דלא מרגישינן ביחד עם הספק ואין כאן ודאי.

מחזק דברי השב יעקב מטעם אחר והוא שיש לאשה חזקת הגוף

אלא יש לקיים דברי השב יעקב מטעם אחר, והוא דכיון דיש חזקת הגוף לאשה שלא ראתה עד עכשיו א"כ תו ליכא למימר ארגשה מזמן רב ע"י"ש.

אי יש לאשה חזקת הגוף לומר שלא ראתה עד עכשיו דם **והנה** בעיקר הדבר אי יש לאשה חזקת הגוף שלא ראתה יש דין ודברים בפוסקים, עיין תשו' נו"ב קמא תרי"ח שהביא דברי הגאון מהר"ר חיים הכהן שחידש דמה דאמרינן אשה בחזקת טהרה עומדת, אין הכוונה שמעמידין אותה בתר חזקה דמעיקרא אלא דמעמידין אותה בחזקת הגוף שהיא בחזקת מטולקת דמים שלא בשעת וסתה, וחזקת הגוף עדיף מחזקת טומאה וכן מבואר בתוס' במס' כתובות תרי"ח ס"ס, וע"ז הקשה מדברי התוס' זבחים תרי"ד וכוין שראו סתרו, שהקשו שאין זה קרוי חזקת טהרה, ולדברי הגאון שייך למימר חזקת טהרה כיון שכבר פסק חוסת הרי מפורש בתוס' דלא שייך למימר בחזקת טהרה כי אם אחר טבילה ע"י"ש, וכן כתב החו"ד תרכ"א להביא ראיה מגמ' נזיר תרי"ב בוודאי חזיא ספק מחמת שכבת זרע ספק מחמת ראיה ותוס' שם ד"ה אמר הביא ראיה לסברת ר' חיים הכהן ע"י"ש.

גדר נתעסקה בכתמים

גדר נתעסקה בכתמים, הכוונה שנתעסקה במיני צבעים שהן בצבע אדומים כן כתב האו"ו, וצ"ע ולפי דברי רעק"א דכתב דבמיני צבעונים אי אפשר לתלות, דהרי אי אפשר לברר ע"י העברת ז' סימנים בזה"ז משום דהוי ספק חסרון ידיעה, ולפ"ז הכוונה נתעסקה בכתמים היינו שנתעסקה בדם, והא דלא נקיש "מיני אדום" י"ל דכוונתו דדוקא אם נתעסקה בשיעור כתם היינו בשיעור כגריס ועוד דאי אפשר לתלות מועט במרובה, אבל זה אינו דהרי קי"ל לקמן תרי"ג דאפי' נתעסקה בפתות מכגריס יש לתלות דחלק אחד מנתעסקה, וחלק השני באה ממאכלות.

סק"ח

אי טעות בהרגשה הוי דבר השכיח או לא, דעת הס"ט דלא שכיח והחולקים עליו

הנה כתב בעל הסדרי טהרה לחדש בכמה מקומות בסימן דילן דאע"ג דאמרינן א' אימור הרגשת מי רגלים, ב' אימור הרגשת עד, ג' אימור הרגשת שמש, מכל מקום לא שכיח שהאשה טעמה בכך לחשוב על הרגשה גמורה דהרגשת מי רגלים או שמש ועד הוא רק במקום שיש הוכחה לומר שטעמה או תלינן בטעות ע"כ.

וראיתי בחר המור תרי"ג שהביא על זה הרבה קושיות, (ומקצת מן הובא בסדרי טהרה, וצ"ן אותם בקצרה בעצמו ות"י אותם), א' מבואר במס' נדה תרי"ה הרואה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה שניה ושלישית, מכאן ואילך תנשא לבעל שני כדרך לראשון ואח"כ לבעל שלישי, ואם בכל אלה עדיין רואית דם תהיה אסורה לעולם ע"כ. וכתב הב"י תרי"ו בשם הסמ"ג דלכא"ו צריכה להיות אסורה תיכף אחר בעל הראשון אלא אפ"ה מתיירין לה להנשא לשני ולא גזרו מיד לאסור אותה משום דהוי ספק ספיקא, ספק א' שמא הדם בא מן הצדדין ולא מן המקור, ועוד ספק ב' דשמא אין כל האצבעות שוות ע"כ. וקשה הרי ממ"נ אי מיירי דהיתה לה הרגשה בשעת יציאת הדם בתשמיש אין כאן ס"ס דודאי מן המקור הוא, ומה תאמר דהיתה הרגשה ויש לחוש דהרגשת שמש היתה ואם כן אין זה ודאי דם מן המקור ויש לחוש לספק דם זה בא מן הצדדים, זה אינו לפי סברת הסדרי טהרה הנ"ל דרק במקום שיש הוכחה שטעמה אמרינן שטעה, אם כן מהיכא תיתי לומר שטעמה בהרגשתה בלי שום הוכחה, ומה תאמר דלעולם מיירי שלא הרגישה, אם כן לבעל הראשון למה נאסרת אחר שני פעמים הרי כיון דלא היה לה הרגשה מסתברא דדם זה בא מן הצדדים, ומה תאמר שטעמה ולעולם היתה לה הרגשה, הרי דעת הסדרי טהרה הנ"ל דלא אמרינן כן בסתמא בלי שום הוכחה, ועיין בתרומת הדשן שכתב דרואה דם מחמת תשמיש מיירי דאינה מרגשת, אם כן אין לתרץ דמיירי דהרגישה ואפ"ה אמרינן שטעמה משום שיש לנו הוכחה דהרי יש רוב נשים שאינן רואות בשעת תשמיש, ועוד יש לדחות סברא זה דהרי איכא גם רוב דאינם רואות מן הצדדין בשעת תשמיש וא"כ אכתי הוא נגד רוב.

תרי"ח. סימן ס"ג. תרי"ט. ע"ה ע"ב. תרכ"ב. כ"ט ע"א. תרכ"א. סימן קפ"ז סק"ה. תרכ"ב. ס"ו ע"א. תרכ"ג. סעיף כ"ו. תרכ"ד. סימן כ'. תרכ"ה. ס"ו ע"א. תרכ"ו. בסימן קפ"ז בשם הסמ"ג הוא בלאוין קי"א, ומה שצ"ן בשם התרה"ד לקמן הוא בס"י מ"ז ע"י"ש.

הא בעומדת אפשר שתבוא מן המקור ולמה נימא שטעתה בהרגשה.

עוד ראייה נגד סברא הנ"ל

(ח) ועוד צ"ב, ממה דמבואר במשנה הניחתו תחת הכר אם המראה עגול טהורה, וצ"ב למה הרי היא הרגישה, ואם תאמר דכיון דעגול הוא אי אפשר לפרש דבא מקינות, קשה אכתי לרבנן דפליגי אראב"צ ומסוהרין אפילו במשוך הקושיא במקומה עומדת הא ארגשה ולמה נתלה שטעתה, והסדרי טהרה הביא קושיא זה, ומסיים דמסיבה זה ס"ל לרשב"א לפרש תירוץ הש"ס דארגישה דהאשה אומרת שהרגישה אבל אנו אומרין דבאמת לא הרגישה ע"כ, אבל זה ניחא לפי הרשב"א אבל תוס' דאינו מפרש כן יקשה קושיא הנ"ל.

עוד קושיא נגד סברא הנ"ל

(ט) גם קשה לפי הס"ט שהביא דהרשב"א מפרש הסוגיא דחכמים אומרים שהרגישה קשה, אם כן למה משוך טמא נימא הוכחה מזלא ארגשה על כרחך מן הכר הוא ואין לפרש דבמשוך אי אפשר כלל לתלות דבא ממאכולת, דהרי לקמן תירט מבואר דבעד שאינו בדוק פחות מכגריס טהורה ומבואר שם בהה"מ אפילו במשוך, ועל כרחך צריכין לומר הטעם דכיון דיש חשש מאכולת אפילו במשוך בצירוף חך סברא דמעלמא בא א"כ גם כאן מכות הוכחה שלא נצטרך לומר שטעתה נתלה גם משוך במאכולת.

עוד קושיא נגד סברת הסד"ט הנ"ל

(י) וכן קשה בעומדת לר"מ לפי מה שהסביר הר"ן דהוא רק מיעוט ור"מ הושש למיעוט וגם לרבי יוחנן דס"ל דר"מ מודה בס"ס באיש ואשה שהטילו מים לתוך ספל אחד, ולכאן צ"ב למה הרי חך ספק דאיש לגבי אשה אינו שכית והוי ספק רחוק ואם נימא דעומדת וודאי בא מן המקור אם כן תו ליכא ס"ס כלל, אלא על כרחך דאף בעומדת אפשר ממי רגלים הוא א"כ מכ"ש נימא הוכחה מזלא ארגשה ודאי ממ"ר הוא כמו דאמרינן בס"ס.

עוד הערה על הסברא הנ"ל

(יא) עוד קשה על הרשב"א שכתב דהסוגיא תיר מיידי בלא הרגשה מנ"ל הא (ומה שכתב הס"ט ע"ב).

עוד ראייה נגד סברת הסדרי טהרה הנ"ל (מגמ' נדה נ"ח ע"ב)

(ב) במשנה תירט מבואר עד שהוא נתון תחת הכר ונמצא עליו דם, עגול טהור, משוך טמא דברי רבי אליעזר ברבי צדוק, ובגמ' תירכ איבעיא להו מי פליגי רבנן עליה דר"א ברבי צדוק או לא, תא שמע כתם ארוך מצטרף טפין טפין אין מצטרף, ופריך בגמ' לפי מי קאי דין זה אי כרבי אליעזר בן ר' צדוק למה לי צירוף האמור משוך כל שהוא טמא, אלא לאו רבנן ש"מ פליגי, ומשני לא לעולם ר"א ברבי צדוק, וכי אמר רב"צ בעד שבודקת בו אבל לא בכתם שעל חלוקה כגריס ועוד בעינן ע"כ. הרי דמשמע דעיקר החילוק בכתם דליכא קינות לא הוי משוך ראייה, ולכאן קשה הרי בלא"ה מאי קשיא מנ"ל דמשוך סימן לקינות דלמא גם לר' אליעזר בן צדוק אין משוך סימן לקינות, ורק הא דמטמא הוא משום דארגשה ולא חייש לטעות היכא דאין הוכחה בעגול יש הוכחה להתייר.

עוד ראייה נגד דברי הסדרי טהרה (מסוגיא נ"ט ע"ב) מדין אשה שהטילה דם במי רגלים

(ג) לפי דברי הסדרי טהרה צ"ב הסוגיא בנדה דמוקי הא דאמרינן במשנה עומדת טמאה דמיידי בהרגשה א"כ יושבת אמאי טהורה, הרי מהיכא תיתי לומר שטעתה בהרגשת מי רגלים, ואין לומר דביושבת אי אפשר כלל שיבוא דם עם מי רגלים, זה אינו דהרי רבי שמעון פליגי וס"ל אפילו ביושבת לאסור דלא מהני ס"ס דודאי בא מן המקור, ואין לפרש דר"ש ור"מ פליגי בפלוגתא רחוקה דלר"מ אי אפשר יושבת שיבוא מן המקור ולרבי שמעון אדרבא אי אפשר לבוא הדם ממי רגלים רק מן המקור, וזה דוחק דהרי לפי מה שפירוש רבינו חננאל דגם רבי יוסי דס"ל לטהר במשנה ביושבת היינו מטעם נדה אבל מטעם כתם מטמא, א"כ לפי דבריו יש לומר דמה שטיהר ר"מ ביושבת היינו מטעם נדה אבל מטעם כתם שפיר טמא ועכ"פ הוי ספק, וא"כ יש לומר דגם ביושבת אפשר שתצא מן המקור וא"כ בארגשה למה נימא שטעתה כר"מ ודאי מהמקור הוא דלא חיישינן שמא טעתה רק היכא דמוכח.

עוד ראייה מסוגיא הנ"ל

(ד) ועוד קשה, לרבי יוסי דמטהר לגמרי אפי' בעומדת קשה

הקילו חכמים בכתמים, מה תאמר דסיבת הקולא הוא מטעם דעבר בשוק של טבחים וכדומה ולא אדעתיה הא מציאות רחוק הוא לומר כן, ומה תאמר הטעם דתולין להקל הוא משום דלא הרגישה הרי מה לי בזה שהיא לא הרגישה סוף סוף יש חוקה דהרגישה וטעתה בשמש או במי רגלים והא דאמרו חכמים דבכתמים הקילו משמע גם לאחר תשמיש ומי רגלים, ועל כן יש לומר דכל הטעם דהחמירו בדם היוצא עם מי רגלים מבואר בר"ן שם הטעם משום שחוששין למיעוט, ולפי זה י"ל דהסיבה דמקילין בכתם הנמצא על הבגד או על גופה הוא מטעם דאינה טמאה מה"ת דהרי לא היתה לה הרגשה ואי נימא שהיתה הראייה בשעת מי רגלים מה לי בזה הרי סו"ס בלא הכי טהורה מה"ת דאולינן בתר רובא ורק מדרבנן חוששין למיעוט וגם על כתם שנמצא לאחר תשמיש י"ל דכיון דיש לה חוקת הגוף שאין לה דם ורק משום תרתי לריעותא לא מטמאין בחולין רק בקדשים ותרומה תולין להחמיר א"כ י"ל במצאה כתם אנו אומרים שבוודאי לא ראתה עד השתא משום חזקת הגוף ורק עכשיו הגיע הדם והרי עכשיו לא הרגישה, ואין לומר שמא הרגישה בשעת תשמיש דאם כן אתה צריך לומר שראייתה ה' מקודם זמן זה שמצאתו ורק בכתם שמצאה מיד אחר תשמיש וזה באמת הוי ספק תורה, עיי"ש, הרי דהכריע הגאון ר' מרדכי בנעט להקל גם בכתם הנמצא לאחר תשמיש ולאחר הטלת מי רגלים.

עוד בדברי הסדרי טהרה דטעות הרגשת עד או שמש לא שכיח רק במקום שאפשר לתלות

והביא שם בתוך הדברים דברי הסדרי טהרה דס"ל דטעות הרגשת עד או שמש לא שכיח רק במקום שאפשר לתלות, וראייתו מגמ' נדה תילי ובתוס' שם ד"ה איכא שכתבו בתירוץ הראשון דהטעם דבית הלל מחמירין לטמא למפרע רק לקדשים ולא לחולין משום דלא הרגישה והרי דטעות שמש או הטלת מי רגלים לא שכיח, ע"כ, והוא ז"ל דוחה דבריו ופירוש כוונה אחרת בדבריהם והביא ראייה לדבריו מגמ' נדה תילה ברואה דם מחמת תשמיש ולפי מה שכתבו הראשונים הובא בב"י תילי הטעם דמותרת להנשא לבעל שני ושלישי משום ד"ל ספק דם זה בא מן הצדדין ע"כ, וקשה ממ"נ אי מיירי דארגשה א"כ היאך יש להסתפק שמא דם זה מן הצדדין הוא הא ארגשה והרגשה מעיד דמן המקור הוא בא ואין לומר דאמרינן שטעתה וכסבורה שהרגישה דהא הטעות לא שכיח, ומה תאמר דגם לראות דם בשעת תשמיש לא שכיח, מ"מ יקשה הא גם ראיית צדדין לא שכיח ומאי אולמא הא מהא לומר שטעתה, ואם תאמר

עוד הערה מדברי הרמב"ם שחזקת דם בא בהרגשה נגד סברא הנ"ל

ט גם על הרמב"ם שכתב דחזקת רואה דם שהוא בהרגשה צ"ב מנ"ל הא דאי ממשנה דפרוודור או מהך משניות הנזכרים תולא הרי הכל מיירי בהרגישה ומהיכא תיתי לומר שטעתה.

עוד קושיא נגד סברת הסדרי טהרה הנ"ל

י וכן קשה מהך תירלב דטחתו בירכה וכן הא דעד שאינו בדוק דמטמאין לר"ח משום כתם, נימא הוכחה מדלא ארגשה על כרחך ה' על העד מעלמא.

עוד הערה נגד סברא הנ"ל

יא גם מהך דטחתו בירכה מבואר שם בפוסקים בעד שאינו בדוק דהוי ליה ס"ס א"כ מוכח דמכל מקום אפשר הוא שה' מאכולת בירכה או מעלמא על ירכה א"כ יש לסמוך גם על הא לחוד מדלא ארגשה ולמה נאמר שטעתה, וצריך לדחוק ולומר דהך חששא דמאכולת על ירכה הוא גרוע מהך חששא דטעות וכן הוא בהך דעד שאינו בדוק וכן במשוך בהניחתו וכן בעומדת כנ"ל, אבל מכל מקום קשה לפי הר"ן דס"ל דבעומדת הוא רק מיעוטא דמקור קשה.

הכרעת ר' מרדכי בנעט דטעות בהרגשה הוי דבר שכיח

ולבן מכריע דהך חששא דטעות סברא טובה היא בלי הוכחה, והדבר נשאר בספק ולכן מחלקינן בין יושבת לעומדת ובין משוך לעגול, ולכן מוכיח שפיר הרשב"א כמו בארגשה טמאה הוא הדין בלא ארגשה דהרי טעות שכיח והוי ספק שהוא לעולם, ולכן גם הרמב"ם מוכיח שפיר דחזקת דמים בא בהרגשה דאל"כ אמאי דייק קינוח הא הטעות שכיח, וכן אמאי טמאה נדה במשוך, וכן אתי שפיר הך דרואה דם מחמת תשמיש דמצי מיירי בכל גווני, וכן הא דמקשינן סוף פרקין דע"כ משוך סימן דאל"כ אמאי טמאה, "ודבר זה ברור".

לשיטת הסוברים דטעות הרגשת מי רגלים שכיח צריך ביאור למה מקילין בכתמים שלאחר הטלת מי רגלים

הנה חכמים הקילו בכתמים בפחות מכגרים ועוד ובעוד מקומות ומשמע דהקילו גם אם מצאה הכתם אחר הטלת מ"ר ואחר תשמיש. והקשה הגאון ר' מרדכי בנעט בתשו' הר המור תירלב ובהקדם מה דמוכיח שטעות לתלות במי רגלים או לתלות בהרגשת שמש או בהרגשת עד דבר שכיח הוא אם כן למה

תרלא. נ"ז ע"ב. תרלב. י"ד. תרלג. סימן י"ח. תרלד. ג' ע"ב. תרלה. ס"ו ע"א. תרלו. סימן קפ"ז. כבר ציינתי דבריו והוכחתו בקטע הנ"ל ואפ"ה הבאתי דבריו עוד הפעם לפי שכאן כתב הקושיא בצורה אחרת.

עוד תירון על קושיא הנ"ל

ב. ושם לקמן תרמה כתב בעוד דרך לתרץ הסתירה ובהקדם דבריו שם שכתב לחלק דבעושה צרכיה אדרבא רובא להיתירא ורק חששא דמיעוט לחומרא, אבל לעיל בעד שאינו בדוק הוא בהיפוך רובא לאיסורא וחששא דמיעוטא דאתא מעלמא, והש"ס לעיל דמדמי לה הוא דלעיל הוי ס"ל דלר"מ טמאה משום נדה לגמרי ע"כ דהוי רובא לאיסורא ולכן צ"ל באמת לר"י טמאה משום כתם דפלוגתא רחוקה לא משוינן, אבל אנן קיי"ל כסוגיא שלפנינו.

איברא י"ל דגם לסוגיא שלפנינו אתי שפיר הך סוגיא דלעיל, והוא בהקדם מה שיש לכאורה להקשות על הר"ן שהסביר בדברי רבי מאיר שטימא בעומדת אע"פ דספק הוא משום דחייש למיעוטא עיי"ש, והרי גם רבי יוסי חושש למיעוטא כמבואר ביבמות תרמו ויש לומר דס"ל לרבי יוסי כיון דאיכא חוקה דאשה הוי ליה רובא וחוקה והוי ליה להמיעוט דין מיעוטא דמיעוטא ובמיעוטא דמיעוטא ס"ל להקל, אמנם ר"מ ס"ל דלא אלים החוקת טהרה דאשה וא"כ אין כאן רק רובא ולכן ס"ל להחמיר, (ואפשר דר"מ לטעמיה דס"ל וסתות דאורייתא), וא"כ לעיל בעד שאינו בדוק דהך דאתא מעלמא הוא מיעוטא אלא אמרינן סמוך מיעוטא לחוקה והוה ליה פלגא ומשום הכי מטמאינן התם משום כתם, אבל הכא דה"ל רובא וחוקה מטהרינן לגמרי, אמנם לר"מ דס"ל כאן דלא אלימי ליה החוקה ממילא גם שם לא אלימי החוקה והוי ליה רק מיעוט עלמא לגבי רוב דמים באשה משו"ה מטמא רבי משום נדה, אך לפי"ז צ"ל מאי מקשה לעיל הא משום כתם אמרת לן דלפי"ז הא בהא תליא, וי"ל דסוגיא דלעיל לא הוי ס"ל הך סברא דסמוך מיעוטא לחוקה כמו דלא ס"ל לרב אושעיה (במס' קידושין) אבל אנן דקיי"ל דאמרינן סמוך מיעוטא א"כ שפיר הא בהא תליא, ודו"ק היטב.

ביאורו של הח"ס בקושיא הנ"ל

ג. וראיתי בחידושי חתם סופר למס' נדה תרמו שכתב "ודברי פלתי אינם מבוררים בכאן", ולכן כתב לתרץ דלכאורה צ"ע למה מטהר רבי יוסי באשה שעשתה צרכיה ויצא דם מאותו המקום וכי משום ספיאק נטהר אותה האשה לגמרי, והרי אפילו כתם דעלמא שאין בו שום חשש וסברת הרגשה אין מטהרינן אותה משום ספק, כיון דהחמירו בספק ועל כרחך צריכין אנו לומר לפרש דיש לן חוקה על המקור שנסתם בשעת הוצאת מי רגלים, דשני שבילין נפרדים הם וכשזה נפתח זה נסגר, וא"כ

שלא הרגישה קשה הא כיון שטעות הרגשה לא שכיח אם כן נימא דעל כרחך מן הצדדין בא דאי מן המקור למה לא הרגישה והרי מה"ס דלא הרגישה מטהרינן מה"ת כתם דתלינן שעברה ולא אדעתינה, ואע"ג דחששא רחוקה היא מ"מ מדלא ארגשה אנו תולין לומר כן ה"נ נימא כן בחששא דמן הצדדין ברואה דם מחמת תשמיש ואין לומר דטמאה מדרבנן דהרי התה"ד תול' כתב דחששא של תורה היא, וגם שם משמע דמירי בלא הרגשה הרי הכרח דטעות הרגשה במ"ר שכיח, ועוד הכפיל דבריו שם בס"י עיי"ש (והגאון הנ"ל מחשיב הס"ס וכתב עליו בס"י י"ח חיבור נכבד ונמפלג מאוד על הל' נדה). ומכל מקום יש להעיר עליו דכל הראיה מדברי התרומות הדשן דרואה דם מחמת תשמיש הוא מה"ת אבל הרבה פוסקים חולקים על זה וסוברין דמדרבנן הוא (עיי' לעיל סי' קפ"ו).

כסתירת הרמב"ם דפוסק כרבי בדיון עד שאינו בדוק וכרבי יוסי באשה שעשתה צרכיה

הקשו הראשונים על הרמב"ם, דפסק כר' יוסי באשה שהיא עושה צרכיה ובעד שאינו בדוק מטמא, תול' עיי"ש. ולקמן בהערות תול' ציינתי כמה תי' על הקושיא.

תירון על קושיא הה"מ דהכא פוסק כר"ח דעד שאינו בדוק טמאה כגרים ועוד ולקמן פוסק כרבי יוסי דטהורה לגמרי

בקושיא שהקשה דמצד אחד קיי"ל כרבינו חננאל דעד שאינו בדוק טמאה כגרים ועוד משום כתם, ומצד שני קיי"ל כרבי יוסי במי רגלים לקמן תרמו לטהר לגמרי, כתב בתשו' הר המור תרמא לפי מה דמוכח בגמ' ריש נדה דיותר מסתברא לתלות ההרגשה בבדיקת עד מלתלות ההרגשה בהרגשת מי רגלים, ולכן סוברין בית שמאי לטהר למפרע וכמו שאמרו דיין שעתן מדלא ארגשה אע"ג ד"ל הרגשת מי רגלים ואמרינן עכשיו ראתה בלא הרגשה דתלינן בהרגשת עד לפי מה שפירוש התוס' בכוזבת רש"י, וא"כ לק"מ דגבי עד י"ל הרגשת עד חשבה והוי ליה יותר ספק דאורייתא מלגבי מי רגלים דליכא למימר כל כך הרגשת מי רגלים, והגמ' מדמה לעיל תרמי אהדי היינו לפי הסוגיא תרמי דמירי הכל בהרגשה, אכן לפי הסוגיא תרמו דפליגי רבנן על ר' אלעזר בן צדוק וצריך לומר או דמירי בלא הרגשה אתי שפיר בלא"ה, ולפי זה יוצא דאם אמרת שהרגשה יש להחמיר אף במי רגלים (וצ"ע על הרמ"א דמיקל בכאב יותר מבלי כאב הרי אדרבא בכאב הוי ליה קצת הרגשה יש להחמיר יותר).

תרלו. בסימן מ"ו. תרלח. הובא הקושיא בב"י בשם הה"מ. תרלט. לסימן קצ"א ריש סק"א. תרמ. בסימן קצ"א. תרמא. סימן כ"א. תרמב. י"ד. תרמג. י"ז ע"ב. תרמד. י"ט. תרמה. בסימן כ"א. תרמו. ס"ו. תרמו. י"ד ע"ב.

קשה לאידך גיסא מנ"ל לדמות דין האשה שהיא עושה צרכיה לעד שאינו בדוק, הרי התם יש לחשוש שמא תראה דם, ולא מיבעיא באשה שאין לה וסת קבוע דכל שעה מוחזקת שמא תראה תיכף ומיד, אלא אפי' באשה שיש לה וסת נמי הא עכ"פ ס"ל להרמב"ם דצנועות מיהת בודקת לפני תשמיש וכל הנשים נמי אחר תשמיש תריח הרי שמא מיניה שאין כאן חזקה לטהר (וכיון דצריכין בדיקה סימן דאין כאן חזקה דבימי טהרה אינה בודקת כיון שיש חזקת טהרה), וא"כ מה ענין זה למי רגלים שחזקה שמהמקור נסתם או, ועל כן י"ל דמרא דהאי דשמעתא הוא רבי זירא, ואיהו ס"ל כל לבעלה א"צ בדיקה אפי' באשה שאין לה וסת כל שכן באשה שיש לה וסת ואפילו צנועות לא הוי משום חששא שמא לבו נוקפו ופורש והוי ליה ג"כ חזקה שלא תראה דם כל זמן שלא הגיע עת הוסת ושפיר מדמי להדדי, אע"ג דגבי האשה שעשתה צרכיה איכא ב' חזקות, (א) ככל אשה דעלמא שלא בשעת וסתה, (ב) דבשעת הטלת מי רגלים נסתם המקור, מ"מ גבי איסור תורה הוי ב' חזקות כמו חזקה אחד ואתי שפיר, משא"כ הרמב"ם לטעמיה אויל דלא תליא אהדדי וק"ל.

השואל בתשו' רעק"א מתרץ הקושיא הנ"ל ורעק"א מדהח דברי

וכתב השואל בתשו' רעק"א תינה לתרץ דמקור הדין של המרדכי בגמ' דס"ל וסתות דאורייתא ולכן היא מסולקת בדמים ותולין שלא בזמנה להקל בדם מכה, משא"כ המשנה תרנו ס"ל וסתות דרבנן, וע"ז כתב רעק"א דאי אפשר לומר כן, דהא הברייתא בנדה שם שיליף המרדכי הדין ממנו מסיים שם דברי רבי רשב"ג אומר וכו', ולעיל תרנו מסקינן דרבי ורשב"ג ס"ל וסתות לאו דאורייתא עיי"ש.

סקי"ט

דברי החות דעת ליישב דברי המחבר

עיינן בחות דעת תינה שהעיר על הש"ך שהקשה ועוד דאפילו תאמר דדעת רש"י דטהורה לגמרי אפשר דס"ל ברשב"א דלקמן בסמוך דמטהר לגמרי, דאי כרשב"א הרי גם בלי סיבה של תחתו בירכה טהורה עיי"ש תרנו.

דעת הרמ"א לסמוך על דברי המרדכי דס"ל להקל שלא בשעת וסתה בצירוף שיש לה מכה, ודעת הש"ך לעומת זה להקל גם בלי מכה

ראורי לציין כאן מקור דברי המרדכי דקאי על הגמ' נדה תרמט "ואם יש לה מכה באותה מקום תולה במכתה, ואם יש לה וסת תולה בוסתה" ע"כ. וכתב הרמ"א לעיל תרנו דאם יש לה וסת קבוע תולין להקל שלא בשעת וסתה לתלות במכה שאינה ודאי מוציא דם והיינו דאינו סומך לגמרי על שיטת המרדכי. אמנם הש"ך תרנו ס"ל בדעת המרדכי דס"ל להקל גם אם אין לה מכה אם יש לה עכ"פ וסת קבוע.

דברי התורת השלמים ליישב קושית הש"ך דאין כאן ס"ס **עיינן** בתורת השלמים לבעל המנחת יעקב תרס כאן שכתב דאע"ג דאין כאן ס"ס גמור, מ"מ יש שני סברות להקל שמא מהירך בא הדם ושמא היה שם הדם קודם ורק סברא אחד הוא לחומרא דשמא בא הדם מהמקור עיי"ש.

אי דעת הרשב"א בסכינא חריפא כדעת ר' יוסי

בדעת הרשב"א כתב הטור דדעתו לפסוק כרבי יוסי להקל, וכן כתב הרב המגיד תוסא אבל כבר כתב הב"י שהרשב"א בתורת הבית הקצר כתב "והמחמיר תבוא עליו ברכה" וכן מסיק המ"מ הג"ל דלמעשה מחמירין, ועיין בחכמת אדם בניית אדם תרסב שהקשה על הרשב"א דביותר מכגריס למה מקיל הרשב"א הרי יש חשש הרגשה עיי"ש, ובאמת על ר' יוסי הקושיא ולא על הרשב"א ועל כרחך דחששא רחוקה היא.

נמצא הדם על העד ועל ירכה הרשב"א כתב כן בחי' תרסג ד"ה בדקה בעד, וכן בתורת הבית והובא בב"י, ובתוס' כתב כן בתירוץ השני ד"ה ולמחר, ועיין בתורת השלמים תרסד, וכן כתב הרמב"ן בחי', והריטב"א בחי', והר"ן בחי' עיי"ש.

קושית השב יעקב מגמ' נדה (י"ד ע"א) על דברי המרדכי **דהקנשה** השב יעקב תרנג' מגמ' נדה תרנג' נמצא (דם) על (עד) שלו (שלאחר תשמיש) טמאין וחיביבין קרבן, וקשה להמרדכי היאך חיביבין קרבן הרי יש לחוש אולי ע"י מיעוץ התשמיש בא מהצדדים והרי זה ספק והרי המשנה מיירי באשה שיש לה וסת כדמשמע מרישא דמשנה תרנג', ובאשה שיש לה וסת תולין להקל שלא בשעת וסתה, (ועיין בסדרי טהרה לעיל ס"ק י"ד בקטע ד"ה הש"ך, ובתפארת ישראל על הפלתי בהגהות סי' קפ"ו ס"ב).

תרמח. כמבואר לעיל בסימן קפ"ו. תרמט. ס"ו ע"א. תרנ. סימן קפ"ז סעיף ה'. תרנא. סק"כ. תרנב. עיין ח"א סימן מ' ומ"ב הובא לעיל בפלתי סק"ה. תרנג. י"ד ע"א. תרנד. שם י"א ע"א. תרנה. סימן נ"ז. תרנו. י"ד שהובא בגמ' שבועות י"ח. תרנז. ט"ז ע"א. תרנח. ס"ק כ"ו. תרנט. ועיין בפרי דעה כאן. תרס. ס"ק ל"ז. תרסא. בפ"ד מהל' איסור'ב הל' י"ט. תרסב. אות ט"ז. תרסג. י"ד. תרסד. ס"ק ל"ה.

ס"ק"ב

ס"ק"ב כ"ב

ספק אם העד בדוק או לא יש סברא דהיתה בדוק אבל בכתם מקילין

עיינן בשו"ת מהר"ם לובלין תרס"ה דאם יש לה ספק אם היה העד בדוק קודם שקנחה את עצמה בה ונמצא עליו דם, פשוט הוא דאין לדמות עד שקנחה בו לכתם הנמצא, וגם הסברא נותנת שהיה העד בדוק לה מקודם והוא משום שנעמיד אותו בדרך סתם עדים שדרכן להיות בדוקין לכל אשה הבודקת עצמה ע"כ, ודייק מזה הסדרי טהרה תרס"ו דמוכח דדוקא ע"י בדיקה החמיר בספק אם היה בדוק, אבל בכתם הנמצא וספק אם היה בדוק לה או לא תלינן להקל, ומכל שכן אם בדקה את עצמה בכל יום דתלינן דמעלמא אתיא עיי"ש.

סברא להחמיר בעד שאינו בדוק מכתם

עיינן בקונטרס אחרון של הרב בעל התניא תרס"ו דמסביר בדעת הש"ך והב"ח דסוברין לפי השו"ע כתם שבחלוקה קיל טפי מעד שאינו בדוק דכיון שקנחה עצמה בו רגלים לדבר ומשום הכי טמאה משום כתם, אבל כתם הנמצא בחלוק שאינו בדוק טהורה לגמרי, וכן דעת השו"ע לקמן תרס"ח, אבל דעת הטו"ו הוא דכיון דדעת ר' יוסי לטהר לגמרי גבי בדקה בעד שאינו בדוק לה משום דאשה בחזקת טהרה עומדת, ועד זה שאינו בדוק אע"פ שבדקה עצמה בו לא נטמאה מספק, אלא למעשה ס"ל להרשב"א דהמחמיר תבוא עליו ברכה וזה בעד שבדקה עצמה בו דאיפליגו ביה כר' אבל לפי השו"ע דס"ל להלכה כמאן דאמר טמאה משום כתם בעד שאינו בדוק א"כ בכתם שבחלוק שאינו בדוק נמי י"ל דטמאה משום כתם ע"כ.

בדעת הפוסקים אי לרבי טמאה אשה זו מה"ת או לא

עיינן ברשב"א תרס"ט שכתב דלרבי טמאה גדה מה"ת וחייבין בקרבן עיי"ש, ושם להלן כתב דרבי ורבי חייא חולקין אם חוששין טמא העכירה העד בשוק של טבחים משמע דחששא דרבנן הוא, ועיינן בס"ט כאן תרע"ו, וכן עיין בדברי הרב התניא כאן תרע"א עיי"ש, ועיינן בחו"ד ביאורים תרע"ב שהקשה דהטו"ו סותר את עצמו דבסק"ג כתב דבדיקה לא הוי ספק תורה כיון דלא הרגישה, ובסק"ט כתב דלרבי טמאה מה"ת, ועיינן עוד באחרונים שהקשו כן, וכתבו לחלק בין ודאי בא מגופה לספק בא מגופה ועיינן בחכמת אדם בבניית אדם תרע"ג עיי"ש.

הבנת המחנה חיים ז"ל בדברי התוס' דנסתפקו בשתי נשים שנעשו זבות בפעם אחת רק אחת התחילה לספור כבר ז' נקיים והשני לא התחיל העדיין לספור אי יכולה לתלות בהשני

הגאון בעל מחנה חיים הביא דברי המל"מ וכתב ג"כ לפרש דברי התוס' באופן אחר תיעד ז"ל ונראה לפי עניות דעתי בעזרת ה' הבנה אחרת בדברי תוס', דהנה זאת אנו מקבלין בוודאות דאם אשה סופרת שבעה ימי טהרה שלה תולה באשה אחרת אשר היא עדיין בימי נדה, אבל התוס' מסופקים בשתי נשים שנעשו זבות בפעם אחת, רק אחת סופרת ימי נקיים ואחת לא ספרה שבעה נקיים, או ספק אי האשה הסופרת ימי טהרה יכולה לתלות בשאינה סופרת, יען דהלא השאינה סופרת גם כן אינה בחזקת רואה ואם היה ברצונה להתטהר היתה יכולה למנות ז' נקיים, ואיך נאמר יען שלא ספרה הגם שבדקה עצמה כעת ולא מצאה דם יתלו בה הכתם של חלוק חברתה, אטו יען שלא סופרת, דמים שכיה בה, רק כל הספק על כרחך כיון שלא ספרה עדיין טומאה חמורה עליה דהתורה אמרה דבלא ספירה לא תוכל לטהר וחברתה כבר ספרה מקצת כגון בשומרת יום שראויה עתה לטבול או שספרה ז' ימים זה אחר זה וראויה לטבילה ואותה שלא ספרה אינה ראויה לטבול כלל, ולכן יש סברא להקל באשה אשר כבר אינה עוד טמאה בעצם רק טומאה ישינה יש עליה, ונתלה זאת באשה אשר לא ספרה כלל שהיא עוד בעצם הטומאה יען שלא ספרה, והגם דאמרינן בגמרא בסופרת ז' שלא טבלה, ומשמע שכבר עבר הו' של ספירה ואפ"ה תולין בה, היינו יען שיש להחברתה חזקת טהרה ולו ז' עכ"פ חזקת טומאה, אבל בנידון שיש לשניהם חזקת טומאה רק לאחת יש עוד עליה עיקר הטומאה וטבילה לא יועיל לה שצריכה ספירות נקיים והשנית מהני טבילה מיד ולכן יש ספק לתלות, וכן בגדה משכחת זאת כגון אשה אחת כבר בדקה עצמה וראתה שפוסקה בסוף שבעה ותוכל לטבול אם תרצה והשנית לא בדקה עצמה כלל, וכן טמא אחד הוה עצמו בשני ובשביעי והשני לא הוה עצמו כלל, לכן יש ספק אם אחד יוכל לתלות הגם ששניהם בחזקת זיבה או גדה או טומאה רק אחד הוא בתוקף הטומאה והשני אין לו הטומאה.

דזה שדייקו התוס' אי סופרת מקצת או כולה יוכל לתלות במי שלא ספרה כלל שהאשה השניה היתה זיבה וצריכה ספירה רק שלא ספרה, וכן אחת היתה נבדקת ואחת לא בדקה וכן בטמא

תרס"ה. סימן ק"ג. תרס"ו. בס"ק ס"א. תרס"ז. בשו"ע ס"ק ע"א. תרס"ח. בסעיף ל"ט. תרס"ט. בתורת הבית בית שביעי שעור רביעי. תרע"ו. ס"ק ס"ו ד"ה תשובה. תרע"א. סימן ק"צ סוף ס"ק ע"ו. תרע"ב. ס"ק כ"ז. תרע"ג. אות י"ב. תרע"ד. הובא דבריו בקונטרס שערי טוהר.

מת אחד הוה עליו שני ושביעי ואחד שלא הוה בשני ושביעי, אבל שני שבילין ששם אמרו בפירוש אחד טמא ואחד טהור, אבל בנדה ובזיבה עכ"פ אפשר לפרש דאירי בשניהם נדה ושניהם שומרת יום, אבל הרשב"א אירי לתלות בימי נדה ושם מודים התוס' דתולין, ודו"ק ע"כ.

אי תולין בתוך ג' ימים לז' נקיים בכתמים

עיינן ברמ"א שצ"יין לעיין בס"י קצ"ו דבג' ימים הראשונים של ז' נקיים אין מקילין בכתמים לתלות בדבר אחר ע"כ, ובש"ך שם תרי"ח וזה לשון הבית יוסף לא שנא היא טהורה לגמרי או בספירת ז' נקיים וכן כתב הרשב"א (בתורת הבית) ע"כ, ולפ"ז לפי מה שכתב הרמ"א דבג' ימים הראשונים אין תולין ה"ה לקמן תרי"ח בימי נדותה של עצמה אינו תולה אלא שא"כ היה לו להגיה ג"כ לקמן אלא נראה דאזיל לטעמיה שם תרי"ח דדוקא בדבר אחר אינו תולה ג' ימים הראשונים אבל במכה שבגופה שמוציאה דם תולה בה אם כן ימי נדתה של עצמה ודאי כמכה שבגופה שמוציאה דם דמי, אבל לפי מה שכתב שם דגם במכה שבגופה אינה תולה א"כ לקמן אינה תולה בימים שבנדתה אלא אחר ג' ימים הראשונים של ז' נקיים ע"כ וכדעת הש"ך הסכים הפנים מאירות תרי"ח עיי"ש.

אבל המשנה למלך כתב לפלפל על הש"ך דשאני מכה שבגופה שמוציאה דם שפיר תולה בה אפי' תוך ג' ימים ראשונים, משא"כ תוך ג' ימים ראשונים לתלות בחלוקה עיי"ש, וכן כתב המנחת יעקב בתורת השלמים תרי"ט, ודעת רעק"א בפסקים תרי"ב דרך בכתמים ס"ל להרמ"א להקל וצ"יין לרש"י תוס' במס' זבחים תרי"א וברש"י זב וזבה שפסקו והתחילו למנות ימי סיפורן ומנו ד' או ה' ימים ואם ראו סתרו כל מניינם, והקשו תוס' אם לא גמרו הו' נקיים באמת לא הוכשרו בחזקת טהרה ולכן שפיר סותר, וכתב רעק"א דרש"י נקיס בדוקא ד' או ה' ימים ואין כוונתו שהחזיקו להיות טהורה רק החזיקו למעיינותיהן סתומים עיי"ש, ועיין עוד בסדרי טהרה תרי"ב.

ס"ק כ"ג

אשה לאחר ספירת ז' נקיים ולא טבלה אי תולין בה

המשנה למלך תרי"ד ודע שהנראה, אחר שהביא דברי הגמ' בנדה תרי"ד דאמרינן התם ת"ד תולה בשומרת יום כנגד יום בשני שלה ובסופרת ז' שלא טבלה לפיכך היא

מתוקנת וחברתה מקולקלת דברי רשב"ג ורבי חולק שם וס"ל דאינו תולה בה אלא שתיהן טמאות ע"כ. ופירוש רש"י אם השאילה חלוקה לשומרת יום בשני שלה תולה בה ואע"ג דלא החזיקה רואה היום (מ"מ) כיון דמעיינה פתוח תולה בה, ואע"ג דמקלקלה לה דצריכה לשמור יום המחרת כיון דטמאה השתא ובסופרת שבעה נקיים אחר זיבה ואע"פ דמקלקלה הרבה שסתרה כל ימי ספירתה וצריכה לספור עוד שבעה נקיים הואיל ועכשיו טמאה היא ע"כ. ומבואר ברשב"א תרי"ה דטעמא דרשב"ג להקל הוא דוקא בכתמים דטמא דרבנן תולין הקלקלה במקולקל דאמרינן שאני אומר כדרך שאמרו בב' קופות בתרומה דרבנן ואע"ג דבידה לטבול ולהטהר עכשיו מ"מ מחוסרת טבילה היא וטמאה עיי"ש, אמנם מדברי רש"י נראה הטעם דרשב"ג משום דיותר מצוי הוא שתראה שומרת יום כיון דמעיינה פתוח ומשור"ה תולה בה ע"כ. והקשה המל"מ, א) למה רש"י נתן טעם זה הרי בסוגיא דב' שבילין ליכא סיבה לתלות ואפ"ה אמרינן דתולין הקלקלה במקולקל, ב) ועוד הקשה בסופרת שבעה דלא החזיקה שתיהן מעיינה פתוח מאי איכא למימר, ומה תאמר דרש"י ס"ל דמעיינה פתוח בו' נקיים ולכן תולה בה ואם עברו ימים רבים ולא טבלה גם לפי רש"י אינו תולה בה לפי שלא החזיקו זו להיות מעיינה פתוח, משא"כ לפי הרשב"א כל זמן שלא טבלה עדיין תולין בטמאה.

אמנם גם לדעת הרשב"א מכריע המל"מ דלעולם כל שעברו ימי נדתה או ימי זיבתה אף שלא טבלה אין תולין בה דתו לא חשיבא מקולקלת כיון שכבר עברה טומאתה הראשונה ואם נתלה בה עכשיו אנו מביאין לה טומאה חדשה, ומאי חזית דנביא לזו ולא לזו אבל בתוך ימי נדתה תולין בה לפי שעדיין טומאתה הראשונה קיימת, וכן בזבה בתוך ימי זיבתה אף שעכשיו סותרת מה שספרה מ"מ טומאתה מכה ראייה הראשונה היא שהיתה זבה ולא ספרה שבעה נקיים תרי"ג, והביא מדברי המהרש"א שם שפירש כמו שהביא לפרש לפני שהכריע וכן כתב כאן בד"ה ודע דהנראה מדברי כל הפוסקים דדוקא לזבה בתוך ימי זיבתה ולנדה תוך ימי נדתה הוא שתולה בהן לרשב"ג אבל אם עברו ימי הזיבה אף שעדיין לא טבלה אינה תולה בה דדוקא בז' שלה הוא שתולה בה הא בתר הכי לא.

וכן משמע מדברי הטור תרי"ח וז"ל, ולזבה בימי זיבתה משמע דוקא בימי זיבתה.

תרעה. ס"ק נ"א. תרעו. בסעיף מ"ד. תרעז. בסעיף י'. תרעה. ח"ב סימן קע"ד. תרעט. ס"ק מ"ה. תרפ. סימן ע"ה. תרפא. כ"ט ע"א. תרפב. ס"ק ע"ג. תרפג. בפ"ט מהל' איסור'ב. תרפד. ס'. תרפה. בתורת הבית. תרפו. ועיין מה שכתב להסביר דברי רש"י. תרפו. סימן ק"צ.

זה בפנויה שהיא גדולה, אבל קטנה מאן אמר דראתה ואפ' ראתה פעם אחת אין ראייה.

אי יכולה לתלות להקל גם בפנויה שנתעברה

ויש לדון אם הפנויה נתעברה ע"י אונס או במזיד ואז הרי הוא בחזקת מסולקת דמים אי גם אז תולין להקל, וראיתי בשו"ת רעק"א תרצ"א שכתב דתולין להקל בנכרית ולא חילקו בין אם נתעברה או לא הרי תולין במקולקל אף שיש לה חזקת מסולקת דמים עיי"ש וא"כ יש לומר דהוא הדין בנידון דידן.

ס"ק כ"ד

ביאור הדין, וטעם שבודקין בשעת הכיבוס, וגוים אינן בודקין

הנה נקדים מקור הדין והוא דברי המשנה במס' נדה תרצה כתם שנמצא בחלוק מסמא למפרע (לגבי טהרות) עד שתאמר בדיקתי את החלוק ואז טמאה מזמן בדיקה או עד שעת הכיבוס שמשעת הכיבוס ואילך טמאה עד כאן דברי המשנה. ונסתפקו שם בגמ' תרצ"א מהו הכוונה עד שעת הכיבוס או חזקתו בדוק בשעת הכביסה ובודאי ראתה אם יש לה כתם או לא, או דילמא חזקתו מתכבס (גם בלי בדיקה), אלא אם נימא דהיתה שם כתם נתכבסה הכתם בשעת הכביסה, ונפק"מ בין שני הדרכים "אם אמרה שלא בדקה בשעת הכביסה" או אם נימא חזקתו בדיק ליכא כאן חזקה הג"ל וטמאה למפרע, ואי אמרת חזקתו מתכבס בשעת הכביסה הא כביס ליה וטהורה לפני הכביסה, עוד נפק"מ יש "דאשתכח הכתם בסטרא" אי אמרת כצד הראשון חזקתו בדוק גם בסטרא בדקה וטהורה לפני זמן הכביסה, משא"כ אי חזקתו מתכבס י"ל שאני בסטרא דלא מתכבס כדבעי וטמאה למפרע, והגמ' מכריע דכוונת המשנה משעת הכביסה דחזקתו בדוק וכדנתיא בשם ר' מאיר כתם שנמצא בחלוק טמאה עד שעת הכביסה "מפני שחזקת בנות ישראל בודקות בחלוקותיהן בשעת כיבוסיהן" ואם לא בדקו הפסידו למפרע ע"כ.

ביאור דעת הרשב"א דבודקת גם בגדים של חבירתה בשעת הכביסה

וכתב הרשב"א תרצ"א, וגם הריטב"א (ד"ה שחוקת) דלאו דוקא חלוקותיהן שלהן בודקת אלא גם של חברותיהן בודקת, וי"ל והוא משום דסיבת הבדיקה לראות אם יש שם כתם או לא,

וכן מתבאר בדברי הרשב"א תרפ"ח דאמרינן בנכרית הרואה שפירש לא רואה בעינין שאלה חלוק דא"כ מ"ש נכרית אפילו ישראלית נמי וכדקתני או לגדה וכו', אלמא דנדה דמשנה היינו בתוך ימי נדתה וזה הוא דבר פשוט, וטעמא דמילתא משום דדוקא בנדה בתוך ימי נדתה ולזבה בתוך ימי זיבתה שעדיין טומאתה הראשונה קיימת תולין בה אע"פ שמפסדת, אבל כשעברו ימי נדותה או ימי זיבתה אע"פ שלא טבלה מ"מ טומאתה הראשונה כבר פקעה אלא שגזו"כ הוא דבעיא טבילה ואם אנו תולין בה אנו מביאין לה טומאה מחודשת ומאי חזית דנטמא לזו מחודש ולא לזו ומש"ה שתיהן מקולקלות ע"כ, (ועיין מהר"ם שיק י"ד סי' קפ"ג אות ג' שדן גם לאחר שהפסיקה בטהרה תולין בה).

בדברי האחרונים דאשה נשואה טהורה יכולה לתלות בפנויה

וראוי לציין דברי רעק"א בתשו' תרפ"ט באשה נשואה טהורה לבעלה ששכבה במטה עם פנויה גדולה בשנים שכבר ראתה כמה פעמים ונמצא כתם בסדין המטה, כתב (לידו הרי ר' משה מקאריג) להקל לתלות הכתם בפנויה שהיא נדה ולא טבלה לנידתה, ולא מבעיא לפי דעת הלבוש תרצ"א שכתב בפשיטות דאף בשלמו ימי ספירתה כל זמן שלא טבלה שהוא ממש נידון דידן דהפנויה היא נדה שלא טבלה, ומה תאמר לדון לפי דברי המל"מ הג"ל י"ל דהכא מודה להקל דשאני בפנויה אף שאפשר שלא ראתה כבר כמה שבועות מ"מ לא הוי כמו ובה אחר ששלמו ימי ספירתה דהרי קיי"ל דבעינן ספירה ואנן בעינן בדיקה בתוך ז' א"כ פנויות שלנו דאין דעתן לטבול ואין סופרות לכוונת ז' נקיים מקרי ובה שלא ספרה ותולין בה כנלענ"ד ע"כ ועיין בדבריו בהגהות רעק"א י"ד תרצ"א.

אמנם עיין בחו"ד תרצ"ד דדוקא כשלא עברו ז' יום מיום ראייתה שפתוח מעיינה ג"כ אבל כשכבר עברו ז' יום מיום ראייתה שיש לומר שכבר נסתם מעיינה אף שעדיין לא ספרה וכל שכן כשהוא ספרה רק שלא טבלה אף שעדיין מקולקלת כיון שכבר נסתם מעיינה אינה תולה עיי"ש, ולפי דברי החו"ד יוצא דאין הכרעת רעק"א הכרעה ברורה.

ויש להעיר דלפי הכרעת הפלתי דתלוי בפלוגתת הרמב"ם תרצ"א עם שאר הראשונים, ולהלכה הכריע השו"ר כשאר הראשונים א"כ מובן דברי רעק"א להלכה לפי הבנת הפלתי, וכל

הכיבוס, ב) ולר' אחא א"פ שלא בדקתו בשעת הכיבוס תכבסנו עכשיו כיון דאפשר למיקם אמילתא אם נדחו מראיו או לאו, ג) ולר' אינו חזר ומכבסו אלא בודק במראיו עכשיו אם מקדיר או מגליד, ומכריע הרשב"א ומסתברא דכיון דכתמים דרבנן תולכין בו להקל, והלכך חלוק או סדין שלבשתו בשעת וסתה (היינו בשעת נדתה עין ב"י, ויל"ע אם כוונתו לאפקי בשעת וסתה, או בשעת וסתה היינו וסת קבוע גם בלי ראייה) ונתכבסו וחזרה ולבשתו בלא בדיקה אם נתכבסו ע"י ישראלית וליתא קמן דנישלייה אינה תולה בה דחוקה בדקתו בשעת כיבוסה (ובשמלה חדשה כאן ס"ק נ"ג מסביר דא"פ דתולכין לקולא בכתמים מ"ט מחמיר בזה), אבל אם איתא קמן תלוי אם אומרת שלא בדקה הר"ו תולה בה ואם בדקה אינה תולה בה, וע"י שפחה ונכרית תולה בה גם כשהיא אינם נמצאים לפנינו אבל אם אפשר למיקם אמילתא אם מקדיר או מגליד חיישינן לה כדריב.

דעת הרשב"א בשיטת הראב"ד

דחביא מדברי הראב"ד שכתב כיון דאפשר לברר כרבי מחמירין, ואפ"י אם אי אפשר לברר מחמת חסרון בקיאות לא אמרינן ספק דרבנן להקל כיון דספק זה הוי חסרון ידיעה לא מקרי ספק, ואח"כ כתב הרשב"א ואפשר דהראב"ד אינו מחמיר כל כך, והרמב"ן תולה הכל במקדיר ומגליד ויש לחוש לדבריהם ו"ל עד כאן דבריו ועיין בחי' הר"ן תשב שהביא בשם הרשב"א שאם הבגד לפנינו אולינן לחומר אע"פ שא"א לברר בין מקדיר או מגליד, והרשב"א בחי' ד"ה שחוקת הבין בשמו דתלוי בין מקדיר למגליד עיי"ש.

דברי הסדרי טהרה ככוונת הרשב"א

וכתב הסדרי טהרה תשג וזה לשונו אחר שהביא דברי הרשב"א, ביאור דבריו דס"ל להרשב"א ו"ל דג' מחלוקות בדבר דלרבי מאיר הכל תלוי בבדיקה בשעת כבוס ואם לא בדקה בשעת כיבוס מטמאה למפרע ולא אמרינן דניקום עלה דמלתא ואם הוא מגליד וראי דלאחר כיבוס הוא ולא מטמא למפרע דס"ל דאפילו הוא מגליד אפ"י ו"ל דמקודם כיבוס נמי הוי, וכן נמי אם נתכבסו ע"י ישראלית וליתא קמן דנשייליה אם בדקה או לאו אמרינן חוקה בדקתה ולאחר הכיבוס בא הכתם אע"פ שהוא מקדיר אפ"י אמרינן דלאחר כיבוס בא דס"ל שאין מקדיר ומגליד סימן מובהק לסמוך עליו ואהא פליגי רבי אחא ורבי וס"ל דהכל תלוי כפי שמצאנו עכשיו לרבי אחא תכבסנו עכשיו ולרבי הכל תלוי במקדיר ומגליד ואפילו כבסנו ישראלית

א) כדי לראות אם נטמאה וא"כ גם לחברתה דואגת, דכל ישראל ערבים זה לזה, וגם להפוסקים הסבורים דאין ערבות בנשים מ"מ יש לומר שהיא דואגת להציל חברתה, וגם דהא דליכא ערבות היינו לגבי מ"ע אבל לגבי חיוב תוכחה ולהציל מעבירה שפיר יש ערבות וכמבואר כן בתשו' בית שערים או"ח עיי"ש, ב] או יאמר כיון דאם יהיה שם כתם אח"כ ויבוא ויטעון נגדה לומר שלא כיבסת הבגד כדבעי לכן מודקדת בכל מקום כדי לנקות הבגד, ג] או כיון שנתרגל לנקות כן אינו מחלק בין אם עושה הכיבוס לעצמה או לחברתה, אבל שפחה ונכרית אינן בודקות חלוקותיהן דלמה להן לבדוק תריצ, ולפ"ו יוצא דכבסנו ישראלית וליתא קמן כדי לברר אצלה חוקה בדקתו בשעת כיבוס, אבל אם נמצא לפנינו שואלין אותה, ואם אומרת דלא בדקה בשעת הכביסה נאמנת להקל (אף שהוא נגד חוקה).

נכרית ושפחה לפנינו אם יש להם נאמנת

ובנכרית ושפחה אם הם לפנינו ואומרת שבדקה כתב הב"ח דאינה נאמנת, וכן כתב הש"ך תרצט, בד"ה ואם ליתא לפנינו וכן כתב המאירי, אבל מדברי הרשב"א משמע דאם נמצא לפנינו נאמנת כמו שכתב בחי' ד"ה ואסקינא "א"נ שכבסה שפחה ונכרית ואולה לה ואח"כ מצאה כתב" ע"כ משמע אם נמצא לפנינו נאמנת ועל כרחך לפרש הכי דאל"כ מה זה ואולה לפנינו הרי שם קאי גם על שפחה והיא נמצאת אצלה כל הזמן, ודוחק לומר דמכרה השפחה אלא ו"ל דהלכה על זמן מה ואח"כ מאן יימר דיזכור לכן מקילין דאין זה ברור דאפשר לברר אין חיוב להמתין, אבל כשהיא לפנינו שפיר נאמנת ועכ"פ במסח לפי תומו בודאי נאמנת.

אי מועיל לברר ע"י כיבוס לאחר מכן אי זה מראה טהור או לא

ובגמ' פליגי ר' אחא ור', רב אחא ס"ל תחזור ותכבסנו ואז אם נדחו מראיו בידוע שלאחר הכיבוס בא, ר' אומר אינו דומה כתם שלפני הכיבוס לכתם שלאחר הכיבוס שזה מקדיר זה מגליד, ומסביר רש"י כתם שלפני כיבוס מגליד וגלדו עבה ולאחר הכיבוס מקדיר, אבל הרשב"א יש פירוש דמקדיר לפני כיבוס.

דברי הרשב"א בכיבוס הסוגיא

וזת לשון הרשב"א בתורת הבית הארוך תשא אחר שציין הגמ', הנה שלש מחלוקות בדבר, א) לר' מאיר הכל תלוי בבדיקה

תרצח. ועיין תוס' נ"ו ע"ב ד"ה בודקת וכן הוא בלבוש. תרצט. בס"ק ס"ג. תש. בתורת הבית דלקמן. תשא. בית שביעי שער רביעי. תשב. ד"ה ש"מ. תשג. בס"ק פ"ו.

חסרון ידיעה ועל זה מסיק הרשב"א וכתב ואפשר שגם הרב לא לגמרי כרבי אלא דווקא למאן דאפשר למיקם עלה דמלתא דהיינו שהוא בקי אבל אם אינו בקי יש לומר דסוף דעתו להקל כיון דרבי מאיר לא מפליג בין מקדיר למגליד יש לסמוך עכ"פ באינו בקי ולא דמי לשאר ספק הבא ממיעוט הכרה דלאו ספק הוא דשאני הכא דאיכא למימר דהלכתא כרבי מאיר וכן פסק הרמב"ם וכמ"ש בבית יוסף ואח"כ מסיק דהרמב"ן ז"ל תלה הכל במדיר ומגליד כרבי ויש לחוש לדבריהם ז"ל ור"ל דאפילו אינו בקי טמאה כנ"ל בפירוש דבריו וזה דלא כש"ך ז"ל שהבין דמ"ש הרשב"א לדעת הראב"ד שאפשר שלא אמר אלא בדאיכא למיקם עלה דמלתא היינו שהוא לפנינו ולאפוקי היכא דנאבד דאו טהורה ולע"ד לא נראה כן אלא כוונתו כמש"ל דאפילו איכא החלוק או הסדיר לפנינו אלא שאינו בקי י"ל דסבירא ליה להראב"ד דטהורה ומטעם שכתבתי.

דוהרא"ה ז"ל חלק עליו וכתב דמסתברא למימר דלא פליגי אלא דרבי מאיר אתא למימר דחלוק סתמא נבדק בשעת כיבוס ואפילו נאבד לאח"כ ואינה מטמאה למפרע בכתם אלא משעת כיבוס ואילך אבל היכא דהוא לפנינו אף רבי מאיר ס"ל כרבי ורבי אחא דבבדיקות תליא וכיון שכן היכא שהוא לפנינו לכ"ע בבדיקה תליא מלתא ואם אינו בקי להבחין בין מקדיר למגליד טמאה מטעם דהוי ספק מחמת מיעוט הכרה דלא שמיא ספק וזה דלא כרשב"א וע"ז השיב הרשב"א ז"ל במשמרת הבית דלא כן הוא אלא דפליגי אהדדי וכמש"ל בשמו.

הסדרי טהרה דוחה דברי המנחת יעקב שהביא ראייה מדברי הרשב"א

דמוערתה מה שכתב בספר מנחת יעקב ז"ל וכן מבואר להדיא מדברי הרשב"א במשמרת הבית דרבי ורבי אחא לא קאמרי אלא היכא דלא בדקתו וכו' לא ידענא מאי קאמר דהא בהדיא מבואר ברשב"א במשמרת הבית שם דלרבי לא אמרינן במקדיר בודאי בדקתו אלא כל שמקדיר בידוע דמעיקרא הוי בו וכמש"ל וא"כ נהי דהרשב"א כתב מתחלה דיש להקל כיון דכתמים דרבנן ולפסוק כרבי מאיר היכא דאינו בקי ולטהר אם נתכבס ע"י עובדת כוכבים מ"מ להחמיר לא פסק כוותיה בנתכבס ע"י ישראלית אלא כרבי דאפילו שנתכבס ע"י ישראלית ואינו בפנינו במקדיר מיתלי תלינן גם אחר כך שכתב הרשב"א שיש להחמיר כדעת הראב"ד והרמב"ן פסק לגמרי כוותיה דרבי בין להקל ובין להחמיר ואם כן יפה כתב הש"ך על הש"ע שכתב דאם נתכבס ע"י ישראלית ואינה בפנינו דלא תלינן דעל כרחך מיירי בנאבד החלוק דאם החלוק בפנינו אפילו בנתכבס ע"י ישראלית תלינן במקדיר ואי במגליד מאי אריא

חברתה ואפילו היא עצמה אין בכך כלום ולא אמרינן במקדיר בודאי בדקתו ואינו תולה בו אלא כל שמקדיר בידוע דמעיקרא הוי ותולה בו ואם מגליד אפילו אמרה לא בדקתיו בשעת הכיבוס אינו תולה בו דבידוע שלאחר הכיבוס היא וכ"כ להדיא במשמרת הבית דבהא פליגי הני תנאי ע"ש.

נמצא בענין תליות הכתם איכא קולא וחומרא לרבי מאיר וקולא וחומרא לרבי אחא ולרבי דלרבי מאיר דס"ל דלא משגחינן במקדיר ומגליד אלא הכל תלוי בבדיקה בשעת הכיבוס איכא קולא לדידיה אם נתכבס ע"י גויה תלינן שהיה בו למפרע קודם הכיבוס ואפילו החלוק בפנינו וראינו שהוא מגליד אפ"ה תלינן כדמוכח מדאמר רבי מאיר ואם לא בדקו הפסידו למפרע ולא חילק בין מקדיר למגליד או שתכבס שנית כדרבי אחא מוכח דס"ל דלעולם מטמא למפרע ולפ"ז ה"ה לענין תליות כתם תלינן דמעיקרא הוי ביה משא"כ לרבי אם חזינן (ומקדיר) [דמגליד] לא תלינן וטמאה וכה"ג לרבי אחא בכיבוס תליא מלתא נמצא קולא לרבי מאיר וחומרא לרבי אחא ורבי ואם נתכבס ע"י ישראלית לרבי מאיר לא תלינן דאמרינן חזקה בדקתו ולרבי אחא בכיבוס תליא מלתא ולרבי אם הוא מקדיר תלינן דלא אמרינן חזקה בדקתו היכא דחזינן שהוא מקדיר וא"כ בנתכבס ע"י ישראלית הוא חומרא לרבי מאיר וקולא לרבי ולרבי אחא אם מקדיר לרבי ולרבי אחא אם לא נשתנה מראיתו אחרי הוכבס שנית ועוד איכא חומרא לרבי אחא ורבי היכא דנתכבס ע"י גויה והחלוק הוא בפנינו אלא שאינו בקי להבחין אם הוא מקדיר או מגליד לרבי או אם נשתנה מראיתו לרבי אזא דטמאה לפי שהוא ספק מחמת חסרון ידיעה דלא מקרי ספק כלל משא"כ לרבי מאיר טהורה דתלינן שהיה בו קודם הכיבוס משום דס"ל דאין זה סימן למיקם עלה דמלתא ופסק הרשב"א ז"ל כיון דכתמים דרבנן יש להקל ולפסוק כרבי מאיר בהא דאם נתכבס ע"י עובדת כוכבים או ישראלית ואמרה דלא בדקה אפילו החלוק לפנינו טהורה אם אינה בקי להבחין בין מקדיר למגליד כיון דספק הוא אע"ג דלאו ספיקא מעליא הוא כיון שהוא ספק מחמת חסרון ידיעה מ"מ כיון דרבי מאיר ס"ל דאין להבחין על ידי כן מש"ה מקיל אבל היכא שהוא בקי ורואה שהוא (מקדיר) [מגליד] הוא ס"ל להרשב"א להחמיר כרבי דהלכתא כוותיה מחברו דלא תלינן ולא כתב הרשב"א להקל אלא באינו בקי וכמ"ש.

דע"ז כתב הרשב"א אבל הראב"ד שכתב כיון דאיכא למיקם עלה דמלתא כרבי בדקינן לכתם וכו' משמע שפוסק לגמרי כרבי דבמקדיר ומגליד תליא מלתא ולדידיה אפילו באינו בקי להבחין בין מקדיר ומגליד אפילו הכי טמאה כיון דפסק לגמרי כרבי ולדידיה אפילו באינו בקי טמאה משום דהוי ספק

ישראלית אפילו עובדת כוכבים נמי ואם אינה בקי בלאו הא דחוקתו בדוק מחמרינן ואם כן אין חילוק בין עובדת כוכבים לישראלית ובדין זה אלא ודאי דמיירי בנאכד.

זכין נראה ממ"ש בסעיף שאח"ו והוא מתורת הבית הקצר לבשה חלוק הבדוק לה ופשטתו וכבסתו והשאלתו לחברתה דאם מקדיר בידוע שמן הראשונה הוא ולא חילק בין נתכבס ע"י ישראלית או ע"י עובדת כוכבים אלמא דאפילו בנתכבס ע"י ישראלית אם הוא מקדיר אמרינן דוודאי מן הראשונה ולא אמרינן במקדיר חוקתו בדוק ודלא כספר מנחת יעקב שכתב דמיירי דווקא כשהיא לפנינו ואמרה דלא ברקה וזה אינו המסתמת לשונו לא משמע כן, ועוד נ"ל פשוט כיון דהש"ע תפס דעת הראב"ד והרמב"ן להלכה שפסקו כרבי דבמקדיר ומגליד תליא מלתא מש"ה פסק כשהחלוק לפנינו ואינו בקי להבחין בין מקדיר למגליד דטמאה אם כן יש לפסוק לגמרי כרבי הן לקולא והן לחומרא ולא לתפוס חומרא דרבי מאיר חומרא דרבי בכתמים דרבנן כנלע"ד ברור.

הרי לן דהפוסקים נחלקו בכוננת הש"ך, התפארת למשה הובא בהגהות רעק"א ס"ל כהבנת הפלתי דאפי' מקדיר והבגד לפנינו אינו תולה בה דחוקת בדוק ורק באומרת שלא בדקתו ס"ל להש"ך דתולה במקדיר, והמנ"י ס"ל דגם בחוקתו בדוק תלוי במקדיר או מגליד לפי הש"ך, וכן כתב החו"ד ביאורים תשי', והס"ט הנ"ל וכן הכריע בשו"ע של הרב התניא כאן תשי'.

גדר מקדיר או מגליד שנאמר בגמ'

בתוספתא תשי' רבי אומר אינו דומה כתם שלפני הכיבוס ככתם שלאחר הכיבוס שלפני כיבוס מגליד שלאחר כיבוס מקדיר ע"כ וכן הוא בשו"ע וכן הוא ברשב"א ועיין בב"י שהביא מדברי הראב"ד שפירוש כהרשב"א ובראב"ד שלפנינו אין גירסא זה עיי"ש, וברש"י תשי' מקדיר נכנס בבגד כתם שלפני הכיבוס מגליד וגלדו עבה, ועיין במאירי שכל שלפני כיבוס מקדיר רצונו לומר שהוא דק וניקב ועובר בכגד ונראה בצד השני כמו הראשון ושלאחר כיבוס מגליד מלשון גלודה שהוא כאילו נקלף מצד השני ולא נשאר בבהירות דם אלא בצד אחד שנפל בו והלך בודק במראי אדם מקדיר בידוע שלאחר כיבוס אדם מגליד בידוע שלפני כיבוס עיי"ש, ועיין בספר חכמת בצלאל שדן ברעת רש"י וגם הוכיח שאין ראיה מדברי התוספתא לשום צד עיי"ש.

בירור בכתמים שהוא דרבנן אי צריך בירור **מכאן** משמע דיש לברר בכתמים דרבנן היכא דאפשר מדברי הרמב"ן תשי' שכתב דא"צ להקיף את הכתמים משמע דא"צ לברר תשי', ועיין בראש יוסף מגילה תשי' ד"ה אין פוסקין.

דעת החות דעת דאם לקחו הגוי לביתו גם מגליד טהור **עיי'ן** בחו"ד תשי' שכתב דכל דין זה מיירי אם הגוי עובד בבית ישראל אבל אם לקחו לביתו גם מגליד טהור עיי"ש ולכא' דבריו גם כשהגוי מקבל כסף על זה ואע"פ שמרע אומנתו ולפ"ו יוצא קולא דאף בזה"ו דכובס כובס טוב והוא בחוקת בדוק מ"מ אם נתן לכבס אצל גוי א"א לברר ע"י מגליד או מקדיר ואין להחמיר גם אם אינו בקיאין.

כשהישראלית בפנינו אי צריכין לשאול אותה

המבואר כתב, "דאם הישראלית אינה לפנינו לשאול חזקה שנתכבס" וכו', משמע דאם היא נמצאת לפנינו שפיר צריך לשאול אותה ולא מנהיג לסמוך על חזקה גרידא, וכפי שכתב הר"ן במס' פסחים תשיב שהמשכיר בית לחיבור בי"ד בניסן אף אם נאמר שהבית חזקתו בדוק מ"מ אם המשכיר לפנינו צריך לשאול אותו משום שאין לסמוך על החזקה "משום שכל דבר שאפשר לברר צריך לברר", וכן הביא הש"ך ביו"ד תשי' בשם הר"ן בתשו' תשי', וכן מבואר בשו"ע יו"ד תשט', דאע"פ שרוב הנמצאים אצל שחיטה מומחים הם, מ"מ אם השוחט לפנינו צריך לבודקו עיי"ש וא"כ הוא הדין במקום חזקה, דהרי רובא וחזקה רובא עדיף, וגם לפי דעת הב"י תשט' דדוקא בבית צריך לשאול כיון שיש חוקת חמץ וכיון שרוצה להוציא מהחזקה לחזקה אחרת צריך לשאול, וגם לפי דעת הב"ח תשי' דחזקה התלוי במעשה צריך בירור תשי' ולפ"ו בנידון דידן י"ל פשוט דלכל הטעמים שפיר צריך לברר כשנמצא לפנינו ולשאול אותה [ועיין מל"מ ריש פ"ד מהל' בכורות מה שכתב לדייק מדברי הרשב"א כאן] אבל לאחר העיון ראיתי שאין הכרח לדייק מדברי המחבר כן ד"ל שכיון שרוצה לטהר אותה בוודאי שישאל אותה כשהיא לפנינו ולכן נקט כשהיא אינה לפנינו ואין להוכיח מזה לגבי דין הנ"ל, והו"ק.

אי צריך בירור בכתמים

זבגוף הדין אי צריך בירור בכתמים, עיין בטור מה שהביא בשם הרמב"ן דאין צריך להקיף עיי"ש, וכבר תמהו

תשד. ס"ק ל"ג. תשה. ס"ק צ"ד. תשו. פ"ו דנדה הל' י"ג. תשו. נ"ו ע"ב. תשח. פ"ד הל' כ"ג. תשט. ועיין ס"ט סק"ג. תשי. כ"ג ע"ב. תשיא. ס"ק ל"ד. תשיב. ד' ע"א. תשיג. סימן ר"א ס"ק קל"ז. תשיז. סימן ס"ו. תשטו. סימן א' סעיף א'. תשטז. בסימן תל"ז. תשיז. בסימן תל"ז. תשיח. ועיין בבית אדם שער רוב וחזקה סימן י"ב שהסביר דבריו.

להמתין ה' ימים ובאתה ושאלה אם היא רשאה למנות ז' נקיים מפסיקות טהרתה הראשון שמיד שלאחר מציאות הכתם הפסיקה בטהרה או לא.

וכתב על זה להשיב דכיון שלא כיונה במספר ימים לנקיים באיזה ימים מהם לא עלו לה וכתב עוד וטעמא רבה נמי איכא להרא מילתא דאולי כל שנתנה דעתה לספרן לנקיים לא הקפידה אף אם הרגישה קצת לבדוק נפשה, ואף אם תאמר עתה שלא הרגישה מתחלה לא מהני והוא בכלל "כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה" ואין נאמנים עליו עכ"ל.

בקושיית הטור"ז הרי כל מלתא דלא רמיא על איניש לאו אדעתיה

ובעיקר קושיית הטור"ז עיין בטורי כסף שכתב לתרץ דיש לבאר כוונתו דבשלמא הך דחו"מ גם עכשיו אין נפק"מ בגוף העברה אצל העמוד רק אם פרע או לא ולכן אין מדקדק בו כל כך, משא"כ הכא דעכשיו יודעת הדעיקר תלוי אם נכנסה למקום חברתה או לא ודאי מצי רמיא אנפשיה לזכור היטיב גוף הדבר שהכל תלוי בו ע"כ, וזה חילוק יפה וכן כתב במי נדה תשכי אלא הקשה מהא תשכי דאמר פרעתיך בפני שני עדים ובאו העדים והכחישוהו ע"כ, הרי דגם במקום דתלוי בעיקר פריעת החוב אמרינן בהא דרמיא על איניש עיי"ש.

דברי האחרונים דאם אומרת שעשתה הדבר לצורך איזה כוונה לא אמרינן כל מלתא דלא רמיא על איניש לאו אדעתיה

עייין בסדרי טהרה כאן שציינ לעיין בתשו' צמח צדק תש"ו ובשו"ת עבודת הגרשוני תש"ו והנה דן לפי מה דמבואר שנהגו שנשים בשעת וסתן לא הלכו לבית הכנסת (כמבואר בארחה חיים בס' פ"ח) וכשנפסק המעיין אף קודם שטבלו הלכו לביהכ"ס ונשאלו על אשה שבדקה עצמה לראות אם נפסק המעיין או לא ולא כוונה להפסיק בטהרה אלא כדי לידע שפסק מעיינה ותוכל לילך לביהכ"ס אם נחשב להפסק טהרה, ונחלקו הצ"צ ועבודת הגרשוני מאחר דלא רמיא אנפשיה בדיקה זו לצורך הפסק טהרה עיי"ש, ולעיל בטור"ז תשכ"ו ובשו"ך תשכ"ט ומסיים והעיקר בזה כל שאמרה שעשתה זה לאיזה כוונה ודאי דבכי האי גוונא ליכא למימר מילתא דלא רמיא או בזמן קרוב ואינו רגיל קצת כמו שכ' הטור"ז, ועיין לעיל תשל ובשו"ך תשל עיי"ש.

למה לא יבררו, ובשו"ת בית שערים תשי"ט כתב דא"א לברר שני צדדי הספק דנהי דאם נראים שהם משונים נדע בבירור שאין לתלות בדבר זה אבל אם נראה שהם שווין אכתי לא נדע בבירור שיש לתלות בו דשמא משונים רק אין אנו בקיאינ ואנו חושבין ששוין הם א"צ בירור עיי"ש. (והנה בסברא זה כתב שם לעיל (בס' ק"צ) ובעוד מקומות לבאר כמה נקודות הסברא וכן כתב הנ"כ קמא יו"ד סי' מ"ג וסי' נ"ז אבל הנ"ב דן לגבי שני ספיקות דאע"פ שאפשר לברר ספק אחד מ"מ כיון שאינו יכול לברר שני הספיקות אינו צריך לברר וכאן כתב דאפי' בספק אחד כיון שאינו יכול לברר כל הספק אין בו ענין של בירור).

שפחה הנזכר בשו"ע היא שפחה שלא טבלה אותה לשם יהודית

יש להעיר דהמאירי כאן ס"ל דלשפחה דהכא אינה שפחה כנענית שטבלה אותה לשם יהודית דא"כ חייבת במצוות כאשה ויש לה נאמנת כאשה.

ספק ספיקא בחסרון ידיעה אם מצטרף לס"ס

יש ללמוד מדין דהכא, דגם בס"ס לא מועיל ספק בחסרון ידיעה דהרי כל דיני כתמים הם ספק ובצירוף עוד ספק של אי בקיאות לכא"ו הוי ס"ס ואפי' מחמיר רבי, ואפשר דזה לא מקרי ס"ס דספק אחד הוא ועיין בחולין תש"כ כל שיעורי חכמים להחמיר וברש"י היינו במידות שזחקות ומצומצמות ובפמ"ג אר"ח תשכ"א במשבצות זהב תשכ"ב שהואיל והוא ספק מחמת חסרון ידיעה יש להחמיר אף בדרבנן ושם יצטרף לו ספק נוסף יש להקל והחסרון ידיעה הוא מהו טפח (ועיין מנ"ח מצוה שכ"ה אות א).

ס"ק ב"ה

דברי האחרונים אי באיסור אמרינן דרמיא על איניש

עייין בש"ך בנקודת הכסף דבמילתא דאיסורא רמיא על איניש עיי"ש.

עייין סדרי טהרה תשכ"ו עיי"ש, ועיין בשו"ת מעיל צדקה שדן באשה שמצאה כתם בימי ליבונה ולעת ערב הפסיקה מחדש בטהרה ולבשה שנית לבנים ואמרו לה חברותיה ביום המזורת שגם על הכתם צריכה להמתין מחדש חמשה ימים כדן רואה כתם בימי טהרתה משום פליטת שכבת זרע, ואחר שני ימים נודע לה שאין אשה המוצאת כתם בימי לבונה צריכה

תש"ט. יו"ד סימן רס"ו. תשכ"ב. נ"ה ע"א. תשכ"א. סימן שס"ג. תשכ"ב. ס"ק י"ד. תשכ"ג. סימן קצ"ב ס"ק"ב. תשכ"ד. קו"א-קמ"א. תשכ"ה. סימן ע' סעיף ב'. תשכ"ו. סימן ס"ה. תשכ"ז. סימן ע"ט. תשכ"ח. סימן צ"ד ס"ק י"ב. תשכ"ט. ס"ק כ"ח. תשל. סימן י"ח סעיף ד'. תשלא. סימן כ"ג ס"ק ט"ו.

שני סברות בכיבור הסברא כל מילתא דלא רמיא על איניש לאו אדעתיה ונפק"מ שיש ביניהם

עיינן בסמ"ע (תשל"ב שפירוש, א) כל מילי דאין האדם מחוייב לעשות וגם אין לו תועלת בעשייתו באותו ענין שעשאו או הוי ליה עשייתו בענין שעשאו מילתא דלא רמיא עלי' לעשותו באותו ענין וכיון דלא רמיא עליו לא שם זכרונו עליו לזכור באיזה אופן עשאו ומשום הכי פעמים משנה מהענין ואומר בהיפך ממה שהי' עיי"ש.

הרי דכתב בפירוש דסברת הדבר הוא דכיון דלא רמיא עליו לא שם זכרונו עליו לזכור, אבל ראיתי להגאון בעל ברוך טעם שהביא עוד סברא לפרש הענין, (ב) דכל מילתא דלא רמיא עליה והוא דכיון דלא נתכוין כלל לראות המעשה אף שהי' בפניו היו לבו פונה או לדברים אחרים, ונפק"מ בין הני תרי טעמי במקום דלא שייך שכחה בזמן קרוב וכמו שכתב הר"ן תשל"ב בפרק כל הנשבעין שבועות תשל"ב על המשנה ד"ה ושכנגדו שהקשה בהא דתנן שם תשל"ב שכנגדו חשוד על השבועה אחד שבועת העדות והיכי משכחת לה דמאן מוכח דעבר במזיד אפילו איכא עדים קרובים למלוה או ללוה שהתרו ביה דלמא שכח ולא מזיד הוא, ואי במודה שהיזיד אין אדם משים עצמו רשע ותי' דמייירי שקרוב הדבר דהיינו העדות דאי אפשר לתלות בו השכחה ולא אמרינן בי אשתלי עיי"ש הרי דבזמן קרוב ליכא טענת שכחה, משא"כ לפי טעם שאינו משים לב לכתחלה כהוגן גם בזמן קרוב איכא סברא דלא רמיא.

דבברי הפוסקים מתי שייך טענת שכחה

ריש עדיין לפלפל מדברי הרשב"א בתשו' תשל"ב שדן באחד שהעידו עליו שעבר על השבועה וטוען ששגג, אינו נאמן להכשיר עצמו למסור לו שבועה שאם כן אין לך חשוד אפילו בשבועת העדות דיכול לטעון שכחתי וסבור שכן היה ולכן עדים זוממים אינם מקבלים מלקות כמבואר בגמ' כתובות תשל"ב עיי"ש, הרי דאין טענת שכחה, אמנם עיינן בתומים תשל"ב שכתב לחלק ולענין פסול עדות או שבועה אינו יכול לטעון טענת שכחה אבל למלקות מציי אמרי שכחנו דמספק לא מלקינן (ועיי' קצות החושן ס' כ"ח סק"ח).

שני טעמים הנ"ל תלוי בפלוגתת רש"י ותוס'

והברור טעם כתב לתלות השני דרכים הנ"ל בכוננת כל מילתא דלא רמיא על איניש לאו אדעתיה בדברי רש"י ותוס' ישנים במס' כריתות תשל"ב דאמר אביי מודה ר"מ לחכמים שאם אמרו לו שנים יודע אתה בעדות פלוני והוא אומר לא ידעתי פטור דאי בעי אמר לא נתכוונתי לעדות, וברש"י ד"ה לא ידעתי דקאמינא לא נתכוונתי להיות עד והוא כהצד שלא נתכוין כלל לראות המעשה אף שהי' לפניו הי' לבו פונה אז לדברים אחרים אמנם לפי דברי התוס' ישנים שכתב שלא נתכוין להעיד י"ל דהכוננה משום דלא רמיא עליו ישכח ועיינן תוס' שבועות תשמ"ד ד"ה ואין.

אבל כל דבריו שם הוא לפי הבית מאיר באבהע"ז תשמ"א שהבין כן בדברי הגמ' כריתות שכתב שם ליישב קושית הפנים מאירות תשמ"ב שהקשה דמדברי הגמ' הנ"ל משמע דבעינן כוונה לעדות ובלי כוונה א"א להעיד, והרמב"ם תשמ"ב כתב דגם בלי כוונה אפשר להעיד, (ועיינן בטורי אבן ר"ה ס"ה ע"א שהביא ראיה לדעת הרמב"ם) ולכן כתב דכוננת הגמ' דלא בעינן כוונה לעדות אלא שיכוונו לראות הענין דאם לא כן הוי בגדר כל מלתא דלא רמיא על איניש, (ועיינן בתשו' בית שערים י"ד ס' מ"א כמה תי' על קושית הפנים מאירות וכמה דחזית על דברי הבית מאיר הנ"ל).

אי בשני עדים אמרינן סברא כל מלתא דלא רמיא על איניש לאו אדעתיה

הנה בגמ' סנהדרין תשמ"ד דקתני בדין בדיקות, אחד אומר איני יודע ואפילו שנים אומרים אין אנו יודעין עדותן קיימת, ואפ"ה קתני אחד תקירות ואחד בדיקות בזמן שמכחישין זה את זה עדותן בטילה, וכן פסק הרמב"ם תשמ"ב עיי"ש, ולכאור' קשה כיון דאינו יודע למה כשר הא הוי מלתא דלא רמיא עליה דאיניש ולא אדעתיה ואמאי במכחישין עדותן בטילה, אלא על כרחך "דבשנים לא שייך מילתא דלא רמיא", ואפ"ה באחד מהם כן כתב הבית שערים תשמ"ב בסופו, והוסיף אך לפי מה שכתב התוס' בפסחים תשמ"ד ד"ה אלא דלהחמיר ולקיים עדותן לא בדקינן להו עיי"ש הכ"נ נראה לי דלא אמרינן סברא הנ"ל רק כדי לבטל עדות ולא לקיים עדות וא"כ אין ראיה משם עיי"ש.

תשל"ב. סימן ע"ט ס"ק כ"ט. תשל"ג. במס' שבועות (כ"ח ע"ב) בדפי הרי"ף. תשל"ד. מ"ה ע"א. תשל"ה. מ"ד ע"ב. תשל"ו. ח"א סימן תר"ע. תשל"ז. ל"ג ע"א. תשל"ח. סימן צ"ב סק"א. תשל"ט. י"ב ע"ב. תשמ"א. תשמ"ב. סימן מ"ב סעיף ג' בהג"ה. תשמ"ב. ח"ג סימן כ"ה - וכן הקשה הברכי יוסף חר"מ סימן ל"ו. תשמ"ג. בפה"ה מהל' עדות ה"ה. תשמ"ד. מ'. תשמ"ה. בפה"ה מהל' עדות. תשמ"ו. י"ד סימן מ"א. תשמ"ז. י"ב.

דמעוברת ושאר ד' נשים בחזקת מסולקת דמים לענין דיין שעתן שאינם טמאות רק מזמן מציאות הדם, ומ"מ כתבו שם לעיל תשני דאשה שיש לה וסת בשעת וסתה בראייתה דייה שעתה ועל הכתם טמא למפרע מפקידה לפקידה או מעל"ע, אבל בד' נשים (א בתולה ב) מעוברת ג) מגיקה ד) וזקנה הם בחזקת מסולקת דמים בין בראייתן ובין בכתמן ודייה שעתיה ע"כ הרי דמסולקת דמים במעוברת יותר מבאשה שיש לה וסת.

הרקשה התוס' שם מהא דלקמן תשני דמוכח איפכא דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי אליעזר בארבע דינים וחד מנהון הך דד' נשים דיין שעתן, ולקמן תשני מבואר דרב יהודה אמר שמואל נקט רק הני ד' דלא מצינו לר"א חבר כוותיה דיחיד הוא, וקשה דהרי לעיל תשני מבואר דס"ל לר' דוסא דאשה שיש לה וסת דייה שעתיה ומדברי הגמ' תשני משמע דיש להחמיר באשה שיש לה וסת יותר משאר נשים א"כ כל שכן שבשאר נשים ס"ל להקל הרי דיש לר"א חבר דס"ל כמותו, ות' דבאמת אשה שיש לה וסת יש לה חזקת מסולקת דמים יותר מאשה מעוברת וס"ל לר' דוסא רק באשה שיש לה וסת להקל, אלא הא דמצינו חומרא בענין כתמים דלא גזרו במעוברת לטמאות למפרע משא"כ באשה שיש לה וסת היינו טעמא דבכתם של אשה שיש לה וסת גזרינן אטו שלא בשעת וסתה אע"ג דבראיה לא גזרינן משא"כ במעוברת עיי"ש, הרי דס"ל לתוס' דאשה שיש לה וסת יש לה חזקת מסולקת דמים יותר מאשה מעוברת, ולפ"ז צ"ב הדין דהכא דא"א לומר דנכלל בתוך הגזירה של כתמים דהרי הכא ספק כתמים ודנים לגבי תלייה.

דברי רעק"א שמיישב דדעת כל הפוסקים דמעוברת יותר מסולקת דמים מאשה שיש לה וסת שלא בשעת וסתה

אמנם ראיתי בתשו' רעק"א תשס"א ד"ה נראה כתב דאין הכרח מדברי התוס', ולעולם י"ל דד' נשים הם יותר בחזקת מסולקת דמים מאשה שיש לה וסת קבוע, דהרי קי"ל דד' נשים דיין שעתן ואילו אשה שיש לה וסת קבוע מטמאה למפרע, אלא הא דמוכח דלר' דוסא יש חומרא טפי בד' נשים דאית ליה שמטמאות למפרע סברתו דאם נימא שדיין שעתן על כרחך דשינוי מחזקתן לראות וכיון ששינוי י"ל שראו למפרע ג"כ, ולכן ס"ל דיש לחשוש למפרע דדוקא ביש לה וסת אף דחזקתה לא עדיף י"ל סברא דיה שעתיה כשרואה בשעת הוסת משום

ולפי הנ"ל אם נימא דסברא זה משום שכחה, י"ל דבשנים לא חוששין על שכחה, וכבר נסתפק הפמ"ג בזה ביו"ד בשפתי דעת תשמח, במה שכתב שם המחבר דאם מצא סכינא יפה קודם שחיטה ואחר שחיטה מצא בה פגימה מסוכסכת ואמר ברי לי שלא עשיתי אלא הולכה לבד שחיטתו פסולה משום דכל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה כמו שכתב הש"ך תשמט בשם הפוסקים, וכתב הגאון בעל האור החיים בספרו פרי תואר תשני דאם ראו עדים ואמרו ברי לי אין לאסור עיי"ש, ועל זה כתב הפמ"ג להסתפק אם הטעם משום אחד אומר בדדמי וב' עדים לא, וכמו עד אחד במלחמה, או הטעם כיון דהוא טרוד בעבודתו לאו אדעתיה אבל אחר אפילו אחד מהימן עיי"ש.

אבל לדין גם אם יש עוד אשה שאומרת כמו האשה בעצמה לא מקרי שני עדים וכמו שכתב הבית שמואל תשני דדוקא בשני עדים כשרים לא חיישינן דאמרי בדדמי אבל במאה נשים שפיר שייך בדדמי וכן מסתבר דבתר סהדותא דתרי שהי לא דייקינן עיי"ש, והסברא מבאר בתשו' בית שערם יו"ד תשנב דע"א באופן דנאמן בסברא כגון בעדות אשה משום מדעל"ג או משום דייקא ומינסבא, וכן בסוטה משום דאיכא רגלים לדבר וכן באיסור שנאמן ע"א משום דאם לא כן אין אדם מתארח אצל חבירו, או משום אין אדם חוטא ולא לו, ודאי אומר אמת א"כ היכא שייך בדדמי אין ראייה שאמת כדבריו ולכן אינו נאמן, אבל בשני עדים כשרים שנאמנים מכה גזו"כ אע"פ שאפשר שהעידו בשקר כמו שכ' הרמב"ם תשני לא דייקינן בתרווייהו למימר דאמרי בדדמי עיי"ש.

אשה שיש לה וסת שלא בשעת וסתה מסולקת דמים, אי מעוברת יותר מסולקת דמים ממנה

יש לדון באשה שיש לה וסת קבוע שלא בשעת וסתה שהיא מסולקת דמים ולעומת זה אשה מעוברת אחר ג' חדשים להריונה ג"כ מסולקת דמים איזה משתי נשים הנוכרים יותר מסולקת דמים, והנה יש להוכיח מדברי המחבר כאן שהשמיט שיש לתלות לאשה שיש לה וסת שלא בשעת וסתה וכמו שכתב בב"י בשם התוס' והובא בסו"ז תשנ"ג, משא"כ במעוברת שפיר תולה כמבואר במחבר דאם ישנו שלש נשים במטה אחת ונמצא שם דם כולן טמאות אבל אם אחד מהם מעוברת תולה בשניה ע"כ, "הרי דמעוברת מסולקת דמים יותר מאשה שיש לה וסת שלא בשעת וסתה", ולכא"ו כן משמע מהא דתנן במס' נדה תשנה

תשנ"א. סימן י"ז ס"ק קנ"ג. תשנ"ב. סימן מ"ב. תשנ"ג. בפ"ז תשנ"ו. ה' ע"א. תשנ"ז. ז' ע"ב. תשנ"ח. ח' ע"א. תשנ"ט. ד' תשס"א. פסקים סימן נ"ו.

תשנ"ח. סימן י"ח ס"ק ח. תשמ"ט. ס"ק ח. תשנ"ט. שם אות ו'. מהל' יסודי התורה ה"ז. תשנ"ט. ס"ק ל"ט. תשנ"ה. ז' ע"א. ע"ב. תשס"ה. ה' ע"א.

סברא דאורח בומנו בא ולכן אינה טמאה למפרע, משא"כ ד' נשים שפיר יש לטמאה למפרע אף שמשולקת דמים יותר דמיהו השתא כשרואה נסתר חזקתן דמשולקת לגמרי, (ועיין בשב יעקב סי' ל"ו שהובא בס"ט הל' גדה שצ"ן ע"ג סברא זה), ותוס' כשהקשה כיון להקשות דכיון דמהגמ' מוכח דיש להחמיר בכתם באשה שיש לה וסת יותר מהד' נשים משמע דד' נשים יש להם חזקה טובא יותר מהסברא אורח בומנו בא דאין כתמיהן טמא למפרע ואילו מצאה כתם ביום הוסת טמאה למפרע אע"פ שזה נגד סברא דאורח בומנו הרי דחיישינן לשינוי שמה שראתה שלא בשעת וסת ואין תולין ביום הוסת א"כ כל שכן שלר' דוסא דאית ליה יש לה וסת דיה שעתייה כל שכן דאית ליה דיין שעתן מחמת הסברא של משולקת דמים, וצ"ן שם עוד ראיה מגמ' תש"ב ע"ש.

וי"ט להעיר מדברי הפתח תשובה תש"ג שהביא מדברי הסדרי טהרה שם תש"ד ד"ה ועוד דמעוברת ומניקה אינן צריכות לחוש לעוננה בינונית מהראיה דכל שכן הוא מאשה שיש לה וסת ע"ש.

נמצא דם על בגד הבעל או על בגד בנה וכתה הקטנים אין מחמירין לטמאה

הנה דנו הפוסקים אם נמצא דם על בגד הבעל או על בגד בנה וכתה הקטנים אי יש לטמאותה או לא, דעת כמה פוסקים להקל, ובראשם הגאון בעל פנים מאירות תש"ה והובא דבריו בסדרי טהרה תש"ו, (א) והא דתנן תש"ו "נמצא על (עד) שלו טמאים וחייבין בקרבן" (כיון ששימש אותה כשהיא נדה בשוגג) היינו בעד שהכין לו לבדוק אחר התשישי, אבל בבגדים שלו בעלמא אם נמצא עליה דם אין תולין לטמאות אותה, (ב) ולקמן שם תש"ח הוסיף דכן מסתברא כיון שנמצא הדם בבגד שלו דווקא ולא בשלה מסתמא מעלמא אתיא דרגלים לדבר הוא, דאם ממנה באה למה לא נמצא עליה הדם, (ג) וכן משמע מדברי התוס' ד"ה וליחוש שהביאו בשם ר"ח לפרש הגמ' גבי נמצא על שלו דפריך הגמ' "וניחוש דלמא דם מאכולת היא", דכיון דנמצא על עד שלו ולא על שלה אמאי מטמאין כיון דאיכא הוכחה דלא אתי מגופיה ע"כ, הרי אע"ג דנמצא דם על עד שלה לא היינו תולין וכגון בשיעור שהוא למעלה מכגריס מ"מ בשלו יש לתלות אם כן כל שכן בכתמים הרבנן דתלינן דמעלמא אתיא ככה"ג אע"ג דלא

עבר בשוק של טבחים אמרינן דעבר ולא אדעתיה, או שיש לומר דאמרינן דלמא נתמעכו הרבה מאכולת זה אצל זה עד שנעשה כתם גדול, ואף דנמצא על שלה לא תלינן בהכי שאני התם דאם תתלה כן נמצא בטלה גזירת חכמים שתטמא בכתם (וכמו שכתב הלבוש), משא"כ בבגד שלו דהרי גם אצלה אם נמצא כשיעור למעלה מכגריס למעלה מן החגור תולין להקל, וא"כ הוא הדין בבעל למטה מכגריס, וצ"ן לעיין מה שכתב בס"פ קפ"ו תש"ט לגבי דין רואה דם מחמת תשישי ע"ש, וכן נמשך אחריו ההכמת אדם תש"ע שכתב ודוקא בבגד האשה גזרו על הכתמים "אבל אם נמצא כתם בבגד האיש ואפילו על חלוקן לאחר התשישי אין לו דין כתם כלל", וכן הביא בשו"ת שאילות יעקב בשם חותנו "המהר"ם שיק" דס"ל להקל, וכן מבואר בשו"ת בית שלמה תש"א ומהרש"ם תש"ב.

דעת הפוסקים הסוכרים להקל

דבשו"ת בית שער"ם תש"ג כתב גם כן לצדד להקל, והביא קצת סמך, (ד) מהא דאמרינן בנדה במשנה תש"ד ותולה בבנה ובבעלה אם יש בהם מכה, וצ"ב למה לא קתני היכא דטמאה משום כתם וחוששת לבנה ולבעלה אם נמצא כתם על בגדיהם, ועל כרחך להחלק בין בגד של איש לבגד של אשה דדוקא אם נמצא בבגדה טמאה, (ה) והטעם מדלא גזרו בבגד של האיש וכתב (וגם בבית יצחק י"ד תש"ה דרך בדרך זה לפרש להתיר) לפי הגודע ביהודה קמא תש"ו שמסביר הטעם שגזרו חכמים כתמים וזה שייך רק באשה ולא באיש (עיין דבריו בארוכה) והביא ראיה להקל מדברי הסדרי טהרה תש"ו שתמה על דברי המחבר שם תש"ח דביש במה לתלות תולה אפי' בתחתון ולמה הפוסקים השמיטו האי רבותא דאין לה במה לתלות אינה תולה אפי' בעליון, והשתא אי נימא דאפי' בבגדי הבעל טמאה מכל שכן אם נמצא בבגד עליון שלה ולא בתחתון דטמאה וא"צ לומר לן זה, אבל זה אינו דכיון דמכל דברי הפוסקים משמע דדוקא באשה מטמאין א"כ אין כאן קל וחומר מכתם בבגד האיש, (ו) ועוד ראיה הביא למה בסעי' נ' ואילך בג' נשים שתולות זו בזו לא אשמעינן רבותא יתרא דאפי' נמצא בבגדי עוברת ומניקה וזקנה תולות זו בזו, אלא ודאי דבנמצא בגוף אחר לא גזרו משום כתמים כלל.

תש"ב. י"א ע"ב. תש"ג. סימן קפ"ט ס"ק ל"א. תש"ד. ס"ק ל"ו. תש"ה. ח"ב סימן קכ"ז. תש"ו. סימן ק"צ ס"ק י"א. תש"ז. י"ד ע"א. תש"ח. בס"ק ס"א. תש"ט. סק"מ. תש"ע. כלל קי"ג אות ד'. תש"א. י"ד סימן י'. תש"ב. ח"א סימן קס"ג. תש"ג. סימן ר"ג רנ"א. תש"ד. נ"ח ע"ב. תש"ה. הל' נדה סימן כ"א. תש"ו. י"ד סימן נ"ב. תש"ז. באות מ"ב. תש"ח. בסעיף י"ח.

דעת הפוסקים הסוברים להחמיר

אמנם הגאון ר' מרדכי בנעט בתשו' הר המור תשעט בהיתר השני שכתב לו השואל כתב דאין לחלק בין כתם שלו לכתם שלה, דסברא שכתב הס"ט תש"פ דאמרינן דלמא עבר בשוק ולא אדעתיה לא אמרינן רק גבי תינוקות דלא שכחי דמים מטהרין מהאי טעמא כמבואר תשפ"א, וגם אמרינן סברא זה להוציא דין כתמים מטומאה של תורה לטומאה דרבנן אבל היכי שהדמים מצויים באשה לא מהני לן האי טעמא דעבר ולא אדעתיה לטהרה לגמרי ולא מצינו כיוצא בו ואם כן הך סברא לתלות מציאות הכתם בעלמא ולומר עבר ולא אדעתיה וודאי היא מציאות רחוק ולא סמכין על זה להקל רק באשר בלאו הכי יש בכתם עיקר הטעם דלא ארגישה רק ניהוש שטעתה בהרגשה שגם זה רחוק בכה"ג יש למתלי גם כן בעברה ולא אדעתיה, וכתב בסוף דבריו לחלק בין להקל דין של רואה דם מחמת תשמיש לטהרה מדין כתם עיי"ש.

ועוד כתב בזה להחמיר הגאון בעל קיצור שו"ע בספרו לחם ושמלה כאן תשפ"ב שהביא דברי התוספתא תשפ"ג דמשמע מדבריו דגם בבגד האיש יש לחשוש, ובתשו' בית שערים הנ"ל דוחה כוונה זה בדברי התוספתא וכתב דכוונתו במצאה כתם בגופה או בבגדיה שהי' לה להיות טמאה ותולה בחברתה טהורה זה דוקא באשה דעלמא אבל אם נמצא גם חמיה אפי' בנה יושב בצדה אמרינן דידיים מוכיחות שהכתם בא מגופה ואינה תולה בחברתה דאמרינן שממנה בא על בנה ומבנה על חמיה שנושא אותה בחיקה וקמ"ל דמחזיקין דם ממקום למקום להחמיר באופן זה וזה שייך רק בבנה דחמיה מרכיב עליה משא"כ בעלה עיי"ש.

והנה הבית יצחק הנ"ל נוטה להקל רק כשיש עוד צד להקל עיי"ש.

להלכה נוהגין להקל

ולהלכה שומעין להקל בכתמים ובפרט שרוב הפוסקים הכריעו כן. [וכל זה בבגד הבעל בעלמא אבל אם לבשה האיש בגד של האשה בוודאי שיש להחמיר לכו"ע].

עוד כמה חקירות בדין הנ"ל

ויל"ע אם נמצא דם בבגד הבעל להחמירים אי יש לומר דשאני הדין באופן שהם מתנהגים בפרישות שאין

נוגעין זה בזה ובשעת תשמיש אין הם לובשין בגדים (וכדאיתא בשם האריז"ל) אי מודים להקל.

וגם יל"ע אם נמצא דם בבגד הפנימי של הבעל ולא בבגד החיצון אי מודים להקל דהרי אם הדם זה מגיע מהאשה היתה צריכה להיות בבגד החיצון ומסתברא דמודים להקל.

וגם יל"ע אי בבגד הבעל יש לחלק בין חלק העליון או בחלק התחתון כמו שמוחליקין באשה לקמן תשפ"ד או שיש לחלק דהכא בממילא לא בא ממנו רק ממנה א"כ י"ל דהגיע גם על חלק העליון, ועוד יל"ע לצד השני דאם נדמה הדין לדין של האשה יל"ע אם זה תלוי אם האשה יותר גדולה ממנו או קטנה יותר ממנה.

אשה שיש לה מכה לתלות בה הכתם אבל אינה יודעת בכירור אי המכה היתה שם בשעת מציאות הכתם

אשה שראתה כתם שהוא יותר גדול משיעור כגריס ועוד, ואח"כ נודע לה דבר שאפשר לתלות בו כגון מכה, או שעברה בשוק של טבחים, או שנתעסקה בכתמים, ונסתפקה אי יכולה לומר דהיתה המכה כבר למפרע בשעת ראיית הכתם ורק עכשיו שמה לב להמכה, או בעינן ידיעה מן המכה לפני מציאות הכתם או אפילו שנודע לה המכה אח"כ אבל בוודאי שהיתה שם כבר בשעת מציאות הכתם.

דן אי יש ראייה מדין ספק עברה בשוק של טבחים

והנה לכאורה יש לפשוט ספק זה מהא דקיי"ל בספק עברה בשוק של טבחים דקיי"ל דלא מקילינן לתלות בה רק בוודאי עברה משמע לכאורה שאין תולין להקל בספק עברה, שאינו מוציא מידי ודאי כתם, וכדקיי"ל בפסחים תשפ"ג ובעוד מקומות, אבל יש לחלק דהרי הא דאמרינן אין ספק מוציא ודאי היינו דמאי אולמא זה מזה, אבל להלכה לא אמרינן דנשאר ודאי אלא נשאר עדיין ספק, וכדמשמע מדברי הרמב"ם תשפ"ו כפי שדייקו מדבריו האחרונים תשפ"ו ולכן י"ל לחלק בין ספק עברה בשוק של טבחים דהוי ספק בלי שום הוכחה לכן מעדיפין הודא, משא"כ ספק כזה שאנו דנין עליו שיש מכה לפניך אפשר ששפיר תועיל לטהרה ששוב אין הודאי עדיף מן המכה ובפרט אם נוסף דכל הענין של כתם לא הוי כי אם ספק.

תשעט. סימן י"ח. תשפ"ב. בסימן קפ"ז. תשפ"א. ה' ע"א. תשפ"ב. סק"ד. תשפ"ג. נדה פ"ג. תשפ"ד. בסעיף י"ב. תשפ"ה. ט' ע"א, דאין ספק מוציא מידי ודאי. תשפ"ו. בפ"ט הל' י"א מהל' טומאת מת. תשפ"ז. עיין בספר חקרי לב יו"ד ח"ב סימן קכ"ב.

דן אי דיין דספק אינו מוציא ודאי אמרינן באיסור דרבנן
דיש עוד להעיר, דהא מילתא דאמרינן אין ספק מוציא מידי
 ודאי לא אמרינן בדין דרבנן, וכמבואר בדברי החיד"א
 תשפ"ע ע"ש, ולפ"ז דין כתם לכאור' הוי דין דרבנן, ולכן לפי
 דבריהם יקשה הדין של ספק עברה בשוק של טבחים דאין תולין
 בה למה לא תלינן מספק שעברה בשוק של טבחים, ומה תאמר
 מטעם אין ספק מוציא מידי ודאי הוי בדין דרבנן לא אמרינן
 כן, ועל כרחך לחלק בין ספק שאין לזה שום שורש ושום הוכחה
 בזה גם בדרבנן אמרינן אין ספק מוציא מידי ודאי וזהו בשוק
 של טבחים, משא"כ כשיש מכה לפניך, אלא השאלה הוא אם
 היה כבר לפני זמן יש לתלות להקל כיון שאין דין זה לפנינו אין
 ספק מוציא מידי ודאי במילתא דרבנן.

דן אם יש ראייה להחמיר מהא דשלשה נשים במטה אחת
דהנה יש עוד מקום לאסור מהא דאמרינן לקמן תשפ"ט, בשלשה
 שהיו במטה אחת ונמצא דם בתוך המטה או בתוך הסדין
 למעלה כולן טמאות, חוץ אם בדקה אחת מהן ומצאה טמאה
 בתוך שיעור וסת תולין בה והשאר מותרת ע"כ, הרי דדוקא
 בתוך שיעור וסת מהני לפטור אבל אחר שיעור וסת אם בדקה
 לא מהני, ולכאור' למה לא נימא כיון שאשה זה ראתה אפי' אחר
 שיעור וסת דדם ממנה באה, וכמו דאנו רוצין להגיד במכה
 שנתהוה אלא על כרחך דלא אמרינן על למפרע.

אבל לאחר העיון יש לחלק דשאני אשה שדרכה לראות תמיד
 דם ואפי' אשה שיש לה וסת קבוע מ"מ וסתות דרבנן,
 אבל מה"ת כל זמן עלולה לראות דם, וכיון שכן דרכה לראות
 דם תמיד ולכן כיון שראתה דם לא אמרינן דראתה לפני זה גם
 כן למפרע לפטור השניה דהרי דרכה של השני גם כן לראות
 דם, וכיון שכן למה נימא דלמפרע באה הדם אצלה כדי לפטור
 השני ולכן לא אמרינן כן אלא אמרינן דכולן ראו למפרע משא"כ
 בתוך שיעור וסת משתמשין להקל שיש במה לתלות, אבל הכא
 שיש לה מכה אמרינן דלמפרע כבר היה לה המכה דהרי כמו
 התם אמרינן שאם יצא ממנה דם לאחר שיעור וסת דגם למפרע
 יצא ממנה ולכן טמאה ורק לא אמרינן להשתמש עם סברת
 למפרע להקל להשני אבל לעצמה מועיל סברת למפרע א"כ כמו
 כן בהיתר צריך להועיל הסברא של למפרע.

אי אמרינן דיש לאשה חזקת הגוף להחמיר או דאולינן
 בתר חזקת טהרה

אמנם יש עוד לדון מטעם חזקת הגוף דאף דמכה לפניך
 אמרינן השתא הוא דאתרע, אמנם כנגד חזקת הגוף יש
 (א) חזקת טהרה (ב) ומכה לפניך והוי תרתי לריעותא יש להקל,
 וגם להפוסקים הסוברים דהוי ספק (וכמבואר ברמב"ם בהל' תרומות)
 "ל דספק דרבנן לקולא, חוץ לשיטת התוס' כתובות תש"ז דס"ל
 דתרתי לריעותא לא אמרינן נגד חזקת הגוף.

דעת האחרונים להלכה

דהנה הגאון ר' שלמה קלוגר תשצ"א נוטה להחמיר ובסעי' כ'
 כתב שם להקל עי"ש. ועיין בית שלמה יו"ד תשצ"ב
 שמכריע להחמיר, והנה הבית שמואל באבן העזר תשצ"ג סומך
 להקל אם נמצא דם לאחר תשמיש והוא ספק אי הדם בא משל
 איש ואו אין חשש או הדם באה משל אשה ואו יש חסרון של
 רואה דם מחמת תשמיש, ופסק שמותר שהבעל יוציא זרע
 לראות אם מוציא דם אע"פ שהוצאת זרע לבטלה עון חמור הוא
 מאד עי"ש, הרי דלא אמרינן דאח"כ נתהוה המכה אלא הדם
 שנמצא עם הזרע יכול לומר לן על המכה שלפנ"ז תשצ"ד.

ולחלכה נראה דאין למהר להקל בלי בירור כמה שאפשר אי
 המכה נתהוה למפרע או בצידוף נוסף, דהרי דעת
 מקצת האחרונים להחמיר בשאלה דידן וגם לא כל ספק דרבנן
 בכתמים מקילין (ועיין מהרש"ם ח"ג סי' ס"ט).

וראייתי במהרש"ם בדע"ת שכתב לדון באשה טהורה שפשטה
 חלוקה ולא בדקתו ולא שימשה ועבר כמה ימים
 ופירסה נדה ואז כשבדקה החלוקה מצאה בו כתם טמא ונתברר
 שהכתם היתה בבגד ההוא כשפשטה אותו כי היה מונח במקום
 מוצנע, והשאלה הוא אם צריכה לפרוש שש עונות מיום שפירסה
 נדה או שמא נימא כיון שנתברר למפרע שטמאה היתה מאז אינה
 צריכה שש עונות, ומכריע להחמיר שכיון שהיה הדבר בימי
 טהרתה ולא היתה חייבת לבדוק החלוקה יש לגזור לא שימשה
 אטו שימשה אבל אם היה בומן הושת שהיה עליה חיוב לבדוק
 קודם שתשמש א"צ צריכה לפרוש שש עונות עי"ש.

תשפ"ח. אור"ח סימן קפ"ו סק"ד. תשפ"ט. בסעיף נ"ב. תשצ"א. ע"ה ע"ב. תשצ"א. בספרו מי נדה סימן ק"צ בסעיף
 נ"ב. תשצ"ב. סימן י"ד. תשצ"ג. סימן כ"ה סק"ב. תשצ"ד. ועיין בס"ט שהביא דבריו בסימן קצ"א והעתקתי דבריו לקמן
 (בסימן קצ"א).

נשים לא נחשבות לרה"ר רק אנשים א"כ אין ראייה מזה אבל הראשון גם להרשב"א ראייה וכמו דמשמע מדברי התוס' בסוטה עיי"ש.

ג) ועוד הרי מבואר ברה"ש במס' טהרות תשצ"ח דהא דאמרינן ספק טומאה ברה"ר טהור היינו דוקא בדבר שאין לו תקנה בטבילה משא"כ אדם שיש לו תקנה בטבילה לא אמרינן ספק טומאה ברה"ר טהור עיי"ש ועיין עוד בתוס' יו"ט תשצ"ט.

אשה שראתה כתם בימי טוהר

בשורת התעוררות תשובה תי כתב להסתפק בהא דקיי"ל בזה"ז דאסור לבעול על דם טוהר (וכמבואר לקמן בס' קצ"ד), בדברי הרמ"א (שם) דדינו כדם לכל דבר, האם גם במצאה כתם בימי טוהר יש להחמיר ומסתברא להקל, עיי"ש. והוא דהוי כגזירה לגזירה דלא מתמירין כולי האי, וזה דלא כדברי הנודע ביהודה בדגול מרבבה תתי שדייק מדברי המחבר תתי דטמאה בימי טוהר גם כתם, וכן נראה מדברי ר' שלמה קלוגר שס"ל להחמיר שכתב בשו"ת האלף לך שלמה תתי שיש גם לברך על טבילת כתם בימי טוהר עיי"ש, וגם ההפלאה בקונטרס אחרון בספר המקנה תתי שהביא דברי הרמ"א לקמן תתי שאם מצאה כתם בתוך ג' ימים ראשונים לספירתה אין תולין בו להקל כמו שאר כתמים, והוסיף דהוא דרין כדם בתולים 'וביובשת על דם טוהר' אינם יכולים להקל. ולפי זה משמע דדעת רוב האחרונים להחמיר.

ואמרינן דיש לכאורה לתלות דין זה בביאור דברי הרמ"א שכתב "דדינו כדם לכל דבר" אי לשון דם קאי גם על כתם או על דם דוקא ממש דכבר דנו בזה הפוסקים לעיל בס' קפ"ה וגם הפלתי בכללם בביאור דברי הגמ' בכתובות תתי פלוני חכם טיהר לי את הדם אי קאי גם על כתם ולכאורה הוא דרין בזה. ולמעשה נראה להכריע לחלק בין כתם שנמצא על בגדה שנמצא על בגדה דיש להקל ואם נמצא על בשרה יש להחמיר לחשוש לשיטת המחמירין.

טעם דמטמאין גם כתם שנמצא ברה"ר הרי קיי"ל ספק טומאה ברה"ר טהורה

הנה כל כתם שהוא למעלה משיעור גריס ועוד קיי"ל לטמאות אותה אם אין במה לתלות מאיפה באה הדם, ודין זה נאמר גם אם נמצא הדם ברה"ר ולא אמרינן כיון דכתם דיני טומאה יש לה אינו מטמא לבעלה במקום שאין גדר טומאה בעלמא והרי ספק טומאה ברה"ר קיי"ל לטהורה.

והתינת אם רואה כתם בזמן טומאתה שפיר י"ל דהוי כאיקבע איסורא משום שאין לה חזקת טהרה וכל הטעם דאמרינן ספק טומאה ברה"ר טהור ס"ל להרמב"ם משום ספק טוהר לקולא אבל באיקבע איסורא גם הרמב"ם מודה להחמיר אבל בעלמא היה לנו להקל.

אלא הוא לפי מה שכתבו התוס' במס' סוטה תשצ"ח ד"ה ברשות "דכיון דמקום המקור מקום סתר הוא" עיי"ש יש לזה דין רשות היחיד וספק טומאה ברשות היחיד טמא.

והנודע ביהודה בתשו' יו"ד תשצ"ו הביא עוד ראיות לדין זה, (א) דבספק שאירע בשחיטה אנו אוסרים, ואטו מי נימא שאם יש בבית המטבחים אנשים הרבה תהיה ספק לקולא שהרי רה"ר הוא וספק טומאה ברה"ר טהור, ולפי הגמ' בחולין תשצ"ו דאמרינן נבילה מטמאה במשא א"כ נימא דתהיה מותרת גם באכילה, הא ודאי ליתא דדבר השייך לאיסור והיתר אמרינן ספק איסור לחומרא ואין חילוק בצד האיסור שבו אף דלענין צד הטומאה יש חילוק בין רה"ר לרה"ר הכ"נ באיסור גדה, ואף שמקור הדין נאמר בסוטה אף שדבר איסור הוא ג"כ, ט"מ יש לחלק, ועיין בהנהגת בן המחבר שמציין לעיין בתוס' נדה י"ו ע"ב).

ב) ועוד הוכחה יש לדין זה מדין כתם דהרי דין כתם של שלש נשים דטמאות מבואר דגם אם ישבו במטה אחת ולא דוקא ישנו במטה אחת וישבו משמע שהן נעויות וא"כ למה טמאות הרי ג' נשים הוי רה"ר הוא וספק טומאה ברה"ר טהור, חוץ אם נדחק דאין ראייה מדין הנ"ל ולפי שיטת הרשב"א דס"ל דהרבה

תשצ"ה. כ"ח ע"ב. תשצ"ו. סימן ק"כ. תשצ"ו. י"ז ע"א. תשצ"ח. פ"ה. תשצ"ט. פ"ד דטהרות מ"א ד"ה ספק רה"ר. להעיר דלפי דברי הרשב"א הנ"ל אמרו בני מדרשא לתרץ דברי התוס' חולין (ב) דמייירי בבמה דאינה רה"ר וצ"ב דהא הוי ג' הוא ועוד שנים שהם אחרים שרואין אותו ולא י"ל דמייירי בנשים שוחטות או דאחרים רואין הוי נשים ולא הוי רה"ר. תת. ח"ג סימן כ"ב. תתא. סימן קצ"ד. תתב. בסימן ק"צ סעיף מ"ב דמבואר התם דאם השאילתו ליושבת על דם טוהר תולה בהן ואפילו בזמן הזה ע"כ. ועיין ש"ך (ס"ק נ"ד) עיי"ש דמשמע דחומרא דימי טוהר קבלו על עצמן ממנהגא ולכן לא שייך בו גזירה לגזירה. תתג. סימן רכ"ב, ועיין דגמ' ת' שם דלא יברך דלא שייך לומר וצונו על מנהג עיי"ש. ובמק"א דנתי אי שייך לומר וצונו על מנהג וכגון הלל ברה"ח וכדומה. תתד. סימן ס"ג. תתה. סימן קצ"ו סעיף י'. תתו. ע"ב ע"א.

סימן קצ"א

סק"א

תירוץ על סתירת הרמב"ם והמחבר בין דין עד שאינו בדוק לדין ההכא

הנה כדי ליישב דברי המגיד משנה יש להקדים דברי התוס' א שכתבו דנראה דרבי יוסי כשטיהר לגמרי מטהר גם מטומאת כתם מדקאמר "לעצמו טיהר" כמו גבי דין האשה שעשתה צרכיה וכו' וכמבואר לקמן ב וכן כתב שם בחידושי הר"ן וז"ל ופרקינן דממשנה יתירה גמרינן דהו ספיקא דומיא דתרי ספיקי דמה דבתרי ספיקי מתירין אפילו לכתחלה, בחד ספיקא נמי מותר לפי רבי יוסי אפילו לכתחלה ע"כ, ושוב כתבו "בשם ר"ח שפירוש דר"י לאו לגמרי מטהר" אלא משום גדה איתמר אבל משום כתם טמא, והוא דאמרינן לקמן ג איש ואשה שעשו צרכיהן בספל ונמצא דם דר"י מטהר, ופריך בגמ' למה לי הך בבא הרי כל שכן הוא מרישא דאמרינן באשה שעשתה צרכיה דטהורה, ותירוץ אי מרישא הייתי אומר דיעבד אין לכתחלה לא קמ"ל סיפא דאף לכתחלה מותר הרי דטהורה לגמרי וקשה ור"ח ות"י דהאי לכתחלה לא קאי אף לכתחלה ארישא אלא אסיפא דוקא, ע"כ. והקשה המהרש"א דאכתי לא הוי ליה למימר אי דיעבד וכו' אלא הוי ליה למימר אי מרישא הייתי אומר דמטמא משום כתם קמ"ל סיפא דמטהר לגמרי, (והוא אין לפרש אי מרישא הייתי אומר דרק לענין דיעבד אין לו רק דין כתם, ובסיפא קמ"ל דאף לכתחלה אין לו רק דין כתם דמאי נפקא לן מזה), ותירוץ דקאמר האי לישנא לשנויי נמי למאי דקס"ד דלא סימא ר"מ אלא משום כתם וכו' ע"ש. (ועיין שו"ת ח"ס יו"ד ט שהקשה על ת"י המהרש"א וז"ל ולא הוועיל כלום דמאי ה"י ההפסד גם לפי הה"א אי הוי משני אי מרישא ה"א ר"מ מטמא גדה קאמר ור"י כתם קמ"ל מסיפא מיתורא דר"מ מטמא כתם ור"י מטהר לגמרי).

עכ"פ יש לן שני שיטות בראשונים שיטת תוס' ולעומת זה דעת הר"ח, וכתב הגאון בעל קיצור שו"ע בספרו לחם ושמלה על הלכות גדה ה, דלכא' צ"ב למה כל הטורח הזה שהוצרך הר"ח ולא נחא ל' למימר כמ"ש התוס' דר"מ מטמא

משום גדה ור"י מטהר לגמרי, וכתב לבאר בשני דרכים, (א) זהו משום דלא נחא ליה למימר דפליגי בפלוגתא רחוקה וכמו שכתב בחידושי הרשב"א, דשמעתין מכרעא כשיטת רבינו חננאל מדאמרינן דר"מ מטמא משום גדה כלומר בגדה פליגי ומאי דמטמא ר"מ מטהר ר"י אבל משום כתם טמאה לכ"ע, ור' חייא נמי הכי אית ליה דטהורה משום גדה וטמאה משום כתם עכ"ל, (ב) ועוד דלשיטת התוס' קשה קושית הב"י דכיון דאיכא שלש מחלוקת בדבר ר"מ ור' חייא ור' יוסי למה לא הוזכרו לא במשנה ולא בבביתא אלא דברי ר"מ ור"י בלבד.*

ויש להרחיב הדבר, כי הנה לכאורה צ"ע אף דסוגיא דהתם קיימא כמ"ד דר' יוסי מטהר לגמרי וכמ"ש המהרש"א אכתי מאי פסיקא ליה להתרצן דאמר מהו דתימא וכו' קמ"ל, דלישנא זה משמע דגם ברישא בחדא ספיקא מטהר אפילו לכתחלה, וכמ"ש בחידושי הר"ן והרשב"א, וכדמשמע ג"כ מלשון רש"י ז"ל כמ"ש המרדכי, והרי הוי מצי לשנויה דברישא נהי דמטהר לגמרי ואפי' משום כתם ליכא היינו בדיעבד שכבר עשתה טהרות אבל לכתחלה אומרים לה אל תעשי, ובסיפא דאיכא ס"ס מטהר גם לכתחלה, וצ"ל דלישנא דמתני' הכי משמע לי' מדקאמר ברישא טהורה וגם בסיפא ר"מ מטהר, משמע ודאי דחדא ספיקא ג"כ טהורה היא, כסיפא כן רישא, דאי איכא חילוק ביניהו הו"ל לפרושי (וכן מורה לשון הר"ן שהעקתני לעיל), ומעתה לכאורה צ"ע למ"ד ר"מ מטמא משום גדה ור"י מטהר משום גדה ומטמא משום כתם א"כ קשה קושית הגמ' ור"י בחדא ספיקא מטהר בס"ס מיבעי', ואין לתרץ דבסיפא מטהר לגמרי, דהא לישנא דמתני' משמע דרישא וסיפא שוים בדינא, וגם אין לתרץ דאי מרישא ה"א בדיעבד אם כבר עשתה הטהרות אין דנין אותה רק כבעלת כתם אבל לכתחלה דנין אותה כגדה וקמ"ל משנה יתרה דאף לכתחלה גדונית רק כבעלת כתם, דהא לענין לכתחלה אין לנו נפק"מ אם גדונית כגדה או כבעלת כתם (והיא קושי' המהרש"א), ואמנם י"ל עפ"מ שם בחי' הרמב"ן וז"ל ור"י בחד ספקא מטהר בס"ס מיבעי' פ"י לרבי יוחנן פרכינן דקאמר דר"מ נמי מטהר דאלו לר"ל איכא למימר לא תנן ר' יוסי

א. י"ד ע"ב ד"ה ור"י מטהר. ב. ג"ט ע"ב. ג. ג"ט ע"ב. ד. סימן קמ"ח. ה. בסימן קצ"א ס"ק ל"ט. ו. בסימן קצ"א. ז. וי"ל דגם הרמב"ם ס"ל הכי כשיטת הר"ח דבעל כרחך ר"מ ור"י לא פליגי מן הקצה אל הקצה, וכיון דסוגיא דריש פרק האשה מוכחא דס"ל דר' יוסי מטהר לגמרי (וכמ"ש הרשב"א בתורת הבית הארוך ע"ש), בע"כ דהך סוגיא ס"ל כמ"ד דר"מ לא מטמא אלא משום כתם, וממילא לא שייכה לפלוגתא דרבי ור"י בבדקה בעד שאינו בדוק וכו', (וכמ"ש הרשב"א בחידושו ובתורת הבית דההיא דר"מ הואיל ועם מי רגלים אתא ליכא אלא משום כתם והכא טמאה משום גדה דרגלים לדבר הואיל ובדקה בו), ובעל כרחך אנו צריכין לפרש דסוגיא דר"פ האשה ס"ל דלא דמיין להדי ודלא כרבי זירא, ושפיר פסק הרמב"ם בהא כרבי

שהטילה מ"ר בידו עם דם בע"כ דאין צד האיסור קרוב יותר מצד ההיתר מדמטהר ר"מ בס"ס, ובעד שא"ב בע"כ צ"ל דצד האיסור יותר קרוב דאי לא תימא הכי יקשה איך מטמא רבי משום גדה טומאה תורה והרי רבי ס"ל ספיקא של תורה מדאו' לקולא, ולתרץ זאת צ"ל דבאמת ר"ז ס"ל דגם באשה שהטילה מ"ר עם דם קרוב יותר צד האיסור וס"ל כריש לקיש דגם בס"ס מטמא ר"מ, ולפי"ז לדידן דקימ"ל כר' יוחנן דר"מ מטהר בס"ס בע"כ צ"ל דעד שא"ב חמור יותר.

תירוץ מהחתם סופר על קושיא הנ"ל

ג) ולעיל בהערות לס' ק"צ ציינתי דברי הח"ס בחידושו למס' גדה ו בתשובות ו כתב בשני דרכים לתרץ, א) נ"ל דר"ח נמי לא אמר' למילתיה אלא בעד שאינו בדוק דלא טיהר ר"י אלא משום כתם ופסק ר' חייא כוותיה אבל באשה שעושה צרכיה לא שמענו דפסק ר"ח כוותי' דר"י הוא דחייש למיעוּטא ולא אנן וטהורה אפי' לרבינו חננאל, וראיה ברורה לזה שהרי הרא"ש י' פסק כשיטת תוס' כמ"ש הטור בשמו, ובפ' כל היד גבי עד שאינו בדוק פסק כר"ח, וסתר עצמו ולא הרגיש אדם בזה, אלא על כרחך כנ"ל וזה ראייה ברורה שאין עלי' תשובה לענ"ד, ועתה מצאתי שבלחם חמדות הרגיש בסתירת הרא"ש ריש פרק האשה שעושה צרכיה ותו' בדווקא, ומ"מ העלה לר"ח אליבא דהרא"ש טהורה לגמרי בהאשה שעושה צרכיה ולא פליג ר"ח אלא בעד שאינו בדוק וזה שהקשנו. ב) וכתב עוד ואי נמי איתא לרבינו חננאל דר"י אוסר לטהרות לכתחלה מ"מ נחזי אנן תינה לטהרות דאין הפסד אי לא תיגע בטהרות ותאכל חולין בימי טומאתה, ולהדיא אמר' ככה"ג בעו"י י' הא איכא מיא בשיקעטא דנהרא זילו טבילו, אבל לאוסרה על בעלה דכל רגע בסידא ובטול פו"ד ומצות עונה דהוי ליה כדיעבד מנ"ל לדמוי' ואם כי מ"מ חזינן דהש"ס מדמי להרדי הא דרבי חייא דמירי לבעלה לדר' יוסי דמירי לטהרות לפי פ' ר"ח ז"ל מ"מ י"ל היינו ראתה במקרה בשעת צרכיה דלא תאסר לעולם אלא עד שתספור ותטבול אבל הרגילה בכך ואם נחמיר עליה תצא מבעלה אין שום סברא שיהיה גרוע מדיעבד טהרות ובודאי גם ר"ח מודה לכאורה דמותרת דחשיב כדיעבד.

עוד תירוץ על קושיא הנ"ל ממהר"ם שיק

ד) ועיין בתשו' מהר"ם שיק י' שמיישב בין דברי הרמב"ם ובין דברי השו"ע, ודברי הרמב"ם מיישב דלכאורה למה טיהר רבי יוסי באשה שעושה צרכיה ומצאה שם דם הרי רוב דמים

אלא להודיעך דבריו של ר"מ לומר לך שלא ס"ל לטהר בתרי ספיקי אלא ר' יוסי שהוא מטהר אף בהדא דמדשבקינן לבר זוגי ולא אמר ר"מ ור"י מטהרין ש"מ דר"מ מטמא כי רישא, אלא לר' יוחנן לישתוק נמי מדר' יוסי וכו' עכ"ל וכ"כ שם בחו' הר"ן, ולפי"ז י"ל דמאן דאמר ר"מ מטמא משום גדה ור"י משום כתם ס"ל כריש לקיש דר"מ גם בסיפא מטמא ולא קשיא קושיא הגמ'. ומעתה לדידן דקימ"ל כר' יוחנן וכדתני' כותיה בע"כ צ"ל דקימ"ל נמי כמ"ד ר"מ מטמא משום כתם ור' יוסי מטהר לגמרי, וממילא לא שייכה בפלוגתא דבדקה עצמה בעד שא"ב וכמש"ל ודלא כר' זירא ודו"ק.

עוד תירוץ על קושיא הנ"ל מבעל הקיצור שו"ע

ב) ובסימן קצ"א הוסיף עוד דרך לתרץ ובהקדם דברי הסדרי טהרה שהקשה לפמ"ש הש"ך בשם הב"ח דהא דמכשרינן בס"ס היינו דוקא היכא דצד האיסור וצד ההיתר שוים, אבל היכא דאיכא למיתלי לאסור טפי מלהיתר תלינן לחומרא, והרי באשה שעשתה צרכיה ומצאה דם ר"מ אומר דטמאה משום גדה אלמא דס"ל לר"מ דטפי איכא למיתלי דהדור מ"ר למקור משנאמר דמכה יש לה ומש"ה משוי לה לודאי גדה, ואפ"ה באיש ואשה שעשתה צרכיה ונמצא דם מטהר ר"מ כדאמר ר' יוחנן, ונ"ל כי הנה דעת הרמב"ם דספיקא דאורייתא מה"ת לקולא, וכתב המהר"ש בתשו' (סימן א') דהיכא דאיתחזק איסורא או איקבע איסורא מודה הרמב"ם דלחומרא, ולכן חייבה התורה בזה אשם תלוי דהכי קימ"ל ח' כמ"ד דבענין חתיכה אחת משתי חתיכות, אבל בחתיכה אחת ספק חלב ספק שומן דלא איקבע איסורה ופטרה התורה מאשם תלוי ככה"ג מה"ת לקולא, וכתב בספר מלא הרועים דלפי"ז ר"מ דס"ל בכריתות הנ"ל דגם בחתיכה אחת חייב אשם תלוי דלא בעי קביעותא לאיסורא ואמר השוחט אשם תלוי בחוץ חייב צ"ל דאיהו ס"ל גם בחתיכה אחת ספק תורה לחומרא, ולפי"ז י"ל דבאשה שהטילה מ"ר עם דם משוי לה ר"מ לספק השקול ולכן אמר דטמאה גדה, ובס"ס שפיר מטהר, אך צ"ע לפמ"ש עוד בספר מלא הרועים דרבי בע"כ ס"ל כהרמב"ם, מהא דאמר שם דהיכא דהוי ב' חתיכות וניטל א' מהן או שאחד אכל את הראשונה ואח"כ אכל השני את השניה דמחייבי שניהם באשם תלוי ואמאי לא אשמעינן רבותא טפי דאפילו לא היו מתחלה רק חתיכה אחת חייב, אלא ודאי ס"ל דבעי' דוקא שני חתיכות דאיקבע איסורא, וכתב שם עוד הוכחה לזה ע"ש, ולפי"ז איך אמר ר' זירא דבדקה בעד שאינו בדוק תליא באשה שעשתה צרכיה והרי בע"כ לא דמיין, דבאשה

ההלכה כמותו מחברו ובהא כר' יוסי דאיפסקא הלכתא כוותיה וכמ"ש המ"מ. ז. סק"ד. ח. כריתות י"ח. ט. י"ד. י. יורה דעה סימן קמ"ח. יא. פ' האשה. יב. ל"ב ע"ב. יג. יורה דעה סימן קפ"ד אות ג'.

ועוד יש להעיר דלפי הס"ט דאין אנו בקיאין בין שותתת ליושבת ובין שפת הספל ליושבת בספל ממש י"ל דס"ל לנו"ב דלגבי זה בקיאין ורק בעומדת ס"ל להחמיר לבדוק.

ועוד יש להעיר דכנראה מדברי הח"ס הנ"ל דר"י ס"ל לטהר לבעלה כיון שזה דבר הוהה ומקום עיגון משא"כ לטהרות ולפ"ז משמע דס"ל דכל עיקר דין זה נאמר באופן של ראיית דם בתדירות ולא במקרה ואפ"ה טהורה.

והנה הלשון ברמ"א "וכל זה אם רגילה לראות במקרה" אם דבריו קאי על דברי המחבר דזקא במקרה או מובן דברי הנו"ב.

הוכחת מהר"ם מסוגיא דהכא דהרגשה גזה"כ הוא ולא ביור

בישורית מהר"ם לובלין יב נשאל מהשל"ה (הגאון ר' ישעיה סג"ל) לברר הדין דבעינן הרגשה האם זה גזירת הכתוב ואפ"ה אם האשה יודעת בוודאי שיצא הדם מגופיה ואי אפשר לתלות בדבר אחר מכל מקום טהורה מה"ת כיון שלא היה הרגשה, או שמא דוקא במקום שאפשר לתלות דמעלמא אתי בעינן הרגשה אבל אם יודעין בוודאי שיצא מאותו מקום הדם טמאה מה"ת, וע"ז כתב המהר"ם לובלין להוכיח מדברי רוב ראשונים דעיקר הוא ההרגשה דגזה"כ הוא, וכן הכריע הגאון הכהן הגדול מאחיו בעל שב יעקב אבד"ק פפד"מ י" עיי"ש, ואחד הראיות שהביא הגאון בעל מהר"ם הנ"ל הוא מגמ' יד דאמרינן לעולם דארגשה ואימור הרגשת מי רגלים הוא, או הרגשת עד, או הרגשת שמש ע"כ. ולכאור' אחתי קשה לפי דעת השואל בעל השל"ה דסיבת הרגשה הוא לברר אם הדם מגופיה מאי מהני הרגשה הרי כל סיבת ההרגשה הוא לברר אי הדם מגופה או לא וכאן אחתי לא מברר הרגשה דממקור באה הדם דדלמא ממי רגלים באה ולמה בעומדת טמאה לר"מ ע"כ. וע"ז כתב הסודרי טהרה י"י וראיה זו אין בו ממש דוודאי מן הסתם אין לנו לתלות במכה וזיל בתר רוב נשים שאין להם מכה כלל דאל"כ לא תמצא לעולם שתהא אשה טמאה נדה דנימא מכה יש לה במקור אלא ודאי דלא חיישינן למכה אלא היכא דמוכה ומה"ט מטמא ר"מ בעומדת משום נדה וכמבואר לעיל י"ו ולא תלינן במכה אלא במקום דמוכה וכגון ביושבת לפי שאין דרך

באין מן המקור ויש לנו לילך אחר הרוב אלא דיש סברא לעומת זה דאינו מצוי שהדם תבוא ביהוד עם המי רגלים וכיון שיש חזקה נגד חזקה אולינן בתר חזקת טהרה שלה ומטהרינן אותה, משא"כ בעד שאינו בדוק יש לנו עוד סברא לומר דהדם בא מן המקור דניזול בתר קורבא דמוכה כיון בדדקה שם, ובפרט לפי מה דס"ל להרמב"ם דקורבא עדיף מרוב וכדמשמע מדבריו י"ו ולכן בעד ס"ל להחמיר עיי"ש.

(ח) ועיין בחות דעת טו מה שמבאר שם עיי"ש.

(י) ועיין בתשו' הר המור טו עוד תי' וציינתי דבריו במק"א.

דעת המחבר להקל רק אם עשתה כן פעם אבל אם תמיד רואה דם במ"ר ס"ל להחמיר לעשות בדיקה

עייין בתשו' נו"ב ת' י"ו שכתב דהמחבר ס"ל להחמיר לעשות בדיקה במקום שתמיד רואה דם בתוך מ"ר עיי"ש בסוף התשו' שכתב כן משום שכל שאפשר לעמוד על הברור צריכין אנו לברר ואף דברואה דם מחמת תשמיש מתירין אותה להגשא לשני ולשלישי אף שאפשר לברר עיי" בדיקת שפופרת היינו משום דאיכא ס"ס ספק מן הצדדים ואת"ל מן המקור שמא לא תראה אצל השני משום שאין כל האצבעות שוות והיכא דאיכא ס"ס א"צ לברר ובפרט במקום שאי אפשר לברר שני הספיקות דעיי" שפופרת לא יתברר רק אם הוא מן המקור ועוד דשם עיקר האיטור הוא איטור דרבנן (וכן מבאר בדברי הפלתי ריש סק"א בס' קפ"ה בס"ס בדבר דרבנן מקילין עיי"ש), אבל בנידון דידן שהוא איטור תורה ואפשר לעמוד על הברור צריכין אנו לברר עיי"ש ויש להעיר מדברי שעה"מ י"י שהוכיח מכמה ראשונים דסמכינן על ס"ס אפ"ה במקום שאפשר לברר עיי"ש, ועיין שו"ת כ"ס יו"ד יט דבמקום דשני הספיקות שקולים עבדינן ס"ס להקל, (ועיין ח' הרשב"א חולין כ' ובחי' דושי"כ ובתורת הבית בית שני שער שלישי).

דגם יל"ע אי ס"ל להנו"ב בדדיקה כגון זאת לא הוי טירחא, או ס"ל דגם במקום טירחא יש לברר בס"ס והנפק"מ להפוסקים המקילין במקום טירחא.

ויש להוסיף דלקמן הבאתי דיש מסתפקים בבדיקה וא"כ אף אם יבדוק מ"מ אין הבדיקה בדיקה מעלייתא וביורר לדבריהם והדר הוי ספק שאי אפשר לברר עד הסוף.

יד. בפ"ט מהל' רוצח הל' ו'. טו. סימן ק"צ ט"ק כ"ד. טז. סימן כ"א. יז. סימן ק"ל. יח. הל' מקוואות כלל ג'. יט. סימן כ"ז. כ. נ"ג ע"ב. כא. מ"ו ע"ב. כב. סימן ב'. כג. בסימן ל"ו. כד. נ"ז ע"ב. כה. בס"ק צ"ג. כו. י"ד ע"ב.

זנתקשו האחרונים, על שהרמב"ם הביא עוד שני דינים הנשנית בגמ' הנ"ל, ואפילו הכי השמיט שם הדין של הרגשה, והוא בפ"ד מהל' איסור"ב לא שהביא הדין של עד, הנחה העד תחת הכר ולמחר מצאה שיש עליו דם משוך טמא שחזקתו מן הקינחה, וכן בפ"ה מהל' שגגות י"ב הביא דין דם שנמצא על עד שלו לאחר תשמיש או על שלה מיד חיובין בקרבן ולא הזכיר בשניהם פרט של הרגשה, רק בצירוף של הטלת מי רגלים וצ"ב ואין לפרש דס"ל להרמב"ם למסקנא י"ב לא צריך לפרש הסוגיא דמיידי שהרגישה, וכמו שכתב הסדרי טהרה בס"י קפ"ג י"ג דס"ל דמאי דאמרינן ארגישה, הכוונה דיש לומר כן אלא שסברה הרגשת עד הוא דא"כ גם במי רגלים לא היה לו להביא הדין של הרגשה (וכן כתב התה"ד בפסקיו סי' מ"ז לגבי תשמיש).

תירוץ דיש שני סוגי הרגשות ובהרגשת פתיחת פי המקור מקיליין יותר מהרגשת נודעונו אבריה

א ותירוץ המהר"ם שיק ביו"ד י"ה דאין כל ההרגשות שוות בזה, דודאי אם האשה יודעת שנפתח פי המקור שלה, אין מקום לתלות לא בהרגשת תשמיש ולא בהרגשת העד אלא בפתיחת המקור ומה דקאמר הגמ' 'לעולם דארגישה', היינו באופן שיש לתלות וכגון בהרגשת שנודעונו אבריה ולענין מי רגלים ביאור לן הרמב"ם דבר זה דהכוונה של הרגשה שתולין בה הוא שנודעונו אבריה והוא הדין לענין תשמיש ולענין בדיקת עד תולין להקל בהרגשה קלה וקטנה פתיחה בפי המקור עד שאי אפשר לה לידע אם היא מהעד או מהמקור, ובדבר זה אין לו לדיין אלא מה שענינו רואות לפי התקירה מפיה, ולכן לא הביא הרמב"ם דין זה, דאין בו שום חידוש דדינו שוה ללא ארגישה דג"כ חיישינן שמא היתה הרגשה קלה ומתוך שהיתה טרודה בדבר אחר סברה הרגשה ועד ושמש הוא (כמו שמבאר שם באות ה'). עיי"ש.

תירוץ לפי שדמ עם מי רגלים אינו שכיח שיכואו ביחד לכן בעינן שהרגישה ודאי

ב ובתשו' הר המור להגאון ר' מרדכי בנעט י"ו ציין דכבר דן בזה בספר מרכבת המשנה, והוא ז"ל כתב לתרץ לפי דברי הר"ן הובא כאן בדברי הבית יוסף שכתב לבאר הטעם שס"ל לר"מ להחמיר בדם שיוצא ביחד עם מי רגלים לפי שחושש לדבר המיעוט ואף שעל פי רוב אין דם יוצא עם מי רגליסן אמנם כיון שלפעמים יוצא חוששין למיעוטא וכיון שכן אם לא

המקור לצאת עם מי רגלים מש"ה תלינן במכה אבל בעומדת דדרכה בכך איידי דחזיק לה עלמא מש"ה אמרינן דוודאי מן המקור הוא דרוב דמים שבאשה מן המקור הוא ורוב נשים אין להם מכה ע"כ.

ועל זה תמה הגאון ר' מרדכי בנעט בתשו' הר המור י"ו דדבריו תמוזים דהרי אמרינן לעיל דאם לא זוכרת דעברה בשוק של טבחים לא תלינן בה להקל, והטעם דלא אמרינן עברה ולא אדעתיה משום שלא שכיח, ואין תולין להקל בספק בדבר לא שכיח ואם לא הרגישה נוכל לתלות אף בדבר לא שכיח בצירוף חזקת טהרה ורק אם היתה הרגשה לא יכולה לתלות להקל, ולפי"ו יש לומר דאף דמכה במי רגלים לא שכיח מכל מקום יש לתלות בה ואודאי תירוצו של הס"ט וליכא לחלק דמכה במי רגלים לא שכיח כלל משא"כ עברה ולא אדעתיה לא שכיח אבל לא שלא שכיח כלל דהרי לפי רבי יוסי דס"ל דעומדת טהורה ודאי דס"ל דמכה בתוך מי רגלים שכיח, ומה תאמר דר"מ ס"ל דלא שכיח כלל דאפי' מיעוטא ליכא למימר הרי דהרי כלל יש לנו למעט בפלוגתא עדיפא וא"כ ר"י ס"ל דשכיח ור"מ ס"ל דלא שכיח אבל לומר דר"מ ס"ל דלא שכיח כלל למה לאפוש' פלוגתא כל כך, זאת ועוד דאם נימא דלפי ר"מ לא שכיח כלל וא"כ גם מיעוט ליכא למה ס"ל להקל בס"ט באיש ואשה שהטילו מים לתוך ספל ועל כרחק דס"ל דמיעוטא הוא וכל שכן לפי הר"ן דס"ל לר"מ הוי ליה רק חששא דמיעוטא אבל רובא ממ"ד קאתי א"כ דמי ממש להא דאמרינן עברה ולא אדעתיה וא"כ מוכיח שפיר מהר"ם לובלין דהא דבעי הרגשה לאו משום בידור הדם יצא מגופה אלא דגזוה"כ הוא אף אם יהי' מגופה מכל מקום בעי הרגשה.

ביאור דברי הרמב"ם שכתב דין דהרגשה דוקא בדין מי רגלים ולא בדין בדיקת עד או תשמיש

כתב המחבר י"ח האשה שהשתינה מים ויצא דם עם מי רגליה בין שהשתינה והיא עומדת בין שהשתינה והיא יושבת הרי זה טהורה "ואפילו הרגישה גופה ונודעועה אינה חוששת שהרגשת מי רגלים היא זו שאין מי רגלים מן החדר" וכו' ע"כ.

ודברי המחבר לקוחים מדברי הרמב"ם י"ט שכתב דדין דהאשה שהיא עושה צרכיה מיידי אפילו בהרגשה, ומקורו מדברי הגמ' דאמרינן לעולם דארגישה ואימא הרגשת מי רגלים היא והיא בריש פרק הרוואה כתם י. והוא ז"ל ביאור גדר הרגשה בגמ' דהכוונה הרגישה גופה ונודעועה.

כו. סימן כ'. כת. בטעיף א'. כט. מפ"ה מהל' איסור"ב הל' י"ז. ל. ג"ז ע"ב. לא. הל' י"ח. לב. הל' ו'. לג. שם ג"ז ע"ב. לד. סק"ב. לה. סימן קט"ז אות ג'. לו. סימן י"ח.

הרגישה בפועל לא היינו מתמירין לומר שטעתה ולחוש למיעוטא ולכן העתיק הרמב"ם וכתב שהרגישה, אבל גבי בדיקת עד או דם שנמצא לאחר תשמיש יש חשש גמור מה"ת דהרי טעות הרגשה שכיח שפיר י"ל דטעתה וכסבורה הרגשת עד או שמש הוא ודו"ק ודלא כדברי הס"ט דס"ל דטעות הרגשת עד או שמש לא שכיח עיי"ש. (ובספר פסקי הרשב"ץ ז"ל הביא השיטות הסוברין דדין דמי רגלים מיידי אפי' בהרגשה, והקשה על זה עיי"ש).

תירוץ דדוקא בהטלת מ"ר ס"ל להרמב"ם להקל גם בהרגשה לפי שעיקר דין טומאת דמעם מ"ר טהורה מה"ת לפי שאינו זב בבשרה

ג) ובשו"ת צמח צדק ל"ח כתב בהקדם מה דנחלקו התנאים אי ר' מאיר מטמא משום כתם או משום נדה ע"כ, והנה מאן דס"ל דמטמא משום כתם צ"ב למה לא מטמא משום נדה הרי יוצא דם מגופיה, ובגופיה ליכא כתם כמו שהוכיח שם בתשו' הגוזבר (וכן כתב הפלתי לעיל בריש סי' קפ"ג), ועל כן מחדש דאין זה ענין לדם שאסרה התורה, דהרי ילפינן לאסור דם מה"ת מהא דנאמר "דם יהיה זובה בבשרה" שעיקר הוזהב בבשרה הוא, משא"כ הכא עיקר הוזהב מי רגלים היא אלא שבתוכן נמצא גם דם "לכן גם ודאי מגופיה יצא מקרי כתם ולא דם נדה", וכן גבי עד שהיה נתון תחת הכר אע"פ שעד הוא מ"מ דינו ככתם כמו שכ' בפה"מ להרמב"ם שם כיון שהיה תחת הכר ש"ל דמעלמא באה, וכן הא דנמצא לאחר זמן מן התשמיש י"ל דאיכא חזקת טהרה על למפרע לכן יש להקל יותר במעלמא, אבל אם ודאי שבא מגופיה רק הספק מעליה או מן המקור ע"ז לא שייך להקל מטעם כתם אע"פ שלא היתה הרגשה וכמו שאמרו נמצא בפרוזדור ספיקו טמא וכמבואר ברמב"ם ל"ט.

דלפ"ז י"ל דהרמב"ם ס"ל דדוקא בהאשה שהיא עושה צרכיה כיון שיש מאן דאמר בגמ' דמטמא משום כתם, אע"פ דרב אשי ס"ל בדעת ר"מ לטמא משום נדה, מ"מ להלכה אנו קיי"ל כרבי יוסי שאין חשש כתם אפילו, לכן מקיל אפילו בהרגישה דתלינן בטעות מאחר שבעיקר החשש שייך ביה הסברא של כתם, משא"כ בעד שהוא נתן תחת הכר ס"ל להרמב"ם דבמשוך טמאה נדה כמבואר בשו"ע של הרב התניא מא לכן אף אם עגול כיון שהרגישה לא תלינן בטעות ושכיח וכן הוא בתשמיש בנמצא לאחר זמן ע"כ.

דין זה שמקילין במ"ר גם בהרגשה, נאמר אפילו כשהיא אומרת בפירוש כן

עיינן באחרונים שכתבו דאין לתלות הרגשה זו במי רגלים תולין להקל, וכן אם היא אומרת בפירוש שהרגישה שהדם יוצא שלא מן המי רגלים גם תולין לומר שטעתה, ועיינן בבית אדם הל' נדה מג עיי"ש שכתב כן ולפ"ז יוצא לנו אם מצאה דם ע"י בדיקה כיון דודאי זה מגופה אע"ג דיש להסתפק שמא לא הרגישה, ואפי' אומרת בפירוש שלא הרגישה הוי ודאי דאורייתא ולא נכנס אפי' בגדר ספק שחזקה שבא בהרגשה והיא תולה ההרגש בהרגשת עד, אבל אם אנו מוספקים בדם זה אם הוא מגופה או מעלמא כמו במי רגלים בזה אמרינן שפיר "דאפי' אמרה שהרגישה דטעתה" ובאמת לא הרגישה דלא איתרע חזקתה כלל, משא"כ כשהדם בוודאי מגופה הרי איתרע חזקתה עיי"ש.

אי יש להביא ראיה מכאן על זיבת דבר לח אי מקרי הרגשה מה"ת או לא

עיינן בתשו' שב יעקב מג שכתב דזיבת דבר לח אינו נחשב כהרגשה, וראייתו מהא דכתב הרמב"ם מ"ד האשה שהשתיינה ויצאה דם עם מי רגלים וכו' "ואפי' הרגיש גופה ונודעוזה" אינה חוששת שהרגשת מי רגלים היא זו שאין מי רגלים מן החדר ע"כ. והובא כאן להלכה בדברי המתבר נראה מדבריו דהרגשה היא שתרגיש גופה של אשה כגון שנודעוזה ולא זיבת דבר ל' עיי"ש.

הנה הרב בעל התניא מ"ה כתב במהודרא בתרא בהגה"ה ומיהו הוא הדין אפי' לא הרגישה שנודעוזה גופה רק שהרגישה ביציאת הדם מהמקור דוקא מיקרי נמי הרגשה ומש"ה סתמו הרמב"ם ושאר פוסקים ולא הזכירו זעזוע הגוף דוקא ואין מחלוקת בין פוסקים כלל (אלא ד"ל דממילא כשמרגשת ביציאת דם ממקורו אי אפשר שלא נודעוזה הגוף קצת), וזה מה שכתב הרמב"ם כמו שביארנו רצונו לומר מ"י דטמאה כשנעקר מן הרחם לבד אף שתברוק ואין העד מגיע שם, וגם אם היה מגיע אילו בדקה הרי יצא לחוץ ע"י העד אלא ודאי שלא בדקה כלל רק שהרגישה יציאת הדם מן המקור, ולא דמי לריש פרק האשה, דהתם מרגשת רק ביציאת מי רגלים לחוץ ומשום הכי לא מקרי הרגשה כלל מ"י בגמ', דלא כתשו' שב יעקב ע"כ הרי דחילק ב' גשת מי רגלים דלא מהני זיבת דבר לח לבעלמא דמהני זיבת דבר

לז. ריש פ"ט דנדה. לח. סימן קמ"ב. לט. פ"ה מהל' איסור"ב. מ. לעיל י"ד. מא. סימן ק"צ ס"ק ס"ה. מב. סימן ז' ד"ה וראיתי ושם אות ח'. מג. ח"א סימן ל"ט. מד. ב"פ"ה מהל' אישות ה"ז. מה. בסימן קפ"ג. מו. ריש פ"ה מהל' איסור"ב. מז. בריש פ"ח.

לח ויש להאריך עוד בזה אלא כיון דעיקר מקומו לעיל לא אריך בזה כאן ועיין בשו"ת נכדו הצמח צדק סי' צ"ז שדן בזה, ועיין בספר חוות דעת מה"ב בשו"ת מהר"ם שיק י"ד מט עיין בדבריהם.

סק"ב

קושיית האחרונים על שיטת התוס' והרא"ש

(א) הגה הגאון בעל פנים מאירות הקשה גם כן קושיית הב"ח הנוכח בדברי הפלתי, וכתב ונוראות נפלאתי ובאמת שהוא קושיא רבה, ודוחק גדול לפירוש התוס' והרא"ש, ומחמת זה מכריע כשיטת רש"י ורעימה להלכה עיין שם, וכן כתב בשו"ת אבני נזר י שכתב בסוף תשו' שם העולה שיעקר להלכה כדעת רוב פוסקים ופסק השו"ע דטהורה לגמרי בין לטהרות ובין לבעלה מכל הראיות שהוכיח בתשו' הג"ל, אמנם למעשה כתב "ובכל זאת אנחנו בני אשכנז לא נוזו מפסק הרמ"א דמחמיר כפירוש ר"ח" דעל שפת הספל טמאה ובעומדת לעולם טמאה, אך הבו דלא להוסיף חומרת השו"ך דאינה טהורה אלא אם כן יושבת על שפת הספל ומקלחת לתוך הספל, די"ל דכל הקושיא בגמ' בטר דתמו היינו דוקא לר"מ, ולכן מסיק עצה פשוטה, א) שלא תשתין מעומד רק מיושב לתוך הספל ולא תהיה יושבת על שפת הספל, ב) ואם תרצה שלא להשתין ע"ג דבר המקבל טומאה תהיה סניף נוסף עי"ש ועיין בסמ"ק רל"ד שכתב להקל עי"ש הרי דלא נחית כדעת הפנים מאירות שמסיק לקולא להלכה למעשה אלא ס"ל לקולא להלכה אבל למעשה יש להחמיר כשיטת הרמ"א ולהקל רק בצירוף, ועיין לקמן בסמוך שהבאתי מדברי הח"ס שכתב דהעיקר כדעת רש"י ורעימה וגם כי הר"ח גופיה פסק כן מחומרא ולא להוציא אשה מבעלה עי"ש, ועיין שו"ת מהר"א הלוי ח"א סי' ס).

עוד קושיא שהקשו האחרונים על שיטת התוס'

(ב) והנה הגמ' לעיל נ"א מדמה דין דעד שאינו בדוק להאשה שהיא עושה צרכיה עי"ש, ואי נימא דס"ל לר"י בעומדת ושותתת להחמיר מנ"ל להקל בעד שאינו בדוק לומר דדומה לעומדת ומונקת אולי דינו שוה לעומדת ושותתת, ובפרט לפי דעת הראב"ד שס"ל לדינא לחלק בנייהם ולהחמיר בעד דרגלים לדבר עי"ש ולכן מסתברא להשוות עד שאינו בדוק לעומדת ושותתת, והתינה לפי רבינו חננאל דס"ל להחמיר דר"י ס"ל לטמאות מובן שפיר אבל לפי שאר ראשונים דוחק קצת, משא"כ לפי שיטת רש"י מיושב.

באשה זקנה יש לסמוך על הרמב"ם ושאר הפוסקים

הנה בתשו' פנים מאירות הנוכח לעיל נ"ב הביא דאשה זקנה שחדל להיות לה אורח כנשים יש לטהר דמה הנמצא בשעת עשיית צרכיה בעומדת בכל ענין, דהא ביושבת אפילו באמצע הספל לא טימאו רק משום כתם והכא הקילו יותר, וא"כ איכא ק"ו מה בכתם שהחמירו, טיהרו בוקנה ק"ו בוקנה דקיל טפי. ובתשו' מהר"א הלוי נ"ב עיין לסעי' נ"ב יי דהתם מבואר דזקנה תולה כתמה בילדה גבי שתי נשים משום דדם חברתה שכיה יותר, הכ"נ באשה זקנה שראתה דם במי רגלים אולינן בטר מה דשכיה טפי, ולכן תלינן דם מחמת מכה שבכליות דכוז שוין קטנה וגדולה עי"ש.

ובשו"ת חתם סופר נ"ב כתב לדון באשה זקנה שטרם עברו עליה ג' עונות שלא ראתה דם, וזהו תוכן דבריו אודות אשה אחת אשר סמוך לימי זקנתה פסקה מהיות לה אורח כנשים כמו ב' חדשים וטרם עברו עליה ג' עונות להיות לה כדת הקנות המסולקות בדמים והתחילה להרגיש כאב בגבה בשעת הטלת מי רגלים ומן אז והלאה לא פסקה מלראות דם עם מי רגלים ומתחלה ראתה גם על עד הקינוח אחרי הטלה, אמנם זה כבר פסק ונעקר החשש הזה, ולא נשאר לה רק מה שהיא רואה תמיד עם מי הרגלים, ואמנם גם הרגשת הכאב הנ"ל פסק הלך לו והנה היא רואה בלי שום כאב, ואמנם יש לה מיוחש של טחורים והשואל שם צלל במים אדירים להמציא לה היתר ע"י בדיקה מהר"ל ומהר"י המבואר בסמ"ק זה כאן ולפי עצתו של הגאון בעל נודע ביהודה בתשו' יי האמנם לדינא גם דעתי נוטה להקל עפ"י הנ"ל ועפ"י תנאים אשר יתבארו, אך היות כי באמת דברי הנודע ביהודה ז"ל מילתא חדתא הוא לא שערום הראשונים בתשובת אחרונים כי אין גם אחד מהאחרונים שיתיר בלא כאב ובלא בדיקה ג"פ, ואלו היה הדין כדברי השו"ך כאן שהעלה שדברי הר"ח דינא הוא והלכה כמותו מעיקר הדין ולא כמו שחשב רמ"א ז"ל, א"כ ה"ל קשה עלינו לסמוך על דברי הנודע ביהודה לכד וכמ"ש שאשה זו אינה רואה כי אם במי רגלים וא"כ וכי לעולם לא תטמא, אמנם אחר הביורור א"ה יבואר דלא כמו שחשב השו"ך במחילת כבודו "כי העיקר נראה כדעת שארי הפוסקים הרבים ההמה דפסקי דלא כר"ח, ורק משום חומרא בעלמא נחוש לו ועוד יבואר שגם ר"ח בעצמו לפי פירושו בהש"ס אינו אלא חומרא בעלמא ולמיחש בעלמא ולא להוציא אשה מבעלה עי"ו, וא"כ נראה פשיטא דעכ"פ ע"י

מה. ריש סימן קצ"ד"ה עד שתרגיש. מט. סימן קפ"ב-קפ"ד. ג. יורה דעה סימן רל"ב אות כ'. נא. י"ד ע"ב. נב. ח"א סימן י"ב. גג. ח"א סימן ס'. נד. בסימן ק"צ. נה. יורה דעה סימן קמ"ח. נו. סימן מ"ח ציינתי דבריו לקמן.

בדיקה הנ"ל יצא כנוגה צדק האשה הנ"ל עפ"י דבר גדול אשר דבר הנודע ביהודה ו"ל וכו'.

וכתב שם להכריע וזה תוכן דבריו היוצא מדברינו אלו, דע"כ לפדע רוב הפוסקים אשר עמוד ההוראה נשען עליהם הלא הם, (א) הרמב"ם, (ב) והראב"ד, (ג) והרמב"ן, (ד) והרשב"א, ו"ל סוברים לטהר האשה וכתבי יוסי אליבא דפירש"י דאפילו בתרתי לריעותא מטהרינן, ובלא נמצא על עד הבדיקה שאחר מי רגלים גם להרא"ש והטור טהורה, ותשו' הר"ן מקיל אפילו בנמצא גם בעד, ואולם מהר"ם הוא דחייש לדברי הר"ח ו"ל וא"כ בודאי הדין עם הרמ"א ודעימה שרק מחומרא בעלמא ניהוש לדברי ר"ח ו"ל, בשגם כבר בררנו שאין שום ראיה לדבריו לא מהש"ס ולא מירושלמי דלא כהש"ך ו"ל, והשתא נמי כי ניהוש לדברי ר"ח ו"ל מ"מ הוא נמי לא אמרם מדינא רק שחז"ל החמירו לכתחלה, ואפשר בנדון דידן מודה שלא להוציא אשה מבעלה, ואפשר למאי דלא חיישינן למיעוטא אפי' לכתחלה נמי, ובאם בכל זה חלילה לעשות מעשה להתיר, מ"מ ע"י בדיקה מהרי"ל ומהר"ו שבדיקה מעליה היא פשיטא שנוכל לסמוך על דברי הנב"י שדבריו נראים אמת בלא"ה דסגי בפעם א' ובלי הרגשת כאב כלל, ומכ"ש דהכא כבר הרגישה כאב בהתחלת המיחוש, ולט"ו סגי בזה שאין לנו שום פקפוק וספק להתיר, ומכ"ש באשה זו שיש לה חולי שרגילה להוציא דם דרך מי רגלים כידוע עיי"ש. הרי דהתיר רק ע"י בדיקה מ"מ ו"ל דהוצרך בדיקה משום שלא עברו עליה ג' עונות אבל אם עברו עליה ג' עונות גם הוא ו"ל מודה להקל ועכ"פ אין מדבריו ראיה לאסור.

באשה מינקת שראתה דם בשעת הטלת מ"ר

הנה ראיתי בשו"ת שואל ומשיב י"י שכתב חז"ל (בשנת תרח"י עש"ק ויקהל פקודי) נשאלתי פה באשה אחת אשר בימי הנקתה אירע לה שהרגישה כאב בשעת הטלת מי רגלים, אמנם לא ראתה דם רק אחר הטלת מי רגלים על ידי שבדקה עצמה מצאה דם, וכשבדקה עצמה בלי הטלת מי רגלים אינה מוצאת כלום, ע"כ השאלה. ועל זה כתב, הנה הדין מבואר ברמ"א י"ה, ואף שהצ"ץ י"ט חולק על הרמ"א היינו במצאה את הדם אחר הטלת מ"ר ואינה מרגשת כאב בשעת הטלת מ"ר וגם בזה מדברי הרמ"א מבואר להקל, אך בעובדא דילן היה נלפע"ד דלא מיבעיא אם בדקה בבדיקה המוזכר ברמ"א שודאי מועיל, אלא אפילו אם לא בדקה בבדיקה הנ"ל היה נלפע"ד היתר דהנה אשה

בימי הנקה היא בחזקת מסולקת דמים א"כ שוב עכ"פ יש לה חזקת טהרה, דהרי התוס' כתבו ריש גיטין (ב' ע"ב) דלכך יש לה חזקת טהרה דהרי אינה עלולה לראות תדיר דם עיי"ש ובמהרש"א שם, וכאן עכ"פ היא בחזקת מסולקת דמים, אך נלפע"ד להחמיר ריש סברא הפוכה דכל שבדקה סתם ולא מצאה דם רק מצאה אחר הטלת מ"ר, י"ל דאדרבא כיון שהיא מינקת לכך לא ראתה בעת בדיקתה, אך אח"כ ע"י ההשתנה נתקלקלה ומוצאת דם ע"י הקלקול מוצאת דם מן המקור ע"כ.

ובמהדורא תליתי ^ט כתב וז"ל בדבר האשה דינה (מק"ק סקאה) אשר אירע לה אחר הלידה שמשנתג דם ואי אפשר לטהר עצמה וזה שמנה חדשים אשר לא יכלה לטהר עצמה ובאתה הנה והנה, ושלחתי אותה לרופא מומחה, ואמר שזה בא מהכיס השתן ובשום אופן אינו מהמקור, וכן אמרה המילדת הבקיאה. והנה האשה הזאת יש לה כאב בשעת שיוצא המי רגלים ממנה, והנה לפי המבואר כאן שכל שמרגשת כאב יש לעשות הבדיקה המבואר במהרי"ל, והנה לפענ"ד כיון שהיא מינקת ומסולקת דמים כ"ע מודו דתולין במי רגלים, ואי אפשר לבא מהמקור, ובכל זאת צויתי לה לעשות בדיקת מהרי"ל, והמוך היה נקי והשתן היה בו דם על כן התרתי האשה הלזו וצויתי להפסיק בטהרה ותמנה שבעה נקיים וירחם ד' ונקתה ונודעה ורע, והנה מצאת בשו"ת נוב"י מהד"ת חלק יו"ד ס"א כעין מעשה זו ולא התיר מטעם שהיא מעוברת ובחזקת מסולקת דמים, מיהו אין ראיה די"ל דכיון דמעוברת לא הוה מסולקת דמים בג' חדשים הראשונים לכן לא התיר, וגם העיד הנוב"י בשם הרופאים שגם בחדש השמיני תוכל לראות ודו"ק. ועיין בדברי הס"ט סי' ק"צ ס"ב ד"ה ובשו"ת פנמ"א, ועיין עוד בתשו' בית שלמה ^ט, ועיין עוד בשו"ת מהרש"ם ^{טו} עיין בדבריהם.

אי יש להקל גם באשה מינקת כמו באשה זקנה מסכרת כל שכן

ולכאורה יש ללמוד מדברי הפנים מאירות שכתב להקל באשה זקנה ולסמוך על שיטת הרמב"ם א"כ כ"ש באשה מינקת ומעוברת, דהרי המשנה מונה במס' נדה (ו' ע"א) ארבעה נשים שדיין שעתן, (א) בתולה, (ב) מעוברת, (ג) מינקת, (ד) וזקנה, היינו שהן ד' נשים שהם בחזקת מסולקת דמים, ומבואר במסכת פסחים ^{ס"ה} דחמשה מיני ירק יש שמתאימים לקיום מצות אכילת מרור בליל הפסח ונפסק כן בשו"ע ^{ס"ו}, דהסדר הנשנית במשנה הוא להורות איזה עדיף, דהראשון הוא

נז. ח"א סימן קנ"ו. נח. סימן קצ"א. נט. סימן צ"ב. ס. סימן מ"ז. סא. סימן ק"ד. סב. ס"ק צ"ג. סג. ח"א סימן ח'. סד. ח"ב סימן קס"ד. סה. ל"ט ע"א. סו. סימן תע"ג סעיף ה'.

משא"כ מי שאין לו בנים אין צערו גדול כל כך, ועכ"פ יוצא לן דאין החשיבות תלוי תדיר במנין וסדר הנשנית.

ביאור הענין הדור מי רגליים למקור

יש כמה ביאורים בכוונת "הדור מי רגליים למקור" וזה לשון מהר"ח אר"ז סט ואודות האשה שהיא עושה צרכיה ומצאה דם כבר בא מעשה לידי כיוצא בזה ושאלתי למורי הרב ר' שלמה ז"ל, ואסר משום דשמא מחמת עצירת השתן הדור מי רגליים למקור ואייתו דם, ומן הנקבים שכתבת לא שמעתי יותר ומי יודע שמא אחר פרודודור ואחר עלייה או מקור, ובתוספתא ע' תניא, דם היוצא עם הרעי טהור, דם המנטף בין לפני המים בין אחר המים טמא ע"כ הברייתא. ואיני מבין מה הוצרך להשמיענו מדם היוצא עם הרעי והלא אפילו היוצא עם מי רגליים טהור לר' יוסי בין יושבת בין עומדת, ושמא כי האי גוונא איירי שמחמת כאב בא הדם כי תחלה שנה באותה ברייתא פלוגתא דר' מאיר ור' יוסי והם מיירי בלא כאב, אכן על ידי כאב שמא יש נקבים בפנים שנפתחים זה לזה ועל כן הוצרך להשמיענו כשיצא מן הרעי דסד"א שמא כל הנקבים נפתחים זה לזה על ידי כאב ושמא נקבים של מטה כנקבים של מעלה שמי החוטם נגררין דרך הפה כשיש חולי לאדם, וכן גם למטה, וכן נראה כי כשיצאו מי רגליים חוץ לנקב ובאים לבית החיצון למקום שהשמש דש שוב לא תוכל כלל לעצור עצמה שיחזור מים אתוהיהם ויכנסו למקור ואם היתה יכולה לעצור עצמה למה יכנסו למקור (נ' דצ"ל ולא למקום) שיצאו משם, אלא כך הפירוש "כשנעצרים המים קודם שיצאו חוץ לנקב שיוצאים ממנו או מחמת חולי או כשעוצרת עצמה או מתמלא מקום השתן עד שמשם דרך סדק או נקב יוצאים ונכנסים למקור ומביאים עמהם דם" ולא כשנכנסים למקור כשהיו יוצאים (נ' שצ"ל יוצאים אח"כ) דרך המקור "אלא כשמשתנת או חוזרים למקומם דרך נקב שיצאו ומביאים דם המקור עמהם" והמקור לא נפתח שאם נפתח המקור היה לה לראות בבדיקה כי כשהוא נפתח אין נסתם כל כך במהרה, ובברור היה בא דם בתר דתמו מיא וכפי זה לא יועיל אפילו אם תסתום הנקב בשעת הטלת מים ע"כ. ובשו"ת אבנ"ז ע"ה הביא ב' אופנים, א) דמי רגליים יצאו כדרכם מנקב שלמטה סמוך ליציאה והדם מנקב המקור, ומחמת שהדור מי רגליים למקור התעורר דם שבמקור לצאת ומ"מ זה יצא כדרכו וזה יצא כדרכו (ולשון הדור מי רגליים למקור ואייתי קצת קשה לפירוש זה), ב) שהדור מי רגליים למקור ושוב יצאו המי רגליים עם הדם יחד מנקב המקור וכן כתב בשו"ע של הרב התניא הנ"ל עיי"ש.

העדיף שבהם, ושמעתי מאיזה גדול אחד שבאו להתיעץ אתו אחר שלא היה להם ילדים כמה שנים ווכה לבן, והחליט ליתן סכום גדול לפתוח מחלקה חדשה בבית חולים, אבל מסתפק לאיזה צורך ינדב המחלקה או למי שאין לו בנים או לצורך סומא ששתיהן חשובין כמת כמבואר במס' נדרים ס', ארבעה חשובים כמת א) עני, ב) מצורע, ג) סומא, ד) ומי שאין לו בנים, וא"כ איזה ענין יותר גדול להקים מחלקת עינים או להקים מחלקת שתשיע לצורך עיבור להביא עוד ילדי ישראל לעולם, ואמר דכיון דבגמ' לפי הסדר מבואר קודם סומא, ורק אח"כ מי שאין לו בנים משמע שסומא נחשבים יותר כמת ממי שאין לו ילדים, וא"כ הוא הדין בנידון דידן אם זקנה נחשב כמסולקת דמים כל שכן מניקה.

אבל לאחר העיון נראה לחלוק על זה, והוא דכלל זה דהולכין לפי הסדר נאמר איפה שאין שום סיבה להקדים השני או במקום שיש סיבה להקדים ולא התחשב בסיבה, אבל במשנה דילן נקט לפי הסדר של החיים והוא בתולה ואח"כ מעוברת ואח"כ מניקה ואח"כ זקנה דכן הוא הסדר של הולדה (גדיים נעשו תישיים) וא"כ אין לומר שזה יותר חשוב מחמת הסדר הנקט המשנה, וכן יש לומר גם בעצם הפסק הנ"ל אילו היה אדם זה שואל אותי איפה ליתן הכסף לסומא או למי שאין לו בנים, הייתי אומר לו ליתן למחלקה של בנים דאו מרויח הרבה יותר, דמי שאין לו בנים הם שני בנ"א בעל ואשה ושתיהן נחשבין כמת משא"כ סומא הוא רק אחד, או בילד אחד שעוזר שתלד לעולם יכול לעשות שני נשים כחיים, וגם י"ל דאפי' יהבא לן דסדר מעכב י"ל דמה דנקט סומא קודם למי שאין לו בנים הוא ליחיד וכגון לבחור שלא נשא אשה עדיין כמו שכתב למי שאין לו בנים ולא כתב למי שאין להם בנים, ועוד ע"י שעור לשנים שלא יהיו כמת עוד הביא עוד ילד לעולם שזה מקרב הגאולה דאין בן דוד בא עד שיכלו כל הנשמות שבגוף משא"כ בסומא אם עינים שלו יפתחו או רק אדם אחד נעזר על ידו, ואין בו הרוחה כל כך כמו למי שעוזר להביא עוד ילד לעולם, ועוד י"ל דכיון דנקט ארבעה במספר וכוללם ביחד אינו דומה להא דמרור דלא כללם במספר, ולכן יש עדיפות אחד לשני, ובפרט שהולדת הבנים הוא אחד מעקרי העקרים במצות וכמו שאמרנו בשם חז"ל דמקרב הגאולה ופ"ו מקרי מצוה רבה ס", ובפרט יש בו ענין נוסף לעזור לבנים שזה מדה כנגד מדה, דחייב אדם להתנהג במדותיו של הקב"ה והוא מתנהג מדה כנגד מדה (וכסומא ג"כ יש לכאן לחלק בין סומא מבטן ומלידה ובין סומא שניה סומא אח"כ גדול צערו בכל רגע,

אם יש קולא לשיטת הר"ח דתטיל מים על הקרקע

כתב השואל בתשו' אבנ"ז ע"ל לפי הר"ח דס"ל דרבי יוסי לא התיר רק מטומאת נדה ודאי אבל ס"ל לטמאות מטעם כתם, אם כן תשתין האשה על גבי הקרקע שאינו מקבל טומאה ואין בו משום כתם ו"ו הרי היא טהורה, וע"ז כתב לו האבנ"ז בסוף התשו' ואם תרצה שלא להשתין ע"ג דבר המקבל טומאה שיהי' סניף ג"כ טוב הדבר עיי"ש וציינתי דבריו לעיל, ועיין בשו"ת ר"ח הכהן ע"י עיי"ש ולגבי השתנה על בית הכסא עיין בס"ט ע"י שהביא דמי רגלים מקרי משקה ומקבל טומאה כמו שכ' הרמב"ם י' ואם עושה לתוך הכלי אע"פ שאינו מקבל טומאה הכלי מ"מ טמא מחמת טומאת משא, ובספר גידולי תרומה חולק עליו עיי"ש. ולהלכה אין להחמיר כשיש עוד צידוף. ועיין לקמן עוד בדין בית הכסא.

הטעם שס"ל לר"י להקל לתלות שיש שם מכה, ולמה תולין להקל בכמה

הנה המתבר מסביר טעם של ר' יוסי להקל, משום שס"ל דם מכה הוא שיש לו במקום השתן, וראוי לציין סברת האחרונים למה הקילו בדם מכה אם זה יוצא מן המקור הרי ס"ס דם הוא, ובאמת בדם בתולין לא אמרו להקל מטעם מכה וראיתי בדברי חיים בתשו' י' שכתב שם הסיבה שיש להקל בקרטין בהקדם מה דקיי"ל להקל לתלות במכה אם ידוע ודאי שהמכה מוציאה דם לכו"ע כמבואר בס"י קפ"ז ע"י לגבי רואה דם מתמת תשמיש אפילו המכה הוא במקור, ולכאורה קשה מהיכן הוציאו חז"ל זה, הא ידוע דבמקור גופא אין דם כלל ורק שיש עורק גדול ששופך דם המותרת לתוך הרחם (ע' בפי"ה"ש להרמב"ם בנה פ"ב), ובתורה לא כתיב כלל רק זוב דמה ודרשו בתו"כ (מביאו רש"י ו"ל בחומש) יכול מכל אברים ת"ל ממקור דמיה שיהי' דם יוצא מהמקור ע"כ, והנה הרחם נקרא "מקור" והבא משם טמא, והנה לפי שהקדמנו דהרחם אינו מוציא דם מעצמו רק מה שנשפך לתוכו ממותרי הדמים בגופה, והתורה גורה שדם היוצא דרך הרחם טמא, א"כ גם דם המכה כיון שנשפך לתוך המקור הוא הרחם נמי צריך להיות טמא דהא הייתי אומר שמכל האברים תהיה טמאה אם נשפך, וגילה לן התורה דאם נשפך דם מן האברים טמא, רק כאשר עובר דרך המקור, ולפ"ז גם דם המכה שנתקבץ בתוכו המקור ונשפך לחוץ תהיה טמאה ולא ידענו שום חילוק בין דם שבתוך גוף האשה הנשפך לחוץ דרך המקור שהוא טמא, דמא שנא דם המכה שבא למקור ונשפך

לחוץ ג"כ הוי לן לטמא דהתורה לא חילקה בין בא מהגוף ובין בא ממכה, וכתיב בתורה מקור דמיה ומקור נקרא הרחם, וא"כ דם הבא מן הרחם תהיה טמאה כיון שהיא ברחם דמאי נ"מ לן שבא לרחם מגוף או מהמכה.

וצריך לומר דהתורה גילתה דוקא דם נדה שבא מהמותרת טמא שכן מציינו בגמ' נדה ע"י וז"ל דארי' משום רשב"י מנין שאין האשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה שנאמר וזאיש אשר ישכב את אשה דוה וגלה את ערותה את מקורה הערה', מלמד שאין אשה טמאה עד שיצא מדוה דרך ערותה ע"כ, משמע להו מלשון אשה דוה היינו שמדוה יוצא דרך ערותה, אבל אם יוצא דם מכה זה לא נקרא אשה דוה ומש"ה דם מכה טהור, ולפ"ז אם ידוע שהאברים בגופה נתקלקלו ועי"ז יוצא ממנה עיקר הדם תוך הרחם לא מהמותרות טהורה ולכן דם מכה טהור, ולפ"ז אם יש ראייה מוכחת שאין דרך המקור להוציא כזה רק דם בא מחמת איזה סיבה שיש במעיה בפנים שנתקלקל ובא הדם שלא בטבע הנדות באמת טהורה.

דמש"ה בטיפות קטנות הוכיחו רבותינו עפ"י רופאים וע"י בחינתם נתוודע דעתם שאלו הנקודות לא מסיגי המותרת מש"ה התיירו רבותינו ודרך כלל שהתורה לא אסרה רק את הערת המקור כמו שדרשו חז"ל את מקורה הערה שיוצא הדם דרך הרחם שהוא המקור להנביע שנובע מהגוף ע"י עורק שנוזל מהגוף למקור המחובר בהרחם ועי"ז נקרא הרחם מקור (כמו שנקרא מקור תהלת נביעת נהר, מקור מוצא מים שנובע בתוך איזה מקום גידים נפתחים מוצא מים מקרי זה מקור הנחל, אבל מה שנוזל לתוכו המקור מים שאובים או מי גשמים אינם נקראים מי מעין כידוע הדין בהל' מקואות כן נמי הרחם נקרא מקור), לדם הנובע בטבעו ממותרת הגוף, אבל אם בא לתוכו דם ממכה לזה לא נקרא מקור כי אינו בטבעו רק במקרה בא דם מהמכה וזה לא נקרא דרך מקור ולכן דם מכה טהור. וכן נמי באם ידעינן שאיזה אבר בפנים נקרה לו כאב פתאומי חיצוני לא כדרך הסיידור התמידי זה נקרא ג"כ מכה ותולה בו לטהר וכמבואר בתשו' עבודת הגרשוני ע"י"ש, ולכן על פי זה התיירו רוב האחרונים בקרטין האלו כי נתברר להם שבא מכוח איזה מכה באברים פנימיים ע"כ.

בביאור דברי הגמ' שהקשה למה לי לומר דכס"ס מטהר ר"י תיפוק ליה דמטהר אפילו בספק אחד

עיינן בסוגיית הגמ' שהקשה ולרבי יוסי דמטהר בספק אחד בספק ספיקא מיבעיא, ותירוץ השואל בשו"ת בית שערס פ"א

עב. סימן רל"ב. עג. כמבואר לעיל ביסמן ק"צ סעיף י'. עד. סימן ל"ו. עה. סימן ק"צ ס"ק צ"ג. עו. בפ"י מהל' טו"א. עז. ח"ב סימן ע"א. עח. ברמ"א ושי"ך שם. עט. מ"א ע"ב. פ. סימן כ"ב. פא. יורה דעה סימן ר"ע.

רק לחלב וגבינה שבא ממנה ומועיל חזקה, ק"ו באשה שדנין על האשה בעצמה, ואם נקבל דאין חזקת האשה מועיל להדם, לא היינו אומרים שבשביל שהדם טמא נטמא גם להאשה אלא היינו מטהרים הדם אגב האשה ולא לטמא האשה אגב הדם שהדם כשם שאין לו חזקת טהרה כך אין לו חזקת טומאה ואיסורו רק מספק, אבל האשה טהורה משום חזקת טהרה, ואין ספיקו של הדם מוציא מידי חזקה של האשה וקיי"ל כר"י בכתובות פ"ד דמאן דמכשיר בה מכשיר בבתה ומועיל חזקת האשה לבתה ע"כ.

זכתבו עוד הבית שערים לדחות ראיות השואל, דהא כאן מיייר שנמצא הדם על המים וכיון שהדם מעורב עם המי רגליים אינם טמאין והמים יש לה חזקת טהרה כמו האשה שיש לה חזקת טהרה והדם נתבטל במי רגליים, אם כן אי אפשר לפרש דר"י ס"ל להחמיר לגבי הדם היוצא ממנה א"כ הדרא קושיית הגמ' לדוכתיה עיי"ש.

אם אין חזקת טהרה להדם אם נימא לטמא האשה כיון שהדם טמא נחלקו הגו"ב והאבני"ז הגו"ב ס"ל להקל והאבני"ז ס"ל להחמיר

זבזה יש לפלפל לדחות, מה שכתב האבני נזר בתשו' יו"ד פ"ה להקשות על דברי תשו' הר"ן פ"ה, דבנמצא הדם בשפת הספל ובתוך הספל טמאה ע"כ, והקשה בנמצא על שניהם למה ס"ל לר"מ דטמאה, הרי כיון דס"ל לר"מ לטהר ביושבת וגם ס"ל לטהר דם שנמצא בתוך הספל טהור מטעם תולין דהדם בא ממקום מי רגליים ולא ממקור, והטעם משום שיש לה מכה והרי כיון שנתברר שיש לה מכה במעיה שמוציא דם, למה לא נתלה דם זה שנמצא בשפת הספל במכה זו כמו תולין כל דם במכה שהרי הטבע של המ"ר דבסופם שותתין ויכולים ליפול בשפת הספל, ואין שום ראיה דלבתר דתמו מיא אתא וכמו שכ' הר"ן להדיא לפי רבי יוסי ואם כן תקשה כמו כן לר"מ תהיה טהורה כיון שנתברר שיש לנו מכה וכקושיית הש"ס היתה לר"מ דילמא לבתר דתמו מיא שלא בא כלל דם עם מי רגליים רק הכל אח"כ, אבל בנמצא בתוך הספל ויושבת על שפת הספל הרי נתברר שיש לה מכה.

רתי' לפי דברי הר"ן פ"ד שכ' דדבר שאינו מקבל טומאה אם נמצא עליו כתם טהור משום דכיון דמה"ת טהורה לא רצו חכמים לגזור, רק אם נמצא על דבר המקבל טומאה מה"ת שפיר גזור גזירה שמא יבואו לטהר הבגד דהרי הדם טמא משום מקור

די"ל דברי שא קמ"ל רבי יוסי דאע"פ שמצאה האשה דם בתוך מי רגליה והוי ספק אי דם זה בא מן המקור או מן המכה שיש לה בתוך דרכי השתן אפילו הכי טהורה משום שיש לה חזקת טהרה, אבל כשאנו דנין לגבי דיני טומאה על הדם הנמצא שם שעליו אין חזקת טהרה, ס"ל לרבי יוסי דאין לה דם טהרה, משא"כ בסיפא קמ"ל ר"י דאפילו הדם טהור אע"פ שאין לה דם חזקת טהרה מכל מקום טהורה משום ס"ס ע"כ (ועיין ישועות יעקב כאן שהקשה קצת בדרך זה עיי"ש).

דעל זה כתב לו, א) דאם נימא דהדם טמא אע"פ שהאשה טהורה א"כ היאך קתני רבי יוסי האשה טהורה, הא נטמאה האשה ע"י הדם (או טומאת ערב, או טומאת שבעה) ומה תאמר לחלק דהאשה טהורה משום חזקת טהרה דידה א"כ היאך יטמא הדם טהרות אחרונא הא יש להו נמי חזקת טהרה, ב) ועוד דאי נימא לפרש דהמשנה נחית לענין טומאה וטהרה אם כן גם כשאנו דנין על האשה לא שייך לומר דטהורה מחמת חזקת טהרה שלה דהא הוי ספק טומאה ברה"י, וספק טומאה ברה"י טמא, ואפי' אם האשה עומדת ברה"ר סו"ס דין ספק טומאה ברה"י יש לה כיון דהספק נולד אם ראתה דם מן המקור שהוא מקום סתר הוי דינו כרה"י וספק טומאה ברה"י לא מהני לה חזקת טהרה כמו שכ' תוס' ריש נדה עיי"ש.

בדברי הגו"ב דחזקת טהרה של האשה מועיל לטהר גם הדם היוצא ממנה

דעיינ בתשו' נודע ביהודה פ"ב שחידש דחזקת טהרה של האשה מועיל גם להדם, וזה לשונו שם, הגע בעצמך אם נימא דיש לחלק בין חזקת טהרה של האשה לחזקת טהרה של הדם לא תועיל חזקת הבהמה רק לעצמה אבל לא לחלב שחלבו ממנה, והרי מבואר ביו"ד פ"ג בבהמה שנמצאת טריפה, אם הוא טריפות שיכול להיות שאירע קרוב לשחיטתה אנו מוקמינן לה בחזקתה והשתא הוא דנטרפה ומכשירינן כל הגבינות והחלב שממנה, ולפי הג"ל דיש סברא לחלק בין חזקת כשרות של הבהמה לחזקת טהרה של הדם שיצא ממנה אם כן הוא הדין בבהמה עם החלב שיוצא ממנה, ומה תועיל חזקת הבהמה לחלב, אלא ודאי כיון שאם הבהמה כשרה ממילא גם החלב כשר, שהרי אי אפשר להיות הבהמה כשרה והחלב טריפה, הכי נמי אי אפשר להיות האשה טהורה והדם יהיה דם נדה, וק"ו הוא מבחמה שאין לנו עסק כלל עתה לדון על בשרה וגופה שהרי היא טריפה לפנינו וחזקת כשרות שלה עד סמוך לשחיטה מועיל

מקומו טמא כמבואר גדה פה, ולפ"ז יש לומר דהכי נמי בדם הנמצא בספל, דעל הדם ליכא חזקת טהרה שאם דם נדה הוא מתחילת ברייתו טמא, וגם הספל הנוגע בו כיון שבודאי נגע בדם אזיל חזקת טהרה, (כמו שכ' הרמב"ן בתינוק שנמצא בצד העיסה, דאם העיסה ודאי נגע בתינוק [עיי' קידושין פ' ע"א] אזיל חזקת טהרה מהעיסה), וכיון שהספל טמא על כרחך גם האשה טמאה משום גזירה, וא"כ נימא נמי הא דאין תולין במכה כיון דכל תליה במכה הוא משום חזקת היתר וכיון שהדם אין לו חזקת טהרה וגם הספל הנוגע בו ממילא גם האשה טמאה עיי"ש, ולפי הנ"ל יש לפלפל בדבריו דהרי לא רק שהספל אינו טמא אלא גם המי רגליים אינם טמאים לפי שיש להם חזקת היתר עיי"ש, ועיי' בס"י ק"צ בחו"ד שם פ"ט שהקשה על הנו"ב ז' דאם הדם טמא או גם האשה טמאה עיי"ש. ועיי' שו"ת בית שערים צ"א מה ש'ת' עיי"ש ודו"ק והבן.

הנו"ב הביא ראייה מהא דמהני חזקת כשרות של הבהמה לגבי החלב היוצא ממנה ודברי האחרונים שמחלקים

ועיי'ן בשו"ת נפש חיה יו"ד צ"ב שכתב דאין חזקת האשה מועילה לטהר הדם, דאינו דומה לחלב של ספק טריפה, ששם עיקר הספק הוא בבהמה וכיון שאנו דנים מכוח חזקה שלא היתה טריפה בשעת החליבה ממילא כל היוצא ממנה מותר, וכן במי שאמר לשליח צא וקידש לי אשה סתם ולא פירוש למי ויצא וקידש לו אשה סתם ומת השליח דקיי"ל דאסור בכל העולם דחיישינן שמא קידש מאן דהוא שעיקר הספק הוא בקרובות אם נתקדשו מועיל חזקתן לקרובות, אבל כאן שעיקר הספק הוא בדם אין חזקת טהרה של האשה מועיל לטהר, ומה תאמר לרון להסוברים שחזקת האם מועיל לבת, י"ל דשאני התם דהספק נולד על שתיהן כאחת מי הוא האב וכיון שהאם יש לה חזקת כשרות מועילה לבת, משא"כ הכא שבספק הוא בדם עיי"ש, אבל יש לדחות דבריו.

הנו"ב מוכיח מכוח קושית הגמ' דדם שיוצא, לאו דוקא יוצא מיד בהתחלה הטלת מ"ר

הנה השואל בתשו' נו"ב צ"ג כתב להסביר השיטות הסוברים דרבי יוסי לא ס"ל חששא דבתר דתמו מיא, משום שדעתם לפרש דמה שנאמר במשנה "האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם", משמעות הדברים שתיכף בהתחלת עשיית צרכיה ראתה תיכף ומיד דם גם כן וס"ל להרא"ש כשיטת הר"ן שהביאו הבי"ש שאם נמצא דם תוך הספל וגם על שפת הספל שהיא

טהורה, דאמרינן כמו שבאו הראשונים ממי רגליים כן באו האחרונים, הכי נמי ס"ל לרבי יוסי כיון שהראשונים באו ממי רגליים כן באו האחרונים, עד כאן דבריו, ועל זה כתב לו הנו"ב דאי אפשר לפרש כן דאם נימא דהמשנה מיידי שידועת בודאי שבתחלת הקילוח תיכף נמצאו הדמים, והא ודאי דסיפא דהמשנה דאיש ואשה שעשו צרכיהן לא מיידי בכך שהרי אינם יודעים כלל אם הדם מן האיש או מן האשה, וא"כ היאך מקשה שם בסוגיא ורבי יוסי בחד ספק מטהר בס"ס מבעיא, הרי יש לחלק סיפא מרישא דברישא הוכיח תחילתן על סופן משא"כ בסיפא, והביא עוד ראיות לדחות דברי השואל ועיי' שם מה דמסיק בבירור הענין זה לפי שיטת הראשונים עיי"ש.

סברת ר' יוסי לפי תוס' להחמיר בתרתי לריעותא עומדת ושותתת, אי הוי מטעם ספק או ודאי ואי הוי מה"ת או מדרבנן

הנה המחבר פסק כאן דהאשה שהיא עושה צרכיה טהורה כשיטת רבי יוסי, אבל יל"ע לפי דעת התוס' הובא ברמ"א דס"ל להחמיר בתרתי לריעותא מה דינו בחומרא זה אי דינו דטמאה בספק או בודאי, דהנה בדין של תרתי לריעותא נחלקו בזה המפרשים, אי וודאי טמא או רק ספק טמאה, ונחוי אנן היכן הדברים מגיעים דהנה כתב הרמב"ם צ"ד הבודק את החבית (אם היא חומץ או יין, כדי לדעת על איזה מין מפריש ממנה תרומה, ואחרי שבודק טוב א"צ לחוש שהיין נעשה חומץ ויכול להפריש עליו), והניחה להפרישה תרומה על אחרים עד שתעשה כולה (חבית) תרומה ויתנגנה לכהן ולאחר זמן בדקה ומצאה חומץ מעת שבדקה תחלה עד ג' ימים ודאי יין, וכל יין שחשב אותן הימים שהתרומה שלו בחבית הר"ז מתוקן ומכאן ואילך ספק וצריך להפריש ממנו תרומה שנייה ע"כ. ומקור דין זה הוא בריש מסכת נדה ובקידושין צ"ה ונחלקו שמעון וחכמים, דעת חכמים להחמיר דהוא טבל ודאי שמעמידין הטבל בחזקתו שלא נתקן ואין מעמידין היין בחזקתו שהרי החמיץ לפניך ויש תרתי לריעותא, משא"כ דעת ר' שמעון דהוי ספק תרומה, והרמב"ם פוסק כאן כחכמים, אבל דעת הרשב"א במס' נדה כחכמים דהוי טבל ודאי, אמנם הרמב"ם סותר את עצמו, דבהל' מקוואות צ"ו מכריע כדעת חכמים לגבי מקוה שנמדד ונמצא חסר ולפני זה היתה בחזקת שלם כל טהרות שנעשו על גביו למפרע טמאות בין ברה"י בין ברה"ר, רבי שמעון מחלק דברה"י תולים ברה"ר טהרות וס"ל לחכמים דאנו מעמידין הטמא על חזקתו שלא טבל כראוי ואף שהמקוה בחזקת שלם מ"מ השתא חסר לפניך, ומה תאמר חזקה

פ. מ"א ע"ב. פ. סק"ח. צ. יו"ד קמ"א סימן נו"ב. צא. סימן רס"א. צב. סימן ס"ד. צג. ת' סימן ק"ל. צד. בפ"ה מהלכות תרומות הלכה כ"ד. צה. ע"ט ע"א. צו. פ"י ה"ו.

נחשב הדבר כאילו נשבע בשם השם הרי דגם להזכיר בלשון לע"ז מקרי הזכרת שם, וכיון שכן יש ספק ברכה לבטלה לכן אין עצה זה מועיל, ובשו"ת רעק"א ק"ח כתב ג"כ הכא, ובסמ"ג ק"ט הוכיח כן מהא דנאמר ספק ברכות להקל ולא אמרינן לברך בלשון ארמית עיי"ש, ובשנת תקס"ט לא היה ניתן להשיג אתרוגים אלא אתרוגי קרפ"ו שיש ספק אם הם מורכבים והורה החמודי דניאל לברך בארמית.

אי בעינן ס"ס שקולים או לא, יש להוכיח מסוגיא דילן הפדרי טהרה הביא ראייה דלא בעינן ספק ספיקא שקולים, מהא דר"מ ס"ל להתמיד באשה שהטילה מים לתוך ספל ואילו באיש ואשה שהטילו מים הוי ספק ספיקא ע"כ. וע"ז הקשה הגאון ר' מרדכי בנעט בתשו' הר המור ק"י מנא ליה דזהו הטעם, ד"ל דבאמת מודה דס"ס שאינו שקול לא מקרי ס"ס ומ"מ מודה היא דזה לא מקרי ס"ס רק רובא, וכלשון הגמ' חולין ק"א סמוך מיעוטא לפלגא והוי ליה רובא, וא"כ ר"מ החושש למיעוט ליחוש ג"כ הכא, אלא על כרחך דאפילו ס"ס דעדיף מרובא דאפשר אפי' ר"מ מודה ביה, ובעל הס"ס בעצמו כתב בכמה מקומות שלא הוי רק רובא, אלא יש לומר כיון דיש כאן ג"כ חזקת טהרה וסמוך מיעוטא לפלגא דהוי ליה רובא והוי ליה רוב וחזקה והוי ספק טומאה מיעוטא דמיעוטא דגם ר"מ מודה להקל, אמנם לפי"ז י"ל דאין כאן ראייה מר"מ כלל לפמ"ש התוס' ביבמות ק"ב דדוקא לר"מ דחייש למיעוטא סמכינן מיעוטא לחזקה אבל לא לרבנן, וכן כתבו בפ"ק דנדה ק"ג, א"כ י"ל ג"כ לענין סמוך מיעוטא לפלגא הוי דוקא לר"מ ולא לרבנן דל"ח למיעוטא.

אך באמת זה אינו דהא לדעת התוס' על כרחך המשנה דיבמות ר"מ היא, וא"כ הטעם דס"ל שם דמליאה חוששת אע"ג דסמוך מיעוטא לפלגא מכל מקום חיישינן למיעוטא כיון דליכא חזקה במליאה, ורבי יוסי דס"ל במליאה אינה חוששת עכצ"ל מטעם סמוך מיעוטא לפלגא ול"ח למיעוטא הרי אפי' למאן דל"ח למיעוטא אמרינן סמוך וכו', ול"ל עכשיו כדדחינן לעיל דת"ק פליג דהא להתו' אין ראי' מת"ק כלל, דלת"ק הטעם משום דחייש למיעוטא וזכרים כדאייתא שם, אמנם אפשר לומר דאין ראייה מכאן כלל דר"מ דס"ל דחיישינן למיעוטא, אמרינן סמוך מיעוטא לחזקת טהרה האשה וה"ל פלגא וע"כ שפיר ה"ל אח"כ ספק שקול וה"ל ס"ס. אבל לדידן דלא סמכינן מיעוטא לחזקה לא

דמיעיקרא עדיף מחזקה דהשתא מ"מ שאני הכא דתרתני לריעותא חזקת טומאה וריעותא של המקוה ולכן דינו כוודאי טמאה, אמנם רבי שמעון סובר דהדבר ספק השקול ולכן ברה"ר טהור כספק טומאה ברה"ר וברה"י מחמירין כספק טומאה ברה"י.

ליישב סתירת הרמב"ם בדין תרתני לריעותא

ובאחרונים יש כמה הסברים ליישב לחלק בין טומאה לטהרות, דעת הפנ"י במס' קידושין צ"ו דסברת הרמב"ם הוא דהדבר ספק, ואף במקוה כוונת הרמב"ם לטמאות מספק, וכן הבין השב שמעתתא צ"ח עיי"ש, ועיין במל"מ צ"ט עיי"ש, ועיין במחנ"א הל' אישות ק' בהג"ה, ועוד ביאורים יש בחי' ח"ס בריש נדה ובעוד מקומות.

אי גם להשיטות הסוברים בתרתני לריעותא להחמיר בוודאות מ"מ אין זה רק מדרבנן

ומכל מקום אף אם נקבל דהוי כוודאי טמאה, מ"מ אין זה מה"ת לפי הרבה שיטות וכמבואר בשו"ת הבי"ח ק"א, לפי הגמ' בחולין ק"ב ולפי תוס' שם ד"ה טבל שחכמים הם הם שהחמירו כן, אבל מה"ת מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשה על גביו טהורות ודאי שאין ספק מוציא מידי ודאי, ולעומת זה דעת התבואות שור ק"י ללמוד דמה"ת הוא מה שמעמידין בתר חזקה, וכן הוכיח הח"ד ק"י דתרתני לריעותא הוא דין תורה ועיין בשו"ת גאונים בתראי ק"י ויכות בינו ובין הטו"ז עיי"ש.

נפק"מ אי הוי ספק דרבנן לגבי ברכה על טבילה

דהנפק"מ הוא לגבי ברכה על טבילה, דאם נימא דזה ספק דרבנן אי מברכין עליה או לא דינו כספק כתם, ודנתי בני מדרשא, בהא דמבואר בפוסקים עצה לאדם המסופק אם חייב בברכה היינו אדם שאכל כמות ויש לו ספק אם אכל כשיעור כזית, כתוב הערוך השולחן ק"י שיאמר הברכה בארמית דהיינו שיאמר בריך רחמנא מרא מלכא דעלמא בורא נפשות רבות ובכך יוצא מן הספק, שהרי אפי' אם הוא חייב בברכה יצא יד"ח בברכה זה שהזכיר השם ומלכות בארמית, ואם לא היה חייב בברכה לא עבר על איסור שהרי אין בכלל אמירת רחמנא מלכא דעלמא הוצאת שם שמים לבטלה, ולפ"ז היה אפשר לצדד שיעשה כן בכל ספק ברכה בטבילה, אמנם הח"ס בחידושי נדרים ק"י מוכיח מדברי הר"ן שאסור לעשות כן משום שמבואר בדברי הר"ן ד"ה ושבועות כשבועות שכאשר אומר מארי כולא

צו. ע"ט ע"א. צח. ט"ג פ"ב. צט. הל' מקוואות שם ה"ז. ק. סימן ג'. קא. סימן א'. קב. י' ע"א. קג. סימן ב' ס"ק ל"ב. קד. סימן ג'. קה. סימן י"ד-ט"ו. קו. בסימן ר"ב סעיף ג'. קז. ב' ע"ב. קח. סימן כ"ה. קט. סימן ר"ט סק"ג. קי. סימן כ'. קיא. ע"ז. קיב. קי"ח ע"ב. קיג. בסוגי' דתינוקות.

גמור משא"כ ברוב גמור כדלעיל כהך דחוקתו מהמקור דמביא' קרבן וכהך דרוב דמים טמאין כנ"ל, ומכ"ש שגם שם י"ל שגם זהו רק לר"ח ולא לרבי עיי"ש.

לפלפל בכמה דרכים בסברת הר"ן דס"ל דר"מ מחמיר מטעם דחושש למיעוטא

הנה כתב הר"ן בתשו' קי"י לפרש הפלוגתא בין רבי מאיר ור' יוסי במשנה דילן בהאשה שהיא עושה צרכיה דקים להו לרבנן שאין דרך דם המקור לצאת ביחד עם מי רגליים ור' מאיר ס"ל גם כן הכא, מיהו ר' מאיר לשיטתיה דחושש למיעוטא לכן מחלק בין עומדת ליושבת דבעומדת איכא למיחש שהמי רגליים חוזר למקור ומביא דם עמו, משא"כ ביושבת דלא דחיק לה עלמא לכן הוי מיעוטא דלא שכיח ולמיעוטא דלא שכיח גם ר"מ לא חייש ולכן טהורה ע"כ. ועיין בתשו' דברי חיים קי"ט שהבין דזהו כוונת המחבר דר"י אינו חושש למיעוטא עיי"ש.

קושיית הסדרי טהרה על הר"ן

וכתב בסדרי טהרה בחידושיו למס' נדה ק"י, להקשות, (א) לפ"ז היאך מבואר לעיל בפ"ק קכ"א דר"מ ס"ל האשה עושה צרכיה מטעם נדה ודאי ולא מטעם כתם הרי הא דחושש ר"מ למיעוט הוי מדרבנן דהרי מה"ת אולינן בתר רובא כמבואר פ"ק דחולין קכ"ב, (ב) ועוד מה יענה הר"ן לפי ר' שמעון במשנה הנ"ל דס"ל לטמא אפי' באיש ואשה שעשו לתוך ספל אחד ואפי' ביושבת דס"ל לטמא גם בס"ס הרי לא שמענו מעולם דר"ש חושש למיעוטא וכל שכן למיעוטא דמיעוטא, ואדרבה מבואר להדיא ביבמות קכ"ג בת ישראל שנישאת לכהן והגניחה מעוברת לא ס"ל לר' שמעון חושש למיעוטא, אע"פ שר' יוסי חושש למיעוטא, והראשונים שם כתבו לדון בשיטת ר' יוסי אבל בשיטת ר"ש אף אחד מן הראשונים לא נחית לדון דיש סתירה בדבריו עיי"ש, ועיין בשו"ת ח"ס קי"ד שהעיר בסתירה הנ"ל כן, ועיין ערוך לגר יבמות מה שכתב בזה, ובשו"ת אבנ"ז קכ"ה הביא גם כן קושיא הנ"ל, וכתב לתרץ לשיטת הר"ן חולין קכ"ב בד"ה פסח וקדשים, דס"ל דרבי מאיר חושש למיעוטא מה"ת, ועל כרחק מטמא דם היוצא דרך הנקב של המי רגליים משום מיעוטא שמא דם המקור הוא אפי' אם יצא דרך נקב המ"ר טמא משום רוב דמים היוצאים מן המקור טמא, אבל ר"י אע"פ שחושש למיעוטא אין זה מה"ת רק מדרבנן דמה"ת טהורה בוודאי דם היוצא דרך נקב המי רגליים למה יתמירו בזה ושוב

ה"ל פלגא, דמכל מקום קושיית הס"ט במקומו עומדת דהא ס"ל לר"מ דבאשה לחודא טמאה משום נדה הרי דלא סמוך אהך מיעוטא וחוקה וראיתו לכ"ע.

אבל מכ"מ נ"ל שאין מכאן ראיה לנ"ד דהתם אמת דמטמא משום נדה, וצ"ל דיותר מצוי לבא מהמקור משיבוא עם מ"ר, אבל מכ"מ י"ל דהוי רוב שאינו גמור שהחמירו בו כרוב כמו גבי תינוקות בסוף קידושין ק"י, ואע"ג דר"מ מטהר לה התם ברוב שאינו גמור שאני התם דהחוקה גמורה, אבל כאן החוקה רעועה כמ"ש התו' לעיל קי"ט ד"ה למעוטי, ומשו"ה אפשר דשורפין עלי' תרומה כאן אע"ג דהתם אין שורפין לר"י אליב' דרבנן ג"כ מה"ט כיון דיש חוקה החמירו בו כרוב, ומשו"ה בצירוף עוד ספק שהוא פלגא מצרפים גם המיעוט בהדיה ויעוד דהרי בלא"ה יש להתירו מטעם ספק השני לחוד' שהוא מהאיש משום דמוק' אשה אחוקתה והיא טהורה, ובאיש אין אודם מטמא א"כ מצד ספק השני לבדו יש לטהרו, ורק שהחוקה דאשה רעועה, וע"כ מצרפים ג"כ ספק מיעוטא דמ"ר, אבל היכא שאין מטהרין על חד ספק רק בצירוף הספק דמיעוטא ע"ז אין ראי', וא"כ יש לדון מינ"י לכיוצא בזה, אבל הך דרוב דמים שבאשה אמרינן שמביאים עליה קרבן ונאכל קי"ט שע"כ צ"ל דרוב גמור הוא ומיעוטא דידיה לא הוי מיעוטא דשכית, בכה"ג אין לנו ראיה לצרפו לספק אחר אפי' יהיה האחר שקול.

ומה"ט ג"כ אין להביא ראי' דמהני ס"ס שאינם שקולים, מהא דמודה רבי דבבדקה בעד שאינו בדוק דדוקא בכגריס טמאה אבל לא בפחות מכגריס ואפי' משוך כמ"ש הרשב"א וע"כ משום דמצרפים הספיקות ספק מאכולת וספק מעלמא אע"ג דכל אחד לחודה אינו ספק, שהרי בדוק בהניחתו תחת הכר מטמאין במשוך, וכן ביותר מגריס בעד שא"ב מטמאין לרבי א"כ מה מהני הספיקות יחד, י"ל גם התם כל א' לחודי' ומהני בצירוף, ובלא"ה י"ל לרבי בפחות מכגריס עכ"פ ה"ל כתם, ורק לר"ח דבכגריס ה"ל כתם ה"ל בפחות מכגריס טהורה לגמרי כמ"ש למעלה.

וכן משו"ה אין ראי' מהא דקי"ל בטחתו ביריכה דטמאה משום נדה וא"כ באינו בדוק מטהרין לה משום ס"ס ק"י אע"ג דכל אחד לבדו אינו ספק דטחתו ביריכה בבדוק ע"כ, ובאינו בדוק והגניחתו בקופסה מטמאין לרבי, דגם ע"ז י"ל דאף אם נימא שאפילו להפוסקים כרבי באינו בדוק ס"ל הך דינא דרש"י בהניחתו ביריכה, י"ל שאני הכא שכל אחד לבדו י"ל דאינו רוב

קיד. פ'. קטו. י"ח ע"ב. קטו. עיין לעיל בע"ב. קיז. כמ"ש בש"ע סימן ק"צ סעיף ל"ו. קיח. ס' מ"ט. קיט. ח"א סימן ס"ד. קכ. ריש פרק ט'. קכא. י"ד ע"ב. קכב. י"א. קכג. ס"ז. קכד. יו"ד סימן מ"ח. קכה. יו"ד סימן רל"ב אות י"ח. קכו. י"ב.

הוי דם היוצא דרך פי המקור מיעוטה ובמקום חזקת טהרה יש להקל עיי"ש. אמנם עדיין קשה קושיא השניה של הס"ט וגם מה יענה לפי השיטות הסוברים דרבי מאיר ס"ל לחשוש מדרבנן למיעוטה אה"ב ד"ל דר"ן לשיטתיה מ"מ יקשה על הפוסקים הסוברים כסברת הר"ן ולא כדינו לגבי לחשוש למיעוטה.

קושיא הצמח צדק על דברי הר"ן הנ"ל

ג) ובשו"ת צמח צדק השני ק"ו הקשה עוד על סברתו של הר"ן ובהקדם דברי הרשב"א ק"ח שכתב בכמה מקומות, וחד מנהון ק"ט גבי בדיקה בעד שאינו בדוק וכו' אשה בחזקת טהרה מספק לא נטמא אותה עיי"ש, הרי דס"ל דבספק טומאה מעמידין אותה אחזקת טהרה, ולפ"ו יקשה למה ס"ל להחמיר במקום מיעוטה הרי יש חזקת טהרה ובמקום חזקה גם ר"מ מודה להקל וכמבואר במס' יבמות ק"ל, וכן כתבו התוס' להביא במס' נדה ק"א ד"ה ר"מ בסופו (ומה דמבאר בתוס' שבת ס"ז ע"ב ד"ה אף לא שייך האי טעמא הכא).

ולכ"פ מכריע כדעת רש"י ק"ב כסברת ר"מ ור"י דהוא ספק ממש שמא בא הדם מן המקור שמא בא ממי רגלים, והטעם שחושש משום שחזקת דמים בא מהמקור מסייע להחשש דלמא הדור מש"ה טמאה נדה, ולכן רבי שמעון אע"ג דאינו חושש למיעוטה ס"ל הכא להחמיר מהך דחזקת דמים מהמקור מטמא, ואע"ג שיש לעומת חזקת טהרה מ"מ חזקת דמים מן המקור הוי רוב ועדיף מחזקת טהרה דחזקה ורובא רובא עדיף כמו שכ' הס"ט הנ"ל, משא"כ ר' יוסי ס"ל לטהר דהוי כמו רובא שבא ממקום מי רגלים דהא הגמ' מדמיה עד שאינו בדוק ושם ס"ל להרשב"א ותוס' דלגמרי מטהר ר' יוסי בעד שאינו בדוק אפי' יותר מכגריס דאוקמה בחזקת טהרה כשלא אתרעי החזקה ע"כ.

תירוצו של הדברי חיים להסביר למה ס"ל כאן לרבי יוסי דאין חוששין למיעוטה ובמס' יבמות ס"ל לחשוש למיעוטה

והנה בשו"ת דברי חיים ק"ג הביא קושיא הס"ט על הר"ן (ואינו מוכיחו בשם) ותו' ד"ל דרש"י פירוש מזנקת נהי נמי דלא הדור למקור מיהו מאן לימא לן דבהדי מ"ר אתי דנימא ודאי לאו ממקור היא מדאתי בהדי מ"ר אלא ממקום מ"ר ומכה יש בה, ולכא' קשה למה לא אמרינן רוב דמים באים מן המקור וליכא כאן מכה כלל ורק שמא הדם באה כדרכו מן המקור, אך

באמת קי"ל רוב ומצוי אצלינן בתר המצוי וכיון דמ"ר שכיח או ודם המקור לא מצוי לצאת בעת יציאת מ"ר א"כ תולין במצוי, וכמבואר בשו"ע יו"ד ק"ד דאולינן בתר רוב המצוי אפי' אם רוב בני העיר עכו"ם אם ישראל מצוים במקום הזה ביותר אולינן בתר המצוי ולא בתר רוב, הכ"נ כיון דאין מצוי דם המקור לצאת אז בעת יציאת מ"ר אולינן בתר המצוי לפי ר"י, אבל ר"מ דחייש למיעוטה א"כ אף במ"ר המצוי יכולין להביא דם מהמקור הרוב א"כ נהי דהוי מיעוטה מ"מ הוי רוב דם המקור מרובה מדם מ"ר, ובשלמא לר"י דלא חייש למיעוטה הוי דם המקור הרוב אינו מצוי דאולינן בתר מצוי והוי כמו דקי"ל ק"ה אם אינו מצוי שם רוב המוכרים עכו"ם דמותר בשר הנמצא אפי' רוב העיר עכו"ם, אבל לר"מ דחייש למיעוטה א"כ י"ל שוב דבא מהרוב מהמקור דמשו"ה כתב הרשב"א ק"ו דבעי שכונה מיוחדת דלולי זאת י"ל דרוב היא מבני העיר דשכיח לפעמים גם בשכונת ישראל רוב עכו"ם, ועיין בתב"ש ק"ז עיי"ש.

ו**בזה** מיישב קושיא הח"ס הנ"ל שהביאו בשם בית אפרים ק"ח מגמ' יבמות דר"י חושש למיעוטה וכתב (דלפי הנמק"י שם והרשב"א לק"מ, אלא אפי' לדברי התוס' ג"כ) יש לתרץ ובהקדם מה שהקשה התוס' ד"ה אין, דהכא דביבמות ס"ל לר"י לחשוש למיעוטה, ובריש פרק המוכר פירות ק"ט משמע דאזיל ר"י בתר רובא דוירעא להוציא ממון ואייתי מינה רא' לרב דאמר הולכין בממון אחר רוב אלמא דאינו חייש למיעוטה לענין ממזונא כ"ש לענין איסורא ויש לחלק ע"כ. ובאמת נלענ"ד לתרץ בדרך פשוט דהנה כתב מהר"ל ז"ל דהאי דאולינן בתר רובא, הוא היכי שנפרש מיעוטה מרובא אזלי' בתר רובא אבל היכי שפירשו כולן דודאי גם המיעוטה נפרש ובא לידינו לא אולינן בתר רובא יעוין בתשו' קמ, ולפי"ז י"ל דרבי יוסי ס"ל בכל התורה דאולינן בתר רובא ולא כר"מ, וראיה לזה יש לציין דבגמ' חולין קמא הקשה לר"מ דחייש למיעוטה היאך אכלינן בשר ולא חיישינן שמא יש שם טריפות עיי"ש מה שת', והנה מהא דלא הזכיר קושיא זה גם לרבי יוסי על כרחך דר"י ס"ל כחכמים דאזלי' בתר רובא, אך יש לומר דזה דוקא לענין אם בהמה טריפה או כשריה אמרינן דאולינן בתר רובא לומר דזו הבהמה מרוב הכשירות, וכמו כן גבי הלוקח זרעים שמביא התו' מהא דב"ב דלר"י אולינן בתר רובא ואמרי' שהוא מרוב הלוקחין, אך הכא בעבדים שפיר אסורים לאכול בתרומה בשביל הולד שמא הוא זכר ופוסל את עבדו, ואי דאזלי' בתר רובא ורוב

קכז. סימן קל"ט. קכח. בתורת הבית הקצר. קכט. בבית ז' שער ד'. קל. קי"ט ע"ב. קלא. ל"ב ע"א. קלב. י"ד ע"א. קלג. ח"ב סימן ס"ז. קלד. סימן ס"ג. קלה. שם בסימן ס"ג. קלו. בתורת הבית. קלז. סימן ס"ג סק"ב. קלה. סימן מ"ו. קלט. במסכת ב"ב. קמ. סימן קס"ט. קמא. י"א.

מחדש דרבי יוסי מחלק בין מיעוט שיתברר למיעוטא שאינו עתיד להתברר דמיעוט שעתידי להתברר שפיר חושש למיעוטא

ובמוסף להקשות, בדגמ' יבמות מבואר דבת ישראל שנשאת לכהן ומת (הכהן) והניחה מעוברת ויש לו בנים דלא יאכלו עבדים בתרומה מפני חלקן של עובר דעובר זכר יורש לפסול העבדים מלאכול בתרומה, דדוקא כהן מאכיל לעבדיו תרומה אבל עובר אינו מאכיל, ולכן אם העובר זכר הוא חלק של העבדים ברשות העובר שאינו מאכיל וזה דפוסל ואינו מאכיל, ורשב"י פליג כיון דמחצה נקבות ומיעוטן מפילות הוי רוב דאינו פוסל עיי"ש, "והרי ר"י דס"ל עובר פוסל ע"כ דחייש הוא למיעוטא דזכרים", וקשה על הר"ן בב' מקומות הנ"ל דס"ל דר"י לא חייש למיעוטא, וכתב רעק"א לתרץ דיש לחלק בין מיעוטא שיתברר, למיעוטא שאינו עתיד להתברר דדוקא בהדיא דנדה שם שלא יתברר מאיזה מקום הגיע הדם, וכן בהדיא דגירות דלא יתברר אם נולד זה מהול או לא שאין הגוי נאמן קודם הגירות, ואף המילדות אין לה נאמנות משום דלא רמיא עליה ובוהו לא חייש ר"י למיעוטא, אבל הא דאמרינן ביבמות שלמחר יכול להיות שהאשה תלד ותתברר שזכר ה' העובר שפיר מודה ר"י שצריך למיעוטא.

ובמורשב גם קושיית תוס' ביבמות ד"ה אין, שהקשה דביבמות משמע דר"י חושש למיעוטא, ובגמ' כתובות קמ"ה משמע דאינו חושש למיעוטא, דאמרינן אמר רבי יוסי מעשה בתינוקת (ילדה) שירדה למלאות מים מן המעיין ונאנסה ויש ספק אם נפסלה לכהונה דנעשית וזונה או לא ואמר רבי יוחנן בן גורי אם רוב אנשי העיר משיאין לכהונה היינו שהם כשרים הרי אף זו תינשא לכהונה שהולכים אחר הרוב דלא נפסלה בביאתו לכהונה עיי"ש מה שתידיק, וכתב ע"ז דלפי חילוק הנ"ל דדוקא היכא שלבסוף יכול להתברר למפרע שהי' כהמיעוט הוא דחייש ר"י למיעוטא דלמחר יהיה מבורר לאחר הלידה על למפרע אם אכלו העבדים באיסור תרומה, משא"כ היכא שלא יתברר לבסוף כהן בתינוקת שנאנסה שלא יתברר מי אנסה ס"ל לר"י דאין לחוש למיעוטא.

עוד תירוץ דרבי יוסי ס"ל לחשוש למיעוטא דוקא לכתחלה ולא כדיעבד

ועוד כתב לתרץ לפי מה שכתב הרשב"א לתרץ בחד תי' קושיית התוס' לחלק בין דייעבד לכתחלה עיי"ש, ולפ"ז

נקבות משום דמחצה נקבות ומיעוט מפילות זה אינו דהוי נמי רוב דלא תלד נקבה ומיעוט מפילות ומחצה זכרים ועל כן אשה זו דעל כרחק תלד ולד דאין לומר שמא תפיל דמפילות הוי מיעוטא, וכיון דע"כ מוכרחת לילד או זכר או נקבה הוי ספק אפי' נגד האיסור מלאכול בתרומה הוי מיעוטא חדא נגד חבירו בצירוף מיעוט מפילות וע"כ צריך ליזול בתר מיעוט בכה"ג לא אולינן ב"ד מש"ה אסר ר"י לעבדיו לאכול בתרומה אבל בשאר כל התורה גם ר"י ס"ל דאולי' ב"ר, וא"כ לפי"ז הכא כיון דדם המקור אינו מצוי ורק מיעוטא דהדר מ"ר למקור לא חיישינן לדם זה שמא הדר למקור, ואין להקשות כיון דעל כרחק אתה הולך בתר המיעוט דמקור רובא בדמים, ומ"ר רובא לא הדר למקור א"כ הו"ל לר"י לילך בתר המיעוט כמו עבדי מלוג של מעוברת דיש לומר לדחות כיון דהוא מיעוט דהדרי למקור ובכל פעם אין אנו חוששין למיעוט שוב אולי' בתר המצוי ומ"ר מצוי ודמי המקור אינו מצוי ואין חוששין למיעוטא ע"כ.

דברי רעק"א בתשו' הר"ן הנ"ל דהר"ן לשיטתו במס' שבת בדעת רבי יוסי דאינו חושש למיעוטא

עייין בתשו' רעק"א קמ"ג, שציינן לדברי הר"ן במס' שבת (פרק ר"א דמילה) שהביא ראייה דצריך הטפת דם ברית לערבי מהול שבא להתגייר מהא דאמר ר' יוסי ביבמות קמ"ג שהבא להתגייר ואמר שכבר מלתי לשם גירות אינו נאמן ולא סגי בטבילה לחוד, והרי גם כשהוא מהול בפנינו כיון שאינו נאמן שהוא נימול לשם גירות צריך הטפת דם ברית, והשתא אי מילת ערבי סגי לגירות שא"צ הטפת דם ברית שנית למה חוששין על דבריו ואינו נאמן הא מהול הוא לפנינו, וזוהו מוכח שגם ערבי מהול לא סגי לגירות אלא צריך הטפת דם ברית, ובאמת היה אפשר לומר דערבי מהול א"צ הטפת דם ברית ואפ"ה ס"ל לר' יוסי דבא להתגייר אע"פ שהוא מהול צריך הטפת דם ברית והוא דחושש שמא נולד כשהוא מהול שוודאי צריך להטפת דם ברית, ודההוה הר"ן דאי אפשר לומר כן "דהא נולד כשהוא מהול מיעוטא היא ורבי יוסי אינו חייש למיעוטא", ולכן על כרחק דחייש שהוא ערבי מהול וצריך הטפת דם ברית ואתי שפיר ראיות הר"ן דגם ערבי מהול שבא להתגייר צריך הטפת דם ברית, והוא דהר"ן לשיטתו דמפרש טעמא דר"י דפליג אדר"מ קמ"ד משום דס"ל דלא חיישינן למיעוטא.

שיש לו מתירין ולכן אתן להקשות למה ס"ל לר"י לחשוש שם למיעוטא דדבר שיש לו מתירין הוא.

הב"י בתשו' מוכיח מדברי תשו' הר"ן גדר חדש בהלכה

עייין בתשו' בית יוסף (דיני יבום וחליצה) כפי שמדברי הר"ן שכתב על דברי ר"ח דדבריו אין אלו אלא כדברי נביאות ואין להם על מה שיסמכו ולא ר"ח ז"ל חתים עליה ע"כ, ומזה הוכיח הב"י דאין להתבהל ולומר מי הוא זה ואיזו היא אשר ימלאנו לבו לחלוק על תשו' המורה הרמב"ם מי הוא אשר יבא אחרי המלך כל שכן אגן יתמי דיתמי כי תשובתו בצדו לומר שדברי התשו' לפעמים הן נטלות באילן גדול ואפשר שלא אמרה כן מעולם וכדאמרינן במס' יבמות לאו מר בריה דרבנא חתים עליה ע"כ. ולשון זה אין אלו אלא דברי נביאות יש שהבינו שהוא ביטוי לשבח כלומר אין חכמה כזו שמבין לחלק כל כך סברא מועטת וברוח הקודש אמר ובוה נחלקו רש"י ותוס' דעת רש"י בעירובין כפי דלגנאי הוא ודעת תוס' שם דלשבח הוא והר"ן ס"ל כרש"י או שמחלק בין אם לשון זה נאמר בגמ' או בפוסקים, ועיין בשו"ת בנימין זאב כפי עייניו שד"ח (כללים מערכת א' כלל קס"ב).

יושבת ושותתת אי חוששין לחדא ריעותא

נחלקו גדולי האחרונים, הגאון בעל הגדוע ביהודה ולעומת זה הגאון בעל החות דעת בכונת הר"ן, ביושבת ושותתת אי ס"ל להחמיר, דעת הנו"ב כפי דטהורה דס"ל להחמיר דוקא במקום שיש רגלים לדבר לטמא וביושבת ליכא רגלים לדבר לטמא, משא"כ החו"ד ס"ל להחמיר אפ"ה.

דברי הבית יוסף אי טהרות חמיר מלבעלה או לא

הנה לעיל כפי הביא הפלתי לפלפל על דברי המחבר דפסק כרבי יוסי כפירוש רבינו חננאל דעד כאן לא מטהר ר' יוסי אלא לגבי טהרות אבל לבעלה מודה דבעומדת טמאה, וכן כתבו התוס' לעיל כפי ד"ה ור"י, וכאן פסק כרבי יוסי וכשיטת הרמב"ם ודעימה דטהורה לגמרי וכן הביא מה שהקשה הרב המגיד בסתירת דברי הרמב"ם עיי"ש מה שכתב. (ועיין כאן בהערות ריש הסימן כמה תי' להח).

דברי הב"י דרק לגבי בדיקות טהרות חמור יותר מלבעלה

דהנה הב"י כאן הקשה על רבינו חננאל דמדבריו יוצא דהבין דטהרות חמור מלבעלה, ובגמ' כפי בהא דתנן דכל אשה

י"ל דהכא לענין נדה שמכבר מותרת היא לבעלה ואנו רוצים להפרישה חי כבדיעבד, ולכן ס"ל לר"י דלא חיישינן למיעוטא כבדיעבד, משא"כ בהך דיבמות דמירי לענין לכתחלה שלא להאכילם תרומה חושש למיעוטא.

ולבסוף מסיים בצ"ע על הר"ן בשני קושיות שצינתי, (א) דהוי מיעוטא דמיעוטא כיון שיש חוקת היתר, וא"כ היה לו לר"מ לטהר אותה, (ב) וגם מבואר דר"מ מטמא משום נדה ואי הטעם דחשינן למיעוטא חי הדבר רק בגדר ספק ולא דאי עיי"ש. והבית יצחק בתשו' יו"ד כפי כתב עוד דלפ"ו יוצא דרבי דס"ל לטמאות עד שאינו בדוק מ"ו משום נדה ס"ל כר"מ, על כרחך דס"ל גם כן לחשוש למיעוטא, ואין לומר דרבי חושש למיעוטא דמבואר בתולין כפי דשפיר ס"ל לילך בתר רובא עיי"ש.

ויש להעיר דכבר העירו המפרשים במה דקאמר ור"מ היכי אכיל בישראל הא במקום נקב קשחית, הא לכא' הוי מיעוטא דמיעוטא דר"מ מודה להקל כדמשמע במהרש"א חולין קמ"ט בתוס' ד"ה איתא, וי"ל לפי דברי הפמ"ג בשפתי דעת כי דדוקא מה"ת אינו חושש ר"מ למיעוטא דמיעוטא אבל מדרכנן חייש עיי"ש].

ביאורו של הגאון ר' מרדכי בנעט בהוכחת הר"ן

בתשו' הר המור כפי כתב לבאר טעמו של הר"ן הוא, משום דבגמ' מבואר דר"מ מודה בס"ס להקל באיש ואשה שעשו בספל אחד, והא ודאי דדם באיש לגבי האשה הוי ליה לא שכיח, וא"כ אין הספיקות שקולים ועל כרחך דגם חששא דמקור הוי ליה רק מיעוטא והוי ליה שפיר ספק השקול ודלא כהס"ט שדחה דברי הר"ן מגמ' כפי דהסוגיא דהתם קאי כר"ל ולא כר"י עיי"ש וכבר הבאתי באריכות דבריהם בס"ק"צ בהערות.

עוד ביאור בדברי הר"ן

ויש לומר בהקדם מה שדנו הפוסקים ביו"ד לגבי דין דבר שיש לו מתירין אי אולינן ביה בתר רובא (עיי' פלתי ס' ק"ב ובהערות שם) ולכא' יש לומר לפי הפוסקים הסוברים דברבר שיש לו מתירין לא אולינן בתר רובא אע"פ שבעלמא קיי"ל דאולינן בתר רובא שאני הכא דאמרינן עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר הכ"נ י"ל לגבי תרומה דהרי עתיד להיות מותר בתרומה כשילוד העובר ולכן חוששין למיעוטא משום דהוי דבר

קמו. סימן י'. קמו. י"ד ע"א. קמו. צ"ה. קמו. י"א. קנ. סימן ל"ו אות ה'. קנא. סימן כ'. קנב. י"ד. קנג. סימן צ'. קנד. ס' ע"ב. קנה. תשו' ה'. קנו. ת' סימן ק"ל. קנז. בסימן ק"צ ס"ק י"ח. קנח. י"ד ע"ב. קנט. י"א ע"ב.

תשמיש הוא לטהרות משום גזירת טומאה למפרע אלא לדעת אם יש דם טמאה היא לו ימי נדה שלא לעסוק בטהרות ונמצא הדרא קושיא לדוכתי על הר"ח.

רעק"א מתרץ קושיא הנ"ל ומחזק דברי הב"י דטהרות אינו חמור יותר מלבעלה רק לגבי בדיקות

ותירוצו דלעולם י"ל דלבעלה חמיר טפי ולענין בדיקה שלפני תשמיש הקילו משום לבו נוקפו ופורש, ולכן הקשה הב"י רק מדין בדיקות שחרית וערבית שאינו קרוב לתשמיש ממש שאז אין לבו נוקפו, וע"ז הקשה למה החמירו לטהרות יותר מלבעלה ות"י משום שיש גזירות מעל"ע.

אי יש ראייה מכאן דלא אמרינן הרגשה ממראה טהור היו עיינין בשו"ת דברי חיים קס"י שהביא מחתנו, שרצה לחדש דאם ראתה קרטיין לא היו הרגשה די"ל דהרגשה שהרגישה היא ממראה טהורה, וע"ז כתב לו דא"כ למה מסתפק הגמ' גבי ראתה דם במי רגלים דס"ל לר"מ להחמיר ומ"מ בס"ס מסתפק אי ר"מ מטמא או מטהר כמבואר במשנה קס"י האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם, ר"מ אומר טמאה ואם יושבת טהורה, ר' יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה, איש ואשה שעשו צרכיהן לתוך הספל ונמצא דם על המים ר"מ מטהר ור"ש מטמא שאין דרך האיש להוציא דם אלא שחוקת דמים מן האשה. ושם בגמ' איש ואשה איבע"ל להו איש ואשה עומדין מה לי אר"מ כי אר"מ בחד ספק אבל בס"ס לא מטמא או דילמא לא שנא, אר"ל היא היא עכ"ל יעו"ש. ואם נימא דכה"ג דאם יוצא דבר עם הדם י"ל דלא הוי הרגשה בדם, א"כ גם באשה לחודא איכא ס"ס, דהא המ"ד מוציאין מן המקור וא"כ איכא שוב ספק דלמא ה' בלא הרגשה ור"מ מטמא משום נדה כמבואר שם אלא ודאי דזה ליתא כלל, ולכן נראה הדבר לאיסור, אולם מה אני נגד רבותי המתירין ועלינו לקבל דבריהם דברי הגאונים קדושי עליון אפי' אומר על ימין שמאל כיון דרבים וגדולים המה ע"כ. והנה העלפת עין קא חוינא מדברי הפלתי לעיל קס"ה עיי"ש שדן כבר בראיה זה ופלפל בה.

בדעת רבינו חננאל דרבי יוסי ס"ל דאשה טמאה משום כתם, אי באשה שיש לה וסת קבוע דטהורה לגמרי

הנה כתב השואל בתשו' נודע ביהודה קס"ו שאף רבינו חננאל שהחמיר לפי רבי יוסי דס"ל לטמאות משום כתם מכל מקום לא החמיר אלא באשה שאין לה וסת קבוע דמי המקור שלה מצויים ולכן חיישינן לדם המקור שתבא בכל עת, אבל באשה שיש לה וסת קבוע ושלא בשעת וסתה שאין דם המקור

צריכה לבדוק פעמיים בכל יום בשחרית ובין הערביים ודין זה לא נאמר אלא לענין טהרות אבל לבעלה א"צ בדיקה עיי"ש, הרי מבואר דלטהרות חמירא מלבעלה, ותירוצו הב"י, דבאמת דברי הר"ח נכונים דלבעלה יותר חמיר מטהרות, ומסתברא לומר כן דהרי יש בה איסור כרת משא"כ בטהרות ורק לגבי פרט של הבדיקות החמירו בה טפי מלבעלה, כיון דגורו טומאה למפרע מעת לעת וכל ענין גזירות מעת לעת לא שייך אלא לטהרות דאין נפק"מ בזה לבעלה ע"כ.

דברי התוס' יו"ט והס"ט ככוונת הב"י

ובסדרי טהרה כאן ק"ס הביא דבריו והקשה עליו הא גם לבעלה שייך גזירת מעל"ע לענין מקולקלת למנינה, דלא ידעינן מתי מתחיל פתחי נדה ואפ"ה לא גזרו לבעלה כלום דקיי"ל דהרואה דם אינה מקולקלת למנינה ומתחילין פתחי נדותה מיום שראתה ולא חיישינן שמא ראתה אתמול וכותלי בית הרהם העמידה אע"ג דלטהרות חיישינן להכי אלמא דהחמירו בטהרות טפי, ומציין לדברי המעדני מלך שכתב על דברי הב"י להסביר הסיבה דיש לחלק דשאני לענין בדיקה דהחמירו טפי בטהרות, דקיל הוא שהקילו לגבי פו"ר שלא יהא לבו נוקפו ופורש, ובזה יתבאר נמי שלא החמירו לענין מקולקלת למנינה לבעלה וכדמשמע מסוגיא קס"א דאמרינן דטעמא דשמאי משום ביטול פו"ר, והלל מפרש מי קאמינא לטהרות הוא דקא אמינא, מבואר דאלו אמרו דתהוי מקולקלת למנינה לבעלה ודאי דאיכא למיחש לביטול פו"ר וק"ל.

קושיא רעק"א על דברי הב"י מהא בדוקת בשעה שעוברת לשמש ביתה

והנה רעק"א בתשו' קס"ב הביא דברי הב"י, והקשה הרי דברי הב"י מתרצים רק הא דהקילו בבדיקות שחרית וערבית, אבל הא דצריכה לבדוק בשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה דמבואר בגמ' דעיקר בדיקה זה בשביל טהרות, ומיגו דבעיא בדיקה זו לטהרות בעיא בדיקה לפני תשמיש לבעלה, וכאן לא מועיל ת"י של הב"י דהא בין כך נטמאה היא לטהרות מעצם מעשה התשמיש עד שתטבול והערב שמש, וא"כ מה תאמר בבדיקה זו לטהרות הוא משום גזירת מעל"ע שאם תעסוק בטהרות ולמחר תמצא דם שתפסיד טהרותיה למפרע, וגם אין לומר שהבדיקה היא כדי למעט הטומאה שאם תמצא למחר דם שלא תהיה טמאה למפרע מפקידה לפקידה דהלא לא מהני בדיקה אחר תשמיש הרי גם אם תמצא דם תהיה טמאה למפרע מבדיקתה האחרונה וכיון שכן אי אפשר לפרש בבדיקה דלאחר

לפי ר"ח י"ל דשאני בשתי נשים שעשו צרכיהן, די"ל דהוי ס"ט, דמניין לנו לתלות ולומר שמאשה זו ירדה הדם אפשר שירדה מאשה שניה, ואת"ל דירדה מאשה ראשונה שמא לאו מן המקור, וכדי לברר דין זה יש להביא ראיה מדברי המשנה דנקט "איש ואשה", ולמה לא נקיס רבותא יתרה דאפי' בשתי נשים יש להקל, ויש לדחות דהמשנה נקיס רבותא דאדם אין דרכו להוציא דם אפי"ה יש לתלות בו וכל שכן באשה ואשה, וכל שכן לפי דברי הפנים מאירות קסט דדיני כתמים ק"ע היינו דוקא בבגדי אשה אבל בבגדי איש לית בהו חששא וכן פוסק החכמת אדם קע"ג וגם נקט דבר השכיח איש ואשה בבית ובפרט בזמן המשנה שהנשים לא יצאו הרבה מן הבית משום כל כבודה בת מלך פנימה. ואם יש לזה דין של שני שבילין יל"ע לכאורה.

יש עוד לדון אם זה נקרא חזקה מחמת הרגל שמורדת מים א"כ אין להשתמש עם הספק השני. ויש להוסיף בפרט במקום ציבורי שיש הרבה גזיות וכגון בחול' ואפי' בא"י יש מיעוט המצוי של גוים שאין להם טומאת נדה בוודאי דדינה שוה לאיש ואשה, ולמעשה יש להקל והנפק"מ במה שציינתי לדון במקום אחר לגבי בית הכסא של מטוס או ביהכ"ס ניד דאפי"ה יש להקל.

במקום שהבית הכסא עובד אוטמטי אי דינה כעד בדוק **הנה** במקומות ציבוריים שאחר שאדם גמר לעשות צרכיו, המים יורדים אוטמטי אי דינה כבדוק יל"ע, וזה תלוי בכל מקום לפי גוף הענין דהנה יש לברר אם זה עובד כל הזמן ולא נתקלקל וגם אם זה שוטף בורם ואם יש כל התנאים נכון להחמיר דדינה כבדוק אבל מספק אין להחמיר.

בית הכסא אי מקבל טומאה

יל"ע בבית הכסא של זמנינו שמחובר לבית שאינו מקבל טומאה שמחובר לקרקע העולם לכא"ו אינו מקבל טומאה, אמנם בספר פרי דעה מבאר לפי דברי הרב בעל התניא קע"ב דעד שאינו בדוק טמא אף בדבר שאינו מקבל טומאה אע"פ שטומאתו באה רק מדין כתמים ובכתמים קי"ל להקל ק"ג מכל מקום שאני הכא דאית ביה דררא דטומאה דאורייתא שמא ראתה מגופה ובהרגשה וסברה הרגשת עד, והכ"נ בהטלת מי רגלים עם דם שבתוכו כיון שאילו ראתה ממקורה אית ביה סברא דטומאה של תורה דשמא הרגישה וסברה דהוא הרגשת מי רגליים טמא אף בדבר שאינו מקבל טומאה ע"כ, ולעיל ק"ע

מצוי אצלה קס"ו מודה גם ר"ח שטהורה לגמרי, ועל זה כתב לו הנו"ב ואף שמילתא דמסתברא היא, מ"מ כיון שאין לנו ראיה לזה קשה בעיני לומר שר"ח יאמר דינו דוקא באשה שאין לה וסת, ולא יפרש דבריו בפירושו לחלק, ובפרט שהרי רוב נשים יש להם וסתות קבועות ואין נפרש דבריו שמדבר רק על מיעוט נשים, ולא די שאין לנו ראיה על זה, אדרבה אולי יש להביא ראיה להיפך, שהרי ר"ח על פלוגתא דר"מ ור"י במשנה אמר כן, ואם נפרש פלוגתייהו דר"מ ור"י דוקא באשה שאין לה וסת א"כ לא משכחת פלוגתייהו רק לענין טהרות ולא לבעלה, דהרי לר"מ כל אשה שאין לה וסת קבוע אסורה לשמש אתה דיש לחוש שתבוא דם בשעת תשמיש קס"י ואפילו אם נרצה לסבול דוחק זה ונימא דבאמת רק לטהרות מיירי פלוגתא זו ולא משכחת לה לר"מ לענין בעלה, אכתי ודאי כיון דלר"מ אסורה לשמש אסורה להתייחד עם בעלה, והיאך משכחת לה איש ואשה שעשו צרכיהן תוך הספל ועל כרחק דזה אינו, ובהגה"ה מבין המחבר כתב אם לא נימא דמיירי באיש ואשה שעשו צרכיהם בואח"ז ולא נתייחדו דכיון שאסורה להתייחד עמו איך תשתין עמו לספל אחד דדבר זה לא שכיח כי אם באיש ואשתו, וא"כ איך הקשה שם בסוגיא דהוה ליה למתני בסיפא ר"מ ור"י מטהרין ותנא בהוה דיבר ולר"מ לא שכיח דבר זה עיי"ש, ולהעיר עוד דאע"פ דדינו ככתם מ"מ מחמירין דקובעת וסת כמבואר ברמ"א וגם פחות מכגריס טמא וכו', והוא דרק לטהרות מקילין אבל לשאר דברים מחמירין והטעם דאותו מקום אצל מאכולות אי אפשר להקל למעלה מכגריס.

דהנה ראיות הנו"ב להוכיח דעל כרחק ר"מ ור"י חולקין באשה שיש לה וסת, א) דרוב נשים יש להם וסת, ב) דר"מ ס"ל דאסור לדור באשה שאין לה וסת קבוע ע"כ, והוא דהא דאמרינן רוב נשים יש להם וסת הם לגבי שני נקודות, א) דתראה בשעה שמיגיע יום הוסת ובוה קי"ל דהוי דרבנן דוסתות דרבנן, ב) ושנית דאשה זה לא תראה כל החודש עד שתיגיע יום הוסת וזה אפשר רובא שמחיה מה"ת, ולכן מסיק דגם באשה שיש להם וסת קבוע יש להחמיר.

אהא דקי"ל באיש ואשה דהוי ס"ס לכל הפוסקים, אם הוא הדין באשה ואשה

לכא"ו גם במקום שמויחד בית הכסא לנשים בנפרד, וכגון בבית הכנסת דיש לעזרת נשים בית הכסא מיוחד, או באולמות ובשאר מקומות ציבוריים יש להקל ולפי ר"י שמחמיר

קסז. וכמבואר במהרש"א כתובות פ"ק. קסח. וכמבואר בסוף פרק קמא דנדה. קסט. סימן קכ"ו. קע. הנאמרים בסימן ק"צ. קע"א. כלל קי"ג אות צ'. קע"ב. בסימן ק"צ סק"ע. קע"ג. כדלעיל סימן ק"צ סעיף י'. קע"ד. בסימן ק"צ ס"ק צ"ג.

ד"ה אין להקשות כתב עוד בסדרי טהרה טעם להחמיר עיי"ש, (ולכא' זה תלוי בכתם הנמצא בבית, מה דינו דעת התוה"ש קע"ה להחמיר כיון דראוי לנגעים וכן כתב שם בחו"ד קי"ו, אמנם דעת הכרתי קע"ז להקל עיי"ש וכן הכריע הס"ט קע"ח. ועיין בשו"ת משנ"ה הדק היטב ח"ט סי' קפ"א).

מי רגלים טהור, ובוודאי אינו מן המקור, א"כ למה מטמא הלל למפרע, הלא מה לי בזה שאו יצא הדם בהרגשה סוף סוף אינו דם טמא כלל רק דם מכה מן הכליות, ולפי זה יש ראייה לשיטת ר"ח דס"ל דגם ר' יוסי ס"ל להחמיר לגבי טהרות כמבואר שם.

דחכה לא בכל מקום הבית הכסא מחובר לקרקע דיש בית כסא שהם ניידים, וכן יל"ע בביה"כ שבספינה או באוירון או באוטו גדול שיש לו שירותים שאינם מחובר לקרקע אי יש להחמיר לכא'.

הנודע ביהודה דוחה ראייה הנ"ל ומסכיר הגמ' כסבורה הרגשת מ"ר אינו בשעת הטלת מ"ר ממש וגם דוחה דברי התה"ד דס"ל לטמאות בהרגשה גרידא

בית הכסא שלא נבדק אי דינו כעד שאינו בדוק

עייין בחות דעת קע"ט דכיון דטומאה זה של מציאות דם בתוך מי רגלים טמאה רק משום כתם דקיי"ל כר"ח א"כ טמאה רק בבדקה הבית הכסא קודם שהטילה מים לתוכה דאז הוי כעד הבדוק, אבל אם לא בדקה הבית הכסא מקודם הוי כעד בינוני כדלעיל בסו"ק ק"צ ק"פ דטהורה אם אין בה שיעור דם כגרים ועוד ע"כ, ולכא' יש סברא לחלק בין ביהכ"ס שנמצא במקום ציבורי לביהכ"ס פרטי שנמצא בבית, וגם יש לחלק אם היא אדם מפונק שמסתכל תמיד לפני עשיית צרכיו אם הורידו שם המים, או אין דרכו להסתכל שם אם הורידו את המים דאם הורידו אז הוי כעד בדוק לכא' אף שעדיין יש לומר דאף דמסתכל אין זה נקרא בדיקה לגבי דם כיון דלא רמיא עליה אינה משים לב לראות אם נקי מדם, דכל ההסתכלות הוא לראות אם היא נקי אבל אם יש דם אינו מדקדק כל כך, אבל יש סברא בפוסקים דכיון דמוטל עליה דין טומאה וטהרת גדה שפיר מקרי רמיא עליה ומהני הסתכלות שלה ע"כ.

אמנם ראיתי בתשו' נודע ביהודה קפ"ב, שמפרש הטעם של הלל הוא דהיא הרגישה שלא בשעת הטלת מי רגלים והיא סבורה שהרגשת מי רגלים הוא, ואם כן חיישינן שאו יצא הדם בשעת הרגשה, ובהו מדיוק הלשון קפ"ב "כסבורה הרגשת מי רגלים היא", משא"כ לקמן קפ"ד אמרינן "הרגשת מי רגלים היא", לפי שהתם קאי באשה שהטילה מים ממש משא"כ הכא לא הטילה מי רגלים רק סבורה שהיא הרגשת מי רגלים ומחמת זה כתב לדחות דברי התה"ד קפ"ה שחידש שאשה המרגשת שנפתח פי מקורה אפילו לא מצאה כלום אחר בבדיקה טמאה דחיישינן שמה נאבדה טיפת דם כחדל א"כ החיוב על כל אשה לבדוק את עצמה כל פעם שמרגשת פתיחת פי המקור ואם לא בדקה את עצמה טמאה, והיאך נחשוד האשה שהרגישה ולא בדקה והרי היא כבר טמאה והיתה מחזקת עצמה לטהורה זה ודאי דלא חיישינן לרשעה או לאשה שאינה יודעת דיני גדה, אלא ודאי שאין בהרגשה לחוד שום חשש, וההרגשה הוא רק ראייה על הדם שתוצא אח"כ שיצא כבר בשעת הרגשה, אבל הרגשה לחוד לא מלתא היא, והוי מלתא דלא רמיא על האשה ולא אדעתיה, לכן חייש הלל שהרגישה וכסבורה בשעת הרגשה שהוא הרגשת מי רגלים ושכחה אם הרגישה.

ראייה לשיטת ר"ח בדעת רבי יוסי, מדברי הלל בטעם דמחמיר מפקודה לפקודה

הנה מבואר במשנה דרבי יוסי ס"ל להקל באשה שעושה צרכיה ומצאה דם ורואה דם בתוכה דאמרינן מן המכה באה, ועל זה יש לכאורה להקשות ממה דמבואר קפ"א, דהלל ס"ל דאם ראתה דם טמאה למפרע לגבי טהרות וקדשים מפקודה לפקודה, ואע"פ דבעינן הרגשה מ"מ שמה ראתה בשעת הטלת מי רגלים וסברה דהרגשת מי רגלים היא דאמרינן כותלי בית רחם העמידה ע"כ. ולכא' קשה לפי רבי יוסי דס"ל דדם הבא בשעת

דלפי הנ"ל יש לומר, דהתה"ד ס"ל כהבנת הר"ח ולכן מיירי שהיא מטילה מים וכמו שאמרנו, וחזן מזה בהג"ה שם מבן המחבר דוחה יותר קושיא שלו על התה"ד ועיין שם שהנו"ב הביא עוד דרך לפרש, אלא הדרך הראשון שהזכיר נראה לו יותר נכון עיי"ש.

ובעיקר הקושיא י"ל דכיון דגמ' יש עוד טעמים למה ס"ל להלל להחמיר יש לומר דשאר הטעמים הם להלכה ועוד דהרי להלכה קיי"ל כדברי חכמים במשנה ולא כשמאי והלל א"כ אין קושיא מטעם של הלל להלכה.

קעה. סימן ק"צ ס"ק י"ג. קעה. סק"ח. קעה. סק"ט. קעה. סימן ק"צ ס"ק י"ט. קעה. סק"ד. קפ. טעיף ל"ו. קפא. בריש מסכת גדה. קפב. ת' סימן קי"ח. קפג. שם ג'. קפד. נ"ז ע"ב. קפה. הובא בשו"ע ריש סימן ק"צ.

בוה"ז אין אנו בקיאין בין שותתת למקלחת

כתב הסדרי טהרה ^{קפ} דאין אנו בקיאין לדעת מה הוא קולחת ומה היא שותתת וכן קשה מאד להבחין בין הדם בספל או בשפת הספל עיי"ש, (ועיין לעיל בס' קפ"ח).

כמה מקורות בחז"ל ובשו"ע דאין אנו בקיאין כמו שהיה בזמן חז"ל

וראוי לציין דברי החידושי אנשי שם בפרק אלו טריפות ^{קפ} שכתב חז"ל ועכשיו בימינו שבעונות נתמעטה התורה ואבדה החכמה משבח אני את העצלנים שלא יסמכו על חכמתם לבדוק, ואל יורו לאחרים להקל ויקבלו שכר על הפרישה יותר מעל הדרישה עיי"ש, והוא דמשרבו תלמידי שמאי והלל שלא שימשו כל צרכם נתרבה המחלוקות בישראל ונעשה התורה כשני תורות וזה כבר נאמר בדורות הראשונים ומה יאמרו אנן בדורות האחרונים אשר רחוקים כמורת למערב אנו מהם, (אשר אף שאמת שהרשעים כבר היו מיום היתה יהודה לגוי וכמבואר במדרש שמות רבה שבשעת שוכו לגילוי שכנה במתן תורה כבר היו כאלה אשר בלבם כוונו לעז"ז חז"ל ורצו להרוג משה וכמו שאמר עזר מעט וסקלני והרגו את חור במעשה העגל והרגו את הנביא זכריה ורצו להרוג גם את אליהו הנביא גם לאחר שירד בשבילו אש מן השמים וכן מצינו שהיו גדולים שירדו מגדלות כמו יוחנן כה"ג ששימש בכהונה גדולה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי והוא דבזמן שיש קדושה גדולה יש התגברות של הרע בעולם גם כן כי זה לעומת זה עשה האלקים את העולם, ומצינו בזה כמה דרגות, יש שלב שגם בזמן חז"ל לא היו בקיאים וכמו שאמרו במס' גדה ^{קפ} דהיו אמוראים שלא רצו לפסוק על מראות דמים לפי שלא היו בקיאין, וכן מבואר במס' קידושין ^{קפט} דאמרו החכמים על עצמם דאנן לא בקיאין בחסרות ויתרות בתורה (והובא במג"א סי' קמ"ג סק"ז), וכן מצינו על אנשים ונשים מסתם הציבור שאינם בקיאין וכגון דאין הנשים בקיאות במליגה כמו שכתב הרדב"ז בכמה מקומות, וכן מצינו דיש בקיאין בדבר אבל לא הכל בקיאין והוא דאין הכל בקיאין בעלות השחר מתי הוא, וכן ידוע דאין אנו בקיאין בבבואה דבבואה לגבי לדעת אם זה שד או לא וכמבואר בשו"ע אבהע"ז ^{קצ}, וכן מבואר שם ^{קצא} לגבי בדיקת בתולים של בתולה דאין אנו בקיאין בדיקת בתולה ע"ג חביות, ושם בס' קי"ט בטו"ז ^{קצב} בקיאות בגדר יודעת לשמור גיטה אין אנו בקיאין, ושם בס' קכ"א בחלקת מחוקק ^{קצג} לבדוק שנתתקק אין אנו בקיאין, ועיין שם בשכ"מ שציווי ליתן גט בס' קמ"ה

^{קצד}, וכן אין אנו בקיאין לבדוק גומות לדעת סימני נערות ובוגרת ^{קצה}, וכן הוא בהרבה חלקי התורה וכמבואר גם בשו"ע יו"ד הרבה פעמים, בס' י"ח ^{קצו} דאין אנו בקיאין היכן רישא דסכינא, וברמ"א ^{קצז} דאין אנו בקיאין בבדיקות הסריפות, (ויש כמה פרטים בזה דאין אנו בקיאין בהקפה, ובבדיקת נפיתה, ובין מחט גסה לדקה וכנהנה וכתנה), וכן אין אנו בקיאין בחליטה להצמית בחומק, ואין אנו בקיאין בין מליחת צלי לקדירה, ומהו גדר של שלוק וגדר של מבושל, ואין אנו בקיאין בין כחוש לשמן, ובין גדר נאכל מחמת מלחו או אינו נאכל מחמת מלחו, ויש עוד הרבה מקומות מהם מפורז בחז"ל.

והצד השוה שבהן דבמשך הגלות שישראל עברו טלטולם ממקומם, עד כדי כך שמבואר בתרומת הדשן הובא להלכה בהל' גיטין דאין מעכב לכתוב שם המקום בגט משום שאין לנו מקום דאנו גולים ממקום למקום אחר גולה ואנו מתי מעט, ולכן התיירו לקדש בנות קטנות כמבואר בס' ל"ז ברמ"א ובנו"כ שם, וכן התיירו לפדות השבויים יותר מכדי דמיהן כמבואר במהרש"ל במס' גיטין, ואם בכני עליה הדברים אמורים שהיו מועטים כבר בדורות הראשונים, דהרי רשב"י כבר התבטא בזמנו דור עליה אם ראיתי בני עליה והמה מועטים, מה יאמרו אנו בזמנינו שאיש כל הישר בעיניו יעשה ואין פחד ואימה ויראה נגד ה', ואין חולקין לרב כבוד במקום התלמוד וכו' וכו' בוודאי שנחסר ונחלש הבקיאות עד כי יבוא שילה ולו יקתה עמים בכ"א.

בדיקה במעבדה אם זה דומה לנאמנת הרופאים

יש פוסקים שהקילו לסמוך על בדיקה במעבדה בפעם אחד לכבר אם הדם הזה דם שבא מן המקור או דם שבא מתוך מכה ועל זה סמכו להקל גם בלי כאב, ויש שאמרו לבדוק ג' פעמים במעבדה ורק אז לסמוך עליהם ואם אפשר בג' מקומות נפרדים במעבדות שונים או הברירוד נעשה ביתר שאת וגם שיכתבו דעיי"ז יש סברא דאינו מרעי נפשיה.

אם לקחה כדורים כדי למנוע הוסת אי מהני גם לומר דדם זה ממכה באה

ואם לקחה כדורים כדי למנוע הוסת, ורואה דם אפ"ה במ"ר ודם הוסת לא בא לא בעינן שיעבור הוסת ג' פעמים, ויש

קפו. בסוף סימן ק"צ. קפו. סימן תרכ"ט אות ש'. קפה. כ'. קפט. ל' ע"א. קצ. סימן י"ז. קצא. בסימן ס"ח. קצב. ס"ק י"ט. קצג. סק"א. קצד. סעיף ט'. קצה. עיין שם בסימן קנ"ה ובבית שמואל ס"ק ל"ד. קצו. סעיף ד'. קצז. סימן ל' סעיף ב'.

לסמוך להקל, אבל בדיקה במעבדה יותר טוב מלקחת כדורים למנוע הוסת ולסמוך על זה.

סק"ג

בביאור כוונת הש"ך על שפת הספל

עיינ בספר עצי לבונה ובחות דעת בביאורים קצ"א דכוונתו, דאי בנמצא על שפת הספל אין כאן מקום ספק באיש שדרכו לקלח לרחוק וא"כ בתוך הספל היא ולא בשפת הספל וא"כ אין כאן ספק ספיקא דודאי מן האשה בא עיי"ש, והגאון בעל מנחת יעקב בתורת השלמים קיט כתב דאין דברי הש"ך מוכרח ד"ל דהוא הדין בנמצא על שפת הספל ג"כ טהורה אלא שדיבר הגמ' בהווה, דכיון דיש עוד ספק דלמא מן האיש הוא דאף שהיא מן האיש אפשר למצוא על שפת הספל דלפעמים אינו מטיל מים למרחוק כל כך עיי"ש, ועיין סדרי טהרה י, ובספר מקור חיים רא שכתבו דכוונת הש"ך הוא דאם נמצא דם חוץ לספל תלינן באשה לחדו ואיכא חד ספיקא וטמאה, דדוקא תוך הספל ועל שפת הספל דיש לתלות במי רגלים של האיש ג"כ איכא ס"ס וטהורה אבל חוץ להספל מהיכא תיתי לתלות באיש דלעולם תלינן הדבר במצוי כידוע מכל הפוסקים וליכא אלא חד ספיקא וטמאה והא דמסיים הש"ך כדאיתא בש"ס היינו בכמה מקומות דתולין במצוי אפי' להקל וכ"ש להחמיר.

סברת רש"י ותוס' דלמא בתר דתמו מיא בא הרם

בתש"ו שב יעקב רב דן באשה שזב ממנה ליחה לבינה ומצוי הדבר אצל הרבה נשים אבל באשה הזאת שכיה ביותר אותו הליחה וכשמרגישה בודקת את עצמה ורואה בתוך עד הבדוק בתוך הליחה טיפין קטנים אדומים עגולים וארוכים ודקים מאד ואין לה יום נקי ממראות ההוא ונמצא שאי אפשר לה להטהר לבעלה, ורופא יהודי אמר שהטיפות באות מן הליחה ואותה אשה יש לה וסת קבוע.

ובתב השב יעקב להתירה מצד ספק ספיקא דאפשר דהדם הזה בא מן הליחה כדברי הרופא ואת"ל דבא מן המקור סוף סוף המראה באה שלא בהרגשה וטהורה מה"ת, ואם תמצא לומר דמקרי הרגשה מספק עכ"פ מ"מ י"ל כיון דהטיפות דם נמצאות בתוך הליחה לבינה שזב ממנה יש לתלות בהרגשה בזיבת הליחה לבינה, ובפרט שהליחה הוא הרבה והדם הוא המועט לא נגיח לתלות בהרגשת הזיבה בליחה המרובה ולתלות בטיפות דם המועט ועכ"פ מידי ספק לא נפקא והוי ס"ס.

ועינ הקשה לו ר' יהודה מדברי הרמב"ם יג דחזקת דם בא בהרגשה וא"כ מסתבר לומר על טיפת דם שנמצא על העד שחזקתו הרגשה אלא נוטה אפ"ה להקל מצד ס"ס דאף שכתב הרמב"ם שחזקתו מן המקור מ"מ אין זה ודאי ודברי הרופא ג"כ מועיל לעשות ס"ס עיי"ש.

והשב יעקב יד כתב דאפי' אם נפרש דברי הרמב"ם חזקתו בא מן המקור הכוונה בודאי והוא הדין בבדיקת עד אמרינן ארגישה וסבורה הרגשת עד הוא י"ל דשאני נידון דידן דלא בדקה את עצמה רק אחר שהרגישה תהילה זיבת דבר לח וזה היתה בלי הרגשה, והביא עוד שם מהגאון הרופא ר' לייב ממענין שיש לומר שהליחה הליכנה והטיפות דם אינם זבים דרך המקור אלא דרך צוואר הרחם דמה שאמרו חכמים חזקת דמים באים מן המקור היינו דם ממש אבל הכא ליכא חזקת דם רק חזקת לובן וטיפות דמים נגררים אחר הלובן כיון דבאים עם הלובן ובלובן ודאי ד"ל שבא דרך גידי צוואר הרחם ואין לומר ע"ז חזקתו מהמקור עיי"ש.

והנה במה שחידש הרופא הגאון ר' לייב, כן כתב הגאון בעל התניא בשו"ע בזה יפה כתב שטיפת דם המעורבת בליחות לא אמרינן חזקתו מן המקור אלא הוי ספק השקול אי הדם בא מהעלייה דמסתמא באה הטיפה ממקום הליחות כמו שכ' בס"י קצ"א בשם התוס' יד ד"ה דלמא, והרא"ש יו עיי"ש והנה תוס' כתבו שם דכיון דאשה זו לא ראתה דם לפני עשיית צרכיה ולא לאחריה אלא בתוך עשייה הרי זה סימן דהדם לאו ממילא אתיא אלא ע"י מי רגלים שחזרו למקור ואתו דם עיי"ש.

אבל להלכה יש לפלפל דהרי בשו"ע כאן פסק כשיטת רש"י והרשב"א דלפי תוס' בעומדת ושותתת טמאה ולפי המחבר מותרת והם לא סוברים סברא זה דמדלא חזי לפני הטלת מי רגלים אלא אפי' ראינו לפניו מ"מ יש להקל בדם שבא עם מי רגלים אבל בשו"ע כאן כתב הרב בעל התניא דלפי ר' יוסי ס"ל גם לרש"י הסברא ועיין בשו"ע של הרב התניא סי' קפ"ז הו ד"ה ומ"ש הח"צ ומשמע דס"ל דבעומדת נמי איכא חזקה עם המים בא כמו שכ' הרשב"א ועומדת א"א לה לזנוק הרי דהרשב"א ס"ל ג"כ הסברא של התוס' ועיין עוד בדבריו (בס' קפ"ו בקו"א סק"א ובתש"ו נכדו הצמח צדק סי' קל"ז אות י' ועיין עוד שם בס' צ"ו הדק השיב).

ומדברי התוס' הנזכרים כתב הבעל התניא בקו"א יד דאפי' פעם אחד נמי י"ל כיון מולא חזאי קודם התשמיש

קצת. סק"ה. קצט. סק"ג. ר. סק"ג. ר. סק"י. רב. סימן מ' - מ"א. דג. בפ"ט מהל' איסור'ב. דד. בסימן מ"א. רה. נ"ט ע"ב. רז. ריש פ"ט דנדה. רז. ס"ק כ"א. רח. סימן קפ"ז בתחילת הסימן.

חטאת דרוב דמים באים מן המקור עיי"ש ולפי הרשב"א אתי שפיר דלא ס"ל סברא מדלא ואהכ"נ דלפי תוס' אפי' פעם ראשונה נמנית מן המנין מדלא חזאי קודם.

קושיא על ביאור תוס' דלמא בתר דתמו מיא בא הדם

ובמקום אחר הקשה הצמח צדק וטו בהקדם מה שנחלקו רש"י ותוס' בביאור דברי הגמ' דלמא בתר דתמו מיא בא הדם וא"כ מה מועיל הוינוק שהיתה לפני כן פירוש דלמא בתר שהנית מלונק ושותתת הדור מי רגלים למקור ואתי דם והוסיף הרא"ש בתר דתמו מיא שפסק הוינוק ואין המים יוצאים בגבורה והוי ליה כמו שותתת והדור מי רגלים למקור ע"כ ולכא' קשה על דברי התוס' והרא"ש דבשלמא בתחלה בעומדת שמיד כשמתחלת להשתין הוי ליה כמו שותתת משום דדחיק לה עלמא כיון דעומדת ואין רחמה נפתח שיוכלו המי רגלים לצאת והמי רגלים הם הרבה אז שייך לומר דלמא הדור וכן ביושבת ושותתת מתחלה שגם כן המי רגלים מרובים וכיון דשותתת ואוקמה אנפשיה י"ל שהמי רגלים הדור למקור משום שהם מרובים משא"כ ביושבת ומזנקת דבשעת הוינוק לא חיישינן לדלמא הדור כיון דלא אוקמה אנפשה אף שהמים מרובים א"כ היאך נימא כשנתמעטו המים היינו בסוף ההשתנה דאין לה כוח וינוק מצד מיעוטן והיאך נימא סברא דהדור למקור אמנם לפי רש"י לא בעינן לזה ומה שהקשו התוס' דמדלא חזאי לפניו או לאחריה א"כ הדם לאו ממילא אתיא אין מוכרח דהרי לעיל וטו גבי רואה דם מחמת תשמיש נמצא לאחר זמן טמאין מספק ופטורין מן הקרבן ושם ר"י מבואר דשהתה כדי שתירד מן המטה ותדיח פניה הוא אחר דאחר וטוורה ובלא שהתה הוי ליה ספק והרי הכל בומן מועט מאד ולמה לא נימא מדלא ראתה קודם התשמיש ודאי מחמת התשמיש קאתי הדם וכן מבואר לעיל בסל' קפ"ז ר"ח דבעינן ג' פעמים רצופים אבל אם רואה מפוזר אין לה חזקה לרואה דם מחמת תשמיש דאין לה וסת ואמאי לא נימא מדלא חזאי קודם התשמיש ודאי התשמיש גורם להדם שתבוא וצ"ל דהרשב"א לא ס"ל סברא זה אלא כשיטת רש"י כאן והנה גם בשיטת התוס' כתב בשו"ע של הרב התניא ר"ט דדעתם דלא אשכחן לר' יוסי דמטהר בתרתי לדיעותא אבל אין הכרח שמשמא הלכך מידי ספיקא לא נפקא ואין לטמאות רק בוודאי שותתת ולא בראיכא למיחש.

או אח"כ א"כ הדם לאו ממילא אתיא אלא ע"י התשמיש והנה על זה כתב נכדו בשו"ת צמח צדק י"ד טו דלפי הרשב"א דס"ל דברואה דם מחמת תשמיש כל שאינם ג' פעמים רצופים לא מקרי רואה דם מחמת תשמיש לא ס"ל סברא של התוס' וכשיטת רש"י דהא התוס' שם הכריחו שיטתם משום דא"כ בשעה שמוזנקת נמי לפרוך שמא בא כדרכו וכו' והיינו לסלקא דעתך דהתוס' אבל למסקנא שכתב ושמא בשעת וינוק א"א לדם לבוא כדרכו אין אנו צריכין לומר דאמרינן מדלא חזאי קודם אלא דלא ס"ל האי סברא ולא חיישינן דאתי דם רק אם מצאה דם בתוך הספל ויושבת על שפת הספל, ועיין בתשו' הר"ן ר' דס"ל כסברת התוס' וכן כתב הרשב"ץ ר"א ולכן ס"ל להרשב"א דלאו התשמיש גרם לזה משום דליכא למימר כלל הך סברא מדלא חזאי.

ובמ"ב הקשה לפי רבי יוסי ולפי שיטת הרשב"א דלא ס"ל כלל ענין דבתר דתמי מיא אתא דם ועל כרחך הטעם כמו שכ' התוס' מדלא חזאי קודם והלכה כר"י ודין דרואה דם מחמת תשמיש הוא ברשב"א וקשה וי"ל דכיון דעכ"פ קי"ל דאין דרך דם המקור לצאת עם מי רגלים א"כ סברא זו דמדלא חזאי קודם וכו' אין אנו צריכים להשתמש בה כמו שכ' התוס' דודאי המי רגלים ה' סיבה ליציאת הדם מה"ט דמדלא חזאי וכו' לחוד אלא דמה"ט אמרינן שמשמא יצא הדם עם המי רגלים יחד ולא אח"כ בתר דתמו מיא על דרך כאן נמצא כאן היה, אבל מ"מ מה"ט לחוד לא היינו מכריעים לומר שהמ"ר היו סיבה ליציאת הדם והיו חוששין שמא יצא דם ממקורה כדרכו משום דוסת הוא דלית לה כעין מה שכתב הרשב"א ברואה דם מחמת תשמיש, וזה א"א לומר כאן משום דאין דרך דם המקור לצאת עם מי רגלים משא"כ גבי רואה דם מחמת תשמיש דלא שייך לומר הכי דהרי אדרבא דרך הדם לבוא ע"י הרגל תשמיש א"כ י"ל דלעולם לא בא הדם מחמת תשמיש כלל, וכן יש לפרש לפי דעת מהר"ם הובא בהגהות מיימוני הובא בב"י כאן דר"י לא פליג כלל על ר"מ ביושבת אם לדידה ודאי לא אמרינן כלל סברא מדלא חזאי ובזה מבואר דברי המשנה ר"ב נמצא על שלו טמאין והייבין בקרבן וקשה הא רואה דם הוי ספק השקול שמא מהצדדים בא הדם כמו שכ' הב"י ר"ג בשם סה"ת וסמ"ג, וא"כ אמאי חייבים חטאת, וכתב ההפלאה באבה"ע ר"י דהמשנה מיירי שלא נתחזקה עדיין להיות רואה דם מחמת תשמיש ג' פעמים רצופים וא"כ לא תלינן דבא מחמת תשמיש כלל דלא שכיח ולכן חייבין

ר"ט. סימן ק"צ סק"ב. ר"י. סימן מ"ט. ר"א. ר"ש פ"ט דנדה. ר"ב. י"ד ע"א. ר"ג. סימן קפ"ז. ר"ד. ר"ש סימן קי"ז. ר"טו. בסימן קמ"ה אות ה'. ר"טו. י"ד. ר"ז. ט"ו. ר"ח. סעיף א'. ר"ט. סק"א ד"ה אבל.

ביאורו של הח"ס בפלוגתת רש"י ותוס' בגדר החשש בתר דתמו מיא

הד"ם בתשו' יו"ד יב כתב לפרש רש"י ותוס' דלרש"י בתר דתמו מיא חיישינן דלמא אתא דם המקור במקרה סמוך למי רגלים ולא בשתייתו דסוף הזינוק ולפי תוס' למקרה זו לא חיישי' כלל אלא חיישי' שבסוף הזינוק היה שותת כדרך של סוף מ"ד ואז יצא דם ע"י דהדר מ"ר למקור, ונראה דפלוגתא זו תלי' בפ"י דברי הש"ס "הדר מ"ר למקור ואייתי דם" דמפירש"י מבואר דס"ל דע"י כח העצירה שעצרה עצמה חזרו מ"ר לאחור"י אל תוך המקור ושטפו עמם דם משום דבלא"ה לא חיישי' כלל שיצא דם המקור עם מ"ר אם לא ע"י העצירה הלזו וא"כ כדמקשו בתר דתמו מיא וכו' ליכא לפרש בפ"י התוס' דאו המ"ר שותתים וניחוש דהדר למקור וכו' זה אינו דבשלמא בשעה דאיכא רוב מ"ר ושותת היינו ע"י כח העצירה או הדור למקור מה שא"כ בסוף הקילוח כד תמו מיא והשתיתה היא מפני מעט מים שבשלפוחית (וסימן לדבר חר"י דעיי' במס' תענית ט' ע"ב) ואין כאן דבר המכריח מ"ר למיהדר למקור ולק"מ ק' הש"ס, אע"כ החשש הוא בתר דתמו מיא לגמרי ניהוש לדם המקור שבא במקרה סמוך למ"ר וא"כ לפ"י גם לר' יוסי ניהוש לזו וצריכים לת' הש"ס דלא נמצא בשפת הספל אך התוס' מפרשי' דלא כפירש"י אלא דלעולם איכא למיחש דהדר מ"ר וכו' רק בזונקת כח הקילוח ורובי המים הדוחקים לצאת תוצה ע"י כח הדוחה לא הניחום להדור למקור אבל כל שאין כאן רבוי מים אפי' יהיה השתיתה בסוף הקילוח מ"מ השתא דליכא ריבוי מים איכא למיחש דהדר למקור בטבעם והוציאו דם עמהם, ואן מצאתי לי בלשון תשו' הר"ן בכוננת התוס' למעיין שם וא"כ י"ל ק' הש"ס בתר דתמו מיא כפשוטא מחמת מ"ר דהדר למקור בסוף הזינוק.

ביאורו של הגמרא לפי הבנת הנו"ב ולפי שיטת ר"ח

עיינן שו"ת נו"ב ת' יו"ד רכ"א מה שכתב השואל ועל זה כתב הנו"ב ואמנם מה שכתב מעלתו שגם ר"ח לא החמיר לטמא משום כתם אלא היכא דשייך חשש דלמא בתר דתמו מיא כו' אלא דר"י לא חייש לזה בזה כתב ר"ח דדוקא לטמא משום נדה לא חייש אבל לטמא משום כתם חייב אבל ביושבת על שפת הספל ומקלחת לתוך הספל ונמצא תוך הספל דלא שייך חשש זה מודה ר"ח דטהורה לגמרי. הנה גוף דבר זה תורת אמת בפיו תורת משה שכן כתב רמ"א שם בהג"ה אלא שמעלתו אסבר לן טעמיה שהוא משום חשש דבתר דתמו מיא ובוה רוצה לדחות קושית הגאון בעל תפארת למשה שהקשה מג"ל לרמ"א

שביושבת על שפת כו' מודה ר"ח שטהורה לגמרי, ואני אומר שבטעם זה לא נסתלקה הקושיא דהיא גופא מג"ל שטעמו של ר"ח הוא מחמת חשש זה, והגלע"ד בזה הוא דהא ודאי דר"י שאמר בין כך ובין כך קשה מאוד שכוונתו שטמאה עכ"פ משום כתם דאם כן איך קאמר טהורה, ואמנם כוננת ר"ח הוא לפי מה שאמרו שם בסוגיא דאיצטריך סיפא דמטהר ר"י באיש ואשה אף דטיהר גם באשה לחוד דמהו דתימא ה"מ דיעבד אבל לכתחלה לא קמ"ל.

ודעת ר"ח דהך קמ"ל דאפילו לכתחלה היינו דוקא סיפא אבל ברישא באמת פירושו דוקא דיעבד וכן כתבו התוס' ויב בד"ה ור"י בסוף הדיבור דלא קאי אף לכתחלה ארישא רק אסיפא ע"ש וא"כ שפיר קאמר ר"י טהורה דלענין דיעבד עכ"פ טהורה לגמרי שאם נגעו בטהרות הם טהורים, ומעתה אני אומר דלחלק בין לכתחלה ובין דיעבד שייך לר"י דלכתחלה חייש למיעוטא ובדיעבד לא החמיר לחוש למיעוט אבל לר"מ דחייש בכל הש"ס למיעוט אם נרצה לפרש דמה דמטהר ביושבת היינו שטמאה משום נדה אבל מטמא משום כתם ג"כ אנו צריכין לפרש דהיינו לכתחלה אבל בדיעבד טהור לגמרי שיהיה שייך לשון טהורה והרי לר"מ ממ"נ אם גם ביושבת יש מיעוט מן המקור אפילו דיעבד טמא דהרי ר"מ חייש למיעוטא ומדמטהר ר"מ ש"מ שבוה ליכא שום חשש כלל וא"כ לר"מ ביושבת על שפת הספל ומוזנקת לתוך הספל טהורה לגמרי אפילו משום כתם אין כאן קושיא לר' יוסי ולכן מודה ר"ח ביושבת על שפת כו'.

דם נדה שנמצא על מי רגלים הוי ספק טומאה דקיי"ל
טהורה

כתב הישועות יעקב כאן דהא דס"ל לר"ח דטמאה כתם לכתחילה לר"י הטעם בזה נראה דבש"ס אקשינן עלה דילמא בתר דתמו מיא אתו דם ומוקי לה ביושבת על שפת הספל ונמצא בתוך הספל דאם איתא דבתר דתמו מיא אתו דם על שפת הספל הו"ל להמצא.

ולכאורה קשה לשיטת רש"י דבתר דתמו מיא אתי דם היינו דדילמא לבתר דתמו מיא לגמרי אתי דם שלא מחמת מ"ר אלא מן המקור כדרכו א"כ קשה בעומדת דאי אפשר לה לזנק וא"כ בתר דתמו מיא ובעת השלת המים שוה נהי דלא ס"ל לר"י דהדור מ"ר למקור ואייתי דם עדיין קשה דילמא בתר דתמו מ"ר לגמרי אתי דם שלא מחמת מ"ר דבשלמא לפי התוס' דלא חיישינן לבתר דתמו מ"ר לגמרי אתי דם רק דחיישינן שמא בשעה שהפסיקה מלזנק ושותת הוים והיינו לר"מ דס"ל

והשואל בתשו' בית יצחק יו"ד י"ו הקשה דאין זה דמיון
 דבטומאה צפה ספק נגע השרץ בהכלי ספק לא נגע
 משא"כ בכתם ודאי נגע בהמים ונטמא המים ומטמא הכלי
 מדרבנן רק עיקר הטומאה ספק וי"ל דכוונת הישועות יעקב
 לדמות דכמו בספק נגע טהורה כש"כ בספק טומאה דיותר קל
 ספק שרץ מודאי שרץ וספק נגע כמו שכ' תוס' סוטה י"ז על כן
 לא נטמא המים ולא הכלי מספק טומאה צפה ודו"ק.

ובספ"ח הוסיף הבית יצחק דלכאור' קשה למה ברישא דמשנה
 לא קתני ונמצא דם על המים כמו שכ' בסיפא והוא
 הישועות יעקב הקשה דלפי רש"י קושית הגמ' דלמא בתר
 דתמו מיא אחר המי רגלים א"כ הוי בלי הרגשה ודינה ככתם
 והוי ליה טומאה הצפה על פני המים דטהורה, ות' דמשמע להגמ'
 דנמצא דם שלא באמצע הספל שלא על פני המים ומשכחת לה
 כשהספל עומד עקום דהמ"ר זב למטה והדם נמצא באמצע הספל
 ע"כ. והוכחה לזה מדלא קתני ברישא על המים והנה בסיפא
 דר"ש מטמא אפי' ביושבת ומזנת על כרוך דחושש דלבתר
 דתמו מים אתי דם, וקשה הרי הוי טומאת צפה וי"ל דר"ש
 לשיטתו במס' נזיר י"ט דדוקא בקרקע טומאה צפה טהורה ולא
 בכלי, ומעתה רישא קמ"ל דאפי' נמצא באמצע הספל שלא ע"פ
 המים דלא הוי טומאה צפה ר"י מטהר דלא חושש כלל לדם נדה
 בהדי מ"ר וסיפא קמ"ל דאפי' נמצא על המים ר"ש מטמא דס"ל
 דלא הוי טומאה צפה בכלי עיי"ש, ועיין בספר גידולי טהרה י"ט
 שהביא דברי הסדרי טהרה שכתב דמי רגלים מקבלין טומאה
 וכמו שכתב הרמב"ם י"ל, ועי"ז כתב דאין ראייה לגבי קבלת
 טומאה ולגבי הכשר דרק לגבי הכשר מקרי משקה.

בקושית הפוסקים על לשון הטור והרמ"א דשותתין על
 שפת הספל

הקשה הב"ח למה כתב הטור בשם הרא"ש בעומדת ומי רגלים
 שותתין על שפת הספל טמאה הא אפילו שותתין תוך
 הספל טמאה כיון דאיכא תרתי לריעותא ות' הב"ח דהטור נקט
 לרבותא כלומר לא מיבעיא אם מתחלת הטלת מי רגליה שם
 מרובים היתה עומדת ושותתת לתוך הספל דפשיטא דטמאה
 דחיישינן שמא מתוך עצירות מי רגליה הדור למקור אלא אפי'
 אם בתחלה היתה מקלחת ואחר שותתת על שפת הספל דאע"פ
 דאין שם רק מעט מי רגלים בסוף ההטלה אפ"ה איכא חששא
 דחור למקור וטמאה וזה שנקט ואפי' לא נמצא רק על שפת
 הספל עיי"ש והובא דבריו בדברי השו"ע של הרב התניא י"א

דהדור מ"ר למקור ואייתי דם א"כ אין הקושי רק לר"מ דס"ל
 דחיישינן להך דהדור מ"ר למקור אבל ר"י לא חייש לזה דהרי
 מתיר בין עומדת ובין יושבת אבל לשיטת רש"י קשה.

דכ"ל דבאמת לכאורה קשה הא דקאמר ניהוש דילמא בתר דתמו
 מיא אתי דם דהרי בש"ס לעיל ויג אקשינן על הא דקאמר
 שמואל שאין אשה טמאה נדה עד שתרגיש בבשרה מהך דאשה
 שעשתה צרכיה אי דארגשה אמאי טהורה ואי דלא ארגשה אמאי
 טמאה בעומדות ומשני קסברה הרגשת מ"ר היא ע"כ, וביאור
 הדבר דאיירי באמת שלא הרגשה רק דאנן תולין שהרגשה
 וקסברה הרגשת מ"ר הוא ואמנם אי נימא דבתר דתמו מיא אתי
 דם א"כ לא הרגשה כלל אף הרגשת מ"ר ולכך טהורה ואמנם
 באמת י"ל דהכי מקשה דתהיה טמאה משום כתם עכ"פ דהרי אף
 היכא דלא הרגשה היא טמאה טומאת כתמים מדרבנן וא"כ ס"ל
 לר"ח דגם ר' יוסי חייש לבתר דתמו מיא ולהכי טמאה משום
 כתם עכ"פ כן נ"ל נכון.

אמנם לפי"ז לכאורה קשה דהרי אנן קיי"ל כר' נחמיה דדבר
 שאינו מקבל טומאה אינו מקבל כתם וכתב הר"ן דהא
 דגורו על הכתמים היינו משום שלא נבוא לטהר את הבגד ג"כ
 והבגד היא טמא באמת, וביאור הדבר דלענין טומאת הבגד א"צ
 הרגשה מן התורה ודם המקור בלי הרגשה ג"כ מטמא את הבגד
 ולכך גזרו על האשה ג"כ אף דספיקא הוא אי אתי מגופה ואף
 אם בא מגופה הרי אין כאן רק איסורא דרבנן שרואה בלי הרגשה
 אמנם משום טומאת הבגד שנמצא עליה הכתם דהוא טמא מן
 התורה אם הוא דם המקור דמקור מקומו טמא לכך גזרו גם על
 האשה, ולפי"ז ה"ה בזה אף דספיקא הוא מ"מ כיון שהספל טמא
 מן התורה והוי ספק טומאה נגד הספל ממילא מטמאין את
 האשה, ואמנם לפי"ז נ"ל ברור דאם נמצא הדם בתוך הספל על
 המים דבזה אפילו טומאת כתמים אין כאן דהרי לא שייך כאן
 לומר כיון דהספל טמא האשה ג"כ טמאה דהרי כיון דספיקא הוא
 ואנן קיי"ל במס' נזיר ספק טומאה הצפה על פני המים ספקו
 טהור עיין בש"ס דנזיר י"ז, ולעיל י"ה בהך דמדלה עשרה
 דליים מים בתוס' ד"ה והתני' המדלה וכו' ע"ש וא"כ קשה בהא
 דקאמר הש"ס וניהוש שמא בתר דתמו מיא אתי דם ואמאי לא
 מוקי לה בדם שנמצא תוך הספל על המים דאו כיון דאף הספל
 טהור מדינא כדון ספק טומאה הצפה על פני מים ולכך אף האשה
 טהורה כדון דבתר דתמו מיא ליכא הרגשת מ"ר ואין טומאתה
 רק מדרבנן כדון כתם וכאן כיון דנמצא על דבר שאינו מקבל
 טומאה הרי לא גזרו רבנן בזה עיי"ש.

רבג. נ"ז ע"ב. רכד. ס"ד. רכה. ד'. רכו. סימן מ"א אות ז'. רכו. כ"ח. רכת. ס"ד. רכט. סימן כ"ג. רל. בפ"א מהל' רלא. בסק"א. טומאת אוכלין.

דלפי הב"ח יוצא דאפי' אם היתה מתחלה מקלחת ורק לבסוף שותתת ונמצא הדם בתוך הספל טמאה אפי' לר"י דפסקינן כוותיה דחיישינן שמא בא הדם בשעת השתיתה משא"כ הרמ"א לא ס"ל כן דכיון דלא מפורש בדברי הרא"ש דס"ל דר"י מטמא בודאי בעומדת ושותתת לכן לא אסרינן אלא כשבודאי בא בשעת שתיתה אבל מספק לא חיישינן ולכן במקלחת יש לחלק בין נמצא תוך הספל או על שפת הספל דנמצא תוך הספל אף דאפשר שהדם בא לבסוף בשעת שתיתה מ"מ מידי ספק לא נפקא ואין להחמיר רק אם בוודאי בא בשעת שתיתה עיי"ש.

ב והטו"ז הבין דכוונת הטור שותתת היינו מעיקרא והוא דנקט תוך הספל גבי מקלחת ושפת הספל גבי שתיתה משום בעומדת לא שייך מקלחת אלא כשמרחבת רגליה וממילא לא מעמדת שם הספל אלא עומדת כנגד הספל משא"כ שותתת היינו כשעומדת רגליה סמוכות זו לזו וממילא מניחה הספל סמוך לרגליה והמ"ר שותתת על שפת הספל עיי"ש.

ג ועיין גם ש"ך מה שתירץ עיי"ש.

ד ועיין בתורת השלמים (להמנ"י) שהקשה עליו עיי"ש.

ה ועיין בחו"ד שציין לדברי הר"ן שכתב רלב דאפי' ביושבת ומקלחת ונמצא דם על שפתו דספל טמאה משום חששא דבתר דתמו מיא וא"כ בעומדת ומקלחת ונמצא דם על שפת הספל טמאה ולכן נקט הרמ"א תוך הספל אצל מקלחת דדוקא באופן זה טהורה ועל שותתת שפת הספל דכן הוא הרגילות אבל בשותתת גם בנמצא תוך הספל טמאה ע"כ והנה לעיל בס' ק"צ רלב משמע דס"ל להחז"ד דאין חשש של בתר דתמו מיא לפי ר"י עיי"ש ועיין בשו"ת נו"ב ת' רלב בביאור שיטת הר"ן דזה דלא כדברי החו"ד כאן.

סק"ד

בשני השיטות אם בדקה לאחר הטלת מי רגלים ומצאה דם על העד

כתב המרדכי בפ"ב דשבועות רלה דאע"ג דקיי"ל כרבי יוסי דמטרה, הני מילי בנמצא בספל שאין דרך דם לבוא עם מי רגלים אלא ודאי דם מכה הוא, אבל אם בדקה אח"כ וראתה דם ההוא דם הוי מן המקור כיון דלא אתיא ממש עם מי רגלים ע"כ. וכתב הב"י דלפי הרא"ש וילי דס"ל דרבי יוסי מטרה ביושבת בכל גווני בהא נמי מטרה מן מקור דאמרינן כיון דביחד

עם המי רגליה אתיא ודאי לאו דם מן המקור הוא ודם הוה הנמצא אח"כ אינו אלא תמצית הדם ההוא שיצא עם מי רגלים וכן נראה מדברי הר"ן, וטעמא משום דכיון דחוינן דאתיא עם מי רגלים אמרינן דהאי דם שנמצא אח"כ אינו אלא צחצוח אותו דם, הרי לפניך שני שיטות אי בדם הנמצא על בדיקה אחר הטלת מי רגלים יש לתלות להקל או לא, דעת המרדכי להחמיר, ודעת הרא"ש לפי הבנת הבית יוסף להקל.

דעת הבית אפרים דרבי יוסי לא ס"ל כלל החשש דלבתר דתמו מיא

והנאון ר' אפרים זלמן מרגליות הקשה בשו"ת שלו רלו דאי מטעם זה משחר רבי יוסי בנמצא על שניהם בין על הספל ובין על העד מנא ליה לומר דר"מ פליג בהא, ומה בכך דחייש למיעוטא הרי אף רבי יוסי חושש דילמא בתר דתמו מיא אי לאו הראיה דנמצא גם בספל דתולין זה בזה וא"כ אף לר"מ נימא הכי, (ולכא למימר דפליגי בזה הסברא דמגלן לחדש פלוגתא חדשה) ולכן מכריע שם דרבי יוסי אינו חושש כלל להא דבתר דתמו מיא ורק ר"ת חושש למיעוטא משו"ה מטמא עיי"ש (ומיהו היכא דלא ראתה עם המי רגלים ואור שהשתנית בדקה ונמצא דם ודאי טמאה לכולי עלמא) ע"כ.

דעת הרמ"א והש"ך בדברי המרדכי הנ"ל

והרמ"א הביא שני הדיעות ומסיים ויש להחמיר. וכתב הש"ך רלה גם מה שכתב הרב "ויש להחמיר" לפי מה שכתבתי לעיל ולט שפירוש ר"ח הוא עיקר אין כאן חומרא אלא כך הוא שורת הדין, ושם מבאר ראי' מגמ' יב' דמשמע כר' יוסי גבי עד שאינו בדוק מטמא משום כתם, וכן מבואר בירושלמי (ועיין ש"ך סי' ק"צ ס"ק מ"ד ובתשו' ח"ס י"ד סי' קמ"ה בביאור דברי הירושלמי), ובגמ' מדמה דין דעד שאינו בדוק לאשה שעושה צרכיה וכן כתב הרשב"א ותוס' א"כ הא דאמר ר' יוסי לטהר לכתחלה לטהרות היינו בסיפא ע"כ.

דעת האחרונים בזה דגם לפי הרא"ש יש להחמיר בדם הנמצא על עד בדיקה לאחר הטלת מ"ר

ובשו"ת פני יהושע לבעל המגיני שלמה י"ד וימא השיג על הב"י בזה וכתב דאין ראיה דס"ל להרא"ש להקל א"כ כ"ש שיש להחמיר מדינא עיי"ש, ועיין בסדרי טהרה כאן ימב שהסביר דמה דכתב הרמ"א בלשון ויש מקילין על הרא"ש

רלב. בסימן מ"ט. רלב. ס"ק כ"ד. רלד. סימן ק"ל. רלה. סימן תשל"ה. רלו. פ"ט סימן ט'. רלז. סימן מ"ו. רלח. סק"ח. רלט. סק"ג. רמ. י"ד ע"ב. רמא. סימן א'. רמב. סק"ז.

למעלה ולא למטה ולפ"ז יש לומר כיון שאינו מוצאה תמיד על העד רק אחר הטלת מי רגלים לא נחשב לאותו מקום, ועיין עוד בתשו' הנ"ל ר"ב הדק הטיב (ועיין בפנים התשו' בנ"ב קמא).

הוכחות רעק"א כהפוסקים דהא דלעיל סי' קפ"ז מיירי שיש לה מכה ידוע אלא אינה ידוע אם מוציאה דם

ובתשו' רעק"א ר"ב הביא דהיתר זה של התרה"ד רק בדאיכא מכה ידוע באותו מקום אחד דאו אם תמיד רואה רק באותו מקום אחד יש לתלות להקל, אבל באין מכה ידוע רק שתמיד רואה היא במקום אחד לבד אין להקל, והביא לדייק כן מלשונו של תרה"ד ר"ב שהיא מקור דין הנ"ל אשר כתבת דיש לך הוכחה שיש לה טהרה אלא שאינה יודעת אם מוציאה דם וכו', והשתא אם נימא דלא צריך מכה מבוררת רק שיהא הדם בא ממקום אחד תמיד הלא בזה הרי יודעת היא שמוציאה דם תמיד, ועל כרחך דמלבד ממה שרואה תמיד ממקום אחד בעינן גם מכה מבוררת ושם צריך לדעת שמוציאה דם, וזה דכתב התה"ד שאינה יודעת, ותוץ מזה דעת הטו"ו דהתה"ד הקיל רק בצירוף שניהם דיש לה וסת קבוע ורואה תמיד שלא בשעת וסתה במקום אחד, ומזה הבין הטו"ו דדין הנאמר לעיל מיירי באשה שיש לה וסת קבוע.

ודעת הש"ך לחלוק לדעתו מקיל בחד צד ג"כ דהיינו או שמוציאה היא תמיד במקום אחד אף באין לה וסת קבוע או ביש לה וסת קבוע ויש לה מכה אפי' אם אינה מוצאה תמיד במקום אחד, דהרי לדעת המרדכי בכל אשה שיש וסת קבוע סגי בזה שלא לאסור אשה שרואה מחמת תשמיש שיש לתלות במיעוץ תשמיש ולא בדם מן המקור דכתב המרדכי בסתמא דיש להתיר אשה שרואה מחמת תשמיש בתלייה במיעוץ התשמיש, וכוונתו הוא להתיר משום שיש לה וסת קבוע דאי כוונת המרדכי הוא סתם בכל מקום לתלות במיעוץ תשמיש הלא בטלת דין דרואה מחמת תשמיש נאסרה לבעלה והוא דהמרדכי הקיל בכל אשה שיש לה וסת קבוע, והתה"ד לדעת הש"ך הקיל בזה באשה שיש לה וסת קבוע בצירוף שיש לה מכה ולפ"ז כתב הש"ך שיש ללמוד ההוא דסעי' ז' גם באשה שאין לה וסת קבוע דסגי בחד צד זה דמוציאה היא תמיד במקום אחד הרי דהך דינא דמוציאת תמיד במקום אחד ר"ל בשיש שם מכה מבוררת, והוסיף להביא ראיה דהרי הטו"ו הקשה לפי שיטת הרמ"א דתולין במכה אף כשאינה יודעת שמוציאה דם ביש לה וסת קבוע כנ"ל א"כ למה

כוונתו על הב"י שהבין כן בדברי הרא"ש אבל באמת אין הכרח לפרש כן ולכן מכריע להחמיר בזה, וכן הביא משו"ת פנים מאירות רמ"ז דמן הרא"ש לא מוכח מידי לטהר בכה"ג עיי"ש הרי לן תלמא סבי בטעמי להחמיר הפנ"י הפנים מאירות והסדרי טהרה, (ועיין בהערות וביאורים סק"א שהבאתי דהא דהוכיח הש"ך דראיות ר"ח עיקר לאו דוקא עיי"ש).

דעת הצמח צדק להקל רק כתנאי שיש לה כאב הרכה תמיד וגם רואית דם בתוך כ"ר

ועיין בשו"ת צמח צדק רמ"ז דאין להתיר אלא ברגילה למצוא דם תוך מ"ר בתוך הספל וכואב כשהיא מטלת מים או יש להתיר אפי' במוצאת דם גם אחר הטלת מ"ר על העד שבודקת בו משום דתלינן לומר דאותו דם שמוצאת על העד לאחר הטלתה הוא מתמצית הדם שמוציאה תוך מ"ר דאותו שמוציאה תוך מ"ר ודאי לאו דם המקור דאין דרך מקור לצאת עם מ"ר, א"נ בשלא מצאה דם תוך מ"ר תוך הספל אלא שכואב לה הרבה בשעת הטלת מ"ר ממש והיא בודקת קודם הטלת מ"ר ונמצאה נקיה ואח"כ מכנסת מוך נקי מכפנים ומשתנת אבל אם אינה מרגשת כאב בשעת הטלתה ממש כלל תוך מ"ר אלא מיד אחר הטלת מ"ר מצאה דם ולא היה לה כאב בשעת הטלת מ"ר אלא לאחר הטלת מ"ר היה לה כאב ואז מוצאה דם טהורה ע"י בדיקה שכתב רמ"א כיון שמוציאה סמוך למ"ר וע"י הכאב.

קושיית הצמח צדק למה לא נימא להקל כיון שתמיד אחר מ"ר מוצאה דם כמו שמוצינו כעין זה בסי' קפ"ז

ובתשו' צמח צדק רמ"ז הביא דברי התרה"ד הובא בשו"ע סי' קפ"ז רמ"ז דאם כל זמן שהיא בודקת בכל החורים והסדקים אינה מוצאת כתמים כי אם במקום אחד בצדדין יש לתלות שממכה באותו צד בא ע"כ א"כ אמאי לא נימא דנהי דאם אירע כן פעם או פעמים אמרינן שודאי מן המקור ונודמן דבתר דתמו מיא אתי דם אבל אם נודמן כן תדיר יש לתלות הדם במים, ולכן הביא שני ביאורים היאך לבאר דברי התה"ד, (א) דעת הצמח צדק רמ"ז והנ"ב רמח והח"ד רמ"ז וחכ"א ר"ב שכתבו לבאר דברי המחבר התם דמיירי שידוע שיש לה מכה רק שאינו ידוע אי המכה מוציאה דם או לא ולכן תולין להקל, (ב) ולעומת זה דעת התפל"מ וכן ס"ל להרב התניא בשו"ע שלו ר"ב דגם זה לא ידוע שיש לה מכה וכן דעת הגר"א שם והוסיף דאף לפי שיטה השניה זהו ודאי כשמוציאה תמיד רק במקום אחד ממש לא

רמג. ח"ב סימן פ"ד. רמז. הראשון סימן צ"ב. רמה. סימן ק"ג סק"ג. רמו. סעיף ז'. רמז. סימן פ"ו הובא במנח"י שם סק"ו. רמח. סימן מ"ו. רמט. ס"ק כ'. רנ. כלל צ"ו סעיף י"א. רנא. סימן קפ"ז ס"ק ל"ג. רנב. סימן קמ"ו. רנג. סימן ס"א. רנד. בסימן מ"ז.

דפליג עליה וסובר מוך נמי אגב ויעה מכויץ כויץ מודה הוא במוך דחוק ומכל שכן שיעבור הדם דרך המוך למטה וימצא למטה והמוך ישאר נקי זה דבר שאי אפשר שהרי במעבר הדם דרך מוך ודאי שיצטבע המוך מן הדם. "אלא צ"ל משום כשבדוקת ג"פ ומצאה המוך נקי שוב אינה צריכה להכניס כלל מוך וכמ"ש רמ"א וע"ז כתב מהרי"ל דדוקא ביש לה וסת" ושלל בשעת וסתה, דאל"כ כיון שאינה מוצאת בשום פעם רק בשעת צריכה א"כ לא תטמא לעולם, וכאן לא שייך למימר דתטמא כשתמצא על המוך דהרי שוב א"צ למוך כלל. "אבל בעת הכנסת המוך בה מועיל אפילו בשעת וסתה ממש" שהרי עינינו הרואות שדם זה אינו מדם המקור הא למח זה דומה ליש לה מכה ומרגשת שדם זה בא מן המכה שמועיל אפילו בשעת וסתה ממש כמבואר בסימן קפ"ז בש"ך רי"ט. וכן הא דכתב הרמ"א דבעינן שמרגשת כאב ושמוצאת בשעת השתנה הכל הוא לטהרה אחר בדיקה זו שתבדוק ג"פ שלא תהיה שוב צריכה בדיקה. והטעם נ"ל משום דבשלמא במכה כל זמן שיש לה מכה שפיר תולה בה אם יודעת שיכולה המכה להוציא דם אבל זו שאינה מרגשת כאב ומה בכך שדם שראתה עתה שאיננו דם המקור רק בא עם מי רגלים שמא אח"כ נתרפא כיס השתן ואינו מוציא שוב דם ואין מוכיחה קיים לכך צריכה שתרגיש בכאב אבל הדם שמוצאת בעת שהמוך בתוכה ורואה שהמוך נקי מועיל לדעתה בין בשעת הטלת מי רגלים ובין בפעם אחר בין ע"י כאב בין שלא ע"י כאב. "וההפך ביניהם הוא רק שתועיל הבדיקה לטהרה לאחר מכאן בלא מוך זה נראה לע"ד עיקר", ומכל מקום הסביר נכונה היא מצד עצמה וראוי לסמוך עליה אם לא נמצא סתירה מפורשת בדברי איזה פוסק קדמון עיי"ש.

דברי הדברי חיים בבואור דברי מהרי"ל דבצירוף כאב ומכה מהני מדינא משום אזלינן בתר קרוב ולא בתר רוב חנה הקשו האחרונים על דברי מהרי"ל, (עיי' בש"ך כאן מה שכתב ועיי' בסדרי סהרה סק"ה שחולק על הש"ך), כתב בשו"ת דברי חיים י"ט לכאר דהמכה שאנו דנין עליה הוא מכה שאינה ברורה וכאשר כתב כן מהרי"ל בתוך תשובתו בפירוש שתי פעמים והוא דבמכה שאינה ברורה אין תולין להקל על בדיקה, ובפרט דגם הבדיקה אינה מברר בבירור וכמו שמשמע בהדית בדברי מהרי"ל כמו שכתב "הרי הוכחה גמורה שלא בא מן המקור" ואי אמרת דהבדיקה הוא ודאי שלא ראתה ממקור כאשר הבין הנו"ב הנ"ל, א"כ מאי לשון הוכחה שכתב דהיה לו לומר הרי ודאי שאין הדם מן המקור, אך זה ודאי דאין הבדיקה דבר ברור והטעם יש לומר דהנה מבואר בריש מס' נדה רס"א דמוך מכוון

צריך בסעי' ז' גם שתהא מוצאה תמיד במקום אחד, והשתא אם הך דין דסעי' ז' דמוצאה תמיד במקום אחד הכוונה אף בלי מכה מבוררת למה לא תי' הטו"ו דהכא איירי בלי מכה מבוררת ודברי הרמ"א הנ"ל הוא רק במכה מבוררת, וגם הש"ך לא תירוץ כן, ועל כרחך כמו שכתבנו עיי"ש, (ועיי' בשו"ת נ"ב קמא ס' מ"ד הבאתי דבריו לקמן).

ביאורו של הנו"ב ככוונת מהרי"ל

כתב הגאון בעל הנודע ביהודה בתשו' יו"ד מהדורא קמא ריה וזה לשונו מהרי"ל כתב וכל זה לגשים שהיה להן וסתות ושלל בשעת וסתה אבל אשה זו שכתבת דאין לה וסת אם כן יש להחמיר דאל"כ "וכי לעולם לא תהא טמאה" וכו' עכ"ל, והקשה הש"ך עליו ריה וקשה דאם בדיקה זו חשובה בדיקה א"כ אפילו אין לה וסת נמי ולא דמי למ"ש לעיל סימן קפ"ו ריה גבי מכה דאל"כ וכי לעולם לא תהא טמאה דהתם בלא בדיקה היא אבל הכא תהיה טמאה כשתמצא דם על המוך, ונראה דמהרי"ל ספוקי מספקא ליה אי האי בדיקה חשיבא בדיקה מעליותא וקאמר שבאשה זו שאין לה וסת יש להחמיר עליה. "ומ"מ קשה מאי קאמר וכי לעולם לא תהא טמאה" הרי תהיה טמאה כשתראה דם שלא בשעת צריכה. ונראה דמיירי שאינו רואה בשום פעם דם כי אם בשעת צריכה וכן משמע בלשון השאלה שם עכ"ל הש"ך. והנה דבריו נפלאו מה ששוב הקשה, ומכל מקום קשה מאי קאמר וכי לעולם וכו' הרי תהא טמאה כשתראה שלא בשעת צריכה וכו' למה הוצרך להקשות משלא בשעת צריכה הרי עדיין הקושיא הראשונה במקומה עומדת שתהיה טמאה כשתמצא על המוך. דמה שתירץ דמהרי"ל ספוקי וכו' זה תירץ על גוף ההומרא שהחמיר מהרי"ל שלא לסמוך על בדיקה זו באין לה וסת אבל מ"מ הטעם דוכי לעולם לא תהיה טמאה אין לה שחר שעכ"פ תטמא כשתמצא על המוך, ולא עוד אלא אף לפי תירוץ של הש"ך דמיירי דלעולם אינה רואה כ"א בשעת צריכה עדיין אין מרפא לקושיא זו, דעכ"פ תטמא כשתמצא על המוך.

המהרי"ל רוצה להקל לעולם לכן מצריך שלא בשעת וסתה אבל בבדיקה מהני גם בשעת וסתה

לכן נ"ל ככוונת דברי מהרי"ל דודאי להיות מסופק בבדיקה זו אין להעלות על הדעת דכיון דמוך דחיק לה על הרחם ודאי דם שנמצא בשעת השתנה אינה מן המקור, דאיך יעבור דם המקור דרך המוך ויבוא למטה, ודאיה לזה יש בריש מסכת נדה רי"ח אמר אביי מודה בית שמאי במשמשת במוך ואפילו רבא

למכוויץ כוויץ ורבא נהי דחייש לחומרא לענין קדשים דמכוויץ כוויץ אבל מ"מ לא שכיח כולי האי, ובכה"ג אולינן בתר קורבא ותולין בקרוב דממכה בא הדם וזה טעמו של מהר"ל, ויצא לנו מזה שעי" בדיקה שבדקו בעת שהיתה להאשה כאב ונתברר שבא הדם ממכה או אע"פ שפסק אח"כ הכאב מכל מקום ההוכחה שמקורב בא נתחזק לנו, מסברא דוכי בכל פעם שיכאב לה שנית אם כבר נתברר שיצא דם ממקום מ"ר מספק שמא נתרפא ויצא ממקור לא מחמירינן ידי בחומרא זו להחמיר בלא בדיקה או בלא כאב כלל דרוב ראשונים מכשירין בכל גוונן, לכן באופן שכבר נבדקה בשעת הכאב ויצא דם לא תפקע מההיתירא.

דשם לעיל יסח כתב ולפענ"ד כוונתו של המהר"ל במה שכתב לתמוה דלעולם לא תוכל אשה זו להיות טמאה אין כוונתו בפשטות דהרי ודאי יוכל להיות אופן דיתודע טומאתה ורק קושית מהר"ל ז"ל הוא לפי דברי התוס' שכתבו על דברי הגמ' יסח שם אתמר אשה שיש לה וסת והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולבסוף בדקה אמר רב בדקה לבסוף ומצאה טמאה מצאה טהורה טהורה, ושמואל אמר אפילו בדקה לבסוף ומצאה טהורה נמי טמאה מפני שאורח בזמנו בא רב נתמן בן יצחק אמר בוסתות גופייהו קא מילגני דמר סבר (שמואל) וסתות דאורייתא ומר סבר (רב) וסתות דרבנן וכתבו שם התוס' ד"ה ומר סבר וז"ל נראה דדוקא במרגשת שבא דם זה מן בא מן המכה ואפ"ה אם זמן וסת הוא אי וסתות דאורייתא חיישי' שמא גם מן המקור בא דם "אבל אם אינה מרגשת יציאת דם מן המכה טמאה לכ"ע אם זמן וסתה הוא דאי לאו הכי וכי לעולם לא תהא נדה והלא קודם מכה ה' לה וסת" עכ"ל, אלמא דלא תלינן במכה שאין אנו יודעין בוודאי שמוציאה דם רק שלא בשעת וסת, הגם שיש לאשה זו אופן שיכולה לוודע זמן טומאתה והוא שתראה דם הרבה יותר בעלמא שאז אין לתלותו במכה ואפילו הכי מטמאין אותה אם אין לה וסת קבוע כיון דדרך דם לבוא עכ"פ ואין כן קבוע לראות דווקא דם הרבה ודלמא דם זה מן המכה, וזה הפירוש וכי לעולם לא תטמא היינו ודאי מצויה לפעמים בה דם ומהיכא תיתי לתלות בדבר שאין מצויה בבירור דם א"כ הכי נמי קאמר מהר"ל דלפי דברי מהר"מ ז"ל מי רגלים אינה מכה ברורה א"כ אשה שאין לה וסת וכי לעולם לא תהיה נדה הא ודאי יש לפעמים שרואה דם מן המקור א"כ גם במ"ר יש לחוש שראתה כיון שאין זה מכה ברורה לא תלינן באשה שאין לה וסת, ובשלמא ביש לה וסת תלינן דדם הוא ממ"ר דהוי כמכה

כוויץ ורק במוך דחוק מודה רבא דלא כוויץ, והנה אנן השתא לא בקיאינן בבדיקה ודעת הרמב"ן וסייעתו דגם בדיקת שפופרת לא בקיאינן האידנא ורק הראשונים ואחרונים כתבו למוך על בדיקת שפופרת דא"צ שום דבר רק לראות אם דם בצדדים או בראש המכחול וזה א"צ בקיאות, (ועיין בסור סי' קפ"ז שהביא דברי הראב"ד דהאינא לא סמכינן אוך בדיקה שפופרת להחירה לפי שאין אנו בקיאינן בה ובפסקי הרא"ש יסב הביא דבריו וכתב דאינו נראה דמה בקיאות שיך בבדיקה זו לראות, א) אם הדם הוא בראש המוך או בא מן העליה והצדדיו ע"כ, ועיין בספר בעלי הנפש להראב"ד דשם משמע ב) דאין אנו בקיאינן בהכנסת המכחול, ואולי יבוא להתחלף בין ראשו והצדדיו ועיין ב"ה שם שכתב ג) החשש שמא לא יכניס המכחול עד מקום שהשמש, דש ועיין בתשו' משאת בנימין יס"ג, ועיין שו"ת ח"ס יו"ד יס"ד, אבל בנידון הבדיקה דמהר"ל ז"ל בבדיקה שע"י מוך הוא דאם לא ידחוק המוך יכול להתכוויץ כדס"ל לרבא דרק מוך דחוק מהני וצריך לדחוק ובוה בוודאי לא בקיאינן אנו בבדיקה 'ומשום הכי לא מהני בבדיקה זה לבד בלא כאב וגם אי אפשר למוך על זה במקום אחר כאשר פסק הגו"ב" (ועיין לקמן שם בס" ע"ה שכתב קצת אחרת) אך בצירוף שניהם (א מכה ב) ובדיקה מהני לא מטעם פשרה לומר דתרווייהו עדיף אלא מדינא ס"ל כן, ולפי מה דקיי"ל יסה דאם יש לה שהמכה מוציאה דם תולין במכה, ע"כ.

רקשה למה אם יש לה מכה מהני המכה שיכולה לתלות בה הדם כדי לטהר את עצמה הא יש לנו רוב נגד דם זה שבא מן המכה והוא רוב דמים באין מן המקור, ורוב וקרוב אזלינן בתר רוב, והביאור בזה הוא, כמו שכתב בתשו' מהר"ל וייל יסו דכיון דהמכה ודאי ודם מן המקור אפילו כשבא בשעת וסתה אין זה רק ספק לפי מה דקיי"ל להלכה וסתות דרבנן הרי דמה"ת אין כאן רק ספק וכיון שהוא רק ספק אין ספק (דם מן המקור) מוציא מידי ודאי (דם מן המכה) עי"ש, ועל זה כתב הדברי חיים דלפי זה יוצא דבמכה שאינו ידוע אם הוא מוציאה דם דאז גם דם מן המכה הוי ספק שוב יש לומר שפיר רוב דמים באין מן המקור ואולינן בתר רובא ולא בתר קורבא, ועיין בב"ב יסו דלהלכתא קיי"ל במקום דשכיח עקולי ופשוטי אזלינן בתר קורבא, והרי הכא בדם שנמצא במי רגלים שיש ספק אם הדם בא מהמכה שבמקומו או שהדרו המים למקור והביאו משם דם אזלינן בתר רוב שהוא ודאי ואמרינן דמן המקור אתי ולא מן המכה שאינו רק ספק, אך על ידי בדיקה נהי דלא בקיאינן משום שיש לחוש דלמא לא הוי המוך דחוק מ"מ בוודאי דהוי כעקולי ופשוטי דלא שכיח לבוא דם על מכוויץ כויץ דהרי אביי לא חייש

רסב. פרק תינוקות. רסג. סימן ס"ט. רכד. סימן קפ"א. רסה. בסימן קפ"ז סעיף ה'. רסו. סימן כ"ה. רסז. כ"ד ע"א. רסה. בסימן ס"ז. רסט. ס"ז ע"א.

דבשלמא בשעת וסתה אין דרך מקור להוציא דם אבל אשה שאין לה וסת וכי לעולם לא תטמא ודאי מצוי' לראות פעמים דמים מן המקור א"כ לא תליגן במכה שאינה מבוררת וזה פשוט כוונת מהר"ל ז"ל.

דחנה מהר"ו ז"ל תלמידו של מהר"ל (כמו שכתב בעצמו בתשו' סי' קע"ב ובשו"ת מהרש"ם יו"ד סי' קט"ו כתב שמענו שה' גברא רבא הוא אחרון) הגם שנראה דעתו נוטה להתיר לתלות בבדיקה לחוד ובמכה לחוד מ"מ לא מלאה לבו להקל למעשה כמבואר בתשו' וכן רמ"א ז"ל בהג"ה פסק להחמיר כמו מהר"ל ז"ל דבעינן א) מכה ב) ובדיקה ג) ווסת כדי להתירה שלא בשעת וסתה ומחמת שתשו' הללו אינם מצויים, אעתיק דבריהם תשו' מהר"ל יע ותשו' מהר"ו יעא ז"ל תשו' מהר"ו ואנא הפעוט ועירא דמן חברי' דקדקתי בשריותא דהאי איתתא ואי לאו דמסתפינא מחברי' אמינא לדקדק ולמצוא היתר להאשה בכה"ג בשעה שמ"ר מצערת אותה או תבדוק עצמה קודם הטלת מים במוך לבן ולאחר הבדיקה תשים המוך בעומק לתוך בית הרחם למעלה מהנקב שמוציא ממנה מ"ר ולאח"כ תטיל מ"ר ואז אם המ"ר מצערת אותה בשעה שהן יוצאין מן הנקב ונמצא דם בתוך הספל והמוך שהכניסה באותו מקום הוא נקי או אין לפקפק דודאי בא עם השתן ולא מן המקור דאי מן המקור בא היה לו להמציא על המוך דרך ב' הרחם דב' נקבים יש א' שמוציא ממנו השתן והוא למטה סמוך ליציאתו והשני שמוציא ממנו דם נדות היא למעלה בעומק הרבה כדאמר' פ' יוצא דופן בית החיצון ומפרש ר"י במקום שהשמש דש אלמא אפי' בית החיצון הוא בעומק כמו שיעור השמש והחדר לפניו ממנו ונ"ל דעדיף האי מאשה שיש לה מכה באותו מקום כיון שמצערת בשעת הטלת מ"ר מוכח מלתא שבא הדם עם המ"ר ממקור מ"ר כו' ולהלכה, מכריע בהקדם דברי הב"י בשלחנו הטהור הנ"ל שפסק כרש"י ורמב"ם ז"ל דבכל גווני קיי"ל כרבי יוסי לטהרה לגמרי, ודלא כרבינו חננאל ז"ל דמתמיר לרבי יוסי משום כתם והרמ"א ז"ל מביא דברי הרא"ש ז"ל דמחמיר בשותתת, ואח"כ מביא דברי הר"ן ז"ל בתשו' וכוונתו להחמיר עכ"פ היכי שיש הוכחה שהדם בא מהמקור דלא כהרא"ש דמיקל לגמרי, ואח"כ מביא דברי מהר"ם היינו מקודם מביא סברת המתירים הארי"ן ווינ"ד ופוסק להחמיר כמהר"ל ז"ל דאינה מכה ברורה, ואח"כ מביא השני דעות אם מצאו בעד והיינו דעת הר"ן להתיר והר"מ ז"ל מחמיר, ומעתה אינו מותר רק בשלשה לטיבותא א) יש לה כאב, ב) ובדיקה, ג) ואשה שיש לה וסת כדברי מהר"ל ז"ל, ולקמן הוסיף

דכן דרך הרמ"א ז"ל להביא כל הדיעות ולכן מקודם הביא להחמיר על הש"ע שפסק כרש"י הביא הרמ"א דעת הרא"ש ז"ל, ואח"כ מביא עוד חומרא היינו דברי הר"ן ז"ל בתשובה היכי דאיכא הוכחה דבא ממקור כגון נמצא על שפת הספל טמאה לאפוקי מדעת הרא"ש ז"ל דמתיר בכל ענין, ואח"כ הביא דכל זה במקרה אבל הארי"ן ווינ"ד הוי מכה והביא שוב דעת החולקים דהארי"ן ווינ"ד לא הוי מכה ורק מצריכה לבדיקה ולאשה שיש לה וסת, ואח"כ הביא דעת המתירים בנמצאה בלא מכה בתוך המ"ר ולאח"כ הביא המחמירים הוא הר"מ ז"ל וזה ברור דעת הרמ"א. (ויש להשיב לב דס"ל דהרמ"א החמיר כהר"ן ולא כר"ח או כתשו' מהר"ם וצ"ע).

ושעמא שלא סמכו על הבדיקה לחוד נראה משום חיישי' דאינם בקיאים בבדיקה בכל דבר שצריך בדיקה ודי לן המקילין בשפופרת כמבואר שם בתשובה אבל לא בדבר שצריך להדק היטב המוך ולא נמסר דבר זה לאשה. והנה הנב"י יעי' שהיקל הוא דווקא עכ"פ בבדיקה בכל פעם דאי לא תימא הכי יוכל להיות שנתרפא אבל להתיר באשה שיש לה וסת שרואה בשעת וסתה בלא מ"ר זה ודאי נגד מהר"ל שכ' בהדיא באשה שיש לה וסת לראיה בלא מ"ר ואפ"ה הצריכה בבדיקה ולכן שלא כדת הורה מעכ"ת באשה זו מחמת שראתה דם בעת וסתה דקולא זו לא מצינו בשום אחרון והוא נגד מהר"ל ורמ"א ז"ל אשר לא יוכל שום אחד מחכמי זמנינו לסתור דבריהם ח"ו והנה באמת בקולא זו שהיקל הנב"י להתיר ע"י בדיקה תמיד כמבואר בדבריו, ובאמת דבר קשה בעיני להקל ולתת התורה לאשה שדעתה קלה אך האמת אגיד שמחמת תקנות שלום בין אשה לבעלה התרנו בוועד הדיינים כקילת הנו"ב ולא יותר עיי"ש ולקמן נביא דבריו.

ועיין עוד בדברי מהר"ל בחות דעת יעי' עיי"ש.

אשה שהיא מסולקת דמים דינה כאשה שאין לה וסת **עייין** בשו"ת השיב משה יעי' ובלחם ושמלה יעי' דאשה שהיא מסולקת דמים דינה כאשה שיש לה וסת דמודה מהר"ל להקל.

דברי הנודע ביהודה שסמך על בדיקה הנוכח כאן להתירה אפי' במקום רואה דם מחמת תשמיש

עייין בשו"ת נודע ביהודה מהוד"ק יעי' שכתב, והנה עלה ברעיוני להמציא לה לאשה שרואה דם מחמת תשמיש

רע. סימן קע"ג. רעא. סימן כ"ד. רעב. בסימן הנ"ל ובסימן מ"ח. רעג. סימן קפ"ז סק"ז. רעד. סימן מ"ב. רעה. סק"י. רעו. סימן מ"ג.

ואינו מגיע עד ראשו שבפנים אלא רחוק ממנו מעט וכו' ע"ש, ויהיה המוך כך אצלה כל הלילה עד הבוקר ואו בעוד המוך רחוק בפנים תקנה בעד הבדוק מבחוץ עד קרוב למקום המוך, ואם תמצא דם על העד תחזור ותקנה עד שתקנה אותו המקום מדם, ותקח מפה השרויה במים ותרחץ אותו המקום היטב עד שיהיה אותו המקום שמחוץ למוך נקי רק תזרח שלא יגיע מים על המוך, ואו תוציא המוך ואם הוא נקי מדם או אינה מוץ לה הדם שמצאה מבחוץ. ושוב תקח מוך אחר נקי אם זה המוך כבר הוכה מלבנינותו ותחזור ותעשה כמשפט הזה ויהיה אצלה עד למחרתו בבוקר ואו שנית תעשה כמשפט הראשון ותוציא המוך לראות אם הוא נקי וכמשפט הזה תעשה כל ז"נ בכל יום במוך חדש שיהיה נקי והדם שתראה מחוץ למוך לא יזיק לה.

הנר"ב מסביר למה החמיר לבדוק כן כל הז' נקיים עד מקום שהשמש דש

והנה החמרת עליה קצת לבדוק כל ז' נקיים בכל יום בבדיקה קשה כזו, ואף שבש"ע מבואר שרק בדיקה של הפסק טהרה ובדיקה של יום ז' צריכה להיות עד מקום שהשמש דש ושאר כל הימים אם קשה עליה א"צ לבדוק כל כך בעומק, מ"מ אשה זו דטבא לה עבדינן לה שאם תבדוק באיזה יום כבדיקת שאר הנשים אם תמצא מראה אודם כדרכה עד הנה תתקלקל ותסתור לגמרי ואולי מן הצדדים הוא ותפסיד חנם לכך תעשה בכל יום כנ"ל. אמנם אם רצונה שלא יהיה המוך אצלה כל היום רק קצת שעה די בכך רק שתזרח שבעת שאין המוך בתוכה לא תבדוק כלל שלא תפסיד עצמה. אבל זה פשוט שבעת שהיא יודעת שרגילה עד הנה למצוא באותו העת צריכה בדיקה שביום ההוא יהיה המוך בתוכה כל היום. וכן מה שאני מקיל לה להיות המוך רק קצת היום אצלה ולא כל היום היינו אם כבר בעת שהיה המוך אצלה מצאה בקנות דם ועל המוך לא היה כלל שאז תלינן שמה שלא יכלה לטהר עד עכשיו היה מן הצדדים, אבל אם לא מצאה כלל א"כ כל ז' צריך להיות תמיד מוך נקי ברחמה יום ולילה כדי שתהיה נקי כל ז' מדם המקור בבירור דאל"כ הרי הורגלה עד עכשיו שלא יכלה לטהר ומאין נתרפאה וזאת כמו אשה הרגילה לראות בהשתנה דזה פשוט דכל שאר הנשים אין עליהן חיוב לבדוק אחר השתנה כלל וכל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן אבל זו שהורגלה בזה החיוב עליה לבדוק אלא א"כ כבר בדקה ג"פ ולא מצאה כמבואר בסמ"ק קצ"א. כן אשה זו שכבר הוחזקה לסתור הנקיים כ"ז שלא יהיה לה ז"נ בבירור צריכה תמיד בדיקה אלא א"כ יהיה לה לתלות בצדדים וכנ"ל או שיש לה עד היום יום קבוע לקלקולה זה שאז אינה חוששת

בדיקה אחרת יותר ראוי לסמוך, והיינו שתרחץ הפרוזדור כלו בעומק עד שתבדוק אח"כ בחורים ובסדקין ולא תמצא כלל דם, ואח"כ תכניס מוך נקי לתוך עומק הרחם כפי האפשר לה בעומק ותכניס כל כך מוך עד שיכסה בעומק כל רוחב הפרוזדור שלא יוכל שום דם לצאת מן הרחם כי אם בפגעו תחלה במוך זה, ושוב תבדוק עצמה במטלית נקי דהיינו עד הבדוק ברחם מחוץ למוך, וכן תעשה כמה פעמים וכמה ימים זה אחר זה וישהה המוך יום שלם ושוב תבדק, ואז אם תראה דם בעד שלה תוציא המוך ואם המוך נקי ש"מ שיוצא הדם מצדדים, ואם לא תמצא גם על העד תעשה כן ביום השני וביום השלישי וכל פעם קודם שתכניס המוך תרחוץ אותו המקום היטב שלא ישאר שום דם מעבר. ובדיקה זו כמו הבדיקה שהזכיר רמ"א באשה שעושה צרכיה, אבל כיון שלא הקיל רמ"א א) רק במוצאת תכף אחר השתנה ב) וגם זה במרגשת כאב דוקא ג) ובאשה שיש לה וסת, ש"מ שבדיקה זו לאו דסמכא הוא, ואף הש"ך שמקיל מקיל באין לה וסת אבל באין לה כאב או שמוצאת שלא בשעת השתנה לא שמענו מעולם להקל, ואף שהתירו בדיקת השפופרת לרואה מחמת תשמיש אף שאינה מרגשת כאב היינו משום דאין דרך אשה לראות בשעת תשמיש לכך סמכו להקל, ואף גם זה אפשר דהיינו רק להתירה לבעלה אבל נקיים אפשר שצריכה אבל במוצאת בעד הבדיקה זו היא דרכה דרך נשים וא"כ אשה זו שאין לה שום כאב ומוצאת על עד הבדיקה שלא בשעת השתנה מן השמים ירחמי עלי'. אבל להיות שמאוד ראוי לחוש לתקנת בנות ישראל ובפרט באשה ילדה ועד מתי תצטער ותזיל ודוד המלך עליו השלום נשתבח שהיו ידיו מלוכלכות בשפיר ובשליא לטהר אשה לבעלה ולא שבחוהו שהיו מלוכלכות לטמא אות אם טמאה היא להבדילה מעון נדה אלא שיותר השבח לטהר מלטמא". אמרתי אתן ליבי להמציא איזה קולא כפי שאפשר וכו'.

ולפ"ן גם אשה זו שאנו עוסקים במשפטה זה משפטה. ביום שתפסיק בטהרה אשר למחרתו תתחיל למנות ראשון לנקיים לעת מנחת ערב קודם שיתפללו הקהל ערבית, תרחץ אותו המקום היטב בעומק, ומה טוב שתשב באמבטי של מים ולרחוץ היטב הפרוזדור בעומק כפי האפשר באופן שתשאר נקיה בפנים, ואח"כ תצא מן המים ותקנה בפשתן דק ונקי לנגב באותו המקום ותוציא העד נקי ואז תכניס מוך של צמר גפן נקי ורך הרבה ותדחוק המוך לעומק הרחם מאוד כפי כחה עד שתשער שהמוך כבר הוא יותר עמוק ממקום שמגיע השמש בגמר ביאה. כי כן כתב הרמב"ם י"ו ובשעת גמר ביאה האבר נכנס בפרוזדור

אלא יום זה. "ומעתה ע"ז אני סומך להתיר אשה זו ע"י בדיקה הנ"ל ובאופן זה שיסכים עמי כבוד מחותני וש"ב הרב הגאון הגדול המפורסם אב"ד דק"ק הארזים שלפניו באה האשה תחלה ויסכים עמו ג"כ גיטו הרב המה"ג מהור"ר הירץ אב"ד ק' קאוולו שיעיין בדברי בחברת חברים היושבים בבה"מ של המנוח המפורסם ר' יעקב באב"ד ו"ל ויסכימו עוד מופלגי הקלוזו. באופן ששבעה לומדים יסכימו בהיתר אוי מטינא שיבא בהדייהו. ומן השמים יסכימו על ידינו שתצא נקיה וטהורה בבדיקה זו ונקתה ונורעה וזע"ו. דברי הכותב להלכה ולא למעשה עד שיסכימו בעלי הוראה כנ"ל.

דברי הגאון ר' חיים צאנזער לדחות דברי הנו"ב מדברי התה"ד דלא התיר כיוצא דם מצד אחד רק כשיש לה מכה ודברי הנו"ב ע"ז

ובסי' מ"ד הביא לדחות מה שכתב הגאון ר' חיים צאנזער להשיג על דבריו יע"ו ו"ל מה שתמה מהור"ר ח, ופליאה נשגבה בעיניו להתיר אשה זו ע"י בדיקה שהרי מהרא"י לא התיר אף שמוצאת תמיד מצד אחד רק ביש לה מכה יע"ו, שותא דמהור"ר ח לא ידענא מה ענין זה לזה ואין דמיונו עולה יפה. מהרא"י התיר בלי שום בדיקה ואנן בבדיקה קאמרינן, (ובזה אולא ג"כ תמדתו של מהור"ר ח על הש"ך שהתיר אף באין לה וסת רק שתראה לפעמים גם שלא בשעת צרכיה עיין בסימן קצ"א ר"ב, והקשה מהור"ר ח על דברי הש"ך מדברי מהרא"י שהצריך דוקא ביש לה וסת. ולדידי ליכא שום תמיה דלו יהי כפי שעלה על דעתו של מהור"ר ח דמהרא"י לא התיר רק ביש לה וסת מ"מ היינו בלי בדיקה אבל בבדיקה מקיל הש"ך גם באין לה וסת קבוע). וא"ת היא גופא קשיא למה לא הצריכה מהרא"י בדיקה ויתיר אף באין לה וסת, זה אינו שהרי השואל מעשה שהיה שאלו ועובדא הוה באשה שהיה לה וסת ולמה לו למהרא"י להתמיד עליה חנם ולהצריכה בדיקה. וכ"ז לפי דעתו של מהור"ר ח שמהרא"י, לא התיר באין לה וסת אבל לקמן יתבאר שכבוד הרב מהור"ר ח וכבוד מחותני הרב המאור הגדול כבודם במקומם וזרח, וכאן שניהם שגו בדברי מהרא"י, ושגם מהרא"י מתיר גם באין לה וסת ולקמן אאריך בזה עיין לקמן שם

הנו"ב מסביר מה שכתב בכוננת מהרי"ל דכוננת הבדיקה שלא יצטרך שוב לבדוק

זמנה שהקשיתי אני בתשובתי הראשונה על דברי הש"ך על מה שהקשה על מהרי"ל וכי לעולם לא תהי' טמאה, והקשה הש"ך הא תהא טמאה שלא בשעת צרכיה וניתא לי' דמייירי שאינה רואה בשום פעם שלא בשעת צרכיה. וע"ז הקשיתי הא

תהא עכ"פ טמאה כשתמצא על ראש המוך, שפיר הקשיתי כיון שאינה רואה רק בעת צרכיה וא"כ הזמן ידוע לה ותדחוק שמה מוך. ועיקר כוונתי היה להוכיח מחמת קושיא זו שמהרי"ל מטעה ע"י בדיקה זו שוב לעולם גם אם שוב לא תבדוק, דאי ס"ד אינה מטעה בשום פעם רק ע"י בדיקה א"כ איך קאמר מהרי"ל וכי לעולם לא תהי' טמאה ממ"נ אם תשכח מליתן מוך תהיה טמאה שהרי לא בדקה במוך ואם תתן מוך אם כן תהי' טמאה אם תמצא בראש המוך. וזוה הוכחתי שעיקר הפלפול התנה מהרי"ל שיהי' לה וסת או שתראה גם בלא צרכי' כדעת הש"ך דאל"כ וכי לעולם לא תהיה טמאה. אבל בהעת שהמוך ברחמה אין שום ספק כלל בבדיקה זו בשעתה ואפילו בכל הנשים שבעולם אף שאין שום מכה וכאב ואינה מוצאת בצד אחד באופן שאין לה שום צד קולא כלל עם כל זה אם רחצה אותו המקום והכניסה המוך דחוק ואחר זה מצאה דם מחוץ למוך בעוד המוך אצלה ושוב הוציאה המוך והוא נקי טהורה היא ובלבד שיהיה ברור לה שלא ראתה עם הכנסת המוך כגון שאחר שהכניסה המוך בדקה והיתה טהורה ושוב מצאה דם מחוץ למוך והמוך נקי ודאי דם צדדים הוא ותרד ותשמש עם בעלה בלי שום פקפוק "וכל כי הני מילי מעלייתא ליתאמרו משמי ולעבדי עובדא כוותי".

הנו"ב מפלפל עם ר"ח צאנזער שיהא שם מוך דחוק כל היום וכל הלילה

זמנה שכתב מהור"ר ח וכי עיניה בבית הסתרים לראות שיהיה המוך מונח שמה ושמה באותו רגע שיעי' וסתה יגוד המוך משם וירד הדם בפרוודור ולעולם לא תהיה טמאה שאנו תולין במכתה, בשלמא אם אנו יודעין לכיין השעה והרגע שהיא רואה בו כמו רואות מחמת תשמיש או אחר הטלת מי רגלים אנו מכוונין לבדוק אותו השעה במוך דחוק ומכיון אינו ניכר שם ש"מ שמן הצדדים בא, משא"כ להשמר בתמידות להמציא אותה שעה שהיא רואה והגיע וסתה שיהיה או המוך דחוק שמה זה דבר שאין הדעת סובלת והחוש מכחישו עכ"ד מהור"ר ח. ואין אלו אלא דבר תימה דמי יגיד המוך המונח דחוק במקום דחוק וידים אינם ממשמשים שמה ולמה לנו לבדות ולהמציא דברים מלבנו ולחוש למה שלא מצאנו חששא זו או כיוצא בה בשום ספר לא בראשונים ולא באחרונים, ואדרבא מצינו להיפך בש"ע בסי' קצ"ו יפא ו"ל, ולעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא בודקת ביום הפסק טהרתה במוך דחוק ושיהיה שם כל בין השמשות שזו בדיקה מוציאה מידי כל ספק. "הרי העיד הש"ע

שבצדדים כיון שנתברר שיש לאשה זו סבה הגורם להוציא דם מן הצדדים תולה בו שלא בשעת וסתה.

דעת הנו"ב דלא בעינן שהבדיקה תהיה ג' פעמים רק פעם אחד מהני

ואף שכתב רמ"א שתבדוק שלש פעמים במוך, אחר מחילת כבודו הרמה של רמ"א אני אומר שבחפזו כתב זה וראה כן בתשובת מהרי"ל י"ב בסוף התשובה, ואתמהה בתחילת התשובה ובכל התשובה היא עד סופה לא הזכיר מהרי"ל שתעשה כן ג' פעמים אלא בסוף התשובה הוא ענין אחר ממה שמיידי בכל התשובה היא דבכל התשובה מיירי מהרי"ל שהמוך יהיה נקי ועל עד הבדיקה תמצא דם כדרכה ואז מוכח שדם זה מן הצדדים הוא בא ולמה לנו בזה ג' פעם אחת סגי. אבל בסוף התשובה מיירי באשה שהיתה רגילה לראות דם אחר השתנה וקבעה לה וסת במעשה ההשתנה ואם בדקה ג' אחר ההשתנה ולא מצאה טהורה מטעם עקירת וסת ולכן בעינן ג' פ' כדין עקירה ולא מיירי שם כלל מהכנסת המוך. וכן מבואר בהדיא במרדכי ועל דברי המרדכי רמז מהרי"ל בדבריו שבסוף התשובה אלא שדברי מהרי"ל שם בתכלית הקיצור וכן בתשובת מהרא"י י"ד לא הזכיר שתהא הבדיקה ג' פ'.

דברי האבני מילואים ודברי המגיה שם אי בעינן ג' פעמים אי בפעם אחת מהני

ובשו"ת אבני מילואים י"ה הביא דבריו וכתב דדברי הרמ"א נכונים עיי"ש. ובהגהות שם על הגליון העיד מדברי הסדרי טהרה שהקשה גם כן על הרמ"א מדברי הגה"מ י"ו דדם במ"ר הוי כמו וסת לקפיצות ונעקרת בפעם אחת הרי דלא בעינן ג' פעמים וכתב דלפי דברי האב"מ דלעקור הוסי' שהיתה רגילה לראות במ"ר עד עתה סגי לה בפעם אחת אבל להחזיק דם בצדדין גם להבא צריך ג' פעמים אבל על המרדכי בהל' ג' דהא אי אפשר לתרץ כן דכתב בשם מהר"ם בבדיקה ולא ראתה כלל הצריך ג' כ' בדיקה ג' פ' והכא ליכא לתרצוי כמו שתירץ דכיון שאינה רואה כלל אין אנו צריכין לעקור הוסי' לחוד וסגי בפעם אחד כיון דהוי וסת לקפיצות וכן קיי"ל ברואה דם מהמת תשמיש דסגי ליה בפעם אחד לעקור עיי"ש י"ו.

דעת דברי השואל ומשיב בזה לסמוך על הנו"ב

ועל זה כתב השואל ומשיב נלפע"ד דבאמת ניהו דחוקת דמים מן המקור אבל נגד זה י"ל דחוקת דמים שבא בהרגשה

שאין שום ספק בזה ולא חש לספיקו של מוהרר"ח דאולי ינוד המוך רק רגע אחד משם". ודבר זה הוא מדברי רשב"א ז"ל וכתב הב"י שם שבדיקה זו נקרא ידיה בין עיניה עיין שם בב"י. הרי שכל היא מה שכתב הרמב"ן ידיה בין עיניה עיין שם בב"י. הרי שכל גדולי הקדמונים סמכו על זה והעידו שאין בזה שום חששא כלל. ולא איפלגו אביי ורבא י"ב אלא אם אגב זיעה מכוין כוין המוך ויכול הדם לעבור גם למטה מהמוך אבל שיעבור הדם למטה לפרוודור וישאר המוך נקי ולא יצטבע מדם זה לא יעלה על הדעת כלל והוא נגד החוש והשכל, ואפילו למאי דפליגי לענין מכוין כוין מ"מ במוך דחוק מודה רבא דלא כוין כלל ובחנם חשש מוהרר"ח להחמיר בזה במה שאין הדעת טובלו, ואומר אני על ידידי מוהרר"ח כדרך שאמר הרא"ש על הראב"ד ז"ל אדם חשוב מרוב ענוותנותו ופרישותו אינו רוצה לסמוך על עצמו לעשות מעשה ינהוג מנהג פרישותו לעצמו אבל לא ניתן לכתוב להורות בו לאחרים, כי מצינו הרבה בתלמוד שחששו חכמים לתקנות עגונות והקילו מאד כ"ש שלא יורה אדם להחמיר מדעתו אם לא שיביא ראיות ברורות מן התלמוד, עכ"ל הרא"ש ז"ל.

באופן שאומר אני אם לא כדברי הרב החסיד מוהרר"ח גר"ו שהפריז על מידותיו להחמיר יותר מדאי.

(**ובסי'** מ"ח) אמנם אני אומר האשה הזאת תבדוק הבדיקה המבוארת בס' ק"צ שתכניס מוך נקי לעומק הרחם ומתחילה תרחץ אותו מקום היטב עד שלא ישאר שם שום רושם דם ואז תכניס המוך למעלה בעומק הרחם עכ"פ יותר מעט עמוק ממקום שהשמש מגיע בגמר תשמיש ושם הוא פי הרחם ויהיה מוך הרבה שיהי' דחוק שם בעומק שיכסה שם כל רוחב הרחם עד שלא יהיה באפשרי לשום כל דהו דם לצאת מו הרחם לפרוודור עד שיפגע תחילה במוך הדחוק שם ואח"כ תבדוק כדרכה פעם ושתיים וששל עד שעכ"פ תמצא פעם אחת על עד הבדיקה דם ואח"כ תרחץ היטב עד שלא ישאר בפרוודור שום רושם דם ותזוהר שלא יגיעו מי הרחיצה לעומק על המוך. ויותר טוב שתקנה פעמים הרבה בלי רחיצה עד שלא ישאר רושם דם ושוב תוציא המוך ואם המוך נקי א"כ ש"מ דם הנמצא על עד הבדיקה לא מן המקור הוא בא וממילא בא מן הצדדים וא"כ הצדדים מוציאים דם ומה לנו אם יש לה מכה בצדדים או לאו ואטו המכה מטרה הדם היוצא מן המכה הוא המטהר ומה לנו בדם אם יוצא מן המכה או אם יוצא מן הבשר או מאיזה וריד

ומדלא ארגשה ודאי לא בא מן המקור ורק דיש לומר אימר הרגשת שמש או מ"ר היה וארגשה ולא אדעתה ולפ"ו והו בשעת וסתה אבל שלא בשעת וסתה מהראוי לומר מדלא ארגשה ודאי דאינו בא מן המקור ומהיכא תיתי לומר דהיתה מרגשת וחשבה שמ"ר הי' או הרגשת שמש הי' וכדומה, ולפ"ו נ"ל דזה דוקא על לעבר אמרינן מדלא ארגשה ודאי דבא מן הצדדים אבל לחוש להבא אמרינן דבדאי תרגיש ולא תתלה במ"ר וכדומה וא"כ שוב סגי בבדיקה אחת על כעת ועל להבא אמרינן שבדאי תרגש ושוב בכל פעם שיבא שלא בהרגשה ודאי יבא מן הצדדים ודו"ק היטב. והנה לכאורה רציתי לומר דבין עונה לעונה ודאי דיש לחוש דהרי הי' לה חזקת טומאה וצריך בירור אם יצאת מחזקתה אך נראה דזה דוקא למ"ד וסתות דאורייתא יש לה חזקה מבוררת אבל למ"ד וסתות דרבנן אם כן הוה חזקה שלא נתבררה בשעתה דהא אינו ברור שתבא ושוב לא מקרי חזקת טומאה, ובוה יש ליישב דברי המהר"ל שכתב דבין עונה לעונה יש לטהר למ"ד וסתות דרבנן, ובתשו' האחרונים משמע דאדרבא למ"ד דאורייתא ודאי יש להתירה דחזקה אלימא דאורח בומנו בא ולפי מה שכתבתי אתי שפיר דלמ"ד דרבנן שוב אין לה חזקה ברורה ושוב לא מקרי חזקת טומאה ויש להאריך בכל זה ואין כאן מקומו וע"כ נראה שבשעת הדחק נוכל לסמוך על הגו"ב בזה כיון דחזקת דמים בהרגשה וכל שלא הרגישה מה"ת לחוש שתראה בלא הרגשה ותחשוב שהרגשת מ"ר היא וכדומה אך לענין הפסקת טהרה הנה פשיטא דסגי בבדיקת חורין וסדקים ככל הנשים ואף שהא"מ החמיר היינו שם שפסקה וסתה לגמרי ולא ראתה כלל אז אין ראייה ממה שלא מצאה בחורין ובסדקין כיון שהחזקה לראות ע"י מ"ר וא"כ צריכה לבדיקת מהר"ל ומהר"ו לראות שמהמקור לא יצא ורק ע"י מ"ר אבל באשה שיש לה וסת סגי בבדיקת חורין וסדקים ככל הנשים וכ"כ בשו"ת חתם סופר רפ"ה להגאון מוהרש"ן ו"ל שאין ענין גידון ידיה שהיה לה וסת לנדון הא"מ וכמ"ש ודו"ק היטב.

דבריו קאי שכתב כל זה שנמצא דם במקרה אבל אשה שרגילה לראות דם במי רגליה ומרגשת כאב וכו' אפילו אם מוצאה דם אחר הטלת מי רגלים. רק שכתב שיש מתמירין להצריכה בדיקה, נמצא שבדיקה הלזו חומרא הוא אבל עפ"י דין טהורה. וע"ז מסיים בסוף ודוקא שמרגשת כאב וכו' אבל בלא כאב ומוצאה אחר הטלת מי רגלים ובמי הרגלים לא מצאה אז ודאי טמאה ואין בו מחלוקת כלל אבל אם בדקה במוך נקי א"צ לכאב.

והנה ראיתי שהמראה מקום נרשם שם בזה"ל "כך משמע שם ובהגהות מיימוני ובמרדכי שם". ועיינתי בהגהות מיימוני רפ"ט וקאי אאשה שמוצאה דם אחר השתנה ולא הוזכר שם דבר מבדיקה ע"י מוך וכן במרדכי ג"כ קאי אסתם אשה המוצאת אחר השתנה על עד הבדיקה שמשמאה אפילו לר"י. ועיין בתשו' מהר"ו ר"ב באמצע התשובה וז"ל מסקנא דמלתא בהא סליקנא דיש להאי איתתא להשים מוך בעומק באותו המקום למעלה מן הנקב, שיוצא ממנו השתן ואו תטיל מים אם המי רגלים מצערים אותה בשעה שהם יוצאים ונמצא דם תוך מי רגלים ולא באותו מקום וגם המוך לכן ונקי כבתחילה וגם נמצא חול בתוך המי רגלים אז פשיטא לי שהאי איתתא שרי לבעלה וא"צ לבדוק יותר וכו' ע"ש. ואולי מזה לקח הרמ"א דבריו דדוקא כשיש לה צער. אבל לדידי פשוט דכך הוא שיטתה לישנא דמהר"ו ובוה פשיטא דשרי ואין חולק לאפוקי באין לה צער מביא אח"כ בשם מהר"ח א"ז דאוסר אבל מהר"ו גופיה בסוף התשובה דוחה דברי מהר"ח א"ו.

וכל הרואה ישפוט בצדק שהנכנס כדברי מהר"ו שעיקר חששא של מהר"ח שסובר שדרך מי רגלים אף קודם עקירתן ממקומן לחוץ אלא אף בפנים בשלפוחית השתן הדרו למקור ומביאים דם נדה לתוך כיס השתן ואח"כ יוצא עם השתן. ומלבד כל הקושיות שהקשה מהר"ו עליו דא"כ מאי מהני יושבת דרווח לה עלמא והלא אכתי יש לחוש שקודם שישבה כבר הדור מי רגלים למקור. וגם אומר אני שזה נגד החוש ואין שום דרך שיעלו מי הרגלים משלפוחית שלהם למקור וא"כ עיקר כדברי מהר"ו. ולכן אומר אני כל התנאים שהתנה מהר"ו שם שמי רגלים מצערים ושימצא חול וכו' הכי הוא לרווחא דמלתא שבוה אף מהר"ח מודה אבל לדינא בלא"ה מותרת.

אלא דבר אחר אני תמה מה שכתב שם ונמצא דם תוך מי רגלים ולא באותו מקום. לדידי יפלא אם נמצא באותו מקום מה איכפת לן כיון שהמוך נקי. ואולי כוונתו באותו מקום

דעת הנודע ביהודה דבמקום בדיקה לא בעינן כאב כדי להתירה

ומה שמסיים רמ"א שם וכל זה שמרגשת כאב עם מי רגליה וכו' וא"כ אשה זו אינה מרגשת כאב עם מי רגליה. והנה עלה על רעיוני שדברי רמ"א לאו אדסמיק ליה קאי היכא שבדקה במוך שבוה אין טעם לחלק שדרי כאן שנתברר שיוצא דם מן הצדדים מה לנו אם יש לה כאב או לא וכי הכאב מטטר דם היוצא מן הצדדים הוא המטטר, אלא שדברי רמ"א אתחילת

החות דעת דוחה דברי הנודע ביהודה מחמת שתי ראיות
החות דעת יצי הביא לדחות דברי הנודע ביהודה בהקדם דברי
 הש"ך בדדיקה זו לאו בדיקה מעלייתא היא ולכן אין
 לסמוך על בדיקה זו דאף שהמוך נקי יש לומר שהדם ירד דרך
 חורין וסדקין ולא יגע בהמוך, א) וראיה לזה יש דהא באין לה
 כאב לא סמכינן אבדיקה זו כמו שסיים הרמ"א, וכן לעיל בס"י
 קפ"ז גם כן לא סמכינן אבדיקת שפופרת להתיר הדם.

ב) ועוד ראיה ברורה שאפשר לדם לזוב דרך סדק ולא יצטבע
 המוך אף שהמוך ברחם מגמ' נדה יצי דמקשה הש"ס
 משמשת במוך מאי איכא למימר ומשני מוך אגב זיעה מיכוין
 כויץ, ועל כרחק אי אפשר לומר דמיירי בנמצא הדם על המוך
 דכשנמצא על המוך מאי משני מוך אגב זיעה מיכוין פירוש והוי
 אתי מעיקרא הא כשנתדבק הדם במוך ודאי דאי אפשר שוב
 לירד, ועוד דכשנמצא על המוך לא גרע מכתם הנמצא בבגד
 אלא ודאי דמיירי שלא נמצא הדם על המוך רק ראתה ממש
 ואפ"ה מקשה לשמאי ממשמשת במוך ועל כרחק צריך לומר
 שהדם יצא דרך סדק והמוך דוחק בשד הקמט אחד על חבירו
 והדם בינתיים ואינו נוגע במוך, דאי לא תימא הכי אם כן אפילו
 משמשת במוך י"ל אם איתא דהוי דם הוי יורד עד המוך והיה
 המוך נצטבע וא"כ מה מקשה משמשת במוך מאי איכא למימר
 אלא ודאי דאפשר להדם להיות בסדק ולא יגע במוך, והא
 דמבואר בס"י קצ"ו כשבודקת במוך דחוק כל בית הרחם שבדיקה
 זו מוציאה מידי כל ספק שם מיירי שמניחה חוץ לרחם גם כן
 מוך הרבה ומבחוץ ודאי שיכולה לכסות כל בית התורפה שבודאי
 אם הדם היה נופל אפ"ה היה יורד דרך סדקין מ"מ במוך שבחוץ
 היה לו להמציא דם ב) וגם מתחלה בודקת עצמה בכל הסדקין
 והחורין" אבל כשהמוך ברחמה והמוך מתכוין ברחמה כמבואר
 בש"ס ודאי דלא נסתמו בהמוך כל החורין וסדקין ויכול הדם
 לירד דרך הסדק שלא יגע בהמוך (ועיין באמרי ברוך שהקשה דהא
 אמרינן בגמ' ומודה רבא במוך דחוק) עיי"ש ועיין בשו"ת צמח צדק
 השני יצי שדן בדבריהם.

דברי האחרונים ליישב דברי הנודע ביהודה

דחנה בשו"ת דברי חיים ח"ב יצי הביא דברי הנודע ביהודה
 והחות דעת והוסיף להביא מדברי שו"ת שב יעקב יצי
 דס"ל דלא בעינן בדיקה בקרסין והח"ס הסכים בכעין זה יצי

למעלה מן המוך. וא"כ זה פשוט אצלי דדברי רמ"א דהתנה שמי
 רגלים מצערים אלעיל אתחלת דבריו קאי. ועוד אפ"ה למהר"ח
 א"ז שמביא מהר"ו דוקא ברואה עם מי רגלים הוא דבעינן
 מצערים כדי שזה יזכיר שעתה על ידי צער זה הוא שיוצא הדם
 דאל"כ אף שהכניסה מוך חיישינן כבר הדור מי רגלים ממקורם
 למקור קודם שנעקרו והביאו דם זה למקום מי רגלים ויוצא עתה
 עם מי רגלים ואין ראיה מה שהמוך נקי. אבל באשה שמוצאת
 בבדיקה שלא בשעת מי רגלים ודאי שאם המוך נקי נשאר
 ומתחילה קנחה היטב עד שלא נשאר שום דם מעבר ודאי שאם
 אח"כ נמצא דם והמוך נשאר נקי ראיה ברורה שדם זה מן
 הצדדים וא"כ הרי יש לה מן הצדדים דבר המוציא דם ומה
 איכפת לנו אם יש לה כאב או לא וא"כ אשה זו תעשה כמו
 שכתבתי. אמנם אחר הכנסת המוך בעומק תחזור ותקנח היטב
 שאנו חוששים שמא עם סילוק ידיה מקינוחה ורחיצה שקודם
 הכנסת המוך ירד דם מהמקור ונשאר באיזה וזית בצדדים וזה
 הנמצא עתה והמוך שבעומק נשאר נקי. ולכן אף אחר הכנסת
 המוך תקנח בכל צדדי הפרוודוד עד שבודאי לא ישאר שום דם
 שיעמידוהו כותלי הפרוודוד ואח"כ אם תמצא דם בבדיקה והמוך
 ישאר נקי הוא עדות לטהרתה שיש לה סבה מן הצדדים המוציא
 דם.

ואמנם זה י"ד שנים שכתבתי תשובה ארוכה שאם אין שום
 סבה ידועה שיש להחמיר שלא תועיל בדיקת המוך ואז
 נשענתי על פשטן של דברי רמ"א. ואף שעתה הדרנא בי מ"מ
 נתתי טעם או לדבר שיהיה מוכיחה קיים דחיישינן שיתרפא
 הסבה המוציא לה דם ואיזה זמן נדע עד מתי נטהר אותה.
 בשלמא אם יש לה מכה כשתתרפא המכה תדע ששוב לא תתלה
 בה ותחמיר אז כשתמצא דם אבל בלי סבה ידוע אין לדבר סוף
 מ"מ הלא אשה זו יש לה וסת וכמה כאבים בכליות וכל זמן שלא
 יפסוק הכאב תתלה להקל אחר שתנסה מתחילה עצמה אם
 תעמוד בבדיקות המוך כאשר כתבתי. כל זה נלפע"ד.

והאחרונים הבינו דברי הרמ"א שאינו מתיר רק כשיש כאב
 ע"י בדיקה ועיין שו"ת עטרת חכמים לבעל
 הברוך טעם יצי ובשו"ת בית שלמה יצי ובדעת הד"ח עיין מה
 שכתבתי מדבריו לקמן שמשמע שמסכים להגו"ב ומ"מ בח"ב סי'
 ס"ד משמע דס"ל דבעינן כאב עיי"ש.]

ועכ"פ מהני הבדיקה, ומה שהקשה החות דעת דהרמ"א לא סמך על הבדיקה לבד בלי צירוף כאב יש לתרץ דהוא משום שהרמ"א איירי להתיר אחר ג"פ בלא בדיקה אבל ע"י בדיקה מותרת, וגם מה שכתב החו"ד להדיא ראייה מדברי הגמ' יש לדחות דהא התם מיירי שהי' המוך מלוכלך אבל אם המוך נקי בודאי מאין הי' דם ואם הי' דם בודאי הי' מלוכלך המוך ולכן בודאי בדיקה זו טובה מאד עיי"ש, ועיין בהגהות (וחתנו של הדברי חיים בעל) אמרי ברוך על החו"ד שכתב כן וצייין לעיין שם יצט.

ועיין בתשו' רעק"א ש' שהביא דברי החו"ד, ודחה דהתם בגמ' נדה ש' מיירי במוך שאינו עמוק כל כך דלא איירי בבדיקת מוך אלא באשה המשמשת במוך, משא"כ כוונת הנודע ביהודה הוא שמכניס עמוק עמוק המוך אז שפיר הי' בדיקה מעלייתא אשר שוב אינו צריך אפילו בדיקת חורין וסדקין.

ועוד יש לדחות די"ל דמוך דחוק שהקשה גמ' מאי למימר היינו אם לא בדקה בתחלה בחורין וסדקין ואחר שהסירה המוך מצאה דם בזה ניתוש שמה רגע אחד תוך שיעור אשם תלוי קודם שימת המוך זב המקור לצדדים וע"י שימת המוך אח"כ עכביה להדם אבל בדיקת הנודע ביהודה דאחר שימת המוך תרחץ מבחוץ לנקות הפרוזדור שמהוץ למוך ואח"כ בודקת ומוצאת שם דליכא חשש שהדם היה מקודם שימת המוך כיון דבדקה אח"כ שם והי' נקי וליכא חשש רק דעתה זב המקור ובוזה שפיר אמרינן דאלו הי' כן הי' המוך מצטבע.

חזקת טהרה אי הי' חזקה אלימתא נגד חזקה אורח בזמנו
בא

הנה קיי"ל חזקה "אורח בזמנו בא" וא"כ הי' ראוי דוסת תהא מה"ת דהרי חזקה דין תורה הוא ומ"מ קיי"ל אפ"ה דלא הי' וסת מה"ת רק מדרבנן, והטעם מבואר בסדרי טהרה ובתשו' נו"ב קמא שב משום דכנגד חזקה זו, יש חזקה אשה בחזקת טהרה עומדת, וכיון שיש חזקה כנגד חזקה אמרינן לילך בתר חזקה דמעיקרא והוא שיש לה חזקת טהרה ומשו"ה אין חוששין לחזקת הוסת כלל מה"ת רק מדרבנן עיי"ש. ועכ"פ מדבריו יצא דס"ל דחזקת טהרה חזקה טובא הוא, וכן משמע מדברי התוס' פ"ק דנדה דאמרינן התם, והלל דס"ל דטמאה למפרע ולא אמרינן דדיין שעתן למה לא נילך בתר חזקה, ותידוך כי אמרינן העמד דבר על חזקתו היכא דליכא ריעותא מגופה אבל אשה כיון דמגופה קחזיה לא אמרינן אוקמה אחזקתיה, הרי דגבי אשה לא אמרינן דיש לה חזקת טהרה, וכתבו התוס' דדוקא לקדשים או

לתרומה עשו חכמים מעלה זו אבל בעלמא היינו לחולין לכו"ע גם להלל אמרינן דיה שעתיה דמוקמא לה בחזקת טהרה ע"כ. הרי דמה"ת שפיר סמכינן אחזקה זו. ויש עוד ביאור בדברי הלל דלמפרע לא אתרעי החזקה ורק מכאן ולהבא אתרעי, אבל בקדשים מחמיר הלל גם אלמפרע וכן כתב בפלתי וכן כתב בשו"ע של הרב התניא במהדו"ב בשמו, וזה קצת אחרת ממה שכתבנו לפנינו, דלפנ"ו כתבנו דחזקת טהרה הי' חזקה אע"פ שאתרעי החזקה, ולפי הפלתי ובעל התניא הכוונה דלא אתרעי כלל החזקה ועכ"פ אין קושיא על הס"ט מגמ' הנ"ל דחזקת טהרה חזקה אלימתא, (ועיין מהרש"א כתובות ש"ג דשלא בשעת וסתה לא שכיח, ועיין שם בפנ"י ובקו"א שם ש"ד, ובבית שמאל ש"ה עיי"ש).

אמנם הרמב"ן במס' נדה הביא הטעם דאנו מקילין להתחיל למנות לנדה רק מזמן הראיה ולא למפרע כמו בקדשים, דהרי אין לסמוך על החזקה משום דאתרעי החזקה ואין לה היתר למפרע, ומחדש כיון דסו"ס ספק טומאה הוא, וכל ספק טומאה מסוטה גמרינן, דטמאה רק מכאן ולהבא ולא למפרע אף כאן אינה טמאה רק מכאן ואילך אבל לקדשים החמירו, הרי דס"ל דחזקת טהרה חזקה קלישתא דדומה לחזקה העשויה להשתנות, ועל כן על כרחך לפרש לפי כוונתו, למה הי' וסתות דרבנן אע"ג דיש חזקה אורח בזמנו בא וחזקת טהרה חזקה קלישתא, כפי מה שחידש החות דעת בספרו מקור חיים בהל' פסח ש' משום דבעינן דבר הגורם מסתבר לחזקה עיי"ש, וכן כתב להדיא בחות דעת ש' דחזקת טהרה לא הי' חזקה מעלייתא לפי שעשויה להשתנות שנהיה זקנה ומתמעטת דמיה עיי"ש הרי דהכרח לפרש כמו שכתבו.

אבל הסדרי טהרה לא ניחא ליה בסברתו מחמת כמה סיבות, (א) דדברי הי"מ הנ"ל הובא ברמב"ן אינם הכרחיים, דהרי אנן קיי"ל איסור מטומאה לא ילפינן ואף שיש דין טומאה בנדה מ"מ בין איש לאשתו הי' כדיון איסור, וכן כתבו האחרונים וכן נזכר סברא זה בדברי הרב התניא בשו"ע שלו במהדו"ב, ובהג"ה שנית פלפלו בדברי החו"ד דלא הי' גורם המסתבר דכיון דכן הוא דרך כל הנשים שפיר הי' גורם המסתבר.

והנה קיי"ל דחזקת דם בא בהרגשה וכמבואר בגמ' נדה ש"ח וברש"י שם, אין הדמים הרבים קבועים במקור ורק שרוב פעמים נמצא בפרוזדור מהלול ולפנים, ועיין בפה"מ להרמב"ם שם, והוא דשכיח ומצוי שם דם ע"כ והקשה הנ"ב קמא ש"ט למה לא נילך בתר חזקת טהרה עיי"ש, וכתב בתשו'

רצט. ה' ע"א. ש. סימן ס'. שא. ג' ע"א. שב. סימן נ"ה - נ"ו. שג. ט'. שד. ס"ק כ"ה. שה. סימן ס"ח סק"ג. שו. סימן תס"ו. שה. סימן קפ"ג בסופו. שח. י"ז ע"ב. שט. סימן נ"ה.

ממכה אין לחוש לעלמא ובאמת כעין זה כ' המעיל צדקה ז"ל אך אם אין כאן מכה ורק לומר כיון שמשונה הדם כעין עפר לומר שבא מצדדים זה אין לו מקום הלא חכמים עשאוהו כוודאי ואפ"ל במשונה כמבואר בתוס' שבא מהרוב והנה בר"ן ז"ל שטו מבואר שתלוי בכאב הכליות דהוי מכה ידוע להוציא דם הגם שמשמעות התשו' (הג"ל) שיש מקום להתיר בלא כאב ואפ"ל ר"מ מטהר מ"מ לפי הנראה שלא סמך ע"ז לחוד להתיר וכמ"ש הש"ך ז"ל בת"מ שכן דרך בעלי תשובות לחבר היתרים אבל לא נסמוך להלכה עיי"ש.

שלא בשעת וסת יש לאשה חזקה הגוף שאינה רואת דם עיין בתשו' רבי חיים הכהן רפפורט שכתב, דאשה שלא בשעת וסתה יש לה חזקת הגוף שאינה רואת דם מן המקור עיי"ש. והגאון בעל נודע ביהודה בתשו' שטו השיג עליו עיי"ש. ועיין בשו"ת נטע שעשועים ש"י שמצדיק דברי רבי חיים הכהן עיי"ש.

קושית הישועות יעקב על הגמ' שהקשה למה ר"י מטהר בס"ס הרי יש לומר דרישא מטהר משום חזקת טהרה

ובהקדמת הדברים האלו, ראוי להזכיר דברי הישועות יעקב כאן שהביא דברי הגמ' שהקשו על המשנה דאמרו דרבי יוסי מטהר ברישא ובסיפא וקשה למה להזכיר דרבי יוסי מטהר בסיפא כשאינו ואשה עשו צרכיהן בספל אחד מחמת ס"ס שמא הדם מאיש ואת"ל מהאשה שמא הדם בא ממני רגלים דהרי ברישא כבר ס"ל לרבי יוסי לטהר אע"פ שאין שם רק ספק אחד כל שכן בס"ס עד כאן קושית הגמ', וכתב להקשות על זה הרי יש לומר דשאני רישא דמטהר שם ר' יוסי כיון דיש לה חזקת טהרה ולכן מקילין בספק דאוליגן בתר חזקה והנפק"מ היוצא באיש ואשה והאשה טמאה גדה שעשו שתייהן צרכיהן בספל ונמצאה שם דם בתוך מי רגלים דהוי ספק ואין לה חזקת טהרה דדעת רבי שמעון במשנה לטמא דס"ל חזקת דמים מן האשה טמאה ולא שייך חזקת טהרה, אבל לרבי יוסי דחשיב ליה ספיקא שמא מן האיש א"כ אף היכא דליכא חזקת טהרה טהורה משום ספק ספיקא והיינו אף אם כבר טמאה גדה מ"מ בספק ספיקא מהני.

ודרוחק לומר דקושית הש"ס הוא דס"ל דסיפא דומיא דרישא דאירי באשה שיש לה חזקת טהרה ואם כן אין לחלק בין רישא לסיפא דהרישא מיירי שיש לה חזקת טהרה משא"כ

ד"ח ש' לתרץ דחכמים עשאוהו לרוב זה וחזקה זה כוודאי כמבואר בפה"מ הנ"ל, ועיין בתוס' גדה ש"א ד"ה למיעוטי.

וראין לודן מזה מטעם קבוע כאשר כתב השב שמעתתא ש"ב כי אינם קבועים שניהם לא דם במקור, ורק הדם נובע מותרת מהעורק החדר ומשם לגוף הרחם ודם העליה ג"כ אין בו דם ורק אם נשסע העורק אשר נוזל משם דם כמו מי שנגף באצבע, והנה כשנמצא דם בצואר הרחם הנקרא פרוודר ויש לספק אם בא מהעורק הדבוק לחדר שהוא מעביר למותרת דם הגוף שהוא דם גדה או שבא מחמת שניגוף העורק של העליה אבל אין קבוע שם דם כי אם בא מעורק מעבר הדם אין נשסע כלל העורק של העליה ואין שם דם כלל ואם הוא משסיע העליה אין בחדר דם כלל ואין העורק המחובר בחדר מוציא מותרת מגוף ורק אנו אומרים מסברא כיון שברוב פעמים נמצא שם דם נדות ברוב הענינים אוליגן בתר רוב שבא הדם עכשיו כמו שבא רוב פעמים, ואע"פ שדם העליה קרובה קרוב ורוב אוליגן בתר רוב ומעיקרא הוי סבר רבא למימר דהוי רוב ומצוי ופרש"י ז"ל שמצוי לזוב משם דם, ולכאורה שלא בשעת וסתה אינו מצוי לזוב ובברייתא אינו מחלק.

אמנם מבואר בשיטה מק' ב"ב ש"י שמפרש מצוי היינו משום שהדם שבעליה נבלע בתוכו, וצ"ל שנשסע העליה ודם המקור הולך מהגוף דרך העורק וזה הוי מצוי שזב בלא נבלע באבר רק מדם שבגוף אשה מוציאה המותרת וזהו כוונת רש"י לזה שמצוי לזוב תדיר היינו שדם שבגוף האשה הוא זב והמותרת נדחים להעורק הנ"ל וזה מקרי מצוי וליה הלכו אחר הרוב.]

אך לכאורה קשה א"כ מה מהני מכה שמוציאה דם, נהי שיש מכה מוציאה דם מ"מ רוב פעמים מוצאים באתו המקום בין הלול ולפנים דם מקור ורובא עדיף מקרוב, וכענין זה הקשה זקני הח"ץ ז"ל בתשו' על הגאון בעל מעיל צדקה ש"י אך זה ליתא דידוע דהיכא דלא הוחזק שני יוסף בן שמעון לא אוליגן בתר רוב כיון דהוחזק יוסף בן שמעון זה לא חיישינן בלא הוחזק דלא אוליגן בתר רוב יעוין באה"ע ובדברי הב"ה שם ובפרט בכאן נמצא, והנה לפי"ז במכה המוציאה דם לפנינו אין חוששין שבא מהגוף מותרת לחדר ורק שאמרינן כאן נמצא במקום החדר דם מכה ולא חיישינן שבא ממעבר המותר הגוף כמו שלא חיישינן לחוש בתר רובא אפי' שירות מצויות ולכן במכה המוציאה דם ודאי אין לחוש לרוב דמי המקור ואפ"ל אם רק דרך המכה להוציא דם יש מקום לדברי הי"מ כיון שיש מקום שבא

ש"י ח"ב סימן ע"א. שיא. י"ח ע"ב. שיב. ש"ד פ"א. שיג. כ"ד ע"א. שיד. הנדפסה במע"צ סימן ס"ז ע"ש. שטו. בתשו' שמו. סימן מ"ט הובא בב"י סימן קצ"א. שמו. סימן ס"ג. ש"י. סימן כ"א.

ראתה, אבל בזה שאנו מסופקין אם ראתה דם המקור כלל וכיון שאין דרך דם המקור לבוא עם המי רגלים שפיר איכא חזקת טהרה ואין חוששין למיעוטא נגד רובא וחזקה, ואמנם אפשר למאן דחייש למיעוטא הרי הוא כמו ספק השקול וכיון דאשה עלולה לראות דם אף דאינה עלולה לראות במי רגלים איתרע חזקתה כיון דחזקתה משתנית ע"י ראייה שתראה ממילא היישינן שמא ראייה זו דמי רגלים ג"כ מגופה קאתי כיון דראיה דמ"ר חשבינן כספק גמור למאן דחייש למיעוטא א"כ הך סברא דאשה עלולה לראות מהי לדחות חזקת טהרה לענין חשש דרואה מחמת מי רגלים כמו בשאר ספיקות עיי"ש.

דעת מהר"ח או"י דלא מהני בדיקה ג' פעמים אלא צריך בדיקה לכל פעם

וזת לשונו של תשו' מהר"ח אור זרוע עוד ילמדנו על אשה שיש לה חולי במקום השתן ודרך אותו החולי שאין לה מכה ידועה באותו מקום אך בשעה שמשנתת כואב לה מאד בירכים ששם מקום השתן לפנים מן הרחם, והרחם שם יש בו שני נקבים, (א) האחד הוא המקור הנקרא חדר בלשון המשנה ומשם יוצא דם הטמא ולשם נכנס חורע בו ונקלט בתוכו ומתעברת, (ב) ועוד נקב אחר בצדו שמשם יוצא השתן, והנשים התכמות כשמכניסות אצבע שלהם ברחם עם העד לבדוק אם יודעות להבחין בין נקב זה לזה ואותה האשה שיש לה החולי כשמשתנת או יוצא דם ממנה וגם אחר שהשתינה בודקת ומצאה דם אך היא אומרת שמצאה דם במקום נקב המוציא השתן, והנה יש שמהררים אותה אפילו אם מצאה דם בבדיקה מטעמא דאמרינן בנדה שאי נאמנת אשה לומר מכה יש לי באותו מקום שממנה יוצא דם ואע"ג דהכא ליכא מכה שתוכל להגלע בה מ"מ יש לומר שעל ידי כאב עוקר הדם מן הצדדין ויש לטהר כמו במכה, גם כי אומרים שיש לנסות וליקח מוך לבן להכניסו באותו מקום על מקום המקור ואחר כך להשתין בספל ואז יראו שיש דם בשתן ואחר כך תוציא המוך וימצאו אותו טוב לבן ונקי מכל ארמומית כבראשונה זה הוא הוכחה שאינו בא מן המקור. אבל יש אוסרים ואומרים כיון דבתר דתמו מיא אתי דם בבדיקה, אין לטהר דאפילו רבי יוסי שכתב דמיקל היינו דנמצא בתוך הספל ואפילו בספל איכא למימר דלא מטהר אלא במזנות, ואי משום שהכא ברור לנו שזה החולי רגילתו להביא דם מן הגוף אעפ"י שאין המכה ידועה באותו מקום מ"מ אפילו הכי כאן דדחיק לה עלמא שכואב לה להשתין איכא למימר הדור מי רגלים למקור ואייתי דם אע"ג דר' יוסי לית ליה הך סברא דאיהו אמר בין עומדת בין יושבת טהורה שמא י"ל היינו דוקא בראתה דם בספל

הסיפא וא"כ שפיר הקשה הגמ' זה אינו דהרי אין אנו דנין רק אם נחשוב לספיקא דשמא מן האיש.

והנראה לי בזה בהקדם מה שיש להקשות על המשנה מה ס"ס יש כאן, דהרי אי נימא דדם הבא מן האשה טמאה דאמרינן חזקה דם מן המקור ולא תלינן להקל דמן הצדדים בא ואף שראתה בעת הטלת מי רגלים מכל מקום מה בכך הרי רוב דמים מן המקור, ומה תאמר דאין דרכה של אשה לראות דם במ"ר עדיין קשה דהא ר"מ מטמא טומאת ודאית והיינו טומאת גדה ומה יועיל לדידיה ס"ס דהיינו שמא מן האיש דהרי אי נימא מן האשה הוי טומאה ודאית דחזקת דמים מן המקור האיך נצטרף דבר זה לספיקא, וא"כ אמאי לא קתני בסיפא ר"מ ור"ש מטמאין.

וצ"ל הדהבר דומה להא דקאמר הש"ס יבמות שיה סמוך מיעוטא דמפילות למחצה נקיבות והוי ליה זכרים מיעוטא והוא הדין בזה סמוך מיעוטא דם שאינו מן המקור למחצה ספק שיש שמא הדם בא מן האיש והו"ל דמי האשה שמן המקור מיעוטא, ולא חיישינן למיעוטא ואף דר"מ חייש למיעוטא מ"מ בצירוף חזקת טהרה של האשה מהני דהיכי דאיכא רובא וחזקה אף ר"מ מודה ולכך ס"ל דבס"ס טהורה ולא נקט ר"מ ור"ש מטמאין. ומעתה שפיר הקשה הש"ס מאי אשמועינן ר' יוסי בספק ספיקא הא אף בספק אחד מטהר ר' יוסי היכא דאיכא חזקת טהרה והרי על כרחך דהסיפא בהכי מיירי דאיכא חזקת טהרה לאשה, (וממשך להקשות לפ"ו על הר"ן).

דעת הישועות יעקב דאין לאשה חזקת טהרה משום שעלולה לראות ורק במי רגלים יש להקל דאין דרכה לראות בתוכה דם

ומסיים אמנם נראה לי דלא שייך באשה חזקת טהרה כיון דמגופה חזייה וכמו דקאמר הש"ס גדה שיי ועיין תוספת גדה שכ ד"ה אין שורפין והיינו כיון שעלולה לראות דם הוי כמו חזקה הפוסקת ומשתנית כיון דסופה לראות דם, ואמנם ברואה דם במי רגלים כיון דאין דרך האשה לראות בעת עשיית צרכיה רק דחיישינן שמא הדור מי רגלים למקור ואייתי דם וכיון דאנו חשבינן דבר זה למיעוטא לא שייך בזה לומר דעלולה לראות באופן זה ושייך שפיר חזקת טהרה לענין זה דלא תראה דם במי רגלים ועוד דדוקא היכא שראתה בודאי דם המקור כעת אלא שאנו מסופקים שמא ראתה הדם הזה ג"כ קודם וכותלי בית הרחם העמידו ובעי הש"ס שם לומר דשייך לאוקמיה חזקה, וע"ז קאמר דסופה לראות ועלולה לכך ולהכי אמרינן דגם קודם

ב. עוד י"ל דקמ"ל דכאן אינו צריך בדיקת מוך נקי כמבואר לעיל כיון דבלא כאב חזינא ע"כ.

ג. ועיין בסדרי טהרה שכה דאפשר דהרמ"א ס"ל המצאה על העד חמיר ממצאה על שפת הספל ואינו מועיל בדיקת אע"פ שנמצא העד שנתנה בעומק הגוף נקי כיון שנמצא על העד שבדקה עצמה בביה"ח טמאה עכ"ד.

ד. ועיין במקור חיים שכו ולי נראה דלא קשה מידי אע"ג דכאן איירי נמי הרמ"א בלא הרגשת כאב מ"מ התם לא איירי אלא במקרה משום הכי מחמירין אבל כאן דאיירי ברגילה לראות כן דלא פסקינן מדינא כן אלא מכוח חומרא לכן מקילין.

כק"ה

כפלוגתת האחרונים אי כאב הוי כמכה

כאב אי הוי כמכה כדי לתלות בה דם היוצא, נחלקו בזה הטור"ז כאן ולעומת זה הח"צ בתשו' שכו שכתב ואף אם הכאב משונה אין זה כדאי להכריע ולא כל מקום הכואב יש לה מכה, צא ולמד מדין מכה של חלל שמחללין עליה את השבת ודו"ק ועיין בסדרי טהרה ס' קפ"ו שכה שהביא דבריהם ולקמן הבאתי דברי הח"צ.

דעת הבעל התניא דאם כאיב ליה טובא שפיר נחשב כמכה

דבעל התניא שם בשו"ע שכו ובקו"א שם ובסוף קו"א דהל' נדה ד"ה מה הביא מה שכתב הח"צ להקשות מגמ' ע"ז של שמחלק בין חושש לכאיב טובא דמקרי מכה ממש, ומגמ' שם מוכח דאם כאיב ליה טובא יש לו דין מכה לגבי מכה שמחללין עליה השבת, וכן פסק הא"ר שלא דו"ל ומדברי הב"ח משמע דכל דכאיב טובא הוי כמכה, ועוד ראייה יש מדברי הנמק"י יבמות שלב ועוד ראשונים שם עיי"ש והא דכתב בתשו' מימוני שלג דאם היא מצטערת בשעת תשיש וקשה לה עד מאד וגיכר קצת כי חולי ומכה יש לה יש לסמוך על הבדיקה ע"כ אלמא דאפי' בצער גדול לא מהני רק עם בדיקה יש לחלק דשאני התם דאפשר דלא מקרי מכה גמורה כיון שאינו כואב רק בשעת תשיש עיי"ש.

חילוקו של הפנים מאירות אי המכה נמצא במקום שיכול לצאת דרך המקור שאינו יכול להיות נבלע באברים

והנה בתשו' פנים מאירות שלד כתב דיש לטהר דם מכה דוקא אם יש לה מכה במעיה במקום שיכול הדם לבוא שם

כדמוקי תלמודא ביושבת על שפת הספל ומונקת דמוכה דלא אתו דם בתר דתמו מיא ושמא בהא מודה ר' יוסי. ואפילו בדברי רבי יוסי פירוש רבינו חננאל דלא מטהר אלא משום נדה אבל טמאה משום כתם ולהכי הכא שמצאה דם בבדיקה אין לטהר כלל ויש לחוש שחוקת דמים מן המקור ואך כשבדקת ואינה מוצאה דם יש להסתפק על הדם הנמצא בספל אם נטהר כיון שברור לנו שאותו חולי מביא דם או שמא נאמר היא הנותנת שעל ידי הדחק מביא דם אפילו מן המקור. וכל זה שנסתפק זהו בלא הכנסת מוך על נקב שעל המקור אכן אם תכניס מוך על המקור בשעה שמשנתת להאות אם יגע הדם במוך בזה שמא יש להקל לטהר ואת"ל שכך הוא ולהקל ולטהר אכתי יש להסתפק אם צריכה להכניס מוך בכל פעם כשמשנתת ולא דמי לשאר בדיקות כגון אמרה יש לי מכה באותו מקום שממנה יוצא דם, או כמו בדיקה דשפופרת ומכחול דהתם הדם בא הכל ממקום אחד, אך שאין ידוע לנו אם מן הצדדין אם מן המקור, אבל הכא שאנו יודעים שדרך החולי שהוא מביא דם טהור אך שאין אנו יודעים אם לפעמים אנב דדחיק לה עלמא אם מביא דם גם מן המקור א"כ צריכה להכניס מוך בכל פעם כשמשנתת, דאע"ג דגבי חדר אמרינן שכו שחוקתו מן המקור נבמצא בפרודור היינו לחומרא אבל שחוקתו לקולא לא אמרינן ועוד דאי האי אתחזק גם החדר איתחזק והוי ספיקא ואפילו בבדיקה ג' פעמים לא נקל בספיקא דאורייתא וצריכה לבדוק בכל פעם שמשנתת.

כמה תירוצים על הקושיא

א. עיין בחות דעת בביאורים שכו שכתב לתרץ ולפענ"ד דלא קשה כלל דשם מיירי בשנמצא הדם במקורה כמו שטים שם הג"ה דחיישינן בתר דתמו מיא דאו חזרו המי רגלים למקור ואייתי דם ובמקום המי רגלים אין שם מכה ודם כלל דמי רגלים שנכנסו למקור כעד בינוני שנכנס למקור דמיה וכו', אבל הכא מיירי שיש לה חולי שרואה תמיד במי רגלים ואפילו כשהיא יושבת ומונקת דאו ודאי דלא חזרו המי רגלים למקור דהא מטריינן להדם שמוצאה בשעה שיושבת ומונקת ותולין הדבר במי רגלים וא"כ הרי המי רגלים מוחזקין בדם עצמן וא"כ אפי' במקום דחיישינן שהמי רגלים חזרו למקור מכל מקום ודאי דלא דמי לעד בינוני רק לעד שחוקתו מלוכלך דטהורה אפי' נמצא עליו דם והכי נמי המי רגלים המ"ר מוחזקין בדם מעצמן כעד שחוקתו מלוכלך דמי וקמ"ל דאפ"ה טמאה.

שכג. נדה י"ז ע"ב. שבד. סק"ט. שבה. סק"ז. שכו. ס"ק י"ח. שכו. בסימן ע"ג. שכת. סק"ט. שכת. ס"ק ל"ד. של. כ"ח. שלא. סימן שכ"ח סק"ג. שלב. ע"א. שלג. ריש סימן ג'. שלד. ח"א סו"ס י"ב.

בלתי שיצטרך תחלה לבלוע בשאר אברים, אבל אם יש לה מכה בשאר אברים הפנימיים שאי אפשר לזוב דרך המקור אם לא שיבלע תחלה בשאר אברים זה דם נדה גמור הוא ע"כ וע"ז כתב הסדרי טהרה בסי' קפ"ז שלה דקשה להקל משום שאין ראייה לזה מדברי הש"ס.

דעת רעק"א דכאב הוי כמכה אין סומכין רק בצירוף עוד סניפים

רעק"א בתשו' ח"א שלו הביא לזון באשה שראה דם ג' פעמים רצופים מחמת תשישי, שבסתם קי"ל שהוחזקה לאיסור לשמש עם בעל זה, אלא שם רצה הרב השואל להתירה לפי שתמיד מצאתה הדם במקום אחד והיתה לה כאב באותו מקום וכאב הוי כמכה, וא"כ יש לתלות הדם בדם מכה כמבואר שלו דאשה שראה דם ג' פעמים מחמת תשישי אם יש לה מכה במקור שלה תולין בדם מכתה להתירה, ויש אחרונים שהבינו דברי הט"ז שליח דדעתו דכאב כמכה הוא והוא דהט"ז הקשה סתירה בפסקי הרמ"א, דפסק הרמ"א דאשה שיש לה וסת קבוע כשרואה שלא בשעת וסת ויש לה מכה יכולה לתלות במכה אע"פ שאינה יודעת בודאי שמכתה מוציאה דם, וקשה מדברי הרמ"א עצמו בסי' דילן לענין אשה שמוציאה דם בהשתנה שרוצים לתלות בדם מכה שבהלחולית או בכוליא דשם פסק הרמ"א דכדי לתלות בעי תרתי חדש שיש לה וסת קבוע ועוד שתעשה בדיקה כדלהלן דקודם שתשתין תבדוק עצמה היטב בחורין וסדקים ואם לא תמצא דם תכניס מוך נקי על המקור בפנים ותשתין וכו' ותוציא המוך אם נקיה היא הוכחה גדולה דאין הדם מן המקור והכי נהוג.

דקש"ת הט"ז דמה שנא הכא דלא בעי בדיקה כזה וכתב הט"ז אין לומר דהכא דאיכא מכה ממש קיל טפי מהתם דליכא מכה בעין רק מצטערת ורואות בהשתנה דבהדיא כתב מהר"א להיפוך דמצטערת ורואות בהשתנה עדיפא ממכה בעלמא.

דתי הט"ז ועוד נ"ל שאם בשעת הכאב מוצאה דם מוכח מילתא דממנו הוא בא ועל כן מותר, אף אם לאחר שיפסוק הכאב מוצאה דם נראה דמתמצית אותו הדם שהיה בשעת הכאב נשאר זה ע"כ והוא דיש לחלק דמה שנאמר בסי' קפ"ו דאירי כשהיתה לה כאב זה מוכיח שהדם בא מן מכה ע"כ והיינו דהבינו בט"ז דהכא בסי' קפ"ז אירי בכאב לבד ומזה יש ראייה דכאב כמכה.

רע"ז כתב רעק"א דאין כוונת הט"ז לכאב לחוד אלא במכה עם כאב אבל בכאב לבד אף הט"ז מודה דאין תולין בה והא דכתב הט"ז כאן דכאב הרי הוא כמכה י"ל דאף הט"ז כתב זה רק לצירוף להיתר לדברי הר"ן שם, אבל מטעם זה לבד דכאב הרי הוא כמכה אין להקל, והביא ראייה דהרי הט"ז שליח הקשה על פסקו דהרמ"א דשלא בשעת וסתה לא בעי שתדעי שמכתה מוציאה דם מהדיא דקצ"א דהא התם יש לה כאב בשעת הטלת מי רגליים שהוא עת המצאת דם אלא ודאי כנ"ל דלא מקילין מכאב לחוד וזהו ממש דברי הט"ז דכתב אחרי קושיותו הנ"ל ואין לאמר דדין דהכא דיש לה מכה עדיף והיינו דבסי' קצ"א דליכא רק כאב לא הוי כמכה ע"ז סתר בהדיא כתב מהר"ן וכו' היינו דמוכח דכל הנך סעיפים דמוצאת בשעת הטלת מ"ד ומצטערת זהו עדיף ממכה דעלמא שא"י אם מוציאה דם ובעי בדיקה וא"כ העלה הט"ז לחדש דמ"מ ביש לה מכה וגם כאב בשעת שמוצאת דם זהו כמכה דמוציאה דם ע"כ.

סק"ו

דברי החכם צבי שדוחה דברי הט"ז

הנה בשו"ת חכם צבי שם כתב לפלפל על דברי הט"ז, וי"ל תשובה אחרי רואי לאחד מהקופצים להורות סמך על תשובה זו של הט"ז מבלי משים לב צריך אני לברר שאין לסמוך עליה ולהורות באיזה מקום שגג הרב בט"ז וי"ל. ראש דבריו כתב שני התירים במקום זה, האחד מצד עצמות הקרשין כו' ואפילו אינה מרגשת כאב עכ"ל הרב ז"ל.

הר"ן בתשו' אינו מתיר רק בצירוף שיש לה כאב בכליות

א הנה לא עיין בגוף תשובת הר"ן ז"ל שמה שכתוב בה בפירוש וי"ל "כגון זה הדבר ברור שתולה בכאב הכליות שיש לה" עכ"ל, הרי בפירוש שלא תלה במכה אלא מכה שיש לה כאב בכליות. ובבית יוסף שגב הביא גם לשון זה ובמחכ"ת הרב בט"ז ז"ל אגב חורפיה אפילו בבית יוסף לא עיין.

הט"ז מדמה דברי הר"ן לדברי המרדכי וזה טעות דהרי הר"ן התיר דוקא כשהדם יוצא עם מ"ר

ב ועוד שגג בגדולה מזה שערב שני דברים שאין להם ענין זה עם זה ולא דמו להדדי כי אוכלא לדנא, וזה שהוא הביא ראייה להתיר בנדון שלו מהדיא דהר"ן ומתירוץ הבית יוסף בקושיית המרדכי שגב להר"ן, וזה ודאי שגגה גדולה דהתם ביצואין עם מי רגלים עסקינן ועל קוטב זה סובב הולך ענין

נפלי, דכל מה שפלפל מוהר"ם שם היינו לענין הקרטין שמוצאת לאחר הטלת מי רגליה וקרי להו דם, והכי קאמר אף שמוצאת קרטין בתוך מי רגליה עם כל זה כיון דלבתר דתמו מיא נמי איכא מהנך קרטין איכא למימר דממקור אתו וזה ברור למבין, א"כ החילוק השני שחלק בבית יוסף אין לו מקום לענ"ד שלא כדברי הדרכי משה והט"ו, והתירוץ הראשון אפשר היה ליאמר אלא שלא זה ולא זה ישרו בעיני, והנ"ל ברור דהר"ן פליג אהך תשובה דמוהר"ם מרוטנבורג שכתב המרדכי, שכן ניכר מרמיוותיו וקריצותיו של הר"ן ז"ל באותה תשובה שהביאו לפניו תשובת מוהר"ם הלוי ההובאת במרדכי וחלק עליה במקצת דהיינו במה שאוסר מוהר"ם בנמצא תוך הספל וגם על שפת הספל והודה במקצת דהיינו בנמצא על שפת הספל לחוד ולא בתוך הספל דשניהם שוין בזה לאסור ואפילו בחול אי לאו מהנך טעמי אחריני שכתב הר"ן ז"ל לקמן בסוף אותה תשובה.

דוחה דברי הטו"ז ככוונת הר"ן דאין שם דם על הקרטין מגמ' ומדברי הב"י בסי' קפ"ח

ד) ומה שכתב עוד אבל הר"ן מיירי מצד הקרטין עצמם דאין שם דם עליהם כלל ומותר אפילו לרבי מאיר עכ"ל, שגגה גדולה הוא שהרי משנה שלימה שנינו שמי, כמין עפר תטיל למים אם נימחו טמאה ופירש רש"י דם הוא, והאיך יכשיר הר"ן בלי שום בדיקה והטלה למים, אדרבא ההיפך שמענו מדברי הר"ן ז"ל דאי לאו דאיכא הך הוכחה דבשום זמן אינה רואה כאותו החצץ כי אם בשעת הטלת מי רגליה הוה מטמאין לה לרבי מאיר, וזהו בפירוש איתמר בתשובת הר"ן ז"ל ע"ש.

בדברי הטו"ז שמתיר משום הרגשת הכאב ויליף כן מדברי התה"ד והח"צ דוחה ראייה

ה) ומה שכתב עוד מכל מקום יש לה עוד צד היתר מצד הרגשת הכאב כו' א"כ ודאי משם באין הקרטין כו' ויש לתלות במכה שבכליות ודאי תלינן שלא בשעת וסתה וכמו שכתב בפסקי מהרא"י שם עכ"ד, הרואה בפסקים וכתבים יראה דאין ענין נדון מוהר"א לנדון שלנו, דשם מיירי שאינו מוצאת בשעת בדיקה שום דבר מאותן הכתמים והשערות רק במקום אחד מן הצד ואם כן יש הוכחה שאינו מן החדר שהרי החדר הוא באמצע ומשוי ליה כבדיקת שפופרת דשריא ואפילו בלי כאב בצדדין, ולרווחתא דמילתא צירף לזה הכאב שיש לה כשהיא נוגעת במקום ההוא שמשם הדם בא, וכן ענין צורף דעת המרדכי על דרך זה הוא, מה שאין כן בנדון שלו ואדרבא מדברי מהרא"י ראה לסתור שהרי מדברי מוהר"א מוכח דאף דיש לה כאב אי לאו דבדוקת

תשובת הר"ן כמבואר שם ובוה ודאי מתיר הר"ן אפילו באין לה כאב, שהרי כל עצמו הוא בא להתירה ממשנת האשה שהיא עושה צרכיה וראתה שמד דקיי"ל כרבי יוסי דמטהר וזה ודאי באין לה כאב מיירי, והוסיף בסוף התשובה לומר דאפילו לרבי מאיר שריא כיון שאינה רואה אותו החצץ אלא בשעת הטלת מי רגליה ובשעה אחרת אינו יוצא ממנה כעין אותו דם כלל איכא למימר הדור מי רגליה למקור ואייתו דם דמיעוטה הוא כיון שאין דרך דם שבמקור לצאת עם מי רגליה כמו שכתב בראש התשובה, ועל יסוד זה כל דברי התשובה בנויים. וכן דברי המרדכי הכי הוו שבשעה שעושה צרכיה רואה דם על המים כו', "וא"כ איזה עור מצא בתרוץ שני של הבית יוסף לנדון שלו שהיא מוצאת אותן קרטין בלי הטלת מי רגליה בבדיקה גרידא, ולא עוד אלא שעם הדם היוצא מן המקור בשעת הפסק שופע הדם שהוא דומה למי שריית בשר היא מוצאה אותן וזה ודאי מן המקור בא, ואדרבא דברי הר"ן הם כנגדו שהרי מדבריו אנו למדין שאין דרך המקור ומקוה המים מי שתן להפתח כאחד, וכיון שאנו יודעין שהדם שיוצא ממנו ודאי מן המקור בא א"כ הדבר ברור שהקרטין היוצאין עמו מהמקור המה יוצאין".

ביאור כוונת המרדכי דם קאי על קרטין ולא כהבנת הטו"ז בדעת המרדכי

ג) ומה שכתב עוד הטו"ז וז"ל כן היה נראה לפי סברת הבית יוסף כו' אבל באמת תימא רבא עליו כו' דהמרדכי לא מיירי כלל כו' מענין כו', הנה חרד אלינו כל החרדה הגדולה ללא דבר, דפשוט הוא שמה שכתב הר"ם ז"ל אבל אם בדקה אחר כך וראתה דם ההוא דם ודאי אינו בא אלא מן המקור כיון דלא אתי ממש עם מימי רגליה דילה עכ"ל ודאי אהנך קרטין קאי שהרי פתח דבריו האשה שבשעה שהיא עושה צרכיה רואה דם על המים כמין קרטין עכ"ל, הרי שלאותן קרטין הוא קורא דם, וכן הדבר באמת כאותה שאמר בהמפלת שמה בעא מניה רבי יוסי ברבי חנינא מרבי אלעזר דם יבש מהו כו' הא נמי תנייתה המפלת כמין קליפה כמין שערות כמין עפר כו' אם נמוחו טמאה דדם הוא כדפירש רש"י ז"ל.

הביא דברי הב"י מה שתירץ ככוונת המרדכי שאינו חולק על הדין וגם תי' הד"מ וכתב תירוץ חדש

ולפי דרכנו אתה למד שמה שכתב לעיל הרב בטו"ז ז"ל בשם הדרכי משה שחלק על תירוץ הראשון של הבית יוסף וכנ"ל כו' כי בהדיא כתב במרדכי כתירוץ השני שכל הפלפול שם הוא אם אוסר הדם בעין שמצאה אחר כך עכ"ד ז"ל וממילא

עצמה ומוצאת לעולם אותן השערות במקום אחד מן הצד לא היה מתירה, ואי סלקא דעתך כאב כמכה דמי למה ליה כל הנך צדדין, ואף דיש לחלק בין כאב קצת לכאב גדול חלילה לסמוך על זה, ועוד שהרי כתב מזהר"א כיון שבשום פעם אינה מוצאה כו' הא קמן דאילו מצאה בפעם אחד בצד אחר לא היה מתירה כלל ובגדון שלו הרי מצאה אותן הקרטיין בתוך הדם הדומה למי שריית בשר שהוא ודאי מן המקור.

החכם צבי דן במשמעות הגדר דכאב הוי כמכה

(ו) ומה שכתב עוד ואף שזה איזה שבועות שלא הרגישה באותו הכאב מכל מקום כיון שיש לה מכה תלינן בה אף אם הונח לה מעוצב כאב אותה מכה כו' כי הרבה מכות ישנן שלפעמים אינם מכאיבים אף שלא נתרפאו לגמרי עכ"ד, ואין להם טעם דמעיקרא דדינא פירכא מאין הרגלים לומר כאב כמכה כל אשה הרואה בכאב היא רואה כמו שאמרו שמי על פסוק דותה, ומשנה שלמה שנינו שמיט אלו הן הוסתות חוששת בפי כרסה ובשפולי מעיה, ואף שהכאב משונה אין זה כדאי להכריע ולא כל מקום הכואב יש לו מכה, צא ולמד מדין מכה של חלל שמחללין עליה את השבת ודו"ק. ואף לפי שיטתו דמשוי ליה לכאב כמכה קשה כיון שהלך לו הכאב שהוא הסבה הראשונה לומר מכה יש לה הרי הלכה לה המכה וכי אין מכה עשויה להתרפאות לעולם. ומה שדימה בהג"ה ש"ד הל' גדה ש"י כאב למכה דוקא בהאר"ן ווינד"א וכיוצא שאינו בא אלא אחר מי רגלים ו"ב למעיין שם, אדרבא משם ראייה דכאב לחוד אינו כמכה ואף בזה לא התיר אלא בבדיקה ובאינה רואה תמיד אלא עם השתן ע"ש בתשובת מהריב"ל ש"א והן הן דברי רמ"א בהג"ה.

אי לתלות הדם במי רגלים יותר עדיף מלתלות בכאב

(ז) ומה שכתב עוד ואין להקשות דהא מביא רמ"א שני דעות בסימן זה כו' וכתב דיש להחמיר לא קשה מידי דשם מיירי בלא הרגשת כאב עכ"ל, דבר פשוט הוא דמי רגלים עדיפי מהרגשת כאב שהרי אף מזהר"ם דמחמיר מודה הוא דאין דרך דם המקור לצאת עם מי רגלים שהרי הוא מטהרה בנמצא תוך הספל לחוד כרבי יוסי ובנמצא על השפה גם כן הוא מטמאה דילמא בתר דתמו מיא אתי דם ולא אמרינן דדם התמצית הוא כאב לא כל שכן דבשום מקום לא אשכחן דאשה הרואה בכאב לחוד יהא דמה טהור, ובמה יהא כחו גדול לתלות בו אף הראיות שאינה רואה בכאב חלילה. ועוד דאף לדברי המתיר אינו אלא בשיווי מי רגלים ובסמוך להטלתם ממש אבל לאחר שעה כל

שמצאה טמאה היא לכולי עלמא, ועוד דאף במי רגלים עם כאב כתב רמ"א דנוהגין כדברי המחמיר דאין לה תקנה אלא בבדיקה שהיא סברת גדולי אחרוני אשכנז מהרי"ל ומהרי"ו וחלילה לזונו מדבריהם להקל, ודברי האגור שהביא הבית יוסף הן הן דברי הגהת שערי דורא בשם מהרי"ל הנזכר.

(ח) ומה שכתב עוד מה שאין כן הגדון דידן דברור לה הכאב תמיד בכל עת נימא דודאי הוא מחמת מכה ואף על פי שלפעמים אינה מרגשת בכאב לפי שעה, סברא היצונית היא זו ואין צורך להשיב עליה וכבר סתרתיו יותר מזה למעלה דכאב אינו כמכה כלל ואפילו ברואה בשעת הכאב, וזה פשוט בדברי הראשונים והאחרונים כלל.

(ט) ומה שכתב עוד מאחר שאינה מוצאה אלא קרטיין, זה דבר בטל מתוך מה שכתבנו למעלה דלא אמרו אלא בבאים עם השתן דוקא ולא בפעם אחרת, לאפוקי בגדון שלו אשר בא מוכחא מילתא לאיסורא שהרי החול בא עם מי הנדה ודרך הוא להוליד במקור כאותה ששנינו כמין עפר תטיל למים שהבאתי למעלה.

מי שסומך על דברי הטור"ז מתיר איסור כרת

פר"ף דבר דברי תשובה זו אין להם על מה שיסמוכו והסומך עליה מתיר איסור כרת, ואף מסוף דברי הר"ן באותה תשובה דמדמי לה למכה אין ראייה דהתם הא קיהיב טעמא שאינן יוצאין עם דם הנדות ובגדון הט"ו אדרבא כבר יצאו עם הדם, ועוד דהתם אשעת מי רגלים קאי ועליו הוא דן, וגם ידוע הוא שכשהפוסק מביא הרבה צדדים להתיר אין לסמוך על כל צד בפני עצמו אף דקאמר ועוד, כדאמרינן בפרק אלו טריפות ש"ב ההוא נקב דסתמו חלב טמא דאתי לקמיה דרבא אמר רבא למאי ניהוש לה חדא דהאמר רב ששת חלב טמא נמי סותם ועוד התורה חסה על ממונן של ישראל, ואין ספק דאין להתיר כלל מחמת שהתורה חסה על ממונן של ישראל אי לאו דאמר רב ששת חלב טמא נמי סותם, וכן כתבו התוספות בכתובות בפרק הכותב ש"ג גבי הנהו שב מרגניתא דאף דקאמר ועוד הא קיהיב סימנא אין זה מועיל לבד, והא דלכאורה משמע להיפך בפרק קמא דכתובות ש"ג כבר תירצו התוספות שם בד"ה ועוד כו' יע"ש.

דברי עבודת הגרשוני

אחרי שנים רבות נדפס ספר עבודת הגרשוני וראיתי שיה נשאל על אשה שבכל זמן שהיא בודקת את עצמה

דעת הטו"ז דגם בלי כאב יש לסמוך להקל בקרטין ועל זה סמך בעל עבודת הגרשוני בצירוף עוד נימוקים להקל

ועל זה כתב לו השב יעקב השואל שאל שאלה חמורה כי לכאורה פניתי לימין ואין עוור לשמאל ואין סומך למצוא עור ותרופה להאשה הזאת "באשר לא הרגישה שום כאב וצער" כמו שזכר מעלת עצמו אשר העלה, ואשר הביא השואל להתיר לפי דברי הגאון בעל עבודת הגרשוני בתשו' שכתב לסמוך בנידון שלו, א) על הרופא שם שהעיד דאין זה מן המקור, ב) האיל דהו' לה וסת קבוע ולפי שכתב לצרף דברי המרדכי שכתב לפרש דברי הגמ' "ואם יש לה וסת קבוע תולה בוסתה" כיון שמצאה אותן הקרטין בין וסת לוסת ולפי"ו יש להתיר אפי' אינה מרגשת כאב כלל לפי טעם הרופאים שאי אפשר לבוא מן המקור קרטין, וטיפין כאלו אלא באין מן הצדדים, ועל זה כתב לדון ולפלפל ומסיים שם בתשו' אך עדיין יש לחפש למצוא איזה היתר כיון שלא נמצא רק קרטין ולא דם ממש ולפי דברי הטו"ז דדייק מדברי הר"ן דגם בלי הרגשת כאב יש להתיר, אך ראה ראיתי שכתב החכם צבי בתשו' שאין לסמוך על הוראות הטו"ז כלל, אבל אחר העיון נראה שכל דבריו שפת יתר ואין כדאי לסתור.

החכם צבי דוחה דברי הטו"ז שדייק מדברי הר"ן דגם בלי כאב יש להקל והשב יעקב מחזק דברי הטו"ז

וז"ה יצא ראשונה, במה שהשיג עליו על ההיתר מצד מציאות הקרטין אפי' אינה מרגשת כאב, כתב עליו ה"ל הרב סמך על קיצור העתקת ב"י ולא עיין בתשובת הר"ן בפנים שכתב בפירוש ה"ל "כגון זה ברור שתולה בכאב הכליות שיש לה" כו' עכ"ל הר"ן וזוה הוכיח הח"צ דאין הר"ן מתיר רק כשיש כאב ודלא כהטו"ז, ועל זה כתב השב יעקב, הנה עיינתי שם בתשובת הר"ן וראיתי דלא כתב זאת אלא לפי מה שצייד עוד להתיר מהא ששינו "שאם יש לה מכה תולה במכתה" כו', על זה כתב אע"פ שיש ראשונים הסוברים שעכשיו אין תולין במכה כו' אבל בדם זה כו' כמין חצץ אדום רגילין תמיד להוליד בכליות כו' כגון זה דבר ברור שתולה בכאב בכליות שיש לה כו' עכ"ל היינו כיון שיש לה כאב הוא דומה שיש לה מכה, כל זה כתב רק לסניף דהלא כבר כתב לפני זה סיבת ההיתר לפי שתולין בחול שדרך להוליד בכליות כמו שכתב וז"ל ואני אומר עוד אפי' לר"מ במשנה שני דמחמיר בעומדת בעשה שעשתה צרכיה עם

מוצאת על העד קרטין קטנים כמו טיפין של זבוב אדומים ומובלעים בבגד וכו' ואין לה שום צער ולא כאב ולא חלי ולא מרגשת שום דבר לתלות והשיב להתיר מחמת שהרופא אמר שלפי דעתו הוא שהטיפין האלו הם באים מן הצדדים שיש שם גידים דקים כחוט השערה הרבה מאוד ולפעמים כשהאשה מרובה בדמים גידין קטנים האלו מושפעים ומלאים דם הרבה וכשהאשה בודקת עצמה ודוחקת בגידין האלו אזי הם נפתחים ומצייאים טיפין האלו עכ"ל, ונוראות נפלאתי איך עלה על ליבו להתיר מחמת דברי הבאי הללו כיון שם מכה ולא אמתלאה של מכה כלל לא כאב ולא צער, וגם הרופא אינו אומר שיש שם מכה אלא שהוא שופט בשכלו ששינוי ומקרה זה מן הגידים שבצדדים ואף אנו נאמר שמחמת ריבוי דם שבמקור (שהוא בראי כולו עשו מגידים ועצבים כמו שכתב בספר שבילי האמונה) דם יוצא והוא דם נדה ממש. גם מה שביקש להסתייע מדברי המרדכי שפירש ואם יש לה וסת תולה בוסתה היינו שיש לה וסת קבוע ומחמת זה יכולה לומר שדם זה מן המכה הוא בא, נשתקע הדבר ולא נאמר שכל חכמי ישראל חלוקים על סברא זו וחלילה להתיר אפילו איסור קל נגד כל חכמי ישראל כל שכן איסור כרת, ואף המרדכי לא אמרה אלא ברואה מחמת תשמיש והבו דלו לוסף עלה, ואשה זו אין לה היתר כלל עד שמן השמים ירחמו ישלה דברו וירפאנה עד כאן דברי הח"צ.

דברי השב יעקב שמושיג על הח"צ

נציין כאן דברי השב יעקב בתשו' שנו שדן לדחות דברי הח"צ, והוא בשאלה שנשאל באשה אחת שלא היתה לה מעולם וסת קבוע, רק מן הפסח שעבר עד עתה קבעה וסת ג' פעמים, כל פעם לששה שבועות, וכבר עבר לערך ט' או יו"ד חדשים שאי אפשר לה לטהר לבעלה, והסיבה הוא אשר נמצאת תמיד על עד הבודק, קרטין שחורים כטיפין של זבוב, ואינם נבלעים בבגד רק נלקטים במחס, והאשה הזאת לא חלי ולא מרגיש שום כאב או צער, וכמה פעמים סיגן את מי רגליה ונמצאת הרבה מהם במי רגליה, וכבר היתה בודקת את עצמה במוך כדרך שכתב מהרי"ו בתשובת והובא בהג"ה רמ"א שני ולא הועילה הבריקה כלום כי פעם א' מצאה ג"כ קורט א' על המוך ופעם אחד לא מצאה ויש בידה כתב אוד מן רופא (שאינו נישול-היינו גוי או מומר ישראל) שמעיד שהקרטין הנ"ל הן הגה מן הכליות ולא מן המקור ע"כ תוכן שאלתו.

והדר מסיק הר"ן בפלפולו אף שמן הסוגיא מוכח לומר דרבי יוסי מודה דאם לא נמצא דם רק על שפת הספל דטמאה משום דאמרין דבתר דתמו מים יצא דם מן המקור והיינו כדעת התוס' בריש פרק האשה ד"ה דלמא בתר דתמו מיא פ"י במזנקת כו' הדר למקור ואתי' דם, אבל על פירוש הקונטרס דמפרש דלאחר שכלו מי רגלים אתא דם כי אורחא קשה כו' עכ"ל, דלפ"ז הא דחיישינן דבתר דתמו מיא אתי' דמא, היינו דווקא אתר מי רגלים משום דחיישינן דמי רגלים הדרו למקור ואייתי דם, משא"כ בבדיקה שלא בשעת הטלת מי רגלים פשיטא דלא חיישינן דאתי ממקור ובשביל זה צריך לישא וליתן דאפילו אתר הטלת מי רגלים הא דר"י מודה דווקא היכא שלא מצאה אלא על שפת הספל לחדר, משא"כ אם נמצא בתוך וגם על שפת הספל ר"י מטהר, ובשאלה שם דמצאה בתוך מי רגלים וגם בתר הכי מטהר ר"י ולא חייש דע"י מי רגליה דהדרי למקור אייתי דם ומכל שכן בבדיקה שמצאה עליה קרטין בלא שעת הטלת מי רגליה דלא חיישינן דאתי מן המקור.

ועוד הלא הר"ן סיים בתשו' בפירוש דאפילו לר"מ דטמא בנמצא דם במי רגלים משום דחייש למיעוטא מ"מ למיעוטא דלא שכיה אינו חושש דכי חייש ר"מ הני מילי כשיצא דם עם מי רגלים כעין אותו דם הרגיל לצאת מן המקור, אבל כאן שאינו יוצא אלא כמין חצץ אדום שהוא מפורסם לרופאים שרגיל להוליד בכליות, ובשעת וסתה היתה רואה דם כשאר גשים, האיך נאמר דכי הדרי מי רגלים למקור מפקי דם כי האי ובשעה אחרת אינה יוצא ממנה כעין אותו דם כו' עכ"ל, וזה שייך נמי בנידון דידן רק דהא דלר"מ יש לחוש יותר בשעת מי רגלים דווקא דהדרי למקור ואייתי דם מן המקור וע"ז נאמר אפי' לר"מ דחייש למיעוטא דע"י מי רגלים אתא דם מן המקור מ"מ הואיל דנמצא רק כעין קרטין לא חיישינן משום דאין סברא לומר דהדרי למקור ואפקי דם כי האי כעין קרטין הלא בשעת וסת רואה דם גמור מן המקור ומכ"ש שלא בשעת וסת ושלא בשעת מי רגלים דלא אמרינן דבא מן המקור דם כי האי כעין קרטין.

השבו יעקב הביא דכן כתב להדיא בתשו' בית יעקב להתיר **וכן** מצאתי בתשובת בית יעקב שיש אחר שהביא דברי הר"ן וז"ל א"כ בנ"ד נמי הכי הוא דאפילו ר"מ מודה ולפי סברא אין לחלק בין אם יוצא אותו קורט דם ע"י מי רגלים או ע"י בדיקת עד דגם בזה הוי מיעוטי דלא שכיה עכ"ל וע"ש.

דם אשה זה טהורה לבעלה שהרי כל הסיבה דר"מ מחמיר משום דחושש למיעוטא מ"מ במיעוטא דלא שכיה מודה להקל ומיעוטא דשכיה הוא כשיצא דם עם מי רגליים כעין אותו דם הרגיל לצאת מן המקור אבל כאן שהוא יוצא צבע אחר וכמין חצץ אדום שהוא מפורסם לרופאים שדרכו להוליד בכליות, ובשעת וסתה רואה דם כשאר גשים חוששין בהא נמי כיון שידוע לרופאים שאין דרך חצץ אדום להוליד בהחזר אלא בהכליות תולין בכך ואין חוששין לה עכ"ל הב"י, א"כ יש לומר דכמו דהתם אע"פ שאינה מרגשת במכה תולין להקל הוא הדין בזה אע"פ שאינה מרגשת כאב יש להקל משום דתולין במכה.

עוד שלש השגות על החכם צבי שהוכיח מדברי הר"ן שס"ל להתיר דוקא כשהיא הטילה מי רגלים ומצאה שם הקרטין

שנית מה שכתב בתשובת ח"צ הנ"ל לדהות דברי הטו"ז וז"ל וזה שגגה גדולה דהתם בתשו' הר"ן ביוצאין עם מי רגלים עסקינן, ועל קוטב זה טובב והולך הר"ן ובוה וודאי מתיר אפילו שאין לה כאב, שהרי כל ההיתר הוא מדברי המשנה של האשה שהיא עושה צרכיה וזה וודאי באין לה כאב מיירי ואם כן היאך אפשר ללמוד מזה להקל בקרטין שרואה על עד הבדיקה וכדומה בלי הטלת מי רגלים כו' עכ"ל, ועל זה כתב השב יעקב דהח"צ סותר את עצמו דהרי כיון שהוא מסכים שדרך חצץ אדום בא מן הכליות אפילו בלא כאב א"כ סותר דברי עצמו לדבריו למה לו להר"ן לפרש שטעם שתולה הכאב במכה שכליות שיש לה, הלא לפי דבריו הר"ן איירי דווקא בנמצא עם מי רגלים ולזה לא צריכין כאב כדהוכיח מהמשנה הנ"ל כנ"ל אלא ע"כ אפי' לפ"ז לאו דוקא אלא לרווחא דמלתא כתב שתולה בכאב הכליות כו'.

גם מה שדעתו של הח"צ הואיל והר"ן נושא ונותן ע"פ הסוגיא דהאשה שעושה צרכיה דכל ההיתר שלו דווקא במצאה דם עם מי רגלים אין זה מוכרח כלל, דלעולם י"ל גם אם מצאה אותן קרטין בבדיקות נמי דינא הכי, הואיל שיש לאותו אשה וסת קבוע ובשעת וסתה רואה דם ממש ולא קרטין תולין אותן קרטין שבאו מן הכליות הואיל שדרכן להוליד בכליות, רק הואיל דשאלת הר"ן היתה בציוור שמוצאת הדם במי רגלים וגם אח"כ הייתי אומר דגרע יותר משום דהדר מי רגלים למקור ואייתי דם ע"כ נושא ונותן מתוך הסוגיא ההוא ולפי דעת ר"מ דחייש למיעוטא משא"כ לפי רבי יוסי דקיי"ל הלכה כר"י יוסי

מי רגלים למקור כו' אבל כמין חצי אדום אפי' אתר מי רגלים טהורה ולא אמרינן דהדר מי רגלים למקור ואייתי דם כי האי כמו שסיים ח"ל האיך נאמר דהדר מי רגלים מפני דם כי האי כו' ואין ראי' מהמשנה שלימה דתני כמין עפר צריך בדיקה הטלת מים דאפשר אותו עפר אין דומה להאי חול דטעמיה גבי עפר צריך בדיקה שמא דם יבש הוא משא"כ אותו חול שדרך להולד בכליות ידוע ומפורסם לרופאים ואינו צריך בדיקה רק אעפ"כ מפני שאנו מדמין נעשה מעשה ולבי נוקפו להתיר בלא בדיקה אם מוצאת אותן קרטיין שלא בשעת הטלת מי רגלים ועכ"פ ע"י בדיקה הטלת מים יש להתייר אותן קרטיין, וא"כ כיון דמציינו לבדוק בבדיקות ברוק ע"י מיעוץ שממעכין בציפורן ואם מעכין בצפורנים ולא נמוחו טהורה כמו שכתבו רמ"א שיש לפ"ז אף בנידון דידן לדעתו אותן שנלקטין במחט מן הפשתן יש להשים על הצפורן ולמעכך במחט תוך הרוק אם אינם נמוחים וודאי טהורה האשה.

[ובאם אי אפשר לה לבדוק אותן קרטיין על הציפורן מרוב קוטנן אפשר נמי לצדד ולהקל ע"פ השאלה שהביא בתשובת בית יעקב שסי' אשה שמצאה ע"י בדיקה מראה לבן ועל אותו לבן כמין קורט יבש אדום על העד שבדיקה בה, והי' בדעתה להראות ונאבד הקורט יבש מן העד כו' והתיר מטעם ס"ס ספק מן המקור או מן הצדדים ואת"ל מן המקור שמא אם הי' לפנינו לא הי' נימוח והכא אם א"א לבדוק ה"ל כאילו אינה לפנינו, ואף לפי דעת הש"ך שרוצה לפקפק על ס"ס זו, מ"מ יש לצדד להקל כמו שכתב עוד בתשובת הנ"ל ח"ל ועוד נראה פשוט דבנ"ד אף אם האשה יודעת וודאי שבא מן המקור דלא שייך האי ס"ס אפ"ה יש להתיר בנאבד משום אותו ספק אם הוא נימוח דהוי ספק דרבנן אע"ג דראתה ע"י הרגשה והרגשה דאורייתא מ"מ כיון שמצאה מקורט דם עם מראה לבן תלי' ההרגשה הי' מן הלובן ולא מן אותו קורט דם וכן הוא בת"ה בהדי' כו' ה"מ היכא דליכא מידי למתלי' כו' אבל כשמצאה לחלוחית לובן על העד אמרי' דהאי טיפת לובן הוא דארגשה עכ"ל].

אם לא הרגישה בשעת יציאת הקרטיין יש צירוף נוסף להקל כיון דלא הוי מה"ת

לפ"ז בנ"ד אף דלא נזכר שמצאה הקרטיין תוך הלובן נגד זה נראה מתוך השאלה דלא הרגישה בשעת מציאת הקרטיין והוי רק מדרבנן נמצא ספק זה שמא נימוח הוי ספק דרבנן ומותר בחד ספיקא כמו דמבואר בט"ז סיד שהבאתי לעיל דכתב שם דאין כאן ספק דאורייתא כיון שלא הרגישה בדם מן המקור והוי

השגה רביעי על דברי החכם צבי בדם שנקט הר"ן קאי על דם ממש או על קרטיין

ועל ארבע ל"ו אשיבנו על מה שכתב הגאון הח"צ, הנה חרד עלינו כל החרדה ללא דבר, דפשוט הוא שמה שכתב הר"ן ו"ל אבל אם בדקה אח"כ וראתה דם האי דם וודאי אינו בא אלא מן המקור כו' וודאי אהנך קרטיין קאי שהרי פתח דבריו האשה שבשעה כו' רואה דם על המים כמין קרטיין הרי שלאותו קרטיין קורא דם כו' עכ"ל, לא ידעתי אמאי פשיט לי' זאת נגד א' הב"י (ב' וד"מ ג) והט"ז שלא הבינו כו', ד' גם דעת הש"ך הוא כן, ובוודאי נעלם מן הגאון הנ"ל הואיל שלא הביאו והוא מה שכתב הש"ך כאן ש' המתחיל רק קרטיין כו' אבל אם מצאה דם ג"כ טמאה כדכתב המרדכי, וכן מחלק הב"י בתירוץ בתרא כו' עכ"ל א"כ תמיה לי על הגאון הנ"ל האיך כתב לסתור הדין דט"ו, נגד הב"י והרמ"א והש"ך בלא הוכחה וטעם וראיה, ואדרבא פשטא דלישנא לא משמע כן מדכתב תחילה רואה דם על המים כמין קרטיין ואח"כ כתב אם כל פעם שבודק עצמה רואה דם בעד כו' ולא סיים כעין קרטיין מוכח בדם ממש איירי.

השב יעקב מפלפל עוד בדברי הח"צ ומסיק דאם אפשר יש להחמיר ולמעך הקרטיין בציפורן

גם מה שכתב בתשובת ח"צ הנ"ל, ח"ל ומה שכתב עוד אבל הר"ן מיירי מצד הקרטיין עצמם דאין שום דם עליהם כלל ומותר אפי' לר"מ עכ"ל, שגגה גדולה הוא שהרי משנה שלימה שנינו "כמין עפר תטיל למים אם נמוחו טמאה" כו' והאיך יכשיר הר"ן בלי שום בדיקה וטילה למים עכ"ל, והנה לדעתי לא ראה עיניו דגם הש"ך כתב כן שס' המתחיל טהורה דאין זה דם כו' ואין צריך להטיל למים לראות אם נמוחו כו' דהכא שאני כיון שהיה רואה עם מי רגלים חצי דם או חול כו' מוכח דאין צריכין בדיקה, ואין ראי' מהמשנה כמו שכתב הוא עצמו דזה גופא מה שיוצא אחר מי רגלים כמין חול הוא הוכחה כמו הבדיקה דתטיל למים דאותו חול בא מן הכליות כיון דדרך להולד בכליות, אף ד"ל דהוא משיג רק על הט"ז דרצה לטהר אפי' לא מצאה אחר הטלת מי רגלים אבל משמעתו דהוא משיג ג"כ על מעשה דהר"ן גופא דכתב האיך יכשיר הר"ן בלי שום בדיקה כו' עכ"ל, ובפרט י"ל דאין זה מוכרח לומר דדעת הר"ן דווקא הואיל שמוצאת אחר מי רגלים רק המעשה שהי' כן הי' שם, ועוד ד"ל כמ"ש לעיל דלרבנותא כתב הכי דלפי מ"ש הר"ן בלשוננו דכי חייש ר"מ למעוטי הני מילי כשיצא עם מי רגלים כעין אותו דם הרגיל כו' ובוה צריך להוכיח עם מי רגלים דוקא משום טעמא דס"ל דהדר

ובאמת נראה לפע"ד ליישב ע"פ הש"ס הנ"ל דע"י בדיקת עד הבדוק יש בו איסור דאורייתא כיון דפריך ממתני' דעד שהי' נתון תחת הכר משוך טמא עגול טהור היכי דמי אי דארגישה עגול אמאי טהור, אי דלא ארגישה משוך אמאי טמא לעולם דארגישה ואימא הרגשת עד הוי, ופ"ל דארגישה בשעת בדיקה ועגול אמאי טהור אימא הרגשת עד הוי כו' ע"כ, וא"כ כיון דעכ"פ צ"ל דטעתה בזה וסברה דהרגישה ביציאת דם ובאמת הוי רק הרגשת עד, ה"ה י"ל איפכא אף דאמרה דלא הרגישה שמא יצא דם בהרגשה רק טעתה בזה וסברה דהרגשת עד היא כיון דע"כ צ"ל דאין לה הבחנה בין הרגשת יציאת הדם להרגשת בדיקת העד, ובאמת ה"ה דה"מ לשוני איפכא לעולם דלא ארגישה ולכך בעגול טהור והא דמשוך טמא משום דאמר' דיצא דם בהרגשה והיא סברה דהרגשת עד הוי, והא דמשני באוקמת' זו משום דכוח דהתיירא עדיף דמירי בהרגישה ואפ"ה בעגול טהור וכמו חששה הנ"ל מפרש בריש נדה ש"ס אימא הרגשת מי רגלים היינו הדם יצא בהרגשה והיא סברה שלא הרגשה רק הרגשת מי רגלי' הוי, ובתוס' ד"ה שם מרגשת בעצמה כו' ורש"י פ"ל מה שעכשוי לא הרגישה כסבורה הרגשת עד הוי ע"כ זה הוא ממש החשש שכתבנו א"כ י"ל דע"י בדיקת העד הבדוק לה דוודאי מגופה אתי' הוי טמאה מדאורייתא דאמרינן דארגשה רק היא סברה דזה הוא הרגשת העד א"כ נשאר הקושי' על הט"ז דכתב ש"ע על בדיקת העד הבדוק דאין כאן ספק דאוריית' כיון שלא הרגישה בדם מן המקור.

אך אף דאין טעמו נראה לפע"ד מ"מ יש לומר דדינו אמת כיון דיש מקום לתלות הדם לא אמר' דחזי' מגופה כיון שלא הרגישה וצ"ל דטעות זה הוי עכ"פ מלת' דלא שכית ולא אמר' כן אם לא היכא דידע' וודאי דחזי' מגופה וזוהו הטעם אמר' בש"ס הנ"ל עגול טהור משום שיש לתלות בדבר אחר ואף דמשני דאירי שהרגישה ואפ"ה היכא שיש לתלות תלינן ואמר' דהרגשת עד הוא כדאמר' בש"ס הנ"ל ומכ"ש היכא שאמרה דלא הרגישה וזוהו אירי נמי הב"י שהוציא הט"ז דין זה ממנו דכתב, ונ"ל דהיכא דאיכא למיחש שמא בא דם זה בעד זה מחמת שנתעסקה סמוך למקור שהעד שם במיני דמים כו' כיון שלא הרגישה ביציאת הדם מגופה והיינו כל שאין משוך עכ"ל הב"י שהובא בט"ז בזה לא כתב הב"י דחזי' דרבנן רק זה הוא ממש דברי הש"ס הנ"ל באינו משוך טהור ותלינן במאכולת שהי' תחת הכר והרגשה שהרגשה אמרינן הרגשת העד הוי מכ"ש היכא שלא ארגשה ומכ"ש בנ"ד לפי משמעות השאלה הוי

בנידון דידן אפילו תרי ספיקות בדרבנן, ספק מן הכליות הואיל שדרך אותן טיפן להולד בכליות וספק מן המקור ואת"ל מן המקור שמא לא הוי נימוחין, וס"ס זו שפיר יכולין להתהפך ספק נימוח כו' ואת"ל נימוחי' שמא מן הכליות באו, וס"ס זו עדיף מס"ס דכתב הרמ"א בסמ"ק פ"ו ס"ה דהכא יש סברא יותר לומר דבאו מן הכליות כיון דלאו דם הוא רק קרשין דדרך להולד בכליות יותר סברא לומר דבא מן הכליות אך את"ל מידי ספיקא לא נפקא ושמא בא מן המקור כיון דיכול להיות דקרשין כאילו באו נמי מן המקור וגם לומר האורח בא אפי' שלא בומנו מ"מ י"ל דלמא לא נימוחו) וכל זה בדרבנן כיון שלא הרגיש כדעת הט"ז והב"י.

אי בדיקת עד הוי ספק תורה או לא ובדברי הט"ז בזה

אך הט"ז סתר קצת דברי עצמו במה שכתב בסמ"ק ק"ץ הנ"ל ש"ס וז"ל בסופו אף דס"ל לרבי בפרק כל היד בדקה בעד שאינו בדוק ואח"כ מצאה עליו דם טמאה משום גידה היינו משום שהי' בחזקת בדוק קצת כו' והוי לרבי כאילו ראתה דם בבירר והוי טמאה מן התורה עכ"ל, והנה בזה סתר קצת דברי עצמו מה שכתב לעיל מיני' דגם בבדיקה אין טמאה מן התורה כיון שלא הרגישה א"כ מה נפק"מ יש אם ידעה בבירור שהיתה עד בדוק עכ"פ לא יצא ע"י הרגשה וגזירת הכתוב הוא עד שתרגיש, ועוד מוכח כן בש"ס דמקור בעל המימרא הוא שמואל ש"ס אמר שמואל בדקה קרקע עולם כו' שנאמר "בבשרה" עד שתרגיש בבשרה, כו' ולבסוף מסיק דקרקע לרבותא נקיש אפי' קרקע דמבדק שפיר ואיכא למימר מגופה אתי' ואפ"ה טהור כו' וא"כ מוכח מזה דאפי' נמצא על דבר הבדוק דוודאי מגופה אתי' הוי טהור מן התורה כיון שלא הרגישה, ואין לחלק בין ישבה על דבר בדוק ובין בדיקה בעד הבדוק דא"כ מאי פריך בש"ס על שמואל ממתני' דעד שהי' נתון תחת הכר גם ממתני' נמצא על שלו או על שלה אותיות כו' כיון דיש חילוק בין עד הבדוק לה ובין ישיבתה על דבר הבדוק כו' אלא וודאי כאשר משני שם בש"ס באמת דמירי בהרגשה אבל לא בהרגשה אפי' בנמצא על שלו או על שלה מיד לא הוי מן התורה, ושם מיירי בעד הבדוק כיון דחייבי' קרבן ואפ"ה לא מטמאנין מן התורה בלא הרגשה והיאך כתב על רבי דמירי בעד שאינו בדוק דהוי מן התורה ומה שהכריחו לזה מן האי סוגי' דר' ור' חייא ש"ס באמת לא קשה מידי דנוכל לאוקמי ג"כ בהרגשה כדמשני בש"ס על משניות הנ"ל בריש פרק הרואה כתם ור"ח דמטמא רק משום כתם משום דתלינן לומר שמא הרגשת עד הוי כדמשני בש"ס.

ג' חדשים וימי מניקות' ואף אחר כל זאת מפני חומר איסורי' אין דעתי להתיר אם לא שיסכים עוד מורה אחד מרבנים הגדולים ואזי דעתי הקלה מסכמת להתיר באופן הנ"ל ולא באופן אחר, אך אם אפשר לשום הקרטיין על הציפורן למעכן ולא נימוחו פשוט הוא להתיר' ולא צריך כלום יותר כמבואר בסימן קפ"ח. וה' יתן אמת ליעקב. ועיין בשו"ת ר' חיים הכהן רפרפרט יו"ד שע"ש שמצדיק ג"כ דברי הטו"ז ודוחה דברי הח"צ מכל וכל עיי"ש ועיין תשו' ח"ס שע"ש שמסכים להח"צ כמו שכ' הפלתי עיי"ש.

דברי הסדרי טהרה ללמוד מכאן קולא לדין רואה דם מחמת תשימיש, וקושית האחרונים עליו

בתשובת פנים מאירות כתב, הדיכא דמצאה דם על העד שקינחה בו ובתוך מי רגלים מצאה כעין הצץ אדום לא תלינן האידינא שבא מתמצית החול, דעד כאן לא קאמר הר"ן להתיר אלא היכא שמצאה על העד חול וחצץ ובתוך מי רגלים נמי כהאי גוונא, אבל היכא שמצאה דם ממש אחר הטלת מי רגלים ובתוך מי רגלים כעין חול וחצץ אדום ודאי לא תלינן בה אם לא שיש לה כאב בהטלת מי רגלים והן דברים פשוטים.

וכתב הסדרי טהרה שע"ש שיש לייצן לפי מה דמסקינן באיש ואשה שעשו צרכיהן בספל דטהורה לגמרי לכ"ע, ולדעת הטור מטהר לרבי יוסי אפילו בעומדת ושותתת וכמש"ל שעי, אע"ג דאיכא למיתלי דהדור מי רגלים לגמרי דהא מהאי טעמא מטמא רבי מאיר, ואפילו לרבי יוסי אפשר לומר הכי למאי דמסקינן דמתניתין מיירי במקלחת וא"כ בשותתת ועומדת לא פליג רבי יוסי עם רבי מאיר וכמש"ל אפ"ה עבדינן לספק ספיקא, א"כ באשה שרואה דם מחמת תשימיש היכא דאיכא למיתלי דלמא מאי שיוצא ממנו בשעת תשימיש הוא דם או שמא שכבת זרע שלו אדומים וכדאמרינן בפרק בנות כותים שעה דקרא אתי למעט שכבת זרע אדומה שאינה מטמא אלמא איכא שכבת זרע אדומה באיש, וכמ"ש הבית יוסף בבדק הבית סימן ק"ץ וכמ"ש נמי לעיל בסוף סימן קפ"ו שעי, א"כ היכא דלא ידעינן שהדם אתאי מן המקור שלה לא הוי ליה לאחזוקי לדואה מחמת תשימיש דהא ספק ספיקא היא, ספק מן האיש ספק מן האשה ואת"ל מן האשה שמא מן הצדדים הוא וכמ"ש הרמ"א לעיל שעי בהגה"ה דמשינן לספק שמא מן הצדדים הוא או היכא דיש לה מכה אע"פ שאינה יודעת שמכחה מוציאה דם ואין לה וסת י"ל נמי ספק ספיקא בכה"ג ספק מן האיש ואת"ל מן האשה שמא מן המכה הוא ואין לומר דהא לא שכיחי שיהיה בכה"ג מן

מוצאת אותן קרטיין תמיד בלא הרגשה וודאי לא שכית לומר דטעתה תמיד וסברה הרגשת עד הוא ואף אם נאמר דחיישי' גם בנ"ד שמא סברא הרגשת עד.

מז"מ מידי ספיקא לא נפקא אף דהי' ספק דאוריית' יש לצרף לספיקות הנ"ל ואיכא שלש ספיקות, (א) שמא מן הכליות הן אותן קרטיין ואת"ל מן המקור, (ב) שמא לא נימוחי' ולא דם הוא את"ל נמוחי' ודם הוא, (ג) שמא לא הרגישה ואף דמדרבנן אפי' בלא הרגשה טמאה ישנו עוד שני ספיקות כנ"ל כי לפי השאלה מוצאת תמיד רק קרטיין ולא דם דכתב שאינו נבלעים בבגד רק נלקטיין במחט וודאי יש לומר שמא מין חול דק הוא דדרך להולד בכליות ועכ"פ לא גרע מספק.

הכרעת השב יעקב דקשה להתיר למעשה במכה בלי שום כאב כשהקרטיין לא נמצא בתוך הלובן רק בכמה צירופים אבל אם נתמעך בציפורן יש להקל בלי הציפורים ג"כ

ועל כל זאת קשה עלי להתיר הלכה למעשה באשר לא נמצא מפורש בשום פוסק שהתירו דבר זה הלכה למעשה בלא שום כאב, (הן אמת שכבר יצא ממני בהיתר בצירוף שארי גדולים רבנים באשה אחת שמצאה קרטיין כאילו בלא שום כאב רק הי' מוצאת אותן קרטיין בתוך הלובן כמו נדון בתשובת בית יעקב הנ"ל, משום רבוה אף דהי' הרגשה תולין בהרגשה בלובן שיצא ממנה ולא בקרטיין שהוא דבר מועט ועי' הי' לי כמה ראיות מש"ס ופוסקים, אבל בנ"ד לא משמע מתוך השאלה שנמצא בתוך הלובן ובה לא מצאתי בפוסקים שהתירו), ואף דתחילת דברינו הוכחנו דדעת הט"ז להתיר בדרך א' קרטיין כאילו אפי' בלא כאב כלל וכן כתב בתשובת עבודת הגרשוני אפי' בלא כאב כלל, מ"מ לא מציינו שפסקו הלכה למעשה אם לא דציפרו עוד לזה שהי' קצת כאב ומ"מ כדי להתיר אשה לבעלה באשר כפי משמעות אם לא נמצא לה היתר אי אפשר לה לטהר יש להתיר אם תשאל עוד לדופא ישראל דהיינו מפיה ולא מפי כתבים כי אינו דומה שמיעה לראי' אם תדבר עם הרופא פה אל פה ובאם שהרופא יחליט ג"כ אשר אותן קרטיין באו מן הכליות יש לסמוך עליו כאשר כבר הארכתי בתשובה אחרת דיש לסמוך על הרופא, ומכ"ש באשר יש לצרף עם זה כל ההיתרים שכתבנו והיינו באשר נמצאת תמיד שלא בהרגשה והי' ס"ס כנ"ל המתירן אפי' באיסור דאוריית' מכ"ש שלא בהרגשה דהוי מדרבנן, ואת"ל אולי הרגישה וסברה הרגשת עד הי' עכ"פ הוי ספק והוי ג' ספיקות מדאורייתא, וכל זה דווקא כל זמן שיש לה וסת קבוע ואזי יש להתיר מה שנמצאת בין וסת לוסת או בימי עבודה לאחר

שע"א. סימן רל"ה. שע"ב. סימן קנ"ט. שע"ג. סק"ח. שע"ד. ס"ק ג'. שעה. ל"ב ע"ב. שע"ו. ס"ק כט ד"ה גם. שע"ז. סימן קפ"ז.

דבשלמא בש"ס ז"ל דדוקא ברואה מ"ת לענין שלא לאוסרה על בעלה דזה הוא מיעוט נשים שתראה מחמת תשמיש אך הפוסקים שכתבו שתמא להתיר במכה שמוציאה דם קשה אמאי הא רוב דמים בא מן המקור והו"ל לומר שמרוב בא זה הדם והנה הח"ץ ז"ל נתעורר בקו"ו ז' מובא בתשו' מעיל צדקה שפ"ח מביאר גם בתשו' בית אפרים והנה הביא בשם הגב"י לתרץ דנגד מכה אין רוב דם במקור עיי"ש ומלכוד דזה דבר נגד החוש דבגמ' ופוסקים שתמא קאמר מכה המוציאה דם משמע אפי' אינה יודע' כמה שמוציאה ואפי' ידע' בודאי שדם מקור רבה ממנו דבודאי יש מכה שדם המקור רבה כמבואר בפיה"מ להרמב"ם ז"ל (כאשר באמת האשה רואה הרבה דם מהמקור) מ"מ תולין דסתמא קאמר "תולין" ולא התנה בשם רק אם דם המכה משונה מדם ראיתה, אבל אם דרך להוציא הרבה או מעט לא חילקו וא"כ קשה באם המכה אינה מוציאה הרבה מדם מקורה ה"ל לנו לילך בתר רוב.

דבזה נסתר גם מה שרצה לתרץ הבית אפרים מחמת דהוי כרוב שא"י, דו"א דסתמא קאמר הש"ס אפי' שנודע שרוב דם ממקור ג"כ תולין במכה.

דבזה שרצה הגב"א ז"ל עוד לתרץ דהוי שני מקומות המכה העליון דבזה נהי דדם המקור רבו משניהם מ"מ אולי ב"ר המקומות כדברי הר"ן ז"ל במחכ"ת נראה דזה דבגוף א' ובית א' לא שייך חילוק מקומות דאטו אם בחנות א' מונח כשירות בעשרה מקומות ובשתי חנויות מונח בשתי מקומות לא ילכו בתר רוב חנויות וזה לא ניתן להאמר וכן נראה מדברי הר"ן שם ואם כן באשה שהיו גוף אחת לא שייך לומר כלל חילוק מקומות וראיה לזה דאם לא כן היו צריך לעער אם העליה גדולה מהמקור או המקור גדול דאם עליו גדולה י"ל שיצא מגבהות העליון או מתחתיתו או מאמצעיתו וכיוצא ובמקור אין כ"כ מקומות אם היא קטנה מהעליון אלא ודאי זה לא ניתן להאמר כלל לילך בגוף אחד בתר חילוק מקומות אם יצא דם ממקום זה או מזה ורק שבאשה שני מיני דמים הם דגם העליון או מחמת מכה שטהורה ודם המקור הוא טמא ורובא ואולינן בתר רובא.

ביאור הגדר רוב דם מן המקור היינו שנתמלא המקור עם דם

דבזה שתפסו כל האחרונים דדם המקור מרובה היינו שיש בתוכה רוב דם לפענדי"ב דזה אינו כלל דידוע דהמקור אין בו בעצם דם והמקור הוא כמו בור שלתוכו נקיים גידים שמתחת לארץ ונובעין המים לבור כמ"כ הגידין שופעים מאיברי

האיש ומשום הכי לא תלינן בו הא הכי נמי לא שכיחי הדם עם מי רגלים של האיש ואפ"ה מטהרינן משום ספק ספיקא למ"ש הבית יוסף שם דלא שכיחי שתהיה אשה רואה מחמת תשמיש מש"ה תלינן להקל כל מה דאפשר למתלי וא"כ אמאי לא עבדינן ספק ספיקא בכה"ג, ודוחק לומר דהתם מיירי שידעינן בודאי שאינו מן האיש דמסתימות הפוסקים לא משמע הכי ועיין בשלחן ערוך אבן העזר שפ"ח שכתב שם וז"ל ואם נמצא דם בעד של אשה ויש ספק אם הדם ממנה או ממנו נראה לכאורה דמותר לאיש להוציא זרע כדי לברר וכו', גם יש להביא ראיה מש"ס יבמות שיש לזכות וצ"ע עכ"ל, ולפמ"ש אף על גב דליכא לברורי אפילו הכי אפשר לטהר מכה ספק ספיקא הג"ל וצ"ע ג' עכ"ד.

א. וע"ז הקשה הצמח צדק ש"פ דלפי מה דמבואר במס' נדה שפא ובשו"ע סי' ק"צ שפ"ב ובתשו' רמ"א שפ"ג דאין תולין כתם בכתם אע"ג דספק דרבנן הוא כל שכן שאין אומרים כן ברואה דם מחמת תשמיש א"כ הכ"נ לא מהני הא ספק לעשות ממנו ס"ס דלא הוי ס"ס, אלא היכא דברירא מילתא שיש בבעלה מכה המוציאה דם דהספק שמא מבעלה בא הדם יש בו ב' צדדים להחמיר כיון שא"י לנו שיש בו מכה וא"כ י"ל ספק אין בו מכה ואת"ל יש בו מכה שמא דם זה אינו ממנו משא"כ באיש ואשה שעשו צרכיהם לתוך הספל שני הספיקות הם שקולים ועוד יש לפלפל לפי הפנים מאירות דס"ל דלר"מ נמי אינו טמאה רק משום כתם א"כ לא דמי לרואה דם מחמת תשמיש דהוי ספק תורה.

דעוד הרי התם יש תרי חזקות להקל (א) חזקת טהרה של האשה (ב) חזקה דמשביל המים בא הדם ובשני חזקות מהני לר"מ אפי' בספק שקול אחד לבד כמבואר בעירובין שפ"י וכל שכן הכא דאיכא ס"ס משא"כ ברואה דם מחמת תשמיש ליכא תרי חזקות כיון דהספק השני איכא תרי צדדים להחמיר.

הטעם דמהני ס"ס בקרטיין אף דהוא נגד רוב דמים באשה מן המקור משום דהוי רוב דליחא קמן

דנה בדין של קרטיין כתבו להקל מטעם ס"ס מקצת מן הפוסקים ונתקשו המפרשים למה ס"ס מהני נגד רוב דמים הבאים מן המקור וכבר כתב הש"ך שפ"ה לפקפק בדברי הרמ"א שם שסומך על היתר של ס"ס והוא ז"ל ס"ל דלא מהני ס"ס נגד רוב וכמו שהסביר דבריו גם הס"ט שם שפ"ו ות"י דמתוס' ב"ק משמע דמהני ס"ס אבל הדברי חיים שפ"ו דוחה דבריו דאין ראיה מהתם

שעה. סימון כ"ב ובבית שמואל ס"ק ב'. שעט. פרק הערל. צ"ז. שפד. ל"ו. שפה. בסימן קפ"ז סק"כ וס"ק כ"ד. שפ. סימון ק"ד. שפא. ס'. שפב. סעיף מ"ג. שפג. ס"ס שפו. ס"ק ט"ו. שפז. בסימן ע"ב. שפה. סימון ס"ז.

אין כאן רוב כנגדה ושפיר נאמנת ולכן נאמנת האשה לומר יש לי מכה שמוציאה דם אבל כ"ז כשהיא יודעת שמוציא דם אבל באם אינו ברור לה שמכה מוציאה דם אז גם לדידה איכא רובא דם במקור רק לדידה שהיא יודעת מהמכה ס"ס עדיף מרובא עכ"פ היכא נאמנת נגד הרוב והא אין לה נאמנות נגד הרוב וז"ב לענ"ד. והנה בש"ש שצי' הקש' בדרך זה ואיך נאמנת נגד חוקה דגופה דאין לה מום כדרך שאמרו בכתובות ובאמת לענ"ד זה אין חוקה כלל דזה חוקת הגוף להיות נקי מדבר מום אבל מכה בועה קטנה מוציאה דם כמעט אין מצוי גוף להיות נקי מזה ואין שי"ך חוקה ורק רוב דם במקור ולזה א"ש כאשר כתבתי והמעיין בכל הפוס' דלא אמרי כלל חוקה זו דאין לאשה מכה המוציאה דם ולכן ברור מה שכתבתי.

דחנה נהי שישבנו שיש מקום לומר דהוי ס"ס דלא הוי נגד רובא דאיתא קמן מ"מ קשה הדבר לומר ס"ס נגד רוב שמביאין עליו קרבן ובפרט שהתוס' כ' בפירוש כן כמבואר בכתובות שצי' ומדבריהם בנדה שצי' אין ראי' והס"ס אינו נגד הרוב בשני הצדדים וכו' אך מה נעשה דרוב האחרונים פסקו בזה כדברי הרמ"א בס' קפ"ו הנ"ל עיי"ש.

דחנה בגדר רובא דליתא קמן אי קלישא מרובא דאיתא קמן נפק"מ לאיזה דבר אנו דנין בו דלענין נאמנות ע"א נאמן נגד רובא דאיתא קמן ואינו נאמן נגד רובא דליתא קמן וכמו שכתב רעק"א בדרוש חידוש כתובות שצי' ועיין בשב שמעתתא שנה לגבי ספק ממזר דרובא דליתא קמן מהני ורובא דאיתא קמן לא מהני להחשיב שבדאי ממזר ע"כ אבל מרוב המקומות משמע דרובא דאיתא קמן עדיפי דהגמ' מביא הלימוד על רוב על רובא דאיתא קמן ועוד יותר מזה מבואר בתוס' דר"מ דס"ל דאין הולכין אחר הרוב משום שחושש למיעוטא מ"מ ר"מ מודה ברובא דאיתא קמן וכן כתב רש"י בקידושין שצי' דלא אמרינן סמוך מיעוטא לחוקה ברובא דאיתא קמן וכן כתב התה"ד יי' דאע"פ דקיי"ל אין הולכין בממון אחר הרוב מ"מ ברובא דאיתא קמן הולכין אחר הרוב וכן לענין דשיל"מ קיי"ל לחלק בין רובא דאיתא קמן ובין רובא דליתא קמן והחילוק בין רובא דליתא קמן לאיתא קמן כתב הח"ס בחידושי חולין י"ח כתב רובא דליתא קמן כגון קטן וקטנה דמאן לימא לן שכל הקטנים שבדור הזה לא יהיו סריסים ורק שרוב הדור יהיו סריסים וכן בסריפות לא נוכל לומר שרוב בהמות פריש דמאן לימא לן שלא יהיו כל הבהמות אשר

האשה לתוך המקור ומהם נתמלא עד אשר יוצא על גדותיו ונשפך לארץ כדרך הנהרות וא"כ באמת אין הרוב הזה רובא דאיתא קמן דלמלא לא הו' דם במקור שלא נתמלא כלל עדיין וליכא בו רוב דם וז"ל דליכא בו דם כלל ולכן מה שאמרו רוב דם מהמקור היינו שסברא הוא כשיוצא מאותו מקום דם שבא ממקור שנתמלא ממה שנימא שבא ממכה שבעלי' וזה הוא הרוב דאמרינן רוב דם מהמקור ע"כ בידעינן שיש מכה המוציאה דם תו ליכא רוב כלל דאורבא הרי דם מכה ודאי וראיה מדברי התוס' כמס' ב"ב שכתבו שפי' כד"ה וש"מ וז"ל הג"ה וש"מ רובא דאורייתא חשיב ליה רובא דליתא קמן דברובא דאיתא קמן לא בעינן למידק ש"מ דקרא כתיב אחרי רבים להטות עכ"ל "הרי דחשבו רוב דם מהמקור לרובא דליתא קמן" ולכאורה הרי המקור לפנינו מלא דם אלא ודאי דזה אינו שיש במקור דם, דבמקור גופא ליכא דם כלל רק בעת שבא האורה כל אשה לפי דרכה אפילו אשה שאין לה וסת עכ"פ אין הדם תמיד במקורה דזה אינו כלל רק הדם מתמצה מאברים לאיזה סיבה בלא קביעת זמן, אבל טרם שמתמצה הדם מאברים אין שום דם במקור ולכן ודאי דלא הוי רובא דאיתא קמן שהרי לא ידעינן אי איכא דם כלל במקור ולא הוי רק רוב דאתי מסברא שרוב דמים הנובעים מאותו מקום באשה הוא מדם המקור בעת שנובעים אבל לא הוי כלל רובא דאיתא קמן וזה ברור מאוד.

למה אשה נאמנת לומר מכה יש לי במקור הרי ע"א אינו נאמן להעיד נגד רוב דמים באשה מן המקור

אך כל זה אם ידוע המכה שפיר נוכל לומר כן אבל באם אינו ידוע המכה רק האשה אומרת שמכה יש לה במקור יש לעיין לכאורה ולפי מה דמבואר בתו' ריש גיטין וברוב הראשונים ז"ל דאין לאשה נאמנות יותר מע"א דעלמא קשה האיך נאמנת האשה לומר שמכה יש לה במקור ודם יוצא מתוכה הרי נמצא שמעידה נגד רוב דם שבמקור והיכי נאמנת נגד הרוב וכבר התעורר על זה בספר שב שמעתתא מקצה"ה ז"ל שצ' ועיין גם לעיל שציינתי בשם בית שערין שדן בזה בתשו' יו"ד ח"א שצי' שדן בזה כמה דרכים עיי"ש אך לפמ"ש אתי שפיר דמבואר שצ"ב היכי דלפי דברי העד אין רוב נאמן העד כמבואר דבר זה שצי' ובאחרונים ז"ל וא"כ לפי דברי האשה שהמכה מוציאה דם אין כאן רוב כלל דממקור אתי דהא ליכא כלל רוב לפנינו כדכתיבנא ורק מכה הסברא דבמקור שכוח יותר שיבוא דם מאברי' לא ממכה אבל כשהיא יודעת שמכה מוציאה דם א"כ

שפט. כ"ד ע"א. שצ. ש"ו פ"ז. שצא. סימן רפ"ג. שצב. ע' בש"ש הנ"ל ולעיל בתשו' דברי חיים בח"א חאה"ע סימן י"ד. שצג. בהג"מ בש"ש הנ"ל. שצד. שמעתתא הנ"ל פ"ו. שצה. ט. שצו. הנ"ל. שצז. י"ג ע"א. שצח. שער ב' פט"ו. שצט. פ' ע"א. ת. סימן שי"ד. תא. י"א ע"א.

המה היום בעולם כולם טריפות ורק שאין כן בנהוג שבעולם וזהו נקרא רובא דליתא קמן.

כמה צירופים שדנו הפוסקים בדין קרטיין

שני ספיקות שזא במקור דם טהור הוא ב) במשהו יש לתלות להקל דם טהור הוא

עייין בסדרי טהרה ^{יב} שכתב דבקרטיין יש שני ספיקות להקל א) שזא בא מן הצדדים דאע"ג דבעלמא איכא למימר דהך ספק שזא מן הצדדים לאו ספיקא הוא כיון דרוב דמים באים מן המקור מ"מ במשהו בעלמא יש לתלות טפי להקל ב) ועוד ספק, דאפי' אם נקבל דבא דם מן המקור מאן יימר לן דם טמא הוא הרי שם ג"כ דם טהור עיי"ש.

בלא הרגישה מקילין יותר בקרטיין

ואם לא הרגישה יש עוד צד להקל, עייין בישיעות יעקב כאן ^{יג} שכתב והנה הרואה קרטיין בזה היה נראה לי דלא שייך בזה סברה לומר דסתם רואה הוא בהרגשה, דדוקא בראיות דם ממש שייך סברא זו אבל קרטיין דאין דרך ראייה בכך בזה לא שייך הך סברא, וכן מצאתי אח"כ בשו"ת שב יעקב שכתב כן הגאון מו"ה גבריאל ^{יד} והוא נכון, ולפ"ז ה' נראה בעיני במוצאת קרטיין קטנים בלי הרגישה כלל אלא שאנו תולין שזא סבורה הרגשת מי רגלים הוא וכדומה בזה חשוב שפיר ס"ס אם אפשר לתלות הקרטיין הללו במכה וכדומה אף שאינו ידוע אם המכה מוציאה דם דהוי ס"ס שזא מן המכה ואת"ל מן המקור שזא שלא בהרגשה אינו רק מדרבנן והוי תרי ספיקי לענין דאורייתא וספק א' בדרבנן, אלא דס"ס זה לכאורה הוי ס"ס שאינו מתהפך דאיך נימא שזא לא הרגישה בעת יציאת הקרטיין ואת"ל הרגישה שזא אינו מן המקור הרי הרגישה היא פתיחת המקור ואם הרגישה פתיחת המקור ע"כ דם זה מן המקור דהרגשה לחוד מטמא לדעת התה"ד הובא ברמ"א לעיל, אלא דזה אינו דאי תאמר שזא הרגישה מפתחת המקור בעת יציאת הקרטיין ע"כ צריך אתה לומר שהדם בא מן המקור וא"כ צריך אתה לדון אם הדם בא מן המקור הרי זה דומה להך מילתא שהובא בש"ך לעיל ^{טו} בשם הרב מנחם עזריה מפאנו לענין שבירת הגף עיי"ש אמנם לפמ"ש לקמן דאף דם שהאשה ראה בלי הרגישה אינו מטמאה מ"מ אם האשה כבר טמאה והיא צריכה לספור שבעה נקיים ובתוך ספירתה רואה דם בלי הרגישה לא

חשוב ספירת שבעה נקיים וכמ"ש הרמב"ן במס' נדה דף י"ו דאף דחזאי בלי הרגישה מ"מ לא חשוב שיעור עיי"ש ועייין בתשו' שב יעקב הנ"ל שהסביר דשפיר הוי ס"ס המתהפך.

דעייין בשו"ת הר המור להגאון ר' מרדכי בנעט ^{טז} שדן בזה עיי"ש.

באשה מניקה שרואה קרטיין יש להקל יותר

אם היא מניקה יש לתלות להקל, משום שדעת השו"ע דאינה קובעת וסת בימי עיבורה וראיותה נחשבת למקרה וראייתה קלה מוסת שאינו קבוע לפי הרשב"א אף שאם מרגישה חייבת לבדוק ודעת הסדרי טהרה ^{יז} עייין בד"ה עוד עיי"ש ועייין לקמן בפלתי סי' קצ"ד, ומובא בספרים דבערי מערב לובשים נשים אבן שהוא עין החתול (הנקרא בערבית עין א"ל הר"ר) כדי שלא יתעברו כל ימי משך כ"ד חודש של הנקה של ילד הראשון שלא ינזק (הובא במדרש תלפיות) ולכאול' כדאי לקחת אבן זה לרפואה, אבל אין לסמוך על זה להקל דאם יוצא קרטיין סימן שזה אינו דם משום הסגולה דאין סומכין על סגולות אלא יש להקל לפי שחזקת מסולקת דמים הוא. ובספר מנח"י כתב להקל בנשים שחזקתן מסולקת דמים, ובפרט אם תקנה את עצמה יש לסמוך על תשו' נו"ב ^{יח} דמהני כמו בדיקה ודלא כדברי החו"ד ^{יט} עיי"ש.

אשה שיש לה קרטיין יש לה למעט בבדיקות

כתב הבעל התניא בתשו' ^כ שלכתחלה יש להזהיר שלא להרבות בבדיקות כל כך מדי יום רק כשמרגשת קצת בעצמה או סמוך לוסתה או לפני תשמיש ולא אח"כ עיי"ש.

אם יש לה כנים יש עוד קולא בקרטיין

אם יש שם כנים, עייין בשו"ת שב יעקב ^{כא} שצייין לדברי הטו"ז ^{כב} שהתיר בלי הרגישה, ומהרש"ך התיר גם בקצת הרגישה בהליחה.

בבדיקת עד בקרטיין לא מחמירין לומר דהוי הרגישה

עיי בדיקה לא נקרא כאן ספק הרגישה ולפי הסדרי טהרה בס"י ק"צ ^{כג}, דמה תאמר טעתה וסבורה הרגשת עד היתה הכא אין לחשוש לזה מצד קטנותן ושינוי מהותן מדם ממש לא שייך לומר חזקת דם שבא בהרגשה, וגם משום שזרזין של הני קרטיין לבוא שלא בהרגשה.

תב. סוף סימן ק"צ בד"ה ובשו"ת עבודת הגרשוני. תג. בסוף הסימן. תד. אב"ד דק"ק ניקלשפורג. תה. סימן ק"ג. תו. נ"ב. תז. סימן כ"א. תח. בסימן ק"צ סק"ג. תט. סימן מ"ו. תי. סימן קצ"ו. תיא. שאלה שנדפסה ריש הל' נדה. תיב. סימן ל"ח. תיג. סימן ק"צ ס"ק כ"ג. תיד. ס"ק ס"ז.

באותה כונה, עיי"ש ובמפרש. ובוה פי' הרמ"ע שם: 'אשרי יושבי ביתך' תכב הם עושים ביתך מרכבה, כמ"ש 'זה א-לי ואנוהו', 'אשרי אדם עוול לו כן מסילות בלבבם', שמבטחו במסילות אשר בלבבם של יושבי ביתך, זת"ד. והשתא הנהוג כך באומרו 'אלקא דר' מאיר ענני', טוב שיכוין בדעתו שיענה באותה כוונה שכוין ר' מאיר, כמו שכתב הרמ"ע. ומכאן אתה למד שמה שנהגו לומר שמכונים בתפלה לדעת רשב"י וכיוצא וכן בתורה ובמצות, מנהג טוב, ונאמר בו אשרי, עיי"ש. ועיין בכתר שם טוב תכב ובתהלים עם פירוש של הח"ס בסופו עיי"ש.

סגולה לעצור דם נדה

ובספר אגרא דפרקא תכד כתב סגולה נגד דם שיאכל ענני גפן ורמזו לדבר 'ודם ענבים סתה', סתה מלשון רפואה ע"כ. ויש להסביר הדנה נדה הוא אות הראשון של נחש וחלה הוא אות השני של נחש וש' אות השלישי שהוא הניצוץ הקדוש שמחיייה האות והקשר ביניהם דנחש הוא הס"מ שהסית לאדה"ר ולחור לאכול ולכן יצא דין נדה והתיקון הוא הפרשת חלה ואתה דעץ הדעת היתה גפן ולכן התיקון לדם הוא אכילת ענבים.

מזי שמשתיין דם יש עצה לשתות חלב ויתרפא.

ספק נימוח או לא נימוח לא מקרי ספק חסרון ידיעה

בשור"ת דברי חיים תכב כתב דאף שיש ס"ס בקרטין, ספק א) אם נימוח ספק לא נימוח ואת"ל שנימוח ב) שמה לא היה הרגשה, אך הרבה חולקין וסוברין דספק נימוח הוי ספק חסרון ידיעה וציינ דבילדותו בדק כמה פעמים וכן שמע מרבנים קשישי שהיו בודקין הרי דאפשר לבדוק ומה שאין אנו בקיאין מקרי חסרון ידיעה ולא מיקרי זה ספק שאינו יכול להתברר לכל העולם דאז לא הוי ספק חסרון ידיעה תכד, כיון שאפשר להתברר עיי" בקי. ועיין בשו"ת פנ"י ח"א יו"ד תכד, ועיין שו"ך יו"ד תכח עיי"ש ומה שכתבו הרבה פוסקים בתשו' שלהם, ובפרט בתשו' הב"ח ז"ל דקרטין קטנים הוא דבר שאי אפשר לבוא מן המקור מ"מ יש להחמיר כי גם זה דינו כדם שבא ממכה שאין ידוע לה שום מכה שלא תלינן בה כיון שאין הדבר מצוי ולכן לא אוכל לומר בזה דבר להחמיר ע"כ. ועיין בשו"ת הר המור להגאון ר' מרדכי בנעט תכס שכתב על דברי הסדרי טהרה, שס"ל דאע"פ דהוי חסרון ידיעה מ"מ כיון דהספק לכל העולם כולו לא הוי חסרון ידיעה, וקשה דודאי אמת דגם חז"ל בדורות האחרונים

עצה של הס"ט בענין קרטין

עצת הסדרי טהרה תכס כתב ליקח בגד פשתן רך ולחכך באותו מקום למעלה מבית התורפה וע"י חיכוך נתמלא הבגד טיפין עיי"ש.

אין אנו אומרים אותו מקום בדוק היא לגבי קרטין כמו שאומרין לגבי מאכולות

בקרטין לא שייך לומר אותו מקום בדוק הוא כמו שאומרין אצל מאכולות, דשאני מאכולות דאין כינה נכנס מאליה או שאינו באה שם מפני הוזהמא, אבל הקרטין נתהווים שם מבחוץ אינו שייך לומר דאיתו מקום בדוק הוא לגבם תכס.

אם נאבד לו הבדיקה שעליו היה הקרטין

אם נאבד לו הבדיקה שעליו היה הקרטין אי יש להקל, יש ללמוד לפשוט דין זה מבדיקה בעלמא שנאבד, אבל אין לחייב לעשות סגולות למצוא אותה, דיש סגולה למצוא אבידה להתבונן בשם הקדוש "כריאו" שהוא טוב לאבידה, ויש נוהגין לכתחלה לכתוב הר"ת של אתה גבור לעולם ה' על קלף של צבי בכתב אשורית בר"ח ניסן ותולים אותם על זרוע ימין והוא מועיל מאד לזכירה ועיי" יזכור איפה הונח הדבר, אבל לנשים אין כדאי לעשות כן לפי שזה שם קדוש והם עסוקים בעניני הבית ולכן כדאי שתשים זה במקום שמור ולא על הגוף, וגם שם אהוי" סגולה לכתוב כנ"ל. ובמדרש תלפיות ת"י כתב, קבלתי, מי שמאבד איזה דבר, אם ינדור למאור, אם אני מוצא אותה, נדר סך מעות שמן למאור לנשמתו של ר' מאיר, מיד מוצא האבידה, ובלבד שלא יעבור זמן, שאם האבידה מעות, אפשר שכבר הוציא אותם המוצא בהוצאות, ואם הוא בגד או שמלה, אפשר שהוליכה למקום אחר או עשה בו שנוי באופן שאינו ניכר, ואז אין מועיל הנדר, ע"כ. וצדיקים אמרו להמתיק דמועיל גם אם הוא נגד רוב דר"מ חייש למיעוטה ועוד איתא בשם צדיקים דאגה בלב איש ישחנה ת"י ומבואר בגמ' ישחנה לאחזרים עיין סנהדרין ת"י ומבואר בהוריות ת"י מאן אחרים ר"מ דמי שיש לו איזה דאגה יבקש בזכות ר' מאיר ועיין בפתח עינים להחיד"א תכא על דברי הגמ' אימא אלקא דמאיר ענני ומתצלת וכו' ומזה יצא המנהג בכל גלילותינו, דעל כל צרה שמתפלל האדם, אומר: 'אלקא דמאיר ענני' ונודרים שמן או צדקה לנשמתו של רבי מאיר. וכתב הרמ"ע (מפאנו) בעשרה מאמרות מאמר חקור דין סוף ח"א, שהכונה במה שכוין ר' מאיר, ענני

תמו. סימן ק"צ ס"ק ס"ו. תשו' תש"ו צמח צדק סימן קג"א. תזי. ענף אבידה ומציאה. תיה. משלי י"ב כ"ד. תיש. ק' ע"ב. תכ. י"ג ע"ב. תכא. ע"ז י"ח. תכב. תהלים פד, ה-ו. תכג. אות שפ"ח. תכד. מביא בשם הצדיק ר' פנחס מקאריץ. תכה. ח"ב סימן פ"ג. תכו. כמבואר בטו"ז סימן צ"ה. תכז. סימן ב'. תכח. סימן נ"ה טוסק"ד. תכט. סימן כ"א.

העידו על עצמם שאינם יודעין להבחין בין דם טמא לדם טהור ואנו תמיד מסופקין שמא הוא טמא, אבל בהיפוך לא מצינו שחסר להם הבקיאות שלא לידע לפעמים על דם אדום שהוא ודאי דם טמא וא"כ הו' שפיר לדידן ספק חסרון ידיעה לפעמים דאלו הו' אדם בקי הו' יודע שדם זה ודאי טמא ותו ליכא ספק ומפני שחסר הבקיאות להיפוך שלא לידע הטהרה מפני זה לא חסר הבקיאות להיפוך שלא לידע הטומאה א"כ לא הו' ספק חסרון ידיעה לכל העולם הרי לן תרי צנתרא דדהבא שחולקין על הסדרי טהרה וכל אחד מטעמיה אמנם הצד השווה שבהן דהוי ספק חסרון ידיעה.

ישב הוסיף לדון בענין ספק נימוח, שמקור הספק נזכר בס"ט, ושם כתב לדון אי ספק מן הצדדים וספק נימוח הו' ספיקות נפרדים או ספק אחד משם אחד ודוחה דבריו שם.

אי צריך לבדוק כל הקרטיין או אם בדיק מקצת, מהני לגלות על השאר

הנה בדם יבש כתב הרשב"א דדבר רחוק הוא שיעשה כעין צורת בריה, אלא שיש להסתפק בכך לפי שפעמים נעשה כן לפיכך צריך לבדוק בשריה וכל ששרה ולא נימוח בידוע דלאו דם אלא בריה דשרייתו מוציאן מידי ספיקתן עכ"ל. ומדייק הד"ח בתשו' י"ל דאלמא דרוב צורות כאלה היא דבר זר שיהי' דם מ"מ כיון שאפשר עכ"פ להיות דבר כגון זה הצריכו חכמים בדיקה, ומסביר סברתו דרוב הצורות אלו אינם תולדות ורק מיעוט המצוי מש"ה צריכה בדיקה וא"כ בוודאי במיעוט המצוי דקיי"ל לתתלה צריך בדיקה אבל בדיעבד כשר כמו דקיי"ל בנאבדה הראיה א"כ ה"נ כאן דא"א לבדוק כולם בודאי טהורה היא ותלינן גם אותם שלא נבדקו במכה שבמעיה כיון שנתברר דיש לה מכה מחמת אותן שנבדקו ולא נימוחו ממילא גם הנך שלא נבדקו תלינן במכה כיון שא"א לבדוקן וזה ברור.

כמה סיבות למה לא אזלינן בתר רוב דמים באין מן המקור בדם מכה רק אחר הקרוב

בתשו' דברי חיים ת"א כתב דיש לצרף סברת הפוסקים דתלינן במכה שבכליות כיון שיש כאן שינוי מדם ראייתה שבא תמיד בלי כאב משא"כ הכא מרגשת כאב לכן תלינן

במכה, ומה שכתב החכם צבי ת"ב לחדש דאין הכאב ראינה דמכות מכה באה הדם אלא אדרבא מכה הכאב תלינן שנחלש כוח המחזיק באם ויוצא הדם שקודם זמנו בלא נתבשל, מ"מ שאני הכא שיש כמה סימנים ויש שלא נימוחו אשר כמעט בחוש נראה שמכה יש לה ותולין בכאב כליות שכן הוא הדרך ע"פ חכמת הרפואה ולכאורה יש לדון ולומר ז"ל בתר רובא ובמקום ספק הרוב מכריע אלא י"ל א) דכאן לא שייך רוב דמים באים מן המקור דאדרבא דמים כאלו לא שכיה במקור כאשר כתבו הפוסקים. ועיין בתשו' שב יעקב ת"ג עיי"ש וכתב הדברי חיים ב) ויש להוסיף על זה דלא אזלינן בתר רוב דמים באים מן המקור דהרוב אינו מבורר ולעומת הרוב יש סברא דקרוב לכן אין הולכין אחר הרוב רק אחר הקרוב והוא לומר דדם זה בא מן העליה כמו שכתב בשלטי הגבורים ת"ל ומביאו הבית אפרים ת"ה עיי"ש.

ויש להעיר ג) מדברי מהר"ט ת"ו שהסביר דחוקה ורוב שהם מחמת העדר ידיעה אינם דומים לחוקה ורוב שהם מחמת ידיעה, וכגון חוקה דבהמה שנשחטה בחוקת היתר עומדת אינו דומה לשאר חוקות שבש"ס דהיא מחמת ידיעה, משא"כ היא חוקה היא מחמת שלא ראינו בו ריעותא והיא מהעדר הידיעה דקלישא, לכן אע"פ דבכל דוכתא אזלינן בתר חוקה דמעיקרא נגד חוקה דהשתא הכא אזלינן בתר חוקה דהשתא, וכן אמרינן לגבי מקוה שנמדד אי יש בו מ' סאה וכדומה דהיא חוקה ידועה יען כי נמדד ועדיף טפי לומר דכמו שהיתה מתחלה בשעת המדידה שלם כן הוא עכשיו אם לא שיש תרתי לריעותא נגדה ת"ו, משא"כ רוב וחוקה דבא משלילה והעדר ידיעה וכגון בהמה שנשחטה דלא ידעינן אי בהמה זה טריפה או לא ומכשרינן אותה משום דרוב בהמות כשרות מכל מקום שפיר אמרינן אם נמצא ריעותא בהמה דאיתרע לה החוקה והרוב, ולפ"ז י"ל דהא הדין הכא ברוב דמים חזקתו מן המקור דהם שנמצא לפנינו אין ידוע מאיפה הגיע אלא סומכין על הרוב, והרוב בא מכוח העדר הידיעה, ולכן אינו דומה לרוב דעלמא דרוב וקרוב הולכין אחר הרוב. ד) ויש להוסיף עוד סברא מדברי הפוסקים שכתבו לחלק בין קרוב סתם ובין קרוב דמוכח דבמקומו ממש דיש חוקה כאן נמצא וכאן היה ת"ח ובאשה שמקומו נמצא י"ל דעדיף מרוב ויש לפלפל עדיין, (ועיין בהגהות ברוך טעם י"ד סי' רצ"ד).

תל. ח"ב סימן ע"ד. תלא. ח"ב סימן ע"ד. תלב. בסימן מ"ו. תלג. סימן ל"ח. תלד. במסכת בבא בתרא. תלה. בסימן מ"ח. תלו. ח"א סימן ל"ו. תלז. כמבואר בגמ' קידושין ע"ט ופ"ג דנדה. תלה. עיין רמב"ן במס' ב"ב כ"ד ובתשו' ח"ס י"ד סימן רפ"ו.

אי יש להתיר קרטין כיון שאין אנו בקיאים במראות יש לומר שמא מראה טהור

גדה, וברש"י שתמצא דם על הסדין שקנחה בו ואין ידוע אם בשעת ביאה היה בה דם זה או לאחר ביאה וכו' על גדה טמא שבעת ימים ויהא אסור לבוא במקדש ביוהכ"פ ע"כ. ולפי המרדכי קשה הרי תלינן דהוא מן הצדדים ולא הוי בועל גדה ובודאי כה"ג לא ישמש בשעת וסתה, ואין לומר דהמשנה מיירי באשה שיש לה וסת, ואין לומר דתרגיש בשעת תשמיש כמבואר בתו"ד תמה דבשעת תשמיש לא תבחין האשה בהרגשה, ועיין פלתי תמו שמפלפל בדברי המרדכי וכנראה שהרמ"א סומך עליו.

דברי התפארת שלמה להקל בקרטין

בספר תפארת שלמה תמו כתב בסוף התשו' וז"ל אהובי אחי בקשתי מאד ממך שלא תחמיר חלילה יותר ממה שסדרתי לפניך. כי כאמת דעתי להקל עוד ממה שכתבתי לך. אך ידעתי אם אקל עוד יותר לא תשמע לי כלל ותפסת מרובה לא כו'. ע"כ התמרת בכמה דברים. אך חלילה לך להחמיר עוד יותר וכל המוסיף גורע וכו'. וזה בדוק ומנוסה מהדברים האלו דהיינו מציאת הקרטין שהם הולכים אחר המחמירים כנ"ל "דכל איש ואשה שמחמירים בדברים האלו אי בכל יום מוסיף והולך וכל המוסיף מוסיפים לו כהנה וכהנה. ואם שומעים לדברי חכמים המקילים אי הדברים הולכים לגמרי ואינם נמצאים כלל. וזה מעשה שטן ר"ל". לכן בקשתי ממך שתשמע לדברי. ואי"ה כשיהי' לך פנאי לבוא לכאן על איזה שעות אי אדבר עמך פה אל פה בסברות שיש לי להקל בענינים האלו. ויקום המקרא וטהרה ממקור דמי' ונקתה ונורעה זרע של קיימא ובכ"ז גימט' ברכ"ה ובוהו יהי' אתה שלום ובינתך שלום וכל אשר לך שלום ע"כ.

אם לאחר הלידה נתרפאה במקצת ואח"כ חזרה לה הכאב מה דינה

הנה לאחר הלידה מבואר בהגהות שערי דורא ובדרכי משה תמח דנתהוה מכה בצדדין ותולין בה, והנה יש לדון אם לאחר הלידה נתעסקה ברפואיות ונתרפאה וחזר ונתעורר הכאב במקום ההוא ממש אי תולין שלא נתרפאה המכה הראשונה לגמרי, או אמרינן דהראשונה כבר נתרפאה ועכשיו בא מכה חדשה, והנה עיין בדע"ת י"ד תמט שציין לתשו' מבי"ט תג, שדן בדין שפחה שהועד עליה שהיתה נפוחה ברגליה מאז בבית המוכר ע"י חולי ועתה נתגלה הניפוח בבית הקונה והקונה טוען דמקח טעות הוא והמוכר טוען שאינו מחולי הנ"ל, והשיב שאם

בתשו' בית יעקב מבואר דאין אנו בקיאים במראות ושמא היא מראה טהור ע"כ ובתשו' דברי חיים ח"ב תלט הקשה ע"ז דאם נימא כן נתיר כל הכתמים ובהקדם מה שהקשו האחרונים דכל כתמים הוי ס"ס (הבאתי דבריהם בפלתי המבואר ריש סימן ק"צ סק"ב עיי"ש), ותל' הכ"מ (באחד מן התיאורים) דכיון דלא עברה בשוק של טבחים לא הוי ס"ס דודאי מגופה ונשאר רק ספק מן הצדדין ובספק אחד אין מקילין וכתב לפי הנ"ל קשה אכתי הוי ס"ס דלמא דם טהור הוא אלא ודאי דלא נחשב כספק ע"כ. והנה דברי הבית יעקב מובא בסדרי טהרה תמ עיי"ש, וכתב עליו להקשות הרי רוב דמים באשה טמאין ואין כאן מקום ספק, ואין לומר אע"ג דרוב דמים טמאין באשה הוא בדרך שרגילין לראות, מה שאין כן בקרטין שאין רגילין לראות לא אמרינן רוב דמים טמאין דא"כ קשה אמאי אית ליה לר"י במפלת חתיכה לילך בתר רובא, ולמסקנא י"ל דלכו"ע אולינן בתר רובא ועיין בבית יצחק תמא שהביא דבריו הקודמים של הסדרי טהרה וכתב לתרץ אלא כתב דאין לסמוך אפ"ה לדינא על דבריו של הבית יעקב בלי צירוף עיי"ש.

קרטין שנימוחו אם דינו כדם

דעת הבית יוסף דצריך בדיקה על הקרטין לראות אם נימוחו דאם נימוחו סימן שזה דם, ודעת הטו"ז (בשם הב"ח) וכן דעת הש"ך דא"צ בדיקה ועוד יותר מזה כתב אפי' אם בדקה ונימוחו טהורה, ואף דבס"י קפ"ח קיי"ל דנימוח אסורה מ"מ שאני הכא דצורת הקרטין מוכחת שבא ממכה ואף אם נימא דספק הוא מ"מ כשיצא עם מ"ד יש להקל לסמוך על הרמב"ם שהיא שיטת המחבר להקל וכן הכריע הפלתי כאן תמך ודלא כשו"ע של הרב התניא תמך שאינו נראה לו להקל בנימוח עיי"ש.

כאשה שיש לה וסת יש לצרף דעת המרדכי דטהורה שלא בשעת וסתה

הנה דעת המרדכי "דאשה שיש לה וסת תולה בוסתה" ואם ראתה דם שלא בשעת וסתה תולה במכתה דאמרינן דם מן הצדדים הוא עיי"ש. ולכאוי' יש להקשות עליו ממה דמבואר במס' יומא תמי הטעם ששבעת ימים קודם יה"כ מפרישין הכה"ג מביתו שמא תמצא אשתו ספק גדה ויבא עליה, ופריך אטו ברשעי עסקינן, ומשני אלא שמא יבא על אשתו ותמצא ספק

תלט. סימן ע"א. תמ. סו"ס קפ"ח. תמא. סימן י"א סק"ג וסימן י"ב סק"ה. תמב. סק"ו. תמג. סק"י י"ז. תמד. ו' ע"א. תמה. סימן ק"ץ. תמו. סימן קפ"ז. תמו. עה"ת בתשו' מלוקטים בסוף. תמו. סוף סימן קפ"ז. תמט. סימן א' ס"ק מ"ב. תנ. ח"א סימן רמ"ח.

הנפיעה כמו שהי' מאז גלי סיפא ארישא דחד מילתא הוא והביא ראייה א) מהלכות נגעים דאמרינן בפרק ד' דמסכת נגעים גבי בהרת שהלכה חזרה בסוף שבוע דאם הוא באותו מקום אמרינן דהוא היא כמות שהיתה, וגם הביא ראייה ב) מהא דנמצא שערות תוך י"ב שנים אע"ג שנמצא גם אחר י"ג באותו מקום תולין שהן שומא לכן מוציאינן ממון ע"פ הוכחה זה עיי"ש, וע"ז ציין דבירושלמי וברמב"ם תנא משמע כן עיי"ש, ועיין במהרי"ק שדן לענין מילת קטן שנחלה בחולי שיש בו סכנה והוקל מעליו החולי ואחר כמה ימים חזר להיות קדחת קטנה אמרינן אם פסק הקדחת לגמרי בנתיים כיון שחזר להיות קדחת קטנה אגלאי מילתא למפרע שלא הבריא עוד מחלי' הראשון ודינו בחולי שיש בו סכנה הובא בב"י יו"ד תנ"ג.

כמין קליפה כמין שערה כמין עפר כמין יבחושין אדומים תטיל למים אם נימוחו טמאין הרי דאף אם בתחילה היתה הדם יבש ורק אח"כ בשעת הבריקה במים נימוח טמאה ופריך ומי איכא כה"ג דמפלת כמין שערות וכמין מפלת ומשני אין והתני' כו' מעשה באשה שהיתה מפלת כמין קליפות אדומות ובאו ושאלו את אבא ואבא שאל להכמים וחכמים לרופאים ואמרו להם אשה זו מכה יש לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין קליפות ולפיכך תטיל למים אם נומחו טמאה ושוב מעשה כו' ושאלו לרופאים ואמרו אשה זו יש לה שומא בתוך מעי' שממנה מפלת כמין שערות אדומות תטיל למים כו' אם נימוחו טמאה עכ"ל. והמפרשים דנו הרבה בביאור דברי הגמ' שהוא דאי שמכו על דברי הרופאים למה אמרו להטיל לתוך מים לברר אם זה דם או לא תסי', וכתב הדברי חיים, אך לפענ"ד הפשוט דחז"ל לא שמכו על דברי הרופאים רק משום שאין דרך האשה להפיל דבר כזה, וכאשר מתמה בגמ' מי איכא כה"ג דגם לחכמים הי' זה לפלא דידיעו שאין דרך לדם לבוא בצורה כזו תסי' וגם למין בריה לא יכלו לדונו דאין דרך האשה להפיל כזה ולכן שאלו לרופאים להגיד להם מה טיבו של החתיכות וצורות הללו, ואמרו הרופאים שמצוי' מכה באה שתוכל לצאת ממנה צורות הללו, ולא הימננה חז"ל רק לזה מה שהי' רחוק בעיני החכמים לצאת מהאשה צורות כאלה וע"ז הודיעו הרופאים שיש מקום לצאת צורות כאלו ולזה בהנו חז"ל אם נימוחו הוא דם, דבריה או חתיכות מכה לא ימח לעולם ולכן אם נימוח על כרחך דם הוא ואם לא נימוח על כרחך הוא ממכה "שהרופאים לא נאמנו לחז"ל רק מה שהודיעו לגלות ספק חז"ל מאין בא כזה הודיעו הרופאים אבל בעיקר הדין לא המיננוהו כלל ולכן בודאי אין שומעינן לרופאי זמנינו כלל" ומה שסמך הוא ז"ל ברופאים י"ל שהי' הדבר מפורסם בפועל שיש לה מכה, אבל לא בקרטיץ הללו שידוע בתשו' האחרונים שהרבה מהרופאים תלוהו בתרופות המראות וכדומה ולכן בודאי אין לתלות רק ברוב שבא מהמקור וגם בהרגשה וכלל אמרו חז"ל דם הנמצא לא שנא לח לא שנא יבש מביא חטאת דעשאוהו חז"ל כרוב ומכה סכרא בעלמא לא נתיר דם נדה חז"ל עיי"ש.

אם יש לה אדמימות ואין לה כאב אם דינה כיש לה מכה אם אין לה כאב אבל יש לה אדמימות שבא ע"י צרירות דם אי דינו כמכה. עיין בשו"ת מהרש"ם תני דדינו כמכה, שהרי מבואר במס' שבת תני גבי שרצים שיש להם עור אם נצרך הדם אע"פ שלא יצא נקראת תבורה, ועיין שם ברש"י. וכן מבואר בחולין תני, ואדם מקרי יש לו עור כמו שכתב הפמ"ג בספרו על הש"ס ראש יוסף תני וא"כ כשנצרך הדם סופו לצאת א"כ כמכה שמוציאה דם סופו לצאת א"כ כמכה שמוציאה דם מקרי.

הקרטיץ שיש לה צורת אדום ע"י רוק

אם ע"י הרוק נהיה הקרטיץ אדום אבל נימוחו מה דינם, דעת הבית שלמה תני לאסור כיון דיש מראה דם, ולעומת זה דעת המהרש"ם תני להקל וציין לגמ' ב"ב תני ולמשנה במס' מע"ש ת"ס וע"ב שם ובפ"ח דשקלים תס"א וע"ב שם, ובגמ' פסחים תס"ג עיי"ש.

כדין נאמנות הרופאים בקרטיץ

ועל הרופאים אי אפשר לסמוך עליהם בשאלת קרטיץ להעיד שזה מכה, עיין בשו"ת ד"ח תס"ג שכתב דאין לסמוך כלל על דבריהם וראייתו מגמ' תס"ד וז"ל בעא מיניה רבי יוסי רבבי חנינא מרבי אלעזר הוואה דם יבש מהו והשאלה אשה כי יזוב זוב דמה אמר רחמנא עד דמירב דייב ליה היינו עד שיול כנוזל ולפי צד זה דם לח אין דם יבש לא או דילמא האי כי יזוב זוב דמה שנקט הכתוב אורחא דמילתא הוא ולעולם גם דם יבש נמי טמאה אורחא דמילתא הוא כו' ומסיק הא גמי תניתוהו המפלת

מדברי האחרונים כאן בקרטיץ יש להוכיח נגד דברי הב"ח דבטיפה אחת תלינן בדם מן הצדדים

הנה כתב הב"ח תס"ו לבאר החידוש מה שאמרו חז"ל בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחודל יושבת עליו ז' נקיים, דמהו הרבותא של טיפת דם כחודל דנקט,

תנא. פ"ד מהל' רוצח. תנב. סימן רס"ב. תנג. ח"ג סימן נ"ח. תנד. ק"ז ע"ב. תנה. מ"ו ע"ב. תנו. ריש פ"ז דשבת. תנו. ח"ב סימן ל'. תנה. ח"ג סימן רצ"ז אות ב'. תנט. כ"ד. תס. פ"ד מ"ט. תסא. מ"ג. תסב. ע' ע"א. תסג. ח"ב סימן ע"א. תסד. כ"ב ע"א. תסה. ועיין פלתי סימן קפ"ח. תסו. וכמובאר בדברי הרשב"א בתורת הבית. תסז. בסימן קפ"ג.

שהר"ן קושטא נקוט מכוח דברי הרופאים הללו, ובלא"ה היה מקום להתיר מטעם דאמרו, אבל בהמשך דבריו הביא עוד כמה דחיות על הב"ח עיי"ש.

עוד דחיה נגד דברי הב"ח דאין דרך מקור להזיע טיפה ורק בנות ישראל החמירו

ב) ובתשו' הנ"ל כתב עוד יש לחקור אהא דאמרן שמוכת מדלא הרגישה על כרחך שבא הדם מהצדדים דמנא לן לומר כן דשמא בטיפות קטנות כמו דנימא שאין בהם חזקת דמים מהמקור כן אין בהם חזקת דמים בהרגשה אם כן אין ראייה מזה שלא הרגישה שבא מן הצדדין גם כיון שאין לנו הוכחה שלפעמים רואה בלי הרגשה דלא יתכן שכמה פעמים אתרמי הראיה והרגשה בשעת הבדיקה דוקא תו לא דמי לכתמים דבכתמים על כל ראייה וראיה שאנו דנין יש הוכחה זו מדלא ארגישה ש"מ דעברה וכו', משא"כ הכא אדרבא יש ראייה להיפוך דהרי מבואר בס' קפ"ח באשה שמצאה כמין קליפות אם מקצתן נימוחו טמאה אע"פ שיש מהם קצתן שלא נימוחו, ואמאי נימא כיון דמקצתן לא נימוחו מוכח דמכה יש לה א"כ גם אותן שנמוחו נתלה במכתה וכן מה דאמרין הכא בסימן גבי מי רגליים שנמצא דם גם על העד להמתמירין שם נימא כיון דבנמצא מי רגליים לחודא מטהרין דודאי בא מהכליות ממילא נתלה גם ראית הדם שבקד גם כן בהא שבא מהכליות אלא על כרחך דכיון דאין המכה מבורר רק מכוח הוכחה דינו לתלות בה מה דמוכת ולא שנתלה ראיות אחר אלו באלו אמנם י"ל דשאני כיון שאין צורתן שוה אלו נמוחו ואילו לא נמוחו והשינוי שבהם מעיד על שינוי מקורן וכן במי רגליים ועד מאחר שלא באו עם המי רגליים אמרינן שדמים אלו ממקור אחר הן אבל בטיפות קטנות שצורתן שוה וכיון שצריך להיות פעמים רבות שבאה בלי הרגשה או מהצדדים תלינן כן בכללה כל זמן שצורתן לאותן טיפות קטנות שרגילה בהם.

וכתב לפי דברי הגמ' במס' נדה תסח אמר ר' יוחנן מקור שהזיע כשתי טיפי מרגליות טמאה ודוקא תרתי אבל חדא אימא מעלמא אתא (מן הצדדים), ולכן נקט בנות ישראל החמירו על עצמן שאע"פ שאינו אלא טיפה אחת לא תלינן שבאה מן הצדדים והביאו בספר סדרי טהרה תסח, ומסיק ונפק"מ במקום שיש עוד ספק החולקין לקולא עיי"ש, ועיין עוד בס' ק"צ ת"ע ד"ה ובשו"ת עבודת הגרשוני, ועיין עוד בחידושו למס' נדה תעא עיי"ש.

וכתב בשו"ת הר המור להגאון ר' מרדכי בנעט תעב דיש לדחות דברי הב"ח, מכוח דברי תשו' הר"ן דהכא שכתב, דאם מצא כמין חול וחצץ אדום יש לסמוך אדברי הרופאים להקל א) כיון שיוצא ע"י המי רגליים ב) וגם יש לה כאב בשעה שיוצא הקרסין עיי"ש. והקשה הבית יוסף והדרכי משה עליו דהרי לעיל תעב מבואר דטהורה בלי הני טעמא, ותיצרו דשאני התם דבעינן שלא יהא נימוח במים שאז יש הוכחה דלאו דם היא, והכא מתיר הר"ן גם בלי להטיל לתוך מים, ולפי הנ"ל אף אם נימוח טהורה כיון שראתה אחר שהטילה מי רגליים או במי רגליים עצמה דאיכא למתלי ההרגשה במי רגליים והדר נימא דטהורה דטיפות קטנות של דם אינו כי אם מהצדדים כדברי הרופאים, וכאן אין ראייה מהרגשה דהרי י"ל מ"ר הוא, וגם הר"ן לא מיידי בהרגשה שום דבר במקור וגם המרדכי שם לפי ת' ראשון של הב"י ג"כ מיידי מקרסין קטנים ואפ"ה טמאה, ואין לומר דשאני הכא דאחר מי רגלים גרע דיש לומר דהדר מי רגלים למקור ואז דרכן להוציא טיפות קטנות משא"כ בראיה דעלמא אין דרך טיפות קטנות לצאת מן המקור, שלא מצינו סברא זו לחלק דמי רגלים מוציא טיפין קטנים יותר מבשלא מי רגליים, ועוד לפי זה יוצא לנו דין מחודש אם תראה במי רגליים וגם אח"כ אף להמתמירין כמוצאה על העד אחר מי רגליים ואף בקרסין שלא יהא דומה לחול שהזכיר הר"ן ג"כ טהורה ממ"נ אי דמי רגלים גרמו הרי קי"ל כרבי יוסי דטהורה ואי דאחר מ"ר באו הרי יש ספק מן הצדדים באו ואולי יש לומר

סימן קצ"ב

סק"א

דעת הסדרי טהרה דבזמן חז"ל היתה תקנת רבי ששה והוא ולא היה מהני לטבול בראיה ביום ז' לנדתה

הסדרי טהרה^א הביא קושית הפלתי כאן, וכתב על תירוצו שהוא דחוק, וכונתו למה שתיירץ דהם באו עליה ביום ז' לנדתה, והוא דס"ל להש"ס דכבר נתפשטה חומרא דרבי מזמן קדום דרבי זירא, ולפי תקנתא דרבי אף אם תראה ביום ז' לנדתה צריכה שתשב עוד ו' ימים אח"כ דחיישינן שמא ביום ז' תחלת נדה היא, ולכן אף אם תבעה ביום ז' לנדתה צריכה להמתין עוד ו' ימים נקיים שמא ראתה דם שיצא מחמת חימוד דיום השביעי שלה היא תחלת נדה, ולכן שפיר הקשה הגמ' על רב ורב נחמן דהכריזו מאן הוי ליומא, מו' נקיים דאמר רבא לחשוש עליה אף שלא נתפשטה עדיין חומרא דר"ו מ"מ חומרא דרבי כבר נתפשטה עיי"ש, ואי לדין יש תשובה דהרי עכ"פ בתמר ורות ובת שבע אפשר לומר דמייירי בו' לנדתה, דעובדא שלהם היתה בוודאי לפני תקנת רבי. ב) וגם אפשר דחומרא דרבי לא נתפשט בכל מקום. ג) וגם י"ל דחומרא דרבי היתה על דם ודאי ולא על חשש שמא ראתה דם דתרי חומרא לחשוש לרבי ולחשוש לרבא שמא ראתה דם לא חיישינן רק אחרי חומרת רבי זירא ורבא.

בביאות זנות אין השש לדם חימוד

בקושית הטו"ז, היאך יהודה בא על תמר ובעז על רות בלי להמתין ז' נקיים, כתבו האחרונים בספר תפארת למשה והחזות דעת, דדוקא בחימוד של נשואין חששו חז"ל שמא תראה מחמתו ולא בביאת זנות, והוא לפי הסברא שהחימוד מגיע לפי שנקרא לה שם נשואה ובסברא שיותר ממה שהאיש רוצה לישא רוצה האשה להנשא משא"כ בביאת זנות אינה רוצה בשם זה שידעו שזנתה רח"ל ולכן אין חימוד, והביא רביה מפילגש שאין לו בה קידושין וכי צריכה לכל ביאה וביאה ז' נקיים, והוה שאמרו בגמ' לשון "תבעוה לנישוא", עיי"ש, (וכבר כתבנו לוח בגוד פילגש במקו"א), ויש לומר עוד דחימוד שייך בדבר שיוודע בוודאי שיבוא משא"כ ביאת זנות אין וודאות עד שעת ביאה ממש וכדמשמע מדברי הגמ' עיי"ש לגבי אתנן שאם נתן לה טלה באתננה ועדיין לא בא עליה אין הטלה שלה ואינה יכולה להקדישו, ועיי' בריטב"א שם שהסביר הטעם דכיון דכסיפא ליה

מילתא למיתבעה לביאה אנן סהדי דלא מהני כלל אלא שיהא בפקדון אצלה עד שתבעל עיי"ש ומהתם תדין לדידן. אמנם בספר טורי כסף הקשה עליהם לפי דברי הרמב"ן עה"ת ג' שיהודה קיים מצות יבום, וכן מבואר בחי' הרשב"א יבמות ד' ד"ה ורש"י, ובבכור שור ה' א"כ היה חימוד של נשואין ממש ולא ענין של זנות (וזה דלא כחי' הריטב"א קידושין י' ד"ה בביאה, והנה במס' יבמות ז' הקשה מה למילה ותמיד שנהג קודם הדיבור משא"כ יבום שלא נהג קודם מ"ת הרי שלא נהג מצות יבום ועיין במדרש ויק"ר י" ועיין במדרש שה"ש ט') וכן גבי רות היתה חימוד של נשואין כמו שנאמר בכתוב "ופרשת כנפיך על אמתך כי גואל אתה", הרי היתה רוצה שייבם אותה משום דהוא קרוב וגואל וזקוקה לו. וכן פרש"י שם וכיון דאם היה בא עליה נעשית כאשתו עיי"ש ביאה זו א"כ קשה קושיא הנ"ל ולא נתיישב לפי החילוק של החות דעת, ויש לומר דעיקר דברי החות דעת בא ליישב למה יש בקטנה דין של דם חימוד אם אינו בא עליה אח"כ ועל זה כתב דסו"ס עכ"פ יש שם ותואר נשואה ועל זה יש לה חימוד, אבל גם זה דחוק.

ההפלאה מחזק דברי הטו"ז דסמוך מאד ליכא חימוד מגמ' כתובות פ"ק

זמנה שתי' הטו"ז דהתם שהיו במטה אחת איכא פת בסלו, הנה ההפלאה כתב בחידושי' במסכת כתובות ז' להביא רביה לדברי הטו"ז מהא דמבואר בגמ' שם דלפי רבי יהודה מותר לברך ברכת חתנים גם בבית אירוסין ביהודה ששם היו נוהגין להתייחד וכלה בלא ברכה אסורה לבעלה ויש חשש שיבוא עליה לכן התירו לברך כל הברכות שלא יכשל באיסור, והקשה ההפלאה תינח דאין חשש של כלה בלא ברכה "אבל חשש של דם חימוד עדיין איכא", אלא על כרחך יהיה רביה מזה להטו"ז דאם בוועל אותה מיד ליכא חימוד ע"כ, אבל יש לדחות דס"ל כראבי"ה דבדיקה מהני ושם עשו בדיקה אבל ההפלאה מעדיף להוכיח דר"י ס"ל כהלכה דלא מהני בדיקה ועל כרחך כהטו"ז אף דעיקר ההלכה הוא כת"ק דר"י.

דההפלאה שם כתב לחזק דבריו לפי דברי המשנה לקמן י"א דהביא מקרה שאין הבעל יכול לטעון טענת בתולים, והוא האוכל בבית חותנו שארוסתו שם ביהודה, בזמן שבין האירוסין לנישואין, ואין עדים שמעידים שלא התייחד עם ארוסתו אינו יכול לטעון טענת בתולים, מפני שבארץ יהודה

א. בסק"ו. ב. ס"ג ע"א. ג. בפרשת וישב ל"ה ח'. ד. צ"ט ע"א. ה. סוטה י'. ו. ט' ע"ב. ז. ה' ע"ב. ח. פרשה ב'. ט. פ"א. י. ז' ע"א. יא. י"ב ע"א.

נתפייסה לינשא לו בעוד כמה ימים אי אמרינן טעם זה דהרי אין כאן חזקת טהרה, ויש להוסיף עוד טעם ג) למה הוי דרבנן והוא דכיון דכל החשש הוא דראתה טיפת דם כחדל וכמו ש"ל הגר"א ^{טו} ומבואר בב"ח ^{טז} דטיפה אחת מותר מה"ת עיי"ש. אמנם יש לעורר ממה שכתב בקונטרס אחרון להמקנה אבהע"ז ^{יז} שצידד לומר דטמאה מה"ת בנידון דידן, ומה שכתב הה"מ הוי מדרבנן הסומאה כיון דלית לה הרגישה י"ל לפי מ"ש התוס' בריש גיטין ^{יח} דהא דאשה נאמנת על ז' נקיים אע"פ שאתחוק איסורא ובאיתחוק איסורא אין ע"א נאמן ויתרוץ "כיון שאינה בחזקת רואה כל שעה" נאמנת עיי"ש וראה לזה מהא דמבואר בס"ק ^{יט} שאי אפשר במציאות לראות תדיר דם עיי"ש, לכן שפיר נאמנת להעיד שנפסקה ע"כ וע"ז כתב התינח בסתם אשה שרואה דם בעלמא כדרך העולם, אמנם שאני הכא כיון דהוי חזקה דראתה מחמת רוב חימוד אינה נאמנת לומר שלא הרגישה דהוי כמעיד נגד חזקה, ותמר ורות לא חששו לדם חימוד כיון שהיו יודעין שלא הרגישו אין עליהם איסור ע"כ, הרי דס"ל דיש חזקה שיש לה דם חזקה סברא דאורייתא.

דעל זה כתב בספר טורי כסף, הנה הקושיא מתמר דבריו נכונים דיתיישב לפי סברתו דכיון דלפי דעתו של יהודה ליכא חשש חימוד כיון דלא הכירה שהיא כלתו ויבמתו ויחשבה לחונה, ובביאת זנות ליכא חימוד וכמו ש"ל החות דעת, ואי משום שתמר ידעה הא ידעה שלא הרגישה, אבל הקושיא שהקשה הטור"ז מרות לא יתיישב דמ"מ היתה אסורה לבועז דהא אין לומר שלא הרגישה מחמת החזקה שיש דע"י חימוד בא דם, וגם עיקר סברתו שלא נאמין לה שלא הרגישה מחמת שהיא בחזקת רואה קשה דהרי ש"ס ערוכה בנדה ^כ דלפי אוקימתא דר"ז דאפי' וסתות דאורייתא אם בדקה בתוך שיעור וסת ומצאה טהורה טהורה, הרי דהגם דהיא בחזקת רואה מה"ת נאמנת לומר שלא הרגישה ולא ראתה, וכן משמע מתה"ד שהובא בשו"ע כא ומדברי הס"ט ^{כב} יש סעד לסברת ספר המקנה, מ"מ לא קיי"ל כהרא"ש שהביא שם וכמו שכתב הס"ט בעצמו וא"כ ממילא לא קיי"ל כהנ"ל, ע"כ.

דחנה כבר ציינתי הקושיא מהגאון ר' לייב (דיין דפרעסבורג) לפי מה שכתב השב שמעתא ^{כג} דע"א אינו נאמן נגד הרוב, א"כ אמאי אשה נאמנת לומר שראתה דם שלא בהרגשה, הרי חזקת דם שבא בהרגשה ואין ע"א נאמן נגד חזקה דחזקה הבא מכוח רוב הוא, דרוב דם באים בהרגשה (ובאחרונים כתבו לזון אי

נהגו להתייחד עם הארוס כדי שיהיה לב החתן גם ורגיל בכלתו ולא יתבייש ממנה כשיכניסנה לחופה. ונחלקו רש"י ורמב"ם, דעת רש"י דהכוונה לכל פעם שהחתן בא אצל חמיו בבית האירוסין דין זה נאמר, אבל הרמב"ם (בפירוש המשנה) וכן ס"ל להרע"ב, דהיו מייחדים אותה בשעת סעודה מיוחדת שערכו בבית הכלה לכבוד אירוסין, וזה שאמר המשנה "האוכל אצל חמיו", ולא נקט הנמצא בבית חמיו, וזוהו משמע דמיד אחר האירוסין בשעת סעודה נתייחדו, ולכן אי אפשר לפרש דקודם היחוד ספרה ז' נקיים, ומה תאמר דלפני האירוסין ספרה ז' נקיים זה לא מהני דכיון דיש ספק אם יבוא עליה והרי רוב פעמים לא בא עליה בשעת יחוד רק בשעת נישואין א"כ אינו מועיל כלום הו' נקיים הללו דלא סמכה דעתה, ולכן אי אפשר לתרץ כן אלא כהטור"ז.

אף שיש עדיין לדון לפי דברי החו"ד הנ"ל דס"ל דעיקר הוא שם נישואין שיש לה שזה גורם החימוד ואם בא עליה מ"מ אין לה שם נישואין, א"כ אין לה חימוד בתביעה הנ"ל א"כ אין הכרח להביא ראיה לסברת הטור"ז, אבל גם סברא זה דחימוד בא מחמת שם ותואר נישואין ג"כ חידוש ולא מובא בפוסקים, ולכן אין כאן סברא מספיק לדחות דברי ההפלאה.

מדברי הרשב"א משמע נגד סברת הטור"ז

אמנם בדברי הרשב"א ^{יב} לא משמע כן, דהרי הוא ז"ל הקשה על הרא"ה שכתב שם (בנדק הבית) שאין התביעה של קודם הקידושין כלום אלא אולינן בתר תביעה דאחר הקידושין דבהיא סמכה דעתה דאם איתא הכי בשלל כל קידושי ביאה ע"כ, ולפי הטור"ז מה קשה הרי קודם קידושין ליכא חימוד ובשעת ביאה שמקדשה נמי ליכא חימוד, אלא הוכיח מזה הס"ט ^{יג} דהרשב"א חולק על סברא זה, אלא לפי הרא"ה יש להשתמש עם סברא זה.

דעת ההפלאה דדם חימוד הוא חשש תורה אע"פ שלא הרגישה מ"מ אינה נאמנת דמעידה נגד החזקה

הנה הרב המגיד כתב הטעם א) דהוי מדרבנן ראה דם חימוד כיון דהוי ראה בלי הרגשה ומה"ת אין האשה טמאה רק בהרגשה ע"כ. ב) ובסדרי טהרה ^{יד} הוסיף עוד טעם דהוי מדרבנן ובמקום שלא ראתה דם רק חוששין שמא ראתה דמה"ת לא חיישינן שמא ראתה מחמת חימוד כיון דיש לה חזקת טהרה ובמקום ספק אולינן בתר חזקה עיי"ש, ויל"ע אם בימי נדותה

יב. במשמרת הבית. יג. ס"ק י"ב. יד. ס"ק י"ב. טו. סק"ב. טז. ריש סימן קפ"ג. יז. סימן ס"א. יח. ב' ע"ב. יט. סעיף ג'. כ. ס"ז ע"א. כא. סימן ק"צ. כב. סימן קפ"ד ס"ק י"ב. כג. בשער ו' פ"ז.

שפיר צריכה בדיקה כ"ח. ובעיקר החשש אין להקשות דהוי גזירה לגזירה, חדא דם בלי הרגשה טמא אטו דם בהרגשה וגם לאסור בלי שיצא דם כלל די"ל דענף מגזירת כתמים הוא וחדא גזירה הוא.

אי הכלה צריכה לדעת לפני הז' נקיים ענין ביאה

נדהגין לפי הפוסקים לומר להכלה ענין ביאה לפני ספירת ז' נקיים כדי שאם יודע לה אח"כ יש לחוש שיתעורר אצלה חימוד, אבל אם לא אמרה לה מקודם יש לסמוך א' על דברי החו"ד דס"ל דחימוד באה מכוח נישואין ולא מחמת חיבת ביאה, ב' וגם לסמוך על שיטת הרא"ה דרק אחר קידושין יש דין של תבעוה לינשא ועכ"פ תעשה בדיקה מיד אחר שתשמע מן ענין תשמיש ותסמוך ג' על שיטת הראב"ה. אבל אין כדאי לומר לה מיד אחר החתונה סמוך למעשה התשמיש ולסמוך על הטו"ז דיכול לבוא לידי הפסד אם לא יודעת מה זה דלוקחת זמן עיכול בתר השמועה בפעם הראשונה.

בדברי החות דעת דגם להחולקים על הראב"ה דס"ל בדביקה לא מהני מ"מ מוך כו"ע מודה דמהני ובדברי החולקים עליו

עייין בחות דעת כ"ט שכתב לתרין קושית הטו"ז, דאם היה לה מוך דחוק ברחם כל הזמן של התביעה לא חיישינן שמא יצא טיפת דם ונאבדה, ולכן בתמר ורות, יש לומר דהיה להם מוך דחוק כל הזמן עיי"ש. אבל האחרונים העירו כמה קושית א' א"כ למה לא מתרין הגמ' ביומא על הא דהכריוז מאן הוי ליזמא דהיה להם מוך דחוק, ויש לחלק בתמר ורות הם עשו הפעולות כדי שיהיה השידוך ולכן הכניסו מוך לפני שהלכו לבעל משא"כ בעובדא של הרבנן הרי הם חפשו אשה ואם נתרצו הרי באותו זמן יש חשש חימוד ואין להם מוך ב' חוץ מזה הקשו ממה שכתב החו"ד בעצמו לעיל ל' דמוך אינו בדיקא מעלייתא כיון שאינו ממלא כל החורין וסדקין עיי"ש א"כ למה כאן הוי בדיקה מעלייתא, (ואפשר דס"ל להקל כאן: א. דהרי הבדיקה הוא בלי בדיקת חורין וסדקין (ועיין סדרי טהרה סוף הסימן). ב. ובפרט בדם חימוד שהוא מדרבנן. ג. ובפרט שאין כאן דם חדי רק מחמירין מטעם ספק. ד. וגם יש לה חזקת טהרה ולכן שפיר מהני בדיקת מוך, ג) ועוד הוסיפו האחרונים להקשות לפי דברי הר"ן דשמא יצא דם מועט שאינו ניכר ולפ"ז גם במוך אינו ניכר כמבואר ריש גדה לא מוך נמי אגב זיעה מכיון כו"ץ, ואם כן מה מהני המוך ולכן אין לסמוך על דבריו רק בשעת הדחק ובצירוף עוד סניפים.

חזקה דילן הוי חזקה העשויה להשתנות ולכן נאמן). ויש לומר לפי דברי המרדכי כ"ד דהטעם דנאמן על השחיטה אף דע"א אינו נאמן באתחוק איסורא ובהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, אלא כתב לחדש דאיש המוחזק בכשרות נאמן אפי' באתחוק איסורא ולכן י"ל דמשו"ה האשה נאמן, ומ"מ גם אם נקבל סברתו של המקנה מ"מ לא ארווח לן להסביר למה לא תהא אסורה מדרבנן במקום ספק שיש חזקת טהרה כמו שכתב הסדרי טהרה, זאת ועוד לפי הב"ח שהזכרתי, ועיין לעיל בס"י ק"צ שהבאתי מה שכתבו הפוסקים בדברי הב"ח עיי"ש.

שורש איסור דם חימוד

עייין רשב"א בחידושו למס' גדה כ"ה שהביא שיטת הסוברים דם חימוד בעצם דם טהור, וכדמוכח במס' גדה שם, וכן כתב להדיא בספר הערוך, והרשב"א חולק עליו וס"ל דדם חימוד דם טמא, וכן כתב הרשב"א הובא באו"ז י', והר"ן מפרש דברי הפוסקים שמשטרים דם חימוד, א"כ למה אסרינן דם חימוד כהאי דהכא, ות"י דחוששין שאגב דמה מתעוררין שאר דמים עמו עיי"ש, ולכא' מהא דלא מצריכין הפסק טהרה לפי המחבר משמע דס"ל דלא הוי מטעם שמעורר דם נדות דאם מחשש שנתעורר דם נדות אז היה לה להפסיק טהרה (ואף דלמעשה אנו נוהגין להפסיק מ"מ זה מטעם שבתולות שלטו הם נדות כמבואר באחרונים).

ובעצם הטעם דלא בעינן הפסק טהרה מבואר בראשונים שני סיבות א' דאינה ראייה ודאית אלא ספק ואע"פ דבכתם מחמירין אף דהוא ספק מ"מ שאני הכא דאין דם לפנינו ואפשר שזהו הסיבה של היש מפרשים שהביא הר"ן בחידושו דכתב דבעינן הפסק טהרה אף בדם חימוד, אבל יש עוד טעם ב' והוא דהוי ראייה מועטת ולכן מעיינה סתום וא"צ לחוש שמא ראתה יותר, ועיין ט"ז כ"ה שהביא טעם הראשון אבל גם מבדיקות יל"ע למה החמירו כיון שאין כאן ראייה ודאי, התינה לפי הרשב"א דס"ל דלא בעינן בדיקה מוכן אבל לפי הרא"ש קשה, וכבר הקשה הרשב"א על הרא"ש דאי אתה מקיל דאין לזה דין ראייה ודאית ומשום זה לא בעינן הפסק טהרה, הוא הדין בבדיקות נמי לא בעינן, משא"כ אם אתה מצריך בבדיקות הוא הדין הפסק טהרה צריך, ואנן קי"ל להחמיר כהרא"ש דבעינן בבדיקות אבל לאו מטעם להחזיק שמעיינה סתום רק לברר אם ראתה היום או לא דכל יום שמתקרב להחופה החימוד מתעורר, ומה שהביא הרשב"א ראייה מגמ' כמו שציין הב"י יש ליישב דשאני התם שהיתה קטנה ומסולקת דמים לכן הקילו בלא בדיקה אבל גדולה

כד. בחולין. כה. כ' ע"ב. כו. סימן שמ"א. כז. סק"ב. כח. ועיין בסדרי טהרה סק"ד. כט. סק"א. ל. בסימן קצ"א סק"ח. לא. ג'.

כדעת הראב"ה דמהני בדיקה כדי לפטור מחשש דם
חימוד

כדברי הגה"מ דמהני בדיקה והביא כן מדברי הראב"ה לב
עיי"ש באריכות, וכאן בכרתי ופלתי הקשה על דבריו
דלפ"י יקשה למה לא תירצו בגמ' יומא הנ"ל הסתירה דמירי
דעשו בדיקה ולכן לא המתינו ז' ימים ע"כ, ועיין בלחם ושמלה
שתירץ לפי דברי הרא"ה (בבדק הבית) שכתב דמסתברא דתבעה
קודם קידושין לאו כלום הוא ואולינן בתר תביעה דבתר קידושין
דבוה סמכה דעתה והא דאמרינן ביבמות יג דרבנן הכריוו מאן
הוי ליומא ופרין מז' נקיים ומשני דשלחו שלוחים על כרחך
דהאי שלוחים קדשו אותם מעיקרא דבלאו הכא אין לחשוש וגם
לפי תי' השני בגמ' דיהו ג"כ הכוונה דהוי מקדשין אותו ואפשר
אפי' נישואין אבל בלא נישואין אי אפשר דכלה בלא ברכה
אסורה לבעלה כנדה ואפי' ביחוד א"כ אין כאן פת בסלו,
והרשב"א (במשמרת הבית) הקשו על דבריו ואחד מן הקושיות דא"כ
לא תמצא קידושין וחופה טהורה ביום אחד ומשוית להו לכל
ישראל כטועין שמקדשין ומכביסין לחופה ובוכל בעילת מצוה
ביום אחד, (ובספר סדרי טהרה יד כתב כיון דאיכא שדוכים בקנסות
ובחרות הוי כמו קידושין דהכא והאי סמכא דעתיה), דחימד שייך רק
אחרי שקידש אותה לפני החופה כמו שהיו נוהגין לפני פעם,
משא"כ בזמננו וכן הוא בעובדא דדן הגמ' ביומא שעשו החופה
והקידושין ביחד ליכא חשש שמא תראה דם חימוד עיי"ש.

בביאור דברי הרא"ש למה מהני בדיקה בתוך ז' ימים

[**רעיינן** בתשו' ח"ס ל"ה שהביא דברי הרא"ש דיאנה צריכה הפסק
טהרה אבל בדיקה צריכה של שבועה דחיישינן שמא
תראה דיותר שהיא קרוב לזמן החופה יותר לבה הומה ומשתאה
ותדיר דחיישינן שמא מחמת חימוד תראה ע"כ, והקשה ע"ז ממ"נ
אי ס"ל דמהני בדיקה לדם חימוד א"כ אמאי צריכה ז' נקיים
תבדוק עצמה בשעת תביעה ותהיה טהורה כדעת ראב"ה בתשו'
מיימוני, ואי ס"ל ככל הפוסקים דלא מהני בדיקה א"כ מה מועיל
בדיקתה כיון שכל יום מוסף לה חמדה עיי"ש מה שתי', וכבר
העיר בפרישה על קושיא זה ותי' דא"כ אין לדבר סוף ואין עצה
אחרת עיי"ש ועיין לעיל בס"ל קפ"ג בהערות שציינת].

אי בזקנה גם כן צריכה להמתין

עיינן שו"ת גבעת שאול לו ובשו"ת בית יהודה למטה יהודה לו
שכתבו דזקנה דינה כקטנה לגבי דם חימוד, וכן כתב
בספר זרע אמת יח, והחיד"א בתשו' חיים שאל לו הביא דכן

כתב הרשב"ץ, והגאון ר' יהודה אסאד יו"ד מ הוסיף גם מדברי
הרא"ה בבדק הבית עיי"ש, ולכא' יש להביא ראיה לזה ממה
דאמרו להקשות, מהא דאמר רבא דבעינן ז' נקיים ומצד שני
הכריוו מאן הוי ליומא, ואפשר לתרץ דלקחו נשים זקנות ולכן
לא המתינו ז' נקיים, אבל יש לדחות דזקנות יש להם על פי רוב
בעלים ואם רוצים להתחתן או מחפשיין בעל לזמן רב ולא לזמן
קצר, וכן הסברא נושה דזקנה אין לה חימוד כ"כ מבעל, ובפרט
אם כבר היה לה בעל וכבר טעם טעם זה בוודאי שאין לה חימוד
כל כך, דיאנה דומה למחזיר גרושתו ואלמנה כיון דסו"ס זקנה
היא, אבל מדברי הרא"ה שכתב דזקנה צריך להמתין, משמע
דיש גם בזקנה חימוד אף שיש לומר דדוקא לשיטתו ס"ל הכא
דאין דין חימוד רק אחר קידושין ולכן ס"ל להחמיר בזקנה,
ומדברי הפלתי שציינן כאן דלקחו נשים קטנות שלא להתעבר
ולא לקחו נשים גדולות ולכא' היה לומר גם כן שלקחו נשים
גדולות אבל אלו שפג כבר זמנם להתעבר, ואפשר לפי הנ"ל
דאין דרך לנשים מבוגרת שיהיה להם חימוד וכמו שאמרנו, ויש
ללמוד דין זה גם מהא דהמתבר השמיט זקנה, ואפשר דתנא
ושירד, אבל זה דוחק, ואפשר דס"ל דזקנה כל שכן הוא מקטנה,
ול"ע בזה דמצד אחד אפשר לומר דקטנה עדיף דעתידה לראות
דם ומצד שני זקנה עדיף דאע"פ שכבר פסקה מ"מ יש לה חזקה
לראות דם אף שהפסיקה, והיה אפשר לפרש דברי הרא"ה דנקט
זקנה הכוונה דלפעמים רואים דם אלא אין לה קביעת וסת ולכן
מחמיר, אבל לעולם מודה דזקנה שמסולק לגמרי שאינה רואת
דם כלל אין לה דם חימוד, אבל מצד שני מדסתם זקנה ולא כתב
לחלק משמע דלעולם מחמיר לחשוש לדם חימוד "ועכ"פ יש
להקל בזקנה בעוד צירופים", (ועיין בשו"ת פנים מאירות חובא בפ"ת
ס' קצ"א ומאריך גיסא כתם טמא בזקנה ולא בקטנה).

בנושא אדם על מנת לגרשה

עיינן בטור אבעה"ז מא שכתבו דאם הודיע לה שדעתו לגרשה
מותר לישא אותה ע"כ, והקשה הב"י מגמ' דהכא ועיין
חי' ח"ס גיטין מב ד"ה אל תחרוש.

כדברי תוס' יבמות דמותר יהוד כיון שאם רוצה בא עליה
הנה דין יחוד בפנויה גזרו עליו דוד ובית דינו במעשה דאמנון
ותמר כמבואר במס' ע"ז מ"ג והטעם דדוד גזר כן משום
שיכולה לבוא לידי ערוה או משום שיש בה איסור תורה נדה
עיינן בפרישה ובטו"ז אבעה"ז מ"ד (ועיין ברמ"א ס"י נ"ה דגם עם
המשודכת אסורה להתניח) ומ"מ כל זה אם היא אינה נדה דבנדה הוי

לב. סימן קפ"ג. לג. ל"ז ע"ב. לד. ס"ק י"ב. לה. סימן קפ"ד. לו. סימן ס"ה. לז. ח"ב סימן ס"ג. לח. ח"ג סימן
קט"ו. לט. ח"ב סימן כ"ו. מ. סימן קצ"א. מא. סימן ב'. מב. צ' ע"א. מג. ל"ו ע"א. מד. סימן כ"ב.

וע"ז מתאור לדבר, והשק הכונה ג"כ שרוצה הדבר אבל אין לחשק זה הסבר דלפעמים יחשוק בדבר שאין בוה טעם רק לבעל החשק, והפך הוא דבר שרוצה שיהיה כאן, אבל אין הכרח שהוא רוצה בו משא"כ רצון הכונה שהוא רצה בו אבל שמחה הוא דבר שיש שמחה לבנית).

דהנה מבואר במס' גיטין ג' המגרש את אשתו ולנה עמו לאחר מכן באכסניא, בית שמאי אומרים אינה צריכה הימנו גט, ובית הלל אומרים צריכים גט שני שבוודאי בא עליה בפונדקי לשם קידושין ולכן היא צריכה ממנו גט שני, ומבואר בגמ' דבית הלל סוברים אין אדם עושה בעילתו בעילת זנות וכגון דאיכא עדי יחוד שראו אותם מתייחדים באכסניא וליכא עדי ביאה שהעדים לא ראו אותה שנבעלה, ובית הלל סוברים הן הן עדי יחוד והן הן עדי ביאה, שכיון שראו אותם מתייחדים הרי זה כאילו יש כאן עדות גם על הביאה כי מתוך שהם רגילים זה עם זה ודאי לא פתשו זה מזה, ולכא"ו מזה משמע דאם אין כאן ביאת זנות יש כאן ביאת היתר, ואכתי קשה דאיכא ביאת איסור דעברה על דין דם חימוד כיון דלא ישיבה ז' נקיים ואנן קי"ל דגם מחזיר גרושתו צריכה לספור ז' נקיים, וא"כ אי אפשר לומר סברא אין אדם בעילתו בעילת זנות דלא אמרינן כן אלא כשיש ביאת היתר לגמרי, וכן מבואר בבית שמואל אבעה"ז יד דכתב שם דאם גירש מחמת זנות לא חיישינן שמא בא עליה, ומזה כתב ההפלאה במס' כתובות נ"ה להביא ראיה לדברי הטו"ז דאם מיד נבעלו ליכא חשש דם חימוד, (ובוודאי דראיה זה נאמר דגם איסור דרבנן מעכב לסברא דאין עושה בעילתו בעילת זנות לאיסור תורה), [ואין להלך בין אם גירשה כשהיא מעוברת ללא מעוברת, דהרי כתב התורת השלמים ¹¹ להדיא דגם באשה מעוברת צריכה ליטב ז' נקיים וליפך כן מקטנה דמשולקת דמים ואפ"ה אסורה הוא הדין מעוברת, ועיין בס' קפ"ט בטו"ז ¹² ועיין בס' קצ"ב ¹³ ועיין בתורת השלמים נט ¹⁴].

איסור יחוד מזה"ת כמבואר בתשו' הריב"ש מה' והנה הגי רבנן לקחו נשים והתייחדו אתם על מנת להתייחד והם אינם נדות ומה תחשוש שמא יבעול אותם הרי אינם אסורים, עליו ומ"מ יל"ע אם קידש אותם בקידושין וחופה דאל"כ היאך יבוא עליהם הרי אין לקדש בביאה וכל שכן בלי עדים ומי יימר דמדזקקי ליה עדים ולכן מסתברא דהיה קידושין ונשואין על מנת יחוד ולא על מנת לבעול, ויל"ע עוד בדין זה.

אי יש להוכיח מדין דהכא דלא בעינן כוונה בז' נקיים **המוציא** צדקה מן דין אי צריכה להיות בדעתה בז"נ ונפק"מ בהיסח הדעת, ועיין בסדרי סהרה כאן שהעיר דמדברי הרשב"א דהכא משמע דלא מעכב היסח הדעת ועיין עוד בס' קצ"ז מ"ז ד"ה מכל הלין ויש לחלק. מה

ראיות האחרונים לסברת הטו"ז דמיד ליכא דם חימוד **הנה** נבאר ראיות האחרונים לדברי הטו"ז דמיד עמה במטה ליכא דם חימוד, ובהקדם נבאר דברי המחבר לקמן מ"ט דמחזיר גרושתו צריכה ליטב ז' נקיים ומקורו בתשו' הרשב"א, והטעם דכיון שנתפרדו לחלוטין ואח"כ תובעים אותה לשוב מתעורר חימוד חדש (כמבואר בלחם ושמלה). ולכא"ו יש להקשות ממה דקי"ל דמותר להחזיר גרושתו בחו"מ כמבואר בשו"ע י' ואפ"י לעשות הסעודה כתב הכ"ס בתשו' נ"א דאין מוחיחין אותה עי"ש והטעם דאין זה שמחה גמורה ואם כן למה בדין דם חימוד אמרינן דהוי שמחה, ודווקא לחלק בין איש לאשה ועיין היטב בח"מ נ"ב ובאחרונים התם, ויש לחלק בין חימוד לשמחה (חימוד הוא מחמד עין מחמד עיניהם שהוא נחמד למראה בעבור יפיו וטובו, והחמדה הוא מפאת החוש ולא מצד השכל בבחירה משא"כ תאה הוא תאות אף לדבר שלא ראה מעולם בעיניו רק נצייר לעצמו ציור ומיזין

מזה. סימן תכ"ה. מו. סימן ס"ג. מז. ס"ק י"ח. מה. עיין בפלתי לקמן סימן קצ"ד סק"ב. מט בסעיף ה'. נ. סימן תקמ"ו סעיף ב'. נא. אר"ח סימן צ"ט. נב. סימן נ"א סק"ב. נג. פ"א ע"א. נד. סימן קמ"ח סק"ד. נה. ז' ע"ב. נו. סק"ט. נז. ס"ק מ"ח. נח. סעיף ב' סעיף מ"ה סעיף נ"ב. נט. סימן קפ"ד ס"ק ט"ז. ס. ומ"מ יש לעיין במשנה הנ"ל דהתינח דארווח לן איסור זנות ואיסור דם חימוד מ"מ יקשה מהא דלן אתה אע"פ שלא כתבו הכתובה דהרי מבואר שם נ"ד ע"א דלא תקנו רבנן כתובה עד שעת נישואין (ועי"ש ברש"י), ואנן קי"ל דהוי בעילתו בעילת זנות כמבואר במס' כתובות נ"ז ע"ב, וכל שכן שיש לדון לפי דברי הר"ן בריש מס' כתובות דס"ל דמותר להתייחד קודם כתיבת הכתובה משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. ויש לדחות לא תשמע לו קודם כתיבת הכתובה וא"כ אין סברא לומר דצריכה גט משום דאין אדם עושה בעילתו בעילת זנות. ויש לדחות לפי מה דמבואר באבעה"ז סימן ל"ג ובר"ן בכתובות ע"ג דביאה עושה אירוסין ולא נשואין וארוסה לית לה כתובה עיין בסיומן כ"ה מחלוקת רמב"ם ורא"ש. ולכן לא הוי בעילתו בעילת זנות מהא טעמא, (ב) עוד יש לומר גם להפוסקים הסוברים דארוסה יש לה כתובה דעדיין כתובה הראשונה קיימת דקי"ל המגרש את אשתו ומחזירה על דעת הכתובה הראשונה היא מחזירה ולפ"ז כתב לבאר בזה מחלוקת ת"ק ורבי יהודה במס' כתובות י"ב ע"ב אי מברכין ברכת חתנים ביהודה, דדעת הת"ק דאין מברכין רק אחר החופה ודעת רבי יהודה דמברכין כיון דנהגו להתייחד יש חשש שמא יבוא עליה וכלה בלא ברכה אסורה לבעלה דת"ק (דרבי יהודה) הוא רבי מאיר כמבואר שם ל"ו ע"א, אינו חושש שמא יבוא עליה בשעת היחוד דהרי אסור להם להיות בלי כתובה אחר הנישואין וא"כ לא חשש שמא יבוא עליה, משא"כ רבי יהודה ס"ל כחכמים שם דמשהא אדם את אשתו

מחזיר גרושתו בין מחזירה מיד או לאחר זמן, אף שיש לפלפל על סברא הנ"ל דאיש שמגרש את אשתו על פי רוב מחמת ריב ומדון הוא ולא מחמת חיבה ואהבה אם כן אפילו אם קידשה בזמן קרוב מסתברא דנתפייסה ושפיר איכא דם חימוד. ובאמת יש להעיר דהרי המחבר בשו"ע סתם דמחזיר גרושתו צריכה להמתין ו' נקיים, ולא חילוק בין זמן קרוב לזמן רחוק ומקור המחבר הוא בתשב"ץ בפסקיו במס' נדה ס"ה ולפ"ו יל"ע אי כוונתו של התשב"ץ אפי' בזמן קרוב מחמירין או לא אלא כמו שחילוק הרדב"ו, ואפשר דהם לא חולקים, והנה אם נתגרשו מחמת אהבה כגון לצורך יבום וכדומה ולא מחמת ריב ומדון או מחלקינן בין מחזיר גרושתו לזמן קרוב לזמן רחוק משא"כ התשב"ץ מדבר בסתם אשה וסתם אשה נתגרש מחמת ריב ומדון או אפי' לזמן קרוב יש לשמור ו' נקיים, (ואף אם נימא דאין זה סברת הרדב"ו והתשב"ץ מ"מ בסברא נכון הדבר מאד).

והנה לדברי הרדב"ו יש לתרץ דברי הגמ' בגיטין הנ"ל, ואין להוכיח ממנה כמו שהוכיח ההפלאה כסברת הטו"ז דיש לומר דנתגרשה באמת בו ביום ומ"מ כיון שזמן קרוב הוא וכגון שנתגרשה מאהבה ליכא חימוד (וכסברת הרדב"ו ס"ל המהיריק"ש בשו"ת אהלי יעקבסו).

ובזה גם נתיישב דברי הגמ' במס' נדרים ס"ז שדנו בנדרה והיא ארוסה ונתגרשה בו ביום ונסתפקו שם אי גירושין הרי כשתיקה או כהקמה ונפק"מ כגון שנדרה ושמע בעלה וגירשה ולקחה בחזרה באותו יום אי שתיקה דמי יכול להפר לה ואי כהקמה לא מצי מיפר לה ע"כ, הרי שמבואר להדיא דיכול להתחזרה באותו יום ואינם צריכים להמתין ו' ימים (א) ולפי הנ"ל שפיר מיושב (ב) או יש לומר דקידש אותה ולא בעל אותה והם מתייחדים בעדים (או בלי עדים להפוסקים הסוברים להקל) ג) או י"ל דמיירי שהיא מעוברת והיכא שיש תרתי לשיבותא ס"ל להקל כמו שכתב המהיריק"ש הנ"ל (ודלא כהמנ"י כאן בסוף הסימן).

בקושיא שהקשה הטו"ז מיהודה ותמר

הפ"ו הקשה למה לא חשש יהודה לאיסור דם חימוד עיי"ש מה שתי' וי"ל דהרי מבואר ברמב"ן סח דיהודה קיים מצות יבום, וביבום קיי"ל דאין להתייבם ולכוין לשם הנאה ועיין רש"י יבמות ס"ד ד"ה אמר רב, וכתוס' כתובות ע' ד"ה דיני בשם

רבא תלמידו אחריו והוא הח"ס בגיטין ס"א וכתב המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי ודייק דהלשון משמע שבמקרה נודמנו זה לזה באכסניא, ואם כן לא ספרה ו' נקיים משום דם חימוד, ובשו"ע פסק דגם מחזיר גרושתו צריכה לחוש לחימוד עיי"ש וא"כ צריך לומר דאע"ג דחזינן דלא חש לאיסורא דחימוד מ"מ לא שביק התיירא ועביד איסורא דבעילת זנות דדם חימוד לא משמע לאינשי איסורא כל כך, ועיין ס"ז כאן שהקשה מה שנא מיהודה ובוועז עיי"ש מה שתי'.

והנה יש להביא ראיה לדברי השו"ע הנ"ל מגמ' דילן בהקדם מה דפשוט להלכה דגם בזקנה וקטנה שייך דם חימוד כדמוכה במה שכתב התוס' ביומא ס"ב עיי"ש, וא"כ י"ל דאי סלקא דעתך מחזיר גרושתו מן הנישואין לא בעי ספירת ו' נקיים אם כן מה דאמרינן בשמעתין ואי בשראוהו שבעלה מה לי מן האירוסין מה לי הנישואין דלימא הכי קאמר מן האירוסין שאין לבו גם בה איכא חימוד וצריכה ו' נקיים ומדעביד הך איסורא שוב לא תלינן בקידושין ומה פריך, אלא על כרחך פשיטא ליה להש"ס גם מחזיר גרושתו מן הנישואין צריכה ו' נקיים ואפ"ה תלינן שקדשה ואם כן מה שנא ארוסה דלא, הרי מוכח כהתשב"ץ.

ואמנם מלשון הריב"ש ס"ג משמע קצת דלא כהנ"ל וי"ל שם ועוד משתבעה לינשא ונתפייסה היתה צריכה לישב ו' נקיים והיא בחזקת נדה ולא טבלה לנדתה שהרי לא היה להם מקוה טהרה אחר הגזירה עכ"ל, משמע דס"ל דמשום דם חימוד אודא ליה חזקה אין אדם עושה בעילתו וזנות וצריך לומר דס"ל דמחזיר גרושה לא בעי ו' נקיים ודלא כתשב"ץ, ויש לדחות דלא משום חימוד אתי הריב"ש אלא משום חימוד נדה ממש ע"כ.

והנה בשו"ת הרדב"ו ס"ד הביא לדון באיש שהחזיר גרושתו, שעליה לספור ו' נקיים ולטבול ואמר דהדברים ק"ו ומה אשה חדשה שאינה מכרת אותו ואינה מהרהרת בו חיישינן שמא תראה דם חימוד אשה זו שרגילה בו ומכרת אותו יפה יפה לא כל שכן שתראה מחמת חימוד, ומיהו גם אני מודה שאם החזירה קרוב לגירושין בגוונא דליכא חימוד אינה צריכה להמתין כלל אלא אם עבר זמן של חודש מן הגירושין יש לחוש שמא תראה מחמת חימוד ע"כ, הרי דחידש לן הרדב"ו דיש חילוק בדין

ג' שנים בלי כתובה א"כ איכא חשש שיבוא עליה ולכן ראוי לברך ברכת נישואין בשעת אירוסין שמא יבוא עליה ויכון לקדש אותה דחששא דדם חימוד ליכא לפי הטו"ז וחששא דכתובה ג"כ ליכא כמו שכתבנו. סא. פ"א ע"א. סב. י"ח ע"ב. סג. סימן ה'. סד. ח"ד סימן רס"ג. סה. ס"ו ע"א. סו. סימן קכ"ה, וגירושין מאהבה הכוונה לצורך שלא תיפול לייבום וכדומה עיין תשו' מהר"ם לובלין בזה. סז. ע"א ע"א. סח. בראשית ל"ח. סט. ל"ט ע"ב. ע. ס"ד ע"א.

שבאיסור דרבנן כגון דם חימוד כו"ע מודים להקל, ולדינא יש להקל עוד דהרי בזה"ז אין מייבמין, ואם יש לייבם בממילא זה רק בפעם הראשונה ואח"כ מגרשה ואו צריך לכיין לשם מצוה יש להקל.

כמה מקורות בספרי הפוסקים אי ילפינן מקודם מ"ת

הנה המקור דאין למדין מקודם מ"ת מבואר בירושלמי מו"ק פ"א, ולכן אין ללמוד אבילות שבעת ימים מהפסוק "ויעש לאביו אבל שבעת ימים", אבל כבר העיר בשו"ת שבות יעקב פ"א דיש חילוק בין דבר שהוא גזו"כ בלי טעם דאין למדין מקודם מ"ת פ"א אבל יש לפלפל בראיה דלכאורה יש שפיר לילף מקודם מ"ת, אבל שאני מה שנאמר בתורה ויעש לאביו שבעת ימים דקודם הקבורה הוי ואין אבילות קודם הקבורה כמבואר בתוס' מו"ק פ"א ד"ה מה חג וזה תלוי אם קברו יעקב במצרים לפני שלקחוהו לא", עיין בפירוש הרע"ב שיעקב נקבר במצרים לפני שנשאוהו לא"י עיי"ש וזה דוחק, ועיין יומא ז' ואנן מאברהם ניחוש ונגמור ועיין בר"ח שם ובפ"מ להרמב"ם חולין ז"א.

והנה דנו הפוסקים הירושלמי סותר את עצמו דמבואר שם במו"ק ז"ב והובא בתוס' דילן ז"ב ד"ה לפי דיליף דין דאין מערבין שמחה בשמחה מקרא דמלא שבוע זאת, ולכאור' קשה הרי אין למדין מקודם מ"ת (ועיין במראה הפנים העיר בסתירה זה) וי"ל לפי דברי הלכות חן ז"ד דדוקא בדיני אבילות אין למדין מקודם מ"ת מפני שע"י האבילות מתבטל מתלמוד תורה משא"כ בעלמא, ובאמת מבואר בשאליות ז"ב טעם אחר דאין למדין מיעקב דעשו לו מחמת חשיבתו ע"כ, ואפשר דכוונתו דיעקב אבינו לא מת ולכן לא עשו רק מחמת כבודו, ועיין בשו"ת ח"ס אבעה"ז ח"ב ז"ב שציין הגמ' ז"א ואולי גם הכא נהג יוסף כן מדעתו ולא היה ציווי משא"כ אין מערבין שמחה בשמחה אם לא היה חיוב לנהוג כן לא היה יכול אחד לכופף את השני, ולהלכה פסק הרמב"ם ז"ב דאין אבילות מה"ת אלא ביום הראשון דאע"פ שנאמר ויעש לאביו אבל שבעת ימים ניתנה תורה ונתחדשה הלכה ז"ב שרק יום אחד מותר שהרי אהרן ובניו לא היו אסורין לאכול ביום שנפטר נדב ואביוהו רק ביום המיתה ובה"ל ביאת המקדש פ' פסק דאבל אינו משלח קרבנותיו כל שבעה, והקשה

רש"י דתרוייהו לאו למצוה מכווני דמשמע דבעינן שגם היבמה תכוון למצוה ועיין במרדכי ע"י שהוכיח דלא בעינן כוונה לשם מצוה וכרבנן מהא דהיבם בא עליה על כרחא ואו כוודאי שאינו מכוון לשם מצוה ע"כ, ולכאור' יש לדחות ולומר דלעולם בעינן כוונה ביבם אבל לא בעינן כוונת היבמה ועל כרחך דלא כאבא שאול דבעינן כוונת היבמה לשם מצוה ועיין במנ"ח ע"ב שכתב שהיבמה אינה צריכה לכיין כונת מצוה בתליצה כיון שאינה מצוה בתליצה, ומזה משמע דהוא הדין במצות יבום וביש"ש יבמות ע"י מבואר דלא בעינן כוונה שלה עיי"ש. וכל זה לגבי בדיעבד אבל לכתחלה כו"ע מודים דבעינן כוונה לשם מצוה אפי' לרבנן (עיין בלבוש אבעה"ז ט"ז), ואם כן דבעינן כונה לשם מצוה איזה חימוד יש.

והתניח אם נימא דאיסור זה מדרבנן י"ל דיהודה לא קיים מצות דרבנן רק מצות תורה אבל להפוסקים שזה מה"ת הדרא קושיא לדוכתיה ועיין בית שמואל ע"ה שזה מה"ת.

והיה אפשר לומר דיכולה לכיין לשם הגאה ולשם מצוה יחד, אבל בספר פורת יוסף יבמות ע"י מכריע דאסור לכיין על שניהם אבל בשבות יעקב ע"י ס"ל להקל, וכן ס"ל להערוך השלחן ע"י ועיין באחרונים שם שהביא ראייה מגמ' ב"מ ע"ט לצורכו ולצרכה והכריע לחומרא בשו"ע חו"מ ז' ועיין זבחים פ"א בפסח וחסאת ששחטם לשמם ושלא לשמם פסלים, והגותן צדקה בשביל שיחיה בני הר"ו צדיק גמור, וכן הבודק חמץ ונאבד לו מחט ומחפש גם אחריו מקרי עוסק במצוה.

ובמה שיש לדון עוד אי יש לה חימוד בביאה הראשונה דהרי קיים מצות יבום מיד בהעראה ולפי תוס' יבמות ז"ב [ואף דאמרו במס' פסחים ז"ב בעל יבמתו נדה פטור משום טעה בדבר מצוה, והתם בגמר ביאה הוא דהרי מדמהו לפו"ר ופו"ר אינו מקיים בהעראה כבר כתבו המפרשים ליישב] ועכ"פ יש אולי לעיין אי יש חימוד.

והנה דנים הפוסקים ביבום אי מותר לו לייבם בעונה הסמוכה לחוסה ומגמ' פסחים (הג"ל) משמע דאין לייבם, ועיין בגליון המהרש"א פ"ד, ועיין שו"ת שם אריה פ"ה, ואפשר

ע"א. פ"ד יבמות הל' י"ז. ע"ב. מצוה תקצ"ח. ע"ג. פ"ד הל' י"ז. ע"ד. סימן קס"ה. ע"ה. סימן קע"ד סק"ג. ע"ו. ל"ט ע"ב. ע"ז. ח"ג סימן קל"ו. ע"ח. סימן קס"ה סעיף ח'. ע"ט. ל' ע"ב. פ. סימן רס"ז סעיף ח'. פ"א. י"ג. פ"ב. כ' ע"ב. פ"ג. ע"ב ע"ב. פ"ד. יו"ד סימן קפ"ד. פ"ה. יו"ד סימן מ"ג ועיין בדברי המקנה קו"א סימן ס"א סעיף א'. פ"ו. פ"ג ה"ה. פ"ז. ח"א סימן כ"ו. פ"ח. ועיין מראה הפנים ירושלמי מו"ק פ"א ה"ז. פ"ט. כ' ע"א. צ. כ"ח ע"ב. צ"א. פ"ז מ"ו. צ"ב. פ"א ה"ז. צ"ג. ח' ע"ב. צ"ד. פרשת ויחי. צ"ה. שאילתא ל"ה. צ"ו. (סימן קכ"ה ד"ה אמנם). צ"ז. ברכות ס"ג ע"א. צ"ח. ב"א מהל' אבילות. צ"ט. כמבואר במס' שבת קל"ה ע"ב. ק. פ"ב הל' א.

תינת גבי תמר משא"כ ברות אין זה נקרא פת בסלו, ואדרבה לבה הומה יותר ומחמדה שהרי לא נגע בה באותה הלילה ולא ידעה בכירור אם יגאלנה או טוב ודמיה ממש לשאר כלה, ואם נאמר שקושיתו הוא על תמר ורות ולא על יהודה ובוועז זה אינו סברא כלל ואפכא מסתברא וק"ל.

אכץ נלע"ד לומר אפשר שיהודה ובוועז פסקו כראבי"ה הנ"ל שכתבו אם בדקה עצמה ביום התביעה ולא ראתה תבעל לאלתר, וכן עשה יהודה שאמר לה הבה נא אבוא אליך ופירש"י הכיני עצמך ודעתך לכך והיינו שהזהירה שתבדוק עצמה קודם, ורות נמי פשיטא שבדקה עצמה קודם, או י"ל שישבה נמי ז' נקיים אף שמסדרן של הפוסקים אינו מוכרח וק"ל.

דברי בנו של השער אפרים לדחות דברי הראבי"ה

בתש"ו מיימוני ק"ב בשם ראבי"ה הביאו הב"ח ב"ד קכ"א וז"ל דשמא מחמת חמוד ראתה טפת דם ולאו אדעתיה, ולפ"ז אם אומרת ברי לי וגם בדקתי עצמי ביום התביעה ולא ראיתי לא היתה צריכה ז' נקיים אלא תבעל לאלתר עכ"ל.

דחיה נראה בנידון דידן לכאורה לומר שמוותרת לטבול בו ביום כי אמרה ברי לי שטהורה אני, אמנם כבר פסקו כל הפוסקים הרשב"א והטור והב"י דלא כראבי"ה וכ"כ הב"ח שם וז"ל שאפי' בדקה עצמה בשעת תביעה ומצאה טהורה נמי צריכה ז' נקיים דחיישינן שמא מחמת חמוד ראתה טפת דם ואבדה וכ"כ הרשב"א והכי נקטינן דלא כראבי"ה עכ"ל.

ברם צריכים אנו ליתן טעם למה דחו סברת הראבי"ה שהרי לפום ריהטא נראה סברתו נכונה, ונלע"ד כי סברתו דחוייה מהגמ' דהחולץ קכ"ב ומפ"ק דיומא קכ"ג מעובדא דרב איקלע לדרדשיר ור"נ לשכנציב ואמרו מאן הוא ליומא כו' ופריך והאמר רבא תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה ז' נקיים, ומשני א' רבנן שלוחייהו הוי משדרי ומודעי להו ב' ואבע"א יחודי כו' עכ"ל. ולפי סברת הראבי"ה מאי פריך ממימרא דרבא שהרי י"ל דשם איירי כשלא בדקה עצמה ביום התביעה ואינה ברי לה שהיא טהורה משא"כ רב ור"נ שאמרו מאן הוי ליומא היינו כשאומרת ברי לה שטהורה היא שבדקה עצמה ביום התביעה ולכך מותרת לאלתר, וגם על התרצון קשה למה לא משני כך אלא ודאי שסברא זו דחוייה היא שאפילו בדקה עצמה ומצאה

המנ"ח ק"א דהרי למה כתב כאן כל שבעה היה לו לכתוב רק יום ראשון ק"ב עיי"ש, וגם יש להעיר דהרמב"ם בהל' ערכין ק"י יליף מיעקב.

ובשור"ת ח"ס יו"ד ק"ד כתב מקור למה שנהגו להקפיד שאדם יהיה קבור בקבר שלו מקורו מאברהם אבינו שאף שארץ ישראל היתה של אברהם אפ"ה קנה קרקע לשרה, והעיר מהא דהנ"ל אי למדין מקודם מ"ת והביא הסתירה של הירושלמי ובגמ' סנהדרין ק"ה רוצה הגמ' לילף דין הספד מאברהם אבינו, ועיין עוד לקמן שם ק"ו דלחומרא ילפינן ולא לקולא ואבילות של שבעה יליף קולא שבעה ימים ולא שמונה, אבל אין מערבין שמחה בשמחה הוי חומרא.

ועיין פסחים ק"ו דיליף וריזין מקדימין למצות מאברהם אבינו, ונחלקו אם זה אסמכתא או זה מה"ת, ועיין יבמות ק"ח גרושה ואלמנה לא ינשאו עד אחר ג' חדשים, וכן עיין כתובות ק"ט דנותנים לבתולה י"ב חודש עד הנשואין דיליף מדברי אליעזר עבד אברהם. ויש להעיר ממה שכתב הבית יצחק באבעה"ז ק"י דשאני מצות פו"ד דעיקר המצוה יליף מקודם מ"ת דנאמרה לב"נ ולא נשנית בסיני, ובה מיישב ביבמות ק"א מאברהם דבשהה עשר שנים ולא ילדה חייב לגרשה, ואסור לשמש משתו בשני רעבון עיין תענית ק"ב ובגמ' כתובות ק"ג יליף מתמר נוח לו לאדם שימסור עצמו לכבשן האש ואל ילכין פני תבירו ברבים ועיין בב"ב ק"ד דיליף מיעקב אבינו דין שיעבוד עיי"ש וכן מבואר במכות קט"ו דנידוי על תנאי צריך הפרה ועיין זבחים קט"ו דעולה טעונה כלי לשחיטתה יליף מאברהם אבינו וכן ילפינן קיחה קיחה משדה עפרון ומבואר בירושלמי ק"י דאפי' פירוש ביאור בעלמא אין למדין מקודם מ"ת.

השגות (בנו של) השער אפרים על סברת הטור"ז דמיד ליכא דם חמוד

בהגהות מנן הרב המחבר בעל שער אפרים ק"ח אחר שהביא דברי הטור"ז כתב וז"ל, הנה לא ידעתי מנין לו זה שכתב שבמטה היו כשנתפייסו יהודה ותמר, א' ומפשטיה דקרא אינו משמע כן, ב' ותו אפי' שהיו במטה שהרי משעה שתבעה וידעה הבירור תיכף נתעורר לה החימוד וצריכה ז' נקיים, וכמ"ש הוא בעצמו ק"ט בשאלה של אלמנה כו' ומטעם דהוי ליה כמי שיש לו פת בסלו כמו שכתב, משא"כ בשאר כלה, עיי"ש.

קא. במצוה רס"ד. קב. ועיין קרן אורה זבחים צ"ט ע"ב דרק יום ראשון לה הורדה. קג. פ"ו. קד. סימן של"א. קה. מ"ו ע"ב. קו. בסימן שמ"ו. קז. צ' ע"א. קח. מ"ב. קט. נ"ז ע"ב. קי. סימן ה'. קיא. ס"ד ע"א. קיב. י"א ע"א. קיג. ס"ז ע"ב. קיד. קע"ג ע"ב. קטו. י"א ע"ב. קטז. צ"ז ע"ב. קיז. סוטה פ"ז ה"ב. קיח. סימן ע"ה. קיט. סוף סימן קצ"ב. קכ. סימן א'. קכא. סימן קצ"ב. קכב. ל"ז. קכג. ח"י.

לאחר שהשיר בתוליה קודם כה"ג כבר מתעברת, וכה"ג גם בזמן הגמ' מתעברת, והנובי"סיים וז"ל, וגם נלע"ד שכונת חז"ל שע"פ רוב אינה מתעברת מביאה ראשונה וכו' נראה דגם תירוצו הראשון קאי לפי טעם חז"ל דאינה מתעברת, עיי"ש.

בוה"ז יש אופנים דלא בעינן הפסק טהרה רק ממנהג וגם מהני בדיקה אחת מתוך הז' נקיים

הנהגה בזה"ז כל הבתולות הם נדות וכיון שכן יש להחמיר דבעינן בו' נקיים בדיקה בהפסק טהרה ובעינן ב' בדיקות מזו' ימי בדיקות כמבואר בסי' קצ"ו, ומ"מ גם בזמנינו יש אופנים שמקילין לגבי הפסק טהרה וגם לגבי בדיקות דמהני רק בדיקה אחת, וכגון בכלה שספרה ז' נקיים ואח"כ דחו הנישואין שצריכה לישב טוב ז' נקיים או בזקנה טהורה שנישאת שאלו צריכות לישב ז' נקיים מדין חשש חימוד אם כן הוא הדין בהפסק טהרה ובבדיקות.

אי מועיל ז' נקיים לחתן שלא ראה אותו הכלה מעולם הנהגה הגאון בעל מהר"ם אש (אבד"ק אגנוואר) תלמידו של הח"ס, שאל לרבו שאלה בכלה שלא ראה החתן מעולם וקבע החתן במכתב יום מועד לנשואין וספרה ז' ימים לטהרתה טרם בא האישי, ונסתפק אם יעלו לה הימים דהא עיקר הטעם בתבועה לינשא ונתפייסה שצריכה לישב ז' ימים נקיים, הוא שמא מחמת חימוד ראתה דם, וא"כ אפשר דעיקר החימוד יתעורר לאחר ראותה אותו, ואין לחשוב הימים שלפני זה דהרי אמרו בסוטה קכ"ג גמירי דאין יצה"ר שולט אלא מה שענינו ראות" ואע"ג דאליבא דר"י נאמר שם מ"מ נראה דרבנן לא פליגי מלשון גמירי, וכן משמע מדברי תוס' שם שהקשו מהגיגה כו'.

וכתב לו הח"ס בתשו' יו"ד קכ"ה הנה מסתימת לשון הפוסקים לא משמע לחלק בכך דלא הוי שתקי רבותינו ראשונים וגם אחרונים מחידוש דין זה, אלא על כרחך לא חשו להו ומטעם שיבואר לקמן א"ה.

וקצת יש להוכיח בהיפוך דהרמב"ם קכ"ט כתב יתר על זה כל בת שתבועה לינשא ורצתה שוהה ז' נקיים מאחר שרצתה ואח"כ תהיה מותרת להבעל שמא מחמתה לאיש ראתה טיפה דם א' ולא ארגשה וכו' ע"כ וכתב בהשגות כל ראתה שהוא מוכרח בכאן הוא טעות גדול מן הסופר שאפ"ל בלא הרגשה היא טמאה ודאי והאי ראתה רצתה היא עכ"ל, פי' שהיה לפני הראב"ד גירסא שכתב בו ראתה במקום רצתה ומשמע דמיירי שראתה דם ודלא נימא דם חימוד הוא וטהורה קמ"ל שטמאה

טהורה בבירור אפ"ה צריכה ז' נקיים דחיישינן שמא לא הרגשה ואבדה ודלא כראבי"ה.

ואפשר שהוא הבין בגמ' במה שהקשו ממימרא דרבא לפי שכל כונת רב ור"ג היה כדי שיהא פת בסלו וינצלו מן החטא ובודאי לא היו סומכים ע"ז כי פן ואולי לא ימצאו האשה שהיא ליומא שתהא טהורה אחר שנתרצו להם ולא יהיה להם פת בסלם, ומה"ט נמי לא רצה הגמ' לתרץ כן ומשני רבנן שלוחיהו משדרי להו כו' ואז בודאי יש להם פת בסלם, אמנם לפי סברת התוס' בת"י הב' שם ד"ה יחודי כו' ע"ש קשה עליו ודו"ק.

אי בזה"ז אשה מתעברת מביאה ראשונה

הפלתו חידש שרבנן חששו שמא יתעברו לכן לקחו נשים קטנות ע"כ ולכאורה יש לדון דהיה להם לקחת ג"כ גדולות ולפי שאין אשה מתעברת מביאה ראשונה וקטנה יש איסור בדבר (כמו שהוכחנו לעיל בסי' קצ"ז) ולדינא יש להעיר אי בזה"ז נשתנו הטבעים בזה, דדעת הנו"ב באבעה"ז קכ"ד דנשתנו העינים, ואמרינן אשה מתעברת מביאה ראשונה, ולכן התיר אשה שנתעברה מביאה ראשונה לבעלה מכת כמה טעמים, שכתב א' דאולי הערה בה ולא גמר ביאתו בפעם אחת ובין כך השיר בתוליה ולא הרגיש ולבסוף בעל, ב' וגם שמא מיעך ומשמש בה קודם ביאה ולא הרגיש בהשרת בתולים עיי"ש, ועיין בשו"ת משנ"ה קכ"ה שכתב נראה מבואר כוונתו בזה, דאף דקיי"ל דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה וגם בזמן הזה הדבר כן אבל אפילו הכי אשה זו שנתעברה מביאה ראשונה לא תלינן שמא ונתה מקודם אלא תלינן דביאה זו לענין שלא תתעבר לאו ביאה ראשונה מקרי, דאולי הערה בה מקודם והשיר הבתולים או באופן אחר השיר הבתולים וממילא כה"ג מתעברת מביאה ראשונה ואפילו לפי דברי חז"ל דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה, ולהדיא כתבו התוס' יבמות קכ"ד דלאה מיעכה באצבע היתה וכה"ג מתעברת מביאה ראשונה, וא"כ ס"ל להנובי" דכיון דדאינו שנתעברה מביאה ראשונה תלינן דעשה מעשה כזה שנתעברה מביאה ראשונה. נמצא דהכי פירושו דהוא באמת ביאה ראשונה ולא בא עליה איש מעולם אלא לענין עיבור מתעברת אפילו הכי.

וסברת נו"ב" באמת כזה נכונה מאוד, דביאה ראשונה לא מקרי אלא כל שבא על אשה בתולה פעם הראשון והכניס כל האבר בפעם הראשון זה נקרא ביאה ראשונה לענין שלא תתעבר אבל אם הכניס והוציא וחזר והכניס או שהכניס

שמה נתערב בו טיפה דם נדה, (וסברא זו כ' במדושי הר"ן ספ"ב דנדה), אבל אם לא ראתה דם סהורה קמ"ל הראב"ד שהוא ט"ס ע"כ וכתב הכ"מ שמוכח כן מדברי רמב"ם עצמו שהרי סיים וכתב "שמה מחמדה לאיש ראתה דם טיפה א' ולא ארגשה", אלמא בלא ראייה והרגישה טמאה, והנה לפמ"ש היה אפשר ליישב אותה הגרסה ולומר דמיירי שראתה דם חימוד בודאי חיישינן שמה מחמדה לאיש ראתה ג"כ טיפה דם נדה ולא הרגישה מחמת טרדות בפתיחת פי המקור. אבל מ"מ לא נראה אותה הגירסא דאיך שביק הרמב"ם הדין דנתפייסה דאיתא בגמ' וכתב סתם תבעוה לינשא והשמיט ונתפייסה אלא על כרחך רצתה גרס' והיינו נתפייסה שבש"ס.

ומ"מ אי סלקא דעתך דבעינן שתראה הבעל פעם אחת א"כ מה לנו להטעות כל רצתה דאיכפל הרמב"ם ד' פעמים וטעה הסופר כולי האי, נימא ה"פ כל אשה שתבעוה לינשא ורצתה פ' נתפייסה שוהה ז' ימים נקיים מאחר שראתה הבעל דבלא ראייה לא יזעילו ז' נקיים וטעו הפוסקים יש שכתבו בשני הבבות ראתה ויש שכ' בשני הבבות רצתה וכן בשאר רצתה הנאמרים שם, ומנ"ל לראב"ד והה"מ שכל ראתה שבכאן הוא טעות סופר אלא על כרחך לא עלה על דעת שום פוסק דבעינן ראתה אותו. קל

והכלל המהרהר על גוף זה לא יבוא עי"ז להרהר על גוף אחר, אבל אשה המחמדת סתם על חיבת ביאה סתם לא על גוף ידוע אין שום הכרח לומר לכשתראה אותו יתחדש לה חמדה יתירה אדרכה לפעמים יתגנה בעיניה ואם יהיה קצת חימוד יותר, כבר מבואר מהראיות דלעיל דליכא למיחש, ומ"ש הט"ו סי' קצ"ב והסכימו עמו כל האחרונים בנתחלף החתן צריכה נקיים מחדש הנה הם לא מיירי אלא בנתיאשה מן הראשון שוב אפי' באותו מעמד מיד נתחלף ונתרצה לחתן אחר, היינו טעמא משום שנתיאשה מן הראשון אפי' בראשון גופה בנתיאשה וחזרה

ונתרצה באותו מעמד איכא פנים חדשות, אלא שהש"ך והט"ו ס"ל מסתמא אין כאן יאוש כי עיניה תולות ומיחלות שעוד יתרצו משא"כ כשלא נתרצו אע"ג דמיד ולא לתר נתרצית לחתן אחר מ"מ הראשון חלף הלך לו ושני פנים חדשות הוא, אבל באמת נ"ל אפילו לא ה' יאוש וקטטה כלל משום הפסק אלא שנתרצו להחליף חתן בחתן אחר, מכל מקום כיון דהתמדה ראשונה ה' על גוף זה ואין היצו"ר מתגרה מגוף זה לגוף אחר א"כ כיון שנתחלף בגוף אחר הוי חמדה חדשה לגמרי וצריכה ז' נקיים אבל אשה שלא ראתה הגוף מעולם והיתה חמדתה סתם על חיבת ביאה בעולם לא מצאתי שישתנה ויתרבה ע"י ראיית הגוף, ומכ"ש שכבר הוכחתי שאפי' ישתנה ויתרבה קצת מ"מ כבר שבע לה מתחילת התביעה שכן משמע מסתימת הפוסקים וקצת מהראב"ד והה"מ ושאר ראיות ודעתי נוטה להקל, ומעלתו שהחמיר תע"ב יתברך ויתרום קרנו וכסא כבודו כנפשו ונפש א"נ דש"ת, ע"כ דבריו.

ועכ"פ יוצא לן דעת הח"ס להקל דגם אם ראתה החתן בתוך ז' ימי נקיים פעם ראשונה יכולה להמשיך עם הספירה ומהני ומי שמחמיר תבוא עליו ברכה ע"כ, וראוי לציין תשו' הרדב"ז קלא שכתב ומה אשה חדשה שאינה מכרת אותו ואינה מהרהרת בו צריכה לשמור ז' נקיים וכו' עיי"ש הרי דאף דאין מהרהר בו משום שלא ראתה אותו ואפי' ראתה אותו לא ראתה מספיק כדי שיכול להרהר בו אפי' צריכה לשמור ז' נקיים והרי בוודאי מודה דלפני הנישואין היא תראה אותו דהרי קי"ל אסור לאדם לקדש אשה לפני שיראנה.

והגאון השואל בעל אמרי אש לא הביא בתשו' נוסח השאלה ששלח להח"ס רק הביא מה ששאלו עליו על דברי הח"ס והוא נדפס בספרו בשני מקומות, ביו"ד קלב כתב לו הגאון ר' יוסף יואל דייטש מגמ' יבמות דהכריו מאן הוי ליומא, וע"ז אמר לו דאין ראייה מהתם די"ל דהמכריו לא בחר רק באשה

קל. ועתה נבוא לבאר דברי הגמ' דסוטה ח' ע"א דמייתי מעלתו דאין יצו"ר שולט אלא במה שענינו ראות הנה פשוט הגמ' הוא דע"י שרואה בגוף זה ומהרהר עליו אין זה גורם להרהר על גוף אחר, כיון שכל ההרהור לא נולד לו אלא על גוף זה אין יצו"ר שולט להתגרות עי"ז בגוף אחר, ואם מתגרה ג"כ בגוף אחר אין ההרהור שבגוף זה גורם אלא מעלמא קאתי ליה ואלו לא היה רואה גוף זה נמי ה' חומד על אותו הגוף, ואין רוב עולם ניצולים מהרהור עברה ר"ל, אבל לומר שלא תסתכל על ערומה מחשש שע"ז יתגרה באחרת אין יצו"ר שע"י גוף זה גורם גירוי באחר זהו כוונת הש"ס וכן משמע בסיום לשון התוס' שם אלא ממה שכתבו התוס' מהא דר"פ אין דורשין כתבו להדיה כיון שראה אותה פעם אחת יהרהר בה משמע דתליה בראיית אותה פעם אחת, גם זה אינו דהתם קאמר הש"ס אם ישאו ויתנו בעריות יבוא להקל בערוה מפני שנפשו מחמדתה אפי' שלא בפניה על דרך משל שישאו ויתנו בהלכות בת אשתו וע"י מ"ש בזה המו"מ של הלכה יזכור אותה שכבר ראה אותה פעם אחת ויהרהר ויתאוהו לה ויהי' דעתו נוטה לחפש קולות בזה ויבוא להקל בערוה דאלו לא ראתה מעולם את בת אשתו לא שייך הרהור בה ע"י פלפול הלכה זו זהו פירוש אותה הסוגיא מיהו מלשון תוס' סנהדרין מ"ה ע"א שהקשו מכל האומר רחב רחב מיד נקרי ע"ש משמע קצת דס"ל דאין הרהור אלא במה שראה כבר מ"מ אין הכרח. קלא. ח"ד טימן רס"ג. קלב. סימן י"ז.

דקיי"ל דאין נוהגין קלות ראש בבית הקברות וכמבואר קמ"ג וברמ"א בשם הסמ"ג כגון לאכול או לשתות (ואע"פ שמבואר בירושלמי קמ"ד דמותר לאכול עמי בקבר וכן בש"ס דילן נימות קמ"ה כבר דנו בזה הפוסקים) מכל מקום נהגו בקצת מקומות בשעת הדבר להשיא יתום ויתומה מנדבת העיר ועושיין החופה על הבית הקברות, ומחזיקין זה לסגולה שיפסק החולי מהעיר ועושיין את זה רחוק ד' אמות מהקברים, ומבואר באו"ז הל' אבלות קמ"ו דמותר לעשות אירוסין בבית הקברות עיי"ש ומ"מ על נישואין ליכא ראייה מדברי האו"ז, ועיין שו"ת מהרש"ם קמ"ו שדן להקל מחמת הברכות דאין בזה לועג לרש אם אין זה בתוך ד' אמות של הקבר עיי"ש, ואם כן אף חופת גדה מותר לעשות שם כיון שאין זה בתוך ד' אמות של הקבר, אע"פ שנשים בימי טומאתה אינה הולכת על קבר מ"מ רחוק ד' אמות ולצורך הצלת רבים כסגולה יש להתיר.

דמ"מ יש לעיין בכלה שטמאה משום דם חימוד ורוצה ללכת על בית הקברות כדי להתפלל כמו כלב בן יפונה וכמבואר בסוטה קמ"ח ועיין שם בתוס' וכן מבואר במס' תענית קמ"ט למה יוצאין לבית הקברות כדי לבקש רחמים עיי"ש ק"י ועיין בספר יסוד יוסף קנ"א דהשי"ת גור כן להיות הנפשות מצווים על הקברים לטובת ישראל שיהיו שומעים תפלות מהבאים להתפלל על הקברים וכל מי שיש לו איזה צער יבוא על קברי רבותיו וקורביו ויודיע צערו עיי"ש (ועיין בספר החיונות לר' חיים ויטאל ועיין בספר קב הישר קנ"ג) ובעל הכנסת יחזקאל ציונה בצוואתו דאם יהיה ח"ו עת צרה ליעקב אל ימנעו מלחבוט על קברי פן יהיה ה' עמדי להיות לפרקליט טוב כאשר הייתי בחיי (ועיין רמ"א או"ח קנ"ג) מ"מ נראה דאף דאפשר להקל מ"מ שונה הוא בתולות שלנו הנדות גמורין הן ולכן יש להם למנות ז' נקיים ולטבול וללכת לביה"ק ביום החופה אבל לא כן כשהן נדות, חוץ אם עומדין

שהיתה מכרת את רב ור"נ כי נראה שהיו רגילים לבוא לשם לכן לא הזכירו בגמ' רק מקומות ההם שם הכריזו כן אע"פ שהיו בוודאי ג"כ לפעמים במקומות אחרים וכמו שמצאנו בהם אלא רק במקומות האלו שהיו רגילים לבוא שם עשו כן ואיכא למימר דלא עשו הכרזה ההוא בפעם הראשון שהיו שם ולכן לא כתב הח"ס לפשוט הספק הנ"ל משם אע"ג דוודאי לא אשתמיט ממנו סוגיא הנ"ל שפלפל הב"י במקומו שם וזה ברור עיי"ש קל"ג

ועיין בשו"ת בית שלמה יו"ד קל"ד שכתב דגם מה שכתב הח"ס המחמיר תבוא עליו ברכה אין כאן ראייה להחמיר עיי"ש אבל הלחם ושמלה קלה תלמידו של מהר"ם אש ס"ל להחמיר וכן פסק הצדיק ר' הלל בספרו עה"ת מקרי דרדקי קלו עיי"ש ועיין עוד בתשו' שו"מ תליתאה קל"ו (ועיין גם בתשו' בית שערין או"ח קל"ח אי שייך הרהור בשמיעת קול אשה אם לא ראתה אותה ודן לפי הגמ' בסוטה הנ"ל).

אשה שאסורה מטעם ספק דם חימוד אם מותרת ללכת לבית הקברות

בעלים לתרופה כתב הגר"א במכתב לבני ביתו, ותשמור שלא תלך לבית הקברות כלל וכלל כי שם מתדבקין הקליפות מאד "וכל שכן בנישים" וכל הצרות והעוונות באים מזה ע"כ, אבל אינו כתב הסיבה הוא שמונע מהם לילך לבית הקברות הוא משום ודורש אל המתים, ובשבת מוסר קלט כתב "לא ללכת בימי עיבורה" עיי"ש, ובפ"ת לקמן ק"מ הביא בשם ספר חמודי דניאל דנהגו "שלא לילך לבית החיים בימי נדתה" להתפלל ונכון הוא, (ועיין רמ"א סי' פ"ח ובד"מ סי' קצ"ה בשם השערי דורא) ועיין בחיי אדם קמ"א דאשה נדה לא תיכנס לבית הקברות עד שתטבול עיי"ש וכן הוא בבעל דאם הוא טמא טומאת קרי לא ילך לבית הקברות המתדבקין בו החיצונים קמ"ב. והנה אף

קל"ג. ובחלק אבעה"ז סימן ס"ד כתב להגאון ר' שלמה קלוגר וז"ל, ובדבר הספק אשר נסתפקתי אם מהני תביעה להנשא שתוכל לספור שבעה נקיים אע"פ שהכלה לא ראתה מעולם את החתן דאולי עיקר החימוד כשתראה אותו, ומורי הגאון בספר חתם סופר האריך להתיר וכתב הדר"ג דנעלם ממנו סוגיא פשוטה דיומא דקאמר דרבנן שליחא משדרא ואם היה הזין שצריך לראותו אולי לא הכיר האשה ולא ראתה אותו מעולם עכ"ד ועיין בספרו שיירה סהרה סימן קצ"ב תשו' ז'. תמה אני איך החליט שנעלם מן מורי הגאון וצ"ל דנהירין ליה שבילי התלמוד סוגיא זו ובפרט שהב"י בסימן קצ"ב לפלג בסוגיא זו והביא דעת הרמב"ם והרשב"א בפירוש יחודו מיחיד להו ואיך יתעלם סוגיא זו ממי שלמד הלכות נדה. ואולם פשוט שאין ראייה משם דגם אם אין הנשים יודעות דין זה מ"מ שלוחי דרבנן הגידו ושאלו לאשה שהזכירה עצמה להיות ליומא, וכן לדעת הט"ז פשוט שאין ראייה משם ע"כ. קל"ד. סימן מ'. קל"ה. כאן סק"א. קלו. פרשת מצורע. קל"ז. ח"א סימן מ"ב. קל"ח. סימן ל"ג. קלט. סימן כ"ד. קמ. סימן קצ"ה ס"ק ט"ט. קמא. כלל ג' בסופו. קמב. עיין שם בכלל קל"ח סימן ה'. קמג. בסימן שפ"ח סעיף א'. קמד. מסכת מעשרות פ"ה ה"ג. קמה. פ"ו ע"א. קמו. סימן תמ"ח. קמז. ח"ד סימן מ'. קמח. ל"ד ע"ב. קמט. עיין בזהר ט"ז ע"א. קנ. פרשת אחרי. קנא. פרק ס"ד. קנב. פרק ע"א. קנג. סימן תקפ"א.

רחוק ד' אמות מהקבר.

בקושיא היאך מהני ז' נקיים של קטנה הרי אין לה דעת שווה תדיר

המחבר כאן כתב דקטנה יש לה חימוד (והוא מימרא דרבא בגמ' לכן אמרינן דצריכה לספור ז' נקיים וכתב הח"ס בתשו' קני לודן וח"ל, הנה כבר ביארתי במקום אחר דקטנה גופה אין כל הומנים שווים, והרי אפילו במופלא סמוך לאיש נדריה נבדקין כל השנה לפעמים יודע ולפעמים אינו יודע לשם מי נדר, וכתבתי דלרמב"ם דס"ל קטנה שנבעלה תחת בעלה אסורה לו, לאו משום דפיתוי קטנה לאו אונס הוא לחלוטין אלא אין כל הומנים והשעות שווים ולא כל הקטנות שוות וחייש דלמא היתה בעלת דעת ופיתוי רצון הוא.

והיות כן הלא יודע דקטנה מבת ג' שנים ויום א' אין לה חמדה, ואחז"ל שלהי קדושין קטנה הודעת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה (ועיין לקמן בס"ט ובשאר פוסקים שיעורו) והענין הזה גדל והולך עמה ואין אנו יכולים לשער זה, ואפשר הוא ג"כ עתים לטובה ועתים כך וקיימ"ל אחד קטנה ואחד גדולה צריכה להמתין ז' נקיים וקשה מה יועיל ז' נקיים הרי יש לחוש דלמא בשעת תביעה לא היה חמדה שלימה ועתה נתוסף לה חמדה יתירה אלא על כרחך אין חילוק.

ואולי י"ל הא דמבואר בגמ' נדה קני רבינא איעסק לבריה ביה רב חביבה, א"ל אימר דאמר רבא בגדולה וכו' וי"ל דגם ר"ח ידע דע"י חימוד אפשר שתראה אפי' קטנה, אך הא הו"ל ס"ס שמא לא חמדה כיון דקטנה היא ואת"ל חמדה דלמא לא ראתה, אך אי הוי קטנה עלולה לראות בעלמא אע"ג דהשתא לא הוי שעת וסתה לא הוי זה ס"ס דאין כאן אלא ספק א' שמא ראתה שמא לא ראתה, אך קטנה שא"ל להסתפק בראיה אלא ע"י חימוד ובהימוד נמי כולי האי ואולי יוצא דבקטנה ספק הוא, וי"ל שפיר ס"ס כעין דאמרנו ספק ביאה טהור ספק מגע טמא, ומ"מ ר"ח פליג נמי אהא ולא משוי חילוק בין גדולה לקטנה, ועכ"פ מוכח דקטנה אין חמדתה שוה ומ"מ מועיל ספירתה, ונפשט ספיקא של הבית שמואל לקולא, דהרב ב"ש קני מסתפק בעתים שוטה ועתים חלומה ותבעוה בשעת שטותה ובדקה בקיאות אי מותרת להבעל בחלימותה, דלמא לא ה' חמדה בשטיותה ופשוט ליה להקל בקצת ראייה מדלא אמר ביבמות קני לר"א אין חרשת יכולה להנשא עיתים שוטה עתים חלים, ולענ"ד ראייה גדולה היא דהוא ו"ל כתב דהוי ליה לש"ס למימר

האי נ"מ וזה באמת אינו ראייה כ"כ, אבל הראי' מגוף הדין א"כ לר"א אין תקנה לחרשת להנשא כלל, וגם לשמואל דס"ל התם כר"א בהא ואיך יפרנס עדותו של ר"י בן גודגדא קני על החרשת שהשיאה אביה וכו', ודוחק לומר דשמואל פליג על סתם מתני' ועדותו של ר"י בן גודגדא ואפי' ר"א לא יחלוק על משנה השנויה בעדיות, ועכ"פ מנ"ל לרב אשי להסתפק בדבר ולמימר דיהלוקו אלא על כרחך מוכח דהחמדה שבימי שטותה מועיל ג"כ לזמן פקחת, ודוחק לומר שהשיאה באיסור דהרי ה"ל לשנות שאירסה, ע"כ.

אי מייבם על מנת לגרשה איכא גם כן חשש של גרושת הלב

עייין בבית שמואל קני שכתב אם מייבם ע"מ לגרשה מיד אח"כ, ואפי' ביבמה מן האירוסין דאינה ראויה להתעבר מביאה ראשונה ואינו יכול להקים שם לאחיו כלל, מ"מ מצות יבום קיים, ועיין תוס' יבמות קט ועיין שם עוד קטא, ועיין בבית מאיר בס' קט"ט קטב דאם אי אפשר לחלוץ ולכן יש לו לייבם התירו לו גם בזמנינו ויגרשה מיד אחר הביאה ראשונה כדי שלא לעבור על חרם דר"ג עיי"ש ולכאורה צ"ב היאך עושין כן הרי איכא משום גרושת הלב ועיין ברדב"ז קטב שדן אי יש בזה בני גרושת הלב וכתב דכיון דמודיעה לה אין גרושת הלב וזה דלא כדברי הפלתי הכא שמחלק בין הבנים לבין האשה, אלא אם נימא דכיון דאינה מתעברות ויולדות שפיר דמי.

יפת תואר א"צ להמתין ז' נקיים לדם חימוד

לכאורה יש לברר אי אשה יפת תואר צריכה להמתין גם כן ז' ימי חימוד או לא, מי נימא כיון דהוא בשבי אין לה חימוד לו והיא בעל כרחך עונה אמן, או נימא דסוף סוף יש דין של דם חימוד דכמו באונס אמרינן יצרה אלבשיה הכ"נ יש לה חימוד, ומסתברא דלא בעינן ז' נקיים, וכל זה להפוסקים דביאה ראשונה אינה באה עליה מיד, אבל להפוסקים הסוברים דביאה ראשונה באה עליה מיד לפני שנתגיירה א"כ איזה חימוד יש אח"כ, וי"ל ע עוד, ולא הארכתני בזה כי אין זה נוגע למעשה.

אונס שרוצה להתחתן אם יש לה דם חימוד

יל"ע במי שאנס נערה דקיי"ל דצריך להתחתן עמה (אונס שותה בעציצו) וכמו שנאמר "ולו תהיה לאשה תחת אשר ענה", אי צריכה לשמור דם חימוד, וגם אם עבר וכנס אי מותר ביחוד בלי שומר או לא, והנה בספר תפארת למשה מסתפק אם

קנד. סימן קפ"ד. קנה. ס"ו ע"א. קנו. סימן קי"ט ס"ק י"ג. קנו. קי"ג ע"ב. קנה. פ"ה דגיטין וספ"ז דעדיות. קנט. סימן קס"ה סק"א. קס. כ'. קסא. בסימן קע"ד. קסב. סעיף ל"ב. קסג. ח"א סימן תנ"ז.

היא ברכה הח' מתוך הי"ח ברכות וכתב הרשב"א דמספר ח' הוא למעלה מן הטבע דרק שבעה הם בטבע) משא"כ לומר על גט שיש בו פסול זה יותר רחוק דהרי גט מסדר בקי בגיטין והרבה פעמים יש שם ב"ד ולומר דב"ד טעי לא שכיח ולכן נתייאשה שם יותר.

דין סומא בז' נקיים של חימוד, תלוי בשני תירוצי הטו"ז
אי סומא יש לה להכין את עצמה לשמור הז' נקיים כיון דאי אפשר לה לראות הבעל, והח"ס דן בהשוואה קס"ד אי החימוד בא מחמת הראיה או אלא מחמת המחשבה של החימוד, וכתב בתוך הדברים לתלות אי יש להוכיח כן מדין דסומא תלוי בשני תירוצי הטו"ז וז"ל, והגע עצמך אשה סומא מה תהיה דינה, אם נאמר שלא נאמר כל דין חמדה אלא בשראתה אותו פעם אחת ולא זולת, אם כן תגולדת סומא לא צריכה ז' נקיים מתביעה ואילך כלל, ולא לשתמיט שום פוסק להשמיענו קולא זו באשה סומא, ואי נימא עכ"פ יש חמדה בשעת פיוס אלא שבשעת ראייה נתחדש חימוד יותר וצריכה ז' נקיים מחדש, וא"כ גם סומא צריכה ז' נקיים מפיוס ואילך הנה עכ"פ לא יכויש אדם בעולם שבשעת קירוב גופים לא גרע מראיית פני הבעל, וא"כ סומא שלא ראתה אותו עדיין תהיה חידוש החימוד בשעת קריבה ותיאסר לעולם והנה לפי תירוץ השני של הט"ז דכשהיתה עמו במטה ליכא משום חימוד (וזה נוטה דעת התוס' כיבמות ל"ז ע"ב וביזמא י"ח ע"ב ובת"י שם) לק"מ, אבל לתי' קמא של הט"ז דלית ליה הך סברא קשה סומא לית לה תקנה כלל, בשלמא בפקחת י"ל משראתה אותו פעם אחת כבר שבעה לה חימוד ולא יוסיף אבל סומא שלא ראתה עדיין אי סלקא דעתך חימוד שבשעת תביעה ופיוס לא השביעה אותה ולא תרווה צמאה א"כ כשתבוא לידי קירוב בשר תחמוד ותראה ולית לה תקנתא כלל אלא על כרחך הא ליתא, עיי"ש.

ועכ"פ יוצא מדברי הח"ס דאם נולדת סומא שאין לה הבנה בפרצוף או כל החימוד בא בעצם הידיעה שיש אדם שרוצה להתחתן עמה ואז אם החימוד מעצם הידיעה מהני ז' נקיים, ואם לא רק כשהוא מתקרב ונוגע בו מ"מ הרי מיד בא עליה ומהני לפי הטו"ז בתירוץ אחד, ולפי התירוץ השני על כרחך לפרש דמהני ז' נקיים מקודם, אבל הא פשיטא ליה שיש גזירת חז"ל גם בסומא, ובסומא שלא נולדה כן אלא נהיה כן אח"כ בוודאי שיש צורך של ז' נקיים והכנה"ל. ומ"מ לדינא כדאי שתעשה ג"כ בדיקה בשעת התביעה ולפני תשמיש בממילא עושות בדיקה.

בא עליה פעם אחת בזנות ואח"כ נשאה אי יצרו תוקפו, והנפק"מ אי צריכה שומר לגבי יחוד עיי"ש, ובאמת צ"ב למה לא נימא דאין יצרו תוקפו דכיון דכבר בא עליה מהני, ואפשר דס"ל דביאת היתר הוא הוא שמשקט היצר ובזכות המצוה שמקיים גרם שלא תהיה יצרו תוקפו (וכעין סברת ח"ס יו"ד סי' רמ"ה גבי מילה) דאל"כ יש סברא הפוכה כאמרם במס' סנהדרין משביעו רעב, אבל לדינא נ"ל דאין יצרו תוקפו כיון דכבר בא עליה סו"ס, אם כן הוא הדין באנוסה והא דאמרו משביעו רעב מיירי בביאת היתר.

ולשאלה הראשונה אי יש לה דם חימוד מסתברא דאין לה דם חימוד דאע"פ דנתרצה להתחתן לו הוא משום הצריכה חוטרא לדידה וטב למיתב טן מלמיתב ארמלו, אבל אין לה חימוד של תשמיש עם בעל שעשה לה עבירה, ומ"מ כיון שגדר אונס לא ברור כל כך בזה ובפרט שאנו רואין שמוכנת להתחתן אתו היפוך וסדר טבע העולם, לכן י"ל דלא היתה זאת אונס אלא כעין אונס ויצרא אלבישה כבר בתחילה, ומשל למה הדבר דומה לאותו אדם שממתין שתהא מצב של פק"נ שיכול לחלל שבת ולכן יש להחמיר להמתין ז' נקיים. ונפק"מ מי שבא על קטנה ואח"כ רוצה להתחתן עמה להפוסקים פיתוי קטנה אונס הוא אי צריכה דם חימוד.

מי שנתייאשה ממנו ואח"כ חזר לכריאתו אי יש להמתין ז' נקיים של חימוד

אדם שעבר תאוונה קשה עד שנתייאשו ממנו הרופאים, ואח"כ בחסדי השי"ת חזר לאיתנו ושאל האשה אי צריכה לחזור ז' נקיים לפי שכבר הסיחה דעתה ממנו, ואמרתי דאין למנות ז' נקיים ואף שיש לדון לפי דברי הגאון ר' שלמה קלוגר (במי גדה) דס"ל דהאי דינא דמחזיר גרושתו צריכה ז' נקיים הוי ג"כ אם חשבה שהגט פעל כבר ואפילו אם נתברר אח"כ שהגט היה פסול אפי' פסול של תורה דנמצא דלא נתגרשה ממנו כלל אפי"ה צריכה ז' נקיים אם חזרו זה לזה כיון שבשעת הגירושין היא חשבה שהגט כשר, הסיחה דעתה ממנו ונתייאשה וחיישינן לחימוד חדש אם הוא הדין בנידון דידן, ויש לומר לחלק בשתי דרכים, או יאמר א) דסברא של המי גדה סברא דחוויה הוא ב) או לחלק בין חולה לגט ולפי חז"ל לעולם אל יתייאש אדם מן הרחמים עד זיבולא בתריותא ומה שהיא סומכת על דעת הרופאים זה אינו דהרי ישראל מאמינים בני מאמינים ובפרט בשעת צרה מאמין אפילו לדברים שלא עולה על הדעת (וכבר אמרו מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות וחזן מזה אין לו שום דעה ורפואה

איש ואשה שנהיו בעלי תשובה אם צריכים לשמור ז' נקיים

בחלקו הפוסקים אי איש שחי ביחד עם אשה ישראלית בלי חופה וקידושין רח"ל ועכשיו רוצין לעשות תשובה ולהתחתן כדת משה וישראל אי צריכה ז' נקיים או לא, יש פוסקים שהקילו, דאין כאן חימוד חדש כשהחליטו להתחתן על פי התורה ואינו דומה למחזיר גרושתו שהיה מעשה ניתוק ביניהם לגמרי, ויש שהחמירו משום שהרדב"ז כתב בתשו' קסה שהבא על הפנויה ונתעברה ממנו ובא לכונסה צריכה ז' נקיים עיי"ש וכל שכן הוא ממה שחושש אפילו בפנויה מעוברת שבחוקת מסולקת דמים, ואם תאמר להקל לפי שרגיל בה הרי אדרבא זהו הדבר שגורם יותר לחימוד לפי שרגיל ומכיר בה מהרהרת בו יותר ראוי להחמיר כדי שלא תהא חוטא נשכר. (ואי נאמנת על בדיקת עיני בס' ק"פ"ה שהבאתי הריעות בזה ועיין סם בנו"כ של השו"ע).

אם מותר לישא גרושה משום בני גרושת הלב

לכאורה יש לדון על דברי הפלתי כאן שכתב דאם רוצה לגרשה אפילו ברשותה הבנים הנולדים הוי בני גרושת הלב ע"כ והנה יל"ע לפ"ז ממה דמבואר בסוף מס' גיטין דמי שלקח גרושה והראשון מצא בה ערות דבר וגירשה או סופו לגרשה או לקבור אותו ע"כ הרי התורה מעידה דתהיה גירושין א"כ תהיה הבנים פגומים מחמת בני גרושת הלב, אלא החילוק בזה פשוט, דהוא חושב שלא יגרשה רק התורה מעיד שייגרש אותה, וגם זה לא בסכינא חריפא אלא שמא תקבור אותה ולכן גם לפי הפלתי לא הוי בני גרושת הלב.

סק"ב

דעת המשאת בנימין נגד המהר"ק דגם בבדיקה לא מועיל אם נדחה הנישואין

המשאת בנימין קסו כתב וז"ל שאלה כלה שהכינה את עצמה לחופה וכבר לבשה לבנים וספרה שבעה נקיים אדעת הנישואין שהיו מוגבלין לר"ח ניסן, וכשהגיע ר"ח ניסן לא בא החתן ועמד החוצה, עד שלמחרתו בא ציר מהחתן להודיע דאיתילד ליה אונסא בדרך ולכך לא בא לזמן הנישואין והודיע שמיד כשיעבור האונס ביום או יומים יבא לעשות הנישואין ועשו החופה יום שני או שלישי אחר ר"ח ניסן. ועתה שאלה השואל "אי צריכה הכלה לחזור ולספור שבעה נקיים מחדש מיום שהודיע החתן שיבא, או נימא דסגי לה בו' נקיים הראשונים",

כי הכלה אומרת שלא פסקה לבדוק ערבית ושחרית עד שנכנסה תחת החופה.

עוד יש לשאול שאפילו את"ל שצריכה לישב שבעה נקיים אחרים. אם תוכל למנות אותן מיום שהודיע החתן שיבא, או נימא מאחר שלא היתה יודעת בבירור באיזה יום יבא לא סמכא דעתה עד שנודע לה בבירור באיזה יום ואו סמכא דעתה לבדוק היטב ולמנות ז' נקיים.

אם בדקה בתוך ז' פעם אחת מהני גם להסוברים דבעינן בדיקה יום א' ויום ז' בו' נקיים

תשובה, יראה דכל כהאי גוונא אין צריכה לז' נקיים אחרים, ולא מבטיעא אם בדקה עצמה באותן ימים שבינתיים דזה ודאי שפיר דמי מאחר דבדוקת עצמה תמיד הא חזינן דיהבא דעתה אהנך שבעה נקיים ומה יש עוד לעשות. אלא אפי' אי לא בדקה עצמה כלל כימים שבינתיים נמי אין צריכה לז' נקיים אחרים, כל זמן שלא עברו עליה שבעה ימים בלא בדיקה, ולא גרעה אשה זו שאינה אלא משום חשש חימוד מאשה ובה ודאית ומעיינה פתוח, דבדיעבד עלו לה שבעה נקיים אע"פ שלא בדקה עצמה רק פעם אחת בשבעה ימים בתחילתן או בסופן או באמצעותן וכמו שפירשו המפרשים ופסקו כן בס' קצ"ז ואע"ג דיש מי שפוסק דבעי בדיקה יום א' ויום שבעה והרב בי"ז ז"ל חשש לדבריו. היינו דוקא באשה רואה ודאית אבל אשה שתבעה לינשא שאינו אלא חשש חימוד בעלמא כולי עלמא מודו דסגי בפעם אחד. וגדולה מזאת כתב הרשב"א אהא דאמר רבא תבעה לינשא צריכה לישב ז' נקיים והנך נקיים לאו נקיים כשאר נקיים דובה דעלמא קאמר דתהא צריכה בדיקה לפחות בתחלת ז' או בסופן, אלא כל שלא הרגישה בדם תוך ז' מיום התביעה נקיים קרי להו ואפילו לא בדקה כלל כל שבעה לא בתחילתן ולא בסופן עד כאן.

אלמא דלא בעי בדיקה כלל אפי' פעם אחד, רק כל שלא הרגישה בדם נקיים קרי להו ואע"ג דהרא"ש ושאר רבוותא פליגי עליה. וגם הרשב"א עצמו סיים בסוף דבריו דיש להחמיר. מ"מ לא פליגי אלא כשלא בדקה כלל, אבל כשבדקה פעם אחת כו"ע מודו דסגי בפעם אחת ואפשר דאפי' בגמ' לא פליגי אלא באשה רואה ודאית. אבל באשה שתבעה לינשא מודה כולם דסגי בבדיקה אחת בכל ז' יומי בתחילתן או בסופן או באמצעותן. וכן כתב בהדיא רמ"א ז"ל בהג"ה ש"ע סי' קצ"ב קסו "דבדיעבד אפילו לא בדקה עצמה תוך שבעה אלא פעם אחת סגי באשה שתבעה לינשא". הרי הוכחנו יפה שכל זמן שלא

עברו שבעה ימים בלא בדיקה שאין צריכה לשבעה נקיים אחרים.

אמנם אם עברו עליה שבעה ימים בלא בדיקה כלל בזה, יש לספק אם צריכה לשבעה נקיים אחרים, דאיכא למימר דעד כאן לא פליגי הנך רבוותא ארשב"א ומצריכי בדיקה אחת תוך שבעה אלא היכא דלא ישבה שבעה נקיים מיום שתבעוה לינשא, אבל היכא דישבה בשבעה נקיים אחר התביעה ובדיקה עצמה כדינה כו"ע מודו דשוב לא מחמירין להצריכה שבעה נקיים אחרים אפי' אם עברו עליה שבעה ימים בלא בדיקה כל זמן שלא הרגישה בדם וצ"ע.

ולא דמי גזון דידן למ"ש במרדכי במסכת שבועות קסח וז"ל, והר"ם דקדק מרשב"ם מלשונו שאם דחו הנישואין כגון שאין יכולין להתפשר יחד אבות של החתן וכלה, או מחמת נדוניא או מחמת הוצאות הנישואין, אע"פ שישבה ז' נקיים צריכה לחזור ולישב שבעה נקיים כשיתפשו וישלימו יחד בדעתן לעשות הנישואין דהכי איתא בפ' התינוקות קסט רבינא איעסק ליה לבריה וכו' עכ"ל. הרי לך שכתב המרדכי בהדיא שצריכה נקיים אחרים, דיש לומר שאני התם דדחו הנישואין בסבה שלא נתפשרו בסך הנדוניא או בהוצאת החתונה, ומתוך כך נתיאשה האשה מן הנישואין ולא יתבא אדעתא אהנך שבעה נקיים הראשונים דסברה כיון דאידיה אידיה, וכשם שלא היו יכולין להתפשר עכשיו כך לא יתפשרו לעולם, ולפיכך כשחזרו ונתפשרו הוי כמו שתבעוה לינשא מחדש ואיכא חשש חימוד ולכך צריכה לשבעה נקיים אחרים, מה שאין כן בגזון דידן דמעולם לא נתיאשה מהנישואין ואע"פ שלא בא החתן לזמן הנישואין בשביל זה לא נתיאשה דמימר אמרה דמחת איזה אונס מעכב וכשיעבור האונס יבא אחר יום או יומים ומכיון דלא נתיאשה ויתבא אדעתא שוב לא צריכה לשבעה נקיים אחרים.

ועוד נראה דאפי' היכא דדחו הנישואין מתוך שלא היו יכולין להתפשר בסך נדוניא וכיוצא בזה אפי' הכי אי בדיקה

עצמה בימים שבנתיים סגי ולא בעי שבעה נקיים אחרים דמאחר שבדיקה עצמה הרי חזינן דלא נתיאשה ויתבא דעתא אהנך ז' נקיים הראשונים. וההיא דמרדכי בשם מהר"ם מיירי כשנתיאשה הכלה ולא בדקה עצמה בימים שבנתיים אבל היכא דבדיקה אינה צריכה לשבעה נקיים. ודבר זה חוש השכל אינו יכול להכחיש כי איך יעלה על הדעת שהבדיקה לא תהני. וגם לשון המרדכי הכי משמע שהרי כתב, והיא שכחה ולא שמרה לא אמרינן לא סמכה אדעתא ולא יתבא אדעתא גם בסוף דבריו סיים המרדכי, הואיל ודחו הנישואין או אינה חוששת להנך ז' נקיים כלומר כיון דדחו הנישואין נתיאשה ואינה חוששת לשבע נקיים הראשונים שספרה כבר לשמור ולבדוק עוד בימים שבנתיים דודאי גמרה בלבה שזה ימים ראשונים יפלו מאחר שנתיאשה מן הנישואין, ומ"מ משמע היכא דלא נתיאשה ובדיקה עצמה בימים שבנתיים לית דין צריך בשש.

ותדע דמהר"ם מיירי בדלא בדקה בימים שבנתיים דאי שבדיקה בימים שבנתיים היאך מביא ראייה מההיא עובדא דרבינא דהתם ודאי הוא שבתו של רב חביבא לא בדקה כלל מדאמר ליה, וכי לא סבר לה מר להא דרבא דאמר תבעוה ונתפייסה צריכה לישב שבעה נקיים, והשיב לו אימור דאמר רבא בגדולה בקטנה מי אמר. הרי מדברי המקשן והתרצן משמע שבתו של רב חביבא לא בדקה כלל. דא"כ לא הקשה מידי כיון שישבה ז' נקיים וגם לא היה לו לתרצן לחלק בין גדולה לקטנה דמדברי רבא אין מוכח כלל לחלק בין יתבא דעתה ללא יתבא דעתה, ולכל הגירסות שהביאו הפוסקים משמע שרב חביבא לא הוה ידע מלתא דרבא דאמר בין גדולה בין קטנה ומדלא ידע שצריכה לישב שבעה נקיים מלתא דפשיטא הוא דלא ישבה שבעה נקיים ולא בדקה. ואם כן אם איתא דמהר"ם מיירי שבדיקה בימים שבנתיים היאך מביא ראייה מעובדא דרבינא דמיירי שלא בדקה אלא ודאי על כרחך מהר"ם לא דבר אלא בשלא בדקה אבל כשבדיקה בימים שבנתיים פשוט הוא דסגי לה בשבעה נקיים הראשונים. ק"י

קסח. סימן תר"מ. קסט. ס"ו ע"א. קע. ודלא כהרב מהר"ק ז"ל בשורש קנ"ט שאוסר אפי' כשבדיקה בימים שבנתיים ומוקי דברי מהר"ם ג"כ אפי' כשבדיקה והביא ראיות הרבה על זה, וכל ראיותיו אינם נכונים בעיני, ואשיב על ראשון ראשון. בתחילה הביא מעשה שאירע בימי חורפו והיו בעלי תריסין חולקין בדון זה ולפי דעתו שהאוסרין היו מפרשין דברי מהר"ם שהחמיר אפי' כשבדיקה האשה בימים שבנתיים וכו', ואני אומר שמעולם לא עלה על דעת מהר"ם ולא על דעת האוסרין להחמיר כשבדיקה בימים שבנתיים. והמחלוקת שהיה בין בעלי תריסין שבימי נעורותינו אפשר דאותה האשה לא בדקה כלל בימים שבנתיים, ולא חמירא היא אשה מאשה רואה ודאי דק"ל דסגי בבדיקה אחת בכל ז' ימים בין בסופן בין בתחילתן בההיא אשה נמי אע"פ שלא בדקה בימים שבנתיים. מ"מ הרי בדקה עצמה קודם שדחו הנישואין ועדיין לא עברו ז' ימים מיום שבדיקה עד זמן חופתה, ודברי מהר"ם אפשר לפרש כשעברו עליה שבעה ימים בלא בדיקה זה היה דעת המתירין, ומ"מ

מלפני פעם אף שבסברא נראה שנסתנה הענין מכל מקום למעשה אין להחליט כן בסכינא חריפתא, דהרי תלוי היאך העובדא של החתן בזה שלא נמצא אתנו אם אפשר להגיע אליו ויודעין הפרטים אלא אינו עונה על הטלפון היה אפשר לומר דבזה שאין לו אחריות להודיע למשפחת הכלה איפה נמצא הרי זה סימן דהסיח דעת אבל אם גם בני משפחתו של החתן לא יודעין מה קרה אתו ויש חשש לאונס שפיר תלוי בפלוגתא הנ"ל, ועכ"פ אל ימהר המורה להחליט לדחות הנישואין גם בזה"ו אלא ישפוט כל עובדא לפי פרטים שלו קעט.

דעת האחרונים להלכה כדברי מהרי"ק או כהמשאת בנימין עייין בשו"ת מהר"ם סקעי הובא בב"י, והוא מדברי המרדכי קעב, ועייין מהרי"ק קע"י ובדברי הש"ך קע"ד. והנה בספר בית הלל כתב דהמנהג להורות להקל כדברי המשאת בנימין, וכן ס"ל להמנ"י קע"ה, והסדרי טהרה ובלחם ושמלה, ועייין בשו"ת אבני צדק קע"ו, והטו"ז מחמיר, וכן ס"ל להפנ"י ח"ב קע"ו ס"ל גם כן להחמיר. והנה יש לעורר דבזמנינו שנתפתחו מאד התקשורת על ידי כל מיני מכשירין, טלפון וכדומה אי יש בזה שינוי בהא שלא התקשר החתן להודיע להכלה שיש לו אונס מסיחה דעתה יותר

לפי דעת המתירין מה אתא מהר"ם לאשמועינן. י"ל דהוה אמינא כהרשב"א דלעיל דלא בעי ז' נקיים ממש אלא כל זמן שלא הרגישה אפילו לא בדקה נמי סגי וקמ"ל מהר"ם דלא אמרינן הכי וצריכה לז' נקיים אחרים. ועוד הביא ראייה לאסור אפילו כשבדקה מלשון המרדכי, וז"ל דאי באין בודקת לא שייך למימר דלא מסקא אדעתא בהנך ז' נקיים וכו', הוה ליה למימר דכיון דלא בדקה לא מהני, וגם לא היה לנו להזכיר דחיית הנישואין כלל וכו' ע"כ דברי מהרי"ק. ואני אומר דאי משום הא לא אריא. דלעולם אימא לך דמהר"ם מיירי בדלא בדקה כלל ואפ"ה צריך ליתן טעם לאיסורא משום דלא מסקא אדעתא בהנך שבעה נקיים, וגם משום דחיית הנישואין, דטעמא משום דלא בדקה עצמה לחוד לא מהני לאיסור שהרי לא חמירא ההיא אשה יותא מאשה רואה ודאית דסגי לה בבדיקה אחת כל שבעה ימים, לפיכך הוצרך לומר דשאני הכא דכיון דדחי הנישואין לא מסקא אדעתא בהנך שבעה נקיים. אי נמי כמו שכתבתי לדעת המתירין דלא תימא כיון שישבה כבר ז' נקיים הוה לן להתיר אפי' לא בדקה שוב כלל וכדעת הרשב"א. לכן הוצרך ליתן טעם לאיסורא דכיון דדחו הנישואין לא מסקא אדעתא בהנך שבעה נקיים וכו'. עוד הביא ראייה מלשון צריכה לחזור ולישב שבעה נקיים כשיתפשו וישלימו יחד ודעתם לעשות הנישואין, ומדקאמר כשיתפשו וישלימו וכו' ע"כ. דקדוק זה אמת הוא ולא כאשר הבין מהרי"ק ז"ל, אלא הכי פירושו שצריך להתחיל אלו שבעה נקיים אחרים מיום שנתפשו וכשיעבדו שבעה ימים נקיים מיום שנתפשו טובלת מיד ואפילו לא בדקה עצמה אלא פעם אחת בין בתחילתן בין בסופן ולאפוקי שלא נאמר דתתחיל הנך שבעה יומי אחרים מהימים שבנתיים ותגמור אותן ביומי שנתפשו והשלימו. ואע"ג שלא בדקה עצמה בימים שבנתיים תבדוק עצמה ביום שנתפשו שהרי הבדיקה סגי פעם אחת בכל שבעה יומי בתחילתן או בסופן. וקמ"ל דלא נימא הכי כיון דלא בדקה עצמה בימים שבנתיים. וטעמא דמלתא בכל זמן שלא נתפשו לעשות הנישואין לא מסקא אדעתא ולא רמיא אנפשיה ולא דכירא כיון שלא בדקה בימים שבנתיים. אבל אי בדקה אינה צריכא לשבעה נקיים אחרים כלל כמו שפרשנו. עוד כתב הרב ז"ל וטעמא לפי הנראה לע"ד ולא דמי לשאר סופרת וכו' אבל דמחמודי מחמדה וכו' עד איכא למיחש טובא. גם זה אינו מחזור לחוש באשה זו יותר מבאשה רואה ודאית ודבר זה לא מצינו לא בתלמוד ולא בשום פוסק ואדרבא הרי הרשב"א בתורת הבית שהבאתי דבריו לעיל כתב בהדיא דאשה זו אינה צריכה בדיקה כל שבעה נקיים ואפילו פעם אחת ולא דמי לאשה רואה ודאית דמעינה פתוח וצריכה לכל הפחות לבדוק פעם אחת. והרמב"ן ז"ל סובר דאשה זו אפי' לכתחילה לא בעי בדיקה רק פעם אחת לכל ז' משא"כ באשה רואה ודאי שצריכה לכתחילה לבדוק בכל יום תמיד פעמים כן כתב הרב ב"י בשם הרמב"ן בטור י"ד בסימן קצ"ב. עוד כתב שם הרב ב"י דמודה הרא"ש באשה זו שתבעה דבדיקה סגי אפי' לא בדקה אלא פעם אחת בכל ז' ימים משום דלא עדיפא מרואה ודאית. הרי לך דעת כל הפוסקים דאין להמיר באשה זו ז' נקיים שלה יותר מאשה רואה ודאית וזהו דלא כדברי מהרי"ק ז"ל. "ופשוט הוא שדברי מהרי"ק ז"ל בזה אינם נכונים אלא דאפי' הכי היכא דדחו הנישואין מחמת הנדוניא וכיוצא בזה יש להחמיר כדברי מהרי"ק דרב מובהק הוא. ובפרט שמורי הרמ"א ז"ל הביא דבריו לפסק הלכה בהג"ה ש"ע. אבל מ"מ בנ"ד לא מבעיא אם בדקה עצמה בימים שבנתיים שזו ודאי אינה צריכה ז' נקיים אחרים אלא אפי' אם לא בדקה עצמה בימים שבנתיים אם לא עברו עליה ז' ימים בלא בדיקה זו נמי אינה צריכה לשבעה ימים אחרים כאשר כתבתי למעלה. ואפי' מהר"ם ומהרי"ק ז"ל מודו בנ"ד דמאחר דלא דחו הנישואין אלא שמחמת איזה אונס נתעכב הדבר ודאי לא נתיאשה מן שבעה נקיים הראשונים וסמכא דעתא שיבא החתן אחר יום או יומיים ורמיא אנפשה ויהבה דעתה שתהיה נקיה ושלא תבא לידי חשש דם חימוד לפיכך לא צריכא ז' נקיים אחרים." ע"כ דבריו. קע"א. סימן קט"ו. קע"ב. פ"ב דשבועות סימן תש"מ. קע"ג. שורש קנ"ט. קע"ד. בסק"ז. קע"ה. סק"ה. קע"ו. יו"ד סימן פ"ב. קע"ז. יו"ד סוף סימן ל'. קע"ח. ועייין תשו" ח"ס אבעה"ז סימן מ"ה.

הגומל מעיר לעיר, דדעת חכמי אשכנז וצרפת שאין מברכין אלא בהולכי מדבריות דשכיחי בהם חיות רעות ולסטים, והא דאמרו כל הדרכים בחזקת סכנה הם לא אמרו כן אלא לענין תפלת הדרך שצריך לבקש על עצמו אבל ברכת הגומל לא משא"כ הרמב"ן ס"ל דכל הדרכים בחזקת סכנה הם.

בחזן ירא שמים שפיר יש לסמוך על הנס

ולולי דבריהם הייתי אומר, דעד כאן לא נחלק הטו"ו בחזן דעלמא אבל אם החזן יר"ש וצדיק גדול מסתבר לסמוך על הכלל דנעשה לו נס וניצל, וכמו שכתב השאגת אריה בספרו גבורת אריה קפ"ב דאע"פ דאין ראוי להתריע ולהתפלל על דבר שאינו כדרך העולם אלא על פי נס וכאמרם במס' ברכות קפ"ג אין מזכירין מעשה נסים דמזה רואין דהמתפלל על דבר שאינו דרך העולם אלא ע"י נס הר"י תפלת שוא "מיהו באדם גדול וחסיד שפיר דמי" כדאשכחן גבי לאה אבל בעונות נתקיים בנו אבד חסיד מן הארץ וישר באדם אין זה ירחם ע"כ, ומ"מ כל זה אם להתפלל לכתחלה אבל מ"מ לצדיק עושה הקב"ה נס וכמבואר בספרים דאין זה נס אצל צדיק דהטבע אין אצלו טבע ג"כ ובפרט בנסים שהוא בדרך העולם דהרבה אנשים עוברים דרך סכנה וניצולים וכן כתב הבכור שור במס' שבת קפ"ד הובא בשע"ת או"ח קפ"ה, ועיין בשו"ת שם אריה קפ"י שכתב ודע דאף בדברים שיש בהם סכנה מ"מ בדבר שהוא מנהגו של עולם ודרך הכרח אין לחוש שהרי ד' צריכין להודות ומהם הולכי מדבריות והולכי ים שיש בהם סכנה ומ"מ מותר לפרוש בספינה ולילך למדבר ואפי' בים הגדול לצורך סחורה ומוזנות וזולת מי שרוצה לפרוש רק בשביל תענוג שלא לצורך והכרח, עי"ש.

דברי הסדרי טהרה על הש"ך שמכריע כהמשאת בנימין

הש"ך קפ"ו הביא דברי המשאת בנימין ומכריע כדבריו שאין להחמיר בזה וטעמו (א) כיון שכל עיקר דין זה הוא רק תומרא יתירה מדרבנן, (ב) ובלא"ה הרבה פוסקים ס"ל דא"צ ז' נקיים, (ג) וגם בדיעבד סגי בבדיקה אחת בתוך ז' נקיים, עי"ש. וכן בספר בית הלל הכריע כהמשאת בנימין לחלק בין אם עברו ז' ימים בלי בדיקה ללא עברו עי"ש.

וכתב הסדרי טהרה לפלפל בנימוק השני שכתב הש"ך להקל והוא משום בלא"ה "הרבה פוסקים ס"ל דאינה צריכה ז' נקיים", נ"ל כוונתו דלדעת הרשב"א דס"ל דאין חוששין רק לחימוד של שעת התביעה אבל אח"כ אין עוד חימוד א"כ לדעתו

כסכת המשאת בנימין והטו"ז אי כל הדרכים בחזקת סכנה הוא

הנה שורש מחלוקת המשאת בנימין והטו"ז הוא, דדעת הטו"ז דכיון שהכלה רואה דהחתן לא בא מתיאוש לפי שכל הדרכים בחזקת סכנה, ואם אח"כ נתודע שבאה נתעורר חימוד חדש, ולעומת זה דעת המשאת בנימין דתולה עיכוב ביאתו באיזה אונס ולא שהאונס לא יעבור עיין כאן בטו"ז.

והנה מקור הדין דכל הדרכים בחזקת סכנה הם, מבואר בירושלמי ברכות קט"ט והדבר צריך ביאור מהו כוונתו דבחזקת סכנה הם. אם כוונתו דזה סכנה ממש למה לא אסרו לצאת בדרך כמו שאסרו לעבור תחת קיר נטוי מחשש סכנה, ועל כרחק דהתם הסכנה עומד לפניך משא"כ הכא, וראיתי בתשו' בנין ציון ק"פ שכתב להסביר דברי רבנן במס' יבמות דסוברין דג' נשים משמשת בלי מוך אע"פ שסכנה הוא דאמרינן ומן השמים ירחמו ע"כ. ונראה דטעמא דרבנן דאע"ג דקיי"ל דאין לך דבר העומד בפני פק"ג ואין הולכין בפק"ג אחר הרוב, זה דוקא כשיש סכ"ג לפנינו, כגון בנפל עליו הגל דאז חוששין אפי' למיעוטא, אבל כשאין פק"ג לפנינו רק לחוש לסכנה הבאה בזה שפיר אוליגן בתר רוב כמו לענין איסור, דאם לא כן היאך אדם מותר לירד לים ולצאת למדבר דמקומות של סכנה הם דהרי משום זה מברכין ברכת הגומל כשיוצאין משם וכיון שכל זמן שלא נתעברה ליכא סכנה, סמכינן אטעמא דמן השמים ירחמו עי"ש. (ועיין לקמן מה שצינתי משו"ת שם אריה) ואף שיש אחרונים שדוחין דבריו, מ"מ בנידון דידן יש ללמוד לסייע דברי המשאת בנימין.

ויש להוסיף לפי המאירי שכתב לגבי עליה לרגל דאף דאיכא סכנה ללכת בדרכים מ"מ מפני מצוה ראוי להכניס את עצמו לסכנה והמצוה יגין, וכמו כן לגבי מצות פו"ר כיון שהמצוה לילך אחר אבידתו תגן עליו המצוה ולקמן בס"י קצ"ד ציינתי השיטות בדברי האחרונים אי לידה הוי סכנה או לא (ועיין פמ"ג קפ"ה), ותוך מזה הרי אדם כל זמן שהוא בחיים יכול לצאת ולבוא כמו שנאמר בתורה על משה רבינו בפרשת וילך, ואי אתה אוסר עליו לצאת לחוץ הרי נמצא כליו וסגור בבית ואין מי שיעשה חפציו, ובפרט אם נימא דיוצא לצורך פרנסה הוי דינו כיוצא לצורך מצוה אף שיש לו כדי חייו כמו שכתבו הפוסקים בזה (לגבי הא דאין מפליגין בספינה, ולגבי חוה"מ, ולגבי הל' תלמוד תורה) ולכא"פ פלוגתא הנ"ל תלוי בהא דנחלקו אי מברכין

קעט. פ"ד ה"ד. קפ. ח"א סימן קל"ז. קפא. סימן תל"ג סק"ז. קפב. תענית י"ט. קפג. ס'. קפד. כ"ג. קפה. סימן קפ"ז סעיף ד'. קפו. יו"ד סימן כ"ז. קפז. בסק"ז.

נקיים עכ"ר, ראהו זו אינני מבין דלמא מיירי בשלא בדקה בשעת תביעה או צריכה שתספור ז' אבל בשבדקה בשעת תביעה אינה צריכה להמתין ז' ימים אלא בכל יום שקודם הביאה צריכה בדקה וצ"ע.

הסדרי טהרה מיישב קושית הכרתי

דאני תמה מאד על תמיחתו על שהוא צווח על המשאת בנימין, בא ונצווח על מה שכתבו הפוסקים בשם המרדכי, דאם טבלה קודם נשואין ז' ימים או יותר אותו טבילה לא מהני, ועיין ב"ח שכתב דמיירי בלא בדקה שלא בדקה כל ז' וג"כ קשה דמאי שנא ז' או פחות מז' ממה נפשך וכו' וכן הוא בהגהות רמ"א סימן זה קפ"ט שכתב יש לה לבדוק עצמה בכל יום עד בעילת מצוה ודוקא לכתחלה אבל בדעבד אין להחמיר אם בדקה פעם אחת תוך ז' ע"כ, והוא מדברי בית יוסף ותיקשי נמי מה גבול יש בין פעם אחת תוך ז' או לאו אלא ודאי הדבר ברור דבכל יום חיישינן לחימוד אלא דלא חיישינן להאי חימוד כמו דחיישינן לחימוד דשעת התביעה דהתם לא מהני אפילו בדקה אבל בשאר ימים מהני לה בדקה ולכתחלה צריכה בדקה בכל יום כמ"ש הרא"ש אלא דלא אלים האי חששא דחימוד מרואה ודאית וסופרת ז' נקיים דבעינן נמי לכתחלה בדקה בכל יום, ואפ"ה ס"ל לרוב פוסקים דמהני בדקה חדא תוך ז' נקיים.

דטעמא כמ"ש"ל בשם הרשב"א כ"ב במשמרת הבית, דטעמא דבדיקה משום שהבדיקה מחזיק בטהרה ובדיקת יום הראשון מחזיק לכל ז' ימים שאחריה בטהרה ובדיקת הסוף מחזיק ששה ימים שלפניה בטהרה ובדיקת האמצע מחזיק ימים שלפניה ושלאחריה בטהרה, וכל זה תוך ז' אבל בדיקת יום שמיני לא מהני מידי, ואם אמרו ברואה ודאי אין להחמיר בחששא דרבנן יותר מאיסור דאורייתא ומהני בדקה אחת תוך ז' ימים להחזיקה בטהרה דלא ראתה אלא כי היכי דהשתא טהורה הכי נמי בשאר ימים ומשום כך אם לא עברו עדיין ז' ימים אחר טבילה כיון שבדקה עצמה ביום שביעי קודם טבילה אותה בדקה מהני לששה ימים שאחריה או י"ל כיון שלא עברו עדיין ז' ימים יש לה תקנה שתבדוק עכשיו ומהני לימים שעברו משא"כ כשעברו ז' ימים דבדיקת שמיני לא מהני מידי דהכי קי"ל לחז"ל וכמ"ש"ל, ולפ"ז צדוק דברי המשאת בנימין שהתנה שצריך שלא יעברו ז' ימים בלא בדקה, ודבריו יש לו שורש ועיקר בפוסקים.

דעייזן בשו"ת פנ"י קצ"ב שפסק כהטו"ז עיי"ש, ולעומת זה דעת המנ"י (סק"ה) להקל.

אפילו דחו הנשואין בסתם ולא קבעו מועד שני אין לחוש לימים שבנתיים כיון דליכא עוד חימוד, וגם לשיטת הראב"ד והרמב"ן דס"ל דבדיקה אחת תוך ז' בעינן נראה ג"כ דלא ס"ל כסברת הרא"ש דכל שהיא קרובה לביאה לבה הומה כיון דס"ל דלכתחלה סגיא בבדיקה אחת תוך ז' וכמ"ש הבית יוסף לדעתו דאי ס"ל לסברת הרא"ש היה מצרכי בדקה בכל יום לכתחלה וכמ"ש הרא"ש וא"כ לדידהו ג"כ אינה צריכה נקיים אחרים, אך למ"ש הט"ז דאיכא למיחש לחימוד חדש כיון דסברה דכל הדרכים בחזקת סכנה הם אין זה מעלה ארוכה.

דאין לומר דנתכוין הש"ך לדעת ריב"א שכתב הגהות מיימוניות דס"ל דוקא היכא דדעתו לישא אותה מיד הוא דאיכא חשש חימוד, וכן כתב בחדושי אנשי שם שאצל המרדכי בשם הרוקח שכתב כן בשם הר"י שפירא דכבר כתב הבית יוסף קפ"ט דסברא זו דחווה מכל הפוסקים, גם מ"ש הש"ך דבדעבד סגיא בבדיקה אחת תוך ז' לכ"ע גם זה אינו מספיק דשאני הכא די"ל דנתיאשה מן הנקיים הראשונים, גם י"ל דאיכא חימוד חדש כדעת הט"ז, ובספר מנחת יעקב כתב דמסתברא דברי הש"ך כי עיקר דין זה להצריך ז' נקיים מחדש הוא חומרא גדולה כמו שהאר"ך בתשובת משאת בנימין לסתור דברי מהר"ק עכ"ל לא ידעתי כוונתו דעיקר המחלוקת שבין המשאת בנימין ומהר"ק אינו אלא היכא דבדקה בימים שבנתיים בהא הוא דחולק המשאת בנימין על מהר"ק דלא מסתבר שבדיקה לא תהני כיון דלא נתיאשה מימים הראשונים שהרי בדקה עצמה, והכא הא מיירי כשלא בדקה עצמה בימים שבנתיים מנ"ל להקל דלמא זה דמיה לדחית הנשואין ולא בדקה בימים שבנתיים דחיישינן שמא נתיאשה מן ימים הראשונים והכי נמי דכוותיה, ולסברת הט"ז י"ל דגרע מדחית הנשואין דיש לחוש לחימוד חדש כמו שכתבנו.

לבן נ"ל לנהוג לכתחלה כמ"ש בספר מנחת יעקב שם, וז"ל ומ"מ נ"ל דצריכה שתבדוק עצמה באותה שעה שבא הציר ומצאה עצמה טהורה עכ"ל, כן יש להמורה לצוות להכלה כשיבא הציר שתבדוק עצמה מיד והוא כעין פשר בין הדעות, דהא ס"ל לראב"ה דאפילו בשעת התביעה מהני בדקה ואע"ג שכתב ע"ז הבית יוסף דסברא זו דחווה היא ומחו להו אמוחא, מ"מ יש לעשותו סניף לשאר צדדי היתר בנדון זה וכה"ג גם מ"ש הבית יוסף לדחות דברי ראב"ה מדכתב הרא"ש דחיישינן שמא תראה בכל יום מהשבעה משמע בהדיא דלא סגיא בלא ז'

גדול אתה ועושה נפלאות דלהתגבר על מלאך שהוא אש קצח אי אפשר רק ע"י פלאות ולכן מעשה תשמיש נקרא בלשון חז"ל בלשון לחם וידוע דלחם אמרו חז"ל לטבול במלח והוא דידוע דמלח יש בטבעו דבר והפכו כי יש בו כוח האש והחממות ותולדות המים ואמרו חכמי הקבלה דמלח רומז למדת הדין ורחמים וכתב הכלי יקר קצ"ט דלכן נקרא מלח ברית אלקים כי בהקדמה זו כורתים ברית ה' להשליטו על כל ההפכים עיי"ש וכן הוא בהנהגת הבית בימי היתר אבל בזמן איסור צריך להתגבר כגבור חיל לשלוט על עצמו מכל וכל.

בדברי התרומת הדשן והטו"ז אי היה ראוי לבעילה כבר א"צ שמירה

במס' כתובות י כתבו וכן מי שפירסה אשתו נדה הוא ישן בין האנשים והיא יושנת בין הנשים, וכתב רש"י "בכניסתה לחופה" ע"כ, ודייק ההפלאה דלכא' משמע מדבריו דס"ל כהשיטות דחופה הוא יחוד גמור הראוי לביאה וא"כ ליכא למימר שפירסה נדה לפני החופה דאם כן אין החופה קונה, ומה תאמר שפירסה נדה אחר החופה גם כן אח"כ אי אפשר לומר כן דהרי דעת התרומת הדשן דראוי לבעול מהני, וכיון שעבר רגע שהיה אפשר לבעול ולא בעל הרי מותרין ביחוד ולכן כתב רש"י שתיכף שנתייחדה עמו בחופה פירסה נדה, והוקא כשנתייחדה עמו כשהיא טהורה חזינן דלא יצרו תקיף, אבל משום שכבש יצרו פעם אחת כשהיא טמאה אין ראייה שיכבוש יצרו כל הזמן, אך באמת מראית התו"ד משמע דאפילו נתייחדה עמו בשעת איסור ס"ל להתיר, הרי דההפלאה דייק מדברי רש"י ראייה לדברי התרה"ד ועכ"פ מפרש דברי רש"י כדבריו ולא כהטו"ז הרי סימן דס"ל דכן הוא לדינא דאם לא כן עדיף לפרש רש"י כפי ההלכה.

ועוד כתב ההפלאה לפי דברי התו"ד לבאר היאך בא בוועו על רות בלי לשמור ז' נקיים, והנה שם לקמן יא מבואר, תנו רבנן מברכין ברכת חתנים בבית חתנים, כלומר בשעה שהכלה נכנסת לחופה, רבי יהודה אומר אף בבית האירוסין מברכין אותה, היינו גם בשעה שהחתן מקדש את הכלה כבר מברכין את כל ברכת חתנים, אמר אביי דמה שרבי יהודה התיר לברך ברכת אירוסין בשעת קידושין דוקא במדינת יהודה אמר כן כי המנהג שם היתה שהחתן מתייחד עם הכלה מיד לאחר האירוסין, וכיון שאפשר שיבוא עליה באותו יחוד ואין הכלה מותרת לבעלה עד שיברכו להם ברכת חתנים דכלה בלא ברכה אסורה לבעלה

דם חימוד קיל מרואה וראית או חמור

בחלקו המשאת בנימין עם המהרי"ק אי דם חימוד קיל הוא או לא, ובאמת מבואר דדם חימוד קיל מראיה דעלמא לגבי בדיקות וכן לגבי הפסק טהרה, ומ"מ לאידך גיסא חמור הוא דלא מהני בדיקה בראיה הראשונה, וכן קטנה שאין לה דם אסור וכן מעוברת וקנה.

סק"ג

לפלפל בדברי הפלתי מראיות הרמב"ם לסכרת הטו"ז נגד התה"ד

הנה לולי דברי הפלתי, היה אפשר לפרש "דפירסה נדה" שנאמר בגמ' היינו בלי הרגשה דאז אין האשה טמאה מה"ת רק מדרבנן, ובוה ז"ל דס"ל להרמב"ם שפיר דקונה גם חופת נדה, דהרי מבואר בספר המקנה בקונטרס אחרון קצ"ב דבאיסור דרבנן מודה הרמב"ם להקל דשפיר קונה, והוכיח כן מתוס' יומא קצ"ב שכתבו דמהני חופה ביוהכ"פ אף דאסור לבוא עליה מדרבנן מחמת איסור תשמיש שאסור ביוה"כ ועיי"ש שפלפל בראיה זה, ועוד יש להוסיף דהרי דעת כמה פוסקים דתרי דרבנן (איסור תענוג ואיסור קנין ביוה"כ) חמור כדאורייתא, ועיין עוד בספר שער המלך בקונטרס חופת חתנים קצ"ד.

כביאור הענין של יצרו וקופו ליכא בתלמיד חכם לפי הרמב"ם

ראוי לעיין בדברי בעל העקידה קצ"ה שכתב והוא כאשר תכבוש הנפש החלק החומרי הכלול מכל הנמצאות בהמות חיות ועופות, שעל כן נמצאו איש האדם קצתם נוטים אל טבע אריה וקצתם אל הדוב וכדומה אז כל הנמצאים יקבלו עול מלכותו והוא ימשול עליהם כמו שנאמר, "ורדו ברגת הים" אך כאשר לא ישמור צלמו הנפשיות והאנושיות וכל כוחותיו הגופנית אשר ישנם בו דומים לטבע הבהמות והחיות ימרדו בנפשו והצורה משועבדת לכוח החומרי הדומה לבהמה אז כל הנמצאות ישלטו ג"כ עליו עיי"ש ובוה יש לפרש הכתוב קצ"ו ויאמר דוד אל שאול רועה היה עבדך לאביו בצאן ובא הארי ואת הדוב ונשא זה מהעדר ע"כ ורומז להנ"ל, ועיין בספר ישמח משה קצ"ו עה"פ ותחי רוח יעקב אביהם עיי"ש, ובוה תלוי אי תקיף יצרו או לא אם יכול להשליט כוח הרוחני עליו או לא, ולכן מחלק הרמב"ם בין עם הארץ לתלמיד חכם ולכן תלמיד חכם נקרא גאון ר"ת

קצב. לס' ס"א. קצג. י"ג. קצד. סיעף ו'. קצה. פרשת נח שער י"ד. קצו. שמואל א' י"ז ל"ג. קצז. פרשת ויגש. קצה. כמבואר במס' קידושין פ'. קצט. ויקרא ב' י"ג. ר. ד' ע"א. ר.א. ז' ע"ב.

זמרתם מבואר דאע"פ דכלה צריכה ז' נקיים קודם החופה שמא ראתה שיפת דם מ"מ אם היתה לה חופה בתוך הו' נקיים ס"ל להמגיד דמהני אפילו לשיטת הרמב"ם כיון דאינו אלא חשש שמא ראתה לכן מהני החופה ועיין שם עוד.

בפלוגתת הב"י ושאר הפוסקים בכוונת הרמב"ם לחלק בין תלמיד חכם לעם הארץ

כתב הרמב"ם ת"ח מותר להנשא מיד ותספור ז' נקיים אחר הנישואין עיי"ש והוא דמותר ביחוד כיון שאינה נדה ודאי והוא ת"ח, והב"י חולק דאסור ביחוד עיי"ש, והקשה הבית שמואל, אם היחוד אסור א"כ מה היא הנישואין אשר התייר הרמב"ם דהא חופה היא יחוד, ואם היחוד אסור מהו הנישואין עכ"ד.

דברי הפלאה ליישב שיטת הב"י

וכתב בספר המקנה שם ליישב שיטת הרמב"ם והוא בהקדם מה דקיי"ל הכא בשם התרומת הדשן דאם היתה טהורה כשנשאה ולא בא עליה ואח"כ פירסה נדה אינה צריכה שימור יותר, אם כן יש לפרש הגמ' פירסה נדה אה"כ, דאי לא תימא הכי תקשה לשיטת הרמב"ם היאך אשה זו קונה הא הוי תופת נדה ולא מהני להרמב"ם, ועל כרחק דכבר נתייחדו ביחד בשעת החופה ולא בא עליה א"כ למה צריך שמירה אח"כ, ועל כרחק כדברי הב"ח דמקרי יחוד הראוי לביאה אף שהיה שם בנ"א, ובוה מיושב מה שהקשה הבית שמואל על הב"י שכתב דת"ח דמותר לו להנשא בתוך ז' נקיים דחימוד אפ"ה אסור ביחוד ואם היחוד אסור מהו הנישואין שהתייר הרמב"ם, ולפי הב"ח דס"ל דיחוד גם כשיש בני אדם מקרי יחוד הראוי לביאה שפיר מיושב ועיי"ש עוד מה שכתב בזה.

אם חשב שהיתה טהורה ולמפרע נתגלה שהיתה טמאה אי יש לסמוך על התרה"ד

עיינ בפרדס רימונים כאן יד שכתב דאם היתה הכלה טמאה בשעת הנישואין ולא ידעו שאסורים להתייחד אע"פ שנתייחד עמה כמה ימים ולא בא עליה אסורים להתייחד עתה שלא התיירו אלא כשהיתה מותרת ולא בא עליה וראינו שאין יצרו תוקפו אבל כשהיתה אסורה ולא עבר על האיסור אין ראייה שיצרו תקיף ע"כ, ועיין לעיל דמדברי הפלאה משמע לכא' אחרת דגם בימי איסור מהני אין יצרו תוקפו.

כנדה, מברכין ברכה זו אף בבית האירוסין, וכתב הפלאה שם דלפי הת"ק יוצא דמברכין ברכת חתנים בשעת הנישואין, ולפי זה יש לפרש הא דבועז נשא את רות בשעת נשואין היתה והנשואין היתה באותו היום דמשמעות הכתובים משמע כי לא ישקוט האישי כי אם כלה הדבר "היום", אמנם לדעת הרמב"ם חופת נדה אינו קונה כיון דאינו יחוד הראוי לביאה, אי אפשר לפרש דהנשואין היתה באותו יום כיון שהיא אסורה לו מחמת שלא שמרה ז' נקיים מחמת דם חימוד ואפ"ל אלו הסוברים דחופת נדה קונה מ"מ מודים דאסורים ביחוד כמבואר כאן בדברי המחבר, וקיי"ל דחופת אלמנה בעינן יחוד גמור והרי רות היתה לה דין אלמנה (עין בתשו' מהר"י מינץ דגם בגויה מקרי אלמנה) אם כן אסורה לכתחלה הנישואין, "מיהו י"ל דזה ראייה לדעת הפוסקים דאם כבר נתייחדה לו בלילה ולא בא עליה תו לא חיישינן ומותר לייחד עמה" א"כ הכ"נ כיון דנתייחד עמה בלילה וראינו תוקפו של בועז ה' מותר לייחד עמה, אבל לדעת הרמב"ם קשה, וי"ל דבאמת היינו טעמא דרבי יהודה דס"ל חופת נדה אינו קונה ועל כרחק לא ה' הנשואין בו ביום ואפ"ה ברכו ברכות חתנים ומוכח דמותר לברך אפילו בבית אירוסין, ובמס' יבמות יב בעי הש"ס לומר דר' מאיר דהוא סתם ת"ק דר", ס"ל אין חופה לפסולות נמצא לשיטתו דשפיר הוי נשואין ור"י ס"ל אין חופה לפסולות ועל כרחק דהברכה היתה בבית אירוסין, ולכן בא אביי ומפרש דבריו דהטעם דברכו לבעוז בבית האירוסין משום דביהודה שנו רצה לומר דמעשה דבועז היתה בבית לחם יהודה כמפורש בקרא לכן ברכו בבית האירוסין ע"כ.

דעת הבית שמואל בכוונת הרמב"ם דגם להרמב"ם מהני חופה בתוך הו' נקיים

כתב הבית שמואל יג להקשות על דברי הרמב"ם דס"ל חופת נדה אינה קונה וס"ל חופה היינו יחוד, א"כ מה מסתפק הגמ' במס' כתובות משום פירסה נדה מהני החופה הרי פשיטא דלא מהני, דהא אסורין ביחוד והיאך יש סלקא דעתך דקונה אותה (וכן הקשה הר"ן ריש קידושין), וגם קשה היאך קונה יחוד של איסור א) ותירוק דאיירי דהיתה טהורה ונתייחד עמה ואח"כ פירסה נדה, וכן דייק הב"ח והח"מ דס"ל אפ"ה פירסה נדה בתוך החופה פסקה לה חייבת ביאה, ב) ועוד כתב לתרץ גם יש לומר דאיירי בקידוש אותה בביאה 'ומשום הכי מותר להתייחד עמה כיון שכבר בעל אותה לא תקיף ליה יצרו שוב, כמבואר בס' קצ"ב".

דם הימוד בנישואי יעקב עם רחל ולאה

בתורה בפרשת ויצא נאמר יי ויאמר יעקב אל לבן הבה את אשתי כי מלאו ימי ואבוא אליה ע"כ, הנה מבואר בתוס' מו"ק יי ד"ה אין מערבין שמחה בשמחה דדין זה ילפינן בירושלמי מפסוק זה מלא שבוע זאת ע"כ. והקשה הפנים יפות למה לא יליף גם בש"ס דילן מפסוק זה, וי"ל דהרי קיי"ל כאן ו' דבעינן ז' נקיים ואם דחו הנישואין ואח"כ נתפשרו צריכה לחזור ולישב עוד ז' נקיים אם כן ברחל שנדחו הנישואין הוצרכה לחזור ולישב ז' נקיים דהרי לא רצו לעשות חופת נדה, אמנם יש עצה לחששא דדם הימוד שיבעול אותה מיד אחר הפיוס וכמו שכתב הטו"ז כאן יי ואם כן היה יכול לישא אותה מיד רק מחמת אין מערבין שמחה בשמחה לא היה יכול לישא אותה מיד וכאן היתה שמחת נישואין של לאה ולכן היה צריך להמתין שבועה משום חופת נדה והבן.

דהנה הפנים יפות מציינן גם כן לעיין בדברי המקנה בקו"א יט ושם כתב דאפשר לומר לפי דברי הטו"ז כאן דמיד א"צ ז' נקיים, א"כ י"ל דאם ה' נתן לרחל מיד ביום הראשון לא היתה צריכה להמתין ז' נקיים, אבל כיון דאין מערבין שמחה בשמחה צריך להמתין יום אחד ממילא היתה צריכה להמתין ז' נקיים שנתעורר דם הימוד של רחל משעה שאמר, ונתנה לך גם את זאת ואף שכתבנו לעיל בסעי' הקודם דת"ח מותר לישא אשה תוך ז' נקיים וכדמוכח ממה שנשא יעקב ביום ז', מ"מ י"ל שרצה שתהא החופה סמוך לטבילה שתהיה ראוי לחיבת לילה הראשון עיי"ש, ושם לעיל בס"י ס"א ו' בדה"ה אם קדשה בטעות עיי"ש.

ובאמת צ"ב היאך נכשל עם לאה והרי לא ספרה ז' נקיים (א) ועל כרחך דכיון שמסר לו סימנים והכיר בה ונתפייסה ומיד בעל אותה מהני כדברי הטו"ז הנ"ל ב) או י"ל דבאמת כן שמר ז' נקיים וכיון שרחל נתן לה סימנים כמו כן אמרה לה לשמור ז' נקיים ג) או י"ל דשאני לאה דלא היתה תביעה לעולם ממנה כדי שיתפייס וכל זמן חששה שמא לא יקח אותה א"כ אין כאן חשש חימוד.

בגדר מוקים איניש בנפשיה

הנה מבואר במס' יבמות ר"א היבמה שאמרה בתוך שלשים יום (שכנסה היבם) לא נבעלתי (לו ליבם) כופין אותו שיחלוץ לה, לאחר ל' יום מבקשין הימנו שיחלוץ לה, ובזמן שהוא מודה

אפילו לאחר שנים עשר חודש כופין אותו שיחלוץ לה ע"כ. ובגמ' מאן תנא דעד ל' יום מוקים איניש אנפשיה, אמר רבי יוחנן רבי מאיר היא דתניא טענת בתולים כל ל' יום דברי רבי מאיר, רבי יוסי אומר נסתרה לאלתר לא נסתרה אף לאחר כמה שנים, רבה אמר אפילו תימא רבי יוסי עד כאן לא קאמר ר' יוסי התם אלא בארוסתו דגיס בה, אבל אשת אחיו מיבזו בזיו מיניה עד שכופין אותו לחלוץ ניכפנו לייבם אמר רב בשגיטה יוצא מתחת ידה ע"כ. והלכה כרבי יוסי. וכמבואר ברמב"ם י"ב.

ועיין בהפלאה בקו"א ר"ג דאפילו בשותקת אמרינן דלא מוקי אנפשיה, וראיה לזה מהא דנחלקו ר"מ ור"י על כרחך מיירי באינה מכחשת אותו דאל"כ בלא זה לא מהימן לר"מ דס"ל כתובה דאורייתא כמבואר במס' כתובות י"י, א"כ אם אומרת ברי שכבר בא עליה נאמנת במיגו דהיתה יכולה להכחיש אותו שהיו לה בתולים, אלא ודאי מיירי בשותקת ואמרינן דמסתמא בא עליה.

דהנה מדברי הגמ' הנ"ל מביא ראיה המקנה יטו לדברי הב"ח אבעה"ד יטו שאפילו להפוסקים שצריך חופה הראויה לביאה אינו ר"ל סתירה ויחוד ממש, אלא מקום מוצנע עם איה אנשים שעמו, והנה לפי ר"י מחלק בין נסתרה לאלתר ללא נסתרה אפי' לאחר כמה שנים, ואי סלקא דעתך חופה הוא סתירה ממש א"כ כל כלה כבר נסתרה ולא משכחת טענת בתולים עיי"ש, וע"ז כתב הח"ס דדבריו תמוהים חדא (א) משכחת כשלא היה בית דין מצוי כמו שכתבו התוס' שם ד"ה טענת וכו', (ב) ועוד הא גם אם היה בית דין מצוי אחר החופה שהוא סתירה ולא טען עד אחר בעילה הראשונה לא נוכל לומר לו למה לא טענת מיד אחר החופה כי יאמר לא רציתי לבעול ביום נהי חופה היא סתירה הראויה לביאה דאם ירצה יאפיל בטליתו עכ"פ יאמר בבעילה הראשונה לא מצאתי לה בתולים ואתמול בשעת חופה לא בעלתי כי לא רציתי להאפיל בטליתו והוא פשוט.

דהנה בבית יעקב בהל' כתובות י"י דאפי' לא היה ב"ד מצוי אינו נאמן לומר שלא בא עליה עד עכשיו במיגו שבא עליה בלילה הראשונה ולא מצא בתולים דהא מיגו במקום חזקה מעלייתא לא אמרינן. ולהעיר מדברי הריטב"א במס' קידושין י"ח דאדם המכיר בעצמו שיצרו נכנע וכפוף לו ואין מעלה סיגא בלבו כלל מותר לו להסתכל ולדבר עם הערוה ולשאול בשלום

רה. כ"ט כ"א. רז. ח' ע"ב. רז. בסעיף ג'. רח. סק"א. רט. סימן ס"ב סעיף ב'. רי. סעיף א'. ריא. ק"א ע"ב. ריב. פ"א מהל' אישות הל' ט"ו. ריג. סימן ס"ח סק"א. ריד. נ"ו ע"ב. רטו. סימן נ"ה סעיף א' בהג"ה. רטז. סימן ס"א. ריז. סימן ס"ח. ריח. בסופו.

במס' ברכות לכן קמ"ל דאע"פ שיחמיר תבוא עליו ברכה ולא יהיה ניווק ח"ו כמו אלו שאמרו ההחמירו במקום שלא היו צריכין ולכן מי שאינו מחמיר אינו נקרא שמוותר על ברכה והבן, והנפק"מ הוא לת"ח ראוי להחמיר יותר משאר בנ"א דכמו המבואר במס' כתובות רבב דרב שמואל בר רבי יצחק השתתף בחתונות ונהג לזרוק בדי של הדסים לאויר ולתופסם בידים בזריזות כנער צעיר כשאין הוא חס על כבודו כדי לשמח חתן וכלה, רבי זירא לא היה ניחא לו דעתו בזה כי זה פוגם בכבוד תורה ע"כ, האם כן הוא הדין הכא, אף שאינו דומה דשאני בשב ואל תעשה מקום ועשה, (ועוד יותר מזה מבואר בתשו' חות יאיר דמותר לחלמיד חכם לגנן בכלי נגינה בחתונה אם יודעים שמגנן לשם שמים).

אי יש להוכיח מדברי התרומת הדשן לגבי חתן שהערה בה ולא גמר בלילה הראשון דמותר ביחוד

הנה דנו הפוסקים האחרונים בחתן שלא גמר ביאתו בלילה הראשון אחר החופה ופירסה גדה מה דינם ביחוד אי מותרין או לא, ושורש השאלה הוא דהנה היתר יחוד לאשתו גדה הוא מחמת שני נימוקים, (א) יש היתר לאיסורו, (ב) כבר בעל דאו אין יצרו תוקפו כל כך, וכל זמן שאין שתי נימוקים הללו אין לו היתר להתייחד אפילו אשתו אחר החופה אם היא טמאה, ולכן אף אם באה עליה ואינה יכולה להטרה את עצמה לעולם אסורה ביחוד, וכן להיפוך אם לא בעל אותה אלא יש היתר לאיסורה גם כן אסורה, והשתא דנו הפוסקים מהו הדין "אם העירה בה ולא גמר הביאה אם טמאה או לא אי מקרי לגבי דין זה כאילו בעל אותה או לא" וגם יש להוסיף דדין איסור יחוד אחר הנישואין באופן הנ"ל לא הוי כי אם מדרבנן.

ומבואר באחרונים כמה טעמים להקל, ואפרש דבריהם ועל הראשון אני בא, מדברי התרומת הדשן אשר פסק כמותו הרמ"א דאם היתה טהורה כשנשאה ופירסה גדה אח"כ אינה צריכה שימור עוד, ואף שהאחרונים חלקו עליו כמבואר בטו"ו, ומה שדחה הש"ך בנקודת הכסף כבר תי' הפוסקים דאין להוכיח היתר מדבריו ואף שמבואר כדברי התרומת הדשן בשלטי גיבורים רבב מ"מ הוא ציין דבריו בשם בעל התרומה ואין זה בספר בעל התרומה שלפנינו, ואע"פ שנאמן עלינו להעיד בשם בעל התרומה וכו' מ"מ הלכה ככתראי, מכל מקום יש לומר דהני מילי היכא דלא בא עליה ולא נגע בה אבל כשבעל והכניס קצת מהעטרה אלא שלא יכול לה כהאי גוונא י"ל דכו"ע מודה דלא תקיף עליה יצריה עוד שהרי הוא מוכנת לפניו היתה ובא עליה אלא שלא יכול לה א"כ ודאי נה יצריה בביאה זו וכה"ג כולי

אשת איש וכו' אלא שאין ראוי להקל בזה אלא לחסיד גדול (ועיין בספר הזינון מצוה קפ"ח).

במקום שהפוסקים כתבו והמחמיר תבוא עליו ברכה אם יש איזה ענין איסור אם אינו מחמיר

התרומת הדשן אע"פ שהיקל מסיים והמחמיר תבוא עליו ברכה הנה הרבה פעמים נאמר בדברי הפוסקים הלשון "המחמיר תבוא עליו ברכה". ויל"ע אם אדם שאומר שאינו צריך לברכה ואינו מחמיר על עצמו אם עושה שלא כהוגן, ונראה להביא ראיה שמותר לומר כן לכתחלה, וראיה לזה יש מגמ' ריש כתובות שח"ל תקנו בזמנם שינשאו דוקא בימי רביעי ולא בימים אחרים, ושני טעמים נאמר בזה, (א) שאם תהיה לבעל טענה על הנישואין שמקחו מקח טעות יודרו ויבוא להתלונן על זה בפני בית דין שיושבין ביום חמישי ולא יתקרב דעתו, (ב) עוד טעם נאמר בגמ' שם ר"ט כדי שהיום הראשון של נישואין תהיה ביום חמישי יום שניתנה בו ברכה לדגים בבריאת העולם שרומז לברכה, וכתבו בתוס' שם (ד"ה ותנשא) שאילו היה תקנת חז"ל משום הטעם השני של ברכה לבד לא היה הנושא אשה ביום אחר נחשב עובר על דברי חכמים משום שטעם זה לברכה והעובר על ברכה אינו נחשב עבריין" עיי"ש, הרי דאף על תקנת חז"ל אם זה משום ברכה מותר לו לוותר על זה, וא"כ הוא הדין במחמיר שכתבו עליו ברכה אין הברכה מעכב, אמנם יש לחלק דשאני התם דאם מקדש יום קודם לנישואין מרויח שמקיים המצוה בזמנו היינו בזריזות שזה חלק מהידור קיום המצות ולכן אינו נחשב הדבר לעבירה משום שוויתר על הברכה דסו"ס הרויח הידור וזירונו במצוה, משא"כ מי שאינו שומע להחמיר מפסיד הברכה ואינו מרויח כלום או אינו יכול לוותר על הברכה, ומזה אמרתי נמי לדחות דברי האחרונים שכתבו לדון דמי שעובר על דברי הרמ"א באבעה"ז יכ שיש לעשות החופה תחת כיפת השמים ליסמן טוב שיתברך זרעם של בני הווג ככוכבי השמים, והח"ס יכא הזהיר שלא לזלזל במנהג זה, וכתבו האחרונים שאם החתן אינו רוצה לעשות החופה מותר לסדר קידושין לחופה זה לפי שאינו נקרא עבריין משום שמוותר על ברכה כמו שמשמע מדברי התוס' הנ"ל, ולפי הנ"ל יש לחלק בין הא ובין חופה תחת השמים.

אבל למעשה נראה דאין הכוונה תבוא עליו ברכה היינו שמי שאינו עושה כן אינו מרויח שיש לו ברכה, אלא לפי שאמרו דמי שמחמיר במקום שאינו מביא עליו קללה ח"ו, וכמו שאמרו על ר' טרפון כדאי היית לחוב על עצמך כמבואר

רי"ט. ה' ע"א. רב. סימן ס"א. רכא. סימן ס"א. רכב. סימן ס"א. רכג. פ"ק דכתובות אות ז'. רכד. וכדבריו פסק הרדב"ז בתשו' ח"א סימן קס"ד.

עלמא מודים להקל, (ועיין בדברי הפלאה כתובת ר"ח בתוס' ד"ה מהו לבעול).

בשר דניח יותר אלא הוא ס"ל דלא מהני ולדין עכ"פ מהני דגם הטו"ז יודה להקל.

אמנם בדברי מהרש"ל בים של שלמה, (כתובות) מבואר לכאן' דגם הערה לא מהני ז"ל, תניא וכן אם פרסה נדה הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים, דרש רב יוסף בריה דרב משמיה דרבא לא שנו אלא שלא בעל אבל בעל בעילת מצוה דלא תקיף יצריה כ"כ אשתו ישנה עמו בבית כו', והיכא שלא בעל בעילת מצוה אבל היתה ישנה עמו בקירוב בשר ופירסה נדה נהגו העולם שלא להצריך שמירה, ומהרא"י נתן טעם לדבר דכיון דחזינן דלא תקיף יצריה בוודאי לא יעבור, וראייה מפרק כיצד הרגל דאמרינן שור חוזר לתמותו כי ראה שורים ג"פ אע"ג דתקיף נמי יצריה לנגח אפ"ה אמרינן מאחר דלא גנת נח יצריה ולא אמרינן היום או למחר הדר יצריה ה"ב כה"ג, ולא נהירא לי כלל דאינו דומה אדם לבהמה דגבי אדם אמרינן אינו דומה מי שיש לו פת בסלו ומשום הכי בתחילה ה' פת בסלו ונח יצריה, אבל השתא דקמה עליו באיסורא ליכא פת בסלו וחיישינן דלמא תקיף יצריה וכה"ג איתא להדיא בפ' החולץ כו', ועוד לישנא דסוגיא משמע להדיא דלא אמרינן נח יצריה אלא היכא דבעיל "אבל היכא דלא בעיל אלא ישן בקירוב בשר או אפילו שימש דרך איברים עד שהוציא זרע ונתקרב בה לא", דאמרינן לא שנו אלא שלא בעל בעילת מצוה כו' ולא אמר סתמא ל"ש אלא שלא בעל דהא אפילו באלמנה נמי איידי כדפי', אלא בא לומר דלא מהני אלא בעילת מצוה דהיינו בעילה גמורה אבל בעילת דרך איברים או אפילו העראה לא מהני לענין זה דנימא דנח יצריה ולעולם ישן בין האנשים וכן עיקר עכ"ל. "הרי מבואר מדברי היש"ש מפורש דאפילו העראה לא מהני".

איברא דבאמת יש להקשות בדברי היש"ש על מה שהרכיב הני תרי עניני שהרי התה"ד מיירי שנשאה ולא בא עליה כלל וע"ו קאמר כיון דחזינן דלא תקיף יצריה בוודאי לא יעבור והנה כל זה במי שנשאה אשה ולא בא עליה רואין אנו שלא תקיף יצריה אבל זה שבא עליה דרך אברים וכ"ש שהערה בה הרי רואין שתקיף יצריה שהרי בא עליה והערה בה או דרך אברים ועכ"פ רואין אנו שתקיף יצריה וא"כ אין לזה דמיון לנידון המהרא"י ואפשר דהמהרא"י מודה בזה להיש"ש, האמנם כנראה דפשיטא ליה להיש"ש ז"ל דאם המהרא"י מתיר היכא דלא בא עליה כלל כל שכן היכא דבא עליה ה' מתיר דכאן יש סברא יותר לומר דנח רוגזיה "אשר על כן לפענ"ד אדרבה ראי' גדולה מדברי היש"ש להתיר בנידון דידן" וכמ"ש בס"ד.

אלא דכיון דהוספנו מ"א אוסיף קמחא, ולפענ"ד נראה לכאורה ראייה ברורה להתיר בהערה בה והכנים העטרה שהרי קי"ל לקמן ביז"ד וכו' דהכונס את הבתולה בועל בעילת מצוה וגומר ביאתו ופורש מיד ואפילו בדקה ולא מצאה דם טמאה שמא ראתה טיפת דם כחדל וחיהו ש"ז, וכתב הרמ"א ויש מקילין אם לא ראתה, ונהגו להקל אם לא גמר ביאה רק הערה בה ולא ראתה דם וכו' ע"ש, ולדעת המחבר נראה דאפילו לא גמר ביאה ורק הערה בה ואפילו לא ראתה דם נמי אסורה לו וטמאה היא, וא"כ לדעת המחבר לעולם כשהערה באשתו ולא גמר יהא אסור לדור עמה אלא זה ישן בין האנשים וכו', וכן אפילו להרמ"א עכ"פ בהערה בה וראתה דם טמאה היא לכ"ע וא"כ בהערה בה וראתה לעולם יצטרך לפרוש והו' להם לפרש דבר זה ומעולם לא שמענו דבר זה, ומעשים בכל יום שאין מפרישין אותן עכ"פ לפענ"ד פשוט וברור דכה"ג דהערה בה שוב אמרינן נח רוגזיה אפילו להחמירים שלא כרמ"א, כה"ג כ"ע מודו ר"ל לבד היש"ש דמבואר להדיא דחולק בזה.

ועל זה הביא מה שכתב השואל להקשות דיש סברא להיפוך דמה אם כשרצה לבעול ולא בעל אמרי' תקיף יצרי' מכ"ש כשכבר התחיל לבעול אך לא גמר כי לא יכול לה וכטבע החתנים כהיום דאין גומרים הביאה מאפיסת הכח או שאר סיבות אפשר לומר כ"ש דתקיף יצריה, אמנם לפי מה שכתבנו יש תירוץ פשוט דהרי היש"ש בעצמו כתב והשוה אותם יחד וס"ל דאם מהרא"י מתיר בישן בקירוב בשר כ"ש בבא עליה דרך

וכתב כ"ק אבי מאוה"ג שליט"א וכו' דאין ראייה נגד דברינו הנ"ל מדברי היש"ש, והוא מהא דכתב לאיסורא וכתב דרך רבואת "דבישן א) בקירוב בשר ב) או אפילו שימש דרך אברים ג) או אפילו הערה לא מהני", הרי העיר לן דהערה יותר מסתבר דמינח נפשיה מישן בקירוב בשר, ולא זאת אלא בישן בקירוב בשר אמרינן דלא תקיף יצריה אבל ודאי ליכא מינח נפשיה, אבל בהערה איכא מינח נפשיה נמי אלא דס"ל להיש"ש דגם זה לא מהני, אבל להלכה כיון דפסקינן כהרמ"א והוא כהתרה"ד דלא צריכה שימור אף אם לא ניח נפשיה כל שכן היכא דבא עליה בהעראה ודאי ניח נפשיה וגם הטו"ז מודה, וארויח לן דגם היש"ש ס"ל לחלק בין העראה ליישן בקירוב

רבה. ה' ע"א. רבו. במשנה ח"ט סימן קפ"ב בנוסף על דבריו בח"ה סימן קמ"ז, ועיין עוד בדבריו בחלק י' וציינתי דבריו במקום אחר. רבו. סימן קצ"ג.

עשה ואין כאן מצילין ואדרבה מזומנת היא לפניו כה"ג אמרינן נח יצריה (ועיין ס"ב בש"ע שם), עכ"פ הרי היש"ש השוים אהדדי. ר"ל

זמשים מעשים בכל יום בכמה חתנים שאינם יכולים לבעול עד חצי שנה, ולפעמים צריכים לפתוח הבתולים ע"י רופא וכיוצא בו והדבר שכיח ומצוי כפי השאלות שבאים לפנינו מידי יום ביומו, ולא שמענו ולא ראינו פוצה פה ומצפצף שאנשים כאלו יצטרכו לדור זה בין אנשים וכן להיפוך, וא"כ גם ביום אסורים לדור יחד ודרכיה דרכי נועם, והמתמיד יכול להתמיד רק אם לא יהיה חומרא דאתי לידי קולא היינו קלקול השלום בית ע"כ.

איכרים או בהערה בה וא"כ ס"ל דהסברא הפוכה, וקצת הי' נראה להביא ראיה דכל שיש בידו ואין מצילין הימנו נח רוגזיה והכא הרי בידו הוא לגמור המצוה ואין מונע ממנו מצדה ואדרבה מזומנת היא לפניו אלא שמצדו הוא שאין בכחו כה"ג אמרינן נח יצריה, ודומה קצת להא דאריה שנכנס בין השוורים למקום צר שאינן יכולין לברוח מפניו חוששין שמא דרס ואם חתך ראשו של אחד מהם אין חוששין לאחרים דאמרינן כבר נח רוגזיה ודוקא שהרגו אבל אם פצע אחד מהן חוששין לכלם דכל שחמתו בערה בו כשהציל עצמו ולא הרגו עיין גמ' חולין יב"ח ובטו"ש ע"ד י"ד יכ"ט והנה מבואר שם דכל שהציל עצמו ולא יכול לעשות רצונו לא נח רוגזיה אבל אם עשה רצונו ולא יכול לאכול יותר ודאי אמרינן נח רוגזיה והכ"נ כיון דכל מה שיכול

רכח. נ"ג. רכט. סימן נ"ז. ר"ל. ויש קצת ראיה לזה גם מדברי הח"ס בתשו' אבעה"ז סימן קמ"ג בחתן אשר בלילה הראשונה הערה ולא גמר ביאתו וספרה וטבלה והיה בליל טבילה כמה ביאות כראשונה ועוד לא מצא דם, ובלילה שלאחריה גמר ביאתו והרגישה כאב גדול ופרש ומצאה דם וכו', וכתב הח"ס ז"ל הנה הרמ"א יו"ד סימן קצ"ג העיד על מנהגינו אם לא גמר ביאתו אלא הערה בה ולא מצא דם דאין צריך לפרוש ממנה, ואמנם החתן הזה שהחמיר והצריך לה לספור ולטבול אחר ההערה שלו א"כ החליט שהערה מוציאה בתולים ונאבד וכו' והאר"ך שם הרבה בכוונת האי חתן וכתב לאחר שחשש לה משום רואה מחמת תשמיש וז"ל אלא שאולי אחר הערותיו הראשונות הגיעו ימי וסתה וראתה דם ממש וספרה וטבלה וברכה כדין וקרוב לודאי שכן הי' וא"כ אין ראיה שהחליט הערה כגמר ביאה ע"כ. ולכאורה יש לדייק לפי סברת הח"ס דהאי חתן לא משוי ליה להערה כגמר ביאה, א"כ ה"ל כלא בא עליה ופירסה נדה א"כ אנחנו מוציאין אותה מאיסורא זוטא לאיסורא רבא דעבר איחוד עם כלה שלו בלא בא עליה והרי פרסה נדה והח"ס כתב דקרוב לודאי שהכא ה' המעשה אבל אי נימא דכה"ג מותר ביחוד אתי שפיר דלא חש ליה. איברא דכ"כ הח"ס ז"ל מפורש בשלהי התשובה שם, וז"ל ועתה נחזי מאי דקמן האי שהערה בה ולא בעל רק הערה מחמת דוחק הפתח לעולם תלינן בהטיה דלא שמענו מעולם מי שהחמיר בבעול בעילת מצוה בשבת לא יבעול וישנה דנימא פעם אחת הערה והטה ובפעם ב' ע"כ יוציא דם לא שמענו מעולם אלא אם הטה בראשונה מחמת דוחק יטה גם בשניה וכמה פעמים, וגם ע"ז אמרינן רוב בקיאים ומזדמנות להם הטיה, ואע"ג דזה התחסד ופירש אחר העראות הראשונות והקיל לעצמו בהעראות שלאחר הטבילה לא מפני שהחליט שכבר כלו בתולים ע"י הראשונות, ד"ל אפילו לא פתח פתחה כלל בראשונה מ"מ לא החמיר אלא פעם ראשון שהחמירו חז"ל על חתן שתוקפו יצרו, אבל לאחר ספירה וטבילה דשוב אין יצרו תוקפו כל כך שוב לא חמור אבל לעולם הכל בכלל הטי' והי' מותר לבעול בשבת אז, וה"ה דלא מיחשב הוצאת בתולים אלא בבעילת מירוק הראשונה ע"ש. הנה מפורש יוצא מדברי הח"ס ז"ל שכתב דלא החמיר אלא בפעם ראשון שהחמירו חז"ל על חתן שתוקפו יצרו ומשמע דאחר זה אינו תוקפו כ"כ אף דהכא לא הוי אלא הערה בלבד וזה לפענ"ד נכון, גם כי לפי שיטת הח"ס באמת הרי הוא גמר ביאה אלא שהטה וא"כ לעולם גם בדידן נימא דהכי נמי כן הוא. והשואל כתב לבאר ראייתו מדברי הח"ס שכתב מ"מ לא החמיר אלא בפעם הראשון שהחמירו חז"ל על חתן שתוקפו יצרו, אבל אחר ספירה וטבילה שוב אין יצרו תוקפו כל כך שוב לא חמיר, אם נאמר שמה שהערה בה אינו כלום א"כ האין נתייחד עמה עד לאחר הטבילה זו וגם לאחר ספירה וטבילה זו אכתי פעם ראשון הוא שהרי לא בעל, ופשוט דאם לא הערה בה כלל ולא בא עליה ופירסה וספרה וטבלה ושוב פירסה נדה שנית וספרה וטבלה אפילו כמה פעמים כ"ז שלא בא עליה לדעת היש"ש דס"ל דכל זמן שלא בעל אסורה בלא שימור הכ"נ אסורה לו להתייחד עמו עכ"פ שכבר ספרה וטבלה בינתיים דהספירה והטבילה לא מעלה ולא מוריד כיון שאין לו פת בסלו בשעת טומאתה, וע"כ כיון דהח"ס כתב דהאי חתן לא החמיר אלא בפעם ראשון שהחמירו חז"ל על חתן שתוקפו יצרו משמע דהאי ביאה שהערה נקרא כבר פעם ראשון ונח יצרו מעתה ומותרת להיות עמו בשעת טומאתה וכמו שכתב בסמוך שם דודאי זו נטמאה בטומאת נדה ואפ"ה אין יצרו תוקפו עוד.

סק"ד

יש להחמיר בכל הרחקות

מבואר בפוסקים דיש להחמיר בכל הרחקות כמבואר לקמן בס' קצ"ה, ויש להסביר דבריהם בשתי אופנים (א) דאין היתר יחוד קודם איסור הרחקות אלא עצם הנשואין. (ב) או יש לפרש וכדמשמע מדברי הרא"ש סוף מס' נדה דהיתר יחוד גורם איסור הרחקות ואפ"ה אמרו רבנן שירחיקו משום לא פלוג ודו"ק. (ועיין בח' הגרי"מ הורוויטץ שבת י"א).

להרמ"א דס"ל להקל בחופת נדה אי יכול להכניס אשה שאסורה מטעם דם חימוד לכתחלה

איתא בשו"ת חיים שאול ו'ג שיש להחמיר שלא יכנסו קודם שספרה ז' נקיים לדם חימוד אפילו לפי הרמ"א דס"ל דמותר לעשות חופת נדה, הכא חמור טפי כיון שאין זה רק חששא דרבנן וגם לא ראתה בוודאי יש לחוש שיבואו להקל, ו'ג ולצורך מותר עיי"ש. ולמעשה אם קבעו החתונה וכבר הוזימו ציבור וסעודה נוהגין להקל דמקרי לצורך כיון דסירחא גדולה לפרסם שנית שדחו הנישואין וגם יתפרסם הטעם ואנו מעדיפינן שלא יתפרסם מטעם צניעות.

כלה שפירסה נדה לפני שבא עליה אי אמרינן אשתו משמרתו

איתא במהרי"ט ו'ג שיש למחות בהנוהגים להכניס אשה אחת לחדר שהחתן והכלה נמצאים שם כשפירסה נדה, דהרי הא דאמרינן "אשתו משמרתו" לא אמרינן רק במותרת (היינו שמוותר לו), אבל כאן אדרבא האשה משמרת לאשתו והוי ליה מתייחד עם ב' נשים עיי"ש, וברמב"ם ו'ג כתב ונשים הרבה עם אנשים הרבה אין חוששין ליחוד, וכתב הה"מ דמקור דין זה ילפינן מהא דאמרינן בכלה שפירסה נדה שהוא ישן בין אנשים והיא ישנה בין הנשים בבית אחד ע"כ. והקשו הפוסקים דהרי כלה שפירסה נדה לאחר הקידושין והחופה הרי הוא כאשתו אחר הנשואין ואם כן אין כאן ראייה למקום אחר דשאני התם שאשתו משמרתו, וכיון שהה"מ יליף אפ"ה דינו לשאר הנשים יש ראייה לדברי מהרי"ט דכל זמן שלא בא עליה ביאה ראשונה לא חשיבא אשתו לגבי דין יחוד, והסביר בספר יוסף אומץ ו'ג דברי המהרי"ט דכוונתו דאשתו שנעשית נדה לאחר שבעל אותה אף דאסורה לו, מ"מ איכא הסברה של אשתו משמרתו משום דכיון

דכבר נהג עמה אישות מתקנאות בחברתה ומשגחת לשומרו, אבל אשה זו שפירסה נדה קודם שבא עליה הבעל אינו בגדר אשתו משמרתו, עיי"ש. ואף שבסברא צ"ב דהרי כיון שנעשית אשתו ע"י קידושין ונשואין למה בעינן בעילה ו"ל דכיון דבאלמנה בעינן בעילה לא חילקו חכמים בדבר.

אי בקטן איכא איסור יחוד

עיינן ים של שלמה ו'ג ובסמ"ג לאוין ו'ג דאיסור יחוד הוא דוקא לגדול בן י"ג ויום אחד ואילך עם קטנה בת שלש שנים ויום אחד ואילך או לגדולה בת י"ב שנה ויום אחד ואילך עם קטן בן ט' שנים ויום אחד. ואפשר שחמור איסור יחוד עם קטנה יותר מאיסור בעלמא דקטנה אם תתעבר תגיע הדבר לידי סכנה יוצא דיש כאן תרתי, איסור וספק סכנה לכן יש להחמיר מאד דבה"ז מתעברות גם מביאה ראשונה.

זמן יודעים או יודעת טעם ביאה

גדר זמן יודע או יודעת טעם ביאה עיינן רש"י קידושין ו'ח שיודעת טעם ביאה כלומר מה היא ביאה שתדע לספר דברים בשוק, ואינה מוסרת עצמה לביאה מתוך קוטנה עדיין לא לבשה יצה"ר הלכך אין כאן משום דעת קלה שלא תדא נוחה להתפתות ע"כ. והנה ממה שכתב בשו"ע אבה"ע ו'ט לגבי יבום דקטן מבן ט' שנים ואילך קונה את יבמתו בביאתו ונחלקו אם זה מה"ת או מדרבנן עיינן רש"י ותוס' קידושין י"ב אין להביא ראייה דמבן ט' שנים יודע טעם ביאה דהרי קי"ל שסימא דבן ג' שנים ויום אחד בקטנה מהני ג"כ ביאתה ואו בוודאי אינה יודעת טעם ביאה אלא הדבר תלוי כל אחד לפום חריפותו ויש לפלפל בזה.

ועיינן בספר המקנה קידושין י"ב דמבן ט' ולמעלה מקרי שיודע טעם ביאה וזה כדברי הפלתי כאן, אבל לא התנה ט' שנים ויום אחד רק ט' שנים גרידא, ועיינן בסדרי סדרה כאן י"ב שתמה על דברי התפארת ישראל (הפלתי) הנ"ל בהשעור בן ט' שנים ויום אחד, וכתב דהרי אינו מוסר עצמו לביאה פרש"י שלא לבשו יצה"ר וקטן בן ט' שנים ויום אחד כבר לבשו יצה"ר, דהרי מה"ט אסור להתיחד עמו, וביאתו מהני לקנות יבמה, ועוד דלא ידעתי מי הגיד לו דלא מקרי יודע טעם ביאה עד שהוא ט' שנים ויום אחד דנראה שקטן כבר שבע וכבר תמניא יודע טעם ביאה עיי"ש, ועיינן בחכמת אדם רמ"ד עיי"ש, ועיינן בתשו' ח"ס

ר'א. להחיד"א סימן ז'. ר'ב. ושם בח"ב כתב סימן ז'. ר'ג. ריש מס' כתובות. ר'ד. פכ"ב ה"ח מהלכות איסורי ביאה. ר'ה. סימן כ"ו. ר'ו. פ"ד קידושין סימן כ"ב. ר'ז. קכ"ו. ר'ח. פ"א ע"ב. ר'ט. סימן קפ"ז סעיף א'. רמ. י"ט ע"א. רמא. סעיף ד'. רמב. פ"א ע"א. רמג. סקי"ג. רמד. כלל קט"ו סעיף ט', ובכלל קכ"ו סעיף ט'.

אבעה"ז רמ"ה דקטן בן ה' מחשיב ליה שומר לענין סתירה לאחר קינ"ו].

שיטת הסוברים דבליה צריך ג'

עיין בעלי הנפש רמ"ה להראב"ד ד"ה והנה, דיש מי שאומר דבליה צריך ג' אנשים, משום שיש לחוש שמא יצטרך אחד לנקבו או שמא ירדם עיי"ש, (וכתב הרי"ש רמ"ז דבג' אנשים אין לחוש שמא ילכו לישון שניהם מהם עיי"ש, וכבר כתבנו בה בהל' תפלה דמעמידין שומר באכילה לפני תפ"ע ודנו אם שומר אחד מהני דהרי בסוכה מבואר ערבא ערבא צריך, ויש אומרים דאם שומר אחד לא מהני גם שניהם לא מהני ומורא"ש משמע דיש לחלק בין אחד לשנים עיי"ן ריש מס' יומא). ולהלכה הובא שיטה זה בלבוש באבעה"ז רמ"ה, ובספר חכמת אדם רמ"ט, ועיי"ן בצמת צדק השני יג'.

איסור יחוד הוא משום פיתוי או איסור עצמי

עיין בבינת אדם רמ"ה שכתב, דלא חיישינן לאונס דמתירא שיתגלה ויקבל עונש ועכ"פ בושה, אלא ההחשש הוא שמא תתרצה לו עיי"ש, אבל מהא דאסור להתיוחד עם קטנה שאינה מוסרת לביאה משמע דחיישינן לאונס.

הס"ט חולק על דברי הפלתי כאן

ועיי"ן בס"ט רמ"ה שהביא דברי הפלתי כאן ותמה, (א) דא"כ למה לוקחין דוקא קטן הא גדול נמי שפיר דמי, גם לפי מה שכתב הש"ך כאן שאין מוסרין עצמן לביאה משמע דקאי נמי על הקטן דאינו מוסר עצמו לביאה, כלומר שלא לבשו יצה"ד וקטן בן ט' שנים ויום אחד כבר לבשו יצה"ד, דמה"ט אסור להתיוחד כמו שכתב באבעה"ז שם, אך לפי לשון הב"ח וש"ך רמ"ה משמע דלא קאי אלא אקטנה, (ב) ועוד לא ידעתי מי הגיד לו דלא מקרי יודע טעם ביאה עד שהוא בן ט' שנים ויום אחד דנראה קטן כבר שבע וכבר תמניא יודע טעם ביאה, (ג) ובעיקר דברי המנח"י כבר קדמו הח"מ באבעה"ז רמ"ה שכתב על דברי המגיד משנה רמ"ה אהא שכתב הרמב"ם דנשים הרבה עם אנשים הרבה מותרין ביחוד, שלמד כן מהא דאמרינן גבי חתן שישן בין אנשים והיא יושנת בין הנשים כי ראייה זאת חלושה דשאני ותן וכלה דהם איש ואשתו והם שמירה לאחרים, ואף דיש לחלק בין הכלה לאשה אחרת מ"מ מנ"ל לחלק וללמוד מזה קולא עכ"ל, וכיון דהרמב"ם ו"ל למד מזה קולא ולא ס"ל ליה לחלק בין כלה לאשה אחרת מכל שכן דיש ללמוד מזה חומרא וזה הטעם המנהג

שלוקחין דוקא קטן וקטנה היינו פחות מבן ט' ויום אחד לקטן וקטנה שאינה מוסרת עצמה לביאה לנטירה יתירה, דהא ס"ל להרמב"ם דאשה אחת לא תתייחד עם אנשים הרבה וחיישינן שמא תישן הקטנה בלילה לכן צריך קטן ודברי הב"ח נכונים, אבל האחרונים כבר העירו דהרי הרמ"א חולק על הרמב"ם.

בשיטת הראב"ד דיש חילוק בין ביום ללילה

הרא"ש רמ"ה השיג על הראב"ד שאע"פ שהחמיר להצריך שני שמירות חילוק בין ביום ללילה דדוקא בלילה יש להחמיר אבל ביום יש להקל, ועו"י כתב הרא"ש אדרבא ביום שיש מראית העין צריך יותר שמירה, ועיי"ן בב"ח יו"ד רמ"ה שמישב דברי הראב"ד ועיי"ן בטו"ז שם עיי"ש.

חידושו של ההפלאה דאין להסתכל בה

עיין בחי' הפלאה בספרו נתיבות לשבת רמ"ה דאסור להסתכל בה כל זמן שלא בעל אותה עיי"ש דההיתר של הסתכלות נאמר רק באשתו ועל בתולה אסור להסתכל רק קודם הנישואין משום ואהבת לרעך כמוך, אבל זה חידוש דכיון דהיא אשתו מותר להסתכל בה.

כשאשתו נדה אי יש הסברא בעלה משמרתו

כאן בסמוך ציינתי דברי מהרי"ט באשתו נדה אין הסברא של בעלה משמרתו ויש להעיר ממה דמבואר ברמב"ם רמ"ה כיצד סדר השקאת סוטה הבעל בא לבית דין שבעירו ואומר לבית דין אשתי זו קנאתי לה עם פלוני ונסתרה עמו, ואלו עידי והרי היא אומרת שהיא טהורה ואני רוצה להשקותה לבדוק הדבר, ובית דין שומעין דברי העדים "ומוסרין לו שני תלמידי חכמים לשמרו שמא יבוא עליה קודם שתייה" שהרי נאסרה עליו עד שתשתה וכו' ע"כ.

ובכסף משנה מציי"ן הגמ' בסוטה י"ט ומדייק השפת אמת שדעת הרמב"ם שונה הוא מדברי הגמ' דדעת הרמב"ם להחמיר גם בעיר דבגמ' מבואר שמא יבוא עליה בדרך ע"כ משמע בדרך דוקא, והרמב"ם בפירושו המשנה כתב הטעם לפי שהם יודעים להתראה וימנעוהו שלא להתקרב עמה ע"כ.

וקשה דהרי קי"ל דבעינן ג' אנשים בדרך ולא מהני שתיים היינו במקום שאין בעל משמרתו, אבל הכא הרי בעלה משמרתו וכשבעלה משמרתו לא בעינן רק עוד אחד דהבעל

רמ"ה. ח"ב סימן צ"ג. רמ"ה. שער הפרשה. רמ"ה. אות ד'. רמ"ה. סימן כ"ב סעיף ה'. רמ"ה. כלל קכ"ז דין ה'. רמ"ה. ח"א סימן ל"ט. רמ"ה. כלל רכ"ז אות ט"ז. רמ"ה. סקי"ג. רמ"ה. סימן שמ"ב. רמ"ה. שם סקי"ט. רמ"ה. פ"כ מהל' איסור"ב. רמ"ה. בפ"ג דמו"ק ס"ס ל"ו. רמ"ה. סימן שמ"ב. רמ"ה. סימן כ"א סקי"ה. רמ"ה. פ"ג מהל' סוטה הל' א'. רמ"ה. ז' ע"א.

שוטה, ובפירושו רבינו אפרים עה"ת 'ילקח הכהן מיד האשה ס"ת" נדה אפי' אם היא נדה עיי"ש).

דעת הבאר שבע לחלוק על דברי הרמ"א דמהני ליקח קטן וקטנה

הנה הגאון ר' יששכר בער איילנבורג בספרו באר שבע בבאר מים חיים יע כתב וז"ל, רבים נהגים להקל בענין השמירה של חתן שפירסה כלתו נדה ומתיחד עמה בלילה ליקח קטן אצל החתן וקטנה אצל הכלה.

ואני תמיה היאך נתפשט זה המנהג, דהא תניא בריש כתובות וכן חתן שפירסה אשתו נדה הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים, וכתב שם הרא"ש בשם הראב"ד ז"ל דתרווייהו דוקא בעינן (א) שיהו אנשים ישנים עם החתן (ב) ונשים עם הכלה, ונראה מדבריו שהסכים עמו לענין הלכה דאל"כ לא היה שתיק מלחלוק עליו בפרק אלו מגלחין לענין אבלות וסובר דאין צריך שתי משמרות אלא הוא ישן בין האנשים או היא בין הנשים. ודחוק לומר שסמך בכתובות על מה שהוא חולק עליו בפרק אלו מגלחין דא"כ הו"ל ליה לשתוק לגמרי מדברי הראב"ד בכתובות ולא ליתן מקום לטעות בדבריו לאסוקי אדעתין דהכי ס"ל, ובפרט אחר שיש פתחון פה לבעל דין לחלק ביניהם ולומר אולי דוקא גבי אבלות סבר הרא"ש ז"ל כן כיון דקי"ל כדאיתא שם בגמרא. ואין להקשות מהא דקתני בברייתא וכן חתן שפירסה אשתו נדה דמשמע לכאורה דבחדא מחתא מחתינהו שהרי בלאו הכי מוכח שם דלצדדין קתני בברייתא וכן דו"ק ותשכת. ואפשר לומר גם כן שהרא"ש ז"ל ס"ל דשנים הם וחזר בו באחת מהמסכתות הנזכרות, ויהיה איך שיהיה כבר הסכימו רוב הפוסקים לדעת הראב"ד ז"ל וכוחתיה פסק מהר"י קארן ז"ל בטור י"ד יע"א ע"ש וכתבו הגהות מיימון יע"א אהא דאמרינן הוא ישן בין האנשים וכו'. כתב ראב"ן מיעוט אנשים שנים מיעוט נשים שנים ע"כ. ולפי זה לדעת הראב"ד וסייעתו צריך ד' שומרים ולדעת החולקים עליו צריך שני שומרים ב' אנשים או ב' נשים א"כ מנהג זה הנזכר הוא דלא כמאן. ואולי סומכין שבוה יוצאין ידי משמר אחד.

מיהו אכתי קשה טובא בעיני ליתן סמוכות למנהג זה שהרי פשטא דלישנא הוא ישן בין האנשים משמע גדולים כדמשמע לשון אנשים שבכל התורה כולה, וכין שכן בודאי דכוותיה והיא ישנה בין הנשים היינו גדולות, ועוד דאם לא כן

מצטרף אתו והוי ב' כנגד אחד וביחד יש ג', ויש להוסיף דהרי ודאי כאן מיירי מבעל שהוא מנוקה מעון וכמו שכתב הרמב"ם וסא שלא בא ביאה אסורה מימיו ואם באדם כשר כזה למה נעמיד לו שני ת"ח מפני החשד ולא מהני ת"ח אחד בצירוף דבעלו משמרתו ואף דריש לקיש דריש בריש מסכת סוטה יסב דלא יבנה שבט הרשע על גורל הצדיקים דאין מזווגין לאדם אשה אלא לפי מעשיו וכיון שרואין שיש חשד על אשתו גם עליו יש לחוש, מ"מ י"ל דהכא מיירי בזיווג ראשון ולא בזיווג שני דקי"ל התם בזיווג שני מזווגין לפי מעשיו (ועיין באור חדש קידושין כ"ז, ובפרשת נשא ובספר בנין אריאל שם ומה דאיתא בריש"י דענין של סוטה הוא עונש על אי הבאת תר"מ להכהן אם אתה מעכב מתנות הכהן חייך שתצטרך לבוא אצלו להביא לו את הסוטה מ"מ החשוד על הקל אינו חשוד על החמור כמבאר בכורות רס"ג).

ולכן כתב הבית מאיר באבעה"ו רס"ד לחדש דהא דאמרינן בעלה משמרתו היינו דוקא בעל שכשירה לו, אבל אם אסורה לו לא עדיף הוא מאחר עיי"ש, וההפלאה בספרו המקנה במס' קידושין רס"ה ד"ה עוד י"ל הביא סברא הנ"ל והוסיף, ולא דמי למה שנאמר במשנה דגיסין דאשתו משמרתו מן השפחה דהתם אין אשתו אסורה עליו אלא דחיישינן לקידושין או לגט ישן.

מיהו הביא הגמ' במס' כתובות דאשתו שפירסה נדה הוא ישן בין האנשים והיא ישנה בין הנשים דעל כרחק צריך לומר שהי' משמרתו לגבי נשים ולהכי הוי הנשים שמירה לגבי דידה (כמו שכתב שם בקטע לפני"ו בד"ה אמר ר' יהודה), מ"מ יש לחלק ד"שאני נדה דיש לה היתר בוודאי" ע"כ, (ושם להלן רס"ו בד"ה אמר רב יהודה דן עוד בזה), וכונתו משא"כ בסוטה שאין היתר ודאי, דהרי יש לחוש שמא ישתה המים ויתברר שאין היא אסורה עליו לכן יבואו להקל לכן יש להחמיר עיי"ש. ועיין עוד בספר עצי ארזים רס"ז.

ואם נימא דהפירוש הוא כדארמון, אז יקשה עליו מגמ' מפורשת במס' סוטה רס"ח דעשה התורה ספק סוטה כוודאי, ועיין שם בתוס' דאפילו אם יתברר בסוף דלא הוי סוטה מ"מ השתא מיהו אסור כחייבי עשה, ועיין בפנים יפות רס"ט שכתב עוד דגם הרמב"ם דס"ל בעלמא ספק דאורייתא מה"ל לקולא מודה כאן ספק לחומרא, דרגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה ולכן אסרה התורה כוודאי וא"כ היאך יבוא להקל בזה. (ואגב אי סוטה שותה כשהיא נדה עיין בספרי שדרשו "מיד האשה" שאם פירסה נדה לא היתה

רסא. בפ"ב ה"ח. רסב. ב' ע"א. רסג. ל'. רסד. סימן כ"ב סעיף ה'. רסה. פ' ע"ב. רסו. פ"א ע"א. רסז. סימן כ"ה סק"א וסק"ט. רסה. כ"ח ע"א. רסט. פרשת כי תצא. רע. אות ט"ו. רעא. סימן שמ"ב. רעב. בפרק י"א מהלכות אבל.

שאינן שם אנשים אסורים ביחוד ג"כ אלא על כרחך דדין זה מדרבנן הוא.

דלפענ"ד אין כאן ראיה, דהרי י"ל דלעולם איסור יחוד הוא מה"ת ואפ"ה חכמים הקילו, ולפי דברי הרא"ש (בקיבור סוף מסכת נדה) שכתב ומשעת ראייתה עד שתטבול יש לה להתרחק קצת מבעלה בדברים שאפשר "כי התורה אסרה יחוד של כל עריות וגם נדה הוא בכרת כשאר עריות", אלא שהדבר קשה ליהודר מיחוד אשתו נדה מצאו רמז מן המקרא להתיר יחוד נדה ודרשו סוגה בשושנים ובשכיל שמתייחד עמה תדיר עשו סייג וגדר שיזכור את טומאתה ואמרו שלא יאכל על שלחן אחד וכו' ע"כ. והקשה השואל בשו"ת בית שערים יעי"א אם יחוד אסור מה"ת היאך התירו חכמים, ועוד דהרי מבואר בתוס' סנהדרין יעי"ד ה"ה התורה דלא אסרה תורה אלא כעין אמו דלא עבידא דמשתרי אבל נדה סופה להטהר, וכן מבואר בסוטה יעי"ג נדה יש לה היתר, ועי"ז כתב לתרץ דאיסור יחוד מה"ת הוא והכתוב מסרו לחכמים לומר איזה אסור ואיזה מותר, ומי יצרו תוקפו ומי אין יצרו תוקפו וכמו ש"ל הטו"ז יו"ד יעי"ג לגבי סחורה בדברים האסורים שמסרו הכתוב לחכמים היכא שייך הסברא דלמא אתי למיכל והכי נמי, בן אמך אסרה התורה מטעם הסתה וזה מסר התורה לחכמים שהם יחליטו מתי היא הסתה ומתי לא, ולכן כתבו התוס' לחלק בין סופה ליהיה לאין סופה להטהר וגם זה רק באופן שבעיל אותה עיי"ש.

דלפי הנ"ל מובן פשוט מה שאמרו הכא דאיסור יחוד דרבנן וזה גם כן אפשר כוונת הרדב"ן יעי"א שכתב דהוי דרבנן דכיון דהתורה מסר דבר זה לחכמים לכן הוי דרבנן אבל עיקר האיסור הוא מה"ת.

בגדר ההיתר של התרומת הדשן

הנה יש לעיין בחתן שנגמר החתונה סמוך לעלות השחר והיו מאד עייפים ולכן החליטו לילך מיד לישון ואח"כ פירסה נדה, מי נימא דבתר המציאות אולנין והוא לא רצה לבוא עליה מפני שלא היה לו כוח, או בתר הדין אולנין דזה נקרא יכול לבעול, וכן יש הרבה חתנים שגומרים החתונה בזמן אבל עד שהם הולכים לישון מדברים קצת ואחר הדיבור הרגישה משהו, מי נימא כיון דבזמן הדיבור היה יכול לבוא עליה שפיר מהני היתר של התרה"ד דראוי לביילה, או נימא כיון שלא רצה לבוא

לא הוה ליה לסתום אלא לפרש כמו שאמרו בסוף קדושין מתייחד אדם עם אשה אם יש עמה תינוקת קטנה שיודעת טעם ביאה ואינה מוסרת עצמה לביאה, "אלא ודאי ר"ל נשים גדולות" אם כן על מה שמכו ליקח קטן וקטנה.

רע"ד מנהג גרוע הרבה יותר מזה ראיתי שאין לוקחים לשמירה לא קטן ולא קטנה רק אם הכלה בלבד שוכבת אצל בתה הכלה, ואינם משימין אל לבם הא דאמרו בסוף מס' פסחים הוי זהיר באשתך מחתנה הראשון, ואמרו עוד ביכמות בפרק רבן גמליאל ובפרק קמא דקידושין דרב מנגיד על חתנה הדר בבית חמוה מטעם שמא יכשל בחמותו וסתם חמותה אהבת את חתנה אי איישר חילי אבטליניה, ע"כ.

וראוי לציין דברי מסכת כלה יעי"א פעם אחת היו זקנים יושבים עברו לפניהם שני תינוקות אחד גלה את ראשון ואחד כיסה את ראשו זה שגלה ראשו ר' אליעזר אומר ממזר, ר' יהושע אומר בן הנדה, ר' עקיבא אומר ממזר וכן הנדה אמרו לו עקיבא איך מלאך לבך לעבור על דברי רבותיך אמר להם אני אקיימנו הלך אצל אמו של אותו תינוק ומצאה שהיא יושבת ומוכרת קטנית בשוק אמר לי בתי אם תאמר לי דבר זה שאני אומר לך הריני מביאך לחיי העוה"ב, א"ל השבע לי היה ר' עקיבא נשבע בשפתותיו ומבטל לו בלבו א"ל בנך זה מה טיבו א"ל כשנכנסתי לחופה נדה הייתי ופירש ממני בעלי ובעלני שושביני ועברתי את זה נמצא אותו תינוק ממזר וכן הנדה אמרו גדול היה ר' עקיבא שהכחיש את חבירו באותו שעה אמרו ברוך שגלה סודו לעקיבה בן יוסף עיי"ש.

איסור יחוד באשה שלא בא עליה עדיין אי הוי מה"ת או מדרבנן

האחרונים הוכיחו דדין יחוד דהכא לא הוי מה"ת כמו שאר יחוד עם עריות דעלמא, דהרי התורה העידה סוגה בשושנים באיש ואשתו וכמו באשה נדה אחר שבא עליה מותר מה"ת כמו כן אשה שלא בא עליה ורק רבנן גזרו כן על אשתו כל זמן שלא בא עליה שתהא אסורה ביחוד, וראיתם דהתרומת הדשן כתב להקל בהיה יכול לבעול ולא בעיל כמו שפסק הרמ"א והרי בשאר איסור יחוד לא מהני היתר זה וכן הראב"ד מקיל ביום, ולכאן למה מקיל ביום הרי מסתברא דגם במקום שאין שם בנ"א ס"ל להתיר והרי ביחוד דעלמא קי"ל דביום במקום

בעד אחד שכ"ח, וכיון דקיי"ל הבעל מצטרף עם אחר א"כ ה"ל ב' עדים, מיהו בגיטין י"ב דחיישינן שמא יחפה לא שכ"ח שיבוא הבעל להעיד להרוג הנבעלת לו והוא אוהב אותה. אבל שכ"ח הוא שיבוא ויעיד לאוסרה על בעלה כדי שתהיה מצויה לו (ועיין סוף גדרים).

ב. ובתוס' הרא"ש י"א תי' דהתם בגיטין זנות דנשואה לא שכ"ח דיושבת תחת בעלה לא שכ"ח, משא"כ הכא "זנות דארוסה שכ"ח" ע"כ. ורבים תמוהים הא מפורש בגיטין י"ב דפריך ארוסה מי אית לה פירי דגם בארוסה ליכא משום שמא יחפה על בת אחותו, וי"ל דמה דכתב תוס' הרא"ש שזנות ארוסה שכ"ח משום דבעלה אינו משמרה היינו אי לאו דתיקנו בתולה נשאת ליום הרביעי שיהי' משכים לב"ד ויאמר פתח פתוח מצאתי או הוה זנות דארוסה שכ"ח דלטענת דמים לא תחוש אפי' אם תזנה מ"מ עדיין ימצא דם דהרי נתנין לה ד' לילות. ועוד כמה תחבולות תוכל לעשות שימצא דם. ולפתח פתוח לא תחוש שתתקרב דעתו אבל השתא דתיקנו נשאת ליום ד' שיהי' משכים לב"ד ולא יתקרב דעתו במצא פ"פ ויהי' נאמן על כך אז ארוסה תחוש טפי שלא ימצא הארוס פ"פ ואז זנות דארוסה לא שכ"ח ושפיר קאמר ארוסה מי אית לה פרי ודו"ק. י"ג

עליה או, רק אח"כ ואז כבר לא יכול לבוא עליה מחמירין, וי"ל דבתר הדין אולינן והוא כמו שהביא ראיה משוד והתם כיון שרואה מיד נוגח דיצרו גובר ותקף הכ"נ כן כאן.

הרב המסדר קידושין צריך להגיד להחתן אם זה חופת נדה והשושבינים אומרים לו

כתב הש"ך י"ט דבזה"ו אין החתן נוהג לשאול את הכלה קודם שיגע בה אם היא טהורה מפני שסומכין על השושבינים שמודיעים לחתן אם היא טמאה ע"כ. והנה מכאן יוצא דעל השושבינים מוטל להודיע להחתן, ובזה"ו הרב המסדר קידושין צריך לדאוג לכל זה ומהני גם אם מעמיד מישהו במקומו, דהשושבינים אומרים את זה להרב המסדר קידושין.

לא בכל מקום אמרינן זנות לא שכ"ח

הנה הפלתי כתב דזנות לא שכ"ח, וכן מבואר באמת בחז"ל דזנות לא שכ"ח, ומ"מ יש אופנים דזנות שכ"ח והוא זנות דארוסה או זנות בע"א, ואציין דברי השיטה מקובצת בזה ודברי הח"ס בריש מס' כתובות על זה עיי"ש בד"ה ה' משכים לב"ד פירש"י שיתברר ע"י עדים אם ויתנה ע"כ והקשו בתוס' הא זנות לא שכ"ח לריש לקיש. ונ"ל בישוב קושית התוס' "דודאי זנות

רעט. סק"ד. רפ. י"ז. רפא. הובא בשיטה מקובצת. רפב. כ"ו ע"ב. רפג. ונ"ל לפמ"ש התוס' בגיטין דבזה"ו דליכא דיני נפשות מ"מ יחפה על בניו ממזרים ע"כ והקשה הרא"ש א"כ ה"ל למימר משום יחפה על בניו ממזרים והעלה דעיקר חששא משום בת אחותו ובניו ממזרים הוא רק ספק. ועתה אע"פ דבטל טעם דבת אחותו כיון דלא בטל איך טעמא לא נעקרה תקנה ממקומה ע"ש. וצריך לומר לדבריו בארוסה דלא שייך בנים ממזרים מ"מ כיון דמתחלה תקנו משום בת אחותו בין בארוסה בין בנשואה ועתה נמי שבטיל טעם דבת אחותו מ"מ כיון שעל"פ נשאר בנשואה טעם משום ממזרים נשאה גם בארוסה. אמנם הא תינח למ"ד משום בת אחותו לא פלוג רבנן ותקנו תקנה א' כוללת בארוסה ובנשואה אבל אי בנשואה משום פרי ובזה לא שייך בארוסה אין לתקן תקנה חדשה משום גט ארוסה דלא שכ"ח לגרש ארוסתו ומש"ה פריך ארוסה מי אית לה פירי. ועיין יבמות ל"א ע"ב לא שייך קצת תי' זה אלא התם לא קשה כל כך וק"ל (עיין לקמן). ועוד כתב בזה במהדורא אחרת וזה לשונו הקשה תוס' למ"ד זנות לא שכ"ח ותי' בשיטה מקובצת בשם הרא"ש דזנות דאשה שתחת בעלה המשמרתה לא שכ"ח אבל זנות דארוסה שכ"ח, ע"כ, ומקשי' העולם א"כ מאן דס"ל משום פירי מודה בארוסה דשייך שמא יחפה וקשה מש"ס דיגטין כ"ו ע"ב אלא למ"ד משום פירי ארוסה מי אית לה פירי ומאי קו' הא בארוסה מודה, (ובחי' למס' גטין בסוגי' דשמא יחפה כתבתי יישובים באריכות, ופה אכתוב בקיצור) דלפמ"ש תוס' והרא"ש שם דבזה"ו נמי דליכא דיני נפשות מ"מ יחפה על בניו ממזרים וצ"ל דבארוסה בזה"ו נמי כיון דתחלת התקנה הי' בנשואה וארוסה משום שמא יחפה, והשתא נמי דליכא שמא יחפה נשתייר עכ"פ בנשואה חשש ממזרים גם בארוסה לא זזה תקנה ממקומה אע"ג דלא שייך בה חשש ממזרות וא"כ תינח למ"ד בנשואה חיישינן לזנות, משא"כ למ"ד משום פירי דבנשואה שבעלה משמרתה לא שכ"ח זנות. וא"כ בארוסה נמי נהי דשכיחי זנות ובזמן שהי' דנין דיני נפשות הי' שייך שמא יחפה על בת אחותו בארוסה מ"מ הא מתני' דיגטין בזה"ו מתיר דליכא ד"נ ובארוסה לא שייך ממזרות, ובנשואה מעולם לא חשו לזנות דינמא חדא גזירה הוה א"כ קשה שפיר קא פסיק ותני, והראנו אחד מן התלמודים דגם מש"ס דיבמות ל"א ע"ב קשה כנ"ל והתם לא שייך תי' הנ"ל דהרי גם בזמן שבהמ"ק קיים נמי לא כ' זמן בקדושין דהרי לא תקנו כלל זמן בקדושין ובארוסה שייך זנות לכ"ע א"כ איך ניחא למ"ד משום פירי, ע"כ י"ל דודאי זנות דארוסה לא שכ"ח טפי מנשואה דהרי מתיראת מפ"פ שאם יבוא עלי', או טענת דמים וכה"ג אלא דאי לא הוה מתקני' שתהא נושאת ליום הרביעי, היתה מזנה וסמכה עצמה לפייסו ולקרב דעתו לכשימצא פ"פ משו"ה תקנו חכמים

אם יכולה לספור הז' נקיים גם בימי אבילות

שנא מכוי' שלא לשם שמים הרי בזמן אבילות ליכא תאוה ויבוא עשה דיבוס וידחה ל"ת דאבילות ע"כ דבריו, וכבר דחיתי דברין מכל וכל וגם ממה שהוכחנו כאן דעצם דברי ר' שלמה קלוגר לא ברורין לדינא ורק להחמיר אמר כן.

אם יש לאשה חימוד בבעל שאין לו גבורת אנשים

עיי'ן בדרכי תשובה יצח שהביא מספר חיים שנים יצ'ן שדן באשה שתבעוה להנשא עם זקן מופלג שאין לו גבורת אנשים ואינו צריך לה אלא כדי שתשמשנו ונתרצה להנשא א"צ ז' נקיים, וראיה לדבר מדברי התוס' יבמות ש' יחודי בעלמא הוי מייחד להו ויש כאן פת בסלו כיון שאם היה רוצה היה בא עליה, וכיון שלפעמים לא היה בא עליה לא מיחמדה ולא חויא ע"כ. והנה מה התם שהוא והיא ראוים לביאה ואם מחליט לבוא עליה יכול, אפ"ה א"צ שבעה נקיים כל שכן באופן שאינם ראוים לביאה שא"צ ז' נקיים ע"כ. ועז'ן כתב שם לדחות דכיון דלהלכה קיי"ל לא פלוג, וגם זקנה וקטנה צריכין ז' נקיים א"כ י"ל דלא חילקו חכמים בדבר, וגם באין לו גבורת אנשים רחמי שמים מרובים וחוששין שמא יתרפא ויהיה שימוש, ואף שהראיה שהביא מדברי התוס' ראייה נכונה מ"מ יש עוד תירוץ בגמ' ולפי התירוץ ההוא אין הכרח לדברי התוס' ע"כ.

דחנה הא דגורו בקטנה וזקנה אם היא מטעם לא פלוג או מטעם שחוששין שמא תראה דם מחמת חימוד, נחלקו בזה הגאון ר' אפרים זלמן מרגליות עם הגאון ר' שלמה קלוגר, ועיי'ן בספר מי נדה בקונטרס אחרון שא. וגם יש להעיר דאין חילוק בין מי שהוא זקן מופלג ואין לו גבורת אנשים או למי שהוא צעיר לימים ואין לו גבורת אנשים מחמת חולי דאף דיש סברא לומר בצעיר לימים דיכול להתרפא מ"מ דבר זה תלוי בגדר הרפואה דאם רוב מהם נתרפאים אז היה סברא להחמיר אבל אם לא אין להחמיר ולחלק בין זקן מופלג. (ועיי'ן בשו"ת חקרי לב אבהע"ז סי' ס"ב לגבי זקן יבם שאין לו גבורת אנשים אי פסור מיבוס ועיי'ן עוד בשו"ת מהרש"ם ח"ו סי' קל"ג).

אי ספרה ז' נקיים לפני החליצה מועיל או לא

בשו"ת שער אפרים שב כתב וז"ל, מעשה בא לידי (פה ק"ק בודין), באשה א' שהיתה זקוקה ליבם והיתה ריב

כלה שבתוך ימי אבילותה התחילה למנות ז' נקיים אי מהני או לא, ולפי רש"י כתובות יפ' ש"אינה מחמדת לתשמיש בימי אבלה" ולפ"ז אין לה חימוד או ורק אח"כ, ואם כן כשנגמר האבילות או מתחלת החימוד ולעת נישואין אין ז' ימים נקיים כן כתב לחדש הגאון ר' שלמה קלוגר (בשו"ת קנאת סופרים בהשמטות לשו"ת טהרה יפ"ה).

וצ"ב לפ"ז למה באמת אמרו לפי הראב"ד הוא ישן בין אנשים והיא תישן בין הנשים הרי אם היא אבלה למה צריכה שומר הרי מספיק שיש לו שומר אחד ובאחרונים הביאו הוכחה לדחות דברי ר' שלמה קלוגר מדברי הרא"ש בתשו' יפ' במי שבתו נתארסה ומתה אחותה והוא לא קיים פו"ד וגם הכין כבר צרכי חופה ואם לא נתיר לכונסה יבוא לידי הפסד שרשאי לישאנה ולבעול אחר שבעת ימי האבל וכמו שעשה מעשה בכיוצא בזה ר"ת עיי"ש. ולפי זה יוצא עוד דאם לא הכירה את אביה כגון שאמה נתגרשה ואז למה לא תחמיד לתשמיש וכיון שכן שפיר מהני ז' נקיים ודבר זה לא מסתבר.

ובעצם דברי רש"י יל"ע דאפשר שכוונתו דאין תאוה לתשמיש לפי שנהגו לעשות כפיית המטה, אבל בזה"ז מבואר בשו"ע י"ד יפ' דלא נוהגין בכפיית המטה הדר החשש של החימוד, ואפי' אם לפי הש"ך יפ' בשם הדרישה יפ' דס"ל דיש לישון על גבי הקרקע מ"מ הפנים מאירות יב' חולק עליו, אבל היעב"ץ יצא כתב דחובה לישכב על הארץ, (ועיי'ן בספר מאיר נתיבים יצ"ב שהורה באחד שהוכיח כל צרכי חופת כתי ומתה אם הכלה ולא ה' באפשרי לכונסה קודם הקבורה והתיר לעשות נישואין אחר ג' ימי אבילות והו מתשו' בנו שם, וכל האחרונים חלקו עליו יצ"ב ומ"מ אי נימא דאין תאוה לתשמיש י"ל לפי דבריו שיש חילוק בין ג' ימים הראשונים לאחר ג' ימים דמבואר בחז"ל שלשה ימים לבכי דיעקר תיקפו של אבילות הוא ג' ימים דכל שלשה ימים הגפש טס על גופא שהיא חזרה גביה, לאחר שלשה הברס נבקע על פניו ואמרת טול מה שגולת ואולא יצ"ד וברוקח ה' אבילות יצ"ה ועיי'ן פרק דר"א יצ"ו ועיי'ן זה יצ"ו). ולהלכה גברא רבא מלתא אמר אל תוניחהו, מ"מ בצירוף יש להקל.

אבל רע עלי השמועה ששמעתי מתלמיד אחד שאמר דלפ"ז מותר לייבם בזה"ז בימי אבלתה דכל החשש הוא משום

שתנשא ליום ד' וישכים לב"ד וכיון שכן מעתה תו לא שכוחא זנות בארוסה טפי מבנשואה וק"ל. רפד. צ' ע"ב. רפה. סוף סימן ל'. רפו. כלל כ"ז סימן ה'. רפז. סימן שפ"ז סעיף ב'. רפה. סק"א. רפט. סק"א. רצ. ח"ב סימן ק"ג. רצא. ח"א סימן צ"א. רצב. סימן ע"ט. רצג. עיין בטוב טעם ודעת מהד"ג ח"ב סימן רמ"ה. רצד. עיין ירושלמי מ"ק פ"ג הל' ה'. רצה. סימן ש"ג. רצו. פרק ל"ו. רצו. פרשת וחי. רצו. סק"ב. רצט. סימן ו'. ש. ל"ז ע"ב. שא. סימן קצ"ב. שב. סימן ע"ה.

סיום הצ' יום או לא, ואי יש ללמוד לפשוט דין זה מדברי השערי אפרים הנ"ל, ובספר רביד הוזהב כתב דשאני מעשה חליצה שמוחסרת מעשה ואין המעשה ההוא תלוי בידה, משא"כ הכא זמן ממילא קאתי, ובשו"ת קנאת סופרים (בהשמטות לשירי טרה ש"י) כתב דאע"פ שחז"ל גזרו על הבחנה זה משום שחששו על מייעוט המצוי שמא היא מעוברת, אבל האשה בעצמה סומכת על הרוב שבדואי אינה מעוברת ולכן עולה הו' נקיים עיי"ש. ויש לצרף דברי הגאון מהרי"ל דיסקין שיי' דהאיסור להנשא תוך ימי הבחנה הוא על האיש מפני שיחס הורע הוא אחריו ועיקר הטעם של הבחנה כדי לדעת לייחס הורע אם זה מבעל ראשון או מבעל שני וכשם שעיקר מצוה פור' מוטל עליו כך עליו מוטל התורה התייחסות הורע, (אבל הבאה"ש בס"י י"ג סק"ט הביא בשם הרא"ח דגם עליה מוטל האיסור עיי"ש וכן נטין להלכה אבל לצורך אפשר לצרף שיטה זו).

אי הכלה טובלת ביום או בלילה

הרמב"א בדרכי משה שיי' הביא בשם מהרי"ל "הכלה ביום חופתה יכולה לטבול ביום" שהרי אינה באה אצל החתן עד הלילה, וכן פסק הרמב"א שם שיי', והשו"ך שיי', ונראה דכל זה לדידן שהכלות אינן טובלות לאחר ראינתן לפי שנהוגות להמתין חמשה ימים משעת ראייתן ואח"כ ספורות שבעה נקיים וכמבואר בשו"ך שטו, אבל במקום שהכלות טובלות בשביעי לאחר ראייתן, או אם אירע שנתקלקלה בימי ספירתה שאז טובל מיד לאחר ז' נקיים אינה יכולה לטבול ביום ז' דהא בשביעי לא משום סרך בתה חיישינן, אלא שמא תבוא ליהי ספק שתראה ותסתור למפרע שטו ע"כ, ועיין בשו"ת אבנ"ו יו"ד שיי' שהביא לפסוק כדעת הש"ך ומטעם אחר עיי"ש, והמנחת יעקב בתורת השלמים שיי'. ולכאור' דבריו תמוהים שכיון שאינן באות אצל החתן עד הלילה אפ"ל אם תראה ותסתור למפרע אין כאן חשש איסור, ואפשר שכונתו דביום השביעי יש לגזור שמא תבוא אצל החתן ביום, משא"כ בשמיני שהוא רק משום סרך בתה לא גזרינן לגזירה עיי"ש, וכן השיג עליו בשו"ת עבודת הגרשוני שיי' מדברי הגהות שערי דודא בשם מהרי"ל דמוכח להדיא אף בשביעי שפיר דמי וכדמוכח בתוס' גדה ש"כ, ועיין גם בשו"ת פנים מאירות ש"כ שהקשה על הש"ך דכיון דטעם איסור טבילה בשביעי משום שמא תשמש ואח"כ תראה דם ותסתור ונמצא שבעל ובה למפרע, לגבי הכלות שאינן באות אצל החתן עד

ומדון ביניהם כמה חדשים שלא רצה לחלוץ לה עד שנתפשרה וחלוץ לה ובכן למחרת אחר החליצה עשתה שידוך ורצתה ליכנס לחופה בו ביום עם המשוך שלה, וציויתי לשאול את פיה אימתי תכנס לטבילה ואמרה היום קודם החופה, ושאלתי אימתי ספרה ז' נקיים ואמרה קודם החליצה ואסרתי לה לטבול עד אחר שתספור שבעה נקיים מחדש. וזה פשיטא במקומות שנהגו ליבם שאינו מועיל הו' נקיים שספרה בהזוהה זקוקה ליבם כי בדין יבמה אמרינן דיכול לבוא עליה אפ"ל בעל כרחה וא"כ נחשבה כאשת איש ואפ"ל במקום שאין מיבמין רק חולצים מ"מ לא סמכה דעתה וחיישינן שמא תראה מחמת חימוד. ועיין בתשו' הרדב"ז ש"י וגם בתשו' הרב בעל משאת בנימין ש"י מדין חימוד ואמרי' במס' גדה ש"י תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב ז' נקיים, ועיין בגמ' דקדושין ש"י האומר לאשה הרי את מקודשת לאחר שתתגרש לאחר שתחלוץ לך יבמתך כו' וק"ל עכ"ל.

הרי חידש לן השער אפרים דו' נקיים לפני זמן החליצה אינו מועיל על לאחר זמן חליצה והוא משום א) דבמקום שנהגין לייבם יכול לבוא עליה בע"כ א"כ נחשבת כאשת איש, ובמקום שאין מייבמין אלא חולצין מ"מ לא סמכה דעתה וכמבואר במס' קידושין פרק האומר עיי"ש. ולכאורה אפילו במקום שמייבם מ"מ קי"ל דאין כופין כמבואר ביבמות ש"י וכן כתבו הראשונים, ועיין במנ"ח ש"י וגם אם לא רצתה אין כופין אותה לייבם ודינה כמורדת ולפ"ז אפשר שאין זה כאשת איש ממש ויש לעיין עוד בזה, ובמה שציינ מגמ' האומר ליבמה הרי את מקודשת לי לאחר שאחלוץ לך אי הו' דבר שלא בא לעולם אי הו' דבר שבידו נחלקו הפוסקים וקי"ל דהו' ספק מקודשת, ולכאורה לפי זה יש לומר דכמו כשאנו דנין לגבי ספק קידושין של השני אי חל י"ל דהכא כיון שפיר דהו' ספק דרבנן מהני מה שספרה ז' נקיים, (ועיין במבי"ט ש"י דגם להסוברים המקדש לאחר שתחלוץ אינה מקודשת אלא מספק, מ"מ כשבא עוד אחר וקידשה ג"כ לא תפסי בהו קידושין אפ"ל מספק דאין קידושין ספק חלין על קידושין ספק).

אם ספרה לפני שעבר צ' יום של הבחנה אם מועיל

הפוסקים כתבו לדון לפי דברי השער אפרים לגבי גרושה שצריכה להמתין צ' יום לפני שתנשא לאיש אחר, ושבוע לפני סיום השלש חדשים תבעוה לינשא ונתפייסה והתחילה מיד לספור ז' נקיים וטבילה אי מותרת להנשא מיד עם

שג. סימן רס"ג. שד. סימן מ"ב. שה. ס"ו ע"א. שו. ס"ב. שז. ל"ט ע"ב. שח. מצוה כ"ב אות ג'. שט. ח"ג סימן קפ"ט. שי. סימן ל'. שיא. בקרא אות ר"ה. שיב. סימן קצ"ז אות ה'. שיג. בסעיף ג'. שיד. בסק"ט. שטו. סי קצ"ו סק"כ. שטז. ועיין שם סק"ו דר"ת לא התיר רק בשמיני ולא בשביעי. שזי. יו"ד סימן ר"נ. שיח. סק"ח. שיט. סימן ש"ג. ש"כ. ס"ו ע"ב. שכא. ח"ב סימן ד'.

דנשתרבב המנהג מזמן הש"ס שהיתה בתולה נשאת ליום ד' אור ליום ה' וא"כ לא הרחיקו הטבילה רק ג' לילות עד שתבעל במוצאי שבת אבל איך יכון כשטובלת אור ליום ד' עיי"ש ויש להעיד מדברי המגניי שלמה דיום ד' דמשנה ריש כתובות היינו אפילו ליל ד' דלא חיישינן ביום אחד שבנתיים לאקרורי דעתיה ועיינן ב"י סי' ע' והפלאה מסביר בחי' כתובות שכו ד"ה אלא, דעל כרחק לפרש דגם בעילה מותרת בליל ד' להפוסקים דבעינן חופה הראוי לבעילה עיי"ש (ועיינן עוד בהפלאה שכו בתוס' ד"ה מאי).

כלה אינה מברכת שהחיינו על טבילתה הראשונה

עיינן בתשו' ח"ס שכי' דכלה אינה מברכת על טבילתה הראשונה שהחיינו עיי"ש.

הלילה ליכא למיחש להכי וא"כ גם ביום ז' מותרת בטבילה, וכיון שלא נזכר חומרא הש"ך בשאר פוסקים ולכן המקיל כדברי הרמ"א לא הפסיד וחלק מהדברים הובא בסדרי טהרה שם שכב, ועיינן בספר חכמת בצלאל שכי' שהביא "דשמע שהסכימו להקל בבית מדרשו של הגאון רשבה"ג בעל כרתי ופלתי בצירוף כל הגאונים שהיו או בפראג" וכן הקיל הגו"ב בשעת הדחק ע"כ.

בזמן הנשואין בליל ד' אור ליום ה' או אור ליום ד'

ברמ"א כאן בסעיף ב' הביא בשם המרדכי והמנהג לטבול הכלה ליל רביעי אע"פ שלא תבעל קודם מוצאי שבת ע"כ. וכתב הטו"ז שכי' כיון דבזמן התלמוד בתולה נישאת ליום הרביעי ע"כ. ועיינן בשו"ת נטעי נעמנים יו"ד שכה שתמה דכיון

סימון קצ"ג

סק"א

בשיטות הראשונים אם בדקה ולא מצאה דם גם כן טמאה
דם בתולים

בספר הרוקח * כתב אם בעל ולא מצא דם פורש לפי שאי אפשר לחבורה בלי דם אלא ששכבת זרע חיפהו, וכמבואר במס' כתובות ^ב וכן קיבל מהריב"ק, אך מסיים דרוב רבנים חלקו עליו והתירו אותה עליו אם לא ראתה דם, וכן מבואר בספר בעל הנפש לקולא, ודנו הפוסקים אי לדבריהם יש חובה עכ"פ לבדוק בבדיקה ^ג, אבל להלכה קיי"ל להחמיר כמו שכתב הרוקח וכן הרמב"ן פ"ג מהל' גדה ^ד והרשב"א בתורת הבית ^ה, והרא"ש ^ו והר"ן ^ז והטור וש"ע כאן, ומ"מ הרמ"א סומך להקל כשלא גמר ביאתו משמע דס"ל לעיקר דינא כשיטת החולקים על הרוקח ורק לחומרא יש להחמיר כהרוקח. והנה על עצם דבריו של הרוקח דכתב דאי אפשר לחבורה בלי דם אין להקשות מגמ' חולין ^ח דמשכחת שחיטה שלא יצא דם דהרי שאני התם דמיעוט גמור הוא, זאת ועוד "ל דע"י סכין שחיטה דחד מאד דמולין ומביא ברגע כמימרה אינו דומה לבעילה שעושה בכוח שאו תמיד יוצא דם, חוץ אם פתחה פתוח. ונפק"מ הוא גם לגבי בעילה בשבת אי הוי חבלה ודאי שיוצא דם ופס"ר או ספק פס"ר.

בסתירת הדין למה כאן חוששין לחיפהו שכבת זרע ואין אומרים שמה יצא טיפת דם ונאבד כדקיי"ל בדם חימוד

עיינן בפרישה ^ט שהקשה למה כאן חושש הטור שמה חיפהו שכבת זרע, ולעיל בסי' קצ"ב בדין תבעוה להנשא ונתפייסה שצריכה לישב ^י נקיים שמה ראתה טיפת דם כחרדל מחמת חימוד ולא הרגישה בו ואפילו אם בדקה לא מהני, למה לא משתמש הכא ג"כ בטעם זה וצ"ב דממ"נ אי חשש זה הוי חשש טובא, למה לא אמרינן הכא ג"כ כמו דאמרינן התם, והילוק (א) דשאני הכא דדם בתולים הוא קרוב לצד חוץ ולכן דוחק לומר דבבדיקה לא מצאה את הדם, ולכן כתב טעם זה שמה חיפהו שכבת זרע, משא"כ בתבעוה להנשא שיש חשש שמה יצא דם מן המקור שהוא יותר בפנים, אפשר שגם ע"י בדיקה לא ראתה הדם דהרבה פעמים נבלע הדם בפנים בבית החיצון ואינו יוצא לחוץ לאויר העולם, (ב) ועוד יש לחלק דשאני התם שדם מחמת חימוד הוא ואינו יוצא כל כך לחוץ כמו דם

בתולים עיי"ש. וכונתו בתירוץ השני הוא דדם חימוד אפשר שיצא מבית הפנימי לבית החיצון ולא יצא לחוץ לאויר העולם משא"כ דם בתולים מוכרח לצאת לאויר העולם ותירוץ הראשון אע"פ שנראה דומה לתירוץ השני מ"מ יש חילוק בתירוץ הראשון דן על הבדיקה ותירוץ השני מיירי אפי' בלי בדיקה, ואפשר שכוונת התירוץ השני כדברי הטור דלקמן, (ג) ובטור"ז ^י מחלק דהכא מיירי ששוכבת במטה ויכולה לבדוק אם יש בסדין שתחתיה דם או לא ולכן בעינן לטעם שמה חיפהו ש"ז, משא"כ התם שהולכת אנה ואנה ואי אפשר לברר אם יצא דם דשמה יצא ונפלה לארץ (ולפי טעם זה י"ע אם הולכת בבגד תחתון למה לא נימא דדומה להא דשוכבת על הסדין ונמצא על המטה) עיי"ש, (ד) ועיין במנחת יעקב בתורת השלמים כאן שכתב לתרץ בעוד אופן, והוא דבדם בתולים יש ס"ס להקל שמה לא ראתה דם כלל, ואת"ל ראתה שמה דם בתולים הוא ודם טהור, לכן כתב טעם שני שמה חיפהו שכבת זרע עיי"ש.

דברי הב"ח דלפי החשש שמה חיפהו שכבת זרע למה נאמן הבעל לומר לא מצאתי לה דם בתולים

הב"ח יא כתב די"ל דכיון דאיכא לברורי על ידי כיבוס שמעביר השכבת זרע ויתגלו הטיפות כמבואר בכתובות ^{יב} הלכך על האשה מוטל הדבר לברורי וכיון דאי אפשר לה לברורי, וכמבואר שם דבני בבל אינן בקיאי דממ"נ דאי ע"י כיבוס גרידא אין הבגד מלובן ולא יתגלו הטיפות ואי ע"י אבן שפשוף האבן מעביר גם הדם הלכך אי אפשר לברורי ויכול לטעון איהו טענת בתולים עיי"ש. ובוזה מיישב למה לא תלינן דטיפי הדמים מכוסים בש"ז ונאמן הבעל בטענת בתולים.

החשש שמה חיפהו ש"ז נאמר רק לחומרא ולא לקולא מטעם דהוי ספק חסרון ידיעה

ורבאי הפלאה כתובות ^{יג} ד"ה גיהוץ כתב דאף דקיי"ל דלענין בעילה חוששין שמה חיפהו ש"ז מ"מ הני מילי לחומרא אבל להתיר לאשת כהן שלא מצא לה בתולים אפילו לעשות מזה ספק לענין ספק ספיקא לא "משום דהוי ספק חסרון ידיעה" וכל שכן להוציא ממנו הכתובה ודאי לא אמרינן מספק ומטעם זה השמיט הר"ף והרא"ש עובדא זו שנוכר בגמ' כתובות פ"ק שר"ג אמר לכבס את הסדין לראות אם יש דם דלא נפק"מ לדידן עיי"ש. [וראוי ללמוד מדברי ההפלאה דספק חסרון ידיעה לא

א. סימן ש"י. ב. י' ע"א. ג. עיין בהגהות מיימוני פ"א מהל' איסור"ב אות ג' עיי"ש. ד. י'. ה. שער הפרישה. ו. פ"י דנדה סימן א'. ז. פ"ב דשבועות. ח. ל"ה ע"א. ט. סק"ה. י. סק"ג. יא. בסימן ס"ח. יב. י' ע"א. יג. י' ע"א.

ועיין בח' הפלאה כא בקו"א עיי"ש, ויש לדון בזה"ו אי הוי דבר שכיח כיון דרוב נשים אין להם וסת קבוע וכל החידוש של המהרש"א הוא לפי הנשים שיש להם וסת קבוע.

אי הבעל יכול לומר קים לי כשיטת הר"ח לפטור את עצמו מממון

עייין בח' הר"מ בהל' כתובות כב דאם הבעל טוען קים לי כגרסת הר"ח לא מהני טענתו, דכל הטעם דנאמן משום חזקה אין אדם טורה בסעודה ומפסידה וא"כ כיון דלענין איסור קיי"ל דאין טענת פתח פתוח בבוגרת, ואף שהיה פתוח מותרת וא"צ קידושין אחרים וא"כ ממילא שוב אינו נאמן כלל שהיה פתח פתוח דליכא החזקה כלל וממילא לא שייך קים לי דאינו נאמן כלל ולא מהני טענת פתח פתוח, ועיין בצמח צדק השני כ"ג מה שכתב עיי"ש.

דברי הרא"ש בטעם איסור דם בתולים

כתב הרא"ש במס' נדה כ"ד דהא דאמר דנגמ' להחמיר "דבועל בעילת מצוה ופורש" היינו גם בקטנה שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה, ואין לומר הטעם לחומרא זה משום שחוששין שמא יצא דם מן המקור עם דם בתולים כמו שפירשו מקצת ראשונים, דאם כן למה נחמיר בקטנה שלא הגיע זמנה לראות ואפילו בבוגרת גדולה למה נחוש שיצא דם, הרי יש לנו כלל דאפילו אשה שהחזקה להיות רואה דם מחמת תשמיש תולה במכתה אם יש לה מכה ולא אמרינן לחשוש שמא יצא דם מן המקור ביחד עם דם מכה, ואם כן למה להחמיר לטמא אותה הרי יש לך מכה לפניך ע"י שנבעלה ויצא ממנה דם בתולים, "אלא טעם חומרא זה משום דבעילת מצוה לכל אדם נמסרה ואין הכל בקיאין בחילוק שיש בין קטנה לנערה ובוגרת שיש חילוק בין ראתה ללא ראתה ועוד משום דחתן יצרו תוקפו" לפיכך הסכימו רבותינו להשוות כולן וליתן להם דין בוגרת שראתה שאין לה רק בעילת מצוה ע"כ.

עוד טעמים באיסור דם בתולים

דבשו"ת בנין ציון כ"ה הביא דברי תשו' הגאונים בשם ר' נטרנאי גאון שכתב תינוקת חששו להם חכמים שמא עם טורח דם בתולים אי אפשר לבוא דם בתולים בלי צחצוחי זיבה וכיון שכן אין חילוק בין ראתה ועודה בבית אביה וצריכה ו' נקיים וטבילה כעיקר ובה.

מצטרף לס"ס ודלא כדעת הפוסקים המקילין בזה הובא דבריהם בדע"ת יו"ד סי' צ"ח עיי"ש].

ונפק"מ היכא דידיענין שנתגרשה מבעלה הראשון לפני בעילה אחר הנישואין בערכאות ונישאת לבעל שני יהודי ונולד תינוק דיש להתייר התינוק מחשש ממזר כיון שלא מצא בעל שני דם אמרינן דנתעברה מגוי דעלמא.

בטעם למה המחבר חושש כאן שמא חיפהו ש"ז ובאבעה"ז מחמיר שלא לחשוש לזה

הגאון המחבר ז"ל בספרו על הרמב"ם יד בד"ה בס"י ס"ח הקשה ג"כ קושיא הנ"ל שהזכרנו בשם הב"ח, וסיים "ויש לחלק" ע"כ. והמגיה טו כתב דיש לחלק דלענין טענת בתולים להפסיד כתובתה או לאוסרה עליו דחשבינן לה לודאי בעולה מיירי דטען שהיה נזהר ובודק בכל זאת שלא היה שכבת זרע לא על הסדין ולא על בגדיהם דבלא"ה לא היינו מחזיקין לה בוודאי בעולה דשמא חיפהו ש"ז, משא"כ התם דלא מיירי בטענת בתולים ולא בדק אחר זה, אמרינן שמא חיפהו ש"ז לטיפת דם כחרדל עיי"ש.

אשה שלא מצאה לה דם בתולים י"ל דמוכת עין הוא

הסברא שכתב הפלתי דיותר מסתבר לומר דמוכת עין היא בשלא נמצא לה דם ע"כ. עיין בראשונים בסוגיא דכתובות טו, ועיין בשו"ת צמח צדק השני י' עיי"ש.

אשה שנולדה ביום שישו אי יש לבעלה טענת בתולים

(ו**בספר** פחד יצחק י"י, הביא שאם נולדה בת ביום ששי נהגו קדמונינו לכתוב עדות לזכותה מפני שאם לא תראה דם בתולים לא תהיה לבעלה טענת בתולים וכתב דאין לסמוך על זה ועיין בפתחי תשובה אבעה"ז שצייין י' לפוסקים שדנים (בזה).

דם נדה לא שכיח ולכן תלינן בדם בתולים

עייין במהרש"א כתובות שכתב דאע"פ דפעמים אין לה דם בתולים מ"מ תלינן לה לקולא בלילה הראשונה כיון דפעמים יש לה ולא תלינן לחומרא בדם נדה דלא שכיח כלל שלא בשעת וסתה. והבית שמואל כ הביא דברי מהרש"א דכתב כן לפי גירסת הר"ח דאין לבוגרת דם ואף שיש מקצת בוגרת שיש להם דם מ"מ נותנין לה לילה הראשונה דדם נדה לא שכיח,

יד. אשר בשמו יקבנו ספר בני אהובה מ"א מאישות הי"ג. טו. באות ד'. טז. ט' ע"א. יז. סימן כ"א. יח. אות נערה. יט. בסימן ס"ח סק"א. כ. בסימן ס"ח סק"ג. כא. סימן ס"ח סק"ת. כב. סימן ס"ח. כג. סימן כ"א אות ב'. כד. פ"י. כה. סימן ס"ט.

הלקמן יו כתב בשם רב האי גאון מפני שדם בתולים גורם לדם נדה שיצא עמו וכשהיא נבעלה בעילה ראשונה אחות אותה חלחלה ובזמן שהאשה מתחלחלת היא פורסת נדה יו ע"כ, הרי מבואר להדיא דטעם הוא שחוששין שמא יצא דם נדה.

ואפשר לומר דהם סוברים באמת דאין דין בועל בעילת מצוה ופורש בקטנה רק בעצרה או בבוגרת, או דסוברין דגם בקטנה יש איסור אבל האיסור הוא משום לא פלוג וכמו שאמרו לעיל בס' קצ"ב לגבי חימוד וא"כ אף דבאמת לא שייך החושש שתצא דם מן המקור בקטנה מ"מ לא פלוג אמרו רבנן.

למה לא תולין להקל בדם בתולים כמו שתולין רואה דם מחמת תשמיש בדם מכה

ובקרישית הרא"ש שהקשה למה לא תולין בדם בתולים כמו שתולין במכתה א' י"ל דהתמירו הכא יותר משום דאין איסורה איסור עולם כמו בבתולה, ועיין בב"י כאן נ"ה שהביא תשו' הרשב"א שכתב סברא זה, ב' והביא עוד דהרי כיון שיכול לברא עליה בהטיה ואז ע"כ הדם דם נדה, אלא ע"ז הקשו מגמ' חגיגה י"ט דמבואר התם להדיא דלא שכיח לבעול בהטיה אבל תוס' כתובות ל' ד"ה רוב בקיאיין כתבו דלעולם רובא בקיאיין בהטיה ומה דאמרו דלא שכיח היינו לא שכיח לבעול לגמרי, ועיין בסדרי טהרה כאן מה שכתב בדברי הרשב"א, ג' ואפשר לומר בבוגרת יש סיבה להחמיר לפי שיטת הר"ח דאין לבוגרת טענת דם בתולים כמבואר בתוס' כתובות לא לפי שהבוגרת דמיה כלין עיי"ש, וא"כ אין לבוגרת לתלות בדם מכתה דמיעוט הוא ועל כן י"ל דעל כרחק מן המקור הוא משא"כ ברואה דם מחמת תשמיש ולכן לא חילקו בין בוגרת לשאר הבתולות, אבל כבר הוכיחו שיש סתירה בדברי הרא"ש זאת ועוד דגם לפי הר"ח מבואר דנותנים לה לילה הראשון ולא רק בעילת מצוה ופורש כמו שכתבו התוס' לפי שיש בוגרת שאין דמיה כלין ובמהרש"א שם דשלא בשעת וסתה דמי נדה לא שכיח כלל, ועיין בהערות

לסימן קצ"א מה שציינתי דברי האחרונים למה מהני לתלות בדם מכה עיי"ש.

הא דהתירו לפרוש באבר חי בדם בתולים, משום שהוא איסור דרבנן, או משום לכו נוקפו ופורש

הנה נחלקו הראשונים בפרישה באבר חי בדם בתולים, ולהלכה קיי"ל דיכול לפרוש אפי' באבר חי ע"כ, ולכאורה כיון שזה איסור דרבנן הקילו שלא יהא לכו נוקפו, ועיין חוות דעת י"ב שכתב דאם שימש סמוך לוסתה ונוכר באמצע התשמיש צריך לפרוש ממנה באבר מת כיון שאסורה לשמש עיי"ש, ולכאורה פרישה סמוך לוסתה דרבנן ולמה מחמירין לפרוש באבר מת והיה להקל לפרוש באבר חי כמו בדם בתולים, ויש לומר דעיקר הטעם להתיר בדם בתולים הוא משום לכו נוקפו ולא משום שהוא איסור דרבנן גרידא א"כ אין ללמוד ממנו לפרישה סמוך לוסת, ונשאלתי באשה שראתה באמצע תשמיש על חלוקה כתם יותר מכגריס אי צריך לפרוש באבר מת דכיון דאיסור דרבנן הוא אי מקילין, ולכאורה זה תלוי בהא דהנ"ל.

אי דם בתולים הוי ספק תורה

בשור"ת רב פעלים יו"ד ל' דס"ל דדם בתולים הוא ספק תורה לפי הרא"ש בבוגרת עיי"ש.

אי צריכה לכדוק אחר ביאה ראשונה אם יצא דם

עייין ערוך השולחן י"ה שכתב יש בתולות שרואין דם לאחר ביאה שניה ושלישית ולכן יש להחמיר לדאות אם יש בהם דם כדי לדעת לפרוש ממנה. והנה בבוגרת יש מקום להקל יותר כיון שיש לה חזקת טהרה ומיעוט אין להם דמים ומ"מ לדינא נראה דאינה חייבת להסתכל בלילה מיד אם יצא דם אבל ביום כדאי להסתכל כיון דקיי"ל דבמקום דאפשר לברר גם בספק דרבנן אזלינן לחומרא, ויל"ע אם יש כאן ס"ס ספק אם יצא דם בכלל ואת"ל יצא יש וספק אם יצא דם מן המקור דהרי מה לי

כו. בסימן קס"ח. כז. כמבואר במגילה ט"ו ע"א. כח. ריש הסימן. כט. ט"ו ע"א. לו. ו' ע"ב. לא. ט' ע"א. לב. סימן קפה סק"ז. לג. הב"ח כאן כתב דטעות סופר הוא וראוי לציין לעיין מה שכתב הרב המלקט הגהות הב"ח בהקדמתו למס' ברכות עיי"ש, ועיין בב"ח אור"ח סימן רפ"ו וראיתי שיש מגיהם משנת פרקי אבות משום דבסימן רנ"ב כתב רבינו דבספרד אומרים אותה בשחרית, ואין נראה להגיה הספרים בכדי מטעם סברא אם לא מצא כן הנוסחא בספרים ישנים וכבר החרימם ר"ת על זה עיי"ש, ומ"מ מבואר בברכי יוסף סימן רע"ט דאם הודיע בתחילת הספר שהגיה מסברתו מותר, ושם דבריו קאי על מה שכתב שם הרמ"א בסעיף י"א דאין להגיה שום ספר על פי סברא כי אם בראיה ברורה שיש בו טעות, ועיין בדרכי ע"כ מה שכתב שם בתשו' כלל ט"ו בשם ר"ת דקשה להגיה ספרים אפי' במקום שהסברא נותנת שהקשה להסופרים ותקוהו ע"כ, ואני שמעתי שיש חרם קדמונים שלא להגיה שום ספר על פי סברא ע"כ, ומ"מ מבואר בתשו' יד אליהו סימן כ"ז בשם הרמב"ן במס' ב"ב דאם כתב הגירסא החדשה בצד אין איסור עיי"ש, ועיין במהרש"א במס' ברכות בפתחה לחלק האגדות. לד. ח"ב סימן י"ח. לה. סעיף א'.

חז"ל לרמוזו דהכשר מצוה הוי כמצוה וכמו הולכת דם אצל המזבח או משום דסו"ס מקיים מצות ושמה את אשתו אשר לקח.

וי"ל עוד דאם הבעילה הראשונה יש לזה דין ושם מצוה או יש בו ענין של זריזות וארוח לן שתבוא עליה ביום ראשון שאם פירסה נדה תהיה מותרת ביחוד ואת ועוד דאין משהין את המצוה.

או יאמר דאע"פ דקידושין וחופה הם חלק מהמצוה מ"מ העיקר הוא הגמר ואין המצוה נקראת על מי שגומרה.

אי יעקב אבינו פירש אחר דם בתולים

אי יעקב אבינו פירש את עצמו אחר דם בתולים של רחל ולא, יש להקדים דברי המהרש"א ביבמות לט דפריך מתמר שנתעברה מביאה ראשונה ועל זה הקשה המהרש"א למה לא פריך הגמ' מלאה דאמרינן ג"כ באותו מסכתא דמביאה ראשונה איעברה דכתיב כחי וראשית אוני ות' כיון דיעקב אבינו כבש מעיינו פ"ד שנים ולא ראה קרי ולכן לא הוריע בביאה ראשונה ורק בביאה שנייה הוריע ונתעברה עיי"ש, והנוב"ז ז"ל בתשו' אבעה"ז מ' תי' דבאמת לאה מהמיעוט היתה שנתעברה שפיר מביאה ראשונה, והח"ס ז"ל הביא דברי השואל שרצה לישב לפי דברי מהרש"א הנ"ל קושית המג"א שלא היה ראובן מבני תמורה אפשר שביאה ב' היתה בלילה אחרת "ובפרט שיעקב שמר התורה ופי' מחמת דם בתולים ולא בא עליה עד אחר שהרתה" והח"ס ז"ל דחה דבריו דהמהרש"א בעצמו לא כתב כן לקושטא דמילתא שהרי כתבו התוס' ביבמות מ"א שמיעכה באצבע ולא כתב כן שהש"ס לא הו"מ להקשות מלאה, "ומ"ש פי' מחמת דם בתולים דחה לפמ"ש הראשונים שקטנות היו האחיות ולכן קבל קידושין וא"כ זמנה עד שתחיה המכה ולא צריך לפרוש" גם מ"ש לישב קושית מג"א לא הרוויח דאכתי תקשה דהו"ל בני שנואה אע"כ בלילה ראשונה נתעברה שהכיר בה ע"כ. וצ"ל דאף שקטנות היו מ"מ הולידו דמציונו כן בדורות הראשונים שהולידו בקטניותם דאל"כ אכתי קשה דלא נתעברה בביאה ראשונה דבקטניותה אינה מתעברת ובת שבע תוכיח.

והנה הראב"ד ז"ל בספר בעל הנפש מ"ב אחר שחשב בני ט' מדות כתב וז"ל בני נדוי פי' בני נדה וכו' וי"מ אפילו בב' נשוי שהוא מתכוין לאחת ונודמנה לו האחרת והוא סבור כי היא חברתה, ויש שואלין לזה הפירוש א"כ יש מהשבטים שהם בני תמורה שהרי יעקב אבינו לרחל נתכוין ונודמנה לו לאה, יש לומר עדיין לא נתנה תורה ולא נאסרו בדקדוקי מצות אי נמי

יצא מן המקור או לא הרי אי אפשר לעשות ס"ס בדבר שהו"ל נקטו לחומרא, ועיין לעיל בריש סי' ק"צ אי הוי ספק זה ס"ס, ואם שכחה לבדוק אין עליה להתמיר דאמרינן מדלא חזאי מסתמא לא יצא דם.

ואם יש לה צער וכאב יש יותר מקום להתמיר מבעלמא ויר"ש בודק תמיד (וקצת סמך מהא דכתב הפנ"י במס' שבת לו לגבי חנוכה דאע"פ דטומאה הותרה בציבור אבל לגבי חינוך המשכן לא סומכין על היתר והכ"נ בתחלת נישואין כדאי לעמוד על המשמר ולראות ולהראות דאפי' באיסור דרבנן חמור אצלו).

אם ביאה ראשונה היתה כהוגן ובביאה השנייה לא ראתה דם ומצאה כהם על הסדין פחות מכגריס והרגישה צער וכאב בשעת תשמיש או יש לתלות בדם בתולים, דעת הצמח צדק יו"ד לו דספק דם בתולים לא אסרו חז"ל רק ודאי דם בתולים, אבל הביא בשם זקנו התיארה להתמיר עיי"ש.

אם אשה גרושה אומרת שלא נבעלה והבעל מכחישה מה דינה

גרושה שטוענת דהבעל הראשון לא היה לו גבורת אנשים ולא בא עליה והבעל טוען לעומת זה שבעל עליה ובודאי הכנסת עטרה היתה אי דינה כגרושה או כבתולה לגבי דם בתולים והנפק"מ לגבי מחזור גרושתו, ונראה להתמיר בפרט אם נצרך דברי האגודה ל"י דגם באלמנה צריך להפריש דחיישינן משום דם חמוד אף דבעלמא אין לחשוש אבל במקום כזה יש להתמיר אם יודע שאין יצרו תוקפו אבל אפ"ה תברך ברכת הטבילה במקוה כיון שהוא סובר דבתולה היא (ועיין במהרש"ם בדע"ת שדן לגבי מי שבעל ולא מצא דם והיא אומרת שהראשון לא נמר ביאתו דיש להתמיר לפרוש מיד).

למה נקרא בעילה הראשונה בעילת מצוה

טעם למה נקרא בעילה הראשונה בעילת מצוה אמר כ"ק אבי מאוה"ג דמצוה לשמוע דברי חכמים שאמרו כלה בלא ברכה אסורה לבעלה בנדה וזה תקנת חז"ל דמה"ת מיד שקירש בה מותר והם תקנו שלא לבוא עליה בבית אביה כל זמן שלא ברכו ברכת חתנים וכיון ששמע להם והמתין מלבעול מכוח מצותן מקרי בעילת מצוה.

וי"ל עוד טעם לפי מה שאמרו חז"ל דאין אשה מתעברות מביאה ראשונה א"כ בביאה ראשונה אינו מקיים מצות פו"ר יכול האדם לזלזל בה ולחשוב שאין זה מצוה לכן קראו

ע"כ, וע"כ העיר לו הבית יצחק והנה לא ביאר מדברי הגמ' במס' נדה דר"ח אמר בעל (פעם ראשונה) ולא מצא דם (לאח"כ) וחזר ובעל (שנית) ומצא דם (לא אמרינן דם בתולים הוא אלא אמרינן) טמאה נדה דאם איתא דדם זה שאנו דנין עליו הוי דם בתולים מעיקרא הוי אתי בפעם ראשונה ואין לומר דלעולם דם זה דם בתולים והא דלא יצא דם בפעם ראשונה משום דבעיל אותה בהטיה ובפעם שניה יצא דם לפי שבעל אותה כהוגן דס"ל לבעול בהטיה לא שכיח ולכן אין לתלות להקל, וכן פסק הרמב"ם מה ולפ"ו בביאה שניה נחשבת כדם נידה וטמאה, ואין לומר דלעולם ראתה בביאה ראשונה וחיפהו שכבת זרע דא"כ אמאי מטמאה ר"ח, (והטעם דלא אמרינן כן הוא כמו שכתבנו לעיל בשם הפלתי דלא אמרינן להקל על סמך חיפהו שכבת זרע), אמנם לפי הר"ן בשבועות שהביא דברי הר"ף שהכריע דהלכה כרבי חנינא דספק איסורא לחומרא דאם איתא דהוי דם מעיקרא הוי חזי הלכך אמרינן דם נדות הוא זה והאי דלא אשתכח דם בתולים אפשר שהיה מעט ונסתר בשכבת זרע או שנבעלה קודם לכן ע"כ, וצ"ע דאם היה מועט ונסתר ע"י השכבת זרע אם כן על כרחך ראתה מקודם ואמאי טמאה השתא נתלי בדם בתולים ונראה הכוונה דר"ח ס"ל לטמאות שמא חיפהו תחלת בש"ז או שבביאה ראשונה לא ראתה, וכיון דאינה טמאה דהשתא רק מספק ומדברי הר"ף משמע דספק אם הלכה דתלינן שבעל בהטיה ובפרט לפי שיטת התוס' דתחילת הביאה יכול לבעול בהטיה על כרחך שפיר מצרפין לס"ס שמא מצרפין ביאה שניה לדם בתולים ושמא זינתה עם עיי"ש, ולפ"ו אינה טמאה רק מספק ולכן יש לעשות ס"ס עיי"ש.

דברי הרשב"ש על אלו שבועלין על דם בתולים

בת שו' הרשב"ש מט כתב הנושאים נשים בתולות ובעולים על דם בתולים דע כי זה רעה חולה היא באותן ארצות גם בעיר הזאת תושבי הארץ היו קצתם עושים כן ואדוני אבי מורי הרשב"ץ בטל רעה זה וייסר מקצתם ושורש דבר זה מגיע משיבוש הבנתם בדברי הרמב"ם. אבל המדייק שם וכן במשנה ובגמ' לא נזכר זה אלא בשלא ראתה דם בבית אביה אבל בשראתה דם לא דברו בוה ולא היה מאן דכתב להתיד שכיון שראתה גם קודם בעילה אפשר שעם דם בתולים מתמת צערה בא דם מן המקור ונתערב עם דם בתולים וכל שבא דם מן המקור אפי' כטיפת דם כחרדל היא נדה מה"ת והבעולה בכרת

אפשר שלא נתעברה בלילה ההוא, אלא אי קשיא הא קשיא מאחר שהוא שוגג והוא סבור שהיא היא המתכוין אליה למה נקרא זה מורד ופושע אלא מחזורתא כלישנא קמא ע"כ.

הס"ט הקשה על סברת הפלתי דמיעוט בוגרת אין להם דם גם לרש"י והבית יצחק מחזק דברי הפלתי

א. בשו"ת בית יצחק אבעה"ו מי הביא שאלה בכהן שנשא אשה בחזקת בתולה ואחר בעילה אמר שמצאו פתח פתוח ואשתו אומרת שלא מצאה דם וכן היה אחר בעילה שניה והאשה אומרת דצעיר היה לה בשעת הבעילה הראשונה ובביאה שניה חפשו בבגדה ובסדין ומצאה דם פחות מכגריס אי יש לחוש שמא נבעלה לפסול לה, והשואל שם הביא דברי הבית מאיר מדבוח"ז אין לחוש שמא זינתה תחתיו כמו שכתב הח"מ והב"ש משום דהקידושין והנשואין נעשית בבת אחת זה אחר זה היינו דוקא בעיר שרובה ישראלים ואין שם קרוב דפסולה לכהונה באותה שכונה אבל בעיר שנכרי שוכן שם אסורה דליכא תרי רובי והיא אינה אומרת לכשר נבעלתי ומבואר מה דאם נשאת לכהן וליכא תרי רובי תצא ע"כ וע"ז כתב הרב השואל כיון דאין הבעל מברר טענתו והיא אומרת בתולה הייתי ואין כאן רק לדון משום שויה אנפשיה חד"א ובכה"ג לא אמרו חז"ל להצריך תרי רובא, והוסיף עוד לפי שיטת הר"ח דבוגרת אין לה טענת דמים ואף דס"ל דבבוגרת יש לה טענת פתח פתוח מ"מ בחזר אני בקי ואף דההפלאה ס"ל דלהחמיר אמרינן דבקי הוא מ"מ בנידון זה אינו בקי ואינו אומר שלא בעל בהטייה ואף אנו פוסקין כרש"י דיש לה טענת דמים מ"מ כבר כתב הכו"פ כאן דמיעוט בוגרת אין להם טענת דמים גם לרש"י, והקשה הס"ט דלפ"ו למה קי"ל מי דבוגרת יכול לטעון טענת בוגרת ולמה לא תהא נאמנת שהיא מן המיעוט ע"כ, אך יש לחלק דכל זה דוקא כשיש עדים שאין לה דמים אבל אין לו עדים נאמנת ואע"פ שאחד יכול לחלוק על זה מ"מ היתר זה מועיל אף שהס"ט חולק על הכרתי מ"מ מסתבר כדברי הפלתי דלא יתכן שיהיה פלוגתא רחוקה בין הר"ח ותוס'.

אי דם פחות מכגריס בביאה שניה מועיל לשוויה כדם בתולים

ב. ובמעשה הנ"ל מסיים הבית יצחק בשם השואל שם מי דכיון שהוא טוענת שמצאה דם על הסדין פחות מכגריס יש ס"ס שמא היה לה דם בתולים ושמא זינתה עם כשר ולכן יש להקל

מג. סימן מ'. מד. בסימן ס"ח. מה. בסימן ו'. מו. בסימן ס"ח. מז. בסק"ח. מח. פ"ה מהל' איסור'ב הל' כ"ה. מט. סימן תל"ז. נ. בפ"ה מהל' איסור'ב.

סגולי ע"כ. ותמה עליו מנוב"י סא שכתב שנשתנה הענין בזמן הזה והסכים עמו הח"ס ז"ל סב וכיון דקיי"ל עכשיו דמתעברת גם מביאה ראשונה אול ליה טעם הבן איש חי ע"כ.

תמינה קיימת הוא זו ואין לי פתרון על תמינתו ואדרבה אני מוסיף לתמוה דנראה מדברי הגאון ז"ל דס"ל דאיסור שימוש לאור הנר אינו אלא משום בנים נכפים אבל פשוט דוח אינו דודאי לשמש לאור הנר איסור בפני עצמו הוא ובנים נכפים אינו אלא הפועל יוצא כלומר העונש שיקבל בשביל ששימש לאור הנר אבל האיסור הוא השימוש בכל אופן ולפי דעת הגאון ז"ל א"כ בוקנה או אפילו בילדה ששתתה כוס של עיקרין ואינה ראויה להוליד וכדומה באופן שאינה בת בנים ואין כאן עונש של בנים נכפים יא מותר לשמש לאור הנר ח"ו וישתקע הדבר, וטעם השימוש לאור הנר הוא כנראה משום עזות שהוא דרך עזות כמו שאמרו במשמש מטתו ביום שאסור משום דעזות פנים הוא לו סג ופשוט דאין נפ"מ בין ילדה לזקנה ובין בעלת בנים או לא דלעולם אסור לשמש לאור הנר אלא אם הוא בעלת בנים יענש בבנים נכפים ואם לא יוליד יענש בעונש אחר או שישוב, וכן נראה להמעיין בגמ' פסחים סד ובגמ' נדה סה או אולי גם משום ואהבת לרעך כמוך דאמר אביי שמא ימצא בה דבר מגונה ותתגנה עליו ולזה הטעם אין נפ"מ אור היום או אור הנר כמובן ועכ"פ פשוט דאין זה הטעם שלא ישמש בשביל שיהיו לו בנים נכפים אלא זה ענין של עונש וא"כ דברי הגאון הנ"ל צע"ג.

וכתב בהמנהג הזה נתיסד שם ע"פ גדולי ישראל דראו חכמי הדור לתקן תקנה לנושאי בתולות מפני קטנות או מפני הרמאים שיוכלו לברר ראיית דם בתולים ואולי היו רמאים שהביאו דם ממקום אחר לאשה שלא היתה בתולה ובבית אפל לא ראו ועשו רמאות בזה וראו חכמי הדור בזה תקנה מפני הרמאים שאם יבעלו לאור הנר יראו לעין אם ראו דם בתולות או לא, ולפי מה דאמרו בגמ' כתובות סו ביהודה בראשונה היו מעמידין להם שני שושבינין אחד לו ואחד לה כדי למשמש את חתן ואת הכלה בשעת כניסתן לחופה ובגליל לא היו עושים כן ביהודה בראשונה היו שושבינין ישנים בבית חתן וכלה ישנים בה ובגליל לא היו עושין כן, וברש"י שם למשמש לפשפש ולמשמש במעשיהן באותו הלילה שלא יקלקלו זה את זה במעשיהם בתרמית וכו', ועיין לעיל סז שושבינין למה וברש"י שם

אבל בקטנה שלא ראיתה דם לא חששו לזה בעלי המשנה רק בעלי הגמ' החמירו בזה דאמרו בועל בעילת מצוה ופורש ע"כ ועיין בסדרי טהרה כאן בביאור דבריו.

אי בלילה הראשונה מותר לבעול בלילה כשיש אור

כתב מהרש"ל במס' ביצה נא דאסור לכבות נר ביו"ט כדי לשמש מטתו אפי' בעילת מצוה ובהקדם הגמ' שם נב בעא מיניה אבא בר מתנא מאביי מהו לכבות את הנר ב"ט, מפני דבר אחר, והיינו תשמיש המטה שאסור לשמש מטתו לאור הנר. א"ל אפשר בבית אחר, אין לו בית אחר מאי, אפשר לעשות מחיצה, אין לו דבר לעשות מחיצה מאי, אפשר לכפות עליו כלי, אין לו כלי מאי, א"ל אסור. וכתב הרא"ש נב ואע"פ שהתירו בעילת מצוה ע"י מתוך, כדאיתא בפ"ק דכתובות נב וה"נ יתירו כיבוי לצורך בעילה, ע"י מתוך, כמו שהותר כיבוי לצורך אוכל נפש, כגון גריפת תנור, או שלא תשרף הקדירה, י"ל, בעילת מצוה שאני, א"נ, כיבוי זה חשוב כמכשירי אוכל נפש, ואביי ס"ל כרבנן דאסרי מכשירין נה. ולפ"ז אפשר משום בעילת מצוה נמי אסור לכבות הנר. אבל הרוקח נב התיר לכבות הנר משום תשמיש המטה, והיינו דס"ל הלכה כר' יהודא. אבל כל המחברים פסקו בפשיטות כאביי, דא"ל אסור, וכן עיקר. אם לא ביום טוב שני, וכמו שנפרש ע"כ הרי דס"ל דאין לשמש גם בלילה הראשונה לאור הנר וכן כתב בספר עולת שבת נב והביא להוכיח כן מדברי הרא"ש הנ"ל ועיין באליה רבה שם. ולכאורה היה אפשר לדחות ולומר דמירי באשה אלמנה או גרושה שיכולה להתעבר גם בביאה ראשונה אבל זה לא מסתברא דהרי אלמנה קיי"ל דאין בועלין אותה בפעם הראשונה בשבת או ביו"ט וגרושה דבר לא שכח ולכן מסתברא דמירי בבתולה ואפי"ה ס"ל לאסור הרי דגם בתולה בשביל בעילת מצוה אסור.

אמנם בתשו' משנ"ה נב כתב לו ת"ח אחד מדברי הבן איש חי נב כי המנהג בעירו בגדאד מזמן קדמון שהחתן שנשא בתולה משמש בלילה החופה שהיא ביאה ראשונה לאור הנר אפילו הוא חכם וחסיד בלי שום פקפוק והוא ז"ל נתן טעם לדבר יען דאין אשה מתעברת מביאה ראשונה כי אם רק לעשותה כלי ולכן אין חיצונים מתגרים בזה ואין כאן עונש של בנים נכפים דארו"ל ס יען אותו תשמיש אינו ראוי להריון כי ענין זה הוא

נא. פ"ב דין ל'. נב. כ"ב ע"א. נג. סימן י"ט. נד. ז' ע"א. נה. לקמן כ"ח ע"ב. נו. סימן רצ"ט. נז. סימן תקי"ד סק"א. נח. ח"ד סימן קצ"ז. נט. ח"ב פ' וירא. ס. בפסחים ק"ב ע"א. סא. אבעה"ז סימן כ"ב. סב. אבעה"ז קמא סימן ו'. סג. כמבואר באר"ח סימן ר"מ, ובא"ע סימן כ"ה ס"ה, ועיין בסדר היום דיני תשמיש בענין אור הנר כתב שנראה כעזות פנים לבעול בהדיא לעיני בריה אפילו שהוא אשתו ושלא להרבות תאוותו שנמצא עושה שלא לשם מצוה. סד. קי"ב. סה. י"ז ע"א. סו. י"ב. סז. ו' ע"ב.

ד"ה שושבין למה וכו' שלא ינהגו בו רמאות בטענת בתולים ובתוס' שם, ומשמע דמעשים היו בזמניהם שהיו מונים שושבינים בבית חתן וכלה לפשפש במעשיהם ואולי ראו חכמי בגדאד שליכנס השושבינן לפנים היה דבר פרהסיא מאוד ואין לבעול בפני שום אדם ובעלי חי ולכן תקנו עכ"פ לבעול לפני אור הנר שיוכל החתן לברר לעצמו וגם הכלה לא תכחש בו, ואולי גם זה היתה גדר לבתולות שישמרו על בתוליהן מחשש שלא יתפשו עליהם בשעת חופה ולא יוכלו לעמוד כן היה נראה לי לישב מנהג הנ"ל אשר לא שמעתי ממנו בלתי היום.

וכדבריו כתב בשו"ת תורה לשמה טח לבאר הטעם הנ"ל דבעלו לאור הנר והוא כדי לברר אם יש לה דם בתולים. וגם יש להעיר מדבר רמ"ז בתשו' סט שדן דאיסור לשמש לאור הנר גם מטעם שמא יראה בה דבר מגונה שהוא טעם דברי הגמ' בנדה ע"כ. ולפי טעם זה אם מועיל שת"ח מאפיל בטליתו כתבו דכיון דהגמ' בביצה הנ"ל לא הווכר היתר זה משמע דאסור, ועיין בספר כף החיים או"ח ע"ה הדק היטב.

דיני העראה ואי דינו כגמר ביאה

הרמ"א כאן הכריע להקל אם הערה ולא ראתה דם ע"כ, ונקדים דיני העראה כדי להבין דבריו, ככל הביאות האסורות בתורה קיי"ל אחד המערה ואחד הגומר בכלל והוא משנה מפורשת במס' יבמות ע"ב וברמב"ם ע"ג וכן נפסק בטור אבעה"ו ע"י הוסיף עוד דאע"פ שלא הוציא זרע דינא הכא ובמס' סוטה ע"ה נחלקו בשיעורו והרמב"ם ע"י מכריע דשיעורו כדי לצלות ביצה ולגומעה עיי"ש.

חז"ן מבשפחה חרופה דאין חייבין על ביאתה אלא כגמר ביאה כמבואר במשנה כריתות ע"י ונחלקו ראשונים אי גמר ביאה מהני או בעינן גם שיעור ע"י וכן אלמנה לכה"ג אינו עובר אא"כ גמר ביאתו כמבואר בקידושין ע"ט, וגם ביבמה שנקנית בהעראה ס"ל להרשב"א ביבמות פ' דנושך המצוה עד גמר ביאה וזה דלא כדברי התוס' שם ד"ה אטו, וכן לגבי אשה הנקנית לבעלה בקידושי ביאה אמרינן כל הבעול דעתו על גמר ביאה עיין קידושין פ"א, ועוד חידוש המקנה בקו"א פ"ב דהבא על הפנויה אינו עובר אלא על גמר ביאה שהרי הטעם לאיסור מבואר

ברמב"ם פ"ג כדי שלא יהא האב נושא את בתו ומלאה הארץ זימה והרי אין אשה מתעברת בהערה א"כ דוקא בגמר ביאה עובר ע"כ, ועדיין צריך ביאור דהרי אנן לא דרשינן טעמא דקרא ועוד העירו הפוסקים מדברי הירושלמי פ"ג דמשמע דגם בפנויה הערה קובע ולא גמר ביאה אבל חז"ן מזה כולם נאסרו בהערה עיין ביבמות פ"ג.

מהו ההערה

נחלקו אמוראים ביבמות פ"ג יש אומרים שזהו גשיקת אבר פ"ג ויש סוברים שזהו הכנסת עטרה, וכן פסק הרמב"ם פ"ג ובשו"ע פ"ט ובטו"ו ובית שמואל דנו אי הכנסת מקצת עטרה בכלל או שאין הערה אלא בהכנסת כל העטרה.

גדר הערה

עיי"ן בשו"ת נו"ב ת' אבעה"ו ז' שהערה הכוונה חזירה לנקב שבאמצע הפרוזדור עיי"ש וכן פסק הח"ס בשו"ת אבעה"ו ז' ועיין בסדרי טהרה ז"ב שמן הכנסת העטרה כולה עד לגמר ביאה הכל בכלל הערה לדין דם בתולים וכן הכריע החכמת אדם ז"ב ועיין בשו"ת אבנ"ז ז"ד.

בדין העראה דינו כגמר ביאה

עיי"ן שעה"מ פכ"ד הל' ז' מהל' שבת דהערה הוא כגמר ביאה דוקא לעריות ולאין ולא לקנס עיי"ש, והנה מבואר במס' כתובות ז"ב במשנה דבת ישראל שהוא ג' שנים ויום אחד שנשבת ביד עו"כ אין להם טענת בתולין להפסיד הכתובה שהרי הן בחזקת בעולות ע"כ, ולכאורה יש לעיין מה יהא הדין כשהיא אומרת בתולה אני ונמצא לה בתולים אי מקבלת מאתים דכיון דהגמ' סתם ותני אין לה אלא מנה ולא חילוק משמע דאפילו ודאי טענה בתולה אני, אמנם מסברא נראה דנאמנת לומר בתולה אני, וגם יוצא נפק"מ אם מותרת לכהן או לא, אמנם בזה נחלקו האחרונים דעת הטו"ו והבית שמואל ז"ו דחיישינן שמא הערה בה ולכן אף אם שבויה ישראלית תנשא לישראל ונמצאה בתולה ומת בעלה אי מותרת לכהן כתבו דפסולה משום דחיישינן שמא הערה בה, ולעומת זה כתב התשב"ץ בתשו' להקל עיי"ש ואפשר לומר דנחלקו אי הערה שוברת בתולים כמבואר בסנהדרין ז"ב, וכן ס"ל להתוס' במס'

סת. סימן קי"ד. סט. סימן כ"ז. ע. י"ז ע"א. עא. סימן ר"ג. עב. ג' ע"ב. עג. פ"א מהל' איסור"ב ה"י. עד. סימן כ'. עה. צ' ע"א. עו. בפ"א מהל' סוטה ה"ב. עז. י' ע"ב. עח. עיין רש"י ותוס' יבמות נ"ה ע"ב. עט. ע"ח ע"א. פ. כ' ע"ב. פא. י' ע"א. פב. סימן כ"ו סק"א. פג. פ"ב מהל' נערה בתולה ה"ז. פד. פ"ג דיבמות. פה. נ"ד ע"ב. פו. נ"ה ע"ב. פז. עיין שו"ת נו"ב ת' אבעה"ז סימן כ"ג. פח. פ"א ה"י מהל' איסור"ב. פט. סימן כ'. צ. סימן כ"ג. צא. ח"ב סימן צ"ה. צב. סק"ג. צג. כלל קט"ו סימן ט"ו. צד. יו"ד סימן ר"כ אות ו' ובסימן רמ"ה. צה. י"א ע"ב. צו. בסימן ז'. צז. ע'.

קימין דקטן אין בו כח ליגע בסימנים דאולי באמבטי נתעברה. ולפי מה שכתב התוס' ביבמות ק"ה ד"ה אינו חייב דכתבו שם דבהערה אי אפשר שתתעבר והרי בירושלמי מוכח דיכולה להתעבר ומיהו התוס' כתבו שם הערה זו הכנסת עטרה וביאת שפחה חרופה היינו ביאות מירוק, ומדלא מוקי לה בהערה מכלל דס"ל דא"א שתתעבר בהערה, אבל למאן דס"ל דגמר ביאה דשפחה חרופה היינו הכנסת עטרה לדידי' בהערה יכולה להתעבר, מדמוקי ש"ז בשפחה חרופה בהערה, ואפשר דהירושלמי אתיא כמאן דאמר דשפחה חרופה היינו הכנסת עטרה.

ואפשר עוד דהירושלמי סובר דאין האשה מתעברת באמבטי וכמו שהוכיח המל"מ ק"ו כן, ולפ"ד אחרי שהעידו בכרייתא דהוי מעשה שעברה ובתול' קיימין ממילא מוכרח תרתי דהערה אינה שוברת בתולים, וגם דאפשר להתעבר ע"י הערה וממילא מוקמינן ביאה דשפחה חרופה דכתיב בה ש"ז בהערה ובעלמא הערה זו נשיקה, ותלמודן סובר כן דבן זומא בחגיגה דאפשר להתעבר ע"י אמבטי, וא"כ לעולם הערה שוברת בתולים, וגם ע"י הערה א"א להתעבר והך מעשה שעברה באמבטי הוי. ועכ"פ מוכרח דלא כדעת המל"מ בפס"ו מהלכות אישות שכ' שם דאם א"א להתעבר ע"י ההערה כ"ש דא"א ע"י אמבטי והרי העידו דמעשה הוי שעברה ובתול' קיימין ולדידן דק"ל הערה שוברת בתולים. וגם הערה זו הכנסת עטרה. ועכ"כ א"א להתעבר בהערה מוכרח דהך מעשה באמבטי הוי, וראיתי בבני אהובה שגם הוא דחה דעת המל"מ הנ"ל וכתב שאין לדחות דברי רבותינו ולפמ"ש הדבר במחלוקת שנוי' בין תלמודן לתלמוד ירושלמי גם התוס' ביבמות ק"ה בד"ה דאפילו כתבו בפשיטות דיכולה להתעבר וולד של קיימא באמבטי, ועכ"פ כיון דמסוגיא דסנהדרין מוכח דהערה שוברת בתולים, ולפי הנראה מדברי תוספת בכתובות אם אינו מתכוין להטיה הוי פ"ר דוודאי אינו מטה אין להקל לכאורה בנידון הזה עיי"ש.

אי כל זמן שלא גמר ביאתו אע"פ שהערה בה וראתה דם אסורין ביהוד דעת כ"ק אבי מאה"ג שליט"א להקל

כתב הגאון ר' יוסף של' אלישיב שליט"א לכ"ק אבי מאה"ג שליט"א ח"ל מה שכתב כהדר"ג (הבאתי הדברים לעיל בס' קצ"ב בהערות) להוכיח מרמ"א בהערה בה וראתה דם דטמאה היא וא"כ תצטרך לפרוש וזה לא שמענו, הנה מה דפשיטא למר להך

יבמות צ"ח ואפילו אם נימא דאין הערה שוברת בתולים מ"מ איכא אומדנא דאין השבאי בועל שלא כדרכה במקום שיכול לבוא עליה כדרך ולכן ס"ל להתשב"ץ להקל, ומדברי הגמ' בכתובות הנ"ל איכא סייעתא לדברי הטו"ז וסייעתא או כהשיטות דהערה שוברת בתולים.

דעת הירושלמי דאין הערה שוברת בתולים

עיינן בהפלא"ה במס' כתובות צ"ט תוס' ד"ה הממאנת שאין הוצאת הבתולים אלא בגמר ביאה שהוא הכנסת האבר עיי"ש, ועיינן במאירי סנהדרין עיי"ש, והנה במסכת כתובות ק נחלקו רב ושמואל דרבי יהודה אמר בשם רב קטן שהוא פחות מתשע שנים הבא על הגדולה אע"פ שאין ביאתו ביאה מכל מקום עשאה מוכת עץ מכיון שהשיר את בתוליה כך מפרש רש"י ותוס' ר"ד ושיטה מקובצת בשם שיטה ישנה אבל שמואל חולק על זה וס"ל אין מוכת עץ בבשר שאין האשה נעשית מוכת עץ על ידי בשר אדם והואיל ובביאת קטן אינה חשובה כבעולה ממש שאין ביאתו ביאה אף מוכת עץ אינה ע"כ, והקטן התוס' ד"ה ושמואל שאם נפרש כדעת רש"י דנשרו בתוליה למה ס"ל לשמואל שאינה כמוכת עץ ולכן מפרש דמיירי שלא נשרו בתוליה ולכן אינה כמוכת עץ, ועיינן ברשב"א והרא"ש שפירשו ג"כ הכא עיי"ש, ובמנ"ח ק"ה הוכיח מדברי רש"י יבמות קב דדעתו כפירוש התוס' דלא השיר בתוליה עיי"ש, ומסתברא דבעיל כשמואל שעשה הטיה ולכן לא יצאה בתוליה אבל דבר זה היתה במקרה דהרי לבעול בהטיה צריך בקיאות טובא. איתא בירושלמי דקטן ביאתו ביאה אבל אין בו כח ליגע בסימנים ותני כן ה' מעשה באשה שנתעברה אע"פ שבתולים שלה היו קיימין וכתב בשו"ת אמרי אש יו"ד ק"ה להוכיח מזה דס"ל להירושלמי דאין הערה שוברת הבתולים דוודאי הערה לא עדיפא מביאת קטן דאמרינן דאין בו כח ליגע בבתולים. ועוד יותר מזה מבואר דהרי הירושלמי מייתי סייעתא ממעשה מאשה שנתעברה ובתול' קיימין, דנראה דסייעתא הוי דמעשה הזה מוכח שיש בעילה שאינה שוברת בתולים, ולא משמע דמיירי דבעיל בהטיה אמנם בש"ס דילן מבואר בסוגיא דסנהדרין, דהערה שוברת בתולים.

ובלא"ה הרי הירושלמי לכאורה חולק על הא דבן זומא בחגיגה ק"ה שנסתפק הגמ', בתולה שעברה מהו לכה"ג ומסיק דשמואל לא שכח, וחיישינן שמא באמבטי עיברה, ולפי"ז אין ראי' מהא דתניא מעשה שעברה ובתול'

צ"ח. ס' ע"ב. צ"ח. ל"ה ע"ב. ק. י"א ע"ב. קא. מצוה רע"ב. קב. נ"ט ע"ב. קג. סימן ס"ו. קד. י"ד ע"א. קה. דף נ"ה ע"ב. קי. בפס"ו מהלכות אישות. קי. דף י"ב ע"ב.

גיסא ומזה בא לסתור דברי המהרש"ל ביש"ש, להמהרש"ם בדע"ת י"ד כאן פשיטא לאידך גיסא וזה לשונו שם ומה"ט נ"ל דאסור בייחוד בראתה דם בהערהא כיון דאפשר דליכא חיבת ביאה בהערהא א"כ יצרו תקפו וא"כ אסור בייחוד כמו שלא בעל כלל, והוגד לי שבהפלאה שנדמ"ח על יו"ד פסק ג"כ דאסור בייחוד עכ"ל הובא במשנ"ה ק"ח.

יש שהביאו בשם ההפלאה דיש להחמיר שלא להתחייב

ועל זה כתב לו כ"ק אבי מאה"ג שליט"א דכיון דהשאלה הוה מילתא דשכיחא ולפי הידוע לי המורים מורים בזה להקל וכולם כנראה סוברים דמנהג העולם להקל בזה ולכן חייבין למשכן נפשינן עבור מנהג ישראל ונקדים דברי ההפלאה אשר המהרש"ם ציין שהוגד לו והוא כאן קט וזה לשונו, עי' ש"ך קי' דהא דלא בעיל תחילה היינו משום המנהג ר"ל דמפני הבושה אינו בועל בעילה גמורה לשבר בתוליה כמ"ש לקמן ק"א שנהגו להקל בכך ואף שהערה בה אכתי יצרו תקיף צריך שמירה שלא יערה בה. ובוה מיושב מה שתמחו עליו וכי חמירא ליה מנהגא מכרת דנדה א"צ לזה דודאי אין סברא לומר באם פעם אחת בתוך ימי נדתה נתיחד עמה ולא בעל שיהי' מותר כבר ליחד עמה הואיל דחויבין דלא בעל דו"א דאטו משום דכבש יצרו פעם אחת לא ניחוש שמא בפעם אחרת לא יוכל לכבשו והעיקר היכי דהוי היתר גמור ולא בעיל וכו' משא"כ כשהיה בו קצת מניעה מפני המנהג י"ל דבאמת כבש יצרו ואולי בפעם אחר יתגבר עליו וזה פשוט ונכון עכ"ל.

או מנהג שלא לבעול אלא מחמת שלא רצה או לא יכול לבעול ולגמור כה"ג כיון שעשה מה שעשה בהיתר גמור אמרינן דכבר נח רוגזיה, וזה מה שדייק ההפלאה ז"ל והעיקר היכי דהוי היתר גמור ולא בעיל וכו' וחזר והוסיף משא"כ כשהי' בו קצת מניעה מפני המנהג, והנה חזר ודייק קצת מניעה מפני המנהג ולמה לא כתב סתם משא"כ כשהי' בו מניעה איוה שהוא אבל נראה דבכיון דייק מניעה מצד המנהג או בושה דבוה אמרינן דהמניעה הוי מניעה ולא נח יצריה אבל אם לא בעל רק הערה והי' בהיתר גמור והמניעה לא היתה מצד האיסור או אפ"ל מנהג אלא מצד שלא יכול לגמור מצד שלא יכול לשבור התולים או שלא רצה לגמור מעצמו כה"ג ודאי אמרינן דנח יצרי' דאל"כ הי' גומר כיון שלא הי' לו שום מניעה שלא לגמור "בקיצור כל שהמניעה מזולתו מקרי מניעה אבל כל שהמניעה מצד ידיה ולא ממקום אחר לא מקרי מניעה ואמרינן נח רוגזיה" וא"כ אדרבה לכאורה מדברי ההפלאה ראי' לדברינו דכה"ג שהערה בה ולא גמר מדעתיה מותר להתיחד. והמהרש"ם לא ראה דברי ההפלאה ז"ל, כמו שהעיד בעצמו.

ובדרידן נראה עוד כיון דלא פרסה נדה עד ליל השני מחוננתה א"כ הרי הי' יכול לבעול עוד כל הלילה וגם בכל היום עוד קודם שפירסה נדה אם הי' יצרו תקפו דהרי ת"ח מאפ"ל בטליתו וכיון דלא בעל א"כ ע"כ דנח יצרי' ושפיר מותר להתייחד עמה.

עוד ראייה לדברים הנ"ל מדברי ההפלאה במקום אחר

ועינין עוד בהפלאה כתובות ק"ב בתור"ה מהו לבעול בתחילה דפי' כמו דפרש"י ק"ג במאי לאו דאי בעי לא בעיל בעילה גמורה אלא הערהא כדפרש"י דה"נ דלאו בתחלה ממש אלא דלא בעיל עדיין בעילה גמורה, וכתב ואין להקשות וא"כ למה נקט בברייתא ק"ד ומפרישין את החתן מן הכלה ליל שבתות תחלה מפני שהיא עושה חבורה דמשמע אפילו יחוד אסור, ולפי מה שהסברנו הפשט של תחלה שבברייתא לאו ממש וכנ"ל א"כ היחוד מותר כמו בפירסה נדה לאחר הביאה הראשונה י"ל דהך איסורא דשבת קילא ליה טפי מנדה, והנראה דההפלאה כתב מפורש דהיכי דלא בעל בעילה גמורה אבל הערה בה שוב מותר להתייחד עמה וא"כ איצטמ"ד פירושן עכ"פ בדברי רבינו ההפלאה.

ביאור הנכון בדברי ההפלאה הוא ההיפוך דמותרין בייחוד

דהמניעין בדברי רבינו הפלאה ז"ל רואה להדיא דמחלק בין הערהא ויש לו מניעה לגמור הביאה ובין הערה בה ואין לו מניעה לגמור וכל שהערה בה ויש לו מניעה לגמור מפני הבושה או מפני שום צד איסור קל כגון איסור פנויה ואפילו אינו מחייבי לאוין מ"מ כיון דיש לו מניעה אמרינן דמה שלא גמר הוא מפני המניעה ואכתי יצרו תקפו ועכשיו מנע עצמו ובפעם אחרת לא יוכל למנוע עצמו ויתגבר עליו היצר ח"ו אבל היכי דהיתה היתר גמור הביאה ובידו היתה לגמור אלא שלא גמר או שלא רצה לגמור או שלא יכול לגמור כיון דלא הוה המניעה מכח איסור ליכא למימר יצרו תקפו ומודה הפלאה דמותר להתייחד עמה וא"כ בהערה בה ולא גמר מדעתו ולא מחמת בושה

ויש עוד הסבר בספרי אחרונים ולפי הרשב"א ק"א דדין פולטת ש"ז שסותרת נאמר רק בפולטת מבית הפנימי אבל מבית החיצון אין סיבה דין פולטת לראיה ולשמא בפנים ולכן בכלה שאין הורע נכנס לבית הפנימי דהוה הסיבה דאינה מתעברות מביאה ראשונה ליכא כלל טומאת פולטת.

אבל להלכה קיי"ל כדעת בעל התרומה ק"ב דכמו דהחמירו להצריכה ז' נקיים כמו כן צריכה להפריש לפני"ו שש עונות. ולפי הרמ"א הקילו כאן בהמתנת ד' ימים ולא בעינין ה' ימים שבכלה לא גזרו משום בין השמשות כמו שכתב הט"ו כאן ולקמן בסי' קצ"ו ק"ב אבל אם הבעילה היתה בבין השמשות שפיר יש להחמיר עיי"ש ועיין בלחם ושמלה ק"ב).

בענין בדיקה בתוך ז' נקיים פעם אחד אי מהני

עיינן לעיל בסי' קצ"ב דמהני בדיקה פעם אחת בתוך הו' ימים כיון שזה מדרבנן לכן מקילין והוא דאע"פ דהמחבר לקמן ק"ב מחמיר דבעינין בדיקת יום ראשון ויום אחרון וכן כתב במי נדה להקל, ועיין בלחם ושמלה ק"ב שמקיל דרק בשלא ראתה דם, וצ"ב מה שנא מהא דלעיל בדם חימוד משמע דתולין להקל גם בראתה דם עיי"ש.

ולכן כשכתב הרמ"א להקל בהעראה הוא לפי שהרי דינו כגמר ביאה לגבי דאסורה לכהן לפי הט"ו.

בענין לבעול בתולה בשבת

בגמ' כתובות ק"ב יש שתי ברייתות שנחלקו אי מותר לבעול בתולה בשבת ק"ב נחלקו בזה רב ושמואל, דעת רב דמותר לבעול בתולה בשבת ודעת שמואל להחמיר, ודעת האוסרים הוא דסוברים דדם בתולים יוצאין ע"י חבורה שהדופן מתפרק מחבירו ויוצא דם והרי זה חובל ואע"פ דקיי"ל בחובל ואין צריך לדם מותר והכי נמי חובל לא בשביל הדם מ"מ סוברים כר"י דדבר שאינו מתכוין אסור ואף דמקלקל הוא דמתחלה היתה בתולה שנותנים לה מאתים לכתובתה ועכשיו אין לה רק מאה מ"מ ס"ל דמקלקל בחבורה חייב ואפילו אם נימא דדם בתולים אינו בא ע"י חבורה אלא כנוס ועומד שם כפקדון ורק הפתח נעול בפניו א"כ אין זה חובל דעלמא מ"מ עצם עשיית הפתח הוי תולדה דבונה ואף שאינו מתכוין מ"מ ס"ל כר"י דדבר שאינו מתכוין אסור ואינו מקלקל אלא מתקן. אמנם לעומת זה סוברים המתירין כר"ש דדבר שאינו מתכוין מותר

ראיה מדברי האחרונים דהעראה מקרי כגמר ביאה לגבי היתר יחוד

וקצת יש לדייק גם מלשון האחרונים ז"ל מרן הח"ס קטו ושו"ת אמרי אש קטו ושו"ת בית שלמה יו"ד ק"י דמריהטא דלישנא דנסתפקו ונחלקו לענין מי שהערה וראתה דם וספרה לה ז"נ ושוב הערה או ששוב גמר ביאתו אי צריך עוד פרישה לז"נ או לא ועיין בלבושי מרדכי ושו"ת מהר"ש ענגיל ועוד וכולהו לא רמזו דכה"ג צריך הוא לישן בין האנשים וכו' ולא לישתמיט אחד מהם להוכיח דבר כזה וע"כ דפשיטא להוה דכה"ג מותר להתיחד. ובוה נמי נראה דאיפשיט ספיקת הדר"ג מה שנסתפק אם גזרו יחוד בהערה בה ולא ראתה דם או רק בפ"ג שהוא ליתא דערעה ולהנ"ל נראה דכה"ג לא גזרו עוד וצ"ע.

איברא גם מדברי מהרש"ם ליכא תיובתא לדברינו לכאורה דהמהרש"ם ז"ל כתב וז"ל ומה"ט נ"ל דאסור ביחוד בראתה דם בהעראה וכו' והנה המהרש"ם ז"ל כתב בראתה דם בהעראה ובלא ראתה דם בהעראה היתה מותרת הגם דהערה בה וי"ל בתרי אנפין א) או יאמר דראתה דם כלומר דם בתולים ולא יכול לבעול ולגמור ולאחר מכן כבר אסור ובהעראה לא נח צריה דהא לא גמר אבל אם לא ראתה בשעת מעשה ואכתי בידו לבעול שנית או למחר כה"ג מותר להתיחד שהרי מדעתו הוא שלא בעל ונראה שנח צריה, ב) או יאמר דראתה דם בהעראה כלומר שהרגישה דם נדה ואז לא יוכל לגמור מחמת איסור והראשון נראה, עכ"פ התנה דוקא בראתה דם בהעראה וא"כ בנידון דידן שהבאנו בספרינו שהערה בה ולא ראתה דם רק למחר פ"ג כה"ג גם המהרש"ם ז"ל מודה דמותר להתיחד דמדעתו פירש ולא בעל שנית או לא גמר וצ"ע. ובפרט כי לפענ"ד גם המהרש"ם ז"ל שכתב ומה"ט נ"ל וכו' נראה דלא כתב כן בדרך פסק ובירור, וגם כי טעמו יש לרחות דהעראה אי הוה כגמר ביאה במחלוקת שנוי, ע"כ. ועיין עוד בתשו' מהד"ת תשו' בענין זה.

בענין שש עונות לפני הו' נקיים

שיימת הראשונים הסוברים דא"צ להמתין שש עונות בדם בתולים המה א) הרמב"ם ב) והרמב"ן הובא בהגהות מיימוני ק"י בשו"ת הרשב"ץ ק"ט כתב דכן הוא המנהג, אבל הב"י ס"ל דאין כן דעת הרמב"ם ועיין באור שמח ק"ב דדעת הרמב"ם דרק לטהרות בעינין שש עונות אבל לא כן לבעלה.

קטו. א"ע סימן קמ"ג. קטז. סימן ס"ז. קיז. סימן ס"ח. קיח. פ"א מהל' איסור'ב אות ד'. קיט. סימן תל"ז. קכ. פ"ו מהל' איסור'ב הל' ט"ז. קכא. בבית ז' שער ה'. קכב. סימן צ"ו. קכג. סק"ה. קכד. סק"ד. קכה. בסימן קצ"ו סעיף ד'. קכו. סק"י. קכז. ר' ע"ב. קכת. ושם ז' ע"א.

משא"כ בזה"ז שעושיין ביחד הקידושיין והאירוסין שפיר הוי זמנו בהול, וכל שכן לפי דעת הר"ף והרא"ש (לפי הבנת הרמ"א מפאנו הני"ל) דסוברים להלכה דדין פטור של טועה בדבר מצוה נאמר גם אם אין זמנו בהול וכתירוץ הראשון בגמ' יבמות ק"ד ויש להוסיף עוד מה שכתב המרכבת המשנה בהל' שגגות שגדר זה של זמנה בהול נאמר דוקא בציור כגון מילה בשני תינוקות שאתד זמנה בשבת ואחד זמנה לאחר השבת ומל את שלאחד שבת בשבת בעינן הגדר של זמנה בהול אבל אם המצוה הוא בגוף אחד אלא בזמנים שונים כגון כשהיא נדה אסור וכשהיא טהורה מותרת אין הגדר של זמנה בהול עיי"ש.

מפּלפל כיון דאין אשה מתעברות מביאה ראשונה לא מקרי טעה בדבר מצוה

ולפי זה יוצא דבאשתו שבוועל אותה בפעם הראשונה שפיר מקרי טעה בדבר מצוה ואם כן שפיר יכול לבעול אותה בשבת גם אם הרוב אינם בקיאים בהטייה. וי"ל דכיון דאין אשה מתעברות מביאה ראשונה א"כ דינה כמעוברת שאין זה מקרי מצוה כמבואר במס' פסחים ק"ה ולכן לא הוי טועה בדבר מצוה, ועוד י"ל לפי רבינו ירוחם ק"ו שפטור הוא מחטאת אבל איסור עדיין איבא.

אי בתחילת ביאה אמרינן רוב בקיאים בהטייה דעת הס"ט להקל ויש חולקים עליו

ודפדרי שחרה כתב לכאר דברי הרמ"א דהתיר בהעראה משום דחיישינן שמא הטה בה ולכן לא יצא דם ודייק כן מדברי התוס' בנדה ובמס' כתובות דאמרו דהטיה לא שכיח בגמר ביאה אבל בתחילת ביאה אמרינן רוב בקיאים הן עיי"ש וא"כ אולי אתרמי גם כן לשאינו בקי להטות בתחילת ביאה ע"כ.

ועל זה כתב בשו"ת אמרי אש ק"ו להקשות דאין ראייה מדברי תוס' שהם רק אם מתכוון עכ"פ להטות לכ"ע מתרמי אבל אם אינו מתכוון כלל להטות לכ"ע לא שמענו, והא דאמרינן בנדה שאני שמואל דרב גוברי' היינו משום דלשאר אנשים אפילו אם יאמר שבכוונה הטה אפי"ה אסורה כיון שגמר ביאתו משא"כ בלא גמר ביאתו אבל באינו בקי ואף גם באינו מתכוון להטות משמע מדברי התוס' להיפך דלא שייך הטי' דהרי בכתובות פריך על הא דא"ר מאן חכמים ר"ש והא מודה ר"ש בפסיק רישא ומשני רוב בקיאים והיינו ע"כ בשלא גמר ביאתו. ואפי"ה כתבו התוס' וכל חד וחד מספקינן לי' ברוב וכולם

וא"כ הוי חובל שא"צ לדם או דמקלקל הוא ומקלקל בחבורה פטור ואף דאסור מדרבנן מ"מ במקום מצוה שרי לכתחילה וכן הוא הלכה דמותר לכתחלה ואין בזה משום חובל ולא משום צער.

דבזמנא הביא הב"ח קנט בשם האגודה דאף דקיי"ל כר"ש דבר שאינו מתכוין מותר מ"מ הרי מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא ימות ולכן יש לכוין לבעול ע"י הטייה לצדדים באופן שלא יוציא דם ולפ"ז כיון שבזמנא אין הכל בקיאים בהטייה כתבו מקצת ראשונים לאסור לבעול לכתחילה בשבת אבל הב"ח דוחה סברת המחמירים משום דהלכה הוא דהדם הוא כפקדון דאין כאן חובל כלל ורק משום הפתח ולזה אינו מתכוין ומקלקל במקום מצוה מותר ומ"מ במקום שנהגו לאסור אין להתיר להם.

קושיא על הפוסקים המחמירין שלא לבעול בשבת הרי קיי"ל טעה בדבר מצוה פטור

ולכאורה יש להקשות הרי קיי"ל טעה בדבר מצוה ועשה עבירה פטור א"כ מה לי בזה דרוב אינם בקיאים בהטייה הרי אף אם יעבור על איסור יהיה טועה בדבר מצוה ואם אומרין טעה בדבר מצוה בנישואין יש בזה דין ודברים אבל בבעילה הראשונה נראה דכו"ע מודה וכדלקמן דהנה עיין ברמב"ם ק"ל מהל' שגגות דטעם הפטור של טעה בדבר מצוה הוא משום שזמנו בהול ואינו מודקדק, וכסברא זה ס"ל ק"ל בהל' תרומות לגבי אכילת תרומת חמץ בערב פסח ואח"כ נתודע שכן גרושה הוא פטור מפני שזמנה בהול אבל אם אין זמנה בהול חייב וזהו כתירוץ השני בגמ' יבמות ק"ב כן כתב הלחם משנה בהל' שגגות בכונת הרמב"ם ומ"מ מסיים הרמב"ם דהבא על אשתו ונמצאת נדה חייב מפני שהיה לו לשאול אותה קודם שבא עליה ואין כאן פטור משום טעה בדבר מצוה והוא מצות פו"ר וכגון שהיא אינה מעוברת אבל ביבמתו פטור מפני שבוש לשאול אותה שאינו רגיל בה ולכן דינו כזמנו בהול (וכן כתב גם בכונת הרמב"ם בשו"ת רמ"ע מפאנו סי' ק"ה ד"ה וליישב הוא כדברי לח"מ הני"ל ודלא כדברי החמדת שלמה ק"ל שהבין כונת הרמב"ם שפטור מטעם אונס ועיין בכ"מ בהל' תרומות הני"ל).

ולפי"ז יש לומר דאשתו נדה מביאה הראשונה דומה ליבמתו דהרי גם התם בוש ממנה משום שאינו רגיל בה וכ"ש הוא מיבמתו שהוא אשת אח מכירה יותר מאשה דעלמא ומקרי שפיר טועה בדבר מצוה אף שלא שאל אותה, ויש להסביר למה פו"ר מקרי זמנו בהול לפי שיש חשש שמא יקדמנו התינוח בזמן הקודם שלא עשה קידושין ואירוסין ביחד היה יכול לקדש

קכט. באור"ח סימן ר"פ. קל. פ"ב הל' ז'. קלא. בפ"י ה"ב. קלב. ל"ד ע"א. קלג. יו"ד סימן א'. קלד. ל"ד ע"א. קלה. ע"ב. קלו. נתיב א' ח"ב. קלו. יו"ד סימן ס"ו.

בשאינו בקי א"א לו להתיר לגמור ביאתו כיון שאינו בקי, ולא שייך שיתכוון להטו' א"כ גמר ביאה וודאי הוא לדידי' פ"ה, אבל בהערהא אולי גם המה מודים שאפשר שיקרה גם לשאינו בקי, ואינו מתכוין, ודברי הריב"ש המפורשים יוכיחו, ויש צד קולא בנידון זה.

אי אפשר להטות כבא עליה באונס

בישור'ת אמרי אש הנ"ל כתב ונראה לפענ"ד דהטיי' לא שכח רק בנבעלת ברצון ואו גם שלא ברצון מ"מ אינה מתאמצ' נגדו כמו בשבאי אבל באונס גמור לא שייך הטיי' כלל, וביזה יש ליישב מ"ש המל"מ קמא על הרא"ש שכתב דהא דאמרינן באלו נערו' א"ב בתולה לכה"ג מיירי שנבעלה תחילה בהערהא דאסורה לכה"ג ויש לה קנס כדאיתא בירושלמי הערו בה' בני אדם ועדיין היא בתולה כולם חייבין קנס. ותמה המל"מ שם דא"כ אמאי לא מוקי בסנהדרין בשהערה בה שכבר נפגמה ושוב בא עלי' שלא כדרכה. ולפי הנ"ל ניהא דהרי המל"מ עצמו כתב בפ"א מהלכות נערה כו' דאשה שזינתה תחת בעלה אם אח"כ נאנסה אין לה קנס. הביא שם הא הרא"ש בשנבעלה תחילה אף ע"י פתוי מ"מ ביאו' איסור לא עשתה דהרי פנוי' היתה לא אבדה חזוקתה, אבל אם ינתה תחת בעלה ברצון אין לה קנס אח"כ, וא"כ ע"כ הא דאיתא שם בסנהדרין דמיירי בנבעלה תחילה שלא כדרכה, וחזר ובא עלי' שלא כדרכה דיש לה קנס. היינו אם ביא' ראשונה היתה באונס ולפי"ז לא מצי לאוקמא בהערה בה ועדיין בתול' קיימין דע"כ היינו שבעל בהטיי' זה רחוק למצוא באונס.

סק"ג

בקושית מהרש"א למה לי טעם דאכילות תיפוק ליה דאסורה מטעם דם בתולים

בישור'ת בית שערים קמ"ב הביא קושית מהרש"א וכתב לתרץ דהנה מבואר ברא"ש ור"ן בסוגיא דמה שנאמר 'ואין מונעין תכשיטין מן הכלה' היינו אפי' תוך שבעה ימי אבילות תוך שלשים לחופתה אין מונעין ממנה תכשיטין משום דאו עיקר שמחת חתן וכלה וצריכה שלא תנוול עצמה וכו' עיי"ש ומבואר ביו"ד קמ"ד דקישוש ורחיצה שווין חוץ מגבי בוגרות שלא נשאה עיי"ש וא"כ כלה בתוך ל' לחופתה מותרת נמי ברחיצה תוך

מתירין הרי דס"ל דאינו בקי. וה"ה לכאורה היכא שאינו מתכוון להטות אסור לר"ש משום דהוי פ"ר ומוכרח דהטיי' אינו שכח כלל באינו מתכוון להטות וזה דעת הגה"א שם דהאינא דאין בקיאין אסור. ודעת האגודה שכ' ובלבד שיתכוון לבעול בהטיי' כמו"ש הטיי' באו"ח קלי' ואף הפוסקין המתירין כ' הפרישה והב"ח והטו"ז שם משום דס"ל דדם מפקיד פקיד הרי באינו בקי או באינו מתכוון להטות גם לדעתם אם ה' תבורי מחבר הוא אסור משום דהוי פ"ר ולפי"ז המנהג אינו מעיקר הלכה כמו"ש הסד"ט רק כמשמעות לשון רמ"א דסמכינן על ה"א ואין רא' לנידון זה להתיר. והנך לישנא דכתובות קלט דלישנא קמא אמר לי' שמא הטייה ולישנא בתרא אמר ליה שמא במזיד הטייה. וכתב רש"י לישנא בתרא לא תלינן בהטיי' אלא בכונה מכלל דלישנא קמא ס"ל אפילו בלא מתכוון. אולי פליגי בפלוגתא דר"א ור"א בריש התינוק ומדברי הר"ן נראה דלהרמב"ם אין הפירוש כרש"י בחילוק ב' הלשונות, ולא פרש במאי פליגי.

וראייתי בריב"ש קמ שכ' באמצע התשובה וז"ל אלא וודאי הוצרכו לרוב בקיאין הן לומר דכיון דהטיי' מצוי' עד שהרוב בקיאין אף למי שאינו בקי אפשר שתודמן אף שאינו מכוי' לה. ואף לדידי' לא הוי פ"ר עכ"ל הריב"ש. ולדבריו אין צורך לפרש דעת המתירים משום דדם מפרק פריק כמו"ש הפרישה והב"ח, רק אם נתיר ביאה גמורה דלגמור ביאתו וודאי דרוב לאו בקיאין הן. רק דשמואל דרב גוברי' אבל מקצת ביאה לכ"ע מותר אף לשאינו בקי ואינו מתכוין לבעול בהטיי' משום דהוי בגדר האפשר לכל אדם שיקרה לו הטיי', ולא הוי פ"ר, ואולי גם דעת התוספת דכתובות אע"ג דכתבו דכל חד וחד אמרינן דבקי הוא, גם הם ס"ל דאף לשאינו בקי אפשר שיקרה הטיי' בהערהא אפי' באינו מתכוין, והא דהוצרכו לומר דהטעם משום דכל חד אמרינן דבקי הוא, היינו משום דס"ל מדסתם ותני, וחכמים מתירין משמע אפילו לגמור ביאתו, והרי הוכיחו שם דגמור ביאה אינו שכית, וגם מי שבקי בהערהא לבעול בהטיי' אינו בקי לבעול בעילה גמורה, וא"כ איך סתמו חכמים והתירו לבעול ביאה גמורה ואמרינן דלא הוי פ"ר, משום דרוב בקיאין הן, הלא לגמור ביאתו רוב אינן בקיאין, לזאת הוכרחו התוס' דהכי מיירי דמי שבקי בהערהא לבעול בהטיי' ומתכוין לה, לזה אף גמר ביאה, אע"ג דאינו בקי בה, ולא שכית מ"מ לא הוי פ"ר, ולזה כיון שמכוין להטותו מותר לגמור ביאתו,

בין האנשים משא"כ ברגל דבימי אבלות שאחר הרגל א"א להשלים שמחת תשמיש דהא אין שמחת הרגל בתשמיש כשמחת נישואין וגם כבר עבר זמנו דלאו רגל דידיה הוא רק של כל העולם ועבר זמנו וא"כ או מותר להתיחד וממילא ליכא למטעי גם בימי הרגל דתשמיש של ימי הרגל קיל כיון דמותר להתיחד דהא גם אח"כ מותרים להתיחד בימי אבל ושפיר אין צריך שיהיה ישן בין האנשים, ולפי"ז מתורץ שפיר קושי' מהרש"א דבימי אבלות ליכא משום דם בתולים ובימי המשתה דאיכא משום דם בתולים דחמירא ליה מ"מ אם נתיר לו להתיחד יהיה קילא ליה ולהכי כל אותן הימים הוא ישן וכו' וכמו"ש.

דעיינן בטו"ז קמ"ד דאף דימי רגל עולים למנין שלשים כיון שנוהג בהם גיהוץ ותספורת אף דבלאו אבל נהג משום רגל מ"מ עולה מ"מ בחתן ימי משתה אינם עולים כיון שמוותר בגיהוץ ותספורת א"כ אף אם הוא אבל ברגל שנוהג גיהוץ ותספורת מ"מ אינה עולה למנין שלשים דהא לא היה אסור בו מחמת אבל כלל רק מחמת הרגל עיי"ש ולפ"ז שפיר מסייע לר"י דאי בימי המשתה אין התשמיש אסור משום אבלות רק משום דם בתולים א"כ נהי דבימי המשתה הייחוד אסור משום דם בתולים אבל בשבעה ימי אבלות אמאי אסור הא כל החשש דקילא ליה משום שכבר נהג בו איסור בשבעה ימי המשתה והתינה אם יש או איסור גם משום אבלות אף דאסור גם משום דם בתולים ג"כ שפיר יכול למטעי דעלה לו אבל אי נימא דלא כר"י ואין דברים שבצנעה נוהג א"כ אינו אסור משום אבלות כלל רק משום דם בתולים א"כ ליכא למטעי כלל שעלו לו ולמה אסור הייחוד בשבעה ימי אבלות ואלא דאסור דברים שבצנעה וי"ל כנ"ל ושפיר מסייע ליה לר"י. קמ"ה

שבעה ימי אבלה וא"כ א"צ לפרוש משום דם בתולים רק שבעה ימים ואח"כ יכולה לטבול אפי' בתוך שבעת ימי אבלות ואין כאן איסור תשמיש משום דם בתולים רק משום אבלות.

דעיינן באשר"י שיש רוצים ללמוד מכאן דמי שמת לו מת ברגל כיון שנוהג ימי רגל תחילה דמיא להכא וקילא ליה הוא ישן בין האנשים וכו' ועיי"ש מה שדחה ויש לפקפק בדבר. ולענ"ד דלא דמי דודאי משום שנוהג ימי משתה תחילה גם כאן לא קילא ליה דהא לא חל עליו אבלות כלל וכמו שפירש"י ומשום זה לא קיל במה שחל עליו לענין תשמיש, וראיה לזה דא"כ הו"ל לגמ' למימר דקילותא דהכא משום דהיא מותרת להתקשט אפי' תוך ז' ימי אבלות כנ"ל וקולא זו שייך אפי' באילות דידיה דבמק"א אסורה בזה כדאמרינן לקמן בברייתא והיינו באפיה והכא אדרבה באפיה מותרת שלא תתגנה כמ"ש הרא"ש אלא ודאי דמהני מילי שלא חל לענין זה אבלות לא יקל בדברים שחל בהם אבלות אלא דקילותא יהיה כך דיקל בתשמיש בשבעה ימי אבלות דלית ביה משום דם בתולים כיון שכבר נהג בו איסור בשבעה ימי משתה ויחשוב שהיה ראוי להתיר לו תשמיש משום ימי המשתה ושמחת נישואין שזה עיקר שמחת חתן וכלה, אלא משום דבלא"ה צריך לפרוש משום דם בתולים אסורוהו גם משום אבלות וא"כ כמו שמשלים אח"כ אבלות שלא נהג בו ימי משתה כן ישלים שמחת ימי משתה בהיתר תשמיש שלא נהג בו ימי משתה כיון דעדיין זמן שמחת חתן וכלה עד שלשים לחופה ולהכי בו ימי אבלות הוא ישן בין האנשים וכיון שכן אי שרית ליה בשבעה ימי המשתה להתיחד יקיל ויאמר כיון דבשבעה ימי אבלות אסור להתיחד ועכשיו מותר יקל בעיניו ויחשוב דדם בתולים קיל וגם דברים שבצנעה בשבעה ימי המשתה קיל ויבעול ולכן גם או אסור להתיחד וישן

קמ"ד. סימן שצ"ט. קמ"ה. ובאופן שני י"ל להיפוך דבשבעה ימי המשתה כיון דגם בלא דם בתולים אסור בתשמיש משום אבלות כגון במוכת עץ ובחור שנשא אלמנה ושם שפיר ישן בין האנשים באילות דהכא ומשום דקילא ליה ומטעם שכתב הרא"ש ולהכי גם בנושא בתולה דצריך לפרוש משום דם בתולים נמי אסורוהו לישן בייחוד רק בין האנשים כדי שיהיה ניכר שאסור בתשמיש גם משום אבלות ויוסיף בפרישות משום אבלות כדי שיקיים גם אבלות שמחויב לקיים בדברים שבצנעה ועיין בס' שצ"ט דפסק בשו"ע כרמב"ן דאם אינו נוהג איסור ברגל מחמת אבלות יותר ממה שאסור מחמת הרגל אינו עולה לו למנין ל' עיי"ש וה"נ כיון שמחויב בז' ימי משתה לנהוג אבלות בדברים שבצנעה צריך לישן בין האנשים כיון דמשכחת בשום מקום מחמת אבלות דכאן דצריך לישן בין האנשים דאם נתיר לו יבא להקל כיון דליכא אי' דם בתולים כנ"ל בדיבור הקדום כיון דבז' ימי המשתה היה אסור להתיחד ועכשיו מותר אבל בשביל שהתירו לו להכניס לחופה ולבעולה ולדחות אבלות מעליו אינו מצד זה רק בז' ימי המשתה יען שרואה דשמחת נישואין אלים מאילות אבל לא באילות שאח"כ שדומה לגמרי לרגל רק מטעם הנ"ל יקל. אמנם התינה אם הוא ישן בין האנשים בשבעה ימי המשתה גם משום אבלות שפיר י"ל דיטעה ויקל בו ימי אבלות אם נתיר לו הייחוד אבל אי נימא דאין דבר שבצנעה נוהג ואסור רק משום נדה ההיינו דם בתולים מה"ת יקיל בו ימי אבלות יותר מאילות דעלמא שאחר הרגל משום היתר ייחוד יען שהיה אסור בייחוד בז' ימי משתה הלא אז לא היה אסור משום אבלות רק משום דם בתולים ומנדה לאבלות לא גמיר אנשי ועכ"ח דגם אסור משום אבלות ג"כ ושפיר אתי למטעי ושפיר מסייע ליה לר"י ומיושב הרמ"ה. ושלישית נ"ל לפמ"ש טו"ז סימן שמ"ב דאם אירע

בדין בוועל בעילת מצוה ופורש ואזהרה לחתנים שלא יבעלו שנית אם גמרו אף שלא מירק

כ"ק אבי מאוה"ג שליט"א בשו"ת משנ"ה קמו כתב וז"ל עוד רגע אדבר מה שעלה על לבי להעיר ולפענ"ד כדאי לפרסם הדבר מפני שנראה דאפילו בין לומדי תורה לא שמים לב על זה בהבא על בתולה בעילת מצוה דקיי"ל ביו"ד כאן דגומר ביאתו ופורש מיד אפילו היא קטנה שלא הגיע זמנה לראות. פשוט דהא דגומר ביאתו היינו שמותר להכניס כל האבר אף שהדם שותת דזה הוא נקרא גמר ביאה אף שלא הפליט עדיין אבל לאחר שהכניס כל האבר והוציאו לחוץ אף שלא מירק האבר ולא הוציא ה"ז אסור לחזור ולהכניס דכיון שהוציא את האבר לאחר שהכניסו כולו כבר נקרא גמר ביאתו וצריך לפרוש מיד, והמכניס שנית זה כבר נקרא בעילה שנייה ואנן קיי"ל דאסור לבעול ולשנות, דגמר ביאה אין הדבר תלוי במירוק האבר והוצאת ש"ז אלא בהכנסת כל האבר וכל הכנסה והוצאה מכל האבר נקרא ביאה גמורה בפני עצמה.

ובגמ' קידושין קמו אמר אמימר כל הובעל דעתו על גמר ביאה ובתוס' ר"י הזקן שם פ' תחילת ביאה היא הערעה והוא נשיקת אבר סוף ביאה היא גמר ביאה והוא הכנסת כל האבר וכ"כ הרמב"ם קמ"ח המכניס ראש העטרה בלבד הוא הנקרא מערה מלשון את מקורה הערה והמכניס כל האבר הוא הנקרא גומר ובכל הביאות האסורות אחר המערה ואחד הגומר ואע"פ שלא הוציא ש"ז ע"ש. הרי מבואר מגמ' ופוסקים דגמר ביאה

הוא כל שהכניס כל האבר ואינו תלוי בהוצאת ש"ז לבד בהבא על שפחה חרופה דנחלקו בה הראשונים וז"ל דעת רש"י כריתות קמט דלא נקרא גמר ביאה בש"ח אלא כשהוציא ש"ז וכן נראה בגמ' יבמות שם מתיב רב ששת אינו חייב אלא על ביאת המירוק וכן נראה דעת רגמ"ה כריתות הג"ל וכן מצאתי מפורש בירושלמי ר"פ הבע"י אמר ר' ירמיה רבי בא בר ממל בשם רב שכבת זרע עד שיפליט, אבל התוס' יבמות ק"י הנ"ל ד"ה אינו כתבו דאפילו בש"ח חייב אפילו בלא הוצאת זרע ע"ש ועיין שעה"מ קנ"א ובספרי שו"ת קנ"ב הארכתני קצת בזה ע"ש. נראה פשוט דגמר ביאה מקרי אפילו לא הוציא זרע כלל אלא כל שהכניס כל האבר מקרי גמר ביאה ואם הוציא שוב המכניס מקרי ביאה שניה. קנ"ג

בפלוגתת הראב"ד והרא"ש אי מותר לפרוש באבר מת או גם באבר חי

והנה מחלוקת הראב"ד ושאר פוסקים הוא אי מותר לפרוש באבר חי או לא ואנן קיי"ל כהפוסקים דמותר לפרוש אפילו באבר חי ולא חששו להנאת יציאה וכן כתבו בש"ע אבל פשוט דאפילו החולקין על הראב"ד ז"ל לא נחלקו ביציאה זו שהתירו לו לבעול ולגמור מה שנקרא גבר ביאה היינו הכנסת כל האבר אם רצה להוציא אבר חי מותר אף שהנאה הוא לו כיון שהתירו לו להכניס כל האבר שהוא גמר ביאה לאחר השרת הבתולים והדם שותת הכ"ו התירו לו להוציא האבר אף שיש לו הנאה אבל לאחר שהוציא להכניס עוד ד"ה הוא דאסור דכיון

אבילות רח"ל לחתן אחר החופה קודם שבעל יכול לנהוג אבילות תחילה ואח"כ ימי המשתה כדי להרויח תשמיש של ז' ימים דהא דנוהג ימי משתה תחילה הוא לטובתו ויכול לומר אי אפשר בתקנת חכמים עי"ש, ולפי זה יש לומר הפירוש גם ברישא דהא דמונה שבעת ימי אבילות ברישא היינו אם רוצה ולפ"ז לא דמי לרגל דברגל ודאי לא יקל כיון שאינו רשאי לנהוג אבילות ברגל רק אח"כ אבל כאן כיון דאם היה רוצה היה נוהג אבילות ברישא ואפ"ה התירו שנוהג שבעה ימי משתה ברישא אם רוצה ואח"כ אבילות לכן קילא ליה וישן בין האנשים, וממילא כיון דאסור להתייחד באחרונים אסור גם בראשונים אף שיש בו איסור דם בתולים דלא יבא להקל משום זה הואיל ואיסור ייחוד בראשונים מותר ובאחרונים אסור יחשוב בראשונים שאינו מצד איסור נדה רק משום אבילות וקילא ליה משום שהם שבעה ימי משתה, אמנם התינוח אי דבר שבצנעה נוהג יש לטעות בזה אבל אם אין דבר שבצנעה נוהג רק משום דם בתולים אין כאן טעות ושפיר מסייע לי לר"י וא"ש. קמו. יו"ד סימן קצ"ט. קמו. י'. קמח. פ"א מא"ב ה"י. קמט. י' ע"ב. קנ"ה. קנ"א. פ"ג מא"ב ה"טו. קנ"ב. ח"ב סימן ל"ג. קנ"ג. ואף שהדבר נראה פשוט מ"מ אביא ראי' מהא דתניא נדה ס"ה ע"ב א"ל רבי אבא לרב אשי אלא מעתה בע"ז לא יגמור ביאתו כלומר אחר שאתה חושש לכל תינוקות משום נדה ואפילו לא הגיע זמנה לראות וכו', וכתב הראב"ד הביאו הרשב"א בת"ה וז"ל ובוועל בעילת מצוה דקאמרינן פ"י הראב"ד לא פורש מיד שגמר דא"כ יציאתו הנאה לו כביאתו אלא ממתין עד שימות ופורש מיד מן המטה כדרך שאמרו במשמש עם הטהורה ואמרה נטמאתי ולנעץ צפורנו בקרקע עד שימות כמו שאמר שם א"צ שהרי התירו לו לגמור ביאתו אלא עומד עד שימות ופורש וזהו גמר ביאה דקאמר, ואינו מחוור בעיני ולמה ימתין עד שימות כדי שלא ינהג בפרישתו והרי אשה זו דמיה טהורים וביאתה מותרת לגמרי ואפילו הדם שותת יורד התירו לו לגמור ביאתו ולא תהא הנאה לו בפרישתו יותר מביאתו הגמורה שהתירו ותמה על עצמן ליהנות בגמר ביאה מותר לפרוש בכדי שלא ינהג אסור, ועוד שאם אתה עושה אותו כמשמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי אף הוא לבו נוקפו וכו' וזו הוא תשובתו של רב אשי וזה נ"ל מבואר אפילו לבעל נפש וכן דעת הר"ה עכ"ל ועיין מש"כ הרא"ש נדה ס"ה הנ"ל ובמעדני יו"ט

שם על הראב"ד ק"י שפסק "דמחויב לפרוש באבר מת" והאי בועל בעילת מצוה ופורש לא מיד קאמר דאם כן יציאתו הנאה לו כביאתו אלא ממתין עד שימות האבר, א"כ מה נותנים לה דקאמר הא עכ"ח צריך לבעול בעילת מצוה אלא אע"פ שהחמירו עליו להיות כנדה לאחר שגמר מ"מ נותנים לו כל בעילה זו לגמור כרצונו ע"ש, וכתב הבית שערים ק"י עוד ראה להרא"ש בהקדם הגמ' הנ"ל וממה שיש להקשות דמה פריך הגמ' על בעל נפש שלא יגמור ביאתו הרי אם לא יגמור ביאתו לא היה נעקר הבתולים דהרי הבתולים יורדין בגמר ביאה כמבואר בטור אה"ע ק"י דבסוף ביאה שותתין דם בתולים וא"כ בשום פעם לא יהיה רשאי לגמור ביאתו ודבר זה אי אפשר לומר ועל כרחך לפרש כפירוש הרא"ש דמותר לפרוש גם באבר חי בדם בתולים וזה פי' שהתירו לו לגמור ביאתו עיי"ש ולפי דבריו י"ל דאין פירוש בועל בעילת מצוה ופורש ופורש פירוש שפורש לאיסור שלא יבעול עוד "אלא ופורש קאי אהיתירא שמותר לפרוש באבר חי" והנה הטעם דמותר לפרוש באבר חי הוא משום דאם לא כן לבו תהא נוקפו ופורש ולא יבעל כלל, והנה חשש זה שייך בדם בתולים דאם לא נתיר לו לפרוש באבר חי לבו נוקפו ולא יבעול בשום אופן אבל באבל להתירו לו בעילת מצוה באיניות כדי שיחול עליו חתונה ושמתח נישואין ק"ט ודאי דאסור לפרוש באבר חי דגם אם לא יבעול עתה גמר ביאה יבעול אותה אחר אבילות ובלאה"נ ל"ש לבו נוקפו דהתם יחוש שמא פרסה נדה תחתיו כיון שנאסר לו משום זה לפרוש באבר חי, אבל כאן אם נאסר לו משום אבילות לפרוש באבר חי מאי לבו נוקפו שייך בזה ולכן החכים רש"י שם לפרש ופורש, ויקברו את המת מיד, דלכאורה צ"ב מה רצה בזה אלא לפי הנ"ל יש לומר דאין פירוש ופורש כמו בעלמא להתירא דמותר לפרוש באבר חי אלא לאיסורא שאינו רשאי לבעול עוד וכיון שאסור לגמור ביאתו דהיינו לפרוש באברו לא קילא לי' דם בתולים וא"כ אי דבר שבצנעה אינו נוהג היה מותר לישן עמה בייחוד אלא ודאי דמייירי במקום דליכא משום דם בתולים ולהכי ישן בין האנשים משום אבילות.

אי באמצע ביאה נטמאה מותרין ביחוד או לא

כ"ק אבי מאוה"ג שליט"א בשו"ת משנ"ה ק"ס כתב להסתפק בחתן שבא על אשתו ובאמצע הביאה הרגישה שנטמאה והי' צריך לפרוש ממנה בנעיצת צפרני ידיו ורגליו עד שימות האבר ואסור לו לגמור הביאה אי כה"ג מותר להתייחד עמה אי אמרינן כיון שבעל לא תקף עוד יצרו או דילמא כיון דבאמצע

שגמר ביאתו אף שלא הפליט וליכא בזה מחלוקת דזה מקרי גמר ביאה, דגמר ביאה אינו תולה בו ריעה וכמו שהבאתי לעיל, ומ"מ קודם שהוציא ודש מבפנים עד שיפליט נראה דמותר וכגון שלא הפליט בהכנסת כל האבר מיד דזה הוא בכלל מה שהתירו לו ביאה ראשונה כיון שנכנס בהיתר ולדעת הראב"ד לא ברור כל כך דאולי גם לדוש אסור לאחר שהכניס כל האבר שהוא גמר ביאה דומיא דהוצאת האבר וצ"ע אבל לדעת שאר הפוסקים נראה דכל זמן שלא הוציא ודש מבפנים הוי בכלל מה שהתירו לו לגמור ביאתו, אמנם לאחר שהוציא פשוט דאסור עוד להכניס וכתבתי זה מפני שלא ראיתי באחרונים שהעירו מזה בעלי ש"ע לפום ריהטא ודאי לרוב פשוטם להם לא כתבו כלל מזה אבל בעונ"ה שנתמעטו הלבבות ראוי להעיר מזה אפילו ללומדי תורה וביודעי ומכירי קאמינא שלא ידעו מזה כלום ואדרבה היה זה להם דבר חידוש גדול.

גדר אין אשה מתעברת מביאה ראשונה

ובהדי שותא נפל מילתא בלבאי לומר דבר חדש דלא אמרו חז"ל אין אשה מתעברת מביאה ראשונה אלא כשבא על בתולה ביאה ראשונה כלומר שהכניס כל האבר פעם ראשון והפליט מיד כשהכניס כל האבר וזה נקרא ביאה ראשונה ממש אבל אם לא הפליט מיד ממש אלא לאחר שהכניס כל האבר דש מבפנים כדרך הארץ מוליך ומביא אלא שלא הוציא ואח"כ הפליט כה"ג שפיר מתעברת דכיון שמוליך ומביא בדישה אף שלא הוציא מחוץ לפרוודור מ"מ כה"ג לאו ביאה ראשונה מקרי לענין שלא תתעבר ומה שאמרו שאין אשה מתעברת מביאה ראשונה היינו הכנסה ראשונה ממש, בלי דישה מבפנים ואי נקבל סברא זאת הרווחנו ליישב קושית התוס' מלאה ועוד קשיות (דעיקר הטעם שאמרו להתייבם הוא משום דבעינן להקים שם לאהוי ומבואר בגמ' יבמות פ"ד דרק ביאה ראשונה מצוה ולכן לולי שהששו ביאה שניה אטו ביאה ראשונה היה דוחה מ"ע של יבוס לחייבי לאוין ואי נימא דביאה ראשונה אינה מתעברת א"כ עדיין אינה ראויה להקים שם לאחוי, ועיין בראשונים שכבר הקשו כן ובמאירי הביא בשם יש מפרשים דביאה ראשונה הכוונה שראויה להתעבר ולפי הנ"ל אתי שפיר), אלא דמ"מ פשטות הלשון לא משמע הכי וצ"ע, ע"כ.

בועל בעילת מצוה ופורש יש שני פירושים א) פורש ממנה לאיסור, ב) פורש להיתר ממנה באבר חי

הנה במס' נדה ק"י פריך הגמ' אלא מעתה בעל נפש לא יגמור ביאתו ומשני א"כ לבו נוקפו ופורש ע"כ. והק' ברא"ש

שם ובי' יו"ד סי' קצ"ג. קנ"ד. כ'. קנ"ה. ס"ה ע"ב. קנ"ו. בספר בעלי הנפש סוף שער הפרישה. קנ"ז. סימן תמ"ז. קנ"ח. סימן ס"ח. קנ"ט. כמבואר פ"ק דכתובות ועיין בש"מ ומשל"מ. קס. ח"ה סימן קמ"ז.

נמשלו לאילת אהבים, ומרמו על התולים דמה אילה רחמה צר ובתוליה חורין כל פעם ולעולם אינה בלא בתולים, כך בנות ישראל משמרין בתוליהן ולעולם אינן בלא בתולים עד שתנשא, שמרה בטהרה חוק לא הפרה ברוך הבוחר בורעו של אברהם ע"כ.

כמה טעמים למה אין מברכין ברכה זה בשם ומלכות א) משום דלא נזכר בתלמוד, ב) משום דהברכה לקטנה נתקנה

א) כתב הרא"ש ס"ט דהא ברכתא מתקנות הגאונים היא דלא מציינו ברכה זו בשום מקום בתלמוד, עיי"ש. ומהרש"ל כתב דאין נהגין לברך ברכה זו מהאי טעמא שכתב הרא"ש עיי"ש, האחרונים נקטו לברכו בלי שם ומלכות ע"כ, והב"ח הבין דכן הוא כוונת המהרש"ל שאין מברכין ברכה זו.

ב) וכתב במשנה"ה שם על הבה"ג ק"ט טעם להסביר למה אין מברכין ברכה זה בשם ומלכות לפי שעיקר נוסח הברכה נתקנה לקטנה שנשאת שיש לה בתולים שלמים ולא לבוגרת שכבר כלו בתוליה ופתחה פתוח והיאך ראוי לברך על זה "מעין חתום" וכיון דבה"ז אין נושאין קטנות על פי רוב אין מברכין עליה עיי"ש.

עוד טעם מירושלמי למה אין מברכין ברכה זה לפי שאין ראוי לברך כששניהם ערומים

ד"ל עוד דהנה כתב הרא"ש דראוי לברכה אחר שמצא בתולים והוא מדברי הבה"ג, ועיין בדברי הרב המגיד ק"ט שהביא הא דאמרינן בירושלמי ק"ט כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן חוץ מקידושין בבעילה, וכתב על זה, ונראה לי הטעם שמברכין הברכה אחר מציאות בתולים, לפי שאין ראוי לברך על המצוה אלא כשהיא מזומנת לפניו לעשותה, ובאותה שעה הוא עם האשה במטה ואין ראוי לברך משום ק"ט ולא יראה כך ערות דבר, ולא הצריכו חכמים לבעול הוא בבגדו והיא בבגדיה ולהתכסות בשעת ברכה זהו טעם ירושלמי, ומדלא אמרינן כן בש"ס דילן אלא אמרו כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן חוץ מן הטבילה ש"מ דלא ס"ל כן וסמכין אש"ס דילן עיי"ש, (ועיין בספר העיטור הלכות ציצית ק"ג דאין מברכין על מצות יבום לפי הירושלמי הנ"ל וכיון דמצות יבום אינו מברך אינו מברך גם בחליצה עיי"ש), ומכל מקום לפי הירושלמי יוצא דכיון שברכת בתולים קאי על לאחר שמצא הבתולים שפיר אי אפשר לברך אז ק"ו.

ביאה נטמאה ולא גמר ביאתו אכתי לא נח יצריה וחיישינן דלמא תקף יצריה עיין ש"ע יו"ד סי' קפ"ה ק"טא ה' משמש עם הטוהרה ומסתבר לכאורה דכל שבעל נתקרה דעתו מביאה אף שלא גמר דהרי קי"ל ב"בא על הבתולה מותר לפרוש באבר חי ומותרת לו ואפילו לא מירק וצ"ע, עיי"ש. ונפק"מ אם בא עליה ביאת איסור או אמרינן ג"כ דתו לא תקיף יצריה או לא דכבר דנו הראשונים לגבי קידושין אי מהני קידושין בכיאת איסור, ועיין בספר שער המלך ק"ט שהביא דברי הבית שמואל אבעה"ז ק"ט דהקשה על הרמב"ם דס"ל חופת נדה לא מהני אם כן למה מסתפק הגמ' פירסה נדה מהו אם מהני חופה הרי פשיטא דלא מהני דהרי אסורין ביחוד והיאך סלקא דעתך דקונה אותה ביחוד של איסור, וע"ז כתב השע"מ להקשות הרי ביבמה אם בא עליה ביאות איסור קי"ל דקונה, כמבואר בפסחים ק"ט, וכן כתבו התוס' ריש יבמות ד"ה ואחות אשתו והר"ן סותר את עצמו מדבריו ריש מס' כתובות לדבריו במס' קידושין, ומ"מ אף דנימא דלגבי קידושין מהני יל"ע אם הכא נמי מהני בנידון דידן ומסברא נראה דלא שנא ביאות איסור ולא שנא ביאת היתר כיון שבא על אשתו אחר שקידש אותה כדת וכדין תו לא תקיף יצריה.

נוסח ברכת בתולים

כתב הבה"ג וכד מפיך ליה לסודרא (היינו הסודר שהיה מוכן לברר הבתולים לאחר ביאה ראשונה כמו שאמרנו בגמ' כתובות ק"טא מהפ למה ק"ט הביאו לו את הסודר וזה לאחר הביאה, ועיין באר אבעה"ז סי' קס"ו בשם העיטור הטעם לפי שאפשר שלא תרצה בו, ועיין בבית שמואל שם סק"י שחולק על זה ועיין כאן לקמן), מחייב לברוכי אי איכא כסא (כוס) ואסא (בשמים) מברך עילוייהו בורא פרי הגפן ועצי בשמים, והדר ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר צג אגוז בגן עדן (אלו ישראל שנמשלו לאגוז דכתיב ק"ט אל גנת אגוז ירדתי ומרמו נמי על בתולים של בנות ישראל דמה אגוז יש בו קליפות זה על זה כך בנות ישראל שמשמרין קליפות בתוליהן, וכן מסיק בל ימשול זר במעין חתום, עיין פרישה. ואפשר כיון דהבתולים תמנותם כאגוז שחתום ובראשו יש לו פה קטן לדחוק ולפתוח), שושנת העמקים (ישראל נמשלו לשושנה דכתיב כשושנה בין החוחים, ומרמו נמי על הבתולים דכתיב סוגה בשושנים שהוא גדר קל ואין פורץ בו ליכנס הרי נמי חתן נכנס לחופה ולבו ננועגעת לחיבת חתוניו וכשכבא ליוקק לו אמרה לו סיפת דם כחדל ראיתי הרי פורש מיד הרי סוגה בשושנים רש"י בשה"ש) בל ימשול זר במעין חתום על כן אילת אהבים (ישראל

קסא. ס"ד. קסב. חופת חתנים סימן ט'. קסג. סימן ס' סק"ב. קסד. ע"ב ע"ב. קסה. ו'. קסו. י'. קסז. שה"ש ז'. קסה. כתובות פ"א סימן ט"ו. קסט. סק"ח. קע. פ"ג מהל' אישות הלכ"ג. קעא. ברכות פ"ט ה"ג. קעב. דברים כ"ג ט"ו. קעג. שער ג' ח"ב. קעד. עיין ברא"ש הנ"ל ובר"ן פסחים פ"ק.

קושיית הפרישה על טעם הנ"ל מברכות אלקי נשמה והנותן לשכוי בינה

והנה כתב הפרישה וז"ל: אבל קשה לי טובא על טעם זה שכתב הרמב"ן ז"ל, שהרי בברכות פרק ה' הו"א קאמר כי מתער משנתיה לימא אלקי נשמה, וכי לביש לימא ברוך מלביש ערומים וכו', אלמא שיכול לברך ברכת אלקי נשמה וברכת נותן לשכוי בינה בעוד שהוא ערום, והיינו על ידי שהוא מכסה בסדין מלמטה ללבו כדי שלא יהא לבו רואה את הערוה, וכן היה נוהג רבינו תם כשהיה רוחץ בחמין, כמו שכתב הרא"ש בשמו סוף פרק מי שמתו וכו', קע"ה. אם כן הרי נמי גבי קידושין בבעילה אפשר לברך בעוד ששניהם ערומים על ידי כיסוי הסדין למטה מן הלב.

קושיית הפרישה על טעם הנ"ל מברכות אלקי נשמה והנותן לשכוי בינה

ובישוב קושיית הפרישה ז"ל דמותר לברך במטה, כתב במשנ"ה קע"י ליישב, (א) ונלע"ד בדיוק לשון המגיד משנה הנ"ל ז"ל שכתב וז"ל "ולא הצריכו חכמים לבעול הוא בבגדו והיא בבגדה ולהתכסות בשעת ברכה" וכו'. ולכאורה מה בא להשיעונו בזה דלא הצריכו חכמים, ואפילו הצריכו מכל מקום עדיין במטה אחת הם. ונראה ברור דנשמר בזה מקושיית הפרישה דודאי ידע שאפשר להם למצוא דרך לברך גם אז בשעת המעשה, וכגון שהוא בבגדו והיא בבגדה, או ע"י כיסוי בסדין למטה מלבו וכו"ת, ע"כ כתב בהדיא ולא הצריכו חכמים וכו' ולהתכסות בשעת ברכה, דלא הצריכו חכמים גם לזה. ואפשר דאה"ב אם רוצה להתכסות שפיר דמי, ורק דלא הצריכו חכמים (ב) או אפשר דכיון שתקנו לברך לאחר בעילה שוב לא ישנה משום לא פלוג אפילו אם ירצה. על כל פנים אתו היתה קושיית הפרישה ז"ל ושלחה, ודברי הפרישה צ"ע בזה לענ"ד.

עוד ישוב על קושיא השניה של הפרישה

עוד נלע"ד ליישב קושיית הפרישה ז"ל, דלא דמי להא דמותר לברך כשהאשה עמו במטה, שהרי כתבו הפוסקים הטעם דמותר לברך אף כשאשתו עמו הוא משום דאשתו כגופו. וז"ל המחבר קע"י אם הי' ישן עם אשתו קורא בחזרת פנים לצד אחר, אפילו בלא הפסקת שלית, משום דחשיבה אשתו כגופו. ויש מי שאוסר ודאוי לחוש לדבריו, ע"כ. קע"ה, וכתב הכסף משנה הטעם משום דאשתו כגופו ורגיל בה וליכא הרהורא. ומכל מקום

צריך חזרת פנים, דפנים להדי פנים אי אפשר דליכא הרהורא, ע"ש. ועיין ברכ"י שם. ומעתה זה דוקא באשתו שהיא כגופו התירו, מה שאין כן כאן שעדיין לא אשתו היא, ודאי לאו כגופו מיקרי לומר דליכא הרהורא, ועוד דאדרבה דהרי עוסק בהאי, והאיך נאמר דליכא הרהורא, ואם כן הכא לדברי הכל אסור לברך כנלע"ד. ומיושב קושיית הפרישה בס"ד.

הפרישה ס"ל ההחשש שמא ימצא פתח פתוח וע"ז הקשה דחששא הנ"ל לא שכיח

ובעיקר הביאור בדברי הירושלמי כתב הפרישה הנ"ל דטעם הירושלמי הוא משום שמא ימצא פתח פתוח והוי כמו קידושי טעות וכטעם הרא"ש שכתב גבי ברכת בתולים שיש לברכן אחר שמצא בתולים שמא ימצא פתח פתוח, וכן כתב בבאר שבע קע"ט, וע"ז תמה במשנ"ה הנ"ל וטעם הפרישה ז"ל צריך עיון, (א) דודאי לא חיישינן שמא ימצא פתח פתוח דמוקמינן לה אחזקתה שהיא בתולה. ולדעתו ז"ל תקשה לו בכל קידושי אשה האיך מברכין ברכת אירוסין וברכת גושאין ניהוש דילמא ימצא פתח פתוח ויהי' מקחו מקח טעות והוי ברכה לבטלה, ומאי שנא קידושי ביאה משאר קידושין לענין ברכה מטעם שמא ימצא פתח פתוח. אמנם לטעם הרמב"ן אתי שפיר דשנא ושנא משאר קידושין וכנ"ל. (ועיין תוס' כתובות ק"ד ד"ה וספרה, דאין אשה מברכת על ז' נקיים שלה שמא תראה ותסתור קפ"א והא באורה כדברי הפרישה כאן ונתקשו המפרשים מ"ש משאר מצות כגון שחיטה דאין חוששין שמא תהיה הבדומה כרפיה, ועוד כבר כתב הרמב"ם א' חולין קפ"ב דמי שנטל ידיו לאכול פת ובירך על גט"י לא הוי ברכה לבטלה ע"י"ש, (ב) עוד קשה לדעתו ז"ל תינח קידושי בתולה יש לחוש כדעת הפרישה, קידושי אלמנה מאי איכא למימר, שהרי התם ליכא חששא שמא ימצא, אם כן אלמנה לדעתו שפיר יברך מקודם כשהוא עמה במטה והתם אמרו סתם חוץ מקידושין בבעילה בין בתולה בין אלמנה. ואף שיש לדחוק ולישב זה דמשום לא פלוג, מכל מקום פשוט הגמרא לא משמע הכי, ועל כל פנים הראשון קשה, וצריך עיון.

ומעתה דברי הרמב"ן מוכרחין, דודאי אי אפשר לומר הטעם משום דילמא ימצא פתח פתוח והוי ברכה לבטלה, דאם כן בכל קידושי כסף נמי ניהוש דילמא ימצא פתח פתוח והוי ברכה לבטלה משום דהוי מקח טעות, ולכן כתב הטעם משום דא"א משום דנמצאת עמו במטה ולפתח פתוח לא חיישינן

קעה. ועיין או"ח סימן ע"ג וע"ד וסימן ר"ו ובית יוסף סימן ר'. קעו. בפירוש על בה"ג סק"ח. קעז. סימן ע"ג או"ח סעיף ב'. קעה. ועיין ברכות כ"ד ובר"ף ורמב"ם בפ"ג מהלכות קריאת שמע. קעט. סימן ט"ז. קפ. ע"ב ע"א. קפא. ועיין נ"ב ת' יו"ד סימן קכ"ג. קפב. ק"ז ע"ב.

אלא שנבעלה קודם קידושין אין כאן איסור לבעלה אלא ודאי
דהגמרא מיירי שנבעלה לאחר קידושין וא"כ אודא לה הקושיא
דניחוש בכל הקידושין דלמא ימצא פתח פתוח והאיך מברכין
קודם הקידושין שהרי בשעת הקידושין עדיין לא ה' פתח פתוח
ומאן דמקדיש שפיר מקדש ואם כן אין ראייה מסתם קידושין
ע"כ.

ועי' כתב לו להשיב דמקומו הוא מוכרח שהרי הפרישה
בעצמו כתב שם דטעם הירושלמי משום שמא ימצא פ"פ
והוי כמו קידושי טעות ונראה להדיא דהפרישה ודאי מורה
דבקידושי טעות הוי ברכה לבטלה ק"פ ופ"פ נמי הוי טענת
קידושי טעות שהרי הוא טוען שקודם קידושין נבעלה והיא
טוענת שתחתיו נבעלה ונסתחפה שדוה ולדיד' המניהו רבנן
מטעם חזקה אין אדם טורח, וכיון דלדיד' ע"כ מיירי שנבעלה
קודם שקדשה ומאחר דלדיד' הימניה רבנן ע"כ פ"פ נמי מיירי
שנבעלה קודם קידושין ואפ"ה לא חיישינן בכל קידושי אשה
משום ברכה לבטלה, ובמתני' ק"פ בתולה גובה מאתים ואלמנה
מנה בתולה אלמנה גרושה וחלוצה מן האירוסין כתובתן מאתים
ויש להן טענת בתולים ופירש"י ז"ל בד"ה מאתים שהרי בחזקת
בתולה היא נשאת לו ויש להן טענת בתולים אם לא מצאה
הבתולים אבדה כל כתובתה דמקח טעות הוא לו ולקמן ק"פ
הגיורת והשבויה והשפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו יתרות
על בנות ג' שנים ויום אחד כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים
ופירש"י ז"ל ואין להן וכו' ואין יכול להפסידה אותה מנה ולומר
בחזקת בתולה נשאתיך והרי מקחי מקח טעות ובגמ' שם מתיב
רב נחמן הגושא את האשה ולא מצא לה בתולים היא אומרת
משארסתני נאנסתי ונסתחפה שדיך והוא אומר לא כי אלא עד
שלא ארסתיך והיה מקחי מקח טעות ול"ל כלל ואמר להו ר'
חייא בר אבין אפשר רב עמרם וכל גדולי הדור יתבי כי אמר
רב ששת להא שמעתתא וקשיא ליה ושני מאי מקח טעות נמי
ממאתים אבל מנה אית לה ואת אמרת לית לה כלל ואמר רבא
מאן דקא מותיב שפיר קמותיב מקח טעות לגמרי משמע וכו'
אלא הדר ביה רבא מהאי.

וכתבו התוס' בד"ה הדר אבל מהא לא בעי למימר דהדר ביה
משום דמקח טעות לגמרי משמע וכו' ע"ש וברמב"ם
ק"פ, והרא"ש כתב ואמר רבא מקח טעות לגמרי משמע ולית לה

דמוקימין אותה בחזקת בתולה משום דרוב נשים בתולות
נשאות. ואיתא באור זרוע דלכן אינו מברך כשמקדש בביאה
משום דטרוד טרדה דמצוה, ועכ"פ ג"כ לא חייש משום פתח
פתוח. וכ"כ רבינו ירוחם. וממילא גבי ברכת אשר צג נמי אי
אפשר לומר הטעם של הפרישה ז"ל שמא ימצא פתח פתוח.
והטעם כמו שכתב הרמב"ן ז"ל וכנ"ל. ועיין בטור ק"פ ובית
שמואל אבן העזר סימן הנ"ל ק"פ בד"ה אם רוצה לקיימה,
דנשמע מתוספות כתובות ק"פ דהיכא דהוי מקח טעות צריך
לקדש מחדש. וכן כתב הש"ג ק"פ דצריך לגרשה, אבל אם אינו
מגרשה אינו נאמן, עיין שם. ונראה ברור דלדעת הפוסקים
דחיישינן דהוי מקח טעות נמי הוי ברכה לבטלה בברכת נישואין
ושפיר וקשה מה שהקשיתי לעיל לדעת הפרישה ז"ל.

לחזק סברא הנ"ל דחששא דפתח פתוח הוי דבר שאינו
מצוי

ויש להביא ראייה לסברא זה דחששא דפתח פתוח חששא רחוקה
היא מהא דאמרינן דבחור מקבל מכת מרדות אם טוען
טענת פתח פתוח דכיון שהוא בקי בדבר סימן שכבר זינה רח"ל
שאם לא כן היאך הוא בקי והמציאות הוא דעל פי רוב בחור
נושא בתולה וא"כ אינו שכיח דבר זה.

ואל תשינו דאם כן דאין הדבר שכיח למה אמרו חכמים שיהא
בתולה נישאת ליום הרביעי וטעם הדבר לפי שפעמיים
בשבוע יושבים בתי דינים בעיירות ביום שני וביום ה' שאם
היתה לבעל טענת בתולים היה משכים לבית דין כשכעסו עליו
לפני שיתפייס עמו וישתוק קודם שתקרה דעתו הרי דדבר שכיח
הוא דלא יאמרו חכמים לעכב הגשואין כל השבוע ולהתיר רק
ביום הרביעי משם דבר שלא שכיח דיש לומר דמצינו דחכמים
תקנו גזירת ותקנת לפעמים גם על דבר שלא שכיח בשב ואל
תעשה לכגון גזירה דשמא יעביירונו ולכן אין להוכיח דהוי דבר
השכיח.

עוד בירור להבין הקושיא על דברי הפרישה

וזאון אחד כתב להקשות על הא דהנ"ל שהרי כל השקלא
וטריוא בגמ' שם בענין פתח פתוח אי נאסרה עליו או
לא ע"כ מיירי שנבעלה לאחר שנתקדשה, דאי לא תימא הכי

ולא כלום וכן הלכתא וכן כתב הר"ף ז"ל, ובש"מ האריך בזה ולענין תוספת אי מהימן מצינו בזה מחלוקת הרא"ש עם הגאון ז"ל, והרשב"א ז"ל כתב דדוקא היכי דהבעל טרח בסעודה או מהימן ואי טרח האב בשביל הסעודה או אינו מהימן והטעם דאין לו שוב חזקה דאין אדם טורח (ובזה אמרתי לישב מה שנהגו בזמנינו שאבי הכלה טורח בסעודת נשואין כדי שלא יהא בידו לטעון טענת פ"פ) ועיין א"ע קצ"א ובר"ן האריך הרבה בדבר.

ועכ"פ נראה ברור לדל"ה הנושא אשה בחזקת בתולה ונמצאת בעולה מקחו טעות הוא לגמרי וקידושו קידושי טעות הם והשקלא וטריא בגמ' הוא רק באיזה אופן מאמינן ל' שאמת דבר, אמנם לאחר שמאמינים ליה הוא קידושי טעות וכן אי הוי אתי עדים שראו אותה ונתה קודם הקידושין אף דלא טרח בסעודה הוי קידושי טעות דהרי סוף סוף בעולה היא וזה ברור, ומעתה הדרא הקושיא לדוכתא דבכל קידושי אשה אמאי מברכיין קודם הבעילה ניהוש שמא ימצא פ"פ והוי קידושי טעות למפרע והוי ברכה לבטלה ולמה כתבו בירושלמי דאין חוששין שמא ימצא דסמכינן אחזקה דרוב נשים בתולות נשאות ובקדושי בעולה וכן בברכת אשר צג נמי הוי סמכינן אחזקה זו רק משום דלא אפשר וכמו שכתב הרמב"ן ז"ל משום דההו עם אשתו במטה.

עוד ישוב לדברי הפרישה

ובמדר התשו' קצ"ב הביא ישוב מגאון אחד שכתב ליישב דברי הפרישה לפי מה שכתב המג"א או"ח קצ"ג לענין ציצית החייב לבודקן משום דאין סומכיין על החזקה במקום דיכולין לברר כמ"ש ביו"ד קצ"ד ובזה מיישב דברי הדרישה בא"ע קצ"ה בטעם הירושלמי בקידושין בבעילה שיברך אח"כ שמא ימצא פ"פ ויהי' קידושי טעות משא"כ בקידושי כסף ושטר שנותנין לבתולה י"ב חודש סומכיין על רוב וחזקה דבתולה היא וע"ז כתב לו דבריים אלו דבריים של טעם הם. ואח"כ כתב לפלפל בדבריו והביא כמה דחיות לזה ואפרט מקצת מהם, דיקשה לענ"ד ליישב דברי הפרישה דס"ל כמג"א דהיכי דאפשר לברורי מברירינן דא"כ צ"ל דהכי הלכתא הוא ג"כ בקידושין בביאה כיון דאיכא לברורי בעי לברר וא"כ באמת המקדש בביאה לא יברך עד לאחר שיברר שמצא בתולים והיינו לאחר המעשה וא"כ אמאי דחו המפרשים ז"ל הירושלמי מהלכתא

וכתבו דלא סמכינן אגמרא דבני מערבא כיון דאליבא דאמת הכי קיי"ל דבעי לברר הכי איבעי לן להורות דלא יברך עד לאחר שיברר, וצ"ע.

גם בזמן הזה דלא נהגו לקדש זמן הרבה קודם כבגמ' דנותנין לבתולה י"ב חדש רק מקדשין ובוועלין מיד הי"ל נמי למימר דיברך לאחר הביאה כיון דאיכא לברר ואין לומר טעם דצריך להמתין י"ב חדש וי"ל.

עוד קשה לי להשוות את הבהמה נמי לא יברך דלא ימצא טרפה ונמצא ברכה לבטלה וכיון דאפשר לברורי ישחוט קודם וכשימצא הבהמה כשרה יברך על שחיטתו. וצ"ל דכה"ג לא מקרי אפשר לברורי כיון דבעי בריך עובר לעשייתן א"כ לא אפשר לו לשחוט קודם ולברר דאז לא יהא עובר לעשייתן וכה"ג לא הוי בכלל אפשר לברורי ואפשר לברר לא מקרי לענ"ד רק כשאפשר לברר כמו שהוא ועשיית המצוה ישאר כמו שהוא בלי שנוי בה. (ועיין שם לקמן תשובה ח' ביאר יותר לקושיא זו מירושלמי ברכות דו"ק).

בגדר שנתנו ראשונים דנוסח הברכה שלא נמצא כתלמוד אין מברכיין

כתב הסוד באו"ח קצ"ו עוד ברכה אחת יש בסידורי אשכנז ועיין באבודרהם סדר שחרית של חול ומחזור ויטרי) ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם הנותן ליעף כוח ונתקנה על שאדם מפקיד נשמתו בערב ביד הקב"ה מיגע מרוב עמל שעמל כל היום ומחזירו לו בבוקר רגוע וזהו שדרש במדרש תהלים עה"פ קצ"ו חדשים לבקרים רבה אמונתך בשר ודם מפקיד פקדון ביד חברו ומחזירו לו בלוי ומקולקל אבל אדם מפקיד נשמתו בכל ערב ביד הקב"ה ומחזיר לו רגועה ע"כ והכוונה דאע"פ דהנשמה הוא חלק אלוה ושייך להקב"ה (אשר בעומק לא שייך בו פגם כמו שלא שייך לפגום בעצם מהותו של הקב"ה), מ"מ כביכול נותן באדם הנשמה עד זמן הקצוב לו שצריך לחיות ובכל יום לוקח ממנו פקדון עד הבוקר כאמרם בידך אפקיד רוחי וגו'.

וע"ז כתב הב"י בשם ספר האגור קצ"ח דמקטרג על ברכה זו, והרמב"ם והסמ"ק לא הזכירוה בכלל קצ"ט וגם לא נזכרה בתלמוד אם כן אף שיש סמך לאומרה מ"מ מי נתן רשות לאדם לתקנה ולכן מכריע שם בשו"ע י' דלא נראה לו מנהג המברכיין ברכה זו, וכן פסק המהרש"ל בתשו' י"א ובפר"ח שם באו"ח.

קצ"א. סימן ס"ח ס"א וס"ה ובט"ז שם. קצ"ב. ח"א סימן ו'. קצ"ג. ס"ח סק"א. קצ"ד. סימן א'. קצ"ה. סימן ס"ג. קצ"ו. סימן מ"ו. קצ"ז. כ"ה. קצ"ח. הל' ברכות סימן פ"ז. קצ"ט. ועיין בספר אגודה ברכות פ"ט סימן ר"י. ר. סעיף ו'. ר"א. סימן ס"ד.

שהוא בר דעת אל יתראה בחברה כגון זה ע"כ. (ועיין בפר"ח אר"ח שתמה גם על נוסח ברכת ברוך שאמר משום שלא נזכר בש"ס עיי"ש). ודעת הרמ"א דמברכין גם ברכה שלא נזכר בתלמוד, וכמו שכתב הרמ"א בס' קס"ו וי"ח שמברכים בשם ומלכות וצ"ב מהשנא הכא מהתם, וראוי לציין כאן גם דברי המחבר בסדר חליצה וכו' שהביא מצאתי כתוב בסדר אשכנז שכשעומדים אחר החליצה אומר הרב ברכה בשם ומלכות אבל אין נוהגין כן ומברכין בלי שם ומלכות, וביאור הגר"א שם וכו' ציין דברי הרא"ש דאין מברכין על ברכה שלא נזכר בגמ' ואפשר שזהו באמת גם כוננת מהר"ל וי"ח שהוא נוהג שלא לברך, אמנם באמת לא בעינין לזה דכבר כתבו כמה ראשונים טעמים למה אין מברכין על חליצה, ועיין באבודרהם משום דמצוה הבאה בעבירה הוא שעבר על מצות יבום, ובספר מצות חליצה וי"ח הקשה באמת על טעם זה דהרי מצינו דמברכין גם נוסח ברכה שלא נזכר בגמ'.

מי שחטא ועבר על איסור דם בתולים אי דינו כחטא ועבר על איסור דם נדה

בשער הגלגולים כתב רבי חיים ויטאל דהמגיד משנה נתגלגל בי והוא משום שחטא בשוגג בעון נדה ולכן בא לידי עון זה בליל החופה שלא פירשתי מאשתי בראותה דם בתולים בביאה ראשונה ואם לא הייתי מגיע לזה הייתי משלים מ"ד שנה שנפטר המגיד משנה לפני זמנו והייתי מוסיף גם כן עוד שנים על זה וכיון שהגיע לידי חטא זה "אע"פ שהוא דם בתולים ואינו עון כל כך" ובפרט שהיה בשוגג עם כל זה כיון שעיקר ביאתי לעולם היתה לכך ולא תקנתני את זה לא נענשתי ואח"כ התעניתני ג' ימים רצופים ואמר לי מורי האריז"ל דנתבטל הגזירה ע"כ. ויש לדקדק בכמה דברים שכתב, והראשונה במה שכתב ובפרט שהיה בשוגג אם כוננתו על חטא של המגיד משנה שהיתה בשוגג אבל חטאו בדם בתולים היתה במזיד או גם חטאו של ר' חיים ויטאל היתה בשוגג וכדרך השני נראה, ולפ"ז יש לעורר ממה שכתב הנהיבות ר"ל דבשוגג דרבנן א"צ כפרה, ועיין ברמב"ן פרשת ויקרא, ובח"ל הר"ן סנהדרין וי"ח ויש בזה דין ודברים בספרי הפוסקים אבל אי אפשר להוכיח דאח"כ הגיע זמן חוסת שלה וראתה דם בשפע גדול לכן יש לחשוש לספק תורה.

ומקור דבריהם בנוי על דברי הרא"ש במס' קידושין יב שס"ל שאין לברך ברכת אשר קידש עובר במעי אמו מפני שלא נזכר ברכה זו בתלמוד עיי"ש. וי' אמנם הכנסת הגדולה הביא שהשו"ע חזר בסוף ימיו מפסק זה וצ"ב הטעם שחזר בו, ועיין גם בדברי החיד"א בברכי יוסף י"ד שכתב דהמנהג לברך הברכה ע"פ כתבי האריז"ל י"ח דאם השו"ע היה רואה דברי האריז"ל היה מכריע לברך ברכה זו ואפשר שהאריז"ל וגם השו"ע שמעידים שאמר ברכה זו הוא מפני שמצאו גירסא לברכה זו בתלמוד וכן מבואר בב"ח שאין ספק שהקדמונים היה להם גירסא כזה בגמ' או כמו שכתב הטו"ו י"ח שאפשר שהיה להגאונים שתקנוה סמך מן הש"ס ובכגון זה לא נאמרו דברי הרא"ש ע"כ.

והאחרונים באמת העירו על הרא"ש שסותר את עצמו, וכן כתבו להקשות על המחבר דבפ"א דכתובות י"ח הביא דברי הבה"ג דיש לברך ברכת אשר צג בשם ומלכות ואף שלא הוזכר הברכה בתלמוד ורק בסדר רב עמרם גאון י"ח ובאר"ז י"ט בשם השאלתות ולא נמצא שם, ועיין במחזור ויטרי י"ח ובספר הרוקח י"א ואבודרהם י"ב ורבינו ירוחם ויגובטור ושו"ע י"ד ועיין בקרבן נתנאל קידושין ובכנסת הגדולה י"ד וי"ח שכתבו להלק דבלאו הכי יש להרא"ש סיבה לדחות הברכה של בכור לכן דוחה אותה אבל משום סיבה זה שלא נזכרה בתלמוד לכד לא היה דוחה הברכה עיי"ש ועיין עוד בספר באר שבע בקונטרס באר מים חיים י"ט ובספר ארעא דרבנן י"ח חכמ"א י"ח דה"ח י"ט, וכן יש להעיר מנוסח הברכה ברוך ה' לעולם שיש אומרים אותו בחו"ל לפני שמו"ע בתפ"ע אע"פ שלא נזכרה בתלמוד ועל כרחק הטעם משום מנהג עוקר הלכה כמו שכתב המחרי"ק י"ח להוכיח כן מתוס' תענית רכ"א, ופלא על השו"ע וי"ח שהביא שיטה זה שנוהגין לאומרו ולא דחה אותה, ואפשר שס"ל טעם וסיבה שמנהג עוקר הלכה, אבל צ"ב דהוא ס"ל דאין לברך על הלל ר"ח מטעם דמנהג הוא י"ח וי"ל"ע. ולעת עתה לא מצאתי לחד מהפוסקים שיכתבו ע"ז אע"פ שבעיקר הענין כתבו לרוב.

ודברי הרמב"ם בשו"ת פאר הדור וכו' על נוסח הברכה ח"ל, לא ידעתי למה יסדוה ואין לך דבר מגונה יותר מזה ומי

רב. בפסקיו פ"א סימן מ"א. רג. ועיין ברא"ש פ"ח דבכורות סימן ח'. רד. שם ס"ק י"א. רה. בשער הכוונות ענין נוסח התפלה ובפרע"ח פ"ב דשער התפילה. רז. סק"ז. רז. סימן ט"ו. רח. ח"ב קמ"ז. רט. ח"א סוף סימן שמ"ז. רי. ח"ב סימן תס"ו. ריא. סימן שני"ב. ריב. הל' ברכות ברכת הנישואין. ריג. נתיב כ"ב ח"ב. ריד. סימן ס"ג. רטו. סימן ש"ה אות י"ג. רטז. סימן ט"ז. ריז. אות מ"ה. ריח. כלל קט"ו סימן י"ח. ריט. סימן רכ"ו. רכ. שורש ט'. רכא. כ"ח ע"א. רכב. בסימן רל"ו סעיף ב'. רכג. ע"י סימן תכ"ב. רכד. סימן קכ"ט. רכה. סעיף ט'. רכו. סעיף כ"ז. רכז. ס"ק פ"ו. רכח. סוף הל' חליצה. רכט. סוף סימן קס"ט. רל. ב"ד סימן רל"ד. רלא. פ"ד.

ותשובה על עונש נדה מבואר בספר הרוקח בהל' תשובה והובא גם בתשו' משנ"ה י"ב עיי"ש, ובוה"ז כתבו שיעור לפדות התענית לפי ערך סעודה שרגיל בו ויעשה שאלת חכם אבל אם נולד בן פגום או זה פגום שאי אפשר להפטר ממנה רק ע"י שיערה הקב"ה רוח טהרה ממרום ורקתי עליכם מים טהורים ממים העליונים וטהרנו טהרת עולם בב"א.

אם מברכין ברכת בתולים על כוס

דעת רבינו נסים גאון הובא בדרכי משה אבעה"ז ו"ג דצריך כוס, וכן הוא דעת הבה"ג, ולקמן נבאר דיש חילוק בינו ובין ר"ג גאון ויש בזה כמה נקודות לדון, (א) אי צריכה כוס בכלל או לא דלא כל הברכות מברכין על כוס, (ב) ואפילו אם נימא דצריכין כוס יש לדון אי דין כוס זה לעיכובא או לא דהרי בברכת חתנים מבואר דצריכה כוס ונחלקו הפוסקים אי כוס זה מעכב או לא עיין בס' ס"ב דנחלקו בזה הפוסקים עיי"ז.

הפרישה הקשה על רבינו ירוחם שהבין דדעת רבינו נסים גאון דצריכה כוס בכרכת בתולים

כתב הפרישה באבן העזר ו"ל מה מאד נפלאתי הפלא ופלא על רבינו ירוחם ו"ל ו"ל שכתב בשם רבינו נסים גאון, והביאו רמ"א בדרכי משה ובשלחן ערוך, על ברכת בתולים "שצריכה כוס ואין לברכה בלא כוס", ואם אין יין ישרה צמוקים ויסתוט אותם ויברך עליו, ואם לא ימצא יברך על השכר וכו', עכ"ל. שהרי גם הרא"ש בפ"ק דכתובות הביא דברי רבינו נסים ושם מוכח להדיא מיניה וביה בלשון הר"ן גופיה דלא קאי דין זה דכוס כלל אברכת בתולים אלא אברכת חתנים דוקא, ומסיים וכתב ו"ל אבל ברכת חתנים שהוא שבע ברכות חייב לברך על הכוס וכו', אלמא דתחלת דבריו נמי מיירי בכרכת חתנים דוקא. וכן בטור אבן העזר הביא דברי הר"ן הנזכר ו"ל גבי ברכת חתנים, אבל בכרכת בתולים ו"ל לא זכר ולא פקד דברי הר"ן. וכן בקיצור פסקי הרא"ש וכו'. והכי מסתברא דהר"ן לא מיירי כלל מענין ברכת בתולים, דאם כן קשה האיך מחמיר יותר בכרכת בתולים דוקא על הכוס יותר מברכת אירוסין שכתב הרא"ש בשמו שאין צריך כוס. וזה יציבא בארעא וגיוורא בשמי שמיא וכו'. ואולי פסק הרא"ש הטענה לרבינו ירוחם ו"ל, לפי שראו שהרא"ש כתב דברי הר"ן הנזכר תיכף וסמוך ממש אחר ברכת בתולים, והוא סבר דדברי הרא"ש שהביא בשם הר"ן קאי גם אשלפניו דהיינו אברכת בתולים. וכבר ראיתי לחכם אחד שטעה גם כן בזה. ובאמת הא ליתא שדברי הרא"ש בשם הר"ן

קאי שם אלפני פניו אברכת חתנים גרידא וזה פשוט כנ"ל, עכ"ל. וכן מבואר קושיא זה בתשובות באר שבע עיי"ש. ואחריהם באו הבית שמואל והח"מ ותמחו על פסק רמ"א. והח"מ שם הביא דברי הפרישה בשם וראיתי מי שכתב, ע"ש ודו"ק, וכן תפשו כל האחרונים ו"ל.

מיישב דברי רבינו ירוחם מקושיית הפרישה דכן דעת הבה"ג אלא ר"ן גאון ס"ל דכוס מעכב אפי' בדיעבד

ובספר משנ"ה על הבה"ג מס' כתובות י"ל כתב ואני תמה על דבריהם ו"ל שהרי רבינו בה"ג שהוא בעל הברכה הזו, וממנו הביאה הרא"ש ו"ל, וכמו שכתב שם להדיא, מצריך גם כוס לברכה זו וכדעת ר"ן גאון, ומאי כל הרעש על רי"ו ורמ"א ו"ל שפסקו כן, כיון דאית לן מר"ן (הבה"ג) בעל הברכה שהביאה הראשון, וסבירא ליה דבעי כוס, ודאי הכי קים ליה דעל הכוס נתקנה. והא דלא תקשה לי אם כן אמאי לא הביא הרא"ש כן בשם הבה"ג דבעי כוס אלא מדברי ר"ג גאון הרי גם הבה"ג הכי סבירא ליה ו"ל דהרא"ש ו"ל נמי היה כמסתפק בלשון הבה"ג אי כוס לכתחלה בעי או לעכב אמרה, (וכמו שדן שם לעיל בדבריו דאין כל כך הכרע), לכן הביא מדברי ר"ן גאון דמפורש דאפילו לעכב אמרו דבעי כוס, ואי לית ליה לא יברך וק"ל.

ובמ"ש הפרישה דמדברי הרא"ש בכתובות מוכח מיניה וביה בלשון הר"ן גופיה דלא קאי אברכת בתולים, מדסיים וכתב ו"ל "אבל ברכת חתנים שהוא שבע ברכות חייב לברך על הכוס" וכו', אלמא דתחלת דבריו נמי איירי בכרכת חתנים וכו'. אין כאן הוכחה מזה ואדרבה לענ"ד מוכח היפך דבריו ו"ל, והוא דנראה ראייתו מדכתב "אבל" ולשון אבל משמע ליה דקאי אדלעיל. ואי משום הא הרי כתב שם נמי אבל ברכת אירוסין אם לא ימצא כוס, והתם אדיכא קאי דכתב אבל לשיטתיה ו"ל. אמנם לפי דעת רי"ו אתי שפיר סדר לשון הרא"ש, דקודם כתב דין דברכת אשר צג וכוס מעכב בו והדר כתב ברכת אירוסין אבל בו אינו מעכב כוס והדר כתב אבל ברכת חתנים ודאי מעכב, ואתי שפיר לשון הרא"ש ו"ל, איברא דלכאורה אי אפשר לפרש דברי הרא"ש ו"ל בענין אחר מתרי טעמי, (א) תדא שכתב שם לאחר כתבו ברכת אשר צג והורה הר"ן וכו', ואי נימא דהאי והורה הר"ן לא קאי אברכת אשר צג שלפניו, היה לו לומר הורה הר"ן בלא וא"ו החיבור, וכמו שכתב שם בסמוך בסימן י"ז כתב ר' שרידא, ולא כתב וכתב ר' שרידא בוא"ו החיבור לפי שהוא דין חדש, אלא על כרחך דאלפניו קאי. (ב) לדעת הפרישה ו"ל

רלב. ח"ה סימן קל"ו. רלג. סימן ס"ג. רלד. סימן ס"ג. רלה. בס' אדם וחוה בנתיב כ"ב ח"ב. רלו. בסימן ס"ב. רלז. בסימן ס"ג. רלה. סק"ט.

דהאי דינא קאי אברכת חתנים, יתור לשון קחוינא הכא וכפולי מילי למה לי, דמאחר שטיים ולא סגי לי' אלא בכוס, וקאי אברכת חתנים אם כן למה לי' לחזור ולשנות אבל ברכת חתנים שהוא שבע ברכות חייב לברך על הכוס, שהרי כתב דברכת חתנים לא סגי לי' אלא בכוס, וא"כ הני מילי מיותרין הן, דמאי אשמעינן מה שלא ידענו כבר, ומתיבת אבל ברכת חתנים שהוא ז' ברכות וכו', אין להם פירוש כלל לפי פי' ז"ל. אמנם לפי פי' הר"י ורמ"א, אתי שפיר דברי הרא"ש ז"ל, דהראשון קאי שלפניו אברכת אשר צג ואחר כך כתב דין ברכת אירוסין ואחר כך ברכת חתנים, ואתי הכל בדיוק. וזה לענ"ד ברור בפי' הרא"ש ז"ל. ובקרבן נתנאל פי' כדעת הפרישה ג"כ, ע"ש, ונמשך אחר דבריהם ז"ל, ולא נכנס לכלל הני"ל.

זמנה שהביא ז"ל ראי' לדבריו מדברי הטור וקיצור פסקי הרא"ש (שחיבר אותו הטור), אמת נכון הדבר להכין סבירא ליה הטור ז"ל, מ"מ וכי גברא אגברא קרמית, ורי"ז וד"מ לא ס"ל הכי בפירוש הרא"ש ז"ל.

גם יש ליישב קושיית הפרישה דאי נימא דכוס מעכב בברכת בתולים יקשה למה בברכת אירוסין לא, ואפשר לישב דברכת אירוסין לא הוי רק הכשר מצוה, ועיין רא"ש במס' כתובות ר"ט הטעם דפו"ד אפשר לקיים גם בפילגש ולכן מהאי טעמא אין מברכין על קידושי אשה אקב"ו לקשה אשה ורק מברכין וצונו על העריות ואסר לנו את הארוסות, דלא מצינו בשום מקום ברכה על האיטור רק על המצוה י"מ דקידושין הוי מ"ע של תורה והוא לשיטתו בפ"ד מהל' מלכים פילגשים בלא כתובה ובלא קידושין אלא ביחוד בלבד קונה אותה ומותרת לו אבל ההדיוט אסור בפילגש אלא באמה עבריה בלבד אחר ייעוד עיי"ש, ובפרט לפי שיטות דאירוסין עושה אותה אסורה לכל העולם א"כ אין כאן ענין של היתר נשואין עדיין והוא בספר אבודרהם ריש פירוש ברכת אירוסין פירוש נוסח הברכה ואסור לנו את הארוסות מדכתיב חופה בתורה כדרשינן ימ"א כי תהיה נערה בתולה בתולה ולא מאורסה ולא נשואה היינו שנכנסה לחופה ולא נבעלה ש"מ דארוסה אכתי מיסרסא מסירה לחופה וכיון דבעינן מסירה לחופה ש"מ דלא קני ליה לגמרי הלכך הוי

ליה כארוסה אחר לגביה ואסרה ליה כדין אשת אשת וזה פלא ואף דלא קיי"ל כן מ"מ גם לדברינו אין האירוסין מצוה גמור חוץ לפי הרמב"ם, ובלי ברכת חתנים אין ברכת אירוסין עושה כלום, דכלה בלא ברכה אסורה לבעלה כנדה, וכן כתב המרדכי בשם הראב"י בכתובות, הביאו בהגה להרא"ש ימ"ב ע"ש, וכיון דברכת אירוסין אינה עיקר המצוה ולכן קיל הוא, מה שאין כן ברכת בתולים דבשעת קיום המצוה ממש הוא ולכן שפיר בעי כוס, ולא הוי יציבא בארעא, ועיין ראב"ד ימ"ב בס' תמים דעים ודו"ק וצע"ק, ומה שכתב וכבר ראיתי לחכם אחד שטעה בזה, נראה דאותו חכם כתב כן מטעמים הני"ל. שוב ראיתי בערוך השלחן א"ע הני"ל שהביא דברי רבינו הבה"ג דמצריך כוס גם כן והנאני שפירש כדברי. אמנם לא נזית בכל מה שכתבתי ולענ"ד זה ברור.

טעם למה ראוי לברך על כוס

וי"ש להוסיף בזה הדנה בפדיון הבן הביא הרמ"א ביו"ד בשם הרא"ש ימ"ד וכן בשו"ת הרא"ש ימ"ה דאחר הפדיון מיד יברך הכהן בורא פרי הגפן על כוס יין, והוסיף הרא"ש דמוסיף ברכת אשר קידש עובר וכו' והנה הרמ"א סיים הטעם לפרסומי, וכן מבואר בסדר פדיון הבן למהר"ל דעושין סעודה בעשרה לפרסומי מילתא, ועיין בהגהות מרדכי יבמות ימ"ו ולפ"ז אפשר דהכ"נ מפרסמין דנמצאו לה בתולים ושלא יבואו לרנן עליה יותר, ועיין בפנים מאירות (ח"ב סי' צ"ט) שדן לפי הב"ח שם שכתב דהטעם דמברכין על כוס הוא לפי שאין אומרים שירה אלא על היין כמבואר בברכות ימ"ו ובמרדכי סוף מס' יומא לגבי כוס של מילה ובמילה מברכין אשר קידש ידך מבטן שהוא ברכת השבה מברכין ג"כ קודם על כוס ובפדיון הבן ג"כ מברכין ברכת אשר קידש עובר והפנ"מ ציין דבאמת לפי מנהגינו שלא לברך ברכת השבה אין לברך על כוס ומסיים דאפ"ה ראוי לברך מצד המנהג לכבוד הכהן עיי"ש, ולפ"ז י"ל לאידך גיסא דאין כאן פרסום דהרי אינו ראוי לפרסם דבר כגון זה שדבר צנוע הוא לדעת אם היתה לה בתולים או לא אלא הטעם דמברכין ברכה זו על כוס לפי שברכה זה ברכת השבת הוא ואין אומרים שירה אלא על היין.

רלט. ז' ע"א. רמ. ודלא כמו שכתב הרמב"ם בפ"א מהל' אישות ה"א. רמא. בכתובות מ"ח ע"ב. רמב. ז' ע"ב. רמג. סימן ל"ח. רמד. סוף מס' בכורות. רמה. כלל מ"ט. רמו. סימן קכ"ז. רמז. ל"ה ע"ב.

סימן קצ"ד

סק"א

ראיה מיוצא דופן דאם ישבה על המשבר אינה צריכה ז' נקיים מטעם דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם

עיינן בחו"ד ביאורים^א שהקשה על הנחלת שבעה, מהא דקיי"ל לקמן^ב אשה שילדה יוצא דופן ולא יצא דם מהיולדת בשעת הלידה מן המקור אלא דרך דופן שלה טהורה ע"כ, ולכא' קשה וכי אשה זו לא ישבה על המשבר לפני הלידה וכ"ש בשעת הלידה (בתמיה) והרי ודאי שישבה וכיון שישבה על המשבר תהיה טמאה מטעם שישבה על המשבר ואפ"ה אין אנו מטמאין אותה, ועל כרחק לפרש ולומר דלא אמרינן לסברת אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם, אלא כשהטילה איזה דבר מהרחם באופן שנפתח הקבר ויצא ממנה דבר, אבל אם נפתח הקבר ולא יצא ממנה שום דבר גם דם אינו יוצא ומותרת עיי"ש, ואפשר לומר דהדין בשו"ע נאמר כשלא ישבה על המשבר אלא הרופא אומר שיש לה סוכר ומוכרחין להוציא הדם ואז אף שישבה על המשבר הרי אין זה מצד הטבע רק אנו בחרנו להושיבה על המשבר, וזה אין ראיה דיש לה פתיחת הקבר שיוצא ממנה דם.

דעת עוד אחרונים כהכנת הפלתי דלגבי טומאה מקילין

ובשו"ת תשובה מאהבה^א כתב כל ימי גדלתו בעיר פראג והדבר מצוי אצל נשים (וזה דלא כמנח" הנ"ל), והנו"ב הביא להקל וכן הגאון ר' מאיר פישלס עיי"ש, ועיין חכ"א בבינת אדם^א שמכריע כדברי הכרתי כאן, וכן ס"ל להלחם ושמלה י.

ועיין בשו"ת תורת נתנאל לבעל קרבן נתנאל^ט שהעיקר כמנהג נשות בני אשכנז כי מנהגים שלהם יותר משובחים ממנהגי פולין עיי"ש.

קושיא בכיבור הגדר ניטלת באגפים

הנה הגה"צ בעל סדרי טהרות (מרדוין) הביא^א דהקשה לו הגאון בעל שואל ומשיב לפי מה דמבואר בגמ' מו"ק י"א, דניטלת בגפים היינו בשני אנשים או נשים, ובמס' נדה י"ב תרגמה זעירי כשחברותיה נושאות אותה במטה, והקשו הראשונים דא"כ היא מצטרפות עם חברותיה והוי רה"ר עיי"ש מה שתי', ולפ"ז קשה למה הבית הראשון טמא בספק רה"ר עיי"ש מה שתי'.

קושיא למה לא הוי ס"ס ותהיה טהורה

עוד הקשה שם למה לא הוי ס"ס, ספק לא נפתח הקבר היינו הרהם בבית הראשון ואת"ל נפתח טמא היה עדיין חי, וי"ל דעובר במעי אמו לית ליה חזקת חיים כדאמרינן ערכין י"ב דלא הוי ליה חזקת דחיותא מעיקרא, וכמו שכ' הרא"ש ודר"ן במס' יומא גבי עוברא שהריחה דאין לה לעובר חזקת חיים, נמצא דאין כאן רק ספק אחד לפנינו עיי"ש.

ביאור הלשון פתיחת הקבר

עוד כתב לבאר הלשון פתיחת הקבר דהוא כינוי לפתיחת הרהם לפי הגמ' ברכות י', מה רחם מכניס ומוציא כן שואל

המנח"י דוחה ג"כ דברי הנחלת שבעה

ועיין במנחת יעקב בתורת השלמים^א שהביא גם כן דברי הנחלת שבעה, ופלפל בדבריו וכתב כסברת האחרונים דדוקא כשיצאה דם לאח"כ טמאה, א' והביא ראיה ממשנה דאהלות דפתיחת הקבר טמאה דוקא כשאינה יכולה ללכת, (ולהעיר דפלתי כאן דן דאין כרחם ממשנה הנ"ל). ב' ואין זה מנהג כמו שהעידו נשי פולין, דבדבר שאינו מצוי לא שייך מנהג. ג' גם שאני הדין בפק"נ דאולינן בתר חזקת דנשים המילדות יודעת זמן הלידה עיי"ש הביאו הס"ט^א ופלפל על דבריו עיי"ש, והח"ס בתשו' ה' ציין לדברי המנח"י ולדברי הפלתי ולדברי הס"ט עיי"ש.

א. סק"א, ובעיקר הדבר מה שחידש החר"ד דלא אמרינן פתיחת הקבר רק כשיצא משהו ממנה עיין בהגהות והערות לסימן קפ"ז שצינתי כמה פוסקים בזה ועיין בנושאי כלים בשר"ע סימן קפ"ח בענין זה. ב. בסעי' י"ד. ג. בסולת למנחה. ד. ס"ק כ"ה. ה. יו"ד סימן קע"ט. ו. ח"א סימן קי"ד, וסימן קט"ז. ז. סימן כ"ג. ח. סק"א. ט. סימן ה', (וכידוע דההתישבות של היהודים בפולין התחילה לפני שש מאות שנה ורוב היהודים הגיעו מגרמניה שהיהודים שם סבלו עד שאחר ששם היו עיקרי מבצרי התורה עוד מזמן הראשונים ואחר שעבר מאתיים שנה התחילו היהודים שם לסבול פרות וכמו שהגדיר חכם אחד בכאב המצב הכל שוחטים וכולם שוחטים ותמיד שוחטים, ולכן ס"ל דמנהג בנות אשכנז שלא עברו סלטול ממקום למקום אין להם כל כך שטטוש במנהגם). י. בפ"ד דאהלות. יא. כ"ד ע"ב. יב. ה' ע"ב. יג. ז' ע"ב. יד. ט"ו ע"ב.

מכניס ומוציא עי"ש, ועיין עוד שם כמה ענינים לכאר מה שנוגע לדין).

בביאור דברי הרע"ב במס' שבת דמחללין שבת משעה שהיא יושבת על המשבר

עיין בפירוש קול הרמ"ו שהקשה על הרע"ב טו שפירוש ומחללין עליו השבת משעה שהיא יושבת על המשבר ומתחיל הדם להיות שותת, הגה אם תאמר דס"ל כהר"ף הרי רוב פוסקים חולקים עליו, ואת ועוד הרי הרי"ף הקדים ירדת הדם לשיבת המשבר, (ועיין בשבת של מי מה שתי' בזה ועי"ש שם שמתרץ סתירת דברי הרמב"ם דבהל' י"א משמע שס"ל כאמרי ליה חברותיה נושאות אותה באגפיה ובהל' י"ג משעה שהדם שותת ויורד).

בדין אין אשה קובעת בימי עיבורה וסת

הנה קי"ל דאין אשה קובעת וסת בימי עיבורה כמבואר לעיל ס' קפ"ט טו, אבל דעת הרמב"ן בהלכותיו י' והרב המגיד י"י מפרש כן בדעת הרמב"ם, והרא"ה בבדק הבית להרשב"א י"י דסוברין דאשה קובעת וסת, ודלא כדעת הראב"ד ז', ואחריו נמשך הרשב"א ה"ל והשו"ע, וכוונת הפלתי כאן "'דאשה קובעת וסת בימי עיבורה", יש לפרש א) דדעת הרי"ף כן, ב) או שגם אלו שסוברים שאינו קובעת וסת מ"מ מודים לחשוש לוסת שאינו קבוע, עיין בטור ושו"ע, וכן דעת הט"ו י"א לפי הבנת החו"ד עי"ש, ג) או כוונתו ב'ג' חדשים הראשונים, הרי לן ג' דרכים היאך לפרש כוונת הפלתי כאן.

לידה באשה הוי סכנה

עצם הלידה באשה הוי סכנה, עיין ברכות כ"ב ר' יהושע אומר המהלך במקום סכנה מתפלל תפלה קצרה וכו', בכל פרשת העבור ופריך מאי פרשת העבור אמר רב חסדא אמר מר עוקבא אפי' בשעה שאתה מתמלא עליהם עברה ראשה עוברת יהיו כל דרכיהם לפניך, הרי דאשה מעוברת פשיטא ליה למר עוקבא שהוא בסכנה, ולכן כתב האברבנאל להסביר הטעם שהולדת מביאה קרבן עולה להדבק ביוצרה אשר עשה עמה להפליא בהצלתה מצער וסכנת הלידה עי"ש, ועיין שבת כ"ב וברש"י שם, וכן נפסק בשו"ע י"ד דלכן מחללין עליה את השבת, ועיין תוס' כתובות כ"ה ד"ה מיתה שכיחא בנשים לפי שמתכנת

בלידה, ובאחרונים כתבו י"ד דאין אשה מברכת ברכת שעשה לי נס לאחר שהבריאה לפי שרוב יולדת לחיים ועיין רדב"ז י"ז, ולכן נוהגין הרבה שאין האשה מברכת ג"כ ברכת הגומל אלא יוצאין בברכת הבעל על התורה באמידת ברכו, ועיין תורת חיים במס' סנהדרין כ"ה הובא בא"ר כ"ט.

סק"ב

בטעם שנתן השבות יעקב להמנהג שלא לטבול עד שיעבור מ' לזכר ופ' לנקבה

עיין בשו"ת שבות יעקב ל' שהביא דברי הרמ"א שבמקום שפשט המנהג להחמיר אין להקל, וכן ראיתי לרבותי שהנהיגו להחמיר, והטעם לפי שחולשות הלידה גדולה מאוד ויש חשש שתחזור ותתעבר מיד ותבוא לידי סכנה, ולכן אין להקל נגד המנהג לא עי"ש, ולכאז' צ"ב דאיזה חשש יש שמא תתעבר הרי על פי רוב אין מינקה מתעברות מיד ואפשר שנשתנו הטבעים בזה, או שבמקום סכנה חוששין גם למיעוט.

דברי האחרונים שדחו המנהג שלא לטבול עד שיעבור מ' לזכר ופ' לנקבה

הנה מה שחשש הפלתי לביטול פו"ר, כבר כתב הח"צ ל' דרוב היולדות מינקות ואינן מתעברות מיד אין לחוש לביטול פו"ר ל', ולכן במפלת שאינה מינקה יש חשש משום ביטול פו"ר, ואפשר שס"ל להפלתי לא פלוג ודוחק הוא, אמנם בבית הלל כאן ס"ל גם כן במפלת, ועיין בסדרי טהרה י"י שהביא השיטות בזה.

וכדברי הפלתי בשם הח"צ כתב גם כן בנו בשו"ת יעב"ץ ל' שהוא חומרא דאתי לידי קולא, וכדאי לפרסם ההיתר ובפרט בדור הזה שרבו הפרוצים עי"ש ועיין בשו"ת נו"ב קמא י' שכתב, כי לדעתי אילו היה היכולת בידי לאסוף לכל המקומות הנוהגים להחמיר שיתאספו יחדיו לבטל המנהג ולהתיר לטבול בתוך מ"ח יום היה הדבר נחשב בעיני למצוה, כי ע"י מנהג זה באים באשכנזי לכמה מכשולים בעוונ"ה, ובמקום שיש לחוש לעבירה לא שייך לומר שאי אתה רשאי להיתרם בפניהם, וכמבואר במס' פסחים י"ז, וגם צריך לברר אם המנהג נעשה לפי חכמי העיר שאו הוי מנהג המקום ולא כן אם המנהג נעשה אחד

טו. במס' שבת. טו. סיפוי ל"ג. יז. פ"ה הל' כ"ו. יח. בפ"ט ה"ד. יט. בית ז' שער ג'. כ. בסוף שער הוסתות בבעלי הנפש. כא. ס"ק מ"ט. כב. כ"ט ע"ב. כג. ל"ב ע"א. כד. או"ח סימן ש"ל סעי' א'. כה. פ"ג ע"ב. כו. בסיומן ר"ח. כז. ח"ג סימן אלף א' תקע"ב. כח. צ"ד ע"א. כט. או"ח סימן ר"ט סק"ח. ל. ח"ג סימן ע"ז. לא. ועיין חולין פ"ד ע"א וברש"י שם. לב. סימן ח'. לג. ועיין בשו"ת ח"ס יו"ד סימן קנ"ז. לד. סק"ו. לה. ח"ב סימן ט"ו. לו. יו"ד סימן נ"ד. לז. נ' ע"ב.

ובעיקר הסברא של אי ניטל כשר כן אם ניקב כשר עיין פר"ח
 נה שהביא ראיה לזה מדברי המשנה ועיין עוד שם סי'
 מ"א בסופו.

אי מותר לחתוך האם של האשה כיון שאינה מצווה על
 פו"ר

אי מותר לחתוך אם של אשה או לא הנה אע"פ שאין האשה
 מצווה על פו"ר מ"מ איתא ברמב"ם יי דאסור מדרבנן וכמו
 שהוכיח הה"מ מקורו בתו"כ וכן פסק המחבר בשו"ע אבעה"ז יי
 , ומה שכתב הרמב"ם יי שמותר וכן נמשך אחריו המחבר יי,
 ועיין בב"ח שם שכתב דלכא"ו היה אפשר לחלק בין סירוס בידים
 שאסור בין לשתות כוס עיקרין שמוותר, אמנם מתוס' שבת ס
 ד"ה והתניא סא וד"ה בזקנה דלא שייך סירוס בנקבה אלא ע"י
 השקאת סם ולכן מכריע שלא אסר הרמב"ם אלא במסרס הנקבה
 באופן שאין לה צער ולידה יותר, אבל אם מסרס שלא תלד
 בקושי יותר משאר נשים מותר עי"ש, ולכאורה קשה דהרי
 מבואר הכא דשייך סירוס באשה גם בידים וכבר הרגיש הסו"ו
 סב שדברי התוס' לא נאמרו בדקדוק בפי הב"ח ועיין בשו"ת ח"ס
 אבעה"ז יי שתמה כן על הב"ח עי"ש, ומ"מ אף דאיכא איסור
 דרבנן מותר לה לחתוך האם לפי שמסוכנת היא.

באיש שמטיל מי רגלים בכלי שצמוד לגופו מהו בדברים
 שבקדושה

הגאון ר' יוסף אליהו הענין כתב להוכיח מדין דהכא לפשוט
 שאלה באיש שעשו לו ניתוח על כלי השתן באופן שאי
 אפשר לו להשתין כדרך כל אדם רק עשו לו פתח בכטנו ודרך
 שם יצאו המים מכיס השתן בשפופרת ארוכה מצד אחד מחוברת
 לבטן ומצד השני מחוברת לכלי זכוכית והמים נוטפין לתוכה
 תמיד מבלי שירגיש, והשאלה מהו לגבי דברים שבקדושה ורוצה
 להוכיח מזה להקל, ועיין בשו"ת משנ"ה יי שהביא דבריו ובסי'
 ס"ז כתב לו לדחות הראיה דשאני דם נדה דגוה"כ הוא דבעינן
 הרגשה לכן אי אפשר ללמוד ממנו לגבי מי רגלים וצואה שלא
 נאמר בשום מקום דבעינן שיצא דרך האמה ממש ועי"ש
 באריכות ומשם תדין לדידן.

מפי השני עי"ש, והסדרי טהרה כאן לי הביא דברי הפלתי
 עי"ש, ובשו"ת דבר שמואל לי כתב דברוב הקהילות לא
 נתפשט המנהג, וכל זה דלא כדברי הב"ח שהביא דברי הרמ"א
 בדרכי משה וכתב עליו והמשנים ממנהג אבותיהם לטבול בתוך
 זמן שהוא עוברים על לא תטוש תורת אמך והם בכלל פורץ גדר
 ישכנו נחש, וגם המורה בזה להקל צריך כפרה עי"ש וכדבריו
 הם במהרי"ק יי (ואי מועיל הנהגה דנו בזה הפוסקים עיין יו"ד מא).

סק"ג

אי גם בזה"ז אמרינן רוב נשים מתעברות כליל טבילה
הפלתי כתב "דרוב נשים מתעברות כליל טבילה" עי"ש,
 וראוי לציין דברי כ"ק אבי מאוה"ג שליט"א בתשו'
 משנ"ה יי שהביא דברי חז"ל במס' נדה מג הנ"ל, והביא דברי
 הרופאים בזה ואי יש סתירה ביניהם עי"ש.

דעת הפוסקים החולקים על דברי עבודת הגרשוני דמונין
 מיום הטבילה הארבעים יום

ובדברי עבודת הגרשוני, עיין בשו"ת משנ"ה יי מה שכתב,
 והוא דיש הרבה חולקים על דברי עבודת הגרשוני,
 ועיין בשו"ת נו"ב קמא יי, ששמע מהרבה רופאים שהדבר
 מצוי לרוב בהרבה נשים שבתחילת הריונן רואות דם בשפע,
 וכבר כתב כן הרדב"ז יי, ועיין גם בדברי רעק"א יי, ובסדרי
 טהרה כאן יי, ובבית מאיר אבעה"ז יי, ובחז"ד כאן יי,
 ובשו"ת ח"ס יי ובשו"ת בית שלמה אבעה"ז יי.

אי מהני הבדיקות של היום לברר שלא נתעברה

ואם בדקה את עצמה ויודעת שלא נתעברה קודם לכן, על
 בדיקה שיש היום, יש שכתבו להקל ולצורך יש להקל.

סק"ד

ככלל שאמרו כל מה שיש נקב טריפה בניטל ג"כ טריפה
הנה עיין בדרישה יי בשני מקומות שדנו מהא דאמרינן בטחול
 דניקב טריפה אף דבניטל כשרה, ועיין בכנסה"ג יי.

לח. סק"ו. לט. סימן קצ"ו. מ. שורש קמ"ג. מא. סימן רי"ד. מב. ח"ה סימן רי"ג. מג. ל"א ע"ב. מד. ח"ה סימן
 קמ"ח. מה. אבעה"ז סימן ס"ט. מו. בתשו' ח"א סימן שכ"א ובח"ג סימן תמ"ג. מז. סוף סימן צ"ט, ובסימן קכ"ח. מח.
 סק"ז. מט. סימן קנ"ו סעי' ד'. נ. סק"ב. נא. יו"ד סימן קס"ט. נב. סימן ו'. נג. סימן מ"א סק"ט ובסימן מ"ג. נד. ס'
 מ"א הגה"ט סק"ט. נה. סימן מ"א סק"ו. נו. פט"ז מהל' איסור'ב הל' י"א. נז. סימן ה' סעי' י"א. נח. שם הל' י"ב. נט.
 בסעי' י"ב שם. ס. ק"י ע"ב. סא. ושם ק"א ע"ב. סב. שם סק"ז. סג. סימן כ'. סד. ח"ב סימן ס"ה.

וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא משנברא כי החיים של האדם הוא ע"י קיום מצות עשה ושלא לעבור על ל"ת ויוצא שנוח לו להפסיד דמ"ע יש רק רמ"ח ול"ת יש סס"ה הרי הוא רחוק לשכר וקרוב להפסד וזהו נמנו המ"ע ול"ת והודו בית שמאי לבית הלל דמל"ת יותר ע"כ.

ולכן לפני שהנשמה יורדת בשעה שיודע לאיזה סכנה נכנס אינו רוצה לירד לעוה"ז רק על כרחך אתה חי והוא ירידה לצורך עליה ולכן נותן הקב"ה זמן ליצירתו שלא יגיע בפתע פתאום בזה עולם רק אחר יצירה ולכן זכר שיש לו לכל הפחות רמ"ח מ"ע נתפיים מיד במ' יום משא"כ נקבה שפטורה ממ"ע שהו"ג אינו נתפיים כל כך מהר רק אחר פ' יום עיי"ש ולכן צער העיבור של נקבה יותר גרוע מזכר.

אשה שנותנת צדקה שיועיל ללידה קלה לא יתן בלי רשות הבעל מתנה גדולה

עיי"ן באבעה"ז ס"ח דאין מקבלין מאשה דבר מרובה דדבר מועט מוותר הבעל אבל דבר גדול לא עיי"ש, חוץ אם יש לה פרנסה שמרווח משלה והוא יודע שהיא שולטת בה כרצונה ס"ח או יש להקל, ושמעתי באשה צדיקת שכוונתה היתה לשם שמים שהיתה מבזבזת סכומים ענקיים לצורכי עניים ובאו ושאלו לה היאך הוא עושה כן הרי שנינו שאין מקבלין מן הגשמים רק דבר מועט כששמעה הדברים פתחה פה בחכמה ואמרה בשעה שאני רואה איש יהודי שחי בצער הדבר נוגע כל כך אל לבי עד כדי כך שהדבר גורם לי להיות נחלית וקיי"ל להבעל חייב ברפואת אשתו, ע"כ הסיפור. ונפק"מ דלצורך בנה מותר לה לבזבז גם בלי רשותו לפי שבוזה כל אשה נאמנת להעיד דצער של בנה נוגע ללבה (וכמו שכתב בספר נשמת חיים לר' מנשה בן ישראל שחוש מעיד על התקשרות בן לאביו דאף כשהבן מרחיק נדוד מעל פני אביו אם קרה אסון בדרך רח"ל או האב במקום שהוא מרגיש זאת עיי"ש), אבל על כגון דברים אלו נאמר ויראת מאלקיך לפי שזה דבר הנמסר ללב.

בענין האיסור לקחת זיוו לידה

אין להכניס עצמו לסכנה

יש לזון בכמה צדדים בענין האיסור לזווי לידה, (א) דהנה אסור לו לאדם להכניס עצמו בסכנה והגם שממילא יבא לידי סכנה מדרך הטבע מ"מ אסור להכניס עצמו בידיים במקום סכנה כמבואר ע' הרבה דברים שאסרו חכמים מפני הסכנה דכתיב

אי ילדה יוצא דופן דינה כמינקת או לא

יוצא דופן שנוולד בניתוח קיסרי אם יש לאם דין מינקת יש פלוגתא בין הפוסקים אי גם בזה אמרינן איבריה מתפרקין או דינה כניתוח דעלמא, ורוב הפוסקים נקטו דדינו כמינקת דעלמא ועכ"פ לאלו שרוצים להחמיר על עצמם להחמיר להחזיק וסת תבוא עליהם ברכה.

בענין אי נחסר הלב יכול לחיות או לא

ידוע הסיפור שהיתה בהמבורג (במדינת דייטש לאנד) לפני שלש מאות שנה כאשר נערה עזרה לאמה בניקוי תרנגולת אחר שנשחטה כדת וכדין על מנת לאכול, ובאמצע עבודת הניקוי הסירה את מעיה ואת הטחול של התרנגולת וזרקה על הרצפה בחצר הבית ובא חתול ואכל אותה ולפני גמר עבודתה שמה לב כי לתרנגול הזה אין לב וטוענת שלא זרקה לעבר החתול לב, ונתעורר פולמוס בין גדולי הפוסקים היאך לדון דין זה דהרי זה ידוע דתרנגולת בלי לב הרי היא טריפה, שהרי אפילו כשיש לה לב לפנינו רק יש לו נקב הרי הוא טריפה כל שכן כשאין הלב לפנינו, ושאלה זה בא על שלחנו של הגאון בעל החכם צבי שנתבקש לחוות דעת בשאלה זה והוא שאל לברר מה היתה מצבה של התרנגולת לפני השחיטה, כאשר השיבה זו כי התרנגולת היתה בריאה ושלמה פסק דהתרנגולת כשרה כי לא יתכן שנברא בעולם הזה יחיה אם אין לו לב, ומה שטוען הנערה שלא ראה לב לתרנגול הזה אלא עקרה אותו וזרקה על הרצפה והחתול אכל את זה, ועוד הוסיף כי גם יעידו שני עדים כי התרנגולת היתה חסרת לב עדי שקר המה כי אין חושבין למעשה ניסים, והחכם צבי הסביר דבריו בטוב טעם ודעת והוא נדפס בארבע תשו' בתוך ספרו ס"ח.

אך לעומת זאת כתב הכרתי ופלתי לעיל ס' דיתכן שהלב ניטל ממקומו ואבר אחר חוטר ממנו ממלא את תפקידו וממילא תרנגולת זו היא טריפה שהרי היתה נטולה אבר עיי"ש באריכות.

חילוק בין טומאת לידה של זכר לנקבה

מבואר בזה"ק הטעם דטומאת הלידה של זכר הוא מ' יום וטומאת לידה של נקבה הוא שמונים יום כי גם בהיצירה יש חילוק דלזכר רק מ' יום ולנקבה פ' יום (ועיי'ן מנחת יעקב בתורת השלמים מה שכתב בזה).

וכתב הגאון רבי יהונתן הטעם שיש חילוק ביצירה בינהם לפי דברי מהרש"א שהסביר בגמ' במס' עירובין ס' למה נמנו

סה. מסימן ע"ד עד סימן ע"ז. סו. בסימן מ' סק"ד. סז. י"ג. סח. סימן פ"ו. סט. עיין פ"ת שם ריש סימן פ'. ע. י"ד סימן תקט"ז וח"מ סימן תכ"ז.

יש לחשוש שלצורך הולד צריך יותר זמן להיות במעי אמו וע"י הקדמה יכול להזיק

ב. עוד טעם לאסור מצד הולד הדנה ידוע כי חיות הולד הוא קטן וקלוש והקב"ה בחכמתו נתן ט' ירחי לידה שבו נוצד הולד עד שיהא ראוי לצאת לאויר העולם ולפעמים אפשר שינוד הולד ממקומו בלי עת לידתו וחיותו קטן וח"ו יגרם לו שימות או היוק אחר שידחוף אותו ע"י הזריקה יותר מדאי שלא כדרך הטבע לצאת, ולא מבעיא לדעת המפרשים שאין אנו בקיאים בה"ו' בכן שבעה וכן שמונה או תשעה כמ"ש הבה"ג לענין בן שמנה כי אין אנו יודעין זמן העיבור ואפשר שהרופא יטעה שכבר הוא בחודש התשיעי ובאמת עדיין לא יצא מחודש השמיני נמצא ח"ו גורם לו שיוולד בחודש השמיני שאינו חי הגם שגם לזה יש אינקויבעטארס אבל הנסיון מעיד שח"ו גורמים לו כמה נזקים וכתב ואני מעיד עלי שמים וארץ שה' עובדא פה באחד מתלמידי שאשתו נכנסה לביה"ח והרופא עשה לה זריקה וילדה שלא בזמנה וטעה בחשבו שכבר הוא חודש תשיעי ויצא הולד שלא בזמנו וה' מרחף בין מות לחיים ל"ע לערך ששה שבועות באינקויבעטאר בלע"ו ואחר התפילות והרחמים בעז"ה הוטב לו אבל נשאר עד היום פחות משאר ילדים והלואי שיה' בריא כשאר לאחר זמן, וכבר שמעתי מקרים שהולד לגמרי נעדר.

אלא אפילו לא יטעה בחשבונות מ"מ פשוט דלכל ולך יש לו זמן מוגבל לשהות במעי אמו שאו נגמר כל בשולו ברחם אמו בשפור אברים ובא זמנו לצאת וקודם לזמן זה אפילו רגע עדיין יש דברים שצריכים חיזוק באבריו החיצוניים או הפנימיים וע"י שיצא קודם זמנו לא יתקנו בו האברים הללו או החושים

השמר לך ושמור נפשך מאד^{עא}. וזה פשוט דלידה באשה הוי סכנה כמבואר בשו"ת משנ"ה ע"ב והוסיף עוד, וכ"ש העושה פעולה לילד שלא בזמנו הסכנה יותר גדולה, דבזמנו הרי השגחת הבורא עליה ונפתח הסתום ונסתם הפתוח וכשאחזו לה תבלי לידה ציריה מתרחבין ומתפתחין וכורעת ללדת כי כן הטביע הקב"ה בעולמו ועשה חסד עם כל אשה, ואם על בהמה חס"י, כ"ש בבני אדם שהשגחתו העליונה יתירה עליהם משאר בהמות השדה הקב"ה משגיח על כל אשה וכ"ש בני ישראל שהשגחתו העליונה יתירה עליהם מהעכו"ם. ע"י

אבל המחיש לידה ע"י זריקה ומכריה להפתח ולהוליד שלא כדרך הטבע ודאי שאפשר שח"ו תסתכן האם שלפעמים לא יפעול הסם שבזריקה כראוי או יפעול יותר מהצריך וכמה פעמים ח"ו תסתכן האשה יותר וכמה נשים נשארו בעלי מומין ע"י^ז, והגם כשתלד בדרך הטבע נמי אפשר שח"ו תסתכן כיון שהיא סכנה טבעית מ"מ החילוק פשוט בין הסכנה שתבא משמים ובין ע"י פעולות גם כי אקדומי פורענותא לא מקדמינן וכשתבא הסכנה משמים ירחמו עליה אבל הכא שאני שהביאה עצמה בסכנה ואת הולד נמי בסכנה. ולא מבעיא לעשות נתוח הנקרא ויצא דופן אם אין הכרח לזה שודאי אסור לחתוך הבטן של אשה ולהכניסה בסכנה גדולה ועובר על כל הנ"ל, ולא די בזה אלא שעובר גם על לאו דפני יוסיף שהרי חובל שלא לצורך, ואם הוא עכו"ם חייב מיתה ואם הוא רופא ישראל עובר בלאו מפורש בתורה, וגם ידוע כי חתוך הבטן הוא סכנה גדולה הגם כי הרבה נולדים עכשיו באופן זה, ומ"מ מידי סכנה לא יצא, ע"י וכל זה מצד האם.

עא. ובבאה"ג שם כתב הטעם שהזהירה התורה על שמירת הנפש שהקב"ה ברא העולם בחסדו להטיב להנבראים והמסכן עצמו כאילו מואס ברצון בוראו ואינו רוצה לא בעבודתו ולא במתן שכרו ואין לך זלזול ואפקירותא יותר מזה ע"ש. **עב.** ח"ט סימן קפ"ד. **עג.** כמה שנאמר "הידעת עת לדת יעלי סלע חולל אילות תשמור" ואמרו ר"ל שהיעל הוא תיש הבר ובלשון תורה דישון שמו ואמרו ז"ל בשעה שכורעת ללדת הקב"ה מזמין לה דרקון ומכישה ברחמה ומיד יולדת ואם יקדים הדרקון רגע אחד או אם יאחר רגע אחד אינה יכולה להתקיים מפני שרחמה צר ואין הולד יכול לצאת ומתוך שמכישה הדרקון ברחמה נפתח ויולדת מיד וכאשר תצטער היעלי ללדת תשמור עת לדתה. **עד.** ואולי מה"ט נמשלו לחיות כמו שנאמר "כי חיות הנה" כלומר מה החיות הקב"ה מזמין הנחש כ"ש בנשי ישראל שאין צריכות לחיות אלא דכ"ז כשהכל ע"פ דרך הטבע שהטביע ה' ב"ה וב"ש בבריותיו ובעולמו מחסדו וטובו. **עה.** וידוע דעת הרופאים דאשה שיוולדת ע"י הוצאת הולד דרך הדופן בטנה תחתך לכמה פעמים ולא תוכל עוד להוליד כי סכנה הוא לה לאחר איזה פעמים, עכ"פ פשוט דלעשות נתוח במקום שאין צריך הוא איסור גמור וסכנה, ועיין שו"ת רדב"ז ח"ג סימן תרכ"ז שראה א' שחתכו לו קצת מאזנו ונול הדם עד שמת ולדעת האבן עזרא רפואה שצריך נתוח פנימי לא התירה תורה כלל עכ"פ פשוט דאם לא משום סכנה הוא איסור גמור אלא אפילו ע"י זריקה נמי או סמים נראה פשוט דאסור משום סכנה שלא בזמנה ומכניס האשה בסכנה שלא כדרך הטבע בידיים ממש.

לא קאמר והוא בגזירת עירין פתגמין ע"פ מזלו שיוולד בו ואם ישתנה זמן הלידה תשתנה לו כל סדרי בראשית וכמה רעות לפעמים יעשה לו להולד ויגרום לו כמה צרות וח"ו לפעמים אפילו מיתה שלא בזמנו. ע"ט

הנה שבשעה שיושבת על המשבר הקב"ה דן על הולד כדת מה לעשות עמו ולכן ודאי אין לשנות ולהקדים הזמן הזה.

ע"י זירזו מחסיר לו הטובת הנאה שלומד עם המלאך במעי אמו

ד. ועוד י"ל לפי מה שאמרו חז"ל בגמרא נדה 9 דרש ר' שמלאי למה הולד דומה במעי אמו לפנקס שמקופל ומונה ידיו על שתי צדעיו שתי אציליו על ב' ארכבותיו וב' עקביו על ב' עגבותיו וראשו מונח לו בין ברכיו וכו' ונק דלוק לו על ראשו וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו שנאמר בהלו נרו עלי ראשי לאורו אלך חשך, ואל תתמה שהרי אדם ישן כאן ורואה חלום באספמאי ואין לך ימים שאדם שרוי בטובה יותר מאותן הימים שנאמר מי יתנני כירחי קדם כימי א-לוה ישמרני, ואיזהו ימים שיש בהם ירחים ואין בהם שנים הוי אומר אלו ירחי לידה ומלמדין אותו כל התורה כולה שנאמר ויורני ויאמר לי יתמך דברי לבך שמור מצותי וח"ו ואומר בסוד א-לוה עלי אהלי מאי ואומר וכ"ת נביא הוא דקאמר ת"ש בסוד א-לוה עלי אהלי וכיון שבא לאויר העולם בא מלאך וסטר על פיו ומשכחו כל התורה כולה שנאמר לפתח חסאת רובץ ואינו יוצא משם עד שמשביעין אותו שנאמר כי לי תכרע כל ברך תשבע כל לשון כי לי תכרע כל ברך זה יום המיתה שנאמר לפניו יכרעו כל יורדי עפר תשבע לשוא נפשי ולא נשבע למרמה ומה הוא השבועה שמשביעין אותו תהי צדיק ואל תהי רשע ואפילו כל העולם כולו אומרים לך צדיק אתה היה בעיניך כרשע והוי יודע שהקב"ה טהור ומשרתיו טהורים ונשמה שנתן בך טהורה היא אם אתה משמרה בטהרה מוטב ואם לאו הריני נוטלה ממך וכו' ע"ש. הרי מבואר דתינוק כל זמן שהוא במעי אמו לומדים עמו תורה וצופה ומביט מסוף העולם ועד סופו ומשביעין אותו ומומנים אותו לחיי עוה"ז

ויהי חלוש באיבריו כל ימיו או שימות קודם זמנו עי"ז והרי אמרו המין ושמן שסכתני אמי בילדותי הם החזיקוני בזקנותי הרי דהילדות הוא הגורם לבריאות ולהתחזקות הגוף כל ימי חיי ובגמרא ב"ב האי ינוקא דמתחיל ללמוד בארבע חלש בגופו כל ימיו וא"כ כ"ש אם לא נגמר במעי אמו שזה הוא הגורם שיפורו וחזיוקו על כל ימי חיי ומי יודע הרופא שהוא אינו רואה אפילו התינוק שהוא במעי אמו החזק הוא הרפה כלומר אם כבר נתחזק בכל או לא וא"כ עכ"פ ספק סכנה לכו"ע הוא, דא חדא.

יש מזל בשעת הלידה ואין לשנות המזל של הילד הזה

ג. ועוד י"ל לפמ"ש בגמרא שבת ע"י כתיב אפנקסיה דריב"ל האי מאן דבחד בשבא יהי גבר ולא חדא ביה ופריך מאי ולא חדא ביה אילימא ולא חד לטיבו והאמר רב אשי אנא בחד בשבת הואי אלא לאו חדא לבישו ואמר רב אשי אנא ודימי בר קקוואת הויין בחד בשבא אנא מלך והוא הוה ריש גנבי אלא אי כולי לבישו ופירש"י האי מאן דבחד בשבא הנולד באחד בשבת, וקחשיב שם בכל יום ויום ואמר להו' ר' תנינא פוקו אמרו ליה לבר ליואי לא מזל יום גורם אלא מזל שעה גורם האי מאן דבחמה יהא גבר זיותן יהי אכיל מדיליה ושתי מדיליה ורוהוי גלין אי גניב לא מצלח האי מאן דבכוכב נוגה וכו' הנה מבואר דכל אחד ואחד נולד במזליה ולפי מזליה שהוא נולד כן הוא משתנה בכל ימי חייו לבד מצדיק ורשע דלא תלוי במזל בתלוי בבחירת האדם וקצת באמת גם זה תלוי שאם יהי' מוצלח יהי' לו קל ביותר לעבודת ה' ועניות מעבירתו על דעת קונו וכיוצא בו, ואפילו לפ"מ שנחלקו בו ר"ח ור"י דאיתמר ר' תנינא אמר מזל מחכים מזל מעשיר ויש מזל לישראל ור' יוחנן אמר אין מזל לישראל מ"מ כבר פ' התוס' שם דהרי במ"ק ע"י אמר רבא בני חיי ומוזני לאו בוכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא תי' דהכוונה דע"י זכות גדול משתנה אבל פעמים שאין המזל משתנה כדאמר ביבמות פ' החולץ ע"י זכה מוסיפין לו לא זכה פותחין לו דאין מזל לישראל הנה דבאמת אפילו למ"ד אין מזל לישראל מ"מ צריכין זכותין רבים לזה אבל בסתם הוא תלוי במזל ומזל מחכים ומזל מעשיר ואפשר דזה שאמרו בגמרא נדה שמלאך של הריין מביא ורע לפי הקב"ה ואומר זה יהי' עני עשיר וכו' וצדיק ורשע

ע. קנ"ו ע"א. עז. כ"ח. עה. ל'. עט. ובזהר פ' וירא במדרש הנעלם תניא אר"ש מפתח של חי' בידו של הקב"ה הוא ובעוד שהיא יושבת על המשבר הקב"ה מעיין באותו הולד אם ראוי הוא לצאת לעולם פותח דלתות בטנה ויוצא ואם לאו סוגר דלתותיה ומתו שניהם, ופריך אי הכי לא יצא רשע לעולם אלא הכי תנינן על שלש עבירות נשיים מתות וכו' ואמר רבי יצחק למה אשה מפלת פרי בטנה אלא אמר רבי יצחק הקב"ה רואה אותה העיבור שאינו ראה לצאת לעולם ומקדים להמיתו במעי אמו שנאמר הנפלים היו בארץ בימים ההם הנפלים כתיב בלא יו"ד ראשונה וכו' ומה דאמר ר"ש הקב"ה מעיין באותו הולד אין לך רשע בעולם מאותם הרשעים היוצאים לעולם שאין הקב"ה מעיין בו ורואה אם אותו הגוף יניח בן צדיק וכשר או שיציל לאדם מישראל ממיתה משונה או שיעשה טובה אחת ובשביל כך הקב"ה מוציא לעולם ע"ש. פ. ל' ע"ב.

בשפחה כנענית ועיין בתוס' ד"ה ושפחה דכיון דיש גזירה שוה לה לה מאשה יליף דדינה ראשה לכן שפיר טמאה.

קטנה שהפילה

עייין בסדרי טהרה על הש"ס חידוד הלכות פ"ו ד"ה ודע שכתב דאין חילוק בין קטנה לגדולה ובספר מצפה איתן נדרים פ"ה הביא דבריו וכתב דקטנה שאינה ראויה ללדת ולד של קיימא רק נפל לא נתרבה נפל זה לטומאת לידה וכמו שאם החסרון מחמת הולד שאינו ראוי לחיות טהורה כמו כן החסרון מחמת האם עיי"ש.

אשה שנתעברה בהזרעה מלאכותית אי טמאה לידה

עייין תוס' יו"ט פ"ט דס"ל דשפיר טמאה לידה ומדלא כתב שם הכ"מ לתרץ כמו שכתב התוס' יו"ט משמע דס"ל דאינה טמאה לידה וכן כתב ר"ח במס' תגיגה ג' שמעשה נסים הוא ואין אני נקרא בה אשה כי תזרע עיי"ש, אבל יש לפלפל בלשונו של ר"ח ולפרש בכונתו דדוקא לענין קרבן ס"ל הכי דיש להחמיר מחשש של הבאת חולין לעזרה אבל לגבי טומאה אפשר דמודה דטמאה ואפי' אם נימא לפרש בכונת הר"ח כפשוטו מ"מ בבתולה שנבדקה ויש לה בתולים והוא מעוברת גם לפי הר"ח יש לטמאותה דשאני הדבר דיודעין בוודאות שנתעברה באמבטי משא"כ אשה פנויה דעלמא יש לומר דבא עליה הבעל בהטייה ואף שרוב אינן בקיאיין בהטייה לגמור עד הסוף מ"מ עדיף לחשוש על מיעוט מלומר מעשה נסים אירע כאן ולטהר בשאלה שנתעורר בנזון האחרון בהזרעה מלאכותית אין לילף מדברי הר"ח להיתר דשאני התם דהיתר הוא מטעם מעשה נסים אבל אם לא מטעם מעשה נסים היה טמאה אף שלא בא עליה בעל והוא הדין הכא.

טריפה אע"פ שאינו חי אמו טמאה לידה

הנה הרמב"ם ס"ל להחמיר כן ולפי הבנת האור שמח ז"א וכן כתב להדיא הרשב"א בתורת הבית ז"ב ובחי' הרשב"ץ גדה ז"ב ובשו"ת חכם צבי ז"ד והסביר דאע"ג דאינו חי מ"מ כיון שיכול לחיות י"ב חודש מקרי ולד לענין זה, ובכרתי ופלת ז"ה, ועיין חקרי לב יו"ד ז"י.

ואם מי שהוא בא ומוציאו לפני זמנו הרי הוא מחסר לו האי טיבותא שלומד עמו המלאך תורה כולה ושה מועיל לו לאח"כ שיבין התורה כמו שכ' הספרים, ואולי עוד שאר ענינים שהיה צריך עדיין להזמין עצמו בקדושה ותורה הרי זה חסר במה שהוציאו לפני זמנו וגם לקה חלק מאותו הטוב שאמר שאין לך ימים יותר טובים לאדם מאותן הימים והרי הוא גוזלו מהם ועוד כמה ענינים ואפשר שעי"ז ח"ו לא יזכה אח"כ לאור תורה שהיה זוכה בה אלו ה' לומדו המלאך יותר וכיוצא בזה, ולכן ודאי דעושה בזה רעה גדולה להולד להוציאו לפני זמנו מלבד מה שהכניסו לסכנה ומסיים ועל כן לפענ"ד הוא איסור גמור.

בשבת הרי הוא חובל שלא לצורך

ה. ובשבת הרי הוא חובל שלא לצורך ואין לחוש להקדם בשביל חילול שבת ח"ו.

מי שמאנסין אותו לאנוס גדה יעדיף לאנוס גדה סתם ולא יולדת

הנה קיי"ל הבעל על היולדת כדן בועל על הגדה דחייב כרת במזיד ובשווג חייב הטאת כמבואר בספר החינוך פ"א והוסיף דלא די בזה אלא בנוסף לזה מבטל מצות עשה של טומאת יולדת עיי"ש, ובמנ"ח שם ציין בשם הגהות מ"מ דמדברי הרמב"ם לא נראה כן עיי"ש, ונפק"מ שיש לדבריהם אם אחד ציווה לאיש שיאנס אשתו כשהיא גדה ואם לאו הירוג אותו להפוסקים דגדה לא הוי גילוי עריות פ"ב יעדיף לבעול אותה כשהיא גדה בלי איסור יולדת לפי שאו יוצא דאיסור חמור הוא לדברי החינוך משא"כ לפי הרמב"ם אין כאן ביטול עשה רק איסור יולדת אין חילוק בין בעילה כשהיא יולדת או בעילה כשהיא טמאה גדה סתם.

נכרית אינה מטמאה בלידה אבל גירות שפיר מטמאה

נכרית אינה מטמאה בלידה כמבואר במס' יבמות פ"ג וברמב"ם פ"ד והבא עליה אינו חייב משום בא על היולדת פ"ה וכתבו התוס' במס' גדה פ"ו ד"ה הלכתא דאם ילדה בהיותה נכרית ואח"כ נתגיירה אין נותנים לה ימי טומאה ודם שרואה או דם של תחלת גדה (ולגבי קרבן עיין שפת אמת במס' בכורות מ"ו ע"ב) אבל גירות שילדה שפיר מטמאה כמבואר בגמ' יבמות הנ"ל וכן הוא

פא. מצוה קט"ו. פב. עיין ב"י סימן קצ"ה שס"ל דהוי ג"כ ובעוד פוסקים. פג. ע"ד ע"ב. פד. פ"ב ה"י מהל' משכב ומושב. פה. כמבואר ברמב"ם פ"ד מהל' איסור"ב. פו. ל"ו ע"א. פז. נ"ב ע"ב. פח. ל"ה ע"ב. פט. פ"ב מ"ד דכריתות. צ. י"ד ע"א. צא. פ"ג ה"י י"ט מהל' שחיטה. צב. בית ז' שער ו'. צג. כ"ג ע"ב. צד. סימן ע"ז. צה. סימן פ"א. צו. סוף סק"ב. צו. סימן כ"ו.

טוב לומר פרשת העקידה ופרשת המן ועשרת הדברות ופרשת עולה ומנחה ושלמים וחטאת ואשם ע"י"ש.

ומ"מ יש להוסיף דכתבו האחרונים דאמירה פרשה זו אינו פוסר מלהקריב קרבן בומן שביהמ"ק יבנה בב"א והביאו ראייה מדברי הרמ"ע מפאנו ^ק לגבי קרבנות ציבור ועיין בספר ראש דוד ^ק ושאלה הנ"ל תלוי אי נחשב כהקרה ממש ונפטר מחיובו או אינו אלא מגין עליו עד שיהא בידו הכוח להביא קרבן ^{קה}.

ובחקרי לב ^ק הביא מדברי הגמ' יומא ^ק א"ר אלעזר האוכל חלב בזה"ז צריך שיכתוב לו שיעור שמא יבוא ב"ד אחר וירבה בשיעורין דלא מחייבי קרבן עד דאיכא כוית גדול ע"כ, ואם נימא דהקריאה פושרת מקרבן הרי כבר נפטרים מהבאת הקרבן באמצעות הקריאה, וגם לפי הבי"ד של אותו זמן המחייבים קרבן יצא מידי ספק שהרי כבר יצא בקריאתו את חובת קרבנו, וכן הביא עוד ראייה מגמ' שבת ^ק לא יקרא לאור הנר שמא יטה אמר רבי ישמעאל בן אלישע אני אקרא ולא הטה פעם אחת קרא ובקש להטות וכתב על פנקסו לכשיבנה ביהמ"ק אביא חטאת שמנה ע"כ והרי רבי ישמעאל בודאי קרא פרשת הקרבנות ואפ"ה אמר שיביא קרבן והוא דאין הקריאה במקום הקרבה ממש ועיין בנוה הקודש על המדרש ב"ד ^ק וביפה תואר ^ק ע"י ע"י"ש.

בענין מניעת הריזן

בנים וכנות זה ברכה

בריש דברינו יש לציין שהשקפת התורה על ריבוי בנים כברכה ולא כהיפוך מזה ח"ו, וכמה ראיות לזה, (א) דהקב"ה בירך אברהם אבינו והיה זרעך כעפר הארץ, (ב) וכן לבן הרשע כשבירך את רבקה אמר אחותינו את היי לאלפי רבבה, (ג) ולא כשילדה הילד הריעי נתרבה שמחתה ואמרה הפעם אודה את ה' וכן הלאה כשילדה עוד, (ד) ויעקב בירך אח"כ בניו וידגו לרוב בקרב הארץ, (ה) וחז"ל העידו על יעקב בלשון שמחה דיעקב לא מת עד שראה ס"ד מנכדיו קיימים, (ו) ועיין במס' ברכות ^ק דנתברכו שילדו ששה בכרס אחד, (ז) וכן מבואר במשה בפרשת ויקהל עה"פ במראות הצבאות, (ח) ואפילו רשע גמור כהמן סיפר ברוב חדוה לבניו על רוב בניו ובחז"ל דמאתים ותשעים בנים היו לו, (ט) וכן מבואר על בועז דהיה לו ס' בנים,

אשה שהפילה יום מ"א יד או רגל מי נימא דבוודאי לא הרחיקה לידתה

הנה מבואר בגמ' ^צ דדעת ר' יוחנן המפלת יד חתוכה או רגל חתוכה הר"ו טמאה לידה דבתר רוב ולדות הולכין ורוב נשים יולדות ולד מעליא ואע"ג דיש ריעותא בהולדה וכתב רש"י דנותנין לה ימי טוהר ולקמן ^צ מבואר דדעת רב חסדא ורב בר רב הונא אין נותנים לה ימי טוהר שחוששין שמא הרחיקה לידתה וכבר יצא רוב איברי הולד מזה כמה ימים וכבר עברו ימי טוהר שלה שאין אנו יודעים מתי למנותם, ומזה יוצא דלגבי טומאה מחמירין לומר דילדה עכשיו אבל לגבי ימי טוהר מחמירין דילדה לפניו, והנה דעת הרשב"א דגם ר' יוחנן ס"ל דאין לה ימי טוהר, אבל רש"י ס"ל דר' יוחנן חולק על רב חסדא וכמו שכתב הס"ט בחידוד הלכות שם, ויש שהבינו כן גם בדעת הרמב"ם דיש לה ימי טוהר, ולעומת זה דעת מקצת אחרונים לתרץ דברי רש"י לפי דברי הגו"ב ת' ^צ בד"ה ודעת הרמב"ם שכתב והנה יש לדקדק ואם הפילה יום מ"א חתיכה שיש בה עצם דליכא למימר שהרחיקה לידתה למה לא ניתן לה ימי טוהר, וא"ת אין הכי נמי א"כ קשה למה לא הוכירו זה בגמ' ואפשר דממילא נשמע מדבריהם וממילא היכא דליכא חשש זה שפיר יהבינן ימי טוהר, אלא עדיין יש לפלפל על הנ"ל ד"ל דלעולם גם ביום מ"א לא יהבינן לה ימי טוהר דכשם דחיישינן שהרחיקה לידתה כך חיישינן שמא עוד תרחיק לידתה ולכן ביד חתוכה זו מגוף היא באה לא תלינן ששאר הגוף נימוק אלא אמרינן שעתה התחילה לילד ושמא לא נימוק ועוד תלד שאר הגוף ואיך ניתב לה ימי טוהר שמא סוף רוב האיברים לצאת ע"י"ש, ומ"מ לפי צד הראשון של הגו"ב כתב הערוך לנר לפרש דלעולם רש"י מודה דר' יוחנן ס"ל כרב חסדא דאין נותנין לה ימי טוהר אלא בציור ביום מ"א ס"ל דנותנין לה ימי טוהר (וכוה מיושב ג"כ מה שהקשה בגליון הש"ס בנדה י"ח ע"א הנ"ל).

אם ראוי לאשה שתאמר פרשת יולדת לאחר שעבר זמן ימי טוהר

הנה שמעתי שחידשו שהנשים יאמרו פרשת תזרע העוסק בקרבן יולדת ולפי הגמ' במס' מנחות ^ק אמר רבי יצחק מאי דכתיב זאת תורת החטאת וזאת תורת האשם כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אדם כאילו הקריב אשם ע"כ, ועיין בתענית ^ק וכן הביא בשו"ע ^ק

צז. י"ח ע"א. צח. כ"ח ע"א. צט. יו"ד סימן קכ"א. ק. ק"י ע"א. קא. כ"ז ע"ב. קב. סימן א' סעי' ה'. קג. בספרו עשרה מאמרות. קד. פרשת צ"ו. קה. ועיין בספר דרך פיקודין הקדמה ה' אות ז' ובבני יששכר מאמר ר"ח מאמר ב' אות ח' ומאמר ד' אות ז'. קו. או"ח סימן ב'. קז. פ' ע"א. קח. י"ב ע"ב. קט. מ"ד כ"ד. קי. ויק"ר ט' ח'. קיא. ס"ג.

י) וכן אנו אומרים בלשון הודאה ובקשה בזמר אחר הבלדה זרעינו וכספינו ירבה כחול, יא) ובגמ' כתובות כשם שהשאור יפה לעיסה כן דמים יפה לאשה משום שבניה מרובין, יב) ובמס' סנהדרין מבואר דאין משיאין קטנה לגדול משום שמונע הולדת בנים בשפע, יג) ולעת"ל יזכה לרוב טוב ואחד מן המעלות דעתידה אשה שתלד בכל יום ק"ב.

אשה חייבת משום שעבדו בזה"ז שא"א לינשא שתי נשים עיין במשך חכמה ק"י ובמשנ"ה ק"י דבזה"ו אחר חרם דר"ג שאין אדם יכול להתחתן עם שני נשים חייבת משום שעבודקטי.

אין לדאוג דאגת פרנסה

עיין במסכת נדה שכתבו בא זכר לעולם בא ככרו בידו עיי"ש, ועיין בספר חסידים דהקב"ה מזמין חלב בדדי של האשה שלמד לא לדאוג דאגת פרנסה ובחז"ל במס' סוטה אמרו מי שאומר מה נאכל למחר הר"ו מקטני אמנה עיי"ש, ועיין בספר חובת הלבבות ט"ו.

פק"ג דוחה כה"ת גם איסור השחתת זרע

באיסור הידוע להוציא זרע לבטלה נכלל השחתת זרע כגון שדש מבפנים וזורה בחוץ ח"ו עיין רמב"ם ק"ו

ובשו"ע אבעה"ז ק"י ויש כמה לימודים על זה יש שלמדו זאת מלא תנאף או מונשמרת מכל דבר רע או משום בל תשחית וי"א שאין זה מה"ת רק אסמכתא עיין נדה ק"י ונחלקו הראשונים אי נשים מצוות על פו"ר או לא, דעת תוס' יבמות ק"ב דציווי של השחתת זרע תלוי במצוה של פו"ר, ופו"ר הוא ציווי בקום ועשה והשחתת זרע בשב ואל תעשה, ולפ"ז נשים פטורות מאיסור של השחתת זרע, אמנם רוב הראשונים חולקים על זה וסוברים דאע"פ דנשים פטורות ממצות פו"ר עוברין על איסור של השחתת זרע ועונו גדול מאד כמבואר בחז"ל דנקרא שופך דמים והוא בנידוי.

ומבואר בשו"ת רדב"ז קכ"א דמוך בשעת תשמיש אסור אף אם נקבל דאשה אינה מצוה על פו"ר, א) משום דיש עליה איסור להשחית זרע של בעלה, ב) או משום איסור של לפני עור לא תתן מכשול ואם הבעל שותק יורד לגיהנם וחייב מיתה עיי"ש.

דמ"מ לצורך פק"ג קיי"ל להתיר אע"פ שיכול לגרש אותה מ"מ קשה קידושין וגם אז אם אפשר למנוע ע"י טבעת עדיף על שאר הדברים לפי שאינו משחית הזרע מיד (ולא אמרינן להחמיד בפק"ג כמו שכתב רעק"א ולסמוך על הא דשומר מצוה לא ידע דבר רע וכמו קטלנית ביבמה) אבל כל זה בתנאי שיש סכרא של פק"ג (ואי יש לסמוך בוה על ריפאים דבר זה תלוי בנאמנת הרופאים בכל מקום).

ק"ב. כמבואר שבת ל'. ק"ג. פרשת נח. קיד. ח"ה ריש חלק יו"ד. קטו. [ואגב אציין דהנה קיי"ל דאשה לאחר נישואיה פטורה מכבוד אביה לגבי חיוב בעלה, ונתקשו המפרשים מי התיר לה להנשא לבעלה ולהפקיע עצמה מחיובים דאביה והרי אשה אינה מצוה על פו"ר, (הן אמת דכבר הקשו האחרונים למה אשה חייבת בכבוד בעלה יותר מכבוד אביה הרי אף הבעל חייב בכבוד אביה דחייב אדם בכבוד חמיו וכן נפסק בשו"ע יו"ד (סימן ר"מ סעי' כ"ד) וכדיליף במדרש שוחר טוב (פרק ז') מהפסוק בשמואל (א' ב' פכ"ד) ואבי ראה גם ראה אמר לו דוד לשאול ואבי ראה גם ראה מכאן שחייב אדם בכבוד חמיו כבכבוד אביו, ונתקשו המפרשים הרי שם שאני דשאול מלך היה והיאך אפשר ללמוד מזה לשאר בנ"א, ובספר חרדים (פ"ד עשין) במצות התליות בפה כתב דהוי מה"ת עיין באחרונים מה שתי"י, ובפשטות י"ל דלא נחשב כאילו דוחה ומפקעת את עצמה ממצות כיבוד אב כיון דבאותה שעה שהתחנתה לא דחתה מ"ע של כיבוד אב ורק אח"כ יוצא תוצאה, והביאו ראיה לזה מהא דאדם מותר לו להשכיר את עצמו להיות פועל אע"פ שבזה גורם שלא יכבד את אביו לגמרי וכמבואר דקיי"ל דכיבוד אב משל אב ולא משל בן אבל במניעת ריוח חייב משל בן ועל כרחך כיון דבאותה שעה שהשכיר את עצמו לא דחה שום מצוה ורק הפקיע את עצמו שהיא ע"י תוצאה להבא ליכא איסור וא"כ הכ"נ בנידון דידן. אף שיש לפלפל על תירוץ הנ"ל דהתינת כשהאב מסכים להשידוך אבל באופן שאין הוא מסכים להשידוך אז אינו תוצאה רק דוחה כיבוד אב ממש, ועוד חילוק יש כיון האיש חייב בפו"ר ובלי האשה אי אפשר לו לקיים המצוה גם היא נכלל בגדר הדחיה וכמו שכתב המהר"ם חביב בתוס' יוה"כ דהטעם דעשה דיבום דוחה ל"ת דאשת אח הגלא מה מועיל העשה של הבעל לדחות גם האשה של האשה אע"פ שאין לה המצוה עיי"ש והכ"נ נימא הו"א, אבל יש לחלק דשאני הכא דיכול לקחת אשה שאין לה אב ואם ושפיר אפשר לקיים פו"ר משא"כ ביבום אי אפשר בלי אשה זה ואף שגם שם אפשר בחליצה מ"מ חליצה במקום יבום לאו כלום היא ואפשר שכיון שעל פי רוב יש להם אב ואם עד שהם בני מ' שנה וכיון שלא נשא עד מ' שנה קשה להם להביא ילדים א"כ שפיר מקרי אי אפשר, ויש לומר דכיון דהאב מצווה לה להינשא שפיר אינה מפיקה את עצמה אלא האב מפיקה אותה וזה מותר, ויש להוסיף דזה הענין של קידושי קטנה כדי שלא יהיה לה שום הפקעה של מצות כיבוד אב ואם]. קטז. שער הבטחון. קיז. פכ"א הי"ח מהל' איסור"ב. קיח. סימן כ"ג סעי' א'. קיט. י"ג ע"ב. קכ. י"ב ע"א. קכא. סימן תקצ"ו.

למזווה ומ"מ מניחין קודם המזווה תוך שקית שיראו את הש' ומצד שני יהיה הדבר להפסק.

בענין ברכת הטוב והמטיב ושהחיינו

בענין ברכת הטוב ושהחיינו עיין בשו"ע או"ח קכ"ה ילדה אשתו וזכר מברך הטוב והמטיב וגם היא צריכה לברך כן ובלידת בת מברך שהחיינו ואנו אין נוהגין כן ואנו אין נוהגין כן מחמת וכמה טעמים דאע"פ דאין לחוש שמא הולד טריפה ומברכין ברכות על פי רוב מ"מ אם הולד טריפה ולא יחיה יותר מ"ב חודש או שח"ו לא יהיה טוב בשכלו אין לברך וכן הרבה פעמים נולד הבן קודם זמנו ואז אין לברך עד שיעבור ל' יום כדי שיצא מכלל נפל או מכלל סכנה ודעת האשל אברהם דכיון שעבר זמנו לא יברך שנית ובנולד בשבת יש ג"כ סכרא שלא לברך עד מוצאי שבת כיון שחיללו עליו השבת והר"ף והרמב"ם לא הביאו דין זה ועיין בר"ף החיים קכ"ט דמנהג הספרים דאין לברך ברכה זה עיי"ש וגם ברכת שהחיינו אין מברכין עיין במשנה"ב בזה אבל מי שראה אבותיו מברך יתנהג כמו אבותיו לברך או שיעמוד אצל מי שהוא שמברך ויאמר אמן ויכוון לצאת וכן אם לובש בגד חדש יכול לברך שהחיינו.

בענין עליה לתורה לבעל אחר הלידה

בשורת פנים מאירות קל כתב דהמנהג באשכנז שאין הולדת יוצאת מביתה אחר הלידה ובפעם הראשונה שיוצאת יוצאת לביהכ"ס ובעלה עולה לתורה ורמז לזה ואל המקדש לא תבוא עד מלאות ימי טהרה וכן נוהגין אצלנו ומנהג זה הובא במג"א קלא שיש חיוב לבעלה לעלות לתורה וגם כשהיא לא באה לביהכ"ס וגם במפלת חייב ועיין בשו"ת ח"ס או"ח קלב דהעליה במקום קרבן, ובספר שער אפרים שער ב' סק"א דכסף שנודר לצדקה הוא במקום הקרבן עיי"ש ועיין בתו"ת סנהדרין קל"ג ויכול לעלות לתורה גם באמצע השבוע אך נודר צדקה, ועיין בשו"ת זכרון יהודה קל"ד (ויש נוהגין שהבעל עושה מגין מעריב בבית והאשה אומרת ברכו).

היאך אסרו חכמים דם טוהר דמותר מה"ת

חיד מלאכי קלי"ה הקשה היאך אסרו חכמים דם טוהר כדם נדה אחר שמפורש בתורה שהוא טהור ואיתא בטו"ז קל"ו דאין כוח לחכמים לעקור דבר שמפורש בתורה להיתר ותירוצ' שחכמים לא אסרו דם טוהר באיסור ממש אלא שנהגו בו איסור

נגיעה על ידי דבר אחר אחר הלידה יש להקל לצורך גדול **לאחר** הלידה שנטמאה כבר מותר ליתן להכוס מים אם אינו נוגע בה רק ע"י דבר אחר לדעת הרמ"א בס"ק צ"ה קכ"ב דכשהיא חולה מותר בעלה לשמשה אם אין אחר ומה שכתב הרמ"א דצריך לשכור מי שיעשה במקומו היינו בנגיעה ממש אמנם אם יש שם אחר בוודאי שהבעל ימנע את עצמו מזה.

להחזיק ידה לאחר לידה שלא לשם חיבה אין להתיר

להחזיק ידה שלא בדרך חיבה אלא כדי לחזק רוחה אם האשה מבקשת אם זה דומה להא דהתירו לילדות לחלל שבת גם ליישב דעתה להדליק נר כמבואר להלכה קכ"ג קשה להתיר כיון שיש לחלק בין התם להכא.

נשים בברכת הגומל לאחר הלידה

נשים בברכת הגומל לאחר הלידה דנו בזה הפוסקים שי"א דכיון שלידה הוא דבר טבעי אינו בכלל חולה שנתרפא וגם אין לשון לחייבים מתאים כי אין הלידה בא מחמת חובה ואפילו אלו שמברכים אין מברכים קודם שעבר ז' ימים ואצלינו לא נוהגין לברך אבל אם רוצה בכך יש להקל כפי שאמרו לגבי לבוא לביהכ"ס בימי נדתה.

אשה יולדת צריכה שמירה

אי אשה יולדת צריכה שמירה מבואר במס' ברכות קכ"ג דיוולדת צריכה שימור ונחלקו אי רק בדרך או גם בבית ודעת מהרש"א דרק בדרך ששכיח שם מויקי אבל בבית לא ולעומת זה דעת היעב"ץ להחמיר גם בבית צריכה שמירה וגם שומר ישן לא מהני ויש שהקילו בשומר ישן ובגמ' שבת קכ"ה מבואר דכל ל' יום צריכה שימור וכן כתב המהרש"ל קכ"ג ויש נוהגין ליקח סכין לשמירה אם ושנת לבד ומ"מ כל ענין שמירה זה נאמר כשנולד ולד מעליא אבל אם נולד אינה צריכה שמירה.

בדין תליית קמיע

תליית קמיע בביתו של יולד מביא בחיד"א קכ"ג בשם זקנו החסד לאברהם, ובשם הח"ס מובא דלא נהג כן, ומהר"ם שיק הסביר דכיון שיש ליהרר שלא לעשות דבר בזוי כנגד הקמיע מפני קדושת השמות שיש בקמיע לכן נמנע מלהניחו, ונפק"מ בדבר לגבי תליית מזווה דיש שעשו חור

קכ"ב. סעי' י"ז. קכ"ג. בסימן ש"ל סעי' א'. קכ"ד. נ"ד ע"ב. קכ"ה. קכ"ט ע"א. קכ"ו. סימן מ"ה. קכ"ז. בספר עבודת הקודש להחיד"א. קכ"ח. סימן רכ"ג סעי' א'. קכ"ט. סימן רכ"ג. קל. סימן קכ"ד. קלא. סימן רפ"ב. קלב. סימן נ"א. קלג. צ"ד ע"א. קלד. סימן מ"ו. קלה. סימן רצ"ה. קלו. או"ח סימן תקפ"ח.

התירה תורה כלל ושפיר יש כח ביד חכמים לגזור ולאסור (עיי"ש או"ח סי' ע"ג ושל"ד) עיי"ש.

עד י"ב חודש יכול למשוך זמן הלידה

עיינן בשו"ע אבעה"ז קמ"א שהולד יכול להשתהות עד י"ב חודש עינין שו"ת ח"ס אבעה"ז קמ"ב ועינין באבן עזרא קמ"ב דיותר טוב לולד לשהות במעי אמו ואף שההריון הרגיל הוא רע"ג יום עינין נדה קמ"ז מ"מ יכול להיות רפ"ז יום ג"כ עיי"ש.

צער לידה

עיינן סוטה קמ"ה שנשים צדקניות שלא היו בפתקה של חוה יולדת שלא בצער ובספר חסידים קמ"ו שהנולד בלי חבלי

לידה סימן יפה לו ואע"פ שצער הלידה חלק מטבע הבריאה וכמבואר בתורה בעצב תלדי בנימ"מ אין איסור להתפלל שלא יהיה לו צער לידה ואין זה נקרא כמבעט ביסורים וכמו שמותר להתפלל על מזונות שיהיה לו פרנסה בנקל כמו כן בחולי ועינין במשנ"ה מהדורא ת' שדן בגדר מתי נקרא מבעט ביסורין עיי"ש, ועינין תרגום יונתן קמ"ו ובשו"ת באר שבע הביא דעשו סגולה להניח ס"ת על אשה המקשה לידה ולקרוא עליה פסוקים עיי"ש ועינין בפ"ת יו"ד קמ"ד ויש עוד סגולות לומר מומר יענך ה' ביום צרה שיש בו תשעה פסוקים נגד תשעה ירחי לידה או לומר לה הפסוק קמ"ט וירדו כל עבדיך אלה אלי וגו' עיי"ש או להביא נר של ביהכנ"ס ולהדליקו או שהבעל ילך לטבול במקוה או שתאכל מלוח דמלכה כל שבוע ועוד סגולה שהבעל יפתח הארון הקודש ועינין בספר לדוד אמת ובמורה לאצבע ק"י שהביא סגולה זה ועינין בספר חסידים קמ"א אשה שעשתה שיושבת על המשבר אם היא בחדר ובג"א בבית יבקשו עליה רחמים ועל הילד שיוולד במזל טוב ע"כ וזוהו דייק במשנ"ה קמ"ג דיש חיוב להתפלל שתלד עיי"ש.

להתפלל שלא תפיל

יש להתפלל שלא תפיל כמבואר בגמ' ברכות קמ"ג תניא שלשה ימים הראשונים יבקש אדם רחמים שלא יסריח משלשה ועד

בתורת מנהג קל"ו ובשו"ת בית שערים יו"ד קל"ח ונ"ל לפמ"ש הטור ביו"ד בשם הרמב"ן שזה בכלל חומר שהחמירו בנות ישראל על עצמן שאפילו רואות טפת דם כחדל יושבת עליו ו' נקיים ע"ש, ולפ"ז נראה סברא ישרה דדוקא לכוף בע"כ של ישראל לקבל תקנת וגזירת חז"ל לאסור בדבר המפורש בתורה להיתר אין כח ביד חכמים אבל כאן בנות ישראל החמירו על עצמן מדעתן ורצונם והם יכולין לקבל ולאסור על נפשם אפילו בדבר המפורש בתורה להיתר ועינין בטו"ז יו"ד קל"ט דזה בכלל ב"ד מכין ועונשין שלא מן הדין ולא לעבור על ד"ת וכו' משמע כמ"ש דוקא לכוף לעבור על ד"ת אין כח בידם בדבר המפורש להיתר בתורה אבל מדעת ורצון ישראל שפיר יכולין לאסור ובהו יתיישבו הרבה קושיות בענין זה.

ועוד נ"ל דבר חדש לפי הנ"ל דדוקא אם החכמים אוסרים בפרט ובייחוד דבר המפורש בתורה להיתר אין כח בידם לעקור דבר מה"ל אבל אם חכמים אוסרין דבר שאינו מפורש בתורה להיתר ובכלל זה נאסר גם דבר המפורש בתורה להיתר שפיר יש כח בידם לאסור הכל כיון דיש מקום לתקנתם לחול על דבר שאינו מפורש חל נמי על מפורש אבל אם אינן אוסרים רק מפורש לחודא אין מקום לתקנתם לחול כלל ועינין מהרש"ל ק"מ והארכתי בזה בחידושי שם.

וישלישיות נ"ל עפ"י מה שהביא ב"י שם בשם רשב"א הטעם דעכשיו אין הבקאות כמו בדרות הראשונות ופעמים שיוציא הולד ראשו חוץ לפרוודור קודם ביהש"מ וגמר לידה אחר ביהש"מ ואינן בקיאות בכך ויבואו לטעות ולהוסיף יום בימי טהרתה ע"ש, ולפ"ז נ"ל לחדש דוקא בדבר שהי' שייך הגזירה גם בשעת מ"ת כמו עכשיו ולא נתחדש שום דבר שיגרום לעשות גזירה זו בזה אמרינן כיון דהיתרן מפורש בתורה ולא חששה לחשש איסור אנן אמאי ניהוש לה אבל אם נתחדש דבר ונשתנה הענין מזמן מ"ת שפיר יש כח ביד חכמים לאסור אף שהיתר מפורש בתורה דהא בומן ההיא היו בקיאים ולא הי' מקום לחוש ולכן התירה התורה אבל עכשיו שאין בקיאים בזה לא

קל"ו. וכן כתב בשו"ת ח"ס ח"ו סימן נ"ב לגבי חרם דר"ג עיי"ש. קל"ח. סימן רס"ח. קל"ט. סימן קי"ז. קמ. כתובות ג'. קמא. סימן צ' סעי' י"ד. קמב. ח"א סימן ה'. קמג. שמות ב' ב'. קמד. ל"ח ע"ב. קמה. י"ב ע"א, ועינין במדרש רבה פרשת בראשית פרשה ל"ד (אות י"ג), דלפני חטא דור המבול כשהיתה צריכה ללדת היתה אומרת לבנה צא והבא לי סכין חתוך טבורך ובלילה היתה אומרת לבנה צא והדלק נר לחתוך טבורך ופעם ילדה בלילה ואמרה לולד נולד לך והדלק נר לחתוך לחתוך טבורך יצא ופגע בשר של השדים ששמו שדמן והתחילו לריב עד שקרא התרנגול ואמר השד לך אל אמך שיש לך מזל שקרא התרנגול שאם לא בא היום הייתי מכה בך אמר לו התינוק להשד לך אתה והשתבח לפני אמך שנשאת בחיים שלא הרגתי אותך עיי"ש. קמו. סימן תפ"ו. קמז. שמות א' י"ט. קמח. סימן קע"ט סק"ו. קמט. שמות י"א ח'. קנ. סימן ג' אות צ'. קנא. סימן תפ"ז. קנב. ח"ט סימן קפ"ג. קנג. ס' ע"ב.

כלהב אש, ועיין עוד בשמונה שערים שער רה"ק דכתב כמו דברי הספר הקנה עיי"ש.

יולדת בשבת אם מותר לה לקחת רפואה להשקיט הכאב
אע"פ שיש סכנה ברפואה

הנה מבואר במס' כתובות קס"א דאם היה נבוכדנאצר מייסר ביסורים חגניה מישאל ועזריה כדי שישתחוו לצלם (לא היתה ע"ז ממש) היו משתחוים דיסורים קשים מאד יותר מהשלכתם לכבשן האש ע"כ, הרי יסורים הוא דבר גדול וקשה מאד והאשה בשעת לידתה בדרך טבע יש לה יסורים גדולים מאד קס"ב ובוודאי יש חילוק בין אשה לאשה ובין לידה הראשונה לשניה וכו', אבל דא עקא דיש הרבה נשים שלוקחין פדורל וכדומה כדי להשקיט היסורים בשבת אע"פ שאין זה מונע הסכנה אי מותר לקחת אותה בשבת ואפי' באמצע השבוע יש שאלה בדבר כיון שהיא מסתכנת בה אבל בשבת השאלה יותר נחוץ כיון שאולי אין זה חלק מהרפואה רק להשקיט הצער ורק לרפאות אותה מותר, והשאלה היא עוד יותר דלפעמים הרופאים נותנים סם כזה שמשקיט היסורים אבל מצד שני יכול לפגוע בבריאותו והרבה פעמים פוגע באמת, והשאלה אם מותר לרופא ליתן סם כזה כיון שצער לפנינו, ושמעתי שהביאו ראייה דמותר לעשות כן ומקרי רפואה מדברי הגמ' בגיטין קס"ג דמי שנחלה במחלת מסוים נותנים לו רפואה שגורם לפרק אבריו, הרי דאע"פ שסכ"ג הוא אם החולה גונח מצער מותר ליתן רפואה הנ"ל. ושאלה זה נוגע גם במה שדנו האחרונים בעצם הענין לעשות ניתוח כדי להרגיע הצער שיש לו ממנו והנה באופן שיש רוב או ס"ס מ"מ בסכנה אמרו חז"ל חמירא סכנתא מאיסורא קסי וכבר כתב הפמ"ג קס"ה שגם לפי שיטת הרמב"ם דספק תורה מה"ת לקולא קסי מ"מ בספק סכנה מודה דמה"ת הוא ולכן אע"פ שהולכין בתר רובא באיסורים מ"מ בסכנה אין הולכין בתר רובא ולא בתר חזקת חייב דלכן אמרו מים שנמצא מגולין בלילה שחז"ל אסרוהו משום שמא שתה ממנו נחש דאסור אע"פ שמיעוט הוא וכן מבואר אם ראה ציפור שמנקה בתאנה ועכבר המנקה באבטיחים חוששין שמא במקום נקב של נחש נקב ואסור משום סכ"ג, והסבירו האחרונים הטעם כי באיסור אפילו אם יודמן לו מיעוט טריפות אין לו עין דוהו התורה שאמרה להזהיר שלא לאכול טריפות אותה התורה אמרה לסמוך על הרוב משא"כ בסכ"ג אם

ארבעים יבקש רחמים שיהיה זכר מארבעים יום ועד שלשה חדשים יבקש רחמים שיצא בשלום ע"כ ובפרט בשנה מעוברת וכמו שכתב הלבוש ק"ד דבשנה מעוברת תקנו שובבי"ם ת"ת משום שישנה מעוברת יש יותר נפלים עיי"ש וזה היתה תפלתו של כה"ג בבית קדשי הקדשים שלא תפיל אשה פרי בטנה ובמס' שבת ק"ה הביא דיש סגולה לשאת אבן שלא תפיל ועיין ברבינו בחיי ק"ו ובשו"ת חות יאיר ק"ו שתקנה האשה חגורה או מפה חדשה לס"ת והיא תחגור בישנה עיי"ש.

ואגב מה שמבואר בגמ' שצריך להתפלל על זכר היינו בכן הראשון אבל אח"כ צריך להתפלל כדי לקיים המצוה ושתייה לו בת.

ולהעיר עוד דאע"פ דמבואר בספר בית אלקים למבי"ט ק"ה דאין להתפלל להקב"ה ולומר לו שיתן לו דבר מסיים דאין האדם יודע מה טוב לו מ"מ שונה הדבר כשמבקש לקיים מצוה ועיין בקונטרס בית רחל עוד כמה דברים מה שנוגע לאשה שתתנהג בימי עיבורה.

אי מותר ליתן קמיע להקדים הלידה

בספר הקנה ק"ט כתב קס וז"ל וצ"ל כי באותו רגע שהאשה יולדת מלמטה הנשמה נשלמת למעלה ומשתלחית מן המלכות אל פני אדם ובעת שהנשמה משתלחית היא משתלחית לא' מ"ב שבטים ותסובב על שם י"ב משם תקבל כל העתידות לבא עליו ולפיכך ראוי לדעת מהו שאמרו חז"ל שנוטל המלאך הזרע בידו והולך לפני השם ואומר לו ולד זה מה תהא עליו עני או עשיר גבור או חלש ואלו צדיק ורשע לא קאמר וכו' וא"כ המיילד בשם ר"ל ע"י קמיע למקשה לילד ומולידה הקמיע קודם זמנה תדע ותבין כי פעמים הורג שתי נפשות היולדת ובעל הקמיע ופעמים שגורם לגולד ימים רעים וצרות משונות זו מזו ואלקים יבקש את דם הנולד מיד בעל הקמיע, המשל בזה כי עובר זה ראוי להוליד במילוי הירח שעטר' מלאה בנשיאת' בשם יי"ד ה"א וא"ו ה"א ובא המשביע והולידה טרם שנתמלאה הלבנה הנה הולד והוא שגולד נולד בזמן ביטול כח הויתו ומת בימים מועטים ודמו מיד זה הרשע והרצח יבקש אלקים כי ביטל גויתת יוצרו והמית הנפש ההוא והולידו בלא זמנו וגרם לו ליקח ממון שאינו שלו וזה תדע ששינה עליו כל סדרי בראשית ע"ש דברים

קנד. סימן תרפ"ה סעי' א'. קנה. ס"ו ע"ב. קנה. פרשת תצוה - כ"ח ט"ו. קנה. סימן קס"ט. קנה. בשער התפלה. קנט. דפוס קארעץ שכל דבריו נתגלו לו ע"י אליהו זכור לטוב. קס. ב"מ ע"ב. קסא. ל"ג ע"ב. קסב. ועיין רש"י כתובות ס' ע"א ד"ה גונח. קסג. ס"ט ע"א. קסד. עיין חולין י' ע"א. קסה. א"ח סימן ד' באשל אברהם סק"ב. קסו. עיין בפ"י מהל' כלאים הל' כ"ז.

מיייתי לעצמו מגוסס דפטור אבל אסור, והיינו ע"כ דמה שאמרו מותר היינו רק דכיון דרצו לעיל לומר דכמונה בקופסא וחייב קאמרו את"ל דמותר ואינו חייב, אבל אין כוונתם דמותר לכתחלה.

עוד ביאור בדברי תוס' הנ"ל נגד הטועים בזה

שנית נראה דהתוס' בהא דואת"ל הולכים בסברא מהיפוך להיפוך פי' דמתחלה היה נראה להו מסברא דהיכא דאמו היה קיל הוא להורגו משמתה אמו, והסברא לזה דכל שאמו היה הרי עובר ירך אמו הוא ואין לו חיות עצמי וא"כ הוי דוגמא דחיותך אבר אחד מאמו ולא כהורג נפש דאף דאסור לתבול מ"מ פטור אבל אסור ולכן משלם דמי וולדות, אבל מתה אמו חמור דכיון דכבר מתה האם א"כ חיותו חיות בפני עצמו הוא אלא הוי כמונה ומוסגר בקופסא דאסור להרגו מצד עצמו, שוב כתבו התוס' דאדרבה נימא סברא להיפוך דכל שאמו היה וחי הולד ובודאי יצא לאויר העולם דרוב נשים יולדות ולד של קימא ולכן אית לן סברא לאסור עכ"פ אפילו נימא דאינו חייב מיתה דעכ"פ ספק הוה דיילמא נפל הוא אבל במתה אמו אפילו נראה בו עוד חיות מ"מ לאו חיות הוא כלל שהרי ודאי לא יחיה שהרי א"א לו לחיות כן כמו שהוא ובודאי ימות בעוד כמה רגעיים ממילא כה"ג מותר אפילו לכתחלה להורגו ולקרב מיתתו.

ונמצא הכי פירושי וא"ת את"ל דמותר להורגו בבטן אפילו במתה אמו כלומר לא כמו דס"ד לומר במתה אמו חייב ההורגו אלא מותר להורגו אפילו כשמתה אמו, והאי תיבת אפילו אתי להוציא ממה שאמרו דלא תהא כמונה בקופסא אבל לא קאי אלפני פניו שכשאמו היה כ"ש שיהא פטור כמו שהבינו האחרונים, אלא הא ודאי כדקאי קאי דודאי כשאמו היה איכא סברא פשוטה לאיסור אלא להוציא בא מסברא שרצה לומר דכשמתה אמו חמור ועכשיו חזר מסברא זו דאדרבה כשמתה אמו קיל הוא ומותר לכתחלה אבל כשאמו חי' ח"ו דמותר וכנ"ל ואתי שפיר. הרי דאין הכרח מדברי התוס' במס' גדה הנ"ל להבין דס"ל דאין איסור.

אי עובר מקרי אדם

דבחלקף הפוסקים אי עובר במעי אמו מקרי אדם או לא ומדברי הגמ' בחולין קיי משמע דלרע"ק עובר לאו בכלל אדם רק בכלל נפש ולרבי ישמעאל בכלל אדם הוא, ובמס' סנהדרין קיי דרש ר' ישמעאל דבן נח נהרג על העוברין מקרא דשופך

יודמן לו מהמיעוט ויסתכן הרי אי אפשר להציל הנפש (והו דלא כמו שכתב הפמ"ג א"ח סי' קע"ג משבצות זהב דשפיר הולכין בתר רוב גם במקום סכנה) וכן באמת הקשה היעב"ץ במור וקציעה א"ח קס"ז אבל אלו שבוחרים בספק נפשות כדי להינצל מיסורין קשיין כאתם שמוסרים עצמם לחיותך מפני אבן שבכיס או בגיד וחצץ הכליות הוואב אותם מאד בצער הקשה כמות ר"ל ולא לה מניחם אותם לעשות כחפצם בלי מוחה מחמת שכמה פעמים נושעים ונרפאים והדברים צריכין ביאור מהיכן ההיתר להכנס לספק גדול כזה של סכ"נ כדי להשקית הכאבים עיי"ש ועכ"פ אם נימא דהולכין בתר רובא בסכ"נ מובן ואפי' שפוגם ח"ו אינו פוגם לגמרי רק בסכנת אבר או חולשה אחרת שאפשר לחיות אתה נכון להקל, וכן נהוג עלמא, אבל למעשה יש לשפוט כל דבר לגופו של הענין.

קונטרס בדין חומר האיסור להפיל עוברין רח"ל והמסתעף **הנה** הרבה פוסקים הביאו ראיה מדברי התוס' במס' גדה קס"ח שפרין ואם תאמר אם תמצא לומר דמותר להורגו בבטן אפילו מתה אמו ולא הוי כמונה בקופסא אמאי מחללין עליו את השבת שמביאין סכין דרך רה"ד לקרוץ האם כמבואר במס' ערכין קס"ט עיי"ש מה שתי', הרי דס"ל לתוס' דאין איסור בהריגת עוברין וזה דלא כדברי התוס' בסנהדרין ק"ע ובחולין קע"א דס"ל דאיכא איסור להרוג עובר עיי"ש.

ביאור דברי התוס' בנדה דס"ל דאסור לכתחלה להרוג עובר ודלא כיש טועים בזה

ראוי לציין דברי המשנה בתשו' קיי שהבין דגם התוס' ס"ל לאסור לכתחלה וז"ל, והנה הלשון "וא"ת את"ל" מוקשה מאד ואין זה מדרך התוס', ולכן נראה דמ"ש וא"ת וכו' דמותר להרגו בבטן אמו אפילו מתה אמו וכו', קאי אמה שכתבו שם בסמוך דדוקא דהיכא דאמו חיה לא מחייב ההורגו אבל אמו מתה מחייב ההורגו וע"ז הוסיפו דאפילו נימא דאמו מתה נמי הדין כמו באמו חיה ולא מחלקינן בין חיה למתה וא"כ כמו שאמרו בחיה דאינו חייב ההורגו אבל לכתחלה אסור להורגו הכ"נ באמו מתה הדין כן, ומה שאמרו ואת"ל אמו מתה מותר להרגו אין הכוונה דמותר לכתחלה אלא כמ"ש לעיל באמו חיה והיינו שאין מחלקינן בין חיה למתה, ולא באו כאן אלא לדחות דלא הוה חייב מיתה ממש כמונה בקופסא, וראי' נמי ממה שהביאו לעצמן ראי' בסמוך מגוסס בידי אדם דההורגו פטור ופשוט דהיינו פטור אבל אסור וא"כ אי נימא דבעובר מותר לכתחלה א"כ מאי ראייה

קסו. סימן שכ"ח. קסת. מ"ד טוף ע"א ד"ה איהו. קסט. ז' ע"ב. קע. נ"ט. קעא. ל"ג. קעב. ח"ד סימן רל"ג. קעג. ע"ב ע"א. קעד. נ"ז ע"ב.

צא וראה עד כמה החמירו בעון של השחתת זרע כיון שאין מביאו לידי עיבור וא"כ אם כבר הביאו לידי עיבור היאך אפשר להתיר להשחיתו.

הבנת היעב"ץ להקל לפי החו"י באשת איש שזנתה

ועיין בשאלת יעב"ץ קפ"ח שהביא דברי החו"י ורצה לחלק בין א"א שהרתה לזנונים ר"ל לפנויה וכ"ש בנשואה מעוברת מבעלה, לא קמבעיא ליה דודאי ולד הוא כי איך שיהי' אפילו אין חייבין עליו ודאי איסורא איכא מכמה טעמים, והשואל בחו"י שאל בא"א כיון שנאפה ודם בידיה ובת קטלה היא מדין תורה אף שאין דמה מסור בידיו להורגה ואלו הי' דינה מסור בידיו היו ממיתין אותה ואת פרי בטנה כהא דערכין שאין ממתנין לה ע"ש וא"כ כה"ג ג"ל דאין כאן איסור ע"ש כיון דרצונה לעשות תשובה, ולהלכה יש לפלפל הרבה דבריו, וקבלתי שאין לסמוך על זה למעשה רק בצירופים וכדומה.

מעוברת שחלתה אי מותרת להפיל ולדה

חנה בילקוט הגרשוני קפ"ט מציין דברי הגאון הצדיק ר' אברהם בספר זכותא דאברהם דמה שכתב התוס' דפטר על הריגת העוברין אבל אסור (והיינו שפטור מדיני אדם אבל מדיני שמים חייב) דהא לא גרע מהוצאת זרע לבטלה שחייב מיתה לשמים עיי"ש (מה שפלפל עליו ובתשו' משנה"ה הביא ראיות לדבריו בכמה מקומות) והנה כל שכן הוא מהוצאת זרע לבטלה שאין מתירין בלי ספק פק"ג כל שכן הכא, וכדבריו איתא בספר פנים יפות עה"ת ק"ז דמי שהורג עובר פטור מדיני אדם אבל חייב בדיני שמים, ובמשנה"ה קמא הביא דברי הרדב"ז קכ"ג שנתן טעם על איסור שחוטאי חוץ והטעם שחייב כרת שאפשר שנתגלגלה נשמה באותה בהמה ומצפה להקרב על גבי המזבח ולעלות למקום מנוחתה ועיין תוס' שלהי מנחות דמיכאל מקריב נשמותיהם של צדיקים וכיון דבא זה ושחטה חוץ נמצא לשוא חתנה נשמה זו לתקון ועכשיו תצטרך עוד לגלגול ומי יודע אם יגיע לתקון להקרבה ונמצא דע"י ששחט בהמה זו חוץ כרת נשמת ישראל ולכן מדה כנגד מדה נשמתו נכרתת ר"ל ולכן השוחט בחוץ חייב כרת עיי"ש, והנראה דאפילו בהמה שאינה בגדר מדבר מ"מ אם הכרית נשמה שבה הרי הוא חייב כרת א"כ כ"ש באדם שבררנו בעוה"י דמיד שנקלטה הזרע הרי נכנס בו הנשמה א"כ המפיל ולד כזה הרי כורת הנשמה ודאי חייב כרת על הכרת הנשמה, ומ"ש בישראל

דם האדם באדם דמו ישפך איזהו אדם זה עובר ועיין בר"ש משאנ"ץ על הספרא נגעים קע"ה שזה מחלוקת הראשונים עיי"ש, ועיין רש"י יבמות ק"ו ובמשנה"ה ק"ו מסביר הטעם דישאל לא נהרג על העוברין רק אם הרג אדם בן קיימא וב"ב נהרג על עוברין משום דב"ב נהרג בשביל נטילת נשמה שנטל רוח חיים אף שהוא טריפה וכיון דהנשמה נמצא כבר משעת פקידה ויש בו רוח חיים אף שאכתי אינו בן קיימא חייב משום נטילת נשמה, ועיין בסנהדרין קע"ח א"ל אנטונינוס לרבי נשמה מאימתי ניתנה באדם משעת פקידה או משעת יצירה, א"ל משעת יצירה, א"ל אפשר תתיכה של בשר עומדת שלשה ימים בלא מלח ואינה מסרחת אלא משעת פקידה, אמר רבי דבר זה למדני אנטונינוס ומקרא מסייע שנאמר קטט ופקודתך שמרה רוחי ועיין רש"י שם משעה שהמלאך פוקד הטיפה ומביאה לפני המקום מה תהא עליה כדאמרינן בפ' כל היד במס' גדה ק"פ מיד נזרקה נשמה וחיות וכו' ע"ש, ומבואר בגמ' דקבלה רבי מאנטונינוס א"כ העובר מיד שנפקד כבר יש בו נשמה וחיות וכיון דבב"ב חייב אנטילת נשמה וחיות א"כ חייבים גם על העוברין ולא איכפת לן אם הוא בן קיימא או לא מאחר דנהרג אנפש והכא נפש איכא שהרג. ועיין שם מה שהסביר בזה דברי הרמב"ם קפ"א עיי"ש היטב.

אי יש יצה"ר בעובר

ועיין בספר חסידים קפ"ב שכתב הנפש נבראת שתהא זכה וטהורה מעוזן שהרי אין יצה"ר שולט עד שיצא מרחם אמו וכו' א"כ עשו הרשע שעקר מטרון של אמו וכו' וכן אמר ביומא קפ"ג אילחוישי לה ולא אילחוישת קרי עליה וזרו רשעים מרחם אלא אלו שבבטן יש להם יצה"ר הן אותן שנבראו מן תתקע"ד הורות שבבטן יצרם הם עזי פנים שמרדין באביהן ובאמן עיי"ש, ועיין בסמיכות חכמים קפ"ד ובגור אריה למהר"ל קפ"ה עה"פ ויתרצצו הבנים.

דעת החו"י לאסור להפיל עובר ודלא כיש טועים בדבריו

ודא לשון החו"י קפ"ו ואם כן מי שמסייע להו הוי מסייע ידי עוברי עבירה וכל המתעסק בזה והגורם את זה חוששני לו מחטאת ע"כ, ודלא כשיש שמטמכים על דברי החו"י להקל, ועיין גדה קפ"ו המשמש מטתו ליום ד' כאילו שופך דמים משום שמא תפיל הרי שאם תפיל במזיד הוי שופך דמים.

קעה. פ"א. קעו. מ"ב ע"א. קעז. ח"ה סימן ש"ו. קעה. צ"א ע"ב. קעט. איוב י'. קפ. דף ט"ז. קפא. פ"ט מהל' מלכים ה"ד. קפב. סימן התשל"ז. קפג. פ"ג א'. קפד. סוף מס' סוטה. קפה. פרשת תולדות. קפו. בתשו' סימן ל"א. קפז. ל"א ע"א. קפח. ח"א סימן מ"ג. קפט. יו"ד הל' טריפות. קצ. פרשת שמות. קצא. ח"ו סימן ר"ד. קצב. בספרו מצודת דוד.

פסור על העוברין פשוט דהכונה פסור ממתת ב"ד אבל ודאי איכא חיוב דאורייתא על הריגת עוברין.

אין להתיר גם אם רוב הנולדים אחר מחלה זה נולדים חרשים

בשור"ת משנ"ה הקשה השואל אי יש להתיר להפיל ולד באשה שחלתה ורוב הנולדים נולדים חרשין אחר מחלה זה ובטענה דחרש פסור מן המצות וכתב קצ"ה אף דיש ליישב לפי דברי הלכות קטנות קצ"ה דס"ל דההורג חרש או שוטה פסור כיון דאינן בני מצות ודומה לטרופה דפסור מי שהרגו והוסיף קצ"ה עוד דאפשר שאין מחללין עליהם שבת עיי"ש, מ"מ לדינא כתב דזה אינו דהחזיב מיתה הוא על גוף ישראל ולא על נשמת ישראל א"כ חרש שוטה נמי גופי ישראל הן וההורגם חייב עליהן, ובר מן דין כבר הראתי לדעת דאישתמיטתיה מיניה דברי מהרי"ל קצ"ה שכתב שם לענין חרש ושוטה דלכל מילי הוי ישראל גמור וחיביבין על הריגתו ואדרבה התורה הקפידה על קללתו וילפינן אחרים מיניה בסנהדרין עיי"ש, וגם במנ"ח קצ"ה לא הרגיש בדברי מהרי"ל ועוד אחרונים.

אי יש להפיל הולד בשביל סכנת אבר של האם

בשור"ת משנ"ה קצ"ה כתב דעל סכנת אבר אין להפיל הולד אלא יש להתעסק בריפוי אבר שלה ואם זה גורם שהולד יצא ח"ו או אין כאן איסור ורק כשיש לחוש לסכנת כל הגוף יש להתיר וקודם מ' יום יש להתיישב בדבר, והוא דזה תלוי אי עיבור ירך אמו או לא קצ"ה, ועוד כיון דהיתר להפיל הולד הוא משום דהוי ליה רודף א"כ דין רודף ליה ורודף לאבר אחד לא הוי רודף ואסור להרגו וא"כ הכ"נ אסור להפיל הולד בשביל סכנת אבר של האם לפי שיטת הרמב"ם עיי"ש, ועיין בח"ט ר שהעיר השואל על דבריו בח"ו הנ"ל עיי"ש.

קדושת ישראל באה קודם הלידה וכמעט אמו כבר

בתשו"ת הנ"ל כתב דקדושת ישראל באה הרבה לפני שהולד נולד, ועיין תוס' ע"ו י"א ד"ה אין בן דוד בא ואומר רבינו אלהן דנשמות של ישראל ונשמות של עובדי כוכבים אינן בגוף אחד וא"כ בשעת פקידה נשמת ישראל נכנסת בגוף ישראל ונקדש בקדושת ישראל ולא כן עכו"ם, ולהדיא אמרו

לחלק בגר בין הורתו ולידתו בקדושה והורתו שלא בקדושה עכ"פ פשוט דודאי ולדות ישראל קדושת ישראל עליהם ונתקדשים משעת פקידה, ולדעת הרוקח י"ב אשת כהן לא תיכנס בכיה"ק כשהיא מעוברת, ובשמשון הגבור כי נזיר אלקים יהי' הנער מן הבטן, ובקרא כתיב כי בטרם יצרתיו מבטן ידעתיך, עכ"פ פשוט דקדושת ישראל חל על הולד קודם שנגולד ומה"ט קיימא לן דאפילו נפל שלא נקשרו אבריו בגידין הניזר מגלח עליו ומטמא באהל והוא מדין קדושת ישראל עיין משנה אהלות י"ג (וכן משמע מדברי הגר"ח פ"א מהל' רוצת ה"ט דלענין פק"ג עובר הוי בכלל נפש עיי"ש).

גם קודם מ' יום איכא איסור להפיל עובר

הנה כתב המאירי במס' יבמות י"ד וז"ל כתבו גדולי הדורות בשם רבותיהם י"ה במה שאמרו המוכה לעבור שלו קנה מפני שדעתו של אדם קרובה אצל בנו דוקא לאחר ארבעים יום הא תוך ארבעים יום אין עליו שם עבור לחול עליו קורבת דעת, ואין הדברים נראין כלל שאף לאחר ארבעים אין קורבת דעת במה שלא נודע לו אלא שמכל מקום לענין צוואה דעתו של אדם על כל מה שהוא נותן לב עליו שיבא וכל שנוצר דעתו מתרחבת עליו ע"כ. הנה ביאר לן המאירי ז"ל דהא דמיא בעלמא הוא אין זה ענין שאין כאן עבור בעצם דודאי יש כאן עבור אלא שלענין קרובת הדעת פליגי וגם בזה פליגי עליו המאירי, ומוזה דייק בשור"ת משנ"ה י"ו דפשוט דלענין להשחיתו ולהרגו אסור משום נטילת נשמה וחיות שלו.

התורה הקפידה על הריגת עוברין אפי' על דשלכ"ל

בתורה נאמר י"ז קול דמי אחיך צועקים אלי מן האדמה ודרשו ז"ל י"ח דם אחיך לא נאמר אלא דמי אחיך דמו ודם זרעותיו מכאן שלא כדיני ממונות דיני נפשות, דיני ממונות אדם נותן דמים ממוזן ומתכפר לו אבל דיני נפשות דמו ודם זרעותיו תלויין בו עד סוף העולם, והנה נחשב לו אפילו דם זרעותיו עד סוף כל הדורות כאלו הרג אותם ואפילו אכתי לא היו אפילו בכח וכ"ש בפועל אבל הכא שכבר איכא נשמה ובכח ובפועל נשמה וחיות ודאי הרי הוא בכלל דמי אחיך צועקים ודם זרעותיו שהתיר להשחית עובר זה וזבה גרם גם לזרעותיו ולא דמי להשחתת זרע קודם העבור. והנה סברא זה אמרינן גם בהא

קצ"ה. בח"ו סימן ר"ד. קצ"ה. ח"ב סימן ל"ז. קצ"ה. בסימן ל"ח. קצ"ה. בתשו"ת סימן קצ"ו. קצ"ה. מצוה ל"ד. קצ"ה. ח"ז סימן רפ"ד. קצ"ה. עיין ח"י ס' ש"א. ר. סימן שפ"ו. ר"א. ה' ע"א. ר"ב. הובא במג"א סימן שמ"ג. ר"ג. פ"ב מ"א ועיין ברש"י תהלים קל"ט. ר"ד. ס"ט. ר"ה. הראב"ד מובא בשמ"ק ב"ב (קמ"ב ע"ב) ותוס' ח"ד קמאי יבמות ס"ז ע"א והריטב"א ונמק"י בשם י"א ובח"מ (סימן ר"י בסמ"ע סק"ד ובש"ך ס"ק ב') ועיין בעהע"ט ער' זיכור. ר"ו. ח"י סימן ש"א. ר"ז. בראשית ד' י'. ר"ח. סנהדרין ל"ז.

הדין על מעשיו בגלגול ראשון וניווול שייך בכל קטן כי לדעתי הניווול נוגע גם לחיים שראוין סוף האדם לניווול כזה ולכן לדעתי אם הוא תיכף סמוך לקבורתו שודאי עדיין לא נתנוול יש לפתוח הקבר למולו שממנו לא היה מגולגל א"כ אין בו חרדת הדין ואם כבר ה' מגולגל ועתידי עכ"פ לקום בתח"ה אם לחיי עולם או ח"ו לדראון עכ"פ הערלה חרפה הוא לו וטוב למולו אבל אם הוא איזה ימים אחר מותו אין לפתוח הקבר שלא לראות בניווולו עכ"ל"ק.

ראיה מדברי הלכות קטנות דאיכא חרדת הדין בכל נפל **ועיין** משנ"ה ר"ח מה שכתב בזה והוסיף עוד וי"ל לפי מה שכתב המהר"ם חגיז בהלק"ט ר"ט לתרץ ב' המאמרים חד אמר חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה וה"א נפ"מ לחיי שעה וכתב ז"ל כפי ר"ל שעה"ב נקרא עולם שכולו שבת וכפי דעת המקובלים שמי שלא השלים ימיו ורגעיו צריך שיתגלגל ט' חדשים בבטן המלאה לבא לארץ העוה"ז מלובש בגוף להשלים חוקו או אפילו שעה אחת ובתוך כך מעבר כל שבתות עה"ב הנקרא כולו שבת ע"ש. והוא דהנפל הולד הם ענין של גלגול דנשמה חדשה שיורדת לעוה"ז ודאי יורדת ומארכת ימים ושנים עדי וקנה ושבח דימי שנותינו בהם שבעים שנה כתיב אלא הגלגולים שכל אחד כפי מה שהוא צריך להשלים שוהה בעוה"ז ומיד חוזר וא"כ כל הנפלים הם גלגולים שצריכין תקון וכנ"ל. ולפ"ז פשוט דשייך בנפלים חרדת הדין וניווול וכדעת הגוב"ה הנ"ל.

גם נפל בא לידי עוה"ב

במסכת סנהדרין י"ב אתמר קטן מאימתי בא לעוה"ב, ר' חייא ור"ש בר', חד אמר "משעה שנוול", וה"א משעה שסופר, מ"ד משעה שנוול שנאמר וכו' יבואו ויגידו צדקתו לעם נולד כי עשה, ומ"ד "משעה שסופר" דכתיב וכו' זרע יעבדנו יסופר לה' לדור אתמר רבינא אמר "משעה שזרע" דכתיב זרע יעבדנו, ר"ג בר יצחק אמר "משעה שנימול" וכו', תנא משום ר"מ "משעה שיאמר אמן" וכו', ופרש"י זרע יעבדנו וגו' זרע המסופר יעבדנו לה' לדור דזור שיחזור ויחי' משעה שזרע ונקלט הזרע במעי אשה אפילו הפילה אמו ונמחה יש לו חלק לעתיד דכתיב זרע יעבדנו, והכי אמרו בכתובות ר"ג נבלתו יקומון לרבות נפלים ע"ש. ובמס' סוטה יכ' תנא עמרם גדול הדור ה' כיון שגזר פרעה כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו אמר

דאמרו שלא להעביר ירושה מאחד הבנים אפילו מבן רשע לבן טוב והטעם דאנו אומרים אולי יולדו לרשע בנים טובים הרי דאע"פ דרשע ודאי לפניך מ"מ אמרו לא להעביר הירושה רק במקומות מסוימים ומהתם תדין לדין.

החילוק בין מ' יום לאחר מ' יום

ובמס' סנהדרין י"ט מבואר דלכ"ע הנשמה והחיות ניתנה באדם משעת פקידה כלומר משעה שנקלט הזרע ולא פליגי בזה אלא בפ' דשעת פקידה, ומה שאמרו בגמ' יבמות ר' בבת כהן שנשאת לישראל ומת הבעל ואין לה זרע ממנו כל שהיא תוך ארבעים לביאתה טובלת ואוכלת בתרומה שאפילו הוא מעוברת כל תוך ארבעים יום מיהא בעלמא הוא, ובגמ' מנחות ר"א ר' יוחנן ור"א דאמרי תרווייהו תורה ניתנה בארבעים ונשמה נוצרה בארבעים כל המשמר את התורה נשמתו משתמרת וכל שאינו משמר את התורה אין נשמתו משתמרת, ועיין גור ארי' עה"ת ר"ב ראוי ללקות מ' כנגד מ' יום של יצירת הולד וכו' ע"ש. עיין משנ"ה ח"ט ר"ג שמבאר החילוק בין לענין נטילת נשמה וחיות לשאר דברים.

דעת החכם צבי דיש חרדת הדין בנפל

דהנה החכ"צ ר"י בסוף התשובה כתב וי"ל ובלא"ה לק"מ דלמה לו לר"ע למימר טעם חרדת הדין דלא שייך אלא בגדולים כי היכי דתידוק מינה הא בקטנים דליכא חרדת הדין לפי דברי מהר"נ שרי לבדוק אדרבה נקט טעם הניווול דשייך אפילו בקטנים והוא כולל וכו', ועוד דאתינן למיטעי ולמימר דדוקא היכי דאיתא תרתי חרדת הדין וניווול הוא דאסור הא בניווול לחוד שרי ובאמת ס"ל לר"ע דאפילו בניווול לחוד אסור וז"ב ופשוט, וכתב עוד ר"ט דאפילו לענין חרדת הדין אין לחלק בין קטן לגדול עיי"ש, ועיין בחסד לאברהם ר"ט שיש דין אפי' לקטנים ועוד שהבלבול קשה למתים סתם אמרו בין לגדולים ובין לקטנים כסמינן שנתנו ישנתי או ינח לי, וטעם דחרדת הדין הוא לרווחא דמילתא עיי"ש.

ואין לפרש בדברי החכ"צ הנ"ל דכוונתו בקטן שכבר יצא מכלל נפל אלא שלא הגיע לשנים דהגוב"ה יו"ד ר"י כתב להדיא דבכל קטן אמרו כן והוא בתשו' אחר שהביא דברי החכ"צ וש"ת עה"ג וחזו"י כתב אך לפי דעת המקובלים וכן הסכימו גם המחקרים שיש גלגול נשמות אם כן בכל קטן שייך חרדת

ר"ט. צ"א ע"ב. ר"י. ס"ט ע"ב. ר"א. צ"ט ע"ב. ר"ב. דברים
 סימן נ"ז. רטז. מעין ה' נהר ג'. ר"ז. סימן קס"ד מהד"ת.
 פכ"ה פ"ב. ר"ג. סימן שכ"ח-שכ"ט. ר"ד. סימן מ"ז. רטו.
 ר"ח. ח"ו סימן ר"ג. ר"ט. ח"ב סימן ל"ז. רכ. ק"י. רכא.
 רכג. ק"א. רכד. ל"ב. תהלים כ"ב. רכב. שם.

לשוא אנו עמלים עמד וגירש את אשתו וכו' אמרה לו בתו אבא קשה גזרתך יותר משל פרעה שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקבות, פרעה לא גזר אלא בעזה"ז ואתה גזרת בעזה"ז ובעזה"ב, ופרש"י פרעה לא גזר אלא בעזה"ז שנולדים ומתים וחוזרים והיים הם לעזה"ב אתה גזרת בעזה"ז ובעזה"ב "שכיון שאינן נולדים אינם באים לעזה"ב".

אי יש חיבוט הקבר בנפל

ובמנו התשבי יכה הביא מדרש ר' יצחק בן פרוך כיצד דין חבוט הקבר וכו' אמר ר' מאיר קשה דין חבוט הקבר מדינה של גיהנם שאף צדיקים גמורים ויונקי שדים ונפלים נידונים בו חוץ ממי שמת ערב שבת והדר בא"י עיי"ש, והח"ס א"ח יכו כתב דבנפל ליכא חיבוט הקבר, ועיין בנזר הקודש פרשת ויחי יכו דגם בא"י אין אדם נמלט מזה עיי"ש.

נפל חייב בקבורה ואסור לנולדו

עייין במשנ"ה יכה שהביא דלפי הנראה רוב מנין ובנין של הפוסקים סוברים דנפל חייב בקבורה וכדעת המג"א, ובגליון הש"ס שלי סנהדרין יכ"ט ציינתו אהא דאמרי מדרשב"ג דאמר אין לנפלים תפיסת הקבר קמ"ל ע"כ עייין מג"א יל בשם הגמ"י, ומכאן לכאורה משמע דצריכין קבורה לנפלים, ועיין סדרי שהרה אהלות ילא ולפענ"ד דבריו צ"ע דאדרכה אם לא צריכין קבורה למה יש להן תפיסת קבורה ע"כ, והוא דבסדרי שהרה ילב הביא ראייה מן הגמ' היפוך דברי המג"א, ולפענ"ד אדרכה ראייה משם להמג"א, ובשו"ת מהר"ם שיק יל וכן הביא בשם הגאון בעל ערוך לנר בשומר ציון הנאמן ילי דאסור להטמין נפל בסמים כדי ללמוד ממנו חכמת הניתוח, והמהר"ם שיק ז"ל חיוק דבריו דבנפל ג"כ יש איסור הנאה וכל דליכא פק"ג אסור ללמוד ממנו ולימוד הניתוח וכיוצא בו לא מקרי

פק"ג והגם דהתם כתב להטמין הנפל מ"מ מטעם אסה"נ אין נפ"מ, גם כי באמת לפי מה שהוכחנו בס"ד יש בו עוד איסור משום ניוול וגם כל הטעמים הנ"ל.

אם שכחו למול הנפל לפני הקבורה אי מותר לפתוח קברו לצורך מילה

הנה נחלקו הפוסקים אם שכחו למולו האם מותר לפתוח קברו ולמולו, בכנסת יחזקאל ילי התיר לפתוח קברו ולמולו בציר וכן התיר הבכור שור ילי, והגאון ר"ע בהגהותיו ליו"ד הנ"ל ילי, ובנוב"י תניינא ילי כתב דלפי המקובלים וגם לפי החוקרים דיש גלגול נשמות ממ"נ מותר לפתוח אם לא היה גלגול אין כאן חרדת הדין ואם היה כבר בגלגול אחר ועתידי לקום בתחיית המתים על כל פנים הערלה חרפה היא לו וטוב למולו ומכל מקום אם נזכר רק איזה ימים אחרי מותו אין לפתוח את הקבר לראות בניוולו ע"ש, (ועיין משנ"ה ח"י סי' קע"ג).

יש שנוהגין שלא לקבור הנפל רק אחר שהיולדת נתרפא ואם מוטל ליד מת אחר אי מותר לפתוח למולו

עייין בשו"ת מאיר נתיבים ילט שדן באשה שילדה ולד חי ולמחרת הפילה וולד זכר שמת בבטן אמו ולא רצו לקבור מיד את הנפל משום שהוששין לקבורו מיד וממתנינים כמה ימים עד שתתרפא האם מחליה בהקשותה בלדתה, ואחר כמה ימים מתה היולדת וקברו את הנפל על ידי ימינה ושכחו למול את הנפל ודן אי רשאי לפתוח כדי למולו.

וצייין לדברי עבודת הגרשוני שכתב דמה מלבוש המת שהוא לנוי מלבישין אותן עם תכריכין ק"ו שלא ישכב ערל וכו', ומסיק דח"ו להקל לפתוח הקבר כדי למול את התינוק ע"כ. ועי"ו העיר דדיו לבוא מן הדין להיות כנידון, דשאני קטן דליכא

רכה. אות ח'. רכו. סימן קמ"ד. רכו. סימן צ"ו סק"ז. רכה. ח"ו סימן ר"ג. רכט. מ"ח ע"א. רל. באו"ח סימן תקכ"ו סק"כ, מהגה"מ פ"א מהל' מילה הל' ט"ו סק"י (וכן כתב אר"י סימן תכ"ב), דאין מצוה לקבור נפל כמבואר במס' פסחים (ט' ע"ב) שפחה שהטילה נפל לבור (ומקורו בתוספתא פט"ו דאהלות הל' י"ג) והמג"א חולק עליו, וכן משמע בנדה (נ"ז) שגם על נפלים לאו דלא תלין ודברי הגה"מ הובא בב"י (סוף סימן רס"ג) ועיין נו"ב קמא אר"ח (סימן ט"ז) דאף המג"א לא החליט על הגה"מ רק דרך צ"ע ומ"מ כתבו ראייה מדברי פירוש המשנה (פ"ז נדה מ"ד), ועיין מקנה קידושין (נ"ו ע"ב) ועיין תשו' ח"ס אר"ח (סימן קמ"ד) ועיין בשדי חמד בקונטרס הכללים (מערכת ק' כלל מ') בשם תשו' שאג"א החדשות (סימן ז') דתינוק תוך ל' בעי קבור וגם הגה"מ מודה לזה ולא כתב דא"צ קבורה אלא בוודאי נפל ולא תינוק שמת תוך ל' והוא ספק נפל עיי"ש, ועיין בשו"ת אבניו יו"ד (סימן תע"ב) דצריכין קבורה משום דאף נפלים עומדים בתחיית המתים ועיין בגליון מהרש"א (סימן שס"ב) דנפל מותר לזרוקו וא"צ קבורה. רלא. פט"ז דף רי"ח. רלב. להגאון בעל התכלת. רלג. יו"ד סימן שד"מ. רלד. שכתב ר"ג. רלה. סימן מ"ד. רלו. סנהדרין מ"ז. רלז. סימן רס"ג. רלח. יו"ד קס"ד. רלט. סימן ס"ז.

חרדת הדין מותר לפתוח משא"כ הכא דאיכא חרדת הדין לגבי אמו ומסיק להחמיר עיי"ש.

ובעיקר הדבר לדחות הקבורה בשביל מנהג, יש לציין דברי הרדב"ז שדן אם מותר לדחות הקבורה עד סמוך לשקיעת החמה ערב שבת כמו שאמר האריז"ל שכל הנקבר ביום שישי אחר חמש שעות אינו רואה חיבוט הקבר כי קדושת שבת מפרידה ממנו בלי צער והוא הביא ר"מ מעשה שהיה באחד מבני הגדולים שמת ביום טוב ראשון של פסח שחל בחמישי בשבת והמתינו עד הלילה שהיא יום טוב שני ונתעסקו בו ישראל והוליתו לבית הקברות, וצוה אביו את משרתיו שלא יקברוהו אלא עם דמדומי חמה הכנסת שבת כדי להצילו מדין חבוט הקבר, וקברו סמוך ממש לשקיעת החמה וחזרו לעיר בליל שבת, הגני משיב על ראשון ראשון, תנן בפרק נגמר הדין כל המלין את מתו עובר בלא תעשה דכתיב לא תלין נבלתו וגו' ואם היה בארץ ישראל עבר נמי משום לא תטמא את אדמתך וגו', וחכמי האמת החמירו בה הרבה ואמרו כי בהלינו את המת נכנסים בו כחות הטומאה התאבים להתלבש בגוף העשוי בצלם של מעלה, עוד יש טעם אחר נכון מאד על דרך סוד העיבור כי שמה הגיע זמנו להתגלגל וזה שהלינו נמצא מאחר ודוחה גזרותיו של הקב"ה כי הוא חושב מחשבות לבלתי ידה ממנו נדה, וזה שמלינו מבטל מחשבתו יתברך, כי כל עוד שלא נקבר הגוף לא תתגלגל הנשמה רמו לזה מה שכתוב אחר פסוק זה לא תראה את שור אויך או את שיו נדחים וגו', מכל מקום אמרו חז"ל שאם הלינו לכבודו ולהשלים צרכיו מותר, ובנידון דידן פשיטא לי כיון שלא הועיל להצילו מחבוט הקבר, לא נקרא זה לכבודו אלא אדרבה קלון הוא לו, אלא אפילו תימא שניצול על ידי כך מדין חיבוט הקבר לא נקרא זה לכבודו, אלא כגון להביא לו ארון ותכריכין שהוא דבר של כבוד, אבל ענין העונש לא נקרא כבוד, וכל שכן שלא ניתן לידחות הלאו של לא תלין נבלתו משום ספק שמה יהיה נדון בדין חיבוט הקבר שמה לא יהיה נדון.

בדין אחר רע וקשה מחיבוט הקבר, עוד אני אומר כי אינו ניצול מחיבוט הקבר אלא מי שמת סמוך לשבת ונקבר עם דמדומי חמה אבל מי שמת בבקר ושהו אותו עד סמוך לשבת אינו ניצול עוד בעיני תנאי אחר שיהיה צדיק ובעל מצות הרבה אבל מי שאין בו מדות אלו אדרבה מכביד עליו העונש דמעיני בדיניה טובא, שוב מצאתי ברייתא וז"ל שאלו תלמידיו את רבי אליעזר כיצד דין הקבר, אמר להם בזמן שאדם נפטר מן העולם בא מלאך המות ויושב על קברו ומכה אותו ואומר לו הגד לי מה שמך, ומשיב לו שמי גלוי וידוע למי שאמר והיה העולם ואיני יודע שמי, מיד מכניסין בו רוח ונשמה בפיו ומעמידין ומושיבין אותו בדין, אמר רבי יהושע כמין שלשלת יש ביד מלאך המות חציה של אש וחציה של ברזל ומכה בה, פעם אחת איבריו מתפרקין, שנייה עצמותיו מתפורין ובאין מלאכי השרת ומקבצין אותם ומכה אותם פעם שלישית עד שנעשה אפר, יום שני דנין בכך ויום שלישי ביותר, כיצד דנין אותו משתי עיניו ומשתי אזניו ומשפתיו, ולמה מפני שהוציא דבר תפלות מלשונו, מפני שהעיד עדות שקר וחרף בני אדם וכן כולם, רבי מאיר אומר קשה דין חיבוט הקבר יותר מדינה של גיהנם שאין דנין בתוכה אלא רשעים ומי"ג שנה ומעלה, ודין חיבוט הקבר אפילו צדיקים גמורים דנין בה, ואפילו גמולין חלב ויונקי שדים ואפילו נפלים גידונין בה, מכאן אמרו הדר בארץ ישראל ומת בערב שבת קודם שקיעת החמה ונקבר בשעת תקיעת שופר בערב שבת אינו רואה חיבוט הקבר, וכל מי שאוהב את הצדקות ואת התוכחות וגמילות חסדים והכנסת אורחים ומתפלל בכונה, אפילו מת בבבל ומת בערב שבת אינו רואה דין חיבוט הקבר ואף לא דינה של גיהנם שנאמר קראתי מצרה לי וגו', מצרה זה חיבוט הקבר, מבטן שאלו זה דינה של גיהנם, למדת ממנה שיש דין חיבוט הקבר שלשה ימים, עוד דבעיני שימות בערב שבת קודם שקיעת החמה וסמוך לה ונקבר עם דמדומי חמה, עוד דבעיני שימות בארץ ישראל ואם היה בחוצה לארץ צריך שימצאו בו התנאים הנזכרים, אבל מת בחמישי ובחוצה לארץ ולא היו בו התנאים הנזכרים בברייתא ולא מקצתה, טוב היה לו ולאביו לדחות את מטתו מיד, כיון שלא הועיל כלל בהלנתו, אלא אדרבא וזה פשוט מאד ע"כ.

עוד ראינו דאיסור להפיל עובר מה"ת

יש מהפוסקים שכתבו להביא ראיה שהריגת עוברים הוא איסור מה"ת, מהא דקיי"ל ביבמה שנתיבמה מיד אחר מיתת בעלה ולא המתינה ג' חדשי הבחנה אחר מיתת בעלה הראשון ונתברר שהיא בהריון ואין ידוע ממי נתעברה אי מבעלה הראשון

ובל שכן שהדבר ברור שלא הועיל כלום להצילו מדין חיבוט הקבר מכמה טעמי, חדא כי מי הוא זה ואיזהו אשר מלאו לבו לבלט גזירת קונו ודינו, ואם היה חפץ יתברך להצילו מדין חיבוט הקבר היה ממיתו ערב שבת ממש וכיון שהמיתו בחמישי משמע שחפץ לדונו, וזה מתחכם עליו יתברך, רחמנא ליצלן מהאי דעתא, ואפילו תימא דבשבתא לא שכיח דינא כלל, הקצור קצרה ידו יתברך מלהפרע ממנו ביום ראשון ויום שני או

לידי איסור סקילה אע"פ שרדיית הפת אסור מדרבנן מ"מ התירו לו כדי שלא יתחייב סקילה. ומ"מ חילקו האחרונים דדוקא לאיסור סקילה שהוא חמור התירו אבל לאו גרידא לא. וגם חילקו דברדיית הפת יבא לאיסור סקילה בשב ואל תעשה משא"כ באופן שיבוא לאיסור החמור בקום ועשה א"א ללמדו מהתם. (עיין בתשו' ב"י הלכות כתובה סי' ב') ובר"ן מבואר עוד דדוקא רדיית הפת שהוא שבות קל עיי"ש. ויש לפלפל עוד דכיון דאי אפשר לה להפיל הולד רק ע"י אחרים ובסוגיא דשבת לא מצינו ביתר רק שהוא בעצמו יעשה רדיית הפת. ועוד יש להעיר מדברי הים של שלמה רמ"ג דס"ל דעובר מקרי בכלל בן והביא ראיה מהפסוק ויתרצו הבנים בקרבה. ועיין בספר יד שאל להגאון בעל שואל ומשיב רמ"ד שהביא ראיות לסברא זו.

או מהיבם דאם נתעברה מבעלה הראשון היא אסורה להתיבם מדין עדות אשת אח ומחייבין אותה בקרבן חטאת כמבואר ביבמות רמ"א ולכאורה קשה הרי בידה לעקור את העון מעיקרו עי"ז שתפיל בידיים את העובר ועי"ז יתגלה למפרע שהיתה בת יבום ולא חטאה בשעת הביאה, וכיון שלא נאמר דין זה שתעשה הפלה ע"מ להרויח לעקור למפרע החטא ש"מ האיסור הוא מה"ת ואפי' קודם מ' יום.

ולכאורה זה תלוי אי מי שהוא עבר על איסור תורה מותר לו לעבור על איסור דרבנן כדי לתקן את האיסור של תורה, ויל"ע עדיין ממה דמבואר במסכת שבת רמ"ב גבי הדביק פת בתנור בשבת שהתירו לרדות הפת מהתנור כדי שלא יבוא

רמא. ל"ה ע"ב. ועיין שם (מ"א ע"ב) דמשמע דדין המתנה ג' חדשים הוא מדרבנן, אמנם מדברי המל"מ (פ"א מהל' גרושין הל' כ"ד) משמע שהוא מה"ת והטעם דאין מייבמים בתוך ג' חדשים משום דעד אז אין העובר ניכר ויש לחוש שמא מעוברת היא והוי ליה אשת אח שלא במקום מצוה. והחינוך כתב (בסי' תקצ"ח) הטעם כדי להבחין בין זרע של האח הראשון לאח השני. ועיין באבהע"ז (סי' י"ג) וכן נפסק בשו"ע (סי' קס"ד סעיף א'). והב"ח כתב דמן הדין סגי בב' חדשים ויום אחד ורק מחומרא אמרו ג' חדשים. ועיין נו"ב (ת' אבהע"ז סי' קל"ז קל"ט) שהקשה למה לא תמתין עד ה' חדשים ויום אחד דהכרת העובר לג' חדשים הוי רק ברוב הנשים ולא בכולן וכיון דאפשר לברר למה נסמוך ארוב, ות' כיון דמפסדת ב' חדשים עונה לא מקרי איכא לברורי עיי"ש. ובספר שולחן גבוה (סי' הנ"ל) כתב דגם לאחר ג' חדשים צריכה לבדוק לבדוק אם הוא מעוברת ומ"מ כשהיא מעוברת אסור לבוא על יבמתו מה"ת בב"ש שם (סק"ח). רמב"ג ע"א. רמג. פ"ט ממסכת יבמות סק"י. רמד. יו"ד סימן רי"ז.

סימן קצ"ה

סק"א

בדין כוחו בחיוב שבת

ועיין שם עוד בח"ה י שדן אי כוחו בשבת חייב או לא, ועיין מגמ' סנהדרין דכוחו חייב בשבת, והביא מירושלמי ז דאם הבעיר וכיבה ע"י נפיתו, ויש שהבינו מדבריו דס"ל דכוחו פטור בשבת, ובספר גליוני הש"ס ציין לתוספתא ח שפטור, משום שאין זה כוחו, "ומדברי המנ"י כאן לא הזכירו דכתב להדיא דהוי כוחו לענין שבת עיי"ש", ועיין עוד שם בסימן ש"ב בביאור דברי הר"ן ורבינו דוד ביתר שאת עיי"ש.

בענין כוחו כגופו

ועיין רמב"ם ט דמבעית את חבירו כגון שצעק לו מאחוריו או שנתראה לו באפילה וחלה מן הפחד פטור מדיני אדם, וכן נפסק בשו"ע ז, וכן מבואר שם ט, כגון אם צעק לו באזנו וחירשו ואע"פ שקולו כוחו כמבואר בקידושין ז, ויש כמה מהלכים באחרונים להסביר, ובסמ"ע שם ז מסביר הטעם כיון שלא אחזו לעשות מעשה בגופו עיי"ש.

אי יש להחמיר במקום מנהג

אם יש מנהג במקומו להחמיר שלא ליתן מתנה לאשתו גדה, יש לילך אחר המנהג, וכמו שכתב הרא"ש י בשם הירושלמי במקום שההלכה רופפת בידך הלך אחר המנהג, ועיין בשו"ת ריב"ש טו כי יש דברים מותרים מן הדין וישראל נהגו בהן איסור מעצמו שלא בתקנת חכמים לגדור ולהתקדש במותר להם ובמנהג כזה אסור לעבור עליו כגופו של תורה עיי"ש.

אם יש נדה בכית לא יכרך ברכת כהנים

ועיין בפר"ח טו בשם ספר המקצועות שאין לעלות לדוכן כשיש נדה בבית, ועיין עליה הח"ס בתשו"י.

ראיה כחידושו של הכרתי ופלותי דזריקה כלפי מעלה אינו נכלל באיסור זריקה מגמ' סנהדרין

הנה מבואר בגמ' סנהדרין א, אמר רב פפא זרק צרור למעלה והלכה לצדדין והרגה חייב, אמר ליה מר בר רב אשי לרב פפא, מאי טעמא משום דכוחו הוא אי כחו תיזיל לעיל, ואי לאו כוחו היא תיזיל לתחת, אלא כוח כחוש הוא ע"כ וכתב רש"י והלכה לצדדין דרך נפילתה שלא נפלה כנגדו, אלא כשהיא חוזרת לארץ היתה מתרחקת לצדדין, אבל אם נפלה נוכחה והרגה פטור דלאו כוחו הוא, אלא היא חוזרת לארץ מאליה ע"כ.

ובחי' הר"ן הביא בשם רבינו דוד, דכשזורק אדם חפץ למעלה כל שיש מכוחו בתפץ זה הולך למעלה, ולאחר שנפסק כוח זריקתו מכל וכל, אז היא חוזרת למטה מטבע העולם שהארץ יש לה כוח המושך אצלה כידוע, אבל אם אין הדבר נופל תחתיו ממש אלא הולך לצדדין, א"כ נראה מזה דאכתי יש בו מכח האדם ומכוחו הוא שנופל לצדדין אף שכוחו נקלש דהא זרקו למעלה והחפץ נופל לצדדין מ"מ אכתי כחו מעורב שם, אלא שכוחו קליש, ולכן אין ביכולתו עוד לדחפו עוד למעלה אלא לצדדין, ולפי זה כתב כ"ק אבי מאה"ג שליט"א בשו"ת משנה"ב דכשזורק חפץ למעלה וחוזר תחתיו או לכו"ע מותרת האשה לקבלו כיון דבשעת נפילה כבר פסק כחו ונופלת מאליה, ואין זה בכלל זורק מיד ליד כלל, אבל כשנופל מכוחו הוי מיד ליד דע"י כוחו בא, ולכן כתב לאסור לשחק עם אשתו גדה משחק שנקרא פינג פאנג עיי"ש. ועיין בשיטה מקובצת ב"ק ג בשם הרא"ה דאע"פ דנגמר כוחו אם זרק למעלה מ"מ אין זה פטור רק לגבי מיתה אבל בארבעה דברים חייב שנחשב חיצינו, ועיין במאירי ובתורת חיים בסנהדרין י דבנזיקין חייב משום גרמי עיין בדבריהם. ה

א. ע"ז ע"ב. ב. חלק ה' סימן ק"נ. ג. נ"ו ע"א. ד. ע"ז ע"ב. ה. ועיין עוד שם בח"ה סימן ע"ב, שכתב בשם הלכות קטנות בסימן רע"ו במי שהיה יושב במערה וקרא את המגילה, ואחד שומע מרחוק הבת קול אי יצא, וכתב דהבת קול נעקר ונצטייר באויר ופורח, ואין לו עוד קשר עם המשמיע דלא יצא, רמז לדבר "מפיו דבר אליו" דבעינן שומע מן הפה, ובמקום אחר כתב ההלכות קטנות בסימן מ"ה חרש שמדבר ואינו שומע אלא ע"י חוצרות חייב בשופר דשמיעה ע"י דבר אחר שפיר מקרי שמיעה עיי"ש, הרי דדבריו סותרים וכתב לבאר למה מהני שמיעה משום שעדיין כוחו הוא לפי הגמ' בסנהדרין הנ"ל עיי"ש. ו. סימן ס"ה. ז. פ"ה דשבת ה"ה. ח. פ"י ה"א ממסכת שבת. ט. פ"ב ה"ז מהל' חובל ומזיק. י. חו"מ סימן ת"כ סעיף ל"ב. יא. בסעיף כ"ב. יב. כ"ד ע"ב, ועיין רב"ד ב"ק צ"א ובירושלמי כלאים פ"ח ה"ד. יג. ס"ק כ"ו. יד. כלל נ"ה. טו. סימן מ"ג. טז. אר"ח סימן קכ"ח סוף סק"ל. יז. אר"ח סימן כ"ג.

איסור נגיעה גם במלבוש למלבוש אסור

עיינן ברמב"ם י" לא יגע בבשרה מפני הרגל עבירה ומקור דין זה מדברי התוס' שבת ט' דאיתא בתנא דבי אליהו, דשאל אותה שמא נגע בך באצבע קטנה, וכן עיינן בבית יוסף כ' שפסק דאינו ראוי לקדש אשה נדה שמא יגע בבשרה, הרי דגם במקום מצוה חוששין דהרי קידושין מצוה הוא, (ויש שהבינו בקידושין דהוי הכשר מצוה עיין רא"ש כתובות ו').

והנה איסור זה נאמר גם במלבושים שהן עליה כמבואר בשם ספר האגודה, ובשם שו"ת התשב"ץ כ"א, והנה בספר חיים שאל להחיד"א י"ב הביא דלא רק נגיעה בידים בבגדיה אסורה, אלא גם נגיעה בלבוש שלו בלבוש שלה אסורה אבל ליגע בבגדים שאינה עליה מותר, עיי"ש שמציין לדבריו בשו"ר ברכה י"ב ובסוף הלשון נשמט קצת וזהו ונראה לפענ"ד הקצרה דיר"ש לא יטייל עמה בעגלה אמנם כשאינו לטייל יש להקל לשבת יחדיו בעגלה אך יש להזהר שלא יגעו המלבושים שלו לשלה זה בזה ודו"ק היטב (ועיין יערות דבש שהחמיד לטייל בעגלה אחת ע"ס).

בדעת המחבר שאסור להושיט מידו ליד אשתו נדה

כתב המחבר כאן כ"י לא יגע בה אפילו באצבע קטנה, ולא יושיט שום דבר מידו לידה, ולא יקבלנו מידה שמא יגע בבשרה ע"כ. ולכא"י יש לעיין אם נוגע הבעל בבשרה מהו חומר איסורו דאורייתא או דרבנן והנה לפי הריב"ן דאין כאן איסור מה"ת גם כן יש לעיין אם יש איסור מדרבנן בכל נגיעה או דרבנן אסור רק נגיעה של חיבה לדעת הרמב"ם כבר כתבו האחרונים לחלק בין נגיעה בבשרה בדרך חיבה דאסור מה"ת ובין אם נוגע בבשרה באופן שאינו של חיבה דאין איסור רק מדרבנן וכמו שכתב הרמב"ם כ"ה דאינו אלא משום הרגל עבירה וכמו שכתב בדעתו בשו"ת פנ"י כ"י דזה הוי איסור דרבנן מטעם שאינו נגיעה של חיבה עיי"ש וצ"ב לפי הריב"ן איזה סברא יש בזה לגזור הרי אפילו אם נוגע לשם חיבה בה אין כאן רק איסור דרבנן וכל שכן כשנוגע שלא לשם חיבה וכמו כן יש להקשות לשיטת הרמב"ם הרי עצם נגיעה שלא לשם חיבה אסור מדרבנן

ואם כן לגזור למסור מידו לידו הוי גזירה לגזירה ואפשר שזהו איסור אחד איסור קידוב לה שמביא לידי הרגל עבירה.

דעת הראשונים לאסור הושתה

ונקדים דברי הראשונים רש"י היה נוהג שלא למסור מידו לידה וכמו שכתב בספר מחזור ויטרי כ"י הובא בתוס' כתובות כ"ה ועיינן עוד בספר הפרדס הגדול כ"ט אבל זה הוי מנהג ולא איסור אמנם הרמב"ן פסק לדינא ל' לאסור וכך כתב הרשב"א בתורת הבית הקצר ל"א וכן כתב בתשו' י"ב וכן כתב הרא"ש בפסקיו כתובות י"ג וכן איתא בפסקי תוס' שבת ל"ד ועיינן עוד בספר האשכול ל"ה ובאגרת התשובה לרבינו יונה ל"ו ועיינן עוד באור זרוע ל"ו.

דעת הראשונים להתיר הושתה

ולעומת זה דעת הרמב"ם כפי שהבין המ"מ ל"ח דיכול להושיט מידה לידו וכן כתב הר"ן בכתובות בדעת הרמב"ם וכן כתב הסמ"ג בהל' נדה ל"ט ובספרו של הר"א ממיין מ' וכן הוא דעת רבינו ברוך בספר התרומה מ"א והמאירי ריש כתובות עיי"ש.

שני ראיות כגמ' דהושתה אסור

והחלקן אם יש ראייה מגמ' כתובות מ"ב דאמרינן התם דאשתו של שמואל החליף ביד שמאל ליתן כוס לבעלה וכן עשאו שאר נשים של התנאים והאמוראים שינוי עיי"ש.

ועוד ראייה הביאו מהא דאמרו בשבת מ"ג ששאל אליהו לאשתו של אותו תלמוד ששאל אליהו לאשתו שמא הבאת לו את הפך שמא הבאת לו את השמן.

דעת הראשונים לדחות ראיות הנ"ל

ודעת הראשונים הנ"ל דיש ללמוד מהתם לאסור הושתה, אבל שאר ראשונים כתבו מ"ד דאין ראייה מהתם דשאני מזיגת הכוס דדבר של חיבה הוא, ועל הראיה השניה גם כן כתבו לדחות כי לא על הבאת הפך היה מקפיד אלא שמא לא נזהר

יח. פ"א מהל' איסור"ב הל' י"ט. יט. י"ג ע"ב. כ. אבהע"ז סימן מ"ד. כא. ח"ג סימן נ"ח אות ט'. כב. ח"ב סימן ל"ח אות מ"ג. כג. אות ט"ו. כד. סעיף ב'. כה. פ"א הי"ט מהל' איסורי ביאה. כו. ח"ב סימן מ"ד. כז. עמוד תר"ח. כח. ס"א ע"א. כט. סימן רע"ב. ל. בהלכות נדה פ"ח ה"ה. לא. בריש שער הפרישה. לב. סימן אלף וקפ"ח. לג. ס"א ע"א. לד. אות נ"ד. לה. סימן מ"ט. לו. אות ע"ה. לז. סימן ש"ס. לח. בפכ"א מהל' אישות ה"ח. לט. ל"ח קי"א. מ. סימן כ"ז. מא. סימן פ"ט. מב. פ"א ע"א. מג. י"ג ע"ב. מד. עיין בתוס' כתובות הנ"ל.

לאשה לרחוץ פניו ידיו ורגליו של הבעל משום דדרך חיבה הוא ועל כרחק דאינה נוגעת בה דאסורה לנגוע בה ולכן מיירי דהיא שופכת מים עליו וזה גם כן אסור דהרי דאין איסור זריקה מידו לידה רק בהרצת פניו ידיו ורגליו משום דדרך חיבה היא אבל בלי זה מותר.

והוכיח כן עוד דהרי זב חמור מאיסור גדה ובאיסור זב קיי"ל דרק דרך נגיעה מטמא ולא דרך זריקה דהרי קיי"ל במס' ע"ז י"ב כל שבוב אסור טהור בעכו"ם אינו עושה יין נסך וכן קיי"ל בשו"ע הל' יין נסך י"ב, על כל פנים הרי דדעת המחבר דלגבי יין נסך קיי"ל דזריקה אינו כנגיעה ויליף כן מזב הרי דנגיעה זריקה דברים נפרדים נינהו ורק בהרצת פניו וידיו ורגליו החמירו ע"כ.

הרי דדעת מהר"ם לאסור כפי שכתבנו מהא דהגמ' לא מוקי דורק הכוס אלמא דזריקה גם כן אסורה, אבל האחרונים דחו ראייה זה דהרי הכוס מלא משקה היאך יכולה לדורק הרי הכוס יתהפך והמשקה ילכלך כל הרצפה, ואפי' נימא דזריקה אסור בכוס י"ל שאני התם דדומה להרצת פניו ורגליו שהוא דבר של חיבה ובחיבה גזרו גם משום זריקה אבל שאר דברים מנין לנו לאסור זריקה.

דעת מהרי"ט להקל באיסור זריקה ודן בדבריו

ולעומת זה דעת המהרי"ט להקל מהא דאסור לרחוץ לאשה פניו ידיו ורגליו של הבעל משמע דוקא שם אסור, אבל בסתם זריקה היא מותר, ויש לפלפל על ראייה זה דהרי בהרצת פניו ידיו ורגליו אינו זורק אותו חפץ מה שיש בידו כיון שמים אי אפשר להחזיק ועל כרחק החזיק רק הכלי ולכן י"ל דזריקת חפץ מיד ליד אסור ובנוסף לזה יש עוד איסור בהרצת פניו ידיו ורגליו דאע"פ שאינו זורק המים רק מכלי שמחזיק המים אפ"ה אסור משום שדרך חיבה הוא י"ב ומה שיש עוד להעיר דאם זה דרך חיבה כ"ש דאסור דהרי אפילו שחוק אסור כמבואר בסעי' א' גה.

ביאור דברי תשו' הרא"ש לפי מהרי"ט הנ"ל

ויעיר יש לומר לפי מה שכתב הרא"ש בתשו' י"ב דמי שהוא חולה ואשתו גדה ואין לו מי שישמש אותו חוץ מאשתו מותרת לשמשו רק שיהא זהיר שלא לרחוץ ידיו ורגליו עיי"ש וכתב הבית יוסף לדון מה שאר תשמישים שאסורה לשמשו אם יש לו

ונגע בה, וכן משמע ממה שהיא אמרה שלא נגע בה אפילו באצבע קטנה אבל שלא הביאה לו את הפך לא אמרה ע"כ.

למה פסק המחבר לאסור הושטה ולא פסק לקולא משום ספק דרבנן לקולא

והשנא יש לעיין למה כתב המחבר להחמיר בדבר שאין איסורו רק מדרבנן הרי הכרעת המחבר בספיקא דדינא לקולא, ויש לומר בכמה דרכים, א) או דס"ל לדינא להיתר אלא מקומות שלנו הרי מקום שנהגו כדעת רש"י וכיון שנהגו כן אף שיש מקום להתיר אין להתיר משום מקום שנהגו שם איסור אין להתיר בפניהם. ב) ויש לומר בדרך שני דס"ל לדינא כדעת הפוסקים הסוברים לאסור להושיט מידו לידה וגם בזה יש עוד דרך או משום שהכרעת המחבר כן לפי שרוב הראשונים סוברים כן ואפילו איסור יחוד היה מקום לאסור כמבואר ברא"ש בסוף מסכת גדה מה והתירו כיון שהדבר קשה להזהר בה כל שכן בהושטה דיש להחמיר, וגם דראיות שהביאו הראשונים לאסור נראה לו עיקר, או משום דהוי ספק דרבנן והיה לו לומר ספק דרבנן לקולא, אלא כיון שהשריש לן הפנ"י במס' ברכות מ"י וכבר כתב כן הר"ן במס' פסחים מ"י דספיקא דרבנן מחמירין במקום שאין טורח, א"כ הכא הוי כמקום שאין בו טורח, ונפק"מ הוא במקום שיש טורח אם יש מקום להחמיר דלפי טעם הראשון דמנהג הוא לאסור אם כן אם המנהג לאסור גם במקום שיש טורח הוא הדין הכא יש להחמיר, ואם נימא כטעם הראשון גם בזה יש להחמיר במקום טורח מ"ה ראיתי באחרונים שמפלפלים על סברא זה מדברי הכסף משנה שמחוק דברי הרמב"ם בפ"ו מהל' ברכות הל' ט"ו שמשמע דלא ס"ל אותו סברא ולכן כתבו דדוקא בפסחים אמרו כן ואי אפשר ללמוד מהתם ויש עוד לפלפל. עוד טעם יש לומר כפי שהביא הפלתי לעיל מ"ט דבספק פלוגתא דרבוותא לא אמרינן ספק דרבנן לקולא ורק בספק מציאות וא"כ הכ"נ הוי ספק פלוגתא דרבוותא.

באיסור זריקת חפץ מידו ליד אשה וכן להיפוך

בענין זריקה מידו ליד אשה עיין בספר מהרי"ט ש' שהביא דברי מהר"ם מרוטנבורג שאסור להושיט דבר לאשתו גם על ידי זריקה וראיתו בתשו' מגמ' שם י"ב שהיו עושין שינוים במזיגת הכוס ולמה לא זרקן אותה אלא על כרחק דזריקה אסורה כנגיעה כיון דבא מכוון, אבל זה אינו דכיון דאמרו דאסור לה

מה. בקיצור הלכות נדה. מו. י"ב. מו. ק"ח. מה. ועיין בספר ישועות יעקב או"ח סימן תע"ד. מ"ב. בסימן קפ"ט. ג. בחידושיו למס' כתובות ד' ע"ב ד"ה והרצת. נא. ס"א ע"א. נב. ס' ע"ב. נג. והר"ף והרמב"ם השמיטו. נד. ועיין בטרו"ז סק"ח. נה. עיין משנ"ה ח"ה סימן ק"נ. נו. כלל כ"ט.

מי שישמש אותו, והרי גדה עושה כל המלאכות ותירוץ דכוונתו להושיט כל דבר מידו לידה וכן דייק מדברי תרומת הדשן ז"ל ולפי דברי מהר"ם יש לומר דמותר לזרוק לה דבר מידו לידו ואפ"ה הרחצת פניו אסור משום שיש בה חיבה יתרא.

לדון בראיות המהרי"ט לפי דברי הראשונים באיסור הרחצת פניו ידיו ורגליו

ובנוסף לזה כתבו לפלפל בדבריו דתלוי במחלוקות הראשונים בכוונת איסור הרחצת ידיו ורגליו דדעת הרמב"ן כתובות נ"ח והרשב"א בתורת הבית והרא"ש נ"ט והריטב"א שם בפ"ק בכתובות דהרחצת פניו ידיו ורגליו הכוונה ששופכת מים עליו אבל האשכול ורבינו יונה ס' דהרחצת פניו ידיו ורגליו היינו באופן שנותנת מים לפניו כדי שהוא בעצמו ירחוץ בהם וזה אסור כיון שדרך חיבה הוא אבל זריקה אסור גם בלי סיבת של דרך חיבה היא ורק משום הרגל עבירה ס"א.

לדון בדברי הרמ"א בהלכות יין נסך שמשמע דס"ל דזריקה אינו כנגיעה

והרמ"א בדרכי משה הכריע כן וכן בשו"ע. ויש להעיר דלפי זה למה לא פליג על המחבר בשו"ע בהל' יין נסך דאם אסרו בגדה לזרוק א"כ כ"ש בזה וא"כ גם ביין נסך דהרי נחשב כנגיעה ועל כן יש לחלק דהתם דן מטעם טהרה וטומאה אמנם מטעם הרגל עבירה גזרו גם בזריקה. וראיתי שהקשו למה לא מתיר הרמ"א מטעם ספק ספיקא ספק שמא נגיעה ע"י הפסק חפץ אין איסור ושמא רק ע"י הפסק חפץ אסור אבל לזרוק מותר וס"ס בדרכנו יש להקל, ואפשר לומר דגדה דומה לדשיל"מ ובדבר שיש לו מתירין גם בס"ס כמו שהכריע כן הרמ"א ס"ב וגם דאין עושין ס"ס לכתחלה בידים לפי כמה פוסקים.

נתינת מתנה לאשתו גדה אסורה

עיינן בתפארת צבי ס"ג שהעיר מדברי השו"ע שם ט"ד שאסור לשלוח לאשתו כוס יין של ברכה אם הוא מיוחד לה, והטעם משום דאמרינן במס' ברכות ס"ה דמשגר לאנשי ביתו במתנה ואין לך דבר חיבה יותר מנתינת מתנה עיי"ש.

אי יש ללמוד מתק"ש דנפיקה אינו כמעשה

המנחות יעקב כתב לדון מתקיעת שופר דנפיקה אינו כמעשה ויש לדון בדבריו ובהקדם דברי המחבר בהל' ר"ה ס"ו

תקפ"ו ס"ו וברמב"ן ס"ז שמסביר הטעם דבמקום הנחת פה פסול משום דמפסיק בין פה לשופר עיי"ש, ועיין בפר"ח שכתב דיש לדחות דהפסק האויר לא מקרי הפסק עיי"ש, ולדידן הרי דכל הפסול הוא מחמת הפסק ולא מחמת דחסרון תקיעה יש כאן ע"י הנפיקה ע"כ.

סק"ב

אי יש איסור שיריים להשתמש בשקיות תה של אשתו גדה **עיינן** בשו"ת משנ"ה ס"ח, שדן אי מותר להשתמש בשקיות תה שהשתמשה בהן אשתו גדה, וכתב דאם הניח השקיות בכוס שלו קודם שהיא שתתה לא שייך בזה לדון מטעם שיורי כוס שלה, אלא אפילו כבר שתתה ממנו מותר דלא גרע מלשתות מן הכוס בעצמה בלי שיורי שלה עיי"ש, הרי דס"ל להתיר ואין בזה חשש וכן מסתברא.

ישב ציין דברי הגמ' במס' תמיד ס"ט, דאמרינן שפוך מים ואח"כ תן לתלמידך כדתניא לא ישתה אדם מים ויתן לתלמידו, אלא א"כ שפך מהן, ומעשה באחד ששתה מים ולא שפך מהן ונתן לתלמידו, ואותו תלמיד איסטניס היה ולא רצה לשתות ומת בצמא, באותו עשה אמרו לא ישתה אדם מים ויתן לתלמידו, אא"כ שפך מהם ע"כ, ועיין במפרש שם קס"ד הואיל ותלמידו הוא לאו אנינא דעתיה קמ"ל, הנה מבואר דדרך העולם שלא לשתות מכוס ששתה בו הביר, ומיניה דהשתוה מכוסו של הביר אינו מראה בזה אהבה וחיבה, ובוה מבאר דברי התוס' חולין ע' ד"ה חזנהו בת"י השני א"נ אין מועיל אא"כ שדי להו ההוא גברא גופיה דשתו עיי"ש, ולפ"ו חיוב יש על כל אדם לשפוך ממימיו ששתה קודם שתיתו וא"כ מה קמ"ל רב אשי הילכך האי תלמודא דשפיך קמיה רביה לית ביה משום אפיקרותא, והלא לבד מזה ליכא משום אפיקרותא שהרי צריך לשפוך מן המים ששתה משום מים הרעים וכמו שכל אביי שם ועיין רש"י דמים הרעים ששתו המזיקין מהן, אמנם לפמ"ש א"כ ר"א לא מיירי משפיכת מים הרעים אלא לשפוך ואפי' מכלי לכלי ולזה הו"א דיש לחוש משום אפיקרותא שלא שתה מכוס של רבו קמ"ל דליכא עיי"ש.

בהא דגם אכילה וגם שתיה מקרבין

בהא דגזרו חז"ל לאכול עם עכו"ם משום חתנות, לא מצינו חילוק בין אכילה לשתיה דשתיהן מקרבין, ואדרבא

נו. סימן רנ"ב. נח. ס"א ע"א. נט. פ"ק דכתובות סימן ח'. ס. בספר היראה. סא. ועיין דרישה סימן קצ"ה סק"ד, ובבית מאיר י"ד שם. סב. י"ד סימן ק"י. סג. סק"י. סד. סעיף י"ג. סה. נ"א ע"א. סו. סעיף י"ט. סז. בדרשה לר"ה. סח. ח"ה סימן ק"מ. סט. כ"ז ע"ב. ע. ק"ו ע"א.

לשון חז"ל גדולה לגימיה שמקרבת ולשון לגימה קאי על משקה, ולגבי בישול עכו"ם עיין רש"י ע"ז ע"א והוא מטעם חתנות, עי ובמב"ם ע"ג ובתוס' ע"ז ע"ד ד"ה והשלקות, ואין חילוק בין אכילה לשתייה, ובאמת קי"ל במס' שבעות דשתייה בכלל אכילה, ומ"מ מצינו באחרונים כמה פעמים חילוקים בין אכילה לשתייה וכגון בהא דקי"ל דאין לאכול קודם שנותן לבהמתו או לחיה וכמו שנאמר בתורה ונתתי עשב בשדך לבהמתך ורק אח"כ ואכלת ושבעת ומ"מ אמרו דדין זה נאמר לגבי אכילה ולא לגבי שתייה ואף שיש לומר דלשון תורה לחוד ולשון חז"ל לחוד.

היאך עוברין על איסור בל תשחית כדי לעשות הרחקות
אין איסור בל תשחית בהנחת שיירי מאכל, דהרי אדרבא אין לאכול כל מה שיש בקערה כיון שהוא דרך רעבתנות.

ביום של טבילה היו מקצת אנשים נוהגין לאכול מקערה אחת

ביום של טבילה מביא הב"ח בשם מפרשים שיש להקל לאכול מקערה אחת אבל אנו נוהגין היום בכל תפוצות ישראל להחמיר ואין לשנות ח"ו.

סק"ג

אי מותר ללמוד ספר בן סירא

הפּלתי בן סירא ויש להעיר דספר בן סירא נחשב בין הספרים החיצונים שאינם מטמאים את הידיים, ובירושלמי (סנהדרין) איתא דמי שלומד בספר בן סירא אין לו חלק עוה"ב עי"ש, ובמדרש קהלת ע"ה, ועיין גמ' סנהדרין ע"י ובפירוש רש"י שם, ובפירוש המשניות ובריטב"א (ב"ב) מבואר, שלא אסרו שם אלא לעשות ממנו קבע, אבל מ"מ ראוי להגות ללמוד ממנו חכמה ומוסר, (ועיין בב"ק), וספרו עשוי על הא"ב, ויש כמה דפוסים מכתב יד מהן ואין ידוע איזה מהן הן באמת שלו, ועיין בשו"ת הרשב"ץ ע"י שכתב אך נאמין לספרי חיצונים כי מי שכתב ספר בן סירא אמו נתעברה מש"ז באמבטי וסירא בגימט'ל דמיהו (וכן איתא בריש ספר ליקוטי מהר"ל).

[**דהנה** בש"ס מובא ספר בן סירא, המאמרים מובאים בלשון קודש והושלם בלשון ארמית]

אשה שנתעברה באמבטי מה דינה

ועיין בח"מ ע"י שמסתפק אי אשה שנתעברה באמבטי אי קיים מצות פו"ר עי"ש שהביא מליקוטי מהרי"ל ע"י מענין בן סירא, ועיין שם בבית שמואל פ, ובשו"ת בית יעקב פא, ובשו"ת ח"צ בהוספה בסוף הספר פג, ובטורי אבן חגיגה פג, ושם בבני אהובה דן דהואיל ונאמר באשת איש "ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע" כל שבא לרחמה ש"ז של איש אחר נאסרה על בעלה, אבל לבסוף מסיק מדברי הגמ' בחגיגה פד דחיישינן שמא באמבטי עיברה ומותרת בכה"ג דמוכח שלא נאסרה לבעלה ישראל עי"ש.

סק"ד

בדין חיוב כעל ליתן כגד לאשתו אם זה מה"ת או מדרבנן
הנה יש חיוב הבעל ליתן כסות לאשתו, וכן מבואר באבן העזר הלכות כתובות פ"ה, וכן מבואר ברמב"ם פ"ה, דהוא חיוב מה"ת, וכן ס"ל בספר החינוך פ"ה, וכן כתב הרא"ש פ"ה, ועוד ראשונים.

אבל לעומת זה ס"ל להר"ן במס' כתובות פ"ט בד"ה ובגמ' דכיון דשנינו במשנה כתובות ז חייב במוזנותיה, ולא הוכיר כסות כלל נראה שהכסות בכלל מוזנות, ועלה דמתניתין תניא בברייתא "תקנו מוזנות" דמשמע שהכסות גם כן אינו אלא מן התקנה שהוא מדרבנן, וכיון דסוגיין בעלמא דמוזנות דרבנן כמבואר במס' כתובות ז"א, משמע דגם הכסות אינו אלא מדבריהם, ואפשר דדרשינן "שארה" זה קירוב בשר כדדריש לה בגמ' שם ז"ב, "ועונתה" כמשמעו, "וכסותה" דרשינן שלא ישמש מסתו על גבי קרקע אלא במטה מוצעת, וכולה קרא לעונתה הוא דאתיא, וכמו שכתב הרמב"ן עה"ת ז"ב כסותה היינו מטתה, כמו שנאמר צ"ד כי הוא כסותה לבדה במה ישכב וגו', ויהיו מוזנות ומלכוש האשה תקנה מדבריהם.

ראיות הפלתי בספר על הרמב"ם לחוק דברי הרמב"ן
 דחיוב כסות אינו אלא מדבריהם

דהגאון ר' יהונתן בספרו על הרמב"ם ז"ה, מבאר שיטת הרמב"ן דכיון דלר' יוסף הנ"ל עיקר חיוב תשמיש היא מתיבת עונתה, ותיבת שארה הוסיב על עונתה להורות

ע"א. ל"ה ע"ב. ע"ב. ועיין עוד רש"י ביצה ט"ז ע"א ד"ה אין בהם. ע"ג. פי"ז מהל' מאכא"ס ה"ט. ע"ד. ל"ז ע"ב. ע"ה. פי"ב י"א. ע"ו. ק' ע"ב. ע"ז. ח"ג סימן רס"ג. ע"ה. סימן א' סק"ח. ע"ט. אות ג'. פ. סק"י. פ"א. סימן קכ"ה. פ"ב. סימן י"ז. פ"ג. ט"ו ע"א. פ"ד. י"ד ע"ב. פ"ה. סימן ע"ג. פ"ו. פי"ב מהל' אישות ה"א. פ"ז. מצוה מ"ו. פ"ח. פ"ח. דכתובות סימן ט"ו. פ"ט. מ"ז ע"א. צ. מ"ו ע"ב. צ"א. נ"ח ע"ב. צ"ב. מ"ח ע"א. צ"ג. בפרשת משפטים עה"פ כסותה. צ"ד. שמות כ"ב כ"ו. צ"ה. בני אהובה.

אשתו ולפסוק עליה, וכמבואר ברמב"ם ק"ה, שלוקח העד בידו ועושה צל בידו בשעת ראיתו, הרי שמותר ליגע בעד שיש בו דם של אשתו נדה עיי"ש, ועיין בלקט יושר שהביא מדברי רבו התרומות הדשן דאין סמך למנהג שלא ליגע במיטת אשתו נדה ע"כ.

אחד מן הטעמים שכדאי שהאשה תלך לשאול השאלות להרב הוא מטעם שלא תתגנה על בעלה

דחנה בטעם שלא תתגנה על בעלה, מבואר בשו"ת משנ"ה ק"ו בנוסף לעוד טעמים שכתב שם דראוי לאשה שתשאל השאלות שיש לה בהלכות נדה בעצמה ולא הבעל וכמבואר שם בשם תוס' נדה ק"ו, דאחד מן הטעמים דילתא אשת רב נחמן לא שאל לבעלה את הבריות שלה רק לאחרים, ותירוץ כדי שלא תתגנה בפניו, וכן הובא ת"י זה ברא"ש ובריטב"א עיי"ש, ועיין תענית ק"י באשתו של אבא חלקיה עיי"ש.

סק"ו

שיטת הראשונים באשתו חולה אי הבעל יכול לשמש אותה **עיי"ן** בלקט יושר שהביא מחידושי מהר"ם קלויזנר דאם אשתו נדה חולה אין להתיר (אפי"י) בדבר קל לבעלה ליגע בה, וכן אירע מעשה באשה שבעלה היה רופא ונשאל להכנס אם מותר לאחוז לה במקום הרפק ואסרו החכם, וכן דרש מורי יצ"ו, ובליקוטי מהר"י אורבניק כתב וזכרני שפעם היתה אשתו חולה ואמר לי אין לי רשות לנגוע בה מפני שאינה טהורה, שים ירך על פדחתה ותבדוק אם יש לה חום או קרירות עיי"ש.

אמנם לעומת זה עיין ברדב"ו בתשו' ק"ט שהביא דברי תרה"ד, וכתב שאפי' אם היא חולה בחולי שאין בו סכנה, מותר לבעלה לשמשה להקימה ולהשכיבה, כיון שאי אפשר אלא בו, ואם תאמר לחשוש שמא יבוא עליה, חשש זה חששה רחוקה היא, א) כיון שהגיע למצב כזה שצריכה אדם אחר להשכיבה ולהקימה אין אדם מתאוה לבוא עליה, (ומה שנאמר במס' גיטין ק"י דאסור להתייחד עם אשה חולה הוא משום שס"ל הטעם לאסור יחד אינו מטעם שגורם לגלות ערוה, ב) ועוד שמכיון שהיא חולה ויש לה חולשה גדולה לא תניחנה לבוא עליה, ואין לחוש שמא יבוא עליה באונס, ג) ועוד שאין זו דרכי נועם ועל התורה נאמר דרכיה דרכי נועם שאע"פ שאין בו סכנה עכשיו אפשר וקרוב הוא ע"י שאין מי שישכיבנה ויקימנה תבוא לידי חולי שיש בו

שיהיה בקירוב בשר, אם כן למה הפסיק בין שארה לעונתה בתיות כסותה הוי ליה למימר כסותה ואח"כ שארה ועונתה דשייכי אהדדי, ועל כרחך צריך לומר דגם כסותה מיירי בענין תשמיש, ועוד ראה לשיטת הרמב"ן דהיה קשה לו קושית התוס' שם צ"ד ר"ה רבי לפרש מה שנאמר "תקנו" מזונות משמע דרבנן הוא, ולכן מפרש הרמב"ן דהא דתני רב יוסף מפרש כסותה ג"כ לענין תשמיש, ולפ"ו ליכא ק"ו למזונות ומה דברים שאין בהם קיום נפש וכו' דהברייתא אתיא אליבא דרב יוסף דתשמיש הוא מדברים שנשאת עליהם מתחילה, ולכן פסק הרמב"ן כוותיה ע"כ, וכן מפורש בתשו' הרי"ף צ"ו לגבי סידור בע"ח שאין מסדרין כסות לאשתו, ואילו היה חיוב כסות מה"ת אמאי מסדרין לה אלא על כרחך דהוי מדרבנן, ומה שפסק הרמב"ם והטור דכסות מה"ת ואפ"ה ס"ל כבע"ח דאין מסדרין כסות לאשה כלל דס"ל אקרקתא דגברא מונח לעשות כן כמו עונה, אבל אינו בע"ח שישתעבדו נכסיו לכך מה"ת הוי כמו מצות צדקה שמחויב לתת צדקה וכי בשביל כך ישתעבדו נכסיו עיי"ש.

אין כופין על חיוב דרבנן

ולפי הג"ל יש להעיר, דאי חיוב כסות מדרבנן אי אפשר לכוף אותו דהרי אין כופין על חיוב דרבנן, ועיין מה שכתב הפנ"י בשם הידושלמי, דעל דרבנן אין כופין, ועיין בתשו' מחנה חיים צ"ח בזה, וכן מבואר ברש"י כתובות צ"ט, (ועיין בתשו' שואל ומשיב שמפרש לפי דברי הר"ה ב"ה ד) בעצמה דרבנן אמרינן מצות ליהנות נתנו, והטעם דמצות לא ליהנות נתנו משום דלעול על צוארם ניתנו ולכן במצות עשה שכופין על זה ס"ל דלעול הוא, משא"כ במל"ת דאין כופין דרבנן לכן לא הוי לעול עליהם ולכן אמרינן מצות ליהנות ניתנו, ודו"ק והבן.

חכמים לא נתנו שהאשה תתגנה על בעלה

בענין גינוי על בעלה, עיין כאן בטו"ז ק"א שאין כל איסור בנגיעה בסדין שמלוכלך בדם נדתה, ואע"פ שקצת נוהרים בזה עיי"ש, וכן איתא כבר בדרישה ק"ב שמה שיש נוהגין שלא ליגע בסדין שיש עליו דם נדה הוא טעות כי היו סבורים שהטעם שאסור לישן על מטת הנדה הוא משום שמא יגע בדם הנדה שעל משכבה, ולכן אסור לנגוע בסדין שיש עליו דם, אבל זה אינו שלא אסרו לשכב על מטתה אלא משום הרגל עבירה, ועיין מנחת יעקב בתורת השלמים כאן ק"י שהביא קצת ראה להטו"ז ממה שכ' תוס' נדה ק"ד ר"ה כל שמותר לבעל לראות דם

צו. מ"ח ע"א. צו. שהביא בספר התרומות שער א' ח"א אות ד'. צח. ח"ג אר"ח סימן מ' אות א'. צט. צ"א ע"ב. ק. כ"ח ע"א. קא. סק"ו. קב. סוף סימן קצ"ג. קג. סק"ז. קד. כ' ע"ב. קה. פ"ה מהל' איסור' ב הל' י"א וי"ב. קו. ח"ז סימן ע"ה. קו. כ'. קח. כ"ג ע"א. קט. ח"ד סימן ב'. קי. ע"ג.

סכנה, וכל שכן שיכול למשש לה במקום הדפק אם אין שם עוד רופא כי משוש הדפק אינו דרך חיבה כלל אלא אומנות וכן כתב בספר כפתור ופרח עיי"ש, הרי שס"ל להחיר כשאין עוד אדם שיכול לטפל בה.

ועיין בסדרי טהרה ק"א שהביא דברי המנחת יעקב בתורת השלמים ודחה אותו דברשב"א ק"י לא איירי רק במה שאסרו חכמים משום הרחקה שלא יבואו להרגל דבר ובזה יש לחלק בין אותו שלבו גם בה לשאר נשים דעלמא, אבל מה שאסרו מה"ת משום קריבה לעריות ודאי דחמירא אשת איש יותר מאשתו נדה לכן מעשים בכל יום שרופאים מקילין בזה גם לאשת איש, וכן כתב הכרתי ופלתי עיי"ש, וכן כתב כאן בשם הגאון ר' שלמה הכהן בהגהותיו כאן על המחצית השקל.

ובדעת המחבר עיין בערוך השולחן כאן (ס"ק כ"ז).

בעון של הוצאת זרע לבטלה רח"ל

עון של הוצאת זרע לבטלה עון חמור מכל עבירות שבתורה כן מבואר בזה"ק ק"י, (ויש בזה סתירה אי מהני על זה תשובה וח"ל אמרו דהעושה כן כאילו שופך דמים, ודעת הרמב"ם שהוא בנידוי, עיין שו"ת פנ"י אבה"ע ק"ד והוי כאילו עו"ז וכאילו מביא מבל לעולם וכו'). ועיין בסימן קצ"ד מה שכתבנו בזה עיי"ש, והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו נתן לנו התורה "בדיבור" וכמו שנאמר וידבר אליהם את כל הדברים האלה לאמר, אמנם מצות מילה נתן לנו "באמירה" וכמו שנאמר שש אנכי על אמרתך ק"ט והחילוק בין דיבור לאמירה, דדיבור הוא לשון קשה ואמירה היא בלשון רכה, דהיאך יתגבר על חטא זה דחמור עונו מאד, ומבואר בכתבי האר"י כי יש להתעניית רג"ל תעניות לתקן החטא ורק ע"י שמהזיק עצמו בצדיק יכול לצאת ולתקן את זה, דצדיק בגמטי' רל"ד דצדיק מייקר כל דבר וכאמרם חביב עליהם ממונם וקרי הוא אותיות יקר בגימטרי' ש"י, משא"כ מי שמזלזל בכל היקר לו או נעשית קרי, וזה נרמז גם בהאותיות אחר עין שהוא כסף דאיזה חכם הרואה את הנוגד ורואה חשיבות בכסף מלשון נכסוף נכספתי והוא שיהיה לו כיסופין לה' עי"ז יכול להתגבר.

במחלוקת הראשונים באיסור קריבה לאיסור נדה אי איסורו מה"ת או מדרבנן

נחלקו הראשונים אי איסור קריבה לעריות אסור מה"ת או מדרבנן, וראש המדברים הם הרמב"ם ק"ט דמה"ת הוא

וכן כתב בספר המצות ק"י ולעומת זה דעת הרמב"ן ק"י שם דאין זה מה"ת רק מדרבנן.

מקור לדעת הרמב"ם מדברי התורת כהנים

והנה נברר המקורות לדין, זה דמבואר בתורת כהנים ק"ט עה"פ ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה אין לי אלא שלא יגלה ערותה מנין שלא יקרב תלמוד לומר לא תקרב אין לי אלא נדה שאר עריות מנין תלמוד לומר איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה ע"כ, וזהו המקור להרמב"ם.

להוכיח דדברי אבות דרבי נתן אינו המקור לדברי הרמב"ם

אבל אין לומר דהמקור של הרמב"ם הוא מדברי אבות דרבי נתן ק"י שדרשו איזהו סייג שעשתה התורה לדבריה הרי הוא אומר "ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב לגלות ערותה" יכול יחבק וינשק וידבר דברים בטלים עמה תלמוד לומר לא תקרב, יכול תישן עמו בבגדיה על המטה תלמוד לומר לא תקרב ע"כ, ויל"ע בדברי אבות דרבי נתן אם ס"ל דאיסור זה מה"ת או מדרבנן דכיון דמשוה איסור שינה בבגדיה ביחד עם איסור חיבוק ונישוק, ואיסור שינה ביחד עם בגדיה לא מסתברא שתהא אסורה מה"ת אלא מדרבנן, אם כן משמע דאיסור רק מדרבנן, והכתוב אינו אלא אסמכתא בעלמא, ואפילו אם יתעקש המתעקש ויאמר דאיסור מה"ת אם כן גם האיסור שינה ביחד עם הבגדים אסור מה"ת, וזה דלא כדעת הרמב"ם דאע"פ דס"ל דאיסור מה"ת מכל מקום כתב בפירוש דבעינן קירוב בשר וז"ל כל הבא על הערוה מן העריות דרך איברים או שהיבוק ונישק דרך תאוה "ונהנה בקירוב בשר" הרי זה לוקה מה"ת שנאמר לא תקרבו לגלות ערוה ע"כ, הרי מפורש דרק בגילוי בשר אסור מה"ת לפי הרמב"ם, אם כן אי אפשר ללמוד מדברי האבות דרבי נתן ראייה לדבריו ואפשר שיהיה סעייתא לדברי הרמב"ן.

המאירי ס"ל כהרמב"ם והביא ראייה מדברי אבות דרבי נתן

אמנם לא אכחד דיש כאן דבר תמוה לפי זה דהמאירי במס' סנהדרין קכ"א ס"ל כדעת הרמב"ם דעל חיבוק ונישוק לוקה מה"ת, ואפ"ה הביא ק"ב דרשה דאבות דר"נ, ואפשר לפרש דבריו בשני אופנים, א) דס"ל להחמיר גם דקירוב בשר עם בגדים מה"ת ומחמיר יותר מן הרמב"ם. ב) עוד י"ל דס"ל ככוונת אבות דרבי נתן לחלק דאע"פ שהביא שני הדברים

ק"א. ס"ק כ"ד. ק"ב. בסימן אלף וקפ"ח. ק"ג. פרשת וישב ופרשת ויחי. ק"ד. סימן מ"ד. קטו. תהלים קי"ט קס"ט. קטז. בפרק כ"א מהל' איסור"ב ה"א. ק"ז. מצות ל"ת שנג'. ק"ח. בספר המצות. ק"ט. פרשת אחרי פרק י"ג סימן ב'. קכ. פרק ק"א. ס"ק כ"ד. ק"ב. בסוף פ"ט דנדה.

ללמוד מהפסוק מ"מ ס"ל דחיבוק ונישוק אסור מה"ת אבל עם בגדים אסור רק מדרבנן.

ביאור הגדר של איסור שינה במטה לפי האבות דרבי נתן וש"ס דילן

ויש לעיין עוד בדברי האבות דרבי נתן שכתב, "יכול תישן עמו בבגדיה על המטה ת"ל לא תקרב" ע"כ, וצ"ב איהו איסור יש בשינה על המטה, ובפשטות משמע דעצם שינה על המטה אף בלי נגיעה יש איסור, והנה מדברי הגמ' במס' שבת קכ"ד דאשתו של אותו תלמיד אמר לאלהיו הנביא בימי ליבון אכל עמי ושתה עמי וישן עמי בקירוב בשר ע"כ, ולהלן שם אתא רב דימי אמר מטה אחת היתה (ולא קירוב בשר ממש אלא מטה רחבה עיין רש"י), ובמערבא אמרי סינר היה מפסיק בינו לבינה ע"כ, וצ"ב במה נחלקו, אבל רואין מש"ס דילן דלפי רב דימי במטה אחת נקרא איסור וי"ל עם בגדים דגם ס"ל להחמיר, וכדברי אבות דרבי נתן דקיי"ל להחמיר דלא ישב על המטה המיוחדת לה אפילו שלא בפניה וכל שכן שלא ישכב על מטהה, והוסיף הטור ואין צריך לומר שלא יישן עמה במטה אפי' כל אחד בבגדו ואין נוגעים זה בזה וזה דלא כפי שאמר שם הגמ' לפני זה דישן עמה בקירוב בשר דלמה להוסיף בקירוב בשר הרי גם בלי קירוב בשר אסור.

ביאור דעת הרמב"ן בגדר איסור שינה

אבל הרמב"ן בספר המצות כשהביא דברי הגמ' בשבת קכ"ד כתב, והנה תלמוד זה היה ישן עם הנדה במטה אחת ובסינר בלבד שהיה מפסיק בינו לבינה ממתנים ולמטה והיה בהם קירוב בשר וקצת חיבוק ונישוק ולכן נענש ע"כ, וצ"ב מנין לו לפרש כן, ואפשר שהכריע כפירוש הראשון ולפי פירוש דמערבא דס"ל דקירוב בשר שנקט הגמ' מיירי שנגעו ביחד, ורב דימי בא לפרש דלא בקירוב בשר רק במטה אחת (ואם זה עם בגדים או בלי בגדים י"ע עדיין), ובמערבא אמרו קירוב בשר ומ"מ עשו סינר ממתנים ולמטה כדי להפסיק ולהכיר שלא יבאו לשמש, והכריע הרמב"ן כשיטת מערבא כיון שזה מפרש שיטה הראשונה דנקט קירוב בשר.

והשתא יש לומר דס"ל גם באבות דר"נ להחמיר בשינה באופן דבני מערבא בקירוב בשר של חיבוק ונישוק רק בהפסק בגדים ממתנים ולמטה, וזה אי אפשר לפרש כן משני טעמים, א) חזא דלשון איסור שינה עם בגדים משמע לגמרי,

ושנית הרמב"ן בהלכות נדה קכ"ה פסק להדיא באיסור הרחקת נדה דחלק מאיסור הרחק היא גם לישון במטה אחת עם בגדים בלי נגיעה כל שהוא, ואין לומר דהכא מיירי דאסור מה"ת והתם מיירי דאסור מדרבנן דהרי דעת הרמב"ן דכל עיקר האיסור של קריבה מדרבנן הוא.

ולכן יש לומר ליישב דברי הרמב"ן דס"ל כדעת התוס' במס' שבת קכ"ו שדרכן של נשים היו לטבול שתי טבילות, א) בסוף ז' נקיים לראייתה שאו היא טהורה מה"ת, ב) ועוד טבילה לאחר ספירת ז' נקיים ולפי חומרת בנות שהחמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחרדל יושבת עליה שבעה נקיים ולכן היה מיקל אותו תלמיד בימי ליבונה מאחר שכבר טבלה והיתה טהורה מה"ת, הסיבה דעשו כן, או משום דטבילה בזמנה מצוה, או משום תקנת הטהרות שמא תגע בהן, ולפי זה יוצא דאיתו תלמיד לא נכשל באיסור תורה אלא באיסור דרבנן דאפי' התשמיש אינו אסור רק מדרבנן בימים אלו דכבר טבלה לנדתה מה"ת קודם ספירת ז' נקיים וכל שכן דקריבה דקיל ומ"מ אסור גם קריבה ולכן י"ל דס"ל להרמב"ן דכשאנו דנין באיסור קריבה כשהיא טמאה מה"ת גם שינה בלי בגדים אסור, אבל כשאנו דנין באיסור קריבה בטומאה דרבנן לא גזרו בשינה עם בגדים רק כשיש קירוב בשר וא"כ אין כאן סתירה.

אלא לפי זה קשה היאך הוכיח הרמב"ן בספר המצות מדברי הגמ' שבת קכ"ו מלשון הגמ' דאמרו ברוך המקום שהרגו שהרגו על דברי תורה ע"כ, ולשון נשא פנים משמע במס' ברכות שעבר רק על גזירה של דרבנן, וצ"ב הרי שאני התם דכבר טבלו על טומאה של תורה והרי אפי' תשמיש אינו אסורה רק מדרבנן, (ועוד הקשו על הרמב"ן עיין במגילת אסתר שם ועוד פוסקים דביאור הגמ' שלא נשא פנים לתורה הכוונה על הקב"ה שלא נשא פנים לתורה שלמה אותו תלמיד).

ויש לומר דאין עיקר הראיה מלשון הזה אלא סמך ועיקר הראיה הוא ממה שאמר ברוך המקום שהרגו שלשון זה נאמר על העובר על דברי חכמים חייב מיתה וישכנו נחש, משא"כ העובר על איסור תורה בלאו אינו בעונש מיתה רק בעונש מלקות, ומזה למד דאין כאן רק איסור דרבנן, ועיין במדרש רבה קכ"ה האשה נקראת גפן כמו שנאמר אשתך כגפן פוריה, אמר הקב"ה אל תאמר הואיל ואסור לי להשתמש באשה הריני תופסה או מגפפה או מנשקה ואין לי עון אמר הקב"ה כשם שהגזיר שנדר שלא לשתות יין אף לאכול ענבים לחים ויבשים

קבג. י"ג ע"א. קבד. י"ג ע"ב. קכה. פ"ח סימן ז'. קכו. י"ג ע"ב, וכתובות פ"א ע"א, וכמו שכתב הוא בעצמו כן וכן כתב בחי' הרשב"א והר"ן שם ובשו"ת ריב"ש סימן תר"ה. קכז. י"ג. קכת. שמות פרשה ט"ז אות ב.

וכל היוצא מגפן היין, אף אשה שאינה שלך אסור לך לנגוע בה כל עיקר וכל הנוגע באשה מביא מיתה על עצמו שנאמר רגליה יורדות מות שאול צעדיה יתמוכו ונאמר כי רבים חללים הפילה ע"כ, הרי ג"כ מלשון המדרש שיש מיתה על מי שעובר על קריבה בעריות.

אי יש לחלק ברעת הפוסקים דלאו דלא תקרבו הוא מה"ת בין איש לאשה

יש לברר אי לאו דלא תקרב (לפי הסוברים דס"ל דקריבה לעריות הוי איסור תורה) נאמר בין על איש בין על אשה, או שאינו נאמר רק על האיש ולא על האשה, ואפרש שיחתי, ובהקדם דברי השואל בתשו' התשב"ץ קמ"ט שכתב דמה דאמרינן במס' ב"ק קל איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם קלא הוהוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה ע"כ, מכל מקום הגי' מילי בלאו שיש בו מיתת בית דין או כרת אבל לאו שאין בו מיתת בית דין או כרת וכגון קלב השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל וכו' וכגון קל"ג לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ וגו' שהם לאוין שאין בהם מעשה מי יכריחנו לומר שהנשים בכלל האנשים וכן יש כיוצא בזה כמה לאוין וכמה עשה שבתורה שמקצתן נשים חייבות ובמקצתן נשים פטורות, עיי"ש.

הרי דס"ל לחלק בין לאוין שיש עליו עונש ובין לאו שאין בו עונש, דלאוין שאין בהם עונש נשים פטורות.

דעת הרמב"ם דנשים חייבות גם בלאוין שאין בו מלקות

ולעומת זה דעת הרמב"ם דנשים חייבות גם בלאוין שאין בהם מלקות וכאשר הוכיח הפרי מגדים קל"ד מדבריו קלא שכתב דנשים חייבות בכל לאוין חוץ וכו' ולא מונה בהדי גמ לאו שאין בו מעשה עיי"ש. הרי דס"ל לחייב אותן תדיר גם בלאוין שאין בהם מעשה, עיי"ש קל"ו וכן כתב המהר"ם שיק בספרו על המצות קל"ג לדייק מדברי הרמב"ם בפ"א מהל' תשובה קל"ח שכתב כל המצות שבתורה בין עשה בין ל"ת אם עבר אדם על אחת מהן בין בודוח וכו' חייב להתודות לפני האל ברוך הוא שנאמר איש או אשה כי יעשו וגו' הרי שכתב על כל עבירות

והזכיר גם אשה עיי"ש וכן הוזכר ראה זו כ"ק אבי בשו"ת משנ"ה קלט עיי"ש.

ברעת רש"י דנו הפוסקים אי דעתו כהתשב"ץ או כהרמב"ם

ובדעת רש"י איכא סתירה דביקדושין קמ' מבואר דהוה הכתוב לכל אשה לאיש לכל עונשין וכתב רש"י ד"ה לכל עונשין "ולאוין עונשין מלקות הן" עיי"ש משמע דלאו שאין בו מעשה שאין בו מלקות פטורות, אמנם ברש"י יבמות קמ"א ד"ה עונשין לאו וכתב לא הוזכר דעונשין מלקות עיי"ש, ולכאור' משמע דדבריו סתראי נינהו עיי"ש, והפמ"ג הג"ל ציין לדברי רש"י ולא כתב מה דעתו אי סתראי נינהו, ובשו"ת משנ"ה הג"ל כתב לציין לדברי רש"י במס' פסחים קמ"ב שכתב לכל עונשין מכאן שהנשים חייבות על כל לא תעשה שבתורה "שהרי עונשין מלקות" ע"כ, הרי דרש"י סותר את עצמו שמתחיל לחייב על כל ל"ת ומסיים שהרי עונשין מלקות משמע דדוקא אותן שעונשן מלקות, ומסיים להוכיח דדעת רש"י לחייב על כל לאו עיי"ש, ולא הוזכר דברי רש"י בביקדושין קמ"ג, ועיין רש"י על התורה קמ"ד, ועיין בריטב"א כתובות קמ"ה דנשים הוי בכלל הלאו ובנבלתם לא תגעו אע"פ שאין בו מלקות עיי"ש, הרי דיש פלוגתא למעשה אי נשים חייבות בלאוין שאין בו עונש מלקות קמ"ו.

לפי השיטות דאין מלקין על הנאה אי איסור קריבות מקרי הנאה לגבי זה

דחנה לפי השיטות הסוברים דנשים פטורות מלאוין שאין בהם עונש, יש לעיין אי יש בנשים איסור קריבות מה"ת דהרי קיי"ל (כמו שכתב הש"ך ועוד אחרונים) דגם הפוסקים דס"ל להחמיר באיסור קריבות מה"ת היינו דוקא כשהוא בדרך חיבה שיש להם הנאה אבל שלא לשם חיבה מותר, והרי כתב הרמב"ם בהל' מאכלות אסורות קמ"ז דאין לוקין על איסה"ג, וכן דעת עוד פוסקים קמ"ח ואם כן גם הכא אין מלקות כיון שאין כאן איסור עליה רק איסור הנאה להפוסקים הג"ל קמ"ט ואם נכונים הדברים יש לבאר בזה החילוק (בין סעי' ט"ו לסעי' ט"ז) למה באשה חולה

קכט. סימן ג'. קל. ט"ו ע"א לדרוש עה"פ. קלא. במדבר ה' ו'. קלב. דברים ט"ו ט'. קלג. שם ט"ו ז'. קלד. בפתחה כוללת לאורח חלק שני אות י"ג. קלה. בפ"ב מהל' ע"ז ה"ג. קלו. ועיין במנ"ח מצוה ח' מה שכתב בזה. קלז. מצוה ח' אות ו' ומצוה שס"ה. קלח. הל' א'. קלט. ח"ו סימן שכ"ה. קמ. ל"ה ע"א. קמא. פ"ד ע"ב. קמב. מ"ג ע"א. קמג. ועיין בדבריו בחידושי משנ"ה קידושין שם. קמד. ויקרא י"ח ו'. קמה. נ"ג. קמו. ועיין מהר"ט קידושין. קמז. פ"ט. קמח. וכאשר הוכחתי בהערות על דברי הפלתי סימן פ"ז עיי"ש. קמט. ועיין ירושלמי סנהדרין פ"ז סוף הל"ז, ובפני משה עיי"ש היטב.

החמירו יותר מביאש חולה לפי שבאשה חולה אין איסור קריבה רק מדרבנן לכן יש לומר הם אמרו והם אמרו.

להוכיח דאיסור קריבות שונה

אבל לאחר העיון יש לפלפל בזה הרבה, (א) חזא כמו שכתבנו דהרמב"ם ס"ל להחמיר בקריבות שהן מה"ת ואפ"ה ס"ל להחמיר גם באשה בלאוין שאין בהם עונש, (ב) שנית יש לדון לפי הפוסקים דגם נגיעה שלא לשם חיבה ס"ל להרמב"ם לאסור אם כן אין הכרח לדברים הנ"ל, (ג) שלישית יש לומר דהא דאמרינן דאין לוקין על איסור מצוינו באיסור בשד בחלב ושם הטעם הוא כמו שכתב החינוך דכיון דשייך האיסור בלי מעשה גם אם יש מעשה פטור דהנאה אין הכרח שתהיה עם מעשה לכן הקילו לעולם, אבל באיסור קריבות יש לומר דכיון דאין איסור קריבות רק בנגיעה א"כ עיקר איסור הנאה הוי ע"י מעשה הר"ז דומה לאיסור אכילה שיש בבשר בחלב שלוקה אע"פ שעיקר החיוב הוא מטעם הנאה שיש לו (אע"פ שבשר בחלב אסור שלא כד"א, (אמנם דבר זה תלוי אי איסור הסתכלות או קול באשה ערוה אסור מה"ת דו"ק).

ועיין במשנ"ה הנ"ל שהביא קושיא לפי הפוסקים הנ"ל דאין לוקין על איסור"נ אם כן המקדש באיסור"נ אשה תהיה מקודשת מה"ת וכתב לדחות סברא הנ"ל מחמת תרי טעמי ואביא חד מנהון דאיסור"נ הוי איסור חפצא וגם הפוסקים הסוברים להקל בלאו שאין בו עונש הני מילי בלאו שהוא איסור גברא עי"ש ומהתם תדין לדין.

ועכ"פ יוצא לן דלפי הרמב"ם דס"ל דאין מלקין על הנאה לא קשה דמ"מ ס"ל דלאו שאין בו מלקות גם אשה חייבת והכ"נ לוקין וכן משמע מהבנת דברי הרמב"ן בסה"מ בהשגות בדעת הרמב"ם דלוקין על זה אלא גם להפוסקים הסוברים דקריבות הם מה"ת ואין הנשים חייבות רק בלאו שאין בהם מלקות מ"מ שאני הכא די"ל דאין זה נכלל בהא דהנ"ל וכמו שכתבנו.

מי שלומד והוזר על הלכות ומבקש מהקב"ה אינו נכשל בו כי רגלי חסידיו ישמור

במשנה במס' אבות אומר התנא "שגגת תלמוד עולה ודון" דאומר מותר חייב כי היה לו לתלמוד ולא למד, ידוע דברי היערות דבש קי דמי שלא למד הלכות שבת על בורים

פעמיים ושלוש לא יוכל להמלט שלא יקרה לו חילול שבת הן דאורייתא והן דרבנן, וכן ידוע שקיבל עליו לכתוב דיני שבת בקצרה בלשון אשכנז קניא כי כל אחד בין גבר ובין אשה צריכים לדעת הלכות אלו אשר בקל יכול לשלם בהם, ומזה יש ללמוד גם לדיני נדה דעיקר בזה הוא הלימוד, ולא די בזה אלא יש להוסיף תפלה כמבואר בהנהגות האדם קניא, וצריך להתפלל להשי"ת שיבוא על האמת עי"ש.

ונמצא דמרויחין על ידי הלימוד שיודע מה מותר ומה אסור דלפני הלימוד חושב או שהכל מותר או שהכל אסור, ועיין במהרש"א בחולין קניא כל מי שקורא ושונה ורואה טריפה לעצמו ושימש ת"ח עליו הכתוב אומר "יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך", והביא ששמע לפרש מי שבא לידו ספק טריפה והוא מחמיר מספק ואינו אוכלו אשריו בעולם הבא שמנע עצמו מספק איסור, וזה שאמר הפוסק אשרי כל ירא ה' ההולך בדרכיו יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, אם הוא מייגע את עצמו בבירור ההלכה ובסופו של דבר נוכח לדעת כי יש להחיר הספק שלפניו זו מעלה גדולה ביותר ונוכה לשני עולמות בעוה"ז אוכל את הבשר ובעוה"ב הוא נוחל שכר על שהתייגע בתורה עי"ש. ובדאי אין כוונתו רק על אכילה גשמית אלא כיון שמברך על המאכל ואוכלו לשם שמים מעלה החי לבהינתן מדבר וכמבואר בספרים. ועיין עוד בדברי מהרש"א קניא שכתב לבאר דברי חז"ל גדול הנהגה מיגיע כפיו יותר מירא שמים כי הכוונה לנהגה מיגיע כפיו ע"י שעמל בתורה וידע מה מותר גדול מעלתו מירא שמים שלא יגע בתורה ומחמיר על עצמו ע"כ, ובה אמרנו בדרך דרוש לפרש מה שקבלו ישראל על עצמם במתן תורה נעשה ונשמע והקדימו הסדר כי רצו להחמיר על עצמם ולכן כפה עליהם אחר כך הנה כגניית דרצון השם הוא רק לשמוע מה שהתורה אומר ולא להחמיר ולא להקל ולכן שפיר מיושב למה אין טענת מודעה, ויש להוסיף מה דמבואר במסכת בבא מציעא קניא לעולם אל ישנה אדם מן המנהג שהרי משה עלה למרום ולא אכל לחם ע"כ, (ובעיון יעקב סוטה י"ד ע"ב ד"ה וכי דומה שעלה למרום ולא אכל לחם למדנו שהיה בדרגת מלאך והיה יכול להיות בלי אכילה ושתיה וא"כ קשה למה אכל למטה אלא משום שלא לשנות מן המנהג של בנ"א שאוכלים ושותים עי"ש), וי"ל לפי הנ"ל דכיון דתורה לא בשמים היא אז אם יש שאלה על לחם אין אוכלין אותן אע"פ שבעולם העליון אין בו אכילה מ"מ לחם זה אסור מספק, משא"כ בעוה"ז וזה שאמרו דמשה כשירד לא החמיר על עצמו שלא לאכול כדי שלא לשנות מן המנהג.

קנ. ח"ב דרוש ג. קנא. שם ח"א דרוש י"א. קנב. להנועם אלימלך סעיף א'. קנב. מ"ד ע"ב. קנב. במס' ברכות ח' ע"א. קנה. פ"ו ע"א.

דבעלמא קיי"ל התובע הולך אחר הנתבע, ולכן מצינו שהקילו בעוד כמה דברים באשה וכגון במטה שלא בפניו שמתרת לה לשכב על מסתו ואפי' בפניו מתרת לישב, משא"כ באיש לפי שאין חוששין לחיבה של האשה רק של האיש, וולפ"ז באמת היה אפשר להקל שהיא תיגע בו בשעת שינה אלא אין להתיר לפי שיש לחוש שיתעורר ויתגבר יצרו ואע"פ שלוקח כדורי שינה לא פלוג, וחזן מזה יש לומר דנגיעה חי קריבות ממש יותר המיר ממויגה) וכן מצינו בדין חולה שהתירו יותר כשהאיש חולה מבאשה חולה לפי שאם האשה חולה עדיין יש לחוש להתגברות היצר של הבעל משא"כ להיפוך וכדלקמן.

אמנם יש לפלפל עדיין על זה, דאם כן למה קיי"ל כשהבעל חולה אסורה במזיגת הכוס וכמבואר בשו"ע דלכתחלה אסרו הרחצת ידיו ורגליו והצעת המטה ורק בשעת הדחק התירו "אבל מויגת הכוס מאן דכר שמיה", ויש שלש מהלכים באחרונים (תריך, א) לפי הב"ה והש"ך והס"ט דלעולם גם מויגת הכוס נכלל בהא דהנ"ל רק כיון שבשאר משקין החמירו לכתחלה והחמירו גם מויגה בלי הושטה ולכן בחולה הקילו, ב) או כיון שיכולה ליתן בהיתר בשינוי וכגון שנותנת לפניו ביד שמאל החמירו בו יותר מג' דברים הנזכרים כמו שכתב הב"ה, ג) אמנם בחכמת אדם כתב לפי שאין חיבה כל כך לכן הקילו במזיגת הכוס גם בלי שעת הדחק ע"כ דבריהם. ולכאור' צ"ב גם לפי החכ"א למה ברחיצה יש ליתר הרי הוא חולה ואין חשש שמא יתגבר עליו היצר הרי דגם באשה יש חשש שתרגיל אותו, אלא י"ל דגם בחולה יש חשש בדבר ואע"פ שהוא חולה שתש כוחו לגמרי לא חילקו, והשתא יש לדון אם גם מי שאינו יכול להתגבר כלל וכגון בבעל שלוקח כדורים כהא שאילתא דידן אי יש להקל בדיני הרחקות או דינו כחולה שלא חלקו בדבר, ולכאורה נראה דמעיקר דינא יש להקל ולכן רק דברים שהם הרחקות מעיקר הדין יש להחמיר אבל בשאר הדברים אין מקום להחמיר רק אם חוששים שיבואו לזלזל גם כשהם אסורים בוודאי בדיני הרחקות.

גם אדם שמרגיש שאינו עלול לכבד עליה מחמת ריב ומדון ביניהם יש לנהוג בכל דיני הרחקות בימי נדתה וכן בצדיק גדול ופרוש יש לחוש שמא יבוא עליה

חנה קיי"ל אין אפוסרופוס לעריות והוא דאין שמירה ובטחון כלפי עריות, ולכן גם כשפתחו תיק בבית דין על גירושין או כשפתחו תיק בבית המשפט רח"ל והם גרים עדיין באותו בית גם כן יש להיות זהיר בכל דיני הרחקות, אם הם נמצאים ביחד

אדם שלוקח כדורים לזמן מה שלא יתאוו לו תאוה נהג דיני הרחקות

נשאלתי מאיזה עסקן שמטפל בחולים שיש אנשים שלוקחין כדורים כדי שלא יהיה להם תאוה לזמן מה עד שיעבור המחלה שלהם, והוא דאם יש להם תאוה גורם להתגברות הלחץ דם ויש להם לחץ דם גבוה ולכן לוקחין כדורים להשקט התאוה לזמן מה, אם מתרת לנשותיהם במזיגת הכוס והרחצת פניו ידיו ורגליו או הצעת המטה בפניו אף שבנגיעה ממש רוצה להחמיר והוא כיון שכל הטעם של איסור הרחקות הוא כדי שלא יבוא עליה והכא לא שייך האי חששא.

גם בזמן שאין לו גבורת אנשים יש לדון אי שייך דיני הרחקות

באמת גם בזמן שאין לו גבורת אנשים יש לדון אי יש בהם דין הרחקות ואף שנימא להקל בזמן מ"מ שאני ציור של לקיחת כדורים שיש לדון עד כמה ברור שהכדור מועיל לסלק התאוה, [ויש להעיר ממה דקיי"ל דכדורים משוי לנשים כמסולקת דמים אלו הנשים שלוקחות כדורים שלא יבוא זמן וסתה כאשר דנו בזה הפוסקים ^{פ"ו}] וגם אם נימא דהכדור מועיל לסלק התאוה יש לחלק הכא אי יש לחוש שמא ישכח לקחת הכדור אבל אם אין כל החששות הדרא הסברא לומר דמתרת כיון שהיא אינה מרגילו.

מבאר למה הקילו בכמה הרחקות באשה יותר מבאיש

ונראה להוכיח דין זה, ובהקדם מה שיש לבאר החילוק בהאיסור של שיריים דקיימא לן דדוקא הבעל אסור לאכול מה שהוא שיריה ממאכלה ומשתייתה אבל עליה אין איסור לאכול שיריים שלו, וצריך הביאור בזה ממ"נ למה לחלק בינו לבינה, ואין לומר דשאני דין הרחקות שגזרו רק עליו להתרחק ממנה אבל לא גזרו עליה להתרחק ממנו (ואף שלנגוע בו אסורה מכל מקום הרחקה שהוא מטעם חיבה ולא קריבות ממש חילקו בדבר), סברא זה אינו דהרי יש ללמוד מדין מויגת הכוס דקיי"ל דאסורה למוזג לו כוס של יין כמו שהוא אסור למוזג לה, הרי דגם עליה מוטל האיסור של הרחקות, וההסבר בזה, דשאני דין של מויגת כוס דאם היא מוזגת לו יש לו חיבה משא"כ כשהיא אוכלת שיריים שלו אין לו חיבה ורק לה יש הרחוק או חיבה ולא לו ומה לי בזה הרי כל החשש שאנו חוששין רק שמא תתגבר יצרו ויבוא עליה אבל אין חוששין שמא תתגבר יצרה לפי שאין דרכה של אשה לבקש על תשמיש דטבעה להתבייש ולכן קיי"ל דאיש ילך לבית דין במקום האשה אע"פ

קנו. והובא דבריהם לעיל בסימן קפ"ד גבי דין היתה נחבית במחבוא.

באופן שאין כאן איסור יחוד עיין לעיל סי' קפ"ו בסופו ולכן יש לחוש שהיצה"ר יתגבר על ריב ויתפס.

דעיין בספר החינוך ק"ו שכתב וז"ל ואין באפשר להגיד פרטי הענינים שידע האדם לעשות לקרב אליו דעת האשה שהיא קלה, ולכן הוכירו חז"ל קצת ובשאר יוהר כל אחד ואחד לשמור עצמו לפי מה שימצא את גופו כי השי"ת יראה ללב ומ"מ לפי הדומה מכל מה שהזכירו חז"ל אין אדם רשאי לזוז ממוסרם הטוב ואע"פ שהוא מוצא עצמו חשוך התאזה קצת לא יאמר כיון שאני מוצא עצמי כן מה אכפת לי אם אסתכל בנשים כי יודע אני בעצמי שלא יתעורר יצרי בכך שהרבה אמרו כן ונכשלו, וע"ז אמרו חז"ל אומרים הדיצה"ר בתחילה חלש מאד והולך ומתחזק על האדם הרבה, ואתה בני הוזהר הרבה על זה מאד ואל יבטיחך יצרך ואף אלף ערבים יתן לך ע"כ. הרי דגם מי שהוא איש קדוש ופרוש מתאוות היצה"ר גם כן צריך להיות זהיר בכל דיני הרהקות שחוששין שמא יתגרה בו היצה"ר, ועיין ירושלמי קי"א דאפי' חסדי שבחטידים אין ממנין אותו אפוטרופוס על עריות, ועיין שו"ע אבעה"ז קנ"ג, צא וראה מה שאמר תנא על עצמו בדיני הלכות שבת אני לא אבוא לידי עבירה בשעת קריאת ספר ליד אור הנר מחשש שמא יטה ונכשל אמר "כמה גדולים דברי חכמים", ואם הדברים אמורים בהלכות שבת כל שכן בהלכות עריות שנפשו של אדם חמדתן דהרי מהאי טעמא אפי' היו חבוש בבית האסורים חוששין שמא בא עליה קנט דתאות היצה"ר גדול ונורא כאמרם בגמ' קידושין ק"ס דאמר רב עמרם חסידא אני בשרא והוא נורא, ועיין מדרש תנחומא קס"א שאין נותנין פרצה אפילו לפני הכשר ביותר שמשלו חכמים הדבר כאש בנעורת עי"ש.

סברת כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו

דעיין בתוס' יו"ט במס' אבות קס"ב בשם מדרש שמואל על הא דאמרו "ולא יארע קרי לכה"ג ביוהכ"פ", יש מי שהקשה ולמה יארע לו קרי אחר שהיה מוזוין אותו כל ז' הימים והוא בטוהרה כל היום והוא וקני העם כל הלילה לא יחשו מלזויו כמבואר במשנה דריש מס' יומא, והתשובה כי יצה"ר ויצר הטוב מתקוטטים זה עם זה כשני אויבים וכשאוחד מהן קרוב להיות

מנוצח יתחזק על עמדו בראותו כי כלתה אליו הרעה והרבה מן האנשים בעת פטירתן יתחזקו וידברו דברים טובים כאילו הם בריאים [ואני הקטן יודע בגוסס שכבר לא היה בדעתו וכמה שעות לפני הגסיסה דיבר וצעק אור ורוע לצדיק], ולזה היה קרוב מאד להיות הכהן בעל קרי עי"ש, ועיין סוכה קס"ג אביי שמעה לההוא גברא דקאמר לההיא איתתא נקדים וניזיל באורחא אמר איזיל אפרשינהו מאיסורא אול בתרייהו תלתא פרסי באגמא כי הוו פרשו מהרדי שמעינהו דקא אמרי אורחין רחיקא וצוותן בסימא, אמר אביי אי מאן דסני לי הוה לא הוה מצי לאוקומיה נפשיה אול תלא נפשיה בעיבורא דדשא ומצטער, אתא ההוא סבא תנא ליה כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו עי"ש, ויש להעיר מדברי הרמב"ם בשמונה פרקים קס"ד שהאיש הישר שאין לו תאות רעות מעולה מהכשר שיש לו תאוות וכובש אותם וביאור דברי חז"ל הנזכרים בדרך אחרת עי"ש, (ועיין בספר העקידה פרשת נצבים שער מאה), הרי דגם צדיק גדול ויר"ש יש לו להיות זהיר מאד, וכמו שאמר התנא ואל תאמין בעצמך עד יום מותך.

מי שרוצה להניח תפילין בחדר שינה בימי הרהקה מותר אבל אינו יכול משום זה לוותר על חשבון של דיני הרהקות

אע"פ דמבואר בשו"ע דאסור לשמש מטתו עם תפילין מ"מ לא מהני להניח תפילין בבית יחוד, אלא צריך לשמור על דיני הרהקות, ואפרש שיחתי, הנה מבואר במס' סנהדרין קס"ה אמר האי מין לר' חנינא מי שמעת מתי מת בלעם אמר ליה מדכתיב "אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם" וסתם שנים של אדם הוא ע' שנים חצי מהם הוא ל"ה ולכן מסתברא וודאי שמת לפני ל"ה שנה, והודה לו המין שראה כן כתוב באיזה פנקס ע"כ, והנה מבואר גם במס' מגילה דגדר "אנשי דמים" משמע שתייהם לשון רבים דם נדה ושפיכת דמים, ולפ"ז כתב בספר ברית שלום "פרשת תזריע" דהוא הדין אצל בלעם, אבל עדיין צ"ב לא יחצו ימיהם משמע דלא יעלה יותר מל"ה שנים, אבל אפשר דיחיו פחות ומנ"ל להגיע לל"ג ל"ד שנים, וביאור לפי שהיה קים ליה לר"ח דהיה זכות לבעלם כמבואר במדרש קס"ד דזכות יעקב נולד וזכות זה הגין שיחיה עד ל"ג שנה קס"ד, ובוה מפרש דברי האשה

קנז. מצוה קפ"ח. קנז* פ"א ה"ח ממש' כתובות. קנז. סימן כ"ב סעיף ט"ו. קנט. עיין תוס' חולין י"א, דמבואר בתורה בפרשת משפטים כ"א ט"ו ומכה אביו ואמו מות יומת ומוזה הוכיח רב מרי התם דהולכין אחר הרוב דאם לא כן מנין לנו מי הוא אביו ומספק אי אפשר להרוג את האדם דהרי אפילו אם אביו ואמו היו חבושים בבית האסורים ונתעברה שם אפ"ה יש לחוש שמא בא עליה אחר בסברא אין אפוטרופוס לעריות אלא הסיבה דמקרי אביו לפי שהולכין אחר הרוב ורוב בעילות הלך אחר הבעל ועיין תוס' נדה ל' ע"ב ד"ה שומר. קס. פ'. קסא. פרשת מצורע סימן ה'. קסב. פ"ה מ"ה. קסג. נ"ב ע"א. קסד. פ"ו. קסה. ק"ו ע"ב. קסו. פרשת בלק. קסז. עיין סוטה כ'.

שהיה לה ספק ממה מת בעלה אם תאמר על שלא היה נזוהר בנדה קסח אם כן גם היא תמות לפני ומנה, אלא לפ"ז צ"ב למה זכה להגיע לחצי ימיו בוכות תורה א"כ זכות זה היה לו להגין עד שימלאו שנותיו ושאני בלעם שבאמת לא הגיע לכלל שנה ל"ג וסיים עד שבא אליהו (ושפנחס זה אליהו) שהוא הרג לבלעם וידע כמה היה וידע דזכות מגין רק עד חצי ימיו והוסיף דאותו אדם נהג להשים תפילין למעלה מראשותיו כדי שיזכור שלא לבוא עליה קס"ו ולכן לקחה התפילין בביהמ"ד עיי"ש, הרי לן להדיא דלא מהני היכר זה של הנחת תפילין בבית וחדר של שינה כדי שיכול למנוע מלהחזיק כל דיני הרהקות.

מי שקרוב לחצרות המלכות אי יכול לוותר על איסור הרהקות נדה מפני בושה

נתעוררתי באדם שדר בין הגוים ומסתובב במקום כל הזמן אצל אנשי הממשל אי יכול להקל באיסור הרהקות קצת, ולפי מה דאיתא ברמב"ם ק"י ישראל שהוא קרוב למלכות וצריך לישב לפני מלכיהם והיה לו גנאי לפי שלא ידמה להם הר"ז מותר ללבוש מלבושיהן ולגלח כנגד פניו כדרך שהם עושין ע"כ, וכן נפסק בשו"ע קע"א מי שקרוב למלכות וצריך ללבוש מלבושיהן ולדמות להם מותר בכל ע"כ, ובשו"ת מן השמים קע"ה התייר אפילו לגלח בתער, ועיין מהרש"א קע"ד יוסף גילה את עצמו אע"פ שהיה נזיר וזאת היתה בראש השנה מפני כבוד המלכות עיי"ש, וכן התייר הט"ז קע"ד ללכת בגילוי ראש אע"פ שבעלמא איסור, ועיין בשו"ת שבות יעקב קע"ה (אבל מדברי הט"ז אין ראיה כל כך לפי שאף לצורך פרנסה התיירו מקצת פוסקים ויש שהלכו רחוק יותר והתיירו לאשה גרושה ללכת בלי כיסוי ראש אף שרוב האחרונים הכריעו להחמיר ובפרט לפי שיש דרכים אחרים), אבל מדברי שאר הפוסקים הנ"ל יש לדון לכאורה, וכבר דנו בכעין זה אם מותר ליכנס לבית ע"ז כדי לקבל המלכה באנגליה (הן אמת דלכתור במדורות שהקלפי נמצא בבית ע"ז איסור ליכנס לשם וכמבואר במשנ"ה ח"ו סי' קל"ט).

אמנם יש לציין דברי הורע אמת בתשו' קע"י שכתב דמקור הדין הוא בירושלמי מס' ע"ז קע"י שאמרו שלשה דברים התיירו לבית רבי א' שיהיו רואין במראה, ב' ושיהיו מספרין קומי, ג' ושילמדו בנייהן יונית, הובא בב"י קע"י ד"ה ולא, ובתוספתא במס' קסח.

ע"ז קע"ט הביא היתר לראות במראה עיי"ש, ובגמ' דילן מוזכר ג"כ שתיהן מן הדברים במס' ב"ק ק"פ עיי"ש, וע"ז כתב שאין בידינו להתיר שום איסור אפי' דרבנן מטעם קרוב למלכות חוץ מאלו הנזכרים להדיא דאין לדמות בדינים כאלו מילתא למילתא אלא היכא דאתמר אתמר ע"כ, ולפי זה לכאורה אין שום היתר רק מאלו הדברים הנזכרים וגם עוד היתר הא דמבואר בירושלמי קידושין קפ"א דהתיירו סתם יינם משום מלכות וכדמשמע מדברי רש"י בעורא קפ"ב וכן כתב הרדב"ן קפ"ב (אלא הוסיף עוד תי' דאז לא היה הגזירה על סתם יינם עיי"ש, ועיין גם רש"י קידושין קפ"ד ד"ה התרשאת עיי"ש, ולפ"ז הדבר תלוי בהא דהנ"ל דאם ההיתר הוא מפורש באלו הדברים יש להקל גם לפי הורע אמת ואם לא לא, ועיין גם בטור יו"ד סי' קנ"ה) לגבי מי שמקורב למלכות אי מותר לו להתרשאות מכל אדם עיי"ש.

ומכל מקום יש להעיר לפי הפוסקים שהסבירו ההיתר של קרוב למלכות לפי שעומדים בפרץ ומצילין את ישראל, קפ"ה ולפ"ז לא כל אחד שמקורב למלכות עומד בפרץ ומגין על ישראל, אלא אפי' נימא דכן הוא, מ"מ נוה"ז שאין מלכות וכולם על פי רוב מכוונים רק לשררה וכבוד וכעבור זמן יורד מנשיאות שלו לכן יש להתמיר מאד דברים כאלו, והכל תלוי לפי ראות עין הדיין לפי מקומו ושעתו וכל זמן שלא קיבל היתר יחמיר ויקדש שם שמים ועי"ז יבוא הישועה לו ולכל עם ישראל

באיסור הרהקות בדין נדה מצינו שגזרו גזירה לגזירה

הנה כתב הש"ך קפ"ו דבכמה דברים מחמירים לענין נדה שלא מן הדין ואפי' דיעבד עיי"ש, ולכאורה יש להביא ראיה לסברא זה מהא דמצינו דגזרינן גזירה לגזירה בדין טבילת נדה, והוא דחכמים החמירו שלא לטבול ביום השמיני לספירתה רק בלילה משום טבילת שביעי ביום שאסור משום סרך בתה, ואע"פ שהיא עצמה אינה אלא גזירה דרבנן מכל מקום משום חומר איסור כרת חששו, ועיין ח"י הרמב"ן ורשב"א במס' נדה קפ"ו ור"ן קפ"ה והובא בב"י קפ"ט הרי גזרו גם גזירה לגזירה ואם כן הוא הדין דהחמירו לענין דיעבד, אמנם אין ללמוד מהתם לכל מקום שיש עונש כרת דיש להחמיר לגזור גזירה לגזירה, וכמו שהעיר כן השד"י חמד ק"ד דאם לא כן תקשה מגמ' יבמות דלא גזרו גזירה לגזירה גם באיסור כרת קצ"א אלא הכונה דבאותו ענין נראה לחכמים לגזור משום איסור כרת עיי"ש, ואם כן אין

קסח. כמבואר במס' שבת ל' ב'. קסט. ועיין או"ח סימן מ'. קע. הל' ע"ז פ"א ה"ג. קעא. יו"ד סימן קע"ח סעיף ב'. קעב. סימן נ"א. קעג. במס' שבת קל"ט ע"א. קעד. באו"ח סימן ח' סק"ג. קעה. ח"ג סימן ה'. קעו. ח"ג או"ח סימן ל"א. קעז. פ"ב ה"ב. קעה. ביר"ד סימן קנ"ו. קעט. פרק ג'. קפ. פ"ג ע"א. קפא. פ"ד ה"א. קפב. פרשה ב' פסוק ס"ג. קפג. ח"ד סימן כ"ב. קפד. ס"ט ע"ב. קפה. עיין בב"י סימן קע"ח. קפו. סימן קצ"ח ס"ק ל"ו. קפז. ס"ז ע"ב. קפח. פ"ב דשביעית. קפז. יו"ד סימן קפ"ג וקצ"ז. קצ. בכללים מערכת ג' אות ה'. קצא. כ"א ע"ב.

ללמוד מזה גם באיסור נדה במקום אחר וכגון לענין הרחוקות ואם כן עדיין צ"ב מנ"ל זה, ויש לומר כסברת הפלתי קצב דבחומרות שהתמירו הפוסקים מצינו הרבה פעמים שיש גזירות לגזירות.

אי יש חיוב לאשה לקחת תרופות כדי שתהיה טהורה

יל"ע אי יש חיוב לאשה לקחת תרופות שעוזרים שלא תהיה לה יותר כתמים ותהיה טהורה לבעלה, וכבר דנתי בכעין זה לגבי לקיחת כדורים כדי שתהיה לה ילדים אע"פ שאינה מצווה בפ"ר מ"מ מצווה במצוה של לשבת וגם מתורת שעבוד לפי שאי אפשר לבעל להביא ילדים בלעדיה כיון שאסור לו לישא עוד אשה, והשאלה היא אם יש ענין להביא עצמו לידי חיוב מצוה, וגם אם אין האשה רוצה אם הבעל יכול לחייב דאף להמצות עשה שאדם חייב להשתדל ולרדוף אחריהן עד שיעשה אותן כגון תפילין, סוכה, לולב ושופר קצב מ"מ חובה לרדוף אחריהן בדרך הטבע ולא בדרך חיוב או אינו אלא כיון דאפשר לקחת בקל רפואה שתעזור לה להביא ילדים שפיר הוי חלק מן המצוה.

ולכאורה היה אפשר ללמוד מדברי הגמ' בניזיר קצד דאמרינן התם דניזיר נקרא חוטא לפי שציער את עצמו מן היין עיי"ש, וכמו כן הכא ע"י שאשה זו אינה בטהרה יש לה צער וגורם גם לו צער, אבל יש לדחות דהתם הביא הוא על עצמו הצער בזה שנדר להזיר את עצמו משא"כ בכתמים הדם בא מעצמו מטבע ובחילוק הזה יש לחלק גם מדברי הירושלמי נדרים קצה שכתבו לא די לך מה שאסרה תורה שאתה בא לאסור עליך דברים אחרים.

אלא יש לדון מדברי הירושלמי במקום אחר קצו שכתבו רבי חזקיה רבי כהן בשם רב "עתידי אדם ליתן דין וחשבון על כל שראתה עיניו ולא אכל", ר' אלעזר היה חושש להלכה זו ומחמיר לקיימה והיה מאספ לעצמו מטבעות קטנים והיה קונה מהם כל סוגי אוכל ע"כ, והובא להלכה דין זה ברמ"א קצו שאם יש לו לפניו פרי שלא ימצא לו אחר בין המצרים יכול לברך ברכת שהחיינו גם בבין המצרים אע"פ שבעלמא בבין המצרים אין מברכין שהחיינו, והמקור לדברי הרמ"א ציין שם הגר"א לירושלמי הנ"ל, והתשב"ץ קטן קצח כתב הטעם של הירושלמי הוא כדי להרבות בברכות ולא מטעם הנאה (והובא דבריו גם בספר

מגן אבות להתשב"ץ (הספרדי) על מס' אבות קצט), וי"א הטעם כפשוטו משום הנאה אף שיש לעיין בטעם זה וכי מצווה ליהנות מכל דבר שבעולם וגם טעם שני שהוא משום ברכות למה לא מברכין כל היום על פרי אחר וכי מצינו מצווה לברך כל היום הרי קי"ל דאין חיוב לברך ביום יותר ממאה ברכות, וגם זה רק תקנה שסמכו על הפסוק ועתה ישראל מה ה' אלקיך וגו' אל תקרי מה אלא מאה, ועל כל פנים יל"ע לפי הירושלמי לנידון דין כדי לקיים מצוות עונה ופ"ר, ומ"מ אפי' אם נימא דצריכה לקחת תרופות מכל מקום יש לדון אם צריכה לקחת גם תרופות שהם סגולות גרידא (עיין במגיד משנה עה"ח פרשת קדושים עה"פ את הקתי תשמרו שסגולה להביא ילדים לאכול ענבים שיש בהם גרעינים עיי"ש), ולא שמעתי שהזהירו בזה ועל כרחק דדין דירושלמי נאמר באכילה גרידא ולא בכל דבר.

ואפשר לומר עוד שכיון שנאמר ואל אישך תשוקתך י או בממילא האשה דואגת לזה שתהיה טהורה לא בעינן להזהיר על זה ומ"מ זאת למודעי דאם לא לקחה תרופות אין הדבר נחשב כאילו מפקיע את עצמה ממצוות כיון שהוא בשב ואל תעשה (ואגב יש לדון מדברי הירושלמי שביעית י"א דאמר ריב"ל רב ויברת יפתח מפני אחיו וישב בארץ טוב זו סוסיטא ולמה נקרא שמו טוב שפטור מן המעשרות ע"כ, ומה משמע דהפקעה ממצוות ליכא איסור ויש לחלק, והוצי' מזה עיין במשך חכמה פרשת נצבים עה"פ והטכר, ועיין זית רענן על ילקוט פרשת בראשית, ויש עוד פירושים), ועיין רש"י קידושין יג ובמס' מנחות יד בענין הפקעה ממצוות, "ולמעשה יתייעץ עם רב מורה צדק".

ביאור דברי הראשונים דאשה נדה אינה עושה לו מלאכתו דוקא בימי זיבתה אבל בימי נקיים אין להקפיד **המפרשים** כתבו דהמחמיר לא להשתמש באשה נדה שומר מצרות נפשו י"ח עיי"ש, ומ"מ ראוי לעורר מדברי הרמב"ן י"ו ששמע דדוקא כשזוב דמה יש כל החומרא הנוכר ולא אח"כ וא"כ אין להזהר בימי נקיים אפי' מחומרא רק מי שמפקיד לאכול חולין בטהרה דזה לשונו, עוד הגידו בו נסיון אמיתי, והוא ממפלאות תמים דעים בתולדה, "כי הנדה בתחלת זיבה" אם תביט במראה ותאריך לראות בה יראו במראה טפות אדומות כטיפות דם, וכל שכן במראה של ברזל הבהיר, כי

קצב. בכרתי שם בסימן ס"ו סק"ג שדן לגבי ביצים וזה לשונו דהא דאין גוזרין גזירה לגזירה זהו בגמ' אבל בפוסקים מצינו טובא גזירה לגזירה עיי"ש. קצג. עיין רמב"ם ברכות פ"א ה"ב. קצד. י"ט ע"א. קצה. פ"ט ע"א. קצו. סוף מס' קידושין. קצז. אר"ח סימן תקנ"א סעיף י"ז. קצח. סימן ש"ב, תלמידו של מהר"ם מרוטנבורג. קצט. פ"ג מ"ג. ר. עיין רש"י. ר"א. פ"ו ע"א. ר"ב. כתיב שופטים י"א ג'. ר"ג. ל"ג ע"א ו"ב צ"א. ר"ד. מ"א ע"א. ר"ה. עיין פ"ת סק"ב. ר"ו. פרשת אחרי כ' י"ח.

יולדת ואח"כ טבילה במ' טאה וברוך יודע כל נסתרות שהיה חסדו להיות רופא ישראל שסדר בחכמתו כפי הצורך הידוע לו, וחכמי ישראל שהשיגו סוד ריחוקה אמרו בברייתא במס' גדה ת"ח אסור לשאול בשלומה של גדה, רבי נחמיה אומר אפי' הדבור מפיה טמא, א"ר יוחנן אסור לאדם להלך אחר הגדה ולדרוס עפרה כמת שהוא טמא כך עפרה של גדה טמא, ואסור ליהנות ממעשה ידיה ואם אמרו רז"ל כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה גדה עושה לבעלה חוץ מהצעת המטה וממדיגת כוס והרחצת פניו ידיו ורגליו היה לפי שראו את העם שלא יסבלו יותר מזה בחסרון שפחות "אבל המחמיר שומר מצרת נפשו" ע"כ. ומדבריו יש ללמוד דאין חילוק בין ימי זיבה ממש לימי טומאה, ועוד יש ללמוד דימי זיבה יותר חמור מימי גדה כאשר כתב כן המגרות המאור ועיין בשער רוח הקודש למחרת"ו שהביא מצאנו כתוב שרבי נחוניא התבודד הסתכל בפרדס נגעו בו רבי ישמעאל ורבי עקיבא בחלוק של אשה שהיתה ספק טמאה ופטורוהו מלפני כסא הכבוד עיי"ש.

בקושיא היאך במשכן עשו נשים נדות מלאכתן

ובפרשת ויקהל נאמר ר"י כל הנשים אשר נשא לבן אותנה בחכמה טוו את העוים, וברש"י היה היתה אומנות יתירה שעל גבי העוים או ע"כ. ובספר תפארת יהונתן תמה למה הוצרכו לאומנות יתירה כזו אלא יען כי כל הנשים נתאו לארוג לצורך המקדש, והנה לא ימלט שבס"ר בני ישראל שלא היה בהן נשים שלא היו טהורות ולא היה להן עת להתטהר ולפיכך טוו מעל העוים במחובר לבעל חי שאינו מקבל טומאה (סוכה י"א ועיין זבחים ק"ה ע"א ד"ה אף כל). ועל זה כתב האור שמח עה"ת בספרו משך חכמה לדייק מה שנאמר קודם בלשון יחיד וכל אשה חכמת לב ואח"כ נאמר וכל הנשים בלשון רבים דעל גבי העוים או גם הנידות. ועיין עוד בדברי הרמב"ן ר"י ורבינו בחיי רטו שנדה מלשון נידוי שמנדין אותה והיא יושבת בצד עד שלא היו דורכין בעפרה לפי שהבל שלהן מוליד גנאי ועושה רושם רע עיי"ש הובא בשל"ה רטו וצ"ע גם לדברי מגרות המאור הנ"ל, ועיין גם' פסחים ר"י עיי"ש.

אם האשה מחזיקה בידה עוף או שאר דבר חי אם מותר לקחת ממנה

נשאלתי מיהודי שמתחזק בעניני טהרת משפחה והם מגדלין ארנבת בבית אי מותר לו לקחת הארנבת ממנו בימי נדתה או לא.

הטבע הרע המזיק שבה תוליד גנאי, ורע האויר ידבר במראה. והנה היא כאפעה הממית בהבסתו, וכל שכן שתזיק לשוכב עמה אשר תדבק גופה ומחשבתה בו ובמחשבתו. ולכך גזר עליו הכתוב ו' ותהי נדתה עליו, כי רעתה רע מדבק, והוא שאמר (כאן) בנדת טומאתה. ויאמר טומאת הגדה ר"י כי יזכיר בה לעולם טומאה, שהיא כשרץ וכאיש המצורע שטומאה להם בגופם, עד כאן. הרי דס"ל להרמב"ן דעיקר היזק שלה תלוי בראיית הדם כמו שדייק וכתב כי הגדה בתחלת זבה. (ושונה הדבר ממה שמצינו במצות חליצה שכתב התשב"ץ בחוט המשולש ר"י דאל ישעה היבם בדברי שקר לומר שהחליצה מביאה לידי מיתה שמצות התורה מביאה את האדם לחיים נצחיים ולדי טובת עוה"ו עיי"ש, מ"מ בנדה אין מצוה להשתמש ממנה בומנים אלו), ועיין בספר חסידים ר"י דאם מסתכלין על אשה גדה בשעה "שהדמים מצוים בה" קשה לשכחה ומשכח תלמודו. ולפ"ז דנתי במקום אחר אי יש בזה הלאו של השמר לך פן תשכח.

ולבאורה מדברי המגרות המאור ר"א משמע דס"ל דגם בימי זיבה שאינה רואה דם בו' ימי נקיים יש להזהר ממנה, ויל"ע לפ"ז לפי מה דמבואר כאן באהע"ז ר"ב שאשה שיש לה שפחות אינה צריכה לעשות לו מלאכתו אם יכולה להקל ולומר דרוצה לעשות אפ"ה בעצמה מלאכתה או לא.

וזה לשון המגרות המאור, בימים הקדמונים היו הנדות מרחקות מאד מבני אדם כי כן שמם מעולם "נדות" כרי שלא יקרבו אל אדם ולא ידברו עמו, כי ידעו הקדמונים בחכמתם שהבלן מזיק וגם מבטן מוליד גנאי ועושה רושם רע כאשר בארו חכמי הפילוסופים והיו יושבות בוד באוהל לא יבסו בו אדם ולכן אמרה רחל ללבן ראויה הייתי לקום מפני אבי לנשק ידיו אבל דרך נשים לי ולא אוכל להתקרב אליך וגם לא ללכת באהל שלא תדרוך על עפר רגלי והוא החריש ולא ענה אותה דבר נראה שלא היו מספרים עמהן כלל מפני שאפי' דבורם טמא, ולפי שברבות התאוות ובהתמעט הדעות והיו כל כך שטופין העובדי כוכבים ומזלות בזמה עד שנשכחה מלבם רעה זאת באתה תורתנו הקדושה לקדש את ישראל ולהבדילם מן העובדי כוכבים ומזלות ולהרחיקן מזהמתן ולשמרן מן הנזק הגדול הזה ושיוולידו ורעם בקדושה, וע"כ בדעת סוד התולדות והנזק והתקון והטומאה והטהור צותה תורה לשמור ימי גדה וימי זיבה שהם יותר חמורים מימי הגדה להצריך ו' ימים נקיים וימי

רז. לעיל טו כד. רח. יחזקאל לו יז. רט. ח"ד סימן מ'. רי. סימן ותשכ"ו. ריא. בפרק עשירי. ריב. בסימן פ'. ריג. ל"ה כ"ו. ריד. בפרשת ויצא. רטו. פרשת תזריע. רטז. שער האותיות. ריז. ק"א.

והנה בעצם הענין אי מותר לגדל בבית חיה טמאה אין אנו דנין כאן, אלא אנו דנין אי יש איסור מטעם הרחקות נדה או לא, ולכאורה יש לפשוט שאלה זה מהא דמבואר בתשו' התשב"ץ ר"ח דליטול התינוק מידה של האשה מותר להבעל דחי נושא את עצמו, וכתב עוד ר"ט ויש להקל ליטול התינוק מידה "דחי נושא את עצמו" והיא אינו עושה כלום אלא התינוק עצמו הוא יוצא מחיק אמו ובא לחיק אביו ע"כ, ואף שיש להבין מפשטות דבריו דההיתר דחי נושא את עצמו מתיר ליקח להבעל התינוק מידה ואין בזה משום הושה, אבל לא כן הדברים דהרי היא התנה עוד תנאי והאשה אינה עושה כלום אלא דהתינוק תצא מידה ורק אז מתיר דאם האשה עושה פעולה של הושה לא, ולכאו' יל"ע ממ"נ אי ס"ל חי נושא את עצמו הוי ההיתר מה לי אם התינוק רוצה לעזוב את האם לבוא אל חיק אביו או לא, ולכן יש לפרש בשני דרכים, א) דעיקר הכוונה להתיר כאן אינו מטעם סברת חי נושא את עצמו כמו שמשתמשין בכלל הזה בהלכות שבת רק מטעם שהתינוק רוצה לעזוב את האם, ומה שכתב חי נושא את עצמו לשון משל הוא מהל' שבת אבל עיקר ההיתר הוא שהאשה אינו מושיט ידה לידו של הבעל רק התינוק הולך לבד, וס"ל להתשב"ץ דאין איסור לנגוע ע"י דבר אחר אלא האיסור הוא ההושה וכאן כיון שהיא אינה עושה כלום אין כאן איסור, וי"ל בעוד אופן, ב) דלעולם עיקר סיבת היתר הוא מטעם "חי נושא את עצמו" אלא הנלמד בהל' שבת אם התינוק אינו רוצה ללכת מעצמו לחיקו של אביו הדבר דומה לכפות דלא מהני חי נושא את עצמו ולכן בעינן שהתינוק יצא מעצמו, ועל כל פנים לשתי הדרכים יוצא דבעינן שהתינוק תצא מדעת עצמו.

דין חי נושא את עצמו ס"ל להתוס' דזה דין מיוחד דהלכות שבת

ומכל מקום יש בין שני הדרכים והוא, דלפי דרך השני יקשה מדברי התוס' במס' שבת יב ד"ה שהחי שכתבו דכל הדין שחי נושא את עצמו הוא דין בהלכות שבת ואין ללמוד ממנו לשאר מקומות יבא, משא"כ לפי הדרך הראשון אינו מזכיר הא דחי נושא את עצמו רק לדוגמא, אבל אין כוונתו להסברא של הלכות שבת

קטן מאד שאין לו שכל לצאת מאמו אל אביו אין להעביר גם להתשב"ץ

דכו"מ יוצא עוד דקטן שהוא קטן מאד לפני שעבר זמן מה מהלידה דאי אפשר לומר עליו סברת חי נושא את עצמו כיון דאין לו דעת להבין לצאת יבא מאמו וללכת אל אביו.

לכאור ראייה של התשב"ץ

דראייה של התשב"ץ הוא ממה דכתב הרמב"ן לאסור הושה מידו לידה, ובדרך ובלשון הזה כתב כל הפוסקים עד השו"ע, ולכאורה צריך ביאור למה לא כתבו דגם נגיעה ע"י דבר אחר אסור, וארווח לן דין הושה ג"כ בכלל בזה דאין איסור הושה אם שתיהן אינם נוגעין באותו החפץ, אלא י"ל דדוקא נגיעה ע"י דבר אחר באופן של הושה אסור, משא"כ בציוור של התינוק שהוא בעצמו רוצה לצאת ואין האם מושיטה את התינוק לידו של הבעל לא גורו, והא דאסרו וריקה על כרחך דנגיעה ע"י דבר אחר אסור יש לומר דלא ס"ל להתשב"ץ לדינא לאסור וריקה ולכן מובן דבריו.

בדעת הרמ"א אי חולק על התשב"ץ

דלפ"ז יש לעיין דלפי הרמ"א דס"ל לאסור וריקה ג"כ אפשר דהוא הדין בלקיחת תינוק ממנו באופן שאין היא מושיטה את התינוק לא יועיל ההיתר של חי נושא את עצמו, אמנם מצד שני יש לחלק דגם וריקה מקרי מכוחה כמו מי שזורק חץ ולכן בכלל הדבר בגדר מושיט ואין ראייה לאסור בנגיעה ע"י דבר אחר באופן שאין הושה מצד אחד ולכן אף שהרמ"א ס"ל לאסור וריקה מ"מ י"ל דס"ל להקל, הכא כיון שאין האשה עושה כלום רק התינוק מושיט את עצמו, וא"כ גם לפי הרמ"א אין ראייה להתמיר והברכי יוסף כאן יבא מסכים לדבריו.

טעם הכרעת הפוסקים להחמיר דלא כהתשב"ץ

דמכל מקום לדינא מבואר בשו"ת משנ"ה יבא להתמיר בשם הפוסקים, וכתב בטעם החומרא דכיון דצריך בקיאות מתי מקרי דהבן רוצה לצאת מחיק אמו לחיק אביו ושלא יהיה בחינת הושה דהיינו שהאשה לא תושיט ידה, וגם בעינן שהתינוק לא יהיה כל כך קטן אמרו לאסור תמיד שלא להעביר

ריה. ח"ג סימן נ"ח אות ה'. ר"ט. בסימן ר"ל. רכ. צ"ד ע"א. רכא. ובביאור דברי התוס' שם עיין בפנ"י ובשו"ת בית שערים או"ח סימן רצ"ח. רכב. וכמבואר בתוס' במס' שבת פרק דר"א דמילה. רכג. סק"ז. רכד. ח"ו סימן קנ"ג.

ר"ת דחייב לפקוד את אשתו וכדלעיל בס' קפ"ד ולא חיישינן שע"י הרגל תבוא לידי תשמיש, מ"מ שאני הכא דגם דברי הרגל אסור ביוצא לדרך לפי שנדה גמורה היא חיישינן יותר משא"כ התם שסמוך לוסתה הוא ועדיין אינה טמאה אע"פ שאסור מה"ת לבוא עליה לדבריהם ובפרט לדין דלא קיי"ל כר"ת דאסור מה"ת לבוא עליה רק אנו סוברין להחמיר כדבריו ולא מעצם דינא, אבל להלכה קיימא לן וסתות דרבנן ולכאורה היה לן להתייר גם בתשמיש ולכן לא גורנין בדברי הרגל, וראיה לדבריו י"ל לפי ר"ת דהגמ' היה לו לומר לפי דבריו חייב אדם לפקוד את אשתו אפ"י בימי נדתה ולא לסמוך על רבותא סמוך לוסתה כיון שהכוונה של פקידה הוא לדבר על לבה דברי ריצוי, אם כן מ"ש נדה או סמוך לוסתה ועל כרחך דימים של נדה יותר תמור הוא, ובעיקר הדבר שדיבור מקרב יש ללמוד גם מדברי הגמ' במס' סנהדרין למה תלמיד חכם דומה לפני ע"ה לקיתן של זהב, סיפר עמו לקיתן של כסף, נהנה ממנו לקיתון של חרס שכיון שנשבר אין לו תקנה ע"כ הרי דלפני שדיבר אתו יש יראת הכבוד ואחרי שדיבר אתו או נתקרב אתו עד שאינו מפחד ממנו ויש קירבה ביניהן.

איסור נגיעה הוא גם כשהיא ישנה

כתבו הפוסקים דאיסור נגיעה הוי גם כשהיא ישנה, ובאמת לולי דבריהם היה אפשר לחלק דאם אחד מהם ישן ואינו מרגיש ליכא קירוב ומ"מ אמרו שלא לחלק כאן כיון שיכול לעורר אותה ולבוא עליה ומה גם שצריך להיות זהיר מעון של הוצאת זרע לבטלה.

זריקת דבר כדי לצערה מעיקר הדין מותר לקבלה

הנה בא איזה אשה בטענה לבית דין שרצונה להתגרש מבעלה, וטוענת שבעלה אינה שומר טהרת המשפחה כדת וכדין ורצונה להתגרש ממנו, והיא הביאה דוגמא לדבר דכמה פעמים באמצע ריב ומדון רוצה לצער אותה זורק בימי נדתה ספר כנגדה כדי שהיא תהיה מוכרחה לתופסה כדי שלא יתבוזה הספר, ונמצא שעובר על איסור זריקה, והבעל טוען לעומת זה שאין הוא זורק לה הספר אלא הוא זורק הספר על הרצפה והאשה בעצמה רוצה לתפוס את זה, ואין הוא מכשיל אותה באיסור הרחקות, ואם כן אין לה עליו טענה שאי אפשר לחיות אתו משום שאינו שומר טהרת המשפחה ואע"פ שאין אדם משים עצמו רשע לזרוק ספרי קודש על הרצפה, מ"מ אין בכוחו מכות מיגו הנ"ל להוכיח על עבירה אחרת דעבירה אחת בוודאי

התינוק מיד אחד לידו של אדם השני, ושאר אחרונים אמרו בטעם להחמיר דלא שייך כאן סברת חי נושא את עצמו והוא לפי שבת הנ"ל, והוא הדינו דהתשב"ץ ס"ל להחמיר מטעם דינא דחי נושא את עצמו והגלמד בהל' שבת ולכן חזו דבריו, אמנם לפי זה בשעת הדחק היה אפשר להקל.

התשב"ץ ס"ל להחמיר בבהמה חיה ועוף

ומכל מקום כל זה בתינוק אבל בבהמה י"ל דלא אמרינן סברת חי נושא את עצמו וי"ל ולכן ראוי להחמיר יותר בבהמה מבתינוק, ועוד סברא להחמיר בבהמה חיה ועוף דאין כאן הסכרא שרוצה ללכת אל אביו דזה ראוי לומר בילד משום שיש לו געגועים לאביו או לאמו משא"כ בהמה דאע"פ שמכיר בעליו מ"מ אין אצלו חילוק בין איש לאשה והא דרוצה לצאת מידה הוא משום שרוצה לצאת חפשי ולא שרוצה לצאת להאב או משום שחושב דהאב יתן לו לאכול וכדומה, אם כן אין הדבר דומה לנידון של הרשב"ץ.

לשחוק בסביבון בחנוכה

אי מותר לשחוק בסביבון לאיש ואשה בחנוכה, לכא' תלוי הדבר בכוננת המחבר שכתב "ולא ישחוק" אי כוונתו רק לשחוק כפשוטו מלשן צחוק וכאמרם שחוק וקלות ראש מרגילין את האדם לערוה, או לשחוק הכוונה מלשון לשחוק דעל פירוש הראשון יקשה דבוודאי אין היתר לשחוק אתה דהרי אסור לאדם למלאות פיו שחוק בעוה"ז אפילו שאין הדבר נוגע לאיסור ערוה וכ"ש וק"ו בן בנו של ק"ו כאשר הדבר נוגע לחשש ואיסור קריבה לעריות, (ואפ"י אם נימא דלצורך פו"ד הותר המקצת מה שהותר, מ"מ היינו דוקא בימי טהרה ולא בימי טומאה) ועל כרחך הכוונה לשחוק היינו לשחוק ביחד וכמו שאסר התרה"ד לטייל כמו כן אסור לשחק ביחד שזה מקרבם, וכן נראה מדברי כ"ק אבי מאוה"ג בשו"ת משנ"ה יכו עיי"ש, אבל למעשה אין לדמות משחק סביבון בחנוכה למשחק בעלמא ד"ל דמנהג ישראל הוא שאני ואין זה שחוק בעלמא לכן יש להקל וכל ערום יעשה בדעת.

דיבור דברי ריצוי והרגל עם אשתו נדה בשעה שיוצא לדרך אסור

עייין בפתחי תשובה וכו' שהביא בשם החמודי דניאל דאפי' לדין דמקילין בתשמיש ביוצא לדרך סמוך לוסתה מ"מ בדברי הרגל באשתו נדה (כשיוצא לדרך) אסור ע"כ, וכונתו נראה דאפי' לדין דמחמירין בעצם תשמיש אבל בדברי הרגל מודה

רבה. עיין סימן ש"ח טעיף כ"א. רכו. ח"ה סימן ק"ג, ולכן אין בזה איסור ביטול תורה כיון שעושה כן בימי טהרה וכונתו כדי לקרב הלבבות במקום הצורך. רכו. סק"א.

יש ועבירה של הרחקות חמור יותר אצל אנשים מעבירה של זריקת ספרים רח"ל, ובפרט לפי הטו"ז דספרי קודש שלנו שנדפסים ע"י דפוס אין בהם קדושה.

לברר אי בזרק מוטל האיסור על התופס או גם על הזורק מוטל האיסור

ולכאורה יש לדון הא דאסרו זריקה על מי מוטל האיסור על התופס או על הזורק, דלכאורה כל זמן שלא תפסה אין כאן איסור ואהכ"נ שהיה אפשר לומר דגם על הזורק איכא איסור כשאומר לו לתפוס דאע"פ שדברי הרב ודברי התלמוד דברי מי שומעין מ"מ מגלה דעת שזריקתו הוא באיסור משא"כ כשזורק בעלמא מנין לנו לאסור על הזורק הרי יש לומר דהאיסור מוטל על התופס, אמנם היה נראה לחלק בין אם זורק דבר שמוכרחת לתפוס וכגון אם זורק דבר יקר כגון זכוכית או ספרי קודש דאו גם על הזורק איכא איסור דבוודאי רצונו שאחד יתפוס הדבר והוי כמושיט לידה דאיכא איסור גם עליו לכאורה.

אי זורק הבעל לה או להיפוך דבר שמצורה אי איכא איסור זריקה

ויש להוסיף עוד דאם זורק לה דבר שאין לה בה צורך אין כאן איסור זריקה, וקצת דומה הדברים לדברי המאירי במס' נדה רי"ב שהביא מה שנאמר בתוספתא (אינה לפנינו) שאסור לבעל לרדות את אשתו במקל, ועל זה כתב דאין הלכה כן משום דנגיעת בשר אין כאן, המשך חיבה אין כאן, אלא הדברים נאים על כל פנים ליאסר מאיזה צד עיי"ש, וכונתו דאף להפוסקים הסוברים לאסור הושטה מיד ליד היינו דוקא כשיש דבר חיבה אבל כשרודה אותה אין כאן רק צער לכן יש להקל וכמו כן יש ללמוד בנידון דידן דאם זורק לה ספר או שאר דבר שבקדושה כדי לצערה אע"פ שתפסה את הספר לא עברה על איסור נדה, ואף שהוכחנו דאין כאן איסור של נדה מ"מ יש לדון בטענתה בכובד ראש.

אי התורת השלמים מודה להחמיר בזריקה לתוך ארנק שבידה

התורת השלמים ס"ל להקל בזריקה שהוא על בגדיה, כיון שאינו זורק לידו, ויש אחרונים שהחמירו, ומ"מ גם לפי התורת השלמים יש לחלק בין זריקה על בגדיה או בתוך ארנק שבידה שזה נחשב כידה ממש לכאורה, אמנם שמעתי להוכיח מדברי הטו"ז רי"ב להקל, עיי"ש ויש לדון עדיין.

הכאת פרחים לשבת בימי נדה מותר להפוסקים האוסרים ליתן מתנה לאשתו נדה

הפוסקים התיירו לקנות פרחים על שבת, וסמכו על זה דמבואר במס' שבת י"א אע"פ שלא ראיתי חסידים ואנשי מעשה שידקדקו בזה, ואדרבא מי שדקדק הביא רק בשמים או הדסים וכפי שמבואר בגמ' מ"מ נוהגין כן הרבה אנשים, והשאלה הוא אם מותר לקנות בימי נדתה, ונראה דאם קונה סוג פרחים שרק אשתו אוהבת אותם אבל אם הוא היה יכול לבחור לפי טעמו לא היה קונה אותן הפרחים אולי כדאי שישלח הילד לקנותם במקומו ולא ילך בעצמו, דסו"ס יש כאן חיבה, ובוודאי שאין איסור בדבר אם קנה אותן כיון שאומר (כפה או בלגו) שקונה אותן לכבוד שבת קודש, וכל דברינו הוא לפי הפוסקים הסוברים להחמיר שלא לקנות מתנה בימי נדתה, ולדבריהם האיסור הוא דוקא כשאומר שקנה מתנה בשבילה וע"פ מאמר חז"ל כל הנותן מתנה לחבירו צריך להודיעו דחלק העיקר שמושך קירוב במתנה הוא אמירת הענין שקנה בשבילה ולכן אם אינו אומר כן אלא אדרבא אומר שקנה אותה לכבוד שבת אין כאן איסור כלל וכלל, וגם לקנות מתנה ביום הולדת אי לדבריהם אסור ואם קונה לכבוד שבת ולכבוד יום הולדת אי הדין שונה יש להקל לכאורה.

מסיבות של שמחה אין לעשות בימי נדתה

ישנם כאלו שעושים סעודה לבעל או לאשה ביום הולדתם במסעדה ומדליקין נרות וכו' וכו' כדרך אלו שעושים כן, וכן יש שאוספין את המשפחה ועושים סעודה אחר חמש שנים של יום הנשואין או אחר עשר וכדומה, והנה על עצם הדבר אי מותר לעשות והיאך עושים דברים כאלו על פי התורה אין כאן המקום לבאר, דלפעמים יש הרבה הוללות וצחוק ולכן כדאי לשאול רב מורה צדק מה נכלל בזה בגדר חוקת הגוי ומה לא, ועכ"פ אם אפשר לעשות בימי טהרתה או ביום הטבילה יותר עדיף מלעשותו בימי טומאתה אע"פ שיום הולדת ויום הנשואין חלני בימי טומאה. ובפרט שראיתי שאותן אנשים עושים סעודות בר מצוה לאו דוקא ביום הבר מצוה הרי דאין מדקדקין כ"כ ביום ממש אע"פ שאצלנו מדקדקין בדבר כמה שאפשר.

בכתם אי יש להחמיר לפני שנתברר דינו

נוהגין להחמיר בכל הרחקות כשיש שאלה על כתם אע"פ שלא פסק הרב לחומרא, ולכאורה צ"ב הרי הוי ספק דרבנן וכל זמן שלא נתברר למה לן להחמיר ואפי' אם יש

בכלי שיר במקום שמוטר כגון בחוה"מ או בשמחת חתן וכלה, דבספר צדה לדרך כתב ה'טעם דמרים שרה ע"י תופים לפי שאין קול באשה ערוה ע"י כלי.

ועוד יל"ע קול בטיפ אם זה נקרא קולה או לא.

ועוד יש לדון בפנויה גדה אי יש איסור וגם בגן שיש שם קטנות ועושים מסיבת יום הולדת לבתו או שאר מסיבה אם מותר לבעל לבוא לשם.

ועוד יל"ע אי יש חילוק בין זמר להשקית התינוק שלא יבכה שאין שרים שם זמר של שירה אי מותר.

וראשית הדברים יש להקדים ממה דנחלקו הפוסקים אי קול באשה ערוה הוא דין תורה או דין דרבנן, דדעת מהריק"ש ילו דרבנן הוא, וכן הולך בשיטה זה הנשמת אדם ילו וראיתו כי בשיר השירים לא נאמר על קול שהוא ערוה אלא "כי קולך ערב", ועיין ברש"י שם, ולעומת זה דייקו הפוסקים מדברי הפמ"ג בשושנת העמקים ילו דהוי מה"ת, ועיין גם בגינת רד"ם ילו.

ולדידן גם אם נימא דהוי איסור מה"ת יל"ע אי גם באשתו גדה אמרינן כן די"ל דזומה וכמו שמקיש הנביא יחזקאל שאר עריות לגדה וכמו בעריות הוי קול באשה ערוה כמו כן באשתו גדה ומסברא דאין היקש למחצה ימ וכן הכריע להלכה הלחם ושמלה ימא דאסור לשמוע קול אשתו גדה, וכן כתב הפתחי תשובה ימב, ובערוך השלחן ימג, ולעומת זה יש סוברים דשאני אשה גדה שיש היתר לאיסורו ולכן מסתברא להקל, וראיה דהסתכלות בפנויה אסורה ואפ"ה שיר של פנויה מותר לפי הרבה פוסקים והסתכלות באשתו גדה מותר אם כן גם שמיעה שיר של אשתו גדה צריכה להיות מותרת וסוברים דאין ההיקש דין שמחייב אותה.

ובספר בן איש חי ימז הביא דברי האוסרים וכתב דגם להשקית תינוק גם כן נכלל בקול באשה ערוה. (וקול בפנויה אי מותרת עיין פמ"ג סי' ע"ה במשפחות זב סק"ב), ובפרישה אבעה"ז ימא.

רלא. עיין נו"ב מה שכתב בסברא זו. רלב. עיין לשון המחבר סעיף י"ד. רלג. סעיף ל"ט. רלד. סעיף ל' [ועיין בבואור הגר"א סי' קצ"ח ס"ק מ"ה ויש לדחות]. רלה. בקו"א ת' לסימן ק"צ סעיף מ"ו. רלו. או"ח סימן ר"ז, בבואור דברי הגמ' במס' ברכות כ"ד ע"א דקול באשה ערוה, ועיין ברמב"ם פכ"א מהל' איסור"ב הל' ב', ובשו"ע אבהע"ז סימן כ"א סעיף א'. רלז. כלל צ' סימן א'. רלח. כלל ט'. רלט. גן המלך סימן ק'. רמ. עיין שבת י"ג. רמא. סימן קצ"ה סק"ב ובקיצור שו"ע סימן קנ"ג סעיף י'. רמב. סק"י. רמג. סק"י. רמד. פרשת צו. רמה. סימן כ"א אות ב' בשם מהרש"ל בית שמואל שם סק"ד ובתשו' ח"ס חו"מ סימן ק"צ.

להחמיר בתשמיש מ"מ בהרחקות למה לן להחמיר, והביאור בזה הוא כיון דאפשר לברר ובאמת יש עדיין לדון בהנהגה זה, דהרי גם כשנברר על פי רב שמראה זה אסור אין כאן איסור ודאי דיש עדיין ספק ורק מדרבנן, וא"כ למה לא ניקל כל זמן שלא נתברר בהרחקות שאינו שייך לעצם התשמיש דמה תאמר כיון דאפשר לברר הרי א"א לברר עד הסוף ילא ועל כרחך לומר דכיון דחסרון ידיעה הוא, לא נחשב לספק לכן החמירו דספק חסרון ידיעה לא הוי ספק, ומ"מ יש להקל בדברים שאינם מגדר עיקר דיני הרחקות ורק למגדר מילתא וכגון להחמיר שלא לזרוק גם כלפי מעלה וכדומה יש להקל, דהרי ספק חסרון ידיעה מצטרף לפי הרבה פוסקים לס"ס ילג, ואם נימא דדבריו קאי על כל הסימן א"כ משמע להחמיר, אבל אע"פ שיש להקל יל"ע אם יש לגלותו לע"ה דיש לחוש שיראה שמקילין בזה לפעמים או יבוא להקל לעולם ולכן יש להיות זהיר בדבר כמה שאפשר.

והנה נחלקו בזה האחרונים עיין בס' ק"צ ילג דאמרינן התם אין האשה טמאה משום כתם שמצאה בחלוקה א"כ היה בדוק לה אבל אם אינו בדוק קודם שלבשתו ולבשתו בלא בדיקה ומצאה בו כתם טהורה ע"כ, ונחלקו האחרונים אם אפשר לברר אם היא בדוק וכגון שהחלוק היה מקודם אצל חברתה ואפשר לה לשואלה אם היא בדוק אם צריכה לשאול או לא, דעת הלבוש דאינה צריכה לשאול וטהורה, וכן הבין הש"ך לפי שהכתמים הולכים בהם לעולם להקל, אבל בסדרי טהרה מחמיר בזה שאפשר לברר חייבים לברר אפ"י במידי דרבנן, וא"כ לפי הלבוש אינו צריך לברר, אבל אפילו לפי הסדרי טהרה יש להקל כיון דאיסור שאר קריבות אינו אלא דרבנן לכן יש להקל כיון דתרי דרבנן הוא ורק לבוא עליה אסור, ובפרט דיש לומר דכתם אינו מוציאה מחזקת טהרה כל זמן שלא פסק הרב להחמיר, ועיין בס' ק"צ ילג דאינה צריכה להקיף הכתם לדבר שהיא תולה אע"פ שאפשר לברר עי"ש, ועיין במי גדה ילג שדן אי סתם דם היוצא מהאשה טהורה או טמאה.

בדין שמיעת קול זמרה באשה גדה

יל"ע אי יש איסור בשמיעת קול זמרה אשה גדה, והשאלה הזאת מתרחבת לכמה צדדים אי יש איסור שתנגן בכינור או

ובעיקר הדין אי קול באשה ערוה אסור מטעם הרהור או מטעם ערוה עיין משנ"ה ימי שהוכיח דאיסורו מטעם הרהור ולא מטעם ערוה עיי"ש, ועיין בעוד מקומות שדן בזה לענין שמיעת שירה מאשת איש אם אינה מכירה ונפק"מ בשמיעה ע"י טיפ או רדיו או אסור מדינא או לא, אבל מטלויזא אין היתר דשם רואה אותה ימי.

כשאוכלין ביחד על שלחן אחד כמה אנשים יש להקל לאכול ביחד

בספר ברית שלום עה"ת ימח בהג"ה כתב לפרש הפסוק אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתך בניך כשתילי זיתים סביב לשלחנך, הנה חז"ל המשילו את האשה לגפן, ובשבת ימח מבואר דאסור לאכול על שלחן אחד, וכתב הרא"ש דבזה"ז שכולם אוכלים על שלחן אחד יש להקל וכן הוא בטור, ולפ"ז כשאין בני הבית הדרא לדינא דגמ' ואסור לאכול עמה בשלחן אחד וזה שאמר אשתך כגפן פוריה כשהיא בנדתה שהרי דם נדה נמשלה לגפן או בירכתי ביתך לא תאכל עמה בשלחן אחד אלא תשב באחת מזוית הבית אמנם בניך כשתילי זיתים כשהם אוכלים או סביב לשלחנך מותר לאכול על אחד.

כמה גדרים בדין ההיכר שמועיל בהרחקות נדה **שינוי** ביד שמאל לא מהני כשיש לה מכה ביד ימין.

וכן אם היא תמיד עושה מלאכתה בשמאלה או השינוי ליתן ביד ימין.

ונראה דאם תמיד מביאה ביד אחד ועכשיו הוא מביאה בשני ידים ג"כ הוי שינוי וכל שכן אם עושה שאר שינוי.

ויל"ע באשה שמביאה כוס לפניו בידיה אבל הניחה כוס תחת הצלחת דעל פי רוב אינה מביאה כן ולכן יש שינוי, אמנם מצד עצם ההבאה יש כאן הבאה בדרך כיבוד ואפשר שלא מקרי שינוי.

וכן יל"ע אם אין מקום להשים על השלחן, אם מהני היכר להשים על הכר או הכסת.

אם שפיכת מים לכוס שלא תהיה היין פגום אי דומה למזיגת הכוס

הנה יין שנפגם מהני ליתן מים לתוכו כדי שיסתלק הפגימה

אם זה דומה לדין מזיגת הכוס שנזכר בדברי חז"ל שהיה דרכם למוזג היין שאינו ראוי לשתיה חי רק ע"י מים יי, ולכאורה זה תלוי איזה חיבה יש במזיגת הכוס ויא אי הכוונה שלפני המזיגה לא היה ראוי לשתיה ואח"כ ראוי לשתיה א"כ כמו כן בכוס שהיה פגום ואח"כ נסתלק הפגימה, אבל יש לפרש באופן אחר והוא דכיון דאפשר לשתות יין בכמה אופנים יש אנשים שאוהבים הרבה מים או קצת וכל אדם יש לו טעם אחר בשתיית יין, והנה אשה זה יודע היאך למוזג שיהיה לו מתוק לחיך ולכן יש כאן חיבה, אבל עצם המזיגה בלי ליתן טעם שלו לא הוי חיבה א"כ פגום לא הוי חיבה, אבל באבעה"ז ייב מבואר דאיסור מזיגת הכוס איכא גם באשה דעלמא והיאך הוא יודעת להטעים לפי טעמו, ודוחק לומר דאמר לה בדיוק כמה מים לשפוך בכוס ומ"מ נראה להקל בכוס פגום.

אי מועיל היכר לחד מנהון או בעינן היכר לשניהם

לכאורה היה אפשר להוכיח דמועיל היכר לחד מנהון ולא בעינן שתהא היכר לשניהם, מהא דהתירו ליתן הכוס ביד שמאל לבעלה, ולכאורה מי שם לב הבעל שהאשה נותנת לו ביד שמאל או ביד ימין ובפרט דלא רמיא עליו לדקדק, ודוחק לומר דמיירי דאומרת לה שנותנת ביד שמאל מפני לעשות היכר דבגמ' ובשו"ע לא נזכר דאומרת לו רק עצם הדבר שמניחה לפניו ביד שמאל הוי היכר, ואפשר לדחות ולפי הערוך השלחן שמפרש הטעם שמשים לב לפי שבפניו מחליף הכוס מיד ימין ליד שמאל ולכן שמה לב ולכן הוי שפיר היכר גם לבעל, אבל זה חידוש דבפשטות היתר של יד שמאל משמע דהיתה תמיד ביד שמאל ולא דוקא לפניו, (ועוד י"ל דאין זה מדרך כבוד וחיבה אם מגיע למקומה ונותן לו ביד שמאל שאו אינה עומדת ממולו והוי כאילו נותנת לו כאילו כפאו שד), (וכבר דנו בכעין זה כשיחשבין ביחד על השלחן אי ההיכר צריך להיות שיודעין שניהם שעשו היכר, ונפק"מ באופן שאינה יודעת ההלכה).

אי מחמת בושה מותר לעבור על איסור הושטה

נשאלתני מאדם ששאל לו אשתו היאך היה לה להתנהג בימי טומאתה שאירע לפני רבים שבעלה שכחה והושיט לידה חפץ ולא ידעה מה לעשות, ואמרתי דיש ג' דרכים היאך להתנהג, א) שתקח הדבר ותעבור על איסור הושטה דאינו כי אם מדרבנן ומשום כבוד הבריות התירו, ומה שכתבו בטור ייב

רמב" ח"ז סימן ל"ג. רמב" עיין עוד בח"ד סימן פ"ו ח"ה - סימן ר"ח רכ"ג רכ"ד, ח"ו - סימן רכ"ה, ח"ח סימן ל"ז. רמב" פרשת תזריע. רמב" י"ג. רנ. כמבואר בסעיף י'. רנא. עיין רש"י כתובות ס"א ע"א מפני שהן דברים של קירוב וחיבה. רנב. בסימן כ"א. רנג. סימן א'.

והב"י כתב דגם הדיתר שלא בפניו מועיל כאן, ואין לומר שהדיתר שלא בפניו הנוכח בגמ' דוקא בהצעת המטה דכ"ש הוא מהצעת המטה דדבר של חיבה הוא ואפי"ה שרי כל שכן שמזיגת הכוס שלא בפניו שמוותר, ועוד דכמו דשינוי מהני כמו כן מהני שלא בפניו דאין חילוק בין שינוי לשלא בפניה וכן הביא ראייה מדברי המרדכי י"ט ע"כ.

הב"ח כתב דאף אם היתה המזיגה שלא בפניו אם מניחתו על השלחן בפניו אסור וכן משמע מלשון הטור והשו"ע שכתבו שאסורה למזוג לו הכוס ולהניחו לפניו על השלחן, ואם איתא היה להם לומר שאסורה למזוג הכוס בפניו ולהניחו על השלחן בפניו וממה שלא כתבו כן אלא סתם למזוג לו הכוס מוכח שאפי"ה המזיגה היתה שלא בפניו אם הניחתו לפניו על השלחן אסור, וגם היראים מודה שבהניחתו לפניו על השלחן אע"פ שהמזיגה היתה שלא בפניו מ"מ כיון דאיכא מזיגה והושטה בפניו אסור, והלבוש ס"ל ג"כ כהב"ח.

השו"ך י"ט הקשה על הב"ח מדברי הרא"ש פ"ק דכתובות דס"א דמוכח שאם המזיגה היא שלא בפניו אין איסור כלל.

והספדרי טהרה י"ט משמע דס"ל להקל ודלא כהב"ח.

ובקיצור שו"ע י"ט מכריע כהב"ח.

נפק"מ בליל הסדר אי האשה יכולה למזוג לו הכוס.

הגה"מ י"ט דדוקא מזיגת היין במים אסור אבל מזיגה מן הכלי כמו בזמנינו אין קידוב דעת, והוא לפי הגמ' בדה י"ט אבא שאול אומר קובר מתים הייתי והייתי מסתכל בעצמות של מתים השותה יין חי עצמותיו שרופין מזוג עצמותיו סכוויין יבשים עיי"ש, ולגבי שאר משקין אם איכא איסור או רק ביין הב"י בשם הרשב"א כתב דוקא ביין האיסור והב"י ס"ל להקל.

הרב המגיד י"ט כתב דשל מים מותר ודייקן בלשונו אי לאפוקי שאר משקין או לא ודעת הב"י להקל בשאר משקין והמאירי כתובות י"ט ס"ל להקל בשל שכר אבל בספר המנהג ס"ל להתמיר, והשלחן גבוה י"ט ס"ל להחמיר בשאר משקין.

רנ"ד. ס"ק י"ז. ועיין שו"ת בית שערים שדן לגבי אכילת בשר אם חוששת שיתודע שיום טבילתה חל ביום זה אם לא תאכל בשר אם מותרת לו לעבור על מנהג זה עיי"ש שמטיק להחמיר. רנה. ס"א ע"א. רנו. בסוף פ"ט דנדה. רנז. סימן כ"ו. רנה. פ"א מהל' איסור'ב אות נ'. רנט. פ"ב דשבועות. רס. ס"ק י"ד. רסא. ד' ע"ב. רסב. ס"ק י"ח. רסג. סימן קנ"ג סעיף י"ב. רסד. סוף פ"א מהל' איסור'ב. רסה. כ"ד ע"ב. רסו. פ"א מהל' איסור'ב הל' י"ט. רסז. ד' ע"ב. רסח. ס"ק י"ח.

כתב ואל יתבייש מפני המלעיגים היינו שצריך לעשות כן אבל אם מתבייש עדיין יש כבוד הבריות, אלא צ"ב אם זה הוא בושח או תאמר לו שאסור ואחד ירגיש שטמאה ורצה להסתיר טומאתה (וכן דנו כעין זה הפוסקים ביום טבילה שאינה אוכלת בשר אינה יודעת מה לעשות שלא ירגישו שהולכת היום לסבל), והנה כל הטעם של בושח הוא שמה יתודע לבריות שהיא טמאה ואטו בזה יש בושח, בודאי שלא, אלא יש ענין של צניעות ובאופן כזה אין צניעות ומ"מ אם אשה זה יש לה טבע חלש שמתבייש נעזר עוד שני דרכים היאך להתנהג, (ב) או שתאמר שאין בכוחה לקחת, או תירדף אחר שיש בזה לכאורה חשש של מדבר שקר תרחק וי"ל שלכן עדיף שרק תאמר שאינה יכולה בלי נתינת טעם ואי משום שירגישו מה לי בזה וכמו שכתבתי לעיל או שתעשה כאילו לא שמע, ועיין ש"ך י"ט שהביא מצאתי בהג"ה ואנשים האוכלין עם נשותיהן בימי ליבונה שלא ירגישו בני הבית שבושח הוא ועוברים על דברי חכמים ונתקצבו בכל הקהילות ועשו חרם על זה עיי"ש.

אי יש לקחת ילד ביד אחד האב וכיד השניה האם

נתעוררתי במקום שאין עירוב (עדיין) ואסור בטלטול ולקחו ילד שהוא יכול ללכת ובאמצע הדרך נתעקש שאינו רוצה ללכת רק אם יאחו ביד אחד היד של האב וביד השניה היד של האם אי יש להקל, ולכאורה בשעת הדחק כגון זה אין להחמיר רק ידקדקו שלא להגביה הילד ביחד כמו שנוהגין לעשות כן לפעמים ביום חול.

דין מזיגת הכוס בימי נדחה ושיטת הפוסקים בזה

בכתובות רנה מבואר איסור מזיגת הכוס וגם ע"י שינוי מותר וכהא דעשתה אשתו של שמואל שנתנה לו הכוס ביד שמאל (ב) אשתו של אביי הניחה לה על פיו דכובא (ג) אשתו של רבא הניחה אבי סדיא, (ד) אשתו של רב פפא הניחה על שרשיפא ע"כ.

דעת המאירי י"ט דאיסור מזיגה הוא בהושטה גרידא (וכן כתב בפ"ק דכתובות).

דעת הר"א ממיץ בספרו יראים י"ט הובא בהגהות מיימוני רנה דבעינן מזיגה והושטה אבל מזיגה בלא הושטה וכן להיפוך אפילו בלא שינוי מותר, וכן הביא הב"י.

בדעת הרמב"ם בענין שינוי שהרי השמיט דין השינוי וכגון הא דמהני על ידי יד שמאל כמו שעשתה דביתהו דשמואל יש כמה ביאורים בדברי אחרונים, ובמעשה רוקח רסט כתב בשני מהלכים, (א) או דכל שכן הוא משאר שינויים, (ב) או דס"ל דביתהו דשמואל מילתא יתירתא הוא דעבדא ע"כ, (ועיין עוד ברמב"ם פ"א מהל' איסו"ב הל' י"ט ומה שהקשה הב"י על הרמב"ם כבר ת"י דברמב"ם פרק כ"א מהל' אישות הל' ח' עיי"ש, ונפק"מ אי הא דשינוי מועיל דוקא בת"ח או גם בע"ה, ולהלכה קי"ל דמהני גם בע"ה עיין בלחם ושמלה סי' קצ"ה סק"י ועוד אחרונים).

הראב"ד ס"ל דאין לשלוח כוס של ברכה והביא מה שכתב השאלות יע' בהקדם דברי הגמ' ברכות יע"א הובא דבריו בתורת הבית להרשב"א יע"ב וכן הכריע השו"ע יע"ב.

גם אם שלא כדרך אכילה אכל, (ב) או אכל מאכל שאסור לו ולא לה, (ג) או אכל בשוק, (ד) או אכל אוכל שמחזיק בידו בשיעור שהוא יותר מכביצה, יש להחמיר דיש חיבה, אע"פ שאין זה מן הנימוס ודרך ארץ, והטעם שסו"ס יש כאן הסברא שמראה לה חיבה וקירוב דעת א"כ מה לי באיזה דרך אכל.

בענין שתיית שיריים שלה כשהלכה וחזרה אח"כ

באיסור לשתות שיריים של האשה, חקתי מהו האיסור אם האיסור לשתות אחריה גורם הקירוב או האיסור לשתות שיריים שלה הוא האיסור, והנפק"מ הוא בהשאלה שדן היד אליהו הובא בפ"ת יע"ד דאם הלכה לאתר ששתתה מותר לו לשתות ואם חזרה באמצע השתיה אי מותר לו לגמור כיון שהתחיל בהיתר או לא, אלא יש לו להפסיק לפי שעכשיו שותה שיריים שלה בפניו ומסיק להיתר, וגם דן אם כשעדיין לא התחיל לשתות רק כיון שהלכה חל היתר שתיה על הכוס שרי בחזרה עיי"ש, ואם האיסור של שיריים הוא לשתות אחריה י"ל כיון ששתה בהיתר מה שאח"כ חזרה הי' כאילו שותה אחר אדם ששתה באמצע אבל אם האיסור שיריים שלה אז אין נפק"מ, והנה אם אדם אחר מפסיק בינהם מבואר ברמ"א מפורש להיתר אלא השאלה היא אם אותו אדם בעצמו יכול להחשב כאדם אחר.

לפלפל בראיה מדין תרומה דהתחיל בהיתר בולע

ומה שהביאו האחרונים ראייה ממשנה דתרומות יע"ב דעבד כנעני שאוכל בתרומה ואמר לו שנשתחרר מותר לו לבלוע כיון שהתחיל בהיתר וכן אשת כהן שאמר לו שנתגרשה

ודעת ר"י דאסור לבלוע והלכה כר"י אבל י"ל לחלק דהתם נתברר למפרע שבשעה שהכניס לתוך הפה כבר היה גירושין או בן חורין ורק נתברר אח"כ ואהכ"נ דלא עשתה איסור דאונס היא וא"כ אין זה דומה לחזרה באמצע שהיתר ממש היתה ולא מטעם אונס ולכן יש לחלק.

דין הגשת קערה בימי נדתה

בדרשות מהר"ש אוסטרייך יע"ו דשלא כדן עושין בעלי בתים שמניחים את נשותיהן להגיש הקערות על השלחן מידי דהוי אמויגת הכוס שאסור, אמנם הב"ח כתב דיש להקל לפי שיטת היראים דליכא מזיגה בקערה רק הושטה וכל שכן להפוסקים דשאר משקין מותר, וגם לפי הפוסקים דמזיגה דוקא יין עם מים וגם האיסור דוקא בכוס המיוחד לבעלה, ואם כן לדין בקערה המיוחד לבעלה אבל בקערה שכל בני הבית אוכלין ממנה אין קפידא כלל אף שגם בעלה אוכל ממנה וכן הוא הלכה דדוקא קערה המיוחדת לבעלה אסור.

השו"ך יע"ו ס"ל להקל והיא דס"ל להקל גם בשאר משקין א"כ כ"ש הכא, ובלחם ושמלה יע"ב כתב להקל בשם בעל התרומה, ועיין בטו"ז יע"ב שס"ל גם כן להקל.

אם מזגה לו כוס אם מותר לו לאכול

אם עברה על הדין אם יש להעביר לצלחת אחרת או מותר לאכול דנו הפוסקים, והכריע להקל.

אם אוכלים עוד בנ"א אי יש להקל יותר מאם אוכלים האיש ואשה ביחד, עיין בשו"ת באר שבע יע"ב שהביא להקל כשיש עוד בנ"א.

אם אכלה מצלחת שיש שם כמה סוגי מאכל והיא אכלה רק אחד מהם אם כל הצלחת נאסר דבכוס משמע שאסור הכ"נ, וכן הכריעו הפוסקים דצלחת מצרפו שיהיו נקרא מאכל אחד.

טעם למה שיריים שלה אסור

לכאורה יש לפרש הטעם שאכילה משיריים שלה מראה קירוב הדעת משום שמבואר במס' דרך ארץ רבה יפ"א לא ישוך אדם מפרוסה ויתנגנה לחבירו ולא ישתה מן הכוס ויתן לחבירו משום סכנת נפשות ע"כ, ומה שהאיש שותה ואוכל משלה מראה שהיא יותר קרובה לו מחבירו ואין בו שום סכנה, משום אשתו כגופו.

רסט. פרק כ"א מהל' אישות הל' ח'. רע. פרשת אחרי. רע"א. כ"ב ע"א. רע"ב. בית ז' שער ב'. רע"ג. סעיף י"ג. רעד. סק"ז. רעה. פ"ח מ"א. רע"ו. הובא בב"ח. רע"ז. בס"ק י"ג. רע"ח. סק"ט. רע"ט. סק"ג. רפ. סימן ס"ח. רפ"א. פ"ט.

דעל פי אגדה יש לומר לפי מה דמבואר בקדושת לוי רפב ד"ה א"י קח לך דבאכילה שאדם אוכל מתקן הפגם של אדה"ר שפגם באכילה עיי"ש, ולפ"ז י"ל דתיקון החטא צריך להיות מדה כנגד מדה דהתם האשה חוה אכלה קודם ואח"כ נתנה לו כמו כן עכשיו התיקון שהאדם יאכל קודם ואח"כ אשתו ודוקא בימי נדתה שאז מתקן החטא כמבואר במדרש תנחומא רפג.

גדר איסור הצעת המטה

מקור האיסור מבואר בכתובות רפד, ובתוס' שם רפה ד"ה והצעת המטה כתבו דדין זה נאמר דוקא בפריסת סדינים שהיא דרך חיבה משא"כ כרים וכסתות שיש בו טורח רפי' וכן ס"ל לרש"י שם רפי' ויש עוד גירסא בתוס' הנ"ל ולפיהם אין חילוק בין דבר טורח ללא טורח ובשתיהן אסור, וברא"ש בפסקיו רפי' הסכים לדעת התוס' ורבינו ירוחם רפט, והגה"מ רצ בשם ר"ת וכן כתב המרדכי רצא, והרשב"א כתובות רצב, או"ז רצג ובפסקי הא"ז כתובות רצד והשו"ע רצה וכן פסק הלבוש, חכ"א, ערוך השלחן.

רדעת הש"ך רצו כשיטה השניה בתוס' כתובות רצז דגם דבר של טורח אסורה, ובלחם שמלה הכריע כן רצח.

בהיתר הצעת המטה שלא בפניו יש לברר גדר שלא בפניו אי באותו חדר ומחזיר פניו לצד השני אי מהני.

ראי עצימת עיניים מהני, ודנו הפוסקים מדברי הרא"ש רצט דמשמע דאם מודיע הבעל לה שיוצא משום זה אינו מעכב, ועוד דנו אי ישן מקרי שלא בפניו והוא אי יש לחשוש שיתעורר או אין לחשוש, (ויש ללמוד מדברי הפתחי תשובה דמותר לגמור לאכול אע"פ שנתנדוד לו באמצע אכילה).

אי שינוי מועיל בהצעת המטה דעת הראב"ה ש דאינו מועיל וכן כתב הב"ח עיי"ש.

סידור המטה בשביל נקיות בבוקר מותר

אי מותר לסדר המטה בבוקר אחר שינה כדי שהבית תהיה נאה

ומסודר מותר, ולי נראה לחלק דיש לחלק בין אם מחליף הסדינים בבוקר או רק מסדר המטה, וראיה לזה דאי לא תימא הכא אלא דמותר להחליף בבוקר יש ליישב קושית התוס' בכתובות שא.

גדר האיסור של הרחצת פניו ידיו ורגליו

במסכת כתובות שב מבואר דנדה אסור לרחוץ פניו ידיו ורגליו, ויש כאן ג' שיטות, א) וכתב הרמב"ן בחי' כתובות, והרשב"א שי שאפילו אם הוא רוחץ והיא מוצקת עליו אסור שא"א לפרש לרחוץ פניו ידיו ורגליו ממש פשוט שאסור דאיכא קירוב בשר אבל ליגע בו מבואר כבר האיסור בסדר אליהו רבה ובשבת טד וכן ס"ל להרשב"א כתובות שי' וכן מבואר בפסקי מהר"ח או"ז דגם לשפוך על ידיו אסור אפילו בלי נגיעה, וכן כתב בספר אהל מועד שי' וכן כתב תשב"ץ שי', ב) ועוד שיטה יש והוא דעת ראב"ה שי דאיסור רחיצה ממש אסור, וכן כתב האו"ז שי', ג) ועוד שיטה יש והוא דעת רבינו יונה שאפילו לתת מים בכלי כדי שירחוץ פניו ידיו ורגליו אסור, וכשיטה הלז פסק הש"ך שי', וכן פסק האשכול שי"א ובספר יוסף אומץ ובלחם ושמלה כאן שי"ב אמנם דעת הטו"ז שי' להקל בנתינת מים לפניו לרחיצה וכן ס"ל להקל להדרישה וכן פסק בספר תפארת צבי שי' וכן הכריע הערוך השלחן.

ראי יש חילוק בין מים צוננים למים חמים הרשב"א ס"ל להחמיר, והמאירי ש"ו הביא בזה שני שיטות.

ראי מהני שינוי הב"ח כתב דלא מהני שינוי ברחיצה, אבל האחרונים חילקו בין יציקת עליו מים לבין הכנת המים, ונפק"מ לגבי הכנת מים לנטילת ידים שחרית או לסעודה לבעלה, ובספר תורת חיים ש"ו כתב דגם לפי רבינו יונה מותר וזה דלא כמו שכתב העטרת זקנים שם ש"ו ובאשל אברהם שי' מתיר ע"י שינוי וכגון ביד שמאל.

ראי מותר להכין אמבטיא לרחיצתו של הבעל נוהגים להחמיר לעשותו שלא בפניו, ואפשר שיש להקל בפניו ע"י שינוי.

רפב. פרשת נח. רפג. פרשת נח. רפד. ס"א ע"א. רפה. ד' ע"ב. רפו. והביא ראה מלקמן שם נ"ט ע"ב. רפז. ס"א ע"א. רפח. פ"ק סימן ט'. רפט. נתיב כ"ו ח"ד. רצ. סוף פ"א מהל' איסור'ב אות נ'. רצא. פ"ב דשבועות סימן תשמ"ג. רצב. צ' ע"ב. רצג. סימן ש"ס. רצד. ס"א. רצה. סעיף י"א. רצו. ס"ק ט"ו. רצז. והובא להלכה באבעה"ז סימן פ' סעיף ח' ברמ"א שם. רצח. ס"ק כ"ה. רצט. בתשו' כלל כ"ט דין ו'. ש. ח"א סימן קע"ג. שא. ד' מדרף נ"ט. שב. ס"א ע"א. שג. בתורת הבית ובחידושו. שד. י"ג ע"ב. שה. ד' ע"ב. שו. ח"א בהל' נדה. שז. ח"ג סימן ר"ל. שח. ח"א סימן קע"ג. שט. ח"א סימן ש"ס. שי. ס"ק ט"ז. שיא. ח"א. שיב. ס"ק כ"ו. שיג. בסק"ח. שיד. מקור חיים סק"ז. שטו. כתובות ד' ע"ב. שטז. נכד של הגאון ר' פישל סופר או"ח סימן קנ"ט סק"ל. ש"ז. סעיף י"א. ש"ח. סימן ד' ד"ה אל תטול חלוק ב לאבד"ק בוטשאטש.

לפתוח ברו והוא מניח ידיו תחת הברז כדי לרוחצם אסרו כפי שכתב הט"ו ש"י ודנו הפוסקים אי פתחה הברז כשלא הניח הבעל תחתיו ידיו ורק אח"כ שמה ידיה אם אסור לפי רבינו יונה עיין בדבריהם.

שתיית יין מכוס של קידוש

ע"י בסעיף י"ג דמבואר דאין לשלוח לה כוס יין של קידוש וכן נוהגין לשפוך לכוס אחר וממנה יכולה לשתות גם לא ע"י שליח אלא ע"י לקיחה מעצמה מהשלחן, וראוי לציין דשתיית יין של קידוש ראוי לשתות מן הכוס בעצמו כמבואר בח"י משנ"ה פסחים שכ"ד תוס' ד"ה תוס' ד"ה ש"מ עיי"ש, ובתשו' משנ"ה מהד"ת או"ח שכ"מ מ"מ הכא במקום הרחקה של גדה אין ענין לשתות מאותו כוס דוקא.

אחות בבית"ח ואשה מי עדיף

האחרונים כתבו דיש להעדיף אחות בבית החולים מאשתו גדה, והוא לפי דברי ערוך השלחן באבעה"ז שכב דדרך שירות אינו מקרי משתמש באשה עיי"ש, ואם אפשר שלא לבקש ממנה אלא היא עושה כן מדעת עצמה יש נימוק נוסף לפי דברי המקנה קידושין שכי זהו דלא כתשו' האלף לך שלמה שמחמיר גם אם לא ציווה לו עיי"ש.

אם מותר לסוכב מאורר על האשה

ע"י פ"ת שדך בענין גר ושם יש הבל המחבר ועוד שזה מחזיק ביד משא"כ אם אינו מחזיק הכלי רק מסוכב אותו יש להקל.

להסיר נוצה מבגדיה

ע"י פ"ת שכי דאסור להסיר מבעלה נוצה, ויל"ע אם בלא ידיעת הבעל ג"כ אסור אי מדמין ליה לשוחד או אינו או מדמין ליה שא"צ להודיע לבעלה שזה שיריים שלה.

בענין הדחת הכוס אחרי שתייתה

ע"י ש"ך שכ"ה בא"ד ואנן לא נהגינן הכי להדיח כוס אחריה, ונ"ל שאם נוהג בקביעות כן להדיח לפני ששותה לכאורה שפיר מעכב הדחה.

גדר הדין שלא לישב ולישון במטה שלה

לא ישב במטה המיוחדת לה, יש לעיין מה זה מיוחד אם אסור זה נוגע גם ביום ראשון אחר החתונה וכגון שהיא גדה אין לישב וכ"ש לישן במטה שמיוחד לה אע"פ שלא ישן עליה לעולם או דוקא אם כשישנה על המטה פעם אחת אז הוי קביעות שמיוחד לה. ויש כאן שני שאלות, א) אי בעינן שתישן על המטה ואי בעינן שתישן על המטה בימי טהרתה.

וגם יש לעיין אם הולך לאיזה מקום ויחדו להם חדר והחליטו ביניהם הבעל והאשה שמטה שלה יהיה בצד שמאל א"כ אין לו לשבת על מטה זה או שאין כאן יחוד כיון שמטה ארעי הוא להם, וכן הוא נפק"מ לגבי מלון והוא דיש לעיין אם שייך יחוד גם במטה ארעי או לא ונוהגין להחמיר.

ועוד יש לעיין אם השינה קובע האיסור או השכיבה או הביאה במטתה, והנפק"מ אם עוברים דירה אע"פ שיהיה מקום מטה שלה וקנה מטה חדשה מ"מ כל זמן שלא בעל אותה על מטה שלה אין איסור.

גדר איסור שלא בפניה

ע"י בפתחי תשובה שכו דאם אינה בעיר מותר לו לישב עיי"ש, והוסיפו הגדולים דאפי' שינה מותר לא רק ישיבה כשאינה בעיר, הרי מזה דאין כאן שום חסרון מצד הרהור והאיסור שלא בפניה הוא שמה תכנס פתאום ואז יבוא לידי עבירה, אבל אם נימא דהאיסור מטעם הרהור מה לי אם היא כאן או לא ומ"מ כשסגר הדלת באופן שאי אפשר לה להכנס אם דומה להדין כשהלכה לכמה ימים מהבית יל"ע עדיין.

מטות נוגעות אסור

יש לעיין מהו האיסור כשהמטות נוגעות זו בזה דוקא כשהאשה ישן עליה או, או איסור זה נוהגת גם שלא בפניה והנפק"מ אם מותר לו לילך לישון על מטה שלו כשהן נוגעות כשהאשה אינה יושנת שם, ולכאורה אם נימא דאין כאן איסור שלא בפניה יש לעיין אם יש איסור על האשה לישון שם אח"כ כשהבעל כבר ישן דהיא לא מרגילתה לעבירה רק היא והוא הלך לישון בהיטרף אם נימא דיש עליה ג"כ איסור.

אי מועיל תנאי שלא תהיה מטה המיוחדת לה

יל"ע אם מועיל תנאי שלא תהיה מטה המיוחדת לה או כיון שישנה עליה הוי שלה, ונפק"מ אי מועיל יל"ע לגבי תשמיש במטה שלה אי לגבי זה מקרי שלה.

במקומות המכוסים אין להסתכל גם כשהיא מאוס

יל"ע במקומות המכוסים לראות אם הוא מקום שהיא מאוס וכגון שיש לו פצע שם לראות אם מותר, או גם אז אסור כיון דמקום מצונע היא.

הצעת המטה בפניה אסור

הנה אף בשבוע"ע מבואר שכו האיסור על האשה להציע מטתו בפניו, מ"מ כתב כבר החכ"א שכו דהוא הדין באיש דהיא מרגילה וכמו דדין ישיבה במטה שחמור בכפל, והנה אם אין רצונו לעשות המטה ואחרי דין ודברים ביניהם של ריב ומדון עושה את המטה מכפייה היה נראה להקל לפי שאין כאן הרגל וחיבה לכאורה.

הצעת השלחן

האחרונים כתבו דמה שכתב בתשב"ץ שכו להקל להציע השלחן היינו סידור השלחן אבל ליפות השלחן אסור, ומ"מ נראה דלצורך סעודת מצות שבת וכגון זה מותר.

אם נתקרבו המטות באמצע שינה אם יש לעוררם

יש לעורר מהו גדרו של ישן דבגיטין של מבואר דישן אין דינו כשוטה ולכן שליה יכול לכתוב הגט גם כשהבעל ישן משא"כ כשהוא שוטה אינו מועיל כתיבתו ובתוס' סנהדרין שלא ד"ה אימא כתב לפי דברי הגמ' בגיטין שלב דיכול להקריב קרבן

של משלחו גם אם הוא ישן ולכן מצטרף ישן למנין כמבואר בהל' תפלה, משא"כ שוטה שלג (ועיין גם סו' ת"א ובסו' ת"ס סעי' ח').

דלפ"ז יש לעיין אם יש חובה להפריש אדם ישן מעבירה וכמו שחייבים להפריש כל אדם שעושה עבירה באונס או בשוגג, ובהל' אבילות שלו הביא המחבר דברי מהרי"ל שכתב לגבי כהן שישן בבית שנמצא שם מת דאפי' נושאין המת לחוץ אפ"ה צריך להקיצן דאפי' בלא שהיה עובר כהן, ואע"ג דאינו יודע מ"מ עשה איסור בשוגג ואע"ג דאינו עושה מעשה מ"מ איסורא איכא ואחרים חייבין להפרישו, אמנם לעומת זה ברמב"ם שלה כתב כל העריות אם ישן פסור ופסור מקרבן ע"כ, ומה הוכיח היעב"ץ שלו דמעשה עבירה הנעשית בשינה לא מקרי מעשה ופסור שלו ועיין בשו"ת חו"י שלה דאשה שנבעלה בשעת שינה מותרת לבעלה שאינו כהן משום שדינה כאונס ולוט נענש על שבא עליו בתו הצעירה לפי שהיה לו להיות זהיר דלילה לפנ"ז בא עליו כבר בתו הגדולה שלט ולכן מענישין גם השומר בהר הבית אם נפל עליו שינה שהיה לו לישון ביום ולהיות זהיר שלא ליפול לידי שינה, עיין במס' תמיד שם אמנם בפנים מאירות שם^א כתב דאף דפטורה מקרבן מ"מ צריכה כפרה ואין דינה כאונס, ועיין עוד בשו"ת רעק"א שם^ב ועיין עוד במתנ"א הל' מכירה קנין חצר שם^ג ובתשו' רעק"א שם^ד.

אם מותר להניח אחד ליד השני באמצע השינה

אם בשעה ששניהם ישנים בין האיש ובין האשה יש לעיין אי מותר לאדם שני להניחו במטה שלה שיהיו שתיהן במטה אחת דכיון דבשינה אין עליהם איסור לפי היעב"ץ הנ"ל אלא אם בשעת שהניחו את עצמם לישון ולכן לאדם שני תהא מותר להניח אחד ליד השני לישון ביחד, אבל לכאורה נראה דאסור דהדבר דומה למה שאמרו חז"ל במס' נדה שמי ובתוס' דאין

שכו. בסעיף י"א. שכתב כלל קט"ז. שכתב ח"ג סימן נ"ח. של. ע' ע"ב. שלא. מ"ז ע"א. שלב. סימן נ"ה סעיף ו', כ"ח ע"א. שלג. עיין שם סעיף ח'. שלד. יר"ד סימן שע"ב סעיף א'. שלה. פ"א מהל' איסור' ה' י"ח. שלו. ח"ב סימן מ"ט. שלו. ועיין גם יבמות נ"ג ע"ב. שלה. סימן ע"ב. שלט. עיין נזיר כ"ג. שמו. כ"ח ע"א. שמה. ח"ג סימן כ"ב. שמו. סימן ח'. שמו. סימן י"ב. שמו. מהדר"ת סימן צ"ב. שמה. ואצ"ר מה שדנתי בדין ישן לגבי ספה"ע, אדם שנרדם אחר הברכה שבירך על הספירה ואח"כ נתעורר לפני שאמר יום הספירה אי השינה הוי הפסק ומתחלה חשבתי דלכאורה כיון שחז"ל הגדירו שעת שינה אחד מס' למיתה הרי יוצא דיש חלקים של מיתה בשעת שינה ובמתים חפשי הוי זמן בטל מן המצוה ולכאורה לפי זה יש לדון אי זמן זה הוי הפסק או מחשב כאילו לא היתה זמן כזה כיון שהפסק ראוי לומר דוקא באדם שהוא ראוי ושייך במצות לא כן בשינה שפטור ממצות, והנה בתוס' ישנים (יומא ח') מבואר שני ת' לדון אי שינה הוי היסח הדעת או לא עיי"ש, ונפק"מ לגבי איסור שינה בתפילין ולכאורה מגמ' עירובין (מ"ה) משמע ששינה אינה בגדר היסח הדעת, ועיין ברמב"ם וראב"ד בהל' חמץ ומצה שנחלקו לגבי שינה אי מקרי היסח הדעת, והראב"ד סותר את עצמו למה שכתב בהל' ברכות וכבר דנו בזה האחרונים ועל"פ הרי לן דעת הרמב"ם והתוס' בת' קמא ודעת הראב"ד בהל' ברכות דשינה לא הוי היסח הדעת ולכן במקום ספק אמרינן ספק ברכות להקל. שמו. ס"א.

לקבור אדם עם כלאים דלעתיד לבוא יתעורר בתחיית המתים יהיו עם כלאים והכי נמי הכא אף שיש לומר דחשש זה חוששין רק בכלאים שהן איסור תורה ולא איסור מטה אחת שהוא מדרבנן שאינם נוגעין ובפרט כשהוא והיא בבגדים. ולכן תמהתי מה שהוגד לי בשם גאון אחד דאם יהודי מגיע לסוכה לישון ורואה שם דכולם ישנים או יכול להוציא אחד מהם ולילך לישון במקומו ולפי הנ"ל יש לפלפל ואולי יש לחלק דשאני מצוה מעבירה ויל"ע עוד.

בענין להחליף מטה בימי נדחה אם מהני

בשאלה שדנו בזה הפוסקים באיש ואשה שרצונם להחליף המטה, עיין בשו"ת משנ"ה שמו שמתנה כמה תנאים בזה דבעינן לבקש רשות של השני דאם לא תסכים אח"כ לא חל החילוף ועיין שם שדן אם צריכין ג"כ להחליף הכרים והכסתות עיי"ש.

ספה שמשמש כלילה למטה וכיום לספה מה דינה

דכז הפוסקים בספה שמשמש ביום לישיבה ובלילה לשינה לאשה מה דינו ונוהגין להקל אבל כדאי להשים הפסק מפה להיכר.

אי ככל פעם בעינן שיהא המטות נפרדות בהרחק

בשאלתי אלו שישנים במטה אחת רחבה בימי טוהר ובימי טומאתה ישנים במטה נפרדות אי בעינן ג"כ הרחק דהרי ברמ"א מבואר שכל שאין נוגעות שרי אפ"ל במרחק משהו כיון דליכא גזירה של מטה אחת אבל האחרונים נתנו שיעור, ומ"מ יל"ע אם השיעור הוא להיכרא או שיהיו נפרד דאם זה סימן להיכר י"ל דכמו אלו שאוכלין בקערה אחת לא בעינן היכר אלא מהני בזה לבד שאוכלין בשני קערות נפרדות כמו כן י"ל במטה דזה לבד שישנים בשתי מטות נפרדות הוי היכר ויל"ע עדיין ולמעשה נוהגין להחמיר.

כאיסור בגדו ובבגדה אי אסור מה"ת או מדרבנן

עיין בתוס' שבת שפ"ח דגם באשת איש איסור בבגדו ובבגדה לא הוי רק מדרבנן עיי"ש, וכן כתב הרמב"ן בספר המצות שכתב ועיין בתשו' הרשב"א ש"ג שאיסור זה מדרבנן (ועיין בשו"ת פנ"י שניא שמסתפק בזה ועיין לחם ושמלה סק"ה שכתב דמה"ת הוא).

גם במטה רחבה וכל אחד שוכב במצע שלו אסור

הרמ"א כתב להחמיר גם בשני מטות ע"כ, והנה בגמ' שבת שנג במעשה דאותו תלמיד שמת בחצי ימיו משום שלא שמר טהרת המשפחה כדבעי מפרש הגמ' כי אתא רב דימי אמר מטה חדא הוא, וברש"י מטה רחבה היתה ולא קירוב בשר ממש הוא, וסבר דשרי בהכי ע"כ, ובתוס' שם ד"ה מטה חדא הקשה על דברי רב דימי דאע"פ שמצינו בסנהדרין שנג דפליטי בן ליש נעץ חרב בינו לבינה וישן עמה במטה ותירוץ שרחוק ממנה ביותר היה ע"כ, ויוצא מזה שאם המטה רחבה ביותר ויש חרב שמפריד בינה לבינו מהני אבל בלי חרב אין להתיר וגם כשיש חרב אין להתיר רק כשהו רחוקין עיי"ש.

ובסימן קצ"ב הבאתי קושית הטו"ז היאך בועז היה עם רות במטה אחת כל הלילה ומה תאמר דמטה רחבה היתה טו"ס גם במטה רחבה בעינן שתהא שם חרב נעוץ והבאתי שם מחז"ל דבועז נשבע ליצרו והוי חזמה לחרב נעוץ.

ודעת המרדכי שנג בשם מהר"ם מרוטנבורג שיש להזהר גם בשני מטות ורגלי האחת נוגעת בחברתה שלא ישכב היא באחת והוא באחרת אם לא ישימו הפסק ביניהם, והב"י עיין מדברי התשב"ץ דלא משמע להחמיר כל כך, ועיין בברכי יוסף שנה שהעיר שיש סתירה בדברי התשב"ץ עיי"ש, והחיד"א שם שנו הביא דלפי הרמ"א נהגו בארץ מצרים להקל להשים יריעות פשתן שמקיף מארבעה צדדים ואחת על גביהם ובתוכם נמצאו שני המיטות שאין נוגעים זה בזה, והטעם שנהגו להתיר לפי שלא נעשו אלא להגן מפני היתושים ואין בזה ענין של חיבה וצינן לדברי מהר"ם אלשקיר שנו עיי"ש.

ודנו הפוסקים במטה כפולה שפותחים אותה כלילה והאחד ישן על המטה העליונה והשני ישן על המטה התחתונה אע"פ שנוגעות זו בזו אי מותר להם לישון כל אחד על מטתו גם כשהאשה נדה כיון שניכרות ונראות הן כשתי מטות וכדמשמע מדברי הפ"ת שני"א או שמחמירין בזה יש בזה פלגות הפוסקים.

בדין ימי ליבונה שוין לימי נדה

כתב הרמ"א ד"א דאין להחמיר בימי ליבונה בענין איסור אכילה עמה בקערה וכן נוהגין להקל בזה ויש להחמיר ע"כ, וכתב הראב"ד בשם רבינו הנגאל דהא דאשתו דשמואל

שמו. חט"ז. שכתב. י"ג ע"א. שמש. מל"ת שני"ג. שג. ח"א סימן אלף וקפ"ח. שגא. ח"ב סימן מ"ד. שגב. י"ג ע"ב. שנג. י"ט ע"ב. שגד. במס' שבת פ"ק. שנה. בשו"ת ברכה סימן קצ"ה ס"ק ט"ז. שנו. בס"ק ט"ז. שגז. סימן צ"א, שגח. ס"ק י"א.

השלמים שעה ובסדרי טהרה. (ועיין עוד בתוס' כתובות שעב
ובמס' שבת שעה ובחי' הרמב"ן).

אי מותר לאיש ואשה כשהיא נדה לשבת על ספסל ארוך
או לא

עיינן בספר תרומת הדשן ש"ע שדן אם מותר לבעל לנסוע ביחד
עם אשתו נדה בעגלה אחת, והביא מדברי רש"י שהביאו
המרדכי ש"ע בשם ספר צפנת פענח או בספר הפרדס דאסור
לשבת על כסא או ספסל ארוך שאשתו נדה יושבת עליו, וכתב
דיש לחלק בין דברי רש"י דדוקא ישיבה על הספסל ביחד נראה
דרך חיבה שכן דרך אהבים להתוועד יחדיו אבל בנסיעה בעגלה
שדרך נכרים להשתכר להצטרף ולשכור עגלה אחת לאו דרך
חיבה הוא ושרי. ואח"כ הביא מה ששמע מאחד הגדולים שהילק
בדין הספסל והיה מתיר לישב ביחד כשהוא מחובר בכתלי הבית
ואמר שאין איסור רק כשהספסל תלוש ע"כ. הרי דדעתו לחלק
בין ספסל לעגלה, וכן הביא לחלק בין ספסל תלוש לספסל
מחובר ולא מבואר לפי זה מה שציינו וכן שמעתי על הדברים
הנוכרים, ולכאורה אין שום דמיון ביניהם וסברות חלוקות הם
ועל כל פנים אינו מבואר אם דעתו להכריע כהצד הראשון או
כצד האחרון דאין איסור כלל בספסל מחובר.

והנה יש להשיש לב ולעיין בעמקת הדברים והוא דלכאורה יש
להבין היאך ידע התרומת הדשן בכונת רש"י לאסור
משום שדרך חיבה הוא אולי כוונת רש"י הוא מחשש איסור
נגיעה על ידי ישיבה במקום שיש קשר אחד כגון ספסל אחד יש
חשש שמה יגעו אחד השני, ויש לומר דהמקור של התרומת
הדשן הוא מהא דאפילו אם נוגעין זה בזה שלא לצורך חיבה אין
כאן איסור תורה רק מדרבנן וכיון שכן אינו שייך לגזור לשבת
על כסא אחד מחשש שמה יגעו אחד בשני וראיה לדבר זה דהרי
רש"י לא אסור הושטה מידו לידה כמבואר במחזור ויטרי ש"ו רק
מחמת מנהג שהיה מחמיר ולא מדינא דהרי על דבר זה אין לגזור
וכיון שכאן הביאו בשם רש"י לאסור על כרחק הסיבה הוא משום
שהוא דרך חיבה והוא משום שיושבין בקביעות אחד ליד השני
הוי כדרך חיבה.

ועוד יש לדייק כן דהרי רש"י אוסר ולא חילק בין אם הכסא
או הספסל מתנענע על כרחק דגם אם אינו מתנענע אסור

נתן לו כוס בשינוי דוקא בימי ליבון ולא בימי נדה, ועל זה כתב
דרוב הפוסקים לא ניהא להם לחלק בין בימי נדה ובין בימי ליבון
ואדרבא לדעתי חומרא הבאה לידי קולא היא שמיקל בימי ליבון
יותר מבימי נדות שיבואו לזלזל ביותר בימי ליבון ואין לעשות
כן ע"כ הובא דבריו בתורת הבית להרשב"א שנט עיי"ש, והפני"י
כתובות ש"ס כתב לפי ר"ח למה סומכין על היכר בימי נדה והו
באמת קושית הפלתי הכא, ותירוץ לפי הראב"ד חומרא דאתי
לידי קולא לחלק בין ימי ליבון לימי נדה ולכן מקילין לסמוך
על היכר גם בימי נדה, ועיין בדברי הראב"ה ש"א שהביא
מזקינא הראב"ן ש"ס שבימי ליבון שעדיין אינה יכולה לטבול יש
לחוש להרגל עבירה אבל לאחר שעברו שבעת ימי נקיים והיא
ראויה לטבול מותר לאכול עמה שאין לחוש להרגל עבירה והא
קיי"ל בחולין ש"ס לא שביק התירא ואכיל איסורא והכ"נ אם
יעלה על לבו לדבר אחר יטבילנה ותהיה מותרת לו (ולתעד
דהחיד"א כאן בשו"י ברכה ש"ס והא דאמרינן בחולין סברא לא שביק התירא
ואכיל איסורא דהכל מוכן לפניו משא"כ הכא מחסרא חסרי חפיפה וטבילה
ולכן מסביר דהרמב"ן לא הקיל רק בסעודה סמוך לטבילתה שתתצוה לטבול
ובפרט דאולכין ביום ש"ס וביום ליכא למיחש כ"כ להרגל עבירה ולהלכה
קיי"ל דלא יאכל עמה עד שתטבול).

והביא עוד בשם זקינא דמצוה גמי איכא כדי לרצותה שתטבול
וע"ז חולק דס"ל דהא דחששו להרגל עבירה משום
שמה יתקפנו יצרו ויבוא עליה באיסור במזיד, וליתא דטעמא
הוא מתוך שרגל עמה לאכול ישכח שהיא נדה ויסבור שטהורה
היא ויבוא עליה וכן משמע מרש"י שבת ש"ס ד"ה שתישן וכיון
שהחשש שמה ישכח א"כ אין חילוק בין תוך ז' נקיים לאחר ז'
נקיים ואדרבא כמה שמתרחקים ממנו ימי טומאה יותר מסתבר
שישכח לכן אין היתר עד שתטבול ע"כ.

ולפי הדברים האלו הקשה הב"ח מנ"ן לו להרמ"א להקל בימי
ליבון הרי גם הראב"ן לא הקיל רק אחר שכבר עבר ז'
נקיים ולפני שטבלה, ואם נתכוין לדברי צפנת פענח הרי היא
ז"ל לא הקיל רק ביום השביעי וגם אין שומעין לו כי הוא יחיד
בדבר ומנהג משובש הוא, ומנהג זה מובא בשם מהרש"ל בדברי
הדרישה ש"ס והובא ג"כ בטו"ז ש"ס ובשו"ת באר שבע ש"ס,
וביום השביעי להקל כתב הש"ך ש"ע ובמנחת יעקב בתורת

שנט. בית ז' שער ב'. ש"ס ע"א. ש"סא. ח"א סימן קע"ג. ש"סב. סימן של"ה. ש"סג. ד' ע"א. ש"סד. סק"ט. ש"סה. עיין ריש מס' ברכות. ש"סו. י"ג ע"א. ש"סז. סוף אחד א'. ש"סה. סק"ט. ש"סח. סימן ס"ח. ש"ע. בס"ק י"ז. ש"עא. ס"ק י"ד. ש"עב. ס"א ע"א. ש"עג. י"ג ע"ב. ש"עד. סימן רנ"א. ש"עה. בפ"ק דשבת סימן רל"ח. ש"עו. הובא י"א.

וא"כ האיסור משום דרך חיבה ולא שאחד יפול על השני שלא בכוונה משום שיושבין אחד ליד השני.

אמנם בספר ארחות חיים ש"ו והתרומת הדשן הנ"ל רמז עליה שחילק בין ספסל שמתנענע לבין ספסל שאינו מתנענע אם הסיבה לאסור הוא משום ספסל שמתנענע יש חשש נגיעה או משום שדרך חיבה הוא וס"ל לחלק בין קבוע שאין כאן דרך חיבה לבין מתנענע שהוא יותר דרך חיבה ומדברי תרומת הדשן הנ"ל מדהביאו שני השיטות משמע קצת שסבר גם בדעת האו"ח שהטעם האיסור הוא משום דרך חיבה ולאו מטעם חשש נגיעה.

ויש לדייק להלכה (ולא למעשה) ממה שכתבו הראשונים דאין לאדם לשבת על כסא שאשה נדה יושבת עליה כבר אבל לאשה נדה מותר לשבת על כסא שהאיש כבר יושב עליה דיש לומר בשני פנים מצד אחד יש לומר דאין חילוק בין מי שיושב קודם דסוף סוף טעם של דרך חיבה יש כאן וכיון שכן אין חילוק ביניהם במקור האיסור אמנם מצד השני יש לחלק בין איש לאשה וכמו שמיצינו בספר התרומת הדשן ש"ח, (לחלק האשה לנדה מותר לשמש לבעלה חולה כשהיא נדה אם אין לו מי שיממשנו משא"כ כשהיא חולה והוא בריא יש לחוש להרגל עבירה ולכן אסור לנגוע בה אפילו באצבע קטנה) אף שלמעשה אי אפשר לסמוך על זה כיון שלא נזכר דיוק זה בספרים קמאי אמנם לסניף יש לצרף זה.

והנה האו"ח מחלק בין הספסל מתנענע או לא, ומקור הדברים מבואר במדרש תנחומא ש"ט ואפילו הכי אינו מחלק בין אם יש הפסק אדם אחד ביניהם דאו יש להתיר וכן רש"י ז"ל אינו מחלק, והשתא יש לעיין מהו סיבת ההיתר של הפסק אדם אם זה משום שאם יש שם אדם שהפסיק או לא יהיה חיבה ביניהם מחמת בושה של האדם או סיבת ההיתר הוא כמו דבר היכר ששמים על השלחן והנפק"מ אי הפסק של אדם אחר מהני.

הכל שבזיעה עושה כאילו נגע וראיות האחרונים ממשנה דמס' מכשירין

בשורת יד אליהו ש"פ כתב אשה שהחזיקה נר בידה אסור לבעלה א' להדליק מהנר טבק לעשן, ב' או לחמם

עצמו בנר שבידה, וראיה לזה הביא ממשנה דמסכת מכשירין שפ"א האשה שהיתה טהורה והגיס בידה קדרה טמאה אם ירד זיעה על ידה טמאה ע"כ, וכתב הרע"ב שאם רק הזיעו ידה מההבל שבקדירה נטמאו ידיה כאילו נגעו במשקה שבקדרה לפי שההבל מחבר בין הזיעה שבידה למשקה שבקדרה ע"כ, ולכן ראוי לאסור בנידון דידן אף שמהמשנה במסכת הנ"ל לא ילפינן דחיבור הזיעה מחבר גם חפץ לחפץ רק לידה, ונפק"מ אם זיעה מטמא גם חפץ ולכאורה היה אפשר לחלק בין גוף האדם לחפץ ועל זה מחדש היד אליהו דאין נפק"מ בין חפץ לידו של אדם ובשתיהן נקטינן דהזיעה מחבר, ועיין במפתחות שם של הספר שכתב ג' שגם להדליק מנר לנר אסור, עיי"ש.

לפלפל בראיה הנ"ל ממס' מכשירין מכמה נימוקים

והנאותן רבי שלמה קלוגר שפ"ב מחלק בין המשנה דמס' מכשירין דשאני התם דגוף הנגיעה מטמא אבל כאן אין הנגיעה אסור מצד עצמה רק משום קירוב בשר שלא יבוא לגלות ערותה ולכן י"ל דבכהאי גוונא דליכא קירוב דעת ליכא לאסור אלא אם כן נוגע בגופה ממש.

ועוד יש לומר להקל דכיון דבמלאכתו הוא עוסק ליכא לחוש להרהור וכמו שאמרו במס' ע"ז שפ"ג עיי"ש.

ויש לחוסף עוד לפי דברי הקרבן עדה בירושלמי שפ"ד דאין יצה"ר מצוי לשעה מועטת ואין לחוש להרהור עיי"ש, ור' שלמה קלוגר בספר שיירי טהרה שפ"ה חוסף עוד מהא דקיי"ל דמותר להדליק נר מנר מוקצה הרי דלא נקרא כאילו נגע במוקצה ממש, ומכל מקום מסיים כהכרעת היד אליהו להתמיד והוא דשאני מוקצה דבעינן שיטלטל ונגיעה אינו אסורה ואפי' אם נימא דמקרי נגיעה מ"מ אין כאן איסור, אבל באיסור נדה לא בעינן שיהא נגיעה בגוף האשה דהרי חכמים חששו להרחיק גם כשנוגע בדבר שבידה והוי כאילו נוגע בה אע"פ שאינו נוגע בה ממש, דהרי גדולה מזה מבואר בספר מנחת יעקב בתורת השלמים דלנפוח בפיו להסיר נוצה שעליה אסור והרי דלא דין נגיעה קובע איסור רק הקירוב (ויש אחרונים שהבינו דס"ל לר' שלמה קלוגר להקל אבל זה אינו).

שעז. ח"ב עמוד קל"ו. שעה. סימן רנ"ב. שעט. סוף פרשת מצורע. שפ. סוף סימן ס"ה. שפ"א. פרק ה' משנה ו"א. שפ"ב. בקנאת סופרים בהשטמות לשירי טהרה תשובה י"ז. שפ"ג. כ' ע"ב. שפ"ד. פ"ג דסוטה הל' א' ובתוס' סוכה מ"ז ע"ב. שפ"ה. סימן קצ"ה תשו' א'.

קשה על טעם של השו"ע דלבישת בגדים הוא שיהיו זוכרים שהם טמאים נדה הרי בשני בני אדם לא חוששין לשכחה

ואררודח לן בזה עוד הערה, דלכאורה יש לעורר הרי בכל מקום שמצינו סברא של שכחה מצינו רק על אדם אחד אבל על שני בני"א לא מצינו דין שכחה שפ"ו וא"כ למה כאן שפיר חוששין שמא ישכחו שניהם והיה אפשר לדחוק דיש חשש שמא יבוא עליה כשהיא ישנה, ש"ו וא"כ אין כאן רק אדם אחד אבל זה דוחק, וחוץ מזה לפי טעם זה תלבוש רק כשהיא ישנה, ולפי הנ"ל י"ל דבאיסור נדה שהוא מה"ת שפיר גורינן משא"כ באיסור דרבנן כולי האי לא גורינן.

מפלפל על טעם הנ"ל דהרי גם בזה"ז טמאה מה"ת וגם על דרבנן בעינן היכר

אמנם יש לפלפל על טעם זה מכמה צדדים, א) התינת דארווח לן כשמצאה כתם אבל בשעה שרואה דם של וסת סוברים רוב הפוסקים דהוי הרגשה (ועכ"פ ספק הרגשה) ועיין בערוך השלחן הבאתי דבריו בהערות בריש סי' ק"צ וכן דעת עוד פוסקים וא"כ עדיין צ"ב למה אין לובשין בגדים מיוחדים, (ב) ועוד יש להעיר דהבנת מקצת אחרונים דדין זה של לבישת בגדי נדה נאמר גם בכתם וכמו שכתב הקיצור שו"ע אחר שהביא טעמו של רש"י בכתובות שצ"א למה אשה לובשת בגדים מיוחדים והוא כדי שלא תתגנה על בעלה עיי"ש, והביא גם טעמו של המחבר כאן וכתב דיש נפק"מ בין הני תרי טעמי (טעם של רש"י וטעם של השו"ע), אם ראתה דם שלא בזמן הוסת וראתה רק כתם דלפי רש"י א"צ ללבוש בגדים מיוחדים כיון שכתם אינה מלכלכת הבגדים דרק דם נדה מלכלך משא"כ לפי טעם השו"ע צריכה ללבוש אפ"ה היכר בעינן גם על טמאה דרבנן עיי"ש, הרי דס"ל דגם דרבנן אמרינן האי דינא.

דעל כרוך לומר דמשום צניעות כדי להסתיר הטבילה וכן להסתיר אם נתעברה שלא יפגום ח"ו עיה"ר העדיפו לוותר על היכר הבגד ומה שקשה למה חוששין לשכחה י"ל דבאיסור ערות דנפשו של אדם חמדתן ואין לדבר סוף צריך שמירה על שמירה וכולי האי ואולי.

ועדיין צריך ביאור למה החמיר ר' שלמה קלוגר, הרי אמת שהביא סעייתא אחד להחמיר מכל שכן מדברי המנח"י ומ"מ למה אינו מתיר עדיין מטעם דעסוק במלאכתו, ולפי דברינו יש להוסיף עוד כיון שאין יצה"ר לשעה מועטת.

אי מותר לאשה נדה להחזיק נר הבדלה

דנר הפוסקים אם מותר לאשה נדה להחזיק נר הבדלה במוצאי שבת בידה כדי שבעלה יברך עליה בורא מאורי האש, דהנה בשו"ע שפ"ו מבואר בשמים של ערוה אסור להריח בהם שמא יבוא לידי עבירה ע"כ, וכתב הברכי יוסף שם דהוא הדין בשמים של אשה נדה עיי"ש, ולפי זה יל"ע אם הוא הדין הנאה מן האור שבידה אין ליהנות או שיש לחלק בין הנאה מריח דדוקא ריח אסור ולא הנאה מאור שאינו מביא לידי איסור, והאחרונים הסכימו להקל עיין בשו"ת משנ"ה שפ"ו.

טעם למה אין מדקדקין ללבוש בגדים מיוחדים בימי נדותה

הנה כתוב כאן המחבר בשלחן ערוך שפ"ח דראוי לכל אשה שתיוחד בגדים מיוחדים לימי נדותה ע"כ, והנה בזמן הזה אין הנשים נזהרין בזה בכלל וצ"ב למה, ואפשר שסמכו על התכמ"א שלא הביא דין זה בספרו, אבל צ"ב באמת למה השמיט דין זה.

כיון דהטעם שיהיו זוכרים שהיא טמאה וחשש זה חששו רק כדם נדה מה"ת ובוה"ז שאין הרגשה הוי מדרבנן

ויש לומר בהקדם הטעם דצריך בגדים מיוחדים, דהמחבר כתב דהטעם הוא מפני שיהיו זוכרים מיד שהיא נדה ועי"ז לא יבוא לידי תשמיש ח"ו, ולכאורה יש לעיין אם סייג זה עשו דוקא על דבר תורה שכדי שלא יבוא לידי איסור דאורייתא (תשמיש נדה מה"ת) ועל זה עשו סייג שתלך עם בגדים מיוחדים ויזכרו שהיא נדה, משא"כ אשה שראתה דם בלי הרגשה שטהורה מה"ת לא עשו חכמים סייג, ונפק"מ בזמן הזה שאין הנשים מרגישים ואין הרגשתם הרגשה דאורייתא אלא מדרבנן יש לומר דהדר הכלל דרבנן לא עושים סייגים שזכרו שלא לעבור דין דרבנן ומשום זה נשתרכב המנהג להקל בזמן הזה שלא תלכש בגדים מיוחדים לימי נידותה.

שפ"ו. או"ח סימן ר"ז סעיף ד'. שפ"ו. ח"י סימן ק"ל. שפ"ח. סעיף ד'. שפ"ט. כמבואר בהל' שבת סימן רע"ו. שצ"ו. עיין ש"ך סימן קפ"ד ס"ק ל"א. שצ"א. ס"ה ע"ב.

לפי הטעם דלבושין בגדי נדה כדי שיהיו זוכרים שהם נדה מ"מ לא מהני כשלוכש הבעל בגדים מיוחדים

ואגב יש לדון אי מהני שהבעל תלבוש בגד מיוחד בימי נדתה לפי טעם השו"ע, ולכאורה כיון שהפוסקים שצינו החילוק בין רש"י להשו"ע לא כתבו חילוק זה משמע דסוברים דלא מהני, והיה אפשר לומר דכיון דכל ענין הרחקה הוא כדי שהבעל לא תרגיל אותה לעבירה כמו שכתב המחבר בסעי' א' א"כ בעינן שהוא יראה הבגדים ובגדי עצמו אינו רואה אף שהלשון זוכרים משמע ששניהם צריכין להזכיר מ"מ ראה מוטל על הבעל.

קישוט בימי נדתה התירו בקושי

הלשון בחז"ל "בקושי התירו" וכן העתיק המחבר בשו"ע, והוא דחז"ל עמדו על סוף דעתו של אדם קודם שגזרו גזירותיהן כדי שלא יבוא אדם ויאמר אין בכוחי לעמוד בכגון אלו ולכן במקום שראו שהדבר לא יעלה יפה התירו, ויש לציין לזה דברי הגמ' במס' קידושין שצ"ב ביפת תואר לא דברה תורה אלא כנגד יצה"ר מוטב שיאכלו בשר תמותות דשחוטות ואל יאכלו בשר תמותות נבילות ע"כ, וברש"י משמע מתוך שמתגרה בו יצרו מחמת יופיה התירה לן "ובקושי" אלא דמוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחוטות בשר מסוכנת שחוטת ואע"פ שהיא מאוסה כדכתיב ביחזקאל ולא בא בפי בשר פיגול עיי"ש, וכמו כן הלכו חכמינו בדרך של התורה דכל מה שגזרו חז"ל כעין של תורה גזרו. שצ"ב ומכל מקום יש להעיר דאע"פ דהתירו להתקשט ובכלל זה נכלל גם מיני איפור במקומות שעושין כן, מ"מ נהוג שלא להתאפר במיני משחות שהן שומני ביום הטבילה מפני שחומר שומן חוצץ בין המים להבשר, ואם המשחה אינו חומר שומן רק מעורב בו חומר שומן אם רוב אחויו של המשחה אינו שומן אינו חוצץ, ואם התאפרה צריכה לנקות היטב ותטבול כמבואר בש"ך שצ"ב ונהגו בנות ישראל בעצמן שאין סכות בשמן בשעת טבילה כל עיקר (וכיון שכן שמעתי מת"ח אחד מו"ץ בירושלים מפורסם מאוד ששאלו אותו כמה זמן לפני הטבילה אין לה להתאפר וענה שבוע אחד לפני הטבילה וטעמו לפי שעל

פי רוב אשה זו עובדת ואם לא תתאפר ירגישו בה ולכן אם לא תשים איפור בשבוע שלפני יום הטבילה לא ירגישו איזה יום היא טובלת), ואם שכחה לנקות האיפור ויש ממשות חזרת לטבול בברכה.

קישוט אם אין הבעל מקפיד

בסדרי טהרה שצ"ב מבואר דאם הבעל אינו מקפיד לא שייך טעם שמא תתגנה על בעלה עיי"ש, והמפורשים כתבו לדון מדברי הגמ' בתענית שצ"ב דהסיבה דאשתו של חוני המעגל קישטה עצמה כדי שלא תתן עיניו באשה אחרת א"כ לא שייך לומר שאינו מקפיד, דסו"ס יש חשש שיתן עיניו באשה אחר ובעצם החשש הרי היאך חשדה אשתו של חוני המעגל בבעלה שראתה וידעה שהוא איש מורם מעם שיכשל כל כך וי"ל דהיא לא סמכה על זה ואפ"ה קישטה את עצמה דכן הוא דרכן של נשים צנועות ולא לסמוך על זה שבעליהן הם צדיקים.

לבישת בגד מיוחד "היינו סינר"

עיינן בטו"ז שצ"ב וז"ל דגם לבישת בגדי נדה הוא מעשה כל דהו דהא סגי בלבישת סינר המיוחד לנדתה, ולפי זה לא בעינן שהציבור ירגיש שהיא טמאה נדה אע"פ שבגמ' כתובות שצ"ב משמע דע"י לבישת בגדים היה ניכר לכל שהיא טמאה נדה דע"ז נקרא עוברת על דת משה וכו' מ"מ אין זה סתירה להטו"ז ד"ל דאו נהגו לילך בזה בבגד העליון או לחוץ.

הליכה לביהכנ"ס

הראב"ה שצ"ב כתב דהנשים נהגו לסלול שלא ללכת לביהכנ"ס הרוב בהגמ' מ"מ ומנהג זה מובא בעוד ראשונים עיינן ברוקח ת"א ובמחזור ויטרי ת"ב ובספר האגור ת"ג.

וכיון שאינו איסור רק מנהג סלול כתב התרה"ד תי דיש להתיר עכשיו לנשים בעת נדתן להכנס לביהכנ"ס בימים הנוראים לשמוע תפלה וקריה"ת משום נח"ד לנשים כמבואר במס' חגיגה ת"ה וגם יהיו להם עצבון רוח ושכרון לב שרואין שכולם באין לביהכנ"ס והם עומדין בחוץ.

שצ"ב. כ"א ע"ב. **שצ"ג.** וזה כל שכן ממה שאמרו שם לעיל כ' ע"ב דתני דבי רבי ישמעאל הואיל והלך זה ונעשה כומר לע"ז אימא לידחי אבן אחר הנופל תלמוד לומר אחרי נמכר גאולה תהיה לו אחד מאחיו יגאלנו, והתרומת הדשן בסימן קל"ח בפסקי מהרא"י כתב דיכולין לנדות כל מי שהוא חייב נידוי אף שיש לחוש שע"כ יצא לתרבות רעה מ"מ אין לחוש לכך הביאו הרמ"א אלהכה בי"ד סימן של"ד סעיף ג' והטו"ז הקשה ע"ז מגמ' הנזכר וכן כתב המהר"י מינץ בתשו' סימן ה' וגם הנקודות הכסף שמחזק דברי הרמ"א מ"מ מחלק בין במקום דאיכא דין בית דין עיי"ש. **שצ"ד.** סימן קצ"ח ס"ק י"ד. **שצ"ה.** ס"ק ט"ז. **שצ"ו.** כ"ג ע"ב. **שצ"ז.** י"ד סימן א' ס"ק כ"ה. **שצ"ח.** ע"ב. **שצ"ט.** ברכות סימן ס"ח. ת. פ"ד מהל' תפלה ובאו"ז ח"א סוף סימן ש"מ. **ת"א.** סימן ש"ז. **ת"ב.** סוף סימן תצ"ח. **ת"ג.** סימן אלף שפ"ח. **ת"ד.** סימן קל"ב. **ת"ה.** ט"ז.

ר' אברהם בן הרמב"ם ת"י שהבין דאורייה החתי גר תושב עיי"ש, וע"ז הקשו כמה קושיות דמבואר בקידושין ת"י דהיה יהודי, חוץ מזה גר תושב אסור להיות בירושלים ולפי הנ"ל מיושב דקיבל על עצמו לשמור התורה ע"כ, ועכ"פ אפילו בירושלים הקפידו על טהרה אם כן כל שכן בביהכנ"ס.

הליכה לבית החיים (בית הקברות)

בספר חמודי דניאל הובא בפתחי תשובה ת"י הביא דנהגו הנשים שלא לילך לבית החיים להתפלל בימי נדתן "ומנהג נכון הוא" ע"כ.

ובטעם המנהג בפשטות הוא כדי שלא יתגרו החיצונים דלכן הולכין למקוה לפני שהולכים למקום זה ולא לבוא שם ח'ו בטומאה. אמנם יש לומר עוד כיון דאשה הולכת בכגדי נדות הוי לועג לרש שהם אינם יכולים לקיים דין טומאה וטהרה, וגם על קבר של אנשים יש לועג לרש, כמבואר בעין זה לגבי ציצית דגם בקברים של נשים יש להחמיר שלא ללכת עם ציצית לפי מהר"ש ט"ח הובא במל"מ תכא וכן כתב הגו"ב בצל"ח תכב עיי"ש והוא הדין בזה.

ודנו הפוסקים אם מנהג זה נאמר רק בזמן ראייה ממש או גם בימי ז' נקיים אחר ההפסק טהרה כל זמן שלא טבלה עדיין, וגם יש לדון לפני ההפסק טהרה אחר זמן ראייה מהו המנהג, ונפק"מ לגבי בתולות שאינם טובלות לפני התנונה כמבואר בתשו' הריב"ש תיג ומכל מקום כל זה בהליכה בעלמא אבל ביום יארציית וכדומה או שעת הדחק מותרת לילך אפי' ביום ראייה ממש.

ודחיי אדם תיכד כתב לגבי השאלה הראשונה עד אימתי נמשך המנהג להחמיר וכתב דזמנו עד זמן טבילה עיי"ש אע"פ שלגבי כניסת נדה לבית הכנסת או בית המדרש לא החמיר רק בזמן ראייה ממש והחילוק י"ל פשוט דבביהכנ"ס אי אפשר לדחות התפלה דזמן קבוע הוא ונשים חייבות בתפלה אע"פ שמ"ע שהו"ג הוא א) או משום דמדרבנן הוא וחייבות במ"ע שהו"ג ב) או משום דרחמי ניהו ואף שכבר כתב המג"א בסי' קי"ו תיב דדי לנשים מה"ת להתפלל פעם אחת ביום מ"מ אותו

הבי תי הביא בשם רבינו ירוחם תי דמנהג בטעות הוא, והרמ"א כתב דמעיקר דינא מותר אבל המנהג להחמיר, ועיין מהר"ם שיק תי ובשו"ת יהודה יעלה תט.

ועיין במג"א שם שציין דמה שכתב הרמ"א להמנהג להחמיר שלא לברך בימי נדתה היאך תפטר את עצמה מברכת המזון ושאר מצוות ולכן מסיק דאין בכוח המנהג להחמיר בזה וכן הכריעו כל האחרונים (אבל לילך לביהכנ"ס תלוי במנהג).

ולגבי הליכה לכותל המערבי אי מותר לאשה ללכת שם תלוי אי הכותל הוא כותל של הר הבית או של עזרה דא"כ אסורה ללכת לתוך הר הבית כיון שהוא זב ואע"פ שרוב האחרונים הסכימו דכותל הר הבית הוא מ"מ אם אפשר לה להחמיר למה לא תחמיר ואטו יש חיוב לילך לכותל כל יום ומ"מ אם נתעורר לה מזה שברון רוח הדרא הדין של תרה"ד. ושמעתי שיש כאלו שאומרים שבאמת הכותל הוא של הר הבית מ"מ נתרחב למטה ונמצא שעומדין על הכותל אם עומדין סמוך לזה ולכן ראוי לעמוד קצת רחוק.

ויש להעיר עוד מדברי הגמ' במס' מו"ק תי דמותר לזרוק צפרנים בבית המדרש ואין לחוש שמא תדרוך עליה אשה ותפיל דאשה בבי מדרשא לא שכיה עיי"ש, ויל"ע אי ס"ל דאשה לא שכיה כלל בביהמ"ד כיון ששם מקום תורה אבל בבית הכנסת כן שכיה או גם בביהכנ"ס לא שכיהא ואם כן ראייה שאין הנשים מגיעות לביהכנ"ס ואולי דוקא בביהכנ"ס ממש אבל לעזרת נשים אין שום חסרון ונפק"מ אם קבעו לכתחלה מקום מיוחד לנשים עזרת נשים שפיר שכיהא נשים, ועיין בפירוש הברטנורא וזים תיא ועיין תשו' ח"ס אבעה"ז תיב בענין חופה בביהכנ"ס ולפ"ו יל"ע בחופת נדה, ועיין בבית שמואל תיג ובשו"ת אמרי אש או"ח תיד וביו"ד תטו, ובתפארת ישראל בקנ' שמחות שבמקור הדין נאמר בית הנישואין והיה כתוב בב"ה ר"ל בית הנישואין והמדפיס טעה וכתב בית הכנסת עיי"ש.

ויש להעיר עוד דאפילו בירושלים החמירו דנהגו מבואר בספר חסדי דוד בתוספתא דאין גר תושב יושב בירושלים כי אינו נוהר לטמאות את העיר (ומבואר בביאור הלכה תטז) גרי תושב יכול לקבל על עצמו את כל התורה כולה, ובהו כתבו לתרץ מה שהקשו על

תו. באו"ח סימן פ"ח. תז. נתיב כ"ו. תח. אבעה"ז סימן פ"ז. תט. או"ח סימן ל"ח. תי. י"ח ע"א. תיא. פ"ג מ"ב. תיב. ח"א סימן צ"ח. תיג. סימן ל' סק"ט. תיד. סימן ט'. תטו. סימן שצ"א. תטז. סימן ש"ד. תיז. סימן כ"ח. תיח. ע"ז ע"ב. תיש. סוף סימן קצ"ה. תכ. בסוף התשו' בביאור לפרק איזהו נשך. תכא. פ"ג מהל' אבל הל' ט'. תכב. ברכות ג' י"ח. תכג. סימן תכ"ה. תכד. סוף כלל ג' וכנראה דלא ס"ל טעם השני שהסברתי בטעם אי מניעת אשה לילך לבית הקברות דבימי ליבון אינה הולכת בבגדי נדתה אלא לובשת לבנים וגם לפי טעם זה היה להתיר בזה"ז שאין רוב הנשים לובשת בגדי נדה וי"ל דס"ל דכיון דאין הטומאה והטהרה ניכר בבגד אין בזה לועג לרש. תכה. סק"ב.

לו ריח שלה ע"י הריח של הבושם או נימא כיון דהיא אינה בעלים על הקופסא אין הקופסא נאסרת. ונראה לי עוד דבזה"ל אי אפשר להכיר הקופסא ולומר שזה מיוחד לה דכשנגמר אינו ממלאה אותה שנית אלא קונה עוד הפעם קופסא אחרת ולכן אין זה ניכר שזה מיוחד לה.

אי בנסיעה ברכבת או באטובוס יש להחמיר שלא להריח בשמים של נשים

נשאלתי מאברך אחד מה יעשה בנסיעה באטובוס ומריח בושם אי צריך לדקדק שלא להריח אותה ואמרת לי שיש לצדד להקל במקום שאי אפשר והוא מחמת שיש מקצת מהם שהם פנויות ודעת המג"א ת"ל דפנויות אין להם איסור בזה, אמנם במעשה רוקח ת"ל כתב להחמיר גם בפנויה וכן ס"ל להאליה רבה והיעב"ץ במור וקציעה ומ"מ מידי פלוגתא לא נפקא, ועוד יש לומר דכמו דקיי"ל דקול באשה ערוה אינו אסורה אלא אם מכיר האשה כמו כן יש לומר בבשמים דאם אינו מסתכל ואין מכירה אין כאן איסור הרהור ויש לצרף דברי ושיטת הרשב"א בתשו' ת"ל דס"ל דבשמים של ערוה ממש אסור ולא בעלמא ואף דלכתחילה יש להקפיד, מ"מ כיון שיש הרבה ריחות וא"כ למה נאמר דמכוין להרהר באשה זה הרי ריח של אשה אחרת גם כן נמצא, ואפשר שהא דאמרו דין זה לאסור דוקא כשאין הרבה ריחות של כמה נשים ביחד ויכול לדעת בדיוק ממי יוצא הריח אבל במקום שאינו יכול להצביע ממי יצא הריח יש להקל, ואם אפשר לו לחשוב בד"ת וכגון שאין פריצות לפניו מוטב הדבר שילמוד ויתעמק בתורה וכמו שכתב הרמב"ם אין מחשבת עריות בא אלא בלב פנוי מן החכמה, אבל אם יש שם פריצות אל יחשוב מדברי תורה ולכן מה מאד ונחוץ הוא הענין להפריד בנסיעה בין אנשים ונשים כמה שאפשר ואם יכול לפתוח חלון שיכנס בו אויר ויפור הריח מהבושם אז יצא נשכר לכל הדיעות, ואם רוצה להחמיר על עצמו ינשום רק דרך הפה ולא יהיה לו ריח כלל וכלל.

אי מותר להריח טבק של אשתו

עיינן מחצית השקל ת"ה שכתב לדון אי יש לאשתו קופסא של טבק שמריח בו אם מותר לו להריח ממנה בזמן נדתה אי הוי כשיירי מאכל שלה וכדומה, דאסור, ולעומת זה דייקן האחרונים מדברי הפתחי תשובה ת"ל להקל.

תפלה יכולה לבוא לביכתיב"ס, לכן הקילו, משא"כ בבית הקברות דיש סברא לומר מי ביקש זאת מידכם, אבל יש להקל בהליכה לבית הקברות בבתולה ואלמנה או גרושה לצורך שלא בימי ראייה, ונשים ימתינו עד אחר טבילה כשאין שעת הדחק וכגון שלא ביום הארצי"ט וכדומה, אבל ביום הארצי"ט בוודאי שמוותרת ללכת אפילו בימי ראייתה.

בענין הקופסא שמונת בו הבשמים של אשתו נדה אי מותר לו להריח

עיינן בפתח תשובה ת"כ שהביא מדברי החיד"א בברכי יוסף דאסור להריח מבשמים של נדה אף שהתורה העידה סוגה בשושנים מ"מ יש להתרחק וסימן לדבר סוגה בשושנים דיש לעשות סייג גם בשושנים ע"כ.

דחנה יש לברר דהרי יש כמה סוגי בשמים בזמנינו אבל בזמן חז"ל משמע שהיה נוהגין להשים כמה מיני עשבים שיש להם ריח ולהשימה בתוך כלי והכלי הזה שמה על גופה ועי"ז יצא שהיה לה ריח טוב וזהו מה שאסרו להריח מבשמים שלה, וכן מבואר בשו"ע ת"כ בשמים של ערוה כגון קופת בשמים התלויה בצוארה או שאוחזה בידה או בפיה אין לברך עליהם לפי שאסור להריח בהם שמא יבוא לידי הרגל עי"ש, תכח הטור"ז תכ"ט כתב דהבשמים אפילו אם נמצא על השלחן ולא נמצא עליה אסור להריח מהם לפי ששייך לערוה עי"ש, וכן כתב החיי אדם ת"ל דגם אם אין הבשמים עליה אם הם מיוחדים לה אסורה (ועיין בתורת חיים (לבנו של המתנה חיים) בא"ח שם שהכריע דאם הסירה מעליה אין איסור עי"ש, ועיין גם בספר ישועות מלכו ת"ל שחולק עי"ש), ולפ"ז בזמנינו על פי רוב אשה ששמה עליה בשמים אינה שמה עצם הבושם על עצמה רק זורק קצת מהריח על גופה אין איסור לכאורה להבעל להריח מקופסא ההוא, וחשבתי אפילו אם נימא דאסור להריח מקופסא בשמים יל"ע אם שתי נשים קנו קופסא של בשמים אחד מהם הוא אשתו והשניה הוא אחותה שאין כאן איסור ערוה עליו באחותה אי מותר לו להריח מבשמים ההוא וכן יש לדון להיפוך בזמן שטררה של אשתו אי מותר להריח הקופסא דסו"ס שייך גם לאשה שהוא ערוה עליו וכגון אם האשה השניה אינה אחותה אלא אשה בעלמא, ועוד יותר מזה יש לדון אם לא קנתה הקופסא של בשמים רק החנות נתנה לה רשות להשים עליה אם זה מקרי קופסא שלה או לא מי נימא כיון דסו"ס מוכיר

תכו. סק"א. תכו. סימן ר"ז סעיף ד'. תכח. בפ"ט מהל' ברכות הל' ח'. תכט. בסק"ג. תל. כלל ס"א סימן י"ד. תלא. בקונטרס מעט צרי. תלב. סימן ר"ז סק"ו. תלג. על הרמב"ם. תלד. ח"א סימן קס"ח. תלה. אר"ח סימן ר"ז סק"ו. תלו. סק"ו.

וכתב דלהלכה אין כאן חשש מענין הסתכלות במקומות המכוסים שהרי שני גדולי הדור הריב"ק והשר מקוצי הסתכלו על נשותיהן כשהן ערומות לראות אם יש בהם חציצה, וכפי שכתב הב"י בס"ק קצ"ח ת"י ומעשה רב ואי אפשר לפקפק בזה ויש לומר הטעם דהשר מקוצי והריב"ק סמכו את עצמן להקל, א) על הסברא שאמרו חז"ל במס' פסחים ת"י הוא עצמו מחזיר עליה לטהרה שלא יהא בה חציצה לא יבוא ברגע זה לידי עבירה זאת, ב) ועוד יש לנו כלל לא שביק איניש היתרא ואכיל איסורא שהרי תיכף ומיד תטבול, ג) ועוד יש לומר בטעם שסמכו את עצמם להקל להסתכל במקומות המכוסים הוא שסמכו עצמם על דברי המגיד משנה ת"י שמפרש דעת הרמב"ם דס"ל דמותר להסתכל במקומות המכוסים של אשתו גדה אע"פ שנהנה בראייתה שהואיל והיא מותרת לו לאחר זמן לא תבוא לידי מכשול (ורק באותו מקום אסור להסתכל).

והנפק"מ בין הני תרי טעמא לגבי שאלה השניה, אם בנגיעה שאסורה מן הדין דגמרא יש להקל דלפי טעם הראשון יש להקל גם בנגיעה, משא"כ לפי טעם השני ומכל מקום מסיים דיש להקל מצד הסברא עכ"ד.

ולכאורה יש ללמוד דהוא הדין בשאלה שנשאלתי אם מותר ללכת לעשות שליחות לקרב יהודים במקום שאין שם מקוה ולטבול במי גשמים או מעין ולסמוך על הבעל שהוא יעיין עליה אם יש לה חציצה וגם יפקח על עצם הטבילה.

אבל לדינא יש להקל דהנה הבעל צריך לעיין אם יש עליה חציצה וגם יש לעיין אם הטבילה נעשתה כהוגן שלא תהיה חציצה בשעת הטבילה וצ"ב דהשאלה בנו"ב הוא רק על חלק השני אם הטבילה נעשתה כהוגן ולא על חלק הראשון ואין לומר דמיירי שמסתכל עליה לאחר הטבילה דאם כן מפסידה הברכה והיאך תברך מספק ולכן מסתברא דס"ל דלא מהני דוקא לשאלה השניה דעל זה התיר התשב"ץ ת"י ואפשר דכיון דהביא לפשוט השאלה מדברי השר מקוצי דדן מהשאלה השניה ואם כן ס"ל דהוא הדין.

ומכל מקום יש לדון היאך עשו כן הני גדולי עולם וסמכו על הסתכלות באשה הרי במקום התורף אסור להסתכל ואפשר שיש שם דבר המקפיד ואם כן היאך סמכו להקל, זאת ועוד התייחד הני גדולי עולם וכמבואר במס' כתובות ת"י דדמין עליכו ככשורא ואין ללמוד להתייר לשאר בני"א ובפרט כי ידוע

אי בהיתר של קישוט נכלל גם להשיש בושם

הנה להשיש בושם בבית על עצמה בימי נדתה אם מותר כיון שנכלל בכלל ההיתר של קישוט לכאורה נראה דתלוי אם מניחה כדי לסלק הריח הרע מותר דנכלל גם בהיתר של קישוט אמנם אם עי"ז יוצא ריח כתב הפתחי תשובה דאסור להריח עי"ש, משמע דהבין דלהריח אסור גם אחר ההיתר של קישוט ומ"מ לדון על מי מוטל האיסור על הבעל דאם נימא דזה איסור על הבעל אבל עליה אין איסור אף שע"ז גורם שיריח כיון שאינו שם רק כדי שלא תתגנה או מותרת להשיש אבל עליו יש איסור להריח ומסתברא דאם יש איסור גם עליה איכא איסור ולפ"ז יש לדעת דיש כמה סוגים ויש סוג יקר של בושם שאינה מניחה על עצמה כדי לסלק הריח רק לפרקים לכאורה אין היתר לפ"ז להניח אותה בימי נדתה, דעיקר הבושם הלז הוא שיריח ריח טוב שמראה יותר מכוונת לסלק ריח רע.

הדלק"ג חנוכה בנר שמפיץ ריח לכל הבית אי מותר בהדלקה

והנה אין להוכיח וללמוד מהא דאסרו להריח בשמים של אשתו גדה לפשוט שאלה שדנו בזה המפרשים בנרות שעשויים להנוכה שנוסף מהם ריח טוב וע"י הדלקתו גורמת לפיזור ריח בכל מקום ואסור להשתמש לאורה אי גם הנאה מריח נכלל בזה, דשאני הכא דזיל בתר טעמא דמותר ליהנות ממלאכות שלה לפי שלא נאסרת בהנאה אלא דבר שיכול להביא קירוב וחיבה, ואדרבא קי"ל קול ומראה וריח אין בו משום מעילה, וכמבואר במס' פסחים ת"י ושאי הקדש שהחמירו בו ומדברי המתברר ת"י דאין ליהנות מהדס לפי שעשוי להריח לפ"ז יהא הדבר תלוי מהו עיקר תכלית הנרות האלו, ולדינא כתבנו במקום אחר שיותר טוב לא להשתמש באלו הנרות אע"פ שבעצם הלכה מותר להדליק בה.

אם מותר ללכת לעשות שליחות לקרב יהודים במקום שאין שם מקוה ולטבול במי גשמים או מעין ולסמוך על הבעל שישגיח עליה

כתב הגאון בעל נודע ביהודה ת' תל"ט באיש ואשה שנמצאים במקום שאין שם יהודי, א) האם מותר לבעל לעמוד ליד אשתו כשהיא טובלת לנדתה ולראות שתהיה כולה תחת המים, ב) וגם אם מותר לבעלה לעזור ולסמוך אותה בידיה כשנכנסת לטבול על ידי שידו ידיו במי המקוה משום חציצה.

תלו. כ"א ע"א. תלח. בסימן תרנ"ד. תל"ט. יר"ד סימן קכ"ב [וראו לציון לעיין בדברי חפץ חיים בטהרת ישראל פרק ו' דאין להתגורר בישוב שאין שם מקוה עי"ש. ת"י. ס"ק י"ד. תמא. י"א ע"א. תמב. פכ"א מהל' איסור"ב הל' ד'. תמג. סימן תפ"ג ועי' ב"י סימן קצ"ח. תמז. י"ז ע"א.

דיצרה דעריות גדול מאד, ועוד י"ל דגם הנו"ב שהתיר לא התיר רק אם דר שם כבר ולומר להם לעזוב המקום סמוך להקל דלטול קשה מאד כמבואר בחז"ל אבל לכתחלה לילך למקום הזה אין ללמוד היתר מדברי הנו"ב ועיין בלחם ושמלה תמה שסומך על הנו"ב להקל ובצירוף הגמ' במס' ע"ז תמי דבעבידתיה טרידי ולא אתי להרהר.

דהנה יש עוד לפלפל מדברי הלבוש ובהקדם מה שכתב המהרש"ל בים של שלמה כתובות תמי שהביא דברי הספר חסידים תמי שכתב שאין לברך שהשמחה במעונו היכן שיושבין אנשים ונשים בחדר אחד כי השטן מקטרג ואין שמחה לפני הקדוש ברוך הוא ע"כ, ועל זה כתב ואני הגבר אשר ראה עני עמי שכמה קלקולים באו מזה ע"כ, ועוד כתב היש"ש תמי ובעוונותינו הרבים האידנא עוברים על אותו שהוא כאש לנעורות בשמחת נשואין תי כשמתעריבים אנשים ונשים יחד על כן כתבו בפ"ק דכתובות שאין לברך שהשמחה במעונו כשאנשים ונשים בבית אחד לפי שאין שמחה להקב"ה במעונו באותו שעה ע"כ. אמנם תלמידו הלבוש בסוף המנהגים תנא אחר שהביא דברי הספר חסידים ואין נוהרין עכשיו בזה ואפשר משום דעכשיו מורגלות הנשים הרבה בין אנשים ואין כאן הרהורי עבירה כל כך דמייץ עלן כקאי חיזורא מרוב הרגלן ביגנו וכיון שדרשו דשו עיי"ש, ויש שפירשו דזהו כוונת הלקט יושר (תלמידו של תרה"ד) תיב דבזה"ו אין אנו מוזהרין כל כך ללכת אחר אשה עיי"ש (אף שלאכלה לא קיי"ל כן) וההסבר הוא לפי דברי הלבוש ודברי הלבוש הנ"ל נזכרים גם כן במשנה"ה תיב לבאר היאך מסדרין קידושין במקום שיש שם תערובות אנשים ונשים עיי"ש, אמנם יש להעיר דהב"ה בתשו' תיב ובס"ב באבעה"ז מכריע בדברי הספר חסידים עיי"ש.

ח"ו לא תהא כזאת בישראל וזה ודאי מעשה יצר מצד הרופאים, וח"ו לבן תורה או בכלל לבן שומר המצות ליכנס לחדר הלידה ללא הכרה כפק"נ ולא על חנם קראו לו חז"ל ביושבת על המשבר פתיחת הקבר כי הוא פתח לקבר ולדרת שחת למי שאינו נזהר בו כראוי לבן ישראל ומה לו לכהן בבית הקברות וסחור סחור אמרינן לנוירא לכרמא לא תקרב. וכל מי שנכנס שם בשאט נפש גדול עונו מנשוא ואם ידעו ודאי הם מזידין בדבר ואפילו על שוגג נמי צריכים כפרה קרבן, ועיין בתורה תמי ויקרבו אל משה וגו' ונקרב את קרבן ה' איש אשר מצא וגו' לכפר על נפשותינו ובגמ' שבת תיב תנא דברי ר' ישמעאל מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו הדור כפרה מפני שזונו עיניהם מן הערוה (ומבואר בפ' חלק באגדה שם ובס"פ בלק דעיקר עונתם במדין ה' על ידי הסתכלותם בעבירה).

הטעם דאסור להסתכל במקומות המכוסים שבה כשהיא נדה

בן כתב בשו"ת משנ"ה תיב והוסיף דהנה פשוט דאסור לבן ישראל להסתכל באשתו במקומות המכוסים בכלל וכ"ש באותו מקום בימי נדה ומבואר במס' נדרים תיב, וכן פסק המחבר סי' קצ"ה תיב לא יסתכל אפילו בעקבה ולא במקומות המכוסים, ועיין תוה"ש שם מה שהאריך ובש"ע אבן העזר תס והבאה"ש כתב שם "ואם מביט כשהיא נדה עונש שלו דאית ליה בנים שאינם מהוגנין וכשמביט בעת שרוצה לשמש נעשו בניו סומיין ובלא תשמיש אסור משום דמגרי יצה"ר בעצמו"תאסא. ומבואר דאסור להסתכל במקומות המכוסים וכ"ש במקום התורפה אפילו באשתו וכ"ש שהיא נדה ועונשו מבואר דהו"ל ח"ו בנים שאינם מהוגנים וגם שהוא מגרי יצה"ר בעצמו ומעביר הבושה מעל פניו.

אין להבעל להיות עם האשה בחדר לידה

הנה מה שהרופאים מיעצים שהבעל יכנס ג"כ לחדר הלידה ויה' שם כל זמן הלידה כדי להקל צער לידה שלה ע"כ,

ומצעתה פשוט דליכנס בחדר שהרופא מטפל באשתו בלקיחת הולד והוא עומד מן הצד ומסתכל במקומות המכוסים ובמקום התורפה הוא איסור גמור וכ"ש דאו היא כבר נדה וגם אין לך גידוי יצה"ר גדול מזה וח"ו עונשו יהי' בבנים שאינם

תמה. סק"ב. תמו. כ' ע"ב. תמו. פ"א הל' כ'. תמו. סימן שצ"ג-תתש"כ. תמט. במס' גיטין פרק א' סוף הלכה י"ח. תג. עיין סוטה מ"ח ע"א. תנא. שנדפס בסוף אר"ח סימן לו'. תגב. יו"ד סימן שע"ו. תנג. ח"ג סימן קמ"ז. תגד. סימן נ"ה. תנה. במדבר ל"א מ"ח. תנו. ס"ד ע"ב. תנו. ח"ט סימן ע"ב. תנח. כ' ע"א, תנא ואל תרבה שיחה עם האשה שסופך בא לידי ניאוף רבי אחא ברבי יאשי' אומר כל הצופה בנשים סופו בא לידי עבירה וכל המסתכל בעקבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנין אמר רב יוסף ובאשתו נדה אמר רבי שמעון בן לקיש עקבה דקתני במקום הטנופת שהוא מכוון כנגד העקב, עוד שם סומיין מפני מה הויין מפני שמסתכלין באותו מקום וכו'. וכתב הראב"ד ז"ל בס' בעה"נ דרב יוסף ור"ש בן לקיש מפרשי תרויהו הברייתא ורב יוסף מוקי בעקבה ממש ור"ל מוקי הברייתא באשה אפילו אינה נדה ומה עקבה מקום הטינופת ונקטינן כתרוייהו לחומרא דאסור להסתכל בעקב אשתו נדה ומן העקב נלמוד כל מקום המכוסה שבה ואסור להסתכל במקום הטנופת א"פ שאינה נדה. תנט. ס"ז. תס. סימן כ"א ס"ד. תסא. עיין ב"ש שם.

וכיוצא בזה ע"כ ע"ש ומבואר בהגדלות של בני" שהשם קרוב אליהם ושומע תפלתם ואמירת תהלים שאומרים על חולה שיש להם וכ"ש בזמן כזה שצריכים רחמים מרובים וגדולים שתולין אותה חו"ל לנפל לתורא חדד לסכינא כשור העומד לשחיטה וכבר הפילוהו לארץ לשחיטה ח"ו מאן יהין בשעה גדולה כו' ח"ו לחטא בברשו וליכנס במקום טומאה ואפילו לא יוכל להתפלל אם ירצה שהרי הוא שם במקום ערוה וגם אדרבה יטרד ביצה"ר בהסתכלות במקום שאסור ויגרום לעצמו הרהורים רעים ואין יצה"ר שולט אלא במה שעניו רואות.

אין להבעל לילך לעשות אימונים לפני הלידה

שוב הוגד לי שהנהגים בזה מקודם הלידה זמן רב הולכים למקום אחד שעושים שם אימונים האין לעשות בשעת לידה והולכים שם הנשים ובעליהם ומתקבצים שם גם כן כמה נשים ואנשים והם עושים כל הסדר של לידה לפני כל ודאי יש עוד בזה איסור גירוי יצה"ר בפני אחרים ובפני בעליהם ולכן המונע מליילך בנתיבותם אשרי חלקם והרי אמותינו ילדו כלם בביתם בלי כל אלו אימונים וילדו בנים לתורה ולכן אין לבנות ישראל הכשרות להשתתף בדברים כאלו ואם צריכה דוקא לדעת אז תעשה האימונים במקום שאין שם איש ולא תבא לידי איסור ח"ו. וגם שמעתי עוד שמראים שם תמונות מעצם הלידה ועוד כאלו אשר לא כאלה חלק ה' והם אבווייהו דעירות ממש ח"ו. ולכן לפענ"ד כל ירא אלקים ואשר חיות אשתו נוגע בבלבו ירחק מאותן האנשים החסאים בנפשותם ומחתים גחלים בחיקם ולהשומע ינעם ותבא עליהם ברכת טוב, ע"כ.

ביאור השיטות למעשה

והנה ראיתי בספרי הקיצורים שצינו בירור דין זה והוא שיש מחלוקת בין הפוסקים אי מותר להיות בחדר לידה או לא, אבל יש לבאר הדברים כדי שלא נבוא לידי טעות, דהנה זאת פשוט דגם אלו המתירים ליכנס לחדר מודים דאסור לו להסתכל במקומות המכוסים וכל שכן וק"ו באותו מקום ולהתפלל מאן דכר שמיא, ועוד יותר מזה חמור הדבר לנגוע בה בזמן זה שנעשית גדה דאיסור הסתכלות יש אפילו לפני שנעשית גדה דבמקומות המכוסים יש איסור הסתכלות, אלא דעת המתירים הוא באופן דאין הבעל מסתכל והוא העומד בעצימת עיניו או מסתובב, והחולקים סוברים דזה אינו מועיל דיש לחוש לכל רגע שיפתח עיניו או יסתובב ויבוא לידי ראייה ואע"פ שאין זה הסתכלות וראיה מותרת מ"מ להביא עצמו לידי כך בוודאי שאסורה והרי זה דומה לאיכא דרכא אחריני ויותר מזה.

מהוגנים. ומי הוא שלא יחוש ויחוס על נפש זרעו הנולד לו שלא יסבול ח"ו מעונשו ואם על נפשו לא חס על נפש בניו יחוס.

בשעה זה צריך להתפלל ואי אפשר להתפלל שם

והנה באותה שעה שהאשה צריכה רחמים גדולים צריכה הבעל והאשה להרהר בתשובה וכמ"ש בגמ' שבת תסג על שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן על שאינן זכירות בגדה ובחלה ובהדלקת הנר, (ובגמ' אמר רבא כשהשור נפל או כולם אימרים חדו לסכין ושחתו מהר שלא יהיה טירחא להפילו שנית, כך האשה כיון שנפלה מענישין אותה כבר. אביי אמר דומה הדבר למשל הדיוש שאמרו על שפחה שפושעת ומתחצפת לפני אדונה שאם תתרבה חוצפתה של השפחה או תלקה בחבטה אתה ממצרפין לה כל העונשין שמגיע לה כבר בפעם אחת, כן האשה עומדת ליסורי לידה על עונשה של חוה ומצרפין לה עונשין הרבה לאותו מלקות. רב חסדא אמר משל הדיוש שלישי, משל למה הדבר דומה לשיכור שהולך רחוב שאמרו עווב את השיכור ואין צורך להפילו על הארץ שלא יזיק בשעת שכרותו דמעצמו יפול, כן הוא האשה משנתעברה וכרעת ללדת היא צריכה לבקש מהקב"ה שיפתח את רחמה ולהקימה, ואם חטאה הקב"ה מונע ממנה לקום כמו השיכור שנופל מעצמו וא"צ להפילו ומתה מאליה ועיין שם עוד בגמ').

עכ"פ מבואר דבאותו זמן שהאשה בסכנה צריכה לרחמים מרובים ולבקש מהקב"ה על עצמה וגם בעלה יתפלל עליה שהיא אשת בריתו אשר אהבה וישפוך שית לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה באותה שעה באמירת תהלים או שאר תחנונים שיזכהו השי"ת שתלד האשה בנקל ובלי צער ושתלד זרע של קיימא ולד בריא בשעטו"מ לעבודתו ית"ש, והאין יעשה כל זה במקום שאסור אפילו להזכיר ש"ש כיון ששם ערוה מגולה בבית ומסתכל במקומות אסורים או לו אם ע"י מעשיו יגרום ח"ו מיתת אשתו או הולד שלא התפלל עליה ואדרבה עשה עבירות וגם האשה אם היא בעלת דעת תגרשהו חוצה אם רוצה ליכנס בחדר הלידה ותאמר לו שזה מראה שאינו אוהבה ואינו הולך להתפלל עליה אלא זה דרכם של בני" מעולם שהולכים בזמן כזה אצל צדיק הדור או לחכם העיר שיתפללו להשם שתלד בנקל וכל מחשבותיו לה' באותה שעה קרוב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת.

ועיין מש"כ בח"ס עה"ת תסי בתו"מ ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם וכו' ואמרו רק עם חכם וגו' שפי' שלא נטעה דחכמת התורה הוא הנגלה ורק הטעמים הגלויים הם עיקר טעמי התורה כי באמת עיקר טעמים ע"פ נסתר ומי גוי גדול אשר ה' קרוב אליו ע"י לימוד ואמירת תהלים על חולה שנשמע התפלה

דבנוסף על זה מבואר הדמונע את עצמו מלבקש רחמים על תבירו בשעת סכנה הר"ז אכורי ואין הוא יכול לבקש רחמים בשעה ההוא בפה דעומד נגד ערוה ובפרט שיש שם אחות שאינה הולכת על פי דרכי הצניעות על פי רוב ומה תאמר שיתפלל בלב הרי בתפלה קי"ל דבעינן דיבור ולכן כדאי להסביר להאשה הענין לפני"ז שלא תהיה הנהגתו מזור והקב"ה יעזור וירפא אותה והילד יגדל לתורה ולחופה ולמעשים טובים.

אי היכם חולץ את היבמה כשהיא נדה

דחנה יל"ע מהו הדין אי אשה נדה יכולה לקבל חליצה מהיבם או לא, ולכאורה דין זה מפורש בשו"ע י"ט דנדה חולצת לכתחלה ומקור דברי המחבר הוא ברא"ש במס' יבמות תס"ה דכיון דעומדת אשה זו ליטהר כדרך כל הנשים וגם אם עבר ובא עליה כשהיא נדה קנאה שפיר מקרי עולה ליבום.

אמנם באחרונים יש סיבות להחמיר באשה נדה שלא לחלוץ אותה, (א) לפי דברי הראנ"ח הובא בשו"ת מהרי"ט תס"ו דאין חולצין לאשה אוננת, ובקובץ קונטרסים תס"ו הבאתי דבריו וציינתי גם הבנת השיירי קרבן (ריש מס' יבמות) על הירושלמי שמסביר דבריו דכיון דאינה עולה ליבום דאוננת אסורה בתשמיש אינו עולה לחליצה ע"כ, ולפ"ז כתב בספר הקובץ על הרמב"ם תס"ה דיש לחדש שהוא הדין שלא תחלוץ נדה לפי שאינה עולה ליבום אבל מסיים בעצמו דלית מאן דחש ליה עיי"ש וכנראה משום דסברת הרא"ש מוכרעת וגם יש עוד סברות בכיבוד דברי הראנ"ח.

(ב) עוד כתב בקובץ תל תלפיות תסט בשם הגאון ממאד בעל לבושי מרדכי שהביא דרבו (כנראה המהר"ם שיק) הקפיד לשאול את האשה אם טבלה והסביר הדברים לפי הריב"ש בתשו' ת"ע שכתב בשני יבמים שהגדול שבאחים היה מאנוסי הזמן שאינו יכול לייבם והשני אינו מהאנוסים שיחלוץ האינה אנוס אע"פ שהוא הקטן משום שהגדול אינו יכול לייבם ואע"פ שאם עבר מהני מ"מ לכתחלה עדיף שיחלוץ הקטן והכ"נ כיון שאינו יכול לייבם עכשיו מקרי לכתחלה שלא לחלוץ כיון שיכול לחלוץ לאח"ז עיי"ש.

(ג) ונראה להוסיף עוד טעם בזה דהנה נשים שלא טבלו לנדתם אינם הולכים במקום קברים והנה מבואר דנשמת הנפטר באה

להיות במעמד החליצה ולכן מבואר בתשו' ח"ס תע"א דהוי כעין אמירת קדיש על המת ע"כ ועיקר הקדיש הוא בשעת הלוייה או ב"ב חודש כשהנשמה נמצאת בעוה"ל לכן החמיר לשאול אותה אי טבלה והמחבר שפסק נדה חולצת לכתחלה לשיטתו דלא הוזכר דין זה של הליכת אשה נדה לבית הקברות והוא דכל החומרא בבית הקברות הוא דדומה לביהכ"ס ובביהכ"ס הוזכר חומרא זה הרמ"א בס' פ"ת. ולדינא אין להכריח לאשה שתמתין עד שתהיה טהורה אלא אם היבם והיא מסכמים מותרין לחלוץ.

שיטת הפוסקים באשה חולה והיא נדה אם מותר להבעל לשמש אותה

דברי התרה"ד תע"ב דאשה חולה שהיא נדה אסור לבעלה לשמש אותה שחוששין שמא יתגבר עליו יצרו ואפילו אם הוא רופא אסור לו למשש הדפק אע"פ שאינו עושה דרך חיבה רק דרך אמנות ע"כ תע"ג, והב"י הביא גם כשאין רופא אחר שם אין להקל, ולשיטת הרמב"ם דנגיעת איסור תורה הוי מה"ת ע"כ, ומ"מ דעת ערוך השלחן תע"ד בדעת המחבר בדמקום סכנה מודה ג"כ להקל עיי"ש.

דלעומת זה דעת שלטי הגבורים על המרדכי במס' שבת תע"ה שהביא בשם הר"מ שאותן שנוהרים מליגע באשתו נדה זהו חסידות של שטות, וכן הובא דבריו בשערי דורא בהג"ה, והרדב"ז תע"ו מסביר שיטת המתירים, (א) כיון שאין שם אלא הוא והוי במקום דאי אפשר, (ב) לא יתגבר עליו יצרו דאם אינה יכולה לעמוד בכוחות עצמה לא יתאוה לה, (ג) והיא לא תתן לו לבוא עליה לפי שקשה לה מאד ענין זה (ולאונס אין חוששין עיין פלתי סי' קצ"ד), (ד) ואע"פ שחולה שאין בו סכנה היא מ"מ יכול לבוא לידי סכנה ואין זו דרכי נועם, (ה) ואם הוא רופא מותר לו למשש הדפק כיון דבעבדותיה טריד ואפ"ל יש רופא אחר ואפ"ל חולי שאין בו סכנה כן הביא בשם ספר כפתור ופרח עיי"ש (והרמב"ן מתיר כשאין רופא אחר רק בפק"נ ולשיטתו אויל דאיסור קריבות איסור דרבנן הוא וכבר הקשה הגאון בעל פני"ב בתשו' ח"ב אבעה"ז י"ג דתשו' הרמב"ן מיוחסת להרשב"א והרשב"א ס"ל לאסור קריבות מה"ת עיי"ש).

דעת הש"ך תע"ח הוא דאף דלדעת הרמב"ם אסור מה"ת קריבות מ"מ אין האיסור רק דרך חיבה משא"כ הכא עושה לרפואה ומזה סמכו הרופאים למשש הדפק של נשים אפ"ל אשת איש, והביא ראיה מדברי הרמ"א שפוסק כהרמב"ם כמבואר תע"ט

תסד. בסימן קס"ד סעיף ד'. תסה. בריש פ"ק. תסו. אבעה"ז סימן ט"ז. תסז. קונטרס חליצה זמני חליצה - אות י"ג. תסח. פ"א מהל' יבום הל' י"ט. תסט. תרנ"ד. תע. סימן א'. תעא. ח"ב סימן פ"ה. תעב. סימן רנ"ב. תעג. ועיין בתשו' להרמב"ן סימן קכ"ז. תעד. ס"ק כ"ו. תעה. פ"ק סימן רל"ז אות ה'. תעו. ח"ד סימן ב'. תעז. סימן מ"ה. תעת. בסק"כ. תעט. ביו"ד סימן קנ"ז.

ואפ"ה התיר כאן מישוש הדפק במקום סכנה ע"כ, ויש עוד ראייה להש"ך מגמ' סוטה תפ והבית שמואל באבעה"ז תפא חולק עליו עיי"ש.

המנחות יעקב בתורת השלמים תפג מחוק דברי הבי"ד יש לחוש יותר באשתו נדה מבשאר נשים והרמ"א שס"ל להקל לפי שס"ל כהשט"ג ולא כהתרה"ד, ולמשש הדפק של אשתו נדה קרוב לידי איסור תורה, ועיין בדברי החיד"א תפג שמחוק דברי הבי"ד.

הכרתו ופלתו כאן מחוק דברי הש"ך שהרי אפילו אשה שיש לה מכה באותו מקום נוהגים להקל לבדוק אותה הרופאים עיי"ש, (אבל הבית שמואל הנ"ל העיר מגמ' סנהדרין תפו עיין בשו"ת חו"י תפג דהוראת שעה היתה הובא בספר כסא דוד להחיד"א הנ"ל ועיי"ש שם שמפלפל בדבריו ועיין בשו"ת זרע אמת תפו ובאחרונים מה שדנים בדבריו), ועיין משנה ח"ז ובעוד מקומות דאשה תלך דוקא לרופא אשה אם אפשר.

הפדרי טהרה תפז מחוק דברי הש"ך לחלק בין אשתו נדה לשאר נשים משום שלבו גם בדבר שאסור מה"ת, והנוב"ת תפח כתב המנהג כהש"ך עיי"ש.

גם כשעת סכנה שמותר לעבור על איסור הרחקות יעשנה כהפסק מפה

הפוסקים כתבו דאף שהכת המתירים לא כתבו שלא יתפוס אותה בידה רק יכרוך בגד על ידה מ"מ כל כמה דאפשר למיעבר בהיתר עבדינן ולכן יכרוך מפה על ידו ויגע בה ע"י הפסק מפה והוא הדין במקום סכנה למשש לה הדפק ע"י הפסק מפה. ובשו"ת בית שערם תפט כתב הסיבה שהרמ"א מחלק להתיר אם אין לה מי שישמשנה מותר בכל אם צריכה הרבה לכך היינו גם שלא במקום סכנה ולמשש לה הדפק אינו מתיר רק במקום סכנה (ודלא כהרדב"ז הנ"ל) דשאני התם שבשעה שעוסק במלאכתו יכול לבוא לידי תקלה כגון בשכבה ובקומה משא"כ במישוש הדפק עיי"ש.

שאר הרחקות בנגיעה ע"י דבר אחר הקילו הפוסקים, ובשו"ת בית שערם הנ"ל מתיר לפ"ז דאם אין מי שייסע לו לפתוח עינה כדי להשים סיפות עינים מותר לו לעשות כן ע"י הפסק בגד עיי"ש.

בעל חולה והיא נדה מהו הדין כמזיגת הכוס והרחצת פניו ידיו ורגליו

הרא"ש בתשו' תצ כתב דאם הבעל חולה והיא נדה מותרת לשמשו משום שאי אפשר באחר חוץ מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה, ואם אי אפשר באופן אחר אם מותרת גם בהרחצת פניו ידיו ורגליו דנו הפוסקים הבי"ד ס"ל בדעת הרא"ש להקל והטור ורבינו ירוחם החמירו, ובתפארת צבי תצא ס"ל להקל וכן הערוך השלחן תצג, ודנו האחרונים במזיגת הכוס מה דינו וכתבו הפוסקים דדינו כשאר הדברים אע"פ שהשמיטו המתבר ואפשר לומר הטעם שהשמיטו כיון דאפשר למזוג שלא בפניו ולצאת שיטת הרא"א ממיץ דלא נאסר רק מזיגה והוטה לכן השמיטו, וגם להשכיבו מותרת כמו שכתב הבי"ד, וכן הכריע החכמת אדם תצג ובלחם ושמלה תצד וזה דלא כפי שכתב הבי"ד בחיבורו ב"י על הטור בכונת הרא"ש עיי"ש.

אסור לטבול באמצע ז' נקיים כדי לשמשו בהיתר כשהוא חולה

איך לה לטבול באמצע ז' נקיים כדי לשמשו בהיתר אע"פ שאין כוונתם לבעילה ואע"פ שאח"כ כשיתחזק יטבול כדבעי לפי שיש לחוש למכשול, (ועיין בשו"ת רב פעלים י"ד סי' י"ב שפסק כן, ועיין שו"ת מהר"ם סיק י"ד סי' ש"ד).

ואם הוא חולה שיש בו סכנה יכולה לשמשו בכל דבר.

אם אין הוא חולה שחלה כל גופו אין להקל כן כתב בתפארת צבי במקור חיים תת.

אם אשתו מניחה לו תפילין אפ"ה מברך

אם האשה מניחה לו תפילין יברך הבעל, כמבואר בשו"ת יהודה יעלה תצו ובעוד אחרונים.

איסור נגיעה כהפסק מפה

עייין בשו"ת בית שערם תצו שהביא מדברי תוס' ובחים תצח בתוס' ד"ה הואיל, דבמקום דבעינן לקיחה ולא לקיחה ע"י דבר אחר אם כרך דבר על דבר הנוטל ואוחז שניהם בידי לא מקרי לקיחה על ידי דבר אחר אלא מקרי תצצה עיי"ש, וכן כתב הר"ן תצז בדבר לח לא שייך מגע נכרי ע"י דבר אחר כיון

תפ. כ"א ע"ב. תפא. סימן כ'. תפב. בס"ק ט"ו. תפג. כסא דוד דרוש כ"ה לשבת הגדול. תפד. ע"ה ע"א. תפה. סימן קפ"ב. תפו. ח"ג סימן קט"ו. תפז. ס"ק כ"ד. תפח. יר"ד סימן קכ"ב. תפט. יר"ד סימן רע"ד. תפז. כלל כ"ט. תפצא. מקור חיים ס"ק נ"ז. תפצב. ס"ק כ"ה. תפצג. כלל קט"ז סימן י"א. תפצד. ס"ק כ"ח. תפצה. ס"ק נ"ח. תפצו. או"ח סימן י"ט. תפצו. יר"ד סימן רע"ד. תפצח. כ"ד ע"א, ועיין שעה"מ פ"י ה"ט מהל' כלי המקדש. תפצט. במס' ע"ז נ"ז.

ומכל מקום לדינא אין להזהיר על זה ברכים דהרבה בנ"א ההם הם אינשי דלא מעלי (ובכלל אמרו על אדם שאינו מכיר כבודו וחסדו), וא"כ יש לחוש שהחולה לא די שלא יעזור לו השימוש של אדם הנ"ל אלא יכביד עליו חליו כיון שאינו יודע מזגו כמו שאשתו יודעת וגם יש להם פחד שלא יגנוב או שיטרוד אותה ח"ו וכדומה ולכן במקום שיש שיקול הנ"ל ראוי להתייעץ שאלת חכם ובמקום שנראה להחכם שטענות צודקות יש, אין לחייב לה לקחת האנשים שהם נותנים בחנם. והדברים האמורים כאן לאו דוקא אם יש לו זכויות מתוך השלטון אלא הא הדין אם יש ארגון של ביקור חולים או ארגון צדקה אחרת שנותנים בחנם שיקח מהם, ויש להוסיף עוד דאם אין הם רוצים ליתן עזרה להחולה רק על ידי תחנונים וכדומה אין לו חיוב דדרכיה דרכי נועם, וכרום זלות לבני אדם פניו של אדם משתנום ככרום אם נצטרך לבריות ומספיק שיש להם חולה בבית.

אין חיוב לבנו לעזוב עבודתו או להשכיר ממנו אחד שישמש אותו במקום אמו

הנה נתעוררתי בדין זה אם יש חיוב לבן שיעזוב את לימודו או את עבודתו ויבוא לשמש את אביו במקום אמו אף שהם לא בקשו ממנו שיבוא כיון שזה במקום כיבוד אם שעי"ו שהוא לא בא חייבת לשמש אותו וזה היתר החוק ומסתברא להקל. וכל שכן אם יש לו משפחה שחייב גם כן לפרנסם ועי"ו שיעזוב את עבודתו אפשר שיפטר אותו לגמרי מן העבודה אף בזמנינו שקשה לפטור האדם מן העבודה לפי שיש זכויות לעובד מ"מ הרי המציאות מוכח שיש להם הרבה דרכים להתגבר בבתי דין ולהבדיל בבתי משפט של ערכאות ויוצא המעביד נשכר ולכן אל ימהר לעשות כן דגדולה מלאכה.

אין חיוב לאדם להשכיר ממנו אחד שישמש אותו במקום אשתו

הנה כתב לן הגאון הרדב"ו תק"ה דיש לחלק בין כשהבעל חולה דאו אין צריך לשכור לו אדם אחר שיבוא לשמשו במקום אשתו כשהיא נדה משא"כ כשהיא חולה חייב הבעל להשכיר לה מאן דהוא שיבוא וישמש אותה, ועיין בלחם ושמלה תק"ו שהביא דבריו להלכה עי"ש. ויל"ע אם דעת הרמ"א להחיות תק"ו כשהיא חולה אם אין לה מי שישמשנה מותר דוקא כשאין לה כסף, או הרמ"א סומך על שיטת המקילין ודלא כהרדב"ו.

שא"י לטלטל ע"י דבר אחר עי"ש (ולכן יש לדחות דברי פ"ת יו"ד סי' קכ"ג את ג'), והכי נמי אינו מותר במגע ע"י דבר אחר אלא כשאוחז הדבר אחר בידו ועל ידו נוגע בה אבל כשהדבר אחר כרוך עליה או על ידה זה מקרי רק חציצה ולא מגע ע"י דבר אחר "ומגע בחציצה לא מצינו דשרי בנדה", ולכן יש לפלפל על דברי הפתחי תשובה תק"ב בשם המקור חיים, דאם בעלה רופא וצריך למשמש לה הדפק יניח בגד דק על הדפק ואו מותר לה למשמש הדפק עי"ש ע"כ, והאחרונים כתבו לפלפל בדבריו וגם דנו מדברי הירושלמי תק"א, לגבי אשה שמביאה קרבן מנחת סוטה.

בוה"ז יש לחולה זכויות מהשלטון אין לוותר על זכות זה משום שאז צריכה לשמש בעצמה

המחבר כתב תק"ב לחלק בין כשהאשה חולה ובין כשהבעל חולה לגבי איסור הרחקות דכשהאשה חולה כשהיא נדה אסור לבעלה ליגע בה כדי לשמשה ולעיל תק"ב כתב כשהבעל חולה ואין לו מי שישמשנה זולתה מותרת האשה לשמשו רק שתזהר ביותר שתוכל להזהר עי"ש, והנה אף שמקילין יותר כשהבעל חולה מאם האשה חולה מכל מקום גם אז יש תנאי בדבר שאם אין לו מי שישמשנה מתירין לה לשמש אותו אבל אם יש מי שישמש אותו אין מתירין לה לשמש אותו, והוא דההיתר לשמש אותו הוי בגדר דחייה ולא בגדר הותרה.

ולפי זה יש לעיין בוה"ז במקומות שהשלטון נותנין זכויות לחולה ובתוך הזכויות נותנין כסף לשכור איש שישמש אותה או שיש להם אנשים והם שולחים אנשים בחנם שישמש את החולה אי יכול האשה לומר אני מוותר על זכות זה ואין אני לוקח שירות שלהם ואני לבד ישמש את בעלי מי נימא דחייב לקחת את עזרתם כיון שמרויח עי"ו שהיא לא צריכה לשמש אותו יותר בנגיעה והוי כמו במקום שיש מי שישמשנה ולא מיבעא במקום שהם נותנין גבר שיעזור לחולה אלא אפילו אם נותנין אשה יותר טוב לקחת אשה דעלמא דדרך שירות אינו עובר על איסור השתמשות כמבואר באבעה"ז תק"ד משא"כ באשתו נדה דכל ההיתר הוא היתר דחוייה (וגם אם נותנין ממון כדי להשכיר מי שהוא י"ל דחייבת לקחת הממון לצורך זה ואין כאן היתר של הרדב"ו ולקמן). וכל זה שאין להחולה נפק"מ בדבר שאם יש לו נפק"מ בדבר יש לומר דהוי כמו שאין לו שישמשנה דבאופן ובצורת השימוש שהיא עושה אין השני יכול לעשות.

תק. ס"ק י"ז. תקא. ריש פ"ג דסוטה. תקב. בסעיף ט"ז. תקג. בסעיף ט"ו. תקד. סימן כ"א סעיף ה'. תקה. ח"ד סימן ב'. תקו. ס"ק ל'. תקז. בסעיף ט"ז.

דק"ל בע"ז תקי"א בשל תורה הלך אחר המחמיר ואת אמרת התורה חסה על ממונם של ישראל ע"כ הרי דדוקא באיסור תורה יש להחמיר אבל בדרבנן יש להתיר בספק.

דיל"ע אם זה דלא כדעת המאירי שם בחולין שכתב כל שבאה הוראה לפני חכם ואפשר להתיר בריווח בלי מחלוקת מי שראוי לסמוך עליו אין ראוי לו להתחסד ולחזור אחר החומרות יותר מדאי אלא יחוס על ממונם של ישראל עיי"ש, ועיין בתורת חטאת בהקדמה עיי"ש, ועיין במהרש"ם תקי"ב שדן דבוודאי איסור דרבנן אין להקל משום הפסד ממונן כי הרי הפקר בית דין הפקר ובכוחם של החכמים להפקיר את ממונם אבל במקום ספק הקילו, ועיין ביד שאול תקי"ש עיי"ש, הרי מזה יוצא דבוודאי איסור דרבנן יש להחמיר אמנם מכל מקום אין הכרח לפור כל ממונו אלא משום שיש סכרא להחמיר משום שיש לחשוש להפוסקים הסוברים דהוי איסור תורה ולכן בהרחקת גמורות ראוי להחמיר לעשותו על ידי אדם שני, (ויש להוסיף מדברי הגמ' כתובת תקי"ד דבמקום הפסד לא גזרו חכמים ועיין ראב"ד תקט"ו דכל שבות התירו במקום הפסד תקט"ז).

כטעם שהחמירו בחולה שיש לו מי שישמש אותו שלא תשמש אותו אשתו

כתב המחבר אם הוא חולה ואין לו מי שישמשו זולתה מותרת לשמשו רק שתזהר ביותר שתוכל להזהר מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו ע"כ. ומקור דבריו הוא בתשו' הרא"ש תקי"ו והוא דאם אי אפשר בענין אחר והוי שעת הדחק מותר כל ההרחקות הרי דהכא מיירי רק מחומרא וצ"ב למה החמירו לכתחלה וממ"נ אי מיירי בחולה שאין חשש שיתגבר עליו יצרו יש להתיר כל ההרחקות לכתחלה ואם מיירי בחולה שיש חשש שיתגבר עליו יצרו למה אם כן התירו בדיעבד ובשעת הדחק הרי לקמן תקי"ו לא התירו אפילו בדיעבד לפי המחבר.

דהתרומת הדשן תקי"ט כתב אם הבעל חולה ותש כוחו אין לחוש שמא יתגבר עליו יצרו ויביא לידי הרגל עבירה והיא אינה מרגילתו וכשהוא חולה אז חוששין להרגל עבירה ע"כ הרי דאין לחוש שיתגבר עליו יצרו ואם כן למה החמירו בהרחקות לכתחלה, (א) ויש לומר כיון שחולה הוא שם כללי ויש כמה סוגים חולים ולכן חוששין לחולה שלא תש כוחו כל כך, ויש לחוש פן יתגבר עליו יצרו אפ"ה, (ב) או שיש לומר

וגם או יל"ע אם חייבת לבקש מן הצדקה בשביל זה, או אם הבן חייב להחזיר על הפתחים.

אבל הא דבר פשוט שאם יש לה כסף לצורך ניתוח ויכול להשתמש בכסף לצורך השכרת אדם שישמש אותה אין להם להשתמש עם הכסף לצורך השכרת אדם אע"פ שצורך עכשיו הוא וליותר על הניתוח.

רמה שיש עוד לעיין אם ישכיר אשה שיותר קל מדין נגיעה או שיש להדר בתר איש לפי שע"ז ירויח שלא יבוא לידי חשש איסור יחוד, ולכאורה נראה דתלוי בעוד פרטים ואי אפשר להכריע בכל מקום ע"י פסק אחד אבל לכתחלה יעדיף אשה.

כמה כסף צריך להוציא בשביל זה

דכו הפוסקים כשהיא חולה כמה כסף צריך הבעל להוציא בשביל להשכיר לה אשה שישמש אותה זה דאם הוא לאו של תורה קי"ל דצריך לפור כל ממונו ועיין בחות יאיר תקי"א שכתב לדון אי הוא הדין באיסור דרבנן עיי"ש, ולדידן יש לדון דהרי הרחקות אם זה אסור דרבנן או דאורייתא יש פלוגתא בדברי הראשונים, ויל"ע אם הרדב"ו ס"ל דהוי איסור תורה או דס"ל דגם בדרבנן צריך לפור כל ממונו.

ונפק"מ דאם נימא דדעת הרדב"ו דהוי איסור דרבנן א"כ יש לדון דהוי ספק דרבנן אי בלאו דרבנן צריך לפור כל ממונו ואיתא בתשו' התשב"ץ בזה הרקיע תקי"ט דבמקומות שיש איבוד ממונ מחמת ספיקא דרבנן מסתבר שיש להקל בספיקו לפי שיש להם על מה שסימכו בזה בתורה, והביא ראייה מגמ' חולין תקי"ה והוא נקב דסתמה חלב טמא דאתא לקמיה דרבא אמר רבא למאי נחוש לה, חדא דהא אמר רב ששת חלב טמא נמי סתום "ועוד התורה חסה על ממונם של ישראל" א"ל רב פפא לרבא רב ואיסורא דאורייתא ואת אמרת התורה חסה על ממונן של ישראל ע"כ, והוא דחלב טהור סתום את הנקב ואין הבהמה נחשבת כטריפה מחמת הנקב ואילו כחלב טמא נחלקו רב ורב ששת לרב אינה נחשבת סתימה מעלייתא ולרב ששת נחשבת סתימה מעלייתא ואין הבהמה טריפה, ואמר רב ששת חלב טמא נמי סתום ונמצא שהבהמה אינה נחשבת כטריפה ועוד דהתורה חסה על ממונן של ישראל ומשום הכי יש לילך אחר המיקל ולפסוק כמותו, ועל זה ענה לו רב פפא הא רב אמר טמא אינו סתום וטריפה איסורא דאורייתא היא ויש לנו לילך אחר המחמיר

תקח. סימן קפ"ג. תקט. השורש הראשון המין האחד. תקי. מ"ט ע"ב. תקיא. ז' ע"ב. תקיב. בפתחה להל' טריפות אות ל"ה. תקיג. יר"ד סימן קי"ט. תקיד. ס' ע"א. תקטו. בפ"ו מהל' שבת ה"ט. תקטז. ועיין סימן של"ד. תקיז. כלל כ"ט. תקיח. בסעיף ט"ז. תקיט. סימן רנ"ב.

דמשום לא פלוג הוא וכיון שעשו חכמים דיני הרחקות גזרו גם בחולה אף שאין טעם וסברא אלא במקום שאי אפשר וכגון בשעת הדחק הקילו.

שאינן זה דרכי נועם שאע"פ שאין בו סכנה עכשו אפשר וקרוב הוא שעל ידי שאין מי שישכבנה ויקימנה תבוא לידי חולי שיש בו סכנה ע"כ.

ולבאור יש ללמוד דין זה מדין איסור יחוד דקיי"ל דאסור להתייחד עם עריות ומכל מקום מבואר דגם חולה אסורה ביחוד וכמו שאמרו באדם שנחלה ונתן גט לאשתו ואמר לה הרי זה גיטך מהיום אם מתי מחולי זה אשתו אסורה ביחוד ע"כ. וכתב המקנה בקידושין תקי דלכאורה צ"ב למה תהא אסורה ביחוד כיון שהוא חולה והמשנה סותם ולא חילק בין חולה שאינו מסוכן לחולה שהוא מסוכן והוא דאע"פ שחולה שיש בו סכנה הכוונה שאינו יכול לבוא עליה ודעת רוב הפוסקים דטעם דאיסור של יחוד הוא כמו שכתב המחבר באבעה"ז תקני שדבר זה גורם לגלות ערוה ואם כן למה אסורין ביחוד, אלא על כרחך דגם בחולה אמרינן האי דינא ע"כ. ויל"ע אם האיסור שנאמר בחולה הוא משום לא פלוג או כיון שאין אנו בקיאין בחולי ויכול להיות שיתגבר עליו יצרו, ונפק"מ בחולה שידוע בוודאי שלא יבוא עליה וכגון שאין לו כוח גברא או כגון שעבר ניתוח באופן שאין לו כוח לבוא עליה לפי טעם של לא פלוג גם בחולה כזה אסור, משא"כ אי הטעם שאין אנו בקיאין בין חולה לחולה יש להקל דבחולה כזה שפיר בקיאין, וכן הוא הדין בנידון דידן.

ואפשר לתלות פלוגתא זה בפלוגתא אחרת והוא מה דמבואר במס' פסחים תקני דאין עושיין חבורה שכולם חולים לקרבן פסח ע"כ, ונחלקו הראשונים בטעם הדבר, דדעת רש"י שמא יכבד עליו חוליו ולא יוכל לאכול כזית וחולה שאינו יכול לאכול כזית אין שוחטין ואין זורקין עליו את הפסח אפי' אם הוא אחד מבני החבורה כמו שכתבו שם לעיל תקני, אמנם הרמב"ם תקני מהל' קרבן פסח כתב הטעם דאין עושיין חבורה שכולם חולים לענין פסח אע"פ שהם יכולים לאכול שמתוך שאכילתם מועטת שמא ישאירו הפסח ויביאוהו לידי פסול ע"כ, דאין דרכו של החולה לאכול הרבה רק מעט וכמו דקיי"ל בעירובי תחומין ששיעורו במזון שתי סעודות דמערבין סעודה בינוני של כל אדם אבל לחולה מערבין לפי מזונו שהוא מועט כמבואר בעירובין תקל ובשו"ע או"ח תקלא וועין במדרש שה"ש על הפסוק סמכוני באשישות עד שלא יחלה אדם אוכל מה שמוצא כיון שחלה מבקש לאכול כל מיני תענוגות ויש לחלק, הרי דיש לן שני טעמים בסיבת אי עשיית קרבן פסח או שחיישינן שמא יכביד עליו חוליו או שכיון שאוכל מועט לא יאכל כל כך מן הקרבן ויביא לידי נותר, ולפ"י יש לומר דדעת התרומת הדשן כהרמב"ם דאין לחשוש שיכביד עליו החוליו, משא"כ הרדב"ז ס"ל כרש"י דחיישינן שמא תכביד עליו החולי.

חילוק זה בין אם הוא חולה או היא חולה, נמצא גם בהל' ביקור חולים

עיינן בשו"ע יו"ד תקנ"ב בשם מס' שמחות תקנ"ג האיש אינו משמש את האשה בחולי מעיים אבל האשה משמשת את האיש, וכתב הב"י הטעם שבאיש חוששין שיבוא עליה בעל כרחה אבל כשהוא חולה והיא בריאה אין חשש שהיא תבוא עליו בעל כרחה (וזה דלא כסברת הרדב"ז תקנ"ד ולאונס לא חיישינן) והרמ"א בדרכי משה כתבו הטעם לפי שהוא גנאי ופריצות ויצרו של האיש גדול משל אשה ע"כ, ובערוך השלחן תקנ"ה כתב שיבוא לידי זרע לבטלה עיי"ש.

הסיבה שאע"פ שהתירו לשמש לא התירו לכתחלה הרחצת פניו ידיו ורגליו

הנה נחלקו הראשונים אם הא דהתיר הרא"ש במקום חולי רק הושטה או מויגת הכוס גם כן וכמו שכתב הב"י לדייק מדברי התרומת הדשן שהבין כן ברא"ש דמותר גם הושטה ולא הרחצת פניו ידיו ורגליו, או גם הרחצת פניו ידיו ורגליו התירו במקום שאי אפשר, דדעת הרא"ש להקל וכמו שכתב הב"י לדייק כן, אמנם הטור לעומת זה ס"ל דלא התירו הרחצת פניו ידיו ורגליו, וכן דעת רבינו ירוחם.

לתלות הפלוגתא של התרומת הדשן והרדב"ז, בפלוגתא אחרת בדין קרבן פסח

הרדב"ז נחלק עם התרומת הדשן, דהתרומת הדשן ס"ל להחמיר כשהאשה חולה גם בדיעבד שהבעל לא ישמש אותה, והרדב"ז תקנ"ז תקנ"ז ס"ל להקל מכמה טעמים וחד מנהון

תקכ. פ' ע"ב. תקכ"א. סימן כ"ב. תקכ"ב. סימן של"ה סעיף א'. תקכ"ג. פ"ב. תקכ"ד. ח"ב סימן ד'. תקכ"ה. שם. תקכ"ו. ח"ד סימן ב'. תקכ"ז. צ"א ע"א. תקכ"ח. ס"א ע"א. תקכ"ט. בפ"ב ה"ד. תקל. ל' ע"א. תקל"א. סימן ת"ט סעיף ז'.

החולה כשראה הדברים אמר לבנו שלא יעזוב הלימוד אלא אמו תשמש אותו, והשאלה מה יעשה הבן דלכאורה אם אב אומר לו לעשות איזה דבר ואמו אומרת לעשות דבר אחר חייב לשמוע בקול האב והיא ג"כ חייבת לשמוע בקולו, או נימא דשאני הכא כיון שכבר התחיל בקיום המצוה הרי הוא פטור מכיבוד אב מדין עוסק במצוה פטור מן המצוה ולהלכה קיי"ל דפטור מדין עוסק במצוה פטור מהמצוה כמבואר במשנ"ה תקל"ו. ואכתי יש לדון אי האב יכול לומר לה שלא תצווהו דאע"פ שהאשה חייבת לשמוע בקול בעלה מ"מ במקום שרצונה להחמיר שלא לעבור על דברי תורה אפשר שאין בכוחו ולכן יבוא הבן וישמש אותה.

אין להבעל לעשות סגולה של מדידה שער ראשה לשלום בית בימי נדתה

נתעוררתי אם מותר לעשות בימי נדתה הסגולה הנזכר בספר סגולת ישראל באיש ואשה שאין להם שלום בית שיקח הבעל מן האשה שער אחד וימדוד אותו מתחלת הירך עד העקב ובשעת המדידה יאמר בשם השם אני עושה ובמאמרו אני מודד ולשמו אני עושה מדידה זו עליך פלונית בת פלונית שלא תוכל לילך ברגליך ולא תוכל לעמוד ממקומך אם לא תעשי רצוני פלוני בן פלוני ונהיה בעיניך אהוב מכל הבריות שיש בעולם ואתה פלוני בן פלוני שתהיה יגון ואנחה שלא תאכל ולא תשתה עד שתעשה רצוני ע"כ.

בע"ז תקב"ב בעין שדוקא משום שתלוי בלב, ועיין שו"ע סי' שכ"ה תקל"ג ולא כל איסורי דרבנן התירו, כמו כן הכא דהפוסקים הסוברים דגם הרחצת פניו ידיו ורגליו התירו סוברים דלא גזרו במקום חולי אם כן אין נפק"מ איזה איסור הרחקה והכל מותר, משא"כ אם נפרש דהתירו איסור הרחקה כמו שהתירו איסור דרבנן שבת יש לחלק בין איסור הושטה לבין הרחצת פניו ידיו והושטה מעכב לצורך רפואה משא"כ רחיצה דאינו מעכב כל כך החמירו והמחבר פסק להקל בסי' קצ"ה תקל"ז וכן הכריע הצמח צדק פסקי דינים (שם).

וּפְרוּג חולי הוא דוקא באופן שחלה כל גופו כמו שכתב בספר תפארת צבי מקור חיים תקל"ה ולא בעינן חולה שיש בו סכנה דחולה שיש בו סכנה מותר הכל כמו שכתב הרדב"ז וכפי שכתב כן הדרכי תשובה תקל"ו.

אם אביו שהוא חולה אמר לו שלא ישמש אותו והאם אומר לו היפוך מה יעשה הבן

נשאולתי מאברך תלמיד חכם שאביו חולה ואמו טמאה נדה ואין מי שישמש אותו חוץ ממנה, וכיון שאינה רוצה לעבור לכתחלה על איסור הרחקות אף שמתרת בשעת הצורך כמבואר בשו"ע מ"מ החמירה על עצמה ואמרה לבנו שיבטל מלימודו כדי לשמש האב במקומה והוא בא בציוו שלה והאב

תקל"ב. כ"ח ע"ב. תקל"ג. סעיף י"ז. תקל"ד. סעיף ט"ו. תקל"ה. ס"ק נ"ח. תקל"ו. סימן קצ"ה ס"ק נ"א. תקל"ז. חלק ט"ו סימן ס"ב, עיי"ש כמה טעמים לזה וכל זה כהפוסקים הסוברים דגם בבין אדם לחבירו אמרינן דין עוסק במצוה פטור ממצוה [ואציין מה שכתבנו בזה במקום אחר, שמעתי בשם רב גדול שהחזיר החוב שלו לפני תפלת שחרית וצ"ב הטעם משום שרבים שואלים אי יש לנהוג כן, ואפשר לפרש ההנהגה שלו, דכל הסיבה שיש להתפלל שחרית לפני מילה וכדומה אע"פ שמילה דרבנן משום דתדיר ושאינו תדיר תדיר קודם משא"כ תפלה אע"פ שדאורייתא הוא מ"מ אם התפלל כבר תפלה אחת כבר יצא יד"ח תורה וא"כ תפלת שחרית רק מדרבנן ופריעת בע"ח מה"ת אין להשתמש בדין של תדיר דבדיני ממונות אין בין דין של תדיר ושאינו תדיר תדיר קודם, אבל זה אי אפשר לומר כן דהן אמת שמצינו בשם מהרי"ל דיסקין שחידש בדין עוסק במצוה פטור מהמצוה לא אמרינן דוקא במצות שהן בין אדם למקום ולא במצות שהן בן אדם לחבירו והוכיח כן מהא דקיי"ל דשואל באמצע קריאת שמע מפני היראה ומשיב מפני הכבוד ואף שעוסק במצוה פטור ממצוה הרי דדוקא בבין אדם למקום סוברין כן ולא בבין אדם לחבירו (וצדקה אע"פ שמבואר דשייך בו עוסק במצוה כתבו לחלק) ולפי זה היה ראוי לדמות נידון זה לנידון ההוא מ"מ רוב הפוסקים חולקים על הנחה זו של מהרי"ל דיסקין זאת ועוד אין הכרח להשוות ביניהם. ואפשר לפרש בדרך אחרת הנהגה של גדול זה, והוא דיש לעיין בגדר החיוב של פריעת בע"ח אם זה חוב שחל ביום ל' וכל רגע ורגע זמנו הוא (או אפילו יותר מזה דהחיוב החזרה חל תיכף ומיד אלא כל זמן שלא עבר ל' יום אין בכוחו לתבוע) או אינו אלא ביום הל' חל החיוב וכלל היום יכול לשלם עד סוף היום ונפק"מ אי לשלם לפני סוף היום הוי ענין של זריזות או ענין של קיום מצוה דאם נימא דיש ענין של זריזות גרידא אז יש לדון מטעם תדיר אבל אם יש זריזות מצד אחד ומצד שני קיום מצוה ממש אין כאן ענין של זריזות. ועוד אפשר לומר דאותו גדול עשה כן כיון שהיה מצוה עוברת דהמלוה לא יהיה נמצא לאחמ"כ. ובהקדם דברינו אלו נעבור לפרט אחר והוא מה שהיה בפדיון הבן בלודו פטור מצוה גדולה הדור ושם נהוג לעשות הפדיון לפני הסעודה ולא כמו אותן מקומות שעושין הפדיון הבן באמצע הסעודה (דאז פטור שיתפלל מנחה קודם דאין נוטלין ידים לפני מנחה) ואמר אחד מן הרבנים שיתפללו מנחה קודם מפני שתדיר קודם, וענו רב אחד דפדיון הבן יש לו דין ממון ולפי הגמ' בבכורות (מ"ח ע"א) דנכסיו של האב משועבד לפדיון הבן גם לאחר מותו של האב ואם זה חיוב מצוה ולא ממון

דהיה יפה מאד דמי שרוצה לראות את יופיו של ר' יחזקן יביא גביע כסף מהצורך וימלאוהו גרעיני רימון אדום וישים על פי הגביע ורדים אדומים ויעמיד אותה בין החמה לצל, אותו הוזהר שתקבל הוא מעין יופיו של ר' יחזקן. וכן מצינו בשרה אמנו שנקראת יסכה, שהכל צופין ביפיה כמבואר בחז"ל, ולכן מצינו בה יותר מבשאר אמהות הדהתורה העידה עליה דהנה באהל שנמצאת תמיד בהסתר זאת ועוד הסכימה לעצת אברהם לילך למצרים טמון בארון כמו מת רח"ל והעיקר שלא יצא רעה מתחת ידיה ושלא תגרום שאנשים יבואו לידי הרהור בשבילה, ולכן יש ללמוד מזה גם לגבי הבעל כמה שאפשר להיות זהיר בכך לא להתיפות הרבה בזמן שאסורין וכ"ש שלא להתגררות, ושכרם גדול מאד מאד.

מי שנוהג להקל באיסור הרחקות בכמה דברים וסומך על איזה רב יר"ש אין הבן הנולד פגום ח"ו

הנה אנו נוהגין כפי מה שמבואר בתשו' משנ"ה תקמ"ה והלאה ועוד מקומות שלא להשתדך עם בן הנדה לכתחלה אע"פ שעשו תשובה, והדברים מפורשים היטב שם. ומ"מ אם יש אנשים שאינם נוהגים כפי שאנו נוהגים אלא סומכין בכמה מיני דברים להקל באיסור נדה וכגון שמקלין במראה צהוב גם בבדיקת הפסק טהרה וכדומה אינו נכלל בפסק הנ"ל דכל מילי דאדם עושה וסומך על פסק של איזה רב אין ראוי לגעור בו (וכמו כן במצות מסונה, וכמו כן במי שאינו שומר שבת ויהכ"פ בשית ר"ת וכהנה וכהנה).

וראיה לזה יש מדברי הגמ' חולין תקמ"ה אינה מיכל אכלי ולדין מסתם נמי לא סתים והוא ממה דקיי"ל בהמה שנמצא בה נקב במקומות מסויימים נחשבת טריפה, אם נמצא נקב סתום על ידי חֶלֶב טהור, אינה טריפה והבהמה מותרת באכילה, משום שחלב טהור מתהדק אל הבשר וסותם את הנקב באופן מוחלט. בני ארץ ישראל היו אוכלים חלק מסויים של החלב שני בבל נקטו, שהוא מן החלקים של החלב האסורים

ולבאורה יש לדון דבזמן נדתה היאך הבעל לוקח את שערה הרי שערה הוא מן המקומות המכוסים בימי נדתה (ובפרט דבראש ליכא שערה לפי שמגלחת את שער ראשה) ואם כן אין מציאות לנגוע בשערה אלא אפילו היתה שייך לנגוע בשערה כגון שהוריד ממנה שער כבר בימי טהרתה מכל מקום אי אפשר לנגוע בה כיון שהיא טמאה נדה והמידה לכאורה צריכה להיות סמוך לרגל ממש ובעיני שלא תהיה שם דבר המפסיק וא"כ שוב הוי מן המקומות המכוסים (שאסור לראותה שם בימי נדתה לפי רוב פוסקים וכן נוהגין) ולכן אין לעשות סגולה זה בזמן ההוא, ויסמוך על סגולת שמירת מצות טהרת המשפחה שיגין לקרב השלום בית דשומר מצוה וגו'.

הזכרת שמה של האשה בימי נדתה אי מותרת

עיינן נו"ב תקל"ו דבהזכרת שמה של האשה יש מבואר ליצה"ר וכוונתו לאשה דעלמא עיי"ש, ושמעתי מבעל מוסר שאמר דהאדם אוהב את השם שלו יותר מכל דבר אחר שיש לו, אבל באשתו אין חשש זה נוהג דהרי אפי' יהוד התיירו אבל מטעם מנהג ראוי לאדם להחזיק במנהג אנשי מעשה שלא להזכיר שמה גם בימי טהרה, ובפרט שיש מקור לזה במהרי"ל ובגמ' שבת.

האשה צריכה להשתדל כמה שאפשר לא לגרום שהבעל תבוא ח"ו לידי הרהור

עיינן בעיני יעקב על דברי הגמ' במסכת גיטין תקלט אמר ר"ש בן לקיש מעשה באשה אחת וצפנת בת פניאל שמה, צפנת שהכל צופים ביופיה בת פניאל בתו של כה"ג ששימש לפני ולפנים ונענשה עיי"ש, והטעם לפי שהיה ראוי להיות כל כבודה בת מלך פנימה ובפרט זו שהיתה יפה ביותר להצניע את עצמה של יבואו להסתכל ביפיה ולכן נענשה עיי"ש, ובפרט אם מתבוננים בדברי חז"ל דאמרו במס' תענית דכל כמה שהאדם מכוער יותר יש לו חכמה יותר תקמ' בודאי שמוכן דברי החכם שקר החן והבל היופי וגו', (ושאני ר' יחזקן דמבואר במס' ב"מ תקמ"א

היאך שייך שלא יפקע חיובו וכיון שהוא ממון אין כאן דין של תדיר, ולפי הנ"ל יש לדון בדבר. תקלח. אר"ח סימן כ"ד. תקלט. נ"ח ע"א, ועיין מה שדרשו חז"ל עה"פ עון עקבי יסבני וכאן יותר חידוש דלא עשתה כלום רק הלכה ברחוב כדרך כל האדם וכן מצינו דהתורה צותה להרוג את הבהמה שאדם חטא אתה בגלל הסיבה תקלה וקלון והיא שגרמה תקלה לאדם וכל זמן יש לנענש בושה מזה כי הרואה אותה בשוק אומר פלוני נהרג בגללה ועיין שנהדרין (נ"ה ע"ב) דהקב"ה צוה לבניי בשעה שנכנסים לארץ ישראל שישלקו כל הע"ז שעבדו להם הגוים (ועיין רמב"ן ס"ז כ"א) ומה אילנות שאין אוכלים ואין שותים ואין מריחים ובממילא לא נהנו מע"ז אפ"ה אמרה תורה הרחת שרף כלה משום שהא לאדם תקלה על ידם אי"כ יש ק"ו במי שמתעה בחירו מדרכי חיים לזרכי מיתה עיי"ש. והוא לפי דברי הילקוט שמעוני סוף פרשת יתרו שדרשו עה"פ ולא תעלה במעלת אשר לא תגלה ערותך עליו והרי דברים קל וחומר ומה אם אבנים שאין בהם דעת לא לרעה ולא לטובה אמר הקב"ה לא תנהג בהם מנהג בזיון חברך שהוא בדמותו של מי שאמר והיה העולם דין הוא שלא תנהג בו מנהג בזיון (עיינן נזיר מ"ה ע"א). תקמ. ז' ע"ב. תקמא. פ"ד ע"א. תקמב. ח"ז סימן ר"א. תקמג. מ"ט ע"ב.

באותו הדבר מ"מ לגבי פסול אין אנו פוסלין אותו והוא כיון שנוהגין כן על פי רב מורה הוראה יר"ש אין לחפש חומרות בדבר ואין הבן נקרא בן פגום ח"ו ולא בעינין רב הקהילה אלא כל מי שנסמך להוראה יכול להורות ולדון עיין ח"ס חו"מ בתשו' תקמ"ה ובוודאי יש להזהר מאלו הנאמר בירושלמי בכורש תקמו שקרא עליהם רבינו הקדוש האומר לאבן עזרי, ועיין בפסחים תקמ"ז שדרשו עה"פ עמי בעצמו ישאל ומקלו יגיד לו ודרשו כן על מורי הוראות שאינם הגונים.

באכילה. על כן אומר רב נחמן, כי אף על פי שבני בבל אינם אוכלים חלק זה של החלב, מכל מקום, אם הוא סתם נקב בקיבה, הם רשאים לאכול את הבהמה ולא להחשיבה כסריפה, אף על פי שרק חלב טהור יכול לסתום את הנקב, והם הרי אינם אוכלים חלק זה של החלב, שכן, "אינהו מיכל אכלי ולדידן מסתם נמי לא סתים", כלומר, בני ארץ ישראל אוכלים חלק זה של החלב ולא יתכן שלנו, לבני בבל, הוא לא יהיה ראוי אפילו לסתימת חור שבקיבה, עיי"ש. תקמ"ז ולכן אף שאנו מדקדקין

תקמ"ז. והראינו בשו"ת מחנה חיים ח"ב אבעה"ז סימן א' שדן בשני משפחות שהשתדכו ומשפחת הכלה רצה לבטל השידוך כי נתברר דאביו של החתן נשא אשה על אשתו הראשונה ועבר על חרם דר"ג ועל זה כתב כ' כיון דדין דחרם דר"ג לא נתפשט בכל ישראל כחרם דר"ג שלא נתקבל בכל העולם וגם יש אומרים שלא עשה כן מתחילה רק עד סוף אלף החמישי כמבואר באבהע"ז סימן א' ראוי להשתמש במליצת חז"ל אינהו מיכל אכלו וכו' עיי"ש. וכל שכן באלו שאינם אוכלים בהמה שכשרותה עומדת בספק, וכמבואר ביו"ד סימן קט"ז סעיף ז' בהמה שהורה בה חכם מסברא ולא נמצא הדין בפירוש שהיא מותרת בעל נפש לא יאכל ממנה עיי"ש, ואם אוכל אין כאן שום צל של פגם. תקמה. סימן קס"ג. תקמו. פ"ג ה"ג. תקמו. נ"ב ע"ב.

סימן קצ"ו

סק"א

כמה נקודות בענין זמן תפ"ע, ופלג המנחה, הזמן לילה. דעת המחבר דיתפלל ערבית אחר צאת הכוכבים לכתחלה

חכמינו זכרונום לברכה אמרו בגמ' ברכות א' אמר רבי יוחנן דהאדם צריך להיות זהיר בתפלת ערבית עיי"ש, ובשו"ע לא הביאו, וצ"ב הטעם, ובפשטות י"ל דהוא משום דקיי"ל דתפ"ע רשות, ואפשר לומר עוד בהקדם מה שיש לעיין בדברי ר' יוחנן דמקור הלימוד דיש להיות זהיר בתפ"ע הביא מהא דכתיב תכון תפלתי "קטרת לפניך מנחת ערב", משמע דתפ"ע הוא כנגד הקטרת הקטורת וקשה דהרי קטורת אינה קריבה אלא ביום ותפ"ע זמנה רק בלילה וי"ל דס"ל לרבי יוחנן דמתפללין מעריב מיד אחר פלג המנחה ולכן שפיר הוי כנגד הקטרת הקטורת כיון שזה קודם לילה, ולפי זה מיושב למה לא הביא בשו"ע דברי ר' יוחנן דהרי המחבר ס"ל דתפלת מנחה הוא עד הערב ומבואר בגמ' ב' דמצוה להתפלל עם דמדומי חמה ג' וכיון שהמחבר ס"ל דעביד כמר עביד אבל אי אפשר לעשות כשתיהן, א"כ אין להתפלל לפני צאת הכוכבים לכתחלה ולכן לא כתב דיקדק להתפלל ערבית כיון שכל דבריו מיוסד על הקרבת קטורת שזמנו אחר פלג המנחה, (ומ"מ אף שכתבנו דלא יתפלל מנחה לפי המחבר לפני לילה בליל פורים יכול אפילו לכתחלה להקדים קצת תפ"ע כדי שבזמן צאת הכוכבים ממש יקרא מגילה ויקרא קר"ש שנית)^א

דברי חכמים ור"י בגמ' עד אימתי נמשך זמן תפלת מנחה **הנה** מקור הדברים נמצא במסכת ברכות ה' שנחלקו חכמים ורבי יהודה בסוף זמן תפלת מנחה, דלרבי יהודה סוף זמן תפלת מנחה הוא עד פלג המנחה שהוא חצי מזמנו של מנחה

קטנה שמנחה קטנה הוא ב' שעות ומחצה לפני הערב ופלג המנחה הוא שעה ורביעי לפני הערב, והטעם דס"ל דתמיד של בין הערבים היתה נקרב רק עד פלג המנחה, אבל חכמים ס"ל דזמן תפלת מנחה עד הערב דס"ל דתמיד של בין הערבים היתה נקרב עד הערב.

אי זמן שעה ורביעי הוא קודם צאת הכוכבים או קודם השקיעה

דייש מחלוקת בראשונים בזמן פלג המנחה מתי הוא בדיוק, דרוב ראשונים סוברים דפלג המנחה הוא שעה ורביעי לפני צאת הכוכבים וכן סתם המחבר בס' רל"ג ו' ובס' רס"ג, אמנם לעומת זה יש סוברים דשעה ורביעי הוא "לפני שקיעת החמה" והוא שיטת מהרי"ל החדשות ו' והלבוש הובא במפרשי השו"ע הנ"ל ועייין מג"א ט.

אי זמן פלג המנחה הוא בשעות זמניות או בשעות שוות **דעת** הרמב"ם בריש מס' ברכות דמשערין לפי שעות זמניות, וכן פסק הרמ"א, אמנם לפי דברי השבות יעקב יא' משמע דתמיד שווה הזמן בזה.

הלכה דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד

ובס' רל"ג יב פסק המחבר דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד, אבל בתנאי שיעשה תמיד כחד מנהון או לעולם כרבי יהודה או לעולם כחכמים, והטעם כדי שלא תהיה תרתי דסתרי דיום אחד יתפלל מנחה אחר פלג המנחה הרי דס"ל דיום הוא ומחר יתפלל ערבית משמע דנקיט דהוי לילה אמנם כל זה לכתחילה אבל בשעת הדחק יצא אף בתרתי דסתרי י'

א. ו' ע"ב. ב. כ"ט ע"ב. ג. ותמוה דברי מהרש"א שם ט' ע"ב ד"ה ייראוך. ד. בענין אמירת קטורת אחרי תפלת ערבית. יש להעיר מדברי הטור באו"ח (סימן קל"ג) שהביא בשם סידור רב עמרם דלאחר שסיים שליח ציבור עושה שלום נוהגים לומר אין כאלקינו ופרשת הקטורת "וכן בערב לאחר שגומרים תפלת ערבית" עיי"ש, וכן כפל דבריו בסימן רל"ז דקטורת היה גם בערב, וכן פסק הרמ"א (סימן קל"ב סעיף ב'), אמנם האריז"ל בשער הכוונות תפלת השחר כתב שאין לאומרו בערב ע"כ, ומזה כתב המג"א (בסק"ג) לפרש בדרך אפשר דכוונת הרמ"א דיאמרו קודם תפלת מנחה או לאחריה ולא בתפ"ע וכן כתב בעולת תמיד דבערבית אין לאומרו לפי שאינו זמן הקטורת ע"כ, אבל זה דוחק דהרי מפורש להדיא בסידור רב עמרם גאון דיאמר אותה בערב (ועיין בזה"ק פרשת ויקהל) והא דפסק הרמב"ם "בפ"ד ה"ד מהל' מעשה הקרבנות" דאין מקריבין הקטורת בלילה משמע כדברי האריז"ל והמג"א אלא רב עמרם גאון ס"ל כמו שכתבו האחרונים עיין ביום תרועה (רה"ל ע"ב) ד"ה מאי דכיון דהוי מקטירין הקטורת בין הערבים עם שקיעת השמש היה מתאכל והולך כל הלילה ס"ל דלכן שפיר אפשר לומר דמצותו בערב והביא כן מספר באר שבע (סוף מס' תמיד ד"ה השיר שהיו) עיי"ש עוד. ה. כ"ו ע"א. ו. סעיף א'. ז. סעיף ד'. ח. סימן מ"ה. ט. סי רס"ז סק"א ועיין בסימן תנ"ט. י. בסימן רל"ג. יא. ח"ב סימן ו'. יב. סעיף א'. יג. ונחלקו ראשונים עד אימתי מתפלל מנחה לפי רבנן עד השקיעה או עד צאה"כ, דבמשנה ברכות כ"ו ע"א מבואר "תפלת מנחה עד

לפי רבי יהודה אם לאחר פלג המנחה הוי לילה ממש

הנה ההוכחה שהביאו הפוסקים דיכול להתפלל מיד אחר פלג המנחה ערבית, הוא מדרב צלי של שבת בערב שבת והוא דס"ל כרבי יהודה דאחר פלג המנחה לילה הוא, ויש כמה שיטות בראשונים בדעתו של רבי יהודה, (א) דעת האגור דלעולם סיום זמן תפלת מנחה הוא בפלג המנחה אבל אפ"ה תפ"ע אינו מתחיל מיד אחריו רק בצאת הכוכבים, (ב) יש עוד שיטה דאע"פ דלגבי תפלה ס"ל לרבי יהודה להקל דנקרא ערבית אחר פלג המנחה, מכל מקום אין זה רק לגבי תפלה אבל לגבי מצות קר"ש לא ולכן אחר שגמר להתפלל תפלת ערבית קורין שנית קר"ש, (ג) ויש שיטה שלישית שסובר דגם לגבי קר"ש מקרי לילה והוא לילה לכל דבר מיד אחר פלג המנחה, וכן הוא דעת רבינו תם במס' ברכות י' ד"ה מאימתי, וכן פסק הטו"ז טו בכוזנת המחבר, אמנם רוב ראשונים סוברים להחמיר, וכן הובא להלכה בשאג"א טו ובשו"ע של הרב התניא י' ונפק"מ הוא לגבי אמירת יעלה ויבוא או על הנסים בתפ"ע דאם אמר יעלה ויבוא בתפלה הוי כשח באמצע התפלה י" ואם נימא דינו כלילה ממש שפיר מהני ומצינו עוד לגבי הנחת תפילין י" וגם לגבי הפסק סהרה כאן ולקמן בהל' אבילות כ ובאבעה"ז כא בענין זה, ועיין טו"ו ביו"ד כב דרק להחמיר אמרינן דנחשב כלילה ובהגהות מנהגים מבואר דאומרים בערבית של פורים על הנסים אף אם מתפללים מפלג המנחה, ולעומת זה כתב התשב"ץ דאין אומרים אותו אלא אם כן מתפלל תפ"ע בלילה, אבל המג"א כב כתב דאפילו אם מתפללים ערבית לפני לילה בערב ר"ח אומרים יעלה ויבוא י" דאע"פ שס"ל דיש להחמיר לגבי קר"ש.

אם לאחר פלג המנחה הוי לילה לגבי סעודות שבת ולגבי אכילת מצה ולגבי מגילה

עיין בספר הסידים כ"ה שכתב מי שאכל סעודות שבת מבעוד היום גדול בערב שבת, וכגון תיכף שיצאו מבית הכנסת ולא נראו עוד ג' כוכבים כיון שמבעוד יום גמר סעודתו יאכל לאחר צאת הכוכבים עוד פעם כזית כדי לצאת מצות ג' סעודות בשבת כי איך יעלה לג' סעודות מה שמבעוד יום אכל ע"כ, ועיין בספר שני לוחות הברית שהביא דבריו וכן כתב בב"ח כ"ה בשם מהר"ל מפראג, והמג"א כ"ה הביאו וכתב אבל בתוס' ורא"ש פסחים כ"ה משמע דיכול לגמור הסעודה מבעוד יום, וכן כתב התרה"ד כ"ה וכן כתב ברבינו ירוחם ל' וטעמא "דאחר פלג המנחה חשבינן לילה" ומ"מ טוב להחמיר ע"כ, (ועיין בהגה"מ לא דמתפלל של שבת בע"ש ואמר קידוש על הכוס כיון "דלאחר פלג המנחה חשיב לילה" עיי"ש), והנה כבר נתקשו המפרשים בדבריו דהרי הרא"ש עצמו הביא שיטת ר"ת לב דס"ל דלדעת רבי יהודה לאחר פלג המנחה "חשיב לילה" וראוי לקרות קר"ש של ערבית, וכתב הרא"ש דדוקא לענין תפלה ס"ל לר' יהודה כן והטעם דתפלת כנגד תמידין תקנום משא"כ לגבי קר"ש חייב לחזור שנית עיי"ש, ואם כן היאך מהני הסעודה שאכל מבעוד יום כמו שכתב המג"א בשמו, ולכן כתבו דכוונתו של המג"א הג"ל לתרומת הדשן שס"ל כן, אבל לתוס' ורא"ש אי אפשר לפרש כן, רק אם נימא דשאני הכא דקיבל תוס' שבת.

וכנה דמשמע דגבי מצה לא מהני תוס' שבת גם לדעת הרא"ש דשאני הדין התם דכתיב ואכלו את המצה הוה "בלילה".

הערב", ומפרש רש"י עד חשכה (ומבואר ברש"י שבת ל"ד ע"א דשיעור זה ביהש"מ הוא), וכן כתב מההר"ק בסימן קע"א דערב הכוונה לילה, כמו שכתוב בערב תאכלו מצות והיינו בלילה ממש, וכן נהג המהר"ל, ובשו"ע כתב גם כן המחבר להלכה (וזה לא כדעת רבינו יונה ובשו"ת מהר"ם אלשקיר סימן צ"ו בשם ר"נ גאון דזמנו עד שקיעת החמה), אמנם הפמ"ג בסימן רל"ג א"א סק"ז כתב בדעת המחבר דאין כוונתו עד הלילה ממש (והוא ז"ל סותר מה שכתב במקומות אחרים לפרש דברי המחבר כפשוטו), ועיין מהר"ם שיק אור"ח סימן צ"א דמותר להתפלל עד צאה"כ ואע"פ שביהש"מ ספק הוא מ"מ תקנו כן לכתחלה עד הערב עיי"ש, ולפי דבריו לא צריכין להגיע מה שדנו הפוסקים ממחלוקת התוס' מנחות ס"ו ע"א דס"ל דעושין ספק דרבנן לכתחלה לגבי ברכה, והר"ן סוף מס' פסחים חולק על זה, (אמנם לא אכחד מדברי המנחת כהן מאמר ב' פ"ט שפירוש דברי המחבר לילה הכוונה לשקיעה ולא עד הלילה, וכן פירוש בדברי המחבר בס' רס"ג סעיף ד' עיי"ש ראייתו, ויש לפלפל). יד. ב' ע"א. טו. סימן רל"ה סק"א. טז. סימן ג'. יז. סימן ע"ב ובסימן ת"פ. יח. עיין באחרונים בסימן ק"ח. יט. עיין אור"ח סימן ל' סעיף ה'. כ. סימן שע"ה סעיף י"א. כא. סימן קכ"א סעי' ה'. כב. סימן ת"ב סק"ז. כג. בסימן תי"ט סק"א. כד. ועיין שם תרצ"ה סק"ט. כה. סימן רס"ט. כו. סימן תע"ב. כז. סימן רס"ז סק"ב. כח. צ"ט ע"ב. כט. סימן א'. ל. ח"א. לא. פ"ג מהל' תפלה. לב. ריש מס' ברכות בתוס'.

ויש כמה הסברים באחרונים לפרש דברי ר' יהודה, (א) דהא דהקדימו להקריב קרבן של בין הערביים בפלג המנחה הוא מטעם כדי להרחיק אדם מן העבירה שלא יבוא לאחר הזמן, אבל מעצם הדין ס"ל דמותר להקריב הקרבן עד חשיכה ממש, וכל זה בהקרבנות הקרבן, אבל בתפלה נחלקו רבנן ור' יהודה אי מתמירין לעשות סייג או לא, (ב) וי"א דר' יהודה הוא המקור לדברי היראים הובא בב"י מג, וכן דעת הלבוש דס"ל שהלילה מתחלת בשקיעת החמה ומוזמן שקיעת החמה עד צאה"כ הוא שיעור ד' מילין, ומיל הוא ח"י דקות ושיעור פלג המנחה הוא ע"ה דקות שהוא ג' דקות קודם השקיעה, וס"ל לר"י דכיון דאין מקריבין קרבן אחר השקיעה לכן מקדימין ג' דקות לפניו.

דברי התרומת הדשן בזמן הכי מוקדם להתפלל תפ"ע
ודברי הפני ע"י

כתב הפני מד לפרש המשנה שכתב דומן קר"ש הוא משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן ע"כ, וזה לשונו, מסתימת לשון המשנה משמע שאין חילוק בדבר זה דחכמים ור"ג נמי לא פליגי אלא לענין סוף הזמן, אבל לענין התחלת הזמן מודו וכ"ש להאי לישנא דואבע"א לקמן דרישא דמתניתין לאו ר"א היא מה. מו

ומה שהוצרכתי להצעה זו היינו לפי מה שראיתי לבעל תרומת הדשן בשאלה ראשונה שלו שהאריך למצוא ישוב וטעם למה שנהגו ברוב הקהלות בימים ארוכים לקרות ק"ש של

והנה להלכה מצינו בהל' מגילה לג דפסק המחבר ל' דמי שהוא אנוס יכול לקרוא המגילה מפלג המנחה וכמו שכתב בתרה"ד ל'ה הרי דסומך על דברי ר"ת במקום אנוס והפר"ח שם דוחה דבריו, ומה שיש לומר דשאני ערב שבת משום תוס' שבת שקיבל וכמו שכ' הטו"ו ל', אלא יש לדון לפי הרמב"ם ל' דמותר לקדש לפני הזמן, והב"י ל' כבר השריש ל' דהרמב"ם לית ליה דין תוס' שבת, ועיין במנ"ח לט, (ועיין בב"י מ בשם הר"י גיאות שכתב כיון שנהגו כל ישראל כרבנן שאין מתפללין ערבית אלא משחשיכה אין להתפלל של שבת בערב שבת ולא של מוצאי שבת בשבת ואין לקדש אלא בכניסת יו"ט, ועיין שלטי הגבורים בפסחים מא שכתב דאין לקדש עד זמן של לילה ממש).

ועיין במג"א מב ובפמ"ג שם ובמחצית השקל אם התפלל מערבי לפני פלג המנחה ונוכר שלא התפלל מנחה יכול להתפלל אח"כ, אלא דנו הפוסקים אם זה מתורת תשלומין או דומנה היא, ונפק"מ לגבי אמירת יעלה ויבוא במנחה אם בלילה הוי ר"ת, וגם אי תפ"ע עושה לזמן לילה.

כמה הסברים לפרש דעתו של ר' יהודה דס"ל דתפלת מנחה עד פלג המנחה

הנה דעת ר' יהודה דתפלת מנחה הוא עד פלג המנחה, שכן תמיד של בין הערביים קרב והולך עד פלג המנחה ע"כ, והקשה התוס' תימא מנא ליה הא, והסבירו דכוונתו על הקרבנות הקטורת עיי"ש, ועיין עוד בלחם משנה מה שכ' בזה.

לג. בסימן תרצ"ב. לד. סעיף ד'. לה. סימן ק"ט. לו. סימן רצ"א סק"ו. לו. בפכ"ט מהל' שבת הל' י"ט. לה. סימן רס"א. לט. מצוה ל"א. מ. סימן רצ"ג. מא. ק"ה ע"א. מב. סימן ק"ח סק"י. מג. סימן רס"א. מד. בהשמטות למס' ברכות. מה. וכן כתב בתיקוני זהר תיקון מ"ט, ודלא כשיטת אהל מועד הובא בב"י סימן רל"ה, ועיין עוד בהגה"מ פ"ג מהל' תפלה אות ח'. מו. ומש"ה הוצרך רש"י לפרש דמה שאנו קורין אותה בבה"כ קודם לכן לאו מעיקר מצות ק"ש הוא אלא דעיקר ק"ש היינו פרשה ראשונה שאדם קורא על מטתו (ועיין בחידושינו מה שכתבתי בזה באריכות בשיטת רש"י ז"ל), ולשיטה זו הסכימו כל הגאונים והפוסקים הקדמונים שהביאו הרשב"א והרא"ש ז"ל בחידושיהם וכ"כ הטור א"ח (בסימן רל"ה), אלא שרבותינו בעלי התוס' ר"י ור"ת כתבו דק"ש של בית הכנסת עיקר, (ויש חילוק בין ר"ת ס"ל דסומכין על שיטת רבי יהודה דס"ל מפלג המנחה ואילך כבר ראויה לזמן תפ"ע ושיטת ר"י הוא דס"ל כתנאי דברייתא דמקדימין זמן קר"ש קודם צאת הכוכבים משעה שהעני נכנס לאכול פתן בע"ש, או כר"א משעה שקידש היום דהם לפני שיעור צה"כ כמו שכתב הטור והרא"ש), והיינו מאותן טעמים שכתבו מברייאת דלקמן, וסוגיא דר"פ תפלת השחר ואין צורך להאריך בזה כיון דליכא נפקא מיניה טובא לדינא מאחר שכבר נהגו בה רוב תפוצות ישראל לצאת ידי כולם לקרות בבה"כ עם הצבור ככל דקדוקי ענייני ק"ש ולחזור ולקרות על מטתו ע"כ פרשה ראשונה, אלא שמנהג הותיקין מהדרין מן המהדרין לקרות ק"ש עם הציבור בלא ברכות וגם אין מתפללין ערבית עם הציבור כי אם סמוך לצאת הכוכבים וקורין ק"ש ומתפללין בעשרה, ועל זה נאמר ירא שמים יוצא ידי כולם וכ"ש במצוה זו שהיא קבלת עול מלכות שמים בין למ"ד שהיא מדאורייתא ובין למ"ד שהיא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא ואפ"ה עשאוהו כעין דאורייתא לכל דבר כדאמר' בכמה דוכתין דקבלת עול מלכות שמים טפי עדיף, ושכן נראה מסיודרו דרבינו הקדוש שסידר משנה זו בתחילת הש"ס אם כן נכון הדבר לעשותה על צד המובחר ומעולה שבדרכים לצאת ידי כלם, ועל כל פנים מי שקורא אותה בברכותיה עם הציבור ומתפלל יש לו לקרות על מטתו ג"כ פרשת והיה אם שמוע אף לפמ"ש בסמוך דפרשת והיה אם שמוע מדרבנן והיינו מטעמא דפרישות.

ועתה תפלת המנחה חזרוין לבתיהם לאכול ולשתות, ואח"כ מתפללין תפלת ערבית בביהכ"ס כשאר ימות השנה, אמנם אם חל ר"ח סיון בע"ש מתפללין מנחה לאחר ו' שעות אחר חצות ומתפללין מנחה וקורין ויחל ואח"כ מיד מתפללין ערבית כסדר כל תפילת השבת חזרוין לבתיהם ומיד קובעין סעודתן לקדש על היין וגומרין כל סעודתן, ונוהגין מנהג שבת גמור באיסור עשיית מלאכה וכמו בכל שבתות השנה, ומענה בפנים שכן המנהג מימים קדמונים כאשר כל זה מבואר בספר שבות יעקב מ"ח שהרעים על מנהג זה בקול גדול, וכתב שצווח על זה ככרוכיא ולא שמעו אליו ואף ששמע מכמה רבנים הקדמונים שמיחו ולא עלתה בידם אפ"ה מצא עצמו כמחוייב בדבר להעלות בספר שיש לבטל הדבר כיון שאפשר דבדיעבד לא יצאו י"ח ע"כ.

הפנ"י מחזק המנהג הזה ודוחה דברי השבות יעקב

ועל זה כתב הפנ"י לתמוה מ"ט וזהו לשוננו, ואני עמדתי משתומם על דבריו מאי כל הרעש הזה לבטל הדבר מנהג קדוש כזה שקרוב הדבר שהיה הרבה קודם לזמן רבותינו הצרפתים רש"י ותוס' וכל סיעתם, וכי מה בין זה המנהג דק"ק ווירמיישא לאותה שאלה ותשובה שכתב בעל תרומת הדשן בשם כמה גאונים קדמונים שעשו מעשה בעצמם להתפלל ולקרות ק"ש עם הציבור ג' או ד' שעות קודם הלילה ואף שלא מצא בה טעם ברור מ"מ סיים בסוף דבריו דנראה דאפילו תלמיד חכם א"צ לפרוש מהם אף לכתחילה וא"כ מה לי ג' או ד' שעות ומה לי ה' או ו' שעות כיון דאידי ואידי קודם פלג המנחה הוי טובא ואפ"ה כתב שיצאו ידי חובת תפלה וכ"ש לענין ק"ש כיון שיצא בק"ש שעל מטתו, ועוד שהמעין היטב בלשון בעל תרומת הדשן יראה דאפ"ה קודם ג' או ד' שעות הורה חכם א' מהגדולים להתפלל ערבית ולקרות שמע בעוד היום גדול מאד לצורך סעודת נישואין וכתב דמשמע מזה דמקדם היה בקל להורות לקולא בדבר זה וא"כ דאפ"ה למאי שלא העלה בעל ת"ה טעם ברור לזה אפ"ה הסכים לדעת גדולי אחרונים לקיים המנהג ומכל מקום כשיש איזה צורך בדבר כגון סעודת נישואין וכיוצא בזה או לכבוד שבת א"כ כ"ש שאין לנו לבטל מנהג קדוש כזה, כיון דאיכא טעמא טובא בדבר שהרי דבר זה אינו מצוי כ"א אחת לכמה שנים ומפרסמי מילתא טובא שאינו אלא מנהג קדמונים שקבעו לאיזה צורך לכבוד שבת ולכבוד ר"ח ודאי לא גרע הנך טעמי מהאי טעמא דסעודת נישואין שהוא דבר מצוי מאד ונתת

ערבית ולהתפלל ג' או ד' שעות קודם צאת הכוכבים, ושקל וטרי בהך מלתא טובא ולא העלה שדבר ברור אלא שכתב בתחילת דבריו שהמנהג נשתרבב ע"י תשות כח שירד לעולם כו' ע"ש מ"ז, ואפילו בדורות הראשונים בימי רב האי גאון לא היה כח בהם למחות ופיין ברשב"א שכתב דלפי רה"ג קידוש היום לר"א הוא בתחילת השקיעה והוא ד' מיל לפני צאה"כ, והיינו משום דלענין תפלה כתבו התוס' דעבדינן תרי קולי דסתרי אהדדי, ולענין ק"ש יש לסמוך על רש"י ולכן העלה שאפ"ה ת"ח אין צריך לפרוש מן הציבור בזה אלא מתפלל וקורא עמהם ויוצא בזה. בלבד מי שהורגל בשאר פרישות יתפלל ויקרא בזמן שתקנו חכמים כל זה תמצית בעל תרומת הדשן ע"ש. ובאמת שעיקר דבריו לענין תפלה לא העלה דבר ברור כלל דמה שאמר עבדינן תרי קולי דסתרי אהדדי אין זה מספיק כיון דלכ"ע מיהו אין להתפלל תפלת ערבית קודם פלג המנחה, ואף אם נחשב שעות זמניות לעולם אין יוצאין י"ח כ"א בשתי שעות פחות שמינית קודם צאת הכוכבים כמ"ש הוא עצמו בתחילת דבריו וע"ז לא תירץ כלום והיאך סתר דברי עצמו וכתב בסוף דבריו דאפ"ה ת"ח א"צ לפרוש מהציבור, והנלע"ד ככוונתו כתבתי קצת בחידושי וכאן אבאר עוד, מ"מ נקטינן מיהו דלענין ק"ש נראה מכל דברי הגאונים והפוסקים הקדמונים שהביא בדבריו שכולם סומכין על דברי רש"י ועשו בעצמם הלכה מעשה כדבריו ונראה ג"כ מדבריו שלא הוצרכו לחזור ולקרות פרשת והיה אם שמוע על מטתו, אמנם למאי דפרישית נראה דאפשר שאותן הקדמונים ג"כ היו קורין פרשת והיה אם שמוע ומטעם זה נראה דאף למי שהורגל בפרשיות קורא ק"ש ומתפלל ערבית בימי חול בזמן שתקנו חכמים בצאת הכוכבים אלא דאף על פי כן בע"ש שאפילו מי שהחזיק בפרישות מתפלל וקורא עם הציבור בעוד היום גדול א"כ יש לנו לקרות פרשת והיה אם שמוע על מיטתו כדי לצאת כל הדיעות וכמו שהעליתי מדקדוק לשון התוס' במשנתנו דאפ"ה אי פרשת והיה אם שמוע מדרבנן כדמשמע בריש פ' היה קורא אפ"ה לכתחלה מיהו צריך לקרותה בזמן ק"ש כמצותה.

חידושו של הפנ"י דכבר אחר תפלת מנחה גדולה מתחיל זמן תפ"ע לפי מנהג ווירמיישא, ותמיהה השבות יעקב על מנהג זה

דחנה מנהג ק"ק ווירמיישא שנהגו להתענות בר"ח סיון על גיורת תת"ש עד לאחר מנחה גדולה וקורין אחר כך ויחל

מז. עיין ד"מ בשם האגור דס"ל פלג המנחה הוא שעה ורביע קודם הלילה ולפעמים הם שני שעות עיי"ש, ועיין במנ"א סימן רל"ה, דכתב דהתה"ד ס"ל כהיראים ובסימן רס"א (סק"ט) לפי היראים עיין במחצית השקל. מה. חלק שני סימן ו'. מט. בליקוטים מהרב המחבר. ג. בסימן א'.

תורת כל אחד ואחד בידו ואפ"ה לא חשו חכמי הדורות בדבר הזה, ובאמת נראה שהסכימו דעתן לדעת חכמי המשנה במעשה דרבן גמליאל ובניו והיינו כדפריש"ו בפסקא דלקמן דהלילה לנו לומר דבניו של ר"ג היו עושין בודון ובשאת נפש להתעצל כל כך בקריאת שמע אע"כ שהיו קורין ומתפללין עם הציבור בעוד היום גדול, או אפשר דאפילו קודם לכן היו מקדימין ומתפללין כל אנשי המשתה והשושבינין דהיינו ממש כמעשה דבעל תרומת הדשן נמצא עולה מדברינו דלכל הנך טעמים יש לקיים המנהג של ק"ק ווירמיישא אפי' אם היה טעם הדבר מרופה בידינו אלא שמחמת תשוש כח וטורה הציבור נהגו להקל כשיש איזה צריך אף נגד פסק הלכה דריש פרק תפילת השחר לענין תפלה.

אמנם לפי מה שכתבתי בלשון התוס' במשנתנו נראה שהעליתי בזה דבר ברור בעזרת השם ואפשר שמעיקר הדין דגמרא נמי כך הוא לענין תפלה, והיינו דהא דמסקינן בריש פרק תפילת השחר השתא דלא איתמר הלכתא "דעבד כמר עבד" כו' היינו דנהי דמעיקרא הוי סלקא דעתך דזמן תפילת מנחה ותפילת ערבית הא בהא תליין דקודם כלות זמן מנחה קטנה אין להתפלל ערבית, מ"מ לפי המסקנא לא הוי הכי אלא דתפילת ערבית אין לה קבע כלל כיון שלא ניתקן אלא כנגד איברים ופדרים של תמיד בין הערבים וכיון דמן התורה זמן אברים ופדרים הוא לאחר ז' ומחצה כדאיתא במס' פסחים ריש פרק תמיד נשחט א"כ מהאי שעתא מתחיל זמן תפילת ערבית אע"ג דהוי עדיין זמן תפילת מנחה וכמו שהארכתי בזה בלשון התוס' במשנתנו וגם בחידושי בריש פרק תפלת השחר ע"ש. ומלבד כל זה מצאתי את שאהבה נפשי שכמו כן נראה מלשון הראב"ל ז"ל נ"א שהאריך בענין זמן ק"ש ותפילת ערבית

ובסוף דבריו כ' דגרסינן בירושלמי ^ב אמתניתין דלא יצא החייט במחטו סמוך לחשיכה, ואמרינן עלה בגמ' מה דתנינן מנחה בלפני הספר ותני לה רבי "חשיכה" הדה אמרה דאפילו חשיכה דתנינן בחייט מנחה היא ש"מ דדעת הירושלמי לקרות למנחה חשיכה, וכיון דהכי הוא קרינן שמע בזמן מנחה דהא חשיכה קרויה וגם רבי חייא קרי למנחה חשיכה עד כאן לשונו ז"ל. ואף שקיצר מאד בדבריו וצריכין ביאור מ"מ אחר היגיעה יגעתי ומצאתי ליישב דבריו בטוב טעם ואין להאריך כאן יותר וא"כ לפי"ו כיון דבתלמודא דידן פ"ק דשבת משמע דהאי סמוך למנחה דלפני הספר במנחה גדולה איירי בכל חד מתרי אוקימתין דהתם, א"כ ממילא דלענין תפילת ערבית שכתב הגאון הנ"ל נמי בכה"ג מיירי בשעה ומחצה אחר מנחה גדולה דמהך שעתא חשיכה מיקרי כן נראה לי נכון ליישב ע"פ סיפרי הקדמונים. ^י

רק עם כל זה נכון הדבר לכל היראים וחרדים לקיים מצות ק"ש בעיקר זמנו בענין שלא יהא שום חשש כלל אף למ"ד דק"ש דאורייתא והיינו כשיזדמן שחל ר"ח סיון בע"ש יעשו כמנהגם רק שיחזרו ויקראו פ' שמע והיה אם שמוע לאחר צאת הכוכבים או אפי' בק"ש הסמוך למשנתן כנ"ל ותו לא מידי, ע"כ.

דעת המאירי דדין דעביד כמר עביד נאמר בשני ימים ודעת שאר הפוסקים דלעולם יש לעשות או כרבנן או כרבי יהודה

א. במאירי ^י כתב דדומה הדבר לב' שבילין אחד טמא ואחד טהור שהלכו בה ב' בנ"א שאם באו לשאול בבת אחת שניהם טמאים ובוה אח"ז טהורים ולכן בב' ימים יכול לעשות כמו שירצה עי"ש, אבל הרבה חולקין וסוברין דיש לתפוס תדיר או כרבנן או כר"י.

נא. בסימן קכ"ב. נב. בפ"ק דשבת. נג. וממילא זה הטעם מספיק גם כן למה שנהגו להדליק נר של שבת הרבה בעוד היום גדול, אע"ג דאמרינן בפרק במה מדליקין גבי דביתהו דרב יוסף דתני ובלבד שלא יקדים, אפ"ה כשיש צורך בדבר ורוצה לקבל שבת אפילו בעוד היום גדול הרבה אין בכך כלום מכל הני טעמים דפרישית, וכמו שכתבתי בריש פרק תפלת השחר ומהאי טעמא גופא נמי מהני לענין מה שקורין יציאת מצרים הרבה קודם זמנה דדא ודא אחת היא וכמ"ש תלמידי ר' יונה ז"ל בשמו במשנתנו. ועוד דוודאי לפי מנהג ק"ק ווירמיישא נמשך להם סעודת שבת עד שיגיע זמן ק"ש ותפילה בשאר לילי שבתות וא"כ ממילא יוצאין י"ח יציאת מצרים שהרי מזכירין אותו בברכת המזון כשאומרין בברכת נודה לך "ועל שהוצאתנו ממצרים מבית עבדים" ובודאי לא גרע הך הזכרה מהא דאמרינן לקמן בר"פ היה קורא דר' הוה מהדר אשמעתין דאית בה יציאת מצרים כדי להזכיר בזמנו וכל זה יגעתי למשכוני נפשאי ליישב ולקיים מנהג קדוש כזה שנתייסד ע"פ קדמונינו, ומה שכתב בעל שבות יעקב בתשובה זו לעשות כמין פשרה במנהג זה שיתפללו סמוך לה' שעות אחר חצות דאפשר דלא חשבינן לענין זמן ק"ש ותפילה אלא י"ב שעות אמצעיים ע"ש. ובאמת שאין לסברא זו לא שורש ולא ענף בסוגי' הש"ס ולא בשום פוסק ואדרבה כל דברי התוס' דמשנתנו בין לר"י ובין לר"ת מוכיחים להדיא שלא כדבריו, דלפי סברתו לא היה מקום כלל לדבריהם בזה. והנלע"ד כתבתי בענין שיש לסמוך אף שלא בשעת הדחק ואין לזוז כלל ממנהג הזה. נד. ברכת כ"ז ע"א.

קושיה הרשב"א דלפי ר"י דפלג המנחה הוי סוף היום
היאך הקריבו קרבן תמיד עד הערב

ב. עיין שאג"א נ"ה שהקשה לפי הרמב"ם דס"ל דתמיד של בין
הערבים קרב עד סוף היום, ודלמא הלכתא כר"י דאין הקרבן
קרב כי אם עד פלג המנחה בדאורייתא יש להחמיר עיי"ש,
ועיין מג"א י"ז דבע"ש יש להקדים להתפלל מנחה מבעוד יום,
(ובקונטרס על תפלת מנחה כתבנו מזה קצת עיין שם).

סק"ב

סתירת דעת הרמ"א בענין תפ"ע אי משווי לילה גמור
דבהל' אבילות מכריע דמשווי לילה והכא מחלק בין
לכתחלה לדיעבד

א. עיין בהלכות אבילות י"ז שפסק המחבר, דמי שהתפלל ערבית
מבעוד יום ושמע שמועה אח"כ שמת לו רח"ל קרוב אין
אותו היום עולה לו למגין, מאחר שהקהל עשאו לילה בתפלתו
ומתחיל למנות מיום המחרת ע"כ, וכן פסק שם לקמן בס"י ת"ב
נ"ה בשם מהר"ם מרוטנברג הובא בהגה"מ, וזוהו למד התרומת
הדשן י"ט לגבי ספירת ו' נקיים, דאם התפללו ערבית אי אפשר
למנות אותו היום, והרמ"א כאן מביאו לגבי דין הפסק טהרה,
ולעומת זה דעת מהר"ל הובא בספר האגור ס' דאפילו אם קבלו
הקהל ועשאו שבת ואפילו אם היא בעצמה התפללה מכל מקום
יכולה להפסיק גם אחר כך כל זמן שלא הגיע צאה"כ או
השקיעה, והרמ"א ציין גם לדבריו ומכריע דדיעבד סומכין על
האגור בשם מהר"ל ע"כ, וכבר העיר הש"ך שם ס"א להקשות
למה באבילות מחמיר הרמ"א לגמרי דינו כלילה ואינו מחלק
בין לכתחלה לדיעבד כמו שמחלק הכא, ועיי"ש מה שכתב.

בביאור האגור כ"ד שעות

ב. ומה שהביא הש"ך מהאגור, עיין בסדרי טהרה ס"ב דכ"ד
שעות הכוונה דלעולם אין היום יותר מכ"ד שעות עיי"ש,
ועיין בקונט"א של הרב התניא ס' קפ"ד ס"ג שדן מדברי הש"ך
דהכא עיי"ש, ועיין בנר"ב ח' יו"ד ס"ו ועוד פוסקים, ועיין
בתפארת צבי ס"ה כאן, ועיין בשו"ת ערוגת הבושם יו"ד ס'
עיי"ש.

בענין זמנו של ספיה"ע מתי מתחיל מפלג המנחה,
ביהש"מ או בצאה"כ

ג. לגבי ספיה"ע דבעינן לספור בתחילת הלילה, עיין בשו"ת בתי
כהונה ס"ז דלפי המנהג שודאי לילה הוא כרבע שעה אחר
השקיעה אפשר אף לכתחלה לספור או ספיה"ע עיי"ש, ועיין
בספר פתח הדביר ס"ח שתמה על המחמירין בספיה"ע שהוא בזה"ז
מדרבנן ובקר"ש מקילין אע"פ שהוא דאורייתא עיי"ש, ועיין
מג"א ס"ט ובשו"ע י' שכתב המתפלל עם הציבור מבעוד יום מונה
עמם בלא ברכה ואם יזכור בלילה יברך ויספור, וגדר מבעוד
יום ס"ל להטו"ז ע"י דהוא ביהש"מ, ודעת הלבוש וא"ר ע"י וחק
יעקב ע"י דהכוונה לפלג המנחה.

מה"ת אין שעות ביום רק בוקר, צהריים, ולילה

עיין בתומים חו"מ ע"י שכתב דחלוקות היום ל"ב שעות והלילה
ל"ב שעות אינו מה"ת או מדברי חו"ל וגם לא מצד
הטבע, אלא מצד הסכמת התוכנים לחלק כך היום לחלקים והם
חילקו ל"ב חלקים, וזוהו מפרש דמה דילפינן מהכתוב לחקור
העדים באיזה חלק של היום היה העדות, אין הכוונה על איזה
שעה מן היום כי זה אינו מה"ת אלא החקירה מה"ת היתה או
בבוקר או אחה"צ או בלילה אלא אחר שהמציאו התוכנים לחלק
היום ב"ב חלקים הוסיפו חכמים לחקור באיזה שעה ביום ע"כ,
ועיין באור שמת הל' עדות ע"י שכתב דזה דבר ברור ואמיתי,
אבל תמוה דבגמ' ע"ז י' מבואר דיש חלוקה של י"ב שעות, וכן
עיין בסנהדרין ע"י ובמדרש תנחומא י"א.

סק"ד

אחד מן החומרות של ז' ימי נקיים הוא שצריך בדיקה
פעמיים ביום

עיין במחצית השקל שכתב, דהא דקיי"ל באשה שיש לה וסת
א"צ בדיקה שלא בשעת וסתה אפי' לכתחלה רק כל
המרבה לבדוק הר"ז משובחת, אבל בתוך ספירת ו' נקיים כתב
ע"י דצריכה לכתחילה בדיקה פעמים בכל יום שחרית וערבית
דאו מעיינה פתוח, וא"כ אי הוי אמרינן דלא סתרה כל הימים
שלמפרע אף שמ"מ היתה צריכה למנות ו' נקיים מחמת מעיינה

נה. סימן י"ז. נו. סימן רס"ז. נז. סימן שע"ה. נח. סעיף י"א. נט. סימן רמ"ח. ס. הובא בש"ך סק"ד. סא. בסימן שע"ה
סק"ט"ו. סב. סק"ו. סג. סק"ז. סד. סימן קלא. סה. סק"ג. סו. סימן קע"ח. סז. ח"ב סימן ג'. סח. סימן תפ"ט
סק"ז. סט. סימן תפ"ט סק"ז. ע. סעיף ג'. עא. סק"ו. עב. ס"ק י"א. עג. ס"ק י"ג. עד. סימן ל' ס"ק י"ג. עה.
פ.א. ע. ג' ע"ב. עז. ע"ח ע"ב. עח. פרשת ויחי. עט. בסעיף ד'.

פתוח מאחר שמראיה ראשונה כבר הוא לאחר ז' נקיים קמ"ל חזוקת טומאה עליה עד שיכלו כל הו' נקיים רצופים, ולכן אפילו תראה בסוף הו' נקיים תסתור הכל ועדיין חזקה הראשונה דמעיינן פתוח עליה גם בו' נקיים דהשתא וצריכה בדיקה לכתחילה פעמיים בכל יום גם בעת ההוא עיי"ש.

דעיינן בספר עצי לבונה מה שכתב בביאור הטו"ז.

סק"ה

בענין ג' ימים ראשונים של הז' נקיים יותר חמור משאר הימים

עיינן בשו"ת ח"ס⁹ שדן בדברי הפלתי, וכתב דאף אם נקבל כסברת ספר התרומה דבעינן שהחזק האשה בטהרה עכ"פ ג' ימים מאי עבדתייהו הרי כיון שבדקו ג' בדיקות ביום הרי החזקה להיות נקי, ולכן העלה דמיידי ברואה ג' ימים דצריכה ג' ימים למיעקר, אבל לא משמע כן מסתימת הפוסקים דדוקא בג' ימים רצופים מיירי, וי"ל דעיקר חומרא דר"ז אפי' ברואה טיפת דם כחדל צריכה ז' נקיים הטעם משום דחיישינן שיצא בג' ימים ונשאר בבית החיצון והוי ליה זבה גדולה כמו שכ' הר"ן פ"א נמצא דאנו מחזיקין כל נשי דידן כאילו החזקה רואה ג' פעמים בג' ימים אזי שפיר בעינן ג' ימים להפסיק להחזיקה במסולקת דמים עיי"ש.

ובשור"ת ערוגת הבושם פ"ב שדן על דברי הח"ס דלמה בעינן ג' ימים למיעקר ועיינן שם מה שכתב ליישב קושית הפלתי עיי"ש.

דעיינן עוד בתשו' צמח צדק פסקים סי' קצ"ו פ"ב מה שדן בקושית הפלתי.

סק"ו

בדעת הרמב"ם דאחר ג' עונות שכבת זרע מסריח

עיינן בירושלמי במס' שבת פ"ד א"ר יוחנן זה דברי ראב"ע ור' ישמעאל ורע"ק, אבל דברי חכמים עד ג' ימים מכאן ואילך היא נסרחת, ואתיא כהיא דאמר ר' זעירא בשם ר' יוחנן פ"ה זאת תורת הזב ואשר תצא ממנו שכבת זרע מה תורת הזב עד ג' ימים אף תורת ש"ז עד ג' ימים ע"כ, הרי דג' ימים שש עונות ס"ל לירושלמי ללמוד מפסוק וזאת תורת הזב.

תירוץ של הפנ"י על קושית המג"א היאך אומרים זמן מ"ת בו' סיון לפי הירושלמי הנ"ל

וכן כתב הפנ"י במס' שבת פ"ו ליישב קושית המג"א פ"ז דלפי הפוסקים דקיי"ל פולטת ש"ז שש עונות שלימות בעינן, וקשה היאך אנו אומרים זמן מ"ת בשבועות שהוא ו' לחודש, ותי' לפי הירושלמי הנ"ל מדיקשא דזב מה זב בג' ימים אף ש"ז ג' ימים, דאע"ג דזבן אמרינן בתחלתו מקצת היום ככולו אפ"ה לענין פולטת ש"ז בעינן ג' ימים מעל"ע שלמים כי ענין פולטת תלוי בסברא כל זמן שאינה נסרחת כי כ"ז שאינה מסרחת ראייה להזרוע וע"כ מוכרח להיות ג' ימים מעל"ע שלמים עיי"ש.

גירסת בעה"מ בירושלמי

ולא אכתו מדברי בעה"מ במס' שבת פ"ה שכתב, ויש בענין חילוף בכמה נוסחאות, ובתלמוד ירושלמי אמר ר' חייא בא' אמר ר' יוחנן זו דברי ר' ישמעאל, אבל חכמים אומרים שלשה עונות שלימות בעינן פירש מאן חכמים ר"א בן עזריה דסבירה ליה כרבנן דאמרי בהמשה עביד פרישה וסברי להו כר' אדא בר אהבה דאמר בהשכמה עלה ובהשכמה ירד, נמצא ג' עונות אחת ביום חמישי ושתיים ביום שישי שהן עונות היום ועונות הלילה וכו', אבל חכמים אומרים שש עונות שלמים בעינן ולא כן נמצא בספרים המדויקים הבאים מספרד, אלא ג' עונות שלמים בעינן עכ"ל בעל המאור, ועיינן בתפארת צבי פ"ט שמיישב בזה שיטת הרמב"ם שפוסק שאין פולטת ש"ז סותרת אלא כשנפלט תוך ג' עונות.

סק"ז

בדברי הטו"ז דלא בעינן הכא ג' חדשי הבחנה

הטו"ז מתרץ דהכא איירי שהי' בעלה מצוי אצלה קודם שאירע טעות זה, ומשו"ה לא צריכה הבחנה כמו דקיי"ל באשה שנאנסה, והיכא דלא היה בעלה עמה תוך צ' יום קודם מעשה טעות זה יל"ע.

ובספר מקור חיים ז' כתב ולי נראה דאין צריכה הבחנה הואיל דנשי דידן לאו זבות ודאית נינהו אלא שנהגו להחמיר על עצמן לספור ז' נקיים על כל טיפת דם אם כן רובא דרובא וכמעט כולן שספרה האידינא ז' נקיים לאו דאורייתא הוא אלא מחומרא דרבנן חומרא דר"ז, אם כן יש לכל אשה ס"ס המתהפך

פ. יו"ד סימן קס"ה. פא. הובא בב"י סימן קפ"ג. פב. יו"ד סימן קפ"ה. פג. סעיף י"ז אות ח'. פד. פרק רע"ק משנה ג'. פה. ויקרא ט"ו. פו. פ"ו. פז. סימן תצ"ד. פח. פרק ר"ע. פט. סימן קצ"ו ס"ק י"ג. צ. ס"ק צ"ב.

הוא דלמא לאו זבה היא ולא צריכה ז' נקיים מה"ת ואת"ל הוי' זבה דלמא לא נתעברה מאותה ביאת טעות וא"כ מה"ת לא בעינן הבחנה דאין כאן איסור ורק מדרבנן, והטו"ז כתב צ"ל דלא בעינן הבחנה בדם הימוד עיי"ש.

ועיין לעיל סי' קצ"ה בטו"ז צ"ב המשמע בדנדה א"צ הבחנה, והבית שמואל צ"ג וכן המנח"י כאן כתבו דאין לעשות הבחנה הכא.

סק"ח

אי אשה אסורה ברחיצה משום השחתת זרע ג' ימים סמוך לטבילתה

הנה כתב המג"א צ"ד אשה ששמשה סמוך לוסתה, או אשה בתוך ג' ימים סמוך לטבילתה דבאותן שעות רגילות להתעבר אסור לרחוץ ולכבס ביתה בחמין שיש לחוש משום השחתת זרע ההריון ע"כ, (וכתבו האחרונים לפרש דבריו דהא דשימשה סמוך לוסתה מיירי ששמש אתה באופן היתר, כמבואר לעיל בס' קפ"ד ביצא לדרך או כמו שכתב הפלתי לעיל בס' קפ"ז באשה שרואה דם מחמת תשמיש אם שימשה סמוך לוסת עיי"ש).

כדברי המג"א כתב הדרישה בשם רבו דאין לאשה לרחוץ ג' ימים סמוך לטבילה אבל מדברי הפלתי משמע דלא חש לזה

ועיין במנחת יעקב לבעל תורת השלמים צ"ה שהביא בשם הדרישה, ושמעתי ממורי דאשה לא תכנס ג' ימים אחרי טבילתה למרחץ, ונ"ל הטעם דהיא מטעם דאמרו דאין אשה מתעברת אלא סמוך לוסתה או לאחר טבילתה והמרחץ מפליט הזרע, ומסיק המנחת יעקב דלפי זה אין להכנס למרחץ אם שמש אתה סמוך לוסתה וכגון שיוצא לדרך או ג' ימים סמוך לטבילה עיי"ש, ועיין גם בבאה"ג כאן אמנם הפלתי כאן, חולק על הא דהנ"ל דס"ל דרוב הזרע נקלט מיד עיי"ש.

שני ראיות לסברת הפלתי שהוא סברת רוב האחרונים דהזרע נקלט מיד

דהבית שערים צ"ו מציין לדברי האמרי אש צ"ו שהביא ראה מדברי הראב"ד בהא דג' נשים משמשות במוך בשעת

תשמיש, דהב"י הקשה כאן בשם הראב"ד הרי כל אשה שעסקה בטהרות צריכה בדיקה אחר תשמיש לכו"ע אם כן היא תקנו חז"ל שהנשים העוסקות בטהרות ישחיתו זרען הרי הבדיקה מגיע עד מקום שהשמש דש וע"כ דרוב הנשים קולטות הזרע מיד ולכן לר"מ דחייש למיעוטא שמא תתעבר בג' נשים הללו ויהיה סכנה לה או לולד מה יועיל שתשים המוך לאח"כ אחר שנקלט רובו ומזה יש להוכיח בדביקה לאחר מכן אינו משחית הזרע עיי"ש, והבית שערים שם הוסיף להביא ראה מגמ' נדה צ"ח דחסידים הראשונים לא היו משמשין מטותיהן רק ביום רביעי, וכתב הר"ן כדי שלא יבוא שבת תוך ג' ללדתן דאין מחללין שבת על יולדת רק ג' ימים הראשונים ואע"ג דאם לא נקלט הזרע לאלתר אתי שבת תוך ג' ימים מ"מ בתר רוב אולינן ורוב הזרע נקלט מיד ע"כ, וכן כתב הנ"ב מהד"ק אבהע"ז צ"ט, ועיין בשו"ת רעק"א ק בשם החו"ד ובשו"ת גן המלך ק"א שמשמע כדעת הפלתי יק.

בגדר החילוק דלגבי נדה אמרינן מקצת היום בתחילתו ולגבי זבה בז' נקיים שלה לא אמרינן הכא

הנה על פי רוב לשון ושם יום הנאמר בתורה הכוונה לזמן שיש אור השמש המאיר והוא מזמן עלות השחר שהוא משעה שהשמש מתחיל לצאת עד זמן צאת הכוכבים שאו כבר שקעה השמש, (או מזמן הנץ עד השקיעה) ולפעמים היום הכוונה ליום ולילה לשיעור של כ"ד שעות, ובקדשים קיי"ל הלילה הולך אחר היום, ובחולין קיי"ל הלילה הולך לפני היום, וכפי שנאמר בתורה ויהי ערב ויהי בקר, והנה קיי"ל לגבי הרבה דינים שבעיני דין יום דאמרינן ביה מקצת היום ככולו ולא בעינן שתעבור כל היום, ודנו הפוסקים באיזה יום שנאמר בתורה אמרינן ביה מקצת היום ככולו ובאיזה לא אמרינן כלל זה, דהנה הכא מבואר דלא אמרינן מקצת היום ככולו ולכן אותו יום שפוסקת בה האשה בטהרה אינו נחשבת למנין ה' נקיים וצריך להתחיל יום למחרת, משא"כ ביום השביעי של הספירת ז' נקיים מהני טבילה ביום, ודרשו חכמים דלא תטבול שמא תראה ותסתור, אבל הטבילה מהני ואינה נחשבת כאילו טבלה לפני הזמן שלא מהני דהוי כטובל ושרץ בידו, והטעם דאמרינן מקצת היום ככולו וצ"ב מ"ש ביום השביעי מיום שפוסקת בו בטהרה הרי ממ"נ אי מקצת היום ככולו או לעולם אמרינן כן ואי מקצת היום ככולו לא אמרינן גם ביום השביעי לא נימא כן.

צא. לעיל בסימן קצ"ב. צב. טק"ז. צג. סימן ד' ט"ק ט"ו. צד. סימן תר"ו ט"ק ח. צה. ט"ק כ"ג. צו. יו"ד סימן רע"ג. צו. יו"ד סימן ט"ח. צח. ל"ח. צט. טו"ס ט"ט. ק. סימן צ'. קא. סימן קכ"ח. קב. ועיין עוד בשו"ת ח"ס יו"ד סימן קע"ב, ועיין שו"ת רעק"א טו"ס ט"א.

שני חילוקים לחלק בין המספר נאמר לפני הפעולה או להיפוך וגם לחלק בין איסור לאו לאיסור כרת

והחילוק בזה מבואר בפוסקים, וחד מן הכללים הנאמרים בזה הוא דאם המספר של היום בתורה באה לפני הפעולה לא אמרינן מקצת היום ככולו, לפי שהקדם המספר משמע דהמספר מעכב, משא"כ היכא דהפעולה באה לפני המספר מהני שפיר לומר בהם מקצת היום, ולכן כשנאמר בתורה "ששת ימים תאכל מצות", המספר לפני הפעולה בעינן ששה ימים שלמים, וכן מה שנאמר "שבעת ימים תהיה בנדתה" בעינן שבעת ימים שלמים, משא"כ בפרשת נגיעים כשנאמר "והסגיר הכהן את הנגע שבעת ימים" שבאה המספר אחר הפעולה שפיר אמרינן ביה דין מקצת היום, ומה שיש להקשות על כלל זה מהא דנאמר בסוכה "חג הסוכות תחוגו את ה' שבעת ימים" הרי דהפעולה נאמר לפני המספר ואפי"ל לא מהני מקצת היום והרי זה סותר לכלל הנ"ל דהפעולה נאמר לפני המספר, וי"ל דשאני סוכות דיליף כן מט"ו ט"ז מתג המצות, וכמו דבחג המצות בעינן ימים שלמים כמו כן בחג הסוכות, ב) או י"ל ששאני חג הסוכות דנאמר לכלל ישראל ולא לאיש פרטי בזמן פרטי אין הכלל הזה נאמר. ומקור הלימוד דילפינן מינה דאמרינן ביה מקצת היום ככולו הוא מהא דנאמר בגמ' קי לדרוש עה"פ ואחר תסור אחר מעשה תסור, והוא אע"פ שספרה מקצת היום ולא כל היום טוהרה דמקצת היום ככולו, והרדב"ו בתשו' מחלק באופן אחר מתי אמרינן מקצת היום ככולו ומתי לא אמרינן בין איסור כרת לאיסור לאו עיי"ש, ולקמן דנתי בדבריו מגמ' יבמות קי דהקשו מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת עיי"ש.

לא אמרינן מקצת היום ככולו רק בתחילתו או בסופו ולא באמצע ובביאור סכרת התוס'

והנה עיין בשו"ע קי שהביא המג"א בשם הב"ח דבל"ג בעומר אמרינן מקצת היום ככולו ע"כ, וע"ז הקשה בשו"ת בית שערים מתוס' נדה קי דמבואר דלא אמרינן דין מקצת היום ככולו אלא בסופו ולא בתחילתו ומכל שכן באמצע, וקשה על הב"ח שהרי הב"ח דן שם לגבי מנהג אבילות שנוהגין איסור לפני ל"ג בעומר ולאחר ל"ג בעומר ונמצא דל"ג בעומר הי באמצע ואפי"ל אמרינן ביה מקצת היום ככולו וצ"ע עיי"ש קי, וכתב לו השואל לתרץ דהתוס' כתבו דין זה דוקא גבי זבה ואין ללמוד מזה למקום אחר דהרי בנדה היא להיפוך שבתחילתו

אמרינן מקצת היום ככולו ובסופו לא אמרינן מקצת היום ככולו, וע"ז ענה לו דבגוף הדבר יפה כוון, דשאני זבה וכמבואר עוד בתוס' במס' ר"ה קי אבל מה שדן דבנדה אמרינן מקצת היום בתחילתו אינו ראיה, דהרי בנדה דין הוא שיהא יום הראשון עם החשבון דלמא יגרע משאר הטומאות שא"צ נקיים וכמ שכתבו התוס' הנ"ל, וכוונתם נראה דדוקא דבר התלוי בימים לחוד בלי מקרה שנתחדש בהם אז לא אמרינן בתחילתו מקצת היום ככולו אבל בדבר שאינו תלוי בימים בלחוד, רק שנדה טמאה מחמת מקרה שנתחדש שראתה דם שפיר אמרינן גם בתחילתו מקצת היום ככולו וגם באותו יום טמאה מעת שבא המקרה שראתה דם, וגם בשאר הימים אינה טמאה רק מחמת איתו המקרה לכן לא איכפת לן במה שלא היתה טמאה ביום ראשון קודם שראתה כיון שאין היום לחודא גורם רק עם המקרה והרי אז עדיין לא ה' המקרה, משא"כ ספירת שבעה נקיים תלוי בימים לחודא היינו בלי שיתחדש מקרה רק נקיים מידי דממילא, וכן הוא איסור נישואין בספירת העומר שפיר י"ל דלא אמרינן בתחילתו מקצת היום ככולו עיי"ש עוד ותורה נתן.

באשה שראתה כתם אם מותרת לה בשעת הדחק לחשוב יום ההפסק טהרה למנין ז' נקיים

הנה קיי"ל להלכה קט דיום שהפסיק האשה בטהרה אינה סופרתו למנין שבעה דאע"פ דלגבי מקצת דברים קיי"ל מקצת היום ככולו, שאני הכא דלא אמרינן ביה מקצת היום ככולו ואין מונין אותו יום שפסקה בו בטהרה, וכמבואר בגמ' נדה קי דהכותים נדות הן לעולם לפי שאותו יום שפסקו בטהרה כבר השתמשו בו למנין שבעה, ועיין עוד לקמן קי"א, וכן פסקו הראשונים עיין בתורת הבית להרשב"א וברא"ש בפסקיו קי"ב, ועיין בחי' הרמב"ן ובחי' הר"ן, ואף דקיי"ל הכי מ"מ צריך בירור למה לא נימא מקצת היום ככולו כמו דקיי"ל בשאר חלקי התורה.

טעם למה בשבעת ימי המשתה בעינן ז' ימים שלמים ולמה בנוזר אמרינן מקצת היום ככולו

וראיתי בספר גינת ורדים קי"ג שדן לגבי שבעת ימים של חתן בימי המשתה, ובתוך התשו' כתב דחוינן בכמה מילי דקיי"ל מקצת היום ככולו, ובמקצת דברים אמרינן דבעינן שיהא כולו שלמין לגמרי, וראוי לתת טעם בכל דבר ודבר כפי מה שהוא, ונראה דמסתמא בכל דבר יש לומר בו מקצת היום

קד. נדה ט"ז והובא בב"ב סימן קפ"ג ובסימן קצ"ו. קד. קי"ט. קה. סימן תצ"ג. קו. ע"ב. קז. באו"ח בסימן רל"ג ובסימן רל"ד. קח. י'. קט. בסימן קצ"ו. קי. ל"ג. קיא. ט"ט ע"א. קיב. וכן פסק בספר התרומה סימן פ"ז, ועיין בספר הפרדס לרש"י סימן רע"ב, ובספר הרוקח סימן שי"ז. קיג. באו"ח כלל ס' כ"ח.

והחוקים הם הדברים מה שהסברנו בו, אבל צריך ביאור למה לא ס"ל להרדב"ו לחלק כדעת התוס', וי"ל דס"ל דדין זה דמקצת היום ככולו אין זו מה"ת וכמו שהסברנו באחד מהסברים בכונת הרדב"ו, וראיה לזה יש לומר ממה דמצינו בדיני קרבנות דקיימא לן דצריך לבדוק הקרבן העומד להקרבה ארבעה ימים לפני הקרבתה והטעם כדי לראות אם אין בהם מומים הפוסלים אותם ויליף כן ממה שנאמר בקרבן פסח "בעשר לחודש הזה ויקח וגו' והיה לכם וגו' עד ארבעה עשר יום לחודש", מגיד שה' מבקרים את הקרבן פסח ארבעה ימים לפני ההקרבה, כן דרשו חכמינו במס' פסחים כ"ב, והנה ארבעה ימים אלה יש אומרים שיום הביקור ויום השחיטה נכלל מפני שקיי"ל מקצת היום ככולו והו שיטת רבינו גרשום במס' ערבין כ"ב, אמנם לעומת זה יש אומרים והוא שיטת רש"י שאין אומרים בו מקצת היום ככולו כיון שבתורה נאמר מפורש "בעשר לחודש עד יום ארבעה עשר", ולכאורה קשה על רבינו גרשום מהו דהנ"ל ועל כרחק דס"ל דאין זה רק מדרבנן ובקדשים לא אמרו כן, ובוה מובן מה שכתב בשו"ת כנסת יחזקאל כ"ב דאין ללמוד ממה שכתב המג"א כ"ה לגבי דין נפילת אפים בתתן שמונין ד' ימי המשתה מעל"ע דאפילו ביום ו' שהוא ח' לחופתו אין גופלין כגון שהחופה סמוך לערב לגבי ו' ברכות עד אימתי מקרי ד' שלמים דיש לחלק ביניהם עיי"ש, ואם גימא דדין זה מה"ת, היאך שייך לחלק ביניהם אלא על כרחק דס"ל דדין זה מדרבנן הוא.

לדון בהפסק טהרה על כתם שהוא מדרבנן ודאי אי אמרינן מקצת היום ככולו

ולפי הנ"ל יש לברר הדין באשה שראתה כתם והפסיקה בטהרה כדקיי"ל בגמ' נדה כ"ב כתמים דגם צריכה הפסק בטהרה, וכן כתב הרשב"א בתורת הבית כ"ב דגם אשה שנטמאו משום כתם צריכות לעשות הפסק בטהרה קודם שתתחיל לספור ו' נקיים וכמו שפסק המחבר בס' ק"צ כ"ב וזה לשונם "וצריכה הפסק טהרה שתבדוק עצמה ותמצא טהורה ואח"כ תמנה שבעה נקיים חוץ מיום המציאה, והוסיף הרמ"א כאלו ראתה ודאי וכמו שיתבאר לקמן בס' קצ"ו", ומשמע שאמרו גם באשה שראתה כתם שצריכה לעשות הפסק טהרה כמו כל אשה נדה שאע"פ שע"י ראיית כתם אי אפשר להגיע לידי טומאת זיבה שתצטרך להמתין כדן זבה, ומ"מ לולי דברי המחבר היה סברא לחלק בין אשה שראתה דם נדה בהרגשה ובין כתם, ולפי דברי הרדב"ו

ככולו וזלתי היכא דנתפרש בו, ובחנתן דבעינן שבעת ימי המשתה בעינן ו' ימים שלמים, דמקור דין ו' ימי המשתה ילפינן מפסוק "מלא שבוע זאת" משמע לשון השלמה, ולכן בעינן עד שעה אחרונה וכמו שכתב בשבעת ימי מילואים, ואע"פ דנאמר בנוזר ק"י "כל ימי נדר נזרו עד מלאת הימים לה' קודש יהיה", ודרשינן ק"י דבעינן ל' יום ואפ"ה אמר רב מתנא דמקצת היום ככולו, נראה דשאני נזיר דכתיב ביום מלאת ימי נזרו ולשון זה משמע שישלים, ואם היה נאמר מפורש בתורה מנינא דשלשים הייתי אומר דהך קרא דמלאת בא לומר דבעינן ל' שלמים אבל השתא דמנין ל' יליף רק מדרשא מבגמט' יהיה ל' דיינו לקיים המקרא דאיירי לכתחלה להשלם לל' יום אבל בדיעבד מקצת היום ככולו עיי"ש, הרי לן דאמרינן מקצת היום ככולו אם לא שיש לן גילוי מפורש בתורה, והנה בפרשת זבה מבואר דבעינן שבעת ימים לטהר את עצמה אם כן יש גילוי מיוחד, וביותר הסבר מבאר תוס' בר"ה ק"ט ד"ה שנים שכתב דהא אימם קפיד רחמנא והאיך יעלה סוף היום והרי אין יום זה טהור דכבר ראתה בה עיי"ש.

חילוק של הרדב"ו דלא אמרינן מקצת היום ככולו באיסור כרת

ועוד נאמר בתשו' הרדב"ו ק"י ח"ל ועוד דלא אמרינן מקצת היום ככולו אלא באבילות וכיוצא בו אבל באיסור כרת לית לן למימר מקצת היום ככולו ע"כ, הרי דס"ל להרדב"ו לחלק בין איסור לאו לאיסור כרת והנה אנו קיי"ל במס' יבמות ק"י מה לי איסור לאו מה לי איסור כרת, ואפשר לומר בכמה דרכים, (א) או דס"ל להקל באבילות משום שאיסור קיל הוא דהלכה כדברי המקיל באבילות וכיוצא בו אבל סתם לאו דינו ככרת, (ב) ויש לומר עוד דס"ל כשיטת רש"י ביבמות, (ג) ואפשר לומר בעוד אופן דבאמת מחלק בין איסור לאו לאיסור כרת והוא דברבנן יש לחלק בין איסור לאו לאיסור כרת כמו שכתב רש"י ביבמות ק"ט שהקשה מגמ' יבמות ק"ב דמשמע דגם דברבנן לא חלקו, והכי נמי מה"ת אמרינן מקצת היום ככולו אלא רבנן החמירו לחשוש באיסור כרת ק"א עיי"ש.

דין דמקצת היום ככולו דין דרבנן הוא ולא מה"ת

והטעם שלא כתבו התוס' כהכנת הרדב"ו יש לומר פשוט משום דלא ס"ל לחלק בין איסור לאו לאיסור כרת

קיד. בפרשת נשא. קטו. במס' נזיר ו'. קטז. ל' ע"א. קיז. ח"ב סימן תשצ"ו. קיח. קי"ט ע"א. קיט. ודלא כדברי התרומת הדשן סימן ר"ג. קכ. פ"ב ע"ב. קכא. ועיין עוד בתשו' מהר"ק שורש ע"ב ובמל"מ פ"א הל' י"ז מהל' יו"ט, ובשו"ת נו"ב קמא או"ה סימן כ"א, ועיין שו"ת ח"ס יו"ד סימן קע"ה ד"ה וזבה יובן. קכב. צ"ו ע"א. קכג. י"ג ע"א. קכד. סימן ס'. קכה. באו"ח סימן קל"א ס"ק מ"ב. קכו. נ"ג ע"ב. קכז. בית שביעי שער ה'. קכח. סעיף א'.

דוחה ראייה הנ"ל ככוונת הרמב"ם דהפסק טהרה מה"ת
אמנם ראייה זה, יש לה כמה דחיות, א) דיש לומר דדעת
 הרמב"ם דחולין שנשחטו בעזרה אסורה רק מדרבנן
 ולכן שפיר יכולה להקריב קרבן כיון שאין חיובו אלא מדרבנן
 קלי, (ועוד כתבנו במקום אחר דדעת הרמב"ם דחולין שנשחטו
 בעזרה ספק הוא אם דאורייתא או דרבנן וכיון דמידי פלוגתא
 לא יצאנו לכן יש לצוד מדברי רש"י וזכרים קלו ד"ה מקטל
 דאיסור להביא חולין בעזרה דוקא ביום הוא דאסור דבלילה אין
 איסור כיון שאין אז זמן הקרבה ודוקא בזמן הקרבה ששייך
 להביא קדשים אז עובר אם הקריב חולין ולפי זה י"ל דמקריבין
 קרבנות כגון אלו בבין השמשות דספק יום הוא ספק לילה ומה
 תאמר דספק יום הוא וחולין שנשחטו בעזרה י"ל דאסור רק
 מדרבנן ושפיר מהני הקרבן ואין כאן איסור קלי.

דוחה עוד ראייה הנ"ל דהפסק טהרה הוא מה"ת ככוונת
 הרמב"ם

ב) ועוד כתבו לפלפל על הראייה הנ"ל לפי הפר"ח קלי ובהקדם
 מה דנחלקו הראשונים אי ספיקא דאורייתא מה"ת לחומרא
 או מדרבנן לחומרא ומה"ת לקולא, והקשה על הפוסקים
 הסוברים דמדרבנן הוא, היאך מביא מתוסרי כפרה זב או זבה,
 או יולדות, או מצורע או נזיר שננטא מספק קרבן חטאת העוף,
 דהתינה בקרבן עולה יכול להתנות אם חייב עולה יהא עולה ואם
 לא יהיה לשם קרבן נדבה אבל של חטאת אי אפשר דהרי אין
 חטאת באה נדבה ואם מביאה מספק נמצא דמביאה חולין לעזרה
 מספק, ואם נימא שגזירת הכתוב כמו שכתב תוס' במס' נזיר קלט
 ד"ה מתקיף בשם רש"י קי שפיר מובן, אמנם אם נימא שאין
 כאן לימוד אלא אסמכתא בעלמא הוא צ"ב, וכתב הפר"ח לבאר
 דשאני הכא משום דקרבן זיבה שבא על היולדות אינה בא על
 חטא אלא להכשירן לאכול קדשים ואנן ספק איסור מספק הכשר
 לא ילפינן רק איסורא מאיסורא ילפינן ע"כ, ולפי זה גם באשה
 זאת הקרבן באה כדי להכשירה לאכול קדשים עיי"ש, וא"כ אין
 ראייה דהפסק טהרה מה"ת מהא דחייב להביא קרבן.

דעת הרשב"ם דהפסק טהרה מדרבנן הוא

ולעומת זה הביא האור זרוע קמ"א מרשב"ם בדביקת הפסק
 טהרה אינה כי אם חששא דרבנן, והטעם דחכמים
 אמרו כן הואיל ומעינה פתוח חוששין שמא התחילה לראות שעה

הנ"ל ולפי מה שהסברנו דרק מדרבנן ס"ל להחמיר א"כ בכתם
 שהוא מדרבנן יש לומר להקל דהרי גזירה לגזירה, ולהלכה אנן
 בתר המחבר והרמ"א נמשכין דס"ל להחמיר גם בכתם דרבנן.

רמ"ב צריך ביאור למה פסק המחבר כסי' קצ"ז קיט להחמיר
 דלא מהני בדיקת הפסק טהרה בשחרית ביום שראתה
 ואפ"ה ס"ל דבכתם יש להקל והטעם כיון דרבנן הוא, וכמו
 שכתב הש"ך וכן כתב החיניך קל ועייין בסדרי טהרה שמסביר
 הטעם משום דספק דרבנן הוא סומכין על שיטת הרשב"א דמקיל
 בבדיקת שחרית גם ביום הראשון, ואם כן למה במקצת היום
 ככולו לא מקילין בכתם, ואפשר דדברי הרב"ב במקום תוס'
 אינו נחשב.

עשתה הפסק טהרה אחר שקיעת הגאונים

רמב"ד הדברים הנ"ל אמרנו לפסוק לדינא באשה שראתה כתם
 והפסיקה בטהרה אחר שקיעת הגאונים כמה דקות
 ושאלה אם הפסידה כבר אותו יום והיא אוחזת בשבת לחשוש
 לשיטת ר"ת, ואמרנו דיש כאן שני ספיקות שמא ראתה שמא
 לא ראתה ואת"ל ראתה שמא עדיין יום הוא וכל שכן לפי סברת
 ר"ת, ועוד ספק יש שמא הלכה כר' יוסי דבין השמשות של ר'
 יהודה יום הוא קלי, אלא על זה הקשו מכמה צדדים חדא דס"ס
 נגד חזקת איסור לא אמרינן לפי דעת הטור' קלב, ועייין ש"ך
 קלי ועוד דס"ס משם אחד הוא והאחרונים פלפלו בזה לכאן
 ולכאן, מ"מ בנידון דידן דאשה זו טמאה מחמת כתם שהוא
 טומאת נדה דרבנן שפיר יש לסמוך ולומר אפי' אם תמצא לומר
 דלילה הוא מ"מ מצטרף אותו היום משום דאמרינן מקצת היום
 ככולו בדבר שאין בו איסור כרת כהרב"ב, ואפשר דגם לסברת
 התוס' יש להקל וכן פסקנו לדינא.

הפסק טהרה חיובה מה"ת או מדרבנן ובדעת הרמב"ם

כתבו האחרונים לדייק מדברי הרמב"ם קלי שכתב דאשה
 שהיא ספק זבה צריכה לישב ו' נקיים ומביאה קרבן
 זבה עיי"ש, ודייקו היאך מביאה אשה זו קרבן על ספק זבה הרי
 יש כאן ספק הבאת מביא חולין לעזרה, התינה אם נימא דבעינן
 הפסק טהרה מה"ת או שפיר מביא קרבן אבל אם נימא דדין
 הפסק טהרה מדרבנן הוא היאך מביאה קרבן לעזרה, ומהו כתבו
 להוכיח דהפסק טהרה מה"ת הוא לדעת הרמב"ם.

קכט. טעין ב'. קל. במצוה ר"ז. קלא. עיין מ"ב סימן רל"ג ס"ק כ"א. קלב. סימן ק"י ס"ק ט"ו. קלג. שם בכללי הס"ס
 אות כ"ט-ל'. קלד. בפרק ו' מהלכות איסורי ביאה הל' כ"ג. קלה. עיין מס' נזיר כ"ט ע"א, ועיין תוס' זכחים ס"ח ע"א ד"ה
 אימור. קלו. פ"ה ע"א. קלז. עיין שו"ת ח"ס יו"ד סימן י"ב. קלח. יו"ד סימן ק"י. קלט. כ"ט ע"א. קמ. ועיין בתוס'
 הרא"ש גיטין כ"ח ע"ב שכתב שהיא הלכה למשה מסיני. קמא. ח"א סימן של"ח.

דיש לדון עוד ממה דפסקו בס' קצ"ב קמ" דכלה צריכה לישב ו' נקיים משום דם חימוד ואפ"ה אינה צריכה להפסיק בטהרה כשאר הנשים, והקשו הראשונים למה מחלקין בינה לדין נדה דעלמא, וכתבו שני תירוצים, (א) דשאני דם חימוד דדם מועט יש לה, (ב) עוד טעם כתבו דשאני דם חימוד דהוי רק ספק ראתה ולא ודאי ראתה ע"כ, והשתא צ"ב מה שנא מכתמים דג"כ ספק הוא כמו שכתב הכ"מ על הרמב"ם קמ"ה ואפ"ה אמרו חכמים לעשות הפסק טהרה ובדם חימוד לא, וגם על הא דכתב בתירוץ הראשון דיש דם מיעוט צ"ב מ"ש מיעוט או הרבה, ועל כל פנים התם אמרינן דצריכה לישב ו' נקיים מדרבנן ולא אמרינן לעשות הפסק טהרה ומסתברא דעל דבריהם לא גזרו ובכתם גזרו גם על דבריהם.

אמנם החילוק ביניהם יש לברר דאשה שמצאה בכתם אע"פ שספק הוא מנין דם זה מגיע, אבל סו"ס יש דם אין דם לפנינו משא"כ בקטנה שלא ראתה דם לפנינו אלא אגן חוששין שמא מחמת חימוד ראתה דם לכן מהמירין, וכן משמע דהרי להלכה החמירו האחרונים דגם בתולה בשעת הכנתה לנישואין תפסיק בטהרה, והטעם לחלק בין זמן הזה לזמן השו"ע דבזמן הזה בשעת שהן עומדות להנשא כמעט כולן בוגרות והן נדות גמורות מה"ת משא"כ בזמן השו"ע שהיו טובלות כשעודן פנויות נמצא דאין עליה שום טומאת איסור נדה ולכן יש להקל, ומה תאמר להקשות הרי סו"ס גזרו בכתם אע"פ שהוא מדרבנן י"ל דגזרו בכתם משום לא פלוג כמו בשאר דברים.

אי יש להוכיח דהפסק טהרה הוא מדרבנן

ולכאורה היה סברא להוכיח דין הפסק בטהרה דרבנן, דהרי קי"ל אין אשה נטמאת אלא אם כן הרגישה, וכן פסק הרמב"ם קמ"ט אין האשה מתטמאה מה"ת אלא עד שתרגיש ותראה דם שיצא מבשרה ותהיה טמאה מעת שתראה ולהבא בלבד וכו' וכן פסק המחבר לעיל ק"ה התייחד לפי שיטת רש"י, וכן הכריע הסדרי טהרה קנ"א דאם יודעת בבירור שיצא הדם מגופה טמאה מה"ת, אבל למעשה הכריע רובם ככולם של הפוסקים דאין ההרגשה סימן אלא סיבה וכמו שכתב הגאון מהר"ם לולבין קנ"ב שגזירת הכתוב קשה, וההסבר בזה הוא דהא דבעינן שיהא ההרגשה מה"ת היינו דוקא דתחילת ההרגשה כדי שתחול עליה דין טומאה אבל כשכבר נטמאה לא בעינן שתהא ההרגשה אלא

אחת קודם בין השמשות וראתה כל בין השמשות ולא פסקה עד ליל שמיני ונמצא בועל בעילת נדה, ולכן אם בדקה בבין השמשות הרי הוא מוחזק בטהרה, אבל כל זמן שלא בדקה מוחזקת בטומאה וזהו חששא דרבנן ע"כ. ועיין בסדרי טהרה קמ"ב שהביא דברי מהרש"א בנדה ס"ט שהבין כן בתוס' הרא"ש קמ"ג.

טעם למה בעינן בדיקה בבין השמשות אם ראתה באותו יום ולמה לא מהני הפסק של יום הרבה לפני זמן ביהש"מ

ובתוך דברים אלו משמע דחשש הואיל ומעינה פתוח הוא שחוששין שמא התחילה לראות שעה אחת לפני בין השמשות ונמשך לאחר כך ונמצא דליל השמיני טמאה הוא עדיין והיא טובלת באותו לילה ונמצא דהיא בועל נדה, (המונה לנדה בימי חז"ל שאינה שומרת ו' נקיים) ולפי זה אם התחילה לראות בבוקר שיש הרבה זמן להפסיק עד זמן בין השמשות לא היה צריך הפסק טהרה, דלמה נחששו שמא תראה בסוף היום אלא אפ"ה אמרו חכמים דאם ראתה ביום זה אפ"ה סמוך לנץ צריכה להפסיק סמוך לביהש"מ, ויש לומר בשני אופנים, (א) דבאותו יום אין חילוק בין ראתה בבוקר או לפני בין השמשות דכיון דהדרך לראות דם הוא שיוצא טיפין טיפין ולא נבת אחת הכל ולא בכמה דקות ולכן כיון שראתה באותו יום אין נפק"מ בין ראתה שעה אחת דוקא או אפילו כמה שעות לפני זה ושעה אחת לאו דוקא קמ"ד, ויש לפרש בדרך שני (ב) והוא דבאמת שעה אחת דוקא אלא כיון דלא נתנו השיעור לכל אחד וחששו שמא כל אחד יפרש לעצמו השיעור לכן לכתחלה בשעה שהחמירו לעשות הפסק טהרה גזרו על אותו יום.

אי יש להוכיח מהא דקי"ל דצריכה הפסק טהרה גם לכתם דדין הפסק טהרה מה"ת

ולכאורה יש להביא ראיה, והוא דמצד אחד משמע מהא דאמרינן דכתם צריכה הפסק טהרה כפי שפסק המחבר לעיל בס' קצ"ב קמ"ה שמקורו בתורת הבית להרשב"א קמ"ו ועוד ראשונים, על כרחך דדין הפסק טהרה מה"ת הוא דאי נימא דמדרבנן הוא היאך גזרו על דבריהם הרי עיקר דין כתמים דין דרבנן הוא ומה שייך לגזור עוד על כתמים, ועל כן מסתברא לומר דמה"ת הוא, אלא בכתמים גזרו חז"ל כעין של תורה.

קמב. סימן קצ"ו ס"ק י"ח. קמג. הנדפס בגליון במס' נדה ס"ט ע"א. קמד. וזהו באמת סברת הרמב"ן הובא להלכה בסעיף ב'. קמה. סעיף א'. קמו. בית שביעי עשר החמישי. קמז. סעיף א'. קמח. הובא בטו"ז סימן ק"צ סק"א. קמט. בפ"ט מהל' איסורי ביאה הל' א'. קנ. בסימן קפ"ג סעיף א'. קנא. סימן ק"צ ס"ק צ"ג. קנב. סימן ב'.

ובשו"ת ח"ס קס"ג כתב להכריע כהח"ד במקום הפסק טהרה ובבדיקות שאר הימים כהאב"מ והגו"ב אבל הוסיף עוד שאשה שנוולד לה מכה כשהיתה טהורה והגיע יום וסתה ואז טמאה מחמת יום הוסת באשה זו גם ההפסק טהרה מועיל במחשבה גרידא עיי"ש.

בזמן הזה שעושיין ההפסק טהרה אחר חמשה או ששה ימים אחר התחלת הראיה יש להקל יותר בדין הפסק

דעת הזכרון יוסף קס"ד דאין לחוש שמא ראתה דם ולא אדעתיה שהואיל ורוב נשים פוסקות מלראות אחר ה' או ששה ימים מתחילת ראיית וסתן, אולינן בטר רוב נשים דאין להדם ואע"פ שהאשה בחזקת טומאה ובמקום ספק הולכין בטר חזקה מ"מ יש לנו רוב כנגד החזקה וקיי"ל רובא וחזקה רובא עדיף ובס"י שם מחזק דבריו ביתר שאת, והביא ראייה מדברי הגמ' בנדה קס"ה דאמרינן מחשב ימי וסתה והוא שמחשב על פי רגילות משך זמן ראייתה ובא עליה, וכן מבואר שם לקמן קס"ו אם רוב ימיה טמאים, וגם יש לצרף הסברה דאשה אינה בחזקת רואה כל שעה וכמבואר בראשונים ריש גיטין, והנה רעק"א קס"ו דוחה דבריו מגמ' נדה קס"ו ועיין גם בסדרי טהרה כאן קס"ט.

אם מהני לעשות ההפסק כמה ימים לפני התחלת ז' נקיים **עייין** בחו"ד ק"ו וכן כבר כתב בספר האשכול ובעוד פוסקים דלא בעינן שההפסק תהיה צמוד להתחלת ז' נקיים עיי"ש, וגם בבדיקות בימים אלו לא בעינן.

שיטת הראשונים והאחרונים בדין תלית ג' ימים הראשונים של ימי ליבונה בכתמים

שיטת בעל התרומה להתמיר בג' ימים ראשונים

כתב בעל התרומה קע"א בד"ה ודין מסברא דג' ימים ראשונים משבעת ימי ספירה צריכין להיות נקיים לגמרי ואין תולין בהא כתמים שנמצא להקל כמו בשאר ימים דעלמא ורק לאחר שעברו ג' ימים תולה הכתם במכה, דג' ימים בעינן שיתחזק בטהרה שפסק דם לבוא מן המקור, ע"כ.

הובא דבריו בהגהות מיימוני קע"ב ובדברי המרדכי קע"ב ובב"י קע"ד ועיין גם בדבריו קע"ה.

כל זמן שנמשך ראיית דם טמאה הוא ומדיוק מאד בלשון הרמב"ם הנ"ל שכתב ותהיה טמאה מעת שתראה ולהבא ודו"ק ועיין בשו"ת רעק"א קנ"ג.

ריש כמה נפק"מ בזה, ואחד מהם באשה שיש לה מכה ואי אפשר לה להטהר על ידי בדיקת הפסק בטהרה או יש לומר אם זה דין דרבנן יש יותר מקום להקל.

עוד בדין הנ"ל אי הפסק טהרה הוא מה"ת או מדרבנן **חנה** לעיל הבאתי מדברי הרמב"ם קנ"ד שכתבו הפוסקים להוכיח דס"ל הפסק טהרה מה"ת הוא, וכן כתב החות דעת כאן קנ"ה דדין הפסק טהרה הוא מה"ת.

אמנם הב"ח בתשו' קנ"ו כתב להכריע דיש לחלק בין נדה גמורה דההפסק טהרה הוא מה"ת אבל בנשים שלנו שהם ספק זיבות ההפסק בטהרה לספור שבעה נקיים הוא רק מדרבנן, ויש שהוכיחו מהא דאמר דכלה לא צריכה הפסק טהרה דדין זה מדרבנן, דאת"ל דמה"ת בעינן הפסק טהרה אין חילוק בין דאורייתא לדרבנן. וכן כתב גם באור דרוע קנ"ו דחיישינן שמא ראתה בין השמשות ולא פסקה עד שנכנס ליל שמיני נזרתה ונמצא בעלה בועל נדה ולכן אם לא בדקה בביהש"מ הרי היא מוחזקת בטומאה אבל מה"ת שפיר טהורה היא קנ"ה.

אי אפשר להקל לעשות הפסק טהרה בלי בבדיקה רק במחשבה ולאשה שיש לה מכה באותו מקום שאינה יכולה להטהר

כתב האב"מ בתשו' קנ"ט באשה שיש לה מכה באותו מקום שצריכה לבדוק ולכן אי אפשר לה להפסיק בטהרה וראית ע"י עד בבדיקה מה תעשה האשה כדי להטהר לבעלה וכתב הוא ז"ל דאשה זו תפסיק בטהרה על ידי שתתן את דעתה להרגיש אם נפתח מקורה ויצא דם מן המקור ואם אינה מרגישה שיצא דם מן המקור נחשבת להפסק טהרה במקום הבדיקה ואם לא תאמר כן אתה אוסר אשה זו לעולם עיי"ש, ועיין בשו"ת גו"ב קמ"א ק"ט שכבר כתב כן דעיקר הפסק טהרה היא במחשבה עיי"ש, וזה דלא כמו שהוכיח החו"ד כאן קס"א דלא מהני לעשות הפסק טהרה בלי בבדיקה דדין של בבדיקה הוא מה"ת וכדמוכח בנדה קס"ב ואשה זו שא"א לה להטהר טמאה לעולם עיי"ש,

קנ"ג. סימן ס'. קנ"ד. בפ"ו מהל' איסור"ב הל' כ"ג. קנ"ה. סק"ד בביאורים. קנ"ו. סימן כ"ו. קנ"ז. סימן של"ח. קנ"ח. עיין בסדרי טהרה ס"ק י"ח. קנ"ט. סימן כ"ג. קס'. יו"ד סימן נ"ט. קס"א. סק"ג. קס"ב. ס"ט ע"א. קס"ג. יו"ד סימן קע"ז. קס"ד. להגאון ר' יוסף תאומים יו"ד סימן ט'. קס"ה. ט"ו ע"ב. קס"ו. נ"ז ע"ב. קס"ז. בסימן ט'. קס"ח. ס"ח ע"א. קס"ט. סוף ס"ק כ"ג. קע'. סק"ו. קע"א. בסימן צ"ב. קע"ב. פ"ט מהל' איסור"ב אות ז'. קע"ג. פ"ב במס' שבועות. קע"ד. סוף סימן קצ"ו. קע"ה. סימן קצ"ו.

ועוד בתוך ג' ימים הראשונים, ומכל מקום מודה הש"ך באשה שהיא מוכה שחין שתמיד רואות דם שיש להקל, וכמו שכתב הב"ח קפ"ג עיי"ש, ועיין גם בטו"ז דיש לחלק בין קפ"ד הא דלעיל שיש לה חזקת טהרה משא"כ הכא.

דעת המנחת יעקב בתורת השלמים ודעימה שהכריע כהרמ"א

והגאון בעל המנחת יעקב קפ"ה ציין לתשו' צמח צדק קפ"ו שכתב שכין שדין זה נתחדש בדברי האחרונים יש להקל אפילו בסמך כל דהו וגם הרי קיי"ל בכתמים שומעים להקל ולכן מכריע כדברי הרמ"א לתלות להקל במכה שמוציאה דם בוודאי עיי"ש, וכן פסק הרב בית לחם יהודה הובא בשו"ת בנו של הק"ג קפ"ו, וכן ס"ל להגאון בעל פנים מאירות קפ"ח ובשו"ת בית אפרים קפ"ט, ובשו"ת ברית אברהם ק"ז והביא גם דברי הפלתי כאן עיי"ש, וכן הכריע החכמת אדם קצ"א ובתשו' חיים שאל להחיד"א קצ"ב, ובספר לחם ושמלה קצ"ג, ובערוך השלחן קצ"ד.

דעת הסדרי טהרה ודעימה כהש"ך

והגאון בעל סדרי טהרה קצ"ה כתב דראיות הש"ך ראיות נכונות הן, וכל הסיבה שמקילין לפי שאין לדין זה יסוד בש"ס אבל אנו כבר הוכחנו להראות שיש מקור לדין זה שפיר יש להחמיר עיי"ש, וכן כתב בספר תפארת צבי כאן קצ"ו דרוב בעלי הוראה מחמירין בזה, וכן כתב הצמח צדק בפסקי דינים קצ"ז להחמיר.

אין חילוק בהומרת בעל התרומה בין ראתה הכתם על בשרה או על חלוקה

עיי"ך בפרדס רימונים קצ"ח דאין לחלק בין נמצא הכתם על בשרה או על חלוקה ובשתיהן דין אחד הוא שאין תולין להקל עיי"ש.

בדעת המחבר אי חושש לדברי בעל התרומה

חנה מדברי המחבר ס' ק"צ קצט משמע דס"ל דאין לחלק בין ג' ימים הראשונים לשאר הימים, ומצד שני הובא בב"י

שיטת בעל תרומת הדשן ככוננת הבעל התרומה דרך כתם למעלה מכגריס אין תולין

וכתב הגאון בעל תרומת הדשן ק"י דמה שהחמיר הבעל התרומה דאין לתלות בתוך ג' ימים ראשונים של ימי ליבונה כתמים להקל היינו דוקא כתם שהוא למעלה מכגריס ועוד ושתולין אותה בדם מכה אבל כתם שהוא פחות מכגריס שאין צורך לתלות במכה אלא בדם מאכולות שפיר תולין בו, והטעם לחלק ביניהם כתב לפי מה דמבואר בנדה ק"ז שזה דבר השכיח שתהיה מאכולות משא"כ מכה דבר שאינו שכיח, והוא דכיון שאין המכה דבר שכיח אפשר להזהר ממנו בתוך ג' ימים לכן לא חששו להחמיר משא"כ כנים שהוא דבר שכיח שכמעט שאי אפשר להיות וזהו ממנו לכן שפיר הקילו לסמוך להקל גם בתוך ג' ימים הראשונים של הז' נקיים.

דעת הרמ"א דדוקא במכה שספק מוציא דם יש להחמיר

וכתב הרמ"א בדרכי משה ק"ח בהקדמם מה שיש פוסקים שלא חילקו בין ג' ימים הראשונים לשאר הימים ק"ט וסוברין דלעולם יש להקל לתלות בכתם גם בימי ספירתה, (ב) וגם בצירוף שדעת בעל התרומה שהוא מקור הדין שכתב שאין לתלות לא כתב כן אלא לחומרם בעלמא ולא מדינא וכדמשמע מדברי התרומת הדשן שחילוק בין אפשר להיות זהיר בה או לא, (ג) ולכן מבאר הא דכתב דאין לתלות במכה יש לחלק בין מכה שידוע שמוציאה דם בוודאי שאפשר לתלות בה, למכה שאין ידוע אי מוציאה דם, וגם בזה כשעוברת אחר ימים מועטים דאם לא כן הרי אי אפשר להיות זהיר בה, (ד) והביא ראיה מכוח ק"ו מראיה ודאית דקיי"ל לעיל ק"פ דאם ידוע שהמכה מוציאה דם תולין להקל אם כן כל שכן בכתמים דרבנן (ואין לחלק דהתם הוי תחלת ראיה ומעיינה סתם משא"כ הכא החזקה שמעיינה פתוח משום שגם לעיל תלינן להקל בשעת וסתה משום דוסתות דרבנן א"כ הכ"נ כתמים דרבנן ומי שטחמיר התם הטעם משום דס"ל וסתות דאורייתא אבל הכא מודה להקל לפי שכתמים דרבנן לכ"ז, וכן הכריע הרמ"א בשו"ע קפ"א.

דעת הש"ך לחלוק על הרמ"א דגם אם מוציא דם וודאי אין להקל

ועיי"ך בש"ך קפ"ג שהביא דברי הרמ"א, ומכריע דבעל התרומה ס"ל להחמיר גם אם יוצא דם ודאי בכתם שהוא כגריס

קעו. סימן רמ"ט. קעו. נ"ח ע"ב. קעת. סימן קצ"ו. קעט. הובא בב"י סימן ק"צ בשם הרשב"א. קפ. בסימן קפ"ז. קפ"א. סעיף י'. קפב. ס"ק י"ג. קפג. בסוף סימן ק"צ. קפד. סימן קצ"ז. קפה. ס"ק י"ד. קפו. סימן ס"ה, והסכים עמו חתנו בעל עבודת הגרשוני סימן ע"ט. קפז. סימן מ'. קפח. ח"ב סימן ק"ע. קפט. סימן מ"ח. קצ. סימן נ"ח אות כ"ז. קצא. כ"ל קי"ז סימן י"ז. קצב. ח"א סימן ט"ו. קצג. ס"ק מ"ה. קצד. ס"ק ל"ג. קצה. בס"ק ל"ד. קצו. ס"ק י"ב. קצז. סעיף כ"ה. קצח. סימן קפ"ז שפתי חכם ס"ק כ"ז. קצט. סעיף מ"א.

דבריהם והמהריק"ש בסי' ק"צ הבין דס"ל לדינא דאין לחלק ועיין בשו"ת חיים שאל להחיד"א י מה שכתב בזה.

דעת הערוך השלחן דבזמנינו יש להקל לפי שמונין ה' ימים לפי ההפסק

הנה כתב הערוך השלחן לחדש י"א דנשי דידן שאינן מתחילות לספור אלא מיום שישי לראייה יש להקל גם בתוך ג' ימים הראשונים בכתם, ולכן נוהגין בעלי הוראה שאין שואלין את האשה שבא אם מראה בידה אם הוא בתוך ג' ימים לספירת ז' נקיים הוא או לא (ולא מסתבר הדולקן אחר חוב ימים לפי שאפשר לברר ע"י שאלה יש לברר), והביא ראייה מהברוך טעם עיי"ש, ובאמת הברוך טעם השאיר בצ"ע, ובר מן דין הרי הוא ז"ל לא כתב להתיר אלא בבדיקה ובשו"ת קנאת סופרים יב להגאון ר' שלמה קלוגר כתב גם כן כסברת הערוך השלחן להתיר בלא בדיקה עיי"ש, אבל האחרונים דחו דבריהם, (א) דהרי רוב נשים מפסיקות לראות רק אחר כמה ימים וא"כ על פי רוב יום ראשון של הו' נקיים הוא לאחר ג' ימים ולמה כתב הרמ"א דין זה בלי לפרש ולחלק, זאת ועוד הרי כל זמן שלא הפסיקה בטהרה הרי לא נחשב כאילו עבר יום נוסף ואפשר שכיון שהרגישה שלא בא יום או יומים דם מהני גם בלי בדיקה וכמו שכתב הנו"ב ולכן מהני ימים אלו לצירוף מ"מ בשאר נשי שלא שימו לב לזה עדיין צ"ע, ובעלי הוראה נוהגין להחמיר, וכמו שכתב בספר יהושע יג.

בדם חימוד תולין להקל בג' ימים

עיינ בספר המקנה אבעה"ז יי' דיש להקל בדם חימוד גם בתוך ג' ימים הראשונים.

אי ג' ימים אלו בעינן מעת לעת

מסתברא דיש להקל דלא בעינן שהג' ימים יהיו מעל"ע.

אם תולין להקל כשהלבישה בגדי צבעונים בתוך ג' ימים לליבונה

אשה שהלבישה בגדי צבעונים בתוך ג' ימים לליבונה אי תולין להקל, דעת הגאון בעל מעיל צדקה יי' להקל, ומזה כתב הגאון בעל חמדת שלמה יי' שיש להקל בדבר המקבל טומאה והא דהחמירו היינו בפחות מכגרים אבל דבר שאינו מקבל

טומאה לא החמירו, וכן דרך בשו"ת ברית יעקב יי' דאין כאן קילא דתלינן מעלמא קאתי אלא שאין כאן תקנת חכמים של כתמים, ולעומת זה בשערי דעת יי' ס"ל להחמיר, וכן כתב בפ"ת יט בשם ספר עמודי כסף עיי"ש.

מצאה כתם ביום הרביעי אי יש לחוש שמא היתה שם הכתם לפני"ז ובתוך הג' ימים הראשונים

הגאון ר' שלמה קלוגר בשו"ת טוב טעם ודעת קמא יי' ס"ל להקל, והביא בשם הרב עצי לבונה להחמיר, אבל הוא מכריע להקל ועיין גם מה שכתב במי נדה בקו"א י"א, וכן מסתברא דלא מחויקנן ריעותא למפרע י"ג.

אם ראתה כתם בתוך ג' ימים ואח"כ התחילה עוד פעם למנות וראתה שוב בתוך ג' ימים

עיינ בבית שמואל אבעה"ז יי' שדן בכלה שיושבת שבעה נקיים על דם בתולים וראתה כתם בתוך ג' ימים הראשונים אם תולין להקל או להחמיר, דיש לומר דכיון דיושבת על דין דרבנן לא גזרו, והביא דדעת ר' לייב אבד"ק פינטשוף להחמיר משום לא פלוג, והבית שמואל שם דן גם בבעלת הכתם אי יש לה להחמיר בתוך ג' ימים ראשונים, והביא ראייה מדברי תרומת הדשן יי' שכתב לתלות להקל בכתם פחות מכגרים בתוך ג' ימים הראשונים כיון שמאד שכיח ואי אפשר להיות זחיר בה, ואם איתא דאם יושבת שנית לא צריכה להמתין ג' ימים או הוי דבר שאפשר להיות זחיר בה אלא ודאי שאין חילוק, אף שאין זה ראייה מוכחת דיש לדחות בין אם הראייה ראשונה היתה כתם או ראייה ודאית עיי"ש, וכן הלך בעקבותיו הגאון בעל הבית מאיר שם, אלא ס"ל לחלק בין אם ראתה מתחילה כתם או ראייה ודאית ומסתמך גם על הפוסקים הסוברים להקל לעולם דאין להחמיר משום סברת לא פלוג וכמו שכתב החינוך יט' כעין זה להקל אם מצאה כתם שתוכל להפסיק בטהרה אף באותו היום שאין אנו אומרים שיש לו מעיין פתוח וכן הכריע הצמח צדק בפסקי דינים רטז.

אמנם הסדרי טהרה יי' ס"ל להקל וכן הכריע להקל הנו"ב בדגול מרובה, ועיין בספר המקנה לבעל הפנים יפות בקו"א יי' דיש להקל וציינ שם לסימן ק"צ יי' שאין תולין כתם

ר. ח"א סימן ט"ו. רא. בטעוף ל"ד. רב. תשו' ט"ו. רג. פסקים וכתבים סימן רל"ה. רד. סימן ט"ג. רה. סימן ט"ב. רי. יו"ד סימן כ' אות י"ז. רז. יו"ד סימן נ"ח. רח. סימן ק"צ סק"ד. רט. סימן ק"צ סק"ב. רי. סימן ש'. ריא. סימן קצ"ו. ריב. ועיין בשו"ת פנים מאירות ח"ב סימן ק"ע. ריג. סימן ט"ג סק"ג. ריד. סימן רמ"ט. רטו. מצוה ר"ז. רטז. סעיף כ'. ריז. סימן ק"צ ס"ק ע"ד. ריח. סימן ט"ג. ריט. סעיף מ"ג.

דעת ר"ת דדין זה נאמר רק בזב שבא עליה

הרא"ש הביא דעת רבינו תם דדין פולטת שכבת זרע שמחמיירין לא נאמר אלא בזב שבא עליה אבל קרי בעלמא לא הוי רק כנגוע ולא כרואה ולי וכדעתו כתב הר"א ממיץ בספרו יראים השלם וכן כתב הראב"ה י"א.

דעת הראב"ד דדין זה נאמר רק לטהרות

דדעת הראב"ד שדין זה של פולטת שכבת זרע סותרת לא נאמר רק לגבי קדשים וטהרות ולא לבעלה, הובא דבריו בחי' הרמב"ן גדה ובהי' הרשב"א שם, וברא"ש ר"ג ודחאו דבריו וכתב הרשב"א ולי דסברת רבותינו הגאונים והר"ף שלא הזכירו דין זה של פולטת שכבת זרע משום דסוברין כהראב"ד ומ"מ מסיק דבעל נפש יחוש לדברי התוס' ולי, והמאירי ס"ל כהראב"ד ולי.

דעת מהרי"ק להלכה

דעת מהרי"ק ולי שראוי לכל בעל נפש להחמיר ומ"מ אין למחות במי שאינו עושה כן, (א) דדברי הגאונים דברי קבלה והם לא הוזכרו דין זה, (ב) ואף הרמב"ם י"ח שהזכיר דין זה מ"מ בספק לא ס"ל לחמיר ואפילו אם נתהפכה בשעת תשיש שס"ל להחמיר לגבי תרומה ולי מ"מ לגבי פולטת שכבת זרע אינו סותרת רק כשהיא פולטת ודאי דלא עדיף מדם שאינו מטמא רק בהרגשה וכאן לא גזרו שלא בהרגשה כמו בכתמים משום דמילתא דלא שכיחא הוא עיי"ש, (וכן כתב האור שמח בפ"ו מהל' איסור'ב הל' ט"ו בדעת הרמב"ם).

דעת הבי' בדעת הרי"ף

דעת הרי"ף לפי הבנת הרשב"א דס"ל כדעת הראב"ד, אמנם דעת הבי' בכוונת הרי"ף דאין להוכיח מזה שהשמיט הדין משום שלא שכיח דין זה כל כך כי רוב הנשים נמשך ראייתן חמשה או ששה ימים.

דעת הרמב"ן י"ב שאם הלכה כרגלה אחר תשיש אין לה לחוש יותר שמא תפלוט שכל מה שהיה לה לפלוט כבר פלטה

בכתם אפי' ביום הראשון, וזה לשונו ולענ"ד דבבעלת הכתם אין להחמיר דודאי דברים שתולים בהם הם מוחזקים יותר מבעלת כתם כמו דקיי"ל דאין תולין כתם בכתם ואפי' אם בעלת הכתם היא ביום ראשון דלא מקלקל לה אין תולין בה ע"כ, צ"ל דדברים שתולין בהם מוחזקים יותר מחזוקת בעלת כתם א"כ אין שום סברא שלא תתלה בעלת כתם הג' ימים ראשונים בשאר דברים דהא הם מוחזקים יותר מבעלת כתם כמו שכ' אף ד"ל דלגבי עצמה שאני יש לתלות בגופה מ"מ כיון דבשאר דברים שכיח טפי אין להחמיר דלא גרע מגדה גמורה לאחר ג' ימים שאחרות תולין בה ואפ"ה הוא תולה בדברים אחרים כל שכן בעלת כתם תוך ג' שאין אחרות תולין בה שהיא יכולה לתלות בדברים אחרים משא"כ דם בתולים ויושבת על דם טוהר דקיי"ל שתולין בקטנה עד שחיתה המכה א"כ י"ל דהם מוחזקים יותר משאר דברים א"כ ביושבת על דם טוהר ובודם בתולים י"ל דאין יכולים לתלות בג' ימים ראשונים כיון שאין ידוע שפסק הם מוחזקים בדמים ואף דמה"ת דמיהו טהורים מ"מ כיון שהחמירו לטמא אותו והם שכיחים יותר אין לתלות בדבר אחר עיי"ש, ועיין גם בתכמת אדם י"ל להקל, וכן פסק בשו"ת מראה יחזקאל רכ"א, ובערוך השחן כאן רכ"ב.

ד"ש להעיר מדברי המנחת יעקב כאן בתורת השלמים שדין אם ספרה ג' ימים וראתה כתם וחזרה לספור וראתה שנית בתוך הג' ימים שתולין להקל, (א) ספק שמא מעלמא באה הכתם, (ב) שמא הכתם השני לא היתה מגופיה, (ג) כבר עבר ג' ימים מתם הראשון עיי"ש, והבית מאיר הנ"ל דוחה הס"ס רכיון דמעיינה פתוח אין זה ס"ס שקול, וגם יש להעיר דאינם באין בבת אחת, ועיין בדברי האחרונים שכתבו לתרץ.

דין חמשת ימים לפני הז' נקיים

א"שה שפולטת שכבת זרע מבואר בנדה וי"ג דדין רואה יש לה י"ב וכן הוכיח תוס' וי"ג ד"ה רואה וכן פסק רבינו חננאל ורש"י וכן פסק הרא"ש בפסקיו שם, וכן פסק המרדכי וי"ג, ובספר התרומה י"ג, ובהגהות מיימוני י"ב, והגה גם הם מחמירין בספק פולטת שכבת זרע וגם בזה"ז שהם ספק זבות ספק נדות וכן ס"ל לבעל האשכול י"ט.

רכ. כלל קי"ז סעיף י"ז. רכ"א. סימן נ'. רכ"ב. ס"ק ל"ד. רכ"ג. מ"ב ע"א. רכ"ד. ועיין גמ' שם ל"ג ע"א שמסתפק בדבר. רכ"ה. ל"ג ע"א. רכ"ו. בפרק ב' דשבועות. רכ"ז. סימן צ"ד. רכ"ח. בפ"ו מהל' איסור'ב אות ב'. רכ"ט. סימן מ"ו. רל. הובא דבריו גם בחי' הרשב"א גדה מ"ב ע"א. רל"א. ח"א סימן קע"ח, וכן משמע בגמ' גדה כ"ב ע"א. רל"ב. מ"ב ע"א. רל"ג. פ"ד גדה סימן א'. רל"ד. בתורת הבית. רל"ה. והריב"ש סימן מ', הבין דעת הרשב"א להקל וכן כתב המהרי"ק החדשות סימן מ"ט. רל"ו. עיין בדבריו גדה ל"ג - שם מ"ב. רל"ז. החדשות סימן מ"ט. רל"ח. בפ"ו הל' ט"ז מהל' איסור'ב. רל"ט. כמבואר בפ"ז מהל' תרומות הל' ז'. רמ"ב. בהל' גדה פ"ב הל' ט'.

בהילוכה רמא, אמנם רוב הראשונים סוברין דיכולה לפלוט עד שש עונות שלימות רמב.

כי שש עונות שלימות בעינין ולכן מוסיפות עוד יום אחד ותו ליכא למיחש למידי עיי"ש.

להלכה

דעת הב"י להחמיר דעינין ה' ימים גם בזה"ז שאין דיני טומאה וטהרה, וגם כשהבעל אינו זב דשכבת זרע יש לה דין רואה וסותר אותו יום, וגם בכתם מחמיר להמתין ה' ימים, כמו שכתב לעיל רמב בשם ספר התרומה והסמ"ק (ודלא כדעת האשכול שנוטה להקל בכתם בלא שימשה).

וכן הביא מנהג המהרי"ק רמב ועיין בהאגור רמב בשם מהרי"ל וכן הוא המנהג בכל אשכנז עיי"ש, וכן פסק הרמ"א וכן ממתניין חמשה ימים לכתם ג"כ.

דעת הרמ"א לגזור לא שימשה אטו שימשה

דעת הרמ"א דגורנין לא שימשה אטו שימשה, ודלא כהבית יוסף שכתב דלא שימשה אינה ממתנת כלל רק יום אחד (ואבל יש מקומות שנהגו להחמיר כמו שהעיד הובתי דק ח"ג סי' צ"ח).

ויש עוד מנהג להמתין ז' ימים לפני הז' נקיים הובא גם בתרומת הדשן והביאו ברמ"א וסיים ואין טעם לדבר והמחמיר יחמיר והמיקל נשכר להקדים עצמו למצוה ועונה או פ"ח ע"כ רמב.

דעת הנו"ב

הגאון נודע ביהודה רמב כתב דכיון דהרמ"א והאחרונים הסכימו להחמיר, מי יבוא אחר המנהג להקל אע"פ שיש לפלפל, (א מדברי הראב"ד, ב) ומדברי ר"ת, ג) וגם דדוקא בזבה שראתה ג' ימים אבל לא בחומרא דרבי זירא עיי"ש, ויש להוסיף עוד, ד) ספק פולטת, ה) לא שימשה אטו שימשה.

אי בכתם ג"כ צריכה להמתין ה' ימים גם בשלא שימשה **עייין** בש"ך רמב שדייק מדברי הרמ"א שדוקא ברואה ממש גורנין לא שימשה אטו שימשה אבל בכתם יש להקל בלא שימשה שתפסוק בטהרה מיד ותספור ז' נקיים החל ממתנת למציאת הכתם והוא כיון שחומרא הוא י"ל דלא גזרו בכתמים שהוא דרבנן, אך הלבוש ס"ל להחמיר וכן נוהגים, והבית לחם יהודה כתב דהש"ך מודה להלבוש, וכן כתב המנחת יעקב בתורת השלמים י"ג וכן כתב בתשו' שבות יעקב י"א וכן הכריע החכמת אדם י"ג.

זמן של פליטת שכבת זרע

הב"י הביא הרוב הפוסקים הכריע דבעינין שש עונות שלימות, וכן קיי"ל למעשה (ואע"פ שהרמב"ם ס"ל שדי בשלש עונות), ואם שימשה במוצאי שבת יש לחשוש שתפלוט בליל רביעי קודם זמן התשמיש במוצאי שבת ועדיין הוא בתוך עונה שישית וסותרת הלכך יום ה' יהיה יום ראשון לספירה לפי הב"י.

אמנם החו"ד רמב הביא דעת הש"ך להקל, וכנראה שהבין דאע"פ שהלבוש כתב כן, מ"מ לדינא לא ס"ל כן להש"ך והוא דוכן נוהגים שכתב לא לטעמו של הש"ך.

חומרת תרומת הדשן להוסיף עוד יום אחד בנוסף על חמשת ימים

אי אין בעלה בעיר גורנין שימשה אטו לא שימשה **נחלקו** הב"ח והש"ך, דעת הב"ח דאם אין בעלה בעיר לא גורנין שימשה אטו לא שימשה, והטו"ז והש"ך השיגו עליו מדברי מהרי"ק רמב ומדברי התרומת הדשן רמב דגם כשאין בעלה בעיר יש להחמיר, וכן פסקו המנחת יעקב רמב, וכן החכמת אדם רמב (ובשו"ת מהרי"ל החדשות סי' צ"ג) כתב הטעם משום סדך בתה שהיא מרגישה מהסדין שפידסה ולא פלוג.

עייין בתרומת הדשן רמב שהביא מה ששמע שיש להוסיף עוד יום אחד משום שיש לחוש שמא תשמש בבין השמשות של מוצאי שבת ותחשוב שעדיין יום הוא ושיכולה להתחיל לספור ז' נקיים מליל רביעי שהוא ליל ה' לשימושה, ובאמת אינו כן אלא לילה היה כששמשה וסותרת כשפלטת בליל רביעי

גם כדם טוהר אין להקל בהמתנת ה' ימים **עייין** בשו"ת ח"ס רמב דאין להקל בה' ימים וכמו שכתב הרמ"א רמב דדינו של דם טוהר אחרי שהחמירו בו כראיה לכל

רמא. ועיין עוד בדבריו בחי' על הש"ס מ"א ע"ב. רמב. עיין ספר התרומה סימן צ"ה, והרוקח ויראים וראב"ה. רמב. בריש סימן קצ"א. רמב. מהדורא ת' יו"ד סימן קכ"ה ד"ה ומעתה. רמב. סימן רמ"ה. רמב. שורש ל"ד. רמב. סימן אלף שע"א. רמב. ועיין במדרש תנחומא סוף פרשת מצורע. רמב. ס"ק כ"א. רמב. ס"ק י"ט. רמב. ח"ב סימן ע"ז. רמב. כלל קי"ז סימן א'. רמב. סק"י. רמב. סימן ל"ה. רמב. סימן רמ"ה. רמב. ס"ק י"ח. רמב. כלל קי"ז. רמב. יו"ד סימן קנ"ז. רמב. בסימן קצ"ד.

דבר והטעם שהקילו בדם בתולים ביום אחד משום דהתם ראייה להתעבר וללדת משא"כ בימי מינקת אין כאן ביטול פו"ר.

אי גזרינן בכלה לא שימשה אטו שימשה

דעת הטו"ז יס דכלה אינה ממתנה ה' ימים, ולעומת זה דעת הש"ך יסא להתמיר ולהקל רק בשעת הדחק שאם יחמירו יוצא שתגיע החתונה כשהיא נדה יסב ואע"פ שקיי"ל דחופה נדה מהני מ"מ עדיף לעשות החופה כשהיא טהורה.

אי היו אסורים בתשמיש מחמת אבלות אי גזרינן לא שימשה אטו שימשה

דנו האחרונים באיש ואשה שהיו אסורים בתשמיש מצד אחר וכגון שהיו אבלים וראתה נדות בסוף ימי אבלות אם צריכה להמתין ה' ימים לפני הו' נקיים, ונחלקו בזה האחרונים, וכן יש לדון לפי הפוסקים דאין לשמש בימים שנבוכה בהם.

אי חוששין לחומרת תרה"ד במקום דאתי לידי קולא להרחיק החפיפה מן הטבילה

עייין בשל"ה בשער האותיות יסג באשה שלא שימשה וראתה דם והתיר לה לספור יום חמישי ולא לחשוש לחומרת התרומת הדשן לפי שחומרא על חומרא היא, א) לא שימשה אטו שימשה, ב) לחשוש לחומרת תרה"ד שמא תשמש בין השמשות, והטעם הוא דחומרא דאתי לידי קולא הוא משום שאם היתה מתחילה לספור ו' נקיים רק מיום ששי לראייתה אז היה חל ליל טבילתה בליל שבת שאחר יו"ט ומוטב שנגיח החומר אהנ"ל כדי לקרב הטבילה לחפיפה ותוכל לטבול בליל יו"ט וראוי יותר להשיגיה על זה מאשר להשיגיה על חומרת התרה"ד ע"כ, והמנחת יעקב בתורת השלמים יסד הסכים עמו ובצירוף שאף בשימשה אין פליטתה סותרת אחר ג' ימים, והסדרי טהרה יס"ה רוצה להקל בצידור כזה אפי' בשימשה וכדבריו פסק החכמת אדם יסו ובערוך השלחן יסו.

במקום ביטל מצות פו"ר לא אמרינן לגזור אטו שימשה

האחרונים דנים בכמה מקומות אי יש להקל בשעת הדחק ובמקום מצות פריה ורבייה אם הרופאים המליצו

להקדים זמן תשמיש כדי שיהיו ראויים להוליד בנים ובנות והיא דשעת הוסת יוצא בתוך הו' נקיים, אי יכולה להקל לא לשמור החמש ימים לפני השבעה נקיים דיש אומרים שלא תטבול עד שתבוא ראייה השניה ואז תפסוק בטהרה בו ביום ותתחיל למנות ו' נקיים דבכהאי גוונא לא גזרינן ה' ימים לא שימשה אטו שימשה וכמו שכ' הש"ך בסי' קצ"ו יס"ד דאם בתוך ימי ספירתה נתקלקלה תזורה וראתה דם פוסקת באותו יום וא"צ ה' ימים ומסתברא דהוא הדין בנידון דידן, ויש שהקילו בלי להצריך להמתין עד שיגיע זמן ראייה שנית ותפסוק בו ביום משום סברת לא פלוג ואי נאמר כלל זה במקום עיגון תלוי בדברי הפוסקים אשר ציין עליהם במל"מ יס"ט וגם יש לדון אי במקום מצוה של תורה אמרינן לא פלוג י"ע והכא נמי הוי מצוה של תורה והיא מצות פו"ר, והח"ס בתשו' יע"א ציין לדברי המג"א יעב שאין לגזור להחמיר כל כך בלא פלוג כמו בגוף הדן עיי"ש, ועיין בקרבן נתנאל יע"ב דבמקום צער והפסד לא אמרינן לא פלוג וכן הדין במקום מצוה יע"ד ואמרנו בזה דאע"פ דפו"ר מצוה רבה מ"מ אין למהר לסמוך להקל בזה רק אם עבר זמן הרבה ולא קיים פו"ר, אבל לדינא כל דבר תלוי לפי גוף הענין, וראיתי באיזה אחרון שכתב שזימים לפני הוסת תשקר ותאמר לבעלה טמאה אני ואז נאמר משום שזיאה אנפשיה חרוא ותתחיל למנות ו' נקיים אחר יום הוסת, אבל לא נראה לי היתר זה.

ראתה קודם תשמיש לאחר טבילה דם אי צריכה ה' ימים

בשו"ת פני יהושע יע"ה דן באשה שטבלה וראתה דם קודם שימשה עם בעלה דאינה צריכה ה' ימים עיי"ש,

ובסדרי טהרה יע"ו דכן הוא דעת מעיל צדקה יע"א אע"פ שמדברי השבות יעקב יע"ב משמע דאין להקל (דכתב להקל רק באשה שטבלה ולא היה בעלה בעיר ומצאה כהן דא"צ להמתין ו' נקיים), וכן משמע מדברי המנחת יעקב בתורת השלמים דמתיר דוקא קודם שבאה לבית בעלה אבל אם באה בבית בעלה גם קודם תשמיש ס"ל להחמיר מ"מ פסק כדברי הפנ"י עיי"ש, ועיין בנו"ב ת' יע"ט שכתב מי שרוצה לסמוך על דברי הפנ"י מי ימחה בידו לעבור לעונשו עבור זה עיי"ש ובתשובה מאהבה י"ב כתב לפלפל על דברי רבו שס"ל להחמיר עיי"ש, ולהלכה הכריע החכמת אדם יפ"א ובלחם ושמלה יפ"ב, ובערוך השלחן יפ"א.

רס. סק"ז. רסא. סק"כ. רסב. ועיין בדגול מרבבה ובלחם ושמלה ס"ק כ"ב, בביאור דברי הש"ך, ועיין בשו"ת ר"ח הכהן יו"ד סימן מ"א. רסג. אות ק'. רסד. סק"כ. רסה. ס"ק מ"ב. רסו. כלל קי"ז סימן ב'. רסז. סק"מ. רסח. ס"ק כ"ב. רסט. פ"ב מהל' גירושין הל' ט"ז. רע. עיין בתוס' ב"מ נ"ג ע"ב, ובפמ"ג אור"ח א"א סימן קכ"ח סק"ל. רעא. יו"ד סימן קע"ט. רעב. סימן תמ"ז סק"ה. רעג. פ"ה דמס' שבת. רעד. ועיין בכללים להל' שבת במקום דמותר אמירה לעכ"ר משום צער אי מקום מצוה דומין אהרדי. רעה. יו"ד סימן י"ב. רעו. ס"ק ל"ט. רעז. סימן ל"ב. רעה. ח"ב סימן ע"ז. רעט. יו"ד סימן קכ"ה. רפ. ח"ג. רפא. כלל קי"ז סימן ג'. רפב. ס"ק נ"ד. רפג. ס"ק ל"ט.

כלה לאחר בעילת מצוה שראתה דם אם צריכה ה' ימים
האחרונים דנו בכלה לאחר בעילת מצוה שראתה דם וסתה
 שני ימים לאחר הבעילה אם צריכה ה' ימים
 שלמים אי יכולה לסמוך על ימים הקודמים ודעת בעל תשורת
 ש"י רפד להקל.

אשה שראתה כתם ואחר שני ימים ראתה דם אי צריכה
 עוד פעם ה' ימים

נחלקו בזה האחרונים, ורוב סוברים להקל.

דעת הראשונים בבדיקות ז' נקיים

דעת הרמב"ם ר"פ הדלכה כרב בגמ' נדה ר"פ דאו תחילתן או
 סופן לבר מהני וכמו שציין המראה פנים במס' ב"ק ר"פ
 להביא ראיה מירושלמי שם הדלכה כרב ע"כ, וכן כתב הראב"ד
 בספרו בעלי הנפש, ר"פ ועוד אפילו בדקה בתוך ימים
 האמצעיים גרידא מהני, וכדמשמע בגמ' שם מדברי חכמים
 במשנה אפ"ל בשני לנדתה, (ואמנם הר"ה בסלע המחלוקת ר"פ דהה
 ראיות הראב"ד דאין לדמות דין בדיקות נדה שהוא הרבה יותר קלה מבדיקות
 ובה שחמור), וכדבריו הכריע המאירי והרשב"א בתורת הבית יצ
 שפסקו כרב משום דבגמ' פסק כוותיה רב ירמיה בר אבא ורב
 ששת, ובמשמרת הבית הביא כן בשם הרמב"ן, (ואמנם מה שהקיל
 הראב"ד גם בבדיקות אמצעיים לא ס"ל, ותמה למה לא הביא הראב"ד מהא
 דאמרין התם דאם הפסיקה בשורה ולא בדקה עד יום שביעי טהורה, בדקה
 באמצע לא כל שכן) עיי"ש, והרא"ה בבדק הבית הכריע כשיטת
 הר"ה דלא מהני בדיקת אמצעיים אבל יום אחד מהני בין
 בתחילתן או בסופן, וכן דעת החינוך יצא ודעת הרא"ש יצג
 דהלכה כרב דעדיף בדיקות אמצעיים מבדיקות סופן ולכן ס"ל
 כהראב"ד עיי"ש, וכן כתב הר"ן בהידושי נדה יצג, ורבינו
 ירוחם יצד, והר"א ממיץ בספרו יראים יצה, וכן ס"ל להרשב"ץ
 בגמ' נדה, ובאו"ז יצו הוסיף דכיון דנשי דידן הוי ספק נדות ספק
 זיבות לכן ראוי להקל, ולעומת זה דעת הרוקח יצו והמג"א יצח
 לחשוש לשיטת רבי תנינא דמעכב תחילתן וסופן, וכן ס"ל לבעל
 התרומה יצט והגהות מיימוני ש ותוס' נדה שא ד"ה ר"א, (ודלא
 כמו שכתב האור שמח סוף פ"ו מהל' איס"ג), ועיין בספר אשכול שב
 ואע"פ שמצד הדין יש להקל מ"מ הכריע הב"י להחמיר מכיון
 שהוא ספק כרת, וכן כתב בשו"ע ש"י ואין להקל, וכן כתב הש"ך

ש"ד בדעת המחבר עיי"ש, ונתקשו המפרשים בכונתו דאיסור
 כרת איזה איסור כרת יש כאן, וראיתי בתשו' רעק"א ש"ה שהוכיח
 מדברי הב"י דס"ל בבדיקות הוי מה"ת וכן כתב החו"ד כאן
 ובס"ט ס"י קצ"ד ש"י, והח"ס סומך על שיטת המקילין אם לנתה
 עם בעלה אחר טבילה ש"י, ובערוך השלחן ש"ה כתב לתמוה על
 הב"י דכיון דהסמ"ג וספר התרומה מספקים, אין ספק מוציא
 מידי ודאי גם באיסור כרת ולכן מכריע אף שיש לפסוק כהשו"ע
 מ"מ כנשים שהבדיקות קשה להם יש להקל בבדיקה אחת מהני.

לא בדקה רק ביום השמיני אין לו רק יום אחד

אם לא בדקה אלא ביום השמיני אין לה אלא יום אחד בלבד,
 עיין בפסקי הרשב"ץ נדה ש"ט שחידש דאולי צריכה לבדוק
 כל יום משבעה נקיים ולא מהני בדיקת יום ראשון ושביעי
 עיי"ש, וזה חידוש גדול, ובספר האשכול הביא דעה זו, ודוחה
 להלכה דבריו.

אם בתוך ז' נקיים הגיע יום וסתה

אם באמצע הספירת ז' נקיים הגיע יום וסתה כגון שדחה יום
 אם מעכב הבדיקה גם בתוך הז' ימים אפילו בדקה יום
 ראשון ויום שביעי דעת הברית אברהם ש"י להקל.

ספרה ז' נקיים ולא טבלה והגיע יום וסתה ולא בדקה
 ואח"כ בדקה וטבלה

אם ספרה ז' נקיים ולא טבלה מפני שלא היה בעלה בעיר והגיע
 יום וסתה ולא בדקה ואח"כ הגיע הבעל ובדקה וטבלה כתב
 ר' שלמה קלוגר בספרו מי נדה בקו"א ש"א.

גם בזה"ז מעכב בדיקת יום ראשון ושביעי

דין זה בבדיקת יום ראשון ושביעי מעכב בדיעבד, גם בזה"ז
 בנשי דידן שהם ספק זיבות ספק נדות וכפי שדייק הנו"ב
 ת' ש"ב מלשון התוס' והרא"ש והשו"ע.

אשה שיש לה מכה יכולה להקל לכתחלה לסמוך על
 בדיקת ראשון ושביעי

אשה שיש לה מכה שאינה מוציאה דם בדופני הרחם
 וכשבדקת עצמה יש לה צער אי יכולה לבדוק לכתחלה

רפד. ח"א סימן ק'. רפה. פ"ו מהל' איסור"ב הל' כ"כ"א. רפו. ס"ח ע"ב. רפו. פ"ב ה"ו. רפה. שער הספירה
 והבדיקה. רפט. סימן ל"ו. רצ. בית ז' שער ה'. רצא. מצוה ר"ז. רצב. פ"י דנדה סימן ה'. רצג. ס"ט. רצד. נתיב
 כ"ו. רצה. סימן קצ"ב. רצו. סימן ש"מ. רצז. סימן ש"ז. רצח. סימן קי"א. רצט. סימן פ"ח. ש. סוף פ"ו מהל'
 איסור"ב. שא. ז' ע"ב. שב. סימן מ"ד. שג. סעיף ד'. שד. בסימן קצ"ב סעיף ב'. שה. סימן ס'. שו. סק"ד. שז. ביר"ד
 סימן קע"ח. שח. סימן קצ"ו ס"ק כ"ה-כ"ו. שט. ס"ט ע"א. שי. ביר"ד סימן מ"ו אות ד'. שיא. סימן קצ"ז. שיב. יר"ד
 סימן קכ"ט.

יש נוהגים שלא להתרחץ בחמין בז' נקיים שמא יתלכן הדם

הב"ח שכי כתב בשם הר' כץ (הסמ"ע) שקיבל מרבתי שאם נמצא כתם במראה לכן לאחר שרחצה בחמין טמאה שדרך הדם להתלכן אחר רחיצה ומסיים שעל פי הוראה זו נהגו הנשים שלא לילך למרחץ בימים שבין לבישת לבנים לטבילה מפני שחששו שמא יראו דם ויתלכן והיו טמאות ולא ידעו עיי"ש, והטו"ז שכי הביאו ודחה דבריו, וכן הכריע בשו"ת צמח צדק שכה. אין סומכים על דברי הגליא מסכת שכי שכתב דחומרת בנות ישראל לישב ז' נקיים לא הוי מתקנת חכמים רק בנות ישראל החמירו על עצמן ולכן אם יש איוה צד להקל יש להקל בקל עיי"ש.

יום ראשון ויום שביעי בבדיקות גם בדיעבד

כתב הגו"ב בדג"מ שאם בדקה באחד הימים האמצעיים וגם ביום השביעי נחשב לה כאלו בדקה בראשון ובשביעי, ובתשובה מאהבה שכי הביא דבריו להלכה, וכן פסק בעל שואל ומשיב בספרו יוסף דעת על יו"ד דכיון דדין זה רק מדרבנן מהני בדיקת שתי פעמים גם בימים האמצעיים, וכן כתב להיפוך בספר יהושע שכי באשה שבדקה ביום ראשון וביום שני ולא בדקה ביום השביעי מהני בדיקת שני ימים, דשני ימים רצופים עדיף מבדיקת יום הראשון ויום שביעי, אמנם הגו"ב בתשו' ת' שכתב דאם לא בדקה ביום הראשון וביום השלישי לספירתה בדקה ונזכרה ביום השביעי אזי תמתין עוד עד יום התשיעי לספירתה שאז נחשב יום השלישי ראשון ויום התשיעי שביעי ע"כ, הרי דחור מדבריו שכתב בדג"מ דמהני יום אחד בתוך הימים ולא בעינן דוקא ראשון ושביעי, ואפשר לחלק דס"ל בדדיקת שביעי מעכב אבל בתוך הימים האמצעיים אין חילוק, אבל הרבה אחרונים כתבו דמעכב יום ראשון ושביעי עיין בשו"ת בית שלמה של, ועיין בשו"ת תפארת צבי שלא שמחמיר גם על מה שכי' הגו"ב דמהני יום השלישי להיות נחשב לראשון עיי"ש.

דין זה דבעינן בדיקה כל הו' ימים לכתחלה, נחלקו הראב"ד ובעלי הנפש והרו"ה, ועיין ברמב"ן שלב דאינו אלא למצוה

רק בדיקת יום ראשון ושביעי כתב הגו"ב ת' שיי דכיון דדין זה אינו אלא חומרא מדרבנן ובמקום צער לא גזרו, ועוד שאם נחמיר יש לחוש שתתגלה המכה ונצטרך להקל לתלות במכה, ובכה"ג עדיף יותר שלא לבוא לידי קולא זו ואם יכולה לעשות קינוח מבחוץ כל הו' ימים עדיף שתעשה כן עיי"ש.

אי בדיקת הפסק טהרה נחשבת לבדיקת יום ראשון גם כן

הפסק טהרה בין השמשות אם נחשבת גם לבדיקת יום ראשון עכ"פ בדיעבד, דעת הסדרי טהרה שיי שהבדיקה היא משום ספירה וספירת לילה לא הוי ספירה כמו שכי' התוס' נדה שטו, ולפי הרשב"א דס"ל דמהני י"ל הווא לשיטתו דס"ל דלא בעינן תחילתן וסופן לבד מהני, אבל להלכה יש להחמיר עיי"ש, וכן כתב האור שמח שטו, אמנם הגו"ב קמא שיי' כתב דמהני וכן הכריע הלחם ושמלה שיי' ונפק"מ לגבי אשה שנסתפק ביום השביעי אם בדקה ביום ראשון או לא אי יכולה לסמוך על בדיקת הפסק טהרה דבל"א יש שאמרו להקל מחמת ס"ס שמא בדקה ביום הראשון ושמא הלכה כרב דמהני בדיקת סופן אע"פ שאין תחילתן וכן כתב בשערי צדק שיי' ועיין באבני צדק שי' שכתב דאין להקל ולפי דברי המל"מ שכי' שבספק אם נעשה דבר המתיר אין להקל והוא ס"ל גם בדדיקות הוי דאורייתא כדברי החו"ד עיי"ש, ובעיקר דברי המל"מ עיין בשו"ת בית שערם או"ה בדברי המל"מ בתשו' על הל' מגילה עיי"ש.

שכחה לבדוק ביום השביעי אי מהני בדיקת ביהש"מ

אם בדקה ביום הראשון ושכחה לבדוק יום השביעי ונזכרה בבין השמשות שהוא ספק יום ספק לילה תבדוק מיד עצמה ואם מצאה שהיא טהורה יכולה לטבול ולהטהר לבעלה משום דהוי ס"ס.

שכחה לבדוק ביום השביעי ולנתה אצל בעלה סומכין על שיטה הראשונה במחבר דמהני בדיקה אחד מז' נקיים

כתב הח"ס שכי' דאשה שהפסיקה בטהרה ובדקה רק ביום הראשון או ביום השביעי לספירתה וטבלה ולנה אצל בעלה שיש להקל ביה, ואם בדקה רק באחד מהימים האמצעיים יש לחוש אפ"ל בדיעבד כוה.

שיג. יו"ד סימן קכ"ט. שיד. ס"ק י"ט. שטו. ס"ט ע"א. שטז. פ"ו מהל' איסור' הל' כ"ו. שיו. יו"ד סימן מ"ו בסופו. שיה. סק"ה. שיט. יו"ד סימן ק"ל. שכ. יו"ד סימן פ"א. שכא. פ"ד דבכורות. שכב. יו"ד סימן קע"ה. שכג. בסימן קפ"ח. שכד. ריש סימן קפ"ח. שכה. יו"ד סימן קכ"ה. שכז. יו"ד סימן ד'. שכז. ח"ג. שכת. סוף סימן תל"ג. שכט. סימן קכ"ח. של. ח"ב יו"ד סימן י"א. שלא. ח"ב סימן י"ט אות י'. שלב. פ"ט מהל' נדה הל' כ"ב.

מן המובחר עיי"ש, ועיין תשו' נו"ב ת' שלי.

בירור דעת הראשונים והשו"ע אם מעכב בדיעבד בדיקת יום ראשון ושביעי מז' נקיים

מקור דין הוא בגמ' גדה שלד ובמשנה דאמרינן זב וזכה שבדקו עצמם ביום א' ומצאו טהור וכיום השביעי ומצאו טהור והימים שביניהם לא בדקו רבי אליעזר אומר הרי הן בחזקת טהרה, ובגמ' שם תני ר' יוסי ור' שמעון אמרי נראין דברי ר"א וכו' "והלכה הוא כר"א", ובתוס' שם ד"ה אבל ציין לדברי הגמ' לעיל שלה דהלכה כר"א בארבע והוא אחד מהם, ובגמ' שם להלן איבעיא להו לר"א דמכשיר בבדיקת שביעי עם הראשון מהו תחילתן וסופן בעינן, היינו בדיקת יום ראשון ובדיקת יום שביעי ואם לא היה רק בדיקה ביום ראשון גם ר"א מודה דאין לו רק יום אחד, ונחלקו בזה רב ור' חנינא דעת רב דתחילתן מהני אע"ג דאין סופן, ור"ח ס"ל תחילתן וסופן בעינן, ובגמ' שם להלן הביא מדברי ר' ירמיה בר אבא דס"ל לרב דגם סופן אע"פ שאין תחילתן מהני והוא דבדיקת יום השביעי לבד מהני ומחזקינן לכל הששה יום לפניו בטהרה הואיל ופסקה בשביעי (אם היה הפסק בטהרה).

וי"ש להסביר דברי ר' חנינא דלכאורה למה לא נקט המשנה רבותא יתרא דאע"פ שבדקה יום אחד מהני לפי ר"א, והרי המשנה דיעבד קתני דהרי כתב אם בדקו עצמן, דלכתחילה צריכין לבדוק את עצמן כל יום ומדלא נקט רבותא יתרה משמע דיש ראייה דמעכב בדיקת יום ראשון ושביעי, ומסתבר הוא דהרי בדיקת ז' נקיים הוא לברר אם היא נקיייה מדם ואם כן יום ראשון הוא העיקר ומה לי בזה שבדקה ביום ז' אם לא בדקה ביום ראשון, אבל רב לא ס"ל לדייק כן מהמשנה והטעם דס"ל דהמשנה נקט כן לומר לן דגם אז נחלקו ר"י ור"ע אם כן מזה שהמשנה לא נקט רבותא אין ראייה, וגם ס"ל דבדיקת הפסק טהרה הוציאה את האשה מחזקת טומאה לחזקת טהרה ואין הבדיקה רק דין דבעינן שיהא שבעה נקיים, ואם אינה עושות שום פעולה אין כאן שום הוכחה של ז' נקיים ולכן אם עשתה פעם אחד בדיקה אין חילוק מתי בזה מראה שיש כאן ז' נקיים אבל אין הבדיקה הזאת משעם בירור.

שני טעמים למה פסקו כמה ראשונים דהלכה כרב

דלהלכה כתבו כמה ראשונים טוברים דהלכה כרב שלו דלא בעינן תחילתן וסופן אלא חד מינייהו סגי ואין חילוק באיזה מהן או תחילתן או סופן, (א) הרשב"א בספר תורת הבית שלו כתב דמסתבר דהלכה כרב חדא דרב ששת ור' ירמיה בר אבא משמע דסבירא להו כוותיה כיון דאמרי ליה משמיה ושקלו וטרי לתרוצי לדבריו, ועוד דכי אקשינן עליה משמעטא דפרק המפלת וכו' משמע דהלכה כרב, וכן פסק הראב"ד שליח וכן כתבו עוד ראשונים טעם זה שליח, ולכאורה צ"ב למה לא כתבו הטעם כמו שכתב הסמ"ג בשם ספר חפץ חיים דרב ור' חנינא הלכה כרב אלא הוא ז"ל מסיק דמאחר שאין זה פסק מבורר ראוי להחמיר ומהו משמע דכלל הוא בדינו דרב ור' חנינא הלכה כרב ולא בעינן אם כן לומר דהלכה כרב משום דר' ירמיה ור' ששת דנו בגמרא לפי דבריו, ואפשר דזה תלוי מי חיבר ספר חפץ, דיש אומרים דחיבור ספר זה הוא רבינו חננאל, ולפי זה צריך לומר דאין הכוונה כמו שפרשנו, אלא כוונתו כהרשב"א וכדמשמע בספר האשכול שם שכתב לפרש שיטת הפוסקים הסוברים כרב (והוא בעצמו לא ס"ל כן אלא ס"ל להחמיר כר"ח), וזה תוכן דבריו דאע"פ שבשאר מקומות מצינו שרבינו חננאל היה אומר רב ור"ח הלכה כר"ח אין הלכה כתלמיד במקום הרב ור"ח רביה דרב הוי כמבואר במס' יומא שמיא דרב הלך לפייס ר"ח רביה מ"מ הכא שאני הכא דחזינן דהגמ' מפלפל בדברי רב, ולכן הלכה כמותו, ועוד אמרנו כיון דהגמ' מביא דברי רב קודם ר"ח סימן דהלכה כרב דאין מביאין דברי התלמיד לפני דברי הרב, אבל לא אכתו דיש לפרש אחרת והוא אם נימא דספר חפץ לא חיבר ר"ח וכמו שראיתי בספר אוצר הספרים לר' יצחא אייזיק בן יעקב מווילנא (שיש עליו הסכמות מגדולים), בערך ספר החפץ שכתב דבהגהות מיימוניות סוף הלכות אהבה ובהל' שכנים ובסמ"ק שם וכן הוא בהקדמת ספר האגודה בשם המרדכי דספר חפץ חיבר רבינו חננאל וכתב דיש סבירא דספר זה חיבר ר' חפץ בן יצחיה אלוף וריש כלה בימי הגאונים בבבל וכן קורא לו בספר חובת הלבבות עוד עיי"ש, אם כן י"ל דס"ל דרב ור' חנינא הלכה כרב דאע"ג דאין הלכה כתלמיד במקום הרב, מ"מ י"ל דס"ל לר' חפץ דאע"פ דקיי"ל כן כמבואר בספר מבוא התלמיד לר"ש הנגיד וכן כתב הרי"ף שם ובעוד מקומות, מ"מ יש לומר כדברי

ש"ג. סימן קכ"ט. שלד. ס"ח ע"ב. שלה. ז' ע"ב. שלו. באיסורי עיין בכורות מ"ט. שלו. בית שביעי שער החמישי. שלה. בספר בעלי הנפש שער הספירה והבדיקה. שלט. עיין פסקי הרא"ש במס' גדה פ"י סימן ה'. שמו. סימן מ"ד. שמו. פ"א ע"ב. שמו. סימן פ"ב. שמו. במס' ב"מ פ"א.

בדברי הב"י שנה בדביקות ז' נקיים מה"ת הן אבל שאר אחרונים חולקין על זה, ואפשר דכוונתו דכיון דכל זמן שלא טבלה לא נסתלקה ממנו איסור כרת דנין לזה כספק איסור כרת (וכעין זה במילה אע"פ שאינו עובר איסור כרת אלא כשמת בלי מילה מ"מ מקרי ספק כרת כל הזמן), או יאמר דכוונתו דאיסור נדה בשורשו יש בו איסור כרת.

להלכה, רוב ראשונים מקילין בבדיקת יום אחד מזו נקיים, והמחבר הבייר שני השיטות אחד בסתם והשני ביש ומסיים ואין להקל

ועל כל פנים יש לן שני שיטות בפוסקים, ורוב ראשונים סוברין דמהני בדיקת יום ראשון או יום אחרון, והמחבר פסק בסי' קצ"ו שני בשיטה הראשונה כשיטת המקילין ושיטה השנייה הביא בשם י"א אבל מסיים ואין להקל ע"כ, ואם נקבל דזה דברי הב"י הרי זה סימן דדעתו להחמיר ולא לסמוך על כללי הלכה סתם ויש הלכה כסתם, אבל אם נימא דזה המשך שיטה השנייה שהם מסתפקים בדבר וסוברים דאין להקל ארווח לן דדעתו לפסוק כשיטה הראשונה, אבל האחרונים הבינו בפשיטות דדעתו לפסוק כשיטה השנייה, ומזה כתבו להקשות למה העדיף לפסוק כשיטה השנייה במקום רוב ראשונים.

דן עוד בדעת המחבר למה מחמיר לחשוש לשיטת המיעוט פוסקים ובדעת הרמב"ם בזה

ואפשר לפרש דבריו, דס"ל לחשוש לשיטת הרמב"ם והוא דאע"פ שרוב הפוסקים הבינו בשיטת הרמב"ם דדעתו כשיטה הראשונה, אבל אם נעיינן בדבריו יראה שאין הדברים ברורים כל כך, וזה לשונו של הרמב"ם שני וזה שבדקה עצמה בראשון מימי הספירה ומצאה טהור ולא בדקה עד יום שביעי ומצאה טהור הרי זה בחזקת טהרה וכאילו בדקה כל שבעה ומצאה טהור, וכן אם בדקה ביום ראשון מימי הספירה ומצאה טהור וביום השמיני ומצאה טהור הרי זו בחזקת טהרה, בדקה ביום השלישי לויבתה ומצאה שפסק הדם ולא בדקה ביום ראשון מימי הספירה ובשביעי בדקה ומצאה טהור הרי זו בחזקת טהרה ע"כ, הרי כתב כאן הרמב"ם כמה דינים, (א) בדקה יום ראשון ושביעי הרי זו בחזקת טהרה והוסף וכאילו בדקה כל שבעה ומצאה טהור. (ב) אם בדקה יום ראשון של השבעה נקיים הרי זו בחזקת טהרה. (ג) לא בדקה רק ביום השביעי ומצאה טהרה הרי

המגיד משנה שמו' דאין הלכה כתלמיד במקום הרב דוקא כשנחלק עמו פנים אל פנים ולכן הכא כיון ולא נחלק עמו פנים אל פנים אין הלכה כהרב אלא אדרבא הלכה כבתראי ועוד י"ל דאע"פ דר"ח רבו הוי מ"מ לא היה רבו מובהק ודין זה נאמר דוקא ברבו מובהק לכמה פוסקים שמה, או יאמר לפי הר"ן שמו' דדוקא בחיים אין הלכה כתלמיד במקום רב אבל לאחר מותו שפיר הלכה כתלמיד במקום רב, ולכן אפשר דס"ל להלכה כרב משום טעמים הנ"ל.

הרי יוצא לן דיש לפרש שני טעמים למה הלכה כרב, או משום הרב ור"ח הלכה כרב משום כללי הלכה דאין הלכה כתלמיד במקום הרב, או משום דהגמ' מפלפל בדברי רב.

עוד טעם למה פסקו הלכה כרב

ויש עוד סיבה שלישית באחרונים, והוא דברי האור זרוע שמו' שכתב ונראה דהלכה כרב ואפי' את"ל דהלכה כר"ח הני מילי בזבה ודאית אבל נשים ידין ספק וזה ספק גדה וא"כ יש כאן ספק וזה סתרה ספק גדה לא סתרה ולכן מותרת משום ס"ס ספק הלכה כרב ואת"ל הלכה כר"ח שמה גדה היא ע"כ, וצ"ב באמת למה שאר האחרונים לא סמכו על ספק זה, ויש לומר משום כמה טעמים, (א) והוא לפי מה דאמרו בנדה שמה דבה"ז כולחו נשים ספק זיבות וא"כ יש לומר דעשו ספק זה כודאי ועיין ש"ך שט"ט שהביא סברא כזה לגבי גבינות אבל הא"ז לא ס"ל, (ב) או יאמר דהוי ס"ס נגד חזקת איסור ולפי הש"ך שי' דס"ס נגד חזקת איסור אינה מועיל והכי נמי הוי נגד חזקת איסור שאינה טהורה ועיין בספר שערי יושר שני שכתב דיש חזקת איסור לגבי נדה כחזקת איסור שאינה זבוח עי"ש, (ג) או יאמר דהוי חסרון ידיעה מתי יום נדה ומתי יום זיבה ובכה"ג לא מועיל ס"ס, ועיין בית שמואל שנג' דאף אם הוי חסרון ידיעה לכל העולם הוי ספק שנג'.

טעם שיטת הראשונים שכתבו להחמיר בבדיקת ז' נקיים

ולעומת זה יש שיטות שמחמירין והוא הסמ"ג שנג' שכתב דכיון שאין זה פסק מבורר לכן ראוי להחמיר בזה כר"ח שלא יהיה יותר מחמשה ימים בין בדיקה לבדיקה, (ב) ועוד טעם כתב הב"י להחמיר דכיון דהראשונים מסתפקים להחמיר בדבר אין להקל בדבר שהוא ספק כרת ע"כ, והאחרונים דנו

שמו. פ"ב מהל' שבת הל' ט"ז. שמה. עיין יד מלאכי א' כלל ל"ח. שמו. סוף גיטין. שמו. בסימן שמ"א. שמה. ס"ז ע"ב. שמוט. סימן ק"י בכללי ס"ס ס"ק י"ח. שני. בסימן ק"י. שנא. שער ו' פ"א. שנב. סימן קנ"ה. שנג. ועיין בטוב טעם ודעת מה"ת סימן רל"ז, דס"ס אמרינן בכהאי גוונא אבל יש חולקין. שנד. סימן קי"א. שנה. ועיין סדרי טהרה סימן קצ"ד סק"ד והחוד"ד כאן ורעק"א בתשו' סימן ס'. שנו. סעיף ד'. שנו. בפרק ו' מהל' איסורי ביאה הל' כ"א-כ"ב.

זה בחזקת טהרה שנת, ויש כמה דיוקים, הראשון דבנקודה הראשון כשבדקה ראשון ושביעי כתב הרמב"ם דהוי כאילו בדקה כל יום ואילו כשמזכיר הדין של תחילתן או סופן אינו מזכיר דאם מצאה טהורה או דינו כאילו בדקה עצמה כל שבעה, שנית, כשמזכיר הדין של תחילתן אינו מזכיר דין של הפסק טהרה משא"כ כשמזכיר הדין של סופן שפיר מזכיר דין הפסק טהרה וצ"ב השינוי, ועל השלישית אני בא שיש עוד דיוק דבקטע הראשון הוזכר שבדקה ביום השביעי ולא בדקה עד יום שביעי ובדין השני של תחילתן הוזכר בדקה ביום ראשון ולא הוזכר ולא בדקה עד יום השמיני וכן לגבי הדין של סופן הוזכר ההפסק טהרה ולא אמר בדקה עד יום שביעי כמו שכתב לעיל.

ביאור דעת הרמב"ם

ולכן נראה לי דדעת הרמב"ם דבדיקת כל שבעה ימים הוא לכתחילה וכן בדיקת יום ראשון ויום שביעי דינו גם כן לכתחלה משא"כ בדין תחילתן ולא סופן בלי תחילתן אינו דומה לציור הראשון שאע"פ שטהורה מ"מ אין זה לכתחלה וגם בזה לא מתיר רק כשלא בדקה בדיקת תורין וסדקין אבל בדיקת עד וחלוקה שפיר בדקה ולכן דייק הרמב"ם ולא כתב ולא בדקה דבדיקה קטנה בוודאי מעכב ובוה אתי שפיר כל הדיוקים רק הדיוק השני שדייקנו למה אינו מזכיר דין הפסק בטהרה י"ל דקאי בלשון וכן על הקטע הראשון דהתם מיירי בוודאי בהפסק טהרה לכן לא היה צריך להזכירו, הרי יוצא לן דדעת הרמב"ם דתחילתן בלי סופן וכן להיפך אינו מועיל בלי שום בדיקה, ולפי זה י"ל דאפשר דהוה דיעה השניה שהובא בדברי המחבר ויש אומרים דבעינן בדיקת ראשון ושבעה ואין להקל כוונת הב"י לומר דאם לא בדקה אפילו על חלוקה לראות אם יש שם דם בתוך הו' נקיים אין לסמוך על השיטה הראשונה שמקיל דאם נימא דכוונתו להחמיר גם אם בדקה למה כתב ואין להקל היה לכתוב וכן עיקר וכן נוהגין ומה זה שכתב ואין להקל אלא מסתברא כהנ"ל.

והיוצא לן דאע"פ דהפוסקים הקילו באשה שקשה לה הבדיקות לסמוך לבדוק יום אחד מ"מ אם אפשר לבדוק חלוקה כל יום יוצא דגם לפי הרמב"ם מהני.

יש לדון אם יש לו ברירה יום אחד מן הז' נקיים איזה מהן לבדוק

ב. ונשאלתי אם יש לה ברירה לבדוק ביום אחד מהשבעה

ימים איזה מהם תבחר היום הראשון או יום האחרון או יום האמצעי או אין שום נפק"מ ביניהם, והנה אחד מהשבעה ימים איזה מהם תבחר אינו מחלק בין אחד מהימים הנה זה דוקא לדעת הראב"ד שנט דאפילו בדקה באמצע מהני וראיתו מגמ' גדה שס דחכמים אומרים אפילו בשני לנדתה אם בדקה ומצאה טהורה ובין השמשות לא הפרישה הרי היא בחזקת טהרה וכמו דהתם והכא בעינן בדיקה ומה התם מהני בדיקת אמצעי הכי נמי מהני בדיקת אמצעי אמנם רבינו זרחיה הלוי שסא חולק דיש לחלק בין גדה לזבה גדה קיל הוא משא"כ זבה והרא"ש בפסקיו להל' גדה שסג שמחויק דברי הראב"ד דסברא נותן דעדיף האמצע יותר מן הסוף דאתחזק בטהרה כל הימים שלאחר הבדיקה עיי"ש הרי לן סברא שהראב"ד לא כתבו ויוצא לפי הראב"ד וכ"ש לפי הרז"ה דאם יש לה לבדוק ביום השני או ביום השביעי יום השביעי עדיף ולעומת זה יש שיטה הסובר דכל כמה שהוא יותר קודם עדיף ולכן ראוי ליע. אם אפשר לה להפסיק בטהרה על ידי נתינת מוך דחוק כל זמן בין השמשות נמצא דנחשב לבדיקה ליום הראשון גם כן כמו שכתב הרמ"א שסג, ואף שהסודרי טהרה שסד דוחה דבלילה לא נחשב לספירה כדמשמע מתוס' גדה שסה וכן כתב האור שמח שסו, אבל יש לנו שני גאוני עולם הגאון בעל גודע ביהודה קמא שסו ובעל הקיצור שו"ע בספרו לחם ושמלה כאן שסו ולכן כיון שיש לה בדיקת יום ראשון לא תבדוק עד יום ז' אבל אם לא בדקה בהפסק טהרה כל זמן בין השמשות או אם אפשר לה לבדוק ביום ראשון תבדוק או ואם לא תמתין עד יום ז' ולא תבדוק באמצע דהגמ' מסייע נגד סברת הרא"ש של איתחזק טהרה דאין הבדיקה עושה חזקת טהרה דוה היה הו"א של הגמ' דלכן מהני רק תחילתן, אבל בסוף מסיק דמהני סופן בלי תחילתן משמע דאין שום חילוק ביניהן.

בירור דעת המחבר ושיטת הראשונים בבדיקת ז' נקיים אם בעינן בדיקה טובא או גם קינחה מהני

המחבר בס"י קצ"ו שסט כתב ותכניסנו באותו מקום בעומק לתורים ולסדקים עד מקום שהשמש דש ותראה אם יש בו שום מראה אדמומית ולא שתכניסוהו מעט לקנת עצמה ואם יקשה בעיניה מאד להכניסו כל כך בעומק לפחות בדיקה של יום הפסק בטהרה ובדיקה של יום ראשון מהשבעה תהיינה עד מקום שהשמש דש ע"כ דברי המחבר.

שנת. עיין רמב"ם בפ"ג מהל' מחוסרי כפרה ובכסף משנה שם. שנט. בבעלי הנפש. שס. ס"ח ע"ב. שסא. בסלע המחלוקות. שסב. פ"ו סימן ה'. שסג. בסעיף ד'. שסד. כאן ס"ק י"ט. שסה. ס"ט ע"א. שסו. פ"ו מהל' איסור"ב הל' כ"ו. שסז. י"ד סימן מ"ו. שסה. סק"ה. שסט. סעיף ו'.

דעת הראב"ד דרין בדיקות דוקא לקדשים נאמרו אבל לבעלה קינחה לבד מהני

הנה נקדים השיטות בזה והטעמים, דעה הראשונה הוא דעת הראב"ד בספרו בעלי הנפש ש' בדביקת הפסק טהרה וכל שכן בדביקת ז' נקיים לטהרת בעלה (ולא לקדשים) מהני בדביקה כל דהו ואינה צריכה להכניס העד לחורים ולסדקים, והוא דעיקר הבדיקה היא שתהיה נותנת דעתה להרגיש אם יש דם בבית החיצון, והביא גמ' נדה ש'א כיון שתבעה בעלה אין לך בדביקה גדולה מזו, (וברש"י שם כיון שתבעה לתשמיש אין לך בדביקה גדולה מזו דאי לא קים לה דטהרה היא הוה בדקה ובדביקה דקאמר שמאל לעיל בתביעה סגי ולבי מגומגם ועיין שם בתוס' ד"ה כיון), וברשב"א פירוש שנותנת דעתה להרגיש אם יש לה דם וסמך לזה ציינו מגמ' סנהדרין שעב באותה שעה קינחה בת שבע ב"ג מפות, (וברש"י שם עלה י"ג ביאת ומקנחת בין תשמיש לתשמיש ובמקרא זה כתובים שלש עשרה תיבות), הרי דקינחה מהני.

הנו"ב מחזק דברי הראב"ד מסברא ולא אמרינן דדם נמצא בכותלי הרחם

וכתבו האחרונים כמה טעמים בהבנת דברי הראב"ד, (א) דברי הנו"ב קמא בתשו' ש' משום דלבעלה לא אמרינן דדם נדה הוא (בזמן חז"ל שהיו בקיאים בימי נדה ויבה), ולכאורה אמאי לא נימא כיון דהשתא ראתה מסתמא הדם היתה בכותלי הרחם כבר מאתמול וסתרה הו' נקיים ואכתי ובה היא ומה תאמר דיש לה חזקת טהרה אחר הטבילה וכיון שהספק נולד אחר חזקת טהרה לכן אינה סותרת ז' נקיים שלה אם כן קשה מ"ש מהא דאמרינן בטמא שטבל במקוה שיש לה חזקת כשרות ומדדו את המקוה אח"כ ונמצא חסר אמרינן העמד הטמא על חזקתו וטמא הוא הרי הספק נולד אחר שהיה כבר חזקת טהרה וא"כ נילך אחר חזקת טהרה ועכ"ל ולא אמרינן כן אלא עכ"ל דבכותלי הרחם אין לה דם.

החור"ד חולק על דברי הנו"ב שמדמה ספק במקוה לדין דילך

אמנם החות דעת כאן ש'עדי הקשה על דבריו דמאי מדמה למקוה שנמדד דהתם שאני דהספק הוא במעשה המכשיר דודאי מוקמינן לה אחזקה משא"כ כשנולד הספק בגוף האדם, וראיה לחולק כן הביא מהא דאמרינן בספק בשחיטה

בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת ולכן אם יש ספק אם השוחט שהוה או דרס או כשנמצא הסכין פגום וספק מתי פגום בעור או במפרקת אסורה דהוי ספק בשחיטה ש'עדי ואילו גבי ישב לו קוץ בווישט אמרינן נשחטה הותרה כמבואר בחולין ש'עדי ואף אם ודאי ניקב הושט הוי נבילה ולא מהני ליה שחיטה ולא אמרינן דספק בשחיטה היא והסיבה לחלק דשאני כשנולד הספק במעשה המכשיר דאז יש לנו לומר שמא נעשה בה אותו מעשה והרי מתה לפניך משא"כ כשהמעשה המכשיר נעשה בבידור כדינו רק שנולד ספק אם נולד בה מעשה המטריף שפיר מוקמינן אחזקה שלא נולד המעשה והוא והכי נמי מקוה שנמצא חסר דומה לסכין פגום אבל כשנולד ספק באדם אם נטמא קום ולא מהני ליה טבילה אי לא לנמצא ספק בווישט אי ניקב ולא מהני ליה שחיטה דומיא דאמרינן נשחטה הותרה והכי נמי י"ל נטבלה הותרה, ועוד כתב שם לפלפל עי"ש.

וראיתי להחות דעת ביו"ד ש'עדי שכתב ג"כ כדבריו כאן, ועיין בראש יוסף חולין ש'עדי שכתב כן ועיין בקובץ קונטרסים קונטרס עגונות ש'עדי ובנוסף להמראה מקומות שם יש לציין דברי הבית שערם יו"ד ש'פ ד"ה ואם שכתב לדון בזה להקל כיון שנעשה מעשה הטבילה כדינו לא שייך חזקת איסור שהיה שם חציצה הפוסלת מדרבנן ושפיר אמרינן ספק דרבנן לקולא עי"ש, ועיין שם עוד בסו' פ' בקטע ד"ה ובספר מהר"ם שיק הביא דברי החור"ד לפלפל בהם עי"ש.

עוד ביאור להסביר שיטת הראב"ד דמהני קינחה גרידא ולא בעינן בדביקת חורין וסדקין

ועוד טעם כתב הגאון בעל שואל ומשיב ש'פא הטעם דכל לבעלה אינה צריכה בדביקת חורים וסדקים משום דכיון דקיי"ל אשה שרואה שלא בהרגשה טהורה מה"ת אם כן יש לחשוש שמא תבדק בחורים וסדקים ואף אם תרגיש תתלה הדבר בהרגשת העד לכן לא הצריכו בדביקת חורים וסדקים דחומרא דאתי לידי קולא עי"ש.

ולפרש דבריו דהנה ראיית דם בלי הרגשה גם בימי ז' נקיים ס"ל דאינה טמאה מה"ת כמו בכל ראייה בלי הרגשה ודלא כדעת החות דעת כאן דס"ל דראיית דם בו' נקיים אסור מה"ת (ובסדרי טהרה ש'פב כתב באופן אחר דאינו סותר רק אותו יום עי"ש), אלא כדעת רוב הפוסקים ש'פב דסוברין דראיה בלי הרגשה אינה

ש'עדי בשער הבדיקה והספירה. ש'עא. י"ב ע"א. ש'עב. כ"ב ע"א. ש'עג. יו"ד סימן מ"ו. ש'עד. סק"ד. ש'עה. כמבואר במס' חולין י"א. ש'עו. ל"ג. ש'עז. סימן ק"י בית הספק הערות על הש"ך אות כ"ז. ש'עה. י"א. ש'עט. סימן י"ז סעיף ל"ו אות ד'. ש'פ. סימן רע"ח. ש'פא. ת' ח"ג סימן ק"צ. ש'פב. סימן קצ"ד סק"ד. ש'פג. עיין באבנ"מ בתשו' בסוף הספר סימן כ"ג ובשו"ת ח"ס יו"ד סימן קע"ז.

ביאור דעת המחבר שפסק כדעת הרשב"א נגד רוב פוסקים שהקילו בקניוח גרידא בז' נקיים

ולפי"ן לפי הבנת הנו"ב קשה על המחבר, למה נקט להחמיר במקום שיש לנו הרי"ף והרמב"ם שסוברין כהראב"ד ולא בעינן בדיקת חורין וסדקים, ואפשר לומר דס"ל דאין ראייה ממה דהרי"ף השמיט הדין וגם ס"ל דאין דיוק זה מהני להוכיח מדברי הרמב"ם כלום, ועוד י"ל דכיון דכתב לעיל דשבעה נקיים יש להחמיר משום דספק כרת הוא לכן כתב להחמיר ועדיין יש מקום עיון קצת שצו.

טעם של בדיקות יום ראשון ושביעי

עיי"ן תשו' ח"ס שצו דאע"פ דלא בעינן ספירה בפה מ"מ הכנה וכוונה לספירה בעינן וקיי"ל דדברים שבלב אינם דברים אם כן מה מועיל מחשבה ולכן אם בודקת אמרינן מחשבתו ניכרת מתוך מעשיו מהני גם בדברים שבלב ולכן הבדיקה ביום ראשון מראה שהיא מכינה לספירת ימים ושוב א"צ בדיקה דמוקמינן אותה אחזקת טהרה ויום השביעי מורה על הפסקה ובוה יוצא עיי"ש.

ספירה לא בעינן בפה אלא מהני במחשבה גרידא

כתב הסדרי טהרה שצח בשם השל"ה שצט שצריכה לספור חוקא ושכן הגהיג כל ימיו וצוה לאשתו שלעת ערב קודם שקיעת החמה תספור היום יום אחד לספירת נקיים וכמו שנאמר וספרה לה שבעת ימים, ומה שכתבו התוס' כתובות י' דאין לה למנות היינו למנות בברכה ואפשר שיש טעות סופר בלשונו וצ"ל אין לה לברך עיי"ש, והנודע ביהודה ת' תא כתב כי הגאון הקדוש השל"ה לרוב חסידותו נתקיים בו "אוהב מצות לא ישבע מצות" וחפץ למען צדקו להגדיל תורה ולהרבות מצות, אבל אין לפרש שמה שנאמר בתורה "וספרה לה" היא מצוה דא"כ למה לא הביאו מוני המצות כמו בה"ג והרמב"ם בספריהן שדבר זה מצוה, ועוד דכיון דנשי דידן אסורות לטבול ביום השביעי אינם מקיימות מצוה זו כלל שהמצוה צריך להיות סמוך לטבילתה שהיא ביום השביעי, ועיין שם עוד בסל' קכ"ד עיי"ש, ולמעשה רוב ראשונים סוברים דאין לה למנות בפה ובתוכם התוס' כתובות תב, והחינוך תג, והרמב"ן תי, והרדב"ו

סותרת הו' נקיים ולכן אם ראתה הם בבדיקת עד תתלה לומר שלא היתה הרגשה ובאמת אפשר דהיתה הרגשה ולכן אין לה לבדוק דחומר זה של בדיקת חורין וסדקין מביא לידי קולא, אמנם כל זה אם נימא דבדיקת עד הוי אפשר לתלות לקולא, אבל להלכה אי אפשר לומר כן דהרי ספק תורה היא, וראיתי שנחלקו בזה גאוני ארץ הגאון בעל שב יעקב אבד"ק פפ"ד להגאון ר' יעקב הכהן עם הגאון ר' גבריאל אב"ד מעאץ, דדעת השב יעקב דבדיקת עד ונמצא עליו דם הוי רק מדרבנן, ולעומת זה הגאון אב"ד מעאץ חולק וס"ל דהוי דאורייתא וכדעת זה משמע בתרומת הדשן שפ"ו וכן הכריע הסדרי טהרה שפ"ה, ועיין פלתי ומה שכתב עליו הגאון ר' מרדכי בנעט אבד"ק נ"ש בתשו' פרשת מרדכי שפ"ו, ועיין שו"ת מהר"ם שיק שפ"ו ולעומת זה דעת מהר"ם לובלין שפ"ה דהוי רק מדרבנן אם כן לדבריהם אין חשש זה של השו"מ בדעת הראב"ד קיים, ואדרבא אפשר לומר דכן הוא באמת דעת הראב"ד שפ"ט דבדיקת עד הוי רק מדרבנן (אבל להלכה זה אינו נוגע דהמחבר פוסק להיפך), והנו"ב הג"ל כתב דכן הוא דעת הרי"ף מדהשמיט דין זה, וכן דייק מדברי הרמב"ם שצ שכתב לשון קניוח ולא בדיקה עיי"ש.

שיטת הרמב"ן והריטב"א לחלק בין בדיקת הפסק טהרה דבעינן חורין וסדקין לבין בדיקה בכל יום דמהני קניוח

ב. ושיטת הרמב"ן נדה שצ"א וכן כתב תלמידו הריטב"א שם לחלק בין בדיקת הפסק טהרה לבין בדיקת ז' נקיים דבדיקת ז' נקיים מהני קניוח ורק בדיקת הפסק טהרה צריך בדיקה מעלייתא עיי"ש והחילוק דכיון דכבר נכנס לחזקת טהרה לא צריך בדיקה מעלייתא.

דעת הרשב"א דגם בדיקת של ז' נקיים בעיא חורין וסדקין
ג. אמנם דעת הרשב"א בחידושי נדה שצ"ב וכן כתב בספרו תורת הבית שגם בדיקת ז' נקיים בעי בדיקת חורין וסדקים, וכן ס"ל להרא"ה בבדק הבית והרא"ש במס' נדה פרק תינוקות שצ"ג, וכן כתב בקיצור הלכות נדה ובתשו' שצ"ו ועוד ראשונים, וראיתו מגמ' נדה שצ"ה דבדיקת כל דהו קניוח מקרי משמע דבדיקה בעי בדיקה טובא ובדיקת ז' נקיים בעינן בדיקה מעליא ע"כ, ועוד כתבו מסברא דכיון דהאשה מטמאה בפנים כחוץ צריך לבדוק הפנים.

שפד. סימן מ"ז. שפה. סימן קפ"ג סק"ב וכן כתב עוד בסימן ק"צ סק"א. שפו. יו"ד סימן י"א. שפו. יו"ד סימן קע"ז ס"ק ג'. שפח. סימן ב'. שפט. לפי הבנת השו"מ. שצ. בפ"ד מהל' איסור' הל' י"ד. שצא. ה' ע"א. שצב. ה' ע"א. שצג. סוף סימן ה'. שצד. כלל מ"ז. שצה. י"ב ע"א. שצו. ועיין בשו"ת דברי חיים יו"ד ח"ב סימן ע"ז. שצז. יו"ד סימן קע"ח. שצה. ס"ק י"ח בד"ה מיהו. שצט. בשער האותיות. ת. ע"ב ע"א. תא. יו"ד סימן קכ"ב. תב. ע"ב ע"א. תג. מצוה ש"ל. תד. בפרשת אמור.

הוכחה מספקת וכמבואר בגמ' נדה ת"י הואיל ודרכו להתכוין ולכן יש לחוש שלא נסתמו כל החורין וסדקין על ידי המוך ואפשר לדם לזוב דרך הסדקים באופן שלא יגע במוך ולכן אי אפשר לסמוך על מוך גרידא להתיר דם הנמצא בפרוודור שהוא איסור כרת, ולכן קודם הבדיקה במוך דחוק כל בין השמשות צריכה בדיקה מעלייתא בחורין וסדקין ע"כ, אבל למעשה לא חוששין לדבריו, ועיין בחינוך ת"י.

מוך דחוק לאחר רחיצה אי מעכב

רבי צדוק בתשו' תפארת צבי ת"י בדה"ה הנה כתב דאינו מעכב אפילו לכתחלה מוך דחוק מיום השני ואילך לראיתה עי"ש הדק היטיב בתשו' שם, ועיין עוד בשו"ת מהר"ל דיסקין ת"י, ולעומת זה דעת החות דעת ת"י שבוה"ז שהנשים טועות ואינן בקיאות במראות דם ובכל יום יש לחוש שמא היום יום הראשון לימי נדותה ולכן צריכה להחמיר מן הדין להפסיק בטהרה ע"י מוך דחוק כל בין השמשות, אבל מפשטות דברי הראשונים והאחרונים שכתבו לחלק בין יום ראשון לשאר הימים משמע דגם בוה"ז אין אנו חוששין כל יום ליום ראשון, ובספר ערוך השלחן ת"י כאן כתב דמוך דחוק זה רק לפי דעת השו"ע לפי מנהגם שאין עושין הפסק רק לאחר ה' ימים לא צריכין הפסק במוך כל זמן ביה"ש עי"ש.

אשה שהפסיקה בטהרה בחו"ל ונסעה לא"י אם צריכה להמתין עד שיהיה לילה ודאי בחו"ל

עיין משנ"ה ת"י שדן באשה שהפסיקה בטהרה בחו"ל ונסעה לא"י דאינה צריכה להמתין עד שיהיה לילה ודאי בחו"ל עי"ש.

במקום שאין עירוב (עדיין) אי מותר לאשה לצאת לחוץ עם מוך דחוק שעשתה להפסק

עיין במשנ"ה ת"י דיש לאסור לצאת לחוץ במקום שאין עירוב במוך דחוק עי"ש.

דברי החות דעת דס"ל דבוה"ז כל יום מז' הימים ספק יום ראשון הוא

החות דעת בבאוריים ת"י הביא דברי הרמ"א דאם בדיקה ביום שני או ביום שלישי והלאה בבדיקת שחרית ומצאה

ת"י, אמנם הס"ט הביא דעת האגודה שצריך לספור בפה עי"ש, ובשו"ת יהודה יעלה ת"י הכריע ג"כ כהנו"ב אבל החכמ"א ת"י כתב שנכון לספור בפה בבוקר בפה (ולא כמו השל"ה שאמר לספור לעת ערב), ועיין בשו"ת ח"ס ת"י ובשו"ת דברי חיים ת"י דאין לספור בפה עי"ש, ולמעשה אשה שרוצה למנות למה לא תמנה בפה.

אשה ששכחה באיזה יום עשתה ההפסק טהרה

א"ש ששכחה באיזה יום עשתה ההפסק טהרה על כתם, אי יש להקל כספק דרבנן דעלמא ולפי הש"ך ת"י דאפשר לצרף הימים שלפני ההפסק ג"כ, דעת האחרונים להחמיר אם לא בשעת הדחק או בצירוף.

אופן הבדיקה

הח"ס בהגהות כתב קבלתי שהבדיקה של הפסק טהרה תהיה באופן שתעמיד רגלה האחת על הספסל ורגל השניה על הארץ ואז תהיה קל לה לבדוק בחורין ובסדקין, ועיין בשו"ת ח"ס ת"י וכתבו הפוסקים דאין זה לעיכובא.

אי יש להקפיד להניח המוך עד אחר בין השמשות של רבינו תם

עיין בתשו' משנ"ה ת"י דנתינת מוך לכל בין השמשות הוא כמעט חיוב לכו"ע לדין דקיי"ל כשיטת ר"ת לענין שבת ומילה וכיוצא בו, ושם דן באשה שצריכה לעשות הפסק טהרה וצריכה לילך לשיעור של תלמוד תורה דרבים אין לה לוותר על ההפסק טהרה עי"ש, ויל"ע אם במקום שיש חשש שמא יגרום המוך שריטות יש להקל דאכתי לא בא השריטות, ועוד דמוך בזמניו יותר רך, ואין לו לדיין אלא מה שעניו רואות, ולא אכחד דהרבה מורי הוראות פוסקים דגם אם נוהג תדיר להחמיר כר"ת מ"מ יכול להקל בבדיקת מוך לפי שאין זה אלא למצוה מן המובחר.

אשה שהניחה מוך ולא בדקה בו אי הוי כבדיקת חורין וסדקין

עיין בחות דעת ת"י שכתב דמוך דחוק שכוננו לה הפוסקים היינו שתמלא כל בית הרחם במוך וגם תניח הרבה מוכים מחוץ לרחם עד שיכסה את כל בית התורפה שאז אם ירדה טיפת דם דרך חורין וסדקין היתה נראית במוך, אבל מוך לבד אין

תה. ח"ד סימן כ"ז. תו. יו"ד סימן רל"א. תז. כלל קי"ז סימן י"ד. תח. יו"ד סימן קע"ח. תט. ח"א יו"ד סוף סימן ל"ד. תי. סימן קצ"ז סק"ט. תיא. יו"ד סימן קמ"ח. תיב. ח"ט סימן קפ"ט. תיג. סימן קצ"א סק"ח. תיד. ג' ע"א. תטו. מצוה ר"ז. תטז. סימן י"ג אות ג'. תיז. ח"א סימן כ"ב. תיח. כאן סק"ב. תיט. ס"ק י"ז. תכ. ח"ז סימן קמ"ו. תכא. ח"ט סימן ק"צ ובסוף סימן קפ"ט. תכב. סימן קצ"ו סק"א.

מדרבנן כדעת שמואל תיח ודעת הרמב"ם תס, ולפי זה כיון שיצא דם אמרינן דממקורה יצא, ודעת הראב"ד דרוב דמים היוצא מן האשה טמא יוצא דיש כאן תרי רובי רוב אחד שיצא מתוך המקור ורוב אחד שדם טמא הוא אם כן למה נימא דביום השלישי לראייתה הוי יום שני משום דאין אנו בקיאין בין דם טהור לדם טמא ואולי ראיית שני ימים הראשונים היתה ראייה טהורה וביום השלישי היתה ראייה לא טהורה הרי הרוב הנ"ל מכחיש סברא זה ופשוט הוא.

כדעת בעה"מ דרוב דמים שיוצא מן האשה טמא

וצ"ל לפלפל על זה מדברי בעל המאור בספרו סלע המחלוקות תל שכתב דאין רוב דם שיוצא מתוך המקור דם טמא הוא וכן כתב בשו"ת מהר"ח אור זרוע תל, וכן דעת התוס' כהבנת הנודע ביהודה בתשו' תלב, ועוד נימא דעצם דברי הטו"ז דכתב דרוב דמים היוצאים מן האשה מן המקור הם לאו דינא פסיקא דהרי דעת המנחת יעקב תלג שרוב דמים הבאים מן האשה באים בהרגשה והאי אשה מולא הרגישה אין כאן רוב שבא מן המקור עי"ש, וכן כתב בשו"ת ח"ס תלז ועוד הקשו עליו האחרונים מדברי הרמב"ם בהל' איסורי ביאה תלה שכתב שאם נמצא דם בפרודור חוץ מן הלול טומאתו בספק שמא מן החדר בא שמא מן העליה ולכן אין חייבים עליו על ביאת מקדש ולפי סברת הטו"ז דיש רוב שיצא מן המקור היה לנו לחייב עליו גם כשנמצא הדם חוץ מן הלול דהא לא גרע מאילו נמצא על בשרה או על בגדה דלא הוי ספק ועכ"ל דנמצא חוץ מן הלול לא הוי רוב ולפי זה אין כאן רוב וא"כ הדרא סברת החות דעת הנ"ל לדוכתיה זה אינו דהרי סוף סוף ספק הוא והולכין להתמיר ומסתברא דהחמירו באופן שתהא טמא ממש ולא רק מתורת חומרא החמירו, ואם יתעקש השומע לומר דהא דהחמירו רבנן לא באו להקל אלא להתמיר ולכן יש לחשוש כל יום שראתה שמא היום יום ראשון וגם רוב דמים הבאים מהאשה אינה מן המקור וגם רוב דמים היוצא מן המקור אינה דם טמא או יש מקום סברא לדברי החות דעת.

והנפק"מ היוצא מהנ"ל דהחות דעת מחדש שני דינים להלכה, (א) יצא לחלוק על דברי הרמ"א בסימן קצ"ו תלו שכתב דאפילו ראתה בשחרית של יום שלישי ופסקה תיכף ומיד ובדקה עצמה ונמצאת טהורה שפיר מהני בדיקה ההוא כהפסק טהרה ועל זה כתב דכיון דהרמ"א הוכיח תלו דביום הראשון

טהורה מהני בדיעבד, ועל זה הקשה הרי אין אנו בקיאין בין דם טהור לדם טמא ואפשר דיום ראשון הוא וכן אין אנו בקיאין בין נדה לזיבה ואפשר דיום ראשון של זיבה הוא, ולהלן בביאורים תנן כתב דכיון דקיי"ל תכד דיש להתמיר ביום ראשון שראתה משום שחוששין לשיטת הרמב"ן בקיאין במראות הדמים יש לחוש לכל יום שמא יום הראיה הוא והיינו שמא יום הראשון מימי נדתה הוא וצריך להתמיר מן הדין שתפסוק בטהרה על ידי מוך דחוק בכל בין השמשות.

שני נקודות בדברי החו"ד דאין אנו בקיאין בין דם טמא לדם טהור ועוד נקודה דאין אנו בקיאין בין ימי נדה לזיבה

והוא נדייק בדברי החות דעת יש להשיב לב על שני נקודות, (א) דמשום שאין אנו בקיאים במראות דמים בין דם טמא לדם טהור, דיש לומר דיום ראשון ראתה דם טהור וביום שני רק דם טמא וחשש זה הוא משום שאין אנו בקיאין במראות הדמים ואנו מטמאין כל דם אדום, ועיין ברא"ש תכה ובדורות הללו אין מי שבקי לראות בדמים ולהשען על חכמתו ולהבחין בין דם לדם ואפילו בימי חכמי התלמוד היו כמה מן הכתמים שהיו נמנעים לראות דמים וכל שכן האידינא שאין לטהר שום דם הדומה למראה אדמומית אם לא שיהיה לבן או ירוק כמראה הזהב ע"כ, וכן כתבו עוד ראשונים, ועוד נקודה כתב לדון, (ב) והוא דאין אנו בקיאין בין ימי נדה לימי זיבה, והוא דיש לומר דיום ראשון ראתה בימי נדה וביום שני היתה יום ראשון לימי זיבה ואף שמעיינה סתום לימי נדה משום שיום שני הוא מ"מ מעיינה פתוח לימי זיבה ומכות שני טעמים אלו מפלפל על הרמ"א.

לפלפל לפי סברת הטו"ז דרוב דמים באשה טמאה היא

והנה הטו"ז לעיל תנו הביא קושית הכסף משנה להב"י תכו שכתב שכל הרואה כתם דם על בשרה או על בגדה הרי זו טמאה מדברי סופרים, ולכאורה תמוה הרי יש כאן ספק ספיקא ספק שמא מגופה בא ספק מעלמא ואם תמצא לומר מגופה שמא מן העליה ותירדו דכיון דרוב דמים היוצא מן האשה הוא מן המקור, הספק שמא מן העליה או מן הצדדים לא נחשב ספק כלל כיון דיש רוב שראתה דם מן המקור והא דלא טמאה מה"ת משום דלא הרגישה וקיי"ל דדם שבא בלא הרגשה טמאה רק

תכג. סק"ב. תכד. בסעיף ב'. תכה. סוף פ"ב דנדה. תכו. בסימן ק"צ סק"ב. תכז. בפ"ה מהל' איסורי ביאה הל' ג'. תכת. בנדה ג"ז ע"ב. תכט. ריש פ"ט מהל' איסורי. תלה. פ"ה הל' ג'. תלו. סעיף א'. תלו. בסעיף ב'.

נימוקה עיי"ש היינו דוקא כשהיא הרגישה אבל אם לא הרגישה בוודאי שיש להקל (וגם על זה כתב הדרכי משה ריש סי' קפ"ח לפקפק).

אחר ג' ימים של ההפסק בטהרה יש להקל לגבי לבישת לבנים

אשה שהיא איסטניס והיא מחליף כל יום בגדים שלה וביום הרביעי של הז' נקיים שמה לב שאין לה עוד בגדים לבנים אם מותרת לה להקל וללבוש בגד אחר צבעוני לכתחלה או לא.

מקור הדין דצריכה ללבוש לבנים הוא בדברי ראשונים

הנה מקור דין זה הוא בספר הרוקח הובא במרדכי תמי שאחר הבדיקה תלבוש חלוק לבן ובלילה תשים סדינים לבנים במסתה או נקיים מכתמים, וכן הביא מהאגור דהחלוק תהא נקי מדם, וכן הוא ברש"י שבת תמ"ד וכן הוא ברא"ש בתשו' תמה ובקיצור הלכות נדה, וכמה טעמים נאמר לדבר זה.

הטעם שמא תראה ותסתור

א ברש"י שבת הנ"ל מסביר הסיבה דלובשת לבנים שמא תראה ותסתור, וברוקח הנ"ל מהמרדכי הובא בב"י כתב הטעם שמא תראה עוד יתא ניכר בחלוקה.

עוד טעם כדי שלא להתגנות על בעליהן

ב עוד איתא בספר מחזור ויטרי תמי ועיין בספר פרדס הגדול תמי, דכיון דבימי נידותן היו מחליפין בגדיהן כדי להתגנות על בעליהן כדי שלא יבואו לידי הרגל עבירה ולכן כשהפסיקו מנידותן היו רוחצות בחמין ומתלבנות בבגדים נאים כי היה קשה להן להתגנות כל כך וכו' וטוב המנהג שאינה רוחצות ואינה מתלבנת ומתגנה על בעלה עד הטבילה ע"כ, ולכאורה מזה משמע דמתלבנות בבגדים נאים כדי לקרב את עצמן לבעליהן ומוטב שלא לעשות כן, ואפשר לומר דמתלבנות דהכא אין הכוונה לבישת בגדים לבנים אלא עיקר דבריו על המנהג של רחיצה וכפי שיש לדייק שכתב בבגדים נאים ולא כתב בבגדים נקיים, ולכן אין דברי המחזור ויטרי נוגע לדידן.

עוד טעם כיון שאין תולין בכתמים בג' ימים הראשונים

ג אבל הגאון בעל שבות יעקב כאן בספרו תורת השלמים תמי כתב טעם אחר והוא לפי דברי בעל התרומה תמי שכתב

מעכב הפסק טהרה סמוך לבין השמשות אם כן גם ביום השני והשלישי צריך להקפיד על זה דיש לחוש שמא היום יום ראשון והביא כן גם מדברי התוס' במס' נדה תל"ח וכן דעת רש"י הוא כן עיי"ש, ב) שנית כתב בסעיף ב' דצריך להחמיר לכתחלה מצד הדין שתפסק בטהרה על ידי מוך דחוק בכל זמן בין השמשות.

ולחלכה דעת הרמ"א להקל, והטעם דס"ל לחלק בין יום הראשון דמעינה פתוח ובין יום השני והלאה דאפילו אם נימא דיום הראשון הוא מ"מ אין מעיינה פתוח ואפשר דברינו והוא דלכאורה איזה סברא יש לחלק בין יום הראשון להשביעי דביום השביעי כו"ע מודים להקל חוץ מר' יהודה דמחמיר להמתין עד זמן מנחה כמבואר בגמ' נדה תל"ט והטעם דיום הראשון מעיינה פתוח לכו"ע וביום השביעי לא מסתברא דמעיינה פתוח ודעת החכמים דגם ביום השני דינו שוה ליום השביעי וכיון שכן כל הסיבה דבעינן הפסק טהרה מן המנחה ולמעלה הטעם הוא משום מעיינה פתוח וס"ל לחכמים דביום השני מעיינה אין מעיינה פתוח כבר ומה תאמר דכיון דבוה"ז אין אנו בקיאיין בין דם טהור לדם טמא ויש לחשוש שמא ביום הראשון היתה דם טהור וביום השני ראתה דם טמא והוא יום הראשון ומעינה פתוח סברה זה אינו דכיון דיש לנו שיטת הסוברים דרוב דמים היוצאים מן האשה יוצא מן המקור ויש עוד סברא דרוב דמים מן המקור טמאים אמרינן דיום ראשון שראתה היתה באמת דם טמא ואם תאמר לחשוש לשיטת הפוסקים החולקין על זה וסוברין דאין רוב דמים מן המקור ואפי' מן המקור אין רוב דמים טמאים מכל מקום יש לצרף שיטת הפוסקים הסוברים דביום הראשון לא בעינן בדיקה בין השמשות אלא מהני גם בדיקת שחרית והוה שיטת הרשב"א הובא בטור דהרי הוא בחוקת טהרה גם אם בדקה עצמה שחרית גרידא גם ביום הראשון וכן כתבו עוד ראשונים תמי, ולכאורה יש סברא רבה לדבריו דמה כל החשש ביום הראשון דמצריך הרמ"א ביום הראשון בדיקה בין השמשות ולא מהני בדיקת שחרית והטעם בזה הוא דחיישינן שמא תחזור ותראה מ"מ זה דוקא לכתחלה אף אם בדקה שחרית ולא בדקה אחר צהרים למה נימא דמעכב הבדיקה משום שמא ראתה הרי אם ראתה יש לשאול איפה דם זה נמצא ומה תאמר דנימוק או נאבד הדם דבר זה לא שכח תמי ואפי' בתרומת הדשן תמי שס"ל דאשה שהרגישה בעצמה שנפתח פי מקורה להוציא דם ובדיקה עצמה מיד ולא מצאה כלום יש לטמאה שבוודאי יצא ממנה טיפת דם כחדל ונתקנחה או

תל"ח. ס"ח ע"ב. תל"ט. ס"ח. תמי. ועיין בדברי הרב המגיד בפ"ו מהל' איסור"ב הל' כ'. תמא. עיין בשו"ת נודע ביהודה בסוף סימן קי"ט כעין זה. תמכ. בסימן רמ"ו. תמג. פרק שני דמס' שבועות סימן תשל"ז. תמד. י"ג ע"ב. תמה. כלל מ"ז. תמו. דף תר"ח. תמו. סימן רע"ב. תמת. סק"ו. תמט. בסימן צ"ב.

הנפק"מ בין הטעמים

והנה יש לדייק כמה חילוקים יש בין הטעם של המנחת יעקב לטעם של הלבוש והסדרי טהרה, דלפי טעם של הלבוש יוצא דיש להחמיר יותר בימי ז' נקיים משאר ימים דבשאר ימים מותר לה ללבוש בגד שאינו בדוק ואין מחמירין ללבוש דוקא בגד נקי מחשש שמא תתלה כתמה לשעבר משא"כ הכא ולפי זה גם בגדי צבעונים אע"פ שמוותר לה ללבוש אותם בימים סתם כדי להנצל ממראות כתם דטהורה הוא בבגדי צבעונים שאני הכא בימי ז' נקיים דאין לה לעשות כן, משא"כ המנחת יעקב דס"ל הטעם שמא תחמיר על עצמה משמע דאינו חושש על קולא יש לה להקל ללבוש בגדי צבעונים אלא הדרנא בי דראיתי דהמנחת יעקב תנו ס"ל להחמיר גם בבגדי צבעונים ואפשר דלחומרא כתב כן, אבל מדברי החכמת אדם תניי שהביא שני הטעמים ואפ"ה מסיק דמותר לה ללבוש בגדי צבעונים משמע דס"ל דלא תלוי הא בהא ויש לחלק.

וגם יש לעיין לפי הטעם של המנחת יעקב צ"ב דברי המחבר דהרי הוא לא ס"ל דין של ג' ימים לכתם תני, וא"כ למה כתב המחבר דין, זה הן אמת דהחשש שכתב המרדכי ורש"י דיש חשש שמא תסתור משמע כדעת המנחת יעקב דלפי הסדרי טהרה משמע אחרת מ"מ צ"ב למה כתב דין זה המחבר ועכ"ה דרך חשש של הסדרי טהרה הוא לפי המחבר (והמחבר לשיטתו דחושש לשיטת בעל התרומה לגבי ג' ימים ראשונים של ז' נקיים מדין כתם).

דעל השלישית אני בא שזה העיקר הנוגע לשאלה רידן דלפי המנחת יעקב כל הטעם הוא משום ג' ימים ראשונים ואם כן לאחר ג' ימים אין ממה לחשוש ולכן היה נראה להתיר לה שלא ללבוש אחר ג' ימים באשה איסטניס בגד לכן אע"פ שמסתברא דחוששין לשני הטעמים ובפרט לפי המחבר אבל בדברי הרמ"א יש לומר לפי המנחת יעקב ואז לא בעינן אחר ג' ימים בגד נקי וליתר שאת תבדוק האשה חלוק שלה ותהיה בגד בדוק וגם להמחבר יצא מכל חשש כן נראה להלכה.

אי היסח הדעת מעכב בספירת ז' נקיים ודעת המעיל צדקה דמעכב

בשורת מעיל צדקה תס דן באשה שבתוך ימי ספירת ז' נקיים שלה מצאה כתם טמא, ולערב הפסיקה בהרהר ולבשה

מסברא דבשלשה ימים הראשונים של השבעת נקיים הכתמים אינם טהורים ואינם תולין במכה אם יש בה שיעור כגריס והובא במרדכי הלכות גדה ולהלכה בדברי רמ"א לקמן בסימן קצ"ו תנ' ולכן נוהגין ללבוש לבנים שאם תמצא כתם על הבגד בג' ימים הראשונים של ספירתה אינה יכולה לתלות שהיה בו מקודם ובאמת אפשר שאותו כתם בא שם מקודם ונמצא מקלקלת עצמה בהנמם אם תלבש חלוק שאינו בדוק ע"כ, ויל"ע מה לי בזה סו"ס הרי אינה עוברת על חטא ומה תאמר דעצה טובא קמ"ל הרי מלשון הראשונים והשו"ע משמע דדינא הוא (לכתלה עכ"פ) ואין זה עצה טובא גרידא ולכן אפשר לומר דיש כאן לחשוש לדברי הרדב"ז תניי שכתב לגבי מניעות חיבוק ונישוק בעונה הסמוכה לוסתה וז"ל הלכך איני רואה לחדש חומרות על ישראל מה שלא החמירו הראשונים והלואי שישמרו ישראל מה שהוטל עליהם שתפסת מרובה לא תפסת ולא ישאר בידם לא זה ולא זה ולכן כיון שמחמירין בכתמים ג' ימים הראשונים מחמירין ג"כ ללבוש בגד נקי שלא תפסיד מזה גם השבעה נקיים ממראה כתם, וגם יש כאן ביטול פו"ר על כמה ימים וכל כמה שיש למנוע שלא יהיה ביטול פו"ר יש למנוע דמצוה גדול הוא כמו שכתב תוס' שבת תיב, (ובשו"ז אבהע"ז כתב המגיה תניי דאפילו מחילתה לא מהני כל זמן שאין לה בנים עיי"ש), או יאמר דכיון דיש פוסקים שטבילה בזמנה מצוה כדעת רבינו חננאל ואף דאנן קיי"ל טבילה בזמנה לאו מצוה מ"מ כתב הב"י לקמן תניי דמכל מקום אם בעלה בעיר מצוה עליה לטבול בזמנה שהרי נענש יהושע על שביטל פו"ר, ועיין טו"ז שם ולכן תלבוש בגד נקי.

עוד טעם כדי שחטמא כתם שרואה עכשיו

(ד) ובעל סדרי טהרה תניי והלבוש הביאו טעם אחר והוא לפי מה שכתב המחבר בס' ק"צ תניי דאין האשה טמאה משום כתם שמצאה בחלוקה אלא אם כן היה בדוק לה קודם שלבשתו אבל אם אינו בדוק קודם שלבשתו ולבשתו בלא בדיקה ומצאה בו כתם טהורה עיי"ש, ולפי זה כתב אם תלבש בגד שאינו נקי ובדוק ותמצא עליו כתם בתוך ימי הספירה או תתלה שהיה בו כבר מקודם שבא שם בימי נדותה, אמנם יש לחשוש שמא באמת ראתה כתם זה בימי הספירה ובסתרה מנינה עיי"ש, וארווח לן דסיבה יש גם לפי המחבר דס"ל דגם בתוך ג' ימים לראייתה אם ראתה כתם תולה במכתה להקל ואפ"ה כתב ללבוש בגד נקי.

תנ. סעיף י'. תנא. ח"א סימן קס"ג. תנב. ס' ע"א. תנג. בסימן א' סק"א. תנד. בסימן קצ"ז. תנה. ס"ק י"ב. תנו. סעיף ל"ט. תנו. סק"ח. תנה. כלל קי"ז סימן ח'. תנט. כדלקמן בסימן קצ"ו. תס. סימן ס"ג.

אלא לכאורה זה תלוי אי לענין כוונה מהניא מחשבה של חברתה או לא, וכדאמרינן בחולין תסד גבי נדה שנאנסה וטבלה שאם אנסה חבירתה לטבול כוונה דחברתה מועיל, חוץ אם נחלק דסו"ס התם ראוי לבילה משא"כ הכא, וגם קשה דעדיין נשאר הראיה השניה של המעיל צדקה שמא הרגישה ולא אדעתיה, אבל גם על דבריו האחרונים יש לדחות דהרי הכא ליכא ריעותא לפנינו ורק במקום שיש ריעותא אמרינן כל מילתא דלא רמיא, וכן משמע ממשנה דפקחת דאין חוששין לשמא ארגשה ולא אדעתיה דהרי הפקחת אי אפשר להן להשים ידיהן שם כל הזמן, ודוחק לומר דמיירי שהגניחו שם מוך דחוק על כל הזמן, וגם דוחק לחלק בין שוטה שכיון שאי אפשר לא הקפידה התורה רק כפי יכולתה משא"כ בנישים דעלמא, ועוד יש להעיר מדברי המשנה תסח דמשמע דאינו מעכב יאוש שבימיים, ועוד כתבו לדון מדין דם חמוד מסוגיא דנדה תסו דמשמע דלא בעינן כוונה, עיי"ש תסו.

שיטת האחרונים בזה אי סוכרין לחשוש לדברי המעיל צדקה או לא

דחנה החכמת אדם תסח הכריע לחשוש לדברי הס"ט תסס שס"ל להחמיר כדברי המעיל צדקה עיי"ש, ונפק"מ לאשה שבעלה נוסע למדינה אחרת ולא תצטרך לטבול בסיום ז' נקיים, אמנם יש עוד הרבה פוסקים החולקים על המעיל צדקה ועיין בית שלמה יע ובלחם ושמלה יעו ועוד אחרונים. ולמעשה אין להקל רק בצירוף.

אשה שאיבדה הכרתה אי מקרי היסח הדעת

עיינן משנ"ה יעב שמיסך אם שכבה ב' ימים ולא ראו בה סימנים של זיבת דם וגם מדרכי הרפואה אינה עלולה לראות מחמת מחלה זו זיבת דם לפענ"ד יכולה להמשיך בספירתה ולטבול ביום השביעי כלילה ותטהר לבעלה עיי"ש.

אם בדקה אחר השקיעה מה דינה

המשנה ברורה בספרו נדחי ישראל יעג כתב אם עשתה הפסק טהרה בבין השמשות (אחר השקיעה) צריכה לשאול שאלת רב עיי"ש, ובערוך השלחן יעו כתב בפירוש להלכה בלי להצריך לשאול רב שעד הלילה יכולה לבדוק, ואפשר כוונתו לילה לזמן בין השמשות דיינו כלילה וזה דחוק.

לבנים והתחילה לספור מחדש שבעה נקיים, ולמחרת אמרו לה חברותיה שגם על כתם שבתוך ימי הספירה צריכין להמתין ה' ימים קודם שבעה נקיים, וחזרה ולבשה החלוק של ימי נדותה אך נשארה עם הבגד הלבן והגיק שלבשה מאתמול וכעבור יומים נודע לה שמן הדין א"צ להמתין שנית עוד ה' ימים, וכיון שכן רצונה להמשיך ספירת ז' נקיים בצירוף הימים הקודמים כי היה ברור לה שהכתמים שעל חלוקה מימי נדותה הם, שהרי הסינר שלבשה אחר ההפסק טהרה עודנו נקי, וכתב להכריע שנראה "שכיון שבאותן ימים החזיקה עצמה כטמאה ולא כיוונה שיעלו לספירת ז' נקיים שוב אין עולין לה לספירת ז' נקיים", שאפילו להשיטות הסבורים דמהני בדיקה אחת בתוך ה' ימי נקיים מכל מקום ספירה בעינן שתחזיק עצמה בחזקת סופרת ז' נקיים כפשטות הכתוב וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר והוא ספירה ממש, ואם לא היה אפשרי שתסתור ספירתה אח"כ היתה צריכה לברך על הספירה כמו שכ' תוס' מנחות תסא, ובספר אגודה כתב דבעינן ספירה בפה דוגמת ספירת העומר ויובל, ואף דלא קיי"ל הכי מכל מקום מצות ספירה בעינן לכל הפחות והוא שתחשוב אותן הימים למנין שבעה נקיים וכאן הרי לא כיונה בימים ההם לספירת ז' נקיים ולכן אין עולים לה, וכן יש להוכיח מדברי הרא"ש שאם לא בדקה רק ביום השמיני אין לה רק יום אחד משבעה נקיים ע"כ, ולאורה צ"ב כיון שעכ"פ הוחזקה בטהרה למה יגרע מה שהמתינה מלבדוק עד יום השמיני אלא ודאי הספירת שבעה בעינן וכל שלא בדקה אפילו פעם אחת במשך כל השבעה לא מקרי ספירה ולא מהני למנין ז' נקיים, ויש סברא גדולה להסביר למה אם לא נתנה דעתה לחשוב אותן הימים לימי נקיים לא מהני אף אם הרגישה במקצת לא הקפידה לבדוק עצמה ואפי' אם תאמר לנו עתה שלא הרגישה לא מהני שזוהו בכלל כל מילתא דלא רמיא עליה דאיניש לאו אדעתיה ואינה נאמנת על כך ע"כ.

לפלפל בשני הראיות של המעיל צדקה

דחקשו המפרשים על דברי המעיל צדקה מדברי המשנה תסג החרשת והשוטה והסומא ושטרפה דעתה אם יש להן פקחות מתקנות אותה והן אוכלת בתרומה, וכן פסק המחבר לקמן תסו ואם נימא שצריכה כוונה ומחשבה לספירתה מה מהני תיקון הפקחות שיעלו ז' נקיים לחרשת ושוטה שאין להם דעת,

תסא. ס"ה ע"ב. תסב. י"ג ע"ב. תסג. בסעיף ה'. תסד. ל"א ע"ב, עיין ח' ח"ס שם ובאור שמח הל' מקוואות הל' א'. תסה. ס"ט ע"א. תסו. ס"ו ע"א. תסז. ועיין בס"ט כאן סק"ח. תסח. כלל קיי"ז ס"ק י"ב. תסט. סימן קצ"ו סק"ח. תע. אר"ח סימן ל"ו. תעא. שמלה סק"ז. תעב. חט"ז סימן מ'. תעג. פרק מ"א סעיף ו'. תעד. סעיף כ"א.

אי יש להקל מחמת ס"ס מתי ביהש"מ וביהש"מ גופא הוי ספק

ודנו הפוסקים אי יש להקל באשה הנ"ל מחמת ס"ס ספק שמא בין השמשות הוא ושמא לא ראתה קודם בין השמשות, וס"ס זה גם אם נחזיק כשיטת הגאונים וכל שכן אם נחזיק כשיטת ר"ת וכל שכן לפי שיטת רבי יוסי דס"ל בין השמשות כהרף עין נכנס ויוצא אחר בין השמשות של ר' יהודה והלכה כמוותו וכמו שכתב המ"ב תיע, ומה תאמר לפלפל דלא מועיל ס"ס במקום חזקת איסור וכמו שכתב הטו"ז תיע, מ"מ הרבה פוסקים חולקים על זה וסוברים דמהני ס"ס גם במקום חזקת איסור, וגם שיש אומרים דאין לאשה חזקת איסור גם לפני זמן ההפסק סהרה, וכמבואר בתשו' אב"מ תיע, וגם הא דלא מהני ס"ס נגד חזקת איסור היינו ספק במציאות ולא ספק בדינא ובין השמשות ספק יום ספק לילה הוא ספק דדינא תיע, אמנם פשוטות ההלכה הוא דלכתחלה תעשה בדיקה לפני בין השמשות וכמו שכתב הב"י כאן בס"י קצ"ו והמנח"י בתורת השלמים תעט ובתשו' גו"ב ת' תפ ובחכ"א תפא ואפשר שכיון שיכול להתמתן יום אחד מקרי עדיין לכתחלה ועכ"פ אלו הסוברים שיטת ר"ת שפיר אפשר להם להקל אם בדקו אחר השקיעה ג"כ, ואחרים ינהגו כמו שכתב החפץ חיים לשאול שאלת רב.

דם שבא ע"י נס מן המקור אי דם נדה הוא

נתעוררתי באשה מבוגרת שנעשה לה נס שהוציאו ממנה הרחם מחמת חולי ולאחר כמה שנים זכתה ע"י נס מן השמים שנגולד לה רחם חדש, אי הדם שיוצא ממנה מקרי דם נדה שמשמאה או אינו כיון שאין זה אלא דם נס אינה משמאה, ויל"ע אם יש ללמוד מהא דאמרינן ביבמות תפב בשרה אשת אברהם ותהי עקרה אין לה ולד אפ"ל בית ולד אין לה, ובב"מ תפג מבואר דשרה פירסה נדה וברש"י חזר להיות לה אורח כנשים, וקשה היאך פירסה נדה אם לא היתה לה בית ולד ועל כרחק דע"י נס בא לה בחזרה הבית ולד וחזרה לנערותה וזה היתה עוד קודם שבישרו לה המלאכים שתלד ע"כ, הרי דאע"פ שהרחם חזר לה ע"י נס שפיר מקרי דם נדה ושמאה, ואין לחלק דאם הדם בא כדרכה ורק הרחם באה ע"י נס שפיר מקרי דם נדה משא"כ כשהדם בא ע"י נס אבל עצם הרחם היתה שם כבתחלה אולי לא מקרי נס דסו"ס נס הוא, ויוצא בזה גם נפק"מ

באשה שמתה וחזרה לחיות ע"י תחיית המתים דכבר דנו הפוסקים אי צריכה קידושין חדשים תפד אבל אי שמאה נדה או לא לא דנו, והוא אי טומאת נדה נקרא רק באחד שנגולד בטבע הבריאה משא"כ כשנגולד ע"י נס, ולפי הנ"ל תלוי זה בזה, ועוד יותר נראה דהכא כל שכן הוא דהרי הנס לא אירע במקום השאלה אלא בדבר חיצוני והוא בלב או במוח שחזר לחיות ולכן שפיר שמאה.

אשה שהוציאו ממנה הרחם מה דינה לגבי ז' נקיים

אשה שהוציאו ממנה הרחם רח"ל מחמת מחלה שיש לה, שוב אין לה טומאת נדה, דדם שאינו בא מן המקור טהור הוא, אבל עכשיו צריכה להטרה ולטבול לבעלה לפי שנטמאה ע"י שהוציאו ממנה המקור וקיי"ל דאין פתיחת הקבר בלא דם, ויל"ע אם צריכה ז' נקיים ע"י בדיקה או פשוט הדבר שטהורה כיון שאין לה מקור ואפ"י אם נקיל בזה יל"ע אם יש להקל גם בפרט של הפסק סהרה, וגם אי צריכה ה' ימי נקיים לפני הו' נקיים, ולכאורה נראה דבהמתנת ה' ימים אין להקל דמה תאמר שאין להחמיר לפי שאתה מקיל בפו"ר הרי אשה זו אין לה קיום מצות פו"ר לפי שאי אפשר לה להביא ילד ואף שאין הבעל חייב לגרש אותה משום זה כמו שאינו חייב לגרש אשה זקנה ואשה מניקה אע"פ שאינה יכולה להתעבר מ"מ למה להקל שלא להתמתן ה' ימים בלי שום צורך, ומה תאמר סו"ס מצות עונה יש מ"מ מאן ימר דמצות עונה כל כך גדול שדוחה החומרא של הרמ"א להתמתן ה' ימים ובפרט שסופה להטרה לגמרי ולכן אין להקל בזה בלי שום צדדים נוספים.

כשיטת הראשונים הסוברים דכיבוד הבית מועילה לנקות הזרע

הראשונים הביאו ראייה דאם רצונה להתחיל לספור ז' נקיים ממחרת יום הראיה ולא להתמתן יש לה אפשרות כזה, והוא ע"י ניקוי ע"י מוך או בגד והביאו ראיות לדבר, (א) והוא מדאמרינן במשנה מקוואות תפג האשה ששימשה עם בעלה וירדה וטבלה ואח"כ כיבדה הבית הרי היא כאילו לא טבלה ע"כ, משמע הא אם כבדה הבית קודם טבילה תו לא חיישינן לפליטת זרע והטבילה היתה עולה לה, הרי דמהני כיבוד הבית אפילו בו ביום.

תעה. בסימן ת"א. תעו. סימן ק"י ס"ק ט"ו. תעז. סימן כ"ג. תעה. עיין בשו"ת גו"ב ת' יו"ד סימן קפ"י. תעט. סק"ב. תפ. יו"ד סימן ל"א. תפא. כלל קי"ז סימן ד'. תפב. ס"ד ע"ב. תפג. פ"ז ע"א. תפד. עיין מגיד משנה עה"ת בחלק שני שמות. תפה. פ"ח מ"ד.

ומסיים "ולעולם ילמד אדם בתוך ביתו ומכבדת המקום יפה יפה ורוחצת בחמין כדי שלא תבוא לידי ספק", ודייק הבית יוסף דלכאורה משמע דבעינן שתיקה, ולעומת זה כתב הרא"ש במס' נדה תצ דאחד מהם סגי או זה או זה, וכן כתב בתוס' נדה תצא ד"ה פולטת, ג) אמנם בספר התרומה תצג כתב דתקנה עצמה ואם היא דואגת שמא לא תדע לקנה יפה תרחץ בחמין וגם תקנה עצמה יפה ואז אין לחשוש שמא תפלוט עיי"ש, ומה יש לדון אם ס"ל דרחיצה לבד מועיל, הן אמת דקינחו לבד ג"כ מועיל וה שיטה שלישית וועיין במאירי נדה שכתב דתרתני בעינן אמנם בספר הירוקה תצג ובשו"ת מהר"ם דפוס פראג סי' תרל"ב ובמרדכי פ"ב דשבועות איתא דכדברי הרא"ש.

דעת הרמב"ם בזה וביאור דברי הרמ"א דס"ל דלא מועיל כיבוד הבית

דחנה שיטת הרמב"ם יש ללמוד מדבריו בפרק ז' מהל' תרומות תצד דלא הזכיר דין זה של הילוך, וכנראה דס"ל כשיטת המחמירין דאין הילוך מפליט הזרע בוודאי, אמנם לא כתב שם הענין של כיבוד הבית ג"כ אלא זה לשונו "המשמשת מיתה אם לא נתהפכה בשעת תשמיש טובלת ואוכלת בתרומה לערב, ואם נתהפכה בשעת התשמיש הרי זו אסורה לאכול בתרומה כל שלשה ימים שאי אפשר לה שלא תפלוט ותהיה טמאה" עכ"ל, הרי דמחלק בין נתהפכה בשעת תשמיש ללא נתהפכה ולא הזכיר דין של כיבוד הבית וגם צ"ב למה שאר המפרשים לא הזכירו דין זה ואפשר דהם דנים מאחר תשמיש אם יש לה תקנה, ועיין תצה בהל' אבות הטומאה שלא הזכיר חילוק של נתהפכה בשעת התשמיש ללא נתהפכה, והמחבר הביא דין זה בשו"ע כאן תצו דאשה שראתה באותו יום יכולה לקנה במוך או בבגד או שתרחץ במים חמים, משמע דס"ל דהליכה לא מהני וגם דאין מעכב שניהם ביחד רחיצה וגם בדיקה בקינוח יפה, וגם הרמ"א דחולק על דין זה אינו חולק רק מטעם דחושש לדברי הסמ"ק דס"ל דאין אנו בקיאין בזה, והב"י הסביר כוונת הסמ"ק דאין אנו בקיאין אפילו כשעושה שתיקה גם רחיצה וגם קינוח וכפי שדייק מדברי הגהות מיימוני, והוא דאין אנו בקיאין עד איהו מקום צריכין המים החמין להגיע וכן הבגד שמקנחת בו כדי שנדע בוודאי שנפלט הש"ו כולו, וראיתי מציינים בשם תשו' ברית אברהם תצו שקינוח זה צריך להיות בעומק הרחם עד מקום שהשמש דש, ודבר זה קשה מאד לדקדק וחמור בדיקה זה משאר בדיקות של הז' ימים ולכן יש כאן חסרון בקיאות.

חזן מראה הנ"ל ממשנה דמקוואות הביאו עוד ראייה מגמ' יבמות ומגמ' שבת

ב) עוד ראייה הביאו מגמ' יבמות תפז דאמרין התם בת כהן שנישאת לישראל ומת עליה בעלה טובלת ואוכלת תרומה באותו ערב אע"פ שאמרו שם לעיל תפז דאשה ששימשה עם בעלה אסורה לאכול שלשה ימים לאחריו שאי אפשר לה שלא תפלוט שכתב זרע שלו ושש ימים פולטות ולכן עד ג' ימים אסורה, ולפי זה צ"ב למה לעיל אמרין דטובלת לערב, ועל כרחק לומר לחלק בין כבדה הבית ללא כבדה הבית דבאופן שכבדה הבית מהני גם באותו יום משא"כ כשלא כבדה הבית, ג) ועיין גם במס' שבת תפח דמשמע דמהני כיבוד הבית עיי"ש.

כמה מהלכים בראשונים בגדר כיבוד הבית, הליכה, רחיצה או קינוח

הרי יוצא ממשנת הנ"ל, דכיבוד הבית מועיל, אלא מה נקרא כיבוד הבית יש כמה דיעות בדברי הראשונים, א) דהליכה ברגל מועיל שתפלוט הזרע, וכמו שכתב הרשב"א תפס הלכה ברגליה חוקה דרך הילוכה פלטה הכל עיי"ש, אבל הקשו על זה ממשנה מקוואות הנ"ל דמשמע מהלשון דירדה וטבלה דאפילו אם הלכה ברגליה אפ"ה בעינן כיבוד הבית, ויש כמה ביאורים בזה, א) יש שכתבו לחלק בין הליכה מרובה להליכה מועטת דדוקא הילוך מרובה מועיל להפליט כל הזרע, משא"כ הילוך מועט אינה פולטת ועכ"פ ספק הוא אם פולטת, אמנם על זה הקשה הריטב"א מנין לנו השיעור מה זה הילוך מרובה ומה זה הילוך מועט (ולגבי נט"ו מצינו שיעור של כ"ב אמה הילוך הי הפסק), ב) ועוד תירצו לדייק דברי המשנה במקוואות הנ"ל שכתב וירדה וטבלה ולא נאמר והלכה וטבלה הרי דירדה לטבילה ביחד עם מטה אבל לא עמדה על רגליה לארץ עד לאחר הטבילה אבל באמת הילוך לבד פולטת זרע, ג) עוד אמרו לחלק דיוצא הדם לבית החיצון ולכן מדין רואה שוב אינה טמאה אבל טמאה מדין נוגעת בשכבת זרע (אבל מלשון המשנה משמע דהטבילה לא מהני כלום), אבל שאר הראשונים לא סוברין דהליכה מועלת להפליט הזרע אלא ספק, ולכן כתבו דכוונת "כיבוד הבית" היינו שתקנה עצמה במוך או בבגד רך שמפליט כל הזרע, ב) או שתרחץ במים חמים, ובוה יש שינוי לשון בדברי הראשונים הרשב"א בתורת הבית הנ"ל כשהביא שיטת המחמירין כתב ויש מי שמחמיר עד שתקנה יפה יפה (וכן הוא לשון השו"ע שתי פעמים יפה יפה) או שתכבד הבית, (ולכאורה כוונתו ברחיצה דאם לא כן למה כפל דבריו עוד הפעם),

תפו. ס"ט ע"ב. תפו. מ"א ע"ב. תפח. פ"ו ע"ב. תפס. בתורת הבית הקצר. תצ. ריש פ"ד. תצא. מ"א ע"ב. תצב. סימן צ"ה. תצג. סימן שי"ז. תצד. הל' ז'. תצה. פ"ה ה"ט. תצו. סעיף י"ג. תצז. י"ד סימן כ"ב אות כ"א.

אי נשים מצוות אהשחתת זרע ואי יש חילוק לפני תשמיש או לאחר תשמיש

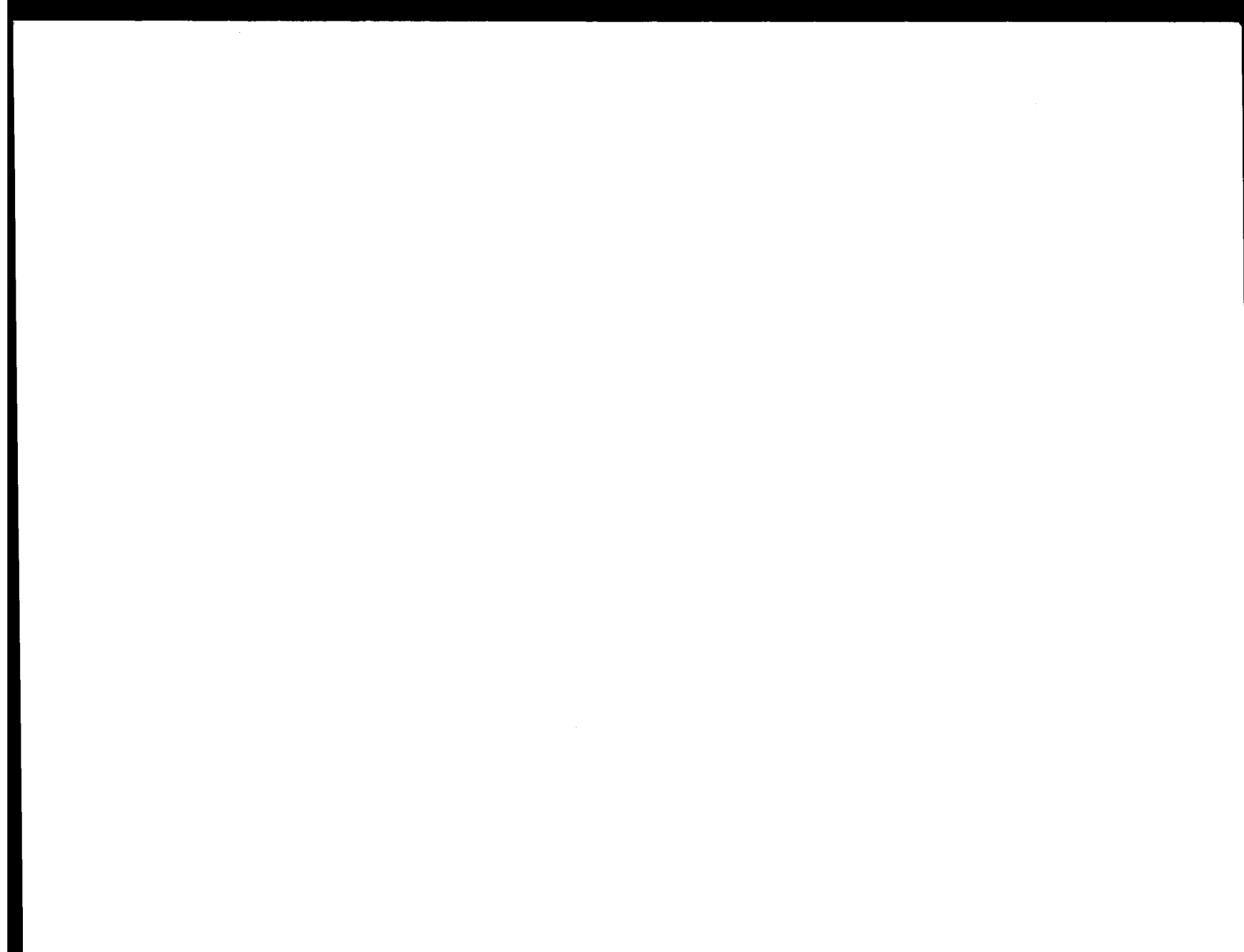
וכיון שהוכחה דגם הרמ"א מודה לדין זה של כיבוד הבית אלא ס"ל דאין אנו בקיאים אבל אם היינו בקיאים לא היה כאן חסרון של כיבוד הבית, ולכאורה זה תלוי אי נשים מצוות אהשחתת זרע דיש בזה פלוגתא בראשונים ובאחרונים כתבו לתלות הדבר אי נשים מצויות על פור", דאם פטורים ממצוות פריה ורבייה אין עליהם איסור להשחית וכיון דנשים פטורות מפור"ד להלכה א"כ פטורות מאיסור השחתת זרע, ועיין תוס' סנהדרין תצ"ה ד"ה והא ותוס' יבמות תצ"ה ד"ה שלש, אמנם דעת הרמב"ן במס' נדה תק ותוס' יבמות הנ"ל וכתובות תקא שכתבו דאין איסור השחתת זרע תלוי במצות ובחזיב פור", ואף אי אינה מצוה בפריה ורבייה מכל מקום מצוה בהשחתת זרע אם כן הדרא קושיא לדוכתיה, היאך האשה מקנחת ורוחצת באותו מקום שיפליט הזרע הרי היא מפסדת עי"ז הזרע תקי וגם לפי השיטות הנ"ל דאשה פטורה מפור"ד ואיסור השחתת זרע תלוי באיסור פור"ד מ"מ היינו דוקא בהשחתת זרע שלה אבל בהשחתת זרע שלו יש להחמיר, וכמו שכתב הגאון רעק"א לחלק כן בתשו' תקי עיי"ש, ובאמת דעת הח"ס תקי להתיר להשחית הזרע לאחר התשמיש, אמנם לעומת זה דעת המחנה חיים תקי דלאחר תשמיש חמור יותר איסור השחתת זרע עיי"ש, ועיין עוד בתשו' חמדת שלמה תקי ותשו' עמק שאלה תקי, ועיין עוד במהר"ם שיק תקי ולדבריהם יקשה מדין הכא דאין איסור בהשחתת זרע, וכבר הקשה כן על המחבר כאן בספר בית מאיר אבהע"ז תקט מדברי

הגמ' בכתובות תקי דתנן דיוצאות בלא כתובה אם עושות פעולות שלא תקלוט הזרע ותתעבר, ועיין בשו"ע תקיא עיי"ש, ויותר מזה היה לו להקשות דיש כאן סתירה בדברי המחבר כאן דכבר דמותר לכבד הבית ואינו חושש להשחתת זרע וכבר דנו בזה האחרונים, ועיין באמרי אש תקי הובא בשו"ת בית שערים תקי ומה שכתב בזה, אבל על הראשון יש לפלפל עדיין, ולפי דברי הפלתי אתי שפיר.

אי מותר לרב לפסוק לפני ברכת התורה

הנה נשאלתי מת"ח שקיבל על עצמו להחזיק במנהג טבילת עזרא ולכן אינו יכול לברך ברכת התורה לפני שטבל והגיע לבית הוראה שלו ליקח טלית ותפילין לפני הטבילה ופגש בו אברך בשאלה על הפסק טהרה, והאברך הזה אינו יכול לחזור אח"כ, והשאלה אם מותר לפסוק הלכה לפני ברכת התורה, והנה בשו"ע תקי מבואר שהמהרהר בדברי תורה אינו מברך, והוסיף הרמ"א תקטו דמותר לפסוק בלי נתינת טעם וכן פסק בס' פ"ה סעי' ב' דמותר לפסוק בחדר האמצעי של בית המרחץ, והנה אע"פ שמבואר בשיטה מ"ק ברכות תקטו דיוצא חובת ת"ת בהרהור מ"מ כבר כתב החיי אדם בנשמת אדם תקי דדין ברכת התורה ילפינן מפסוק כי שם ה' אקרא וקריאה היינו דיבור לכן לא תקנו על הרהור ברכה עיי"ש, ולפי"ז יש להתיר לפסוק הלכה ואף אם יתעקש השומע ויאמר דאינו דומה והלכה מקרי דיבור, מ"מ הרמ"א התיר בפירוש לעשות כן.

תצח. נ"ט ע"ב. תצט. י"ב ע"ב. תק. י"ג ע"ב. תקא. ל"ט ע"א. תקב. ועיין מ"מ פ"ה מהל' מלכים. תקג. סימן ע"א. תקד. סימן קע"ב. תקה. ח"א סימן נ"ג. תקו. סימן מ"ו. תקז. אבהע"ז סימן ס"ט. תקח. חו"מ סימן נ"ד. תקט. סימן כ"ג. תקי. ע"ב ע"א. תקיא. תקי. ר"ד סימן רל"ה סעיף ד'. תקיב. ביר"ד סימן ס"ח. תקיג. ביר"ד סימן רע"ג. תקיד. סימן מ"ז סעיף ג'. תקטו. בסעיף ד'. תקטז. ט"ו. תקיז. כלל ט' סימן ד'.

אשה שגזזה שיערה בשיטה חדשה שנקראת לייזר (Iesar) ונשאר השער עד שנופל מאליה אי הוי חציצה

בשורת בית שערים יו"ד (סימן רע"ה) אבל אחר שעבר שבוע ימים מזמן הטיפול שאז הדרך שיוצא חלק הנשאר של השער יש לדון אם מותרת לטבול או לא.

ואפרט ביותר פרטי השאלה והוא דאם גזוז ע"י הלייזר רק מיעוט שערות יש לדון מטעם מיעוט המקפיד דקיי"ל דחוצץ מדרבנן וכמבואר בריש סימן קצ"ח (סעיף א') ואם אותה האשה גזזה את השער שלה במקום בית השחי יש לדון עוד דגם אם אינה מקפדת הוי חציצה והוא דאע"פ שגזזה שיערה פעם אחת אפילו הכי אינה מקרי מקפדת [או באופן שמקפדת אבל רוב העולם אינה מקפדת ולפי שיטת הרשב"א דס"ל דבטלה דעתה אצל כל אדם אע"פ דקיי"ל להחמיר כשיטת הרמב"ם כמו שכתב הש"ך (ודלא כמשמעות ה"טו"ז)] ולפי הפוסקים דכל מקום כינוס שער שבגוף נחשב כמקום בפני עצמו (עיין בפרשה שנסתפק בזה והחכ"א מחמיר) ואם כן הוי רובו שאינו מקפיד דחוצץ [עיין בשורת פנים מאירות (ח"ב סימן קמ"ז) הובא בסדרי טהרה (ס"ק י"ט) ובחכמת אדם כלל קי"ט (סימן ג') ובמנחת חינוך (מצוה קע"ה)].

יש לדון לפי שיטת רש"י דבגוף אפילו מיעוט המקפיד אסור מה"ת

ובפרט לפי שיטת רש"י (במס' עירובין ד' ע"ב) וסוכה ונדה (ס"ז ע"ב). דהח"ס בתשו' יו"ד (סימן קצ"ג). ס"ל דיש להחמיר לכתחלה לחשוש לדבריו) דבגוף אפילו מיעוט חוצץ מה"ת (ובאור שמח פ"ד ה"ח מהל' איטורי ביאה ס"ל דכן הוא דעת רבינו חננאל) וכאן הוי חציצה בגוף דבמקום חיבורו נחשב לחציצה בגוף.

שני טעמים למה אין כאן חסרון של כל העומד ליקצץ כקצוצו דמי

ותנה לכאורה יש להוסיף לדון עוד דגם אם נקבל לדינא דלא מיקרי חציצה השער שנקצץ מחמת פעולות

נתעוררתי לדון בשאלה באשה נשואה שצומח לה שערות במקומות שאין דרכן של הנשים שיצמח לה שער שם כגון על המצח או על השפם או אפילו במקומות שהדרך ליגדל לה שער שם אלא אפילו הכי רצונה לגזוז אותן, והנה עד עתה היו כמה דרכים להסיר אותן (א) על ידי מכונת גילוח, (ב) על ידי שיערה, (ג) על ידי מחט חשמלי, ובזמן האחרון ניתוסף דרך חדשה להוריד השערות "והוא על ידי לייזר" שמעשהו כן, דהנה כל שער יש לה שורש שנראה כמו כרוב שצבעה לבן ולשם מגיע הכח והגל של הלייזר שממית השורש בפנים ואינו ניכר שום שינוי בשער מבחוץ רק במשך הזמן כשעובר שבוע או שבועיים יוצא השערות ממקומן מה שנשאר ואח"כ נופלין אותן השערות מאליהן כיון שאין להם קשר וחבור עם השורש כדי שיגדל שנית, ומכל מקום נוהגין אלו שעושין הטיפול שגוזזין השער על ידי סכין גילוח מלמעלה כדי שלא יהא נראה השער מבחוץ משום שהאשה משלמת כסף כדי להוריד השער שלה ואינה מספקת בזה שאומרים שעוד שבוע יפול השער מאליו.

והשאלה שנשאלת אם כל הזמן שעוברת אחרי שעשו הטיפול הנ"ל ולפני שהשער נופלת אי מותרת לה לטבול לכתחלה, אי יש בזה חסרון של חציצה או לא, והנה אמת דכל זמן שלא יצא השער עדיין לחוץ היינו בימים הראשונים מיד אחרי שעשו הטיפול יש להקל וכדלקמן משום דבלוע הוא ובבלוע לא בעינן שיהא ראוי לביאת מים (דילפינן כן ממקום שהוא בלוע לענין טומאה שאף אם היתה שם טומאה המטמא בו במקום בלוע אינה נטמא כמבואר במס' נדה (מב' ע"ב) ועיין בר"ש (פ"ח) דמקוואות ובנו"ב קמא יו"ד (סימן ס"ד) ויש סמך לזה בדברי הריטב"א במס' קידושין (כ"ה) שכתב בשם רבותיו דליף מדין טומאה עיי"ש וצייין לדבריו בתנינא יו"ד (סימן קל"ה) ועיין בזכרון יוסף (סימן י') ובסד"ט כאן (סוף ס"ק כ"ג) ועיין בתשו' רעק"א (סימן ס') מה שדן בדברי הנו"ב עיי"ש), ועיין

למקפיד או לא, ומהשקפה ראשונה נראה דהוי חציצה ולפי דברי הבי"ח דכתב להסביר הטעם דקיי"ל בצפורן המדולדלת רובה אינה חוצצת לפי שהיתה בידה היכלות להסירה בידה ולא הסירה גילה בדעתה דאינה מקפדת אבל הכא אדרבא גילה דעתה שרצונה להסירה וכבר עשתה פעולה להסירה ומקפדת שפיר והוי חציצה דגם לפי הבית יוסף דלא ס"ל סברת כל העומד מודה באופן שפירשה שכבר עשתה פעולה בקציצה שפיר אמרינן דכקצוץ דמי.

אי שערות אלו נחשבות כתלוש או כמחובר

ויש להוסיף עוד ובהקדם מה שיש לחקור בעיקר הדבר אי נחשב הני שערות כתלוש או כמחובר דאם זה מחובר אין כאן חציצה דהיינו ריבתייה וכמו שאמרו במס' יבמות (ע"ח). לגבי טבילת גירות מעוברת דאין העובר נחשב כחציצה, ולפי מה דמבואר במס' חולין (קכ"ז ע"ב) אמר רבי חייה בר אשי אמר שמואל תאנים שצמקו באביהם בהיותם מחוברים באילן אפילו כשהם עדיין על האילן מטמאין טומאת אוכלין שהרי הם כתלושים, אבל לגבי איסור תלישה בשבת קיי"ל דהתולש מהם בשבת חייב חטאת דשמואל ס"ל לחלק בגדר הני פירות בין חיוב שבת שנחשב כמחובר ובין טומאת אוכלין דנחשב כתלוש, ועיין במס' עירובין (ק' ע"ב) שהביאו שם דשימוש בשבת באילן יבש מותר בימות החמה, ופריך הרי ינשרו פירות ממנו, אגב שימוש באילן עלול הפירות שנמצאו שם מומן שהן לח ליפול, ומשני דליכא פרי, וכתבו התוס' במס' שבת (ק"ע ע"ב) ד"ה המחובר דיש לחלק בין יבש לצימוק דביבש הן ועוקציהן אינם יונקים מן הארץ, והגמ' מעירובין הנ"ל מיירי דהעוקץ לא נתייבש רק האילן עיי"ש, ולפ"ז היכא דנתייבשו לגמרי מודה דכתלוש נינהו, ולפ"ז יל"ע בהאי שאלתן היאך דנין אותה, אי דנין אותה כגדר יבש אע"פ שהשער לא נתייבש עדיין מ"מ העוקץ בוודאי שנתייבש ודינו כתלוש, או אינו אלא דינו כצמקו, וראיה לזה דאם דינו כנתייבש היה צריך ליפול השער מיד ואז יש לדון אי מדמין דין חציצה לדין טומאת אוכלין או לדין שבת, ויש לומר דעכ"פ ספק יבש הוא וקיי"ל ספק דרבנן לחומרא והוא דהוי כאן ספק במיעוט המקפיד, ואף שספק דרבנן להקל בכל מקום מ"מ שאני הכא בספק דרבנן דאיתחזק איסורא דהולכין להחמיר וכמו שכבר העיר הסדרי טהרה בשו"ת טהרה (סי' ל"ט) והפ"ת כאן (סי' ט"ז) דהכא איתחזק איסורא באיסור דרבנן, ומה

לייזר, מ"מ יש לדון מטעם דהוי עומד להיקצץ ודינו כקצוץ והוי חציצה ולפי הבי"ח והש"ך (בס"ק כ"ה). שחוששין לשיטת הראב"ן דס"ל דציפורן שעתידה להיקצץ הוי חציצה מטעם הנ"ל וכן הם מפרשין דברי הרמ"א דס"ל דצריכה לטבול שנית אם לא גזזה את הציפורן לפני הטבילה (ולזה חששו האחרונים עיין בתשו' ח"ס יו"ד (סימן קצ"ה) ועוד פוסקים ואין ועוד פוסקים ואין כאן סתירה למה שמצינו בהלכה כבית הלל לגבי שטר שעומד לגבות דאינה כגבוי רק אם יש לו מיגו כמבואר ברמב"ם הלכות סוטה (פ"ב ה"ז) ובשו"ע חר"מ (סימן נ"ח סעיף א'). דשאני התם שיש חזקת ממון לעומת זה, וגם יש לומר דהכא החמירו משום דיש מים לפניך אמרינן לה זיל טבול וכמבואר במס' ע"ז סברא כגון זה משא"כ התם) אלא דיש לומר סברא הפוכה והוא דכיון שאם רצונה להסיר עתה השער אינה יכולה לפי שכבר המית השורש ועשתה מה שבידה ואין הלייזר יכולה להוציא יותר, הרי יש ללמוד לפשוט דין זה מכוח כל שכן של הדין הנאמר באבר ובשר המדולדלים שכתב הבי"ח (בס"ק כ"א) דכיון דצריכה אומן להורידו ואינה יכולה להסיר את זה בידה לא מקרי עתיד להיקצץ אע"פ שהאומן יבוא ויקצצו ע"כ, אם כן הכא נמי בנידון דידן שאינה יכולה להסירו יותר ממה שהסירה עד עכשיו דכן דרך הפעולה להסיר השערות לא הוי חציצה דמה תאמר לה שישתמש על ידי שעוה או על ידי חומר אחר להסיר השער, זה אינו התורה דרכיה דרכי נועם ואין מחייבין אותה לעשות כל מיני סוגי תחבולות כדי להוריד השער כיון שעשתה פעולה אחת להוריד השערה.

ואם לא נסכים גם לזה יש לציין מה שכתבו האחרונים לדון לפי הרא"ש במס' כתובות (ע"ט) דבדרבנן לא אמרינן דין דכל העומד ליקצץ כקצוץ דמי, והכא הוי רק איסור דרבנן מיעוט המקפיד דמן התורה אין מקרי חציצה רק רובו ומקפיד, ומצד שני כיון דהגזירה היא אטו דאורייתא אולי לא אמרינן האי סברא של הרא"ש ואם נימא כצד הראשון אתי שפיר ואם נימא כצד השני אז יש לומר לחלק כמו שכתבנו בריש דברינו.

מבאר הסיבות שיש להחמיר בשאלה הנזכר

דהנה בהקדם דברינו עד כאן שהוכחנו דאין כאן חסרון של עומד להקצץ נתעורר השאלה הראשונה אי נחשב

מקפיד והש"ך מסיק דנהגו להחמיר לשיטת הסמ"ג וא"כ אי אפשר לתלות להקל לכתחלה דסו"ס מחמירין ומה לי מטעם מה לי מטעם הלכה והרי כל שכן הוא מדין דכלים ודינו קיל לגבי חציצה (וכמבואר בר"ש דאין דין בית הסתרים בכלים שחוצץ כל שכן באדם שהיא חוצץ) ומ"מ זאת הונח לנו דלפי שיטת רש"י דס"ל דמיעוט המקפיד בגוף הוי מה"ת יש לומר להקל לפי שיטתו כאן ואין לנו להחמיר משים חשש של תורה.

לצדד להקל אם עברה בתער על מקום ההוא דהוי כבלוע או כבית הסתרים

וי"ש לצדד להקל על ידי שתקח תער ותעבור על כשרה במקום ההוא ולא תהיה בולטת מן הבשר שום שיער כלל ואז לא הוי חציצה, ואפרש דברי בהקדם מה דאיתא במס' מקוואות (פ"י מ"ח) חץ או קוץ התחוב באדם 'בזמן שהוא נראה חוצץ ובזמן שאינו נראה אינו חוצץ' ובזמן שאינו נראה אינו חוצץ כתב הר"ש הטעם דלכא"ו מה זה תלוי בנראה או לא הרי סו"ס יש כאן חציצה ומה תאמר דכיון דאינו נראה דומה לבית הסתרים הרי גם בית הסתרים בעינין שיהא ראוי לביאת מים וכתב דסיבת ההיתר הכא דאינו דומה אפילו לבית הסתרים אפילו דהכא לא בעינין שיהא ראוי לביאת מים עיין שם, והסבירו האחרונים סברתו של הר"ש למה אין זה דומה לבית הסתרים בכמה אנפי, א) עיין בסדרי טהרה בשיורי טהרה (ס"ק כ"ו בכונת הש"ך ס"ק י"ז דרוש וחיודוש רעק"א סוף ח"א תשרי ג') דהוא כבלוע דקיי"ל דבלוע אינו צריך שיהא ראוי לביאת מים וכבר כתב כן הראבי"ה הובא באו"ז (סימן שס"ב), ב) ויש עוד פירוש שכתב הרמב"ן הל' נדה (פ"ט אות ט"ו) דאינו נראה הנאמר במשנה הכוונה אינו מקפדת עליו, והכי נמי כיון שאין השער נראה אינה מקפדת דהרי כל הסיבה שהלכה לעשות הטיפול על ידי הלייזר הוא כדי שלא תצטרך כל כמה זמן לתתוך שנית השער אבל כשהשער תהיה כמדה זה כשיעור שהוא בזמן הגזיזה שאינו ניכר מבחוץ לעולם אינה מקפדת אלא מקפדת שלא תגדל יותר ולכן יש להקל ואע"פ שגדר שוה לבשר מקרי נראה בחוץ בדין קוץ התחוב בבשרה י"ל דשאני התם כמו שכתב הרא"ש (במסכת מקוואות) הטעם לפי שא"א שלא יהיה מקצתו על הבשר משא"כ הכא אע"פ ששוה לבשר אין הדבר מגיע מבחוץ י"ל דמודה להקל.

שכתבו האחרונים לחלק דדין זה נאמר דוקא היכא דהספק היתה בהטבילה עצמה אם טבל או לא טבל אבל היכא דאין ספק בעצם הטבילה דודאי טבל רק הספק בחציצה יש להתיר מ"מ חילוק זה לא מועיל רק על לאחר טבילה. אבל לכתחלה כשאנו דנין לפני טבילה אי מותרת לטבול אין להקל [אע"פ שזה לא מיקרי ספק חסרון ידיעה לפי שזה הוי ספק לכל העולם כולו (כמו שהגדיר הטו"ז ביו"ד (סימן צ"ה) דאז לא הוי חסרון ידיעה) דמי יודע אם במקום חיבור השער הנמצא בפנים במקום שאין העין רואה כבר נתייבש] ובפרט שיש לומר דהכא גרע מנתייבש דהכא נקצץ לגמרי השורש במקום חיותו ואז כו"ע מודה דכתלוש דמי והרי הדבר כל שכן הוא ממה דאמרו תו"ל במס' קידושין (כ"ד ע"ב) דאדון שהפיל שן עברו יוצא לחירות הני מילי אם לא היה השן מתנדנד אבל אם השן היתה נדודה והפילה ולא היה יכול להשתמש בו אינו יוצא לחירות הרי דכיון דהשן התחיל לעקור ממקום חיבורו אין דינו כמחובר רק כתלוש ואפילו אם נימא דשאני התם ואין ללמוד מזה לדיני חציצה מ"מ מה שנוגע לדין מבואר מגמ' חולין ולפי ביאור תוס' במס' שבת הנ"ל דביבש הוי כתלוש והכא נמי יבש הוא

אמנם אף שעד כאן הבאנו סברות להחמיר מכל מקום נראה דיש לדון להקל מחמת כמה טעמים ונפלפל בהם אי באמת אפשר לסמוך עליהם לדינא להקל.

לצדד להקל לפי שיטת רש"י דאם נפל מאליו הוי אינו מקפיד

א) במשנה במס' מקוואות (פ"ט מ"ה) אמרו ואלו חוצצין בכלים הזפת והמור בכלי זכוכית וברש"י (שבת ט"ו ע"ב) שהן חלקין ואין אדם מקפיד על טיט ודבר אחר הנדבק והן "לפי שנפל מאליו" והני הוא דמדבקי טובא וקפיד עלייהו ואין חוצץ אלא דבר המקפיד עליו ע"כ הרי דהגדיר לן רש"י גדר חדש דאינו מקפיד לא הוי בדבר הנופל מאליו והשתא מה על גוף זר שיותר חמור לגבי דיני חציצה (כמבואר בתשו' רעק"א בשם החוות דעת). אפ"ה ס"ל לרש"י להקל כל שכן שער שהוא מטבע הגוף בוודאי שיש להקל וכדברי רש"י פסק המחבר לקמן בסימן ר"ב (סעיף א') אמנם לפי הש"ך שם (בסק"א) יש לפלפל עדיין דהוא ז"ל ס"ל כהב"ח שהביא שיטת הסמ"ג שמפרש "אף זפת וחמר והוא הדין טיט שחוצץ" ולפ"ז אין לחלק כמו שחילק רש"י בגדר אינו

חוצץ אף דאינו ראוי לביאת מים עד כאן חידושו של השואל, והאמרי אש דחה דבריו מדברי הטור¹ (ס"ק כ"ב) שכתב לפרש החילוק בין צפורן המדולדלת פירשה מיעוט חוצצת, פירשה רובה אינה חוצצת משום דבמה שנדבק אין חציצה דלא היה מגולה מעולם אלא בחלק שנפתח מחלקין בין אם נפרש רובו או לא דאם נפרש רובו נותרב מקום הסדק ויכולין המים לבוא שם אבל אם רובו קיים ומיעוט נסדק אין המים יכולין להגיע שם משא"כ אבר ובשר אפילו נותרב החתך עד רובו אין דרכו להניחו כך לפי שמצער אותו ולכן מחזיקו תמיד ליד הגוף ולכן בעי ראוי לביאת מים ע"כ, הרי דאע"ג דאבר ובשר אינו מגולה מתולדה רק אח"כ מ"מ בעינן ראוי לביאת מים עד כאן דברי האמרי אש אמנם באו אחריו וחזיקו סברת השואל וכמבואר בתשו' בית שערים יו"ד (סימן רע"ה) ד"ה ובתשו' שכתב לחלק בין אבר ובשר המדולדל ומיעוט ציפורן שפירשה דכיון דעומד להקצץ כקצוץ דמי שוב נחשב דאין זה חלק מן הגוף וכיון שאילו נחתך היה מקום שנפרש מאבראי וצריך ביאת מים ממש אף שאינו בתולדה ועכשיו יש חציצה לכן לא מהני טבילה משא"כ לגבי מקום דלא בעינן ביאת מים ממש רק ראוי לביאת מים שפיר י"ל דמה שאינו ראוי כביאת מים בתולדה ורק אח"כ נעשה ראוי לביאת מים ונסתם עד שאינו ראוי לביאת מים אינו מוזק וכסברת השואל עיי"ש ומה גם דכל ראיות האמרי אש לדחות הוא מהסבר הטור² אבל לפי הבנת הב"י אין הכרח לפרש כן אם כן שפיר יש לקיים סברת השואל ומכל מקום לפי הבית שערים ארווח לן גם לפי הטור³, ומהו תדין לדין דמקום השיער דומה לבית הסתרים דבעינן ראוי לביאת מים יש לסמוך על השואל של האמרי אש דלא מקרי חציצה.

גם לאחר שאסרו חכמים חציצה במיעוט המקפיד לא מיקרי חציצה מה"ת

וגם יש להעיר דאנן קיי"ל דאף לאחר שאסרו חכמים מיעוט המקפיד לא נחשב חציצה מה"ת וכדמשמע מדברי התוס' במס' סוכה (ג' ע"א) דאינו ראוי מדרבנן מקרי אינו ראוי מה"ת דאם כן לעולם לא יהא נפק"מ בין דאורייתא לדרבנן ואנן קיי"ל דבדרבנן הולכין בספיקו להקל וא"כ שפיר יש חילוק בין דרבנן לדאורייתא.

ראוי לביאת מים ספק אם הוא מה"ת או מדרבנן ודעת השואל בתשו' נו"ב רק אם המים יכולים ליכנס לשם ואפילו אם נימא דהוי בית הסתרים ולא בלוע מ"מ כיון דהרבה פוסקים סוברים דבית הסתרים הוי דרבנן ורק לחומרא חושש המחבר להפוסקים דהוי מה"ת (כמו שכתבו מקצת הפוסקים והם כתבו כן לתרץ קושית המקנה בקידושין שהקשה למה בבית הסתרים החמיר רבי לשפחתו שמצאה עצם בין שיניה לטבול הרי מיעוט המקפיד הוא ומיעוט המקפיד הוי דרבנן, ועצם דין ראוי לבית הסתרים הוי דרבנן והוי תרי דרבנן ואין גזרין גזירה לגזירה כמבואר בגמרא דמהאי טעמא לא אסרו חציצה במיעוט שאינו מקפיד וכתבו דעל הגמרא לא קשה דיש לומר דרבי ס"ל דבית הסתרים הוי מה"ת ולהלכה מספקא לן אי הוי מה"ת או מדרבנן) יש לסמוך על דברי השואל בתשובות נודע ביהודה ת' (סימן קל"ה) שכתב שבמקום שהיו יכולין לבוא שם המים מעצמם כמו בפה שאם הוא פתוח יכולין המים לבוא שמה מעצמם וכן נקבי החוטם והאוזניים אלא שהכתוב גילה לנו שא"צ לביאת מים ממש צריכים עכ"פ להיות ראוי לביאת מים אבל באותו המקום של האשה שאינו נקרא בלוע מ"מ לא יכנסו שם המים רק קצת בהתחלה כל שהוא לפניו א"צ אפי' ראוי לביאת מים, והנו"ב כתב על זה דדבר המסתבר הוא אלא אין בדינו לחדש חידוש בין מקום למקום עיי"ש ולפי השואל שפיר יש לסמוך עכ"פ בנידון דידן בשער כיון שאין שם מקום שיכנס שם המים כיון שמעולם לא נכנס ולא יכנס לתוכו מים רק כשנופל השער דמה שהנו"ב לא סמך על זה היינו לסמוך להתיר על זה לכתחלה אבל בצירוף ג"כ אפשר שמודה להקל ואפי' אם יתעקש השומע ולא יקבל סמך זה, ומטעם דסו"ס הנו"ב לא קיבל סברא זה מטעם שזה חידוש שלא נזכר בדברי הפוסקים, אף שכבר כתב כן הרמ"ע מפאנו (סימן ק"ה) ועיין בפחד יצחק מערכת אשה שיש לה חולי.

חידושו של השואל בתשו' אמרי אש דראוי לביאת מים בעינן רק אם היה ראוי לכך בתולדתו

מכל מקום יש לסמוך על דברי השואל בתשו' אמרי אש יו"ד (סימן ע"ה) דס"ל דהא דבית הסתרים בעינן שיהא ראוי לביאת מים היינו רק אם בתולדתו היה ראוי לביאת מים אבל דבר שנעשה אח"כ וכגון שנעשה נקב וסתמו אינו

ויעיין פרי מגדים בפתיחה כוללת (ח"ג אות ז') שכתב שדברי תוס' נאמר רק כשעבר במזיד אבל באונס "או שאי אפשר בענין אחר" יצא יד"ח (ועיין נו"ב ת' יו"ד סימן קל"ה) ובלאו הכי חולק הריטב"א בסוכה (כ"ז). וכן הר"ן פרק בתרא דפסחים.

כיון שאינה מקפדת להסירה באותן הימים עד שתיפול מאליה יש לסמוך על סברת הזכרון יוסף דלא מקרי מקפדת, ומועיל במקום שיש חציצה במיעוטו.

ועוד סברא יש לומר כיון שידועת בשעה שהולכת להאומן שיעברו כמה ימים שלא תוכל להסירה השיער הרי אינה מקפדת על אותן הימים ואף דקיי"ל המקפיד לפעמים חוצץ אע"פ שבשעת הטבילה אינה מקפדת (כמו שכתב הראב"ד בבעל הנפש הובא ברשב"א בתורת הבית ועוד ראשונים) ולכן קיימ"ל דחוטי צמר ופשתן ורצועות שבראשי הבנות חוצצין אע"פ שבשעת הטבילה אינה חוצצת כיון שמקפידות לפעמים עליהו והוא בשעת חפיפת הראש להסירן (הובא בטו"ז סק"ה) וכן טבעת מהודקת לפי שמסירה בשעת לישה (הובא בטו"ז ס"ק כ"ג). ובשו"ת התשב"ץ (ח"ג סימן ר"פ). הוסיף דגם דבר שמסירה בשעת שינה חוצץ [ואחרונים כתבו לדון לגבי שן תותבת שמסירה לפעמים] אמנם כבר חידש לן הזכרון יוסף יו"ד (סימן י') לגבי טבעת שאינה מסירה רק בשעת לידה ושאינה חוצצת כיון שאין קפידה רק בשעת לידה ושאינה הדבר בטבעת שעל האצבע שאם עכשיו תודמן לה עיסה ללישה תסיר את הטבעת עיי"ש ואף שיש הרבה אחרונים שחולקים על דבריו (ועיין נו"ב קמא יו"ד סי' ס"ד ת' קל"ה ותשו' ח"ס יו"ד סי' קצ"ב), אמנם כבר חידש לן הזכרון יוסף ביו"ד (סימן י') לגבי טבעת שיש לה על רחמה שאינה מסירה אותה רק בשעת לידה כדי שהולד תוכל לצאת שאינה חוצצת כיון שאין לה קפידה על הטבעת רק בשעת לידה ושאינה הדבר בטבעת שנמצא על

האצבע שמקרי מקפיד לפי שאם עכשיו תודמן לה עיסה ללישה תסיר את הטבעת גם עכשיו משא"כ לידה אי אפשר להוליד כל רגע רק לזמן מסיום עיי"ש, ואף שיש הרבה אחרונים שחולקים על דבריו (ועיין נו"ב קמא יו"ד סי' ס"ד, ת' קל"ה, ותשו' ח"ס יו"ד סי' קצ"ב) מ"מ לפי דברי הזכרון יוסף יוצא דיש סברא לומר דדבר שמסיר דעתה ממנה ואין רצונה להסיר עכשיו מקרי אינה מקפדת והכי נמי באלו השערות גם אם יש לה דרך להסיר אותן השערות כגון על ידי שעה וכדומה לפי שממתנת עד כלות כמה ימים ותפול מאליו לא מקרי מקפיד וזה נאמר אף להפוסקים החולקים על סברת של הזכרון יוסף שם דס"ל דבית הסתרים מיעוטו ומקפיד אינו חוצץ וראוי לביאת מים לחוד וחציצה לחוד והוא אפי' אם נימא דביאת מים מה"ת בבית הסתרים ולא שייך לגזור מיעוטו המקפיד אטו רובו המקפיד דחציצה בבית הסתרים לעולם לא יהיה רוב הגוף אפי' ע"י צירוף יחד ומכל שכן כל אחד ואחד לעצמו עיי"ש ולדבריו כיון דבית הסתרים הוא והוי מיעוט המקפיד יש להקל ועיין בשו"ת בית שער (סימן רע"ח) שמפלפל בדבריו.

ההכרעה לדינא בשאלה הנזכר דאם עבר בתער על המקום שהוא טובל לכתחלה

בהא סלקינן דאם לא טבלה עדיין תעביר על מקום ההוא תער באופן שלא תהא נראה כלום מהשיער ואז יש לה לסמוך להקל דהוי כבלוע ואפילו אם נימא דהוי כבית הסתרים יש צדדים להקל כפי שפירשנו אבל אם כבר טבלה תעשה שאלת חכם אם תטבול שנית דיש סברא להקל לומר דמקרי שער מחובר עדיין וכמו שכתבנו לעיל וכל זה רק לאחר שכבר עבר זמן מה אחר הטיפול שכבר התחיל לצאת קצת שיער ממקום חיבורו אבל לפני"ז מיד אחר הטיפול פשוט שיש להקל לטבול לכתחלה לפי שאין לה שער שנראה לחוץ.

כמה חקירות וביאורים על דיני חפיפה (סימן קצ"ט)

יותר פסול שנטילתו אינה מצוה של תורה והוא מזכיר עון להתפש ע"כ, והסבירו האחרונים דבריו דבשלמא כשהוא מחויב במצוה של תורה ועשה מה שמוטל עליו אף שלא קיים אותו מצוה מן המובחר אינו חייב כי מה היה לו לעשות והוא בהול לשלם חובתו משא"כ מי שאינו מחויב בדבר ומביא עצמו לידי חיוב צריך שהמצוה יהא בדקדוק ואם מביא המצוה ע"י עבירה אמרינן מי בקש זאת מידכם ע"כ, והנה אף דלא קיי"ל כהרמב"ן מ"מ יש ללמוד דדבר שהוא חובה אינו צריך להקפיד כל כך שיהיו בשלימות כמו דבר שאינו של חובה והנה ל"ת לגבי מצות עשה בוודאי שחובה מקרי ולכן דוקא ודאי חייב אבל ספק לא משא"כ כשאתה רוצה לקיים מצות עשה לעשות ריה נוחות צריך לקיימו בהידור רב ובשלימות.

ולפי זה יש לומר דהכא נמי בנידון דידן כיון שטבילה הוא מצות עשה עיין ספה"מ להרמב"ם (מ"ע ק"ט) ובחינוך (מצוה קע"ה) ואף שאין זה מצוה חיובית אלא הכשר לדבר אחר וכמו שחיטה (וכמו שכתב גם הח"ס או"ח סימן נ"ה) דמהאי טעמא כתב הרמב"ן חולין (ל"א ע"ב) דאע"ג דקיי"ל מצות צריכות כוונה שאני טבילה שאין חובה כשאר מצות, ועיין רמב"ן (ויקרא כ"ג ט"ז) דאין חובה לטבול (ועיין שו"ת נו"ב ת' י"ד סימן קכ"ד בהג"ה) וכל שכן להפוסקים הסוברים דטבילה בזמנה מצוה הרי חייבת לוודא שעשתה את המצוה כהוגן ואם נמצאה עליה חציצה לא קיימה המצוה כהוגן ועל כרחך צריכה לוודא שאין עליה חציצה וטבילה כהוגן.

(ב) החכ"א כאן כתב עוד טעם לפי שדבר שהוא בחזקת טומאה יש עליה חובה לבדוק שיצאה מטומאתה ואין עליה חציצה היינו כיון שהיא ודאי טמאה וספק יש עליה חציצה צריכה לבדוק ולברר שיצאה מחזקתה הקודמת עיי"ש. וראיה לדבריו מצאתי בד"ץ בדיקת סכין שהוא מה"ת כמבואר בחולין (י"ז ע"ב) ובב"י (סימן י"ח) ציין הטעם לפי שיש להבהמה חזקת איסור זבוח לכן אנו חוששין שמא הסכין פגום ולכן יש לוודא ששהט כראוי ויש לדון לפי שאר הטעמים שכתבו שם לפי שסתם סכינים יש פגימות

מקור הדבר דעיון בחפיפה הוא מה"ת

כתב המחבר (בסעיף ח') דעיון הגוף דבר תורה היא ולכן מדקדקין לעשות העיון סמוך לטבילה (כמבואר בסעיף א' ובסעיף ו').

ומקור דברי המחבר הוא בגמ' ב"ק (פ"ב ע"א) עשרה תקנות תיקון עזרא וחד מנהון ושתהא אשה חופפת וטובלת ופריך האי תקנה תיקן עזרא הרי דאורייתא היא דתניא ורחץ את בשרו במים שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים (וכר"י משמע שיגע בשרו למים) את בשרו את הטפל לבשרו ומאי ניהו שער ומשוי דמה"ת רק עיון בעינן ומשום דחיישינן שמא נקשר חד מן השערות או שמא יש דבר מאוס על השערות ואתא עזרא ותיקון שיעשו חפיפה ע"כ.

ועדיין צ"ב מנין להגמ' דכיון דיש איסור חציצה צריכה עיון ובדיקה מה"ת הרי יש לומר דהתורה אסרה חציצה רק כשרואה אבל בעלמא לא חייבה התורה לברר אם יש חציצה.

ונראה שיש להראות כמה אנפי למה עיון יש לו מקור ושורש בתורה, א) ובהקדם מה שחידש המוצל מאש (סימן מ"א) שאף לדעת הרמב"ם דס"ל דספק איסור של תורה מדרבנן לחומרא י"ל דוקא בספק איסור של לא תעשה אבל במצות עשה לכו"ע ספיקו אסור מה"ת עיי"ש, והחות דעת (בסימן ק"י) הוכיח כן לפי הגמ' בסוטה (כ"ט ע"א) דרב גידל הקשה סתירה כתיב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל טמא ודאי הוא דלא יאכל הא ספק יאכל וכתב והבשר כל טהור יאכל בשר טהור ודאי הוא דיאכל בשר הא ספק טהור לא יאכל ומשני הא דיש בו דעת להשאל הא דאין בו דעת להשאל ע"כ הרי דבלאוין ודאי לא תאכלו הא ספק אינו נכלל באיסור ובמצות עשה כגון ליקח אתרוג ולאכול אמרינן שיהיה ודאי ובספק אינו יוצא יד"ח מה"ת עיי"ש, וראיה לזה הביאו הפוסקים שהרי קיי"ל עשה דוחה ל"ת והנה צ"ב מ"ש מצות עשה ממצות ל"ת ונראה לפי דברי הר"ן (במס' סוכה (רי"ש פרק ג')) הביא דברי הרמב"ן שכתב לולב הגזול ביו"ט שני ג"כ אסור לברך עליו ואדרבא בשני

דאפי' חפפה מיד אחר טבילתה אמרינן שע"י החפיה במסרק נפתחו הקשרים עיי"ש.

ויש לעיין אם האי פרט דמעכב בדיקה ועינן אם לא בדקה דוקא אם לא בדקה כלל או גם אם בדקה לאחר טבילה מהני מה"ת דהא דחיישינן שירדה לאחר טבילה החציצה הוא חשש דרבנן וראיה לדבר מהא דקיי"ל דסכין של שחיטה חייב בדיקה ואפ"ה מה"ת מותר לבדוק גם לאחר שחיטה ורק משום חשש שמא ישכח לבדוקו אמרו שידקרק לבדוק לפני השחיטה ולא לאחריה אף שיש לפלפל קצת בדמיון של שחיטה דהרי הכא יש לומר דבשעת יציאה מהמקוה נפלה משא"כ בסכין אין סברא זה מ"מ עצם הדבר לומר דאע"פ שרואין עכשיו שאין חציצה וירד מעצמו רק לאחר הטבילה זה חידוש ורק רבנן הם יכולים לחשוש לחשש כזה אבל מה"ת כיון שלאחר בדיקה רואין שאשה זו נקיה אמרינן גם למפרע היתה כן.

ולפי זה יתבאר מה שנתקשו הפוסקים למה בבית הסתרים אינו מעכב עיון אע"פ דבעינן ראוי לביאת מים בבית הסתרים מה"ת ולפי הנ"ל שפיר מוכן דאע"פ שעצם דין עיון הוא מה"ת מכל מקום שמעכב בדיעבד אינו רק מדרבנן והם אמרו בכל הגוף להחמיר ובבית הסתרים להקל.

והטעם שאמרו חכמים עיון מעכב בדיעבד לפי שתיקנו חפיה וגם אם לא עשו חפיה חששו מחמת הברכה שהאשה מברכת שלא תהיה ברכה לבטלה מחמירין ביותר וכמו שכתב הב"ח בהל' שחיטה (סימן ב') סברא כזה אף שכאן לא מצאתי סברא זה בפוסקים וצ"ב למה ובזה מוסבר אם החמירו על עיון בדיעבד למה החמירו גם בחפיה והנה אף שאמרו חכמים דאין סומכין על בדיקה ועיון מ"מ יש אופנים שאוקמי דינם אדאורייתא כמבואר ברמ"א סעי' ב' דאם חפפה בדברים האסורים מהני בדיקה אח"כ בדיעבד וכן בסעי' ו' מהני בדיקה ועיון אם חפפה מערב יו"ט או שבת אע"פ שאינו סמוך וכן בסעי' י"ג שבין חפיה לטבילה נתעסקה בדברים החוצצין מהני בדיקה וא"צ חפיה שנית.

אי מן התורה בעינן עיון ובדיקה בכל הגוף או רק ברוב הגוף

במעיר א' כתב המחבר אחר שהביא דין סריקה בשער וכן צריכה האשה לעיין בעצמה ובבשרה ובודקת "כל

והובא טעם זה בפרישה (סק"ו) לא מספק טעם הראשון ויש לחלק בין כשדנין על הבהמה אם נשחטה כהוגן ע"י שחיטת שני הסימנים שאז אזלינן בתר חזקה הקודמת וזה דומה לדין שלנו אבל כשאנו דנין על הסכין שהוא דבר נפרד א"א להחזיק החזקה של הבהמה ודומה לבדיקת המקוה מחציצה, עוד י"ל לחלק דחוקת הסכין אפשר שלא תשתנה ולא תפגום לעולם משא"כ חציצה על אשה אי אפשר שלא תעלה עליה חציצה וכיון שכן יש לברר אם נמצא על רוב גופה החציצה או לא לכן כתב טעם אחר.

ולכאור' יש להקשות על זה ממה שמבואר בחולין (ט) דאם לא בדקו הסימנים של השחיטה לאחר שחיטה אסור הבשר באכילה רק מדרבנן לפי שמה"ת הולכין בתר רוב ורוב שוחטין כדבעי אלא רבנן החמירו אפ"ה כמבואר בתוס' שם ד"ה ואסורה והרשב"א שם מסביר לפי שזה רוב התלוי במעשה עיי"ש, ולכאור' קשה הרי כיון שיש לנו חזקה וכל זמן שלא נתברר ששחטה בוודאות למה לא נימא דחובת בדיקה מה"ת ואסור באכילה מה"ת כמו דקיי"ל בחציצה וכן באמת הביא המרדכי שם (כפ"א סימן תקע"ח) בתירוץ השני וכן כתב הרא"ש בתשו' (ובפרט בחציצה שהוא רוב ומקפיד הוי דבר שאינו שכיח כמו שכתב החכ"א שם להלן) אהכ"נ על המחבר לא קשה דהרי המחבר הכריע כאן לפי הבנת הש"ך שם (סק"א) דאסור מה"ת ועכ"פ ספק תורה אבל על הרשב"א קשה.

ג' יש לומר עוד דלכאורה אשה זה יש ספק אם יש לה חציצה או לא והוי ספק מה"ת ג"כ ומה תימא דהולכין בתר רוב נשים דאין להם חציצה ברוב הגוף יש לומר היכא סומכין ארוב במקום שאי אפשר לברר אבל במקום שאפשר לברר אין סומכין על רוב כמו שכתבו הראשונים ואציין חד מנהון הר"ן בתשו' הובא בש"ך יו"ד (סימן ר"א ס"ק קל"ז), והגאון בעל חות דעת בתשו' שנדפס בספר חמדת שלמה אבעה"ז (סימן כ"ד) כתב דחובת בירור זה מה"ת הוא, ודלא כמו שהכריעו שאר אחרונים בשו"ת חמדת שלמה שם (סימן י"ש אות ח') וח"ס אור"ח (סימן ו') ועיין לח"מ ממרים (פ"ז ה"ז).

למה עיון הגוף בבית הסתרים אינו מעכב בדיעבד
הנה מבואר (בסעיף ח') בדברי המחבר דאם לא עיינה בגופה נפסלת הטבילה דחיישינן שמא יש לה על גופה חציצה ואפילו אם עיינה לאחר שטבלה אמרינן שבמקוה ירדה עיין סברא זה לקמן (בסעיף י"ג) דבסעי' כאן מבואר

תוסי' י"ל דקמ"ל כל גם במיעוט יש חובת עיון מה"ת לאחר שגזרו חכמים על מיעוטא.

(ד) ועוד י"ל לפי שיטת רש"י דרק בשער רובו המקפיד אבל בגוף גם מיעוט המקפיד הוי מה"ת לכן בעינן עיון. ועיין בסדרי טהרה (סימן קצ"ח סקנ"א) שמחדש דמדרבנן מעכב עיון הגוף גם במיעוט המקפיד עיי"ש.

(ז) ועוד י"ל לפי מה שכתב החכ"א (בסעיף י"ג) לפרש הטעם דאינו מעכב עיון בבית הסתרים משום דהוא מיעוט המקפיד ולפי"ז יש לומר דכל גופה קאי על כל הגוף שהוא חוץ מבית הסתרים שהוא למעשה רק רוב הגוף דמסתברא דרוב גוף מודדין גם בצירוף בית הסתרים.

לבאר הסיבה שלא חששו על בדיקה בשאר ענינים ורק בבדיקת ועיין שער העמידו דבריהם

הנה קיי"ל דבדיקה ועיון מה"ת לא מהני דחכמים באו ואמרו דאם לא חפפה אף אם עיינה לא מהני הבדיקה והעיון כמבואר בסעי' ח'.

וצריך ביאור הטעם בזה דאי נימא דאיכא חסרון בבדיקה שלנו דאין אנו בקיאים בבדיקה א"כ למה בשאר דברים מהני בדיקה וכגון בבדיקת סימני שחיטה (עין ב"ד סימן כ"ה) דמהני ע"י ראייה ואף הטרו"ז שם שהחמיר לא לסמוך על העיון אלא ע"י בדיקה כידים כתב הטעם משום שיש שם דם (ועיין ברמ"א שם המנהג) אבל מעיקר דינא מהני ראייה.

ויש לחלק דהכא א"צ לברר אם נקי רק אם נעשה מעשה ובזה שפיר יש לברוק ע"י ראייה אבל מה שנראה בעיקר הענין הוא דחכמים סמכו על בדיקה ע"י ראייה ורק בבדיקה בראש שהוא ע"י משמוש ביד אמרו לא לסמוך אלא רק ע"י חפיפה ולכן בשחיטה שפיר מהני הבדיקה כיון שיכול לברוק בעין דדבר שכורק ביד צריך אומנות יתרה בזה ולא כל אחד בקי בזה.

ובזה יש להסביר למה דוקא בעינן ובדיקה לא סמכו חכמים והייבו לעשות חפיפה משא"כ בבדיקת חמץ אע"פ שחייב לברוק מה"ת כמבואר בפסחים (ד' ע"א) סמכו על בדיקה ולא אמרו לו לחפוף את הבית מחמץ ולפי הנ"ל דדוקא דבר שסומך עליו ע"י משמוש היד ולא על ידי

גופה" סמוך לטבילתה שלא יהא עליה שום דבר מאוס שחוצץ ע"כ, ובסעיף ו' כתב שנית ובשעת טבילה תעיין ותברוק היטב "כל גופה" ושערות ראשה שלא יהא דבר חוצץ (ועיין גם בסעיף י"ב) אמנם בסעי' ח' כשמביא דין עיון וחפיפה בדיעבד לא הזכיר עיון כל הגוף רק עיון בגופה ומסיים שעיון הגוף הוא דבר תורה.

והנפק"מ הוא אי מה"ת יש חיוב לעיין בכל הגוף או רק ברוב הגוף דמסתברא דמן התורה איכא חיוב לעיין רק איפה שחוצץ והוא ברוב המקפיד ואם כן אם ברקה ברוב הגוף כבר נפטרה מחובת בדיקה דהרי אין אנו חוששין למיעוט המקפיד וא"כ מה שכתב המחבר כל גופה, (א) או דכוונתו רובו ככולו וזה דוחק.

(ב) או דאע"פ רק רובו המקפיד אסור כל זה בדיעבד אבל לכתחלה גם מיעוט המקפיד מקרי חציצה ואף דבדברי אין לחלק בין לכתחלה לדיעבד מ"מ הלממ"ס אפשר לחלק ושיעור חציצה הוא הללמ"ס.

(ג) או יש לומר כל גופה הכוונה למה שכתבו הפוסקים להוכיח מדברי הגמ' יבמות (ע"ח ע"ב) דאם היתה חציצה בכל הגוף גם כשאינו מקפיד חוצץ [ועיין מאירי נדה ס"ו וברוקח (סימן שע"ד) ובתוס' ישנים הובא בתשו' אבנ"ז י"ד ס"י רס"ו אות כ"ג ואות כ"ה וסי' שצ"ד אות ב.], אף שהרמב"ם השמיט דין זה ותמה רעק"א על משנה ריש מקוואות בטעם השמטה ובחכמ"א (כלל קי"ט סימן ג'), ומנ"ח (מצוה קע"ה אות ד) מה שכתבו בזה וי"ל דהמחבר כתב זאת ברמז וכאמרם ולא הרחיב בזה דלא שכיח כלל חציצה כזה כמעט.

(ד) או יש לומר דאם יכתוב רק רובו יבוא לטעות דחציו אין חציצה מה"ת אבל אנו קיי"ל דגם חציו אסור כמו שכתב הגאון מהר"י הלוי בתשו' (ח"ב סימן ס"ח) ואפילו האמרי אש ב"ד (סימן ע"ה) שס"ל שאינו חוצץ מה"ת מ"מ מסיים דכיון דאי אפשר לצמצם לדעת שהחציצה אינה אלא בחציו ולא ברובו לא יטבול כן לכן נקט לשון כל.

(ה) עוד י"ל דלאחר שגזרו חכמים שמיעוט המקפיד חוצץ טבילתו פסולה מה"ת ולפי דברי התוס' במס' סוכה (ג' ע"א) דדבר שפסול מדרבנן גם מה"ת לא מהני ויש בזה אריכות בפוסקים לדינא אי חוששין לסברת התוס' ומ"מ לפי

נדרים (פ"ה) דאין שאלה דהפקר מועיל מטעם נדר וביעב"ץ כתב הטעם דהוי כמו נדר ע"ד רבים דאינו מועיל חזרה והסבירו דהפקר כאן אינו כהפקר דעלמא דהכא אינו אלא כסילוק רשות כמבואר בספר מגן אבות להתשב"ץ וזוה מישב דבהפקר בעינן שיזכהו לכל העולם ובחמץ אינו מפקירו רק לעכו"ם ובדין הפקר בעינן שיפקיר לכל עיין מג"א (סימן תמ"ה סק"ד). אלא עכ"ח דהוי סילוק רשות.

ועוד סברא יש לחלק והוא דבחמץ עובר בשב ואל תעשה לכן יש לומר שידקדק כל הזמן לעשות פעולות שלא יעבור עליה משא"כ בדבר שתלוי בקום ועשה וכגון בטבילה שלא ידחה זמן הבריקה עד שיעשהו באופן שטחי ולכן תקנו חפיה.

[**ויש** להעיר דהב"י בסי' תל"א דלדעת הרמב"ם והטור אין לבריקת חמץ עיקר מה"ת כלל והב"ח ופנ"י ריש פסחים מחלקם בין חמץ ידוע שחייב מה"ת לברוק לחמץ שאינו ידוע ועיין במקור חיים בפתיחה לסי' תל"א הדק היטב].

בזה"ז אי נשתנה הדין של מהומה לביתה

מעיב"ז של רש"י להחמיר לעשות החפיה ביום הוא משום שלא תהא מהומה לביתה ע"כ, ויל"ע אם נשתנה הדין בזה בזה"ז והוא בהקדם מה שיש לברר מהו שורש הטעם של מהומה לביתה דהרי רש"י בנדה (ה' ע"א) ד"ה שמהומה ממהרת לתשמיש ע"כ משמע דאין הטעם משום פחד וסכנה לצאת בדרכים (וכדלקמן בסעיף ז' בשר"ע) דבזמנם היו המקוואות בחוץ או במקום ביהכנס"ס שהיה חוץ לעיר ולא היה עוברים ושבים ויש פחד שלא ירוף אחריהם גוי כמבואר ברש"י עירובין ולפ"ז היה ראוי לחלק בין זמננו לזמניהם שאע"פ שגם בזה"ז לא אכשור דרי ואדרכא רבו הפרוצים אבל המקוואות אינם נמצאים במקום חושך וצלמות אלא בעיר במקום עוברים השבים ויש אור בלילה שמאיר על כל הדרך אבל לפי טעם רש"י דהאשה ממהרת לתשמיש א"כ גם בזמן הזה ממהרת בשעה שראויה לטבול (ואף שאפשר לומר דגם בזה יש לחלק בזמן ההוא דרכים היו לשמש בתחלת הלילה ולא באמצע משא"כ בזמננו ויש לפלפל בזה עוד) וכסברא השניה של מהומה לביתה מבואר בירושלמי (פ"ד דמגילה סוף ה"א) ויש עוד טעם שכתבו הראשונים לפרש סברת רש"י לפי שביום יש אור ורואה טוב

בדיקת העין אמרו לעשות חפיה דחפיה בגוף אינו מעיקר הדין רק מטעם מנהג שפיר מובן למה לא חייבו לחפוף הבית ואין להקשות דאם כן אם חברתה בודקת לה הראש שאז הבריקה מתבצעת ע"י העין שפיר תועיל בדיקה ועיין ולא תצטרך חפיה (וארווח לן במקום שאין לה מים חמין וכדומה) וי"ל דאהכ"נ אלא מ"מ לא חלקו חכמים בגזרותיהם ואמרו תתמיד צריכה חפיה.

ויש לומר לחלק בעוד כמה אנפי ולהסביר למה בבריקת חמץ לא חייבו לחפוף הבית לפני הבריקה דמה שנאמר בסי' תל"ג סעי' י"א אינו מעיקר הדין רק מחומרא והוא דנחלקו רש"י ותוס' בטעם הבריקה רש"י ס"ל כדי שלא יעבור בלאו של כל יראה וכל ימצא ותוס' ס"ל כדי שלא יבוא לאכלו ע"כ, ולפ"ז לפי רש"י יוצא דהלאו אינו לאו שיש בו כרת ולכן לא החמירו משא"כ אם הטעם כדי שלא יבוא לאכלו יוצא דהלאו דומה ללאו של נדה שהוא לאו שיש בו כרת שהוא לאו חמור לכן החמירו בו.

ועוד י"ל כיון דעיקר בדיקת חמץ מוטל על הבעל אף שלפעמים מוטל גם על האשה וכגון שאין הבעל נמצא ואז התירו לה לברוק כמבואר במג"א (סימן תמ"ב ס"ק ט"ז) ועיין בביתור הגר"א (סימן תל"ד) מ"מ מסיק המשנ"ב (כסימן תל"ב סק"ח) בשם הפוסקים דלכתחלה לא תברוק האשה מחמת טורח הגדול בדבר ולפי זה יש לומר דחפיה מוטל על האשה לברוק חששו שמא מחמת הטורח לא ידקדקו יפה משא"כ בדיקת חמץ שמוטל על הבעל יש להקל ולסמוך דבוודאי ידקדק יפה כהוגן.

וגם יש לומר עוד סברא והוא דכיון דיש לו עצה מה"ת לבטל החמץ ואז פטור נמצא דאין לחשוש כל כך שמא לא יעשה הבריקה כהוגן דאם תאמר לחשוש לזה מ"מ מבטלו בממילא, אמנם יש לדון לפי מה שכתב רבינו עובדיה בפירוש המשנה בדיקה שמא ימצא גלוסקא יפה ויחשוב עליה ויאכל ונמצא בטל ההפקר שחשב בלבו וחזר החמץ להיות שלו ועיין תוס' יו"ט, ועיין בשו"ת דברי חיים (ח"א סימן ח') שהסביר כן דעת הרמב"ם עיי"ש, וכבר הקשו על הרע"ב הרי ביטול מהני מטעם הפקר ומבואר בנדרים מ"ד דהפקר יוצא מיד מרשותו ולמה מועיל מחשבת קנין בלי קנין ומבואר בחו"מ סי' רע"ג דכל זמן שלא עשה קנין בהפקר לחזור לקנות בו אינו יכול לחזור בו וכן כתב הר"ן

אמנם מה שיש לעורר כשיש לה משקין שהם חמין איזה מהן עדיף המשקין כיון שזה סו"ס חם או המים קרים כיון שזה מים אלא חסר בחמימות שלה.

ולכאור' היה נראה דמשקין עדיף דהרי אמרו שני טעמים בחסרון מים קרים, א) טעם של הרמב"ם לפי שהשער נתקשה ונקשר ע"י המים וזה הטעם הרבא בשו"ע (סעיף ב') אין לעשות חפיפה במים קרים לפי שמסבכין את השער, ב) אמנם יש עוד טעם של רש"י שפירוש דמקשים את השער ואין הלכלוך יורד מהשער ע"כ ולפ"ז יש לומר דהאשכול ס"ל כמו טעם של רש"י ולכן אם בודק שאין לכלוך מה יכול המים קרים לעכב אבל לפי הטעם של הרמב"ם דהמים מסבכין השער ועושים קשירות שזה חציצה לא יועיל להשים מים קרים על הראש גם במקום שאין מים חמים אבל אין לפרש כן דהרי המחבר הביא טעמו של הרמב"ם ואפ"ה כתב הרמ"א שם באותו סעיף בשם שו"ת מהרי"ק על דברי המחבר דבדיעבד אם ראתה בעצמה לאחר חפיפה שאין שערות שלה קשורות ומסובכין שרי והכ"נ יכולה לחפוף במים קרים ע"מ לבדוק אח"כ אע"ג דבעלמא אסור לעשות כן לפי שיש רכא אחרניי אבל במקום שאין מים חמים נכון לכאור' לעשות כן וא"כ שפיר יש לעשות חפיפה גם במים קרים.

דמה שיש עוד לעורר הוא דלכאורה תגלח שערות ראשה וא יוצא דאינה צריכה חפיפה מעיקר הדין רק ממנהג ועל מנהג אפשר לוותר במקום הדחק ויש לדמות נידון זה לדברי האחרונים שדנו בכעין זה עיין בשו"ת גבעת שאול (סימן ס"ד) שדן באשה שיש לה מארלאקין בראשה והן כמין קליעת שערות דבוקות זו בזו הנעשית על ידי שד וסכנה להסירן ושכחה אשה זו לחוף בערב יו"ט דמותרת לטבול בלילה דאיסור חפיפת שערות בשבת ויו"ט הוא מטעם טריקת השערות והכא אינה טריקת שעה מחמת סכנה וחפיפה בשאר מקומות שבגוף מהני ביד שמותר לעשותו בשבת ומה תאמר לידן מטעם איסור רחיצת גופה במים חמין בשבת י"ל כיון שרחיצה הוא מטעם מנהג אין דוחין טבילתה משום זה אלא תחוף ביד במקום השערות אף בחמין שהוחמו ביו"ט ע"כ, והלחם ושמלה חולק עליו דאין להקל דסו"ס מנהג כוחו גדול לבטל טבילה בומנה ג"כ והמהרש"ם בדע"ת משובה דין זה באשה שגלחה שערותיה ולפ"ז עצה טובה לגלח שער ראשה ולקיים תקנת אלו

משא"כ בלילה והנה לפי טעם זה ולפי טעמו של הירושלמי היה ראוי לחלק בין זמן חז"ל לזמנינו ואף שיש לידן מטעם דקיי"ל דאע"פ שנתבטל הטעם לא נתבטל התקנה דהרי קיי"ל דאין אדם יכול לבטל דברי חבירו אלא אם כן גדול ממנו בחכמה ובמנין מ"מ שאני הכא דהרי רש"י ס"ל ג"כ דיותר טוב לעשות החפיפה בלילה כדי שלא להרחיק החפיפה מהטבילה אלא בקושי התירו ובתקנה כגון זה יש לומר שפיר דנתבטלה אם נתבטל הטעם אלא יש עוד לידן לפי טעמו של רש"י דאין לחלק בין זמן הזה לזמניהם.

ומכל מקום ראוי לעורר דאלה הנשים הצדקניות שנוהגות לגזוז שער ראשון יש להקל הרבה דכיון דעיקר דין חפיפה נאמרות רק על השער ובשאר מקומות אינו אלא מטעם מנהג וגם על שער שבגוף דעת הרבה פוסקים דלא בעינן חפיפה וגם אם חופפין מ"מ מקילין בלא מסרק לפי שאינו שכית שם חציצה כמו בשער הראש ולכן ראוי הרבה להקל להם בדין חפיפה כיון שאין כאן חפיפה רק מטעם מנהג ולכן כאשר נשאלתי מאיזה ת"ח שמחמת סיבה אשתו ממרתה אי צריכה להקפיד לעשות החפיפה שעה ואמרתיו לו דאם היא מאותן הנשים אשר גוזזין שער ראשם יכול להקל בשופי לחפוף כמו שצריך.

אשה שאין לה מים חמין רק מים קרים אבל לעומת זה יש לה משקין חמין באיזה מהן תעדיף לעשות חפיפה **הנה** מבואר דאשה לא תחוף אלא בחמין היינו דכשאה עושה חפיפה תעשה אותה במים חמין ולא במים קרים ומבואר דיש לעשות רחיצה במים דאמר רבא לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתהא מדיחה בית הסתרים במים ע"כ ואם כל שכן השערות וכמו שהוכיח הסדרי טהרה דגם דעת רש"י בב"ק (פ"ב ע"א) דכתב חפיפה במסרק לא בא לאפוקי מים חמין אלא גם במסרק עיי"ש, וכיון דקיי"ל דבעינן לרחוף במים חמין יש לעיין מהו הדין כשאין לו מים חמים או תדחה הטבילה עד שתמצא מים חמים ואז תעשה חפיפה כדבעי או שתרחץ במים קרים דמים קרים מותר בדריעבד והנה בספר האשכול כתב להדיא דאם אין לה מים חמים תעשה חפיפה במים קרים דלכל הפחות מה דאפשר למיעבד תעשה ולכאור' לפי זה היה לה לבדוק אח"כ אם המים הקרים לא גרם לחציצה ואם לא שפיר מהני הטבילה ולכן אשה שאין לה מים חמים מותרת לה לעשות חפיפה במים קרים.

שחביא מהרוקח להחמיר (ועיין בית שערים י"ד מה שביאר דעת הרוקח בזה).

אשה שצריכה לעשות חפיפה בע"ש שחל אח"כ יו"ט
אי תעשה חפיפה באמבטי או שתחשוש לחומרת
הב"ח שלא לרחוץ בתוך הז' נקיים

מבואר בספר בית חדש (סימן קפ"ח) דאשה שיוצא ממנה סמיכות לבן ועב לאחזר שרחה במרחץ כמו ב' וג' שעות היא טמאה שדרך הדם להתלבן מחמת רחיצה ומה"ט נהגו שלא לרחוץ בז' נקיים שמא תראה דם ויתלבן על ידי המרחץ (והט"ו שם סק"א דוחה דברי הב"ח) וכן דחו עוד פוסקים דבריו אמנם יש אחרונים שמחמירין והוא בעל שערי דעה שס"ל לחשוש לשיטת הב"ח.

ולכאורה יש להקשות הרי ס"ל לרש"י דעיקר חפיפה הוא
ביום בתוך ז' נקיים והיאך תעשה חפיפה בתוך
הז' נקיים והרי חפיפה כולל גם רחיצה ורחיצה הוא על ידי
ישיבה באמבטי כמבואר בכמה מקומות דסתם רחיצה הוא
באמבטי (עיין במסכת שבת) והתייחד לפי השאלות שהחפיפה
בלילה שזה לאחר גמר ז' נקיים אין שום חשש משא"כ לפי
רש"י דגם כן מודה דעיקר חפיפה בלילה וכמו שכתב תוס'
בנדה (ס"ח) כוונתו רק העדיף שיעשו החפיפה ביום כדי
שלא תהא מהומה לבייתה אבל יש כאן תרתי לדיעותא לפי
דבריו, א) דאין החפיפה סמוך לטבילה, ב) וגם רוחץ בתוך
ז' נקיים וי"ל דמכאן יהא ראייה נגד הב"ח אבל אין זה ראייה
כל כך דכל הפוסקים סוברים כהשאלות תוך מהש"ך (סק"ו)
דמכריע כרש"י ולכן י"ל דגם הב"ח ס"ל כהשאלות.

ומכל מקום מי שרוצה להחמיר לחשוש לשיטת הש"ך
שמכריע כרש"י לעשות החפיפה ביום וכן הוא
המנהג הכשר שמוכא בשו"ע (סעיף ג') לחשוש לשיטת רש"י
להתחיל החפיפה ביום ומצד שני רוצה להחמיר כשיטת
הב"ח לא לרחוץ באמבטי בתוך הז' נקיים על איזה חומרא
נכון לוותר לכאור' על חפיפה במקלחת ולא באמבטי או על
מנהג שלה שלא לרחוץ בתוך הז' נקיים ומסתברא דיום
השבעה קרוב לערב אינה צריכה לוותר על מנהגה דהרי
קיי"ל מקצת היום ככולו ומצד דין אפילו טבילה היה מותר
רק אנו חוששין שמא תשמש עם בעלה ותבוא עליה ואח"כ
תראה דם ונמצא דבן שנולד הוא בן הנדה לכן אסור לטבול
ולשמש ועכ"פ מעיקר דינא מקצת היום נגמר השבעה נקיים

שסוברין כן לעיקר אף שאין להוכיח לאשה לעשות כן דאם לא כן תקשה למה התירו להרחיק החפיפה לערב שבת הרי היה להם לומר לגזוז שער ראשן ועל כרחך דאי אפשר להכריח אותה מטעם זה לגזוז אבל אם גוזזת שפיר יוצא ידי חובה.

ומכל מקום לדינא נכון לעשות חפיפה כמשקין לכאור' דהרי מים קרים מביא איסורו בגמ' ולית מאן דמתיר לכתחלה לעשות בהן חפיפה משא"כ חפיפה כמשקין לא מוכא איסורו בגמ' וגם בשו"ע (רק בבית הסתרים וכדלקמן) ואדרבא הרמ"א מעתיק דברי מהר"ק לדינא והמהר"ק ס"ל להתיר משורת הדין ורק לחומרא יתרא כתב לשאול לרופאים או לנסות בעצמה וכיון שכן יש להעדיף משקין חמים על מים קרים וכל זה בשער ובשאר חלקי הגוף אבל בקמטים אי אפשר לומר כמו שאמרנו עד הנה דהרי המהר"ק כתב להדיא דאע"ג דמותר לחפוף בשאר משקין הגוף והשערות היינו חוץ מבית הסתרים והטעם דהתם מבואר בגמ' דבעינן מים דוקא וכן הכריע הרמ"א בסעי' א' להדיא וגם הב"י ס"ל כן אע"פ שלא הובא דבריו בשו"ע מ"מ הביאו בב"י ודרכו להשמיט לפעמים בשו"ע וסומך על מה שכתב בב"י א"כ שם איסור משקין אסור מדינא כמו מים קרים יל"ע איזה מהן עדיף (ואפי' לפי שיטת הב"ח שדוחה ראיות המהר"ק דהא דנקט בגמ' במים היינו לאפוקי לא להדיח בבגד אבל אין כוונתו לאפוקי משקין מ"מ הב"ח מסיים למעשה לא להכריע נגד המהר"ק במקום איסור כרת והסדרי טהרה הוסיף דגם בחציצה שהוא מיעוט המקפיד מדרבנן ג"כ אינו מקל וא"כ מים ומשקין בחד דרגא ניהו.

וכל זה בבית הסתרים שיש שם שער דאם אין שם שער ליכא חשש של סיבוב השער ובמשקין יש חשש שישאר שם הכתם כמו שכתב הט"ו ולכן נכון להדיח במים קרים וגם במקום שיש שערות אבל הם קצרות הוא הדין.

הרי יוצא דבשער יותר טוב להדיח כמשקין חמים ובגוף במקום שאין שער במים קרים וכן במקום בית הסתרים וקמטים תחפוף במים קרים או שתעדיף לא להדיח כלל, לפי דקיי"ל בסימן קצ"ח (סעיף כ"ה) דבקמטים לא מעכב הדחה ולכן אפשר שבמקום דיעבד לא תחפוף שם רק תסמוך על בדיקה לפנייה ולאחרייה ומ"מ עיין בש"ך שם

שבת למוצאי שבת אלא אפי' בחול דינא הכי עיי"ש וכן כתב הוא ז"ל בכסף משנה.

ולפי' ז' י"ל נמי שהוא הדין אם אומרת מותר דהוי כשוגג כמו שכתב הטור"ז (בסימן צ"ט סק"ט) בשם תוס' במבטל איסור בהיתר ואומר שמותר לבטל דקיי"ל דמותר.

וצריך עיון דאפשר שוגג לא דעל כל פנים לא מיקרי אונס.

אבל אם שכחה מחמת טרדות משא ומתן נראה לי אם לא היה מחמת עצלות מותר דשכחה הוי כאונס כמו שכתב המג"א בסי' ק"ח ובסי' תקכ"ז.

ואם היתה מחמת קטטה עם בעלה צריך לומר דהוי כאונס כדמשמע בנדה (ס"ח) תוס' ד"ה כך שכתב ולא מסתבר לפלוגי משום דאיקוט ורצונו לומר דהוי כאונס מדמייתי ההוא עובדא דנדה חופפת בלילה משמע אף בלא אונס ע"כ משמע דאיקוט הוי כאונס עכ"ד.

ולכאור' יש להקשות על דברי החכ"א למה אם פשעה וגרמה שהטבילה יחול בליל אחר אין לה לטבול הרי קיי"ל בסי' קצ"ז (בסעיף ב') דאם לא חל טבילתה בשבת בערב או במו"ש ורק היא החליטה לטבול אז כתב הרמ"א דבמקום שאין מנהג יכול לטבול וגם החכמת אדם כלל קיי"ח (סעיף ח') הביא הדין של ע"ש והכריע כמו שכתב הרמ"א (אלא דין של מוצאי שבת השמיט ועדיין צ"ב הטעם) ואם כן הכי נמי הכא מה לי אם פשעה וגרמה להרחיק החפיפה מהטבילה הרי גם כשהחליטה לטבול במוצאי שבת מרחיקה החפיפה מהטבילה ואפ"ה מותרת לטבול ויש לחלק דהתם עכ"פ יכולה לעשות חפיפה במוצאי שבת ורק עוברת על חומרת רש"י שתחפוץ ביום כדי שלא תהא מהומה לביתה, משא"כ בעובדא של החכ"א אינה חופפת כלל בליל טבילה ולכן החמיר אפי' בדיעבד.

ובמ"מ יש עדיין לדון דהתינח מהא דצריך לטבול במו"ש אבל הרי הרמ"א כתב דינו גם בטבילה בע"ש וגם התם מרחיקין הטבילה מהחפיפה והרי פשטות ס"ל להרמ"א כמו המחבר שהוא כמו השאלות דהרי המחבר הכריע כהשאלות דהרי"ף והרמב"ם סוברין כמותו ולא מצינו שהרמ"א יחלוק בדין זה (ובמקום אחר דנתי בזה), וגם בע"ש מרחיק החפיפה מן הטבילה דאינה חופפת בלילה רק ביום ואפ"ה מותרת בטבילה וא"כ קשה על החכ"א וי"ל דהרחקה

ולכן אין נהגת חומרת הב"ח שלא לרחוץ אלא אכתי יש לרוץ בע"ש שחל אח"כ יו"ט שאז הוא יום קודם וגם לפי השאלות עושין חפיפה בע"ש בחפיפה הוא איזה מהחומרות עדיף, חומרא שלא לרחוץ בתוך אמבטי רק ע"י מקלחת דע"י מקלחת (אין חשש של הב"ח) או שתעשה חפיפה כדבעי ותותר על חומרת הב"ח ונראה דתותר על חומרת הב"ח דכל החשש הוא על לעתיד שמא יצא דם והרי קיי"ל דדם נדה לא שכיח שלא בזמן וסתה משא"כ חשש חציצה לפנינו הוא כן נראה להלכה למעשה בשגם דכל חומרת הב"ח הוא חומרא שלא חששו לה כל הפוסקים משא"כ חפיפה תקנה שתיקן עזרא וכל כמה שמהדר לעשותו יותר טוב ונכון עדיף וכיון שע"י אמבטי החפיפה יותר טוב יש לעשות כן אף שאשה שהיא מעוברת וראתה דם ואמרו לה הרופאים שלישב באמבטי במים חמים יכול להשפיע שתפיל העובר ח"ו נקטינן שתעשה חפיפה בלי לישב באמבטי היינו כיון שאי אפשר (וסומכין גם על הלשון שנאמר להשתטף) מ"מ היכא דאין חשש ראוי לעשות החפיפה ע"י ישיבה באמבטי.

אם חל ליל טבילתה ביום ראשון של יו"ט ולא טבלה מחמת פשיעה עד ליל שני שהוא שבת אסורה לטבול כתב החכמת אדם כלל ק"כ (סעיף י"ט) כשחל יום טוב יום שישי וליל טבילתה ליל שישי וחפפה ביום חמישי ומחמת אונס לא טבלה בליל שישי יש להקל שתסמוך על החפיפה ומותרת לטבול ליל שבת ואפשר דהוא הדין באומרת מותר שסברה שמותר לחפוץ היום ולטבול ליל שלאחריו או שהיתה טרודה במשא ומתן ומחמת זה שכחה ואפשר גם אם מחמת קטטה אבל אם פשעה ולא טבלה אסורה לטבול בליל שבת ע"כ.

ובביתא אדם שער בית הנשים (שאלה כ"ב) הביא שאלה זו אשה שחל ליל טבילתה בליל ראשון של יום טוב וחפפה כדין ערב יום טוב ובלילה לא טבלה אם מותרת לטבול ליל שני של יום טוב על סמך חפיפה זו.

תשובה נראה לי דאם היה מחמת אונס מותרת לסמוך על פי מה שכתב הבית יוסף (בסימן קצ"ט) לפרש דברי הרמב"ם (בפ"ב מהל' מקוואות) וזה לשונו ובשעת הדחק או מפני החולי חופפת אפילו בערב שבת וטובלת למוצאי שבת ע"כ לשון הרמב"ם, וכתב הבית יוסף דלאו דוקא מערב

משום שלא כתב לא תחוף אלא סמוך לטבילה ממש והנה בשו"ע שמעתיק דין זה יש להשיב לב שלא הזכיר דבר ולא חצי דבר מלילה אלא בעינן שהחפיפה תהיה סמוך ללילה והביא המנהג הכשר של הרא"ש לצאת ירי שתי השיטות והוא דחופף מבעוד יום עד שתחשך ולכאור' עד ולא עד בכלל ולפי דרך האחרון יש ליישב קושיית הבי"י על לשונו של הטור שכתב לשיטת השאלתות לשון מוטב כאילו זה הידור דהרי לפי השאלתות דינא קמ"ל וי"ל דדין בלילה זה מוטב דלפי השאלתות מעיקר דינא מהני סמוך ללילה ממש ונפק"מ בין רש"י להשאלתות דלפי רש"י גם הגמר של חפיפה יכול להיות בכל שעות היום משא"כ לפי השאלתות צריך להיות בלילה ממש.

ולפי"ז יש ליישב שפיר המנהג שטובלת בלילה מיד בצאת הכוכבים אף שלא עשתה חפיפה בלילה ממש וגם מוכן מה שהקשינו על החכ"א מע"ש דלא קשה דהרי בע"ש אינו מרחיק החפיפה מהטבילה כלום דהרי יכולה לטבול מיד לפי השאלתות ואף שאסורה לעשות מלאכה אחר השקיעה מ"מ בע"ש זמן הטבילה הוי כבר בבין השמשות לפי הח"צ ועוד פוסקים.

ועוד יותר מזה יש לומר דאפילו אם נקבל דלפי השאלתות צריך להיות גמר החפיפה בלילה ממש מ"מ יש לברר אי גמר הטבילה צריכה להיות במסרק או עצם ישיבה במים מהני דהרי היא מתחלת לחפוף ביום וכבר התירה כל הקשרים שיש בשער וחפפה את שער מכל הצדדים ומה כבר תעשה עוד ולכאור' רק לשבת במים עד כמה אחר צאת הכוכבים ולטבול או יאמר שצריך גם בלילה לעשות במסרק ונפק"מ לגבי חפיפה בע"ש לפי השאלתות דאם צריכה לישב במים גרידא הרי גם מים פושרין מותר כמו שכתב החכ"א וגם א"צ לעשות במסרק א"כ אינה צריכה להרחיק החפיפה מהטבילה.

ומלשוננו הקדוש של התוס' (ס"ח ע"א) ד"ה כך שכל שעה עוסקת בחפיפת גופה ושערה תבוא עליו ברכה ע"כ יש לדייק לשני הצדדים כל שעה חופפת משמע גם בלילה ומצד שני תבוא עליו ברכה משמע דמהני עצם ישיבה בבית המרחץ והבן.

בע"ש הוא הרחקה מועטת משא"כ הרחקה של יום מקרי פושעת ואסורה לטבול.

ומתחלה רצייתי להביא ראייה מדברי הש"ך (בס"ק י"ב) שהביא סמך למנהג המקומות שאין לעשות הפסק טהרה בשבת לפי שמביא עצמו חיוב טבילה למו"ש ואין להרחיק החפיפה מהטבילה ע"כ, ולכאור' לפ"ז היה לו לאסור לעשות חפיפה גם בע"ש לפי שגורמת להרחיק החפיפה מהטבילה אלא עכ"ח דבע"ש אין כאן הרחקה אבל ראייה זה יש לרחות דהרי שאני הש"ך דלשיטתו אוזיל בסק"ו כשיטת רש"י דעיקר חפיפה ביום א"כ אין כאן הרחקה חפיפה מהטבילה.

ויש להוסיף עוד נקודה והוא בהקדם מה שיש לכאור' לדון היאך יש הרבה נשים שהולכות לטבול תיכף בצאת הכוכבים ואין פוצה פה הרי אין עושין חפיפה לפי השאלתות רק לפי רש"י דהרי דעת השאלתות דעיקר זמנו של חפיפה הוא בלילה וכאן כל זמן שלא הגיע צאה"כ לא מקרי לילה ואין לומר דכיון דהתפלל חפ"ע אחר פלג המנחה משווי ליה ללילה דהרי המהרש"ל כתב להדיא דכאן גם לאחר חפ"ע מקרי יום כל זמן שלא הגיע לילה ושאלתי רב שממונה על מקוואות אם מתיר ליכנס מיד בצאת הכוכבים ואמר לי דמעולם לא שמע להחמיר בזה וצ"ב דהרי המתברר ס"ל כהשאלתות ולא מצינו שהרמ"א יחלוק על זה הן אמת שהרמ"א כתב (בסעיף ג') דבדיעבד מועיל חפיפה אם עשתה ביום מ"מ אם נמצאת במקוה כבר ואין כאן טירחא למה לא לומר לה שתחפוף עוד כמה דקות ושנית הרי דיעבד הוי לפעמים ולא להתיר כל יום ויום לעשות כן אע"פ שנשים אחרות ניהו מ"מ הרי שמענו דגם לאותן הנשים נותנין לטבול תדיר בשעת צאה"כ ממש וכל שכן לגבי אלו שמחזיקין שיטת רבינו תם.

עודני מתבונן בהאי שאלה יש לעיין עוד בעיקר דברי השאלתות למה כתב לחפוף בלילה כדי להסמיך החפיפה לטבילה ולפ"ז יש לברר אם עיקר התקנה הוא בלילה דוקא תעשה חפיפה או העיקר הוא שתהא החפיפה סמוך ללילה ונפק"מ אם חפפה בבין השמשות וטבלה בלילה (וכמו שאמרו שם בגמ' נפק"מ בין שתי לשונות של רבא) דמהלשון לא תחוף אלא בלילה משמע שזה דין בלילה

דיכול להיות כיאה בלי שיהיה נתעבר משא"כ הכא אשה אי אפשר כמעט שלא יהיה נוגע בדברים החוצצין.

אי אשה יכולה לסמוך על עיון של האשה הממונה שם בבית הטבילה לעיין אי יש לה חציצה

הנה הטר"ו כתב דחפיפה הוא במקום עיון ולפ"ו מסתברא דגם אשה אחרת יכולה לבדוק אבל אין זה הכרח דאפשר דבאופן שאשה אחרת עושה לה חפיפה צריכה היא בעצמה לעיין וראיה לזה דהרי להפוסקים הסוברים דמהני חפיפה ע"י גוי בשבת בלילה אם שכתה לחפוף בוודאי שאי אפשר לסמוך על עיון של הגוי, ובזה גם הטר"ו מודה וא"כ מזה ליכא להוכיח לשום צד, ועיין בס"ט ומה שכתב עליו הלחם ושמלה ומשמע דשפיר יש לסמוך גם על עיון של חברתה אף שלכא"י יש לפלפל על זה מהא דקיי"ל דאין עד אחד נאמן באיתחזק איסורא והכ"נ למה תהיה נאמנת התינה האשה על עצמה נאמנת משום וספרה לה אבל ע"י חברתה למה תהיה נאמנת ועל כרחך לומר דנאמנת משום בידה הדבר וסברא זה נמצא בסדרי טהרה (סימן קצ"ח ס"ק ע"ח) דמבואר שם בשם הרא"ש והרשב"א דבשעת טבילה צריכה להעמיד על גבה יהודית גדולה יותר מ"ב שנה ויום אחד בשעה שהיא טובלת שתראה שלא ישאר משער ראשה צף על פני המים וקשה הרי קיי"ל בסי' קכ"ז (ספ"ג) ברמ"א דע"א אינו נאמן באתחזק איסורא וי"ל דכיון דבידה לתקן האיסור ולטבול שנית נחשב הדבר כבידה ולפ"ו אם עשתה חפיפה בערב שבת ונגמר החפיפה אחרי שאסור לעשות מלאכה עוד ושאלה לאשה העומדת שם שאז אין בידה לעשות חפיפה להסיר החציצה מקרי אין בידה הדבר לא תהא נאמנת יותר ואפשר דמהאי טעמא לא חלקו קצת פוסקים שאמרו לא לסמוך על חברתה.

ואפשר לומר כיון דרוב הנשים כודקות כשעת חפיפתה לכן אין האשה העומדת שם מקדקת כל כך לפי שסומכת דהאשה בעצמה כבר בדקה ולכן כדאי שהאשה תאמר לה שהיא סומכת על בדיקתה ואם היא מתכיישת תבדוק בעצמה.

ומכל מקום נראה דאם היא מקבלת כסף על עבודתה יש מירתת שתגלה הדבר שאינה בודקת יפה ויפטר

בקושיא למה לא נימא דחזקה שאין לה חציצה כיון שחפפה

הנה קיי"ל דיש לחפוף לפני הטבילה ולכתחלה צריך להיות סמוך לטבילה ואם לא חפפה סמוך מהני בדיעבד עד זמן הרחקת החפיפה מן הטבילה ד' ימים דאם הרחיקה החפיפה מן הטבילה ד' ימים אף בדיעבד לא עלתה לה טבילה וכמשמעות הגמ' (בנה"ט) דרב יימר התיר בלא אפשר עד הרחקת ד' ימים ומשמע דאז כבר לא מועיל ואפילו בלכתה לכא"י יש להחמיר והטעם יש לפרש דעד התם סמכו חכמים שאפשר שנמשך החזקה שהיא נקיה אבל יותר מזה אין לסמוך להקל אפי' בדיעבד.

ולכא"י צ"ב הרי כל זמן אחר שעשתה החפיפה ועיון צריכה להיות נמשך חזקה זו עד שיודע שיש עליה חציצה ולמה מהני רק בדיעבד ולא לכתחלה וגם למה החמירו אחר ד' ימים.

ונראה לפי הב"ח באור"ח (סימן ח') דמחלק בין שני מיני חזקה בין חזקה שהוא קבועה ועומדת מצד טבע הבריאה כמו בהמה שהיא בחזקת כשרות ועומדת ובין חזקה שהוחזק על ידי מעשה אדם וכמו ציצית שכשרותה של הציצית חל ע"י מעשה אדם בזה לא נמשך החזקה (ועיין מג"א שחולק שם ובכנינת אדם שער רוב וחזקה (סימן י"ב) ס"ל דגם הב"ח ס"ל כן רק לכתחלה) ועכ"פ יש לומר דזהו.

ועוד יש לומר לפי מה שכתב הנתיבות המשפט הנדפס בתשו' חמדת שלמה אכע"ז (סימן כ"ד אות ז') דדבר שמשנתנה ע"י מעשה ואנו יודעים שנעשה באותו דבר המעשה וכגון אשה שנשאה עם בעל ובעלה ויש ספק אם נתעברה אי אפשר להעמיד אותה על חזקה שלא נתעברה שמאחר שנעשה בה מעשה אין לה חזקה שהיה לה לפני המעשה ולכן מסיק שם לדינא דאשה שהלכו בעלה וצרתה למדינת הים ומת בעלה אין מעמידין צרתה בחזקת שאינה מעוברת והאשה כאן זקוקה ליבום לפי דאמרינן מן הסתם נבעלה צרתה ונעשה המעשה שהחזקה משנתנה ע"י ואף אם נבעלה כמה פעמים ולא נתעברה אין לה חזקה שלא תתעבר לאחר ביאה עיי"ש, ואף החמדת שלמה שם (בסימן כ"א) שחולק י"ל שאני התם דבעילה אינו חד מעשה עם העובר

אותה ולכן שפיר יש לסמוך עליה אם שומרת תורה ומצות כדבעי.

אי מותר לעשות חפיפה בכור המקוה שטובלין בו אחר כך

הנה בשאלה שנתעורר לפני מאה וחמשים שנה אי מותר לעשות חפיפה בכור הטבילה שטובלין בו ושאלה זה נתעורר רק אחר שהתחילו לחמם המקוואות דלפני זמן לא היו מחממין המקוואות אלא היה טובלין במקוואות שהם צוננים וכאשר התחילו לחמם המקוואות נתעורר השאלה אי מותר לעשות בהם חפיפה לפי שאין חופפין אלא במים חמין.

והנה דנו בזה שלשה גדולי פוסקים הגאון בעל כתב סופר והגאון בעל מהר"ם שיק והגאון בעל דברי חיים וסתמו לאסור לעשות חפיפה בכור שטובלין אח"כ וכתבו טעמים שונים ונביא דבריהם.

א השואל בתשו' כ"ס יו"ד (סימן צ"ב) הביא בשם לומדי תורה שאמרו הטעם שאין לעשות חפיפה במקוה שהוא חם וטובלין בו כיון דרגילין לעשות חפיפה בכלי ועכשיו יראו שעושין חפיפה בכור הטבילה יבואו לחשוב דמותר לטבול בכלי ובאמת אסורה מטעם שבכלי הוי המים שאובין וכמבואר בסוף סימן ר"א עיי"ש, וכתב הכ"ס לחזק חשש זה דיש גזירות מרחצאות גם בזה"ז והביא כמה ראיות לזה והוסיף דיש עוד כמה חששות בלאו הכי (ואינו מציין מהן החששות) ומכל מקום כתב בסיום דבריו לכבוד השואל (שהוא היה החשוב שם בקהלה) דכיון דכל מילי דקהלה מוטל עליו לכן חייב למחות בכל כוחו באלו הנשים אשר מקילין לעצמם וכן לא יעשה ע"כ.

וכן כתב בנו בעל התעוררות תשובה דבמקוה שטובלין שם גם אם המים חמין אסור לעשות בו חפיפה משום גזירת מרחצאות עיי"ש.

ב ובשו"ת דברי חיים (ח"ב סימן צ"ה) שכתב להשואל ששאל (שאלה הנוכח) אם נכון להניח לחפוף במקוה שהוחמו בחמין וכתב לו דאיסור גמור הוא משום שנעשה כמרחץ שאסור לברך שם והנשים מברכות שם בשעת טבילה עיין במגן אברהם (סימן מ"ה, וסימן פ"ה ובפרי חדש ובאליה רבה ובכרכי

יוסף שכולם) שכתב שאסור להרהר במקום מקוה מים חמין שהיא עשויה לרחוץ ולחוף דנפיש זוהמא (ועיין פמ"ג) ולכן חס ושלום לעשות כן אך דברי חכמים בנחת נשמעים ולא יגעור בהם רק יכתוב לגדולים וחסידים ואם הם יסכימו לדבר זה בוודאי ישמעו אנשי עירו ואם יתירו הגאונים להתיר מותר אני דעתי עכ"ד.

ג הגאון ר' אהרן שמואל אסאד בנו של הגאון מהר"י אסאד (בעל מחבר שו"ת יהודה יעלה) כתב גם כן לרדן בשאלה הנ"ל להגאון בעל מהר"ם שיק ומתוך דבריו יש ללמוד סיבה מה מרויחין בעשיית חפיפה במקוה והוא דלכאורה נכון לעשות חפיפה במקוה עצמו לפי שיש הרבה נשים שמגיעות לבית הטבילה ושם עושין גם החפיפה כמו שכתב הש"ך דכן הוא המנהג ואין מספיק אמבטיות לכל הנשים שיעשו החפיפה בבת אחת ואם נתיר להם לעשות החפיפה במקוה אזי יעשו גם הנשים האלו חפיפה מבעוד יום ואם לא יתירו להם לעשות חפיפה במקוה שיש חשש שיעשו החפיפה בערב ויעברו על חשש של רש"י לעשות חפיפה בלילה ויש בזה מהומה לביתה.

ובמשיך הגאון הנ"ל הן אמת שיש חשש שאם יעשו חפיפה במקוה תשתכח תורת חפיפה שלא ישימו לב שזה חלק מהחפיפה אלא יחשבו שזה חלק מהטבילה ולבסוף לא יחפפו כדבעי מ"מ יש דרך למנוע אותו החשש והוא ע"י שתצא לחוץ להלביש כותונת ותברך בין החפיפה לטבילה ואז תזכור כיון שיש לה היכר.

ועל זה השיב לו הגאון בעל מהר"ם שיק בתשו' או"ח (סימן קס"ב) דחלק מן החפיפה הוא שנוהגין הנשים לתפוף בכלי והמקוה אינו כלי לפי שאם זה כלי אזי המים שבו נעשין מים שאובין ומנהגן של ישראל תורה ולכן אין לעשות החפיפה במקוה.

וכתב עוד דאפשר שמנהג זה לעשות חפיפה בכלי מדינא הוא דהרי במקוה היאך תעיין בגופה.

וגם החשש שהזכיר השואל שמא תשתכח דין חפיפה חששא טובא הוא וראיה לזה יש לציין מגמ' עירובין (ע"א ע"ב) שמצינו שחוששין כעין זה ואין לעשות היכר ע"י ברכה דמ"צ אי דין המקוה כבית המרחץ אז תמיד צריך לברך בחוץ מאם אין דינו כבית המרחץ אז יש לברך במקוה

מהני וכן כתב כבר בספר הרוקח (ועיין עוד בחכ"א כלל קכ"א) ובספר התעוררות תשובה כתב דשיעורו כמו רוק כמבואר ביו"ד (סימן ל"ו ובש"ך שם סק"ז ובסימן קפ"ח סעיף ד') וצ"ע לגמ' חולין (מ"ו ע"א) בחמימי לא דכוצי בקרירי לא דמטרשי משמע אם אינם קרים מהני ולפ"ז יש לומר דכל דברי רבינו מנות דס"ל דדינו כבית המרחץ היינו דוקא במקוה שנפיש הבלא וזוהמא היינו בחמין ממש אבל בפושרין מאן דכר שמה מרחץ ואז ארווח לן עכ"פ טעמא של הדברי חיים אף שעצם הדבר שמהני חפיפה בפושרין צ"ב עדיין ולפי דברי הנ"ב ת' או"ח (סימן כ"ד) דס"ל רחיצה בפושרין מותר בשבת א"כ למה לעשות חפיפה בשבת אסור ועכ"ח דלא מהני חפיפה בפושרין ויש לדון בזה עוד.

דעל עצם המנהג לעשות חפיפה בכלי הנה בשו"ע מבואר הלשון לחוף ולהשתטף וכמהר"ם שיק צוה לעיין בבי" או"ח (סימן שכ"ו) שמציין דברי רש"י שבת (קמ"ז ע"א) דמשתטף היינו ששופך על גופו דלאו דרך רחיצה היא כלומר שדרך רחיצה היא להכניס גופו או אבריו בתוך המים ולרחוץ שם וכן כתב סמ"ק והחרומה עיי"ש, מ"מ יש לפלפל בדבריו דהכא נאמר חפיפה גם כן שכולל גם רחיצה כמבואר בראשונים לשון רחיצה וא"כ יש מקור לעשות בכלי ולא להסתפק ע"י מקלחת גרידא (ויש עוד לעיין בסברת המהר"ם שיק להחמיר דמקוה אי אפשר לעיין ורק בכלי דלכאו' מ"ש וגם מה שכ' בשם הסי"ט מקוה כזה לא שי"ך בזמנינו וגם על עצם הדבר שמא תשתכח יש לעשות היכר אחר והוא לצאת אחר החפיפה ולהמתין חמש דקות וכדומה וגם עצם הדבר שהוא מנהג לפי דבריו המנהג הזה לא נזכר בדברי הפוסקים דהם סוברים שטיפה מועיל) מ"מ לדינא אין להתיר מה שהם אסרו רק במקום הצורך ולפי גופו של ענין.

אשה שאין לה מקלחת בתוך אמבטיה וממהרת אינה חייבת להשתטף שנית במים חמין נקיים בסוף

הנה כתב המחבר (בסעיף ב') ולא תחוף בנתר הנקרא בערבי טפל ובלע"ז גרידא לפי שמחתך השיער וחוזר ומסתבך ולא באהל לפי שמסבך השיער ולא ככל דברים המסבכים השיער ע"כ, והוא דמצד הדין אינה צריכה לחפוף בסבון וכדומה לא בראשה ולא בגופה ורשאית להשתמש בסבון והש"ך הביא דהמנהג לחפוף בסבון ואף שאין זה

ממש סמוך למעשה המצוה שלא תהיה עובר דעובר לעשייתן.

והוסף עוד לפי דברי הסדרי טהרה (בסימן קצ"ז) דמקוה שלנו לא מקרי חמין משום שיש שם הרבה צוננים יש לחוש דכיון דמי המקוה מתקררין עד מהרה שתמהר לצאת ואז הדרא החשש של מהומה לביתה.

ומסיים — ומצד כל החששות האלו יראה כי טוב ויפה הוא מנהג אבותינו ואל תטוש תורת אמך כתיב וראי את גדוהך על משכנות הרועים כי רק דרכי ומנהגי אבותינו הם בטוחים מכל חשש ותקלה.

והוסף המהר"ם שיק ועם כל זה התרתי לאשה נכה רגלים שהיה קשה לה לשבת באמבטי שתחוף על מדרגת המקוה ששם אין הדרך לטבול וכן אם תדחוק את עצמה לישב בצער בכלי אמבטי יש חשש מהומה לביתה ולכן במקום צער וחולי או במקום שאין כלי לרחוץ בו יש להעמידו על עיקר הדין דבשעת הדחוק לא הנהיגו ע"כ.

הרי לן תלתא סבי בחד שיטה דאין לחפוף במקוה שטובלין שם הנשים חוץ במקום חולי או צער ומ"מ יוצא נפק"מ בין הטעמים דלפי טעמו של הדברי חיים אם המקוה אינו חם רק פושרין שיוצאין בו יד"ח חפיפה ג"כ לפי החכ"א ואין כאן חסרון ברכה שפיר אפשר לעשות בו חפיפה אבל לפי טעמים אחרים אי אפשר לחפוף בו וגם יל"ע לפי דבריהם אי בפעם אחת נעשה המקום ככר בית מרחץ או רק תדיר (אבל זה ברור דאינה יכולה לאסור המקוה שתהיה דינה כבית המרחץ אם זה לא שלה).

ונשאלתי במקוה שיש להם שני בורות נפרדות ובאחד טובלין שם הנשים ובבור השני רוצין לעשות מקום שיחפפו שם והנה לפי הדברי חיים ולפי המהר"ם שיק גם זה אסור ולמעשה אשה שטבלה במרחץ של הקהל ועשתה שם חפיפה אין בכוחה לאסור ולעשות המקום ההוא בית מרחץ שלא יהא בכוחה לשאר נשים שם לברך בתוך המקוה לפי שאין אדם אוסר דבר שאינו שלו והמקוה שייך להקהל או לבעל הבית וכל זמן שלא נתן לה רשות לחפוף שם אינו נעשה בית המרחץ זאת ועוד אפילו נתן לה רשות פעם אחד אין עליה שם בית המרחץ עדיין ומ"מ יש להעיר מדברי החכ"א דמדבריו משמע דס"ל דחפיפה בפושרין

חובה מ"מ עיקר פעולות החפּיפה להעביר הלכלוך וגם להפּרִיד השערות וע"י מים חמים בצירוף עם סבון או שמפו נעשית הפעולה ביתר שאת ובוודאי שאין למעט מטעם זה בשיעור שעה שנתן המהרש"ל ובסברא דמהרש"ל מירי במקום שלא חפּפו בסבון משום דזה אינו דאפשר גם בזמן מהרש"ל כבר נהגו לחפּוף זאת ועוד דהא דחז"ל אמרו לא לחפּוף בנתר ואהל משמע דחפּפו בשאר דברים ורק אלו שני הדברים לא.

והטעם דאין לחפּוף בנתר לפי שקוטף השיער וחוזר ומסתבך ובכ"י ציין דברי רש"י שכתב כן והוסיף מדברי הראב"ד בשם ר' אחא דכיון שהשערות שנחתכו קטנים נוח להם להסתבך ולהתקשר בשער וזהו חציצה (כמבואר בסימן קצ"ח סעיף ה').

ובסבונים שיש בזמנינו העיר הדרכי תשובה בשמו של הדברי חיים שיש לחוש שמא מערבין בהם מאלו שהם אסורים ולכן אחר שגומרין לחפּוף בסבון יש לחוף ולהשתטף במים חמין נקיים שאם זה סיבך השערות או יש לסמוך על השטיפה שזהו החפּיפה (וכן כתב בספר מקור חיים) והיא דאע"פ שאסור לעשות חפּיפה בדברים המסבכים לכתחלה על מנת שאח"כ יבדוק מ"מ שאני הכא דהוי ספק דבר המסתבך וגם שם עושה רק בדיקה והכא עושה שטיפה ממש.

ונתר היא מין אבן רכה מאד הנמסה במים ורוחצים בה את השער והבגדים כמבואר בפהמ"ש (בפ"ב דמט' כלים מ"א) וכעין זה בערוך ערך נתר, ועיין סד"ט (סק"ח) שהאריך בזה ואהל הוא מין עשב כמבואר בערוך ערך אהל].

אמנם זה רק חומרא ובמקום הצורך אשה שרוצה שלא לעשות כן רק לסמוך על רחיצה באמבטיה בלי שטיפה במים חמין נקיים דהרי רוב דברים המנקים הם אינם נתר ואהל ועוד מי יימר דמערוב אינו נתבטל הדבר ואולי חז"ל אסרו לחפּוף בהם רק כמות שהם.

ולבאורה אם עושין מקלחת בגמר החפּיפה במים נקיים ארווח לן גם כן חששא של הברכי יוסף שס"ל שאין להשתמש עם הרבה סבון לפי שריבוי סבון מדבק השערות.

דעת הפוסקים בדין חפּיפה בשבת ע"י הגוי

נקדים מה שנחלקו האחרונים בנטילת צפורנים ע"י גוי דעת הטו"ז (סימן קצ"ח ס"ק כ"א) דאשה ששכחה ליטול צפורניה אי מותר לגזוז ע"י גוי דהרי די בניקור צפורניה ומן המנהג יש לגזוז הצפורנים למה נחיר בשביל מנהג אמירה לעכו"ם שבות.

ועוד דהוי ליה כמסייע כמבואר במכות (כ"ע"ב) לגבי מקיף וניקף.

דעת הש"ך בנקודת הכסף דמסייע אין בו ממש ושאני גבי מקיף וניקף דנאמר לא תקיפו בלשון רבים ומה שכתב דמצד המנהג הוא לגזוז הצפורנים דעת הראב"ן שצפורן עצמה חוצצת ולא די בניקור תחתיה (עיין בש"ן סק"ה).

ומלאכה שא"צ לגופיה פטור ואסור מדרבנן ואמירה לעכו"ם הוי שבות הוי שבות דשבות במקום מצוה ולכן יש להקל דהרי גדולה מזה מבואר דעת בעה"ט דאפי' שבות במקום מצוה מותר ומ"מ יותר נכון שתתחוך הצפורן שלא בכלי.

והס"ט בסי' קצ"ח (ס"ק ל"ט) ציין לדבר החכם צבי (סימן פ"ב) שמחזק דברי הטו"ז סברתו של מסייע עיי"ש, ובשו"ת שבות יעקב ח"ב (סוף סימן ח) הכריע כהש"ך ולא ע"י כלי.

ולגבי חפּיפה ע"י גויה דעת מהר"ם שיק או"ח (סימן ח) להקל והוא ס"ל דאיסור סריקה הוי איסור תורה (עיין סימן קנ"ח) משום דבעכו"ם אין איסור פס"ר עיי"ש, וכן כתב המהרי"ל דיסקין בקו"א (סימן ק"ג) אלא מסיים שתזהר לא לסייע לנכרית ולעומת זה כתב החות דעת בכתב יד הובא בדעת תורה כאן דאסור ע"י גוי לעשות סריקה לפי שהוי פס"ר לאיסור תורה (וכדברי המג"א סוף סימן ש"ג) והמהרש"ם שם הקשה על דבריו שאיסור סריקה אינו כי אם מדרבנן.

ויש להעיר ממה שכתב הח"ס לגבי איסור חפּיפה בשבת וז"ל בחידושי נדה (ס"ז ע"ב) כתב חזרתי על כל צדדי חפּיפה ולא מצאתי לה מלאכה דאורייתא דהרי קי"ל דבר שאינו מתכוין מותר כמבואר במס' שבת (פ"א ע"ב) ואם כן אי סלקא דעתך דהיכי דאפשר לא שרי להקדים נמצא כי

ולכאורה יש לעיין אי דעת שאר האחרונים סוברין גם כן דבמקום ביטול מצוה רק לכתחלה לא אמרינן אמירה לעכו"ם כשביל מצוה דהנה מבואר בהלכות ר"ה (סימן תקפ"ו סעיף כ"א) שופר של ראש השנה אין מחללין עליו יום טוב (משום דחילול יום טוב הוא עשה ול"ת ושופר הוא עשה ואינו דוחה וגם אינו בעידנא) אפילו בדבר שיש בו משום שבות (דחכמים השוו דברייהם לשל תורה) כיצד היה השופר בראש האילן או מעבר הנהר ואין לו שופר אלא הוא אינו עולה באילן ואינו שט על פני המים כדי להביאו ועל ידי אינו יהודי מותר דהוי שבות דשבות איסור אמירה לעכו"ם באיסור דאורייתא הוא משום שבות שאמרו חז"ל לשבות מזה אמירה לאינו יהודי ובאיסור דרבנן הוא שבות דשבות ובמקום מצוה לא גזרו ע"כ דברי המחבר.

וכתב המשנה ברורה (ס"ק פ"ו) ולפי זה אפשר אפילו במקום שיש לו שופר רק שאינו של איל דמותר להביא על ידי נכרי שופר של איל דמצוה באיל ע"כ, [והסביר את עצמו שם (בס"ק קכ"א) דכתב בדרך אפשר דבדרכי משה הביא דין זה והוא מיירי בבאו כבר והוא מיירי לענין לצוות לו שיביא ולכן כתב בדרך אפשר, והנה שופר של איל אם זה לכתחלה או הידור מבואר בשו"ע שם (סעיף א) דמצוה (לכתחלה) בשל איל ובריעבד כל השופרות כשרים הרי יוצא דשופר של איל הוי רק דין לכתחלה ואפ"ה נוטה להתיר לומר לגוי להביא שופר כזה הרי דגם על לכתחלה שפיר איכא היתר של אמירה לעכו"ם בשבות דשבות וזה דלא כמהר"ם שיק והשתא אם נימא דספוקי מסתפקא יש לומר דלא שבקינן ודאי של מהר"ם שיק כשביל ספיקו של המשנ"ב אבל אם נימא דדעת המשנ"ב נוטה להקל גם אם כתב בלשון אפשר ואם כן לא יתכן תירוצו של המהר"ם שיק ואם כן הדרא קושיא לדוכתיה.

ואפשר היה לחלק דשאני דין דתק"ש דנדחה איסור אמירה לעכו"ם כשאין שופר וכיון שנדחה נדחה גם במקום הידור משא"כ כאן להתיר לדחות לכתחלה דין של אמירה לעכו"ם משום להסמיך לכתחלה לא נאמר ומ"מ נראה לי חילוק זה דוחה.

ומה שיש לומר עוד דשופר מקרי מצוה דרבים ובמצוה דרבים ס"ל להמשנ"ב בסי' רע"ו (בס"ק כ"ח) להתיר אמירה לעכו"ם לסמוך על שיטת בעל העיטור שהתיר שבות

תיקן עזרא חפיפה דהי' הכל אפשר דעדיין לא נגזרה גזירת חכמים אדבר שאינו מתכוין וכדומה על כן היתה טובלת וחופפת במוצאי שבת שהוא יו"ט ולא מע"ש ואם כן כי אתו חכמים ואסרו דבר שאינו מתכוין היאך עקרו תקנתא דעזרא אלא על כרחך מוכח דמעיקרא נמי לא תיקן עזרא להסמיך החפיפה לטבילה כל כך אלא מצוה מן המוכרח הוא להסמיך אבל אם תרצה שלא להסמיך אין בכך כלום וכרב הונא דלא כר"ח או אפשר דס"ל לר"ח אין חפיפה בלי מסרק והוי ליה פס"ר כמבואר במס' שבת הנ"ל ומדברי השאלתות יש ללמוד דעיקר הוא משום מסרק.

בקושית הפוסקים למה כשחל טבילתה בליל שבת לא תעשה חפיפה ע"י גוי

הנה קיי"ל בערב שבת דאם חל טבילתה בליל שבת תקדים החפיפה בערב שבת וכן כשחל במוצאי שבת יום טוב תקדים החפיפה בערב שבת דאע"פ דבעינן שתהא החפיפה סמוך לטבילתה היינו ביום חול אבל במקום אונס לא, השואל (הגאון ר' חיים צבי ווינקלער) בשו"ת מהר"ם שיק אר"ח (בסימן ח) הקשה למה להקדים החפיפה ביום ולא לעשותו בערב כדי לקיים שיטת השאלתות ועכ"פ מנהג הכשר לחבר יום ולילה ביחד והרי אפשר לקיים שניהם על ידי שיאמרו לגויה שתעשה לה החפיפה (והוא לפי שיטתו דס"ל דמותר לומר לגוי שיעשה החפיפה אי משום דהוי שבות דשבות במקום מצוה משום דאיסור חפיפה הוא איסור דרבנן או אפילו דאיסור חפיפה הוי איסור תורה על ידי לסרוק במסרק שהוא בוודאי תוציא שער מ"מ אין זה רק פס"ר דדבר שאינו מכוין הוא דאין הכוונה להוציא שערות אלא רק להחליק השערות, וכבר כתב המג"א (בסימן נ"ג ס"ק מ"א) דאמירה לעכו"ם בפס"ר (שי'), ואם כן מרויחין שהחפיפה תהיה סמוכה מאד להטבילה וכתב לו המהר"ם שיק לתרץ דמה מרויחין בזה להסמיך חפיפה לטבילה הרי להסמיך חפיפה לטבילה שיהיה סמוך ממש אינו כי אם לכתחלה דבריעבד אפשר להרחיקו עד ד' ימים כמבואר בחכמת אדם (כלל ק"כ ס"ק י"ב) בשם הסדרי טהרה ואם כן הא דשמענו להקל לדחות שבות דשבות במקום מצוה היינו במקום ביטול מצוה אבל במקום לקיים מצוה לכתחלה לא שמענו וכל שכן כאן דהוי חמור משבות דשבות דהרי איסור תורה יש ומותר רק משום דבגוי ליכא פס"ר עד כאן.

במקום מצוה אף באיסור תורה ולכן ס"ל להקל כאן או י"ל דהתם הוי שבות דשבות משא"כ הכא ס"ל למהר"ם שיק דהוי איסור תורה והוי רק שבות אחד דאף דלא נאמר פס"ר בגוי מ"מ אינו דומה לשבות דשבות דעלמא ועכ"פ לפ"ז יש ליתן טעם עכ"פ לדעת הפוסקים הסוברים דהוי מדרבנן איסור סריקה בשבת והוי שפיר שבות דשבות צ"ב למה לא יהיה נדחה איסור אמירה לעכו"ם.

ולבן נראה לי ליישב קושית השואל בשו"ת מהר"ם שיק הנ"ל בהקדם דברי המכילתא שדרשו עה"פ כל מלאכה לא יעשה בהם אפילו ע"י אחרים (הוכח ברש"י פרישה בא) והקשה הרמב"ן מאן אחרים הוא מ"מ"נ אי מיירי בחבירו ישראל הרי הוא בעצמו מוזהר עליו ואי מיירי דמטעהו הרי הוא עובר על לאו דלפני עור ואם אחרים קאי על גוי הרי קיי"ל דאמירה לעכו"ם אינו אלא שבות וא"כ אי אפשר לומר דאיסור מה"ת עיי"ש מה שכתב (ועיין בשו"ת כ"ס אור"ח מה שכתב לתרץ בזה והבית שער"ם אור"ח פלפל בדבריו והקשה עליהם עיי"ש), וכתב לתרץ בדרך אחר ובהקדם דברי הספר תוספות שבת (בסימן רמ"ג) שהביא מה שכתב הטו"ז שם (בסוף הסימן) דאיסור ישראל שיש לו מרחץ להשכירו לעכו"ם שיחמם בו בשבת משום מראית העינין אף שאחרים אינן יודעין משום דכל דבר שאסור משום מראית העינין אפילו בחדרי חדרים אסור ואף באיסור דרבנן אסור דמלאכת ישראל ע"י גוי הוא מה"ת כמו שכ' הסמ"ג בשם המכילתא הנ"ל ע"כ והקשה עליו התוס' שבת הרי אגן קיי"ל אמירה לעכו"ם שבות מדרבנן ודלא כמכילתא ולכן כתב הבית שער"ם ליישב דברי המכילתא וגם דברי הטו"ז שלא יקשה עליהם מדברי הש"ס בכמה מקומות דמשמע דרבנן הוא והוא דאמירה לעכו"ם שבות היינו לצוות לנכרי באקראי בעלמא בשבת ויו"ט לעשות מלאכה אבל שיהיה כל אחד מישראל בכל שבת ויו"ט עושה כל המלאכות בשבת ויו"ט בקביעות על ידי נכרי שליחו וישראל מצווה לעשות זה איסור תורה מקרא דכל מלאכה לא יעשה בהם שלא יעשה ע"י אחרים וכדרשת מכילתא והא דנאמר אמירה לעכו"ם שבות היינו באקראי אטו קביעות וסמכו את האיסור על ודבר דבר (כמבואר ברש"י ע"ז ט"ו) ע"כ.

ולפי זה יש לומר דהכי נמי בתקנת חפּיפה אם יתקנו דכל אשה שבעולם שרבות הנה שאימתי שחל ליל שבת טבילתה שתחפוף על ידי גוי נמצא דהדבר נעשה בקביעות

בכל זמן ובכל עת לכל אשה שבעולם וזה אסור מה"ת ולכן לא תקנו שתעשה האשה חפּיפה ע"י גויה לפי שזה איסור תורה. וכדעת המכילתא פסק הר"א ממיץ ביראים (מצוה ק"ג) והסמ"ג לאוויין (ע"ה) ותירוצן זה אתי שפיר רק לפי דברי הבית שער"ם דיש הרבה אחרונים שהבינו דאסמכתא בעלמא היא לימוד של המכילתא ואין זה מה"ת.

אמנם אם נקבל סברת הבית שער"ם יש ליישב קושית השער המלך (בפ"ב מהל' ע"ז הל' י"א) שהקשה לפי מאן דס"ל במס' ע"ז (כ"ז ע"א) דמילה בעכו"ם כשרה למה קיי"ל דמילה דוחה שבת הרי אפשר לקיים שניהם למול ע"י נכרי עיי"ש מה שתירץ נולכאורה זה תלוי אי מילה בשבת דחוויה או הותרה ובשו"ת ח"ס יו"ד (סימן רצ"ו) כתב לבאר דאהכ"נ דתינוק מל מ"מ לא מקיים האב המצוה דנכרי לאו בר שליחות הוא עיי"ש, ולפי הנ"ל יש לומר פשוט דלא תקנו בקביעות בכל מקום שבעולם אפיה שיש יהודי שרוצה למול בנו בשבת ימול הילד ע"י גוי דאו יוצא דדוחין איסור אמירה לעכו"ם בקביעות שאסור מה"ת ולכן כאשר דוחין איסור תורה דוחין אותו על ידי יהודי ולא על ידי גוי.

ולסיום יש לציין מה שכתב החינוך (במצוה ת"פ) וממנו נלמד לנידון דידן והוא בלאו שלא להמנע מלהלוות לעניים מפני פחד השמיטה שלא תפקיע החוב והקשה הרי איזה פחד יש לאדם הרי יכול להתנות בשעת הלואה תנאי שהוא מלווה לו על מנת שלא תשמטינו בשביעית ותירוצן כי התורה הזהירנו בדברים בסתר ואע"פ שאפשר בתקנות ותנאים ע"כ ולפ"ז יש לומר התורה הזהיר גם במקום שאין גוים ואדרכא הרי אין רצון התורה שאנו נדור בין הגוים אלא אדרכא ואדרכא נצטוינו ובחוקתייהם לא תלכו וכו' וכו' ולכן אמרה תורה שמילה דוחה שבת וכן הלכו בעקבותיהם חכמינו זכרונם לברכה ואמרו דחפּיפה יעשו בע"ש ולא בשבת ע"י גויה [אבל אין לדון היאך נאמין הגויה שעשתה חפּיפה כדבעי די"ל אף שחפּפה מ"מ אפשר שלא עשתה כהוגן ואף שנצטווה מפי האשה מ"מ אדעתא דנפשיה קעביד ואינו מדייק לחפוף כהוגן ומה תאמר דהא מרגישה אולי אין בכוח הרגשה לדעת אם הגויה חופפת כהוגן מ"מ י"ל דיש ישראלית שניה שעומדת על גביה של הגויה ורואה היאך היא חופפת וסורקת שלא יהיה חסרון באיכות החפּיפה].

לעשות חפיפה לכתחלה בלילה

משום דלא ס"ל הכא דממ"נ שעת הדחק אפשר לעשות בלילה גם בלי שעה או לא.

אי ביום צריכין גם כן שיעור שעה לחפיפה

מזכרי הת"ס משמע דס"ל דשיעור חפיפה הוא שעה וכמו שכתב הח"ס במס' נדה (ס"ח ע"א) הקשה אי חל ליל טבילתה למה מתירין לה להקדים לחוף ביום היינו שתצא מבית הטבילה בין חפיפה לטבילה ומדוע לא נצרכה שתלך לשם סמוך לבין השמשות ולהארין בחפיפה עד הלילה ואע"ג דבין השמשות אסור בעשייה מ"מ כיון שעוסקת בעינוא הוי ליה חפיפה ארוכה ומכל שכן דאפשר לרחוץ גופה בחמין בבין השמשות וסריקת הראש תעשה קודם בין השמשות ואם כן למה נתיר לה לחוף ביום ממש בהפסק יציאת חוץ בין חפיפה לטבילה בערב שבת.

ומה תאמר משום שמוטל עליה מצות הדלקה ולכן צריכה לצאת לחוץ להדלקה הא תוכל להדליק קודם כניסתה לבית הטבילה.

ולכן יוצא מכאן סמך גדול לשיעורו של מהר"י פאדווה דשיעור חפיפה הוא לכל הפחות שעה ומבואר בר"ן סוף פרק כמה מדליקין ובלבד שלא יקדים ושלא יאחר הדלקת נר שבת קודם הרבה לימן תוספת שבת והוא כשיעור רבעי שעה קודם בין השמשות ובין השמשות הוא רבעי שעה קודם צאה"כ, וכן מבואר בשו"ע אורח"י (סימן רס"א) ע"ש וכיון דשיעור חפיפה הוא שעה נמצא אם תלך לבית הטבילה שעה קודם צאת הכוכבים ותשאר שם ולא תצא חוץ עד הלילה על כן תדליק קודם הזמן והרי היא מקדמת קודם לשיעור תוס' שבת ואנן ובלבד שלא יקדים תנן ומוכח מדברי מהר"י פאדווה הנ"ל.

אמנם בספר אמרות טהורות (בוטשאטש) הלכות טבילה דשיעור חפיפה הוא חצי שעה עיי"ש, אמנם בערב מודה דבעינן שעה אבל הפוסקים יועצין שלא לישב יותר מזה לפי שהדבר גורם לקילוף עור.

ולסיום אציין מדברי ראב"ן (סימן שכ"ו) דלדעת רש"י שאין לחוף בלילה סמוך לטבילה דמהומה לביתה ואינה חופפת יפה מכל מקום אשה שטובלת ביום וכגון הטובלת בשמיני מפני אונס מותרת לחוף סמוך לטבילה משום

הנה קיי"ל דהמנהג הכשר הוא שתתחיל לחוף מבעוד יום ותעסוק בחפיפה עד שתחשך כדי לצאת ידי שיתות רש"י והשאליות ולכן אין לעבור על המנהג רק במקום שעת הדחק כמו ציור של המהרש"ל בתשו' דמפני צניעות אינם רוצין לילך לחפוף בבית הטבילה מבעוד יום והנה הנשים שעושות החפיפה בלילה לכתחלה טוענים דכל הסיבה של רש"י הוא משום מהומה לביתה ולכן תעשה החפיפה בחפזון אבל אצלם יש להם יותר זמן לעסוק בחפיפה בלילה לפי שאז כל הילדים כבר יושנים והבעל יכול לטפל עמהם משא"כ ביום ולכן חופפות בלילה בשיעור שעה כמו שכתב המהרש"ל בתשו' (סימן ו' בשם מהר"ם פאדווה) ולכאורה יש להם ראייה ממהרש"ל אמנם קשה דהרי אנו נוהגין כפי הרמ"א דגם כשחל טבילתה במוצ"ש תחפוף בע"ש והוא לקיים מנהג הנ"ל הרי דגם במקום שא"א לחוף ביום הטבילה מקדימין החפיפה לערב שבת וא"כ למה לא נימא לאותן הנשים שיעשו חפיפה בבוקר לפני שקמו הילדים שאז מרויח שעשו החפיפה ביום שהוא שיטת רש"י וגם בלילה והתינוח על המהרש"ל לא קשה דהרי טעמא דאינם עושות חפיפה הוא משום שמקום החפיפה הוא בביהכנ"ס ואנשים ירגישו בה וא"כ מה להם לעשות בבוקר הרי גם בבוקר מתפללין שם שחרית ובלילה קודם לא מרויחין כלום לרש"י דהרי דין חפיפה לרש"י הוא ביום דוקא וסמוך לזמן טבילתה ולילה לפני"ז מאן יימר לן דמועיל (רק לפי הבנת הש"ך ברבריו מועיל) ואף דבע"ש שהוא קודם הזמן של היום מועיל כ"ש דמועיל בלילה י"ל דכיון דעיקר תקנתו ביום דוקא ביום בעינן.

ועוד י"ל דהרמ"א הביא סברת מהרש"ל דשעה בלילה ולכן ס"ל לחפוף בע"ש אבל אם במוצ"ש תעשה שעה מוטב, ולכן אין לאשה למהר לעשות חפיפה בלילה אף אם שוהות שם שעה שלימה ואם יש לה צורך ויכולה לעשות חפיפה בתוך היום אפי' חפיפה מועטת תעשה ובלילה תדקדק לעשות שעה ואז יוצאת כל השיטות.

ועדיין יש לדון לפי מהרש"ל דהוא הוא הראשון שהזכיר שעה אחר כדי למנוע מחשש רש"י אבל הרמ"א אינו מזכיר שעה אחת ויל"ע למה הרמ"א אינו מזכיר אי

שישראל קרושים הן ואין משמשין מטותיהן ביום (כנה י"ז) ליכא מהומה לביתה ע"כ וזה דלא כהח"ס לכאורה.

אשה שהלכה מבית החפּיפה לבור הטבילה בלי נעלים א"צ לרחוץ אותם שנית

אם הולכת יחפה ממקום החפּיפה למקום הטבילה אין לה לחשוש ללכלוך וא"צ לשוב ולהדיח כפות רגליה ובין אצבעותיה לפני שטובלת לפי שבזמנינו הרצפה מנוקה היטב בבית הטבילה ואין לחשוש שמא עלה עליה דבר שנדבק ולא תרד במקוה (וכדמות ראה שהכהנים הלכו יחפים בבית המקדש אע"פ שלעבודה פוסל חציצה).

וכתבתי זה לפי שראיתי בספר מסגרת השלחן שהביא בשם החיי אדם להחמיר לשטוף הרגלים מחמת האבק ע"כ, ומצאתי כן בחכ"א כלל קכ"א (סעיף א') וז"ל וגם תרחץ היטב רגליה מן האבק ובפרט פרסות הרגלים שנדבק בו אבק ע"כ ומקורו מדברי המחבר בס"י קצ"ח (סעיף מ"ה) לא תטבול באבק של רגליה ואם טבלה יש מי שאומר שאינו חוצץ (דיש לסמוך שהמים העבירו האבק מרגליה) ויש מי שאומר שחוצץ (דחיישינו דהאבק נעשה כמו טיט ונדבק בה) אלא אם כן שפשפה או שטבלה בחמין וכבר כתב בתוס' יום טוב במס' מקוואות פ"ט דמשמע כשיטה הראשונה במתבר דאינו חוצץ וכן כתב הלחם ושמלה שם להקשות על שיטה השניה שס"ל להחמיר דהרי רק טיט העבה כטיט היין חוצץ כשהוא לח עי"ש ובזמנינו שהמקוואות הם חמין גם השיטה הזו מודה להקל ולכן לא נראה לי להחמיר לשטוף שנית הרגלים ובפרט שיש לומר דהשו"ע מיירי בנשים שרגילות היו ללכת ברגלים יחפות כמו שנהגו נשים במזרח לפני פעם וגם לא היה רצפה כמו בזמנינו שגם ברה"ר לא שכית שידבק אבק ברגלים.

אם היה יכולת לחפוף סמוך לטבילה ודחתה ואח"כ לא היה לה זמן א"צ לחפוף

אשה שעשתה חפּיפה ביום אפי' לצורך ס"ל להס"ט דצריך לעשות עוד הפעם בלילה (מעט עכ"פ) אם אפשר לפי דקיי"ל כהשאלות דעיקר חפּיפה בלילה ודלא כהש"ך דס"ל דעיקר חפּיפה ביום כשיטת רש"י ויל"ע לדעתם אם חפפה ביום וכשהגיעה לילה היתה בידה לעשות חפּיפה ומ"מ פשעה ולא עשתה עד איזה שעות בלילה ואז אירע

אונס או שעת הדחק מי נימא להקל כיון שסו"ס אונס הוא או להחמיר כיון שהיא גרמה לאונס והנה עיין נמוק"י (בי"ק פ"ב) מי שחייב לעשות איזה דבר בתוך זמן ידוע ויש לו זמן לעשות הדבר עד שיגיע סוף הזמן וכשהגיע סוף הזמן נאנס הרי הוא אנוס ופטור דהרי מבואר (בגמ' שם כ"ו) אם היתה אבן מונחת בחיקו והכיר בה ואח"כ שכחה פטור מארבעה דברים כיון שידע וזוהר בה ואח"כ נאנס בשכחה ולכן מבואר בשו"ע אור"ח סי' ק"ח (סעיף ח') ובמג"א מי שלא התפלל מפני שעדיין לא עבר זמן תפילה וחשב להתפלל ואח"כ נאנס יש לו תשלומין בתפילה שלאחריה ומקרי אונס דמהני תשלומין (ועיין חו"מ סימן כ"א סעיף א') אמנם הרמ"א ביו"ד (סימן רל"ב) הביא בשם אגודה (גיטין פ"ז) שהוכיח ממשנה דערכין (ל"א ע"ב) דלא מקרי בכה"ג אונס ששם מצינו במוכר בית בבתי ערי חומה שרשאי לפדותו תוך שנה שאם ביום האחרון של השנה נטמן הלוקח מצד הדין היה הבית נחלט ללוקח ואין אומרין שהמוכר אנוס שהיה יכול לפדות קודם לכן ועיין שם בטור"ז יו"ד ובמג"א אור"ח ובספר קצות החושן (סימן נ"ה) שפלפלו בראיה זו ויש לצרף שיטת הרמב"ן דמקרי בדיעבד אם חפפה כבר, ועיין לחם ושמלה שכתב להקל (בסק"י) ד"ה הטור וצ"ח דלא כס"ט.

אי החפּיפה צריך להיות בבית המרחץ או בבית הטבילה **יל"ע** אי הטעם שנהגו לעשות חפּיפה בבית הטבילה ולא בבית המרחץ כדי שתהיה סמוך או עיקר הכוונה שלא תרחיק החפּיפה למקום אחר שלא בביתה לא במקום הטבילה דמביתה עד בית הטבילה מקרי סמוך משא"כ מביתה לבית המרחץ ומבית המרחץ לבית הטבילה, ונפק"מ אי בביתה יכולה לעשות חפּיפה (וכל השאלה הוא לגבי לכתחלה ולא על בדיעבד).

והנה מקור המנהג כנוצר בש"ך דנהגו לעשות חפּיפה בבית הטבילה ומ"מ המחבר בשו"ע בסעי' ג' מזכיר גם חפּיפה במקום אחר וכמו שכתב וכן מנהג כשר שאף על פי שחפפה תישא עמה מסרק לבית הטבילה וחסרוק שם משמע דעת המחבר במנהג כשר דאע"פ שאפשר לעשות חפּיפה במקום אחר בין בבית ובין בבית המרחץ (מדלא חילוק ביניהם) מ"מ יש לו להעדיף לעשות חפּיפה מועטת בבית הטבילה ע"י מסרק ובאמת דעת הש"ך מסתבר שתעשה כל

שם שממתינין בחוץ וגם אין להם שלוות הנפש כל כך כמו בבית ולכן מעדיפין לעשות החפיפה בבית אמנם אף שהן מעדיפין שעושין עצם החפיפה כמו שצריך מ"מ מצד שני מפסידין את הענין של סמוך דאין סמיכות כל כך ולכן יש להם להעדיף לכל הפחות לחשוש לשיטת המחבר לעשות חפיפה מועטת בבית הטבילה ואז מרויח מכל הצדדים שגם לא תהיה לה חסרון של סמיכות.

ומכל מקום זאת למודעי דאם אין לה אמבטי בבית ורק מקלחת תעדיף לעשות החפיפה בבית הטבילה (והוא הדין כשיש לה אמבטיה אבל זה בית שכור והיא איסטניס לשבת באמבטיה שם תעדיף לעשות החפיפה בית הטבילה).

החפיפה במקום אחד ולא רק סוף החפיפה כסברת המנהג הכשר ומ"מ יל"ע לפי הש"ך שהוא מרא דשמעתתא בדעת רש"י וס"ל כן להלכה דהיכא דהרחיקו החפיפה מהטבילה כגון מוצ"ש וכו' יש לו לעשות החפיפה בע"ש אי גם אז נהגו לעשות החפיפה בבית הטבילה דוקא ולכאורה אי טעמו משום דסמוך לחפיפה טבילה הכא בממילא ליכא סמוך יש לה להתיר לעשותה בכיתה ולא בעינן להקפיד לעשות בבית הטבילה.

והנה היום נוהגין הרבה נשים שעושות החפיפה בביתם ולא בבית הטבילה והם מסבירים שיותר קל להם לעשות החפיפה בביתם מרבית המרחץ דבבית המרחץ אין להם ישוב הדעת לפי שממהרות קצת לפי שיש הרבה נשים

כמה נקודות על דברי החכמת אדם (כלל ק"ב)

דיני חפיפה

סעיף א

כיון דמן התורה אסור להיות חציצה בטבילה. מה"ת אסור חציצה ברובו המקפיד נוגם לפי מיעוט פוסקים אם כל כולו חוצץ אע"פ שאינו מקפיד, ולפי מיעוט פוסקים גם במיעוט המקפיד חוצץ מה"ת ג"כ ולפי דברי תוס' סוכה (ג' ע"א) דדבר שאינו מועיל מדרבנן גם מה"ת לא מועיל, וגם שמה"ת אינו חוצץ במיעוט המקפיד היינו כשכל הגוף שקוע במי המקוה אבל כשאין כולו שקוע במים ואפילו שעה אחת יוצאת מהמים הרי זו כאילו לא טבלה כמבואר בסדרי טהרה (ריש סימן קצ"ח).

כיון דמן התורה אסור להיות חציצה בטבילה. מן התורה פוסל חציצה בטבילה מפסוק ורחץ את בשרו במים ושיעור חציצה הוא מהלכה למשה מסיני וכמה נפק"מ יש בין אם זה מהלמ"ס או מה"ת וחד מנהון דבהלמ"ס יש חילוק בין לכתחלה ובדיעבד (עיין שו"ת יהודה יעלה יו"ד סימן רע"ג) ומ"מ יש חילוק בין חציצה בכל הגוף לחציצה בבית הסתרים וכדלקמן (בסעיף י"ג ובסעיף י"ח).

אסור להיות חציצה בטבילה. אין זה דומה למה שאמרו תז"ל לגבי טובל ושרץ בידו דקיי"ל לא עלתה לו טבילה כמבואר במס' תענית (ט"ז ע"א) וברמב"ם (פ"ב ה"ג) מהל' תשובה דהתם קיימא לן דאם ירד לטבול מטומאה חמורה כגון שהוא טמא בטומאת מת נטהר מטומאה חמורה ונעשה טמא בטומאת שרץ שנגע בו ובספר צפנת פענח (הל' תשובה) כתב לפי דברי הירושלמי דנטהר גם מטומאת שרץ אלא חוזר ונטמא אבל הכא אינו חל שם טהרה כלל.

אסור להיות חציצה בטבילה. מהלשון משמע דאסור ללכת לטבול כשיש עליה חציצה אבל זה אינו מדויק לכאורה כל כך דהרי לא חייבה אותה בטבילה ואפילו אם היא חייבת בטבילה מ"מ מותר לה לטבול עם חציצה רק לא מהני לה טבילה זה רק צריכה לטבול טבילה אחרת,

אלא כוונתו דכיון דהתורה פוסלת הטבילה שהיתה עם חציצה לכן צריכה לעיין לפניו ולא לסמוך על בדיקה לאחריה וזה שאמר אסור להיות חציצה בטבילה דמעכב עיין בדיעבד וזה דלא כמו שהוכחתי בחידושי כאן דאע"פ דמה"ת צריך עיון מ"מ אפשר דאינו מעכב מה"ת בדיעבד שתבדוק דוקא לפני החציצה.

חציצה בטבילה. נקט לשון זה ולא חציצה עליה דלפעמים החציצה נמצא בתוך המקוה וגם כן פוסלת.

וכל דבר שהיא בחזקת טומאה אינו יוצא מחזקתו אלא על ידי בדיקה. עיין בשער בית הנשים בבית אדם (סימן י') שדן בהא דקיי"ל אוקי אשה בחזקת טהרה אם זה דוקא בימי טהרתה או גם בימי ליבונה או אינו כיון שעדיין היא בטומאתה לית ליה חזקת טהרה והביא דברי הגאון בעל נודע ביהודה בתשו' דבימי ליבונה היא בחזקת טומאה ולכן אין להקל בס"ס ותולה הדבר בפלוגתא רש"י ותוס' במס' זבחים והוא ז"ל מוכיח שם בסכינא חריפא דאשה בימי ליבונה נמצאת בחזקת טהרה ולפ"ז צ"ב מה שכתב דאשה בחזקת טומאה, אלא יש לחלק בין כשאנו דנין אי יש לה דם עוד או אמרינן דבחזקת טהרה היא כלפי אותה חשש אבל כשאנו דנין אם האשה טמאה או לא בוודאי שהאשה טמאה דכל זמן שלא טבלה אפי' גמרה ז' נקיים טמאה היא.

אינו יוצא מחזקתו אלא על ידי בדיקה. ולכן קיי"ל דבדיקה מוציאה מטומאה לטהרה לגבי ספירת ז' נקיים.

אלא על ידי בדיקה. ובדיקה באשה שנטמאה מחמת כתם שהיא מדרבנן גם חיוב בדיקה מדרבנן.

לפיכך מן התורה. כמבואר בגמ' ב"ק (פ"ב ע"א) דעיון ובדיקה מה"ת משם אינו מבואר הטעם רק כמו שכתב כאן ובחידושי' כתבנו בעוד כמה הסברים למה חובת עיון ובדיקה הוי מה"ת.

בצניעות מכוסין ראשן אינה מקפדת כל כך, ויש עוד לדון אי הולכין בתר רוב העולם כמו ששמעתי בשם תשו' אמרי יושר דגם בתר נכרים אזלינן וא"כ יש רוב ומ"מ אין זה רוב מבורר (וגם המהרש"ם ס"ל דאין אנו הולכין בתר נכרים).

סמוך למבילתה ממש. אף שנמשך אלמעלה מכל מקום אין זה מה"ת דמה"ת גם אם אינו סמוך מהני עיין בדברי המחבר בסעי' ו' ובסעי' ח' ובש"ך מה שכתב בדעת הטור דעיון הוי מה"ת ומהני בדיעבד גם אח"כ.

ממש. כוונתו אף שהחפיפה מרחיקין לפעמים וכדלקמן מ"מ עיון ובדיקה אין מרחיקין כמו שכתב הרשב"א דדבר שהוא מה"ת אין מרחיקין וגם אפשר לעשותו בשבת וחכמים לא גזרו שמא יראה חציצה ויבוא לתקן כמו שמצינו בכמה דברים שחששו דהכא במקום מצות עונה ופ"ר העמידהו דכריהם על דין תורה.

שלא יהא עליה שום דבר מאוס. דדבר המאוס חוצץ אף שרוב בני"א אינם מקפידים והיא מקפדת נקטינן להחמיר וכל שכן אם רוב בני"א מקפידים.

שום דבר מאוס. יש אומרים דמסרק בעינן מה"ת עיין תוס' רי"ד ב"ק (פ"ב) אבל להלכה קיי"ל דלא בעינן מה"ת מסרק רק מדרבנן.

שום דבר מאוס. דבר המאוס שאדם מקפיד עליו שנמצא על השער ויש לה צער ליטול הדבר קיי"ל דאינה חוצצת דצער גורמת לה שלא תוריד הדבר ומבטלו ומ"מ אפשר לומר דדוקא בכל הגוף אמרינן כן משא"כ בשער שאפשר לקצוץ למה לא תגזוז השער ותרויח גם דעת הפוסקים דדבר של צער לא מקרי אינה מקפדת.

ועזרא ובית דינו תיקנו. עזרא הוא עזרא הסופר שהיה ראש לאנשי כנה"ג שקיבל תורה מברוך בן נריה והיה ראוי שתניתן התורה על ידו.

ובית דינו תיקנו. בכמה מקומות נאמר עזרא בלי הוספה ובית דינו ובכמה ראשונים נזכר הוספה בית דינו.

תיקנו. אי עזרא תיקן רק לנשים או גם לטבילת אנשים יש בזה שקליא וטריא בדברי הפוסקים ואציין רק חד מנהון מה שדייק הלחם ושמלה (בס"ק ט"ו) עזרא תיקן שתהא אשה חופפת ולא קאמר סתם חופפת לומר לן דדוקא

צריכה האשה. שזה חלק ממה שנאמר בתורה וספרה לה לעצמה ואין זה חובת הבעל לפי שאסור להסתכל במקומות המכוסים.

צריכה האשה. אין הכוונה למעט אשה אחרת כמו שכתבנו בחידושי דהוא הדין אשה אחרת יכולה לעיין ולבדוק אותה מה"ת, ובאמת יש לעיין למה לא העדיפו שאשה שנית תבדוק אותה אם יש לה חציצה כמו שאמרו לגבי טבילה (סימן קצ"ה סעיף מ) ועיין בטו"ז שכתב דדוקא בטבילה בעינן אשה שתעמוד שם ובגמ' משתמש בלשון עיון על הראש משמע דאין חילוק בלשון עיון ובדיקה.

לבדוק ולעיין. בפשטות עיון במקום שאפשר להסתכל בעין ובדיקה הוא במקום הראש שהוא בדיקה על ידי הידיים ע"י משמוש ועל ידי מסרק, ויל"ע אי גם כגוף יכול לעשות בדיקה כגוף ובגמ' ב"ק גם כשמדבר בשערות הראש כתב לשון עיון ולא כתב בדיקה (וכן בגבה כתב שתמשמש בידה).

ולעיין. בזמן הזה שיש מראה כזה שיכולה לראות בעין ע"י המראה מה שנמצא על הראש אפ"ה אינה חייבת משום שעל הראש לא מהני ראייה דעיקר הבדיקה על הראש כשיש שערות הוא על ידי מסרק.

ולעיין. עיון הגוף הוא מה"ת אע"פ שבגמ' מבואר עיון על השער מכל מקום חד טעמא להו שלא יהא דבר החוצץ וכן כתבו הראשונים.

ולעיין בבשרה. השמיט לשון כל גופה כמו שכתב המחבר בשו"ע וזה לפי מה שנתקשו האחרונים הרי היאך אפשר לומר דעיון ובדיקה בכל הגוף הוי מה"ת הרי מה"ת אינו חוצץ רק מיעוט המקפיד ובחידושי כתבתי לבאר דברי המחבר בכמה אנפי ומה שכתבתי שם יש להשתמש גם לבאר מה שכתב החכ"א לקמן בסעי' ג'.

לעיין בבשרה ובשערה. הטעם שכתב החכ"א דצריכה עיון ובדיקה מה"ת היא משום שיש לה חזקת טמאה ולכאורה הרי קיי"ל רובא וחזקה רובא עדיף והרי רוב הנשים אין להם חציצה כרוב הגוף וי"ל דכאן אינו חזקה אלא ודאי טמאה ועל ודאי אין הרוב יותר חזק וגם אפשר שאין כאן רוב דהרי השערות נמדדות בפנ"ע להרבה פוסקים ושם יש חציצה כרוב אף שמתברא דכיון דנשים הולכות

בטבילת נשים תקנו כן ולא לאנשים ומטעם שמה קפדי טפי ומ"מ מסיים בצ"ע עיי"ש.

שלא יהא מני במקום שערות בעיני לבר. דאף במקום הגוף תקנו חפיה מ"מ אין זה אלא מטעם מנהג ולא מטעם תקנה.

ששם מצוי מאד אבק. אף בזמן הזה לא נתבטלה התקנה אע"פ שאין אבק מצוי בראשה על פי רוב לפי שהן מכסות ראשן וגם מקפידין יותר על נקיות וחופפין את ראשן הרבה, וגם הרבה נשים גוזזין שערות ראשן נשאר התקנה.

ושערות דבוקים וקשורים. דבוק הוי ג"כ חציצה לפי שאינו נכנס שם מים ואע"פ שאינה מקפדת עכשיו מ"מ לפעמים מקפדת ואפי' אם לפעמים ג"כ אינה מקפדת מ"מ כיון שרוב העולם מקפידין בטלה דעתה.

ולכן תקנו שתהא האשה חופפת דוקא בכל מקום כינוס שער שבה. דס"ל בתקנת עזרא בשער לאו דוקא במקום שער ראשה אלא כל מקום כינוס שער שבה וכמו שמסיים ראשה ובית השחי ומקום ערוה ואף שאין מצוי כל כך חציצה כמו בשער ראשה מ"מ לא חילקו בשערות בין אחד לשני.

ראשה ובית השחי. יש להעיר דזיעה בבית השחי אינו חוצץ (כמבואר בסימן קצ"ח סעיף ו') מ"מ אם נבדק רובן חוצץ כמו שכתב החכ"א שם (ובפרט לפי הסדרי טהרה ולחם ושמלה שכתבו להחמיר באשה נשואה בשער בית השחי כדי שלא תתגנה על בעלה).

ומקום ערוה. ובפנים באותו מקום דנו הפוסקים באריכות אי דינה כבלוע או לא ונפק"מ לגבי טבעת ששמו לה ע"פ עצת רופא בהסכמה של רב אי מקרי חציצה לגבי טבילה.

באותן מקומות שנקראין בית הסתרים יש דין של הדחה שנזכר בגמ' ואין כאן תקנה של עזרא לפי שיש שם שער דהרי עזרא לא תיקון אלא רק בשער גלוי ולא בבית הסתרים ואם אין באותו המקום שער לפי שגוזזת אותן יש להקל יותר בדין חפיה.

ואינה צריכה שתברוק אותה חברתה. אף שבטבילה כן מחייבין אותה לכתחלה שחברתה תברוק (כמבואר לעיל בס' קצ"ח סעיף מ').

סעיף ב'

ומהו החפיה שתרחוץ הישב במים חמים דוקא. דנו הראשונים וגם הפוסקים האחרונים במקור הכוונה חפיה די"א דוקא במסרק רש"י (ב"ק פ"ב ע"א), וי"א דכוונתו גם ע"י מים וכן הכריעו כל הפוסקים והוא כלשון הגמ' לא תחוף אלא בחמין וכן כתבו גם הדחת בית הסתרים שידיחו אותן במים.

ומ"מ דעת הראב"ד דלא בעינן חפיה במים ומה שאמרו בגמ' לא תחוף אלא בחמין הכוונה אם האשה רוצה לחוף במים לא תחוף אלא רק במים חמין ולא במים קרים דמסבך השערות.

במים חמים דוקא. השמיט כאן בסעי' זה חידוש דין של הרא"ש אשר הובא להלכה (בסעיף ב') דלא בעינן חמין ממש אלא הוא הדין בחמי חמה ומ"מ הביאו לקמן בסעי' ד' עיי"ש.

במים חמים דוקא. לקמן (בריש כלל קכ"א) מכריע דלא בעינן מים חמים דוקא אלא הוא הדין במים פושרין והעיקר שלא יהיה קרים ולכן על כרחך לפרש מה שכתב במים חמים דוקא האי דוקא קאי על מים לאפוקי משקין (ואף שגם במשקין כשר לפי מהר"ק מ"מ בבית הסתרים מעכב מים כדברי הרמ"א בסעי' א' ולכן כתב דוקא).

ולא כשאר משקין. מקור דין זה מובא בגמ' שכתב אשה צריכה להדיח בית הסתרים שלה במים וכן הובא במהר"ק (שורש קי"ט) ובשו"ע סעי' ב' ברמ"א ומ"מ דוקא בבית הסתרים והטעם מפורש שם (והובא גם בטו"ז) מפני שהמשקה נשאר בתוך הקמט ולגבי חפיפת כל הגוף במשקין חמין כתב המהר"ק לפי מה שהובא ברמ"א סעי' ב' דצריכה לשאול לדופאים אם היין מסבך השערות ונאמנים ואם אינם בקיאיין יש לה לנסות לעצמה תחלה אם היין אינו מסבך השערות ואז אינו חוצץ, ולכאורה יש להעיר דאף דמבואר לעיל בס' קצ"ח (סעיף י"ד) דמשקין

יבשין חוצץ מ"מ י"ל דיש לחלק בין משקין שדומה לין שהוא צלול יותר לשאר משקין.

ולא כשאר משקין. כולל כל משקין ונתקשו האחרונים דלעיל בב"י (סעיף ט"ו) הביא דיין אינו נדבק בכשר ואם כן ביין היה מותר לכאורה לרחוץ וחילקו בין קמטים לשאר מקומות וכמו שכתב הר"ן בכעין זה בטיט לח אע"פ שאינו חוצץ כשנכנס בין רגליו גרע טפי עיי"ש.

הכל בבית. זה דלא כמנהג הכשר שזוכר בשו"ע שהביא מסרק לבית הטבילה והחכ"א בעצמו לקמן בסעי' ה' הזכיר מנהג זה.

ותסרוק שער ראשה במסרק היטב. ובשו"ע מזכיר גם כן המסרק בסעי' א' ולסרוק שער ראשה יפה במסרק, ובסעי' ג' לא הזכיר היטב.

במסרק היטב. אם זה מעכב בדיעבד עיין לקמן בסעי' ג' מה שכתב אם יש לה ספק יש לה להתיר בלנתה עם בעלה.

ושאר מקום השערות תפספס בידים. מקור הדין בש"ך ונקט לשון רבים ולקמן כתב בידיה והטעם דלא בעינן מסרק לפי שקטן הוא ואדורבא בידים יותר מרגיש אם יש עליו חציצה.

אם לא סרקה במסרק. החכ"א כאן מסיק בצ"ע אי מותרת לאחר טבילתה ולנתה עם בעלה ומ"מ באשה שגוזזת שערה ושער ראשה גדול כמו שער שבגופה יש להקל בשופי דהרי אפי' בנשים שלא גוזזין שער ראשם יל"ע בזה"ז שבודקין את השער ע"י אשה אחרת אפשר שיש להקל יותר אע"ג דחקנת עזרא לא היתה אלא בחפיפה מקום שערות. לפי דעת רוב ראשונים וכוונתו כל מקום שיש שערות גם בגוף וכדלקמן בסעי' ג' כדעת ר"ת הובא בתוס' נדה ד"ה אם סמוך, ותוס' ב"ק (פ"ב ע"א) ד"ה ושתהא ותוס' חולין (י' ע"א) ד"ה שיאמר, הרשב"א בתורת הבית בית שביעי ובחידושי למסכתא (ס"ו ע"ב) ד"ה אמר רבא אשה לא תחוף וכן ס"ל להרמב"ן בנדה (ס"ו ע"ב) ד"ה חפיפה, ובחידושי חולין (י' ע"א) ד"ה טבל בשם י"א ובהל' נדה (פ"ט ה"א) ועיין בראב"ד דיני חפיפה ד"ה והאי, והריטב"א בחולין ד"ה אמר רבא (ועיין בספר הישר לר"ת חידושים (סימן קע"ט) וכן הובא בספר התרומה (סימן ק"ב) בשמו ואף

ששיטת ר"ת מבואר שהוא רק לגבי הראש וזה דלא כשיטת רש"י דחפיפה בכל הגוף (וכ"כ הראש עיין ב"י) הובא בתוס' הנ"ל ד"ה אם סמוך ומהרש"ל כחכמת שלמה שם בתוס' ביאור הגוף אין הכוונה בשר רק מקום שער בגוף, ועיין חי' הר"ן שם ד"ה אשה לא תחוף שכתב ג"כ בדעת רש"י המקום שער בכל הגוף ומה שכתב רש"י ב"ק (פ"ב ע"א) ד"ה האשה חופפת ושם (ע"ב) ד"ה חפיפה במסרק והס"ט הבין דאין כוונתו למעט רחיצה במים עיי"ש ולפי הר"ן ומהרש"ל מובן דשיטת רש"י היא רק על מקום שער שבכל הגוף, ועיין דרישה (סימן קצ"ט סק"ג) ועיין בטור בשם רבינו שמעיה בשם רש"י.

אבל כל הגוף אוקמי אדאורייתא דכני עיזון לחדו. חוץ מבית הסתרים דלא בעינן אפי' עיזון כדלקמן.

מכל מקום כבר נהגו כל בנות ישראל. והבנים והבנות חייבין לנהוג כמנהגי אביהם כמבואר בשו"ע יו"ד (סימן י"ד סעיף א') משום שזה נדר ולפי הח"ס יו"ד (סימן ק"ד) שהוא נדר מה"ת ומקור הדבר במס' פסחים (נ' ע"ב) ועיין בשו"ת הריב"ש (סימן שצ"ט) והמהרש"ם בתשו' יו"ד (סימן מ') ס"ל דאין הבנים ושאין להתיר מנהג אבותיהם, וכן פסק הח"ס בתשו' אור"ח (סימן קכ"ב) ודלא כחור"י (סימן קכ"ו) שמתיר ע"י התרה.

כל בנות ישראל. וביראים כתב מי שעובר על מנהג זה ימתח על העמוד.

לחוף ולהשתמף. יש שדייקו דקודם חפיפה מים בסבון ואח"כ במים לבד לפי שיש חשש שהסבון הוא נתר ובביאורים צינתי דבריהם.

ובשעת חפיפת גופה ושערה תעיין בעצמה. עיין בש"ך דגם כשמקדים החפיפה בערב שבת תעשה עיזון בשעת חפיפה, ויש פלוגתא של הטור"ו והס"ט אי חפיפה הוא במקום עיזון או לא.

ואפי' בדיעבד אם לא חפפה ראשה אפי' עיניה לא עלתה לה טבילה. וכדמסיק בשם הש"ך (ס"ק י"ז) מ"מ צריכה לטבול שנית רק מדרבנן ונפק"מ אם אירע לה ספק בטבילה והוא ספק דרבנן יש לה לילך להקל ולא להחמיר אבל ברכה צריכה לברך דמברכין על חיוב דרבנן והברכה הראשונה היתה ברכה לבטלה ואם היא עומדת שם במקוה ורוצה

לסמוך על סמך ברכה ראשונה בטענה דכוונת הברכה היתה על טבילה כשרה במקווה ולא ידעה שמעכב חפיפה לא מהני וצריכה לברך שנית.

ואם שכחה אם סרקה עצמה קודם טבילה או לא. מסיק להחמיר אם לא לנתה כדברי הס"ט.

סעיף ג'

אף על גב דתקנת עזרא לא היתה אלא בחפיפת מקום שערו. כמו שהזכיר בסעיף א'.

מקום שערות. ברשב"א ממעט שער הידים והרגלים דא"צ חפיפה מדינא.

מקום שערות. עיין שו"ת שיבת ציון (סימן מ"ב) דריסי עיניה לא כיון שלא נזכר ועיין חכ"א (לעיל סעי' א' ולקמן כלל קכ"א).

אבל כל הגוף אוקמי אדאורייתא דסני בעינן לחוד. לשון כל הגוף אע"ג דמה"ת לא בעינן עיין רק הרוב הגוף וכתבנו כמה טעמים בזה בביאורים.

ראיה דמה"ת בעינן עינן בגוף אע"פ דבגמ' ב"ק מבואר רק עינן בראש מ"מ מסברא גם על הגוף בעינן דמ"ש.

מכל מקום כבר נהגו כל בנות ישראל. דייק כל בנות ישראל דאין המנהג הזה תלוי במקום אלא המנהג הזה מנהג שקיימו וקבלו בכל מקום והר"ן ס"ל דגם בזמן הש"ס כבר נהגו כן.

לחוף ולהשתטף בחמין כל הגוף. לחוף ולהשתטף בב"י או"ח (סימן שכ"ו) מבואר דזה אינו ישיבה באמבטי בכלי אבל אפ"ה נוהגין לישב באמבטי (חוף מבשעת הרחק כגון אשה מעוברת וכדומה ובביאורים ציינתי מדברי מהר"ם שיק בזה).

ויש כאן שני נקודות שנהגו עצם חפיפה לעשותו במים וגם שהמים יהיה חמין.

נמצא צריכה האשה לחוף ולהשתטף כל גופה בחמין מצד המנהג. בטעם המנהג יש כמה טעמים, א) משום שתוששין לשיטת רבינו שמעיה דס"ל בדעת רש"י דבעינן חפיפה בכל הגוף, ב) או כדי שלא לחלוק בגוף בין מקום שערות ללא מקום שערות, ג) או מטעם עצה טובה דאם

נמצא עליה חציצה אח"כ תסמוך על החפיפה שהגיע עליה אח"כ, ד) או לפי שצריך עיון בגוף כתבו שיעשה גם חפיפה.

ולחשתטף בחמין. ראיות הסדרי טהרה דבעינן רחיצה לחוף במים חמין בשעת חפיפה מגמ' סנהדרין (צ"ח) דאבישי עשה חפיפה במים הרי דחפיפה משמע רחיצה במים עי"ש, ולכאורה זה תלוי אי שאר חייבי טבילות בעינן חפיפה דהרי יש בזה דין ודברים בדברי הפוסקים.

כל הגוף. הוא מטעם מנהג לשון הרשב"א בתורת הבית הקצר שער השביעי כבר נהגו בנות ישראל לחוף כל

גופן ולשטוף במים חמין בשעת חפיפה ע"ז הרי דלא כתב כל בנות ישראל אמנם בשו"ע כתב (סעיף א') ותחוף כל גופה.

ולחוף ולשטוף ולסרוק ראשה ולפספס בידה. בסעי' ב' כתב בידים משמע שני ידים וכאן כתב בידה משמע יד אחד.

ולסרוק ראשה ולפספס בידה. יש לברר איזה סוג מסרק היה בזמן חז"ל מעץ או של ברזל ועד כמה היה צמוד ועכ"פ במסרק שמוותר לעשות סירוק בשבת בוודאי אין לסמוך.

ובשעת חפיפת גופה ושערה תעיין בעצמה מדאורייתא. הנה דעת הט"ז דעצם החפיפה הוא במקום, ועיין בס"ט שחולק וס"ל דעינן לחוד וחפיפה לחוד.

וחנה מקור סריקה במסרק מבואר ברש"י בב"ק (פ"ב ע"א) וכן כתב בספר האשכול (סימן ס"ג) ובמאירי נדה (ודלא כמו שכתב במס' ב"ק) והס"ט (בספ"ט) ציין דמקורו בירושלמי פסחים וסתם חפיפה הוא גירוד ע"י מסרק או שאר דבר ודוקא גבי נזיר ממעט מסרק כאמרם נזיר חופף וכו' אבל לא סורק וכן מבואר בריטב"א נדה (ס"ו) בדעת רש"י.

ובתוס' ר"ד במס' ב"ק הקשה דחופפת אין כוונתו סריקה אלא רחיצה כדאמרינן אשה לא תחוף אלא בחמין וגבי נזיר נמי אמרינן חופף אבל לא סורק שהסריקה הוא מה"ת כדאמרינן לעיוני דלמא מיקטר ולעולם השיעור קשור הוא בזה אם לא יסרוק והוא תיקון רחיצה בחמין והסריקה הוא מה"ת דבעינן לעינן ע"כ ולפ"ז בוודאי שיש להחמיר בספק מסרק אבל לא קי"ל כן.

והנה מתוס' נדה (ס"ח ע"א) ד"ה כך משמע דסריקה במסרק הוא חומרא וכן כתב הרא"ש ועיין תוס' שם (ס"ו ע"ב) ד"ה אם סמוך ואף דקיי"ל דסריקה הוא מדינא כמבואר ברשב"א ובשו"ע (סעיף ח) מ"מ דייק המחבר אם לא חפפה כלל אבל אם חפפה במקצת מהני ולכן בספק אין להחמיר כיון שהוא רק מתקנת עזרא להרחקה בעלמא.

ויש להעיר דאף דהחכ"א נקיט כאן כדעת הס"ט דדיעבד מקרי לנתה כדעת הש"ך (סימן קצ"ח) מ"מ יש להעיר דבסעי' ח' אפשר דס"ל דמהני טבלה גרידא ולא בעינן לנתה וראיה מדלא התנה דבעינן לנתה ויש לחלק ביניהם.

ואפילו בדיעבד אם לא חפפה אפילו עיינה לא עלתה לה טבילה. כדברי המחבר בסעי' ח' בשם הרשב"א והוא דתקנו חפיפה להרחקה כדברי רש"י (בכ"ק פ"ב) וגם על דיעבד תעכב.

אבל שאר הגוף אם עיינה היטב ולא נמצא דבר הוציץ ולא רחצה כלל עלתה לה טבילה. נקט לשון כלל לאפוקי אם רחצה במים קרים.

ואם שכחה אם סרקת עצמה קודם טבילה או לא אלא שידועת שביקשה מאשה אחרת להשאל לה מסרק ושאלה לה אם לא שמשה עדיין ולא עבר עליה לילה אחת יש להחמיר שתטבול שנית. דכל זמן שלא לנתה מקרי לתתלה ויכולה לחפור שנית.

אבל אם עבר עליה לילה אחת יש להקל דכיון דידעה שחפפה עצמה ודרך הנשים לפספס בשערן בשעת חפיפה וליש פוסקים מהני כמו סריקה, מקור דבריו בסדרי טהרה (ס"ו) שהביא מדברי שבות יעקב (ח"ב סימן ע"ח) להקל והס"ט חולק עליו וס"ל להתיר רק בלנתה וצ"ע לעיין בש"ך (ס"ו קצ"ח סקכ"ה ובטו"ז שם ס"ק כ"א) ולדינא כתבנו לפלפל בזה בביאורים.

סעיף ד'

חפירות שבמקום שער מדינא צריך דוקא שלא יהא במים קריים. וכבר כתבו הראשונים רמב"ן ורשב"א, מאירי נדה (ס"ו והובא בשו"ע סעיף א'), דגם הגוף בחמין וכדלקמן.

מסבכות השערות. לקמן בריש כלל קכ"א כתב דפושרין מהני לכן כתב כאן שלא יהיה במים קרים דוקא ולא בלשון חיובי צריכה לרחוץ במים חמין דוקא.

ומיהר אפילו בחמי חמה סגי ובלבד שלא יהיו קרים. מים שיש בהם תערובות של קלרין מותר.

אלא שנתנו כבר לחוף אפילו כל הגוף בחמין. ויל"ע אי כוונתו לאפוקי פושרין דמה שמותר פושרין הוא מדינא ולא ממנהג.

ואסור לחוף השערות בשאר דברים. דחיישינן שמא תסבך את השער וע"י בדיקה מהני דכולל הדבר במשקין ושם מועיל בדיקה בשעת הדחק, או במשקין והלבוש סבר דגם בדברים האסורים הנשנית בגמ' מועיל בדיקה.

שיש הרבה דברים שמסבכין השערות. טעם זה קאי על חפיפת בשאר דברים ולא על משקין.

ונהגו לחוף במה שקורין זיף. ובזמנינו יותר טוב להשתמש בשמפו לפי שאין בזה חתיכות קטנות שיכול לסבך בתוך השער.

שזה מנקה השער. וגם הראש וכל הגוף.

ואם צונו לה רופאים שלא תחוף ראשה במים רק בין או שאר משקין. אבל הם חמין דאל"כ הם תרתי לריעותא.

יש לשאול לרופאים אם אינם מסבכין השערות. ונאמן אף אם הוא גוי לפי שעבידא לאגלוי.

פּלתי

דיני חפּיפה סעיף ה'

המבואר

תּשמה

ואם אינם בקיאים אוי תנפה בעצמה תחלה שלשה פעמים. זהו נוסח הרמ"א אבל במהרי"ק הנוסח אחרת שתנסה בעצמה וגם תשאל לרופאים.

ואפי' אם נסתה אשה אחרת ואינו מסבך אינו מועיל. לפי שאינו דומה שערות אחד לשניה (ולכן יל"ע היאך הרופא יודע שאינו מסבך ואם יודע מחמת רוב הנשים יוצא דרום מהני ויל"ע לדינא).

ואם חפפה בשאר דברים ובדקה וראתה בעצמה שאין שערות שלה קשורים ומסובכין. קאי לא רק על הסבון אלא גם על המשקין.

ואינה צריכה לחזור ולחוף. אע"פ שלקמן בסעי' ח' קודם טבילה מקרי לכתחלה וחופפת שנית מ"מ שאני הכא.

אבל לא תסמוך על זה בשאר טבילות לחוף בדבר זה. דלא כלבוש שלא יבואו ללמוד דמותו לרחוץ עם הני דברים.

סעיף ה'

המנהג הכשר שתתחיל לחוף מבעוד יום. אפי' לאחר תפ"ע אם הוא יום עדיין כן כתב המהרש"ל.

ותעמוק בחפּיפה גם משתחשך. ולשון השו"ע עד שתחשך לפי דעתו עד ועד בכלל.

וכן אע"פ שחפפה בכיתה כרין אע"פ תשא עמה מסריק לבית הטבילה. כדי להסמיך החפּיפה לטבילה כמה שאפשר.

תעמוק בחפּיפה שעה אחת. משמע בין ביום ובין בלילה וכמו שכתבנו בביאורים בשם הח"ס.

ואם בא בעלה בלילה ולא ידעה מותרת לחוף בלילה ולטבול. רהוי כשעת הרחק. ומותרת לעשות החפּיפה אז.

וכנ"מ תסמוך החפּיפה לטבילה בכל מה דאפשר. היינו אע"פ שזה בתוך עונה אחת אל יקיל עצמה להרחיק החפּיפה מהטבילה.

ונראה לי דאפילו הוידה ולא חפפה ביום מותרת לחוף בלילה ולטבול. הוידה כאן קאי על המנהג וכמפרש ואזיל.

סעיף ו'

חל טבילתה במוצאי שבת שא"א לחוף ביום. מחמת איסור שבת.

תחוף בע"ש וכמוצ"ש תחזור ותחוף ותסרוק מעם על כל פנים. וכדעת הרמ"א והטור והוסיף על כל פנים משמע דאם אפשר תעשה יותר מחפּיפה מועטת במוצ"ש.

ובביאורים דנתי אי השאילתות ס"ל להקל בע"ש או לא עיי"ש.

סעיף ז'

ואם לא נוהרה ועסקה בדברים הנדבקים. לשון המחבר בדברים החוצצין.

ואפילו נתנה דבר הראוי לידבק, אבל שאר דבר נתבטל כשיורדת למקוה כן כתב הב"ח.

דבר הראוי לידבק לבנה. בכ"י משמע גם אם נתנה בכף ולא נגעה בידיה.

אז שהיה התינוק מלוכלך בטיט. מלשונו משמע דוקא כשידעינן ודאי שמלכלך בטיט אבל מספק אין להחמיר וזה לא ידענו בסתמא דלשון הרמ"א בסוף סי' קצ"ט ולא תקח תינוק אצלה סתם ולא פירוש ולכא' נמשך אחר דברי הרמב"ם (פ"ב הלכה י"ב מהל' מקואות) שכתב המפשטת בנה לאחוריה וטבלה לא עלתה לה טבילה דחיישינן שמא היה טיט ברגלי התינוק ונדבק באימו או בידיו ונדבק באימו עיי"ש, וכן כתב המחבר לעיל בסיו' קצ"ח (בסעיף מ"א) עיי"ש ואפשר לומר שמצדף שיטת הב"ח כאן שחולק על המחבר ולכן מכריע כן או דס"ל כן גם בדעת המחבר לכתחלה.

[ויש לעיין למה נקט המחבר רגלו וידו לפי שבתינוק מלוכש בבגדים ואין רגילות על הבגדים להיות דבר לח שיהא נדבק בגופה או אפי' אם הילד ערום אז הדין

יש לדון אי אפשר להביא ראיה דסמוך לדעת השאילתות מהני ולא בעינן דוקא לילה מדין זה ועיין בביאורים.

סעיף י"ב

בדיעבד אפילו בלא אונס. ריעבד הוא מלה שמתחלק לשתיים דאי עביד כמבואר בשל"ה (תורה שבע"פ כלל לשונות אות ד). אין נקרא ריעבד אלא כשהדבר נעשה באופן מקרה אבל אם עושות כן כמה פעמים אינו נקרא ריעבד (כמבואר בשו"ת הרא"ש כלל כ"ג סימן ו' וכמהרי"ק שורש ל"ט ועיין בשו"ע אור"ח סימן תקי"ז ובד"מ יו"ד סימן ע"ז). דבר שכבר נעשה ויש אפשרות לתקנו אינו מועיל אפי' במקום שבדיעבד מותר (כמבואר בתוס' קידושין נ"ה ע"ב ד"ה אין לוקחין). טורה גדול הוא כבדיעבד (כמבואר בשו"ת הה"ח ח"ב סימן קצ"ז ולפי דברי תוס' עירובין ה' ע"ב). שעת הדחק הוא כדיעבד עיין בסעי' ג' ברמ"א (עיין תורת חסאת כלל ט"ז ולהלכה הובא בדבריו גם באור"ח סימן תצ"ח סעיף א' וביוד' סימן צא) וכן השתמש בסברא זה הגאון בעל הח"צ בתשו' (סימן ק"ל) והגאון בעל שבות יעקב בתשו' (ח"ג סימן ק"י) ששעת הדחק הוא עדיף כדיעבד.

בדיעבד אפילו בלא אונס. דאם יש אונס שפיר מרחיק החפיפה מן הטבילה לכתחלה כמבואר לעיל מסעי' ו' והלאה ובסעי' ד' כתב ובמקום אונס גם בחול מותר לחפוף היום ולטבול מחר ב"י וד"מ בשם הרמב"ם (כפ"ב מהל' מקואות הל' ט"ז) והרמב"ם כתב בשעת הדחק או מפני החולי והוא דאין הכוונה אונס אונס ממש.

אם חפפה ועיינה עצמה היום וטבלה כליל יום אחר. הוסיף דהטבילה היתה ביום אחר או שכוונתו שחפפה היום היינו בלילה ולכן כתב דטבלה ביום למחרת בערב או שחפפה ביום לפני השקיעה ובלילה אח"כ הוי יום אחר ומ"מ נקיט רבותא דטבלה יום למחרת בערב לפני שיש שיטות (כמבואר בסעיף י') דבאופן שחפפה ביום וטבלה בלילה מקרי סמוך.

עלתה לה טבילה. מקור דין זה הוא מדברי המחבר בשו"ע (סעיף ח') שהוא פוסק כדברי הרשב"א בתורת הבית שהוכיח כן מדברי הגמ' נדה (ס"ז ע"ב) טבלה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ אם סמוך לחפיפה טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריכה לחוף ולטבול ע"כ משמע אם לא

בדוקא בידי ורגליו מלוכלכות ונ"מ בילד שלובש נעליים ובדקו ידיו ולא רגליו יש לחשוש שיש על הנעליים טיט].

ולכאורה אין חילוק בגילו של התינוק לפי זה כיון שרואה שהתינוק מלכלך דרכו להיות.

או שהיה בירו תבשיל. מקורו בב"ח וש"ך סק"כ.

מלשון זה משמע דס"ל כהב"ח וצ"ב למה פסק הב"ח לא הזכיר היתר להלביש בגדים בין חפיפה לטבילה והטעם של הגהות שערי דורא (סימן י"ב) דלא דמי לנתנה תבשיל שאין רגילות להיות על הבגדים דבר לח לידבק בגוף האשה עיי"ש ונראה לפי שסמך על מה שכתב דאפשר לעשות חפיפה בבית ולהביא המסרק לבית הטבילה מטעם מנהג כשר ועל כרחך דעושה החפיפה בבית דבלי מנהג כשר גם מסרק לא צריכה להביא ולכן מובן גם למה השו"ע אינו מזכירו ולא שחולק.

בדקה עצמה. עיין במרדכי והגהות שערי דורא דא"צ ליבדק רק מקומות שיש חשש שבאה עליה החציצה ולכן אינו מזכיר שעה רק עצמה.

בדקה עצמה. ברמ"א נאמר אם בדקה עצמה משמע לשון ריעבד ובלחם ושמלה כאן ציין דלאו דוקא אלא הוא הדין לכתחלה מותרת לטבול על סמך אותה בדיקה ואפשר שלכן השמיט חיבת אם.

בדקה עצמה קודם טבילה א"צ טבילה. עיין בס"ט אם מצאה אפ"ה לאחר הטבילה מאותו המין שנתעסקה בה לא עלתה לה טבילה דחיישינן שמא לא בדקה יפה.

סעיף י"א

במקום שראות לטבול בלילה אין להתיר לחוף מערב שבת ולטבול ביום השבת דתרי קולא בהרדי לא מקילינן קולא דסרך בתה וקולא דהרחקת חפיפה מטבילה ע"כ.

יש להעיר דיש שיטה הסוכרת דסמיכות מעכב אפילו בדיעבד ציין עליה הרמב"ן הובא בפרישה (סק"ה) – (סקי"ג).

עיין באור שמח (כפ"ד מהל' איסורי ה' ח') שמחדש דמוצאי שבת שחל בו יום טוב מותר לעשות שני קולות עיי"ש ויש אחרונים שחולקין עליו.

נמצא עליה דבר חוצץ אע"פ שלא עיינה ובדקה סמוך לטבילה עלתה לה טבילה.

עלתה לה טבילה. ראוי לציין מה שכתב הקיצור שו"ע בלחם ושמלה דצריכה לעיין בעצמה היטב לאחר הטבילה לראות אם יש עליה דבר החוצץ דכל היכא דאפשר לברור מבררין ע"כ והוא דכל ההכרח שלו מגמ' אם לא נמצא עליה לאחר הטבילה דבר החוצץ, ולהעיר דאע"ג דמסיים החכ"א כאן שיש לה חזקה שאין עליה דבר החוצץ מזמן שבדקה מ"מ כבר כתב הרא"ש בפסקיו בסוף הל' ציצית שהחרד לדבר ה' יבדוק הציצית קודם שמברך על הטלית אע"פ שאין בזה חובה כמו שכתב בתשו' כלל ב' (סימן ט') וא"כ הכ"נ אין זה רק למצוה מן המובחר, ומ"מ יש לחלק דשאני התם שבדוק אותה משום חומר לא תשא לפני שמברך כמו שכתב הטור"ו (בסימן ח' סק"ח) אבל בעלמא למה לי בדיקה אמנם מדברי הפני"ש פסחים (ט' ע"ב) ד"ה היינו מסביר הגמ' בפסחים (ד' ע"א) דבמקום שאפשר לברר מבררין גם כשיש רוב וכ"ש תזקה ועיין ח"י הר"ן חולין (י' ע"א). ובדעת המג"א יש סתירה ממה שכתב בהל' ציצית למה שכתב בהל' פסחים (סימן תל"ז) וכאשר העיר על זה הגאון נודע ביהודה (קמא יוד' סימן נ"ה בר"ה ואני אומר, ועיין גם בשו"ת נוב"ת א"ח סוף סימן א'). ומ"מ יש להעיר מדברי החכ"א בבית אדם (שער רוב וחזקה סימן ט') שהוכיח דמאחר שיש תזקה אין לחוש שמא נשתנה הדבר ואפי' כשאפשר לברר כחל א"צ לברר עיי"ש ולפ"ז גם הכא אין לבדוק.

אע"פ שלא עיינה ובדקה עוד הפעם סמוך לטבילתה. האחרונים דייקו מנין להרשב"א דגם אם לא עיינה דמהגמ' אין ראייה אלא על חפיפה ולכן כתבו דהרשב"א כתב כן מסבא אבל באמת גם מהגמ' יש ראייה דכיון דהגמ' מחלק רק בין חפיפה ולא כתב הדין של עיון ש"מ דעיון בכלל חפיפה הוא.

סמוך לטבילתה. עיין ש"ך (סקי"א) עיי"ש.

אבל אם לא חפפה כלל. לשון כלל מבואר בשו"ע (סעיף ח') והוא מדברי הרשב"א ומוזה הוכיח השבות יעקב (ח"ג סימן ע"ח) דאם רחצה ראשה במים חמין ולא חפפה במסרק יצא בדיעבד חובת חפיפה עיי"ש, אבל החכ"א לעיל בסעי' ב' הלך בדעת הס"ט דלא ניחא להם לפרש כן אלא סוברין דהכוונה כלל היינו לא סמוך לטבילה ולא רחוק מטבילה

ויש לפרש כלל דקאי על גופה ושערה (ומ"מ בדיעבד יש נפק"מ דאם חפפה שערה ולא גופה מהני כמבואר בש"ך סקי"ז משא"כ להיפוך).

אע"פ שעיינה וחפפה מיד אחר הטבילה. כוונתו דאין לתלות שירד במקוה וכדלקמן (בסעיף י"ג) אפי"ה אין לתלות להקל.

וסרקת במסרק. היינו כשהשערות רטובות דאולי מסרק במסרק כשהן יבשות לא מהני בלא"ה כמבואר בסעי' ב' (והכא רטוב משמע ע"י מים חמין שתפפה ולא ע"י מים צוננים של המקוה).

לא עלתה לה טבילה. עיין פ"ת (סק"ב) שציין בשם תשו' נו"ב (סימן נ"ג) שדן באשה שטבלה ונולד אצלה ספק אם חפפה עצמה אבל יודעת שעיינה בעצמה כראוי דיש להקל שלא להצריכה לחוף ולטבול שנית דמסתמא עשתה הפעם כמו שעושה בשאר פעמים שתופפת קודם טבילה ע"כ, ועיין לעיל בחכ"א סעי' ב'.

ראין צריך לומר אם חפפה במקום שיער ולא עיינה בשאר גופה. וכמו שסיים לפי שעיון הגוף דבר תורה ודעת הח"ס בתשו' דיש לחשוש לשיטת רש"י דבגוף חוצץ גם מיעוט המקפיד מה"ת.

סעיף י"ג

אבל בבית הסתרים. עיין לקמן סעי' י"ח ומה שכתבנו שם.

אבל בבית הסתרים. מקומות המכוסים ואינם נראים בגוף של האדם (ונפק"מ לא רק לגבי טבילה אלא הוא הדין לגבי טומאה להזאה לנגעים ולתגלחת מצורע ולשחרור עבדים).

לא מכניא לדעת הפוסקים דהא דקיימא לן דראוי לבית הסתרים בעינן אינו אלא מדרבנן. יש פוסקים הסוברים דהא דבית הסתרים צריך שיהיה ראוי היינו לגבי טבילה לבעלה אבל בטבילה לטהרות צריך ביאת מים ממש והוא שיטת רבינו תם במס' נדה (ס"ו ע"א) ד"ה פתחה והסמ"ג (לארין קי"א) ועיין מהרש"ל מה שכתב שם בביאורו לסמ"ג והובא גם בסדרי טהרה (סימן קצ"ח סב"ג) אבל רוב הפוסקים חולקים עליהם (תוס' שם והב"י בסימן קצ"ח והמהרש"ל הנ"ל).

ואף שבית הסתרים בעינן שיהא ראוי לביאת מים מ"מ במקום כלועה גם ראוי לביאת לא בעינן עיין ר"ש סוף פ"י במס' מקואות ויליף כן מדברי תוספתא (פ"ז שט)

דבעינן ביאת מים ממש לא שייך לומר דמוקמינן למפרע אחזקה דהשתא דמעיקרא נמי הי' ביאת מים דהא עכשיו כשאנו דנין עליה ליכא ביאת מים כלל לכן הולכין לחומרא אמנם טעם זה יועיל (לסעיף י"ב) דנתעסקה לאחר טבילה ומצאה בבית הסתרים תולין להקל דמה תאמר דאולינן בתר חזקה דהשתא הרי השתא יש דבר החוצץ.

ולפי דברינו עד כאן יש להעיר בהקדם מה שכתב הרשב"א במס' יבמות (ל"א) לחדש דכל היכא דבעינן מעשה הן לאיסור הן להיתר בעינן ראייה שנעשה המעשה בה האוסרה או המכשירה כעין שאמרו המוציא מחבירו עליו הראיה עיי"ש ולפ"ז כתב בשו"ת כוכב מיעקב (סימן קל"א) להסביר למה מקילין בספק אם היה דבר החוצץ בבית הסתרים ובשאר הגוף מחמירין משום דבשאר הגוף בעינן ביאת מים או אמרינן דאוקמינן אחזקה שלא באה המים עליו ולא נעשה זה המעשה המכשירה משא"כ בבית הסתרים דלא בעינן שם ביאת מים כלל רק דאינו רשאי להיות עליו דבר החוצץ ומונע לביאת מים שמה בזה שפיר אמרינן אוקמא אותה אחזקה שלא נעשה מעשה האוסרה היינו שלא היה שם דבר החוצץ לביאת מים כיון דהכא בעינן מעשה לאוסרה ולא להתירה כיון דאף אם לא באה מים שם כשר הטבילה רק אם הי' שם דבר חוצץ לביאת מים פוסל הטבילה על כן אמרינן דאוקמא אחזקה שלא הי' מעשה לפסול הטבילה ודו"ק היטב כי נכון הוא בסברא ע"כ.

ולפי הנ"ל באופן שנתעסקה אח"כ הדרא הקושיא לדוכתיה.

בית הסתרים עיין בטור קמטיה ובית הסתרים וזה לשונו של הרמב"ן (בפ"ט ה"י מהל' נדה) וכתב הב"י דהו"א ועיין רמ"א בד"מ קמטיה תחת אצילי ידיה ותחת שוקה בית הסתרים לפנים נקבי החוטם ואזנים ולפנים מן השפה.

ט"ז (סק"א) קשה על הב"י מגמ' (ס"ו) דנקט שתי קמטיה ובית סתריה וכן הקשה הבעל מגיה בפרישה. ועיין בנקודת הכסף דהטור היה לו לומר לשון של רבא וציין לעיין בב"ח. הסדרי טהרה (סק"א) מיישב דברי הטור"ז ודוחה דברי הנקודת הכסף. והתפארת צבי (סק"א) הקשה מדברי המחבר בעצמו בס"י קצ"ח (סעיף כ"ה) שהביא שתי הלשונות והתם מקורו בדברי הראב"ד. (ועיין אשכול סימן ס"ג, מאירי נדה

ועיין סד"ט (סימן קצ"ח ס"ק כ"ג) ובתשו' בית שערים יו"ד (סימן רע"ה) וזהו הטעם שחץ שנתחב בירך של האדם וקרום עליו עור מלמעלה אינו חוצץ שכשם שלענין טומאה קיי"ל דבלוע בטל להגוף כן לענין חציצה.

ולפי הפוסקים דדין דבית הסתרים הוא רק מדרכנן יש להבין החילוק בין טבילת כלים שהקילו לדעת מקצת פוסקים דלא בעינן שיהא ראוי לביאת מים וכמו שכתב הר"ש הנ"ל (שם מ"ה) לפי התוספתא (שם פ"ו) אמנם דעת תוס' בחולין (ע"ג ע"א) שלא לחלק בין כלים לאדם.

אלא אפילו להפוסקים דהוי דאורייתא. והן ילפינן זה מהא דנאמר ורחץ את כל בשרו (ויקרא ט"ו ט"ז) כל מרבה אף בית הסתרים ואי אפשר לומר שמרבה לביאת מים ממש שהרי למדנו מידיו או מבשרו שאין צריך ביאת מים ממש ולכן אמרינן שהריבוי היא שיהיה לכל הפחות ראוי לביאת מים כמבואר בתוס' קידושין (כ"ה ע"ב ד"ה כל גדה ס"ו ע"ב וכן ס"ל להמאירי) ולעומת זה ס"ל להרמב"ן במס' קידושין בשם יש מפרשים והריטב"א (והרשב"א ציין לשני הדעות) שהוא מדרכנן [לפי שהלשון לענין טומאה הוא כגלוי החמירו בו חכמים שעל כל פנים יהיה ראוי לביאת מים ורעק"א בתשו' כתב (בסימן ס') דלפי זה י"ל דלא החמירו צריך ראוי לביאת מים אלא בפה שבטומאה הוא כגלוי אבל במקומות שגם לטומאה הם כבית הסתרים גם לטבילה לא בעינן שיהא ראוי לביאת מים].

מבל מקום כיון דראו חז"ל דהתורה הקילה בהם שאין צריך אלא ראוי לביאת מים הקילו בהם ג"כ. כמו דמטיק שאם לא בדקה עצמה קודם טבילתה מדבר החוצץ וטבילה ואחר הטבילה לא נמצא עליה שום דבר חוצץ שבכל הגוף קיי"ל שלא עלתה לה טבילה בבית הסתרים לא גזרו כמו שכתב הראב"ד בבעל הגפוש בשו"ע ס"י קצ"ח (סעיף כ"ה) והטעם הוזה כתב הסד"ט דלא כהטור"ז שס"ל דהטעם להקל הוא לפי שלא שכיה שיהיה שם חציצה.

והנה קיי"ל דהולכין בתר חזקה דהשתא דליכא חזקה דמעיקרא כמבואר בקידושין (ע"ט) ולפי זה כתב בשו"ת בית שערים יו"ד (סימן רע"ח) דיי"ל בבית הסתרים דעינן שיהיה רק ראוי לביאת מים כיון שלא נמצא שם דבר חוצץ לאחר הטבילה מוקמינן אותה מעיקרא אחזקה דהשתא דגם מעיקרא היה ראוי לביאת מים אבל בכל הגוף

ס"ז, רמב"ם פ"א ה"י, רבינו ירוחם נתיב כ"ו ח"ה אורחות חיים שהביא שני הלשונות)

המהרי"ט בקידושין (כ"ה) הביא דברי תוס' שם דיליף מכל הנאמר ורחץ את בשרו במים לרבות דגם בית הסתרים בעינן שיהא ראוי לבית מים ע"כ וקשה הא האי כל בעינן לדרשא אחריני שדרשו חז"ל במס' חגיגה (י"א) מהא דנאמר ורחץ את כל בשרו במים שיעור מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן שיעורו חכמים מ' סאה.

ורתי' בשו"ת בית שערים יו"ד (סימן רע"ה) בהקדם דברי הספרא הובא בתוס' יו"ט (בפ"ח דמקואות מ"ז) דיליף מלימוד אחר דבעינן שיעור של מ' סאה והוא מהא דנאמר כי אם רחץ בשרו במים ובא השמש וטהר מה ביאת שמשו כולו כאחד אף ביאתו במים כולו כאחד וזה בתוך שיעור מים של מ' סאה ע"כ ולפ"ז יש עוד קושיא על הגמ' בחגיגה שיליף דבעינן שיעור מ' סאה מכל ולא מסיפא דקרא ובא השמש וטהר.

וכרי' ליישב זה הביא דברי הרמב"ם בפירוש המשנה (סוף פ"ח דמקואות) שפירש בית הסתרים הוא חלק הפנימי של האף והאוזן והפה (וכן פירשו הרא"ש והראב"ד) ולפ"ז י"ל הא דבעינן מ' סאה שיהא כל גופו עולה היינו אם היינו מחשבין המים שיכנס גם בתוך האף האוזן והפה אז אין כל גופו עולה בפחות מ' סאה אבל אם אינו נכנס תוך האף והאוזן והפה סגי בפחות מעט ואף דבאמת לא בעינן שיכנסו בבית הסתרים המים מכל מקום כיון דילפינן מכל דבעינן שיהא ראוי לביאת מים א"כ אי ליכא שיעור מ' סאה אינו ראוי לביאת מים ולכן בעינן מ' סאה.

ולפ"ז אתי שפיר דהא דבעינן שיהא כל גופו עולה בהן בבית אחת שפיר ילפינן מדרשא דספרא ומכל ילפינן דבית הסתרים בעי ראוי לביאת מים וזהו פירוש דברי הגמ' בחגיגה כל בשרו במים שכל גופו עולה בהן מדרשא דספרא וכתוב כל דבית הסתרים בעי ראוי לביאת מים וא"כ ילפינן זה מזה וכמה הן מ' סאה ומיושב קושיית מהרי"ט.

הזכרון יוסף (בסימן י') הקשה היאך מרבינן מכל בשרו לרבות בית הסתרים שיהא ראוי לביאת מים וכי גרעי בית הסתרים דלא הוי אפילו ע"י צירופם יחד רק

מיעוט הגוף מגלוי דקיל מהלכתא דדוקא רובו המקפיד עליו חוצץ ולא מיעוטו המקפיד.

והס"ט (בסימן קצ"ח סקכ"ג) תירוץ לפי דברי הרמב"ם (בפ"ב דמקואות הל' ט"ו) דשערו של אדם כגופו של אדם נחשב לענין טבילה ואינו כגופו בפנ"ע כדי שנאמר רוב השיער אלא אע"פ שכל שער ראשו קשור נימא אם אינו מקפיד עליו עלתה לו טבילה אא"כ נצטרף לחוצץ אחר על גופו ונמצא הכל רוב גופו עיי"ש והכ"נ ביהס"ת בעי ראוי לביאת מים שלא יהא בהן דבר החוצץ ואפי' מה"ת מעכב אם יש בהם דבר החוצץ מידי ככה"ג שעל ידי הצירוף של בית הסתרים עם החוצץ שבשאר הגוף הוא רוב הגוף עיי"ש.

ובשו"ת בית שערים יו"ד (סימן רע"ה) הביא תירוץ זה של הסד"ט והקשה מגמ' מעילה (י"ז) דהיכא דאין טומאתו ושיעורו שוה אין מצטרפין וכן פסק הרמב"ם (פ"ד מהל' טומאת אוכלין הל' י"א) וא"כ י"ל בשלמא בשער שפיר ס"ל להרמב"ם דמצטרף לשאר הגוף דלשיטתו דינם שוה אבל בית הסתרים עם שאר הגוף אינם דינם שוה דשאר הגוף בעי ביאת מים ממש ובית הסתרים א"צ ביאת מים וא"כ א"א לרבות דבעי ראוי לביאת מים לענין להצטרף עם שאר הגוף שהרי אין דינם שוה והוי כמו אין טומאתן שוה דאינו מצטרף ועיין תשו' אמרי אש יו"ד (סימן ע"ה) וא"כ שפיר הקשה הזכרון יוסף דאין סברא לרבות בית הסתרים ועי' תוס' פסחים (מ"ג) ד"ה מאן. והזכרון יוסף בעצמו כתב לחדש דראוי לביאת מים לחדר וחציצה לחדר דודאי הטעם דרובו שאינו מקפיד ומיעוטו המקפיד שאינו חוצץ מה"ת משם דאותו דבר החוצץ כיון דאינה רובו או דאינו מקפיד עליו מיחשב כגופו ובשרו ממש וכיון דהוי גופו ממש הרי יש כאן ביאת מים על גופה ממש משא"כ בקרצה שפתותיה או קפצה ידיה וכהאי גוונא דלאו משום חציצה אתינן עליה אלא משום שאין המים ראויין לבוא לתוכן לא עלתה לה טבילה אע"ג דלא הוי אלא מיעוטו דלא שייך לענין זה לומר דהוי כגופה וכבשרה חשיב דאדרבא כיון דפנימית פיה ושיניה ולשונה וכהאי גוונא ודאי גופה הוי ואין המים יכולין לבוא עליהן מפאת קריצת שפתותיה לכן לא עלתה לה טבילה אלא דרבנן גזרו על מיעוטו המקפיד משום רובו המקפיד ואחמירו בה אפי' בספק כגון לא עיינה וטבלה דאם

לומר לך דטהרה במקוה חל בזמן עלייה וכדברי הכסף משנה (פ"ו מהל' אבות הטומאה הל' ט"ז) שכתב כן בדברי הרמב"ם (ועיין בשו"ת בית יצחק סימן ל"ט) ומ"מ יש להשיב לב דלשון הגמ' עלתה משמע לגמרי ולשון המחבר ובעלייתה משמע בשעת עלייה ולא עלתה לגמרי ובערוך השלחן העיר בזה ומפרש גם דעת המחבר דכוונתו שעלתה לגמרי עיי"ש ומה שיש ללמוד מזה דכל זמן שלא עלתה היינו יצאה לגמרי מהמקוה מחמירין כשיטת הרמב"ם שתטבול שנית דאין כאן טירחא וכסברת הגמ' בע"ז הרי מים לפניך.

דבר חוצץ. ולא נתעסקה בשום דבר כינתיים (כמבואר בסעיף ז"א).

ונמצא עליה. דוקא עליה אבל אם נמצא על המדרגות של המקוה לא אמרינן דנפל שם כשיצאה.

בין על בשרה ובין על שערת. המחבר השמיט בין על בשרה ובין על שערת דבגמ' גם כן לא מופיע לשון זה וברשב"א בתורת הבית הקצר כתב בין על בשרה ובין על שערת.

ואפשר לומר דנקט כן לומר דאף דהיתה החציצה ברוב הגוף שהוא חציצה מה"ת א"צ טבילה אחרת כדעת הסדרי טהרה (ס"ק ל"ג).

אם היה הכל בעונה אחת. היינו שתפפה בלילה וטבילה בלילה ולא בעינן שגם התחלת החפיפה תהיה בלילה (אע"פ שנאמר לשון הכל) אלא בעינן שגמר החפיפה תהא בלילה כהבנת הרא"ש בכוננת השאילתות הובא (בסעיף ג') בשו"ע.

אינה צריכה טבילה אחרת. דשיעור עונה מקורו בבעל המאור בהשגות לבעל הנפש בשער הטבילה והובא בתורת הבית הארוך ובקצר כתב "שעל ידי כן נזהרת בחפיפתה יותר" והסביר הלחם ושמלה שנוהרת שלא תבוא עליה שום חציצה בעונה זה ואם נמצא עליה סימן שבא אח"כ אע"פ שלא ידעה מהיכן בא הדברים אמרינן לאו אדעתיה ואהכ"נ אם אומרת ברי לי שלא הגיע לידי דבר זה ע"י שנתעסקתי צריכה טבילה שנית.

אבל אם לא היה הפכילה סמוך לחפיפה וכו' או אפי' היה סמוך אלא שהפפה בסוף היום וטבילה תיכף בתחלת הלילה וכו' צריכה לחזור ולטבול. והוא דהכריע כדעת הש"ך שמצדף גם שיטת הר"ן אף שדעת המחבר להקל בעונה

נחיר ספק זה יבא נמי להתיר בספק רובו ומקפיד עליו וכן בספק אם קרצה שפתותיה ודאי דהוי ספק תורה משא"כ אם לא קרצה שפתותיה רק מסופקת אם היה בפיה או בשיניה וכה"ג דבר החוצץ או לאו עלתה לה הטבילה כיון דמה"ת אפי' היה שם דבר החוצץ אינו פוסל הטבילה דלא הוי רק מיעוטו ולא שייך למגזר בבית הסתרים אטו רובו ומקפיד דבבית הסתרים לעולם לא יהיה בהם רוב הגוף אפי' על ידי צרופם יחד ומכל שכן כל אחד ואחד לעצמו (ועיין טו"ז סימן קצ"ט סק"א) והשתא דאחינן להכי י"ל דלא נקט נפקותא ראוי לביאת מים בעינן גבי בעיאת אותו מקום בית הסתרים הוא או בלוע הוא ע"כ, והס"ט הנ"ל הקשה עליו עיי"ש.

המקנה בקידושין (כ"ה) הקשה לשיטת הרשב"א דראוי לביאת מים בבית הסתרים אינו אלא מדרבנן א"כ למה אמרינן שם בשפחתו של רבי שמצאה עצם בין שיניה לאחר הטבילה הצריכה טבילה אחרת הא הוי רק מיעוט המקפיד שאינו אלא מדרבנן אטו רוב המקפיד או אטו רובו שאינו מקפיד משום דהוי גזירה לגזירה (כמבואר בפ"ק דסוכה) הכי נמי לא ליגזר כאן משום דהוי גזירה לגזירה.

סעיף ט"ז

חפפה ועיינה. למה נקט עיון אחר חפיפה י"ל בכמה אנפי דעיון צריך להיות תמיד תיכף סמוך לטבילתה וכדברי המחבר בסעי' ו' דאע"פ דחפיפה אפשר להרחיק אבל עיון אי אפשר להרחיק או יאמר לפי הטו"ז (בסק"ד) דבשעת חפיפה מקיים עיון ובוה מפרש שם דברי השו"ע ועל דבריו צ"ב למה המחבר (בסעיף י') כתב עיון אחר חפיפה ועל כרחך לפרש דעיון בשעת חפיפה או אח"כ ולא לפנייה לפי שיש לחוש שע"י חפיפה שלא כהוגן נתקשר השערות או נשאר חתיכות סבון וכדומה ולכן נקט עיון אח"כ.

או יאמר לפי הס"ט (סק"ה) שחולק על הטו"ז וס"ל דחפיפה אינה במקום עיון אע"פ שחפיפה הוא שפשוף משא"כ בדיקה ועיון מ"מ אם לא כיון לעשות עיון בשעת חפיפה לא מהני וזה שאמר ועיינה דחפיפה אינה במקום עיון ושלא כדברי הטו"ז.

וטבילה ובעלייתה נמצא עליה דבר חוצץ. דייק ובעלייתה ולא מסתפק בהא דנאמר וטבילה שהוא לשון המחבר (בסעיף י') וגם לשון הגמ' (ס"ו ע"ב) טבילה ועלתה

פּלתי

דיני חפיפה סעיף י"ז

המבואר

תשעא

אחת אף שאינו סמוך ועיין בלחם ושמלה שגם כן הכריע כן.

ואפילו עיינה סמוך לטבילה. עיין בס"ט (הג"ל) אף שסמכו חכמים על עיון בגוף מ"מ כיון שטעם מנהג יש להתמיר לעשות חפיפה ולא היתה סמוך יש להתמיר.

שלא חפפה ועיינה שפיר. ולכן צריכה חפיפה וטבילה שנית (וג' טעמים נאמרו בזה דעת הפרושה לפי שטבלה במים קרים שדרכם לסבך השער (כדברי המחבר בסעיף ב') ועוד שני טעמים יש שנוכחים בסדרי טהרה דכיון דהחפיפה לא היתה בעונה אחת צריכה לחזור ולחפוף סמוך ועוד דכמו דאנו רואין שבא חציצה זה אולי בא עוד חציצות).

ולכן אם הוא ליל שבת וי"ט שא"א לה לחוף ראשה בחמין אסור לה לטבול. לא ס"ל לסמוך על דעת האשכול דאם אין מים חמין יחפוף במים קרים ואפשר דס"ל דאשכול מיייר דוקא באופן שאפשר שגם למחר לא יהיה מים חמין אבל באופן שיהיה מים חמין רק השתא ליכא לפי שאסור לחמם שפיר לא יסמוך להקל.

והפרישה כתב הטעם דכיון שטבלה במים קרים ומסתבבין השערות. ויש להעיר ממה שכתבו מקצת אתרונים דשאני טבילה שהוא שעה מועטת וגם עובר עליה המים בקל ולא בחוזק כמו חפיפה אינה מסבך (עיין בלחם ושמלה).

סעיף י"ז

במקום שאמרנו צריכה טבילה שנית. אם לא היה החפיפה סמוך לטבילה.

אם נתעסקה באותו חמין לאחר הטבילה. לפני שמצאה החציצה.

פסק בשו"ע רתלינן שנדבק בה אחר הטבילה. דין דתליה אמרינן גם באיסור תורה ועיין בטו"ז סי' ק"צ (סעיף כ"ג) ובחור"ד שם (ס"ק כ"ז) מה שכתבנו שם.

אם נתעסקה באותו חמין. בספק נתעסקה באותו חמין גם המתבר מודה להתמיר.

אבל הב"ח והש"ך פסקו בגדולי הפוסקים דלא מהני. וכמו שמסיים דכיון דהיתה בחזקת טומאה אינה עולה

מטומאתה עד שתאמר ברי לי שלא היה עליה דבר זה קודם טבילה ויל"ע בזה"ז דאשה המפקחת שם בבית הטבילה מעיינת עליה לפני שנכנסת אי מקרי ברי לי.

דכיון דהיתה בהזקת טומאה. מ"מ נראה היכא דהלכה למקוה משום שויה אנפשיה חד"א יש להקל כדעת המחבר.

וציין שם לדון אי קרוב לודאי הוי ברי לי או לא. ובספר טל תורה על הש"ס ראיתי שדן בזה דיש נפק"מ לגבי מי ששכת יעלה ויבא אי יחזור שנית וכדומה לגבי שאר ספיקות וכתב דקרוב לודאי לא הוי ספק.

וי"ל בכל פעם שצריכה לטבול שנית אי אמרינן שצריכה לשלם פעם שנית אי שילמה בשביל טבילה בטהרה או על עצם טבילה אין ליקח כסף כיון שהוא מצוה לכן משלמין על המים חמין ועל מקום החפיפה א"כ אם טובלת שנית יש להקל שלא לשלם אבל במקום שצריכה לעשות חפיפה שנית צריכה לכאור' לשלם אם פשעה ולא חפפה ואם היתה אונס כגון שחפפה ומצאה חציצה ורוצה לטבול שנית י"ל כיון שמן הדין כבר יצאה יד"ח טבילה צריכה לשלם שנית.

וגם יש לברר בסברא דאמרינן דמחמירין בטבילה לפי הגמ' בע"ז הרי מים לפניך זיל טבול אם סברא זה נאמר באופן שאינו צריך להוציא הוצאות משא"כ במקוה שצריכה לשלם יש להתמיר (וכעין שאמרו בס"י ק"ב לגבי בשיל"מ דאם צריכה להוציא הוצאות לא מקרי בשיל"מ).

סעיף י"ח

במה דברים אמורים בשאר כל הגוף אבל בית הסתרים אם לא עיינה (וחפפה דלא כהטו"ז סק"ד) וכל שכן אם עיינה ולא חפפה אותן קודם טבילה ואחר טבילה גם כן לא עיינה עד שנתעסקה בדבר החוצץ ואח"כ נמצא בהם.

מאותו מין תולין להקל. אין לעשות כן לכתחלה אלא אם יודע צריך לבדוק קודם ודומה למה שכתב הש"ך דאין לעשות חפיפה בנתר ואהל ע"מ לבדוק אח"כ אם שערותיה מטובכת.

והפּפּה ביום חמישי. דנו האחרונים אי ביום חמישי זה צריכה לעשות חפיפה סמוך לכין השמשות או די לה שתעשה מתי שתירצה ביום די"ל לעשותה סמוך לפי שכל כמה שאפשר להסמיך עדיף ומצד שני יש לומר דדוקא כשהטבילה הוא כליל שבת אז תעשה חפיפה בערב שבת סמוך לטבילתה בשבת כלילה משא"כ הכא בממילא אין סמיכות מה לי עוד שעה ושעתים והנפק"מ בזה היא לפי שהאשה שנוהגת לעשות חפיפה בזמן הדלקת נרות והבעל מדליק במקומה (כמבואר בשו"ת בית שערם אף שאין כולם נוהגין כזו) מ"מ אינה רוצה להפסיד הרלק"נ בערב שבת זו שזה מצותה וולהעיר גם מדברי הפנ"י במס' שבת (כ"ג ע"א) ד"ה בגמ' דס"ל דאם הדליקו עשישית בעוד היום גדול לצורך שבת אין חיוב לכבותה ולהדליקה שנית כיון שההדלקה היתה לצורך שבת ויש לצרף דבריו כליוקוטים במס' ברכות שנהגו להתפלל ולאכול בעוד היום גדול בע"ש העתקתי דבריו בהערות על הפלתי בס"י קצ"ו (ועיין משנה מהר"ת ח"א סימן ר"א).

ומחמת אונס לא טבלה כליל שיש. אונס רחמנא פטריה מכל דבר וכמבואר בב"ק (כ"ח) וילפינן מהא דאמרה תורה ולנערה לא תעשה דבר בנה אב לכל התורה כולה ונהגאון רבי מרדכי בנעט הקשה (כתשו' פרשת מרדכי אבעה"ז סימן ל"ט) למה לי קרא לפוטרה ממיתה הא לא משכחת מיתה רק בהתראה והתיר עצמו למיתה וכיון דאנוסה היא ודאי לא התירה עצמה למיתה ואי נימא דקבלה התראה וכגון שהעדים עמדו מרחוק וצעקו לה (עיין רמב"ן פרשת כי תצא מ"מ קשה אי קיבלה התראה לא הוי אנוסה ואי לא קבלה התראה בלאו הכי פטורה אפילו שלא באונס ויש כמה ת' באחרונים).

יש להקל שתסמוך על החפיפה. אע"פ שאינו סמוך דהוי אי אפשר ובמקום אי אפשר התירו להרחיק הטבילה לכמה ימים אבל הבדיקה ועיון צריך להיות סמוך (עיין בשו"ע סעיף ר' ובכ"ח לסעיף ה').

ומותרת לטבול ליל שבת. לפי שליל שבת בכלל עונת תלמיד חכם וראוי לצרפו עם עונת מצוה של ליל טבילה.

ואפילו נמצא בין שיניה. יל"ע אם יודע שנתעסקה במקום אחר אי תולין להקל גם על חציצה בשינים או דוקא בספק.

ששם מצוי לחיות. עיין לקמן כלל קכ"א סעי' א' דלכן אינה אוכלת בשר והוא מדברי המחבר בשו"ע סי' קצ"ח (ועיין בשו"ת בית שערם יו"ד סימן רע"ח).

סעיף י"ט

כשחל יום טוב יום שיש. יום טוב בספרי הפוסקים קאי על ששת הימים ראשון ושביעי של פסח ראשון ושמיני של חג הסוכות חג השבועות וראש השנה ויוה"כ שאסרם הכתוב בעשיית מלאכה כמבואר ברמב"ם יו"ט פ"א ה"א ובטור אור"ח סי' תצ"ה (ובמקום אחר כתבנו דאע"ג דמציעו שם יו"ט על חוה"מ לפעמים לפי שאסור בעשיית מלאכות).

יום שיש. כמובן שיום ראשון של ראש השנה אינו חל בערב שבת בזמנינו ולפי כלל הידוע לא אד"ו רא"ש, ומבואר בתוס' פסחים (נ"ח ע"ב) ד"ה כאילו דגם בזמן שהיו מקדשים על פי הראיה לא קבעו ר"ה בערב שבת, ועיין סוכה (נ"ד ע"ב) וברעת הרמב"ם נראה דס"ל דבזמן שקדשו הראיה שפיר קבעו גם בערב שבת יום ראשון של ר"ה (עיין בלח"מ פ"א מהל' חמץ ומצה ה"ו) ולפ"ז על כרחך דיום שיש קאי על שאר הימים טובים שאין בהם שני ימים טובים בא"י רק בחו"ל שהוא ביום שני של גליות ושבת לאחריו (חוץ מיו"ט פסח שג"כ אינו חל ביום ו' ולפי הכלל לא בד"ו רא"ש).

וליל טבילה ליל שיש. אין שום ענין לטבול כליל שיש בבין השמשות כמו שיש נוהגין לטבול בכל ערב שבת דדוקא בערב שבת שיש לרדן מטעם רחיצה וסחיטה בשבת יש נוהגין לדקדק לטבול בבין השמשות משא"כ כשיו"ט ושבת סמוכין מה לי טבילה ביו"ט מה לי טבילה בשבת אף שאיסור רחיצה ביו"ט יותר קיל מ"מ אין בזה מספיק כדי להכריח אותה לטבול ביו"ט.

ואם תרצה לטבול בבין השמשות של יו"ט אין בזה חסרון של הכנה דביו"ט גם כן מותרת לטבול משום מקצת היום ככולו אלא אנו מחמירין כדי שלא תבוא ותשמש בבין השמשות ליכא חשש זה כמובן.

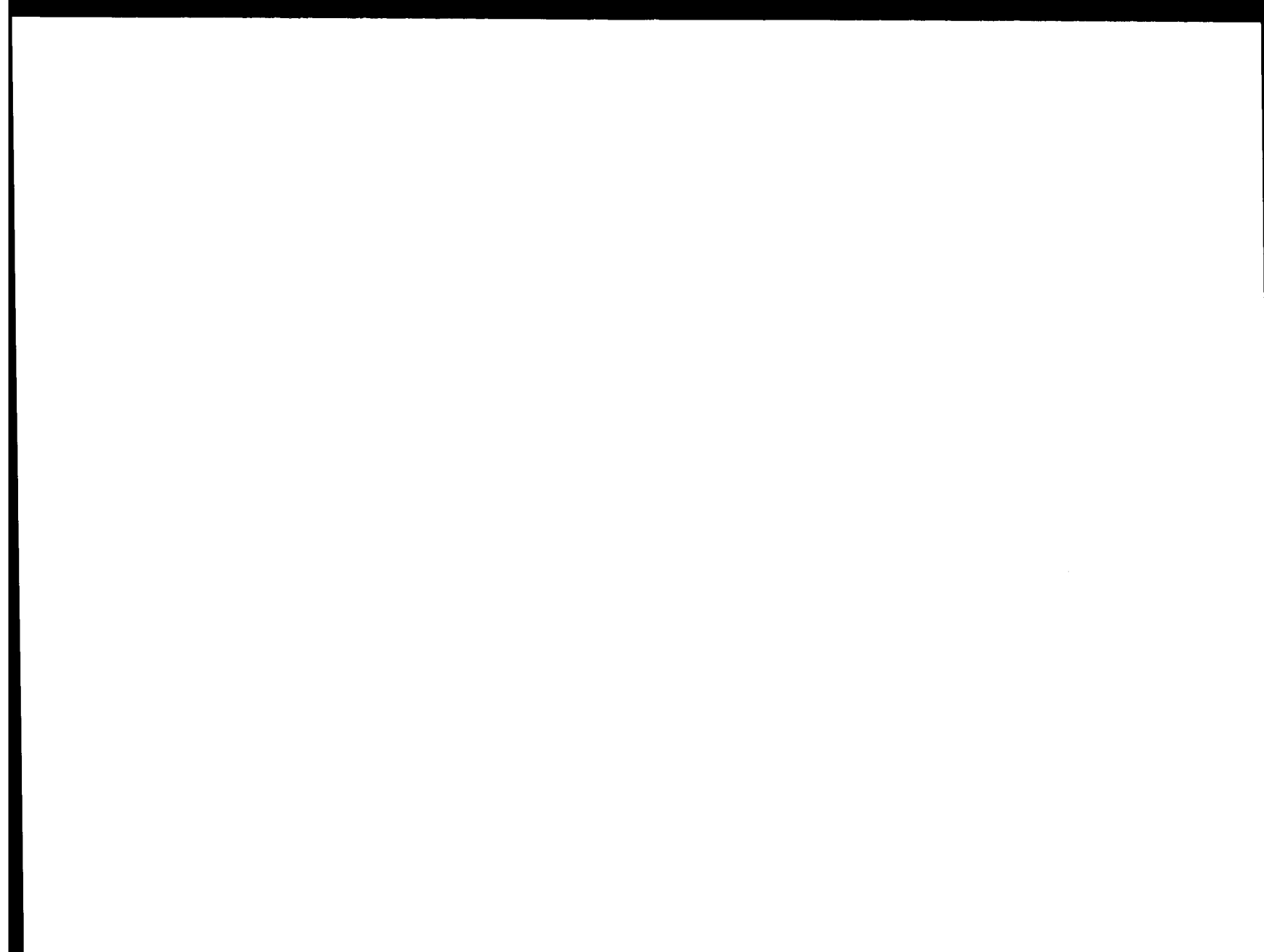
לפי מה שכתבו הפוסקים דאע"ג דאין לאומן לירד לאומנותו של חברו מ"מ כזה"ז דאנו נמצאים בגלות שאם היהודי אינו יורד אז בא הגוי ויורד ומאן מונע ממנו הדר ליכא איסור גם על ישראל וא"כ יוצא שמשא ומתן בגלות נהיה הרבה יותר קשה והוא עול וכו'.

ואפשר גם אם מחמת קטטה. אע"פ שמפורש כמעט בפירוש נדה (ס"ח) דהוי כאי אפשר, מ"מ י"ל בדרך מוסר מסתפק דמחלוקת בשבת ויו"ט הוי יותר גרוע וכמו שדרשו עה"פ לא תבערו אש וגו' ביום השבת, ועיין בתשו' בינת אדם מה שכתב בזה, ועוד י"ל דלכאורה היאך זה שעושיין קטטה הרי הבעל צריך לכבד אשתו יותר מגופו והאשה צריכה לכבד הבעל מדין אלא על כרחך דהם מכוונים לשם שמים אמנם על זה כתב הגאון בעל יערות דבש (ח"ב דיוש א') דרבותינו נתנו סימן לדבר איזהו מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת בית שמאי ובית הלל דאע"פ שהיו חולקים בדבר הלכה נשארו ידידים, וכדברי חז"ל במס' קידושין (ל' ע"ב) ע"כ ואם כן גם בזה דאם נדחה הטבילה סימן שלא נשאר ביניהם אהבה נמצא דהוי קטטה שלא לשם שמים ולכן כתב ואפשר.

אבל אם פשעה ולא מבלה אסורה למבול כליל שבת. וכתבנו בחידושים מה שנא מסי' קצ"ז דמותרת לגרום לטבול לכתחלה כליל שבת עיי"ש.

ואפשר שהוא הדין באומרת מותר שפברה שמותר לחפוף היום ולמבול ליל שלאחריו. עיין בבינת אדם שצייין לדברי התוס' במס' בכורות (כ"ג ע"א) ד"ה סבר לגבי ביטול איסור דאע"ג דאסור לבטל במזיד מ"מ אומר מותר מקרי כשוגג וראוי לציין דברי הפלתי (סימן צ"ט סק"ו) שהביא דברי הטו"ז שהוכיח כן מדברי התוס' הנ"ל והוא ז"ל מפלפל על הוכחה זה עיי"ש, ובהערות שם ציינתי לדברי הח"ס בתשו' חו"מ (סימן כ"ב) שהסכים להטו"ז עיי"ש ועוד מראה מקומות בזה עיי"ש, ועיין בחכמת אדם (כלל מ"ד סעיף י"א) שצייין לדברי הטו"ז וצייין לדברי הפר"ח והמגנ"ח שמפקפקים על דבריו והכא נקט כהטו"ז לגמרי יש לומר דאיסור אכילה חמור טפי או באמת מסתפק גם הכא ולכן כתב ואפשר.

אז שהיתה טרודה במשא ומתן ומחמת זה שכחה. יש דיון בפוסקים אי שכחה הוי פשיעה או לא עיין בתשו' של החכמת אדם בבינת אדם שצייין לכמה מראה מקומות בזה ויש לציין עוד מדברי השער אפרים בהגהות בנו (סימן כ"ח) שצייין לב"מ (מ"ב) הטוען שכחתי הוי פושע ועיין ביצה (ט"ז ע"ב) וברש"י שם שמא יפשע ישכח ולא יערב וברש"י פסחים (ל' ע"ב), שבת (כ"א ע"א), ולעומת זה דעת השכות יעקב (ח"ב סימן קמ"ח) דשכחה הוי אונס וכתב לחלק בין שכחה מחמת עצלות לסתם שכחה עיי"ש, וזהו שהקדים ששכחה מחמת טרדת משא ומתן שהם לעול על צוארנו שפיר מקרי שכחה אונס נויש להמתיק הדברים בדרך חידוד

תוכן הענינים מפורט

סימן קפג

סק"א

דברי הפלתי .....
 פלתי המבואר .....

אין האשה נטמאת מה"ת רק בהרגשה ומדרבנן טמאה גם בלי הרגשה ♦ דעת המנחת יעקב בתורת השלמים דאשה שקנחה ומצאה דם עליה אינה טמאה רק כשיעור גריס ועוד, כמו כתם דעלמא ♦ דעת הפלתי דכל שהוא ודאי מגופה גם בלי הרגשה טמאה מדרבנן ♦ אי בדיקת עד או קינוח לאחר תשמיש היו ספק הרגשה וטמאה מספק מה"ת או לא ♦ מחלוקת הגאון בעל שב יעקב עם הגאון ר' גבריאל אב"ד מי"ץ בכוותת הגמ', ובזה תלוי שאלה הנ"ל ♦ הוכחה מדברי התרומת הדשן דבדיקה היו ספק תורה שמא הרגישה ♦ הפלתי הביא דגם דעת הרמב"ם הוא דבדיקה היו ספק הרגשה ♦ קינוח שאינו לאחר הטלת מי רגלים או לאחר תשמיש אין כאן ספק טמאה מה"ת רק מדרבנן ♦ לפי הנ"ל דבדיקה היו ספק תורה מיושב שני קושיות ♦ ראייה מדברי התוס' לפי הרמב"ם והתה"ד ♦ עוד ראייה להנ"ל דבדיקת עד היו ספק הרגשה דטמאה מהתורה ♦ דעת הגה"מ דבדיקת עד היו דרבנן כמו כתם דעלמא ♦ מדברי התוס' במס' שבועות נראה דס"ל כשיטת מהר"ם דבדיקת עד היו טמאה מדרבנן ♦ דעת רב אדא בר מתנא דהמשנה בנדה קאי אפרישה שלא סמוך לוסתה ואמרה לו נטמאתי ♦ קושיית רבינא על רב אדא הנ"ל מלשון נמצא ♦ קושיית התוס' דעדיפא מיניה היה יכול להקשות רבינא מסיפא דמשנה דנמצא לאח"ז פטורין מקרבן ♦ הפלתי מיישב קושיית התוס' דנטמאתי לאו דוקא אלא אמרה מרגישה אני פתיחת המקור והיו ספק ולכן פטורין לאח"ז ♦ ראייה מדברי התוס' דס"ל כשיטת הגה"מ דבדיקת עד היו דרבנן ♦ הכרעת הפלתי לדינא להחמיר דספק תורה הוא

הערות וביאורים ..... שעה

ברעת רש"י דטמאה מה"ת גם בלי הרגשה ♦ ברעת הפלתי בד' נקיים אי בענין הרגשה מה"ת ♦ הטעם דחכמים אסרו דם שיוצא גם בלי הרגשה ♦ דבר המקבל טמאה רק מדרבנן אי יש בו טומאת כתמים ♦ הסבר בטעם שדבר שאינו מקבל טמאה לא גזרו חכמים בכתמים ♦ "קנחה עצמה בעד או בבגד צבוע שאינו מקבל טמאה בלי הרגשה ומצאה דם שבוודאי יצא דם מגופה אי דינו ככתם דעלמא" ♦ ביאור דברי המנחת יעקב דגם ודאי מגופה בעינן שיעור כגריס ועוד ♦ שיטת הפוסקים הסוברים כהמנחת יעקב ♦ חששת הרגשת מי רגלים לא אמרינן רק לגבי טהרות ולא לגבי בעלה ♦ הס"ט כתב לתרץ קושיית התוס' באופן אחר ♦ גרר קינוח קצת לפני מפה הרחם ♦ אי טהרות חמור יותר מלבעלה לכל דבר או לא ♦ בקושיית האחרונים על הגמ' בשבועות דמוקי המשנה בנדה אפרישה וחיבין שזה סותר דברי המרדכי ♦ לפי הבנת הח"ס דתשמיש יוצר דם קשה על המשנה בנדה למה טמאין מספק אם נמצא דם לאחר זמן ♦ מסברא אמרינן דהאשה אינה יודעת שפירסה נדה בשעת תשמיש ♦ ראייה מהגמ' כאן לדברי הח"ס דאשם תלוי חייב גם בידע בשעת מעשה שהוא ספק איסור ♦ איסור לפרוש באבר חי באמרה לו נטמאתי משום הגנאה אף דלא עשה מעשה ♦ דברי הסדרי טהרה בבדיקות עד דהוי ספק תורה ♦ יש ללמוד מדברי תרומת הדשן דאין לחלק בין בדיקת עד להרגשת משם ♦ אם יש הוכחה ברורה מדברי התרומת הדשן דבדיקת עד ספק הרגשה הוא ♦ "הוכחת בעל התניא דבדיקת עד היו ספק תורה ♦ לפי דברי הפלתי כאן נדחית ראיית הנו"ב דהרגשת זיבת דבר לח מקרי הרגשה ♦ לפי הפלתי יש לדחות ראיית הח"ס מדברי הגמ' דלהחזיק איסור לא בעינן שני עדים ♦ הכרעת רוב אחרונים כהפלתי ודעת החולקים ♦ יש שיטה דקינוח היו כבדיקה ♦ דעת הפלתי

בבדיקת עד הוי ספק הרגשה ולא ודאי ♦ באומרת ברי לי שלא הרגשתי נאמנת או לא ♦ אי בית שמאי סוברין דיני כתמים ♦ אי צריך לפרוש באבר מת כשאמרה לו מרגישה אני ♦ נשים בזמן הזה בהרגשה.

סק"ב

דברי הפלתי ..... ח
 פלתי המבואר ..... ח

ביאור מהו היתה תקנת רבי ♦ ביאור תקנת רבי זירא וטעמו ♦ בזמן רבא אי היתה תקנת ר' זירא ונפק"מ אי בתבעוה לינשא חיישינן לדבריו ♦ דברי הרא"ש בביאור ז' נקיים ♦ קושית הפלתי למה לי בדיקה כל יום לפי טעם הרא"ש בטעם בדיקה הנ"ל ♦ סחירת הרא"ש אי בזמן רבא כבר נתפשט תקנת ר' זירא או לא ♦ הפלתי מיישב סחירת הרא"ש הנ"ל

הערות וביאורים ..... שפג

כירור השיטות בתקנת רבי ותקנת בנות ישראל שהחמירו על עצמן ♦ בחומרא דרבי זירא שבנות ישראל החמירו על עצמן ♦ ביאור של הס"ט על דברי הרא"ש מקושיית הפלתי עליו ♦ חומרא דרבי זירא החמירו רק לבעלה ולא לטהרות ♦ אי בזה"ז הוי ספק זבות דאורייתא

סק"ג

דברי הפלתי ..... י
 פלתי המבואר ..... י

בפנויה יש דין טומאת נדה ז' ימים והבא עליה עובר בכרת ♦ ראייה משפחה שלא נשתחררה דהבא עליה בכרת וכן מבואר ברמב"ם להדיא ♦ המנחת יעקב הקשה מגמ' נדה המשמע דבפנויה אין איסור נדה ♦ הוכחת הפלתי דטעם ר"מ מדברי דרשות הן ♦ מיישב גם לפי הגמ' בנדה שבפנויה יש איסור טומאה

הערות וביאורים ..... שפה

עוד ראיות דבפנויה איכא איסור נדה ♦ שפחה שלא נשתחררה טמאה נדה מה"ת ♦ אין ללמוד מטעמים שיש בדינים או כמצות לחלק בדין לפיהם ♦ גם המסתכל בנשים גורם רעה לעצמו ♦ גודל מעלתו של מצות פריה ורביה ♦ אי איכא ביטול פו"ר אם מונע מלכווא על אשתו כמה ימים ♦ דברי הריב"ש אי יש איסור נדה בפנויה למה אינן סובלות לנדתן ♦ מכירת ס"ת בשביל ללמוד תורה ולישא אשה

סימן קכד

סק"א

דברי הפלתי ..... יג
 פלתי המבואר ..... יג

בדעת הש"ך דעונה בינונית דינה שווה לוסת קבוע ♦ קושית הפלתי על הכרעת הש"ך שהוא נגד דברי הפוסקים ♦ אין לפרש כוונת הש"ך דהא דאשה שאין לה וסת בעי בדיקה מיירי שעקרו לעונה בינונית, מחמת ג' דחיות ♦ ביאור דברי הש"ך דעונה בינונית מקרי כשעת וסתה היינו דוקא להחמיר ולא להקל

הערות וביאורים ..... שצג

בדיקה לאשה שאין לה וסת ♦ בדיקה ע"י שם לא הוי בדיקה ♦ אם הרב מסתפק בבדיקה אי חייבת לכוור אם טמאה או

טהורה ♦ דעת המחבר אם רוב נשים יש להן וסת ל' יום ♦ הערה נחוצה אם יש וסת הגוף בנושי יידן ♦ דברי החות דעת
 כביאור דברי הש"ך שכתב דעונה בינונית דינו כוסת קבוע ♦ ביאור השיטות במה נחלקו אי וסתות דאורייתא או וסתות
 דרבנן ♦ דעת בעה"מ דאע"פ דוסתות דרבנן מ"מ גם כיוצא לדרך לא התירו תשמיש רק דברי חיבה ♦ קריבה בעונה הסמוך
 לוסת אי אסור או לא ♦ ביאור דברי הטו"ז ♦ בשעת הוסת ממש יש טוברים דכו"ע מודים דחויב פרישה מה"ת ♦ לפי
 חילוק הנ"ל יש ליישב סתירת רש"י אי וסתות דרבנן או דאורייתא ♦ בדעת הרא"ש אי ס"ל וסתות דרבנן או דאורייתא ♦
 סמוך לוסתה אי יותר חמיר מאחר וסתה

סק"ב

דברי הפלתי ..... יד
 פלתי המבואר ..... יד
 ביאור שיטת הרמב"ם ברברי הגמ' דאין לה לבדוק משום לבו נוקפו ופורש

סק"ג

דברי הפלתי ..... יד
 פלתי המבואר ..... יד
 דעת רוב הפוסקים דוסתות דרבנן ♦ קושית הב"י בסתירת דברי הרא"ש אי ס"ל וסתות דאורייתא או דרבנן ♦ ביאור הפלתי
 ליישב הקושיא דבאמת ס"ל וסתות דרבנן

הערות וביאורים ..... שצז
 אע"ג דקיי"ל וסתות דרבנן מ"מ אחר ג' פעמים בשעת הוסת הוי מה"ת וגם מה"ת הוי ספק תורה ולא ודאי ♦ הגהות
 ספרים.

סק"ד

דברי הפלתי ..... טז
 פלתי המבואר ..... טז
 ביאור הב"י בכוונת האביאסף ומסקנתו לדינא ♦ הב"ח הביא ראייה מגמ' נדה לשיטת האביאסף ♦ הש"ך מביא קושיא על
 האביאסף ומיישבו ♦ קושיא על שיטת אביאסף דבגמ' נדה משמע עונה יום או לילה ♦ תירוץ הש"ך לחלק בין יש לה
 זמן קבוע לשעות או רק קביעות לעונה ♦ קושיית הפלתי על חילוק הש"ך ♦ עוד קושיא של הפלתי על הש"ך ♦ חילוק
 של הטו"ז בין דם בתולים לדם נדה דדם בתולים דם מכה הוא ♦ דברי הפלתי ליישב ראיית הב"ח ♦ הפלתי מצייין ראייה
 לחילוק הנ"ל בין דם נדה דתלוי בזריחה ושקיעה לבין דם בתולים ♦ דברי הפלתי ליישב שיטת אביאסף מגמ' נדה הנ"ל
 ♦ מביא להקשות דלפי ר' יוסי דאמרינן וסת לשעות א"כ אין פרישה סמוך לוסתה ♦ אי ר' יוסי ס"ל דדרש הנ"ל קאי על
 שעת הוסת ממש ולא סמוך לוסתה ♦ מחדש דיש שני זמנים (א וסת ב) סמוך לוסת, ובוסת אסורה לשמש, וסמוך לוסת
 יש להיות הזיר שלא לשמש ♦ מיישב בזה למה התירו לשמש סמוך לוסתה כיוצא לדרך דסמוך וסתה קיל ♦ לפי דברי
 האביאסף הנ"ל מיישב הפלתי סוגית הגמרא במס' נדה ♦ הסבר למה י"ב שעות דוקא ס"ל לאביאסף ♦ הפלתי הקשה על
 הש"ך ♦ הפלתי צייין דברי המנחת יעקב והקשה עליו ♦ הכרעת הפלתי להלכה להקל שאין לחשוש לדברי האביאסף

הערות וביאורים ..... שצז
 בגדר הלשון אין זה אלא דברי נביאות ♦ דברי הסדרי טהרה דאין הוכחה להאביאסף מגמ' רשבת הנ"ל ♦ היאך מונין
 הי"ב שעות לפי האביאסף כמה שיטות בזה ♦ ראית הסדרי טהרה לשיטת האביאסף ♦ להלכה אי חוששין להאביאסף ♦
 השמש פועל גם על הולדת הבנים ♦ השמש והלכנה פועלים מאד על האדם על צער וכאב וחולי וכדומה

סק"ה

דברי הפלתי ..... כג
 פלתי המבואר ..... כג

ביאור דברי הרמ"א שמקורו בהגה"מ דאשה שמשנית וסתה להקדים או לאחר הוי כהגיע זמן הוסת שצריכה לפרוש ♦
 קושית התוס' יו"ט דהרמ"א סותר את עצמו מהכא למה שכתב בסי' קפ"ט ♦ הפלתי דוחה כונת התוס' לתרץ קושיא הנ"ל
 ♦ תירוצו של המנחת יעקב על קושיא של התוס' יו"ט הנ"ל ♦ הפלתי דוחה דברי המנח"י ♦ ביאור של הפלתי על קושיא
 הנ"ל ♦ עוד תירוצו של הפלתי בביאור דברי הרמ"א ליישב הסתירה ♦ הפלתי הביא ראייה לחילוק הנ"ל

הערות וביאורים ..... שצט

ביאור הרמ"א לפי הסדרי טהרה ומה שהקשה על הש"ך ♦ ביאור החות דעת בביאור דברי הרמ"א ♦ ביאורו של הנודע
 ביהודה בביאור דברי הרמ"א

סק"ו

דברי הפלתי ..... כו
 פלתי המבואר ..... כו

דעת המחבר ספק ראתה קודם נץ אסורה ביום ♦ הסבר הטו"ז ברעת המחבר ♦ טעם הפלתי דאינו פורש בלילה דספק
 דרבנן לקולא ♦ אי הוי ספק דחסרון ידיעה ♦ הכרעת הפלתי להחמיר כמו שכתב המנ"י

הערות וביאורים ..... ת

שיטת השו"ע בספק ראתה בנץ ♦ דעת הראב"ד בשאלה הנ"ל ♦ קושית הרו"ה למה נקל מחמת ספק דרבנן לקולא ♦
 הטעם של האור זרוע דעונה הוא זמן של כ"ד שעות ♦ גדר זמן של הנץ החמה ♦ עו"ב אסורה גם בלילה שלפניה.

סק"ז

דברי הפלתי ..... כז
 פלתי המבואר ..... כז

דברי המחבר וסת שנמשך כמה ימים חיוב הפרישה הוא רק בעונה הראשונה ♦ קושית הש"ך דלעיל (בסעיף ה') מחמירין
 לפרוש יותר מעונה הראשונה ♦ קושית הטו"ז דמנ"ל לחלק כן ♦ הפלתי כתב דחילוק זה נאמר בפסקי הרא"ש ♦ הפלתי
 מציין הראשונים והיאך דייק הב"ח מדבריהם ♦ גרסת הראב"ד בגמ' להיפוך

סק"ח

דברי הפלתי ..... כט
 פלתי המבואר ..... כט

ימי מניקתה הם כ"ד חודש ♦ הש"ך דן אי חודש העיבור בכלל בשנה מעוברת ♦ מחלוקת המחבר והרמ"א כאבן העזר
 אי חודש העיבור בכלל ♦ הפלתי מחדש דגם החולקים התם מודים הכא דאין זה בכלל ♦ הכרעת הפלתי דאין כאן רק
 כ"ד חודש גם בשנה מעוברת

סק"ט

דברי הפלתי ..... ל
 פלתי המבואר ..... ל

בשעת הוסת ממש ויש לה חרדה אי מותרת לשמש בלי בדיקה נחלקו המחבר והרמ"א ♦ קושית הב"י דבמעוברת כו"ע
 מודים להקל והיאך יחמיר הטור בחרדה ♦ על חילוק של הב"י הקשה הפלתי דמנא ליה הא ♦ הטו"ז ג"כ מישב קושית

הביי בדרך אחרת ♦ קושית הפלתי על תירוץ של הטו"ז ♦ דברי הפלתי ליישב דבריו ♦ הפלתי הביא ראיה מהגמ' לסברת הטור לחלק בין מעוברת לחרדה

תא הערות וביאורים.....
ביאור דברי הביי דמחבואה איכא מיעוטא דרואות דם ♦ קושית הח"ס על דברי הפלתי ♦ בביאור שיטת הרמב"ם דהשמיט דין דמחבוא ♦ ביאור הגר"א מביא דיוק מגמ' לחלק בין חרדה למעוברת ♦ אי אנו בקיאין בחרדה בזה"ז.

סק"י

דברי הפלתי..... לג
פלתי המבואר..... לג
♦ דעת הרמב"ם והר"ף דאם עבר יום הוסת א"צ בדיקה ♦ קושיא על שיטת הרמב"ם דס"ל דמותרת בלי בדיקה והרי יש לחשוש שמא תראה ♦ ליישב דעת הרמב"ם הנ"ל דוסת עם חימוד גורמת להם שתבוא ♦ יש ליישב בהא דהנ"ל למה לא מחמירין בטהורת לטמאה למפרע ♦ לפי הנ"ל יש ליישב למה אשה שיש לה וסת צריכה בדיקה לעולם ♦ לפי הנ"ל נתיישב קושית הכסף משנה על הרמב"ם דהרמב"ם סותר את עצמו ♦ קושיא על הרמב"ם למה באשה שאין לה וסת חוששין שמא תראה ובאשה שיש לה וסת אחר שעבר הוסת מקילין בלא בדיקה ♦ כתב לתרץ דאשה שיש לה וסת קבוע תלוי בזמן משא"כ אין לה וסת הרי בספק שמא תראה בשעת חימוד התשמיש ♦ הפלתי מיישב למה לא אמר משמש בעדים גרידא ♦ קושית הפרישה דהטור פוסק דאשה שאין לה וסת צריכה בדיקה וכאן מקיל כשעבר עונת הוסת ♦ תירוץ הטו"ז לחלק בין אין לה וסת ♦ קושית הפלתי עליו מלשון הרשב"א דאינו נראה כן ♦ תירוץו של הפרישה דקמ"ל דגם אם רחצה פניה של מטה מהני בדיקה אח"כ ♦ תירוץ הפלתי דמיירי באשה שנתעברה שהיא מסולקת דמים והיא אשה שאין לה וסת ♦ תמיהת הפלתי למה מהני בדיקה אחר שעבר עונת הוסת ולא חוששין שמא ראתה ונפל לארץ ♦ מיישב לפי הנחה הנ"ל דבדיקה לפני תשמיש היא לברר על ראיה דם בשעת תשמיש ♦ הפלתי מחזק דבריו הנ"ל מדברי הרמב"ם

תב הערות וביאורים.....
למה אין חשש בדיקה אחר תשמיש משום השחתת זרע של הבעל ♦ בביאור שיטת הראשונים אי בעינן בדיקה כשעבר עונת הוסת

סקי"א

דברי הפלתי..... לח
פלתי המבואר..... לח
בעבר הוסת ולא בדקה דעת המחבר להקל ♦ דעת הש"ך בשם הב"ח להחמיר כשלא בדקה ♦ דברי הפלתי דכוונת הב"ח דהחמירו בוסת כדין תורה אבל להלכה וסתות דרבנן ♦ הפלתי מבאר הגמ' בנדה ג"כ על דרך הנ"ל דוסתות דרבנן אלא החמירו בו כדין תורה ♦ הטעם שהחמירו בבדיקה כדין תורה דאם לא כן מה הועילו חכמים בתקנתם ♦ הכרעת הפלתי להקל גם בבדיקה דיש סוכרים דלא בעינן כלל בדיקה ורוב פוסקים חולקים על הר"א ממיץ

סקי"ב

דברי הפלתי..... לפ
פלתי המבואר..... לפ
בשיטת היש אומרים דאין לצאת לדרך אם אשתו טבול תוך עונה ליציאתו ♦ חל ליל טבילה סמוך לוסתה ויוצא לדרך פטור מלהמתין עד שתטבול

סקי"ג

דברי הפלתי..... מ

פלתו המבואר ..... מ

דעת המחבר דעונה בינונית הו קוסת קבוע ♦ מפלפל על מקור דברי המחבר ♦ דברי הר"ן דהמשנה שהו מקורו של הכ"י ס"ל דאשה שאין לה וסת תמיד צריך שאלה ובריקה ♦ דעת המחבר דאשה שאין לה וסת צריכה בדיקה לעולם לפנייה ולאחרייה ♦ מבאר דגם דעת המחבר לחשוש רק לחומרא דעונה בינונית הו קוסת

הערות וביאורים ..... תד

כמה דינים ברני עונה בינונית

סק"ד

דברי הפלתי ..... מא

פלתו המבואר ..... מא

דברי המחבר באשה שיש לה וסת לימים ולוסת הגוף אינה קובעת וסת וחוששת לעונה בינונית ♦ קושית הש"ך דבסי' קפ"ט הכריע הבית יוסף דאינה חוששת לער"ב דוסת הגוף קובע ♦ הבנת המנ"י בדעת המחבר דכאן וסת הגוף הבא ע"י מעשה ולכן אינה קובעת אבל וסת הגוף מודה דקובעת ♦ הפלתי מכריע כדעת המנחת יעקב

הערות וביאורים ..... תד

ליישב קושית הש"ך על המחבר כוסת הגוף אי חוששת לעונה בינונית.

סימן קפה

סק"א

דברי הפלתי ..... מג

פלתו המבואר ..... מג

דעת המחבר דאם ודאי ראתה צריכה לומר לו טבלתי ♦ מקור דברי המחבר הוא בגמ' ♦ גם כשהבעל נמצא בתוך העיר צריך לברר אם טבלה חוץ אם ראה אותה נכנס לבית הטבילה ♦ ספק ראתה מותרת בלי אמירתה טבלתי, דאיכה ס"ס ספק ראתה ספק לא ראתה ואת"ל ראתה אימא טבלה ♦ קושית המנ"י דקיי"ל בעלמא דספק ספיקא צריך שאלה ♦ תירוק של המנ"י דשאני הכא דהאשה בחזקת טהרה ודרכה לטבול ♦ הפלתי מיישב קושית הנ"ל דס"ס צריך שאלה רק באיסור תורה ולא באיסור דרבנן כגון וסת שהוא דרבנן

הערות וביאורים ..... תה

אי ס"ס בעי בירור או לא ואי יש חילוק בין בירור שהוא טורח או אינו טורח. ♦ דעת המנחת יעקב להקל כשיש עוד צירופים. ♦ בדרבנן אי צריך בירור. ♦ אע"פ שיש ענין לבשר בשורה טובה מ"מ מטעם צניעות יכולה לבשר גם ברמו

סק"ב

דברי הפלתי ..... מד

פלתו המבואר ..... מד

דברי המחבר דאחר מעשה לא מועיל אמתלא ♦ קושית הטור למה לא מועיל אמתלא גם במעשה ♦ ביאור דברי הרשב"א לחלק ♦ קושית הפלתי אמאי לא מועיל אמתלא שמצאה אח"כ דם מכה ♦ להלכה אין לחלק לפי הרמב"ן בין אמתלא לאמתלא ♦ דברי הפלתי למה גם על אמתלא כזו לא מהני אחר מעשה ♦ קושית האחרונים מהל' שחיטה דגם במעשה

מועיל אמתלא וכאן משמע דלא מועיל אמתלא נגד מעשה ♦ תירוץ הפלתי דיש חילוק בין אמתלא דמועיל לגבי נאמנות אכל לא לבטל מה דשויה אנפשה חתיכה דאיסורא ♦ עוד תירוץ של הפלתי ♦ ביאור המהר"ל מפראג לחלק בין רבים לבינו לבין עצמה ♦ קושיית הט"ז על דברי הלבוש שכתב הטעם משום שעושה לה שם רע וס"ל כמהר"ל וכן דעת הב"ש ♦ הפלתי כתב לפי דברי מהר"ל הנ"ל לחלק בין אמרה בפני רבים ליחיד דמודה דאם עברה זמן שתוכל לטבול מהני אמתלא ♦ דחיית הפלתי סברת המהר"ל משו"ע משני מקומות ♦ דעת הרמב"ן להחמיר דלא מועיל אמתלא רק כשהיא בחזקת טמאה ולובשת בגדי נדחה ♦ דברי הרשב"א (לפי הבנת הפלתי) דדוקא כשעבר זמן הוסת לא מועיל אמתלא נגד לבישת בגדים ♦ לפי סברא הנ"ל לחלק בין עבר זמן וסת ללא עבר מישב הסתירה מהלי שחיטה להכא ♦ דברי הרמ"א דאם גילה לבעלה לפני מעשה שעושה כן מחמת סיבה מהני אמתלא ♦ הטרי"ז תמה על הרמ"א למה לי טעם של הרמ"א תיפוק ליה דמהני כמו מסירת מודעה ♦ ביאור הש"ך דחידושו של הרמ"א אף שלא אמר לה מקודם לבעלה מהני אמתלא כזו ♦ ביאור הפלתי כתב דאף דמהני אמתלא מ"מ אין לשמש עמה רק בהסתור או להודיע בפני בית דין האמתלא לפני תשמיש ♦ הפלתי כתב להביא ראיה דלא מהני אמתלא לאחר שכבר שימש עמה ורק לפני מעשה מהני אמירת אמתלא

הערות וביאורים .....

ברברי מהר"ל דהטעם דלא מהני אמתלא אחר מעשה של לבישת בגדי נדה משום דרבים אינם יודעים מהאמתלא ♦ המנחת יעקב דוחה דברי המהר"ל מחמת כמה נימוקים ♦ החות יאיר גם כן דן על דברי מהר"ל ♦ דן אי יש לחלק דמהר"ל מודה בשאר איסורים ♦ אם יש אופן שמועיל אמתלא גם על מעשה ♦ הטעם דלא מהני אמתלא אחר מעשה ♦ חילוק זה לחלק בין מעשה לדיבור יש לבאר סתירה בדברי המחבר ♦ דעת הרמב"ם דהתרתא ספק שמיא התראה ♦ בביאור הגמ' דבעלה לוקה משמע דלא מהני אמתלא דאל"כ הוי התרתא ספק ♦ במחלוקת בע"א החוזר ומעיד בבית דין אי הוי כחוזר ומגיד או לא ♦ הטעם דלא נחשדו בנות ישראל לשמש נדה ♦ אי יש איסור אשת איש בנדה ♦ אי דוקא לשמש נדה אבל קריבות לא מרקדקין כ"כ ♦ אי יש לחלק בין זמן וסתה דאז אינו מועיל אמתלא לעבר זמן וסתה דמועיל אמתלא ♦ אין לשמש בפני שום מין ♦ על מה כתב דאבימלך ראה בחלון דחכמה ♦ דבר שאסור לעשות כן מחמת חזקה או רוב ואינו כן באמת אי מותר בצינעא ♦ בביאור החו"ד כל דבר שאסור לעשות מפני מראית העין אפי' בחדרי חדרים אסור ♦ ביאור דברי הפלתי שכתב אם נאבדו הראיה מקילין ♦ סיבת עין הרע לפי הרמב"ם אינה נחשבת לאמתלא

סק"ג .....

דברי הפלתי .....

פלתי המבואר .....

אשה שאומרת שהחכם טיהר המרא והחכם מכחישה נאמן החכם ♦ דעת הטרי"ז לחלק בין ענין ממון לענין איסור ♦ דברי המנחת יעקב לחזק חילוקו של הטרי"ז הנ"ל ♦ הפלתי מפלפל על דברי המחבר המניי דקשה על חילוק הנ"ל בדברי הרא"ש ♦ הפלתי כתב ליישב הסתירה בדברי הרא"ש לחלק בין מאכילתו שאינו מעושר למשמשו נדה ♦ ובמקום שיש לה מיגו נאמנת נגד החכם, ורק נגד עדים לא, אבל במקום שאין לה מיגו נאמן החכם גם בלי עדים ♦ מגלן הרמב"ן דבכתם מיירי בע"א מכחישו ולא בשני עדים ♦ הפלתי מחדש דפלוני גבל ט"ס וצ"ל פלוני כהן ♦ דברי הרמ"א דבאיסור דרבנן אשה נאמנה ♦ הפלתי מיישב בחילוק הנ"ל סתירת הרא"ש הנ"ל

הערות וביאורים .....

בביאור תשו' רמ"א לחלק בין איסור תורה לאיסור דרבנן ברין עד מפי עד באיזה איסור דרבנן ♦ איסור וממון אינן שוין ברין ♦ אשה יש לה נאמנות על עצמה באיסור נדה אע"פ שאתחזק איסורא ♦ ברין נאמנת אשה לומר שלא הרגישה ♦ עוד ברין נאמנת האשה ♦ בביאור סברת התוס' דלא מסתברא לאוקמי דמיירי בעדים ♦ ישוב סתירת הרא"ש ♦ בגירסה טיהר לי הרם ♦ חילוקו של החו"ד מתי נאמן החכם ומתי לא ♦ מחלוקות הרמ"א עם הטרי"ז מתי נאמן ♦ היכא דהדרב בידו נאמן גם נגד חזקת איסור ♦ בעלים נאמנים גם אם אינם בידו ♦ ע"א נאמן נגד חזקה באיסור דרבנן ♦ נאמנת לעדות של שליח גבאי צדקה ♦ חלה בזה"ז דרבנן ♦ תרומה בזמן הזה דרבנן ♦ בדעת הרמ"א לחלק בין איסור תורה לאיסור דרבנן.

סק"ד

דברי הפלתי

זו.....

פלתי המבואר

זו.....

בדברי הרמ"א דאין לאכול ולשתות יין כליל התענית ♦ מקור דברי הרמ"א בתה"ד ♦ הכרעת הפלתי דלילה שלאחר התענית מתענין והוא משום גמר דין מותר בלילה

הערות וביאורים

דברי מהרש"ל שציין עליה בקיצור המנחת יעקב ♦ הטעם בהלילה אחר היום בקדשים ♦ מתי נקבעו לבית דין שישבו בשני וחמישי בשבוע ♦ הטעם שקבעו שישבו בשני ימים אלו ♦ מדת הדין שורה בבית דין בשעת ישיבתם בדין ♦ גמר דין מותר רק של דיני ממונות ולא של דיני נפשות ♦ למה בימי שני וחמישי אומרים תחנון ♦ ראייה דמותר לאכול בשר שלפני התענית

סימן קפו

סק"א

דברי הפלתי

נח.....

פלתי המבואר

נח.....

דעת המחבר דאין לבדוק בשעת תשמיש לא לפנייה ולא לאחרייה, כדי שלא יהא לבו של הבעל נוקף ופורש ונמצא מבטל מצות פו"ד ♦ מקור החשש של לבו נוקפו ופורש בגמ' נדה ♦ דעת החוס' דהחשש של לבו נוקפו ופורש קאי על בדיקה שלפני תשמיש ♦ דעת רבינו שמחה דאין חשש של לבו נוקפו בבדיקה שלפני תשמיש ♦ הפלתי מפלפל על הבנת הבי"ד בדעת רבינו שמחה הנ"ל ♦ הפלתי כתב ביאור חדש בכוננת רבינו שמחה דמייירי באופן דהבעל מצווה לה לבדוק לפני תשמיש ♦ הפלתי מיישב תמוה בדברי ר' זירא דנראה דסותר דברי עצמו לפי חידוש הנ"ל

הערות וביאורים

דעת המחבר והרמ"א דאין לה לבדוק עצמה בשעת תשמיש ♦ הסיבה של לבו נוקפו ופורש ♦ דעת הסוברים והחולקים על הפלתי דאם הבעל מצוה לבדוק אז אין חשש של לבו נוקפו ופורש לפני תשמיש ♦ הם אמרו והם אמרו ♦ דברי הגה"מ הם שיטה ♦ בקושית הפלתי אי סמוך לוסת אונס למה הגמ' בנדה חושש ללבו נוקפו ופורש הרי כך הוא שורת הדין לפרוש סמוך לוסתה ♦ גדר הדין נמצא על עד שלו חייבין קרבן ♦ בקושית הרא"ש על הרי"ף ובדעת הבי"ד דבעינן בדיקה גם קודם תשמיש ♦ אי חוששין בזה"ל לטהרות ♦ גדר החזקה שנתחזק ע"י ג' פעמים ♦ אי יכול לבדוק באותו עד שתי פעמים אע"פ שלא נתכבס ♦ מביא ראייה מדברי הרמ"א

סק"ב

דברי הפלתי

ס.....

פלתי המבואר

ס.....

דעת הרמב"ם דאשה שיש לה וסת יש לה לבדוק עצמה אחר כל תשמיש ♦ קושית הראשונים על שיטת הרמב"ם דמצריך בדיקה לפני תשמיש ולמה אינו חושש שיהא לבו נוקפו ופורש ♦ ביאור דברי הרמב"ם לפי הבנת הרמב"ן ♦ ביאור דברי המשנה (בדף י"ד ע"א) לפי סברת הרמב"ן הנ"ל ♦ קושית הפלתי על תירוצו של הרמב"ן ♦ דעת הפלתי דחויב קרבן איכא אם קנחה מיד אחר התשמיש גם בלי הרגשה דאנן אמרינן מסתמא היתה הרגשה ♦ ביאור חדש (לפי הרמב"ן הנ"ל) בכוננת הרמב"ם דכ"ז מייירי בשיוצא לדרך שמוותר לשמש סמוך לוסתה ♦ לפי הנ"ל מכאור למה הרמב"ם השמיט דין זה דאין לה

ברתי

תוכן הענינים מפורט

ופלתי

תשפנ

לבדוק בתוך שיעור וסת שלא לחייב אותו בקרבן ♦ הפלתי מפלפל על ביאור הג"ל דכיוצא לדרך חייב קרבן דהרי אונס היא ♦ הפלתי הביא סברא ליישב לחלק בין נמצא על עד שלו שאין חוששין ללבו נוקפו ופורש לנמצא על עד שלה ♦ דחיית הפלתי סברא הג"ל מכמה טעמים ♦ ביאור דברי הרמב"ם לפי הבנת הראב"ד בדבריו במה שהשיג שהקשה על הרמב"ם אי אפשר לתרץ בדבריו כמו ש"כ הרמב"ן הג"ל ♦ ביאור דברי הרמב"ם שהשמיט דין זה שלא יהא לבו נוקפו ופורש ♦ הפלתי דן בדברי הכ"מ דגם בוסת קבוע אם לא בדקה לפניו לא הוי אונס

סק"ג

דברי הפלתי ..... מז

פלתי המבואר ..... מז

שיטה הראשונה שהביא המחבר באשה שאין לה וסת צריכה בדיקה ג' פעמים לפני ולאחר תשמיש ♦ שיטה זה הוא שיטת הרי"ף כפי שהבינו בו רוב ראשונים ♦ דעת הש"ך בדעת הרי"ף דלא צריך בדיקה לבעלה כלל וכדמשמע מדברי הראב"ד ♦ הטעם שכתב הרי"ף דין זה כהל' כתובות דנפק"מ בענין בדיקה לגבי כתובה ♦ קושיית הפלתי על סברא זה של הש"ך דבדיקה דרחב"א מיידי כשהבעל רוצה לחייב אותה ♦ קושיא שניה על הש"ך מסוגיות הגמרא ♦ קושיא שלישית דמנן לנו לומר כי ג' פעמים מהני בדיקה ♦ סברא השניה של הש"ך בדעת הרי"ף שהוא דעת הראב"ד גם כן ♦ תמיהת הפלתי על דברי הש"ך הג"ל דאיזה קשר יש בין רחב"א דמיידי בעסוקה בטהרות לדין של הרי"ף דמיידי ברדמ"ת ♦ דברי הש"ך בהבנת הגמ' לפי דברי הראב"ד ♦ הפלתי מסביר דברי הרי"ף שדייק מהגמ' דבעינן ג' פעמים ולפי הבנת הש"ך ♦ קושיית הפלתי על הוכחה הג"ל ♦ ביאור הפלתי בכוונת הרי"ף שלא יקשה הג"ל ♦ הבנת הבית יוסף בדעת הרי"ף דגם לפני תשמיש בעינן בדיקה ג' פעמים הראשונים ♦ דעת הרמ"א דלא בעינן ג' פעמים הראשונים בדיקה לפני תשמיש ♦ ביאור הפלתי ליישב קושיית הרא"ש

סק"ד

דברי הפלתי ..... עד

פלתי המבואר ..... עד

דברי הרמ"א דאין צריכין בדיקה אחר כל תשמיש ותשמיש ♦ תחילת דברי הרמ"א וסיומ דבריו יש לדייק בשני אופנים ♦ מקור דברי הרמ"א הוא ברמב"ם הל' איסור"ב ♦ הפלתי מבאר דברי הרמ"א הג"ל דהעיקר כסיומ דבריו ♦ הכס"מ מראה מקור דברי הרמב"ם בגמ' דלא יבעול וישנה בלא בדיקה ♦ הפלתי תמה לא הביא הכס"מ הג"ל מקור להרמב"ם באופן רחוק ולא באופן יותר קל ♦ הפלתי דן אי יש לחלק בין אשה שיש לה וסת לאשה שאין לה וסת ואי יש חילוק בין בדיקה לפניו או לאחריה ♦ טעם למה הרמב"ם השמיט דין זה של עדן של צניעות

סימן קפז

סק"א

דברי הפלתי ..... עד

פלתי המבואר ..... עד

שיטת הפוסקים "בגדו בדיקה מיד" ♦ הבית יוסף הקשה על הטור דהוא נגד דברי הגמ' ♦ קושיא שניה מהב"י על הטור דמשמע קינוח ולא בדיקה ♦ תירוץ הב"ח דהטור פסק כר"א דשתי השיעורים שיעור אחד הוא ♦ הפלתי ס"ל לתרץ קושיית הב"י השניה דמ"מ חייב אשם תלוי כמו שתירץ הב"י לקמן ♦ קושיית הפלתי על דברי הב"י דגם אשם תלוי חייב רק באיקבע איסורא וכאן אינו איקבע איסורא ♦ ביאור הפלתי דאף דפטור קרבן מ"מ יש כאן איסור המביא אשם תלוי ♦ הפלתי מבאר בזה דברי הגמ' דבדיקה מחייב בעלה ♦ הפלתי הביא דבריו של המנחת יעקב ודוחה אותם

הערות וביאורים..... תכנ

שיעור רואה דם מחמת תשמיש סמוך לתשמיש להלכה ♦ שערי תירוצים לא נעלו ♦ דברי הכית יוסף וביאור הפלתי עליו דיש כאן חיוב אשם תלוי ♦ קושית החו"ד על סברה הג"ל למה לא הולכין בתר חזקת הגוף ♦ תירוץ דיש כאן רוב שהדם בא מקודם ♦ עוד תירוץ לחלק דחוקת הגוף אינו מועיל על דם כזה שבא שלא כדרך העולם ♦ בקושיא של החו"ד למה אסרינן אשה שרואה דם מחמת תשמיש לבעלה הרי קיי"ל וסתות דרבנן וסד"ר להקל ♦ תירוץ דהא גולד הספק בד"ן תורה ואצ"פ שנתגלגל אח"כ לדרבנן אמרינן להחמיר ♦ עוד י"ל לתרץ דלא אמרינן כאן סד"ר להקל לגמרי ♦ בקושית הב"י על הטור שנקט שיעור שתרד מן המטה ולא שיעור שחטול ידה מתחת הכר ♦ הטעם שאינו מביא קרבן אשם תלוי לפי איקבע איטורא ♦ בענין בדיקה לפני תשמיש אי בעינן כדי לברר שהיא רואה מחמת תשמיש

סק"ב

דברי הפלתי

עח..... פלתי המבואר

עח.....

דעת המחבר דעל ידי שלשה פעמים נעשית האשה רואה דם מחמת תשמיש, וראיה ראשונה נחשבת מן המנין ♦ דעת הראב"ד דרואה דם מחמת תשמיש, דוקא אחר ד' ראיות ♦ ביאור המנ"י דראב"ד לשיטתו דאשה שאין לה וסת א"צ בדיקה ♦ דעת המנ"י דתלוי אם צריכה בדיקה לאחר תשמיש ♦ קושית הפלתי על המנחת יעקב דמה לי בחיוב בדיקה לאחר תשמיש ♦ ביאור הפלתי בכוננת הראב"ד דרואה דם מחמת תשמיש הרי ע"י ד' ראיות ♦ מדין הג"ל הוכיח הראב"ד דלא בעינן בדיקה לבעלה לפני תשמיש ♦ אשה שיש לה וסת אי צריכה בדיקה לפי הג"ל ♦ אשה מינקה שראתה מחמת תשמיש צריכה בדיקה לפני תשמיש וד' ראיות ♦ הפלתי הוכיח דאין לחלק בין אשה שיש לה וסת לבין אשה שאין לה וסת אם לא בדקה לפני תשמיש ♦ הפלתי מציינ עוד הוכחה דאין לחלק בין אשה שיש לה וסת, דלא צריכה בדיקה לפני תשמיש כדי להודיע דרואה דם מחמת תשמיש היא ♦ להלכה לא בעינן בדיקה לפני תשמיש דתלינן ברבר המצוי ורגיל

הערות וביאורים..... תכח

הטעם של הראב"ד דבעינן ד' ראיות, לפי שחוששין שמא הדם היתה שם לפני התשמיש ♦ דעת רש"י כדעת הראב"ד ♦ קושית הס"ט היאך יחשב ראה ראשונה מן המנין, הרי הבדיקה אחר זמן של ספק אפי' והיאך תוציא מבעלה משום זה ♦ להלכה דעת האחרונים כהראב"ד רק בשעת הדחק ♦ הטעם דלא בעינן בדיקה לפני תשמיש להסיר החשש שמא היתה שם דם דתלינן ברבר המצוי. בענין רציפות ברואה דם מחמת תשמיש

סק"ג

דברי הפלתי

פא..... פלתי המבואר

פא.....

מחלוקת הפוסקים אי מהני בדיקת שפופרת כבעל הראשון ♦ דברי הש"ך דלפי דעת המתירים בדיקת שפופרת רק אחר בעל השלישי מיושב דברי התוס' ♦ קושית התוס' שם במס' נדה ותברוק עצמה כבעל שני ♦ קושית הפלתי על הש"ך דאין קשר בין דברי התוס' לפלוגתא הנשנית כאן בשו"ע ♦ הפלתי מיישב דברי הש"ך שיש לקשר בין דברי התוס' לדברי המחבר כאן ♦ הבנת הש"ך לפי רש"י לא מהני בדיקת שפופרת להקל אבל להחמיר מועיל שפיר ♦ הפלתי מוכיח ליישב דברי הש"ך דאין כאן ס"ס לכן מועיל

הערות וביאורים..... תכז

כמה דרכים להסביר דברי הש"ך שכתב ליישב קושית התוס' לפי רש"י דבדיקת שפופרת כבעל הראשון לא מהני ♦ החוות דעת מיישב דברי הש"ך, דלפי רש"י נחיישב קושית התוס' ♦ עוד ישוב שכתב המחצית השקל להבין דברי הש"ך ♦ עוד ישוב שכתב הבית שערים ליישב דברי הש"ך ♦ אי בדיקת שפופרת הוי פתיחת הקבר או לא ♦ למה מהני בדיקת שפופרת ולמה ס"ל להראב"ד דלא מהני ♦ דעת הראשונים להלכה בד"ן זה ♦ הפלתי מסביר הש"ך והטו"ז, דבדיקת שפופרת מהני להחמיר כבעל הראשון

סקיד

דברי הפלתי ..... מג

פלת המבואר ..... מג

אם שימש סמוך לוסתה וראתה דם לא הוי רואה דם מחמת תשמיש ♦ בקושיית הש"ך האיך שייך לשמש סמוך לוסת הרי חכמים אסרו לשמש בזמן וסת ♦ דברי הפלתי ליישב דברי המחבר בכמה אופנים ♦ עונה בינונית באשה שאין לה וסת קבוע אי דינה כהגיע זמן וסתה

הערות וביאורים ..... תלד

סקיה

דברי הפלתי ..... מה

פלת המבואר ..... מה

דעת המחבר כהרשב"א דלא בעינן שהמכה מוציאה דם ♦ דעת הש"ך והחכם צבי בכוונת הרשב"א שא"צ שתדע שמרגשת עתה בשעה שהדם יוצא, אבל צריך לדעת בוודאי שהמכה מוציאה דם ♦ דעת החכם צבי בכוונת הרשב"א כש"ך הנ"ל ♦ הפלתי ציין לשון הרשב"א וראייתו ומזה מוכיח דלא בעינן לדעת בוודאי שהמכה מוציאה דם אלא בזה לבר שידועת שיש לה מכה יש לסמוך עליו ♦ הפלתי הקשה על ראיית הרשב"א מבדיקת שפופרת ♦ הפלתי מיישב דבריקת שפופרת גם יוכל לברר אי המכה מוציאה דם ♦ הפלתי מוכיח מכל הנ"ל דכוונת הרשב"א דאינה צריכה לדעת כלל אי המכה מוציאה דם ♦ הפלתי הביא עוד ראייה נגד כוונת הש"ך מלשון הגמ' תולה ואי מרגישה למה נאמר תולה ♦ ראיית הח"צ מגמ' כשיטת הש"ך בדעת הרשב"א ♦ הפלתי דוחה ראיית ח"צ הנ"ל ♦ בדברי הרמ"א אי מה דבעינן מכה שמוציאה דם, הוא דוקא לגבי טהרה מד' נקיים, אבל לענין רדמ"ת מהני גם מכה שאינה מוציאה ♦ הפלתי מביא ראייה לחילוק הנ"ל מלשון הגמרא ♦ הפלתי מפרש כן דעת המרדכי וכן הוא דעת מהר"ל ♦ הפלתי מיישב דברי הרמ"א דלא ס"ל לחלק בין דם נדה לרואה דם מחמת תשמיש ♦ הפלתי הוכיח מדברי הרא"ש והרשב"א דאין חילוק בין דם נדה לרואה דם מחמת תשמיש ♦ טעם הדבר שלא לחלק דאי אפשר לעשות שני הפכים בנושא אחד לטהר לבעלה משום רדמ"ת ולאסור מטעם נדה ♦ הפלתי מחדש לחלק בין ראייה הנ"ל, לדין דילן של רואה דם מחמת מכה שיש לחלק שפיר בין דם נדה לדין רדמ"ת ♦ הפלתי מוכיח מדברי הרשב"א דאין לחלק בין דם נדה לדין רואה דם מחמת תשמיש ♦ הפלתי דוחה דעת הש"ך בכוונת רמ"א דמחלק בין רדמ"ת לענין אסור נדה ♦ הפלתי הקשה על דברי הש"ך שהחמיר בדעת הרמ"א, והביא מדברי מהר"ל ודן בדבריו ♦ הש"ך לשיטתו דביאור דעת המרדכי דמקיל באשה שיש לה וסת קבוע גם בלי צירוף שיש לה מכה ♦ קושיית המנחת יעקב על דברי המרדכי הנ"ל מגמ' שבועות דמשמע שלא בימי וסתה אינה מותרת לגמרי ♦ תירוק המנ"י וקושיית הפלתי עליו ♦ קושיית החכם צבי על דברי המנ"י דקושיית הגמרא בשבועות קאי אפרישה ולא אכניסה ♦ הפלתי כתב ליישב דברי המנ"י דשם בגמ' ג"כ ציור אכניסה ומזה כתב המנ"י הנ"ל ♦ מחזק דבריו הנ"ל לדחות דברי חכ"צ הנזכרים שדוחה דברי המנ"י ♦ הפלתי מיישב קושיית המנ"י הנ"ל מגמ' דשבועות ♦ אם המרדכי מתיר גם בוסת אינו קבוע לפני זמן עונה בינונית ♦ קושיא על דברי המרדכי שמתיר באשה שיש לה וסת קבוע ממשנה מפורשת ♦ הפלתי כתב דברור דברי המרדכי כשיטת הפוסקים דמירי ביש לה וסת בצירוף דיש לה מכה ♦ הפלתי הביא ראייה לדברי המרדכי מגמ' נדרים ♦ הפלתי מיישב להשיטות החולקים על המרדכי ♦ הפלתי הביא דברי השב יעקב שדן בדברי המרדכי ♦ הפלתי הקשה על שב יעקב מגמ' מפורשת

הערות וביאורים ..... תלד

בשיטת המרדכי נחלקו הב"ח דס"ל דתולין במכה ביש לה וסת ולעומת זה הפנ"י ס"ל דלא בעינן תולין במכה ♦ דם מכה אינו נכנס בכגד ♦ דברי מהר"ל בכוונת המרדכי דאינו מתיר ביש לה וסת ♦ קושיית האחרונים על דעת הרמב"ם בביאור ואם יש לה וסת תולה בוסתה ♦ אי עונה בינונית יש לה דין כוסת קבוע לדין זה ♦ וסת הפלגה שהגיע אחר עו"ב ועבר היום ולא בדקה צריכה בדיקה ♦ ביאור דברי הפוסקים שכתבו דאין דם במקור רק בשעת הוסת ♦ אי שיטת המרדכי להקל כשיש לה וסת גם למאן דס"ל רואה דם מחמת תשמיש סכרא דאורייתא ♦ כמה הערות על הרשב"א ♦ אי כשיש מכה

תולין במכה שיש במקור או בצדדים ♦ אי גם בשעת וסתה סומכין להקל ולחלות במכה ♦ דברי הח"ס בכוונת הרשב"א ♦ ביאור דברי הרשב"א לפי האבמ"נ למה לא גזרו בשעת וסתה ממש ♦ בכוונת הרשב"א אי בעינן שתדע שיוצא דם ממכתה ♦ סיכום השיטות ♦ דברי הח"ס שדוחה דברי הפלתי שהביא ראייה מגמ' נדרים לשיטת המרדכי ♦ דברי הח"ס לדחות דברי הפלתי בכוונתו בהבנת המרדכי ♦ אשה שאין לה וסת קבוע אי אמרינן דקל הגירושין

סק"ז

דברי הפלתי ..... צו
 פלתי המבואר ..... צו

דעת הרמ"א דאין להתיר לסמוך על מכה אם אינה יודעת בוודאי שמוציאה דם, בלי שום צירוף בנוסף עליה ♦ מקור דברי הרמ"א הם בשערי דורא ♦ דעת הש"ך דמדברי הגה"מ משמע דדוקא יודעת ודאי שמוציאה דם יש להקל ♦ דברי הפלתי דאע"פ שאין ראייה מהגה"מ מ"מ מדברי השערי דורא יש ראייה להרמ"א ♦ קושית הש"ך על הרמ"א דמתיר מכה ס"ס דאין כאן ס"ס ♦ השב יעקב מסביר קושית הש"ך דאין זה ס"ס שמתהפך, וע"ז הקשה דהש"ך סותר את עצמו ♦ ביאור הפלתי בכוונת הש"ך דאין כאן ס"ס משום דשם אחד הוא ואינו ס"ס משני שמות ♦ תירוץ הפלתי על קושית הש"ך הנ"ל דלא הוי ס"ס ♦ הפלתי מיישב עוד הס"ס של הרמ"א דיש לה חזקת טהרה ♦ הפלתי דן אי יש להקל אם יודעת ודאי שבא הדם מן המקור ולסמוך על ס"ס

הערות וביאורים ..... תמו

נדה דיש לה חזקת טהרה לא בעינן ס"ס משני שמות ♦ בכתמים תולין במכתה לפי הש"ך גם אם אינה יודעת שהמכה מוציאה דם אם אמרינן כן גם כשאין ידוע לה שיש לה מכה רק צער ♦ בקושית הש"ך על הרמ"א דלא מהני ס"ס משם אחד ♦ הסבר של האשכול למה מקילין בשפופרת ולא בנמצא דם על עד שלו או שלה

סק"ח

דברי הפלתי ..... קא
 פלתי המבואר ..... קא

דעת הרמ"א דנאמנת לומר דדם זה שיוצא בשעת תשיש אינו מן המקור אלא דם מכה או מן העליה וכדומה ♦ קושית המנח"י דמקור דברי הרמ"א הוא במהרי"ו ושם מסתפק בהיתרו זה ♦ הפלתי מיישב קושיא הנ"ל (מטעם השני), דשאני נידון דברי המנ"י דשם יש לה דרך לברר מאיפה הדם בא, לכן בעינן עוד צירופים, משא"כ הכא

הערות וביאורים ..... תמו

בענין נאמנת האשה באיסור נדה

סק"ח

דברי הפלתי ..... קב
 פלתי המבואר ..... קב

אם רואה דם תמיד על צד אחד של הבדיקה, סימן שיש לה מכה באותו מקום ♦ מקור הדין הוא בתה"ד, ושם מבואר דבעינן עוד צירופים דהיינו שיש לאשה זה וסת קבוע ♦ דעת הש"ך והמנ"י להקל, גם בלי שום צירוף ♦ הפלתי דוחה ראיות הש"ך מדברי השו"ע לדידן, דהשו"ע פוסק כהרשב"א דלא בעינן לדעת שהמכה מוציאה דם ♦ הפלתי חוזר מדבריו הקודמים, ומסיק דיש לחזק דברי הש"ך הנ"ל לפי דבריו בדעת הרשב"א הנ"ל

סק"ט

דברי הפלתי ..... קב

ברתי

תוכן הענינים מפורט

ופלתי

תשפז

פלתו המבואר ..... דעת המחבר, דאם הפטיקה האשה לראות דם בשעת תשמיש, נאמן גם רופא גוי לומר שעשה לה רפואה ♦ הפלתי מסתפק אם הזקינה והפטיקה לראות דם אי מותרת לה לשמש עמה בלי רפואה מרופא או בעינן רופא ג"כ ♦ אין להוכיח דין זה מדברי הגמ' דסתמא קאמר דגם זקנה נכלל

סקי"ז

דברי הפלתי ..... קה

פלתו המבואר ..... קה

דברי הרמ"א דאם ראתה דם ג' פעמים אחר טבילה נחשב כרואה דם מחמת תשמיש רצופין ♦ דברי הש"ך בכוננת הרמ"א דרצופין הוא בממלא, דאי אפשר ג' פעמים בלי טבילה ♦ האמונת שמואל הביא דיש ג' פעמים בלי טבילה ביניהם ♦ הפלתי מצין עוד אופן ששייך שיש ג' פעמים תשמיש בלי טבילה ביניהם ♦ הפלתי הביא עוד אופן ששייך ג' פעמים תשמיש בלי טבילה ביניהם ♦ דברי הטו"ז בביאור המחבר ♦ קושית הפלתי על דברי המנחת יעקב דהוי כוסת המורכב

הערות וביאורים ..... תנ

בחידוש הטו"ז והאחרונים דביאת היתר בינתים ג"כ אסור מחמת רואה דם מחמת תשמיש

סקי"א

דברי הפלתי ..... קי

פלתו המבואר ..... קי

סקי"ב

דברי הפלתי ..... קיא

פלתו המבואר ..... קיא

דברי הפלתי דחולשות הלידה מטהר אותה מחשש רואה דם מחמת תשמיש אבל לא מאיסור נדה ♦ דעת הש"ך דאם ראתה בזמן ימי דם טוהר אינה נאסרת מחמת רואה דם מחמת תשמיש ♦ הפלתי כתב לפלפל על הכרעת הש"ך הנ"ל וס"ל דיש להחמיר גם אם ראתה בימי טוהר ♦ הפלתי הביא דברי ישוב להש"ך, (ואח"כ דוחה אותה) שס"ל דרואה דם מחמת תשמיש בימי טוהר מותרת לבעלה ♦ הפלתי דוחה דבריו הנ"ל ליישב דברי הש"ך ♦ וכתב הפלתי דיש להוכיח כדברי הבי"י בהבנת הרמב"ן ♦ שני קושית של מהרש"א על תוס' ♦ תמיה של הפלתי על קושית המהרש"א על תוס' ♦ תירוק על קושית המהרש"א ♦ בזה"ז דנשים החמירו על עצמן שלא לבעול על דם טוהר שפיר קובעת וסת מן ימי טוהר לימי טומאה ♦ אע"פ שאין אשה קובעת וסת בימי מניקתה אם ראתה דם מחמת דם תשמיש בפעם הג' בימי מניקתה אסורה לבעלה ♦ אם לאחר ביאה ג' נתעברה יותר טוב להמתין עד שתלד ויבוא עליה בזמן דם טוהר ולא לברוק ע"י שפופרת

הערות וביאורים ..... תנב

מקור דברי הרמ"א ♦ איסור רואה דם מחמת תשמיש מה"ת או מדרבנן ♦ (א) ראייה מדברי מהרי"ל נגד דעת הש"ך ♦ (ב) דברי החו"י לכאר דברי הש"ך דמקיל בימי טוהר מחמת רודמ"ת (ג) דעת השו"ע הרב כדעת הש"ך ♦ אי הפלתי חזר מדבריו מה שכתב כאן

סקי"ג

דברי הפלתי ..... קפז

פלתו המבואר ..... קפז

מקור דברי המחבר הוא בתשו' הרשב"א בשם מהר"ם

הערות וביאורים ..... תנה
 אי מקילין הוואה דם מחת תשמיש לגבי וסתות

סקי"ד

דברי הפלתי ..... קיז
 פלתי המבואר ..... קיז

בפלוגתת המחבר והרמ"א בגדר דם בתולים, שפוטר מאיטור רואה דם מחמת תשמיש ♦ הוכחת הב"י לדין זה ♦ שיטת הבית יוסף דאף דלענין גדה טמאה מ"מ לענין רואה דם מחמת תשמיש אינה נאסרת לבעלה ♦ דברי המשאת בנימין שחולק על הנחה הנ"ל וס"ל דאין לחלק בין דם גדה לדין רואה דם מחמת תשמיש ♦ דברי הפלתי לפלפל על דברי התוס' שמוה הוכיח המשאת בנימין שאין לחלק בין גדה לרואה דם מחמת תשמיש ♦ ביאור בדברי התוס' ומסיים דדוחק הוא ♦ עוד הערה על תירוץ של התוס' מהפלתי ♦ הפלתי הוכיח מתירוץ הראשון של התוס' כדברי הב"י לחלק בין רואה דם מחמת תשמיש לדם גדה ♦ קושית הפלתי על דברי הב"י הנ"ל ♦ מבאר קושיא שלו ע"פ דברי ר"ח דס"ל דרואה דם מחמת תשמיש אסור רק בתחילת נשואין ♦ ביאור חדש בדברי התוספתא לבאר מהו כוונתו בבדיקת שפופרת ♦ מבאר דהלכה כרמ"א דבעינן צער וכאב כדי לתלות בדם בתולים והביא ראיה מדברי רש"י לדברי הב"י, ומסיים דיש לדחות הראיה

הערות וביאורים ..... תנה
 שני תירוצים בתוס' איזה מהם עיקר לרינא תירוץ קיימתא או תירוץ בחרייתא ♦ בדברי הרמ"א דדוקא כשיש צער וכאב סמכינן אדם בתולים ♦ דברי הטו"ז על הב"ח הנ"ל ♦ דברי הגודע ביהודה בדין הנ"ל ♦ סימן לחלק בין אם דם בתולים או לא אם יוצא מעט דם לבין שופעת הרבה דם ♦ אם מחזקינן לעולם בדם בתולים או רק עד שנה ♦ אם לא בדקה פעם אחת שוב אינה תולה בדם בתולים ♦ בקושית הפלתי

סימן קפח

סק"א

דברי הפלתי ..... קצב
 פלתי המבואר ..... קצב

מחלוקת הפוסקים במראה לבן לח אי מותר למורה לטהרה או צריך לחשוש שמא כשיתייבש יהא אדום בקצותיו והוי טמא ♦ דעת הב"ח דראתה מראה ירוק ונתייבש ונעשה אדום טמאה ולכן לא יפסוק רב על המראה רק כשנתייבש ♦ דעת הש"ך דאין לו לדיין אלא מה שענינו רואות ויכול לפסוק על מראה גם כשהוא לח ואי"צ לחשוש שמא יתאדם ♦ דעת הטו"ז לדחות ג"כ דברי חמיו הב"ח והוכיח כן מכמה מקומות, וס"ל ג"כ שאפשר לטהר ואי"צ לחשוש שמא כשיתייבש יהא אדום בקצות ♦ הפלתי דוחה ההוכחות של הטו"ז נגד דברי הב"ח ♦ שאני הכא דיש כאן ריעותא קצת ♦ מ"מ מסיק הפלתי דתלוי בעין המורה להקל או להחמיר

סק"ב

דברי הפלתי ..... קצד
 פלתי המבואר ..... קצד

דעת המחבר אשה שנעקר מקור שלה וכמין חתיכות בשר נופלים בבית החיצון טהורה ע"כ ♦ מקור דברי המחבר הוא ברא"ש שכן עשה רבינו שמשון מעשה והטעם דאין דרכן לראות כן ♦ הטור הביא דין זה בהוספה דלא פסקה לראות כל זמן שהיו חתיכות בבית החיצון ♦ הב"י הביין כוונת הטור דנפל חתיכות מקור לפרודורו וממנה יוצא דם לחץ ♦ אע"פ

שמכה שבמקור טהור הוא מ"מ הכא הדם מחמת דם נדה והרחם אין בכוחו לעצור הדם מחמת המכה ♦ ולפי הנ"ל למה לי לטעם דאין דרכה לראות כן הרי לא ראתה דם רק חתיכות בשר ♦ ביאור הרמ"א בד"מ דדם שיוצא ממקור טהור כיון שיש לה שם מכה ♦ הפלתי מבאר דעת הרמ"א ♦ עוד ישובים אמאי בעי טעמא דאין דרך אשה לראות בכך ♦ הפלתי מוכיח דיש פלוגתא בין המחבר לרמ"א אי בעינן שריה במים להוכיח אם זה דם או בשר ♦ הפלתי הקשה על פירושו של הב"י והרמ"א בהכנת רבינו שמשון ♦ הפלתי מיישב בדרך חדש דברי רבינו שמשון ♦ הפלתי דוחה חידושו של מי האומר שענין זה קשור בדין פתיחת הקבר, ובמקום עיגון יש להקל

סק"ג

דברי הפלתי ..... קכט
 פלתי המבואר ..... קכט
 דברי המחבר דבחיכה גדולה אמרי' אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם וטמאה ♦ קושית הב"י על דברי הרא"ש אמאי לא תירץ דמיירי בחתיכה קטנה ♦ הפלתי מיישב קושית הב"י על דברי הרא"ש דע"כ איירי רבא גם בחתיכה גדולה

סק"ד

דברי הפלתי ..... קל
 פלתי המבואר ..... קל
 דברי הרמ"א דאם בדקה שלשה פעמים ולא נימוחו שוב א"צ בדיקה דווקא באשה שיש לה וסת ושלא בשעת וסתה ♦ קו' הש"ך אמאי בשעת וסתה אינה טהורה הא אין כאן הטעם דלעולם לא תהיה טמאה ♦ דברי המנ"י להשיג על הש"ך דגם הרמ"א יודה דאפי' בשעת וסתה טהורה רק ס"ל דצריך בדיקה ♦ תירץ הפלתי דגם הש"ך הבין כן בדברי הרמ"א ועכ"ז הקשה דנסמך אחזקה כיון דאין כאן טעמא דלעולם לא תהיה טמאה ♦ תירץ הפלתי אקושית הש"ך, וחולק עמו בהכנת דברי הרמ"א ♦ מקשה על דברי הש"ך דטעם הרמ"א משום וכי לעולם לא תהיה טמאה ♦ חולק על הכנת הש"ך וס"ל הטעם דבעי כ' חזקות ♦ הרמ"א מביא רא"י ממכה דשם מחירין בצירוף דעת המרדכי

סק"ה

דברי הפלתי ..... קלא
 פלתי המבואר ..... קלא
 מחלוקת הראשונים אי בחתיכת דם מהני בדיקה בשרייה ♦ קושית הרא"ש על הרשב"א דאמאי נימוחו טמאה גם אם יש לה מכה הא הוי דם מכה ♦ תו מקשה הרא"ש אמאי צריכה בדיקה בשרייה כשהרופאים אומרים שיש לה מכה ♦ ביאורו של מהר"ם לובלין דחז"ל לא סמכו על דברי הרופאים וביקשו להבחין דבריהם בהטלת מים ♦ קושית החכם צבי על תירושו של המהר"ם על קושיות הרא"ש ♦ תירושו של החכם צבי על קושיות הרא"ש הנ"ל ♦ קושית הפלתי על תירושו של החכם צבי ♦ תירושו של הפלתי דאין לסמוך על רופאים ומסביר למה א"כ שאלו לרופאים אפי' ♦ קושית הרא"ש על הרשב"א היא לשיטתי' דס"ל כדעה ב' בשו"ע ♦ והירושלמי כבר הקשה קושית הרא"ש ♦ מיישב קושית הרא"ש דצריך לדברי הרופאים שלא נצטרך בדיקה בכל פעם ♦ והשתא מיושב ג"כ קו' הירושלמי אריב"ח וכוה מיושב ג"כ קו' הש"ך

הערות וביאורים ..... תנז

חכם פוסק על מראות ולא הנשים על בדיקות עצמן ♦ יש להקל בהלכות נדה דלעומת זה עון ש"ז לבטלה עונו גדול ♦ ענין הידור במצות ♦ זהירות ותקנות שהחמירו בהמשך הדורות ♦ אם אפשר כדאי שהאשה תשאל השאלה להתחם ♦ דין מראה צהוב כשעוה וכהוב ♦ דין מראה חום אי נכלל בין המראות האטוריים או לא ♦ בדין מראה ורד ♦ בדין מראה שחור ♦ בדין מראה אפור ♦ בדין קרטיץ ♦ מראה שניכר רק ע"י זכוית מגדלת ♦ נאבד העד מה דינו ♦ ברברי הב"ח שבשעת הראיה היה מראה טהור ואח"כ חל עליה מראה טמא ♦ בדין פתיחת הקבר ♦ בכתמים שומעין להקל.

סימן קפ"ט

סק"א

דברי הפלתי ..... קלו

פלתי המבואר ..... קלו

דברי המחבר בקביעות וסת הפלגות ♦ קושית הפלתי למה השו"ע אינו מזכיר וסת הדלוג בווסת השבוע ♦ הפלתי מיישב הטעם שהשו"ע השמיטו ♦ איזה נפק"מ יש בין וסת השבוע בדילוג ובין וסת הפלגה

סק"ב

דברי הפלתי ..... קלז

פלתי המבואר ..... קלז

קושית הפלתי אמאי חיישינן בס"י קפ"ז לכל הלילה ולא רק לשעות

סק"ג

דברי הפלתי ..... קלח

פלתי המבואר ..... קלח

מיירי דלא ראתה בזמן הקבוע ג' פעמים דייקא ♦ קושית הפלתי אמאי לא בעי בדיקה כרין ווסת קבוע

סק"ד

דברי הפלתי ..... קלט

פלתי המבואר ..... קלט

סק"ה

דברי הפלתי ..... קמ

פלתי המבואר ..... קמ

סק"ו

דברי הפלתי ..... קמא

פלתי המבואר ..... קמא

סק"ז

דברי הפלתי ..... קמב

פלתי המבואר ..... קמב

דעת הרשב"א דקביעת בית דין לחודש קובעת וסת החודש ♦ דעת הרמב"ן כדעת הרא"ה דמולד הלכנה גורם לוסת החודש וכן דעת הר"ן ♦ ביאור סברת הרמב"ן דלא ניחא ליה בדברי הרשב"א ♦ ביאור דעת הרא"ה דמוגין ללכנה צריך ביאור ♦ הפלתי מיישב הדברים והשיטות

סק"ח

דברי הפלתי ..... קמד

פלתי המבואר ..... קמד

אם תראה ד' פעמים אפשר דחוששת להפלגה ולא לשבוע

ברתי

תוכן העניינים מפורט

ופלתי

תשצא

סק"ט

דברי הפלתי	קמה
פלתי המבואר	קמה
קבעה וסת הדילוג אינה חוששת לווסת השווה, וזהו דלא כדעת הרמב"ם ♦ מקשה על המחבר שלא התייחס לדברי הרמב"ם	

סק"י

דברי הפלתי	קמו
פלתי המבואר	קמו
הש"ך מסביר הכרעת המחבר להחמיר בין לרב ובין לשמואל מספיקא ♦ בספק פלוגתת הפוסקים לא אמרין ספק דרבנן לקולא ♦ בירור שיטת הראב"ד בפלוגתת רב ושמואל ♦ בירור שיטת הרא"ש בהכרעת פלוגתא זו ♦ הפלתי מחזק קושיא הג"ל ♦ קושיא על הרא"ש שפוסק הלכה כרב בהלכות גדה ♦ הפלתי מתרץ סתירת דברי הרא"ש הג"ל	

סק"יא

דברי הפלתי	קמו
פלתי המבואר	קמו
דעת הפרישה לדין אי גם לפי שמואל מהני ג' ראיות ♦ הש"ך הקשה על סברת הפרישה בדעת הטור וס"ל דכאן מודה שמואל דסגי בני ♦ הכרעת הפלתי לדינא דמהני ג' פעמים ולא מטעם הש"ך ♦ דן בדעת הראשונים לפי שמואל ולפי ר"ח אי בכל פעם בעי ד' ראיות ♦ מדברי הרשב"א הג"ל משמע תמיד בעינן ד' ראיות לפי שמואל ומתוס' משמע דרק בפעם הראשונה ♦ הטעם לחלק בין ד' חדשים הראשונים לאחר מכן ♦ הפלתי מפלפל בדברי התוס' ♦ הפלתי הביא ראיה מתוס' לסברת הפרישה דראיה ראשונה מצטרף אף אם לא היה דילוג שוה ♦ הפלתי מבאר מנא ליה לתוס' לפרש כן בדברי רבינו חננאל ♦ הפלתי מציין דברי הרשב"א בחידושו שזה דלא כדבריו בתורת הבית ומפלפל בדבריו ♦ הפלתי מסכם דברי רבינו חננאל ♦ דברי המנחת יעקב ♦ הפלתי דוחה דברי המנחת יעקב	

סק"יב

דברי הפלתי	קנא
פלתי המבואר	קנא
דין ראתה בדילוג פעם בחדשים קבעה וסת דילוגים ♦ הפלתי מפלפל על הדין של השו"ע הנוכח בטור דבעינן ד' ראיות ♦ מקור הדין הוא בראב"ד והוא מחלק בין ציור דהכא משום שיום ר"ח הוא ♦ הפלתי הקשה גם על הסבר של הראב"ד מדיני שור המועד ♦ הפלתי הביא סברא לחלק בין דין שור המועד לדין אשה שרואה ג' פעמים ♦ הפלתי דוחה סברא הג"ל ♦ הפלתי מחזק סברתו דדין אשה ושור שוין ולכן הדרא קושיא על הראב"ד מקור הדין ♦ דאיה דדין שור ואשה שוין ♦ יש לרחות ראיה הג"ל מהראב"ד דס"ל דדין שור ואשה שוין ♦ ראיה מדברי התוס' והנמק"י נגד דברי הראב"ד ♦ ראיה מדברי מהרש"ל נגד הראב"ד ♦ ראיה מדברי הר"ן בחידושו נגד הראב"ד ♦ הפלתי מפלפל בדעת הרשב"א להיכן דעתו נוטה ומסיק דדבריו וצ"ע ♦ מפלפל בדברי התוס' ♦ הרשב"א כתב להדיא דשאלה דילן תלוי בפלוגתא דרב ושמואל ♦ מבאר סברת התוס' ♦ הפלתי מסכם השיטות ♦ הפלתי מיישב דברי השו"ע והטור ♦ הפלתי הקשה עוד על האחרונים	

סק"יג

דברי הפלתי	קנו
פלתי המבואר	קנו
הפלתי מקשה על הש"ך דלא יתכן דמיירי כאן מסדרי החדשים שבזמנינו ♦ ע"כ מיירי משניהם חסרים או מלאים	

סקי"ד

דברי הפלתי ..... קנו

פּלתי המבואר ..... קנו

דברי הש"ך שאם ראתה ג' פעמים בר"ח ואח"כ סירגה ב' פעמים לשני חדשים קבעה וסת לר"ח ולא לסירוג ♦ קושית הפלתי דבמס' ב"ק נשאר הדבר בספק והיאך הכריע כאן להחמיר

סקט"ז

דברי הפלתי ..... קנו

פּלתי המבואר ..... קנו

דעת הש"ך בעו"ב הוי יום החודש ולפעמים זה ביום ל' וביום ל"א ♦ קושית הח"צ על הש"ך ♦ תי' הפלתי קושיא הנ"ל ♦ הפלתי מפלפל בראיות הש"ך ♦ הפלתי הביא עוד ראייה דלא כהש"ך ♦ עוד קושיא על דברי הש"ך ♦ עוד ראייה נגד דברי הש"ך ♦ האם יש ראייה מדברי התוס' להש"ך ♦ הפלתי דוחה דברי הש"ך להלכה ומחזק דברי הח"צ

סקט"ז

דברי הפלתי ..... קסה

פּלתי המבואר ..... קסה

גירסת הבית יוסף והב"ח ♦ דעת הטו"ז כדברי הרמ"א ♦ דעת המנחת יעקב כדעת הטו"ז ♦ הפלתי מביא ראייה מדברי הגמ' להטו"ז ♦ הפלתי מביא ראייה לדעת הש"ך מדברי הגמ' ♦ בדברי הראב"ד

סקר"ז

דברי הפלתי ..... קסג

פּלתי המבואר ..... קסג

בדברי הרמ"א והולכין תמיד אחר תחילת הוסת ♦ מקור הדין הוא בב"י לפי הראשונים שנוכר בסימן קפ"ד ♦ הפלתי מפלפל על דין זה ולפי ישוב סתירת דברי הטור ♦ הב"ח הביא ראייה לסברת הרמ"א מדברי הראב"ד ♦ הפלתי דוחה ראיות הב"ח מדברי הראב"ד שהוא ז"ל סובר אין אשה קובעת וסת בימי נדחה ♦ הפלתי מכריע נגד הרמ"א

סקי"ח

דברי הפלתי ..... קעא

פּלתי המבואר ..... קעא

דברי המחבר דכל זמן שלא נעקר הוסת ג' פעמים חוששת לה ולוסת השני ♦ ביאור התוס' יו"ט בכונת הרא"ש והשו"ע ראתה לסוף כ' חזר וסת של כ' למקומו והותר ל' ♦ הפלתי הביא ראייה לדברים הנ"ל מלשון הרמב"ם בהל' איסור"ב ♦ הש"ך הביא דברי התוס' יו"ט ותמה עליו והפלתי תמה על הש"ך ♦ הש"ך הקשה עוד על פירושו של התוס' יו"ט הנ"ל ♦ הפלתי הקשה על קושיא שלו מדברי המגיד משנה בפירושו על הרמב"ם ♦ הפלתי דן עוד בקושיא של הש"ך על התוס' יו"ט ♦ מתוק עוד פירושו של התוס' יו"ט ♦ ביאור דברי הש"ך בכונת המחבר ♦ דברי התורת השלמים דגם מדברי הרשב"א משמע כהש"ך ♦ הפלתי מדחה דברי התורת השלמים מחמת כמה נימוקים ♦ מדברי הרמב"ן מבואר כסברת התוס' יו"ט

סקי"ט

דברי הפלתי ..... קעז

ברתי

תוכן הענינים מפורט

ופלתי

תשצג

פּלתי המבואר ..... קעו
 אשה שהיתה לה וסת קבוע ונעקר הוסת ולא קבעה וסת שני במקומה אינה חוששת לוסתה ♦ קושיית האחרונים דבציוור
 של השו"ע קבעה וסת אחר ♦ מקור דברי המחבר הוא מדברי הרמב"ן ♦ הפלתי מתרץ קושיית הש"ך דאפשר דכאן יודה
 רב דלא הוי ווסת הדילוג דראי' הראשונה הוי בוסת קבוע ומסיים בצ"ע

סק"ב

דברי הפלתי ..... קעו

פּלתי המבואר ..... קעו

דעת הטור ♦ דברי הבית יוסף בכוונת הטור ♦ קושיית הטו"ז על הבי"י ♦ דברי המהרש"ל (בביאורו לטור) בדעת הטור
 (דלא כפירוש הבי"י) ♦ דברי הב"ח שמסכים לדעת מהרש"ל ♦ דעת הדרישה (תלמידו של מהרש"ל) שמסכים לדבריו ♦
 קושיית הטו"ז על דברי מהרש"ל ♦ עוד קושיא מהטו"ז על המהרש"ל ♦ עוד קושיא מהטו"ז על המהרש"ל ♦ עוד קושיא
 מהטו"ז על המהרש"ל ♦ הטו"ז מכריע כפירוש הבי"י ♦ דברי הש"ך בנקודת הכסף לחזק דברי מהרש"ל ♦ הפלתי הביא
 דברי הטו"ז וכמה קושיות על דבריו ♦ עוד קושיא על הטו"ז מדברי הרא"ש ♦ הפלתי הביא ראיה מפורשת מדברי הרמב"ן
 לדעת מהרש"ל ♦ תי' על קושיית הבית יוסף ♦ מפלפל בדברי הרמב"ן

סקכ"א

דברי הפלתי ..... קפג

פּלתי המבואר ..... קפג

דעת המחבר דוסת הקפיצות אינו נקבע לעולם רק בצירוף ימים ודינו כוסת שאינו קבוע ♦ דעת הגה"מ לפי הבנת הש"ך
 דהא דחוששת לוסת שאינו קבוע רק אחר ג' פעמים ♦ הפלתי הקשה מג"ל להגה"מ לחדש כן ♦ מהו דעת המחבר בדין
 זה אי ס"ל כהגה"מ או לא ♦ הפלתי מביא ראיה לדברי הגה"מ ♦ המחבר ס"ל כדעת הגה"מ והביאו לעיל בסעיף ג' ♦
 דעת הר"ן דגם אחר שעבר ג' פעמים אינה חוששת לה כוסת שאינו קבוע ♦ הגה"מ ס"ל בביאור הגמ' כסברת הראב"ד ♦
 דברי הש"ך דוסת המורכב חוששת מיד אפי' לא עבר ג' פעמים ♦ הפלתי מפלפל בדעת הפרישה אם ס"ל לחשוש שמא
 תקבע וסת המורכב

סקכ"ב

דברי הפלתי ..... קפו

פּלתי המבואר ..... קפו

כמה שיטות בדין אי אמרי' פיהוק של אתמול גרם לראיה וכן לגבי קפיצות ♦ סברת הפלתי לחלק בין פיהוק לקפיצות ♦
 מביא ראיה מהגמ' לדעת המחבר שמחלק בין פיהוק לקפיצות ♦ הפלתי מיישב קושיית הש"ך שהיה לו להמתבר להזכיר
 דעת הרא"ש ודעימ' ♦ המחבר החמיר כדברי הרמב"ם ודבריו בווריים הם

סקכ"ג

דברי הפלתי ..... קצ

פּלתי המבואר ..... קצ

וסת ע"י מאכל אי דינו כוסת הקפיצות או כוסת דעלמא ♦ וסת שבאה ע"י טבילה דינה כוסת הקפיצות ♦ לפי בעה"מ
 נחשב טבילה לוסת דעלמא ולא לוסת הקפיצות ♦ קושיא דהמחבר סותר את עצמו ממקום למקום בגדר וסת שבאה ע"י
 טבילה אי דינו כוסת הקפיצות ♦ מיישב דעת המחבר דטבילה הוי כמו וסת דעלמא דוקא כשרואה מחמת תשיש ♦
 חקירת הפלתי אי וסת הקפיצות נקבע עם וסת הגוף או לא אלא דווקא עם וסת הימים

מקב"ד

דברי הפלתי ..... קצב

פילתי המבואר ..... קצב

גדר זמן פרישה בהגיע עונת הוסת ♦ מקשה על דברי הש"ך דמאי מחדש לן

סקב"ה

דברי הפלתי ..... קצב

פילתי המבואר ..... קצב

סחירת פסקי הראב"ד ♦ ס"ל כדעת התורה"ש דלא כן דעת הראב"ד

סקב"ו

דברי הפלתי ..... קצו

פילתי המבואר ..... קצו

אי אזלינן בתר עונה דידה או בתר עונה דעלמא ♦ מקשה מהגמ' לדברי המהרש"א שס"ל דאזלינן בתר עונה דידה

סקב"ז

דברי הפלתי ..... קצו

פילתי המבואר ..... קצו

דברי המחבר דקטנה שעבר עליה צ' יום ולא ראתה דם חזרה לקדמותה ♦ הטו"ז מחלק בין דברי המחבר לקמן בשם הרשב"א ♦ דברי הרשב"א בתורת הבית בסיכום הסוגיא דתינוקות ♦ קושית הבית יוסף על דברי הרשב"א ופירושו בדבריו ♦ קושית הטו"ז על כוונת הב"י בכוונת הרשב"א ♦ עוד קושיא של הטו"ז על הב"י ♦ דעת הש"ך בנקודת הכסף לחלוק על הטו"ז ♦ הפלתי הביא ראיה לדברי הש"ך ♦ הפלתי מקשה מניין להרשב"א לחדש לחלק דלגבי טומאה דינה כרואה ולגבי וסתות אינה חוששת לוסת שאינו קבוע ♦ הפלתי הביא מה שהשיג הטו"ז על דברי הרשב"א הנ"ל ♦ הפלתי מציין דברי המהרש"א דדעת רש"י כהטו"ז ודעתו כדעת הבית יוסף ♦ הפלתי מפלפל בדברי מהרש"א ♦ הפלתי כתב דהרשב"א אתי כפירוש הטו"ז ♦ דעת הש"ך דהא דקובעת וסת היינו לחומרא ולא לקולא ♦ דעת התורת השלמים לחלוק על הש"ך ואף לקולא כן ♦ הפלתי הביא ראיה לדברי הש"ך מחידושי הר"ן

סקב"ח

דברי הפלתי ..... רב

פילתי המבואר ..... רב

קושית הפלתי על הבנת הש"ך ♦ דברי הרמב"ם וקושית האחרונים עליו

מקב"ט

דברי הפלתי ..... רה

פילתי המבואר ..... רה

מחדש דאף דמטמא מעל"ע מ"מ איך חוששין לה כדין וסת שאינו קבוע

סק"ל

דברי הפלתי ..... רז

רז..... פלתי המבואר
 דברי המחבר דאשה קובעת וסת בתוך וסת ♦ מקור דברי המחבר ♦ קושית הטו"ז למה נקט המחבר ציור כזה ולא ציור יותר פשוט ♦ דברי הפלתי בביאור המחבר דמביא דעת הראשונים שקאי על דינא דגמרא ♦ הפלתי מביא דעת הש"ך דלהחמיר אמרי' אף לדידן דאין אשה קובעת וסת בימי דיבה ♦ הפלתי מביא ראי' מדברי הר"ן לב' הדעות הנ"ל ושדעת הר"ן נוטה להש"ך ומכריע בצ"ע

סקל"א

רז..... דברי הפלתי
 רז..... פלתי המבואר
 אי בנפל גם כן אמרינן דין אבריה מתפרקין ולכן הוי מסולקת דמים ♦ דעת הפלתי להוכיח מדברי התוס' דאם ילדה נפל מסולקת דמים ♦ עוד ראייה לדין הנ"ל מדברי הרמב"ן

סקל"ב

רח..... דברי הפלתי
 רט..... פלתי המבואר
 מתי מעוברת חוששת לוסת שאינו קבוע בפעם אחת או רק אחר ג' פעמים ♦ דעת הטו"ז דאינה חוששת אפילו כוסת שאינו קבוע ♦ קושית הפלתי על הבנת הטו"ז והב"ח (מסעיף ל"ג) דחוששת כוסת שאינו קבוע ♦ הפלתי מחדש דלפי הטו"ז חוששת לוסת שאינו קבוע אם ראתה ג' פעמים אבל בפעם אחת דינו כמקרה ♦ ביאור דברי הטו"ז בס"ק שלפני זה ♦ קושית הפלתי על דברי הטו"ז

סימן קצ

סק"א

רי..... דברי הפלתי
 רי..... פלתי המבואר
 דעת הפלתי בדריקת עד הוי ספק הרגשה מה"ת

תסז..... הערות וביאורים
 בגדר בדיקת עד אי יש לה דין הרגשה מה"ת או לא ♦ לפלפל בראיות הפלתי מדברי התרומת הדשן בדריקת עד הוי מה"ת ♦ עוד נימוק לפלפל בראיה הנ"ל לפי דברי הכרתי ופלתי לעיל שמבאר דזה תלוי בתירוצו של הגמ' לעולם דארגשה ואימור וכו' ♦ אי בדיקת עד קובעת וסת בפעם אחד או בג' פעמים ♦ אי יש חומרא בכתמים יותר מראיה תלוי אי לפי שמאי כתמים טמאין למפרע או לא ♦ הפלתי מוכיח בדריקת עד הוי דאורייתא לפי דעת שמאי דכתמים טמאין רק מכאן והלאה ♦ ראייה הנ"ל לפי דעת רש"י דלפי שמאי כתמים אינם טמאים למפרע ♦ בדעת תוס' יש דין ודברים אי ס"ל בדעת שמאי דכתמים מטמאין למפרע ♦ דעת מהר"ם לזבלין דכתמים טמאין רק מכאן ואילך

סק"ב

רי..... דברי הפלתי
 רי..... פלתי המבואר
 קושית הכסף משנה למה כתמים טמאה הרי יש כאן ספק ספיקא ♦ שני תירוצים של הכסף משנה על קושיא הנ"ל ♦

תירוצי הטו"ז על קושית הכ"מ דרוב דמים באשה באים מן המקור ♦ דעת המנחת יעקב בספרו תורת השלמים לדחות דברי הטו"ז דהרי רוב דם שיוצא באשה יוצא בהרגשה ♦ ראיות הפלתי לדברי המנחת יעקב דרוב נשים רואות דם בהרגשה מגמ' ריש גדה ♦ קושית הנודע ביהודה על הטו"ז דצריך ביאור למה לעיל הוי ס"ס ♦ הפלתי כאן דן אי הספק ספיקא במכה הנאמרת לעיל (בס"י קפ"ז) קאי לפי השני תירוצים של הכסף משנה ♦ קושית הפלתי על קושית הכסף משנה דהוי ס"ס הרי ס"ס משם אחד הוא ♦ עוד קושיא שהקשה הפלתי על קושיות הכסף משנה דלא הוי ספק ספיקא דאין זה ספק ספיקא המתהפך ♦ ביאור ותירוץ על קושית הכסף משנה הנ"ל דכיון דיש לאשה חזקת טהרה יש לעשות ס"ס אף שאינו שקול

הערות וביאורים..... תסג

דברי האחרונים שפלפלו בספק ספיקא של הרמ"א לעיל בס"י קפ"ז דספק מן הצדדים מקרי ספק ♦ קושית הסדרי טהרה על הרמ"א מגמ' לו שהקשה וניחוש שמא דם מאכולות הוא ♦ הגאון ר' מרדכי בענין מתוך דברי הרמ"א בכמה אופנים והוא דשאני דין רואה דם מחמת תשיש שיש עוד אופנים לצרף להקל ♦ עוד אופן דס"ל להרמ"א דספק מן הצדדים ספק מעלייתא הוא ורק בשעת וסתה ס"ל דאין זה ספק ♦ עוד אופן לחלק ובהקדם לבאר גדר ספק בא מן המקור וגדר דידוע שבא מן המקור שנקט הרמ"א ♦ ידוע שבאה מן המקור היינו שבדקה והרגישה, ספק בא מן המקור היינו שלא בדקה ולא הרגישה ♦ ספק צדדין לא מהני להצטרף במקום הרגשה רק בספק ♦ הרמ"א מקיל לסמוך על ספק צדדין רק בקינוח ולא בבדיקה גמורה ♦ אי בספק ספיקא שאינו שקול יש לעשות ספק ספיקא או לא ♦ ראיה דאמרינן סמוך מיעוטא לפלגא גם בלי חזקה ♦ דחייה לראיה הנ"ל ומטיק דבלי חזקה לא אמרינן סמוך מיעוטא לפלגא ♦ רוב דמים באשה רוב גמור וא"כ הספק הוי מיעוטא דלא שכח לכן אין עושין מזה ס"ס ♦ עוד ראיה דאין מצרפין לעשות ס"ס במקום שיש חזקה עם ספק אחר ♦ עוד ראיה מסוגיא דדם הנמצא בתוך מי רגלים דהיכא דנאמר לשון חזקה אין ראוי לעשות מזה ס"ס ♦ דעת האחרונים דכרי לעשות ס"ס בענין שהספיקות יהיו שקולים ♦ כמה הערות על דברי הטו"ז שהביא הפלתי ♦ סברא דרוב דמים באים מן המקור לא אמרינן בטיפה אחת ♦ הב"ח מחדש דבטיפה אחת אמרינן גם בראיה ודאית דהוי מדרבנן ♦ כמה דחיית נגד דברי הב"ח ♦ מדברי הפוסקים שלא נתנו טעם בביאור דברי רבי זירא בחומרת בנות ישראל ש"מ דלא סוברים כהב"ח ♦ ראיה נגד הב"ח מדברי המשנה דחייבין קרבן כשימש נדה בשוגג אם נמצא דם על עד שלו ♦ ראיה נגד הב"ח מסוגיא עד שאינו בדוק ♦ בראיות הסדרי טהרה נגד הב"ח מסוגיא דהמפלת ♦ ראיה נגד הב"ח דלפי דבריו יוצא דלפני חומרת דר"ז כחם תהיה יותר חמור מבדיקת עד ♦ ראיה נגד הב"ח מהא דנתנו טעם אחרת לפרש תקנת רבי ♦ ראיה נגד הב"ח מהא דתולין פחות מכגריס במאכולות ולא כדם מן הצדדים ♦ בקושיא דהוי ס"ס יש שנקטו הספק השני "מן העליה" ויש שנקטו "ספק מן הצדדין" ♦ קושית האחרונים דלפי ר"ע דחייש למיעוטא יקשה עדיין קושית הכ"מ דהוי ס"ס ולא מהני תירוץ הטו"ז ♦ דעת מהר"ם שיק דרעק"א אינו חושש למיעוטא בדבר דרבנן ♦ טעמו של הנודע ביהודה למה כתמים אסור ולמה דוקא בדבר המקבל טומאה ♦ ביאור הח"ס למה סומכין על מאכולות של ימי חז"ל ולא בתר מאכולות של זמנינו ♦ קושיא על הח"ס מדברי הגה"מ דס"ל לטמאות כתמים גם בדבר המקבל טומאה לבעלה ולא לטהרות הרי דלבעלה יותר חמיר מטהרות ♦ דין דבר שבמנין צריך מנין אחר היינו דוקא אם לא עלה על דעתם שיתבטל ♦ אי בבגד האיש מטמאין כתם ♦ לפלפל אי כתמים נתקנו על הספק לכן לא מהני ספק דרבנן להקל ♦ יש לפלפל בדברי המנחת יעקב בתורת השלמים כאן דרוב נשים מרגישין בשעת ראייתן ♦ וסת הגוף אי מקרי רוב התלוי במעשה דאין הולכין אחריה בתר רובא ♦ אי גם באשה שאין לה וסת קבוע, אמרינן דרוב נשים אינן רואות דם מחמת תשיש ואי אמרינן בהם גם כן רוב דמים באים מן המקור ♦ קושית האחרונים על הטו"ז דאמרינן רוב דמים באים מן המקור בכל אופן מדברי הגמ' והרמב"ם ♦ בזה"ו שאין הנשים מרגישין אי ליכא רוב דמים באין בהרגשה ♦ עוד קושיא נגד דברי הטו"ז דאע"פ דרוב דמים באשה מן המקור מ"מ יש לצרף מיעוט דם מן העליה לחזקת טהרה והוי פלגא ופלגא ובציווף עוד ספק הוי ס"ס ♦ ראיה מסברא הנ"ל מדברי הרב התניא.

פלתי המבואר..... ריד

דעת המחבר דהרגשה מטמאה גם אם לא מצאה כלום על עד הבדיקה ♦ דעת הפלתי דגם התה"ד מודה דאם בדיקה תיכף לאחר ההרגשה בתוך שיעור וסת ולא מצאה כלום דטהורה ♦ להסביר למה בדם חימוד ובדם בתולים לא מהני בדיקה בתוך שיעור וסת והכא כן מהני ♦ אי אנו בקיאין בשיעור תוך שיעור וסת ♦ דברי התרומת הרשן וראיתו דהרגשה סברא דאורייתא ♦ ביאור הפלתי דמה שפטור מקרבן היינו קרבן חטאת ♦ קושיא מוה"ר ר' גבריאל אבד"ק מיץ על חידושו של התרומת הרשן מגמ' ♦ קושיא השב יעקב על דברי התרומת הרשן ♦ תירוץ הפלתי על קושיא הג"ל ♦ הפלתי מוכיח מסוגית הגמ' דחזקה דהרגשה חזקה אלימתא הוא ♦ בדעת ר"מ דבס"ס ס"ל להקל ♦ קושיא הפלתי הרי גם בכל אשה שהטילה מי רגלים איכא ס"ס ♦ אין כאן ס"ס כיון שאינו יכול להתהפך ♦ עוד סברא למה לא הוי ס"ס ♦ דוחה חילוק הג"ל ושפיר קשה הרי איכא ס"ס ♦ מיישב דאין כאן ס"ס ♦ קושיא השב יעקב על תה"ד מגמ' דמשמע דהרגשה טמאה למ"ד וסת דאורייתא רק אם בדיקה ♦ שני תירוצים של הפלתי ליישב דברי התה"ד

הערות וביאורים..... תפ

סברת ארגשיה ולא אדעתיה אי אמרינן כן בזמן רחוק ♦ ראייה דחיישינן לשמא ארגשיה ולא אדעתיה לזמן רחוק מסוגיא דהמפלת ♦ סברת ארגשיה ולא אדעתיה סברה הוא, אבל לא שכיח תלוי בפלגתות שמאי והלל ♦ קושיא על השיטה דסברת ארגשה ולא אדעתיה אמרינן לזמן רחוק ♦ אי החולקים על התרה"ד צריכה בדיקה או לא דעת הנודע ביהודה להקל, ואי הבדיקה מעכבת, וביאור הכוונה ולא אדעתא ♦ ביאור קושיא הרמ"א על התרומת הרשן ♦ בישנה אי איכא חששא דאורייתא שמא ארגשה, ואם יש חילוק בין אם לוקחת כדורי שינה ♦ בקושיא השב יעקב על תרה"ד ♦ אי דעת הרשב"א כרוב הראשונים דטהורה מה"ת בלי הרגשה ♦ אי דעת התוס' לחלוק על דברי התרומת הרשן ♦ סוגי הרגשות ♦ דעת הפוסקים בקיצור ראשונים ואחרונים בסברת התה"ד שאשה שהרגשה ולא מצאה דם טמאה ♦ אי נשים יש להם הרגשה בזה"ז ♦ נשים בזה"ז שיש להם מכה ואין להם הרגשה אי יכולין לסמוך לעשות הפסק טהרה במחשבה לבד ♦ דעת מהר"ם שיק דהרגשת וסת הגוף מקרי הרגשה וטמאה מה"ת.

סק"ד

דברי הפלתי..... רכ

פלתי המבואר..... רב

אין דין כתמים בקטנה שלא הגיעה לכלל שנותיה ולא הביאה שערות ♦ דעת המהרש"ל דאם נשאה שפיר יש לחשוש לכתמיה ♦ הב"ח מסכים לדין אבל חולק בראייתו ♦ הש"ך ס"ל דגם בעולה יש להקל ♦ הפלתי תולה פלוגתא זה בפלוגתא אחרת

הערות וביאורים..... תפח

דין נשואה בקטנה ♦ דעת המחבר דלא ישא קטנה שאינה ראויה לבנים ♦ דעת הפוסקים אי זה מדינא אסור או מוזמרא ♦ טעם האיסור משום ביטול פו"ר או משום השחתת זרע ♦ בדין קידושי קטנה ♦ הסדרי טהרה תולה דברי המהרש"ל החולקין עליו בטעם דכתמים ♦ קושיא החו"ד על הש"ך.

סק"ה

דברי הפלתי..... רכא

פלתי המבואר..... רכא

גדר הזמן שנקרא ראייה אחת או כמה ראיות ♦ גדר שופעת אם זה בלי הפסק, דעת הב"ח דבהפסק ואח"כ שופעת הוי ראייה אחרת ♦ דעת הטר"ו דאפשר שופעת שנים או שלשה ימים, ואם הפסיקה הוי ב' ראיות ♦ הפלתי ס"ל כהכרעת הטר"ו ופירוש בגדר שופעת כדבריו רק בשינוי קצת

הערות וביאורים..... תפט
הטעם דקטנה טמאה מה"ת אע"פ שאינה בהרגשה

סק"ז

דברי הפלתי..... רכג
פלתו המבואר..... רכג

שיעור טומאת כתם הוא ככגריס ♦ הפרישה הביא דעת מהר"י ווייל דשיעור ערשה הוא כשתי שערות וכתב דזה דוקא בארכה ♦ המנחת יעקב הביא דברי חוט השני ומפלפל עליו ומכריע כדברי הפרישה ♦ הפלתי מציין דדברי המנחת יעקב הם כדברי הפרישה ולא ניחא לו כל כך כדבריהם ♦ ביאורו של הפלתי בכוונת המחבר דשיעור ערשה הוא כמו ארבע שערות

סק"ח

דברי הפלתי..... רכה
פלתו המבואר..... רכה

שיעור גריס תלוי במקום ♦ ראיות הראשונים דיש חילוק בין לשער גריס בנגעים לבין שיעור גריס בכתמים דתלוי במקום ♦ דעת הפלתי דדוקא בשיעור גריס של זמנינו אפשר לשער ולא בעדשים של זמנינו ♦ יש טועים וסומכים לשער גם בעדשים של זמנינו ♦ על שיעור גריס שכתב הח"צ כתב הפלתי ואם קבלה הוא נקבל

הערות וביאורים..... תפט
כמה טעמים למה אמרו חז"ל לאסור דין כחמים ♦ בשיעור גודל גריס ♦ כמה דינים בשיעור גריס ♦ דברי תשו' בעל מעיל צדקה ♦ מחזק דברי הרמ"א דמשערין בשערות של הגוף ולא של הראש ♦ מפלפל דבחז"ל משמע ששיעור שערות הראש והגוף חד שיעורא הן ♦ גם בשערות הגוף יל"ע איזה מקום בגוף ♦ באיזה ערשים משערין ♦ כתב לרון אי שיעורי חז"ל משערין לפי אומד דעת ♦ משערין לפי אומד דעת של האדם

סק"ח

דברי הפלתי..... רכו
פלתו המבואר..... רכו

המחבר מציין שני דיעות אי מקילין כפחות מכגריס בכתם הנמצא על בשרה ♦ דעה שמקיל גם בבשרה הוא הרשב"א ודעה המחמיר הוא הרמב"ם ♦ מקור דברי הרמב"ם לחלק בין כתם הנמצא בגופה ובין כתם הנמצא בבשרה ♦ הב"ח פוסק כשיטה המקיל, והש"ך נוטה להחמיר ♦ דברי המנחת יעקב לדחות הכרעת הש"ך וראייתו מגמ' ♦ עוד תירון על קושית הש"ך על הפוסקים ההולקים על הרמב"ם ♦ קושיא על דברי הרמב"ם ולפי טעמו של הרב המגיד ♦ משמעות דברי התוס' והרא"ש הם נגד דברי הרמב"ם ♦ הערה על דברי המנחת יעקב ♦ עוד הערה על דברי המנחת יעקב ♦ אי דעת הרא"ש כהרמב"ם דעל גופה גם פחות מכגריס מטמא ♦ קושית הפלתי דלא מסתבר דהטור יחלוק על אביו הרא"ש ♦ קושית הפלתי דהרא"ש סותר את עצמו

הערות וביאורים..... תצח

בדין כתמים דקיי"ל לקולא גם בספק הרגשה ♦ תירון של הרב התיניא למה לא מטמאין כתם מה"ת ♦ עוד ביאור על קושיא הנ"ל מהגאון בעל בית מאיר ♦ לפי הרמב"ם דספק תורה מה"ת לקולא למה לי קרא למעט דם ולא כתם ♦ למה לי תרי קראי דם יהיה זובה בבשרה, וגם דם ולא כתם ♦ גם בעד הבדוק שנמצא בה דם יותר מכגריס תולין להקל אם יש במה לתלות ♦ בביאור שיטת הרמב"ם להחמיר בבשרה משום סברת כאן נמצא כאן היה, ואי ביום הוסת יש יותר סברא להחמיר כדעת הרמב"ם ♦ בטעמו של הרמב"ם דאין תולין בבשר בדם מאכולת ♦ עוד קושיא על שיטת הרמב"ם

לפי טעם הגה"מ ♦ קושית השב יעקב על הרמב"ם ♦ בדעת הרא"ש אי ס"ל כהרמב"ם ♦ בדעת האחרונים להלכה אי יש להחמיר כהרמב"ם או לא ♦ דם הנמצא על ידה אי מחמירין כנמצא על בשרה ♦ מתי אפשר לסמוך על שיטת הרמב"ם דחומרת דרבי זירא לא נאמר ככתמים

סק"מ

דברי הפלתי ..... רל
פלתו המבואר ..... רל

מצאה כתם שהוא יותר מכגרים ועוד על דבר המקבל טומאה אינה טמאה ♦ מקור הדין בגמ' ♦ ביאור דברי התוס' למה תלוי דין כתמים בדין קבלת כתמים ♦ דעת הראב"ד דגם על דבר שאינו מקבל טומאה אם נמצא עליה כתם שהוא למעלה משיעור כגרים ועוד טמאה, וראייתו מדין משתיחה, ודחיית הראשונים על זה ♦ השי"ן מביא לתרוץ כדברי התוס' דגדר קבלת טומאה תלוי בטומאת נגעים ♦ קושית הפלתי ע"ד התוספות שפירשו דטומאת כתמים תליא בטומאת נגעים ♦ ביאור הקשר בין טומאת נגעים בכגד לבין שנמצא שם מראה אדום ♦ טעם שהשמיט השו"ע והפוסקים גדר זה של קבלת טומאה בנגעים ♦ גם להפוסקים דתלוי בטומאת נגעים דוקא בנגעי כגדים אבל לא בנגעי בחים ♦ דעת המנ"י דבית שמקבל טומאת נגעים מקבל ג"כ טומאת כתמים

הערות וביאורים ..... תקא

הדין של טומאת כתמים בנוי לפי הדין של מקור מקומו טמא מ"מ גם למאן דאמר מקור מקומו טהור מובן סברא הנ"ל ♦ לפי הנ"ל יש ליישב קושית הסדרי טהרה על תוס' ♦ ראייה מדברי התוס' לחידוש הנ"ל דהא דבעינן הרגשה היינו דוקא לגבי לאסור לבעלה אבל משום טומאה טמאה גם בלי הרגשה ♦ עוד ראייה מדברי התוס' לחידוש הנ"ל ♦ חידוש הבית שערס דמקור טמא טהור דוקא דם מכה שבמקור ולא דם נדה שבמקור ♦ הח"ס כתב דדעת רבי עקיבא לטהר גם מטעם מקור מקומו טהור ♦ בדעת הטור דמקור מקומו טהור או טמא ♦ אי דבר המקבל טומאה מדרבנן, מקבל טומאת כתמים או לא ♦ דעת הנודע ביהודה להחמיר גם בדבר המקבל טומאה מדרבנן טמאה ♦ דעת שאר אחרונים שאין להחמיר בדין דבר המקבל טומאה מדרבנן ♦ גם לפי הנ"ל יש לעיין אי גדר קבלת טומאה תלוי בהכשר קבלת טומאה לגבי מאכל או לא ♦ הטעם דדבר שאינו מקבל טומאה אינו טמא משום כתמים ♦ בקושית החו"ד על דברי הנו"ב בטעם דגזרו חכמים דין כתמים דוקא בדבר המקבל טומאה ♦ עוד תירוץ על קושיא הנ"ל של החות דעת ♦ עוד קושיא של החו"ד על דברי הנו"ב הנ"ל וישוּב על דברי הנו"ב ♦ דבר שאינו מקבל טומאה מונח על דבר המקבל טומאה, מה דינו לגבי כתמים ♦ נירר אי הוי דבר המקבל טומאה ♦ ניילן אי הוי דבר המקבל טומאה ♦ אי אירון מקבל טומאה

סק"י

דברי הפלתי ..... רלג
פלתו המבואר ..... רלג

קושית הכסף משנה על הרמב"ם שכתב תקנו להלביש בגדי צבעונים דמגמ' מבואר אחרת ♦ תירוץ הפלתי על קושיא הנ"ל לפי דברי הגמ' במס' ב"ב ♦ דעת המרדכי שאין לגרש אשה בזה"ז כשביל שאין לה ילדים גם לאחר עשר שנים

הערות וביאורים ..... תקב

דברי הגהות מיימוני דהיתר של בגד צבוע נאמרה רק לטהרות ולא לבעלה דמורה בכתם שנמצא על בגד צבוע להקל ♦ אי יש להחמיר גם בבגד צבוע הסמוך לגוף ממש ♦ אי דעת הח"ס להחמיר גם בדעיבד בבגד הסמוך לגופה ♦ לא בכל בגד צמוד לגוף מחמיר הח"ס ♦ דעת הבית הלל דאם יש דם ודאי על הבגד צבוע יש להחמיר ♦ עוד טעם למה להלכה חולקין על דברי הגהות מיימוני דס"ל דהיתר של בגדי צבעונים נאמר רק לטהרות ולא לבעלה דבזה"ז גם הגה"מ מודה להקל ♦ מי שיש לו עור צבוע אם מקליץ כמו בבגד צבוע ♦ אי כלי צבוע יש לזה אותו דין של בגד צבוע ♦ אי כל צבע בבגד מציל אותה מדין כתמים ♦ אם יש ריבוי דם בבגד צבוע אם מותר לשמש אז ♦ אחר תשמיש אם מצאה כתם על

בגד צבוע דינה ככתם וטהורה ♦ מהו הדין בבגד מנומר ♦ אי חלק הצבוע בבגד מפריד משיעור גריס ♦ בגד שצדו אחד צבוע וצדו השני לבן אי דינו כבגד צבוע ♦ בגד צבוע שיש שם דם עבה אם יש להחמיר ♦ בגד צבוע כיום הוסת אם מקילין גם כן ♦ בטעם של רש"י למה הקילו חכמים בבגדי צבעונים ♦ בכיאר הדין אי כופין בזה"ז על ביטול פו"ר ♦ טעם למה דוקא בסעודת מילה מי שלא בא הוי מנודה לשמים משא"כ בסעודת נשואין.

סקי"א

דברי הפלתי ..... רלה
 פלתי המבואר ..... רלה

דעת הראב"ד דמקום החגור דינו כלמטה מן החגור

הערות וביאורים ..... תקי
 ביאור דברי הראב"ד דמקום החגור כלמטה ♦ שיטת השלטי גבורים דלמטה מן הטבור טמא

סקי"ב

דברי הפלתי ..... רלה
 פלתי המבואר ..... רלה

דעת המחבר דנזקקה אפי' לא עברה בשוק של טבחים ונמצא על חלוקה בלבד טהורה ♦ ברין הנ"ל נחלקו הרשב"א והרמב"ם והמחבר פסק כהרשב"א ♦ הפלתי הקשה למה המחבר השמיט דעת הרמב"ם ♦ הפלתי הביא ראייה לדברי הרמב"ם ♦ הב"ח ס"ל כדעת הרמב"ם ♦ הפלתי מוכיח דהרשב"א והרמב"ם חולקין לשיטתם אי בכשרה טמאה כפחות מכגריס ♦ הפלתי הביא ראייה למה שכתב לפרש בדברי הרמב"ם

הערות וביאורים ..... תקי
 דין קינוח באותו מקום אי תולין להקל פחות מכגריס ♦ בטעם כתמים דרבנן משום ספק הרגשה ואת"ל הרגישה שמא עברה בשוק של טבחים ולא אדעתיה והוי ס"ס ♦ אי טעם ההיתר של כתמים הוא מטעם ס"ס תלוי אי ארגשה ולא אדעתיה הוי חשש תורה או לא

סקי"ג

דברי הפלתי ..... רמ
 פלתי המבואר ..... רמ

שתי נשים שנתעסקו בדם שהיה שם כשיעור סלע ונמצא עליהם דם כסלע שתייהן טמאות ♦ הב"ח מוכיח מדברי התוספות דכל הדין דהכא דשתייהן טמאות מיירי דוקא בבאין לשאול בכת אחת ♦ הטו"ז חולק על הש"ך בכוננת התוס' לדמות לדין דשני שבילין ♦ הטו"ז מבאר למה דין דהכא אינו דומה לשני שבילין ♦ דעת הדרישה דאע"פ דדין דהכא דומה לשני שבילין מ"מ גם בזה אחר זה טמאות וקושיית הטו"ז עליו ♦ הש"ך בנקודת הכסף מחזק דברי הב"ח ודוחה כל קושיות הטו"ז עליו ♦ הש"ך מפלפל בקושיית הרשב"א ♦ הש"ך דוחה קושיית הטו"ז על הדרישה ♦ הפלתי דוחה דברי הש"ך שכתב דהרשב"א לשיטתו ♦ הפלתי מוכיח דגם הב"ח שמדמה לדין שני שבילין דוקא בב' נשים ולא בכל מקום ♦ הפלתי מסביר בסברא לחלק בין ב' נשים שנתעסקו בציפור לג' נשים שלבשו חלוק אחד ♦ הפלתי מביא ראייה לחילוק הנ"ל מסוגיא דגמרא

הערות וביאורים ..... תקיא
 היאך תולין בדם שחיתה הרי י"ל דלא יצא בדם שחיתה ♦ דין שני שבילין בהלכות תערוכות ♦ דעת הב"ח והש"ך דדוקא באיסור דרבנן מקילין כשבאין לשאול בזה אחר זה ♦ דברי הפלתי בהלכות תערוכות שציין כאן לעיין שם ♦ הא דבזה אחר זה טהורים היינו דוקא נגד חזקת היתר אבל לא במקום שיש ס"ס ♦ קושיית הוות דעת על הטו"ז.

ברתי

תוכן הענינים מפורט

ופלתי

תתא

סקי"ד

דברי הפלתי ..... רמד

פלתי המבואר ..... רמד

הפלתי מוכיח מכאן דחצי סלע הוא יותר גדול מכגרים וחצי סלע הוא חצי שליש טפח וארבע אגודל המה טפח וממנו תקיש שיעור כגרים ♦ הפלתי דוחה דברי המעיל צדקה

סקט"ז

דברי הפלתי ..... רמה

פלתי המבואר ..... רמה

מקור הדין בגמ' וברא"ש ♦ קושית הפלתי על הרא"ש ♦ ביאור הפלתי על הרא"ש ♦ חידוש הפלתי דנתעסקה בפחות מכגרים ומצאה גרים ועוד למעלה מהחגור וכתם למטה מן החגור לא אמרינן דמעלמא קאתי

סקט"ז

דברי הפלתי ..... רמו

פלתי המבואר ..... רמו

מקור הדין בב"י ♦ קושית הב"ח על הב"י ♦ גם הטו"ז וגם הש"ך דוחים דברי הב"י ♦ הפלתי מיישב בדוחק דברי הב"י

סקי"ז

דברי הפלתי ..... רמה

פלתי המבואר ..... רמה

העברת סמנים מברר אם זה הם צבע או דם ממש ♦ דעת הרמב"ן דדין זה נאמר דוקא לטהרות ולא לבעלה ♦ קושית הפרישה דלעיל משמע דלבעלה קיל מדין טהרות ♦ הפלתי דוחה דבריהם ומיישב דדוקא לגבי טהרות מועיל לפי שאע"פ שדם הוא מ"מ בלוע בבגד הוא ואינו מטמא

הערות וביאורים ..... תקי

אי טהרות חמור מלבעלה ♦ אי כתם שחור טמאה גם פחות מכגרים ♦ מסתברא לפרש דעת המחמירין רק כשהמראה לח הוא ♦ אי בכתם ג"כ קי"ל חכם שטימא אין חבירו רשאי לטהר ♦ אי נכון לכתחלה לראות כתם בלילה בזה"ז ♦ ספק מראה בכתם ונאבד אי תולין להקל ♦ כשנאבד עד הקינוח אי תולין להקל ♦ שני סיבות חששא דשמא ארגשה ולא אדעתיה אינו מה"ת ורק לטהרות חוששין שטמא למפרע ♦ דוחה ראיות השב יעקב דשמא ארגשה סברא דרבנן ♦ מחזק דברי השב יעקב מטעם אחר והוא שיש לאשה חזקת הגוף ♦ אי יש לאשה חזקת הגוף לומר שלא ראתה עד עכשיו דם ♦ גדר נתעסקה בכתמים

סקי"ח

דברי הפלתי ..... רמט

פלתי המבואר ..... רמט

דין בדקה בעד שאינו בדוק טמא בכגרים ועוד ♦ מקור הדין במס' נדה ♦ דעת רבינו חננאל בסוגיא דרבי יוסי לא טיהר רק משום נדה ולאו מטעם כתם ♦ קושית הב"י על הרמב"ם דסותר את עצמו מדין דהכא לדין אשה שהטילה דם עם מי רגלים ♦ הפלתי הקשה דיש כאן סתירה בדברי המחבר מהא דהכא לסי' קצ"א ♦ הפלתי מנסה לתרץ קושיא הג"ל ודוחה אותה ♦ ליישב סתירת הרמב"ם ♦ מיישב סתירת המחבר לפי הנ"ל

הערות וביאורים ..... **תקט**

אי טעות בהרגשה הוי דבר השכיח או לא, דעת הס"ט דלא שכיח והחולקים עליו ♦ עוד ראייה נגד סברת הסדרי טהרה הנ"ל (מגמ' נדה נ"ח ע"ב) ♦ עוד ראייה נגד דברי הסדרי טהרה (מסוגיא נ"ט ע"ב) מדין אשה שהטילה דם כמי רגלים ♦ עוד ראייה מסוגיא הנ"ל ♦ עוד ראייה נגד סברא הנ"ל ♦ עוד קושיא נגד סברא הנ"ל ♦ עוד קושיא נגד סברת הסר"ט הנ"ל ♦ עוד הערה על הסברא הנ"ל ♦ עוד הערה מדברי הרמב"ם שחזקת דם בא בהרגשה נגד סברא הנ"ל ♦ עוד קושיא נגד סברת הסדרי טהרה הנ"ל ♦ עוד הערה נגד סברא הנ"ל ♦ הכרעת ר' מרדכי בנעט דטעות בהרגשה הוי דבר שכיח ♦ לשיטת הסוכרים דטעות הרגשת מי רגלים שכיח צריך ביאור למה מקילין בכתמים שלאחר הטלת מי רגלים ♦ עוד בדברי הסדרי טהרה דטעות הרגשת עד או שמש לא שכיח רק במקום שאפשר לחלות ♦ בסתירת הרמב"ם דפוסק כרבי בדיו עד שאינו בדוק וכרבי יוסי באשה שעשתה צרכיה ♦ תירוץ על קושיית הה"מ דהכא פוסק כר"ח דעד שאינו בדוק טמאה כגריס ועוד ולקמן פוסק כרבי יוסי דטהורה לגמרי ♦ עוד תירוץ על קושיא הנ"ל ♦ ביאורו של הח"ס בקושיא הנ"ל ♦ דעת הרמ"א לסמוך על דברי המרדכי דס"ל להקל שלא בשעת וסתה בצירוף שיש לה מכה, ודעת הש"ך לעומת זה להקל גם בלי מכה ♦ קושיית השב יעקב מגמ' נדה (י"ד ע"א) על דברי המרדכי ♦ השואל בתשו' רעק"א מתרץ הקושיא הנ"ל ורעק"א מדהה דבריו

סק"ט

דברי הפלתי ..... **רנג**

פלתי המבואר ..... **רנג**

ברקה בעד שאינו בדוק וטחתו בירכה ומצאה עליו כגריס ועוד טהורה מטעם ס"ס ♦ מקור הדין בב"י לפי הבנת רש"י ♦ הש"ך דוחה הבנת הב"י ברש"י מחמת כמה טעמים וכדלקמן ♦ הפלתי מיישב קושיית הש"ך על המחבר ♦ עוד קושיא על הש"ך ומפרש כוונתו אחרת ממה דמשמע מרהיטת הלשון ♦ עוד קושיא על הש"ך דהקשה הא הוי ס"ס ♦ מיישב דברי הש"ך למה הוי ס"ס

הערות וביאורים ..... **תקט**

דברי החות דעת ליישב דברי המחבר ♦ דברי התורת השלמים ליישב קושיית הש"ך דאין כאן ס"ס ♦ אי דעת הרשב"א בסכינא חריפא כדעת ר' יוסי

סק"ב

דברי הפלתי ..... **רנו**

פלתי המבואר ..... **רנו**

גדר עד הברוק כל שבדקתו לפני הבריקה ולא נודע שנכתם ♦ דעת המחבר כשיטת הרשב"א בגדר עד הברוק ולא כדעת תוס' ורמב"ן ♦ דברי הרשב"א בחירושו על הש"ס שגם מכריע כדבריו בתורת הבית בגדר עד הברוק ♦ הפלתי מעיר דלפי פירוש ר"ח הסוגיא אין הכרח לדברי הרשב"א הנ"ל ♦ מיישב דגם לפי ר"ח יש להוכיח גדר עד שאינו בדוק ♦ כתב על פירוש הנ"ל דדוחק הוא ♦ בכתם כו"ע מודים להקל בעד שאינו בדוק ♦ סברא לחלק בין כתם לעד דעד הוי רגלים לדבר שבא ממקורה משא"כ כתם ♦ ביאור דברי המחבר דכתם טמא ע"י בדיקה הכוונה בדיקה ממש ולא רק שהיתה במקום מוצנע ♦ בביאור כוונת המחבר בדיקה, נחלקו הב"ח והטו"ז ♦ הפלתי דוחה דברי הטו"ז ומחזק דברי הב"ח ככוונת המחבר דבדיקה היינו בדיקה ממש

הערות וביאורים ..... **תקב**

ספק אם העד בדוק או לא יש סברא דהיתה בדוק אבל בכתם מקילין ♦ סברא להחמיר בעד שאינו בדוק מכתם ♦ בדעת הפוסקים אי לרבי טמאה אשה זו מה"ת או לא

סקב"א

דברי הפלתי ..... רפ
 פלתי המבואר ..... רפ

בדיקה לפני הלבישה ולאחריה והשאלה לחברתה ומצאה כתם הראשונה טהורה והשניה טמאה ♦ בקושי האחרונים בדיקה הראשונה למה לי ובדברי הדישה ♦ דברי הבי"ח על קושיא הנ"ל ♦ דברי הט"ז על תירוצו של הדישה והב"ח ותירוצו שלו ♦ תירוצו הש"ך דבלא בדיקה לפני הלבישה הוי עד שאינו בדוק ♦ הפלתי מוכיח מדברי הש"ך רס"ל בכוונת המחבר בדריקה היינו בדיקה ממש ♦ הפלתי מפלפל על תירוצו של הש"ך, והדרא קושיא לדוכתיה ♦ הפלתי מתרץ קושיא הנ"ל, ודן אי נאמנת לומר שבדיקה כדי לטמאות אשה השניה אחר מציאת הכתם ♦ ארבע טעמים למה נאמנת על בדיקה הראשונה אף אם נימא דעל בדיקה השניה אינה נאמנת ♦ מסיק דאינה נאמנת לטמא חברתה באמירתה שבדקתו בשעה שפשטה

סקב"ב

דברי הפלתי ..... רפג
 פלתי המבואר ..... רפג

דעת המל"מ דהמחבר הכריע כשיטת הרשב"א אע"פ שתוס' מסתפקין בדין זה ואין ספיקו של תוס' מוציא מידי ודאי של הרשב"א ♦ הפלתי מסביר דאין התוס' והרשב"א דנים בדבר אחד

הערות וביאורים ..... תקב

הבנת המחנה חיים ז"ל בדברי התוס' דנסתפקו בשתי נשים שנעשו זבות בפעם אחת רק אחת התחילה לספור כבר ז' נקיים והשני לא התחיל העדיין לספור אי יכולה לתלות בהשני ♦ אי תולין בתוך ג' ימים לז' נקיים בכתמים

סקב"ג

דברי הפלתי ..... רפד
 פלתי המבואר ..... רפד

דעת המחבר דאפשר לתלות באשה שסופרת ז' נקיים ♦ חקירת המשנה למלך אם לאחר שכבר עבר ז' נקיים ולא טבלה אפשר לתלות בה או לא ♦ הפלתי רוצה להוכיח מדברי המחבר להחמיר אחר שעברה ז' ימי נקיים ♦ הפלתי דוחה ראייה הנ"ל דיש לומר דהמחבר קמ"ל חידוש אחר וכדלקמן ♦ הפלתי הביא עוד ראייה להכריע לחומרא חקירה הנ"ל מדברי הגמ' דנקט גויה ♦ הפלתי דוחה הוכחה הנ"ל דיש חידוש אחרת כנכרית ♦ הפלתי מיישב חקירה הנ"ל דתלוי בפלוגתת הראשונים ביום ח' של זיבה ולא טבלה לפני תקנת ר"ז אי סותרת ♦ מיישב למה נחלקו הרמב"ם והרא"ש בדבר שאין בו נפק"מ

הערות וביאורים ..... תקכא

אשה לאחר ספירת ז' נקיים ולא טבלה אי תולין בה ♦ בדברי האחרונים דאשה נשואה טהורה יכולה לתלות בפנויה ♦ אי יכולה לתלות להקל גם כפנויה שנתעברה

סקב"ד

דברי הפלתי ..... רפז
 פלתי המבואר ..... רפז

בגד שנתכבס ע"י ישראלית תולין שחזקתו בדוק ♦ דברי הש"ך דאם הבגד לפנינו יש לברר ע"י מקדיר או מגליד ♦ דעת הפלתי דבישראלית שכיבס הבגד ואינה בפנינו לא מהני מקדיר או מגליד לברר אי חזקתו בדוק או לא ♦ הפלתי תמה בדין זה דהרי הוי עד שאינו בדוק וטהורה ♦ הפלתי מיישב דאין זה גדר עד שאינו בדוק

הערות וביאורים ..... תקבב

ביאור הדין, וטעם שבדוקין בשעת הכיבוס, וגוים אינן בדוקין ♦ ביאור דעת הרשב"א דבדוקת גם בגדים של חבירתה בשעת הכביסה ♦ נכרית ושפחה לפנינו אם יש להם נאמנת ♦ אי מועיל לברר ע"י כיבוס לאחר מכן אי זה מראה טהור או לא ♦ דברי הרשב"א בביאור הסוגיא ♦ דעת הרשב"א כשיטת הראב"ד ♦ דברי הסדרי טהרה בכוננת הרשב"א ♦ הסדרי טהרה דוחה דברי המנחת יעקב שהביא ראייה מדברי הרשב"א ♦ גדר מקדיר או מגליד שנאמר בגמ' ♦ בירור ככתמים שהוא דרבנן אי צריך בירור ♦ דעת החות דעת דאם לקחו הגוי לביתו גם מגליד טהור ♦ כשהישראלית בפנינו אי צריכין לשאול אותה ♦ אי צריך בירור ככתמים ♦ שפחה הנזכר בשו"ע היא שפחה שלא טבלה אותה לשם יהודית ♦ ספק ספיקא בחסרון ידיעה אם מצטרף לס"ס

סקב"ה

דברי הפלתי ..... רפמ

פלתו המבואר ..... רע

דין אשה שאמרה ברי לי שלא באתי למקום שנמצא הרום טהורה ♦ מקור דין זה בראב"ד ♦ קושית הט"ו מה מועיל אמירה שלה, הרי הוי מלתא דלא רמיא עליה ולא אדעתיה ♦ תירוץ הט"ו דבזמן קצר לא אמרינן סברא דלא רמיא עליו ולא אדעתיה ♦ הפלתי חולק על חידושו של הט"ו ומקשה עליו

הערות וביאורים ..... תקבו

בדברי האחרונים אי באיסור אמרינן דרמיא על איניש ♦ בקושיית הט"ו הרי כל מלתא דלא רמיא על איניש לאו אדעתיה ♦ דברי האחרונים דאם אומרת שעשתה הדבר לצורך איזה כוונה לא אמרינן כל מלתא דלא רמיא על איניש לאו אדעתיה ♦ שני סבורות בביאור הסברא כל מילתא דלא רמיא על איניש לאו אדעתיה ונפק"מ שיש ביניהם ♦ בדברי הפוסקים מתי שייך טענת שכחה ♦ שני טעמים הנ"ל תלוי בפלוגתת רש"י ותוס' ♦ אי בשני עדים אמרינן סברא כל מלתא דלא רמיא על איניש לאו אדעתיה ♦ אשה שיש לה וסת שלא בשעת וסתה מסולקת דמים, אי מעוברת יותר מסולקת דמים ממנה ♦ דברי רעק"א שמיישב דעת כל הפוסקים דמעוברת יותר מסולקת דמים מאשה שיש לה וסת שלא בשעת וסתה ♦ נמצא דם על בגד הבעל או על בגד בנה ובהתה הקטנים אין מחמירין לטמאה ♦ דעת הפוסקים הסוברים להקל ♦ דעת הפוסקים הסוברים להחמיר ♦ להלכה נוהגין להקל ♦ עוד כמה חקירות בדין הנ"ל ♦ אשה שיש לה מכה לתלות בה הכתם אבל אינה יודעת בבירור אי המכה היתה שם בשעת מציאות הכתם ♦ דן אי יש ראייה מדין ספק עברה בשוק של טבחים ♦ דן אי דין דספק אינו מוציא ודאי אמרינן באיסור דרבנן ♦ דן אם יש ראייה להחמיר מהא דשלשה נשים כמטה אחת ♦ אי אמרינן דיש לאשה חזקת הגוף להחמיר או דאולינן בחר חזקת טהרה ♦ דעת האחרונים להלכה ♦ טעם דמטמינן גם כתם שנמצא ברה"ר הרי קיי"ל ספק טומאה ברה"ר טהור ♦ אשה שראתה כתם כימי טהור

סימן קצא

סק"א

דברי הפלתי ..... רעב

פלתו המבואר ..... רעב

הפלתי הקשה בהמחבר סותר את עצמו מדין דהכא למה שכתב לעיל בענין עד שאינו בדוק

הערות וביאורים ..... תקלג

תירוץ על סתירת הרמב"ם והמחבר בין דין עד שאינו בדוק לדין דהכא ♦ עוד תירוץ על קושיא הנ"ל מבעל הקיצור שו"ע

◆ תירוץ המחתם סופר על קושיא הנ"ל ◆ עוד תירוץ על קושיא הנ"ל ממהר"ם שיק ◆ דעת המחבר להקל רק אם עשתה כן פעם אבל אם חמיר וואה דם במ"ר ס"ל להחמיר לעשות בדיקה ◆ הוכחת מהר"ם מסוגיא דהכא דהרגשה גוה"כ הוא ולא כיוור ◆ ביאור דברי הרמב"ם שכתב דין דהרגשה דוקא בדין מי רגלים ולא בדין בדיקת עד או תשמיש ◆ תירוץ דיש שני סוגי הרגשות ובהרגשת פתיחת פי המקור מקילין יותר מהרגשת נודעו אבריה ◆ תירוץ לפי שד"ם עם מי רגלים אינו שכיח שיבואו ביחד לכן בעינן שהרגישה ודאי ◆ תירוץ דדוקא בהטלת מ"ר ס"ל להרמב"ם להקל גם בהרגשה לפי שעיקר דין טומאת דסעם מ"ר טהורה מה"ת לפי שאינו זכ בבשרה ◆ דין זה שמקילין במ"ר גם בהרגשה, נאמר אפילו כשהיא אומרת בפירוש כן ◆ אי יש להביא ראיה מכאן על זיבת דבר לח אי מקרי הרגשה מה"ת או לא

מק"ב

דברי הפלתי ..... רע"ב
 פלתי המבואר ..... רע"ב
 קושיית הב"ח על שיטת התוס' והרא"ש ודעימה שכתבו הרמ"א כאן ב"א דעומדת ושוחתת טמאה גם לר"י ◆ הפלתי מיישב קושיית הב"ח דיש כאן תרתי לטיבותא

הערות וביאורים ..... תקלח

קושיית האחרונים על שיטת התוס' והרא"ש ◆ עוד קושיא שהקשו האחרונים על שיטת התוס' ◆ באשה זקנה יש לסמוך על הרמב"ם ושאר הפוסקים ◆ באשה מינקה שראתה דם בשעת הטלת מ"ר ◆ אי יש להקל גם באשה מינקה כמו באשה זקנה מסברת כל שכן ◆ ביאור הענין הדור מי רגליים למקור ◆ אם יש קולא לשיטת הר"ח דחטיל מים על הקרקע ◆ הטעם שס"ל לר"י להקל לתלות שיש שם מכה, ולמה תולין להקל במכה ◆ בביאור דברי הגמ' שהקשה למה לי לומר דבס"ס מטהר ר"י תיפוק ליה דמטהר אפילו בספק אחד ◆ בדברי הנו"ב דחזקת טהרה של האשה מועיל לטהר גם הדם היוצא ממנה ◆ אם אין חזקת טהרה להדם אם נימא לטמא האשה כיון שהדם טמא נחלקו הנו"ב והאבנ"ז הנו"ב ס"ל להקל והאבנ"ז ס"ל להחמיר ◆ הנו"ב הביא ראיה מהא דמהני חזקת כשרות של הבהמה לגבי החלב היוצא ממנה ודברי האחרונים שמחלקים ◆ הנו"ב מוכיח מכוח קושיית הגמ' דדם שיוצא, לאו דוקא יוצא מיד בהתחלה הטלת מ"ר ◆ סברת ר' יוסי לפי תוס' להחמיר בתרתי לריעותא עומדת ושוחתת, אי הוי מטעם ספק או ודאי ואי הוי מה"ת או מדרבנן ◆ ליישב סתירת הרמב"ם בדין תרתי לריעותא ◆ אי גם להשיטות הסוכרים בתרתי לריעותא להחמיר בוודאות מ"מ אין זה רק מדרבנן ◆ נפק"מ אי הוי ספק דרבנן לגבי ברכה על טבילה ◆ אי בעינן ס"ס שקולים או לא, יש להוכיח מסוגיא דילן ◆ לפלפל בכמה דרכים בסברת הר"ן דס"ל דר"מ מחמיר מטעם דחושש למיעוטא ◆ קושיית הסדרי טהרה על הר"ן ◆ קושיית הצמח צדק על דברי הר"ן הנ"ל ◆ תירוץ של הדברי חיים להסביר למה ס"ל כאן לרבי יוסי דאין חוששין למיעוטא ובמס' יבמות ס"ל לחשוש למיעוטא ◆ דברי רעק"א בתשו' הר"ן הנ"ל דהר"ן לשיטתו במס' שבת בדעת רבי יוסי דאינו חושש למיעוטא ◆ מחדש דרבי יוסי מחלק בין מיעוט שיתברר למיעוט שאינו עתיד להתברר דמיעוט שעתידי להתברר שפיר חושש למיעוטא ◆ עוד תירוץ דרבי יוסי ס"ל לחשוש למיעוטא דוקא לכתחלה ולא בדיעבד ◆ ביאורו של הגאון ר' מרדכי בנעט בהוכחת הר"ן ◆ עוד ביאור בדברי הר"ן ◆ הב"י בתשו' מוכיח מדברי תשו' הר"ן גדר חדש בהלכה ◆ יושבת ושוחתת אי חוששין לחדא ריעותא ◆ בדברי הבית יוסף אי טהרות חמיר מלבעלה או לא ◆ דברי הב"י דרק לגבי בדיקות טהרות חמור יותר מלבעלה ◆ דברי התוס' יו"ט והס"ט ככוונת הב"י ◆ קושיית רעק"א על דברי הב"י מהא דבדוקת כבשה שעוברת לשמש ביתה ◆ רעק"א מתרץ קושיא הנ"ל ומחזק דברי הב"י דטהרות אינו חמור יותר מלבעלה רק לגבי בדיקות ◆ אי יש ראיה מכאן דלא אמרינן הרגשה ממראה טהור היו ◆ בדעת רבינו חננאל דרבי יוסי ס"ל דאשה טמאה משום כתם, אי באשה שיש לה וסת קבוע דטהורה לגמרי ◆ אהא דקיי"ל באיש ואשה דהוי ס"ס לכל הפוסקים, אם הוא הדין באשה ואשה ◆ במקום שהבית הכסא עובד אוטמטי אי דינה כעד בדוק ◆ בית הכסא אי מקבל טומאה ◆ בית הכסא שלא נבדק אי דינו כעד שאינו בדוק ◆ ראיה לשיטת ר"ת בדעת רבי יוסי, מדברי הלל בטעם דמחמיר מפקודה לפקודה ◆ הנודע ביהודה דוחה ראיה הנ"ל ומסביר הגמ' כסבורה הרגשת מ"ר אינו בשעת הטלת מ"ר ממש וגם דוחה דברי התה"ד דס"ל לטמאות בהרגשה

גרידא ♦ בזה"ז אין אנו בקיאין בין שותחת למקלחת ♦ כמה מקורות בחז"ל ובשו"ע דאין אנו בקיאין כמו שהיה בזמן חז"ל ♦ בדיקה במעבדה אם זה דומה לנאמנת הרופאים ♦ אם לקחה כדורים כדי למנוע הוסת אי מהני גם לומר דדם זה ממכה באה

סק"ג

דברי הפלתי .....

פילתי המבואר .....

דברי הש"ך דדוקא בנמצא חוץ הספל על המים ♦ קושית הפלתי על דברי הש"ך

הערות וביאורים .....

כביאור כוונת הש"ך על שפת הספל ♦ סברת רש"י ותוס' דלמא בתר דתמו מיא בא הדם ♦ קושיא על ביאור תוס' דלמא בתר דתמו מיא בא הדם ♦ ביאורו של הח"ס בפלוגתת רש"י ותוס' בגדר החשש בתר דתמו מיא ♦ ביאורו של הגמרא לפי הבנת הנו"ב ולפי שיטת ר"ח ♦ דם נדה שנמצא על מי רגלים הוי ספק טומאה דקיי"ל טהורה ♦ בקושית הפוסקים על לשון הטור והרמ"א דשותתין על שפת הספל.

סק"ד

דברי הפלתי .....

פילתי המבואר .....

דעת מהרי"ל דאין להתיר ע"י בדיקה, רק באשה שיש לה וסת, והבנת הש"ך בדבריו ♦ קושית הש"ך על חומרת מהרי"ל מטעם דכי לעולם תהיה טמאה (בתמיה) לא שייך הכא ♦ ביאורו של הש"ך בכוונת מהרי"ל דאשה זו רואה רק בשעת הטלת מים ♦ קושית הפלתי על הבנת הש"ך ♦ ביאור קושית מהרי"ל וכי לעולם לא תטמא הכוונה בראית דם עם מי רגליה

הערות וביאורים .....

בשני השיטות אם בדקה לאחר הטלת מי רגלים ומצאה דם על העד ♦ דעת הבית אפרים דרבי יוסי לא ס"ל כלל החשש דלבתר דתמו מיא ♦ דעת הרמ"א והש"ך בדברי המרדכי הנ"ל ♦ דעת האחרונים בזה דגם לפי הרא"ש יש להחמיר בדם הנמצא על עד בדיקה לאחר הטלת מ"ר ♦ דעת הצמח צדק להקל רק בתנאי שיש לה כאב הרבה תמיד וגם רואית דם בתוך כ"ד ♦ קושית הצמח צדק למה לא נימא להקל כיון שתמיד אחר מ"ר מוצאה דם כמו שמצינו כעין זה בס"י קפ"ז ♦ הוכחות דעק"א כהפוסקים דהא דלעיל ס"י קפ"ז מיידי שיש לה מכה ידוע אלא אינה ידוע אם מוציאה דם ♦ ביאורו של הנו"ב בכוונת מהרי"ל ♦ המהרי"ל רוצה להקל לעולם לכן מצריך שלא בשעת וסתה אבל בבדיקה מהני גם בשעת וסתה ♦ דברי הדברי חיים בביאור דברי מהרי"ל דבצירוף כאב ומכה מהני מדינא משום אזלינן בתר קרוב ולא בתר רוב ♦ אשה שהיא מסולקת דמים דינה כאשה שאין לה וסת ♦ דברי הנודע ביהודה פסמ"ק על בדיקה הנוכח כאן להתירה אפי' במקום רואה דם מחמת תשימש ♦ הנו"ב מסביר למה החמיר לבדוק כן כל הז' נקיים עד מקום שהשמש דש ♦ דברי הגאון ר' חיים צאנזער לדחות דברי הנו"ב מדברי התה"ד דלא התיר ביוצא דם מצד אחד רק כשיש לה מכה ודברי הנו"ב ע"ז ♦ הנו"ב מסביר מה שכתב בכוונת מהרי"ל דכוונת הבדיקה שלא יצטרך שוב לבדוק ♦ הנו"ב מפלפל עם ר"ח צאנזער שיהא שם מוך דחוק כל היום וכל הלילה ♦ דעת הנו"ב דלא בעינן שהבדיקה תהיה ג' פעמים רק פעם אחד מהני ♦ דברי האבני מילואים ודברי המגיה שם אי בעינן ג' פעמים אי בפעם אחת מהני ♦ דעת דברי השואל ומשיב בזה לסמוך על הנו"ב ♦ דעת הנודע ביהודה דמקום בדיקה לא בעינן כאב כדי להתירה ♦ החות דעת דוחה דברי הנודע ביהודה מחמת שתי ראיות ♦ דברי האחרונים ליישב דברי הנודע ביהודה ♦ חזקת טהרה אי הוי חזקה אלימתא נגד חזקה אורח בומנו בא ♦ שלא בשעת וסת יש לאשה חזקה הגוף שאינה רואת דם ♦ קושית הישועות יעקב על הגמ' שהקשה למה ר"י מטהר בס"ס הרי יש לומר דרישא מטהר משום חזקת טהרה ♦ דעת הישועות יעקב דאין לאשה חזקת טהרה משום שעלולה

לראות ורק במי רגלים יש להקל דאין דרכה לראות בתוכה דם ♦ דעת מהר"ח או"ז דלא מהני בדיקה ג' פעמים אלא צריך בדיקה לכל פעם ♦ כמה חירוצים על הקושיא.

מק"ה

דברי הפלתי .....

פלתי המבואר .....

חילוק דין בין אם יש לה כאב כשיוצא דם עם מי רגלים בין אין לה כאב ♦ קושית הש"ך על הרמ"א למה כתב דין זה וגם דאין כאן חומרא רק מעיקר דינא ♦ דברי הפלתי ליישב דברי הרמ"א ♦ מחדש דבעד שאינו בדוק טמאה

הערות וביאורים .....

בפלוגתת האחרונים אי כאב הוי כמכה ♦ דעת הבעל התניא דאם כאיב ליה טובא שפיר נחשב כמכה ♦ חילוק של הפנים מאירות אי המכה נמצא במקום שיכול לצאת דרך המקור שאינו יכול להיות נבלע באברים ♦ דעת רעק"א דכאב הוי כמכה אין סומכין רק בצירוף עוד סניפים

מק"ו

דברי הפלתי .....

פלתי המבואר .....

דין קרטין שנמצא אחר הטלת מי רגלים ♦ דעת הט"ז להקל גם בקרטין שנמצא בעלמא ♦ סברת השב יעקב להקל לפי שקרטין לא שכיח ♦ קושית הפלתי דאפי' בלא שכיח מ"מ בעינן שלא נימוח ♦ השב יעקב ס"ל דיש לחלק בין קרטין להא דנידון דידן שראתה כדמות חול ♦ הפלתי דוחה דבריו וס"ל דאין להקל מחמת דבר התלוי בסכרא

הערות וביאורים .....

דברי החכם צבי שדוחה דברי הט"ז ♦ הר"ן בתשו' אינו מתיר רק בצירוף שיש לה כאב בכליות ♦ הט"ז מדמה דברי הר"ן לדברי המרדכי וזה טעות דהרי הר"ן התיר דוקא כשהדם יוצא עם מ"ד ♦ ביאור כוונת המרדכי דם קאי על קרטין ולא כהבנת הט"ז בדעת המרדכי ♦ הביא דברי הב"י מה שתיירץ ככוונת המרדכי שאינו חולק על הדין וגם תי' הר"מ וכתב תירוצו חדש ♦ דוחה דברי הט"ז ככוונת הר"ן דאין שם דם על הקרטין מגמ' ומדברי הב"י בס"י קפ"ח ♦ בדברי הט"ז שמתיר משום הרגשת הכאב ויליף כן מדברי התה"ד והח"צ דוחה ראייה ♦ החכם צבי דן במשמעות הגדר דכאב הוי כמכה ♦ אי לתלות הדם במי רגלים יותר עדיף מלתלות בכאב ♦ מי שסומך על דברי הט"ז מתיר איסור כרת ♦ דברי עבודת הגרשוני ♦ דעת הט"ז דגם בלי כאב יש לסמוך להקל בקרטין ועל זה סמך בעל עבודת הגרשוני בצירוף עוד נימוקים להקל ♦ החכם צבי דוחה דברי הט"ז שדייק מדברי הר"ן דגם בלי כאב יש להקל והשב יעקב מחזק דברי הט"ז ♦ עוד שלש השגות על החכם צבי שהוכיח מדברי הר"ן שס"ל להתיר דוקא כשהיא הטילה מי רגלים ומצאה שם הקרטין ♦ השב יעקב הביא דכן כתב להדיא בתשו' בית יעקב להתיר ♦ השגה רביעי על דברי החכם צבי כדם שנקט הר"ן קאי על דם ממש או על קרטין ♦ השב יעקב מפלפל עוד בדברי הח"צ ומסיק דאם אפשר יש להתמיר ולמעך הקרטין בצירופן ♦ אם לא הרגישה בשעת יציאת הקרטין יש צירוף נוסף להקל כיון דלא הוי מה"ת ♦ אי בדיקת עד הוי ספק תורה או לא ובדברי הט"ז בזה ♦ הכרעת השב יעקב דקשה להתיר למעשה כמכה בלי שום כאב כשהקרטין לא נמצא בתוך הלוברן רק בכמה צירופים אבל אם נתמעך בצירופן יש להקל בלי הצירופים ג"כ ♦ דברי הסדרי טהרה ללמוד מאן קולא לדין רואה דם מחמת תשמיש, וקושית האחרונים עליו ♦ הטעם דמהני ס"ס בקרטין אף דהוא נגד רוב דמים באשה מן המקור משום דהוי רוב דליתא קמן ♦ ביאור הגדר רוב דם מן המקור היינו שנתמלא המקור עם דם ♦ למה אשה נאמנת לומר מכה יש לי במקור הרי ע"א אינו נאמן להעיד נגד רוב דמים באשה מן המקור ♦ כמה צירופים שדנו הפוסקים בדין קרטין ♦ שני ספיקות שמה במקור דם טהור הוא ב) במשהו יש לתלות להקל דדם טהור הוא ♦ בלא הרגישה מקלין יותר בקרטין ♦ באשה מניקה שרואה קרטין יש להקל יותר ♦ אשה שיש לה קרטין יש לה למעט בבדיקות ♦ אם יש לה כנים

יש עוד קולא בקרטין ♦ בבדיקת עד בקרטין לא מחמירין לומר דהוי הרגשה ♦ עצה של ה"ט בענין קרטין ♦ אין אנו אומרים אותו מקום ברוק היא לגבי קרטין כמו שאומרין לגבי מאכולות ♦ אם נאבד לו הבדיקה שעליו היה הקרטין ♦ סגולה לעצור דם נדה ♦ ספק נימוח או לא נימוח לא מקרי ספק חסרון ידיעה ♦ אי צריך לבדוק כל הקרטין או אם בדק מקצת, מהני לגלות על השאר ♦ כמה סיבות למה לא אזלינן בתר רוב דמים באין מן המקור בדם מכה רק אחר הקרוב ♦ אי יש להתיר קרטין כיון שאין אנו בקיאים במראות יש לומר שמא מראה טהור ♦ קרטין שנימוחו אם דינו כדם ♦ באשה שיש לה וסת יש לצרף דעת המרדכי דטהורה שלא בשעת וסתה ♦ דברי התפארת שלמה להקל בקרטין ♦ אם לאחר הלידה נתרפאה במקצת ואח"כ חזרה לה הכאב מה דינה ♦ אם יש לה אדמימות ואין לה כאב אם דינה כיש לה מכה ♦ הקרטין שיש לה צורת אדום ע"י רוק ♦ בדין נאמנות הרופאים בקרטין ♦ מדברי האחרונים כאן בקרטין יש להוכיח נגד דברי הב"ח דבטיפה אחת תלינן בדם מן הצדדים ♦ עוד דחיה נגד דברי הב"ח דאין דרך מקור להזיע טיפה ורק כנות ישראל החמירו

סימן קצב

סק"א

דברי הפלתי ..... רפב
 פלתי המבואר ..... רפב

תבעוה לינשא ונתפייסה צריכה לישב ז' נקיים ♦ דעת הט"ו דאם תיכף בשעת פיוס, בא עליה אין לה חימוד כזה שחוששין שמא ראתה דם ואינה צריכה ז' נקיים ♦ קושיית הפלתי מנא ליה להט"ו לחדש כן ♦ דעת השער אפרים להלכה דגם אם בא עליה מיד צריכה ז' נקיים ♦ הפלתי הביא ראה לדברי הט"ו מתוס' יבמות ♦ אין הכרח מדברי התוס' די"ל דס"ל כשיטת הראב"ה דבדיקה לבד מועיל ♦ הפלתי מפלפל בשיטת הראב"ה הנ"ל ♦ היאך בא יהודה על תמר ובעוה על רות בלי ז' נקיים ♦ תקנה של ז' נקיים לא היה בזמניהם ♦ הפלתי דוחה קושיא הנ"ל דבעוה באמת לא בא עליה או רק אחר ז' נקיים ♦ קושיית הפלתי מדוד שבא על בת שבע בלי ז' נקיים ♦ הפלתי מתרץ דלפני חומרא דרבי זירא לא היו צריכין ז' נקיים רק לעת ערב ז' בודקה וטובלת ♦ הפלתי מפלפל על דבריו הנ"ל מגמ' יבמות ♦ הפלתי מחדש דלא שייך בני גרושת הלב בקטנות שאינה יכולה להתעבר ומיישב לפ"ז הגמ' הנ"ל. עוד מחדש דאסור לקחת אשה ע"מ לגרשה אפי' אם היא מסכימה

הערות וביאורים ..... תקפז

דעת הסדרי טהרה בדומן חז"ל היתה תקנת רבי ששה והוא ולא היה מהני לטבול כראיה ביום ז' לנדה ♦ בביאות זנות אין חשש לזם חימוד ♦ ההפלאה מחוק דברי הט"ו דסמוך מאד ליכא חימוד מגמ' כתובות פ"ק ♦ מדברי הרשב"א משמע נגד סברת הט"ו ♦ דעת ההפלאה דדם חימוד הוא חשש תורה אע"פ שלא הרגישה מ"מ אינה נאמנת דמעידה נגד החזקה ♦ שורש איסור דם חימוד ♦ אי הכלה צריכה לדעת לפני הו' נקיים ענין ביאה ♦ בדברי החות דעת דגם להחולקים על הראב"ה דס"ל דבדיקה לא מהני מ"מ מוך כו"ע מודה דמהני ובדברי החולקים עליו ♦ בדעת הראב"ה דמהני בדיקה כדי לפטור מחשש דם חימוד ♦ בביאור דברי הרא"ש למה מהני בדיקה בתוך ז' ימים ♦ אי בוקנה גם כן צריכה להמתין ♦ בנושא אדם על מנת לגרשה ♦ בדברי תוס' יבמות דמותר יחוד כיון שאם רוצה בא עליה ♦ אי יש להוכיח מדין דהכא דלא בעינן כוונה בז' נקיים ♦ ראיות האחרונים לסברת הט"ו דמיד ליכא דם חימוד ♦ בקושיא שהקשה הט"ו מיהודה ותמר ♦ כמה מקורות בספרי הפוסקים אי ילפינן מקודם מ"ת ♦ השגות (בנו של) השער אפרים על סברת הט"ו דמיד ליכא דם חימוד ♦ דברי בנו של השער אפרים לדחות דברי הראב"ה ♦ אי בזה"ו אשה מתעברות מביאה ראשונה ♦ בזה"ו יש אופנים דלא בעינן הפסק טהרה רק ממנהג וגם מהני בדיקה אחת מתוך הו' נקיים ♦ אי מועיל ז' נקיים לחתן שלא ראה אותו הכלה מעולם ♦ אשה שאסורה מטעם ספק דם חימוד אם מותרת ללכת לבית הקברות ♦ בקושיא היאך מהני

כרתי

תוכן הענינים מפורט

ופלתי

תתמ

ז' נקיים של קטנה הרי אין לה דעת שווה תדיר ♦ אי מייבם על מנת לגרשה איכא גם כן חשש של גרושת הלב ♦ יפת תואר א"צ להמתין ז' נקיים לדם חימוד ♦ אונס שרוצה להתחתן אם יש לה רם חימוד ♦ מי שנתייאשה ממנו ואח"כ חזר לבריאטו אי יש להמתין ז' נקיים של חימוד ♦ דין סומא בז' נקיים של חימוד, תלוי בשני תירוצי הטו"ז ♦ איש ואשה שנהיו בעלי תשובה אם צריכים לשמור ז' נקיים ♦ אם מותר לישא גרושה משום בני גרושת הלב

סק"ב

דברי הפלתי ..... רפמ

פלתו המבואר ..... רפמ

אם נדחה הנישואין צריכה ז' נקיים חדשים ♦ מקור דברי הרמ"א במהרי"ק, ולעומת זה דעת המשאת בנימין שתולק עליו ♦ דעת המשאת בנימין דאם בדקה אע"פ שדחו הנישואין מהני ♦ הפלתי הקשה מי נתן הגבול של ימים אלו

הערות וביאורים ..... תר

דעת המשאת בנימין נגד המהרי"ק דגם בבדיקה לא מועיל אם נדחה הנישואין ♦ אם בדקה בתוך ז' פעם אחת מהני גם להסוברים דבעינן בדיקה יום א' ויום ז' בז' נקיים ♦ דעת האחרונים להלכה כדברי מהרי"ק או כהמשאת בנימין ♦ בסברת המשאת בנימין והטו"ז אי כל הדרכים בחזקת סכנה הוא ♦ כחתן ירא שמים שפיר יש לסמוך על הנס ♦ דברי הסדרי טהרה על הש"ך שמכריע כהמשאת בנימין ♦ הסדרי טהרה מיישב קושיית הכרתי ♦ דם חימוד קיל מרואה ודאית או חמוד

סק"ג

דברי הפלתי ..... רצא

פלתו המבואר ..... רצא

בעל אותה ופירסה נדה מותרת ביחוד ♦ דעת תרה"ד דראוי לבעילה גרידא מהני ♦ דעת הטו"ז דבעינן ביאה ממש ודוחה הראיה מגמ' ב"ק ♦ הפלתי הביא ראיה לשיטת הטו"ז מדברי הרמב"ם ♦ במנהג רע שלא לבעול רק אחר איזה ימים ♦ הפלתי כתב דחלקו השני של הש"ך תלמיד טועה כתבו

הערות וביאורים ..... תרה

לפלפל בדברי הפלתי מראיות הרמב"ם לסברת הטו"ז נגד תרה"ד ♦ בביאור הענין של יצרו תוקפו ליכא בתלמיד חכם לפי הרמב"ם ♦ בדברי התרומת הדין והטו"ז אי היה ראוי לבעילה כבר א"צ שמירה ♦ דעת הבית שמואל בכוונת הרמב"ם דגם להרמב"ם מהני חופה בתוך הז' נקיים ♦ כפלוגתת הבי"ו ושאר הפוסקים בכוונת הרמב"ם לחלק בין תלמיד חכם לעם הארץ ♦ דברי הפלאה ליישב שיטת הבי"ו ♦ אם חשב שהיתה טהורה ולמפרע נתגלה שהיתה טמאה אי יש לסמוך על התרה"ד ♦ דם חימוד בנישואי יעקב עם רחל ולא ♦ בגדר מוקים איניש בנפשיה ♦ במקום שהפוסקים כתבו והמחמיר תבוא עליו ברכה אם יש איזה ענין איסור אם אינו מחמיר ♦ אי יש להוכיח מדברי התרומת הדין לגבי חתן שהערה בה ולא גמר בלילה הראשון דמותר ביחוד

סק"ד

דברי הפלתי ..... רצג

פלתו המבואר ..... רצג

דעת הרמ"א דהמנהג ליכח קטן אצל החתן וקטנה אצל הכלה, והוסיף הש"ך דידועים טעם ביאה אבל אינם מוסרים את עצמם לביאה ♦ בדברי הראשונים והכרעת הרמ"א בדין זה ♦ דעת הבי"ח והש"ך דצריכין לדעת טעם ביאה ולא למסור את עצמם לביאה ♦ התורת שלמים דוחה דברי הש"ך דשאני הכא דאשתו משמרתו ♦ הפלתי מיישב דברי הש"ך

הערות וביאורים .....

יש להחמיר בכל הרחקות ♦ להרמ"א דס"ל להקל בחופת נדה אי יכול להכניס אשה שאטורה מטעם דם חימוד לכתחלה ♦ כלה שפירסה נדה לפני שבא עליה אי אמרינן אשתו משמרתו ♦ אי בקטן איכא איסור יחוד ♦ זמן יודעים או יודעת "טעם ביאה" ♦ שיטת הסוברים דבליה צריך ג' ♦ איסור יחוד הוא משום פיתוי או איסור עצמי ♦ הס"ט חולק על דברי הפלתי כאן ♦ בשיטת הראב"ד דיש חילוק בין ביום ללילה ♦ חידושו של ההפלאה דאין להסתכל בה ♦ כשאשתו נדה אי יש הסברא בעלה משמרתו ♦ דעת הבאר שבע לחלוק על דברי הרמ"א דמהני ליקח קטן וקטנה ♦ איסור יחוד באשה שלא בא עליה עדיין אי הוי מה"ת או מדרבנן ♦ בגדר ההיתר של התרומת הדשן ♦ הרב המסדר קידושין צריך להגיד להתתן אם זה חופת נדה והשושבינים אומרים לו ♦ לא בכל מקום אמרינן זנות לא שכיחא ♦ אם יכולה לספור הז' נקיים גם בימי אבלות ♦ אם יש לאשה חימוד בבעל שאין לו גבורת אנשים ♦ אי ספרה ד' נקיים לפני החליצה מועיל או לא ♦ אם ספרה לפני שעבר צ' יום של הבחנה אם מועיל ♦ אי הכלה טובלת ביום או בלילה ♦ בזמן הגשוואן בליל ד' אור ליום ה' או אור ליום ד' ♦ כלה אינה מברכת שהחינו על טבילתה הראשונה

סימן קצג

סק"א

דברי הפלתי .....

בזה"ז גם אחר דם בתולים חייב לפרוש ♦ ביאור דברי הטור כמה שכתב ואפילו בכוגרת שכלו בתוליה ♦ תירוצו של הבית יוסף דקאי על הסיפא אם לא מצאה דם ♦ תירוצו של הב"ח דטעות סופר יש כאן ♦ תירוצו של הטו"ז ♦ קושיית הפלתי מה אפי' דנקט בכוגרת לפי שיטת הטור דיש לבגורת טענת דמים ♦ דברי הגמ' ודברי הראשונים בזה ♦ הפלתי מיישב קושיא הנ"ל ♦ הפלתי כתב בעוד דרך ליישב סתירה הנ"ל בהקדם סתירה אחרת דלפעמים חוששין לחיפיהו ש"ז ולפעמים לא חוששין ♦ ספק שמא חיפיהו שכבת זרע הוי ספק חסרון ידיעה

הערות וביאורים .....

בשיטות הראשונים אם בדקה ולא מצאה דם גם כן טמאה בדם בתולים ♦ בסתירת הדין למה כאן חוששין לחיפיהו שכבת זרע ואין חוששין לחיפיהו שכבת זרע בדם חימוד ♦ דברי הב"ח בגדר החשש שמא חיפיהו שכבת זרע א"כ למה נאמן הבעל לומר לא מצאתי לה דם בתולים ♦ החשש שמא חיפיהו ש"ז נאמר רק לחומרא ולא לקולא מטעם דהוי ספק חסרון ידיעה ♦ בטעם למה המחבר חושש כאן שמא חיפיהו ש"ז ובאבעה"ז מחמיר שלא לחשוש לזה ♦ אשה שלא מצאה לה דם בתולים י"ל דמוכת עץ הוא ♦ דם נדה לא שכיח ולכן תלינן בדם בתולים ♦ אי הבעל יכול לומר קים לי כשיטת הר"ח לפטור את עצמו ממזמן ♦ דברי הרא"ש בטעם איסור דם בתולים ♦ עוד טעמים באיסור דם בתולים ♦ למה לא תולין להקל בדם בתולים כמו שתולין רואה דם מתמח תשמיש בדם מכה ♦ הא דהתיירו לפרוש באכר חי בדם בתולים משום שהוא איסור דרבנן או משום לכו נוקפו ופורש ♦ אי דם בתולים הוי ספק תורה ♦ דעת הב"ח אי מותר להגיה ספרים ♦ אי צריכה לבדוק אחר ביאה ראשונה אם יצא דם ♦ אם אשה גרושה אומרת שלא נבעלה והבעל מכחישה מה דינה ♦ למה נקרא בעילה הראשונה בעילת מצוה ♦ אי יעקב אבינו פירש אחר דם בתולים ♦ הס"ט הקשה על סברת הפלתי דמיעוט כוגרת אין להם דם גם לרש"י והבית יצחק מחזק דברי הפלתי ♦ אי דם פחות מכגוים בביאה שניה מועיל לשוויה כדם בתולים ♦ דברי הרשב"ש על אלו שבועלין על דם בתולים ♦ אי בלילה הראשונה מותר לבעול בלילה כשיש אור ♦ דיני הערואה ואי דינו כגמר ביאה ♦ מהו ההערה ♦ גדר הערה ♦ בדין הערה דינו כגמר ביאה ♦ דעת הירושלמי דאין הערה שוברת בתולים ♦ אי כל זמן שלא גמר ביאתו אע"פ שהערה בה וראתה דם אטורין כיהוד דעת כ"ק אבי מאה"ג שליט"א להקל ♦ יש שהביאו בשם ההפלאה דיש להחמיר שלא להתחייד ♦ ביאור הנכון בדברי ההפלאה הוא ההיפוך

דמותרין ביהוד ♦ עוד ראייה לדברים הנ"ל מדברי ההפלאה במקום אחר ♦ ראייה מדברי האחרונים דהעראה מקרי כגמר ביאה לגבי היתר יחוד ♦ בענין שש ענוות לפני הו' נקיים ♦ בענין בדיקה בתוך ז' נקיים פעם אחד אי מהני ♦ בענין לבעול בתולה בשבת ♦ קושיא על הפוסקים המחמירין שלא לבעול בשבת הרי קיי"ל טעה בדבר מצוה פסור ♦ מפלפל כיון דאין אשה מתעברות מביאה ראשונה לא מקרי טעה בדבר מצוה ♦ אי בתחילת ביאה אמרינן רוב בקיאינן בהטייה דעת הסי"ט להקל ויש חולקים עליו ♦ אי אפשר להטות כבא עליה באונס.

סק"ב

דברי הפלתי ..... ש

פלתו המבואר ..... ש

אם בעל אותה פעם אחת אסור לבעול שנית

סק"ג

דברי הפלתי ..... ש

פלתו המבואר ..... ש

בהרחקות דם של בתולה מחמירין להחמיר כמו בדם נדה ♦ בזמן חז"ל פורש לדם בתולים בימי זיבה רק יום אחד ♦ לפי הנ"ל כתב הפלתי ליישב קושיא מהרש"א פ"ק דכתובות

הערות וביאורים ..... תרל

קושיא מהרש"א למה לי טעם דאבילות תיפוק ליה דאסורה מטעם דם בתולים ♦ עוד דרך ליישב קושיא מהרש"א ♦ בדין בועל בעילת מצוה ופורש ואזהרה לחתנים שלא יבעלו שנית אם גמרו אף שלא מירק ♦ בפלגות הראב"ד והרא"ש אי מותר לפרוש באבר מת או גם באבר חי ♦ גדר אין אשה מתעברות מביאה ראשונה ♦ בועל בעילת מצוה ופורש יש שני פירושים (א) פורש ממנה לאיסור, (ב) פורש להיתר ממנה באבר חי ♦ אי באמצע ביאה נטמאה מותרין ביהוד או לא ♦ נוסח ברכת בתולים ♦ שני טעמים למה אין מברכין ברכה זה בשם ומלכות (א) משום דלא נזכר בתלמוד, (ב) משום דהברכה לקטנה נתקנה ♦ עוד טעם מירושלמי למה אין מברכין ברכה זה לפי שאין ראוי לברך כששניהם ערומים ♦ קושיא הפרישה על טעם הנ"ל מברכות אלקי נשמה והנותן לשכוי בינה ♦ עוד ישוב על קושיא השניה של הפרישה ♦ הפרישה ס"ל דהחשש שמא ימצא פתח פתוח וע"ז הקשה דחששא הנ"ל לא שכיח ♦ לחזק סברא הנ"ל דחששא דפתח פתוח הוא דבר שאינו מצוי ♦ עוד בירור להבין הקושיא על דברי הפרישה ♦ עוד ישוב לדברי הפרישה ♦ בגדר שנתנו ראשונים דנוסח הברכה שלא נמצא בתלמוד אין מברכין ♦ מי שחטא ועבר על איסור דם בתולים אי דינו כחטא ועבר על איסור דם נדה ♦ אם מברכין ברכת בתולים על כוס ♦ הפרישה הקשה על רבינו ירוחם שהבין דעת רבינו ניסים גאון דצריכה כוס בברכת בתולים ♦ מיישב דברי רבינו ירוחם מקושיא הפרישה דכן דעת הבה"ג אלא ר"ן גאון ס"ל דכוס מעכב אפי' בדיעבד ♦ טעם למה ראוי לברך על כוס.

סימן קצד

סק"א

דברי הפלתי ..... שג

פלתו המבואר ..... שג

דברי הנחלת שבעה באשה שישבה על המשבר וחזרה ולא ילדה טמאה וצריכה ז' נקיים ותטבול ♦ ראייה מגמ' שבת דפתיחת הקבר הוא יושבת על המשבר וקיי"ל דא"א לפתיחת הקבר בלי דם ♦ הפלתי הקשה ממשנה (פ"ז דאהלות) דמבואר

שם דאי אפשר לילך משעה שנפתח הקבר וכאן היא הולכת ♦ מביא פלוגתת הראשונים אי פתיחת הקבר הוי פתיחת המקור ♦ קושיית הר"ש משאנ"ץ דממשנה דאהלות משמע דמומן פתיחת הקבר אינה יכולה ללכת ♦ הפלתי מתרץ דיש לחלק בין שבת לטומאה דבטומאה אזלינן בתר רוב יולדת ורוב אינם נפלים לכן אינה יכולה ללכת ♦ הפלתי דוחה הראיה ממשנה דאהלות דמה שהולכת אח"כ אין ראייה דבזמן שישבה על המשבר היתה יכולה ללכת ♦ הביא סברא לדחות דברי הנחלת שבעה בביאור הטוגיא דמס' שבת הנ"ל ♦ הכרעת הפלתי דבשעה שיושבת על המשבר יש להחמיר ורק אם הולכת אח"כ נתברר למפרע שאין כאן טומאה

הערות וביאורים .....

דאיה מיוצא דופן דאם ישבה על המשבר לא צריכה ז' נקיים מטעם א"א לפתיחת הקבר בלא דם ♦ המנח"י דוחה ג"כ דברי הנחלת שבעה ♦ דעת עוד אחרונים כהבנת הפלתי דלגבי טומאה מקילין ♦ קושיא בביאור הגדר ניטלת באגפים ♦ קושיא למה לא הוי ס"ס ותהיה טהורה ♦ ביאור הלשון פתיחת הקבר ♦ בביאור דברי הרע"ב במס' שבת דמחללין שבת משעה שהיא יושבת על המשבר ♦ בדין אין אשה קובעת בימי עיבורה וסת ♦ לידה באשה הוי סכנה

סק"ב

דברי הפלתי .....

פלתי המבואר .....

הרמ"א כתב דמקומות שנוהגין להחמיר שלא לטבול יש להחזיק המנהג ♦ חמשה טעמים בראשונים שגזרו שלא לבעול על דם טהור ♦ חמשה טעמים למנהג שלא לבעול בימי טהור גם אם לא ראתה בהם דם ♦ הטו"ז דוחה כל הטעמים במנהג זה ♦ דעת הרמ"א דבמקום שלנו לא נוהגין במנהג ההוא ♦ דעת הפלתי דאין טעם למנהג הזה ♦ טעם הפלתי על המנהג שלא לטבול בתוך מ' לזכר ופ' לנקבה וטעם זה לא שייך בזמנינו ♦ מביא מנהג נשים שלא לטבול רק אחר ט' שבועות ודוחה המנהג ♦ אם שמרה ז' נקיים ואח"כ ראתה דם בתוך שבוע שני של טומאת יולדת לנקבה אי צריכה עוד ז' נקיים ♦ דעת הבי"י דאינה צריכה היינו דוקא לאלו הסוברים דמותר גם לבעול על דם טהור ♦ דעת הבי"ח דאין חילוק דגם לדידן דאין בועלין בעל על דם טהור א"צ ז' נקיים ♦ קושיית הפלתי על הבי"ח

הערות וביאורים .....

בטעם שנתן השבות יעקב להמנהג שלא לטבול עד שיעבור מ' לזכר ופ' לנקבה ♦ בדברי האחרונים שדחו המנהג שלא לטבול עד שיעבור מ' לזכר ופ' לנקבה

סק"ג

דברי הפלתי .....

פלתי המבואר .....

לפני מ' יום מפלת אינה חוששת לולד

הערות וביאורים .....

אי גם בזה"ז אמרינן רוב נשים מתעברות כליל טבילה ♦ דעת הפוסקים החולקים על דברי עבודת הגרשוני דמונין מיום הטבילה הארבעים יום ♦ אי מהני הבריקות של היום לברר שלא נתעברה

סק"ד

דברי הפלתי .....

פלתי המבואר .....

לדה יוצא דופן טהורה מלידה ומדם נידה וזיכה ♦ מקור הדין בגמ' ובראשונים ♦ גדר יוצא דופן בראשונים ♦ קושיית

הפלתי על הרמב"ם דיוצא דופן צריך האם למות מדין דהכא ♦ יש סחירה בדברי הרמב"ם דברישא משמע דבוודאי תמות ובסיפא משמע דרק שלא תתעבר ♦ כוונת הרמב"ם לפי הבנת הפלתי לחלק בין אם תחכו הרחם או לא

הערות וביאורים .....

בכלל שאמרו כל מה שיש נקב טריפה בניטל ג"כ טריפה ♦ אי מותר לחתוך האם של האשה כיון שאינה מצווה על פור' ♦ באיש שמטיל מי רגלים בכלי צמוד לגופו מהו בדברים שבקדושה ♦ אי ילדה יוצא דופן דינה כמיצקת או לא ♦ בענין אי נחסר הלב יכול להיות או לא ♦ חילוק בין טומאת לידה של זכר לנקבה ♦ אשה שנזנת צדקה שיועיל ללידה קלה לא יתן בלי רשות הבעל מתנה גדולה ♦ בענין האיסור לקחת זיוו לידה ♦ אין להכניס עצמו לסכנה ♦ יש לחשוש שלצורך הולד צריך יותר זמן להיות במעי אמו וע"י הקדמה יכול להזיקו ♦ יש מול בשעת הלידה ואין לשנות המזל של הילד הזה ♦ ע"י זיוו מחסיר לו הטובת הנאה שלומד עם המלאך במעי אמו ♦ בשבת הרי הוא חובל שלא לצורך ♦ אי שמאנסין אותה לאנוס נדה יעדיף לאנוס נדה סתם ולא יולדת ♦ נכרית אינה מטמאה בלידה אבל גיורת שפיר מטמאה ♦ קטנה שהפילה ♦ אשה שנעברה בהורעה מלאכותית אי טמאה לידה ♦ טריפה אע"פ שאינו חי אמו טמאה לידה ♦ אשה שהפילה יום מ"א יד או רגל מי נימא דבוודאי לא הרחיקה לידתה ♦ אם ראוי לאשה שתאמר פרשת יולדת לאחר שעבר זמן ימי טוהר ♦ בענין נגיעת הרייון ♦ בנים ובנות זה ברכה ♦ פק"ג דוחה כה"ת גם איסור השחתת זרע ♦ אשה חייבת משום שעבוד בזה"ו שא"ל לנישא שתי נשים ♦ אין לדאוג דאגת פרנסה ♦ נגיעה על ידי דבר אחר אחר הלידה יש להקל לצורך גדול ♦ להזיק ידה לאחר לידה שלא לשם חיבה אין להתיר ♦ היאך אסרו חכמים דם טוהר דמותו מה"ת ♦ ער י"ב חודש יכול למשוך זמן הלידה ♦ צער לידה.

סימן קצה

סק"א

דברי הפלתי .....

פלתי המבואר .....

דברי המחבר בדין איסור (א) נגיעה (ב) והושטה (ג) זריקה לאשה נדה ♦ מקור האיסור בדברי ראשונים והטעם ♦ דין איסור זריקה מוזכר רק בדברי הרמ"א ומקורו בשו"ת בנימין זאב, ובשערי דורא ♦ הפלתי מביא סמך לאלו שנהגין להתיר לזרוק כלפי מעלה ולא לנוכח האשה ♦ דעת המנחת יעקב דזריקה מידו על בגדיה מותר ודן גם אי מותר לנפוח נוצה שנמצא על בגדיה ♦ המנחת יעקב הביא עוד ראיה דכוחו כגופו אמרינן גם על נפיחה כפה ♦ עוד קצת ראיה לסברא הנ"ל ♦ להלכה ס"ל להקל דנגיעה לא הוי אף דנחשב כגופו ♦ אף דידין הרחקה לא בעינן כוחו ממש מ"מ יש להקל מעיקר דינא ♦ הפלתי מחזק ההיתר של נפיחת נוצה מבגדים של האשה בימי נדתה ♦ הפלתי דוחה ראיות המנ"י דבעל נפש יחמיר משום דאיכא קירוב דעת ומוכיח דמותר לקנות מתנה לאשתו בימי נדתה

הערות וביאורים .....

ראיה בחידושו של הכרתי ופלתי דזריקה כלפי מעלה אינו נכלל באיסור זריקה מגמ' סנהדרין ♦ בדין כוחו בחיוב שבת ♦ בענין כוחו כגופו ♦ אי יש להחמיר במקום מנהג ♦ אם יש נדה בבית לא יכרך ברכת כהנים ♦ איסור נגיעה גם במלבוש למלבוש אסור ♦ ברעת המחבר שאסור להושיט מידו ליד אשתו נדה ♦ דעת הראשונים לאסור הושטה ♦ דעת הראשונים להתיר הושטה ♦ שני ראיות בגמ' דהמשטה אסור ♦ דעת הראשונים לדחות ראיות הנ"ל ♦ למה פסק המחבר לאסור הושטה ולא פסק לקולא משום ספק דרבנן לקולא ♦ באיסור זריקת תפץ מידו ליד אשה וכן להיפוך ♦ דעת מהרי"ט להקל באיסור זריקה ודן בדבריו ♦ ביאור דברי תשו' הרא"ש לפי מהרי"ט הנ"ל ♦ לדון בראיות המהרי"ט לפי דברי הראשונים באיסור הרחצת פניו ידיו ורגליו ♦ לדון בדברי הרמ"א בהלכות יין נסך שמשמע דס"ל דזריקה אינו כנגיעה ♦ נתינת מתנה לאשתו נדה אסורה ♦ אי יש ללמוד מתק"ש דנפיחה אינו כמעשה

סק"ב

דברי הפלתי .....
 פלתי המבואר .....
 שכב .....

באיסור לאכול על שלחן אחד בלי שום שינוי והיכר ואין לבעל לאכול משירים שלה ♦ מקור דברי הרמ"א דאיסור שריים הוא גם במאכל ולא רק בשתייה, ואיסור אכילה ילפינן מאיסור שתיה ♦ הש"ך הקשה דהרי איסור שתיה ילפינן מאיסור אכילה ולא להיפוך ♦ הפלתי מסביר החילוק שיש להקל יותר מבשתיה מבאכילה

הערות וביאורים .....
 תרפג .....

אי יש איסור שיריים להשתמש בשקיות תה של אשתו נדה ♦ בהא דגם אכילה וגם שתיה מקרבין ♦ היאך עוברין על איסור בל תשחית כדי לעשות הרחקות ♦ ביום של טבילה היו מקצת אנשים נוהגין לאכול מקערה אחת

סק"ג

דברי הפלתי .....
 פלתי המבואר .....
 שכג .....

דעת רבינו פרץ דמותר לשכב על מטתו אף שתתעבר ע"י ש"ז שלו ♦ הפלתי מפלפל על המל"מ אי אפשר להתעבר על ידי שכבת זרע שנמצא על מטה

הערות וביאורים .....
 תרפד .....

אי מותר ללמוד ספר בן סירא ♦ אשה שנתעברה באמבטי מה דינה

סק"ד

דברי הפלתי .....
 פלתי המבואר .....
 שכג .....

בדין שיש לייחד בגדים מיוחדים בימי נדתה והטעם ♦ אי בשבת בימי נדתה מלכשת בגדים של כל שבת או בגדי נדתה ♦ הפלתי מביא ראיה לשני הדרכים

הערות וביאורים .....
 תרפד .....

בדין חיוב בעל ליתן בגד לאשתו אם זה מה"ת או מדרבנן ♦ ראיות הפלתי בספר על הרמב"ם לחזק דברי הרמב"ן דחיוב כסות אינו אלא מדבריהם ♦ אין כופין על חיוב דרבנן ♦ חכמים לא נתנו שהאשה תתגנה על בעלה ♦ אחד מן הטעמים שכדאי שהאשה תלך לשאול השאלות להרב הוא מטעם שלא תתגנה על בעלה

סק"ה

דברי הפלתי .....
 פלתי המבואר .....
 שכח .....

דברי המחבר דבימי נדה מותר כל המלאכות ממוזגת כוס חוץ אם עושה כן ע"י שינוי ♦ מקור הדין בגמ' כתובות מהו שינוי ♦ הפלתי העיר דכל הענין דמועיל היכר מיירי בזמן חז"ל בימי ליבון וכגון שטבלה אחר שהפסיקה לראות דם נדה אבל בזה"ז למה מועיל היכר ♦ ביאור למה מהני היכר גם בזה"ז אפי' לא טבלה

סק"ו

דברי הפלתי .....
 שכז .....

פלתו המבורר ..... שכו

פלוגתת המחבר עם הרמ"א בבעל רופא אי מותר למשש לה הדפק בשעת סכנה ♦ הבי"י ס"ל בדעת הרמב"ם דאיסור קריבות אסורה מה"ת גם במקום סכנה אסור לבעלה רופא למשש לה הדפק ♦ דעת הש"ך דגם לפי שיטת הרמב"ם יש להקל דשלא כדרך חיבה ס"ל להקל מה"ת ♦ המנחת יעקב מפלפל על דברי הש"ך ומחזק דברי הבית יוסף ♦ הפלתי מחזק דברי הש"ך ומדחה דברי המנחת יעקב ♦ הפלתי מזהיר שלא יגע החתן בכלה לפני החופה וקידושין

הערות וביאורים ..... תרפה

שיטת הראשונים באשתו חולה אי הבעל יכול לשמש אותה ♦ בעון של הוצאת זרע לבטלה רח"ל ♦ במחלוקת הראשונים באיסור קריבה לאיסור נדה אי איסורו מה"ת או מדרבנן ♦ מקור לדעת הרמב"ם מדברי התורת כהנים ♦ להוכיח דדברי אבות דרבי נתן אינו המקור לדברי הרמב"ם ♦ המאירי ס"ל כהרמב"ם והביא ראיה מדברי אבות דרבי נתן ♦ ביאור הגדר של איסור שינה במטה לפי האבות דרבי נתן וש"ס דילן ♦ ביאור דעת הרמב"ן בגדר איסור שינה ♦ אי יש לחלק בדעת הפוסקים דלאו דלא תקרבו הוא מה"ת בין איש לאשה ♦ דעת הרמב"ם דנשים חייבות גם בלאוין שאין בו מלקות ♦ בדעת רש"י דנו הפוסקים אי דעתו כהתשב"ץ או כהרמב"ם ♦ לפי השיטות דאין מלקין על הנאה אי איסור קריבות מקרי הנאה לגבי זה ♦ להוכיח דאיסור קריבות שונה ♦ מי שלומד וחוזר על הלכות אלו ומבקש מהקב"ה אינו נכשל בו כי רגלי חסידיו ישמור ♦ אדם שלוקח כדורים לזמן מה שלא יתאוו לו תאוה אי נוהג דיני הרחקות ♦ גם אדם שמרגיש שאינו עלול לכוא עליה מחמת ריב ומדון ביניהם יש לנהוג בכל דיני הרחקות בימי נדתה וכן בצדיק גדול ופרוש יש לחוש שמא יבוא עליה ♦ מי שרוצה להניח תפילין בחדר שינה בימי הרחקה מותר אבל אינו יכול משום זה לוותר על חשבון של דיני הרחקות ♦ מי שקרוב לתצרות המלכות אי יכול לוותר על איסור הרחקות נדה מפני בושה ♦ באיסור הרחקות בדין נדה מצינו שגזרו גזירה לגזירה ♦ אי יש חיוב לאשה לקחת תרופות כדי שתהיה טהורה ♦ ביאור דברי הראשונים דאשה נדה אינה עושה לו מלאכתו דוקא בימי זיבתה אבל בימי נקיים אין להקפיד ♦ בקושיא היאך במשכן עשו נשים נרות מלאכתן ♦ אם האשה מחזיקה בידה עוף או שאר דבר חי אם מותר לקחת ממנה ♦ דין חי נושא את עצמו ס"ל להתוס' דזה דין מיוחד להלכות שבת ♦ קטן מאד שאין לו שכל לצאת מאמו אל אביו אין להעביר גם להתשב"ץ ♦ לבאר ראיה של התשב"ץ ♦ בדעת הרמ"א אי חולק על התשב"ץ ♦ טעם הכרעת הפוסקים להחמיר דלא כהתשב"ץ ♦ התשב"ץ ס"ל להחמיר בבהמה חיה ועוף ♦ לשחוק בסביבון בחנוכה ♦ דיבור דברי ריצוי והרגל עם אשתו נדה בשעה שיוצא לדרך אסור ♦ איסור נגיעה הוא גם כשהיא ישנה ♦ זריקת דבר כדי לצערה מעיקר הדין מותר לקבלה ♦ לברר אי בזרק מוטל האיסור על התופס או גם על הזורק מוטל האיסור ♦ אי זורק הבעל לה או להיפוך דבר שמצערה אי איכא איסור זריקה ♦ אי התורת השלמים מודה להחמיר בזריקה לתוך ארנק שבידה ♦ הבאת פרחים לשבת בימי נדה מותר להפוסקים האוסרים ליתן מתנה לאשתו נדה ♦ מסיבות של שמחה אין לעשות בימי נדתה ♦ בכחם אי יש להחמיר לפני שנתברר דינו ♦ בדין שמיעת קול זמרה באשה נדה ♦ כשאוכלין ביחד על שלחן אחד כמה אנשים יש להקל לאכול ביחד ♦ כמה גדרים בדין ההיכר שמועיל בהרחקות נדה ♦ אם שפכת מים לכוס שלא תהיה היין פגום אי דומה למדיגת הכוס ♦ אי מועיל היכר לחד מנהון או בעיני היכר לשניהם ♦ אי מחמת בושה מותר לעבור על איסור הושטה ♦ אי יש לקחת ילד ביד אחד האב וביד השניה האם ♦ דין מדיגת הכוס בימי נדתה ושיטת הפוסקים בזה ♦ בענין שתית שיריים שלה כשהלכה וחזרה אח"כ ♦ לפלפל בראיה מדין תרומה דהתחיל בהיתר בולע ♦ דין הגשת קערה בימי נדתה ♦ אם מוגה לו כוס אם מותר לו לאכול ♦ טעם למה שיריים שלה אסור ♦ גדר איסור הצעת המטה ♦ סידור המטה בשביל נקיות בבוקר מותר ♦ גדר האיסור של הרחצת פניו ידיו ורגליו ♦ שתיית יין מכוס של קידוש ♦ אחות בביה"ח ואשה מי עדיף ♦ אם מותר לסובב מאורר על האשה ♦ להסיר נוצה מבגדיה ♦ בענין הרחת הכוס אחרי שתייתה ♦ גדר הדין שלא לישב ולישון במטה שלה ♦ גדר איסור שלא בפניה ♦ מטות נוגעות אסור ♦ אי מועיל תנאי שלא תהיה מטה המיוחדת לה ♦ במקומות המכוסים אין להסתכל גם כשהיא מאוס ♦ הצעת המטה בפניה אסור ♦ הצעת השלחן ♦ אם נתקרבו המטות באמצע שינה אם יש לעוררם ♦ אם מותר להניח אחד ליד השני באמצע השינה ♦ בענין ההחליף מטה בימי נדתה אם מהני ♦ ספה שמשתמש בלילה למטה וכיום לספה מה דינה ♦ אי בכל פעם בעינין שיהא המטות נפרדות בהרחק ♦ באיסור בגרו ובבגדה אי אסור מה"ת או מדרבנן ♦ גם במטה רחבה וכל אחד שוכב במצע שלו אסור ♦ בדין ימי ליבונה שוין לימי נדה ♦ אי מותר לאיש ואשה כשהיא נדה

לשבת על ספסל ארוך או לא ♦ הבל שבועה עושה כאילו נגע וראיות האחרונים ממשנה דמס' מכשירין ♦ לפלפל בראיה הנ"ל ממס' מכשירין מכמה נימוקים ♦ אי מותר לאשה נדה להתזיק נר הבדלה ♦ טעם למה אין מדקדקין ללבוש בגדים מיוחדים בימי נדוטה ♦ כיון דהטעם שיהיו זוכרים שהיא טמאה וחשש זה חששו רק בדם נדה מה"ת וכוה"ז שאין הרגשה היו מדרבנן ♦ קשה על טעם של השו"ע דלבישת בגדים הוא שיהיו זוכרים שהם טמאים נדה הרי בשני בני אדם לא חוששין לשכחה ♦ מפלפל על טעם הנ"ל דהרי גם בזה"ו טמאה מה"ת וגם על דרבנן בענין היכור ♦ לפי הטעם דלבושין בגדי נדה כדי שיהיו זוכרים שהם נדה מ"מ לא מהני כשלוש הבעל בגדים מיוחדים ♦ קישוט בימי נדוטה התירו בקושי ♦ קישוט אם אין הבעל מקפיד ♦ לבישת בגד מיוחד "היינו סיגור" ♦ הליכה לביהכנ"ס ♦ הליכה לבית החיים (בית הקברות) ♦ בענין הקופסא שמונח בו הבשמים של אשתו נדה אי מותר לו להריח ♦ אי בנסיעה ברכבת או באטובוס יש להחמיר שלא להריח בשמים של נשים ♦ אי מותר להריח טבק של אשתו ♦ אי בהיתר של קישוט נכלל גם להשיש בושם ♦ הדלק"ג חנוכה בנר שמפיץ ריח לכל הבית אי מותר בהדלקה ♦ אם מותר ללכת לעשות שליחות לקרב יהודים במקום שאין שם מקוה ולטבול במי גשמים או מעין ולסמוך על הבעל שישגיח עליה ♦ אין להבעל להיות עם האשה בחדר לידה ♦ הטעם דאסור להסתכל במקומות המכוסים שבה כשהיא נדה ♦ בשעה זה צריך להתפלל ואי אפשר להתפלל שם ♦ אין להבעל לילך לעשות אימונים לפני הלידה ♦ ביאור השיטות למעשה ♦ אי היבם חולץ את היבמה כשהיא נדה ♦ שיטת הפוסקים באשה חולה והיא נדה אם מותר להבעל לשמש אותה ♦ בעל חולה והיא נדה מהו הדין במוגת הכוס והרחצת פניו ידיו ורגליו ♦ איסור נגיעה בהפסק מפה ♦ בזה"ו שיש לחולה זכויות מהשלטון אין לוותר על זכות זה משום שאז צריכה לשמש בעצמה ♦ אין חיוב לבנו לעזוב עבודתו או להשכיר ממנו אחד שישמש אותו במקום אשתו ♦ כמה כסף צריך להוציא בשביל זה ♦ בטעם שהחמירו בחולה שיש לו מי שישמש אותו שלא תשמש אותו אשתו ♦ חילוק זה בין אם הוא חולה או היא חולה נמצא גם בהל' ביקור חולים ♦ לתלות הפלוגתא של התרומת הדשן והרדב"ז בפלוגתא אחרת בין קרבן פסח ♦ הסיבה שהתירו לשמש לא התירו לכתחלה הרחצת פניו ידיו ורגליו ♦ אם האב חולה אמר לו שלא ישמש אותו והאם אומר לו היפוך מה יעשה הבן ♦ אין להבעל לעשות סגולה של מדידה שער ראשה שלום בית בימי נדוטה ♦ הזכרת שמה של האשה בימי נדוטה אי מותרת ♦ האשה צריכה להשתדל כמה שאפשר לא לגרום שהבעל תבוא ח"ו לידי הרהור ♦ מי שנוהג להקל באיסור הרחקות בכמה דברים וסומך על איזה רב יר"ש אין הבן נולד נקרא פגום

סימן קצו

סק"א

דברי הפלתי ..... של
 פלתי המבורך ..... של

דעת המחבר דבדיעבד גם לאחר שהתפללה ערבית או הקהל התפללו ערבית לפני שקיעת החמה אפשר לעשות עדיין הפסק טהרה ♦ דברי התרומת הדשן בשם גדול אחד דמועיל הפסק לאחר התפלה ודעת התרומת הדשן דאינו מועיל כיון שהתפללו נעשית לילה ונחשב ליום המחרת ♦ דעת מהרי"ל דאע"פ שהתפלל בחול תפ"ע יכולה לעשות הפסק טהרה וכן בשבת אע"פ שיש דין של תוס' שבת מ"מ יכולה לעשות הפסק ♦ ג' דיעות יש, א) לאחר תפ"ע דין לילה, ב) גם לאחר תפ"ע דין יום לגבי הפסק, ג) לחלק בין אם הקהל התפלל או היא בעצמה ♦ הפלתי הביא ראייה לדברי התרומת הדשן שמתמיר שלאחר תפ"ע לא מועיל לעשות הפסק ממשנה נדה

הערות וביאורים ..... תשג

כמה נקודות בענין זמן תפ"ע, ופולג המנחה, וזמן לילה. דעת המחבר דיתפלל ערבית אחר צאת הכוכבים לכתחלה ♦ דברי חכמים ור"י כגמ' עד אימתי נמשך זמן תפלת מנחה ♦ אי זמן שעה ורביע הוא קודם צאת הכוכבים או קודם השקיעה ♦

כרתי

תוכן הענינים מפורט

ופלתי

תתיז

אי זמן פלג המנחה הוא בשעות זמניות או בשעות שוות ♦ הלכה דעביד כמר עביד ודעביד כמר עביד ♦ לפי רבי יהודה אם לאחר פלג המנחה היו לילה ממש ♦ אם לאחר פלג המנחה היו לילה לגבי סעודות שבת ולגבי אכילת מצה ולגבי מגילה ♦ כמה הסברים לפרש דעתו של ר' יהודה דס"ל תפלת מנחה עד פלג המנחה ♦ דברי התרומת הדין בזמן הכי מוקדם להתפלל תפ"ע ודברי הפנ"י עליו ♦ חידוש של הפנ"י דכבר אחר תפלת מנחה גדולה מתחיל זמן תפ"ע לפי מנהג וירמיישא, ותמיהת השבות יעקב על מנהג זה ♦ הפנ"י מחזק המנהג הזה ודוחה דברי השבות יעקב ♦ דעת המאירי דדין דעביד כמר עביד נאמר בשני ימים ודעת שאר הפוסקים דלעולם יש לעשות או כרבנן או כרבי יהודה ♦ קושיית הרשב"א דלפי ר"י דפלג המנחה הוא סוף היום היאך הקריבו קרבן תמיד עד הערב

סק"ב

דברי הפלתי ..... שלב

פלתי המבואר ..... שלב

כיאור דברי האגור בביאור השיטה המקילה להפסיק בטהרה אחר תפלת ערבית ♦ דברי הפלתי להקשות על ביאורו של הש"ך בדברי האגור שכתב דלענין נדה בעיני כ"ד שעות ♦ דברי הפלתי לבאר דברי האגור בדרך אחרת וכדלקמן

הערות וביאורים ..... תשח

סתירת דעת הרמ"א בענין תפ"ע אי משווי לילה גמור דבהל' אבילות מכריע דמשווי לילה והכא מחלק בין לכתחלה לדיעבד ♦ כביאור האגור כ"ד שעות ♦ בענין זמנו של ספיה"ע מתי מתחיל מפלג המנחה, ביהש"מ או בצאה"כ ♦ מה"ת אין שעות ביום רק בוקר, צהריים, ולילה

סק"ג

דברי הפלתי ..... שלג

פלתי המבואר ..... שלג

♦ דברי הרמ"א דאם פסקה לפני ערבית וראתה אח"כ בעוד היום גדול מותרת להפסיק שנית דהוי כדיעבד ♦ דעת אביו של הש"ך דאם האשה התפללה ערבית אי אפשר להקל להפסיק גם בדיעבד ♦ הפלתי ציין דדעת הרמ"א להקל בדיעבד וציין לדברי הש"ך בהל' אבילות שכן הוא דעת הרמ"א ♦ הפלתי הוכיח עוד טעם למה הרמ"א פסק דגם אם היא התפללה יש חילוק בין לכתחלה לדיעבד ♦ הפלתי הוכיח עוד טעם למה הרמ"א פסק דגם אם האשה התפללה ערבית מקילין בדיעבד

סק"ד

דברי הפלתי ..... שלד

פלתי המבואר ..... שלד

אשה שראתה דם בתוך ד' נקיים צריכה לישב ד' נקיים מטעם ראייה דהשתא לפי חומרת ר' זירא ומשום דינא דסתירה ♦ הבית יוסף כתב דהא דאמרו טעם של ד' נקיים מחמת דין דסתירה היינו לפני חומרת דר"ז ♦ קושיית הטו"ז על דברי בית יוסף דלא מצינו שיכתוב הטור דבר שאינו נוגע להלכה למעשה ♦ תירוץ הטו"ז בביאור דברי הטור למה כתב דין זה ♦ הפלתי כתב לבאר ג"כ הנפק"מ שיש בדברי הטור למה כתב דין זה להלכה

הערות וביאורים ..... תשח

אחד מד' החומרות של ד' ימי נקיים הוא שצריך בדיקה פעמיים ביום

סק"ה

דברי הפלתי ..... שלו

פלתי המבואר ..... שלו

בענין ג' ימים הראשונים דאין תולין בהם כתם להקל

הערות וביאורים..... תשט

בענין ג' ימים ראשונים של הז' נקיים יותר חמור משאר הימים

סק"ו

דברי הפלתי..... שלח

פלתי המבואר..... שלח

זמן פליטת שכבת זרע חוץ ו' עונות לשימושה ♦ קושית המג"א היאך אנו אומרים זמן מתן תורתנו בחג השבועות ♦
 הפלתי מתרץ מנהג העולם לפי דברי הירושלמי במס' שבת

הערות וביאורים..... תשט

בדעת הרמב"ם דאחר ג' עונות שכבת זרע מסריח ♦ תירוץ של הפנ"י על קושית המג"א היאך אומרים זמן מ"ת בו' סיון
 לפי הירושלמי הנ"ל ♦ גירסת בעה"מ בירושלמי

סק"ז

דברי הפלתי..... שלט

פלתי המבואר..... שלט

אשה ששעתה במנין ז' נקיים וטבלה ושמשה צריכה להמתין ו' עונות ואח"כ למנות יום שחיסר ♦ קושית הטו"ז למה לא
 אמרו להמתין צ' ימים כדי להבחין בין זרע לזרע ♦ חילוק של הפלתי בין גר לישראל

הערות וביאורים..... תשט

כדברי הטו"ז דלא בעינן הכא ג' חדשי הבחנה

סק"ח

דברי הפלתי..... שמ

פלתי המבואר..... שמא

דעת המחבר בדריקה יפה בבית (היינו באותו מקום) מהג"י, שאינה צריכה לחשוש לפליטת זרע ♦ בקושית הפלתי למה לא
 אסרו לעשות כן הרי יש בו משום השחתת זרע ♦ ביאור הפלתי למה אין כאן איסור השחתת זרע מהרוב נקלט מיד ♦
 דחיית דברי המג"א בהלכות יוה"כ שלא תרחץ במקום שיש סכרא שתתעבר

הערות וביאורים..... תשי

אי אשה אסורה ברחיצה משום השחתת זרע ג' ימים סמוך לטבילתה ♦ כדברי המג"א כתב הדרישה בשם רבו דאין לאשה
 לרחוץ ג' ימים סמוך לטבילה אבל מדברי הפלתי משמע דלא חש לזה ♦ שני ראיות לסברת הפלתי שהוא סברת רוב
 האחרונים הדורע נקלט מיד ♦ בגדר החילוק דלגבי נדה אמרינן מקצת היום בתחילתו ולגבי זבה בו' נקיים שלה לא אמרינן
 הכא ♦ לא אמרינן מקצת היום ככולו רק בתחילתו או בסופו ולא באמצע ובביאור סברת התוס' ♦ באשה שראתה כתם
 אם מותרת לה בשעת הדחק לחשוב יום הפסק טהרה למנין ז' נקיים ♦ טעם למה בשבעת ימי המשתה בעינן ז' ימים
 שלמים ולמה בניזר אמרינן מקצת היום ככולו ♦ חילוק של הרדב"ז דלא אמרינן מקצת היום ככולו באיסור כרת ♦ דין
 דמקצת היום ככולו דין דרבנן הוא ולא מה"ת ♦ לדון בהפסק טהרה על כתם שהוא מדרבנן ודאי אי אמרינן מקצת היום
 ככולו ♦ עשתה הפסק טהרה אחר שקיעת הגאונים ♦ הפסק טהרה חיובה מה"ת או מדרבנן וברעת הרמב"ם ♦ דוחה ראייה
 הנ"ל בכונת הרמב"ם דהפסק טהרה מה"ת ♦ דוחה עוד ראייה הנ"ל דהפסק טהרה הוא מה"ת בכונת הרמב"ם ♦ דעת
 הרשב"ם דהפסק טהרה מדרבנן הוא ♦ טעם למה כעינן בדיקה בבין השמשות אם ראתה באותו יום ולמה לא מהני הפסק
 של יום הרבה לפני זמן כיהש"מ ♦ אי יש להוכיח מהא דקיי"ל דצריכה הפסק טהרה גם לכתם דדין הפסק טהרה מה"ת

♦ אי יש להוכיח הפסק טהרה הוא מדרבנן ♦ עוד בדין הנ"ל אי הפסק טהרה הוא מה"ת או מדרבנן ♦ אי אפשר להקל לעשות הפסק טהרה בלי בדיקה רק במחשבה ולאשה שיש לה מכה באוחו מקום שאינה יכולה להסתיר ♦ בזמן הזה שעושין ההפסק טהרה אחר חמשה או ששה ימים אחר התחלת הראיה יש להקל יותר בדין הפסק ♦ אם מהני לעשות ההפסק כמה ימים לפני התחלת ז' נקיים ♦ שיטת הראשונים והאחרונים בדין תליית ג' ימים הראשונים של ימי ליכונה בכתמים ♦ שיטת בעל התרומה להחמיר בג' ימים ראשונים ♦ שיטת בעל תרומת הדשן בכוננת הבעל התרומה דרך כחם למעלה מכגרים אין חולין ♦ דעת הרמ"א דדוקא במכה שספק מוציא דם יש להחמיר ♦ דעת הש"ך לחלוק על הרמ"א דגם אם מוציא דם ודאי אין להקל ♦ דעת המנחת יעקב בתורת השלמים ודעימה שהכריע כהרמ"א ♦ דעת הסדרי טהרה ודעימה כהש"ך ♦ אין חילוק בחומרת בעל התרומה בין ראתה הכתם על בשרה או על חלוקה ♦ ברעת המחבר אי חושש לדבריו בעל התרומה ♦ דעת הערוך השלחן בדומיניו יש להקל לפי שמונין ה' ימים לפי ההפסק ♦ בדם חימוד תולין להקל בג' ימים ♦ אי ג' ימים אלו בעינן מעת לעת ♦ אם תולין להקל כשהלבישה בגדי צבעונים בתוך ג' ימים לליכונה ♦ מצאה כתם ביום הרביעי אי יש לחוש שמא היתה שם הכתם לפניו ובתוך הג' ימים הראשונים ♦ אם ראתה כתם בתוך ג' ימים ואח"כ התחילה עוד פעם למנות וראתה שוב בתוך ג' ימים ♦ דין חמשת ימים לפני הז' נקיים ♦ דעת ר"ח דדין זה נאמר רק בזב שבא עליה ♦ דעת הראב"ד דדין זה נאמר רק לטהרות ♦ דעת מהר"ק להלכה ♦ דעת הב"י בדעת הרי"ף ♦ להלכה ♦ דעת הרמ"א לגזור לא שימשה אטו שימשה ♦ דעת הנו"ב ♦ זמן של פליטת שכבת זרע ♦ חומרת תרומת הדשן להוסיף עוד יום אחד בנוסף על חמשת ימים ♦ אי בכתם ג"כ צריכה להמתין ה' ימים גם בשלא שימשה ♦ אי אין בעלה בעיר גזרינן שימשה אטו לא שימשה ♦ גם בדם טהור אין להקל בהמתנת ה' ימים ♦ אי גזרינן בכלה לא שימשה אטו שימשה ♦ אי היו אסורים בתשמיש מחמת אכלות לא גזרינן לא שימשה אטו שימשה ♦ אי חוששין לחומרת תרה"ד במקום דאתי לירי קולא להרחיק החפיפה מן הטבילה ♦ במקום ביטל מצות פו"ד לא אמרינן לגזור אטו שימשה ♦ ראתה קודם תשמיש לאחר טבילה דם אי צריכה ה' ימים ♦ כלה לאחר בעילת מצוה שראתה דם אם צריכה ה' ימים ♦ אשה שראתה כתם ואחר שני ימים ראתה דם אי צריכה עוד פעם ה' ימים ♦ דעת הראשונים בבדיקות ז' נקיים ♦ לא בדקה רק ביום השמיני אין לו רק יום אחד ♦ אם בתוך ז' נקיים הגיע יום וסתה ♦ ספירה ז' נקיים ולא טבלה והגיע יום וסתה ולא בדקה ואח"כ בדקה וטבלה ♦ גם בזוה"ו מעכב בדיקת יום ראשון ושביעי ♦ אשה שיש לה מכה יכולה להקל לכתחלה לסמוך על בדיקת ראשון ושביעי ♦ אי בדיקת הפסק טהרה נחשבת לבדיקת יום ראשון גם כן ♦ שכחה לבדוק ביום השביעי אי מהני בדיקת ביהש"מ ♦ שכחה לבדוק ביום השביעי ולגתה אצל בעלה סומכין על שיטה הראשונה במחבר דמהני בדיקה אחד מז' נקיים ♦ יש נוהגים שלא להתרחץ בחמין בז' נקיים שמא יחלבן הדם ♦ יום ראשון ויום שביעי בבדיקות גם בדיעבד ♦ בירור דעת הראשונים והשו"ע אם מעכב בדיעבד בדיקת יום ראשון ושביעי מז' נקיים ♦ שני טעמים למה פסקו כמה ראשונים דהלכה כרב ♦ עוד טעם למה פסקו הלכה כרב ♦ טעם שיטת הראשונים שכתבו להחמיר בבדיקת ז' נקיים ♦ להלכה, רוב ראשונים מקילין בבדיקת יום אחד מז' נקיים, והמחבר הביר שני השיטות אחד בסתם והשני ביש ומסיים ואין להקל ♦ דן עוד בדעת המחבר למה מחמיר לחשוש לשיטת המיעוט פוסקים ודעת הרמב"ם כזה ♦ ביאור דעת הרמב"ם ♦ יש לדון אם יש לו ביררה יום אחד מן הז' נקיים איזה מהן לבדוק ♦ בירור דעת המחבר ושיטת הראשונים בבדיקת ז' נקיים אם בעינן בדיקה טובא או גם קינוח מהני ♦ דעת הראב"ד דדין בדיקות דוקא לקדשים נאמרו אבל לבעלה קינוח לבד מהני ♦ הנו"ב מחזק דברי הראב"ד מסביר ולא אמרינן דדם נמצא בכותלי הרחם ♦ החו"ד חולק על דברי הנו"ב שמדמה ספק במקוה לדין דילן ♦ עוד ביאור להסביר שיטת הראב"ד דמהני קינוח גרידא ולא בעינן בדיקת חורין וסדקין ♦ שיטת הרמב"ן והריטב"א לחלק בין בדיקת הפסק טהרה ובעינן חורין וסדקין לבין בדיקה בכל יום דמהני קינוח ♦ דעת הרשב"א דגם בדיקת של ז' נקיים בעיא חורין וסדקין ♦ ביאור דעת המחבר שפסק כדעת הרשב"א נגד רוב פוסקים שהקילו בקינוח גרידא בז' נקיים ♦ טעם של בדיקות יום ראשון ושביעי ♦ ספירה לא בעינן כפה אלא מהני במחשבה גרידא ♦ אשה ששכחה באיזה יום עשתה ההפסק טהרה ♦ אופן הבדיקה ♦ אי יש להקפיד להניח המוך עד אחר בין השמשות של רבינו תם ♦ אשה שהניחה מוך ולא בדקה בו אי הוי בבדיקת חורין וסדקין ♦ מוך דחוק לאחר רחיצה אי מעכב ♦ אשה שהפסיקה בטהרה בחו"ל ונסעה לא"י אם צריכה להמתין עד שיהיה לילה ודאי בחו"ל ♦ במקום שאין עירוב (עדיין) אי מותר לאשה לצאת לחוץ עם מוך דחוק שעשתה להפסק ♦ דברי החות דעת דס"ל דבזוה"ו כל יום מז' הימים ספק יום ראשון הוא ♦ שני נקודות בדברי החו"ד דאין אנו בקיאים בין דם טהור ועוד נקודה דאין אנו בקיאים בין ימי נדה לזיבה ♦

לפלפל לפי סברת הטו"ז דרוב דמים באשה טמאה היא ♦ בדעת בעה"מ דרוב דמים שיוצא מן האשה טמא ♦ אחר ג' ימים של ההפסק בטהרה יש להקל לגבי לבישת לבנים ♦ מקור הדין דצריכה ללבוש לבנים הוא בדברי ראשונים ♦ הטעם שמא תראה ותסתור ♦ עוד טעם כרי שלא להתגנות על בעליהן ♦ עוד טעם כיון שאין תולין בכתמים בג' ימים הראשונים ♦ עוד טעם כרי שתטמא כתם שרואה עכשיו ♦ הנפק"מ בין הטעמים ♦ אי היסח הדעת מעכב בספירת ז' נקיים ודעת המעיל צדקה דמעכב ♦ לפלפל בשני הכוחות של המעיל צדקה ♦ שיטת האחרונים בזה אי טוברין לחשוש לדברי המעיל צדקה או לא ♦ אשה שאיכדה הכרתה אי מקרי היסח הדעת ♦ אם בדקה אחר השקיעה מה דינה ♦ אי יש להקל מחמת ס"ס מחי ביהש"מ וביהש"מ גופא הוי ספק ♦ דם שבא ע"י נס מן המקור אי דם נדה הוא ♦ אשה שהוציאו ממנה הרחם מה דינה לגבי ז' נקיים ♦ בשיטת הראשונים הסוכרים דכיבוד הבית מועילה לנקות השכבת זרע ♦ חוץ מראיה הנ"ל ממשנה דמקוואות הביאו עוד ראייה מגמ' יבמות ומגמ' שבת ♦ כמה מהלכים בראשונים בגדר כיבוד הבית, הליכה, רחיצה או קינוח ♦ דעת הרמב"ם בזה וביאור דברי הרמ"א דס"ל דלא מועיל כיבוד הבית ♦ אי נשים מצוות אהשחתת זרע ואי יש חילוק לפני תשמיש או לאחר תשמיש ♦ אי מותר לרב לפטוק לפני ברכת התורה

מבון "משנה תורה"

ספרי המתבר שכבר יצאו לאור בעזרה"ת על ידי המכון

קובץ קונטרסים - (משנה תורה) על הל' עגונות, ועל הל' גיטין, ועל הל' חליצה

קובץ קונטרסים - על דיני כיסוי הדם (יו"ד סי' כ"ח).

קובץ קונטרסים - על דיני מנחה ומעריב.

ספר ברתי ופלתו - על הלכות תערובות (יו"ד סי' צ"ח-ק"ה).

פירוש על ההקדמה מספר "מצות המלך".

בהסכמתם ועידודם של גדולי התורה והיראה

כ"ק הגאון ר' משה אריה פריינד זצ"ל

כ"ק הגאון ר' משה שטרן זצ"ל (בעמח"ס באר משה)

כ"ק הגאון ר' אברהם דוד הורוויץ זצ"ל (בעמח"ס קנין תורה)

כ"ק בעל משנה נאב"ד אונגוואר שליט"א

כ"ק גאב"ד ערלוי שליט"א (בעל אמרי סופר)

כ"ק הגאון בעל שבט הלוי שליט"א

כ"ק הגאון בעל ציץ אליעזר שליט"א

כ"ק הגאון ר' חיים קנייבסקי שליט"א

כ"ק הגאון ר' אפרים פישל הערשקוויטש שליט"א

כ"ק הגאון ר' יעקב סופר שליט"א